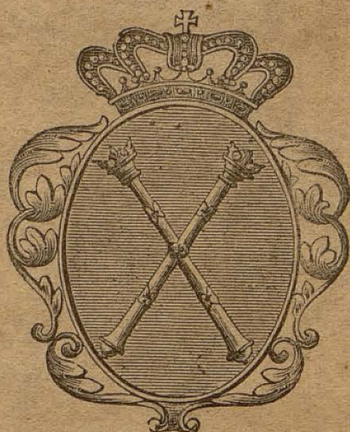

l[illegible]us pro Collegio maiori
[illegible] Spiez ingum Joanem
[illegible] Sacre theologie
[illegible]ret² p co

Iste Ioannes Sommerfelt erat vir doctissimus et multarum Academiarum vel ut tunc vocabantur Studiorum Vniversitatum perlustratione clarissimus, alias vocabatur Aesticampianus quia Sommer Germanis est Aestas. Felt vero campus. Silesius fuit ex Sommerfelt non procul a Glogouia maiori. Facit illius mentionem Henricus Agrippa in epistolis. quod legerit Plinii naturalem historiam in studio Coloniensi. Faciunt et alii in Academia Lipsiensi de schola ab ipso fundata.

Johannis Somerfelt sum

Ricardus de media villa super quarto sententiarum.

Ricardus super sententias.
Scbadii ~~[illegible]~~ Scola arum
Alberti ... ...

☙ In noīe iesu xpī gl'iosecꝫ ꝟgīs almiflue ma/tris ei⁹. Incipit tabula ꝓm ordinēz alphabeti edita:oīuꝫ q̄ in hoc 4° Ricardi sup snīas tra dunt ꝑcedēs ꝑ distīctōes articulos ꝛ qōnes. Nō tn̄ ꝙ qñcūcꝫ i tota ista ꝑnoīata tabula dī vtr̄.denotat esse qō ꝑncipal':qtiēscūcꝫ ꝟo dī. An.tūc nō ē qō ꝑncipal':ſꝫ denotat i qōne ꝑn cipali vel corpe qōnis cōtineri. hac.n. dn̄tia cognita facillime omnia que reperire volue/ris adinuenies. Incipit. A.

Abbas.

Abbatisse.

Absolutio.

Abstinentia.

Accidens.

Accusatio.

Anima beata.

Aia corpi icorruptibili cõiun.

Anniuersarium.

Aqua.

Confirmatio.

Coniunx.

Consanguineitas.

Conscientia.

Consecratio panis.

Consecratio vini.

Correctio.

Corruptibile ⁊ incorruptibile.

Tabula

Ignis.

Ignis inferni.

Ignorantia.

Incestus.

Indiuidua.

Indulgentie.

Infamis vel infamia.

Infernus.

Ingratitudo.

Impignoratio.

Inquisitio.

Intelligentia.

peccatum.distin.14.ar.7.qõne.1.a.
An penitentia informis disponat directius ad peccati remissionem ꝙ quecunqꝫ alia virtus informis.distin.14.ar.7.q.1.b.
An peniteti pctõri ꝛ facieti qđ i se est xp̃us meruerit de ꝯdigno peccati remissionẽ. ibidẽ.c.
Utrum per penitentiam possit remitti tota pena peccato debita.distin.14.ar.7.q.2.a.
Utrum per penitentiam omnes virtutes amisse restituantur.di.14.ar.8.q.1.a.
An penitẽdi actꝰ sit delectabilis.d.14.ar.8.q.1.a
Utrum per penitentiam sequentem viuificent bona opera mortificata.di.14.ar.8.q.2.a.
Utrum de peccato p penitentiã iaꝫ remisso teneat homo amplꝰ penitere.di.14.ar.9.q.1.a.
An penitentia vera restituat innocentiam.dis. 14.ar.9.qõne.1.b.
Utrum per penitentiaꝫ possit peccator plusqꝫ semel resurgere.di.14.ar.9.q.2.a.
Utrum penitentia sit alijs virtutibus prior origine.di.14.ar.10.q.1.a.
An penitentia sit spiritualis edificij fundamentum.distin.14.ar.10.q.1.a.
Utrum penitentia sit alijs virtutibus prior dignitate.distin.14.ar.10.q.1.a.
An pnia sit dignior ꝙ latria.di.14.ar.10. q.2.c
An penitentia formata dicat quid compositũ ex habitu penitentie ꝛ caritatis.ibidem.d.
Utruꝫ penitentia solẽnis sit iterabilis: ꝛ quibꝰ personis sit imponenda.dis.14.ar.2. q.1.a.b.
Ad pniam solẽnẽ q̃ reqrant.ibidẽ.q.2.a.b.
Penitentia quare dicitur secũda tabula post naufragium.di.14.in expositione littere.
Utꝝ pnie ptes sint iste.s.ꝯtritio cordis. ꝯfessio oris satisfactio operis.di.16.ar.1.q.1.a.
Utrum in penitentie sacramento principalior pars sit absolutio sacerdotis ꝙ compunctio cordis.ibidem.q.2.a.
Pnia vera qbus impedit.dist.16.ar.3.q.1.ꝛ.2.
Utꝝ pnia de pctis mortalibꝰ precedẽtibus baptismũ sit ad salutẽ necia.di.16.ar.4.q.1.a.
An penitẽtia sit necessaria de peccato originali.distin.16.ar.4.q.1.a.
Penitẽtia vera quibus impeditur. distinctio. 16.arti.5.qõne.1.a.ꝛ.q.2.a.
Utꝝ pnia de pctis mortalibꝰ pcedentibꝰ bapᵐ sit ad salutem necessaria.distin. 16.ar.4.q.1.a.
An penitẽtia sit necessaria de peccato originali.distin.16.ar.4.q.1.a.
Utꝝ pnia de pctis mortalibꝰ sequẽtibus bapᵐ sit ad salutem necessaria.dist.16.ar.4.q.2.a.
An penitentia de quolibet peccato mortali in spãli sit ad salutẽ necessaria.di.16.ar.4.q.2.c.
An de oblitis.ibidem.d.
Utrum penitentia sit necessaria de peccatis venialibus.distin.16.ar.5.q.1.a.
An penitẽtes possint mereri de condigno peccati remissionem.di.17.ar.1.q.4.b.
Utrum penitens teneatur tentiõe necessitatis recipere ꝛ explere penitentiam sibi iniunctaꝫ a sacerdote.distin.18.ar.1.q.5.a.
Utrum penitens primo possit digne penitere in articulo mortis.di.20.ar.1.q.1.a.
Ad pniam dignã que reqrunt.di.20.ar.1.q.1.d
Utrũ penitẽti in articulo mortis debeat sacerdos iponere aliqꝫ penitentiã.di.20.ar.1.q.2.a
An ille cui pnia iniungitur a sacerdote maior debito teneat eã explẽ.di.20.in expõne lr̃e.e.f
Utrum penitens teneatur celare personam cũ qua peccauit.distin.21.ar.5.q.2.a.
Utrum penitens teneatur celare penitentiã sibi iniunctam a confessore.ibidem.q.3.a.
An per penitentiam reuiuiscant bona merita mortificata eadeꝫ in numero.di.22.ar.1.q.1.b.
Utꝝ pnia exterior sit sacrm.dist.22.ar.2. q.1.a.
An pnia exterior sit cã interioris.d.22.ar.2.q.1.c
Utrum penitentie sacramẽti res sit ipsa remissio peccatorum.ibidem.q.2.a.
Utꝝ penitentia sit vnum sacrm.ibidem.q.3.a.
Utꝝ penitentia sit ab institutiõe. ibidẽ. q.4.a.
An penitentia sit a natura.dist. 22. ar.2.q.4.a.
Utrum penitentie sacramentũ sit a christo immediate institutum.dist.22.ar.2.q.5.a.
An penitentie sacramentũ instituerit ipse christus ante sui passionem.di.22.ar.2.q.5.c.

Periurium.

An ꝙ periurium non sit peccatum possit aliqs facere.dist.29.ar.2.q.4.a.

Portio canonica.

An portio canonica debeat dari sacerdoti parrochiali de funeralibus illius qui intrauit religionem infirmus infirmitate qua mortuus est.distin.45.ar.6.q.4.a.
An portio canonica debeat accipi ꝼm ius scriptum vel ꝼm ꝯsuetudines terrarum.ibideꝫ.a.
An portio canõica se extẽdat ad legata.ibid.b
An portio canonica deducenda sit de his que legantur singulari persone.ibidem.c.

Potestas vel potentia.

An qs potestatẽ hñs ab eo q̃ eam cõcedere nõ potuit possit licite ea vti.di.21.ar.5.q.1.b.
An potestatem ligandi ꝛ soluẽdi in foro penitẽtie acceperint omnes discipuli a christo immediate.d stin.24.ar.5.q.1.a.
An ptãtem iurisdictõis acceperint alij discipuli petro mediãte.di.24. ar.5.q.3.b.
An vniꝰ potẽtie actus retrahat aliã a sua ope-

ratione.distin.49.ar.4.q.3.b.i.
An potentie anime sensitiue senescant.distinc. 50.articu.1.questione.2.b.
An potentie sensitiue separentur cum anima. ibidem.a.f.
An potentia vna habeat vnuz solū modū agē di naturalem.distin.50.arti.1.qōne.2.c.

Preceptum.

Quot & que pcepta dicta sunt homini āte peccatum.distin.26.arti.3.qōne.1.a.b.
An preceptum quodlibet quod est de iure nature sit perpetuum.dist.26.ar.3.q.3.a.
An preceptum de contrahendo matrimoniuz sit alicubi in sacra scriptura reuocatum. ibidem. a. c.
Quare preceptum pertinens ad conseruationem indiuidui magis durat ꝙ illud quod est ad conseruationem speciei. ibidem.a.d.

Predicatio.

An pro predicatione accipere aliquid vel dare sit licitum di.25.ar.3.q.2.b.

Prelatus.

An prelato liceat remouere ab officio subdictum suum quem per suam confessionem scit male vti officio suo distin.21.art.4.q.2.b.c.
An prelato liceat accipere procurationem pro correctiōe & visitatione distin.25.ar.3.q.2.a.b.

Premium.

An premij accidentalis obiectum sit bonum creatum distin.49.ar.5.qōne prima.b.
Quare premium huius dicitur accidentale. ibidem.b.
Utrum omne premium accidentale sit aureola.distinctione.49.ar.5.qōne.tertia.a.
An premium essentiale dicatur aurea.distinc. 49.arti.5. questione.3.a.

Prescriptio.

Utrum prescriptio facta contra prohibitionez de contrahendo cum affine valeat.distinctiōe 41.arti.2.questione.2.a.
An pscribi possit contra ius.di.41. ar.2.q.2.a.
An ad hoc vt prescriptio valeat quot sunt necessaria.ibidem.b.c.
An prescribi possit contra quodlibet ius positiuum.ibidem.d.
An prescriptio valeat contra ius soluendi decimas.ibidem.a.f.g.
An ille qui post prescriptiōis tempus completum cognoscit ꝙ res a principio ad eum non pertinebat de iure teneatur illaz dimittere in foro conscientie.ibidem.h.

Princeps.

An princeps possit excommunicari.distinctōe 18.articulo.5.questione.3.a.
An princeps depositus sit princeps.distinctōe 25.articulo.1.questione.3.a.
An princeps possit restituere fame larcuz infamatum.distinctione.25.arti.6. questione.1.g.

Priores.

An priores possint excommunicare subditos suos.distinctione.18.articulo.4.qōne.1.d.

Prophetare.

Ac pro actu prophetandi accipere aliquid vel dare sit licitum.distin.25.ar.3.q.2.b.h.

Promissio.

An promissio futurarum nuptiarum facta sub conditione impossibili teneat. distinctione. 38.articulo pmo.questione pma.f.
An promissio talis teneat in alijs contractibꝰ. ibidem.f.
An promissio facta sub conditiōe non extante indigeat reuocatione. distin.38. arti.5.q.3.c.
An qui pmittit alicui centū & postea soluit.intendens tamē ꝙ postea auferet eos sibi si poterit:impleat promissum.dist.38.art.8.q.3.a.

Promotio.

An aliqua promouenduz impediant que non deijciunt iam promotum. dis.25.ar.6.q.3.g.

Punctum.

An ab eodem puncto ad idem punctum possint trahi simul due linee recte.distinctōe.49. articulo.4.questione.5.d.f.t.

Purgatorium.

Utrum purgatorij pena sit grauior qualibꝫ pena temporali.distinctione.20.articulo secundo.questione prima.a.
An purgatorij ignis plus affligat purgandos ꝙ ille qui precedet faciem iudicis. distinctōe 20.articulo secundo.questione pma.a.
An in purgatorio existentes sint certi ꝙ habebunt vitam eternam.ibidem.f.
Utrum purgatorij pena sit satisfactoria.distin. 20.articulo secūdo.qōne secunda.a.
An qui purgantur per eam voluntarie sustineant eam.dist.20.ar.2.q.2.a.d.
Utrum purgatorij pena infligatur per ministerium demonum. distinctione.20. articulo secundo.questione.3.a.
An purgandi deducantur per angelos bonos ad locum penalem.distinctione.20 . articulo secundo.questione.3.c.d.
An qui sunt in purgatorio pertineant ad ecclesiam militantem vel triumphantē.distinctiōe 20.arti.3.questione.3.a.

kanty prestawiane

Resurrectio.

Unctio altaris.

Unctio regalis.

Uoluntas.

Uotum.

Usura vel vsurarius.

Uxor.

FINIS.

Registrum

aa
¶Ricardus de
An illum qui
Utꝝ aie oẽs
Utꝝ de necitate

bb
nere mulier
An deus possit
accipe expẽsas
per quodcũq̃

cc
zato sit sacrm
locutione.di.
An minus
ratione.di.
An aliq̃s teneat

a
¶ Incipit
peccatũ sine
cramentorum
in generali.si

b
diluuiũ bapm
accepit
dalum illorum
camentũ est ꝯtra

c
etam formam
cat currit bene
luto non potest
¶ Ité q̃diu

d
tãq̃ sacramẽtum
tes baptismum
¶ Qđ baptism9
homo. ¶ Item

e
tur agendũ est
baptismus a
tiones facte
amorem redeũt

f
ctus vsus non
quãto melior
uit homo. Sed
dit veꝝ corpus

g
fui quottidie
dest q̃cq̃.ergo
do modo,
sic tam turpi

h
remotior ab vna
Sed intentio
circa singularia
Sub alia autem

i
perpẽdat in
tione spẽi
gere asserunt
sceptionẽ hui9

k
q̃tum sunt
verba mãliter
Scdo queritur
re pecunie

l
infusus non
tur predicta
ri fm optimum
ligit de habitu

m
fieri per opera
radix.s.caritas
¶ Cõtra illud
aut bene. Si

n
Rñdeo q
restitutione boni
bono modo
ma pecunie

o
te primorum
¶ Tria.pponũt
requiẽ habeas
ad eos pueniret

p
aliquis veniens
possit dispẽsare
sacerdotis.
oribus. ¶ Ad

q
peccata etc.
tratur. Est et
sum generi
cerdotes per

r
pena vl' medicia
qui eum reum
cõmunicatione
tra cõscientiam

s
exercendum
sarij lrarum
Si non tunc
carẽt. de altera

t
non possunt
misericordia
debent: simulq̃
nitens non est

v
consequenter
et per episcopalẽ
vti male
Quarto q̃ritur

x
pulas i pceptiõe
sine fama
diti ad omnes
vnguento

y
cista dispositio
nis sacramentũ
multi sacerdotes
¶ De ordinatis

z
nor.prima.q.
moueri: et hoc
propter hoc
infames: cuius

et
ad profectum
quod non esset
ges esse aliquos
mum suam:

ɔ
¶ Si cõsensus
post carnalem
Consequenter
prohibitionem

ꝝ
Marie et Joseph
conciperetur et
tracti ex
si ambo tales

A
nec tamẽ tẽpore
melius est
et cõmotionibus
tempore ea

B
vxori: et illa
Primo ostendo
monij recipiat
tem: sicuti

C
contrahendum
dispositionem:
Circa lram
vxore autem

D
ris: quia ad hoc
fraus pcinaret
ctu: dicens q
¶ Rñdeo q

E
fidelis infidelem
sequenti. ibi
non sunt in
alio: non quia

F
affinitatẽ.pprie
parte italie
sub trine
¶ Si quis

G
informauit
necessitate seq̃tur
sed per artem
Dio.6.ca.

H
¶ Si anime
rum debita
de carne facta
la que ex partiũ

I
In spiritu
est apprehensio
¶ De suffragijs
reportent. vnde

K
Consequenter
q̃uis nõ minuat
pter reuerentiam
in charitate

L
dicte: nec tamen
elemosynarum
deus cõscientias
nire.s.

M
fm magistrum
que a sole
minabit eos
substantialiter

N
in anima
tiui. Quia tamẽ
tudinẽ in gñali
sibi possibile

O
pro etate tpis
magis essent
ꝯriam quãtum
multiplicabitur

P
de omni accñtali
probos in iferno
liberatione visa
aliqua itelligent
sensibili vt quasi
possit fm

FINIS

¶ Incipit scriptum super quarto sententiarum editum a fratre Ricardo de media villa ordinis minorum doctore preclarissimo.

Innoua signa et imuta mirabilia. glifica manuȝ ⁊ brachiũ dextꝝ. excita furoreȝ: ⁊ effũde irã. Hec ṽba scripta sũt eccli. 36. q̃ sic pñt exponi vt i eis p modũ orõnis pdcã fuerit nouoꝝ sacramẽtorũ istitutio. mortuoꝝ resurrectio. electoꝝ glificatio: ⁊ reproboꝝ dãnatio. Per signa. n. pñt intelligi sacrã. vt. n. dicit magr̃ huius quarti di. i. c. i. Sacramẽtũ ẽ sacre rei signũ. Et Aug. io. de ci. c. 5. Et hẽtur de cõse. di. 2. Sacrificiũ. Sacrz ẽ sacꝝ signũ. Per inouare significat̃ aliq̃d nouũ istituere. accipiẽdo inouationẽ pro institutiõe nouoruȝ. Per imutare mirabilia significatur vltra mirabilia q̃ fcã sũt vl' fiũt facere mirabiliora. Per manũ itelligũt opatões. Et q2 opationes idifferẽtes sũt ad bonas ⁊ malas: ⁊ sole bõe opatões glificãde sũt. i. opatores eaꝝ pp eas glificãdi sũt. iõ postq̃ dixit. Glifica manuȝ: subiũxit ⁊ brachiuȝ dextꝝ. ita vt legat̃. ⁊ pro. i. Per operationẽ. n. dextrã itelligitur operatio bona: sicut ⁊ p sinistraȝ mala: vt sit sensus. Glorifica manuȝ ⁊ brachiũ dextꝝ. i. glorifica faciẽtes opa bona. Excita furorẽ. i. suscita reprobos: q̃ dicunt̃ furor p quẽdã figuratiuũ modũ loquẽdi. vnde ad lrãm isensati dicunt̃. vñ vt hr̃ sap. 5. Ipsi dicẽt in iudicio de iustis. Nos isensati vitã illoꝝ existimabamꝰ insaniã. Et effũde irã. i. effũde sup eos dãnationẽ eternã. Et fz hãc expõnẽ in ṽbis ꝓpositis tãgunt̃ q̃tuor. Primo sacroꝝ noue legis istitutio ⁊ veteꝝ euacuatio: cum dr̃ Innoua signa. Scdo generalis oĩuȝ resurrectio: cũ dr̃. Et imuta mirabilia. Mirabilꝰ. n. opus faciet deus in mortuoruȝ omnium resurrectionẽ q̃ modo sit hoĩuȝ generatio. Tertio spãlis electoꝝ resurrectio ⁊ glorificatio simul cũ dr̃. Glorifica manũ ⁊ brachiũ dextꝝ. Quarto reproboꝝ resurrectio ⁊ dãnatiõis eoꝝ cõpletio: cũ dicit̃. Excita furorẽ ⁊ effunde irã. de quibꝰ determinat magr̃ in hoc q̃rto. Per innouationẽ ergo signoꝝ vt dictũ ẽ intelligit̃ institutio nouoꝝ sacramẽtoꝝ. i. sacroꝝ no. l. que sunt signa ṽtute medicinalia: de quo põt exponi illð qð dicit̃ Daniel'. 6. de deo. Ipse ẽ liberator atq; saluator faciẽs signa. s. liberatiõis ⁊ saluatõis. quod aũt liberat ifirmũ ⁊ sanat ṽtute mediciale ẽ. De eodẽ ẽt põt expõi illud qð dr̃ ad Heb. 2. Noua. l. i nos ꝯfirmata ẽ: ꝯtestãte deo signis. ⁊ paucis iterpositꝭ sequit̃. Spũs scti distributiõibꝰ. i. signis: p que ministerialiter distribuit̃ grã spũs scti. Sũt etiã signa p singularitate mirabilia: de q̃ põt exponi illud qð dicitur. Exo. 34. Signa faciã que nunq̃ sunt visa sup terrã: nec vllis gẽtibꝰ. In gẽte. n. iudeorum nõ erant talia signa visa: quia sacrã vete. l. gratiam significabant: sz nõ sicut ista ꝯferebãt. Et q2 signa medicinalia ⁊ mirabilia debẽt suscipi cũ reuerẽtia. iõ vt suscipiant̃ cũ maiori reuerẽtia sunt pdicabilia. de q̃ põt exponi illud quod dicit̃ Daniel'. 3. Placuit mihi pdicare eiꝰ signa: q2 magna sunt. Predicta aũt signa Christus istituit ad euacuanduȝ sacroꝝ ve. legis impfectionẽ: ⁊ pp ꝓmissoꝝ adipletioneȝ: ⁊ legis faciliorẽ obs̃uationem: q2 grãȝ ꝯferũt: p quã legis mãdata faciliter adimplent̃. Per imutationẽ etiã mirabiliũ intelligit̃ factio mirabilioꝝ: q̃ faciet deꝰ in oĩuȝ mortuoꝝ resuscitatiõe: quod est mirabilius q̃ fuerit eoꝝ generatio: ad quã ordiatur matrimonij sacramẽtũ: de qua resuscitatione põt exponi illud qð dicit̃ Job. 37. Tonabit deꝰ in voce sua mirabiliter: q̃ facit magna ⁊ iscrutabilia. in quo ꝯueniẽter dat̃ itelligi mortuorũ futura resurrectio: q2 sicut dicit Aposto. i. ad Cor. 15. Canet tuba et mortui resurgẽt icorrupti. Et in electoꝝ pfecta glorificatiõe: quod erit mirabilꝰ q̃ sit vel fuerit eoꝝ p sacrã sanctificatio: de q̃ glorificatione põt exponi illud quod dr̃ in psal. 15. Mirifica misericordias tuas: q̃ saluos facis sperãtes i te. Per sperãtes i deo itelligunt̃ electi. Salutis eoꝝ factio ẽ eoꝝ glorificatio: quã p dei misericordiã mirabilr̃ ꝯsequunt̃. Et in reproboꝝ eterna dãnatiõe: qð erit mirabilꝰ q̃ fuerit eoꝝ tpalis afflictio: quã multi sustinẽt reprobi ꝓ sacroꝝ ꝯtẽptu. de q̃ dãnatiõe põt exponi illð qð dr̃ Sap. 16. Quod. n. mirabile erat in aqua q̃ oĩa extinguit plus ignis valebat. In quo figurata ẽ dãnatio reproboꝝ. de reprobo. n. dicit̃ Job. 24. q̃ ad nimiuȝ calorẽ trãsiet ab aquis niuiũ: a quo calore ⁊ frigore nos defendat: ⁊ ad gloriã electoꝝ pducat dominus iesus christus qui cum patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat. deus p omnia secula seculorum Amen.

¶ Incipit liber quartus sententiaruz
¶ De sacramentis et signis sacramentalib⁹. Distinctio Prima.

Amaritanus eni vulnera to appropiãs curatiõi ei⁹ sacramentorum alligaméta adhibuit: quia otra originalis peccati et actual' vulnera sacramentoruz remedia de⁹ istituit. De quib⁹ quatuor primo osiderãda occurrũt. Quid sit sacramẽtũ. Quare institutũ. In quibus oficiatur. Et que sit distãtia inter sacramenta veteris et noue legis.

¶ Quid sit sacramentum.

s Acramentũ est sacre rei signũ Dicitur tamẽ sacramẽtũ etiaz sacrũ secretũ: sicut sacramẽtũ diuinitatis: vt sacramẽtũ sit sacruz signans: et sacrũ signatũ. sed nunc agitur de sacramẽto s'm q̃ ẽ signũ. Itẽ sacramentum est inuisibilis gratie visibilis forma. Signũ vero est res preter speciẽ quã igerit sensib⁹ aliqd aliõ ex se faciens in cognitionẽ venire. Signoruz vero alia sunt naturalia: vt fum⁹ significans ignẽ: alia data. Et eorum que data sunt qdã sunt sacra: quedã nõ. Omne eniz sacramẽtum est signũ: sed nõ ecõuerso. Sacramẽtũ eius rei similitudinez gerit cuius signũ est. Si eniz sacramenta nõ haberẽt similitudinẽ rerum quarum sacramẽta sunt proprie sacramenta nõ dicerentur. Sacramẽtum enim proprie dicitur quod ita signũ est gratie dei: et inuisibilis grẽ forma: vt ipsius imaginem gerat et causa existat. Non ergo significãdi tantũ gratia sacramẽta instituta sunt: sed etiaz sanctificãdi. Que enim significandi gratia tantum instituta sunt solum signa sunt: et nõ sacramenta: sicut fuerũt sacrificia carnalia: et obseruãtie cerimoniales veteris legis: que nunq̃ poterãt iustos facere offerẽtes. Quia vt ait apostolus. Sanguis hircorũ et taurorum et cinis vitule aspersus ingnatos sanctificabat ad emũdationẽ carnis: nõ aie. Naz inquinatio illa erat cõtactus mortui. Unde Aug. Nihil aliud itelligo inquinationẽ quã lex mundat: nisi cõtactũ mortui hominis. quẽ qui tetigerat imũdus erat septẽ diebus: sed purificabat' s'z legẽ die tertio et septimo: et ita mũdus erat vt iaz itraret in tẽplũ. Mundabãt etiam iterdũ a corpali lepra illa legalia. Sz nunq̃ ex operibus legis aliquis iustificatus est: vt ait apostolus: etiam si in fide et in charitate fierẽt. Quare: q: imponit ea deus i seruitutẽ: nõ i iustificationẽ: et vt figura futuri essent: volens sibipsi potius offerri ea q̃ ydolis. Illa ergo signa erant: sed tamẽ sacramẽta: licet minus proprie: in scripturis sepe vocãtur: quia signa erãt rei sacre: quã vtiq̃ nõ pstabãt. Illa autẽ apostolus opera legis dicit: que tantũ significãdi gratia vel in onus instituta sunt.

¶ De causa institutiõis sacramẽtorum.

t Riplici aũt de causa sacramẽta istituta sunt propter humiliationẽ. eruditõez: exercitatõez. Propter humiliationẽ qdẽ: vt duz hõ in sensibilibus rebus: que natura infra ipsuz sunt: ex precepto creatoris se reuerendo subijcit: vt ex hac humilitate et obedientia deo magis placeat: et vt apud eum mereatur: cuius imperio salutẽ querit in iferioribus se: et si non ab illis: sed p illa a deo. Propter eruditionẽ etiam instituta sunt: vt p id qđ foris in specie visibili cernitur: ad inuisibilem virtutẽ que intus est agnoscẽdã mens erudiatur. Homo eniz qui ante

peccatū sine medio deū videbat: p pec
catū3 a deo habuit vt nequaq3 diuina
nequeat capere nisi humanis exercita
tus. Propter exercitatione3 similiter
instituta sunt: q2 cum homo ociosus eē
nō possit: pponitur ei vtilis 7 salubris
exercitatio in sacramētis: qua vana3 7
noxia3 declinet occupatione3. nō eni3
facile capitur a tentatore qui bono va
cat exercitio. Vn̄ Hiero. monet. Sē
per aliquid boni operis facito: vt te oc
cupatum dyabolus inueniat.

¶ De triplici genere exercitationis.

Unt aute3 exercitationū tres
s spēs: vna ad edificationē ani
me pertinet: alia ad corporis
fomentū: alia ad vtriusq3 subuersionē.
Cu3 igitur absq3 sacramentis: quibus
non alligauit potētiam suam deus ho
mini gratiam donare posset: predictis
de causis sacramēta instituit. Duo au
tem sunt in quibus sacramētum consi
stit. s. verba: 7 res. Uerba vt īuocatio
trinitatis: res vt aq̄ oleū 7 huiusmodi.

¶ De differentia sacramentorum ve
terum 7 nouorum.

Am videre restat differētiam
i sacramentoꝝ veteꝝ 7 nouorū
vt sacramenta vocemus que
antiquit9 res sacras signabant: vt sacri
ficia 7 oblationes 7 huiusmodi. Eoru3
autē differētiam breuiter augustinus
assignat dicens: q2 illa pmittebant tm̄
7 significabāt: hec autē dant salutem.

¶ De circuncisione.

Uit tamē inter illa sacramēta
f sacramētum quoddā. s. circun
cisionis idem cōferens reme
diu3 cōtra peccatū: quod nūc baptis
mus. Unde Aug. Ex quo instituta est
circūcisio in populo dei: que erat tūc
signaculum iustitie fidei: ad purgatio
nem valebat magnis 7 paruulis origi
nalis veterisq3 peccati: sicut baptis
mus ex illo valere cepit ad innouatio
ne3 hominis: ex quo institutus est. Itē
Beda. Idem salutifere curatiōis au
xilium circuncisio in lege cōtra origi
nalis peccati vulnus agebat: quod ba
ptismus agere reuelate gratie tempo
re consueuit: excepto q2 regni celestis
ianuam nondum intrare poterāt. Ta
men in sinu abrae post morte3 requie
beata ɔsolati superne pacis ingressum
spe felici expectabant. His aperte tra
ditur per circūcisionē: ex quo instituta
fuit: scilicet remissionem peccati origi
nalis 7 actualis paruulis 7 maioribus
a deo prestitam: sicut nunc per baptis
mum datur.

¶ De viris qui fuerunt ante circunci
sionē: 7 de feminis q̄ fuerūt an̄ 7 post.

Ueritur etia3 de viris qui fue
q runt ante circuncisione3: 7 de
feminis q̄ fuerunt ante 7 post:
quod remedium contra peccatu3 ha
buerint? Quidam dicunt sacrificia et
oblationes eis valuisse ad remissionē
peccati. Sed melius est dicere illos q
de Abraam prodierunt per circunci
sione3 iustificatos: mulieres vero per
fidem 7 operationem bonam: vel su
am si adulte erant: vel parentu3 si par
uule. Eos vero qui fuerunt ante circū
cisionem paruulos in fide parentum:
parentes vero per virtute3 sacrificio
rum: scilicet quam intelligebant spiri
tualiter in illis sacrificijs iustificatos.
Unde Grego. Quod apud nos vale
aqua baptismi: hoc egit apud veteres
vel pro paruulis sola fides: vel p ma
ioribus virtus sacrificij: vel pro his q
ex abrae stirpe prodierunt mysteriu3
circuncisionis.

¶ De institutione et causa circumcisionis.

h Ic dicendum est in quo institu ta fuerit circumcisio. Et quare: et cur mutata per baptismum. Abraã primus mãdatum circũcisiõis habuit ad probationẽ obedientie: nec ei soli precepta fuit circũcisio: sed et semini eius. i. oĩb⁹ hebreis: q̃ fiebat scd̃m legem octauo die lapideo cultro in carne preputij. Data autẽ fuit circũcisio pluribus de causis. s. vt per obediẽtiã mandati abraam placeret deo: cui per preuaricationẽ adam displicuerat. Data etiã fuit in signũ magne fidei abrae: qui credidit se habiturũ filium: in quo fieret benedictio omnium. Deinde vt hoc signo a ceteris nationibus discerneretur populus ille. In carne vero preputij ideo iussa est fieri circuncisio: quia in remedium instituta est originalis peccati: quod a parẽtibus trahimus per concupiscentiam que in parte illa magis dominatur: et quia in parte illa culpã inobedientie prim⁹ homo sensit: decuit vt ibi signum obedientie acciperet.

¶ Quare die octauo et petrino cultro.

f Iebat autẽ octaua die et petrino cultro: quia et i resurrectõe cõi octaua die etate futura p petram christum oĩs ab electis abscidetur corruptio: et p christi resurrectiõem octaua die factam circũciditur a peccatis aĩa cuiusq; in eum credentis: due ergo res sunt illius sacramenti.

¶ Quare in baptismum mutata sit circuncisio.

i Deo autem mutata est circuncisio p baptismum: quia sacramentum baptismi cõmunius ẽ et perfectius: quia pleniori gradu accumulatum. Ibi enim peccata solum dimittebantur: sed nec gratia ad bene operandum adiutrix: nec virtutũ possessio vel augmentum ibi prestabatur vt in baptismo: vbi nõ tãtummodo abolentur peccata: sed ẽt gratia adiutrix confertur: et virtutes augent. Unde aqua refectionis vel regenerationis dicitur: quia aridos fecũdat: etiam fructificãtes ampliori vbertate donat: qz quantũcũq; per fidem et charitatem ante habitam aliquis iustus ad baptismum accedit: vberiorem ibi recipit gratiam: sed nõ ita in circũcisione. Unde abrae per fidem iam iustificato signaculum tm̃ fuit. nihil enim intus obtulit.

¶ De puulis defũctis añ diem octauũ.

s I vero queritur de paruulis: qui ante diẽ octauum moriebãtur anteq̃ fiebat circũcisio ex lege: Utrum saluarentur vel nõ. Idem potest responderi quod sentitur de puulis ante baptismum defunctis: quos perire constat. Unde Beda. Qui nũc per euangeliũ suum terribiliter et salubriter clamat. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua et spiritusancto nõ itrabit in regnum dei: ipse dudum clamat per suam legem: anima cuius preputij caro circũcisa nõ fuerit peribit de populo suo: quia pactum meũ irritum fecit. Forte tamen sub lege ingruente necessitate mortis ante octauum diem circuncidebant sine peccato filios: sicut modo in ecclesia fit de baptismo.

¶ In primo libro determinauit magister de deo quãtũ ad rationẽ sue naturalis pfectionis. et in secũdo de ipso inquãtũ eius pfectio relucet in operib⁹ creationis. et in tertio inquãtũ eius pfectio relucet in operib⁹ restaurationis. In hoc quarto determinat de deo scd̃m quod pfectio eius relucet in sacris que sunt instrumenta sanctificatiõis et i operib⁹ retributiõis: et diuidit in duas ptes. Primo determinat de sanctificatiõe q̃ recipit in sa-

cramentoꝝ susceptione. Scḋo de ꝯplemen-
to sanctificatiõis: quod recipiet electi in re-
surrectione. di. 43. ibi. Postremo de condi-
tione resurrectiõis. Prima in duas. pmo
determiat de sacris in generali. scḋo in spāli
ibi. Fuit tñ. Prima in duas. s. in ꝑemium
⁊ executiões. scḋa ibi. Sacrꝫ. Et ista in q̃tuoꝛ
Primo dterminat de sacri diffinitõe. Scḋo
de sacroꝝ institutõe ibi. Triplici aũt. Tertio
oñdit i q̃bꝰ ꝯsistat sacrꝫ ibi. Duo aũt. Quar-
to oñdit dr̃iaꝫ sacroꝝ veteꝝ ⁊ nouoꝝ ibi. Iā
videre. Tunc seq̃tur illa pars que incipit.
Fuit tñ. ⁊ diuidit in duas ptes. Primo de-
terminat de sacro circũcisionis qḋ in. l. vete
ri erat remediũ ꝯ pctm̃ originale. Secundo
determinat in spāli de sacris. l. no. di. se. ibi.
Iā ad sacra. Prima in duas. primo deter
minat de circũcisionis v̄tute. Scḋo de eius
institutõe ibi. Hic dōꝫ ē. Prima in duas.
pmo de v̄tute circuncisionis determinat ve
ritatē. scḋo mouet ⁊ soluit incidẽteꝫ dubita-
tionē ibi. Querit aũt. Illa pars que icipit
ibi. Hic dōꝫ est. diuidit in partes duas. Pri
mo dterminat de his q̃ circũstāt circũcisiõis
institutionē. Secũdo mouet ⁊ soluit dubita
tiõeꝫ ibi. Si vo q̄rit. Prima in duas. prio
determinat de circũcisionis institutione. se-
cũdo de eius mutatione seu euacuatione ibi
Ideo autem. Articulus I.

Circa hanc di. querendũ ē pncipalr̃ de sex. Prio de sacri q̃ditate Scḋo de sacroꝝ istitutiõe Tertio de sacrorum ve. l. ptāte. Quarto de sacroꝝ no. leg. dignitate ⁊ virtute.
Quito de remedio ꝯ origiale pctm̃ in. l.
nature. Sexto ḋ remedio ꝯ originale pctm̃
i tpe legis scripte. Circa pmũ q̄rũt q̃tuoꝛ.
Prio vtꝝ sacrm̃ ꝯsistat in rebꝰ ⁊ verbis.
Scḋo vtꝝ sacrm̃ possit diffiniri. Tertio
vtꝝ ille diffinitiones q̃s ponit aug. de sacro
sint ꝯueniētes. Quarto vtꝝ illa diffinitio
quam ponit hugo. i. libro de sacra. pte. viij.
c. ij. conueniens sit. Q̃ō. I.

A Primo ostẽdo q̄ sacrm̃ nõ ꝯsistit in re
bus ⁊ v̄bis. Nihil põt cõstitui
ex pmanẽti ⁊ successiuo: q2 oĩs res pmanens
ē: vel successiua. ⁊ pmanẽs nõ põt eẽ de rõne
successiui: nec successiuũ de rõne pmanẽtis.
ꝫ res sũt pmanẽtes: v̄ba successiua. ergo sa-
crm̃ nõ põt ꝯstitui ex rebꝰ ⁊ v̄bis. Itē sa-
cramẽtũ ē ad sctificãdũ ⁊ significãduꝫ. ꝫ sic
dicit aug. ij. li. de doc. chri. parum post prin-
cipiũ. Uerba ꝓrsus iter hoĩes obtinuerunt B
pricipatũ significãdi. ⁊ ꝑm apl̃m. i. ad thi. c.
iiij. Res sctificat̃ ꝑ v̄bũ dei ⁊ orõnē. ergo sa
crm̃ nõ dꝫ ꝯsistere nisi i v̄bis. Itē ex his q̃
sit̃ nõ ꝯiũgũt̃ nõ ꝯstituit̃ aliq̃d. ꝫ v̄ba nõ ꝯiũ-
gũt̃ rebꝰ. ergo sacrꝫ ñ ꝯstituit̃ ex rebꝰ ⁊ v̄bis.
Cõtra aug. omel. 8. sup Io. vltra mediũ ⁊
hr̃. i. q. i. Detrahe. Accedit v̄bũ ad elemẽtũ
⁊ fit sacrm̃. ꝫ elemẽtũ ē res. ergo sacrm̃ cõsi-
stit in rebꝰ ⁊ v̄bis. Itē magr̃ in lr̃a huiꝰ di.
c. iij. Duo sũt in q̃bꝰ sacrꝫ ꝯsistit. s. v̄ba ⁊ res. C
Rñdeo q̄ sacra ve. l. ꝑp eoꝝ impfectiõeꝫ
in significãdo. ⁊ eoꝝ defectũ in sctificãdo nõ
ꝯsistebãt in v̄bis: q2 ꝑ v̄ba ē sctificatio: ⁊ ex-
pressa significatio. vt pꝫ ꝑ auctoritates aug.
⁊ ap. i opponẽdo allegatas. Sacra aũt no.
l. q2 debuerũt eẽ pfecta in sctificãdo ⁊ i signi
ficãdo. iõ ꝯsistunt in rebꝰ ⁊ v̄bis ita vt res sit
q̄si pricipiũ materiale: ⁊ v̄buꝫ q̄si formale: eo
q̄ ꝯpletiꝰ ei ꝯuenit rõ significãdi ⁊ sctificã-
di. Pręterea. cũ sacra no. l. fuerit istituta a D
v̄bo dei iā humane nature vnito: ꝯueniēs fu
it ea ꝯsistere in rebꝰ ⁊ v̄bis vt suũ exp̄ssiꝰ si-
gnificarent actorē. Res aũt ⁊ v̄bũ nõ cõsti-
tuũt sacrꝫ tanq̄ aliq̃d vnũ vnitate absoluta
in essendo ꝫ vnitate relatiua i cãdo ⁊ signi
ficãdo. Sũt. n. vnũ pncipiũ in cãdo ⁊ signi
ficãdo vnũ sctificatiõis effectũ: sicut pr̃ ⁊ mr̃
sunt gñatiõis vnũ ꝯpletũ principium.
Ad pᵐ in oppositũ dō. q̄ eo mõ quo sacrꝫ E
ē vnũ. nõ ē incõueniēs aliq̃d vnuꝫ ꝯstitui ex
pmanẽti ⁊ successiuo. quãuis ex illis duobꝰ
impossibile eẽt aliqḋ vnũ ꝑ ẽntiā constitui.
Ad scḋꝫ dō. q̄ q̄uis exp̄ssiꝰ significẽt v̄ba
q̄ res. tñ exp̄ssioꝛ ⁊ efficacioꝛ ē significatio ꝑ
res ⁊ v̄ba sit̃ q̄ ꝑ v̄ba tñ. Ad tertiũ dōm
q̄ aliq̃ duo pñt vnũ ꝯstituere vnitate relati-
ua in cãdo ⁊ significãdo absq3 hoc q̄ rea-
lit̃ sit̃ ꝯiũgãt. Sufficit. n. ad hoc q̄ ꝯiũgãt in
itẽtiõe applicãte vnũ ad aliud. Q̃ō. II.

A Secundo querit̃ vtꝝ sacrꝫ possit diffini
ri. ⁊ vr̃ q̄ nõ. auic. q̃nto meta
physice. c. v. Diffinitio ꝫ hꝰ qḋ ꝯsentiũt au-
ctores artis ꝯposita ē ex gñe ⁊ dr̃ia. ꝫ ꝯstitu
tũ ex re ⁊ v̄bo cũ nõ sit vnũ nisi ꝑ accidẽs nõ
ē in genere. vñ ꝑm phi. iiij. Top. Quãuis iu-
stitia sit in gñe. iustũ tñ nõ ē in gñe. ergo ꝯsti
tutũ ex re ⁊ v̄bo nõ ē diffinibile. ꝫ sacrm̃ cõ-
stitutũ ē ex re ⁊ v̄bo. ergo nõ est diffinibile.
Itē phs. iiij. metaphisice. Nõ vnũ signifi
care ē nihil significare. ergo qḋ nõ ē vnũ ni-
hil ē. ꝫ sacrm̃ nõ ē aliq̃d vnũ. ergo nihil ē. ꝫ
qḋ nihil ē diffiniri nõ põt: cũ diffinitio idicet
q̃d ē. Itē phs. vij. metaphisice. Nõ albus

B nõ est vere hoc aliq̇d.ergo a si̇li nec sacr̄z qȯ
min⁹vnū ē:nõ ē vere hoc aliq̇d.sꝫ r̄z ph̄z vbi
ꝓus.qȯ nõ ē v̇e hoc aliq̇d diffiniri non pōt.
ergo sacr̄m diffiniri nõ potest.
¶ Cõtra. magr̄ huius di.c.i.ꝛ hr̄ de ꝯsecra.
di.ij. Sacrificiū. Sacr̄m ē inuisibilis gr̄e vi/
sibilis forma.ergo diffiniri potest.
¶ Rn̄deo r̄m ꝙ accipi pōt ex verbis phi.i.
Top.ꝛ.vj.Diffinitio ē or̄o indicās q̇d ē esse
rei ꝛ cõuertibilis cū diffinito.tāto ergo res
verius pōt diffiniri:quantū est ex parte sua:
quāto veri⁹est.si tn̄ finita sit:qȯ iō dico:quia
C diffinitio iportat quādā finitionē.Vn̄ aliqn̄
a ph̄o in metaphisica īminus dr̄.illud autez
qȯ est veri⁹:substātia est.si tn̄ finita sit.Vn̄ ꝛ
a ph̄o ꝓmo phisicoꝝ vocat̄ qȯ vere ē.ꝛ ideo
dicit ph̄us.7.metaphisice.ꝙ primo ꝛ simplr̄
diffinitio.ꝛ qȯ q̇d erat eē substātiaꝝ est:ꝛ qꝛ
accidēs absolutū veri⁹ est q̄ꝫ ens p accidēs.
vt ꝯpositū ex duob⁹accn̄tib⁹.vel ex subiecto
ꝛ accidēte.qꝛ r̄z phi.5.metaphisice.Accidēs
absolutū est ens r̄m se.i. est ens essētialr̄ r̄m
cõmen.ibidē.Ens v̇o p accidens nõ est ens
essentialr̄:sꝫ accn̄taliter.qꝛ nõ est aliq̇d vnuz
D p essentiā.iō min⁹ꝯuēit diffiniri enti p accn̄s
q̄ꝫ accn̄ti:qꝛ ēt ens p accidēs ꝯstitutū ex ali/
quib⁹ duobus realr̄ vnitis verius est vnū:q̄ꝫ
ens p accidēs ꝯstitutū ex duobus nõ vnitis
nisi in intētiõe vnū ad aliud applicāte.qūo
vnū ē sacr̄m.iō min⁹ ꝓprie diffinit̄ ꝓᵐens p
accn̄s q̄ꝫ ipm sacr̄m.Vn̄ dȯ.ꝙ sacr̄o n̄ ꝯuēit
diffiniri nisi accipiēdo diffõnē ꝓut se extēdit
ad diffõnē vnā p accn̄s. nõ video.n.incõue/
niēs si dicat̄ ꝙ sacr̄m ꝛ qȯlibꝫ ens p accidēs
diffiniri possit diffinitõe vna p accn̄s. Diffi/
nitio.n.idicat q̇d ē res diffinita.ꝛ sicut diffi/
E nitio entis p se indicat quid est illud ens.ita
diffinitio entis p accn̄s indicat q̇d est illud
ens.ꝛ ꝙ sic ens p accidens nõ est vnū nisi p
accn̄s.ita sua diffinitio nõ est vna nisi p ac/
cn̄s.ꝛ sicut diffinitio entis p se cõstat ex ge/
nere ꝛ dr̄ia seu dr̄ijs eiusdē generis ꝯstituē/
tib⁹ vnā spēz. ita diffinitio entis p accidēs:
si ptes ei⁹ sunt res diuersoꝝ p̄ntorū ꝯstat ex
diuersis gn̄ib⁹ gn̄alissimis ꝛ dr̄ntijs eoꝝ:ꝛ si
partes ei⁹ sunt in eodē p̄nto:nõ tn̄ in eodez
gn̄e ꝓximo:diffinitio ei⁹ ꝯstat ex diuersis gn̄i/
bus ꝓximis ꝛ dr̄ijs diuersoꝝ generꝝ ꝓximorū
F vn̄ cuz ph̄s dicit. 7.metaphisice ꝙ ens p ac/
cn̄s nõ diffinit̄:itelligendū est de diffinitiõe
vna p se.qꝛ tal̄ idicat vnum p se.
¶ Ad ꝓmuz in oppositum dȯ.ꝙ ꝓcedit de
diffinitiõe ꝓprie dcā q̄ ē vna p se. ¶ Ad 2ᵐ cū
dr̄ ꝙ sacr̄m nõ est aliquid vnū.dico ꝙ falsuz
est.aliquo.n.mõ vnū est vt supius visum est.
sꝫ qꝛ vnitas sua est p accn̄s: ideo nec sibi ꝯue
nit diffiniri diffinitiõe p se vna. ¶ Ad tertiū.
pꝫ solo ex iaꝫ dictis.
¶ Argumētū ad ptē aliā ꝓcedit de diffini/
tiõe largissime dicta:q̄ se extēdit ad diffiniti
onez vnam per accidens. Qō. III.

Tertio querit̄ vtꝝ ille diffinitiões: quas pōit Aug.de sacr̄o sint ꝯuēiētes. A
ꝛ vr̄ ꝙ nõ. Illa.n. quaꝫ pōit.10. de ciui.c.5.s.
ꝙ sacr̄m est sacrū signū.nõ est ꝯuertibilis cū
sacr̄o.aq̄.n.bn̄dicta sacrū signū est.s.remissi/
onis venialiū: nec tn̄ sacr̄z est.g̃ predcā diffi
nitio ꝯueniens nõ est. ¶ Item ꝯsecratio epi
signū est rei sacre:nec tn̄ iter sacr̄a numerat̄
¶ Itē agnus pascalis:de quo hētur exo.12.
ꝛ serpens eneus numeri.21.ꝛ columba luce
.3.ꝛ petra q̄ significabat xp̄m.1.cor.10.signa
fuerūt reꝝ sacraꝝ:ꝛ imago crucifixi.quibus
tn̄ nõ ꝯuenit eē sacr̄m. ¶ Itē sacr̄z nõ est si/ B
gnū remēoratiuū qȯ est de preterito:nec de/
monstratiuū qȯ est de p̄nti.nec ꝓnosticū qȯ
est de futuro:qꝛ aliqn̄ recipiēs sacr̄z nec hēt
gr̄az nec hūit.nec hiturus ē.Cū g̃ nõ sint plu
ra gn̄a signoꝝ.vr̄ ꝙ sacr̄m nõ sit sacre rei si/
gnū. ¶ Itē vr̄ ꝙ illa diffinitio. sacr̄m ē inuisi/
bilis gr̄e visibilis forma. cui⁹ sn̄ia trahi pōt
ab aug.10.de ciui.c.5.ꝛ.c.21.sit incõueniens.
qꝛ corp⁹ xp̄i in altari.ꝛ caracter baptismalis
nõ tn̄ sūt res:sꝫ ēt sacr̄a:vt iferi⁹ patebit:nec
tn̄ sūt visibiles forme. ¶ Itē sacr̄a ꝯstāt ex re
bus ꝛ v̇bis:ꝛ sicut res sūt visibiles.ita verba
sūt audibilia:cū g̃ v̇ba sint ꝓncipaliora i sacr̄is C
q̄ꝫ res qꝛ vt hitū ē v̇bū in sacr̄is ē q̄si formale
magis d̄buit dici forma audibil̄ q̄ꝫ visibilis.
¶ Cõtra.vtrāqꝫ diffinitiõez recitat Gratia/
nus de ꝯse.di.2.Sacrificiū.ꝛ magister in lit/
tera huius di.ca.primo.
¶ Rn̄deo ꝙ sicut ornamētū dr̄ ab ornando
actiue.ita sacr̄m dr̄ a sacrādo actiue. Vn̄ cū
dr̄.sacr̄m ē signū rei sacre.accipit̄ res sacra ꝓ
re sub rõne q̄ sacrās ē.Est aūt aliq̇d rei sacrā
tis causatiuū:nõ tn̄ istitutuꝫ diuinit⁹ ad hoc
significādū:vt passio xp̄i.ꝛ h° nõ dꝫ dici ꝓprie D
sacr̄m nisi extēderet̄ nomē sacr̄i ad sacrū se/
cretū.aliq̇d aūt ē rei sacrātis ex diuina istitu
tiõe significatiuū :nõ tn̄ causatiuū:sicut erāt
sacr̄a ve.l.aliq̇d aūt ē rei sacrantis ex diuina
institutõe significatiuū ꝛ in v̇tute dei cātiuū
sicut ē qȯlibet sacr̄m no.l. ¶ Prima g̃ notifi
catio sacr̄i si restringat̄ ad rē sacrā actiue et
ad signū sacrū spāliter diuinit⁹ institutū ad
rē sacrā significādū:ꝯuertit̄ cū sacr̄o cõit̄ dcō
de sacr̄is ve.ꝛ no.l.aliq̄ mõ ē diffinitio sacr̄i

E in gn̄ali. ſi aūt accipiaṫ ſignū in cōi ⁊ res ſa-
cra nō ꝯuertiṫ cū ſacr̄o: ⁊ ſicut dicit hu°. p°li°
de ſacra. pte. 9. c. 2. magis ē deſcriptio ad in-
terptationē ſiue expſſionē vocis referēda ꝙ̄
diffinitio. ¶ Scd̄a aūt ſacr̄i notificatio cū il-
la additiōe: quā ſupaddit magr̄: nō cōuenit
niſi ſacr̄is no. l. ⁊ hꝫ rōnē diffinitiōis eo mō
quo ſacr̄o ꝯuenit diffiniri. ꝯuertiṫ. n. cū ſacr̄is
no. l. ⁊ q̄cq̄d eſt de rōne eoꝝ exp̄mit. Expri-
mit. n. ipaꝫ gr̄aꝫ cui⁹ ſunt ſignificatiua ⁊ cau
ſatiua. p hoc qd̄ dī inuiſibilis gr̄e: exp̄mit ēt
ipa eē ſignificatiua cū dī viſibil' forma: vt ipi
F us imaginē gerat. i. figura exterioꝛ q̄ dī foꝛ-
ma: q̄ſi foꝛis manēs. q̄ aliq̄ mō gerit rei ima
ginē: ⁊ ipſa ē cauſatiua cū dī ⁊ cauſa exiſtat.
¶ Ad p̄mū in oppoſitū dd̄. ꝙ p aſperſioneꝫ
aq̄ bn̄dicte remittunṫ venialia p modū meri
ti: inq̄tū excitat motū volūtatis ſeu feruoꝛē
caritat̄: p quā fit venialiū remiſſio: nō tām̄ p
viꝫ ſacr̄i. Sacrꝫ aūt ſignificat rē vt ſacrātē nō
A p modū meriti. Aq̄ ēt bn̄dicta nō ē ſpālit̄ di-
uinit⁹ inſtituta ad illā rē ſacrā ſignificādum.
¶ Ad ſcd̄z dd̄. ꝙ ptās ep̄alis nō ē gr̄a gratū
faciēs, p quā hō efficiṫ formal̄r ſacer. ad quā
B gr̄aꝫ ſignificādū fuerūt diuinit⁹ ſpāl̄r inſtitu
ta. ve. l. ſacr̄a. ⁊ cui⁹ ſacr̄a no. l. ſūt ſignificati-
ua ⁊ cātiua: ſed ē gr̄a gratis data: q̄ hō effici-
tur poteſtatiue ſacer. ⁊ illā gr̄aꝫ ipa ꝯſecra-
tio ep̄alis directe ſignificat. ¶ Ad tertiū dd̄.
ꝙ oīa p̄dcā ⁊ ſi ſignificarēt rē ſacrā vt imola
tio agni xp̄i paſſionē. ſerpēs in palo xp̄m in
C cruce pēdētē. emanatio aq̄ de petra aquā de
latere xp̄i emanātē. colūba i xp̄o gr̄e ſpūs. ſ.
plenitudinē: nō tūc d̄ nouo aduenientē: ſꝫ p̄ce-
dētē: nō tn̄ ſignificabāt rē ſacrā vt actu d̄ no
uo ſacrātē illi⁹ ſacre rei ſubiectū. Nō. n. cum
D colūba ſup xp̄ꝫ deſcēdit. neqꝫ cū paſſus ē: ne-
qꝫ cū aqua emanauit d̄ ei⁹ latere d̄ nouo xp̄s
factus ē ſacer: vl' de ſacro magis ſacer. ſicut
hō p d̄bitā ſacr̄i ſuſceptionē efficiṫ ſacer: aut
magis ſacer: ⁊ ſic pꝫ q̄d dici debeat de imagi
ne crucifixi ⁊ ſimilib⁹. ¶ Ad q̄rtū dd̄. ꝙ p̄ricipa
lis ſignificatio ſacr̄i no. l. ē ſignificare gr̄am
q̄ ꝯferṫ ſuſcipiēti niſi ſit defect⁹ ex pte ipſi⁹. et
q̄tū ad hoc ē ſignū demōſtratiuū. inq̄tū tn̄
ſignificat cāꝫ inſtituētē ē ſignū rememoꝛatiuū
⁊ inq̄tū finē. i. gl'iam futurā ē ſignū pnoſticū
I Sacra aūt ve. l. tm̄mō erāt pnoſtica. q᷑ non
ſignificabāt gr̄aꝫ niſi vt futurā. ¶ Ad q̄ntuꝫ
dd̄. ꝙ illa diffinitio daṫ de ſacr̄o qd̄ ē ſacr̄m ⁊
nō res. Coꝛp⁹ aūt xp̄i in altari ē res ſignifica
ta p ſpēm panis ſub q̄ real̄r ⁊ v̄e ꝯtineṫ ſacrꝫ
coꝛpis myſtici. Caracter ēt baptiſmal' eſt res
ſignificata p ablutionē exterioꝛē ⁊ ſacrꝫ gr̄e

gratū faciētis. ¶ Ad ſextū dd̄. ꝙ viſibile ibi
accipiṫ p ſenſibili pp dignitatē viſus. de q̄ di
cit aug. 2. ep̄la ad voluſianū lōge poſt p̄nci-
piū ꝙ iter q̄nqꝫ ſenſus ē excellentioꝛ. q᷑ ſicut
dicit ph̄s p°meta. maxime cognoſcere facit:
⁊ multas dr̄ias d̄mr̄at. qd̄ ē itelligēdū p ſe:
vt pꝫ p ipſuꝫ li°. de ſenſu ⁊ ſenſato: q᷑ vt dicit
ibidē: audit⁹ p accn̄s plus ꝯfert ad ſcientiaꝫ.

Queſtio. IIII.

Quarto q̄riṫ vtꝝ illa diffinitio quā pōit A
hu°. p°. li°. de ſacr. pte. 9. c. 2. q̄ ē
hec. Sacr̄m ē coꝛpale vl' materiale elemētū
foꝛis ſenſibile ppoſitū ex ſimilitudine repn̄tās
⁊ ex iſtitutiōe ſignificās. ⁊ ex ſctificatiōe ꝯti
nens aliquā inuiſibilē ⁊ ſpūalē gr̄aꝫ. ſit ꝯue-
niens: ⁊ vī ꝙ nō. q᷑ ibi p̄dicaṫ materia d̄ cō-
poſito. ¶ Itē aliq̄ ſūt ſacra quoꝝ nō ē mate
ria aliqd̄ elemētū. ¶ Itē fruſtra foꝛis ſenſibi
lit̄ pponiṫ aliq̄d illi q̄ h°nō apphēdit. ſꝫ puu
lus nō apphēdit aliq̄d p materiale elemen-
tū ſibi foꝛis ppoſitū. fruſtra ḡ poniṫ hoc i dif B
finitiōe ſacr̄i. ¶ Itē fruſtra iſtituiṫ ad ſignifi
cādū qd̄ ex ſe hꝫ ſimilitudinē repn̄tatiuā. poſt-
ꝙ̄ ḡ dixit ex ſimilitudie repn̄tās ſupfluū fuit ad
dere ex iſtitutiōe ſignificās. ¶ Itē coꝛpaliū
ad ſpūalia nulla eſt ſimilitudo. ḡ materia ſacr̄i
nō ē ex ſimilitudine repn̄tās gr̄aꝫ. ¶ Item gr̄a
nō pōt ꝯtineri in ſubiecto ſenſibili. ¶ Itē in
iſta diffinitōe omittiṫ foꝛma ſacr̄i qd̄ ē v̄bum
¶ Cōtra hu. dicit ſtatiꝫ poſt aſſignatā diffi-
nitionē ꝙ ē ppꝛia ac pfecta.
¶ Rn̄deo ꝙ p̄dicta diffinitio ē ꝯueniēs et
daṫ de ſacr̄is no. l. ⁊ patebit ei⁹ ꝯueniētia ſol-
uendo argumēta in oppoſitum. C
¶ Ad p̄m dd̄. ꝙ ſꝫ phꝫ. 2. phi. nō ē icōueniēs
in artificialib⁹ materiā p̄dicari de artificiato
q᷑. n. foꝛma artificialis ē accidētalis. iō tota
ſubſtātia artificiati ē ex pte materie. Vn̄ bn̄
dī. lectulus ē lignū. ſtatua ē es. ſacrꝫ aūt ē q̄-
ſi aliq̄d artificiatū. ¶ Ad 2m dd̄. ꝙ materiale
elemētū ibi accipiṫ p ſenſibili ſigno. ⁊ foꝛte vti
tur v̄bo elemēti. q᷑ materia baptiſmi: q̄ ē ia-
nua ſacroꝝ: ē elemētū. ſ. aq̄. p matiale aūt cō
ueniēter itelligiṫ ſenſibile. eo ꝙ ſꝫ ſniam ph̄i
12. meta. ſenſibile ē ſenſibile p mat̄iaꝫ. ¶ Ad D
tertiū dd̄. ꝙ q̄uis puulus nō apphendat. illi
tn̄ q̄ ipm baptizāt apphēdūt vl' apphēdere
pn̄t. ¶ Ad 4m dd̄. ꝙ ſimilitudo repn̄tādi: quaꝫ
res hꝫ ex ſua ꝯditiōe: p ſe n̄ ſufficeret: q᷑ ex ſe
nō ē determinata ad pciſe ſignificāduꝫ ſacr̄i
effectū. ⁊ pp h° dicit hu°p°li. d̄ ſacr. pte. 9. c. 2
ꝙ ſacrꝫ dꝫ hr̄e q̄dā ſimilitudinē ad ipaꝫ rē cu-
ius ē ſacr̄m. ſm̄ quā habile ſit ad eandē rem
repn̄tādā: inſtitutionē quoqꝫ p quā oꝛdinatū

E fit ad illã significãdã. ꝛ parũ post dicit. ꝙ simi tudinẽ hꝫ ex pma ɔditiõe. institutionẽ ex su- peraddita dispẽsatiõe. ℂ Ad quĩtũ dõ. ꝙ ma ioꝛ ṽa ẽ de silitudine q̃ ẽ p pticipationẽ vni⁹ q̃litatis. sꝫ de silitudine ꝓportiõalitatis q̃ est hitudo duaꝝ ꝓportõnũ nõ ẽ veꝝ. i h. n. silis ẽ aq̃ gr̃e: qꝛ sicut se hꝫ aq̃ ad abluẽdas sordes corpis. ita se hꝫ gr̃a ad abluẽdas sordes aie. ℂ Ad sextũ dõ. ꝙ nõ ẽ itelligẽdũ ꝙ gr̃a ɔti F neat in sacr̃o ẽẽntialr̃ ꝛ ĩ actu sꝫ in ṽtute. qõ qũo itelligi debeat inferi⁹ declarabit. ℂ Ad vltimũ dõ. ꝙ ṽbũ dat intelligi p vltimã ptẽ diffinitiõis: qõ pꝫ. Dicit. n. hu⁹. p̃o li⁰. de sacr. pte. 9. c. 2⁰. ꝙ sacꝫ dꝫ hr̃e sctificationẽ p quã gr̃aꝫ ɔtineat ꝛ efficax sit ad eãdẽ sctificãdis cõferẽdã. ꝛ parũ post dicit. ꝙ illã sanctifica- tionem habet ex apposita ṽbi vel signi bene dictione. Articulus. II.

Consequẽter q̃rit de 2⁰. pncipali: et circa hoc q̃runt q̃tuoꝛ. ☞ Pri mo vtꝝ debuerũt institui sacr̃a in statu innocẽtie. ☞ Scdo vtꝝ post lapsũ in lege nature. ☞ Tertio vtrũ in tpe legis scripte. ☞ Quar- to vtꝝ in tpe legis euangelice. Q̃ō. I.

A Primo ostẽdo ꝙ debuerũt istitui sacr̃a in statu inocẽtie. aug. ij. sup ge. longe vltra mediũ dicit ꝙ lignũ vite erat sa crm̃ spũalis alimẽti sapiẽtie: qõ nõ vr̃ fuisse nisi ex diuina istitutiõe. ℂ Itẽ aug. vij. dẽ ci. c. xxxiij. Mysteriũ vite eterne ab exoꝛdio ge neris hũani p q̃dã signa ꝛ sacr̃a tpib⁹ ɔgrua q̃b⁹ opoꝛtuit: p angelos p̃dicatũ ẽ. Sꝫ exoꝛ- diũ gñis hũani icepit a statu inocẽtie. ex tũc ergo fuerũt istituta sacr̃a. ℂ Itẽ ñ tñ neces- se ẽ hoib⁹ medicia curatiua: sꝫ ẽt p̃seruatiua.
B g̃ cũ pmi parẽtes potuerint peccare: qõ pꝫ. qꝛ peccauerũt: statiꝫ eis debuerũt dari sacr̃a tanq̃ medicina p̃seruatiua.
ℂ Contra. hugo. pmo li. de sacr̃. pte. 9ª. c. 5. Sacr̃a dei medicine sunt spirituales q̃ foꝛis coꝛpib⁹ adhibent p visibilẽ spẽm: sꝫ int⁹ aias sanãt p iuisibilẽ veritatẽ sꝫ in statu inocẽtie nõ erat aliq̃s moꝛb⁹. ergo tũc nullũ debuit istitui sacrm̃. ℂ Itẽ tũc nõ debuerũt institui
C sacr̃a spũalẽ curatõeꝫ significãtia: nõ cãntia. qꝛ illa sacr̃a fuissent impfecta. ꝛ ille stat⁹ erat pfect⁹. nec sacr̃a spũalẽ curationẽ significan tia ꝛ causantia: quia nullus erat moꝛbus in illo statu nec esse poterat.
ℂ Rñdeo ꝙ sicut bñ oñdũt argumẽta ad ptẽ scdaꝫ nõ debuerũt istitui sacr̃a in statu i- nocẽtie: qꝛ fuerũt istituta pp hois eruditõeꝫ exercitationẽ ꝛ humiliationẽ: ꝛ pp sapiẽtie D medici manifestationẽ. ꝛ hois curationẽ. pp eruditiõeꝫ. qꝛ sicut dicit hugo pmo li. dẽ sacr̃. pte. 9. c. 3. Hõ q̃ visibilia nouerat. ꝛ iuisibi- lia nõ nouerat: diuia agnoscere nullatenus posset nisi humanis excitat⁹. Propter exer citationẽ vt hõ occupat⁹ circa ea q̃ sũt spũa- lis necessitatꝫ nũquã vacaret eis q̃ ptinẽt ad iniq̃tatẽ. nec semp his q̃ ptinẽt ad coꝛpaleꝫ vtilitatẽ. q̃ rõ sũt ex snia hug. c. p̃dcõ. Pro- pter hũiliationẽ. qꝛ sꝫ hug. c. p̃dcõ. sicut pni tiosa fuit elatio supioꝛi nolle subijci: sic lau- E dabilis ꝛ fructuosa ẽ deuotio pp supioꝛem ẽt iferioꝛib⁹ iclinari. Propter sapiẽtie medi ci manifestationẽ. qꝛ sicut dicit hugo. pte p̃- dicta. c. 4. Nõ ad hoc istituta sũt sacr̃a vt ẽẽ eis eẽt qõ in eis eẽt. sꝫ vt peritiã suã medic⁹ oñderet in illo remediũ p̃pauit. a q̃ lãguid⁹ occasioneꝫ moꝛbi accepit. Propter hois ẽt curationẽ: qꝛ q̃uis de⁹ alr̃ hoieꝫ curare pos- set: tñ oꝛdiauit ipm sic curãdũ pp iã p̃dictas cõgruitates. hõ aũt in statu inocẽtie iuisibi- lia cognoscebat p diuinã illustrationẽ. ꝛ illo statu manẽte hr̃e nõ poterat iniquã exerci- F tationẽ. deũ ẽt nõ offenderat pp aliquã ela- tionẽ. ex sensibilib⁹ ẽt nõdũ accepat ruie oc casionẽ. ꝛ cũ moꝛbũ nõ hr̃et nõ idigebat cu ratiõe. vñ in illo statu nõ erãt ea pp q̃ istitu- ta fuerunt sacramenta.
ℂ Ad pmũ in oppositũ dõ. ꝙ illõ lignũ aut nõ erat signũ illi⁹ rei sacre vt act⁹ sacrãtꝫ: aut hoc nõ erat ex spãli dei istitutiõe. sꝫ ex silitu dine: quã accepat ex sua conditione. vñ ibi nõ accipit ꝓpe nomẽ sacri. ℂ Ad scdꝫ dõm ꝙ ibi accipit exoꝛdiũ gñis hũani ꝓ exoꝛdio G hũane gñatiõis. qõ nõ fuit vsq̃ post lapsum qꝛ pmi parẽtes in statu inocẽtie nõ genue- runt nec ꝓdierũt in eẽ gñatiõeꝫ: sꝫ p plasma tionẽ. ℂ Ad tertiũ dõ. ꝙ hoib⁹ nõ dispositis ad aliquã ifirmitatẽ nõ ẽ dãda medicina p̃- s̃uatiua: sꝫ oꝛdinatũ regimen pcipiẽdũ. pmi aũt parẽtes in statu inocẽtie nõ erãt disposi ti ad aliquã ifirmitatẽ. ꝛ iõ eis nõ erat dãda aliq̃ sacr̃al̃ medicia. sꝫ pcipiẽdũ erat eis re- cte viuere: qõ de⁹ eis pcepit. Q̃ō. II.

Secũdo q̃rit vtꝝ debuerũt istitui sacr̃a post lapsũ in. l. nature. ꝛ vr̃ ꝙ A nõ. Nõ min⁹ ẽ necessariũ ad salutẽ dare pce pta q̃ istituere sacr̃a. sꝫ sꝫ. l. nature de⁹ nulla hoi dedit pcepta. g̃ nec debuit istituere sacr̃a ℂ Itẽ nihil debuit eẽ in. l. nature: qõ nõ eẽt õ dictamie. l. natural̃: sꝫ sacr̃a nõ sũt õ dicta- mine. l. natural̃: qꝛ ñ fuerũt eadẽ oi tpe. g̃ de⁹ i. l. nature nulla õbuit istituere sacr̃a. ℂ Itẽ

B si sacra debuissent institui in.l.nature tunc de illa instituisset. qz sicut dicit aug^s.3.de libero arbi.loge post pncipiu. Quicqd tibi vera ro̅e melius occurrerit scias fecisse deu. s3 n legim^s deu instituisse aliqua sacramenta in.l.nature. ergo institui no̅ debuerunt.

¶ Co̅tra. Aug.19.li.3 faustu longe an̄ mediu. In nullu nome religio̅is seu veri seu falsi coagulari hoies pn̄t nisi aliquoru signaculoru3 vel sacro visibiliu3 psortio colligerent. s3 i.l. nature multi erat adunati in religione cult^s diuini.g aliq sacra hu̇erut. ¶ Ite hug.p^o li.

C de sacra.pte.9^a.c.1.Sacra ab initio ad restitutione̅ z curatio̅e3 hois instituta sut.alia sub nali lege.alia sub lege scripta.alia sub gra.

¶ Rn̄deo q in.l.nature post lapsu3 debuerut aliq instituti sacra. exq.n.fuit morb^s dbuit institui signu q manuduceret ifirm^s ad cognitione̅ medicie:vt ea o̅siderarett feruetius. Medicina aut 3 morbu pcti res sacra e. Cu g sacrm sit sacre rei signu:z post lapsu3 sub.l.nature ee̅t morb^s pcti debuerut aliq sacra instituti. ¶ Preterea.qz hoies pp pcti corruptio/

D ne̅ pni erat ad idolatria̅.io post lapsu3 in.l. nature debuerut istitui aliq sacra.vt p ea hoies adunarent ad cultu soli^s veri dei:sicut bn̄ dicit auctas aug.allata ad hac pte. S3 vtru illa sacra ee̅nt eis necessaria ad salute vel tm̄ pgrua:de hoc qret iferius. di.eade3.

¶ Ad pmu in oppositu dd.q pcepta moralia sunt de dictamie.l.nature vt in 3° li. o̅nsu e.no̅ sic at sacra.z io n sic oportuit ea denuo pcipe.sicut pgruu fuit sacra istituere.dando .n.lume̅ hoib^s co̅e cuilibet indiuiduo nature hu̇ane pcepit moraliu pcepto obseruatione̅.

E ¶ Ad scdm ddm q in.l.nature nihil debuit ee̅ qd no̅ ee̅t de dictamie.l. nature vel sicut pmu pncipiu.l.nature: vel sicut pclo sequs ex p^o pn^o.l.nature:vel sicut determiatio alicui^s pcepti illi^s.l. Institutio aut sacro fuit qda determinatio pcepti de deo cole̅do qd pceptu e d dictamie.l.natur. ¶ Ad tertiu dd. q z si no̅ legam^s deu expsse z apte instituisse sacra in illo tpe:tn̄ crede̅du e ip3 illa instituisse:scis hoib^s ispira̅do q i talib^s se exercerent: z ad hoc alios istruerent. Un̄ hug.pmo.li. d sacra.pte.xj.c.4.Conijcim^s q de^s hoie3 a pncipio ad h exerce̅da psilio erudiuit. Q o. III.

A **Tertio** qrit vtru debuerit istitui sacra in tpe.l.scripte. vr q no̅. No̅ debuerut istitui q dd displicebat. s3 Isa.1.dicit dn̄s Holocausta arietu z adipe̅ pinguiu z sanguine̅ vitulo z agno.z hirco nolui.cu g ista ee̅nt sacra ve.l. sacra veteris legis istitui n dbuerut. ¶ Ite glo.sup illd ge.14. Melchisedech rex sale̅ pferens pane̅ z vinu3.dicit q hec sacra nro sacro figura fuerut.cu g h sacra fuerit i.l.nae z ppinqora sacro altaris: qd e sacr3 no.l. q aliq sacra.l.scripte: vr q i .l. scripta aliq noua sacra istitui no̅ dbuerut ad significa̅du3 eucharistie sacrm. B

¶ Co̅tra.hug.pmo li.de sacr.parte.11^a.c.8. dicit q p^a illa sacra q sub nali.l.pcesserut qsi qda3 vmbra vitatis fuerut.illa vo q postea sub scripta.l.secuta sut qsi qda imago vel figura vitat fuerut.g sub.l.scripta instituta fuerut sacra:qd ds n fecisset nisi pueniens fieri fuisset.

¶ Rn̄deo q debuerut istitui sacra in tpe.l. scripte.Sacra eni sut qda ptestatio seu fidei pfirmatio fca.z io fm diuersos stat^s cognitionis fidei dbuerut ee̅ alia z alia sacra: ita q i tpe in q fuit fidei cognitio pfectior debuerut ee̅ sacra pfecti^s significa̅tia.Et qz in tpe.l.scripte magis accessit cognitio fidei ad pfectione̅ q in tpe.l.nature.io i tpe.l.scripte dbuerut istitui sacra expssiora i significa̅do q erat sacra.l.nature. Un̄ hu.pmo.li.d sacr. pte.xj. c.8.dic.Signa salut p successione̅ tpo alia post alia mutari dbuerut.vt cu effect^s gre diuine i salute̅ cresceret:sil qq z ipa significatio in ipis signis visibilib^s euide̅ti^s apperet. C

¶ Ad p^m i oppo^m dd.q de^s dicit se illa noluisse vt dlectaret i eis sicut aliq existiabant. vel qz iudei illa no̅ bn̄ offerebat.vel qz no̅ acceptabat ea pp se.s3 pp re̅ qua̅ significabant:z iste tres expo̅es hn̄r a glo ibide̅. ¶ Ad 2^m ddm q.quis oblatio melchisedech q̄tu ad materia̅ expssissime repn̄taret sacr3 altaris. tn̄ q̄tu ad modu sume̅di.z q̄tu ad me̅oria3 passio̅is xpi.z q̄tu ad circu̅sta̅tias als pfectius repn̄tabat ip3 agn^s pascal. Q o. III. D

Quarto qrit vtru debuerut istitui sacra in tpe.l.eua̅gelice.z vr q non. A

Si in.l.noua nulla fuissent instituta sacra fuisset liberior: qz obligasset ad pauciora.sed s3 btm̄ Jacobu3 in epla.s.c.1. Ipsa e lex pfecte libertatis.g i illa nulla dbuerut istitui sacra.

¶ Ite gra z vtutes sufficiut ad cura̅du homine̅ s3 s3 ph3 pmo phisi.no̅ d3 fieri p plura qd fieri pot p pauciora.g ad curatione̅ hois nulla debuerut istitui sacramenta.

¶ Co̅tra. Dio.1.c.a̅gelice hierar. Neq3 aliter possibile e nobis suplucere diuinu radiu nisi varietate sacro velaminu anagogice circu̅uelatu.cu g i tpe.l.eua̅gelice maxie dbuerit suplucere diuin^s radi^s:z sacra sint qda sacra velamina anagogica maxie debuerunt istitui in tpe.l.eua̅gelice sacrame̅ta.

B ¶ Rñdeo ꝙ ↄueniēs fuit in tp̄e euāgelice
.l. sacrā istitui. vt. n. oñsuꝫ ē li. iij. eadē fuit fi/
des iustoꝝ q̄ fuerūt tp̄e. l. scripte cū fidē iusto
ruꝫ i tp̄e. l. euāgelice: q̄uis tūc d. l. cōi nō eēt
cognitio fidei ita explicita sicut mō. cū g̊ illi
ꝓtestarent̄ seu ↄfiterent̄ fidē suā p sacrā eis
a deo istituta ↄueniēs fuit ꝙ ēt in .l. euāge/
lica instituerentur sacrā fidem ꝓtestātia. ex/
pressiora tū q̄ p̄ᵃ. qꝛ fides ē magis explicita
⁊ vtiliora tanq̄ sctitatē efficiētia. Et qꝛ. l. no
C ua ē lex libertatꝭ debuerūt eē faciliora ⁊ nūe
ro pauciora. Uñ aug. 19. li. ↄ faustū añ medi
um dicit. ꝙ cū xp̄s suo aduētu sacrā ve. l. im
pleuissꝫ. ablata sūt: ⁊ alia istituta v̄tute maio
ra: vtilitate meliora. actu faciliora. numero
pauciora: tanq̄ iustitia fidei reuelata. ⁊ i li/
bertatē vocatis filijs dei iugo seruitutꝭ abla/
to: qđ duro ⁊ carni dedito ppl̄o cōgruebat.
¶ Ad p̄mū in oppositū dđ. ꝙ sacrā no. l. nō
D faciūt eā min⁹ liberam: sꝫ liberiorē: qꝛ nō sūt
multa: ⁊ sūt satis leuia. ⁊ grāꝫ ↄferūt: p quaꝫ
hō liberi⁹ ⁊ facili⁹ legē obſuat. ¶ Ad 2ᵐ dđ.
ꝙ grā ⁊ v̄tutes sufficiūt ad curādū hoieꝫ for
malr̄. sicut sanitas corp⁹ sanat. Uñ sicut non
seq̄t. sanitas sanat. g̊ nō d̄buit istitui medicia
ↄferēs sanitatē. ita nō seq̄t. grā sanat. g̊ nō d̄/
buerūt istitui sacrā grāꝫ ↄferētia. qꝛ alio mō
q̄ grā sanāt sacrā. qꝛ grā formalr̄. sacrā aliq̊
mō effectiue. nō sicut efficiēs p̄ncipale sꝫ in/
strumentale. Articulus. III.

Onsequēter q̄rit̄ de 3°. p̄ncipali. Et circa hoc q̄rūt̄. 4. ¶ P̄rio vtꝝ oēs cerimōie. l. ve. erāt sa crā. ¶ 2° vtꝝ sacrā ve. l. erant rōnabilia. ¶ 3° vtꝝ curabant a corpali imūditia. ¶ Quarto vtꝝ in susceptione illoꝝ sacroꝝ ↄferretur gratia.

Questio. I.

A **Primo** oñdo ꝙ oēs cerimōie ve. l. erāt sacrā. qꝛ oēs erāt sacre rei signa
¶ Itē in noua. l. sacrm̄ altaris ē sacrificiū. g̊ silr̄ i ve. l. sacrificia erant sacrā. ergo a simili omnes alie cerimonie.
¶ Cōtra. sicut pōt colligi ex diuersis locis in. l. veteri cerimōie ve. l. distiguebāt̄ i sacra ⁊ sacrificia ⁊ obſuantias ⁊ sacrā. non oēs g̊ cerimonie ve. l. erant sacramenta.
¶ Rñdeo ꝙ cerimōie ve. l. ad cultū dei ordinabant̄. Circa q̄ ↄsiderāda sūt tria. ip̄e cultus ⁊ colētes. ⁊ istrā colēdi. Ipse aūt cultus spālr̄ ↄsistebat in sacrificijs q̄ in dei reuerentiā offerebant̄. Instrā aūt colēdi ptinebāt ad sacra sicut erat tabernaculū cādelabrū ⁊ archa ⁊ mēsa ⁊ vasa ⁊c̄. ¶ Circa colētes aūt q̄tuor req̄rebant̄. s. ipoꝝ istitutio ad cultū diuinū: q̄ q̄tū ad oēs fiebat p sacrm̄ circūcisiōis ⁊ q̄tū ad sacerdotes fiebat per eoꝝ ↄsecratione. ¶ Req̄rebat̄ ēt vsus eoꝝ q̄ ptinebāt ad diuinū cultū: cuiusmodi q̄tū ad oēm ppl̄m erat esus agni pascalis: ⁊ esus eoꝝ q̄ comedebant̄ cū eo ex. l. p̄cepto. q̄tū aūt ad sacerdotes oblatio victimaꝝ ⁊ esus panū ꝓpositionis. ⁊ alioꝝ q̄ erāt sacerdotū vsib⁹ deputata. ¶ Req̄rebat̄ ēt remotio aliq̄ꝝ imūditiaꝝ

B p q̄ ipediebant̄ a cultu diuino: ⁊ sic q̄tuꝫ ad pplꝫ erāt istitute q̄dā purificatōes a q̄busdā exteriorib⁹ imūditijs: ⁊ expiatiōes a peccatꝭ. spālr̄ āt q̄ᵐ ad sacerdotes ⁊ leuitas erat istituta ablutio manuū ⁊ pedū ⁊ rasio piloꝝ. ⁊ ista tria p̄dcā ptiebāt ad sacrā. ¶ 4ᵐ ēt qđ req̄rebat̄ erat singl̄aris colētiū ↄuersatio q̄tū ad cibos ⁊ vestimēta ⁊ alia huiusmōi. ⁊ hoc ptinet ad obſuātias: p q̄s distinguebāt̄ ab ill̄ q̄ deū nō colebāt. Accipiēdo g̊ sacrā ve. l. stricte nō oēs cerimōie erāt sacrā. sꝫ q̄dā ptinebāt ad sacra: q̄dā ad sacrificia: q̄dā ad obſuātias q̄dā ad sacrā. Sꝫ extēdēdo nomen sacri ad oē signum rei sacre oēs cerimonie ve. l. erant sacramenta.
¶ Et sic pꝫ solutio ad p̄mū. ¶ Ad scđꝫ dđm ꝙ aliqñ ea q̄ multiplicant̄ in iferiorib⁹ vniūt̄ in sup̄iorib⁹ vt declaratū ē li. 2. sꝫ sacrā no. l. ⁊ sacrificia sūt ꝑfectiora q̄ sacrā ⁊ sacrificia ve. l. ⁊ iō ↄueniēti⁹ fuit ꝙ idē re eēt sacrꝫ ⁊ sacrificiū in no. l. qđ in veteri. Qō. II.

Secūdo q̄rit̄ vtꝝ sacrā ve. l. erāt rōabilia Et vr̄ ꝙ ñ: qꝛ nihil ē rōabile qđ
B ptinet ad leuitatē. sed comedere festinanter ad leuitateꝫ pertinet. ergo irrōnabile fuit illud: qđ p̄ceptū ē exo. 12. s. ꝙ agnū pascalē comederēt festināter. ¶ Itē nō fuit necessariū ꝙ in ve. lege magis p̄figurarentur quedā sacrā no. l. q̄ alia. sꝫ i ve. l. nō fuerūt aliq̄ sacrā p̄figurātia ↄfirmationē ⁊ extremā vnctionē. g̊ nō fuit rōnabile istituere talia sacrā q̄ p̄figurarēt alia. ¶ Itē irrōabile vr̄ ꝙ sacerdos p tactū illi⁹ rei p quā alios mūdat fiat imun
D dus. sꝫ sicut hr̄ nūeroꝝ. 19. p aquā expiatiōis in q̄ asp̄gebat̄ cinis vacce rufe expiabant̄ homines ab aliq̄b⁹ imūditijs. ⁊ tñ q̄ tāgebat illas aq̄s imūd⁹ erat. g̊ illđ sacrꝫ irrōabile fuit.
¶ Cōtra. oē factū in sapiētia ē rōnabile. sed de⁹ oia illa sacrā istituit in sapiētia. dicit. n. psal. ad deū. Oia i sapiētia fecisti. g̊ oia sacrā ve. l. fuerunt rōnabilia.
¶ Rñdeo ꝙ aliqđ factū duplr̄ p̄t dici rōabile. vno mō qꝛ ē de naturali dictamie recte

E rõnis .sicut pncipia.l.nature ⁊ ꝯcłones q̃ se-quunť ex eis:⁊ sic nõ oia sacra ve.l.fuerũt rõnabilia.q2 nõ oia fuerũt de dictamie.l. nãe. ¶ Alio° dr aliq̃d rõabile:q2 nihil ꝯtiet rõi ꝯrũ ⁊ ex rõabili cã ⁊ mõ dbito.ꝑ tpe ẽ istitutũ vł fcm̃.⁊ sic oia sacra ve.l.fuerũt rõabilia. ¶ Ad pmũ in oppositũ dd.ꝙ festinãtia i comededo qñ subest rõnabił cã nõ ꝯtiet ad leuitaté.rõnabilis aũt fuit cã q̃re agnũ i exitu eoꝝ de egypto comederũt festinãter.q2 egyptij eos festinãter exire ꝯpellebãt.⁊ in rememoratiõe hui° ẽt postea in terra ꝓmissiõis il lũ modũ in comededo agnũ paschalé obs-

D uabãt. ¶ Ad scd̃z dd.ꝙ in ve.l.rõnabił'r fuerũt q̃dam sacra pfigurãtia aliq̃ sacra no.l.vt circũcisio baptismũ.esus agni pascal' eucharistiã.purificatiões ve.l.sacr3 pnie.ꝯsecrationes põtificũ ⁊ sacerdotu3 sacr3 ordinis.⁊ tñ vt dicunt aliqui:rationabile fuit ꝙ non essent in.l.ve.aliq̃ sacra pfigurãtia ꝯfirmationé ⁊ extremá vnctioné.q2 ꝯfirmatio ẽ sacr3 plenitudinis gr̃e:cui° plenitudis nõdũ tp̃s aduenerat.Extrema vnctio ẽ imediata ppa-

E ratio ad introitũ gl̃ie:cui° adit° nõdũ patebat.q2 vt in.3.habitũ ẽ:ꝑ passione3 xp̃i apta fuit ianua paradisi.s3 hec rõ nõ multũ val3: q2 q̃uis in.l.scripta nõ fuerit tp̃s plenitudinis gr̃e:nec tũc pateret adit° in gl̃ia3.nõ fuit tñ icõueniẽs s3 ꝯueniẽs vtrũq3 istoꝝ in ve.l. pfigurari.Vñ ⁊ pmũ fuit forte pfiguratu3 ꝑ abũdãtiá mãne.⁊ 2m ꝑ itroitũ filioꝝ israel in terrá ꝓmissiõis.⁊ iõ mihi vr̃ dd.ꝙ ẽt ꝯfirmatio ⁊ extrema vnctio pfigurata fuerũt in ve. l.q̃uis nõ ita exp̃sse sicut alia sacra . ꝯfirma-

F tio.n.ꝑ laminá aureá ꝯsecratá in sctificatiõe q̃ pédebat sup fronté.⁊ extrema vnctio per hoc ꝙ de sanguine arietis imolati in ꝯsecratiõe sacerdotũ tãgebať extremũ auricule dextre ⁊ polex man° dextre siłr ⁊ pedis.de q̃b° duob° hr̃ leuit.8. ¶ Ad tertiũ dd.ꝙ illd ex rõabili cã fuit istitutũ.Fuit.n.istitutũ ꝯ peccatũ idolatrie qd filij israel ꝯmiserãt in adoratiõe vituli.⁊ iõ ad significãdũ eẽ imũdu3 q̃cq̃d ꝑtinet ad idolatria3 ex q̃cũq3 ꝑte:fuit istitutũ:vt ẽt sacerdos aspgés illa aq̃ ꝯheret

G aliq̃ legalé imũditiá.⁊ ad hoc ẽt vt sacerdotes eẽnt sub onere.l.⁊ vt nõ supbirẽt de hoc ꝙ alios sctificabãt.⁊ ad significãdũ ꝙ sacerdotes noui testi pp maximá sacrificij sanctitaté semper debent se minus idoneos reputare. Questio. iii.

A **Tertio** q̃riť vtꝝ sacra ve.l.curabãt a corporali imũditia.

¶ Rñdeo ꝙ sic.q2 ceteris parib° qd raꝝ ẽ carı°ẽ.iõ vt ea q̃ ꝑtinebãt ad cultũ dei i maiori reuerẽtia hrẽnť.istituta fuerũt multa impedimẽta ꝑ q̃ hoies frequẽter imũdi reputabanť ad ea faciẽdũ q̃ ad cultũ dei ꝑtinebãt: ad q̃ idonei erãt q̃ illa impedimẽta nõ icurrebãt.⁊ ẽt illa q̃ icurrerãt postq̃ erãt fm .l. mũdati.vñ illa ipedimẽta erãt q̃dã irregu-

B laritates legales.⁊ he dicebãt imũditie corporales a q̃b° ꝑ sacra legalia mũdabãť.Vñ apl's ad hebre.9.Sãguis hircoꝝ ⁊ tauroꝝ ⁊ cinis vitule aspsus iq̃natos sanctificabat ad emũdatioẽ carnis.rõ aũt q̃re sacra no.l.nõ ita emũdãt ab irregularitatib° ẽ h:q2 i no.l. nõ sũt tot irregularitates:nec pıudicant nisi solis ministris eccl'ie i q̃b° req̃riť maxia idoneitas pp sacroꝝ sctitate3. Qõ. iiii.

A **Quarto** q̃riť vtꝝ in susceptiõe sacroꝝ ve.l.cõferebať gr̃a.⁊ vr̃ ꝙ sic.q2 ꝑ opa q̃ deo sũt accepta ꝯfertur a deo homini gr̃a.s3 sacra ve.l.nõ erãt min° digna q̃ sacra .l.nature.q̃ tñ deo erãt accepta.dr̃.n. ge . 4. ꝙ aspexit de° ad Abel ⁊ ad munera ei°.ḡ in susceptiõe sacroꝝ ve.l.ꝯferebať gr̃a. ¶ Ite3 hugo pmo li.de sacr.pte.xj.c.j. Si q̃s sacra pora effectũ sanctificatiõis hũisse negauerit nõ mihi recte sentire vr̃. ¶ Ité vana ẽ medi

B cina q̃ nõ ꝯfert sanitaté.S3 de° nullá istituit aie vaná medicinã.cũ ḡ ipse istituerit ve .l. sacra tanq̃ aie medicinas sanitaté aie ꝯferebãt.q̃ sine gr̃a eẽ nõ põt. ¶ Ité sacra vtute3 hñt a fide passiõis xp̃i. s3 fideles in ve.l. illá credebãt iplicite vł explicite. vt in .3.li. oñsu3 ẽ.ḡ sicut i susceptiõe sacroꝝ no.l.ꝯferť gr̃a.ita ꝯferebať in susceptiõe sacroꝝ ve.l.

C ¶ Cõtra ad ro.3.Ex opib°.l.nõ iustificabiť ois caro.s3 sacra erãt q̃dã opa.l.ḡi susceptio ne illoꝝ sacroꝝ iustificãs gr̃a nõ ꝯferebatur. ¶ Ité apl's ad hebre.io.dicit.ꝙ .l. erat vmbrã hñs futuroꝝ bonoꝝ nõ ipa3 imagiẽ rerũ.qd nõ eẽt veꝝ si sacra ve.l.gr̃a3 ꝯtulissẽt. ¶ Ad istã q̃õẽ dixerũt aliq̃ ꝙ i susceptiõe sacroꝝ ve.l. ꝯferebať gr̃a.ñ tñ ita plene. nec ita directe sic̃ i susceptõe sacroꝝ no.l. cuius opionis rõni vr̃ assentire hu.p2io li.de sacr. pte.xj.c.2.dicẽs.ꝙ mediãtib° sacris no.l.illa

D poris tp̃is sacra sctificabãt:vt eadẽ eẽt salus ⁊ his q̃ recta fide signa futuroꝝ in illis venerati sunt.⁊ his q̃ effectũ salutis in istis pcipiunt.Ponebãt ḡ isti ꝙ illa sacra iustificabãt non tñ ꝑ modũ meriti:s3 ẽt ꝑ modũ sacri. ¶ S3 hec opinio nõ vr̃ ꝯcordare cũ auctoritatib° apl'i neq3 scõꝝ.vnde cõiter nõ teneť. ¶ Alij de q̃ꝝ opiniõe magr̃ vr̃ fuisse . dixerunt ꝙ illa nõ sctificabãt neq3 ꝑ modũ sacri

E neq̄ p modū meriti:ēt si in fide ⁊ in caritate fierēt:q2 imposuit ea dn̄s i ſuitutē: ⁊ vt futuri figura essent.

¶ S3 ɔ̄.opa idr̄ia qn̄ fiunt ex fide ⁊ caritate pficiūt ad meritū.g° mltū forti⁹facere sacr̄a vl'suscipe q̄ de⁹istituerat ad offerēdū sibi valebāt ad merituʒ. ¶ Ar̄ g̊ mihi dd̄.ſm cōem opionē q̄ illi q̄ ex fide ⁊ caritate exercitabāt se i vsu illoꝝ sacr̄oꝝ merebāt. vn̄ p̄dict⁹ vsus sacr̄i eis valebat ad caritatꝭ augm̄tū.⁊ si exercitātes se i vsu eoꝝ pp honorē dinū caritatē nō hēbāt.p tale tn̄ exercitiū se de ɔgruo ad susceptionē caritatis disponebāt. Ex vi tn̄ il
F lius sacr̄i inq̄ptū sacr̄m erat nullā gr̄aʒ recipiebāt.nō.n.inq̄ptū sacr̄a erāt istituta ad gratiā ɔferēdā. ſʒ ad sacr̄a gr̄aʒ ɔferētia p̄figurāda.⁊ hoc mō ꝓcedūt argum̄ta ad 2^am ptē

¶ Ad p̄mū argu.ad ptē aliā dd̄.q̄ mun⁹habel acceptū fuit deo sicut op⁹meritoriū ex fide ⁊ caritate factū.n̄ tāq̄ sacr̄ʒ:loquēdo de acceptatiōe q̄ iportat gr̄e gratū faciētꝭ collationē. ¶ Ad scd̄m dd̄.q̄ illa vr̄ fuisse opinio hu.q̄ mō cōiter nō tenet. Uel pōt dici q̄ ibi loq̄tur de sctificatiōe q̄ p meritū acq̄rit.

¶ Ad tertiū dd̄.q̄ sacr̄a ve.l.nō erāt istituta tāq̄ medicine sanitatē efficiētes ſʒ tanq̄ suscipiētes a remotis aliq̄ mō ad sanitatem disponētes inq̄ptū figurabāt xp̄ʒ ⁊ ei⁹ passionē:cui⁹fides ē medicia vtilis ɔ̄ oia gn̄is hūani peccata. ¶ Ad q̄rtū dd̄.q̄ sacr̄a v̄tutē hn̄t ex fide passiōis tanq̄ ex ɔtinuāte ipa sacr̄a sicut instr̄a q̄dā diuine istitutioni tanq̄ coꝝ cāe p̄ncipali. Sacr̄a aūt ve.l.a deo istituta nō fuerūt.vt p modū sacr̄i sctificarēt.ſʒ vt sacr̄a sctificātia figurarēt.⁊ ego bene ɔcedo q̄ effectum figurādi in suscipiētibus ea habebant p fidem.

Articulus. iiii.

Onsequēter querit de 4°principali.⁊ circa hoc querunt.4. ▽ Pr̄io vtꝝ in susceptiōe sacr̄oꝝ no.l.ɔferatur suscipiēti gr̄a. ▽ Scd̄o vtꝝ sacr̄ʒ sit illius gr̄e efficiēs cā. ▽ Tertio vtꝝ a passiōe xp̄i sit in sacr̄is v̄t⁹seu efficacia ▽ Quarto vtꝝ virtutum ⁊ sacr̄oꝝ sit eadem gratia.

Questio. i.

A **Primo** ōn̄do q̄ in susceptōe sacr̄oꝝ no.l.nō ɔfert gr̄a.p̄ncipalior.n.ē cōparatio actōis ad agēs q̄ ad passuʒ.g̊ collatio sacr̄i p̄ncipali⁹ɔpat ad ɔferētē q̄ ad suscipiētez: ſʒ ex vi sacr̄i nō ɔfert gr̄a ɔferenti.g̊ multo min⁹suscipiēti. ¶ Itē duo eq̄les i bona volūtate debēt recipe eq̄lē gr̄am.g̊ si vn⁹ illoꝝ nō posset iuenire q̄ sibi mistraret sacr̄ʒ ⁊ ali⁹inueniret:nō pp hoc reciperēt ineq̄leʒ gr̄am:sed hoc nō esset veꝝ si ex vi sacr̄i aliq̄
B gr̄a conferretur suscipienti.

¶ Cōtra:magister in lr̄a huius di.c.3.dicit de sacr̄is no.l.q̄ dāt salutē:⁊ sumit ab aug. in expositiōe tituli p̄s.illi⁹. Ut q̄d de⁹repulisti in finē.in glo. ¶ Itē sacr̄a no.l.distiguūt a sacr̄is ve.l.tanq̄ pfecta ab ipfectꝭ.ſʒ si i istorū susceptiōe nō ɔferret gr̄a:nō eēnt pfectiora q̄ illa.q2 illa ita significabāt rē sacrā sicut ista.g̊ in susceptiōe istoꝝ ɔfert gr̄a.

¶ R̄n̄deo q̄ de⁹ab eterno p̄ordinauit naturā hūanā sibi in psona filij vniendā in tpe ad recōciliādū sibi gen⁹hūanū.⁊ de ſuitute dia
C bolica liberādū q̄d p̄uidebat in p̄mis parentib⁹ q̄d sibi erat facturus pp hoiez lapsuꝝ:et in diabolicā seruitutē casuꝝ. Impletio autē illi⁹p̄ordinatiōis iter oēs res p tp̄s ortas sūma gr̄a fuit. Un̄ aug.13.de ciui.c.19. In reb⁹ p tp̄s ortis illa sūma gr̄a fuit hoc ipletuʒ q̄ hō in vnitate psone ɔiūct⁹ ē deo.⁊ iō tp̄s in quo fuit hoc ipletū ab apl̄o vocat Gal. 4. plenitudo tp̄is:q2 tūc ōn̄sa fuit hūano generi diuine gr̄e plenitudo.vn̄ rōnabile fuit.vt l.in illo tpe data ab ore illi⁹ in quo de⁹plenitudinē gr̄e posuerat:eēt lex plenitudinis ad
D hoiez recōciliādū:⁊ de ſuitute diabolica liberādū.ſʒ q2 hec nō pn̄t fieri sine gr̄a gratū faciēte.iō di.⁊ ē.l.gr̄e.pfectiōi aūt.l.dʒ rn̄dere sacr̄oꝝ ei⁹pfectio.⁊ iō rōabile fuit vt i illa .l. talia istituerent sacr̄a:in quoꝝ susceptiōe ɔferret gr̄a:q̄ hō deo recōciliaret:⁊ de seruitute diabolica liberaret.cū g̊ p̄dicta lex sit.l.no.seq̄t q̄ i susceptōe sacr̄oꝝ no.l.ɔfert gr̄a.

¶ Ad p̄mū in oppositū dd̄.q̄ sacr̄m sub rōe q̄ sacr̄m ē magis respicit suscipiētē q̄ ɔferētem.ablutio.n.corpis in baptismo nō sic hʒ rōnē sacr̄i p ɔparationē ad baptizantē.sicut
E ad illū q̄ baptizat:⁊ nō oʒ q̄ ex vi sacr̄i gr̄a ɔferat ministrāti q̄uis i ministrādo si digne ministrat gr̄aʒ mereat. ¶ Ad scd̄ʒ dd̄.q̄ duo eq̄les in bona volūtate debēt recipe eq̄lem gr̄aʒ q̄ dat pp meritū suscipiētiū. Nō aūt oʒ hoc eē veꝝ de gr̄a q̄ dat ex vi sacr̄i:tn̄ ꝓ bōa volūtate suscipiēdi sacr̄ʒ ɔfert volēti plus;d̊ gr̄a q̄ si sacr̄ʒ desideratū nō hr̄et vim gr̄am ɔferendi.

Questio. ii.

A **Secūdo** q̄rit vtꝝ sacr̄ʒ sit efficiēs cā illi⁹ gr̄e q̄ ɔfert in sacr̄o. Et vr̄ q̄ sic q2 sacr̄a no.l.ɔtinent gr̄aʒ.vn̄ i q̄dā collecta di. Perficiāt in nobis q̄sum⁹ dn̄e tua sacr̄a q̄ ɔtinēt.ſʒ nō ɔtinēt eā realr̄ i actu sicut vas ɔtinet aquā.vl' itellect⁹spēʒ itelligibilē.g̊ cō

B tinēt cā in ỽtute.sicut cā ↄtinet effectū.ḡ per
suā ỽtutē sūt grē cā.¶ Itē si sacr̄a no.l. nō
dicunt̄ ↄferre gr̄az nisi qꝛ ea suscipiētibꝰ deꝰ
ↄfert eā.tūc nō iustificarēt ex vi sacr̄i sꝫ tm̄/
mō ꝑ modū meriti:ꝛ sic a sacr̄is ve.l.iustifi/
cādo ñ differrēt. ḡ vr̄ ꝙ illā gr̄az quā ↄferūt
efficiāt.¶ Item aug.omel̄.80.suꝑ Jo.vltra
mediū.ꝛ hr̄.1.q.1.detrahe.Vn̄ ista tāta ỽtus
aq̄:vt corpꝰtāgat ꝛ cor abluat. ḡ vr̄ ꝙ i sacr̄o
sit ỽtꝰꝑ quā efficit aīe ablutiōez:quā nisi effi
ciendo gratiā facere nō posset.

C ¶ Cōtra.b. i sermōe de cena dn̄i.Sicut iue/
stit̄ canonicus ꝑ librū.abbas ꝑ baculū.ep̄us
ꝑ ānulū.sic diuisiōes gr̄aꝝ diuersis sūt tradi
te sacr̄is.sꝫ liber nō ē cā efficiēs ꝓbēde q̄ cō/
fert.nec ānulus episcopatꝰ.ḡ nec sacr̄m gr̄e.
¶ Itē sacr̄a nō sunt gr̄e cā efficiēs eq̄uoca.
qꝛ effectꝰnobiliori mō ē in tali cā ꝙ̄ sit in se
ipso.sꝫ gr̄a nō ē nobiliori mō in sacr̄o ꝙ̄ i se
ipsa.nec cā vniuoca:qꝛ talis cā cuꝫ suo effcū
ē eadē spē.sacr̄ꝫ aūt ꝛ gr̄a nō sūt eiusdē spe
ciei.sꝫ oīs cā efficiēs ē eq̄uoca vl̄ vniuoca.ḡ
D sacr̄m nō ē gr̄e efficiēs cā.¶ Itē aug.li.83.
q.q.4.dicit ꝙ quedā deus ē faciens ꝑ seip̄m
q̄ solo illo digna sunt.eiqꝫ soli ↄueniūt: sicut
ē illuminare aīas.cū ḡ aīe illuminent̄ ꝑ gr̄az
ipse solus ꝑ seip̄m efficit eā in aīa.qđ nō eēt
verū si illiꝰgr̄e eēt sacr̄m efficiēs causa.

¶ Ad istā qōnez dicūt q̄dā ꝙ sacr̄m ē gr̄e q̄
suscipiēti sacr̄m ↄfert̄ efficiēs cā nō ꝓncipa/
lis sꝫ instr̄alis.nō tn̄ sicut attingēs ipaꝫ gr̄az
sicut actio dolabre formā q̄ fit in materia. sꝫ
sicut attingēs quādā dispōnem ad gr̄e susce
ptionē. Inquātū.n.ē instr̄m diuine materie
ē in eo spūalis virtꝰ.ꝑ quā attingit ipaꝫ aīaꝫ
E ꝛ i ea causat dispōnē ꝓdictā.ꝛ ꝙ hoc sit pos
sibile ꝑ exēpla declarāt.Ignis.n.corꝑalis in
inferno inquātū ē instr̄m diuine iustitie:vim
hꝫ agēdi in aīaꝫ quā alias nō haberet.calor
ēt in humano corꝑe ꝙ̄nis sibi relictꝰmagis
cibū ↄsumeret ꝙ̄ in carnē ↄuerteret.tn̄ inq̄ꝫ/
tū ē instrumētū aīe regētis corpꝰvim habet
ↄuertēdi alimētū in carnē.fantasma ēt cum
sit q̄d sensibile sensitiua iteriori inq̄ꝫtū ē in/
str̄m itellectꝰagētis cooperat̄ ad cāndū spēꝫ
F itelligibilē in itellectu posi quā ꝑ suā absolu
tā ỽtutē facere nō possꝫ.Cū ḡ hec positio sit
pol̄is ꝛ sit ad honorē sacr̄i:ꝛ ad ↄfirmādū il
lud qđ tenet̄ đ actōe ignis eterni ꝛ purgato
rij. vr̄ ꝙ sit rōal̄ ꝛ tenēda.¶ Alij dicūt ꝙ sa
cr̄ꝫ nō ē gr̄e efficiēs cā ꝓncipal̄ nec instr̄al̄.
nec aliquā dispositionē efficit in anima:sed
pro tāto dicitur sacramentū noue.l. efficere
gr̄aꝫ:qꝛ ex istitutiōe diuina semꝑ diuina vir/
G tus i digne suscipiētibꝰ ea effic̄ eā.ꝓ tāto er/
go dn̄r ↄferre gr̄aꝫ:qꝛ semꝑ hn̄t ↄcomitāteꝫ
ỽtutē diuinā gr̄aꝫ ↄferētē.⸿ Quā opinionē
muniūt ꝑ auctoritates ꝛ rōes.Dicit.n.aug.
xv.de ci.c.7.ꝙ spūs opat̄ intrinsecꝰvt valeat
aliq̄d medicīa q̄ adhibet̄ extrīsecꝰ. ⸿ Ad hꝰ
ēt facit auctoritas ber.exp̄sse ad hāc ꝑtē alle
gata. ⸿ Per rōnē ēt sic arguūt.si sacr̄a tāq̄ꝫ
instr̄a gr̄aꝫ efficerēt:vl̄ dispōnē ad gr̄aꝫ:i eis
esset aliq̄ ỽtus:ꝑ quā hoc facerent.aut ergo
corꝑalis aut spūalis.nō corꝑalis:qꝛ ỽtꝰ cor/
H poralis nō pōt ꝓximū eē ꝓncipiū agendi in
aīaꝫ.nec spūalis:qꝛ spūalis ỽtus nō ē imedia
te in corꝑali subiecto.ergo in eis nulla ỽtꝰ ē
ꝑ quā possint ēt tanq̄ꝫ instr̄a efficere gr̄aꝫ vl̄
in aīa dispōnē ad eā.⸿ Preterea.si efficerēt
in aīa aliq̄ꝫ dispōnē:aut hoc esset creādo:aut
educēdo eā de potētia aīe.nō ꝓmo mō:quia
creatio nō pōt eē a creatura:nec sicut ab agē
te ꝓncipali:nec sicut ab instr̄ali.alit̄.n. ꝓba/
bilitatē hr̄et error dicētiū ꝙ ꝓma itell̄ia crea
ta aliā creasſꝫ in ỽtute cāe ꝓme.nec scđo mō
I qꝛ in baptismo nō fit dispō in aīa ad recipiē/
dū gr̄aꝫ nisi caracter:q̄ tn̄ nō educit̄ de potē
tia aīe:sꝫ creat̄:vn̄ i aīa dr̄ imꝓmi. ⸿ Preterea
cū panis trāsubstātiat̄ in corpꝰxp̄i nō vr̄ aliq̄
ꝓbabilitas ꝙ ỽba aliq̄ꝫ dispōnē faciāt i pane
ad illā trāsubatiōez.nulla.n.dispō i pane ad
illā transubstantiationē req̄rit̄.ergo sil̄r illa
sacr̄a:q̄ꝝ eēntia ↄsistit i vsu:nullā ꝑ aliq̄ꝫ ỽtu
tē:q̄ sit in eis : faciūt in aīa dispōnē ad gr̄aꝫ.
¶ Qui vult tenere istaꝫ opinionem:que mi
hi videtur intelligibilior:pōt dicere ad ꝓmū
in oppositū ꝙ sacr̄a ꝓ tāto dn̄r gr̄aꝫ ↄtinere
qꝛ semꝑ collatio gr̄e ↄcomitat̄ susceptioneꝫ K
eoꝝ in instāti ↄpletiōis sue:nisi fuerint impe
dimēta ex ꝑte suscipiētiū. ¶ Ad scđꝫ dđꝫ ꝙ
sacr̄a dn̄r ↄferre gr̄aꝫ ex vi sacr̄i:nō qꝛ ꝑ aliq̄ꝫ
ỽtutē:q̄ sit in eis ipsaꝫ efficiāt siue ꝓncipal̄r
siue instr̄al̄r:sꝫ qꝛ in ipsoꝝ susceptiōe diuina
ỽtus ex imutabili eius ordinatiōe spāl̄r assi/
stit in aīa đbito mō suscipiētis:efficiēdo gr̄aꝫ
ꝑ sacr̄a suscepta:qꝛ ad aīe curatiōeꝫ fuerunt
instituta.nō sic aūt pōt dici de sacr̄is vete.l.
¶ Ex dictis pꝫ solutio ad tertium.
L ¶ Qui vult tenere ꝓmā opi.pōt dicere ad
ꝓmū ↄ eā:ꝙ ille silitudines:quas ponit ber.
intelligi debēt in significādo:nō in mō cau/
sādi. ¶ Ad scđꝫ dđ.ꝙ effectꝰē nobiliori mō
in sua cā eq̄uoca:loquēdo de cā ꝓncipali:nō
de instr̄ali.nō.n.oꝫ cāꝫ instr̄alē:siue sit instr̄ꝫ
cāe vniuoce:siue eq̄uoce:esse nobilioreꝫ suo
effectu:sacr̄a aūt nō sunt nisi cāe efficientes
instr̄aliter dispōnē ad gr̄am.ꝛ qꝛ sunt instr̄a

mB cãe eq̃uoce.iõ ꝑ reductionẽ ẽt cãe dñr eq̃uo
ce:⁊ voco ħ cãꝫ ṗncipalẽ cãꝫ eq̃uocã: nõ q̄ꝛ
nõ sit vera cã:sicut hõ pictus dr̃ hõ eq̃uoce:
vel sicut stella dr̃ canis.sed qꝛ ipsa ⁊ eiꝰ effe/
ctus nõ vniuocanť in aliq̊ vno. ❡ Ad tertiũ
dõꝫ ꝙ solus deꝰ ꝑ seipꝫ illuminat aĩas effecti
ue sicut ṗncipalis cã.ſꝫ dispositiue ẽt illumi/
nat eas ꝑ aliõ a se tãq̄ ꝑ istr̃ꝫ operãs i ṽtute
accepta ab ipo ṗncipalr̃ mouẽte. Qõ. iii.

Tertio querit̃ vtruꝫ a passione christi sit
in sacramentis ṽtus seu efficacia
A Et videtur ꝙ non.qꝛ passio xp̃i transijt ⁊ effi
cacia sacr̃oꝝ manet.ſꝫ sicut dicit auic.6° me/
ta.c.2°.Unaqueqꝫ cã ẽ cũ suo cãto.ergo i sa/
cramẽtis nõ ẽ ṽtꝰ seu efficacia a passiõe xp̃i.
❡ Itẽ si esset in eis ṽtꝰ a passiõe xp̃i.aut esset
inquãtũ credita.aut inquãtũ credita ⁊ exhi/
bita. Nõ ṗmo mõ.qꝛ tũc sacr̃a ve.l. habuis/
sẽt ṽtutẽ iustificãdi ex vi sacr̃i. Nec scd̃o mõ
qꝛ baptismꝰ:⁊ eucharistia fuerũt istituta añ
passionẽ xp̃i:⁊ a sua istitutõe hũerũt viꝫ gr̃aꝫ
ꝯferẽdi.ergo i sacr̃is nõ ẽ ṽtꝰ a passione xp̃i.
❡ Contra.glo.super illud ad ro.5. Qui est
B forma futuri. Sicut ex latere illiꝰ dormiẽtis
assumpta ẽ costa:vñ formata ẽ eua.sic ex istiꝰ
.i.xp̃i latere ꝓfluxerũt sacr̃a.s.aqua ablutõis
⁊ sanguis redemptionis ꝑ que saluatur eccl̃ia.
❡ Itẽ Aug.15.de ciui.c.26°.loquens de ho/
stio: qđ fuit i latere arche dicit. Profecto il
lud ẽ vulnꝰ qñ latꝰ crucifixi lãcea ꝑforatũ est
ac q̇ppe ad illũ veniẽtes igrediunť.qꝛ inde
sacr̃a manauerũt:q̇bꝰ credẽtes initiãť.
❡ Rñdeo ꝙ i istr̃o duplex ẽ ṽtꝰ.vna q̄ ꝯseq̇
tur mãꝫ eiꝰ ⁊ formã absolute:⁊ hec inest ei ex
sua ꝯditiõe.⁊ sic virtꝰ securis ẽ a fabro.alia q̄
C nõ inest ei nisi dũ agẽs eo vtiť. ⁊ hec inest ei
a mouẽte:⁊ sic virtꝰ securis ẽ a carpentatore.
cũ ergo sacr̃a sint instr̃a diuĩe misericordie:
nõ tñ in eis ẽ ṽtus quã hñt ex sua ꝯditiõe:cu
iusmodi ẽ virtꝰ lauãdi in aq̄:ſꝫ alia q̄ eis iest
tñmodo duꝫ sunt in vsu: hoc est duꝫ diuina
mĩs̃icordia eis vtitur actu.⁊ hoc nõ est in eis
absolute nec ex sua naturali ꝯditõe:ſꝫ a diuia
ṽtute mouẽte. Loq̄ndo de ṽtute ṗ° mõ dic/
ta:virtꝰ nõ est in sacr̃is a xp̃i passiõe. ſꝫ ṽtus
D 2°.modo dicta est in eis a passiõe xp̃i sicut a
cã meritoria.⁊ ab ipso xp̃o inquantũ est deꝰ.
sicut a cã effectiua.a quo.n.ẽ effectus instr̃i
ab illo est instr̃i ṽtꝰ scd̃o mõ dicta:sicut a car
pẽtatore est scissio facta ꝑ securim.⁊ virtus
securis que sibi nõ conuenit nisi dũ est in vsu.
effectus autẽ curatiõis aĩe q̇ est per sacr̃a.vt
per quedã instr̃a diuĩe misericordie est a xp̃i
passione vt a cã meritoria:⁊ a deo vt a causa
effectiua.vt in tertio li.ꝯsum est.qꝛ aũt ista E
scd̃a ṽtus nõ est in instr̃o nisi aliquo modo
ꝯtinueť vel ꝯiungať illi a quo ṽtus deriuať.
iõ in ministrãdo sacr̃a:req̇ritur fides eccl̃ie
đ xp̃i passiõe: q̄ ipa sacr̃a aliquo mõ ꝯtinueť
vl̃ ꝯiũgant ipsi passiõi ꝯiũctiõe q̄ ẽ ꝑ itẽtõeꝫ
explicitã vel implicitã.vel ꝑ intentionem in
spãli vel in generali.
F ❡ Ad ṗmũ i oppositũ dõ. ꝙ ⁊si sacr̃a ñ sint
sil̃ cũ passiõe xp̃i realr̃:tñ sil̃ sũt i itẽtõe ꝑ fidẽ
eccl̃ie q̄ ad passiõem xp̃i sacr̃a refert. ❡ Ad
secũdũ dõ.ꝙ baptismus ꝯpletã ṽtutẽ suam
habet a passiõe xp̃i vt a cã meritoria:iquãtũ
credita ⁊ exhibita:a sua tñ istitutione:q̄ fuit
ante passioneꝫ: habuit aliquã virtutẽ a pas/
sione xp̃i vt a cã meritoria de ꝓpinquo futu
ra ⁊ expectata:⁊ aliquo modo iã q̄si ichoata
per penalitates quas ꝓ nobis xp̃s assũpse/
rat.vñ baptismꝰ añ xp̃i mortẽ ṽtutem hẽbat
remittẽdi origiale pctm̃.⁊ ꝯferẽdi gr̃aꝫ:sed
nõ tãtã sicut post eiꝰ mortẽ. Qõ. IIII.

Quarto queritur vtrum virtutum ⁊ sa/
cramẽtoꝝ sit eadem gratia. Et A
videtur ꝙ non. Dam̃.li.3.c.15.dicit. ꝙ quo/
rũ natura eadẽ:hoꝝ actio eadẽ ẽ.ergo quo/
rũ actio nõ est eadẽ:natura nõ ẽ eadẽ.ſꝫ gr̃e
virtutũ ⁊ sacr̃oꝝ nõ ẽ eadẽ actio:qꝛ gr̃a ṽtu
tum habilitat ad bene operãdũ. gr̃a sacr̃oꝝ
sanat.g̊ nõ ẽ eadẽ gr̃a. ❡ Itẽ in statu inocẽ
tie erat nec̃aria gr̃a ṽtutũ.nõ ãt gr̃a sacr̃oꝝ.
ꝯsuꝫ ẽ.n.ꝙ i illo statu ñ fuerũt istituta aliq̄
sacr̃a.g̊ nõ ẽ eadem gr̃a vtrorũqꝫ.
❡ Cõtra.philosophus.10.metaphisice. Nõ B
ꝯtingit pluraꝰ vni ꝯ̃ria eẽ.sed vni ⁊ eidẽ pctõ
mortali ꝯ̃ria ẽ gr̃a virtutum ⁊ sacr̃oꝝ. g̊ non
sunt diuerse gr̃e. ❡ Itẽ ꝑ eãdẽ virtutẽ acce/
dit mobile ad terminũ ad quem:⁊ recedit a
termino a quo:ſꝫ ꝑ gr̃am virtutũ moueť aĩa
ad bonũ:⁊ ꝑ gr̃aꝫ sacr̃oꝝ recedit a malo.sa/
nari.n.ẽ recedere a malo infirmitatis. g̊ ea/
dẽ ẽ gr̃a sacr̃oꝝ ⁊ ṽtutum.
❡ Rñdeo dõ.ꝙ siue gr̃a sit realr̃ idẽ qđ ca C
ritas siue ñ.dico ꝙ eadẽ ẽ ꝑ essentiã gr̃a sa/
cr̃oꝝ ⁊ ṽtutũ:differẽs ſꝫ rõnẽ ꝑꝑ ꝯꝑatõeꝫ di
uersaꝫ ad effectꝰ. qꝛ gr̃a inq̄ꝓtũ ꝑ sacr̃ꝫ ꝯferť:
directe ⁊ imediate ordinať ad sanãdũ aĩaꝫ a
morbo pcti.vl̃ ad sanitatẽ augẽdaꝫ:gr̃a aũt
ṽtutũ.i.gr̃a inq̄ꝓtũ ab ea sũt ṽtutes:seu inq̄ꝓ/
tũ ẽ forma ṽtutũ directe ⁊ imediate ordinať
ad bñ operãdũ.⁊ qꝛ potẽtia nõ ṗt bene ope
rari nisi fuerit sana.iõ etiã gr̃a ṽtutũ ex cõse
quenti respicit aĩe sanationẽ si ṗcessit in ea i/
firmitas aliq̄.⁊ qꝛ etiaꝫ sanatio aĩe disponit
potẽtias ad bñ operãdũ.iõ gr̃a q̄ ꝯferť in sa

D ctis ex ꝯsequẽti ordinat̃ ad bonã opationẽ.
¶ Ad p̄mum in oppositum dicendũ ꝙ ea-
dẽ est actio vtriusq; gr̃e: vt ostẽsuȝ est: q̄uis
ad eã sub alia rõne ordinet̃ vna gr̃a q̄ꝫ alia.
¶ Ad 2ᵐ dõm. ꝙ in statu inocentie erat ne-
cessaria gr̃a sacr̃oꝝ: ñ tñ inq̄ꝫtũ ꝯfert̃ p sacr̃a
nec inq̄ꝫtũ ordiat̃ ad sanãdũ: sȝ ad bñ opãdũ
¶ Ad primum ad partem aliã dicẽdum ꝙ
E q̄uis vni sub eadẽ rõne nõ possint eẽ plura
ꝯ̃ria: tñ vni pñt eẽ ꝯ̃ria plura pp plures rõ-
nes q̃ pñt eẽ real̃r in vno. Vñ pctõ inq̄ꝫtuȝ ẽ
morb⁹ aie ꝯ̃riat̃ gr̃a sacr̃oꝝ: ⁊ inq̄ꝫtum ꝓhibȝ
potẽtiã a bene operãdo ꝯ̃riat̃ ei gr̃a virtutũ.
¶ Ad scõȝ dõȝ. ꝙ nõ plus ꝯcludit nisi ꝙ rea
liter ẽ eadẽ gr̃a p eẽntiã. directe tñ ⁊ imedia
te ordinari ad recessum a termino a quo: et
ad accessum ad terminum ad quẽ põt eẽ cã
dr̃ie ƒm rõnẽ. Articulus. V.

Onsequẽter querit̃ de 5° p̄ncipa
li. Et circa hoc querũt̃ q̃tuor
Primo vtꝝ in paruulis in. l.
nature purgaret̃ origiale pec
catũ p fidẽ parentũ. Scdo
vtrũ sufficiebat ad hoc fides
informis. Tertio vtrũ fides sine aliq̃ signo
exteriori. Quarto q̃ ⁊ quot fuerũt sacr̃a i
le. nature: ⁊ a q̃: ⁊ qñ: ⁊ q̃ mõ fuerũt istituta.
⁊ si erãt adult̃ necessaria ad salutẽ. Qõ. I.

A Primo ostendo ꝙ in paruulis in. l. na-
ture nõ purgabat̃ origiale pec-
catũ per fidẽ parẽtũ: q² sicut dicit apl̃s p̄me
ad cor̃. 13. maior est caritas q̄ꝫ fides. sȝ p cari
tatẽ vni⁹ nõ purgabat̃ peccatũ alteri⁹. ergo
nec p fidẽ. ¶ Itẽ fili⁹ nõ dãnabat̃ pp parẽtũ
ifidelitatẽ. ergo vr̃ ꝙ nec saluabat̃ p eoꝝ fidẽ.
¶ Cõtra. gre. li. 4. mora. cito post p̄ncipiũ.
⁊ habet̃ de ꝯsecra. di. 4. ꝙ apud nos. ⁊ reci-
tat magr̃ in lr̃a hui⁹ di. c. v. Qd̃ apd̃ nos va-
let aqua baptismi: hoc egit apud veteres ꝓ
paruulis sola fides.
¶ Rñdeo. pctm̃ originale ẽ in paruulo: nõ
B ex actiõe ꝓp̄a sȝ ex aliena. rõnabile ergo fu-
it vt ei posset subuenire fides aliena ꝯ̃ origi-
nale pctm̃: q̃ nõ hȝ vsuȝ li. ar. cũ nõ sibi possit
fides ꝓpria subuenire. ⁊ iõ cõcedẽdũ ẽ ꝙ in
paruulis in. l. nature delebat̃ origiale pctm̃
nõ tñ p fidẽ parẽtũ carnaliũ. sȝ ẽt q̃rũcunq;
alioꝝ dirigẽtiũ fidẽ xp̄i implicitã vel explici
tã ad paruuli salutẽ: ⁊ q̄uis pctm̃ originale
nõ sit actum nec ꝯ̃ctũ p actuȝ ꝓprij subiecti
tñ ꝯ̃hit̃ per actũ generatiue nature infecte
p malũ actũ p̄mi parẽtis. Et q² dirigẽs suaȝ
fidẽ ad salutẽ paruuli ei subueniebat p mo-
dũ meriti de ꝯgruo. ⁊ meritũ ꝓprie loquen C
do in actu ꝯsistit. iõ nõ sufficiebat ad remit-
tendũ originale pctm̃ fidei habit⁹. sȝ req̃re-
bat̃ ad hoc fidei act⁹. ⁊ q² directio act⁹ fidei
ad paruulũ ẽ p itentionẽ: iõ req̃rebat̃ intẽtio
applicãs illũ actũ ad paruuli mũdationem.
¶ Ad p̄mũ in oppositũ dõȝ ꝙ q̄uis caritas
sit fide nobilior. tñ q² fides ẽ fundamentũ: ⁊
hõ p̄mo p eã eleuat̃ supra suã facultatẽ natu
ralẽ. iõ sibi magis ꝯcessa ẽ illa p̄rogatiua q̄ꝫ
caritati. ⁊ ẽt vt facili⁹ inueniret̃ remediũ pro
puulo. q² plures fidẽ hñt q̄ꝫ caritatẽ. ¶ Ad
scõȝ dõm ꝙ nõ valet. p̄nior. n. ẽ deus ad mi D
serãdũ q̄ꝫ ad ꝯdẽnandũ. ⁊ etiã q² mot⁹ fidei
subueniebat puulo nõ p sui ꝯpationẽ ad cre
dẽtẽ: sȝ ad obiectũ qd̃ ẽ salutis p̄ncipalis cã.
obiectũ aũt infidelitatis efficere nõ põt nec
dãnationẽ nec salutẽ: qñ infidelitas ẽ respe-
ctu obti creati: vt cuȝ aliq̃s idolatra credit
in idolũ. qñ aũt ẽ respectu dei: vt cũ aliquis
credit in deo vnitatẽ nõ trinitatẽ: sicut per
hoc bonitas obiecti nõ ledit̃. ita nõ vult de-
us ꝙ p talẽ motũ alicui alij p̄iudicet̃ q̄ꝫ ꝓpo
subiecto. Questio. II.

Secũdo querit̃ vtꝝ in paruulis in. l. na A
ture sufficiebat ad purgãdum
originale pctm̃ fides iformis parentũ. Et vr̃
ꝙ non. plus. n. valet fides ꝓprio subiecto q̄ꝫ
alieno. Sȝ mot⁹ fidei informis nõ põt iusti-
ficare ꝓpriũ subiectũ. g̃ ml̃to min⁹ fides ifor
mis parẽtũ poterit iustificar̃ puulũ. ¶ Itẽ
fides parẽtũ iustificabat paruulũ p modum
meriti: sȝ fides iformis semp fuit iefficax ad
merendum. g̃ fides iformis parentuȝ nunq̄ꝫ
potuit iustificare paruulum.
¶ Contra. certa ꝯ̃ pctm̃ debẽt eẽ remedia. sȝ B
nullus ẽ certus vtꝝ formatã fidẽ habeat: q²
vt dr̃ eccl̃es. 9. Nemo scit vtꝝ odio vel amo
re dignus sit. ergo ad delẽdũ originale pctm̃
i puul̃ nõ req̃rebat̃ i parẽtib⁹ fides formata.
¶ Rñdeo ꝙ fides ꝯparat̃ ad obiectũ ⁊ ad
subiectũ. ex p̄ma ꝯparatiõe nõ ẽ in fide ifor-
mitas: sȝ ex scd̃a. nõ. n. ẽ sua iformitas ex p-
te obiecti: sȝ ex pte subiecti. fides aũt parẽtũ
puulis subueniebat p ꝯpationẽ ad obiectuȝ
quod ẽ salutis cã: nõ ex sui ꝯpatiõe ad subie C
ctũ. ⁊ iõ ad purgãdũ in puulis origiale pec-
catũ fides iformis parẽtũ sufficiebat maxie
cũ illũ effectũ nõ haberet p modũ meriti de
condigno sed de congruo.
¶ Ad primũ in oppositũ. cũ dr̃ ꝙ plus valȝ
fides subiecto ꝓprio q̄ꝫ alieno ⁊c. dico. ꝙ ve
rũ ẽ ceteris parib⁹: sȝ plus req̃rit̃ ad purgã-
dũ pctm̃ actuale mortale cũ factũ sit volũta

B te ꝓpria: ꝙ̃ ad purgádũ originale: qḋ ɔ̃ctuȝ
é ex actiõe aliena. in subiecto aũt fidei infor/
mis semꝑ é mortale pctm̃ actuale. nõ ꝙ sem
ꝑ sit act⁹ peccádi. sȝ qꝛ cãtũ é ꝑ ꝓpe voluntatꝭ
actũ. ¶ Ad scḋm dḋȝ ꝙ q̃uis fides iformis
sit inefficax ad merédũ de ɔdigno. nõ tñ est
inefficax ad merédũ de ɔgruo: maxie remis
sioné originalis pcti: que facilius obtinet q̃ȝ
remissio actualis. Qõ. III.

A **Tertio** querit vtꝝ i. l. nature sufficiebat ad purgádũ in ꝑuulis origiale
pctm̃ fides sine aliquo signo exteriori. Et vr̃
ꝙ nõ. si solus iterior mot⁹ fidei suffecisset: cũ
ita potuissȝ eé respcũ ꝑuuli nõduȝ nati sicut
respectu nati: potuissent ꝑ fidé parétũ ꝑuuli
in vtero mr̃is purgari a pctõ origiali. qḋ fal
suȝ é. ¶ Jté si sola fides sine exteriori signo
suffecissȝ: ꝑuuli nati de parétib⁹ fidelib⁹ nun
B q̃ȝ remedio ɔ̃ originale carere potuissent. cũ
ergo multi mõ de parétib⁹ fidelib⁹ nati mo/
riant̃ anteq̃ȝ illud habeãt remediũ: melioris
ɔditiõis fuissent paruuli in. l. nature q̃ȝ in. l.
euãgelica: qḋ falsuȝ é.
¶ Cõtra. gre. iiij. mora. ꝛ hr̃ i lr̃a hu⁹ di. c.
v. dicit. ꝙ ꝓ ꝑuulis sufficiebat sola fides.
¶ Ad istã qõné dicũt aliq̃ ꝙ cũ motu fidei
iteriori reqrebat̃ exteri⁹ signũ ad ɔfitédũ fi/
dé exteri⁹. cũ. n. i. l. euãgelica sꝑ reqrat̃ aliqḋ
exteri⁹ signũ de. l. cõi ad deletioné origialis
in ꝑuulo. ꝛ reqrebat̃ ét in. l. scripta: vr̃ ꝙ silr̃
C reqreret̃ i. l. nature. ☞ Sȝ hec opinio expsse
é ɔ̃ auctoritateȝ gre. allegatã in opponédo.
¶ Alia é opi. cõior ꝛ dicꝭ gre. ɔsona. s. ꝙ suf
ficiebat iterior mot⁹ fidei ꝑ itétõeȝ direct⁹ ad
salutẽ ꝑuuli sine aliq̃ exteriori signo: cũ ñ i/
ueniat̃ ad purgatõeȝ origial' pcti ꝓceptũ fuis
se aliqḋ signũ exteri⁹ adhiberi. ☞ Et ſm hãc
opi. opȝ concedere ꝙ ille mot⁹ fidei iterior
subueniebat ꝑuul' nõ ꝑ modũ sacr̃i: sȝ ꝑ mo
dũ meriti ɔgrui: cui⁹ isufficiétiã semꝑ de⁹ ex
sua benignitate supplebat. ☞ Ad ꝓmũ i op/
D positũ dicũt aliq̃ ꝙ ꝑuul⁹ dũ é i vtero mr̃is
adhuc é q̃si vna caro cũ mr̃e ꝑꝑ ɔtinuatiõeȝ
ei⁹ ad eã. ꝛ iõ qꝛ adhuc sepat⁹ ñ é ab ifectõis
sue radice: quã i vẽtre mr̃is ɔ̃xit: iõ nũq̃ȝ ḋ. l.
cõi potuit ꝑuul⁹ i vtero mr̃is regñari. ☞ Sȝ
rõ paꝝ vr̃ valere vt oñdet̃ iferi⁹. di. 4. q. 3. ar
ticuli scḋi. in solutõe arguméti ꝓmi.
¶ Et iõ aliȷ̃ dicũt ꝙ aut ꝑ fidé parétũ pote/
rãt regñari i vteris mr̃nis. aut si nõ: dicũt ꝙ
hu⁹ rõ é: qꝛ de⁹ nõ ordiauit vt ꝑ parétũ fidé
in vteris mr̃nis regñarent̃: qḋ fuit ɔgruũ ꝑꝑ
imꝑfectioné stat⁹. l. nature: qué non decebat
tãte efficacie ꝛ ꝑfectõis remediũ. ¶ Ad 2ᵐ
dḋȝ ꝙ nõ fuissent tũc ꝑuuli melioris ɔditõis
q̃ȝ mõ. qꝛ q̃uis mõ nõ ita in ꝓmptu sit reme
diũ sicut tũc. tñ remediũ ꝑfecti⁹ é. Vñ ꝛ ꝑuu
li mõ cũ a pctõ origiali purgãt̃ maioré grãȝ
recipiũt q̃ȝ reciperét in. l. nature. ꝛ ꝓpt̃ea nõ
sufficiebat nasci de fidelib⁹ parétib⁹ ad dele/
tioné originalis pcti. sȝ oportebat ꝙ aliq̃s ꝑ
itétioné dirigeret actũ fidei ad salutẽ ꝑuuli
eo mõ q̊ sup̃i⁹ dictũ é. Qõ. IIII.

Quarto q̃rit̃ q̃ ꝛ q̃t fuerũt sacr̃a i. l. natu re ꝛ a q̊. ꝛ qñ ꝛ q̃uo fuerũt insti
tuta. ꝛ si erãt adultis ad salutẽ necessaria.
¶ Rñdeo ꝙ si sacr̃a dicãt̃ séſibilia signa: a F
deo tꝑe. l. nature: ꝛ nõ añ istituta: ad signifi
cãduȝ ré sacrã ꝑ hoĩes ministrãda: ꝛ ab eis
freq̃ntãda. sic dico ꝙ i. l. nature nõ fuerũt ni
si tria sacr̃a. s. decime: sacrificia: ꝛ oblatiões:
que tangit hugo. ꝓmo li. de sacra. parte. xi. c.
3. Matrimoniũ. n. quãuis fuerit in. l. nature:
nõ tñ tũc ꝓmo fuit institutũ: nisi inquantum
est i remediũ ɔcupiscétie. in statu. n. inocétie
fuerat ꝓmo institutũ inquãtũ erat in officiũ
vt habet̃ ge. 2. Quãuis i. l. nature fuerĩt ṽtu
tes penitentie: nõ tñ ꝓprie loquédo fuit pnie G
sacr̃m: vt patebit cum aget̃ inferius de pnia.
Quãuis etiaȝ in. l. nature fuerit sacerdotiuȝ
nõ tñ ꝓpe fuit ibi ordis sacr̃ȝ. lȝ. n. fuerit po
testas ordiata a deo ad offerédũ aliq̃d in si/
gnificatõe rei sacre: ñ tñ erat disticta a secula
ri ptãte. vñ vt hã gen. 14. Melchisedech rex
salem sacerdos erat dei sũmi vbi dicit glo.
ꝙ aiunt hebrei omnes primogenitos a noe
vsq̃ȝ ad aaron põtifices fuisse. dicit etiã glo.
sup illud ge. 27. Vestibus esau valde bonis
ꝙ tradunt hebrei ꝓmogéitos fũctos officio
sacerdotũ: ꝛ habuisse vestimétũ sacerdotale: H
quo induti victimas offerebãt anteq̃ȝ aaron
eligeretur in sacerdotem. Nõ inuenit̃ etiaȝ
ꝙ de dñi mandato ad hoc ɔsecraret̃ per ali/
qḋ sensibile signũ. Quãuis etiã circũcisio in
stituta fuerit añ legé scriptã: tñ magis ꝑtine/
bat ad sacr̃a. l. scripte q̃ȝ. l. nature: inq̃ȝtũȝ fuit
q̃dã dispositio ad suscipiendũ. l. scriptã: ꝛ ad
distictõeȝ ppl̃i: cui lex erat dãda. vñ hug. li. ḋ
sacra. ꝑte. 14. c. 3. Per sacr̃a circũcisiõis fcã
é q̃dã ꝓpatio ad suscipiéduȝ legé. Et. j. eo. c.
Antiqu⁹ ille ppl̃s ꝓmũ ꝑ circũcisiõeȝ signifi/ I
cat⁹ é: postea ꝑ. l. iformat⁹. Unctio ét lapidis
quem vnxit Jacob: de quo hr̃ gen. 28. q̃uis
fuerit in tꝑe. l. nature: ꝛ fuerit figura ɔsecrati
onis altaris vel eccl̃ie: nõ tñ fuit sacr̃ȝ mõ su/
peri⁹ dcõ. et lȝ ꝓbabile sit ꝙ iacob illḋ fecerit
inspiratõe diuina: nõ tñ de⁹ hoc istituit ꝓ illo
tꝑe hoib⁹ obſuãdũ ꝛ freq̃ntãdũ. Quãuis ét

k diluuiū baptiſmū ꝑfigurauerit ƀȝ ſniam bea
ti pe.ꝑma canōica.ſ.c.3. Et dam̄.li.4.c.1.nō
dȝ numerari inter ſacra.l.nature accipiēdo
ſacm̄ mō ſuperiꝰ dicto.qꝛ q̄uis ſignificaue/
rit rē ſacram:nō tn̄ fuit a deo inſtitutū tanq̄
ꝑ hoīes miſtrādū ꝛ ab eis frequētādū.Jmo/
latio etiā arietis ꝓ iſaac:de qua gen̄.22.q̄uis
imolationē xp̄i ſignificauerit.tn̄ loquēdo de
ſacro mō ꝑdicto:ſacm̄ nō fuit.qꝛ ꝛ ſi deo in
ſpirante factū fuit ad ſignificādū rē ſacrā:tn̄
tūc deꝰ nō iſtituit q̄ extūc hoīes ſic facerēt ꝛ
frequētarēt.Oblatio ēt ꝑmitiaꝝ ſub oblatio
L nibꝰ ꝯꝑhēſa ē.Si aūt extendat nomē ſacri
ad oē ſignū rei ſacre generalr̄:ſic in.l.nature
plura fuerūt ſacra q̄ illa tria ſupius denoia/
ta.quoꝝ ꝑ decimationē ſignificabat pctōꝛuȝ
remiſſio.ꝑ ſacrificia, carnis moꝛtificatio.per
oblationē boni operis exhibitio.ꝑ ſacrificia
ēt q̄ ꝯſiſtebāt in imolatiōe aialiū:ꝑfigurabat
xp̄i futura paſſio:ꝛ ſignificabat q̄ ille cui of/
ferebat dn̄s erat vite ꝛ moꝛtis. Predicta aūt
ſacra a deo fuerūt iſtituta.Vn̄ hug.ꝑmo li.de
ſacra.pte.11.c.3.Probabile ē hoīem ad hec
M exercēda a ꝑnᵒa deo iſtructū ꝛ eruditū fuiſ/
ſe.Jn quo pȝ ēt qn̄ fuerūt iſtituta.qꝛ q̄ſi ſta/
tim poſt lapſuȝ:qd̄ notat hugo in vbis ꝓpo/
ſitis cū dic̄ a ꝑncipio.Modus ēt q̄ deꝰ illa i/
ſtituit fuit iſpirādo hoibꝰ q̄ in ſacris talibꝰ ſe
exercerēt.Vn̄ hugo vbi prius. Conijcimꝰ q̄
deꝰ hoieȝ a ꝑncipio ad hec exercenda ꝯſilio
erudiuit.Adultis auteȝ ꝑdicta ſacramenta
neceſſaria fuerūt aliquo mō:ꝛ aliquo modo
nō.ſicut.n.mō nō ē nobis neceſſaria ad ſalu
tē nr̄e fidei ꝓfeſſio in aliquo ſigno ſenſibili
ꝓ quolibȝ tpe ꝛ in quolibȝ caſu.neceſſariuȝ
N tn̄ ē loco ꝛ tpe:ſic dico aliq̄ mō a ſili.q̄ non
erat de neceſſitate ad ſalutē in.l.ve. q̄ hoīes
exercitarēt ſe in aliq̄bꝰ ſacris:quāuis eēt eis
exercitatio vtilis ꝛ meritoꝛia.vn̄ hugo ꝑmo
li.de ſacra.pte.11.c.3.Neq̄ȝ.n.eſtimāduȝ ē il/
la ꝑma naturalis.l.ſacra ſiue decimas ſiue ſa/
crificia ſiue oblatiōes ita hoi ex neceſſitate
idicta:vt q̄ ea nō executꝰ fuiſſet reatū ꝑuari/
catiōis icurreret:quēadmodū ille q̄ fidelr̄ co
leret meritū deuotiōis ſue iueniret.vn̄ cū ali
quod ꝑdictoꝝ ſacroꝝ in remiſſiōe oꝛiginalis
pcti ſiue ꝓ paruulo ſiue ꝓ adulto adhibeba
tur:nō illiꝰ ſacri v̄tute:ſed fidei a pctō mūda
bant.tn̄ loco ꝛ tpe erat eis neceſſariū ad ſalu
O tem ſuā fidē in aliq̄bꝰ ſignis ſenſibilibꝰ exte/
rius ꝓfiteri.ꝛ ſic ꝑt itelligi v̄bū gre.qd̄ addu
cit magr̄ in lr̄a.Predicta aūt ꝯfeſſio fiebat
ꝑ oblatiōes ſacrificia ꝛ deciatiōes.qꝛ ꝑ obla
tiones ſignificabat deꝰ oīuȝ creatoꝛ.ꝑ ſacri/
ficia redēptoꝛ.ꝑ deciatōes remunerato2. Jn
hoc.n.q̄ hō ſibi retinebat nouē ptes ꝛ deci/
mā:q̄ ꝑfectioneȝ ſignificat:offerebat deo:ſi/
gnificabat in ſe imꝑfectionē eē ꝛ i deo ꝑfe/
ctionē.ꝛ ꝑfectionē a deo expectari debere.

Articulus. VI.

Onſequēter querit de
ſexto ꝑn/
pali.ꝛ circa hoc q̄rit q̄tuoꝛ.
Primo vtꝝ ꝯueniēs fue/
rit circuncīſionis inſtitutio.
Scdo vtrū ꝯueniēs fuerit
modi celebrande circuncīſionis oꝛdinatio.
Tertio vtꝝ ſuſcipiēti circūciſioneȝ ꝯferret
grāȝ circūciſio.Quarto vtꝝ ꝯueniēs fue/
rit circūciſiōis ceſſatio ſeu euātio. Q̄ō. 1.

Primo oſ̄do q̄ nō fuerit ꝯueniēs circū A
ciſiōis inſtitutio.qꝛ vt tactū ē li.
2.pctō oꝛiginali nō debet pena ſenſibilis.ſȝ
in circūciſiōe ē pena ſenſibilis.ḡ nō fuit ꝯue
niens inſtitui remediuȝ ꝯ̄ oꝛiginale qd̄ h̄et
annexā ſenſibilē penā. Jtē q̄to medicina
ē facilioꝛ tāto ē melioꝛ.ſȝ facilioꝛ erat medi/
cina in.l.nature ꝯ̄ pctm̄ oꝛiginale q̄ circun/
ciſio.ḡ melioꝛ.nō fuit ḡ ꝯueniēs circūciſionē
inſtituere ꝑmo remedio dimiſſo.
Cōtra.ge.17.Deus inſtituit circūciſionē
ſȝ oīs inſtitutio facta a deo ꝯueniēs ē.ḡ ꝯue/ B
niēs fuit circūciſionis inſtitutio.
Rn̄deo q̄ ꝯueniēs fuit inſtitutio circūci
ſionis rōne moꝛbi:ꝯ̄ quē inſtituta fuit circū
ciſio.ꝛ rōne tpis:in quo inſtituta fuit.ꝛ rōne
ꝑſone cui ꝑᵒ data fuit.moꝛbus.n.ꝯ̄ quē inſti/
tuta fuit circūciſio erat pctm̄ oꝛigiale qd̄ ex/
preſſe repn̄tabat circūciſio.ꝛ q̄tū ad cām et
ꝓceſſuȝ ꝛ effectū.Cōtrahit.n.peccatū.oꝛigi/
nale ꝑ ꝓpagationē libidinoſaȝ:quā cām cir
cunciſio repn̄tabat rōne mēbꝛi i quo fiebat:
qd̄ deſeruit v̄tuti generatiue. Proceſſus āt
fuit circularis:qꝛ ꝑᵒ ꝑſona coꝛrūpit nām:de/
ide nā ꝑſonā:quē ꝓceſſuȝ repn̄tabat circun/ C
ciſio ꝑ circularē pellicule inciſionē.Effectus
ē ſupabūdātia ꝯcupiſcētie quā repn̄tabat ſu
perfluitas pellis que remouebat ꝑ circūciſio
nē.Et qꝛ illa pellis ab illo mēbꝛo ſepabat. iō
nō tm̄ cā ꝛ ꝓceſſus ꝛ effectꝰ oꝛiginalis pcti:
ſed etiā eiꝰ deletio ꝑ circunciſionē ſignifica/
bat.Eiꝰ ēt iſtitutio rōe tpis ꝯueniēs fuit.erat
eni q̄dā diſpō ad ſuſcipiēdū.l.ad diſtinguē
dū pplȝ.cui dāda erat lex ab alijs populis.ꝛ
iō anq̄ lex daret debuit inſtitui. Fuit ēt inſti
tuta ad ſignificādū pplm̄ ꝛ ab alijs populis
diſtinguēdū:q̄ eēt deo ppl's peculiaris ꝛ ſuo
cultu ſpāliter mācipādus.ꝛ iō cōueniēs fuit

B vt institueret tpe abrae. q̄ spālius post diluuiū se diuio cultui mācipauit. vñ exiuit d̄ terra sua ⁊ de cognatiōe: vt se ab infidelib⁹ separaret: vt habet ge. 12°. a quo erat descēsurus ppl's q̄. l. scriptā erat suscepturus. ⁊ de cuius genere nasciturus erat sanct⁹ sctōꝝ. ⁊ Ex p̄dictis pꝫ ꝙ ꝯueniēti⁹ fuit darī circuncisionem abrae q̄m alij psone. q2 nō instituebat circuncisio p se nisi p pplo q̄. l. erat suscepturus. ⁊ diuio cultui spālr mācipādus: cui⁹ pm⁹ pr se notabilr ⁊ spālr ab īfidelib⁹ distiguēs ⁊ separans fuit abraā: d̄ q̄ dr̄ ad ro. 4°. Signū accepit
C circūcisiōis signaculū iustitie fidei q̄ ē i ppu tio: vt sit pr̄ oiuꝫ credētiū. p accñs tñ valuit mlr̄ alijs: iq̄tū trāstulerīt se mlti ad ritū coꝝ.

¶ Ad primū in oppositū cuꝫ dr̄ ꝙ peccato originali nō debet pena sensibilis ⁊c. dico ꝙ nō ē veꝝ de pena tpali q̄ ē vtilis ad salutem sed de eterna q̄ ad saluteꝫ est inutilis. ¶ Ad scdꝫ cū dr̄ ꝙ quāto medicina ē facilior tāto melior ⁊c. dico. ꝙ veꝝ ē ceteris parib⁹. q̄uis aūt medicīa in. l. nature ꝯ originale esset facilior circūcisiōe: nō tñ ita distīcte notificabat ꝯditōes illi⁹ morbi sic circūcisio. vñ q̄uis circūci⁹ fuerit difficilior: tñ fuit vtilior. Q̄ō. ii.

A **Secundo** q̄rit vtꝝ ꝯueniēs fuerit modi celebrandi circūcisionē ordinatio. ⁊ vr̄ ꝙ nō. q2 vt hr̄ iosue. 5° ppl's q̄ nat⁹ est in deserto p. 40. ānos in itinere latissime solitudis incircūcisus fuit: ⁊ postea circūcisi sunt a iosue in galgala. sed illa dilatio circūcisiōis nō legit eis iputata fuisse i pctm̄. g̃ nō fuit ꝯueniēs ordinatio ꝙ fieret circūcisio die 8°. q2 trāsgressio ꝯueniētis ordinatōis pctm̄ est. ¶ Itē in institutiōe circūcisiōis nō man
B dauit dn̄s eā fieri cū aliquo determinato instrumēto. g̃ ordinatio modi celebrādi circūcisionē cū cultro lapideo nō fuit ꝯueniēs. ſꝫ magis vr̄ fuisse adinuentio.

¶ Cōtra. modū celebrādi circūcisioneꝫ q̄tū ad membꝝ ⁊ q̄tū ad diē de⁹ ordinauit. vt hr̄ ge. 17°. vt hr̄ ēt iosue. 5. ait dn̄s ad iosue. Fac tibi cultros lapideos ⁊ circuncide 2° filios israel. cū g̃ q̄cq̄d ordinat a deo sit ꝯueniēs: ꝯueniēs fuit modus celebrādi circūcisioneꝫ.
C ⁊ q̄tū ad mēbꝝ ⁊ q̄tū ad diē. Q̄tū ad istꝫ ¶ Rn̄deo ꝙ ꝯueniens fuit ordinatio modi celebrādi circūcisiōeꝫ. ꝯueniens. n. fuit ꝙ celebraret in membro deseruienti generatiue. vt pꝫ p rōnes dictas in p̄cedēti q̄ōne. ⁊ etiā in signū debilitatiōis ꝯcupiscentie ⁊ in detestatiōem sacroꝝ veneris ⁊ papi. i qb⁹ illa ps corpis honorabat. ⁊ Cōuenienter etiaꝫ fuit ordinatū vt fieret die 8°. q2 ante puer erat nimis tenellus. ⁊ ex hoc nimis grauiter ledi B
potuisset. Ne aūt parentes: qr̄ amor p ꝓcessum tpis crescit ad filios: subtraherent filios circūcisiōi ꝓpatientes eis pp acumen doloris. qd̄ erat in circūcisiōe noluit de⁹ ꝙ vltra diē. 8. differret nisi dispēsatiue ⁊ i casu necessitatis. Fuit ēt ad hoc rō mystica quā tāgit hu°. p°. li. de sacris. pte. 12°. c. 2° dicens. Octenarius in sacra scriptura aliqñ tēpus resurrectionis significat: qd̄ post ꝑītēꝫ: que septē diebus currit vitā: sequit. aliqñ tēpus gr̄e in q̄ q̄si post sabbatū legis. eterna bona deo seruiētib⁹ ꝓmittūt. Merito igit circūcisio iussa
est fieri octaua die: vt ondēret ꝙ in tpe gr̄e corda circūcidenda erāt p emūdationeꝫ iniquitatis: ⁊ in tpe resurrectionis corpora per depositionem corruptiōis. ⁊ hanc rōneꝫ seu tētiā lr̄ vr̄ tāgere magr̄ in lr̄a. Eā aūt fieri cū cultro petrino necessariū nō fuit neqꝫ q̄tum ad obligationem p̄cepti. neqꝫ q̄tū ad efficaciaꝫ sacri: nisi aliqñ in casu spāli ad significandum ꝙ p petrā xp̄m ois abscinderet ab electis corruptio. vt. n. dicit hu°. i. li. d̄ sacris pte. 12. c. 2. Cultellus de petra fact⁹ xpꝫ signi F
ficabat: de quo dicit apostolus p° ad coꝛ. 10. Petra erat christus.

¶ Ad p^m in oppo^m dd̄. ꝙ cū illis q̄s circūcidit Josue in galgala fuit dispēsatū ispiratiōe diuia duplici de cā: vt nō tenerēt circuncidi in deserto. s. q2 vt habet numeroꝝ. 9. qñ nubes eleuabat de tabernaculo debebāt ꝓficisci: ⁊ q2 nō p̄sciebāt futurā eleuationē nubis: ⁊ nō potuissent sine nimio grauamie ꝓficisci: qñ de nouo essent circūcisi. iō dispēsatū G
fuit cū eis vt nō tenerent circūcidi in d̄serto: ⁊ etiā q2 dum erāt in deserto: in quo alij non habitabant cū eis: sufficiēter erāt ab alijs populis distincti. Qd̄ aūt dictū ē dilationē circūcisionis nō fuisse eis iputatā in pctm̄ referendū ē ad illos q̄ hoc ex. l. cōtēptu nō fecerunt sicut accipi pōt ex glo. Aug. ibidem.

¶ Ex dictis in corpore q̄ōnis pꝫ q̄d dici debeat ad 2^m. Utrꝫ aūt in aliquo casu liceret ꝯuenire diē 8^m: ⁊ quare mulieres nō circuncidebātur in expositiōe littere declarabitur. D

¶ Arg^m ad partē aliaꝫ ꝓpter hoc qd̄ dicit in allegata auctoritate. circūcide scdo filios israel. expositōe idiget. q2 hoc non refert ad candē personā: sed ad eundeꝫ pplm in quo quidā erāt circūcisi: ⁊ q̄dā nō: sicut pōt accipi ex glosa ibidem. Q̄ō iii.

Tertio querit vtrū suscipiēti circūcisionem cōferat circūcisio gr̄am. Et vr̄ ꝙ nō. Glo. sup illud ad ro. 4°. Et signum

A accepit circũcisiõis signaculũ iustitie fidei.
Et hʒ in lr̃a hꝰ di.c.penul.in circũcisiõe pctã
remittebant.ſʒ nec gr̃a ad bene operãdum
p eã pꝛestabat nec ṽtutes dabant vel auge/
bant. ¶ Jtẽ circũcisio nõ ↄferebat nisi qḋ si/
gnificabat. ſʒ nõ significabat nisi pctĩ remis/
sionẽ.g̊ ita p eã pctm̃ remittebat ꝙ gr̃a nõ
ↄferebat. ¶ Jtẽ glo.mat.3°.sup illud verbũ
Jo.ad xp̃ʒ.Ego a te debeo baptizari. dicit.i.
a peccato oꝛiginali mũdari.ſed Joan.fue/
rat circuncisus.ergo per circuncisionẽ pec
B catum oꝛiginale non tollebatur . ergo nec
per eam gratia cõferebatur.quia gr̃a simul
nõ potest stare in anima cũ oꝛigiali peccato.
¶ Contra.magister in litera huiꝰ di.c.4°.⁊
habet de ↄsecra.di.4ᵃ.Ex quo.Et sumptuʒ
est ab Aug.li.2°.de nuptijs ⁊ ↄcupiſentia ad
Valeriũ comitẽ longe añ mediũ.ex quo in/
stituta fuit circũcisio in populo dei ad pur/
gationẽ valebat magnis ⁊ paruulis oꝛigia/
lis veterisqʒ peccati.sicut baptismus ex illo
cepit valere ad inouatiõeʒ hois ex q̊ istitutꝰ
ẽ.ſed p bapᵐ nõ tm̃ remittit culpa :ſʒ etiã cõ
C fert gr̃a.g̊ i circũcisiõe gr̃a ↄferebat. ¶ Jtẽ
illud qḋ ẽ foꝛmale in peccato opponit gr̃e.
sicut ꝑuatio habitui.⁊ sicut tenebꝛa lumini.
Sʒ ĩpossibile ẽ auferri ꝑuationẽ nisi restitu/
atur habitꝰ:⁊ tenebꝛã nisi p lumẽ.g̊ p circũ/
cisionẽ peccatũ oꝛiginale aufertur: qꝛ alias
fuisset medicina inutilis. sequit ergo ꝙ per
eam gratia cõferebatur.
¶ Rñdeo ꝙ p circũcisionẽ nõ tm̃ tollebat
peccatũ oꝛiginale. ſʒ ẽt ↄferebat gr̃a'. cara/
cter tñ in aĩa nõ imprimebat.ꝙ aũt per eam
tolleret oꝛiginale pctm̃ pʒ p auctoꝛitatẽ ad
D hꝰ allegatã:⁊ p hoc ꝙ ad ipʒ tollendũ fuit a
deo spãlr instituta. qꝛ tñ vnũ pctm̃ moꝛtale
sine alio tolli nõ põt.iõ si ille q̊ p circũcisio
nem a peccato oꝛiginali mundabat ↄmise/
rat aliq̃ peccata moꝛtalia:ab illis ẽt mũda/
batur:nõ tñ sicut mõ fit per baptismũ:qꝛ illa
peccata actualia nõ tollebant p circũcisionẽ
quãtũ ad penã tẽpoꝛalẽ peccato debitã.ſed
tm̃ quãtũ ad culpam. per baptismũ aũt tol/
luntur ꝙ̃tũ ad vtrũqʒ. ☞ Voluerunt tñ aliq̃
defendere ꝙ p eã gr̃a nõ ↄferebat.cuius opi
E nionis vꝛ magr̃ fuisse saltẽ ꝺʒ verboꝝ suoꝝ
apparẽtiã. Pꝛo qua opinione sic põt argui
Peccatũ oꝛiginale ẽ foꝛmaliter carẽtia de/
bite iustitie oꝛiginalis ꝺm sniaʒ Ansel. in li.
de ↄcep.vir.nõ lõge añ finẽ.ſed deꝰ poterat
dimittere homini illud debitũ nihil ↄferen/
do sibi:sicut creditoꝛ põt remittere suo debi
toꝛi debitũ nihil aliud ↄferẽdo sibi.g̊ p circũ
cisionem poterat a deo peccatũ oꝛiginale re
mitti absqʒ hoc ꝙ gr̃a ↄferret.ſed nullus po
nit gr̃am p circũcisionẽ fuisse datã nisi pp re
missionẽ oꝛiginalis. ☞ Sed h̓ opinio ẽ irra/
tionabilis.qꝛ aĩa de imũda nõ põt fieri mun F
da nisi p aliquã mutationẽ.nõ p mutatiõeʒ
dei.g̊ p mutationẽ factã in ea.ſed si deus si/
ne collatiõe alicuius doni remisisset aĩe de/
bitũ habẽdi oꝛiginalẽ iustitiã:p hoc nõ fuis/
set aliqua mutatio facta in aĩa secũdũ aliqḋ
absolutũ.g̊ nec secũduʒ aliquã relationẽ. qꝛ
in relatiõe nõ ẽ mutatio p se ⁊ imediate. vt
habet.5.phi.g̊ nõ poterat a peccato oꝛigina
li mũdari nisi recipiẽdo gr̃am. ☞ Dõʒ g̊ ꝙ
per circuncisionẽ cõferebat gr̃a gratum fa/ G
ciẽs:qꝛ aliter si circuncisus fuisset moꝛtuus
statim post circuncisionẽ aut fuisset dãnatꝰ
sine omni peccato:quod absurduʒ ẽ: aut si/
ne gr̃a dignꝰ fuisset vita eterna.quod ẽẽ nõ
põt.magis tñ per se oꝛdiabatur ad peccati
remissionẽ ꝙ̃ ad gr̃e collationẽ. Per eã.n.
gr̃a nõ ↄferebat ex vi sacr̃i:nisi qꝛ aliter cã/
re nõ poterat deletionẽ oꝛiginalis peccati.
Quod autẽ nõ iprimeret caractereʒ nisi in
carne rõabile fuit:qꝛ caracter imp̃mit ad di
stinguẽdum statuʒ fidei.statꝰ autẽ fidei in il
lo ppl̃o erat quasi per successionẽ generis. H
pauci.n.alij ꝙ̃ illi qui descẽderunt de abꝛaã
per isaac ⁊ iacob erãt fideles cõparatiue lo
quẽdo.⁊ ideo cõueniẽtiꝰ erat in illis distin
gui statuʒ fidei per caractereʒ carnalẽ ꝙ̃ p
spiritualẽ.circuncisionẽ autẽ nõ impꝛessisse
caracterẽ in aĩa ꝓbat per hoc: qꝛ circuncisi
veniẽtes ad fidẽ xp̃i baptizabant. nec tamẽ
duos caracteres dicunt habuisse: ⁊ tñ cara
cterẽ in baptismo recipiebãt.
¶ Ad ꝑᵐ in oppᵐ dõʒ.ꝙ verbuʒ magr̃i ad
hoc vt habeat veritatẽ sic dʒ itelligi ꝙ circũ I
cisio ꝑmo ⁊ p se nõ oꝛdinabat ad cõferẽdũ
gr̃am:nec per eã ita plene ↄferebat sicut in
baptismo. ¶ Ad 2ᵐ dicẽduʒ ꝙ circuncisio
ꝙ̃uis ꝑmo ⁊ expꝛessius significaret peccati
oꝛiginalis deletionẽ.tñ ex ↄñti significabat
gr̃e receptionẽ sine qua peccatuʒ deleri nõ
poterat. ¶ Ad 3ᵐ dicẽduʒ ꝙ per circunci
sionẽ nõ apeꝛiebat ianua paradisi:⁊ qꝛ clau
sa fuerat per peccatuʒ ꝑmoꝝ parẽtum a q̊/
bus deriuatuʒ ẽ oꝛiginale pctm̃.iõ illius ia
nue apeꝛitio dicta est in illa glo.ab oꝛigiali
peccato mundatio.que apeꝛitio futura erat
per xp̃i passionem. Qõ. iiii.

Quarto querit vtꝝ cõueniẽs fuerit cir
cuncisiõis cessatio seu euacua
tio. Et vꝛ ꝙ nõ:qꝛ vt habet ge.17.Data fuit

A in fedus sempiternuz. ¶ Itē si debuisset ces
sare cessasset post xpi passionē. cessassent et
τ alia legalia sacra: cuz circuncisio esset pn
cipali⁹ sacrm iter alia cum pferret grām: τ
alia nō: sed vt habet Act. 16°. Paulus cir/
cuncidit Thimotheuz. Et. 21°. φ purificat⁹
fm.l. itrauit tēpluz. purificatio etiā manet
vsqz nunc. ergo videt φ nec circuncisio nec
alia sacra legalia cessare debuerunt. ¶ Itē
preceptuz manet quousqz sit reuocatū. Sed
nō legim⁹ φ de⁹ pceptum de obseruatiōe le
B gali reuocauerit: imo φ venerit implere .l.
Math.5°. ergo adhuc manet pceptuz de ob
seruatiōe omniuz legalium.
¶ Cōtra. Gal.5°. Si circuncidamini xpus
vobis nihil pderit. ¶ Itē Heb.5°. Trāslato
sacerdotio necesse ē vt τ .l. trāslatio fiat. Sz
in xpo fuit trāslatuz sacerdotiuz legale. g.l.
vet⁹ trāsferri debuit in nouā. τ si sic. conue/
niēs fuit circuncisionē cessare. ¶ Itez Act.
15°. dixit Petr⁹ cōtra aliquos: q volebant
legalia cuz euāgelio debere seruari. Quid
tentatis deū iponere iugum sup ceruices di
C scipulor: quod neqz nos neqz pres nri por/
tare potuim⁹. Sed p grām dñi nri yhu xpi
credim⁹ saluari quemadmodū τ illi. g° nō
tm circuncisiōis: sed etiā alior legaliū cessa
tio pueniens fuit.
¶ Ad declaratiōnē hui⁹ qōnis. Primo de
clarādum est qre pueniēs fuit cessatio circū
cisiōis. ⁋ Secūdo qre cessatio alior legaliū
⁋ Tertio quo tempore cessauerunt.
¶ Quātuz ad pm sciendū est φ pueniēs fu
it circuncisiōis cessatio: qz sic dicit Apls. pa
ad Cor.13°. Cum aūt venerit quod pfectū ē
D euacuabit qđ ex pte est: sz baptism⁹ est medi
cina pfectior φ circuncisio qtum ad signifi
cationē: τ qtum ad gre collatiōnē. τ et q/
tum ad ampliorē sui extensionē. significat
eni sanationē morbi expressi⁹: τ pfert grām
abundāti⁹. τ est etiā sacrm cōmuni⁹: qz sibi
nō ppriat nec sexuz nec gentē. Vn̄ Aplus
Gal.3°. Quicunqz.n. in xpo baptizati estis
xpm iduistis nō est iude⁹: neqz grec⁹. nō est
seru⁹ neqz liber: nō est masculus neqz femi/
E na. oēs vos vnū estis in xpo yhu. ¶ Quātū
ad 2m sciēduz φ alior etiā legaliū pueniēs
fuit cessatio. τ pter eor significationē τ im
perfectionē: τ humani generis eruditionez
pleniorē. Instituta.n. fuerunt ad significan
dum futurā grām noui testamenti. q postq
aduēit: talis pfiguratio cessare debuit. qz nō
puenit φ res significet futura q psens est. τ
hac rōne alio mō tāgit Apostolus ad Heb.
10. cū dic. Vmbrā hñs.l. bonor futuror τc.
Imperfecta etiā erāt: qz grām quā significa
bāt nō pferebāt. τ iō eor obseruatio puenie
ter fuit mutata in obseruatiōem sacror euā F
gelice.l. q grām pferunt: nō tm significant.
Vn̄ Apls ad Heb.7°. Reprobatio qdē fit
pcedētis mādati pter firmitatē ei⁹. qz etiā
gen⁹ humanū tpe.l. date par erat eruditus.
Vn̄ p illo tpe paruulis pparabat. Gal.4°.
postea per pcessum tpis in aduētu xpi erat
pleni⁹ eruditus. τ iō.l. scripta q fuerat sicut
pedagog⁹ paruulor. Gal.3°. mutari debuit
in.l. q pueniēs esset statui pleni⁹ eruditor.
Vn̄ Apls Gal.4°. Nos cū essemus paruuli
sub elemētis mundi eram⁹ seruiētes. at vbi
venit plenitudo tpis τc. ¶ Quātum ad 3m G
sciendū φ vsqz ad passionē xpi legalia virtu
tē suā habuerūt τ suari debuerunt: sz in pas
siōe xpi vi suā amiserunt. cui attestat quod
dicit Saluator iminēte puncto mortis sue.
vt habet Jo.19. Cōsumatuz ē: tm post passio
nem añ tps diuulgati euāgelij licituz fuit il
lis q de iudeis puertebant ad fidez seruare
legalia nō spē ponēdo in eis: sed ad vitan/
duz scādalū: τ vt lex cum honore deduceret
ad tumuluz: ne qsi ac si semper fuisset mala
videret repudiari. post tēpus vo diuulgati
euāgelij nlli fuit licitū illa legalia obsuare. H
¶ Ad pm in oppm dō. φ circuncisio dr data
fuisse in fedus sempiternuz rōne rei quā si/
gnificat: τ q eis succedit sicut fides pōt dici
semp manere rōne visiōis q sibi succedit in
pria. ¶ Ad 2m dōm. φ Paulus circuncidit
Thimoteū. τ purificat⁹ fz.l. itrauit tēplū. nō
qz tunc circuncisio τ illa purificatio aliquā
vim haberēt: sed hoc fecit ad vitāduz scāda
lū iudeor: qđ sibi facere licuit: qz nōdū erat
euāgeliū diuulgatuz. maxie qz Thiote⁹ erat
de matre iudea. Vn̄ Tituz qz simplicit erat
gētilis circuncidere noluit: vt in circūcisio I
ne Thimothei oñderet sacra legalia ñ tāq
sacrilega debere dānari. τ in hoc φ Titum
circūcidere noluit oñderet ea nō tāq necīa
debere appeti. τ hec accipi pñt ex snīa glo.
sup illud ad Gal.2°. neqz ad horā cessimus
subiectiōi. Dicēduz etiā φ purificatio rema
net: qz fz se est aliqđ pueniēs ad cultuz dei
p oī tpe. qz satis apte significat deuotionez
ad deum: q semp habēda est. ¶ Ad 3m dō. K
φ dñs facto necessitatem obseruādi legalia
reuocauit: exhibēs illā veritatē quā pus in
figura pceperat obseruandā. φ āt apli post
xpi passiōnē phibuerunt gētib⁹ abstinere a
suffocato nō fuit nisi ad tps ad vitāduz scā/

dalū illoꝝ q̄ de iudeis ꝯuertebātur ad fidē:
q̄ ꝓpter desuetudinē talia abhominabant.
sic̄ videmꝰ ꝙ si aliq̄s vult socialit̄ aliȷ̄ ꝯueni
re abstinet ab his que aliꝰabhominat̄. forni
cationē āt ꝓhibuerunt sicut ꝑ se maluꝫ. illa
.n. ꝓhibiꝰ n̄ d̄buit ꝯputari iter legales: q̄ꝛ h̄
n̄ loq̄mur d̄ legalibꝰ nisi ſꝫ ꝙ a mōalibꝰ sī di
sticta. moꝛalia .n. nullo tp̄e cessare debuerūt.
Circa litterā. Obſuātie cerimōiales. he
A sunt q̄dā facta q̄ ſm se nō hn̄t rō
nem manifestā vtilitat̄ ⁊ obseruātie sacroꝝ
legaliuꝫ. hac de cā cerimoniales dicte sunt.
⁊ pōt hoc vocabuluꝫ dici a charis qđ ē grā
⁊ mene qđ ē defectꝰ. q̄si defectū hn̄tes grē:
eo ꝙ eā nō ꝯferebāt: vel a ceris .i. lumiaribꝰ
q̄ adhibebāt in solēnitatibꝰ iudeoꝝ. Inq̄na
tionē quā .l. mundat. hiꝰ irregularitates i
troducte erāt ad reuerētiaꝫ tēpli. Sine meᵒ
deum videbat. sine meᵒ .s. enigmatico: loq̄n
do de enigmate quod ex pctō cātuꝫ ē. nō tn̄
de .l. cōi videbat sine meᵒ speculi creature.
B Duo sunt in quibꝰ ꝯsistit sacrꝫ .s. res ⁊ ṽba.
sub ṽbis ꝯphēdi dꝫ itentio ꝓferēt̄. Pactū
meū irritum fecit .s. in paradiso terrestri in
Adā. Vel vult dicere ꝙ pactuꝫ de circunci
siōe nō ē obseruādum in nō circunciso. In
gruēte necessitate mortis. an̄ 8m diē circun
cidebāt. ⁊ ꝙ hoc veꝝ sit vꝫ Hugo pᵒ lib. de
sacr. pte. xii. c. 2ᵒ. Si q̄ sub .l. tp̄e suo sacr̄m cir
cuncisiōis nō ꝑcepissent ad salutē: tn̄ reme
diū eis opatū ē. si illđ postmodū suscipiēdo
ꝓꝛē negligētiā correxerūt. q̄ partrōe effica
ciā suā poterat hr̄e an̄ diē 8m. i casu nec̄itat̄.
C ¶ Sed ꝯ. Hug. eo. c. dic̄ ꝙ illi q̄ an̄ 8m diē
decesserāt saluabant in fide parētum. q̄ꝛ an̄
8m diē nō debebāt circuncidi. ⁊ Ad cōcor
diā istoꝝ videt̄ mihi dđ. ꝙ si an̄ 8m diem cir
cuncidebāt igruēte nec̄itate moꝛt̄ ꝙ circun
cisio suum hēbat effectū: tn̄ si ipm nō circun
cidebāt timētes ne circuncidēdo moꝛtē ac
celerarēt pueri saluabant in fide parētum.
Vn̄ nō ē ꝯsentiēdum magr̄o in hoc ꝙ dic̄.
huiꝰ di. ca. vltio ꝙ tales peribāt sic̄ paruuli
q̄ modo moꝛiunt̄ an̄ bapm. noluit .n. deᵒ pue
D rum obligari ad circuncisionē an̄ 8m diem
ꝓpter nimiā teneritudinē corpoꝛis eiꝰ. nō ē
tn̄ simile de ꝓueniēdo ⁊ de supplēdo quod
neglectum ē. Quicunq̄ eniꝫ trāsgressus est
ꝓceptum reuerti dꝫ ad illud iplēdū q̄ꝫcitiꝰ
pōt. ⁊ Si āt q̄rit̄ q̄re nō circuncidebāt mu
lieres. Rn̄det Hug. e. c. dicēs. ꝙ sacra scri
ptura ꝑ masculinum sexū aiam. ꝑ muliebrē
ṽo carnē significare solet. vt oñderet ꝙ illa
exterioꝛ circūcisio aiabꝰ scificationē ꝯtulit:
sed carni nō abstulit corruptionē. ⁊ Alia & E
rō est: q̄ꝛ mulieris mēbꝝ generatiue deser
uiēs nō est aptū circuncisiōi sic̄ virile mem
brum. Preterea corruptio nāe ꝑ quā pctm̄
originale ꝯhit̄ ꝓncipaliꝰ fuit a viro q̄ꝫ a mu
liere. vt .n. hitum ē li. 2ᵒ. si Adā nō peccasset
etiā postq̄ꝫ Eua peccauerat ꝓles eius pctm̄
originale nō ꝯxisset. Plura alia q̄ aliq̄ ex
ponūt sup l̄ram iuenies in q̄ōnibꝰ exposita.

¶ De sacris no. le. Di. II.

Iam ad sacramēta noue le
gis accedamꝰ q̄ sunt bap
tismus: ꝯfirmatio: panis
bn̄dictio. idest euchari
stia: penitētia: vnctio ex
trema: oꝛdo: cōiugiū. Quoꝝ alia reme
diū cōtra pctm̄ ꝓebēt ⁊ grām adiutri
cem cōferūt: vt baptismꝰ. alia in reme
diū tm̄ sūt: vt ꝯiugiū. alia grā ⁊ virtu
te nos fulciunt: vt eucharistia ⁊ oꝛdo.
¶ Quare mox post hominis casuꝫ nō
fuerint instituta.

I vero querit̄ quare nō fuerūt
s hec sacrā istituta mox post ho
minis lapsuꝫ: cū in his sit iusti
tia ⁊ salus. Dicimꝰ ante aduentū xp̄i q̄
grāꝫ attulit grē sacramēta fuisse dan
da: que ex ipsiꝰ moꝛte ⁊ passiōe virtutē
soꝛtita sunt. Christus aūt venire nolu
it anteq̄ꝫ hō de lege naturali ⁊ scripta
cōuinceret̄: qđ neutra iuuare posset.
¶ Qꝛ sacr̄m cōiugij fuit ante pctm̄.

Vit tn̄ coniugiū ante peccatū
f istitutū nō vtiq̄ꝫ ꝑ remedium:
sed ad sacr̄m ⁊ ad officiū. post
peccatū vero fuit ad remediū contra
carnalis cōcupiscētie corruptelā: de q̄
suo loco tractabimꝰ. ¶ De baptismo.

Unc vero d̄ baptismi sacr̄o vi
n deamꝰ qđ iter noue grē sacrā
primū est. Baptismuꝫ christi
Joānes suo baptismo p̄renunciauit: q̄
primꝰ baptizasse legit̄: sed in aqua: nō
in spū: sicut ipse ait. Ego baptizo vos

iaq̄.i.ĩ pn̄iaȝ.sola.n. corpa abluebat:a
pctis vo ñ mūdabat: Bap⁹ Jo. erat ĩ
pn̄iaȝ:ñ ĩ rẽissionẽ. bap⁹vo xp̄i ĩ rẽissio
nẽ. Qꝛ Jo. baptizãs hoĩes ad pn̄iaȝ vo
cabat:ꝛ q̄s baptizabat pẽiter docebat
ꝭȝ illō. vẽiebāt ad ioãnẽ ꝯfitẽtes pctā
sua.ſȝ ĩ bap° Jo. ñ dabat pctōꝝ remis
sio:que data est in christi baptismo.
¶ Quid vtilitatis hẽbat bap⁹ Joãnis.

D qd ḡ vtil'erat bap⁹ Jo. Qꝛ
a hoĩes vsu baptizandi p̄pabat
ad bap^m xp̄i. Sȝ q̄rit q̄re dict⁹
ẽ bap⁹ Jo. sic vitas dic̃. bap⁹ ioãnis vñ
ẽ? Qꝛ ibi ioãnis opatio tm̃ visibil'erat
exteri⁹ lauāt]:ñ iuisibil' gr̃a dei vtutis
opāt] iteri⁹. ſȝ tñ ꝛ illa ioãnis opatio a
dō erat:ꝛ bap⁹ ille a dō erat:ñ ab hoĩe:
sed hoĩs dict⁹ ẽ:qꝛ nihil gerebat qđ nō
ageret hō. Si vo q̄rit an sacr̃ȝ fuerit. sa
tis p̄t ꝯcedi ex eo sẽsu: q̊ legalia signa
dñr sacr̃a. significabat .n. bap⁹ ioã. eẽ
rẽ sacr̃i. s. bap̄m xp̄i q nō tm̃ ẽ pn̄ie:ſȝ ꝛ
rẽissiōis pctōꝝ. ¶ De forma bap
tismi ioãnis: ꝛ de baptizatis ab eo.

Jc cōsiderãdū ẽ si baptizati a
b ioãne iteꝝ baptizati sũt bap̄o
xp̄i:ꝛ q̄ forma vboꝝ vsus sit io
ãnes. illi q baptizati sc̃ a ioãne nesciẽ-
tes spiritū. s. eẽ ac spẽ ponẽtes in illi⁹
bap̄o. postea baptizati sunt baptismo
xp̄i. Bap⁹ āt ioãnis ĩ noĩe vẽturi trade
bat. Vñ Hiero. sr̃ iohelẽ. Qui dic̃ se in
xp̄ȝ credere. ꝛ ñ credit ĩ spiritū. s. nōdū
hȝ claros ocl'os. Vñ baptizati a ioãne
ĩ noĩe vẽturi. i. dñi iesu: qꝛ dixerũt. ſȝ
nȝ si spũssanct⁹ ẽ audiuim⁹. iteꝝ bapti
zabãt:imo veꝝ baptisma accipiebãt.
Jlli vo q spẽ nō posuerũt ĩ bap̄o ioã. ꝛ
patrẽ ꝛ filiū ꝛ spũȝ. s. credebãt:nō bap
tizati fuerũt:ſȝ ĩpōne manuū ab apl'is
sup eos sctā spiritū. s. recepũt. Alij vo
q nō ita credebãt baptizati sc̃ bap° xp̄i
vt p̄dictū ẽ. Vñ Hiero. Qui spiritū. s.

nesciebãt cū bap̄ȝ a ioãne ceperũt:ite
rū baptizati sc̃ bap° xp̄i:vt p̄dictū ẽ:ne
qs ex iudeis vl' gẽtib⁹ putaret aquã si-
ne spū. s. ad salutẽ posse sufficer̃. De h̄
ẽt ambrosi⁹ ĩ li. đ spū. s. ait. Quidã ne-
gauer̃t se scir̃ spiritū. s. cū baptizatos
se dicerẽt bap° ioã. q aduenièt] iesu:nō
ĩ suo baptizauit noĩe. Jsti ḡ qꝛ nec ĩ xp̄i
noĩe: nec cū fide spũs. s. baptizati fue-
rãt:nō potuer̃t accipe baptismi sacr̃ȝ.
Baptizati sc̃ ḡ in noĩe xp̄i:nec iteratū
est in his baptisma:sed nouatum.
¶ Supi⁹ magr̃ đtmiauit đ sacr̃is ĩ gnāli:ꝛ
đ circūcisiōe ĩ spāli. q̄ fuit r̃me^m ꝯ pctm̃ ori-
giale ĩ ve. l. h̄ detmiat ĩ spāli đ sacr̃is. l. no. ꝛ
didit ĩ duas ptes. ⁊ p° detmiat q̄dā p̄ambu
la ad ip̄a sacr̃a. ⁊ 2° đ ipsis sacr̃is. di. seq̄nti.
ibi. P⁹ h̄ vidẽdū ẽ. ¶ p^a ĩ duas. ⁊ p° detmi
nat đ q̊busdā p̄ābul' ad sacr̃a. l. no. cōit. ⁊ 2°
de q̄dā p̄ābulo ad sacr̃ȝ baptismi spālit̃. i. de
bap° Jo. ibi. Nūc vo. ¶ p^a ĩ duas. ⁊ p° pōit
nūeꝝ sacroꝝ ꝛ efficaciã ĩ gnāli. ⁊ 2° mouet
qōnẽ ꝛ soluit đ tpe istitutōis coꝝ. ibi. Si vo
q̄rit. ¶ Et ista ĩ duas ⁊ p° mouet qōnẽ đ tpe
istitutōis sacroꝝ no. l. ⁊ 2° oñdit q̄r fuit sil'is
istitu⁹ ꝯiugij ꝛ alioꝝ. ibi. Fuit tñ. ¶ Jlla ps
ibi icipit. Nūc vo. didit ĩ ptes tres. ⁊ p° det
minat de baptismi Joan. ad bap^m xp̄i dr̃ia.
⁊ Scđo de ei⁹ efficacia. ibi. Ad q̊d ḡ. ⁊ 3°
de ei⁹ sufficiẽtia. ibi. Hic cōsiderãdum est.
¶ Articulus 1.

Jrca hãc distinctionẽȝ q̄
rendum est p̄ncipa
liter de duob⁹. Prio de sa-
cramẽto no. l. in gnāli. ⁊ 2°
de bap° Jo. in spāli. ¶ Cir
ca p̊^m q̄runt q̄ttuor. ⁊ Pri-
mo vtꝝ oĩa sacr̃a no. l. fuerint istituta in re-
medium ꝯ aliquẽ defectum. ⁊ Scđo vtꝝ de
buerunt istitui ante xp̄i passiōem. ⁊ Tertio
vtꝝ oĩa istituta fuerit a deo imediate. ⁊ 4°
de coꝝ numero ꝛ ordine. Qō. 1.

Primo oñdo q̄ ñ oĩa sacr̃a no. l. fuer̃t ĩ A
stituta ĩ reme^m ꝯ aliquẽ đfectū.
qꝛ m̃rimo^m fuit istitutū ĩ statu ĩnocẽ^e ĩ q̄ nll's
erat đfect⁹ nec cl'pe nec pene. ¶ Jtẽ oĩs de-
fect⁹ aut ẽ pena aut culpa:ſȝ ñ fuer̃t istituta
ꝯ đfectū pene. qꝛ gr̃a q̄ dat ĩ eis pene ñ op-
pōit:nec ꝯ đfectū culpe. qꝛ exñtes ĩ culpa sal
tẽ mōtali ñ đbẽt r̃cipe sacr̃a. ḡ ñ fuer̃t ꝯ đfe-
ctū istituta. ¶ ꝯ. ꝭȝ Hu. li. 1. đ sacr. p. 8. c. 12.
Sacr̃a no. l. sc̃ medicamẽta pscā. ſȝ oẽ medi

B camitũ ẽ ꝯ aliquẽ ꝺfectũ iſtitutũ. g̊ oĩa ſacr̃a
ꝯ aliquẽ ꝺfectũ iſtituta ſſ. ¶ Rñ°. illõ qꝺ
ad alic⁹ pfectõez adhibet q̃ ille ñ idiguiſſꝫ ſꝫ
ordinẽ iſtitutõis ſue nãe. adhibet ei ꝯ aliquẽ
ꝺfectũ. ſꝫ ſacr̃a no. l. adhibẽt ad hoĩs pfectõꝫ:
q̃b⁹ tñ ñ idiguiſſꝫ ſi ſuaſſet ordinẽ iſtitutõis
ſue nãe. g̊ adhibẽt ꝯ aliquẽ hoĩs ꝺfectũ cl̃pe
vl̃ pene: vl̃ ꝯ vtrũqꝫ. Si. n. hõ ſmãſiſſꝫ i ſtatu
nãe itegre ad ei⁹ pfectõez ñ req̃reret niſi de⁹
iſluẽs: ꝛ gr̃a ꝛ ꝺtutes ab ipo iſluxe.
¶ Ad p̃ᵐ i opᵐ ꝺꝺ. ꝙ m̃ĩmoᵐ i ſtatu ĩnocẽᶜ
ꝓpe loq̃ndo ñ fuit ſacr̃ꝫ niſi large vocãdo ſa
cr̃ꝫ ſigᵐ rei ſacre: nec fuit iſtitutũ i remeᵐ: ſꝫ
C tñ i offiñ. ĩ no. ãt. l. iſtitutũ ẽ i remeᵐ ꝯ ꝺefe
ctũ ꝯcupie. inq̃ᵐ excuſat ꝺtut̃ gnãtie actũ q̃
ex m̃rĩmõiĩ ñ excuſat a pctõ mõtali ſi fiat ex
plẽo volũtat̃ ꝯſenſu. ¶ Ad 2ᵐ ꝺꝺ. ꝙ ſacr̃a ñ
tñ ſſ i remeᵐ ꝯ pctñ ipꝫ expellẽdo. ſꝫ illa q̃
nl̃ſ ꝺꝫ ſcipe q̃ credit ſe ñ hr̃e gr̃aꝫ ſſ i ſmeᵐ
a pctõ pſuãdo: ꝯ ẽt penã a pctõ cãtã: ſic ẽ ad
malũ pnitas: ꝛ ad boᵐ difficl̃tas bñ ſſ aliq̃ ſa
cr̃a directe: q꞉ gr̃a q̃ ꝺat̃ i eis mĩuit penã p̃di
ctã inq̃tũ illa pena ẽ diſponens ad pctñ. ꝛ
ex pctõ cãta. Q̃õ. II.

Scꝺo q̃rit̃ vtꝝ ſacr̃a no. l. ꝺbuerũt iſtitui
A añ xp̃i paſſiõez. Et vꝫ ꝙ ſic. q꞉ prudẽs ꝛ fidel̃
medic⁹ ſtati adhibꝫ iſir° vtiliorẽ medicinã. cũ
g̊ ꝺs ſit prudẽtiſſim⁹ ꝛ fideliſſim⁹ medic⁹ ſta
ti p⁹ hoĩs lapſũ ꝺbuit ſibi adhibet vtiliſſimã
mã medicinã. extẽ g̊ ꝺbuerũt iſtitui ſacr̃a no.
l. cũ ſit vtiliſſĩa medicĩa. ¶ Itẽ ſacr̃a no. l. cũ
ꝯferãt gr̃aꝫ ſtati ꝺbuerũt dari cũ fuit tp̃s plẽi
tudis gr̃e: ſꝫ illõ tp̃s icepit a natĩtate xp̃i ſm
apo. ad gal. 4. g̊ extẽ ꝺbuerũt ſacr̃a n. l. iſtitui
¶ ꝯ. effcũs ñ ꝺꝫ p̃ceder̃ cãꝫ. ſꝫ ꝺt⁹ ſacr̃oꝝ ẽ a
paſſiõe xp̃i. g̊ ñ ꝺbuerũt iſtitui niſi p⁹ xp̃i paſ
ſionẽ. ¶ It̃ ſacr̃a no. l. ñ ꝺbuerũt iſtitui q̃ꝺdiu
B ſacr̃a ve. l. fuerũt i ſuo vigoꝛ: ſꝫ vſqꝫ ad paſſiõez
xp̃i tenebãt̃ iudei ad ſacr̃oꝝ legaliũ obſua
tõez ꝺ nec̃itate. g̊ ſacr̃a no. l. iſtitui ñ ꝺbuerũt
añ xp̃i paſſionẽ. ¶ Rñ°. ꝙ ſacr̃a no. l. nõ
ꝺbuerũt iſtitui añ xp̃i paſſionẽ. ſic. n. ꝺ. Hu. i.
li. ꝺ ſacr. p. 8. c. pen̄. ex q̊ hõ a ſtatu p̃ie icor
ruptõis lapſus i corpe p mõtalitatẽ. i aĩa pp
iniq̃tatẽ eg̃tat̃ cepit ꝯtĩuo de⁹ repãdo ſacr̃is
ſuis medicinã p̃pauit. q̃ q̃dẽ put rõ poſtula
bat ꝛ cã diuerſ tpib⁹ ꝛ locis ad curatõꝫ illi⁹
exhibuit aliq̃ añ. l. aliq̃ ſb. l. aliq̃ ſb gr̃a. cũ. n.
ſacr̃a. l. gr̃e ſint pfcã iſtitui ñ ꝺbuerũt i. l. nãe
C nꝫ i. l. ſcripta. ꝛ pp ſtatũ mõbi ꝛ iſirmi. a p̃n°
. n. mõbi ꝺebẽt dari ſmeᶜ min⁹ pfcã. ꝛ i ꝓfcũ
pfectiora. ꝛ i ſtatu pfectiſſĩa. Et q꞉ mõb⁹ pcti
c̃c illõ tp̃s q̊ xp̃s p̃dicat̃ icepit vehemẽter iua
luerat. iõ tc̃ pmo ꝺbuerũt iſtitui ſacr̃a. l. gr̃e q̃
ſſ pfectiſſĩa. h°ẽt exigebat ſtat⁹ iſirmi. p̃°. n. cõ B
uẽiẽs fuit vt p ſacr̃a. l. nãe q̃ erãt ipfctiſſima
ſſpeiũ ſeq̃ntiũ mãducerẽt hoĩes ad mõꝫ p
uuloꝝ ad recog̊ſcẽdũ ꝺſciñ ſue ig̃rãtie. ꝛ po
ſtea i tpe. l. ſcripte tãq̃ ꝓuectores iſtruerẽt p
ſacr̃a i ſignificãdo expſſiora ad cognitõꝫ iſir
mitat̃ ſue. vt ſic ꝺſiderarẽt medicinã illuian
tẽ ꝯ deſciñ ig̃rãᶜ. ꝛ fõtitudinẽ ꝯ vehẽntiã cõ
cupie. p xp̃i ãt p̃dicatõꝫ fuerũt m̃l̃to plẽi⁹ iſtru
cti ꝺ vtroqꝫ. ꝛ iõ tc̃ fuit tp̃s iſtituẽdi ſacr̃a no.
l. q̃ ꝯferũt gr̃aꝫ illuiantẽ ꝯ ig̃rãtiã ꝛ rep̃mẽtẽ
ꝯcupiaꝫ. ¶ Ad p̃ᵐ i opᵐ ꝺꝺ. ꝙ ſtati a p̃n° E
mõbi ꝺs adhibuit vtiliſſimã medicinã p ꝯpa
tõꝫ ad ſtatũ mõbi ꝛ iſirmi oĩb⁹ pc̃ſat̃. ¶ Ad
2ᵐ ꝺꝺ. ꝙ plẽitudo gr̃e icepit i icarnatõe: ſꝫ i
cepit iſũdi i xp̃i bap° ꝛ p̃dicatõe. ꝛ iõ añ ñ ꝺ
buerũt iſtitui ſacr̃a. ꝺcuit. n. vt añ ſacr̃oꝝ iſtitu
tõez eẽt ppl̃s iſtruct⁹ p xp̃i p̃dicatõꝫ. iſtitui tñ
ꝺbuerũt añ xp̃i paſſionẽ. ꝺcẽs. n. fuit vt illa i
ſtitueret dũ ſil̃ erat viator ꝛ cõprehẽſor.
¶ Ad p̃ᵐ ad ptẽ aliã ꝺꝺ. ꝙ p⁹ q̃ icepit p̃di
cat̃ iã erat paſſio aliq̊ q̃ſi p̃ñs pp ei⁹ ꝓpiq̃ta
tẽ ꝛ paſſuri p̃ñtialitatẽ: ꝛ aſſũptã pẽalitatẽ.
¶ Ad 2ᵐ ꝺꝺ. ꝙ maior ẽ ſl̃a. ab iſtitutõe. n. ſa F
cr̃oꝝ no. l. vſqꝫ ad xp̃i paſſ. ſil̃ ꝯcurrerũt ſacr̃a
legalia ꝛ euãgelica. oẽs. n. res in ſuis ꝯfinijs
aliq̊ ſil̃itudinẽ hñt. ꝛ iõ q꞉ illo tpe euãgeli
ca erãt i ſui initio ꝛ legalia ꝓpe ſuũ finẽ: ꝯue
niẽs fuit vt i modico tpe ſil̃ currerẽt. Q̃õ. III.

Tertio q̃rit̃ vtꝝ oĩa ſacr̃a no. l. iſtituta fu
erũt a ꝺo imediate. Et vꝫ ꝙ ñ. nõ
. n. iuẽit̃ ꝙ iſtituerit extremã vnctõez: ſꝫ iaco A
b⁹ eã iſtituiſſe vꝫ: vt pꝫ p illõ qꝺ ꝺꝫ Ja. 5. In
firmat̃ aliq̃s ex vob: iducat p̃ſbytos eccl̃ie: ꝛ
orẽt ſſ eũ vngẽtes ol̃o i noĩe dñi. ¶ Itẽ ñ le
git̃ vbi iſtituerit ꝯfirmatõꝫ. ſꝫ iuẽit̃ ꝙ apl̃i iſti
tuerũt. qꝺ pꝫ Act. 8. cũ ꝺꝫ. tc̃ põebãt man⁹ ſſ il
los: ꝛ accipiebãt ſpiñ. ſ. ¶ ꝯ. q̃ ab hoĩe iſti
tuũt̃ p hoĩez p̃ñt ꝺeſtitui: ſꝫ ſacr̃a p hoĩez nõ
p̃ñt ꝺſtitui. g̊ nec a puro hoĩe fuerũt iſtituta.
¶ Itẽ ad. l. latorẽ ptiet põer̃ fũdamẽta. l. Sꝫ B
ſacr̃a ſſ fũdamẽta. l. no. g̊ cũ xp̃s fuerit. l. lator
oĩa ſacr̃a. l. no. iſtituit imediate. ¶ Ad iſtã
q̃õnẽ dixerũt aliq̃ q̃dã ſacr̃a fuiſſe a xp̃o ime
diate iſtituta q̃dã mediãtib⁹ apl̃is: ſic ꝯfirma
tio ꝛ extrẽa vnctio. Q̃ꝺ de extrẽa vnctõe vꝫ
expſſe ſẽtit̃ magr̃ i l̃ra. di. 23. c. 2. ꝛ Hu. li. 2. de
ſacr. p. 15. c. 2. ▽ Alij dñt oĩa a xp̃o imediate i
ſtituta fuiſſe: q꞉ cũ ex ſua iſtitutiõe hẽant ꝺtu C
tẽ: ꝯuẽiẽs fuit ea iſtitui ab eo ſolo imediate
a q̊ hñt ſcificãdi ꝺtutẽ q̃ eis dari ñ potuit ab
aliquo hoĩe puro. ▽ Qui vult tenere hanc
opiõnẽ põt dicere ad p̃ᵐ in oppᵐ. ꝙ legitur
xp̃m iſtituiſſe ſacr̃m extreme vnctiõis. vt hꝫ

B Mat.vj.i h° q disciplī vngebāt olō multos
egros: ⁊ sanabāt. ⁊ ñ ē ꝓbabile q h° fecissent
nisi accepissent a xpo. Vñ ꝺbū magrī: ⁊ ꝺbū
Du. q̇ vñr sentire ꝯtriū: vt allegatū ē i corpe
qōis: expōi ꝺbēt ꝺ īstitutōis ꝓmulgatōe vl ꝺ
īstitutōis memoratiōe. ¶ Ad 2m ꝺō. q legit
xp̄z īstituisse sacr̄z ꝯfirmatōis i h° q scriptū ē
mat. 10. q puul sibi oblat vt tāgeret eos ipo
nebat man⁹. ⁊ bñdicebat eos. Vñ cuz Aplī
man⁹ ipōebāt vtebāt sacr̄o iā īstituto. Vbi āt
īmediate īstituerit sacr̄z penitētie dicet īferi⁹
di. 23. Questio. iiii.

A **Quarto** q̄rit de nūero sacr̄oꝝ no. legis. ⁊ eorum ordine.

¶ Rñ°. sacr̄a sī. 7. ⁊ mō ꝺbito ordiata. sacr̄a
.n. grāz ꝯferūt ⁊ sī i reme^m ꝯ ꝺfectū. ⁊ i adiu
toriū ad bonū. ⁊ iō eoꝝ nūer⁹ sumi pt ⁊ ex p
te ꝺfectuū ꝯ q̊s sī. ⁊ ex pte bōi qō ꝓmouēt: ⁊
ex pte grē quā ꝯferūt. ▽ p°° sic. duplex ē defe
ct⁹. s. culpal ⁊ penal. ▽ pm⁹ triplex. s. clpe ori
ginal ꝯ quā pncipalr ē bap⁹. ⁊ culpa actual
mortal: ꝯ quā ē pniā. ⁊ clpa vēial ꝯ quā ē ex
trēa vnctio. ▽ Defect⁹ penal ē q̄druplr. s. ig
rātia i rōe. ꝯ quā ē ordo. iclīatio ad maligni
tatē i volūtate. ꝯ quā ē eucharistia. īfirmitas
B i irascibili ꝯ quā ē ꝯfirma°. ꝯcupiscētia i ꝯcu
piscibili: ꝯ quā ē mr̄imoniū. ▽ 2°° sic. ad actū
fidei adiuuat bap⁹: ad actū spei vnctio extre
ma. ad actū caritat eucharistia. ad actū pru
dētie ordo: ad actū fortitudis ꝯfirmatio. ad
actū iustitie pnia. ad actū tēperātie mr̄imo
niū. ⁊ sic septēnari⁹ sacr̄oꝝ rñdet septēnario
ꝟtutū. ▽ 3°° sic. Triplex ē act⁹ grē. s. purgar:
pficere: illumiare. Vñ Dio. 7. c. āgelice hie
rar. dic q purga°: illumia° ⁊ pfectio ē diuie
scie assūp°. q: scia ē p grāz. neci⁹ āt ē triplex
purgatōis act⁹. vn⁹ respcū origialis pcti ad
C quē actū īstitut⁹ ē bap⁹. ali⁹ respcū culpe ac
tual. ad quē actū ē pnia īstituta. 3⁹ rspcū ma
li me⁹ mō se hñt: qō ē ꝯcupiscē^a: ad quē īsti
tutū ē mr̄imōiū. ▽ Act⁹ illuiatōis ē duplex.
vn⁹ i via p grāz: ad quē īstitut⁹ ē ordo. ali⁹ in
pria p gliā: ad c⁹ imediatā dispōnē īstituta ē
vnctio extrēa. ▽ Act⁹ pfectōis ē duplex. vn⁹
ad resistēdū tribuli malo ad quē īstituta est
ꝯfirma°. ali⁹ ad pficiēdū i bonū ad quē īstitu
ta ē eucharistia. ▽ Ordo pdictoꝝ sacr̄oꝝ sic
pt accipi. q̄uis. n. bonū cōe i itētiōe ppōi de
beat bono singlaris psōe. s3 sniaz phi. 1. eth.
c. 1. vñ i via gñatiōis pus ē bonū singlaris p
D sōe. sic p⁹ ē hō q̄ dom⁹: ⁊ dom⁹ por ciuitate:
⁊ ps gñalr por toto. ⁊ iō q̊ ad nos sacr̄a q̄ p
tinēt ad bo^m psōe pordinat ordini ⁊ mr̄imo
nio q̄ ptinēt ad bonū cōe. ⁊ iter illa q̄ ptinēt
ad bonū psōe por ē bap⁹. q: ē sacr̄z itrātū. vl
tīmū ē extrēa vnctio. q: ē sacr̄z exeūtiū. Cō
firma° eucharistia ⁊ pnia sī sacr̄a ꝓgrediē
tiū: iter q̄ por ē ꝯfirma° q: ē ad grē in bap°
collate ꝯseruatōez. 2° eucharistia: q: ē ad grē
ꝯseruate augmītationē. 3° ē pnia: q: ē ad grē
admisse recupatiōez. Inī sacr̄a q̄ sī ad bonū
cōe p⁹ ē ordo q̄ mr̄imoniū: q: p ordinē mr̄i
moniū sacr̄m dispēsari dz. Articulus. ii.

Onsequēter q̄rit de 2° pncipali.
¶ Et circa hoc q̄rūt q̄tuor.
▽ Prio vtꝝ bap⁹ Jo. erat sa
cr̄z. ▽ 2° a q̄ fuit īstitut⁹. ▽ 3°
vtꝝ ꝯferebat grāz. ▽ 4° vtꝝ
illo bap° baptizati remanse
rūt obligati ad recipiēdū xp̄i bap^m. Qō. i.

Primo oñdo q bap⁹ Jo. ñ erat sacr̄m.
Aug. li. 5. ꝺ bap° ꝯ dōatistas lō
ge añ me^m dic q Jo. baptizabat bap° ñ diu A
māsuro: s3 q̄tū sat eēt ad pādū viā dño. S3
ppatoriū ad viā dñi ñ erat sacr̄m: s3 dispō ad
susceptōez sacr̄oꝝ ei⁹. g̊ bap⁹ Jo. ñ erat sacr̄z
¶ Itē gl. sup illō Jo. 3. Erat Jo. baptizās.
Quātū cathecumis nōdū baptizat ꝓdest do
ctria fidei. tm̄ ꝓfec bap⁹ Jo. añ bap^m xp̄i: s3 p
dcā doctria ñ ē sacr̄z. g̊ bap⁹ Jo. ñ erat sacr̄z
¶ Cōtra. sacr̄z ē sacre rei signū. s3 bap⁹ Jo.
erat sacre rei signū. erat. n. sig^m baptismi xp̄i.
q: erat via ⁊ ppatio ad ipm. vt hī in gl. sup il
lud Jo. 3°. Et baptizabat. g̊ erat sacr̄m.
¶ Rñ° q si extēdam⁹ nom sacr̄i ad oē sig^m
rei sacrāt suscipiētē. sic bap⁹ Jo. erat sacr̄z: q: B
expsse repñtabat xp̄i bap^m. q̄ ē res sacrās su
scipiētē. si āt restrigam⁹ nom sacr̄i ad id qō ē
sacre rei sig^m ⁊ cā. sic ñ erat sacr̄z. q: nō ꝯfere
bat grāz ex vi sacr̄i. vt in. 3. q. oñdet. Vñ re
spcū baptismi xp̄i dz dici fuisse sacr̄ale. q: fu
it q̄dā dispō ⁊ ppatio ad illi⁹ baptismi susce
ptionē: ⁊ ꝓ tāto pt dici ptinuisse ad no. l. p re
ductionē. ¶ Ar^m ad ptē scdam ꝓcedit ꝺ sa
ramēto fm q extēdit ad oē signū rei sacrā
tis. ¶ Alia duo ad ptē pmā ꝓcedūt ꝺ sacr̄o
fm q ē sacre rei signū ⁊ cā. Qō. ii.

Secundo q̄rit a q̄ Jo. bap⁹ fuit īstitut⁹.
Et vr̄ q a ꝺo. q: ille fac rē c⁹ A
aucte fit. Vñ ille Angel⁹ q̄ Moysi loq̄bat i
psōa dei dixit. Ego sū de⁹ pris tui. Exo. 3. S3
Jo. baptizauit aucte xp̄i. vñ vt hī Jo. p°. Jo.
dic. Qui misit me baptizare i aqua ⁊c. g̊ xp̄s
Jo. bap^m īstituit. ¶ Itē vt hī Mat. 21. xp̄o q̄
rēti ꝺ bap° Jo. vtꝝ eēt ex celo: aut ex hoib⁹:
iudei: q̄ libēter ipedissent: ñ fuerūt ausi dicer
q ex hoib⁹. g̊ nō fuit ab homine institutus.
¶ Cōtra. si nō fuisset institut⁹ a Jo. s3 tm̄mō
baptizasset aucte xp̄i ñ ꝺbuisz dici bap⁹ Jo.

q: bap⁹ q̄ aucte xp̄i baptizabāt ei⁹ discipuli:
B n̄ dicebat̄ bap⁹ alicui⁹ discipli. cū ḡ ille bap⁹
spālit̄ diceret̄ bap⁹ Jo. ab ipso institut⁹ fuit.
¶ R̄n̄. q̄ diuia institu⁹ alicui⁹ rei duplex ē.
qdā exp̄sse a dō. qdā occulta mediāte mistro
cui soli ɔmittit̄ ptās instituēdi. alij tn̄ p̄t ɔuēi
re ptās exeqndi: vel cui soli ɔmittit̄ ptās isti
tuēdi ⁊ exeqndi. p̄ᵒ fuit institut⁹ bap⁹ xp̄i ab
ipo xp̄o. 2ᵒ fuer̄t instituta sacr̄a legalia. dō. n.
illa instituit p̄ Moysen: s; institutor̄ execu⁹ n̄ fu
it soli moysi ɔmissa. p̄s. n. alij illa sacr̄a mi
nistrauert. 3ᵒ fuit institut⁹ bap⁹ Jo. a dō. aucte
.n. dei Jo. illū bapᵐ instituit: ⁊ sibi soli fuit exe
C cutio reſuata. Vn̄ institu⁹ illi⁹ baptismi n̄ fuit
nisi ad tp̄s vite Jo. baptiste. ¶ Arᵒ ad pt̄e
p̄ᵐ n̄ plus ɔcludūt: nisi q̄ bap⁹ Jo. fuit institu
t⁹ a dō. ⁊ h⁹ vex̄ ē. fuit tn̄ institut⁹ mediāte Jo.
tāq̄ singlari mistro: ⁊ institutōis ⁊ executōis.
¶ Ad arᵐ ad pt̄e aliā dō. q̄ q̄uis baptism⁹
Jo. institut⁹ fuerit a deo mō p̄dicto. tn̄ recte di
ct⁹ ē bap⁹ Jo. eo q̄ ip̄e solus fuit mister p̄ria-
rie institutōis ⁊ executōis illi⁹ baptismi: ⁊ q:
ab ipso erat totū qd̄ in illo bap⁹ fiebat rōne
opis opati. q: sic per illū baptismū nihil in-
teri⁹ in aīa fiebat: s; bap⁹ xp̄i q̄ baptizauerūt
ei⁹ discipuli nō fuit ip̄is mediātib⁹ a deo isti
tut⁹. s; imediate a dō: nec ab ip̄is erat iterior
opa⁹ q̄ p̄ bapᵐ xp̄i i suscipiēte fiebat. Q̄ō. iii.

Tertio querit̄ vtr̄ baptismus Jo. confe rebat gratiā. Et videt̄ q̄ sic. quā-
A to sacr̄a fuerūt legi euāgelice ɔpiq̄ora tāto
fuerūt magis accedentia ad p̄fectiōes. vn̄ di
gniōa fuer̄t sacr̄a. l. scripte q̄. l. nāe. S; bap⁹
Jo. fuit ɔpiq̄or. l. euāgelice q̄ circūci⁹. cū ḡ
circūcisio gr̄a; ɔferret: mīto forti⁹ bap⁹ Jo.
¶ Jt̄e Mat. p̄ᵒ dī q̄ Jo. fuit baptizās i def-
to i remissiōne pctōr̄: s; remissio pctōr̄ nō ē
nisi p̄ gr̄am. ḡ bap⁹ Jo. gr̄am ɔferebat.
¶ Cōtra gl. s̄r illō Luc. 3. p̄dicās bapᵐ pnīe.
dic̄ q̄ Jo. dat̄ n̄ potuit bapᵐ q̄ pctā solueret̄
S; bap⁹ q̄ ɔfert̄ gr̄a: soluūt̄ pctā. ḡ bap⁹ Jo.
gr̄a; ɔferre n̄ poterat. ¶ Jt̄e illō bap⁹ in q̄
B xp̄s iteri⁹ n̄ baptizat n̄ ɔfert̄ gr̄a. S; tal̄ erat
bap⁹ Jo. Vn̄ ō ɔsecr. di. 4. Aliō. ⁊ ē s̄ūptū ab
Aug. s̄r Jo. trac. 5ᵒ. v̄sus fi. Si q̄s baptizauit
iudas n̄ s̄t iter̄ baptizati. ⁊ q̄s baptizauit Jo.
iter̄ s̄t baptizati. ḡ i bap⁹ Jo. n̄ ɔferebat̄ gr̄a.
¶ R̄n̄. q̄ tn̄ hūit bap⁹ Jo. ō v̄tute ⁊ n̄ pl's
q̄tū sibi dare voluit p̄ncipal̄ instituēs cā. isti-
tut⁹ āt fuit a dō sic̄ a p̄ncipali cā: vt p; ex qōe
p̄cedēti. tn̄ ḡ hūit ō v̄tute ⁊ n̄ pl's q̄ᵐ sibi ds
dat̄ voluit. ds āt noluit sibi dare v̄tutē. gr̄a;
ɔferēdi: nec caracterē ip̄rimēdi. n̄ dāda. n. ē
p̄patiōi v̄t⁹ q̄ postea ē i medicia futura. bap⁹
āt Jo. fuit qdā p̄patio ad bapᵐ xp̄i. ⁊ p̄ ip; fu

it qdā assuefactio hoīu; ad bapᵐ xp̄i recipiē C
dū. ⁊ iō nec caracterē ip̄mebat: nec gr̄a; ɔfe
rebat. s; bapᵐ xp̄i significabat. ⁊ q̄ ad h⁹ erat
aliq̄ mō sacr̄;. ⁊ ad ei⁹ susceptōe; p̄pabat: ⁊ q̄
ad h⁹ erat sacr̄ale. ⁊ erat mā merēdi q̄ ad il
los q̄ ip̄; in fide ⁊ deuotiōe suscipiebāt. Vn̄
Mat. 3ᵒ. dic̄. Ego qde; vos baptizo in aq̄ in
pniam. qui aūt post me vēturus est. ⁊ sequi-
tur. vos baptizabit in sp̄ū sancto.
¶ Ad p̄ᵐ i oppᵐ dō. q̄ maior v̄itatē h; ō ac
cessu ad p̄fectōe; q̄tū ad exp̄ssiōe; significā-
di. ⁊ sic bap⁹ Jo. fuit p̄fectior q̄ circūci⁹. ex-
p̄ssi⁹. n. q̄ circūci⁹ bapᵐ xp̄i significauit. vn̄ si B
bap⁹ Jo. nō fuisset institut⁹ nisi ad significādū
bapᵐ xp̄i n̄ fuiss; sup̄flua ei⁹ institutio. eo q̄ p̄
ip̄; significabat̄ exp̄ssi⁹ bap⁹ xp̄i. q̄ fuit signifi
cat⁹ i. l. ve. tn̄ vt visū ē i corpe qōis: n̄ fuit isti
tut⁹ cā significādi tm̄. ¶ Ad 2ᵐ dō. q̄ ibi nō
dī q̄ Jo. eēt baptizās i remissiōnē pctōr̄. s; q̄
erat baptizās ⁊ p̄dicās bapᵐ pnie i remissio
nē pctōr̄. i. bapᵐ xp̄i i q̄ erāt remittēda pctā.
vn̄ gl. s̄r illō Luc̄. 3. p̄dicās bapᵐ pnie. dic̄. nō
ait dās bapᵐ pnie: s; p̄dicās. Q̄ō. iiii.

Quarto q̄rit̄ vtr̄ bap⁹ Jo. baptizati re- māserūt obligati ad recipiēdū
bapᵐ xp̄i. ⁊ vī q̄ nō. magr̄ i lr̄a h⁹ di. c. vltio.
Qui sp̄ē n̄ posuerūt i bap⁹ Jo. ⁊ p̄re; ⁊ fi. ⁊ A
sp̄m scīn credebāt. n̄ p⁹ baptizati fuer̄t. s; ip̄o
sitiōe manuū ab ap̄lis sup̄ eos scā sp̄m. s. ac-
ceperūt. ¶ Jt̄e i receptōe sacr̄or̄ qd̄ dat̄ n̄ ē
iterādū. s; si aliqd omittit̄ postea ē supplen
dū. ex̄. de clerico p̄ saltū ɔmoto. cū ḡ i bap⁹
Jo. daret̄ ablutio exterior n̄ fuit iterāda. s; i-
terior supplēda. ¶ Cōtra. ō ɔsecr. di. 4ᵃ.
Aliō. ⁊ s̄ūptū ē ab Aug. s̄r Jo. trac. 5. v̄sus fi.
Si q̄s baptizauit Judas n̄ iter̄ s̄t baptizati.
Et q̄s baptizauit Jo. iter̄ s̄t baptizati. ¶ Jt̄e B
Aug. 5. liᵒ. ō bapᵒ ɔ donatistas lōge añ meᵐ
Dn̄s yh̄s xp̄s tali bap⁹ mūdat eccliā;: q̄ ac
cepto nll; alter̄ req̄rat̄. Jo. āt tali bap⁹ ptin
gebat: q̄ accepto eēt ēt bapᵐ dn̄icū neciūm.
¶ R̄n̄. cū bap⁹ Jo. eēt qdā p̄pa⁹ ad bapᵐ
xp̄i. sic̄ ad medicinā sanatiua;. iō sic̄ accepta
p̄patiōe: nihilomin⁹ ē ifirmo necia medicia.
sic̄ ill̄ q̄ bapᵐ Jo. suscepāt necia erat baptis-
mi xp̄i susceptio. sic̄ bn̄ ondūt auctes allega C
te ad hanc partem.
¶ Ad p̄ᵐ i oppᵐ dō. q̄ illa fuit opio magr̄i
q̄ mō cōiter n̄ tenet̄. necfac̄. p̄ illa opione illō
qd̄ h; Act. 8. q̄ Petr⁹ ⁊ Joānes n̄ baptiza-
uerūt illos q̄ i samaria r̄cepāt v̄bū dei. s; tm̄
mō iponebāt man⁹ s̄r illos: ⁊ accipiebāt sp̄m
scīn. q: illi baptizati erāt a Philippo i noīe
yh̄u xp̄i. vt p; p̄ tex. ibidē. exp̄sse āt iuēit̄ Act.
19. q̄ baptizatos bap⁹ Jo. Paulus baptiza

uit bap⁹ xpi. ¶ Ad 2ᵐ dō. q maiorū ē vā de eis q̄ i sacro ita ↄnexa sūt: q neutꝝ sine alio ↄcōitāte possit effectū hr̄e sacri. sic āt se hūt i bap⁹ ablutio ⁊ forᵃ vboꝝ. vn̄ si hodie aliqs ablueret pueꝝ: ⁊ die crastia diceret formā vboꝝ n̄ eēt puer baptizat⁹: nisi iterarer̄ ablu⁹.

Circa lrāz. Alia ad remeᵐ tm̄ sunt: vt ꝯiugiū. qd̄ n̄ ē sic itelligēdū. q ibi nō ↄferar̄ gr̄a. sȝ q: gr̄a q̄ ibi ↄfert ꝑncipali⁹ ordiat̄ ad ꝓuādū a pctō futuro q̄ ad purgandū a pctō iā ↄmisso. Ex ipsi⁹ morte ⁊ passiōe vtute sortita st̄. h⁹ expositū ē i qōib⁹. Jnt̄ noue gr̄e sacra ꝑᵐ ē. h⁹ reddita ē rō i qōib⁹. Jlli q̄ spē n̄ iposuert̄ ⁊c̄. Et h̄ fuit opio magr̄i q̄ mō cōiter n̄ tenet̄. Motiᵐ āt magr̄i ad h⁹ ponēdū fuit: q: Jo. baptizabat i noie vēturi vt dic̄ magr̄ h⁹ di. c. vltio. Et ita Jo. iplicite baptizabat in noie yh̄u christi.

¶ Quid sit baptismus. Di. III.

Ost hec vidēdū ē qd sit bap⁹: ⁊ q̄ sit forma: ⁊ quādo istitut⁹: ⁊ cā istitutōis Baptism⁹ dr̄ itinctio .i. ablu⁹ corporis exterior scā sub forma vboꝝ ꝑscripta. Si. n. ablutio fiat sine vbo: nō ē ibi sacr̄m: sȝ accedēte vbo ad el'tū: fit sacr̄ȝ nō vtiq̄ȝ ipm el'm fit sacr̄m: sȝ ablutio scā i el'to. Vn̄ Aug. Verbo baptisma ↄsecrat̄: dtrahe vbū: ⁊ qd ē aq̄ nisi aq̄? accedit vbū ad el'm: ⁊ fit sacr̄m. Unde ē h̄ tāta vt⁹ aq̄: vt corp⁹ tāgat ⁊ cor abluat: nisi faciēte vbo: nō q: dr̄: sȝ q: credit̄. Nāq̄ȝ ⁊ i ipo vbo aliō ē son⁹ trāsiēs aliō ē vt⁹ itus manēs. Jn duob⁹ ergo ↄsistit sacr̄m baptismi. s. in vbo ⁊ el'to. ergo ⁊ si alia dsūt q̄ ad dcorē sacri istituta sūt: nō iō min⁹ ē veꝝ sacr̄m ⁊ sanctū si vbū sit ibi ⁊ el'm. Nā ⁊ i hoc sacro ⁊ i alijs q̄dā solēt fieri ad dcorē ⁊ hōestatē sacri: q̄dā ad subām ⁊ cām sacri ꝑtinētia. De substātia h⁹ sacri sūt vbū ⁊ el'm: cetera ad solēnitatē ei⁹ ptinēt.

¶ De forma baptismi.

f Ed qd̄ ē illō vbū q̄ accedente ad el'm fit sacr̄m: vitas q̄ docet h⁹ sacr̄i formā tradens ait discipul'. Jte docete oēs gētes baptizātes eos: i noie p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄us. s. Jnuocatio igit̄ trinitatis vbū dr̄ q̄ baptisma ↄsecrat̄: ⁊ h̄ ē forma vboꝝ sub qua tradit̄ bap⁹. Vn̄ Bōifacio ep̄o zacharias papa ait. Firmissime ꝑceptū ē in sinodo angloꝝ: vt qcūq̄ȝ sine iuocatiōe trinitatis mersus fuisset: q sacr̄m regeneratiōis nō hr̄et: qd̄ oino veꝝ est: q si mersus i fōte baptismi qs fuerit sine iuocatiōe trinitatis pfect⁹ xp̄ian⁹ nō est nisi in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄us scti fuerit baptiçat⁹. Legit̄ tamē in actib⁹ apl'oꝝ apl'os baptizasse in noie xp̄i: sed in hoc noie vt expōit Ambro. tota trinitas itelligit̄. Jntelligit̄. n. cū xp̄ȝ dicis: ⁊ p̄r a q̄ vnct⁹ ē: ⁊ ipe q vnct⁹ ē: ⁊ sp̄uss̄cūs ꝑ quē vnct⁹ ē. Vn̄ Nicola⁹ papa ad ↄsulta bulgaroꝝ. a q̄dā iudeo ml'tos baptizatos asseritis: ⁊ qd ide agēdū sit ↄsulitis. Hi ꝑfecto si i noie sancte trinitatis: vl' i noie xp̄i sic in actib⁹ apl'oꝝ legim⁹ baptizēt̄: baptizati sūt: vnū. n. idēq̄ȝ ē: vt exponit Ambrosius.

¶ Si in noie p̄ris tm̄ vl' sp̄uss̄cti possit tradi baptismus.

h Jc q̄rit̄ an bap⁹ eēt ver⁹ si diceret in noie p̄ris tm̄: vl' sp̄uss̄cti tm̄: vt cū dr̄ i noie xp̄i? Ambr. vr̄ dr̄e q si fide mysteriū trinitatis teneat̄: ⁊ vna ꝑsona tm̄ noiet̄: plenū ē sacr̄m. Et ecōuerso si tres noient̄ ⁊ n̄ recte d aliq̄ illoꝝ sētiat̄: vacuū fieret mysteriū trinitatis. ait. n. sic. Ubi n̄ ē plenū baptismi sacr̄m. nec principiū nec spēs aliq̄ baptismi estiat̄. Plenū āt ē si p̄rem ⁊ filiuȝ ⁊ sp̄m scm̄ fatearis. Si vnū neges: totū subrues: ⁊ si vnū i sermone ↄꝑhēdas. vl' p̄rem vl' filiū vl' spiritū scm̄: fide āt nec p̄rem nec filiū nec sp̄m. s. abneges: plenū ē fidei sacr̄m. Jta ēt l3 p̄rem ⁊ filiū ⁊ sp̄m. s. dicas: ⁊ p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄us. s. miuas ptātē: vacuū

ē oē mysteriū. Cū.n. dr̄ i noīe xp̄i: p vtu tem noīs ipletū est mysteriū: nec a xp̄i baptismate spūs sepat̄: q2 xp̄s baptiza uit in spū. ¶ Qd̄ Ambrosij.

n Unc ɔsiderem⁹ vtp sic xp̄i no mie legim⁹ baptismi plenū eē sacr̄z. ita ēt spū. s. nūcupato ni hil deest ad mysterij plenitudinē? Rō nē seqmur q vnū dixerit: trinitatez si gnificauit. Si xp̄z dicas: ꝛ p̄rez a q̄ vn ct⁹ ē fili⁹: ꝛ ip̄m q vnct⁹ ē. s. filiū: ꝛ sp̄m .s. q̄ vnct⁹ ē ɔsignasti. Scriptū ē.n. hūc eē yh̄m a nazaret quē vnxit de⁹ spū .s. ꝛ si p̄rem dicas: filiū ei⁹ ꝛ spūm oris ei⁹ parit̄ idicas: si tn̄ id ēt corde ɔphēdas: ꝛ si spūm. s. dicas: deū p̄rem a q̄ pcedit ꝛ filiū ei⁹ c⁹ ē spūs nūcupasti. Uñ vt rō ni coplēt auctas dñs dic̄. Uos āt bap tizabimini in spū scō: ex q̄ idicat nos re cte posse baptizari in spūsancto.

¶ Perstringit p̄missoꝝ itelligētiā cuz determinatiōe cuiusdā dicti.

e X his apte itellexisti i noīe xp̄i veꝝ baptisma tradi: vñ nihilo min⁹ isinuari vr̄ veꝝ baptisma dari posse in noīe p̄ris tm̄ vl' spūscti. si tn̄ ille q baptizat fidē trinitatꝭ teneat: q̄ trinitas i q̄lib3 hoꝝ nominū itelligi̇t. Si āt aliqs puerse credēs ꝛ erroꝛe idu cere itēdēs vnū d trib⁹ tm̄ nūcupet: nō ipleuit mysteriū. Qd̄ vo ait noīatis tri b⁹ vacuū eē mysteriū si baptizās miu at ptātē p̄ris ꝛ filij vl' spūscti. i. male sē tiat d potētia alicui⁹ hoꝝ: n̄ credēs vnā potētiā triū: intelligēdū ē hoc sup eū q nō itēdit nec credit baptizare: q nō tm̄ caret fide. s3 ēt itētionē baptizādi non h3. Qui ergo baptizat in noīe xp̄i: bap tizat i noīe trinitatis q̄ itelligi̇t. tuti⁹ ē tñ tres psonas ibi noīare: vt ibi dicat̄ i noīe p̄ris ꝛ filij ꝛ. s. s. ñ i noīb⁹: s3 i noīe .i. iuocatiōe: vl' in ɔfessiōe p̄ris ꝛ filij ꝛ spūs. s. Inuocat̄.n. ibi tota trinitas: vt inuisibil'r ibi opēt p se sic̄ extra visibil'r p misteriū. Si āt dicat̄ in noīb⁹: nō est ibi sacr̄m: q2 ñ seruat̄ forma baptismi.

¶ De istitutiōe baptismi.

d E institutiōe baptismi q̄ñ ce- perit varie sūt estimationes. Alij dicūt tūc eē institutū cuz Nicodemo xp̄s ait. Nisi qs renat⁹ fue rit ex aq̄ ꝛ spūscō ꝛc̄. Alij dicūt institu- tionē baptismi factā cum apl'is dixit. Ite docete oēs gētes baptizātes eos i noīe p̄ris ꝛ filij ꝛ. s. s. Sed hoc dixit eis post resurrectionē: p̄cipiēs eis d voca tiōe gētiū: q̄s ante passiōem binos mi- serat ad p̄dicādū in iudea: ꝛ ad bapti- zādū dicēs. In viā gētiū ne abieritis. Iā ergo istitut⁹ erat baptism⁹: q2 bap tiçabāt simul ꝛ p̄dicabant.

¶ De forma in qua baptizauerūt apl'i ante passionem christi.

s I vero q̄rit̄ in qua forma tūc baptizauerūt. Sane dici p̄t i noīe trinitatis. s. i ea forma i q̄ baptiçauerūt postea gētes: q̄ añ passio nē pōt itelligi fuisse tradita: l3 ñ sit scri ptū. Nō ergo tūc illā formā xp̄us p̄us tradidit cū ad euāgeliçādū gētib⁹ mi- sit: sed quā ante tradiderat mittēs eos in iudeā: post iterauit cū ad gentes mi sit. Cōmodius ergo dici̇t institutio scā quādo xp̄s a Ioāne baptiçat⁹ est in ior dano. qd̄ dispēsauit: nō q2 mūdari vo- luit cū sine pctō fuerit: sed q2 cōtactus mūde carnis sue vim regeneratiuā cō tulit aqs: vt q postea imergerēt iuoca to noīe trinitatis a peccatis purgarēt. Tūc ergo institutus est baptism⁹ xp̄i in quo trinitas cuius mysterium ibi in notuit interius hominē baptiçat.

¶ Quare in aqua tm̄ fiat.

c Elebra̅t āt hoc sacr̄z i aq̄ nō i alio liq̄re: vt ait xp̄s. Nisi qs re nat⁹ fuerit ꝛc̄. Iō vniformit̄ id

fieri i aq̄ ꝑcipit̄ vt itelligat̄ ꝙ sicut aq̄ sor des corpis ac vestes abluit: ita baptis m⁹ macłas aīe: sordesq̄ vicioꝝ emūdā do abstergit: vł iō vt nllꝫ iopia excusa ret qđ possꝫ fieri si i vīo vł olo fieret: ⁊ vt cōis materia baptizādi iueiret̄ apđ oēs: qđ aqua signauit q̄ de latere xp̄i manauit: sicut sanguis alteri⁹ sacr̄i signū fuit. Nō ergo i aliquo liquore pōt ɔse crari baptism⁹ nisi in aqua.

¶ De imersiōe quotiēs fieri debeat.

d E imersiōe vō si q̄rit̄ quō fieri đbeat: ꝑcise r̄ndem⁹: vt seł vł tertio, ꝑ vario more eccłie. vn̄ Gre. De tria imersiōe baptismi nil ve ri⁹ r̄nderi p̄t q̄ȝ qđ vosipsi sensistis: qꝛ i vna fide nihil officit eccłie scē ɔsuetu do diuersa. Quia. n. i trib⁹ subsistētys vna substātia ē: rep̄hēsibile eē nllaten⁹ p̄t ifantē i baptismo ter vł seł merger̄: qꝛ ⁊ i trib⁹ mersiōib⁹ p̄soaꝝ trinitas: ⁊ i vna p̄t diuitatꝭ singłaritas designari. Nos vō q̄ tertio imergim⁹ ēt triduane se pulture sacr̄ꝫ signam⁹. Scđꝫ hoc licet nō mō ter: sꝫ ēt seł mergere tm̄. Ibi tm̄ dūtaxat mergere seł licet: vbi ɔsuetu do eccłie tał existit. Si qs vō id facere icipiat vbi ɔsuetudo tał nō ē: vł seł tm̄ mergēdū asserat rep̄hēsibilē se eē ɔsti tuit. Vn̄ Haymo. In suo sensu abunda bat Cyprian⁹ cū seł mergebat i baptis mo puulos: q qđ itelligebat studiose i plebat bōis opib⁹ abūdādo: łꝫ i hoc ne sci⁹ đlinq̄ret: sꝫ qꝛ bōis opib⁹ abūdabat postea correct⁹ a đo abūdauit altiori sensu: ter illos mergēdo. Ecce hēmus qꝛ đliq̄t: q seł mersit: sꝫ hoc iō: qꝛ alr̄ se hēbat ɔsuetudo illi⁹ eccłie: vł qꝛ vnaꝫ tm̄ faciēdā mersionē asserebat. De tri na mersiōe Aug. ait. Postq̄ȝ nos crede re ꝑmisim⁹. tertio capita i sacro fōte de mersimus. qui ordo baptizādi duplici mysterij significatiōe celebrat̄. Recte .n. tertio imersi estis: qꝛ accepistꝭ baptis mū i noīe triīitatꝭ. Recte tertio imersi: qꝛ accepistis baptismū i noīe xp̄i q die tertia resurrexit a mortuis. Illa. n. tertio repetita imersio typū dominice expri mit sepłture. Cōstat ergo baptizādos tertio đbere imergi: ⁊ tn̄ si seł tm̄ imer gāt: veꝝ baptisma accipiūt: ⁊ q seł im mergit tm̄: nō peccat: nisi ɔsuetudo ec cłie obsistat: vł hoc mō tm̄ đbere fieri asserat.

¶ Qn̄ circūcisio amisit vī sNā.

s Olet ēt q̄ri si circūcisio amisit statū ab istitutōe baptismi: ad qđ dicim⁹ i xp̄i morte termia ta eē legalia oīa. Extunc ergo circūci sio ꝑdidit vī suā. ita ꝙ postea nō ꝑfece rit: sꝫ poti⁹ obfuit obseruatorib⁹ suis. Sꝫ vsq̄ ad oblationē vere hostie po tuit ꝑdesse. Si. n. ante passionē legalia finē habuissent: nō ea iminēte vet⁹ pas cha cū discipulis māducasset.

¶ De causa istitutionis.

c Ausa vō istitutiōis baptismi ē inouatio mētis: vt hō q ꝑ pec catū vet⁹ fuerat ꝑ gr̄aꝫ baptis mi renouet̄: qđ fit đpositiōe vicioꝝ ⁊ collatiōe v̄tutū. sic. n. fit q̄sq̄ nou⁹ hō: cū abolitis pctīs ornat̄ v̄tutib⁹. Aboli tio pctōrum pellit feditatē. Appositio v̄tutū affert decorē. ⁊ hec est res huius sacr̄i. s. iterior mūdicia.

¶ Querit̄ an baptism⁹ aperuit celum qđ nō aperuit circūcisio.

s I q̄rit̄ vtrū baptism⁹ aperuit celū qđ nō apuit circūcisio? Di cim⁹ qꝛ nec baptism⁹ nec cir cuci sio regni nobis aditū apuit: sed ho stia saluatoris: q̄ si tp̄e circūcisiōis ob lata fuisset: illi⁹ tp̄is hoīes i regnū itras sent. Res ergo h⁹ sacr̄i iustificatio est.

¶ Supi⁹ đterminauit magr̄ đ sacr̄is in gn̄ali. ⁊ de circūcisiōe in sp̄ali. ⁊ de q̄busdā pam bulis ad sacra no. l. h̄ đterminat de sacr̄is no.

legis in spāli. Et diuidit in partes.7. ⁋ Pri mo determinat de baptismo. ⁋ Scdo de cō firmatiōe. di.7. ibi. Nunc de sacro ɔfirmatio nis. ⁋ Tertio de sacro eucharistie di.8ᵃ. ibi. Post sacrm. ⁋ Quarto de sacro penitētie. di.14ᵃ. ibi. Post hec de penitētia. ⁋ Quin to de sacro vnctōis extreme. di.23ᵃ. ibi. Pre termissa. ⁋ Sexto de sacro ordinis dis. 24ᵃ. ibi. Nunc ad ɔsideratiōem. ⁋ Septimo de sacro mrimonij. di.26. ibi. Cū alia sacramen ta. ⁋ Prima diuidit in q̄tuor. ⁋ Prio de terminat de baptismo q̄tū ad ipm sacramē tum fm se. ⁋ 2° q̄tū ad suscipientē. di. sequē ti. ibi. Dōm ē hoc. ⁋ 3° q̄tū ad mistros. dis. 5ᵃ. ibi. Post hᵒ sciēdū. ⁋ 4° q̄tū ad vsū bap tizādi. di.6ᵃ. ibi. Nūc qbᵒ liceat ꝛc. ⁋ Pri ma in.7. ⁋ Prio determinat de baptismi q̄ ditate oñdēs in qbᵒ ɔsistit. ⁋ 2° de baptismi forma. ibi. Sed qd est. ⁋ 3° de istitutiōe. ibi. De istitutiōe. ⁋ 4° de mā. ibi. Celebrat aūt. ⁋ 5° d baptizādi vsu. ibi. De imersiōe. ⁋ 6° d euacuatiōe circuncisiōis ibi. Solet. ⁋ 7° de cā istitutiōis baptismi. ibi. Cā vo. ⁋ 2ᵃ istaꝝ diuidit in partes tres. ⁋ Primo determiat de forma baptismi q̄tum ad oē tps. ⁋ 2° de forma baptismi ꝓ tpe pmitiue ecclie tm̄. ibi. Legit tm̄. ⁋ 3° icidēter mouet ꝛ soluit q̄daʒ dubia circa formā verboꝝ. ibi. Hic queritur. ⁋ Illa pars q̄ icipit. De istitutōe. diuidit in duas. ⁋ Prio determinat de istitutiōe bap tismi fm opionē alienā. ⁋ 2° fm opionē ꝓ priā. ibi. Si vo querer. Articulus. I.

Circa hāc distinctionē q̄ rendū est pncipalit de q̄nq3. ⁋ Primo de bap tismi q̄ditate. ⁋ 2° de eiᵒ for ma. ⁋ 3° ve mā. ⁋ 4° de vni tate. ⁋ 5° de istitutōe. ⁋ Cir ca pᵐ q̄runt tria. ⁋ Primo vtꝝ baptismᵒ sit ablutio in aq̄. ⁋ 2° vtruʒ sit ablutio actiua vel passiua. ⁋ 3° vtꝝ sint cōue niētes baptismi diffōnes. Qō. I.

A Primo ostēdo ꝙ baptismᵒ nō est ablu tio in aq̄: q2 ablutio in aq̄ non est aq̄: sed sicut dicit Huᵒ. 2. liᵒ. de sacra. pte 6ᵃ. c.2°. Baptismᵒ ē aq̄ diluēdis criminibᵒ sanctificata p vbū dei. ģ baptismᵒ nō ē ablu tio in aq̄. ⁋ Itē totū nō est sua ps: ʒ baptis mus ē totū ad ablutionē ꝛ vbuʒ. q2 de essen tia baptismi nō est tm̄ ablutio: ʒ etiā vbū. ģ baptismᵒ nō ē ablutio in aq̄. ⁋ Itē spēs pa nis ꝛ vini sūt ipʒ sacrm eucharistie: nō vsus eaꝝ. ģ a sili baptismᵒ est aqua: non vsus eiᵒ. ⁋ Cōtrariū dicit magr in lr̄a huiᵒ dis. c. pᵒ.

⁋ Itē effectᵒ baptismi ē iterioꝛ aie ablutio. B Sed ablutio coꝛpis exterioꝛ expssiᵒ repsen tat iterioꝛē aie ablutionē q̄ aq̄. ģ baptismᵒ magis ē ablutio in aq̄ q̄ aqua.

⁋ Rn̄deo de itegritate baptismi tria sūt. s. mā: ꝛ forᵃ vboꝝ: ꝛ aliq̄lis vnio istoꝝ ad quā ɔcurrit itētio baptismi. Mā duplex ē. s. rmo ta q̄ ē aq̄: ꝛ ꝓpiqua. s. ablutio in aq̄. q2 aq̄ nō significat nec causat iterioꝛē ablutionē: nisi fm ꝙ est abluēs: ꝛ q2 de re artificiali ɔueniē tius pdicat mā ꝓpinqua q̄ remota: ꝛ baptis C mus est q̄si q̄d artificiatū. iō ɔueniētiᵒ dr ꝙ baptismᵒ ē ablutio in aq̄ q̄ ꝙ baptismus sit aqua abluens.

⁋ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ q̄uis dici possit ꝙ baptismᵒ sit aq̄ sanctificās: tm̄ ɔuenientiᵒ dr ablutio in aq̄ rōne iā dicta. ⁋ Ad 2ᵐ dō. ꝙ fm Phm. 2°. phyſi. Mā artificiatoꝝ ē ex pte māe. ꝛ iō ɔueniēter dr. Lectᵒ ē lignū. statꝫ est es: ꝛ a sili aliquo mō cū baptismᵒ sit q̄d artificiatuʒ pōt eiᵒ mā pdicari de eo. ⁋ Ad D tertiū dō. ꝙ nō est sile. q2 spēs panis ꝛ vini i mediate repꝛesentāt rē manētē quā ɔtinent . s. spēs panis coꝛpᵒ xpi. ꝛ spēs vini sāguinē. coꝛpᵒ aūt xpi vel sanguis nō est actio vl pas sio. Sed baptismᵒ repsentat aie iterioꝛē ab lutionē q̄ est aie passio: q̄ expssiᵒ repꝛesentat per coꝛpoꝛis ablutionem q̄ per aquaʒ ab luentem. Questio. II.

A Secundo querit vtꝝ baptismᵒ sit ablu tio actiua vel passiua. Et vi ꝙ actiua. effectᵒ. n. eiᵒ ē aiam mūdare: ꝛ hᵒ ē agere. Sed iteriᵒ agere magis repsentat per exterioꝛē ablutionē actiuā q̄ p passiuam. er go baptismus magis ē ablutio actiua q̄ pas siua. ⁋ Itē passio inquantū passio nihil effi cit. sed per exterioꝛē ablutionē que est bap tismus efficit sanctitas in aia. ģ baptismᵒ nō est ipsa ablutio passiua sed actiua. Itē q̄cq̄d est cā cause est cā causati: sed ablutio actiua est cā ablutiōis passiue: q2 sicut dicit auctoꝛ B 6. pncipioꝝ. Passio ē effectᵒ illatioq3 actio nis. ģ cā est iterioꝛis ablutiōis mediate vel imediate. Sed siue sic siue sic sacrm est.

⁋ Cōtra. ablutio nō hʒ rōnē sacri nisi inq̄ tum per eā causat ꝛ significat ablutio inte rioꝛ: qd ei nō ɔueit nisi iq̄tuʒ ē i abluto: ʒ in q̄tuʒ ē in abluto est passio. ģ ablutiōi nō cō uenit rō baptismi nisi iquātū est passio.

⁋ Rn̄deo ꝙ ablutio exterioꝛ iq̄tū ē i ablu to ē passio. iq̄tuʒ ē ab abluēte ē actio. fʒ. n. Phm. 3°. phy. Actio ꝛ passio radicātur in vno motu. ꝛ supaddunt relōnes diuersas. s. passio relationē ad illud in quo est: ꝛ actio

C relationem ad illud a quo illud est. Simili modo dico de iteriori ablutiōe. Est eniꝫ passio inꝙtum est in aīa que abluit. ꝛ actio inꝙtū ē ab abluēte. ꝛ repñsentat exterior ablutio inꝙtū est actio iteriorē inꝙtū est actio. ꝛ ablutio exterior inꝙtū est passio: iteriorē inꝙtum est passio. iterioris ꝙ ablutiōis tā actiue ꝙ͂ passiue ablutio exterior est signuꝫ ꝛ ē cā. ablutio. n. iterior nō tm̄ inꝙtū ē passio: ſꝫ etiā inꝙtum est actio p sacrm̄ cāta ē. ꝛ iō sacramentū baptismi nō tm̄ dicit ipsam ablu-
D tionē exteriorē inꝙtū est passio: nec tm̄ inꝙtum ē actio. sed cōprehēdit rōnē vtrāqꝫ. ꝙ͂uis imediati⁹ respiciat baptizatū rōne ablutionis passiue ꝙ͂ actiue.

❡ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ effect⁹ ablutiōis exterioris est nō tm̄ iterior ablutio actiua. sed etiā passiua: ꝛ magis: qꝛ aīam abluere ordiatur ad ipsaꝫ eē ablutā. ❡ Ad 2ᵐ dō. ꝙ ꝙ͂uis passio inꝙtū passio nihil efficiat: tm̄ inꝙtum per passionē actio applicat ad passium. sine
E qua applicatiōe nō sequeret effect⁹: cōuenit passiōi esse cām effect⁹. ꝛ sic dicim⁹ ꝙ motus inꝙtū est in mobili calefacit ipm̄: ꝛ tm̄ inꝙtum ē in mobili passio est. ꝛ aliqualr mō sic ablutio exterior passiua cā est ablutiōis iterioris: nō tm̄ passiue: ſꝫ etiā actiue. ❡ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ nō plus aliqd cōcludit nisi ꝙ in rōne baptismi icludit actiua ablutio. ꝛ hoc verum est. ❡ Ad arᵐ ad partē aliā dō. ꝙ per hoc nō ꝯcludit ꝙ ablutio nō hēat rōnē sacri inꝙtū passio est. sed ꝙ sine illa nō esset sacramentū. ꝛ hoc est verum. Qō. iii.

Tertio querit vtꝝ sint cōuenietes bap-
A tismi diffōnes. Et vr̄ ꝙ nō. in diffinitiōe. n. quā ponit magr̄. s. ꝙ baptism⁹ est ablutio corporis exterior fcā sub forma verboꝝ pscripta. id qō est mālē in bap⁹ ponitur in recto. ꝛ illud qō ē ibi formale ponit i obliquo. qō videt icōueniēs: cū forma sit pncipalior ꝙ͂ mā. ❡ Jtē sacrm̄ ē in gn̄e relationis. signū. signū. n. relatiue dī ad signatū. ſꝫ diffinitio nō est ꝯueniēs in q̄ nō ponit gen⁹ rei. Cū ergo in pdicta diffōne nō ponat relatio:
B icōueniēs diffinitio videt. ❡ Jtē in illa que ponit. 4. li. dō ar. fidei q̄ ē. baptism⁹ ē ablutio aque per iuocatiōem trinitatis sanctificate: peccati ablutionē significās. nō exprimit ratio cāndi: que tm̄ est eēntialior bap⁹ ꝙ͂ rō significādi. ❡ Jtē in qcūqꝫ aqua pōt celebrari baptism⁹. ꝙ male dī ablutio aque sanctificate: qꝛ nō oīs aqua est sanctificata. ❡ Jteꝫ mā remota nō pdicat de artificiato. ꝙ͂uis. n. bene dicat. statua est eo. nō tm̄ dici potest. statua est materia pma: cuius tamē eēntia ma-
C net in ere. ꝙ diffinitio Du. quā ponit. 2°. li°. de sacris. parte 6ª. c. 2°. que superi⁹ posita est pma qōne hui⁹ di. icōueniēs ē: qꝛ in ea dicit baptism⁹ est aqua que est mā ei⁹ remota.

❡ Rn̄deo ꝙ pdicte diffōnes sunt ꝯuenientes eo mō quo baptismo cōuenit diffiniri. ꝛ differunt. 3. pdicte diffōnes. in hoc ꝙ diffinitio magr̄i dat p mām, pximā que est ablutio corporis exterior. ꝛ per formā q̄ tāgit i hoc quod dicitur. Sub forma vboꝝ prescripta. ꝛ per efficienteꝫ que datur intelligi in hoc qō dī. Facta. diffinitio aūt sumpta de 4°. li.
D de articulis fidei dat p mām, pximā cū dicitur. Ablutio. ꝛ remotā. cū dī. Aque. ꝛ p formā cū dī. Per iuocationē trinitatis sanctificate. ꝛ per finē nō pncipalē cū dī. Peccati ablutionē significās. pncipali⁹. n. ordinatur baptism⁹ ad purgādū ꝙ͂ ad significādū. diffinitio aūt dat p mām remotā. cū dī. Baptismus est aq̄. ꝛ per finē cum dī. Diluendis crimib⁹. ꝛ per formā cū dī. Sanctificata per verbū. ꝛ per efficiēs cū dī. Dei. Qō aūt dixi istas diffōnes esse ꝯueniētes intelligi debet
E fm̄ exigentiā māe: quia nō iuenirent in qualibet istaꝝ precise cōditiōes ille que reqrerētur ad potissimā diffinitionē fm̄ artē Phi. 2° posteriorum.

❡ Ad pmuꝫ dō. ꝙ ꝙ͂uis in nālib⁹ forma sit pncipalior ꝙ͂ mā. in artificialib⁹ tm̄ est econuerso. fm̄ ꝙ vr̄ sentire Phs. 2°. phy. ❡ Sed qꝛ in artificialib⁹ sub rōne qua sunt artificialia principalior videt forma ꝙ͂ mā. pōt dici alit ad argᵐ ꝙ in pdicta diffōne forma po-
F nitur in obliquo ad significandū eā per modum differētie que iponit a forma. Si enim dicerem⁹. hō est aīal habēs animā itellectiuam significarem⁹ ꝙ hō est animal rōnale. ❡ Ad 2ᵐ dicēdum ꝙ ꝙ͂uis signū sub rōne qua signū sit in genere relatiōis: nō tamē id qō est signū. illud. n. quod ē circulus nō est in genere relatiōis. hic autē diffinit baptismus fm̄ id qō est. ❡ Ad 3ᵐ dicēdum ꝙ si in illa diffōne exprimeret ratio causandi esset pfectior: quā tm̄ non expressit: qꝛ cōis opio ē ꝙ sacra noue legis efficiūt quod figurant.
G ❡ Ad 4ᵐ dicēdum ꝙ ibi nō loqtur nisi de sanctificatiōe que ꝯuenit aque per iuocationem trinitatis in actu baptizādi. ❡ Ad 5ᵐ dicēdū ꝙ illa pdicatio. Baptismus est aq̄: nō est pdicatio per essentiā. sed per cām. maior aūt argu. itelligēda ē de predicatiōe per essentiā. de artificiato aūt predicari pōt predicatiōe causali mā remota: ꝙ͂uis nō remo-

tissima que est mā pma. dici. n. pōt de statua aurea q est argentum viuū coagulatū ex vi sulfuris mūdi optimi rubore clari habentis vim igneitatis simplicis nō vrentis. hec .n. est mā auri vt habet 4° methauro z. r ex cō sequēti est mā statue aurec q̄uis remota.

Articulus. II.

Onsequēter q̄rit de secūdo pnci pali. ¶ Et circa hoc querūtur tria. Primo vtr mediātibus verbis sit vtus sanctificādi in aqua. 2° vtr ordinatio ad sanctificādū sit forma baptismi. 3° vtr in his verbis. Ego baptizo te in noīe patris r filij: r spūs sancti. ita ꝯsistat forma baptismi pcise q nō liceat. aliqd subtrahere. vel addere: seu per quēcūq modum alium immutare. Questio. I.

A Primo ostēdo q a deo mediātibus verbis nō sit virt° sanctificādi i aq: nihil eni recipit virtutē mediāte aliquo a q nō patitur: q recipe est quoddā pati. Sz aq nullo mō patit a verbis. ergo mediātib° verbis nō est in aqua virt° sanctificādi. ¶ Item si vtus sanctificādi sit in aqua mediantibus verbis. hoc esset aut tāq mediū remotū: aut tāq ꝓximū. Non pmo mō. q si verba eēnt mediū remotū oporteret dare iter verba r aquā mediū ꝓximum mediāte quo deriuaretur predicta virtus ad aquā. quod nō vidémus. Nec secūdo mō. q mediū ꝓximum

B tāgit extremū. verba aūt tāgunt aquā. ergo nullo mō est virt° sanctificādi in aqua mediātib° verbis. ¶ Itē quāto agens est pncipalius: tāto operat imediati°. quod pz. quia deus qui est agēs pncipalissimū imediatissime operat in omni effectu. s pncipali° agēs in sanctificādo sunt verba q ablutio. g imediatissime operant circa baptizatū. nō g mediāte ablutiōe. qd ver nō esset si in ablutiōe eēt virt° sanctificādi a deo mediātib° vbis. ¶ Cōtra. Aug. omel. 80. sup Ioā. vltra mediū. r recitat Magr hui° di. c. pmo. Et Gra

C tianus. pma. q. pa. Detrahe. Vn ista tāta virtus aque vt corp° tāgat r cor abluat: nisi faciēte verbo. ergo per verbū est virt° sanctificādi in aqua. ¶ Itē Hu°. pmo li°. de sacra. parte. 9. c. 2°. Accedit verbū sanctificans ad elemētū r fit sacrm. Et pa ante. eodē. c. dic q sacrm habet virtutē sanctificādi ex apposita verbi vel signi benedictiōe. ergo per verbū sanctificat aq. r vim hz sanctificandi. ¶ Rūdeo q quādo aliqs motor ad aliquē effectū adhibet instrm cōstitutū ex duabus

D naturis diuersis: quaru vna ꝓpinquior est motori: r maiorē habens aptitudinē nālem ad effectum illū producendum mediante il la virtus motoris deriuatur ad partē aliaz. r est pncipalior in causando effectū q alia. sic autē est in proposito. sacramentum enim baptismi constituitur ex ablutiōe in aqua. r verbis que sunt diuerse nature. r sunt verba in representando propinquiora deo qui est pncipalis motor q ipa ablutio. quia expressius representat deum sanctificantem r anime sanctificationē q ipsa exterior ablutio. si enim nūq fuisset sacramentum baptismi institutū. tamen inuocatio trinitatis esset ali

E qualis dispositio. quāuis non per modū sacramenti ad sanctificationē illius pro quo inuocaretur. quod non sic potest dici de ablutione. Et ideo virtus dei qui motor est pncipalis in sanctificādo: imediatius r principalius attingit verba. r mediantibus verbis ipsam exteriorem corporis ablutionē. r sunt verba principaliora in sanctificando q ipsa exterior ablutio. quāuis sine ea nullum possent habere per modum sacramēti sanctificatiōis effectum.

¶ Ad primum in oppositum dicendum q

F fm illos qui ponūt in sacramento virtutez per quā efficiunt in anima aliquam dispositionem ad gratiam posset dici q extendendo nomen passionis ad omnez receptionē: aqua patitur a deo mediantibus verbis. secundū autem aliam opinionem non oportet dicere q aqua aliquid recipiat. sicut nec nūmus aliquid recipit cu statuitur preciū. ¶ Ad secundum dicendum. q verba secūdum aliquos non sunt medium proximum mediante quo virtus sanctificandi deriuatur ad ablutionem. sed intentio baptizātis:

G que verba itentionaliter vnit ablutioni: nec oportet q ipsum medium siue sint verba siue intentio realiter vniat ablutioni ad hoc q ipsa virtus sanctificandi deriuetur ad ablutionem. sufficit enim vnio intentionalis. ¶ Ad tertium dicendum q maior non est vniuersaliter vera: quamuis veritatem habeat de agente q deus qui sicut est agēs pri mum. ita est vnicuiq rei imediatissimum. Vel potest dici q non sequitur q si verba non operantur imediate dispositionem ad sanctificandum q non operentur mediāte ablutione. Deus enim immediate operat in omni actiōe. Et tn in multis operatiōib° operatur creatura mediante. Qō. III.

A **Secūdo** querit̄ vtrū ordinatio ad sanctificādū sit forma baptismi. Et videt̄ q̄ nō. q: vni⁹ sacri nō est nisi vna forma: sꝫ v̄ba sunt forma baptismi. nō ḡ ē ordinatio ad sanctificādū. ¶ Itē forma plus hꝫ de eē q̄ mā. Sed ordiatio ad sanctificādū cū sit relatio min⁹ hꝫ de esse q̄ ablutio ⁊ verba. ḡ nō est baptismi forma. ¶ Itē vni⁹ sacri non est nisi vna forma: q: vnitas rei est p formā. Sed ordinatio in v̄bis ad sanctificādū alia ē ab illa que ē in ablutiōe. ḡ ordinatio ad sanctificādū nō est sacri forma: q: cū non
B sit rō q̄re vna predictaꝝ ordinatiōnū magis sit forma sacramenti q̄ alia oporteret q̄ ille due eēnt for̄. ⁊ sic baptismi eēt duplex for̄. ¶ Cōtra. oīs forma siue nālis siue artificialis ē in sua mā. Sed v̄ba nō sunt in ablutione: nec ecōuerso. ḡ neutꝝ est alterius forma. Sed nō ē dare aliud qd̄ possit hr̄e rōnē forme nisi ordinatio ad sanctificādū. ḡ talis ordinatio est baptismi forma. ¶ Itē sic videt̄ se hr̄e in sacro baptismi ordinatio ad sanctificādū: sicut in dictione ordinatio ad significādum. Sꝫ ordiatio ad significādū ē dictio-
C nis forma. ⁊ vox ei⁹ mā. ḡ silr̄ in sacro baptismi ordinatio ad sanctificādū est ei⁹ forma ⁊ ablutio ⁊ v̄ba sunt materia.
¶ Rn̄deo q̄ baptism⁹ pt̄ accipi p ipsa ablutiōe ⁊ v̄bis sꝫ se: ⁊ absolute. vl̄ p ipsis. ⁊ sub illa rōe q̄ sūt baptismi sacꝫ. ☞ Prio mō ordiatio ad sanctificādū n̄ ē eēntial̄ for̄ baptismi: sꝫ accñtalis. accidit. n. ablutiōi ⁊ v̄bis q̄ ordinētur ad sanctificādum. ☞ 2° mō dd̄. q̄ si accipiat̄ forma p pte p̄ncipaliori toti⁹ integralis. fm̄ quē modū dr̄ tectū eē forma do-
D mus. sic ista v̄ba. Ego baptizo te ⁊c̄. sūt forma sacri baptismi: q: cū itegrat̄ ex ablutione ⁊ v̄bis: v̄ba sunt ps p̄ncipalior q̄ ablutio vt videri pōt in q̄ne p̄cedēti. Si āt accipiatur forma p eo qd̄ p̄mo resultat ex vniōe ptium integrātiū: fm̄ quē modū dicim⁹ eē formā dom⁹ id qd̄ p̄mo resultat ex ordinata cōiunctiōe fundamēti parietis ⁊ tecti: sic v̄ba nō sūt forma sacri baptismi. sꝫ ablutio ⁊ verba mā sunt respectu forme p̄dicte: sicut fūdamentū paries ⁊ tectū sunt mā forme dom⁹.
E sed hoc mō forma baptismi cōpletiua ⁊ vltia ad quā refert̄ seu ordinat̄ ad significādū est ordinatio ad significādū. ex vniōe enim ablutiōis ⁊ verboꝝ ⁊ virtute istitutiōis baptismi resultat quedā ordinatio ad specialē significādi modū que est in cōposito ex ablutiōe ⁊ v̄bis sicut in subiecto. q̄ q̄uis accidat ablutiōi ⁊ v̄bis inq̄tū sunt res tales: tn̄ ē de

eorum rōne inquantū sunt baptismi sacm̄. sicut quāuis isti voci que est. panis. accidat significatio. tn̄ est de ei⁹ rōne inq̄tū sacm̄ est nomē. de rōne. n. noīs est significatio. nō accipit̄ autē hic ordinatio p ordinātis actione: nec p ordinati passiōe: sed pro virtute q̄ baptism⁹ dispositiue sanctificat: seu p ei⁹ ordinatiōe ad sanctificādum. F
¶ Ad p̄m in oppo^m pꝫ solō ex dictis in q̄ōne. ¶ Ad 2^m dd̄. q̄ maior nō ē va de forma artificialiū. plus. n. hꝫ de eē aurꝫ q̄ ei⁹ figura per quā est statua. ¶ Ad 3^m ddꝫ. q̄ sicut ad itegritatē māe baptismi reqrunt̄ verba ⁊ ablutio: ita ad itegritatē forme requirunt̄ ille due ordinatiōes p itentiōem vnite. ☞ Vl̄ potest dici q̄ vna ordinat̄ ad aliā. ⁊ iō ex illis pōt cōstitui vna forma. sic videm⁹ q̄ iō p̄r ⁊ mr̄ sunt vnū generatiōis p̄n^m: q: illud qd̄ ē ex parte mr̄is ordiat̄ ad illud qd̄ ē ex parte p̄ris. ¶ Ad arg^a ad ptē aliā pꝫ qd̄ ddm ex dictis in corpore q̄ōnis. Q̄o. III. G

Tertio querit̄ vtꝝ in his v̄bis. Ego baptizo te. in noīe patris ⁊ filij. ⁊. s. s. ita cōsistat forma baptismi p̄cise q̄ nō liceat aliq̄d subtrahere vel addere seu p quēcūq3 aliū modū imutare. Et vr̄ q̄ nō. q: baptizādo p̄ncipalior est de⁹ q̄ minister. Sed non exp̄mit̄ ipse de⁹ sicut baptizās. ḡ nec necessariū est exp̄mere ministri psonā. ¶ Itēꝫ in v̄bo p̄me psone itelligit̄ hoc p̄nomen. ego. sed baptizo est v̄bū p̄me persone. ḡ licitū ē subtrahere hoc p̄nomē ego. ¶ Itē xp̄s tradēs discipulis formā baptismi. Math. vltimo nō expressit psonā ministri. ḡ q̄cq̄d spectat ad significādū ministri psonā licet a forma p̄dicta subtrahere. ¶ Itē supfluū est dirigere v̄ba ad nō itelligentē. Sed puer qui baptizat̄ nō itelligit. ḡ a p̄dicta forma licitū ē remouere hoc p̄nomē te. ¶ Itē ambrosi⁹ p̄mo li° de spū scō. c. 3°. ⁊ recitat magr̄ in littera hui⁹ di. c. 3°. Si fide ministeriū trinitatis teneat̄. ⁊ vna psona tm̄ noiet̄ plenū est sacramētū. ḡ licitū est de forma p̄dicta subtrahere verba significātia filiū ⁊ spūm sctm̄. ¶ Itē v̄bum sanctū nō minuit virtutē alteri⁹ v̄bi sancti. ḡ p̄dictis verbis licitū ē addere aliq̄ v̄ba sancta. vtpote. Et in honore beate Marie virginis ⁊ oium sanctorum. ¶ Itē iterpositio nō mutat verboꝝ subam: nec ḡ virtutē. ergo circa v̄ba p̄dicta licet facere iterpositiōis mutatiōes. ¶ Itē idem significat per genitorē ⁊ genitū. sicut per patrem ⁊ filiū. ḡ loco p̄ris ⁊ filij licitū est dicere genitoris ⁊ geniti. licitū ē ḡ circa predi- A B C

D etiam formã aliquid mutare ponẽdo vnũ ver
bum pro alio. ¶ Itẽ greci verũ conferũt bap
tismũ. et tamen loco istorum verborum. baptizo te.
dicũt baptizet seruus xpi. ergo licitũ ẽ aliq̃d
imutare ponẽdo verba pro verbis. ¶ Itẽ de
ↄsecra. di. 4. Roman⁹ a quodã. dicit Nicola
us papa de baptizatis a quodã iudeo: q si in
noie trinitatis. vel tñ in noie christi baptiza
ti sunt: nõ debẽt rebaptizari. g̊ ꝓ istis verbis
pr̃is et filij et spũssancti. licitũ ẽ ponere nomẽ
trinitatis vel xpi. ¶ Itẽ de cõsecr. di. 4ᵃ. Re
tulerũt. dicit zacharias papa de sacerdote: q̃
ꝓpter imperitiã latine lingue dixit. Ego bap
tizo te in noie patria et filia et spũs sancta. q si
nõ itendebat errorẽ introducere: verum cõtulit
E baptismũ. ergo licet in forma baptismi aliq̃d
imutare per verborum corruptionẽ. ¶ Itẽ ẜm
phm ꝑmo Perhier. noia et verba trãsposita
idẽ significãt. Sed eadẽ significatiõe manen
te manet eadẽ verborum vtus. g̊ licitũ est face
re mutationẽ in vbis ꝑdictis ea trãsponẽdo.
¶ Cõtra. extra de baptismo et eius effectu. c.
ꝑmo. Si q̇s puerũ ter in aq̃ imerserit in nomi
ne patris et filij et spũssancti. et nõ dixerit. Ego
baptizo te in noie pa. et fi. et s. s. nõ est puer bap
tizat⁹. ergo hec forma baptismi ẽ de necessita
te ẜuãda. Ego baptizo te in noie pa. et fi. et s. s.
¶ Rñdeo q circa verba predicta sex modis
põt fieri mutatio. s. subtrahẽdo: addẽdo: iter
F ponẽdo. verbũ pro verbo ponẽdo. vba corrũ
pendo. et verba trãsponẽdo. nullo predictorum
modorum licitũ est baptizãti facere sciẽter et vo
lũtarie mutationẽ circa verba ꝑdicta. quocũ
q3 enĩ predictorum modorum faciat baptizãs mu
tatõe3 circa ꝑdicta verba peccat. et nulli licet
aliq̃d facere cũ peccato: Sed quolib3 ꝑdicto
rum modorum põt fieri taliter mutatio q non
tollit sacramẽti virt⁹. et talr q virt⁹ sacri non
remanet. ⁋ Quod ꝑmo declarãdũ est in sub
tractiõe. ⁋ Scđo in additiõe. ⁋ Tertio in iter
positiõe. ⁋ 4° in verbi pro vbo positiõe. ⁋ 5°
in vborum corruptiõe. ⁋ 6° in vborum trãspõne.
¶ Quantũ ad ꝑmũ sciendũ est q si subtrahi
G tur aliq̃d de esse forme nõ remanet vt⁹ baptis
mi. Et quia tota ista pars. In noie pr̃is. et fi. et
spũssancti. per quã exprimit principalis bap
tizãs: et sanctificat eũ: est de eẽ forme. idõ si d̃
hoc subtrahat aliq̃d nõ remanet virt⁹ baptis
mi. In illa ãt parte forme q̃ est. Ego baptizo
te. sunt aliqua pertinẽtia ad essentiã forme. s.
expꝰssio act⁹ baptizãdi. et persone baptizate. eo
q ad illã terminat baptizãdi actus. Un̄ si ali
quod ꝑdictorum subtrahat nõ remanet vt⁹ bap
tismi. expꝰssio aũt mĩstri non videt eẽ de essen
tia forme quã xp̄s tradidit in baptismi institu
tiõe. q2 a ministro baptism⁹ nõ h3 virtutẽ. Un̄ H
greci personã ministri nõ exprimũt. et tñ vere
baptizãt. ¶ Sed auctoritate ecclesie expꝰmi
mus in baptizãdo mĩstri personã ad maiorẽ
expressionẽ. Un̄ si baptizãs eã non expꝰmeret
nõ ꝓpter hoc tolleret vtus baptismi: sed gra
uiter peccaret: q2 istitutio eccl̄ie obligat bap
tizantẽ. ¶ Quantũ ad 2ᵐ sciendũ q circa h⁹
cõsiderãda sunt duo. vnũ ex parte addentis.
aliud ex pte additi. si enĩ addẽs illud qđ ad
dit itendat esse de eẽntia forme volẽs bapti
zare in alia forma q̃ baptizat ecclesia tollitur
vtus baptismi: q2 ad hoc q remaneat baptis
mi virt⁹ req̇rit q baptizãs itendat facere qđ
facit eccl̄ia vt iferi⁹ in. e. di. patebit. Si ẽt illđ I
qđ addit est corruptiuũ forme nõ remãet vir
tus baptismi: vt si postq̃ dictũ est. Et spũssan
cti: addatur hec determiatio creati vel mino
ris q̃ pr̃. et fi. Si aũt addẽs nõ itendat muta
re ritũ vel formã ecclesie: et illud qđ addit nõ
est corruptiuũ forme nõ tollit per hoc virt⁹
baptismi. Un̄ si baptizans termiata forma q̃
vtit ecclesia supaddat istud. Et beata Uirgo
adiuuet te: vel aliq̃d cõsimile. vel si in princi
pio forme addat nomẽ ꝓpriũ post hoc ꝓno
mẽ Ego. dicẽdo. Ego Joãnes baptizo etc. nõ
tollit vt⁹ baptismi. ¶ Quãtũ ad 3ᵐ sciendũ
q cũ act⁹ baptizãdi sit act⁹ vnus. si fiat iterpo
sitio talis q̃ corrũpat vnitatẽ actus. et maxie K
si corrũpat cõtinuitatẽ itentiõis baptizantis.
nõ remanet vtus baptismi. Un̄ si baptizans
postq̃ dixit. Ego baptizo te in noie pr̃is. iter
ponat vnã longã narratiõe3. vel vadat ad fa
ciendũ aliquod negociũ. et postea reuertens
dicat et filij et spũssancti. nõ est puer baptiza
tus. Si aũt iterpositio sit modica: ita. s. q non
discõtinuet itentionẽ baptizãtis neq3 actum.
ẜm vsum cõem et iterpositũ nõ sit forme cor
ruptiuũ nõ ꝓpter hoc ipedit vtus baptismi.
Unde si baptizãs postq̃ icepit actum tussiat
vel dicat. taceatis: vel aliqđ simile: et postea
ꝑficiat: nõ ꝓpter hoc impedit vtus baptismi. L
¶ Quantũ ad 4ᵐ sciendũ q si accipiat ver
bũ pro sua mã que est vox: ponere verbũ pro
vbo nõ ipedit virtutẽ baptismi: q2 in qualib3
lingua licitu3 est baptizare: q̃uis male face
ret latin⁹ si baptizaret in lingua greca vl' he
brea: nisi aliquo casu iperitiã lingue latine i
currisset. et in alijs linguis esset perit⁹. Si aũt
accipiat verbũ pro sua mã et forma simul. vel
vel pro sua forma tñ: cũ forma vbi sit signifi
catio: ponere verbũ pro vbo exñte de essentia
forme ipedit virtutẽ baptismi: q2 talis muta

c

tio corrumpit formã. ¶ Quantũ ad quĩntũ
B ſciẽdũ q ſi corruptio verboꝝ ſit talis q non
remaneat eadẽ ſignificatio: nec ſm iſtitutio/
nẽ pme ipoſitiõis: nec ſm accõmodationem
vſus ipedit vtus baptiſmi. Si autẽ ſit talis q
quãuis nõ remaneat ſignificatio ſm iſtitutio/
nẽ ipoſitiõis pme: ⁊ remaneat ſm accõmoda
tionẽ vſus: tũc ſi nõ fiat talis corruptio ex ma
litia: vel ex deriſiõe: ſed ꝓpter iperitiã illiꝰ lin
gue in qua baptizat: vel ꝓpter aliqđ ipedimẽ
tum lingue: nõ ꝓpter hoc ipedit virtus bap/
tiſmi. ¶ Quãtũ ad 6m ſciẽdũ q ſi fiat talis
trãſpoſitio que mutet ſenſum orõnis: quẽ h3
ex vi ordinis verboꝝ: ipeditur vtus baptiſmi.
N vt ſi dicat. Ego pr̃is ⁊ fi. baptizo te in noie ſpi
ritꝰ ſancti: q2 ex vi iſtiꝰ ordinis verboꝝ ſenſus
eſt. Ego q̃ ſum patris ⁊ filij ⁊c. ⁊ hoc qđ dico.
In noie. nõ accipit niſi reſpectu ſpũſſancti. Et
ſi dicat. Ego baptizo in te noie pr̃is ⁊c. q2 ex
vi verboꝝ nõ eſt ſenſus q ego baptizẽ te: ſed
aliqđ in te per nomẽ patris ⁊c. Si aũt tranſ/
poſitio nõ mutat ſignificationẽ orõnis quã
h3 ex vi ordinis verboꝝ. tũc dico q ſi nõ fiat
ex malicia: ſed ex ignorãtia nõ impedit vtus
baptiſmi. Si aũt fiat ex malitia impedit bap
tiſmi vtus ꝓpter defectũ itentionis in bapti/
zãte qui formã eccleſie itendit mutare.
O ¶ Ad pmũ in oppoſitũ dñm q ipſe deꝰ qui
eſt pncipaliter baptizãs exprimit cu3 dr̃. In
noie patris ⁊ fi. ⁊ ſpũſſancti. ¶ Ad ſecundum
dñm q quis hoc pnomẽ Ego itelligat in hꝰ
verbo baptizo. tamẽ eccleſia ordinauit q ex/
primeret ad euidẽtius oñdendũ determina/
tionẽ itentiõis baptizãtis. vnde in eiꝰ expreſ/
ſione nõ eſt nugatio. q2 nõ eſt iutilis: ⁊ q2 ex/
preſſum nõ ampliꝰ itelligit in verbo: ſicut nec
naſus in ſimo cũ dicit naſus ſimus. ¶ Ad 3m
dñm q nõ plus ꝯcludit niſi q expreſſio mini/
ſtri nõ eſt de eſſentia forme quã determinat
xp̃s in baptiſmi iſtitutiõe. tñ xp̃s expreſſit pſo
nas miniſtroꝝ in hoc q eis loquebat in ſcđa
P pſona: tũc tñ baptiſmũ nõ iſtituit: ſed pcepit
eis q baptizarẽt ſcđm formã pus iſtitutam.
¶ Ad q̃rtũ dicendũ cũ dicit q ſupfluũ eſt di
rigere verba ad nõ itelligentẽ: dico q nõ eſt
veꝝ de verbis que nõ tñ ſunt ſignificatiua: ſ3
etiã cauſatiua: cuiuſmodi ſunt vba in qbꝰ cõ/
ſiſtit forma baptiſmi. ¶ Ad 5m dñm q illud
verbũ Ambro. d3 itelligi in caſu neceſſitatis.
vt ſi poſt noiationẽ pr̃is moreret puer ante
ſubiũctionẽ filij ⁊ ſpũſſancti: pie credẽdu3 eſt
q deꝰ ſuppleret. vñ talis d3 in cimiterio ſepe/
liri. ſi autẽ anteq̃ oĩa vba cõplerent ipediret
baptizãs ita vt ꝯplere nõ poſſ3 puer iteꝝ eſſet

Q baptizãdus ſuppoſita hac ꝯditione. ſi tu nõ
es baptizatꝰ. ¶ Ad 6m ⁊ 7m p3 qđ dici debeat
ꝑ pdicta in corpe q̃onis. ¶ Ad octauũ dñm
q p nomẽ pr̃is: ⁊ nomẽ filij ſignificantur ipſe
pſone pncipalit. per genitorẽ aũt ⁊ genitum
ſignificant pncipalit notõales actꝰ. Et ideo ſi
ptermiſſis pr̃e ⁊ filio diceret. In noie genito/
ris ⁊ geniti: nõ eẽt baptiſmꝰ. ¶ Ad 9m dñm
q expſſio pſone miſtri nõ eſt de eẽntia forme
quã tradidit xp̃s in bapmi iſtitutiõe: vt ſupe
rius habitũ eſt: quis aũt expſſio actꝰ baptizã/
di ⁊ perſone que baptizat ſint de eẽntia for/
me: nõ tñ modus expmẽdi. vñ greci pſonam
que baptizat exprimũt in tertia pſona ⁊ i no/
minatiuo caſu. Nos aũt in ſcđa pſona ⁊ i ca/
ſu accuſatiuo: ⁊ actũ baptizãdi exprimũt per R
modũ cõiunctiuũ vel optatiuũ. ⁊ in tertia p/
ſona. Nos aũt p modũ idicatiuũ ⁊ in pma p/
ſona: ⁊ quis rõnẽ habeãt congruã quare ſic
expmunt: nos tñ noſtri modi exprimẽdi ha/
bemꝰ rõnẽ ꝯueniẽtiorẽ. pſonã. n. miniſtri non
expmũt ad excludẽdũ errorẽ illoꝝ q̃ attribue
bãt efficaciã baptiſmi miniſtro: de q̃ hr̃ pma
Cor. 3. Actũ aũt baptizãdi expmũt mõ ſupiꝰ
dicto ad ſignificãdũ q efficacia baptiſmi de/
ſiderat ⁊ expectat a deo. ex quo p3 rõ q̃re p/
ſona que baptizat ab eis exprimit mõ ſupius
dicto. nos aũt pſonã miſtri expmimꝰ ad hꝰ vt
ſit ſignificatio forme euidẽtior ⁊ cõpletior ⁊
actũ baptizãdi mõ idicatiuo ad ſignificãdu3
q p vba efficit qđ ſignificat. ⁊ eſt etiã nr̃ mo/
dus expmẽdi tutior. q2 traditꝰ eſt nobis a ſcã
romana eccleſia. p qua orauit xp̃s vt nõ defi/
ciat fides eiꝰ. cũ dixit Petro. Ego ꝓ te roga/
ui vt nõ deficiat fides tua. vt h3 Luc. 22. ¶ Ad
10m dñm q illa auctoritas ſic d3 itelligi q ex
primat trinitas: nõ hoc noie qđ eſt trinitas: ſ3
noibꝰ expmẽtibꝰ pſonas q̃ ſũt in trinitate. ⁊ il
lud qđ d3. In noie xp̃i. referri d3 ad ſtatũ pmi
tiue eccleſie: in q̃ de ſpãli cõſilio. ſ. ſcti baptiza
bant diſcipuli in noie xp̃i. vt eiꝰ nomẽ in ma/
iori haberet reuerẽtia. vel põt dici. q in noie
xp̃i itelligit vnctꝰ ⁊ vngens: ⁊ a quo vngit. ⁊
ita tota trinitas. ⁊ iõ pp dubiũ vtr̃ eẽt bapti/
zatꝰ vl nõ: q̃ in noie xp̃i baptizaret: dicit papa
q nõ eẽt rebaptizãdus. qđ ẽ itelligẽdũ abſo/
lute: q2 ſi mõ ſic aliqs baptizaret deberet re/
baptizari ſub ꝯditiõe. ¶ Ad 11m p3 qđ dñm ẽ
ex dictis in corpore q̃onis. ¶ Ad vltimũ di/
cẽdũ q illud vbũ phi itelligẽdũ ẽ de nomine
ſubſtãtiuo ⁊ adiectiuo ſuo. vñ ponit ibidem
exẽplũ. dicẽs q idẽ ſignificat hõ albꝰ: ⁊ albꝰ
hõ. ita etiã dici põt de vbo ⁊ ſuo adiectiuo qđ
natũ eſt antecedere ⁊ ſeq̃ vbũ. idẽ. n. ſignifi/

cat currit bñ ⁊ bñ currit. accipiẽdo.n. verbuꝫ vniuersaliꝰ pro quacũqꝫ trãspositiõe dictionũ in oratiõe nõ eẽt vez: qꝛ aliqñ transpositio significat sensum ꝯrãũ. exẽplũ. Surrexit nõ est hic. Si.n. trãsponẽdo dicas. Hic ẽ nõ surrexit. est significatio ꝯrã significationi pme.

Articulus. III.

Onsequẽter querit de tertio pncipali. ¶ Et circa hoc q̃runt tria. Primo vtꝝ aliq̃d aliud ab aqua sit mã baptismi. 2° vtꝝ aq̃ artificialis sit conueniẽs mã bapmi. 3° vtꝝ aq̃ alij elto mixta sit ꝯueniẽs materia baptismi. Q̃o. I.

Primo ostendo q aliq̃d aliud ab aq̃ sit mã baptismi. dr.n. Mat. 3. d xpo A Ipse aũt baptizabit vos in spũ sancto ⁊ igne. g̃ ignis est ꝯueniẽs mã baptismi. ¶ Itẽ bapꝰ ẽ sacrm cõmunissimũ ⁊ pncipiũ spũalis vite. sed aer est elemẽtũ cõmunissimũ: cuius q̃litates sunt caliditas ⁊ humiditas q̃ maxie cõferunt ad vitã. fm phm. li°. de morte ⁊ vita. ergo aer ẽ mã baptismi. ¶ Itẽ baptismꝰ ẽ q̃dã similitudo sepulture xpi. vñ Apls Ro. 6. Cõsepulti.n. sumꝰ cũ illo p baptismũ in morte: sꝫ sepultura cõiter fit in terra: ergo terra est cõueniẽs mã baptismi. ¶ Itẽ vinũ magis ẽ ab stersiuũ putredinis q̃ aq̃: ⁊ magis gnãtiuum B spũs ⁊ clarificatiuũ. cũ g̃ bapꝰ sit ad abstergẽdũ pcti putredinẽ: ⁊ ad regñandũ aĩam q̃ est spũs: ⁊ clarificãdũ: ꝯueniẽs mã bapmi ẽ vinũ. ¶ Cõtra. Jo. 3°. Nisi q̃s renatꝰ fuerit ex aq̃ ⁊ spiritu scõ: nõ põt itroire in regnũ dei. g̃ materia baptismi nõ ẽ nisi aq̃. ¶ Itẽ tñ est materia baptismi illud in quo xps baptizatꝰ fuit sed xps fuit baptizatꝰ in aq̃: vt hr Mat. 3°. ergo nihil aliud ab aq̃ est mã baptismi.

¶ Rñdeo q nihil aliud ab aq̃ est mã baptismi ꝯprehẽdẽdo sub aq̃ ablutiõem q̃ fit in ea: ⁊ loquẽdo de baptismo fm q distinguitur a baptismo flaminis ⁊ sanguis. sacra.n. virtutẽ habẽt ex sua istitutiõe. baptismꝰ aũt nõ fuit i- C stitutꝰ nisi in aqua: qꝛ sicut dicit Hu. pmo. li°. de sacris. pte. 9. c. 2. Debet oẽ sacrm similitudinẽ quãdã hr̃e ad ipsam rẽ cuiꝰ ẽ sacrm: fm quã habile sit ad eadẽ rẽ suã repñtãdã. Inter oẽs aũt res sensibiles de facili hri possibiles ⁊ oibus cões que cõditiões debẽt eẽ i mã baptismi, ppter eiꝰ necessitatẽ ⁊ cõmunitateꝫ: aqua est magis repñsentatiua effectuũ baptismi rõne nature ⁊ rõe vsus. aqua.n. nãliter est frigida. rõne cuiꝰ repñsentat fomitis repssionẽ. ẽ etiã nãliter humida humiditate apta ad abluẽdũ. rõne cuiꝰ repñtat a sordibꝰ pcti B purgationẽ. est ẽt nãliter diaphana. rõe cuiꝰ repñtat gr̃e illuminationẽ. qꝛ etiã q̃tum ad vsũ ẽ multũ vtilis. ⁊ repñtat sacrm bapmi eẽ in effectu valde vtile: ⁊ qꝛ ẽ ad habẽdũ valde facilis repñtat sacrm baptismi eẽ q̃tũ ad obseruãtiã facile. Et qꝛ etiã q̃tũ ad vsum ẽ nimis cõis repñtat sacrm baptismi q̃tũ ad necessitatẽ eẽ cõe. Et pp p̃dicta xps nõ nisi in aqua sacrm baptismi istituit: q̃bus põt supaddi ad hoc aliq̃ ꝯgruitas quã tãgit Dam. li. 4°. c. 5°. dicẽs. Qꝛ ꝯsuetudo erat hoibꝰ aqua lauari: ⁊ oleo vngi: cõiungauit ⁊ aquã ⁊ gr̃am spũsscti. E ⁊ fecit illud lauacrũ regenerationis.

¶ Ad pm in oppom dõm. q ibi accipit ignis metaphorice. s. p angustia passiõis quã xpus pp pctã nr̃a sustinuit. ¶ Ad 2m dõ. q quãuis aer sit elm cõmunissimũ ⁊ hẽat q̃litates maxime vitales. tñ nõ hꝫ ꝓprietatẽ ablutiuã sic aq̃. effectꝰ aũt ad quẽ pmo ⁊ pncipalit ordiat baptismꝰ ẽ ablutio aie a culpa. ¶ Ad 3m dõ. q sic pꝫ p lr̃am sequẽtẽ ibidẽ. ⁊ p gl. similitudo illa attẽdit q̃tũ ad effectũ tñ: qꝛ sicut xps F in sepultura vetustatẽ mortalitatis deposuit. ⁊ resurgẽdo nouitateꝫ imortalitatis assũpsit. sic in bapꝰ ab aia remouet vetustas culpe. ⁊ ei ꝯfert nouitas gr̃e. Preterea terra nõ hꝫ ꝓprietatẽ ablutiuã. vt aq̃. ¶ Ad 4m dõꝫ. q q̃uis aliq̃ sordes meliꝰ possent abstergi p vinũ q̃ per aquã: tñ ablutio eiꝰ nõ ita repñtat effectũ baptismi sicut ablutio aque: qꝛ nõ est ita cõis: nec ita facilis ad habẽdũ: ⁊ aliquẽ odorem relinq̃t in cute corpori nõ ꝯuenĩetem q̃d nõ facit ablutio aque. Q̃o II.

Secũdo querit. vtrũ aqua artificialis sit A cõueniẽs mã baptismi. Et vr̃ q sic. In oi aq̃ eadẽ spẽ cũ nãli aq̃ põt fieri baptismꝰ. Sed aliq̃ aqua artificialis: vtpote rosacea: est eadẽ spẽ cũ nãli aq̃. vtriusqꝫ enim sunt eedẽ ꝓpetates: q̃ sunt frigiditas. humiditas. pspicuitas: ⁊ per ꝓprietates inotescit nobis rei spẽs: qꝛ sicut dicit phs pmo de aia. Accñtia maximã partẽ cõferunt ad cognoscendũ q̃d quid est. ego aliq̃ aqua artificialis est cõ B ueniẽs mã baptismi. ¶ Itẽ aqua rosacea nõ est q̃d cõpositũ ex elis: qꝛ omne tale ẽ magis grossium q̃ quecũqꝫ nãlis aqua. aq̃ aũt rosacea nõ est grossior quacũqꝫ naturali aqua. restat ergo q sit elm. ⁊ cõstat q nõ est aliud ab elemẽto aque. ergo idẽ q̃d pus. ¶ Item fm phm pmo de generatione. Miscibilia post q̃ ex eis cõstitutũ est mixtũ rursus possunt sepa rari. Sed quod est in potentia nature potest per artificiũ reduci ad actum mediante ope-

re nature. ẜm quē modū maleficī Pharao/ nis fecerūt dracones ꝛ ranas. vt habitū est in li°.2.di.7. ergo per artificiū pōt fieri aqua ea dē specie cū naturali: ẜ3 ois talis est ꝯueniēs baptismi materia. C

¶ Cōtra. Phs.4°. methau. circa finē. Ars debilior est ꝙ nā. nec seqtur eā lʒ multū ela/ boret. ergo per artificiū nō pōt fieri aqua ea dē specie cū naturali. ergo nulla artificialis aqua est baptismi mā. ¶ Itē Phs vbi ṗus. Sciāt artifices alchimie spēs rer̄ trāsmutari nō posse. ergo ṗ artē de re q̄ est alteri⁹ speciei cū aqua nō pōt fieri vera spēs aque. S3 nihil est mā baptismi nisi vā aq̄. ergo nulla aq̄ ar/ tificial' est baptismi materia.

B ¶ Rñdeo ꝙ nulla artificialis aqua ē baptis mi mā. q2 xps nō istituit baptismū in aliqua artificiali aq̄: sed in nāli tm̄. q2 baptismus isti tut⁹ fuit vt sacr̄m necessitatis ꝯtū ad oēs. Et ideo xps ipm̄ istituere voluit in aq̄ que facil' posset haberi ꝛ cōiter ab oib⁹ ta3 paupib⁹ ꝙ diuitib⁹. qḋ nō est ver̄ de aliq̄ aq̄ nisi nāli.

¶ Ad ṗmū in oppositū dōm ꝙ minor ē fal/ sa. ẜm eni Damā. li°.3°. c.15. Natura rei cogno scitur per suā actionē naturalē. nālis autem actio aque rosacee ē alia ab actiōe nālis aq̄. nālis. n. aqua effectiue est hūida. aqua vō ro/ E sacea corp⁹ exiccat. vnde ꝛ cōstringit. in sapo re etiā ꝛ odore a nāli aqua distinguit̄. sua fri/ giditas ꝛ pspicuitas: ꝯuis hoc nō semp pci/ piat̄ per sensum: alteri⁹ modi sūt q̄3 frigiditas ꝛ pspicuitas nālis aque. ¶ Ad scdm̄ dōm ꝙ aq̄ rosacea ē cōposita ex.4. elemētis: ꝛ ē gros sior in substātia quacūq3 naturali aqua: si eēt separata ab oibus partib⁹ cuiuslibet alterius elemēti: ꝯuis ṗpter eius admixtiōe3 cū ali/ quibus partib⁹ terreis aliqua sit grossior aq̄ ꝙ rosacea. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ si aliq̄d nā/ liter resoluit̄ in elemēta: aut in aliud mixtum trāsmutat̄: op3 prius ordine nature redire ad mām: ẜm Phi sniam .8°. metaphy. talis aūt resolutio nō fit in mixto: de quo fit artificia/ lis aqua per qḋ apparet ꝙ illa nō est in spe/ cie nālis aque. Questio. III.

A Tertio querit̄ vtr̄ aqua alij elemēto vel elemētato mixta sit ꝯueniēs ma/ teria baptismi. Et vr̄ ꝙ sic: q2 oē illud in quo est vtus nālis aque est mā baptismi. ẜ3 in qli/ bet mixto ē vtus nālis aque. dic̄. n. Phi. pri mo de generatōe. ꝙ vtus miscibiliū saluat̄ in mixto. ergo aq̄ cuicūq3 sit mixta est ꝯueniēs materia baptismi. ¶ Itē vt superi⁹ habitū ē: aqua que emanauit de latere xpi significauit baptismū. Sed illa fuit mixta sanguini. Dici tur. n. Jo.19. ꝙ exiuit sanguis ꝛ aq̄. ergo aq̄ alij rei mixta ē ꝯueniēs mā baptismi. ¶ Itē aq̄ ṗmixta est semp partib⁹ terreis: q̄propter dicit phs.2° methauror̄. ꝙ ois vapor est duo B vapores. g̃ nūq̄ fit baptism⁹ nisi i aq̄ mixta.

¶ Cōtra. ẜm phm ṗmo de generatiōe. Essen tie miscibiliū nō remanēt actu in mixto. sed in potētia. Sed nō est ꝯueniēs mā baptismi nisi aq̄ que est in actu. ergo aq̄ alij rei mixta nō est baptismi mā. ¶ Itē aq̄ paludosa siue lutosa nō est ꝯueniēs baptismi mā: cū nō mū det sed inqnet. Sed hoc nō videt̄ esse nisi ṗp mixtionē aque cū terra. ergo aq̄ alij elemēto mixta nō est ꝯueniēs baptismi materia.

¶ Rñdeo ꝙ aquā alij rei admisceri dupli ter pōt itelligi. vno mō vere ꝛ ṗpꝛie ẜm quē C modū ex miscibilib⁹ cōstituit aliq̄d vnū per essentiā. ꝛ aqua sic mixta nō est mā baptismi. q2 talis aqua nō est aq̄ in actu: ẜ3 in potentia. ❡ Alio mō iṗpꝛie ꝛ per quandā apparen/ tiā: ẜ3 quē modū miscētur illa quor̄ minime partes ẜm sensum sunt iuxta seinuicē posite ꝛ actualiter alterate: saluis cor̄ essentijs. q̄ mix tio ṗpꝛie dicit̄ ꝯfusio. ꝛ in aqua sic mixta pōt fieri baptism⁹: q2 salua manet spēs aque. ꝛ iō ꝯuis aqua maris alterata sit ṗpter admix/ tiōem grossor̄ vapor̄ terrestriū adustor̄: que ṗmixtio ẜm sniam Phi. ṗmo methauror̄. est causa salsedinis in mari ꝛ aq̄ lixiuij ṗ sui co/ D lationē per cineres: ꝛ alique alie aq̄ ṗpter eo rum trāsitū per venas sulphureas. tm̄ q2 in eis salua manet species aque in eis pōt celebrari baptism⁹. ❡ In vrina aūt cū sit sanguinis co latura: ꝛ in ceruisia debito mō cocta cū habe ant vim nutriēdi: quā nō h3 simplex elemētū ẜm phm. c.2°. de generatiōe. nō manet salua spēs aq̄. ꝛ ideo nō sunt debita baptismi mate ria: nec ēt saliua. extra de baptismo ꝛ ei⁹ effe/ ctu. Non vt apponeres.

¶ Ad ṗmū in oppositū dōm ꝙ pro tāto vir/ tus miscibiliū dicit̄ saluari in mixto. q2 in eo sunt qualitates participātes aliquā virtutem qualitatū elemētariū: ꝛ aliquo mō eis cōfor E mes: nō tm̄ sūt eiusdē speciei cu3 illis. ¶ Ad 2m dō. ꝙ aqua que exiuit de latere xpi: ꝯuis simul cū ea sanguis exierit. verā tm̄ habuit aq̄ nām ad ṗbādū xpm̄ habuisse corp⁹ ver̄ non fantasticū vt ponūt manichei. ¶ Ad tertiu3 dō. ꝙ mixtio aq̄ cū aliq̄bus partibus terreis nō est vā mixtio: sed ꝯfusio. salua. n. mãet spe cies elemēti vtriusq3.

¶ Pꝛimū arm ad partē aliā ṗcedit de mix/ tione vere ꝛ ṗpꝛie dicta. ¶ Ad 2m dicēdum ꝙ in luto non manet salua spēs aque. ꝛ iō in

luto nõ potest celebrari baptism⁹. aqua autẽ paludosa mã baptismi eẽ põt: qꝛ q̃uis inqui/ net corp⁹ accidẽtalit̃ ꝓpter ei⁹ cõfusionẽ cum imũditijs grossis. tñ in ea saluat̃ spẽs aq̃. cui ex sui nã p se ↄuenit hũiditas ad abluendũ. ꝛ etiã aliquo mõ manet in ea actu ꝓprietas ab lutiua. qd̃ ideo dico. qꝛ si in aqua nullo mõ re maneat actu ꝓprietas ablutiua: vt in glacie: grãdine ꝛ niue q̃diu sic disposita est. nõ põt in ea celebrari baptism⁹. Articulus. IIII.

Consequẽter querit̃ de q̃rto pncipali. ¶ Et circa hoc querunt̃ tria. ☞ Pⁱo vtrum de necessitate vnius act⁹ baptizãdi sit mini stri vnitas. ☞ 2° vtꝝ ablutio/ nis ꝛ ꝓlatiõis verboꝝ simul/ tas. ☞ Tertio vtꝝ aspersiõis vel imersiõis tri/ nitas. Questio. I.

Primo ostẽdo q nõ de necessitate vnius act⁹ baptizandi sit mĩstri vnitas.
A qꝛ si duoꝝ vn⁹ sit mãcus ꝛ alter mut⁹: si mu/ tus pueꝝ imergat: ꝛ mãcus ṽba ꝓferat videt̃ eẽ baptism⁹: qꝛ neuter eoꝝ vtrũq̃ facere pos/ set. vñ ꝓbabile videt̃ q ambo põt succurrere saluti paruuli. ¶ Itẽ fm ph̃z. 5. phy. Magis dependet mot⁹ a termino ad quẽ q̃ a termio a quo. Sꝫ vno actu baptizãdi plures possunt baptizari. vt. n. h̃z Act. 2°. Apl̃i vna baptiza/ uerũt die circiter tria milia: qd̃ facere nõ po/ tuissent. si p se quẽlibꝫ imersissent. g̃ similiter
B vno actu baptizãdi põt plures baptizari.
¶ Cõtra. oẽ plurale geminat suũ singulare g̃ cũ duo dicũt. nos baptizam⁹ te. sensus est. Ego baptizo te. ꝛ ego baptizo te. qd̃ ẽ ↄ for/ mã: quia per iteratione exprimit̃ pluralitas actuum baptizandi.
¶ Rñdeo q de necessitate vni⁹ actus bapti zãdi. est ministri vnitas ad vitãdum pctñ ex pte baptizãtis: nisi forte in casu necessarij eẽnt plures ad pueꝝ abluendũ. nõ est aũt de neces sitate ad efficaciã sacri. modus. n. exprimẽdi baptizãdi actũ: ꝛ psone ministri expssio sunt d̃
C necessitate efficacie sacri. sunt eni ex traditio ne ecclesie. vñ nõ videtur efficacie sacri repu gnare pueꝝ a plurib⁹ simul ablui.
¶ Ad pmũ dd̃. q in casu posito puer de. l. cõ muni baptizat⁹ nõ esset: qꝛ q̃uis de. l. cõi det/ minat⁹ modus exprimẽdi baptizãdi actũ nõ sit de necessitate efficacie sacri: tñ exprimere actũ eẽ ab illo a quo nõ est derogat efficacie sacri. sic aũt eẽt in casu ꝓposito: qꝛ baptism⁹ est ablutio. si ergo ille q̃ verba ꝓfert nõ ablu/ it: exp̃nit actũ baptizãdi eẽ ab illo a quo nõ est siue exp̃mat in singulari: siue in plurali. D
¶ Ad scd̃m dd̃m. q nõ plus cõcludit nisi q vnitas mĩstri req̃rit̃ de necessitate ad efficaciã sacri. nõ. n. d̃bẽt plures baptizari simul nisi in casu necẽitatis. min⁹ tñ ideceẽs est pl̃es sil̃ bap/ tizari ab vno: q̃ vnũ a plurib⁹. ¶ Ad arᵐ ad partẽ aliã dd̃. q maioꝛ nõ est ṽa de pl̃ali pme psonẽ. sꝫ de plurali scd̃e ꝛ tertie. Vñ cũ dico. nos baptizamus nõ est sensus. ego baptizo: ꝛ ego baptizo: sꝫ ego ꝛ ille baptizam⁹. Qõ. II.

Secundo querit̃ vtꝝ de necessitate vni⁹ actus baptizãdi sit ablutiõis A ꝛ ꝓlatiõis verboꝝ simultas. Et vr̃ q nõ. quia cũ act⁹ baptizãdi sit necessari⁹ ad salutẽ. mo/ dus ↄferẽdi dꝫ eẽ certissim⁹ ꝛ tutissim⁹. Sed hoc nõ eẽt si ad vnũ actũ baptizãdi de neces/ sitate req̃reret̃ ablutiõis ꝛ ꝓlatiõis ṽborum simultas: qꝛ difficile esset semp simul ichoare ꝛ simul termiare. g̃ nõ req̃rit̃ talis simultas.
¶ Itẽ ex mã pus exñti ꝛ for⁹ postea introdu cta põt vnũ cõstitui. g̃ sil̃r ex ablutiõe poꝛi ꝛ ꝓ latiõe verboꝝ posterioꝛi potest vnus actus baptizandi constitui.
¶ Cõtra. ad vnitatẽ rei magis req̃rit̃ suaꝝ p/ tiũ simultas in re q̃ in itẽtiõe. Sꝫ ad vnũ bap/ B tizãdi actũ de necẽitate req̃rit̃ simultas ablu/ tiõis ꝛ ꝓlatiõis verboꝝ in baptizãtis itentio ne. ergo multo forti⁹ requirit̃ eorum realis si/ multas in tempore.
¶ Rñdeo q ṽba ꝛ ablutiõeꝫ simul eẽ tripli citer põt itelligi. s. aut p realẽ eẽntiã vnius in alio: aut per eoꝝ coexistentiã in itentione: aut in tp̃e. simultas fm modũ pmũ nõ req̃rit̃: qꝛ nec possibilis est: qꝛ sic ṽba nõ sunt nata eẽ in ablutiõe: nec eẽonuerso. Sed simultas mõ se/ cũdo req̃rit̃ de necẽitate explicite vel iplicite: C inq̃tũ necẽium est q abluẽs ꝛ ṽba ꝓferẽs in/ tẽdat circa pueꝝ facere qd̃ facit ecclesia. Si/ multas aũt mõ tertio aliquo mõ req̃rit̃ de ne cessitate: ꝛ aliquo mõ nõ. Necessariũ. n. est q baptizãs sic abluat ꝛ ṽba ꝓferat q fm cõem vsum illa duo videãtur ptinere ad actũ vnũ: qd̃ nõ esset veꝝ si in mane ablueret. ꝛ in sero ṽba ꝓferret: vel eẽõuerso. nõ tñ est necẽium q simul pũctalit̃ vtrũq̃ icipiat ꝛ terminet: sꝫ suf ficit q ꝓlatio verboꝝ icipiat anteq̃ ablutio D terminetur. vel econuerso. dꝫ tñ baptizãs ista facere simul q̃to magis põt. bono modo.
¶ Ex dictis pꝫ solo ad pmũ. ¶ Ad 2ᵐ dd̃m. q nõ est simile de ↄstitutiõe ex partib⁹ pmanẽ tibus ꝛ successiuis: qꝛ in pmanẽtibus vna ps pus facta põt aliã expectare. nõ sic aũt in suc cessiuis. ablutio aũt ꝛ verboꝝ ꝓlatio res suc/ cessiue sunt. ¶ Ad arᵐ ad partẽ aliã satis pꝫ

quid dñm per ea que dicta sunt in corpe qõ/nis: et iferẽ magis explanabit cũ querẽ vtrũ ad integritatẽ baptismi de necessitate reqrat intentio baptizãtis. Questio. III.

Tertio qrĩ vtrũ ad vnitatẽ act⁹ baptizãdi sufficiat imersio vna. Et vr̃ q̃ n̄ dẽ
A 9se.di.4. Postq̃ vos. Recte ĩtio imersi estis q̃ accepistis bapᵐ in noie scẽ trinitaẽ. ¶ Itẽ magr̃ in lr̃a h⁹ di.c.añpenul. Cõstat baptizan dos tertio debere imergi.

¶ Cõtra. de 9se.di.4. de tria. et recitat magr̃ in lr̃a h⁹ di.c.añpenul. Rephẽsibile eẽ nulla/ten⁹ põt ĩfantẽ in baptismate vel ter vel sel̃ i/mergere. ğ sufficẽ imersio vna. ¶ Itẽ eadẽ di. pp vitãdũ. Propter vitãdũ scismaẽ scãdalũ vr̃ heretici dogmaẽ vsũ simplã teneam⁹ bap tismi mersionẽ. ğ puer nõ dz mergi nisi sel̃.

B ¶ Rñdeo. ad meli⁹ vidẽdũ q̃ circũstãt hãc qõnẽ. ⁊ p° declarãdũ ẽ vtrũ sit neciũ puerũ ablui imergẽdo. ⁊ 2° q̃ ps ẽ abluẽda si totum corp⁹ ablui nõ pt. ⁊ 3° q̃ nõ p̃iudicat efficacie sacrĩ puerũ imergere semel tñ. ⁊ Quarto q̃s modus dz obseruari in imergendo.

¶ Quãtũ ad pᵐ sciẽdũ q̃ circa h̃ obsuãda ẽ 9suetudo ecclẽ. vbi.n. 9suetũ ẽ abluere imer/gẽdo: baptizãs si abluat nõ imergẽdo peccat grauiter: nisi qñ iminet necessitas q̃ põt imi/nere: vel pp manuũ baptizãtis dbilitatẽ. si nõ sit ali⁹ q̃ supplere possit ⁊ velit actũ baptizan di fm 9suetudinẽ illi⁹ ecclẽ: vel pp pueri ĩfir
C mitatẽ. vel q̃ nõ ẽ tot⁹ nat⁹: vel pp sufficiẽtis q̃titaẽ aq̃ penuriã. Ubi ãt 9suetudo ẽ ecclẽ abluere nõ imergẽdo: ibi sic obsuãdũ ẽ etiã absq̃ aliq̃ alia necitate. ¶ Quãtũ ad 2ᵐ sciẽ/dũ q̃ si totũ corp⁹ nõ possz ablui abluẽda est ps p̃ncipalior vt caput. ⁊ maxie facies. q̃ i ea vigẽt sensus. Uñ reputaẽ hois sepultura vbi sepultũ est caput. ff. de religiosis ⁊ sũptib⁹ fu/nerũ. l. cũ i diuersis: ⁊ p⁹ caput pect⁹: q̃ sedes cordis ẽ q̃si in pectore: si tñ ambe iste ptes ñ pñt ablui: magis abluẽda eẽt facies q̃ pect⁹. q̃ ibi magis manifeste sũt opatiões aĩe. Uñ
D credo q̃ si caput pueri baptizareẽ añq̃ alia ps corpis exeat: qõ aliqñ faciẽdũ ẽ pp picu/lũ morẽ pueri: baptizat⁹ ẽ. si aũt man⁹ vel pes abluaẽ añq̃ aliq̃ alia ps appareat volũt aliq̃ dicere q̃ puer baptizat⁹ eẽt: q̃ aĩa ẽ in q̃libet pte corpis tota. Cõius tñ teneẽ q̃ de. l. cõi nõ eẽt baptizat⁹: q̃uis forte diuia pietas in tali casu bapmi vicẽ suppleat. Et iõ sp qñ piculũ mortis iminet abluẽdũ ẽ illõ de puero qõ pt ablui: siue sit parũ siue sit multũ. ¶ Quãtum ad 3ᵐ sciẽdũ q̃ imergẽdo sel̃ vel ter: suãda ẽ ecclẽ 9suetudo. Uñ vbi 9suetũ ẽ imergeẽ ter

grauiẽ peccat q̃ imergit sel̃ tñ. Sz ñ pp h⁹ i/pediẽ sacrĩ efficacia. q̃ sic i trib⁹ mersiõib⁹ 9so narũ trinitas: ita i vna pt diuinitaẽ vnitas dsigna ri. vt hĩ de 9se.di.4. d trina. Cõueniẽtior tñ ẽ 9suetudo de imergẽdo ter pp exp̃ssiorẽ trini/tatis repñtationẽ. ⁊ tridui sepulture xp̃i. cui⁹ typũ exp̃mit trina imersio. vt hĩ ea. di. Post/q̃ vos. ¶ Quãtũ ad 4ᵐ sciẽdũ q̃ sacerdos dz puerũ tenere p latera. ⁊ v̄sa facie ad aquã dz imergere p⁹. ita q̃ hẽat caput v̄sus oriẽtẽ: 2° v̄sus aq̃lonẽ. 3° v̄sus meridiẽ ad significan dũ reformationẽ toti⁹ imagis q̃ initiaẽ p fidẽ in rõnali: qõ significat 9uersio capiẽ pueri ad oriẽtẽ: a q̃ pte ẽ origo illumiatõis mediĩ. ⁊ ini tiũ mot⁹ celi: sic a dextera ei⁹. Et pmoueẽ per spẽ in irascibili: qõ significat 9uersio capitis pueri ad aq̃lonẽ: vbi dr̃ eẽ p quãdã silitudi/nẽ q̃si pes celi. ⁊ i h⁹ repñtat soliditatẽ irasci/bilis p spẽ. Ibi ẽt fz ph̃z. 2. methaurorũ ẽ ma/re altius. ⁊ significat irascibilis p spẽ eleua/tiões. Cõsumaẽ ãt p̃dcã reforma° p caritatẽ i 9cupiscibili: qõ repñtat 9uersio capiẽ pueri ad meridiẽ vbi ẽ mag° caliditas: ⁊ supi⁹ celi fm ph̃z. 2. ce. ⁊ mũ. nulla ãt triũ imersionũ fieri d/buit v̄so capite pueri ad occidẽtẽ: q̃ ibi ẽ lu/mis occasus. ⁊ sinistra celi. fz ph̃z. 2. d ce. ⁊ m.

F

G ¶ Ad arᵃ ad ptẽ p̃ᵒᵐ dõ. q̃ ñ pcedũt p opa/tionẽ ad efficaciã sacrĩ. sz ad baptizãtẽ vbi ẽ 9suetudo ter imergẽdi. planũ ẽ.n. q̃ si ibi tñ sel̃ imergeret grauiẽ peccaret sic exp̄ssũ ẽ i lr̃a ¶ Prĩᵐ arᵐ ad ptẽ aliã ñ pl̃s 9cludit: nisi q̃ salua bapĩ efficacia ⁊ sine pctõ de imergẽdo ter vl̃ sel̃ ẽ 9suetudo ecclẽ obsuãda. vñ magr̃ i lr̃a h⁹ d.c.pe. Ibi dũtaxat sel̃ mergeẽ licz. vbi 9suetudo ecclẽ taẽ existit. ¶ Ad 2ᵐ dõ. q̃ p simplã nõ itelligit vnã: sz vniformẽ. fz gl. ibi/dẽ volẽs dicere q̃ baptizãtes in imergẽdo d/bẽt se 9formare 9suetudini ecclẽ. Arti. V.

Onsequẽter qrĩtur d 5° principali. ¶ Et circa h⁹ qrũẽ tria. ⁊ p° vtrũ xp̃s istituerit bapᵐ añ suã passionẽ. ⁊ 2° vtrũ hoies fuerẽ obligati ad susceptõz bapmi añ passionẽ. ⁊ 3° vtrũ homies fuerũt obligati ad susceptiões bapmi: statĩ p⁹ xp̃i resurrectionẽ. ⁊ De rõne ãt cessatõis cir/cũcisiõis ⁊ aliorũ sacrorũ legaliũ. ⁊ d tpe q̃ ces sauerũt dcm̃ ẽ supi⁹ di.1.q.vlt. Qõ. I.

Primo oñdo q̃ xp̃s ñ istituerit bapᵐ añ suã passionẽ: q̃ post resurrectões dixit. Eũtes docete oẽs gẽtes baptizãtes eos. A
In noie p̃ris ⁊ fi. ⁊ s.s. In q̃b⁹ v̄bis vĩ bapᵐ i/stituisse. ğ ñ istituit p̃z p⁹ suã resurrectiõem.

¶ Itē q̄diu durat lex vna nō dꝫ alia īstitui q̄ sibi succederē dꝫ: sꝫ vt⁹ sacroꝝ legaliū durauit vsqꝫ ad xp̄i passiōeꝫ: vt supi⁹ hitū ē di. i. ꝛ dicit magr̄ i lr̄a. ḡ aū xp̄i passiōeꝫ ñ dbuit bap⁹ īstitui. ¶ Itē ex̄. d bap° ꝛ ei⁹ effcū. Maiores. §. dcm̄ ē. Per sacm̄ bap̄mi xp̄i sanguie rubricati culpa remittit. ḡ vi nō hn̄t vsqꝫ post xp̄i B
passiōem. Sꝫ stati cū fuit īstitut⁹ hn̄t viꝫ suā. ergo nō fuit īstitutus vsqꝫ post xp̄i passiōem.
¶ Cōtra. plus ē īstituere rē fcō q̄ vbo. Sed xp̄s aū suā passiōem baptizat⁹ fuit a Jo. vt hꝫ Mat. 3. ḡ tūc fuit īstitut⁹ bap⁹. ¶ Itē illo tp̄e fuit īstitut⁹ bap⁹ q̄ xp̄s ip̄m sctificauit. Sꝫ xp̄s qn̄ fuit baptizat⁹ sctificauit bap̄ma fm̄ Dam̄. li° 4. c. i. Vn̄ ēt dic̄ glo. sup illō Luce. 3. Jesu baptizato. Qō baptizat dn̄s nō mūdari indigēs: sꝫ tactu mūde carnis aq̄s mūdās vt vim hēant abluēdi. ḡ aū passionē xp̄s bapm īstituit
C ¶ Rn̄°. q xp̄s bap̄mi sacrm̄ p° īstituēdū īsinuauit. 2° īstituit. 3° īstitutū obseruari p̄cepit. ▽ Primū fecit fcō qn̄ a Jo. baptizatus fuit. ꝛ vbo. cū Jo. 3. dixit Nicodemo. Nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ ꝛc̄. ▽ 2m fecit fcō qn̄ baptizauit p discipulos suos: q̄ de mādato ei⁹ baptizare ceperūt. Vn̄ Jo. 3. Venit yh̄s ꝛ discipuli ei⁹ in iudeā terrā. ꝛ illic demorabat cū eis: ꝛ baptizabat. Et vbo qn̄ misit discipulos suos binos ꝛ binos ad baptizādū ꝛ p̄dicādū: de q̄ missiōe hꝫ Luc. io. ▽ 3m fcm̄ fuit sig°. s. cū d latere xp̄i fluxit aq̄. de q̄ hꝫ Jo. 19. Et vbo qn̄ p⁹ resurrectiōeꝫ dixit discipulis suis. Ite docete
D oēs gētes baptizātes eos. In noie p̄ris ꝛ fi. ꝛ s. s. Mat. vlt. An̄ āt xp̄i passiōem bapm fuisse īstitutū dic̄ Hu. 2. li°. de sacr. p̄te. 6. c. 4°.
¶ Ad p̄m in oppm pꝫ solō ex iā dict̄. ¶ Ad 2m dō. q maior rr̄a ē. sic. n. dic̄ Hu. in p̄allegato. c. oportuit vt ꝛ illa q̄ fiēda erāt neq̄q̄ subito vel p̄cipitāter: sꝫ paulati ꝛ q̄si cū q̄dā reuerētia dimitterētur: vt oñderēt bōa fuisse i tp̄e suo. Et silr̄ q̄ icipiēda erāt nō subito i auctem assumerēt: sꝫ cū mora ꝛ grauitate ichoarent: ne velut aliena: ꝛ p̄ter rē aliūde iductā subito putarēt. ꝛ iō durāte adhuc vtute circunci
E siōis ꝯueniēs fuit bapm īstitui. nō tn̄ ip̄m p̄cipi obsuari ad nec̄itatē salutis. ¶ Ad 3m dō. q q̄uis maiorē vim hn̄t bap⁹ post xp̄i passionē q̄ꝫ an̄: tn̄ an̄ passiōem hēbat efficaciā: ex vi tn̄ passiōis credite iplicite vel explicite: ꝛ q̄si iā ichoate pp ei⁹ ꝓpinq̄tatē ꝛ passuri p̄n̄tialitatē: ꝛ assūptā penalitatē. ¶ Ad arm ad p̄tē aliā dō. q qn̄ xp̄s baptizat⁹ fuit a Jo. nō īstituit bapm: sed īstituēdū īsinuauit in aq̄: in q̄ptū in aq̄ baptizat⁹ fuit. ꝛ in noie trinitatꝭ in q̄ptū i suo bap° appuit p̄sona p̄ris in voce ꝛ p̄sōa filij in carne: ꝛ p̄sōa. s. sci in colūbe sp̄e. nec tūc aliā vtutē regn̄andi ꝯtulit aq̄s: nisi q extunc F
ordiata fuit aq̄ ad h° vt in ea īstitueret regn̄atiōis sacrm̄. si tn̄ hēret illa aq̄ q̄ corp⁹ xp̄i tetigit deberet seruari in maxia reuerētia vt reliquie sctissime pp mūdissimā ꝛ sctissimam carnem quā tetigit. Questio. ii.

Scdo q̄rit vtꝝ hoies fuerint obligati ad susceptiōem bap̄mi aū xp̄i passiōeꝫ A
Et vꝫ q sic. qꝛ aū suā passiōem dixit illō vbū scriptū Jo. 3. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄ ꝛ. s. s. nō p̄ōt itroire regnū dei. ¶ Itē Hu. 2°. de sacra. p̄te. 6. c. 4. dicit q aū passiōem ipsa circūcisio in statu suo ad remediū suscipiebat. ꝛ tn̄ ēt tūc bap⁹ sine piculo salutis nō ꝯtēnebatur ab his q̄bus predicabatur.
¶ Cōtra. Dam̄. li°. 4. c. i. dicit: q xp̄us irrigauit nos ex scā ꝛ inq̄nata ei⁹ costa fontē remissiōis. aquā q̄dē in regeneratiōnē ꝛ ablutiōeꝫ pcti ꝛ corruptiōis. ḡ nō habuit efficaciā baptism⁹ quousqꝫ fluxit illa aq̄ de latere xp̄i. Sꝫ B
anteq̄ haberet efficaciā nō fuerūt hoies obligati ad baptismi susceptionē. ḡ nō fuerūt homines obligati ante xp̄i passiōem.
¶ Rn̄deo q aū xp̄i passiōem nō erāt hoies obligati de necessitate salutis ad baptismi susceptiōem. lex. n. nō obligat quousqꝫ ꝓmulgata sit. lex aūt de suscipiēdo bap° xp̄i ꝓp̄e loq̄ndo ꝓmulgata nō fuit aū xp̄i passiōem: qꝛ ꝛ si discipuli xp̄i aū passiōem de ei⁹ mādato baptizauerūt: tn̄ ad hoc nō publicabāt illud vt necessariū ad salutē. nec. n. cōgruū fuisset vt si re C
spectu eiusdeꝫ morbi hoies de nec̄itate ad salutē eēnt obligati ad susceptionē duoꝝ remediorum: quoꝝ q̄libet p se sufficiebat ad curationē morbi. vsqꝫ aūt ad passiōem tenebātur iudei de necessitate salutis ad circūcisioneꝫ. qꝛ vsqꝫ tunc circuncisio in suo statu fuit. ꝛ viꝫ purgādi habuit.
¶ Ad p̄m in oppm dō. q p illud vbū xp̄s nō iposuit necessitatē suscipiēdi bapm: sꝫ iponendā p̄dixit. nō. n. dixit q̄ nō est regeneratus ex aq̄ ꝛc̄. ¶ Ad 2m dō: q aliud ē baptismū ꝯtē D
nere. aliud nō suscipere. sine. n. periculo salutis nō cōtemnebat: qꝛ iam habebat virtutem iustificādi: tamen sine periculo virtutis salutis poterat nō suscipi ab illis etiā q̄bus p̄dicabāt ꝓpter rōnē dictā in corpore questionis ¶ Ad argm ad partē aliā dō. q realis flux⁹ illi⁹ aque de latere xp̄i nō fuit cā virtutis baptismi: sed signū q virtutē hēbat a fide passionis illi⁹ de cui⁹ latere fluebat. maiorē tn̄ efficaciā hn̄t baptism⁹ postq̄ passio illa fuit realiter exhibita q̄ ante. Qō. iii.

A **Tertio** querit vtrū hoīes fuerint obligati ad susceptōēz baptismi statiz post xpi resurrectionē. ⁊ videt φ sic. qꝛ ꝓmulgata lege obligant̄ hoīes ad eius obseruationē: sꝫ xp̄s cito post suā resurrectionē baptismū suscipiēdū ꝑcepit. cū dixit. Ite docete oēs gentes ⁊c. Mat. vltimo. qđ fuit ei⁹ susceptionē ꝓmulgare. ergo extunc fuerūt homies obligati ad baptismi susceptiōem. ¶ Itē circūcisio nō habuit efficaciā nisi vsqꝫ ad passionez ſm Hu. 2. li. de sacra. parte. 6ᵃ. c. 4. sed semꝑ fuit necessariū ad salutē aliqđ remediū ꝯ origina-
B le pctm̄. ergo stati post passiōem xpi fuerunt oēs saltē iudei obligati ad suscipiēdū baptismū xpi. cū extūc aliud remediū efficax cōtra originale pctm̄ non haberent.

¶ Cōtra. Jo. 15. dicit xp̄s. si nō venissem: ⁊ locutus eis nō fuissem: pctm̄ nō haberēt: sꝫ nō statim post xpi resurrectionē fuit oibus annūciatum ꝑceptū de suscipiēdo baptismū. ergo nō oēs fuerūt obligati statiꝫ post xpi resurrectionem ad suscipiēdum baptismum.

¶ Rn̄deo φ nō oēs hoīes fuerunt obligati ad susceptiōem baptismi statim post resurrectionē. nullus. n. tenet̄ de necessitate obseruare legē anteφ ꝓmulgata sit. nec etiā post ꝓ-
C mulgatōēz quousqꝫ sibi inotescit: nisi defect⁹ eius sit in cā quare nō statim inotuit sibi promulgatio legis. lex aūt de necessitate suscipiēdi baptismū nō stati fuit ꝓmulgata post xpi resurrectionē. qꝛ nō statim dixit illud verbū. Math. vltimo. Ite docete omnes gētes baptizātes eos ⁊c. Illa etiā ꝓmulgatio nō statiꝫ oib⁹ fuit nota. Et tn̄ fuerūt multi quorū defectus nō fuit in cā tardatiōis illi⁹ notitie: Sed postφ eius ꝓmulgatio per vniuersum orbez fuit diffusa ſm illud p̄s. In oēm terraꝫ exiuit son⁹ eoꝝ. oēs fuerūt obligati ad baptismi susceptionem.

D ¶ Ad p̄mū in oppositū pꝫ solutio ex iam dictis. ¶ Ad scđm dōm φ post xpi passionē ante notitiā ꝓmulgatiōis de obseruatiōe baptismi erat remediū ꝯ originale peccatū fides parētū φtū ad paruulos: vel fides ꝓpria φtū ad adultos. Vn̄ φuis ſm Hug. e. c. tūc circūcisio sine periculo salutis nō contēneret̄ ab his qb⁹ finis eius nōdum manifestabatur: tamen per eius susceptionem non iustificabantur: sed per fidem.

Circa lrām. Sub forma verboꝝ ꝑscripta. s. a dn̄o que scripta est Mat. vltio. Nō qꝛ dicit tn̄. supp. Sꝫ qꝛ credit̄ ab aliquo. s. qꝛ sufficit tn̄ fides ecclesie. De substātia huius sacri sunt v̄bū ⁊ elm̄. ⁊ supple itentio baptizātis. Plenū ē fidei sacr̄ꝫ. vex est in credēdo. sed nō dicit φ hoc sufficiat ad baptismū. vel exponas vt expositū est in q̄ōnib⁹. Nec a xpi bapmate sp̄us sepabat̄. i. a baptismate qđ fit in noīe xpi. In noīe xpi verū baptisma tradi. h⁹ itelligēdū est ꝓ tp̄e ꝑmitiue ecclesie: cuius rō reddita est in q̄ōnib⁹. Cōmodius dicit̄ istitutio facta qn̄ xp̄s a Jo. baptizat⁹ est. h̄ dꝫ accipi istitutio φtū ad determinationē materie: in qua istituēdus erat baptismus: ⁊ φtuꝫ ad figurationez forme. Inuocato noīe trinitatis. hic arguūt aliq̄ φ Jo. in baptizādo xp̄ꝫ trinitatē iuocauit. Nisi in aqua supple nāli.

¶ Qr alij suscipiūt sacramētū ⁊ rē. Alij sacramētū ⁊ non rē. Alij rem ⁊ nō sacramentum. Dist. IIII.

Hic dicēdū est aliquos suscipere sacr̄m ⁊ rē sacramēti: aliquos sacr̄m ⁊ non rē: aliquos rē ⁊ nō sacramētum. Sacr̄m ⁊ rē simul suscipiunt oēs paruuli: qui in baptismo ab originali mūdant̄ peccato. Quāuis qdam diffiteātur illis qui perituri sunt paruulis in baptismo dimitti peccata: initentes illi v̄bo Aug. Sacramēta in solis electis efficiūt qđ figurāt: nō itelligentes illud ita esse accipiendū: qꝛ cū in alijs efficiāt sacramn̄ta remissionē: nō hoc eis faciunt ad salutē: sed solis electis. Nam φ oibus paruulis in baptismo remittatur peccatū: per baptismū aug. euidenter dicit. A paruulo iquit recēter nato vsqꝫ ad decrepitū senē sicut nullus ꝓhibet̄ a baptismo: ita nullus est qui nō peccato moriat̄ in baptismo. Sed paruuli tn̄ originali. maioꝛes vero etiaꝫ oibus que male viuendo addiderunt ad illud: nisi enoꝛmitas vite ipediat. i. fictio. Adulti vero qui cū fide baptizātur: sacramētum ⁊ rem suscipiunt.

¶ De ficte accedentibus.

Qui vero sine fide vel ficte acce-
q dūt: sacramentū: nō rē suscipiunt. Unde Hiero. Sunt laua-

era gentiliū & hereticoꝝ: sed nō lauant ad salutē. In ecclesia etiā qui nō plena fide accipiūt baptisma: nō spiritū: sed aquā suscipiūt. Aug. etiā ait. Judeis oībus cōmunia erāt sacramēta: sed nō cōmunis oibus erat grā: que est virtus sacramētoꝝ. Ita & nūc cōis est baptism⁹ oibus baptizatis: sed nō virtus baptismi. i. ipsa gratia. Itē oīs qui iam sue volūtatis arbiter cōstitutus est: cū accedit ad sacramentū fideliū nisi peniteat euꝫ veteris vite: nouā non pōt icboare. Ab hac penitētia cū baptizātur soli paruuli imunes sunt. His alijsqꝫ testimoniis apte ostēditur adultis sine fide & penitētia vera in baptismo nō ɔferri gratiā remissiōis: qꝛ nec paruulis sine fide aliena: qui per ꝓpriā habere nequeūt: datur in baptismo remissio. Si qs ergo ficte accedit nō habēs verā cordis cōtritionē sacramentū sine re accipit. Uidetur tamē Aug. dicere ꝙ etiā ficte accedenti: qui etiā hꝫ odiū fraternū in ipso momēto quo baptizatur omnia cōdonentur: & post baptismū mox redeant. Sed nō hoc asserendo dicit. imo hanc opionē & p̄missam sententiā coferendo, ait. n. sic. His qui ficto corde baptizantur: aut peccata nullaten⁹ dimittuntur: qꝛ spūssanctus discipline effugiet fictū: aut in ipso corporis pūcto per vim sacramēti dimissa: iterū p fictionem replicātur: vt etiā illō verū sit. Quotquot in christo baptizati estis &c̄. Etiam illud. Spūssanctus discipline effugiet fictum: vt iduat eū xp̄m sanctitas baptismi: exuat eum xp̄m pernities fictionis. Nā redire dimissa peccata: vbi fraterna charitas nō est: aperte domin⁹ docet etiā in illo seruo a quo domin⁹ dimissuꝫ debitum petiit: qꝛ ille ɔseruo dimittere noluit. Sic nō impedit̄ baptismi gratia quo minus oīa peccata dimittant̄ etiaꝫ si fraternū odium in eius cui dimittuntur animo perseuerat. Soluitur enim hesternus dies & quicqd supest: & soluitur etiā ipsa hora: momētūqꝫ ante baptismum: & in baptismo. Deinceps auteꝫ cotinuo reus īcipit esse nō solū ɔsequentium: sed etiā preteritorū dierū: horarum. momentoꝝ: redeūtibus oīb⁹ que dimissa sunt. Hoc aūt vt predixim⁹: nō sub assertiōe dixit: quod oñditur ex eo quod ait in eodem libro sic. si ad baptismum fictus accedit dimissa sunt ei peccata: aut nō sunt dimissa. Eligāt qd̄ voluerint. Ecce aperte cernis: si tñ intendis id dixisse Aug. non asserēdo: ſꝫ querēdo & alioꝝ opinionē referēdo. Idem enim ait. Tūc valere icipit ad salutem baptismus cū illa fictio veraci cōfessione recesserit: que corde in malitia perseuerante peccatoꝝ ablutionē nō sinebat fieri. Non ergo ficte accedenti peccata dimittuntur.

¶ Quo mō itelligatur illud: quotquot in xp̄o baptizati estis xp̄m iduistis.

q Uerit̄ ergo quomodo illud accipiat̄. Quotquot in xp̄o baptizati estis xp̄m iduistis? Potest dici ꝙ qui in xp̄o. i. in christi cōformitate baptizant̄. s. vt moriantur vetustati peccati: sicut xp̄s vetustati pene: iduūt christū quē p grāꝫ ībabitantē hūt. Potest & aliter solui. Duob⁹. n. modis xp̄m iduere dicimur: vel assumptiōe sacramenti: vel rei perceptiōe. Unde augu. Induunt hoīes xp̄m aliquando vsqꝫ ad sacramēti pceptiōeꝫ: aliquādo vsqꝫ ad vite sanctificationē: atqꝫ illud primum bonis & malis pōt esse cōmune. hoc aūt est ꝓpriū bonorū & piorum. Oēs ergo qui in xp̄i noīe baptizantur: xp̄m iduūt: vel secundū sacramēti perceptionē: vl

secundū vite sanctificationem.

¶ De illis q suscipiūt rē ꝛ nō sacrm.

Unt ꝛ alij vt supra posuimus:
g qui suscipiūt rē ꝛ nō sacr̄ꝫ. Qui
eni effundūt sanguinē ꝓ nomi-
ne iesu: ꝛ si nō sacr̄m: rem tamē accipi-
unt. Unde Aug. Quicūqꝫ nō ꝑcepto re
generatiōis lauacro ꝓ ꝯfessiōe xp̄i mo-
riūtur: tm̄ eis valet ad dimittēda pecca
ta q̄ꝫtum si abluerent sacro fonte baptis
mi. Audistis ꝙ passio pro xp̄i noīe susce
pta supplet vicē baptismi. Nec tm̄ pas
sio vicē bapmi implet: ſꝫ etiā fides ꝛ cō
tritio vbi necessitas excludit sacr̄ꝫ: sicut
apte docet Aug. dicēs baptismi vicē ali
quādo iplere passiōem. De latrone illo
cui nō baptizato dictū est: hodie mecū
eris in paradiso. Beat⁹ Cyprian⁹ in li.
iiij. de baptismo nō leue documentū as
sumit. Qd̄ etiā atqꝫ etiā ego ꝯsiderās in
uenio nō tm̄ passionē ꝓ noīe xp̄i id qd̄
baptismo deerat posse supplere: ſꝫ etiā
fidē: cōuersionēqꝫ cordis: si forte ad ce-
lebrādū mysterium baptismi in angu-
stijs tēporū succurri nō pōt. Neqꝫ. n. il-
le latro pro noīe xp̄i crucifixus est: ſꝫ ꝓ
meritis facinoꝝ suoꝝ: nec qꝛ credidit
passus ē: sed dū patitur credit. Quātū
ergo valeat sine visibil' baptismi sacra-
mēto: qd̄ ap̄lus ait. Corde credit̄ ad iu-
stitiā: ore aūt cōfessio fit ad salutē: in illo
latrone declaratū est: sed tūc iplet̄ inui
biliter: cū mysteriū baptismi: nō cōtem
ptus religionis: ſꝫ articulus necessitatis
excludit. Et baptism⁹ qdē pōt esse vbi
ꝯuersio cordis defuerit. cōuersio āt cor
di pōt quidē inesse nō percepto baptis
mo: sed cōtēpto baptismo non pōt: nec
vllo mō dicēda est conuersio cordis ad
deū cū dei sacr̄m cōtemnitur. Ecce hic
habes nō solū passiōem. sed etiā fidē: ꝛ
cōtritiōem cōferre remissionē vbi non
cōtemnitur sacr̄ꝫ. vt in latrone illo ostē-
ditur: qui nō per passiōeꝫ: sed ꝑ fidē sal
uat⁹ est sine bapmo. Sed dicūt qdam
hoc argumentū retractasse Aug. Re-
tractauit qdē exemplū: sed sentētiā nō.
Ait. n. in quarto li. de baptismo. Cū di-
cerē vicē baptismi posse hr̄e passiōem:
nō satis ydoneū posui illi⁹ latronis exē-
plū: qꝛ vtrū nō fuerit baptizat⁹ icertū
est. Cōstat ergo sine baptismo aliqs iu-
stificari ꝛ saluari. Unde Ambr. de va-
lentiniano. Uētrē meū doleo: vt ꝓpheti
co vtar elogo: qꝛ quē regeneratur⁹ erā
amisi: verumtamen gratiā ille quā po-
poscit non amisit.

¶ Que vident̄ obuiare ꝑdictis.

Js aūt vidētur obuiare qd̄ do-
h min⁹ dicit. Nisi qs renat⁹ fuerit
ex aq̄ ꝛ sp̄ūsctō nō pōt itrare in
regnū celoꝝ: qd̄ si generaliter verū est.
nō vidētur esse va superi⁹ posita. Sed il
lud itelligēdū de illis qui pn̄t ꝛ cōtem-
nunt baptizari. vel ita itelligendū ē nisi
qs renat⁹ fuerit ex aq̄ ꝛ sp̄ūscō. i. ex ea re
generatiōe que fit per aquā ꝛ sp̄ūmscm̄
nō saluabit̄. ¶ Jlla aūt regeneratio fit
nō tm̄ per baptismū: sed ēt ꝑ penitētiam
ꝛ sanguinē: Unde auctoritas dicit: ideo
apostolū pluraliter dixisse fundamētū
baptismatū: qꝛ est baptism⁹ in aqua: in
sanguine: in penitētia. Hoc aūt nō ideo
dicit ꝙ sacr̄m bapmi fiat nisi in aqua: ſꝫ
qꝛ ipsi⁹ virt⁹ ꝛ sctificatio dat̄ nō tm̄mō
per aquā sed ꝑ sanguinē ꝛ penitētiā. ra-
tio. n. id suadet. Si eni nō valētib⁹ cre-
dere paruulis sufficit baptism⁹: multo
magis sufficit fides adultis volētibus
ꝛ nō valētibus baptizari. Unde Aug.
Queris qd sit maius: fides an aq̄? nō du
bito qn respōdeā fides. Si ergo qd̄ mi-
nus est sanctificare pōt: nōne qd̄ maius
est. i. fides de qua xp̄s ait. Qui credide-

rit in me etiã si mortuus fuerit viuet? Sed dicũt aliq nullũ adultũ in xp̃z credere vel charitatẽ hr̃e sine bap̃mo nisi sanguinẽ fundat p dño: subita ĩtroducẽtes testimonia. Augu. ait. Ex illo tpe quo saluator dixit: nisi qs renatus fuerit rc. absq sacro bap̃mi p̃ter eos q in ecclia sanguinẽ fundũt aliqs vitã eternã accipere nõ põt. Item nullũ cathecuminũ: q̃uis in bonis operibus defũctũ vitã eternã hr̃e credim⁹: excepto martyrio: vbi tota sacra bap̃mi cõplentur. Itẽ baptizatis iter tñ salutis eẽ credimus. Sed qd in his minus dixit in alijs capitulis supra positis suppleuit. Et iõ hec sic itelligẽda sunt: vt illi soli haben tes tp̃s baptizãdi excipiãtur: si. n. aliqs habẽs fidẽ r charitatẽ voluerit baptizari: r nõ valet necessitate p̃uẽtus: sup plet oĩpotẽtis dignitas qd sacro defuerat. Dñ. n. soluere põt: nisi soluat tenet: sed cũ iã nõ põt: r tñ vult: nõ imputat ei deus q suã potẽtiã sacris nõ alligauit. Qd vo ĩuisibilis sanctificatio sine visibili sacro qbusdã ĩnsit: apte Augu. tradit sup leuiticũ dicẽs. Inuisibilẽ sanctificatiõem qbusdã affuisse r pfuisse sine visi bilib⁹ sacris. Uisibilez vero sanctificationẽ que fit sacro visibili sine ĩuisibili posse adesse: nõ posse pdesse. Nec tñ visibile sacrm iõ ɔtẽnẽdũ est: qr contemptor ei⁹ ĩuisibiliter sanctificari nõ põt. Hinc corneli⁹: r q cũ eo erãt iã spũ sanctificati baptizati sũt. Nec supflua iudicãda ẽ sanctificatio visibil: qr ĩuisibilis p̃cessit. Sine visibili ergo ĩuisibil sctificatio eẽ põt r pdesse. visibilis aũt q̃ fit sacro ten⁹ sine ĩuisibili pdesse nõ p̃t: cũ illa sit oĩs illi⁹ veritas. Symoni mago visibil bap⁹ nõ pfuit: qr ĩuisibilr nõ affuit. Sz qb⁹ ĩuisibilis affuit: pfuit. Nec tñ valet fides aliena puulo: q̃tuz ppa adulto. Paruulis. n. nõ sufficit fides ecclesie sine sacro: q si absq bap̃mo fuerint defuncti: ẽt cũ deferũt ad bap̃m dãnabũtur. sic multis sctõz auctoritatib⁹ cõprobat. Ad hoc vnuz sufficiat. Aug. ait. Firmissime tene puulos: q vel ĩ vteris matz viuere icipiũt: r ibi moriũt: vl de mr̃ibus nati sine sacro bap̃mi de hoc seculo trãseũt: eterno supplicio puniẽdos: qr r si ppe actiõis pctã non habuerũt: originale tñ pctm̃ traxerũt carnali cõceptõe. Et sicut puuli q sine baptismo moriũt: ĩfideliũ ascribũtur numero: ita q baptizant fideles dñr. Qui a fideliũ ɔsortio nõ sepant: cũ orat ecclesia p fidelib⁹ defunctis. Fideles ergo sunt nõ pp̃ter virtutẽ: sed fidei sacrm. Uñ Aug. puulũ r si nõdũ fides illa: q̃ etiã in credẽtiũ volũtate ɔsistit: iã tñ fidei ipi⁹ sacrm. i. bap⁹: fidelẽ fac: sic credere rñdet: ita ẽt fidelis vocat: nõ rẽ ipsam mẽte ãnuẽdo: sz ipsi⁹ rei pcipiẽdo sacrm.

¶ Quid psit bap⁹ his q cũ fide accedũt

6 Olet ẽt queri de illis: q iaz sanctificati spũ cũ fide r charitate ad baptismũ accedunt: qd eis cõferat baptism⁹. Nihil. n. vr̃ p̃stare: cũ p fidẽ r cõtritionẽ iaz remissis peccatis iustificati sũt. Ad qd sane dici p̃t eos qdẽ p fidẽ r cõtritionem iustificatos. i. a macula pcti purgatos: r a debito eterne pene absolutos: tñ adhuc teneri satisfactiõe tpali q̃ penitẽtes ligãt in ecclesia. Cũ aũt baptismũ pcipiũt: r a pctis si q̃ iterim post ɔuersionẽ cõtraxerunt mũdãt: r ab exteriori satisfactiõe absol uuntur: r adiutrix gr̃a: omnisq vtus in eo augetr: vt vere nou⁹ hõ tunc dici possit. Fomes quoq pcti in eo ampli⁹ debilitat. Ideo Hiero. dicit qp fides que fideles facit in aquis baptismi datur vel nutritur: quia non habenti aliquan-

do ibi datur: et iā habēti vt pleni⁹ habeat datur. Sic et de aliis ītelligendū est. Qui ergo mūdus accedit ibi fit mundior. et omni habēti ibi amplius datur. Qz vero oīs exterior satisfactio ibi relaxet Ambr. ostēdit sup illū locum. Sine penitētia sunt dona dei et vocatio. dicēs. Gratia dei in baptismo non reqrit gemitū et planctū: vel aliqd opus: et oīa gratis cōdonat. Qd qdē de exteriori gemitu vel plāctu accipiendū est: Naz sine iteriore nemo adultus renouat: sed exteriores satisfactiōes et afflictiones. s. sordes penitentiū ibi dimittūtur. Multū ergo cōfert baptism⁹ etiā iam p fidē iustificato: qz accedēs ad baptismū qsi ramus a colūba portatur in archā. Ante itus erat iudicio dei: sed nūc etiaz iudicio ecclesie itus est. Cū vero in baptismo pctm̄ deleatur et satisfactio exterior nō iputetur: querit cur penalitas: cui p peccato addicti sum⁹ nō tollat. Hoc iō tradunt fieri sancti: qz si a pena hoīes p baptismū liberent ipsaz psentarēt baptismi pciū: nō eternū regnum. Ideo soluto reatu peccati: tēporalis pena tm̄ manet: vt illa vita studiosius querat q erit a penis oībus aliena. Ideo etiā manet vt sit fideli et certādi materia: et vincendi occasio: qui nō vinceret si nō pugnaret: nec pugnaret si in baptismo fieret imortalis.

¶ Cuius rei baptismus: qui dat iam iusto sit sacramentum.

6 Si querit cui⁹ rei baptismus ille sit sacrm̄ q dat iā iusto. Dicimus sacrm̄ eē: et rei que pcessit .i. remissiōis ante p fidem date: et remissionis tēporalis pene siue peccati si habetur qd iterim cōmittit: et nouitatis: ac oīs gratie ibi pstite. Oīs eteniz rei signū est: cui⁹ cā est. Nec mireris rez aliquādo pcedere sacrm: cū aliquādo etiā lōge post sequat: vt in illis q ficte accedūt: qb⁹ cū post penituerint icipiat baptism⁹ pdesse: in qb⁹ fuit baptism⁹ sacrz hui⁹ sanctificatiōis quā penitendo habēt. sed si nūquā peniterēt: nec a figmēto recederēt: cui⁹ rei sacrm esset baptismus ab illis susceptus? Pōt dici rei que ibi fieret: si eoz enormitas nō ipediret.

¶ Si paruulis datur in baptismo gra: qua possunt in maiori etate pficere.

6 Solet et qri si paruulis in baptismo dat gra: qua cū tēp⁹ habuerint vtēdi libero arbitrio: possint velle et currere. De adultis. n. q digne recipiūt sacrm nō ambigit qn gratiā operātē et cooperātē pceperint: q in vacuū eis cedit si per libez arbitrium post mortalr deliquerūt: q merito peccati grām appositā pdūt. Unde dicunt cōtumeliā spūi sancto facere: et ipm a se fugare. De paruulis vo q nōdū ratione vtūtur qō est: an in baptismo receperit grām: qua ad maiorē veniētes etatem possint velle et opari bonū. Videt q nō receperint: qz gra illa charitas est: et fides q volūtatē pparat et adiuuat. Sed qs dixerit eos accepisse fidē et charitatē? Si vo grām nō receperint q bn̄ opari possint cū fuerit adulti: nō ergo suffic eis in hoc statu gra in bapo data: nec p illā pn̄t mō boni esse nisi alia addat: q si nō addit nō ē ex eoz culpa: qz iustificati sūt a pctō. Quidā putāt graz opantē: et coopantē cūctis puulis in bapmo dari in nūero nō in vsu: vt cū ad maiorem venerint etatē ex munere sortiāt vsuz: nisi p libez arbitriū vsum muneris extīguāt peccādo. et ita ex culpa eoz ē nō ex defectu gre q mali fiūt: q ex dei munere valētes hre vsum bonū: p libez arbitriū renuerūt: et vsū prauuz elegerūt.

¶ Superius determinauit magr̄ de baptis/mo quantū ad ip̄m sacr̄m s̄m se. hic determi/nat de ipso quantū ad suscipientes. ꝛ diuidit̄ in duas ptes. ⁋ Primo ponit diuersos mo/dos suscipiēdi baptismū. ⁋ 2° determinat de q̄libꝫ. ibi. Sacr̄m ꝛ rē. ¶ Et ista in duas. ⁋ p° determiat de diuersis modis suscipiēdi bap/tismū. ⁋ 2° de effectu ei⁹ in suscipientib⁹ ibi. Solet queri. ¶ Pr̄ia in tres. ⁋ Prio deter minat de illis q̄ suscipiūt sacr̄m ꝛ reꝫ. ⁋ 2° de illis q̄ suscipiūt sacr̄m ꝛ nō rē. ibi. Qui vo si/ne fide. Tertio de illis q̄ suscipiūt rē ꝛ non sa cramentū. ibi. Sūt ꝛ alij. ¶ Et ista in. 2. ⁋ p° determinat v̄itatē. ⁋ 2° remouet ꝯrietatē. ibi. His āt. ¶ Illa ps que ibi icipit. Solet que/ri. diuidit̄ i duas. Prio determiat de effectu baptismi in adultis. ⁋ 2° in paruulis. ibi. So/let etiā. ¶ Pr̄ia in. 2. ⁋ Prio determinat de effectu. ⁋ 2° de significatiōe ibi. Si querit̄.

Articulus. I.

Circa hanc di. querēdū ē p̄ncipalr̄ d̄ q̄/tuor. ⁋ Prio d̄ diuersitate su/scipiētiū bapᵐ. ⁋ 2° de diuer/sitate baptizātiū. ⁋ Tertio de diuersitate effectuū. ⁋ Quar to p̄ponent̄ aliq̄ casus d̄ susceptōe baptismi. ¶ Circa p̄mū querūtur. 3. ⁋ Primo vtrum paruuli q̄n baptizant̄ recipiāt effectū baptis/mi. ⁋ 2° vtꝝ ficti recipiāt effc̄m bap̄mi. ⁋ Ter tio vtrū iā iustificati teneātur ad baptismi su sceptionem. Questio. I.

A Primo ostēdo q̄ paruuli nō recipiant ef fectū baptismi. s̄m ph̄m 2° de aia Act⁹ actiuoꝝ sunt in patiēte disposito: ſꝫ in p uulis nulla p̄cessit dispositio ad susceptiōem effect⁹ baptismi. ergo baptism⁹ nō pōt causa re suū effectū in paruulis. ¶ Itē q̄cūqꝫ habꝫ habitū fidei si assit vsus li. ar. faciliter exit in actū credēdi: sed paruulus baptizat⁹ veniēs ad etatē adultā nō facilr̄ exit in actū creden di. nisi p̄mo fuerit in fide istructus: ꝛ ad cre/dendū assuefact⁹. ergo habitū fidei q̄ icludit̄

B in bap̄mi effcū puulus cū baptizat̄ n̄ recipit. ¶ Cōtra. magr̄ in l̄ra hui⁹ di. c. p̄mo. dicit q̄ sacr̄m ꝛ rē simul suscipiūt oēs paruuli qui in baptismo ab originali mūdant̄ peccato. ¶ Rn̄deo q̄ paruuli in baptismo recipiunt effectū baptismi. qꝛ effect⁹ bap̄i sunt peccati purgatio: gratie collatio: pene remissio: cara cteris impssio ꝛ fomitis repssio. de q̄b⁹ iferi⁹ dicet̄. hec aūt paruuli recipiūt in baptismo: qꝛ aia nata est p̄dictos effect⁹ suscipere: ꝛ in paruulis nihil ē q̄d eoꝝ susceptiōem possit i/pedire. ꝛ fides ecc̄ie nō efficiēdo aliquā qua litatē in paruulis: sed ex diuina ordinatione cos ad p̄dictoꝝ susceptionē disponit. ꝛ ille q̄ p̄ncipalr̄ baptizat. i. deus liberaliter ifluit. C

¶ Ad p̄mū in oppositū d̄ꝫ. q̄ illa p̄positio dꝫ itelligi de actiuo limitate virtutis. ꝛ d̄ ef/fectu cōpletiuo. qꝛ p̄mā dispōnē nāe rei sup/additā pōt agēs facere limitate v̄tutis. deus aūt a quo sunt p̄ncipalr̄ effectus baptismi est agēs illimitate v̄tutis. minor ēt argumenti vlr̄ itellecta falsa ē: qꝛ fides ecclesie aliq̄ mō ad susceptiōem effectuū baptismi disponit vt visum est. ¶ Ad 2ᵐ d̄ō. q̄ ad faciliter exeūdū in actū credēdi nō t̄m reqrit̄ hitus fidei: sed B etiā articuloꝝ cognitio: ꝛ ēt assuefactio de le ge cōmuni: qꝛ actus credēdi nō t̄n est actus fidei: sed etiā itellectus: q̄ ex assuefactione in actū: qui p̄ncipaliter ē per fidē: facili⁹ exit: t̄n ceteris parib⁹ baptizati veniētes ad etatem adultā facili⁹ exeūt in actū credēdi q̄̄ si non fuissent baptizati. Questio. II.

Secūdo querit̄ vtꝝ ficti recipiāt effectū baptismi. ꝛ vr̄ q̄ sic. illi recipiūt A effectū bap̄mi q̄ veraciter ip̄m recipiūt. Sed I. q. I. sicut ficti. cuiusmodi s̄nia accipi pōt ab Aug. p̄mo lib. de baptismo ꝯ donatistas non multū longe post mediū dicit̄: q̄ ficti veraci/ter nō ficte recipiūt. ergo recipiunt baptismi effectū. ¶ Itē qui nō recipiūt baptismi effe/ctū sunt rebaptizādi: q̄d p̄bo per silē: qꝛ illi q̄ nō recipiūt absolutōis effectū sunt iterꝫ absol uendi. sed illi qui ficte recipiūt baptismuꝫ nō sunt rebaptizādi. ergo recipiūt effectū baptis mi. ¶ Itē si aliq̄d posset ipedire effectū bap tismi. hoc maxie esset peccatū: sed pctm̄ nō i/pedit. imo per baptismū expellit̄. ergo ficti nō ipedit effectū baptismi.

¶ Cōtra. Sap. p°. Sp̄us. s. disciplie effugiet fictū: sed effect⁹ baptismi ē donatio. s. s. qꝛ in B baptismo dat̄ ei⁹ donū. ergo ficti nō recipiūt effectum baptismi. ¶ Itē magr̄ in l̄ra h⁹ dis. c. p̄mo. Qui sine fide vel ficte accedūt sacr̄m nō rē suscipiūt: sed res baptismi ē effect⁹ bap. ergo ficti nō recipiūt effectum baptismi.

¶ Rn̄deo q̄ fict⁹ dicit̄ ille q̄ aliq̄d aliud pre tēdit. exteri⁹ q̄̄ habeat in corde. quod duplr̄ pōt itelligi. s. aut respectu receptiōis sacri. vt cū aliq̄s simulat se velle recipe ablutiōem vt sacr̄m: ꝛ t̄n nō itendit eā recipere nisi iocose: nō inq̄tū sacr̄m ē. Aut respcū dispositiōis ad receptiōem sacramēti: vt cuꝫ aliq̄s vel verbo vel signo simulat se eē dispositū iterius ad sa cramēti susceptiōem. ꝛ t̄n idispositus est: aut qꝛ nō credit: aut qꝛ sacr̄m cōtemnit: aut qꝛ in

ꝓposito mortaliū peccādi seu in pctō morta-
C li remanēdi ꝑsistit. ꝟ p° nō loquēdo d̄ fictis
q̄uis Aug. li°. 7. ꝯ donatistas ꝓpe finē non
determinet vtꝝ essent tales baptizati: vel nō:
ſʒ diuinū iudiciū p alicui⁹ reuelatiōis oracu
lū sup hoc iplorādū: qđ etiā habet̄ de ꝯse. di.
4°. solet etiā. dōm tn̄ vꝫ tales nō recipe bap-
tismi sacr̄m. in quo ꝯcludit̄ ꝙ nllm̄ effcm̄ bap
tismi recipiūt. qđ certū est. ſʒ si ille qui bapti-
zat nō itendit illā ablutionē facere vt sacr̄m:
sed tm̄ cā ludi sic dic̄ gl. sup allegatū decretū.
Sʒ vt dicit gl. ibidē. si baptizās itēdit bapti-
zare qualēcūqʒ itentionē baptizat⁹ hēat reci-
pere sacr̄m: qđ nō est verꝫ: vt inferi⁹ ostendet̄.
ꝟ 2° nō loquēdo de fictis dō. ꝙ recipiūt bap
D tismi sacr̄m. vn̄ nō sunt ampli⁹ baptizādi. reci
piūt. n. effcm̄ sacr̄i idelebilē. i. caracterē: q̄ ē sa
cramentū ꝛ res. ſʒ effectū qui ē res ꝛ nō sacra
mentum. i. gratiā remissiōis peccatoꝝ duran
te fictione nō recipiunt. recedente tamen fi-
ctiōe: qꝛ caracter ē imediata dispō ad gratiā
baptismalē: sic̄ organizatio corporis ad aie su
sceptiōem: recipiūt grām baptismalē. p quā
remittūt̄ pctā: sic̄ videm⁹ ꝙ aer q̄uis aliquā-
do ad presentiā lumiaris nō illuminet̄ pp dis
positionē alicui⁹ obstaculi. tn̄ ipso remoto: qꝛ
rōne diaphaneitat̄ ē receptiu⁹ illumiationis
stati illumiat̄. remissionē tn̄ pene debite pctis
post receptionē sacr̄i cōmissis nō recipiūt ex
E vi sacr̄i. Sacrʒ. n. baptismi p se respicit culpā
p̄cedētē nō sequētē. Vn̄ pctā mortalia post
receptionē sacr̄i cōmissa in eis nō delent̄ vir-
tute sacr̄i baptismi nisi per accn̄s: qꝛ grā bap-
tismalis nō pōt stare cuʒ aliq̄ mortali pctō. ꝛ
iō deleri nō pn̄t mortalia an̄ susceptiōem sa-
cr̄i cōmissa: q̇n etiā delent̄ illa q̄ susceptionē
sacr̄i sūt secuta. Sʒ qꝛ venialia sil̄ stare pn̄t cū
grā. iō recedēte fictiōe illa q̄ secuta sūt sacr̄i
susceptionē nō delent̄ ex vi sacr̄i bapm̄i: q̄uis
deleri possint ex vi penitentie.

C Ad p^{m} in opp^{m} dō. ꝙ itelligēdū ē de v̄a re
F ceptiōe sacr̄i: qđ pʒ: qꝛ imediate subiūgit̄. sic
neqʒ coꝝ baptisma reprobat̄. grām tn̄ remis-
siōis pctōꝝ q̇ ē effect⁹ bapm̄i durāte fictōe nō
recipiūt. C Ad 2^{m} dō. ꝙ maior ē falsa si itelli
gat̄ de effectu q̇ est pcti remissio: nec valet ꝓ-
batio. qꝛ absolutio aliquā idelebilē dispōnē
ad grām nō iprimit: sic̄ imp̄mit sacr̄m bap.
C Ad 3^{m} dn̄t aliq̇ ꝙ q̄uis pecm̄ mortale re-
pugnet grē suscepte. qꝛ cū illa sil̄ stare nō po
test: tamē gratie suscipiende magis repugnat
fictio q̄ peccatum: sicut opacitas supueniēs
aeri magis repugnat suscipiēdo lumini q̄ te
nebra. sed hec solutio non est conueniens. fi-
ctio enim peccatū est. ꝟ Dicendū ergo sic ad G
ar^{m} ꝙ pctm̄ mortale actuale impedit de lege
cōi effcm̄ bapm̄i q̄ ad remissionē culpe. ꝛ ifu-
sionē grē si nō assit vel p̄cesserit aliq̄ displicen
tia pcti in spāli vel in gnāli. Pctm̄ āt morta
le originale nō ita repugnat ifusiōi grē sicut
actualis fictio nec sicut hitualis p actū ꝓprie
volūtatis cāta. C Ar° ad partē aliā nō ꝓce-
dūt de re q̄ ē res ꝛ sacr̄m. ſʒ de re q̄ nō ē sacrʒ
cuiusmodi est grā baptismalis. Q̄ō. iii.

Tertio q̄rit̄ vtꝝ iā iustificati teneāt̄ ad su-
sceptionē bapm̄i. ꝛ vr̄ ꝙ nō. Mat. A
9°. Nō ē op⁹ valētib⁹ medic⁹. sed male hn̄ti-
bus. ḡ cū iā iustificati sint valētes. ꝛ baptism⁹
sit medicina: nō tenent̄ ad susceptionē bapm̄i
C Itē nō legim⁹ in scriptura ꝙ beata virgo.
apl̄i ꝛ Io. baptista fuerit baptizati. ꝛ tn̄ ꝓba-
bile ē ꝙ si fuissent baptizati hoc i scriptura i-
ueniret̄. C Itē baptizati bap° xp̄i an̄ passio-
nē nō tenebāt̄ circūcidi: q̄uis adhuc circūci-
sio suā hr̄et efficaciā: ꝛ in iustificādo ꝛ in obli
gādo. ḡ silr̄ iustificati p circūcisionē nō fuerūt
postea obligati ad suscipiēduʒ bap^{m} xp̄i: nec
an̄ nec post passiōem. C Itē nullus obligat̄
ad recipiēdū bap^{m} in q̄ bap⁹ nullū pōt hr̄e ef B
fectū: ſʒ tales sunt iaʒ iustificati. fm̄ n. qđ pōt
accipi ex snīa gl. sup illud ad Ro. 3. Signa-
culū circūcisiōis. circūcisio iā iustificato nullā
grām ꝯferebat. ḡ vr̄ a sili ꝙ nec bap⁹. ḡ vr̄ ꝙ
iustificati nō tenent̄ ad ei⁹ susceptiōem.
C Cōtra. Io. 3°. Nisi q̇s renat⁹ fuerit ex aq̄ ꝛ
.s.s. nō pōt itroire in regnū dei. C Itē Io. bap-
tista q̄uis in vtero mr̄is iustificat⁹ fuerit: tn̄ di
xit xp̄o. Ego a te debeo baptizari. vt hr̄ mat.
3°. Corneliū etiā iustificatū Petr⁹ baptizauit
vt hr̄ Act. 10. Hec aūt nō fuissent nisi iustifica
ti tenerent̄ ad baptismi susceptiōem.
C Rn̄deo ꝙ iustificati q̇ bap^{m} non suscepe
rūt tenent̄ ad susceptiōem bapm̄i. cui⁹ rō est: C
qꝛ q̄uis aliq̄ res istituat̄ pp ea q̄ accidunt: vt
in plurib⁹. si tn̄ gnālit̄ lata ē: nō tm̄ tenent̄ ad
ei⁹ obseruationē hn̄tes illud pp qđ lata ē: sed
etiā nō hn̄tes: q̄uis āt lex de suscipiēdo bap^{m}
fuerit istituta pp hn̄tes origiale pctm̄. tn̄ gnā
liter lata est. ꝛ iō ad ei⁹ obseruationē tenētur
nō tm̄ illi q̄ nō sunt ab originali pctō purgā
di. sed ēt illi q̄ vel p sanctificationē in vtero:
vel p bap^{m} flamis sunt a pctō originali pur-
gati ꝛ iustificati. C Preterea q̄uis bap⁹ fu-
it p̄ncipalit̄ istitut⁹ ad pcti originalis purga
tionē: ex ꝯn̄ti tn̄ fuit istitut⁹ ad fideliū ab i-
fidelib⁹ distinctionē q̄ fit p susceptiōem bap-
tismi q̄tū ad iudiciū ecclesie militātis. ꝛ pp
caracterē baptismalē q̄tū ad iudiciū ecclesie

D triũphãtis.ꝛ iõ iã iustificati ꝑ viã aliã tenent
ad susceptioné baptismi:vt ꝑ susceptioné ex-
terioris sacri iter fideles eé iudicét ab eccl'ia
militãte:ꝛ ꝑ caracteré baptismalé qué ñ reci-
piũt iustificati i vtero:vel ꝑ bapᵐ flamis ab ec
clesia triũphãte. Vñ Aug.li.4.de bap° ꝯ do
natistas ñ mltũ añ finé. Nemo dz in q̃libz ꝓ-
uectu iterioris hois si forte añ bapᵐ vsq3 ad
spãlé itellectũ pio corde ꝓfecerit:ꝯtẽnere sa-
crm:qd mistroꝝ ope corꝑalit adhibet.ꝛ.j.ꝓ-
pe finé.loqués de ꝯuersiõe cordis ꝛ bap° aq̃
dic̃ ꝙ cũ ex volũtate alteruz hoꝝ defuerit rea
tu hominem inuoluit.
E ¶ Ad pᵐ in oppᵐ dd.ꝙ bapꝰ ñ tm̃ é medici
na:sz ét signũ distinctiuũ fideliũ ab ifidelibꝰ.
¶ Preterea iã iustificati adhuc hñt ifirmita
tã rõne seq̃le pcti.ꝛ fomitis quã ifirmitaté mi
nuit susceptio sacri. ¶ Ad 2ᵐ dd.ꝙ sic dic gl.
sup illd Jo.13.q̃ lotꝰ é.his vbis itelligimꝰ bap
tizatos apl'os:ꝛsi ñ legamꝰ vbi vl' qñ.silr pót
dici de beata Virgine.ꝛ de btõ Jo. baptista.
¶ Ad 3ᵐ dd.ꝙ maior é fl'a nisi itelligat d ill'
q̃ ñ erãt de ppl'o Jsrael:q̃s nõ obligabat pce-
ptũ d susceptiõe circũcisiõis nisi forte xp̃s il-
los q̃ suũ bapᵐ suscipiebãt ab obligatiõe cir-
cũcisiõis absolueret. Rõnabiliꝰ tm̃ credẽdũ é
F ꝙ cũ nll'o dispẽsauerit sup h°:cũ ipsemet q̃ in
nll'o obligabat: voluerit circũcidi. ¶ Ad 4ᵐ
ddz.ꝙ mior é fl'a.iã.n.iustificati si postea bap
tizãt:q̃uis nõ recipiãt effcm̃ bapmi q̃ est pcti
purgatio:tm̃ recipiũt alios bapi effcũs:q̃ sc̃ ca
racteris impssio.fideliũ ab ifidelibꝰ distinctio
gr̃e augmẽtatio:pene remissio:ꝛ fomitis ma
ior repssio. Jã.n.iustificati ꝑ scificatiõez i vte-
ro:vl' ꝑ ꝯtritiõez añq̃ baptizarét nõ hñt cara
cteré.ꝛ si fm dei iudiciũ sint disticti ab ifide-
libꝰ:ñ tm̃ fm iudiciũ eccl'ie militãtis. Justifi-
catio ét ꝑ ꝯtritõez ꝛ si dleat culpã:ñ tm̃ sp ne-
q3 vt i pl'ibꝰ remittit totã penã actualibꝰ pec
catis dbitã:nec valet ꝓbatio mioris.vt dr ex
de bap° ꝛ eiꝰ effectu. Maiores. §.caute.plus
hodie bapꝰ ꝯfert xp̃ianis q̃ quõdã iudeis cir
cũcisio cõtulisset. Articulus. II.

Onsequẽter q̃rédũ é d 2° pncipa
li. ¶ Et circa h° q̃rũt. 3. ꝑ p°
vtruz martyriũ ꝛ ꝯtritio sint
baptismata. ꝑ 2° vtꝝ bapꝰ cõ
tritiõis seu pnie suppleat in
adult̃ vicé bapmi aq̃. ꝑ 3° vtꝝ
baptismꝰ sanguis vl' martyrij suppleat vicem
bapmi aq̃ in paruulis. Qõ. I.

A **Primo** oñdo ꝙ martyriũ ꝛ ꝯtritio non
sint baptismata.alia.n.sacra no.
l.ñ plificãt.ñ.n.sc̃ pl'a gr̃a sacerdotioꝝ.ꝛ sic d
aliĳs.g̃ a sili necc̃ pl'a gr̃a baptismatũ. ¶ Jté
bapꝰ é sacrz no.l.sz martyriũ ꝛ ꝯtritio ñ sc̃ sa-
cra no.l.q2 ñ significãt ex istitutiõe.nec sctifi-
cãt ex aliq̃ vboꝝ bñdictiõe: q̃ tm̃ ꝯueniũt sa-
cris no.l.vt supiꝰ visũ é.g̃ nõ sc̃ baptismata.
¶ Cõtra. Dam̃.li.4.c.1.nũerat octo baptis-
mata:iter q̃ noiat pniam ꝛ martyrium.
¶ Rñdeo ꝙ large loquẽdo de baptismate.
dd́m ꝙ q̃druplr̃ pt accipi.vno° pro signo nr̃i
bapmi.alio° ꝓ dispõne ad nr̃m bapᵐ.3°° ꝓ re
ꝯueniẽte cũ nr̃o bap° in cãudo pncipalé eiꝰ
effcm̃.4°° ꝓ re ꝯueniẽte cũ nr̃o bap° q̃tũ ad
eiꝰ effcm̃ scdariũ. ꝑ p°° fuerũt tria baptisma- B
ta:q̃ ponit Dam̃.vbi.s̃.s.baptisma diluuĳ:qd
significauit nr̃m baptisma q̃tũ ad saluatõez
spũalis vite in saluatiõe hũani gr̃is fcã ꝑ ar-
chã.ꝛ d h° p° Pe.3. 2ᵐ trãsitꝰ maris rubri q̃ p
significauit nr̃m bapᵐ q̃tũ ad liberatõem a
fuitute diaboli:de h° p° ad Cor.19. 3ᵐ ablu-
tiões q̃ fiebãt i lege q̃ pfigurauerũt nr̃z bapᵐ
q̃tũ ad ablutõez pctoꝝ q̃ fit ꝑ xp̃m. ꝑ 2°° fue-
rũt .2.bapata q̃ põit ét Dam̃. vbi pus.s.babꝰ
Jo.q̃ bapꝰ hoies disposuit ad susceptiõez nr̃i
bapmi.ꝛ bapꝰ q̃ xp̃s baptizatꝰ fuit:ꝑ qué ordi
nata fuit aq̃ vt eét mã nr̃i bapmi. ꝑ 3°° sc̃ duo
baptismata.s.pnia ꝛ martyriũ.ꝑ que remittit C
pctm̃. ꝑ 4°° dr bapꝰ q̃ baptizati fuerũt Apl'i
die pẽtecostes.d q̃ hr act.2. ꝓpe ãt accipiẽdo
baptisma nõ é nisi vnũ. Vñ Apl's ad Eph.4.
Vnꝰ dñs.vna fides.vnũ baptisma.vñ sic loq̃n
do martyriũ ꝛ pnia nõ sunt baptismata.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dd.ꝙ alia sacra nõ sc̃ tãte
nec̃itat̃ sic bapꝰ.ꝛ iõ nõ oportuit ꝙ hrent aliq̃
supplẽtia qñ susceptiõem sacri articulus ne-
cessitat̃ excludit. ¶ Ad 2ᵐ dd́m.ꝙ ꝓcedit de
bap° no.l.ꝓpe dcõ. ¶ Arᵐ ad pté aliam ꝓce
dit de baptismate cõiter dcõ. Qõ. II.

Secũdo q̃rit vtꝝ bapꝰ ꝯtritiõis seu pnie
suppleat in adultis vicé bapmi A
aq̃.Et vr ꝙ nõ. Necũum é ad saluté vt fideles
ab ifidelibꝰ distiguant.sz h distinctio é ꝑ cara
cteré qué ꝯtritio ñ impmit.g̃ ñ supplet vicez
bapmi. ¶ Jté oés res eiusdé spéi ꝑ eũdé mo
dũ gñant. Vñ fz Cõmé.8.phy.gñata ꝑ putre
factõez ñ sc̃ eiusdé spéi cũ gñatis ꝑ ꝓpagatio
né. g̃ a simili oés res eiusdé spéi regñabiles
ꝑ eũdé modũ regñant.cũ g̃ nõ sit dd.nulliũ re
gñari ꝑ bapᵐ.seq̃t ꝙ nll's regñat sine bap°. B
¶ Cõtra. Aug.li.4.de bap° ꝯ donatũ ñ mul
tũ lõge añ finé.ꝛ decretoꝝ.de ꝯsc.di.4.bapꝰ.
ꝛ magr̃ in lr̃a hꝰ di.c.3. dñt ꝯtritioné cordis
supplere vicé bapmi qñ bapmi mysteriũ:ñ cõ
téptꝰ religiõis:sz articulus nec̃itat̃ excludit.
¶ Rñdeo ꝙ contritioné supplere vicé bap-
tismi duplr̃ potest itelligi.s. aut quantum ad

C peccati remissiōem tam originalis.s.q̄ actua
lis.aut q̄tū ad alios effect⁹ baptismi. ¶ Pri
mo mō ɔtritio seu penitētia supplet vicē bap
tismi si desideraṫ.ꝛ haberi nō possit. Vñ glo.
super illud Jo.3°. Nisi q̄s renat⁹ fuerit. Si ne
cessitas īpedit volūtas sufficit.alr̄.n. hoī viato
ri habēti vsum li.ar.posset ꝯ suā voluntatem
ꝑcludi via salutis:qđ falsum est. ¶ Scđo mō
cōtritio nō supplet vicē baptismi.qꝛ nec cara
cterē īprimit:nec semꝑ. nec vt in plurib⁹ to/
tā penā tēporalē debitā pro actuali peccato
remittit.si etiā cū cōtritiōe adest baptismi su
sceptio grā amplior datur.ꝛ inclinatio fomi/
tis magis minuitur.

¶ Ad pmū in oppositū dōm q distinctio fi/
D delīu ab īfidelib⁹ fm diuinū iudiciū semꝑ ē
de necessitate salutis.sed nō fm iudiciū mili
tātis eccl'ie:qm̄ signū distinctiuū nō pōt habe
ri.¶ Ad scđm dicēdū q nō est simile de gñā
tiōe ꝛ regeneratiōe:qꝛ generatio ē op⁹ natu/
re:cui⁹ determinati ꝛ limitati sunt modi ope
rādi:sed regeneratio pncipalr̄ est opus dei q̄
regenerare pōt hominē quocunq̄ꝫ modo sibi
placuerit. ¶ Preterea q̄ ꝑ ɔtritiōeꝫ regñaṫ
aliquo mō ꝑ bap^m regñaṫ inq̄tū regñatur in
ṽtute desiderij baptismi. ¶ Preterea dōꝫ q
maior ar.fꝫ Aug.fl'a ē.dic̄.n.3° li.đ tri.c.7. q
mlt̄a sunt aīalia q̄ coeūdo alia pariunt:cū il/
la nullis coeūtib⁹ parētib⁹ orta sint. Q̄ō.iii.

A **Tertio** querit vtꝝ baptism⁹ sanguinis vel martyrij suppleat vicem baptismi
aque in paruulis.Et videṫ q nō.de ɔsecr.dis.
4ª.Si baptizata.ꝛ sumptū est ab Aug.li.2°.
de baptismo paruuloꝝ quasi eque distāter in
ter mediū ꝛ finē.Qui nat⁹ nō fuerit ñ pōt re/
nasci.ex quo cōuinciṫ neminē in suo parente
potuisse renasci cuꝫ nōdū sit nat⁹: sed hoc nō
esset veꝝ si martyriū suppleret vicē baptismi:
qꝛ cōtingere pōt q ad ꝑsequēdū fidē tyrān⁹
occidat pueꝝ in vtero mr̄is.ergo martyriū in
paruulis nō supplet vicē baptismi.¶ Iteꝫ si
martyriū in paruulis suppleret vicem baptis
B mi:aut eēt per modū meriti:aut ꝑ modū sa/
cramēti.nō pmo mō:qꝛ nullus mereṫ in patiē
do nisi inq̄tū volūtarie seu patiēter sustinet
passiōem.in paruulis aūt nō est vsus lib.arb.
nec secūdo mō.ꝓprie eni loquēdo martyriuꝫ
nō est sacr̄m.ergo nullo mō supplet in paruu
lis vicē baptismi.¶ Itē cōtinētia de qua di
cit Sapiēs.eccle.16.q nō est digna pondera
tio eius.non supplet vicem baptismi. ergo a
simili nec martyrium.

¶ Cōtra.Aug.13.de tri.c.7.ꝛ recitat magr̄ in
lr̄a hui⁹ di.c.3.Quicūq̄ꝫ nō ꝑcepto regenera/
tionis lauacro pro xp̄i cōfessiōe moriunṫ tm̄
eis valet ad dimittēda peccata:q̄tū si ablue C
renṫ sacro fonte baptismatis. ¶ Item bap/
tismus excellētior q̄ baptismus aque excel/
lēter potest supplere eius vicē.Sed sicut dic̄
glo.suꝑ illud Judi.6. Humiliatusq̄ꝫ ē israel.
Baptisma sāguis solū ē quod nos puriores
reddit q̄ aqua baptismi.ergo excellēter vicē
baptismi supplere potest.

¶ Rñdeo q baptism⁹ sanguis in paruul' vi/
cem supplet baptismi q̄tū ad pncipalē bap/
tismi effectū: q̄ est peccati remissio per grām
dei.q̄tū autē ad illuꝫ effectū q̄ est sacramen
tum ꝛ res.s.caracterē:nō supplet vicē baptis
mi ip̄m caracterē impmēdo.qꝛ in sic baptiza D
to loco caracteris in vita eterna est aureola
martyrij. Rō aūt quare supplet vicē ei⁹ quā/
tum ad pncipalē effectū:ꝛ nō q̄tum ad aliū
est:qꝛ vterq̄ꝫ baptism⁹ efficaciā habꝫ a meri/
to passiōis xp̄i:cui per martyriū magis ɔfor/
maṫ homo realiter q̄ ꝑ baptismū aque: quā/
uis in signo sit ecōuerso.loquēdo de signo si
gnificāte ex īstitutiōe:q̄propter oībus pensa/
tis melior est baptism⁹ sanguis q̄ aque. Vñ
gl.vbi ꝓus dicit:q baptisma aque acceptum
valde pauci imaculati vsq̄ꝫ ad exitū vite cu/
stodiūt. hoc vero q̄ baptizat⁹ est vltra pecca/ E
re nō pōt.ꝛ paꝝ post.per illud baptisma pec/
cata ꝓterita purgantur. per istud etiā futura
perimuntur.

¶ Ad pmū in oppositū dicunt q̄dā q nullo
mō per effusionē sanguinis nec ꝑ viā aliā de
lege cōmuni pōt puer in vtero mr̄is a pecca
to purgari:qꝛ adhuc nō hꝫ plene esse distin/
ctum a cā sui morbi. Alijs autē videṫ h̄ solo
nō valere duplici de cā. Vna est:qꝛ ēt cū nat⁹
est:est aīa ɔiuncta cāe ꝓxime sui morbi.s. car
ni īfecte. ¶ Alia est:qꝛ īfectio carnis est ex se/
mine pr̄is nō mr̄is:qđ ꝓbāt per hoc q si adā
nō peccasset postq̄ iam eua peccauerat ꝓles F
ei⁹ peccatū origiale nō ɔtrixisset. Ideo eis pie
ꝛ rōnabiliter videṫ dōm ad ar^m. q q̄uis pu/
er in vtero mr̄is baptismo aque baptizari nō
possit:qꝛ ibi ip̄m sensibile sacr̄m suscipe non
pōt:ꝛ qꝛ ibi ecclesie militāti ignot⁹ est: tamē
qꝛ ad ip̄m effusio sanguinis pertingere pōt.ꝛ
deo notus est q̄ pncipalr̄ baptizat ꝑ effusio/
nem sanguis illatā ꝓ fide:ab originali pecca
to purgari pōt.vñ auctoritas Aug.itelligen/
da est de renasci per susceptiōeꝫ baptismi aq̄.
¶ Ad 2^m dōm q martyriū in paruulis sup/
plet vicē baptismi nō ex vi meriti ꝓprij:sed ex
vi meriti xp̄i.cuius efficacia adest susceptiōi
martyrij.ꝛ ita martyrium paruuluꝫ iustificat

tanq̃ sacramentũ quantũ ad sacramẽti reali tatẽ. quãuis nõ sit ex istitutiõe significatiuus. sicut sacrm ,ppꝛie dictũ. ¶ Ad 3m dicendũ ꝙ illa cõtinẽtia: de qua ibi loqtur sapiẽs est cõ tinẽtia ab omni illicito icludens iustificatio nem. vnde illa est effectus baptismi.

Articulus. III.

Onsequẽter querit̃ d 3o pncipali.

¶ Et circa hoc queruntur tria. Primo vtrũ effectus baptismi sit deletio omnis culpe. Scdo vtꝝ remissio toti⁹ pe ne pctõ debite. Tertio vtꝝ effectus baptismi eq̃lis sit in quolibꝫ suscipiẽte. Qõ. I.

Primo ostẽdo ꝙ effect⁹ baptismi nõ est deletio oĩs culpe: q2 adultus acce dẽs ad baptismũ: aut penitet de suo peccato: aut nõ penitet. Si pmo mõ nõ delet̃ ei⁹ pec catũ per baptismũ: sed per penitẽtiã. Si scdo mõ nõ deletur ei⁹ pctm̃: q2 fict⁹ accedit. ergo in suscipiẽte baptismũ nõ delet̃ peccatũ ex vi baptismi. ¶ Itẽ de ɔse. di. 4. Oĩs q̃ iã. Et sũptũ est ab Aug. li⁰. de penitẽtia nõ multũ lõ ge post pncipiũ. τ recitat magr̃ in lr̃a hui⁹ di. c. 1. Oĩs q̃ iã volũtatis sue arbiter cõstitutus est cũ accedit ad sacrm fideliũ nisi peniteat eũ veteris vite nouã ichoare nõ põt. Sed oĩs vere penitẽs iustus est. ergo in suscipiẽte bap tismũ mõ debito nullũ pctm̃ põt deleri per baptismũ: q2 in tali suscipiẽte nullũ pctm̃ est. ¶ Itẽ q̃diu aĩa cãe pcti qõ in ea est: est ɔiũ cta: ab illo per baptismũ purgari non põt. q2 manẽte cã remanet effect⁹. fm ꝙ dicit Auic. 6⁰. metaphy. sue. c. 2. ꝫ caro coꝛrupta cã ẽ oꝛi gialis pcti. ğ hõ ab illo p bapm purgari n̄ pt. ¶ Cõtra. Aug. in enchi. c. 26. τ ex̃. de ɔsecra. dis. 4. A paruulo. τ recitat magr̃ in lr̃a hui⁹ di. c. 1. vult expꝛesse ꝙ bap⁹ deleat oẽm penã. ¶ Rñdeo ꝙ in mõ debito suscipiẽte baptis mũ effect⁹ baptismi est remissio oĩs culpe. sic eni agẽs nãle formã sibi ɔ̃riã coꝛrũpit in mã: τ disponẽs ad eã relinq̃t nãlẽ aptitudineꝫ in mã ad formã similẽ forme iã coꝛrupte. τ dedu cit de eadẽ mã formã sibi similẽ τ dispositio nes ad eã reddẽtes mãm min⁹ aptã vel min⁹ facilẽ ad hoc vt trãsmutet̃ ad formã similem coꝛrupte. sic aliquo mõ p quãdã similitudinẽ agit de⁹ in aĩa suscipiẽtis baptismũ. ipso bap tismo: sicut istr̃ali agẽte mediante. coꝛrumpit eni formã sibi ɔ̃riã. s. pctm̃ moꝛtale tã oꝛigina le q̃ actuale si sunt in suscipiente baptismũ: τ pctm̃ veniale iquantũ est dispõ ad moꝛtale: ni si suscipiẽs baptismũ sit in actuali ,ppósito ve niali peccãdi: vel in veniali pctõ iã cõmisso ɔsistẽdi. relinq̃t tamẽ in subiecto aliquã icli nationẽ ad peccãdũ. τ in illo subiecto impꝛi mit formã sibi similẽ. s. grãm τ dispõnem ad eã. s. caracterẽ per que iclinatio ad peccandũ diminuit̃: nõ tñ destruit̃ totalr̃ de lege cõi. ¶ Ad pm in oppom dõ. ꝙ pnia põt cõsiderari tripl'r. vno⁰ p iterioꝛi ɔtritiõe foꝛmata gratia. alio⁰ p sacro penitẽtie. tertio mõ p displicen tia pcti cõmissi sine ,ppósito cõmittẽdi: q̃uis adhuc ifoꝛmi. pmo τ scdo mõ loquẽdo de pe nitẽtia nõ pꝛeexigit̃ vt necessaria ad susceptio nẽ effect⁹ bapmi: ꝫ sufficit ꝙ accedẽs ad bap tismũ sit penitẽs pnia tertio mõ dicta. τ ẽ ne cessariũ ad plenariã susceptiõem effect⁹ bap tismi: si ille q̃ est baptizat⁹ est adultus: planuꝫ est eni ꝙ in paruulo nõ requirit̃ pnia: nec foꝛ mata nec ifoꝛmis. Dõm ergo ꝙ accedens ad baptismũ penitẽtes penitẽtia ifoꝛmi nõ acce dit fictus. τ ꝙ sua penitẽtia: foꝛmata ẽ p susce ptiõem baptismi. ¶ Ad 2m dõm ꝙ ,pcedit de pnia se extẽdẽte ad ifoꝛmẽ pniam. ¶ Ad 3m dicendũ ꝙ in pctõ oꝛiginali duo sũt. s. concu piscẽtia que est mãlis in oꝛiginali pctõ. Et ca rentia oꝛiginalis iustitie debite hri. que ẽ foꝛ malr̃ oꝛiginale pctm̃: vt videri põt ex his que dicta sunt li⁰. 2⁰. Cõcupiscẽtia τ carẽtia oꝛigi nalis iustitie in anima sunt ex coꝛruptiõe car nis: q2 per eã anima iclinat̃ ad cõcupiscẽdum aduersus spũ⁹ τ ipedit̃ in anima susceptio iu stitie oꝛiginalis: debitũ aũt habẽdi iustitiam originalẽ nõ est ex carne: τ hoc remittit̃ per virtutẽ baptismi. ad quod seq̃tur ꝙ carentia oꝛiginalis iustitie que erat peccatũ añ baptis mũ nõ est post baptismũ: quãuis aũt nõ tol lat cõcupiscẽtiã ipediẽte carnis coꝛruptione remanẽte: tñ eã ita diminuit vt nõ dominetur anime. Questio. II.

Secundo querit̃ vtrũ effect⁹ baptismi sit remissio toti⁹ pene pctõ debi te. Et videt̃ ꝙ nõ. Anselm⁹ pmo li. Cur de⁹ ho mo. c. 12. Si pctm̃ nõ punit̃ ioꝛdinatũ dimitti tur. sed de⁹ nihil relinq̃t ioꝛdinatũ. ğ de⁹ nllm pctm̃ dimittit ipunitũ: qõ nõ cẽt veꝝ si p bap tismũ remitteret̃ omnis pena peccato debita. ¶ Itẽ de cõsecr. di. 4. Per baptismũ. τ sum ptũ est ab Aug. li⁰. pmo de baptismo paruu loꝝ ,ppe finẽ. Nõ illud pꝛestat̃ adult̃ in bap tismo: nisi foꝛte miraculo dei vt lex peccati re pugnãs legi mẽtis penitus extinguat̃. τ non sit. Sed illa repugnãtia legi mẽtis pena est peccati. q2 in statu inocẽtie nõ erat. ergo per baptismũ nõ tollit̃ oĩs pena peccato debita. ¶ Itẽ Aug. 13. de trin. c. 10. Omnia seculi h⁹

B mala: dolores: laboresq; hominum veniūt de peccato. ⁊ maxime de peccato originalis me riti. Sed iste pene nō tolluntur per baptismum: vt docet experiētia. ergo per baptismū nō re mittitur oīs pena pctō debita. ¶ Itē baptizati ante xpi passiōem adhuc erat ianua paradisi clausa: sed illa clausio erat pena pcti. ergo p baptismū nō remittitur illa pena: sed p passionem. ¶ Itē iudeis veniētib⁹ ad bap^m īdicēda est pnia ac abstinētia. 4. dier. vt hr̄ de ꝯsecr. dis. 4^a. Ne quod absit.

¶ Cōtra. de cōsecr. di. 4. Per bap^m. In baptismo ꝗcqd ab hoīe dcm̄ scm̄ ⁊ cogitatū ē to tū abolet: ⁊ q̄si scm̄ nō habet: sed nō hr̄et q̄si non scm̄ si puniret. ergo p baptismū oīs pena

C pctō debita remittit. ¶ Itē fm glo. sup illud psal. Quoꝝ tecta sunt pctā. In bap° ita sūt te cta pctā: q̄ de⁹ nō vult ea punire: quod nō eēt veꝝ nisi p baptismū remitteret oīs pena pctis debita. ¶ Itē siīs snīa hr̄ de ꝯsecr. di. 4^a. Si ne pnīa. ⁊ idē hr̄ in glo. Ambro. sup illud ad Ro. 2°. Sine penitentia.

¶ Rūdeo q̄ q̄uis xps p meritū passiōis sue oībus ianuā paradisi aperuerit plenarie q̄tū ad sufficiētiā: quod nullus ali⁹ hō facere po tuisset. tamē p baptismū inq̄tū est istrm diuine misericordie: quo prio hō efficit pticeps meri ti passionis xpi ⁊ mēbꝝ ecclesie: cui⁹ caput est

D xps: ⁊ quo tāq̄ spāli signo ꝯformat baptiza tus xpi passiōi in imersiōe. ⁊ ei⁹ resurrectioni in eleuatiōe de aq̄: aperit baptizato plenarie ianua paradisi q̄tū ad efficaciā. Vn̄ sz aucto ritatē Bede quā supi⁹ adduxit Magr̄. di. p^a. c. 5. Inter alias dr̄ias iter circūcisiōem ⁊ bap tismū vna ē. q̄ tpe circūcisiōis circūcisi ianuā regni celestis nōdū itrare poterāt. ⁊ mō ho mines hoc pn̄t p bap^m. sic aūt baptizato ia nuā paradisi aperire ē remouere oē illud qd̄ aiam baptizati separatā a corpore pōt ab in gressu paradisi ꝓhibere simpl'r vel ad tēpus.

E Que aūt aiam separatā simpliciter ꝓhibēt ab igressu paradisi duo sūt. s. mortale pctm̄ tam originale q̄z actuale. ⁊ obligatio ad penā eter nā. Que aūt ꝓhibēt ad tps duo sūt. s. peccatū veniale. ⁊ obligatio ad penā tpalē. Illa enim supna Ierusalē libera est ab oī seruitute cul pe ⁊ pene: dicēte apostolo ad Gal. 4. Illa q̄ sursum est Ierusalē libera ē. ergo p bap^m nō tm̄ delet in baptizato oīs culpa: sz etiā sibi re mittit oīs obligatio ad penā eternam: siue sit debita originali pctō: siue actuali. ⁊ oīs pena tpalis debita actuali pctō: q̄ si illā nō exple ret baptizat⁹ in vita ista teneret eā explere p equalentiā in alia. ⁊ ita p illā posset ei⁹ aīa se parata ꝓhiberi ad tēpus ab igressu vite eter ne. nō tm̄ p bap^m remittit oīs pena tpalis pro originali pctō debita: q̄ cū illa terminet cuz hac vita. nō pōt p illā aīa baptizati a corpore separata ꝓhiberi ab igressu paradisi nec sim pliciter nec ad tps. ⁊ pterea pena pdicta ē bap tizato dū viuit occasio: vt postea felici⁹ ingre diat vitā eternā: q̄ sic dic Aug. 13. de tri. c. 16. Prosunt ista mala q̄ fideles pie ꝑferūt: vel ad emūdāda pcā exercēdā ꝓbādāq; iustitiā: vel ad demōstrādā hui⁹ vite miseriam: vt illa vbi erit btitudo vā atq; ppetua: ⁊ desideretur ardēti⁹: ⁊ istantius inquiratur. F

G ¶ Ad p^m in opp^m dd. q̄ xps p passionē suaz sufficiēter exoluit penā peccatis q̄ remittunt in bap°. Unde in ꝑsona xpi pōt exponi illud verbū psal. Que nō rapui tūc exoluebā. Vn̄ Isa. 53. Vulnerat⁹ est pp iniq̄tates nr̄as. ⁊ .j. Dn̄s posuit in eo iniquitates oīum nr̄m. i. pe nas debitas in iniq̄tatib⁹ nr̄is: ⁊ q̄ p baptis mū hō pmo efficit xpi mēbꝝ: idō p bap^m ē par ticeps toti⁹ efficacie passiōis xpi. ¶ Ad scdm dd. q̄ illa pena minuit per baptismū. rō āt q̄ nō totalit tollit in corpe qōnis dcā ē. ¶ Ad 3^m pz solutio ex dictis in qōne. ¶ Ad q̄rtuz dd. q̄ bap⁹ mō apit celi ianuā baptizato q̄tū ad efficaciā: q̄uis hoc nō posset facere an̄ pas sionē: q̄ pticularis remotio clausiōis pdicte q̄tū ad efficaciā depēdet ex vli remotōe illi⁹ clausiōis q̄tū ad sufficiētiā q̄ p xpi passionē facta est. ¶ Ad 5^m dd. q̄ illa pnīa nō idicit iu deis pp sacri iefficaciā: sz pp ei⁹ reuerentiā ⁊ iudeoꝝ recipiētiū bap^m ꝓbationē. vn̄ eis non idicebat post susceptiōem baptismi: sz ante. ⁊ quāuis sic obseruaret quodā. tm̄ mō nō oz h⁹ obseruari fm q̄ vr̄ dicere glo. ibidē: qd̄ itelli go vbi nō est ꝯsuetudo ꝯria. Qō. iii. H

Tertio querit vtruz effect⁹ baptismi equa lis sit in quolibz suscipiēte. Et vi A det q̄ sic. magis depēdet effect⁹ baptismi a cō ferēte q̄ a suscipiēte: sed effect⁹ bapmi nullo mō sunt iequales ꝓpter ieq̄litate ꝯferētiū vt iferi⁹ ondet. ergo nec pp ieq̄litatē suscipiētiū sūt eq̄les in oib⁹. ¶ Itē effect⁹ bapmi ē baptiza tū restituere pfecte in inocētia: sed pfecta ino cētia ē eq̄lis ī oib⁹ in q̄bus ē. ergo effect⁹ bapmi ē eq̄lis in quolibet suscipiēte. ¶ Itē xps eq̄ B liter ꝓ oib⁹ passus est: q̄ vt hr̄ act. 10. Nō est ꝑsonaꝝ acceptor de⁹. sed vt hitū ē supi⁹. effi cacia baptismi ē a vtute passiōis xpi. ergo effcūs bapmi in oib⁹ suscipiētib⁹ eū eq̄lis est.

¶ Cōtra. Dam. li. 4. c. 1. Pctōꝝ remissio oī bus silr p bapma dat. gra āt spūs. s. fm ꝓpor tionē fidei ⁊ pparatiōis: sed nō oēs suscipien

tes baptismū sūt eq̄liť ꝑparati.ḡ nō oēs reci/
piūt equaliť grām p bapm. ℂ Itē debilitatio
C fomitis est effect⁹ bapmi: sed fomes nō eq̄liť
debilitat⁹ est in oib⁹ baptizatis: vt experiētia
docet.ḡ effect⁹ bapmi nō ē eq̄lis in oibus.
ℂ Rn̄deo ꝙ p bapm remoueť malū culpe.ꝛ
malū pene.ꝛ ꝯferť bonū grē.ꝛ sic q̄ntū ad pm
effcūs bapmi eq̄lis ē in oib⁹ puulis. q2 nō est
mai⁹ pctm̄ originale in vno q̄ in alio.vt 2°.li.
ostēsum est: nec magis ad penā obligať vn⁹ q̄
ali⁹.ꝛ ēt q̄ntū ad 2m.de lege.n.cōi oēs in bap
tismo eq̄lē graз recipiūt: q2 in ipsis nulla pre
cedēs dispō reqriť: sed ꝓ dispōne est in eis fi/
des ecclie.Cū ḡ oēs puulos q̄ baptizāť eq̄liť
recipiat fides ecclesie ꝛ meritū passiōis xpi: a
D quo efficaciaз hз bap⁹: seq̄ť ꝙ oēs paruuli in
bap° equalē grām recipiūt de.l.cōi. ꝛ eq̄lem
fomitis rep̄ssionē.q2 illa ē p caracterē ꝛ graз.
si aūt loq̄mur de adultis iter se vel p ꝯpatio/
nē ad puulos: sic dico ꝙ nō in oib⁹ ē eq̄lis ef/
fect⁹ bapmi.nec q̄ntū ad remotionē mali: nec
q̄ntū ad collatiōem boni.in puulis.n.delet so
lū originale ꝛ penā eis debitā.in adultis aūt
delet origiale ꝛ actuale.ꝛ remittit obligatio/
nē pene debite tā origiali q̄з actuali. In vno
ēt adulto plura delet pctā q̄ in alio.q2 plura
inuenit: q2 etiā adulti nō equaliť ad susceptio
nē grē se disposuit: ꝛ ab eadē v̄tute est effect⁹
E maior in mā magis disposita.iō nō oēs adul
ti in bap° eq̄lē grām recipiunt: ꝛ ex ꝯnti nec
eq̄lis fomitis rep̄ssionez: ꝛ q2 vnicuiq3 magis
ꝓdest fides ꝛ dispō ꝓpria q̄ aliena.iō ceteris
paribus maiorem gratiam recipiūt adulti in
baptismo q̄з paruuli.
ℂ Ad pm in oppm dō.ꝙ maior nō est vera d̄
ꝯferente ministerialiť.tota.n.v̄tus bapmi est
a deo q̄ p̄ncipaliť baptizat: q̄ q̄ntu3 ē ex parte
sua eq̄liť opať effcm̄ bapmi in oib⁹ baptizatis
q̄ntū est de.l.cōi.ad maioritatē aūt vel mino/
ritatē effect⁹ ꝯfert dispō suscipiētis maior vł
F minor. ℂ Ad 2m dō.ꝙ inocētia dicit carētiaз
mali culpe.ꝛ ista eq̄lis ē in oib⁹ baptizať q̄/
tū ad terminū ad quē: nō tn̄ q̄ntū ad terminū
a quo: q2 a plurib⁹ malis liberať p bapm vn⁹
q̄ alius: q plura mala iuenit in vno q̄ in alio
ℂ Ad tertiū pз solutio ex iā dictis in q̄one.
ℂ Argum p̄mū. ad partē aliā bn̄ concludit.
ℂ Ad 2m dō.ꝙ q̄uis p bapm rep̄ssio fomiť n̄
sit eq̄lis in adultis.tn̄ in paruulis eq̄lis ē q̄ntū
est ex pte grē: q2 equalē graз recipiūt.nec est
itelligēdū q̄n postea veniētes ad etatē adul/
taз ꝛ in eq̄li grā remanētes ieq̄liť cōcupiscē/
re possint: sed hoc ē rōne ꝯplexiōis.q̄uis eni
flegmatico ꝛ sanguieo deť eq̄lis grā cōcupi/
scentiam reprimēs: tamen magis vigebit cō
cupiscentia in sanguineo q̄ in flegmatico ce
teris paribus. Articulus. iiii.

Onsequēter querēdū ē de 4.° p̄n/
cipali. ℂ Et circa hoc queriť
de trib⁹ casibus.

Primus est. Inueniť in
fantulus expo
sit⁹: ꝛ a q̄ vł a q̄b⁹ sit exposit⁹
penit⁹ ignorať: nec cū eo signū inueniť seu testi
moniū ꝙ baptizat⁹ sit. Queriť vtr̄ talis bap
tizādus sit absolute vel sub cōditiōe. ℂ Rn̄/
deo ꝙ talis baptizādus est.de cōsecra.di. 4a.
Paruulos.ꝛ.ſ.Si nulla.qō recitat etiā ma/
gister in lra.di.6.c.3.ꝛ q2 nō est certū eū non
esse baptizatū.ideo ꝓpter reuerētiam sacri.ꝛ B
ad vitādū p̄iudiciū irregularitatis: quā icur/
reret paruulus si bis absolute baptizareť. iō
baptizādus ē sub cōditione.extra.de bap°.ꝛ
ei⁹ effec.c.2°.vbi diciť.De q̄b⁹ dubiuз est: an si
baptizati fuerint baptizenť his v̄bis p̄missis.
Si baptizat⁹ es nō te baptizo: sed si nōdū bap
tizat⁹ es.ego baptizo te in noie patris ꝛ filij ꝛ
spiritussancti.amen.

Secundus casus ē. Aliq̄s existēs super
pōtē nō potēs hr̄e aquā ad A
baptizādū puerū quē timet cito moriturū.mō
q̄ro si itēdēs ꝓuidere saluti pueri ꝓiciat eū i
aquā itentiōe baptizādi.ꝛ ꝓferēs v̄ba: in q̄b⁹
ꝯsistit forma.ꝛ postea puer aliq̄ casu euadat
vtr̄ debeat rebaptizari vł sit baptizat⁹. ꝛ pos/
set videri aliq̄b⁹ ꝙ sic. q2 fuit debita forma ꝛ
d̄bita mā: ꝛ debita itentio.Et ego credo ꝙ ta
lis baptizat⁹ nō eēt: q2 ꝓpa mā bapmi ē ablu
tio in aq̄.q̄ aūt aq̄ abluiť p̄mo aq̄ coopiť in to
to vel in pte. ꝛ postea discooperiť.vn̄ pp bap
tismū p̄mū rep̄sentat xpi sepulturā.ꝛ pp 2mre
surrectiōem.quāuis āt puer in casu p̄dicto p
actū illi⁹ q̄ ipm ꝓiecit in aquā imergať. non B
tn̄ ē act⁹ ordinat⁹ ex sui nā ad hoc vt puer ab
luať: sed ad hoc vt submergať. ꝛ iō si aliq̄ ca/
su p alios vel p illū eūdē ꝓiciētē se in aquā
post puer̄ ad liberādū euз puer extrahať de aq̄
nō pp hoc eēt baptizat⁹: q2 illa imersio q̄ntū
fuit ex sui nā non ordinabať ad eleuationem
pueri de aq̄: sed ad submersionem.

Tertius casus ē. Aliq̄s existēs sup pute/
um: ad cui⁹ aquā nō pōt attinge
re manu: nec vas hз cū quo possit haurire: sз A
habet calatū ꝛ chordā.modo quero si p chor
dam dimittat puerū in calato in aquā. ꝛ ex/
hat baptizare itēdēs.ꝛ v̄ba in q̄b⁹ ꝯsistit for/
ma bapmi exprimēs: vtr̄ puer sit baptizatus.

B ¶ Rñdeo. q̄ sic. dūmodo calatus sit talis q̄ aqua subintrauerit ad abluēdū corpus pueri qz q̄ baptizās tāgat illū quē baptizat imedia te vel aliqs alius nō est de essentia baptismi. ⁊ in pdicto casu est imersio ⁊ eleuatio de aq̄: ⁊ est imersio talis q̄ ex sui nā nō ordinatur ad pueri submersiōem: sz ad ei⁹ de aq̄ eleuatio nē: qd pz per hoc: qz ille qui eūz dimisit semp tenet eū cū chorda ad eleuādūz. si tñ occurre ret pdicta necessitas deberēt pāni dimitti in aq̄. ⁊ postea extractis deberet aq̄ exprimi sup corpus pueri sub forma verborūz debita: ⁊ cū itentiōe baptizandi.

Circa lrām. Nō spūsanctū. per grām gra tuz faciētē. Nisi peniteat eū veteris

A vite ⁊c. hic accipit pnīa large. s. put se exten dit ad cōtritionē iformē: que ab aliqb⁹ vocat attritio. Nō habēs verā cordis cōtritionem. Hic accipit ħa ɔtritio extēso noīe vt pus. Ut iduat eū xp̄z sctitas bapñi. i. vt sctitas bapñi ipz baptizatū iduat xp̄z. Redire dimissa pctā Nō ē itelligēdū q̄ nūq̄ pctm̄ dimissū idē ibi numero redeat. qūo aūt redire dicat expone tur in tractatu de pnīa. Sed nō sniam. s. qua dixerat sine baptismate i necessitate posse ali quē saluari. Non satis idoneū posui illius la tronis exēplū. Nota q̄ ille latro ⁊ si nō fuerit martyr q̄tū ad cām. fuit tñ q̄tū ad volūtatē.

B Quē regeneratur⁹ erā amisi: nec tñ in h⁹ pec cauit Ambr. qz nō distulit eū baptizare p ne gligentiā: sed qz cōsuetudo ecclesie tunc hoc reqrebat vt diu cathecumini seruarētur. ⁊ so lebāt expectari solēnitates ad baptizādū. vñ de ɔsecr. di. 4. De cathecumis ⁊c. Venerabi lis. dr̄ q̄ in solēnitate paschali ⁊ pēthecoste cathecumini baptizent: nisi aliter faciēdū sit ppter vrgentē necessitatē. melior tñ est ɔsue tudo stati baptizare ppter tres rōnes. s. pro pter periculū mortis: ⁊ pp ifestatiōes demo nū. q̄ pñt min⁹ in baptizatis q̄ nō baptizatis ceteris parib⁹. Et qz q̄diu hō paruulus ē: cer

C tum est in ipso nō posse eē aliqd quod impe diat baptismi effectū. Et est baptismus in aq̄: in sanguine ⁊ in penitētia. Querit qs sit me lior omnibus pensatis. Respōdeo q̄ isti bap tismi iter se se habent sicut excedētes ⁊ exces si. In imprimēdo enim caracterē baptismus aque alios duos excedit: quia caracterē non imprimūt. ⁊ in hoc q̄ per ipsum pluribus po test subueniri. Subuenit. n. adultis ⁊ paruul: ⁊ tpe ɔsecutiōis ⁊ pacis. Baptism⁹ autē san guinis alios duos excedit in hoc q̄ non pōt inqnari sordib⁹ secūdis. Vñ Dam. li. 4. c. pri mo. dicit: q̄ valde venerādus est inq̄tū scōis vltra nō inqnat sordib⁹. ⁊ statim in vitā itro ducit eternā. Baptismus aūt penitētie aliis

D duobus iferior est in hoc q̄ nō semp totā pe nā remittit. imo raro hoc accidit. p quemlibz aūt aliorū remittit tota pena. tñ in hoc alios duos excellit q̄ in hūte vsuz li. ar. nullus alio rum sine illo ad salutē pdest. Ob⁹ aūt pen satis si distinguat iterior deuotio ɔ ipsam cor poris passionē vel ablutionē in adultis: pla nū est q̄ ipsa pnīa: in qua cōprehēdo deuotio nem. qz sine ista nō psunt alia ad salutē. ⁊ ipa sine aliquo aliorūz in casu necessitatis pdest: melior ē. Si aūt ipsa cōparet ad alia duo p ut sunt in paruulis in qb⁹ nulla reqrit pnīa:

E tūc dico q̄ pnīa pōt esse ita exilis in adulto: q̄uis sufficiēs: q̄ nō recipit totā grām: sicut paruus in baptismo aque vel sanguinis. Si aūt cōsideret penitētia in suo sūmo. tūc credo simplr̄ q̄ adultus p baptismū pnie qñ nō po test hēe nec baptismū aq̄ nec sanguinis: maio rē recipit grām q̄z paruuli p baptismū aque vel sanguis. Et qz ille baptismus simplr̄ ē me lior in quo plus dat de grā. ideo ɔcedo q̄ ite rior deuotio cōsiderata in suo sūmo melior ē q̄ baptism⁹ aque vel sanguis ħm q̄ distiguit

F ɔ eā. ⁊ post ipsum baptism⁹ sanguinis ē melior. Si autē baptism⁹ sanguinis ⁊ aque cōsiderē tur vt icludētes iteriorē deuotionē. tūc qlibz eo⁊ est melior q̄ iterior deuotio tñ ⁊ baptis mus sanguis baptismo aque. Queris qd sit mai⁹: fides an aqua: nō dubito qn respōdeat fides. si ergo quod minus est sanctificare pōt nōne qd mai⁹ est. i. fides. hoc confirmat quod dcm̄ est de preeminētia baptismi cōtritionis sup baptismū aque. Ex illo tpe. i. postq̄ fuit i stitutū ⁊ pmulgatū: quod ibi fuit pdictū cum dicit Saluator: nisi qs renat⁹ ⁊c. Baptismi tota sacramēta implent: nō tamē q̄tū ad im pressionē caracteris. Suā potētiā sacramētis

G nō alligauit. s. sic itelligēdo q̄ per aliā viam pōt sanctificare q̄z per sacramēta. Nō posse p desse. s. manēte fictione. Eterno supplicio pu niēdos. hic appellat eternū suppliciū nō pe nam sensus: sed carentiā visiōis dei. Fidelium cōsortio nō separātur cū orat ecclesia p fide lib⁹ defunctis. qd nō est sic itelligendū vt idi geāt q̄ pro eis oret: sed qz orōnes que p exi stētib⁹ in purgatorio sunt suffragia: p illis sūt gratiarum actiōes. Non propter virtutem. i. actum virtutis. Sed fidei sacramentū. i. pro pter susceptionem baptismi et impressionem caracteris. Quidam putant gratiam ope rantem ⁊ cooperantem ⁊c. Hec opinio sim pliciter vera est.

¶ Qr baptism⁹ aque sanctus est a bono ꝛ a malo dat⁹ bono vł malo. Di. V.

Post hec sciendū est sacr̄m bap̄mi a bonis ꝛ a malꝰ ministris dari: sicut a bōis ꝛ a malis sumit̄: nec melioꝛ ē bap⁹ q̄ p melioꝛē dat̄: nec min⁹ bon⁹ q̄ p min⁹ bonū dat̄: nec malus q̄ p malū dat̄: nec mai⁹ mun⁹ dat̄ in baptismo dato a bono: nec min⁹ i bap̄mo dato a malo: ſ; eq̄le: qꝛ nō ē mun⁹ hōis: sed dei: qđ totū subdit; ꝺclarat̄ testimonijs. Aug. ait. Baptism⁹ talꝰ est q̄lis ē ille i cuius ptāte dat̄: nō qualꝰ ē ille p cui⁹ misteriū dat̄. Itē. Prorsus fieri p̄t: vt aliq̄ verū hēant bap̄ma: ꝛ nō hēant verā fidē. Itē. Si iter bonos mistros cum sit ali⁹ alio melioꝛ: nō ē melioꝛ bap⁹ q̄ p meliorē dat̄: nllꝰo mō malus ē q̄ ēt p malū dat̄ qꝛ idē bap⁹ dat̄: ꝛ iō p mistros dispares dei mun⁹ ē eq̄le: qꝛ nō illoꝝ: ſ; ei⁹ ē. Idē. cū baptizat malus: illō qđ datū ē: vnū ē: nō ipar: pp ipares mistros: ſ; par ꝛ eq̄le pp h⁹. Hic ē q̄ baptizat. Itē. Ego dico ꝛ nos dicim⁹ oēs qꝛ iustos oꝫ eē: p q̄s baptiçat̄: iustos opꝫ eē tāti iudicis mistros. Sint mistri iusti si volūt. Si āt noluerit eē iusti q̄ sedēt i cathedra moysi: securū me sac̄ magr̄ me⁹. s. xp̄s: de q̄ sp̄ussanct⁹ dic̄. Hic ē q̄ baptiçat. Itē. Quos baptiçauit iudas xp̄s baptiçauit. Si q̄s ergo baptiçauit ebꝛiosus: homicida: adult̄: si xp̄i erat bap⁹. xp̄s baptiçauit. Nō tieo adulteꝝ: nec ebꝛiosuꝫ: nec homicidā: qꝛ colūbā attēdo: p quā mihi dr̄. Hic est q̄ baptizat. Itē homicida ꝺdit bap̄m xp̄i: qđ sacr̄m tā scm̄ ē: vt nec homicida ministrāte polluat̄. Itē si i heresi q̄cūq; vł scismate q̄sq; in noīe p̄ris ꝛ fi. ꝛ. s. s. baptismi sacr̄ꝫ accepit: itegꝝ sacr̄ꝫ accepit: ſ; saltē q̄ vt⁹ ē sacr̄i nō hēbit si extra ecclesiā catholicā ipm sacr̄m hūerit. Debet ergo ad eccłiā redir̄: ñ vt sacr̄ꝫ baptismi iteꝝ accipiat: qđ nemo dꝫ i aliq̄ repetere: sed vt i societate catholica vitā accipiat. Bap⁹. n. extra eccłiā negt pꝛodesse. Ibi. n. cuiq; pdesse p̄ōt bap⁹: vbi p̄t pdesse eꝛyna. s. i eccłia. Itē Isidoꝛus. Roman⁹ pōtifex nō hoīem iudicat qui baptiçat: sed sp̄m dei subministrare gr̄aꝫ bap̄mi: ł; pagan⁹ sit q̄ baptiçat. In his pspicue cernis bap̄m veꝝ bōis ꝛ malis dari: ꝛ a bōis ꝛ a malꝰ: ꝛ ip̄m tñ eque sanctum esse: ꝛ mun⁹ eius equale in bonis: siue a bonis siue a malis baptiçantur.

¶ De ptāte baptismi ꝛ misterio.

Quia misteriū tm̄ habēt nō ptātē bap̄mi. Ptātē. n. sibi retinuit. Qđ nouit ioānes: cū vidit colūbā descēdētē sup xp̄m. Uñ Aug. Quid nouerat ioā. bap. dñm. Quid nō nouerat: ptātē dñici bap̄mi i nullū hoīem a dño trāsiturā: sed misteriū plane trāsituꝝ. Ptātē a dño i neminē: sed misteriū in bonos ꝛ i malos. Nō exhoꝛreat colūba ministeriū maloꝝ: respiciat ptātem dñi. Quid faciat tibi mister malus vbi bon⁹ ē dñs? Neq; q̄ plātat: neq; q̄ rigat ē aliqd: sed q̄ icremētū dat de⁹. Si supbus fuerit mister: cū diabolo cōputat̄: sed nō ꝺtamiat̄ donū xp̄i. Qđ p illū fluit puꝝ ē. Per lapideū canalē transit aq̄ ad areolas. i canali lapideo nil gñatur: sed oꝛt⁹ fruct⁹ plīmos affert. Hñt ergo nō mō boni: sed ēt mali misteriū baptiçādi: sed neutri ptātē bap̄mi. misteriuꝫ enī dedit xp̄s seruis: sed ptātē sibi retinuit: quā si vellet poterat seruis dar̄: vt seru⁹ daret bap̄m suū tāq; vice sua: ꝛ potestatē suā ꝺstituere poterat in aliq̄ vel in aliqb⁹ seruis suis: vt tanta vis eēt in bap̄mo serui q̄ta ē in bap̄mo dñi: ſ; noluit: ne seru⁹ i seruo sp̄ē poneret. Baptiçat seru⁹ vt minister: baptiçat dñs tāq;

potestatē hñs: quā si daret seruis: vt. s. ipsoꝝ eēt qđ dñi erat: tot eēnt bapmi q̄t serui: vt sic dict⁹ ē bap⁹ ioānis: sic dice- ret̄ bap⁹ Petri ꝛ Pauli. Qđ ne fieret: retinuit sibi dñs ptātē bapmi: seruis āt misteriū dedit. Si ergo seru⁹ dic̄ se bap tiçare: recte dicit: ſʒ tāq̄ꝫ minister bapti çat: ꝛ iō nō differt siue bon⁹ siue malus baptiçet. Inde ēt nemo dicit baptism⁹ me⁹: cū tñ dicat euāgeliū meū: pruden tia mea: lʒ hec sint a dño: in qb⁹ dñia est. Ali⁹. n. alio meli⁹ opat̄ in euāgeliçādo: ꝛ ali⁹ alio prudētior ē. Ali⁹ aūt alio magis minusue baptiçat⁹ siue ab iferiori siue a maiori baptiçetur dici nō potest.

¶ Que fuit ptās baptismi: quāʒ potuit xp̄s dare seruis.

Ic querit̄ q̄ sit illa ptās bapmi
b quā xp̄us sibi retinuit ꝛ potuit dare seruis. Hec ē vt plurimi volūt ptās dimittēdi pctā in bapmo: ſʒ ptās dimittēdi pctā q̄ in deo ē de⁹ ē. Iō aliꝗ dicūt hāc potestatē nō potuisse da- re alicui seruoꝝ: q2 nulli potuit dare vt eēt qđ ipse ē: vel vt hr̄et eēntiā quā ipe hʒ: cui hoc est eē qđ posse. Dicūt enim si hāc potētia alicui dare potuit potuit ei dare creaturas creare. q2 nō est hoc ma ioris potētie q̄ꝫ illud. Ad qđ dici pōt: q2 potuit eis dare potētiā dimittēdi pctā: ꝛ nō ipsam eādē: qua ipse potēs est: sed potētiā creatā: qua seru⁹ posset dimitte re pctā: nō tñ vt auctor remissionis: sed vt mister: nec tñ sine deo auctore. vt sic in misterio hʒ exteri⁹ sctificare. ita i mi nisterio hr̄et iteri⁹ mūdare: ꝛ sic illđ fa cit deo auctore: q cū eo ꝛ in eo opat̄ illđ exteri⁹: ita iteri⁹ mūdaret deo auctore q eius v̄bo velut quodā misterio vtere tur. Ita etiā posset de⁹ p aliquē creare aliq̄: nō p eū tāquā auctorē sed mistruꝫ cū q̊ ꝛ in q̊ oparet̄: sic in bonis opib⁹ nr̄is ipse opat̄ ꝛ nos: nec ipse tm̄: nec nōs tm̄: sed ipse nobiscū ꝛ i nobis: ꝛ tm̄ in illꝰ agē- dis mistri ei⁹ sum⁹ nō auctores: ita ergo potuit dare seruo ptātē dimittēdi pctā in bapmo. i. vt in mūdatiōe iteriori ser uus cū dño oparet̄: ñ seru⁹ sine dño: nec dñs sine seruo: sed dñs cū seruo ꝛ in ser uo: sic in exteriori misterio dñs opat̄ cū seruo ꝛ i seruo. Uñ ꝛ dñs dr̄ sctificare ꝛ seruus: sed dominus iuisibili gr̄a: seru⁹ visibili sacr̄o: Uñ Aug. sup leuiticum. Dñs ait. Ego dñs q sctifico. Et de moy se ēt dictū est: ꝛ sanctificabis euꝫ. Sed moyses sctificat visibilib⁹ sacr̄is p mi- nisteriū: dominus aūt iuisibili gr̄a p spi ritū: vbi est totus fructus visibiliū sacra mētoꝝ. Sine hac sanctificatione visibi lia sacr̄a nil ꝓsūt. Si qs hoc meli⁹ apire poterit: non inuideo.

¶ Supi⁹ determiauit magr̄ de bap° q̄tū ad ipꝫ sacr̄m ẜm se. ꝛ inq̄tū ad suscipiētes. hic deter miat de ipso q̄tū ad mistros. ꝛ diuidit̄ in par tes tres. ▽ p° ondit q baptꝰ eq̄ sanct⁹ ē dat⁹ a malo sic̄ a bono. ▽ 2° reddit rōnēꝫ. ibi. Quia ministeriū tm̄. ▽ 3° q̄rit q̄ sit illa ptās quā xp̄s dare potuit mistris in baptizādo. ꝛ in mistran do. ꝛ noluit. ibi. Hic querit̄. Articulus. 1.

Irca hanc di. q̄rēdū ē pn cipalr̄ de q̄tu or. ▽ p° de ptāte baptizandi. ▽ 2° de q̄dā effcū illi⁹ ptātis q̄ ē caracteris ipressio. ▽ 3° de collatiōe bapmi a malo mi- nistro. ▽ 4° de collatiōe bap tismi a bono. ¶ Circa pᵐ q̄runt̄. 4. ▽ p° q̄rit̄ vtꝝ xp̄s inq̄tū hō possit pctā remittere i bap° ▽ 2° vtꝝ xp̄s mistris sacroꝝ ꝯtulerit ptātē co operādi ad emundationē. ▽ 3° q̄ est illa ptās baptizādi quā xp̄s dare potuit mistris: ſʒ no- luit. ▽ 4° vtrū xp̄s ꝯferre potuit ptātē crean- di alicui creature. Questio. 1.

Primo ondo q xp̄s inq̄tuꝫ hō pōt pctā remittere in bap°. Math. 9. dicit A Saluator. vt aūt sciatis q2 fili⁹ hois ptātē hʒ dimittēdi pctā ꝛc̄. ¶ Itē Jo. p°. Sup quē vi- deris spm̄ descendētē ꝛ manētē sup eū: hic est q̄ baptizat in spū. s. sed. s. s. descēdit sup xp̄ꝫ in- q̄tū hō ē. ꝛ baptizare in spū. s. ē remittere pec cata. ǵ xp̄s in bap° pōt pctā dimittere inq̄tū

hō.¶ Itē mat⁹ ē expellere diabolū ꝙ̄ ei⁹ effe
ctū.fortior ē.n.cā ꝙ̄ effect⁹: sed pctm̄ ē effect⁹
diaboli.vn̄ Sap.2°.di. Inuidia diaboli mors
B itrauit i orbē terraꝝ.Cū g̊ xp̄s inq̄tm̄ hō ptātē
hūerit dmōes expellēdi:qd̓ pȝ.q2 discipul̓ suis
illā ꝯdit:mlto fōti⁹ iq̄tm̄ hō p̄t expelleṙ pctm̄.
¶ Cōtra.Aug.omel.83.sup Jo.v̓sus fi.loqn̄s
de creatōe iustoꝝ ⁊ iustificatiōe ipioꝝ dic̄ ꝙ si
vtraqȝ ē eq̄lis potētie:hec maioris ē mificor/
die.Sȝ xp̄s inq̄tū hō nō hȝ potētiā creādi. g̊
nec iustificādi.¶ Itē Aug.li.83.q.q.53.Soli
d̓o ꝯuēit illumiare aias:sȝ i remissiōe pctōꝝ in
bap°illumiaṫ aīa.g̊ solus d̓s p̄t pctā remitteṙ.
¶ Rn̄deo.ꝙ largissime accipiēdo nomē re/
missiōis:remissio pcti i bap° q̄drupl̓r p̄t itelli
gi eē ab aliq̊.s.effectiue:meritorie:misterial̓r.
⁊ h° vl̓ sacr̄m istituēdo: vel istitutū admistrā
C do.⁊ p̄°° a xp̄o inq̄tū ē hō n̄ p̄t eē rēissio pec
catoꝝ:sȝ sic ē ab ipso inq̄tū ē de⁹.⁊ 2°° est ab
eo inq̄tū ē hō:q2 inq̄tū ē hō pp suā passionē
meruit vt i bap°remitt.iṫ pctā.⁊ 3°°ēt ē ab eo
inq̄tū ē hō. q2 inq̄tū est hō misterial̓r sacr̄m
istituit i q̊ remittūṫ pctā.Ipse.n.inq̄tū de⁹ fu
it istitutiōis p̄ncipal̓ cā. ⁊ 4°° ē remissio pctō
rū a mistris eccl̓ie:⁊ d̓ tali remissiōe dixit xp̄s
discipul̓.q̊rū remiserit͂ pctā remittunṫ eis.Jo.
20.Sed sic iprop̄e di aliq̄s remitteṙ pctm̄.
¶ Ad p̄m i oppm d̓d.ꝙ illa auc̄tas itelligiṫ de
filio⁹hois rōne diuie potētie.vt pȝ p gl.ibidē.
¶ Ad 2m d̓d.ꝙ ibi dṙ xp̄s baptizaṙ inq̄tū d̓s:
D q̄uis.s.s.sup ipm descēderit ad ondēdū i eo
plenitudinē gr̄e inq̄tū ē hō. ¶ Ad 3m d̓d. ꝙ
demōes expellebat inq̄tū de⁹. ⁊ p̄terea hūa/
na nā xp̄i magis erat capax ptātis expellēdi
demonē a corpe:q̄ pctm̄ ab aīa:q2 p̄m nō req̄
rit ifinitatē potētie:sed 2m:eo ꝙ 2m fieri n̄ p̄t:
nisi p gr̄e ifusionē q̄ nō pducit i eē nisi p crea
tiōem:nec pctm̄ in hoie est effect⁹diaboli. sed
volūtaṫ p̄prie.nō.n.ē a demone nisi suadēdo
⁊ iclinādo. ¶ Ar^a ad ptē aliā,pcedūt de re/
mittēdo pctm̄ effectiue. Qō. II.

Secundo q̄riṫ vtꝝ xp̄s mistris sacr̄oꝝ cō
tulerit ptātē coopādi ad emū
A datiōeȝ iteriorē.Et vṙ ꝙ sic.fm p̄hȝ li.1.d̓ gn̄a
tiōe.q̄ cōicāt in mā agūt ⁊ patiūṫ abiuicē. sed
oēs aie cōicāt in p̄n° poli qd̓ ē eis loco mãe.
g̊ pn̄t ageṙ ⁊ pati adiuicē.g̊ aīa mistri pōt co/
opari ad emūdatōeȝ iteriorē aie illi⁹cui sacr̄ȝ
mistrat.¶ Itē corp⁹pōt cooparī ad iteriorē
cōpis emūdatōȝ.g̊ a simi aīa ad aie emūdatōȝ.
¶ Cōtra.oē qd̓ v̓e coopaṫ ad iteriorē anime
emūdatōeȝ oȝ ꝙ tāgat eā.oȝ.n.ꝙ v̓t⁹ agēt͂ sil̓
sit cū patiēte:sȝ nll̓a suba creata sil̓ pōt eē cū
aīa:q2 vt dṙ d̓ eccl̓iasticis dogmatib⁹.c.50.Il
labi mēti illi solī poſe ē q̄ eā creauit. g̊ nulla B
creatura coopari p̄t ad aie emūdationem.
¶ Rn̄°.ꝙ aliquē posse coopari ad emunda
tionē iteriorē dupl̓r p̄t itelligi: aut ipsaȝ emū
dationē iteriorē attigēdo:aut ad eā aliq̊ mō
disponēdo.⁊ p̄°° xp̄s nō ꝯtulit ptātē mistris
sacr̄oꝝ coopādi ad emūdationē iteriorē:q2 il
la fieri n̄ p̄t nisi p gr̄am q̄ nō pducit i eē nisi p
creatōeȝ.Nll̓a āt creatura capax ē potētie p
quā posset attigeṙ actū creādi:siue p se creā/
do:siue creātē adiuuādo:sic vn⁹iuuat aliū ad
nauē trahēdū:siue istr̄ȝ creātis eēndo. v̓t⁹.n.
quā istr̄ȝ r̄cipit a p̄ncipali motōe,pportōaṫ rei
fcē ⁊ mō faciēdi.sed creatura nō ē capax v̓tut͂
q̄.pportōeṫ distātie n̄ ent͂ ad ens: cū sit ifinita. C
⁊ nll̓a creatura capax sit nisi v̓tut͂ finite.finitū
āt nō pportiōaṫ ifinito. ⁊ 2°° xp̄s ꝯtulit mini/
stris sacr̄oꝝ ptātē coopādi ad emūdatōeȝ ite
riorē:q2 ptātē hn̄t ꝯferēdi sacr̄ȝ q̊ ex istitutiōe
dīna disponiṫ suscipiēs ad sui iteriorē emūda
tionē:sic agēs nāle inq̄tū ē dei istr̄m disponē
do ⁊ organizādo corp⁹dispositiue coopaṫ ad
aie ifusiōem:q̄uis in multis sit dissimile.
¶ Ad p̄m i oppm d̓d.ꝙ maior itelligēda ē de
mā i q̄ sr̄ forme gn̄abiles ⁊ cōruptibiles p nāȝ
q̄lis n̄ ē actualitas ipsi⁹aie.¶ Ad 2m d̓d. ꝙ n̄
ē sil̓e:q2 forme corpoꝝ q̄ mūdāṫ sūt gn̄abiles
⁊ corruptibiles p nām excepta aīa itellectiua
q̄ icorruptibilis est nālit:⁊ tn̄ ē corpis hūanī
subalis forma. Qō. III.

Tertio q̄riṫ que ē illa ptās baptizādi quā A
xp̄s daṙ potuit mistris:sed noluit.
¶ Rn̄°.ꝙ ptās i baptizādo mltipl̓r distigui
ꝯsueuit.vna in posse creaṙ gr̄aȝ p quā aīa mū
daṫ. 2^a i coopādo ad ei⁹ gr̄e creatōeȝ. 3^a excel
lētie.4^a iuocatiōis.5^a istitutōis.6^a misterij ex
terioris.p̄^am ptātē nll̓i daṙ potuit. 6^am dedit.
3^am daṙ potuit:potuit.n.daṙ talē ptātē alicui
vt pl̓s d̓ gr̄a de⁹ illi ꝯferret quē baptizaret q̄
alij baptizato ab alio : sȝ hāc ptātē excellētie
daṙ noluit:ne spes salut͂ i hoie pōereṫ.4^am sil̓r
daṙ potuit.potuit.n. facere vt i noie petri vel
pauli ver⁹celebrareṫ bap⁹:sed noluit ne bap⁹
divideret. ⁊ ne credi possȝ ꝙ p v̓tutē puri hois B
iuocati suscipiēs sacr̄m iteri⁹mūdareṫ.5^am sil̓r
daṙ potuit.potuit.n.faceṙ vt aliq̄s hō suū p/
priū bapm istitueret ad ei⁹susceptōȝ:⁊ suscipi/
ens dīna v̓tute mūdareṫ: sȝ noluit: ne auc̄tas
sui bap̄mi minueret.6^am f̓ȝ magr̄ȝ daṙ potuit:
sȝ h°n̄ ē veꝝ vt pȝ ex qōe p̄cedēti.Vn̄ i h° cōiṫ
opio magr̄i n̄ teneṫ.si.n.veꝝ diceret magṙ dif
ficile eēt iprobaṙ errorē Aui.⁊ q̊rūdā alioꝝ di
cētiū ꝙ itelligē^a creata aliā creauit i v̓tute cāe
p̄^c tāq̄ istr̄ȝ ei⁹;q̄ tn̄ opio est erronea.Qō.IIII.

a **Quarto** querit̃ vtrũ xp̃s ↄferre potuit potestaté creãdi alicui creature: sȝ
qꝛ veritas hui⁹ q̃onis sufficiẽter hr̃ per illam.
vtrũ aliq̃d possit creari ab aliq̃ p̃ncipio creato: q̃ determinata est li°.2.di.1.⁊ etiã p ea que
dicta sunt in.2.q.di.p̃ntis.⁊ iõ de ista nũc supsedeo vt repetitio iutilis euitet̃. Artic. II.

Onsequẽter queritur de 2° p̃ncipali.
¶ Et circa hoc q̃rũt̃ q̃tuor.
⸿ p̃° vtrũ caracter sit aliquid
absolutũ in aĩa. ⸿ 2° vtrũ sit in
aĩe essentia. ⸿ 3° vtrũ possit deleri. ⸿ 4° vtrũ caracter p q̃õlibet sacr̃m imprimat̃. Questio. I.

Primo oñdo ꝙ caracter nõ sit aliq̃d absolutũ in aĩa. ẜm ph̃m.7. ethi. c.
A 5. In aĩa nõ sunt nisi tria: potẽtie: passiões. ⁊
⁊ hit⁹: qd̃ est itelligẽdũ de reb⁹ absolutꝭ ⁊ actibus exceptis: sȝ caracter nõ est potẽtia aĩe: qꝛ
nõ est a nã: nec est passio. qd̃ pȝ iducẽti p oẽs
passiões. nec ẽ hit⁹: qꝛ in oĩ potẽti peccare potest corrũpi hitus p ↄ̃trios act⁹. caracter ãt vt
iferi⁹ oñdet̃ idelebil̃ est. planũ est ẽt ꝙ nõ est
act⁹. g̃ nõ aliq̃d absolutũ in aĩa. ¶ Itẽ caracter nõ est necessari⁹ in aĩa ad distinguẽdũ fidelẽ ab ifideli. qꝛ sufficiẽter distiguit̃ q̃̃tũ ad
iudiciũ eccl̃ie militãtis p susceptionẽ sacr̃i exteri⁹. ⁊ q̃̃tũ ad iudiciũ eccl̃ie triũphãtis p su-
B sceptiõeȝ gr̃e iteri⁹. nec ad disponẽdũ ad gratiã: qꝛ sicut dicit Aug.14. de tri. c.8. eo ip̃o aĩa
ymago dei ẽ quo ei⁹ capax ⁊ p̃ticeps eẽ põt.
qd̃ nõ eẽt verũ nisi ex nã sua disposita esset ad
suscipiẽdũ gr̃am: sine q̃ dei particeps eẽ non
põt. Nec ad bñ opãdũ: qꝛ ad h° sufficiũt gr̃e
⁊ v̓tutes q̃ cõferunt̃ in bap°. sup̃fluũ g̃ eẽt ponere caracterẽ in aĩa si diceret q̃d absolutuȝ.
¶ Itẽ si caracter diceret q̃d absolutũ cũ non
posset eẽ nec sub̃a nec q̃̃titas: seq̃ret̃ ꝙ eẽt in
gñe q̃litatis: sȝ hoc nõ ẽ verũ: qd̃ pȝ discurrẽti
p singulas spẽs. nõ. n. ẽ in p̃ma spẽ. qꝛ non est
C dispõ cũ illa sit de facili mobil̃: ⁊ caract̃ sit indelebilis: nec hit⁹: vt p̃batũ ẽ in p̃mo ar. nec i
scd̃a spẽ: qꝛ nõ est nãlis potẽtia vel ipotentia:
nec in tertia: qꝛ nõ ifert passiõeȝ sensui: nec oritur ex aliq̃ passiõe. g̃ nõ ẽ passibilis q̃litas: nec
in q̃rta spẽ: qꝛ illa q̃litas est in q̃̃titate. caracter aũt nõ est in aliq̃ q̃̃titate. restat g̃ ꝙ non
sit aliq̃d absolutũ. ¶ Itẽ sic v̓r se hꝛe ↄsecratio eccl̃ie ad eã. ita ↄsecratio hoĩs ad ip̃m. sed
p ↄsecratiõem eccl̃ie nõ cãtur in ea nisi q̃dam
relatio ad cultũ diuinũ. g̃ sil̃r p ↄsecrationem
hoĩs in susceptiõe sacr̃i nõ cãtur in eo nisi q̃dã relatio ad dei cultum.

¶ Contra. Dam̃. li. 4. c.1. dicit ꝙ p bap^m fit D
nobis regnãtio ⁊ sigillũ. p sigillũ itelligẽs caracterẽ: sed sigillũ est aliq̃d absolutũ. g̃ caracter in aĩa ẽ aliq̃d absolutũ. ¶ Itẽ Dio. c.2.
eccl̃. hierar. vltra mediũ dicit ꝙ aduenieẽti ad
bap^m donat̃ a sũmo sacerdote sacrũ signaculũ: sed p hoc nõ v̓z posse itelligere nisi caracterem. Sed sacrũ signaculũ nõ põt esse nisi q̃d
absolutũ: qꝛ sacrare relatiõis act⁹ eẽ nõ põt.
dꝛ aũt sacr̃m a sacrando. g̃ caract̃ est aliq̃d in
aĩa absolutũ. ¶ Itẽ ẜm ph̃m.5. phy. in ad aliq̃d nõ est mot⁹ neq̃ mutatio. g̃ p bap^m nõ potest in aĩa cãri relatio ad fidei cultũ: nisi me- E
diãte aliq̃ absoluto sup qd̃ fundat̃: sȝ illud nõ
possum⁹ ponere gr̃am: qꝛ q̃̃uis illa corrũpat̃
p pctm̃: tñ bap⁹ remanet ordinat⁹ ad fidei cultũ. Restat ergo ꝙ illud absolutum super qd̃
fundat̃ ordinatio illa sit caracter.

¶ Ad istã q̃onẽ dicũt q̃dã ꝙ caracter nõ est
aliq̃d absolutũ in aĩa: sȝ sola rel̃o ordinis ad
aliquã sacrã passiõem vel actionẽ. ¶ Sȝ contra hoc arguit̃ sic ẜm cõeȝ doctorũ theologie
opionẽ. ⁊ ẜm qd̃ ex s̃nia Dio. põt trahi: caracter significat: dispõit: distiguit: assimulat. Significat enĩ gr̃am gratũ faciẽtẽ. ⁊ etiã animã
disponit ad ei⁹ susceptiõem. Vñ a doctorib⁹ F
dꝛ sacr̃m ablutionis iterioris q̃ ẽ p gr̃am: per
respcm̃ ablutiõis exterioris. Distinguit etiã
illũ q̃ sacr̃m bap̃ni recipit ab illo q̃ non recipit. Assimulat etiã aĩam deo q̃ ip̃m imprimit:
Tũ qꝛ p ip̃ȝ ẽ in aĩa q̃dã p̃ticipatio diuĩe potestatis alia ab illa q̃ ẽ p nãm: ⁊ ab illa q̃ est p
gr̃am gratũ faciẽtẽ: Tũ qꝛ caracter ẽ q̃dã similitudo gr̃e: q̃ gr̃a aĩam deo assimilat inq̃̃tũ est sue ymagis forma. nõ v̓r autẽ cõueniẽs
ponere ꝙ soli relatiõi ista ↄueniãt sicut alicui
rei absolute cũ relatiõe. qꝛ relatio que iportatur per signũ. ⁊ relatio q̃ est in dispõne ad illd̃ G
ad qd̃ disponit: ⁊ relatio q̃ est iter distinctos:
⁊ rel̃o siĩtudinis fundate eẽ videt̃ sup aliq̃d
absolutũ. ¶ Preterea cũ p susceptiõem cuiuslibet sacr̃i causet̃ in aĩa suscipiẽtis aliq̃ relatio ad aliquã sacrã passiõem vel actiõeȝ. in
susceptiõe cuiuslibȝ sacr̃i imp̃met̃ caracter qd̃
falsum ẽ: qꝛ in susceptiõe sacrorũ aliorũ a sacro
bap̃ni ⁊ ↄfirmatiõis ⁊ ordis nõ imp̃mit̃ caracter. v̓r g̃ ꝙ nõ sit ponẽdũ ꝙ caracter in aĩa
solã iportet rel̃onẽ. Et q̃̃uis p̃dicte rões forte nõ multũ cogerẽt illũ q̃ vellet defender̃ supradictã opionẽ. ↄ̃ quã sunt. ⁊ cõi opiniõi cõ- H
traire: tñ qꝛ p̃dicte rões p̃babiles sr̃. Et dam̃.
⁊ Dio. earũ ↄclusio cõcordare v̓r: vt pȝ in eorũ
auctatib⁹ allegatis in opponẽdo ad p̃tem secũdã. ⁊ ẽt cõi opioni doctorũ in theologia. iõ

I cõcedo φ caracter nõ iportat solã relõnẽ:sed aliqd absolutũ.sup qd fundant relones q̃ im portant p signũ dispositiuũ.distinctiuũ. ⁊ assi milatiuũ:s3 qd sit illud in spãli nõ itendo hic õndere:nisi loquẽdo de caractere baptismali tñ.de quo dico φ ẽ qdã q̃litas spũalis in aia distinctiua illi⁹ q̃ suscepit fidei sacrm ab illo q̃ sacrm fidei nõ suscepit. Nõ dico hñtis hitu3 fidei a nõ hñte.q2 in hñdo hitũ fidei pñt ꝯue nire hñs baptismalẽ caracterẽ ⁊ nõ hñs. bap tizat⁹ eni bap° flamis h3 hitũ fidei.nõ tñ cara cterẽ baptismalẽ:si ñ potuit hře bapᵐ aq̃. Est etiã significatiua gr̃e tãq̃ silitudo ei⁹. Vñ q̃ uis sit res sacri exterioris.ẽ tñ sacrm gr̃e. Est
k etiã ad gr̃am gratũ facientẽ dispositiua. q̃uis eni aia ex nã sua sit apta nata recipe gratia3: tñ ex hoc nõ seq̃tur φ sit ad h⁹ disposita dispo sitiõe q̃ sit ydonea vt sibi gr̃a ifundat. maxie ꝑpter sui vniõem ad ifectã carnẽ. Multi eni sũt ad aliqd suscipiẽdũ apti nati.⁊ etiã poten tes:q̃ tñ ad hoc nõ sũt ydonei. Per caracte/ rẽ aũt est aia idonee disposita ad gr̃e suscep/ tiõem. nisi aliqd repugnãs gr̃e obsistat. Vñ ⁊ ꝑus ordie nãe ifundit in bap° q̃ gr̃a:suppo sito φ educat in eẽ p creatiõem. ⁊ si ducit de
L potẽtia anime p aliquã vim sacris collatã sic instris a deo tãq̃ a ꝑncipali agẽte: adhuc p⁹ ordine nãe causat p bapᵐ q̃ gr̃a ifundatur. Per p̃dictã ẽt q̃litatẽ ẽ fomitis repssio.⁊ hõ potẽs ad suscipiẽdũ alia sacra. ita φ sine illa nullũ aliud sacrm possit suscipi. Vñ.ex.d bap tismo ⁊ ei⁹ effec. Veniẽs. Si q̃s in p̃sbyteru3 ordiat⁹ d̃phẽderit se nõ eẽ baptizatũ baptize tur.⁊ itez ordiet. Et quo ad hoc põt dici φ est q̃dã supnãlis potẽtia ad oium alioꝝ sacroꝝ susceptionem.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dd. φ illa auctoritas phi itelligit de his q̃ sunt in aia:vl eẽ pñt p ṽtutẽ nãe.caracter aũt est supnãlis potẽtia:vt visu3 est. ¶ Ad 2ᵐ dd.φ gr̃a cũ sit delebilis in via: ⁊ possit eẽ in illo q̃ bapᵐ aq̃ nõ suscepit:nõ es
M set sufficiẽs signũ distinctiuũ dedicati ad cul tũ dei p baptismi susceptiõem a nõ dedicato p illũ modũ.oñsum ẽ etiã φ nõ est ide3 posse suscipe gr̃am ⁊ eẽ idonee dispositũ ad eãde3. q̃uis etiã p gr̃am ⁊ ṽtutes possit hõ exire in opa meritoria ⁊ repmere iclinationẽ fomitis ne dominet. tñ ipsam repressionẽ cu3 adiuto rio caracteris ceteris paribus efficaci⁹ facere põt. ¶ Ad tertiũ dd.φ cũ caracter sit qdã su pernãlis potẽtia reducit ad scdam spẽm q̃li tatis:q̃ est nãlis potẽtia vel ipotẽtia aie:sicut hitus virtutũ ifusaꝝ reducũtur ad ꝑmã spẽm q̃litatis:in qua sũt ṽtutes acq̃site. Vel p̃t di ci φ sicut corruptibilia ⁊ icorruptibilia nõ st̃
N in eodẽ genere ẽm phm.10.meta.⁊ multo for tius nec in eadẽ spẽ:φ silr̃ q̃litates nãles vel acq̃site nõ sunt in eodẽ gñe cu3 ifusis. vñ põt dici φ caracter q̃uis nõ sit in aliq̃ spẽ quali/ tatis nãlis.de q̃b⁹ loq̃tur phs:tñ inq̃tũ est su pernãlis potẽtia h3 similitudinẽ cũ scda spẽ. ⁊ inq̃tũ est dispõ ad gr̃am h3 aliquã similitu dinẽ cũ ꝑma spẽ:⁊ inq̃tũ est qdã spũalis aie cõfiguratio:rõne cui⁹ est signũ distinctiuũ:h3 aliquã silitudinẽ cũ q̃rta spẽ:nec hoc reputes
O absurdũ:q2 pfectiões in iferiorib⁹ multiplica te sũt in reb⁹ supiorib⁹ p modũ excellẽtiorẽ. ⁊ magis vnite. vñ i nã sũma oẽs pfectões alia/ rum reꝝ sũt excellẽtiori mõ in ifinitũ:⁊ oẽs in ea realr̃ sũme vnũ. ¶ Ad 4ᵐ dd. φ si iter cõ/ secrationẽ eccl̃ie:⁊ ꝯsecratiõem hois ꝑ bapᵐ sit aliq̃lis similitudo q̃tũ ad ea q̃ gerũtur ex teri⁹.silitudo tñ ẽ multiplex ⁊ magna q̃tum ad ea que fiunt in aia suscipientis sacramen/ tum iterius. Questio. ii.

Secundo querit vtꝝ caracter sit in anie eẽntia. Et vi φ sic.potẽtia ẽ i/
A mediate in eẽntia aie:s3 vt visum ẽ ex p̃cedẽti q̃õne.caract bapmi est supnãlis potẽtia. g̃ est imediate in aie eẽntia. Itẽ in eodẽ est dispõ ⁊ hitus:sed gr̃a que est hitus ad que3 disponit caracter:ẽ imediate in essentia aie.g̃ ⁊ caract ¶ Cõtra.caracter ẽ qdã aie ꝯfiguratio:s3 cõ figuratio aie nõ est ẽm essentiã.sed ẽm poten tias.g̃ ẽ imediate i aliq̃ potẽtia aie:sic in sbo. ¶ Rñdeo φ caract est in aie eẽntia: sed non imediate.imo mediate potẽtia.hoc ẽ deiñ φ est in aia sub rõne q̃ potẽs ẽ. qd ideo dico. q2 potẽtia aie vltra eẽntiã aie nihil ponit nisi re
B lationẽ:vt plani⁹ oñsum ẽ li°.1.φ aũt caract ꝑmo sit in potẽtia:p3 p hoc:q2 ẽ supnãlis po tẽtia:ad qd seq̃t φ sit pfectio nãlis potẽtie:si/ cut videm⁹ φ gr̃a q̃ est qdã accñtalis ⁊ supna turalis eẽntia ẽ pfectio imediate ipsi⁹ eẽntie aie in eẽ secundo:ẽm opionẽ q̃ ponit gr̃a3 dif ferre realr̃ a caritate ẽm aliqd absolutũ. Ma gis aũt ds poni in itellectu q̃ in volũtate. q2 est q̃litas distinctiua baptizati a non baptiza
C to:⁊ significatiua gr̃e:vt est fidei forma.⁊ etiã est ad eã dispositiua ⁊ ptãs suscipiẽdi alia sa/ cramẽta sic visum est ex q̃one p̃cedẽti. Est ẽt q̃litas illuminatiua.vñ ẽm Dio.3.c.eccl̃. hie rar. Quãuis oia sacra illuminatiõem hẽant: tñ spãlit bap⁹ illumiatio dr.q̃litas aũt distin/ ctiua ꝯsecrati ad cultũ fidei a nõ ꝯsecrato:⁊ si gnificatiua gr̃e:vt ẽ fidei forma: ⁊ ad eãdem dispositiua rõnabilit poni ds in illa potentia in q̃ est fides.hec aũt ẽ itellect⁹. vt in.3. libro

ostensum est. Qualitas etiā spiritualiter illuminatiua: cū illumiatio ptineat ad cognitionē: poni dʒ in potētia cognitiua q̄ ē itellectꝰ. Qualitas etiā q̄ ē fūdamētū oīum hierarchicaꝝ opatiōuʒ ꝛ passionū in ecclīastica hierar. ronabilit̄ poni dʒ in illa potētia in q̄ ē totiꝰ spūalis edificij fūdamētū. hoc aūt ē itellectꝰ.

B In illo cui est fides q̄ totiꝰ est spūalis edificij fundamētū. ꝓbabilr̄ ḡ baptismalis caract̄ poni debet in potētia itellectiua.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ maioꝛ ꝟa est de nāli potētia. supnālis tñ ē in nāli. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ caract̄ est dispō ad grām inq̄tū p ipsam format̄ fides. ꝛ iō magis ē in potētia in q̄ fides ē ꝙ̄ in volūtate in q̄ ē grā fm̄ dicētes grāʒ realit̄ re absoluta idē eē cū charitate vel i eēntia in qua imediate ē grā ꝫ aliquos dicētes realiter fm̄ aliq̄d absolutū differre gratiaʒ a charitate. Questio. III.

A Tertio q̄rit̄ vtꝝ caract̄ possit deleri. Et vr̄ ꝙ sic. ab eodē agēte. s. deo. ꝛ in eodē subo. s. in itellectu ē character ꝛ fides: sed fides ē delebilis. ḡ a silī ꝛ caract̄. ¶ Itē gl. super illud psal. Erubescāt ꝛ reuereāt. dīc ꝙ malitie characterē scti pdicatoꝛes ꝯfūdūt igne celesti. ḡ a simili veritaꝫ fidei characterē falsi doctores ꝛ pdicatoꝛes destruere pñt doctria fallaci. ¶ Itē dispō ad grām corrūpi pōt p ea q̄ disponūt ad ꝯ̄ıūı grē: sed vt supiꝰ hītū ē character est dispō ad grām. ḡ corrūpit̄ pōt p mala opera que disponūt ad contrarium gratie. i.

B ad peccatum moꝛtale.

¶ Cōtra. sacra q̄ nō impmūt characterē iterātur: q2 effcm̄ idelebilē nō impmūt: vt pnīa: eucharistia: mrīmoniū: ꝛ extrema vnctio. illa ꝟo q̄ iprimūt characterē nō iterāt̄. s. bapꝰ: ꝯfirmatio: oꝛdo. ḡ vr̄ ꝙ iprimāt aliquē effcm̄ idelebilē: ſʒ effcūs eoꝝ q̄ est grā est delebilis. ḡ vr̄ ꝙ aliꝰ effectꝰ eoꝝ. s. character idelebilis sit. ¶ Itē fm̄ Aug. li. 2. ꝯ̄ eplam parmeniani vltra meᵐ Sacro semel suscepto nūq̄ eo q̄s carebit. sed hoc nō pōt itelligi de sacro exterioꝛi: q2 illud trāsit. ḡ oꝫ ꝙ itelligat̄ de sacro iterioꝛi q̄ ē ca-

C racter. ḡ est idelebilis.

¶ Ad istā q̄ōnē dicūt aliq̄ ꝙ impssio caracteris est per quādā aīe rōnalis sctificationē. ꝑnt scificatio dr̄ deputatio ad aliq̄d sanctū. ad hāc aūt sctificatiōem nō magis actiue opatur aīa sctificāda q̄̄ oleū vel chrisma ad sui sctificationē. nisi ꝙ hō se subijcit tali sctificatiōi p ꝯsensum: nō aūt res pdicte. q2 liꝰ. arꝰ. carēt. ꝛ iō qualitercūq̄ aīa variet̄ p ꝓpas opationes nūquam caracterē amittit sicut chrisma vel oleū nūq̄ sctificationē pdūt. q̄litercūq̄ transmutent̄: dūmō nō corrūpant̄. Sed h̄ rō suffi- B cere non videt̄. q2 ex cōsecratiōe olei chrismatis nō cāt̄ur in eis aliq̄d absolutū: sed q̄dā relatio ad determinatū vsum fūdata sup factū eē ꝯsecratiōis ex istitutiōe diuina vel ecclīastica. caract̄ aūt dicit aliq̄d absolutū in aīa: vt visum est. Jō alijs vr̄ alia rō idelebilitatis caracteris assignāda. Dicūt. n. ꝙ q2 caract̄ non dat̄ ad actū alicuiꝰ ꝟtutis vel scie: nō hʒ ꝯ̄ıuʒ aliq̄d vitiū vel ignoꝛātiā. ꝛ iō p aliquē actū itellectꝰ seu volūtatis corrūpi nō pōt. Sʒ hec opīo adhuc plene nō satisfacit. cū. n. supradictū sit ꝙ disponit ad grām vt est fidei foꝛma: ꝛ ex ꝯ̄nti disponit ad ꝟtutis actū. Jō pōt aliomō ꝛ planiꝰ assignari ratio idelebilitatis sue. E nlla. n. q̄litas simplr̄ corrūpit̄ nisi p corruptionē subti vel dispōnis quā ꝓsupponit in subto vel p actionē sui ꝯ̄ıij: vel q2 agēs nō cōtinuat eā in eē. caracter āt q̄litas simplex ē: cuiꝰ imediatū subm ē itellectꝰ q̄ icorruptibilis ē: ꝛ nullā in ipo itellectu ꝓsupponit dispōnē corruptibilē. dᵉs ēt q̄ ipm ipressit ipm nō vult dstruere: ſʒ ad eiꝰ pmanētiā adest ꝓsto iflūetia dei: sine q̄ nulla creatura pōt in eē manere. Nulla etiā actio cuiuscūq̄ potētie aīe ꝯ̄ıiat eidē: q2 ex nā sua nō determiat potētiā aliquā ad aliquē determinatū actū vel passiōem: sed ex oꝛdinatiōe diuia: q̄uis. n. significare grāʒ vt est F fidei foꝛma: ꝛ distinguere dedicatū ad cultū dei a nō dedicato ꝯueniat ei ex nā sua aptitudinalit̄: tñ ꝙ actu sit determinatꝰ ad talē actū significādi ꝛ distinguēdi: hoc nō ē ex sua nā: sed ex oꝛdiatiōe diuina: sicut q̄uis sensibilis ablutio ex nā sua h̄eat aptitudinē ad repsentādū iterioꝛē ablutionē: ꝛ ad distiguēdū interius ablutū a nō abluto: tñ ꝙ actu sit determiata ad sic significādū ꝛ distiguēdū. hoc sibi cōuenit ex istitutiōe diuia. sic pʒ p Hu. pᵒ li. de sacra. p. 9. c. 2. Disponere ēt ad grām: vt ē fidei foꝛma: ꝛ repmere fomitē: ꝛ reddere hominez potētē ad suscipiēdū alia sacra nō sibi ꝯueniunt ex nā sua: ſʒ ex oꝛdinatiōe diuina. oꝛdinauit eni deᵉ vt hoi cuiꝰ itellectꝰ hoc signaculo G signatꝰ ē: grām ꝯferat diuina misericoꝛdia: nisi in sic signato sit aliq̄d incōpossibile grē: q̄d ꝯcupiscētiaʒ in eo repmat: ꝛ q̄d suscipe possit alia sacra: sicut si rex oꝛdiasset ꝙ q̄cūq̄ iuenirent̄ signatꝰ aliquo determinato signo ab ipso dato: ei aliq̄d munꝰ ꝯferret. ꝛ aduersarios eiꝰ repmeret: ꝛ ipm potētē iudicaret ad suscipiēdū nobilia officia regni. illō signū diceret̄ dispositio ad illud munꝰ. ꝛ ptās repmēdi inimicos suos ꝛ suscipiēdi pdicta officia.

¶ Ex dictis pʒ solo ad pᵐ in oppᵐ. fides cui

H ex nã sua determiat itellectũ ad actum: cuius actus 9ri⁹ pōt eẽ in potẽtia itellectiua. ¶ Ad 2m dõ. q p caracterẽ malitie q̃ apoc. 13. dr caracter bestie: itelligit pctm̃ mortale cui 9riat gra. caracteri aũt bapmali nihil pōt eẽ 9riũ in aia: qr a diabolo nihil potest in aia ipmi: nec p actiões ipsi⁹ aie pōt in se cãri aliq̃d 9riũ caracteri: vt in qõne oñsum ẽ. de⁹ etiã nõ vult aiam suo signo signatã signo opposito consignare. ¶ Ad 3m cũ dr q dispõ ad grãm corrũpi pōt p ea q̃ disponũt ad gre 9riũ rc. dico q nõ est verũ de eo qd nõ disposuit ad grãm:
I nisi ex diuia ordiatiõe. cuiusmodi dispõ est caracter. vt in qõne oñsum ẽ. Pōt ẽt dici q aliquid ex nã sua disponit ad aliquã formã determinatã: nec tñ corruptibile ẽ p formã 9riã illi forme: nec p dispões ad eã. diaphaneitas. n. est dispõ in aere ad lumis susceptiões. nec corrũpit p tenebrã: nec p dispões ad tenebras: q̃tũcunq5 eni5 sit aer nubilosus: manet in eo nãlis aptitudo ad lumis susceptiões: q̃ remotis ipedimẽtis r lumiari pñte stati ornat lumine. vñ nõ mirũ si talẽ dispõnẽ supnãlẽ respectu gre pōt deus itellectui iprimere: hec autẽ dispositio est caracter. Qõ. iiii.

A Quarto q̃rit vtrũ caract p qõlibet sacrm̃ iprimat. Et vr q sic. sm sentẽtiam Dio. 2. c. eccl'. hierar. Caract tradit baptizato a diuia beatitudine: sed oia sacra ordinãt ad diuinã beatitudinẽ. g vr q diuia beatitudo q̃ rõne iprimit caracterẽ baptizato eadẽ rõne iprimat in cuiuslibet sacri susceptiõe. ¶ Itẽ in q̃libet sacro ẽ aliq̃d qd est sacrm̃ r non res. r aliq̃d qd ẽ res r nõ sacrm̃: r aliq̃d qd ẽ res r sacrm̃: sed illud qd est res r sacrm̃ est caract. sicut p3 in bapo: qr caracter ẽ res ablutiõis exterioris: r est sacrm̃ gre p quã ẽ ablutio interior. g qõlibet sacrm̃ caracterẽ iprimit: vt vr.
B ¶ Itẽ p qõlibet sacrm̃ deo 9figuramur. r ab ifidelib⁹ distiguimur: sed distinctio r cõfiguratio fiũt p caracterẽ: qr vt visũ est. caracter ẽ signũ distinctiuũ r cõfiguratiuũ. g qõlibet sacramentum imprimit caracterẽ.

¶ Cõtra. xp̃s fuit baptizatus: vt hr Mat. 3. r est sacerdos. iuxta illud psal. Tu es sacerdos in eternũ: sed ipse nõ dr caracterẽ hr̃e. g bap⁹ nec ordo iprimũt caracterẽ. ¶ Itẽ sacra q̃ imprimũt caracterẽ nõ iterant: qr caract idelebilis est. Sed aliqua sacramẽta sunt iterabilia. ergo nõ oia imprimunt caracterem.

¶ Rñdeo q nõ p quodlib3 sacrm̃ iprimitur caracter. nec etiã p act⁹ virtutũ. caracter eni3 est signũ spũale idelebile distinctiuũ r spũalis potestas idelebilis deputata ad aliqd sacramentũ: r hec cõmunia sunt cuilibet caracteri. Quia signũ: iõ ordinauit deus q nõ cõferretur nisi in aliquo sensibili signo. r iõ non cõfertur in actibus virtutũ. Quia spũale ideo noluit deus q cõferret in sacramẽtis carnalibus. i. sacris veteris testamẽti. Quia idelebile: ideo noluit deus q cõferret in sacramẽtis iterabilibus vt dicũt q̃dã. Sed hec rõ nõ est 9ueniẽs. nõ. n. qr sacrm̃ ẽ iterabile: iõ non iprimit caracterẽ: sed quia nõ imprimit caracterẽ ẽ iterabile: ratio ergo quare quedam sacramẽta caracterẽ imprimũt: r quedã nõ: videtur mihi accipiẽda penes diuersitate3 potestatis spũalis deputate ad aliqd sacramentu3: r penes diuersitatẽ distinctiõis. potestas
D eni spũalis ad aliquod sacramentũ deputata aut est passiua: qua. s. pōt homo esse particeps sacramẽtorũ spiritualiũ in suscipiẽdo. Aut est actiua. r hoc dupliciť. quedã ad ducendũ sacramenta spũalia in notitiã aliorũ: r maxime ifideliũ per fidei xp̃i cõstantem confessionem. Alia ad ministrandum sacramenta spiritualia credẽtib⁹. Prima ptãs dat in baptismo: per quã deputat homo ad hoc vt possit suscipere alia sacramenta. Scda datur in cõfirmatione. Tertia in ordine. r ideo sola ista tria sacramenta iprimunt caracterẽ. per alia eni3 sacramẽta est homo deputatus idelebiliter ad aliud sacramentũ spũale suscipiendũ vel confitendũ vel ministrãdum. Per primã potestatem distinguit totus exercitus militãtis ecclesie ab exercitu contrario. Per secundam distinguuntur deputati ad certamẽ spirituale cõtra fidei persecutores a cõmuni populo: sicut in exercitu ordinato ad corporale bellũ distiguunt milites a peditibus. Per tertiã distinguuntur duces ab alijs. ordinati eni ad ministrandũ sacramenta deputati sunt: vt sint aliorum duces. Et qr hec triplex distinctio sufficit in exercitu bñ ordiato. ideo ex parte qua caracter cõsideratur vt signum distinctiuum nõ fuit cõueniẽs ipsum imprimi nisi in sacramẽto baptismi r cõfirmatiõis r ordinis.

¶ Ad primũ in oppositum dicendum q caracter nõ imprimitur in susceptione sacramẽti a diuina beatitudine: quia illud sacramentum ordinet hominẽ ad diuinã beatitudine3 tm̃. sed etiam vt per susceptionem illius sacramẽti suscipiens habeat potestatem alia sacramenta veraciter suscipiendi vel cõstanter coram aduersarijs fidem confitendi vel prudenter administrãdi. ¶ Ad 2m dicẽdũ q non o3 q illud qd est res r sacrm̃ sit caracter in quolibet sacro: sed in imprimentibus caracterem

G tm̃.q̃d aũt ſit res ⁊ ſacr̃m in alijs ſacr̃is oñde
tur in tractãdo de q̃libet eoꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dõm
ꝙ nõ diſtinguimur ꝑ q̃olibʒ ſacr̃m tãq̃ exi⸗
ſtẽtes in aliq̊ ſtatu fidei ſpãli: q̃ ſtat⁹ ſũt tres:
vt oſtẽſum ẽ in corpe q̃õnis. ¶ Preterea. ꝑ
alia ſacr̃a nõ diſtinguimur diſtinctiõe ⁊ cõfi⸗
guratiõe idelebili ſm̃ quem modũ diſtingui⸗
mur ⁊ ↄfiguramur ꝑ baptiſmuʒ confirmatio
nem ⁊ ordinem.
¶ Ad p̃ᵐ ad ptẽ aliã dõ. ꝙ xp̃s nõ fuit bapti
zat⁹ niſi bap̃mo Jo. q̃ nõ iprimebat caracterẽ
Si ẽt fuiſſet baptizat⁹ bap° quem iſtituit nõ
H ſuſcepiſſet aĩa ei⁹ caracterẽ bap̃mi: q᷑ vt viſũ ẽ
caracter ẽ q̃dã ptãs ad ſuſcipiẽdũ alia ſacr̃a
q̃ xp̃m recipe nõ decebat. q᷑ fuiſſet ſupfluum.
ipſe.n. inq̃tũ hõ accepit a deo in iſtãti conce
ptiõis ſue oẽm plenitudinẽ ptãtis: cui⁹ fuit ca
pax ad fidẽ defendẽdũ: ⁊ poſtmodũ ſacr̃a iſti
tuẽdũ: ⁊ eis efficaciã meritorie dãdũ ⁊ ↄferen
dũ. ⁊ iõ nõ idiget caractere ↄfirmatõis nec or
dinis: q᷑ ſine caractere hʒ altiorẽ mõ ſacerdo
tij ptãtẽ. ¶ 2ᵐ bñ ↄcludit. Articulus. III.

Onſequẽter q̃ritur ð 3° principali ¶ Et circa h° q̃runt̃ quatuor ⁊ p̃° vtꝝ baptiſm⁹ poſſit tra⸗
di ab hoĩe malo. ⁊ 2° vtrũ ab
angelo malo in ſpẽ hoĩs ap⸗
parẽte. ⁊ 3° vtꝝ malus homo
baptizãdo mortal̃r peccet. ⁊ 4° vtꝝ illi q̃ reci
piũt ſciẽter baptiſmuʒ ab homine malo mor
taliter peccent. Queſtio. I.

Primo oſtẽdo ꝙ bap⁹ non põt tradi ab
A hoĩe malo. de ↄſecr. di. 4. Bapᵐ.
j. Ego dico. ⁊ ſumptũ ẽ ab Aug. ſup Joãnẽ.
trac. 5. q̃ſi eq̃ diſtãter iter mediũ ⁊ finẽ. ⁊ reci⸗
tat magr̃ in lr̃a h⁹ di. c. 1. Juſtos opʒ eſſe ꝑ q̊s
baptizat̃. g̊ non põt tradi bap⁹ ab hoĩe malo.
¶ Jtẽ mẽbꝝ mortuũ non põt iſtuere in alia
mẽbra. ſʒ malus hõ ẽ mẽbꝝ mortuũ. g̊ nõ põt
iſtuere in alia mẽbra: q̃ð nõ eẽt veꝝ ſi ab eo ve
rus põt tradi bap⁹. ¶ Jtẽ ſi poſſʒ bap⁹ tradi
ab hoĩe malo: tũc tm̃ recipet in bap° baptiza⸗
tus a malo: ſicut a bono: q᷑ vterq̃ recipet totã
v̓tutẽ ſacr̃i: ſʒ iuenit̃ q̃nq̃ʒ bap⁹ tradit⁹ ab ho⸗
B mine bono hñs efficaciã quã nõ hʒ traditus
ab hoĩe malo. ſicut patuit in ſcõ Sylueſtro q̃ in
baptizãdo Cõſtãtinũ nõ tm̃ eũ mũdauit inte⸗
rius. ſʒ ẽt exteri⁹ a corporali lepra. g̊ vĩ ꝙ nõ
põt tradi ver⁹ baptiſm⁹ ab hoĩe malo.
¶ Cõtra. de ↄſec. di. 4. Si iter. ⁊ recitat magi
ſter in lr̃a h⁹ di. c. 1. Nullo mõ malus ẽ baptiſ
mus q̃ ꝑ malũ dat̃. ¶ Jtẽ. e. di. Bap⁹. j. Cuʒ
baptizat. ⁊ ſumptũ ẽ ab aug. ſup Jo. trac. 6°.
lõge aũ mediũ. dr̃ ꝙ nõ dat̃ ipar bap⁹ ꝑꝑ ipa
res miniſtros. quod veruʒ non eſſet ſi nõ poſ
ſet tradi ab homine malo. G
¶ Rñ° ꝙ ab hoĩe malo ver⁹ põt tradi bap⁹.
ita ꝙ inq̃tũ ad ea q̃ ſũt eẽntialia ſacr̃o ñ plꝰ
ꝑficit dat⁹ baptizato a bono miſtro q̃ʒ a ma⸗
lo: q᷑ bap⁹ ñ hʒ ſuã efficaciã a miſtro: ſʒ a dõ.
⁊ iõ nõ oʒ ꝙ ſit format⁹ ſiĩ for^ illi q̃ ↄfert̃ bap
tizato in bap°. Uñ q̃uis miſter nõ ſit bon⁹: tm̃
baptizat⁹ bonitatẽ recipit ꝑ bapᵐ traditũ ab
eo. Uñ de ↄſe. di. p̃dicta. Bap⁹. j. Nõ timeo. H
⁊ ſumptũ eſt ab Aug. ſup Jo. trac. 5°. v̓ſus fi.
⁊ recitat magr̃ in lr̃a h⁹ di. c. 1. Nõ timeo adl̃⸗
teꝝ ebrioſũ: nõ homicidã: q᷑ colũbã attẽdo: ꝑ
quã mihi dr̃. hic eſt qui baptizat.
¶ Ad p̃ᵐ in oppᵐ dõ. ꝙ illa auctas itelligen
da ẽ de debito ↄgruitat̃: ñ necc̃itat̃. ¶ Ad 2ᵐ
dõ. ꝙ q̃tũ ad h° ſile eſt de mẽbro corpis nãli
mortuo. ⁊ de hoĩe malo. q᷑ ſicut illð mẽbꝝ non
põt in alia mẽbra iſtuere i v̓tute ſua. Sic nec
malus hõ. Sʒ miſtrãdo bapᵐ nihil iſtuit niſi
miſterial̃r: q̃ð nõ eſt iſtuere in v̓tute ſua. ðs. n. E
eſt q̃ totã v̓tutẽ ſacr̃i iſtuit. ¶ Ad 3ᵐ dõ. ꝙ q̃⸗
tũ ad ip̃m ſacr̃m tm̃ valet bap⁹ tradit⁹ a malo
ſicut a bono. Sʒ q̃tũ ad ſacr̃alia ſicut ſr̃ orões ⁊
hi⁹ p̃t plus valet̃ bap⁹ tradit⁹ a bono hoĩe q̃
a malo q̃tũ ad aliq̊s accñtales eff̃cũs: q̊s ñ re
cipit eẽntial̃ v̓t⁹ bap̃mi. ſicut ẽ curatio a lepra. ⁊
hi⁹: q̊s tm̃ effect⁹ ↄſeq̃t̃ raro. Q̃õ. II.

Secũdo q̃rit̃ vtꝝ bap⁹ poſſet tradi ab an
gelo malo in ſpẽ hoĩs apparẽte A
¶ Rñdeo ꝙ nõ: q᷑ nll̃s baptizare põt niſi ſi⸗
bi ſit a deo ptãs baptizãdi ↄceſſa. hec aũt ptãs
nõ ẽ ↄceſſa angelo malo: q᷑ nõ fuit ↄgruũ ꝑꝑ
q̃nq̃ʒ rõnes. Jlle. n. a q̊ ẽ ſacr̃oꝝ v̓tus. ſ. xp̃s: ðs
ẽ ⁊ hõ: ⁊ iõ ↄgruũ fuit vt ptãtẽ baptizãdi non
ↄcederet de lege cõi niſi hoĩb⁹: q̃ ſibi ſũt ſil̃es
in natura humana. Jn ſacr̃is etiã eſt ſenſibile
ſignũ ⁊ ſpũalis virtus. ⁊ ideo nõ fuit ↄgruum
eſſe miniſtrũ ſacr̃oꝝ niſi hoĩem: q᷑ eſt cõpoſi⸗
tus ex natura ſenſibili ⁊ ſpũali. ¶ Preterea
cũ baptiſmus ſit ſacramentũ neceſſitatis: nec B
cõfertur niſi illis qui poſſunt pertinere ad ec
cleſiã militantẽ: non fuit congruũ eius admi⸗
niſtrationem cõcedi illis quorũ cõmunis con
uerſatio nõ eſt cum hominibus ſenſibiliter co
gnita. ⁊ qui nõ pertinẽt ad eccleſiã militan⸗
tem. Et iſte tres cõgruitates ſe extendunt ad
declarandum nõ tm̃ quare non fuit congruũ
hanc poteſtatẽ angelo malo concedi: ſed etiã
nec angelo bono de lege communi. ¶ Pre⸗
terea ad baptizandum requiritur intentio fa
ciendi quod facit eccleſia. Non eſt autẽ pro⸗
babile ꝙ diabolus hoc vellet facere: cum ſit

aduersari⁹ ecclesie ⁊ inimicus nostre salutis. ¶ Preterea. cõgruū nõ est ministrum sacramēti esse illū: qui nullā ꝯuentionē h; cū xpo: a quo virtutē habēt sacra. Sed angelus malus nullā ꝯuentionē h; cum xpo. Unde gl. super 2ᵃ. ad Cor. 6. Que est cõuentio christi ad belial. Belial iterpretat apostata: cū quo xps nõ ꝯuenit: q2 ille oia male. xps autē oia bene agit: ⁊ ideo nõ fuit cõgruū sibi ꝯcedi potestatem baptizādi de lege cõmuni: nec etiam de speciali mandato. Questio. iii.

Tertio querit vtrū malus hõ baptizando mortalr̃ peccet. Et videt ꝙ nõ: q2 hõ quātūcūq; malus teneret puerū baptizare in articulo necessitatis. Sed homo faciendo illud ad quod tenet nõ peccat mortalr̃. ergo malus hõ baptizādo nõ peccat mortalr̃. ¶ Ite; sacerdos ex officio suo tenet pueros baptizare. ergo si malus sacerdos baptizādo peccaret mortalr̃: cū sibi puer p̄sentat ad baptizandū: nõ posset vitare peccatū mortale: q2 aut renueret facere quod ex officio suo facere tenet: aut faceret quod tenet nõ facere.

¶ Cõtra. magis obligātur ad mūditiā ministri sacramētoꝝ no. l. ꝙ obligarētur ministri sacramētoꝝ ve. l. Sed illi qui in ve. l. imundi sacra tractabāt mortaliter peccabāt. Uñ Leuit. 22°. Ois hõ q̄ accesserit d̄ stirpe vestra ad ea que cõsecrata sunt: ⁊ q̄ obtulerūt filij israel domino: in quo est imūditia: peribit corā domino. ergo multo forti⁹ mali hoies baptizando mortalr̃ peccāt. ¶ Itē cõtaminare sacramentū est peccatū mortale. sed minister malus baptizādo q̄tū in se est cõtaminat sacr̃; . i. ondit vile ⁊ cõtaminatū. Uñ glo. supra illud. Leuit. 22°. Nõ cõtaminēt nomē sanctificatorū mihi. dicit. Nõ ostēdāt vile ⁊ cõtaminatū viliter tractādo. ergo malus hõ baptizando mortaliter peccat.

¶ Rñdeo. malus hõ aut baptizat cū solennitate: vt minister ecclesie cui hoc cõpetit ex officio. ⁊ sic dico ꝙ mortalr̃ peccat baptizando si peccatū suū mõtale recolit ⁊ nõ penitet. Ut enim dicit in glo. super illud Leuit. 17°. Qui accesserit mūdus ad mundā d; accedere. ⁊ de ꝯsecra. di. 4. Baptism⁹. ifra. Ego. Iustos o; cē tāti iudicis ministros si ministrare iuste voluerint. Aut baptizat sine solēnitate in articulo necessitatis: sicut aliquādo faciūt vetule: ⁊ sic nõ peccat mortalr̃.

¶ Et sic ꝓcedit p̄mū arᵐ ad partē primam. ¶ Ad 2ᵐ dd. ꝙ q̄uis sacerdos renuēdo puerum baptizare mortalr̃ peccaret. q2 p ordinationē ecclesie ad baptizādū tenet cē paratus vt ꝓbari pōt per illud quod habet. de ꝯsecr. di. 4ᵃ. Omnis p̄sbyter. tamē ex hoc nõ sequitur ꝙ nõ possit vitare peccatū mortale: quia ipse pōt de suo peccato penitere: ⁊ sic potest sine peccato baptizare. ¶ Argumēta ad partem aliā ꝓcedunt de illo qui baptizat cum solennitate vt minister ecclesie. Qõ. iiii.

Quarto querit vtrū recipiētes baptismū sciēter ab hoie malo peccēt mortaliter: Et videt ꝙ sic. de ꝯsecra. di. 4. Si qui. ifra. Quāuis. ⁊ sumptū est ab Aug. ad orosiū q. 59. Quāuis vnū sit baptismū hereticoꝝ q̄ i noie patris ⁊ filij ⁊ spūssancti baptizāt: ⁊ ecclesie catholice: tamē qui foris ecclesiā baptizātur nõ sumūt baptismū ad salutē: sed ad perniciē. ergo mortaliter peccāt. ¶ Itē q̄ cooperant peccanti mortaliter peccāt mortalr̃. S; qui sciēter suscipiūt baptismu; ab hoie malo cooperātur peccāti mortalr̃: q2 ille in baptizādo mortalr̃ peccat: quod nõ faceret si nll's ab eo baptismū susciperet. ergo sciēter suscipiēs baptismū ab hoie malo peccat mortaliter. ¶ Itē sciēter recipiēs baptismū ab illo q̄ nõ vult baptizare nisi ꝓpter preciū mortalr̃ peccat: q2 talis cõmitteret symoniā. ergo saltē in aliquo casu recipiēs baptismū ab homine malo mortaliter peccat.

¶ Cõtra. a bono domino licitū est recipe bonum donū per malū ministru;. Sed vt dicit de ꝯsecra. di. 4ᵃ. Roman⁹. romanus põtifex nõ hominē iudicat qui baptizat: sed spm̄ dei subministrare gr̃am baptismi. l; pagan⁹ sit q̄ baptizat. ergo gr̃am baptismi: licitū est recipere per ministeriū hois mali. ¶ Itē eadem di. Baptism⁹. ifra. Nõ exhorreat colūba ministeriū maloꝝ. respiciat dn̄i ptātē. q̄d tibi facit minister malus vbi bon⁹ ē dn̄s. ⁊ sūptū ē ab Aug. sup Io. tractatu. 5°. par. añ mediū.

¶ Rñdeo ꝙ cū baptism⁹ sit sacr̃m necessitatis ad salutē. in necessitatis articulo licitū est ip; a quocūq; hoie recipe quantūcūq; maloꝝ cuiuscūq; sit cõditiõis aut sexus. excepto aūt necessitatis articulo recipiēs baptismū scienter ab hoie malo p̄ciso ab ecclia simpliciť: vel ad tēpus peccat mortalr̃: q2 quantū in se est cõtemptibilē reddit s̄niam ecclesie: quod sciēter sine mortali pctō nõ potest fieri. si aūt accipiat sciēter ab hoie malo non p̄ciso ab ecclesia simpliciť vel ad tēpus nõ peccat. maxime si suscipiāt a tali q̄ sibi ex officio cõferre tenetur. Nullus enim peccat in recipiēdo quod sibi ab alio debitum est.

¶ Argumentū p̄mū ad partē p̄mā ꝓcedit d̄ malo hoie ab ecclesia preciso. ¶ Ad 2ᵐ dd;.

E q minor est falsa: qr iste petit qd sibi debitu e. Ille aut pot hoc reddere non peccado: quia pot penitere. Vn petes bapm ipm no iducit ad peccadu: sed magis ad penitendu. ¶ Ad 3m dd. q baptizadus aut e puer aut adult9. p° mo ille q offert puer ad bapm nullo mo dz pare pciu sacerdoti vt pferat bapm puulo: sed in illo casu ipsemet dz puer baptizare si presto no sit ali9 sacerdos q puer mo debito baptizare velit. qr tn aq no e sacrm: licitu eet emere aqua si sacerdos aqua sua nollet dare gratis: no tn aqua sctificata: nec oporteret: qr talis aq no e de necitate bapmi.
F Si at non pot hri aq sctificata: nec hri pot gratis. dicut qda pbabilit q in illo casu pot p illa pecunia dari ab illo q offert pueru sine vitio symonie. qr talis redimit vexatione iuris pueri cui9 i h° casu iure nae r diuino e illa aq qtu ad baptizadi vsum. r hoc pcordat pietati r roni. Si at baptizadus e adult9. r no ieniat q ipm velit baptizare sine pcio sufficiat sibi bap9 flamis. ¶ Argumeta ad parte alia pcedut de suscipiete bapm in articulo necitatis vel a sacerdote suo malo ab eccl'ia no pciso simplr: nec ad tempus.

Articulus. IIII.

Onsequeter qrit de 4° pncipali. ¶ Et circa hoc qrunt qtuor. ¶ P° vtr no hns ordine possit baptizare. ¶ 2° vtr no baptizati possint baptizar. ¶ Tertio vtr ide ho possit seipsum baptizare. ¶ 4° vtrum bonus angelus possit baptizare.

Questio. I.

A Primo oñdo q no hns ordine no possit baptizare. de psecr. di. 4. Constat baptisma solis sacerdotib9 ee traditu: eiusq misteriu. ¶ Ite qruis sacrm pnie sit sacr necessitatis: no tn pot absoluere nisi sacerdos. g a sili nec baptizare. ¶ Ite ad solos platos ptinet in eccl'iam militate itroducere: vl ab ea excludere: s p bapm itroducit baptizat9 in ecclesia militate. ergo ad solos prelatos pertinet baptizare.

¶ Cotra. vt h3 Joa. 3. Discipuli xpi baptizabant. r tn nodu acceperat claues eccl'ie. ordinati eni fuerut sacerdotes in cena: vt iferius
B ondet. ¶ Ite de psec. di. 4. Mulier. Mulier qruis docta r scta viros in couentu docere r alios baptizare no psumat nisi necitate cogete. g in casu necitat no ordinat9 pot baptizar. ¶ Rndeo q qr bap9 e sacrm necitatis ad salute: ptas pferedi ver bapm pcessa e cuilibet hoi in casu necitatis. sic in tali casu licitu est baptismu celebrare in aq non sctificata. Casu tn necitat excepto no dz baptizare nisi sacerdos. nec nisi in aq sctificata. si tn tuc no ordinatus baptizaret siue in aq sctificata siue no sanctificata ver bapm pferret: sed mortalit peccaret. ordo eni mistri r sanctificatio aq. alia ab illa qua in actu baptizadi sanctificat p inuocationem trinitatis no requiruntur de necessitate ad essentia baptismi: nec ad h° vt ille q baptizat recipiat efficacia sacramenti. C

¶ Ad pm arm dd. q illa auctas itelligit excepto casu necitatis: vt p3 p lram ibide. ¶ Ad 2m dd. q no est sile. qr sacrm pnie no e tate necessitatis sic bap9. pot. n. adult9 saluari p vtute pnie sine sacro pnie: si n possit tale inenire q sacrm pnie sibi mistrat possit r velit. D ¶ Ad tertiu dd. q maior itelligeda e de itroductioe in ecclesia ex officio. ad alios tn pot ptinere ex pmissioe in casu necitat. ¶ Argumeta ad pte alia nihil plus cocludut: nisi q no ordinatus pot baptizare sine pcto in articulo necessitatis. r hoc est veru etiam in aq sanctificata si alia hri no possit. alias non.

Qo. II.

Secudo qrit vtr n baptizati possint baptizare. Et vr q no. qr no ordinati no pnt alios ordiare. g a sili no baptizati n pnt alios baptizare. A ¶ Ite min9 est sacrm suscipe q pferre. qr min9 e pati q agere: sed no baptizati no pnt suscipe alia sacra: vt supi9 visum est. ergo nullu sacrm pnt pferre. ¶ Ite sine nali potetia nullus pot in actione nale. g a sili sine supnali potetia. nll'us pot in actione supnale: sed vt supi9 visu e: caracter baptismalis e supnalis potetia: r iustificatio p baptismu e supnalis actio. g nll'us sine caractere baptismali pot alium iustificare per baptismi administrationem. B

¶ Cotra. d psec. di. 4. Roman9. ii. A quoda Reputat baptizati a iudeo si baptizati fuerit in noie sancte trinitatis. ¶ Ite eccl'ia reputat baptizatos illos qui baptizati sut a paganis. vt h3 eo. c. an auctem pallegata.

¶ Rndeo. q siue baptizat9 ho siue no baptizat9 aliqne baptizet in for9 eccl'ie: r itedes facere qd facit eccl'ia ve baptizat. tn pueniet9 e q baptizadus bapm recipiat a baptizato q a no baptizato: nec alit pot fieri sciēter sine peccato baptizadi si adult9 e nisi articulus pbabilis necitat p estiatioe illi9 alr fieri reqrat. C

¶ Ad pm in oppm dd. q no e sile: qr sacr ordinis maioris e dignitat q bap9. nec e tante necitatis. r io ptas ordine pferedi no sic e cocessa vel pmissa qbuscuq hoib9 sic ptas coferedi bapm. ¶ Ad 2m dd. q sic no baptizati no

B possunt suscipe alia sacra.ita nõ possunt alia sacra a bap° ꝯferre.¶ Ad 3m dõ. ꝙ caracter baptismalis ẽ supnãlis potẽtia ad alia sacra suscipiẽda.Et quo ad h° est supnãlis potẽtia passiua.Et ego bñ ꝯcedo ꝙ sine illo nullũ aliud sacrm suscipi põt.tñ nõ est supnãlis potẽtia ad sacramentuz baptismi cõferẽdũ.ꝛ ideo sine illa aliquis sacramentũ baptismi cõferre potest. Questio. iii.

Tertio querit vtrũ idẽ hõ possit seipsum baptizare.Rñdeo ꝙ nõ.Uñ sicut
A di.eꝫ.de bap°.ꝛ ei° effec.Debitũ iter baptizãtẽ ꝛ baptizatũ debet eẽ discretio: sic ex vbis dñi colligit dicẽtis aplis. Ite baptizate oẽs gẽtes in noie pãis ꝛ fi.ꝛ.s.s.Uñ ibidẽ dicit ꝙ iude° q̃ seipm baptizauerat ẽ ab alio baptizãdus:vt õndat ꝙ ali° est q̃ baptizat.ꝛ ali° est q̃ baptizat.ad qõ designãdũ ipe xp̃s ñ a seipso: sꝫ a Joãne voluit baptizari.ꝛ.ꝫ.Sicẽ in carnali gñatiõe q̃ ꝑles ex viro ꝛ femia nascit.ali° ẽ q̃ carnalr gignit ꝛ q̃ carnalr gignit.sic in sacramẽtali gñatiõe q̃ soboles ex aq̃ ꝛ spũsctõ renascit.ali° debet eẽ q̃ gñat.ꝛ alius q̃ spũaliter generatur. Questio. iiii.

Quarto q̃ritur vtrꝫ bonus angelus possit baptizare.¶ Rñdeo ꝙ de.l.cõi
A nõ ꝯuenit angelo baptizãdi ptãs:sic õnsum ẽ 2a qõne articuli ꝓcedẽtis.qꝛ tñ bon° angelus nũq̃ baptizaret nisi ex spãli mãdato dñi.iõ si certũ eẽt ꝙ bon° angelus aliquẽ baptizasset ille nõ eẽt baptizãdus.Uñ basilica quã dedicauit sctũs Michael in mõte gargano nõ fuit postea ab homine dedicata.

Circa liam.Si quos baptizauit ebriosus. Nõ est hoc itelligẽdum de ebrioso actu exñte i ebrietate ligãte simplr rõis vsũ. qꝛ talis nõ posset hr̃e itẽtionẽ baptizãdi: sed
C de assueto ad ebrietatẽ:nõ tñ qñ baptizat existẽte ebrio:vel nõ hñte ebrietatẽ q̃ totalr ipediat rõnis vsuꝫ. Si in heresi quacũq̃ ꝛc̃.hoc expositũ ẽ in qõnib°.Non hoiem iudicat q̃ baptizat:subministrare.s.grãm xp̃i iteri°.Uñ seqt.Sꝫ spm̃ dei ꝛc̃.Mun°.n.eq̃le in bonis: sine a bõis siue a mal baptizarẽt.h° in qõib° ẽ expositũ.qõ p illũ fluit purꝫ ẽ.i.qõ fluit p ministerium illi°.Ne seru° in seruo spem poneret .s.tãq̃ in remuneratore.põt.n.hõ spem ponere in hoie tãq̃ in adiutore.Tot essent baptis-
D mi quot serui.s.denominatiõe ꝛ eẽt scisma in ecclesia.Jta in misterio hr̃et itus mũdare h° effectiue itelligendo falsum ẽ. Posset deus ꝑ aliquẽ cãre.hoc simplr falsuꝫ ẽ:vt õnsũ ẽ in qstiõibus.ꝛ opinio Magistri in isto passu cõmuniter non tenetur.

¶ Quib° liceat baptizare. Di. VI.

Nunc qb° liceat baptizare addam°.De hoc Jsidor° ait.Cõstat baptismũ solis sacerdotib° eẽ traditum: eiusq̃ misteriuꝫ nec ipsis dyaconis iplere ẽ licitum absq̃ ep̃o vel p̃sbytero:nisi his ꝓcul absentib° vltima lãguoris cogat necessitas.qõ ẽt laycis fidelib° pmittit ex cõcilio chartaginẽsi qnto. Jtẽ mulier q̃uis scã baptizare ñ p̃sũat:nisi necitate cogẽte.De ill vo q ab heretic baptizãt: vtrꝫ baptizãdi sint q̃ri solet.Ad qõ breuit dicim°:qꝛ qcũq̃ sit q baptizet si ꝑuat forma a xp̃o tradita verꝫ bapꝫ dat.ꝛ iõ q illũ sũit ñ dꝫ rebaptizari.vñ Beda. Siue heretic° siue scismatic° siue facinorosus qsq̃ i ꝯfessiõe scẽ trĩtatis baptizet: ñ valꝫ ille q baptizat° ẽ a bonis catholicis rbaptizari:ne ꝯfessio ꝛ trĩtat iuocatio videat ãnulari.Jtẽ Aug.Quis vnũ sit bapm̃a ꝛ hereticoꝝ.s.eoꝝ q i noie patris ꝛ fi.ꝛ.s.s.baptizãt.ꝛ eccl'ie catholice:tñ q foris eccliã baptizãt:ñ sumũt ad salutẽ bapꝫ:sꝫ ad pniciẽ hñtes formã sacri:vtutẽ ãt ei° abnegãtes. ꝛ iõ ecclia ñ eos baptiçat q i noie trĩtat baptiçati st ꝛ ipa ẽ forma sacri. Jtẽ rebaptizar heeticũ q hec sctificatõis signa pcepit: oĩno pctm̃ ẽ:catholicũ vo imanissimũ scelus ẽ.Ex his apte colligit ꝙ q ẽt ab hr̃ticis baptizati st seruato caracter xp̃i rbaptizãdi ñ st:sꝫ tñ ipõne man° recõciliãdi vt spm̃.s.accipiãt:ꝛ i signũ detestatiõis hereticoꝝ.Sũt tñ nõnlli doctoꝝ: vt cyprian° ꝛ alij qdã q dr̃e vñr ab hereticis ñ posse tradi bapm̃:ꝛ eos eẽ rebaptizãdos cũ veniũt ad ecclia q ab ill dñr baptizati.Sꝫ hoc õ ill verꝫ ẽ q extra formaꝫ eccl'ie baptizar p̃sumũt. cyprian° tñ ibi a vitate deuiasse vr̃ q ait õ heretico. quõ sctificare aquã põt cũ ipse imũdus ẽ:ꝛ apõ quẽ spũsscũs ñ ẽ:cũ dñs dicat i lege

Quecū qꝫ tetigerit immūdus īmunda erunt. quis pōt dare qd̄ ipe nō hꝫ? Hoc ex ignorātia eum dixisse augu. innuit dicens. Martyrē Cyprianū gloriosuꝫ: q apud hereticos vel scismaticos datum baptismū nolebat cognoscere: duꝫ eos nimis detestaretur: tāta eius merita vsqꝫ ad triūphū martyrij secuta sunt: vt ꝛ charitatis qua excellebat luce obūbratio illa fugaret̄: sed si qd purgādū erat passiōis falce tolleret̄. Nec nos qui baptismi veritatē ꝛ hereticoꝝ iniquitateꝫ agnoscim⁹: ideo cypriano meliores sumus: sicut nec Petro: quia gētes iudaiꝫare non cogimus.

¶ Hieronym⁹ sup epl'am ad romanos.

b Oc etiā sciendū est ꝙ lꝫ ter immergat̄ pp mysteriū trinitat]: tamē vnū bapma reputat̄. Illud etiā ignorādū nō est ꝙ in materno vtero nullus baptizari pōt etiā si mater baptizetur. Unde Jsidorus. Qui in maternis vteris sunt: baptizari nō possunt: qꝛ qui nat⁹ adhuc secundū adā nō est: secundū xp̄m nō pōt renasci: neqꝫ regeneratio in eū dici pōt in quē generatio nō pcessit. Jtē Aug. Nō pōt qsqꝫ renasci anteqꝫ nat⁹ sit. Si vo opponit̄ de Hieremia ꝛ de Joanne baptista qui ab vtero sanctificati legūtur: qd̄ etiam de Jacob qdā putāt. Dicimus si sanctificatio ibi accipit̄ iterior emūdatio in miraculis diuine potētie eē habendū. vt augu. ait ambigue sup hoc loquēs. Si vsqꝫ adeo inqt in illo puero accelerat⁹ est vsus rōnis ꝛ volūtatis: vt itra materna viscera iaꝫ posset agnoscere ꝛ credere qd̄ ī alijs paruulis expectat etas vt possint: in miraculis habēdū esse diuine potentie: nō ad humane trahēdū exēpluꝫ nature. Nā quādo voluit de⁹ etiā iumētum locutū est. Jdeo de Hieremia legitur. Priusqꝫ exires de vētre sanctificaui te. Jlla tamē sanctificatio qua efficimur templū dei nō nisi renatoꝝ est. Nisi eni qs renat⁹ fuerit ex aqua ꝛ spūsancto non pōt itrare in regnū dei. Nemo aūt renascit̄: nisi pus nascat̄. Unde illa sanctificatio pōt secundū pdestinationem accipi. Ecce videt̄ dubitāter loqꝛ: Etiā in eodē dič. Nō dictū est qꝛ credidit ifans in vtero: sed exultauit. nec Elisabet dicit. exultauit in fide: sed exultauit in vtero meo. Et potuit eē sanctificatio tāte rei a maiori cognoscēde indicium nō a puulo cognite absqꝫ assertione. De hac sanctificatiōe loqtur nō diffiniēs qualr̄ itelligenda sit illa sanctificatio: an sit signū future rei: an veritas iustificatiōis p spūm facte. Sed meli⁹ est vt dicam⁹ illos pter cōem legeꝫ in vteris iustificatos: ꝛ gratia puentos: dimissis omnibus peccatis: qd̄ etiam multis sanctoꝝ testimonijs edocetur.

¶ Si bap⁹ sit verbis corrupte platis.

q Ueri etiā solet si corrupte pferant̄ verba illa an baptism⁹ sit? De hoc zacharias bōifacio scribit. Retulerūt mihi nuncij tui ꝙ fuerit sacerdos in eadē puincia qui latinā linguā penit⁹ ignorabat: ꝛ duꝫ baptizaret nesciens latini eloquij ifringēs linguā diceret. baptizo te in noie patria ꝛ filia ꝛ spūssancta. ꝛ ppter hoc considerasti rebaptizare. Sed si ille q baptiçauit non errorē idueēs vel heresim: sed pro sola ignorātia romane locutiōis ifringendo linguā baptizās dixisset: nō possum⁹ cōsentire vt denuo baptizetur.

¶ Leo papa.

p Reterea sciendūꝫ est ꝙ illi de qbus nulla extāt indicia: inter ppinquos vel domesticos vel vicinos a qbus baptizati fuisse doceā-

tur agendum est vt renascant ne peant iij quibus qd non ostēditur gestum: ratio non sinit vt videat iteratū. Cōferendum eis videt quod collatū esse nescit: qr nō temeritas iteruenit psumptionis vbi est diligentia pietatis.

¶ De illo qui p ludo imergitur.

s Olet etiā queri de illo q iocās sicut mim⁹: cōmemoratiōe tm̄ trinitatis imergitur. vtrū baptizatus sit? Hoc autē Augu. nō diffinit ita iquiēs. Si totū ludicre et mimice: et iocularitet ageret: vtrum approbādus esset baptismus qui sic daret: diuinū iudiciū per alicuius reuelationis miraculum oratiōe implorandum esse cēserē. Uidetur tamē sapiētibus nō fuisse baptisma: vt cū aliqui in balneum vel in flumē mergūtur in noīe trinitatis: nō ē tamen baptismus: qr non itentiōe baptizandi illud gerit. Nā in hoc et in alijs sacramētis sicut forma est seruanda: ita et itentio illud celebrandi est habēda. Illud etiā nō te moueat qp quidā nō ea fide paruulos ad baptismū ferūt: vt per spūm ad vitā regenerentur eternā: sed eos putāt hoc remedio tēporalē accipere sanitatē. nō. n. ppterea illi nō regenerant: qr nec ab illis hac itentiōe offerūt

¶ Leo papa.

a Gnoscendū est etiā in baptizandis electis duo tēpora esse seruāda. i. pascha et pētecosten. vt in sabbato pasce vel pētecostes baptismi sacramētū celebretur. Qui vero necessitate mortis vel periculi vrgent oī tēpore debēt baptizari.

¶ De responsiōe patrinorum.

p Orro cūcti ad baptismū veniētes fidē suā profiteri debent et exponere quid petendū venerint ad ecclesiā. Unde etiā a baptizādo queritur: quid venisti ad ecclesiā petere? Qui si adultus est p se respōdet fidē. i. sacramētū fidei et doctrinā. Ita etiā per singula iterrogatus respōdet se credere in patrē et filiū et spūm sanctū. Si aūt paruulus ē nō valēs credere vl' loqui: alius pro eo respondet. Unde Isidorus. Paruuli alio psitente baptizantur qui adhuc loqui vl' credere nesciūt: sicut etiā pro egris: mutis vl' surdis ali⁹ psitetur dū baptizātur. sic et de penitentibus agendū est. Si vero p eo q rn̄dere potest ali⁹ respōdeat: nō itidē valet sicut dcm̄ est. Etatē habet: p se loquat. Si vero querit ex quo sensu p paruulo dicat credo: et fidē peto. Dicimus de sacramēto fidei id esse itelligēdū: quod respōdetur petere cū defertur ad ecclesiam: et hr̄e cū baptizatur: vt sit sensus cū dicitur fidē peto. i. sacr̄ fidei presto sum recipere: credo. i. sacr̄m fidei suscipio: qd est: hic paruulus presto ē sacramentū fidei accipere. Un̄ Aug. Nihil ē aliud credere q̄ fidē habere: et iō cū rn̄detur credere paruulus qui fidei nōdū effectū habet: respōdet fidē hr̄e ppter fidei sacr̄m: et duertere se ad deū ppter cōuersiōis sacr̄m. Sed adhuc q̄ritur ex quo sensu p puulo respondeat credo in deū p̄rem: et in iesum xp̄m: et in spiritū sanctū. Nūqd de sacro fidei an de fide mētis ibi agit. Si de sacro cur noīatim distinguūtur psone? Si vo de fidei affectu quō verū est: cū ea puulus careat: rn̄detur? An illud factur⁹ paruulus spōdet cū creuerit: sicut et oīb⁹ pōpis diaboli spōdetur abrenūciare: qd si nō seruauerit fact⁹ adultus tenebit ipse vl' sponsor. Sane etiā dici pōt ibi spondeti pro paruulo: qp ad maiorē etatē si venerit: et pōpis diaboli renūciabit: et sanā fidē tenebit: cui⁹ tūc sacr̄m recipit. Hac autē

spõsione paruulus: pro quo fit: tenebit: non sponsor: si tamē: vt cautio impleat: quantū in se est operā dederit: qr exigitur a patrino vt sit diligēs circa eū pro quo spopōdit sollicitudo. De hoc Aug. Certissimaz emisistis cautionē qua renūciare pōpis dyaboli spopondistis.

¶ De cathecismo τ exorcismo.

Illa autē iterrogatio τ respon
i sio fidei fit in cathecumino cui additur exorcismus. Ante baptismū enī fit cathecismus: post cathecismum seqtur exorcismus: vt ab eo q iaz fide istructus est aduersaria virtus pellatur. Exorcismus de greco dicit in latinum adiuratio Cathecismus istructio. Cathetizare.n. est istruere: vt de symbolo ac rudimētis fidei. Exorcizare ē adiurare: vt exi ab eo spūs imunde. Symbolū est signū vel collatio. Signū: quia eo fideles ab ifidelibus discernūt. Collatio: quia ibi totius fidei sufficiētia τ itegritas ē collata. Cathecismus τ exorcismus neophitoꝝ sūt: magisqꝫ sacramētalia ꝙ̄ sacramēta dici debēt. Neophitus nouici⁹ iterpretatur vel rudis: τ dicitur neophitus nup ad fidē conuersus: vel in disciplina religiose cōuersatiōis rudis. Hec ergo pcedūt baptismū: non ꝙ sine istis nō possit esse baptismus verus: sed vt baptizādus d fide istruatur: τ sciat cui debitor fiat deinceps: τ vt dyaboli potestas in eo minuatur. Unde Rabanus. Ante baptismū cathetizādi deberet in homine puenire officium: vt si dei cathecumin⁹ accipiat rudimentuz: τ sciat cui debitor fuit deiceps. Itē Augu. Paruuli exufflātur τ exorcizant vt ab eis pellatur potestas diaboli: ne iaz cōtendat eos subuertere: ne baptismuz cōsequātur. Non ergo ab īfantib⁹ creatura dei exufflatur vel exorcizatur. sed dyabolus vt recedat ab homine.

¶ Supi⁹ determiauit magr de baptismo ꝙ̄tum ad ipm sacrm fm se: τ qꝫtū ad suscipientes: τ ꝙ̄tū ad ministros. τ hic determinat de ipso ꝙ̄tū ad baptizādi vsum fm ritū solēnem ecclesie. ¶ Et diuidit in partes. 4. ▻ Prio determinat de eis que reqrūtur ex parte mistri. ▻ 2° de eis que reqrūtur ex parte suscipiētis. ibi. Hoc etiā sciendū est. ▻ 3° de illis q̄ reqrūtur ex parte sacramēti. ibi. Queri ēt. ▻ 4° de eis que reqrunt ex parte sacraliū. ibi. Porro cūctis. ¶ Et ista vltima in duas. ▻ Prio determinat de iterrogatione τ rūsione patrinorum. ▻ 2° de cathecismo τ exorcismo baptizādorum. ibi. Illa aūt iterrogatio. Arti. i.

Circa hanc dis. querendū est pncipalit de. 6. ▻ Prio de his que reqruntur ex parte baptizantis. ▻ 2° de his q̄ reqrūtur ex parte baptizādi. ▻ 3° de coactione nō baptizatoꝝ ad baptismum. ▻ 4° de ritu baptismi. ▻ Quinto de ritu cathecismi. ▻ 6° de ritu exorcismi. ¶ Circa pmū querunt tria. ▻ Primo vtrū in baptizāte reqratur fides ad hoc vt possit verū baptismū cōferre. ▻ Secūdo vtꝝ itentio. ▻ Tertio vtrū itentio pure in habitu sufficiat. Qō. i.

Primo ostēdo ꝙ in baptizāte requiritur fides ad hoc vt verū possit cōferre baptismū. Aug. sup Io. omel. 8. τ habet. i. q. i. Detrahe. Accedit vbū ad elm τ fit sacrz. τ paucis iterpositis seqtur: nō qr dicit: sed qr credit. ergo reqrit fides in baptizāte. ¶ Itez magis depēdet eē rei τ ei⁹ vtus a cā efficiēte ꝙ̄ a subo: sed ad hoc vt recipiat vt⁹ bapmi requirit fides in baptizādo. ergo multo fortius in baptizāte. ¶ Itē in baptizādo pncipalior est baptizās ꝙ̄ paruulū offerēs. sed in offerēte requirit fides: quia pro paruulo rūdet. Credo. ergo multo fortius in baptizāte. A

¶ Cōtra. de cōsecr. di. 4. Roman⁹. ī. A quodā. dicit Nicola⁹ papa de baptizatis a quodā iudeo: ꝙ si in noie sancte trinitatis baptizati sunt: rebaptizari nō debēt. B

¶ Rūdeo ꝙ fides nō reqrit in baptizāte ad hoc vt veruz cōferat baptismū: nec ad hoc vt ille qui baptizat recipiat baptismi effectū: etiā illuz q̄ est res τ nō sacrm. h° est iustificationē: qr sicut dicit di. pdicta. Baptismus. τ sūptū ē ab Aug°. tractatu. 5. sup Io. fere eque distanter inter principiū τ mediū. Baptism⁹ talis est qualis est ille in cuius potestate datur: nō qualis est ille p cui⁹ ministeriū datur. Et quia

C baptismus a quocūqꝫ ministretur in ptāte xpi
datur. ideo baptism⁹ ab ifideli administratus
verus baptism⁹ est. seruatis alijs que ad bap
tismū requirūtur. ꝛ nisi sit ipedimētū in illo q̄
baptizat plene hꝫ in eo suū effectum.
¶ Ad p^m in opp^m dō. ꝙ hoc verbū. creditur.
ibi nō refert ad baptizantē: sed ad ecclesiā mi
litantē. al's dixisset: nō qꝛ dixit: sed qꝛ credidit
¶ Ad 2^m dōm ꝙ maior nō ē v̄a de efficiente
ministerialit: sed de efficiēte pncipalit. ille autē
q̄ sacrm admistrat nō est pncipalis cā effect⁹
B baptismi: sed tm̄ ministerialis. Si tm̄ ifidelis re
cipiēs baptismū itendit recipe qd ecclesia in
tendit mistrare: credēs tamē in particulari ꝙ
nihil sit: recipit caracterē baptismalē: sed non
grām gratū faciētē. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ nō req̄
rit fides psonalis i offerētib⁹ paruulū ad bap
tismū: sꝫ sufficit fides ecclesie. Vn̄ offerēs par
uulū ad bap^m nō rn̄det p psona sua qn̄ dicit.
credo. sed in psona pueri vt sit sensus. credo. i.
sacrꝫ bapmi psto sum recipe. Qō. ii.

Secūdo q̄rit vtꝝ in baptizāte req̄rat itē
tio. Et vr ꝙ nō. qꝛ ebriosus pōt
A baptizare. Vn̄ de cōsec. di. 4. Baptism⁹. ꝛ. j.
Nō timeo ebriosuꝫ: sed ebriosus nō pōt hꝛe i
tentionē faciēdi qd facit ecclesia. qꝛ tūc non
hꝫ vsum li. ar. nō g̊ req̄rit itentio in baptizan
te. ¶ Itē nō min⁹ necessaria ē fides q̄ itētio.
qꝛ q̄ nihil credit facere nihil itendit facere: sꝫ
vt hitū est in qōne pcedēti in baptizāte nō re
quirit fides de necītate. g̊ nec itētio. ¶ Itē in
agēte istrālit ad sui directionē nō req̄rit alia
itētio q̄ itentio principalis agētis. Sed ille q̄
B admistrat bap^m est instrale agēs: ꝛ xps pnci
pale. ergo nō req̄rit alia itētio q̄ itētio xpi.
¶ Cōtra. magr̄ i lr̄a h⁹ di. c. 4. in h° ꝛ in alijs
sacris: sic forma ē seruāda. ita itētio celebrādi
illud ē hn̄da. ¶ Itē fm phm. 2. phy. Effect⁹ q̄
eueniūt pter itentionē sūt a casu: sꝫ effect⁹ bap
tismi nō sūt a casu: qꝛ eueniūt vt in plib⁹. ea. n.
q̄ eueniūt a casu: eueniūt raro: sꝫ phꝫ. vbi pri⁹
g̊ ad effcm̄ bapmi req̄rit itētio baptizātis.
¶ Rn̄deo ꝙ ad hoc vt ver⁹ ꝯferat bap⁹: ne
cessaria est baptizātis itētio. qn̄. n. aliq̄ plura
cōcurrūt ad vnū effcm̄. opꝫ ꝙ aliquo mō vniā
C tur. Ad sctificationē āt illi⁹ q̄ baptizat req̄rit
ablutio exterior: ꝛ v̄ba q̄ realit vnita nō sunt.
req̄rit etiā baptizās. ꝛ iō necīa est itētio bapti
zātis p quā ablutio ꝛ v̄ba itentionalr cōiun
gātur inter se: ꝛ cū illo qui baptizat: ꝛ oia ista
cū fine q̄ est purgatio illi⁹ q̄ baptizatur.
¶ Ad p^m in opp^m dō. ꝙ nō ē idē dicere ebrio
suꝫ ꝛ actu ebriū. Ebriosus. n. ē assuet⁹ ad ebrie
tatē. ēt si actu nō sit ebri⁹. ꝛ iō q̄uis ebrius

ebrietate totaliter vsum rationis tollēte non B
possit hꝛe itentionē faciēdi qd facit eccl'ia: tm̄
ebriosus p illo tpe q̄ nō est actu ebri⁹. vel si ē
ebri⁹ ꝛ nō est ebrietas tollēs rōnis vsum: tota
liter pōt hꝛe itentionē hāc. ¶ Ad 2^m cū di ꝙ
q̄ nihil credit facere nihil itēdit facere ꝛc. di
co ꝙ aliq̄d pōt credi ꝛ itēdi in vli: q̄uis nō i
tendat nec credat in pticulari: sicut fm phm
2. prioꝝ. Aliq̄s pōt credere ꝙ ois mula sit ste
rilis. ꝛ tm̄ pōt existimare ꝙ hec mula habeat i
vtero. a sili dico aliq̄ mō ꝙ quāuis ifidelis in
baptizādo nihil credat bap^m vl'e: nec itendat
vt valeat in particulari. imo ꝯrīū: tm̄ in hoc ꝙ E
credit facere: ꝛ itendit qd facit ecclesia credit
ꝛ itēdit aliq̄d facere in vli. ꝛ hec itentio suffi
cit. Vn̄ bn̄ dicūt dicētes ꝙ q̄tū ad itentioneꝫ
baptizātis sufficit ꝙ itendat facere circa illuꝫ
q̄ baptizat illud qd facit eccl'ia. ¶ Ad 3^m dōꝫ
ꝙ maior nō est v̄a nisi de istr̄o qd non pōt hꝛe
ppriā itentionē. de instr̄o aūt qd hꝛe pōt eaꝫ:
queādmodū seru⁹ est q̄ fm sniam phi in lib.
politicoꝝ ē organū vl' istrꝫ aiatū: nō ē veꝝ. ta
le aūt istrm admistrat bap^m. Qō. iii.

Tertio querit vtrū sufficiat in baptizante A
itentio pure in habitu. Et vr ꝙ sic.
magis sufficit itentio bona in habitu: q̄ iten
tio mala in actu. Sꝫ aliq̄ mala itentio in actu
sufficit. qꝛ vt dicit de cōsecra. di. 4. Nō illud. ꝛ
sumptū est ab augu. in epl'a ad Bonifacium
epm circa mediū. ꝛ recitat magr̄ in lr̄a h⁹ dis.
ca°. penul. Nec te illud moueat ꝙ q̄dā nō ea
fide ad baptismū percipiēdū paruulos ferāt:
vt gr̄a spūali ad vitaꝫ regenerētur eternā. Sꝫ
qꝛ eos putāt hoc remedio tēporaleꝫ retinere
vel recipere sanitatē. nō. n. ppterea illi nō re
generātur: qꝛ nō ab istis hac itentione offerū B
tur. ergo multo forti⁹ bona itentio baptizan
tis pure in habitu suffic ad baptismū. ¶ Itē
v̄tus motiua nō exeq̄tur motū in hoie nisi ad
iperiū volūtatis: sed hō itinerās nō semp ē in
actu volēdi itinerare: qꝛ velle seq̄t itelligere.
ꝛ planū est ꝙ nō semp actu cogitat de via sua
g̊ itētio in hitu sufficit ad pductionē effect⁹.
¶ Cōtra. auctor. 6. pncipioꝝ dic. Passio est
effect⁹ illatioqꝫ actiōis. ergo ad effectum ad
quē cāndū req̄rit itentio: necessaria est itētio C
que est actio. Sed itentio pure in habitu non
est actio. g̊ nō sufficit ad hoc vt causet effect⁹
purgationis in illo qui baptizat. ¶ Itē sic se
hꝫ habit⁹ ad hituatū: sicut q̄litas ad q̄lificatū.
Sed q̄lificat⁹ p suā q̄litatē nūq̄ pducit effcm̄
nisi mediāte actiōe sue q̄litat. g̊ silr nec hn̄s
itētionē baptizādi in hitu pōt pducere aliquē
effcm̄ nisi mediāte actu hitualis itentionis.

B ¶ Rñdeo. q loquēdo de itentōe pure in ha
bitu & in pticulari & in vlī: & in pncipio & ī me
dio & in fine nō sufficit itētio pure in habitu:
qꝛ ex tali itentiōe nō pcederet aliqs actus: &
ex ꝯsequēti nec effect⁹: sed loquēdo de itētio
ne pure in hitu respcū effect⁹ in pticulari. exi
stēte tñ in actu respcū effect⁹ i vlī. dico q suf
ficit ad ꝯferendū vez baptismū & efficaciā ei⁹
illi q baptizat. ēt si nō fuerit in actu nisi in pn
cipio: qꝛ in vtute actualis itentiōis que fuit in
pncipio cū aliis q ad hoc reqrūt. valz illō qd
postea seqtur. alr icertissimū eēt q vere essent
baptizati: & magnū imineret periculū bapti
zātib⁹ in baptizādo. tñ si baptizās nō est dili
C gēs in applicādo itentionem suā sm q decet
ad ipsum actū a peccato nō excusatur.
¶ Ad pmū in oppositū dd. q baptizās iten
dendo facere qd facit ecclesia nō hz itentiōez
malā: sed in hoc q nō itendit purgationem a
pctō. sz tm̄ sanitatē corporalē vel aliqd aliud
tēporale hz itentionē malā: sed itentio sua q
ad hoc: nec ad bapm pficit: nec officit. Si aūt
tm̄mō nocet adulto aut nō itendēti p baptis
mū cōseq nisi tēporalē rē: & si conferat sacm
qtū ad impressionez caracteris: supposito q
itendat ecclesie recipe sacm: nō tñ ei ꝯfert re
missio pctōꝝ durāte tali itentiōe. ¶ Ad 2m
dd. q volūtas p actū suū facit aliquā ipressio
nē in vtute motiua q durat ad tps ēt actu vo
lūtatis nō manēte: qua expirāte virtus moti
F ua nō exequeret motū ampli⁹: nisi renouaret
ipēriū voluntatis. Frequēter tñ manet homo
in actuali volūtate itinerādi: qd ipe nō aduer
tit. Vñ qñ ex forti itentiōe ita se conuertit ad
aliud q nō actu cogitat de suo itinere: nec in
vlī nec in particulari: cessante ipressione q fcā
fuerat in virtute motiua p pcedētē volūtatis
actū: statim cessat motus.
¶ Argumēta ad partē aliā nō plus ꝯcludūt
nisi q reqrit itentio in actu in vlī vel in parti
culari: saltē in pncipio actus: & hoc est vez.

Articulus. II.

Consequēter qrit de 2° pncipali.
¶ Et circa h° qrūt tria. P p°
vtz paruuli in vtero matno
possint baptizari. P 2° vtrū in
adultis requirat vsus rōnis.
P 3° vtz in adultis habentib⁹ vsum rōnis qñ
baptizātur requiratur itentio ad hoc vt reci
piant sacm baptismi. Qō. I.

A Primo oñdo q paruuli in matno vtero
pñt baptizari sm aplm ad Ro.
5°. potēti⁹ est donū dei q Ade delictū. Sed p
delictū Ade puer in vtero pctō ificit. g multo
forti⁹ in vtero per donū dei quod dat in bap°
a pctō mūdat. ¶ Itē qdiu puer est in vtero
est aliqd ptinēs ad matrē: sicut fructus ad ar
borē: quādiu est in arbore. ergo videt q cum
baptizat mater pregnās simul puer baptizat.
¶ Item istituta de igenuis: cū ancilla pgnās
manumittit: puer etiā cuz matre manumittit
ergo a simili cū mulier pregnās p baptismū a
seruitute peccati liberat: fetus illius liberatio B
nis particeps efficitur.
¶ Cōtra. Aplus. 1. Cor. 15. Nō pus qd spūale
est q qd aiale. Sed quousqz puer nascat de
vtero nō hz distincte esse suū aiale. g nec ante
pōt per baptismū recipere esse spūale. ¶ Itē
Isy. li°. pmo de sūmo bono. c. 24. Pueri cum
matre baptizari nō possunt: quia q adhuc na
tus sm Adā nō est. renasci sm xpm nō pōt.
¶ Rñdeo q qūis paruuli in materno vte
ro diuia vtute pñt sctificari sm quē moduz
fuit sanctificata beata vgo Jeremias. & Joā.
baptista: pñt ēt baptizari baptismo sanguis: C
cū pro fide iterficiunt in maternis vteris: etiā
sinō feratur itentio iterficiētis nisi ad interfe
ctionē matris: tñ baptismo aque non possunt
in maternis vteris baptizari: quia nōdū noti
sunt militanti ecclesie: cui⁹ mēbra bona vl ma
la sacramentū administrāt. nec possunt circa
eos ministeriū exercere. oportet. n. q caro il
lius q baptizat sm totū vel partē imediate ab
luatur. Vñ si puer totalit inolutus in vno co
rio in aq imergeret. sm formā verboz debitā
nō pter hoc baptizaret. dicere aūt q iō bap
tizari nō possunt: qꝛ adhuc nō habēt eē distin D
ctum a causa sue ifectionis: vt aliq dicūt: supe
rius reprobatū est. di. 4a. in illa qōne. vtrum
baptism⁹ sanguis suppleat vicē baptismi aq
in paruulis. in solutione argumēti pmi. Et ad
huc reprobari pōt per duas alias rōnes. Vna
est: quia ex illo dicto seqtur q per nullā viam
posset aliqs i vtero regenerari. Alia ē: qꝛ par
uulus existēs in vtero matris iā hz distinctū
esse a mre sm animā in q est pctm̄ originale.
¶ Ad pm in oppm dd. q potēti⁹ est donū xpi
qtū ad sufficiētiā q delictū Ade. nō tñ quan E
tum ad efficaciā. non eni gratia transit in oēs
sicut culpa: sed hoc est pter idispositionē su
scipientiū. paruuli aūt in mr̄nis vteris vt iam
oñsum est nō sunt dispositi ad suscipiēdū do
nū gratie per baptismi aque misteriū. ¶ Ad
2m dicendū q quāuis puer sm corpus existēs
in materno vtero sit matri cōiunctus. tñ oino
distinctus est ab ea sm animā rationalē q sub
iectum est peccati & sanctificatiōis. & iō muta

F tiones facte circa matrem q̄tum ad corp⁹re/ dundare possunt ad corp⁹ pueri. vnde ꝛ sibi in materno vtero per nutritionē matris mini stratur necessaria corporali vite. Quia ēt ma numissio respicit corpus: ideo manumittit cū matre: quāuis si libera cōceperit: deinde an/ cilla facta pariat puer nascit liber: q2 nō deb3 calamitas matris ei nocere: qui invtero ē. S3 G q2 sanctificatio respicit aiam: ideo nō op3 q̄ sanctificetur cū matre. ❡ Et sic p3 solo ad 3m ❡ Argumēta ad partē aliā nō ꝓcedūt ꝺ spi/ ritualitate ꝛ regeneratiōe que fit duobus mo dis p̄mis. Sed apl's loq̄t de spūalitate q̄ erit per gloriosam resurrectiōem. Et Isy. de rege/ neratione per baptismū aque. Qō. ii.

Secundo querit vtrū in adultis reqrat vsus rōnis ad suscipiēdū bap A tismū. Et videt q̄ sic. q2 mrīmoniū fit sine con sensu qui esse nō potest sine rōnis vsu. Sed p susceptionē bapmi aia despōsat deo. ergo ad hoc reqrit rōnis vsus. ❡ Itē magis potest i/ pediri virt⁹bapmi ex parte suscipiētis q̄ mi/ nistri: q2 malitia ministri nō ipedit effcm bap tismi vt oñsu3 est. Sed reqritur rōnis vsus in baptizāte. ergo multo fortius in suscipiēte.
❡ Cōtra. extra de bap⁹ ꝛ ei⁹effectu. maiores adulti dormiētes: ꝛ amētes pñt baptizari.
❡ Rñdeo q̄ sicut ad susceptionē forme ele/ mētaris in mā non est necessaria coopatio ex parte mãe. sed q̄tū est ex parte sua sufficit q̄ B nō sit in ea aliq̄d ꝓhibēs illius forme suscep/ tionē: sicut ad suscipiendū sacrm bapmi ꝛ re3 eius nō est necessaria p se aliqua actio ex par te suscipiētis: sed sufficit q̄ in eo non sit aliq̄d ꝓhibēs predictoꝝ susceptionē: ꝓhibēs aute3 nō est nisi peccatum mortale actuale: de quo hō nō est cōtritus nec attritus. ꝛ ideo si aliqui adulti fiāt carētes vsu rōnis anq̄ mortaliter peccauerint si baptizātur recipiūt sacrm ꝛ re3 sacramēti. Si aūt anteq̄ fiāt furiosi: vl' obdor miāt mortalr peccauerint cōmittēdo vl' omit/ tēdo: ꝛ nō fuerunt de illo petō nec cōtriti nec C attriti si baptizant nō suscipiūt rē sacri: q̄uis sacrm susciperēt si illo tpe quo furiam itraue runt: vel obdormierūt: itentionē suscipiēdi sa cramentū actu vel habitu habebāt. tñ q̄tūcū q3 cōstaret. q̄ talē itentionē habuisset: non d3 aliq̄s baptizare dormiētē: vel furiosum hñtē lucida iteruallā dū actu est in furia: sed expe ctādū est furiosi lucidū iteruallū ꝛ dormiētis vigilia: ꝛ q̄ 3rium facit peccat: nisi fm suū iu/ diciū ꝓbabilr immineat periculū: si tales diffe/ rat baptizare. q̄tū aūt ad furiosum nō hñtem lucida iteruallā nulla est dilatio faciēda.

❡ Ad p̄mū dicendum q̄ nō est simile ꝺ ma/ B trimonio qꝺ 3hit iter aiam ꝛ deū p susceptio/ nē baptismi. ꝛ de mrīmonio qꝺ 3hit iter virū ꝛ mulierē: q2 in 2° necessari⁹ est cōsensus p se: in p̄mo aūt nō est nisi in adultis hñtib⁹ vsum rōnis. in illis. n. reqritur cōsensus actu vel ha bitu. ❡ Ad 2m dōm q̄ maior est vā habendo aspectū ad petiū baptizātis ꝛ suscipiētis bap tismū: sed hūdo aspectū ad itentionē. nō ē ve rum: q2 itentio baptizātis per se reqrit ad cēn tiā sacri. eo mō quo supi⁹oñsum est. nō sic aūt itentio suscipiētis nisi in adultis hñtib⁹ vsum C rōnis. in illis. n. reqrit actu vel habitu in spā/ li vel in generali.
❡ Ad arm ad partē aliā dō. q̄ sicut ibidē dr. dormiētes amētes si p̄us q̄ amētiā icurrerēt aut dormirēt in 3dictōe p̄stiterāt: q2 in eis in/ telligit 3dictiōis ꝓpositu3 pdurare si fuerint sic immersi: caracterem non suscipiunt sacra/ menti. Questio. iii.

Tertio querit vtrū in adultis habētibus vsum rōnis qū baptizātur reqrat A itentio ad hoc vt recipiant sacr3 baptismi. Et vr q̄ nō. de cōsecr. di. 4. Solet etiā. in glo. dr. q̄ si baptizās itēdit baptizare qualēcūq3 iten tionē baptizatus hēat recipit sacrm. ❡ Item ad suscipiendū sacrm bapmi nō reqrit in su/ scipiēte aliq̄ dispō positiua: sed sufficit q̄ non sit in eo dispō repugnās susceptioni sacri. ali/ as eni paruuli nō recipent bapmi sacrm. Sed in adulto q̄ nō itendit recipe bapmi sacramē tum: nec tñ itendit nō recipe: non est dispō re pugnās susceptiōi sacri. g̃ si talis abluat ab in B tendēte cōferre bapmi sacrm recipit sacrm.
❡ Cōtra. magis depēdet baptismi sacr3 a su scipiēte q̄ a mistrāte: q2 effect⁹ bapmi ipedit ꝓpter maliciā suscipiētis: ꝛ nō ꝓpter malitiā mistrātis. vt ꝺclaratū est di. pcedēti. in illa qō ne. vtꝝ baptism⁹ possit tradi ab homie malo. Sed vt visum est in 2a qōne pcedentis articu li requiritur intentio in baptizante. ergo req ritur in suscipiēte baptismum.
❡ Rñdeo q̄ q̄uis in adultis hñtib⁹vsu3 rō/ D nis: dū exteri⁹ abluūtur sub forma verboꝝ de bita ab itēdente mistrare bapmi sacrm: poss3 deus: cū sit omnipotens: iprimere caracterem baptismalē ex spāli dispēsatiōe: nulla existen/ te in eis itentiōe neq3 actu neq3 habitu ad su scipiēdū sacrm: tñ de lege cōi ad hoc vt cara/ cterē baptismalē recipiāt: reqrit in eis itētio actu vl' habitu ad suscipiēdū sacr3. per suscep/ tionē. n. caracteris baptismalis itrat hō eccle siā militantē: seu ascribit exercitui ecclie mili tātis. ad hoc aūt vt hō itret ecclesiā militāte3

B ꝛ ascribať exercitui ei⁹.reqriť ei⁹ ꝯsensus actu vľ hitu ſi ē in ſtatu in q̃ cōsentire poſſit.ꝓbabi le eni eſt ꝙ ad hoc plus reqrať ab illo q̃ cōsen tire pōt q̄̃ ab illo q̃ cōsentire nō pōt: ſicut vi/ dem⁹ ꝙ in cathecisimo ꝓ paruulo rn̄dēt patri ni.ꝛ tn̄ ſic dicit magr̄ hui⁹ di.c.vltimo. ſi adul tus eſt dȝ rn̄dere ꝓ ſeipſo.ꝛ de ꝯſe.di.4.Cum ꝓ paruulis:ꝛ ſumptū eſt ab Aug.4.li.de bap tiſmo.ꝛ ꝯ donatiſtas ꝟſus fineȝ.ſi ꝓ eo q̃ rn̄/ dere pōt ali⁹ rn̄deat:nō itidē valet.Ex q̃ regu la illud euāgelij dcm̄ eſt:qḋ oēs cū legiť natu ralr̄ monet.etatē hȝ.ꝓ ſe loquať.Et ſtatiȝ poſt.
C Nemo ex aq̃ ꝛ ſpūſancto renaſciť niſi volens. qḋ nō de paruulis:ſed ſciolis ꝛ adultis ꝛ ſue volūtatis arbitris itelligendū eſt.Ad hoc.aūt nō eſt neceſſaria ſemꝑ determinata itentio in actu:qꝛ qn̄qȝ ſufficit itentio in habitu. Si eni aliqs verū cathecuminuȝ nō actu cogitātem de ſuſceptiōe ſacri baptiſmi.ſed de re alia nu dum ablueret ſub forma verboꝝ debita iten/ dēs ſic miniſtrare baptiſmi ſacr̄m. ille cathe/ cuminus recipet caracterē baptiſmalē: q̄uis eni itentio in habitu tm̄ nō ſufficiat ad cāndū effectū:pōt tn̄ eſſe ſufficiēs diſpō ad ſuſcipiē/
F dum.maioꝛ.n.actualitas requiriť in agēte q̄̃ in patiēte:cū res agat ꝑ ſuā actualitateȝ:ꝛ pa tiať per ſuā paſſibilitatē:qn̄qȝ tamē itentio in actu determinate reqriť per accn̄s.ſ.vľ ad re/ mouendū.ꝓhibēs:vel qn̄ nō cōſentire in actu ꝛ nō cōſentire in habitu ſeſe coitātur. ſi eni in accedēte ad baptiſmū eſt actu vel habitu iten tio nō recipiēdi ſacr̄m baptiſmi:cuiuſmodi in tentio ꝓhibet ſacri ſuſceptionē:neceſſariū ē il lā itentionē expelli ꝑ ꝯrāā intentionē in actu ad hoc vt ille recipiat ſacr̄m baptiſmi.Si etiā accedēs ad bapᵐ admoneať diligēter vt actu
G ꝯſentiat: reqriť ꝙ ꝯſentiat in actu ad h⁹ vt tūc recipiat ꝟe ſacr̄ȝ:qꝛ ſi tūc nō ꝯſentiret in actu: tūc etiā nō ꝯſentiret in hitu.hic.n.accipimus cōſentire in habitu in aliquā rē qn̄ hō ſic diſ/ poſitus eſt:ꝙ ſi actualr ꝛ dliberate recogitat de illa re ꝙ actu cōſentit in illam.

C Ad pᵐ in oppᵐ dōm ꝙ illa glo.teneri non dȝ.C Ad 2ᵐ dōm ꝙ maioꝛ falſa eſt de adulť hn̄tib⁹ vſuȝ rōnis dū baptizātur.ſicut pȝ ex di ctis in corꝑe qōnis. Articulus. III.

Onſequēter queriť de 3° ꝓ̄ncipa li.C Et circa hoc queruntur tria.P p° vtrū ifideles adulti nō baptizati ſint cogendi ad ſuſcipiēdū baptiſmū. P Se/ cūdo vtruȝ illi q̃ coacti ſuſci piunt baptiſmū recipiāt caracterē baptiſmi. P 3° vtrū paruuli iudeoꝝ ꝛ paganoꝝ ſint in/ uitis parētib⁹ baptizādi. Qō. I.

Primo oſtēdo ꝙ ifideles adulti nō bapti zati ſunt cogēdi ad ſuſcipienduȝ A bapᵐ.Luce.14.dr̄.Exi in vias ꝛ ſepes: ꝛ ꝯpel le intrare:vt impleať domus mea.C Itē au / gu.in ep̄la ad Uincētiū lōge añ meᵐ. Mea ꝓ̄mitus ſentētia nō erat niſi neminē eē cogen dū.ꝛ paꝝ poſt.Sed hec opio mea nec ꝯ̄dicen tiū verbis.ſed demōſtrantiū ſupabať exēplis. ꝛ aliquātulū īfra. Terroꝛ legū in tm̄ ꝓfuit vt plures dicāt gr̄as deo:qui vincula noſtra di/ rupit.ꝛ nos ad pacis vinculū trāſtulit.
C Cōtra.decretoꝝ di.45. Qui ſincera. Qui ſincera itentione extraneos a xp̄iana religiōe ad fidē cupiūt rectā adducere blādimētis de B bēt:nō aſperitatib⁹ ſtudere.
C Rn̄deo. hoies nō ſunt cogēdi ad aliquid agendū exterius.vel dōm vel patiēdū:qꝛ non ꝓdeſt coactis nec ecclie in ꝟtute alicui⁹ boni act⁹ad quē cogi nō pn̄t niſi ꝑ ꝓ̄dictā coactio/ nē redderētur ꝓniores ſiue ꝓmptiores ad il/ lū bonū actū.al'.n.ſupꝛadicta coatio penit⁹ in utilis eſſet:ſed hoies cōfiteri oꝛe exteri⁹ ſe vel/ le bapᵐ ſacri ſuſcipere.ꝛ ipſam ablutiōeȝ ex/ terioꝛē ſuſcipe nō ꝓſūt eis nec eccleſie niſi in ꝟtute iterioꝛis act⁹ volūtatis:ad quē cogi nō pn̄t.ꝙ alr̄ nō ꝓſit ſuſcipiētib⁹ planuȝ eſt. ꝙ ēt C alr̄ nō ꝓſit ecclie.pȝ: qꝛ plus pn̄t nocere eccle ſie ifideles occulti q̄̃ manifeſti:qꝛ ſub ſimula/ tiōe xp̄ianitatis veros xp̄ianos facilius ſedu cūt ꝛ puertūt.ꝑ coactionē ēt ad ꝓ̄dictos act⁹ exterioꝛes nō reddūť ꝓniores ad bonū actuȝ volūtaťiterioꝛē ꝛ exterioꝛib⁹ actib⁹ ꝯcoꝛdan tē:qꝛ ſic hō.nāliť refugit coactionē:ita nālr̄ re fugit vel min⁹ diligit rē ad quā videt ſe cogi. Ūn̄ decre.di.45.c.ſupꝛa allega. Poſtq̄̃ dcm̄ ē.ꝙ nō debēt adduci ad fidē aſpitatib⁹. ſubiū git:ne mētē coꝝ ꝓcul pellat aduerſitas.ğ infi deles adulti nō baptizati nō ſt̄ cogēdi ad ſu/ D ſcipiēdū bapᵐ.Et h⁹ expſſe hr̄ decretoꝝ ſupꝛa dicta di. De iudeis. vbi dr̄. De iudeis ꝓ̄cipit ſcā ſynodus nemini deiceps ad credēdū vim iferre:ſūt tn̄ ꝯpellēdi a fidelib⁹:ſi facultas aſ/ ſit vt fidē nō ipediāt blaſphemijs vľ mal'ſua/ ſiōib⁹ vel aptis ꝑſecutiōib⁹. Et ꝑp h⁹ fideles xp̄i ꝯ ifideles frequenť iuſta bella mouēt.non qdē vt eos ad credendum cogant.
C Ad pᵐ in oppᵐ dō.ꝙ illa auc̄tas itelligiť: nō de ꝯpulſiōe de q̃ hic loqmur: ſȝ de efficaci admonitiōe:ꝛ rōnabili iductiōe. P Uľ pōt di ci ꝙ illa cōpulſio accipiť ꝓ illa ꝯpulſiōe q̃ ds E ꝑ aduerſitates aliquos pctōꝛes cōuertit. Ūn̄ glo.Qui mūdi h⁹ aduerſitatib⁹ fracti ad dei

amores redeūt: et a pñtis vite desiderijs corrigūt: qd nisi cōpulsi itrāt. ¶ Ad 2m dōm. q in illa auctē Aug. loqt de hereticis q bapm susceperūt: et de talib9 ifidelib9 alr dōm ē: qr isti cōpellēdi sūt fuare fidē quā in bap° susceperūt: vt dclarabit iferi9 cū qret d hereticis. Qō. ii.

Secundo qrit vtr illi q coacti suscipiūt bapm recipiāt caracterē baptismi.
A Et vr q sic. decretor di. 45. de iudeis dr q q iā pridē ad xpianitatē coacti sūt: sic fcm ē tpib9 religiosissimi pncipis Sisebuci: qr iam cōstat eos sacris dinis associatos: et grām baptismi suscepisse: et chrismate vnctos, eē et corporis dñi extitisse participes. oz etiā vt fidē quā vi vl necītate susceperūt tenere cogant: ne nomē dñi blasphemet. et fides quā susceperūt vilis ac cōtēptibil habeat. ¶ Itē idē hz ab Innocētio 3°. ex. de bap° et ei9 effectu. maiores. §. Itē qrit. vbi pdictū decretū allegatur.
B ¶ Cōtra. ex. e. c. et. §. vbi pus di q ille q nūq̄ ɔsentit: s3 penit9 ɔdicit nec rē nec caracterem suscipit sacramenti.

¶ Rñ°. q duplex ē coactio: quedā absoluta. quedā cōditiōalis. Qui pmo mō coacti exteriorē ablutionē suscipiunt: q̄tūcūq3 abluens eos baptizare itēdat: et seruet debitā formam vbor nec rē: nec caracterē bapmi suscipiūt: et sic itelligit auctas decretalis allegata ad ptē scdam. Qui aūt 2° mō coacti baptizāt: si iten
C dūt q circa eos fiat tā exteri9 q̄ iteri9 illd qd circa illos q simplr et volūtarie bapm suscipiunt fac misterialr ecclia: verē recipiūt bapmi caracterē. Vñ ex. in decretali. et. §. pallegat. dr: q is q terrorib9 atq3 supplicijs violent trahit: et ne detrimētū icurrat bapmi suscipit sacrm: talis sicut et is q ficte accedit ad bapm caracterē suscipit xpianitatis ipressum. et ipe tā q̄3 cōditiōalr volēs l3 absolute nō velit: cogēdus ē ad obfuātiā fidei xpiane. qr vt dr in apparatu ibidem: volūtas sic coacta ē volūtas.
D et sic itelligūt auctes allegate ad pmā ptē. Si tñ ille q sic cogit nō ɔsentiat iteri9 q aliqd fiat in eo nisi sola lotio exterior: nō itēdēs nec in gnāli nec in spāli nec in actu nec in hitu: s3 actu renuēs vt interi9 fiat in eo illud qd sit qd in illis fit q simplr et volūtarie et in fide ecclesie bapm recipiūt: nō credo q recipiat caracterē baptismalē. Quia tñ ecclia talē psumeret cōsensisse iterius, pter cōsensum exteriorem talis cogi debet ad fidei xpiane obseruationem. Questio. iii.

A Tertio qrit vtr paruuli iudeorū et paganor sint inuitis parētib9 baptizādi. Et vr q sic. Magis subueniēdū ē hoi ɔ piculum mortis spūalis q̄ ɔ periculū mortis corporalis. Sed si aliqs nō subueniret hoi si posset ɔ periculū mortis corporalis peccaret. cū g̃ paruuli iudeor et paganor sint in piculo mortis spūalis nisi inuitis parētib9 baptizent: vr q sint inuitis parētib9 baptizādi vt sic eis subueniat ɔ periculū mortis spūalis. ¶ Itē puulus ē magis sub dño dei q̄3 parētū carnaliū. g̃ iustū ē vt subtrahat a parentib9 carnalib9 vt superiori dño per baptismū cōsecretur. B

¶ Cōtra. nemini faciēda ē iniuria: sed iudeis et paganis fieret iniuria si puuli eor baptizarent ipsis iuitis: qr q̄diu carēt vsu3 libe. ar. sūt q̄si parētū possessio. et d iure sub eor cura. g̃ nō sunt iuitis parētib9 baptizandi.

¶ Rñdeo. q nō ē ɔsuetudo in ecclia nec esse d3 vt puuli iudeor et paganor iuitis parētib9 baptizēt: qr aut baptizati restituerētur parentib9 ad nutriēdū: aut nō. si sic: pentes eos iducerēt et assuefacerent ad suos errores: et ad fidei xpiane ɔtēptū: ita vt postq̄ eēnt adulti cōtēnerēt fidei xpiane sacrm: qd ignorātes et iuitis parētib9 suscepissent: qd eēt ad sacri fidei dehonorationē. Si āt nō restituerēt parētib9 eēt piculū q parētes clam eos iterficerēt: ne fierēt xpiani. Et ppterea fieret eis iniuria: qr ius hñt i corpib9 eor: q̄diu vsu li. ar. carent. postq̄ āt vsū hñt li. ar. icipiūt eē sui: et tūc pñt si cōsentiūt iuitis parētib9 baptizari. C

¶ Ad pm i oppm dd. q ñ ē alicui subueniēdū ɔ piculū mor corpalis ɔ ius. vt āt visum ē: si puuli iudeor et paganor baptizarēt iuit pentib9: et eis ñ restituerēt: h° eēt ɔ ius. et si baptizati eis restituerēt h° eēt ad fidei dhonoratiōnē: vt dcm ē. ¶ Ad 2m poss3 dici fm aliqs q et si eēt ɔsuetudo in ecclia vt dd ɔsecrati nutrirētur d facltatib9 ecclie: nec restituerēt pentib9: tc bonū eēt cos iuit pētib9 baptizar: et p bapm eos supiori dño ɔsecrar: s3 ɔsuetudo ecclie ñ ē talis. ¶ Alr pt dici ad argm: q q̄uis puuli magis sint sub dño dei q̄3 pentū carnaliū. vlt tñ de9 q pentib9 maneat ius saluū: qd hñt in corpib9 puulor suor: q iure eis manēte saluo baptizare eos ipis iuit magis eēt vt in plib9 ad dehonoratiōnē sacri fidei q̄ honorē: vt p3 ex dictis in corpe qōnis. Articulus. iiii. D E

Onsequēter qrit de 4° pncipali.
¶ Et circa h° qrūt tria. Pp° vtr bap° sit iterabil. P 2° vtr ille q bis baptizat sit irregularis. P 3° vtr ɔsuetudo d expectādo ɔferre bapm vsq3 ad sabbatū pasce vl pēthecostes fuerit rōabil. Qō. i.

A Primo ostēdo q̄ baptism⁹ est iterabilis. sacrm̄.n.eucharistie:qđ est nobilius:est iterabile. ¶ Itē pncipalior effectus bapmi est gr̄a q̄ caracter.ergo multo magis baptism⁹ dz iterari ꝓpter gr̄e amissibilitatē q̄ nō iterari pp caracteris idelebilitatem.

¶ Cōtra.Aug.2.lib.de sacra.pte.6.c.13. Tal de rōnabili diffōne a sanctis patrib⁹ īstitutū est:vt q̄ semel bapmi sacrm̄ pcepisse cognosci tur nulla rōne illud iterato accipiat. ¶ Item C.ne scm̄ baptisma iteret.l.pma.Eor̄ cōdem nam⁹ errorē q̄ aplor̄ pcepta calcātes xp̄iani nois sacra sortitos alio rursus baptismate nō purificāt:sz icestant lauacri noie polluētes.

B ¶ Rn̄deo.q̄ bap⁹ nō ē iterabilis. ordinauit eni de⁹:vt in eodē hoie nullū effcm̄ hēat nisi sel:qđ rōnabile fuit ꝛ cōgruū ꝓpt.4. Prio q: morb⁹ ꝯ quē est pncipalit.s.originale pctm̄ nō pōt eē in eodē hoie nisi semel. 2°:q: ipri mit effcm̄ idelebilē.s.caracterē: quo aīa semp est disposita ad gr̄e susceptionē:nisi causauerit in seipsa aliqd icōpossibile gr̄e:qđ est peccatū mortale. 3° q: remittit oēm culpam ꝛ oēm penā.ꝛ iō si pluries posset hr̄e suū effcm̄ in hoie:eēt peccatorib⁹ icitatiuū delinquēdi. Quarto quia significat xp̄i mortē qui non est mortuus nisi semel.

C ¶ Ad pᵐ in oppᵐ dd.q̄ sacrm̄ eucharistie circa eādē mām in nūero nō est iterabile. Eadē eni hostia nō ē ꝯsecrabilis nisi sel. Et iō q̄uis sacrm̄ eucharistie ab eodē hoie pluries possit suscipi:nō tn̄ ex hoc seq̄t q̄ circa eandē mām iterabilis sit eēntia sacri:q: consistit in hostie cōsecratōe:nō susceptiōe.eēntia aūt baptismi cōsistit in ablutiōe sub debita vborū forma ꝛ itentiōe. ¶ Ad 2ᵐ dd.q̄ q̄uis gr̄a sit pncipalior q̄ caracter fm se ꝛ absolute: tn̄ nō est ita ꝓprius effectus baptismi.per alia.n.sacramēta gratia habet:sed per solū sacrm̄ bapmi habetur baptismalis caracter. Qō. ii.

A Secundo q̄rit vtr̄ baptizat⁹ se baptizatū ignorās postea faciēs se sine cōditiōe baptizari sit irregularis. Et v3 q̄ nō.ꝓ eodē facto illicito magis debet puniri agēs q̄ patiēs.Sed nō inueit in iure canonico q̄ baptizās aliū quē nescit baptizatū: ꝛ tn̄ baptizat⁹ ē:sit irregularis.g̃ multo min⁹ baptizat⁹ se nesciēs baptizatū:si iter̄ bapᵐ recipit est irregularis. ¶ Itē nullus dz esse irregularis per alienū factū:ad qđ ipse nō coopat nec cōsilio nec auxilio nec fauore. Sz hoc nō eēt ver̄ si baptizat⁹ se baptizatū nesciēs fieret irregularis 2° suscipiēdo bapᵐ:q: petens baptismū pōt ab aliquo dormiens baptizari. vnde si dic crastia fieret irregularis suscipiēdo baptismū fieret irregularis occasiōe bapmi facti ad qđ nō esset coopatus. Videt ergo q̄ talis nō esset irregularis. B

¶ Cōtra.magis cauet epīs q̄tū ad statuta ꝓ quor̄ trāsgressiōe icurrit sentētia excōmunicatiōis aut suspēsiōis ipso fcō q̄ inferiorib⁹. ex̄.de sen.excōi.Quia peciculosum.g̃ sitr magis dz caueri irregularitati eor̄ q̄ iferiorum. Sed.C. Ne scm̄ baptisma iteret. l.1.dr̄. Antistitē q̄ sanctitatē baptismatis illicita vsurpatiōe geminauerit sacerdotio idignū eē censemus.ergo multo fortius subditus in quo iteratur baptismus est irregularis.

¶ Ad istā qōnē dn̄t q̄dā q̄ 2° suscipiēs bapᵐ q̄uis ignoret se p̄us fuisse baptizatū irregularis ē.Vn̄.de ꝯse.di.4.Qui bis.Qui bis ignorāter baptizati sūt nō idigēt ꝓ eo penitere:nisi q̄ fm canones ordinari nō pn̄t:nisi magna aliq̄ necitas cogat.qđ iō additū ē.q: iminēte necitate cū tali dispēsandū est.s.p epm̄. Cū illo tn̄:q̄ sciēter se faceret rebaptizari:nō posset eps dispēsare. Fuit aūt hoc statutū ꝓpt baptismi reuerentiā:ꝛ in detestationē iniuriantiū sacro. ¶ Alij dicūt q̄ tal'non eēt irregularis: q: q̄uis hoc olim fuerit obsuatū in odiū3 rebaptizantiū:mō tn̄ possunt ꝓmoueri:q: ignorātia facti oino excusat eos. ¶ Alij dicūt pdictum decretū debere itelligi de ignorātia iuris que nō excusat.Et hec sūpta sunt ex gl.sup locū pdictū. ¶ Sed ꝯ hāc opiōnē scđam videt eē quod dr̄ in pdicto decreto q̄ nō idigēt ꝓ eo penitere:quod nō eēt ver̄ si cū ignorantia iuris hr̄ent scia3 facti.vt pōt ꝓbari p ea q̄ dn̄r in.c.imediate sequēti. C D

¶ Qui vult tenere pmā opinionē que magis vr̄ cōsonare textui potest dicere ad pmum in oppositū q̄ maior itelligēda est de pena que infligitur pro peccato.irregularitas autē in casu supradicto nō ifligitur sic scđo baptizato ꝓ sua culpa:vt pz per textū pallegati decreti: sed ꝓ sacri reuerētia:ꝛ vt hoies sint diligentiores in sollicite cauēdo ab his que sūt i iniuriā sacri.In talib⁹aūt penis q̄nq3 magis cauet supiorib⁹ q̄ iferiorib⁹:eo q̄ irregularitas piculosior est in eis. ¶ Ad scđm dicēdum q̄ aliq̄n punit q̄s ꝓpter factū alienum:ad qđ nihil ē coopat⁹:vt hr̄.1.q.5.c.1.Et pterea p h° q̄ petijt baptizari coopat⁹ ē ad scđa3 bapmi susceptō3:q̄uis p⁹h° dormiēs fuerit baptizat⁹. E

¶ Qui vult tenere partē alia3 pōt dicere ad primum in oppsitum q̄ lex illa loq̄tur de rebaptizāte sciēter:vt pat3 p lr̄am sequentē. Et pterea nō ligat.nō.n.pertinet ad imperatorē

F penam irregularitatis istigere. scienter tamen rebaptizantē esse irregularē si publicū est: ꝓbari pōt per illud quod hꝫ ex. de apostatis. Ex lrarū. ℭ Ad decretū aūt qd̄ adducit ꝓ opinione alia pōt dicere sicut dcm̄ est in corpore qōnis. vel itelligat de illis qui cū postea sciuerint ratū habēt. Questio. iii.

A **Tertio** qrit vtrū ꝯsuetudo de expectādo ꝯferre baptismum vsq3 ad sabbatū pasce vel pēthecostes fuerit rōnabilis. Et vr ꝙ nō: vt habitū est. baptism⁹ repñsentat passionē xpi. g̊ magis debuit determinari dies passiōis ꝙ̄ sabbatū. ℭ Itē. de ꝯsecr. dis. 4. Nūꝙ̄ Nūꝙ̄ aque bapmi purgare peccata credentium possent nisi tactu dominici corporis sanctificate fuissent. Sed xps baptizat⁹ fuit i die epiphanie f3 ꝙ tenet ecclesia. ergo videt ꝙ illa dies maxime determinari debuit ad conferendum baptismum.

ℭ Cōtra. ecclesiastica statuta non fiunt sine B rōnabili cā: sed eccl'ia illos duos dies determinauit ad cōferendū bapᵐ. vt dicit magr in lra hui⁹ di. c. 4. ꝛ habet de ꝯsecr. di. 4. Nō rōne. Infra. Duo tpa. ꝛ. c. d̄ cathecumis. ꝛ. c. venerabilis. g̊ illa cōsuetudo fuit rōnabilis.

ℭ Rūdeo: ꝙ q̄uis mō sit melior cōsuetudo statim baptizare ꝙ̄ expectare pdicta tēpora, ꝓpter tres rōnes q̄ superi⁹ posite sunt. di. 4. sup expōne lre. tñ ꝓ illo tpe quo hoc fuit institutū ꝛ obsuatū fuit rōnabilis cōsuetudo. s. pp reuerentiā sacri. semp tñ in necessitatis articulo C licitū fuit in alijs tēporibus baptizare. Un̄ d̄ cōsecr. di. 4. de cathecuminis. ꝗ. Di. qui necessitate mortis. egritudinis: obsidionis: persecutiōis: naufragij vrgētur: omni tpe debēt baptizari. simile etiā habet. c. sequēti. Magis aūt determinati fuerūt dies pdicti ꝙ̄ alij: q2 p immersionē homo significat cōsepeliri xpo. per eleuationē de aq̄ resurgere cū xpo. in die etiā penthecostes receperūt discipuli spm̄scm̄ abūdāter: q̄ est efficiēs cā effect⁹ bapmi.

ℭ Ad pmū in oppᵐ dōm ꝙ baptism⁹ repñsentat passionē xpi in hoc ꝙ repñsentat xpi sepulturā. Et iō ad solēnē baptismi celebrationem D magis debuit determinari dies sepulture ꝙ̄ passiōis. maxie q2 in vespere illi⁹ diei incipit solēnitas resurrectiōis. ℭ Ad scdm̄ dō. ꝙ in die baptismi xpi ꝓ tāto dicunt aque virtutem accepisse sanctificādi: q2 extunc determinate fuerūt ad hoc vt in tali mā institueret baptism⁹ Uirt⁹ aūt bapmi est effectiue a spū. s. ꝛ meritorie a passiōe xpi. in effectu aūt pncipali⁹ ē efficiēs ꝙ̄ mā. ꝛ iō magis debuerūt determinari ad solēnissimā celebratōe3 bapmi pdicti dies ꝙ̄ dies epiphanie: ꝛ etiā ad excludēdū errorē dicētiu3 nō debere baptizare nisi in illa die q̄ xps baptizat⁹ est: q̄ repꝑhēdūtur. de cōsc. di. 4. Proprie. ꝗ. Si qs. Articulus. V.

Onsequēter qrit d̄ 5° pncipali.

ℭ Et circa hoc querunt tria. ☞ Primo vtr̄ puuli debeāt cathetizari. ☞ 2° vtr̄ cathecismus añ baptismū debeat fieri. ☞ 3° vtr̄ cathetizare sit officiū sacerdotis. Questio. i.

Primo ostēdo ꝙ̄ paruuli baptizādi non debeāt cathetizari. frustra. n. adhibet istructio illi q̄ non est receptibilis disciA pline. Sed pueri nō sūt receptibiles disciplinē. ergo nō debēt cathetizari. cathetizare. n. ē istruere. ℭ Itē fm̄ Dio. de ecclesiastica hierar. c. 2. añ mediū. ꝓfessio xpiane religionis re qrit in cathecismo. f3 illā puer ꝓfiteri nō pōt: nec ali⁹ ꝓ eo: q2 nll's p votū alteri⁹ obligat.

ℭ ꝯ. eccl'ia baptizādos puulos cathetizat.

ℭ Rūdeo ꝙ paruuli baptizādi debēt cathetizari. q̄uis. n. cathecism⁹ pp adultos fuerit institut⁹: tñ ꝓpter expressius exprimēdū vnitatem baptismi. sūt etiā cathetizādi paruuli. ꝙ̄uis tūc nullā possint apprehendere istructio- B nē: ꝛ ēt pp maiorē baptismi solēnitatem: ꝛ vt pñni qui respōdēt ꝓ paruulo meli⁹ sciāt sup qb⁹ postea debeāt iformare paruulū. ꝛ etiam vt paruulus fidē ꝛ religionē xpianā diligentius ꝛ reuerētius custodiat per hoc ꝙ sciat se eam fuisse ꝓfessum per aliū in baptismo.

ℭ Ad pmū in oppositū p3 solutio ex iam dictis. ℭ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ꝙ̄uis puer tūc nō possit ꝓfiteri: tñ alius ꝓfitet ꝓ eo. ꝛ q̄tū ad illud qd̄ pñs est. Un̄ cū patrin⁹ rūdet. Credo in pC sona paruuli: sensus est. i. sacra fidei psto sum suscipere. Et q̄tū ad illud qd̄ futurū est: vt sit sensus: qñ veniā ad adultā etatē actu credēdo fidei consentiā. Ea aūt que de necessitate sunt pōt patrinus pro paruulo ꝓmittere: ꝛ p suaz ꝓmissiōem ipm obligare coopāte ad hoc bono qd̄ paruulus recipit p patrinū. Qō. ii.

Secundo querit vtrū cathecism⁹ añ baptismū fieri debeat. Et vr ꝙ nō q2 pus oportet puerū generari ꝙ̄ possit istrui A ergo a sili pus debet regenerari ꝙ̄ cathetizari. ℭ Itē sancta doctrina nō d3 ꝓponi imundis. Un̄ Math. 7°. Nolite scm̄ dare canibus Sed illi qui cathetizatur proponit sancta doctrina. ergo prius debet mundari per baptismum ꝙ̄ cathetizetur.

ℭ Cōtra. vt habet Mat. vltimo. cū dn̄s pre-

cepit discipulis suis q docerét oés gentes et baptizarent.pmo nominauit actum docendi q baptizandi.

B ¶ Rñdeo.q cathecismus ante baptismū dz fieri. Un de cōsecr.dist.4. An bapm. et recitat magr in lra hui9 di. An baptismū cathetizandi debet hominē puenire officiū:vt fidei pmū cathecuminus accipiat rudimentū. ¶ Itē in codē.c.xps pus ceci nati oculos luto ex sputo facto supliniuit:et sic ad aqs syloe misit: qz pus debet baptizādus de fide icarnatióis xpi istrui.et sic ad baptismuz credulus admitti: vt sciat cuius grē in eo est particeps.et cui iā de-

C bitor fiat deiceps. ¶ Ad hoc etiā est rō. qz vt ex pdicta auctoritate patet:per cathecismum disponitur homo vt sit magis idone9 ad baptismi susceptionē.Sed dispositio pcedere debet illud ad quod disponit.

¶ Ad pmū in oppositū dicendū q nō ē simile de generatiōe et regeneratōe:quia istructio nō potest reddere generādū magis idoneum ad hoc vt generet.istrui eni psupponit esse: sz cathetizatio reddit hominē magis idoneum ad hoc vt generet per baptismum.

D ¶ Ad 2m dd.q illa auctoritas itelligēda est de imundis qui pertinaciter fidei resistūt: et q sanctā doctrinā quantuz possunt offuscare in pspectu audiētiū parati sunt:nec eā curāt audire nisi vt superficialr iueniāt calūniandi occasionē.nō est ergo itelligēda auctoritas de imūdis qui ad susceptionē fidei se disponunt vel disponi permittunt. Qō. III.

Tertio querit vtrū cathetizare sit officiuz sacerdotis.

A ¶ Rñdeo.q cū cathetizatio idē sit q instructio large accipiēdo cathetizationē distingui pōt de cathetizatiōe sicut de istructiōe. ¶ Triplex est aūt istructio. ¶ Una ad cōuersionē ifideliū. ¶ Alia ad dignius suscipiēdū baptismi sacramētū que ex vsu appropriate dicitur cathetizatio. ¶ Tertia ad istruendum baptizatum. Omnes iste istructiōes quāuis fieri possint per sacerdotes:tamē pma maxime eis cōuenit:qz ad eorum officiū pertinet fidē predicare.iuxta illud aggei.2°. Interroga sacerdotes legē. ¶ 2a etiam quāuis antiquitus fieret per diacones:quādo adulti ad baptismuz ve-

B niebāt:et magna istructione idigebant:ne ipe dirent sacerdotes a maioribus:circa q erant occupati:tamē quia quicquid potest diacon9 potest sacerdos:etiā talis cathetizatio ad sacerdotē pertinet:et maxime mō:quia consuetum est. Unde de pscer.di.4. Cathecismi baptizandorū a sacerdotibus vniuscuiusqz ecclesie possunt fieri:sicut in hac sancta romana ecclesia:cui do auctore ministeriū exhibem9:nostri famulatus solēniter fieri cōprobant. ¶ 3a pertiet ad patrinos in particulari: quāuis ptineat ad prelatū in cōmuni. Unde magister in littera huius dis.c.penul. Exigit a patrino diligēs circa eū pro quo rñdet sollicitudo.

Articulus. VI.

Consequēter queritur de 6° pncipali.
¶ Et circa hoc querūtur 3a. ¶ Primo vtrum per exorcismū potestas diaboli a baptizando expellatur. ¶ Secūdo quid illa significent que fiunt quādo baptizādus exorcizat. ¶ Tertio quid illa significent que fiūt in solēnitate que post baptismū celebratur. Questio I.

Primo ostēdo q p exorcismū ptās diaboli a baptizādo non expellit. Per A
exorcismū nō expellit ptās diaboli a corpore baptizādi:quia nō sunt demoniaci:nec ab eorū anima:quia super animā diabolus nullam habet potestatē.ergo nullo modo a baptizando per exorcismum expellitur potestas diaboli. ¶ Itez nō expellitur effectus nisi expulsa causa.Sed peccatū est tota causa quare diabolus habet in homine potestatē. ergo cū per exorcismū nō purget baptizādus a pec cato: per ipsum nō expellitur potestas diaboli a baptizādo. ¶ Item si per exorcismū pote B
stas diaboli a baptizādo expellit. aut hoc est per naturalē exorcismi virtutē:aut p diuinam istitutionē.nō pmo modo: qz naturalis virt9 sensibiliū rerum nullā videt habere super spiritū separatū virtutē. Nec secūdo mō:qz cum sacramentū noue legis sit sacre rei signū.et cū ex diuina istitutione:iam exorcismus nō esset sacramētale:sed sacramētū.qd est falsuz et cōtra Aug.10.de ciuitate.c.22. Uera pietate homines dei aereā potestatē inimicam cōtrariā qz pietati exorcizādo eijciunt nō placādo.
¶ Item de cōsecra.dist.4. Siue paruuli siue C
iuuenes ad regenerationis veniūt sacramentuz.nō fontē vite prius adeant qz exorcismus et exufflationibus clericorū spūs imundus ab eis abigatur.
¶ Ad istā questionem dixerunt aliq q exorcismi naturali virtute repellūt ab illo q exorcizatur diabolicā potestatē:qd nituntur dclarare auctoritate et rōne.vt.n.habet pmo Re. c.16. Dauid citharizādo reprimebat potestatem mali spūs a vexatione Saulis. Uirtuosior aūt est vox prolata ab homine q soni9 ex-

B thare. Rōne etiam arguunt. omnis effectus participat aliquid de virtute sue cause. causa aūt vocis humane est compositū ex corpore et aia. ergo in voce hoīs est aliqd et de virtute anime et de vtute corporis. Vn vna et eadem vox plata ab vno est virtuosior q̄ prolata ab alio. cui attestatur verbū Hier. dicētis in epistola ad Paulinū. c. 2. q hʒ nescio quid latētis energie viue vocis actus. dicūt ergo q q̄uis exorcismus nō possit arctare demonis potestatē rōne corporalis virtutis tm̄. potest tamen ratione virtutis anime: et faciēdo in baptizando aliquā dispositionē: per quā magis ē
E dispositus ad patiendū a demone. et etiam directe agēdo in ipsum demonē: nō obstante q fortior sit naturalis eius virtus q̄ naturalr virtus anime. sicut eni ignis quāuis sit potētior terra: tamē agēs in eam debilitatur ab ei9 virtute inquātū rōne sue materie iferior ē forma terre. sic demon ratione sui possibilis pōt pa-
F tia virtute vocis que est in ea ab actiuo ipsi9 anime. et ideo et si per naturalē virtutē vocis nō possit totaliter vinci potestas demonis: potest tamē debilitari per eam.

¶ Sed cōtra hoc arguit sic. anima exorcizātis per naturalē virtutē nō potest facere aliquā ipressionē in anima itellectiua paruuli:
F nec in sensitiua: qr in articulo excōmunicato a domino Stephano Parisiēsi epo cōtinet. q itelligētie superiores iprimūt in inferiores: sicut vna anima itellectiua imprimit in aliam: et in animā sensitiuā. nec in corpore. vt eni oñsum est li. 2. di. 7. q. penul. Diabolus p suā virtutē naturalē nō potest imediate trāsmutare istas res materiales: nisi ad sitū et ad formam artificialē. nō potest ergo exorcismus per naturalē virtutē anime exorcizantis aliquā dispositionē causare in paruulo: p quā magis sit idispositus ad suscipiendū demonis actionē.
G Et si hec virtus nō potest agere in paruulū: multo min9 potest agere in demonē. ¶ Preterea exorcismus plus pōt rōne significationis q̄ rōne vocū. significatio eni est dictionis forma et vox materia. dictio. n. est vox significatiua: sed significatio vocis nō pōt naturalr agere in aliū. nisi mediāte apprehēsiōe illi9. Cū ergo paruulus significatiōes vocum non apprehendat: voces exorcizantes nihil agere possunt naturalr in paruulū. nō potest etiam significatio vocū naturaliter mouere motiōe coactiua volūtatē apprehendentis: qr ipsam nō mouet nisi mediante vi cognitiua: qr non potest cogere voluntatē. Et ex cōsequēti nec virtutē executiuā. ergo significatio vocū que dicuntur in exorcizādo nō possunt naturalr arctare demonis operatiuā potestatem. H

¶ Videt ergo mihi dōm ad qōnē q p exorcismū: nō virtute nāli nec supnaturali in ipso: sicut in subiecto existēte: sed vtute diuina sibi ex decreto diuine misericordie assistēte potestas diaboli a baptizādo expellit: sic itelligendo q arctat ptās diaboli per cōparationē ad illū: ne ceteris parib9 tm̄ possit de cetero ɔtra illū: quantū posset si exorcizatus nō eēt. maxime in ipediēdo baptizandū a susceptiōe baptismi et eius effect9. et iō exorcism9 pcedit baptismū. Quādo tm̄ ex aliquo casu baptizat aliquis nō exorcizatus dbet post baptismū exorcizari si superuiuat propter baptismi solēnitatem: et ad seruādū modum baptizādi consueti vniformitatē. et etiā quia exorcism9 non tm̄ I ante baptismū: sed etiā post baptismū hʒ efficaciā in reprimēdo diabolicā potestatē: quaʒ diabolus accepit sup hominē per pctm̄. Vnde de ɔsecr. di. 4. Sicut nostis: et sumptū ē ab Aug. pmo lib. de symbolo: nō multū post pncipiū. nō creatura in ifantibus exorcizat: aut exufflat. sed ille sub quo sunt q̄ sub pctō nascunt. Quāuis āt in puulo p9 bapm nō sit peccatū: tm̄ in eo remanet hitualiter fomes pcti.

¶ Ad pmū in oppositū dōm q q̄uis diabolus sup animā nullā habeat potestatē īmediate violētādi eā. tm̄ ppter pctm̄ magnaʒ potestatē accipit ponēdi multa ipedimēta ɔ hoīs K salutē: nisi a deo repmeretur īmediate: vel mediāte misterio angelorꝫ sctōrꝫ. ad repsiōnē āt illi9 ptātis ordinat exorcism9. ¶ Ad 2m dōm q q̄uis ptās quā diabolus hʒ sup hominem sit ppter pctm̄: tm̄ executio illi9 ptātis ē a demone. et ita vtus dina arctādo ipm demoneʒ phibet multas ipugnatiōes q̄s diabolus faceret ɔ hoiem nisi repmeret ei9 ptās. et ppter hoc ordinat9 ē exorcism9 ad reprimēdū ptātem ipugnādi ab iteriori: et aq̄ bñdicta ad reprimēdū ptātē ipugnādi ab exteriori. ¶ Ad L 3m pʒ solō ex dictis in corpore qōnis. nō eniʒ p exorcismū ɔfert grā: sed remouent ipedimēta cōsecutiōis grē. et iō nō ē sacrm̄. sed sacrale.

¶ Ad illud qd de p9 Reg. adducebat p alia opione in corpore qōnis dicit glo. ibidē. Dauid in cythara sua malignū spm̄ cōpescuit: nō q tāta vis eēt chordarꝫ in cythara: sʒ in signo crucis xpi: q̄ de ligno et chordarꝫ extēsiōe gerebat: q̄ iā tūc demones effugabat. Pōt tm̄ et alr dici q ille malus spūs nō erat pmissus vexare Saul vexādōe de q̄ ibi loqtur scriptura: nisi excitādo itemperatū et excessiuū melācolie motū. qm̄ vtus aie cōfortata per illam ar-

moniã: quã faciebat in cithara: ad hoc ſpecia
liter habenté aſpectũ téperabat ⁊ repmebat.
¶ Ratio etiam parũ valet. q: ſpiritus cũ ſint
icorruptibiles per ſuas virtutes non ſic poſ
ſunt ſuas naturas in inuicem tranſmutare: nec
earũ naturales vtutes: ſicut generabilia ⁊ cor
ruptibilia poſſunt ſuas naturas ⁊ earũ virtu
tes mutuo trãſmutare. Qõ. II.

A **Secundo** querit quid illa ſignificãt que
fiũt quãdo baptizãdus exorci
zatur: ⁊ que ſit forma exorciſmi.
¶ Rñdeo ẜm Hug. 2. lib. de ſacra. parte. 6.
c. 10. Forma exorciſmi in hunc modũ perficit.
Signat pmo baptizãdus crucis ſignaculo in
fronte: in pectore: in oculis: in narib⁹: in auri
bus: in ore vt toti⁹ corporis ſenſus hoc ſigna
culo muniãtur: cui⁹ virtute oía ſacraméta cõ
plent: ⁊ omnia diaboli figméta fruſtrãtur. po
ſtea datur ſal benedictũ in os eius: vt ſapien
tia cõdit⁹ fetore careat iniqtatis: ⁊ vltra non
putreſcat a vermib⁹ vitiorũ. Deide exufflatur
B malignus ſpiritus vt ſpũs ſpiritu pellat. po
ſtea tãguntur ei aures ⁊ nares cum ſaliua: vt
tactu ſuperne ſapiẽtie aures aperiãtur ad au
diendũ verba dei: ⁊ nares ſimulr ad diſcerné
dum odoré vite ⁊ mortis. hoc eſt ſacraméturʒ
apertionis quod dominꝰ ſignificauit quãdo
aures ⁊ os tetigit ſurdi ⁊ muti dicens: effeta
quod eſt adaperire: vt habet Math. 7. his cõ
pletis venit ſacerdos ad fonteʒ. ⁊ cõſecratur
fons in nomine pñs ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti. vt ſan
ctitas ſacramẽti nõ ex eo qui miniſtrat: ſed ex
C eo qui ſanctificat cõſtare ſciatur: tradit etiam
noue vite auditoribus ſymboluʒ fidei in quo
apoſtolice doctrine forma cõſiſtit. poſtremo
oblatus ad baptiſmũ paruulus: ⁊ iterrogat⁹
a ſacerdote ſi abrenũciet ſathane: ⁊ oíbus ope
ribus eius atqʒ oíb⁹ pompis eius per ora ge
ſtantium reſpondet hoc verbũ abrenũcio. vt
qui aliena iniquitate obligatus eſt aliena fi
de ⁊ cõfeſſione ſoluatur. Si auté eſt adultus:
reſpondet per ſeipm. poſt abrenũciationem
factã inungit oleo ſacro in pectore: vt tũc mu
niatur aduerſus hoſté. ne ei deiceps imunda
D ⁊ noxia perſuadere poſſit. vngit: ⁊ iter ſcapu
las: vbi vigor portãdi oneris eſt: vt fortitudi
nem accipiat ad portãdum onus domini. de
inde iterrogatus ſi credat in deũ patrẽ ⁊ filiũ
⁊ ſpũmſcm̃ vnã eſſe eccleſiã catholicã: remiſ
ſioné peccatorũ ⁊ vitã eternã. Sub hac ergo
fidei reſponſiõe trina imerſiõe a ſordibus ve
tuſtatis abluitur nouũ indutus homineʒ. In
eccleſijs aũt in quibus eſt cõſuetudo aliquid
omittere eorũ que narrata ſũt in forma exor
ciſmi vel aliter ordinare ſeruãda eſt cõſuetu
do: q: illa nõ ptinẽt ad eẽntiã bapmi. Qõ. III.

Tertio querit quid illa ſignificãt que fiũt
in ſolénitate q̃ poſt bapᵐ celebrat. A
¶ Rñdeo. ꝙ ẜm Hug. eo. lib. ⁊ ea. parte. c. II.
poſtꝙ̃ baptizatus a fonte aſcẽdit ſacro chriſ
mate in fronte vngitur: vt ſpm̃ xpi participan
do merito deiceps xpianus appelletur cohe
res regni ⁊ glorie ſacra vnctiõe effectus. De
inde traditur xpiano veſtis candida: vt q̃ pri
me natiuitatis decoré vetuſtatis pannis offu
ſcauerat: habitu regenerationis glorie pferat
idumentum. Tegitur etiã eius caput ſacro ve
lamine poſt vnctioné ſacrã. vt itelligat ſe dia
demate regni: ⁊ ſacerdotali dignitate potiri.
Ad vltimũ datur cereus accẽſus in manu ei⁹: B
quatenus iplere doceat euãgelicũ illud quod
dicit Math. 5. Sic luceat lux veſtra corã ho
minibus: vt videãt veſtra opera bona: ⁊ glori
ficẽt patré veſtrũ: qui in celis eſt. Nec eſt cre
dendũ ꝙ cathecíſm⁹ ⁊ exorciſmus que fiunt
ante baptiſmũ: ⁊ ea que fiũt poſt baptiſmum
ſint neceſſaria ad eſſentiã baptiſmi: q: ſine il
lis vere conferri põt baptiſmus. Sed ptinent
ad ſacr̃i ſolénitateʒ: ⁊ peccaret ſacerdos hoc
omittés caſu neceſſitatis excepto.

Circa lr̃am. Solis ſacerdotib⁹ eſſet tradi
tũ. ſupple ex officio. Si ſeruatur for C
ma a xpo tradita. ſupple cũ materia ⁊ itentio
ne debita. Signa pcepit. i. caracterem baptiſ
malé qui eſt ſignũ gratie: ⁊ exterius ſacramẽ
tũ. Seruato caractere xpi. i. ẜuata forma ⁊ in
tentiõe per que caracter iprimitur. Nemo re
naſcitur niſi pus naſcat. hoc itelligẽdũ eſt de
renaſcẽdo p ſacr̃i ſuſceptioné. Agẽdũ ẽ vt re
naſcãtur ne pereãt. quia in illo caſu cõtemne
rent ſi remediũ nõ quererent. Videt tamẽ ſa
piẽtibus ⁊c. verũ eſt qꝺ dicit hic magr̃. vbi ſic
iocãtes itentioné baptizãdi non habent. alio D
quin ſi habẽt intentioné baptizãdi. ⁊ illi qui
abluunt itentionem actu vel habitu in ſpecia
li vel in generali baptiſmũ ſuſcipiẽdi: baptiſ
mus eſſet: quod expreſſum eſt. 1. q. 1. Spũſſan
ctus. §. Ecce quãdo Põpis. Põpa dicitur a
pompen grece ꝙ eſt publice latine oſtentari:
Neophitus dicit a neos quod eſt nouũ. ⁊ phi
tos quod eſt fideſ: q̃ſi nouus in fide. vel a phi
tos qꝺ eſt querere: quaſi nouus queſitor. An
te baptiſmum fit cathecíſmus ⁊ exorciſmus.
¶ Contra. ergo prius debuiſſet magiſter de
terminare de his ꝙ̃ de baptiſmo. ¶ Reſpon
deo ꝙ non: quia cathecíſmus ⁊ exorciſmus
sunt ppter baptiſmum. ⁊ magiſter ſecutus eſt
ordiné itentionis: non executionis.

¶ De confirmatione. Di. VII.

Nunc de sacramēto confirmatiōis addendū est: ō cuius v̄tute queri solet. Forma enī aperta est. s. v̄ba. q̄ dicit episcop⁹ cū baptizatos in frontibus sacro signat chrismate. Hoc sacr̄m ab alijs pfici nō potest: nisi a sūmis sacerdotib⁹: nec tpe aplo2u3 ab alijs q̄ ab ipsis aplis legit̄ peractū: nec ab alijs q̄ ab illis qui locū eo2ū tenent pfici pōt aut debet. Nā si aliter p2esumptū fuerit irritū habetur ⁊ vacuu3: nec iter ecclesiastica reputabit̄ sacramenta: licet aūt p̄sbyteris baptizatos tangere in pectore: sed non chrismate signare in frōte. Uirtus aūt huius sacramēti ē donatio spiritussancti: ad robur qui in baptismo dat̄ ad remissiōem. Uñ Raban⁹ A sūmo sacerdote per īpositiōe3 man⁹ paraclitus traditur baptizato: vt roboretur per spiritūsanctū ad p2edicādu3 alijs illud quod ipse in baptismo cōsecutum est. Itē oēs fideles per man⁹ ipositionē episcopo2 post baptismū accipere debēt spūmsanctū: vt pleni xp̄iani. īueniantur. ¶ Melchiades.

Cito vtrūq3 esse magnū sacra-
8 mentū: sed vnū maio2i venera
tiōe tenēdū: sicut a maio2ib⁹ datur. Ecce maius dicit sacr̄m confirmatiōis: sed fo2te nō ob maio2ē virtutem ⁊ vtilitatē quā ɔferat: s3 q2 a dignio2ib⁹ datur: ⁊ in dignio2i parte co2po2is fit. s. in fronte: vel fo2te q2 maius augmētu3 virtutū p2estat: licet baptism⁹ plus ad remissionē valeat. Quod videt̄ innuere Raban⁹ dicēs: in vnctione bapm̄i spiritumsanctū descēdere ad habitationem deo consecrandā. In hoc vero eiusdem septifo2mē gratiā cū omni plenitudine sanctitatis ⁊ virtutis venire in hominē. Hoc sacr̄m tm̄ a ieiunis accipi ⁊ ieiunis tradi debet sicut ⁊ baptism⁹: nisi al'r cogat necessitas. Nec debet iterari sic̄ nec baptismus vel o2do. Nulli enī sacro faciēda est iniuria. quod fieri putat̄ quando nō iterādū iteratur. Sed vtru3 aliq̄ vel nulla iterari possint qō est? Nam de baptismo ⁊ o2dine q̄ nō debeāt iterari apte Aug. dicit. Utrūq3 sacramētū est: ⁊ quadā cōsecratiōe dat̄: illud qdē cum baptizatur: illud vero cū o2dinatur. Iō q3 in ecclesia catholica vtrūq3 non licet iterari: q2 neutri faciēda est iniuria: qō idubitanter etiā de cōfirmatione tenendum est. De alijs vero vtrū iterari valeant: vel debeāt postea differemus.

¶ Superi⁹ determinauit magr̄ de sacr̄o baptismi. hic determinat de sacr̄o cōfirmatiōis. ⁊ diuidit̄ in partes q̄nq3. ☞ P2io determinat ō hui⁹ sacr̄i fo2ma. ☞ 2° de ministro. ibi. Hō sacramentū. ☞ 3° de v̄tute. ibi. Uirt⁹ aūt. ☞ 4° ō cōparatiōe hui⁹ sacr̄i ad baptismū. ibi. Scito te. ☞ 5° de ritu cōferendi hoc sacr̄m. ibi. Hoc sacramentum. Articulus. I.

Irca hanc di. ō. 7. p̄ncipaliter ē q̄rēdū. ☞ P2imo de hui⁹ sacr̄i essentia. ☞ 2° de mistrāte. ☞ 3° ō suscipiēte. ☞ 4° de effcū. ☞ 5° de eius dignitate. 6° de mō conferēdi. ☞ 7° de tenēte illū qui ɔfirmat̄. ¶ De huius sacr̄i p̄figuratiōe habitum est sup2a. di. p̄ma. q. 2. ar. 3. in sol'one argumēti. 2. De eius etiā īstitutiōe habitū est. s. di. 2. q. 3. ar. p̄mi. ⁊ iō de istis nō o3 hic facere qōnes. ¶ Circa p̄mū querunt̄ duo. ☞ P2io vtr̄ chrisma sanctificatū sit h⁹ sacramēti determinata materia. ☞ 2° vtrū hec verba. signo te signo crucis. cōfirmo te chrismate salutis. in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūssancti amen. sint huius sacr̄i cōuenicēs fo2ma. Questio. I.

P2imo oñdo q̄ chrisma sanctificatū nō sit hui⁹ sacr̄i determiata mā. deter- A
minatio. n. materie sacramēti nō est nisi ab istituēte: sed xp̄s qui hoc sacramētū īstituit nō legit̄ hui⁹ sacramēti determinasse aliquā materiā. ergo hui⁹ sacramenti nulla est determinata materia. ¶ Itē Apl̄i in cōfirmando nō vtebātur chrismate: sed manuū ipositione. vt habet̄ Actuū. 8. sed nullū sacramentu3 cuius

determinata est mã : cõferri põt sine mã sua. ergo huius sacramẽti nulla est determinata mã. ℂ Itẽ formarũ vel naturaliũ vel artificialiũ nõ est determinata mã. forma. n. cuiuslibet elemẽti põt esse in cuiuslibet elti mã: quia q̃libet est in quolibet in potẽtia. forma etiã statue fieri põt in auro argẽto vel cupro: sed
B forma sacri est artificialis. ergo nullius sacramẽti est determinata materia.

ℂ Cõtra. ex̃. de sacra vnctiõe. §. Quia vo. dẽ de baptizato q̃ post baptismũ chrismate sancto vngat. ℂ Itẽ magr̃ in lr̃a hui⁹ di. c. i. dicit q̃ in cõferẽdo hoc sacrm̃ cp̃s illũ quẽ confirmat sacro signat chrismate. ℂ Itẽ. ex̃. de consecra. Iterãdis. c. i. dicit papa de illo q̃ quãdo fuit cõfirmatus fuit p errorẽ nõ chrismate: sed oleo delinit⁹: q̃ caute supplendũ est q̃ icaute fuerat pretermissum. ergo chrisma necessariũ est ad hoc sacramentum.

C ℂ Rñdeo q̃ chrisma sanctificatũ est hui⁹ sacramẽti determinata mã. cũ. n. cõfirmatio sit sacrm̃: vt supius habitũ est: accedit verbũ ad elm̃: ⁊ fit sacrm̃. ĩ. vt noĩe elemẽti itelligat materia. oporteret hui⁹ sacri aliquã eẽ materiã. Et q̃ mã debet rep̃sentare sacri effectũ. ⁊ hui⁹ sacramẽti vt postea videbit sit determinatus effect⁹: decuit huius sacri determinatã eẽ materiã. vt aũt habet ex̃. de sacra vnctiõ c. Quia vo. in frõte vngit baptizat⁹ vt libere cõfiteat qd̃ credit: q̃ corde credit ad iustitiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Et. ĩ. §. per frõtis. dĩ q̃ p
D cõfirmationẽ spũsancti datur augmẽtũ ⁊ robur. hec aũt icludunt iteriorẽ cõsciẽtie nitorẽ per purã fidẽ. oleum aũt cũ sit pingue ⁊ cõuenientissimũ ignis pabulũ ⁊ nitidũ: cõuenienter representat gr̃e pinguedinẽ: caritatis feruorẽ: ⁊ fidei iteriorem nitorẽ. Balsamũ autẽ cũ sit maxime odoriferũ: ⁊ a corruptiõe p̃seruatiuũ: cõuenienter representat bonũ odorẽ fame fidei q̃ diffundit per ꝯfessionẽ oris: qua audientes p̃seruãtur a corruptiõe erroris. Et ideo huius sacramẽti determinata mã est ex
E oleo ⁊ balsamo ꝯfecta. Et quia ꝓpetates olei perfecti⁹ ieniunt in oleo oliue q̃ in alio. vñ ⁊ anthonomasice oleũ dicit: chrisma qd̃ ẽ huiusmodi sacramẽti determinata mã: debet eẽ cõfectum nõ ex quocũq̃ oleo: sed ex oleo oliuarum ⁊ balsamo. Et quia hãc materiã xp̃us tactu mũdissime carnis sue nõ sanctificauit facto eã determinãs ad hoc sacramẽtũ sicut facto determinauit aquã ad baptismũ: ⁊ panẽ ⁊ vinũ ad eucharistie sacrm̃: sed ĩspiratiõe vel p̃cepto: ideo epĩ nõ valẽtes solo tactu suo hãc mãm cõsecrare eã cõsecrant per bñdictionẽ. Ad hoc etiã facit q̃ hoc sacrm̃ nõ est tãte necessitatis vt baptism⁹. Et q̃ huius admĩstratio est p̃sonis digniorib⁹ reseruata. F

ℂ Ad pmũ in oppositũ dicendũ: q̃ sicut dr̃ Joan. penul. Multa fecit Jesus que nõ sunt scripta in lib. hoc. Unde quãuis scriptũ non sit: credo q̃ determinauit hui⁹ sacramenti materiã ĩspiratione vel p̃cepto: quãuis in confirmãdo nõ vteretur materia: q̃ in ipso ẽ ⁊ erat plenitudo potestatis. ℂ Ad scõm dicendũ q̃ quia per ĩpositionẽ manuũ apostolorũ dabatur spũs. s. in signo visibili. ideo ipsi ex ĩspiratione speciali illo signo visibilĩ loco materie G vtebãtur in cõfirmando. Auctoritate tamen xp̃i tradiderũt ecclesie modũ cõfirmandi cũ chrismate: quãuis nõ inueniatur scriptuz. Sic eñ dicit Damã. lib. 4. c. 4°. Apostoli nõ scripta multa tradiderũt nobis. ℂ Ad tertium dicendũ q̃ ea corpora q̃ nõ trãsmutant in inicẽ habẽt formas ideterminatas materijs. Unde forma celi nõ posset esse in materia elementi nec forma elemẽti in materia celi. ⁊ ideo cum sacramẽta nõ transmutentur in inicẽ debent habere determiatas materias. ℂ Preterea. H quãuis forma artificialis fm̃ se possit eẽ in diuersis materijs: tñ forma artificialis ordinata ad aliquẽ determinatũ effectũ reqrit dernĩatam materiã. Unde turris ordinata cõtra impugnationẽ: que est per ignem: requirit materiam nõ cõbustibilẽ. simil'r dico q̃ cũ istud sacramentũ ordinatũ sit ad aliquẽ terminatum effectũ hr̃e debuit dermĩnatã mãm. Qõ. ii.

Secundo querit vtr̃ hec verba. signo te signo crucis: cõfirmo te chrismate salutis in nomine patris ⁊ filij ⁊ spũsancti amen. sit hui⁹ sacramẽti cõueniens forma. A ⁊ videtur q̃ nõ. verba sunt ad sanctificandũ materiã: sed materia huius sacramẽti est sanctificata. ergo cõfirmãs non debet ꝓferre aliqua verba sanctificatiõem ĩportantia. ℂ Itẽ circa formã nõ licet aliquid imutare: sed non oẽs vtunẽ eisdẽ verbis. quidã enim dicũt. Cõ signo te. alij dicunt. chrismate sanctificatiõis. ergo supradicta verba nõ sunt forma hui⁹ sacramẽti. ℂ Item baptismus magis represen- B tat passionẽ xp̃i q̃ cõfirmatio: sed baptizãdo nõ nominatur signũ crucis. ergo multo min⁹ nominari debet in sacramẽto cõfirmationis.

ℂ Contrarium tenet ecclesie cõsuetudo.

ℂ Rñdeo: q̃ si loq̃mur de forma sacramenti ꝓprie dicta: sic forma cõfirmationis iquantum est sacramentũ est aliquid resultãs ex intentiõali vniõe chrismatis ⁊ supradictorũ vborũ: ⁊ h⁹ toti⁹ ordinatiõe ad sanctificãdi actũ.

C τ hec ordinatio est ad determinatū sanctificā
di modū: τ respectu huius forme aggregatū
ex chrismate τ supradictis verbis per itentio
nem cōfirmationis in generali vel in specia-
li implicite vł explicite est materia. Sicut ag
gregatū ex fundamēto tecto τ pariete est mā
respectu forme domus: que resultat ex vniōe
forme istoꝝ. Si aūt loquamur de forma ꝫ ali
quā similitudinē qua ꝑncipalior pars totius
itegralis dicit forma totius: vt tectū forma do
mus. sic supradicta v̓ba sunt forma cōueniēs
huius sacramēti. exprimūt eni finem ad quez
B est sacramentū. s. cōfessionē crucis xpi in hoc
quod dicitur. signo te signo crucis. τ illud qđ
est sacramentuz τ non res: cum dicitur chris-
mate. τ illud quod est res τ sacramentum. s.
caracterem confirmationis: cum dicitur. con
firmo te. i. sacramentū confirmationis admi-
nistro. τ illud qđ est res τ nō sacramentū: cuz
dicitur. salutis. τ causam sanctificantē cū dici-
tur. in nomine patris τ filij τ spūssancti. Expꝛs
sio tamen signi crucis quāuis sit de eēntia for
me: nō tamen modus exprimēdi per hoc ver
E bum signo. τ ideo nō corrumpūt essentiaz sa-
cramenti dicentes. cōsigno. similiter quāuis
significatio huius qđ est res τ nō sacramentū
sit de essentia forme: nō tamē modus expmē-
di per verbū salutis. τ ideo nō corrūpūt essen
tiam sacramenti dicētes chrismate sanctifica
tionis. qꝛ per sanctificatiōez significat salus.
¶ Ad primū in oppositū dicēdum ꝙ sicut in
strumentū duplicē habet virtutem. vnā ante
vsum: aliā in vsu: quā recipit a motore: sed hu
ius sacramēti materia duplicē habet sanctifi
cationē. Unā que in ea remanet etiā sine vsu.
F Et aliā que nō est in ea nisi in vsu. Et hac san-
ctifiatiōe sanctificatur per hec verba que dic
episcopus. in nomine patris τ filij τ spūssan-
cti. amen. Alia aūt sanctificatur per v̓ba que
dicit episcopus quādo cōficit chrisma. ¶ Ad
scđm patet solutio ex dictis in corpore qōnis
¶ Ad tertiū dicendum. ꝙ quāuis baptism9
magis representet passionē xpi ꝙ̄ confirma-
tio: tamen qꝛ cōfirmatio specialr̄ datur ad il-
lius passionis exteriorem cōfessionez. ideo in
hoc sacramēto magis nominatur signū cru-
cis ꝙ̄ in baptismo.

Articulus. II.

Onsequēter queritur đ secūdo ꝑn-
cipali. ¶ Et circa hoc que-
runtur duo. ▽ Primo vtruz
soli epi possint ꝯfirmare. ▽ 2°
vtrū epi degradati possint cō
firmare.

Questio. I.

Primo ostendo ꝙ nō soli epi possint con A
firmare. distin. 95. Peruenit. τ re
citat magr̄ in littera huius dis. c. 1. habetur ꝙ
Grego. scripsit Januario epo ꝙ ad vitādum
scandalū presbyteri in frontibus baptizatos
chrismate tāgerent. ergo alij ꝙ̄ episcopi pos-
sunt confirmare. ¶ Item quilibet pōt agere
ꝫm formā quā habet. Sed aliq̊s nō eps habz
caracterē confirmationis: ergo alij ꝙ̄ episco
pi possunt cōfirmare. ¶ Item maius est cor-
pus xpi cōsecrare ꝙ̄ cōfirmare. sed quilibz sa
cerdos potest cōsecrare. ergo quilibet sacer-
dos potest confirmare.
¶ Cōtra. ex̄. de sacra vnctione. paragrapho.
per frōtis. Cū ceteras vnctiōes simplex sacer B
dos vel ꝑsbyter valeat exhibere hanc nō nisi
sūmus sacerdos. i. eps debet cōferre. ¶ Item
de cōsecra. di. 4. presbyteri baptizatos infan-
tes signare in frōtibus sacro chrismate non
presumāt. ¶ Itē aliquis nō sacerdos nō pōt
ex cōmissione pape sacr̄m eucharistie cōfice-
re. g̊ multo fortius nec hoiem cōfirmare.
¶ Rn̄deo ꝙ soli epi confirmare possunt ex
ordinaria ptāte: qꝛ vt dicit ex̄. de sacra vnctio
ne. paragrapho. per frōtis. de solis apostolis:
quoꝝ vicarij. i. successores sunt epi: legit ꝙ ꝑ
manus ipositionē dabāt spūmscm̄. vt Actuū
Apostoloꝝ lectio manifestat. quedā etiā glo. C
super illud actuū. 8. Imponebāt manus suꝑ
illos. dicit de Philippo: qui Samarie euan-
gelizabat. ꝙ si apl̄s eēt manus iponere possz:
vt spiritūsanctū acciperēt. qđ solis epis licet.
Simplex tamē sacerdos cōfirmare posset ex
domini pape cōmissiōe. vt bene ꝓbat ꝑ decre
tum ad hoc in prio argumēto huius qōnis al
legatū. Cū eni potestas cōferēdi sacr̄a perti-
neat ad veritatē doctrine: ꝯtra quā ꝓpter qđ-
cūqꝫ scandalū nihil est cōcedēdū: nūquā Gre
go. cōcessisset ꝙ ꝑsbyteri ad vitandū scādaluz
cōfirmarent: nisi in hoc ꝫm veritatē cōcedere D
potuisset. Unde nō bene dicūt dicētes ipm cō
cessisse vt sacerdotes chrismarēt in frōte: quasi
vere cōfirmarent ad vitandū scandaluz. sicut
aliquādo aliq̊s accipit panē benedictū: vt vi
deatur eucharistiam sumere.
¶ Ex dictis pz solutio ad ꝑmū. ¶ Ad secun-
dum dđm ꝙ maior vera nō est nisi de actione
ad quā ordinat illa forma. Sed caracter ꝯfir
matiōis nō ordinat ad hoc: vt ei9 subm in ali
quo possit impmere silēm caracterē. Sed ad
hoc vt cōstāter cōfiteātur xpi passionē. ¶ Ad
tertiū dđm ꝙ nō valet: sicut nec istud. maius
est generare hominē ꝙ̄ asinū. sz homo pōt ge
nerare hoiem. g̊ asinū. aliqñ. n. ptās ordina-

E tur ad effectũ superiorẽ qui nõ ordinatur ad
effcũ iferiorẽ qñ iferiorẽ nõ ꝑsuppõit supior.
¶ Duo prima ad partẽ aliã procedũt de or/
dinaria potestate. ¶ Ad tertiũ dõ. ꝙ non est
simile. qꝛ ptãs cõficiẽdi sacrm eucharistie fun
datur ex ordinatiõe diuina sup caracterẽ sa/
cerdotalẽ: qui nulli dari potest nisi fiat sacer/
dos. Sed potestas cõfirmãdi fundat: vt q̇daꝫ
dicũt: sup dispositionẽ vicarij xp̃i: q̇ sicut dis/
posuit ꝙ oẽs epi cõfirmare possunt: ita dispo
nere posset vbi ⁊ quãdo exigeret rõ ꝙ sacer/
F dotes nõ epi cõfirmare possent: qꝛ sup corpꝰ
xp̃i mysticũ qȯ est ecclesia: hꝫ papa plenitudi
nem potestatis: q̄uis per cõparatiõem ad cõ
ficiẽdũ corpus xp̃i verũ ptãs pape nõ excedit
ptãtẽ simplicis sacerdotꝭ. Videt tamẽ q̇busl/
dam ꝓbabilr̃ ꝙ nõ sacerdos etiã ex cõmissio/
ne pape sacrm cõfirmationis cõferre nõ pos/
set. gratia eni descendit in corpꝰ mysticũ: cuiꝰ
caput est xp̃s. per ipsius xp̃i meritũ. Ei ideo
ordinauit xp̃s vt ptãs cõferẽdi sacrm ꝯfirma
G tionis: eo ꝙ p eius susceptionẽ digne ipm su/
scipiẽti cõfertur abũdãter augmentũ grẽ ad
cõfitendũ cõstanter crucifixionẽ veri corpo/
ris xp̃i: depẽdeat ex potestate cõficiẽdi corpꝰ
xp̃i verũ: quã ptãtẽ non hꝫ nisi sacerdos. Nec
te moueat ad discredẽdũ qȯ dictũ est: quia in
sacra scriptura nõ iuenit expressum. qꝛ sic dic
Damã. lib. 4. c. 4. Apostoli multa non scripta
tradiderũt nobis. Questio. II.

Secundo querit vtrũ degradati epi pos
sint confirmare. Et vꝫ ꝙ sic. a
A nullo potẽti baptizare põt per hoiem auferri
ptãs baptizãdi: nec a potẽti ꝯficere ptãs cõ/
ficiẽdi. ergo a simili nec a potẽti ꝯfirmare po
testas cõfirmãdi. ergo epi per degradationẽ
ptãtẽ illã nõ amittũt. ¶ Itẽ qui põt aliquid
ꝑuatus aliq̄ ptãte ad tp̃s: posset illud idẽ ꝑua
tus illa ptãte pro semp: sed episcopi suspensi
q̇ sunt ꝑuati episcopali ptãte ad tp̃s: possunt
cõfirmare ad tp̃s: q̄uis hoc facere nõ debeãt.
ergo illud idem possunt degradati qui ep̃ali
dignitate simpliciter sunt ꝑuati.
B ¶ Cõtra. ep̃s degradatꝰ nõ est ep̃s: sicut nec
ꝑnceps iure exheredatꝰ est ꝑnceps. Sed nlls
nisi ep̃s cõfirmare põt nisi ex papali cõmissio
ne. ergo degradati epi cõfirmare non pñt.
¶ Ad istã qõnẽ dixerũt aliq̇ ꝙ cũ ptãs cõfir
mãdi fundetur sup dignitatẽ q̇ ep̃o acq̇rit ex
sua cõsecratiõe: ⁊ illa dignitas ab eo auferri
nõ possit per hominẽ: qꝛ dignitatẽ aplatꝰ oẽs
apli: quoꝝ epi sunt successores: imediate acce
perũt a xp̃o: epi degradati cõfirmare pñt: q̄ꝫ/
uis hoc facere nõ debeãt: qꝛ eis ꝓhibitꝰ ẽ sim
pliciter illius potestatisꝰ vsus. ¶ Alij dicũt ꝙ C
epi degradati cõfirmare nõ pñt: nec de iure:
nec de fcõ: qꝛ vicario xp̃i ꝯcessa ẽ a xp̃o ptãtis
plenitudo ordinandi de corpore xp̃i mystico:
qȯ est ecclesia: ⁊ eius mẽbris fm qȯ exigit rõ
recta. sup aũt suũ veꝝ corpus nullã sibi cõces/
sit ptãtẽ: nec etiã sup illos: q̇ sacrm baptismi
nõ susceperũt: qȯ est ianua qua itrat in eccle/
siã militãtẽ: ꝯcessit aliquã ptãteꝫ directe. Vñ
Apls. 1. ad Cor. 5. Quid est mihi de his q̇ fo/
ris sunt iudicare. Vñ glo. i. Quid mihi atti/
net iudicare de his q̇ foris sunt. i. ex ecclesiaꝫ.
⁊ parũ post: ac si dicat. nõ attinet ad me i his D
iudicare: sed de his q̇ itus in ecclesia sũt ꝓfes/
sione ⁊ noie. nõne vos iudicatis vtiqꝫ: ⁊ parũ
post. Eos q̇ foris sũt deꝰ tñ iudicabit. nõ nob
cõmisit: vt eos nũc iudicemꝰ. ⁊ iõ qꝛ ptãs ep̃a
lis directe respicit corpꝰ xp̃i mysticũ: ⁊ eiꝰ mẽ/
bra. ptãs aũt conficiẽdi sacrm eucharistie di/
recte respicit corpꝰ xp̃i veꝝ: ⁊ ptãs baptizandi
nõ tñ respicit illũ q̇ est ecclesie mẽbꝝ: sed ẽt
illũ qui nec est nec fuit ecclesie militãtis mẽ/
brum: vicariꝰ xp̃i põt ab ep̃o auferre ptãtem
episcopalẽ: nec tñ ab hoie ptãtẽ baptizandi:
nec a sacerdote ptãtem cõficiẽdi.
¶ Et sic pꝫ solo ad pᵐ in oppᵐ. ¶ Ad scðm E
dõm ꝙ dr̃ia est iter suspẽsionẽ ⁊ ꝑuationẽ: qꝛ
per ꝑuatiõem tollit ptãs: sed per suspensiõem
ꝓhibet ptãtis vsus. ⁊ ideo si ep̃s suspẽsus cõ/
firmat. dico ꝙ vere cõfirmatũ est: sed sic cõfir
mãdo mortalr̃ peccat: quia vtit ptãte cuiꝰ sibi
ꝓhibitꝰ est vsus. Qui aũt tenẽt opionẽ aliam
que videt rõnabilior: dicũt ꝙ ep̃s degradatꝰ
est episcopus: sed ꝓhibitus est sibi potestatis
vsus pro semper. Articulus. III.

Consequẽter querit dꝰ 3ᵒ ꝑncipali.
¶ Et circa hoc querũtur duo
¶ Primo vtꝝ p susceptiõem
sacri possit ipediri volũtatis
abusus. ¶ Scðo vtꝝ ifantilis
etas ⁊ femineꝰ sexus ⁊ ꝑuatio
vsus lingue impediant susceptionem huiꝰ sa
cramenti. Questio. I.

Primo ostẽdo ꝙ per susceptiõem huius
sacri nõ põt ipediri volũtatꝭ abu/ A
sus. abuti. n. volũtate est referre aliq̇d ad finẽ
idebitũ. Sed quocũqꝫ fine aliq̇s velit suscipe
re hoc sacrm: vere hoc sacrm suscipit. Sic ali
quis recipiẽs baptismũ ꝓpter aliquod tẽpo/
rale remediũ sicut ꝓpter finẽ: nihilominus su
scipit sacrm baptmi. ergo volũtatis abusus im
pedire nõ põt huiꝰ sacri susceptõeꝫ. ¶ Itẽ ad
ꝯtrũ illiꝰ ad qȯ nõ põt cooꝑari volũtatis re/

etus vsus non potest cooperari eius abusus.
B Sed rectus vsus volūtatis nihil cooperaṫ ad hui⁹ sacri susceptionē: q2 puer carēs volūtaṫ vsu cōfirmari pōt. ergo ad ipediēdū hui⁹ sacri susceptionē nihil pōt volūtatis abusus.

ℭ Cōtra. q̄ itendit hoc sacr̄m nūq̄ suscipere abutiṫ volūtate. sed itentio nūq̄ suscipiendi hoc sacr̄ ipedit sacri susceptionē ipsa durante. ergo huius sacramenti susceptio impediri potest per volūtatis abusum.

ℭ Rūdeo. sicut dicit Augu. p̄mo li⁹. de doctria xp̄iana paꝝ post p̄ncipiū. Usus volūtaṫ C illicit⁹ abusus est. cū ergo per illicitū volūtaṫ vsu3: q̄ est in volēdo qd̄cūq3 mortale pctm̄: ꝓhibeaṫ hō suscipe rē hui⁹ sacri. s. gr̄am gratū facientē: ꝛ p illicitū volūtatis vsum: q̄ est itendere nūq̄ suscipe hoc sacr̄m: ꝓhibeaṫ hō suscipere illud: qd̄ in isto sacro est sacr̄m ꝛ res: qd̄ est character: p voluntatis abusum pōt ꝓhiberi hui⁹ sacri susceptio nō tm̄ effectus illi⁹: qui est res ꝛ nō sacramentum.

ℭ Ad p̄mū in oppositū dōm q̄ nō tm̄modo abuti volūtate est velle aliqd̄ bonū pp finem D idebitū: sed etiā velle malū vel nō velle bonū qd̄ hō teneṫ velle. Qui aūt itendit nunq̄ hoc suscipe sacr̄m nō vult qd̄ d3 velle. ꝛ vult quod nō debet velle. ℭ Ad secūdū dōm q̄ in illo q̄ sua voluntate pōt vti rōne ꝛ abuti: coopaṫ ad hui⁹ sacramēti susceptiōem rectus volūtatis vsus vel p se vel saltē inq̄tū remouet ꝓhibēs .s. itentionē nō suscipiēdi sacr̄m. Qō. II.

Secundo querit̄ vtrū susceptionē h⁹ sacramēti possit ipedire infantilis etas: vel femine⁹ sex⁹ ꝛ p̄uatio vsus lingue

ℭ Respondeo cū caracter cōfirmationis sit A signū distinctiuū militū sp̄ualiū deputatoꝝ ad cōstantē passionis xp̄i cōfessionē. ꝛ hec militia ꝯuenire possit nō tm̄ viris: sed etiā mulierib⁹: vt patuit in virginib⁹ sacris: que ꝓ cōfessiōe fidei xp̄i martyriū susceperūt. Posset ēt cōuenire ifantib⁹: nō tm̄ in etate ifantili: s3 pro illa etate: ad quā ꝓducēdi sunt. Muti ēt p signa cōfiteri pn̄t crucē xp̄i. ideo hui⁹ sacramēti susceptionē nō ipedit ifantilis etas: nec femine⁹ sex⁹: nec p̄uatio vsus lingue. Et q2 certū ē q̄ ifantes n̄ pn̄t hāc obicē fictiōis. iō certi⁹ ē q̄ suscipiāt sacr̄m ꝛ rē sacrā q̄ ille q̄ ꝯfirmaṫ adult⁹. Quapp q̄ ad hoc meli⁹ ē hoc sacr̄m cito cōferre baptizaṫ q̄ expectare adultā etatē. Ar. IIII.

Onsequēter queritur d̄ 4⁰ p̄ncipali. ℭ Et circa hoc q̄runt̄ duo. ⁊ Primo vtꝝ in collatōe huius sacramēti caracter suscipiēti imprimatur ⁊ Scdō vtrū eidē gratia gratum faciens cōferatur. Questio. I.

Primo ostēdo q̄ in collatiōe huius sacramēti nō ip̄miṫ caracter suscipiēti: q2 aut esset eiusdē spēi cū caractere baptismali aut alteri⁹: nō p̄mo modo: q2 duo accidētia eiusdē spēi nō pn̄t simul eē in eodē subiecto: nec secūdo mō: q2 cū duoꝝ accidentium specie diuersoꝝ vnū nō depēdeat ab alio: posset suscipi sacr̄m cōfirmatōis nō suscepto baptismo: qd̄ falsum est. ℭ Itē hoc sacramētū datur ad sp̄ualē pugnā: sed illa est cōmunis oībus xp̄ianis: cum caracter sit signu3 distinctiuum. igr̄ nō imprimiṫ in hoc sacro. A B

ℭ Contrarium tenet cōmunis opinio ecclesie ꝛ doctoꝝ.

ℭ Rūdeo q̄ in collatiōe hui⁹ sacri imp̄miṫ caracter suscipiēti: ꝛ q2 huiusmodi ratio sufficiēter adducta est superius distin. 5. q. 4. art. 2. ideo non hic repeto.

ℭ Ad p̄mū in opp^m dōm q̄ iste caracter ē alterius spēi q̄ caracter baptismalis: qd̄ p3: q2 ordinaṫ ad specialē effectū. Et cū arguitur q̄ duoꝝ accidentiū specie diuersoꝝ vnū non dependet ab alio. dico q̄ falsum est: maxime qn̄ vnū est in potētia passiua ad alterius susceptionē. vt aūt ostēsum est supra: caracter baptismalis est sup̄naturalis potētia qua pōt baptizatus alia suscipere sacramēta. ℭ Ad 2^m dō3 q̄ pugna sp̄ualis cōtra aduersarios ꝓprie salutis oībus est cōmunis: s3 pugna ꝯtra aduersarios cōis fidei est fortior ib⁹ sp̄alis. Qō. II. C

Secūdo querit̄ vtꝝ suscipiēti cōfirmationē gratia gratū faciēs conferaṫ. Et videṫ q̄ nō: q2 aut illa gr̄a est eadē cū gr̄a baptismali. aut nō. si sic. ergo mutatio eēt ad illud quod iam habitū est. si nō. ergo due gr̄e gratū faciētes essent in hoīe: quod falsum est. q2 oēs gratie gratū faciētes eiusdē spēi in eodem subiecto eē nō pn̄t. ℭ Itē gr̄a gratu3 faciēs ē ꝯ culpā. hoc sacr̄m est ꝯ penā. s. ꝯ pusillanimitatē. ergo in isto sacro nō oportet conferri gr̄am gratum facientem. A

ℭ Cōtra. ex. de sacra vnctiōe. §. Per frōtis Per cōfirmatione3 daṫ sp̄ussanctus ad augmentū ꝛ robur. Sed sp̄ussanctus nō daṫ simpliciter homini nisi p gr̄am gratū facientem ergo suscipienti confirmationem gratia gratum faciens confertur. B

ℭ Rūdeo q̄ suscipiēti cōfirmatiōnē gr̄a gratum faciēs confertur. per oīa. n. sacra noue. l. est emūdatio ab his que repugnāt sanctitati vt ostēdi pōt per ea que sup̄i⁹ dicta sunt. di. 1.

C q.1.ar.4. Per sacra aũt imprimétia caracte ré est vltra hoc ꝯputatio ad quedã officia spe cialia sanctitatis: vt pꝫ per ea que dicta sũt su pra.di.5.q.4.ar.2. emũdatio aũt ab his q̃ san ctitati repugnãt fieri nõ põt nisi per grãꝫ gra tum facienté: nec sine illa est aliqs idone⁹: vt deputet ad sanctitatis officia. Et iõ cũ p susce ptioné sacri ꝯfirmationis imprimat suscipien ti caracter: per qué hõ deputat ad specialé of ficiũ sanctitatis duplici ratiõe ifunditur gra tia gratum faciens suscipienti confirmationé eo modo quo suscipi debet.

D ¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõm. q ex grã que ifundi tur suscipiéti cõfirmationé. ꝛ illa quã iam su sceperat per baptismũ cõstituit vna grã p eén tiam: sicut ex compleméto ꝛ cõpleto cõstitui tur vnũ numero p essentiã. ¶ Ad 2ᵐ dõm q grã gratũ faciés nõ est tm̃ ꝯ culpã: sed etiã ꝯ penã derelictã ex culpa: seu disponété ad eã. talis aũt pena ẽ pusillanimitas. Arti. V.

Onsequéter queritur ð 5° pncipa li. ¶ Et circa hoc querũt duo ☞ Primo vtrũ huius sacri su sceptio sit necessaria ad salu té. ☞ 2° vtrũ hoc sacrm̃ sit di gni⁹ sacro bapmi. Qõ. 1.

Primo oñdo q susceptio h⁹ sacri sit ne cessaria ad saluté. de cõsecr. di.5.

A Omnes fideles per man⁹ipositiões epozum scm̃ spm̃ post bapᵐ accipe dẽbét: vt pleni xpia ni iueniãtur. Sed homini necessariũ ẽ ad sa luté vt sit plenus xpianus. ergo susceptio hu ius sacri est necessaria ad saluté. ¶ Ité cadeꝫ di. Spũsanct⁹. Victuris necessaria sunt con firmatiõis auxilia. ¶ Item in terra iterdicta nõ debẽt sacra ministrari nisi illa q̃ sunt neces sitatis. Sed ex̃. de sen. excõ. Respõso. §. Pre terea. dicit dominus papa. q sicut in ciuitate iterdicta pñt baptizari pueri. sic ꝛ ꝯfirmari. g̃

B susceptio cõfirmationis nec̃ia est ad salutem. ¶ Cõtra. grã gratũ faciés sufficit ad saluteꝫ: sed in bap° dat grã gratũ faciés. ergo baptis mus sine cõfirmatiõe sufficit ad salutem. ¶ Ité de ꝯsecr. di.4. Spũsanct⁹. Regenera tio per se saluat mox in pace veri seculi recipi endos. g̃ ad h°nõ ẽ nec̃ia ꝯfirmatõis suscep°. ¶ Rñdeo q susceptio sacri ꝯfirmatiõis par uulis baptizatis nõ ẽ necessaria ad saluté: sic itelligẽdo q sine eius susceptione saluari non possunt: qꝛ vt habet de cõse. di.4. Spũsanct⁹. cõtinuo trãsituris sufficiũt regeneratiõis bñ ficia. Sic etiã loquẽdo de necessario nõ ẽ p se necessaria adultis huius sacri susceptio: q̃uis

eis ad maioré victorie pfectioneꝫ sit necessa ria. Vñ vbi pus. Victuris necessaria sunt ꝯfir matiõis auxilia. conteptus hui⁹sacri adultis nisi peniteat est dãnabilis. Tũc aũt ꝯtéptores reputari debét qñ habita bona ꝛ sufficiéti op portunitate suscipiẽdi hoc sacrꝫ ipm suscipe renuũt: aut nõbilr negligunt. Et sic itelligi dꝫ illud Hu. 2. lib. de sacra. pte.7.c.3. Timẽdũ est his q̃ per negligẽtiã amittũt epi pñtiã: ꝛ nõ suscipiũt manus ipositioneꝫ: ne forte ,ppterea dãnentur. s. nisi penit⁹ peniteãt: qꝛ festinare de buerũt dum potuerunt. C

D ¶ Ad pᵐ dõm q illa auctoritas de plenitu dine xpianitatis itelligẽda nõ est q̃tũ ad ne cessitaté: qꝛ sic sunt pleni xpiani per bapᵐ: sed quãtũ ad superogationé. vel dic q hoc referé dum est ad illos q̃ hoc sacrm̃ suscipe cõtem nũt. Vñ. ex̃. ð snia excom. Respõso. §. Pre terea. in glo. Sine ꝯfirmatiõe nõ ẽ plene xpia nus qui eã cõtẽnit. ¶ Ad 2ᵐ pꝫ solutio ex di ctis in qõne. ¶ Ad 3ᵐ dõm. q maioꝛ ẽ falsa. Moriétib⁹ eni si digne peniteãt põt dari eu charistia. ex̃. de pe. ꝛ remissiõe: q mẽte. ꝛ tépo re iterdicti. Et de sentẽtia excõmunicationis.

E Permittim⁹. Permittim⁹ ecc̃liarũ ministris semel in ebdomada tpe iterdicti. nõ pulsatis cãpanis voce submissa ianuis clausis excõica tis ꝛ iterdictis exclusis missarũ solẽnia cele brare eã cõficiẽdi corpus dñi: qð decedẽtibus in penitẽtia nõ negat. ¶ Qualiter aũt proce dant argumẽta ad parté aliã videri põt ex di ctis in qõne. Questio. II.

Secundo querit vtrũ sacrm̃ cõfirmatio nis sit digni⁹ sacro baptismi.

A Et videt q sic. magr̃ in lr̃a hui⁹ di.c.2. dicit de cõfirmatiõe respectu baptismi: q maiori vene ratiõe tenẽda est sicut a maiorib⁹ dat. ¶ Iteꝫ de ꝯse. di.4. Nouissime. Et recitat magr̃ in lit tera hui⁹ di.c.2. In vnctiõe baptismatis dicit spũs descẽdere ad habitationé deo ꝯsecrãdaꝫ In hac etiã eiusdé septiformé grãm cũ oi ple nitudine sctitatis ꝛ vtutũ venire in hoiem.

B ¶ Cõtra. illud sacrm̃ ẽ nobilius qð hꝫ melio rem effectũ. Sed baptism⁹ est huiusmodi. qꝛ p ipm remittit ois pena ꝛ ois culpa. nõ sic aũt p cõfirmatiõis sacrm̃. ergo digni⁹ ẽ sacrm̃ bap tismi q̃ confirmationis. ¶ Rñdeo. illud sacrm̃ digni⁹ est qð dignio rem hꝫ effcũ. dignitas aũt sacri maxie pꝫ suã virtuté pẽsanda est: p cognitioné g̃ dignitat̃ effectuũ deuenire possumus in cognitioné di gnitatis sacroꝝ. Dignissim⁹ aũt effect⁹ cuiusli bet sacri est grã. grã aũt tãto est dignioꝛ q̃to ẽ maioꝛ: q̃ q̃to est melioꝛ tãto est dignioꝛ: ꝛ

C quanto melior: tāto maior. Et ecōtra: quia sm̄ Aug. de trinitate. c. 8. In his q̄ nō mole: s3 vir tute magna sunt: Idē est mai⁹ eē qd meli⁹ eē. illud ergo sacr̄m digni⁹ est: in cui⁹ susceptione maior gr̄a cōfert. maior aūt confert simplr̄ in susceptiōe baptismi q̄ cōfirmatiōis: tū qr per susceptionē baptismi p̄mo efficit hō mēbrum xp̄i: ⁊ de ei⁹ regno qd est militans ecclesia. vt eni videm⁹ reges sm̄ rectū rōnis iudiciū am pliorē grām faciūt illis: sup quos de nouo re gnare icipiūt q̄ alijs: tū qr expressi⁹ baptism⁹ q̄ cōfirmatio rep̄sentat mortē xp̄i. p quā xp̄s nobis grām meruit. digni⁹ ergo sacr̄3 simplr̄ est baptism⁹ q̄ cōfirmatio: q̄uis s3 q̄d sit ecō uerso: qr eius administratio reseruata ē dignio ribus psonis: ⁊ in digniori mā celebrat. Quo rum ratio est: qr nō est tāte necessitat sic bap tism⁹. Et qr pxim⁹ finis ad quē dat non est ita cōmunis sicut ille ad quē dat baptism⁹. Et qr chrisma expressius rep̄sentat huius sacramē ti effectū q̄ minus nobilis materia.

E ¶ Ex dictis p3 solo ad p^m in opp^m. ¶ Ad se cundū dōm q̄ gr̄a cōfirmatiōis si accipiatur p̄cise p illo gradu gr̄e qui superaddit p cō firmationem gr̄e baptismi. Quia tū ex illo ⁊ gr̄a p̄cedēti fit vna gr̄a p eēntiā maior q̄ erat gr̄a baptismi p se. pp̄ter hoc dicit. s. sc̄m in cō firmatione venire cū omni plenitudie sancti tatis in hominem. Articulus. VI.

Onsequēter queritur de 6° p̄ncipali ¶ Et circa hoc querunt duo ▽ Primo vtrū hoc sacramē tum sit iterabile. ▽ Secundo vtrū inunctio fieri debeat in fronte. Questio. I.

a Primo ostēdo q̄ hoc sacr̄m sit iterabile. medicina est iterabilis q̄ est con tra iterabilē morbū. Sed pusillanimitas con tra quā est cōfirmatio: est iterabilis morb⁹. g̃ iterabilis ē cōfirmatio. ¶ Itē hoc sacr̄m nō ē dignius q̄ sacr̄m vnctionis extreme. min⁹. n. nobilis v̄tus est fortitudo q̄ spes. vt aūt supe rius habitū est distin. 2. q. 4. ar. p̄mi. extrema vnctio est ad iuuādū actū spei: ⁊ confirmatio ad adiuuādū actū fortitudinis: s3 extrema vn ctio pōt iterari. g̃ multo forti⁹ cōfirmatio.

B ¶ Cōtra. d 2se. di. 4. dcm̄ ē. Nob visū ē eādē 2firmationē: sic nec bap^m iterari minie d̄bere. ¶ Rn̄deo q̄ sacr̄m cōfirmationis cū effectū ip̄rimat idelebilē. s. caracterē iterari nō d3: si cut dicit magr̄ in lr̄a h⁹ di. c. 2. Un̄ bis confir matus sciēter irregularis est. De bis ēt cōfir mato igrant dicas vt supi⁹ dcm̄ ē de bis igran ter baptizato. 2firmatū ēt recōfirmās sciēter si publicū ē: irregularis ē: sic supi⁹ dcm̄ ē d bap⁹ C

¶ Ad p^m i opp^m dō. q̄ q̄uis pusillanimitas in hoīe sit iterabil: nō tū illa cui⁹ fuit cā origia le pctm̄. 2 illā āt ē directe h⁹ sacr̄3. Ul' p̄t dici q̄ q̄uis sit morb⁹ iterabil' nō pp h⁹ ē iterāda medicia q̄ iteri⁹ ip̄rimit v̄tutē sufficiētē 2 mor bū. tal' āt medicia ē oē sacr̄3 ip̄rimēs caracte rē. ¶ Ad 2^m dō. q̄ maior ē falsa: nec val3 ei⁹ p batio: qr q̄uis extrēa vnctio sit p approp̄atio nē ad iuuādū actū nobilioris v̄tut q̄ 2firma⁹: tū qr n̄ tm̄ coopat ad actū spei q̄3^m 2firma⁹ ad actū fortitudis: n̄ pōt 2cludi q̄ sit 2firmatiōe nobilior: imo ad sensu3 videm⁹ q̄ fortiori d̄bi li⁹ adiutoriū datur. ¶ Preterea. extremā vn ctionē d̄re eē i adiutoriū spei: ⁊ 2firmatiōe3 in adiutoriū fōtitudis dcm̄ ē p approp̄atōe3 n̄ p p̄prietatē: quodlib3 eni sacramentū adiuuat quālib3 v̄tutem. Qō. II.

Secūdo q̄rit vtr̄ iunctio chrismat i cōfir matōe fieri d̄beat i frōte. Et vi q̄ n̄. d 2se. di. 4. Sp̄us. s. Cōfirmamur ad pugnā A S3 aptitudo ad pugnādū magis pēdet ex bo na dispōe cōdis q̄ capit: Cū g̃ h loc⁹ corpis sit q̄si i pectore magis d3 vnctio fieri i pectore q̄ i frōte. ¶ Itē ex. d sacra vnctōe. §. Per frōt. di q̄ i 2firmatōe dat sp̄us. s. ad robur. Robur āt ē i neruis ⁊ ossib⁹. Cū g̃ s3 Auic. 2. li. d aiali b⁹. c. 1. Nerui oriāt a corde ⁊ n̄ a capite: magis d3 fieri vnctio 2firmatōis i pectore q̄ i frōte. ¶ Cōtra. ex. d sacra vnctōe. §. Q̄z vō. In frō te iungit baptizat⁹ vt libere 2fiteat qd credit. ¶ Rn̄⁹. q̄ cū h⁹ sacr̄3 ordiet ad 2stāter ⁊ sine erubescētia fidē 2fitēdū: maxie q̄tū ad articu lū mort xp̄i i cruce: ⁊ signa timoris ⁊ erubescē tie maxie appeāt i frōte pp sui p̄pinq̄tatē ad orga^m imagiatie. iō ille q̄ 2firmat iungit chris mate i modū crucis i frōte: vt sibi oñdat q̄ 2fi teri crucē xp̄i d3 sine erubescētia ⁊ tiore. Et sic ex dict videri p̄t q̄. 5. 2currūt ad h⁹ sacr̄i eēn tiā. s. sc̄tificatū chrisma. supradcā v̄boꝝ for^a ex pte mistri. dignitas pōtifical: vl' 2missio papal sacerdoti scā: ⁊ itētio d̄bita. Ex pte āt suscipiēt req̄rit ps corpis d̄termiata. s. frōs. qd aūt dicit magr̄ h⁹ di. c. 2. h⁹ sacr̄3 a ieiunis tm̄ d̄bere tra di. ⁊ n̄ al'r nisi cogat necitas. ⁊ illd d 2se. di. 4. C Ut epi n̄ nisi ieiuni p ipōnē māuū sp̄m̄sc̄m tra dāt except ifirmis: ⁊ morte piclitātib⁹: nō pti net ad sacr̄i eēntiā: tū peccat eps faciēs 2tr̄i. Illud ēt qd d̄. c. dist. Ut ieiuni ad confirma tōe3 veniāt p̄fcē etat moneāt 2fessiōe3 facere p⁹: nō refert ad sacr̄i necitatē s3 reuerētiā. Et ad h⁹ vt suscipiētes sacr̄3 meli⁹ sint dispositi ad suscipiēdū sacr̄i rē. s. gr̄a3: qd p3 p lr̄a3 seq̄ntē.

B ¶ Notandū etiā q frons cōfirmati dz ligari quousq desiccet: ne frons inuncta aliqs sordes subtrahat. ⁊ etiā fm Hug. 2. lib. de sacra. parte. 7. c. vi. Cōfirmatū dcet nō lauare caput vsq ad. 7. dies. ppter septē dona spūsancti. Et qz ecclesia septem dieb⁹ celebrat aduentū spiritus sancti in discipulos.

¶ Ad pmū in oppm dōm q q̄uis aptitudo ad pugnā magis sit ex corde q̄ capite. cum signa timoris magis appareāt in frōte q̄ in pectore. Et pterea aptior est hō ad cōstāter standū in bello: ⁊ vincendū per bonā discretionē
C que multū depēdet ex bona organorū capit dispōne: q̄ p calorē ⁊ spūs qui sunt in corde. Vñ puerbior. 24. Cū dispōne initur bellum. vt dr Eccl. 8°. Sapiētia hominis lucet in vultu illi⁹. ¶ Ad secundū dici pōt q plus valet ad bellū sapientia q̄ corporis robur: ⁊ robur etiā mētis plus videt depēdere fm aliquos ex bona dispōne capit q̄ corporis: sed q̄cq̄d sit de hoc: tñ hoc certū est q signa mentis robuste magis appareāt in frōte q̄ in pectore.

Articulus. VII.

Consequenter queritur de. 7. pn cipali. ¶ Et circa hoc querūtur duo. ▽ Primo vtrū ille q̄ cōfirmatur debeat teneri. ▽ 2° a quot ⁊ qualib⁹ debeat teneri.

Questio. i.

A Primo ostēdo q nō dbeat teneri. Quia teneri signū est debilitatis in eo q̄ tenet. Sed in susceptiōe hui⁹ sacri hō fortificatur. ergo nō est cōueniēs vt tūc teneatur.

¶ Contrariū tenet cōsuetudo ecclesie.

¶ Rñdeo. cū hoc sacrm det ad robur eo ipo q homo ad susceptionē ei⁹ accedit: ostēdit q sufficiēs robur standi p se hre nō psumit. ⁊ iō ad hoc significandū istitutū fuit: vt ab altero
B teneret: si tamē aliqs cōfirmatur absq hoc q ab alio teneat sacrz suscipit: q̄uis hoc fieri nō debeat: nisi necessitas aliq̄ hoc exigat.

¶ Ad arm in oppm dōm: q q̄uis p susceptionem huius sacramēti homo fiat fortis: tamen accedit tanquā debilis: ⁊ hec intentio illa representat.

Questio. ii.

Secundo querit a quot ⁊ qualib⁹ debeat teneri ille q̄ cōfirmatur.

A ¶ Rñdeo q istitutū fuit q nō teneretur nisi ab vno eo q cognationes spūales mrimonia ipediunt. Vñ de cōsecr. di. 4. Nō plures. Nō plures ad suscipiendū de baptismo īfantē accedāt q̄ vn⁹ siue vir siue mulier. In cōfirmatione id ipm fiat. tamē vbi ē cōsuetudo q plures teneāt non est prohibendū: qz hoc pōt cooperari ad amicitie nutrimētū. non aūt dz teneri ab illo qui nō est cōfirmat⁹: sicut nec in B
baptismo dz homo teneri ab illo q̄ nō est baptizatus. de cōsecr. di. 4. in baptizāte: si tñ ptrarium fiat quāuis fieri nō debeat casu necessitatis excepto: nihilominus ille qui baptizatur vel cōfirmat vere suscipit sacramētū. Nō debet etiā teneri a monacho: nisi sit monach⁹ Unde de psecr. di. 4. Nō licet. Nō licet abbati vel monacho de baptismo suscipere filios: nec cōmatres hře. per sacrm aūt cōfirmationis ɔhit spūalis cognatio. 30. q. 4. Si q̄s vn⁹. tamē pdicta ad sacramēti necessitatē nō referuntur. pōt aūt teneri vir a muliere. ⁊ ecōuerso: q̄uis magis deceat viruz a viro teneri. In C
casu etiā necessitatis pōt teneri ab illo q̄ ipm tenuit in baptismo. Vñ de cōsecr. di. 4. In cathecismo. In cathecismo: ⁊ in baptismo: ⁊ in cōfirmatione vnus patrin⁹ fieri pōt si necessitas cogit. nō est tñ ɔsuetudo romana: sed per singulos singuli sint: ad hoc. s. vt cū pluribus etia contrahatur.

Circa lrām. Virtus hui⁹ sacri est donatio spūsancti ad robur. ¶ Cōtra. in susceptiōe eucharistie dat spūs sctūs ad robur. B
Iuxta illud psal. Et panis cor hois cōfirmet.

¶ Rñdeo. in susceptiōe confirmationis roboratur aia p spm scm ad tolerantiaz mali. in susceptiōe eucharistie ad cōstātiā boni. Vel p pmū aia roborat in fide. per scdm in charitate qd per appropriatiōem itelligendū est.

¶ De sacramēto altaris ⁊ eucharistie.

Distinctio. VIII.

Post sacramētū baptismi ⁊ cōfirmationis seqtur eucharistie sacramētū. Per baptismum mundamur. Per eucharistiā in bono cōsumamur. Baptismus estus vitior extinguit. Eucharistia spiritualit reficit. Unde excellēter eucharistia dicitur. i. bona gratia: qz in hoc sacramēto nō modo est augmentū virtutis ⁊ gratie: sed ille totus sumit: qui est fons ⁊ origo totius gre. Cui⁹ figura precessit: q māna pluit deus patrib⁹ in deserto: qui quotidiano celi pascebāt alimēto. Unde panem angelor manduca C

nit homo. Sed tūc qui panem illū man ducauerūt mortui sūt. Iste vero panis viu⁹ qui de celo descēdit vitā mūdo tribuit. Mãna illud de celo: hoc sup celū. Illud scaturiebat in diē alterū reseruatum: hoc ab omni corruptiōe alienum. Quicūq religiose gustauerit corruptionem nō videbit. Illud datū fuit antiqs post transitū maris rubri: vbi submersis egyptys liberati sunt hebrei. Ita hoc celeste māna: nō nisi renatis prestari dʒ. Panis ille corporalis populū antiquuʒ ad terrā pmissiōis per desertū eduxit. Hec esca celestis fideles hui⁹ seculi desertū trāseūtes in celū subuehit. Unde recte viaticū appellatur: qr in via nos reficiēs vsqʒ in patriā deducit. Sic ergo in mari rubro figura baptismi pcessit: ita in māna significatio dominici corporis. Hec duo sacramēta demonstratiua sunt: vbi de latere xpi sanguis ⁊ aq̄ profluxerūt: qr per sanguinē redēptionis ⁊ aquā ablutionis nos redimere venit a dyabolo ⁊ a peccato: sicut israelitas per sanguinē agni pascalis ab exterminatore: ⁊ per aquā maris rubri ab egyptys liberauit. Huius etiā sacramēti ritum melchisedech ostēdit vbi panem ⁊ vinuʒ abrae obtulit. Uñ vt ait Ambrosius itelligi datur anteriora eē sacramēta xpianoꝝ q̃ȝ iudeorum.

¶ De istitutione sacramēti.

b Ic etiā illa consiperāda occurrūt q̄tuor. s. sacr̄m: istitutio: forma: ⁊ res. Sacr̄m dñs instituit quādo post typicū agnū corpus ⁊ sanguinē suum discipulis in cena porrexit. Unde Eusebi⁹ emisenus. Quia corpus assumptū ablaturus erat ab oculis: ⁊ illaturus syderib⁹: necesse erat vt die cene sacr̄m nobis corporis ⁊ sanguinis cōsecraret. Ut coleret iugiter p mysteriū quod semel offerebatur in precium.

¶ De forma.

f Orma vero est quā ipse ibideʒ edidit dicēʒ: hoc est corp⁹ meū: ⁊ post. Hic ē sanguis me⁹. Cuʒ eni hec verba pferūtur: cōuersio fit panis ⁊ vini in substātiā corporis ⁊ sanguinis xpi. Reliqua ad laudē dei dicūtur. vñ Ambr. Sermone xpi hoc cōficit sacramentū: qr sermo xpi creaturam mutat: ⁊ sic ex pane fit corpus xpi: ⁊ vinum cū aqua in calicē missum fit sanguis cōsecratiōe verbi celestis. Cōsecratio quibus fit v̄bis. Attēde q̄ sunt v̄ba. Accipite ergo ⁊ comedite ex eo oēs: hoc ē corpus meū. Et iteꝝ. Accipite ⁊ bibite ex hoc oēs: hic ē sanguis me⁹. Per reliqua oia que dicūtur laus deo refert: oratio premittit p populo: p regib⁹. Itē Augu. Credēduʒ ē q̄ in illis v̄bis xpi sacr̄a cōficiātur: reliq̄ oia nihil aliud sūt q̃ȝ laudes vl' obsecratiōes fideliū ⁊ petitiōes. Ecce que sit istitutio ⁊ forma h⁹ sacri. Ubi cōsideratiōe dignū ē: q̄re illud sacramētū post cenā dedit discipul'. Dñs igit iesus ad iuisibilia paterne maiestatis migratur⁹ celebrato cū discipulis typico pasca: q̄dā memoriale eis cōmēdare volēs: sub spē panis ⁊ vini: corpus ⁊ sanguinē suū: ita eis tradidit vt oñderet legis veteris sacr̄a: iter que p̄cipuū erat agni pascalis sacrificium: in morte sua terminari. ac legis noue sacr̄a substitui: in q̄bus excellit mysteriuʒ eucharistie. Ideo ēt post alia dedit: vt hoc vnū arti⁹ memorie discipuloꝝ ifigeret: ⁊ ab ecclia deinceps freq̄ntaret. Sed nō exide disciplinā sanxit in posterū: vt post alios cibos sumat. poti⁹ a ieiunis sumi oʒ: sic Apl's docet: vt singl'ari reuerētia diiudicet. i. discernat ab alys cibis. Qd dñs aplis disponēdū reliquit. vñ Aug.

Apparet cū primo acceperūt discipuli eucharistiam nō eos accepisse ieiunos. Nō ideo tamē calūniandū est vniuerse ecclesie q a ieiunis sumit semp. Placuit enī spirituisancto vt in honore tāti sacramēti pri⁹ in os xpiani dominicū corpus intraret q̄ alij cibi: ideo vbiq̄ mos iste seruat. Non enī q post cibos dedit dñs: ideo prāsi vel cenati illud accipere debēt: vt illi faciebāt: quos apl'us redarguit. Nā saluator quo vehemēti⁹ cōmēdaret mysterij illius altitudinē vltimū hoc voluit īfigere cordibus ⁊ memorie discipulorum: a qbus ad passionē digressurus erat. Quo autem ordine deinceps sumeret: apl'is: per quos ecclesias dispositur⁹ erat: reseruauit docendum.

¶ De sacramēto ⁊ re.

Unc qd ibi sacr̄m sit ⁊ quid res
n videam⁹. Sacr̄m est inuisibilis
grē visibilis forma. Forma ergo panis ⁊ vini q̄ ibi videt est sacr̄m .i. signū sacre rei: q preter spēm: quā ingerit sensib⁹: aliqd aliud facit in cognitōem venire. Tenēt ergo spēs vocabula rerum que ante fuerūt. s. panis ⁊ vini. Hui⁹ aūt sacri gemina ē res: vna. s. cōtēta ⁊ significata: altera significata ⁊ non cōtenta. Res ↄtēta ⁊ significata ē caro xpi: quā de virgine traxit: ⁊ sanguis quē pro nobis fudit. Res aūt significata ⁊ nō ↄtenta ē vnitas ecclie in predestinatis vocatis: iustificatis: ⁊ glorificatis. Hec est duplex. caro xpi ⁊ sanguis. Uñ Hiero. Dupliciter inqt ītelligit caro xpi ⁊ sanguis: vl' illa q̄ crucifixa ē ⁊ sepulta: ⁊ sanguis qui militis lācea effusus est: vel illa spiritualis ac diuina: de q̄ ipse ait. Caro mea vere ē cib⁹: ⁊ sanguis me⁹ vere ē potus: ⁊ nisi māducaueritis carnē meā: ⁊ biberitis meū sanguinē nō habebitis vitam in vobis. Sūt ergo hic tria distinguenda. Unū qd tm̄ est sacr̄m: alterum qd est sacramentū ⁊ res: ⁊ tertiū qd ē res ⁊ nō sacramētū. Sacr̄m ⁊ nō res: ē spēs visibilis panis ⁊ vini. Sacr̄m ⁊ res: caro xpi ꝓpria: ⁊ sanguis. Res ⁊ nō sacr̄m: mystica ei⁹ caro. Porro illa spēs visibilis sacramētū ē gemine rei: q vtrāq̄ rē significat: ⁊ vtriusq̄ rei silitudinē gerit exp̄ssā: Nā sicut panis p̄ ceteris cibis corpus reficit ⁊ sustētat: ⁊ vinū hoiem letificat atq̄ iebriat: Sic caro xpi iteriorē hoiem plus ceteris gratijs spūal'r reficit et saginat. Unde calix tuus iebriās q̄ p̄clarus est. Habet etiā silitudinē cū re mystica que est vnitas fideliū: q sicut ex multis granis ↄficit vnus panis: ⁊ ex plurib⁹ acinis vinū in vnū ↄfluit: sic ex multis fideliū p̄sonis vnitas eccl'iastica ↄstat. Uñ apostolus: Unus panis ⁊ vnū corpus multi sum⁹ ⁊c̄. Uñ Augu. Unus panis ⁊ vnum corp⁹ eccl'ia dicit: ꝓ eo q sicut vn⁹ panis ex multis granis: ⁊ vnū corp⁹ ex multis mēbris cōponit: sic eccl'ia ex multis fidelib⁹ caritate copulāte ↄnectit. Hoc mysterium pacis ⁊ vnitatis nr̄e xps ī sua mēsa ↄsecrauit. Qui accipit hoc mysteriū vnitatis: ⁊ nō tenet vīculū pacis: nō accipit hoc mysterium ꝓ se: sed cōtra se. Cui⁹ etiā sacr̄m est corp⁹ christi ꝓpriū de virgine sumptum: q vt corp⁹ christi ex multis mēbris purissimis ⁊ īmaculatis cōstat: ita societas eccl'iastica ex multis p̄sonis a criminali macula liberis cōsistit. Jn cui⁹ rei typo facta est arca domini de lignis sethim: que sunt imputribilia: ⁊ albe spine similia.

¶ Superi⁹ determinauit magr̄ de sacr̄o baptismi ⁊ sacr̄o ↄfirmatiōis. hic determinat d̄ sacramento eucharistie. Et p̄mo quo ad ei⁹ eēe. ⁋ Scd̄o quo ad ei⁹ fieri. di. n. ibi. Si aūt queritur q̄lis sit. ¶ Prima in .3. ⁋ Prio determiat de hoc sacr̄o fm̄ se. ⁋ Scd̄o ꝑ ↄparationem ad suscipientē. di. 9. ibi. Et sic due. ⁋ Tertio ostē-

dit veꝛ corp⁹ xp̄i cōtineri sub panis spē.i. sub
accn̄tib⁹ panis.di.10.ibi.Sūt idē alij. ¶ Pri
ma m.3. Prio determinat de h⁹ sacr̄i digni
tate. 2° de ei⁹ istitutiōe.ibi.Hoc etiā. Ter
tio de ei⁹ itegritate.ibi.Nūq̇d ibi. ¶ Prima
in duas. Prio oñdit h⁹ sacr̄i dignitatē per
ei⁹ efficaciā. 2° p ei⁹ figurā.ibi.Cuius figura.
¶ Illa ps in q̄ determinat de ei⁹ istitutiōe di
uidit̄ in duas. Prio ostēdit qua hora ⁊ sub
qua forma xp̄s hoc sacr̄m istituit. 2° q̄re ec-
clesia in celebrādo horā illā nō custodit. ibi.
Iō etiā. ¶ Illa ps in q̄ determinat de h⁹ sacr̄i
itegritate diuidit̄ in duas. Prio assignat ea
in q̇b⁹ hoc sacr̄z ꝯsistit. 2° explanat ea: ⁊ bre
uiter recolligit.ibi. Sūt igit̄. Arti. I.

Irca hanc di. querēdum est p̄ncipalr̄ d̄ trib⁹. Prio de h⁹ sacr̄i isti-
tutiōe. 2° de ꝑfectione. 3°
de forma. ¶ Circa p̄mū que-
runt̄ q̄tuor. Prio vtr̄ spēs
panis ⁊ vini cōsecrate sint sa-
cramentū noue.l. 2° vtr̄ sint vnū sacr̄m. 3°
vtrū hoc sacr̄m fuerit ꝯueniēter p̄figuratum.
Quarto vtr̄ ꝯueniēter istitutū. Qō. I.

A Primo oñdo ꝙ spēs panis ⁊ vini ꝯsecra
te nō sunt sacr̄m no.l. q꞉ vt sup̄i⁹
habitū est.sacr̄m ē ex sil̄itudine rep̄sentās.Sz
spēs panis ⁊ vini ꝯsecrate non h̄n̄t similitudi
nē cū corpore xp̄i ⁊ sanguine: cū spēs ille sint
accn̄tia: ⁊ accn̄s sit a sub̄a dissil̄e.ergo nō sunt
sacr̄a no.l. ¶ Itē panis ē totū homogeneūz.
corp⁹ xp̄i ē etherogeneūz. g̊ nō est spēs panis
ex nāli sil̄itudine representās corp⁹ xp̄i. Et ex
ꝯn̄ti nec est ei⁹ sacr̄m. ¶ Itē sacr̄m no.l. illi⁹
rei cui⁹ ē signū est cā.Sed p̄dicte spēs nō sunt
B cā veri corporis xp̄i: ⁊ sanguis: nec corpis my
stici.g̊ nō sunt sacr̄m noue.l.
¶ Cōtra.d̄ ꝯse.di.2.In sacrorꝫ.dn̄r p̄dicte spe
cies eē sacr̄m. ¶ Itē.e.di.nō oz.h꞉ idem.
¶ Rn̄deo ꝙ spēs panis ⁊ vini post consecra
tionē factā a sacerdote sub forma v̄borꝫ ⁊ itē
tiōe debita.sunt sacr̄m no.l.q꞉ signuz ⁊ cā rei
sacre est sacr̄m no.l.sz p̄dicte spēs sunt signuz
duplicis rei sacre.ē.n.spēs panis signū corpo
C ris xp̄i veri: qd̄ est res sacra sub ipsa spē v̄e cō
tenta.Est etiā signū corpis xp̄i mystici: quod
est res sacra.s.scā eccl̄ia: que tn̄ nō est sub ipsa
spē realr̄ cōtēta.Spēs etiā vini est signū veri
sanguis xp̄i: q̇ ē res sacra ⁊ sub spē p̄dicta ve-
raciter ꝯtēta: q꞉ q̄uis ēt hoc sacr̄m nō sit cau
sa eēntie corpis xp̄i absolute: tn̄ ē cā eēntie ei⁹
sub illa spē: ⁊ cā eēntie sanguis sub spē vini: q̄
uis ēt sit cā hoīum ipsorꝫ q̇ sunt eccl̄ie mēbra:
tn̄ est istr̄ālis cā fidei ⁊ caritatis: p q̄s vniūtur D
ad vni⁹ corpis mystici cōstitutionē. ⁊ iō cā est
corpis mystici q̄tū ad ei⁹ formā: q̄uis nō q̄-
tū ad eius māz.Ex dictis pz ꝙ p̄dicte spēs nō
tm̄ sūt sacr̄m no.l.sed ⁊ sacr̄m iter alia altissi-
mū inq̄tū in se veraciter ⁊ realit̄ cōtinēt san-
ctitatis auctorē. ⁊ pz ꝙ p̄dicte spēs sūt sacr̄m
tm̄: ⁊ corp⁹ xp̄i veꝛ sacr̄m ⁊ res. Res.s.respe-
ctu spēi panis: ⁊ sacr̄m respcū corpis mystici.
q꞉ sicut corp⁹ xp̄i cōstat ex purissimis ⁊ diuer
sis mēbris: sic corp⁹ xp̄i mysticū ex diuersis p-
sonis p fidē ⁊ charitatē purificatis.hoc autez E
corp⁹ ē res ⁊ nō sacr̄z: nisi velles dicere ꝙ cor
pus xp̄i mysticū eccl̄ie militātis sit sacr̄m cor
poris mystici eccl̄ie triūphātis.Et sicut dcm̄ ē
de corpe xp̄i p ꝯpatiōnē ad spēm panis: sic in
telligas d̄ sanguie ei⁹ p ꝯpatiōez ad spēz vini.
¶ Ad p̄m in opp̄m d̄c̄m ꝙ accn̄s ⁊ si sit a sub̄a
dissimile in eēntia ⁊ nāli aptitudine eēndi: ex
hoc tn̄ nō seq̄t̄ q̇n in accidente possit eē nālis
aptitudo ad rep̄sentādū sub̄am.aliter.n.p ac-
cidētia nō posset d̄ueniri in cognitionē sub̄e: F
⁊ nō tm̄ rep̄sentāt accn̄tia sub̄az: quā apta na-
ta sunt iformare.sed etiā illa cui⁹ ista est repre
sentatiua.Et iō q꞉ sub̄a panis rep̄sentat corp⁹
xp̄i in eēndo: iquantū ꝯficit̄ ex purissimis gra
nis: sicut corp⁹ xp̄i cōstat ex purissimis mem-
bris: ⁊ in effectu inq̄tū reficit corporalit̄ sicut
corpus xp̄i reficit spiritualiter.ideo spēs pa-
nis representat corpus xp̄i. ¶ Et ex hoc pz so
lutio ad scd̄m. ¶ Ad tertium pz solutio ex di
ctis in corpore qōnis. Qō. II.

Secūdo querit̄ vtrū spēs panis ⁊ vini cō
secrati sint vnuz sacr̄m.Et videt̄ A
ꝙ nō: q꞉ sacr̄z est sacre rei signū.g̊ plura sacre
rei signa sunt plura sacr̄a. Sed spēs panis ⁊
spēs vini sunt plura sacre rei signa. ergo sunt
plura sacramēta. ¶ Itē q̄uis s̄m ph̄m p̄mo
perhier.nomē sit vox significatiua: tamē plu-
res voces vnū significātes sunt plura nomia:
vt ensis ⁊ gladius.ergo a simili quāuis spēs
panis ⁊ vini sint signa eiusdez rei iquantum
sub qualibet cōtinetur totus christus: tamen
sunt plura sacramenta.
¶ Contra.sacramentuz vnitatis maxime dz B
esse vnū.Sed hoc sacr̄m est vnitatis sacr̄m: q̊
est per fidem ⁊ caritatē in corpore mystico. g̊
hoc sacramentū est vnum.
¶ Rn̄deo ꝙ p̄dicte spēs panis sunt vnū sa-
cramētū vnitate itegrata ex pluribus relatis
ad aliquid vnū.referūtur enim ad vnā rez si-
gnificatā non sub eis cōtentā que est corpus
xp̄i mysticū. ⁊ ad vnā rē significataz. ⁊ sub eis
realr̄ cōtentā.s.ad ip̄m xp̄m. q꞉ q̄uis spēs pa-

C nis primo representet corpus: et spēs vini san guinem: qꝛ tamē sanguis et corpus xpī sepa/ rata nō sunt īter se: nec a xpo: ideo ex ꝯsequen ti quelibꝫ dictarū spērū repñsentat et cōtinet to/ tū xpm. Referūt etiā tanquam signū et cā ad vnaꝫ spūalē refectionē integrā: que ad similitudinē ītegre refectiōis corporalis: q̄ cōprehēdit ci/ bū et potum: ꝯsistit in potatiōe itellectus p fi dei illustrationē: et in cibatiōe affectꝰ p chari/ tatē. Ad cuiꝰ refectiōis itegritatē significādā voluit xps in hoc sacro cōtineri sub spē cibi et

D potꝰ: vt eēt ī hoc itegra significatio rei quā in suscipiēte efficit. ex duabꝰ ergo spēbus ꝯstitui tur vnum integrum signum.

C Ad pᵐ in oppᵐ dōm q ꝙuis spēs panis et vini sint plura signa: tñ ex his itegratꝛ vnum completū signum: ad quod significādū dicit Greg. in q̄dā collecta. Perficiāt in nobis do mine tua sacra quod cōtinēt: ad significandū plures ptes hꝰ sacri. Et in alia dic. Ut hᵒ tuuꝫ sacrm nō sit nobis reatus ad penā: ad signifi/ cādū q ex illis vnū itegrū cōstituitur signuꝫ.

E C Ad 2ᵐ dōm q plures voces idē significan tes plura sunt noīa: qꝛ nois forma nō ē res si/ gnificata: sꝫ significatio que in pluribus voci/ bus plurificatꝛ: ꝙuis respcū vnius rei. nec sūt ordinate ad sīr significādū illā rē: qꝛ quelibet per se ꝯplete significat eā. alr nō possent vere dici plura noīa: sꝫ spēs panis et vini istitute sūt ad simul significādū tanquam vnū itegrū signum: vnā rem non contentaꝫ: et vnā cōtentā: et vnā effectam. Questio. III.

A Tertio querit vtrū hoc sacrm fuerit ꝯue/ niēter pfiguratuꝫ. Et videt q non fm phm. 5. phy. mutatiōis nō est mutatio. er/ go a simili nec signi est signū. sꝫ hoc sacrm est signū. ergo nō est pfiguratū. C Itē quāto res est rarior: tāto ceteris paribꝰ est pciosior. Unū glo. sup illud. pmi Reg. 3. c. Sermo dñi erat pciosus. dicit. qꝛ rarus. Sed figura huiꝰ sacri dbuit eē multū preciosa. ergo multū rara. icō uenies ergo fuit ipm multiplr prefigurari.

B C Cōtra. hoc sacrm pfiguratū fuit p paneꝫ et vinū que obtulit Melchisedech Abrae: vt hꝫ Geñ. 14. in glo. ibidē: et p altare qd edificauit Abraā ad imolādū Isaac. de quo hꝫ Geñ. 22. Unū gl. ibidē. Hec ē figura nostri altaris in q̄ cōsecratꝛ corpus xpī et sanguis. Cū ergo iste p/ figuratiōes facte fuerit per cōsiliū spūssancti qui nihil inconueniens consulit: cōuenienter hoc sacramentū prefiguratum fuit.

C Rñdeo q ad ostendēdū huiꝰ sacramēti di gnitatē et vtilitatē ꝯueniēs fuit ipm prefigura ri nō tñ vna figura: sed multiplici: et etiā pro/ pter eius difficultatē ad credēdū conueniens C fuit homines per multiplicem figurā ad ipm credendum manuduci.

C Ad pmū in oppositū dōm q quāuis ime/ diate nō sit mutatiōis mutatio: nec sicut sub/ iecti: nec sicut termini. vt ibi phs oñdit. tamē mutatio mediāte alio terminatꝛ ad mutatōeꝫ. vt generatio mediāte genito ad geniti muta/ tionē terminatꝛ. a simili dico q signi pōt eē si/ gnū inꝙtū signū significat rē absoluta: q̄ signi ficat: et sic istud sacrm fuit pfiguratū. Uel dōꝫ D et meliꝰ q nō est sile de mutatiōibꝰ quas facit natura et ratio: actꝰ. n. volūtatis imediate pōt respicere actū cognitiōis. et iō institui potuit nō tm̄modo signū aliud significās: sed etiā si/ gnificatio imediate significans aliā significa tionē. C Ad 2ᵐ dicendū q argumentuꝫ non plus cōcludit nisi q nō fuit cōueniēs eādem figurā pluribꝰ vicibꝰ reiterari ad prefiguran/ dū hoc sacrꝫ: ꝙ exigeret dignitas et arduitas E sacri. hec aūt exigebātur vt pfigurarentꝛ pluri bus figuris q̄ ipm prefigurarēt sub rōnibꝰ di/ uersis. Unū p oblationē melchisedech fuit pfi guratuꝫ ꝙtū ad spēs sensibiles panis et vini. ꝙtū ad rē cōtentā per esum pascalis agni. ꝙ/ tum ad rē in suscipiēte effectaꝫ p māna. p qd etiā pfiguratū fuit res cōtēta inꝙtū dulcit re ficiēs suscipientem. Questio. IIII.

Quarto q̄rit vtrū hoc sacrꝫ ꝯueniēter fue rit institutū. Et videt q nō: qꝛ ni hil cōueniēter istituitꝛ: in cuiꝰ ꝯstitutiōe aliqd cōtra rē iplicatur. Sed in cōstitutiōe huiꝰ sa/ A cramēti multa ꝯ rōnē iplicata videntꝛ. s. accū/ tia eē sine subo: et q maiꝰ ꝯtineatꝛ in maiori: et q vnꝰ hō ab hoīe manducetꝛ. et multa alia. g̃ in cōueniēs eius istitutio fuit. C Itē hoc sacrm viaticū dr. ergo ab illo tēpore quo hoies fue runt in via debuisset hoc sacrm istitui. iconue niēter ergo fuit istitutū: cū eius istitutio non fuerit tēpore ꝯueniēti. C Itē hoc sacrꝫ ē me/ moriale passiōis xpī. Unū sacro istituto postea subiūxit xps. hoc facite in meā cōmemoratio nē: Luc. 22. ergo nō fuit cōueniēs hoc sacra/ B mētū istitui ante passionem.

C Cōtra. sicut generato necessariū est mistra ri alimentū ad sustentationē vite et augmēti: sic regenerato per baptismū cōueniēs fuit sa/ cramentū istitui ad cōseruationē et augmēta tionē vite spūalis recepte per baptismuꝫ. tale aūt est sacrm eucharistie: in quo cōtinetꝛ fons spiritualis vite. ergo ꝯueniēter fuit istitutum.

C Item xps hoc sacrm instituit: cuius nulla actio potuit nisi cōueniens esse.

C Rñdeo. q sicut anime vegetatiue q̄ ē for/

C male pncipiū naturalis vite generabiliū τ corruptibiliū deus idídit potentiā gnātiuam per quā res viuēs efficit: τ augmētatiuā per quā genitū augmentat τ roborat: τ nutritiuā per quā nutrit: τ in esse cōseruat quamdiu vi uit. vnde fm sniam phi. 2. topi. animalia semp nutriūtur. Ita aliquo mō a filii cōueniēs fuit deū iter sacra istituere tria: p quoꝝ vnū aīa ef ficiat viuēs vita spūali τ supernali. τ hoc ē sa cramentū baptismi. Et per aliud in viuēte spi
D ritualr vita spūalis augeatur τ roboret. τ hoc est cōfirmatiōis sacrm. Et per aliud viuēs spi ritualr in vita spūali nutriat τ perficiat. τ hoc est sacrm eucharistie. Quapp eiꝰ susceptione idiget viuēs vita spūali: q est vita grē: q̄diu ē in statu: in quo illā pōt amittere. hoc est toto tempore naturalis vite.

C Ad pᵐ in oppᵐ dōm q minor est falsa. acci dētia. n. esse sine subiecto eo mō quo sūt in hº sacro: τ maius cōtineri in minori eo mō quo corpus xpi cōtinet sub spē panis. τ hominem
E māducari eo mō quo xps a sumēte sacramen tum māducat: τ alia que in hoc sacro ꝯ rōnē vident: nō sunt fm rei veritatē ꝯ rōnē rectā: q̄uis huiꝰ cognitio nostrā naturalē facultatē trāscēdat sicut iferius spālīꝰ declarabit. C Ad secūdū dōm q q̄uis ante aduentū xpi fuerit hoies in via: tñ añ xpi aduētū nō fuit ꝯueniēs hoc sacrꝫ istitui: τ rōne rei ꝯtēte: q est ipe xps: q nō debuit realr cōtineri sub spē panis τ vi ni añq̄ eēt de vgine natus. τ rōne rei signāte nō cōtēte: q est spūalis vnitas corporis mysti ci: q añ xpi aduentū hoies carnaliꝰ sapiebāt
F q̄ post: tñ sp habuerūt adiutoriū cōueniēs fꝫ exigētiā tpis τ statꝰ: vt supiꝰ ostensuꝫ ē. C Ad 3ᵐ dōm q q̄uis hoc sacrm sit memoriale pas siōis xpi: tñ ꝯueniētiꝰ fuit ipm istitui añ passio nē q̄ post: vt ab eis recedēs q̄tū ad eē corpo rale visibile cū eis remāeret q̄tū ad eē sacra le: vt hoc sacrm istituēdo facto discipulis ostē deret suā passiōem de pxio iminere. Cōueniē tius etiā fuit vt istitueret post cenaꝫ q̄ añ: q in passiōe sua: q tūc iminebat: vetus sacrificiū erat termināduū: τ q memoriale datū ab ami co amicis cū ab eis corporalr τ visibilr rece dit: solet fortius imprimi memorijs amicorū τ diligētiꝰ τ reuerētiꝰ custodiri. Arti. II.

Onsequēter queritur dō scdō pnci pali. C Et circa hoc querun tur q̄tuor. P Primo vtꝝ hoc sacrm ante prādiū debeat cō fici. P Scdo vtrum deficiēte vno sacerdote in ministrādo ministerium per sacerdoteꝫ aliū debeat sup pleri. P Tertio vtrū hoc sacramētū a ieiunis solū debeat sumi. P Quarto vtrū licitū sit sta tim comedere post susceptionem huius sacra menti. Questio. I.

Primo ostēdo q hoc sacrm nō debeat cō fici ante prandiū: sed post cenam A
In operādo eni debemꝰ nos conformare xpo tāq̄ exēplari. iuxta illud Exodi. 25. Inspice τ fac fm exēplar: qd tibi in mōte mōstratū est. Sed xps hoc sacrm post cenā ꝯfecit. g τ a no bis debet cōfici post cenā. C Itē hoc sacrm ē memoriale passiōis xpi: sed expressiꝰ represen tat eā cōfectū post cenā q̄ ante prādiū: q pas sio xpi quasi statim post cenam incepit. ergo post cenam debet confici. B
C Cōtra. 7. q. 1. Nihil. Nullus post cibum po tūq quelibet minimū sumptū missas facere presumat: sed hoc sacrm nō dꝫ cōfici nisi i mis sa. g nō dꝫ cōfici post cenā: sꝫ añ prādiū.
C Rn̄deo q hoc sacrm nō dꝫ confici post ce nā: sed ante prādiū ꝑpter maiorē sobrietatem ministri: τ maiorē reuerentiā sacri: τ expssio rem representationeꝫ passionis xpi. quāuis. n. cito post cenam fuerit captus: tamen iter ter tiam τ sextam fuit crucifixus.
C Ad pmū in oppᵐ dōm q in opādo debe mus nos cōformare xpo in operibꝰ in q̄bus a nobis voluit imitari: nō in alijs. nō. n. q ambu lauit sup aquas dbemꝰ conari vt super aquas ambulemꝰ. noluit aūt a nobis imitari in cōfi ciēdo sacrꝫ eucharistie post cenā: q fuit rō q̄ re hora illa fuit ꝯueniens hoc sacrm institui: q nō cōuenit ad hoc vt a nobis pº cenā dbeat ꝯfici. C Ad 2ᵐ dōm q minor est falsa: vt patꝫ ex dictis in corpore qōnis. Questio. II. C

Secundo querit vtrū deficiēte vno sacer dote in mistrādo ministeriū p sacerdotē aliū deberet suppleri. Et vr q sic. 7. q. 1. Nihil. Cēsuimꝰ ꝯuenire: vt cū a sacerdoti bus missarū tpe sacra mysteria cōsecrantur: si egritudis accidit cuiuslibꝫ euētus: quo ceptū nequeāt cōsecratiōis explere mysteriū: sit lici tum epo vel presbytero alteri cōsecrationem exequi cepti officij. A
C Cōtra. mysteriū vnitatis nō videt debere perfici nisi ab vno. sed hoc sacrm est mysteriū vnitatis. g nō videt debere pfici nisi ab vno. B
C Ad istā qōnē dicūt aliq q si sciat vbi pmꝰ sacerdos deficit: aliꝰ sacerdos ibi dꝫ ichoare: τ totū pficere. si vo nescit vbi defierit a capite dꝫ ichoare. P Sꝫ ꝯ. esto q certū sit q qñ dsijt iā dixerat. hoc est. tūc fm illā opionē dꝫ aliꝰ sa cerdos dicere corpꝰ meuꝫ. τ vltra ꝑcedere: qd

C absurdū est. ¶ Uidet ergo mihi dō. ad qōnē φ si nesciat vbi pmus sacerdos defecerit: dʒ hostia cum reuerētia reseruari: q: nescit vtrūʒ sit cōsecrata vel nō: ꝛ alia accepta hostia dʒ aliꝰ sacerdos mysteriū a capite ichoare. Si autē certū eēt pmū sacerdotē anq̄ deficeret consecrasse corpus ꝛ sanguinē: credo φ alius sacerdos posset vbi ille defecit icipere: ꝛ missaʒ pficere: nec dʒ a capite ichoare. ꝛ sic pōt itelligi decretū ad partē pmā allegatū. Si aūt certū eēt pᵐ cōsecrasse corpꝰ ꝛ nō sanguinē: deberet alia hostia accipi: ꝛ totū a capite inchoari: q: ɔsecratio corporis ꝛ sanguis ad vnū pertinet sacrm: quod ab vno dʒ pfici: ꝛ hostia p pmum
B sacerdotē ɔsecrata: cū sub illa ve sit corpꝰ xpi: cū ɔsecratio corpis ɔsecratiōem sanguinis non expectet: vt iferiꝰ ondet: deberet solēniter reseruari: aut per secundū sacerdotē sumi.

¶ Ad arᵐ ad ptē aliā dicēdū φ mysteriū vnitatis maxie ɔsistit in cōfectiōe corporis ꝛ sanguinis. ꝛ hoc nō nisi ab vno dʒ fieri. Sʒ φ vna missa a duobꝰ sacerdotibꝰ in casu necessitatis pficiat n̄ repugnat vnitati corpis mystici. Ut eni dicit pallegato decreto. cū simꝰ omnes in vnū in xpo. nihil ɔriū diuersitas psonaruʒ format: vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei representat. Questio. iii.

Tertio querit vtr̄ hoc sacrm solū a ieiunis debeat sumi. Et vr̄ φ nō. de ɔse. dis.
A pma. Sacra. Sacra altaris non nisi a ieiunis hoibus celebrent. excepto vno die anniuersario quo cena dn̄i celebrat. ergo illo die licet post cenā sumere hoc sacrm. ¶ Itē nō ē ɔsuetum hoc sacrm sumi a ieiunis nisi pp sobrietatem sumētis ꝛ reuerentiā sacramēti. Sʒ potꝰ aq̄ vel aliqd sile nec est ɔ sobrietatē suscipientis: nec contra reuerentiam sacramenti. ergo ab aliquo non ieiuno potest sumi.

¶ Cōtra. de ɔse. di. 2. Liq̄do. ꝛ sumptū est ab Aug. li. i. ad inq̄sitiōes ianuarij fere eq̄ distanter iter mediū ꝛ finē: ꝛ recitat magr in lra hꝰ
B di. c. 3. Placuit spūi scō vt in honore tanti sacri pus iuos xpiani dn̄icū corpꝰ itraret q̄ exteri cibi. iō p vniuersuʒ orbē mos iste seruat.

¶ Rn̄deo. φ corpꝰ xpi nō dʒ sumi nisi a ieiunis ieiunio nāe: quod dr a puatione cuiuslibet alimēti: quo q̄s ieiunꝰ dr: quousq̄ aliquē cibū vel potū sūpserit: etiā si postea in die plies comestur sit: ꝛ hoc istitutū est ꝛ ɔsuetū pp reuerentiā sacri. In casu tn̄ necitatis iminēte mortis periculo pōt hoc sacrm post cibos alios sumi: q: ēt si sacerdos an̄ missam lauat os suum ob sacri reuerētiā: ꝛ casu aliq̄ gutta itrauerit stomachū: nō credo φ pp hoc tenet dimittere missam celebrare maxie in die solēni: q: hꝰ nō videt ipedire dignā pparationē psbyteri: neq̄z reuerentiā sacri. ꝛ de silibꝰ sile iudiciū habeat. C
Nec est acq̄escēdū dicētibꝰ φ illi q̄ post diū matutinū in sero bibit nō est licitū seq̄nti die celebrare nisi pus iteꝝ dicto matutino. hoc. n. nō iuenit statutū. sufficit. n. φ digestū sit qd̄ supsit in sero anq̄ celebret siue de nocte dormierit siue nō. Si aūt de die in mane ita modicuʒ sciēter accipiat q̄ digestuʒ sit plenarie an̄ horā tertie: nō tn̄ dʒ celebrare: q: sic obseruat cōsuetudo approbata: que est optima leguʒ interpres. extra de cōsue. Cum dilectus.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dōm φ illud decretū abrogatū est p alia capitula ꝛ p ɔriā cōsuetudineʒ B
fm appatū ibidē. ¶ Ad 2ᵐ dō. φ potꝰ aq̄ sciēter sūptꝰ ꝛ si nō eēt ɔ sumētis sobrietatē: esset tn̄ ɔ eius dignā pparationē: ꝛ ɔ sacri reuerentiam. iō. n. hoc sacrm an̄ oēm cibū ꝛ potuʒ dʒ sumi: vt ostēdat φ sumēs hoc sacrm rei cōtente in hoc sacro sup oia dʒ vniri. ¶ Auctas ad parteʒ aliam intelligi debet casu necessitatis excepto. Questio. iiii.

Quarto querit vtrū licitū sit statim comedere post sumptionē hꝰ sacri. Et videt φ nō. d. ɔse. di. 2. Tāta. Qui residua corporis dn̄i: q̄ in sacrario sunt relicta: ɔsumunt: A
nō statim ad accipiēdos cōes cibos ɔueniāt. ¶ Itē. eo. c. si mane dn̄ica portio edit vsq̄ ad sextā ieiunēt ministri qui eā cōsumpserūt. Et si tertia vel quarta hora acceperunt ieiunent vsq̄ ad vespeꝝ. ¶ ɔriū tenet cōsuetudo.

¶ Rn̄deo φ post sūptionē sacri eucharistie ppter reuerentiā eiꝰ q̄ sibi est exhibēda: nō tn̄ sumēdo: sed iā sūpto dʒ suscipiēs aliquātuluʒ postea a cibis alijs abstinere: ne ille sacre species: q̄ q̄diu in forma remanēt, ppa: corpꝰ xpi B
cōtinēt: cōmisceatur cū illis: q: tn̄ cito ille species trāsmutātur: nō dʒ diu ab alijs cibis abstinere post huius sacramenti sumptionem.

¶ Ad auctoritates in oppositū dōm φ itelligēde sunt de debito honestatis nō necessitat.

Articulus. iii.

Consequēter queritur d 3ᵒ pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur quatuor. Primo vtrū forma cōsecratiōis panis consistat in his vbis precise. hoc ē eni corpꝰ meū. Scdo vtr̄ forma cōsecrationis sanguinis precise cōsistat in his vbis. hic est eni calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamēti mysteriū fidei qui pro vobis ꝛ pro multis effundet in remissionē peccatoꝝ. Tertio vtrū C

hoc ē enī xpi/ meū

virtus trãsubstãtiatiua pus respiciat sacerdotem ꝙ verba. ¶ Quarto vtrũ vna forma sine alia suã hẽat opationem. Questio. I.

Primo ostẽdo ꝙ forma cõsecratiõis panis nõ cõsistat pcise in vbis predictis. A In sacris bapmi ꝛ cõfirmatiõis mister loqtur vbo pme persone dicẽs. ego baptizo ꝛ ꝯfirmo. ergo videt ꝙ in forma hꝰ sacri non dꝫ hoc vbũ est. poni cũ sit verbũ tertie persone. ¶ Itẽ p formã cõsecratiõis panis trãsubstantiatur sub a panis in corpus xpi. ergo in forma magis dꝫ poni verbũ opatiuũ sicut hoc vbũ fit vel trãsubstãtiatur ꝙ verbũ substãtiuũ: cuiusmodi est hoc verbũ ẽ. ¶ Itẽ corpꝰ in quod trãsubstãtiat sub a panis nõ ẽ corpꝰ sacerdotꝭ pferẽtis vba: sꝫ xpi. g̃ magis ẽ debita forᵃ. hꝰ ẽ eni corpꝰ xpi. ꝙ hꝰ ẽ. n. corpꝰ meũ. ¶ Itẽ nlls B euãgelistaꝝ ponit hãc cõiunctionẽ. n. Sꝫ ipsi sufficiẽter narrauerũt vitatẽ de sacri forᵃ. ergo hec ꝯiunctio eni nõ est de forma ꝯsecrationis panis. ¶ Itẽ hoc pnomẽ hoc. cũ sit pnomen demõstratiuũ aut demõstrat accñtia panis: aut substãtiam: aut corpus xpi: sed siue demõstret panis accidentia: siue substantiã: falsa est ppositio: quia corpus xpi vere dici nõ potest nec de accidẽtibꝰ panis: nec de substãtia eius Si etiã demõstret corpꝰ xpi falsa est ppositio pter iplicationẽ falsam: qꝛ tũc iplicaret sub illis spẽbꝰ esse corpus xpi statim ipso pronoC mine nominato: ꝛ hoc est falsum: qꝛ nõ est ibi corpus xpi quousqꝫ oratio perfecta est. ergo quicqd demõstret illud pnomen semper oratio falsa est: sed oratio falsa nõ põt esse huius sacramẽti forma: cuꝫ sit sacrm veritatis. ergo in predictis verbis nõ cõsistit forma cõsecrationis panis. ¶ Itẽ ſm phm. 8. meta. diffinitioni nihil potest addi vel ab ea subtrahi sine mutatiõe spẽi sicut numero nulla vnitas põt addi aut subtrahi qn mutet spẽs nũeri: sꝫ ſm suiaꝫ phi. 7. ꝛ. 8. meta. Illud quod idicat diffinitio est forma: ergo forme nihil potest addi D aut ab ea subtrahi manẽte eadem specie: sed verbis predictis Lucas addit. quod p vobis tradet: nec tñ formã cõsecrationis panis mutat. ergo in sepradictis verbis precise non consistit forma cõsecratiõis panis. ¶ Itẽ per virtutem verboꝝ que xps istituit ad consecrandũ panẽ est corpus xpi sub specie panis. Sꝫ per virtutẽ istorum verborũ. hoc est enim corpus meũ. nõ est corpus xpi sub specie: qꝛ causa nõ est per suũ effectũ: sed esse corpꝰ xpi sub specie panis causa est veritatis predictoꝝ verborum. ſm enum sententiã phi. liᵒ. predicamẽtorum. ex eo ꝙ res est: veritas in ppositiõe affirmatiua est. ergo predicta verba nõ sunt illa que xps istituit ad panẽ cõsecrãdum. E

¶ Cõtra. extra de cele. misse. Cuꝫ marthe. §. Ex eo. credimus ꝙ forma verboꝝ: sicut in canone reperit. ꝛ a xpo aplis: ꝛ ab ipsis eoꝝ acceperũt successores. ergo in verbis predictis positis in canone misse: de quo ibi loqtur: cõsistit forma quã xps istituit ad trãsubstantiãdũ panem in corpus suũ. ¶ Itẽ ꝯsecratio panis fit per aliq vba: sed nõ inuenimꝰ alia vba ab istis p q possit trãsubstãtiari panis i corpꝰ xpi. g̃ in verbis supradictis forma ꝯsecratiõis ꝯsistit.

¶ Rñdeo ꝙ pcise i his vbis. hoc ẽ corpꝰ meum. ꝯsistit forma ꝯsecratõis panis. hec aũt cõiunctio. n. nõ ẽ d eẽntia forᵉ: sꝫ ponit ibi ad notãdũ ordinẽ ꝯsecratiõis ad vsũ mãe ꝯsecrate: F q vsus nõ ẽ etiã de eẽntia sacri. vba etiaꝫ q in canone misse pcedũt: ꝛ sequñt nõ sunt de eẽntia forme. Vñ si sacerdos omitteret oia alia que sũt in canone ꝛ in missa. ꝛ diceret tñ ista verba. hoc est corpus meũ. super materiã debitam: ꝛ cum itentione debita: vere consecraret: tamẽ omittẽdo alia grauiter peccaret tãꝙ cõtemptor ecclesie ordinatiõis ꝛ reuerẽtie sacramẽti. ea eni que in canone misse antecedunt predicta qtuor vba: ꝛ totuꝫ officiũ misse ab ecclesia ordinata sunt ad reuerentiã huiꝰ G altissimi sacramenti: ꝛ ad debitam suscipiẽtis preparationẽ. hec etiã cõiunctio eni. ꝙuis nõ sit de essentia forme: tñ sine peccato non põt sciẽter omitti: maxime vbi est antiqua cõsuetudo ꝙ ponat. predicte autẽ forme cõuenientia in solutione argumentorũ patebit vbi tota difficultas tangitur questionis.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõ. ꝙ hoc sacrm ẽ sui istitutoris spãle memoriale. in hoc ẽt sacro nihil facit mister nisi vba pferre. huiꝰ ẽt sacri excellẽtia iter alia magis ẽ supra rõnẽ hũanaꝫ. In sacro ãt bapmi ꝛ ꝯfirmatiõis mister cũ prolatiõe vboꝝ facit aliqd ptinẽs ad essentiã sacri. vt baptizãs exteriorẽ ablutionẽ. confirmans H in frõte vnctionẽ. hec etiã sacra nõ sũt ita spãlia memorialia sui istitutoris: nec in tñ sũt supra hũanã rõnẽ: sic hoc sacrꝫ. ꝛ iõ forma huiꝰ sacri pfert in psona xpi pter qđ ponit vbuꝫ tertie persone: sꝫ forme bapmi ꝛ ꝯfirmationis aliquo mõ pferunt in psona mistri: quapp ponũtur in eis vba pme psone. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ corpꝰ xpi ẽ in hoc sacro. sine sui mutatiõe. ꝛ iõ magis ponit ibi vbũ substãtiuũ: quo significatur trãsubstãtiatiõis terminꝰ: ꝙ opatiuũ: quo significaret fieri trasubstãtiatiõis. maxĩe qꝛ cũ corpꝰ xpi ibi nõ sit nisi per trãsmutationẽ substantie panis in ipsum: exprimẽdo ipm ibi eẽ

vba ꝯsecrãtis

I significatur hoc per trāsubstātiationē eē fcm̄.
¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ mīster loq̄tur in persona
xp̄i. ⁊ ideo sicut xp̄s qn̄ sacr̄m hoc instituit di
xit hec verba. hoc est corpꝰ meū. qȯ decētiꝰ fu
it q̄ȝ si dixisset. hoc est corpꝰ xp̄i. ita decētiꝰ est
vt forma sit. hoc est corpꝰ meū q̄ȝ hoc ē corpꝰ
xp̄i: nec ꝓpter hoc potest dici ꝙ sacerdos di
cat falsuꝫ: sicut nec Angelus loquēs Moysi
in persona dei falsum dixit dicendo. ego sum
deus Abraā. ¶ Ad 4m patet solutio ex dictis
in q̄ōne. ¶ Ad quintū dicūt aliq̄ ꝙ illud pro
nomē nullā facit demonstrationē: quia sacer
dos ꝓfert illa verba quasi materialr̄: quāuis
eni ꝓferat illa verba que sunt significatiua: nō
k tamē significatiue: q2 recitat ea sicut a xp̄o di
cta. quod pꝫ per lr̄am precedentē in canone.
Sed xp̄s illa ˜vba significatiue ꝓtulit demon
strās per illud ꝓnomē suū corpus: quod iam
erat sub spē panis quando illa verba dixit: q2
anteq̄ȝ illa verba diceret trāsubstātiauerat pa
nem in corpꝰ suuꝫ: quod videt̄ apparēter pos
se ꝓbari per ordinē verboꝝ in euangelio ⁊ in
canone misse. vtrobiq̄ȝ eni preponit̄ verbis su
pradictis hoc verbū benedixit. Unde dicunt
illi ꝙ verba supradicta iam p̄cesserat benedi
ctio qua ɔsecrauerat. Cui opioni cōcordat do
minus Innocētius papa lib. de officio misse.
pte. 3. c. 6. ⁊. 9. ¶ Sed quāuis hec opinio in
L superficie multū videat̄ cōcordare his que di
cūtur in euāgelio ⁊ in canone misse: tamen in
rei veritate nō cōcordat. Si eni xp̄s anteq̄ȝ ꝓ
tulerit verba supradicta cōfecit: hoc fuit aut
sine verbis aut cū verbis. Nō p̄mo modo: q2
alr̄ sine verbis cōficere deberemus. Nec scd̄o
mō: q2 cū illa verba nesciamꝰ: cōficere nō pos
semꝰ. Nō eni dici potest ꝙ per verba supradi
cta nos debere cōficere istituerit: ⁊ per illa cō
fecerit: q2 ad hoc non habetur auctoritas: ne
q̄ȝ ratio: imo magis contra rationem videt̄ ꝙ
vnū sacr̄m per duas formas verborum fuisset
cōfectū. per vnam ab auctore: ⁊ per aliā a mi
nistris. Restat ergo ꝙ xp̄s per supradcā ver
M ba cōfecit: ⁊ tūc remanet eadem difficultas in
vidēdo q̇d demōstrauerit pronomē quando
xp̄s cōfecit. ¶ Ratio aūt qua aliqui nitūtur
predictā opionē improbare dicētes: ꝙ si ver
ba dicerentur a mīstro tāq̄ȝ recitāte verba ab
alio dicta: per illa nō posset cōfici: q2 tūc non
accederēt ad materiā: nō est cōueniens: quia
sicut videmus ꝙ homo recitādo verba xp̄i vt
ab eo dicta mouet corda audientiū: sic potuis
set xp̄s istituere ꝙ sacerdos recitādo ˜vba pre
dicta a xp̄o esse dicta: posset sacerdos cōficere
cum ipsam narrationē itenderet ad mām re

ferre. ¶ Aliȷ̄ dicūt ad argumētū ꝙ ꝓnomen N
demōstrat significatū per paneꝫ: vt sit sensus.
hoc. i. significatū per hāc hostiā est corpꝰ me
um. ¶ Sed cōtra. hoc mō nō significaret̄ cor
pus xp̄i futurū vel esse sub specie: nec i ip̄ꝫ ali
quid trāsubstātiari: ⁊ q2 sacramēta debent si
gnificare suū effectū: predicta opio est icōue
niēs: ⁊ maxime q2 videt̄ fauere errori quorun
dam hereticoꝝ dicentiū corpus xp̄i nō esse in
sacramēto altaris nisi sicut in signo. ¶ Aliȷ̄ di
cūt ꝙ ꝓnomē demōstrat corpus xp̄i vt cōten
tum sub spē: vt sit sensus. illud quod est cōten
tum sub hac spē est corpꝰ meū: ⁊ hoc est verū:
q2 vt ipsi dicūt significatiōes omniū partiū il O
lius oratiōis referūtur ad illud istans quo ꝓ
latio eiꝰ cōplet̄: in quo istanti sub illa spē ē cor
pus xp̄i: q2 predicta oratio in illo istanti effi
cit quod significat. Est. n. enūciatio non tm̄ si
gnificatiua: sed sibi etiā virtus assistit rei signi
ficate opatiua. ꝙ aūt demōstratio ipsius ꝓno
minis ad illud istās referri debeat ꝓbatur sic.
Ad illud tēpus referūtur significationes par
tium enūciatiōis: ad quod referūtur inq̄ȝtum
sunt partes ipsiꝰ enūciatiōis: in quā p̄ma ɔuer
titur: sed ista cōuertit̄ in hanc. corpꝰ meuꝫ est
hoc quod est cōtentū sub hac spē: sed constat
ꝙ in ista demōstratio ꝓnōis refert̄ ad vltimū P
istans ꝓlationis enunciationis. ergo silr̄ ⁊ in
p̄ma. ¶ Sed cōtra. significatio oр̄onis ꝓlate
cōsistit ex significationibꝰ partiū eiꝰ successi
ue ꝓlataꝝ. ergo significatiōes partiū p̄cedūt
cōpletā significationē orōnis totius. cū ergo
significatio huius ꝓnōis hoc: sit in demōstrā
do stati cū est cōpleta: eiꝰ ꝓlatio demr̄at ali
q̇d p̄sens vel futuꝝ de ꝓximo: vel vtrūq̄ȝ. non
expectat ergo ad demōstrādū illud istans in
quo complet̄ ꝓlatio orōnis totius. ¶ Prete
rea sꝫ p̄dictā opionē. corpꝰ xp̄i esse sub specie
panis eēt cā veritatis in p̄dicta orōne: quod
eē nō pōt: q2 ꝑ veritatē orōnis p̄dicte ē corpꝰ
xp̄i sub illa spē: ⁊ iteꝝ q̄ȝuis in eodē istāti cō Q
pleat̄ orōnis ꝓlatio: vt sit corpꝰ xp̄i sub panis
spē: tn̄ priꝰ cōplet̄ ordine nāe orōnis ꝓlatio q̄ȝ
corpꝰ xp̄i sit sub illa spē. ¶ Preterea. rō ad
ducta ꝓ illa opione nō valet. qn̄. n. aliq̄ orō ex
plicita in sui subo aliquā orōneꝫ iplicat: ipsa
iplicatio dꝫ poni ex pte subti ꝓpōnis in quaꝫ
conuertitur. Unde istius propositionis. illud
quod cōtinetur sub hac specie est corpus me
um. nō est ista conuersa. corpus meū est illud
quod continetur sub hac specie: vt argumen
tum supponebat. sed hec. illud qȯ est corpus
meuꝫ continetur sub hac specie. ¶ Aliȷ̄ dicūt
ꝙ illud ꝓnomē demōstrat non subām panis

R determinate: nec corpus xpi determinate: sed
illud qd est cõmune manẽs in pncipio trans-
mutatiõis: ⁊ in fine: vt sit sensus: cõtentuz sub
hac specie: nõ determinãdo corp⁹ xpi nec sub-
stantiã panis: est corpus meũ. ¶ Sed cõtra.
nulla idefinita est vera nisi pro aliquo deter-
minato verificet. Si eni hec est vera. hõ predi
cat. oportet q pro aliquo homie determinato
verificet. ergo si ista ideterminata. ꝯtentũ sub
hac spẽ est corp⁹ meũ. est vera. oportet q veri
ficet pro aliquo determinate cõtẽto. Tũc que
ro qd est illud. Si dicas q panis: hoc esse nõ
põt. Si dicas q corpus xpi: tũc ante cõpletaz
S ꝓlationẽ enũciatõis trãsubstãtiatio facta est:
qd falsum est. ¶ Videt ḡ mihi dõm: q istud
ꝓnomẽ hoc facit demõstrationẽ ad itellectũ
⁊ ad sensum simul. Sic itelligẽdo q demon-
strat aliqd qd est obm itellectus: ⁊ aliqd qd
est obiectũ sensus. pmũ in recto. scdm in obli-
quo: vt sit sensus: hoc. i. aliqd sub hac spẽ sensi
bili: nõ restringẽdo existentiã sub hac sensibi-
li specie ad aliquã determinatã tẽporis dñaz:
significatio eni nois siue substantiui siue adie
ctiui nõ restringit ad aliquã tẽporis differen
tiam. Unde sz donatũ tẽpus nõ est de accidẽ
tibus nois: ⁊ qr suppositio nois fundat super
T eius significationez: ita q nihil supponit: nisi
in quo saluat significatũ suum: ⁊ quodlibz ta
le suppositũ eius est: ideo per hũc terminum
substãtia põt supponi substãtia que est vl' fue
rit vel erit. Cũ ergo sm donatũ ideo dicatur
ꝓnomẽ: qr ponitur ꝓ noie: demõstratum per
istud ꝓnomẽ hoc. põt itelligi aliqd psens: vel
de ꝓpinquo futurũ sub hac specie. sz eni Do
natũ ꝓnomini nõ accidit tẽp⁹: Nec dici põt
q restrigat per verbũ psentis tẽporis ad sup-
ponendũ tñ pro aliquo qd presens est sub il-
la spẽ: cũ verbũ futuri tẽporis restringere nõ
possit terminũ ad supponẽdũ ꝓ re futura tñ:
V cuius rõ est: qr quãuis res significata per ver
bum sit imediate vnita rei significate per sup
positũ: tamẽ significat per modũ distãtis. Idẽ
aũt significatum per modũ distantis non re-
stringit qd significatuz per modũ idistantis
restringit. Cũ enim dr. homo est alb⁹. iste ter
minus hõ nõ restringit ad supponẽdũ pro al
bis tñ. sicut cũ dicit hõ albus. Cũ ergo sacer-
dos in psona xpi ꝓferat hãc ꝓpositionẽ. hoc
est corp⁹ meũ. sensus ẽ. aliqd sub hac spẽ pre-
sens vel de ꝓpinquo futurũ est corpus meuz.
Et hoc simplr verũ est: qr quãuis hec disiũcti
ua rõne hui⁹ partis. aliqd psens sub hac spẽ.
nõ sit vera: nisi sm loquendi vsum: quo aliqd
statim cõuertendũ in rem aliã dicit esse res il
la: vt aqua statim cõuertẽda in aerẽ dicit aer.
⁊ humor statim cõuertẽdus in carnẽ dicit ca X
ro: tamẽ rõne alteri⁹ partis disiũctiue ex vi lo
cutionis va est. Orationi eni assistit virt⁹ ope
rãs in fine ꝓpositiõis rẽ significatã per eam.
Disiũctiua aũt simplr est vera. si altera ps ei⁹
vera est: ⁊ idefinita vl' particularis simplr est
vera: cuicũqz supposito per substãtiuũ conue-
niat pdicatũ. ¶ Ad sextũ dõm q phs ibi loq
tur de additiõe rei essentialis nõ accidẽtalis.
Illud aũt qd Lucas addit nõ est de essentia
forme: vt ex supi⁹ dictis videri põt. ¶ Ad 7m
cũ dicit q corpus xpi eẽ sub spẽ panis: cã est
vitatis pdictoꝝ vboꝝ. ⁊c. dico q nõ est veꝝ.
sed corp⁹ xpi statim fore sub spẽ panis: cã est
illius veritatis: qr sensus illi⁹ orationis est. il-
lud qd stati erit sub hac spẽ ẽ corp⁹ meũ: ⁊ p
veritatẽ hui⁹ orõnis corpus xpi sub illa spe-
cie est. postq̃ aũt cõsecratio facta est: si tũc di
catur. hoc est corpus xpi: intentiõe enũcian-
di tñ: hui⁹ orõnis veritas depẽdet ex existen
tia corpis xpi sub illa specie. Questio. II.

Secundo querit vtrũ forma cõsecratio-
nis sanguis xpi precise consi-
stat in his verbis. hic est. n. calix sanguis mei A
noui ⁊ eterni testamẽti mysteriũ fidei q ꝓ vo-
bis ⁊ ꝓ multis effundet in remissionẽ pecca-
toꝝ. Et vr q nõ. qr nullus euãgelistarũ ponit
talẽ formã. Lucas eni dicit. hic est calix noui
testamẽti in meo sanguine q ꝓ vobis fundet.
Et Mathe⁹ dicit. hic ẽ sanguis me⁹ noui te. q
pro multis fundet in remissionẽ peccatoruz.
Ergo forma cõsecratiõis sanguis nõ consistit
in his vbis supradictis. ¶ Itẽ greci dicũtur
ꝯficere sub his vbis. hic ẽ sãguis me⁹ noui te.
ꝓ vobis ⁊ pro multis effusus in remissionem B
peccatoꝝ. ergo si greci vere cõsecrant: forma
cõsecrationis sanguinis nõ cõsistit precise in
verbis supradictis. ¶ Itẽ sanguis xpi ꝓ oi-
bus effusus est. ergo magis debet poni i eẽn-
tia forme pro omnib⁹ q̃ pro multis. ¶ Item
baptism⁹ magis ordinat ad remissionẽ pecca
torum q̃ sacrm eucharistie: sed in forma bap
tismi nõ ponitur hec determinatio in remis-
sionem peccatorum. ergo nec hic debet poni.
¶ Itẽ calix nõ cooperatur ad transubstãtia-
tionẽ vini in sanguinẽ. ergo nõ est de forma p C
quã fit talis trãsubstãtiatio. ¶ Itez in forma
cõsecratõis panis significat corpus in recto.
ergo a simili hic dz significari sanguis in rẽ-
cto. ¶ Itẽ in nullo euãgelioruz ponitur hoc
vocabulũ eterni. ergo nõ est de forma conse-
cratiõis vini. ¶ Itẽ sicut baptismus p appro
priationẽ est sacrz fidei: ita hoc est sacramẽtũ

B charitatis .ergo in forma magis dʒ poni my/
sterium charitatis q̄ fidei. ¶ Itē de forma cōse
cratiōis panis nō est. quod ꝓ vobis tradetur.
ergo a simili de forma consecratiōis vini non
est. qui pro vobis effundetur.
¶ Cōtra. supradicta v̄ba in canone misse sūt
posita pro forma consecratiōis vini.
¶ Ad istā qōnē dicūt aliq̄ ꝙ de forma conse
cratiōis vini nō sunt oīa v̄ba supradicta: qꝛ in
illis solū v̄bis cōsistit huiusmodi forma: per q̄
exprimit̄ trāsubstātiatio vini in sanguinē. hoc
aūt exprimit̄ sufficiēter per hec v̄ba. hic ē ca/
lix sanguis mei. Unde dicūt ꝙ in his v̄bis pre
cise cōsistit forma cōsecratiōis vini. ⁋ Alijs āt
C videt̄ ꝙ cū v̄ba sequentia. vsqꝫ ibi in remissio/
nē peccatoꝝ. iclusiue. non cōstituāt nouā ora/
tionē: sed sunt determinatio p̄dicati: qꝛ sūt de
essentia forme cōsecrationis vini: ꝛ ita f̄m istos
in his v̄bis. hic est calix. vsqꝫ ibi. in remissiōeꝫ
peccatoꝝ iclusiue cōsistit p̄cise essentia forme
cōsecratiōis vini. ita ꝙ nō licet addere vel mi
nuire: trāsponere vel iterponere: variare vel
corrūpere verba: nisi sicut superi⁹ dcm̄ ē in for
ma baptismi. Que aūt p̄cedūt pertinēt vl' ad
sacramēti vsum seu reuerentiā. Ea etiā que se
quūtur ad reuerentiā sacri ordinata sunt. hu/
ius autē forme congruitas ꝛ expositio in ar/
gumentorum solutione patebit.
¶ Ad p̄mū in oppositū dōm ꝙ sicut dic̄ In/
F nocētius. ex. de celebr. miss. Cū marte. multa
tā de verbis q̄ de factis dominicis iuenimus
ab euāgelistis omissa: que apli vel suppleuis/
se v̄bo vel facto exp̄ssisse legūtur. Et ita et ipsi
euāgeliste mutuo iter se suppleuisse legūtur: q̄
ab eorū aliquo vel aliq̄bus sūt omissa. Uñ cū
tres euāgeliste posuerit. hoc est corp⁹ meū. so
lus Lucas adiecit. qd̄ ꝓ vobis tradet̄: qd̄ re/
ferendū est ad cōsecratione panis. Et cū Ma
theus ꝛ Marc⁹ dicat ꝓ multis. Lucas dic̄ ꝓ
vobis. Mathe⁹ aūt in remissionē peccatorum
adiūxit. hoc dcm̄ est ad consecrationem vini.
Utrū aūt per verba similia que dicūt euāgeli
G ste ↄ̄secraret̄ vinū si dicerētur. dicūt aliq̄ ꝙ
nō. qꝛ nō itendebāt p̄scribere cōsecratiōis for
mā: sed narrare facti hystoriā. ⁋ Alij q̄b⁹ con/
sentio ↄ̄riū dicūt: qꝛ idē dicūt in snīa cū forma
supius dicta. Unde f̄m istos per quālibꝫ for/
mā traditā ab aplis vel euāgelistis posset cō/
fici: qꝛ oēs sunt eadē forma q̄tū ad sententiaꝫ:
al's greci nō cōficerēt: qd̄ falsuꝫ ē: tū nō debe/
mus cōficere nisi per verba supradicta ꝓpter
cōsuetudinē ꝛ traditionē ecclesie. Et qꝛ Pe/
trus illā formā romane ecclesie tradidit: cui⁹
traditionē tenere securissimū est. ¶ Ad scd̄m
dōm ꝙ greci cōficiūt in forma quā eis tradi/ H
dit paulus. que eadē ē in sententia cū illa: quā
nobis tradidit Petr⁹. ¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ
q̄uis sanguis xp̄i pro oībus sit effusus q̄tum
ad sufficientiā. nō tñ oēs recipiūt illi⁹ sufficiē
tie efficaciā ꝓpter eoꝝ idispositionē: ꝛ ad hoc
significandū nō dr̄ ibi pro oibus: sed pro mul
tis. Et ne suspicari posset ꝙ illi multi nō refer
rent̄ nisi ad gentē iudeoꝝ: ideo postq̄ dixit ꝓ
vobis: loquēs discipulis suis q̄ erāt de gēte iu
deoꝝ subiūxit. ꝛ ꝓ multis. s. de genere gētiliū.
¶ Ad 4m dōm ꝙ hic nō ponit̄ remissio pec/
catoꝝ vt ꝓpri⁹ effectus huius sacri: sed vt effe
ctus passiōis que exprimit̄ per ↄ̄secrationem
sanguinis. ¶ Ad 5m dōm ꝙ q̄uis calix nō co I
operet̄ ad trāsubstātiationē vini in sanguinē:
tñ cōtinet illud qd̄ trāsubstātiat̄: ꝛ postea illd̄
in qd̄ fit trāsubstātiatio. Et magis dr̄ calix san
guinis q̄ sanguis me⁹: qꝛ ibi dat̄ sub spē pota
bili. sanguis aūt de sui rōne nō dicit aliq̄d po
tabile. ꝛ iō debuit ibi aliq̄d poni quo homies
vtūtur ad potū. Sciendū tñ ꝙ ibi accipit̄ con
tinēs pro cōtento: sicut si diceret̄: hic ē scyph⁹
vini. ¶ Ad sextū dōm ꝙ qꝛ potus in vase con
tinetur. nō sic aūt panis: iō in cōsecratiōe san/
guinis debuit vas poni. ꝛ hec fuit rō significā
di sanguinē in obliquo: vt pꝫ ex solutiōe pre/
cedētis argumēti. ¶ Ad 7m dicēdū ꝙ q̄uis
hoc vocabulū eterni a nullo euāgelista sit ex/ K
pressuꝫ: tñ habet̄ ex sentētia verboꝝ eoꝝ. Un/
de Inno. de cele. mis. Cū marthe. Uñ nouū. i.
vltimū esse describit̄ idē eternū. i. ꝑpetuū com
probat̄. nouissimū ꝛ eni hoīs testamētū imobi
le pseuerat: qꝛ testatoris obitu confirmatur.
¶ Ad octauū dicēdū ꝙ charitas p̄supponit
fidē. ꝛ effect⁹ charitatis effectū fidei. Et ad h⁹
significādū magis dr̄ effect⁹ mysteriū fidei q̄
mysteriū charitatis. ¶ Ad 9m dōm ꝙ in cōse
cratiōe corporis non ita exprimit̄ passio sicut
in cōsecratiōe sanguinis. ꝛ ideo in ei⁹ ↄ̄secra/
tione nō ita ponit̄ aliq̄d exprimēs passionem
sicut in sanguinis cōsecratione. Eo. n. ipso ꝙ L
sanguis ↄ̄secratur pro se: ostēdit̄ fuisse effusus
a corpore: qd̄ factū fuit per passionē. Secun/
duꝫ predicta sic expone orationē. Hic est ca/
lix sanguinis mei. i. hic est sanguis me⁹ in ca/
lice. Unde Mathe⁹ ꝛ Marcus dicūt. hic est
sanguis me⁹ noui testamēti. supple dedicator
f̄m glo. sup dicta v̄ba Mathei. Uetus eni te
stamentū dedicatū fuit sanguine hyrcorum ꝛ
vitulo: nouū autē testamentū sanguine chri/
sti. Mysteriū fidei. i. hūs secretā ꝛ abscōditā
itelligentiā per fidē tenendā. Uñ Inno. ex. de
cele. mis. Cū marthe. §. Ex eo. dicit mysteriuꝫ

M fidei:quoniam aliud ibi credit ꝙ cernatur. ⁊ aliud cernitur ꝙ credat. cernitur eni spēs panis ⁊ vini: ⁊ credit veritas carnis ⁊ sanguinis xpi: ac virt⁹ vnitatis ⁊ charitatis. Qui pro vobis ⁊ pro multis. hoc expositum est in solone argumētoꝝ. In remissionē peccatoꝝ. i. ad legem: vel ꝓpter repromissionē peccatoꝝ: qꝛ vt dicit glo. super illud vbū. iposſibile ē sanguinē hyrcoꝝ peccata auferre. Qō. iii.

A **Tertio** querit vtꝝ virtus trāsubstātiatiua ꝑncipalius respiciat sacerdotē ꝙ verba. Et videt ꝙ nō. qꝛ virtus trāsubstātiatiua ꝑncipalius respicit id qđ est de essentia sacramēti ꝙ illud quod nō est. Sed verba sunt de essentia sacr̄i: sacerdos aūt nō: qꝛ de eēntia cōpositi non sunt nisi mā ⁊ forma. sacerdos āt huius sacramēti nō est forma nec materia. ergo virt⁹ trāsubstātiatiua magis ꝑncipali⁹ respicit verba ꝙ sacerdotē. ¶ Itē virtus sanctificādi illū qui baptizat ꝑncipali⁹ respicit verba ꝙ baptizantē. nulla eni virtus ad illuꝫ effe-

B ctum ordinata est in baptizāte: nisi ꝑ vba. ḡ a simili vtus trāsubstātiatiua in hoc sacr̄o ꝑncipalius respicit verba ꝙ sacerdotem.

¶ Cōtra. per verba nō fit trāsubstātiatio nisi sint a sacerdote ꝓlata. cū ergo anima sacerdotis magis sit capax virtutis ꝙ verba: ꝑncipalius respicit ꝑdicta virtus sacerdotē ꝙ verba. ¶ Itē quando domin⁹ operatur aliquē effectum mediāte instrumēto animato: cuiusmodi est seruus. ꝭm phm ꝑmo politicoꝝ. ⁊ inanimato. virtus domini ꝑncipalius respicit istrumentū animatū ꝙ inanimatū: sed in trāsubstā-

C tiatiōe sacerdos se hꝫ sicut istrumentū aīatuꝫ: ⁊ verba sicut inanimatū. ergo virtus domini principaliter operantis: respicit principalius sacerdotem ꝙ verba.

¶ Rñdeo. quādo plura istrumēta per ordinem se habētia cōcurrunt ad eundē effectuꝫ: vt manus ⁊ pēna ad scribendū. vtus principalis mortis ꝑncipali⁹ respicit illud istrumētuꝫ quod est sibi ꝓpinquius: ⁊ mediāte quo ad instrumentū mouet. Vñ virtuꝫ scribētis ꝑncipalius respicit manū ꝙ pennā. Ad trāsubstātia-

D tionē autē cōcurrūt plura istrumenta per ordinē se habētia. s. sacerdos ⁊ vba: quoꝝ sacerdos est ꝓpinquior ꝑncipali agēti: qꝛ sibi ē similior: ⁊ eius representat personā. Est etiam ꝓlatiōis verboꝝ causa. Et ideo cōcedēdū ꝙ virtus trāsubstātiatiua simpliciter ꝑncipali⁹ respicit sacerdotē ꝙ verba. Preterea sacerdotem respicit permanenter ratione caracteris: qui in sacerdote permanet. verba autē sicut sunt trāseuntia respicit trāseunter non per aliquē transitum ex parte virtutis: ꝓut est in ꝑncipali agēte: sed per transitū ipsoꝝ verboꝝ: ꝭm quē tū predicta virtus respicit ꝑncipalius verba ꝙ sacerdotē. inꝙtuꝫ verba magis de ꝓpinquo se habent ad effectū ꝙ sacer- E
dos. Scđm quē modū etiā dici pōt ꝙ vt⁹ scribētis ēt ꝑncipali⁹ respicit pēnā ꝙ manum.

¶ Ad ꝑmū in opp^m dicūt q̄dā ꝙ ex parte sacerdotis est aliq̄d qđ est de eēntia sacr̄i. s. intētio qua aliquo mō vniūtur ea ex q̄bus itegratur sacr̄m. nō. n. de rōne totius itegralis sunt partes itegrales tm̄: sed etiā vnio earū. ¶ Sꝫ ꝫ. vnio partiuꝫ: aut est actio: aut est passio aut relatio: aut vnitas ex partib⁹ vnitis cōstituta. Sꝫ intentio sacerdotis nō est vnio tertio mō vel quarto mō dicta. nō. n. est cōstituta ex partibus sacramēti. nec relatio illarū partiuꝫ ad seiuicē. Restat ergo ꝙ sit vnio actio: aut vnio F
que est passio: sed vnio actio ⁊ vnio passio nō sunt de eēntia totius itegrati ex partibus vnitis: ꝙuis terminetur ad vnitatē totius q̄ realiter nō differt ab ipso toto: sed rōne tm̄. vnio eni passio ⁊ vnio actio vident ꝑcedere ordine nāe vnitatē toti⁹ ex partibus vnitis cōstitutā. Restat ergo ꝙ itētio sacerdotis non sit de essentia sacr̄i. est tamē necessaria ad sacr̄i confectionē: frequenter eni aliquid est necessariū ad causandū aliquē effectū: qđ non est de eēntia illius. ¶ Dōm ergo ad argumentū ꝙ maior est falsa: siue itelligatur de vtute transubstātiatiua ꝑncipalr̄ siue de trāsubstātiatiua in G
strumentalr̄. ꝑncipalis eni vtus opatiua ꝑncipalius respicit cām efficientē ēt istrumētalē: ꝙ illud qđ ē de eēntia rei ꝑfecte ꝑ illā vtutē. ꝑncipali⁹ etiā respicit sacerdotē ꝙ vba ptās sacerdotalis fūdata sup caracterē sacerdotalem: que est cā misterialis: ꝑ quā a sacerdote cōficitur sacr̄m. ꝙuis ꝓprie loquēdo nō sit de sacr̄i eēntia: sicut nec cā istr̄alis efficiēs est de essentia rei facte. ¶ Ad 2^m pōt solui ꝑ iterem ptionē maioris. vel pōt dici ꝙ nō est simile đ baptizāte ⁊ cōficiēte: qꝛ in cōficiēte hoc sacr̄ꝫ est spālis potestas ordinata ad ꝯficiēdū. s. caracter: q̄ nō req̄rit in baptizāte. Qō. iiii.

Quarto querit vtrū vna forma sine alia suam habeat operationeꝫ. Et vi- A
detur ꝙ nō. pars totius etherogenei separata a partibus alijs nō habet ꝑncipalē opationem totius: nec eius partē. Sed hoc sacramētum est totum etherogeneū. cū sit ex diuersis partibus cōstitutū. ergo neutra pars huius sacramēti sine alia hꝫ sui sacr̄i ꝑncipalē operationē: nec eius partē: quod nō esset veꝝ si transubstātiaret panis in corp⁹ aū trāsubatiōnem

vini in sanguinē. ¶ Item sicut se h3 effect⁹ ad
B effectū. ita operatio ad operationem: sed effe
ctus forme cōsecratiōis panis nō est sine effe
ctu cōsecrationis vini: quia corp⁹ non est sine
sanguine. ergo nec operatio vnius forme est
sine operatione alterius.
¶ Cōtra. nisi vna forma haberet opatōez suā
sine alia: falsum diceret sacerdos dicēdo. hoc
est corp⁹ meū: maxime si cōsecratio sanguinis
nō sequeret. ¶ Itē ante adorat cōsecrata ho
stia q̄ dicat sacerdos vba per que trāsubstā-
tiatur vinū in sanguinē: qd nō sustineret eccle
sia nisi vere transubstātiaretur panis in cor-
C pus añ trāsubstantiationē vini in sanguinez.
¶ Rñdeo q vna forma sine alia suā h3 ope
rationē: q2 quelibet predictarū formarū per
se forma cōpleta est. forma aūt completa sup
completā mām cū itentione mistri debita cō-
pletam habet operationem.
¶ Ad p^m in opp^m dōm q maior itelligēda
est de toto etherogeneo: qd est vnū per nāles
cōtinuationē. hoc aūt sacrm nō est tale totū:
sed assimilat toti etherogeneo: qd est vnū per
D artificialē aggregationē: cuius quelib3 pars
aliquā h3 ppriā operationē: ex qb⁹ oib⁹ aggre
gatur operatio toti⁹. ¶ Ad scdm dōm. q cor
pus xpi q̄uis nō sit sine suo sanguine ppter
naturalē cōcomitantiā. hoc tamē est per vim
sacri pmo ⁊ per se: q2 ex vi sacri nō est sub for
ma panis nisi corpus: q̄uis alia sit ibi p cōco
mitantiā. simil'r ex vi sacri pmo ⁊ per se nō ē
sub specie vini nisi sanguis: q̄uis ibi sint cor-
pus ⁊ anima per cōcomitantiā. Et iō nō opor
tet q opatio vnius forme coexpectet alterius
E forme operationem.
Circa lfam. Hec duo sacramēta demōstra
ta sunt ⁊c. ¶ Nota q sanguis q flu
xit de latere xpi significauit sacr3 eucharistie
inq̄tū ibi est sanguis xpi sub vini spē: ⁊ sacra
mentū penitētie inq̄tū est penalis purgatio:
q2 quāuis in effusiōe illi⁹ sanguis corp⁹ xpi pe
nam nō senserit: q2 iā mortuū erat. tñ de lege
cōmuni effusio sanguis penalitatē significat.
Forma ē quā ipse ibidez edidit dicēs. hoc est
corp⁹ meum. ⁊ post. hic ē sanguis meus. Hic
nota q fm quosdā magr nō itendit hic preci-
F se dicere formā cōsecratiōis vini: meli⁹ tamen
est vt dicat: q2 per hec vba. hic ē sanguis me⁹.
idē itelligit. sicut per ista. hic est calix sangui-
nis mei. Unde si illa ponerent loco istoꝝ ea-
dem eē virtus: tamē fieri nō debet ppter in-
stitutionē ecclesie ⁊ cōsuetudinē. Cum. n. hec
verba proferūtur. Hic nota q per formas pdi
ctas pñt dici cōsecrari panis ⁊ vinū inq̄tū p
formā que dicitur super panē: substātia panis
trāsubstātiat in rē sacrā que est corpus xpi. ⁊
per formā que dicit sup vinū: trāsubstātiatur
substātia vini in rē sacrā que est sanguis xpi.
G Pōt etiā dici spēs ꝯsecrari inq̄tū p pdictas
formas efficiūtur cōtinētes rē sacrā. vna cor-
pus: alia sanguinē. possunt etiā dici consecra
ri corpus ⁊ sanguis inq̄tū per trāsubstātiatio
nes: que fiūt per formas predictas: deputant
ad nouū ⁊ specialē sanctificādi modū. q̄uis
eni xps sine sacramēto sanctificet hominez in
eū credētē. tamē hoc facit alio mō q vt ē sub
sacro: q2 pmo mō dat xps homini sanctitatez
ppter suā operationē tāq̄ ppter dispōnē con
gruam. sed scdo mō vltra hoc dat sibi sanctita
H tem rōne rei suscepte: ⁊ q2 magis pprie dicit
cōsecrari qd trāsmutat in rē sacrā q̄ illud qd
deputat ad vsum sacrū: ⁊ qlibet istoꝝ magis
dicit cōsecrari q̄ illud qd efficit cōtinēs tm̄ rē
sacrā. iō substātia panis ⁊ vini magis ppe dr
cōsecrari per formas pdictas: q̄ corp⁹ ⁊ san-
guis: ⁊ ista q̄ spēs panis ⁊ vini. Reliqua vo
ad laudē dei dicūtur. Hic nota q q̄uis non
sint de eēntia sacri: tñ nō debent omitti ppter
ordinationē ⁊ reuerentiā sacri. p hoc tñ qd di
cit magister. hic est sanguis meus: itelligunt
cōprehendi omnia verba que sequuntur vsq3
I in remissionē peccatoꝝ iclusiue fm opionē q
ponit illā esse d eēntia forme. Sicut ex mltis
granis. Nota q vua est multoꝝ granoꝝ adu-
natio: racem⁹ vnū granū: botrus cōgregatio
vuarū. glarea humor racemi. vinaciu3 follicu
lus in quo cōtinet glarea: ⁊ arillus est granel
lu3 qd ē in racemo: qd alio noie dr achinus.

¶ De duob⁹ modis māducādi. Di. IX.

ET sicut due sunt res illius
sacramēti: ita ēt duo mo-
di māducādi. Unus sacra
mētalis. s. quo boni ⁊ ma-
li edūt. Alter spūalis quo
soli boni manducāt. Un-
de Augu. Quid est xpm māducare? Nō
est hoc solū in sacramēto corpus ei⁹ ac-
cipere: multi enim idigne accipiūt: sed
in ipso manere ⁊ habere ipsum in se ma
nentē. Spiritual'r eni manducat qui in
vnitate xpi ⁊ ecclesie: quā sacrm signi-
ficat: manet. Nam qui discordat a xpo:
nec carnē xpi manducat: nec sanguinez
bibit: ⁊ si tāte rei sacramentū ad iudiciū

sui quotidie accipiat. Spiritualē mādu cationē Aug. distinguens a sacramētali ait. Ut quid paras ventrē ⁊ dētē? crede ⁊ māducasti. Credere eni in eū hoc ē comedere panē ⁊ vinū. Qui credit ī eū māducat eum. Itē. Quo mō manducādus est xp̄s? Quo mō ipse dicit. Qui māducat carnē meā: ⁊ bibit sanguinē meū in me manet: ⁊ ego in eo. Si in me manet ⁊ ego in eo: tūc bibit: qui vero in me non manet nec ego in illo: ⁊ si accipit sacramentū: acquirit magnū tormentuꝫ. Itē. Nulli ambigēdū est tūc quēq̃ corporis ⁊ sanguinis domini participē fieri quādo christi mēbruꝫ efficit: nec alienari ab illius panis: calicisq̃ cōsortio: ēt si anteq̃ illū panem edat: ⁊ calicē bibat de hoc seculo in vnitate corporis cōstitutus abscedat: q̄ꝛ illius sacramenti beneficio nō priuatur: quādo ille in hoc qđ illud sacr̄m signat iuenitur. In illo eniꝫ sacramēto corpus ⁊ sanguinē suum nobis cōmēdauit qđ ⁊ fecit nosipsos. Naꝫ ⁊ nos corpus ipsi⁹ facti sumus. Itē q̄ discordat a xp̄o nō manducat carneꝫ eius nec sanguinē: ⁊ si tāte rei sacr̄m ad iudicium sibi quottidie accipit.

¶ De errore quorūdā qui dicūt a bonis tm̄ corpus christi sumi.

Hec v̄ba ⁊ alia huiusmodi: vbi de spirituali māducatiōe agitur: qdaꝫ obtuso corde legētes erroris caligine iuoluti sunt: adeo vt p̄sumpserint dicere corpus ⁊ sanguinem christi: a bōis tm̄ sumi: ⁊ nō a malis. Sꝫ idubitanter tenenduꝫ est a bonis sumi: nō modo sacramētaliter: sed ⁊ spiritualiter. A malis vero tm̄ sacramētaliter. i. sub sacramēto. s. sub spē visibili carnem christi de virgine sumptā ⁊ sanguinē p̄ nobis fusum sumi: sed nō mysticaꝫ q̄ tm̄ bonorū est. Quod subditis p̄batur testimonys. Grego. Est quidē in peccatoribus ⁊ idigne sumētibus vera christi caro ⁊ verus sanguis: sed essentia: nō salubri efficiētia. Itē Aug. Multi indigne accipiūt corpus domini. de q̄bus ap̄l'us ait. Qui māducat ⁊ bibit calicē domini idigne iudicium sibi manducat ⁊ bibit. Per quod docemur q̄ꝫ sit cauendū male accipere bonū. Ecce eni factū est malum: dū male accipitur bonū: sicut ecōtra ap̄lo factū est bonū: cū bene accipit̄ malū. s. dum stimulus sathane patiēter portat̄: ergo ⁊ mala p̄sunt bonis: sic angelus sathane paulo: ⁊ sancta obsūt malis: bonis sunt ad saluteꝫ: malis ad iudicium. Unde q̄ māducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi māducat ⁊ bibit: nō q̄ꝛ res illa mala est: sꝫ q̄ꝛ malus male accipit qđ bonū est. Idē. Indigne q̄s sumēs corp⁹ christi no efficit: vt q̄ꝛ malus est: maluꝫ sit qđ accipit. vel q̄ꝛ nō ad salutē accipit nil accipiat. Corpus eni ⁊ sanguis domini nihilomin⁹ erat in illis q̄bus ait ap̄ls: qui māducat īdigne ⁊c̄. His alijsq̃ pluribus aperte ostēditur q̄ etiaꝫ a malis verū corpus christi ⁊ sanguis sumit̄: sed sacramētal'r: nō spiritualiter.

¶ De itelligētia quorūdā verboꝝ.

Secunduꝫ hos duos modos sumendi itelligētia quorūdā verboꝝ ambigue dictoꝝ distinguēda est. Ait. n. Aug. Bonus accipit sacr̄ꝫ ⁊ rē sacramēti: malus v̄o sacr̄m ⁊ nō rē. Sacr̄m hic dicit corp⁹ christi p̄priū de virgine natū: Rē vero sp̄ualem xp̄i carnē. Bon⁹ ergo vtrāq̃ christi carnē accipit. malus vero tm̄ sacramentū. i. corp⁹ christi sub sacramēto: ⁊ nō rē spiritualē. Iteꝫ. Nō manducās māducat: ⁊ māducans nō māducat: quia nō māducās sacramental'r aliquādo māducat spiritualiter: ⁊ ecōuerso. Et qui māducant spiri

tualiter veritatē carnis ꝛ sanguinis di-cuntur sumere: q: ipsam efficiētiā3 hn̄t .i. remissionē peccatoꝝ: pro qua videt̄ orari cū dicit̄. Perficiāt in nobis domine quesumus tua sacramenta quod cōtinēt. vt qđ nūc specie gerim⁹ rerū veritate capiamus. Rerum veritatē dicit ipsam efficientiā: quasi per hec sacra p̄sta: vt sicut sacr̄alr̄ carnē xp̄i sumimus: ita spiritualr̄ sumam⁹. Uel petit sacerdos vt xp̄s qui nūc sub specie panis ꝛ vini sumitur manifesta visiōe sicut in essentiā diuinitatis est: quādoq3 capiatur. Cōstat ergo a bonis ꝛ a malis sumi corpus christi: sed a bonis ad salutē: a malis ad perniciem.

¶ Superi⁹ determinauit magr̄ de sacro eucharistie fm̄ se. hic determinat de ipso in ꝯparatiōe ad suscipiētes. ¶ Et diuidit̄ in tres partes. Primo de modis māducādi corp⁹ xp̄i determinat veritatē. Scđo refellit quorundā3 errorē ibi. Hec verba. Tertio explanat quarūdā auctoritatū dubiarū intentionē. ibi. Scđm hos duos. Articulus. I.

Circa hanc dis. querenda sunt tria p̄ncipalr̄. Primo de māducatiōe hui⁹ sacri ex parte rei manducate. Scđo de māducātib⁹. Tertio de ministrantibus. ¶ Circa p̄mū querūtur tria. Prīo vtꝝ in hoc sacro corpus xp̄i manducetur veraciter. Scđo vtrū vtilr̄. 3° vtrū ōis ipsum māducās sacr̄aliter ip̄m māducet spiritualiter. Questio. I.

Primo ostēdo q̄ in hoc sacro corp⁹ xp̄i nō māducat̄ veraciter. Math. 15.
A Omne qđ in os itrat in vētrē vadit: ꝛ in secessum emittit̄. hoc aūt nullo mō pōt vere dici đ corpore xp̄i. ergo veraciter nō manducatur. ¶ Itē de cōsecr. di. 2. Tāta. in glo. q̄ cito spēs dētibus terit̄ tā cito in celū capit̄. supple corp⁹ xp̄i. Sed nihil vere māducat̄: nisi saltē descendat in stōachū. g̃ corp⁹ xp̄i vacit̄ nō māducat̄. ¶ Cōtra. Jo. 6. dicit Saluator. Caro mea vere est cib⁹. Sed frustra est cib⁹ nisi vere māducetur. ergo caro xp̄i vere māducat̄. ¶ Itē de cōsecra. di. 2. Ego berēgarius. dicit̄ verū corp⁹ ꝛ sanguinē dn̄i n̄ri Jesu xp̄i in veritate manib⁹ sacerdotum tractari ꝛ frangi: ꝛ fidelīū dentibus atteri. Sed cibus qui a dētib⁹ atterit̄ vere manducat̄. ergo corpus xp̄i vere māducat̄. B

¶ Rn̄deo q̄ in sumptiōe hui⁹ sacri est q̄dā3 māducatio carnalis: qua comestū masticat̄: ꝛ in stomachū trahit̄: ꝛ postea digerit̄: ꝛ vltimo in subam māducātis cōuertit̄: ꝛ sic vere manducat̄ illa spēs sub qua realit̄ cōtinetur verū corpus xp̄i. Et est alia sacr̄alis: qua corp⁹ veꝝ sub spē realit̄ contentū sumit̄: sed sic sūptū corporalr̄ nō masticat̄: tū nisi spēs ta3 diu in ore masticent̄ q̄ per digestionē ibi factā corrūpat̄ in eis forma ꝑpria: sed descēdat in ꝑpa forma in stomachū: corp⁹ xp̄i in stomachū descendit p̄ descēsum spēi sub q̄ cōtinet̄ quādiu in ea spē forma ꝑpria saluat̄: sed p̄ virtutē māducātis nō vnit̄ māducāti: sed per ip̄m māducās vnit̄ sp̄ualiter xp̄o capiti si digne māducat. Est ibi etiā māducatio sp̄ualis: qua dī māducari corpus mysticū: que nihil aliud ē q̄ sp̄ualr̄ incorporari corpi mystico p̄ fidē ꝛ caritatē: vl̄ magis icorporari per augmentum fidei ꝛ charitatis: que manducatio non conuenit indigne suscipientibus sacramentum. C

¶ Ad p̄m arᵐ ad partē p̄ma3 dōm q̄ ꝑcedit de māducatiōe carnali qua spēs māducatur. Aliq̄ tū negāt spēs in stomachū descēdere. sed hi dicūt cōtra sensibilē experientiā. Alij dicūt q̄ emittunt̄ per sudorē nō p̄ secessū: que opio tāgitur in glo. de cōsecra. di. 2. Tāta. sed vaticinia sunt. cū eni cibus nō emittat̄ p̄ secessu3. nisi p̄mo sit a forma ꝑpria trāsmutat⁹: idignū nō videt̄ q̄ aliq̄d ipurū si in illis spēb⁹ fuit per secessū emittat̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ illa gl. itelligēda est q̄ tādiu spēs masticat̄ q̄ per digestionē que fit in ore nō remanet in sua forma. fm̄ .n. Auic. lib. 10. de aialib⁹. c. de digōnibus. Mēbrana in lingua: ꝛ in palato est eiusdē nature cū iteriori stomachi tunica. ꝛ ideo cōmunicat cum ea in opere. D

¶ Primū arᵐ ad partē aliā aut itelligēdu3 est de māducatiōe sp̄uali aut sacr̄ali ꝛ sp̄uali simul. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ illa attritio ꝛ fractio d3 referri ad spēs: nō ad verū corpus xp̄i. S3 q: ille berēgari⁹ fuerat ifamatus q̄ nō credebat corpus xp̄i realiter cōtineri sub spē. iō ad sui purgationē per verba excessiua cōtrarium asseruit. Questio. II. E

Secūdo querit̄ vtrū xp̄s in hoc sacro māducet̄ vtiliter. Et videt̄ q̄ nō. nihil irrōnabile ꝛ ihumanu3 est vtile: sed comedere hoīem ꝛ dn̄m suū irrōnabile videt̄ ꝛ ihumanū. ergo manducare corpus xp̄i non ē māducātibus vtile. ¶ Item Joan. 6. Caro nō p̄- A

deſt q̄cq̄.ḡ nihil eſt vtile cõcedere xp̄i carnẽ.
¶ Cõtra. eccleſia ſtatuit ꝙ oẽs fideles ſaltẽ
ſemel in ãno ſuſcipiãt corpus xp̄i. extra. de pe
B nitẽtia ꝛ remiſ. Omnis vtriuſq; ſexus. ꝙ non
iſtituiſſet niſi talis mãducatio vtil' eẽt. ¶ Itẽ
Io. 6. dicit Saluator. Qui mãducat meã car
nem ꝛ bibit meũ ſanguinẽ hʒ vitã eternam.
¶ R̄ñdeo ꝙ a digne ſuſcipiẽte hoc ſacramẽ
tum xp̄s mãducatur vtiliter. hec enĩ mãduca
tio mãducanti reducit ad memoriã paſſionẽ
xp̄i: fidẽ confirmat: ſpem auget: charitatẽ in
flãmat: dat vitã gratie: xp̄o vnit. mãducãtẽ
ſpiritual'r eterna cõſolatione reficit. ip̄m robo
rat: ad operationẽ boni ſuſtentat: cõtra caſuʒ
ꝓuenientẽ ex ꝓpria ĩfirmitate munit: ꝯtra de
C monis ĩpulſum remittit ardorẽ carnalis con
cupiſcẽtie: purgat veniale peccatũ: ꝛ quãdo
q; mortale: vt. ĩ. eadẽ di. declarabit̄. Et hoc fa
cit mãducatio ſacramẽtalis ĩquantũ in ſacr̄o
eſt virtus operatiua ſp̄ũalis mãducationis in
mãducante ſufficiẽter diſpoſito. ꝛ poſſunt hi
12. effectus ſignificari per. 12. fruct⁹ ligni vite.
de quo habet̄ Apoc. vlti. ꝛ ad celeriorẽ iſtoꝝ
memoriã in trib⁹ verſibus collecti ſunt.
Inflãmat: memorat: ſuſtẽtat: roborat: auget.
Hoſtia ſpem purgat: reficit: vitã dat: ꝛ vnit.
D Cõfirmatq; fidẽ: munit: fomitẽq; remittit.
¶ Ad p̄mũ in oppoſitum dõm ꝙ illud argu
mentũ ꝓcedit de mãducatiõe carnali. ¶ Ad
ſecundũ dicendũ ꝙ illa auctoritas intelligen
da eſt ſ̄m ĩtellectũ eorum qui putabant carnẽ
xp̄i mãducandã carnaliter eo modo quo alij
cibi manducantur. Queſtio. III.

Tertio queritur vtrum omnis manducãs corpus chriſti ſacramental'r man
ducet ipſum ſpiritualiter.
A ¶ R̄ñdeo ꝙ mãducare corpus chriſti ſacra
mentalit̄ dupl'r poteſt ĩtelligi. ▹ Uno modo
pro mãducare ip̄m per manducationẽ ſp̄ẽi q̄
eius ſacr̄m eſt: ꝛ ſub qua real'r cõtinet̄ ſ̄m quẽ
modũ mãducat̄ ab omni mãducãte ſpẽm pre
dictã ſiue hoie ſiue bruto: nec tamẽ ex hoc ſe
quit̄ ꝙ brutũ ꝓprie loquẽdo ſumat corp⁹ xp̄i
ſacr̄aliter: q: quãuis ſumat id qđ eſt ſacramẽ
tum ꝛ corpus xp̄i ſub ipſo ꝯtentũ: nõ tamẽ ſu
B mit ip̄m ſacr̄m ſub rõne qua ſacramentũ ẽ: q:
nõ ſumit ip̄m ſub rõne qua eſt ſignũ veri cor
poris xp̄i real'r cõtinẽs ipʒ. hoc aũt aduerbiũ
ſacramental'r magis ꝓprie determinat ſũptio
nem per cõparationẽ ad ſumentẽ q̄ʒ ad rẽ ſũ
ptã. ▹ Alio mõ mãducare corp⁹ xp̄i ſacramẽ
talit̄ põt accipi pro mãducare ip̄m per mãdu
cationẽ ſp̄ẽi que eius ſacr̄m eſt: ꝛ ſub qua rea
liter cõtinet̄ cũ ĩtentione generali vel ſpeciali
ĩplicita vel explicita ſumẽdi ip̄m ſub illa ſpe C
cie: ſ̄m quẽ modũ ſumi põt ſacramentalit̄ ab
omni hoie potẽti habere ĩtentionẽ p̄dictã: ſi
ue bono: ſiue malo: ſiue fideli: ſiue heretico: ſʒ
quocũq; modoꝝ predictoꝝ põt mãducari ſa
cramental'r abſq; hoc ꝙ mãducet̄ ſpiritualit̄:
mãducare enĩ ip̄m ſp̄ũaliter. eſt ip̄m credere
ꝛ per charitatẽ ei vniri ꝛ eiuſ corpori myſtico
ĩcorporari. Multi aũt corp⁹ xp̄i accipiũt ſub
ſacramẽto: ꝛ credẽdo ip̄m ibi eẽ: qui tñ ꝓpter
eoꝝ ĩdiſpoſitionẽ ei ſp̄ũal'r non vniuntur: nec
eius corpori myſtico per charitatem ĩcorpo
rantur. Aliqui etiã ipſum mãducant ſp̄ũali D
ter: qui ip̄m non manducant ſacramental'r: q:
multi credũt xp̄m ſub ſp̄ẽ cõſecrata. ꝛ ei⁹ cor
pori myſtico per charitatẽ ĩcorporant̄: qui tñ
ſpẽm corpus xp̄i cõtinentẽ nõ mãducant: q:
quãuis ſic ip̄m manducare vtile ſit ad ſalutẽ:
nõ tñ eſt neceſſariũ niſi ſemel in ãno: ſicut ſta
tuit eccleſia. vel in caſu grauis ĩfirmitatis in
qua cõmode põt haberi ſacr̄m. Et de hac ſpi
rituali mãducatiõe ĩtelligitur illud. de cõſec.
di. 2. qđ etiã recitat Magr̄: vt q̇d paras dẽtẽ
ꝛ ventrẽ. crede: ꝛ manducaſti. Arti. II.

Onſequẽter q̄ritur đ 2° p̄ncipali.
¶ Et circa hoc q̄runtur tria.
▹ Primo vtꝝ exñs in pecca
to mortali peccet mortal'r ſu
ſcipiẽdo hoc ſacr̄m. ▹ Scđo
vtrũ cõtritus non confeſſus.
▹ Tertio vtrũ ꝓpter aliquid qđ nõ eſt pecca
tum teneat̄ homo abſtinere a ſuſceptiõe hui⁹
ſacramenti. Queſtio. I.

Primo oſtẽdo ꝙ exiſtẽs in peccato mor tali non peccat mortaliter ſuſci A
piẽdo hoc ſacramentũ. de conſecra. diſt. 2. Si
nõ ſunt tanta peccata vt excõmunicetur quis
nõ ſe debet a medicina corporis ꝛ ſanguinis
domini ſeparare. Sed pro quolibet peccato
mortali nõ excõmunicatur homo: neq; debet
excõmunicari: ſed tñ pro mortali: cui ãnexa
eſt cõtumacia. 11. q. 3. Nemo enĩ. alias enĩʒ nõ
precederet ãmonitio excõmunicationẽ. ergo
aliquis in peccato mortali poteſt ſuſcipe hoc
ſacramentũ nõ peccãdo mortaliter. ¶ Item
ſuſcipiens hoc ſacramentũ in peccato venia B
li non peccat venialiter: quia quodcũq; pec
catum eſt obligatio ab aliqua lege: ſed in nul
la lege ꝓhibetur homo hoc ſuſcipe ſacr̄m ꝓ
pter peccatũ veniale tñ. ergo a ſimili exiſtẽs
in peccato mortali ſuſcipiẽdo hoc ſacramen
tum nõ peccat faciẽdo illud ad qđ tenet̄. Sʒ
quilibet fidelis vtriuſq; ſex⁹ tenet̄ ſeml' in ãno

hoc sacramentum suscipere vt superi⁹ est ostẽsum. sacerdos. n. postq̃ cõsecrauit tenet ipsũ suscipere. de cõsecra. di. 2. Relatũ. Ergo in il- C lo statu existẽs in peccato mortali nõ peccat mortaliter suscipiendo hoc sacramẽtum.

¶ Cõtra. pma Cor. xi. Qui manducat et bibit idigne iudiciũ sibi mãducat et bibit. Sed qui accedit cũ mortali peccato accedit indigne. ergo talis sibi iudiciũ mãducat et bibit: qd nõ esset verũ nisi per hoc icurreret mortale peccatũ. ¶ Itẽ maius est sumere q̃ tangere vel aspicere: sed vt habet 2° Reg. 6°. Oza pcussus est qr archã domini tetigit idigne. bethsamite ẽt percussi sunt: quia archã domini aspexerũt indigne. vt habet pmo Reg. 6. ergo multo fortius mortaliter peccat q corp⁹ dñi sumit idigne.

D ¶ Rñdeo q sicut dicit de cõse. di. 2. Nihil in sacrificiis maius esse põt: q̃ corp⁹ et sanguis christi: nec vlla oblatio hac potẽtior ẽ: sz hec omnes precessit: que pura cõsciẽtia dño offerenda est: et pura mẽte sumẽda atq ab oibus venerãda. Et ideo volẽs accedere ad hoc sacramentũ dz examinare cõscientiã suã sz apostolũ pma ad Cor. xi. Et si videat se eẽ in peccato mortali. s. qr videt se nõ penitere de peccato mortali iã cõmisso: vel eẽ in pposito aliõ cõmittẽdi: et q in tali statu hoc sacrm suscipit mortaliter peccat ppter irreuerẽtiã quã facit E sacro et rei contente sub sacro et rei significate nõ cõtente: et etiã qr est ecclesiastici precepti trãsgressor. Ille etiã qui sm rei veritatẽ nõ est in peccato mortali: credit tamẽ eẽ: si cum tali ꝯsciẽtia hoc sacrm suscipit: mortaliter peccat: qr est reuerẽtie debite sacro cõtemptor. Si autẽ nõ videt se eẽ in mortali peccato neq credit et tamẽ est: aut hoc puenit ex omissiõe debite diligẽtie in examinãdo cõsciẽtiã: et tũc dico q mortaliter peccat: nõ tamẽ ita grauiter sicut prius: aut nõ puenit ex omissiõe debite diligentie: quã tenet hõ adhibere: sz qr hõ d lege cõmuni cert⁹ esse nõ potest: vtrũ peniteat digne F sz illd Eccles. 9. Nemo scit vtr odio vel amore dign⁹ sit. et sic accedens in peccato mortali ad susceptionẽ huius sacri nõ peccat mortaliter: sed cõseqtur remissionẽ latentis pcti. Aliter eni quãdocũq hõ hoc sacrm susciperet exponeret se piculo peccãdi mortaliter: qd falsũ ẽ.

¶ Ad pmũ in opp^m dñm q de excõmunicatione q est exclusio a sacrorum susceptiõe debz illud decretũ itelligi: et quo ad hoc debet hõ se reputare excõmunicatũ qui scit vel credit se esse in peccato mortali. ¶ Ad 2^m dicendũ q suscipiẽs hoc sacramentũ in peccato veniali tm. ideo nõ peccat nisi sit aliud qd obsistat: qr peccatum veniale se cõpatitur cũ effectu huius sacramẽti: et qr de lege cõmuni nõ potest G esse hõ sine peccato veniali nisi forsitã ad modicũ tẽpus. homo aũt potest cauere a cõmissiõe peccati mortalis per totã vitã. ¶ Ad tertiũ dicendũ q ille qui in peccato mortali communicat in pascate: et sacerdos post consecrationem nõ peccant: quia cõmunicãt: sed quia cõmunicãt idigni cõmunione. tenentur enim cõmunicare digne: nec ppter hoc perplexi sũt qr cũ adiutorio dei se possunt disponere p penitentiã: vt sint digni cõmunicare. H

¶ Primũ argumentũ ad partẽ aliã bñ concludit. ¶ Ad secundũ dicẽdũ. q existẽs in peccato mortali vidẽdo corpus christi non peccat. aspiciendo. n. ipsum nullã irreuerẽtiã facit sacro. bethsamite aũt ideo percussi sunt: qr vt dicũt qdã: et refert glo. ibidẽ. nulli licebat videre archã detectã nisi põtifici. Vel põt dici etiã sm glo. q percussi sunt: eo q idigni essent: vel idigne accessissent: vel nõ digne custodissent archã. tãgens aũt corpus xpi in peccato mortali irreuerẽtiã facit sacramto nisi in ca I su: quãdo. s. hoc cũ timore et reuerentia ppter aliquã necessariã cãm: vt quãdo erigit hostiã iacentẽ in terra nõ existente presente alio dignior ad tangendũ eam: in quo casu laic⁹ ẽt hoc facere posset. Oza autẽ percussus fuit: qr archã temerarie tetigit sm sentẽtiã glo. ibidem. dicit etiã ibi alia glo. q super humeros ẽ percussus: quibus sm leges archam ferre debuit.

Questio. ii.

Secundo querit vtrũ cõtritus nõ cõfessus peccet mortaliter suscipiẽdo hoc sacrm. Et videt q nõ. Ille q recõciliatus A est deo digne põt suscipe hoc sacrm: sed p veram cõtritiõnẽ homo recõciliat deo ante confessionẽ. ergo extũc põt digne suscipere hoc sacramentũ. ¶ Itẽ homo nõ tenet de necessitate cõfiteri nisi semel in ãno: sed sibi licitum est pluries in ãno suscipere hoc sacrm. g aliqñ licite põt suscipere q̃uis nõ cõfiteatur.

¶ Cõtra. Ricardus d potestate ligãdi et soluẽdi. c. xi. Si añ sacerdotis absolutionẽ criminosus ad cõmunionẽ corporis xpi accedat p B certo iudiciũ sibi mãducat et bibit. etiã si eum iam ante multum peniteat.

¶ Rñdeo q cõtritus nõ confessus intelligi põt dupliciter: aut de peccato veniali: aut de pctõ mortali. pmo modo suscipiẽdo sacrm nõ peccat mortaliter: quia de peccato veniali nõ est necessaria cõfessio: nisi quãdo non hz peccatum mortale. tũc. n. cũ teneat semel in anno cõfiteri. oportet q de venialibus cõfiteat. Secũ-

C do modo distinguendū est: qꝛ aut hꝫ copiam cōfessoris idonei: ꝛ tēpus sufficiēs ad cōfitendū: ꝛ loquelā liberā aut nō. ☞ Primo mō dico ꝙ suscipiēdo hoc sacrm̄ mortaliter peccat: qꝛ ad hoc ꝙ hō sit dignus hoc sacrm̄ suscipere requirit ꝙ recōcilietur deo ꝛ eccl'ie: q̄ recōciliatio ē p cōfessionē ꝛ absolutionē. ☞ Scḋo mō subdistinguēdū est: qꝛ aut iminet scandalū psone sue: nisi cōicet: aut populi: aut quia iam icepit sacri mysteriū si sacerdos est. Et in quolibet istoꝝ triū casuū licitū est sibi cōmunicare cū ꝓposito cōfitendi. Si tñ nō adest aliquis p̄dictoꝝ trium casuum tenetur expectare quousqꝫ habeat copiā confessoris.

B ¶ Ad p̄mū in opp^m dōm ꝙ cū illa recōciliatiōe qua hō recōciliatur deo per iteriorē contritionē requiritur vt reconcilieť eccl'ie si pōt ante hui⁹ sacri susceptionē. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ q̄uis hō nō teneatur nisi semel in āno ordinarie confiteri: tñ possunt accidere casus ꝑpter quos teneť pluries confiteri: iter quos vn⁹ est plurificata susceptio huius sacri: si ille q̄ vult suscipere recolat se cōmisisse mortale peccatum: de quo nō fuit cōfessus ꝛ absolut⁹ legitime. ¶ Auctoritatis Ricardi ad partē aliaꝫ satis pꝫ expō ex dict̄ in corpe q̄ōnis. Q̄ō. iii.

Tertio queritur vtrū ꝑpter aliq̄d q̄d non est pctm̄ tenetur hō abstinere a susceptiōe hui⁹ sacrm̄. Et videť ꝙ nō: qꝛ si aliq̄d aliud a peccato debet ꝓhibere susceptionem hui⁹ sacri hoc eēt imūditia mēstruoꝝ aut seminis fluxus: qꝛ reputabanť imunditie in lege: sed mēstrua nō ꝓhibēt mulieres ab huius sacramēti susceptōe. distin. 5. Ad eius. ꝛ a simili nec semis fluxus. ergo nulla alia imunditia a peccato ꝓhibet hui⁹ sacri susceptionē. ¶ Itē recōciliatus deo ꝛ ecclesie dignus est suscipere hoc sacrm̄: sed imūditie que nō sunt peccata nō ꝯ̄riātur reconciliationi p̄dicte. ergo nec susceptiōem hui⁹ sacri debēt ꝓhibere.

B ¶ Cōtra. ꝯcubitus cōiugalis sine omni pctō fieri pōt: vt iferius ostēdeť: sed añ eucharistie susceptionē aliquot diebus ab vxorib⁹ ꝓprijs est abstinēdū: de cōse. di. 2. Omnis homo. ergo est aliq̄d aliud a peccato prohibens hui⁹ sacramenti susceptionem.

¶ R̄ndeo ꝙ ꝓpter aliquid aliud q̄d non est peccatū tenetur aliq̄ñ hō abstiere a susceptione hui⁹ sacri ꝓpter ordinationē ecclesie: q̄ ꝓpter sacri reuerentiā ordinauit hoīeꝫ aliquādo debere abstinere a susceptiōe hui⁹ sacri ꝓpter aliqua que nō sunt peccata: eo ꝙ ipediūt vel minuūt reuerentiā que dꝫ obseruari in susceptione hui⁹ sacri: cuiusmodi est nocturna pollutio ꝓueniēs ex crapula vel imūda cogitatione que p̄cessit in vigilia: que crapula vel

C cogitatio si peccata mortalia fuerunt: vel ꝓbabile dubiū est vtrū fuerūt: tūc pollutio ex eis ꝓueniēs ꝓhibet de necessitate huius sacri susceptionē. si aūt certū est vel ꝓbabile: ꝙ nō fuerunt nisi peccata venialia: tūc illa pollutio nō ꝓhibet nisi de cōgruitate. Si aūt ꝓueniat ex nature superfluitate vel ifirmitate non credo ꝙ ꝓhibeat. Et hec ꝓbari possunt per ea q̄ dicūtur di. 6. Testamentū. ꝓbabile ēt periculuꝫ vomēdi hui⁹ sacramenti ꝓhibet susceptioneꝫ. Et de similib⁹ simile iudiciū habeať. Et pōt di-

D ci quasi per quādā appropriatione ꝙ p̄dicta minuunt reuerentiā que dꝫ obseruari in susceptione huius sacri: rōne speciei cōsecrate. Et qꝛ reuerentia que debeť corpori xp̄i exigit: vt ipꝫ suscipiēs diligenter recogitet q̄d accipit: q̄d ifantes ꝛ furiosi facere nō possunt. ideo nō debet dari ifantibus neqꝫ illis qui semper fuerunt furiosi. Si aūt furiosus anteq̄ itraret furiā: h⁹ sacramētū petijt in debito statu: sibi postea in furia pōt dari: nisi ꝓbabiliter timeať ꝙ illud ꝓijceret: vel aliquā aliā irreuerentiaꝫ faceret sacramēto. Et pōt dici ꝙ per appropriationem hec ipediunt reuerentiā que dꝫ obseruari in susceptiōe huius sacramēti rōne rei cō-

E tente. Et qꝛ causa ꝑpter quā aliq̄s debet iterdici vel suspēdi vel excōmunicari: siue maiori excōmunicatiōe siue minori derogat realiter vel s̄m iudiciū fori exterioris vnitati ecclesie: que est corp⁹ xp̄i mysticū: q̄d est res p hoc sacramentū significata: nō tamē sub sacramēto cōtenta: ideo iterdicti suspēsi excōmunicati etiā iniuste excludūtur a susceptiōe hui⁹ sacramēti: p̄dicte tñ pene sunt nō peccata: q̄uis p̄dictas penas cōtēnētes grauiter peccent.

¶ Ad p̄mū in oppositū dōm ꝙ imūditia mēstruoꝝ non ꝓhibet mulierē cōmunicare: qꝛ ē imūditia pure naturalis. Si autē vt diciť ibidem ex veneratiōe magis suscipere nō p̄sumit laudāda est: sed si percipit nō est iudican-

F da. Simili mō pōt dici de illa ifirmitate: que Leuit. 15. vocatur fluxus semis. ¶ Ad secūdū dōm ꝙ quāuis recōciliatus deo ꝛ ecclesie sit dignus simpl'r: potest tamē contingere casus: in quo nō debet hoc recipere sacramentū propter eius reuerentiam. Vel potest dici ꝙ non est incōueniens ꝙ aliquis sit dignus simpliciter: ꝛ tamen indignus s̄m quid.

¶ Ad argumentū ad partē aliā dōm ꝙ illō decretū nō loq̄tur de debito necessitatis: sꝫ cōgruitatis: mulier tñ debitū petēti reddere tenetur s̄m glo. ibidē. Articulus. iii.

Onsequēter querit̄ d̄ 3° principali. ¶ Et circa hoc querunt̄ tria. ▸ Primo vtrū sacerdos peccet: qui sciēter dat hoc sacr̄m exīsti in pctō mortali. ▸ 2° vtr̄ peccet h° sacr̄ȝ dādo hystrionibus ⁊ magis. ▸ 3° vtrū sacerdos hoc sacramentum dare debeat illis qui de crimine sūt suspecti. Questio. i.

A **Primo** ostēdo q̄ sacerdos peccat q̄ sciēter dat sacr̄m hoc existēti in peccato mortali. q̄uis lex dicat q̄ petēti debituȝ sit reddēdū: tñ ille peccat qui gladiū apud se depositū reddit petēti: si sciat q̄ petēs illū eodem iterficere se ꝓponat. ergo a simili quāuis ius canonicum dicat q̄ sacerdos suo subdito petenti ministret hoc sacramentū: peccat ministrādo: quādo scit illū hoc petere in maluȝ suū: qd̄ facit omnis petēs in peccato mortali. ¶ Itē vilior res est peccator iquantū peccator q̄ lutū: sed si sacerdos ꝓijceret sciēter corpus xp̄i in lutuȝ mortaliter peccaret. ḡ multo

B fortius mortal'r peccat qñ ponit ip̄m in ore illius quē scit ipse esse in mortali pctō. ¶ Iteȝ mortal'r peccaret medic⁹ qui sciēter daret medicinā ifirmo: qua eēt iterficiēdus. ergo cum grauior sit mors sp̄ualis q̄ corporalis. multo fortius sacerdos mortaliter peccat dādo hoc sacr̄ȝ illi quē scit eē in peccato mortali: q: talis recipiēdo hoc sacr̄m mortal'r peccat. ¶ Cōtra. de cōse. di. 2. nō ꝓhibeat dispēsator. Nō ꝓhibeat dispēsator pigues terre. i. peccatores fm glo. ad mēsaȝ dn̄i māducare. ¶ Itē

C i. q. i. Xp̄s. Xp̄s q̄d fecit nobis q̄ traditorē suū tāta patiētia ꝑtulit: vt ei p̄mā eucharistiā cōfectā manib⁹ suis in ore suo cōmēdatā. sicut ceteris ap̄lis traderet: quasi dicat in hoc exēplū nobis reliq̄t. ¶ Itē. 6. q. i. Aduersitas. in fine dicit̄: q̄ q̄uis xp̄s sciret iudā esse furē: tñ ad p̄dicandū eū misit: ⁊ ei eucharistiā dedit. docēs in ecclesia tolerari malos. ergo exēplo xp̄i licitū est sacerdoti dare eucharistiam illi queȝ scit eē in peccato mortali.

D ¶ Rn̄deo q̄ ille quē sacerdos scit eē in peccato mortali: aut nō petit eucharistiā sibi dari: ⁊ tūc sacerdos dādo peccat: aut petit: ⁊ tūc distingue: q: aut suū peccatum mortale est occultū: aut manifestū. Si manifestū: tūc sacerdos sibi dādo eucharistiaȝ peccaret: q: legitimā cōtra ip̄m habet excusationē vel exceptionē: quā sibi publice obijcere pōt: ⁊ accipio hic manifestū nō pro oi eo qd̄ ꝓbari pōt: qd̄ magis ꝓp̄ie dicit̄ manifestabile q̄ manifestum. Vñ si sacerdos sciret parochianū suū eē in crimie qd̄ legitime ꝯ ip̄m posset ꝓbari: ita q̄ illd̄ crimē nescirent cū ipo nisi duo vel tres testes: per quos hoc ꝓbare posset: nō ꝓpter hoc d̄beret eucharistiā negare illi in publico petenti. q: iā iferret sibi penā ante criminis ꝓbationē: qd̄ fieri nō debet. ii. q. 3. Cor qui. Sed accipio hic manifestū pro notorio. Est aūt pctm̄ notorium: vel per sententiā vel p cōfessionē factaȝ in iure aut euidētiā rei que tergiuersatiōe aliqua celari nō potest. ex̄. de coha. cle. ⁊ muli. ca°. vlti. Si aūt peccatū suū est occultū: aut petit in occulto. et tunc sacerdos sibi dādo peccaret: q: hȝ ꝯ eū legitimā exceptionē quā sibi in occulto obijcere pōt: ⁊ ip̄m dȝ monere ne petat in publico: vt habet̄ de cōsecr. di. 2. Nec ꝓhibeat. Aut petit i publico: ⁊ tūc sacerdos sibi dare tenet̄. q: ꝯ eū nō hȝ legitimā exceptionē: quā ei in publico obijcere possit. ex̄. de officio iudicis ordinarij. Si sacerdos.

E

F

¶ Ad p̄mū dōm q̄ nō est simile: q: ius naturale qd̄ est virtuosius iure positiuo: p̄cipit nō reddere depositū in tali casu. nō est aūt sic in ꝓposito. imo ius nāle dictat qd̄ occultus peccator a prelato suo nō publicet̄. Vñ nec xp̄us publicauit pctm̄ iude quousq̄ ipse iudas semetip̄m manifestauit. Vñ. ex̄. de offi. iudi. or. si sacerdos sciat pro certo aliquē eē reū alicuius criminis: vel cōfessus fuerit ⁊ emēdare noluerit: nisi iudiciario ordine q̄s ꝓbare possit: cū nō debet noīatim arguere. ¶ Ad scd̄m dicēdū q̄ nō est simile: q: lutū corporale polluit illud qd̄ in ip̄m ꝓijcit̄. Vñ sp̄es consecratas pollueret. Sed peccator recipiēs corpus xp̄i nihil polluit nisi semetipsum. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ nō est simile: q: talē medicinā negare infirmū nō ifamaret: nec populū scādalizaret: nec aliq̄d preiudiciū bono cōmuni faceret: qd̄ fieret si iudici liceret punire: vel aliū diffamare pro sua volūtate iudiciario ordine ꝑtermisso. ¶ Argumēta ad partē aliā ꝓcedūt de peccatore occulto petēte in manifesto. Et caueat sacerdos ne sic petēti det hostiā nō cōsecratam simulās sibi dare corp⁹ xp̄i: quia si hoc faceret grauissime peccaret. daret. n. sibi ⁊ pp̄lo occasionē idolatrādi quantū in se eēt. Qō. ii.

G

H

A **Secundo** queritur vtrū sacerdos peccet dando hoc sacramentum hystrionibus ⁊ magis. ¶ Rn̄deo q̄ solo hui⁹ q̄ōnis ex solutiōe precedētis manifesta est. tales. n. ducūt illicitā vitam. Vñ de talibus dr̄. de cōsecr. di. 2. Pro dilectōe. Puto nec maiestati diuie: nec euāgelice discipline ꝯgruere: vt pudor ⁊ honor eccle-

sic tñ turpi et ifami cõtagione sedetur. Unde
B nec talibus nec cuicũq; ifami notorio et mani festo dãda est eucharistia sm etiã glo. ibidez. Si tñ vt dr sequẽti. c. tales reuertãtur ad dñm eis grã vel recõciliatio nõ negetur. non est tñ sic itelligendũ q statiz debeat eis dari eucharistia: qz ppter reuerentiã sacri: et vt pbet eorum cõuersio nõ ficta: non debet eis dari vsq; post peractã penitẽtiã: nisi aliquis articulus necessitatis vel pietatis aliquãdo aliter fieri suaderet. Questio. III.

Tertio querit vtrũ sacerdos hoc sacrũ dare debeat illis q de crimine sũt su
A specti. Et videt q sic. 2. q. 1. Multi. et sumptũ e ab Aug. lib. de penitẽtia. lõge añ finẽ. Noluit deus hoiem ab hoie iudicari arbitrio suspitionis: sed si sacerdos nõ daret eucharistiã suspectis de crimine sicut alijs: iudicaret eos arbitrio suspitiõis. ergo videt q eis debeat eucharistiã dare nõ obstãte suspitiõe. ¶ Itẽ. 6. q. 1. Oues. Ois suspitio poti⁹ est repellẽda q approbãda vel recipiẽda. Sed si sacerdos p suspitiõe dimitteret eucharistiã dare suspect: suspitionẽ nõ repelleret: sed approbaret vel reciperet. ergo videt q nõ debet dimittere dare eucharistiã alicui pro suspitione.
B ¶ Cõtra. 32. q. 1. Dixit dñs. Ubicũq; est fornicatio vel fornicationis suspitio libere vxor dimittit. ergo a simili vbicũq; est suspitio hõ, ppter illã: sicut ppter factũ iuste repellit. ergo sicut sacerdos nõ dz dare eucharistiã publice criminosis: ita nec publice d crimie suspect. ¶ Rñdeo. sicut dicit glo. sup caplm vltimo allegatũ. triplex est suspitio: temeraria: pbabilis: violẽta. ¶ Suspitio temeraria dr q ex irratõabili cã cõsurgit: cuiusmodi est illa q cõficta est rumorib⁹ maledicor hoiuz et obtrectatorũ. 11. q. 3. In cũctis: et p tali suspitiõe nõ dz sacerdos dimittere eucharistiã dare suspecto. ¶ Probabilis est q cõsistit ex pbabilibus signis. pp hãc suspitionẽ nõ debz etiã sacerdos
C dimittere dare eucharistiaz. 2. q. 1. Deus. Mala audita nullũ audientiũ moueãt nec passim dicta absq; certa pbatiõe quisq; vnq credat. Sed añ audita diligẽter inqrat: nec pcipitanter qd aliqs agat: et ita nullũ añ veraz: iustãq; pbatõez iudicare aut dãnare debem⁹. ¶ Violẽta est que surgit ex suspitiõib⁹ violentis: vt si inueniat suspect⁹ cũ suspecta: nudus cũ nuda: solus cũ sola in eodẽ lecto loco et tpe suspect: et 9 tales suspectos iudicãdũ est: sicut iudicaretur de facto. Unñ sicut publice criminoso sacerdos nõ dz dare eucharistiã. ita nec publice suspecto de crimine mõ suspecto predicto. sm
D eni iura quatuor modis cõuincit hõ de crimine. s. ipsis aut testibus: vel facti euidẽtia: ex q cohã. cle. et muli. Tua. Et. 3. q. 1. Scelus qd notarius. aut iuris iterptatiõe: vt qñ qs sepe citatur et monet: neq; se purgat: nec cõparet. 3. q. 9. Decernim⁹. vbi sic dr. Manifestũ e psumtari de crimine eũ q idulto et totiẽs delegato iudicio purgãdi se occasiõe nõ vtit. aut violẽta suspitiõe. 32. q. 1. Dixit dñs. et hec no. 2ª. q. 1. c. 1. in glo. ¶ Argumẽta ad partẽ pmã procedũt de suspitiõe temeraria vel pbabili. ¶ Argum ad ptẽ aliã pcedit de suspitiõe violẽta.

Circa lfam. Ut qd paras dentẽ et ventrẽ. supple tñ: qz hoc nõ sufficit: credere
E eni oportet. In illo. n. sacro et corp⁹ et sanguinẽ suũ cõmẽdauit nobis. qd et fecit nos ipsos. i. cui⁹ significatũ fec nos ipsos. s. corp⁹ xpi mysticum. corpus. n. xpi verũ in sacro signũ e corporis mystici. Unde põt dici q ly qd. ibi facit relationẽ simplicẽ. Malus accipit sacramẽtũ et nõ rẽ. hoc nõ itelligitur de re cõtenta: q est corpus xpi verũ: sed de re significata et nõ ptenta: q est corpus xpi mysticum quo ad formale eius pncipium: qd est gratia.

¶ De heresi aliorũ qui dicunt corp⁹ xpi nõ esse in altari nisi in signo. Di. X.

Unt item alij precedentiũ isaniaz transcendẽtes qui dei virtutẽ iuxta modũ naturaliũ reruz metiẽtes audacius ac periculosi⁹ veritati cõtradicũt. asserentes in altari nõ esse corpus xpi vl sanguinẽ: nec substãtiã panis vel vini in substãtiã carnis et sanguinis conuerti: sed ita christũ dixisse. Hoc est corpus meũ: sic apls dicit: petra aũt erat christus. Dicũt eniz ibi esse corpus christi tñ in sacramento .i. in signo: et tñ in signo manducari a nobis: qui errandi occasionez sumũt a verbis veritatis: vnde prima heresis facta est in discipulis christi. Cum enim diceret. Nisi quis mãducauerit carnẽ meã: et biberit sanguinẽ meũ nõ hẽbit vitam eternã. Illi nõ itelligẽtes dixerũt: dur⁹ ẽ hic sermo: qs põt eũ audire? et abierũt retro. Illis discedentib⁹ instruxit duo-

decim qui remanserant. Spūs est inqt qui viuificat caro nihil pdest. verba q̄ locut⁹ sum vobis spūs ꝛ vita sunt. Intellexisti spūaliter spūs ꝛ vita sunt. Intellexisti carnalr: etiā sic spūs ꝛ vita sunt: sed tibi nō sunt. Spūaliter itellige q̄ locutus sum. Non hoc corpus qđ videtis mādueaturi estis ꝛ bibituri illū sanguinem: quē fusuri sunt qui me crucifigent. Sacr̄m aliquod vobis cōmēdaui: spiritualiter itellectū viuificabit vos: caro aūt nō pdest quicq̄. Sunt etiā ꝛ alia illorum isanie fomitē ministrātia. Ait eni Aug. Donec seculū finiatur sursum ē dominus: sed tamē etiā hic nobiscū est. veritas domini. Corpus eni in quo resurrexit in vno loco esse oꝫ. veritas aūt ei⁹ vbiq̄ diffusa est. Iteꝫ vna psona deus ꝛ hō: vbiq̄ p id qđ est deus: in celo p id qđ homo est. Christ⁹ etiā dicit. Pauperes semp habebitis vobiscū: me autem non semp habebitis. His aliisq̄ vtūtur p̄fati heretici in assertiōe sui erroris.

¶ Determinatio premissoꝝ.

q Ue ex eadē rōne oīa accipiēda sunt: nō eni his negatur veꝝ corpus xp̄i a fidelibus sumi vel in altari esse: sꝫ his veritas apostolos: ꝛ in eis nos instruxit q̄ ipsius corpus non in partes direptum: vt putauerunt illi discipuli qui retroierūt: sed integꝝ: nec visibilr in forma humana: sed inuisibiliter sub forma panis ꝛ vini corpus ꝛ sanguinem nobis traderet. Quē sensuꝫ Augu. cōfirmat dicēs. Ipsū quidē ꝛ nō ipsum corpus quod videbat̄ mādueat̄: ipꝫ inuisibiliter: nō ipsuꝫ visibiliter. Item. Etsi necesse est illud visibilr celebrari necesse est tamē inuisibiliter itelligi. Ita etiaꝫ intelligenduꝫ est corpus xp̄i esse in vno loco. s. visibiliter in forma humana: veritas tamē eius. i. diuinitas vbiq̄ est. veritas etiā eius. i. verū corpus in omni altari est vbicūq̄ celebratur. Sic etiaꝫ illud itelligendū est: pauperes semp habetis vobiscū: me aūt nō semp habebitis: secundū corporalē presentiā. s. q̄ cuꝫ eis conuersabatur. Similr per id quod homo est in celo est visibilr: inuisibiliter aūt est in altari: qꝛ nō in forma humana apparet: sed forma panis ꝛ vini operit̄. Unde ꝛ inuisibilis caro eius dicit̄ que vere est in altari. Sed qꝛ in spē sua nō apparet: inuisibilis dicitur. Ait eniꝫ Augu. Hoc est quod dicimus: qđ modis omnibus approbare cōtendimus: sacrificiuꝫ ecclesie duobus cōfici: duobus cōstare: visibili elementoꝝ specie: ꝛ inuisibili domini nostri Iesu xp̄i carne ꝛ sanguine: sacramēto ꝛ re sacramenti. i. corpore xp̄i: sicut xp̄i persona cōstat ꝛ cōficit̄ ex deo ꝛ homine. Cū xp̄s sit verus deus ꝛ hō: qꝛ oīs res illarum rerū naturā ꝛ veritatem in se cōtinet ex q̄bus conficitur. Cōficitur aūt sacrificiū eccl'ie duob⁹: sacramēto: ꝛ re sacri. i. corpore xp̄i. Est ergo sacr̄m ꝛ res sacri ideꝫ corpus xp̄i. Ecce inuisibilē dixit carnē xp̄i: qꝛ forma panis operta sumitur ꝛ tractatur. Idēq̄ corpus xp̄i dixit esse sacr̄m ꝛ rē: ex quo cōfirmatur: qđ supra diximus. Deide addit quod magis mouet lectorem. Caro inquit eius est: quā sub forma panis optam in sacramēto accipimus: ꝛ sanguis eius quē sub vini specie ac sapore potamus: caro. vꝫ. carnis ꝛ sanguis sacramētum est sanguis: carne ꝛ sanguine vtroq̄ inuisibili: itelligibili ꝛ spūali significat̄ corpus xp̄i visibile: ꝛ palpabile: plenuꝫ gratia ꝛ diuina maiestate.

¶ Que sit itelligentia premissorum.

a Ttendite his diligenter: qꝛ tropo quodā vtitur hic Aug. Quo solent res significātes reꝝ sorti

ri vocabula quas significat. Dicenz vi sibilis spēs panis vocat nomine carnis: ⁊ visibilis spēs vini noīe sanguinis. Inuisibilis vero ⁊ itelligibilis dicitur caro xp̄i: q₂ secundū illā spēm nō videt caro: sed itelligitur: ita ⁊ sanguis. Caro ergo iuisibilis dicitur esse sacr̄m carnis visibilis: q₂ spēs panis secundū quā illa nō videt caro: est sacramētū carnis visibilis: quia carne iuisibili: idest specie secū dū quā caro xp̄i non videtur caro: significatur corpus xp̄i: qđ est visibile ⁊ palpabile: vbi in sua forma apparet. Ita ⁊ de sanguine accipi debet. Quez sensum cōfirmat Aug. aperiēs qualr̄ predicta itelligēda sint. quia obscure dixerat cōsequēter dicēs: ita panē vocari corpus xp̄i: cū vere sit sacramentū corporis xp̄i quod in cruce positū est: sicut ipsa imolatio que fit manib⁹ sacerdotis vocatur xp̄i passio nō rei veritate: sed significandi mysterio: ⁊ sicut sacramētū fidei dicitur fides. Satis respōsum est hereticis: ⁊ obiectiōibus eoꝝ: qui negāt verū corpus xp̄i in altari esse: ⁊ panē in corp⁹: vl' vinū in sanguinē mystica cōsecratione cōuerti dicētes. Quis audeat manducare dominū suū? Quis etiaȝ audeat dicere quottidie formari corp⁹ christi đ materia vl' substātia: q̄ nō fuit virgīs caro?

¶ Auctoritatib⁹ ꝓbat veꝝ corp⁹ xp̄i eē in altari: ⁊ in id panem cōuerti.

b Ec ⁊ his similia obijciūt illi in diuino mysterio legē nature sectantes: quoꝝ perfidiā subdita cōuincūt testimonia. Ait. n. veritas. Accipite. hoc est corp⁹ meuȝ. Itē Ambrosius. Si tm̄ valuit sermo Helie vt ignē de celo deponeret: nō valebit tm̄ sermo xp̄i vt substātias mutet? De toti⁹ mūdi operib⁹ legitur: quia ipse dixit ⁊ facta sunt ⁊c̄. Sermo igitur. i. fili⁹ qui potuit ex nihilo facere quod nō erat: nō potest ea que sunt in id mutare quod nō erant? Nō enī minus est causare q̄ȝ mutare nouas naturas reb⁹. Itē si ordinem querimus: viro mixta femina generare ꝯsueuerat: liquet ergo ꝙ preter nature ordinem virgo generauit: ⁊ hoc qđ conficimus corpus ex virgine est. Quid ergo hic queris nature ordinē i xp̄i corpore: cū preter naturā sit ipse partus ex virgine? Itē ante benedictionē alia spēs nominatur: post cōsecrationē corp⁹ significatur. Ante cōsecrationē aliud dr̄: post ꝯsecrationē sanguis nūcupatur. Tu dicis amē. i. veruȝ est. quod sermo sonat: affectus sentiat. Itē Augu. In specie panis ⁊ vini: quā videmus: res iuisibiles. i. carnē ⁊ sanguinē honoramus: nec similiter pēdimus has duas spēs: sicut ante cōsecrationē pendebam⁹: cū fidelit̄ fateamur ante ꝯsecrationē panē esse ⁊ vinum: quod natura formauit. Post cōsecrationē vero carnē christi ⁊ sanguinē: qđ benedictio cōsecrauit. Itē Ambro. Panis ē in altari vsitat⁹ añ v̄ba sacra. vbi accessit consecratio: de pane fit xp̄i caro. Quo mō aūt potest qđ panis ē eē corpus xp̄i? Cōsecratione que fit sermone xp̄i. Itē si tanta vis est in sermone domini vt icipiant esse que nō erāt: quanto magis operatorius est: vt sint q̄ erāt ⁊ in aliud cōmutentur? Et sic qđ erat panis ante cōsecrationē: iam corpus christi est post cōsecrationē: q₂ sermo christi creaturā mutat: ⁊ sic ex pane fit corpus christi: ⁊ vinū cū aqua in calice missum fit sanguis cōsecratione verbi celestis. Itē Augu. Sicut per spūm sanctū vera xp̄i caro sine coitu creatur: ita per eundē ex substātia panis ⁊ vini idē corpus christi ⁊ sanguis cōsecratur. Corp⁹ christi ⁊ veritas ē ⁊ figura. Ueritas dū

corpus chriſti ⁊ ſanguis virtute ſpirit⁹
eſt panis: viniqꝫ ſubſtātia efficitur. Fi-
gura vero eſt id qḋ exterius ſentit̄. Itē
Euſebius emiſenus. Inuiſibilis ſacer-
dos viſibiles creaturas in ſubſtātiā cor
poris ⁊ ſanguinis ſui verbo ſuo ſecreta
poteſtate cōmutat. Ex his alijſqꝫ pluri
bus cōſtat verū corpus chriſti ⁊ ſangui
nē in altari eſſe: imo itegrum chriſtū ibi
ſub vtraqꝫ ſpē: ⁊ ſubſtantiā panis in cor
pus: viniqꝫ ſubſtātiā i ſanguinē ɔuerti.
¶ Superi⁹ determinauit magr̄ de hoc ſacra
mēto ſm ſe: ⁊ per cōparationē ad ſuſcipiētē.
hic oſtēdit verꝫ corpus xpi eſſe ſub ſpē panis.
¶ Et diuidit̄ pars iſta in tres partes. Pri-
mo magr̄ ponit errorē illoꝝ qui negāt corp⁹
xpi eſſe ſub ſpē panis: ⁊ auctoritates quas illi
adducebāt pro ſe. 2° ponit earū ſolōnē. ibi.
Que ex eadē. Tertio ad ɔfirmationē vita
tis de eēntia veri corporis xpi ſub ſpē plures
adducit auctoritates. ibi. Hic ⁊ his. ¶ Me-
dia diuidit̄ in duas. Primo ſoluit auctori-
tates q̄s heretici adducebāt pro ſe. Secun-
do explanat quandā auctoritatē adductaꝫ in
aliarū auctoritatū ſolutione. ibi. Attende.

Articulus. I.

Irca hanc di. querēdum eſt ꝑncipalr̄ de
7. Et ꝑmo de eſſe corporis
xpi ſub ſacr̄o. Scḋo de mō
eſſendi. Tertio de ſubſtan-
tie panis ɔuertibilitate. 4°
de corpis xpi vt eſt ſub ſacr̄o mobilitate ⁊ tā-
gibilitate. Quinto ḋ cognoſcibilitate. 6°
de modo eēntie partiū corporis xpi ſub parti
bus illius ſpēi. 7° de virtute per quā corp⁹
xpi eſt ſub ſpē. ¶ Circa ꝑmū queruntur duo.
Primo vtrū corp⁹ xpi ſit ſub ſpē q̄ītum ad
verā eius ſubſtātiā. Scḋo vtrū quātū ad ei⁹
verā quantitatē.

Queſtio. I.

A Primo oſtēdo ꝙ corpus xpi non eſt ſub ſpē q̄tū ad eius verā ſubaꝫ. ḋ cō-
ſecra. di. 2. Nō hoc. ⁊ magr̄ in lr̄a huius diſ. c.
ꝑmo. Nō hoc corpus qḋ videtis manducatu
ri eſtis ⁊ bibituri illū ſanguinē quem effuſuri
ſunt qui me crucifigēt. Sed ſi vere ibi eēt ſub
ſtantia corporis xpi manducaret̄ a māducan
te ſpēm. ergo nō eſt ibi. ¶ Itē eadē di. ꝑma. ⁊
magr̄ in lr̄a huius di. c. I. Donec ſeculū finiat̄
ſurſum eſt dn̄s: ſed ſi eēt ſub ſpē eſſet iferius. ḡ
nō eſt ibi. ¶ Item Mat. 26. Pauperes ſemꝑ
habebitis vobiſcū. me aūt nō ſemper habebi- B
tis: ſed ſi ſubſtātia eius vere eēt ſub ſpē: ſemꝑ
poſſemus eā habere. ergo nō eſt ibi. ¶ Item
qḋ eſt alicubi vbi ꝑus nō fuit mutatū eſt: ſꝫ ꝑ
v̄ba que dicit ſacerdos ſubſtātia corporis xpi
nō mutatur. ergo ſub illa ſpecie nō eſt.
¶ Cōtra. de ɔſecr. di. 2. Panis ē in altari. vbi
acceſſerit cōſecratio: de pane fit chriſti caro.
¶ Itē eadē di. Hoc ē. ⁊ recitat magr̄ in litte
ra hui⁹ di. c. 2. Ois res illaꝝ rerū naturā ⁊ ve-
ritatē in ſe cōtinet: ex q̇bus cōficitur. cōficitur
aūt ſacrificiū eccleſie duobus: ſacramēto ⁊ re
ſacramēti. i. corpore xpi. eſt igit̄ ibi ſacramen-
tum ⁊ res ſacr̄i. i. corpus xpi.
¶ Ad iſtā queſtionē rn̄deo. ꝙ in ſacramento C
altaris ſubſtātia corporis xpi vere ⁊ realr̄ cō-
tinetur ſub ſpē panis: diuina. n. virtus que de
nihilo mūdū creauit hoc iſtituere potuit ⁊ in
ſtituere voluit: ⁊ q: voluit fecit: ⁊ hoc facere
cōgruū fuit: q: in hoc manifeſtatur ſue poten
tie imenſitas. hoc eni eſt tā admirabile ꝙ trā
ſcēdit omnē facultatē nature: ⁊ ſue humilita-
tis ꝓfunditas in hoc ꝙ voluit ꝙ poſſem⁹ ſuuꝫ
corpus ſacratiſſimū noſtris manibus cōtra-
ctare: ⁊ eius ieſtimabilis charitas ꝙ in hoc a
nobis viſibilr̄ recedēs nobiſcū voluit verꝫ cor
pus ſuū iuiſibilr̄ remanere: ⁊ per hoc in volē- D
do credere in humilitate exercitamur: ⁊ i vir-
tute ſpei roboramur: ⁊ charitate ampli⁹ inflā-
mamur. Sūme ergo debēt omnes catholici
deteſtari: ⁊ perſeq̄ illū peſſimū errorē ipiorꝫ
qui dixerūt corp⁹ xpi nō cōtineri realiter in ſa
cramēto altaris: ſed tm̄modo ibi eſſe ſicut in
ſigno: quē errorem retractauit berengari⁹ ro-
me coram centū. 13. epiſcopis: vt habet̄. de cō-
ſecra. di. 2. Ego Berengarius.
¶ Ad ꝑmū in oppo^m dōm ꝙ ſoluitur ꝑ lr̄aꝫ
ſequentē. ſeq̇tur. n. imediate. Ipꝫ quidē ⁊ nō
ipm: ipſum iuiſibilr̄: nō ipm viſibiliter: ſupple E
māducabitis. Sed inuiſibilr̄ ſub ſpē panis: ⁊
ſanguinē iuiſibilr̄ bibetis ſub ſpē vini. ¶ Ad
ſcḋm dōm ꝙ ſoluit̄ ēt per lr̄am ſequentē. ime
diate eni ſeq̇t̄. Sꝫ tn̄ hic etiā nobiſcū eſt veri-
tas dn̄s. glo. ibidē. i. ipm verū corp⁹ in forma
panis in altari. Surſum ē ergo viſibilr̄. hic āt
nobiſcū eſt in ſacr̄o iuiſibiliter: ⁊ cū hoc reali
ter. ¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ ibi voluit. dn̄s dice-
re ꝙ nō ſemper ipm haberēt ſm corporalē ꝑ-
ſentiaꝫ viſibilr̄ ſicut erat cōuerſatus cum eis.
¶ Ad 4^m dōm ꝙ nō oportet maiorē eſſe ve- F
ram: quādo aliq̇d eſt vbi ꝑus nō fuit ꝑ trāſub
ſtantiationē alterius rei in ipm. per hoc autē
eſt corpus xpi realr̄ in ſacr̄o altaris: vt iferius
declarabitur. Uel poteſt dici ꝙ nō oꝫ ꝙ illud

quod est alicubi vbi prius non fuit: mutatum sit nisi desinat esse vbi prius erat: corpus autem xpi cum incipit esse sub specie sub qua prius non erat non propter hoc desinit esse vbi prius erat. Questio. II.

A **Secundo** queritur vtrum corpus xpi sit sub specie quantum ad eius veram quantitatem. Et videtur quod non. vnam quantitatem esse maiorem alia. est ipsam continere et excedere. ergo cum quantitas corporis xpi maior sit quam quantitas hostie ponere eam sub quantitate hostie videtur contradictionem includere. ¶ Item omne quantum contentum ab alio quanto est in eo sicut in loco: et circumscribitur ab eodem. sed corpus xpi non est sub specie localiter: quia vt dicitur de consec. dist. 2. Prima. Corpus in quo resurrexit dominus vno loco oportet esse: nec circumscribitur a specie: quia quantitas ab alia circumscripta commensuratur eidem. ergo in sacro altaris non est substantia corporis xpi cum sua vera quantitate.

B ¶ Item facilius est substantiam separari ab accidentibus quam econuerso: quia accidentia dependent a substantia. cum ergo in hoc sacro sint accidentia panis sine substantia: vt inferius declarabitur. multo fortius ibi debet esse substantia corporis xpi sine accidente. quantitas autem accidens est.

¶ Contra. corpus xpi in sacro altaris est corpus organicum viuens: sed tale corpus non potest esse sine quantitate. ergo corpus xpi est sub specie panis cum sua naturali quantitate. ¶ Item quamuis esse substantie non dependeat ex accidente: tamen per accidens est suum bene esse: sed corpus xpi nusquam debet esse sine bene esse. ergo corpus xpi non est sub

C specie panis sine quantitate: cum inter alia accidentia sit immediatior substantie.

¶ Respondeo quod corpus xpi cum sua quantitate realiter continetur sub specie panis in sacro altaris: nec tamen quantitas corporis xpi circumscribitur ab illa specie. primo probatur per conclusionem questionis precedentis. cum enim realiter ibi sit substantia corporis christi: que a sua quantitate naturali non separatur: sequitur ipsam quantitatem ibi esse: et quia etiam corpus anime coniunctum est: ibi etiam est anima. Unde si aliquis consecrasset in triduo mortis xpi sub sacramento fuisset cor-

D pus sine anima: et quia ista non separantur a diuinitate ibi etiam est diuinitas. Sed substantia corporis est ibi primo et per se et immediate: quia substantia panis non transubstantiatur nisi in substantiam corporis: quantitas autem et anima et diuinitas ibi sunt per concomitantiam: quamuis si diuinitas non esset ibi per concomitantiam: tamen esset ibi tota propter simplicitatem et immensitatem suam: per que vbique tota est sub specie. ergo sub specie panis totus est christus cum sua quantitate. similiter sub specie vini: quia quamuis substantia vini non transubstantietur nisi in sanguinem: tamen

E quia sanguis vnitus est corpori: et corpus sue quantitati et anime: et corpus et anima diuinitati. ideo corpus: quantitas eius: anima: diuinitas sunt sub specie vini per concomitantiam: et ita sub specie vini totus est xps: quod autem quantitas corporis xpi non circumscribatur a quantitate speciei. declaratur sic. quantum circumscriptiue contentum ab aliquo quanto ei commensuratur: ita quod pars respondet parti: sed quantitas corporis xpi non commensuratur quantitati speciei. neque pars respondet parti: immo vt inferius ostendetur: est sub

F qualibet parte hostie tota. quantum enim quod commensuratur alii quanto applicatur ei primo et per se et immediate per suam quantitatem. hic autem est econuerso: quia quantitas corporis xpi est sub specie per suam substantiam que per se primo et immediate sub illa specie continetur.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod procedit de continentia circumscriptiua. sic enim ponere maiorem quantitatem contineri a minori contradictionem includit: vt autem ostensum est in corpore questionis: corpus xpi non circumscribitur a spe-

G cie. ¶ Ad secundum dicendum quod maior non est vera de quanto: quod continetur sub alio quanto ratione substantie primo et per se et immediate. et non ratione sue quantitatis nisi per concomitantiam: sicut est in proposito. ¶ Ad tertium dicendum quod quamuis deus posset substantiam corporis xpi ab accidentibus separari: tamen non decebat quod fieret: sicut decet accidentia panis separari a substantia sua: non enim posset corpus xpi separari ab omni accidente remanente vita: quia anima non potest animare corpus nisi organicum. organizatio autem substantie corporis xpi sine quantitate esse non potest.

Articulus. II.

Consequenter queritur de secundo principali. ¶ Et circa hoc queruntur duo. Primo vtrum dei filius possit facere corpus suum in illa specie vt in loco: sub qua continetur in sacramento. Secundo vtrum ipse possit facere corpus suum in pluribus locis simul.

Questio. I.

A **Primo** ostendo quod deus potest facere corpus suum esse in illa specie: vt in loco sub qua continetur in sacro. Omne quod continetur ab alio: ita quod neque excedit nec exceditur est in eo vt in loco: sed sic se habet corpus xpi ad speciem sub qua continetur. ergo est in ea vt in loco. ¶ Item omne corpus: vel est locus: vel est in loco: sed corpus xpi vt contentum sub illa specie non est locus. ergo est ibi vt in loco.

B ¶ Contra. omne quod est in loco nō pōt desinere esse in loco nisi mutet: sed corpus christi pōt desinere eē sub spē absqꝫ hoc ꝙ mutetur: sicut pꝫ cuꝫ spēs corrūpitur. ergo nō est in ea vt in loco: sed videt ꝙ si possibile fuisset hᵒ fieri ꝙ deus fecisset: qꝛ magis fuisset in hoc manifesta potētia sua. ergo videt ꝙ facere nō possit. ¶ Itē si corpᵒ xpi esset ibi vt in loco: aut vt in cōmuni: aut in ꝓprio. nō pmo mō: qꝛ deus nō pōt facere ꝙ parua ꝗtitas excedat maiorem. locᵒ aūt cōmunis excedit locatū. neqꝫ 2ᵒ mō: qꝛ deus nō pōt facere ꝙ minor ꝗtitas sit equalis maiori. ꝗtitas aūt locati ꝛ loci ꝓprij equātur. ergo deus nō potest facere vt corpᵒ
C suū sit in illa specie: vt in loco.
¶ Rūdeo. corpᵒ xpi nō esse sub illa spē vt in loco: verū est: qꝛ corpus locatū est in loco rōne quātitatis pmo ꝛ per se. corpus vō xpi cōtinetur sub pdicta spē rōne subē prio ꝛ per se: vt in pcedenti qōne habitū est. Vñ ꝗtitas ibi nō est nisi ex cōsequēti: ꝛ p cōcomitantiā: ꝛ p aliud a se. s. per subam. Unde corpᵒ xpi continetur sub illa spē quasi modo cōtrario ei quo locatū est in loco. Sꝫ vt placet aliqbᵒ: deᵒ posset facere vt ibi esset vt in loco: innitentes secūde rōni facte ad parteꝫ pmā. Et quia videt eis ꝙ hoc posset deus facere absqꝫ hoc ꝙ cir-
D cūscriberet ab illa spē: qꝛ sicut pōt deus cōseruare cām ifluēdo ad cause pmanētiā. ꝛ nō ad eiuꝫ actionē: ita pōt facere ꝙ hec spēs sicut locus corpus suū cōtineret: ꝛ tñ respectu ipsius nō haberet actionē que est circunscriptio: ita ꝙ in corpore illo nō causaret vbi. qd̄ fm auctorē sex pncipiorꝫ est circūscriptio corporis a loci circūscriptione ꝓcedēs. Sed hoc alijs nō videt rōnabile: quia aliqd̄ corpᵒ eē in alio vt in loco nō est tm̄ cōtineri ab illo: sꝫ ei commēsurari ꝛ ei cōfigurari vel locū sibi. corpᵒ āt xpi cōmēsurari ꝗtitati modice spēi: ꝛ ei confi gurari videt icludere cōtradictioneꝫ ꝗtitate
E corporis xpi tota remanēte: tm̄ corpus xpi est in loco spēi vt in loco: nō per se: sed per accidens: inquantū ꝯtinetur sub spē que per se est in loco: sicut aīa per accñs est in loco corporis: vt in loco: iquantū est in corpore qd̄ p se ē in loco: sꝫ sicut ex hoc nō seqt ꝙ aīa sit in corpore vt in loco: ita ex dictis nō sequitur ꝙ corpus xpi sit sub spē: vt in loco.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dōm ꝙ nō oꝫ maiorē esse verā nisi de eo qd̄ ꝯtinetur in alio circūscriptiue ꝛ dimēsionaliter. aīa. n. est in corpore vt in loco: ꝛ tamē ipsum nō transcendit seu excedit substātialiter: cuꝫ nō sit nisi vbi est corpus vel pars corporis: nec corpus excedit eā: cū sit in qualibet parte corporis tota: corpus aūt xpi nō cōtinet sub illa spē circūscriptiue nec dimē sionalr. F ¶ Pōt etiam dici ꝙ minor argumēti est falsa. Unā eni quātitatē excedere aliam est eā eē maiorē illa: ꝛ certū ē ꝙ quātitas corporis maior est ꝙ̄ ꝗtitas spēi. ꝛ nihilominus cōtinetur sub illa per modū qui supradictᵒ ē.
¶ Ad scdm dōm ꝙ nō plus concludit: nisi ꝙ corpus xpi est in loco: ꝛ hoc est verū: qꝛ illud idē corpus in numero qd̄ sub spē cōtinetur in celo est vt in loco. Sed hec solutio magis est ad hominē ꝙ̄ ad rē. posset eni deus trāsubstātiare subam panis in aliquod corpus nō pus existēs: qd̄ esset sub illa specie mō simili sicut ē G
corpus xpi sub illa. et si ita eēt illud corpᵒ non esset sub illa specie: nec alibi vt in loco. ¶ Dicendū ergo ꝙ ꝗuis corpus xpi sit in celo: vt in loco: tm̄ inquantū est sub sacrali spē: nec est locus: nec in aliquo vt in loco per se: sed ē in aliquo vt in signo signatū vere ꝛ realiter cōtinēte. itelligēda est ergo maior argumēti ad hoc vt sit vera fm ordinē: quē deus in corporibus istituit fm legē cōmunē. deus eni creare posset vnū lapidē nō. s. ambitū vltimi celi: nec ipsum celū contingentē: sicut posset facere aliud celū non contentuꝫ ab isto: nec istud H
cōtinens seu contingens: ꝛ si lapis sic crearetur: nec esset locus: neqꝫ esset in loco.
¶ Primū argumentū ad partē aliā: quāuis cōcedi posset rōne pncipalis cōclusiōis: tamē maior falsa est. per destructionē eniꝫ loci posset locatū desinere esse in loco vbi erat sine sui mutatiōe. sic ꝛ corpus xpi per corruptionem spēi desinit esse in aliquo vbi erat sine sui mutione. Questio. II.

Secundo queritur vtrū filius dei possit facere corpus suū esse in pluri A
bus locis simul. Et videt ꝙ nō: qꝛ esse hic iclu dit nō esse alibi. ꝛ ecōuerso. ergo vnū corpus simul esse in pluribᵒ locis icludit cōtradictio nem. deus aūt cōtradictoria simul esse vera facere nō potest. ¶ Itē esse in vno loco tm̄ conuenit corpori eo ipso ꝙ limitatū est: sed deus nō potest facere quin corpus sit limitatuꝫ. ergo non potest facere quin sit in vno loco tm̄.
¶ Item Ansel. monol. c. xi. Unū totum non B
potest simul esse in diuersis locis: sed corpus est vnū totum. ergo simul nō potest esse in diuersis: sed quod nō est possibile esse nō est possibile fieri: ꝛ quod nō est possibile fieri deus facere nō potest. ¶ Item termini locati ꝛ loci ꝓprij simul sunt: sed quecūqꝫ sunt simul cū eodem in numero simul sunt inter se: sicut quecunqꝫ vni ꝛ eidē sunt equalia: inter se sunt eq̄

lia.si ergo deus faceret vnū corpus in diuer/
E sis locis simul eēnt termini distātiū locoꝝ:qḋ
contradictionem icludit.
℄ Cōtra.Hug.li°.2.de sacra.pte.8.c.11. dicit.
ꝙ de⁹ pōt facere vnū corp⁹ in diuersis locis.
℄ Jtē facit q: sil'sit realr̄ ɔtentū sub spēb⁹ di/
uersis.ḡ a simili pōt facere ꝙ sil' sit cōtentum
sub diuersis reb⁹:vt in diuersis locis.
℄ Rn̄deo.corp⁹ xp̄i eē sacraliꝛ in diuersis al/
tarib⁹simul.oib⁹fidelib⁹certū est:q: ve ꝛ rea/
liter cōtinet sub diuersis spēb⁹ q̄ sunt in diuer
sis altarib⁹.Sed vtꝝ de⁹ facere possit ꝙ sil' sit
in diuersis reb⁹in q̄libet.vt in loco ꝓprio:siue
localr̄ dubiū ē.Dicūt.n. q̄dā ꝙ nō. moti ꝓpi
B rōnes ad p̄mā partē iductas. mihi aūt videt
ɔ̄riū.sicut.n.imaginabilit vi eē ɔ̄ legē corpis
ꝛ loci:vt vnū corp⁹ sil' sit in locis diuersis etiā
per diuinā potentiā. ita videt esse imagiabilr̄
ɔ̄ legē corpis ꝛ loci vt p̄les soliditates sil' sint
in eodē loco.Vn̄ oēs p̄hi hoc habuerūt ꝓ im
possibili:ꝛ tn̄ videm⁹ ꝙ due soliditates manē
tes distincte ꝑ distinctionē sub aꝝ corporeaꝝ:
quaꝝ sunt soliditates:pn̄t esse in eodē loco ꝓ/
prio simul ꝑ diuinā potentiā.facit.n.corp⁹ esse
glorificatū in eodē loco ꝓprio cū nō glorifica
to.ergo videt a sili ꝙ simul possit facere vnuꝫ
E corp⁹in diuersis locis. ℄ Preterea ds̄ posset
trāsmutare dimēsiōes panis in dimēsiōes cor
poris sui.sicut subam in subam. nō.n. minus
distinguit substātia panis a substantia corpo/
ris xp̄i ꝙ̄ dimēsiōes a dimēsiōib⁹.sed si hoc fa
ceret:corp⁹xp̄i esset vbi fuit panis:nō tn̄ sacra
mētalit. ergo cū istā trāsmutatiōeꝫ simul pos
set facere in locis diuersis:sicut in diuersis lo/
cis simul facit trāsubstātiatiōe sub e panis in
subam corporis sui:posset facere corpus suuꝫ
simul eē in diuersis locis nō sacralr̄. ℄ Pre/
terea sic de⁹ trāsubstātiat subaꝫ panis i corp⁹
suū:ꝛ posset trāsmutare dimēsiōes in dimēsio
nes: ita posset diuersas ptes aeris:q̄rū q̄libet
F eēt eq̄lis dimēsiōib⁹corporis xp̄i sil' trāsmuta
re in corp⁹xp̄i:ita ꝙ subam in subam. ꝛ dimē
siōes in dimensiōes:qḋ si faceret corpus chri/
sti simul eēt in diuersis partibus aeris ꝛ in lo
cis. ℄ Preterea effectū quē de⁹facit mediā/
te cā efficiēte secūda:posset facere sine illa.ꝙ̄/
uis aūt trāsubstātiatio substātie panis in sub/
stantiā corporis xp̄i sit ratio:vt sub illa specie
fiat presens corpus xp̄i:non tn̄ videt ratio: vt
ibi maneat:q: trāsubstātiatio cum sit mutatio
trāsit in preterituꝫ.corp⁹ aūt xp̄i ibi remanet.
nō ē ergo ratio formalis eēntie corporis xp̄i
sub illis spēbus trāsubstantiatio substātie pa/
nis in ip̄m:sed magis videt reduci ad rōnem

cause efficientis p̄sentie corporis xp̄i sub illis
spēbus : eo mō quo mutatio ad cāꝫ reducitur G
effectiuā.ergo sine omni trāsmutatiōe de⁹pos
set facere corp⁹suū simr̄ sub illis spēb⁹. ḡ a sili
ꝛ in locis ipsaꝝ specierū etiā si ibi nō eēnt spe
cies. ℄ Preterea ad hāc opionem est aucto
ritas Hug.2.lib.de sacris.pte.8.c.11. dicentis
Nō ē mirū si mirabilis mirabilia opat. Quo
modo inq̄s corp⁹vnuꝫ eodem tpe in diuersis
locis simil'r noli mirari:qui locū fecit: ꝛ locū
in corpore:ꝛ corp⁹in loco:ꝛ qui fecit vt corp⁹
vnū in loco vno esset:fecit sicut voluit. ꝛ si vo
luisset aliter facere potuisset:nā ꝛ quādo vult H
aliter facit.Et.ĩ.Cogita facienteꝫ ꝛ desinet eē
mirabile q̄cq̄d illud fuerit:ꝛ si forte eē mira/
bile non desierit:tamē icredibile nō erit:si fa/
ctor oipotēs cogitat nō erit ipole q̄cq̄d erit.
℄ Ad p̄mū in oppositū dōm ꝙ esse hic nō in/
cludit nō esse alibi qn̄ hoc fit per ifinitā poten
tiam. ℄ Ad scōm dōm ꝙ eē in vno loco tm̄ ꝑ
finitā potentiā cōuenit corpori eo ipso ꝙ limi
tatū est.Unde sic nō potest nō eē limitatū.ita
nō potest simul esse in plurib⁹locis ꝑ v̄tutem I
finitā:sed ex hoc nō seq̄tur q̄n hoc possit fieri
per virtutē ifinitā. ℄ Ad auctoritatē Ansel.
dōm ꝙ vnū totū nō posse simul eē in diuersis
locis:itelligēdū est per virtutē creatā. ℄ Ad
4m dōm ꝙ minor nō est vera nisi quādo illḋ
vnū ꝛ idē in numero est in vno loco tm̄ . non
eni oꝫ ꝙ spēs sub q̄bus est vnū ꝛ idē corp⁹xp̄i
simul sint iter se. Articulus. III.

C Onsequēter queritr̄ de ter
tio principa
li. ℄ Et circa hoc querūt duo.
☞ Primo vtrū de⁹ posset con
uertere substātiaꝫ panis in ꝙ̄/
titateꝫ corpis sui. ☞ Scōo vtꝝ
posset transmutare subam pa
nis eādē in numero in corpora plura. Qō. 1.

Primo ostēdo ꝙ deus nō posset trāsmu/
tare substantiā panis in quātita/
teꝫ corporis sui.De⁹ nō posset facere quātita A
tem maiorē cōtineri totā per se ꝛ p̄mo ꝛ ime/
diate sub minori.Sed si deus posset cōuerte/
re substantiā panis in quantitatē corporis sui
posset facere ꝙ ꝙ̄titas corporis sui:q maior ē
ꝙ̄ quātitas hostie:cōtineretur tota ꝑ se ꝛ prio
ꝛ imediate sub quātitate hostie:sicut substan/
tia corporis cōtinet sub ea per ɔuersionē sub/
stātie panis in ip̄m.ergo deus substantiaꝫ pa/
nis nō posset cōuertere in quātitatē corporis
sui. ℄ Jtē Boetius in lib. de duab⁹ naturis:
ꝛ vna persona xp̄i longe ante mediū.substan/
tia corporea in icorporeā conuerti nō potest:

nec econuerso:sed nõ magis distant substan/
B tia corporea ⁊ icorporea ꝙ̃ substãtia ⁊ accñs.
ergo substãtia panis in quãtitatem corporis
christi: cũ sit accidẽs: cõuerti nõ potest.
¶ Cõtra.vt ostẽsum est in lib.ꝑmo. deus põt
facere quecũqꝫ non icludunt cõtradictionez.
sed substãtia panis cõuerti in quãtitatez cor/
poris xp̃i per diuinã potẽtiã nõ vr̃ icludere ꝯ/
dictionẽ.ḡ de⁹ illaz ꝯuersionẽ facere posset.
¶ Rñdeo ꝙ deus posset conuertere substan
tiam panis in quãtitatẽ corporis sui si vellet.
ꝙ eni substãtia panis trãsmutetur per diuinã
potentiã in substãtiã corporis xp̃i: hoc nõ est
ꝓpter conuenientiã substãtie panis ad substã
C tiam corporis xp̃i:q2 in illa nihil remanet cõ/
mune:neqꝫ fit trãsitus per aliq̃d cõmune. In
illa aũt cõuersione que est ratiõe cõuenientie
aliquid cõmune remanet:vel saltẽ fit trãsitus
per aliud cõmune.Sꝫ hoc est per quãdã pos
sibilitatẽ seu passiuã potentiaz que a creatore
est in creatura ꝑ quã ipsa ita est obediẽs crea
tori:vt de ipsa per creatoris potentiã fieri pos
sit q̇cquid placuerit sue volũtati: nec oportet
apponere hanc conditionez.si contradictio/
nem nõ icludit:quia volũtati creatoris place
re nõ potest facere aliq̃d qđ contradictionẽ i/
cludat:eo ꝙ nl̃lo modo rationẽ possibilis ha/
E bet.vt in lib.ꝑmo ostẽsum est.hec aũt possibi/
litas nõ tñ est substãtia panis ad hoc vt pos/
sibilitas ſm se totã conuertat̃ in substãtiã cor
poris christi per diuinã potentiã: sed etiaz vt
cõuertatur in corporis eius quantitatẽ. Cõce
dendũ ergo ꝙ sicut substãtia trãsmutatur in
substantiã:ita posset christus si vellet trãsmu/
tare substantiã panis ſm se totã in q̃titatem
corporis sui:⁊ q̃titatẽ in quãtitatem.
¶ Ad ꝑmũ in oppositũ dicẽdũ ꝙ si de⁹ trãs/
mutaret substantiã panis in quãtitatẽ corpo/
ris sui:ex hoc nõ sequeret̃ ꝙ tota quãtitas cor
poris christi cõtineretur per se ⁊ primo ⁊ im/
mediate sub illa specie panis:q2 aut de⁹ face/
F ret illa transmutatiõe nõ obstãte ꝙ substãtia
corporis sui per se ⁊ ꝑmo ⁊ imediate contine
retur sub illa spẽ:⁊ quãtitas substãtia mediã/
te sicut est mõ:aut ipm̃ corpus illã speciẽ exce
deret. nõ.n.sic est possibile q̃titatẽ maiorẽ to
tam cõtineri sub minori per se ꝑmo ⁊ imedia
diate:sicut subam maioris q̃titatis totã con
tineri ꝑ se ⁊ ꝑmo ⁊ imediate sub q̃titate mi/
nori.¶ Ad 2m dđm ꝙ aut illud v̇bũ itelligen
dũ est de nãli cõuersiõe: aut si extẽdit̃ ad sup/
naturalẽ itelligẽduz est de cõuersione in qua
manet aliquid commune: seu in qua est tran/
situs per aliquid cõmune ; non de illa in qua
totum conuertitur in totum nullo communi
manente. Questio. II.
Secundo queritur vtrũ deus posset trãs A
mutare substantiã panis ean/
dem in numero in corpora plura. Et videt̃ ꝙ
nõ:quãuis due substãtie:siue corporee siue in/
corporee ſm diuersum modũ existẽdi possint
simul esse vt spũs separatus ⁊ anima in corpo
re:⁊ corpus glorificatũ cum nõ glorificato:ta
men due substãtie ſm eundẽ modũ existẽdi si
mul esse nõ possunt.Unde duo corpora glori
ficata simꝉ eẽ nõ possunt:nec duo corpora nõ
glorificata.Sed si substãtia panis eadẽ in nu
mero posset cõuerti in plura corpa:plura cor
pora siꝉ esse possent sub illa specie ſm eundez
existẽdi modũ.ergo talẽ deus cõuersionez fa B
cere nõ potest.¶ Item ſm phm̃.4.phy. qua
ratiõe duo corpora possent eẽ simul: eadez ra
tione ifinita.Sed deus nõ posset facere ꝙ infi
nita corpora simul essent sub vna specie panis
per cõuersionẽ substantie panis in ipsaz.ergo
nec posset facere ꝙ substãtia panis conuerte/
retur in duo corpora:que per illã cõuersionẽ
simul eẽnt sub panis cõuersi quãtitate.
¶ Cõtra.res contenta in loco quẽ totum nõ
replet:nec aliquã eius partẽ:nõ ꝓhibet aliaz
rem simul esse cũ ea in eodẽ loco. Unde quia
angelus existẽs in aliqua domo nõ replet eaz
totã nec aliquã eius partez: ideo non ꝓhibet
aliũ angelũ simul esse cũ eo in eadem domo. C
Sed corpus christi cõtentũ sub specie panis
nõ replet eam totã nec aliquã eius partez.er/
go non prohibet aliud corpus esse cũ ipso sub
eadem:qua ratiõe ergo potest cõuerti in vnũ:
potest conuerti in plura.
¶ Ad istã questionẽ forte aliqui dicerent ꝙ
deus nõ posset transmutare substantiã panis
eandẽ in numero in corpora plura:q2 hoc nõ
posset facere vnica cõuersione: eo ꝙ cõuersio
nes plurificãtur penes terminoꝝ plurificatio
nem. Nec pluribus cõuersiõibus successiue:
quia substãtia panis cõuersa in corpus christi
postea cõuerti nõ posset in corp⁹ aliud:q2 per D
ꝑmã conuersionẽ desinit esse:⁊ illud quod nõ
est in aliud cõuerti nõ potest. Nec plurib⁹ cõ/
uersiõibus simul:quia ipossibile est eandẽ rez
in numero simul mutari:⁊ ſꝫ idẽ diuersis mu
tationibus eiusdez speciei ad diuersos termi/
nos disperatos.¶ Alijs ãt videtur ꝙ de⁹ pos
set eandẽ substantiã panis in numero simꝉ cõ
uertere in plura corpora. quelibet enim pars
corporis christi tota est sub qualibꝫ parte ho
stie.vt iferius ostendetur:quod verũ non esset
nisi pars eadẽ substantie panis cõuerteret̃ in

E qualibet partem corporis christi. Sed qua ratione substãtia panis fm eandem sui partem simul potest cõuerti in caput corporis christi ꝛ in pedes: ꝛ in alia mẽbra: videtur ꝙ posset conuerti per diuinaꝫ potentiam: si deo placeret: in plura corpora simul.

¶ Qui vult tenere hanc scđaꝫ opinionẽ põt dicere ad ꝑmũ in oppositũ: ꝙ per diuinaꝫ potentiã duo corpora fm eundẽ modũ existendi simul esse possent. Unde deus posset facere miraculose vt vnũ corpus glorificatuꝫ simul esset cũ alio glorificato: ꝛ vnũ non glorificatũ cum alio nõ glorificato. ¶ Ad secundũ dicẽdum ꝙ quãuis deus nõ possit facere ꝙ infinita corpora in actu simł essent sub eadẽ specie

F panis per cõuersionẽ panis in ipsa: tamẽ posset facere ꝙ substantia panis cõuerteretur in plura corpora: quia infinitum non potest esse in actu in creatura. Unde cũ ph̄s dicit ꝙ qua ratione duo corpora possent esse simul: eadeꝫ ratiõe ĩfinita: nõ accipit ĩfinita pro infinito in actu: sed voluit dicere ꝙ nũquã to[...]ẽnt simł in actu: quin adhuc possent esse plura.

¶ Ad rationẽ que adducebatur pro alia opinione in corpore questionis potest dici ꝙ deꝰ eandẽ substantiã in numero potest cõuertere simul in corpora plura: sicut põt facere vnum

G corpus simul esse in diuersis locis: quãuis eni eandẽ reꝫ trãsmutari in hoc corpus: ꝛ nõ trãsmutari in hoc corpus sint ꝯtradictoria: tamẽ eandẽ rem transmutari per diuinã potentiaꝫ in hoc corpus: ꝛ simul in aliud corpus nõ contradicunt: sicut quamuis ideꝫ corpus esse hic ꝛ non esse hic contradicant: tamẽ idem corpus esse hic: ꝛ simul per diuinam potentiam esse alibi non contradicunt.

¶ Qui vult tenere primã opinionẽ potest dicere ad argumentũ ad partẽ secundã: ꝙ quãuis angelus non repleat locũ: tamen in eodẽ loco primo duo angeli simul esse nõ possunt: ꝛ preterea si detur ꝙ duo corpora simul pos-

H sint esse sub quantitate vnius hostie eo modo quo ibi est corpus christi: tamen substãtia panis secundũ eandem sui partem in plura corpora simul conuerti non posset.

¶ Ad rationem adductam pro secunda opinione in corpore questionis potest dici ꝙ nõ est simile de conuersione substantie panis secundũ eandem sui partem in plura membra vniꝰ corporis: ꝛ in plura corpora: quia in plura membra conuertitur ratione vnius corporis cuius sunt partes: sed non potest dari aliquid vnum ratione cuius simul cõuerteretur in plura corpora. Articulus. iiii.

Onsequẽter queritur đ 4º ꝑncipali. ¶ Et circa hoc queruntur duo. ☞ Primo vtruꝫ corpus xp̄i vt cõtentuꝫ sub spẽ sacramentali possit moueri. ☞ Secundo vtrũ ibi posset imediate tangi. Questio. i.

Primo ostẽdo ꝙ corpus xp̄i vt cõtentuꝫ sub specie sacramẽtali non possit moueri: quia aut posset moueri per se: aut per motũ hostie. Non ꝑmo modo: quia omne qđ per se mouetur ẽ in aliquo: vt in loco. Nec secũdo mõ: quia tunc simul posset moueri ꝛ quiescere per motũ hostie consecrate: ꝛ alteriꝰ quietem: quod ĩpossibile videt. ¶ Iteꝫ sicut dicit ph̄s. 2. topicoꝝ. Impossibile est cõtraria simul inesse eidẽ. Sed si corpus xp̄i posset moueri ꝑ motũ hostie: cũ vna mouetur superius: ꝛ alia ĩferius contrarijs motibꝰ moueretur: ergo nõ potest moueri per motuꝫ hostie. ergo multo minus per se vt videtur. ¶ Iteꝫ si moueretur per motũ hostie versa hostia verteret: qđ falsuꝫ est. per motũ ergo eius nõ mouetur: ꝛ minus per se: vt dictum est. A

¶ Contra. ph̄us. 2. topi. Mouẽtibꝰ nobis necessariũ: ꝛ que in nobis sunt omnia simul moueri. ergo cũ corpus xp̄i vere ꝛ realiter contineatur sub specie: ipsa mota: oportet ipm moueri. Sed nihil mouetur per motũ alteriꝰ qđ nõ possit moueri per se: quia omne tale per se est in potẽtia ad aliud. ergo corpꝰ xp̄i potest moueri per se ꝛ motu hostie. ¶ Item ĩpossibile est ideꝫ corpus per se moueri ꝛ nõ moueri simul ꝛ fm ideꝫ. Sed corpus xp̄i per se potest moueri in celo. ergo potest ꝑ se moueri in sacramẽto: aliter posset cõtingere ꝙ simul ꝛ fm idẽ moueretur ꝛ nõ moueretur. B

¶ Rñdeo ꝙ corpus xp̄i vt cõtentum est sub spẽ sacramẽtali per se moueri dupłr põt intelligi. Uno mõ de motu qui non habet cõparationem ad extra: sicut motus vitalis ꝛ delectationis: ꝛ in tali motu põt xp̄s moueri etiaꝫ vt est sub spẽ sacrali. Alio mõ de motu qui non cõuenit mobili nisi per cõparationẽ ad locũ: cuiusmodi est motus localis. ꝛ tali motu ꝑ se moueri nõ põt vt est sub spẽ sacrali: q: quamuis corpus xp̄i nõ obstãte ꝙ sit cõtentum sub spẽ panis sit in celo. vt in loco: tamẽ inq̄tum sub illa est: nec ibi: nec alibi est ꝑ se vt in loco: nec ꝑ se hꝫ aliquã habitudinẽ ad locũ: quia tñ est in loco per accñs: q: spẽs: in qua realr cõtinetur: in loco ẽ ꝑ se. iõ per motũ hostie localr põt moueri: ꝛ sic de corpꝰ xp̄i eleuať cũ hostia C

elevatur et defertur ad īfirmū cum ad īfirmū
B hostia per sacerdotem defertur.
¶ Ad pmū dicendū q̄ nō est icōueniēs q̄ ali quid per accidēs moueat̄ simul et q̄escat sicut anima per accidēs mouet̄ moto brachio. et p accidēs quiescit q̄escente pede. Sed hoc exēplum quidā non approbant: q2 quāuis aīa sit tota in qualibet corporis parte: tn̄ q2 non habet suū perfectū esse nisi in toto. ideo non mouet̄ nisi per motū totius: sed corpus xp̄i sub q̄libet spē sacri habet suū esse sacrale pfectum. et ideo ad ꝓpositū sufficiat ad presens exēplū de sedēte in cathedra in naui: q̄ p motum na
C uis mouet̄. ¶ Ad scd̄3 dōm q̄ motus quo corpus xp̄i mouet̄ sursum per motū spēi cōtinentis. et mot⁹ quo mouet̄ deorsum per motum alteri⁹ spēi nō cōueniūt sibi nisi per accidēs. nō est aūt icōueniēs q̄ idē simul ad partes oppositas per accidēs moueat̄. vt si homo existens in equo in naui moueat̄ motu equi versus terminū oppositū termino ad quē tēdit nauis.
¶ Ad tertiū dōm q̄ q̄uis mota hostia per accidēs corpus christi moueat̄: tamē ipsa versa nō vertitur: q2 quāuis partes ordinē habeant in ipso corpore absolute: nō tn̄ per ꝯparatiōe3 ad spēm. Unde dici nō potest q̄ pedes habe
F at in vna parte hostie et caput in alia: et sic de alijs mēbris: q2 omnes partes simul sunt sub qualibet pte hostie: vt iferius ostēdetur.
¶ Ad pmū ad partē aliā p3 solutio ex dictis in qōne. ¶ Ad scd̄m dicendū q̄ aliq̄d per se moueri: vt est in loco. et illud idē nō per se moueri: vt est in aliquo nō vt in loco nō contradicūt: q2 negatio et affirmatio: q̄uis sint ex eodem: nō tamen per comparationē ad eūdem existēdi modum. Questio. ii.

Secundo querit̄ vtrū corpus xp̄i cōtentum sub spē sacramētali pos
A sit imediate tāgi. Et videtur q̄ sic. magis tangunt se illa que sil' sunt b̄m se tota: q̄ illa quorum vltima tn̄ sunt simul. Sed spēs panis et corpus christi simul sunt b̄m se tota: q2 corp⁹ xp̄i realiter cōiūctur sub spē. ergo spēs et corpus xp̄i magis tāgunt se q̄ due soliditates: q̄rum vltima sunt tn̄ sil'. ¶ Itē si deus crearet lapidē vnū ifra vltimā superficie3 celi vltimi nec ipsum tāgentē: ille lapis nullā haberet ha
B bitudinē ad locū: tamē hoc nō obstāte si posset celū perforari posset ꝓtēdi aliq̄ lācea vsq3 ad ipsum qua tāgeret̄. ergo a simili nō obstāte q̄ corpus xp̄i vt cōtentū sub spē nullā3 habeat habitudinē ad locū tangi pōt per penetrationē spēi. ¶ Itē si corpus christi cōsecratum in cena reseruatū fuisset sub sacramento vsq3 ad horā qua fuit clauis perforatū. sensis-
C set dolorē ex illa perforatiōe causatū: q2 et sub illa specie fuisset mortuū quādo mortuū fuit in cruce. Sed sub illa spē predictū dolorē nō sensisset nisi ab illis clauis ibidē perforatum fuisset. ergo inq̄tū est existens sub sacrali speciē tāgi pōt. ¶ Itē deus non potuisset facere q̄ corp⁹ christi mortuū fuisset in sepulchro: et viuēs sub sacramētali specie. ergo a simili nō potuisset facere q̄ tactu3 fuisset in cruce quin etiā fuisset tactū sub specie: si vsq3 tunc sub sacramētali spē fuisset reseruatum.
¶ Cōtra. si corpus christi inquantū est sub sacramētali spē posset tangi: maxīe posset tangi ab ipsomet xp̄o. Sed ibi christus cū manu nō potuisset tāgere caput suū: vel aliā partē cor-
D poris: q2 vt ostēsum est in qōne precedēti. nullum pōt ibi habere motu3 localē. ergo nullo mō potest ibi tāgi. ¶ Itē si ibi posset tangi. g̃ attingi posset a dētibus masticātium spēs: qd̄ falsum est: q2 tūc in cena quando discipuli sui manducauerūt ipsum sub sacramēto: quādo adhuc corpus ei⁹ erat passibile: dolorem sensisset: quod tamen nō est verum.
¶ Rn̄deo q̄ corpus christi vt cōtentum sub spē sacramētali nō potest imediate tangi sub illa spē. substātia eni corporea itellecta preter dimēsiōes: q̄uis itelligat̄ vt extēsibilis: tamē
E itelligitur vt nō extēsa. Unde in nō extēdi assimilat̄ substātie spūali create. in extēsibilitate aūt differt: quia substātia spūalis extensibilis nō est. ¶ Cu3 ergo corp⁹ christi sit sub spē pmo et per se rōne substātie: et dimēsiōes non sunt ibi. nisi per cōcomitantiā. est. n. ibi b̄3 modum similē illi mō quo substātia spūalis creata per essentiā est in loco: nec tamē iter istos duos modos existēdi est oimoda similitudo: sed in hoc q̄ sicut substātia spūalis creata per essentiā presens est in loco: nec tamen a loco tāgitur: nec aliq̄s homo q̄ttūcūq3 penetret locū potest essentiā eius tāgere. sic corp⁹ christi p̄sens est sub spē: nec tamē ab ea tāgitur: nec
F aliq̄s homo quātūcūq3 penetret specie3 corpus christi vt ibi est potest tāgere.
¶ Ad pmū in oppositū dōm q̄ maior nō est vera: nisi de illis que simil' sunt b̄m corporalis essentie modū quātū ad vtrūq3 extremū. sic āt nō est in ꝓposito: vt visu3 est in corpore qōnis
¶ Ad secundū dicendū q̄ ex illa rōne sequeretur q̄ ille lapis nō posset tangi ad quācūq3 partē circumferentie illa lācea dirigeret̄: et q̄tūcūq3 lōgitudo eius vltimā circūferentiā excederet. ille. n. lapis esset nusq̄: et ex cōsequenti nō esset ꝓpinq̄or circūferētie q̄3 centro: nec

G remotior ab vna pte circũferẽtie q̃ ab alia: q2
nullã penit⁹ hitudinẽ hr̃et ad quecũq3 locũ. ⁊
C iõ nll'a eẽt rõ q̃re magis tãgeret a lãcea trans
missa p poliũ articũ q̃ trãsmissa p poliũ ãtarti
cũ: nec itelligas q2 velim dicere q2 se nõ hẽat
alio mõ corp⁹ xp̃i ad spẽm q̃ ille lapis se hr̃et
ad locũ3. q2 de illo lapide nõ posset v̾e dici q2
eẽt realr̃ p̃ns sub aliq̃b⁹ alijs dimẽsiõib⁹ suis.
S3 v̾e dr̃ ver̃ corp⁹ xp̃i eẽ realr̃ p̃ns ⁊ ptẽtu3
sub sacr̃ali spẽ. C Ad 3ᵐ dõ. q2 si corp⁹ xp̃i sub
sacr̃o fuisset reseruatũ vsq3 ad horã q̃ fuit cla
uis pforatũ: ⁊ postea in cruce mortuũ. dico q2
exñs sub spẽ sacr̃ali sensisset dolorẽ ex illa pfo
H ratiõe cãtã: ⁊ postea fuisset mortuu3: nec tñ vt
ibi exñs fuisset ab illis clauis pforatu3. sensus
enĩ doloris ⁊ mors corpi ꝯueniũt absolute: nõ
D p ꝯparatiõnẽ ad locũ: s3 aliqd pforari clauis
rei nõ ꝯuenit nisi inq̃tũ ẽ h̃ns hitudinẽ ad lo
cũ. Cũ. n. talis actio sit p motũ localẽ: oz illd i
qd tal' actio trãsit eẽ alicubi vt i loco. vñ v̾sus.
Pixide seruato poteris copulare dolorẽ.
Innatũ. sed nõ illat⁹ ꝯuenit illi.
C Ad 4ᵐ patet solutio ex iam dictis.
C Ad pᵐ ad pte aliã dicũt aliq̃ q2 q̃uis sub
sacr̃o xp̃s nõ possit tãgi ab alio: põt tñ tãgi a
se aliq̃ mõ: ⁊ aliquo mõ nõ: q2 cũ corp⁹ suũ sit
dimẽsionatũ põt ducere manũ ab vna pte ad
I aliã. h⁹. n. posset facere vn⁹ hõ si eẽt nusq̃: sup
posito q2 ꝯseruaret in vita: nõ posset tñ manũ
E elõgare a corpore: ⁊ postea ꝯiungere: q2 tal'
elõgatio ⁊ iterata ꝯiunctio icludũt distãtiã: ⁊
ex ꝯñti dimẽsionẽ iter extrema. ad qd seq̃r q2
man⁹ ⁊ corp⁹ applicarẽtur dimẽsionibus: vt
ad locũ: qd corpi xp̃i vt ẽ sub sacr̃ali spẽ nõ cõ
uenit. C Alij dicũt q2 hõ si nusq̃ eẽt nõ poss3
ducere manũ ab vna pte corporis ad aliã: etiã
tenẽdo eã sp corpi ꝯiũctã: q2 pm⁹ loc⁹ vbi erat
man⁹ relinq̃ret vacu⁹ ⁊ poneret vbi p⁹us nihil
erat. S3 ista rõ nihil valet: q2 illa põne s. c. i: ma
nus nõ eẽt in loco: ⁊ sic nõ relinq̃ret aliq̃s lo
cus vacu⁹: ⁊ sicut man⁹ iũcta pectori eẽt nõ in
loco: ita iũcta vẽtri eẽt nõ in loco. Arti. V.

Onsequenter querit̃ d̃ 5⁹ pñcipa
li. C Et circa hoc q̃runt duo.
F Pᵐo vtr̃ corp⁹ xp̃i sub illa
spẽ possit videri visiõe intelle
ctuali. 2⁹ vtru3 oculo corpo
rali. Questio. I.

A Primo õndo q2 corp⁹ xp̃i sub spẽ nõ põt
videri visiõe itellectuali. Visio i
tellectual' nõ ẽ supra rõnẽ: sed exñtia corporis
xp̃i sub pdcã spẽ ẽ supra rõnẽ. g̃ ibi nõ põt itel
lectualr̃ videri. C Itẽ itellectual's visio rei ñ
p̃sentis per essentiã est p spẽm: s3 a corpe nul
lã h̃nte hitudinẽ ad locũ non põt res in loco
exñs recipe spẽm. Cũ g̃ q̃cũq3 creat⁹ itellect⁹
sit in loco: ⁊ corp⁹ xp̃i: vt exñs sub spẽ nõ hẽat
hitudinẽ ad rẽ aliq̃ vt ad locũ: nll'3 itellectus
põt ab illo recipe spẽm. ⁊ ex ꝯsequenti nllus B
itellectus creatus põt ipsum videre.
C Cõtra. ois itellectual' cognitio ẽ itellectua
lis visio. S3 corp⁹ xp̃i eẽ sub sacr̃o ab itellectu
cognoscit̃. al'r. n. h⁹ nõ possem⁹ significare: qd
eni nõ possum⁹ itelligere nõ possum⁹ significa
re. g̃ corp⁹ xp̃i sub sacr̃o itellectual'r videtur.
C Rñdeo q2 corp⁹ xp̃i sub sacr̃o a nullo itel
lectu nisi diuino videri põt p nãm. cuius rõ ẽ.
ad h⁹ vt aliqd possit videri nãlr̃ ab itellectu
creato req̃rit̃ q2 possit nãlr̃ fieri p̃ns itellectui
p eẽntiã vel spẽm itellectui tp̃m imediate re C
p̃sentãtẽ: q2 itellectualis visio nõ est q̃cũq3 itel
lectualis cognitio: s3 imediata. req̃rit̃ ẽt q2 sit
ita ꝓportiõale nãli lumini itellect⁹: vt nõ trã
trãscẽdat ei⁹ facultatẽ. corpus aũt xp̃i vt exñs
sub spẽ sacr̃i nõ põt nãlr̃ fieri p̃ns p eẽntiam
nr̃o itellectui: nec p spẽm ip̃m imediate itelle
ctui rep̃sentãtẽ: q2 a corpe nõ exñte in re aliq̃:
vt in loco: nec locũ aliquẽ tãgẽte nõ põt nãlr̃
spẽs deriuari ad rẽ exñtẽ in loco. Intellectus
aũt nr̃ ab oculo cõpali nõ põt recipe spẽ3 nã
liter: nisi mediãte aliq̃ organo corpeo: qd ẽ in
loco. Modus etiã exñtie corpis xp̃i sub sacr̃o D
trãscẽdit facultatẽ nãlis lumis nr̃i itellect⁹: ⁊
iõ a nr̃o itellectu corpi vnito nãlr̃ videri non
põt: nec etiã ab itellectu aĩe sepate: nec ab in
tellectu angelico: q2 q̃uis fm aliq̃s sp̃us sepa
rat⁹ posset q̃tũ ẽ ex vi nãe sue se facere p̃nte3
corpori exñti sub sacr̃o: eo q2 p nãm nõ h3 ne
cessariã hitudinẽ ad locũ: s3 tñ p ordinẽ diui
nũ: tñ q2 ille modus exñdi trãscẽdit facultatẽ
nãlis lumis cuiuscũq3 itellect⁹ creati. iõ si p̃ns
ei eẽt relict⁹ suo lumini nãli illu3 modũ exñdi
videre nõ posset: q̃uis ãt excedat facultatẽ lu E
mis nãlis: nõ tñ excedit facultatẽ lumis glie.
Vñ credo q2 q̃cũq3 itellect⁹ beat⁹ modũ exñ
tie corpis xp̃i sub sacr̃o: ⁊ oĩa q̃ sũt fidei videt
clare nõ tñ in verbo: s3 etiã illa visiõe que di
citur esse in ꝓprio genere.
C Argumẽta ad partẽ pmã ꝓcedũt de visiõe
itellectuali ⁊ lumine naturali.
C Ad arᵐ ad pte aliã dõ. q2 maior ẽ falsa. co
gnitio. n. itellectualis enigmatica q̃ ẽ p fidẽ ñ
ẽ itellectual' visio: nec ẽt cogni⁹ discursiua vi
sio dici debet. C Preterea. corpus christi eẽ
sub sacramento non naturalr̃ a nobis cogno
scitur: sed per doctrinam ⁊ supernaturalem il
lustrationem. Questio. II.

A Secundo queritur vtrum corpus xpi sub spe posset videri oculo corporali. Et videtur q sic. facilius e videre corpus xpi sub sacro q illud qd no est: sed nos p naturam possumus videre illud qd no est. Vn Auic. 6o. naturalium li. 4. c. 2. possibile e describi in sensu coi vt audiat et videat colores et sonos q no hnt ee extra. ergo multo fortius possumus videre corpus xpi sub sacro. ¶ Item potentior est virtus oculi glorificati ad penetrandum q virtus corporis inanimati. Sed virtus lune q e corpus inanimatum penetrat totam terram. alit. n. in eadem hora in q cat fluxum maris in quarta terre sibi supposita no careret in quarta opposita. ergo multo fortius virtus oculi glorificati pot penetrare speciem: et

B attingere corpus xpi. ¶ Item oculus corporalis pt videre corpus cuius spe informari pot. Sed xps inquantum e deus pot oculo speciem imprimere corporis sui: vt est sub sacramento. ergo saltem miraculose pot videri ab oculo corporali.

¶ Contra. aut corpus et spes viderent sub equali angulo: aut corpus sub maiori. no sub equali: quia tunc corpus xpi et spes equarent in magnitudine. q enim sub equali angulo et equali distantia vident equalia sunt. Si autem corpus xpi videret sub maiori angulo maior angulus contineret sub minori: qd e impossibile. ¶ Item potentior e intellectus no glorificatus q corporalis oculus et glorificatus. Sed intellectus per naturam no pot videre corpus xpi sub sacro: vt habi-

C tum est in questione precedenti. ergo multo minus hoc pot etiam visus glorificatus.

¶ Rndeo q existentia corporis xpi videri no pot in sacro oculo corporali naturali virtute: nec virtute glorie: nec etiam p miraculum. Primum declarat sic. ad hoc vt oculus corporalis possit p naturam videre aliqd corpus requirit q ab illo corpore possit vsq ad oculum p naturam deriuari similitudo illius corporis representans ipm oculo. talis autem spes deriuari no pot p naturam nisi in corpore existente in loco et p medium corporale. Si. n. vt dicit phs. 2. de aia. vacuum esset iter celum et terram: nihil omino videremus. Sed corpus vt existens sub sacro no e alicubi

D vt in loco. Et ideo ab ipso ad oculum nrm no pot spes naturaliter deriuari. Quod etiam nec p gloriam declarat sic. Ad hoc. n. vt oculus glorificatus videat oportet ipm esse informatum spe visibilis. Sed per virtutem glorie oculus corporalis no pot abstrahere a corpore xpi existentis sub sacro eius spem: quia lumen corporale no pot attingere rem no habentem existentiam alicubi: vt in determinato loco quam no habet corpus xpi vt est sub sacro. Qd etiam nec p miraculum declarat sic. Sicut. n. oculus corporalis eleuari no pot p quecumq miraculum ad videndum existentiam sub arum spiritualium: nec e possibile illam representari expresse p quamcumq spem corporalem. sic cum corpus xpi sit sub sacro ad similitudinem spiritualis existentie inquantum e ibi primo et p se ratione sub e: et quantitas

E no e ibi nisi p concomitantiam: dici pt q impossibile est corporalem oculum p quecumq miraculum ad hoc sublimari: vt corpus xpi quod e sub sacro videat. impossibile e etiam talem spem corporalem fieri: q sit illius existentie expresse representatiua. Vn si aliqn apparet ibi spes pueri vel frustum carnis: no credo q illud sit corpus xpi. maiores. n. sunt dimensiones corporis xpi q ille q ibi apparent: et si appet vere ibi corpus xpi no appet vt sub sacro. Vn credo q illa apparentia pueri q ibi aliqn visa e: vel describit in imaginatione: vel in sensu coi videntis: vel si e realiter extra: no credo q ille dimensio-

F nes fundent in dimensionibus spei panis: quia tunc no appearent: nec tunc deus sumi ab illo cui appet: quia no appet sub spe conuenienti humane refectioni. ¶ Ad pm in oppm dicendum q non possumus videre oculo corporali illud qd no e. Vn illa visio de q loquitur Auic. no e vera visio: sed similitudo visionis: q accidit dormientibus: et aliqn vigilantibus ex excessu fortificationis imaginationis: seu ex reductione spei visibilis ab imaginatione ad sensum coem: vbi e radix oium sensuum particularium. ¶ Ad 2m dicendum q oculus no videt p protensionem virtutis visibilis vsq ad rem visam: sed p multiplicationem

G spei visibilis vsq ad visum. Et preterea si pro modo fieret visio adhuc radij visuales protendi non possent vsq ad corpus xpi vt existens sub sacro. quia illa virtus visualis protendi non posset nisi mediante medio: cuius superficies non tangit corpus xpi vt existens sub sacro. ¶ Ad 3m dicendum q ad videndum no sufficit q oculus informet spe rei visibilis: sed cum hoc requirit q sit visibile pns in determinata distantia et hitudine ad visum. ¶ Preterea no e creabilis aliq corporalis spes q possit corpus xpi vt e sub sacro representare expresse. sensus etiam nullo modo e sublimabilis ad hoc videndum: sicut nec ad videndum existentiam spiritualium rerum. Articulus. VI.

Consequenter queritur de 6o principali. ¶ Et circa hoc queruntur duo. Primo vtrum virtute sacrisit corpus xpi sub qualibet parte hostie. 2o vtrum sub quolibet indiuisibili ipsius hostie. Questio. I.

A Primo ostendo q corpus christi no sit totum sub qualibet parte hostie. partes corporis christi distincte sunt et ordinate. Sed si omnes essent simul sub qualibet parte hostie essent inordinate et confuse. ergo corpus christi no est totum sub qualibet parte hostie. ¶ Item intentio consecrantis non refertur ad qualibet partem hostie: sed ad totam simul.

Sed intentio consecrantis requiritur ad hoc vt ibi sit corpus christi. ergo virtute cõsecra-tionis quãuis sit totum sub hostia: non tamẽ sub qualibet eius parte. ¶ Itez quãuis yma-
B go reluceat in qualibꝫ parte speculi fracti: nõ tamen est tota in qualibet parte speculi inte-gri. ergo a simili quãuis corpus christi sit to-tum in qualibet parte hostie fracte. nõ tamen in qualibet parte hostie itegre.

¶ Contra. Inno. de offi. mis. pte. 3. c. 9. Reor salua fidei maiestate ꝙ vbi panis ẽ ɔsecratus sub tota spẽ totũ corp⁹ existit. sic. n. miraculo-se totũ corp⁹ singulis ptib⁹ ɔtinet. Et paꝝ post seq̄t. Quã in q̊tcũqꝫ ptes spẽs diuidat sub sin-gulis ptib⁹ tot⁹ est xp̄s. ¶ Itẽ corp⁹ ẽ ibi ꝑ h⁹ ꝙ panis trãsubstãtiat in ip̄m. Sꝫ q̄libet ps pa-nis ẽ panis cũ sit totũ hõgeneũ. g̊ q̄libꝫ ps pa-
C nis trãsubāt in corp⁹ totũ: sed sub q̄libet par-te spẽi erat ps sub e panis. g̊ post trãsubstãtia-tionẽ sub q̄libet pte spẽi ẽ corp⁹ totũ.

¶ Rñdeo ꝙ corp⁹ xp̄i totũ ẽ sub q̄libet par-te hostie. Si. n. ps ꝛ nõ totũ eẽt sub pte. seq̄ret ꝙ corp⁹ xp̄i cõmẽsuraret hostie. cõtentũ. n. cu-ius vna ps est sub vna pte ɔtinẽtis: ꝛ alie par-tes sub alijs partib⁹ cõmẽsurant cõtinẽti. cor-pus aũt xp̄i spẽi nõ ɔmẽsurat: vt sup̄ habituꝫ est: nec ex dictis seq̄t corp⁹ xp̄i in sacro ɔtine-ri ab ifinitis: qꝛ q̃uis ɔtinuũ sit diuisibile in ꝑ-tes sine fine: tñ cũ sunt in ɔtinuo nõ hñt actua-
D lẽ distinctionẽ iter se: nec sunt actu plura: sed vnũ. Vñ nec dicim⁹ aiam eẽ in ifinitis i actu: q̃uis sit in q̄libet parte corporis tota.

¶ Ad p̄m in opp̄m dõꝫ ꝙ ptes corpis xp̄i hñt eẽ distinctũ ꝛ ordinatũ in suo toto: sꝫ nõ ꝑ cõ-paratiõem ad spẽm ɔtinentẽ. vñ ex hoc nõ se-quit ꝙ ptes cõpis sint iordiate ꝛ ɔfuse. ¶ Ad 2m dõm ꝙ cũ itẽtio ɔsecrãtis fert ad panẽ. ꝛ q̄-libet ps panis sit panis iplicite saltez fert ad qualibet partẽ panis. ¶ Ad 3m dõm ꝙ illud quod vr̄ in speculo nõ est ymago: sꝫ ipsa res.
E Vñ hõ respiciẽs in speculo seip̄m videt ꝑ li-neã reflexã: ꝛ qꝛ ab vna sup̄ficie ɔtinua fit cõ-tinua reflexio. iõ in speculo itegro nõ videt ni-si vnũ. Cũ aũt speculũ fractuꝫ est: qꝛ sup̄ficies discõtinuata est: fiũt distincte reflexiones: ꝛ iõ vna res vr̄ plures res. nõ est g̊ itelligẽdum ꝙ spẽs q̄ reflectebat a superficie continua ꝑ fra-ctionẽ speculi distinguat in duas: sed a q̄libet parte speculi fracti fit reflexio noua. Si ãt cor-pus xp̄i nõ esset sub qualibꝫ parte hostie ante fractionẽ: post fractionẽ non posset eẽ sub q̄li-bet virtute fractionis illi⁹. ¶ Argumẽta ad partẽ aliã concedẽda sunt: ꝛ valẽt ad decla-rationẽ questionis. Questio. II.

Secundo queritur vtrũ corp⁹ xp̄i sit sub q̊libꝫ idisibili ipsi⁹ hostie. A

¶ Respondeo ꝙ nõ. Sicut f̄m ph̄m. 4. phy. Instãs nõ est tp̄s nec ps tp̄is. neqꝫ f̄m ipsum 6°. phy. Pũct⁹ nõ est linea nec pars linee. sic dico ꝙ nec linea est sup̄ficies nec pars superfi-ciei: nec superficies corp⁹ nec pars corporis. Cũ ergo corpus xp̄i sub sacramẽto nõ sit nisi in ipsa spẽ ꝛ partib⁹ eius: nõ debet concedi ꝙ sit in aliquo pũcto: nec in sup̄ficie. nec in aliq̄ linea ipsius hostie: accipiẽdo punctũ proprie f̄m ꝙ est aliq̄d simplicit̄ iduisibile: ꝛ lineã f̄ꝫ ꝙ est lõgitudo sine quacũqꝫ latitudine. ꝛ sup-B ficiẽ f̄m ꝙ est latitudo sine quacũqꝫ spissitudi-ne. Cõcedendũ est tamẽ corp⁹ xp̄i esse sub su-perficie ipsius hostie iquantũ cõtinet sub illa sup̄ficie: sed nõ est idẽ esse in superficie: ꝛ sub superficie cõtineri nisi vocet eẽ in superficie: esse ifra ambitũ superficiei cõtinentis: sicut di-cimus ꝙ spera ignis est in spera lune: quia cõ-tinetur ab ea. Articulus. VII.

Consequẽter querit de 7° principali.

¶ Et circa hoc querunt duo. ▽ Primo vtrũ virtute sacra-mẽti sacerdos possꝫ q̃tãcũqꝫ materiã ɔuertere. ▽ Secũdo vtrũ virtute sacramẽti posset vnã partẽ eiusdẽ hostie sine alia cõsecrare ho-stia cõtinua remanente. Questio. I.

Primo ostẽdo ꝙ virtute sacramẽti sacer-dos posset quantãcũqꝫ materiaꝫ A cõuertere. Sacerdos potest cõficere tñ de pa-ne quantũ requirit ad cõmunionẽ fideliũ: nõ tantũ eorũ: qui tũc cõmunicare volũt: sed etiã eorũ qui postea volẽt. Sed tñ posset mũdus durare ꝙ ad cõmunicandũ illos: qui cõmuni-care volunt ꝛ volẽt: requireret de pane tãtum quantũ mõ est in mũdo. ergo sacerdos virtu-te sacramẽti posset cõuertere totũ panẽ mun-di. ¶ Itẽ si esset determinata quãtitas: vltra quã nõ posset: cũ illa nõ sit nobis certa: icertũ eẽt qñ sacerdos ꝟe ɔsecraret: qd̄ falsum est. B

¶ Cõtra. si posset quãtãcũqꝫ mãꝫ conuertere. tũc posset substantiã totius panis mundi: ꝛ to-tius vini tollere. ꝛ sic facere ꝙ nõ esset in mũ-do: neqꝫ substãtia panis neqꝫ substãtia vini. qd̄ absurdũ videtur. ¶ Item nõ est cõcessa sacer-doti potestas cõsecrandi nisi cõformet inten-tionem suam intentioni istituentis. Sed chri-stus instituens hoc sacramentum non istituit ipsum ad hoc vt esset cibus ventris: sed men-tis. g̊ sacerdos nõ põt ɔuertere panẽ vltra h⁹ ꝙ req̄rat ad sp̄ualẽ fideliũ refectionem.

C ¶ Ad istā qōnē dicūt aliq̄ q cū de itegritate sacri sit itētio iplicita vel explicita faciēdi qd fac ecclia: seu illd qd sacrz istituēs itēdebat: ⁊ ecclia ñ itēdat trāsubatōez pāis: nisi ad cōionē fideliū: ⁊ ad xpi passionē memorādū: sacerdos tm̄ ⁊ ñ plꝰs pt trāsubare de pāe q̄ꝝ reqrit ad cōionē fideliū. Vñ vbi eēnt tot fideles cōicādi pvnū sacerdotē q totꝰ panis de foro ad hꝰ reqreret: ille sacerdos totū panē de foro sit posst trāsubar. Si ēt sacerdos panē vellet trāsubare ad hꝰ tm̄ vt ipz pijceret i lutū: vl vt aliqd aliud dedecꝰ fieret sacro: dicūt q talis nō trāsubaret: qꝛ nō ē visile xpz dedisse ptātē sacerdoti i piudiciū ⁊ irreuerētiā sacri: nec talē q̄lē sapiēs dictaret nō eē donādā nec dictādā.

D ¶ Sz ꝯ hoc arguūt alij sic. Si sacerdos posst trāsubare de pane tm̄ ⁊ nō plus nisi q̄tū reqrit ad cōionē fideliū: aut hꝰ itelligit de oibꝰ fidelibꝰ: aut de fidelibꝰ tm̄ q̄ p ipm cōicādi st illa die q̄ ꝯfecit: aut de illis ⁊ alijs sit q̄ p ipz postea sūt cōicādi: nō pmo mō: qꝛ tūc exñs in ecclesia sua posset sit ꝯficere panē ciuitatū mlta rū: qd irrōnabile vr. nec 2ᵒᵒ: qꝛ vt dr de ꝯse. di. 2ª. Presbyter. Presbyter eucharistiā sp hēat paratā: vt qñ q̄s ifirmatꝰ fuerit: statī eū cōicet: ne sine cōiōe moꝛiat: nec 3ᵒᵒ: qꝛ cū incertū sibi sit q̄t p ipz cōicādi sint: icertū eēt q̄tū d panc ꝯficere posset.

E ¶ Preterea. cū vna hostia suf ficeret ad cōicādū plꝛes: cū sub q̄libet pte hostie sit coꝛpꝰ xpi totū: si nō posset de pane ꝯuertere nisi tantū q̄tū sufficit ad cōionē illoꝝ: q̄s hz cōicare: nō posset ꝓ q̄lbz ꝯuertere hostiaz vnā: qd falsum ē. ¶ Preterea. si abluēs puerū sub forma vboꝝ debita: ⁊ itēdēs facere qd facit ecclia: q̄uis in spāli itēdat sacri dedecꝰ: ⁊ credat dānificar illū: quē baptizat: vē ꝯfert baptismi sacrm: vt pz ex supiꝰ dictis de baptismo. g̊ silr si sacerdos sup debitā māz dicat verboꝝ formā ad transubstātiandū istitutā itendēs explicite vel iplicite p hꝰ ibi eē coꝛpꝰ xpi:

F q̄uis vlteriꝰ itēdat sacri irreuerētiā ⁊ dedecꝰ: nec itēdat illd sacrm admistrare fidelibꝰ: nihilominꝰ vē ꝯficit: vt vr. Ille. n. itētiōes ꝯñtes. s. itētio rememoꝛādi passionē xpi: ⁊ cōicādi fideles ñ st necīa ad eēntiā sacri. ¶ Vr g̊ alijs dd. q sacerdos tm̄ pōt de pane trāsubare q̄tū trāsubstātiare itēdit: dū tm̄ totū illud pñs sit coꝛā ipo. exñs. n. in cāpis nō posset trāsubare panē in ecclia: qꝛ ad hoc nō se extēdit forma sacri. qd pz p ꝓnomē demfatiuū faciēs aliq̄ mō demōstrationē ad sensum: q̄ ē respcū rei psentis ipsi demonstranti.

¶ Qui vult tenere hāc opionē pōt dicere ad pᵐ in oppᵐ q maioꝛ nō ē vā: qꝛ vnꝰ sacerdos nō pōt tot spēs pāis demrare pñtialr quot reB qrerēt ad cōicādū oēs fideles. ¶ Ad 2ᵐ pz solutio ex dictis: qꝛ certū ē nobis q ꝯsecrar possumꝰ totū panē quē sensibilr demrare psentē possumꝰ. Si aūt sacerdos panē transubstātiet idiscrete: vel itēdēs aliqd dedecꝰ sacri: virtutē sacri nō ipedit: sz aiam suā ledit ptāte sibi data abutēdo. ¶ Ad argᵒ ad partem aliā patet solutio ex dictis in opione.

¶ Qui vult tenere pmā opionez p ea que in ea narrata sunt satis pz via soluendi argumēta ad vtrāqz partem.

Questio. ii.

Secundo querit vtrū virtute sacri sacerdos posset vnā ptē eiusdē hostie sine alia ꝯsecrare hostia cōtinua remanente: Et vr q nō. Sacerdos nō pōt ꝯsecrare panē q̄ nō est in actu: sed in potētia tm̄: sed ptes hostie ꝯtinue nō sūt in actu. Si. n. ptes in cōtinuo eēnt in actu: qdlibet ꝯtinuū actu eēt plura tota. g̊ nō pōt ꝯsecrare aliquā ptē hostie: nisi cōsecrādo hostiā totā. ¶ Itē tota suba panis vniꝰ hostie ē sub q̄libet pte q̄titatis illius hostie: qꝛ suba panis p se ē iextēsa. ¶ Sed qd p se est nō extēsuz nō extēdit p aliud accñs superueniēs ei nā posteriꝰ eo: sz ꝯsecrare hostiā est subam panis sub q̄titate ꝯtentā in coꝛpus xpi ꝯuertere. g̊ si sacerdos posset vnā ptez hostie sine alia ꝯsecrare eadē suba panis ꝯuerteretur sit in coꝛpꝰ xpi: ⁊ non conuerteretur: qd cōtradictionem includit.

¶ Sed ꝯ. si sacerdos teneret duas hostias in manu: ⁊ itēderet ꝯsecrare vnā ⁊ nō aliā: cōsecraret vnā sine alia. g̊ a silī si itendat ꝯsecrare vnā ptē hostie: ⁊ ñ aliā: ꝯsecraret vna ⁊ ñ alia.

¶ Rñdeo. q aut sacerdos itēderet ꝯsecrare vnā ptē hostie determiate: vtpote demiate illā q̄ eēt ad dexterā: vel determiate illā q̄ esset ad sinistrā: aut itēderet ꝯsecrare vnā medietatē tm̄ nō deferēdo itētionē suā determiate ad vnā signatā. ☞ Pꝛimo nō credo q possz vtu

C te sacri ꝯsecrare vnā medietatē sine alia. qꝛ cū ad ꝯsecrationē māe debite nō tm̄ reqrat oꝛdo in ꝯsecrāte: ⁊ forma vboꝝ debita: sed itētio faciēdi sup illā mām qd facit ecclesia: nō opabūtur vba: nisi sup illā medietatē hostie: ad quā pcise fert nō sup: adcō itētio ꝯsecrātꝭ. ☞ 2ᵒᵒ dico q nō ꝯsecraret vnā ptē sine alia: qꝛ vtꝰ sacri nō plus respiceret vnaz partē q̄ aliā. Vñ aut vtraqz medietas ꝯsecraret: aut nulla. Et qꝛ nō vr q vtraqz ꝯsecraret: qꝛ tūc ꝯsecraret tota hostia: ⁊ ego pono q nō itēdat ꝯsecrare totā hostiā: sed medietatē tm̄: vr ꝓbabile q in casu pdicto nulla ps pdicte hostie ꝯsecraret. reales enī opatiōes nō sūt circa singularia vaga: sed

circa singularia determinata. ⁊ ideo oz ꝙ itē-
B tio ad quā seqt̄ realis opatio aliqd determina
tum: ⁊ determinate respiciat.
¶ Ad pm̄ i oppm̄ dō. ꝙ q̄uis ptes ɔtiui n̄ sint
actu tota: s3 in poa: tn̄ st̄ actu ptes: ⁊ st̄ in actu
p actualitatē toti⁹. Vn̄ nō ē itelligēdū ꝙ ptes
ɔtiui sint in potētia: sic dicim⁹ ꝙ i mā aeris est
for^a ignis i potētia. exn̄tes. n. in ɔtiuo actuali
tate3 hn̄t p quā st̄ actu ptes ⁊ in po^a tota. vn̄
p solā disionē fiūt actu tota. ¶ Ad 2m̄ dōm. ꝙ
maior est falsa loqndo de tota suba panis i-
diuiduali: q̄uis sub q̄lib3 pte hostie saluet̄ to-
ta spēs panis eo ꝙ q̄libet ps panis est panis.
Cū āt dicis ꝙ illud qd̄ ē iextēsu3 p se nō extē
C dit̄ p aliqd̄ accn̄s supueniēs ei nā posteri⁹ eo.
dico ꝙ vez̄ est: sicut p cām efficiētē3. S3 tn̄ bn̄
extenditur p aliud accn̄s sicut p cām forma-
le3. Sicut. n. dicim⁹ ꝙ hō fit alb⁹ p albedine3:
nō sicut p cā3 efficientē: s3 q2 albedo est for^a
p quā ē alb⁹. sic dicim⁹ ꝙ suba ē extēsa p q̄-
titatē nō sic p cām efficientē: s3 sicut p formā:
p quā est extēsa. hoc. n. accn̄s cātur in suba p
hoc ꝙ extēdens ptes sub e sil' exn̄tes explicat
eē seiuice3 ipsas actualit̄ non distinguens.
¶ Arm̄ ad pte3 aliā gr̄a ɔclusiōis ɔcedendū
est: q̄uis illū q̄ vellet tenere ɔ̄riū nō cogeret:
q2 duaz̄ hostiaz̄ q̄libet est actu vnū totu3: nec
actualitas p quā vna est in actu dependet ab
F actualitate p quā alia est in actu. partes autē
ɔtinui nō sunt actu tota: ⁊ vna est actualitas
totius p quā omnes partes sunt in actu.

Circa lr̄am. Nō hoc corp⁹ ꝙ videt̄. i. cōp⁹
nō sub hoc mō essendi quē videtis.
In vno loco esse o3. hoc itelligendū est de mō
eēndi quo corp⁹ xp̄i ē alicubi localit̄. ⁊ suppo
sita diua ordiatiōe q̄ ordinauit illud cōp⁹ nō
eē localit̄ nisi i vno loco tm̄. Caro. v3. carnis:
⁊ sanguis sacrm̄ est sanguis. i. spēs pāis sub q̄
ɔtiet̄ christi caro sacrm̄ ē illi⁹ carnis: ⁊ spēs vi
ni sub q̄ ɔtinet̄ sāguis sacrm̄ est illi⁹ sanguis.
G Carne ⁊ sanguie. i. spē pāis ⁊ spē vini. Vtroq3
iuisibili ⁊ itelligibili spūali. ꝙ iō dr̄: q2 sub spē
panis ⁊ vini est corp⁹ xp̄i ⁊ sāguis aliquo° ad
silitudine3 exn̄tie rei spūalis: inq̄tū ē ibi rōne
sub e pmo ⁊ p se: ⁊ q̄titas nō nisi p ɔcomitan
tiā: ⁊ ēt q2 ibi oculo corpali videri nō pt̄. Cor
pus xp̄i visibile ⁊ palpabile. ¶ Cōtra. Greg.
in omel. sup illud Jo. penul. Cū esset sero ⁊c̄.
Corrūpi necē est qd̄ palpat̄: ⁊ palpari nō pōt
qd̄ nō corrūpit̄. ¶ Ite3 nihil est palpabile qd̄
aliquo° nō resistit tāgenti. S3 corp⁹ xp̄i cū sit
glorificatū nō resisteret cuicūq3 corpi: q2 siml'
esse pōt cū alio corpe. ¶ Rn̄deo. v̄bū magr̄i
itelligit̄: aut de palpabilitate corpis p illo sta
tu quo fuit corruptibile: q̄uis mō nō sit tale:
nec in celo: nec sub sacro: aut de palpabilitate H
q̄ volūtarie oñdit se palpabile3 ad oñdendū
v̄itate3 corpee nāe: q̄ tn̄ palpabilitas sibi ɔueni
re nō pōt vt est sub sacro. Illud aūt v̄bū Gre.
ibi allegatū itelligendū est de palpabilitate q̄
est p q̄tuor q̄litates pmas q̄ st̄ caliditas: frigi
ditas: hūiditas: ⁊ siccitas. vel p q̄litates cātas
ex illis. Celū. n. q̄uis mālit̄ sit incorruptibile.
alio° palpabilitat̄ palpari posset si hō in cor-
pore corruptibili esset ita, ppe ꝙ cū manu pos
set ipsū tāgere. Si. n. niteret̄ cū manu ipsum
didere: vel manū itus ponere sentiret ꝙ celu3 I
resisteret ei: q2 p nullā creatā v̄tute3 posset di
uidi. S3 pp hoc ppe loqndo nō est itelligēdū
de palpabilitate: q2 nō pōt vere palpabile di-
ci. De pāne fit christi caro. nō est itelligendū
ꝙ panis sit mā corpis christi. S3 ꝙ sit isti⁹ cō
uersionis termin⁹ a q̄. Quedā alie auctorita-
tes q̄ sūt i lr̄a exponent̄ di. seqnti in qōnibus:
q2 ibi allegabuntur.

¶ De modo ɔuersiōis. Di. XI.

SI autē querit̄ qual' sit illa
ɔuersio an formal' an sub-
stātialis vel alteri⁹ gene-
ris? Diffinire non sufficio.
Formalē tamē nō esse co
gnosco: q2 spēs rez̄ q̄ ante
fuerāt remanēt: ⁊ sapor ⁊ pōdus. Qui-
busdā eē vr̄ substātialis: dicētib⁹ sic sub
stātiā ɔuerti in substātiā: vt hec eētia-
liter fiat illa. Cui sensui pmisse auctes
ɔsentire vident̄. ¶ Oppositio.
Ed huic snie sic opponitur ab
f aliis. Si substātia panis iquiūt
vel vini ɔuertit̄ substātialit̄ in
corp⁹ vel i sanguinē xp̄i quotidie fit ali
qua substātia corp⁹ vl' sāguis xp̄i: q̄ ante
nō erat: ⁊ hodie ē aliqd corp⁹ xp̄i: qd̄ he
ri nō erat: ⁊ q̄ttidie auget̄ corp⁹ xp̄i atq3
format̄ de materia: de q̄ in ɔceptiōe nō
fuit fcm̄. Quib⁹ hoc mō rn̄deri pōt: q2
nō ea rōne dr̄ corp⁹ xp̄i ɔfici v̄bo celesti
ꝙ ipsū corp⁹ in cōceptu virginis forma
tū deiceps formet̄: s3 substātia panis vl'
vini q̄ añ nō fuerat corp⁹ christi vel san-

guis vbo celesti fit corp⁹ ꝛ sanguis. Et idõ sacerdotes dicũtur ↄficere corp⁹ xp̄i ꝛ sanguinē: qꝛ eoꝝ misterio substãtia panis fit caro: ꝛ substantia vini fit sanguis xp̄i: nec tñ aliqd addit̃ corp̄i vl' sanguini: nec auget̃ corp⁹ xp̄i vel sanguis.

¶ Augustin⁹ in libro sentẽtiaꝝ ꝓsperi.

f Si võ q̄ris modũ quo id fieri possit: breuiter rñdeo. Mysteriũ fidei credi salubrit̃ põt: inuestigari salubriter non põt. Qꝛ ergo corp⁹ xp̄i pãis mutatiõe i id nõ augmẽtat̃: nec sãguis ex vini ↄuersiõe ei⁹ volũtati ꝛ potẽtie ascribat̃: q idẽ corp⁹ de vgīe eduxit. fit ergo substãtia illa ista sine ei⁹ augmẽto. Nec tñ ↄcedũt qdã ꝙ substãtia pãis aliqñ fit caro xp̄i: ꝛ si fiat caro xp̄i: sic farina fcã ē pãis: ꝛ aq̃ fcã ē vinũ: nec tñ dr̃ farina ē panis: ꝛ aqua ē vinũ. Aly võ cõcedũt illd̃ qd̃ erat panis vel vinuꝫ: post ↄsecrationē eē corp⁹ ꝛ sanguinē: nõ tñ sequit̃: panis ē caro xp̄i: vel vinũ ē sãguis: qꝛ substãtia panis vl' vini postq̄ fcã est caro xp̄i vel sãguis: nõ ē substãtia panis vl' vini: sꝫ caro ꝛ sanguis. Jdõ distiguẽdũ vr̃: cũ dr̃ substãtia pãis vl' id qd̃ erat panis mõ ē corp⁹ christi. manẽs. n. pãis nõ ē corp⁹ xp̄i: sꝫ mutata in id qd̃ fcã ē: ē corpus xp̄i. Nec dicim⁹ substãtiã pãis vl' vini materiã eē corpis vl' sanguis: qꝛ nõ de ea: vt d̃ mat̃ia format̃ corp⁹: sꝫ ipsa format̃ i illd̃: ꝛ efficit̃ illd̃. Uñ Aug. Corp⁹ xp̄i dicim⁹ illd̃ qd̃ ex fructib⁹ terre acceptũ: ꝛ prece mystica ↄsecratũ sumim⁹ i memoriã dñice passiõis. Qd̃ cũ p man⁹ hoīs ad illã visibilē spēꝫ pducat̃: nõ sanctificatur: vt sit taꝫ dignũ sacr̃ꝫ nisi operãte inuisibiliter spũ dei.

¶ Asserũt dictũ panē trãsire i corp⁹ xp̄i

q Quidã võ sic dicũt ↄuersiõeꝫ illã eē itelligẽdã: vt sub ill' accidẽtibus sub qb⁹ erat pri⁹ substãtia panis ꝛ vini: post ↄsecrationē fit substãtia corpis ꝛ sãguis: sic tñ vt nõ eis afficiatur: ꝛ sic asserũt dictuꝫ panem trãsire in corp⁹ christi: qꝛ vbi erat pãis nũc ē corpus xp̄i. Qd̃ si eēt: qd ergo fit de substãtia panis ꝛ vini? Jlli dicũt vl' i preiacentē materiã resolui vl' i nihilũ redigi. Aly võ putauerũt ibi substãtiã pãis ꝛ vini remanere: ꝛ ibidē corp⁹ xp̄i eē ꝛ sãguinē: ꝛ hac rõe dici illã substãtiã fieri istaꝫ: qꝛ vbi ē hec: ē ꝛ illa. Qd̃ miꝝ ē: ꝛ istã subãꝫ pãis vl' vini dicũt eē sacr̃ꝫ. Sꝫ ꝙ nõ sit ibi substãtia nisi corp⁹ xp̄i ꝛ sãguis: ex p̄dictis ꝛ subditiꝭ apte oñdit̃. Ait. n. amb. Panē istũ quē sumim⁹ i mysterio: illũ itelligo vtiq̄ q mãu scti spũs format⁹ ē i vtero vgīs. ꝛ igne passiõis d̃coct⁹ in ara crucis. Pãis. n. ãgeloꝝ fact⁹ ē cib⁹ hoīuꝫ Uñ Vitas ait. Ego sũ pãis viu⁹ q d̃ celo d̃scẽdi: ꝛ iteꝝ. Pãis quē ego dabo caro mea ē ꝓ mũdi vita. Ex his nãq̄ duab⁹ sñys apte dat̃ itelligi: qꝛ pãis ille ꝛ iste nõ duo sꝫ vn⁹ pãis: ꝛ vna caro: ꝓculdubio vnuꝫ efficit̃ corp⁹. Jlld̃ v̄e: illd̃ sane: qd̃ sũptũ ē d̃ vgīe: qd̃ resurrexit ꝛ i celũ ascẽdit. Jtē Greg. Quis fideliũ hr̃e dubiũ possit i ipsa imolatiõis hora ad sacerdotis vocē celos apiri illo xp̄i mysterio: ãgeloꝝ choroꝭ adeē: sũma ꝛ ima sociari: vnũ qd ex iuisibilib⁹ atq̄ visibilib⁹ fieri idē. Eodē mom̄to ꝛ i celũ rapit̃ misterio ãgeloꝝ ↄsociãdũ corpi xp̄i: ꝛ añ oculos sacerdotis i altari vr̃. Sic dñitas vbi totũ iplet mũdũ: ita m̃ltis locis illud corp⁹ ↄsecrat̃. Nec sũt tñ m̃lta corpa xp̄i: sꝫ vn⁹ corp⁹ ꝛ vn⁹ sãguis. Jdq̄ siue plus siue min⁹ qs ide pcipiat: oēs eq̃lr̃ corp⁹ christi itegerrīe sumũt. Post ↄsecrationē ergo nõ ē ibi substãtia pãis vl' vini: lꝫ spēs r̄maēãt. Est. n. ibi spēs pãis ꝛ vini: sic ꝛ sapor. Unde alid̃ vr̃: aliđ itelligit̃.

¶ Quare sub alia specie.

Ub alia ãt spẽ trib⁹ de cãis carnẽ ⁊ sãguinẽ tradidit xp̃s: ⁊ dĩnceps sumẽdũ istituit: vt fides. s. hr̃et meritũ q̃ ẽ d his q̃ nõ vñr: qꝛ fides nõ hꝫ meritũ vbi hũana rõ pꝛebet experimẽtũ. Et iõ ẽt ne abhoꝛreret anim⁹ qd̃ cerneret oculus: qꝛ nõ hẽm⁹ i vsu carneꝫ crudã: ⁊ sãguinẽ cõedere. Qꝛ ergo chꝛistũ voꝛari dẽtib⁹ fas nõ ẽ: i mysterio carnẽ ⁊ sãguinẽ nobis cõmẽdauit. Et ẽt iõ ne ab icredul' religiõi chꝛistiãe isultaret̃ Uñ Aug. Nihil rõabili⁹ q̃ꝫ vt sãguis siñtudinẽ sumam⁹: vt ita ⁊ vitas nõ dsit: ⁊ ridiculũ nllꝫ fiat a pagãis: qꝛ cruoꝛẽ occisi hoĩs bibamus. Ne g̃ hoc fieret: ⁊ ne veluti qdã hoꝛroꝛ eẽt cruoꝛ] i silitudinẽ accipim⁹ sacr̃ꝫ. Ex p̃missis iã liq̃t q̃re ñ sub alia spẽ: ⁊ qr̃ sub ista hoc sacr̃m dñs celebꝛauerit: ⁊ celebꝛari nobiꝭ istituerit

❡ Quare sub duplici specie.

Ed quare sub duplici spẽ sumitur cũ sub alterutra tot⁹ sit chꝛistus? Ut oñderet̃ totã hũanã naturã assũpsisse: vt totã redĩeret. Panis eñi ad carnẽ refert̃: vinũ ad aĩam: qꝛ vinũ opat̃ sãguinẽ i q̃ sedes aĩe a physicis eẽ dr̃. Jõ ergo i duab⁹ spẽb⁹ celebꝛat̃: vt aĩe ⁊ carnis susceptio i chꝛisto: ⁊ vtriusq̃ꝫ liberatio i nobis significet̃. Ualꝫ eñi: vt Ambꝛ. ait: ad tuitiõeꝫ coꝛpis ⁊ aĩe qd̃ pcipim⁹. qꝛ caro chꝛisti ꝓ salute coꝛpis: sanguis võ ꝓ aĩa nr̃a offert̃: sic pꝛefigurauit moyses: caro igt ꝓ coꝛpe vr̃o offert̃: sanguis ꝓ aĩa: ſꝫ tñ sub vtraq̃ꝫ spẽ sumit̃: qd̃ ad vtrãq̃ꝫ valet: qꝛ sub vtraq̃ꝫ sumit̃ ipe tot⁹ xp̃s. Sꝫ si i altera tñ sumeret̃: ad alteri⁹ tñ. i. aĩe vl' coꝛpis: non ad vtriusq̃ꝫ parit̃ tuitionẽ valere significaret̃. Sub vtraq̃ꝫ spẽ tñ tot⁹ sumit̃ chꝛist⁹. Nec pl's sub vtraq̃ꝫ: nec min⁹ sub altera tñ sumitur. Eadẽ. n. rõ ẽ: vt ait Hylari⁹: i coꝛpe chꝛisti: q̃ i mãna pꝛecessit. De q̃ dr̃. Qui plus collegerat nõ habuit ampli⁹: nec q̃ min⁹ parauerat hũit min⁹. Et licet sub vtraq̃ꝫ spẽ sumat̃ tot⁹ xp̃s: tñ nõ fit conuersio panis nisi in carnẽ: nec vini nisi in sanguinẽ. Nec dꝫ dici duo sacr̃a: ſꝫ vnũ: qꝛ sub vtraq̃ꝫ spẽ idẽ sũit̃. Neq̃ꝫ dꝫ iterari sacr̃ꝫ: qꝛ bñdictio nõ repit̃ sup spẽꝫ eãdẽ. Neq̃ꝫ alie substãtie i sacrificiũ veritatis offerri debẽt: qꝛ de alijs nõ põt cõsecrari coꝛpus chꝛisti vel sanguis.

❡ Quare aqua admisceatur.

Qua võ admiscẽda ẽ vĩo: qꝛ aq̃ pp̃lm signat: q̃ p chꝛisti passiõeꝫ redẽpt⁹ ẽ. Calix ergo dñic⁹ iuxta canonũ pꝛeceptũ aq̃ ⁊ vino mixt⁹ dꝫ offerri: qꝛ videm⁹ i aqua pp̃lm itelligi: i vĩo ostẽdi sãguinẽ chꝛisti. Cũ ergo i calice vĩo aqua miscet̃: chꝛisto ppl's adunatur. ⁊ credẽtiũ plebs: ⁊ in quẽ credit copulat̃: q̃ copulatio aq̃ ⁊ vini sic miscet̃ i calice chꝛisti: vt mixtio illa nõ possit separari. Nã si vinũ qs tñ offerat: sãguis xp̃i icipit eẽ sine nobis. ❡ Juli⁹ papa.

J võ q̃ritur an irritũ sit qd̃ geritur: si aqua p̃termittatur. Audi qd̃ seq̃tur i eodẽ canõe. Nõ põt igt calix dñi eẽ aqua sola aut vinũ solũ: nisi vtrũq̃ꝫ misceat̃. Jtẽ Cypian⁹. Calix dñi nõ ẽ aq̃ sola aut vinũ solũ nisi vtrũq̃ꝫ misceat̃: sic nec coꝛp⁹ dñi põt eẽ faria sola nec aq̃ sola: nisi vtrũq̃ꝫ fuerit adũatũ. ⁊ pãis vni⁹ ꝯpage solidatũ. Si qs tñ nõ itẽdẽs itroducer̃ heresiꝫ obliuiõe vl' ignoꝛãtia aq̃ꝫ p̃termiserit: nõ vr̃ eẽ irritũ sacr̃ꝫ: ſꝫ ille grauit̃ ẽ coꝛripiẽd⁹. Nã ⁊ grecoꝝ eccl'ia nõ appõere aq̃ꝫ dr̃. Qd̃ ẽt ex dctis cyp̃ani vr̃ posse colligi. Ait. n. Si qs de añcessoꝛib⁹ nr̃is: vl' ignoꝛãter vl' simpl'r hoc nõ seruauerit qd̃ nos dñs facere ⁊ exẽplo ⁊ magisterio docuit: p̃t simplicitati ei⁹ idulgẽtia dñi venia cõcedi. Nobis võ nõ põt ignosci: qui nunc a

dño istructi sum⁹: vt calicē dñi cū vino mixtū scdz q dñs obtulit offeram⁹. Ex hoc vř q si qs simplr vł ignorāter vinū offerat sine aqua: sacrm cōficiat. Aq̄ vo nullaten⁹ sine vino pōt offerri in sacrificiū: nec pāis nisi d frumēto: nec granū frumēti nisi redactū fuerit in panē: quia christ⁹ z panē se dicit: z grāo frumēti se ꝯpat. Qd ergo supradictū ē nō posse vinū solū offerri dtermiari oz. recipit eni exceptionē. Nō pōt nisi simplr vł ignorāter fiat: vel nō pōt. i. nō dz. Quibusdā tamen vř hoc gnalr vez. Colligit ēt ex pdictis q christ⁹ vinū aqua mixtū ddit discipul. Corp⁹ vo tale dedit: qle tūc habuit. i. mortale z passibile. Nunc vo sumit a nobis imortale z ipassibile: nec tamē maiorē hz efficiētiā. Eucharistia q̄z itincta nō dz dari pplo p supplemento cōionis: qz nō legit christ⁹ alicui discipulo pbuisse panē itinctū nisi iude. Tunc vo nō accepit iudas corpus christi: sz tm̄ panē: corp⁹ vo z sanguinē christi an cuz alijs discipulis pceperat.

¶ Superi⁹ determinauit magr de sacro eucharistie q̄ ad ei⁹ eē. hic determiat de eo q̄ ad ei⁹ fieri. ¶ Et diuidit in ptes tres. p⁹ determinat magr de pfectiōe. 2° de ꝯsequētib⁹ ad cōfectionē di. seqnti. ibi. Si aūt qrit de accñtib⁹. 3° de ptāte ꝯficiētis. di. 13. ibi. Solet ēt qri. ¶ Pria in. 2. Prio determiat de ꝯfectiōe q̄tū ad actū trāsubstātiādi. 2° q̄tū ad māz. ibi Sub alia aūt spē. ¶ Pria in duas. p° vitatē determiat. 2° falsas opiones reprobat. ibi. Quidā vo. ¶ p^a in duas. Prio determiat q̄d sciēdū. 2° q̄uo loqndū. ibi. Nec tñ cōcedūt. ¶ Illa ps in q̄ reprobat opiones falsas diuidit i duas. Prio eas recitat. 2° reprobat. ibi. Sz q nō sit. ¶ Illa ps in q̄ determinat de ꝯfectiōe q̄tū ad mām diuidit in duas. p° determiat de his q̄ reqrūt ad sacri eē. 2° de eo qd ptinet ad bñ eē. ibi. Aq̄ vo. ¶ Pria i duas Prio ostēdit q̄re xps voluit a nobis sumi sub illa spē. 2° q̄re sub duplici. ibi. Sed q̄re sub duplici. ¶ Illa ps q̄ icipit ibi. Aqua vo. diuidit in. 2. p° ondit q̄re aq̄ vino dz appōi. 2° q̄uo eucharistia pplo dz dispēsari. ibi. Eucharistia quoqz.

Articulus. I.

Circa hanc di. q̄rendū est pncipaliter d 4. p° de ꝯuersione seu trāsubstātiatiōe. 2° de mā. 3° de aq̄ appōne cū vino. 4° d sacri h⁹ dispēsatiōe. ¶ Circa p^m q̄runt. 6. Prio vtz suba panis z vini ꝯuertat in corp⁹ z sanguinē xpi. 2° vtz tota suba panis ꝯuertat in totā substantiā corpis. 3° vtz in ista ꝯuersione anihilet suba panis. 4° vtz illa ꝯuersio fiat in istāti. 5° vtz illa ꝯuersio sit mutatio. 6° vtz sit mirabilior oib⁹ alijs mutatiōib⁹. Qō. 1.

Primo ostēdo q suba panis z vini non ꝯuertat in corp⁹ z sanguinez xpi. Oē qd ꝯuertit in aliqd preexistēs: ꝯuertit in illud vbi pexistit. Vñ nutrimētū ꝯuertit i corpus in loco vbi ē qñ nutrimētū ei aducit. Sz si suba panis ꝯuerteret in corp⁹ xpi ꝯuerteretur in aliqd preexistēs in celo. g ꝯuerteret in corp⁹ xpi put est in celo: qd ipossibile ē: qz nulla res ꝯuertit nisi vbi pñs ē. panis aūt in celo presens nō est. ¶ Itē ois suba in quā alia cōuertit augeť. Sz corp⁹ xpi non augeť. g suba panis in ipz nō ꝯuertit. ¶ Itē predcā ꝯuersio nō est ꝯueniēs sacro nec inq̄tū est signuz: qz suba panis magis repñtat corp⁹ xpi q̄ accñtia ei⁹: nec inq̄tū ē cā: qz cū deus possit facere vnū corp⁹ in diuersis locis: vt supi⁹ hitū ē: z vnū corp⁹ cū alio: posset facere cōp⁹ xpi eē sub spē panis absqz trāsubstātiatiōe panis in ipz. g superflua eēt ipsa ꝯuersio. ¶ Itē talis ꝯuersio pbari nō pōt p rōnē: neqz cogscit p expiētiā: nz pbari pt p sacre scripture auctē: nec for⁹ sacri talē expmit ꝯuersiōem. g temerariū ē talē ponere conuersionē.

¶ Cōtra. Inno. de offō misse. pte. 3. c. 16. z. 17. dicit q panis trāsit i carnē. ¶ Itē Hu. d sacr. li. 2. pte. 8. c. 9. Vera panis z va vini suba i verū corp⁹ z sanguinē xpi cōuertitur.

¶ Ad istā qōnē vt refert dñs Inno. in. c. p° p allegato. dnt q̄dā q ea rōne dr pāis ꝯuerti i corp⁹ xpi: qz corp⁹ sub eisdē accñtib⁹ loco panis icipit eē: sicut dř a grāmaticis. q a. mutať in. e. cū a presenti formať preteritū: vt ago egi. qz loco a. ponit e. ¶ Sed ꝯ sic arguūt aliqui. corp⁹ xpi efficit sub sacro absqz sui mutatione Sz hoc eēt ipole nisi p ꝯuersiōez alicui⁹ i ipz: qz alit p suū fieri sub sacro se hēt alr nunc q̄ prius: qd ē mutari. Cū g ꝯueniēti⁹ sit subam panis in ipsū ꝯuerti q̄ in aliquod aliud. seqť q fiat sub sacro p ꝯuersiōez pāis in ipsū. ¶ Alij dicūt q māet suba pāis. z p vtutē diuiā efficit

B corp⁹ p̄sens sub sp̄e pāis sit cū ipsa sub̄a pāis. ¶ Sed ꝯ hāc opionē est rō adducta ꝯ p̄cedē tē. Sꝫ qꝛ illa rō nō multū cogeret tenentes opionē ꝯriā predictā: qꝛ tūc iterimerēt nuo rē: ꝛ dicerēt forte ꝙ q̄uis corp⁹ icipiat eē sub sp̄ē sub q̄ p̄us nō erat: nō pp hoc mutaꝛ: q̄uis nihil ꝯuertaꝛ in ip̄m: qꝛ p hoc nō desinit esse vbi p⁹ erat: ꝛ si vocetꝛ mutari nūc p⁹ eē sub sp̄ē sub q̄ p⁹ n̄ erat: tūc ēt mutaretꝛ si fieret ibi p cō uersionē panis in ipsū. Et iō aliꝛ arguēdū ē ꝯ opiones p̄dcās. Pꝛio sic. de pane ꝛ vino dꝛ in canōe misse ꝙ fiat corp⁹ ꝛ sanguis. xp̄s ēt in istitutiōe h⁹ sacri nō dixit. Hic ē corpus E meū: sꝫ hoc ē corp⁹ meū. ¶ Preterea si sub̄a pāis remāeret vt dicit alia opio. sumēs hoc sa cramētū ieiun⁹ nō eēt: qꝛ sub̄am panis sumeret: ꝛ sic per statutū eccl'ie qđ ē vt nll'us sacer dos celebret nisi ieiun⁹: vni sacerdoti nō lice ret bis sumere hoc sacr̄m vna die: quod falsū est: q̄nq̄ꝫ. n. licite in die celebrat duas missas. ¶ Dōm ergo ad q̄onē ꝙ sub̄a pāis ꝯuertiꝛ i sub̄am corpis xp̄i: ꝛ substātia vini in sub̄aꝫ sā guis. hoc. n. tenet cōis theologoꝝ doctoꝝ opi nio: ꝛ merito: qꝛ hoc sacratissime fidei xp̄iane ꝯcordat: ꝛ sacre scripture: ꝛ s̄nie eccl'ie: vt pꝫ p ea q̄ ꝯ aliā opionē adducta sūt. dꝛ ēt de ꝯsec. di. 2. Panis ē. ꝛ sūptū est ab Amb. li. de sacra. F ꝙ vbi accesserit ꝯsecratio de pāe fit xp̄i caro. ¶ Preterea. de ꝯsecr. di. 2. Qꝛ corp⁹. ꝛ sūptū est ab Eusebio emisseno. Inuisibilis sacerdos inuisibiles creaturas in substātiā corpis ꝛ san guis sui v̄bo suo secreta p̄tāte cōmutat. magr̄ ēt di. 10. hui⁹ q̄rti in fine dicit substātiā panis in corp⁹: viniq̄ꝫ sub̄aꝫ in sanguinē ꝯuerti: ꝛ 3° c. u. di. dicit ꝙ p⁹ ꝯsecrationē nō est ibi substā tia panis vel vini. Ex dictis exp̄sse pꝫ sacrā scri pturā ꝛ eccl'iam. Ambro. ꝛ Eusebiū emissenū ꝛ magr̄m s̄niaꝝ tenere sub̄aꝫ panis i cōp⁹ xp̄i: ꝛ substātiā vini in sanguinē trāsubstātiari.
G ¶ Ad p̄m i opp̄m cū dꝛ. ꝙ oē qđ ꝯuertiꝛ i ali qđ preexistēs ꝯuertiꝛ in illud vbi p̄mo preexi stit ꝛc. dico ꝙ veꝝ ē q̄n illud qđ ꝯuertendū ē ꝯiunctū ē rei in quā ꝯuertēdū ē vt nutrimētū corpori. Sic aūt nō est in ꝓposito. vn̄ substan tia panis nō ꝯuertiꝛ in corp⁹ xp̄i nisi vbi prius erat substātia panis. Impoꝛe ē. n. eē ꝯuersio nē vbi nō ē illud qđ ꝯuertiꝛ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ. ꝙ cū dꝛ. ꝙ ois sub̄a i quā alia ꝯuertiꝛ augeꝛ ꝛc. dico ꝙ nō est veꝝ q̄n fit ꝯuersio nō s̄m vniōeꝫ sed s̄ꝫ trāsubstātiationē: q̄lis est p̄dcā ꝯuersio. s̄m. n. Inno. de offi. mis. pte 3ᵃ. c. 16. Si. n. nā pt ꝯuertere nutrimētū in carnē absq̄ꝫ hoc ꝙ ibi sit plus de eēntia forme carnis q̄ añ: vt dicūt aliq̄ inittētes p̄ho dicēti p⁹ de gn̄atiōe ꝙ ptes s̄m formā manēt: ꝛ ptes s̄m m̄ām fluunt ꝛ re H fluūt. facile est credere ꝙ diuina potētia q̄ ifi nita est: pōt sub̄am panis in substātiaꝫ corpis xp̄i ꝯuertere absq̄ꝫ hoc ꝙ in corpe xp̄i sit pl's de substātia vl' de q̄titate q̄ añ. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ dato ꝙ de⁹ posset facere corp⁹ xp̄i sil' in plu rib⁹ locis sine ꝯuersiōe alicui⁹ rei in ipsū: non tn̄ eēt ita ꝯgruū hoc fieri: sicut p ꝯuersiōeꝫ sub stātie panis in ipsū: qꝛ si substātia panis rema neret: ex hoc heretici faciliꝛ suadere conarenꝛ ibi nō eē corp⁹ christi. Añ cōis opio lōge est remotioꝛ ab illo errore q̄ illa q̄ dicit substan tiā panis remāere. ¶ Ad 4ᵐ dō. ꝙ talis ꝯuer I sio ꝓbari pōt p rōnē sup fidē fundatā: vt visū est: ꝛ ēt p sacrā auctoꝛitatē: qꝛ forma a christo tradita hoc ostēdit. Si. n. sub sacro eēt corp⁹ suū absq̄ꝫ ꝯuersiōe panis in ipsū non dixisset. Hoc est corp⁹ meū. sed hic ē corp⁹ meū: qꝛ di cēdo. Hic est corp⁹ meū demr̄aretꝛ substantia panis sub sp̄eb⁹ ꝯtenta.

Questio. ii.

Secundo queriꝛ vtrū tota substātia pāis ꝯuertaꝛ in totā sub̄aꝫ corpis. Et vꝛ ꝙ nō. forma substātialis panis nō ꝯuer tiꝛ in m̄ām corpis christi: qꝛ in illā ꝯuertiꝛ m̄ā A panis: nec in formā: cū illa sit aia itellectiua. ḡ nō ꝯuertiꝛ in sub̄am corpis. ¶ Itē s̄m phꝫ. 2. metaphy. s̄ꝫ antiquā trāslationē: m̄ā de se nec est q̄lis: nec ē q̄ta. Sꝫ ꝓnomē demr̄atiuū nō demr̄at aliq̄d nisi sit q̄le vel q̄tū: ergo nō de mōstrat m̄ām: sed nihil ꝯuertiꝛ nisi qđ p hoc ꝓnomē hoc demr̄aꝛ. cū ergo m̄ā sit de eēntia panis: non ꝯuertiꝛ tota sub̄a panis in corpus xp̄i. ¶ Itē ꝓpinqoꝛ est m̄ā forme: ꝛ ecōuerso: q̄ quātitas ipsi substātie. Sꝫ p transubstātia B tionē panis in substātiā corpis est q̄titas sub sacro per cōcomitantiā. ergo multo forti⁹ suf ficit ꝯuersio soli⁹ m̄āe vel forme in solā m̄ām vel formaꝫ corporis christi ad hoc vt oīa alia sint sub sacro. ¶ Itē illud ē m̄ā substātie cor poree qđ p̄mo recipit formā substātialem cor poreā: sed q̄ꝫtitas ē huiusmodi. vt ostēdā. er go q̄titas pāis est m̄ā eius: sed q̄titas panis remanet post ꝯsecratiōem. ḡ cū m̄ā panis sit d̄ ei⁹ substātia: tota sub̄a panis nō ꝯuertiꝛ in cor C pus christi. ꝓbatio mioris. Si forma substan tialis corporea p̄mo recipeꝛ in nō q̄to: nō de pēderet eē substātiale ꝯpositi a quātitate: qđ falsū est: qꝛ aliꝛ si de⁹ destrueret totā q̄titatem mūdi posset tota substātia mūdi n̄aliꝛ remāe re in suo sub̄ali esse: qđ nō vꝛ verum. ¶ Cōtra. s̄m p̄hm p̄mo ce. ꝛ mū. cū dico. hoc celū. significo formā cū m̄ā. ḡ h⁹. ꝓnomē h⁹ d̄ mōstrat ꝯpositū ex m̄ā ꝛ forma: sed illud con uertiꝛ qđ p hoc ꝓnomen hoc demr̄aꝛ. ergo to

ta substãtiã panis in subaз corporis christi cõ
D uertit. ❡ Itẽ cũ spẽs sit sacr̃m corpis xpi ime
diate dз ipsũ repñtare. Sз si aliq̃d remãeret ꝺ
sb̃a pãis illꝺ imediati⁹ repñtaret q̃ꝫ xpi cõp⁹.
g̊ nihil ꝺ sub̃a pãis dз remãere: ſз tota ꝯuerti.
❡ Rñdeo ꝙ tota substãtia pãis ꝯuertit̃ i sub
stãtiã corpis christi: ita ꝙ mã in mãз: ꝛ for^a in
formã: nõ in illã ꝑ quã corp⁹ hз ꝯpletũ esse: qꝛ
illa ẽ aĩa itellectiua: sed in formã corporeã i-
cõpletã: ꝑ quã cõp⁹ hз icõpletũ eẽ ẽt in gradu
corpeitatis: q̃ꝫuis aũt de⁹ istituere potuissз ꝙ
corp⁹ suũ fieret presens sub sacr̃o ꝑ ꝯuersiõeз
soli⁹ forme vel soli⁹ mãe panis in ipsũ: vt ostẽ
debat̃ in opponẽdo: tñ magis voluit istituere
E ꝙ hoc fieret ꝑ ꝯuersiõeз toti⁹ substãtie panis:
qꝛ hoc magis fuit ꝯgruũ ꝙ tota substãtia cor
poris ibi sit ꝑ cõuersiõem mãe ꝛ for^e panis: q̃ꝫ
ꝙ for^a eẽt ibi ꝑ̓⁰ ꝛ ꝑ se: ꝛ mã ꝑ ꝯcõitãtiã: vl' eꝯ̊.
❡ Ad ꝑ̓^m i opp^m pз sol'o ex dict̃ i q̃õe. ❡ Ad
2^m dꝺ. ꝙ hoc ꝓnomẽ hoc bñ demr̃at illud de
cui⁹ essentia nõ est q̃ꝫtitas nec q̃litas: dũ tñ sit
sub q̃ꝫtitate vel sub q̃litate. Uñ vt supi⁹ visũ ẽ
ly hoc. dmr̃at substãtiã ꝯpositã pñtẽ: vl' q̃si sta
tim futurã sub hac sensibili q̃ꝫtitate. ❡ Ad 3^m
pз solutio ex dictis in q̃õne. ❡ Ad 4^m dꝺз. ꝙ
aliq̃ aliqñ existiati st̃ q̃ꝫtitatẽ eẽ mãm. Sз illa
opio ẽ ꝯ̃ phi auctem. q̃ ꝑ̓⁰ metaphy. ſm nouã
F trãslatiõem dicit ꝙ de se mã nõ ẽ q̃lis nec q̃ꝫ-
ta. Quãtitas ãt est q̃ꝫta. Est ẽt ꝯ̃ cõeз doctoꝝ
opionẽ. Est ẽt ꝯ̃ expiẽtiã: qꝛ hõ pt expiri ꝙ cũ
aliq̃d ꝯdẽsat̃ mioꝛ efficit̃ q̃ꝫtitas ei⁹ manente
tota mã q̃ ꝑ̓us erat i eo: qꝛ ſm phз ꝑ̓mo physi.
Eẽntia mãe cuiuslibet rei est nãlit̃ icorruptibi
lis ſm se totã: ꝛ ſm quãlibet ei⁹ ptẽ. ❡ Pre-
terea. mã ẽ de eẽntia substãtie corpee. Substã
tia ãt cõpea ꝯdẽsari pt manẽte tota substãtia
ei⁹. ❡ Preterea. expit̃ hõ q̃ꝫtitatẽ eẽ q̃ꝫdã for
mã: actualit̃. n. visũ mouet: q̃ꝫuis mediãte co
lore. mar̃ie ãt talis actio nõ põt ꝯpetere. ẽ. n.
ꝑ̓n^m pure passiuũ: q̃ꝫtũ est ex se. ❡ Cõtra ẽt ꝑ̓-
dictã opionẽ arguit̃ ꝑ rõneз. Ex mar̃ia ꝛ for^a
G substãtiali constituit̃ vnũ ꝑ essentiã: ſз ex q̃ꝫti-
tate ꝛ forma substãtiali nõ ꝯstituit̃ vnũ ꝑ eẽn
tiã. est. n. q̃dã actual' natura cui ꝑ se ꝯuenit eẽ
in spẽ eadẽ: q̃ꝫuis sit diuersaꝝ substãtiaꝝ i spẽ
dr̃ntiũ. ex tali ãt natura ꝛ substãtiali for^a ñ põt
ꝯstitui vnũ ꝑ eẽntiã. ❡ Dõm g̊ ad ar^m ꝙ q̃ꝫti
tas nõ ẽ mar̃ia: nec vt dicũt aliq̃ est ꝑ̓cedẽs or
die nature oẽm formã substãtialẽ i mar̃ia. hoc
eñi reprobatũ ẽ li. 2. Sз ẽ accñs qꝺ imediati⁹
int̃ oĩa alia accñtia iest substãtie cõpee. nec tñ
ex h⁰ seq̃t̃ ꝙ absq̃ꝫ ea cõp⁹ qꝺ est substãtia pos
set remãere in suo nãli eẽ: qꝛ sic est ordo nãe a
suo ꝯditore istitut⁹: vt substãtia corpea a suis
ꝓprijs passiõib⁹ sepãri nõ possit. ❡ Et ꝑ̓terea H
q̃ꝫuis quelibз q̃ꝫtitas ꝑ̓supponat in mã aliquã
formã substãtialẽ icõpletã: seu aliquẽ graduз
forme substãtialis icõpletũ: tamẽ sp vel q̃ñq̃ꝫ
ꝯpletiua for^a substãtie corpee ꝑ̓suppõit ordie
nãe in mã aliquã dimensionẽ: saltẽ itermina-
tã: cui⁹ ꝯpletio ꝛ termiatio ꝑ̓supponit ordine
nãe in mã ꝯpletã formã. Cõpleta aũt for^a de-
structa vel sepata ꝯpositũ nãliter resoluit̃ ad
mãm: qꝛ stabilitas existẽdi est in cõposito per
ꝯplemẽtũ. ❡ 2^m ar^m ad ptẽ aliã: q̃ꝫuis gr̃a cõ I
clusiõis posset ꝯcedi: tñ forma sua nõ multuз
valet. q̃ꝫuis. n. ex istitutiõe spẽs panis imedia-
te repñtet corp⁹ xpi: vt sub ea ꝯtẽtũ: tñ ex nãli
sua aptitudie imediati⁹ repñtat sub̃am panis:
q̃ꝫuis nõ sit ꝯtẽta sub ea. qꝛ q̃ꝫuis in hoc sacr̃o
sit sine subiecto: tñ in ea remãet nãlis aptitu-
do ad essendum cum substantia panis: vt sit
in subiecto.

Questio. III.

Tertio querit̃ vtꝝ in ista ꝯuersiõe ãnihile
tur substãtia panis. Et vꝫ ꝙ sic. Il
lud ꝺ q̃ nihil remanet ãnihilatuз est. Sз post
ꝯuersiõem substãtie panis in substãtiã corpis A
xpi nihil de substãtia panis remãet. g̊ ꝑ ꝯuer-
sionẽ ãnihilat̃. ❡ Itẽ si vna ꝯ̃dictoriaꝝ ẽ v̓a:
altera ẽ falsa: ꝛ ecõuerso. Sз ꝑ ꝯuersiõem sub
stãtie panis in substãtiã corpis xpi hec est fal-
sa. substãtia panis ẽ aliq̃d. g̊ ei⁹ ꝯ̃dictoria: ista
.s. substãtia pãis est nihil. v̓a est.
❡ Cõtrariũ dic̃ Hu. 2. li. de sacr. ꝑ. 8. c. 7. ꝛ. 9.
❡ Rñdeo ꝙ q̃ꝫuis post ꝯuersiõem substãtie
panis in substãtiã corpis xpi nihil de substan
tia panis remaneat: tñ qꝛ substãtia corpis xpi
in q̃ꝫtũ ꝯuersa est substãtia panis in ipsũ aliq̃d
est: ãnihilata nõ est: qꝺ. n. ãnihilat̃ nõ ꝯuertit̃
in aliq̃d: nec tñ de ipsa aliq̃d remãet: ꝛ põt po
ni aliq̃le exẽplũ: q̃ꝫuis in plurib⁹ dissil'e. possi- B
bilitas. n. ad formã ꝯcreatã mãe: vel ſm alios
q̃ ẽ ipsa mã ꝯuertit̃ in ipsaз formã: q̃ ſm aliq̊s
noĩat partẽ substãtie q̃ gñãtur: ꝛ ſm alios to-
tã essentiã: nec post ꝯuersiõem remãet: nec tñ
ãnihilat̃: qꝛ ꝯuersa ẽ in formã q̃ aliq̃d est.
❡ Ad ꝑ̓^m in opp^m cũ dꝫ ꝙ illud de q̊ nihil re
manet ãnihilatũ est ꝛc̃. dico ꝙ nõ est veꝝ si in
aliq̃d aliud ꝯuersũ est. ❡ Ad 2^m dꝺ. ꝙ ꝯ̃dicto
ria isti⁹. substãtia panis ẽ aliq̃d: est hec. substã
tia panis nõ est aliq̃d: ſз q̃ꝫuis hec sit v̓a. sub-
stãtia panis postq̃ꝫ ꝯuersa est in corp⁹ xpi nõ
est aliq̃d: tñ ex hoc nõ seq̃t̃ ꝙ sit ãnihilata: qꝛ
in aliq̃d est ꝯuersa.

Questio. IIII.

Quarto querit̃ vtꝝ illa ꝯuersio fiat in istã A
ti. Et vꝫ ꝙ nõ: qꝛ aut in eodẽ istã
ti in q̊ vltio est substãtia panis sub dimẽsiõib⁹
suis: est sub eisdẽ corp⁹ xpi: aut in alio. nõ i co-

dem̄:qꝛ cū corpus xp̄i ſit ibi ꝑ ↄuerſiōem ſub/
ſtātie panis in ip̄m:in eodē iſtāti ſubſtātia pa
nis eēt ⁊ nō eſſet ſub dimēſiōibꝰ ſuis:qḋ ē ipoſ
ſibile. Si in alio:cuȝ iter q̄libet duo iſtātia ſit
tp̄s mediū.vt demr̄at.6.phy. cōuerſio ſubſtā/
tie panis in corpꝰ erit in tpe.oīs.n. ↄuerſio eſt
B in tpe:iter cuiꝰ initiū ⁊ ↄplemētū ē tp̄s. ¶ Iteȝ
ſicͤ ſe hȝ fieri ↄuerſiōis ad ſuū fcm̄ eē. ita mēſu
ra vniꝰ ad menſurā alteriꝰ. Sȝ fcm̄ eē ↄuerſio
nis eſt terminꝰ ſui fieri.g̊ mēſura fcti eſſe ē ter
minꝰ mēſure ipſiꝰ fieri. Sed iſtās quod ē mē/
ſura facti eſſe ↄuerſiōis nō eſt terminꝰ niſi tē/
poris.g̊ fieri ↄuerſiōis eſt in tpe. ¶ Itē dū pa
nis ↄuertit̄ i corpꝰ xp̄i nō eſt cōuerſus:qꝛ ſicut
dī p̄mo perhier.qḋ fit nō eſt. Sȝ ſi panis ↄuer
teret̄ i corpꝰ xp̄i in iſtāti:ſil' ↄuerteret̄ ⁊ eēt cō/
uerſus.g̊ nō ↄuertit̄ in iſtāti. ¶ Iteȝ ipoſ'e eſt
trāſire diſtātiā niſi in tpe:ſm p̄hm.6. phy. Sȝ
C maxia eſt diſtātia iter ſubaȝ panis ⁊ cōpꝰ xp̄i.
g̊ ipoſ'e eſt eā ꝑ ↄuerſiōem trāſire in corpꝰ xp̄i
niſi i tpe. ¶ Itē ↄuerſio q̄ fit ꝑ actionē ſucceſ/
ſiuā nō fit in iſtāti. Sȝ hec ↄuerſio fit ꝑ ꝓlatio
nē forme q̄ ſucceſſiua ē.g̊ nō fit in iſtanti.
¶ Cōtra.ſucceſſio in ope eſt pp aliquā reſiſtē
tiā patiēt̄ ad agēs:vt ꝓbari pōt ꝑ dcā phi.4.
phy. Sȝ nulla eſt reſiſtētia panis ad v̓tutē di
uinā ꝑ quā fit ↄuerſio.ergo illa ↄuerſio ſucceſ
ſiua nō eſt.ad qḋ ſeq̇t̄ ꝙ fit in iſtāti. ¶ Itē ſm
p̄hm li.p̄dicamtoꝝ. Suba nō ſuſcipit magis
⁊ minus:ſed quod nō ſuſcipit magis ⁊ minus
D nō pōt ſucceſſiue acq̇ri vl' corrūpi. g̊ ſubſtātia
pāis ñ ↄuertit̄ ſucceſſiue.ſeq̇t̄ g̊ ꝙ in iſtāti.
¶ Rūdeo ꝙ illa ↄuerſio fit in iſtāti. oīs eniȝ
ſucceſſio i mutatiōe cātur:vl' ex reſiſtētia mo/
bilis ad motorē:vel mediȷ̄ ad motorē:vl' rōne
vtriuſqȝ:vt accipi p̄t a Cōmētatore ſup.4. me
taphy.⁊ puto ꝙ ſub reſiſtētia ipſiꝰ mediȷ̄ ōbe/
at ↄp̄hēdi diſibilitas ſpaciȷ̄ ꝑ ↄꝑatōeȝ ad limi
tatiōem v̓tut̄ i motore. Vn̄ q̄uis corꝑale me/
diū angelo nō reſiſtat:tn̄ qꝛ limitate v̓tut̄ eſt
nō poſſȝ ſe trāſferre ab oriēte in occidētē ꝑtrā
ſeūdo ſpaciū in iſtāti:vt declaratū ē li.1.di.27.
E Virtꝰ āt ↄuertens ſubſtātiā pāis in corpꝰ xp̄i
nō eſt limitata.illa.n.ↄuerſio fit ꝑ v̓tutē dinā
q̄ ifinita eſt:nec ſibi reſiſtit ſubſtātia panis: qꝛ
tota nā ſubſtātie panis ꝑfecte ſubdit̄ diuie vir
tuti:nec ē aliqḋ meᵐ ꝑ qḋ iſta ↄuerſio fiat.hic
eni nō hȝ locū ꝓp̄e loq̄ndo:niſi in mutatōe lo
cali.paneȝ.n.nō eē corpꝰ xp̄i nihil poſitiuū di
cit:⁊ tn̄ ſi eſſet mediū nō opōteret ꝙ cāret ſuc
ceſſionē i dina opatiōe.deꝰ.n.vnū lapidē trāſ
ferre poſſet ab oriente in occn̄tē ꝑ totū meᵐ in
iſtāti.nō.n.oȝ ꝙ diſibilitas mediȷ̄ cāet ſucceſ/
ſionē in mutatiōe niſi cū hꝰ mutās ſit limitate
v̓tutis. Reſtat ergo ꝙ deꝰ pōt ↄuertere panē F
in corpus chriſti ↄuerſiōe non ſucceſſiua:⁊ qꝛ
ↄuenientiꝰ eſt ex q̊ eſt poſ'e eā fieri ſine ſucceſ
ſiōe q̄ᵽ cū ſucceſſiōe:ↄcedendū ē illā nō eē ſuc
ceſſiuā:⁊ ex ↄn̄ti eā fieri in iſtāti: ſicͤ eni mutaᵒ
ſucceſſiua ē in tpe: ita nō ſucceſſiua ē in iſtāti.
¶ Ad p̄ᵐ in oppᵐ dicūt q̇dā ꝙ in eodē iſtāti
in q̊ vltio eſt ſubſtātia panis ſub dimēſiōibus
ſuis eſt p̄mo corpꝰ xp̄i ſub eiſdē.nō.n.ē icōue/
niēs ſubſtātiā panis eē in illo iſtāti inq̄ᵽtū ē fi
nis tpis preteriti:⁊ nō eē in eodē inq̄ᵽtū ē ini/
tiū tpis futuri. ¶ Sȝ ↄ̄. qꝛ ↄ̄dictoria realr̄ nō
pn̄t eē in eodē iſtāti. ¶ Aliȷ̄ dicūt ꝙ in eodeȝ
iſtāti in q̊ vltio ē ſubſtātia panis ſub dimēſiōi
bus ſuis nō eſt p̄mo corpꝰ chriſti ſub dimēſio G
nibꝰ eiſdē:ſȝ in aliq̊ qḋ eſt imediatū illi: q̄uis
eni in tpe qḋ ē in motu p̄mi mobilis ſicͤ in ſub
iecto qḋ ꝓp̄e ē tp̄s:nō poſſit vnū iſtās imedia
te ſe hr̄e ad aliud iſtās:tn̄ nō ſic eſt de iſtātibꝰ
q̄ ſūt termini ꝓp̄aꝝ mēſuraꝝ:q̄ extēſo noie tē/
poris aliq̄n dn̄r tpa. Dicūt ergo ꝙ vltiᵐ iſtās
mēſure ꝓp̄e exn̄tie ſubſtātie panis ſub dimen
ſiōibꝰ ſuis:⁊ p̄ᵐ iſtās mēſure ꝓp̄e eēntie cor/
poris xp̄i ſub eiſdē dimēſiōibꝰ ita ſe hn̄t ꝙ in/
ter ea nihil eſt mediū.coexiſtūt.n.ambo vni i/
ſtāti mēſure cōis.ſicͤ.n.nō ē icōueniēs pl'a pū/
cta q̄ ſūt termini lineaꝝ ↄueniētiū in cētro cō
uenire in ipſo cētro:cū tn̄ ſit idiuiſibile ſic nō H
eſt icōueniens plura iſtātia mēſuraꝝ ꝓp̄aruȝ
coexiſtere vni iſtāti mēſure cōis. ¶ Aliȷ̄ dn̄t
ꝙ nō eſt dare vltimū iſtās in q̊ vltio ſit ſubſtā
tia panis ſub dimenſiōibꝰ ſuis: q̄uis ꝑmanen
tia ſint in ſuis termīs initialibus. nulla tn̄ res
ſiue ꝑmanens ſiue ſucceſſiua ē in ſuo finali ter
mino:cui ↄcordat qḋ dicit p̄hs.8.phy.ſ.ꝙ in/
ſtās eſt ſigᵐ poſterioris paſſiōis. ¶ Dōȝ g̊ ꝙ
in illo eodeȝ iſtāti i q̊ p̄ᵒ nō eſt ſuba pāis ſub
dimenſiōibꝰ ſuis.eſt corpꝰ ſub eiſdē. ⁊ hᵒ nll'aȝ
iplicat ↄ̄dictiōeȝ. ¶ Ad 2ᵐ dō.ꝙ imediatꝰ fi/
nis iſtiꝰ ↄuerſiōis eſt nūc p̄ᵒ paneȝ i corpꝰ xp̄i
ↄuerſū eſſe.⁊ h̄ nō dr̄t a ↄuerſiōe pāis i corpꝰ I
xp̄i niſi ſola rōe.⁊ ego ↄcedo ꝙ iſtās qḋ ē vtri
uſqȝ mēſura etiā aliq̊ mō dr̄t rōe. ¶ Ad 3ᵐ dō
ꝙ i his q̄ fiūt i iſtāti ſil' eſt fieri ⁊ fcm̄ eſſe:q̄ȝuis
p̄ꝰ ordie nāe ſit fieri q̄ᵽ fcm̄ eē.p̄hs.n.i v̓bo p̄al
legato loq̇t̄ ḋ his q̄ fiūt ſucceſſiue. ¶ Ad 4ᵐ
ſolutū eſt ex dict̄ i qōe. ¶ Ad 5ᵐ dō.ꝙ illa cō
uerſio ñ fit ꝑ nālē v̓tutē ꝓlatōis v̓boꝝ: ſȝ ꝑ v̓/
tuteȝ dinā q̄ v̓bis aſſiſtit ad efficiendū ↄuerſio
neȝ i illo iſtāti i q̊ eſt ↄplemētū ꝓlatōis v̓boꝝ.
¶ Quāuis āt arᵒ ad ꝑtē aliā ōbeāt ↄcedi rōe
ↄcl'onis:ſȝ tn̄ ex vi forᶜ ñ ↄcludūt. poſſȝ.n. deꝰ
ſi vellet p̄ᵒ formā ſubalē pāis ↄuerter̄ i corpꝰ
xp̄i:⁊ poſtea mām̄:vel ecōuerſo. Qō. V.

A **Quinto** querit̃ vtrū illa ꝯuersio sit mutatio. Et vr̃ ꝙ nō: q2 nō ē gñatio: q2 gñatio nō termiat̃ ad p̄existēs. nec corruptio. suba.n. panis nō resoluit̃ in suā mām: nec āni hilat̃: vt visuȝ est: nec ē augmētatio: nec dimi nutio: neq3 alteratio: nec ɜm locū muta⁹. Cuȝ g̃ ɜm phm li. p̄dicamētoꝝ nō sint plures sp̄ēs mutatōis vr̃ ꝙ ista ꝯuersio ñ sit muta⁹. ¶ Itē in oi ꝯuersiōe q̄ ē mutatio illud in qđ fit ꝯuersio dici pōt fieri vl' fcm̄ eē de eo qđ in ip̄ȝ ꝯuertit̃ vel ꝯuersuȝ ē. Sȝ ñ pōt ṽe dici corp⁹ xp̄i fieri vel fcm̄ eē de suba panis. g̃ suba pāis nō cōuertit̃ in ip̄m p mutationē. ¶ Itē muta⁹ accidēs est. oē accñs vel ē vel natū ē eē in subo: ȝ
B hec ꝯuersio nō ē: nec nata ē eē in subo aliq̄: q2 tota suba panis in totā subaȝ corpis ꝯuertit̃. ergo hec cōuersio nō est mutatio.

¶ Cōtra. iceptio rei: ꝛ desectio sc̄ mutatiōes: ȝ p istā ꝯuersionē suba pāis desinit eē panis g̃ hec ꝯuersio ē cū mutatōe. Sȝ nō cū alia mutatiōe ꝙ̄ ipsa sit. g̃ ē mutatio. ¶ Itē maioꝛ est mutatio rei que ꝯuertit̃ in aliud ɜm se totā ꝙ̄ rei que conuertitur in aliud ɜm sui ptem: sed in ista cōuersiōe suba panis ꝯuertit̃ ɜ se totā ergo ista ꝯuersio est maxia mutatio.

¶ Rn̄deo ɜ phȝ. 5. phy. Tres sc̄ nāles mutatiōes. s. ex nō subo in subȝ. i. ex ente in potētia
C in ens actu simpl'r: ꝛ hec ē gn̄atio. Et ex ēte in actu simpl'r i ēs i potētia: quā dic̄ phs ex sbo in nō subȝ: ꝛ hec ē corrup⁹. Et ex subo i subm. .i. ex ēte iactu i ēs actu: sb̄ q̄ ꝯp̄hēdūt altera⁹. loci muta⁹: dimiutio: ꝛ augm̄tū: qđ fit p ꝯuersionē nutrim̄ti in corp⁹. Sic dico ꝙ extēdēdo nomē mutatōis. 3. sc̄ supnāles mutatōes. Una de nullo⁹ realit̃ ēte i ēs: ꝛ hec ē creatio: cui cōuenit rō mutatiōis. co⁹ qđ dcm̄ ē i li. 2. di. p⁹. ꝛ hec iter mutatōes nāles magis assilat̃ gnātōi. Alia ex ēte in nullo mō ens: ꝛ hec dr̃ ꝯuersio seu annihilatio: q̄ iter nāles mutatōes magis assimilat̃ cōruptōi. Alia ē ex ēte in actu ɜm se
D totū in aliud ēs actu: sicut ē ꝯuersio sub e panis in subam corpis xp̄i: q̄ iter nāles mutationes magis assimilat̃ mutatiōi q̄ nutrim̄ti mutat̃ in corp⁹: qđ nutrimētū ꝯuertit̃ i corp⁹ p̄existēs in actu: ꝛ desinit eē qđ erat an̄. In multis tñ dr̃nt ipse due mutatiōes: q2 p trāsitiōeȝ nutrimēti in corp⁹ plus ē de suba in cōpe ꝙ̄ an̄: ȝ p trāsitiōeȝ sub e pāis i corp⁹ xp̄i ñ ē i eo pl's de suba: nec plus đ ꝙ̄titate ꝙ̄ an̄. nutrim̄tū ēt ꝛ si desinat eē illud qđ an̄ erat q̄ȝtū ad formā: remāet tñ ꝙ̄tū ad māȝ. hoc. n. regularit̃ ē i oibus mutatiōib⁹ nālib⁹: ꝙ aliq̄d māet cōe vtriq3 t̃mio mutatiōis ɜm opionē q̄ ponit māȝ eē de eēntia sub e q̄ gñat̃: nec eā eē aliq̄d ꝯuertibile in ip̄sam. sub a āt panis post ꝯuersionē nō
E remāet: nec ꝙ̄tū ad formā: nec ꝙ̄tū ad mām. Un̄ in hac mutatiōe ñ māet aliq̄d vnū in nūc ro cōe vtriq3 termio mutatiōis: ꝙ̄uis āt i hac mutatiōe termin⁹ ad quē q̄ ē corp⁹ xp̄i nō mutet̃: tñ panis mutat̃. Sicut. n. dicit Gre. 5. moꝛ. iter mediū ꝛ fi. mutari ex alio ad aliud ire ē. In hac āt ꝯuersiōe sba pāis ex vno ad aliđ vadit: q2 a sui nā r̃cedit p ip⁹ qđ ꝯuertit̃ i cōp⁹ xp̄i ¶ Ad p̄m i opp̄m dđ. ꝙ vbū phi ñ ē itelligendū nisi de mutatōib⁹ nālib⁹. hec āt muta⁹ nō ē nālis. ¶ Ad 2m dđ. ꝙ maioꝛ itelligēda ē đ mu
F tatiōib⁹ nālib⁹: ꝛ tñ hȝ adhuc istātiā. corp⁹. n. nō pōt ṽe dici fieri vl' fcm̄ eē de illo nutrim̄to qđ i ip̄ȝ ꝯuertit̃. Si āt iuenias alicubi dcm̄. panis fit corp⁹ xp̄i: vl' corp⁹ xp̄i fit vl' fcm̄ ē đ pāe. vel illud qđ fuit pāis ē corp⁹ xp̄i. expōas: q2 tales locutiōes ṽtute ɜmōis sc̄ false: q2 oēs iclu dūt aliq̄d cōe vtriq3 extrēo māere. Iste āt locutōes. pāis ꝯuertit̃ vel mutat̃: vl' trāsub at̃: vl' trāsit i corp⁹ xp̄i. sc̄ ꝯcedēde tāꝙ̄ simpl'r ṽe: q2 nō notāt remāere aliq̄d cōe vtriq3 extrēo: sed tñ ordinē t̃mini ad t̃mi̅m: ꝛ mutatiōeȝ vni⁹ in
G aliū. ꝛ iō vt placet aliq̄b⁹: q2 hec p̄pō de. ñ sp tenet̃ mālit̃: ȝ aliq̄n ordialit̃. vt cū dī. de mane fit meridies: iō hec. de pāe fit corp⁹ xp̄i: distinguēda ē: q2 si ly de. teneat̃ ordialit̃ ṽa ē: sed h⁹ nō valȝ: q2 corp⁹ xp̄i nec fit de suba pāis: sicut de mā: nȝ ēt fit post subaȝ pāis q̄ ꝯuertit̃ i ip̄m sicut meridies fit p⁹ māe. đ q̄ dī fieri. ¶ Ad 3m dđ. ꝙ ista muta⁹ vltra termi̅m a q̄: ꝛ termi̅m ad quē nō dicit aliq̄d reale absolutū. ꝛ iō ñ oȝ ꝙ sit i alio ꝙ̄ i t̃mio a q̄. ꝛ ꝑterea si eēt accñs đs possȝ facer̃ illđ eē sine subo: ita vt đpēderet a sola ħitudie t̃mioꝝ ꝛ a ṽtute diuia. **Qō. VI.**

A **Sexto** q̄rit̃ vtrū hec muta⁹ sit mirabilioꝛ oib⁹ alijs mutatōib⁹. Et vr̃ ꝙ sic. il la muta⁹ q̄ nihil mutat̃ ē oib⁹ alijs mirabilioꝛ. Sed hec ē huiusmodi. hac. n. nō mutat̃ corp⁹ xp̄i nec suba pāis vt vr̃: q2 nec localit̃ mouet̃: nec alterat̃: nec augmētat̃. nec minuit̃: nec generat̃: nec corrūpit̃: q2 nec resoluit̃ in māȝ: nec āni hilat̃: vt sup⁹ habitū est. g̃ hec mutatio est oib⁹ alijs mirabilioꝛ. ¶ Itē hec mutatio mira
B bilioꝛ ē filij dei icarnatōe. ē. n. ad credēdū difficilioꝛ. Un̄ ꝛ plures illā credūt ꝙ̄ istā. Sȝ incarnatio ē mirabilioꝛ creatiōe. vn̄ dī in scā ecclesia. ꝙ de⁹ hūane sub e dignitatē mirabiliter ꝯdidit: ꝛ mirabili⁹ reformauit. g̃ hec mutatio mirabilioꝛ est icarnatiōe ꝛ creatione.

¶ Cōtra. de ꝯse. di. 2. Reuera. ꝛ recitat magr̃ in lr̃a p̄cedēt̃ di. c. 4. p creationē ꝛ filij dei natiuitatē de ṽgie. p̄bat̃ possitas cōuersiōis sub e
C pāis i corp⁹ xp̄i. Sȝ si ille ñ eēnt mirabilioꝛes

C istã ꝓbatio nõ valeret. ergo mirabilioꝛ ē creatio. ꝛ etiã filij dei icarnatio q̃ hec mutatio.
¶ R̃ñdeo ꝙ illaꝝ mutationũ: q̃ꝝ ē eq̃lis mēsura: illa simpl'r mirabilior ē: in cᵘ termio a q̊ min⁹ ē de potẽtate ad terminũ ad quē. creationis aũt ꝛ icarnatiõis ꝛ isti⁹ mutatiõis sũt mēsure eq̃les: q̃libꝫ. n. fc̃ã fuit in istãti: ꝛ in termino a q̊ creatiõis: q̊ termin⁹ ē nõ aliq̃d: nõ ē aliq̃ potẽtas ad aliq̃d. Sic. n. dicit Auic. p̄ᵒ metaphy. c. 5. si ꝓprietas fuerit aliq̃d: illud de q̊ illa dr̄ erit aliq̃d. i termio aũt ad quē ipsi⁹ incarnatõis: q̊ termin⁹ fuit nã hũana: fuit sola
D potẽtas obediẽtie ad hoc vt vniret̃ psone filij dei. in sub a ẽt panis ē potẽtas obediẽtie ad hᵒ vt ɔuertat̃ in corp⁹ xp̄i. seq̃t̃ g̊ ꝙ creatio sit mirabilioꝛ q̃ icarnatio filij dei: ꝛ q̃ ɔuersio sub e panis i corp⁹ xp̄i. q: etiã i icarnatiõe termin⁹ ad quē. s. psona filij dei magis excedit nãꝫ humanã q̃ corp⁹ xp̄i sub am panis: mioꝛ fuit possibilitas in nã hũana ad hoc vt vniret̃ psone filij dei vt nã supposito q̃ in sub a panis ad hᵒ vt ɔuerteret̃ in corp⁹ xp̄i: ꝛ iõ incarnatio simplicit̃ fuit mirabilioꝛ q̃ ɔuersio panis in corpus xp̄i. hec tñ alijs duab⁹ mirabilior est fm quid: inquantũ. s. terminus ad quē est aliquid
E p̄exist ẽs: quod p ɔuersionē sub e panis i ip̄ꝫ nõ augetur: nec aliquo mõ mutatur.
¶ Ad p̄ᵐ in oppᵐ dõ. ꝙ mioꝛ est falsa. in hac eni ɔuersiõe sub a panis mutat̃: ꝛ duplici mutatõe fꝫ aliq̊s: ꝛ q: desinit eē illud qð añ erat: ꝛ q: ɔuertit̃ i illud i qð añ ɔuersa nõ erat: q̃rũ p̄ᵃ q̃uis nõ sit corrup°: tñ magis assi͛lat̃ corruptiõi. ꝛ 2ᵃ q̃uis nõ sit gñatio: tñ magis assimilat̃ gñatiõi. ⁊ Vl' dõꝫ meli⁹ ꝙ p̄ᵃ assi͛lat̃ expoliatiõi nutrimẽti a sua forᵃ: ꝛ 2ᵃ ɔuersiõi nutrimẽti in corp⁹ xp̄i. hec aũt mutatio sub aliq̃
F noiataꝝ in arᵒ nõ ptinet̃. vñ arᵐ ꝓcedit ab isufficiẽti. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ difficultas credẽdi nõ tm̃ ɔtingit ex maioꝛi mirabilitate rei credite q̃tũ ē ex pte sua: ſꝫ ẽt ex idispositiõe credẽtis pp vsũ ꝛ ɔsuetudinẽ ɔ̃riã. qð ẽt dr̄ repatio hominis mirabilioꝛ q̃ ei⁹ ɔditio nõ ɔcludit icarnationẽ eē simpl'r mirabilioꝛẽ creatiõe: q: restauratio hois ẽt cũ icarnatiõe icludit creationẽ g̃re. nõ. n. hoies q̃ᵐ ad efficaciã reformãt̃. in q̊rũ aiab⁹ g̃ra nõ creat̃. Arti. II.

Onsequẽter q̃rit̃ de 2ᵒ p̄cipali.
¶ Et circa hᵒ q̃runt̃ sex. ⁊ p̄ᵒ vtꝝ hᵒ sacr̃m possit ɔfici d̄ alia mã q̃ de pane ꝛ vino. ⁊ 2ᵒ vtꝝ de alio pane q̃ de pane fcõ d̄ faria triticea coagulata p nãlē aquã. ⁊ 3ᵒ vtꝝ de pane fermẽtato. ⁊ 4ᵒ vtꝝ sanguis possit cõfici de aliovio q̃ de vite. ⁊ 5ᵒ vtꝝ de q̃libet vino vitis. ⁊ 6ᵒ. q̃d dꝫ facere sacerdos si postq̃ icepit canonẽ misse ꝑpendat eē mãm idebitã mistratã. Questio. I.

Primo ostendo ꝙ sacr̃m eucharistie põt ɔfici de alia mã q̃ de pane ꝛ vio. A
Mã hᵒ sacr̃i dꝫ significare corp⁹ ꝛ sanguinēꝫ xp̄i: ꝛ in ea ɔuerti: ſꝫ hec magis ɔueniũt carni ꝛ sanguini q̃ pani ꝛ vino: sũt. n. silioꝛes corpi ꝛ sanguini xp̄i: ꝛ sic dic̃ phs. 2. de gñatiõe. Int̃ hñtia simbolũ facilioꝛ ē trãsit⁹. g̊ hᵒ sacr̃m ɔfici põt de carne ꝛ sanguie. ¶ Itẽ sicut hᵒ sacr̃ꝫ p̄figuratũ fuit in lege nãe p panem ꝛ vinũ: ita in lege scripta: i q̊ magis claruit v̇itas: fuit p̄figuratũ p esum agni pascal': ꝛ libamẽta sacrificioꝝ. g̊ ɔueniẽti⁹ hᵒ sacr̃m ɔfici põt de carnibus ꝛ mã libamẽtoꝝ q̃ꝫ de pane ꝛ vio. ¶ Itẽ B
q: xp̄s se ɔparat pani: iõ hᵒ sacr̃m ɔfici põt de pane. g̊ a sili cũ se ɔparet grano: vt hr̃ Jo. 12ᵒ. cõfici põt de grano: ſꝫ granũ nõ ē panis. corpus g̊ xp̄i cõfici põt de alia mã q̃ de pane. g̊ a sili sanguis de alia mã q̃ de vino.
¶ Cõtrariũ dic̃ magr̃ in lr̃a hᵒ di. c. 5. ¶ Iteꝫ de cõse. di. 2. c. p̄mo. habet̃ idē. ¶ Itẽ hr̃ idem ea. di. Nõ oportet. ꝛ. c. sequenti.
¶ R̃ñdeo ꝙ hoc sacr̃m non põt ɔfici de alia mã q̃ de pane ꝛ vino: q: xp̄s hᵒ sacr̃m de tali mã ɔfecit: ꝛ ɔficiẽdũ istituit: qð fuit ɔgruũꝫ: ꝛ pp sacr̃i celebrationẽ: ꝛ significationẽ. hoc. n. C
sacr̃m dꝫ celebrari valde mũde: ꝛ iõ ɔgruũ est ip̄m celebrari in pane ꝛ vino: q̊ mũdi⁹ pñt tractari q̃ caro ꝛ sanguis aialiũ vel alie mãe cõuenientes ad vsũ hũanũ. in hᵒ etiã sacr̃o significant̃ quinq̃ꝫ. s. res ɔtẽta que est corp⁹ christi verũ. ꝛ res nõ ɔtẽta: ſꝫ signata p corp⁹ xp̄i veꝝ. s. corp⁹ xp̄i mysticũ. ꝛ xp̄i passio: ꝛ suscipiẽtis hᵒ sacr̃m spũal' refectio: ꝛ salus corpis ꝛ aie: sicut dixit magr̃ in lr̃a hᵒ di. c. 5. panis aũt ꝛ vinuꝫ rõne sue ɔstitutiõis ɔueniẽtissime repñtãt corpus xp̄i veꝝ ꝛ mysticuꝫ: q: sicut panis ɔstituit̃ ex plib⁹ granis: ꝛ vinũ ex plib⁹ achinis vel racemis ɔfluit: sic corp⁹ xp̄i veꝝ ɔstitutũ ē ex plu D
rib⁹ mẽbris: ꝛ corp⁹ ei⁹ mysticũ ex plib⁹ psonis. rõne ẽt sue p̄patõis ɔueniẽtissime repñtat xp̄i passionẽ: q: panis i clibano igne coq̃t̃: ꝛ vinũ torculari exp̄mit̃. sic aliq̊ mõ a sili corp⁹ xp̄i fuit igne passiõis q̃si decoctũ: ꝛ i cruce q̃si in torculari fluxit sanguis de illo corpe. ꝛ q: tũc fuit sanguis a corpore diuisus: iõ in hᵒ sacr̃o corpus ꝛ sãguis ɔficiũt̃ d̄ materijs distictis: ꝛ distincte. Rõne ẽt vsus pãis ꝛ vinũ ɔueniẽtissime repñtãt spũalē refectionē suscipiẽtis hᵒ sacr̃ꝫ. sic̃. n. dr̃ in glo. sup illud. 1. ad Cor. 11. Hoc facite. Panis p̄ ceteris cibis corp⁹ refic̃ ꝛ sustẽ-

F tat: ⁊ vinū hoīem letificat. Vn̄ panis ⁊ vinum efficacē ↄstituūt cōpis refectiōez: q̄ i cibo ⁊ potu ↄsistit. Silr̄ spūal' refectio aīe itegrat̄ ex potu p fidē i itellectu: ⁊ spūali delectatōe p charitatē i affectu: ⁊ qꝛ hec refectio ordiat̄ ad salutē corpis ⁊ aīe. iō ex ↄūti panis ⁊ vinū repn̄tāt vtrāq; salutē. Vn̄ vt dr̄ in gl. vbi ꝓus: ⁊ ēt recitat̄ i lr̄a ho⁹ di. c. 5. Caro xp̄i ꝓ salute corpis. sanguis vo ꝓ aīa nr̄a sumit: ⁊ effusus est: sic ꝓ figurauit Moyses dicens. Caro ꝓ corpe nr̄o offert̄. sāguis vo ꝓ aīa. ⁊ hec est alia rō q̄re sacramentū hoc in duplici mā̄ celebratur.

G ¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. q̄ cū ista ↄuersio fiat p ꝟtutē diuā: cui oīa possibilia eq̄lr̄ sūt facilia eq̄ facilr̄ ↄuertūt̄ panis ⁊ vinū i corp⁹ xp̄i ⁊ sāguinē: sic ↄuerterent̄ caro ⁊ sāguis aīaliū. ☞ Preterea panis ⁊ vinū mūdi⁹ pn̄t tractari: ⁊ pleni⁹ significāt q̄ i ho sacro significāda sūt. ¶ Ad 2ᵐ dō. q̄ qꝛ lex nāe erat duratura: ⁊ lex scripta erat cessatura. iō hō sacrm̄: qd̄ ē sacr̄z legis: cui n̄ succedūt alia: magis debuit istitui i mā̄ q̄ fuit ꝓfiguratū i lege nāe q̄ꝫ in illa q̄ fuit ꝓfiguratū i lege scripta. ¶ Ad 3ᵐ dō. q̄ de grano ma

H nēte sub forᵃ grani n̄ pōt corp⁹ xp̄i ↄfici: sicut magr̄ dicit i lr̄a ho⁹ di. c. 6. Neq; ēt de faria n̄ coagulata. de ↄse. dis. 2. Sic in sctificādo. nec de pasta nō cocta: qꝛ i istis n̄ saluat̄ rō panis: nec eni iō ↄficim⁹ de pane: qꝛ xp̄s se pani ↄꝑauit: vt in arᵒ supponebas: sꝫ qꝛ de pane hoc sacrm̄ ↄficiēdū istituit.

Questio. II.

Secundo q̄rit̄ vtꝝ hō sacrm̄ possit ↄfici de alio pane q̄ꝫ de pane fcō de fa

A faria triticea coagulata p nālē aquā. Et vr̄ q̄ sic. nō debem⁹ distiguere: vbi xp̄s istituēdo hō sacr̄z nō distīxit. Sꝫ xp̄s nō distīxit de q̄ pane. ḡ corp⁹ suū de q̄libet pane pōt ↄfici. ¶ Itē cū raro iueniat̄ panis de puro tritico: si nō possꝫ ↄfici de alio frequētissime icert⁹ eēt sacerdos vtꝝ ↄficeret vel nō: qd̄ ē icōueniēs. ¶ Itē xp̄s n̄ distīxit cū q̄ liquore panis ille deberet coaglari. ḡ pt ↄfici d pāe q̄cūq; liq̄re coaglat⁹ fuit ¶ Cōtra. magr̄ in lr̄a ho⁹ di. c. 6. dicit q̄ nō pōt cōfici nisi de pane de frumēto. ¶ Itez idē hr̄

B de ↄsecr. di. 2. In sacramento.

¶ Rn̄deo q̄ corp⁹ xp̄i n̄ pōt ↄfici de alio pane q̄ꝫ de pane triticeo coagulato p nālē aquā: qꝛ xp̄s de tali pane: ⁊ nō de alio corp⁹ suū cōfecit: ⁊ ↄficiēdū istituit: qd̄ pꝫ: qꝛ panis de fermēto anthonomasice panis dr̄. Vn̄ cum dr̄ q̄ xp̄s accepit panē: de pane triticeo dꝫ itelligi: cui ↄcordat: qꝛ xp̄s grano triticeo se cōparauit. Vn̄ Aug. i gl. sup illud Jo. 12. Nisi granū frumēti: cū sint mlt̄a grana seminū: nulli se cōparat nisi frumēto. Vn̄ mos cepit ecclesie de ho solo grano ↄfici corp⁹ dn̄i. magis āt fuit cōgruū ipm̄ istituere ↄfici de tali pāe q̄ꝫ de alio: qꝛ iter grana ↄueniētia refectiōi hūane granū frumēti ē digni⁹: vtili⁹: ⁊ cōi⁹. Qꝛ ēt aq̄ est de ↄpōne panis: ⁊ panis de q̄ xp̄s corp⁹ suū ↄfec̄ coagulat⁹ fuit aq̄ nāli: iō de pāe coagulato aq̄ artificiali: seu quocūq; alio liquore q̄ꝫ sit aqua nālis nō pōt cōfici corpus xp̄i. C

¶ Ad pᵐ i oppᵐ dō. q̄ fcō distīxit i ho q̄ de tali pāe ↄfec̄: ⁊ vbo i ho q̄ se grāo tritici ↄꝑauit.

¶ Ad 2ᵐ dō. q̄ admixtio ex̄nei grani pt itelligi tripl'r. Vno⁰ i tāta abūdātia q̄ trahat illd qd̄ ibi ē de tritico ad suā nāz. Alio⁰ i tali q̄ꝫtitate ꝓportōis q̄ ex ill' ↄstituat̄ p alteratōez spēs media. Alio⁰ i ita parua q̄ꝫtitate q̄ trahat̄ ad nāz triticeā. De pāe fcō ex grāis tritici: ⁊ alijs grāis admixt' pᵒ ⁊ 2ᵒ mō n̄ pt ↄfici corp⁹ xp̄i: qꝛ talis pāis n̄ ē eiusdē spēi cū illo pāe de q̄ xp̄s ↄfec̄. talis āt admixtio aliq̄ᵒ p accn̄tia pt cognosci: sꝫ de pane fcō ex granis tritici ⁊ alijs grāis admixt' mō 3ᵒ pt ↄfici: qꝛ tal' pāis remāet in eadē spē cū illo pāe de q̄ xp̄s ↄfec̄. ☞ Si āt q̄ras vtꝝ d spelta possit cōp⁹ xp̄i ↄfici: dn̄t aliq̄ q̄ sic qꝛ spelta n̄ dr̄t a tritico: nisi accn̄tib⁹. Sꝫ alijs vr̄ q̄ n̄. ex tritico nūq̄ꝫ gn̄at̄ spelta: nisi fōte q̄nq; p dgnātōez ꝓp māz t̄re: sꝫ si spelta eēt eiusdē spēi cū tritico possꝫ ex tritico nasci. ¶ Ad 3ᵐ dō. qꝛ fcō distīxit: n̄ opōtebat alio⁰ distiguere: qꝛ cōis pāis n̄ nisi d nāli aq̄ coaglat̄. Q6. III E

Tertio q̄rit̄ vtꝝ ho sacr̄z possit ↄfici de pāe fermn̄tato. Et vr̄ q̄ n̄. qꝛ xp̄s ↄfec̄ de pāe azimo. vt. n. hr̄ Mat. 26. Dn̄s ↄfec̄ pᵃ die azioꝝ. Sꝫ tūc in domib⁹ iudeoꝝ n̄ iuēiebat̄ fermētū. vt hr̄ Exo. 12. Cū ḡ n̄ possit cōp⁹ xp̄i ↄfici nisi de pāe: de q̄ ↄfec̄ ipse xp̄s. vr̄ q̄ n̄ possit ↄfici nisi de azio. ¶ Itē de illo pāe de c⁹ ↄfectiōe ē aliq̄d ꝓhibitū offerri dn̄o n̄ pt ↄfici cōp⁹ xp̄i. sꝫ vt hr̄ Leuit. 2. Ois oblaᵒ q̄ offert̄ dn̄o absq; fermn̄to fiat. ḡ videt̄ q̄ corp⁹ xp̄i nō possit ↄfici de pane fermētato. A

¶ Cōtra. greci de pane fermētato ↄficiūt. Sꝫ ecclesia nō negat q̄n ↄficiāt corp⁹ xp̄i. ḡ de pane fermētato potest cōfici.

¶ Ad istā q̄ōnē dn̄t greci q̄ de pāe fermn̄tato tm̄ pt ↄfici cōp⁹ xp̄i: qꝛ vt ipsi dn̄t Xp̄s passus ē lūa. 14ᵃ: vt legis ipleret̄ figura: q̄ 14ᵃ. lūa pmi mēsis agᵐ pascalē iusserat ymolari: qd̄ xp̄s ꝓnoscēs i ꝓcedēte vespe āticipauit agnū pascalē cōeder̄: ⁊ tūc licite poterat cōedi fermn̄tatū. ⁊ iō dn̄t xp̄z d pāe fermn̄tato ↄfecisse: errorē suū multipl'r colorare nitētes. Vno⁰ sic. Jo. 13. legit̄. Xp̄z illā cenā i q̄ ho sacrm̄ istituit fecisse cū discipulis suis an̄ diē festū pasce. Sꝫ dies fest⁹ pasce fuit dies i q̄ fuit lūa. 14. i c⁹ vespa ymo- B

C labat̃ paſcalis agn⁹. ℂ Jtē Jo.18.dr̃ ꝺ iudeis q̄ duxerūt xp̄ʒ ad Pilatū.ꝙ n̄ itroierūt i ꝑto rū:vt n̄ ꝯtaiarēt:ſʒ māducarēt paſcha. Sʒ paſcha erat agn⁹ paſchalis q̄ cōedebat̃.14ª. lūa. ℂ Jtē Lu.23.dr̃.ꝙ i die q̄ xp̄s crucifix⁹ ē mulieres pauerūt arōata:qꝺ eis ſʒ legē nō li cuiſſet i die feſto. ℂ Jtē dr̃ Mat.26. ꝙ ſenio res ppl̄i diſpoſuerūt xp̄ʒ occidere:n̄ i die feſto: ſʒ dies feſt⁹ fuit.15.lūa. ℂ Jtē ſub Leōe papa eccleſia ꝯficiebat de fermētato. ℂ Sʒ ꝯ Mat. 26. Prio die azioꝝ acceſſerūt diſcipuli ad yh̄ʒ dicētes. Ubi vis parem⁹ tibi cōedere paſcha.

D ℂ Jtē Marci.14. Prio die azioꝝ qn̄ paſcha ymolabat̃ dn̄t ei diſcipuli. Quo vis eam⁹ ꝛ pa rem⁹ tibi vt māduces paſcha. ℂ Jteʒ Lu. 22. Uēit dies azioꝝ in q̄ neċe erat occidi paſcha. miſit Petꝝ ꝛ Jo.dic. Eūtes pate nob paſcha vt māducem⁹. Ex q̄b⁹ trib⁹ euāgeliſtis clar̃ pʒ ꝙ xp̄s cōedit agnū paſchalē.14.lūa ad veſpe rū.ꝛ lūa.15.q̄ fuit ſolēnitas azioꝝ crucifix⁹ fue rit.ſʒ illꝺ nūeroꝝ.4. Mēſe p°.14ª die mēſ pa ſcha dn̄i erit.ꝛ.15.die ſolēnitas. Cū g̊ ſʒ legem 14ª lūa ad veſpeꝝ nō ꝺbeat iueniri fermētatū i dōib⁹ iudeoꝝ.ſeq̄t̃ ꝙ xp̄s n̄ ꝯfeċ de pāe fermēta to:ſʒ de azio:q꞉ xp̄s p⁹ illā cenā ꝯfeċ. i q̄ agnū paſchalē cōedit. ℂ Dꝺ.g̊ ad q̄nē ꝙ cōꝛp⁹ xp̄i ꝯfici pt̄ de pāe fermētato. Uñ greci ꝟe ꝯficiūt

E coꝛp⁹ xp̄i. Uñ Anſel.i ep̄la de azio paꝝ p⁹ p̄n^m de ſacrificio de q̄ greci nobiſcū n̄ ꝯſentiūt ml't rōib⁹ catholicis vr̃:q꞉ qꝺ agūt n̄ ē ꝯ fidē xp̄ia nā.cū.n.legit̃ de xp̄o qn̄ coꝛp⁹ ſuū de pāe ꝯfeċ: q꞉ accepit panē ꝛ bn̄dixit.n̄ addit̃ azimuʒ vel fermētatū.ꝛ.ꝭ.nō dr̄nt azim⁹ ꝛ fermētat⁹ ſuba lit̃.grauit̃ tn̄ peccāt ꝯficiētes de fermētato: eo ꝙ xp̄s de azio ꝯfeċ. Et q꞉ Petr⁹ xp̄i vicari⁹ ſic ꝯficiēdū eccleſie tradidit: ꝛ ſcā rōana ecc^a ſic obſuat:ꝛ ꝑcipit obſuari. Magis.n.ꝯgruū fu it h⁹ ſacrʒ ꝺ azio ꝯfici q̄ʒ de fermētato:q꞉ ſic dic̄ Anſel.i ep̄la de azio. Cena i q̄ h⁹ ſcm̄ ē:h⁹ exi

F gebat:q꞉ i ea n̄ debebat eē pāis fermētat⁹ ſʒ le gē. ℂ Preterea.ſic dic̄ Jnn.de offō miſſe.pte 3ª.c.4. Fermētū cōꝛruptōꝭ ſignat̃. teſtāte Ap̄lo q̄ ait. Modicū fermēti totā maſſā coꝛrūpit. vt

G n̄ nihil coꝛruptū ſiue coꝛrūpēs: ſed totū ſince rū atq; ſincerās in hoc eē ſacro mōſtraret̃:nō fermētatū ſed azimū cōſecramus.

ℂ Ad p^m i opp^m dꝺ.ꝙ q̄uis xp̄s cōfecerit de azio:tn̄ ꝯfici pōt de fermētato:q꞉ eiuſdē ſpēi ſt̄ pāis fermētat⁹ ꝛ azim⁹:q̄uis ꝯueniēti⁹ ſit ꝯfici de azio:ꝛ rōne ſcti ꝛ rōe myſterij:vt dic̄ Jnno. de offō miſſe.pte 5ª.c.4. ℂ Ad 2^m dꝺ. ꝙ n̄ pl's ꝯcludit:niſi ꝙ ꝯueniēti⁹ fuit oꝛdiare ꝯfici ꝺ azi mo q̄ʒ de fermētato.ꝛ h⁹ veꝝ ē. ℂ Ar^m ad ptēʒ aliā n̄ plus ꝯcludit:niſi ꝙ ſi ſacerdos ꝯſecret panē fermētatū qꝺ ꝟe ꝯuertit̃ i coꝛp⁹ xp̄i.ꝛ h⁹ ē veꝝ:ſʒ ex h⁹ nō ſeq̄t̃ ꝙ liceat nob de fermētato ꝯficere pp rōes dictas i coꝛpe q̄ōis. Q꞉ āt gre ci negāt poſſe ꝯfici de azio:i q̄ errāt ꝯ xp̄ianaʒ fidē.iō ſoluēda ſt̄ ar^a q̄b⁹ h⁹.ꝓbare conātur. ℂ Ad p^m dꝺ.ꝙ paſcha.5.modis pōt accipi ſʒ ſniam Jnno.de officio miſſe.c.ꝑalle. Uno⁹ ꝓ ſolēnitate dici azioꝝ q̄ erat.15.luna. Alio⁹ pro panib⁹ azimis.3^oꝓ die in cui⁹ feſto ymolabat̃ agn⁹. Lu.22. Appꝛopinq̄bat dies feſt⁹ azioꝝ:i q̄ neċe erat occidi paſcha.4° ꝓ agno q̄ ymo labat̃.eo.c. Uenit dieʒ azioꝝ in q̄ neċe erat oc cidi paſca.5° ꝓ hoꝛa ymolatiōis agni. Mat. 26. Scitis q꞉ poſt biduū paſcha fiet. p^o accipi

H tur cū dr̃ in Jo. Añ diē feſtū paſche. Et 2° mō cū dr̃.nō itroierūt in pꝛetoꝛiū vt nō ꝯtamina rēt: ſʒ māducarēt paſcha. Et ſic ſolutū ē p^m ꝛ 2^m. ℂ Ad 3^m dꝺ.ꝙ ille mulieres q꞉ audierāt xp̄m moꝛituꝝ aromata añ pꝛeparauerāt:vt pʒ p illud qꝺ dr̃ Mat.26. de Magdalena. mit tēs h⁹ vnguētū in coꝛp⁹ meū ad ſepeliēdū me feċ.ꝛ Jo.12. Sinite illā vt in die ſepulture mee ſeruet illud.poſt xp̄i āt crucifixionē vngtū qꝺ ꝑus icepat ꝯſumauit:ꝛ ſic itelligēdū ē qꝺ dic̄ Lucas ꝙ reuertētes ꝑpauerūt aromata ꝛ vn guēta:nec ſic ꝯſumādo peccauerūt:q꞉ nō erāt ſub lr̄a:ſʒ ſub gr̄a. ℂ Ad 4^m dꝺ.ꝙ ſic dicit Jn

I no.in.c.ſupꝛadcō. Diſpō ſacerdotuʒ diſpōni dei ꝑualere nō potuit qui diſpoſuerat vt ver⁹ agn⁹ in dieb⁹ ymolaret̃ paſchalib⁹. Et ſicut ty picus agn⁹.14 lūa mēſis p̄mi a iudeis come debat in nocte:ita veꝝ agnū eadē hoꝛa diſci puli cōederūt. ℂ Ad 5^m dꝺ.ꝙ q̄uis tpe Leo nis pape pp hereticos ebyonitas q̄ dicebāt le galia debere ſuari cū euāgelio:ꝛ in azio cōfi ciēdū pp ꝑceptū legis: eccleſia de ꝯſilio ſpi̇ri tus ſancti iſtituerit ad tēp⁹ ꝯficiēdū in fermē tato:paꝝ facit pro grecis.in p̄n^o.n.tota eccle ſia ꝯfecit in azio:ꝛ ſupꝛadcā hereſi extīnata eccleſia occidētalis redijt ad ritū p̄ſtinū:oꝛiē talis aūt non. Queſtio. iiii.

A **Quarto** q̄rit̃ vtrū ſanguis poſſit cōfici de alio vino q̄ʒ de vite.

ℂ Rñdeo ꝙ nō.q꞉ xp̄s de tali vīo: ꝛ n̄ ꝺ alio ꝯfecit:ꝛ ꝯficiēdū iſtituit:qꝺ.ꝓbat̃ p h⁹ qꝺ hoꝛa cene dixit.vt hr̃ Mat.26. Nō bibā amodo de h⁹ genimīe vitis vſq; i diē illū:cū illꝺ vobiſcū bibā i reg⁹ p̄ris mei.ꝛ Lu.22. Nō bibā ꝺ gn̄a tiōe vit̄ h⁹ dōec vēiat regnū dei.ꝛ Jo.15. ſe cō parat viti. Cōgruēti⁹ ēt fuit h⁹ ſacrʒ iſtitui i vi no de vite q̄ʒ de alio:q꞉ ē vinū laudabili⁹: ꝛ ꝓ hūana refectōe efficaci⁹ ꝛ ꝯueniēti⁹: ꝛ magis ꝯueīt ſacri ſignificatōi q̄ʒ aliꝺ vinū: imo neq; ali⁹ liquoꝛ dici pōt vinū niſi ſʒ q̄d. Mō. V.

A **Quinto** querit vtrum sanguis xpi possit cōfi
ci de q̄libet vino vitis. Et vr̄ q̄ nō.
q2 nō oia vina sūt eiusdē spēi: qd̄ pbari posse vr̄
p accidētia et effect⁹ q̄ sūt diuersaꝝ spēꝝ. S3 xp̄s
ꝯfecit de vino vni⁹ spēi. g̊ nō pōt ꝯfici de q̄libz
vino vitis. ¶ Itē nō pōt ꝯfici de agresta vt cō
munit tenet. agresta aūt ē vinū de vite. nō eni
vr̄ differre a vino: nisi sicut icōpletū a ꝯpleto:
q̄ dr̄ia nō diuersificat spēm. g̊ nō pōt ꝯfici d̄ q̄/
libet vino vitis. ¶ Itē racemi maturi intra se
cōtinēt veꝝ vinū: et tū sanguis xpi nō pōt ꝯfici
de vua. Vn̄ de ꝯse. di. 2. Didicim⁹. ꝓhibet sa/
cerdos cōmgere vuas in sacrificio oblatiōis.
g̊ nō pōt ꝯfici de q̄libet vino vitis.
¶ Cōtra. Inno. d̄ officio misse. pte. 3. c. 24. Si
B ue vinū nouū qd̄ dr̄ mustū: siue acidū3 qd̄ ap/
pellat acetū in sacrificiū offerat: sacrm̄ efficit
et diuinit⁹ ꝯsecrat. S3 acetū ē vinū3 corruptū.
g̊ multo forti⁹ ꝯfici pōt de q̄libz alio vino vit.
¶ Itē eodē. c. imediate an̄ v̄ba p̄dcā. Vitiū
vini nō maculat mūditiā sacri. g̊ xpi sanguis
ꝯfici pōt de q̄libz vino vitis q̄ntūcūq3 vitioso.
¶ Rn̄deo q̄ sic̄ de q̄libz pane fcō de faria tri
ticea et n̄ali aq̄ pōt ꝯfici corp⁹ xpi nisi panis d̄/
uenerit ad tātā corruptionē q̄ nō remaneat i
spē panis. sic de q̄libz vino vit: in q̄ saluat for^a
vini: pōt ꝯfici sanguis xpi: q2 nō ē vinū nisi vbi
saluat for^a vini. iō simplr̄ cōcedendū ē sangui
C nē xpi posse ꝯfici de q̄libet vino vitis.
¶ Ad p̄m in opp^m dd̄. q̄ oia vitis vina sūt eius
dē spēi. dr̄ia. n. eoꝝ q̄ntū ad subtilitatē et gros/
sitiē: rubedinē et albedinē nō variat spēm. Si
aūt q̄dā vina h̄eant quosdā effect⁹ in corpore
spē dr̄ntes. vtpote q2 q̄dā sūt diuretica seu laxa
tiua: alia nō: h⁰ mltū ꝓuenit ex n̄a terre: et in/
fluētia celesti: qd̄ p3: q2 ille vinee trāsplātate i
alia regiōe p ꝓcessū tp̄is ꝓducūt via nō h̄ntia
illos effect⁹. ¶ Ad 2^m dd̄. q̄ agresta nō ē i spē
vini: qd̄ p3: q2 vinū n̄ale est calidum effectiue.
agresta āt frigida. nec differt a vino: sic̄ icōple
tū a cōpleto in eadē spē: sed sic̄ sanguis differt
a carne: quē ꝯstat nō eē i eadē spē cū carne. S3
D sic̄ p ꝯplemētū digōnis ꝯuertit i carnē: sic agre
sta p ꝯplemētū digōnis in vua ꝯuertit i vinū.
¶ Ad 3^m dōm q̄ aliq̄ dūt q̄ si vua matura cō
secraret. q̄ v̄e h̄uoꝝ ꝯtēt⁹ in illis follicul' ꝯuer
teret in sanguinē: s3 tū h⁰ nō d3 fieri: q2 q̄ sic fa
ceret grauiter peccaret. q2 q̄diu ꝯtinet vinū3
in folliculis nō est sub spē potabili: sed esibili.
sanguis aūt xpi d3 cōfici de vino exn̄te sub spē
potabili. Et p̄terea vio sic se h̄nti aq̄ misceri nō
posset: et sic exponūt allegatū decretū. ¶ Alij
dūt ꝓbabili⁹ q̄ vinū nō expssū de vua nō p̄t cō
uerti in sanguinē p misteriū sacerdot. Vn̄ eo/
dē decreto dr̄. Vuas seorsū būdictas ppl'us q̄ E
petierit accipiat. vbi gl. Būdictas būdictōe
vulgari: nō illa spāli appropriata eucharistie.
Et. c. seq̄nti qd̄ de expsso botro. i. de vuaꝝ gra
nis ppl's cōicat valde ē oino ꝯfusū. S3 si nec̄e
fuerit botr⁹ in calice ꝯp̄mat. Xp̄s ēt nō ꝯfec̄ su/
um sanguinē: nisi de vino exn̄ti sub spē pota/
bili. quod patet per hoc qd̄ dixit discipulis.
Bibite ex eo omnes.
¶ Ad p̄m ar^m ad ptē aliā dūt aliq̄ q̄ pōt ꝯfi/
ci d̄ aceto: cui⁹ opiōis fuit dn̄s Inno. ⁋ Alij
dūt q̄ nō. ⁋ Mihi aūt vr̄ distiguēdū: q2 acetū
pōt accipi ꝓ vino v̄gēte ad acidā q̄litatē ma F
nēte adhuc for^a sub ali vini. de tali pōt ꝯfici: et
v̄bū dn̄i Inno. ita itelligit. ⁋ Alio mō ꝯpleto
aceto: et de tali nō pōt ꝯfici: q2 tale acetū nō ē
sub spē vini: sic̄ nec h̄ō mortu⁹ in spē h̄ois: qd̄
p3 ex duob⁹: q2 oē v̄e vinū effectiue calidū ē:
cōpletū aūt acetū effectiue frigidū. ⁋ Prete/
rea. sic̄ dic̄ ph̄s. 8. meth. Si ex mortuo fiat ite
rū aial: in mā3 oporteret p̄⁰ redire. deinde fit
aial: et si ex aceto d3 fieri vinū: o3 p̄mo redire
in aquā: et deide fit vinū. hoc aūt veꝝ nō eēt si
acetū eēt in spē vini. et iterū ph̄s an̄ v̄ba p̄dcā G
dicit q̄ acetū fit de vino p viā corruptiōis: et si
cut nox fit de die: et sic̄ mortu⁹ ex viuēte: i q̄ sa
tis dat itelligere illū nō eē eiusdē spēi. ¶ Ad
2^m dd̄. q̄ ibi Inno. nō loq̄t de vitiositate nō cor
rūpēte spē3. Vn̄ q2 i musto saluat spēs vini. iō
de ipso pōt cōfici. tn̄ sic dic̄ Inno. eo. c. an̄ v̄ba
p̄dcā. Diligēti studio vinū optimū q̄rēdū est:
vt in sacrificiū offeratur. Qō. VI.
Sexto q̄rit quid debeat facere sacerdos si
postq̄ icepit canonē misse ppēdat A
eē mām idebitam ministratam.
¶ Rn̄deo q̄ si ppēdat hostiā eē idebitā: aut
hoc ppēdit an̄ ꝯsecrationē: et tūc d3 accipe ho
stiā d̄bitā et canonē a capite ichoare: aut post
ꝯsecrationē an̄ sūptionē: et an̄ vini ꝯsecratio/
nē: tūc d3 accipe aliā hostiā: et icipe canonē a
capite: et illā ꝯsecrare: et alia hostia d3 reueren
ter ꝯuari: aut a clericis sumi: aut a sacerdote
post corpis et sanguis sūptionē. nō an̄: q2 post
ei⁹ susceptionē ieiun⁹ nō eēt. Si aūt ppēdit p⁹
sūptionē illi⁹ hostie: et ēt sāguis nō d3 illa die
aliā hostiā ꝯsecrare: q2 ieiun⁹ nō est. et vt dr̄ de B
ꝯse. di. 2. Relatū. q̄tiēs sacerdos celebrat: toti
ens pticipatiōis corpis et sanguis xpi pticipē
se p̄bcat: sed d3 de sua negligentia penitere et
ꝯfiteri. Si aūt ppēdit an̄ sūptionē sanguis. vr̄
aliq̄b⁹ q̄ sanguinē nō d3 sumere: q2 ieiun⁹ nō
ē: s3 sanguis reseruari d3 aut alicui ieiuno da/
ri. ⁋ Alijs āt vr̄ ꝯtrā: q2 hic ē casus nec̄ari⁹. in
casu aūt nec̄itat nō ieiun⁹ pōt cōicare. Si aūt

C perpēdat in calice nō ministratā eē debitam mām: aut hoc ppēdit añ ꝯsecrationē pāis: aut post: aut ante ꝓlationē vboꝝ: qb⁹ ꝯsecrādū ē vinū: aut post ꝓlatōes eoꝝ añ corporis sūptionē: aut post oīa pdicta. ☞ p°° dʒ ministrare obitā mām: ⁊ icipe canonē a capite. si aūt nō possit hr̄e debitā mām: nō dʒ vlterius ꝓcedere: qꝛ vt dr̄ de ꝯse. di. 2. Cōperim⁹. Aut integra sacra pcipiāt. s. ꝯficiētes: aut ab integris arceātur: qꝛ diuisio vni⁹ eiusdēqꝫ misterij sine grādi sacrilegio nō pōt pueñire. ☞ 2° mō dʒ māʒ debitā accipere si pōt hr̄i alia sublata: sʒ nō credo ꝙ debeat canonē a capite reincipe: qꝛ iaʒ ꝯsecra° panis pcessit: sed dʒ icipe a vbo imediate seqnte

D panis ꝯsecrationeʒ. si āt hr̄i nō pōt mā debita: nō pp hoc dʒ omittere corpis sumptionē: cōtrit⁹ tñ cū ꝓposito ꝯfitēdi de sua negligentia. ☞ 3° mō dʒ accipe mām debitā alia reuerēter in aliq̄ vase repoꝛtata: ⁊ reincipe ab illo loco. Sīl̄r mō postea ꝙ ⁊c̄. ⁊ pagere misteriū vsqꝫ i finē: ⁊ tutū ē ꝙ post sūptionē corpis ⁊ sāguis aliā mām sumat anteq̄ accipiat vinū qd̄ accipit post sanguis sumptioneʒ. ☞ 4° mō dʒ accipere debitaʒ mām: ⁊ reicipe ab illo vbo. Sīl̄r mō. nisi añ sūpserit illā idebitā materiā in calice ministratā. Articulus. III.

Onsequēter q̄rit̄ de 3° p̄ncipali. ☙ Et circa hoc q̄runt̄. 6. ☞ p° vtꝝ sit aq̄ vino apponēda. ☞ 2° vtruʒ min⁹ debeat apponi de aq̄ q̄ de vīo. ☞ 3° vtꝝ illa aq̄ sīl' cū vino ꝯuertat̄ in sanguineʒ. ☞ 4° vtrū si vinū sine aq̄ ꝯsecraret̄ ꝯuerteret̄ in sanguinē. ☞ 5° vtrū cōmixtū ex aq̄ ⁊ vino ꝯuerteret̄ in sanguinē. ☞ 6° vtrū si sacerdos sciret aq̄ fuisse positā in dolio vel barillo seu poto ex q̄ accipit̄ vinū cōsecrandū teneretur apponere aliam aquam. Questio. I.

Primo ōndꝫ ꝙ aq̄ nō sit vino apponenda: qꝛ nō legim⁹ dn̄m apposuisse

A aquā. ☙ Itē cū pane cū q̄ ꝯsecrat̄ corp⁹ christi nō est miscēda alia mā. ergo a sīl̄i nec cum vino de quo consecratur sanguis.

☙ Cōtra. ex̄. de celebratiōe missaꝝ. c. vlt. hr̄ ꝙ aq̄ est apponēda. ☙ Itē de ꝯse. di. 2. c. I. Et. 4. caplīs seqntib⁹. ⁊. c. Cū oē: idē expresse hr̄.

☙ Rn̄deo ꝙ sic dicūt iura pallegata: aq̄ vio est apponēda pp imitationē fcī xp̄i: ⁊ obseruationē ꝯsuetudis ⁊ pcepti eccl'iastici: ⁊ significationē mysterij. Sicut. n. dic̄ Dam̄. li. 4. c. 5. Xp̄s calicē accipiēs ex vino ⁊ aq̄ tradidit eis. s. discipulis di. Bibite ex hoc oēs. hic est sanguis me⁹ ⁊c̄. dicit ēt magr̄ in lr̄a hui⁹ di. c. 6. Xp̄s vinū aq̄ mixtū dedit discipulis: qd̄ ex tri- B bus ꝓbabil'r ꝓbat̄. Unū ē: qꝛ hoib⁹ tēpatis in illa terra erat ꝯsuetudo apponere aquā in vino pp foꝛtitudinē vini. Aliud qꝛ de latere suo cū vo xp̄i sanguie v̄a aq̄ emanauit. Aliud: qꝛ Petr⁹ xp̄i vicari⁹: q̄ p̄ns fuit: istū ritū fuauit: ⁊ eccl'ie tradidit. Scā ēt rōana eccl'ia q̄ voce dn̄i ⁊ saluatoris nr̄i yh̄u xp̄i pmatū obtinuit: vt hr̄ decretoꝝ dist. 21. Quāuis. ⁊ q̄ magr̄a est oiuʒ ecclīaꝝ: vt hr̄. c. di. Deniqꝫ. hāc ꝯsuetudinē obseruat: ⁊ obfuare pcipit. hoc etiā ꝯuenit significatiōi mysterij. Et qꝛ sic dr̄ de ꝯse. dist. 2. Cū oē. Cū in calice vio aq̄ miscet̄: Xp̄o pplus adunat̄: ⁊ credētiū plebs ei i quē credit copulat̄ ⁊ iungit̄. i. copulāda ⁊ iungēda signat̄ p fidē ⁊ dignā sacr̄i susceptiōem: qꝛ fm̄ qd̄ dr̄ i eodē decreto añ vba allegata. Uidem⁹ in aq̄ populū itelligi. in vio ōndi sāguinem xp̄i. Ideʒ recitat magr̄ in lr̄a hui⁹ di. c. penul. C

☙ Ad p^m dōʒ ꝙ dn̄s apposuit aquā: nō tñ tāq̄ de sacr̄i necītate: sʒ ꝯgruitate. ☙ Ad 2^m dō. ꝙ signō mysterij nō exigit vt aliud granū admisceat̄ cū frumēto. sicut exigit vt aqua apponatur vino. Questio. II.

Secundo q̄rit̄ vtꝝ in ꝯfectōe sanguinis min⁹ debeat appōi d aq̄ q̄ d vio. D

☙ Rn̄deo ꝙ sic. tm̄. n. dʒ apponi de aq̄ ⁊ vio ꝙ aq̄ possit trahi ad nām vini. pp'a. n. trahēdus ē ad xp̄m. ⁊ iō multū st illi rephēsibiles q̄ plus ponūt d aq̄ q̄ de vino. ē. n. pniciosus abusus. ex̄. de celebratione misse. Perniciosus. Alij etiā rephēdunt̄ q̄ pānū lineū musto itinctū p totū annū seruāt: ⁊ in tēpoꝛe sacrificij aliquā partē eius lauāt: ⁊ sic offerūt. de cōsec. di. 2°. Cū omne. Questio. III.

Tertio q̄rit̄ vtꝝ illa aq̄ simul in vino ꝯuertatur in sanguinem. E

☙ Rn̄deo ꝙ illa aq̄ aut añ ꝯsecratiōeʒ sāguinis ē ꝯuersa in vinū. ⁊ sic dico ꝙ totū ꝯuertit̄ in sanguinē: aut adhuc nō ē in vinū ꝯuersa. ⁊ sic dico ꝙ nō ꝯuertit̄ in sanguinē. nō. n. ꝯuerti pōt in sanguinē nisi pus ꝯuertat̄ in vinū. ⁊ iō debet aqua apponi in tali ꝓpoꝛtiōe ꝙ ꝓbabile sit ipsam eē cōuersam in vinū anteq̄ vinum ꝯsecretur. Questio. IIII.

Quarto q̄rit̄ vtꝝ si vinū sine aq̄ ꝯsecraret̄ ꝯuerteret̄ in sanguineʒ. Et vr̄ ꝙ A nō. de ꝯse. di. 2. Sic in scīficādo. ⁊ magr̄ i lr̄a hui⁹ di. c. 6. Calix dn̄i nō est aq̄ sola ⁊ vinū solū: nisi vtrūqꝫ misceat̄: q̄uo neqꝫ coꝛp⁹ dn̄i pōt eē farina sola nisi vtrūqꝫ adunatū fuerit: ⁊ copulatū: ⁊ panis vni⁹ ꝯpage solidatū. ☙ Item xp̄s aut aquā posuit aut nō. si nō: nec apponere debem⁹. si sic. ergo sine aq̄ nō pōt vinū con-

uerti in sanguiné: sicut nec ali⁹ panis a tritico
B in corp⁹: q2 de tritico confecit.
¶ Sꝫ 9riū hꝫ a magr̃o in lr̃a h⁹ di.c.penul.
¶ Rn̄deo ꝙ si sacerdos ꝯsecret vinū sine aq̄ ꝟe ꝯuertit̃ in sanguiné: nā in grecoꝶ eccl'ia dꝫ aquā nō apponere sacr̃o: vt dicit dn̄s Inno. ꝺ officio misse. pte. 3. c. 16. ꝛ tn̄ ecclesia ipsos nō negat ꝯficere sanguiné xp̄i. Ille tn̄ vehemēter ē corripiēdus ꝛ grauit̃: q̄ sine aq̄ ꝯficit pp rōnēs dictas in illa qōne. Utꝶ aq̄ apponēda sit vio. Nec est ītelligēdū vinū ꝯuerti in sanguinē inq̄ztū dicit q̄d cōfusum ex. 4. hūorib⁹. Sꝫ
C inq̄tū dicit hūorē q̄ ē vn⁹ de. 4. Alij āt p cōcomitātiā ibi sūt. Un̄ ex̃. de cele. mis. In q̄daꝫ. dꝫ ꝙ Jo. euāgelista exp̄ssit ex el'tis aquā: ꝛ ex humorib⁹ sanguiné. aq̄ g̃ que fluxit de latere xp̄i fuit aq̄ simpl'r. Unū. s. de. 4. el'tis: ꝛ sanguis fuit vn⁹ ex. 4. hūorib⁹. ex q̄ arguim⁹ nō nisi hūorē sanguineū in vinū ꝯuerti: ꝛ nō nisi aquā naturalē vio debere apponi. Si tn̄ alia apponerent̃: q̄uis grauit̃ peccaret apponēs: nō tn̄ pp hoc eēt irritū sacr̃ꝫ: cū sine cuiuscūqꝫ aq̄ appositiōe vinū ꝯsecratū conuertat̃ in sanguiné: vt
D superius in eadē questione dcm̄ est.
¶ Ad p̄m in oppoᵐ dō. ꝙ cū dr̃. Calix dn̄i nō est aq̄ sola: aut vinū solū. glosandū est sic. i. nō dꝫ: q2 vt dicit dn̄s Inno. c. p̄allegato nō dicit̃ posse fieri qꝺ ꝺ iure nō fit. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ xp̄s aquā apposuit nō tm̄ de sacr̃i necitate: sꝫ congruitate. de pane āt triticeo sic ꝯfecit ꝙ alio⁹ nō posse ꝯfici sacr̃m istituit. Questio. V.

Quinto q̄rit̃ vtꝶ ꝯmixtū eq̄lit̃ ex aq̄ ꝛ vio cōuertatur in sanguinem.

A ¶ Rn̄deo ꝙ eq̄lis cōmixtio ex aqua ꝛ vino dupl'r pōt fieri: aut f̃m mixtoꝶ eq̄lē q̄ztitatem mol'": aut f̃m equalē ꝓportionē ꝟtutis. ꝟ Primo mō aq̄ nō solueret spēm vini. Magis. n. ē vinū actiuū q̄ aq̄: nec gnāret̃ nā tertia ex duobus: nec cito posset vinū aquā ꝯuertere in suā naturaꝫ: quāuis satis cito alteraret se in excellētijs suaꝶ qualitatū accidentaliuꝫ: ꝛ sic dico ꝙ p formā ꝯsecratiōis vini: sola suba vini trāsubstātiaret̃ in sāguiné. ꝟ 2ᵒᵒ gnāret̃ ex duob⁹ nā 3ᵃ q̄ nō esset vinū nec aq̄: sꝫ nō stati. opatio-
B nes. n. nāe nō sūt in istāti: q̄uis eaꝶ termini in istanti sint: ꝛ iō ita cito posset sacerdos ꝯficere post talē vini ꝛ aq̄ positionem ꝙ illud qꝺ fuit ibi vinū cū adhuc nō eēt trāsmutatū ad ꝯpōnē nāe tertie ꝯuerteret̃ in sanguiné. Si tn̄ an̄q̄ sacerdos ꝓferret ꝟba cōsecratiōis eēt ex illis duob⁹ nā 3ᵃ ꝯstituta: ex illa nō posset cōfici sanguis xp̄i: q2 spēs ꝯponē̄ᵐ: ex q̄b⁹ p eēntiā ꝯstituit̃ vnū in ꝯposito nō remāet f̃ꝫ suas eēntias nisi forte valde dīmiute vel f̃m q̄d. qꝺ dico ꝓpter opinionē illoꝝ qui dicūt eas manere icompletas. Questio. VI.

Sexto querit̃ vtꝶ si sacerdos sciret aquaꝫ fuisse positam in dolio siue barillo A vel poto de quo accipit̃ vinū cōsecrādū teneretur aliam aquā apponere.

¶ Rn̄deo ꝙ sic. aq̄. n. p̄mo apposita vino nō apponit̃ ad significādū illud qꝺ sign̄at appositio aq̄ cū vio offerēdo. Un̄ p̄us dꝫ vinū in calicē poni: ꝛ sic vino iā deputato ad offerēdū p sui pōnē in calice: ꝛ itentiōem sacerdot̃ dꝫ aq̄ apponi. Articulus. IIII.

Consequēter q̄ritur ꝺ 4ᵒ p̄ncipali.
¶ Et circa h⁹ q̄runt̃. 6. ꝟ Primo vtꝶ xp̄s in cena corp⁹ suū sub sacr̃o suscepit. ꝟ 2ᵒ vtꝶ corpus suū sub sacr̃o iude ꝺderit. ꝟ 3ᵒ vtruꝫ ei dederit qn̄ dedit ei panē itinctū. ꝟ 4ᵒ vtꝶ corp⁹ suū passibile ꝺderit. ꝟ 5ᵒ vtꝶ hostia itincta sanguie ꝺbeat populo dari. ꝟ 6ᵒ vtꝶ sacr̃m eucharistie sub vtraqꝫ spē debeat pp̄lo mistrari. Qō. I.

Primo oñdo ꝙ xp̄s in cena corp⁹ suū sub sacr̃o nō sūpserit: q2 nō potuit ipꝫ A sumere sacr̃alit̃. cū. n. aia ei⁹ esset beata: clare corp⁹ suū sub sacr̃o videbat: neqꝫ spūalit̃: q2 in ipso gr̃a augeri nō poterat. cū ergo nō sit ali⁹ modus mādūcādi corpus xp̄i sub sacr̃o. vꝫ ꝙ nullo mō corp⁹ suū sūpserit. ¶ Itē idē nō potest mādūcare seip̄m: qꝺ veꝶ nō eēt si xp̄s sub sacr̃o corpus suū sumere potuisset.
¶ Cōtra. glo. sup illud Leuit. 8. De sanguie arietis xp̄s sanguiné accepit in cena. deide discipulis dedit. g̃ a simili sūpsit corp⁹. sub vtra B qꝫ. n. spē vt supi⁹ dcm̄ est: totus est xp̄s.
¶ Rn̄deo ꝙ xp̄s in cena corp⁹ suū sub sacr̃o sumpsit. Un̄ gl. sup illꝺ Ruth. 3. Cū comedisset boos. dicit de xp̄o. ꝙ pueri cōicauerūt corpori ꝛ sanguini: ꝛ ipse pticipauit eisdē. h⁹ aūt fecit nō vt aliquē effectū ꝯseq̄ret̃ p sacr̃ꝫ: sꝫ vt alijs exᵐ daret sumēdi: ꝺ q̄ cōestiōe fcti sꝫ ꝟsus
Rex sedet in cena cinct⁹ turba duodena.
Se tenet in manib⁹: se cibat ipse cibus.
¶ Ad p̄m in oppᵐ dōm ꝙ accipiēdo sumere C sacr̃alit̃ ꝓ sumere sacr̃m ꝛ rē sub eo ꝯtētaꝫ. sic sacr̃alit̃ sūpsit corp⁹ suū. Si āt accipiat̃ sumere sacramētalit̃ ꝓ sumere sacramentū ꝛ rē cōtentā cū q̄dā mādūcatiōe itellect⁹ ad cognoscēdū p sacr̃m rē ꝯtētā sub sacr̃o: sic corp⁹ suū nō sūpsit sacr̃alit̃. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ idē nō pōt mādūcare seip̄m p seip̄m ꝛ p̄mo: ita ꝙ mādūcatū ꝛ mādūcās hēant eūdē moᵐ eēndi. Xp̄s aūt mādūcauit corp⁹ suū mediāte mādūca-

tiõe speciei ptinẽtis: ꝛ ipm vt mãducatũ aliũ modũ habuit eẽndi ꝙ mãducãs. Q̃ó. II.

Secũdo qrit vtrũ xp̃s in cena corp⁹ suũ sub sacro iude dederit. ꝛ videt
A ꝙ nõ: qꝛ xp̃s nõ fecit ꝯ hoc qd̃ fieri mãdauit: ſʒ vt hꝫ Math. 7. Ipse dixit. Nolite scm̃ dare canib⁹. ¶ Itẽ ſm Augu. lib. 83m. q. q. 3. Deo auctore non fit hõ deterior: ſʒ ſi xp̃us dedisset corp⁹ suũ iude fecisset eũ deteriorẽ: qꝛ cũ eẽt i pctõ mortali sũpsisset ipm in suũ malum.

¶ Cõtra. qñ dedit corp⁹ suũ discipulis suis dixit. Manducate ex hoc omnes.

¶ Rñdeo ꝙ ſic̃ hꝫ. 1. q. 1. Xp̃s. ꝛ. 7. q. 1. Aduersitas. ꝑpe finẽ. xp̃s in cena corp⁹ suũ sub sacro dedit iude: vt hoc exẽplo doceret malos in ec
B clesia tolerãdos. vt hꝫ. 7. q. 1. Aduersitas. ꝛ vt doceret sacra pctõrib⁹ occult. nõ eẽ negãda: maxie ſi petũt i publico: ꝛ occulta pctã ꝙdiu occulta sunt nõ eſſe diuulganda.

¶ Ad p̃m in oppm dr̃. ꝙ ꝗuis eẽt tũc malus in occulto: nõ tñ i mãifesto: ꝛ id xp̃s noluit eũ in cõi detegere pp rõnes iã dictas: ꝛ ne ex facto dñi occasionẽ desꝑatiõis accipe videret.

¶ Ad 2m dõm ꝙ xp̃s dãdo iude corp⁹ suũ nõ fecit eũ deteriorẽ: sed iudas male sumẽs seipꝫ deteriorauit. christus autẽ rem bonã ꝛ bene iude dedit. Q̃uestio. III.

A Tertio qrit vtꝝ xp̃s dederit iude corp⁹ suũ qñ dedit ei panẽ itinctũ. Et vr̃ ꝙ sic. de ꝯſe. di. 2. Sic̃ iudas. Sicut iudas cui bucellã tradidit xp̃s nõ malũ accipiẽdo: ſʒ male locũ ꝑbuit diabolo: sic idigne q̃ſqꝫ sumẽs corpus xp̃i nõ efficit: vt qꝛ malus ẽ malũ ſit. ꝑ h⁹ vr̃ innui ꝙ tũc xp̃s dedit iude corpus suũ quãdo bucellam ei dedit.

¶ Cõtra. gl. ſup illud Jo. 13. Ille ẽ cui itinctũ panẽ. Nõ vt q̃dã putãt: tũc xp̃i cõp⁹ iudas accepit. Sciẽdũ. n. eſt ꝙ iã dñs distribuerat oib⁹ sacꝫ cõpis ꝛ sãguis iter q̃s ꝛ iudas fuit. de
B ide ꝑ bucellã itictã exꝑmit traditor: ñ tñ apte.

¶ Rñ⁹. ꝙ ſic̃ dic̃ magr̃ in lr̃a. i fi. Q̃ñ xp̃s dedit iude panẽ itinctũ nõ accepit iudas corp⁹ xp̃i: ſʒ tñ panẽ. Idẽ Hu. li. 2. de sacr. p. 8. c. 4°.

¶ Ad arm in oppm dr̃. ꝙ illud decretũ nõ dicit ꝙ tũc iudas corp⁹ xp̃i sũpserit: sed vult dicere ꝙ tũc illã bucellã male accepit: ꝛ locum diabolo ꝑbuit: qꝛ qd̃ xp̃us ad salutẽ iude fecerat ꝑ bucellã porrigẽdo: vt vidẽs se depheñsũ ab iniquo ꝑposito desisteret: in malũ ꝓpriũ conuertit: quia ex hoc magis semetipsũ exasperauit. Q̃uestio. IIII.

A Quarto qrit vtꝝ corp⁹ suũ passibile dederit. Et vr̃ ꝙ nõ. gl. ſup illð Matt. 17. Trãsfigurat⁹ ẽ. dic̃ ð xp̃o ꝙ illð corp⁹ qd̃ habuit ꝑ nãm dedit discipulis suis in cena non mortale nec corruptibile. ¶ Itẽ Hu. 2. lib. de sacr. p. 8. c. 1. Ego absqꝫ ꝑiudicio ṽitatis magis ad illud accedo: vt illud ipassibile ꝛ imortale ꝙm. s. ptiet ad sctificatõꝫ sacri: tradidisse dicat

¶ Cõtra. dñs Inno. de offi. misse. pte. 3. c. 10. Põt salua fide ꝓcedi ꝙ tale corp⁹ tunc dedit q̃le tũc habuit. vꝫ. passibile.

¶ Rñdeo ꝙ ſic̃ dicit magr̃ in lr̃a h⁹ dis. c. 6. B
Corp⁹ tale tũc dedit q̃le tũc habuit. i. mortale ꝛ passibile. nũc ṽo sumit imortale ꝛ ipassibile: nec tñ vt dic̃ dñs Inno. c. ꝑalle. maiorẽ hꝫ nũc efficaciã: sic̃ nec maiorẽ potẽtiã. qd̃ g̃ passibil̃ edebat: ꝛ tñ nõ ledebat: nõ erat hũane nãe: ſʒ diuine potẽtie: q̃ valebat q̃cq̃d oio volebat: ꝙuis aũt ſi fuisset reſuatũ sub sacro vſqꝫ ad tp̃s crucifixiõis sue fuisset passũ sub sacro per afflictiões sibi illatas in cruce: tñ sibi vt sub sacro exñti nulla passio ifligi potuisset ab exteriori: cui⁹ rõ pꝫ ꝑ ea q̃ supi⁹ dcã ſt de xp̃o i illa q̃oe. vtruꝫ corpus christi vt ꝯtẽtũ sub specie posset C
immediate tangi.

¶ Ad p̃m in oppm dð. ꝙ ad h⁹ ꝙ illa gl. hẽat ṽitatẽ. sic dꝫ itelligi. s. ꝙ corpi xp̃i vt exñti sub sacro nõ potuisset aliq̃ passio ab exteriori iferri. ¶ Ad 2m dð. sic̃ dic̃ dñs Inno. de offi. miſ. pte. 3. c. 10 Q̃uidã opinati sũt ꝙ singulas dotes xp̃s sigillati accepit añq̃ resurgẽs a mortuis nãꝫ glorificati corpis iduisset: subtilitatẽ cũ nasceret de ṽgie: claritatẽ cũ trãsfiguraret in mõte: agilitateꝫ cũ icederet ſup mar. ipassibilitatẽ cũ mãducaret in cena: ꝛ h⁹ opionis vr̃ D
Hug. fuisse: nõ tñ credo ꝙ debeat h⁹ teneri. ñ eni ꝑdcã dotes fuerũt: ſʒ dotib⁹ ſilia. Q̃ó. V.

Quinto querit vtꝝ hostia itincta sanguie debeat pplo dari.

¶ Rñdeo ꝙ nõ. vt dic̃ Juli⁹ papa. de ꝯſe. dis. 2°. Cũ oẽ. Et magr̃ in lr̃a h⁹ di. c. vlt. cui⁹ rõnẽ tãgit Hu. 2. li. de sacr. pte. 8. c. 4. dicẽs: qꝛ dñs traditori suo ad notãdũ eũ bucellã itinctã dedit. ꝯsuetudo hꝫ vt corp⁹ xp̃i fideles itinctũ nõ accipiãt. nõ ẽ tñ itelligẽdũ ꝙ xp̃s itixerit illã bucellã in sãguie: ſʒ in iure lactucaꝝ agrestiũ: cũ qb⁹ cõedebat agn⁹ ſm legẽ. Q̃ó. VI.

Sexto qrit vtꝝ sacꝫ eucharistie ðbeat populo mĩstrari sub vtraqꝫ spẽ. Et vr̃ A
ꝙ sic. Jo. 6. Nisi mãducaueritis carnẽ filij hominis: ꝛ biberitis ei⁹ sanguinẽ nõ hẽbitis vitã in vobis: ſʒ oia nec̃ia ad vitã habẽdã sũt pplo ministranda. ¶ Item ecclesia grecorum dicitur ministrare sub vtraqꝫ specie hoc sacramẽtum. ergo a simili hoc dꝫ fieri in ecclesia latinorum. Petrus. n. in ministratiõe hui⁹ sacramenti nõ discordauit a Paulo.

B ¶ Cōtra. in eccl'ia videm⁹ ɔsuetudinē ɔ̄riā.
¶ Rñdeo q̄ cōiter nō dȝ h⁹ sacr̄m dari ppl'o sub vtraqȝ spē pp piculū effusiōis sāguis: ⁊ ēt fm aliq̄s pp piculū erroris: ne. s. cōis ppl's crederet. xp̄ȝ n̄ eē totū sub vtraqȝ spē. maiorib⁹ tñ in q̄b⁹ neutr̄ p̄dcōr̄ piculor̄ ,pbabil'r timetur sub vtraqȝ spē dari p̄t. n̄ tñ miorē efficaciā recipiūt illi q̄b⁹ daṫ sub alīa spē tm̄: q̄ illi q̄b⁹ daṫ sub vtraqȝ: eo q̄ sub vtraqȝ tot⁹ ē xp̄ȝ. sūptio tñ sub vtraqȝ faē ad expssiōē mysterij sig̃atōeȝ. ¶ Ad p̄m in opp̄m dō. q̄ illa auc̄tas itelligiṫ de māducatiōe ⁊ potatione sp̄ūali. ¶ Ad 2m dō. q̄ nihil valet. ea. n. q̄ fiūt in eccl'ia latinor̄.
C auctoritate romane ecclesie multo ordiatius fiūt q̄ ea q̄ fiūt in ecclesia grecorum.

Circa l'raȝ. Inuestigari salubriṫ nō pōt. h⁹ est itelligēdū de iuestigatiōe curiosa terminos debitos trāscēdēte: vel de iuestigatiōe nō fūdata sup fideȝ. Fit igr̄ sub̄a illa ista: fmo est iproprı⁹: ⁊ resolui dȝ in istū. illa sub̄a ɔuertiṫ i istā. i. panis i corp⁹. Nec tñ ɔcedūt. ⁊ bn̄: q̄ sub̄a pāis nūq̄ȝ ē corp⁹ xp̄i: q̄ȝuis ɔuertaṫ in ip̄ȝ. ista tñ. s'b̄a pāis fit corp⁹ xp̄i. ipropa ē: s̄ȝ h̄ ,p̄pā. sub̄a pāis trāsubaṫ vl' ɔuertiṫ: seu trāsit in corp⁹ xp̄i. Immolatiōis hora ad vocē
D sacerdot̄ celos apiri. i. p illō qd̄ v̄bo sacerdot̄ ɔsecraṫ aditū ad celestia fieri: vel paneȝ ⁊ vinū i id qd̄ sup celos est trāsire. In illo yh̄u xp̄i mysterio āgelor̄ choros adeē. s. hoib⁹ ɔsecrātibus siue sint bōi siue mali: q̄ assistūt āgeli nō pp hoiem: s̄ȝ pp reuerētiā sacri. Sūma ⁊ ima sociari. i. panē ⁊ vinū i corp⁹ ⁊ sāguinē xp̄i cōuerti. Vnū q̄d ex visibilib⁹ atq̄ȝ iuisibilib⁹ fieri. i. ex sacro qd̄ est nobis visibile: et re sacri. i. corpe xp̄i qd̄ ē nobis mō iuisibile: nec itelligiṫ de vnitate p eēntiā: s̄ȝ eo⁹ q̄ vnū dr̄ ptinēs ⁊ ɔtētū. Vel p̄t sic itelligi q̄ sub̄a pāis exn̄s sub
E accñtib⁹ visiblib⁹ ɔuertiṫ i cōp⁹ xp̄i qd̄ nob mō ē iuisibile. In celū rapiṫ misterio āgelor̄. n̄ q̄ pāis d altari porteṫ i celū: ⁊ ibi ɔuertaṫ i cōp⁹ xp̄i: s̄ȝ rapi i celū dr̄ .p ɔuerti i corp⁹ xp̄i qd̄ ē in celo. Nec itelligēdū q̄ hec ɔuersio fiat p āgelos: q̄ totū v̄tute dīna fit. S̄ȝ q̄ ɔuersioni pp ei⁹ dignitatē āgeli assistūt. Cōsociādū corpori xp̄i. i. trāsubstātiādū i corp⁹ xp̄i: vl' itelligiṫ de ɔsociatiōe spēi ptinēt: ⁊ corpis xp̄i ɔtenti.

¶ Ubi illa accñtia fūdeṫ. Di. XII.

I aūt queritur de accidētib⁹ q̄ remanēt. i. de spēb⁹ ⁊ sapore ⁊ pōdere i q̄ subiecto fūdentur poti⁹ mihi videtur fatēdū existere si ne subiecto q̄ eē in subiecto: q̄ ibi nō ē substātia nisi corpis ⁊ sanguis dn̄ici que nō afficiṫ illis accidētib⁹. Nō. n. corpus xp̄i talē h̄ȝ in se formaȝ: s̄ȝ q̄lis in iudicio appebit. Remanēt ergo illa accidētia p se subsistētia ad mysterij ritū: ad gustus fideiq̄ȝ suffragiū: q̄bus corp⁹ christi habēs formā ⁊ naturā suam tegitur.

¶ De fractiōe ⁊ partibus.

Olet etiā queri de fractiōe ⁊ p
S ticulatiōe q̄ ibi vr̄ fieri vtrū v̄a sit: ⁊ si v̄a fractio ē: cui⁹ rei sit vl' in qua re fiat? Cūq̄ȝ nō sit ibi alia substātia q̄ xp̄i: si in aliqua substātia ē illa fractio: in corpe xp̄i vr̄ eē. Sed ecōtra: cuȝ ip̄m corp⁹ icorruptibile sit: q̄ imortale ⁊ ipassibile: in xp̄o nō posse eē vr̄. Nā ⁊ christ⁹ redarguit carnalē sensū discipulor̄ q putabāt carnē christi sic aliā in ptes diuidēdā ⁊ morsib⁹ dilacerandā. Jō q̄busdā placet q̄ nō sit ibi fractio sic vr̄: sed dr̄ frāgi: q̄ vr̄ frangi. Quib⁹ obyciṫ qd̄ ait Amb. Nihil falsi putādū ē in sacrificio v̄itatis: vel sic fit in magor̄ p̄stigys: vbi ɔlusiōe quadā fallunṫ oculi: vt videāt eē qd̄ nō ē. Ad hoc illi dicūt: Nō fallit nos visus nec falliṫ: qd̄ eēt si crederetur ita frāgi vt vr̄. Nec illusio ē: q̄ ad vtilitatē fidei nō ad deceptioneȝ ita fit: sicut ⁊ xp̄s se ostēdit duob⁹ discipulis in via in spē pegrini: nec in eo tñ tal' forma erat: s̄ȝ oculi eor̄ tenebātur ne eū agnoscerent. ¶ Alior̄ opinio.

a Ly v̄o dicūt q̄ sic ibi spēs pāis ē ⁊ nō ē ibi res cui⁹ vl' in qua sit illa spēs: ita ibi ē fractio q̄ nō fit i aliq̄ re: q̄ nihil ibi frangiṫ: qd̄ mirabil'r dei potētia fieri dn̄t: vt fiat fractio vbi nihil frāgitur. ¶ Alior̄ opinio.

a Ly tradūt corp⁹ xp̄i eēntial'r frāgi ⁊ diuidi: ⁊ tamē itegr̄ ⁊ icorruptibile existere. Qd̄ se colli-

gere asserūt ex cōfessiōe berēgarij: qui ɔfessus ē corā Nicolao papa ꝛ plurib⁹ epis: panē ꝛ vinū q̄ in altari ponūt post ɔsecrationē nō solū sacr̄m: ſ3 ēt veꝝ corpus ꝛ sanguinē xp̄i eē: ꝛ sensualr̄ nō solū sacr̄o: ſ3 in vitate manib⁹ sacerdotū tractari ꝛ frāgi: ꝛ fideliū dētibus atteri.

℄ Sententia pbabilior.

Sed q: corp⁹ xp̄i icorruptibl'e ē: sane dici pōt fractio illa ꝛ ptitio nō i substātia corpis: ſ3 i ipſa forma pāis sacr̄alis fieri: vt v̄a fractio ꝛ ptitio sit ibi: que fit nō in substātia corpis: ſ3 in sacr̄o. i. in sp̄ē. Ne āt mireris vl' insul tes si accidētia videant̄ frāgi: cū ibi sint sine subiecto: l3 qdā asserāt ea fūdari in aere: ē ibi v̄a fractio ꝛ ptitio q̄ fit in pane .i. i forma pāis. Un̄ ap̄ls ait. Panis quē frāgim⁹: q: forma panis ibi frāgit̄: ꝛ i ptes diuidit̄. xp̄s v̄o iteger manet: ꝛ tot⁹ ē in singul'. Un̄ aug. Qn̄ christ⁹ māducat̄. vita manducat̄: ſ3 qs audeat māducare dn̄m suū: ꝛ tn̄ vitas iuitās nos ad māducādū ait. Qui māducat me viuet pp me Nec occidit̄ xp̄s vt māducetur: ſ3 mortuos viuificat qn̄ māducat̄. reficit: nō dficit: viuit māducat⁹: q: surrexit occisus: Nec qn̄ māducam⁹ ptes d̄ illo facim⁹. ꝛ qdē i sacr̄o sic fit. Itē: norit fideles qūo māducēt carnē christi. vnuiſqſ accipit ptē suā. Un̄ ꝛ ipsa gr̄a ptes vocat̄: p partes māducat̄: ꝛ mā et iteger tot⁹: p ptes māducatur in sacr̄o: ꝛ mā et iteger tot⁹ i celo: mā et iteger tot⁹ i corde tuo. Jō ista dn̄r sacra: q: i eis aliō vr̄ ꝛ aliō itelligit̄. vr̄ pāis ꝛ calix: qō ꝛ oculi renūciāt. qō āt fides istruēda postulat pāis ē corp⁹ christi: calix ē sanguis. Ex his dat̄ itelligi: q fractio ꝛ ptes q̄ ibi vīr fieri: i sacr̄o fiūt .i. i sp̄ē visibili. Jōq3 illa Berēgarij v̄ba ita distiguēda sūt: vt sensualr̄ nō mō in sacr̄o: ſ3 i vitate dicat̄ corp⁹ xp̄i tractari manib⁹ sacerdotū: frāgi v̄o ꝛ atteri dētibus v̄e qdē: ſ3 i sacr̄o tm̄. Uera ergo est ibi attritio ꝛ ptitio: ſ3 i singul' ptib⁹ tot⁹ ē xp̄s. Un̄ Hiero. Singuli accipiūt xp̄m dn̄m: i singul' portiōib⁹ tot⁹ ē: nec p singulos minuit̄: sed itegꝝ se p̄bet singul'. Item Hyla. Ubi ps est corpis: ibi est ꝛ totū.

℄ Quid ille partes significēt.

Quid āt ptes ille significēt: Sergius papa tradit iquiēs. Triformē ē corp⁹ xp̄i: ps ablata in calicē missa corp⁹ xp̄i qō iam surrexit monstrat: ps cōesta ābulās adhuc sup terrā. ps in altari vſq3 ad finē misse remanēs corp⁹ iacēs i sepl'chro significat: q: vſq3 i finē seculi corpa sctōꝝ i sepl'chris erūt. sic ptes ille mysticā tenēt significatiōe3: ita ēt ꝛ fractio passiōis christi ꝛ mortis est rep̄ntatio. Un̄ ipse ait. Hoc facite in meā cōmemorationē. i. i memoriā passiōis ꝛ mortis mee. Nā vt ait Amb. Q: in morte xp̄i liberati sum⁹: h⁹ i edēdo ꝛ bibēdo carnē ꝛ sāguinē memores eē d̄bem⁹. ſ3 caueat qſq3 ne idigne pcipiat. q: iudiciū māducat. Nō ē. n. iste pāis q vadit i corp⁹: ſ3 pāis vite eťne q aīe nr̄e substantiā fulcit. Sic ergo viue vt q̄tti die merearl accipe: nec accedas idign⁹. Indign⁹ ē q aliter celebrat mysteriū q̄3 christ⁹ tradidit: vl' q h̄ns mortale peccatū accedit. Ergo ꝛ si sint pctā q̄ttidiana vl' nō sint mortifera: anteq̄3 accedas dimitte d̄bitorib⁹ tuis. Si dimittis: dimittit̄ tibi: ꝛ sic secur⁹ accede. Panis. n. salutaris ē ꝛ nō venenū. Si ita accedis spiritualr̄ māducas. sp̄ualr̄. n. māducat: q inocentiā ad altare portat.

℄ Si illud sit sacrificiū: ꝛ si sepi⁹ imoletur christus.

Post hec q̄ritur si qō gerit sacerdos p̄pe dicat̄ sacrificiū vl' imolatio. ꝛ si xp̄s q̄ttidie imolet̄: vel

semel tm̃ imolat⁹ sit? Ad hoc breuit̃ dici pōt: illō qđ offert̃ ⁊ ɔsecrat̃ a sacerdote vocari sacrificiū ⁊ oblationē: q₂ memoria ē ⁊ rep̄sentatio veri sacrificij: ⁊ sācte imolatiōis f̄cē i ara crucis. Et sel̄ xp̄s mortu⁹ in cruce ē: ibiq₃ imolat⁹ ē i semet ipso: q̄ttidie āt imolat̃ i sacr̄o: q₂ in sacro recordatio fit illi⁹ qđ factū ē sel̄. Un̄ Augu. Certū hēm⁹ q₂ christus resurgēs ex mortuis iā nō morit̃ ⁊c. tm̄ ne obliuiscamur qđ sel̄ factū ē: in memoria nr̄a oi anno fit. s. q̄tiēs pascha celebrat̃. Nūqd totiēs christ⁹ occidit̃? s₃ tm̄ āniuersaria recordatio rep̄sentat qđ olim factū ē: ⁊ sic nos fac̄ moueri tāq₃ videam⁹ dn̄m i cruce. Itē sel̄ imolat⁹ ē christ⁹ in semetipso. ⁊ tamē q̄ttidie imolat̃ in sacr̄o. Qđ sic intelligēdū ē: q₂ in manifestatiōe corpis: ⁊ distinctōe mēbro₄ sel̄ tm̄ in cruce pepēdit: offerēs se deo pr̄i hostiā redēptiōis efficacē: eo₄. s. q̄s p̄destinauit. Itē Amb. In christo. n. oblata ē hostia ad salutem potēs. qd ergo nos? Nōne p singl̄os dies offerim⁹? Et si q̄ttidie offeramus ad recordatiōem ei⁹ mortis fit: ⁊ vna ē hostia nō ml̄te. Quō vna ⁊ nō ml̄te? q₂ sel̄ imolat⁹ ē christus. Hoc āt sacrificiū exēplū ē illi⁹. idip₃ sp ad ip̄m offert̃. p̄inde hoc ē sacrificiū. aliogn q̄m in ml̄tis locis offert̃ ml̄ti sūt christi? nō. s₃ vn⁹ vbiq₃ est christus: ⁊ hic plen⁹ existēs: ⁊ illic plen⁹: sic qđ vbiq₃ offert̃ vnū ē corp⁹: ita ⁊ vnū sacrificiū. christus hostiā obtulit: ipsam offerim⁹ ⁊ nūc: s₃ qđ nos agim⁹ recordatio ē sacrificij. Nec cā sue ifirmitatis repetit̃: q₂ p̄ficit hoīem: sed nr̄e: q₂ q̄ttidie peccamus. Ex his colligit̃ eē sacrificiū ⁊ dici qđ agit̃ in altari: ⁊ christū sel̄ oblatū: ⁊ q̄ttidie offerri: s₃ al̄r tūc: al̄r nūc. Et ēt q̄ sit v̄tus h⁹ sacr̄i ostēditur: remissio. s. peccato₄ venialiū ⁊ p̄fectio v̄tutis.

¶ De causa institutionis.

I Nstitutū ē. n. hoc sacr̄₃ duab⁹ d cāis. In augmētū v̄tut̄. s. charitatis: ⁊ in medicinā q̄ttidiane ifirmitatis. Un̄ Amb. Si q̄tiēs effudit̃ sāguis christi: in rēissionē pctō₄ effūdit̃: dēbeo sp accipe: q sp pecco: debeo sp hr̄e medicinā. Itē Aug. Iteratur q̄tti die h̄ oblatio l₃ christus sel̄ sit passus: q₂ q̄ttidie peccamus pctis sine qbus mortal̄ ifirmitas viuere nō pōt. Et q₂ q̄ttidie labimur: q̄ttidie christus mystice imolat̃ p̄ nobis. Dedit. n. nobis hoc sacr̄m salutis: vt q₂ nos q̄ttidie peccamus: ⁊ ille ia₃ mori nō pōt: p hoc sacr̄m rēissionē ɔseq̄mur. Quottidie cōedit̃ ip̄e ⁊ bibit̃ i vita te: s₃ iteger ⁊ viuus mā̄et. Itē. Mysteriū fidei dr̄: q₂ credere dēbes q₂ ibi salus nr̄a ɔsistit. Si āt q̄rat̃ vt₄ q̄ttidie cōicādū sit? Audi qd ide tradit Aug. Quottidie igt eucharistiā accipe nec laudo nec vitupo: oibus tm̄ dn̄icis dieb⁹ cōicādu₃ horto₄. Si tm̄ mēs in affectu peccādi ē: grauari magis dico eucharistie p̄ceptione q₃ purificari. Et l₃ qs pctō mordeatur: si peccādi tm̄ d cetero nō hēat volūtatē ⁊ satisfaciat lachrimis ⁊ or̄onibus: accedat securus: s₃ hoc d illo dico quem mortalia pctā nō grauāt. Si nō frequētius saltē ter i āno hoīes cōicēt: nisi forte qs crimialib⁹ ipediatur: i pascha. s: pēthecoste: ⁊ i natali. Oēs ergo cōicēt q nouerint carere eccl̄iasticis liminibus.

¶ Supi⁹ determiauit magr̄ de sacr̄i eucharistie ɔfectōe. hic determiat d ɔ̄ntib⁹ ad ɔfectionē. ▽ Et p̄° q̊ ad sp̄ē₃ significātē. ▽ 2° q̊ ad re₃ significatā ⁊ ɔtētā. ibi. Post h̄. ¶ p̄ⁿ i. 3. ▽ p̄° detmiat d subsistētia sp̄ē₄. ▽ 2° d fractōe ipa₄. ibi. Solet. ▽ 3° de significatiōe ptiū ipsa₄ fracta₄. ibi. Quid āt. ¶ 2ª Media i. 2. ▽ p̄° circa fractionē recitat. 3. opiones falsas. ▽ 2° opionem verā. ibi. S₃ q₂ cōp⁹. ¶ Illa ps que icipit ibi. Post h̄. diuidit̃ i. 2. ▽ p̄° inq̄rit an i h⁹ sacr̄o xp̄s imolet̃. ▽ 2° detmiat de istitutione h⁹ sacr̄i. ibi. Institutū. n. ¶ Et ista i. 2. ▽ p̄° detmiat d vtilitate h⁹ istitutiōis. ▽ 2° d vtilitate freq̄ntādi su

ſceptionē h⁹ſacr̄i. ibi. Si aūt q̄rit. Arti. i.

Circa hanc di. q̄rēdū ē pn
cipaliter de. 6.
℣ pᵒ de ſpēꝛ ſubſiſtētia. ℣ 2ᵒ ꝺ
eaꝛ paſſiōe. ℣ 3ᵒ ꝺ eaꝛ opatōe
corpali. ℣ 4ᵒ de eaꝛ cū alio li
quore pmixtiōe ꝛ vi nutriēdi.
℣ 5ᵒ ꝺ eaꝛ opatōe ſpūali. ℣ 6ᵒ
ꝺ freq̄ntatōe h⁹ſacr̄i. ¶ Circa pᵐ q̄rūt. 2. ℣ pᵒ
vtꝝ poſſe ſit fieri accn̄tia ſine ſubo. ℣ 2ᵒ vtꝝ in
hᵒ ſacr̄o ſpēs pāis ꝛ vini ſint ſine ſubo. Q̄ō. i.

Primo oñdo ꝙ ipoſſe ē fieri accn̄tia ſine
ſubo. Jmpoſſe ē hitudinē ſeu mo
dū ſepari a re cui⁹ eſt: ſꝫ accn̄tia ſt̄ q̇dā modi
A ſeu hitudīes ſube. g̊ ipoſſe ē accn̄tia a ſuba ſe
pari. ¶ Jtē res nō p̄t ſepari ab eo qꝺ eſt ꝺ rō
ne ei⁹: ſꝫ aptū natū eē i alio eſt de rōe accn̄tis.
ſicut pꝫ p phm li. p̄dicamētoꝝ. g̊ ipoſſe ē accn̄s
eē q̄n ſit i alio. ¶ Jtē ipoſſe ē accn̄s eē ſine eo
qꝺ eſt ſibi rō exn̄di: ſꝫ ſuba ē accidētib⁹ rō exn̄
di. Vn̄ ſm phꝫ. 7. meta. Accn̄tia ſt̄ entia qꝛ en
tis. g̊ ipoſſe eſt accn̄tia fieri ſine ſuba. ¶ Jtē i
poſſe ē rē ſepari ab his q̄ ſt̄ de ſua ꝟa diffōne:
ſꝫ ſm phꝫ. 7. meta. Suba pōit i diffōne accidē
tiū. g̊ ipoſſe eſt accn̄tia fieri ſine ſubiecto.
¶ Cōtra. potētior eſt dina ꝟt⁹ i ſepando acci
dēs a ſuba ꝙ̄ nr̄ itellect⁹. Sꝫ nos poſſum⁹ in
telligē q̄titatē ſine ſuba. g̊ dina ꝟt⁹ pōt accn̄s
a ſuba ſepare. ¶ Jtē ſic p nām nō pōt accn̄s
ſepari a ſubſtātia: ita nec ſuba a ꝓpo accn̄te: ſꝫ
de⁹ pōt facē ſubſtātiā ſine ꝓpo accidēte: ſic pa
tuit i paſſiōe xp̄i i q̄ fuit ſol ſine illumiatōe q̄ ē
B ei⁹ ꝓpa paſſio. g̊ de⁹ p̄t accn̄s a ſuba ſepare.
¶ Ad iſtā q̄ōnē dixerūt q̇dā errātes accn̄tia
nō poſſe fieri ſine ſba eo ꝙ hᵒ icludit ꝯdictio
nē: qꝛ cū ſubſtātia min⁹ depēdeat ab accn̄tib⁹
ꝙ̄ eꝯ: tūc poſſe eēt fieri p potentiā dinā totaꝫ
ſubſtātiā mūdi ſine accidente: qꝺ abſurdū vꝫ:
qꝛ ad hᵒ ſeq̄ret: ꝙ poſſe eſſet hoīeꝫ fieri ſine q̄
titate: ꝛ totā ſubſtātiā mūdi ꝯphendi poſſe in
vno pūcto: qꝺ abſurdū vꝫ eis. ℣ Sꝫ hic error
ē ꝯ illꝺ qꝺ tenet ſcā eccl̄ia ꝺ ſacr̄o altaris: vt i
ſeq̄nti q̄ōe videbit. ¶ Alij āt q̄uis ꝯcedāt ac
cidentia poſſe ſepari a ſuba: tn̄ ipſā q̄titatem
ſube negāt poſſe a ſubſtantia ſepari p q̄cūqꝫ
ꝟtutē: qꝛ ipi opināt q̄titatē ꝯtinuā nō differre
a ſuba cōpea niſi ſꝫ relōnē ſeu rōnē: qꝛ qꝺ dīc
ſuba abſolute dīc q̄titas ſub mō ſe hn̄di q̄ eſt
hn̄e ptē ex̄ pteꝫ actualr̄ nō diſtictas: ita ꝙ q̄ti
tas ꝯtinua cōpea nihil aliꝺ eſt ſꝫ ipos ꝙ̄ ſuba
cōpea. vt hn̄s ptē ex̄ ptē actualr̄ nō diſtictas:
ꝛ ꝯtinua q̄titas q̄litat̄ ē ipa q̄titas: vt hn̄s ptē
ex̄ ptē actualit̄ nō diſtictas: ꝛ dn̄t ꝙ q̄uis nā
nō poſſit cāre q̄titatē q̄litat̄ niſi mediāte q̄ti
tate ſubſtātie: tn̄ ꝯtinua q̄titas q̄litatis reali
ter diuerſa eſt a cōtinua q̄titate ſubſtātie: ſic C
q̄litas a ſubſtātia. ꝛ dicūt q̇dā ꝙ in ſacr̄o alta
ris illa q̄titas que remanet eſt q̄titas q̄litat̄:
qꝛ vt iā dcm̄ eſt q̄titas ſubſtātie nō pōt a ſub
ſtātia ſepari. ℣ Sꝫ hec opio eſt ꝯ phm q̄ in p
dicament̄ diſtiguit q̄titatē a ſubſtātia: ꝛ q̄li
tate. Eſt ēt ꝯ cōeꝫ opionē doctoꝝ. Etiā ē ꝯ ex
perientiā: qꝛ cū ſubſtātia corpea denſat abſqꝫ
ꝯuerſiōe alicui⁹ rei in ipſam efficit mioris q̄
titatis abſqꝫ alicui⁹ ſue ptis amiſſiōe. Eſt etiā
ꝯ rōnē: qꝛ in diuerſis ſubſtātijs differētib⁹ ſpe
cie vꝫ poſſe eē eadē q̄titas in ſpecie. nō. n. eſt
alia lōgitudo ſeu latitudo vel ꝓfūditas in pu
gillo aeris ꝙ̄ in pugillo aq̄. Q̇ꝺ etiā dn̄t q̄ti
tatem q̄litatis realiter differre a q̄titate ſub
ſtātie. ꝛ ipſam realit̄ eē idē cū q̄litate: eſt ꝯ au
ctoritatē ꝛ ꝯ rōnem. dicit. n. phs. 6. phy. ꝙ q̄li
tas nō eſt q̄ta niſi p accn̄s: qꝺ nō eſſet veruꝫ ſi D
ſibi q̄titas ꝓpria deberet. ¶ Per rōnē etiaꝫ
arguo ſic. ipoſſibile eſt nāliter corp⁹ qꝺ eſt q̄
titas ſil' eſſe cū alio corpe qꝺ eſt q̄titas: ſed q̄
litas ſil' eſt cū ſubſtātia. g̊ ex p̄dicta opione ſe
quit hoc ipoſſibile ꝙ nāliter ſiml' ſūt ſolidita
tes due: ꝛ etiā multo pl'es: qꝛ qua rōe albedo
hēt ſuā ꝓpriā q̄titatē eadeꝫ rōne ſapor hēt
ſuā: ꝛ caliditas vel frigiditas ſuā. humiditas
ꝛ ſiccitas. ꝛ ſic de alijs: ꝛ ſic nō tm̄ ſil' eēnt q̄ti
tas ſubſtātie: ꝛ quātitas q̄litatis: ſed etiā ſiml'
eēnt nāliter ſoliditates pluriū q̄litatū. pꝫ g̊ ꝙ
p̄dicta opio mlt̄a iplicat icōuenientia. ¶ Di
cendū ergo ꝙ extēdendo nomē accident̄ ad
oē illud qꝺ nec eſt ſuba nec ps ſubſtātie: q̇daꝫ
ſunt accidētia que nō ſūt niſi reſpect⁹: ꝛ q̇daꝫ
de q̊rū rōe eſt res abſoluta ꝛ reſpcūs. ſic ſimi
tas: ꝛ q̇dā de quoꝝ eēntia nihil eſt niſi abſolu
tū. loq̄ndo de accn̄tib⁹ pᵒ ꝛ 2ᵒ mō accidētia fie
ri poſſe ſine ſubſtātia: ſi ipoꝛtāt reſpectus ime E
diate fundatos ſup ſubſtātiā: ꝯtradictionē in
cludit. ad quod ſeq̄t ꝙ nō poſſit fieri ſine ſub
iecto per quācūqꝫ potentiā: ſed accn̄tia tertio
mō dicta per diuinā potētiā ſeparari a ſubſtā
tia nullā icludit ꝯtradictiōem. exiſtētie. n. ac
cidētis due cauſe ſunt. pma que deus eſt: ꝛ 2ᵃ
que eſt ſubſtātia: ſed ſicut dicitur in cōmento
ſuper primā ꝓpoſitionē de cauſis: quādo re
mouet cauſa ſecūda a cauſato ſuo: nō remoue
tur pma ab eo: qm̄ cauſa pma eſt vehementio
ris adherētie cū re q̄ꝫ cauſa ꝓpinqua. nō rema
nente ergo ſubſtātia poſſunt per diuinā virtu
tem remanere eius accidētia abſoluta: q̄ ſunt
quātitas ꝛ qualitas: ꝛ etiā reſpectus fūdati i
mediate ſuper quantitatē vel qualitatē in q̄
titate fundatam.

F ¶ Ad p^m in opp^m dō. q minor ē falsa nisi ac cipiat modus ꝑm q ꝯphēdit sub se nō tm̄ mo dū se hn̄di ad aliū: ſʒ etiā diſpōnē sub e ꝑm se ipsam. ¶ Ad 2^m dō. q aliud ē eē actu in sub a ꝛ eē aptū natū eē i sub a. p^m nō ptiet ad eētiā accn̄tis: sed 2^m: q̄uis aūt de⁹ faciat accn̄tia si ne sub a: tn̄ q̄diu manēt ēt remanet in eis nā lis aptitudo ad eēndū i sub a. ¶ Ad 3^m dō. q ipoſſe ē accn̄s eē sine eo qd ē sibi rō exn̄di sic cā p^a: tn̄ poſſe ē ipʒ existeꝛ supnālr sine eo qd ē sibi cā exn̄di vt cā 2^a. talis āt cā exn̄tie accn̄t ē sub a cāta. ꝛ iō sine illa pōt esse accn̄s p cām

G pmā. ¶ Ad 4^m dō. q ꝑm sniam ꝯmēti sup 5^m ꝓpōnē de itelligētijs. quē libꝛ aliq vocāt de memoria reꝝ difficilium: duplex ē diffō acci dentis. Queda idicās nō tm̄ ei⁹ eētiā: sed ēt nāle eē: ꝛ qꝛ nō est nālr sine sub a. iō sub a po nit in tali diffōne accn̄tis. Alia idicās eētiaʒ ei⁹ tm̄: ꝛ in hac nō ponit sub a: q̄uis aūt nō sit poſſe fieri p diuā potētiā accn̄s sine his q sunt de sua diffōne 2° mō dcā. poſſe tn̄ ē p cā ipsum separi ab aliq qd ē d sua diffōne p° mō dcā. s.

H a sub a. ¶ Ad rōnē quā p se adducūt ꝯtrium opinātes dōm q ꝑm aliqs nllm ē icōueniens deū poſſe facere totā subam mūdi sine q̄tita te. mirabili⁹. n. fec qn̄ mūdū d nihilo creauit. vel pōt dici q aliq̄rū partiū mūdi eētia ita a quātitate depēdet q formā ꝯpletā vniri māe nō mediāte q̄titate ꝯdictiōem icludit: ꝛ hi ne gāt hoiem sine q̄titate poſſe fieri: qꝛ in ꝯpōne hois nō est ꝓria mā sub a corpis tn̄: ſʒ substā tia q̄ta ꝛ organizata. ¶ Quāuis āt ar^m ad p tē aliā gr̄a pncipal ꝯclōnis cōcedi debeāt: tn̄

I 2^m ex vi for^e nō multū cogit. illumiatio. n. sol nō ē ꝓpria solis paſſio: ſʒ opatio nō tm̄ depē dēs ex sole: ſʒ ex medio. a luce āt q ē in sole q̄ litas absoluta nō fuit sol in paſſiōe xp̄i puat⁹: q autēʒ tūc nō irradiauit hoc fuit: qꝛ sicut di cit Dionysi⁹ in epistola ad appolophanū. Lu na ꝯ nām reuersa fuit: ꝛ iterposuit se iter aspe ctū ituentiū ꝛ solē: ꝛ etiā qꝛ tūc nō affuit gnā lis influentia pme cāe ad hoc vt lux illa illumi naret. Questio. ii.

A **Secundo** q̄rit vtꝝ in hoc sacro spēs pa nis ꝛ vini sint sine sub o. Et vr̄ q nō. mā ꝯuertit in ꝯpositū: qꝛ ex ea ꝯpositum gnāt. illō aūt ex q aliqd gnātur in illud ꝯuer tit: ſʒ hoc nō obstāte mā remanet id quod an̄ erat. g̃ a simili nō obstāte q substātia pāis cō uersa sit in corp⁹ xp̄i remāet id qd erat. g̃ accn̄ tia panis ꝛ vini sūt in sub a panis ꝛ vini post ꝯsecratōeʒ sic an̄. ¶ Itē ꝑʒ phʒ. 7. meta. Ea q sūt idē spē et sūt iter se diuersa: sūt diuersa per mām. Sed accn̄tia panis ꝛ vini in vno altari cū alijs accn̄tibus in alio altari sūt eadē spēꝛ

B sunt iter se diuersa. g̃ sunt in mā. ¶ Itē nō est q̄titas vel albedo vbi nihil est q̄tū vel albū: ſʒ nihil est q̄tū vel albū nisi sub a. g̃ accn̄tia in sacro altaris sūt in sub a. ¶ Itē desuꝫ ē illud i quo sub pua dimēsiōe ē multū de mā: qd dat phs itelligere i pdicamētis dicēs: q desuʒ est i q ptes sī ꝓpinq. in raro āt ecꝰ. Cū g̃ res non poſſit separi ab eo quod est de sua rōne: ꝛ rari tas vel dēsitas sit in specie panis ꝛ vini: videt q ille species sunt in materia.

¶ Cōtra. Inno. de offi. mis. p. 5. c. 9. An̄ cōse crationē accidēs ē i sub o existit i alio: sed

C post ꝯsecrationē accn̄s ē sine sub o: qm̄ existit p se. trāsit. n. sub a: ſʒ remanēt accn̄tia. ¶ Iteꝫ Hu. de sacr. li. 2. p. 8. c. 9. Per v̄ba scificatōis v̄a pāis ꝛ v̄a vini sub a i veꝝ corp⁹ ꝛ sāguineꝫ xp̄i ꝯuertit sola spē panis ꝛ vini remanente. ¶ Rn̄°. q sic dicit magr̄ i lr̄a q̄si i pn̄° h⁹ di. In h⁹ sacro spēs pāis ꝛ vini sī sine sub o pmo qd ē s b a. qd iō dico qꝛ alia accn̄tia a q̄titate sūt i q̄titate sic i sub o. ipsa āt q̄titas i nllo pe nit⁹ s b o ē. nō. n. ē i sub a pāis ꝛ vini: qꝛ vt supi⁹ hitū ē. sub a pāis ꝛ vini p⁹ ꝯsecratiōeꝫ n̄ rema nēt: nec ē i corpe ꝛ sāguie xp̄i sicut i sub o. ma ioris. n. q̄titatꝫ ē cōp⁹ xp̄i. cōp⁹ xp̄i ēti i h⁹ sacro nō efficit d nouo alicui⁹ accn̄tis subʒ: qꝛ h⁹ si

D ne mutatōe n̄ poſſʒ fieri: nec ē i aere sic i sub o: qꝛ tūc duricies ꝛ sapor ꝛ colō mediāte ipa q̄ titate eēnt accn̄tia ipsi⁹ aeris: qd falsū ē. Cā āt p quā q̄titas pt inaere sine sub o ē: vt aliq di cūt: v̄t⁹ s b e ad p se exn̄dū: quā de⁹ dat q̄titati cū trāsubat sub a pāis i corp⁹ xp̄i. ¶ Sʒ ꝯ h⁹ arguit sic. Si de⁹ daret q̄titati illā v̄tutē per quā sub a p se existit: q̄uis donatio illi⁹ v̄tutꝫ eēt supnālis: tn̄ postq̄ illa v̄t⁹ eēt ei data nāle eēt sibi existeꝛ p se p illā v̄tutē: sic q̄uis dat vi suꝫ ceco nato sit supnāle: tn̄ postea nāle ē sibi videre: q̄titas āt pāis i sacro altaris existit su pernālit. nō nālit. ¶ Preterea v̄t⁹ sub e p quā

E nālit existit nō vꝫ ꝑm aliqd absolutū ab ea dif ferre. ¶ Dico g̃ q q̄titas in sacro altaris exi stit p se supnālit: nō v̄tute s b e create: q i ea sit: ſʒ tn̄ diuā v̄tute: vt pʒ ex qōe pcedēti. ipsa aūt accn̄tia i h⁹ sacro eē sine sub a ꝯgruū ē: vt. s. i mediati⁹ ducat credentē in corp⁹ xp̄i veꝝ: ꝛ ēt qꝛ h⁹ sacrm cib⁹ spūalis est ꝛ potus.

¶ Ad p^m i opp^m dō. q mā triplr pōt accipi. Uno° p infimo actualitatis gradu: q nec gnā tur nec corrūpit: ſʒ est fūdamtū gnātiōis ꝛ cor ruptōis qd existit i esse p creatiōeꝫ. ¶ Alio° p pn̄° poſſi pure sibi ānexo qd nō ē po^a p quā mā pōt recipe tn̄: q sola rōe dr̄nt ab ea: quod q̄ uis sit pure paſſiuū: tn̄ ē aliqd trāsmutabile in

F illā partē actualitatis q̄ ē gnābilis ⁊ corrupti bil'. ita ꝙ illa possibilitas sit ipsa actualitas: ⁊ actualitas cū nālr̄ corrūpit̄ resoluit̄ i eā: nō tamē i eodē nūero: qḋ satꝭ declaratū est li. 2. dis. 15. p̄ᵃ. q. articuli. 2. Aliō pōt accipi ꝓ ꝯposito ex īfimo actualitatis gradu: ⁊ p̄dcō poli p̄n°. p°° ex sola mā nō fit ꝯpositū: nec ēt ex sola mā 2°° dcā: sꝫ ex mā 3°° dcā incp̄tū illud p̄nᵐ purū pot̄e fit ipsa forᵃ ex q̄ ⁊ īfimo actualitatꝭ gradu ꝯstituit̄ vnū p ecētiā: ⁊ sic vnū ꝯuertit̄ quod i

G aliud nō remāet. Illa. n. potētas postq̄ꝫ fcā est forᵃ nō remāet id quod añ erat: nisi ꝓ tāto aliq̄ mō remāere dicat̄: q: illḋ i qḋ trāsmutata ē pōt p corruptōez. resolui i similē possibilitatē ❡ Ad 2ᵐ dḋ. ꝙ itellect' p̄hi fuit ꝙ i eadē spē nō poterāt multiplicari ididua nālr̄ sine mā. ⁊ h° verꝫ ē. absq; tamē oī mā pōt h° fieri p diuinā potētiā. qlibꝫ. n. res fōmalr̄ ē vna nūero p ecētiā suā sub rōe q̄ idisibilis i pl'es ecētias tales: seu incp̄tū ē idisibilis salua sua itegritate: vt declaratū est li. 2. di. 3. ar. 3. ❡ Ad 3ᵐ dḋ.

H ꝙ mior est falsa. q̄ꝫtitas. n. ē q̄ꝫta. ꝑe. n. dr̄ supficies alba. Vr̄ ēt velle Aug. 7. de tri. c. 1. ꝙ albedo possit denoiare seipaꝫ. dicit. n. ꝙ absurdū ē cādidū nō eē cādorē. ❡ Ad 4ᵐ dḋ. ꝙ mā ñ ē de ecētia dēsitatꝭ ⁊ raritatꝭ: q̄uis sint qlitates q̄s nā cāre nō pōt nisi ꝑtib' māe supradcō mō se h̄ñtib'. ⁊ iō ipsas qlitates a mā separi p diuinā potentiā nullā ꝯdictiōem icludit.

Articulus. II.

Consequenter q̄rit̄ de 2° p̄ncipali. ❡ Et circa h° q̄runt̄ duo. ☞ p° vtꝝ species panis possit frāgi. ☞ Secundo vtrum possit corrumpi.

Questio. I.

A Primo q̄ñdo ꝙ spēs panis nō possit frāgi: q: vbi ē fractio ibi est disio: sed dimēsiōes sepate a mā nō p̄nt didi. Unde ꝑm p̄hm 4° p̄hy. c. de vacuo. Si i vacuo ꝑm ꝙ accipit ꝓ dimēsiōib' sepatꝭ poneret̄ cub' oporteret plures dimēsiōes simul eē: eo ꝙ vacuū nō possꝫ cedere. ğ cū in spē pāis p' ꝯsecratiōem sint dimēsiōes sepate nō p̄nt frāgi. ❡ Itē ꝑm

B Boe. p° li. de tri. c. 3. Forᵃ q̄ ē sine mā nō pōt eē subim̄: sꝫ fractio est qḋdā accidēs. ğ nō pōt esse in spē panis cū sit forᵃ sine materia. ❡ Cōtrariū dicit magr̄ in lr̄a h° d. c. 2. ❡ Itē hoc ꝓbat experientia.

❡ R̄ndeo. ꝙ spēs panis in sacro altaris pōt frāgi: cui' rō ē: q: frāgibilitas ē i pane rōe alicui' qlitatꝭ fūdate i q̄ꝫtitate: vel rōe q̄ꝫtitatꝭ: vel alicui' qlitatꝭ sil'. Cū ğ p' ꝯsecratiōeꝫ remāeat panis q̄ꝫtitas: ⁊ oēs qlitates fūdate i suba panis q̄ꝫtitate mediāte seq̄t̄ ꝙ remanet in specie pāis frāgibilitas. Unde ꝺe frāgit̄ spēs nō fan

C tastice: vt q̄dā dixerūt: nec dꝫ poni illa fractio eē in corpe xp̄i: tñ rep̄sentat illā flagellatōeꝫ ⁊ ꝑforatōeꝫ q̄ fuit flagellatū ⁊ ꝑforatū i passiōe. ❡ Ad p̄ᵐ i oppᵐ dḋ. ꝙ p̄hs ibi loq̄t̄ de dimēsiōib' sepatis: nō tñ a mā: sꝫ ēt a qlitatib' nālibus ⁊ sensibilib'. sic āt nō sūt sepate dimēsiōes spēi panis i h° sacro. remanēt. n. i eis nāles qlitates ⁊ sensibiles. ❡ Ad 2ᵐ dḋ. ꝙ Boeti' ibi loq̄t̄ de forᵃ q̄ p suā nām est sine mā. q̄ꝫtitas āt panis in hoc sacro non est sine mā p nām: sed sup naturā.

Questio. II.

Secundo q̄rit̄ vtꝝ spēs pāis possit corrūpi. Et vr̄ ꝙ nō. hec est. n. dr̄ia inter ānihilatiōeꝫ ⁊ corruptiōeꝫ: q: ānihilatio ē

A resolutio rei i nihilū: corrup° ꝺo i ens i poᵃ: sꝫ ꝑꝫ p̄hm p° p̄hy. i qḋ resoluit̄ illud qḋ corrūpit̄ est mā. Cū ğ in spē pāis p' ꝯsecratiōem panis nō sit mā nō pōt corrūpi. ❡ Itē ꝑm p̄hꝫ p° de gnātiōe. Corruptio vni' est gnātio alteri'. Sꝫ ex illa spē nihil pōt gnāri: q: ꝑm p̄hm. vbi ꝓus: ⁊ Boe. de duab' nāis ⁊ vna psōa xp̄i vltra mediū: q̄ nō cōicāt i mā nō p̄nt trāsmutari in inuiceꝫ. illud āt in q̄ nō est mā cū nullo alio cōicat i mā. ğ spēs pāis corrūpi ñ pōt. ❡ Itē oē quod pōt corrūpi est in poᵃ: sꝫ ꝑm Auic. 2. meta. 2. c. Illud p qḋ res ē i poᵃ ē materia ei'. ğ cū i spē panis p' ꝯsecratiōem nō sit mā non

B pōt corrūpi. ❡ Iteꝫ i li. 6. p̄ncipiorꝫ. Forᵃ ē simplici ⁊ inuariabili essentia ꝯsistēs. Sꝫ i spē pāis p' ꝯsecratōeꝫ nō ē nisi forᵃ. ğ corrūpi nō pōt. ❡ Cōtra. q̄ꝫdiu manet spēs icorrupta sub illa ꝯtinet̄ corp' xp̄i. Sꝫ aliqñ desinit corp' xp̄i eē sub illa. ğ spēs aliqñ corrūpit̄. ❡ Itē si ſuaret̄ p lōgū t̄ps putrefieret. putrefactō. n. ē corrup°. ❡ R̄ndeo ꝙ spēs panis pōt corrūpi: ⁊ ex ea aliud gnāri: c' possibilitateꝫ assignāt aliq̄ sic. Dicūt. n. ꝙ sic miraculose suba pāis ꝯuertit̄ i corpus xp̄i: ⁊ p hoc corp' xp̄i efficit̄ sub pāis spē. sic miraculose suba pāis reuertit̄ cū corp' xp̄i

C d̄sinit sub spē pāis: ⁊ hec vr̄ fuisse opio dñi Inno. vt pꝫ i li. suo de offi. mis. p. 3. c. de fractiōe. ❡ Sꝫ ꝯ hāc opi. sic pōt argui. Si suba panis redit: aut illa ē eadē nūero cū illa q̄ fuit ꝯuersa i corp' xp̄i: aut alia nō eadē: q: si aliq̄d ꝯuersū est i aliud nō pōt redire nisi illud aliud cōuertat̄ i ip̄m: sꝫ suba corpis xp̄i nūq̄ꝫ i subam pāis ꝯuertit̄. ğ eadē suba pāis i nūero q̄ ꝯuersa fuit i corp' xp̄i nō redit. ❡ Sꝫ q: forte dicerēs ꝙ nō oꝫ maioreꝫ eē verā: nisi de nāli trāsmutatiōe p quā mā ei' qḋ ꝯuertit̄: efficitur de ecētia illi' in qḋ ꝯuertit̄: ⁊ de nāli reditu: ⁊ q: suba pāis nō ꝯuertit̄ in corp' xp̄i trāsmutatiōe

D nāli: nec de eēntia ei⁹ efficit: ꝛ cū ēt redit illa eadē sub̄a sub eisdē accn̄tib⁹ redit⁹ nālis nō ē. Jō aliť arguo. Si s̄ba pāis rediret siue eadeꝫ nūero siue diuersa: aut rediret an̄ cōruptionē spēi pāis: aut p⁹. nō an̄: q꞉ vt tenet cōior opio q̄diu mā̄et spēs pāis icōrupta tādiu sub illa ē corp⁹ xpi. Sꝫ q̄diu sub illa ē cōp⁹ xpi ē ipa q̄titas pāis sine sub̄a. vt oēs doctoreꝫ catholici tenēt. ⁊ Si aūt dicas ꝙ redit p⁹ spēi pāis corruptōeꝫ. tūc redit⁹ ei⁹ n̄ fuit neci⁹ ad h⁹ vt illa spēs possꝫ cōrūpi: ꝛ ex ea aliq̄ gnārī. ğ n̄ oꝫ ponerē pp h⁹ redire sub̄aꝫ pāis. ¶ Alij āt polita tē illi⁹ spēi cōruptōis ꝛ gnātōis alteri⁹ rei ō il la assignāt ex pte mā̄e: quā dꝫ ō nouo creat sb

E accn̄tib⁹ ill'. ⁊ Sꝫ q꞉ isti p se auctē n̄ adducūt. nō oꝫ mltū initi illi mō ponēdi. ¶ Alij dn̄t ꝙ remā̄et po^a mā̄e: ꝛ h⁹ sufficit ad h⁹ ꝙ illa spēs possit cōrūpi: ꝛ ex ea aliō gnārī. Sꝫ q꞉ isti n̄ dclarāt q̄ sit illa po^a mā̄e: nec p queꝫ modū ibi remā̄eat isufficiēt ꝛ obscure dn̄t. ¶ Vn̄ vī mi hi dō. ꝙ i mā fꝫ ꝙ accipit p fūdamēto trāsmutatōis nāl' duplex ē pō. ⁊ Vna p quā pt rcipe formā: nō tn̄ p illā pt for^a educi ō ea: nec ē trās mutabil' i formā. ꝛ hac sola rōne dīt a mā. Vn̄ sic mā pāis nō remā̄et p⁹ ꝯsecratiōeꝫ: ita nec ista mā̄e po^a. ⁊ Alia q̄ nō ē ipsa mā realr: ē tn̄ aliq̄d puꝝ poťe trāsmutabile i formā: ꝛ ē mā̄e ꝯcreatū distiguibile fꝫ distictōeꝫ spēꝝ formaꝝ

F gnābiliū ꝛ cōruptibiliū. q̄ ēt fꝫ illos q̄ sub for^a oēꝫ actualitatē ꝯphēdūt dī mā: ꝛ hec ēt po^a n̄ remā̄et: q꞉ cū sit puꝝ poťe: nec sit nisi p actualitatē alienā n̄ remanēte ifimo gradu actualitať: q̄ ē mā: cui illa po^a ꝯcreata ē: remā̄ere n̄ pt: ꝛ si remā̄eret ex illo gnārī n̄ possꝫ ꝯpositū: sꝫ tn̄ for^a. ¶ Vn̄ vī dō. ꝙ sic mā̄e ꝯcreata ē talis politas trāsmutabil' i formā: ita i trāsmutatiōe ꝯuertit p creatōeꝫ accn̄tib⁹ remanētibus politas trāsmutabil' nō tn̄ i fōmā: sꝫ ēt i ifimū actualitať gradū: q̄ ē mā fꝫ vnū mo^m accipiēdi māꝫ: ꝛ p talē politatē pt ex illa spē ꝯpositū ex mā ꝛ for^a gnārī: ꝛ q̄uis crea⁹ illi⁹ polita tꝭ: ꝛ ei⁹ ānexio cū accn̄tib⁹ pāis sint sup nāꝫ. tn̄ cō

G uersio illi⁹ politať i actualitatē q̄ ē sub̄a est p nāꝫ. cū corrūpūť ğ illa accn̄tia resoluūť i mām ex politate pdcā scāꝫ: accipiēdo māꝫ p ifimo actualitať gradu: qō iō dico: q꞉ fꝫ vnā acceptionē mā̄e pdcā politas dī mā fꝫ quē moduꝫ pl'es phi ō mā locuti sūt. Et sic forte accipiūt māꝫ illi q̄ dn̄t p⁹ trāsmutatōeꝫ māꝫ creari sub accn̄tib⁹: sꝫ talis mā p se subin accn̄tiū esse nō pōt: nec ꝓhibet corp⁹ xpi esse sub illa specie. ¶ Ex dictis pꝫ sol'o ad p^m in opp^m. ¶ Ad 2^m dō. ꝙ ꝛ si ista accn̄tia ꝛ sub̄a q̄ gnāť p corruptōeꝫ corꝝ nō cōicēt i matia. cōicāt tn̄ aliq̄ mō

in politate: incp̄tū ipsa politas pdcā trāsmutabil' ē i māꝫ: auctes tn̄ pdcē itelligūť ō cōi trāsmutatōe. ¶ Ad 3^m dō. ꝙ vbū Aui. itelligēdū ē ō mā extēsō ei⁹ noīe ad oēꝫ politatē. ¶ Ad 4^m dō. ꝙ iō dī for^a iuariabil': q꞉ n̄ ē p se variatiōis subin. hic āt p variatōeꝫ ꝯpositi ex accn̄te ꝛ politate pdcā variať. Articulus. III. H

Onsequēter querit̄ ō 3° pncipali. ¶ Et circa h⁹ q̄rūť 2°. ⁊ P^o vtꝝ species i sacro altaris possint sensū imutare. ⁊ 2° vtꝝ possint in aliquod corp⁹ naturaliter agere. Questio. I.

Primo ōndo ꝙ nō pn̄t sensū imutare. dicit. n. phs p^o ō ce. ꝛ mū. ꝙ oē sensibile nō ē sensibile nisi p matiā: sꝫ illis accn̄tib⁹ nō subest matia. ğ nō st̄ sēsibilia. ¶ Itē q̄uis sub̄a itelligať p spēꝫ itelligibilē: tn̄ spēs itelligibilis sine sub̄a a nobis p statu pn̄ti nō itelligiť. ğ a sili q̄uis s̄ba cōpea p spēꝫ sēsibilē sentiať: tn̄ spēs sensibil' sine sub̄a cōpea nō sentiť. ¶ Ad contrarium est experientia. A

¶ Rn̄⁰. ꝙ spēs i sacro altaris pn̄t sensū imutare: q̄uis. n. res n̄ sit sēsibil' nisi p matiaꝫ originalit̄ iq̄^m accn̄tia sēsibilia n̄ pn̄t educi p nāꝫ nisi de po^a matie: tn̄ res nō ē sensibilis p māꝫ formalit̄: nec ēt p substātialē formā: sꝫ p accn̄tia sēsibilia. Vn̄ fꝫ auctorē libri de ortu sciaꝝ. substātia solo itellectu cogscibil' est. Vn̄ accn̄tia st̄ q̄ p se imutāt sēsū. sub̄a āt nō ē sēsibil' nisi p accn̄s. ꝛ iō q̄uis p nāꝫ n̄ possent ista accn̄tia eē sine sub̄a. tn̄ ipa eē sine s̄ba n̄ aufert eis opatōeꝫ p se eis ōbitā: q̄ opa⁹ ē imutať sensuꝫ. B

¶ Ex dictꝭ pꝫ sol'o ad p^m i opp^m. ¶ Ad 2^m dō. ꝙ n̄ ē sil'e de for^a itelligibili p ꝯpatōeꝫ ad nr̄m itellectū: ꝛ de sensibili p ꝯpatōeꝫ ad nr̄ꝫ sēsūꝫ: q꞉ sub̄a directe ē obin̄ itellect⁹ nr̄i. spēs āt itellibilis n̄ nisi p reflexiōeꝫ: sꝫ substātia nō ē obin̄ sēsus nr̄i nisi p accn̄s. ipꝫ āt accn̄s ē obin̄ p se: ipa tn̄ spēs q̄ ē silitudo iformās sensū n̄ sentiť: q̄uis p ipm sensibile sentiať. Qō. II. C

Secūdo q̄rit vtꝝ possint i aliqō cōp⁹ nāliter agē. Et vī ꝙ nō. accn̄tia nō agūt nisi i v̄tute substātie: sꝫ illis accn̄tib⁹ non subest substātia. ğ i nullū cōp⁹ pn̄t naturaliter agē. ¶ Itē agē psupponit eē. ğ a sili agē naturalit̄ psupponit eē naturalit̄: sꝫ accn̄tia nō pn̄t nālit̄ eē sine sub̄a. ğ neq꞉ nālit̄ agē. ¶ Itē ois actio nālis ē p nālē ꝯtactū fꝫ phꝫ p^o ō gnātōe: sꝫ spēs pāis ꝛ vini i sacro altaris: cū sint sepate a matia: nullū cōp⁹ naturalit̄ tāgē pn̄t: sꝫ tn̄ mō mathematice. ğ i nll'ꝫ cōp⁹ nālit̄ agē pn̄t. ¶ Cōtra. phs p^o ō ce. ꝛ mū. Qi rei ē vt⁹: aut A

B vt agat: aut vt agat i ea. Sz spēb⁹ in sacro altaris cū sint for⁹ magis pueīt vt agāt i aliō: q̄ vt agat i eas. g̃ siue possit agi i eas: siue ñ: agē pñt in aliō. ¶ Itē expiētia docet q̄ pñt imutare corp⁹ notabilit̄ i magna q̄ntitate sūpte. ¶ R̄n̄°. q̄ q̄uis sit miraculū accñtia i sacro altaris p se existē: tñ q̄ sic p se exñtia opent̄ in aliō: nouū miraculū ñ ē: sicē cecū natū p⁹ miraculosaz restitutōez visus vidē nouū miraculū nō ē: sz naturale ē. nō. n. itelligēdū ē sic accñā opari i ɦtute sub e: q̄ necña sit eis ad suā operationē aliq̄ ɦt⁹ s b e q̄ ñ sit accñs: supposita eoꝝ exñtia: sz p tāto h° dī. q̄ ñ pñt opari nisi sint.
C ꝛ nālit̄ ñ pñt eē nisi p sub az. ꝛ q: ipa accñtia sī q̄dā ɦtutes s b e. ꝛ iō q̄uis eoꝝ exñ^a siue s b a sit p supnālē po^am: tñ sic exñ^a i aliō pñt nālr agē ¶ Ad p^m i opp^m pz solo ex iā dicti. Etiaz ad 2^m. ¶ Ad 3^m dō. q̄ mior ē falsa: q̄uis. n. tact⁹ dimēsionū separatꝛ a mā: ꝛ a q̄litatib⁹ nālibus actis ꝛ passiuis ñ sit nāl: tñ tact⁹ dimēsionū separataꝝ a mā: ꝛ ñ a nāli aptitudīe exñdi mā: nz a q̄litatib⁹ nālib⁹ actis ꝛ passiuis q̄les sī dimēsiōes pāis ꝛ vini i sacro altaris ē nāl. Ar. iiii.

Onsequēter q̄rit̄ de 4° pncipali.

¶ Et circa h° q̄rūt̄ 2°. P° p° vtꝝ spēb⁹ pdictī possit aliq̄d pmisceri. P 2° vtꝝ hēant vi nutriēdi. Q°. i.

Primo oñdo q̄ spēb⁹ pdictī ñ possit aliq̄d pmisceri. Pz phz p° ō gnōne.
A acciñs nō pt pmisceri s b e: sz spēs vini i h° sacro nō ē nisi accidēs. q̄lib3 ali⁹ liq̄r sub a ē. g̃ nll's ali⁹ liq̄r pt sibi pmisceri. ¶ Itē eoꝝ q̄ pmiscet̄ sit supficies vna: sz ipol'e ē eādē supficiē eē sine sub o ꝛ cū sub o. cū g̃ i liq̄re supaddito māeat subm̄. spēs autez vini in hoc sacro sit sine subiecto. ipol'e est illi spēi liquorē aliū pmisceri. ¶ Itē pz phz p° ō gnōne. q̄lib3 ps mixti ē mixta: sz ipol'e ē i eadē pte mixti eē aliq̄d cū sub o ꝛ sine s b o. Cū g̃ q̄ntitas liq̄ris supadditi retineat suū subm̄: ꝛ q̄ntitas spēi sacramētalis re/
B māeat sine sub o q̄ ñ trāsub at: ipol'e ē sibi aliū liq̄rē pmisceri. ¶ Itē aq̄ q̄ miscet̄ aq̄ bñdicte. benedicta efficit̄. g̃ sil'r si ali⁹ liq̄r possit misceri spēi vini puersi i sāguīe possz trāsubari i sāguinē xp̄i sine noua ɦboꝝ platōe: q̄ð falsū est. ¶ Cōtra. phs p° ō gnōne. Ea q̄ sūt bñ diuisibilia i pua sī bñ miscibilia: sz spēs vini ē bñ diuisibil'i pua. g̃ ē bene aliȷ̄ liq̄ri miscibil'. ¶ Itē pz Inno. ō offi. mis. p. 3. c. 25. Si p⁹ pscratōez aliō vinū mittat̄ i calicē. illud nō trāsit i sanguinē: nec sāguini pmiscet̄: sz accidētib⁹ pōris vini. ¶ R̄n̄°. q̄ spēi vini puersi i sāguinē si ali⁹ apponat̄ liq̄r: aut ē vinū: aut ē liq̄r ali⁹. Si vinū: aut apponit̄ i maiori q̄ntitate aut eq̄li: aut minori: sz siue sic siue sic appōat̄. nūq̄ ɦe pmiscet̄ q: ea q̄ sī eiusdē spēi nō pñt i sciuicē agē ꝛ pati actiōe ꝛ passiōe q̄ req̄rūt̄ ad h° vt ex plib⁹ pstituat̄ vnū veꝝ mixtū. Nō. n. dōm ē q̄ q̄lib3 ps dimēsiōis vini appositi attigat q̄lib3 ptez dimēsiōis spēi vini i sāguinē xp̄i iā puersi: q: si hec eēnt nō req̄rerēt maiorē locū q̄ añ: qð p expiētiā pbari pt falsū: ꝛ iō pz aliq̄s q̄ntitū/
q̄z supaddat̄ de vio sp māet sāguis xp̄i: nō sub spēb⁹ vini supadditi: sz sub spēb⁹ vini trāsmutātiati: q: nō cōrūpūt̄: nec eaꝝ fit sub a vini supadditi subm̄: q: ipol'e ē duas soliditates esse B
nālit̄ i eadē pte sub e. pz alios tñ tñ possz supaddi de vio qð nō remāeret sāguis xp̄i sub pori spē: q̄ q̄uis nō corrūpet̄ nec ex ea ꝛ vio supaddito aliq̄d ɦe mixtū pstitueret̄: tñ dideret̄ i ptes ita puas: q̄ i neutra saluaret̄ rō sacri. Si āt addat̄ ali⁹ liq̄r: aut addit̄ in tali q̄ntitate q̄ ɦt⁹ ei⁹ plene dñet̄ spēi vini: aut eꝯ°. ita q̄ eoꝝ ɦtutes pportionāt̄ pportiōe pueniēti mutue actōi ꝛ passiōi q̄ req̄rūt̄ ad ɦaz mixtiōez. P p° mō. liq̄r ille addit⁹ puerteret spēz vini i suā naturā q̄ fcō nō eēt ibi sāguis xp̄i. P 2°° . spēs vini puerteret liq̄rē additū i vini nāz. nō tñm̄ō
E i accidētia: q: i spē vini manet ɦt⁹ substātie ad agēdū co⁹ q̄ supi⁹ ostēsū ē: nec tñ esset sāguis xp̄i sub accñtib⁹ vini gñati ex illo liq̄re: sz eēnt illa accidētia i suo ppo subiecto. remanēt tamē sub spē vini pōris. P 3°° ex spē vini: ꝛ liq̄re addito pstitueret aliq̄ nā 3^a q̄ nec eēt eiusdez spēi cū vio: nz cū liq̄re addito: q: āmixtū nō ē eiusdē spēi cū aliq̄ miscibiliū. Vñ sub spē illi⁹ nature ttie nō eēt sāguis xp̄i: nec sub spē vini pōris: q: nō māeret. dimensio. n. mixti alia vz nūero a dimēsiōib⁹ q̄ fuerūt i miscibilib⁹: ꝛ q̄litates actiue ꝛ passiue alie i spē a q̄litatibus
F actis ꝛ passiuis miscibiliū. magnā tñ silitudinē hēnt cū ill'. ꝛ hec ē vna ō rōib⁹. q̄re phs p° ō gnōne. dit̄ ɦtutē miscibiliū manē i mixto. ¶ Ad p^m in opp^m dō. q̄ auctas phi itelligenda ē de accidētib⁹ ꝛ substātia: q̄ illoꝝ accidentiū ē subm̄. ¶ Ad 2^m dō. q̄ sic nō ē icōueniēs eādē supficiē pz vnā sui ptē esse albā: ꝛ pz aliā nigrā: sic nō ē icōueniēs eādē supficiē. pz vnā sui ptez nō esse i subiecto p miraculū. ꝛ pz aliā eē i subiecto. ꝛ sic ē cū spēi vini appōitvinū nō
G pscratū. vel aq̄ i tali pportiōe q̄ nō corrūpit̄ spēs vini: nec ex āmob⁹ pstituit̄ aliq̄d ɦe mixtū. ¶ Ad 3^m dō. q̄ si ex spē vini ꝛ alio liquore constituat̄ aliq̄d vere mixtū. nō est aliqð accidēs nec ps ei⁹ sine sub o: sicut videri pōt ex dictis in q̄ōne. ¶ Ad 4^m dō. q̄ sic refert Inno. de offi. mis. p. 3. c. 25. Quidā voluerūt q̄ p pta cтū sacri vinū qð appōit efficit̄ pscratū: ꝛ trā

B sit in sãguine.ƺ sicut dicit ibidẽ assertõi istoꝝ rõ minie suffragãt.nõ.n.vt⁹trãsubstãtiãdi da ta est spẽi vini ꝯsecrati:sicut data ẽ: vel assistit verbis.aque aũt benedicte data est vt⁹reddẽ di aquã sibi mixtã bñdictã: qꝛ illa bñdictio ẽ accũtalis:ꝛ ex istitutiõe eccl'ie sic est ordiatũ. ꝛ de tali bñdictiõe loqndo liquoꝛ addit⁹ spẽi vini si postea posset separi reputaret bñdict⁹ pp cõtactũ rei sacre: ꝛ multo magis bñdict⁹ reputari dꝫ manẽs ꝯfusus cũ specie vini con secrati. Questio. II.

A **Secundo** querit vtrũ spẽs pdicte hẽant vim nutriẽdi.Et vr̃ qꝙ non.fm phm.2.de gnãtiõe.Ex eisdẽ sum⁹ ꝛ nutrimur. Sꝫ nõ sum⁹ ex accñtib⁹. ergo nec nutrimur. ℂ Jtẽ oẽ qd nutrit ꝯuertit in nutritũ:ƺ accñ tia ꝯuerti nõ pñt in subam.g̃ nutriri nõ possu mus ex illis spẽb⁹. ℂ Jtẽ oẽ qd nutrit soluit ieiuniũ:ƺ sũptio spẽꝝ nõ soluit ieiuniuꝫ. alias eni nũqꝫ eẽt licitũ sacerdoti duas missas i die celebꝛare.g̃ ille spẽs nõ nutriũt. ℂ Jtẽ id qd nutrit expoliat forma sua p vtutẽ nutriti: ꝛ ef

B ficit ei⁹mã sub nutriti forma.alias.n.eẽnt duo corpa sil':ꝛ eẽt nutritio gñatio. nihil g̃ nõ põt nutrire qd nõ hꝫ mãm.Cũ ergo pdictis spẽb⁹ nõ subsit materia:nutrire nõ possunt.

ℂ Cõtra.qd põt iebꝛiare põt nutrire:ƺ fꝫ gl. sup illud ad Coꝛ.p°.c.11. Ali⁹ qdẽ ebꝛi⁹ ẽ.Ali qui iebꝛiant ex vsu illaꝝ spẽꝝ.ℂ Jtẽ expiri pt hõ qꝙ tẽpant famẽ ꝛ siti:ƺ talia pñt nutrire.

ℂ Rñdeo.qꝙ spẽs in sacro altaris vi hñt nu triẽdi absqꝫ nouo miraculo qꝛ̃uis ꝯtrũ dixerit aliq:nec tñ calefaciẽdo vl' fouẽdo vtuteꝫ coꝛ poꝛis sine aliq ꝯuersiõe vt dixerũt aliq.ƺ ẽt p hoc qd vẽ ꝯuertũt in subaꝫ corpis qd nutrit:

C ꝛ h° siue fiat nutritio p hoc qd digeste recipiũ tur in poꝛis corpis plenis hũiditate subtili q̃ ꝯdẽsat ad h° vt ibi recipiat nutrimentũ: ꝛ ibi ꝯuertit in carnẽ:ꝛ efficit vnũ ꝯtinuũ cũ carne nutriti:aut p h° qd mã expoliat forma sua: ꝛ efficit sub pexiti forma nutriti:qꝛ̃uis.n. pꝛedi ctis spẽb⁹nõ subsit mã:tñ ãnexa ẽ illis possi bilitas ꝯuertibilis nõ tñ in subalẽ formã:ƺ ẽt in mãm:vt supi⁹in eadẽ di.oñsũ ẽ:nec existũt illa aceñtia p illã positatẽ:qꝛ p se sub m accñ tiũ eẽ nõ põt:vt deñ ẽ.s.e.di.1. q.ar.2. Sꝫ ad exñtiã illi⁹positatis neccia ẽ actualis exñtia il

D loꝝ accñtiũ:qb⁹p vtutẽ diuã cõnexa ẽ. nõ eni dici põt qꝙ p ꝓpꝛiã actualitatẽ existat cũ non sit actual'r nã:ƺ pure potẽtial':vt supi⁹deñ ẽ.

ℂ Ad p^m in opp^m dõm.qꝙ ex accñtib⁹sine no uo miraculo nõ possem⁹ nutriri : nisi eis esset ãnexa positas trãsmutabilis in mãꝫ ꝛ formã.

ℂ Ad 2^m dõ.qꝙ accñtia nõ ꝯuertũt in subam nutriti:ƺ illa sub a in quã pdicta positas ꝯuer tit.vñ ꝛ illa possibilitas mediate ꝯuertit i sub stantiã nutriti. ℂ Ad 3^m dõm qꝙ loqndo de ie iunio ꝓ cui⁹absolutiõe abstinere dꝫ sacerdos a celebꝛãdo:maioꝛ nõ ẽ vã nisi de nutrimẽto cõsueto vel de nutrimẽto cui⁹ exñtia nãlis ẽ.

ℂ Ad 4^m videri põt qd dõm p ea q̃ dcã sunt in questione. Articulus. V.

Onsequẽter qritur d 5° pncipali. ℂ Et circa hoc qrunt.2. P'p° vtꝝ p h⁹ sacri susceptiõeꝫ pec cata remittant. P' 2° vtꝝ vtu tes augeãt.

A **Primo** ostẽdo qꝙ p h⁹ sa cramẽti susceptionẽ pctã nõ remittũt.qꝛ non moꝛtalia:cũ suscipiẽs in pctõ moꝛtali iudiciũ sibi manducet ꝛ bibat fm aplm p° ad Coꝛ.11. Nec venialia:qꝛ q̃ rõne remitteret vnũ.oia re mitterent eadẽ rõe.ꝛ sic hõ post sacri suscep tionẽ vẽ possꝫ dr̃e se nõ hr̃e pctm qdcũqꝫ.qd ẽ ꝯ btm Jo.p° cañ.sua.c.1.Hõ ignoꝛat an amo

B re vel odio dign⁹ sit.g̃ p h⁹sacri susceptioneꝫ nõ remittũt pctã. ℂ Jtẽ aut hõ accedit ꝯtrit⁹ aut nõ.si sic.añqꝫ sacrm recipiat remissa sr̃ sibi pctã vtute ꝯtritiõis.si nõ recipiẽdo peccat.g̃ p susceptiõeꝫ h⁹sacri nullo mõ remittũt pctã.

C ℂ Jtẽ p hoc sacrm nõ remittũt ea q̃ ipediũt sacri effcm.ƺ qbꝫ pctm ipedit h⁹ sacri effe ctũ:qꝛ pctm moꝛtale ipedit gr̃e susceptioneꝫ. pctm veniale minuit charitatis feruoꝛẽ.g̃ p h⁹ sacri susceptionẽ nulla remittũt peccata.

ℂ Cõtra.Jnno.de offi.mis.pte.3.c.vlt.Eucha ristia si digne sumat a malo liberat ꝛ ꝯfuat in

D bono.venialia delet:ꝛ cauet moꝛtalia. ℂ Jtẽ Grego.in collecta. Sit ablutio scelerum. sit foꝛtitudo fragilium.

ℂ Rñ° qꝙ pncipalis effect⁹h⁹sacri ẽ iã vnitũ cõpi xp̃i mystico p charitatẽ plus vnire ꝛ icoꝛ poꝛare:ꝛ qꝛ augmẽtũ vniõis vẽialia ipediũt ali q̃ mõ:inqꝫtũ.s.minuũt charitat' feruoꝛeꝫ.iõ ex ꝯñti p susceptõeꝫ h⁹sacri vẽialia remittũt:nec

E oꝫ qꝙ oia ƺ fꝫ suscipiẽt' dispõnẽ.aliqñ ẽt remit tũt mõtalia.cũ.s.exñs i pctõ mõtali ñ credit se hr̃e pcm mõtale:ñ qꝛ omisit diligẽtẽ ꝯscie exa miatõeꝫ.ƺ qꝛ ñ pt hõ d lege cõi cert⁹ eẽ vtꝝ pe niteat digne:vt supi⁹hitũ ẽ di.9.i illa qõe.vtꝝ exñs i pctõ mõtali peccet mõtalr̃ suscipiẽdo

F h⁹ sacrꝫ.ꝛ sic pꝫ qꝙ qꝛ̃uis pncipal'effect⁹ h⁹sa cramẽti sit vnitũ coꝛpi mystico ampli⁹ vnire: tñ aliqñ p charitatẽ vniit nõ pus vnitum.

ℂ Ad p^m in opp^m dõꝫ qꝙ quãuis nõ remittat mõtalia cõiter:tñ remittit in casu pdcõ.Est ẽt hõ aliqñ magis disposit⁹ad h° vt sibi remit

G tantur quedā venialia q̄ꝫ alia. ℭ Ad 2ᵐ dōm
ꝙ hō aliqñ accedit nō ꝯtrit⁹ cōtritiōe forma-
ta:ſꝫ attrit⁹ de aliq̄ mortali pctō: ⁊ qñqꝫ illa at
tritio poſt ſuſceptionē ſacr̄i formaṫ: ⁊ ſic qñqꝫ
ꝑ ſuſceptionē h⁹ ſacr̄i pctm̄ mortale remittiṫ.
Venialia aūt q̄z ſil' ſtare pñt cū gratia remitti
pñt ꝑ ſacr̄i ſuſceptiōem ſine aliq̄ actuali mo-
tu pnīe ſpāli: dū tñ hō actu illi pctō nō inhe-
reat. nūq̄ .n. pctm̄ remittiṫ: quādiu volūtas ei
actualiter iheret. ℭ Ad 3ᵐ dō. ꝙ q̄uis ꝑ h⁹ ſa
h cramēti ſuſceptionē nō remittanṫ ea: q̄ total'r
ꝓhibēt ſacr̄i effectū: remittūtur tñ aliq̄ q̄ effe
ctū ſacr̄i in aliquo minuūt. huiuſmodi aūt ſūt
pctā venialia. q̄ .n. ſine oī pctō veniali accede
ret: accederet meli⁹ diſpoſit⁹ q̄ꝫ accedēs cū ve
niali: ⁊ ſic maiorē ſacr̄i effcm̄ ſuſcipet. Qō. ii.

Secundo queriṫ vtꝝ v̄tutes augeanṫ ꝑ ſuſceptionē h⁹ ſacr̄i.

ℭ Rñdeo ꝙ ſicut ꝑ nutrimentū corꝑale re-
ſtauraṫ deꝑditū: ⁊ deduciṫ idiuiduū ad q̄tita
A tē ꝑfectā: ſic ꝑ iſtud ſacr̄m qđ ē nutrimētū aīe
ſpūale reſtauraṫ illud qđ ꝑdit aīa ꝑ pctm̄ ve-
niale in hoc ꝙ ꝑ h⁹ ſuſceptiōeꝫ pctā venialia
remittūtur: ⁊ augeṫ charitas in ſuſcipiente: ⁊
q̄z charitas ē aliaꝝ v̄tutū forma vt videri pōt
ex li. 3. di. 23. in illa qōne. vtꝝ charitas ſit fidei
forma. iō ꝑ augmētū charitatis aīe v̄tutes au
genṫ: vel q̄tū ad eēntiā: vel q̄tū ad ꝑfectiorē
modū exiſtēdi in ſubō: vel q̄tū ad ꝑfectioneꝫ
B act⁹: ſeu q̄tū ad oīa iſta ſil': qđ ꝓbabili⁹ eſt. vñ
Inno. de offi. miſ. ꝑte. 3. c. vlt. Per h⁹ ſacr̄i vir
tutē vniuerſe v̄tutes augenṫ: ⁊ oīum gratiaꝝ
fruct⁹ exuberāt.

Articulus. VI.

Onſequēter queriṫ d 6° ꝑncipali.

ℭ Et circa hoc q̄runtur duo.
℣ P° vtꝝ frequēter ſit cōican-
dū. ℣ Secundo quid ſignifi-
cent ille tres ꝑtes que fiunt de
ſpē cōſecrata. Qō. i.

Primo oñdo ꝙ nō eſt freq̄nter cōicādū:
q̄z eccl'ia nō ſtatuit cōicādū niſi ſe
A mel in āno. ſ. in paſchate. ex̄. d pen. ⁊ re. Ois
vtriuſqꝫ ſex⁹: ſꝫ ſupponēdū ē ꝙ eccleſia ſtatu-
it illud qđ meli⁹ eſt fieri. g̃ nō ē cōicādū niſi ſel'
in āno. ℭ Itē de ꝯſe. di. 2. Seculares. Secula
res q̄ i natali dñi: paſcha: penthecoſte nō cō-
municauerint catholici nō credātur: nec iter
catholicos habeāṫ: ſꝫ cōicare ter in āno nō eſt
cōicare freq̄nter. g̃ nō ē freq̄nter cōicandū.
ℭ ꝯ. ea. di. Si q̄tiēſcūqꝫ. Si q̄tiēſcūqꝫ effūdiṫ
ſāguis xp̄i: i remiſſionē pctōꝝ effūdiṫ. dbeo ſꝑ
accipe q̄ ſꝑ pecco. g̃ freq̄nṫ dꝫ homo cōicare.
ℭ Itē eadē di. Peracta ꝯſecratiōe oēs cōi-
cent q̄ noluerit eccleſiaſticis carere liminibus. B
Sic .n. ⁊ apl'i ſtatuerunt: ⁊ ſcā romana eccl'ia
tenet. cū ergo qualibꝫ die corp⁹ xp̄i ſit ꝯſecrā-
dum: q̄libet die eſt cōmunicandum.

ℭ Rñdeo. ꝙ ſic̄ in corꝑe fit q̄ſi ꝯtinua deꝑdi
tio nālis hūiditatis. ꝑ actionē nālis caloris: q̄
de cauſa oꝫ pluries cibū ſumere ad reſtaura-
tionē deꝑditi: ne ꝑditio ꝯtinua mortē iducat.
ſic cū ex corruptiōe ꝯcupiſcētie in nobis: ⁊ oc
cupatiōe circa exteriora fiat deꝑditio d̄uotio
nis ⁊ charitatis feruoris debem⁹ pluries ſuſci
pere hoc ſacr̄m: ꝑ cui⁹ ſuſceptōeꝫ cātur in ani-
ma ſpūale nutrimētū: ne ꝑ nimiā deꝑditionē.
ſi nō adeēt reſtauratio hō paulatim ad mor- C
tem ſpūaleꝫ deducereṫ. In ſuſcipiendo tñ ſa-
cramentū dꝫ eſſe deſideriū amplioris ꝯiūctio
nis cū xp̄o: ⁊ reuerētia ad ſacr̄m. Vñ ſi hō ex-
perimētal'r cognoſcit ꝙ ex freq̄nti ſuſceptiōe
hui⁹ ſacr̄i feruor charitatis augeṫ in ipſo: ⁊ re
uerētia ad ſacr̄m nō minuiṫ: freq̄nter dꝫ cōica
re: nō tñ in die pluſq̄ꝫ ſemel. Ar. de ꝯſe. di. pria
Sufficit. Si aūt ſentiret ꝑ multā freq̄ntatōeꝫ
minui reuerentiā ad hoc ſacr̄m: ⁊ feruorē non
multū augeri: iterdū deberet abſtinere: vt cuꝫ
maiori reuerētia ⁊ deuotiōe poſtmodū acce-
deret. Et iō dr̄ de ꝯſe. di. 2. Quottidie. Quotti
die euchariſtie cōicationē accipe neqꝫ laudo: D
neqꝫ vituꝑo. Et. ĵ. Faciat vnuſq̄ſqꝫ vt ſm̄ fideꝫ
ſuā pie credit eē faciēdū: hoc tñ ſic intelligas
vt obſeruet ſtatutū eccl'ie de cōicādo ſel' in an
no ad min⁹. Alio aūt tꝑe nō teneṫ hō cōica-
re de necc̄itate niſi rōe officij: qđ dico pp ſacer
dotes q̄ cōicare teneṅṫ quotiēſcūqꝫ cōficiunt
corp⁹ xp̄i. de ꝯſe. di. 2. Relatū. vel rōne ꝑiculi
mortis: ſic̄ ſūt hoīes in grauib⁹ īfirmitatib⁹: in
q̄b⁹ ē notabile ꝑiculū morṫ: ꝯſtituti. tales .n.
petere teneṫ ſacr̄ꝫ euchariſtie. ſi vſū hñt li. ar.
ℭ Ad ꝑᵐ dō. ꝙ iſtud ſtatutū nō ꝓhibet quin
alias pluries hō poſſit cōicare: ſꝫ non obligat
ad plus illos q̄ nō cōicāt niſi rōe ſui. excepto E
ꝑiculo mortis. q̄z tñ ſacerdotes tenentur cele
brare miſſas ꝑpl'o: ⁊ quotienſcūqꝫ miſſas cele
brāt: totiēs cōicare debēt: vt hitū eſt: iō ſacer-
dotes pluries in āno cōicare tenētur. ℭ Ad
2ᵐ dō. ꝙ decretū illud nō ꝓhibet q̄n plies poſ
ſint hoīes cōicare: ſꝫ nō obligat ad plies cōi-
candū: nec mō obligat ad totiēs: q̄z abrogatū
eſt ꝑ illā decretalē. Ois vtriuſqꝫ ſexus.

ℭ Ad ꝑᵐ ad ꝑtē aliā dō. illā auc̄tem debere
itelligi vt ſꝑ accipe itelligaṫ ꝓ accipe quolibꝫ
anno: vt itelligas ꝙ ibi accipiṫ effuſio ſanguis
xp̄i ꝓ ſignificatiōe vel cōione effuſiōis ſāguis
xp̄i: ſicut dicit Apparat⁹ ibidē. ℭ Ad 2ᵐ dōꝫ
ꝙ in ꝑmitiua eccl'ia qñ vigebat maior deuo-

tio: q2 parũ ante precesserat xpi passio: ⁊ erat
F ab ifidelib⁹ maior ipugnatio: ordiatũ fuit a fi-
delib⁹ vt fideles q̄libet die cõicarẽt vt feruen
tiores eẽnt in deuotiõe: ⁊ fortiores in tribula-
tiõe: ⁊ ꝓ illo tpe itelligit decretũ allegatũ. post
modũ min⁹ feruẽte charitate ordiatũ fuit: vt
saltẽ ter in ãno cõicarẽt: vt pꝫ i decreto illo su
perius allegato. Seculares. Sed postmodũ
ordinatum est: vt saltem semel in anno. scꝫ in
pascha. Questio. II.

Secundo q̄rit q̄d significent tres ptes q̄ fiũt de spẽ ɔsecrata.

¶ Rñdeo q̄ vt hĩ de ɔse. di. 2. Triforme: ⁊ re
A citat magr̄ i lr̄a h⁹ di. c. 3. Pars in calicẽ mis
sa. corp⁹ xpi q̄d iã resurrexit mõstrat: q2 vt dic̃
gl. ibidẽ. Iũctura corpis xpi cũ sanguie desi-
gnat vniõnẽ corpis cũ aĩa. ps cõesta mõstrat
corp⁹ christi ambulans adhuc sup terrã. i. fm
glo. ibidẽ designat corp⁹ christi in eo statu in
quo fuit añ passionẽ: vel designat ecclesiaꝫ ad
huc militãtẽ. ps in altari vsq3 ad finẽ misse re
manẽs demrat corp⁹ in sepulchro siue corp⁹
xpi veꝝ siue mixtũ: q2 vsq3 in finẽ seculi corpa
sanctoꝝ in sepulchris erũt. Sꝫ q2 vt dic̃ gl. ibi-
dẽ. hodie nõ seruat̃ iste modus. s. de seruãdo
ptẽ vnã vsq3 ad finẽ misse. iõ alr̄ põt assignari
B ptiũ p̄dictaꝝ significatio. fm Inno. de officio
mis. pte. 4. c. 24. ⁊. 25. ⁊ fm Hu. li. de sacr. p. 8.
c. 10. Est. n. cõp⁹ xpi vl̄is eccl̄ia. s. caput cũ aliis
mẽbris: ⁊ sũt h⁹ corpis tres ptes. Una ẽ ipsuꝫ
caput. s. xp̄s. caput. n. ⁊ caput ẽ ⁊ ps corpis. al
tera ps sũt illi q̄rũ corpa req̄escũt in tumulis
⁊ aĩe regnãt cũ xp̄o. 3ᵃ ps sũt scti adhuc patiẽ
tes miserias tpalis vite. due p̄me ptes repre-
sentant̃ p. 2. ptes hostie q̄ sũt ex̄ calicẽ. calix. n.
repñtat passionẽ. Ille aũt due ptes sũt ex̄ pas
sionẽ: ⁊ q2 aĩe scẽ sũt cũ capite suo iũcte. iõ ille
due ptes sũt sil̄: ⁊ maior repñtat caput: ⁊ mior
aliã ptẽ. pars aũt missa in calicẽ q̄ repñtat pas
C sionẽ significat illã ptẽ corpis eccl̄ie q̄ adhuc
patit̃ miserias tẽporalis vite.

Circa lr̄am. In veritate manib⁹ sacerdotũ tractari ⁊ frãgi. Nõ q2 frãgatur cor
pus xpi: sed q2 verũ corp⁹ xpi manet sub ptib⁹
fractis. In sacr̄o sic fit. i. in spẽ. Manet iteger
tot⁹ in corde tuo: q2 fides semp credit xp̄m ite
grũ. Quottidie imolat̃. i. ei⁹ imolatio repñta
tur. Peccam⁹ quotidie peccatis sine q̄b⁹ mor
talis ifirmitas viuere non põt. hec ifirmitas ⁊
ipotentia nõ ex istitutione nature: sed per cor
ruptionem causatam ex culpa.

¶ Si heretici ⁊ excõmunicati hoc sacr̄ꝫ cõficiant. Dist. XIII.

Olet etiã q̄ri vtꝝ praui
sacerdotes hoc sacr̄ꝫ ɔfice
re queant: Ad q̄d dici põt
q̄ aliq̄ lꝫ sint praui ɔsecrãt
ṽe. s. q̄ it⁹ sũt noie ⁊ sacr̄o ⁊
si nõ vita: q2 ñ i merito ɔse
crãtis: sꝫ in ṽbo efficit̃ creatoris. Unde
Aug. Intra catholicã eccl̄iaꝫ i mysterio
corpis ⁊ sãguis dñi nihil a bono mai⁹: ni
hil a malo min⁹ p̄ficit̃ sacerdote: q2 nõ in
merito ɔsecrãtis: sꝫ i ṽbo ɔficit̃ creato-
ris ⁊ ṽtute spũsc̄i. Credẽdũ ẽ. n. q̄ i ver
bis xpi sacr̄a ɔficiãt. Sic ipse ẽ q̄ bapti-
zat. ita ipse ẽ q̄ p spũm scm̃ suã efficit car
nẽ ⁊ sãguinẽ. Itẽ Gre. Putãt q̄dã cõio-
nẽ corpis min⁹ eẽ sctificatã si illoꝝ fiat of
ficio: quoꝝ vita eorũ oculis vr̄ ignobil'.
Hen in q̄ꝫ magnũ laq̄uꝫ icidũt: vt diua
⁊ occulta mysteria plus ab aliis sctifica
ta posse fieri credãt: cuꝫ vn⁹ idẽq3 spũs-
sanct⁹ in tota eccl̄ia iuisibil'r ea mysteria
⁊ opãdo sanctificet: ⁊ sctificãdo benedi-
cat. Mysteriũ iõ dr̄ q̄ secretã ⁊ recõdi-
tã hẽat dispẽsationẽ. Sacrificiũ ṽo q̄si
sacrũ factũ: q2 p̄ce mystica ɔsecrat̃ ꝓ no
bis in memoriã dñice passiõis. Sacr̄ꝫ ẽ
in aliq̄ celebratõe: cũ res ita fit vt aliq̄d
significate rei accipiam⁹. Sacr̄a sũt bap
tisma: chrisma: corp⁹: q̄ iõ sacr̄a dñr: q2
sub tegumẽto visibiliũ reꝝ: diua ṽt⁹ se-
creti⁹ salutẽ eoꝝ sacr̄oꝝ opat̃. Uñ a se-
cretis ṽtutib⁹ vl' sacris sacr̄a dñr. Panis
⁊ calicis sacr̄m grece eucharistia dr̄: lati
ne bona gr̄a iterp̄tat̃: ⁊ q̄d meli⁹ corpe ⁊
sãguie xpi? Siue ergo p bonos siue per
malos mĩstros itra eccl̄iã dispẽset̃: sacꝝ
tñ ẽ: q2 spũsc̄us viuificat. Nec bonorũ
dispẽsatoꝝ meritis ãpliat̃: nec maloruꝫ
attenuat̃. Hoc d̃ corpe dñi: hoc ⁊ d̃ bap
tismate ⁊ chrismate sciẽdũ ⁊ tenẽdũ: q2
ṽt⁹ diua secreti⁹ opat̃ in eis: ⁊ diua solũ-
mõ est hec ṽt⁹ siue ptãs: nõ hũane effica

cie. Illi võ qui excõicati sũt: vł de heresi mãifeste notati: nõ vñr hoc sacrm posse ↄficere: licet sacerdotes sint: q2 nemo dicit i ipsa ↄsecratõe offero: ʒ offerim⁹: q̃si ex psona ecclie: ꝛ iõ cũ alia sacra extra eccliã possint celebrari õ hoc nõ vr̃. Qd ẽt Aug. tradere vr̃ dicẽs. Recolite nomẽ ꝛ aduertite vitatẽ. missa .n. dicitur: eo ꝙ celestis missus ad ↄsecrãdũ ꝛ viuificãdũ corp⁹ adueiat iuxta dcm̃ sacerdotis dicẽtis. Oipotẽs de⁹ iube hec pferri p man⁹ scti ãgeli tui i sublime altare tuum ꝛc̃. Jccirco nisi ãgelus venerit: missa neqq̃ iure vocari pt. Nũqd .n. si hoc mysteriũ heretic⁹ ausus fuerit vsurpare: ãgelũ õ cel mittit de⁹ oblatiõeʒ ei⁹ cõsecrare: maxie cũ eisdẽ p ppbetã cõminat⁹ sit dicẽs: maledicã benedictiõibus vr̃is. Qr si bñdictõib⁹ eoꝝ se asserit maledictuꝝ vitas: qd erit õ hostia? ergo dicem⁹ illã posse bñdici ab illo quẽ scim⁹ a deo fore maledictũ cũ sua bñdictiõe? Si .n. õs malediterit bñdictõib⁹ hereticoꝝ: ꝛ simõiac⁹ bñdixerit: qs eoꝝ pualebit? Nũqd bñdictio maledcti ad nihilũ poterit redigere vba vissima ↄminãtis dei? Ex his colligit ꝙ hrtic⁹ a catholica fide pcisus neq̃at hoc sacrʒ ↄficer: q2 scti ãgeli q h⁹ mysterij celebratõi assistũt: tc nõ assũt: qñ hrtic⁹ ꝛ simõiac⁹ hoc mysteriũ temerarie psũit. Nõ .n. dubitari licʒ vbi corpis dñici ꝛ sãguis mysteria gerũtur supnoꝝ ciuiũ adeẽ ↄuẽt⁹. Jn h⁹ mysterij expletiõe sic formã seruari: ita ordinẽ hri. s. vt sit sacerdos ꝛ itẽtionẽ adhiberi oʒ vt illõ facer itẽdat. Si nõ credit õ illo mysterio sic vitas hʒ nũqd põt itẽdere illõ ↄficere? ꝛ si nõ itẽdit nũqd ↄfic? Aliq dicũt ẽt ñ recte õ illo mysterio sentiẽtẽ posse itẽdere: nõ qdẽ illõ ↄficer: qõ iã eẽt recte credere: ʒ id agere qõ gerit ab alijs dũ cõficit. ꝛ sic adhibet itẽtio: ꝛ si itẽtio dicat õ eẽ ↄficiẽdi illõ mysteriũ: tñ exq̃ itẽdit ea dr̃e ꝛ ager q̃ ab alijs gerũt iplet mysteriũ. Illõ ẽt sane dici pt ꝙ a brutis aialib⁹ corp⁹ xpi nõ sũit: ꝛ si videat. Quid g̃ sũit mus: vł qd mãducat? De⁹ nouit. De hoc celesti mysterio aliq̃ pstriᵹim⁹ a catholicis fideliter tenẽda. Qui .n. his ↄ̃dicit: heretic⁹ iudicatur.

¶ Quid fac̃ hereticũ: ꝛ qd sit heretic⁹.

n Et ãt ignores qd faciat hereticũ vel qd sit hrtic⁹: audi breuit qd ide scti doctores tradãt. Hyla. ait. Extiterũt plẽs q celestiũ vboꝝ simplicitatẽ nõ vitatis ipsi⁹ absolõnẽ suscepũt: alr̃ iterptãtes q̃ʒ dictoꝝ vt⁹ postularet. De itelligẽtia .n. heresis nõ õ scriptura ẽ: ꝛ sensus nõ sermo fit crimẽ. Jdẽ in .8. Intelligẽtie sensus i crimie ẽ. Hiero. dic̃: ꝙ ex vbis iordiate platis icurrit heresis. Aug. diffiniẽs qd sit heretic⁹ ait. Heretic⁹ ẽ q p alicui⁹ tpalis cõmodi: ꝛ maxie glie pncipatusq̃ʒ sui gratia falsa aut nouas opiones gignit vel seqtur.

¶ Supi⁹ determinauit magr̃ de sacro eucharistie q̃ ad ei⁹ eẽ: ꝛ de eius ↄfectiõe: ꝛ de ↄseqntib⁹ ad ↄfectionẽ. hic detmiat de ↄficiẽtis potestate. ¶ Et diuidit in duas ptes. ☞ Pmo determiat q̃s hoc sacrm possit ↄficere. ☞ 2° recapitulat de tractatu eucharistie: ꝛ sil' oñdit q̃d faciat hoiem hereticũ ibi. De h⁹ celesti. ¶ p⁹ in .3. ☞ p⁹ detmiat de vita mistri. ☞ 2° de fide. ibi. Illi võ. ☞ 3° de ordie ꝛ itentiõe. ibi. Jn h⁹ aũt misterij. Articulus. 1.

Jrca hanc di. q̃rendũ est pncipalr̃ õ .5. ☞ p° a qb⁹ possit hoc sacrʒ cõfici. ☞ 2° de ↄueniẽtia ↄficiendi hoc sacrm. ☞ 3° de his q̃ requirunt ad celebratiõeʒ misse. vltra illa q̃ sũt de ẽẽntia sacri. ☞ 4° õ pena celebrãtiũ omittẽtiũ illa q̃ rq̃rũt ad celebrationẽ misse: q̃ tñ nõ rq̃rũt ad ẽẽntiã sacri. ☞ 5° õ heresi. ¶ Circa pᵐ q̃rũt .4. ☞ p° vtꝝ q̃libʒ sacerdos possit h⁹ sacrʒ ↄficer. ☞ 2° vtꝝ nõ sacerdos possit hoc sacrʒ ↄficere. ☞ 3° vtꝝ nõ sacerdos possit hoc sacrm dispẽsare. ☞ 4° vtꝝ licitũ sit homini suscipe hoc sacrʒ a publico peccatore. Questio. 1.

A Primo ostēdo q᷒ nō q̄libet sacerdos potest hoc sacrm̄ ꝯficere: q2 in q̄libet re pu. ꝑncipi debet act⁹ nobilissim⁹. Sed ꝯficere corp⁹ xp̄i act⁹ est nobilissim⁹. ḡ ꝯuenire nō pōt nisi ꝑncipi sacerdotū. ¶ Itē pᵃ.q.1. Multi secularium: expōit illud v̄bū Malac. 2. Maledicā būdictōib⁹ vr̄is ₇c. sic. hoc ē his q̄ nūc in eis possidet būdictiōib⁹: seu q̄cq̄d a vobis būdicit. ḡ q̄cq̄d būdicūt sacerdotes mali maledicit de⁹: ſ3 hoc sacr3 ꝯfici nō pōt nisi benedictiōe dei. ḡ a malo sacerdote nō pōt cōfici. ¶ Itē.1.q.1. Qd̄ q̄dā. §. Opponit. Suspēso vel deposito sacerdote nulla ei relinq̄r potestas sacrificādi: ſ3 sacerdos suspēsus vel depo

B sit⁹ remanet sacerdos: q2 character sacerdotalis est idelebilis. ḡ nō oīs sacerdos pōt hoc sacramentū ꝯficere. ¶ Itē.24.q.1. Audiuimus. §. Si āt. Quicūq3 ab vnitate eccl'ie q̄ p Petrū itelligit fuerit alien⁹ execrare pōt: cōsecrare nō val3: ſ3 sacerdos alien⁹ ab vnitate eccle sic remanet sacerdos. ḡ non oīs sacerdos pōt hoc sacr3 ꝯficere. ¶ Itē si q̄lib3 sacerdos posset hoc sacrm̄ ꝯficere: cū vt⁹ misse cōsistat in sacramēto: eq̄ bonū eēt seu vtile audire missam a malo sacerdote sic̄ a bono: ſ3 hoc est falsu3. ceteris. n. parib⁹ meli⁹ est audire missā a bono sacerdote. ḡ sacerdotes mali nō pn̄t cōficere hoc sacramentum.

C ¶ Cōtra. pᵃ.q.1. Qd̄ q̄dā. nulla ōndit cā cur ille q̄ ip3 bapᵐ amittere nō pōt ius dādi amittere possit. ḡ a sili nulla ōndit cā cur ille q̄ sacerdotalē ordinē amittere nō pōt ius ꝯsecrādi amittere possit: sed nullus sacerdos potest amittere ordinē sacerdotalē: q2 character idelebilis est. ḡ q̄libet sacerdos hoc sacrm̄ ꝯficere pt. ¶ Itē. e. c. §. De his. Redeūti n̄ redditur: qd̄ ₇ foris hēbat. Et. j. Cōstat cā. i. sacroꝝ scītatē in ꝑuersis hoib⁹ ₇ sceleratis: siue i his q̄ itus sunt: siue in his q̄ foris sunt ipollutam atq3 iuiolabilē ꝑmanere. ḡ q̄libet sacerdos q̄liscūq3 sit pōt hoc sacrm̄ cōficere.

D ¶ Ad istā q̄ōnē dixerūt aliq̄ q᷒ excōicati vl' d heresi manifeste notati nō vident hoc sacrm̄ posse ꝯficere: l3 sacerdotes sint: q2 sacerdos offert sacrificiū ex ꝑsona eccl'ie: ₇ h⁹ opionis vr̄ fuisse magr̄: vt p3 in lr̄a h⁹ di. c. 1. Silr̄ dicūt d degradatis. sed istos nō dicūt remāere sacerdotes: q2 sicut eps̄ illi potuit ꝯferre ordinē sacerdotalē: ita pōt auferre. ¶ Preterea. si remaneret sacerdos nō relinq̄ret seculari iudicio puniēdus. ¶ S3 hec opio falsa ē. ptās. n. ꝯsecrādi corp⁹ xp̄i fūdat sup caracterē sacerdotalē: vel est ipse caracter. q̄ q̄de3 ab hoie p hoiem auferri nō pōt. idelebil'. n. ē. ¶ Nec cogunt ratiōes adducte pro opione. Sacerdos enī heretic⁹ ēt q̄ntū ad hūc articulū si itendit facere qd̄ facit ecclesia q̄ ad hoc offert ex ꝑsona ecclesie etiā si nihil itēdat facere in ꝑticulari. Sicut. n. ſm ph̄m. 2⁹. poꝝ. aliq̄d pōt sciri in vl'i: ₇ ignorari in particulari: sic dico q᷒ sacerdos pōt itēdere ꝯficere in vl'i. s. iquātū itēdit facere qd̄ facit ecclesia: ₇ nō itendere in ꝑticulari iquantū estimat ecclesiā in hoc articulo eē deceptā. ¶ Qd̄ etiā dicūt d degradat nō valet: q2 eps̄ nō est efficiēs cā ipressiōis caracteris: sed misterialis. de⁹. n. ipsu3 iprimit p misteriū epi quē de⁹ nō istituit mistrū auferen

E di sicut ꝯferēdi: q2 pp efficaciā ꝯsecratiōis d3 eē ꝑpetu⁹ ordo. ¶ Qd̄ ēt dicūt degradatū relinq̄ iudicio seculari nō cogit: q2 subesse iudicio seculari nō est essentiale ordini: ſ3 clericis ꝯuēit ex ꝑuilegio q̄ dgradat⁹ sua culpa ꝑuat.

F ¶ Dōm ergo ad q̄ōne3 q᷒ quēlibet sacerdotē posse hoc sacrm̄ ꝯficere dupl'r pōt itelligi. s. aut de iure aut de fcō. ¶ Primo mō. nō oīs sacerdos pōt hoc sacrm̄ ꝯficere: q2 neq3 irregularis: nec iterdict⁹ nec suspēsus ab executiōe coꝝ q̄ sūt ordis: nec excōicat⁹: nec sismaticus: nec heretic⁹: nec degradat⁹ hoc sacrm̄ de iure pōt ꝯficere: q2 cuilibet ꝑdictoꝝ ꝓhibit⁹ est

G ꝑtātis ₇ sacerdotalis vsus. Vn̄ ꝯficiendo grauissime peccāt. ¶ 2⁹ mō q̄lib3 sacerdos hoc sacramentū pōt ꝯficere: q2 nll's sacerdos q̄ntūcūq3 fuerit nefari⁹ amittit caracteres sacerdotalē sup quē fundat cōficiēdi ptās: vel ē ipsa potestas ꝯficiēdi. Vn̄ si q̄libet ꝑdictoꝝ sup māꝫ debitā dicat formā v̄boꝝ debitā cū itētiōe faciēdi qd̄ facit ecclesia v̄e ꝯuertit substātia panis in corp⁹ xp̄i: ₇ substātia vini in sanguinē.

H ¶ Ad pᵐ in oppᵐ dōd. q᷒ maior est itelligēda de actu nobilissimo q̄ a principe alicui cōferit aliq̄ eminētia stat⁹ sup alios: ſ3 sacerdos cōficiēdo hoc sacrm̄ ₇ fidelib⁹ mistrādo nō cōstituit aliquē in aliq̄ eminētia stat⁹ sup alios: sic eps̄ ꝯferēdo alicui ordinē vel aliquē ꝯfirmando ꝯstituit ordiatū ₇ ꝯfirmatū in aliquo statu eminēti in eccl'ia: q2 ordinati sunt sic̄ duces. ₇ ꝯfirmati sic̄ milites: ₇ iō tales act⁹ reseruant epis: ₇ q2 etiā ꝯsecratio altarū: ₇ būdictio virginū nō veniūt in vsu3 toti⁹ ppl'i: ſ3 aliq̄rū excellētū ꝑsonaꝝ. iō tales act⁹ nō ꝯueniunt nisi epis: ₇ ratiōe ordis episcopalis. Vn̄ nec talia sacerdotib⁹ simplicib⁹ ꝯuenire pn̄t. ex. de cōsecra. eccle. Aliq̄ p cp̄m. in tex. ₇ in gl. ¶ Ad 2ᵐ dōd. q᷒ illud v̄bū itelligendū est de his q̄ male būdicūt inq̄ntū mali sūt: q2 inq̄ntū tales laudāt mala q̄ de⁹ vituperat. Sacerdotes āt mali cōficiūt corp⁹ xp̄i nō inq̄ntū mali sūt: sed in

I quantũ sunt sacerdotes: nec sicut cause ꝑnci/
palcs: sed sicut misteriales. Unde a quocũqȝ sa/
cerdote ꝯficiat: ꝯficit ꝑncipalit̃ nõ bñdictione
hoĩs: sed dei. ¶ Ad 3m dõȝ ꝙ ſm gl. ibidẽ ibi
accipit̃ potestas ꝓ executiõe ptãtis: ⁊ itelligẽ
dũ est ꝙ talis executio nõ remãet eis de iure.
¶ Ad 4m dõ. ꝙ istud v̓bũ ꝯsecrare nõ valet. i/
telligendũ est de iure. ſm tñ gl. ibidẽ. talis cõ
ficit si formã obseruet: qꝛ hoc ordis est quẽ re/
tinet recedẽs ab vnitate ecclesie. ¶ Ad 5m di/
k cendũ ꝙ q̃uis v̓tus misse ꝑncipalit̃ ꝯsistat in
sacr̃o: ⁊ q̃tũ ad hoc eq̃liter est bõa missa cele/
brata a malo sacerdote sicut a bono: tñ q̃tum
ad aliq̃ scd̃aria põt esse missa boni sacerdotis
melior: qꝛ q̃tũ ad illa nõ solũ hȝ efficaciaȝ ex
ope opato: sed etiã ex sctitate ⁊ deuotiõe ope
rãtis: ⁊ iõ ceteris parib' meli' est audire mis/
sam a bono sacerdote q̃ a malo.

Secundo q̃rit̃ vtꝝ nõ sacerdos possit hꝰ
sacr̃m ꝯficẽ. Et v̓r ꝙ sic. Duo/
rũ actuũ: quoꝝ vnꝰ ordiat̃ ad aliũ: ille ẽ nobi/
A lior ad quẽ alius ordiat̃: sed ꝯficẽ corpꝰ xp̃i or
dinat̃ ad sumẽ. g̊ nobiliꝰ est sumẽ q̃ ꝯficere: ſȝ
nõ sacerdos põt sumẽ. g̊ multo fortiꝰ põt cõfi
cere. ¶ Itẽ corpꝰ xp̃i ꝯficit̃ in v̓tute dei. Sed
bonꝰ laicus plus ꝑticipat de v̓tute dei q̃ ma/
lus sacerdos. ergo multo fortius potest confi
cere q̃ malus sacerdos.
¶ Contra. solis apl̃is ⁊ aliĳs discipulis dixit
xp̃s in cena. hoc facite in meã ꝯmemoratõeȝ:
ſȝ apl̃oꝝ ep̃i sũt successores. alioꝝ discipuloꝝ
B ꝑsbyteri. di. 21. In nouo. g̊ ptãtẽ ꝯficiẽdi nõ ha
bẽt nisi ep̃i ⁊ sacerdotes iferiores.
¶ Rñdeo ꝙ nõ sacerdos nõ põt hoc sacr̃m
ꝯficere. sicut. n. accipi põt ex s̃nia Diony. ꝑ°. c.
eccl̃i. hierar. ⁊ Ber. 3. li. de ꝯside. c. 13. Eccl̃ia/
stica hierar. imitari dȝ angelicã hierar. sed ſȝ
Diony. 4. c. angelice hierar. Angeli iferiores
reuelatiões dinas: seu illuminatiões recipiũt
mediãtib' supiorib'. Uñ ⁊ cõueniẽs fuit vt in
ecclesia. hierar. iferiores reducerẽt̃ in deũ me
diãtib' supiorib': ⁊ qꝛ sacr̃m eucha. offert̃ deo
ad recõciliãdũ nos sibi vel ei fortiꝰ vniẽdũ. iõ
C ptãtẽ cõficiẽdi corpꝰ xp̃i noluit deꝰ dare nisi il
lis q̇ eẽnt ex officio mediatores iter ip̃m ⁊ po
pulũ cuiusmodi sunt sacerdotes.
¶ Ad ꝑm in oppm dõ. ꝙ sũptio sacr̃i maior ẽ
in vtilitate q̃ ꝯfectio: ſȝ in ptãte ẽ eꝯ°. ⁊ iõ nõ
oȝ ꝙ q̇ põt sumẽ possit cõficẽ. ¶ Ad 2m dõ. ꝙ
bonꝰ laicꝰ plus ꝑticipat de dei v̓tute q̃tuȝ ad
ea q̇ ꝑtinent ad formalẽ bonitatẽ subiecti pro
priĳ q̃ malus sacerdos: ſȝ q̃tũ ad ea q̇ ꝑtinẽt
ad ptãtẽ plus ꝑticipat de dina virtute malus
sacerdos q̃ bonꝰ laicꝰ: qꝛ tñ simplr̃ meliꝰ ẽ eẽ
sanctũ q̃ hr̃e potestatẽ exercẽdi officia scã: iõ
simplicit̃ plus participat de dei bonitate bo/
nus laicꝰ q̃ malus sacerdos. Qõ. iii.

Tertio querit̃ vtꝝ nõ sacerdos possit hoc
sacr̃m dispẽsare. Et v̓r ꝙ sic. Legi/
tur de btõ Laurẽtio q̇ nõ erat nisi diaconꝰ ꝙ A
sibi fuit cõmissa dñici corpis dispẽsa°. ¶ Iteȝ
93. di. diaconi ita. ꝭ. pñte. pñte ꝑsbytero dia/
conꝰ eucharistiã corpis xp̃i ppl̃o si nec̃itas co
git iussus eroget. g̊ saltẽ i casu nec̃itatꝭ nõ ꝑsby
teri pñt hoc sacr̃m dispẽsare. ¶ Itẽ eadẽ dis.
Diacones. dr̃ de diaconib' ꝙ sacr̃i corpis ero
gatiõem sub cõspectu ep̃i seu ꝑsbyteri nisi his
absentib' ius nõ hẽant exercẽdi. g̊ saltẽ absen
te ep̃o ⁊ ꝑsbytero nõ ꝑsbyteri pñt hoc sacr̃m
dispẽsare. ¶ Itẽ laici in casu pñt corpꝰ xp̃i tã
gere: ⁊ debẽt: vt si viderẽt ip̃m in luto cecidis B
se: ⁊ nõ eẽt aliꝰ q̇ eleuaret. g̊ a silĩ pñt cõpꝰ xp̃i
ad ifirmos d̓ferre: ⁊ eis dare si nõ ẽ aliꝰ q̇ det.
¶ Cõtra. de ꝯse. di. 1. in sctã. In sctã apl̃ica se/
de statutũ est vt sacra vasa nõ ab aliĳs q̃ a sa/
cratis: dominoqȝ dicatis hoĩb' ꝯtctentur. ergo
multo minꝰ licitũ est hoĩb' nõ sacratis hꝰ sa/
cramentũ dispensare: ſȝ laici nõ sunt sacrati. g̊
hoc nullo mõ licet eis. ¶ Itẽ dis. 93. Non oȝ
diacones panẽ dare. i. corpꝰ dñi. ſm glo. g̊ dia
coni nõ pñt hoc sacr̃m dispensare.
¶ Rñdeo ꝙ dispẽsatio hꝰ sacr̃i ex officio nõ
cõuenit nisi ꝑsbyteris: cuiꝰ rõ est: qꝛ ipse sacer C
dos repñtat xp̃m q̇ fuit mediator dei ⁊ hoĩuȝ.
dispẽsatio aũt hꝰ sacr̃i est ad recõciliãdũ nos
deo: vel ei fortiꝰ vniendũ: ⁊ iõ soli sacerdoti q̇
est mediator iter deũ ⁊ populũ: ꝯuenit ex offi
cio hoc sacr̃m dispẽsare. Unde de ꝯsecra. di. 2.
Peruenit. Modis oĩb' ꝑsbyt̃ ꝑ semetipsum
ifirmũ cõicet: qd̓ si alit̃ fecerit gradus sui peri
culo subiacebit. diaconis ãt ꝯuenire põt in ca
su. s. cũ necessitate cogẽte iubet̃ eis ab ep̃o vel
ꝑsbytero hoc sacr̃m dispẽsare: vel presbytero
lõge posito: si tamen necessitas vrget: ⁊ hec
patẽt ꝑ decreta ad ꝑmã partẽ allegata. Lai/ D
cis aũt dispẽsatio huiꝰ sacr̃i: siue absente ꝑsby
tero siue ꝑsente: siue iubẽte siue nõ iubẽte non
ꝯuenit. Uñ de ꝯse. di. 2. Peruẽit. Quidã ꝑsby
teri intm̃ paruipendũt dina mysteria: vt laico
aut femie sacrũ corpꝰ domini tradãt ad defe/
rendũ ifirmis: ⁊ q̇bꝰ ꝓhibet̃ ne sacrariũ ingre
diant̃: neqȝ ad altare appropinquẽt: illis sctã
sanctoꝝ cõmittũtur: qd̓ q̃tũ sit horribile: quã/
tũqȝ detestabile omnium religiosoꝝ aĩaduertit
prudẽtia. Igit̃ iterdicit per oĩa synodus: ne ta
lis temeraria ꝑsumptio vlteriꝰ fiat. cuiꝰ rõ assi
gnari põt: ⁊ ex ꝑte reuerentie sacr̃i qd̓ tãgi nõ
debet nisi a manib' sacratis: ⁊ ex ꝑte ordinis

E membrorū ecclesie: qui exigit vt sicut ab aīa mediāte corde deriuātur eius vtutes ad alia mēbra. ꝛ sic diue illuminatiōes mediantib⁹ sup̄iorib⁹ deriuātur ad inferiores: ita sacra spūa-lis vite debēt pplo p ministros ecclie dispēsari. ¶ Ad pᵐ dōm ꝙ ꝗuis fuerit sanguis dispensator: nō tñ legit fuisse dispensator corpis. Añ adhuc in aliqb⁹ ecclesijs ministris altaris sanguis p diaconū dispēsat: nō tñ corpus: cui⁹ rō est: q2 dispēsans cōp⁹ tāgit ipm. qđ nō dʒ facere nō hñs manus ꝯsecratas nisi in casib⁹ sup̄-

F dictis: sed dispēsans sanguinem nō tāgit nisi vas. ¶ Ad alia duo seqūtia pʒ qđ dici debeat ex dictis in qōne. ¶ Ad 4ᵐ dō. ꝙ nō est simile de dispēsatiōe h⁹ sacri ꝛ eleuatione ei⁹ de luto si cecidit: q2 receptio hui⁹ sacri nō est necessitatis: sʒ sibi reuerētiā facere necitaš ē quā facit q̄ eleuat ipm de luto. Qō. III.

Quarto querit vtꝝ licitū sit hoi hoc sacrʒ suscipe a publico peccatore.

A ¶ Rñdeo. ꝙ a publico peccatore: heretico: symoniaco vl̄ scismatico: vl̄ excōicato nō licet hoc sacrm suscipe: q2 pdictis iterdicta ē dispēsatio hui⁹ sacri ex statuto ecclie: q2 sunt extra vnitatē ecclesie: in q̄ sacra ꝯferūt: nec etiā a publico fornicatore: q2 ꝓpter hui⁹ sacri reuerentiam etiā illis iterdicta est hui⁹ sacri dispēsatio. maior tñ reqrit manifestatio criminis fornicatiōis ad hoc vt euitet fornicator ꝙ̄ symonie aut scismatis: aut excōicationis ad hoc vt caueāt hoies h⁹ sacrm recipe ab eis. nō. n. debēt vitare recipe sacrm a fornicario nisi sit ꝯuict⁹

B ꝛ ꝯdēnat⁹ p sniam vl̄ p ꝯfessiōnē factā in iure vl̄ p rei euidētiā: q̄ tāta est ꝙ nulla pōt tergiuersatiōe celari. ex. de coha. cleri. ꝛ mu. c. vlt. c. Vra. ꝛ sic itelligit illud decretū. di. 32. Nlls. Nullus missam audiat pſbyteri quē scit cōcubinā idubitāter hñe: fm ꝙ vr̄ sentire gl. ibidē. Si aūt q̄ras vtrū licitū sit homini hoc sacrm suscipe a sacerdote degradato. dico ꝙ nō: nec etiā ab irregulari si sua irregularitas est notoria: nec etiā a simplr̄ suspēso a sacerdotali officio: si illa suspēsio notoria est: q2 qui scienter a pdictis susciperet hoc sacrm cōtēneret sniaʒ ecclesie: qđ facere non licet. Articulus. II.

Consequēter querit đ 2° ꝑncipali. ¶ Et circa hoc q̄runt. 4. P p° vtrū licitū sit plures sacerdotes sup eādē hostiā vba cōsecratiōis ꝓferre cū itentiōe cōsecrādi. P 2° vtrū liceat sacerdoti abstiere a celebrādo p totū tps vite sue. P 3° quo tpe debeāt celebrari misse. P 4° quare celebrant tres misse in dñi natiuitate: ꝛ q̄re nō celebrat missa in parasceue. Qō. I. A

Primo ostendo ꝙ nō est licitū plures sacerdotes sup eandē hostiā verba ꝯsecratiōis ꝓferre cū itētiōe ꝯsecrādi. Superfluū ē facē p plura qđ ꝯplete fieri pōt p vnū: sed p vnū sacerdotē ꝯplete pōt hostia ꝯsecrari. ergo superfluū est: ꝛ ex ꝯñti illicitū plures sacerdotes sup eādē hostiā vba ꝯsecratōis ꝓferre. ¶ Itē plurificare formā ꝯsecratiōis super eādē hostiā p vnū sacerdotē est iniuriari sacro: eo ꝙ semel ꝓferre ꝯsecratiōis formā sufficit. g̃ a simili plurificare ꝯsecratiōis formā p plures sacerdotes est iniurari sacro: vl̄ dicas q̄re nō. ¶ Itē difficile est ꝙ sil' icipiāt ꝛ sil' terminēt nisi a casu. sed in ꝯplemēto ꝑme ꝓlatiōis fit trāsubstātiatio in eodē istāti. g̃ forma ab alijs ꝓlata ꝓfertur super hostiā iā consecratā: qđ est sacro iniuriari. B

¶ Contra. dñs Inno. de offi. miss. pte. 3. c. 10. Cōsueuerūt pſbyteri cardiales romanū circūstare pōtificē. ꝛ cū eo parit celebrare. Cūqʒ ꝯsumatū est sacrificiū de manu ei⁹ cōionē accipere significātes aplos: q̄ cū dño parit discūbētes sacrʒ đ manu ei⁹ eucharistie acceperūt. ¶ Rñdeo ꝙ de lege cōi nō dʒ sup eādem hostiā forma ꝯsecratiōis nisi ab vno sacerdote ꝓferri: ꝛ sel' tñ: ex cā tñ spāli licitū est qñqʒ cā a plurib⁹ sacerdotib⁹ ꝓferre: nō tñ a quolibʒ nisi sel' tñ. fm. n. morē q̄rūdā ecclesiaꝝ sacerdotes cū ordinātur epo celebrāti cōcelebrāt: cuius rōnē assignāt aliq. q2 sic faciēdo repñtant ꝙ qñ dñs hoc sacrm istituit: ꝛ ptātē ꝯsecrandi discipulis dedit: cenauerūt cū eo: ꝛ ipse cū eis. Sed hec rō nō videt multū ꝯueniens. magis enī qđ dcñ est repñtāt de manu epi cōicādo: ꝙ̄ ipsi epo ꝯcelebrādo. In hoc. n. ꝙ eps cōmunicat: ꝛ ipsi de manu ei⁹ cōicāt repñtat ꝙ in cena qñ xps hoc sacrm istituit: h⁹ sacrm sumpsit ꝛ ipsi de manu ei⁹ sūpserūt: qñ ptātē ꝯsecrādi eis dedit. P Jō vr̄ alijs dō. ꝙ rō q̄re hoc aliqñ fit est ad securitatē: vt. s. si eps nō hñet itētiōeʒ ꝯsecrādi: aut formā debitā non obseruaret: ꝙ nihilominꝰ eēt hostia ꝯsecrata p aliū: ꝛ hi dicūt ꝙ ꝯcelebrātes epo nō debēt hñe itentionē ꝯsecrādi nisi sub hac ꝯditiōe. s. si eps itentiōeʒ ꝯsecrādi rectā nō hñet: aut formā rectā nō obseruaret: sʒ si sacerdos celebrās ꝓbabilr̄ timeret se vba ꝯsecratiōis nō dixisse añqʒ hostiam leuaret: nullā faceret sacro iniuriā: si vba cōsecratiōis diceret: nō itēdens absolute ꝯsecrare: sed sub hac ꝯditiōe. s. si illā hostiā añ non ꝯsecrauit. P Alij dicūt ꝙ ꝯcelebrātes epo illa verba nō debēt dicē itētiōe ꝯsecrādi: sʒ tñ mō illa

C

D

E ṽba maliter recitare ad repñtãdũ ꝙ qñ discipuli a xp̄o ptãtẽ ꝯsecrãdi acceperunt: hãc formã ꝯsecrãdi dedit eis. Si.n. vt dicũt isti alij sacerdotes ab ep̄o illa ṽba ꝓferrẽt itentiõe cõsecrãdi: siue absolute: siue sub ꝯditiõe ꝑ posset accidere icõueniẽs. Si.n. itẽtiõe ꝯsecrãdi absolute ea ꝓferrẽt: aut sic terminarẽt illã ꝓlationem cũ ep̄o: aut citi⁹ aut tardi⁹. Si citi⁹ ante eẽt hostia ꝯsecrata ꝙ ep̄s ṽba ꝯsecratiõis finiret: ⁊ sic ṽba ep̄i nihil facerẽt. Si tardi⁹. añ eẽt hostia p ep̄m ꝯsecrata ꝙ alij ṽba consecratiõis finirẽt. ⁊ sic ad ꝯsecratiõez alij ab ep̄o nihil facerẽt. Si sil': cũ q̄libet illoꝝ faciat qḋ p se

F suffic̄ ad ꝯsecrãdũ: nõ eẽt rõ q̄re magis ꝯsecraret p vnũ ꝙ p aliuz. ☞ Et si dicas ꝙ q: itẽtio req̄rit ad ꝑfectiõẽ sacroꝝ: iõ cũ oẽs hẽant intentiõẽ faciendi vnã ꝯsecratiõem nõ est nisi vna tñ ꝯsecratio: adhuc nõ euadis vt istis vř. q: p hoc nõ apparet rõ quõ scm̃ cuiuslibet ad hoc coopeꝛ: cũ dici nõ possit ꝙ q̄lib3 sit h⁹ cõsecrationis tota misterialis cã nec ps cãe. Si mile icõueniẽs posset accidere si alij itẽderẽt ꝯsecrare nõ absolute: sed sub hac ꝯditione.s. si ep̄s itentiõẽ ꝯsecrãdi hr̃et: q: si ep̄s itentionem ꝯsecrãdi nõ hr̃et tũc posset argui vt ṗus

G ꝙ ṽba ꝯsecrãtiũ sub ꝯditiõe: ⁊ itentiones: aut sil' ꝯcurrerẽt: aut nõ: ⁊ tũc posset argui q̄si mõ sili vt ṗus si pl'es sint ep̄o ꝯcelebrantes.

¶ Qui vult tenere hãc vltimã opiõnẽ. põt dicere ꝙ ar^a ad ptẽ ṗmã non plus ꝯcludũt nisi ꝙ alij sacerdotes ab ep̄o nõ d̄bẽt dicẽ illa verba itentiõe ꝯsecrãdi. ⁊ h⁹ veꝝ est fm̃ istos. Añ dicũtur nõ ꝯcelebrare ep̄o nisi ꝓ tãto ꝙ dicũt ṽba q̄ debẽt obseruari in ꝯsecrando. ⁊ q̄re ea dicãt ostensum est. sic etiã potest itelligi ṽbuz Inno. allegatũ ad partẽ secũdam.

¶ Qui aũt vult tenere ṗmã opinionẽ potest dicere ad argumenta ad partem ṗmam.

H ¶ Ad ṗmũ sic. q̄uis p vnũ sacerdotez possit hostia ꝯueniẽter ꝯsecrari: tñ illa signi⁹ q̄ est cũ ꝯsecraꝛ p plures modo sup̄dicto: nõ est ita expressa qñ ꝯsecraꝛ p vnũ. ¶ Ad 2^m dḋ. ꝙ nõ ẽ sil'e de plurificatiõe forme sup eãdẽ hostiaz p vnũ ⁊ pl'es: q: nulla eẽt rõ ꝙ plurificareꝛ per eũdẽ. S3 aliq̄ rõ est vt visũ ẽ: vt in aliquo casu ꝑlificeꝛ p plures. ¶ Ad 3^m dḋ. ꝙ sicut dicẽ dñs Inno. de offi. nuis. c. ꝓallegato ꝙ siue ṗus siue posteri⁹ ꝓferãt sacerdotes referri d3 coꝝ itentio ad istãs ꝓlationis ep̄i cui principal'r celebrãti ꝯcelebrãt: ⁊ tũc oẽs simul consecrant ⁊ conficiunt. Questio. ix.

A **Secundo** q̄riꝛ vtrũ liceat sacerdoti abstinere a celebratiõe p totuz tp̄s vite sue. Et vr̃ ꝙ sic. Sic̄ sacerdos h3 ptãtẽ cõsecrãdi: ita h3 ptãtẽ absoluẽdi. Utraq3 eni potestas fundaꝛ sup caracterẽ sacerdotalẽ: s3 toto tp̄e vite sue licet sibi abstinẽ ab audiẽdo cõfessiões: ⁊ absoluẽdo. g° a sili ⁊ a celebrãdo.

¶ Cõtra. Luce. 23. hr̃. ꝙ cũ xp̄us discipul' suis dedit ptãtẽ cõsecrãdi dixit eis. Hoc facite in meã cõmemorationem.

B ¶ Rñdeo. oĩs accipiẽs ptãtẽ oꝛdiatã ad bonũ vsum: teneꝛ ea vti loco ⁊ tp̄e debito ⁊ cõueniẽti hita oppoꝛtunitate. maxie cũ illi⁹ ptãtis vsus in vtẽte actũ melioꝛẽ nõ ipedit. ptãs aũt sacerdotalis ptãs est oꝛdiata ad optimũ vsuz .s. ad trãsubstãtiãdũ panẽ in coꝛp⁹ xp̄i ⁊ vinũ in sanguinẽ: ⁊ ad rememoꝛãdũ passiõnẽ xp̄i: ⁊ ad itercedẽdũ familiari⁹ ⁊ efficaci⁹ apḋ euz ꝓ se ⁊ ꝓ ꝓxĩo: neq3 actũ melioꝛẽ ipedit. imo ad oẽs alios bonos act⁹ coadiuuat. auget.n. illuminatiõnẽ in itellectu: feruoꝛẽ charitatis i affectu. ⁊ iõ sacerdos q̄ hac ptãte loco ⁊ tp̄e debito ⁊ ꝯueniẽti hita oppoꝛtunitate ⁊ dispõne

C nõ vult vti: s3 notabil'r negligit peccat. ⁊ multũ d3 timere ne sicut seru⁹ neq3 q̄ abscondit pecuniã dñi sui: ⁊ eaz ociosam dimisit: a dño nisi se coꝛrigat iudicetur.

¶ Ad ar^m in opp^m põt dici ꝙ non est sil'e: q: ptãs absoluẽdi directe respicit coꝛp⁹ xp̄i mysticũ: respcũ cuius sacerdos vti nõ potest sua ptãte: nisi sup ipm̃ hẽat iurisdictiõnẽ saltẽ in foꝛo pniẽ: sed multi sũt sacerdotes nullã iurisdictiõnẽ hñtes sup aliquã ptẽ coꝛpis mystici:

D ⁊ iõ tales toto tp̄e vite sue licite pñt abstinere ab audiẽdo ꝯfessiões: ⁊ absoluẽdo nisi in casu: cũ.s. aliq̄s laboꝛaret in extremis nõ potẽs hr̃e suũ sacerdotẽ parochialẽ nec supioꝛem: ⁊ peteret ab isto sacrm̃ pniẽ. tunc enĩ3 peccaret nisi ip̄3 audiret ⁊ absolueret. In illo.n. casu q̄libet sacerdos põt absoluẽ penitentẽ. act⁹ aũt ꝯsecrãdi nõ respicit directe nisi coꝛp⁹ xp̄i veꝝ: respcũ cui⁹ q̄libet sacerdos nisi sibi sit iterdicta officij executio: põt licite exercere sue potestaꝛ vsũ: ⁊ teneꝛ eo mõ q̄ sup⁹ dcm̃ ẽ in q̄õne. Et sic bñ ꝯcludit ar^m ad ptẽ 2^am. Q̃o. x.

A **Tertio** q̄riꝛ q̄ tp̄e debeãt celebrari misse. ¶ Rñdeo: ꝙ q: hoc sacrm̃ pertinet ad tp̄s grẽ: qḋ p diẽ significaꝛ: iuxta illud Ap̄li ad Ro. 13. Nox p̄cessit. dies autez appropinquit. iõ cõiter loq̄ndo missa d3 celebrari in die artificiali: ⁊ nõ in nocte: icipiẽdo diez artificialẽ: nõ tñ ab ascẽsu solis sup oꝛizõtem nr̃m: s3 ab illa pte tp̄is qua põt ꝑpẽdi esse sup oꝛizõtẽ nr̃z aliq̄ aeris illustratio p aliquos radios solis: q̄ illustratio ẽ mãifestatio solis oꝛituri. In nocte tñ natiuitatis dñi media nocte vl' circa horã illã: ⁊ i nocte resurrectiõis circa

B principiū noctis celebrātur misse ꝓpter priuile giu ꝛ solēnitatē illaꝝ noctiū. Unde de ꝯse. di. pma. Nocte. Nocte sancta natiuitat̄ dn̄i missas celebrēt pſbyteri. Et .j. Eadē di. Solēt. §. In ieiunijs. in sabbato scō circa noctis initiū missaꝝ solēnia sunt celebrāda. Illa .n. ps diei artificial' que est post nonā sabbati cōputatur cū nocte ꝑcedēte diē seq̄ntē. Un̄ in orōne d̄r. De⁹ q̄ hāc sacratissimā noctē ꝛc. ꝛ q̄uis nō sit necium tn̄ expectare ad missaꝫ dicēdā: tn̄ tūc hora ꝑdcā licite ꝛ ꝯuenient̄ d̄r. Cōiter tn̄ solēnis misse celebratio trib⁹ horis istituta ē fieri

C .s. hora 3ᵃ ꝛ 6ᵃ ꝛ nona. Celebra⁹ .n. misse est memoriale passiōis xp̄i: q̄ s̄m Aug. 3. lib. de ꝯcordia euāgelistaꝝ circa meᵐ. Crucifix⁹ fuit hora 3ᵃ linguis iudeoꝝ. hora 6ᵃ manib⁹ militū: ꝛ hora nona expirauit. Cōsuetudo tn̄ est vt non dicat̄ hora nona: nisi in dieb⁹ ieiunioꝝ: ꝛ maxime qn̄ ordīes celebrant̄. misse autē ꝑuate dici possunt ab aurora vsq; ad sextā. ꝛ cōis ꝯsuetudo ecclie obs̄uat q̄ in dieb⁹ nō ieiunioꝝ solēnis missa celebret̄ iter tertiā ꝛ sextā. Qō. iiij.

A **Quarto** q̄rit̄ q̄re celebrant̄ tres misse i domini natiuitate: ꝛ q̄re nō celebratur missa in parasceue.

¶ Rn̄deo. vt d̄r de ꝯse. di. i. Nocte. In glosa. Tres misse die natalis dn̄i celebrant̄. Una an̄ diē q̄ significat tp̄s ante legē: qn̄ eram⁹ i tenebris. Scd̄a cū diescit: ꝛ significat tp̄s sub lege quādo nōdū plena dei agnitio hēbat̄. Tertia in die .s. plena: ꝛ significat tp̄s gr̄e qn̄ iā plena cognitio hēbat̄. Sic̄s rōes ponit magr̄ Guido archidiacon⁹ Wormeñ. in tractatu quē fecit de officijs ecclie. c. 12. Supaddens q̄ ideo tres misse ꝑdictis tp̄ib⁹ celebrant̄: q̄ multi ho

B mines triū tēpoꝝ p xp̄i natiuitatē saluantur.

¶ Rō āt q̄re nō celebrat̄ in die parasceue ē: q̄ dupl'r rep̄sentat̄ ab ecclesia passio xp̄i. Uno mō inq̄tū fuit in xp̄o s̄m se ꝛ absolute. 2° mō inq̄tū illi⁹ passiōis effect⁹ seu ifluentie ad nos ꝑueniūt: seu in nos descēdūt. Pmo mō rep̄ntat̄ feria 6ᵃ hebdōade sancte. 2° mō alijs diebus in celebratiōe misse. ꝛ iō volens ecclesia mētes fideliū occupari circa passiōem dn̄i nr̄i yh̄u xp̄i: ꝓut fuit in ip̄o s̄ʒ se ꝛ absolute vt mo

C ueat̄ corda coꝝ ad cōpassiōem: ꝛ q̄ ipsa dies i qua passus fuit ipsam passiōem satis efficacit̄ rep̄sentat: statuit vt illa die nō ꝯsecret̄ corpus xp̄i: s̄ʒ qd̄ in ꝑcedēti die ꝯsecratū est: ꝛ reseruatū sumat̄. sāguis tamē nō reseruat̄ pp effusiōis piculū: q̄ aūt effect⁹ illi⁹ passiōis seu ifluētie ad nos ꝯtinue ꝑueniūt: seu in nos descendūt. iō statuit ecclia vt excepta die ꝑdicta quottidie in ecclesijs missa celebret̄. Articulus. iij.

onsequēter querit̄ de 3° principali.

¶ Et circa hoc q̄rūt̄. 4. P̄ 1° vtꝝ liceat missam celebrare i loco nō sacro. P̄ 2° vtꝝ sup altare nō lapideū. P̄ 3° an i calice lapideo vl' ligneo vl' ereo P̄ 4° vtꝝ liceat celebrare sine igne ꝛ vestibus ab ep̄o benedictis. Questio. i.

A **Primo** ōndo q̄ licitū est celebrare in loco nō sacro. licitū .n. est deū orare in oī loco: ꝛ sibi seruire: s̄ʒ celebrare missam ē seruire deo. ḡ licitū est eā celebrare in oī loco.

¶ Itē sic hoc sacr̄ʒ nō est necessitat̄: ita nec sacramentū cōfirmatiōis: sed licitū est sacramētum cōfirmationis celebrare in loco nō sacro ergo ꝯ simili ꝛ sacr̄m altaris.

¶ Cōtra. de ꝯse. di. i. Sicut. nō in alijs q̄ dn̄o cōsecrat̄ locis .i. in tabernaculis diuīs p̄cibus a pōtificibus delibutis missas cātare: ꝛ sacrificia offerre licet.

B ¶ Rn̄deo q̄ cōiter nō licet missaꝫ celebrare i loco nō sacro: q̄ sic istituit ecclia. vt pꝫ i decreto allegato ad ptē 2ᵐ. ꝛ. c. seq̄nti. Hic ḡ. ꝛ c. seq̄nti. vbi d̄r. Nullus pſbyter missas celebrare ꝑsumat nisi in sacratis ab ep̄o locis qui sui p̄ticeps dcetero voluerit esse sacerdotij. cuius istitutiōis rō fuit: q̄ in sacro altaris qd̄ in missa ꝯsecrat̄ ꝯtinet̄ ille q̄ est sūme sanct⁹: ꝛ totius n̄re s̄ctitatis cā effectiue inq̄tū de⁹. ꝛ meritorie inq̄tū hō. in casu tn̄ magne necessitat̄ ꝑmittuit iura celebrari i loco nō sacro: si tn̄ ta-

C bula sit ꝯsecrata ceteraq; sancta mysteria ad illud officiū ꝑtinentia ibi affuerint: sicut cū ecclesie ꝑme. fuerūt icense: vel cū hoies sūt i itinere cū ecclesia defuerit. de ꝯse. di. i. Concedim⁹. q̄b⁹ casib⁹ except̄ nō licꝫ celebrare in loco nō sacro nisi de ꝯsensu epī: de ꝯse. di. i. Missarum. qui tamē hoc concedere non debet: nisi assit legitima ꝛ rōnabilis causa.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ d̄s. q̄ q̄uis licitū sit deo i oī loco seruire: nō tn̄ hoc seruitio spāli: qd̄ est in celebratiōe misse pp cām sup⁹ dictā. Un̄ d̄ ꝯse. di. i. Unicuiq; fidelium. Unicuiq; fideliū

D i domo sua oratoriū licꝫ hr̄e ꝛ ibi orar̄. missas āt celebrare nō licꝫ nisi in casib⁹ sup̄dict̄. Oratoriū tamē sacꝝ alicui facē nō licet nisi auctē epī. de ꝯse. di. i. Nemo ꝑmo. ¶ Ad 2ᵐ dōm. q̄ nō est sile: q̄ sacr̄m ꝯfirmatiōis nō ꝯtinet ip̄ʒ xp̄m. Decretū ad partē aliā itelligit̄ supposito q̄ nō assit licentia episcopi. aut casus maxime necessitatis. Unde post verba allegata im mediate subiungitur nisi sūma coegerit necessitas. Questio. ij.

a **Secundo** q̄ritur vtꝝ liceat missam celebrare sup altare nō lapideū.
¶ R̄ndeo ꝙ q̄uis an̄ tp̄s Siluestri celebraret sup altar̄ ligneū: qḋ cito poterat trāsferri: q2 pp ꝑsecutionē nō erat fidelib⁹ cert⁹loc⁹ad manēdū.tñ postea istituit eccl'ia vt nō celebraret nisi sup altare lapideū.Un̄ de ꝯse.di.i.Altaria.Altaria si nō sūt lapidea chrismatis vnctione nō ꝯsecrent̄.c⁹rō fuit:q2 altare d3 esse ꝯ̄mā forti:q2 ꝯsecrari d3.ꝛ ideo nō d3 eē de terra.Et q2 i eccl'ia d3 eē copia altariū vt h⁹ mysteriū freq̄nteꝝ.Jō altare non d3 eē de auro vl̄ B de argēto:q2 facilis̄ non pn̄t hr̄i.Jn veteri aūt lege:q2 non sic multiplicabātur altaria: nihil obērat si de auro fieret.ꝯueniēti⁹aūt ē ipsa fieri de lapide ꝙ̄ de ligno pp significationē:Un̄ de ꝯse.di.i.Altaria.Jn gl. sup illud v̄bū. non ꝯsecrent̄.hr̄ q2 xp̄s petra dr̄.Jtem q2 erexit Jacob lapidē in titulū. Questio. iii.

a **Tertio** q̄rit̄ vtꝝ liceat missam celebrare in calice lapideo vl̄ vitreo vel ereo.
¶ R̄ndeo.ꝙ nō licet i calice lapideo ꝓpter ei⁹ ieptitudinē:nec ligneo pp p̄ōꝛis ibibitionē:nec vitreo pp ei⁹ frāgibilitatē. nec cū calice de ere vel auricalco:q2 ob vini v̄tutē erugi nē colligeret:ꝛ vomitū ꝓuocare posset:sed d3 eē calix de auro vel de argēto.ꝛ si q̄s tā paup est ꝙ nō possit hr̄e calicē aureū vel argenteū hēat stāneū.Un̄ ḋ ꝯse.di.i.Ut calix. Calix do B mini cū patena.si nō ex auro:oīno ex argento fiat.Si q̄s aūt tā paup est saltē vel stanneū calicē hēat.de ere aut de auricalco nō fiat:q2 ob vini v̄tutē eruginē pariterq3 vomitū ꝓuocat. nullus aūt in ligneo:aut in vitreo calice ꝑsumat missam cantare. Questio. iiii.

Quarto querit̄ vtru3 liceat celebrare sine igne ꝛ vestib⁹ab ep̄o bn̄dictis.
a ¶ R̄ndeo ꝙ sacerdos non d3 celebrare sine igne pp eccl'ie ꝯstitutionē:q̄ reprehendit celebrātes sine igne.ex̄.de cele.mis.c.vlt. ꝛ ꝓpter ipsi⁹ignis significationē.significat.n.dilectionis feruorē:p quā xp̄s hoc sacr̄m ꝯstituere voluit:ꝛ p quā de⁹filiū suū ꝓ nobis passiōi tradidit.Jux̄ illud Jo.3.Sic de⁹ dilexit mūdū: vt filiū suū vnigenitū daret.ei⁹etiā lumē ꝛ calor significāt ꝙ sacr̄m opat̄ in celebrante digne ꝛ B suscipiēte augmētū illuminatiōis in itellectu ꝛ feruoꝛis charitatis in affectu.nō d3 ēt ignis omitti pp ei⁹ ꝑfigurationē.hoc.n. ꝑfiguratu3 fuit p ignē.ḋ q̄ dr̄ Leuit.6.Jgnis i altari meo sp ardebit:ꝛ p ignē q̄ vixit sub aq̄.70.annis: vt.hr̄ i gl.sup ḋcretalē pallegatā.¶ Nō d3 ēt celebrare sacerdos sine vestib⁹ab ep̄o bn̄dict̄ pp ecclesie ꝯstitutionē:ꝛ pp vestiu3 significationē:q̄ exponet̄.4.q.seq̄ntis articuli.p̄p ea C rum ꝑfigurationē:q̄ ꝓcessit in vestib⁹ legaliu3 sacerdotū.Qḋ aūt sine vestib⁹ ab ep̄o bn̄dict̄ celebrari nō debeat:hr̄ expssiu3 de ꝯse. di.p̄ia. Uestimēta.vbi sic vr̄.Uestimēta ecclesie q̄b⁹ dn̄o ministrat̄ sacrata debēt eē ꝛ honesta: q̄bus in alijs vsib⁹ non debēt frui ꝙ̄ ecclesiasticis ꝛ deo dignis officijs.⁋ Que aūt ꝛ quot sint ille vestes refert Jnnoc.in lib. de offi.mis.ꝑte.i.c. 10.sic dicēs.Sex sūt.n.idumēta cōia ep̄is ꝛ ꝑsbyteris.v3.amictus:alba:cingulū:stola: mani B pulus:ꝛ planeta. Jn multis tñ locis inualuit ꝯsuetudo:vt cingulus non bn̄dicat̄. rōnabili⁹ tñ esset ip̄m benedici.sp̄alē.n. h3 significationē q̄ patebit.4.q.articuli seq̄ntis:sed hoc non icludit necessitatē.Calciatio.n.sacerdotis specialē h3 significatōe3:neq3 tamē sotulares benedicuntur. Articulus. iiii.

Onsequēter querit̄ ḋ 4⁰ ꝑncipali.
¶ Et circa hoc q̄rūt̄. 4. ⁋ p̄⁹ vtꝝ celebrās in loco iterdicto sit irregularis.⁋ 2⁰ vtrū celebrās sup altare nō ꝯsecratu3 aut fractū sit irregularis.⁋ 3⁹ vtrū celebrās sine vestib⁹bn̄dictis:ꝛ ad celebrādū deputatis sit irregularis.⁋ 4⁰ q̄d significent illa q̄ req̄runt̄ ad celebrationē misse vl tra illa q̄ req̄runt̄ ad essentiā sacr̄i. Qō. i.

a **Primo** ergo q̄ro vtꝝ celebrās in loco interdicto sit irregularis.
¶ R̄ndeo ꝙ sic.si sciēter faciat.ꝛ loc⁹sit iterdictus a iudice:qḋ pōt ꝓbari p illud quod habetur ex̄.de cleri.excōi.depo. vel iterdic. mi. Postulasti.vbi dr̄ ꝙ tales sunt ecclesiasticis bn̄ficijs spoliādi.Et p illud qḋ hr̄ ex̄.de exces. p̄la.Tāta.in gl.vbi dr̄ ꝙ talis ꝙ̄tū ad sacr̄a ecclesie excōmunicatus reputat̄.ꝛ ꝙ est ab officio suspēsus ꝛ ꝓuat⁹.Celebrās tñ in loco non iterdicto ꝑsonis iterdictis non pp hoc irregularis ē:q2 h⁹ nō iuenit̄ in iure positū:ꝛ pene ampliāde non sunt.Nec etiā celebrās in loco interdicto a iure tm̄.Un̄ celebrās in ecclesia sāguinis aut semis effusiōe polluta:etiā si sit publicū p euidentiā:vel p famā:irregularis non B est.grauiter tñ peccat sic p̄cepti ecclesie transgressoꝛ.ex̄.de ꝯsecratione ecclesiastica.c. vlti. Si aūt illa pollutio occulta est:tūc credo ꝙ si aliq̄s secreto hoc sciēs ibide3 celebret nō peccat:saltē si aliā ecclesiā nō h3 in ꝓmptu: q2 ꝓ tali pollutione ecclesia recōciliatione nō indiget de necessitate.ar^m.ex̄.ḋ adulteriis.Significasti.quāuis tutius esset eam facere secreto recōciliari. Questio. ii.

A **Secundo** querit vtrum celebrans super altare non consecratum aut fractum sit irregularis.

¶ Rñdeo q̄ nō: q2 irregularitas est de iure positiuo: ⁊ hoc nō est in iure positū. Scienter tñ celebrās sup altare nō ↄsecratū grauit̄ peccat: etiā si hoc faciat ex ignorātia crassa: q̄uis min⁹ grauit̄ q̄ si hoc faceret sciēter: q2 ecclesia ordinauit sup altare ↄsecratū debere celebrari. de ↄse. di. i. Eccłie. ⁊. c. Cōcedim⁹. ⁊ duobus c. seq̄ntib⁹. sup altare aūt fractū nō enormiter licitū est celebrare: nō tñ si fractū enormit̄ eēt. ex. de ↄse. eccl. vł altaris. Qō i dubijs. Qō. iii.

B **Tertio** querit vtrum celebrās sine vestib⁹ benedictis: ⁊ ad celebrādum deputatis sit irregularis.

¶ Rñdeo q̄ nō. siue hoc faciat scienter siue ignorāter: q2 hoc non inenit̄ in iure positū: tñ sciēter vł ex ignorātia crassa celebrās: aut sine manipulo bñdicto: aut sine stola. ⁊ sic de alijs grauit̄ peccat. vbi tñ consuetū est cingulū nō bñdici nō credo q̄ peccat celebrās cū cingulo nō benedicto. Questio. IIII.

A **Quarto** querit q̄d significēt illa q̄ req̄rūt ad celebrationē3 misse. vltra illa que req̄runt̄ ad essentiā sacramēti.

¶ Rñdeo q̄ illa q̄ req̄runt̄ ad celebrationē3 misse repñsentāt nr̄e redēptōis mysteriū. qō in icarnatiōe fuit ichoatū. in natiuitate ⁊ p̄dicatiōe p̄motū: in passiōe cōpletū: in resurrectiōe declaratū. ⁊ iō q̄dā repñtāt ptinētia ad incarnationē: q̄dā ad natiuitatē: q̄dā ad xp̄i p̄dicationē: q̄dā ptinentia ad passiōe3 q̄dā ad resurrectiōem. Sacerdotis aūt calciatio icarnatio

B nis est repñtatio. In persona. n. filij dei d̄r in psalmo. In idumeā extēdā calciamētū. i. hūanā nām quā assumā. Vñ sacerdos cū xp̄m repñsentet missam nō d3 dicē discalciat⁹. Amict⁹ in capite repñtat diuinitate3 amictā humanitate. caput. n. xp̄i de⁹ est. Alba nouitatē vite significat: quā xp̄s hūit ⁊ docuit ⁊ tribuit i baptismo. Zona xp̄i iustitiā. iux̄ illō Isa. xi. Erit iustitia cingulū lūbo⁊ ei⁹. Manipulus posit⁹ in leua significat q̄ xp̄s in via brauiū obtinebat. per manipulū. n. brauiu3 designat̄. iuxta illud

C psal. Venient cū exultatiōe portātes manipulos suos. per leuā vita p̄sens itelligit̄. Stola q̄ collo sacerdotis icumbit obediētiā significat: quā xp̄us pp salutē humani generis subijt factus obediēs vsq3 ad mortē. Casula q̄ alijs vestimētis supponit̄ xp̄i charitatē significat: que oēs alias v̄tutes excellit: Introit⁹ sacerdotis ad altare aduentū xp̄i significat: ⁊ itroit⁹ misse desideriū aduentus ei⁹ significat. ⁊ iō in missa

D solēni non d3 itrare sacerdos quousq3 iceptus sit itroitus misse: q2 ante fuit xp̄s desiderat⁹ q̄ veniret: ⁊ q2 in aduētu xp̄i fuit t̄p̄us misericordie: iō post itroitū subiūgit̄ chirieleyson: qō interpretat̄ dñe miserere: qō nouies d̄r cōputando ter qō d̄r xp̄eleyson: vt p misericordia3 xp̄i nouē associemur ordib⁹ angelo⁊. Post h⁹ subiungit̄. Gloria in excelsis deo: ad repñsentādu3 hymnū quē angeli pastorib⁹ nato dño cecinerūt: quē sacerdos ichoat: q2 angelū magni cōsilij repñsentat: ⁊ chor⁹ ↄcinēdo p̄seq̄t̄: q2 subito fcā fuit cum angelo multitudo militie celestis laudātiū ⁊ dicentiū ⁊c. Orōnes āt q̄ subsequūtur repñsentāt orōnes q̄s xp̄s post suā natiuitatē fecit p pplo. Epl̄a q̄ p̄mittit̄ euāgelio le

E gem significat: q̄ grām p̄cucurrit: seu precursoris xp̄i p̄dicatiōem. Graduale lamentū pnie significat: q2 Joānes pnia3 p̄dicabat. Et quia post luctū seq̄tur ↄsolatio. iuxta illud Math. v. Bti q̄ lugēt: qm̄ ipsi ↄsolabūtur. iō post graduale canit̄ alleluya: quod significat ieffabile gaudiu3 angelo⁊ ⁊ hoium in eterna felicitate deū laudantiū. Diacon⁹ suscipiēs codicē euāgelij bñdictionē a sacerdote postulat ad significādū q̄ nullus d3 p̄dicare nisi mittat̄. Euāgelij eni lectio p̄dicationē significat: ⁊ d3 legi in loco magis eminēti q̄ epl̄a. iuxta illud. Sup montē excelsum ascēde tu q̄ euāgelizas syon:

F ⁊ ad designādū excellētiā legis grē sup lege3 scriptā: ⁊ habet legēs euāgeliū facie3 versam ad aq̄lonē ad significādū p̄dicationē xp̄i esse ↄ illū q̄ dixit. Ponā sedē meā ad acq̄lone3: ⁊ ero silis altissimo. Et q2 corde credit̄ ad iustitiā. ore aūt ↄfessio fit ad salutē: vt oñdat ecclesia q̄ q̄ euāgelij v̄bū corde recipit: mox p⁹ euāgeliū fidei symbolū ore decātat: quod tñ sacerdos icipit vt significet q̄ xp̄s ore pprio xp̄ianā fidē docuit. Offertoriu3 qō cantat̄ significat sacerdotē oblaturū sacrificiū laudis: q̄ an

G teq̄ dicat orem⁹: p̄mittit dñs vobiscū: ad significādū: q2 nisi dñs sit nobiscū ad salute3 nr̄am orare nō possum⁹. Silentiū aūt qō seq̄tur representat illud t̄p̄s q̄ xp̄s nō ambulabat pala3 iter iudeos cū eū iterficere cogitarēt: q2 tñ appropinquāte die passiōis iesus ite⁊ in publicū ābulauit: ad hoc significandū exclamat sacerdos. per oia secula seculo⁊. Prefatio aūt est q̄dā grā⁊ actio ⁊ diuie laudis ↄfessio repñtās illā grā⁊ actionē quā scti reddūt xp̄o in celo: ⁊ laudē q̄ laudat⁹ fuit in cōuiuio: in q̄ Maria vnxit eū vnguēto. Sāct⁹ repñsentat laudē quā sibi cecinerunt pueri hebreo⁊ dñica in ramis palma⁊: ad significādū aūt q̄ pr̄ tradidit xp̄s morti ex dono. i. ex mera grā. Judas p mune

H re pecunie: et quod ipse xps fuit sacrificium illibatum. sacerdos facit tres cruces sup oblatam. vnam cum dicit hec dona. aliam cum dic. hec munera: aliam cum dic: hec scta sacrificia illibata: et quia illa venditio fuit maledicta: pscripta: irronabilis: et detestabilis: ad hoc significandum dicit sacerdos in canone. hanc oblationem facere digneris bndictam: ascriptam. ratam: ronabilem: et acceptabilem. De consecratione corporis et sanguinis superius satis dcm est: eleuatio corporis xpi repsentat eleuationem xpi in cruce. demissio depositionem eius de cruce. positio sup pallam inuolutionem eius in syndone munda. palla. n. syndonem repntat. et io di de cse. di. i. I Consulto constituimus vt sacrificium altaris: non in serico pano aut itincto quisquam celebrare psumat. Sed in puro linteo ab epo consecrato terreno. s. lino pcreato atque cotexto: sicut corpus dni nri ihu xpi in syndone linea munda sepultum fuit. cum aut sacerdos dicit. Nobis quoque pctorib. repsentat ptritionem et pfessionem latronis alterius increpantis et dicentis. nos quidem digna factis recipimus etc. et misericordiam petentis: etiam quod centurio et qui cum eo erant reuertebantur pcutientes pectora sua. Exclamatio aut sacerdotis voce eleuata. pr nr qui es in celis. e reductio ad memoriam K illius clamoris quem emisit xps in hora mortis dicens. pr in manus tuas comendo spm meum. Altare crucem significat: calix sepulchrum. patena lapidem quo sepulchrum fuit clausum: cum aut dicit sacerdos. pax dni sit semp vobiscum: isinuat quod vna sabbatorum stetit Jesus in medio discipulorum: et dixit eis. Pax vobis: et quia tunc dedit eis ptatem remittendi pcta. et io chorus exclamat. Agnus dei qui tollis pec. mu. etc. quod ter repetitur ad significandum quod petimus nobis remitti pcta cogitationis: locutionis: et opationis: per quorum remissionem veniemus ad eternam pacem. Repntatio ergo que est p cantum Agn dei. ptinet ad resurrectionis L gaudium. Postcoio et aplorum gaudium de xpi resurrectione significat. Ite missa est. repsentat illud quod dcm est discipulis stati post ascensionem xpi in celum. s. hic Jesus qui assumptus e a vobis in celum etc. Chorus aut rndens. deo gras. repntat aplos regressos in Jerusalem cum gaudio magno vnanimiter pseuerantes in oone: et quod p bnficio redemptionis nostre: cuius mysterium vt dcm est repntatur in missa: debemus ee in continua gratiarum actione. Articulus. V.

Consequenter queritur de 5° principali.

Et circa hoc qrunt. 4. p° vtrum ois ifidelis sit hereticus. 2° vtrum symoniaci sint heretici. 3° vtrum heresis sit maximum omnium peccatorum. 4° Quarto vtrum heretici sint tolerandi. Qo. i.

Primo ondo quod ois ifidelis sit hereticus. A heresis idem est quod diuisio. Sed ois ifidelis diuisus est a fide in qua pmo vniunt fideles. ergo ois isidelis est heretic. Ite ois infidelis falsas opiones gignit: vel seqt: sed ois talis est heretic. g ois ifidelis est hereticus.

Cotra. iudei ifideles sunt et pagani: nec tamen heretici dicuntur.

Rndeo. quod non ois ifidelis e hereticus. imo heresis e spes ifidelitatis. est. n. heretic ille qui pfitet xpm et ei dogmata corrupit: et quia nullus denoiatur simplr a dispone seu ichoatione B sed ab hitu seu cplemento. io non quicunque pfitens xpm et dogmata ei in corde puertens ppe vocatur heretic: nisi sit annexa ptinacia.

Ad pm in oppm do. quod non ois diuisio a fide heresis ppie dr: vt pz ex dictis in qone. Ad 2m do. quod minor falsa est: nisi itelligat de gignente vel sequente falsas opiones circa ea que sunt fidei et cum ptinacia. Questio. ii.

Secundo queritur vtrum symoniaci sint hretici. Rndeo quod symoniaci non sunt C heretici ppe: sed tn heretici quandoque dicunt per quandam silitudinem: quia ita operant: ac si contra fidem sentirent. dum pcio spualia conatur emere vel vendere: ac si estimarent dona spussancti posse pecunia possideri: et sic itelligi dz quod dr. i. q. vlti. c. vlti. Patet symoiacos veluti pmos et precipuos hereticos ab omnibus fidelib respuendos. Questio. iii.

Tertio qrit vtrum heresis sit maxia omnium peccatorum. Et vr quod non. 6. q. i. Que- A ro vtrum catholicum cum pessimis moribus alicui heretico: in cuius vita pter illud quod heretic est non iueniunt hoies quod rephendant: pponere debeamus: non audeo pcipitare sententiam. ergo salte non est do. quod heresis sit maximum peccatorum.

Ite phs. 8. ethi. c. 10. Pessimum est contrarium optimo: sed charitas cui opponit odium melior est fide cui opponit heresis: vt in. 3. lib. onsum est. ergo odium est peius heresi. Ite illud non e maximum pctm quod minuit magnitudinem peccati. Sed infidelitas est huiusmodi. Unde Apo B stolus pma Thimo. pmo. Misericordiam cosecutus sum: quia ignorans feci in incredulitate. ergo cum heresis sit incredulitas: heresis non est maximum peccatum.

Cotra. tanto peccatum maius est: quanto plura bona corrupit: sed heresis plura bona corrumpit quam quodcunque aliud pctm: quia fundamentum totius edificij subuertit. ergo heresis est maximum peccatum.

C ¶ Rńdeo. ꝙ nō est idē iudiciū de īfidelitate
ꝛ heresi. heresis. n. sup īfidelitatē addit ptina/
ciā: ꝛ recessum a fide ꝑus recepta. Vñ heresis
est īfidelitatis spēs: ꝛ qꝛ recedere cū ptinacia
a fide ꝑus recepta videt̄ ꝓcedere ex odio veri
tatis redarguētis ea q̄ dirigunt a fide ptinaci
ter recedētes: ꝛ odiū diue veritatis maximuꝫ
est oīum peccatoꝝ. iō heresis non rōne hꝰ qḋ
hꝫ in itellectu: sed rōne sue radicis q̄ est in af/
fectu maximū est oīuꝫ pctōꝝ. Infidelitas aūt
qꝛ quādoqꝫ ꝓcedit ex ignorātia non semper ē
maxima omniū peccatorum.

D ¶ Ad ꝑm in oppm dḋ. ꝙ q̄uis illud ibi dimit
tatur sub dubio. tñ. 12. q. 1. Scimus. hoc deter̄mi
nari vr̄. vt dicūt aliq̄. ibi. n. dr̄. grauiꝰ puniunt̄
qui votū fecerūt aut fidē pceperūt: ꝛ votū nō
pfecerūt: aut in malis finierūt vitā q̄ illi q̄ si/
ne voto aut fide mortui sūt: ꝛ tñ bona egerūt
opa: vel pōt dici ꝙ ibi accipit̄ heresis ꝓ īfide/
litate: ꝛ qꝛ nō oīs īfidelitas ē maximū pctōꝝ:
ideo hoc sub dubio ibi dimittit̄. ¶ Ad 2m dḋꝫ
ꝙ heresis non maximū dī peccatoꝝ nisi rōne
radicis sue: q̄ est odiū veritatis fidei: qḋ odiuꝫ
E opponit̄ directe charitati. ¶ Vel pōt dici ꝙ ꝓ
positio phi itelligēda est in his q̄ nō sunt adi/
uicē ordiata: in q̄bꝰ destructo vno: alterū non
destruit̄: qꝛ in ordinatis adinuiceꝫ destructio
ꝑoris est peior siue ipsū sit meliꝰ siue nō: eo ꝙ
ipso destructo ꝯñtia destruūtur. ¶ Ad 3m dḋꝫ
ꝙ īfidelitas Pauli fuit ex ignorantia: non ex
malitia.

Questio. IIII.

Quarto querit̄ vtꝝ heretici sint tolerādi.
Et vr̄ ꝙ sic. Math. 13. prohiben/
A tur eradicari zizania ante messē. Sꝫ ꝑ zizania
itelligūtur heretici ſm glo. ꝛ etiā iudiciū per
messem. ḡ heretici sunt tolerādi. ¶ Itē. 24. q.
3. Notandū. ferēdi sī mali nō abijciēdi. ¶ Itē
tolerādi sunt illi q̄ ad misericordiā sūt recipiē
di. Sed heretici sūt ad misericordiā recipiēdi
quotiēscūqꝫ reuerti voluerint. Vñ Math. 18.
dixit xp̄s Petro dimittēdū esse peccatori se/
ptuagesies septies. i. quotiēscunqꝫ penituerit.
ergo heretici sunt tolerandi.
B ¶ Cōtra. 24. q. 3. Secāde. Secāde sī putride
carnes ꝛ scabiosa ouis ab alijs repellenda: ne
tota domꝰ massa corpꝰ ꝛ pecora ardeāt: corrū
pant̄: putrescāt: ꝛ itereāt. Arriꝰ in alexandria
vna sintilla fuit: sed qm̄ nō stati opp̄ssus est: to
tū ciꝰ orbē flāma ppl'ata ē. ¶ Itē ea. q. Illud.
Abijcienda ꝓrsus pestifera hec a sacerdotali
vigore patiētia ē: q̄ sibimet pctis alioꝝ pcēdo
nō pepcit. ergo ecclesia non dꝫ tolerare here/
ticos ne eis parcēdo nō parcat sibi.
¶ Rńdeo ꝙ ḋ hereticis dephēsis manifeste
in heresi ꝑma vice faciēdū est ſm ꝙ dr̄ ex̄. de C
hr̄ticis: ad abolendā. vbi dr̄ de q̄libꝫ tali ꝙ si
fuerit clericꝰ vel religiosus ipso ꝑus spoliato
oī officio ꝛ bñficio eccl'iastico secularis relin/
quat̄ arbitrio ptātis aīaduersiōe debita puniē
dus: nisi ꝯtinuo pꝰ rephēsionē erroris ad fidei
catholice vnitatē spōte recurrere: ꝛ errorē su/
um ad arbitriū epi regiōis. ꝛ publice cōsense/
rit abiurare: ꝛ satisfactioneꝫ ꝯgruā exhibere.
Laicꝰ āt nisi ꝓut dcm̄ ē abiurata hēsi ꝛ satisfa
ctiōe exhibita ꝯfesti ad fidē ꝯfugerit orthodo
xā secularis iudicis arbitrio relinq̄tur debitā
recepturꝰ ꝓ q̄litate facioris vltionē. De rela/
psis aūt postq̄ꝫ fuerint dephēsi ꝯñter subiūgi D
tur ꝙ secl'ari iudicio sine vlla penitꝰ audiētia
sūt relinq̄ndi. Cuiꝰ rō duplex ē. vna: qꝛ si q̄tiēs
cūqꝫ reuerterent̄ ꝯseruarēt̄ i tpali vita. ꝛ alijs
tpalibꝰ bonis. alij securiꝰ i hr̄si relaberēt̄. Alia
est: qꝛ sic ab hereticis faciliꝰ possꝫ ifici multitu
do: q̄tiēscūqꝫ tñ reuerti voluerit ab eccl'ia reci
piūt̄ ad pniaꝫ: nō tñ ad ꝯseruationē corpal' vi
te: ꝛ alioꝝ tpaliū bonoꝝ. ¶ Aliť āt dḋ. ē de īfi
delibꝰ: q̄ xp̄ianā fidē nūq̄ suscepūt. Illi. n. ꝛsi
ad fidē sint iducēdi: nō tñ sūt cogēdi: vt hr̄ ḋ/
cretoꝝ. di. 45. Qui sincera. ꝛ. c. de iudeis. Cuiꝰ
rō duplex ē. Vna pp bonū qḋ ex hº ꝓueīt: sic
ex hº ꝙ iudei ritꝰ suos obſuāt: in q̄bꝰ oli ꝑfigu E
rabat̄ ṽitas fidei quā tenemꝰ. hº bonū ꝓuenit
ꝙ testimoniū fidei nr̄e hēmꝰ ab hostibꝰ: ꝛ q̄si i
figura nobis repn̄tāt qḋ credimꝰ. Alia est pp
vitationē maioris mali: sic scādali vel dissidū
qḋ ꝓuenire possꝫ nisi tolerarēt̄: vel ipedimēti
salutis eoꝝ: q̄ tolerati postea ꝯuertūt̄ ad fidē.
¶ Ad ꝑm in oppm dḋ. ꝙ hoc itelligēdū ē ꝓ il/
lo tpe q̄ zizania non pn̄t eradicari sine piculo
notabili eradicatiōis tritici. Vñ ibideꝫ dr̄. ne
forte colligētes zizania eradicetis cū eis sil' ꝛ
triticū. ¶ Ad 2m dḋ. ꝙ illa auctas itelligēda
est de illis q̄ alios nō ificiūt. hr̄sis aūt ē morbꝰ
maxie ifectiuꝰ. vñ ꝛ lepre ꝯpat̄: vl' de illis ḋ q̄/ F
rū correctiōe ē spes. de relapsis āt pꝰ abiura/
tā heresiꝫ ꝑsumit̄ ꝙ nō sint in fide stabiles. vñ
eccl'ia de illis nō ꝯfidit. iux̄ illḋ ad Titū. 3. He
reticū hoiem post ꝑmā et scḋam correctioneꝫ
deuita: sciēs qꝛ subuersus est q̄ huiusmodi est.
¶ Ad 3m dḋ. ꝙ illa auctas itelligēda ē ḋ pec
cato cōmisso in frem: qḋ sp dimittēdū ē a pas/
so iniuriā q̄tū ad rācorē: siue iniuriās petat si
bi remitti siue nō: sꝫ nō oꝫ ꝙ sp sibi remittatur
pena: quā meruit ſm iustitiam.

Circa lrām. Prece mystica ꝯsecrat̄. qꝛ q̄/
uis fiat ꝑ orōnē idicatiuā: eā tñ pre
cem mysticā vocat: qꝛ ꝑ eā nobis multa bona
ipetrant̄. Quid meliꝰ corpe ꝛ sanguie xp̄i. hic

G p sanguinē intelligit totū xp̄m sub sp̄ē vini. ꝛ p corpus totum xp̄m sub sp̄ē panis. qꝛ q̄uis subā pāis nō ꝯuertat̄ nisi in subām corporis nec subā vini nisi in sāguinē. tn̄ sub vtraqꝫ sp̄ē tot⁹ ē xp̄s p cōcomitantiā ut sup⁹ declaratū ē. Excōicati vel de heresi māifeste notati non viīr hoc sacr̄m posse ꝯficere. hoc falsū ē nisi re strigat̄ ad posse d̄ iure: vt i qōib⁹ visū ē. Missa dr̄ ꝛc. missā btūs Petr⁹ apl's prim⁹ oium an thiochie dr̄ celebrasse s̄m ꝙ dic̄ Hu⁹. 2⁹. li. de sacra. pte. 8. c. vi. ꝛ de cōsecratione distinctio ne p⁹. Jacob⁹ dr̄ ꝙ Jacobus cui primū credi ta est hierosolymitana eccl'ia: ꝛ Basili⁹ ce

h sarieñ ep̄s addiderūt nobis misse celebratio/ nē. i. ordinē celebrande misse s̄m glo. ibidē. ꝛ p⁹ alij alio addiderūt ad decorē ꝛ solēnitatē vt h̄r. di. ii⁹. eccl'iasticaꝝ. dr̄ āt missa s̄ꝫ magr̄ꝫ eo ꝙ celestis missus. i. āgelus adueniat ad cō secrandū: nō ut ꝯsecret. sed ut sacerdoti conse cranti assistat. vn̄. li. cōsecrādū. dꝫ legi ipso/ nalr̄. nec itelligēdū ꝙ tm̄ mittat̄ vnus āgelus sed magna multitudo angeloꝝ. dr̄ ēt missa s̄ꝫ Hu. vbi pri⁹ eo ꝙ ppl's fidelis p ministeriū sa cerdotis q̄ mediatoris vice fungit̄ iter deū ꝛ homines: p̄ces ꝛ vota ꝛ oblatiōes deo mittit

J vel missa dr̄. qꝛ p trāsubstātiationē sub e pāis ꝛ vini i corpus xp̄i ꝛ sanguinē icipit sub vtra/ qꝫ sp̄ē totus esse xp̄s q̄si de nouo eēt missus. Jube h̄ pferri p man⁹ ꝛc. hec. i. hoꝝ significa/ ta. s. eccl'ie mēbra. iube pferri i sublie altar̄ tuū .i. i eccl'iā triūphātē. Nūquid si hoc mysteriū h̄ftic⁹ ausus fuerit vsurpare āgel⁹ d̄ celis mit tit de⁹ nō pp ꝯsecrātē mittit tm̄ pp sacr̄i digni tatē. Et sensus. i. ꝯuersus assensus fit crimen.

De penitentia. Di. XIIII.

Ost hec de pn̄ia agēdū est Pn̄ia longe positis a deo necēia est vt appropiquēt Est. n. vt ait Hiero. secun da tabula post naufragiū: qꝛ si qs vestē inocētie in baptismo pce/ ptā peccādo corrupit: pn̄ie remedio re parare p̄t. Pria tabula ē baptism⁹ vbi deponit̄ vetus hō ꝛ iduit̄ nouus. Scd̄a pn̄ia q̄ post lapsū resurgim⁹: dum vetu stas reuersa repellit̄: ꝛ nouitas pdita re sumit̄. Post baptismū ꝓlapsi p pn̄iam renouari valēt: sꝫ n̄ p baptismū lꝫ hoi se pi⁹ pēitere: sꝫ nō baptizari. Baptism⁹ tm̄ est sacr̄m: sꝫ pn̄ia dr̄ ꝛ sacr̄m ꝛ virt⁹ mētis. Est. n. pn̄ia interior: ꝛ est pn̄ia ex terior. Exterior sacr̄m est: interior vir tus mentis est: ꝛ vtraqꝫ cā salutis est: ꝛ iustificatiōis. Utꝝ vo oīs exterior pn̄ia sit sacr̄m: vel si nō oīs: q̄ hoc noīe cēsen da sit ꝯsequēter inuestigabim⁹. A pn̄ia cepit Joānis p̄dicatio dicentis. Pn̄iam agite: appropinq̄bit eni regnūꝫ celoꝝ. Qd̄ aūt p̄co docuit: illud post veritas p̄dicauit: exordiū sumēs sermōis a pn̄ia Pn̄ia dr̄ a puniendo: q̄ qs punit illicita q̄ ꝯmisit. Pn̄ie virt⁹ timore ꝯcipit̄. Un̄ Jsa. A timore tuo dn̄e cōcepim⁹ ꝛ pe/ pimus sp̄m̄ salutis. Est aūt pēitētia: vt ait Ambro: mala p̄terita plāger̄: ꝛ plan genda iteꝝ nō ꝯmittere. Jtem Grego. Penitere ē ante acta pc̄tā deflere: ꝛ flē da nō cōmittere. Nā q̄ sic alia deplorat vt alia tm̄ cōmittat: adhuc pn̄iam agere aut ignorat aut dissimulat. Quid. n. p dest si peccata luxurie qs defleat ꝛ ad/ huc auaritie estib⁹ anhelat? His verbis quidā vehementius inherētes ꝯtendūt vere pēitētē vltra n̄ posse peccare dā nabiliter. ꝛ si grauit̄ peccauerit: verā n̄ pcepisse pn̄iam. Qd̄ ēt alijs muniunt te stimōijs. Ait eni Jsa. Jrrisor ē ꝛ nō pēi tens: q adhuc agit qd̄ penitet: Nec vr̄ deū poscere subditus sed subsannare su pbus. Canis reuersus ad vomitū ꝛ peni tens ad peccatū. Multi lachrymas in desinēter fundunt: ꝛ peccare non desi/ nunt. quosdā accipe labrymas ad pn̄iaꝫ cerno: ꝛ affectū pn̄ie nō habere: qꝛ incō stantia mētis nūc recordatione peccati lachrymas fundūt: nūc reuiuiscēte vsu ea q̄ fleuerunt iterando cōmittūt. Esa. de peccatoribus dic̄ Lauamini: mundi estote. Lauat̄ ꝛ mūdus ē qui preterita plangit ꝛ flenda iteꝝ nō cōmittit. Laua tur ꝛ non ē mūdus qui plangit q̄ gessit nec deserit ꝛ post lachrymas ea q̄ defle

uerat repetit. Item Augu. Inanis ē pe nitentia: quā sequens culpa coinquinat. Nihil ꝓsūt lamēta si replicantur pctā Nihil valet veniam a malis poscere ꝛ mala denuo iterare. Item Grego. Qui cōmissa plangit nec tñ deserit: pene gra uiori se subycit. Itē Ambr. Reperiun tur qui sepius agendam pniam putant qui luxuriant̄ in christo. Nā si vere pēi tentiam in christo agerent: iterandā po stea nō putarent. qꝛ sicut vnum baptis ma: ita est vna pnia. His alys sꝫ plurib⁹ vtunt̄ in assertione sue opinionis. Sed Ambrosius dicit. Hec vera pnia est ces sare a peccato. Et idem. Magni profe ctus ē renūciasse errori. imbutos enim vicys aīos exuere atqꝫ emēdare virtu tis est perfecte ꝛ celestis gratie: ꝛ ideo sane ita diffiniri potest. Penitētia ē vir tus qua cōmissa mala cum emēdatiōis proposito plangimus ꝛ odimus: ꝛ plan genda vlterius cōmittere nolumus: qꝛ penitentia vera est i aīo dolere ꝛ odire vicia. Unde illa verba premissa. penite re est añ acta deflere ꝛ flenda nō com mittere: recte sic accipi possunt: vt non ad diuersa tēpora: sꝫ ad idē referantur: vt. s. tpe quo deflet cōmissa mala: nō cō mittat voluntate vel ope flenda. quod innuitur ex verbis cōsequentib⁹. Nam q sic alia deplorat ꝛc̄. Hinc Augu. ait. Cauendum est ne quis existimet nephā da illa crimina: qualia qui agunt regnū dei nō possidebunt: quotidie ppetrāda ꝛ elemosynis quotidie redimenda. In melius est enim vita mutāda: ꝛ per ele mosynas de peccatis preteritis propi ciandus est deus: non ad hoc emendus quodāmodo: vt ea semp liceat impune cōmittere. Nemini enim ōdit laxamē tū peccādi: ꝛ si miserando deleat cōmis sa peccata: si nō satisfactio cōgrua negli gatur. Item pi⁹ papa. Nihil ꝓdest hoi ieiunare ꝛ orare ꝛ alia religiōnis opera agere nisi mens ab iniquitate reuoce tur. Qui ergo a malis sic mentem re uocat vt cōmissa plangat: ꝛ plangenda cōmiterre nō velit: nec satisfacere negli git: vere penitet. Nec ideo non est vera pnia: qꝛ forte non de proposito: sꝫ casu: vel infirmitate peccabit. Ille autē irri sor est ꝛ non penitēs qui sic cōmissa plā git vt plāgenda volūtate vel opere cō mittere nō desinat. Ille ēt q post lacbry mas repetit que fleuit. lauatur ad tēp⁹ sed mundus nō est. idest illa mūdicia nō est ei sufficiens ad salutē: qꝛ est momē tanea nō pseuerans. Itē illud. Inanis est pnia quā sequens culpa coingnat: sic intelligendum est. Inanis est. s. carens fructu illius penitentie quā sequens cul pa non inquinat. Illius enim fructus ē vitatio gehēne: adeptio glorie. mortifi catur enī illa penitentia ꝛ alia ante acta bona sequens peccatū: vt nō sortiantur mercedem quam meruerūt cū fierent: ꝛ quā haberent si peccatū non succede ret. sed ꝛ si de peccato succedenti peni tētia agat̄: ꝛ pnia que precessit: ꝛ alia an te acta bona reuiuiscunt: sed illa tñ que ex charitate prodierūt. Illa enim sola viua sunt: que ex charitate fiunt. Ideo qꝫ si per sequentia peccata mortificant̄ per subsequentē pniam reuiuiscere pos sunt. Que vo sine charitate fiunt mor tua ꝛ inania generāt̄: ꝛ ideo p penitētiā reuiuiscere nō valēt. Similiter intelli gēdū est illud. Nihil prosūt lamēta ꝛc̄. Et illud. nihil valet ꝛc̄. Si enim re plicantur peccata nihil valet ad salutē vel ad veniam in fine precedens lamen tū: qꝛ nihil relinquit̄ de vite mundicia: qꝛ aut peccata dimissa redeūt: vt qbus dā placet: cuꝫ replicātur: vel si nō rede unt: eis tamē deletis pp ingratitudinē ita reus ꝛ immūdus cōstituit̄: cū adhuc

in expiandis implicatur: vt si iã deleta redirent. De hoc tamẽ. s. an peccata re deãt post pleni⁹ agem⁹. Similit nihil valet ad salutem obtinendam: vel ad munditiã vite habẽdã: veniaʒ de ma le factis poscere: ꝛ malefacta denuo ite rare. Ita ẽt intelligendum est illud qđ idẽ Aug. alibi ait. Pnia est quedã do lentis vindicta semper puniẽs in se qđ dolet cõmisisse. Et infra. Quotidie do lenduʒ est de peccato: qđ declarat ipsa dilectionis virtus. penitere enim est pe nã tenere: vt semper puniat in se vlciscẽ do qđ cõmisit peccãdo. Ille penã tenet q semp vindicat qđ cõmisisse dolet. pe nitentia ergo est vindicta sp puniens in se qđ dolet ꝯmisisse. Quid restat nobis nisi dolere ĩ vita? vbi eniʒ doloꝛ finitur: deficit ꝛ pnia. si vo pnia finitur quid re linquit̃ de venia? Tãdiu gaudeat ꝛ spe ret de gratia q̃diu sustentatur a peni tentia. Dicit enim domin⁹. Uade ꝛ am plius noli peccare. nõ dixit. Ne pecces sed ne voluntas peccãdi in te oꝛiatur. Quod quomodo ſuabitur nisi doloꝛ in pnia ꝯtiue custodiat̃: sp doleat: ꝛ de do lore gaudeat. ꝛ nõ sit satiς ꝙ doleat: sed ex fide doleat ꝛ non sp doluisse doleat.

¶ Determinatio intelligẽtie dictoruʒ.

D Ē pnia perfectorum vel ad sa lutẽ sufficienti ĩtelligendũ ẽ qđ supꝛa dixit. s. Pnia ẽ uindicta semp puniens qđ cõmisit. ꝛ alia huius modi. illud vo: si pnia finitur nihil de ue nia relinquit̃: dupliciter accipi potest. si eni iuxta quorundã intelligentiã pec cata dimissa redeunt: facile ẽ intellige re nihil de venia relinqui: qꝛ peccata di missa iteꝝ replicantur. Sicut enim ille qui ex seruitute in libertatẽ manumit titur. interiʒ uere liber est: ꝛ tamẽ pp of fensam in seruitutẽ postea reuocat̃: sic ꝛ penitẽti pctã ṽe dimittũtur: tñ pp offẽ sam: q̃ replicat̃ iteꝝ redeũt. Si vo redi re dicant̃: sane põt dici ẽt sic nihil de ue nia relig: nõ ꝙ dimissa peccata iteꝝ i putent̃: sed qꝛ pp ingratitudinẽ ita re⁹ ꝛ immũdus cõstituit̃: ac si illa redirẽt.

¶ De solẽni ꝛ vnica penitẽtia.

I Illud ãt qđ Ambꝛo. ait. Repe riũtur ꝛc. sic vnum baptisma ita ꝛ una pnia nõ scđʒ gñalẽ ſʒ scđʒ spã lẽ moꝛẽ ecclie: de solẽni pnia dicñ intel ligit̃: q̃ apud q̃sdã semel celebꝛata nõ ite rat̃. Itẽ illđ aliud Ambꝛo. Pnia semel vsurpata nec ṽe celebꝛata: ꝛ fructũ pꝛio ris aufert: ꝛ vsuʒ seq̃ntis amittit: đ solẽ ni ĩtelligit̃: Solẽnis ĝ pnia vt Ambꝛo. ĩ eodẽ ait: ẽ q̃ fit extra ecc̃liã in mãifesto ĩ cinere ꝛ cilicio q̃ ꝑ grauioꝛib⁹ hoꝛrẽdis ꝙ ac mãifestis delictis tñ ĩpõit̃: ꝛ illa ñ ẽ iterãda ꝑ reuerẽtia sacri: ꝛ ne vilescat ꝛ ꝯtẽptibilis fiat hoib⁹. Uñ aug. Quan uiς caute ꝛ salubꝛit̃ ꝓuisuʒ sit vt loc⁹ illi⁹ hũillime pnie semel in ecc̃lia ꝯcedat̃ ne medicia vilis min⁹ vtilis eẽt egrotis. q̃ tãto magis salubꝛis ẽ q̃tomin⁹ ꝯtẽpti bilis fuerit. Quis tñ audeat deo dicere. Quare huic hoi q post pniam p̃mã rur sus se laq̃is iniq̃tat] obstrigit adhuc ite rũ parcis? Origenes q̃ꝙ đ hac solẽni pe nitẽtiã q̃ ꝑ grauioꝛib⁹ cribus iniungit̃ ait. Si nos aliqua culpa moꝛtaliς iuene rit q̃ nõ ĩ crimĩe moꝛtali vl' in blasphẽia fidei ſʒ ĩ sermõis vl' in moꝝ nicio ꝯsistat Hec culpa sp reparari p̃t. Nec iterdicit̃ aliq̃ñ đ hmõi pniam agere. Sʒ nõ ita đ grauioꝛib⁹ criminib⁹. In grauioꝛibus .n. crimĩb⁹ semel tñ ꝑnie ꝯcedit̃ locus. Cõmunia que freq̃uẽter incurrimus sp pniam recipiunt ꝛ semper redimuntur Cõia dicit uenialia peccata ꝛ foꝛte moꝛ talia q̃dã alij s min⁹ grauia. que sic sepe ꝯmittũt̃: ita freq̃nt̃ ꝑ pniam redimũt̃: ſʒ

de grauioribus criminib⁹ semel tm̃ agi tur pnia.s.solēnis. Nā ꝛ ō illis si iterent̃ iterat̃ penitētia: sed nō solēnis. quod tm̃ in quibusdam ecclesijs non seruatur.

¶ Auctoritatibus ꝓbat ꝙ nō semel tm̃ sed frequenter pctā dimitant̃ p pniaȝ.

Q Uod vero penitentia nō semel tm̃ agatur. sed freqūēter iteret̃ ꝛ per eā frequenter iteꝝ venia p̄stet̃: plurib⁹ sanctoꝝ testimōijs ꝓbatur. Ait eni Aug. scribēs ɔtra quosdaȝ hereticos: q peccātib⁹ post baptismuȝ semel tm̃ dicebant vtileȝ esse pniaȝ: ita Adhuc instāt pfidi qui sapiūt plusqȝ oȝ nō sobrij: sed excedētes mensurā: dicūt ꝛ si semel peccātibus post baptismū valeat penitentia: non tm̃ sepe peccātibus ꝓderit iterata: alioqui remissio ad peccandum esset incitatio. Dicunt eniȝ. qs non semper peccaret si semp redire posset? Dicūt enim dominū incitatorē mali si semper peccātibus subuenit: ꝛ ei peccata placere qbus semp p̄sto ē gratia Errant aūt. Cōstat eni ei peccata displicere: qui semp p̄sto ē ea destruere: si ea amaret: non semper ea destrueret. Idē ad macedoniū. Intātū boīuȝ iniquitas aliquando progreditur: vt ēt post peractā pniam: post altaris reconciliationē: vel silia vel grauiora cōmittāt: ꝛ tm̃ de⁹ facit etiā super tales oriri solē suuȝ: nec minus tribuit ꝙ̄ ante tribuerat largissima mūera vite ꝛ salutis. ꝛ ꝙ̄uis eis in ecclesia locus ille pnie non ɔcedat: de⁹ tm̃ super eos sue patiētie nō obliuiscit̃: Ex quoꝝ numero si quis nobis dicat: dicite mihi vtꝝ aliquid prosit ad vitā futuraȝ si ī ista vita illecebrosissime voluptatis blādimenta ɔtempsero: si me pēitendo vehementius ꝙ̄ prius excruciauero: si vberi⁹ fleuero: si meli⁹ vixero: si paupe res largi⁹ sustētauero: si charitate ardē tius flagrauero: qs veꝝ ita desipit: vt huic hoī dicat: nihil tibi ista in posteꝝ ꝓderūt? Uade saltē huius vite suauitate fruere. Auertat deus tā imanē sacrilegamqȝ dementiā. Itē Joānes chrisost. de reparatiōe lapsi. Talis mihi crede talis est erga hoīes pietas dei. Nunꝙ̄ spernit pniam si ei sincere ꝛ simpliciter operat̃ ēt si ad summū qs pueniat malorum. ꝛ inde tm̃ velit reuerti ad virtutis vitā suscipit libēter ꝛ amplectit̃: ꝛ facit oīa quatinus ad priorē reuocet statum. Quodqȝ est adhuc p̄stātius ꝛ eminēti⁹ ēt si nō potuerit qs explere oēm satisfaciendi ordinē: quantulācunqȝ tm̃ ꝛ quālibet breui tpe gestā non respuit pniaȝ. suscipit etiam ipsaȝ: nec patitur quāuis exigue ɔuersionis pdere mercedē. Exēplis ēt hoc idē astrui pōt. Dauid eni per pniam adulterij sic̃ ꝛ homicidij veniaȝ ipetrauit: grauiter tm̃ postea deliqt ī populi enumeratione: qđ ppl̄i multitudo ꝓstrata ostēdit. Illud āt mirabile est ꝙ angelo ferienti plebē se obtulit dicens. Ego sum qui peccaui: ego inique egi: Grex iste qd fecit? fiat manus tua in me ꝛ in domū patris mei. Quo facto statiȝ sacrificio dignus iudicat̃: q absolutione estimabatur indignus. Nec mirū si tali sua oblatione ꝓ populo: peccati sui adeptus est veniam: cū moyses offerendo se ꝓ plebis errore pctā diluerit. His alijsqȝ testimonijs pluribus euidenter ostendit̃ per pniam non semel tm̃: sȝ sepi⁹ nos a peccatis surgere: ꝛ verā pniaȝ sepius agi. Uolūtarie eni peccātib⁹ nobis: vt ait apostolus ꝓ peccatis nō relinqtur hostia scđa. s. qꝛ semel tm̃ xp̄s oportuit pati. nec reliquit̃ scđs baptism⁹: relinquit̃ vō scđa pnia ꝛ tertia ꝛ deinceps: vt Joā. chrisosto. sup hūc locū ait. Sciēdū inqt ꝙ hic qdā exurgunt hoꝝ verborū occasione pniam auferētes: quasi p pe-

nitentiā nō valeat peccator post lapsū3 resurgere secundo ⁊ tertio. ⁊ deinceps. Uerūetiā in hoc penitentiā nō excludit nec ꝓpiciationē que sepe fit ꝑ penitētiā sed secundū baptismū ⁊ hostiam.

¶ Supius determinauit magr̄ de baptismo in quo grā īchoat.⁊ de cōfirmatiōe ꝑ quā roborat:⁊ de eucharistia ꝑ quā nutrit ⁊ ꝯsumat. Hic determiat de pnia ꝑ quā amissa recupat. ¶ Et diuidit in ptes.3. ☞ Prio agit de pnia ꝫ eē suū.☞2° de ptāte mistroꝝ.pniam iniungentiū.di.18.ibi.Hic qri solet. ☞3° de effectu remissiōis a pte suscipiētiū.di.20. ibi. Sciēdū ē etiā. ¶ Pria in.2.☞p° determiat de penitentia in gnāli.☞2° de ptib⁹ ei⁹ in spālī.dis.16. ibi. In pfectiōe aūt. ¶ Et p° in.2.☞p° excludit errorē dicentiū ꝙ pnia nō est iterabilis.☞2° errorē dicentiū ꝙ pnia est diuisibilis.dis.se.ibi. Et sicut pdictis.¶ Pria in.4.☞p° ponit penitētie notificationē.☞2° occasiōe h⁹ ondit exortum errorē.ibi.His vbis.☞3° subdit auctoritatū ꝓ erroꝛe adductaꝝ determinatiōem.ibi. His alijsq3.☞4° subiūgit vitatis ꝯfirmatiōe3. ibi.Nō vero pnia. Articulus. 1.

Circa hanc di. qrendū de ii.pncipaliter ☞p° de pnie gnē.☞2° de eius spē.☞3° de ei⁹ subiecto. ☞4° de ei⁹ origine.☞5° de pnie formatiōe. ☞6° de formati act⁹ pnie ad hitū ꝯpatiōe. ☞7° de ei⁹ efficacia q̄tū ad remotionē mali. ☞8° q̄tū ad collationē boni.☞9° de pnie cōtinuitate ⁊ iterabilitate.☞10° de ei⁹ ꝯpatiōe ad vtutes alias.☞11° de solēni pnia in spālī. ¶ Circa p^m qrunt duo. ☞p° vtꝝ pnia sit vtus. ☞2° vtꝝ sit generalis virtus. Qō. 1.

A Primo ostendo ꝙ pnia nō sit vtus.nullū sacr̄m est vtus.pnia est vnū de.7. sacris.ḡ nō est vt⁹. ¶ Itē.nulla vtus ꝓsupponit esse vel fuisse malū in virtuoso.vn̄ etiā phs 4.ethi.c.vlt.negat verecūdiā esse virtutē:sed pnia ꝓsupponit fuisse pctm̄ in penitēte. ḡ non est vtus. ¶ Itē fm phm.2.physi. Uirt⁹ est dispositio pfecti ad optimū.ꝫ penitētia nō ē dispositio pfecti:sed ipfecti.ḡ nō est vtus. ¶ Itē fm phm.2.ethi.c.3.Uirt⁹ est circa bonū ⁊ difficile.Sed penitētia est circa peccatū ꝙ ē malum.ergo nō est virtus.

¶ Cōtra.magr̄ lib.2.di.27.Uirt⁹ est bona q̄litas mētis q̄ recte viuit:⁊ q̄ nullus male ⁊ illicite vtit:sed h° cōuenit pnie.ḡ est vtus. ¶ Itē fm phm.2.ethi.c.5.Uirt⁹ est hitus bon⁹ q̄ habentē perficit:⁊ opus ei⁹ bonū reddit: sed tal' est habitus pnie.ergo est vtus. B

¶ Rn̄deo.ꝙ penitētia.4.modis pōt accipi. ☞Uno mō ꝓ remedio ꝯ moꝛtale pctm̄ actuale per sacerdotes mistrato.⁊ sic est sacr̄m: nō vtus:⁊ sic ꝓcedebat p^m ar^m ad pmā partem. ☞Alio mō ꝓ hitu hūiliāte hoiem ad penitendū sub debitis circūstātijs:⁊ sic est vt⁹:vt ꝯcludūt due rōnes ad partē scdaꝫ.☞Tertio mō ꝓ penitēdi actu.⁊ sic nō est vt⁹: sed actus virtutis.☞Quarto mō ꝓ doloꝛe sensibili ꝓ peccato cōmisso:q̄ si pꝛecedat actū penitēdi ipm ꝓmouet seu itēdit.Si aūt sequat tā q̄ cāt⁹ ex illo:itentionē eius:vel pfectōem ostendit.⁊ sic nō est virtus:sed passio. C

¶ Ad p^m p3 rn̄sio ex dictis. ¶ Ad 2^m dōꝫ. ꝙ maioꝛ est falsa.☞Ad ꝓbationē ei⁹ dō.ꝙ phs nō negat verecūdiā eē vtutē. fm ꝙ accipitur ꝓ hitu cāto ex multotiēs verecūdari sub debitis circūstātijs:sed inq̄tū accipit ꝓ passiōe.est tn̄ passio bona inq̄tū ꝓhibet peccare. Sed qꝛ phs vī negare verecūdiā eē vtutē ēt fm ꝙ accipit ꝓ hitu.iō pōt dici ꝙ phs ibi loq̄t de vtute cui⁹ act⁹ nihil vituperabile ꝓsupponit esse vl' fuisse in vtuoso.vel nō repugnat cuicūq3 pfectiōi vtuosi. ¶ Ad 3^m dō.ꝙ pnia est dispō pfecti pfectiōe sufficiētie.est.n.respectu pcti pꝛeteriti nō ꝓsentis nisi in ꝯsideratiōe. ¶ Ad 4^m dō.ꝙ vtus cū dī esse circa bonū ⁊ difficile hoc itelligendū est de actu.i.ꝙ ois virtuꝫ act⁹ difficilis est ⁊ bon⁹:quāuis aūt obiectū penitētie sit peccatū:tamen pcti detestatio bona est:q̄ ē penitētie actus. Questio. ii. D

Secundo querit vtꝝ pnia sit gnālis vt⁹. Et vī ꝙ sic.vt⁹ opposita oī vitio est generalis:sed pnia est vt⁹ opposita oī vitio.ergo est vt⁹ generalis. ¶ Itē act⁹ pnie q̄ est detestari pctm̄ ꝯuenit cuilibet virtuti: qꝛ eiusdē vtutis est itēdere bonū ⁊ detestari malū illi bono ꝯriū:sed spālis actus vtutis nō cōuenit cuilibet vtuti.ergo penitētia nō est vt⁹ specialis:sed gnālis. ¶ Itē vtus cui⁹ act⁹ est circa obm̄ cuiuslibet vtutis ē generalis: ꝫ penitētia est huiusmodi.ḡ est virt⁹ generalis. A

¶ Cōtra.virt⁹ cui⁹ act⁹ nō est gnālis nō ē virtus generalis:ꝫ actus penitētie qui est detestari peccatū inquantū est expiabile per actū penitentis:vtus nō est generalis. non eni cōuenit cuilibet virtuti.ergo pnia nō ē vt⁹ gnālis. B

¶ Rn̄deo ꝙ virtutē esse generalē pōt itelligi tripl'r.s. essentialiter:cāliter ⁊ dispositiue. ☞Primo mō est vtus generalis q̄ pdicat de qualib3 vtute:nec ē distincta ꝑ essentiā a vir-

C tute aliqua. et hoc modo virtus generalis nihil aliud dicit quam quamlibet virtutem modo indeterminato: sicut genus importat quamlibet speciem modo indeterminato: et sic penitentia non est virtus generalis. est enim virtus per essentiam distincta ab omni alia virtute. Secundo modo charitas virtus est generalis ad omnes alias virtutes inquantum habent completum esse virtutis: quia completio cuiuslibet habitus in esse virtutis est per charitatem: sicut per causam formalem. Tertio modo penitentia virtus est generalis. ut enim inferius ostendetur per penitentiam disponitur homo ad susceptionem aliarum virtutum. distinctionem autem essentie eius cognoscere debemus per eius obiectum: quod quidam dicunt esse peccatum sub

D ratione qua dei offensiuum. ¶ Sed contra hoc arguitur sic. sicut charitatis est diligere deum: ita est eius odire offensam dei. eiusdem enim rationis est diligere aliquid: et odire eius contrarium. peccatum ergo sub ratione qua dei offensiuum non videtur esse penitentie obiectum. ¶ Videtur ergo mihi dicendum quod penitentie obiectum est proprium actuale peccatum sub ratione qua est transgressio diuine legis vindicabilis et expiabilis per actum ipsius penitentis: et quia sub hac ratione peccatum nullius alterius virtutis est obiectum. sequitur quod actus

E penitentie est per essentiam distinctus ab actibus aliarum virtutum: et penitentia a virtutibus aliis. distinctio enim virtutum innotescit nobis per actus: et actus per obiecta. ¶ Ad primum in oppositum dicendum quod maior est falsa. vna enim virtus ab aliis per essentiam distincta potest esse opposita cuilibet vitio sub vna ratione que in quolibet vitio reperitur. charitas enim opponitur cuilibet peccato mortali: inquantum quodlibet peccatum est contrarium summe bonitati: et penitentia cuilibet peccato inquantum est contra iustitiam diuine legis: et expiabile per actum penitentis. ¶ Ad secundum dicendum quod detestari peccatum non conuenit cuilibet virtuti sub ratione qua conuenit penitentie. cuilibet enim alii virtuti conuenit de-

F testari peccatum inquantum est contrarium illi speciali bono: ad quod inclinat virtus. penitentia autem detestatur peccatum sub ratione alia: vt supra visum est. ¶ Ad tertium dicendum quod maior non est vera: nisi intelligatur quod sit circa obiectum cuiuslibet virtutis: et sub illa speciali ratione sub qua respicit a quolibet virtute: sed penitentia non est circa obiectum cuiuslibet virtutis. sub alia enim ratione detestatur penitentia immoderatam delectationem quam temperantia: et etiam immoderatum timorem quam fortitudo. et sic de aliis. ¶ Argumentum ad partem aliam gratia principalis conclusionis potest concedi.

Articulus. II.

Consequenter queritur de secundo principali. ¶ Et circa hoc queruntur duo. Primo vtrum penitentia sit virtutis vna species specialissima. Secundo vtrum contineatur sub iustitia. Questio. I.

Primo ostendo quod penitentia non est virtutis vna species specialissima: quia alterius speciei est peccatum in seipsum quam peccatum in proximum. et illa quam peccatum in deum. Similiter peccatum cordis: oris: operis: diuersarum sunt specierum: cum ergo omnia ista obiecta sint penitentie. videtur quod penitentia distinguatur in plures species: et sic non est virtutis species specialissima sed subalterna. ¶ Item necessarium et non necessarium non sunt eiusdem speciei. Sed penitentia de mortalibus est necessaria. non autem de venialibus: quia se compatiuntur: cum gratia gratum faciente. ergo plures sunt species penitentie. ¶ Item per rationem generalem non potest constitui species specialissima: sed habitus constituuntur in specie per formales rationes obiectorum. cum ergo peccatum sub ratione ge-

B nerali cuilibet peccato obiectum sit penitentie: penitentia non est virtutis species specialissima.

¶ Contra. quamuis fides sit respectu plurium credibilium: tamen est virtutis species specialissima: eo quod propter vnam virtutem credit omnes alias. ergo a simili quamuis penitentia sit respectu omnium peccatorum. tamen est virtutis species specialissima: cum omnia peccata detestentur sub ratione vna.

¶ Respondeo. quod penitentia est virtutis vna species specialissima. est enim respectu omnium peccatorum sub vna ratione communi non communitate que sit predicabilis de quolibet peccato vt est communitas generis: sed communitate que reperitur in quolibet peccato tamquam aliquid distinctum non secundum rem:

C sed secundum rationem a quolibet specie peccati. Unde quamuis quodlibet speciale peccatum sit peccatum contra iustitiam legis diuine expiabile per actum penitentis: tamen hoc cum reduplicatione non predicatur de aliqua specie peccati: quia sine reduplicatione acceptum consideratur vt genus cuiuslibet peccati: sed cum reduplicatione accipitur vt pars secundum rationem distincta a quolibet peccati specie. exemplum predictorum. animal predicatur de quolibet specie animalis: non tamen animal inquantum animal. hec enim falsa est. homo est animal inquantum animal: quia primo consideratur vt genus. et sic realiter idem est cum quolibet specie ratione differens: sed non predicatur de specie inquantum ratione differens: sed inquantum realiter idem. cum autem accipitur cum reduplicatione consideratur inquantum ratione differens

D a specie. et ideo cum predicatur de specie cum sui reduplicatione implicatur predicari de ea per hoc quod est secundum rationem differens ab ea. animal ergo inquantum animal non est genus: sed inquantum significat realiter idem cum quolibet specie animalis: modo tamen indeterminato. sicut ergo vides quod scientia de animali inquantum animal est vna species scientie distincta a scientia que est de homine inquantum homo: et sic de aliis. sic penitentia que est de proprio peccato actuali sub ratione que est contra iustitiam diuine legis expiabile per actum penitentis est vna species virtutis specialissima.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod non valet. quia omnia illa detestatur penitentia sub vna ratione communi. ¶ Ad secundum dicendum

E quod maior est falsa. loquendo de necessario et non necessario non absolute: sed ad consequendum remissionem peccati. sicut enim charitas perfecta et imperfecta eiusdem sunt speciei: cum tamen perfecta non sit ad iustificationem necessaria: et imperfecta sit ad hoc necessaria. si non habet perfecta. ita penitentia imperfecta que est respectu mortalium tantum: et perfecta que est respectu mortalium et venialium similiter eiusdem speciei sunt: quamuis secunda non sit necessaria ad iustificationem. penitentia autem respectu venialium et non mortalium virtus non est. ¶ Ad 3m dicendum quod per rationem generalem generalitate predicabilitatis non constituitur species specialissima: nec sic est generalis formalis ratio

F obiecti penitentie: sed dicitur generalis: quia in quolibet peccato reperitur. exemplum. quamuis ratio animalis predicetur de ratione hominis et asini: quia secundum philosophum 4. metaphy. ratio quam significat nomen est diffinitio. hec autem est vt animal rationale mortale est substantia animata sensibilis. et hec animal irrationale rudibile est substantia animata sensibilis. tamen diffinitio animalis non predicatur de predictis diffinitionibus. Diffinitio enim animalis inquantum animal est substantia animata sensibilis tantum. Unde animal inquantum animal consideratur vt pars speciei. ¶ Arm ad partem aliam gratia perfectionis procedat. Questio. II.

Secundo queritur vtrum penitentia contineatur sub iustitia. Et videtur quod non. nulla virtus theologica

A continetur sub iustitia: sed penitentia est theologica virtus. per illam enim principaliter reconciliamur deo ergo penitentia non continetur sub iustitia. ¶ Item omnis virtus que continetur sub iustitia est moralis: sed penitentia non est moralis virtus: quia secundum philosophum 2. ethi. c. 5. et 6. virtus moralis consistit in medio. penitentia autem non. refugit enim omne peccatum: non quoddam sic. et quoddam non. ergo penitentia non continetur sub iustitia. ¶ Item iustitia virtus respicit equalitatem inter extrema. secundum sententiam philosophi 7o ethi. c. 5. Sed penitentia cum sit circa operationes hominis

B ad deum non respicit equalitatem: quia deo non possumus rependere equale pro beneficio recepto. secundum philosophum 8. ethi. c. vlt. neque equalem emendam pro peccato commisso. ergo penitentia non continetur sub iustitia.

¶ Contra. gl. super illud ps. Sacrificate sacrificium iustitie. Quid iustius quam vt quisque suis peccatis potius quam alienis irascatur: seque puniens per penitentiam satisfactionem deo offerat: quasi dicat. hoc iustum est. in quo exprimitur quod actus penitentie est actus iustitie ¶ Item gl. super illud 1. Cor. xio. Si nosmetipsos diiudicaremus. dicit. Nos met ipsos diiudica

C remus penitendo. penitere ergo est seipsum diiudicare: sed diiudicare est actus iustitie. ergo penitentia continetur sub iustitia.

¶ Respondeo. quod penitentiam contineri sub iustitia tripliciter potest intelligi. Uno modo sicut pars integralis continetur sub toto integrali. Alio modo sicut pars subiectiua continetur sub toto vniuersali. Tertio modo sicut pars potentialis continetur sub toto correspondente potentiali. Primo modo dicunt aliqui penitentiam contineri

D sub iustitia. ad integritatem enim iustitie concurrunt due partes. scilicet declinatio mali: et operatio boni. per penitentiam autem est declinatio mali. non tamen enim per penitentiam habilitatur homo ad declinandum malum culpe: sed etiam ad faciendum opera bona inquantum secundum iustitiam diuine legis ordinata sunt ad expiationem culpe. penitentia ergo non continetur sub iustitia modo primo: nec etiam modo secundo proprie loquendo de iustitia: quia parti subiectiue plene conuenit diffinitio totius: sed penitentie non plene conuenit plena ratio iustitie proprie dicte: quia iustitia circa operationes que sunt ad alterum obseruat rationem debiti et equalitatis: sicut in 3. li. ostensum est: quamuis autem per penitentiam reddat homo deo debitum

E ex legis diuine necessitate. non tamen potest reddere equale. magnitudo enim malitie culpe excedit magnitudinem cuiuscunque emende: quam penitens potest facere: quamuis si homo faciat quod in se est misericordia dei quietet residuum. non enim exigit ab homine vltra id quod potest: et quamuis penitentie non conueniat plena ratio iustitie. non tamen propter hoc est inferior virtus quam iustitia proprie dicta: que est ad proximum duplici de causa. tum quia nobilius est immediate ordinari ad deum quam immediate ad proximum: tum quia non facere deo equalem emendam non conuenit penitenti: nisi ex impotentia penitentis: non ex malitia voluntatis: quia de penitens vellet facere equalem

F emendam si posset. 3o modo penitentia continetur sub iustitia. pars enim potentialis dicitur que participat aliquam virtutem totius: sed non totam. penitentia autem in huiusmodi participat virtutem et modum iustitie: quia circa operationes que sunt ad alterum. scilicet ad deum obseruat rationem debiti ex legis necessitate: non tamen per penitentiam redditur equale: quia non est possibile penitenti: quod autem sic sub iustitia contineatur patet per illud quod dicitur de pe. di. 3. c. 1. Penitentia est quedam dolentis vindicta puniens in se quod dolet commisisse. Uindicatur autem male factum puniendo pertinet ad rationem iustitie ¶ Ad primum in oppositum dicendum quod penitentia non est virtus theologica. non enim habet deum pro obiecto: sed culpam sub ratione que est superius dicta. deum autem pro fine immediato. Unde cum dicimus quod penitentia reconciliat deo non tangitur ordo penitentie

G ad deum. sicut ad obiectum: sed sicut ad finem immediatum. ¶ Ad 2m dicendum quod penitentia est virtus moralis: sed quarundam virtutum moralium materia non est vni virtuti contraria. sicut sunt passiones delectabiles: circa quas est temperantia: et terribiles: circa quas est fortitudo: sed secundum excessum vel diminutionem. et sic dicunt aliqui quod respectu talis materie virtus moralis obseruat medium. et circa materiam resecando superabundantiam: et circa resecandi modum debitas circumstantias obseruando: materia autem penitentie secundum quamlibet sui partem virtutem corrumpit: aut ad eius corruptionem disponit. ideo penitentia non obseruat medium circa materiam suam: sed totaliter ipsam excludit. et circa excludendi modum obseruat medium per comparationem ad rationem rectam. Sed cum

D virginitas q̄ est nobilis vt⁹ excludat oēm delectatōem venereā: videt̄ pdicta solo iplicare vnū falsum. iplicādo q̄ q̄libet vtus q̄ est circa delectatōes venereas: nō tm̄ obseruat mediū per comparationē ad circūstantias: sed etiā per cōparationē ad mā3. dic q̄ q̄ vbū phi nō sic est itelligendū q̄ sp ve3 sit vtutē obseruare mediū per cōparationē ad māsm: sed sufficit qn̄q3 obseruare q̄tū ad circūstātias p ꝯpatio nē ad rōnē rectā. ¶ Ad 3m dō. q̄ ad ptē potē tialē iustitie nō reqrit̄ eq̄litas: vt ex dict̄ in qō ne pōt videri. Articulus. III.

Onsequēter querit̄ d 3° pncipali. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ 2°. P p° vtr̄ pnia sit in volūtate: sicut in subiecto. Secūdo vtr̄ sit in beatis. Qō. I.

A Primo ostēdo q̄ penitentia nō sit in volūtate sicut in subiecto. pnia. n. cū sit pars potētialis iustitie: vī cē in codē subiecto in q̄ est iustitia: s3 iustitia est in rōne: cu3 actus ei⁹ sit iudicare: qd ptinet ad rōnē. ergo pnia ē in rōne. ¶ Itē gaudiū de bono ē in cōcupiscibili. g̃ a simili dolor de malo. cū g̃ act⁹ pnie sit dolere de malo culpe: pnia est in cōcupiscibili. ꝯcupiscibilis aūt est potētia ptis sensitiue. ¶ Itē vindicare est act⁹ vtutis irascibilis. Ira. n. est appetit⁹ vindicte. s3 pnia est vir-

B tus vindicatiua peccati. ergo videt̄ q̄ sit i irascibili: non in voluntate.

¶ Cōtra. Ansel. li. de veritate. c. 12. Iustitia est rectitudo volūtatis: sed pnia est q̄dā iustitia. g̃ ē in volūtate. ¶ S3 q̄ sit in q̄libet potētia vī q̄ vtus non opat̄ nisi vbi est: sed pnia opat̄ circa quālibet potentiam: quia quālibet purgat a culpa. ergo est in qualibet potentia.

¶ Rn̄deo q̄ in illa potentia ē hit⁹ in q̄ est pncipalis eius act⁹: sed actus pnie est in voluntate. act⁹. n. ei⁹ est punire ,ꝓpriū pctm̄: inq̄tū est ꝯ iusticiā legis dīne: ꝛ expiabile p actū penitē tis. in punitiōe aūt pcti pncipalr̄ est efficax

C pcti displicētia. displicere aūt est act⁹ exn̄s in volūtate: sicut in subiecto. penitentia g̃ est in volūtate sicut in subiecto.

¶ Ad pm in oppm dō. q̄ iustitia nō est in rōe: s3 in volūtate. iudicare. n. p modū dictātis seu cōsulentis nō est act⁹ iusticie: s3 iudicare p modū diffinientis seu monētis ad dictamē sententie iuste: ꝛ sic iudicare est act⁹ volūtatis: s3 iudicare pmo nō act⁹ est rōnis. ¶ Ad 2m dōm q̄ gaudiū fm q̄ est passio appetit⁹ sensibilis ē in cōcupiscibili: q̄ est in pte sensitiua: ꝛ silr dolere de malo: s3 gaudere de bono inq̄tū ē fm iustitiā dīne legis act⁹ est volūtatis: ꝛ silr do-

D lere de pctō inq̄tū est ꝯ iustitiā legis dīne. hic eni dolor est formalr̄ displicentia pcti sub rōne pdicta: q̄uis qn̄q3 cōcomitātē3 hēat sensibilem passiōem. ¶ Ad 3m dō. q̄ vindicta seu ei⁹ appetit⁹ inq̄tū dicit motū appetit⁹ sensitiui est in irascibili sensitiua: tm̄ appetit⁹ faciēdi de pctō vindictā: s3 q̄ est pnie act⁹: dī volūtatis motus: nō irascibilis sensitiue.

¶ Primū ad ptē aliā bn̄ ꝯcludit. ¶ Ad illd qd ꝓbabat q̄ est in q̄libet virtute. dōm q̄ vna vtus existens in volūtate: sicut in subo pōt pur-

E gare aliā potentiā a pctō. Vn̄ charitas q̄ est in volūtate: sicut in subiecto rectificādo volūtate3 oēs vires purgat a pctō. Unde p^a Pe. 4. Charitas opit multitudinē pctōr. silr dico q̄ vt⁹ pnie remouēdo obstaculū pcludēs aditū grē dei q̄ remittunt̄ peccata disponit oēs potentias aie ad purgatiōem pcti. Qō. II.

Secūdo querit̄ vtrū pnia sit in beatis. Et vī q̄ non. Nullus hit⁹ moralis q̄

A est in beatis: est in dānatis: s3 pnia est in dānatis fm illud qd dī de eis Sap. 5. q̄ sūt pniam agētes. g̃ pnia nō ē in beat̄. ¶ Ite3 de pe. dis. 3. c. pmo. Pniam verā agē est cōmissa plāgē. ꝛ iter plāgenda declinare: sed in beatis nō ē luct⁹ nec plāct⁹. Apoc. 21. g̃ in beatis nō ē penitentia. ¶ Itē pnia nō est vbi nō pōt habere actū suū: nec vnq̄ potuit: q̄ ibi supflua ect: s3 in angelis beatis nō h3 pnia aliquē actum. q̄ act⁹ ei⁹ pena est: nec hīe pōt: q̄ peccare nō pn̄t: neq3 habere potuit: q̄ q̄uis peccare potuerūt: tamen si peccassent penitē non potuissent. g̃ saltē nō est in angelis beatis. ¶ Item B q̄ spes ꝛ fides ānexā hn̄t iperfectiōem essentialē. iō nō sūt in beatis: s3 pnia ānexā h3 imperfectionē essentialē: q̄ psupponit in penitente pctm̄ fuisse. ergo nō est in beatis.

¶ Cōtra Sap. p°. Iustitia ppetua est: sed penitētia est iusticia q̄dā. ergo ppetua ē. ¶ Itē q̄uis beati nihil possint pati: tm̄ in eis est patientia. secūdū illud psal. Patientia pauper nō peribit i fine. ergo a simili q̄uis nō possint dolere: tamē in eis est penitentia.

¶ Ad istā qōnē dicūt aliq̄ q̄ beatoꝝ q̄dā sūt C q̄ nūq̄ peccauerūt: peccare tm̄ potuerunt: ꝛ si peccassent in eis pctm̄ remitti potuisset. Alij sūt q̄ nūq̄ peccauerūt: sed peccare potuerūt: tm̄ si peccassent non potuisset in eis pctm̄ remitti: cuiusmodi sūt angeli scti. Alij sūt q̄ peccare potuerūt ꝛ peccauerūt: vt in btō Petro ꝛ in multis sctis p3 q̄ pctm̄ fuit in eis remissum. In pmis est hitus pnie: q̄ q̄uis in eis nūq̄ habuerit actū: tm̄ hīe potuit. hitus enim

B infusus nõ presupponit actũ: nec includit: sed psupponit in subo suo possibilitaté ad actum possibilé elici per illuz eundé hītuz in numero: vel per aliũ eiusdé spéi. q̃uis aũt ille idem habit⁹ pnie in numero: q̄ in eis ẽ: nunq̃ in eis actũ hr̃e potuerit respectu mortalis pctī: quia peccare nõ potuissent mortali pctõ: q̄n illũ habituz corrupissent: tñ in eis potuisset hr̃e actũ suũ respectu venialis pctī: ⁊ ali⁹ habit⁹ penité tie eiusdé spéi cũ isto potuisset in eis hr̃e actũ suũ ēt respectu mortalis pctī. In tertijs ēt est

C habitus pnie: q2 in eis ⁊ potuit hr̃e actũ suũ ⁊ habuit: ⁊ adhuc h3 nõ actũ: q̄ ẽ de pctõ dolere. s3 q̄ est gaudere de pctī remissiõe: ⁊ se velle nunq̃ peccasse si eẽt pos̃e. In medijs vero nõ est virt⁹ pnie: q2 nunq̃ potuisset hr̃e actũ i eis: q2 q̃uis peccare potuerit: tñ si peccassent nũquã virtuose penitere potuissent: sicut p3 i angelis q̄ peccauerũt. In xpo ēt q2 nunq̃ peccauit nec peccare potuit: nõ est pnie virt⁹. vt.n. dcm̃ est: habit⁹ psupponit eẽ vel fuisse i illo in quo est: possibilitaté ad eius actum.

D ¶ Ad p̄m in oppoᵐ dõ3 q̄ virt⁹ pnie nõ ẽ in dãnatis: q2 q̃uis peniteãt de pctõ suo pp penã horribilé: quã p eo sustinét: tñ nõ penitent de pctõ inq̃tũ ẽ ꝯ iustitiã legis diuine: nec ad hoc vt expiet̃ in eis. vñ nõ penitét i spe venie. ¶ Ad 2ᵐ dõ3. q̄ pnia in btis nõ h3 actũ quez habuit in via: q̄ est de pctõ dolere: s3 actũ ꝯuenienté fini: q̄ est gaudere de remissiõe pctī. eiusdé.n. ṽtutis est de pctõ dolere: ⁊ de ei⁹ remissiõe gaudẽ. ¶ 3ᵐ bene ꝯcludit. ¶ Ad 4ᵐ dõ3. q̄ in pnia nõ ẽ aliqua eẽntialis iperfectio

E repugnãs glĩe: sicut ẽ in fide ⁊ spe: s3 act⁹ eius qué h3 in via talé h3 pfectioné: ⁊ q̃tũ ad illuz actuz nõ dico eã in pria remanere. ¶ Ex dcis satis p3 virtuté pnie eẽ in illis q̄ sunt in purgatorio: ⁊ q̃tũ ad habitũ ⁊ q̃tũ ad actuz: q̄ ẽ de pctõ dolere: ⁊ aliquo mõ q̃tuz ad illũ q̄ ẽ gaudere de remissione pctī. ⁊ iõ de hoc non o3 hr̃e facere q̄stionem. Articulus. iiii.

Consequenter queritur de quarto p̄ncipali. ¶ Et circa h⁹ q̄runt duo. ☞ Primo vtrũ penitétia sit in nobis ex acq̄sitione. ☞ 2° vtr̃ ꝯcipiat̃ ex tiore. Questio. i.

A Primo ostẽdo q̄ pnia nõ est in nobis ex acquisitiõe. Nullũ pctm̃ necessariuz est ad illud quo acq̄rit̃ virt⁹: s3 pctm̃ ẽ necessariuz ad actũ pnie. g̃ virt⁹ pnie nõ acq̄rit̃ per suos act⁹. s3 ois virtus que est in nobis ex acq̄sitiõe acquirit̃ p actus. g̃ pnia nõ est in nobis ex acq̄sitiõe. ¶ Ité Auic. 6°. metaph. c. 3°. Cã dignior ẽ cãto: s3 act⁹ p̄cedés ṽtuté nõ est dignior virtute. g̃ virt⁹ pnie nõ põt acquiri p actus. ¶ Ité Aug. de fide ad Pe. pa3 aũ me dũ. Hoc ds̃ disposuit vt si q̄s bõitaté volũtatis pderet nunq̃ eũ sine diuino munere repararet: sed p sñiam volũtatis bonitas reperat̃. g̃ pnia est min⁹: qd̃ nobis a deo ĩfundit̃. B

¶ Cõtra. pnia ꝯtinet̃ sub iustitia: s3 iustitia in nobis ẽ ex acq̄sitiõe: vt in 3°. li°. ostẽsũ3 ẽ. g̃ sil̃r ⁊ pnia. ¶ Ité p3 ph3. 2°. ethico. c. 1. Tẽperata operãtes efficimur tẽpati. opando fortia fortes. ergo similiter ex multotiens penitere potest acquiri in nobis penitentie virtus.

¶ Rñdeo q̄ duplex est pnia. vna habilitans hoiem ad pniédũ pctm̃ ꝓpriũ in ordine ad finé nõ trãscẽdétez nostrã facultaté nãlé. Alia in ordine ad finé supra nostrã nãlé facultaté. pnie p̄mo mõ dicte innata sunt nobis p̄ncipia .s. nãlis cognitio boni ⁊ dilectio. ⁊ nãlis cognitio mali: ⁊ eius detestatio: in quo2 virtute p actus põt habit⁹ pnie acq̄ri. ☞ Pnia autez scdo mõ dcã a nobis ēt acq̄ri pt p act⁹: vt aliq̄ dicũt. nõ tñ i ṽtute nãliũ p̄ncipio2: s3 supnãliũ .s. supnãlé cognitiõez: ⁊ dilectioné finis trãscẽdétis nostrã nãlé facultaté. sicut.n. in ṽtute p̄ncipio2 nobis indito2 possum⁹ acq̄rere pniaz in ordine ad ciuilitaté inferioré: sic in virtute p̄ncipio2 supnãliũ acq̄rere possum⁹ pniam in ordine ad ciuilitaté supioré q̄ est vita eterna. C Alijs auté vĩ q̄ hec pnia est in nobis p solam infusioné: q2 ⁊ si aia sit in potẽtia ad recipiendum talé habitũ: nõ ẽ tñ educibilis de potentia aie. ⁊ iõ p quẽcũq3 aliũ supnãlé habitũ aia talé habitũ pnie carẽ nõ pt: q2 exquo de eius po° ñ ẽ educibil' ip3 carẽt õ nihilo: qd̃ ipos̃e ẽ.

¶ Ad p̄m dõ3 q̄ nullũ pctm̃ ẽ neciũm ad acquisitioné virtut̃ tanq̃ act⁹ quo ṽtus acquiritur. nõ tñ est incõueniẽs q̄ ad acq̄sitioné pnie p̄mo mõ dicte req̄rat̃ pctm̃ tanq̃ mã: seu o3 illo2 actuũ p quos acq̄rit̃ pnia. Aliq̄ tñ dicũt q̄ ex multotiens detestari pctm̃ repñtatũ cognitioni, acquiri põt habit⁹ quo hõ ip3 prompte detestat̃ si fuisset cõmissũ3. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̄ ⁊ si cã p̄ncipalis sit dignior causato. non tñ o3 hoc eẽ ve2 de cã instr̃ali. act⁹ auté p̄cedentes virtuté sunt quasi cã instr̃alis in acquisitione virtutis. opant̃. n. in ṽtute p̄ncipio2 a nobis idito2: q̄.s̃. nãlis cognitio: ⁊ dilectio boni ⁊ nãlis cognitio ⁊ ḋtestatio mali: q̄ nobiliora sunt q̃ acquisita virt⁹: ⁊ q̃ actus ꝓcedétes ex ea q̃tum ad illud p̄cise qd̃ supradictis p̄ncipijs supaddũt: sicut in speculatiuis p̄ncipia ⁊ habitus p̄ncipio2 nobiliora sunt ꝯclusionib⁹ D

E ꝛ ſcientia. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ ꝓcedit de penitē-
tia habilitāte hoīem ad puniendū pctm̄ in or-
dine ad finē trāſcendētē noſtrā nālez faculta-
tem: quia eſt vita eterna. ¶ Ar^a ad ptez aliā
ꝓcedūt de pnia habilitāte hoīez ad puniēdū
pctm̄ in ordie ad finē nō trāſcēdētē nr̄az nālē
facultatē: ꝙ pnia aliq̄lis eſt diſpoſitio ad illaz
penitentiā: per quaz a deo nobis remittuntur
peccata. Queſtio. II.

A **Secundo** querit̄ vtrū pnia concipiat̄ in no
bis ex timore. Et vr̄ ꝙ nō. For-
tior eſt motus amoris q̄z timoris. timor. n. ori-
tur ex amore. ğ ↄceptio magis attribui debet
amori q̄ꝫ timori. ¶ Itē pnia ordinat̄ ad puri-
ficandū cor. ğ eius ↄceptio maxie dꝫ attribui
p̄mo p̄ncipio purificatiōis: ſed illud nō eſt ti-
mor ſ3 fides. iuxta illō Act. 15. Fide purificās
corda eoꝝ. ergo pnia nō ↄcipit̄ ex timore: ſ3 ex
fide. ¶ Itē idē non ↄcipit̄ ex ſeip̄o: q2 ſicut di-
cit Aug. p̄mo de tri. c. p̄mo. Nulla oīno res ē
q̄ ſeip̄az gignat vt ſit: ſed idē eſt timor ꝛ pnia.
vtriuſq3. n. eſt idē obm̄ ꝛ ſub eadē rōne. ſ. pec-
B catū inq̄tū eſt dei offenſiuū. ꝛ idē actus. ſ. pec
catum ſub predicta rōne refugere. ergo peni-
tentia nō concipit̄ ex timore.

¶ Cōtra. Eccleſiaſtici p̄°. Timor dn̄i expellit
pctm̄. ſed nō niſi mediāte pnia. ğ pnia cōcipit̄
ex timore. ¶ Itē magr̄ in lr̄a hui⁹ di. c. 1. Pe-
nitentie v̄tus timore cōcipitur.

¶ Rn̄deo. ꝙ pniam ↄcipi dupl'r pōt ītelligi:
aut ꝙ ↄcipiat̄ ſm̄ ſeipſam. ꝛ ſic nō eſt veꝝ de il
la q̄ in nobis eſt per īfuſionē: aut ſm̄ ſuā diſpo
ſitionē in nobis: ꝛ ſic ↄcipit̄ ꝛ ex fide ꝛ ex ſpe:
ꝛ aliquo amore: ꝛ ex timore. quia eni3 illa diſ
C poſitio ex parte noſtra eſt voluntaria: ꝛ vni⁹
motus voluntatis poſſunt eſſe diuerſa moti-
ua. ideo nō ſemꝑ eſt vn⁹ motus ↄcipiēdi illaz
diſpoſitionē: q2 tn̄ de moralib⁹ iudicādū ē ſm̄
hoc qđ accidit vt in plurib⁹ ſm̄ ſniam phi p̄-
mo ethi. c. 2. ꝛ vt frequēti⁹ mouent̄ peccatores
ad pniam per timorē q̄ꝫ per ſpem vel amorez
boni. ideo magis dicitq̄r penitentia cōcipi ex
timore q̄ꝫ ſpe vel amore.

¶ Ad p̄^m in oppo^m dō. ꝙ q̄uis ſimpl'r amor
D boni ſit fortior mot⁹ q̄z timor oppoſiti mali: tn̄
exiſtēs in pctō: q2 nō percipit ſaporē dulcedis
boni. ideo nō ſic mouet̄ ad deteſtationē pecca
ti ex amore boni ſicut ex timore mali: ꝛ vt fre
quētius hoc videm⁹ ꝙ peccatores magis hor
rēt penā gehēne: q̄ꝫ deſiderēt vitā gl'ie. ¶ Ad
2^m dōm ꝙ fides purificat cor ꝑ modū oſtēdē
tis timēda ꝛ amāda. Timor etiā inq̄tū ab ip̄o
ichoat̄ mot⁹ volūtatis recedentis a pctō: ꝛ tē-
dentis ad deū. pnia v̄o inq̄tū ipetrat charita
tem: per quā formalit̄ purificat cor. ꝛ iō q̄uis E
pnia cōcipiat̄ ex fide: nō ꝓpter hoc ſeq̄t̄ q̄n ēt
ↄcipiat̄ ex timore. ꝛ magis q̄ꝫ ex fide: q2 eſt diſ
poſitio magis ꝓpinq̄: q2 ex fide non ↄcipit̄ pe
nitētia: niſi inq̄tū fides oñdit timēda vł amā
da. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ nō eſt idē timor ꝛ pnia.
nec vtriuſq3 idē eſt formale obm̄. timoris eni3
ſeruilis obm̄ eſt pctm̄: inq̄tū meret̄ arduū ma
lum pene: ꝛ timoris filialis inq̄tū eſt malū ar
duū ↄtrium diuine reuerētie. pnie aūt inq̄tū ē
ↄtriū iuſtitie legis dīne: ꝛ expiabile per actum F
penitētis: neq3 tm̄ reſpicit pnia pctm̄ inq̄tū ē
p̄teritū: ſed etiā ex ↄſequēti inq̄tū eſt futuru3:
q2 non facit aliq̄s gratā ꝛ debitā emendā^a illi
quē offendit ſi cauere a faciēdo ſibi nouā iniu
riam nō ꝓponit. Articulus. V.

Onſequēter q̄ritur d 5^e p̄ncipali.
¶ Et circa hoc q̄runt̄. 2. p̄^o
vtrum p̄us ordine nature for-
metur habit⁹ penitētie q̄ꝫ ei⁹
ſubiectū. Scd̄o vtrū p̄us or-
dine nature formet̄ actus pe-
nitentie q̄ꝫ habitus. Queſtio. I.

Primo oſtendo ꝙ p̄us ordine nature for- A
matur habit⁹ penitētie q̄ꝫ ei⁹ ſub-
iectū. q2 q̄ncūq3 vnū accidēs eſt in aliq̄ ſubto
mediāte aliq̄ alio accidēte: p̄us ordine nature
īformat illud accidēs q̄ꝫ eius ſubiectū. Unde
quia color eſt in corpore mediante ſuperficie
p̄us ordie nature īformat ſuperficiē q̄ꝫ corp⁹.
ſed habitus charitatis eſt in volūtate median
te habitu penitentie. ergo p̄us ordine nature
īformat habitum penitētie q̄ꝫ voluntatē: que
eſt penitentie ſubiectū. ¶ Item ſicut ſe hab3 B
lux corpalis ad colores. ita gratia que eſt lux
ſpiritualis ad virtutes: ſed lux corporalis p̄us
ordine nature format colores q̄ꝫ ſubiectū co-
lorū. ergo ſimilit̄ lux ſpūalis que eſt gr̄a p̄us
ordine nāe format v̄tutes q̄ꝫ virtutū ſub̄m.

¶ Cōtra. imediatū ſubiectum habitus poteſt
agere per illū habitū actum ad quē eliciendū
ille habitus ordiatur: ſed habit⁹ penitētie nō
pōt diligere deu3 ꝓpter ſe ꝛ ſuper oīa: qui eſt
actus ad quē eliciendū ordinatur charitatis C
habitus. ergo habit⁹ penitētie nō eſt imedia-
tum charitatis ſubiectū. ſed ſi p̄us ordine na-
ture formaretur charitate q̄ꝫ ipſa volūtas eēt
imediatum charitatis ſubiectum. ergo nō in-
formatur p̄us ordine nature q̄ꝫ eius ſubiectū:
quod eſt voluntas.

¶ Reſpōdeo. ꝙ habitus pnie per infuſionē
charitatis dupl'r format̄: q2 per hoc habitus
pnie a deo de ↄdigno acceptat̄ ꝛ fortior effici

B tur.ꝑdicta aũt acceptatio dr̃ p quãdã siĩtudi nem pnie formatio: qꝛ sicut res p suã formam põt facere opa p que suũ finẽ cõsequit̃: ita habitus pnie p acceptationẽ ꝑdictã ꝯsequit̃ finem ad quẽ ordinat̃: qui est ꝑducere penitentem ad vitã eternã. Qd̄ aũt p charitatẽ habitus pnie fortioꝛ efficiat̃: pꝫ quia duoꝝ ꝯcordãtium in actiõe: qõlibet reddit̃ forti⁹ p sui ꝯiũctionẽ cũ alio: sed act⁹ pnie ꝛ charitatis ꝯcordant. ergo habit⁹ pnie ex sui ꝯiũctione cũ habitu charitatis fortioꝛ reddit̃. ꝛ q̃uis aliquo

E mõ habitũ charitatis iuuet: nõ tñ ꝑpter hoc põt dici q charitas sic formet̃ p pniam: sic ecõuerso: qꝛ formatio habit⁹ est p formalẽ rõnem obti. Formalis aũt rõ obti charitatis est ratio bonitatis. ꝛ ideo charitas formal̃r ẽ bona: ꝛ hitus pnie est bon⁹ bonitate acceptabili de ꝯdigno p participationẽ bonitatis ipsi⁹ charitatis. ☞ Dico g̃ q accipiẽdo formationẽ q̃libet ꝑdictoꝝ modoꝝ aliquo mõ ꝑus ordine nature format̃ hitus pnie q̃ ei⁹ subm: ꝛ aliquo mõ ecõuerso ꝛ ꝑncipali⁹: qd̄ sic pꝫ. ☞ Illd̄ dr̃ esse ꝑus ordine nãe qd̄ hꝫ aliquã rõnẽ causali

F tatis respectu illi⁹. De⁹ aũt acceptat penitentẽ ꝑpter habitũ pnie: ꝛ hitũ ꝑpter penitẽtẽ: qꝛ tñ ipse hõ p se ꝯsiderat⁹ creatura est dignioꝛ: ꝛ plus ꝑticipãs de ꝑfectiõe p se bonitatis q̃ hitus pnie ꝯsiderat⁹ p se: iõ magis acceptat̃ hitus pnie ꝑpter penitentẽ q̃ ecõuerso: sicut medicus magis acceptat medicinã pp hoiẽ q̃ ecõuerso. ¶ Preterea. q̃uis fortitudo q̃ ẽ in volũtate p charitatẽ aliquo mõ depẽdeat ex fortitudine que est in habitu pnie p charitatẽ: tñ hoc magis depẽdet ab alia. ¶ Ex di-

G ctis pꝫ q oibus pensatis formatio subti pnie p habitũ charitatis plus hꝫ de ꝑoritate ƀꝫ ordinem nature respectu formationis habitus penitentie q̃ econuerso.

¶ Ad ꝑmũ dr̃. q vnũ accñs eẽ in subo mediante alio accñte dupl̃r põt itelligi. ☞ Uno mõ ita q ꝑmo imediate suscipiat̃ in alio accidente sicut in subo: ꝛ sic est coloꝛ in corpe mediante supficie: sed nõ sic est charitas in volũtate mediãte habitu pnie. ☞ Alio mõ. q aliud accñs reddat subm magis ꝯgruũ seu disposi

H tum ad susceptionẽ ipsius: ꝛ sic est charitas in volũtate mediãte hitu pnie. nõ aũt oꝫ q accidens quod sic est in aliq̃ subto mediãte alio accñte ꝑus ordine nãe informet illud accidẽs q̃ subm. ¶ Ad 2m dõm. q maioꝛ est falsa. nõ eni per siĩeꝫ modũ format charitas alias virtutes sicut lux corpalis colores: qd̄ satis pꝫ ex dictis. quõ aũt lumen se habeat ad coloꝛes li bro. 2. d. 13. q. 4. articuli. 2. ostensum est.

¶ Argm ad partẽ scdaꝫ nõ plus ꝯcludit̃ nisi q habit⁹ pnie nõ est charitat̃ imediatũ subꝫ. I ꝛ hoc est veꝝ. nõ. n. q̃cquid disponit ad aliquã formã ꝑmo iformat̃ illa forma: nec est imediatioꝛ ei. dispõ. n. accñtalis in mã ad ꝯplemẽtuꝫ subalis forme nõ ꝑus ordine nãe informatur subali forma q̃ mã: nec est imediatioꝛ ei immo ꝯplemẽtũ forme subalis lõge est intimius ipi mãe q̃ illa dispõ accñtalis. Qd̄. II.

Secundo querit̃ vtꝝ ꝑus ordine nãe formet̃ actus pnie q̃ habitus. A

Et vr̃ q sic. Illud ꝑus ordine nãe format̃ charitate quod ꝑus ordine nãe a deo acceptat̃: ƀꝫ prius ordine nãe acceptat̃ a deo act⁹ pnie q̃ habitus: qꝛ pnie hitus ordinat̃ ad actũ: sic ad ꝑximũ finẽ: ꝛ deus ꝑus ordine nãe acceptat bonũ quod est finis: q̃ bonũ quod ẽ ad finẽ. qꝛ bonũ quod ẽ ad finẽ acceptat pp finẽ. g̃ ꝑus ordie nãe format̃ charitatẽ act⁹ pnie q̃ hitus.

¶ Itẽ duoꝝ formabiliũ illud ꝑus ordine nãe B format̃: pp qd̄ format̃ aliud: ƀꝫ hit⁹ pnie format̃ charitate pp actũ: qꝛ act⁹ meret̃ de ꝯgruo formationẽ hit⁹. g̃ ꝑus ordie nãe format̃ charitate actus penitentie q̃ habitus.

¶ Cõtra. triũ que formant̃ p vnũ ꝑus ordine nãe format̃ illud quod est ꝑpinqui⁹ ꝑmo formato: q̃ illud quod est ab eo remotius: ƀꝫ voluntas ꝛ hitus pnie ꝛ ei⁹ act⁹ sunt tria q̃ formant̃ per vnã charitatẽ. cũ g̃ ꝑmo formatũ p eam sit volũtas: cui est ꝑpinquioꝛ hitus pnie q̃ eius act⁹: cũ hit⁹ sit medi⁹ inter potẽtiaꝫ ꝛ actũ: ꝑus ordine nature format̃ charitate habitus penitentie q̃ actus eius.

¶ Rñdeo hitũ vtuꝫ esse charitate formatũ ẽ C potẽtiã illo hitu hituatã posse moueri p voluntatẽ charitate formatã ad eliciẽdũ illius habitus actũ deo acceptabilẽ: seu acceptũ. cũ g̃ habit⁹ pnie sit in volũtate vt in subo: habitũ penitẽtie esse formatũ charitate est ipsaꝫ voluntatẽ posse moueri a scipsa p charitateꝫ ad eliciendũ habit⁹ pnie actũ deo acceptabileꝫ: seu acceptũ. ex hoc. n. est in habitu pnie moralis bonitas deo accepta: que dr̃ aliquo modo pnie forma. nõ tñ vt credo aliquid absolutuꝫ addens sup pnie habituꝫ: sed debitã habitualem relationẽ in vltimũ fineꝫ. actuꝫ autẽ habitus penitẽtie charitate formari ẽ ipsuꝫ actũ D p volũtatẽ referri mõ acceptabili deo in vltimuꝫ finẽ. ex hoc eni est moralis bonitas deo accepta in actu ipso: nõ super ipsuꝫ aliq̃d absolutũ addẽs: ƀꝫ tñ actualẽ relationẽ in vltimuꝫ finẽ: ꝛ qꝛ ꝑus ordine nãe est potentiã habituatã habitu penitẽtie posse moueri ad eliciendum actum penitentie deo acceptum q̃

E ipsum actum eliciti: et prius ordine nature est ipse actus elicitus quam ipsum in vltimum finem referri modo deo accepto: sequitur quod prius ordine nature formatur per charitatem actus penitentie quam actus elicitus ab illo habitu.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod quamuis deus prius secundum rationem intelligendi intendat acceptationem actus quam habitus: tamen quia actus elicitus ab habitu non est natus acceptari in executione: sicut nec formari nisi mediante acceptatione et formatione sui habitus. ideo in executione prius ordine nature ac-F ceptatur habitus quam actus: nec mirum. finis enim quamuis prior sit in intentione: tamen econtrario est in executione. ¶ Ad secundum dicendum quod quamuis actus mereatur de congruo formationem habitus. ex hoc tamen non sequitur quod prius ordine nature formetur quam habitus: quia sicut actus perfectus non est nisi sit a virtutis habitu perfecto. sic actus elicitus ab habitu formatus non est nisi sit ab habitu formato. Unde in executione formatio habitus habet aliquam rationem causalitatis respectu formationis actus: quamuis econuerso sit in intentione formantis. Articulus. VI.

Onsequenter queritur de sexto principali. ¶ Et circa hoc queruntur duo. Primo vtrum aliquando formetur actus penitendi non elicitus ab aliquo penitentie habitu. Secundo vtrum actus penitendi formatus sit nobilior quam eius habitus. Questio. I.

A Primo ostendo quod nunquam formetur actus penitendi nisi elicitus ab aliquo penitentie habitu: quia omnis actus voluntatis formatus ab aliquo habitu virtuoso elicitur. Omnis enim talis actus meritorius est: et omnis actus meritorius est actus alicuius virtutis. sed actus penitendi formatus est actus voluntatis. ergo omnis actus penitendi formatus actus est alicuius habitus virtuosi: et constat quod non alterius quam habitus penitentie. ¶ Item quanto actus a charitate formatur immediatius tanto est nobilior. sed si actus penitendi non elicitus a penitentie habitu formaretur a charitate immediatius formaretur quam ille qui B elicitur a penitentie habitu: quia talis formatur suo habitu mediante vt visum est in precedenti questione. ergo actus penitendi formatus non elicitus a penitentie habitu esset nobilior quam elicitus ab habitu penitentie: quod est falsum.

¶ Contra. aliquando peccator per penitentiam in breui tempore iustificatur: vt patet de digne penitentibus imminente articulo mortis. sed in breui tempore non acquiritur habitus penitentie. nec aliqua virtus: quod probari potest ex dictis philosophi .i. lib. ethi. c. 9. et lib. 2. c. 1. ergo aliquando formatur actus penitendi non elicitus ab aliquo penitentie habitu.

¶ Ad istam questionem dicunt aliqui quod nunquam formatur actus penitendi nisi elicitus ab aliquo habitu penitentie acquisito vel infuso. Unde dicunt quod primus C penitendi actus illius qui penitet imminente mortis articulo nunquam formatur: sed talis infunditur penitentie habitus a quo elicitur nouus penitendi actus: et ille formatur. et alius desinit esse. Sed quia hec opinio nec auctoritate nec ratione probatur. nec apparet ratio quare primum actum oporteat desinere esse et alium substitui. Ideo videtur mihi dicendum quod aliquando formatur actus penitendi non elicitus ab aliquo penitentie habitu. sicut enim habitus penitentie charitate formatur per hoc quod voluntas que in eius immediatum subiectum charitate formatur: ita actus penitendi a voluntate elicitus immediate aliquo penitentie habitu formatur per hoc quod voluntas que est eius immediatum D subiectum charitate formatur. et quamuis concedam aliquem actum penitendi charitate formabilem posse elici a voluntate non mediante aliquo penitentie habitu: tamen non concedo nec debet concedi talem actum posse elici a voluntate sine aliquo supernali adiutorio: vt declaratum est li. 2. di. 7. in illa questione. Utrum diabolus possit digne penitere.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod maior non est vera: nec oportet quod omnis actus meritorius sit actus virtutis: sic intelligendo quod ille idem in numero sit elicitus a virtute. tamen oportet vel quod sit elicitus a virtute vel consonus virtuti: et quod similis ei a virtute possit elici. cum autem voluntas est in actu penitendi non elicito ab aliquo habitu penitentie. et durante isto actu sibi infunditur habitus penitentie cum caritate: quamuis iste actus non E possit dici elicitus ab illo habitu: cum esset elicitus ante eius infusionem: tamen illi habitui est consonus: et alius actus isti similis ab illo habitu potest elici.

¶ Ad secundum dicendum quod non oportet illam maiorem esse veram: nisi intelligatur ceteris paribus. In proposito autem non sunt cetera paria: quia equali charitate perfectius formatur actus penitendi elicitus ab habitu quam non elicitus ab habitu si sit equalis conatus voluntatis in vtroque actu. Questio. II.

Secundo queritur vtrum actus penitentie formatus sit nobilior quam eius habitus. Et A videtur quod non. quia causa nobilior est effectu. Unde augu. li. 83. q. questione. 2. Omne quod fit ei a quo fit par esse non potest. Sed habitus penitentie est causa sui actus. ergo est eo nobilior. ¶ Item secundum philosophum 3. topi. Bonum diuturnius magis est eligendum eo quod minus est huiusmodi. Sed habitus penitentie est bonum diuturnius quam eius actus. quia habitus manet et actus transit. ergo habitus nobilior est quam actus. ¶ Item illud bonum nobilius est quod plus et principalius remuneratur quam illud quod minus. Sed gratia que est habitus principalius et plus remuneratur quam eius actus. Unde zach. 4. dicitur. Exequabit gratiam gratie. i. gratiam patrie gratie vie. ergo nobilior est habitus gratie quam actus eius. ergo a simili et habitus penitentie quam eius actus.

¶ Contra secundum philosophum 3. topi. Illud quod est finis melio-

B ri. fm optimū qd̄ ē in eo ē meli⁹: sed act⁹ vir/
tutis ē similioꝛ deo qui ē optimus q̄ habit⁹.
ꝛ attēditur ista similitudo q̄tū ad illud qd̄ ē
i deo nobilissimū: qd̄ est eē purū actum. ergo
act⁹ virtutis nobilioꝛ ē q̄ habit⁹. Sed pnīa ē
virt⁹. ergo act⁹ ei⁹ nobilioꝛ ē q̄ habitus.
¶ Rn̄deo q̄ act⁹ pnīe formāt⁹ ē nobilioꝛ q̄
eius habitus. quod pōt declarari auctoꝛitate
ꝛ exēplari mānductiōe ꝛ rōe. ℣ Auctāte sic
fm ph'm. i. ethi. c. 6. Felicitas ciuilis nō ꝯsistit
in virtute. s; fm eūdē eo. li°. c. 9°. ꝯsistit i opti
ma opatiōe fm optimā virtutē: cū ḡ fm eūdē
li°. i°. c. 6°. p̄dcā felicitas sit finis ciuil' vite.
opatio ṽtut; nobilioꝛ ē ipa virtute. cū ḡ habi
tus pnīe foꝛmate sit virtus. act⁹ penitēdi foꝛ/
C mat⁹ nobilioꝛ ē suo hītu. ℣ Hoc idē ōndo exē
plari mānductiōe: sic se hēt dispositio ad hitū
ita aliquo mō se h; hitus ad actū. q: sicut dis/
positio ē q̄dā p̄patio coadiuuās ad susceptio
nē hit⁹: ita hit⁹ ē q̄dā q̄litas disponēs potētiā
ꝛ adiuuās ad eliciēdū actū pfectū. ꝛ mō pfe/
cto. cū ḡ videam⁹ hitū nobilioꝛē dispōne ꝛ di
spōnē oꝛdinari ad ipm ꝓcedi d; actū penitē/
di foꝛmatū eē nobilioꝛē suo hitu. ꝛ suū hitū oꝛ
diari ad ipm tāq; ad aliq̄d nobili⁹ eo. Un̄ cō
uenient dr̄ q̄ act⁹ pētēdi ē finis ꝓxim⁹ habit⁹
pnīe. Et pn̄r ōndo ꝓpositum: p rōnem. duoꝝ
p que recedit a malo culpe ꝛ accedit ad sum
mū bonū illō ē nobili⁹: p qd̄ magis recedit a
malo culpe ꝛ pfecti⁹ accedit ad sūmū bonū.
sed p foꝛmatū actū ṽtutis magis recedit a ma
D lo culpe q̄ p ṽtut; habitū. lōgi⁹. n. ē a malo ce
teris pibus q̄ lōge ē ab eo in actu q̄ q̄ nō ē ab
eo lōge nisi i habitu. p actū ēt pfecti⁹ accedit
ad sūmū bonū q; p habitū. Un̄ btitudo vera
magis ꝯsistit in actu charitatis pfcē ꝛ i actu
illi⁹ habitualis lumis p qd̄ itellc̄us eleuat ad
vidēdū clare deū q; i habitu charitat; ꝛ i illo
habituali luie: ḡ nobilioꝛ ē foꝛmat⁹ act⁹ virtut;
q̄ hitus. cū ḡ hit⁹ pnīe foꝛmat⁹ sit virtus. act⁹
penitēdi foꝛmatus ē nobilioꝛ illo habitu.
¶ Ad p'm i opp'm dd̄. q̄ hitus pnīe nō ē tota
cā nec p̄ncipalioꝛ ps cāe ipi⁹ act⁹ penitēdi. cā/
E tur. n. actus penitēdi a volūtate ꝛ ab obiecto
ꝛ ad ipm eliciēdū disponit volūtas per hitu;
pnīe. ꝛ ad ipandū vt talis actus eliciat dispo
nit per charitatē. ita q̄ in eliciēdo p̄ncipalioꝛ
cā sub deo est voluntas. in specificando obie
ctū in disponēdo iperatiue charitas. i dispo/
nēdo ad eliciēdū pnīe habit⁹. q̄uis aūt cā p̄n
cipal' sit effectu nobilioꝛ. nō tū o; q̄ dispō cāe
ad p̄p̄te ꝛ faciliter agendū sit nobilioꝛ actu
¶ Ad 2'm dd̄. q̄ maioꝛ itelligenda est ceteris
pibus. diuturnioꝛ. n. est lapis q̄ equus: nec tū

F pp hoc melioꝛ ē. ¶ Ad 3'm dd̄. q̄ q̄uis equa/
les in hitu luis glie ꝛ charitatis p̄me equal'r
deū videāt: ꝛ eo fruāt supposita equalitate na
tural' virtutis. tū isti habitus dāt maiores aie
pp bona opa q̄ fecit ex charitate q̄ si ex habi
tu charitatis vie illa bona opa non fecisset vn̄
gratia vie ꝛ bona opera p eam elicita cōpre/
hēdūt noīe grē i illo verbo. Exeq̄bit grā; grē

Articulus vii.

C Onsequēter querit de 7°. p̄ncipa
li. ¶ Et circa hoc q̄rūt duo:
℣ P° vtꝛ per pnīa; possit re
mitti q̄dcūq; pctm̄. ℣ 2° vtru;
per ea; possit remitti tota pe
na debita peccato. Q̄ō. i.

A Primo ōndo q̄ per pnīam nō pōt remit
ti q̄dcūq; peccatū. illud p qd̄ re/
mittit pctm̄ tante bonitatis d; esse quāta est
malitia i pctō. s; malitia pcti est infinita: cum
sit ꝯ bonū infinitū. s; bonitas pnīe nr̄e est fini/
ta. ḡ per pnīam n̄ pōt remitti pctm̄. ¶ Item
ois pnīa aut ē ifoꝛmis aut foꝛmata. s; p pnīa;
infoꝛmē cū nō sit digna nō pōt remitti pctm̄
nec per foꝛmatā. q: p̄supponit remissionem
pcti. sicut itroductio vni⁹ foꝛme p̄suppōit ex/
pulsionē foꝛme ꝯr̄ie. ḡ p nullam penitentiam
remittitur peccatum.
B ¶ Cōtra Eze. 18°. Si ipi⁹ egerit pnīam ab oī/
bus pctīs suis. sequit. oīum iniquitatū eius q̄s
opatus est nō recoꝛdaboꝛ. ¶ Ite; magr̄ i ista
huius di. c. penl'. Tal' est erga hoīes pietas dī:
ꝛ parū post sequit. q̄ si ad sūmū perueniat ali
quis maloꝝ. ꝛ inde velit reuerti ad virtutis
viam suscipit ꝛ libenter amplectit.
¶ Rn̄deo q̄ pnīa pōt accipi ꝓ pnīa infoꝛmi
aut foꝛmata per grā;. ꝛ vtroq; mō pōt accipi
ꝓ hitu vel actu interioꝛi vel exterioꝛi. dico ḡ
q̄ pnīa; ifoꝛmē siue accipiat ꝓ hitu. siue pro
actu interioꝛi. siue exterioꝛi. siue ꝓ oīb⁹ simul
non pōt remitti pctm̄ nisi dispositiue inq̄tu;
p ipam disponitur hō ad suscipiendū grā; dei
per quā foꝛmal'r remittit peccatū. specialius
tū disponit ꝛ directius ad pcti remissionē q̄
quecūq; alia virt⁹ infoꝛmis. q: oia peccata in
hoc cōueniūt: q̄ vnūq̄dq; est quedā iniustitia ꝯ
iustitiā legis diuine: ꝛ pnīa spāl'r ꝛ directe dis
ponit hoīem ad hoc vt possit ꝛ velit pro illa
iniuria debitam emendam facere cū adiuto/
rio dei. Q̄uō aūt se hēat ad remissionē culpe
pnīa foꝛmata inferius declarabit. ¶ Ad p'm
in opp'm dd̄. q̄ q̄uis bonitas pnīe nr̄e sit fini/
ta. tū virtus meriti xp̄i sine q̄ p pnīam nō pos
semus mereri remissionē pcti aliquo modo ē

C infinita inquātū fuit meritū illius qui bonita tem hēt infinitā. ¶ Ad 2m dō. q tn̄ pnia ifor mis nō sit digna per se:tū ipsa de cōgruo me retur suā formationē. et ex cōseqnti pctōꝝ re/ missionē q̄ duo xp̄s meruit de condigno vni cuiqꝫ peniteti fideliter facienti quod in se est. vt in.3°.li°.visum est. Qō. II.

A **Secundo** queritur vtꝝ p pniaꝫ possit re mitti tota pena pctō debita. Et vr̄ q non.qꝛ sap.11°.per q̄ peccat q̄s p hoc et torquet.ḡ cū non tm̄ peccet corde.sed et ore et corpe.nūqꝫ tm̄ pōt hō pēitere in corde quin sit debitor pene in corpe. ¶ Itē q̄ntūcūqꝫ pfe cte homo peniteat.tn̄ ꝯfiteri tenet.et peniten/ tiā iniunctā facere. ¶ Itē p pniam nō pōt re mitti tota pena p pctm̄ cōtracta.ergo multo minus pena satisfactoria cū sit vtilior.

¶ Contra.latro p pniaꝫ meruit totā remissio nem pene pctīs suis debite.alr̄ non dixisset ei

B xp̄s.Hodie mecū eris i paradiso. ¶ Itē act9 exterior acceptat pp actū iteriorē.Vn̄ glo.su p illud Gene.4°.Respexit de9 ad Abel.Mē tē offerētis nō oblōꝫ attēdit:que placet ex mū ditia offerentis. cū ergo per actū exteriorem possit remitti tota pēa pctō debita.multo for ti9 hoc pōt fieri p actū pnie iteriorem.

C ¶ Rn̄deo q nō ē dubiū q̄n p pniaꝫ rōne sui actus interioris et exterioris sit possit remitti tota pena pctō debita.vel vt melius dicā: ex/ olui. tāta ēt pōt esse intēsio actus iterioris q p eius pfectionē et dolorē sensibilē cātuꝫ ex p fectiōe act9 meret penitēs remissionē totius pene pctō debite.vel p equiualētiā soluit totā penā pctō debitā.ita q si post cōpletū illi9 cō tritiōis motū decederet nullā penā in purga torio sustineret.hoc aūt nō cōuenit cuilibꝫ cō tritioni. qꝛ nō semp cū remittit offensa remit tit satisfactoria emenda.

D ¶ Ad p̄m in oppm dō.q cū p mēbra non pec cet nisi instrumētaliter ita q fm Ansel.dō pcep. virgi na.c°.4°.Quicq̄d faciūt totū imputādū ē vo luntati:illud verbū sap.intelligit fm cōgrui/ tatem nō necītatem. ¶ Ad 2m dō.q post q̄n/ tācunqꝫ cōtritiōeꝫ nccīa sit cōfessio:et alicuius opis exterioris expletio si facltas affuerit.hoc ē pp oblatōeꝫ pcepti.qꝛ recōciliari dꝫ pctōr n̄ tm̄ fm iudiciū dei.sꝫ ēt fm iudiciū militātis eccl'ie.Vn̄ actus pēitēdi nec peccatū nec pe nā remitit nisi sit cū pposito cōfitēdi. et iudi/ ciū eccl'ie subeūdi si facultas affuerit.quia alr̄ actus ille nō esset sufficiens.neqꝫ eēt ꝯtritio: qꝛ cōtritio est actus penitēdi formatus gr̄a. ¶ Ad 3m dō.q pnia ē remedium directe ad purgationē psone nō nature nisi inq̄ntū pur/ gatio psone meret purgationē corruptōis na ture post hac vitā recipiēdā .iste aūt pene q̄ dicūt ꝯtracte directe respiciūt naturā.pena āt satisfactoria directe respicit personam.

Articulus. VIII.

Consequēter querit de 8°. principali. ¶ Et circa hoc querunt duo. ¶ P° vtrū oēs virtutes amis se per pniaꝫ restituāt. ¶ 2°.vtꝝ bona opa mortificata p cōse/ quentem penitentiam viuificentur.

A **Primo** ōndo q nō oēs virtutes p pniam restituāt fm ph'm.2°.ethic.c°.3°. Signū habitus ē supuēiēs voluptas in ope. sed multi sunt penitētes:q̄ non delectant in actib9 oium v̄tutū.sꝫ act9 eis cōformes cū ma gno labore et difficultate opant.ergo p pniaꝫ nō oēs hit9 v̄tutū restituūt. ¶ Itē ipossibile ē sit volūtatē iclinari ad aliq̄d bonū.et ad malū illi oppositū.sꝫ p virtutē voluntas iclinat ad bonū.ergo hūs v̄tutē nō iclinat ad malum illi bono oppositū:sꝫ multi sūt pēitētes quoꝝ vo lūtas iclinat ad malū oppositū bono ad q̄d in clinat aliqua v̄t9.ergo nō oēs v̄tutes p pniaꝫ restituūt. ¶ Itē illud p q̄d v̄tutes restituunt eaꝝ ifusionē pcedit.sꝫ pnia nō pcedit v̄tutes B alias.qꝛ oēs v̄tutes sit infundūt.ergo p pniaꝫ nō oēs v̄tutes restituūtur.

¶ Cōtra p pniam penitēs iustificat.sed gnāl' iustitia p quā aliqs i cōspectu dei iust9 dr̄ :ꝯp hēdit oēs v̄tutē.qꝛ inocēs vita oēm reqrit vir tutē.et sicut dicit glo.sup illud psal.Feci iudi ciū et iustitiā.hic ē assertio inocētis vite: ergo p pniaꝫ oēs v̄tutes amisse rstituūt. ¶ Itē gl. sup illō Isa.52.nō adijciet vltra.aīa si p pniaꝫ pstinū robur recepit vocabit habitaculū sci et fiet tēplū dei.Sꝫ pstinū robur nō recipet aīa per pniaꝫ nisi p eaꝫ oēs v̄tutes amisse restitue rent.qꝛ robur aīe i v̄tute cōsistit.ergo p pniaꝫ oēs virtutes amisse restituūtur.

C ¶ Rn̄deo dō.q p pniaꝫ oēs v̄tutes amisse re stituūt loq̄ndo de illis v̄tutib9 q̄ in hoie sūt p infusionē: sicut.n.ōnsuꝫ ē li°.3°. di.27°.Chari tas nō pōt eē in aīa cū carentia alicui9 v̄tutis necessarie ad rectitudinē sp̄ual' vite:sꝫ sic ha/ bitū ē supius i hac di.p pniam remittunt oīa pctā q̄ remissio eē nō pōt sine charitate.p pe/ nitētiā ergo restituit v̄t9 charitatis:ad q̄d seq̄ tur q p pniaꝫ restituūt oēs v̄tutes amisse ne cessarie ad rectitudinē vite.vn̄ glo . sup illud Isa.52°.Solue vincula colli tui captiua etc̄. di/ cit.vt graui onere liberata et recipiēs ornamē ta pstina cesset esse captiua.sꝫ ornamēta pst/ na sūt v̄tutes q̄ amisse erāt q̄ sūt aīe ornamēta. ¶ Ad p̄m in oppm dō.q illud v̄bū Phi itel

ligitur de habitu acq̄sito: hn̄s.n. habitū infu- B suz pp carentiā acq̄siti habit⁹ multotiēs opat bonū cū labore ꝛ difficultate: eo ꝙ potētia ad hoc nō ē p act⁹ assuefacta. posset tn̄ infundi in tanta pfectione ꝙ absqꝫ acq̄sito habitu opare tur bonū sine difficultate. Uel pōt dici ꝙ hn̄s habitū ifusū ꝛ nō acq̄sitū opaꝛ cū delectatiōe sub rōe q̄ est habituatus. q̄uis illa delectatio sit pmixta labori ꝛ difficultati pp carētiā habitus acq̄siti ꝛ assuefactionē ad opa cōtraria virtuti. ℭ Ad 2m dō. ꝙ volūtas simul pōt inclinari ad aliqđ bonū ꝛ ad malū oppositū: nō C tn̄ p idē nec eodē mō. cū aūt p habitū ifusū inclinaꝛ ad bonū: ꝛ p reliquias male ꝯsuetudinis q̄ pcessit inclinaꝛ ad malū oppositū: non iclinaꝛ ad opposita p idē nec eodē mō. pdicte tn̄ inclinationes inquātū sunt in eadē potentia sese remittunt. ℭ Ad 3m dō. ꝙ q̄uis actus infuse pnie virtutes alias nō pcedat: tn̄ actus pnie acq̄site vel actus penitendi ipaꝫ pcedēs pcedit ordie durationis vel nature restitutionem amissaꝝ virtutū. Qō. ii.

A **Secundo** queriꝛ vtꝝ bona opera mortificata per seq̄ntē pniam viuificenꝛ. Et vr̄ ꝙ non. Eze. 18°. Si auerťit se iust⁹ a iustitia sua. seqꝛ. oēs iustitie eius q̄s fecerat nō recordabunꝛ. Sꝫ si per seq̄ntē pniaꝫ viuificarenꝛ recordarēꝛ. ergo p sequētē pniaꝫ non viuificātur. ℭ Itē qđ nō ē: viuificari nō pōt. ſꝫ bona opa mortificata nō sūt. qꝛ pterierūt. ergo per sequētē pniaꝫ viuificari nō pn̄t. ℭ Itē in quo corrūpiꝛ vita corrūpiꝛ pn̄m vite. ſꝫ illđ in quo corrūpiꝛ pn̄m vite viuificari nō pōt. ergo bona opera mortificata p sequētē pniaꝫ vi B uificari non possunt.

ℭ Contra. glo. sup illud Joel. 2°. Reddā vobis ānos quos cōcedit locusta. dicit. nō patiar pire vbertatē quā pturbationibus pdidistis. Sꝫ per illaꝫ vbertatē itelligiꝛ bonoꝝ operuꝫ multitudo q̄ erat pdita pturbatiōib⁹ pctōꝝ. ergo opa talia per sequētē pniaꝫ reuiuiscūt.

ℭ Rn̄deo. Bona opa viua dicūꝛ q̄ fiūt ex radice spūalis vite q̄ ē charitas: pp q̄ opans remunerādus ē in vita eterna: hec tn̄ per sequēs pctū mortale mortificatur: nō per se nec absolute: ſꝫ p accn̄s ꝛ in relatiōe ad pctōreꝫ. quia durāte peccati mortalis obstaculo hō ptingere nō pōt ad efficaciā illoꝝ operū. qꝛ cū pctō C mortali remunerari nō pōt in vita eterna bona opa dicūꝛ mortua: q̄ nō fiūt ex radice spūalis vite: q̄ ē charitas: ꝛ t'lia fiūt bona opa i mortali pctō fcā. Dico ergo ꝙ opa bōa mortificata per sequētē pniaꝫ viuificāꝛ inq̄tū p eā tolliꝛ pcti obstaculū quo erat hō idign⁹ cōseq̄ efficaciā illoꝝ opuꝫ in eterna vita. ſꝫ opa mortua nunꝙ̄ viuificanꝛ. qꝛ p se ꝛ absolute mortua sūt. qꝛ nō pcesserūt ex radice spūalis vite

ℭ Ad pm in oppm dō. ꝙ illa auctoritas itelligenda ē de illis q̄ p pniaꝫ ad deū nō reuertur. ℭ Ad 2m dō. ꝙ q̄uis bona opa mortificata pterierūt: manēt tn̄ pn̄tia in diuina acce B ptatōe q̄ reputāꝛ retributōe digna: nisi sit ipedimētū ex pte illi⁹ a q̄ t'lia opa pcesserūt. ℭ Ad 3m dō. ꝙ in bonis opibus q̄ mortificata dn̄t n̄ ē corruptū principiū vite per se ꝛ absolute. sed p accn̄s in relatiōe ad pctōrem pp pcti obstaculū: illud aūt accn̄s p pniaꝫ remouetur.

Articulus. IX.

Onsequēter q̄riꝛ de 9°. principali Et cir' h q̄rūꝛ duo. ✓ Pº vtꝝ de pctō p pniaꝫ remisso teneatur hō āpli⁹ penitere. ✓ 2° vtꝝ pctōr per penitentiam possit plusꝙ̄ semel resurgere. Qō. i.

Primo q̄ndo ꝙ de pctō p pniaꝫ remisso teneꝛ hō āpli⁹ pēitere. Aug⁹. in A li°. de pnia: nō multū longe p⁹ pn̄m dicit ꝙ q̄dā ē pnia cui⁹ actio p totā istāvitā quā i carne mortali degim⁹ ppetua supplicatōis subeūda ē hūilitate. g̃ de pctō q̄tūcūqꝫ remisso hō teneꝛ p totā vitā suā penitere. ℭ Itē de pe. di. 3. §. p°. ꝛ hꝛ in lr̄a paꝝ vltra mem pn̄tis distinctiōis dr̄ de pctōre ꝙ semper doleat ꝛ dolere gaudeat. ℭ Itē hō n̄ pōt esse certus de lege cōi de remissiōe culpe sue iuxta illud Eccľ. 9. Nēo scit vtꝝ odio an amore dignus sit: ergo si nō semp pēitet piculo discrīs se expōit: qđ q̄ libꝫ vitare tenetur.

ℭ Cōtra. P⁹ recupatiōnē sāitaꝛ n̄ dꝫ vti hō medicia curatiua: ſꝫ sāitatis ꝯsuatiua: ſꝫ pnia medicia ē curatiua. g̃ n̄ teneꝛ hō pēitere de pctō p⁹ remissionē illi⁹. ℭ Itē ħa pnia rddit B hoīeꝫ inocētē: sed innocens pēitere n̄ teneꝛ g̃ hō p⁹ pctōꝝ remissionē ð illis pēitē n̄ teneꝛ.

ℭ Rn̄deo ꝙ pnia pōt accipi p pnia q̄ ē vt⁹ vel p pnia q̄ ē sacrm̄. dico g̃ ꝙ de pctō remisso p pniaꝫ q̄ ē virt⁹ teneꝛ hō sacrm̄ pnie suscipere si pōt. ſꝫ accipiendo pēitere p exteriori actu ℣tutis nō teneꝛ hō pēitere de pctō p penitētiaꝫ remisso ꝛ q̄tū ad culpā ꝛ q̄tū ad penā. Silr̄ nec loq̄ndo de penitere inq̄tū dicit iteriorē actū virtutis nisi in cāu. s. q̄n nō adest pbabilis coiectura de remissiōe pcti. aut q̄n de pctō suo ex deliberatione recogitat. tūc. n. illud detestari teneꝛ. nō. n. fideliter fuat reparatū fedus diuine amicitie cui actu nō displicet q̄n de hoc deliberat illud qđ inter ipm ꝛ

C deū eā fuit inimicitie.ptinue tñ tenet hitualiter penitere.qz nō pōt dimittere hitū pnie nisi ruendo in pctiū mortale. de hitu aūt pnie aut de interiori actu in casibus supradcis intelligi dz illud verbū Aug.2°.li°.de sacra.pte i.c.2°.cū dicit. Necesse hēs semp pēitere:satisfacere potes.nimis facere nō potes.melius ē vt plus facias q̄ min⁹. ¶ Sili mō itelligēde
D sunt due auctoritates ad primā ptē allegate ¶ Ad 3ᵐ dō.q quia hō nō pōt cert⁹ esse de remissione pcti certitudine sciētie:iō sufficit certitudo pbabil' coniecture ad hoc q se exponat discrimini si ita nō vacat actui penitendi sicut anq̄ hēt pbabilē coiecturā de remissione pcti sui.tūc aūt est probabilis piectura qñ hō fecit qd in se est dolēdo.cōfitendo.satisfaciēdo.z ppositū cauendi habēdo.
¶ Ad pᵐ ad ptē aliā dō.q frequēter ea que sepant i iferiori vniuntur in supiori.z iō qz superior ē medicina spūalis q̄ corporalis. magis pōt reperiri in ea aptitudo ad curandū z ad sanitatē recuperatā cōseruandū q̄ in vna
E medicia corporali.z tñ nūq̄ inuenit in corporalib⁹ aliqd cōferens sanitati recuperādē z cōseruatiōi recuperate. ¶ Ad 2ᵐ dō.q innocēs dupliciter pōt dici. Aut qui non est nocēs nec fuit.z talis inocēs pēitere nō tenet.sed sic penitētia nō facit pctōrez innocetē:aut q nō est inocens.sed tñ fuit.z talis inocens penitere tenet interius in casibus supradcis:z hoc mō pnia pctōrem reddit innocētem. Qō .ii.
A Secundo queritur vtz pctōr p penitētiaz possit plusq̄ semel resurgere Et vr q ñ.Qui ñ pōt a va pnia cadē ñ pt pl⁹ q̄ sel' per pniam resurgere.s; vere penitēs nō pōt a pnia cadere.qz vt hr de pe.di.3.§.p°.Inanis est pnia quā sequēs culpa coiquinat.ergo pctōr per pniaz nō pōt resurgere plus q̄ semel. ¶ Itē Ap⁹ ad Hebreos 6°.Impossibile est eos q semel sunt illuminati.sequitur:z plapsi sūt rursus vocari ad pniaz. ¶ Itez .23ᵃ.q. 4.Est iniusta.in fine.Facilitas venie icentiuū
B tribuit delinquēdi.Cū ergo deus nulli debeat tribuere incentiuū delinquendi.tribueret āt si penitenti parceret plus q̄ sel'.non remittit pctā p pniaz pl⁹ q̄ sel'.
¶ Cōtra:misericordiā nō negat de⁹ hōi quā pcipit hōi ab hoie impendi:s; vt hr Math. 18°.Deus vult q hō pcat hōi quotiēscūq̄ in ipm peccauerit.ergo deus pcit hōi quotiēscūq̄ penituerit. ¶ Itē de pe.di.3ᵃ.§.Itē q frequēter.dr q xps tot sanauit claudos cecos z aridos ne despet sepe pctōr.
¶ Rñdeo q pctōr per pniaz pōt plus q̄ sel' resurgere:sicut probat in lra pluribus auctoritatib⁹ z exemplis.qd z rōne declarat. Nō a vera pnia pōt excidere z verā pniaz recuperare.sed va pnia nūq̄ caret pctōz remissione. q aūt hō a vera pnia possit excidere:pōt pbari per silem modū q° supi⁹.li°.3°.di.31.pbatū ē q charitas possit amitti in nō pfirmatis. Preterea ē in subiecto vertibili.s.in volūtate.nec ptinuatio i futurū d ei⁹ eētia ē. Qō aūt verā pniaz possit recupare pbo.qz hō q̄ diu ē in vita pōt facere qd in se ē vt sibi detur a deo pnia vera.s; oi facienti qd in se ē de⁹ dat pniam verā.alr.n.nō pulsaret hoiem vt faceret qd in se ē.dr aūt Apoc.3°.i ei⁹ psona. Ego D
sto ad hostiū z pulso. Qō aūt vera pnia nūq̄ careat pctōz remissiōe pbatur sic.dr de pnia di.3.§.Itē q frequēter. z recitat magr in lra h°.di.c.penl'.Cōstat ei multū pctā displicere q semp psto est ea destruere.s; si vera penitentia aliqñ careret pcti remissiōe:de⁹ nō eēt semper psto pctā destruere:qz hō pverā pniaz q̄tū ē i se:remouet a se oē qd resistit destructiōi pcti. Preterea ad pncipale Aug.li.i.retrac. c.18°.de quocūq̄ pessimo in hac vita pstituto nō ē despādū:s; si p pniaz nō posset hō resur E
gere plusq̄ sel'.de peccāte mortalr p⁹ pniam eēt despādū.ergo p pniaz pōt pctōr resurgere pl⁹ q̄ sel'.imo quotiēscūq̄ ve pēituerit.
¶ Ad pᵐ i oppᵐ dō.q mior ē fl'a. ¶ Ad pbatione dō.q pnia quā seqns clpa coiqat ianis dr ñ qz ñ fuerit va.s; qz isufficiēs ad vitā eēnā obtinēdā vt carēs fructu illi⁹ pnie quā ñ seqt clpa c⁹ fruct⁹ ē vitatio gehēne z adeptio glie z sic expōit glo.ibidē.z magr i lra nō multum aū mediū di.pntis. ¶ Ad 2ᵐ dō.q ibi nō negat Apls pctōrez posse p pniaz resurger pl⁹ q̄ F
sel'.s; penitētē p⁹ relapsū renocari posse.2°.per bapᵗᵐ.vñ glo.ibidē.Impossibile ē eos motos ad pniaz q hoc accepūt sel' rursus renouari.i. rebaptizari p⁹pniaz. ¶ Ad 3ᵐ dō q facilitas vēie q̄ᵗᵐ ad rēissionē pene satisfactorie icētiuū tribuit deliqndi.z sic pctōr ñ pseqt facilr vēiā qz de lege cōi ds sēp exigit p pctō penā satisfactoriā.s; q̄tū ad rēissionē offēse ñ tribuit icētiuū deliquendi.s; magis cauēdi pctm ex amore.z difficultas vēie q̄tū ad offēsaz occasionē tribueret desperationis.

Articulus X.

Consequēter queritur d io.pncipali ¶ Et circᵃ hoc qrūt 2°. ¶ P° vtz pnia sit alijs vtutib⁹ por origine.2° vtz sit alijs virtutibus por dignitate.

A **Primo** ostẽdo q sit alijs ṽtutib⁹ ꝑoꝛ origine. Fũdamẽtũ ẽ alijs ꝑtib⁹ edificij ꝑmũ origine. Sz apo⁹. ad hebꝛe. 6. dicͭ penitẽtiã eẽ fũdamẽtũ. ḡ ẽ alijs ṽtutib⁹ prioꝛ origine. ¶ Itẽ glo. ſr illð math. 3. Pniaz agite. dicͭ q pnie ṽt⁹ ẽ ꝑ pniaz ꝑimere veterẽ hoiez. ¶ Itẽ ꝑus ordie nãe ẽ recessus a ẗmio a q̃ q̃z accessus ad terminũ ad quẽ. ſz ꝑ pniaz ẽ recessus a pctõ q̇ ẽ termin⁹ a quo. ꝑ alſ ṽtutes ẽ accessus ad deũ q̇ ẽ termin⁹ ad quez. ergo penitentia est alijs ṽtutibus ꝑoꝛ origine.

¶ Cõtra eoꝝ q̃ siꝉ sunt vnũ nõ est origine prius alio. Sz oẽs ṽtutes siꝉ infunduntꝛ. ergo vna non est origine prioꝛ alia.

B ¶ Rñdeo q ð pnia ⁊ alijs ṽtutib⁹ possumus loq̇ q̃tũ ad eaꝝ essentias q̃ sũt habit⁹ vel q̃ztũ ad eaꝝ actus. quolz istoꝝ mõꝝ põt ꝯpari virtus pnie tam ĩfusa q̃z acq̇sita ad ṽtutes alias. Dico ergo q q̃uis inter habitum pnie infuse ⁊ alias ṽtutes ĩfusas nõ sit ꝑpꝛie loquẽdo ordo originis. quia a deo imediate tãtũ est eaꝝ origo: ⁊ siꝉ oẽs ĩfundũꝛ. tñ inq̃tuz habit⁹ pnie nõ est natus eẽ in aĩa nisi habituata fide ⁊ spe nec habitus charitatis nisi mediãte hitu pnie saltẽ in subo: ĩ quo põt hr̃e ꝑncipalẽ suũ actũ: q̇ nõ est nisi respectu moꝛtalis peccati. iõ aliq̊ modo põt dici habit⁹ ĩfuse pnie ꝑoꝛ origie habitu charitatis ⁊ posterioꝛ fide ⁊ spe. q̃tũ aũt

C ad actus ṽtutũ magis ꝑpꝛie attẽdiꝛ ordo ſm originẽ. actus. n. pnie vt in plurib⁹ oriꝛ ex actu timoris. quandoq̃z tamen ex actu amoris. timoꝛ autem ⁊ amoꝛ est ex actu fidei dictantis timẽda ⁊ amãda. ⁊ ideo act⁹ fidei ⁊ timoris ꝑoꝛes sunt origie actu penitẽdi. ⁊ q̄ ẽt virtus pnie pctm̃ detestaꝛ in spe venie. act⁹ penitẽdi ꝑsupponit actũ sperãdi. q̇busdã ḡ ṽtutib⁹ ẽ origine posterioꝛ: ⁊ q̇busdã ꝑoꝛ. Ex dictis saꝛ pz q̇d dð ẽ de cõpatiõe pnie acq̇site ad alias virtutes acq̇sitas q̃tũ ad ordinẽ originis.

¶ Ad ꝑᵐ in oppᵐ dð q fũdamẽtũ nõ tñ est alijs ꝑtibus ꝑus origine. ſz eaꝝ ẽt firmatiuũz seu sustẽtatiuũ. ⁊ iõ ṽtus aliqñ dr̃ fundamẽtũ vel quia origie ꝑoꝛ. vꝉ q̇a aliaꝝ firmatiua seu

D sustẽtatiua sub rõne vtriusq̃z. dr̃ ẽt virt⁹ ꝑoꝛ vꝉ in doctrina xp̃iane religiõis vꝉ in exñtia edificij spũalis. ꝑmo mõ pnia ẽ alijs ṽtutibus ꝑoꝛ. vñ tã xp̃s q̃ ei⁹ ꝑcursoꝛ Ioãnes doctrinã xp̃iane religionis a pnia icepeꝛñt. Et hoc mõ dicit Apo. ad hebꝛe. pniaz esse fundamẽtũ. ſz ratiõe ꝑoritatis in exñtia edificij spũalis ⁊ sustẽtationis fides poniꝛ fundamentum. ad Heb. xi. ⁊ ꝑma Coꝝ. 3. Rõne aũt firmatiõis in aduersis fortitudo dr̃ ẽt fũdamẽtũ. vñ sup illud Luce. xij. Ne terreamini ab eis q̇ occidunt coꝛp⁹. dicͭ glo. q fortitudo ẽ fundamẽtũ fidei rõne etiã **E**

firmatiõis ṽtutũ in ꝑspis humilitas dicͭ fũdamẽtũ. Vñ Ber. 2°. de ꝯsidera. ad Eugeniũ. c. 8. Bonus fũdus humilitas. q̄ ẽt charitas ꝑoꝛ ẽ origine alijs virtutib⁹ inq̃ztũ formate sũt ⁊ maxie alie firmanꝛ ꝑ eam. iõ ẽt dr̃ fundamẽtũ. vñ apl̃s. ad Ephe. 3°. In charitate radicati ⁊ fundati. ¶ Ad 2ᵐ dð q illud ṽbum dz itelligi ð formata pnia. ĩformis. n. nõ ꝑimit veterẽ hoiez nisi dispositie: ⁊ q̄ pnia magis ð ꝑxio disponit ad formã virtutũ: q̇ ẽ charitas: q̃z aliq̃ alia ṽtus. iõ ꝑus origine dr̃ formari q̃z alie in **F**

via reformatiõis. ¶ Ad 3ᵐ dð q q̃uis in executione motus exterioris ꝑoꝛ sit ordie nãe recessus a termio a quo q̃z accessus ad terminũ ad quẽ. tñ in intentiõe ẽ ꝯ°. ⁊ iõ q̇a iterioꝛes motus inq̃tũ sunt volũtarij ꝑtinẽt ad itẽtiõez in eis ꝑus ẽ ordie nãe accessus ad terminũ ad quẽ q̃z ꝛcessus a termio a q̊. volũtas. n. a malo recedit ꝑpter bonũ. ¶ Ad arᵐ in oppᵐ pz q̇d dð ex dictis in qõne.

Qõ. xi.

Secundo queriꝛ vtꝝ pnia sit alijs ṽtutibus ꝑoꝛ dignitate. Et vr̃ q sic. **A**

cã ꝑoꝛ ẽ dignitate cãto. sed pnia restituit ṽtutes amissas vt supius oñsuz ẽ. ergo ẽ ṽtutibus alijs dignioꝛ. ¶ Itez illa virtus est alijs dignioꝛ q̃ habet digniorẽ actum. ſz recõciliare deo q̇ ẽ act⁹ nobilissim⁹ ẽ act⁹ pnie. ergo ẽ inꝛ oẽs ṽtutes dignissima. ¶ Itẽ ꝯpositũ digni⁹ ẽ q̃ ꝑs. ſz pnia formata dicͭ ꝯpositũ ex hitu pnie ⁊ charitate. ḡ pnia formata ẽ charitate dignioꝛ ⁊ ex ꝯñti omnib⁹ ṽtutibus alijs. **B**

¶ Cõtra aug. 15. de tri. c. 18. dicit de charitate q nullũ ẽ isto dei dono excellẽti⁹. ergo penitentia nõ est dignioꝛ charitate.

¶ Rñ° illa ṽt⁹ ẽ dignioꝛ q̃ digni⁹ hz obz. ⁊ sub rõe digniori. ⁊ q̇a ṽtutes theo. deũ hñt ꝑ obo. morales ãt ñ. dignioꝛes sũt theolo. ṽtutes q̃ morales. cũ ergo pnia sit ṽt⁹ moralis. q̇a ẽ ꝑs potẽtialis iustitie: vt supi⁹ oñsuz ẽ: seq̇ꝛ q ṽtutes theolog. dignioꝛes sũt pnia. Inter aũt morales ṽtutes ille sunt dignioꝛes q̃ magis ð ꝑpinquo deũ sicͭ finẽ respiciũt. he aũt sũt latria **C**

⁊ pnia. quaꝝ act⁹ sunt circa q̃ directe ⁊ imediate ordinanꝛ ad diuinũ honorẽ. ⁊ iõ inꝛ ṽtutes morales sũt nobilioꝛes. ⁊ q̄ latria ꝑncipalius respicit tẽdẽtiã ĩ bonũ. ⁊ ex ꝯñti recessuz a malo. pnia aũt eꝯ°. iõ dignioꝛ ẽ latria q̃ pnia. vñ vt oñsuz ẽ li. 3. di. 9ᵃ. Inꝛ oẽs ṽtutes morales latria est virtus nobilioꝛ.

¶ Ad ꝑᵐ dð q pnia non ẽ cã restitutõis virtutũ amissaꝝ nisi sicͭ dispõ q̇dã. ñ oz aũt dispõnẽ eẽ nobiliorẽ hitu ad quez disponit. ¶ Ad 2ᵐ dð q ꝛcõciliaꝛ ðo ꝑtinz ad pniaz dispositie

B ad fidē āt ꝛ spē ꝛ charitatē ꝑncipal'r. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ pnīa formata ñ ē ꝯpoᵐ ex hītu pnīe ꝛ charitatis. sic neq; mā formata est ꝯpositū ex mā ꝛ forma: nec sicut dꝫ ꝯcedi ꝙ mā formata sit dignior forma: sic nō debꝫ cōcedi ꝙ pnīa formata sit dignior sua forma q̄ est charitas.

Articulus. XI.

Consequenter queritur de nᵒ ꝑncipali. Et circa hoc q̄runt. 2. ☞ Prīo vtrū pnīa solēnis sit iterabilis: ꝛ q̄bꝰ ꝑsonis debeat iponi. ☞ Scdō q̄ sunt illa q̄ ad ritū illius penitentie req̄runt. Qō. 1.

A **Ad primā** qōnē dō ꝙ est pnīa secreta. publica ꝛ solēnis: ꝛ est oīs solēnis publica: sꝫ nō ꝯuertit. solēnis aūt nō iteratur ne ex sui iteratiōe vilescat: ꝛ qꝛ. rememoratio est expulsiōis ꝑmoꝝ parētū de paradiso terrestri: q̄ semel tm̄ fcā est: ꝛ sicut dic magr in lrā vltra meᵐ pn̄tis di. hec ꝑ grauiorib' horrēdisq; ac mãifestis delictis tm̄ iponit. de hac dr decretoꝝ. di. 50. Si q̄s post remissionē. §. Pōt. Est q̄dā pnīa q̄ solēnis appellat q̄ semel tm̄ in ecclesia ꝯcedit. h̄ clericis iponēda nō est

B vn̄ ea. di. in capite. §. hāc aūt. dꝫ ꝙ hāc pnīā nulli vnq̄ clericoꝝ agē cōcedit. atq; iō huiuscemodi penitētes ad cleꝝ admitti ꝓhibētur: qō ēt ꝓbat p illud quod hꝫ ea. di. cōfirmatū. ꝛ duobꝰ capitulis sc. nisi sint clerici depositi: tūc eni eis pōt solennis pnīa iponi: ꝛ qꝛ. hoc statu tm̄ ē pp clericat' dignitatē: vr posse cōcludi ꝙ nec laycis ꝑsonis isignibꝰ nec religiosis debēt iponi pp statum dignitatē. Iuuenibꝰ ēt nō faciliter iponēda ē pp etatis fragilitatē. vt hꝫ. e. di. Penitētes. ꝑsonis aūt alijs a ꝑdictis tā viris q̄ mulieribus pōt iponi. Qō. II.

Ad secūdā qōnē dō ꝙ sicut hꝫ di. supradicta. c. In capite. In capite q̄dragesime oēs penitentes q̄ publicā suscipi-

A unt aut susceperūt pnīā aū fores ecclesie se repn̄tent epō ciuitat' sacco iduti. nudis pedibꝰ. vultibꝰ i terra dmissis: reos se eē hītu ꝛ vultu ꝓtestātes. ibi adeē dbēt decani. archidiacōi. archipꝛsbyteri pochiaꝝ. ꝛ pꝛsbyteri pniūm: q̄ coꝝ cōuersatiōnē diligēter ispicē debent: post hoc in ecclesia eos itroducāt. ꝛ cū oī clero. 7. pnīe psalmos i terra pōtifex ꝓstratꝰ cū lachrymis ꝑ eoꝝ absolutōe decātet. tūc surgēs ab orōne iux' qō canones iubēt manꝰ eis iponat. aquā bn̄dictā sup eos spargat. cinerē ꝑus mittat. deinde cilicio capita eoꝝ coopiat. ꝛ cū gemitu ꝛ crebris suspirijs denūciet eis. ꝙ sicut Adā ꝑiectus ē de paradiso: ita ꝛ ipi ꝑ pctīs ab ecclesia abijciūtur. postea iubeat ministris vt eos ex ia-

B nuā ecclesie expellāt. clerici vo ꝓsequant eos cū rn̄sorio. In sudore vultus tui vesceris pane tuo ꝛc. vt vidētes scām ecclesiā ꝑ facinorib' su is tremefactā atq; ꝯmotā nō pui pēdāt pnīā. in sacra aūt dn̄i cena rursus ab eoꝝ decanis ꝛ eoꝝ pꝛsbyteris ecclesie liminibꝰ rep̄ntētur: ꝛ sic dicit glo. ibidē ita fit quolibet anno: vt tali die mittant i ecclesiā. ꝛ lꝫ stēt i ecclesia: nō tm̄ cōicabūt cū alijs in eucharistia vel i osculo: ꝛ sic erūt vsq; ad octauā pasce: ꝛ tunc iteꝝ exibunt de ecclesia: ꝛ erūt ex ecclesiā vsq; ad talē dieꝫ sequentis anni. ꝛ hoc fiet vsq; ad finē pnīe: ꝛ si

C bn̄ penitēt secundo anno vel tertio potest eis reddi ingressus ecclesie.

Circa lrāꝫ. Pnīa ē secūda tabula post naufragiū. hoc p similitudinē dcm̄ est. Prima eni tabula i mari est nauis q̄ cū aliq̄ fragit. ꝯtigit qn̄q; ꝙ aliq̄ adherēt alicui tabl'e nauis: p cuꝰ adiutoriū applicāt ad portū salutis. Sic dico ꝙ exn̄tibꝰ i mari hꝰ mūdi. bapꝰ ē sic pᵃ tabula. i. sicut nauis a cuꝰ gr̄a cū hoies cadūt restat eis pnīa tāq; tabula 2ᵃ: cū cꝰ adiutorio deduci pn̄t ad portū salutis. ꝯstrue ḡ sic. ꝙ pnīa ē tabula pᵒ naufragiū 2ᵃ ab illa q̄ ē an̄

B naufragiū. possꝫ tm̄ dici bapꝰ pᵃ tabula pᵒ naufragiū vocādo pᵐᵘ naufragiū originale pctm̄: eo ꝙ origiale pctm̄ ꝛ cꝰ seq̄le sunt q̄dā fractio itegritat' nāe quā i ꝑmis parētibꝰ a sua ꝯditiōne hūerat. Inanis est. s. carēs fructu illꝰ pnīe. supple quā hꝫ illa pnīa quā seq̄ns cl'pa nō inq̄nat. De pnīa pctoꝝ. i. i q̄ aliq̄s pseuerat. Etiā si ad sūmū q̄s ꝑueniat maloꝝ. s. i ꝯpatōe alioꝝ.

¶ Q: plribus irretitꝰ peccatis nō potest penitere de vno vere: nisi de omnibus peniteat. Dist. XV.

Et sicut ꝑdictis auctibꝰ illoꝝ error ꝯuincit: q̄ pnīā sepe agēdā: ꝛ p eā a lapsu peccantes freq̄nt' surgere diffitētur: ita eisdē illorū opīo elidit: q plībꝰ irretitū pctīs asserūt de vno vē penitere: eiusdēq; veniā a dn̄o ꝯseq posse sine alteriꝰ pnīa. Qō et auctibꝰ astruere conāt. Ait .n. ꝓpheta. Nō iudicabit deꝰ bis i idipꝫ: vel vt alij trāstulerūt. Nō ꝯsurget duplex tribulatio. Si ergo inq̄ūt illi aliq̄s sacerdoti fuerit ꝯfessus vnū ō duobꝰ vl'

plib⁹pctis:ꝛ ꝺ illo iniunctā sibi pn̄iam a sacerdote satisfactōez expleuerit:ceterꝫ tacitis nō ꝓ illo pctō āpl'i⁹iudicādus est: ꝺ q̄ satisfecit ad arbitriū sacerdotis: qui vicē xp̄i in eccl'ia gerit. Idcꝫ si ꝺe eo ite rū iudicet bis in idip̄z iudicat ꝺs: ꝛ ꝯsur get ꝺuplex tribulatio. Sz ꝺ bis ergo oz illō tm̄ itelligi q p̄cedētib⁹supplicijs cō mutāt̄ i bonū: ꝛ sic pseuerāt:sup q̄s n̄ cō surget ꝺuplex tribulatio:q vo inf̄ flagel la ꝺuriores ꝛ ꝺteriores siūt vt pharao: p̄ntib⁹etn̄a ꝯnectūt: vt tpale suppliciū sit eis et̄ne pene e initiū. Un̄ Aug. Ignis succēsus ē ꝛc̄.i. vīdicta hic icipiet ꝛ arde bit vsꝗ ad extremā ꝺānatōez. Hoc ꝯ il los notādū ē q ꝺn̄t illō.s.nō iudicabit ꝺs bis in idip̄z:ad oīa ptinere flagella:qꝛ q dā bis flagell' emēdāt̄:alij hic ꝛ i eternū puniūt̄. Quīqꝫ.n.modis flagella ꝯtigūt: vl' vt iustis p patiētiā merita augeāt̄ vt Job:vl' ad custodiā v̄tutū ne supbia tē tet:vt Paulo:vel ad corrigēda pctā: vt marie lepra:vl' ad gl'iaꝫ ꝺei.vt ꝺ ceco na to:vl' ad initiū pene:vt herodi:q̄tin⁹hic videat̄ qd in iferno seq̄t̄ scōz illō. Dupli ci ꝯtritiōe ꝯtere eos ꝺn̄e. Ista ḡ auct̄as nō cogit nos sentire oīa q̄ tpal'r puniunt̄ n̄ vlteri⁹a ꝺo puniēda. Nā ꝛ si supra eū dē locū Hiero.ꝺicat egyptios ꝛ israeli tas a ꝺo tpal'r punitos ne i eternū puni rent̄.nō ē tm̄ ꝺ oīb⁹ gn̄al'r itelligēdū. Ait eniꝫ sic. Oz gen⁹hūanū ꝺiluuio sodōitas igne:egyptios mari: ꝛ israelitas i herēo pdidit:scitote iō tpal'r ꝓ pctis punisse ne i eternū puniret:qꝛ n̄ iudicabit ꝺs bis in idip̄z. Qui ergo pūiti s̄t postea n̄ punieēt̄: alioqn m̄tit̄ scriptura:qꝺ nephas ē ꝺr̄e.

¶ Que sit itelligētia premissorum.

Attende lector his v̄bis: ꝛ caue
a ne ꝺ omnib⁹general'r itelligas: sꝫ ꝺe his tm̄ q inter ipsa flagella pn̄iam egerūt:credētes i ꝺeū hebreoꝝ: quā ꝛ si breuē ꝛ momētaneā: tm̄ n̄ respu it ꝺs. Oz āt q p tpale flagellū nō corrigū tur p⁹ eternal'r puniāt̄:ibidē oñdit agēs ꝺe fideli ꝺeph̄ēso i adulterio q ꝺcollat̄: vbi oñdit leuia pctā breui ꝛ tpali suppli cio purgari. magna vo ꝺiuturnis eter nisꝗ supplicijs reseruari ita igēs. Que rat hic aliqs si fidel' ꝺeph̄ēsus i adulte rio ꝺcollet̄:qd ꝺ eo postea fiat? Aut eniꝫ puniet̄ ꝛ f'lz ē qꝺ ꝺr̄:nō iudicabit ꝺs bis i idip̄z:aut nō puniet̄: ꝛ optādū ē adl'te ris:vt hic breui pena puniāt̄ vt frustrēt̄ ibi cruciat⁹eternos. Ad qꝺ rn̄dem⁹ ꝺeū vt oīuꝫ rex ita suppliciorꝫ q̄z scire mēsu ras:ꝛ nō p̄ueniri sn̄iaꝫ iudicis: nec illi in pctōrē exercēde ꝺbīc pene auferri ptā tez:ꝛ magnū pctm̄ magnis ꝺiuturnisꝗ lui cruciatib⁹. Si qs vo punit⁹ sit tpal'r vt ille q israelite maledixerat: ꝛ qui in sabbato ligna collegerat:tales postea n̄ puniri.qꝛ cl'pa leuis p̄nti supplicio ꝯpē sat̄.leuis.n.cl'pa leui supplicio ꝯpēsatur His satis inuit Hiero.grauia pctā ꝛ hic puniri graui supplicio:ꝛ i futuro puniē da eternal'r:ꝺ qb⁹pn̄ia n̄ agit̄ iter flagel la. Leuia vo q̄ hic puniūt̄:leui pena ꝯpē satōez recipe:qꝺ i bōis fieri nō ābigim⁹: ꝛ i malis forte ēt̄ fit ita. Satꝫ iā appꝫ qꝺ illi ꝺ ꝓphetia iduxerūt nō facere ꝓ eis q ꝺicūt ei q crimē sibi reseruat: ꝺ alio ve niā p̄stari p pn̄iam. Alias q̄z auct̄es idu cūt. Ait.n. Gre. Pluit ꝺn̄s sup vnā ciui tatē.ꝛ sup alterā nō pluit:ꝛ eādē ciuita tez ex pte cōpluit: ꝛ ex pte aridā reliq̄t. Cū ille qui ꝓximū odit ab alijs vitijs se corrigit:vna eadēqꝫ ciuitas ex pte com pluitur:ꝛ ex pte arida remāet: qꝛ sūt q dā cū quedā vicia recēsent:in alijs gra uiter perdurant. Item Ambro. Pri ma consolatio est:quia non obliuiscitur misereri ꝺeus. Secunda per punitio nē: vbi ꝛ si fides ꝺsit pena satisfacit ꝛ re

nelat. Rōne quoq; vtunt dicētes. Si quis vnū pctm̄ ꝯfiteret altero tacito: ꝛ satisfactionē a sacerdote iniūctā expleuerit: nūqd si ꝛ pctm̄ tacitū ꝯuersus fuerit ꝯfessus ꝑ vtroq; ei pnia ipone. Lōge hoc videt a ratiōe ꝛ ecclie ꝯsuetudine que ꝑ eodem pctō ne reiteret nulli bis penitētiaȝ īponit. Fuit ergo illa peccati cōdigna satisfactio: vn̄ ꝛ peccatum deletum videtur.

¶ Quō accipiēda sūt premissa.

Is respōderi pōt sic. illō Greg. b Pluit dn̄s ꝛc. nō ad crimis veniā sȝ ad opis pcti destiōnē referēdū est: vt iō pars ciuitatis dicat cōplui: qꝛ ab actu ꝛ delectatiōe pcti cui añ fuiebat mō cessat: nō ꝙ ei⁹ veniā hēat. Vocaturq; pluuia illa talis cōtinētia q̄ ab ope pcti reuocat: qꝛ ex fonte gratie dei id cordi īstillat: vt vl sic paulati ad pniaȝ veniat: vel eo min⁹ a deo puniat q diuturniori delectatiōe ꝛ actu peccati mai⁹ sibi accumulet tormētuȝ. Si vero ad īdulgētiā reat⁹ pluuia referatur: euāgelice snie ꝯtraire videbitur. Si.n. ꝑpter misericordiā q̄ quis ꝑximo suo nō miseret: ēt q̄ dimissa sunt replicant ad penā: multo magis q̄ nōdū sūt dimissa ꝑpter odiū fratrū ad penā reseruari ꝓbantur. Et ille q arbiter sue volūtatis ꝯstitutus ē: nō pōt ichoare nouā vitam: vt ait Aug. nisi pēiteat eū veteris vite: quomodo ad nouitatē īdulgentie ꝑueniet q odiȳ vetustatē nō deposuit? Illud ēt qō Ambro. ait. ꝛ si fides desit pena satisfacit ꝛc. nō ō fide ītelligit qua credit ī deū. sȝ ō ꝯscia delicti. Deest.n. fides cū ꝯscia pcti nō subest. Nā cū oia delicta nemo ītelligat: ē aliqñ ī homie pctm̄ cui⁹ nō hȝ ꝯsciaȝ. Vn̄ apls. Nibil mibi ꝯsci⁹ sū: sȝ n̄ ī hoc iustificat⁹ sū. Cū ergo qs flagellat ꝑ pctō cui⁹ nō ē ꝯsci⁹ si patiēter fert penā ꝛ hūilitatē ample ctit cogitās se forte pctm̄ hr̄e qō nō ītelligit: ꝛ ꝑ eo puniri a deo pena illa: satisfacit ꝛ releuat grauatū. Ad hoc aūt qō obȳcit de satisfactiōe illa si satisfactio nō fuit: iterum īponēda ē. Si vero iteꝝ īponēda nō ē: satisfactio fuit: ꝛ si satisfactio fuit: veniaȝ īpetrauit. Rn̄deri pōt satisfactiōeȝ iō nō fuisse: qꝛ ille dignos fruct⁹ pnie nō fecit. Est.n. satisfactio penitētie vt ait Aug. Pctōꝝ cās excidere nec suggestiōib⁹ eaꝝ aditū īdulgere. Itē. Sane q scelerate viuūt nec curāt talē vitā moresq; corrigere: ꝛ īter ipa facinora sua elemosynas frequētare non cessāt: frustra iō sibi blādiūtur: qꝛ dn̄s ait. Date elemosynaȝ: ꝛ ecce oia mūda sūt vobis. Hoc.n. q̄ȝ late pateat nō ītelligūt. Multa.n. sūt gn̄a elemosynaruȝ q̄ cū facim⁹ adiuuamur: nō solū q dat esuriēti cibuȝ: sitiēti potū ꝛ hmōi: sȝ ēt qui dat veniaȝ petēti: elemosynam dat: ꝛ q emēdat verbere ī quē ptās dat: vel coercet aliq̄ disciplia: vel orat vt ei pctm̄ dimittat: elemosynā dat: qꝛ mīaȝ p̄stat Multa.n. bōa p̄stātur īuitis qñ eoꝝ cōsulit vtilitati ꝛ nō volūtati: sȝ ea maior ē q̄ ex corde dimittim⁹ qō ī nobis qsq; peccauit. Min⁹.n. magnū ē erga eū eē beniuoluȝ q tibi nibil mali fecit. Illud multo grādi⁹ vt tuū ēt inimicū diligas: ꝛ ei q tibi malū vl: ꝛ si pt facit: sp bonū velis: faciasq; qō possis. Qō g̃ dn̄s ait. Date ele. ꝛ oia mūda sūt vobis: ita nec ītellecturi sum⁹ vt n̄ credētib⁹ ī xp̄ȝ mūda sint oia si elemosynas istas dederīt. Qui vult ordinate elemosynā dare a se dȝ primū īcipere ꝛ eaȝ primū sibi dare. Est eniȝ elemosyna opus misericordie verissimeq; dictū est. Miserere aie tue placens deo. Non ergo se fallāt: qui per elemosynas largissimas fructuuȝ suoꝝ

vel pecunie: ipunitatē se emere estimāt in pctis pmanētes: q̄ ita diligūt vt i eis oportuerit versari: Qui vero diligit ini quitatē odit animā suā: ⁊ qui odit aīam suā nō est misericors ei sꝫ crudelis. Dili gendo qppe eā scdꝫ seculū: odit eā scdm deū: Si ergo vult ei dare elemosynam suā per quā fit mūda: odiat eā scdꝫ secu luꝫ ⁊ diligat eam scdꝫ deū. Hac elemo syna quā sibi homo primitus dꝫ: mūdan tur interiora: Ad qd hortās xp̄s ait. Mū date q̄ intꝰ sunt: imūdis.n. nihil ē mūdū sꝫ polluta sunt eorūꝫ mens ⁊ ɔsciavt ait aplus. Immūdi vero sunt oēs quos nō mūdat fides: q̄ credit in xp̄ꝫ: de qua scri ptū ē. Mūdās fide corda eoꝝ. Sed ne istas elemosynas q̄ fiūt de fructibꝰ terre respuere xp̄s videret. Hec iquit opor tuit facere. s. iudiciū ⁊ charitatē dei: ⁊ il la nō omittere. i. elemosynas fructuum terrenoꝝ. Ex his daī intelligi ꝙ in pec cato mortali pmanētes: ⁊ si elemosynas largas faciāt: non tñ p eas satisfaciūt: qꝛ iordinate agūt dū a se nō icipiūt: nec ꝓ prie dr̄ elemosyna tale opꝰ: dū sibyp̄sis crudeles existūt nō placētes deo. Non ergo dicēda ē illa pcti satisfactio: quam quis agit p vno pctō: dū pdurat i alte ro: qꝛ nihil ꝓdest ieiunare ⁊ orare: ⁊ alia bona agere nisi mēs reuocet a pctō. ⁊ si aliqñ ɔuersus tacitū peccatuꝫ sacerdoti fuerit ɔfessus: de vtroqꝫ iponēda ē ei sa tisfactio: qꝛ de p̄mo ɔdigne n̄ satisfecit.

¶ Scdm quosdaꝫ fuit satisfactio.

Quibusdā tñ vr̄ fuisse satisfactio sꝫ ifructuosa dū i pctō alīo psi stit: pcipiet tñ fructꝰ eiꝰ: icipiet qꝫ ꝓficer cū pcti alīꝰ pēituerit. Tūc.n. vtrūqꝫ dimittit pctm̄ ⁊ satisfactio p̄ce dēs viuificat q̄ fuerat mortua: sic baptis mꝰ illi q ficte accedit: tūc p̄mitꝰ valꝫ cuꝫ fictio a mēte recedit p pniāꝫ. Et i huius opionis munimētū auctes iducūt. Ait.n. aug. Piū ē credere ⁊ nr̄a fides expostu lat vt cū gr̄a xp̄i in hoīe destruxerit ma la priora: ēt remuneret bōa: ⁊ cū destru xerit qd suū nō iuenit: diligit bonū qd in peccāte plātauit. Itē Hiero. Si qñ vi deris iter multa pctā queq̄ facere aliq̄ iusta opa: nō ē tñ iiustus deꝰ: vt pp mul ta mala obliuiscat paucoꝝ bonoꝝ: sꝫ fa ciet ea metere ⁊ i horrea ɔgregare que bona in terra seminaui. Sꝫ hec dicta i telligimꝰ de illo q i charitate quodā tpe bona facit ⁊ bonꝰ ē. alio vero tpe malꝰ ē ⁊ multa pctā facit. Nō ergo itelligēduꝫ ē eū iter multa pctā iusta opa fecisse: q̄si sil' eodēqꝫ tpe pctā fecerit ⁊ iusta opa: sꝫ diuersis tpibꝰ vtraqꝫ fecisse: Nisi.n. bo nꝰ foret qñ bōa fecit nō seminasse dice ret in terra bona. Destructis ergo ma lis post opa bōa ɔmissis. p̄ora bōa i cha ritate. s. facta q̄ seq̄ntia mala mortifica uerāt pnīa de illis malis habita viuificā tur ⁊ remunerant. Vñ aplus. Iaciētes fūdamētū pnīe ab opibꝰ mortuis. opera mortua nominās p̄ora bona signat q̄ p sequēs pctm̄ erāt mortua. qꝛ hi peccan do p̄ora bona irrita fecerūt. Hec sic pec cā do irrita fiūt: ita p pniāꝫ reuiuiscūt: ⁊ ad meritū eternitatis ꝓdesse incipiūt. Silr̄ ⁊ illud bonū amat ds qd plātauit in peccāte: in illo. s. q post illud bonum peccauit: nō sil' peccās ⁊ bonū opās exti tit: qꝛ talis hoīs opꝰ nō diligeret ds ad re munerationē. Pōt ēt accipi d opibꝰ bo nis q̄ ab aliquo fiūt dū malꝰ ē ⁊ in pecca to mortali psistit: vel ad tp̄s vel vsqꝫ in finē. Que dicūt a deo remunerari ⁊ nō dari obliuioni: nō qꝛ ꝓficiāt ad vitā eter nā obtinēdā: sꝫ ad tolerabiliꝰ extremi iu diciꝫ suppliciū sētiēdū. sicut d fide ⁊ ce teris q̄ sine charitate habētur: Aug. ait. Si qs nō hn̄s charitatē q̄ ptinet ad vni-

tatē spūs ꝛ vīculū pacis quo ecclīa ꝯnectit in aliquo scismate cōstitut⁹ ne xp̄m neget patitur tribulatiōes: famē: ꝑsecutionē: vel flāmas: vl' bestias: vl' ipaȝ crucē timore gehēne: nullo mō ista culpanda sīt: imo ꝛ h̄ laudāda ē patiētia. Nō. n. dicere poterim⁹ meli⁹ ei fuisse: vt xp̄ȝ negādo nihil hoꝝ pateret̄ q̄ passus ē ꝯfitēdo: ſȝ estimādū ē fortasse tolerabili⁹ ei esse futuꝝ iudiciū q̄ȝ si xp̄ȝ negādo nihil horū pateret̄: vt illō q̄d ait ap̄ls. Si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeā: charitatē aūt ñ hūero nihil mihi ꝓdest: nihil ꝓdesse itelligat̄ ad regnū obtinēdū: ñ ad extremi iudicij tolerabili⁹ subeūdū suppliciū ꝛ ifra: Hec pp̄ charitatē dc̄ā sūt: sine q̄ in nobis nō p̄ōt eē v̄a p̄nīa: qm̄ in bōis charitas dei ē que tolerat omnia.

¶ Perstrigit dc̄ōꝝ sūmā vt alia addat.

Ex his ostēdit̄ bōa q̄ sine charitate fiūt ꝓdesse q̄dē ad tolerabiliorē penā sētiēdā: ſȝ nō ad vitā obtinēdā. Illa ēt q̄ i charitate gs fac: si postea ꝓlapsus fuerit nec exurrexerit: nō eē i mēoria dei. Ezech̄. dic̄. Si auerterit se iust⁹ a iusticia ꝛ fecerit iniq̄tatē nū q̄d viuet? oēs iusticie ei⁹ q̄s fecerat nō recordabūt̄. i p̄ctō suo morieť: ꝛ nō erūt i mēoria iusticie quas fec̄. In cui⁹ loci expositiōe Greg. ait. Hic nobis maxie ꝯsiderādū ē q: cū mala ꝯmittim⁹ sine cā ad memoriā trāsacta bōa reuocam⁹: qm̄ i ꝑpetratiōe maloꝝ nulla debȝ eē fiducia bonorum p̄teritoꝝ. itelligēduȝ est h̄ ad vitā ꝑcipiēdā bōa p̄terita ñ dar̄ fiduciā: ꝛ si ad mitiorē penā: aliogn̄ p̄misse aucta ti aug. obuiaret. ꝛ bōa ergo sine charitate fc̄ā ꝛ bōa i charitate fc̄ā q̄ ꝯcomitatur mortal' cl'pa: quā ñ d̄let seq̄ns p̄nīa: ad sēsū mitioris pene ꝑficiūt: ñ ad vite fructū

¶ Auctes alias iducit ꝯ eos q dicūt de vno p̄ctō p̄nīaȝ agi altero tacito.

Satis arbitror ill' eē ridiculū q asserūt d̄ vno crīe p̄nīaȝ agi ꝛ veniā p̄stari: alio i d̄lectatōe retēto: vl' possessionē ñ exposito: q nō mō p̄missis auctatib⁹ ꝯfutant̄: sed ēt subditis. Ait. n. aug. Sūt p̄les quos penitet peccasse: ſȝ nō oīo reseruātes sibi q̄dā i q̄d⁹ delectēt̄: nō aiaduertētes dn̄ȝ sil' mutū ꝛ surdū a d̄mōio liberasse. p h̄ docet nūq̄ȝ nisi d̄ oī b⁹ sanari. Si. n. vellet p̄ctā ex p̄te reseruari: hn̄tē septem d̄mōia ꝑficere potuit sex expulsis. expulit āt septē: vt oīa crīa sit eiciēda doceret. Legionē v̄o d̄monū ab alio eiciēs nullū reliq̄t d̄ oīb⁹ q liberatū possideret: ostēdens q̄ ñ ēt p̄ctā sint mille: oȝ d̄ oīb⁹ penitere. Nūq̄ȝ aliquē sanauit dn̄s: quē nō oīo liberauit. Totū. n. hoīeȝ sanauit i sabbato: q: ꝛ corp⁹ ab oī infirmitate: ꝛ aīaȝ ab oī ꝯtagiōe: idicās p̄itētē oportet̄ sil' dolet̄ d̄ oī crīe. Scio. n. dn̄ȝ inimicū eē oī criōso. Quō ḡ q crimē reseruat: d̄ alio recipet veniam? sine amore d̄i ꝯseq̄ret̄ veniā: sine q̄ nemo vn̄q̄ȝ inueīt grām. Hostis. n. dei ē dū offendit ꝑseuerāter. Quedā. n. ipietas ifidelitatis ē: ab illo q iust⁹ ꝛ iusticia ē dimidiā sꝑare veniā. Iā. n. sine vera p̄nīa iueīret graȝ. P̄nīa. n. v̄a ad baptismi puritateȝ conat̄ ducere. Recte. n. penitēs q̄cquid sordis post purificatōeȝ baptismi ꝯxit: oȝ vt abluat saltē lachrimis mētis. Sed satis dur⁹ ē cui⁹ mētis dolorē ocl'i ñ d̄clarāt: ſȝ sciat se culpabil'r duꝝ q d̄flet dāna t p̄is vl' mortē amici: ꝛ dolorē p̄cti ñ ostēdit i lachrymis. Quē ergo p̄itet: oīo peniteat. Idē. P̄itētes: siue estis p̄itētes ꝛ ñ estis irridētes: mutate vitā. rēcōciliamini d̄o. P̄nīaȝ agis genua figis ꝛ rides: subsanas d̄i patiāȝ. Si p̄nīaȝ agis p̄itet si ñ p̄itet: ñ es p̄itēs. Si ḡ p̄itȝ: cur facis q̄ male fecisti? Si fecisse p̄itet: noli facer̄. si adhuc facis: certe nō es p̄itens.

Itē inocēti⁹ icōs. Ammonem⁹ frēs nostros ne falsis penitentijs laycoꝝ aīas ǒ cipi ꝛ in infernū ptrahi patianť. Falsam āt pniam esse cōstat: cū spretis plurib⁹ de vno solo pnia agitur: vel cū sic agitur de vno: vt non discedatur ab alio.

℄ Repetit de vera pnia vt addat.

Ex pmissis perspicua fit noticia
e pnie vel satisfactiōis. Illa. n. vā ē pnia q̄ pctm̄ abolet: qǒ illa sola fac̄ q̄ scel⁹ corrigit. Illa vo scel⁹ corrigit q̄ odiū ꝯmissi cris ꝛ ꝯmittēdi cū desiderio satisfaciēdi affert. Judas. n. peniuisse legiť sine assecutiōe venie: qꝛ tali pnia ñ correxit crimē. Vñ Hier. Nihil iude pfuit egisse pniam: p quā scel⁹ corrigeř nō potuit: sic qñ frať peccat i frēz vt emdař ñ valeat qǒ peccauit. pt ei dimitti. sināt pmanēt opa. frustra voce assūiť pnia. H ē qǒ ǒ eo dr̄: ꝛ oro ei⁹ fiat i pctm̄ vt ñ solū emdař nequerit pditōis nephas: sʒ pp̄ꝛ hōicidij scel⁹ addiderit. Caue q̄lr itelligas illǒ: vt emēdare nō valeat: qǒ peccauit ꝛc. Nō. n. emdatio h intelligeneda ē rei dēpte recōpesatio sʒ ǒlicti exprobꝛatō ꝛ abhoīatio cū satisfactōis ǒsiderio. Demit. n. iniuste qs alicui qǒ restitueř ñ valʒ: vt ocl'm vl' vitā ꝛ hi⁹: ꝛ tñ si pēituerit pcti cū amore ꝯdigne satisfactōis vēiā hʒ. Nec iǒ gsq̄ putet q rē alienā iiuste abstulerit q̄ reddere pt: ǒ illo pctō pēiteř ac vēiā ꝯseq: nisi restituat ablatū. q̄diu. n. res: pp q̄ pctm̄ ē ñ reddiť si reddi pt: ñ agiť pnia: sʒ figiť

℄ Supi⁹ exclusit magister errorē dicentium ꝙ pnia nō est iterabilis. Hic excludit errorez dicētium ꝙ penitentia ē diuisibilis. ℄ Et diuitur in 3. ▱ P° remouet errorem dicētium ꝙ pnia de vno pctō sine altero valʒ tūc qñ agitur. ▱ 2° errorē dicentiū ꝙ ꝛ si tūc nō valeat: tñ valet qñ de pctō altero ꝯteriť. ibi Quibusdam tñ. ▱ 3° ponit auctoritates q̄bus veritas confirmať ibi. Satis arbitroꝛ. ℄ Pꝛima in duas. ▱ Pꝛio determinat auctoꝛitatē pphetie quā illi iducebāt p se. ▱ 2° auctitates scōꝝ ibi. Alias quoq̄. ℄ P^a in tres. ▱ P° ponit dubitationē. ▱ 2° sol'onem ibi. Sʒ de his. ▱ 3° dubitationis oꝛte ex sol'one explanationē. ibi. Attēde. ℄ Illa ps q̄ ibi icipit. Alias quoq̄. diuidiť in duas partes. ▱ P° recitat auctoꝛitates q̄s illi errantes p se iducebant: ꝛ eoꝝ rōnem. ▱ 2° subiungit p̄dcōꝝ sol'onem ibi. His rñderi. ℄ Illa ps que ibi incipit. Quibusdaʒ tñ. in q̄ remouet errorē dicētū ꝙ pnia de vno pctō sine alio valʒ: qñ ǒ alio cōteriť diuidiť i tres. ▱ Pꝛio oñdit ꝙ ñ valʒ ad meritū vite eťne. ▱ 2° ꝙ valʒ ad remissionē pene ibi. Pōt ēt ▱ 3° subiungit confirmationem vtriusq̄ ibi. Ex his. ℄ Illa pars que ibi incipit. Satis arbitror. diuiditur in duas. ▱ Pꝛimo ostendit ꝙ nō potest diuidi pnia. ▱ Secundo oñdit q̄ sit vā pnia ibi. Ex pmissis. Articulus. 1.

Circa hanc di. querēdum est pꝛicipalr̄ de. 5. ▱ Pꝛimo de satisfactōe i gn̄ali. ▱ 2° de elȳna. ▱ 3° de ieiunio. 4°. de oꝛone. ▱ 5° de restitutione. ℄ Circa pꝛimum queruntur 8. ▱ Pꝛimo vtruʒ satisfactio sit actus vtutis. ▱ Secundo vtrū hō possit satisfacere deo pꝛo culpa. ▱ Tertio vtrum satisfactio debeat fieri per opa pēalia. ▱ Quarto vtrum flagella que deus imittit vel venire p mittit super penitentes sint p eis satisfactoꝛia ▱ Quinto vtꝝ possit fieri satisfactio p opa q̄ fiunt i moꝛtali pctō. ▱ Sexto vtrum hō possit satisfacere de vno peccato moꝛtali sine alio. ▱ Septimo vtrū deus possit remittere pctm̄ sine aliqua satisfactiōe. ▱ Octauo vtꝝ enumerenť sufficienter ptes satisfactionis. s. oꝛo ieiunium. ꝛ elemosyna.

Pꝛimo ostendo ꝙ satisfactio nō sit act⁹ virtutis. Actus virtutis est vtilis A
Sed satisfactio cū sit debita ē inutilis. dr̄. n. Luce. 17. Dicite serui inutiles sumus: quod ǒ buimus facere fecimus. ergo satisfactio nō est actus virtutis. Iteʒ Phi. 2°. ethi. c. 6. Uirtus est habitus electiuus. Sʒ satisfactio q̄nq̄ nō est electiua. sic cum aliquis ꝯ suā volūtatez satisfacere cōpelliť. ḡ satisfactio nō ē act⁹ vtuť. B
℄ Cōtra Grego. in q̄dā omelia sup illud mathe. 6. Si q̄s vult post me venire. dicit ꝙ dñs noster ꝯria opposuit medicamenta pccis: vt lubꝛicis cōtinētiam. tenacib⁹ largitatē ꝛc. ḡ destructio peccati ē p virtutē uel p actū virtutis: p satisfactionez aūt destruitur pcm̄: ergo cū nō sit virtus: est actus virtutis. C
Rñdeo ꝙ q̄uis satis sit manifestū satisfactionē esse actū virtutis. cum sit actus penitentie que virtus est. vt superius oñsū ē. hoc tñ ꝛ alr

declarat. Satisfactio. n. e. p illata iniuria voluntaria recōpensatio fm iustitie eqlitatē cū proposito nō cōmittēdi nouā iniuriā. hoc e. qd ipsi cite dr de pnia di. 3. §. 1. et recitat i lra hui9 di. c. 5. et sumptū e. d ecclasticis dogmatib9 ppō nc. 13. Satisfactio pnie e. pctōrū cās excidē. nec eoꝝ suggestiōib9 aditū idulgere. p recōpēsationē. n. pdictā cāe pdictoꝝ excidunt. et p propositū cauēdi a futura iiuria pctōꝝ suggestionib9 aditus nō idulget. Sz facē recōpēsatiōez fm eqlitatē iustitie act9 est ꝟtutis iustitie. vt videri pōt ex dictis phi. 5. ethi. c. 7. et plib9 alijs locis. g satisfactio e. actus ꝟtutis.
B

Ad pm in oppm dō. q minor e. falsa debitū. n. meritoriū est ingtū iduit rōnē voluntarij. sic. n. hō facit de necessitate ꝟtutez. Unde illa auctoritas itelligēda e. de iutilitate opposita pfectiōi. sicut pz ex glo. ibidē. Ad 2m dō q cū aliqs cō volūtatē suaz satisfacere cōpellit si est cōpulsio sufficiēs illa satisfactio nō hz rōnē ꝟtutis nisi p cōparationē ad iudicē q ad satisfactionē cōpellit. Unde et sic cōpulsus nō satisfacit deo. Questio. ii.

A **Secundo** querit vtꝝ homo possit deo satisfacere p culpa. Et videt q non. Anselmus primo libro. Cur deus homo. ca. 13. Debet omnis qui peccat honorez deo: quem rapuit soluere. et hec est satisfactio. Sed hō nō potest deo soluere debitū honorē: qr in ifinitū est honorādus. ergo homo nō pōt deo satisfacere. Ité satisfactio fieri nō potest de eo qd ex alia causa est debitū. sed rōne beneficij a deo accepti nō e. aliqua creatura q nō debeat deo id qd est fm Aug. lib. 83. questionuz. q. 68. in fine. et et fm Ber. de diligēdo deū. c. 16. g hō nō hz de quo possit deo satisfacere p pctō cōmisso. Ité grauius e. pctm mortale actuale q originale pctm. Sz null9 purus hō satisfacere potuit p pctō originali fm Ansel. 2°. lib. Cur deus hō. nō multū lōge post pnci-
B pium. g multo mīn9 pōt satisfacere p actuali peccato mortali.

Cōtra d pe. di. 1. Si cui. §. Hoc idē. Sacrificiū ex lege offert pēitēs dū satisfactionē ecclesie iudicio sibi ipositā factis exequit. sed talē satisfactionē exeq pōt hō. g pōt deo facere satisfactionē q est sacrificiū fz legē. talis aūt e. satisfactio debita. Ité qnto ille cō quē peccatur e. misericordior tāto facili9 satisfieri sibi potest. sed deus e. misericordissimus. ergo hō facillime pōt satisfacere deo.

Rñdeo hoiem posse satisfacere deo. dupl'r pōt itelligi. aut cū alteri9 adiutorio. aut sine. Primo mō dico q hō pōt satisfacē deo in ꝟtute. s. meriti xpi. cuius pticeps e. hō p veraz fidē. 2° aūt mō hō satisfacē nō pōt deo. Un fz Aug. i ench. versus finē. Nec antiquoꝝ qcūqz iustoꝝ pter xpi fidē salutē potuit iuenire. Hō. n. p se deo nō pōt eqle repēdere. nec hoc ab eo exigitur. sz si fecerit famulādo illud qd pōt plus ab eo nō requiretur. C

Ad pm in oppm dōz q et si hō p se nō possit deo reddere debitū honorē fz eqlitatē iustitie tn xpi meritū et dispositio penitētis facientis qd in se e. sil' iūcta deo reddūt honorē debitū: et sunt debita satisfactio p pctō fm eqlitatē iustitie nō cōpēsantis meritū penitētis. sz fz q iustitia e. cōdecētia diuie bonitatis. satisfactio aūt merito xpi cōiūgit nō realr: sz p veraz fidē ipsi9 penitētis: p quā e. particeps illius meriti. B

Ad 2m dōm q deus ex liberalitate sua nre ifirmitati cōdescēdēs hoi cōstituit mēsurā eoꝝ: ad q de necessitate tenet: q e. obseruātia precептoꝝ: vt d reliquo. i. de opib9 supererogationis possint satisfacere p cōmisso. q opa et si debeamus deo debito cōgruitatis. nō vult tamē tāqz nobis pcens vt sibi debeant debito necītatis: nisi rōne voti vl' satisfactionis p pctō. Ad 3m dōz q qnuis peccatū originale nō sit ita graue psone sicut pctm actuale mortale. tn grauius e. nāe. qr ificit nō tm psonam: sed nāz: ita q psonā mediāte nā. et iō p illo satisfacē nō potuit nisi ppōderās toti nāe humane. Quapp cōcludit Ansel. 2° li. Cur de9 hō. c. 7. q illū q satisfacturus erat p pmoꝝ parētum pctō: oportuit eē pfectum deū et hoiem. purus. n. hō toti hūane nāe ppōderare nō potuisz. Pōt tn aliter dici ad arm: q p pctō originali xpus solus satisffecit. Un a nobis nulla reqrit satisfactio pro originali pctō. sz tm baptismi susceptio p quā hō pmo efficit particeps meriti xpi. p actuali aūt mortali cū satisfactiōe meriti xpi requirit d lege cōi aliq satisfactio penitētis: nō pp ipfectionē meriti xpi: sz qr de9 vult et pp sui honorē et bonū nostrū: vt p his q volūtate ppria cōmittim9 vel omittim9 volūtate propria satisfactionē aliqz faciam9. Ad 2m arm ad ptē scdaz nō pcedit: qr maior nō e. ꝟa nisi sup positis ptib9 offensis. offensa aūt cō deū e. grauissima. et iō hō p se satisfacere nō pōt deo. sicut posz hominū: qnuis deus sit hoie incōpabiliter misericordior. Questio. iii. E
F

Tertio querit vtꝝ satisfactio debeat fieri p opa penalia. Et vr q non. qr qnto opus fit cū maiori charitate. tāto e. magis meritoriū. et tn minus penale. sz si satisfactio dbēret fieri per opa penalia. illud qd diminueret penalitatē: diminueret satisfactionē. g non dz A

fieri p opa penalia. ¶ Item phi. 2° ethi. ca. 3°.
Medicine p ɔ̃ria inate sunt fiere. sed q̃dã sunt
pctã penalia. sicut tristitia. ira ḡ satisfactio pro
talibus pctis oʒ esse per opa desiderabilia.
¶ Cõtra de pe. di. 3ª. §. i. Pnia est quedã do
lẽtis vīdicta puniẽs in se qḋ dolet cõmisisse.
sed dolor vindicta punitio res penales sunt.
B ḡ penitens satisfacere oʒ p opera penalia.
¶ Rñdeo ꝙ opus penale dupl'r põt itelligi.
aut rõne generis opis. aut rõne operantis: lo
quendo de ope penali pmo mõ dicto. satisfa
ciendum est pro pctõ p opa pẽalia: ꝛ pp emẽ
dãtionẽ culpe pterite: ꝛ preseruationẽ a futu
ra. culpe. n. debet pẽa: pene ẽt fm phi. 2°. ethi.
c. 3. medicine sunt. s. nõ tm̃ curatiue. sed etiam
pseruatiue: loquẽdo de opere penali. 2°. mõ ñ
oʒ. q2 frequẽter opa q̃tũ est ex suo genere pe
C nalia rõne feruentis charitatis in opante sũt
ei delectabilia. ꝛ sic pcedebat p^m ar^m ad par
tem primã. ¶ Ad 2^m dḋ. ꝙ q̃uis aliq̃bus pec
catis sint annexe pene sẽsibiles tñ iq̃tũ sunt
actus volũtarij aliquã delectationẽ hñt. q2 sic
dr̃ puer. 13°. Desiderium si compleatur dele
ctat animam. Questio. IIII.

A **Quarto** querit vtr̃ flagella q̃ imittit de⁹ vel venire pmittit sup penitentes
sint p eis satisfactoria. Et vr̃ ꝙ nõ. illud qḋ ẽ
satisfactorium p pctis nõ est detestãdũ nec
respuendũ. sʒ tpalia flagella sunt detestãda ꝛ
respuenda. Vñ aug⁹. 10. li°. confes. c. 16°. Vhe
aduersitatibus seculi. ḡ pdcã flagella nõ sunt
p sustinentib⁹ satisfactoria. ¶ Itẽ satisface
re nõ ɔuenit nisi illis q̃ peccauerũt. sed tpalia
flagella q̃nq; imittuntur hoĩb⁹ non pp pctã.
sic patuit in iob. ergo non sunt satisfactoria.
¶ Cõtra. ea q̃ castigant pctã sũt satisfactoria.
sed sic dicit aug⁹. p° de ciui. dei. c. 30. Cũ deus
me aduersis reb⁹ exagitat aut merita exami
nat. aut pctã castigat. ḡ talia flagella sũt satisfa
B ctoria. ¶ Item illud ẽ satisfactoriũ qḋ ad pa
tientiaʒ erudit bonos: ꝛ facit eos deũ frequẽ
tare interpellationib⁹ crebris. sʒ sic dicit au
g⁹. p°. de ciui. c. 8. Flagellũ dei ad patientiaʒ
erudit bonos. Et Ber. de diligẽdo dḋ. c. 25.
Ex occasiõe frequẽtium necessitatum crebris
necesse est interpellationib⁹ deum ab homi
ne frequentari. ergo temporalia flagella satis
factoria sunt p sustinentib⁹ ea.
¶ Rñdeo ꝙ sustinẽs flagella sibi imissa per
opatiõem iustã: cuiusmodi sunt oĩa illa q̃ de⁹
infligit siue p actionẽ iniustã: cuiusmodi sunt
aliqua q̃ deus frequenter a pctõribus infligi iu
ste pmittit: nõ satisfacit ea sustinendo sub rõ
ne qua patiẽs tm̃: q2 sic voluntas sustinentis
nullo mõ compatr̃ ad ea vt actiuũ pncipium. C
oʒ aũt ꝙ meriti sit actiuũ principiũ voluntas
illius q̃ merer̃. Inquãtũ tñ volũtas sustinẽtis
ea patienr̃ sustinet intentione remissiõis pene
sibi debite pro suis pctis sunt sustinẽti satisfa
ctionis mã. sʒ formal'r ipsa satisfactio in actu
voluntatis consistit. flagella tñ q̃ ipsemet de⁹
imittit maiorem efficaciam habent inclinãdi
voluntateʒ ad bonũ q̃ illa que non imittit: sʒ
imitti permittit. ¶ Ad primũ dicendũ ꝙ il
lud verbũ aug. itelligendũ est p cõparationẽ
ad ifirmos pp ipatientie periculũ. q2 sicut di
cit primo de ci. ca. 60. In eadem afflictiõe ma
li detestãtur ꝛ blasphemant. bõi aũt precãtur B
ꝛ laudant. ¶ Ad secundum dicendũ ꝙ sicut
idem opus quod in innocente non fuisset sa
tisfactoriuʒ est in penitente satisfactoriũ. ita
idẽ flagellum põt esse innocenti materia ma
ioris meriti ꝛ in penitente materia remissiõis
pene pcti. ⸿ Argumẽta ad ptẽ aliã pcedũt p
ɔpationẽ ad illos qui flagella illa sustinent
patienter. Qõ. V.

Quinto querir̃ vtrũ possit fieri satisfactio per illa q̃ fiũt in mortali pctõ. Et A
vr̃ ꝙ sic. q2 aliq̃ sunt opa q̃ nõ sunt satisfacto
ria nisi in ṽtute meriti xpi. sʒ illa nõ sunt opa
fcã i charitate: q2 si fili⁹ dei nũq̃ fuisset icarna
tus nec incarnãdus. tñ opa fcã in charitate es
sent satisfactoria p pctõ psone. ergo opa fcã
extra charitatem sunt illa q̃ sunt satisfactoria
nõ nisi i meriti xpi virtute. ¶ Itẽ totũ vnum
op⁹ est meritoriũ i ṽtute bone itẽtiõis p quaʒ
fuit ichoatũ. ergo silr si hõ ichoet satisfactio
nẽ i charitate ꝛ peccet mortal'r añ cõplemẽtũ B
in virtute pncipij totũ residuũ erit satisfacto
riũ. ¶ Itẽ de⁹ pnior ẽ ad miserãdũ q̃ʒ ad cõ
dẽnãdũ. Sʒ nullũ malũ de⁹ relinq̃t ipunituʒ.
ergo nec aliqḋ bonũ irremuneratũ. Sʒ opa
fcã i pctõ mortali nõ sunt meritoria vite eter
ne. ergo ne sint irremunerata oʒ ꝙ sint satisfa
ctoria p pena debita culpe.
¶ Cõtra aplus pª cor. 13°. Si distribuero in
cibos pauper̃ oẽs facultates meas. ꝛ si tradi
dero corp⁹ meũ ita vt ardeam charitatẽ aũt
nõ habuero nihil mihi pdest. ¶ Itẽ ṽt⁹ sa C
tisfactiõis ẽ opire pctõr̃ multitudinẽ. Sʒ hoc
ẽ ppriũ charitati. Vñ. i. pe. 4° Charitas opit
multitudinẽ pctõr̃. ḡ nullũ op⁹ fcm̃ ex̃ chari
tatem est satisfactorium.
¶ Respõdeo ꝙ nõ potest fieri satisfactio p
opa q̃ fiũt i mortali pctõ. de⁹. n. cũ bonor̃ nro
rũ nõ egat opa hoĩs nõ acceptat tãq̃ remũe
rãtiõeʒ digna nec tãq; satisfactoria nisi acce
ptet opantẽ. Vñ ge. 4°. Prius dr̃. Respexit

B dn̄s ad Abel: ꝛ pꝰ subiūgit: ꝛ ad munera eiꝰ. Sꝫ deꝰ ñ acceptat hoīeꝫ exn̄tē i pctō mortali: qꝛ i illo statu ē inimicꝰ dei. g̊ opa exn̄t i mōtali pctō nō sūt dō accepta tāq̄ satisfactoria: sꝫ sine illa acceptatiōe satisfactoria eē nō possunt.

¶ Ad pm i oppm dō. q̄ opa fcā i charitate ñ sūt satisfactōia nisi i ỽtute meriti xpi: inq̄m ex eterna ordiatiōe dīna h̄re nō possumꝰ charitatē p quā rēittūt pctā sine ỽtute meriti illiꝰ: ꝛ si filiꝰ dei nūq̄ icarnatꝰ nec icarnādus fuissꝫ: aliā viā ordiassꝫ ds: p quā pēitētes a deo recipēt charitatē: p quā rēittūt pctā: vt. n. dīc Aug. 13. dē tri. E c. 10. Alioꝰ deꝰ nos liberare potuissꝫ q̄ p mōtē xpi si voluisset. ¶ Ad 2m dō. q̄ opꝰ ichoatū ex bōa itētiōe meritoriū ē i ỽtute illiꝰ nisi iterrūpat p actū ꝯ̄riū: ita vt illō qd̄ seq̄t nō ꝯtiuet cū itētiōe pꝰ: nec ꝫ actū: nec ꝫ hitū. fcā āt tali iterruptōe illō qd̄ seq̄ret actū ꝯ̄riū nō eēt meritoriū i ỽtute pꝰ itētiōis. satisfactio āt ichoata i charitate p pctm̄ mortale iterrūpit: ita q̄ illa opa q̄ sequūt ñ ꝯtiuāt cū pꝰ radice ꝫ actū: nꝫ fm hitū: nec mediate: nec imediate. ¶ Ad 3m dō. q̄ ds nllꝫ hoīeꝫ relinq̄t irremūeratū q̄n ali F q̊ mō remūeret. Vñ q̄uis opa fcā i pctō mōtali ñ remūeret q̄tū ad meritū vite et̄ne: nec q̄tū ad rēissionē seu diminutōeꝫ pene dbite pctō ꝫ iustitiā legis dine: tñ remūerāt: vl' q̄ ad tpalia bōa: vel inq̄ꝫm disponūt ad iclinādū aures dine misicōdie ad opātē. hec tñ remūeraꝰ ñ ē ex dbito: sꝫ ex libalitate dine misicordie. Qd̄ āt aliq̄ dn̄t q̄ pp illa opās si moriat sine pnia miorē penā sustiebit i iferno: nec sic dꝫ itelligi q̄ pp illa miuat pēa q̄ pctīs poribꝰ debebat: sꝫ qꝛ iteriꝫ qd̄ faciūt illa bona cauēt sibi a malis: q̄ si facerēt ampliꝰ punirentur. Qō. VI.

A **Sexto** q̄rit vtruꝫ hō possit satisfacē de vno pctō mortali sine alio. Et vr̄ q̄ sic. Hō pt satisfacē de vno pctō vēiali sine alio. g̊ a sili dē vno pctō mōtali sine alio. ¶ Jtē hō pt satisfacē de vna pte pene sine alia: qꝛ ñ explet totā suā penaꝫ sil'. g̊ a sili pōt satisfacē de pena dbita vni pctō sine satisfactiōe de pēa alij pctō debita. ¶ Jtē hō debitor alij hoī pl'ibꝰ de cāis pōt soluē debitū p vna cā nō soluēdo dbitū p alia. g̊ a sili hō debēs penā p pl'ibꝰ culpis pt soluē penā p vna cl'pa ñ soluēdo penā p alia.

B ¶ Cōtra. de pe. di. 3. §. Hīs auctatibꝰ. illorū snīa dstruit q̄ eū q̄ pl'ibꝰ irretitꝰ fuit asserit vniꝰ delicti pnīa eiusdē veniā dn̄o ꝯseq̄ sine alteriꝰ criminis pnīa. ¶ Jtē de pe. di. 5. c. vlti. ꝛ recitat magr̄ i l'ra hꝰ di. c. pe. Falsaꝫ pniaꝫ eē ꝯstat cū spretis pl'ibꝰ de vno solo pnīa agit: aut cuꝫ sic agit de vno vt nō discedat ab alio.

¶ Rn̄º. q̄ pctm̄ ē iniuria ꝯ̄ deū q̄ inq̄tū est ꝯ̄ eq̄litatē amicitie iter hoīeꝫ ꝛ deū ē dei offensiua: ꝛ inq̄m ꝯ̄ eq̄litatē iustitie q̄ respicit debitū necītatj ē punitiōe digna: ꝛ loq̄r hic de eq̄litate: nō q̄ sit eq̄litas simpl'r: qꝛ tal' nō pōt eē iter hoīeꝫ ꝛ deū: sꝫ de eq̄litate p ꝯpatiōnē ad hoīs facl'tatē: qꝛ āt lex dīna p̄cipit amicitiā hoīs ad deū. iō nō pt eē eq̄litas iustitie hoīs ad deū sine eq̄litate amicitie: ꝛ qꝛ eq̄litas amicitie hoīs ad deū est p charitatē q̄ sine aliq̄ ỽtute necīa ad salutē eē nō pt. iō eq̄litas amicitie nō pt eē sine eq̄litate iustitie. Nō ē g̊ dō. vt dn̄t q̄dā q̄ hō satisfacē possit p culpa inq̄tū ē ꝯ̄ eq̄litatē amicitie hoīs ad deū: sine satisfactōe p ea inq̄ꝫtū est ꝯ̄ eq̄litatē iustitie hoīs ad deuꝫ. Dico g̊ D q̄ satisfacē p culpa inq̄tū ē ꝯ̄ vtrāq̄ꝫ eq̄litatē dupl'r pōt itelligi: aut. s. de illa pte satisfactōis q̄ ꝯsistit i actu aīe iteriori: aut de illa q̄ ꝯsistit i actu aīe exteriori. pºº nō pt hō satisfacē dē vna culpa mōtali sine alia: qꝛ q̄ꝫuis culpe ñ sint cōnexe: tñ radix satisfactiōis ē vna. s. charitas: q̄ cū nullo pctō mōtali stare pōt: ꝛ qꝛ obligatio ad penā et̄nā nō ꝯpatit se i hoīe cū dīna amicitia: iō p charitatē illa obligaº ꝯmutat i obligatiōnē ad tpalē penā. p actū g̊ penitēdi iteriorē p quē rēittit culpa ꝛ obligaº ad penā et̄nā E dispositie: ꝛ charitatē p quā rēittūt formal'r ꝛ ꝯpletiue: ñ pōt satisfieri dē vno pctō mortali sine alio: nec q̄ꝫtū ad offēsā: neq̄ꝫ q̄tū ad obligatōeꝫ ad penā et̄nā: ꝛ sic itelligi dbēt ea q̄ magr̄ ad hāc ptē allegat i l'ra. ¶ Loq̄ndo āt dē alia pte satisfactiōis q̄ directe respic̄ sol'ōnē tpalis pene. inq̄ꝫm p actū penitēdi iteriorē: ꝛ charitatē ꝯmutata ē obligaº ad penā et̄nā: pōt satisfieri de pena dbita vni pctō sine alia: sic satisfieri pōt de vna pte pene sine alia: vt oñdebat i arguēdo: cuiꝰ rō ē: qꝛ obligatio ad talē penā sil' F stat cū charitate. ꝛ iō remanēte debito pene p vno pctō acceptari pt sol'o pene p alio: si tñ assit ppositū satisfaciēdi postea de alio: qd̄ ppositū si mutet ita vt p alio nō velit postea satisfacē: remāet tñ p̄cedēs solutio acceptata.

¶ Ad pm in oppm dō. q̄ nō ē sil'e: qꝛ nllꝫ mortale pctm̄ pt se ꝯpati cū charitate: qꝛ nullum pctm̄ remitti pōt nisi p charitatē. ꝛ iō si vnum possꝫ remitti sine alio sil' possꝫ hō eē dei amicꝰ ꝛ inimicꝰ. veniale āt sil' ꝯpatit se cū caritate. ꝛ iō pt acceptari pnīa de vno sine pnīa de alio. ¶ Ad 2m solutū ē in qōe. ¶ Ad 3m dō. q̄ iustitia hoīs ad hoīeꝫ attendit circa extiores opatiōes: sꝫ iustitia hoīs ad deū p̄ncipaliꝰ attēdit circa actꝰ iteriores: ꝛ iō pōt suare hō hoī eq̄litatē ꝫ iustitiā legis hūane ꝫ vnā ptē: q̄ꝫuis ñ suet fm aliā: qꝛ nō ē vna radix cōis: rōne cuiꝰ solutōes diuꝫ debitor hoī sint ꝯnexe: sic ē vna

radix.s.caritas in q̄ ꝯnectunt̃ satisfactões oĩuꝫ q̄ deo debent. ¶ Arᵃ ad ptẽ aliã ꝓcedũt de satisfactiõe q̄ꝑtum ad remissionẽ culpe ⁊ pene eterne.

Questio. VII.

A **Septimo** querit̃ vtꝝ deᵘˢ possit remittere pctm̃ sine aliq̃ satisfactiõe. Et vr̃ ꝙ nõ. Ansel.i.li.Cur deᵘˢ hõ.c.12. Si pecca-tum nõ punit̃ iordinatũ dimittit̃: sed deᵘˢ nihil iordiatũ põt dimittere. g̊ deᵘˢ nõ põt sine satis-factiõe pctm̃ remittere. ¶ Iteꝫ eo.li.c.10. In deo qõlibet paruũ icõueniẽs seq̃tur ipo͛sitas: sꝫ postea.12.c. dicit ꝙ nõ decet deũ pctm̃ impu-nitũ dimittere. g̊ deũ hoc facere est ipossibile. ¶ Itẽ eodẽ li.c.12. Liberior est iniustitia si so-la misericordia dimittit̃ q̄ꝫ iustitia: qḋ valde i-B cõueniẽs vr̃: sꝫ si deᵘˢ dimitteret pctm̃ sine oĩ sa-tisfactiõe dimitteret ipsum sola misericordia. ergo hoc facere iconueniens est.

¶ Cõtra. Apl̃s ad Ti.3. Nõ ex opibᵘˢ iustitie q̄ fecimᵘˢ nos: sed s̃m suã misericordiaꝫ saluos nos fecit. ¶ Itẽ Act.9. hr̃ ꝙ cũ Paulus eẽt in actu ꝑsequẽdi xp̃ianos deᵘˢ ipm̃ iustificauit. ¶ Itẽ maior est misericordia dei q̄ꝫ illa quã hoĩ ꝑcipit: sed deᵘˢ precipit hoĩ dimittere offen-sam sibi factã: etiã si iniuriãs nõ satisfaciat. er-go vr̃ ꝙ hoc deᵘˢ facẽ possit ⁊ debeat.

¶ Rñdeo. ꝙ de remissiõe pcti ꝯtingit loqui dupliciť: aut de lege cõi: aut ex ꝑuilegio spãli.
C ☞ Primo mõ s̃ꝫ oẽs nũq̄ꝫ dimittit̃ actuale pec-catũ mortale sine aliq̃ satisfactiõe: q: semp ad hoc req̃rit̃ actᵘˢ penitẽdi in quo ꝑncipalior ps satisfactiõis ꝯsistit. ☞ 2° mõ dicũt etiaꝫ multi: ꝙ nullo mõ actuale pctm̃ mortale põt a deo sine satisfactiõe remitti: q: deᵘˢ pctm̃ tale dimit-tere nõ põt sine ifusiõe gr̃e: ⁊ q: hõ mortaliter peccãdo oculũ aĩe clausit. iõ lumẽ gr̃e ad aĩaꝫ itrare nõ põt nisi apiat̃ ꝑ actũ penitẽdi. sicͭ ne-qꝫ lumẽ solis põt itrare domũ nisi apiat̃ fene-stra: ⁊ pro hac opiõne vr̃ eẽ sñia Augu. super Io. omel.72. sup illḋ Io.14. Maiora hoꝝ fa-ciet. Cũ ex ipio fit iustᵘˢ: salutẽ operatur xp̃us in illo: sed non sine illo.
D ¶ Sed ꝯ hoc aliq̃ arguũt sic. Oẽm effectum quẽ facẽ põt deᵘˢ mediãte cã efficiẽte scḋa fa-cere põt sine opatõe illiᵘˢ: sed ꝑparatio ad gra-tiã quã in se facit peccator penitẽdo est ꝑnci-palit̃ a deo mediãte opatiõe penitẽtis q̄ est cã scḋa: quapꝑ dicit Aug.13. de tri.c.10. ꝙ merita nr̃a dona dei sunt. g̊ illã ꝑparationẽ põt deus facẽ in pctõre nõ mediãte aliq̃ actiõe ipsiᵘˢ pec-catoris: vñ sine ꝑiudicio mihi vr̃ ꝙ q̄ꝫuis hoĩ q̄ꝑdiu ẽ in actu pcti mortalis pctm̃ nõ possit remitti: tñ hoĩ obdormiẽti in pctõ mortali ḋs posset si vellet hitũ charitat̃ ifũdẽ. ⁊ sic pctm̃ dimittẽ. q̄cq̄d.n. ẽ i peccatore dormiẽte bonũ E ẽ excepta ḋformitate pcti: q̄ nihil aliḋ ẽ q̄ꝫ carẽ-tia bõi ḋbiti i volũtate: vt i.2.li. ostẽsũ ẽ. nll'ꝫ ãt boᵐ ꝓhibꝫ aĩaꝫ suscipe charitatẽ: ⁊ q̄ꝫuis ma-lus volũtat̃ actᵘˢ q̄ pctõr ꝑuat se bono ḋbito ꝓ-hibeat q̄ꝑdiu durat aĩaꝫ suscipe hitũ charitat̃: tñ carẽtia boni debiti ꝓhibẽ ñ ꝑt aĩaꝫ suscipe ꝑñtiã bõi ḋbiti oppositi: si sit agẽs q̄ restituat: sicͭ neqꝫ carẽtia lumis i aere põt ꝓhibẽ aerẽ a susceptiõe lumis cũ sol irradiat. al's.n. pueri ñ recipẽt debitã iustitiã q̄ añ bapᵐ carẽt: ⁊ si sic F ḋs dormiẽti pctã dimitteret: nullã iniustitiaꝫ faceret: vt i solutiõe argumẽtoꝝ patebit. vtꝝ ãt vñq̄ꝫ ꝑ talẽ moᵐ deᵘˢ alicui pctm̃ mõtale actua-le dimiserit nob̃ icertũ ẽ: sꝫ qõ nõ ẽ de hoc qḋ deᵘˢ fecit: sꝫ de hoc qḋ facere posset.

¶ Arᵃ ad ptẽ ꝑmã ꝓcedũt de remissiõe s̃m le-gẽ cõem: ⁊ supposito ꝙ in pctõre nec i alio ꝓ-eo eẽt punitũ pctm̃. aliq̄d ãt facẽ ex ꝑuilegio spãli ⁊ raro iusto ordini nõ derogat q̄ñqꝫ: qḋ tñ cõiter fcm̃ derogaret. vñ si q̄ñqꝫ rex vt ostẽ-dat suã plenitudinẽ poᵉ: ⁊ benignitatẽ mĩe: vt magis timeat̃ ⁊ diligat̃: pcit aliqñ hoĩ scelera-to ñ ḋrogat iusto regimini regni sui: imo ꝯfert G q̄ñꝫ: qḋ tñ sepe iteratũ ḋrogaret: q̄ñꝫ ẽt iuste ⁊ i casu ꝑt parcẽ filio scelerato: cuiᵘˢ pr̃ volũtarie mõtẽ sustinuit ꝓ vtilitate regni. sil'r dico ꝙ si ḋs ad ostẽdẽdũ oĩpotẽtiã suã: ⁊ sũmã bonitat̃ sue misericordiã aliqñ dimitteret alicui sine satisfa-ctõe pctm̃: nullã iniustitiã facẽt: q: sicͭ dicͭ An-sel. ꝓsolo.10.c. loq̄ns ad deũ. cũ punis malos iustũ ẽ: q: illoꝝ merit̃ ꝯuẽit. cũ võ pcis mal'iu-stũ ẽ: ñ q: illoꝝ merit̃: sꝫ q: bõitati tue ꝯdecẽs ẽ. Et.ĩ. Facis qḋ decet te sũme boᵐ. sic itaqꝫ si-ne repugnãtia iuste punis: ⁊ iuste pcis: nec sic faciẽdo relinq̄ret pctm̃ totalit̃ ipunitũ: q: xp̃s nõ tm̃ ꝓ nr̃o pctõ origiali: sꝫ ẽt ꝓ pctis hoĩum actualibᵘˢ ⁊ ꝑterit̃ ⁊ seq̄ntibᵘˢ mortẽ sustinuit.
¶ Ad ꝑᵐ ad ptẽ aliã dḋ. ꝙ ꝓcedit de cã salut̃ H nr̃e q̄ fuit icarnatio filij dei. ⁊ eiᵘˢ mors q̄ sub merito nr̃o cadẽ ñ poterũt: ⁊ pp hᵒ ab aug.13. de tri.c.19. dr̃. Sũma gr̃a. ¶ Ad 2ᵐ dḋ. ꝙ deᵘˢ paulo imisit gr̃aꝫ grat̃ datã: ꝑ quã a mala vo-lũtate cessauit: ⁊ ita ꝑfcẽ pẽituit: ꝙ q̄si statiꝫ ẽ secuta rẽissio pctõꝝ. Ul' ꝑt dici ꝙ illa rẽissio ñ fuit s̃ꝫ legẽ cõeꝫ: sꝫ ex ꝑuilegio spãli. ¶ Ad 3ᵐ dḋ. ꝙ sicͭ dicͭ ansel.i.li. Cur deᵘˢ hõ.c.12. i hoc ꝙ deᵘˢ nob̃ ꝑcipit peccãtibᵘˢ i nos dimittẽ offẽsaꝫ ẽt si nob̃ ñ satisfaciãt: ⁊ tñ ipe pctm̃ sine aliq̃ sa-tisfactiõe ñ dimittit ḋ lege cõi nll'a ẽ repugnã-tia: q: deᵘˢ hᵒ nob̃ ꝑcipit: vt ñ ꝑsumamᵘˢ qḋ soliᵘˢ dei ẽ. ad nullũ.n. ꝑtinet vĩdictã facẽ nisi ad illũ q̄ dñs ẽ oĩuꝫ: nã cũ terrene ptãtes hᵒ recte faciũt ipse facit: a q̄ ad hᵒ ipꝫ sũt ordiate. Qõ. VIII.

A **Octauo** querit̃ vtrum sufficienter enume rentur partes satisfactiõis.s.ora/ tio:ieiuniũ ⁊ elemosyna.
¶ Rñdeo q̃ sic.⁊ hoc tã ex pte bonoꝝ ꝑ que satisfaciẽdũ est: ⁊ ex pte cãꝝ pctĩ que ꝑ satisfa ctionẽ ꝓut nũc est pos̃e sũt excidẽde:q̃ ex pte illorũ: ꝯ quos pctm̃ cõmittit̃.de bonis.n.nr̃is debem⁹satisfacere.⁊ ſm ph̃z.1.ethi.c.10. Tria habem⁹bona.s.bona fortune que vocat̃ bona exteri⁹:⁊ bona corporis ⁊ bona anime: de bo
B nis exteriorib⁹ satisfacim⁹ꝑ el̃ynã:sub qua cõ/ prehẽdit̃ totũ qd expẽdit̃ in ꝓximoꝝ vtilitatẽ. de bonis corpis satisfacim⁹ꝑ ieiuniũ:sub quo ꝯprehenditur q̃cquid ptinet ad corporis affli ctionẽ.de bonis aĩe satisfacim⁹ ꝑ orõnem sub qua ꝯp̃henditur q̃cq̃d deo exhibet̃ per latrie v̇tutẽ.Tres ẽt ſm Io.in p̃ma cañ.sua.c.2.sunt pctõꝝ cause ꝯcupiscẽtia carnis:q̃ ꝓut pos̃e est excidit̃ ꝑ ieiuniũ.⁊ ꝯcupiscẽtia oculoꝝ:ꝯ quaȝ
C ordinat̃ elemosyna:⁊ suꝑbia vite:cõtra quam ordinat̃ orõ.Ut etiã habitũ est li.2.ꝯtingit ho minẽ peccare ꝯ seip̃m.ꝯ qd ordinat̃ ieiuniũ:⁊ in ꝓximũ:ꝯ qd ordinat̃ elemosyna:⁊ in deũ:ꝯ quod ordiat̃ orõ que ꝑ appropriationẽ dicta sunt.he satisfactiõis ptes ponũtur de peniten tia.di.6.§.1. Articulus. II.

Onsequẽter querit̃ d̃ 2° p̃ncipali.
¶ Et circa hoc queruntur.8.
▹ Primo vtꝝ dare el̃ynã sit act⁹v̇tutis.▹ 2° vtꝝ cadat sub p̃cepto.▹ 3° vtꝝ magis sit sa/ tisfactoria iter ptes satisfactio nis. ▹ Quarto vtꝝ elemosyne corpales p̃ferẽ de sint spũalib⁹ elemosynis.▹ 5° vtꝝ de quoli bet bono sit el̃yna faciẽda.▹ 6° vtꝝ licitum sit cuilibet elemosynã facere. ▹ 7° vtꝝ aliq̃s pos sit facere elemosynã sibiip̃si. ▹ 8° vtrũ elemo/ syna dãda sit malis. Questio. I.

Primo ostendo q̃ dare elemosynã nõ sit act⁹v̇tuꝭ.Dare elemosynã ẽ act⁹
A misericordie:s3 misericordia nõ ẽ v̇tus: q2 ſm ph̃m.2.ethi.5.c.nulla passio ẽ v̇tus: ⁊ sic dicit Dam̃.li.2.c.27.misericordia est spẽs tristitie. tristitia v̇o passio est.dare g̊ elemosynã nõ est act⁹ v̇tutis.¶ Itẽ circa exteriora bona d̊ q̇b⁹ fit elemosyna nõ sũt nisi tres v̇tutes.s. liberali tas:magnificentia:⁊ iustitia:vt colligi põt ex v̇bis ph̃i.2.ethi.c.7.Sȝ dare elemosynã nõ ẽ act⁹liberalitatis:q2 liberalis nõ attẽdit̃ indi/ gentiã ei⁹ cui dat:nec magnificẽtie: q2 ſȝ ph̃z 4.ethi.c.5.Magnificẽtia nõ est nisi circa ma gnos sũpt⁹.misericordia aũt circa magnos ⁊ ꝑuos:nec iustitie:q2 sic dicit Augu.19.de ci. c. 21.Iustitia v̇t⁹est q̃ sua cuiq3 distribuit:s3 mise B
ricordia dat illud qd est dãtis ꝓpriũ:nõ illius cui dat̃.g̊ dare elemosynã nulli⁹v̇tutis ẽ act⁹.
¶ Itẽ act⁹v̇tutis semꝑ est rect⁹:sed datio ele mosyne põt esse nõ recta:vt cuȝ sit ex vanaglo ria.ergo nõ est actus v̇tutis.
¶ Cõtra.vt supi⁹ habitũ ẽ. pnĩa est v̇t⁹. ⁊ sa/ tisfactio act⁹pnĩe:⁊ datio elemosyne spẽs satis factiõis:ex q̇b⁹ seq̃t̃ q̃ sit act⁹v̇tutis. ¶ Item. miĩcordia ꝯriat̃ inuidie:q2 sic dicit Dam̃.li.2. c.27.Inuidia ẽ tristitia in alienis bonis:mise/ ricordia ẽ tristitia in alienis malis. cũ g̊ inui/ dia sit vitiuȝ:⁊ ꝯriũ vitij sit v̇tus. misericordia est v̇tus:sed dare elemosynã est act⁹misericor C
die.ergo est actus virtutis.
¶ Rñdeo q̃ dare elemosynã sub circũstãtijs debitis act⁹ ẽ v̇tutis:vel vt p̃ncipij.s.cuȝ elicit̃ a v̇tute:vel vt termini.s.cum dat̃ a non habẽ te habitũ v̇tutis:disponẽte se tñ ꝑ hoc ad v̇tu tem.dare.n.elemosynã sub circũstãtijs debitis semꝑ est act⁹rect⁹.act⁹aũt volũtari⁹ rect⁹ vel elicit̃ ꝑ v̇tutẽ vel disponit ad virtutem.
¶ Ad p̃m in opp̃m dd̃.q̃ misericordia põt ac cipi ꝓ passiõe.⁊ sic nõ est v̇t⁹:vel ꝓ habitu vo lũtatis quo abilitat̃ ad subueniẽdũ pp deũ mi serie idigẽtis:⁊ sic est virtus. p̃mo mõ ponit̃ a Dam̃.spẽs tristitie.¶ Ad 2m dd̃m.q̃ dare ele D
mosinã act⁹ est liberalitatis:q2 q̃uis non oĩs liberalitas attẽdat idigentiã illius cui dat̃: tñ vna spẽs ei⁹ hoc attẽdit:⁊ illa est mĩcordia cui⁹ act⁹est elemosynã dare:⁊ sic cũ libalitas sit aliq̊ mõ pars potẽtial̃.iustitie:dare elemo/ synã magis v̇r̃ ptinere ad iustitiã q̃ ad aliquã aliã q̃ttuor cardinaliũ v̇tutũ.¶ Ad 3m dd̃. q̃ dare elemosynã nõ est act⁹v̇tutis nisi cũ est d̊/ bito modo circũstantiatus:⁊ sic nũq̃ põt esse nisi rectus. Questio. II.

Secundo q̃rit̃ vtꝝ dare elemosynã cadat sub p̃cepto.Et v̇r̃ q̃ nõ.Licitũ A
est vnicuiq3 retinere qd suũ est:s3 hõ facit ele/ mosynã de suo.g̊ hoĩ nõ dare elemosynã lici/ citũ est:qd nõ eẽt veꝝ si dare elemosynã cade/ ret sub p̃cepto.¶ Itẽ si eẽt p̃ceptũ reduceret̃ ad vnũ de decẽ p̃ceptis. nõ ad p̃ceptũ negati uum:q2 dare elemosynã aliq̇d affirmatiuũ ẽ: nec ad p̃ceptũ affirmatiuũ:q2 nõ ad aliqd pre ceptũ affirmatiuũ p̃me tabule:q2 illa ptinent B
ad v̇tutẽ latrie:vt in li.3.di.37.ostẽsum est: nec ad p̃ceptũ affirmatiuũ scd̃e tabule:q2 nõ est ni si vnũ.s.de honoratiõe parẽtũ.g̊ dare elemosy nam nõ cadit sub p̃cepto.¶ Itẽ si esset sub p̃/ cepto:tunc quotiescũq3 hñs hõ vltra id qd si/ bi necẽum ẽ nõ daret illud idigẽti petẽti mor taliter peccaret: qd falsum est.

C ¶ Cōtra. illud cadit sub p̄cepto sine quo cha ritas esse nō pōt. ſ3 sic dic̄ Jo. i. i. cano. sua. c. 3. q̄ hūerit sub a3 hui⁹ mūdi ⁊ viderit fr̄e3 suum necẽitatē hr̄e: ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dei mācet i eo. q. d. ñ mãet. ḡ daṙ eliã cadit s̄b p̄cepto. ¶ Itē ſm phi. 5. ethi. c. 2. lex dat p̄cepta d̄ actib⁹ oiu3 v̄tutū. ſ3 vt i p̄cedēti q̄ōe hitū ē: daṙ eliā ē act⁹ v̄tuṫ. ḡ ē sub p̄cepto ¶ Rñdeo q̄ daṙ eliā ē sub p̄cepto legis nāe ⁊ legis diuie. ⁊ legis positiue. lex. n. nālis p̄ce pit' p̄ximū v̄e diligeṙ nō tm̄mō affectu. ſ3 ēt ef fectu. q̄2 ñ ē ver⁹ affect⁹ nisi seq̄ṫ effect⁹ si poſ̄e ē: q̄ ergo idigētie fr̄is ñ subueīt nō veraciter ipm diligit. qd̄ volēs inuē btūs Jo. dic̄ in 1ª ca

D no. sua. c. 3. Filioli ñ diligam⁹ v̄bo neq3 ligua. tm̄. ſ. ſ3 ope ⁊ v̄itate. ▽ Et ex ēt diuia h̄ p̄cipit. q̄2 vt h̄r mathe. 25. xp̄s ip̄ropabit reprobis ma xime defect⁹ misericordie opu3. ▽ In iure ca nonico p̄cipiṫ. vñ decre. di. 86. Frem nr̄m. dr̄ de q̄dā ep̄o: largā manū h̄eat. necẽitatem pati entib⁹ occurrat. alienā inopiā suā credat. q̄2 si hoc nō h̄3 ep̄i vacuū nom̄ t3. ⁊. ſ. e. di. Nō sitis §. pasce. sic dī. q̄s i pascēdo hoīes ſuare pote ris si ñ paueris occidisti. ⁊. 7. q. 1. Ois. dr̄ q̄ q̄ negāt misericordiā faciēdā fugiētib⁹ ⁊ necẽita tē patiētib⁹ ip̄m xp̄m negāt: q̄ ē misericordia. ſ3 cū sit p̄ceptū affirmatiuū q̄uis obliget sem per. ñ tñ ꝓ semp ſ3 ꝓ loco ⁊ tp̄e. ꝯsiderāda. n.

E ē facultas h̄ñtis ⁊ mis̄ia idigētis. si. n. hō h̄eat aliq̄d qd̄ ñ sit necẽiu3 sustētatiōi sue nāe: nec il loꝝ: q̄b⁹ teneṫ ꝓuidē sicut sūt vxor filij sui ⁊ an cille. ⁊ sit tā nōbilis necẽitas seu idigen^a ex pte illi⁹ cui dādū ē q̄ iminēat ꝓbabi^ſig^a extreme necẽitatis. tūc h̄ñs teneṫ ex p̄cepto subueīre in digenti. si ēt hō h̄eat aliq̄d supfluū ñ tm̄ sustē tationi nāe. ſ3 ēt decentie sui stat⁹: teneṫ de illo eliā facē idigētib⁹: ēt si ñ inueniṙ tales q̄ eēnt ꝯstituti i necẽitate p̄dcā. ⁊ si pl'es occurrāt idi gētes: q̄b⁹ oīb⁹ subuenire ñ possit teneṫ ceteris pib⁹ magis idigēti subuenire.

F ¶ Ad p̄m i opp^m dd̄. q̄ supfluū sustētatōi tue nāe ⁊ si sit tuū ꝓpriū q̄tū ad dispēsatiōe3 seu auctoritatē admīstrādi: q̄3tū tñ ad vsū illoꝝ ē i q̄b⁹ vides signa ꝓbabilia iminē necessitatis extreme nisi subueniaṙ eisdē. a sili aliq̄ mō di co de supfluo decētie tui stat⁹ respcū idigētiū citra p̄dca3 necẽitatē. Vñ ꝯ illos q̄ de supfluo mōis p̄dcis idigētib⁹ subuēire nolūt: dī decre. di. 47. sic. Esurien^m pāis ē quē tu d̄tines. nu doꝝ vestimētū ē qd̄ tu recludis. miseroꝝ redē ptio ē ⁊ absolutio pecūia quā tu in terra d̄fo dis. ⁊ i hoc appet q̄ eliā dare eo mō q̄ cadit sub p̄cepto multū pticipat d̄ rōne act⁹ iustitie. Vñ ⁊ glo. sup illud math. 5. Cū facis eliā. dr̄ eliā ē ps iustitie. ⁊ q̄uis h⁹ p̄cepti trāsgresso res ñ sēp puniaṙ lege hūana: puniūṫ tñ lege di uina. ſm. n. sniā3 aug. 1. li d̄ li. ar. longe añ me diū. multa ipūita iuste relinquūṫ lege hūana. q̄ tñ iuste vindicāṙ lege diuina. ¶ Ad 2^m dd̄. q̄ h̄ p̄ceptū reduciṙ ad p̄ceptū de honoratōe pa rētū: sub q̄ ꝯphēdūṫ p̄cepta affirmatiua d̄ opi b⁹ pietatis. ¶ Ad 3^m dd̄. q̄ ñ dās elemosynā i casib⁹ supradictis mortaliter peccat. al's autē dare elemosynā ē ꝯsiliū: ñ p̄cep^m. Qō. iii.

Tertio q̄riṫ vtꝝ dare elemosynā sit magis satisfactoriū inter ptes satisfactio nis. Et vī q̄ ñ. auic. 10. metaphi. c. 3. loq̄ns de obseq̄is q̄ impendūṫ pp deū: dicit: q̄ ex his oi bus obsequijs illud est acceptabili⁹ p qd̄ agēs paraṫ: q̄si sit loq̄ns i deo ⁊ tēdēs in ip̄m: ⁊ ad ip̄3 fact⁹ q̄si p̄ñs ei. ⁊ h̄ ē or̄o. ¶ Itē cū p satisfa ctiōe3 sint cāe pctōꝝ excidēde. illud magis ē satisfactoriū qd̄ ē: ꝯ peiorē radicē pctī. sed illa ē supbia vite: ꝯ quā ē directe orō. ergo orō est magis satisfactoria inter satisfacitōis partes. A

¶ Itē. satisfactio faciēda ē p opa penalia. sed ieiu^m magis est penale q̄3 donatio elemosyne ergo magis est satisfactoriū q̄ elemosyna. B

¶ Cōtra. illud magis ē satisfactoriū: cui maxi me appropat scriptura ꝯtrari pctis. ſ3 elemosy na ē huiusmodi: vñ eccle. 3. Ignē ardētē exti guit aq̄. ⁊ elemosyna resistit pctis. ergo elemo syna est maxīe satisfactoria. ¶ Itē postq̄ tho bi. 12. dem̄ ē. bona ē or̄o' cū ieiu⁹. ⁊ elemosyna: de elemosyna spāliter subiūgiṫ. qm̄ elemosy na a morte liberat. ⁊ ip̄a ē q̄ purgat pctā ⁊ fa cit inuenire vitā eternā. ergo vī q̄ sit magis sa tisfactoria elemosyna q̄ ieiu^m vel or̄o.

¶ Ad istā q̄ōnē dicūt q̄dā q̄ i satisfactōe tria sṫ. ſ. vitatio culpe: ad quā maxīe val3 orō. sol'o C pene: ad quā maxīe val3 ieiunīū. augmētū gr̄e ad qd̄ maxīe val3 elemosyna. Et q̄2 augmētu3 gr̄e nobili⁹ ē q̄ vitatio culpe. q̄2 nō vitaṙ ma lū nisi pp bonū. ⁊ quodlibet istoꝝ meli⁹ ē q̄ so lutio pene. idō inter ptes satisfactiōis vtilior ē elemosyna. ⁊ or̄o vtilior q̄3 ieiuniū. Quā ꝯclu sionē ꝯcedo. ▽ Aliter tñ possu3 eā declarare. elemosyna. n. debita itētione fcā aliquo modo virtutē ꝯtinet or̄onis ⁊ ieiunij. q̄2 elemosyna cū cui daṙ obligat ad orādū ⁊ ieiunādū: ⁊ alia D bona faciēdū si adest facultas ꝓ dāte. elemo syna ēt inquātū daṙ pp deū ē q̄si q̄dā oblatio deo fcā. oblatio aūt facta deo aliquā vi h̄3 orō nis. inq̄tū ēt exteriora bona sunt ad sustētatio nē corporis. subtractio eoꝝ p elemosyna3 ali quo mō v̄tutē ꝯtinet ieiunij. or̄o similiter vir tute aliquo mō ꝯtinet ieiuniū. q̄2 in or̄one aīa regimi corporis min⁹ itēdit. ⁊ ex ꝯñti corpus de

E bilitat. sicut ergo v̓tuosior ē aia itellectiua ꝙ sensitiua q̃ ptinet ip̄i⁹ vtutē ꝛ plus. ꝛ sensitiua ꝙ vegetatiᵃ: q̃ ptinet ei⁹ v̓tutē ꝛ ampli⁹. sic magis ē satisfactoria elīna ꝙ oro. ꝛ oro ꝙ ieiuᵐ. ꝙuis elīna ñ tm̄ excedat orōnē ꝛ ieiuᵐ i esse moris ꝙtū aia itellectiua excedit sensitiuā ꝛ vegetatiuam in esse nature.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ oro fm ēcntiā digni or ē ꝙ dōatio elīne. ſ; tm̄ ꝙtū ad vsū vtilius ē dare elīnā ꝙ orare. ꝛ sic d; itelligi v̓bū auic. q̃ tm̄ oro ꝛ ieiuᵐ retrahūt a pctō nō tm̄ p mo dū meriti. ſ; ēt p modū ꝯsuetudinis ꝯrie. īō ō illo demonio qd̄ erat deputādū ad iclinandū
F hoies ad malā ꝯsuetudinē. dr̄ math. 17. ꝙ eijci nō pōt nisi p orōnē ꝛ ieiuᵐ. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ ꝯ supbiā vite ē ēt elīna. q̃ vt supi⁹ habitū ē cōtinet aliquā ozonis v̓tutē. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ in satisfactione plus attēdēda ē bonitas ꝙ penalitas. elīna aūt melior ē ieiuᵒ ꝙuis ieiuᵐ sit penalius simplr̄. qd̄ īō dico q̃ aliq̄bus penalius ē elīnā dare ꝙ ieiunare. Qō. iiii.

A **Quarto** q̄rif vtꝝ elīne corpales pferende sint spūalib⁹ elinis. Et vr̄ ꝙ sic. Math. 25. vbi xp̄s pdicit omissiōes opū misi cordie q̄ iꝓpabūt r̄probis i iudicio: ñ fit mētio nisi de omissiōib⁹ elīnaꝝ corpaliū. qd̄ ñ fieret nisi corpales eēnt spūalib⁹ pferēde. ¶ Itē corpal̄ elīna pferēda ē orōni. ſ; de orōne pōt fieri elīna. q̄. n. orat ꝓ alio sibi misericordia; i pendit. cum ergo oro sit res spūalis: elemosyna corporalis preferenda est spirituali.

¶ Contra. spūs pfertur corpi. g̃ a simi ꝛ elemosyna spūalis pferēda ē corpali. ¶ Itē decret. di. 45ᵃ. Que. elemosyna cordis multo maior ē ꝙ elemosyna corporis.

¶ Rñ° ꝙ sūt elemosyne pure corpales. vt cū dat̄ vel fit aliq̄d corpale ad subuētionē corpo
B ralis idigētie ꝓximi: q̄ sunt septem. visitare infirmū. potare sitiētē. cibare esuriētē. redimē icarceratū. vestire nudū. recipe hospitē. sepelire mortuū. q̄ h̓ v̓su ptinent. Uisito poto cibo r̄dimo tego colligo cōdo. ꝩ Quedā sūt pure spūales. s. cū dat̄ vel cū fit aliq̄d spūale ad subueᵐ spūali idigētie ꝓxi. ꝛ sic f; aug⁹. euchi. 40. c. q̄ dimittit corde illi a quo offensus ē vel orat vt ei dimittat̄ elemosynā facit: ꝩ Alie sūt corpales rōne dati vel fcti. ꝛ spūales rōne idigētie. ad quā subleuādā datū vel fcm̄ ordiat̄: vt cū aliq̄s v̓bo istruit ignorātē. vel v̓bere castigat peccātē: vel p aliqd̄ donū vel aliq̄d aliō
C sensibile ꝯsolat̄ tristē. Uñ fm aug. vbi prius. Elemosyna ē facere tristi ꝯsolatiōnē. oñdere errāti viā. dare ōliberāti ꝯsiliū. ꝛ v̓bere emendare vel coercer̄ peccantē. ꝩ Alie sūt spūales rōe dati vel fcti. ꝛ corpales rōne idigētie. ad cui⁹ subuētionē ordinat datū vel fcm̄. vt cū ali D
q̄s deū orat: vt corpali idigētie ꝓxi subueniat ꝛ oēs iste elemosyne q̄ ñ sūt pure corpales reducūt ad. 6. s. ad docē ignorātē: qd̄ pt eē respectu agibiliū. vl̓ respcū speculabiliū. ꝛ tal̄ elīna ē doctria. ꝛ castigare ōliquētē. ꝛ ꝯsolari tristē ꝛ r̄mittē deliq̄ntib⁹ i hoie;. ꝛ support̄ alioꝝ ifirmitates. ꝛ ꝓ alijs orare. q̄ ꝯtinēt i hoc v̓su. ꝩ Cōsule castiga solar̄ r̄mitte fer ora. Elīne spūales p° ꝛ 2° mō docē pferēde sūt ceteris pib⁹ corpalib⁹ elinis. q̃ cū satisfacē sit cās pctōꝝ excidē ꝛ coꝝ suggestōib⁹ ñ aditū idulger̄. ꝛ h̓ E
maxie pūt fieri p gr̄am dei quā efficaci⁹ meretur spūales elīne ꝙ corpales. q̃ idigētie aie q̄ maior ē ꝙ idigētia corpis subueniūt: magis sūt ceteris pib⁹ satisfactorie. qd̄ īō dico. q̃ hō ita exil̄r posset orare vel docē ad subueniēdū idigētie spūali ꝓxi. ꝛ ita efficacit̄ laborar̄ ad subueniēdū idigētie corpali. vel idigētia spūalis eē pōt tā pua. corpal̄ aūt tā magᵃ ꝙ elīna corporal̄ pferret̄ spūali. elīne āt spūales 3° mō di F
cte ñ videt̄ mihi corpalib⁹ pferende. q̃ ꝙuis oro sit q̄d nobilius ꝙ cibus vel pot⁹. tm̄ nō ita ordiat̄ ad subueniēdū idigētie corpali. Ad pferēdū āt elīnā vnā alij nō tm̄ respiciēdū est ad idigētiā cui d; subueniri. ꝛ ad fcm̄ qd̄ ad hoc d; ordiari. ſ; ēt ad ꝯueniētiā vni⁹ ad aliō. Utꝝ aūt elīne spūales p° mō docē pferēde sint elīnis spūalib⁹ 2° mō dictis: videri pōt p illud qd̄ superi⁹ habitū est. li. 3°. de comparatione vite contemplatiue ad actiuam.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ ibi xp̄s fecit mētiōnē spālit̄ ō elinis corpalib⁹ ñ vt oñdēt eas spiritualib⁹ pferēdas. ſ; ne aliq̄s extiare posset eas nō eē necēarias ad salutē. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ qñ elīna iter ptes satisfactiōis pfert̄ orōni nō distiguit elīa ab illa q̄ fieri pōt ō orōne. ꝛ ego ꝯcedo ꝙ oro iq̄ꝫtū hō p eā subueñt idigētie aie G
sue ꝛ ꝓxi magis ē satisfactoria ꝙ iq̄ꝫtū p eā vacat ꝯtēplatiōis dulcedi. q̃ ꝛ si 3° mō sit dignior i ēentia. p° tm̄ mō rōne vsus magis ē meritoria. neq; videat̄ tibi distictio friuola q̃ sile; distictōe; fac̄ aug. xi. ō ci. c. 16. vbi rōe vsus panē pfert muri: ꝛ nūmos pulicibus. ꝙuis rōne dignitat̄ essentie sit cōrio. Qō. v.

A **Quinto** q̄rif vtrum de quolibet bono sit elemosyna facienda.

¶ Rñdeo bonoꝝ tria sūt gnā. vt supius dcm̄ ē. s. aie. corpis. ꝛ bona exteriora. de bōis aie pt fieri elīna: vt cū aliq̄s orat ꝓ alio vel peccāti i se pcit ex corde. qd̄ ē maxia elīna. Uñ aug. euchi. 4. c. Ea elīna nihil ē mai⁹ q̄ ex corde dimittim⁹ qd̄ in nos q̄sꝙ peccauit. de bōis corporis vt ēt cū aliq̄s fuit ifirmis. de exteriorib⁹ āt bōis distiguēdū ē. q̃ aut sūt male acq̄sita.

aut bñ. Si male aut licitũ ẽ ei q̃ acq̃siuit ea re
B tinere. aut nõ. Si sic de illis põt fieri elĩna. vñ
meretrix de pecũia quã p meretriciũ acq̃siuit
põt elĩnã facẽ. illud. n. qđ sic acquirit licite re/
tinet pt. q̃uis. n. i eo q meretricat turpit agat
ꝛ ꝯ legẽ dei. quapp illud qđ accipit turpe lu/
crũ vocat: tñ in accipiẽdo pecuniã ꝓ eo q dã
nificata ẽ ꝯ legẽ dei ñ facit. vñ. 14. q. 5. Qui ha
betis. §. Sȝ hꝰ. de pctõ aliq̃ nõnũq̃ȝ acq̃rũt q̃
paupibꝰ iuste erogãt. de acq̃sito tñ p meretri
ciũ ñ fit sacrificiũ vl' oblõ ad altar pp scãdalũ
ꝛ reuerẽtiã sacroꝝ. vñ deutronomij. 24. Non
offeres mercedẽ postribuli i domo dñi dei tui
C Si ãt ñ ẽ licitũ ea retinere: aut illis a q̃bꝰ acce
pta sũt ꝯuẽit ius repetẽdi: q̃lia sũt bõa acq̃sita
p vsurã. vel furtũ vel rapinã. ꝛ de talibꝰ ñ dȝ fi
eri elĩna. sȝ restitutio: de iureiurãdo. Ea te. dr
q onꝰ ñ remittit. sȝ augetur. cũ cuiq̃ȝ iprouide sol
uit qđ alij ex debito ẽ pstãdũ. sic ẽt itellige qđ
dr pᵃ. q. i. Nõ ẽ. ñ ẽ putãda elĩna si paupibus
erogat vel dispẽset. qđ ex illicitis rebꝰ acq̃rit
ꝛ. 14. q. 5. Nolite: qđ sũptũ ẽ ab aug. i li. de ver
bis dñi. smõe. 35. añ meᵐ. Nolite velle elĩnas
facẽ de fenore ꝛ vsuris. ꝛ. i. c. Forte ꝓhibet ex
psse fieri de rapina. vñ ibidẽ dr. Si totũ tribu
at qđ abstulerat addit potiꝰ pctm̃ q̃ minuat.
¶ Aut ñ ꝯpetit ius repetẽdi: q̃le ẽ bonũ acq̃
D sitũ p symõiã. qđ boᵐ ille q̃ acq̃siuit retinet ñ
põt. ex de symo. De hꝰ aũt. qꝛ ꝯ legẽ accepit.
nec ille q̃ dedit põt repetẽ. qꝛ ꝯ iustitiã dedit
Et tal' pecũia erogãda ẽ i elĩnis. ꝛ sic dat soli
plato. ita q si cõitas ñ ẽ i culpa dȝ dat ecclie i
cuiꝰ ignominiã data fuit. vt hꝛ. c. pdcõ i tex. ꝛ
i gl. Si ãt cõitas ẽ i culpa pecũiã dȝ restituet
alicui mõasterio qđ ille q̃ dedit itrauit i alle/
uiationẽ mõasterij ꝛ sic itelligi pt illud qđ dr
ex de symo. Veniẽs. Si aũt nullũ mõasteriũ i
trare voluerit alijs paupibꝰ erogãda ẽ. ¶ De
bñ ãt acq̃sitꝭ distiguẽdũ ẽ. qꝛ aut sũt necia illi
q̃ acq̃siuit ad sustẽtationẽ nãe aut nõ. Si sic.
de illis ñ dȝ elĩnã facẽ. qꝛ magis tenet sibi sm
charitatis legẽ q̃ alij nisi forte i casu i q̃ sbtra
hẽdo sibi ipi daret alicui solẽni psõe. de cuius
E morte imineret nõbile detrimẽtũ rei. pu. ꝛ ꝓfe
ctui aiaꝝ. sȝ hꝰ facẽ ñ ẽet necitatꝭ sȝ pfectiõis.
¶ Si ñ. aut sũt necia sibi ad dẽcẽtiã sui statꝰ. aut
ñ Si ñ tenet de illis eliã facẽ paupibꝰ ñ ꝯstitu
tis i piculo necitatꝭ extreme. Si sic ñ tenet de
illis facẽ elĩnã p quã redderet se ipotentẽ ad
viuẽdũ sm decẽtiã sui statꝰ nisi paupibꝰ i tãta
idigẽtia ꝯstitutꝭ: q appareãt signa ꝓbabilia
extreme necitatis q̃si pñtis vl' de ꝓximo imi/
nẽtis. Alijs ẽt paupibꝰ tenet loco ꝛ tpe facẽ
elĩnas nõ derogãtes nõbilit mõ viuẽdi sm de
cẽtiã sui statꝰ. Talis. n. decẽtia i idiuisibili nõ
ꝯsistit. sed magnã hȝ latitudinẽ. Q̃ȝ. vi. A
Sexto q̃rit vtꝝ licitũ sit cuilibȝ facẽ elĩnã.
Et vr q sic. qꝛ facẽ elĩnã oibꝰ ꝓcce
ptũ ẽ. decretoꝝ di. 86. Nõ satis. §. singul quo
q̃ȝ. ꝛ sũptũ ẽ ab ãbꝛo. sup lucã li. 2ᵒ. lõge añ fi/
nẽ. ¶ Itẽ augꝰ i q̃dã sermõe dic q de diligẽ/
dis inimicis nẽo vnq̃ se poterit excusar. quia
de corde hãc elĩnã iplere iubemur.
¶ Cõtra. ex de decis. Tua nob. nulli licitũ ẽ.
aliena cuiq̃ ꝯcedere pter dñi voluntatẽ. sȝ vt
dr ex de sta. mo. Cũ ad mõasteriũ. Prohibe/
mꝰ districte vtute obe. sub obtestatõe diuini iu B
dicij. ne q̃s mõachoꝝ ꝓpꝛiũ aliquo mõ possidẽ
at. g mõachi nõ pñt facẽ elĩnã. ¶ Itẽ. ille q̃ ẽ
alij sbditꝰ siñ illiꝰ ꝑmissiõe nihil dat dȝ. sȝ vxor
ẽ sub ptãte viri. vt hꝛ geñ. 3ᵒ. ꝛ filiꝰ in obediẽ
tia parẽtũ. vt hꝛ ad ephe. 6ᵒ ꝛ serui sbditi dñis.
vt habetur. i. petri. 2ᵒ. ergo vxoribus ꝛ filijs
ꝛ seruis elemosynas facere nõ licet.
¶ Rñdeo q ordo naturalis exigit vt infe/
riora a superioribus regulẽt. ꝛ iõ illi q̃ sũt sb
aliẽa ptãte ꝯstituti de eis i q̃bꝰ alijs subijciũt
ordiare ñ debẽt alit q̃ eis fuerit a supioribꝰ cõ
missũ. ꝛ qꝛ nullꝰ iõ alij ẽ sbditꝰ q̃tũ ad iterio/
res itellectꝰ ꝛ uoluntatis actꝰ nisi soli deo. iõ C
de illis bõis orãdo ꝛ corde dimittẽdo oibus
elĩnã facẽ licȝ: sȝ qꝛ mõachꝰ ꝓpꝛiũ ñ hȝ. iõ de bo
nis exterioribꝰ nõ põt elĩnã facẽ sine licẽtia ab
bat expssa vel ꝓbabilit psũpta. nisi dispẽsatio
aliquoꝝ bonoꝝ mõasterij sibi sit ab abbate cõ
missa. tc̃. n. de illis põt facẽ elĩnas moderatas
ꝛ rõabiles sȝ ꝓportionẽ bonoꝝ q̃ sũt sibi ad di
spẽsãdũ ꝯmissa. Qꝛ ẽt vir ẽ administrator bono
rũ tãq̃ caput mulieris. iõ ñ dȝ dar mulier ele
mosynas sine ꝯsẽsu viri expsso vel supposito
exceptꝭ cõibꝰ elĩnis ꝛ puis p ꝯpatiõeȝ ad pos
sessiões coꝝ: nisi pter dotẽ q̃ ordiat ad sustẽtã
da mrĩmõij onera hẽat res alias vl' ex ꝓpꝛio lu
cro vel p aliũ licitũ modũ. tc̃. n. de illis irreq̃si D
to assẽsu mariti pt facẽ elĩnas moderatas. Fi/
lij ẽt fãilias ꝓpꝛias possessiões ñ hñt: nec ẽt sui
imo serui sũt possessio dñoꝝ. ꝛ iõ facẽ elĩnas
nõ debẽt nisi forte aliq̃s modicas de q̃bꝰ pos
sunt psumere q pri vel dño placeat. nisi aliq̃
rũ bonoꝝ ẽet eis a pribꝰ vel dñis dispensatio
ꝯmissa: Oẽs tñ pdci licite pñt ꝛ debẽt i casu
necitatꝭ extreme idigẽtibꝰ sbuenire ẽt assẽsu su/
pioꝝ ñ hito expsse nec psũpte. ¶ Arᵃ ad par
tẽ pmã ꝓcedũt de bõis aie de q̃bꝰ q̃sq̃ hȝ vsũ
li. ar. ñ tñ licite põt. sȝ tenet elĩnã facẽ. ¶ Ad
arᵐ ad ptẽ aliã pȝ solo ex decis i qõne. Q̃ȝ. vii.
Septimo querit vtrũ aliq̃s possit elemo A
synã facẽ sibi ipi. Et vr q non
qꝛ iustitia ẽ circa opatiões q̃ sũt ad alteru. sed
dare elemosynã ẽ actꝰ misericordie q̃ ẽ ps iu/

stitie. vt supius habitum est: ergo dare elemosynam non potest esse actus hominis ad seipsum. ¶ Item dare elemosynam effectus est charitatis secundum gregorium in quadam omelia. sup illud luce. 10. Designauit dominus et alios septuaginta duos. Nemo ad semetipsum proprie charitatem habere dicitur. ergo nec aliquis potest elemosynam facere sibi ipsi.

¶ Contra eccle. 30. Miserere anime tue placens deo. sed dare elemosynam opus est misericordie.

B ¶ Respondeo quod hominis ad seipsum non potest esse iustitia proprie et simpliciter dicta: quia homo per iustitiam simpliciter dictam. illud quod non est sibi simpliciter debitum tribuit illi cui simpliciter est debitum. Impossibile autem est quod eidem homini sit aliquid simpliciter debitum. et non sit ei simpliciter debitum simul. Unde dicit philosophus 5. ethi. c. xj. quod non est iniustitia ad quod ipsius simpliciter. quia circa hoc non est iustitia simpliciter dicta. Iustitia tamen metaphorice dicta que est aliqua pars potentialis vel imitatio iustitie simpliciter dicte potest esse hominis ad seipsum. quia aliquid est non

C debitum homini ratione vnius partis quod debitum est sibi ratione alterius partis. sicut imperare debitum est anime et subijci debitum est corpori. et ideo cum homo per animam castigat corpus: facit actum iustitie metaphorice dicte. misericordia autem non est iustitia simpliciter dicta. sed vt superius visum est continetur sub liberalitate que est pars potentialis iustitie. Unde non est inconueniens quod actus eius que est dare elemosyna sit hominis ad seipsum: quia aliquid potest esse suum secundum

D vnam rationem: quo indiget secundum aliam. Unde cum homo penitendo dispositiue subuenit indigentie anime sue illud quod principaliter presupposito adiutorio dei suum erat peratiue siue effectiue non formaliter sibi dispositiue tribuit formaliter: non enim est inconueniens quod idem homo sit agens et recipiens idem secundum diuersam vel secundum aliam et aliam rationem.

¶ Ad primum in oppositum patet solutio ex iam dictis. ¶ Ad 2[m] dicendum quod verbum gregorii intelligendum est de homine qui seipsum tantum diligit et non alium. Uerum est enim quod talis ad seipsum charitatem non habet: sed inordinatum amorem.

A **Octauo** queritur vtrum elemosyna danda sit malis. Et videtur quod non. eccli. 12. Ne suscipias peccatorem. ¶ Item secundum philosophum 2. topi. Spernendum est inimicis benefacere. et si hoc verum est de inimicis hominis: multo fortius de inimicis dei. Sed malus homo inimicus dei est.

¶ Contra. math. 5. Benefacite his qui oderunt vos sed oditores fratrum sunt mali: ergo danda est elemosyna hominibus malis.

¶ Respondeo quod in homine malo duo consideranda sunt scilicet natura et vitium. et sicut eius natura ita debet ex charitate diligi quod eius vitium odiatur vt superius habitum est. 3. li. sic ita debet per elemosynam subueniri indigentie sue nature vt per hoc in malitia non foueatur. Unde 5. q. 5 Non omnis. et sumptum est ab aug. in epistola ad vincentium. non multum longe post principium dicitur: quod vtilius esurienti panis tollitur: si de cibo securus iustitiam negligat: quam esurienti panis frangatur: vt iustitie seductus acquiescat. nec est contrarium huic quod dicitur 86. di. Non satis est pasce. quia ibi loquitur de esuriente ad mortem.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod illa auctoritas intelligenda est de peccatore: qui elemosyna sibi facta abutitur. ¶ Ad 2[m] dicendum quod illa auctoritas intelligenda est de inimicis sub ratione qua inimici sunt. non sub ratione qua homines sunt: non tamen teneor eis facere subuentionem qua sint potentiores ad exercendum malitiam contra me.

Articulus iii.

Consequenter queritur de 3. principali. Et circa hoc queruntur 8. Primo vtrum abstinentia sit virtus. 2[o] vtrum ieiunium sit actus abstinentie. 3[o] vtrum ieiunium sit sub precepto. 4[o] vtrum omnes obligentur ad obseruantiam huius precepti. 5[o] vtrum esus carnium frangat ieiunium. 6[o] vtrum gula frangat ieiunium. 7[o] vtrum ebrietas. Octauo quibus temporibus ieiunandum est. Questio. i.

Primo ostendo quod abstinentia non sit virtus. quia virtus secundum se est laudabilis. sed sicut dicit A gregorius in pastorali. c. 42. abstinentia non nisi ex alijs virtutibus commendatur. ergo non est virtus. ¶ Item glo. super illud ro. 14. Non est regnum dei esca et potus. dicit. id est horum vsu non acquiritur regnum dei: sicut nec amittitur: et parum post dicitur. nec in abstinendo nec in manducando esse iustitiam: sed quelibet virtus est iustitia quedam ordinata ad acquirendum regnum dei. ergo abstinentia a cibo et potu non est virtus.

¶ Contra. illud quod opponitur vitio est virtus. sed abstinentia gule opponitur. que est magnum vitium. quia sicut dicit gregorius in pastorali. c. 42. Gule deditos luxuria sequitur: ergo abstinentia est virtus.

¶ Respondeo quod abstinentia potest accipi secundum quod importat subtractionem cibi et potus absolute. et hoc B modo non dicit virtutem nec actum virtutis. quia hoc potest fieri bene et male. Alio modo potest accipi secundum quod importat subtractionem cibi et potus regulatam ratione. et hoc modo est virtus. quia per eam carnis vitia reprimuntur: vt tamen natura corporis non destruatur. et est virtus specialis ab alijs sticta. suum enim formale obiectum quod est medium in delectationibus secundum gustum per comparationem ad cibum distinctum est a formalibus obiectis aliarum virtutum: et est pars subiectiua temperantie. sicut declaratum est li[o]. 3.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod Gregorius non intendit negare abstinentiam esse virtutem. imo ibidem et virtutem eam dicit. Sed quia vna virtus adiuuatur ex alia ideo dicit abstinentiam non nisi ex alijs virtutibus com

C médari. Magis ét dicit hoc de ea q̄ꝫ de aliis: quia vt ibidé dicit respcũ aliaꝝ pua ḃtus est.
¶ Ad 2m dõ. ꝙ illa gl. loq̃t ḋ abstinétia ꝓ subtractiõe cibi ꝛ pot⁹ absolute: nõ de abstinétia rõne moderata: qḋ pꝫ: qꝛ in eadé gl. subiũgit iustitiã eé i eq̃nimitate tolerãdi iopiã: ꝛ i tépe rãtia nõ se corrũpédi ꝑ supabũdãtiã atq; opportune sumédi: vl' nõ sumédi. Qõ. ii.

Secundo q̃rit vtꝝ ieiuniũ sit act⁹ abstinétie. Et vr̃ ꝙ nõ: qꝛ ois act⁹ ḃtuꝭ
A est in opãdo: sed ieiuniũ dicit cessationem ab actu comedédi. g̃ nõ est act⁹ ḃtutis: ꝛ ex ↄ̃nti nec abstinétie. ¶ Ité ois ḃt⁹ é q̃litas vel act⁹ métis: sed corporale ieiuniũ est actus corpis. ergo nõ est actus ḃtutis abstinentie.
¶ Cõtra. Isy. 2. lib. de sũmo bono. c. vlt. Facili⁹ ꝑ ieiuniũ orõ penetrat celũ. ergo ieiunare é bon⁹ act⁹ ꝛ meritori⁹: sꝫ ois talis act⁹ é actus ḃtutis: sꝫ nõ est dare ꝙ sit alteri⁹ ḃtuꝭ q̄ꝫ sit abstinétie: qꝛ vtriusq; é idé obm.
¶ Rñdeo ꝙ ieiuniũ tripl'r põt accipi. s. ꝓ ieiunio nãe: ꝛ ꝓ ieiunio qḋ est act⁹ ḃtuꝭ tm̃. ꝛ ꝓ ieiunio ecclesie. P 1° mõ é q̃libet ieiun⁹ quoli
B bet die añq̄ꝫ comedat: ꝛ tale ieiuniũ nõ é act⁹ ḃtutis abstinétie: nec alteri⁹. P 2° mõ ieium est act⁹ ḃtuꝭ abstinétie. sic. n. ieiunare é refrenare delectatiões gust⁹ ꝑ ↄpatioñé ad cibũ ẜm regulã rõnis: siue hõ pluries in die cõedat: siue nõ. P 3° mõ ieiuniũ istitutũ est ad satisfaciédũ ꝓ pctis ad qḋ req̃rit ꝙ nõ solũ hõ abstieat ab illis q̃ ḃt⁹ ꝓhibet: sed ét ab illis q̃b⁹ alias possem⁹ vti salua ḃtute: qꝛ q̃ illicita ↄmisit: satisfaciédo dꝫ ab aliq̃b⁹ licitꝭ abstinẽ: ita tñ ꝙ ñ corrũpat mediũ: qḋ obseruat a ḃtute. Uñ ieiuniũ eccl'ie ꝛ actũ ḃtutis iportat: ꝛ q̄ꝫdaꝫ supaddit
C abstinétiã ab illis q̃ nõ corrũpũt mediũ ḃtuꝭ. ꝛ qꝛ ieiuniũ é respcũ obti abstinétie vt visum est: cõcedendũ est ꝙ est ḃtus abstinentie.
¶ Ad pm in oppm dõ. ꝙ ieiuniũ ecclesie noiat actũ ẜm qué hõ in cibis sumédis se regulat ẜꝫ ecclesie statutũ qḋ é ↄsonũ dictamini ḃtutis.
¶ Ad 2m dõ. ꝙ ḃtuꝭ abstinétie duplex é act⁹. s. iterior: q̃ é velle refrenare gustum a delectatioib⁹ q̃ sũt in cibo: ꝛ act⁹ exterior q̃ é ipsa frenatio corpalis. pm⁹ est a ḃtute elicit⁹. scḋs ab ea iperatus. Questio. iii.

Tertio q̃ritur vtꝝ ieiuniũ sit sub ꝑcepto. Et vr̃ ꝙ nõ. Apl's Ro. 14. Qui nõ
A mãducat mãducãteꝫ nõ iudicet: sꝫ trãsgressor ꝑcepti bñ é iudicãdus. g̃ ieiunare ꝑceptũ nõ é
¶ Ité illud qḋ ad modicũ vtile é sub ꝑcepto poni nõ dꝫ: sꝫ sicut dicit Apl'us p° ad Thi. 4. Exercitatio corpalis ad modicum vtilis est. Cũ ergo ieiuniũ sit quedã exercitatio corporalis: sub precepto poni non debet. B
¶ Cõtra. Aug. p° li. de li. ar. q̃si eq̃ distãter inẽ mediũ ꝛ fineꝫ. Tépãtia est cohibés appetitũ ab his reb⁹ q̃ turpit̃ appetunt. g̃ cũ ieium actus sit abstinétie q̃ spẽs est tpantie tpat appetituꝫ ab his reb⁹ que turpiter appetũt: sꝫ sic appetitũ téperare ꝑceptũ est. g̃ ieium est sub ꝑcepto.
¶ Rñ° ꝙ ieiuniũ sb ꝑcepto é: tã ieium qḋ tm̃ est act⁹ ḃtuꝭ: q̄ꝫ etiã ieiuniũ ecclesie: qḋ q̃dé ieiuniũ ecclesia istituit. de ↄse. di. 5. Quadragesima. ꝛ. c. seq̃nti. ꝛ hoc pp q̃druplicé vtilitatem. vna é: qꝛ vitia cõprimit. Uñ decretoꝝ dist. 35. C
Sexto dic. dr̃ de noe. ꝙ vbi malum ebrietatis agnouit iumétũ suũ. i. carné ẜm gl. ad remem tpauit supple ꝑ abstinétiã. ꝛ de ↄse. di. 5. Sint tibi ieiunia. dr̃ de ieiunio ꝙ curat vulnera delinq̃ntũ. Sil'e hꝫ di. 86. Igit̃. Méte ét eleuat ad spũaliũ cognitõeꝫ. Uñ danie. 9. hr̃ ꝙ postq̄ꝫ dãiel orauerat dñm in ieiunio sibi ãgelo reuelãte mistroꝝ sacra cogscẽ meruit. Et Isy. 3. li. de sũmo bono. c. vlt. ꝑ ieiuniũ occulta misterioꝝ celestiũ reuelãt. ꝑ ieiuniũ etiã ieiunantes ad ḃtuté disponũt. Uñ decretoꝝ. di. 35. Sexto die. dr̃ ꝙ cognitio ifirmitatis i cibo. firmitatis D
ḃt⁹ é in ieiunio. Et apl's 2ª Cor. 12. Cũ ifirmor tũc potés sũ. i. ẜꝫ gl. cũ ifirmor exteri⁹ tunc potés sũ. i. victor efficior. Et de ↄse. dis. 5. Sit tibi ieiunia. dr̃. ꝙ curatos sctificat ieiuniũ. ꝛ ḋ his trib⁹ dic Gre. in ꝑfatiõe ad deũ. Corpali ieiu° vitia ↄpmis: méte eleuas: ḃtuté largiris. Disponit ét ad vincédũ diabolũ. Uñ Matth. 17. Hoc gen⁹ nõ eijcit nisi ꝑ orõné ꝛ ieium. ꝛ Isy. 2°. li. de sũmo bono. c. vlt. Ieiunia fortia tela sꝫ aduersus tétaméta demonioꝝ. cito. n. ꝑ abstinétiã deuincunt. ꝑdcã át ieiu° ↄueniũt maxie inq̄ꝫtũ per ipm corp⁹ aie subiugatur.
¶ Ad pm in oppm dõ. ꝙ cũ mãducare q̃n aliꝭ E
nõ mãducãt possit eé ex bona cã vel mala: nõ dꝫ hõ hoc iterptari in pté peioré: qꝛ sic dic gl. ibidé. de maifestis nõ de occultꝭ iudicãdũ est. manifesta ḃo sũt q̃ nõ pñt bono aio fieri. ex. ḋ regulis iuris. Estote misericordes. dr̃ ꝙ h° loco nihil aliud nob ꝑcipi existimo: nisi vt ea facta q̃ dubiũ é q̃ aio fiãt in melioré pté iterpretent. ¶ Ad 2m dõꝫ. ꝙ exercitatio corpalis ibi ab aplo dr̃ eé ad modicũ vtilis nõ simpl'r: sed in ↄpatiõe ad pietaté. Uñ imediate subiũgit ꝙ pietas ad oia vtilis é. ¶ Arm ad pté aliam gratia cõclusiõis ↄcedédũ est. ꝑcedit tamen de ieiunio inq̄ꝫtũ est act⁹ ḃtuꝭ tm̃. Qõ. iiii.

Quarto q̃rit vtꝝ oẽs obligétur ad obseruatioñé ieiuniꝭ. Et vr̃ ꝙ sic. ieium A
ponit sub ꝑcepto: sed oẽs obligant ad obẜuãdũ ꝑcepta. g̃ oẽs obligãt ad obseruãdũ ieiu/

niū. ¶ Itē oēs obligāt ad actus cardinalium ꝟtutū: ſ3 ieiuniū eſt act⁹ abſtinentie q̄ eſt ſpēs tpantie q̄ eſt cardinalis ꝟt⁹. ḡ oēs obligantur ad obſeruationem ieiunij.

¶ 5. ex. de regulis iuris. Q̄ō nō eſt. ſi q̄s ieiuniū fregerit egrot⁹ reus voti nō hr̄. ¶ Itē ieiuniū iſtitutū eſt ad ſatiſfaciendū ꝓ pctis: ſ3 ceſſante cā ceſſat effectus. ergo illi q̄ ſatiſfecerūt ꝓ peccatis ſuis ad ieiuniū non tenentur. B

¶ Rn̄deo. q ieiuniū acceptū nō ſm q ē act⁹ ꝟtut. tm̄: ſ3 pciſe rōne h⁹ qd̄ ſupaddit ſtatutū eccleſie: nō eſt de iure nāe nec diuio: ſ3 de iure pure poſitiuo: tali āt iure ꝓhibent talia: vl' pcipiunt q̄ alias bn̄ vel male poſſent fieri. ⁊ iō legiſlatoris in ꝯdēdo ius poſitiuū nō eſt itentio vel eē nō d3 obligare hoies ad obſeruatiōem illi⁹ iuris hn̄tes legitimā cām ⁊ rōnabilē non ſeruādi illud. vn̄ ex. de obſer. ieiu. Cōſiliū. dr̄ q legi nō ſubiacet necītas. Sūt āt pl'es pſone hn̄tes cām legitimā: q̄re meli⁹ ē eas nō obligari ad ieiuᵐ q̄ obligari. ſ. pueri. mulieres pgnātes. egrotātes. nimiū ſenes: cū graui labore victū neceūm lucrātes: ⁊ ad loca ſcā pegrinātes: ⁊ victū neceūm hoſtiatī mendicantes. C

¶ Pueri pp. 4. rōnes. Una q2 ē in eis caloris magnitudo: q̄ multū ꝯſumit. Alia ſue hūidītatis: q̄nis multa ſit: ſpiſſitudīs defect⁹: pp qd̄ facili⁹ ꝯſūptibilis ē. Alia q2 nutrīmētū i eis ē mā opatiōis duplicis ꝟtut. ſ. nutritiue ⁊ augmentatiue. 4ᵃ q2 nō ita in eis ſicut i ꝓuect neceīa ē ꝯpſſio vitioꝝ ad quā maxie ꝯſtitutū ē ieiuniū. D

¶ Mlieres pgnātes pp duas rōes. Una ē: q2 debēt accipe cibū nō tm̄ ꝓ ſe. ſ3 ꝓ nutrimento fet⁹. Alia eſt: q2 pgnātes ꝯſueuerūt hr̄e varia ⁊ iordīata deſideria ciboꝝ diuerſoꝝ. ⁊ q̄n3 ita itenſa: q niſi alīq mō poſſent appetitui ſatiſfacere: poſſ3 eē piculū piclitatōis fet⁹.

¶ Egrotātes q2 in eis nā debilis eſt. ⁊ iō ſi daret eis vna vice ſif totū id qd̄ eſt neceūm ꝯueniēti ſuſtētatiōi ſue nāe grauaret: ⁊ ſi dat plib⁹ vicib⁹ ꝯfortat nā ⁊ vigorat. ⁊ iō in illis ifirmitatib⁹ i qb⁹ ꝯfert abſtinētia. etiā ad ieiuᵐ nō tenent: q2 ſi ꝯferat abſtinētia a multo cibo: nō tn̄ ꝯfert eis totū qd̄ accipe debēt ſumē ſil: ſ3 magis plibus vicib⁹. Et ppea pp iordiatiōnē nāe q̄n3 valde paꝝ pn̄t accipe vna hora: ⁊ reſiduū ſufficiētie pn̄t accipe alia hora. E

¶ Nimiū ſenes q2 i eis calor ⁊ ꝟt⁹ debilis ē: ⁊ q̄uis ſint ſicci ſiccitate oppoſita humiditati nāli: ſupabūdat tn̄ in eis humiditas accītalis ex idigeſtiōe cāta. Un̄ ſi tot⁹ cib⁹ quē nā coꝝ reqrit p2o die nāli ab eis ſumeret vna vice nimiū obtūderet i eis: ⁊ grauaret nālis calor: ⁊ nō poſſent cibū ꝯueniēter digerē.

¶ Cū graui labore victū neceūm lucrātes: q2 in talis magna fit hūidi ꝯſūptio: nec cū ieiu⁹ poſſent ꝯmode efficaciter opari. Debēt tn̄ ſi aſſit facultas a ſuo ſacerdote petē diſpēſatioñē nō ieiunādi: ⁊ ille d3 eis ꝯcedē. Qui tn̄ oparios ꝯducē nolūt in dieb⁹ ieiunabilib⁹ niſi ſub hac ꝯditiōe q nō ieiunēt a pctō non excuſant. Si aūt victū neceūm pn̄t acqrere cū labore quē ꝯuenienter exercē pn̄t cum ieiu⁹ tūc a fractiōe ieiunij nō excuſant. F

¶ Ad loca ſcā pegrinātes ſi ſit talis pegriatio q̄ cōmode differri nō poſſit vſq p⁹ tps. ieiunij: vel āticipare illud: ⁊ tāti laboris q cū illo cōmode ieiunare nō poſſint.

¶ Uictū neceūm hoſtiati mēdicātes qū ſil' tn̄ hr̄e non pn̄t de eīya hora comeſtiōis q ad victū totius diei cōmode ſufficiat: vel etiā qū ex pcedēti iedia debilitati ieiuniū ſufferre cōmode nō poſſunt. G

¶ Ad pᵐ in oppᵐ p3 ſolo ex dictis in qōne.

¶ Ad 2ᵐ dd̄. q ieiuniū ecclīe ſupaddit aliq̄ ſuperogatiōem vltra id qd̄ ſufficeret ad actū ꝟtutī abſtinētie. ⁊ iō nō ſeqt q q̄cūq tenet ad illud ieiuniū qd̄ ſufficit ad actū ꝟtutī teneatur ad ieiuniū eccleſie.

¶ Ad 3ᵐ arᵐ ad ptē aliā dd̄. q ieiunium nō tn̄ iſtitutū eſt ad ſatiſfactionē ꝓ peccatis pteritis: ſed etiā ad pcauēdū a futuris. ⁊ iō illi q̄ ꝓ pctis ſuis ſatiſfecerunt ad huc ad ieiuniū tenent. Q̄ō. V.

Quinto q̄rit vtꝝ eſus carniū frāgat ieiuᵐ. Et vr̄ q nō: q2 ieiuniū inſtitutū ē ad repmēdū carnalē ꝯcupiam: ſ3 vinū magis excitat ꝯcupia3 q̄ eſus carniū. iux̄ illud pver. 20. Luxurioſa res eſt vinū. cū ḡ ieiunātib⁹ licitum ſit vinu3 bibē: multo forti⁹ licit⁹ eſt eſus carniū. H

¶ Itē aliq̄ ſt cibi magis dlectātes guſtum q̄3 aliq̄ carnes groſſe: ⁊ tn̄ illis ieiunātibus nō iterdicunt. ḡ nec eſus carniū groſſaꝝ.

¶ Cōtra. in dieb⁹ ſabbatoꝝ a carnib⁹ abſtinē debem⁹. de ꝯſe. di. 5. Q2 dies. ḡ multo fōti⁹ in dieb⁹ ieiunabilib⁹. ¶ Itē decretoꝝ di. 4. Deniq. Par ē vt q̄ his dieb⁹ a carne abſtinem⁹ aīalium ab oīb⁹ q̄ ſemētina3 attrahūt origīnē carnis ieiunem⁹: a lacte. v3. caſeo ⁊ ouis. B

¶ Rn̄deo q ieiunio eccleſie ānexa ē abſtinētia ab eſu carnium: ſicut p3 p decretū. 2. allegatum ad ptē ſcdā3 q2 eſus carniū multu3 ꝯmouet carnis ꝯcupiam: ad quā domandā ⁊ refrenādā ſimplr iſtitutū ē eccleſie ieiunium.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dicunt qdā q eſus carniū magis ꝯmonet ꝯcupiam q vini pot⁹: q2 cū ad icitatiōe3 ꝯcupie ꝯcurrāt tria. ſ. abundātia caloris: et ſpūs: ⁊ ſemis: ex eſu carniū multiplicat ſemē: q2 in ea multū ē de nutrīmēto. ⁊ iō ex eius eſu maxie multiplicat ſupfluitas tertie digeſtiōis q̄ ſemis eſt mā vt oñſum ē li. 2. Ex eſu

C vētosoꝝ multiplicat abūdātia grossoꝝ spūuz.
ex potu vini caloris abundātia: ꝛ fꝫ illos abū
dātia semis magis ē icitatiua ꝯcupię ꝙ̄ abun
dantia caloris: maxię cāti ex potu vini: qꝛ illa
cito euanescit: ꝛ calor in semię manet.
¶ Sꝫ ꝯ̄ hꝰ argui pōt sic. In excitatiōe ꝯcupię
cā̄ efficiēs ē calor: ꝛ mā ē semē. magis āt ē cā
rei efficiēs ꝙ̄ mā. ḡ potꝰ vini magis ē cā exci/
tatōis ꝯcupię ꝙ̄ esus carniū. ꝟ Et si dicis ꝙ ci
to euanescit ñ obstat: qꝛ nō ita cito euāescit sic
potꝰ iterat. ¶ Itē ad hꝰ arguūt ꝑ expientiaꝫ:
D ꝗ̄uis. n. in mulieribꝰ magis abūdet supfluitas
t̄tię digōnis ꝗ̄ in viris: nō tñ feruet ꝑ se in eis
ita carnalis ꝯcupia pp debilitateꝫ caloris re/
spectu caloris viroꝝ: ꝗ̄uis pp miorē vsum rō/
nis nō frenātis ꝯcupiaꝫ iterdū magis i eis fer
ueat ꝗ̄ i viris. Fleumatici ēt ꝗ̄uis pl's hēant
de supfluitate tertię digōnis ꝙ̄ colerici: tñ qꝛ
in colericis fortior ē calor magis feruet i eis
appetitꝰ carnalis ꝯcupiscētię ꝙ̄ i fleumaticis:
ꝗ̄uis fleumatici pp abūdātiā semis plus pos/
sēt illū actū exercē ꝙ̄ colici. ¶ Scdꝫ igr̄ istos
dōm ē ad ar^{m}. ꝙ ecclesia magis iterdicit ieiu/
E nātibꝰ esuꝫ carniū ꝗ̄ vini potū duplici ratiōe.
Una est: qꝛ difficiliꝰ est abstinē a potu vini ꝙ̄
ab esu carniū: ꝛ iō si eccl'ia iterdixisset vini po
tum plures fuissent expositi piculo trāsgressio
nis: ꝙ̄ ꝑ iterdictū esus carniū. Alia ē ꝙ ieiu^{m}
freq̄nt̄ tristitiā excitat. ꝛ vinū letificat. iux̄ illō
psal. Et vinū letificet cor hois. ꝛ iō ꝯgruētissi
me ieiunātibꝰ vsus vini pmissus est. ¶ Ad 2^{m}
dō. ꝙ leges date sī pp ea q̄ vt in pluribꝰ acci/
dunt. vt in plibꝰ āt esus carnium magis dele
ctat carnis nām: ꝙ̄ esus pisciū vel pulmētoꝝ.
¶ Pri^{m} ad ptē aliā. s. de abstinētia carniū in
F die sabbati itelligēduꝫ: vbi talis est ꝯsuetudo.
alit̄ nō nisi de ꝯgruo. Uñ gl. ibidē dic̄ ꝙ ꝯsiliū
est nisi vbi ꝯsuetudo ē ꝙ abstiēāt: tūc. n. ē pce
ptum. ¶ Ad 2^{m} dō. ꝙ illud qō ibi dr̄ de caseo
lacte ꝛ ouis nō ē necīnm obfuari nisi q̄drage
simali ieiunio nisi vbi ꝯsuetudo ē ab his absti
nere in q̄libet ieiunio ecclesię. Qō. VI.

Sexto q̄rit̄ vtꝝ gula frāgat ieiuniū. Et vr̄
ꝙ nō: qꝛ q̄cq̄d frāgit ieiuniū ē pec/
catū mortale: sed fm sniaꝫ Aug. de bono ꝯiu
A gali. ñ lōge vltra mediū. Nō ois gula ē pctm̄
mortale. ḡ gula nō frāgit ieiuniuꝫ. ¶ Itē de/
cretoꝝ di. 4. Deniqꝫ. dr̄ de igurgitantibꝰ se. ꝙ
cuꝫ venia suo relinq̄ndi sī igenio: ne fōte peio
res existāt si a tali ꝯsuetudię ꝓhibeant̄. ḡ tales
ꝗ̄uis sint gulosi mortalit̄ nō peccāt: ꝛ ex ꝯ̄nti
ieiū^{m} nō frāgunt. ¶ Itē dissolute loq̄ ꝛ ludē
cum iuuēculis magis excitat carnalē ꝯcupiaꝫ
ꝙ̄ gula: ſꝫ tales nō frāgūt ieiu^{m}. ḡ nec gulosi.

¶ ꝯ̄. C. de legibꝰ. Nō dubiū. in. l. Nō dubiū ē B
in lege ꝯmittē eum q̄ ṽba legis āplexꝰ ꝯ̄ legis
nitit̄ voluntatē: ſꝫ ille q̄ in diebꝰ ieiunabilibꝰ
sel' tm̄ comedit: ꝛ tñ cum vitio gule ꝗ̄uis ser/
uet statuti lr̄am: qꝛ nō comedit nisi sel'. nō ser/
uat tñ statuti mentē q̄ est vitiuꝫ ꝯcupię carnis
reꝑmē. ḡ talis frāgit statutū. ¶ Itē decretoꝝ
di. 41. Delitię. viles cibi appetent̄ accepti ipe
diunt ꝑfcm̄ abstinētię: ſꝫ qō abstinētię ꝑfcm̄
ipedit frāgit ieiunium. ḡ gula q̄ est in auidita
te sumptiōis cibi frangit ieiunium.
¶ Rñdeo. ꝙ triplex est ieiuniū. Unum. s. ab
iniq̄tatibꝰ abstinere: ꝛ ab illicitꝭ voluptatibus
seculi: qō est pfcm̄ ieiuniuꝫ. de ꝯse. di. 5. Ieiu/
nium: ꝛ hꝰ ieiuniuꝫ frangit̄ ꝑ qōcunqꝫ mōtale C
pctm̄. Aliud qō ē actus ṽtutꝭ abstinentię. de q̄
dr̄. e. di. Sit tibi q̄ttidiana. Sit tibi q̄ttidiana
ieiunij refectio satietateꝫ fugiēs. Et hꝰ ieiuni/
um frāgit̄ ꝑ gulaꝫ q̄ est mortale pctm̄. Tertiū
est ieiuniuꝫ istitutum ab eccl'ia. ꝛ hꝰ ieiunium
frangit̄ ꝑ quālibet gulā q̄ est pctm̄ mortale i/
ꝗ̄tum hoc ieiuniuꝫ icludit illud qō ē necīum
ad actuꝫ ṽtutꝭ abstinentię. Sꝫ ꝙ̄tuꝫ ad illud
qō addit̄ ex statuto eccl'ię spālit̄ frāgit̄ ꝑ gulā
q̄ est in comedēdo plus ꝙ̄ semel: vel in come
dendo cibos q̄ iterdicunt̄ ieiunātibus: ꝛ in ꝓ/
ueniendo nimis nōbilit̄ horā comedendi ab
ecclesia deiminatā. de ꝯse. di. 1. Solent.
¶ Ad p^{m} i op^{m} dō. ꝙ. 5. modis ꝯmittit̄ gula:
vt hr̄ de ꝯse. di. 5. Quiqꝫ. aliq̄n. n. hō idigentię D
tpa ꝓuenit: aliq̄n tpa nō ꝓuenit: sed cibos lau
tiores q̄rit. i. ꝓciosos: aliq̄n q̄ sumenda sī expe
tit accuratius. i. cuꝫ nimia sollicitudię ꝓparā/
di: aliq̄n ꝛ q̄litas ciboꝝ ꝛ tps ꝯgruit: ſꝫ ꝙ̄tita
te itēpata sumendi mēsurā refectōis excedit.
nōnūꝙ̄ abiectiꝰ est qō desiderat: ꝛ tñ ipo esu
imēsi desiderij deteriꝰ peccat. q̄ modi ꝯtinent̄
hoc ṽsu. Prope. laute. nimis ardēt̄ studiose.
Quolibet āt pdcōꝝ modoꝝ pōt eē gula pctm̄
veniale: ꝛ sic ꝑ eā nō frāgit̄ ieiuniū: ꝛ i q̄libet
pōt eē tātꝰ excessus qō ē pctm̄ mōtale: ꝛ sic ꝑ
illā frāgit̄ ieiuniuꝫ qō ē a vitijs abstinē: ꝛ i ali
quo casu ieiuniuꝫ ecclesię. Nec ē itelligēdū ꝙ E
pdcm̄ decretū in reꝑhēdēdo illos q̄ lautiores
cibos q̄rūt: itēdat diuites artare ad cibos pau
peꝝ: qꝛ vt dr̄ decretoꝝ. di. 41. Nō cogāt̄. Non
cogāt̄ diuites cibis paupeꝝ vesci: vtāt̄ ꝯsuetu
dine ifirmitatꝭ sue: ſꝫ doleāt se alit̄ abstinē nō
posse. ¶ Ad 2^{m} dō. ꝙ fm gl. ibidē nō ē dōꝫ ꝙ
ignoscat̄ eis lꝫ nō puniāt̄ ꝑ hoieꝫ. dissimulāda
. n. sī a tpali iudice aliq̄ crimia rōne scādali vl'
scismatꝭ vitādi. tñ illud ꝗ̄uis antiq̄tꝰ dissimulā
ret̄ ex cā pdcā. hodie tñ nō dissimulat̄ saltē in
clicis. ex̄. de vi. ꝛ ho. cli. A crapl'a. ꝛ merito nē

F dissimuládũ:qꝛ talis ingurgitatio potus ⁊ ci/
bi recte ꝯtra est cãe pp quã ĩstitutuȝ ẽ ieiu^{m}:qꝛ
carnalẽ ꝯcupiam excitat.decre.di.44.c.1.Uẽ
tris igluuies ad luxuriã facile ꝓuocat. ⁊ paꝝ
post.Uẽter ⁊ genitalia sibimetipsis vicia sũt:
vt ex vicinitate mẽbꝛoꝝ ꝯfedera^{o} ĩtelligat vi/
tioꝝ.Uẽter etiã piguis crassium sensum gnãt.
decre.di.44.Nõ liceat.§.Si g̃.ṽtutẽ ẽt coꝛ/
G rũpit:vt supi^{9}ħitũ ẽ.¶ Ad 3^{m} dõ. ꝙ q̃uis dis
solute loq̇ ⁊ ludẽ cũ iuuẽculis mĩtũ ĩcitet car
nalẽ ꝯcupiam:h^{o} tñ nõ est p illũ modũ p quẽ
ĩcitat gula.qꝛ gula ĩcitat multiplicãdo mãm
luxurie:ſȝ ludẽ cũ iuuẽculis ⁊ dissolute loq̇ ĩci
tat p p̃ntiã delectabilis:⁊ excitatõeȝ imagina
tiõis.Uñ q̃uis de ꝓpinq̊ dispõat ad frãgẽdũ
vel frãgat ieiu^{m}gnãle:qd̃ ẽ a vitijs maxĩe mõ
talib^{9}abstinẽ.ñ tñ frãgit ieiu^{m}spãle.Qõ.VII.

Septimo q̃rit vtꝝ ebꝛietas frãgat ieiuni/
um.Et vr̃ ꝙ sic.decretoꝝ di.4.
Deniq̃ꝫ.Uinũ ita bibẽ p̄mittit vt ebꝛietatẽ oĩ
A no fugiam^{9}.alioq̊n restat vt oĩa q̃ coꝛꝑib^{9} li/
bent silr̃ faciam^{9}.Cuȝ g̊ ibi loq̃t de obsernatio
ne ieiunij:vt exp̃sse pȝ: ebꝛietas frãgit ieiuniũ.
¶ Itẽ magis est ꝯ cãm ĩstitutõis ieiunij ebꝛie
tas q̃ tꝑate in mãe bibẽ vinuȝ. Sȝ bibẽtes vi
num in mane reputãt a multĩ frãgẽ ieiuniũ. g̊
multo forti^{9}iebꝛiãtes se hora none.
¶ ꝯ.illud qd̃ excusat pctm̃:nõ est cã pcti:⁊ ex
ꝯñti nõ frãgit ieiuniũ:cũ fractio ieiunij sit pec
catũ:ſȝ ebꝛietas excusat pctm̃.Uñ aug.22.li.ꝯ
B faustũ lõge añ me^{m} dič õ Loth. ꝙ clpãdus ẽ:
ñ tñ q̃ȝtũ ille ĩcest^{9}:ſȝ q̃ȝtũ illa meret ebꝛietas
g̊ ebꝛietaȝ ñ frãgit ieiu^{m}.¶ Itẽ illoꝝ q̊ꝝ exces
sus ꝓhibit^{9} ẽ ieiunãtib^{9}:ꝓhibita ẽ etiã ĩtata sũ
ptio:q̃uis tꝑata:ſȝ ĩtata sũptio vini nõ est ꝓhi
bita ieiunãtib^{9}.p̃nt.n.bibẽ ⁊ i pꝛãdio ⁊ in col
latõe.g̃ vr̃ ꝙ excessus vini ieiunãtib^{9} ñ ꝓhibet.
¶ Rñ^{o}.ꝙ ebꝛietas duplr̃ põt accipi.Uno^{o} ꝓ
ĩpedimento vsus rõnis ex imoderato vini vel
alteri^{9} pot^{9}iebꝛiãtis sũptiõe cãta.Alio^{o} ꝓ imo
derata sũptiõe pot^{9}iebꝛiãtis. p^{o} mõ ebꝛietas
C pctm̃ nõ ẽ:ſȝ passio pena pcti.Uñ nõ frãgit ẽt
ieiu^{m} qd̃ ẽ abstinẽtia a pctis.2^{oo} pctm̃ ẽ ⁊ ma
xie cauẽdũ.Uñ frãgit ieiuniũ qd̃ est abstinen
tia a pctis.Ieiuniũ ãt ing̃tum dicit aliq̇d p se
directe ⁊ imediate necc̃ium ad actũ ṽtutĩ absti
nẽtie nõ frãgit:q̃uis frãgat illud qd̃ ẽ necc̃ium
ad actũ ṽtutĩ sobꝛietatĩ. sobꝛietas.n. alia ṽt^{9} ẽ
ab abstinẽtia:qꝛ spãlis difficultas est in mode
rãdo delectatões gust^{9} p ꝯꝑatiõeȝ ad vinum.
alia ab illa q̃ ẽ in moderãdo delectatiões gu/
stus p ꝯꝑatiõem ad cibũ.Uñ freq̃nter iueniũ/
tur moderati in vino:q̇ sꝫ imoderati i alio.Ie
iunium etiã statutũ ab ecclesia nõ frãgit:qꝛ ea

in q̃bus nõ põt accipi certa mẽsura regulari/ B
ter nõ cadunt sub determinatiõe legislatoꝛis
Uñ sub dẽminatiõe p̃cepti ecclesiastici de ie
iunio nõ cadit nisi semel comedẽ in die nãli:⁊
hora dẽminata ⁊ abstinẽtia ab esu carniuȝ:⁊
ab ouis ⁊ caseo in q̃dragesimali ieiunio. In
alijs ãt nõ ꝓhibent oua ⁊ lacticinia:p iozdia/
tionẽ tñ circa potuȝ põt homo tñ excedẽ ꝙ ⁊
plus peccat q̃ȝ si frãgeret ieiunium tm̃.
¶ Ad p^{m} in opp^{m} dõ.ꝙ ebꝛietatẽ ⁊ excessum
in q̃ȝtitate cibi:⁊ cibi p̃ciositatẽ.in comedẽdo
auiditatem.⁊ in p̃parãdo curiositatẽ debẽt fu
gere ieiunãtes:qꝛ q̃ȝuis p illa non frãgerẽt sta E
tutum ecclesie de ieiunio:tñ per illa frãgit ie/
iuniũ gnãle:quod est abstinẽtia a pctis: qd̃ ie
iuniũ ⁊ si semp ⁊ ab hoib^{9}debeat obseruari:tñ
cũ maioꝛi p̃fectione ⁊ sollicitudine illi ieiunio
ĩsistẽdũ est illis tꝑib^{9}:in q̃b^{9}spãle ieiuniuȝ sta
tutum ab ecclesia celebꝛat. ¶ Ad 2^{m} dicẽduȝ
ꝙ q̃ȝuis aliq̇ dicãt ꝙ bibẽ vinũ in mãe vel cer
uisiã:⁊ comedẽ electuaria in sero delectatõis
cã frãgant ieiuniũ.credo tñ ꝯtrium ꝙ q̃uis ali
quo modo nutriãt:in hoc tñ nõ est p̃ncipalis
vsus eoꝝ.alr̃ frãgeret ieiunium bibẽs vinum
vel ceruisiã in collatiõe:qꝛ aliq̇d hñt de nutri
mento.Si tñ hõ in mane ceruisiã biberet: nõ F
ad extinguendã siti:ſȝ famẽ:⁊ etiã in sero ma/
gnã accipet electuarioꝝ q̃titatẽ ad subueniẽ/
dũ fami.credo ꝙ talis faceret fraudẽ statuto:
⁊ ex ꝯñti frãgeret:qꝛ legem frãgit q̇ in fraudẽ
legis aliq̇d fač.Cõcedo tñ ꝙ de bono ⁊ equo
cauendũ est a potu vini ⁊ ceruisie ⁊ similium
in mane magis q̃ in sero:quia pot^{9} sumptus
post pꝛãdium ⁊ siti subuenit ⁊ digestioneȝ iu/
uat inq̃ȝtum p potũ facili^{9} ⁊ ꝯuenienti^{9} defert
cib^{9}ad singula mẽbꝛa.sumptus aũt ieiuno sto
macho vtplurimũ nocet.
¶ Ad p^{m} ad ꝑtem aliã dicendũ q̃ ebꝛietas i/
G quantũ est passio excusat pctm̃ in iudicio dei:
qꝛ omne pctm̃ actuale est ex li.ar.cui^{9} vsuȝ nõ
hñt p̃fecte ebꝛij:⁊ huic exp̃sse ꝯcoꝛdat aug. in
auc̃te p̃allegata:qꝛ tñ ex ebꝛietate multũ dam
nificat res pu.ideo etiã ſm aliq̃s leges positi
uas puniunt faciẽtes turpia fcã ex ebꝛietate.
⁊ aliq̇ magis q̃ si nõ essent ebꝛij: vt magis sol
licite caueãt ebꝛietatẽ.Uñ phus.3.ethic.c.8.
Ebꝛi^{9} duplices hẽbit ĩcrepationes.⁊ credo ꝙ
ebꝛi^{o} occidẽs hoieȝ irregularis eẽt: ⁊ q̃uis ꝑ/
H fecte ebꝛi^{9} nouã culpã ñ ꝯmittat:qꝛ nouũ mo
tũ li.ar.nõ hȝ.tñ homicidiũ qd̃ ꝯmittit culpaȝ
quã ꝯmisit iebꝛiãdo se aggrauat:qꝛ illa volun
taria iebꝛia^{o} ĩputat ad clpã vt q̃si circũstãtiõa
tã oib^{9}ioꝛdiatõib^{9} q̃ ex illa ebꝛietate ꝓcedũt:
eo ꝙ aliq̊ mõ volũtarie sꝫ p volũtariã ebꝛietas

cām. ¶ Ad 2ᵐ dō. q̄ bñ ꝯcedēduꝫ est q̄ q̄uis
imoderata sumptio vini ꝓhibita sit inq̄tū est
ꝯ v̄tutē. nō tñ est ꝓhibita p̄ p̄ceptū eccl'ie ō ie-
iunando nisi inq̄tū icludit illud ieiuniū qd̄ ē
actus virtutis. Questio. VIII.

A **Octauo** querit̄ q̄bus tp̄ib⁹ ieiunādū ē.
¶ Rñdeo q̄ oēs dies q̄dragesime exceptis dieb⁹ dñicis ieiunādi sunt: ita q̄
de quadragesima nō remanent nisi. 36. dies ie-
iunabiles. ꝛ iō vt sacer numerus. 4°. dieꝝ adi-
pleat̄ quē saluator noster sacro suo ieiunio cō-
secrauit. 4. dies p̄oris hebdomade ad supple-
mētū. 40. dieꝝ tollunt̄. i. 4ᵃ. feria q̄ a capite ie-
iunij subnotat̄. ꝛ 5ᵃ feria sequēs. ꝛ 6ᵃ. fe. et sab-
batū: ō ꝯse. di. 5. Quadragesima. nec licet ieiu-
niū soluere fe. 5ᵃ vltie septimāe ō ꝯse. di. 6. Nō
liceat: ꝛ. c. sequēti. Institutū āt ē illud ieiuniū
ꝯueniēt̄: i memoriā. s. q̄dragesime quā xp̄s ie-
B iunauit. ꝛ vt digne p̄paremur ad susceptionē
corpis xp̄i. ꝛ ad significādū q̄ p̄ tribulationes
p̄sentis vite p̄uenit̄ ad gl'iaꝫ resurrectiōis. ꝛ q̄
sic q̄si soluim⁹ decimā toti⁹ āni. i q̄lꝫ ēt q̄rta an-
ni. s. vere. estate. autūno. ꝛ hyeme tres dies sūt
ieiunabiles. s. fe. 4. ꝛ 6. ꝛ sabbatū. decretoꝝ di.
76. c. i. ita q̄ illi tres dies veris solebāt accipi
p̄ma hebdomada Martij ꝛ tres dies estatis i
2ᵃ hebdomada Iunij. 3. autūni i 3ᵃ hebdoma-
da septēbris. 3. hyemis i 4ᵃ hebdomada decē-
bris di. 76. Cōstituim⁹: sꝫ q̄uis sic fuerit āt̄iq̄t⁹.
tñ hoc imutādū est p̄p̄ illu d qd̄ h̄r. e. distinc.
Statuim⁹. vbi dr̄ sic. Statuim⁹ vt ieiunia. 4.
tempoꝝ hoc ordine celebrent̄. Primuꝫ ieiu-
C niū i initiū q̄dragesime. 2ᵐ in hebdomada pē-
tecostes. 3ᵐ v̄o ꝛ. 4ᵐ in setembri ꝛ decēbri mo-
re solito fiat. Et hec ieiu⁹ istituta sūt ad expiā-
dū p̄ctā q̄ ꝯmittim⁹ i q̄lꝫ p̄dictaꝝ q̄rtaꝝ. ¶ Itē
tres dies rogationū añ ascēsionē dñi ieiunabi-
les sūt. de ꝯse. di. 3. Rogatiōes: sꝫ vt dicit glo.
ibidē. hoc nō p̄cipit̄ sꝫ suadet̄. vbi tñ ē ꝯsuetu-
do approbata illud ieiunium ē p̄ equalētiam
sub p̄cepto. ¶ Itē oēs vigilie ap'loꝝ ieiunabi-
les sūt phylippi ꝛ Iacobi. ꝛ Ioānis euāge. ꝛ
barnabe. except̄: ex eo q̄ phylippi ꝛ Iacobi so-
lēnitas ifra solēnitatē pascalē: ꝛ Ioannis ifra
natalē dñi celebrant̄: ex̄ de obser. ieiu. Cōsiliū
D ¶ Itē vigilie natiuitatis dñi. pēteco. ꝛ assum-
ptionis btē marie v̄ginis. ꝛ Ioānis bap. ꝛ scti
laurētij. ꝛ oiuꝫ sctōꝝ ieiunabiles sūt. ꝛ si solēni-
tas cui⁹ vigilia ē ieiunabil' eueniat. feᵃ. 2. i sab-
bato p̄cedēti ieiunādum ē. extra ō obser. ieiu.
Cōsiliuꝫ. §. sctōꝝ. Et si solēnitas natiuitat̄ dñi
eueniat fe. 6. illi q̄ nec voto nec obseruātia re-
gulari sunt astricti ad abstinētiā carnium. tali
die cānib⁹ vti p̄nt sꝫ ꝯsuetudinē eccl'ie gnālis.
nec tñ hi rep̄hēdēdi sūt q̄ ob deuotionē absti-
neī voluerit. ex̄. ō obser. ieiu. Explicari. ¶ Itē
q̄ ꝯsuetudo approbata obligat. vt h̄r ō decretoꝝ
di. i. Cōsuetudo. ꝛ di. 11. Eccl'iasticaꝝ. ꝛ. c. i h̄is. E
in atiq̄ religiōe vel diocesi est aliqd̄ ieiunium
ꝯsuetū: qd̄ tñ ñ ē p̄ceptū p̄ ius scriptū: nihilo-
min⁹ obseruādū ē ab exñtib⁹ ibidē. ¶ Itē die-
bus ieiunioꝝ hora comedēdi determinata ab
ecclesia ē hora nona. q̄ sic obseruauit diu cō-
suetudo. Vñ cū dr̄ ō ꝯse. di. 1. Solēt. q̄ nulla-
ten⁹ ieiunar̄ credēdi sūt: q̄ mādueāt añq̄ vesp-
tinū celebret̄ offiū. ꝛ. ĵ. §. In ieiunijs. 4. tp̄oꝝ
circa vesptinas horas ꝛc̄. sub hora vesptina cō-
p̄hēdendū ē tp̄s ab hora. 9. iclusiue. ꝛ vltra.
nec oꝫ p̄cise accipe horā none. Si. n. p̄ modicū
tp̄s añ horā none comedat̄ nō p̄p̄ hoc frangit̄
ieiuniū. ꝛ q̄uis hi q̄ comedūt statiꝫ post horā F
sextā vl' hora sexta derogēt in aliquo p̄fectio-
ni: ieiunij nō tñ sūt trāsgressores h⁹ qd̄ ē necita-
tis in ieiu⁹: maxie q̄ iā iualuit ꝯsuetudo i mul-
tis locis comedere stati post horā sextā vl' ipa
hora. 6. nō. n. tāte necitatis ē in obseruatione
ieiunij hora p̄dicta sicut comedere semel tan-
tum. Articulus. IIII.

Onsequenter querit̄ de 4° princi-
pali. ꝛ circa h° q̄rūt. 8°. ▽ Pri-
mo vtꝝ ōro sit act⁹ volūtatis.
▽ 2° vtꝝ sit actus v̄tutis latrie.
▽ 3° vtꝝ solus de⁹ sit orandus.
▽ 4° vtꝝ aliq̄d determinate pe-
tēdū sit in ōrone. ▽ 5° vtꝝ orādū sit vocaliter.
▽ 6° vtꝝ vocalis ōro sit satisfactoria sine men-
tali. ▽ 7° vtꝝ ōro debito mō fcā semp̄ exaudia-
tur. ▽ 8° vtꝝ int̄ alias ōrones ōro dñica sit effi-
cacior. Questio. I.

Primo oñdo q̄ ōro sit act⁹ volūtat̄. ei⁹ ē A
orare cui⁹ ē ōsiderar̄ rē q̄ i ōrone
petit̄. sꝫ desiderare act⁹ ē volūtatis. g̊ ꝛ orare.
¶ Itē ei⁹ ē orar̄ cui⁹ ē exaudiri. q̄ ōro ordiat̄
ad exauditōeꝫ: sꝫ volūtas ē q̄ exaudit̄. iux̄ p̄s.
Desiderium pauperuꝫ exaudiuit dñs. g̊ ora-
re est actus voluntatis.
¶ Cōtra dam̄. li. 3. c. 42. Ōro ē ascēsus itelle-
ct⁹ ad dñꝫ. g̊ ē act⁹ itellect⁹. ¶ Item dam̄. e. c.
Oratio ē petitio decētiū a deo. sed petere ē lo- B
qui. loqui est actus itellectus. ergo orare act⁹
est intellectus.
¶ Respōdeo q̄ orare dupl'r pōt accipi. vno
mō ꝓ desiderio obtinēdi aliq̄d a deo quo de-
siderans ordinetur in ip̄m. ꝛ sic ōro est q̄dam
ascēsus anime intellectiue ad deū: q̄ ē volūta-
tis vt elicietis: ꝛ itellectus vt dirigentis. Vn-
de glo. sup̄ illud psal. accedite ad deum. dicit

C Fide ĩherẽdo. ꝛ duob⁹ pedib⁹ gemĩe charitatꝭ currendo. pᵐ ptinet ad directionẽ ĩtellectus. 2ᵐ ad sẽsũ effect⁹. ẽt sic accipit oͦo ꝫ qᵭ pꝛia ad thi. 2° distiguit. ꝯ obsecrationẽ. postulationẽ ꝛ actionẽ gr̃aꝝ ꝛ ẽt ĩ glo. super illud psal. Dñe añ te oẽ desideriũ meũ. vbi dr̃. nũq̃ desinit oꝛare q̃ nõ desinit amare. Alio mõ orare idẽ ẽ qᵭ p̃dcm̃ desideriũ loquẽdo deo ꝓpõere nõ p modũ ĩdicatiuũ: sed supplicatiuũ. ꝛ sic orar̃ act⁹ est ĩtellect⁹ vt eliciẽtis: ꝛ volũtatis vt mouentis. ꝛ sic loq̃t Jsydorus de oꝛone 10. li. Ethimolo. q̃si eq̃ distanter inter meᵐ ꝛ
D finẽ. vbi dicit ꝙ oꝛare ẽ dicere. ꝛ Ani. 1°. meta. c. 3. cũ dic̃ ꝙ p oꝛonẽ hõ ẽ loq̃ns dᵒ. Et phs. 1. ethi. c. pẽul. vbi dic̃. ad optima dep̃cat oꝛo.
¶ Arᵃ ad ptẽ p̃ᵃᵐ ꝓcedũt de oꝛone p̃°° dicta.
¶ Ad p̃ᵐ ad ptẽ aliã dᵭ. ꝙ ibi accipit Dam̃. intellectũ ꝓ˚aĩa ĩtellectiua q̃ ꝯp̃hendit intellectũ ꝛ voluntatẽ. ¶ Ad 2ᵐ dᵭ ꝙ petere sicut ꝛ oꝛare accipit modo duplici supꝛadicto. ꝺsideriũ. n. obtinẽdi aliquid ab aliquo: si ĩnotescit petitio quedã ẽ. vnde cũ deus videat desideriũ nostrũ cũ ab ipso aliquid obtinere desideramus desiderãdo petim⁹.

A **Secundo** querit vtꝝ oꝛo sit actus virtutꝭ latrie. Et vr̃ ꝙ nõ. oꝛare ẽ act⁹ pnie: cũ sit ps satisfactõis. ꝫ pnia alia v̾tus est a latria: q2 pnia reddit deo debitũ ꝓ ꝯmisso: ꝛ latria ꝓ b̃ñficio recepto. ergo oꝛare nõ ẽ actus latrie. ¶ Jtẽ nullus actus inutilis ẽ act⁹ latrie: nec cuiusq̃ alteri⁹ virtutis: ꝫ oꝛare deũ est inutile. q2 ad hoc oꝛat q̇cũq̃ oꝛat: vt ille q̇ oꝛat desideriũ suũ illi exp̃mat ꝛ vt ip̃ꝫ flectat: ꝫ de⁹ scit q̇d nobis opus ẽ. vt hr̃ mat. 6°. Nec flecti põt. q2 vt dr̃ p̃mo re. 15. Penitudine nõ
B flectit. ergo oꝛare nulli⁹ v̾tutꝭ ẽ. ¶ Jtẽ latria ptinꝫ ad vitã actiuã: q2 reducit ad iustitiã q̃ ẽ vna. 4. cardinaliũ: ꝛ ꝫ augᵐ. 12. ᵭ tri. c. 14. Cardinales v̾tutes pertinẽt ad vitã actiuã: ꝫ oꝛare ptinet ad vitã ꝯtẽplatiuã. ergo nõ est actus latrie. ¶ Jtẽ act⁹ latrie sunt sub p̃cepto. ꝫ actus oꝛãdi nõ ĩueniũt penitus sub p̃cepto. ergo non est actus latrie.
C ¶ Cõtra. glo. sup illud luce. 18. Oꝫ semp oꝛare. dicit. ꝙ hõ nõ desinit oꝛar̃ nisi cũ desinit iustus esse. ergo oꝛare actus ẽ iustitie. ꝫ nõ videtur ita eẽ alicui⁹ ptis iustitie sicut latria. ergo est act⁹ eius. ¶ Jtẽ psal. Dirigat oꝛo mea sic ĩcẽsũ ĩ ꝯspectu tuo. ꝫ offerre dᵒ ĩcẽsũ mãlẽ ad ei⁹ reuerẽtiã ẽ act⁹ latrie. g̃ m̃lto forti⁹ offerre deo ĩcẽsũ spũale: qᵭ est oꝛo: est actus latrie.
¶ Rñdeo. ad v̾tutẽ latrie ptinet deo exhibere honoꝛẽ testificãtẽ in ipso sũmũ dominium inq̃tũ ip̃e solus ẽ creatiõis ꝛ ꝯseruatiõis mũdi p̃nᵐ. hõ aũt cũ oꝛãdo aliq̇d petit a dᵒ: quo
D in ip̃m oꝛdinet sicut in suoꝝ bonoꝝ p̃ncipalez auctoꝛẽ: sibi exhibet honoꝛẽ ꝓtestãtez in eo sũmũ dñiũ. Vñ seq̃t ꝙ oꝛo ẽ act⁹ v̾tutis latrie.
¶ Ad p̃ᵐ in oppᵐ dᵭ. ꝙ oꝛo ẽ act⁹ pnie ꝛ latrie: sub rõne tñ alia ꝛ alia: q2 inq̃tũ hõ oꝛat deũ vt p h° deo satisfaciat ᵭ pctõ: act⁹ ẽ pnie. inq̃tũ aũt oꝛat deũ vt sibi exhibeat honorem ꝛ recognitionẽ sũmi dñij actus est latrie. nec mirꝝ. Unus. n. ꝛ idẽ actus pluriũ ẽ vitioꝝ: inq̃tũ refert ad finẽ aliũ ꝛ aliũ. Vñ ꝫm phi. 5° ethi. c. 4. Jlle q̃ mechat lucrãdi gr̃a auar⁹ ẽ. q̇ aũt pp ꝯcupiscẽtiã luxuriosus. ẽ. ¶ Ad 2ᵐ
E dᵭ. ꝙ oꝛare deũ nõ ẽ inutile: ꝫ maxime vtile. nõ ad hoc vt diuina dispẽsatio mutet: ꝫ q2 vt dicit aug. i. li. de p̃destinatiõe sanctoꝝ. v̾sus finem. cũ deus vult fieri qᵭ nõ nisi volẽtib⁹ hominib⁹ oꝫ fieri: ĩclinat eoꝝ coꝛda: vt hoc velit ꝛ ẽt sicut dicit 2° li. lõge post p̃nᵐ. valꝫ ad hoc vt oꝛone nr̃a ãmoneamur: a q̊ accipim⁹ hec b̃ñficia. ꝛ sicut ẽt dr̃ e. li. lõge añ finẽ. Foꝛtasse sic p̃destinati sunt aliq̃ vt nr̃is oꝛonib⁹ ꝯcedãtur. sub diuina. n. ꝓuidẽtia nõ tñ cadit ꝙ effectus fiãt. ꝫ ẽt ex q̇b⁹ causis. ꝛ a quo oꝛdie ꝓueniãt. ¶ Ad 3ᵐ dᵭ. ꝙ q̃uis vtplimũ v̾tutes car
F dinales ptineãt ad actiuã vitã. aliq̃ tñ act⁹ virtutũ q̃ reducunt ad cardinales vt ptes potẽtiales ptinẽt ad vitã ꝯtẽplatiuã. ¶ Ad 4ᵐ dᵭ ꝙ minoꝛ ẽ falsa. dr̃. n. math. 7. Petite ꝛ dabit vobis. Et Luc. 18. Oꝫ semp oꝛare. oꝫ ãt sonat nec̃citatẽ. nec ĩtelligẽdũ ꝙ hõ teneat ad oꝛãdũ ꝓ semp. p̃ceptũ ẽ. n. affirmatiuũ: qᵭ ꝛ si semp obliget: nõ tamẽ ꝓ semper.
¶ Primũ ad ptẽ aliã. q̃uis gr̃a p̃ncipal̃ cõclusiõis possit ꝯcedi. tñ nõ ꝓcedit. glo. n. loq̇tur de iusto a iustitia gñalit̃ dcã: q̃ comp̃hẽdit oẽꝫ v̾tutẽ nec̃iaꝫ ad salutẽ. ꝛ extendit nomen oꝛonis ad oẽꝫ bonã opationẽ. vnde imediate ante verba predicta dicit: ꝙ semper oꝛat qui semper agit bona. Qõ. III.

A **Tertio** q̃rit vtꝝ solus de⁹ sit oꝛãdus. Et vr̃ ꝙ sic. Solus de⁹ ẽ latria colẽdus. vt in 3° li. oñsũ ẽ: ꝫ oꝛare ẽ act⁹ latrie. g̃ solus de⁹ ẽ oꝛãdus. ¶ Jtẽ frustra oꝛam⁹ illos q̇ nõ cognoscũt oꝛones nr̃as. Sꝫ sicut dic̃ aug. i p̃° li. de cura ꝓ moꝛtuis agẽda inẽ mediũ ꝛ finẽ. ibi sũt spũs defunctoꝝ vbi nõ videt q̇cũq̃ agũtur aut eueniunt in ista vita hominibus. ergo anime sanctoꝛũ nõ sunt oꝛande.
¶ Cõtra. Job. 5. Ad aliquẽ sctõꝝ cõuertere.
¶ Rñdeo. duplr̃ poꝛrigit alicui oꝛo: aut tãq̃ per ip̃m iplenda: aut vt p ipsum ei⁹ adimpletio ipetret. p̃mo mõ solus de⁹ oꝛãdus ẽ: q2 illa bona que p̃ncipalit̃ petẽda sũt in oꝛone. s. gr̃a

B ⁊ gloria a solo deo dari pñt: tpalia ẽt bona eo mõ q̄ in orone petẽda sunt. s. inq̈ntũ nobis de seruiũt ad acq̈sitionẽ virtutis: a solo deo dari pñt. 2° mõ sancti orãdi sunt: q2 a deo ipetrant exauditionẽ oronis nr̃e: ⁊ hoc significatũ est Apoc. 8. vbi dr̃ q̄ ascẽdit fum⁹ icensoꝝ de orõ nib⁹ sanctoꝝ de manu ãgeli corã deo.

¶ Ad p̄m in opp^m dõ. q̄ orãdo illi soli cultũ latrie exhibem⁹ a quo itẽdimus ipetrare qd̄ petim⁹. a sctis aũt nõ itendimus ipetrare qd̄

C petim⁹: sed a deo p adiutoriũ eoꝝ. ¶ Ad 2^m dõm q̄ q̈uis aie sanctoꝝ nãli cognitõe nõ co gnoscat oia que in hac vita agũtur: ⁊ maxie iteriores mot⁹ cordis. in ṽbis tñ vidẽt ea que decet eos de nr̃is actib⁹ cognoscere. de quorũ numero sunt illi actus quib⁹ eos honoramus orãdo. Questio. IIII.

A Quarto querit̃ vtꝝ aliq̈d determiate petẽ dũ sit in orone. Et vr̃ q̄ nõ. matt. 6. Scit pr̃ vester q̈d op⁹ sit vobis añq̄ petat̃. ergo superfluũ ẽ aliq̈d ab ipso determinate pe tere. cũ hõ nõ debeat petẽ nisi quod sibi op⁹ est. ¶ Itẽ. nullus dꝫ aliq̈d determiate petere nesciẽs q̈d oporteat ipm petẽ: sꝫ sicut dic̃ apo stolus ad Ro. 8. Quid oremus sicut oꝫ nesci mus. g̈ in orone nihil detmiate debem⁹ petẽ.

¶ Cõtra. Mat. 6. hr̃ q̄ xp̄s docuit discipulos

B suos petere aliq̈ determinate que cõtinentur in orone dominica.

¶ Rñdeo q̄ q̈dã sunt q̈b⁹ possum⁹ male vti sicut ṽtutes. gr̃a ⁊ gloria determinate: ⁊ talia determiate petẽda sunt in orone. Quedã sũt q̈b⁹ possum⁹ vti bene ⁊ male: ⁊ illa nõ sunt d terminate petẽda i orone absolute: sꝫ sub ɔdi tiõe. s. si de⁹ ꝓuidet illa ad salutem nr̃am fore vtilia. Illa ãt q̈b⁹ bñ vti nõ possum⁹ acceptan do: nullo mõ in orone petẽda sunt.

¶ Ad p^m i opp^m dõ. q̄ sic dic̃ aug. i ep̃la ad ꝓ bã. q̄li in me°. Ille q̄ nouit q̈d nob̃ neciũ sit

C ꝓusq̄ petam⁹. nõ volũtatẽ nr̃am vult sibi per nr̃aꝫ petitõeꝫ inotescẽ: q2 eã nõ põt ignorare: sꝫ vult exerceri i oronib⁹ ɔ̈sideriũ nr̃ꝫ: q̄ possi m⁹ cape qd̄ ꝑpat daꝛ. ¶ Ad 2^m dõ. q̄ q̈uis ex ṽtute nr̃a q̈d orem⁹ sic oꝫ nesciam⁹: tñ. s. s. i. h⁹ adiuuat ifirmitatẽ nr̃aꝫ faciẽdo nos petẽ qd̄ oꝫ. Vñ p⁹ ṽba pallata stati subiũgit̃. Sp̄s po stulat ꝓ nob̃. i. postlat̃ nos docꝫ ⁊ fac̃. Qõ. V.

A Quinto q̈rit̃ vtꝝ orãdũ sit vocaliter. Et vi detur q̄ nõ. Saluator math. 6°. Orãtes nolite multũ loq̈. sꝫ multũ ẽ orãduꝫ. Vñ aug. in ep̃la ad ꝓbã. paꝝ vltra mediũ. Nõ dsit multa ꝑcatio. g̈ nõ ẽ vocal̃r orãdũ. ¶ Itẽ eadẽ ep̃la post auctẽ allegatã. Qui oia ṽbõ ɔdidit humana ṽba nõ querit.

¶ Cõtra. eadẽ ep̃la stati post auctẽ vltiõ alle gatã. Nobis ṽba necia sunt q̈b⁹ ɔmoneamur ⁊ ispiciam⁹ q̈d petam⁹: ñ q̈b⁹ deũ seu docẽdũ seu flectẽdũ esse credamus.

¶ Rñ° q̄ duplex ẽ orõ. q̈dã cõis. s. q̄ ꝑ mini stros ecclie i ꝑsõa toti⁹ fidel̃ ppli dõ offert̃: ⁊ ta lis dꝫ inotescere pplo: ꝑ q̄ offert̃: vt excitet̃ ad duotõeꝫ: ⁊ ne possꝫ suspicari i mistris ecclie il l⁹ ɔ̈bite oronis omissiõeꝫ. ⁊ iõ tal̃ orõ dꝫ ẽẽ vo cal̃. Alia ẽ orõ singl̃arꝫ. s. q̄ offert̃ ab hoie iq̄^m ẽ singl̃arꝫ ꝑsõa: siue oret ꝑ se: siue ꝑ alio: ⁊ talẽ oronẽ q̈uis ñ sit neciũ ẽẽ cũ sensibili voce nisi ad h° hõ sit obligat⁹ ex voto: q̈nq̄ tñ expedit ad meritũ vt mẽtali adiũgat̃ vocal̃: vt ꝑ vocalẽ feruõr cõdis ãpli⁹ excitet̃. ex q̈dã. n. nãli vniõe aie ad cõp⁹ mot⁹ cõpis diuersimode affectões

C aie excitãt. Et affectõeꝫ eoꝝ aie maxie si sint fõ tes diuersas mutatõeꝫ in corpore excitãt. vñ Aug. in ep̃la ad ꝓbã circa me^m. Per certa i terualla horaꝝ ⁊ tẽpoꝝ ẽt ṽbis rogam⁹ deũ. vt illis reꝝ signis nos ipos ãmoneam⁹. q̄tũ cũq̄ in hoc desiderio ꝓfecerimus nobis ipis inotescam⁹. ⁊ ad hoc augẽdũ nos ipos acri⁹ excitemus. Expedit ẽt ad hoc vt de ligua nr̃a deo famulamus. si tñ in casu vocal̃ orõ remitteret interiorẽ feruorẽꝫ: tũc nõ esset vocal̃r orãdum orone singulari. q̄ñꝫ ẽt ꝓrũpit hõ in vocaleꝫ

D oroneꝫ. ex excessu feruoris mẽtis. q2 sicut dic̃ Aug. ad ꝓbã. circa me^m. Dignior seq̈t̃ effect⁹ quẽ feruentior ꝑcedit affectus.

¶ Ad p^m in opp^m dõ q̄ sicut dicit Aug. ad ꝓbã paꝝ ante me^m. nõ ẽ orãdũ in multiloq̈o tãq̄ eo fiat vt exaudiamur q̄ loq̈ciores sum⁹. ⁊ eadẽ ep̃la vltra mediũ. Multũ loq̈ ẽ in orã do rẽ necessariã superfluis agere ṽbis: ⁊ sic pla nũ est q̄ nõ est vocal̃r orãdũ. Sic. n. põt expõi illud saluatoris ṽbũ. Et cũ dicit Aug. multũ ẽẽ orãdum: intelligit de ꝑcatiõe mẽtali. vnde dicit. Nõ desit mlt̃a ꝑcatio si feruẽs ꝑseuerat intentio. ¶ Ad 2^m dõ q̄ illud itelligẽduꝫ est de ṽbis hũanis in orone singl̃ari: q̄ñ ñ excitãt sꝫ minuũt feruorẽ cordis. Qõ. VI.

A Sexto q̈rit̃ vtrũ vocal̃ orõ sit satisfactoria sine mẽtali. Et vr̃ q̄ ñ. ɔ̈cretoꝝ di. 38. Sedulo. ⁊ sũptũ ẽ ab aug. i li. ɔ̈ cathetizãdis rudib⁹ q̄si eq̄ distant̃ int̃ p^m ⁊ me^m dr̃ sic. No uerit ñ ẽẽ voces ad aures dei nisi affcũ ai: sed nũq̄ voces sñ satisfactorie nisi audiãt a dõ. g̈ ñ ẽ satisfactõia vocal̃ orõ sine attẽtiõe iteriori.

¶ Itẽ dɔ ꝓse. di. 1. Qñ. dr̃ q̄ tpe oronis anim⁹ nõ cogitet q̈cq̄ q̄ illõ solũ qd̄ ꝑcat̃. Et. ĩ. di. 5. Nũq̄. dr̃ q̄ sine itmissiõe vigilet sẽsus: sꝫ orõ ñ ẽ satisfactõia q̄ ẽ ɔ ꝑcepta iuris canõici. g̈ vo cal̃ orõ ñ ẽ satisfacto^a siñ attẽtõe iteriõi. ¶ Itẽ

B hug.i.li.ꝺ ꝟtute oꝛādi paꝝ poſt pͥnᵐ.Sic oꝛo ni ſcā meditatio ē necīa.vt oio pfecta oꝛo eē neqat:ſi cā meditatō aut ñ ꝯmitet:aut pcedat ¶ Cōtra:illud qꝺ ipedit vocalē oꝛonē nō eſt necīu; ad efficaciā illi⁹.ſꝫ iteriot attētio eā im pedit:qꝺ ꝓbo p ſilē.qꝛ ſi hō in ambulādo vel let cogitare ꝺ quolꝫ paſſu i ſpāli.ꝛ cythariȥās ꝺe qualibꝫ pcuſſiōe cuiuſlibꝫ choꝛde:ille ipedi ret i ambulādo : ꝛ iſte i cythariȥādo.ḡ a ſili ſi oꝛās vellet cogitare i qlꝫ voce ipediret i hoꝛas dicēdo.ḡ ad efficaciā vocał oꝛōnis nō ē necīa attētio.¶ Itē 2° topicoꝝ.Nō poſſum⁹ itelli gere pła ſimul.ſꝫ oꝛās vocałr ꝺꝫ cogitare ꝺe ꝺeo.ḡ nō tenet cogitare ꝺe ſua vocali oꝛone

C ¶ Rñdeo ꝙ oꝛonis triplex eſt efficacia .ſ.in merēdo:ꝛ ſic eſt ſatiſfactoꝛia.ꝛ ipetrādo.ꝛ in oꝛātē ſpūaliter ꝛ expimētałr reficiēdo:ꝛ nul lā iſtaꝝ efficaciaꝝ hꝫ vocał oꝛo ſi cā nō pꝛece dat aut cōcomitet ꝯcoꝛs meditatio.ałr.n.nō eſſet moꝛał.act⁹.n.moꝛał exterioꝛ ñ ē niſi per cōpatiōem ad actū rōnis iterioꝛē.Si aūt aſſit itentio ꝺebita ꝛ actuałr in pͥn° vocalis oꝛonis ꝗuis poſtea nō cōcomitet.tñ oꝛo vocał eſt meritoꝛia.ꝛ ipetratiua p ꝟtutē pͥ itētiōis. niſi poſtea iterrūpat p itētionē ꝯrīā:ſicut aliqs ex bona itētiōe incipit pegrinari: vel etiaꝫ ꝺare totus actus ſequens meritoꝛi⁹ eſt ꝟtute inten tiōis pꝛie:ꝗuis ceſſet ſua itentio actuał ſꝫ effi caciā ſpūałr reficiēdi oꝛātē nō hꝫ vocał oꝛo ni

D ſi ꝗdiu eā cōcomitat itētio.ꝛ ſic itelligit illꝺ ꝟbū apłi.pͥ coꝛ.14.Si oꝛē lingua ſpūs meus .i.imaginatio mea oꝛat:mēs aūt mea ſine fru ctu eſt.Sciēdum tñ ꝙ tripłr pōt applicari in tentio vocali oꝛoni.ſ.aut applicādo eam ad ꝟba q̄ ꝺicūtur.aut ad illud qꝺ petit.aut ad illū cui oꝛo poꝛrigit.ꝛ quocunqꝫ iſtoꝝ modoꝝ aſ ſit itentio nō eſt inefficax ad ſatiſfaciēdū vo cał oꝛo.ſꝫ ꝫa itentio melioꝛ eſt ꝗ pͥma.ꝛ 3ᵃ ꝗ ꝫa.Vñ hu°.i li.ꝺ ꝟtute oꝛādi iter pͥnᵐ.ꝛ meᵐ Pura oꝛo ē qñ ex abūdātia ꝺuotionis mēs ita accēdit: vt cū ſe ad ꝺeum poſtulatura con uerti pꝛe amoꝛis ei⁹ magnitudine ēt petitio

E nis ſue obliuiſcatur.

¶ Ad pͥᵐ in oppᵐ ꝺꝺ.ꝙ illud ꝺecretū itelli gēdū ē qñ ꝺebita itētio nec pcedit nec ꝯcomi tat. ¶ Ad 2ᵐ ꝺꝺ.ꝙ illa ꝟba magis ſūt ꝯſilij ꝟba ꝗ pcepti.ꝩ Auctoꝛitas hug.bñ ꝯcludit. ¶ Ad pͥᵐ ad ptem aliā ꝺꝺ.ꝙ nimia itētio ad ꝟba ipa q̄ ꝺicūtur cēt ipeditiua oꝛonis. Vñ qñ ꝗ expitur hō ꝙ qñ vult nimis in pticulari co gitare ꝺ verbis ſibi min⁹ occurrūt ꝟba ꝺicēda. ꝛ impediret ēt tał itentio itentionē q̄ ꝺꝫ eſſe ad rē poſtulatā.ꝛ ad illū a quo poſtulat. vñ ſufficit ꝙ pꝛia itentio ſit tał ꝙ ſufficiat ad inte

grā foꝛmationē ꝟboꝝ.¶ Ad 2ᵐ ꝺꝺ.ꝙ bñ poſ ſum⁹ itelligere plura ſimul qñ vnū oꝛdiatur ad aliud.ſic aūt eſt in ꝓpoſito:qꝛ verboꝝ foꝛ matio oꝛdiatur ad rem q̄ petit.ꝛ iſta ꝺuo ad illū cui petitio poꝛrigitur. Qō. vii.

Septimo queritur vtrū oꝛo ꝺbito mō fcā ſemp exaudiat.Et vꝫ ꝙ nō.trenoꝝ 3° ꝺr ad ꝺeum.Oppoſuiſti tibi nu bē ne trāſeat oꝛo.¶ Itē oīs oꝛo que exaudit ē meritoꝛia. ſed oꝛo exñtis i pctō moꝛtali nō eſt meritoꝛia.qꝛ vt ſupius oñſum eſt:bona in pctō moꝛtali fcā meritoꝛia nō ſunt. ergo oꝛo exñtis in pctō moꝛtali nō exaudit. A

¶ Cōtra:math.7°.Oīs q̄ petit accip.¶ Itē pſal.Voluntatē timētiū ſe faciet:ꝛ ꝺpcationeꝫ eoꝝ exaudiet.ſꝫ oꝛo ñ fit ꝺbito mō niſi fiat cū tioꝛe ꝺñi.ergo oīs oꝛo ꝺbito mō fcā exaudit.

¶ Rñdeo.ꝙ oīs oꝛo fcā ꝺebito modo exau ditur:non ſemp ſtati.ſꝫ ꝓ illo tpe quo ꝺiuina miſericoꝛdia exauditiōem ꝯſpicit vtilioꝛē eē oib⁹ pēſatis.Vñ aug⁹ omelia.102ᵃ.ſup Io.q̄ dā nō negant.ſed vt ꝯgruo dent tpe ꝺifferūt ad hoc aūt ꝙ oꝛo fiat mō ꝺebito.4.reqrūtur .ſ.vt ille q̄ petit petat hūiłr ꝛ freqnter:ꝛ bona intentione:qꝺ eſt pie petere.ꝛ ēt pſeuerāter.ꝛ vtilia ad ſalutē:ꝙ oꝛās ſit ꝯſtāter fūdat⁹ in fi. de.Vñ Iaco.i.Poſtulet i fide nihil heſitās: tał aūt oꝛo ſemp exaudit inq̄tū hō oꝛat ꝓ ſe: ꝗuis nō ſemp inq̄tū oꝛat ꝓ alijs. Vñ aug⁹ omelia.102ᵃ.ſup Io.Exaudiūt oēs ſci.ꝓ ſeipis: ñ āt ꝓ alijs oib⁹ exaudiūt:exaudiūt tñ vt ꝺr.ſ. q.i.Ipi.q̄to ꝺignioꝛes fuerit oꝛātes.ꝓ ꝑpło ti to facili⁹ i necītatib⁹ ꝓ qb⁹ clamāt exaudiūt. B

¶ Ad pͥᵐ in oppᵐ ꝺꝺ.ꝙ illud ꝟbū itelligitur ꝺe oꝛone q̄ petebāt iudei libari a tꝑali pſecu tiōe:q̄ oꝛo non fuit exaudita.nō. n. petebant necīum ad ſalutē.ſꝫ magis erat inutile aiarum ſuaꝝ ſaluti.¶ Ad 2ᵐ ꝺꝺ ꝙ nō ē idē oꝛonem exaudiri ꝛ eā meritoꝛiā eē.qꝛ ꝺebito ꝺebetur merces ꝫm iuſtitiā.ſꝫ petitio oꝛātis exaudit p gfam.ꝛ iō ꝗuis oꝛoes facte i moꝛtali pctō ñ ſint meritoꝛie ꝓpꝛie loquēdo ꝺe merito:exau diuntur tñ q̄tū ad illud qꝺ ꝓ ſe petūt oꝛātes ſi aſſint ꝯditiōes.4.q̄ ſūt ꝺcē.Vñ aug.omelia 44ᵃ.ſup Io.repꝫēdēs illꝺ ꝟbū ceci illūiati. Scim⁹ qꝛ pctoꝛes ꝺe⁹ nō exaudit.ꝺicit:adhuc iunct⁹ loqtur.Si.n.ꝺe⁹ pctoꝛes nō exaudiret: fruſtra ille publicanus oculos in terra ꝺemit tēs ꝛ pect⁹ ſuū pcutiēs ꝺiceret . Dñe ꝓpiti⁹ eſto mihi pctoꝛi.¶ Arᵒ ad pteꝫ aliā ꝓcedit ꝺe oꝛone i qua hō petit ꝓ ſe cū.4.ꝯditiōib⁹ ſupꝛadictis. Qō. viii. C

Octauo queritur vtrū inter ałs oꝛones oꝛo ꝺñica ſit efficacioꝛ A

Respõdeo q̃ sic. ⁊ hoc oñdit auctoris digni-tas. Xp̃us.n.orõe suo imediate illã fecit: ⁊ disci-pulos docuit: vt hr̃ math.6. ⁊ ét orõnis sniosa breuitas: q̃ multũ cõmẽdat orõnẽ vocalẽ. Uñ aug. i ep̃la ad pbã. pax vltra meᵐ. Dñr fr̃es i egypto crebras h̃re orõnes: ⁊ eas tñ breuissi-mas. hoc ét oñdi petitoꝝ vtilitas: q̃: oĩa q̃ de siderare debem⁹ ⁊ petẽ i hac orõne petũt. Uñ sicut dicit aug. i ep̃la ad pbã. vltra meᵐ. que-libet alia v̈ba dicam⁹ orãdo nihil aliud dicim⁹ q̃ qd̃ i ista orõne dñica positũ ẽ: si rcẽ ⁊ ꝯgru ent oram⁹: ⁊ eo ordie posita st̃ q̃ sũt desiderã-da ⁊ petẽda. Jn pn̄cipio.n. exhibet reuerẽ-

B tia illi cui porrigẽda ẽ orõ cũ dr̃. Pr̃ nr̃ q̃ es i celis. i q̃ captat orãs beniuolẽtiã dei. Et q̃: p⁹ desiderãdus ẽ finis ⁊ petẽdus q̃ ea q̃ sũt ad fi nẽ. iõ p⁹ ponunt petitões q̃ respiciũt finẽ. 2⁹ re spiciẽtes ea q̃ sũt ad finẽ. ibi. Fiat volũtas ⁊c. Respiciẽtes ãt finẽ st̃ duc. Jn pᵃ.n. q̃ ẽ. Scifi-cet nomẽ tuũ. petit vt nomẽ dei ab oĩb⁹ h̃eat vt scũ. Fꝫ qd̃ dicit aug. 2⁰. li⁰. de s̃moẽ dei i mõte lõge post pn̄ᵐ. ⁊ i ep̃la ad pbã. post meᵐ. dic. Cũ dicimus. Scificet nomẽ tuũ. nos admone-mus desiderare q̃ nomẽ ei⁹ qd̃ semp scũ ẽ. ét apud hoies scũ h̃eat. hoc ẽ nõ ꝯtẽnat: qd̃ nõ deo: s̃ hoĩb⁹ pdest. aut pdesse dꝫ. Jn s̃a q̃ ẽ. Adueniat regnũ tuũ: vt dicit aug. vbi pus. de

C siderũ nr̃ ad regnũ illd̃ excitam⁹ vt nob vẽi at: atq̃ i eo regnare mereamur: vñ p pmã peti tionẽ petim⁹ vt de⁹ ab hoĩb⁹ glificet. p s̃cdã vt ad dei gliã veniam⁹. Petitionũ respiciẽti um ea q̃ sũt ad finẽ q̃dã st̃ respectu bõi. q̃dã st̃ respcũ mali. Respectu bõi due st̃. Jn pᵃ petit meritũ q̃ btitudinẽ mercamur: qd̃ ꝯsistit i obe diẽdo diuis mãdat. Uñ aug. 2⁰. li⁰. de s̃mone dñi i mõte lõge post pn̄ᵐ. cũ dr̃. Fiat volũtas tua. recte itelligit obediat pcept̃ tuis. Sic i ce lo ⁊ i t̃ra. i. sicẽ ab ãgelis ita ab hoib⁹. ⁊ i ep̃la ad pbã. p⁹ meᵐ. Cũ dicim⁹. Fiat volũtas tua ⁊c. nobis ab illo pcamur ip̃ã obediẽtiã vt sic a nob fiat volũtas ei⁹ quẽadmodũ fit i celestib⁹ ab ãgel ei⁹. Jn s̃a petit illd̃ q̃ tãq̃ istr̃o pos-

D sum⁹ nos iuuare ad merẽdũ. ⁊ hoc ẽ vict⁹ quo tidian⁹ ad sustẽtationẽ necessari⁹: vel vict⁹ aie .s. eucharistie sacr̃. vñ aug. 2⁰. li⁰. de s̃moẽ dñi i mõte lõge p⁹ pn̄ᵐ. Panis q̃tidian⁹. aut p his oĩb⁹ dicũs ẽ q̃ hui⁹ vite necessitatẽ sustẽtãt. aut p sacro corpis xp̃i qd̃ quotidie accipim⁹. ⁊ in ep̃la ad pbã. p⁹ meᵐ. eãdẽ põit sniã. Peti tionũ q̃ st̃ respectu mali. vna ẽ respcũ mali cul pe. h̃. s. Dimitte nob debita nr̃a sicut ⁊ nos di mittim⁹ debitorib⁹ nr̃is. vñ aug. 2⁰. li⁰. de s̃mo-ne dñi i mõte bñ lõge vltra pn̄ᵐ. Debita pctã dici mãifestũ ẽ. ⁊ i ep̃la ad pbã. vltra meᵐ p illud. Sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̃is admonemus q̃d faciamus vt accipere merea mur. s. remissionẽ pctõꝝ nr̃oꝝ. Alia ẽ respcũ E
mali iclinãtis ad culpã q̃ ẽ h̃. Et ne nos idu cas i tẽtatiõeꝫ. qd̃ ñ sic itelligẽdũ ẽ vt ñ pmit-tat nos tẽtari. q̃: q̃nq̃ tẽtatõe hõ pbat ad bo-nũ suũ. de q̃b⁹ tẽtatõib⁹ dr̃ Jac. p⁰. Oẽ gaudiũ existimate fr̃es carissimi cũ i tẽtatõib⁹ varijs i ciderítis. ⁊ ét hũiliat: ⁊ ad deũ recurrẽ q̃si cõ-pellit. Quapp non remouit xp̃s tẽtationẽ ab ap̃lo q̃scito ap̃ls remoueri eã petiuit. vt hr̃ 2ᵃ. ad Cor. 12⁰. Sꝫ pdcã petitio sic itelligẽda ẽ vt nõ deserti diuio adiutorio alicui tẽtatõi v̈l cõ F
sentiam⁹ decepti. v̈l cedam⁹ afflicti. Fꝫ qd̃ dicit aug. i ep̃la ad pbã. p⁹ meᵐ. i q̃ pꝫ q̃ nõ ẽ idẽ tẽ tari ⁊ i tẽtatõeꝫ iduci. 3ᵃ ẽ respcũ mali pene. h̃. s. Sꝫ lib̃a nos a malo. i q̃ s̃ꝫ aug. ad pbã. vbi pus. Admonem⁹ nos cogitare nondũ eẽ i eo bono vbi nullũ patiemur malũ. De efficacia pdicte orõnis loquẽs Jsid. i. li⁰. de sũmo bono ca. 22. dic. Symbolũ fideliũ ⁊ dñica orõ p tota lege puulis eccl̃ie ad celoꝝ regna sufficit cape scẽda. Et aug. enchi. c. 40. De q̃tidianis ⁊ bre uib⁹ leuibusq̃ pctis sine q̃b⁹ h̃ vita ñ ducit q̃ti diana orõ fideliũ satisfac. eoꝝ. n. ẽ dr̃e. pr̃ nr̃.

Articulus. V.

Onsequẽter querit d̃. 5⁰. principali. Et circa hoc q̃rũtur. 8. P⁰ vtrũ restitutio sit ps satisfactio nis. 2⁰ vtrũ dãnificãs aliũ in bonis aie vel i bõis corpis te-neatur ad restitutiõeꝫ. 3⁰ vtrũ dãnificãs ali-um iniuste in fama. 4⁰ vtrũ dãnificãs aliũ iniu ste in alijs possessiõib⁹ exteriorib⁹. 5⁰ vtrũ q̃-libet in aliquo ꝯctu accipiẽs aliq̃d vltra sortẽ teneat ad restitutionẽ illi⁹. 6⁰ vtrũ hõ tenea tur ad restituẽdũ ea q̃ legitima mercatiõe lu-cratus est de bonis q̃ ipse vel ei⁹ pr̃ acq̃sierat p vsurã. 7⁰ vtrũ hõ teneat restituere ea q̃ in uenit a fortuna. 8⁰ vtrũ hõ teneat restituere ea que lucrat⁹ ẽ p ludos phibitos. Q̃õ. I.

Primo ostẽdo: q̃ restitutio sit ps satisfa-ctionis. q̃: oĩs act⁹ v̈tut̃ pt esse ps A
satisfactõis. sed restitutio est act⁹ virtutis iusti tie: q̃: restituẽdo reddit hõ debitũ pximo. er-go restitutio est ps satisfactiõis. Jtẽ satisfa ctio fit p actũ cõtrariuꝫ pctõ: p quo satisfaciẽ-dum est: sed restituere ẽ act⁹ contrarius pctõ: quo res aliena accipit vel detinet iniuste: ergo restitutio est satisfactio p illo pctõ. Jtẽ re-stitutio est q̃dã recõpẽsatio p iniuria vel dan-no illato: s̃ nihil aliud requirit ad satisfactio-nem. ergo restitutio est aliq̃ satisfactio. Jtẽ

p̄ ipossibilitate faciēdi illud qđ si fuisset factū nulla fuisset satisfactio iniūgēda nō est alicui pe
B nitētia maior: sȝ illi⁹ raptoris q̄ potuit restituē in vita ⁊ noluit: si postea i articulo mortꝫ vult ⁊ nō pt: nō dȝ clerici iteresse sepulture: q̄uis eis viaticū nō neget. extra. de rapto. Sup eo. ḡ restitutio aliq̄ satisfactio ē. ¶ Itē nō obstāte q̄ ɔtritio necessaria sit ad salutē illi q̄ pctm̄ mortale cōmisit: tn̄ ē aliq̄ satisfactōis ps: ḡ sil'r nō obstāte q̄ restitutio sit necessaria ad salutē ē aliq̄ satisfactionis pars.

¶ Cōtra. satisfactio fit ad arbitriū sacerdotis nō āt restitutio. ¶ Itē nō tenet satisfacē nisi il
C le q̄ peccauit: sȝ ad restitutiōeȝ tenet q̄nq3 ille q̄ nō peccauit. Ut. n. dr̄ ex̄ de vsura. Tua nos. Filij ad rstituēdas vsuras ea sūt districtōe cogēdi q̄ parētes si viuerēt cogerent. Idipȝ ɔ̄ heredes ex̄neos credam⁹ eē exercendū: ⁊ tn̄ multi sūt h̄des vsurarioꝝ q̄ n̄ fuerūt ɔ̄ticipes pcti eorū. ergo restitutio non est pars satisfactionis.

¶ Rn̄deo. illud op⁹ penale ē ps satisfactiōis p qđ ſȝ diuinā iustitiā soluit vl' remittit ps pene dȝbite p pctō. ſȝ āt Ansel. ɔ̄sol. i°. c. Iustitia i deo sub duplici rōne ɔ̄siderat. Uno mō dr̄ iustitia dei ɔ̄decētia bōitatꝭ ei⁹. Alio mō rectitudo volūtatꝭ i volēdo vnicuiq3 retribuē ſȝ meri
D ta. Dico ḡ q̄ restitutio ē aliq̄ ps satisfactōis p cōpatōeȝ ad iustitiā p̄rio mō dictā. Condecet eni dinā bōitatē vt hoi facienti actū quē de⁹ p̄cipit: nō tn̄ sibi iputet actū illū ad meritū ḡre: sȝ ēt p illo remittat sibi aliquā ptē pene p pctō debite. Sicut videm⁹ q̄ rex liberal' militi suo sibi recōciliato. obligato tn̄ ad aliquā emēdaȝ pp aliqđ forte factū qđ fecit aliq̄n remittit ptē emēde pp hoc q̄ fideli'r exhibet regi obsequiū qđ al's ipēdē tenebat. ¶ Per cōpatiōnē āt ad iustitiā scđo mō dictā restitutio nō est ps satisfactōis. Nō. n. scđȝ rigorē iustitie pōt satisfacē hō p illud op⁹ ad qđ satisfaciēdū erat obligatus: ēt si nō peccasset vl' si totā penā p pctis debitā exoluisset. Un̄ Ansel. p° li°. Cur de⁹ hō
E ca. 2°. Cū reddis aliq̄d dn̄o ēt si nō peccasti nō debes hoc cōputare p debito q̄ debes p pctō. ad plus. n. tenet ille q̄ penā pctō debitam nō exoluit q̄ ille q̄ eā exoluit. ¶ Dōm ḡ q̄ si p restitutiōe de⁹ remittat rstituēti aliquā ptē pene pctis suis debite iuste facit: q2 suā cōdecet bonitatē. si āt p restitutōe nō remittat aliquā ptē pene al's debite iuste facit iustitia cōpēsante valorē meritoꝝ: ⁊ ab hac positōe paꝝ aut nihil discordare vr̄ illa opio q̄ pōit q̄ restitutio ps est satisfactōis magis ex misericordia q̄ ex iustitia. q̄uō āt se hēat misericordia ad iustitiā quolȝ ɔ̄dictoꝝ modoꝝ dictā declarabit ifer⁹:

q̄uis aūt restitutio p cōpatōeȝ ad iustitiā scđo mō dictā nō sit satisfactōis. est tn̄ qđdaȝ ɔ̄ambulū ad satisfactōeȝ: nō. n. sufficiēter pōt hō satisfacere p pctō q̄diu nō vult rē alienaȝ restituere: vn̄ ēt q̄ nō hȝ vn̄ restituat: tenet tn̄ habere voluntateȝ restituendi si posset. F

¶ Ad p̄mū in oppositū dđ. q̄ q̄uis act⁹ virtutis rōne alicui⁹ pfectōis: q̄ nō est necessaria ad vtutē possit esse satisfactorius: tn̄ rōne hui⁹ qđ simpl'r necessariū est ad saluteȝ non est satisfactori⁹ q̄uis sit meritori⁹. ¶ Ad scđȝ dđ. q̄ maior nō est vera nisi de actu hn̄te aliquā pfectionē superogatōis: quā nō hȝ restitutio. ¶ Ad tertiū dđ q̄ nō quecūq3 recōpensatio est satisfactio: sȝ solū illa ad quā nō teneret hō si nō peccasset: sed si ad inocentē deuoluta eēt res a patre suo acq̄sita p vsurā teneret ð necessitate ad illi⁹ rei restitutionē ¶ Ad q̄rtū dđ q̄ illud fit ad terrorē alioꝝ vt alij timore huius pene satisfaciāt cū pn̄t: sicut dicit glo. ibidē. hoc tn̄ intelligi dȝ de raptore publico: ⁊ q̄ efficacit' monitus se corrigere noluit: nō āt de occulto nec de illo q̄ admonit⁹ nō fuit. isra eodē cap. In literis. ⁊ extra de sepultura pochia. ¶ Ad q̄ntum dđ. q̄ loquēdo de iustitia dei secūdo mō dicta nō est iustū eē cōtritionē pteȝ satisfactionis: accipiēdo cōtritionē q̄tū ad illū gradum ɔ̄cise q̄ necessarius ē ad remissionē pcti: ⁊ accipiēdo satisfactionē respectu pene terminādē q̄ adhuc debet p pctō remisso: si tamē habeatur cōtritio ad superogatiōeȝ: iustū est ēt scđȝ iustitiā secūdo mō dictā eā rōne illi⁹ superogationis esse satisfactionis partem. G

¶ Argumenta ad ptē scđam nō plus videnť cōcludere nisi q̄ nō est iustū restitutōeȝ eē ptē satisfactōis loquēdo de iustitia: secūdo mō dicta: ex hoc tn̄ nō sequit q̄n possit eē iustū p cōparationem ad iusticiam: scđm q̄ accipitur pro cōdecentia bonitatis diuine. Qō ii.

Secundo q̄rit. vtrū dānificās aliū in bonis aie vel in bonis corpis teneat ad restitutōeȝ. Et vr̄ q̄ nō. ff. de reg. iur. Cōsilij n̄ frauduleti nulla obligatio ē: ḡ q̄ malū cōsiliū dādo aliū dānificat i bōis aie vel corporis nō obligat ad aliquā restitutionē: si bonum cōsiliū dare credebat. ¶ Itē: nullus obligatur ad ipossibile: sȝ restituere bona aie vl' bona corpis vt vitā vel mēbꝝ nō est i nr̄a ptāte: ergo dānificās aliū in bonis aie vel corporis nō tenet ad restitutōeȝ. ¶ Itē. extra de iniurijs ⁊ dāno dato. ca. 1°. Si q̄s ɔ̄ximū suū percusserit lapide vel pugno. ⁊ ille mortu⁹ nō fuerit: sed iacuerit in lecto: q̄ pcussit opas ei⁹ ⁊ impēsas in medicos restituat: h̄ nulla fit mentio A

B restitutione boni corporis:sed tātūmō possessio
nis:ergo dānificans aliū in bonis corpo/
ris non tenetur ad restitutionem.
¶ Contra.q̄ seducit virginē ꝛ dormit cum ea
dānificat eā in bonis aie ꝛ corporis.Sꝫ de sic
seducēte eā dr̄ Exo.22.ꝙ dotabit eā ꝛ habebit
eā vxorē:aut reddet pecuniā iuxta modū do/
tis quā ṽgines accipe consueuerūt:ġ ꝓ dānifi
catione alteri⁹ i bonis corpis ꝛ aie tenet̄ hō ad
aliquā restitutionē.¶ Itē 6ª.q.1ª. Ex merito
deteriores q̄ vitā moresqꝫ bonoꝝ corrūpūt:ꝙ̄
hi q̄ substātias alioꝝ pdiaqꝫ diripiūt:ſꝫ isti te/
nētur ad restitutiōem:ergo multo fortius illi.
¶ Rn̄deo ꝙ nullus hō pōt aliū dānificare in
C bonis aie nisi dispositiue.s.iclinando ipm ṽbo
vel exēplo ad aliqd malū culpe: ꝛ talis ꝓ re/
stitutiōe tenet̄.put pt illū disponē ad hoc vt re
stituatur sibi bonū aie eq̄le.s.bono ṽbo ꝛ bo/
no exēplo ipm ad bonū iclinādo:ꝛ ꝓ ipso orā
do vel orones.pcurādo:dānificare āt aliū i bo
nis corpis pōt hō simpliciter:vt occidēdo vel
mutilādo vl' alio mō corp⁹ debilitādo:ꝛ ꝙ̄uis
nō possit restituere vitam mēbroꝝ: obligat̄ tñ
ad restituēdū alia bona.ꝓ illo dāno:cōpēsata
q̄litate lesi ꝛ quātitate dānī ꝛ possibilitate dā
nificātis.Et hāc restitutiōeꝫ dꝫ facere ad arbi/
triū bonoꝝ viroꝝ. Et ꝙ talis teneat̄ ad restitu
tionē pꝫ:q: quāto hō aliū plus dānificat. tāto
D magis ad restitutōeꝫ tenet̄:bona āt corpis ex/
cedūt bona exteriora:ꝛ bona aie vtraqꝫ: vt dr̄
sexta.q.pª.Sūt plrimi.Multū dāna morum a
damnis rerum temporalium distant.
¶ Ad pmū in oppositū dō ꝙ sub cōsilio frau
dulēto cōprehēdit̄ cōsilium malū ēt datū ex
ignorātia si hō debitā diligētiam nō adhibuit
ad sciēdū:q: negligētia crassa.ppriē dolus est.
Arᵐ ad hoc decre.di.1.Sepe. ¶ Ad scd̄ꝫ pꝫ
solutio ex dictis i qōne.ꝙ̄uis eni illa bona re/
stituere nō possit:pōt tñ aliqd restituere loco
coꝝ:ꝙ̄uis non equalcat illis.¶ Ad 3ᵐ dō ꝙ
hoc qd dicit opas referri pōt ad illud qd dan
E dū est.ꝓ corpis lesiōe:ꝛ hoc quod dicit ipēsas
referēdū est ad illud quod ē restituēdū ꝓ dā/
no reꝝ exterioꝝ:quod icurrit ex corpis lesiōe.
Vl' aliť pt dici ꝛ meli⁹ ꝙ illa auctoritas loqt̄
ď lesiōe corpis q̄ rstituit̄ p medicū:vñ ille q̄ dā
nū itulit soluēdo expēsas i medicos restituit
damnum.¶ Argumenta ad partem aliam:
gratia conclusionis concedi possunt: secunda
tamen auctoritas intelligēda est ſm aliquos
de illis qui alios dampnificant in bono fame.
¶ Questio. iii.

A Tertio q̄rit̄ vtrū dānificās aliū iiuste in fa
ma teneat̄ ad restitutionē.Et vr̄ ꝙ
nō:q: dānificās aliū in fama veꝝ crimē iponē
do nō seruato ordine quē xp̄s tradidit in euā
gelio de frn̄a correctione:iniuste dānificat. ꝛ
tñ talis dānificatio famā restituere non tene/
tur.quia hoc sine mendacio facere non posset.
¶ Itē plus tenet̄ hō diligere famam suam ꝙ̄
alienam. sed posset contingere casus ꝙ non
posset restituere illi famam cui falsum crimen
imposuit:nisi infamādo seipsum.ġ in illo casu
famam restituere non tenet̄. ¶ Item qui ne/
gat veꝝ crimen sibi ipositū iniuste infamat ac B
cusantē vel denūciantem:q: accusator vel de/
nunciator falsi criminis est infamis. qd ꝓbari
pōt per ea q̄ dicūt̄ ex̄ de calūniatoribus.c.1º.ꝛ
2º.ꝛ tñ non vr̄ ꝙ talis teneat̄ restituere famaꝫ
accusatori vel denunciatori.imo accusator vel
denunciator tenetur ei restituere.vt vr̄ ex quo
ꝓbare non possunt.ġ nō ois infamans alium
iniuste tenetur ad restitutionem.
¶ Cōtra.14.q.6.c.pº.ꝛ sumptuꝫ est ab Aug.
2.epl'a ad Macedonium q̄si eque distanter in
ter medium ꝛ finem. Non remittit̄ pctm̄ nisi
restituat̄ ablatum:si restitui pōt.
¶ Rn̄deo.ꝙ restitutio actus ē iustitie ꝯmu/
tatiue.ad obseruandum autem iustitiam oēs C
tenētur.q̄libet ġ tenetur ad restitutionem rei
ablate iuste si restitui pōt.ꝛ si non potest resti
tui:dꝫ fieri restitutio in equalenti si possibile
est.ex̄.ne lite pendente aliquid inouetur . Ec
clesia scē Marie.2º.si āt nō pt reddi equalēs
tenetur ille q̄ dānū itulit restituere qd potest
ad arbitriū bonorum virorūꝫ:ꝛ ꝙ̄to fama est
res nobilior ꝙ̄ possessiones tanto magis te/
netur ad restitutionem ille qui dampnificat
alium iniuste in fama ꝙ̄ ille q̄ dānificauit aliū
in bōis exteriorib⁹ ceteris pib⁹. Dānificat
āt aliqs aliū i sua fama triplr. Uno mō veꝝ
crimē iponendo non seruatis ordine ꝛ mō de
bitis:ꝛ talis non tenetur infamato restituere
famam dicendo se falsum dixisse . tenetur tñ
alleuiare infamiam:dicendo se non bono mo
do ꝓcessisse.q: hoc est verum.ꝛ tenetur ei ad D
aliq̄ recōpēsationem ad arbitrium bonorum
virorum. Alio modo dampnificat aliqs aliū
in fama iniuste falsum crimen imponendo. ꝛ
talis tenetur fideliter facere posse suū de re
stituendo famam leso.ꝛ tenetur dicere se fal/
sum dixisse.etiam si ex hoc reddatur infamis.
quia ꝙ̄uis magis teneatur qs seruare famam
suā ꝙ̄ alienam ceteris paribus.tñ magis tene
tur restituere alteri famā iuste ꝙ̄ seruare famā
propriam iniuste.quia tenetur bonum aie sue
prepōere bono sue fame. 3º mō dānificat qs
aliū iniuste in fama idirecte falsum crimē sibi

E sponẽdo:cũ.s.negat ve҃ crimẽ sibi ĩpositũ ab
alio:ꝛ talis ꝙuis peccet q꞉ mentit꞉ tñ postea
nõ tenet tẽtõe necessaria ad salutẽ aliȷ restitue
re famã recognoscẽdo crimẽ sibi ĩpositũ ve҃
esse:vt dicũt quidã:ꝛ ꝓbabilit꞉q꞉ cũ alius nõ
seruauerit iustitiã in accusando vel denũcian
do:ꝛ ꝓposuit corã iudice:qḋ proponẽdũ non
erat:ꝛ quod probare nõ poterat:vr esse de ꝓ-
maria cã ꝛ ꝓncipalis ĩfamatõis sue. ꝟ Aliȷ di
cunt ꝙ tenet. quod satis durũ videt꞉q꞉ quan-
docũqȝ crimẽ sibi ĩpositũ ẽ tale ꝙ suspẽderet
ꝛ filiȷ sui exheredarent꞉si illud recognosceret
publice:certũ est tamẽ ꝙ tenetur penitere de
peccato quod incurrit mentiẽdo. Et sic patẽt
solutiones ad argumẽta. Q̃ó. IIII.

A **Quarto** q̃rit vtrũ dãnificãs aliũ iniuste in possessionib⁹ exterioribus teneat
ad restitutionẽ. Et vr ꝙ nõ:q꞉ hõ nõ tenet re-
stituere plusq̃ illud ĩ quo aliũ dãnificauit:sed
qñqȝ dãnificatus tm̃ distat ꝙ illud qḋ sibi de-
betur nõ posset sibi mitti sine maiorib⁹ expẽsis
q̃ sit debitũ. ergo ĩ isto casu ille q̇ dãnũ intulit
restituere nõ tenet. ❡ Itẽ hõ restituere nõ te-
netur nisi sciat q̇b⁹ restituere debeat. ſȝ hoc fre
quẽter cõtingit. ergo nõ in oĩ casu restituẽ te-
netur. ❡ Itẽ hõ nõ tenetur aliquã restitutio-
nem facere in ꝑiudiciũ boni cõis. q꞉ ẜȝ phi. p°
ethi. c. primo. Bonũ cõe ꝑponẽdũ ẽ bono sin
B gularis ꝑsone:ergo in casu ĩ quo dãnificatus
ĩpugnaret bonũ cõe nõ eẽt ei dãnũ restituẽdũ
❡ Itẽ in guerris frequẽter ĩferũtur dãna ino
cẽtibus. ꝛ tñ cõsuetũ ẽ ꝙ eis nõ restituuntur.
Cũ ergo cõsuetudo sit optima legũ interpres.
extra. de cõsuetudine. Cũ dilect⁹. vr ꝙ in isto
casu dãnificãs restituere nõ tenet. ❡ Itẽ ho-
mo plus tenet sibi q̃ aliȷs. ſȝ qñqȝ ille q̇ dãnũ
ĩtulit ẽ ita pauꝑ ꝙ nõ hȝ nisi necessaria ad vi-
tam:ergo tal' restituere nõ tenet. ❡ Itẽ nõ so-
lum ille q̇ aufert alienũ꞉ſȝ ẽt quocũqȝ mõ ad-
iuuãs dãnificat. extra de iĩuriȷs ꝛ dãno dato.
Si culpa. §. Sane. Ibi eni dr ꝙ'q̇ occasionez
C dãni dat dãnũ dedisse vr꞉tñ nõ oẽs coadiuuã-
tes tenẽtur restituere:q꞉ tũc restitutio excede-
ret dãnũ. ❡ Itẽ ĩpediẽs aliũ a cõsecutiõe bñfi
ciȷ ecclesiastici. quo dign⁹ erat ꝓcurãdo illud
ꝓ seipo:q̇ nõ est ita dign⁹꞉dãnificat illũ ĩiuste:
q꞉ reputat hr̃i qḋ est ꝓpe habitũ eẽ:vñ ẜȝ phi.
2°. phi. Ille q̇ ẽ ꝓpe magnũ bonũ: ꝛ ñ obtinet
ĩfortunat⁹ dr꞉ꝛ tñ sic dãnificãs nõ tenet ad re-
stituẽdũ bñficiũ illius quem sic damnificauit.
❡ Itẽ q̇ retrahit ꝑsonã vtilẽ religiõi ab igres
su eiusdẽ religionẽ dãnificat ĩiuste:nec tñ con
suetũ est ꝙ tales ad restitutionẽ cõpellãtur.
❡ Itẽ mulier de adulterio suscipiẽs filiũ ex-
heredat ĩiuste ve҃ heredẽ:ꝛ tñ ẜm multos re- B
stituere nõ tenet. si hoc nõ fecit aĩo exheredã-
di:ſȝ luxuriãdi tm̃.

❡ Contra. augu. in secunda epistola ad Ma
cedoniũ q̃si eq̇ distãter inter mem ꝛ finez. ꝛ est
14ª. q. 6ª. c. prio. Si res aliena ꝑꝑ quã pctm̃ ẽ
cũ reddi possit nõ reddit꞉pnĩa nõ agit꞉ſȝ simlat.
❡ Itẽ Exo. 22. Si nõ hũerit fur qḋ pro furto
reddat venũdabit.

❡ Rñdeo ꝙ non tm̃ ille q̇ executor est dam-
nificatõis ĩiuste꞉ſȝ ẽt oĩs q̇ ꝑticeps est ĩ illo cri
mie ad restitutionez tenet. ꝑticipare autez illo E
crimine cõtigit. 9. modis q̇ his v̊sib⁹ cõtinent.
Iussio. consilium. consensus. palpo. recursus.
Participãs. mut⁹. nõ obstãs. nõ manifestãs.
Ille. n. qui iubet fieri: ꝓncipalior causa vr q̃ȝ
exequẽs. est eni cã pª:ꝛ sic dr pª ꝓpositione de
causis. Cã pª plus ĩfluit ĩ cãtũ q̃ȝ 2ª. Cõsulens
ẽt ꝑticeps criminis ẽ si dãnificans nõ fuisset alr
hoc factur⁹. Arma sili. extra de snĩa excõi. Nu
per. ĩ glo. Cõsentiẽs ẽt expsso ꝯsensu sine q̊ dã
nificatio nõ fuisset secuta. 2ª. q. pª. Notũ sit. ibi
eni dr ꝙ faciẽtẽ ꝛ cõsentiẽtez par pena cõstri-
git. Palpo. i. adulator qñ itm̃ laudat ꝛ stre-
nuũ reputat rapientez vel al's ĩiuste dãnificã-
tem ꝛ sibi familiarez se exhibet: ꝙ multũ ꝓba
biliter ꝑsumit ꝙ ex hoc mot⁹ fuit dãnificãs ad F
dãnificãdũ:q꞉ tal' adulatio est q̇dã ꝯsensus. di.
93ª. Si inimic⁹ ẽ ipe. Ille ẽt ad quẽ ẽ dãnificã
tiũ recursus sicut ad ꝑrocniũ ꝑstãtẽ. 11ª. q. 3ª.
Qui ꝯsẽtit. Ille etiam qui ĩferẽdo dãnum assi
stit coadiuuãs dãnificãtez:ꝛ ꝑticipat ĩ ꝑda. q꞉
tal' maximũ ꝑstat fauorẽ. 23. q. vltĩa. Sȝ q̃tuor
ꝛ ex̃ de homicidio꞉sicut dignũ. §. Illi ãt. Ille
ẽt q̇ vidẽs aliũ dãnificari iniuste:ꝛ scit ꝙ v̊bo
suo sine ꝑiculo suo facẽ ꝑt vt subueniat ĩiuriã
patiẽti. ꝛ tacet:vñ ꝓuer. 24. Erue eos q̇ ducũt
ad mortẽ. ꝛ q̇ trahunt ad iteritũ libare ne ces- G
ses. Ille ẽt q̇ nõ obstat dãnificãtib⁹ ĩiuste cum
possit:ꝛ sibi ex officio ĩcũbat ꝛ mãifesta sibi sit
ĩiuria. di. 86. Facient. ibi eni dr ꝙ negligẽ cuȝ
possit ꝑturbare ꝑuersos. nihil aliud est q̃ fa-
uere:nec caret scrupulo cõsensiõis occulte q̇
mãifesto facinori desinit obuiare. Idez extra
de homicidio. Sicut dignũ. §. Ille ãt. Ille ãt
q̇ iterrogat⁹ a iudice vel ab alio ad quez ꝑtinȝ
si scit illũ q̇ res ĩiuste acceptas detinet:ꝛ celat
scient꞉cũ tñ sciat se posse sine vllo suo ꝑiculo
rñdẽ v̊itatez. extra de furt. Qui cũ fure. ꝛ 11ª.
q. 3ª. Quisq̇s. ꝛ ꝑdictoꝝ q̇libet tenet ĩsolidum꞉
vno tñ totũ restituente aliȷ dãnificato restituẽ
nõ tenẽtur꞉ſȝ si ꝑtẽ aliquã hũerũt reddẽ tenẽ-
tur illi q̇ totuȝ restituit. ꝛ sciẽduȝ ꝙ ille q̇ resti
tuere tenet obligat ad restituẽduȝ q̃ȝ citi⁹ pōt

bōo mō:nisi differat de voluntate illiꝰ exp̄ssa
H vl' ꝓbabilr p̄sumpta:cui restitutio facienda ē
qd ꝓbat auctoritate.dr.n.ff.de reg.iur.In oi-
bus obligatiōibꝰ in q̄bus dies nō ponit̄ p̄nti
die debet.Hoc idē ꝓbat rōne. q2 sicut ꝯtra iu
stitiaʒ est reʒ alienā inuito dn̄o accipe:ita ꝛ re
tinere.ḡ sicut ꝓ semp tenet̄ non accipe:ita pro
semper tenetur non retinere.

¶ Ad p^{m} in opp^{m} dō.q in illo casu illud qd
restitui debet erogandū ē pauperibꝰ:nisi ille
cui restituēdū est:vel heres eius sit ad locum
venturus.vel aliq̄s ex p̄te illius pecuniā rece
pturus. ¶ Ad 2^{m} dō.q in illo casu illud qd re
stituendū ē erogari dʒ pauperibꝰ auctoritate
I ordinarij:q̄ est pauperū p̄r.vbi ꝯsuetū ē p ordi
dinariū talia fieri.qd iō dico: q2 p ius scriptū
nō iterdr̄ illi q̄ restituere tenet̄ in p̄dicto casu
erogare pauperibꝰ p se ip̄m si hoc faciat fide-
liter ꝛ de ꝯsilio bonoꝝ. ¶ Ad 3^{m} dō. q in illo
casu nō dʒ dānificato restitui.ſʒ diligēs dʒ esse
ille q̄ dānū intulit vt apud se vel aliū seruetur
fideliter ꝛ secure qd restituēdū ē:vt dānifica-
to vel heredibꝰ suis restituat̄ qn̄ hoc fieri pote
rit sine p̄iudicio boni cōis. ¶ Ad 4^{m} dō q il-
li qui in guerris scient̄ inocētibꝰ inferūt dānū
tenētur illis ad restitutionē:nō obstāte ꝯsuetu
dine ꝯtraria.q2 vt dr̄ decretoꝝ di.8.Mala cō
suetudo.Mala ꝯsuetudo nō minus q̄ꝫ p̄nicio
K sa corruptela ē abijciēda. Illi aūt i guerris i-
nocētes nō sunt q̄ h̄nti bellū iniustū fauēt di-
recte vel indirecte in p̄sonis vel rebus. ¶ Ad
5^{m} dō.q ille q̄ dānū intulit si hʒ aliquid vltra
necessitatē sustētatiōis nāe q̄uis sit sibi nec̄iū
ad victū s̄m decētiā sue p̄sone restituere tenet̄
Nō.n.est licitū de alieno viuere cum seculari
honore.Si āt nō hʒ nisi necessaria ad sustenta
tionē nāe:tūc distinguēdū est.q2 aut ille q̄ dā
nū passus est:nō indiget ad sustētationē nāe
eo qd ab eo sibi ablatū ē.ꝛ tunc ille q̄ abstulit
restituere nō tenet̄.q2 ex iure nāe licitus ē vni
cuiq̄ꝫ vsus possessiōis necessarie ad subuētiōeʒ
nāe.extrema.n.nec̄itas oīa facit cōia.ff.d.l.ro
di.l.2^{a} §.Cuʒ eadē.i textu.ꝛ i glo.Aut idiget
L ad sustētatōnē nāe eo qd ab eo ablatū ē.ꝛ tūc
subdistinguo.q2 aut priꝰ idiget illa re ad sustē
tationē nāe sue:q̄ꝫ fuit necessaria ad sustētatio
nē nāe illius q̄ abstulit aut eodem t̄pe vter-
q̄ꝫ factꝰ est idigēs illa re ad sustētationē sue na
ture.aut ille q̄ abstulit priꝰ factꝰ ē indigēs illa
rea d sustētationē sue nāe q̄ꝫ ille a quo ablata
est. Primo mō ꝛ 2° possʒ dici sine p̄iudicio q il-
le q̄ abstulit rē illā tenet̄ restituere illi a quo
abstulit.q2 nūq̄ꝫ facta fuit res illius q̄ eā abstu
lit:sed semp remāsit istiꝰ de iure.postq̄ꝫ.n.sum

in statu in quo res mea ē mihi nec̄ia ad sustē-
tationē nāe:nō pōt fieri alterius me ꝯdicēte. M
Si 3° mō tūc ille q̄ abstulit restituere nō tene
tur:q2 ab illo tēpore quo facta est sibi nec̄aria
ad sustētationē nāe:cū tūc illa a quo ablata ē
nō essʒ nec̄ia:acq̄situ fuit ius in illa re illi qui
abstulit:ꝛ iō q̄uis dānū passus veniat postea
ad statū in quo res sibi fuit ablata essʒ sibi ne-
cessaria ad sustētationē nāe:nō p̄p hoc habet
maius ius in illa re q̄ꝫ ille q̄ eam abstulit.nisi
ille q̄ eā abstulit deuenissʒ ad statū in quo am
plius res illa nō eēt sibi necessaria ad sustēta-
tionē nāe. ¶ Ad 6^{m} pʒ q̄d dō ex dictis in qō-
ne. ¶ Ad 7^{m} dō q in illo casu distinguēdū est N
q2 aut hoc fecit itētiōe dānificādi aliū:aut cō-
sulēdi vtilitati ꝓp̄e. Primo mō q̄uis nō tenea
tur ad restituēdū valorē b̄nficij:eo q nō ē eq̄-
lis valoris h̄re bo^{m} in actu ꝛ eē ꝓpe h̄re:ma-
xime qn̄ pōt ipediri.tn̄ tenet̄ dānificato ad in-
teresse ad arbitriū bonoꝝ.2° aūt mō nō tenet̄
ad aliq̄ꝫ restitutionē:si illud b̄nficiū ꝓcurauit
sibi p viā licitā ꝛ honestā.ex^{m} si p̄cido venas i
fūdo meo:p quas deriuabat̄ aq̄ ad puteū alte
rius intētiōe nocēdi:teneor sibi ad restitutōeʒ
dāni.Si aūt hoc facio sine fraude itendēs cō
sulere vtilitati mee.vtpote q2 mihi est multuʒ
vtile facere muꝝ:ꝛ nō pōt cōiter fieri fūdamē- O
tū sine p̄dictaꝝ venaꝝ p̄cisione: nō teneor ad
aliq̄ꝫ restitutionē:q2 tūc nō dānifico aliū iniu
ste:q2 ius habeo faciēdi vtilitatē meā in fūdo
meo.ff.de no.ope.nū.l.2^{a}. ꝛ sicut dī.ff.de reg.
iur.Nemo dānuʒ facit nisi q̄ facit illud qd fa-
cere ius nō hʒ. ¶ Ad 8^{m} dō.q retrahēs vtilē
p̄sonā religiōi ab ingressu eiusdē intētiōe dā-
nificādi religionem tenetur illi religioni ad
iteresse ad arbitriū bonoꝝ.si aūt faciat nō p̄p
hoc:ſʒ vt ꝯsulat vtilitati sue siue t̄pali siue spi-
rituali nō suggerēs aliq̄d falsuʒ nec i fraudē
nō tenetur religioni ad aliq̄ꝫ restitutionē.sed
p̄sone cuiꝰ ꝓfectū sp̄ualē ipediuit tenet̄ i sp̄ua
libꝰ restitutionē facere quā pōt.ꝛ ad hūc casū P
pōt adduci illa.l.q̄ ad ꝯfirmationē solōnis i-
mediate p̄cedētis adducta ē. ¶ Ad 9^{m} dō q
illa mulier nō excusat̄ q̄n teneat̄ ad restitutio
nē post mortē viri nisi filiꝰ p̄suasus a m̄re vo-
luerit hereditatē reddere.nō tn̄ tenet̄ credere
m̄ri nisi possit sibi facere certā fidē q nō susce
pit eū de suo marito.qd tn̄ nimis difficile esset
fieri:nisi certa fides fieri possʒ ante geniturā il
lius maritū caruisse genitalibꝰ mēbris.Nō te
nebit̄ tn̄ ad restituēdū totū valorē hereditat̄:
q2 qn̄ suscepit filiuʒ de adulterio multa pote-
rant ipedire ne hereditas deuolueret̄ ad aliū
quē mulier dānificauit.ſʒ tenebit̄ ad interesse

D ad arbitriũ bonoꝝ.nec pōt excusari p illá legē supra allatá in solōne ar.7.quia pcidēs venas cursus aq̄ nō fecit nisi qđ sibi facere licuit:hec aũt adultera fcīn illicitũ facit.ꝛ sicut dī.ff.de reg.iur.Neo ex suo delicto ꝯditionē pōt facere meliorē.¶ Ad 2m arm ad ptē aliá dōm ꝙ dānificās aliū iniuste in sua libertate .s.iniuste ꝓcurādo ipm redigi i seruitutē:tenet se facere seruū ꝓ eo.si nō pōt alr eū restituere libertati. nisi forte tal'eēt ꝯditio psone que dānū intulit ꝙ hoc notabilr redūdaret i pīudiciū boni

R cōis.i q̄ cāu nō tenet facere se seruū.ſʒ tenetur ad oē aliđ iterē ad arbitriũ bonoꝝ:ꝗtūcūq3 āt dānificaret eū in possessionib' alijs nūꝗ ꝓ restitutiōe tenet se vēdere in seruū: qꝛ vt dicit .ff.de reg.iur.Libertas inestimabilis res est. ꝛ ifra.Infinita ē estiatio libertatis.Dōm ḡ ꝙ illa lex Exo.ꝗuis obligaret iudeos ꝓ tpe illo. qꝛ pp ꝯditiōes illi' ppli data fuit eis lex illa tāq3 vtilis:tñ nos nō obligat.qꝛ pceptũ moꝛale nō fuit.silr posset dici de illis legib' i q̄bus pcipiebat restitutio excedē dānū. Q° V.

A **Quinto** quia vt hitū ē supius hō tenetur restituere acquisitū p vsuraꝫ:qrit vtꝝ q̄libet i aliq̄ ꝯctu accipiēs aliq̄d vltra foꝛtē teneat ad restitutionē illi'.Et vꝫ ꝙ sic.14a.q.3a.Vsura ē vbi āpli' reqrit ꝗ qđ dat.Et ifra.ꝙ.Eccle.Quicq̄d vltra foꝛtē exigit vsura ē ¶ Itē eadē cā.q.3a Plerīq3. ¶ Item ex̄ de vsuris.c.pꝛimo.ꝛ sequenti:ꝛ.c.Consuluit.

¶ Contra.nō oīs acceptio vltra foꝛtē ē dānificatio illi' a q̄ accipit:qꝛ q̄nq3 accipiēs lucratur ad vsuram.ḡ talis acceptio nō obligat ad restitutionē.¶ Itē in nullo cāu licet alij ptici

B pare in pctō.Sʒ accipiēs ad vsurá i cāu necessitatis non peccat.Ad hoc argum.23a.q.pꝛia. Quicq̄d culpat.nō peccat ēt ille q̄ vsariū rogat vt mutuet paupi: si hoc facit bōa intētiōe ad instātiá illi'paupis.Cuꝫ ḡ isti sint pticipes illi' vsure.qꝛ coopant ad h' ꝙ fiat:vꝫ ꝙ in illo cāu dare aliq̄d ad vsurá nō sit peccatum.

¶ Rñdeo.ꝙ in ꝯctu accipe aliq̄d vltra foꝛtē ꝗtū ad pns̄ sufficit:q̄drupl'r pōt itelligi.s. aut de ꝯctu mutui.aut locatiōis:aut vēditōis.aut ēptiōis.☞ Pꝛio ꝯtigit aliq̄d accipe vltra foꝛtē aut rōe pene ꝯuētionalis pmisse a iure:aut

C liberalis donatiōis.aut rōne iterēē:aut tanq3 aliq̄d exactū ꝓ mutuo directe vl'idirecte: explicite vl' iplicite. ☞ Pꝛio mō accipiēs aliq̄d vltra foꝛtē nō tenet ad restitutiōeꝫ si pēa non fuit apposita i fraudē vsuraꝝ:ſʒ intētiōe artandi accipiētē ad obseruationē fidelitatis ꝓmisse.qꝛ vt dī.ff.de reg.iur.qđ a q̄dam nole pene exactū ē illud eidē restituē nēo cogit.☞ 2° mō

ēt accipiēs vltra illđ qđ mutuauit restituē nō tenet.si.n.mutuo aliq̄d alteri ñ i fraudē alic' vsure:ꝛ ille tāq3 grat' dat mihi plus ex sua liberalitate:ñ teneoꝛ restituē:qꝛ illud meū ē iu- B
re lib'alis donatiōis.☞ 3° mō rōe iterēē licituꝫ ē aliq̄d accipe vltra foꝛtē plib' mōis.vno mō cū fideiussoꝛ ꝓ defcū debitoꝛis cōpulsus ē creditoꝛi soluē capitale ꝛ vsuraꝫ.tūc.n.fideiussoꝛ dꝫ accipe a debitoꝛe vtꝝq3. qꝛ fuari dꝫ idēnis. ex̄ de fideiussoꝛib'.Cōstitut'.Alio mō qñ mutuās icurrit dānū:ex h' ꝙ ille q̄ accepit mutuū nō reddit i termio assignato.ex̄ de fideiussoꝛib'.Peruēit.Alio mō cū aliq̄d ipignorat ꝓ dote marito.tunc marit' vltra capitale pōt retinē fruct' pceptos ad onus mr̄imonij suppoꝛtādū.ex̄ de vsuris.Salubꝛit.Alio mō cuꝫ vasallus ecclīe ipignoꝛat sibi feuduꝫ qđ tꝫ ab E
ea.nec iteriꝫ reddit ecclīe fuitū q̄ sibi tenet ꝓ feudo.tūc.n.ecclīa pōt retinere capitale cum fructib'pceptis.ꝛ ita posset dñs tpalis.qꝛ cuꝫ vsura sit pter ius nāe fm Phꝫ.1.Politic.iter mediū'ꝛ finē.ꝛ ꝯ ius diuinū.Vñ Luce.6° Mutuū date nihil inde spantes.ꝛ ex̄ de vsuris.Cōsuluit.Si eēt illud vsura non licēt: nec ecclīe:nec clericis.ꝙ autē in pdcō casu liceat cū receptiōe capitalis retinere fruct' perceptos hēt extra de vsuris.Conquest'.Alio mō cū aliq̄s mutuat illi q̄ violēter vl' fraudulēter F
rē suá detinet.tūc.n.mutuās restituere nō tenetur illud qđ accepit vltra mutuū:qꝛ sic non accipit alienū.ſʒ ad se retrahit qđ suū ē. extra de vsuris.c.pꝛio.in textu ꝛ i glo. ☞ 4° mō aliq̄d accipe vltra foꝛtē pōt fieri aut sine pacto ꝛ insinuatiōe intētiōis pl's hñdi.aut cum pacto. Pꝛio mō nō tenet restituere accipiens aliq̄d vltra foꝛtē ꝗuis peccet si coꝛruptá hūit intētionē plus habēdi.coꝛrupta aūt fuit intentio si mutuauit pncipal'r in spe lucri.nō autem si scđario.ex̄.de vsuris.Cōsuluit.in glo. ☞ 2° mō nō licet.quia tunc est quasi qđdá pactū inter- G
pꝛtatiue.qꝛ ex hoc pſumit mutuū accipiens qđ mutuās mutuat intētiōe plus hñdi.ꝛ ꝙ si nō daret aliq̄d vltra foꝛtē ille alias nō mutuaret sibi.vñ si aliq̄d dat mutuāti liberalis donatio non ē:ſʒ q̄si sub ꝯditiōe coacta.☞ 3° mō ꝯtingit aliq̄d accipe vltra foꝛtē q̄drupl'r.Vno mō qñ capitale ꝛ lucꝝ ponit sub certitudie.Alio mō qñ capitale ponit sub certitudine ꝛ lucrū in foꝛtuna.vt cū aliq̄s mutuat alicui centum sub tali pacto ꝙ hēbit aliquá poꝛtiōnē lucri si fuerit lucrū capitali suo semp sibi saluo q̄cq̄d accidat.3° mō qñ lucrū ponit sub certitudine ꝛ capitale in foꝛtuna.vt cū aliq̄s eunti ad nūdinas:vel in angliá mutuat cētum ꝓ certa sū-

tia pecunie: recipiés i se piculū capitalis. nisi peat p culpā vl' negligētiam mutuū accipien-
h tis. 4° mō qñ vtrūqz ponit sub dubio ita q nō videt notabiliter magis in fauorem dantis q̄ accipiētis. Primis tribus modis aliqs accipiēs vltra sorté tenet ad restitutioné: qz ꝯctus sūt vsurarij siue fiāt directe vl' indirecte: explicite vl' implicite. 7 qz de 3° mō ñ é ita clar sic de p° 7 2°. iō pbo qd dcm̄ est p auctoritaté. d' eni ex̄ de vsur. Nauigāti. Nauiganti vl' eunti ad nūdinas certā mutuās pecunie q̄titatem p eo q suscipit in se piculū: receptur° aliqd vltra sorté vsurari° é censendus: qz nisi fuerit culpa vl' negligētia illi° q accipit raro accidit
I q pecunia quā mutuo accepit pereat. vñ ille q in casu isto dat mutuo pecuniā hz in fauoré suū illud qd accidit sepe. nec hz ꝯ se nisi illud qd accidit raro. nec obstat illud qd dz caplo de nautico fenore. l. p°. f. talé ꝯctū ad obseruātioné cōium vsurar liber eé. qz tñ nō sit cōis vsura: tñ vsura é. vñ glo. sup illud cōium vsurar dicit: s nō cétesimar. 7 4° accipiés aliqd vltra sorté restituere nō tenet. qz rōne verisimilis dubij ꝯct° hi° excusat ex̄ de vsuris. Nauigāti. §. Ille quoqz. rōne dubij hi° ét excusa-
k tur q merces suas védit: vt in certo termino ampli° recipiat p eisdé q̄ valeāt tpe ꝯctus. si tñ eas tpe ꝯct° nō fuerat vénditur°. eodé. c. §. vlti. Si aūt alias ré illā tpe ꝯct° fuerat venditurus pro minori: 7 ex certa scia plus recipiat alio termio vsurari° é cēsendus: 7 sic pōt intelligi illud qd dr supra. eo. capi. In ciuitate.
¶ In ꝯctu aūt locatiōis licitū é vltra ré locatam aliqd accipe 7 retinere p vsu rei locate. ét cū locat res q nō peioratur. vt pecunia. vel scyphi argētei ad honorādū illū q accepit. sic n. dare pecuniā nō é eā mutuare: s locare. ff. cōmo. l. eé. 7. 1. Nō pōt. Ibi. n. dr q non pōt cō-
L modari illud qd vsu cōsumit. nisi forte qs ad pompa vl' ostentatioé accipiat. ¶ In ꝯctu ét vēditiōis licitū é aliqd accipe vltra sortez. nō tñ vltra illud qd res valet qñ védit. eādé eni ré vno tpe 7 in vna terra emit vn° p cétū q alio tpe 7 in alia terra valet. 120. Rōne etiā emptiōis hēditarij reddit° vl' ad vitā licitum é recipē pūctus q̄uis excedāt sorté si i eptione seruat eq̄litas iuris nālis sine q nulla eptio licita pōt eé. 16. q. 3ª. Si sacerdotes. declarare aūt p qué modū in pdictis ꝯctib° seruet eq̄litas. 7 possit emés lucrari pp plixitaté omitto
m 7 qz eét digressio a pncipali pposito. Rō āt q̄re p re mutuata nihil pōt exigi vltra sorté. 7 pōt p re locata é: qz mutuū est de illis rebus quar pncipalis vsus nō pōt ꝯcedi sine re ipa: eo q ille vsus é ear ꝯsumptio: sicut pz in esibilib° 7 potabilib°: vel distractio. vt pz in pecunia: q ad hoc pncipalr inuenta é: vt expēdat i emptiōe aliar rer: 7 pp hoc cū tales res alijs ꝯcedūt: trāsfert in illos ear dñium. vñ mutua re é de meo tuū facere. cū g ꝯcedere pncipalé vsū taliū rer sit ꝯcedere res ipas: ille q vltra recōpēsatiōem rei exigit recōpēsationem pro vsu: exigit p eādé recōpēsatiōez bis. aut recōpensatioé p eo qd nō é: qd é ꝯ eq̄litaté iuris nālis. Locatio āt é de reb° q̄r vsus ꝯcedi pōt sine re. qz ear vsus nō é ear ꝯsumptio. vñ pōt dñium dom° védi retēto vsu: 7 ꝯcedi vsus retēto dñio. 7 iō ille cui restituit dom° locata si vltra hoc exigit pciū p vsu nō exigit p eadez re recompensationez bis: nec recompésatioé pro eo quod non est. n
¶ Iura allegata ad partez primaz intelligenda sunt de receptione vltra sorté pro mutuo.
¶ Ad pᵐ ad pté aliā dd q q̄uis accipiés ad vsuraz qñqz lucret ex hoc per industriā suam 7 laboré vl' fortunā: tñ accipe ab eo vltra sorté é ipm dānificare p se. ¶ Ad 2ᵐ dd q accipiés ad vsurā in cāu necessitatis nō é pticeps illi° pcti. sic nec recipiés in casu nccitatis iuramētū ab idolatra. vt fuit declaratū 7 pbatū in li° 3°. di. 39ª. vñ nō opz q semp recipiés peccet qñ dās peccat. nec obediés qñ supior neqr iperat: qñ pbabile dubiū é vtr licitū vel illicitū sit qd iperat. 23ª. q. p°. Quid culpatur. vbi dz q qñqz fortasse reū facit regé iniquitas iperādi. Innocété aūt milité oñdit ordo seruiédi. Sili mō dico q ille nō peccat q bōa intentiōe ad istātiā paupis rogat vsurariū mutuū dare paupi. qz q̄uis sciat q vsurari° reciperet vsurā: h° tñ nō itēdit iste. qz poti° vellet q mutuaret sine vsura. 7 q̄uis h° vellent oés cōiter ad vsurā accipiētes. nō tñ licitū é extra casuz nccitatis accipe ad vsurā. qz h° phibet pp dānū rei. p. 7 ad restrictiōez malor: nec intelligo hic p nccitaté illā q extréa é: s qñ hō notabilr dānificaret vl' notabilé penuriā pateretur si nō accipet ad vsurā. Qō VI. A

Sexto querit vtrū hō teneat ad restituendum ea q legitima mercatione lucratus est de bonis que ipse vel eius pater acquisierat per vsuram. Et videtur q sic. Math. 7°. Mala arbor malos fructus facit. ergo similiter de malo lucro nō potest prouenire bonuz lucr. ¶ Ité. ff. de regulis iuris. Iure naturali. Equum est neminem cum alterius detrimento vel iniuria fieri locupletiorem: sed retinens illud quod restituere tenetur illi cui tenetur facit detrimentum vel iniuriaz. ergo

B contra ius nāe est q̄ de illo fiat locupletior.
¶ Item tenēs rem aliquā impignoratā tenetur eā restituē cū fructib⁹ perceptis. si sibi solvitur capitale: p̄ quo res fuit impignorata. si aūt de fructibus sortē receperit tenetur pign⁹ restituē sine alia solutione: excepto hoc qd̄ sibi debet̄ p̄ laborib⁹ ꝛ expēsis. extra de vsuris. ca°. p°. ꝛ sequēti. ergo a silī si de eo qd̄ mihi restituere debuisti lucratus es deductis expensis tuis: ꝛ retento quod tibi pro labore debetur: residuum lucri cū hoc quod ante debebas restituere teneris.
¶ Cōtra. p̄ re sterili nullus debet exigere fructū. s; pecunia de se ē res sterilis. nullū. n. potest parere fructū nisi p̄ laborē ꝛ sollicitudinē
C vtētis. ḡ lucrū de pecunia tua exigē nō debes si i illo lucro n̄ laborasti nec sollicit⁹ fuisti.
¶ Ad istā qōnē dicūt aliq̄ q̄ talis nō tenetur restituere lucꝝ p̄dictū: lucꝝ tñ de re furtiua vl̄ rapta restituē tenet̄. q2 vsurari⁹ dñs rei ē quā lucrat⁹ ē p̄ vsuraꝫ. fur aūt nō ē dñs rei furatē. nec raptor rapine. ¶ S; ꝯ. q̄cūq; ē dñs alicuius rei ē dñs eius aliquo iure: nō iniuria: s; rei acq̄site per vsurā vsurarius nō ē dñs aliquo iure. q2 nec iure ēptiōis: nec iure liberalis donatiōis. nec iure locatiōis. Certū ē. n. q̄ in locatiōe nō trāsfert̄ dñiū rei locate. nec iure p̄
D mutatiōis. ꝛ sic de aliis. nec iure mutui. q2 accipere plus p̄ mutuo nō ē ius s; iniuria. vsurarius ḡ nō ē iure diuino nec iure canonico dñs rei quaꝫ acq̄siuit p̄ vsurā. ¶ Jō dīt aliȷ̄ q̄ vsurari⁹ nō solū tenet̄ ad restituēdū vsurā: s; ēt q̄c q̄d lucratus ē iusta mercatiōe de re acq̄sita p̄ vsurā: pri⁹ tñ deductis laborib⁹ ꝛ expēsis. Fur aūt vl̄ raptor de lucro iusta mercatiōe acq̄sito nō d; īde deducē nec labores nec expēsas q2 miti⁹ ē agēdū cū vsurario q̄ꝫ cū fure vel latrōe. ¶ S; ꝯ hoc ē rō fcā ad p̄tē scd̄aꝫ. ¶ Videt̄ ḡ mihi dd̄: ad qōnē q̄ reꝝ q̄dā sūt q̄ habēt vsū fructū cuiusmodi sūt res quaꝝ vsus nō est eaꝝ ꝯsūptio seu distractio. ꝛ si q̄s talē rē extorserit p̄ vsurā nō solū tenet̄ ad restituēdū ipsaꝫ rē: s; ēt fruct⁹ p̄ceptos deductis pri⁹ suis labo
E rib⁹ ꝛ expēsis. q2 tales fruct⁹ sunt fruct⁹ reꝝ q̄rū ali⁹ dñs ē. Quedā aūt sūt res q̄ nō hn̄t vsuꝫ fructū p̄ncipalr̄: cuiusmodi ē pecunia. lucꝝ. n. de pecunia p̄ueniēs nō ē fruct⁹ ei⁹: s; humane īdustrie ꝛ laboris. ꝛ q2 hō dñs ē sui laboris ꝛ īdustrie: lucꝝ qd̄ iusta mercatione acq̄siuit de pecūia extorta p̄ vsurā nō tenet̄ restituē. q2 tñ pecuniā alteri⁹ p̄ter ei⁹ absolutā volūtatē detinuit: si ille cui faciēda erat restitutio ex h° aliqd̄ dānū icurrit: ali⁹ sibi tenet̄ cum restitutiōe vsure ad restitutionē damni.

¶ Ad p^m i opp^m p; solutio ex iā dict̄. ¶ Ad 2^m dd̄. q̄ iste de fructu rei alteri⁹ nō ē fact⁹ locupletiō: s; d̄ fructu sue īdustrie ꝛ labōis. ¶ Ad 3^m p; sol'o ex dictis i corp̄e q̄ōnis. Q°. VII.

A Septimo q̄rit̄ vtꝝ hō teneat̄ ad restituēdū ea q̄ iuenit a fortuna. Et vr̄ q̄ nō. Insti. de diuisiōe reꝝ. §. fere bestie igit̄. Qd̄ nlli⁹ ē. nāli rōe occupāti ↄ̄cedit̄. s; q̄ sic iueniūt̄ nulli⁹ sūt. ḡ sūt illi⁹ q̄ iuenit. ¶ Itē. 14. q. 5. Nō sane. dr̄ q̄ si a dño q̄ non vult opario reddē mercedeꝫ suam accipiat opari⁹ qd̄ sibi debet̄ debitore iuito vel ignorante: nō accipit qd̄ erat illi⁹. s; ille q̄ iuenit rē a fortuna nō accepit rē alicui⁹. ḡ illā iniuriose nō accepit. ꝛ ex ꝯsequenti nec eam restituere tenetur.
¶ Contra. ff. de incēdio. ruina. naufragio. l. Si q̄s ex naufragio. ꝛ. l. Ne q̄s ex naufragiis. B
dicitur q̄ q̄ inuenit res perditas p̄ naufragiū restituere tenetur.
¶ Respōdeo q̄ q̄tū ad presens sufficit. Reruꝫ q̄dā sūt cōes omniū iure nāli. vt volucres nō domestice: ꝛ pisces maris. ꝛ silia. Insti. de diuisione reꝝ. §. Et q̄dam. ꝛ. §. Fere bestie igitur. Quedam sūt vniuersitatis. vt illud quod ē ciuitatis i cōmuni vt theatra. stadia. ꝛ silia. Insti. de diuisiōe reꝝ. §. vniuersitatis. Et q̄daꝫ sunt p̄prie singuloꝝ. Si q̄s inueniat aliq̄ de reb⁹ primo mō dictis restituē nō tenet̄. ꝛ de tali re loq̄tur prima auctoritas ad primā partē. C
Si quis autem res que sunt cōmunitatis aliquo casu inuenerit restituere communitati tenetur. Silr̄ rē q̄ est alicui⁹ singularis p̄sone: ꝛ sic itelligit̄ qd̄ dr̄: 14. q. 5. Si q̄d inuenisti. Ubi dr̄ q̄ si quid inuenisti ꝛ nō reddidisti rapuisti ꝛ. c. q. c. multi. dicitur. Discant hoc pctm̄ sil'e esse rapine. si quis inuenta nō reddat si sciat cui⁹ sūt: ꝛ si cui⁹ sūt ignoret: tñ retinē non pōt sed d; facere qd̄ in se ē: vt sciat cui⁹ ē. q2 vt dr̄ ff. de furtis. l. Falsus. §. Qui alienū. q̄ alienuꝫ quid iacēs in terra lucri faciēdi cā sustulit furti obstringit̄ siue scit cui⁹ sit. siue ignorauerit. ꝛ hoc rōnabile est. q2 ex quo rē scit suā non esse D
supponere d; eā de iure ad alium p̄tinere. Si aūt nō pōt inuenire cui⁹ sit: illi cui icūbit cura de re pu. restituat.
¶ Ad p^m in opp^m solutū ē. ¶ Ad 2^m dd̄; q̄ opari⁹ debitū accipiēs clā vl̄ ꝯ dñi volūtateꝫ. ꝛ si restituere nō teneat̄: tñ peccat p̄p idebitū accipiēdi modū. Un̄ glo. sup illd̄ v̄bū allegati decre. Nō iniuriose aufert̄. dic̄. p̄ iudicē. Ille āt q̄ rē inuētā ad retinēdū p̄ se accipit nō tm̄ peccat: s; ēt restituere tenet̄. q2 qd̄ sibi nō d̄bet̄ ad op⁹ suū accepit: nisi fuerit de numero reꝝ q̄ oib⁹ sūt cōes q̄tū ad vsum. Q° VIII.

A Octauo queritur .vtrū hō teneat̄ restitue
re ea q̄ lucratus ē p ludos ꝓhibi
tos. Et vr̄ ꝙ nō. magis ē ꝓhibitū meretriciuꝫ.
q̄ȝ q̄cūqꝫ ludi. ſꝫ mulier non tenet̄ reſtituere q̄
lucrat̄ de meretricio. vt ſupius habitū ē. ergo
nec hō qꝺ lucrat̄ p ludos ꝓhibitos. ¶ Item
torneamētū ludus eſt ꝓhibit⁹: ⁊ pena grauis
apposita. ita ꝙ q̄uis torneanti ſi fuerit i pe
riculo mortis pnia nō neget̄ ſi petat: carere tū
dꝫ eccl'iaſtica ſepultura ſi moriat̄ ibidē. ex̄ de
torneamētis. c. p°. Et illi q̄ lucrātur i torneamē
to ſm leges torneamēti reſtituere nō tenent̄. g̊
a ſili neqꝫ illi q̄ lucrāt̄ p alios ꝓhibitos ludos
¶ Cōtra: nō pōt ab alio repeti ſm ius qꝺ ille
dare vel reſtituere nō tenet̄. ſꝫ ſm ꝯſtitutiōem
B grecā pt̄ repeti vſqꝫ ad. 50. ānos illꝺ qꝺ amitti
tur i ludo alear̄. g̊ ille q̄ p talē ludū lucrat̄ re
ſtituē tenet̄. ¶ Itē ſꝫ Phꝫ. 4°. ethi. c. 4. Alea
tor illiberal' ē: ſꝫ illiberalis ē q̄ retinet dāda. g̊
illud qꝺ homo lucratur per ludum alear̄ nō
eſt retinendum: ſed dandum.
¶ Ad iſtā qōnē dꝺ. ꝙ quidā ludi ita ſunt ꝓhi
biti ꝙ nō p̄cipit̄ reſtitui qꝺ hō lucrat̄ ſm legē
illius ludi. ſicut ſunt torneamēta. vñ illi q̄ lu
crantur tali ludo q̄uis peccēt: q2 faciūt ꝯ ꝓhi
bitionez eccl'ie. tū reſtituere non tenent̄. Sunt
alij ludi ꝓhibiti ita ꝙ ēt p̄cipit̄ r̄ſtitui illud qꝺ
ludēs tali ludo lucrat̄: cuiuſmodi ē lud⁹ alea
rū. ⁊ taxillor̄. Et ꝙ tales ludi ſint prohibiti hr̄
ꝺcre. di. 35. Epis. ⁊. ff. ꝺ aleatōi. p totū. ⁊ i autē.
C ꝺ ſctis Epis. §. Interdicim⁹: ⁊ ex̄ de vi. ⁊ ho.
cl'i. Cl'ici officia. in textu. ⁊ in glo. nō tū ē ꝓhi
bituꝫ ludere. nō ex cupiditate. ⁊ p cōi ꝯuiuio
faciēdo: q2 vt dr̄. ff. de aleatoribꝰ. l. vlt. qꝺ i cō
uiuio veſcēdi cā ponit̄ in eā rē familia ludere
pmittat̄. Quod aūt ludēs reſtituere teneatur
qꝺ lucrat̄ in ludo alear̄ vel taxillor̄ ſm quod
ꝓhibitus eſt hr̄ decre. di. 35. Eps. i glo. ⁊. ff. de
aleatoribus. l. vlt^a. ⁊ ex̄. de vi. ⁊ ho. cl'i. Cl'ici of
ficia i glo. qꝺ aliq̄ ſic credūt eē itelligēdū. ſ. ꝙ
p iudicē ad reſtituēdū pōt de iure ꝯpelli. ſi tū
p ſniaꝫ iudicis nō cōpellit̄: reſtituere nō tenet̄
q2 talis reſtitutio p̄cipit̄ in penā lucrātium ta
D li ludo. nec iura ad hoc allegata dicunt ꝙ te
neatur reſtituere ipſo iure: ſꝫ ꝙ ab eo poteſt ꝺ
iure repeti. Aliqs. n. qñqꝫ aliq̄d licite retinet
anteq̄ȝ p ſniam dimittere ꝯpellat̄. qꝺ tū dimit
tere p ſentiētiā iuſte ꝯpellit̄. Electio. n. excōica
ti minori excōicatione non eſt irrita ipſo iure
⁊ tū ē irritanda. ex̄ de clerico excōicato mini
ſtrante. capitulo. Si celebret. Interficiēs eniꝫ
hoieꝫ iniuſte pōt p ſentiētiā iuſte priuari here
ditate: ſed tū ante ſentētiā nō tenet̄ illā dimit
tere. Cōis tū opinio que ē ſecurior tenet ꝙ eo
mō quo ludus taxillor̄ eſt ꝓhibitus hō tenet̄ E
ipſo iure ad reſtituēdū illud qꝺ lucrat⁹ ē p ta
lē ludū. q2 nō tm̄ ꝓhibet̄ ille ludus. ſꝫ ēt acq̄ſi
tio lucri p talē ludū: q2 tū vt aliq̄bꝰ ꝓbabilr̄ vr̄
talis reſtitutio nō eſt p̄cepta p ius canonicuꝫ:
ſꝫ tm̄ p ius ciuile. nō vr̄ ꝙ ad hanc reſtitutiōeꝫ
ſint obligati de neceſſitate: niſi illi q̄ de iure le
gibus ſubſūt iperialibꝰ: niſi alibi ſit talis reſti
tutio p ꝯſuetudinē approbata. ⁊ Vr̄ aūt alijs
⁊ ꝓbabiliter ꝙ talis reſtitutio p̄cipit̄ implici
te in iure can°. q2 leges iperiales nō ꝯtrarias
iuri diuio: nec abrogatas p ius canonicū: nec
p aliquā ꝯriā ꝯſuetudinē rōnalē iura canoni
ca obſuādas ꝺcernūt. ꝺcre. di. 10. De caplis. ⁊ F
ca°. Quis aūt. ⁊ duobus. c. imediate ſeq̄ntibꝰ.
Rō aūt quare leges magis ꝓhibēt ludū alea
rū q̄ȝ torneamēti ē: q2 in ludo torneamēti ſūt
labores q̄ carnē macerant ⁊ retrahūt a turpi
tudine carnalis luxurie. ⁊ in illo ludo torneā
tes adiſcūt artē militie i luctādo: ⁊ dirigūt ſe
humano ingenio qꝺ exercitat̄ ibideꝫ. ⁊ etiam
iuuāt ſe corpis fortitudine. nec lucrū ſuuꝫ to
talr̄ fortune ꝯmittūt. vñ ſi illū ludū exercēt tē
perate ⁊ bona itētiōe: nec eēt ꝓhibitus p ec
cleſiaꝫ: nō eſſꝫ pctm̄ torneare: eo ꝙ ludus eſſet
vtilis ꝓ defenſione rei pu. vñ iure ciuili ꝓhibi G
tus nō ē. qꝺ pꝫ. q2. ff. de aleatoribus. l. Solent.
conceduut̄ ludi in q̄bꝰ exercet̄ corpalis virtus
ſicut certare haſta vel currere vel ſaltare: ⁊ ſic
de alijs: ſed iura canonica illū luduꝫ ꝓhibent
pp abuſum ludētiū. obligat tū ꝓhibitio oēs
quacūqꝫ intētione tornēēt. q2 ſtatutū ē gnāle.
Aſſuefactio aūt ludi taxillor̄ nutrit ociū: qꝺ ē
ſomentū carnalis laſciuie. neqꝫ ibi adiſcit̄ ali
quid qꝺ ſit vtile rei pu. neqꝫ ibi exercet̄ hūanū
igeniū: ſꝫ totū ꝯmittit̄ fortune. ⁊ iō tā iure ca
nonico q̄ȝ ciuili ludus ille ꝓhibit⁹ ē: ſꝫ lucran
tes p talē ludū nō obligāt̄ de nec̄itate ad re
ſtituēdū niſi p ius ciuile. ludus aūt ſcacor̄ ſi
ne taxillis ꝓhibit⁹ eē ñ vr̄. eo ꝙ ibi exercet̄ hūa H
nū igeniū niſi forte i cāu: cū hoies agūt pniaꝫ.
¶ Ad ar^a ad ptē p̄mā dꝺ ꝙ q̄uis meritricia
⁊ torneamēta ſint ꝓhibita: tū nullo iure cano
nico p̄ceptū ē debere reſtitui ea q̄ lucrant̄ per
illa: ſed iure ciuili p̄ceptū eſt reſtitui illud qꝺ
lucrat̄ hō per ludū alearum ⁊ taxillor̄.
¶ Ad p̄^m ad ptē aliā dꝺ. ꝙ procedit de illis q̄
ſubſunt legibꝰ iperialibꝰ. ¶ Ad 2^m dꝺ. ꝙ phs
ibi nō loq̄tur de illiberali illiberalitate q̄ cor
rūpit ꝟtutē liberalitat̄. ſꝫ ꝺ illa q̄ ꝺrogat ꝑfe
ctōi eiuſdē. ⁊ Vl' dꝺ. ꝙ ñ ois illiberal' retiēt ea
q̄ de neceſſitate ſūt dāda. q2 illiberalis ē ēt ille
qui ſuperabundat in accipiēdo. vel qui turpi
ter accipit ſꝫ Phm. e. c. nō ois aūt q̄ turpiter

lucrat tenet restituere qd sic lucrat.

A **Circa** lraz. Nō puenitri sniam iudicis. huic nō obstat qd dr. Jo. 20. Quoꝝ remiseritis pctā ꝛc. qꝛ snia sacerdotis debito mō sententiātis ē snia dei. Tales postea nō puniri. hꝰ itelligēdū ē si pena se correxerit. ꝛ pena sufficiēs fuerit. Leuis culpa leui supplicio ɔpēsat. ¶ Cōtra. ille de quo ibi loquitur blasphema uerat. blasphemia autem non est leuis culpa sed grauissima. ¶ Respondeo illud verbum non refertur ad illum qui blasphemauerat: sed ad illum qui in sabbato ligna collegerat. nisi extendatur nomen blasphemie ad omne

B factuz contra legē. Et in malis forte etiam fit ita. ꝛ bñ ponit forte: qꝛ nō ē veꝝ ꝙ in nō hñte charitatē dimittat pctm aliqd. Et si fides dīmit. i. pscia pcti. qꝛ aliqñ hō ē i pctō mortali ꝛ nescit. Qꝛ ex fōte gre dei istillat. qꝛ cessare ab actu pcti ꝗuis adhuc nō sit ptritio vera: ē tñ qdā gra gratis data. Talis hois opꝰ nō dilige ret deꝰ ad remunerationē. supple vite eterne. Estimādū ē fortasse tolerabiliꝰ ei futuꝝ iudicium. Nō qꝛ pena pctis suis debita diminuat. s; qꝛ alias demeruisz ꝛ mō nō demeret: ibi. n. lo

C quit lra de reprobo faciente aliq bona opa in mortali pctō. Bona in charitate fcā q cōitatur mortalis culpa. nō qꝛ simꝰ fiāt in charitate. ꝛ simꝰ cōitet mortalis culpa: qꝛ charitas ꝛ mortalis culpa simꝰ nō ɔpatiūt se. s; qꝛ pꝰs in charitate facta postea comitat mortalis culpa. vnde comitari vr ibi ꝓ seq accipi. Pnia va ad baptismi puritatē cōat reducē. ꝛ bñ dic cōat. qꝛ ꝗuis ꝑ pniaz possit hō purgari ab oi actuali pctō. nō tñ pōt fieri qn pctōꝛ inocentiā amise

D rit. ceteris aūt pibus nobiliꝰ ē semp inocētem fuisse ꝙ aliqñ nō ꝛ postea sic. Sciat se culpabiliter duꝝ q deflet dāna tpis vel mortē amici: ꝛ dolorē pcti nō osndit i lachrymis. Cōtra mlti sūt ve pcitētes: q tñ plorare nō pñt. Rñdeo ibi hoc aduerbiū culpabilr nō dr ab actu culpe: s; a dispōne ad culpā.

¶ De tribus que in penitentia considerãda sunt. Distin. XVI.

In perfectione autez pnie tria obseruanda sunt. ɔpūctio cordis: ɔfessio oris: satisfactio operis. Unde Joan. os aureū. Perfecta penitentia cogit peccatorē oia libenter ferre: in corde eius ɔtritio: in ore cōfessio: in opere tota humilitas. Hec est fructifera pnia: vt sicut tribus modis deū offendimꝰ. s. corde: ore: opere: ita tribꝰ modis satisfaciamꝰ. Sūt. n. tres pcti differētie: vt ait Aug. ꝛ in corde: ꝛ in facto: ꝛ i ɔsuetudie vl vbo: tanꝗ tres mortes. Una qsi i domo. s. cū i corde ɔsentit libidini: altera qsi ꝓlata iā extra portā: cū i factū ꝓcedit libidini assensio. tertia cuz male ɔsuetudis tāꝗ mole pmit animus vl noxie defensiōis clipeo armat: qsi i se pulchro iā fetēs. hec sūt tria genera mortuoꝝ q deꝰ legit suscitasse. Huic g̃ triplici morti triplici remedio occurrit. ɔtritiōe: ɔfessiōe: satisfactiōe. ɔpūctio nobis ɔmedat ibi. Scidite corda vra ꝛ ñ vestimēta vra. ɔfessio ibi. Iustꝰ in pncipio sermōis accusatoꝛ ē sui. ve. n. cōfitet q se accusat: q execrãdo malū sibi iputat. ꝛ ibi. Effūdite corā illo corda vra. Et iterū. ɔfitemini alterutꝝ pctā vra. Satisfactio a ioāne precipit vbi ait. Facite dignos fructꝰ pnie. s. vt scdz qlitatē ꝛ ꝗtitatē culpe: sit qlitas ꝛ ꝗtitas pene. Nō. n. par dz esse fructꝰ boni opis eiꝰ q nihil vl minꝰ peccauit: ꝛ eiꝰ q grauiꝰ cecidit. Jō discretio penitēti valde necaria est: vt illa gerat q tradit Aug. dicēs. Cōsideret qlitatē crimis: i loco: in tpe: i pseuerãtia: i varietate psone: ꝛ quali hoc fecerit tētatiōe: ꝛ i ipsiꝰ vicij multiplici executiōe. Oz. n. penitere fornicātē scdz excellētiā sui statꝰ vl officij: vl scdm modū meretricis ꝛ i modū opis sui: ꝛ qlr turpitudinē egerit: si i loco sacrato: si i tpe orationi ɔstituto: vt sūt festiuitates ꝛ tpa ieiunij. Cōsideret ꝗtū pseuerauerit: ꝛ defleat ꝙ pseuerant peccauerit: ꝛ ꝗta victus fuerit ipugnatiōe. Sūt. n. q nō solū non vicunt: s; vltro se pctō offerūt. nec expectāt tētatōez. s; pueniūt voluptatē. ꝛ ptractet. secū ꝙ mltiplici actiōe vitij delectabilr peccauit. Ois ista varietas cōsi

tēda ē ꝛ deflēda. vt cū cognouerit quod pctm̄ ē: cito inēiat deū ꝑpitiū. In cognoscēdo augmētū pcti inueniat ēt cui⁹ etatis fuerit. cui⁹ sapiētie ꝛ ordinis. Immo ret̄ i singulis istis: ꝛ sētiat modū criminis purgās lachꝛymis oēm qualitatē vicij: ⁊fleat ꝟtutē qua iterī caruit. Dolēdū ē .n. nō solū ꝙ peccauit: sꝫ qꝛ se ꝟtute ꝑuauit. Defleat ēt qm̄ offendēs i vno fact⁹ ē oiū re⁹. Ingrat⁹ .n. extitit ꝗ plen⁹ ꝟtutibus deū oīo nō timuit. In h̄ .n. qſqꝫ peccatoꝛ sit culpabilioꝛ: q̄ est deo acceptioꝛ Ideo eni adā plus peccauit: qꝛ oī bono abūdauit. Alio ēt mō offendēs i vno factus ē oiū reus: qꝛ ois virt⁹ patit̄ detrimētū ab vno vitio. Ponat oīo i iudicio ꝛ ptāte sacerdotis nihil sui reseruās sibi vt oia eo iubente parat⁹ sit facere ꝑ recipiēda vita aīe: q̄ faceret ꝑ euitāda coꝛporis morte: ꝛ hoc cū desiderio: qꝛ vitā recuperat īfinitā. Cū gaudio .n. facere debet imoꝛtalis futurus: q̄ faceret ꝑ differenda morte moꝛiturus. semp depcet̄ deū. offerat ꝺo mētē ꝛ coꝛdis ꝯtritiōe. deide ꝛ qꝺ pōt det ꝺ possessiōe. ꝛ tūc qꝺ offert securus offerat. Respexit dn̄s ad abel ꝛ ad munera ei⁹. Pri⁹ dic̄ ad abel: ꝙ̄ ad mūera ei⁹. In iudicio ḡ coꝛdis ꝯferēda ē elyna tribuētis. Nec ꝯsiderādū ē quātū sꝫ qua mēte: qua affectiōe dat qꝺ p̄t. Qui ḡ sua pctā redimere vult tpaliū oblatōe pri⁹ offerat mētē. Caueat ne ducti⁹ verecūdia diuidat apꝺ se ꝯfessiōem: vt diuersa diuersis velit sacerdotib⁹ manifestare. Quidā .n. vni celāt qꝺ alt̄i māifestāda ꝯſuāt: qꝺ ē se laudare: ꝛ ad hypocrisī tēdēr. ꝛ sempvenia carere: ad quā ꝑ frusta putat pueīre. Caueat ēt ne pri⁹ ad dn̄icū coꝛp⁹ accedat: ꝙ̄ ꝯfoꝛtet se bona ꝯscīa: ꝛ doleat ꝙ nōdū audeat sumer̄ quē multū ꝺsiderat cibū salutarē. Cohibeat ēt se a ludis a spectacul̄ scl̄i: ꝗ ꝑfectā vult ꝯseq remissiōis grāꝫ. Isti sūt digni fruct⁹ pnīe aiaꝫ captiuā elaqueātes ꝛ i libtate ꝑuātes. Et ifra. Querat aīa dignos fruct⁹: ꝛ sī n̄ dignos pnīe. Sunt .n. digni fruct⁹ ꝟtutū ꝗ n̄ sufficiūt pēitētib⁹ Pnīa .n. grauioꝛis postulat vt doloꝛe ꝛ gemitib⁹ moꝛtu⁹ ipetret vitā. Ex hiꝫ oñ dit̄ ꝗ sint digni fruct⁹ pnīe: qb⁹ ꝟa satisfactio explet̄: ꝛ ꝙ nō oēs digni fruct⁹ sunt digni fruct⁹ pnīe. Qꝺ ꝺ illa pnīa ītelligit̄ q̄ maioꝝ ē criminū. Nō .n. sufficiūt grauit̄ delinquētib⁹: q̄ sufficiūt min⁹ vl̄ paꝝ peccātib⁹. ¶ Que sit fl̄a satisfactio.

C Sic sūt digni fruct⁹ pnīe ac ꝟa satisfactio: ita ꝛ indigni fruct⁹ ꝛ fl̄a satisfactio. i. fl̄a pnīa. Unde gre. Fl̄as pnīaꝫ dicim⁹: q̄ n̄ ꝑꝫ auc̄teꝫ scōꝝ ꝑ q̄litate criminū iponūt̄. Iōqꝫ miles vl̄ negociatoꝛ vl̄ alicui offō ꝺdit⁹: qꝺ sin̄ pctō exerceri n̄ possit: si cl̄pis grauioꝛib⁹ irretit⁹ ad pnīaꝫ venerit. vl̄ ꝗ bōa alteri⁹ iiuste ꝺtinet: vl̄ ꝗ odiū i coꝛde gerit. r̄coḡscat se verā pnīaꝫ n̄ posse pager̄: nisi negociū r̄liquat. vl̄ offm̄ ꝺferat ꝛ odiū ex coꝛde dimittat ꝛ bōa q̄ iiuste abstulit r̄stituat. Ne tn̄ ꝺspet iteri ꝗcqd bōi facere p̄t hoꝛtamur vt faciat: vt ꝺs coꝛ illi⁹ illustret ad pnīaꝫ. Cū sit pnīa interioꝛ ꝛ exterioꝛ: ꝺ vtraqꝫ p p̄missa sat] appet q̄ sit ꝟa ꝛ q̄ sit fl̄a. ¶ De trib⁹ actōib⁹ pnīe.

P Redict] ꝟo adyciēdū ē ꝙ trib⁹ mōis agit̄ pnīa. añ bap^m. s. ꝺ poꝛib⁹ pctis: p⁹ bapꝫ ꝺ grauioꝛib⁹ q̄ p⁹ ꝯmittūt̄. Est ēt pnīa vēialiū q̄tidiana q̄ ēt hūiliū ē ꝛ pfectoꝝ. vñ aug. Tres sūt actōes pnīe q̄s mecū eruditio ꝟra recognoscit. Una ē q̄ nouū hoīeꝫ parturit doec p baptisinū oium p̄teritoꝝ ablutio fiat pctōꝝ: qꝛ null⁹ sue volūtatis arbit̄: nisi pēiteat eū veteris vite nouā icboare pōt: a qua puuli sunt īmunes cum baptizantur: qꝛ nōdū possunt vti libero arbi-

trio: quib⁹ tñ ad remissionez originalis peccati pdest eoꝝ fides a qb⁹ offerũtur. Altera ē actio pnie post baptismũ q̄ fit pro illis peccatis q̄ legis decalogus continet. agũt ergo hoies pniaz ante baptismuz de peccatis priorib⁹: ita tñ vt etiaz baptizētur: sicut Petrus ait. Agite penitentiā ⁊ baptizetur vnusq̧sq; vestruz in noie dñi ⁊c. agũt ēt penitētiā si post baptismũ ita peccauerunt vt excōicari ⁊ reconciliari mereanť. Et ēt pnia bonorum ⁊ humiliũ fideliuz pene quotidiana in qua pectora tundim⁹ dicentes. Dimitte nobis de. no. ⁊c. Neq; ea nobis dimitti volum⁹. q̄ dimissa nobis ī baptismo nō dubitam⁹: sed illa humane fragilitati: q̄uis pua tamē crebra surrepunt: que si collecta contra nos fuerit: ita nos grauabunt ⁊ opprimēt sicut vnũ aliqđ grande pctm̃. Quid. n. īterest ad naufragiuz: an vno grādi fluctu nauis operiať ⁊ obruať: an paulatiz surrepens aqua in sentinā p negligentiũ culpā ipleat nauē ⁊ submergať. Jō ieiunium ⁊ elemosyne ⁊ orationes inuigilēt. Jn qbus cum dicimus dimitte nobis đbita nostra ⁊c. manifestamus nos hr̃e qđ nobis dimittať: ⁊ in his verbis humiliantes animas nostras q̄tidianaz agere pniaz nō cessam⁹.

¶ De satisfactōe venialium.

Q ue aũt pro venialib⁹ sit satisfactio sufficiēs Augu. insinuat ita inquiēs in enchi. De quotidianis ⁊ breuibus leuibusq; pctis: sine quibus hec vita nō duciť: quotidiana orō fideliũ satisfacit. Eoꝝ. n. est dicere pater noster q es in celis ⁊c. Delet oio hec orō minima ⁊ quotidiana peccata: delet et illa: a quib⁹ vita fideliuz ēt scelerate gesta: sed penitēdo in melius cōmutata discedit: sicut veraciter diciť: dimitte nobis debita nostra: ita veraciter dicatur: sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. i. sic fiat qđ diciť: qȝ ⁊ ipsa elemosyna ē veniā penitētib⁹ oio ignoscere. Ex his alijsq; premissis iā facile est intelligere q̄ p venialibus sit exhibēda satisfactio. Sufficit enim dñica oratio cum ieiunio aliquo ⁊ elemosynis: sic tamē precedat contritio aliquantula: ⁊ addatur confessio: si assit facultas: de qua confessione post tractabitur. Pro grauioribus vero peccatis hec etiā in satisfactione adhibenda sunt: sed multo vehemētius atq; districtius: quia vt ait augu. ad agendum penitentiaz nō sufficit mores ī melius cōmutare: ⁊ a malis factis recedere nisi de his que facta sunt satisfaciat domino per penitentie dolorez: per humilitatis gemitũ: p contriti cordis sacrificiuz: cooperantibus elemosynis.

¶ Superius determinauit magr̃ de pnia in gnāli. h̷ aũt determinat de ptib⁹ eius in spāli. Et diuidiť in. 2. ▽ Primo determinat de illis 9iunctiz ⁊ absolute. ▽ 2° determinat diuisiz ⁊ cōparatiue di. sequēti. Hic oriť qđ. ¶ Prima in duas. ▽ Prio determinat de ptib⁹ pnie q̄si itegralib⁹. ▽ 2° de ptib⁹ q̄si subiectiuis. ibi. p̄dicꝭ vo. p̄ⁱ i. 2. p̄° oñdit quõ vā pnia 9sistit ex suis ptib⁹ integralib⁹. ▽ 2° quõ fl'a. ibi. Et sic sunt. ¶ Jlla ps q̄ ibi incipit. Predictis vero. diuiditur in duas. ▽ Prio distinguit triplicē differentiā pnie. ▽ 2° determinat de vna illaꝝ. s. de pnia venialiũ ibi. Que ibi. Articulus I.

C Irca hāc di. q̄rēdũ est p̄ncipalr̄ đ. 5. ▽ Prio đ p̄tib⁹ pnie. ▽ 2° đ circũstantijs pctōꝝ. ▽ 3° đ ipedimētis pnie v̄e. ▽ 4° đ pnia mortaliũ. ▽ 5° de pnia venialiũ. ¶ Circa p̄ᵐ q̄runť duo. ▽ Prio vtꝝ 9pũctio cordis ⁊ 9fessio oris ⁊ satisfactio opis sint ptes pnie. ▽ 2° vtꝝ absolutio sacerdotis sit p̄ncipalior ps sacr̃i pnie q̄ȝ 9pũctio cordis.

Primo oñdo q̧ tria p̄dcā ñ sũt ptes pnie qȝ nō sũt ptes pnie: q̄ ē v̄t⁹: cũ virtus sit forma simplex: nec pnie q̄ est sacr̃m. qȝ quodcũq; sacr̃m cōfertur a ministris ecclesie. ſ3 9tritio ⁊ cōfessio nō 9feruntť a sacerdote. ergo nō sunt partes pnie. ¶ Jtez nō sunt subie- A

A ctiue ptes pnie. q2 totū pdicat de qualibz pte subiectiua p se:sz pnia nō pdicat de ɔfessione p se:nec ptes integrales:q2 totū integrale nō cōstituitur ex suis ptib⁹ nisi sil' existāt. hec autē tria nō sunt sil'.ɔfessio.n. sequit ɔpūctionē. ꝛ satisfactio vtrūq3.ḡ nō sunt ptes pnie. ℭ Itē luce.3° Facite fructus dignos pnie.sz fm magr̄z in lr̄a hui⁹ di.c.2°. Digni fructus pnie sunt q̄bus'q̄a satisfactio explet.cū ḡ fruct⁹ non sit ps rei cui⁹ ē fruct⁹:satisfactio nō ē ps pnie.

ℭ Cōtra. Ea q̄ reqrunt ad pfectionē rei sunt ptes ei⁹:sz sicut dicit magr̄ i presenti di.i pn°. In pfectiōe pnie 3ª obseruāda sunt.s.ɔpūctio cordis.ɔfessio oris. satisfactio opis.ḡ sūt ptes pnie. ℭ Itē ptib⁹ morbi rn̄dē debēt ptes medicine.cū ḡ ptes pcti sint pctū in corde. i ore ꝛ in ope: vr̄ q2 pnia:cum sit medicina ptes:habeat istis corrn̄dētes. he aūt sunt ɔpūctio.cōfessio.ꝛ satisfactio. B

ℭ Rn̄deo q2 pnia quadruplicit̄ pōt accipi.s. p pnia q̄ est virt⁹:vl' p actu talis vtutis: vl' p passione q̄nq3 ɔcomitāte actū vel pcedēte vel sequēte tāq3 effect⁹ cām.vel p pnia q̄ ē sacrm̄ Prio mō tria pdicta nō sunt ptes ei⁹.q2 sic ē forma simplex:vt tāgebat in ar°.2°mō sunt ptes pnie q̄si subiectiue:q2 de q̄libz illaꝝ pōt dici q2 ē act⁹ pnie: nō tn̄ ad plenū ptes sūt subiectiue.q2 eē actū pnie nō ɔuenit eq̄lr̄ cuilz illarū.q2 pncipalit̄ ɔuēit ɔpūctioni cordis cōfessioni aūt ꝛ satisfactioni exteriori ɔuēit inq̄tuz pcedūt ex ɔpūctiōe iteriori.3°mō nō sūt ptes pnie.sz 4°mō sunt ptes pnie itegrales. Sacrz .n. pnie sine tribus pdictis nō integrat. cū.n.i sacro pnie sit emēda volūtaria pviā iudicij voluntarie suscepti reqrit̄ ibi quedaz citatio ad volūtarie subeūdū illud iudiciū.ꝛ hec ē cōdis ɔpūctio:ꝛ corā iudice vitatis cōfessio.ꝛ fz arbitriū iudicis satisfactio vel in re vel saltez in ɔposito.si in ope exteriori expleri nō pōt. C

ℭ Ad pᵐ in oppᵐ dō q2 nō o3 q̄lz sacrm̄ fm totᵐ qd̄ est de rōne sacri ministrari ab alio. sed fz aliqd ei⁹. A sacerdote aūt administrat absolutio. in sacris aūt in q̄b⁹ actus hois nō ē sacramēti mā sicut in bap°ꝛ ɔfirmatiōe oēs partes sacri ministrant a ministris ecclie. ℭ Ad 2ᵐ dō.q2 pnia fm q2 accipit p actu pdicat de q̄lz istaꝝ ptiū p se. Vñ pnie sic sunt ptes quasi subiectiue: vt dictū ē:sz de nulla istaꝝ p se pdicatur pnia q̄ est sacrz:q2 sūt ptes ei⁹ integrales: q̄uis nō sint sil'.q2 nō op3 esse sil' oēs ptes totius integralis nō hn̄tis eē pmanēs:sz successiuum. tale aūt totum integrale est sacrm̄ pnie. D

ℭ Ad 3ᵐ dō.q2 ɔpūctio ɔfessio ꝛ satisfactio et si sint fruct⁹ pnie q̄ est vt⁹:q2 p fruct⁹ itelligūtur opa fm glo. Math.7. Arbor bona fruct⁹ bonos facit. tn̄ sunt ptes:nō pnie q̄ est virt⁹:sz q̄ est sacramentum. Q°. ii.

Secundo querit vtrū absolo sacerdotis sit pncipalior ps sacri pnie q̄z ɔpūctio cordis. Et vr̄ q2 sic. In vnoquoq3 cōposito pncipalior est ps forma q̄z mā:sz ɔpunctio numerat iter partes mãles hui⁹ sacri. absolutio aūt ē ps formalis:q2 forme sacroꝝ cōsistunt in vbis ministri.ḡ absolutio est pncipalior ps h⁹ sacri q̄ ɔpūctio. ℭ Itē si absolo nō ess3 pncipalior ps h⁹ sacri q̄z ɔpūctio: cū penitens ɔpūctionē a ministro nō suscipiat.sz tātū absolutiōez:verius diceret penitēs nō suscipere sacr̄z pnie a sacerdote:q̄ suscipe: qd̄ falsuz est. ℭ Item illa ps pncipalior ē in sacro que magis coopat ad effectuz sacri. Sz absolutio magis coopat ad sacri effectū:q̄ ē pctoꝝ remissio. Vñ habet Jo.20. xp̄s dixit discipulis suis Quoꝝ remiseritis pctā remittunt eis.ḡ absolutio est pncipalior ps hui⁹ sacri q̄ ɔpūctio. A B

ℭ Cōtra in artificialib⁹ ps pncipalior est mā q̄ forma.q2 mā est sub3:ꝛ for̄ est accn̄s. Sz sacrm̄ pnie est qdā totū artificiale: cuius ptes mãles sunt.ɔpūctio.ɔfessio.ꝛ satisfactio.pars formalis absolutio.ḡ pncipalior est in hoc sacro ɔpūctio q̄ absolutio. ℭ Itez in pn̄ti di.c. i.inter ptes sacri nō numerant nisi ea q̄ sūt ex pte penitentis.cū ḡ icōueniens ess3 omittē ptez magis pncipalez:absolo sacerdotis nō est pars principalior huius sacri. C

ℭ Rn̄deo in sacro illa ps ē pncipalior q̄ pncipali⁹ coopat ad pncipalē sacri effcm̄. principalior aūt effect⁹ sacroꝝ noue legis ē scificare q̄ scificationē significare. illa ḡ ps sacri pnie ē pncipalior:q̄ magis ex vi sacri coopat ad remissionē culpe ꝛ pene eťne:q̄ remittit̄ p grāz scificātē.ɔpūctio aūt nō tn̄ coopat ad remissionē culpe ex vi sacri.sz ēt inq̄tū ē act⁹ vtut̄: vel efficax dispō ad vtutē. dico ḡ q2 si cōpetur ɔpūctio cū vtraq3 vi sua ɔiūcti3 ad absolonez: pncipali⁹ coopat ad remissionē culpe q̄z absolo. Si aūt ɔsiderat illō ad qd̄ opat ɔpūctio ex vi sacri tn̄:sic dico q2 nō ita coopat pncipalit̄ ad remissionē culpe sic absolutio sacerdotis:q2 cū sacerdos sit vicari⁹ xp̄i pncipali⁹ ꝛ p pri⁹ assistit vbis suis:i q̄b⁹ absolutio ɔsistit: vt⁹ scificās q̄ ptib⁹ sacri:q̄ sūt ex pte penitēt. q̄tū ēt ad actū significādi pncipalior est absolo q̄ ɔpūctio:q2 sēsibili⁹ ꝛ mag̃ p se significat pcti remissiōez q̄z ipa ɔpūctio:q̄ illā sēsibilr̄ n̄ significat p se nisi ipi ɔpūcto. Aliis aūt h°n̄ significat nisi inq̄ᵐ maifestat i ɔfessiōe oris ꝛ satisfactiōe opis. pdcāz āt ɔpatiōez n̄ itelligas i effi D

ciẽdo gr̃az:ſ; in diſponẽdo ad ei⁹ ſuſceptionẽ.
¶ Ad p^m ar^m dõ. ꝙ abſolutio nõ ẽ forma ſacr̃i
pnie niſi ƀ; illũ modũ quo dicim⁹ ptẽ pncipa/
liorẽ toti⁹ itegralis eẽ formã: ſicut dicũt hoies
ꝙ tectũ eſt forma dom⁹. ſ; ſic forma iproprie
accipit. S; dico ꝙ forma h⁹ ſacr̃i eſt ordo ad
ſignificãdũ diſpoſitiue ꝛ efficiẽdũ pcti remiſ/
ſionẽ reſpcũ cui⁹ forme. cõpũctio. ꝯfeſſio. ꝛ ſa/
tiſfactio. abſolutio. mãles ſt. abſolutionẽ tñ eẽ
pncipaliorẽ ptẽ h⁹ ſacr̃i cõpũctiõe nõ ꝓbãt ar
gumenta: niſi ꝯſiderata cõpũctiõe q̃tũ ad illã
vim quaz habet rõne ſacramenti tãtum.
¶ Ad p^m ad ptẽ aliã dõ. ꝙ q̃uis mã artificia
liũ abſolute ſit res pncipalior q̃ forma: tñ ſub
rõne rei q̃ artificialis eſt: pncipalior eſt forma
artificialis q̃ mã. ¶ Ad 2^m dõ. ꝙ poſtea ꝑ ſe
tractat magr̃ de abſolõne inq̃tũ tractat ď cla
uib⁹ eccl̃ie. ꝛ h° ſignũ eſt ꝙ abſolõ eſt ps hui⁹
ſacr̃i principalior q̃ alie. Articulus. II.

Onſequenter q̃rit ď 2° pncipali
Et circa h° q̃rũt duo. ¶ Pri
mo vtꝝ circũſtãtia poſſit mu/
tare ſpẽz pcti. ꝛ 2° vtꝝ poſſit
veniale mutare in mortale.
Queſtio. I.

A Primo oñdo ꝙ circũſtãtia nõ poſſit mu/
tare ſpẽz pcti: qꝛ accñs nõ mutat
ſpẽz rei: ſ; q̃libet circũſtãtia eſt accñs act⁹. g̃ ꝑ
nullã circũſtãtiam põt trahi ad aliã ſpẽz pcti.
¶ Itẽ act⁹ recipit ſpẽz ab obiecto: ſ; circũſtã
tia nõ mutat ob;. g̃ ꝑ circũſtãtiã nõ põt actus
mutari in aliam ſpeciem peccati.
¶ Cõtra. ƀ; phi. 5. Ethi. c. 4. Ille q̃ mechat pp
ꝯcupiſcẽtiã luxurioſus ẽ: q̃ aũt pp lucꝝ auar⁹.
S; luxuria ꝛ auaritia ſunt pctã ſpe diuerſa. g̃
cũ pp q̃d ſit vna de circũſtãtijs actuũ. vt p;. 3.
Ethi. c. 3. vn⁹ actus trahi põt ad aliã ſpẽz pcti
pp circũſtãtiã. ¶ Itẽ furari rez ſacrã: ꝛ furari
rez nõ ſacrã ſunt diuerſe ſpecies pctõꝝ: ſ; ſacꝝ
ꝛ nõ ſacrum ſunt actus circũſtantie. ergo per
circũſtantiã poteſt mutari ſpecies peccati.
B ¶ Rñdeo ꝙ act⁹ voluntatis ꝑ hoc formalr̃ ẽ
pctm̃: qꝛ caret debito ordine rõnis: ꝛ ꝑ h° for
malr̃ eſt i ſpẽ pcti. eo mõ. ſ. quo ꝯuenit puatiõi
eẽ in ſpẽ: qꝛ caret aliquo ſpãli debito ordine
rõnis. qñqꝫ g̃ ꝑ aliq̃ circũſtantiã puat aliquo
ſpãli debito ordine rõnis: ꝛ ꝯſtituit act⁹ ꝑ illã
circũſtãtiã in aliq̃ noua ſpẽ pcti. Si aũt ꝑ cir/
cũſtãtiã nõ puat act⁹ aliquo ſpãli debito ordi
ne rõnis: ſ; tm̃ ꝑ eã puatio debiti ordinis iten
dit nõ mutat ꝑ eã ſpẽs pcti: ſ; pctm̃ in eadem
ſpẽ remanẽs aggrauat. Qñ aũt ꝑ eã nec act⁹
ſpãli debito ordine rõnis puat: nec puatio ta/
lis ordinis itendit tũc ꝑ eã nõ mutat ſpẽs pcti C
nec aggrauat pctm̃. verbi gr̃a. qꝛ ſpãlis ordo
rõis eſt deliberatiue volũtatis ad rẽ ſacrã ſpẽ
differẽs a debito ordine rõnis ipſi⁹ volũtatis
deliberatiue ad rẽ nõ ſacrã. iõ qꝛ ꝑ furtũ ſacre
rei corrũpit debit⁹ ordo rõnis ipſi⁹ volũtatis
ad rẽ ſacrã: ꝛ ꝑ furtũ rei nõ ſacre corrũpit de/
bit⁹ ordo rõnis ipſi⁹ volũtatis ad rẽ nõ ſacrã:
iõ ſacrilegiũ eſt alia ſpẽs furti q̃ acceptio rei
aliene nõ ſacre. S; qꝛ ad eãdẽ rẽ in parua q̃/
titate nõ ordinat volũtas debito ordine rõnis
differẽtis ƀ; ſpẽz ab illo debito ordine quo or D
dinat ad eãdẽ rez ſub maiori q̃titate. ideo de
eadẽ pecunia furari paꝝ vel multũ nõ ſunt di
uerſe ſpẽs pcti. ſ; ꝑ acceptionẽ in magna q̃ti/
tate aggrauat peccatũ. accipere aũt cum ma/
nu dextera vel ſiniſtra nec ſpeciem mutat. nec
in eadem ſpecie aggrauat.
¶ Ad p^m in oppoſitũ dõ. ꝙ q̃uis circũſtãtia
ſit accñs eẽntie ipſi⁹ act⁹: tñ qñcũqꝫ ꝑ ipſã ꝯſti
tuit noua pcti ſpẽs: ptinet ad ſpẽz illius actus
inq̃tũ moralis ẽ. Unde ꝛ ſi ſit circũſtãtia illi⁹
eſſentie act⁹. non eſt tñ ei⁹ circũſtãtia ſub rõne
q̃ tale pctm̃ eſt. ¶ Ad 2^m dõ. ꝙ etſi circũſtãtia E
nõ mutet obiectũ actus ƀ; ſpẽz nature: põt tñ
mutare obiectũ act⁹ ƀ; ſpez moris. v̓bi gr̃a. ƀ;
ſpẽz nature idẽ obiectũ eſt adulterij ꝛ fornica
tionis ſimplicis ꝛ ꝯcubit⁹ ꝯiugalis: nõ tñ ƀm
ſpẽm moris vxor tua ꝛ vxor nõ tua ꝑ cõpara/
tionẽ ad actũ ꝯcũbẽdi differũt in ſpẽ moris: ꝛ
hoc eſt ꝑ circũſtãtiaz: nec itelligas ex pdictis
deformitatẽ pcti eẽ in ſpẽ niſi ꝑ reductionez
ad bonũ cuius eſt puatio. Qõ. II.

Secundo q̃rit vtꝝ circũſtãtia poſſit mu/ A
tare veniale pctm̃ in mortale.
Et videt ꝙ non. pctm̃ veniale ꝛ mortale diffe/
runt in ifinitũ. Mortali. n. debet pena eterna.
veniali aũt pena finita. Sed eoꝝ q̃ differunt in
ifinitũ vnũ nõ põt mutari in aliud: qꝛ talia ge
nere differũt vel pluſq̃ ƀm genus: ꝛ differẽtiũ
ƀm genus vnũ non põt mutari in aliud. ergo
pctm̃ veniale ꝑ nullã circũſtãtiã põt fieri mor
tale. ¶ Itẽ q̃titas accidẽtis nõ põt excedere
q̃titatẽ ſubiecti. g̃ circũſtãtia cũ ſit accñs act⁹
pcti: nõ põt excedere ꝑ q̃titatẽ eius: ſ; excede B
ret ſi ꝑ ipſam veniale poſſet fieri mortale. g̃ ve
niale ꝑ circũſtãtiã fieri mortale eſt ipoſſibile.
¶ Cõtra. Bernar. de pcepto ꝛ diſpẽſatiõe. c.
24. aliq̃ ſtultiloq̃a ꝛ ocioſe dicta facta ꝛ cogi/
tata ſunt pctã venialia: ꝛ tñ cũ ꝑ ꝯtẽptũ v̓tunt
in vſuz ꝛ ꝯſuetudinẽ criminalia reputant. S;
ꝯſuetudo eſt circũſtãtia act⁹. g̃ ꝑ circũſtãtiam
pctm̃ veniale põt fieri mortale. ¶ Itẽ magis
diſtat pctm̃ mortale ab actu q̃ nõ eſt pctm̃ q̃ a

C venialí pctō. Sȝ aliq̄s actus q̄ cū aliq̄b⁹ circū
stātijs nō est pctm̄: cū aliq̄b⁹ alijs circūstantijs
est mortale peccatum. cognoscere enim suam
potest esse sine mortali peccato: ꝛ tamen co/
gnoscere nō suam est mortale peccatuȝ. ergo
multo fortius veniale per circunstantiam po
test fieri mortale.
¶ Rn̄deo q̄ qō pōt itelligi ꝺ eodē pctō i nu
mero: vel in spē. Prio mō dupliciter. s. aut de
eodē actu in eē nāe. vel in esse moris. Prio
D mō dico eundē actū in numero p⁹ posse existe
re pctm̄ veniale: ꝛ postea p aliquā circūstātiā
supueniētē fieri mortale. vt ludus cū muliere
cā alicuius ꝯplacētie vane: tn̄ nō turpis: si po
stea ꝯtinuet cā turpitudinis exercende: p⁹ fuit
pctm̄ veniale: postea est mortale. tn̄ nō ꝭm eā/
dē sui ptez. 2⁹ mō nō est possibile eūdē actū i
numero pmo esse pctm̄ veniale ꝛ postea fieri
mortale. q2 actus nō ē in eē moris nisi inq̄m ē
a volūtate ꝛ rōne. Vn̄ nō manēte eadez habi
tudine volūtatis ad actuȝ nō hȝ idez eē mor/
tale numero. manēte v̄o eadē habitudine vo/
luntatis ꝛ rōnis non pōt fieri mortale: si pmo
E uit veniale. Si aūt itelligat qō ꝺ eodē pctō
in spe: aut pōt itelligi de eodē actu i spē nāe:
aut de eodē actu i spe moris. Prio mō pla/
nū est eundē actuȝ esse pctm̄ veniale: ꝛ p aliq̄
circunstātiā posse fieri mortale. cognoscere. n.
suā p carnali solatio est pctm̄ veniale. cogno
scere aūt nō suā pctm̄ est mortale. ꝛ tn̄ sūt idē
act⁹ i spe q̄ztū ad eē nāe. 2⁹ mō dicūt aliq̄ eū/
dem actū in spe nō posse esse veniale pctm̄ ꝛ p
aliq̄ circunstātiā fieri mortale. q2 debit⁹ ordo
voluntatis ad finē alt⁹ est in spe a debito ordi
ne voluntatis ad ea q̄ sunt ad finez. Sed quo/
F libȝ mortali pctō corrūpit debit⁹ ordo volun/
tatis ad finē. pctō. n. veniali non corrūpit nisi
ordo volūtatis ad ea q̄ sunt ad finē. Et iō pec
catū veniale ꝛ mortale nūq̄ sunt in eadē spe
moris. Si g̊ p circunstātiaȝ mutet veniale in
mortale. hoc eē nō pōt: nisi p eam mutet spes
pcti. ¶ Sȝ ꝯ hoc sic pt argui. Sicut. n. i amo/
re debito pximi icludit amor dei: vt ostsum ē
li. 3. ita in debito ordine ad pximum includit
debitus ordo ad deū ꝛ ecōuerso. Vn̄ q̄ corrū/
pit ordinē ad pximū corrūpit ex ꝯnti ordinez
ad deū. nō distinguit g̊ veniale a mortali pctō
p hoc q̄ mortale corrūpat debitū ordinez ad
deū: ꝛ veniale corrūpat debitū ordinē ad p/
ximū: sȝ pp hoc q̄ mortale corrūpit ordinē de
bitū debito necitatis ad salutē. veniale āt pec
catū corrūpit ordinē debitū debito ꝯgruitat̄
ꝛ disponit ad corruptionē alteri⁹. hec āt lesio
pōt eē ꝛ circa imediatū ordinē voluntatis ad
finē. vt pȝ i surreptorio motu ābiguitatis in fi G
de. ꝛ circa imediatū ordinē volūtatis ad ea q̄
sunt ad finem absq̄ ordinis de necitate debiti
destructione. accipe. n. vnā spicā bladi alteri⁹
vt in aliq̄ pua q̄titate nō notabil̄r ledēte dn̄z
rei pctm̄ mortale nō est. q̄uis illud acceptum
sit sine dn̄i volūtate. Accipe autē i magna q̄z/
titate notabil̄r dn̄z rei ledēte pctm̄ mortale ē.
nec tn̄ variat spes pcti. Sil̄r inanis glia pōt eē
ita magna q̄ pctm̄ mortale ē. ꝛ ita pua q̄ nō
ē nisi pctm̄ veniale. sȝ magnū ꝛ puū nō variāt
spez pcti si est idē act⁹ in spe nāe. pȝ g̊ ꝭȝ istos
q̄ duoꝝ actuuȝ exn̄tiuȝ in eadē spe tam nāe q̄
moris. vn⁹ pōt esse pctm̄ veniale. ꝛ ali⁹ p aliq̄z
circunstātiā mortale. Nō tn̄ ē itelligenduȝ q̄
multa venialia equaleāt vni mortali. q2 deor/ H
dinatio vni⁹ pcti mortalis pl⁹ pōderat q̄ ꝺor
dinatōes centuȝ miliū venialiuȝ sit. Vn̄ illud
v̄buȝ magri in lr̄a hui⁹ di. c. penul. vbi dicitur
de venialibus. q̄ si collecta circa nos fuerint:
ita nos grauabunt ꝛ opprimēt sicut vnuȝ ali/
qꝺ grāde pctm̄. itelligēduȝ est dispositiue. Vt
q2 p multiplicationē intātuȝ pōt itendi volun
tas q̄ q̄escit in illa deordiatiōe sicut i fine: sed
tunc nō est peccatum veniale sed mortale.
¶ Ad primuȝ dōm q̄ ea que differunt in in/
finitum in genere moris bn̄ possunt esse eius/
dem speciei in esse nature: ꝛ etiaȝ ꝭm aliquos I
in esse moris: ita q̄ vnum directe ꝛ aliud per
reductionem. Unde quāuis peccatum: quod
ex sua specie est veniale: nō possit esse in eadez
specie cum mortali: tamen peccatum qꝺ non
est veniale nisi ppter imperfectionem actus
in genere moris. s. aut quia est ex surreptione
aut quia obiectum nō est plene indebituȝ: po
test esse per reductionem in eadem specie pec
cati. i qua est aliquod mortale directe. sicut i/
choatio corruptionis est in eadem specie in q̄
est corruptum esse. ¶ Ad 2m dō. q̄ nō plus cō
cludit nisi q̄ p circunstātiā nō pōt idez actus k
in specie alij actui est peccatum veniale fieri
mortale nisi per illā mutetur spēs peccati.
¶ Arg⁹ ad partem aliam etiam nō plus cō/
cludunt nisi q̄ per circunstantiam trahentem
actum in aliam spēm peccati potest idez act⁹
in specie nature qui sine illa esset peccatuȝ ve/
niale esse per illam peccatum mortale.

Articulus III.

Onsequēter queritur de 3⁹ principali
Et circa hoc queruntur duo:
Primo vtrum ludi impedi
ant veram pniam. 2⁹ vtrū ne
gociatio tpalis. Qō. I.

A **Primo** ostendo q ludi nõ ipediũt veraʒ pniaʒ. 2°. re. c. 6. dĩc dauid. Ludã ꝛ vilioꝛ fiã plusq̃ fact⁹ sum. ꝛ tñ in hoc ꝯmendat. ℭ Jté fm phs. 4. ethi. c. penul. i ludis pt ꝯsistere vtus: q. s. vocat eutrapelia. Sʒ ea i q̃bus vtus ꝯsistit verã pniam nõ ipediũt.

ℭ Cõtra. de pnia di. 3. par. post pncipiũ. Cõtinue dolẽdũ ẽ de pctõ. ſʒ ludi ipediũt doloreʒ g verã ipediũt pniaʒ. ℭ Jtẽ magr in lr̃a hui⁹ di. c. 2. Caueat se a ludis ꝛ a spectaculis sc̃li q̃ pfectã vult ꝯseq̃ grãm remissionis.

ℭ Rñdeo. ludoꝝ q̃daʒ sunt honesti ꝛ deuoti vt cãtus eccl'iaꝝ q̃ fiũt ad honoꝛẽ dei ꝛ sctõꝝ: ꝛ hi sunt laudãdi. ꝛ tali ludo ludebat Dauid
B corã archa domini. Quidã turpes: ꝛ tales ludi sunt fugiẽdi. Et de talib⁹ itelligit decretum allegatũ ad ptẽ secũdã. Quidã sunt ordinati ad recreationẽ: q̃ bñ ꝛ male pñt fieri: de q̃b⁹ itelligẽda ẽ Phi auctoritas ad ptẽ pmam. Et ab his penitẽtes vt frequẽti⁹ abstinere debent his tñ interdũ cã recreatiõis possunt vti. Simili mõ põt distigui de spectaculis. Qr q̃daʒ sunt turpia: a q̃b⁹ oio ẽ abstinẽdum. Quedaʒ hõesta: q̃b⁹ vti licʒ. Quedã leuia seu vana: a q̃bus cauẽdũ ẽ: nõ de nec̃itate salutis: ſʒ ad maioꝛẽ pnie pfectionẽ. ℭ Ex dict̃ patẽt solutões ad ar^a ad vtrãq; partem. Qõ. II.

A **Secundo** q̃rit vtꝝ vãʒ pniaʒ ipediat negociatio tpalis. Et vr̃ q nõ. qꝛ vt hr̃ Lu. 3. Joãnes milites recipiebat ad penitẽtiã: nec iuenim⁹ q eis iterdiceret militiaʒ. ℭ Jtẽ illud qd̃ est vtile reipublice nõ ipedit pniaʒ. ſʒ negociatio tẽpoꝛalis est huiusmodi. ergo nõ impedit penitẽtiam.

ℭ Cõtra apo. 2. ad Thi. 2. Nemo militãs deo plicet se secularib⁹ negocijs. penitẽs aũt militat deo. g dʒ abstinere a tpalib⁹ negocijs.

ℭ Respõdeo q q̃dã ẽ negociatio que nullo mõ exerceri pt sine moꝛtali pctõ. ꝛ ab hac necessariũ est abstinere vere penitẽtes. Quedaʒ vix põt exerceri sine pctõ: nõ tñ ẽ ipossibile: ꝛ
B ab hac expedit abstinere penitẽtes pp securitatẽ: ꝛ maioꝛẽ pnie pfectõeʒ. Vñ dr̃ d̃ pnia di. 5^a. Qualitas. Penitẽti vtili⁹ ẽ dispẽdia pati q̃ pic'ulis negociatiõis astrigi. qꝛ difficile ẽ iter emẽtis vendẽtisq; ꝯmerciuʒ nõ iteruenire pctm̃. hec aũt negociatio maxime interdicit clericis. di. 88. Consequens ẽ. ꝛ c. se. ꝛ. c. Foꝛnicari. Alia est negociatio pia. vt illa q̃ ordinat ad subueniẽdũ pauperib⁹ ꝛ pupillis ꝛ viduis ꝛ hec non impedit pniaʒ: ꝛ clericis etiã licita est. distin. 88. Decernit.

ℭ Ar^a ad ptes pmã ꝓcedũt de negociatione q̃ sine pctõ exerceri nõ põt. ꝛ p militãtes deo significat clericos ꝛ oẽs spãlit̃ mãcipatos diuino cultui: q̃bus iterdicta ẽ nõ tm̃ illa negociatio q̃ sine pctõ exerceri non põt vt vsura ꝛ alij cõtract⁹ illiciti. sed illa q̃ vix sine pctõ exerceri põt. Articulus. IIII.

Consequẽter q̃rit de. 4. pncipali. Et circa hoc queruntur duo. ℣ Prio vtꝝ ad salutẽ necessaria sit pnia de pctis moꝛtalib⁹ baptismũ pcedẽtib⁹. ℣ 2° vtꝝ de oibus moꝛtalibus baptismum sequentibus. Qõ. I.

Primo ostẽdo q ad salutẽ nõ sit necessaria pnia d̃ pctis moꝛtalib⁹ bap^m pcedẽtib⁹. glo. sup Jo. 2. Sine pnia sunt dona dei. dicit q gr̃a dei nõ req̃rit i baptismo gemitũ vel plãctũ. ℭ Jtẽ originale pctm̃ moꝛtale est ꝛ baptismum precedit: nec tamen de illo pnia ẽ nec̃ia. ℭ Jtẽ supius di. 14. c. j. dicit magister. q pnia est 2ª tabula post naufragiũ. Sʒ 2ª tabula nõ dʒ pcedere pmam q̃ est baptismus. g nulla pnia necessaria est de moꝛtalib⁹ precedentibus baptismum.

ℭ Cõtra. Math. 3°. dr̃ de veniẽtib⁹ ad bap^m Joãnis: q baptizabant ab eo in ioꝛdane ꝯfitẽtes pctã sua. Cõfessio aũt ẽ ps pnie: vt supius visuʒ ẽ. ℭ Jtẽ actuũ 2°. Pniaʒ agite et baptizet vnusq̃sq; vr̃m. g vr̃ q req̃rat pnia i adult̃ de pctis moꝛtalib⁹ bap^m pcedẽtibus. B

ℭ Rñdeo q pnia pt accipi vt inq̃ʒtũ ẽ vtus vel inq̃tũ ẽ sacr̃ʒ. 2° modo nõ ẽ nec̃ia pnia de moꝛtalib⁹ pcedẽtib⁹ bap^m. p° mõ põt ꝯsiderari inq̃tũ foꝛmata: ꝛ sic ẽt nõ est necessaria de pcedẽtib⁹ bap^m. qꝛ cũ talis pnia nõ possit sil' esse cũ pctõ: nũq̃ p actualẽ susceptioneʒ baptismi remitteret pctm̃ actuale moꝛtale. qꝛ aut p penitẽtiã eẽt añ remissuʒ. aut suscipiẽs bap^m essʒ indisposit⁹ ad remissionis pctõꝝ moꝛtaliũ susceptionẽ. vel inq̃tũ ẽ infoꝛmis. i. q̃dã pcti detestatio cũ ꝓposito emẽdãdi: q̃uis nõ oio sufficiẽs ad expulsionẽ pcti. ꝛ hec ad min⁹ ẽ necessaria de oib⁹ pctis actualib⁹ moꝛtalib⁹ pcedẽtib⁹ bap^m tãq̃ cã remouẽs ꝓhibens susceptionẽ diuine gr̃e: q̃ in bap° dat illis i q̃bus remota sũt ipediũta ꝓhibẽtia susceptõeʒ gr̃e di. C
ℭ Ad p^m in opp^m dd̃ q illud v̾bũ itelligit de gemitu vel plãctu exterioꝛi. Vñ post v̾ba allegata subiũgit i eadẽ glo. nisi solã fidẽ ꝛ cõdis ꝯtritionẽ: extẽdẽdo ibi ꝯtritionẽ nõ tm̃ ad penitẽtiã foꝛmatã: ſʒ ẽt ifoꝛmem. ℭ Ad 2^m dd̃ q pnia ꝓpe loquẽdo ñ ẽ nisi de pctõ cãto ex ꝓpria volũtate penitẽtis. pctm̃ aũt origiale nõ ẽ causatũ i nobis ex nr̃a volũtate, ſʒ ex volũta

D te pmorum parentum causatur in nobis mediante infectiōe nature: quas pmi parētes in seipsis: in qbus tota erat: sicut in radice ifecerunt per actū sue volūtatis malū: qꝛ tamē peccatū originale est quoddā malū separās a deo nisi remittat: dꝫ cuilibet displicere. ¶ Ad tertium dōm ꝙ pnia nō dr scōa tabula inqꝫtū est hitus vel actꝰ iformis. sed formata: ⁊ maxie in qꝫtum est sacramentum. Questio. ii.

Secundo querit vtrū ad salutē necīa sit pnia de peccatis oībꝰ mortali-
A bus baptismū sequētibus. Et vr ꝙ nō. Augu. 10. de ciui. dei. c. 1. Quod qlibet ꝓrsus ignorat amare nullo mō potest: ⁊ pari rōne nec odire. ergo cū peccata oblita sint ignota hō illa odire nō potest. ⁊ ex ꝯnti nec de illis pnia ē necīa ¶ Itē nō est necīa pnia nisi de pctis que voluntate ꝓpria cōmittunt: sed sicut dicit phs. 3. ethi. c. 1. Illud qd fit per ignorantiā nō est voluntariū. ergo de pctis p ignorantiā cōmissis nō est necessaria pnia. ¶ Itē Aug. ꝑmo d tri. c. 3. Si hō aliē sapit qꝫ debeat deꝰ sibi reuela-
B bit: aut supple idulgebit. ğ si deꝰ oblita peccata non reuelat: illa sine penitētia idulgebit.
¶ Cōtra. apl's ꝑma Cor. 4. Nihil mihi ꝯsciꝰ sum: sed nō in hoc iustificatꝰ sum. ergo peccata mortalia q̄ hō nescit se hēe ipeduūt eius iustificatiōem. Et ꝯstat ꝙ multo magis illa q̄ scit se hre. ergo de oibus peccatis mortalibꝰ notis ⁊ ignotis est pnia necīa. ¶ Itē gl. sup illud ps. Lauabo p singulas noctes. l. m. dicit. i. mūdabo cōsciētiā meā eundo per singulas noctes .i. p singula pctā. ergo de singulis peccat penitētia necīa est. ¶ Itē phs. 3. eth. c. 8. dicit ꝙ
C ignorātia puniēda est: sꝫ de omni qd puniēdū est: pnia necīa ē. ergo de peccat ignoratis penitētia necīa est. Multo fortiꝰ ergo de qbuscūqꝫ alijs peccatis mortalibus.
¶ Rñdeo. ꝙ pctā mortalia aut sunt hnti nota aut ignota. de notis necīa est pnia ad hꝰ vt remittant de lege cōi: nō tm̄ in cōi: sꝫ etiam in spāli: si ad cogitandum de quolibꝫ in spāli assit opportunitas ꝓportionata ifirmitati humane: qd iō dico: qꝛ posset cōtingere ꝙ peccator
D eēt in tali pīculo ꝙ q̄uis possꝫ recogitare de quolibet in spāli: nō tm̄ ad hoc hrēt opportunitatē hūane fragilitati ꝓportionatā. Ignota aūt aut sunt ignota qꝫtū ad ius: nō qꝫtū ad factū: vt cū peccator scit se fecisse aliquid qd nō credit eē mortale pctm̄: ⁊ tm̄ est: aut sunt ignota qꝫtū ad vtrūqꝫ. Et quocūqꝫ istoꝝ modorum accipiat ignorātia subdistinguēdū est: qꝛ aut est iuincibilis: ⁊ de pctis sic ignoratis nō ē penitētia necīa in spāli: sed sufficit ꝙ de illis penitēat in cōi: inqꝫtū penitet de oībꝰ mortalibꝰ. E
Si aūt ignota sint sibi ignorātia affectata q̄ ē qn̄ hō vult ignorare. vel crassa: q̄ ē qn̄ hō ignorans vellet scire: non tm̄ vult ita efficaciter ꝙ ꝑut hūana patit seu ꝑmittit fragilitas velit facere qd in se est ad hoc vt sciat. De mortalibꝰ istis duobꝰ modis ignoratis necīa est pnia in spāli: nec tm̄ sic ignorās ꝑplexꝰ est: qꝛ pōt facē qd in se est ad hoc vt sciat: qd si fecerit aut deꝰ sibi ea manifestabit aut idulgebit.
¶ Ad pm in oppm pꝫ solo ex iā dictis. ¶ Ad F 2m dōm. ꝙ illud qd fit per ignorātiā volūtariū est: qn̄ est ignorātia affectata vel crassa: sꝫ non qn̄ est iuincibilis. ¶ Ad 3m pꝫ solo ex dictis i qōne. ¶ Ad arā ad partē aliā pꝫ qd dōm sit.

Articulus. V.

Consequenter querit d 5o pncipali. ¶ Et circa hoc querunt duo. ☞ Pꝰ vtꝝ pnia de pctis venialibꝰ sit necīa. ☞ 2o vtꝝ veniale pctm̄ possit remitti sine mortali. ☞ Utꝝ aūt vnū veniale sine alio possit remitti in ꝑcedēti di. habitū est. in illa qōe. vtꝝ hō possit satisfacere de vno pctō mortali sine alio. in solōne ꝑmi argumēti. Qō. i.

Primo ostēdo ꝙ pnia de venialibꝰ sit necessaria. De oi eo ē necessaria pe-
A nitētia: qd simul stare non pōt cū gloria: ⁊ qd remitti nō pōt sine pnia: sed nullū pctm̄ veniale simul stare pōt cū gloria: nec remitti pōt sine pnia: qꝛ volūtas per ꝑuū motuꝫ obliquata rectificari nō potest nisi per ꝯrīū motū. ğ penitentia de venialibꝰ est necessaria. ¶ Itē cuilibet offense debet aliq̄ emenda: sed quodlibet pctm̄ veniale est aliq̄ offensa. ergo pro quolibet debet aliqua emēda: sꝫ ꝓ omni peccato ꝓ quo debet aliqua emēda necessaria est pnia.
¶ Cōtra. potētior est gr̄a ad remittendū peccatū q̄ penitētia. ergo cū habēs pctm̄ tm̄ veniale nō sit idispositus ad susceptionē gratie B per ifusionē gr̄e potest sibi remitti veniale peccatū: etiā si volūtas illi actualr ihereat. ¶ Itē per aquā benedictā ⁊ benedictionē episcopalem remittūtur venialia: ⁊ per orōnē dominicam fm aug. in enchi. 140. c. ergo remitti possunt sine omni penitentia.
¶ Rñdeo. ꝙ de peccatis venialibꝰ penitētiā esse necessariā duplr potest itelligi. s. aut ꝙ sit necessaria ad eoꝝ remissionē: aut ꝙ sit necessaria ad salutē. Primo mō dico ꝙ de lege communi penitētia necessaria est de peccat venialibus iplicite vel explicite. in speciali vel in cōmuni: qꝫdiu. n. volūtas inordinationi actualit

C inheret. oportet eā inordinatā esse. Unde ad remissionē venialis peccati necessariū est q volūtas desinat inordinationi inherere: nec tñ hoc sufficit de lege cōmuni: sed etiā reqrit q inordinationē pteritā actualit detestet explicite vel implicite: vt illa detestatio sit totius emēde solutio: vel radix seu fundamētū totius solutionis. aliq eni emēda p quacūqz voluntaria inordinatōe deo debet. ¶ Scđo mō non est necessaria de venialib⁹ peccatis penitētia p se in hac vita: qz simul stare possunt cū gfa: in cui⁹ virtute cū ea volūtas detestat post mortem in
D purgatorio remittit. Et hoc testat auctas magri allegata in pmo argumēto ad partē scđaz. per accñs tamē ē necessaria penitētia de illis in hac vita. s. aut rōne dubij pbabilis: quando vehemēter homo dubitat vtrū pctm sit veniale vel mortale: tūc. n. si de illo nō penitet exponit se discrimini tāq ɔtemptor sue salutis. Aut rōe periculi: quādo. s. perpēdit homo aliquā affectionē deordiatā venialē: tamē ita in ipso itendit q pbabiliter cōiecturat q nisi ipsaz p penitentiā abijciat trahet ipm in pctm morta
E le. Aut rōe statuti: quādo. s. hō nō hz nisi peccatū veniale: tamē tenet semel in anno ɔfiteri per statutū ecclesie. ¶ Sz hoc vltimū nō ɔcludit q sit necessaria penitētia interior. si. enīz hō habēs nō nisi peccata venialia esto q de illis iteri⁹ nō peniteat: tñ si ea cōfitet suo sacerdoti nō est statuti ecclesiastici trāsgressor. de quolibet tamē veniali explicite ⁊ iplicite ē necessaria penitētia in hac vita vel in alia ad hoc q homo cōsequat vitā eternaz: quia nullū pctm quātūcūqz leue simul pōt eē cum gloria.

F ¶ Ex dictis pz qd dicendū sit ad arm pmum.

¶ Ad 2m dōm q nō plus pbat nisi q ad peccati venialis remissionem necessaria est penitentia: ⁊ hoc est verum.

¶ Ad pm ad partē aliā dōm q quāuis sit potentior gfa q penitētia sine gratia: tamē potētius est simul vtrūqz. ¶ Ad 2m dōm q illa nō remittūt pctm veniale: nisi iquātū excitāt motus volūtatis seu feruorem charitatis p que remituntur. Q̄ō. ii.

Secundo querit vtrū vēiale pctm possit remitti sine mortali. Et vr qd
A sic. pctm mortale pōt remitti sine vēiali. ergo a simili ⁊ vēiale sine mortali. ¶ Itez peccato veniali non debetur pena eterna: sed temporalis: sed penā tēporalē potest homo explere in peccato mortali. ergo veniale potest sibi remitti sine mortali.

¶ Cōtra. inimico quādiu est inimicus nūq remittit offensa nec magna nec parua: sed hō qdiu est in pctō mortali est inimic⁹ deo. ergo B
qdiu sic est sibi nō remittitur venialis culpa.

¶ Rñdeo. gratia fm se opponit mortali peccato. veniali aūt non opponitur nisi mediante aliquo actu suo opposito veniali pctō: ⁊ qz habitus potest eē sine actu: ⁊ vnus actus sine alio. ideo mortale remitti pōt sine veniali: ⁊ vnū veniale sine alio. actus aūt gratie veniali peccato oppositus: per quē veniale peccatum remittitur nō potest esse sine habitu gfe q peccato mortali fm se opponitur vt dictū est. ⁊ iō sine mortali nō potest veniale remitti: nec potest dici q veniale possit remitti per penitētiā sine gratia: quia talis penitētia est informis nō accepta deo illa acceptatione que requiritur ad remissionem peccati. C

¶ Ex dictis pz solutio ad pmū in oppositum.

¶ Ad 2m dicendū q penā temporalē expiatiuam cuiuslibet peccati nō potest explere sine gratia: quāuis penā temporalē qua esset obligatus ad satisfaciendum homini posset explere sine gratia. quāuis enim homo frequenter acceptet opus: cū tamē non acceptet operantem. de⁹ tamē nō acceptat opera nisi acceptet operantez: ⁊ nulla operatio potest esse culpe expiatiua nisi acceptetur a deo.

Circa lrām. Ut sicut dictū est. trib⁹ modis offendim⁹. hoc itellige dictū p quādam adaptationē seu appropriationē: nō per D
precisionē: quia quāuis mortale pctm cōpleri possit in actu cordis: tamē satisfactio nō completur in actu cordis sine cōfessiōe si possit haberi. Unde nūq sufficit sola detestatio peccati sine pposito confitēdi explicite vel implicite. Putēs. i. fetēs. Unde versus. Nemo placere putet cuius presentia putet. Nō eni par debet esse fructus. hoc itelligi dz de tentiōe necessitatis. qui eni minus peccauit nō tenet de necessitate ad tantā satisfactionē sicut ille qui plus peccauit. Ois ista varietas ɔfitēda est ⁊ deflēda. hoc exponēdū est fm cōsiliū: non fm E
pceptū: vt in sequēti di. patebit: vbi agetur de cōfessione. Omnis virtus patit detrimentum ab vno vitio. hoc planū est considerāti diligēter quo mō vna virt⁹ adiuuat aliā. Falsas penitētias dicimus que nō fm auctoritates sanctoꝝ pro qualitate criminū iponunt. hoc itelligas nō quo ad penitētie quātitatē a canonibus taxatā: sz qualitatē. Prodest eoꝝ fides a quibus offerūtur. nō dicit necessaria est: qz sufficit paruulo fides ecclesie: dū tamē ille q paruulum baptizat itendat facere qd itendit ecclesia: ⁊ fuerit ecclesie formā. Que si collecta ꝯ nos fuerint ⁊c. hoc in qōnibus expositū est.

¶ Tria pponūtur querēda. primū an sine ↄfessiōe dimittat̄ pctm̄. Di. XVII.

Hic oritur q̄stio multiplex. Primo eni queritur vtrū absq3 satisfactiōe ⁊ oris cō fessione per solā cordis cō tritionē peccatum alicui dimittatur? Secundo an aliquādo sufficiat cōfiteri deo sine sacer dote? Tertio an layco fideli facta vale at cōfessio. In his enī etiā docti diuersa sentire iueniūtur: q2 super his varia ac pene diuersa tradidisse videntur docto res. Dicunt eni quidā sine ↄfessiōe oris ⁊ satisfactione operis neminē a peccato mūdari: si tēpus illa faciēdi habuerit. Alij vero dicūt ante oris cōfessionē ⁊ sa tisfactionē in cordis cōtritiōe peccatū dimitti a deo: si tamē votū cōfitendi ha beat. vnde ppheta. Dixi confitebor ad- uersum me. in. m. do. ⁊ tu re. im. ⁊c̄. Qđ expones Cassiod. ait. Dixi. i. deliberaui apud me q ↄfitebor: ⁊ tu remisisti. Ma gna pietas dei: q ad solā pmissionē pec catū dimiserit: votū. n. pro opatiōe iudi catur. Itē Aug. Nōdū pnūciat: promit tit se pronūciaturū: ⁊ deus dimittit: q2 hoc ipm dicere: quoddā pronūciare est corde. Nondū est vox in ore vt homo audiat cōfessionē: ⁊ deus audit. Item sa crificiū deo spūs ↄtr. cor cō. ⁊c̄. Alibi ēt legit̄. Quacūq3 hora pctor ↄuersus fue rit ⁊ igemuerit: vita viuet ⁊ nō morietur. Nō dr̄. ore ↄfessus fuerit: s3 ↄuersus ige muerit. Vñ dat̄ itelligi q ēt ore tacen te veniā iterdū ↄseqmur. Hic ēt leprosi illi qb⁹ dñs pcepit vt oñderēt se sacerdo tib⁹: in itinere añq3 ad sacerdotes veni- rēt: mūdati sūt. Ex q̄ isinuat̄ q añq3 ora nr̄a sacerdotib⁹ apiam⁹. i. pctā confitea mur a lepra pcti mūdamur. Lazarus ēt nō prius de monumēto est deductus: ⁊ post a domino suscitatus: sed itus susci- tatus pdijt foras viuus: vt ostēderetur suscitatio anime pcedere confessionem. Nemo eni potest ↄfiteri nisi suscitatus: q2 a mortuo velut qui nō est: perit con- fessio. Nullus ergo cōfitetur nisi resusci tatus. nemo ante suscitatur nisi q a pec- cato soluitur: q2 peccatū mors anime ē: que vt est vita corporis: ita ei⁹ vita de⁹ est. His alijsq3 pluribus auctoritatibus pbatur ante cōfessionē vel satisfactiōē sola cōpunctione peccatū dimitti. Qđ qui negāt eas determinare laborāt: nec nō in hui⁹ sentētie depressionē: ⁊ ad sue opionis assertionē sanctorū testimonia inducūt. Ait. n. dñs per Esaiam. Dic tu inigtates tuas vt iustificeris. Itē amb. Non potest quisq3 iustificari a peccato nisi peccatū ipsum antea fuerit confes- sus. Idē dicit. Cōfessio a morte animā liberat. Cōfessio aperit paradisum: con fessio spē salutis tribuit: q2 nō meret̄ iu- stificari qui in vita sua nō vult peccatū cōfiteri. Illa cōfessio nos liberat que fit cū penitētia. Penitentia vero est dolor cordis: ⁊ amaritudo anime pro malis q̄ quisq3 cōmisit. Item ioan. Nō pōt q̄sq3 gratiā dei accipere nisi purgatus fuerit ab omni pctō p pnie cōfessionē ⁊ p bap tismū. Itē aug. Agite pniā q̄lis agit̄ in eccl'ia. Nēo dicat sibi: occl'te ago: apō de um ago: nouit ds q mihi ignoscit: q2 i cor de ago. Ergo sine cā dcm̄ est. q̄ solueris sup trā soluta erūt i cel'. Ergo sine cā cla ues date sūt? Frustram⁹ vbū xpi. iob dic. Si erubui i ↄspectu ppli pctā mea ↄfi- teri. Itē amb. Venial' ē cl'pa quā seqtur ↄfessio d'lictor. Itē aug. sup illū locū ps. Nō absorbeat me pfūdū nec vrgeat su p me pute⁹ os suū. Pute⁹ ē pfūditas ini gtat'; i quā si ciciderit n̄ claudet sup te os suū: si tu n̄ claudis os tuū. Cōfitere ergo

⁊ dic. De profundis clamaui ad te domine ⁊c. ⁊ euades. Claudit sup illũ q in pfũdum cõtẽnit a quo mortuo velut q non scit perit ↄfessio. Jtẽ. Nullus õbite grauioris pene accipit veniã: nisi qualẽcũq; ⁊ si lõge miorẽ q̃ȝ debeat soluerit penã. Jta enĩ ipartit̃ a deo largitas misericordie: vt nõ relinquat̃ iustitie disciplia. Jtẽ Hiero. Qui pctõr est plãgat delicta ꝓpria vel ppli: ⁊ igrediat̃ ecclesiã: de q̃ propter pctã fuerat egressus: ⁊ dormiat in sacco: ⁊ p̃teritas delitias: p quas deuȝ offenderat: vite austeritate compenset. His alijsq; auctoritatib⁹ nitũtur asserere sine cõfessione vocis ⁊ aliqua absolutiõe pene: neminem a peccato mũdari.

¶ Cui sentẽtie poti⁹ cõsentiendũ sit.

q Uid ergo sup his sentiendũ: qd tenẽdum? Sane dici põt q᷑ sine cõfessiõe oris: ⁊ sol'one pene exterioris pctã delent̃ per ↄtritiõem ⁊ humilitatẽ cordis. Ex quo. n. ꝓponit mẽte ↄpuncta se ↄfessuꝝ: deus dimittit: qꝛ ibi est cõfessio cordis ⁊ si nõ oris: p quã aĩa iteri⁹ mũdat̃ a macula ⁊ cõtagio peccati cõmissi: ⁊ debitũ eterne mortis relaxatur. Jlla ergo que supius dcã sunt de ↄfessiõe ⁊ pnĩa: vel ad ↄfessioneȝ cordis: vel ad iteriorẽ penã referẽda sunt. Sic illud Aug. Qꝛ nullus dicit̃ veniã ↄseq nisi pri⁹ quãtulãcũq; pcti soluerit penã: vl' de exteriori pena accipiẽda sunt: ⁊ ad cõtemnẽtes vel negligẽtes referẽda: sicut illud. Nemo dicat occulte ⁊c. Nõnulli enĩ in vita pctã ↄfiteri negligũt: vel erubescũt. ⁊ iõ nõ meret̃ iustificari. Sic. n. p̃cepta est nobis iterior pnĩa. ita oris cõfessio ⁊ exterior satisfactio si assit facultaȝ. Unũ nec vere penitẽs est: q ↄfessiõis votum nõ hȝ: ⁊ sicut pcti remissio mun⁹ dei est: ita pnĩa ⁊ cõfessio: p quã pctm̃ delet̃: nõ põt esse nisi a deo: vt Augu. ait. Jam inqt donũ spũssancti hȝ qui ↄfitet̃ ⁊ penitet: qꝛ nõ põt eẽ cõfessio pcti ⁊ cõpunctio in hoie ex seipso. Cũ. n. irascitur sibi qsq; ⁊ displicet: sine dono spũssancti nõ est. Oȝ ergo penitẽtẽ cõfiteri si tẽp⁹ habeat: ⁊ tñ anteq̃ȝ sit ↄfessio in ore: si votũ sit in corde: p̃statur ei remissio.

¶ Si sufficit soli deo cõfiteri.

i Am scõm qõnis articulũ ĩspiciamus. s. vtrũ sufficiat pctã cõfiteri soli deo: an oporteat ↄfiteri sacerdoti? qbusdã visuȝ est sufficere si soli deo fiat cõfessio sine iudicio sacerdotali ⁊ cõfessione ecclesie: qꝛ dauid dixit. Dixi confitebor dño: ⁊ tu re. ⁊c. Nõ ait sacerdoti: ⁊ tamẽ remissuȝ sibi pctm̃ dicit. Jtẽ ambro. Jõ fleuit Petr⁹: qꝛ culpa obrepsit ei: non iuenio qd dixerit: iuenio q᷑ fleuerit: lachrymas eius lego: satisfactionẽ nõ lego. Sed qõ defendi nõ põt: ablui põt: lauãt lachryme delictũ qõ voce pudor est cõfiteri: ⁊ venie flet⁹ cõsulit ⁊ verecũdie. Hoc etiã Maxim⁹ dic̃ episcop⁹. Jtẽ Jo. Chry. Nõ tibi dico vt te ꝓdas in publicũ neq; apud alios accuses: sed obedire te volo ꝓphete dicẽti. Reuela viã tuã ante dñm. Ergo tuã ↄfitere peccata apud verũ iudicẽ: cũ orone delicta tua ꝓnũcia: nõ lingua: sed cõscientie tue memoria: ⁊ tũc dõmũ spera te misericordiã posse cõsequi. Si habueris peccata tua in mẽte ↄtiue: nũq̃ȝ malũ aduersus ꝓximũ in corde tuo tenebis. Jdẽ. Pctã tua dicito. vt deleas illa. Sȝ si cõfunderis alicui dicere: dicito ea quotidie ĩ aĩa tua: non dico vt confitearis ea conseruo tuo: vt tibi exprobret. dicito deo qui curat ea: nec enĩ si nõ dixeris ignorat ea: cũ faciebas ea presto erat: cuȝ admitteres ea: cognouerat. Nũqd ea vult te cognoscere? Peccare nõ erubuisti: ⁊ confiteri erubescis? Dicito in hac vita: vt in glia

requiem habeas. dicito ingemiscēs ꝛ lachrymās. In codice scripta sunt peccata tua. Spongia peccatoꝝ tuorum lachryme tue sint. Itē prosper. Illi quoꝝ pctā humanā notitiā latent non ab ipsis ꝯfessa: nec ab alijs publicata: si ea confiteri vel emēdare noluerint: deū quem habēt testē: ipsum ꝛ habituri sunt vltorē. Qꝛ si ipsi sui iudices fiāt: ꝛ veluti sue iniquitatis vltores: hic in se volūtariaꝫ penā seuerissime animaduersiōis exerceant tēporalib⁹ penis mutabunt eterna supplicia: ꝛ lachrymis ex vā cordis cōtritione fluētibus restinguūt eterni ignis īcendia. Et .j. Facili⁹ sibi deū placabūt illi q aut ꝓprijs cōfessionibus crimen ꝓdunt: aut nesciētiqus alijs ipsi in se volūtarie excōicationis ferūt sniam: ꝛ ab altari cui ministrabāt nō animo: sꝫ officio sepati: vitā suā quasi mortuā plāgāt. Certi ꝙ recōciliati sibi efficacis penitētie fructibus: a deo nō soluꝫ amissa recipiāt: sed sancta etiā supne ciuitatis gaudia recipiāt. His auctoritatib⁹ inituntur qui sufficere cōtendūt deo confiteri pctā sine sacerdote. Dicūt eniꝫ ꝙ si quis timēs detegit culpā suaꝫ apud homines ne ide opprobrio habeat vel alij suo exēplo ad peccanduꝫ accingātur: ꝛ iō tacet hoi ꝛ reuelat deo: ꝯseqt veniā.

¶ Qꝛ non sufficit soli deo confiteri si tamen homini possit.

Sed ꝙ sacerdotib⁹ cōfiteri oporteat: nō solū illa auctoritate Jacobi. Cōfitemini alterutrū peccata vestra ꝛc. sed etiā alioꝝ plurib⁹ testimonijs cōprobatur. Ait. n. aug. Iudicet seipsum hō voluntarie dū pōt: ꝛ mores cōuertat in melius. ne cum iam nō poterit pter volūtatē a dño iudicetur: ꝛ cū in se ptulerit seuerissime medicine: sed tñ vtilissime sniam: veniat ad antistites: p quos illi claues ministrātur ecclesie. Tāquā bonus iā incipiēs eē fili⁹ maternoꝝ mēbroꝝ ordine custodito: a prepositis sacroꝝ accipiat satisfactiōis sue modū in offerēdo sacrificio contriti cordis deuot⁹ ꝛ supplex. Id tñ agat qd nō solū sibi ꝓsit ad salutē: sed etiā ad exēplum ceteris: vt si pctm̄ eius nō modo in graui eius malo: sed etiā in tāto scandalo alioꝝ est: atqꝫ hoc expedire vtilitati ecclesie videt antistiti: in notitiā multoꝝ: vel totius plebis agere pniam non recuset: ne letali plage per pudorē addat tumorē. Cū tāta est plaga peccati ꝛ impetus morbi: vt medicamēta corporis ꝛ sanguinis dñi differēda sint auctoritate antistitis: dꝫ se remouere ab altari ad agendā pniam: ꝛ eadē recōciliari. Item Leo papa. Multiplex misericordia dei ita lapsibus subuenit hūanis: vt nō modo per baptismū: sed etiā p penitentiā spes vite reparet: sic diuine volūtatis presidijs ordinatis: vt idulgentiaꝫ dei nisi supplicatiōibus sacerdotum nequeāt obtinere. Christ⁹. n. hāc ꝑpositis ecclesie tradidit potestatē: vt ꝯfitētib⁹ penitētie satisfactionē darent: ꝛ eosdeꝫ salubri satisfactiōe purgatos: ad cōmunionē sacroꝝ per ianuā recōciliationis admitterēt. Itē augu. Quē penitet oino peniteat: ꝛ dolorē lachrymis ondat. representet vitā suā deo per sacerdotē. ꝑueniat iudiciū vel per cōfessionē. Precepit eni dñs mundādis vt ostēderent ora sacerdotib⁹: docens corporali ꝑsentia cōfitēda peccata: nō per scripta manifestāda. Dixit. n. ora monstrate: ꝛ oēs: nō vnus ꝓ oībus: nō aliū statuatis nunciuꝫ: q pro vobis offerat munus a moyse statutuꝫ: sed qui per vos peccastis: p vos erubescatis. Erubescētia eniꝫ ipsa partem hꝫ remissiōis. Ex misericordia

enim hoc precepit dominus: vt nemo peniteret in occulto. In hoc eni q per seipsum dicit sacerdoti: et erubescetiam vincit timore offensi: fit venia criminis. Fit eni veniale per cofessione: qd crimi nale est in opatione: et si non statim pur gatur: fit tame veniale quod comiserat mortale. Multu enim satisfactiois obtulit q erubescetie dominas nihil eoru que comisit nucio dei negauit. Deus eniz qui misericors et iustus e sicut seruat mi sericordia in iustitia: ita et iustitia in misericordia. Opus.n. misericordie e pec canti pcta dimittere: sed oz vt iustus mi sereatur iuste. Cosiderat eni si dignus est no dico iustitia: sed et misericordia. Justitia.n. sola danat: sed dignus est misericordia qui spuali labore querit gram. Laborat eni mes patiedo erubescetia. Et qm verecudia magna est pena. qui erubescit pro xpo. fit dignus misericordia. Unde patet: q quato pluribus confitebitur in tepore venie turpitudine criminis: tato facilius cosequit gram remissionis. Ipsi.n. sacerdotes plus pnt proficere: plus cofitentibus parcere. Itez leo papa. Quauis plenitudo fidei videatur ee laudabilis: que pter dei timore apud homines erubescere no veretur: tame qr no omnium sunt huiuscemodi peccata: vt ea qui pniam poscut non timeat publicari: remoueatur iprobabilis cosuetudo ne multi a penitetie remedijs arceatur: du aut erubescunt aut timet inimicis sua facta referare: quibus pnt legu percelli costitutione. Sufficit eni ofessio que primu deo offert: et tunc etia sacerdoti: qui pro delictis penitentium precator accedit. Tuc eni plures ad penitetia poterut puocari: si populi auribus no publicetur osciētia cofitentis. Ex his alijsq pluribus idubitater ostēditur: oportere deo primu: et deinde sacerdoti offerri cofessioem: nec alit posse peruenire ad ingressum paradisi: si assit facultas.

¶ De tertio articulo .s. an sufficiat confiteri layco.

Nunc priusq premissis auctibus: que his contradicere videntur: respodeamus: tertia questione itueamur. Qd eni secuda questio contine bat.s. an sine cofessioe et iudicio sacer dotis soli deo cofiteri sufficeret: expeditum est: et certificatu premissis testimonijs: q no sufficit cofiteri deo sine sacer dote: nec est ve humilis et penites si non desiderat et reqrit sacerdotis iudicium. Sed nuqd equiualet alicui cofiteri socio vel primo suo: salte cuz deest sacer dos. Sane ad hoc pot dici q sacerdotis exame requirendu est studiose. qr sa cerdotibus cocessit deus potestate liga di atq soluedi. Et ideo qbus ipsi dimit tunt et deus dimittit: si tame defuerit sa cerdos primo vel socio est facieda con fessio. Sed curet qsq sacerdote quere re q sciat ligare et soluere. Tale.n. ee oz qui alioz crimina diiudicat. Un augu. Qui vult confiteri peccata vt inueniat gram: querat sacerdote qui sciat ligare et soluere: ne cu negliges circa se extiterit negligatur ab eo qui eu misericorditer monet et petit: ne ambo in foueaz ca dant. qua stultus euitare noluit. Tanta itaq vis cofessionis est. vt si deest sacer dos confiteatur primo. Sepe eni cotin git q penites no pot verecudari cora sa cerdote: que desiderati nec tepus nec lo cus offert: et si ille cui cofitebit potestate no habeat soluendi: fit tn dignus venia sa cerdotis desiderio q crimen confitet so cio. Mudati enim sunt leprosi du ibat ora vel se ostēdere sacerdotibus. anteq

ad eos perueniret. Unde patet deū ad cor īspicere: dū ex necessitate ꝓhibētur ad sacerdotes ꝑuenire. Sepe q̄dē querunt eos sani ⁊ leti. sed dū querūt anteq̄ꝫ perueniūt moriūtur. Sed misericordia dei vbiq̄ꝫ est: qui ⁊ iustis parcere nouit: ⁊ si nō tam cito sicut soluerētur a sacerdote. Qui ergo oīno cōfitet̄: sacerdoti meliori q̄ꝫ pōt cōfiteatur. ⁊ si pctm̄ occultū est: sufficiat referre in notitiam sacerdotis. Nā in resurrectōe puelle pauci īterfuerūt qui viderēt. Nōdum enim erat sepulta: nōdum extra portā delata nōdū extra domū in notitiam portata. Intus resuscitauit quā itus īuenit: relictis solis Petro ⁊ Jacobo ⁊ Joāne: ⁊ patre ⁊ matre puelle: in q̄bus figuralr̄ cōtinētur sacerdotes ecclesie. Quos autē extra īuenit: aduertēdū quomō suscitauit. Flebat enī turba post filiuꝫ vidue: fleuit martha ⁊ maria supplicātes pro fratre. flebat ⁊ turba mariā secuta. In quo docemur publice peccātibꝰ nō prodeiū: sed ecclesie sufficere meritū. Laboret ergo penitēs in ecclesia esse: ⁊ ad ecclesie vnitatē tēdere. Nisi enim vnitas ecclesie succurrat: nisi qd̄ deest peccatori sua oratiōe compleat: ⁊ de manibus inimici non eripietur anima mortui. Credendum est eniꝫ q̄ꝫ omnes orationes ⁊ elemosyne ecclesie: ⁊ opera iustitie ⁊ misericordie succurrāt recognoscenti mortem suam ad conuersionem. Ideoq̄ꝫ nemo digne penitere pōt: queꝫ non sustineat vnitas ecclesie. Ideoq̄ꝫ non petant sacerdotes per aliquam culpam ab vnitate ecclesie diuisos. Ex his satis aperit̄ ⁊ absoluitur premisse questionis articulus. Querendus est enim sacerdos sapiēs ⁊ discretus: qui cū potestate simul hēat iudiciū: qui si forte defuerit: cōfiteri dꝫ socio. Beda vero iter cōfessiōem venialiū ⁊ mortaliū distinguit sup illū locū: Cōfitemini alterutrū peccata vestra. Ait. n. Coeq̄ libꝰ quotidiana ⁊ leuia: grauiora vero sacerdoti pādamus: ⁊ quāto iusserit tēpore purgare curemus: q꞉ sine ꝯfessiōe emēdatiōis peccata nequeunt dimitti. Sed ⁊ grauiora coequalibꝰ pādēda sunt: cum deest sacerdos: ⁊ vrget periculum. Uenialia vero etiā sacerdotū ablata copia licet cōfiteri coequali. ⁊ sufficit vt q̄buſdaꝫ placet: si tamē ex cōtemptu nō pretermittat̄ sacerdos. Tutius est tñ ⁊ ꝑfectius vtriusq̄ꝫ generis pctā sacerdotibus pādere: ⁊ ꝯsilium medicine ab eis querere: quibus cōcessa est potestas ligandi ⁊ soluendi.

¶ Hic aperit qualr̄ supradicte auctoritates itelligende sunt.

Cum ergo ex his aliisq̄ꝫ pluribꝰ testimoniis ꝑspicuū fiat: ⁊ īeuitabilr̄ constet pctā primū deo: deīde sacerdoti eē ꝯfitenda: ⁊ si ipse defuerit: etiā socio: Illud Joānis Chrysostomi supius positū nō est ita itelligendum: vt liceat alicui si tēpus habeat sacerdoti nō ꝯfiteri: sed q꞉ sufficit vbi crimē occultū est soli deo ꝑ sacerdoteꝫ dicere ⁊ semel. Nec opꝫ publicari coram multis qd̄ occultum est. Qd̄ notauit dicēs. nō tibi dico vt te ꝓdas in publicuꝫ. Sicut. n. publica noxa publico eget remedio: ita occulta secreta cōfessione ⁊ occulta satisfactione purgatur. Nec necesse est vt qd̄ sacerdoti semel confessi sumus: iterum confiteamur: sed lingua cordis non carnis apud verum iudiceꝫ id iugiter confiteri debemus. Uñ ideꝫ Joānes ait. Nūc autē si recordēris peccatoꝝ tuoꝝ: ⁊ frequēter ea in cōspectu dei ꝓnūcies: ⁊ ꝓ eis depceris: citiꝰ illa delebis. Si vo obliuiscaris: tūc eoꝝ re

cordaberis nolēs: quādo publicabūtur ⁊ in cōſpectu omniū amicoꝝ ⁊ inimicorum: ſanctorūq; angeloꝝ ꝓferētur. Ita etiā illud Ambr. Lachryme lauāt delictum qđ voce pudor eſt cōfiteri: ad publicā pniam referendū eſt. Ibi enī virtutē lachrymarū ⁊ cōfeſſionis oſtēdens ſignificare voluit ꝙ lachryme occulte ⁊ cōfeſſio ſecreta: ſicut que fit ſoli ſacerdoti: lauāt delictū: qđ pudet aliquē publice cōfiteri. Qđ vero dicit ſe lachrymas petri legiſſe: nō ſatiſfactiōem ⁊ ꝯfeſſionem: per hoc nō excluditur illa. Multa enī facta ſunt que ſcripta nō ſunt: ⁊ forte nōdum facta erat īſtitutio ꝯfeſſiōis: que mō eſt. Silr ⁊ illud ꝓſperi. Si ſui iudices fiāt mutabūt eterna ſupplicia. Et illud. Facili⁹ deū placabūt ſibi: qui aut ꝑ ꝓrios cōfeſſionib⁹ crimē ꝓdūt: aut neſciētibus alijs in ſe ſnīam excōmunicatiōis ferūt: ad publicā ꝯfeſſionē ⁊ ſatiſfactionem referri oꝫ. Nō. n. ſolis ſacerdotib⁹ ius ligādi atq; ſoluēdi datuꝫ eſt: ſi cuiq; ſuo arbitrio ſe pena vel excōicationis ſentētia ligare: ⁊ abſq; ſacerdotali iudicio ſeipm̄ deo ⁊ altari recōciliare licet. Qđ eccliaſtice īſtitutioni ⁊ cōſuetudini penitus repugnat. Poti⁹ ergo ſi publice peccaſti: publice confitere te reum ⁊ emēda. Si vō occulte deliquiſti: etiā ſic nō taceas: nec tamē dico vt publices: taciturnitas. n. pcti ex ſupbia naſcitur cordis. ideo. n. pctm̄ ſuū qs celat: ne reputetur foris qualē ſe iā diuio ꝯſpectui exhibuit: qđ ex fonte ſupbie naſcit. Species enī ſupbie eſt ſe velle iuſtū videri q̄ peccator eſt: atq; hypocrita cōuincitur: qui ad inſtar primoꝝ parentū vel tergiuerſatiōe vboꝝ pctā ſua leuigare cōtendit: vel ſicut Cayn pctā ſua reticēdo ſupprimere querit. Ubi ergo ſupbia regnat ⁊ hypocriſis humilitas locū non hꝫ. Sine hūilitate vero alicui veniā ſperare non licet. vbi eſt ergo taciturnitas cōfeſſionis nō eſt ſperāda venia criminis. Jam certiſſime liquet ꝙ ſit deteſtabile pcti ſilentiū: ⁊ ecōuerſo ꝙ ſit necīa cōfeſſio. Eſt. n. cōfeſſio teſtimoniū cōſciētie deū timētis. Qui. n. timet iudiciū dei pctm̄ nō erubeſcit ꝯfiteri. Perfect⁹ timor ſoluit oēm pudorē: cōfeſſio pcti pudorem hꝫ: ⁊ ipſa erubeſcētia ē grauis pena. Jō ꝙ iubemur cōfiteri pctā vt erubeſcentiā patiamur ꝑ pena. Nā hoc ipm̄ ps eſt diuini iudicij. Si ergo querit ad qđ cōfeſſio ſit necīa: cū in cōtritiōe iam deletum ſit pctm̄. Dicim⁹ q2 quedā punitio pcti eſt ſicut ſatiſfactio opis. Per cōfeſſionē etiā intelligit ſacerdos qualr debeat iudicare de crimine. Per eā quoq; peccator fit humilior ⁊ cautior.

¶ Superius determinauit magr de partib⁹ penitētie in ſpeciali cōiunctiꝫ ⁊ abſolute. Hic detminat de illis diuiſim ⁊ cōparatiue. ¶ Et diuidit in partes tres. ☞ Primo inq̄rit vtruꝫ ad remiſſionē peccati ſufficiat ꝯtritio vel prexigat ꝯfeſſio. ☞ Scđo vtrū ſufficiat cōfiteri ſoli deo. ibi. Jaꝫ ſcđe q̄ōnis. ☞ 3° an valeat cōfeſſio facta layco. ibi. Nūc ꝓuſq;. ¶ Pria in duas. ☞ Primo ponit duplicē opiōnē. ☞ 2° docet eligere veriorē. ibi. Quid ergo ſuper his. ¶ Illa pars que ibi icipit. Jam ſcđe queſtionis. diuidit in duas. ☞ Prio ponit quorundā opiōnē falſam. ☞ 2° opiōnē verā. ibi. Sed ꝙ ſacerdotib⁹. ¶ Illa pars q̄ ibi icipit. Nunc ꝓuſq;. diuidit in duas partes. ☞ Prio ponit triplicē queſtiōis determinationē que eſt vtruꝫ ſufficiat cōfiteri layco. ☞ 2° auctoritatis que videtur dicere ꝙ nō oportet ꝯfiteri ſacerdotib⁹ determinationē. ibi. Cū igitur. ¶ Et iſta ī duas. ☞ Primo dicit ꝙ cōfeſſio ſacerdotib⁹ ē faciēda. ☞ 2° ad quid eſt necīa ibi. Si aūt q̄rit.

Articulus. I.

Circa hanc diſtinctionem querendū eſt de quatuor ꝑncipalit. ☞ Primo de cōtritione. ☞ 2° de neceſſitate cōfitendi. ☞ Tertio đ circunſtantibus cōfeſſionem. ☞ Quarto de iuſtificatiōe ipij. ¶ Circa ꝑmuꝫ

queritur nonē. ¶ Pᵒ qd est ɔtritio. ¶ 2ᵒ vtrū attritio possit fieri ɔtritio. ¶ 3ᵒ vtrū attritio/ nē faciētis qd in se est necessarium sit fieri con tritionē. ¶ 4ᵒ vtr₂ ordine nāe sit prior ɔtritio ꝙ pcti remissio. ¶ 5ᵒ vtrū ꝓ quātocūqȝ ma/ gno pctō sufficiat ꝗtuncunqȝ pua contritio. ¶ 6ᵒ vtr₂ in ꝗtacunqȝ pua ɔtritione sit maior dolor ꝙ maximus dolor ꝓ amissione cuiuscū qȝ rei tpalis. ¶ 7ᵒ vtrum contritio sit cā effici ens remissiōis pcti. ¶ 8ᵒ vtrum possit esse ni/ mis magnus dolor i ɔtritione. ¶ 9ᵒ. vtrū idē motus ɔtritiōis possit itendi ꝛ remitti.

A Primo ōndo ꝙ ɔtritio nō est dolor volū tarie assumptus pro pctis cū pro posito ɔfitendi ꝛ satisfaciendi. qr cōtritio est actus virtutis. passio non est actus virtutis: ſȝ materia. cuȝ ergo dolor sit passio: contritio n̄ est dolor. ¶ Itē ɔtritio a deo daꝛ. ꝗ non volū tarie assumitur. ¶ Itē volūtas n̄ ē ipossibili um: nullus. n. ipossibilia eligit. ſȝ pctū fcm̄ nō fuisse fcm̄ ē ipossibile. ergo nullus vult pctm̄ fcm̄ nō fuisse fcm̄. sed dolor non est de factiōe
B rei quā hō n̄ vult fcām n̄ esse. ꝗ ɔtritio nō ē do lor de pctis. ¶ Itē aliqn̄ in articulo mortis aliqs ɔteriꝛ sine memoria ɔfitēdi. ¶ Itē ante istitutionē cōfessionis erat ɔtritio. ergo propo situ ɔfitendi nō ē de rōne ɔtritionis. ¶ Item Isi. 2ᵒ li. de sūmo bono. c. 12. dicit ꝙ cōpūctio cordis est humilitas mētis cū lachrymis exo riens de recordatiōe pcti ꝛ tiore iudicij. Sed hūilitas non ē dolor. ergo male dicitur ibi ꝙ contritio sit dolor.

¶ Rn̄deo ꝙ sicut i mālibus dur₂ dꝛ ꝙ nō ce dit tactui. ꝛ fm ph̄z. 4ᵒ. methau. Frangi dꝛ qd diuidiꝛ in ptes magnas: ꝛ cōminui vel cō/ teri qd redigiꝛ i ptes puas: ita ꝑ quādā silitu/ dinē i spūalibꝰ dꝛ cor hōis durū quādiu diuie ispiratōi se tāgēti nō cedit: ſȝ obuiat ꝑsistēdo i affcū pcti. frangi ꝟo dꝛ qn̄ a pctō recedere ici/
C pit ꝗuis nōdū plene ad deū ɔuersū sit. Cōteri ꝟo qn̄ i eo totalr̄ destruiꝛ affcūs pcti: qd ē ple ne resilire a pctō: ħ āt resilitio q̄dā dolor ē nō passio a ppetitꝰ sensitiui: ſȝ ẜ ꝙ dolor accipiꝛ ꝓ displicētia volūtaꝭ. Et sic pȝ solō ad pᵐ. ꝛ qr ħ displicētia q̄ ē genꝰ cōtritiōis ē meritoria: ꝛ nullū bonū ē meritoriū. nisi sit volūtariū: iō ad diꝛ hoc qd ē volūtarie assūptū tāꝗ dīa deter minās displicētiā ad genus moris: ꝛ qr volū taria displicentia esset mala sit eēt de bono. iō dꝛ ꝓ pctis. Et ꝑ hoc illa displicētia determia tur ad bonum moris. ꝛ qr predicta diffinitio daꝛ de ɔtritiōe n̄ vt est actus ꝟtutis tm̄: sed ꝓ ut est ps sacri. iō subiūgiꝛ cū proposito ɔfiten/ di ꝛ satisfaciendi.

¶ Ad pᵐ solutū ē. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ si ɔtritio quātū ad suā formā q̄ ē charitas sit a deo tm̄: tamē essentia actus nō tm̄ est a deo. sed ēt cū hoc a libero arbi. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ sicut dicit Ph̄z. 3. ethi. c. 5. ꝗuis electio non sit impossi biliuȝ: volūtas tn̄ pōt esse respectu impossibi lium. ꝗuis. n. electio sit actus voluntatis. vo luntas tn̄ etiam aliū hȝ actum. ¶ Ad 4ᵐ dō. ꝙ qn̄ in articulo mortis homo vere ɔteriꝛ im plicite habȝ ꝓpositum ɔfitendi. quia si sibi ad memoriā reduceret cōfiteri vellet si posset.
¶ Ad 5ᵐ dō. ꝙ ꝗuis añ institutionem confes sionis esset ɔtritio inquātū est actus virtutis. nō tm̄ inquātū est pars sacri. ¶ Ad vltimum dō. ꝙ in hoc differt diffinitio Isidori a pdcā. qr prima diffinit ɔtritionē quātū ad esse: hec aūt est cōtritiōis diffinitio quātū ad bene eē: in qua describiꝛ ꝑ comparationē ad terminū a quo cū diciꝛ cōpunctio. s. ꝯ delectatiōeȝ que fuit in ɔuersiōe. ꝛ ꝑ cōpatiōem ad terminum ad quē. cū dꝛ humilitas mētis ꝯ inobediētiaȝ que fuit i auersione. ꝛ quo ad effectum. cū dr cum lachrymis. ꝛ quo ad duplex motiuū quo rū vnū est offense cōsideratio q̄ intelligitur in peccati recordatione. Alterum timor pene qui intelligiꝛ in timore iudiciū. Dō. ij.

D Secūdo queriꝛ vtr₂ attritio possit fieri cō tritio. Et vꝫ ꝙ non. fm Ph̄z. 8. phy. A diuersis motoribꝰ nō est vnꝰ motꝰ. Sȝ attritio oriꝛ ex timore pene. ɔtritio ex conside ratiōe diuine offense. ergo motus attritionis nō pōt fieri motus ɔtritionis. ¶ Item ipossi bile est eūdem actū in numero elici a gra ꝛ si ne gratia. Sed attritio elicitur a voluntate si ne gratia. contritio ꝟo a gra: ergo attritio nō pōt fieri ɔtritio. ¶ Itē intensior est ɔtritio ꝙ attritio. qr est a fortiori motore. ſȝ idem actus voluntatis in numero non potest intendi. qr fm augᵐ. 83ᵐ. q. qōne. 32. Eandem rē non pōt alius alio plus intelligere. ergo a simili nec
B plus velle nec nolle. ergo attritio non pōt fie ri ɔtritio. ¶ Item ille actus qui statiȝ transit non potest primo esse informis. ꝛ post hoc for matus. sed actꝰ voluntatis statim transit. qr est i istanti. Unde fm Ph̄z. 10 ethi. c. 4. Dele ctatio in instanti est: cum ergo attritio sit actꝰ informis ꝛ contritio actus formatus. attritio non potest fieri contritio.
¶ Contra. vnus et idem motus exterior ꝙ primo est informis postea potest formari. er/ go a simili idem motus interior. ergo attritio potest formari. ꝛ sic fieri contritio. ¶ Item at tritio non opponitur gratie. sed disponit ad eam. ergo per aduentū gratie non tollitur: ſȝ

C pficitur. attritio ſt cũ pficit̃ p grã3 fit ɔtritio. ¶ Rñdeo q ɔtritio dupl'r põt accipi. Uno modo pro actu pnie elicito a v̄tute pnie cha ritate formata. Alio mõ ꝓ formato actu peni tendi elicito nõ mediãte aliquo habitu pnie. vel a pnia iformi que poſtea charitate forma tur: illo actu adhuc durãte. ¶ Pᵒ mõ loq̄ndo ð ɔtritiõe attritio non põt fieri ɔtritio. q: idẽ actus i nũero elici nõ põt a pnia informi: ꝛ pᵒ hoc elici a pnia formata. q: voluntas mouẽs vt informis: ꝛ poſt hoc mouens vt formata vi cẽ tenet duoꝝ motoꝝ a q̄bus non põt eſſe idẽ motus in numero. vt concludebat pᵐ argᵐ ad primam pte. ¶ Preterea actus elicitus a

D pnia formata ẽ codẽ ordie nãe poſterior. actᵒ autem elicitus a pnia informi eſt ordine tpis vel nãe priuſq̄ pnia illa ſit formata. ¶ 2ᵒ mõ loquẽdo de cõtritiõe attritio fieri põt ɔtritio: q: q̄uis motus voluntatis ſit ſimpl'r ꝛ in inſtã ti ꝛ quãtũ ad ſuũ eſſe: poteſt tñ tam diu mane re idem in numero quouſq; penitentia a qua elicitus eſt a charitate formatur. per cuius for mationem actus ille efficitur contritio. q̄uis elicitus fuerit a pnia exñte informi.

¶ Ad pᵐ ꝛ 2ᵐ i oppᵐ p3 ſolo ex iam dictis. ¶ Ad 3ᵐ dð. q ɔtritio pᵒ mõ dicta ẽ itenſior q̄ attritio. q: vt arguebat̃ elicit̃ a fortiori mo tore. ſed nõ op3 q ita ſit de ɔtritiõe 2ᵒ mõ di

E cta. q: ɔtritio ꝛ attritio eliciunt̃ a motore eq̄ lis virtutis. non. n. eliciuntur duabus vicibus ſed vna. ille tamen actus p ſui formationem intendit̃. Uñ illud qð dicebatur in arguendo eundem actum voluntatis i numero non poſ ſe intendi falſum eſt. vt oñſum eſt libro. 2ᵒ. di. 35. in illa queſtione. vtrum in eodem malo vo luntatis actu ſm numerũ poſſit eſſe intẽſio ꝛ remiſſio. ꝛ ibi expõit̃ illa auctoritas Auguſti ni nũc allegata. ¶ Ad 4ᵐ dð. q actus volun tatis q̄uis ſit i iſtanti ſm ſuũ eſſe tñ non ſtati3 tranſit. ſed aliq̄diu põt manere vt dictum fuit in q̄one. Non. n. eſt de genere ſucceſſiuorum p ſe quãtũ ad ſuũ eſſe ſed pmanẽtiũ: alioquin ſuũ eſſe nõ eſſet in iſtãti. quomodo aũt volũtas

F de non volente aliq̄d põt fieri volẽs aliud in tẽpore. ꝛ tñ ipſe actus volẽdi erit in inſtãti: de claratũ eſt libro 2. di. 35. in illa q̄one. vtrũ ma lus actᵒ volũtat̃ ſit ſucceſſiua motio. Qð. iii

Tertio querit̃ vtrum attritionem faciẽtis qð in ſe ẽ neceſſarium ſit fieri con tritionẽ. Et vi q ſic. ſicut declaratũ fuit liᵒ. 3. Xps meruit nobis de cõdigno primam grã3. ſed ſi non meruiſſet illã non ɔtritis: non me ruiſſet nobis primam gratiam. q: ɔtritio eam includit. ergo meruit de ɔdigno primã grãm attritis facientibus quod in ſe eſt: ex neceſſita

G te ergo iuſtitie datur eis a deo gratia. ſed attri tio formata per gratiam contritio eſt. ¶ Ite3 2ᵒ. Thimo. 3ᵒ. Deus ſeipm negare nõ põt. ſed ſi ex toto corde reuertentem ad ſe non recipe ret ad gratiam negaret ſe miſericordem eſſe: in quo includeretur negatio ſui: ergo oẽm at tritionem facientis quod in ſe eſt deus de ne ceſſitate facit ɔtritionẽ eam formãdo p grãm ¶ Cõtra. ſcdm Anſel. i. li. Cur deᵒ homo. 19. c. Deus nulli quicq̄ debet. ſed ſi facienti qð i ſe eſt deus de neceſſitate faceret attritionem contritionem: tali deus deberet gratiam. ergo attritionem faciẽtis qð in ſe eſt non eſt neceſ

H ſarium fieri contritionem. ¶ Item luto q̄tu cunq; bene diſpoſito non eſt neceſſarium imp mi formã a figulo. S3 ſicut dicitur Iſaie. 64. Et nunc dñe pater noſter es tu. nos v̄o lutum ꝛ fictor noſter. ergo q̄tuncunq; bene diſpoſi tum non eſt neceſſarium a deo formari p grã3 ¶ Rñdeo q attritionem fieri contritionem ſm q accipit̃ ꝓ actu pnie elicito a virtute pe nitentie charitate formata non eſt neceſſariũ. ſ3 impoſſibile ſicut videri põt ex q̄one pcedẽ ti. Si aũt accipiatur ɔtritio pro actu pnie eli cito a pñia informi que poſtea charitate for

I matur: illo actu adhuc durãte: ſic q̄uis attri tionem ſit poſſibile fieri ɔtritionem: non tñ eſt neceſſarium. poſſibile. n. eſt q attritio faciẽtis quod in ſe eſt priᵒ ordine nature deſinat eẽ q̄ deus tali grãm infundat. q: q̃n̄d eam infun dit ipi voluntati ɔuerſe ad aliquẽ aliũ bonu3 actum: q̄ non eſt attritio niſi forte implicite. ſ3 facienti quod in ſe eſt neceſſarium eſt aliquo modo dari a deo grãm gratum facientẽ3: nõ neceſſitate coactionis nec neceſſitate imutabi litatis abſolute. ſed neceſſitate imutabilitatis ex pſuppoſitione ordinationis ſue: q̄ immuta biliter ꝛ liberaliter ordinauit ſe daturum gra tia3 oi pẽitenti qð in ſe eſt facienti.

K ¶ Ad pᵐ ꝛ 2ᵐ dð. q non plus cõcludunt niſi q penitenti facienti quod i ſe ẽ deus dat gra tiam de neceſſitate imutabilitatis non abſo lute: ſed ex preſuppoſitione ordinationis ſue. ¶ Ad pᵐ ad partem aliam dð. q aliqueʒ alij eſſe debitorem hoc poteſt eſſe triplici de cauſa Aut quia aliq̄d ſibi commiſſum eſt: quare te netur debitor. Aut q: deliquit contra alium Aut quia aliud alij promiſit. primo modo de us nulli debitor eſt. nec etiam ſecundo modo ſed tertio mõ: quia ꝓmiſit ex mera liberalita te ſua ſe daturum gratiam penitẽtibus faciẽ tibus quod in ſe eſt. Unde manaſſes i ſua ora tione. 2. pal. vlti. Tu dñe ſm bonitatem tuam

Z promississi pniam remissionis peccatorum. & glo.sup illud verbum.qz rectū est verbū dñi. dicit:φ ex promisso non ex commisso deus est nobis debitor. ¶ Ad 2m dō.φ procedit de necessitate coactionis vel de necessitate immutabilitatis absolute. Qō. IIII.

Quarto queritur vtruz ordine nāe prior sit ɔtritio q̄ pcti remissio. Et vr

A φ sic. Aia suscipit grāz mediante actu péitendi.iux̄ illud sap.9° dissimulās pctā hoīum pp pniam.ḡ prius ordine nature attigit grā actū q̄ aia.cum ḡ actus pnie grā formatus sit contritio. & non remittatur pctm̄ quousqz aīa formatur grā:prius ordine nature est cōtritio q̄ pcti remissio. ¶ Item prius ordine nature ē ɔtritio q̄ remissio venialis pcti.ḡ a silī prior ē ordīe nature q̄ remissio mortalis pcti. ¶ Itē actum penitendi fieri cōtritionē non est aliud q̄ habitū pnie charitate formari. Sed formatio ṽtutum ordine nāe p̄cedit remissionē pcti qz p charitatem remittuntur pctā.iux̄. illud. j.Pe.4. Charitas operit multitudinez pctōrum.ergo prior est ordine nature contritio q̄ peccati remissio.

B ¶ Contra.ɔtritio est actus pnie elicitus a virtute pnie charitate formata.ḡ posterior est ordine nāe q̄ formatio ṽtutis pnie. Sed formatio ṽtutū aut est pctōꝝ remissio:aut eam includit.ḡ cōtritio ordine nāe est posterior pctōꝝ remissione. ¶ Itē prius ordine nāe formatur aia p grām q̄ actus penitēdi.qz actus nō est natus grē esse subiectū. Sed in formatiōe aie p grām est remissio pctōꝝ.ḡ formatio act9 penitēdi est posterior q̄ pctōꝝ remissio. ¶ Itez si ordine nāe cōtritio precederet pctōrum remissionē:pēitēs ñ tm̄ mereref remissionē pctōrum de congruo:sed et̄ de ɔdigno. qz voluntarius actus charitate formatus est ð condigno meritorius.sed pctōr non pōt mereri de condigno remissionē pcti.qz de condigno mereri non pōt primam grām per quam remitti

C tur peccatum.ergo contritio non est prior ordine nature remissione pcti.

¶ R̄ñdeo φ cōtritio fm φ est actus penitēdi elicit9 a ṽtute pnie charitate formata:posterior ē ordīe nāe q̄ remissio mortal' pcti.sic bñ oñdit pm̄i arm ad partē scđam. Si aūt accipiat cōtritio ꝓ actu penitēdi elicito a pnia informi postea charitate formata:illo actu adhuc durāte:tūc q̄dam dicūt φ q̄uis esse illius actus q̄ est mālis in contritiōe ordine nature vel tēporis.aliq̄ñ prior sit remissione pcti.tm̄ inq̄ptum formatus est ɔtritio est ordine nāe posterior q̄ remissio pcti. q̄uis.n.infusionis grē sint effectus pcti remissio & actus penitēdi formatio:tm̄ immediatior effcūs ei9 ē remissio pcti q̄ formatio actus penitendi:ita φ formatio actus penitendi depēdet ex grē ifusiōe & pcti remissione. ¶ Alij dicūt φ ipse actus penitendi elicitus a pnia informi q̄ postea formatur non est posterior ordine nature.q̄ pcti remissio etiam inq̄ptū formatus est.i.inq̄ptum est ɔtritio.qz dicunt φ formatio actus penitendi non est realr̄ differens ab infusione grē. sed tm̄ fm rōnem:qz actū penitendi esse formatū nihil aliud est q̄ ipm esse actum formati sub-

E iecti.deus.n.acceptat actum pp subm̄.ipsa ergo infusio grē ipsi subiecto & est formatio subiecti & actus penitendi nō causans in actu penitendi formationē aliā necessariam ad rōnē cōtritionis.qz q̄uis p infusionem grē qualificet actus penitēdi p̄existens aliqua silitudine grē. que similitudo pōt aliquo modo dici illius actus forma.non tm̄ h3 principaliter p eam rōnem ɔtritiōis.sed p hoc φ aia que est eius causa & subm̄ formata est.ipsa tm̄ infusio grē inq̄ptum est formatio subiecti differt a se ipsa fm rōnem:inq̄ptu3 est formatio actus. ita φ prius fm rōnem intelligendi est formatio subiecti q̄ actus. Vñ si remissio pcti est realr̄ differens ab infusione grē:formatio actus penitendi immediatior est infusioni grē q̄ remissio pcti:ad qđ sequit̄ φ sit ordine nāe prior q̄ F
remissio pcti. Si autem realr̄ idem est grē infusio & pcti inq̄ptum ad offensa3 remissio : predicti actus formatio non est prior ordine nature:sed posterior:non dico ordine nature: qz talis ordo prioritatis & posterioritatis non est nisi inter realiter diuersa. sed fm rationem intelligendi. qz fm rōnem intelligendi prior est infusio grē sub rōne qua est remotio inimicitie q̄ sub rōne qua est restitutio amicitie.sed sub prima rōne est remotio cuiuslibz culpe.sub secunda vel sub vtraqz est predicti actus penitendi formatio. G

¶ Quivult tenere primā opinionē pōt dicef ad pm arm φ aia non suscipit grām mediante actu penitendi tanq̄ dispositionē grē susceptiua.fm quem modum corpus suscipit colorem mediante superficie.alioquin cessāte illo actu nō remaneret gratia in anima:sed tanq̄ dispositione de congruo grē meritoria. sicut dicimus φ homo coronatur mediante suo labore:quando per strenuitate3 laboris assumitur ad regiam maiestatem. ¶ Ad 2m dō. φ nō ē simile:qz veniale pctm̄ sil' stat cū grā. nō aūt mortale.& iō mot9 ɔtritiōis cuius eētia actus elicite a ṽtute formata pōt esse cā remis

H sionis peccati venialis. nō sic aūt pōt. esse cau sa remissionis peccati mortalis: q̄uis remis sionis eius possit eē causa dispositiua ↄtritio 2° modo dicta rōne essentie actus: q2 rōne ei⁹ p̄cedit ordine nāe pcti mortalis remissionē3. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ maior falsa est. formatio enī3 actus eliciti ab habitu alia est a formatione habitus: ⁊ eam ordine nature p̄supponens vt dicunt tenentes opinionem primam. ¶ Qui vult tenere opinionem secundam pōt dicere ꝙ pᵐ arᵐ fcm̄ ↄ eā nō ꝑcedit nisi de actu pe nitendi elicito a virtute pnie charitate forma ta. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ maior est falsa. ordo. n. nāe non est nisi inter ea que realr̄ differūt. forma

I tio aūt aīe p grām. ⁊ formatio actus realr̄ idē sunt fm̄ rōnem differentes. Unde iter illa nō est prioritas nec posterioritas nisi fcd̄m rōnē. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ q̄uis homo mereri nō possit p̄mā grām de cōdigno. tū p actum informa tū grā ⁊ p̄cedētē ordīe nāe r̄missionē pcti me reri pōt remissionē pcti: quā obtiet i eodē istā ti: quo actus penitēdi grā formatur: q̄uis for matio illius actus ordīe nāe sit prior: si realr̄ differūt grē ifusio ⁊ pcti remissio. Qō v.

A **Quinto** q̄ritur vtrū pro q̄tocūq3 magno peccato sufficiat q̄tacūq3 parua ↄtritio. Et vr̄ ꝙ n̄ Aug. 21. de ciui. c. 26. dicit ꝙ in amissione rerum necesse ē vt tm̄ vrat do lor q̄tū heserat amor. S3 summu3 bonū qd̄ p mortale pctm̄ amittit maxime ē diligendum. ergo videt ꝙ ꝑ quolib3 mortali pctō maxīa requirat contritio. ¶ Itē ansel. i li°. Cur deus hō. versus finē dicit nō fieri remissionem pcti nisi debito reddito: quod debet ꝑ pctō f3 ma gnitudinem pcti. sed hoc nō esset verum. si ꝑ q̄tocunq3 pctō magno sufficeret q̄tacunq3 parua cōtritio. q2 tunc non esset necessaria ma ior emenda ꝑ vno q̄ pro alio. ¶ Itē homo sensibiliter dolet ꝑ amissione boni tempora lis. ergo multo fortius tenetur sensibiliter do

B lere pro amissione boni sp̄ualis: qd̄ per pctm̄ mortale amittit. sed q̄tūcunq3 pua ↄtritio nō h3 dolorē sensibilē. ergo non sufficit pro ali quo mortali peccato.

¶ Cōtra. psal. Cor cōtritū ⁊ hūiliatū de⁹ non despiciet. ¶ Itē extra. de regulis iuris. c. p°. Omnis res per q̄scunq3 cāusas nascit per eas dē dissoluit. s3 p q̄tūcūq3 parum velle deli beratiuū ⁊ absolutum pōt hō incurrere pec catum mortale: ergo per q̄tuncunq3 paruum motū voluntatis deliberatiuū in detestando pctm̄ pōt hoi r̄mitti quodcūq3 pctm̄ mortale.

¶ R̄ndeo ꝙ cum contritio dicat actum pe nitendi charitate formatum: ⁊ q̄tuncūq3 mo dica charitas sufficiat ad remissionem q̄to C runcunq3 ⁊ quorumcunq3 pctoꝝ mortalium: q̄tuncunq3 parua cōtritio sufficit ꝑ q̄tocun q3 magno pctō. Nō sic aūt dicendū est de at tritione. cum. n. recogitant pctā in speciali ne cessaria est maior attritio de maiori pctō q̄ d̄ minori. ⁊ q̄uis in penitendo de omnibus sil̄ non sit necessaria maior displicentia simul in actu: de vno q̄ de alio. necessaria tamen est in habitu. vnde pro q̄tocunq3 magno pctō q̄ tūcūq3 pua attritio nō format grā d̄ lege cōi: p quā grām fieret attritio ↄtritio si formaret.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ illa auctoritas intel D ligenda est de displicentia que est in volunta te cuius q̄titas ꝑ displicentia amissionis rei amate d3 ꝑportionari q̄titati amoris. talis āt displicentia saluat in q̄tacūq3 parua cōtritio ne. ¶ Ad 2ᵐ dō ꝙ q̄tuncunq3 parua ↄtritio concludit magnitudinē displicētie proportio natā magnitudini pcti. non sic aūt q̄tuncun q3 parua attritio. q2 attritio cui⁹ magnitudo non ꝑportionat eo modo quo possibile ē ma gnitudini adhesionis que fuit in peccando non fit contritio de lege cōi. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ magnitudo doloris in contritione dupl̄r po test intelligi. s. vel in voluntate vel in sensuali tate. Primo mō dolor est displicentia pcti q̄ E si sit informis est attritio: si formata sic est con tritio: sed non format de lege cōmuni nisi sit maxima in compatione aliorum doloꝝ. q2 q̄n to aliq̄d magis d3 placere: tanto eius opposi tum d3 ei magis displicere. Summum aute3 bonum a quo separatur homo p peccatū mor tale: magis d3 placere q̄ oīa alia bona. ⁊ ideo maior debet esse displicentia de quocūq3 mor tali pctō q̄ de quocunq3 alio malo. maior ta mē debet esse d̄ vno pctō q̄ de alio. 2° modo dolor est quedā passio sensualitatis causata ex displicentia pcti: ⁊ hunc dolore3 non oportet esse maximū: nec maiorē multis doloribus cā F tis ex amissione aliquarū rerum tpalium non multum magnarum. q2 vires inferiores ma gis mouētur de lege communi ex app̄hensio ne suoꝝ obiectoꝝ q̄ ex redundantia viriu3 su perioꝝ. vñ talis dolor non semper est in pote state hominis. ⁊ ideo non requiritur ad con tritionis necessitatem: sed ad eius p̄fectionē.

¶ Ad pᵐ ad partem aliam dō. ꝙ nunq̄ est cor contritum de lege communi nisi magni tudo motus deliberatiue voluntatis respon deat magnitudini adhesiōis q̄ fuit in pctō.

¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ illa regula vt ibi dicitur i gl. instantiam habet in aliquibus casibus. vnde nō credo ꝙ sit vl̄r vera nisi q̄n natiuitas rei ⁊

dissolutio equal'r subsunt ptāti illarum causarum. non sic autē est in proposito. q2 liberum arbitrium per se sufficit ad efficiendū' sed nō ad proficiendū. imo necessarium est adiutorium habere dei. Ex dictis patet solutio ad sextam questionem. Qō. vii.

A Septimo querit vtrū cōtritio sit causa efficiens remissionis peccati. Et videtur φ sic. in habētibus se per ordinem qui pōt efficere maius potest efficere minus. sed remissio peccati ē actus penitentie formatus se habens p ordinē. ↄ ē actus format' no bilior φ peccati remissio. q2 destructio mali ē ppter positionē boni. ergo q̄ potest facere actum penitendi formatum pōt facere remissionem peccati. sed voluntas charitate formata pōt elicere actū penitēdi q̄ est contritio. ergo mediante actu illo efficit remissionē peccati.

B ¶ Item in peccatore nō existente in actu peccati. peccatum nō est aliud φ carentia satisfactionis seu recōciliatiōis debite pro actu peccati. sed voluntas per actum cōtritiōis est cā efficiens remissionis illius carentie. quia per cōtritiōem est causa efficiēs satisfactiōis debite. ↄ factio satisfactiōis est destructio carētie eius. g voluntas p actum ptritiōis ē cā efficiens remissionis peccati.

¶ Cōtra. gl. super illud Math. 9. Dimittuntur tibi peccata: dicit φ solus de' peccata dimittere nouit. sed cōtritio nō est deus ʒ creatura: g peccatū effectiue non remittit.

C ¶ Itez remittere peccatū quātū ad offensaʒ nō tantū est remouere a peccatore deformitatem ppter quā deo displicebat. sed etiā ipam dei displicentiā remouere. quia aīa que ante peccati remissionē deo displicebat. post eius remissionem deo nō displicet. sed nulla creatura pōt esse causa efficiens remotiōis diuine displicētie. sicut nulla creatura pōt esse cā efficiens diuine placētie seu acceptatiōis. q2 placētia diuina ē actus volūtatis dei qui ē real'r idē qd ipse. ergo cū cōtritio sit creatura nō pōt eē cā efficiens remissionis peccati.

D ¶ Rñdeo φ ptritio pōt accipi vel put est ps sacri pnie. vel put ē actus penitentie q̄ est virtus. quomodo aūt ptritio iquātū ē pars sacri pnie se habeat ad remissionē pcti iferi' declarabit cū queretur de ptāte ↄ vsu clauiū. Si āt accipiatur inqʒtū ē act' pnie q̄ ē virt'. sic dico φ aīa p ptritiōeʒ non ē cā efficiēs remissionis mortalis pcti. mortalia. n. pctā remitti nō pñt nisi per gratie gratū faciētis infusionē. ↄ ideo nulla res pōt esse cā efficiens remissionis q̄ nō pōt esse cā efficiēs infusiōis grē gratum faciētis. aīa aūt p ptritiōeʒ nō pōt esse cā efficiēs infusiōis grē gratum faciētis. q2 infusio grē. est per creatiōeʒ. ↄ anima creare non pōt: motus etiā ptritionis psupponit ordine nāe infusionē grē: aīa ergo p ptritiōeʒ nō pōt eē cā efficiēs remissiōis pcti mortal'. sed sicut solus de' E ē cā efficiēs infusiōis grē. ita ipe solus deus ē cā efficiēs remissiōis mortalis pcti. aīa tñ p cōtritiōeʒ meretur de condigno mortalis pcti remissionē si aliquis motus cōtritiōis eam ordine nature pcedit. vt multi pbabiliter dicūt. si autē nullus pnie motus formatus ordie nature pcedit remissionē mortal' pcti. tñ anima p motum attritionis de ɔgruo meretur remissionē mortalis peccati. Aliter aūt vt volūt aliqui dōm est de remissiōe peccati venialis p ptritionē φ dcm̄ ē de remissione mortalis. aīa F eni p ptritionē est sub deo cā efficiēs remissionis venialis peccati. qd dupliciter declarāt. sicut eni mortale peccatū remittitur φtū ad offensam p grē ifusionē. ita pctm̄ veniale remittit p ptritiōis motū. ʒ si esset possibile φ aīa esset cā efficiciēs infusionis gratie ipa mediāte infusiōe grē posset eē cā efficiens remissiōis mortalis pcti. cū g anīa charitate formata sit cā efficiēs motus ptritiōis. q2 ipm elicit: vī φ aīa charitate formata mediāte motu ptritiōis sit causa efficiens remissionis venialis pcti. Preterea i peccatore ñ exñte in actu venialis pcti. pctm̄ veniale nihil aliud est φ carentia satisfactiōis debite p actu venialis pcti inquātū pctm̄ veniale ē aliqua dispositio ad di- G uinā offensaʒ seu obliquatio a diuia amicitia: destructio aūt carētie debite satisfactionis est satisfactiōis positio. vel ē p satisfactiōis positionem. illa aūt satisfactio ē motus ptritionis vel per ipm motū cāta. cū g aīa charitate formata sit mot' ptritiōis efficiens cā. vt supius dcm̄ est: vī φ mediāte motu ptritiōis effectiue destruat veniale pctm̄. sed q2 hoc nō pōt facere nisi i virtute habitus charitatis cuius solus deus est efficiēs cā. iō aīa charitate formata pctm̄ veniale effectiue nō remittit nisi i spāli vtute dei. ita φ deus est illius remissiōis pncipalior ↄ nihilominus imediatior efficiens H cā. Alijs autem videtur dōm. φ φuis aīa charitate formata mereatur per contritionem remissionē venialis pcti tñ illius remissionis nō dʒ dici efficiens cā saltē loquendo de cā p se. q2 motus contritionis non est cā efficiens remissionis venialis pcti per hoc solum φ cōtritio imediate elicit a voluntate charitate formata. sed etiam ↄ principalius per hoc φ illa contritio est ipsius dei immediatus effectus:

¶ Ad pm dō. ꝙ q̄uis aīa charitate formata possit esse efficiens causa illius actus qui formatus ē: non tñ potest esse cā efficiens charitatis. per quam formatur. actus aūt ille ratione essentie actus non est nobilior remissione peccati. sed ē q̄dā congrua dispositio ad ea3: sed ratione charitatis qua formatur dr̄ ea no-
I bilior. ¶ Ad 2m dō3 ꝙ aīa per contritionem non ē causa efficiēs satisfactiōis seu reconciliationis debite. pro mortali peccato: inquantum mortale peccatū est offensa ꝯ deum. sed sic solus deus est illius satisfactionis seu recōciliationis efficiēs cā p gratie infusionem.

¶ Ad 3m arm ad scdā3 ptē pt dici ꝙ remouere diuinam displicētiā non est remouere aliquē actum diuine volūtatis. sed remouere defectū aīe: ꝑ quem deo displicebat: quo defectu remoto aīa que añ displicebat deo sibi nō displicet: non per aliquam mutationem factam in diuina voluntate: s3 per mutationem factam ex parte anime. Qō. VIII.

Octauo queritur vtrum possit esse nimis magnus dolor in cōtritione. Et
A vī ꝙ non. qr dolor ꝯtritiōis ex charitatiuo dei amore ꝓcedit. sed aīa non pōt deū nimis charitatiue diligere. ergo nec pt de eiꝰ offensa nimis dolere. ¶ Itē de pnīa di. 3. par post principiu3. dicitur de penitente ꝙ semper doleat. ꝛ nō sit satis ꝙ doleat.

¶ Contra. apl's ad ro. 12°. dicit ꝙ exhibeatis corpa vr̄a hostiā viuētē. s3 tātus posset esse ꝯtritionis dolor ꝙ interficeret penitētē. ergo talis dolor nimiꝰ esset ꝛ irronabilis videretur.

¶ Rñdeo ꝙ ī actu penitēdi duplex ē dolor. vnꝰ essentialis pnīe. ꝛ h est in voluntate rōnali. Est. n. q̄dā voluntatis displicētia q̄ sibi displi-
B cet pctm̄ inq̄3tū est trāsgressio legis diuīe. ꝛ qr hec displicentia directe causat ex charitatiua dei dilectione: que nimis intendi non potest: ideo hec displicentia non potest esse nimis magna. ¶ Est alius dolor nō essentialis pnīe ꝛ hic duplex. Vnꝰ in corpe quo homo corpꝰ suum affligit ꝓ pctis suis. ꝛ h dolor bene posset esse nimis magnus. qr cum tali tēpamēto d3 homo affligere corpus suū vt non interimat subiecti nām. Vñ apl'us ad ro. 12°. Rōna-
C bile obsequiū vr̄m. ¶ Est aliꝰ dolor interior q̄ ē passio appetitꝰ sensitiui. ꝛ hic duplex. Q̄nq3 .n. cātur talis dolor ex cōsideratiōe amissiōis cuiusdā honestatis seu glie accñtalis p pctm̄. sicut est dolor q̄nq3 in mulieribus ex hoc ꝙ amiserunt sui corporis integritate3. ꝛ talis dolor posset ēt esse nimis magnꝰ. ¶ Q̄nq3 cāt directe ꝑ quandam redūdantiam ex displicētia voluntatis qua sibi displicet pctm̄ inq̄tu3 est diuine legis transgressio: ꝛ sic adhuc dicunt q̄dam ꝙ dolor posset esse nimis magnus. qr D pnīa vtus moralis est: ꝛ actus virtutis moralis corrumpi pōt p supabundantiam ꝛ defectum. ¶ Alijs vr̄ ꝙ hic dolor nō possit eē nimis magnus. qr si non posset esse excessus in cā. non pōt esse excessus in effectu. huius aūt doloris cā est supradcā displicentia pcti de q̄ ꝯcessū est ꝙ non pt esse nimis magna. vñ si penitēs ex vehementissimo dei amore. tā vehementer doleret de suo pctō: ꝙ ex hoc cāretur in appetitu sensitiuo tam vehemens dolor ꝙ corrumperet armoniam corporis necessaria3 ad vitā: nō esset excessus in genere moris. nec pfectiōi pnīe derogans: sed ꝯcordans: nisi forte hoīs voluntas directe ꝛ ex itentione ferret ad ꝓcurandum talem passionem ad hoc vt ipse moreret. ꝛ sic credo ꝙ itelligunt illi q̄ dicunt ꝙ in dolore: q̄ ē in appetitu sensitiuo potest esse excessus.

¶ Ar° ad partem primam procedunt de do- E
lore in voluntate rōnali q̄ est displicentia volūtatis. qua sibi displicet pctm̄ inq̄tum ē trāsgressio legis diuine.

¶ Arm ad partē scdā3 ꝓcedit de dolore q̄ ē afflictio corporis. vel de illo qui est passio appetitus sensitiui. Qō. IX.

Nono querendum esset vtrū idem motus cōtritionis in numero possit intendi ꝛ remitti. Sed qr huius q̄ōnis solo expsse haberi pōt ex q̄busdam dcis li°. 2. di. 35. in illa q̄ōne: vtrū in eodem actu voluntatis s̄m numerum possit esse intensio ꝛ remissio. iō hic de pertractatione huius q̄stiōis super sedeo.

Articulus. IX.

Onsequēter queritur d 2°. principali. Et circa hoc queruntur nouē. ¶ P° vtr hoies de necessitate teneat ꝯfiteri pctā sua sacerdoti. ¶ 2° vtrum ad hoc teneātur ex iure diuino. ¶ 3°. vtru3 teneantur ad hoc ex iure nature. ¶ 4° vtrum ad hoc omnes teneantur. ¶ 5° vtru3 sacerdote absente teneatur penitens ei ꝯfiteri per scriptum. ¶ 6° vtrū confitēs alicui sacerdoti oia peccata sua de quibus ē memor: si diu post accepta3 absolutione3 recordetur alicuius mortalis peccati quod ante sua3 confessionem cōmiserat: teneat r tentione necessitatis illud peccatum confiteri illi eidem sacerdoti. ¶ 7° vtrum possit dispensari cum aliquo vt non teneatur confiteri. ¶ 8° vtrum confessiōe

legitime facta proprio sacerdoti respectu eorundem peccatorum in numero necessarium sit iterari. ☞ 9° vtrum proprius sacerdos possit de iure punire illum qui ei confitetur semel in anno. Nono. i.

Primo ostendo quod nullus de necessitate tenetur confiteri peccata sua sacerdoti. Nullus enim tenetur manifestare inhonesta corporis sui. ergo multo minus manifestare tenetur inhonesta anime sue. ¶ Item de penitentia di. p° prope principium. Et recitat magister in littera. c. 3. Lachryme lauant delictum quod voce pudor est confiteri: ergo confessio non est necessaria ad remissionem peccati. et si sic irrationabile esset quod homines tenerentur confiteri. ¶ Item si esset necessarium homines confiteri sacerdoti hoc non videretur esse nisi ad taxandum emendam peccati. sed homo sufficienter potest taxare emendam pro peccato suo vel aliquis discretus non sacerdos. ergo videtur quod non est necessarium homines confiteri sacerdoti.

¶ Contra. boetius li. p°. de consolatione non multum longe ante medium. Si opem medicantis expectas oportet vt vulnus detegas. ¶ Item contra iustitiam est quod reus sit iudex in causa sua. ergo oportet quod peccator cum sit reus habeat alium hominem iudicem. sed iudex non debet iudicare de ignotis ergo necessarium est quod peccator manifestet iudici suam causam.

¶ Respondeo quod omnes de necessitate tenentur confiteri peccata sua sacerdoti. quia christus hoc precepit implicite in figura cum dixit leproso mundato. Uade ostende te sacerdotibus. Math. 8. et etiam sine figura. in hoc quod non tantum potestatem iudicandi in foro exteriori dedit discipulis accipiendam ab aliis mediante petro cui eam promisit ante passionem. cum sibi dixit illud quod scriptum est Math. 16. Tibi dabo claues etc. et dedit post resurrectionem cum dixit ei. Pasce etc. Jo. 21. sed etiam dedit potestatem iudicandi in foro conscientie non tantum apostolis quorum sunt episcopi successores: sed etiam aliis discipulis: quorum sunt successores inferiores sacerdotes: et illam potestatem omnibus immediate dedit per se ipsum cum post resurrectionem dixit eis. Accipite spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata remittuntur eis. et quorum retinueritis retenta sunt. Jo. 20. Quibus autem datur potestas iudicandi de aliqua causa implicite datur eis potestas cognoscendi de illa. nullus enim potest esse bonus iudex de his que ignorat. sacerdos autem cognoscere non potest sufficienter forefacta conscientie peccatoris nisi peccator ei conscientiam suam per confessionem aperiat. ☞ Sed forte dices quod ex dictis non sequitur quod peccator teneatur de necessitate confiteri sacerdoti. sed quod si confitetur sacerdos potest ipsum iudicare de confessis. Sed hec euasio friuola est. nullus enim est iudex meus pro quo non teneor facere nisi quantum volo. cum ergo christus sacerdotes constituerit iudices aliorum in foro conscientie: tenentur peccatores de necessitate salutis confiteri peccata sua sacerdoti. et ideo bene dicit sapiens. Prouer. 28. c. quod qui abscondit scelera sua non dirigetur. ☞ Auctoritas etiam apostolica hoc preceptum promulgauit. Unde Ja. in canonica sua postquam dixit. Infirmatur quis ex vobis inducat presbyteros ecclesie etc. et cito post subiungit Confitemini alterutrum peccata vestra et orate pro inuicem vt saluemini. in quo patet quod intellexit confessionem esse faciendam sacerdotibus: et eam esse necessariam ad salutem. et quod hoc quod dixit vt saluemini: quod non tantum referendum est ad hoc quod dixit. orate pro inuicem: sed etiam ad hoc quod dixit confitemini. ☞ Quo modo autem orare sit necessarium ad salutem potest videri ex his que dicta sunt superius de oratione. di. 15. ☞ Preceptum etiam de confitendo sacerdoti. ecclesia circunstantiauit quantum ad illum cui confitendum est. et quantum ad tempus confitendi. et quantum ad modum. extra de peni. et remis. Omnis vtriusque sexus vbi sic dicitur. Omnis vtriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis peruenit: omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio suo sacerdoti. et iniunctam sibi penitentiam pro viribus studeat adimplere. ☞ Ex predictis patet per contritionem mortale peccatum non remitti sine confessione in re vel in proposito explicite vel implicite. et sic debet intelligi illud quod dicitur de peniten. distin. i. c. Si cui. §. ex his. nullus ante confessionem oris et satisfactionem operis peccati abolet culpam.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod inhonesta corporis expedit quandoque manifestare medico ad curationem: et hac intentione manifestanda sunt etiam inhonesta anime sacerdoti tanquam medico anime. ¶ Ad 2m dicendum quod secundum quod dicit magister in littera huius di. c. vlti. illud verbum ad publicam penitentiam referendum est: ibi enim virtutes lachrymarum et confessionis ostendens significare voluit quod lachryme occulte et secreta confessio. sicut que fit soli sacerdoti lauant delictum quod pudor est publice confiteri. Et quod post hoc dicit se lachrymas petri legisse non confessionem vel satisfactionem: per hoc non excludit illa. multa enim facta sunt que scripta non sunt. Uel forte

nondum facta erat institutio cõfessionis que
G modo ẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõ ꝙ ille qui nimis est fa-
miliaris vni parti iudex esse non dꝫ in illa cau
sa. extra de officio ⁊ potestate iudi. delega. In
sinuante. qꝛ sicut dicit gl. ibidem. Familiarita
tis affectio veritatẽ impedire solet. homo au
tem nimis est familiaris carni sue. ⁊ iõ nõ ẽ rõ
nabile ꝙ sit iudex in illa causa in qua agendũ
est de punitione carnis sue: ꝙuis illa punitio
sit ad anime curationeꝫ. ⊽ Preterea cõfessio
non solum ordinatur ad taxationem emẽde
imo ad aliquã relaxationeꝫ pene virtute cla
uium ⁊ ad susceptionem gratie. ⁊ quia nullus
H habet claues in foro pnie nisi sacerdos: ideo
non est necessarium cõfiteri non sacerdoti: ẽt
cum haberi non põt sacerdos. vnde illud ver
bum magistri in lr̃a. c. 5. Si defuerit sacerdos
proximo vel socio facienda est confessio: expo
nendum est de cõgruitate nõ de necessitate.
¶ Ex dictis in corpore questionis patet solu
tio expresse ad qõnẽ secũdã. Qõ. iii.

Tertio querit̃ vtrum homines teneãt̃ con
fiteri peccata sua sacerdoti ex iure
nature. Et videt̃ ꝙ sic. glo. super illud geñ. 3.
A Adam vbi es. dic̃ ꝙ verba sunt increpantis ⁊
ad confessionẽ mouẽtis vel cogẽtis ꝯm aliaꝫ
lr̃am nõ ignorantis. ergo in lege nature tene
bantur hoies ad cõfessionẽ. quod nõ esset ve-
rum: si non esset de iure naturali. ¶ Itẽ vt hꝫ
decretoꝝ di. i. circa principiũ. Ius nãle ẽ: qð i
lege ⁊ euangelio cõtinet̃: sed ex lege diuina te
netur homines peccata sua cõfiteri sacerdoti
vt declaratũ ẽ i qõne precedẽti. dr̃ ẽt leuit. 16.
ꝙ sacerdos debeat cõfiteri oẽs iniquitates fi
lioꝝ israel. qð non poterat facẽ nisi eas sciret.
nec scire poterat nisi p eoꝝ cõfessionẽ. ergo ad
B ꝯfitẽdũ peccata sacerdoti tenẽt̃ hoies de iure
nature. ¶ Itẽ ꝯfessio non tm̃ est pars sacra-
mẽti. ſꝫ actꝰ virtutis. actꝰ aũt virtutũ moralĩũ
sunt de iure nature. ergo confiteri peccata sa
cerdoti est de iure nature.
¶ Contra. huꝰ ꝑ li°. de sacra. parte nona. ca-
pi. fo. dicit ꝙ sacramentũ ẽ ex institutione si-
gnificans. sed quod ẽ ex institutione. nõ ẽ de
iure nãe. ergo sacramẽtũ nõ ẽ de iure nãe. Sꝫ
cõfessio est ps sacramẽti pnie. g̃ ñ ẽ d iur̃ nãe.
C ¶ Rñdeo duplex ẽ ꝯfessio. s. mẽtalis q̃ fit so-
li dõ. ⁊ h̃ ẽ de iure nãe. q̃dã vocalis q̃ fit sacer
doti. ⁊ h̃ nõ ẽ de iure nature. qꝛ nihil ẽ de iure
nãe nisi illa pria ꝓncipia agibiliũ quoꝝ veri-
tas vltro offert se naturali cognitõi practici i
tellectꝰ. vel ea q̃ ex eis p modũ cõclusionũ im
mediate vel mediate sequuntur. ⁊ quia ex il-
lis principijs sequitur per modũ cõclusionis.

ꝙ homo deo laudis cõfessionẽ exhibeat tam D
corde q̃ ore. ⁊ confessiõeꝫ peccatoꝝ mentaleꝫ
per eoꝝ recognitiõeꝫ ⁊ detestationẽ in corde.
iõ tales cõfessiões sũt de iure nature. ſꝫ ꝯfiteri
pctã sacerdoti nõ ẽ de primis principijs agibi
lium. quorũ veritas vltro se offert nãli cogni-
tioni. nec seq̃tur ex primis pricipijs iuris nãl
per modum conclusiõis. nec imediate nec me
diate. ⁊ ideo concedendum est talem confessi
onem non esse de iure nature.
¶ Ad ꝑᵐ i oppᵐ dõ. ꝙ illa glo. loquitur de
cõfessione facienda deo. ¶ Ad 2ᵐ dõ. ꝙ lex
diuina nõ tm̃ ꝯtinet legẽ nãe. sed superaddit.
vt supius habitũ ẽ li°. 3. di. 37. q. i. ⁊ iõ non seq̃ E
tur ꝙ si aliquid sit de lege diuina ꝙ sit de lege
nature. ⊽ Qð ẽt dicebat̃ in ar°. de ꝯfessione q̃
fiebat in lege veteri. sciendũ ꝙ illa erat gnãlis
⁊ indistincta. ad quã tenebant̃ aliquo modo.
s. per determinationem sacrificioꝝ. Nñ illa cõ
fessio pctõꝝ filioꝝ israel quam faciebat sacer
dos erat in gnãli tm̃. ¶ Ad 3ᵐ dõ. ꝙ ⁊si talis
cõfessio nõ sit de iure nature absolute: tñ ẽ de
iure nature ex suppositione diuini precepti ⁊
eccl̃iastici. nãle. n. iudiciũ rõnis dictat debere
fieri illud quod deus ꝓcipit.

Quarto querit̃ vtꝝ oẽs teneant̃ confiteri
peccata sua sacerdoti. Et vr̃ ꝙ ñ
Illi non tenentur confiteri qui non tenentur A
penitere. ſꝫ hñtes sola peccata venialia nõ te
nentur penitere in hac vita. qꝛ vt supius habi
tũ est remitti pñt post hanc vitam. ergo illi q̃
non hñt nisi peccata venialia non tenent̃ con
fiteri. ¶ Itẽ hñtes pctã mortalia non tenen-
tur confiteri de venialibꝰ. Sed carentes pec-
cato mortali non tenentur ad cõfessiõeꝫ alicu
ius quod non tenerẽtur cõfiteri si hr̃ent pctm̃
mortale. al's pcm̃ mortale ꝯditionẽ pctõris fa
ceret meliorem. ergo illi q̃ nõ hñt nisi pctã ve
nialia nõ tenẽt̃ ꝯfiteri. ¶ Itẽ. ex̃. de electiõe. B
Innotuit. non habꝫ imperiũ par i parẽ. ergo
ad preceptum de cõfitendo cum fuerit fcm̃ p
papam: non tenent̃ eius successores. ¶ Item
nemo tenetur ad impossibile. sed multi sunt q̃
non pñt loq̃. ergo multi sunt q̃ non tenentur
ad cõfessioneꝫ. ¶ Item nemo tenet̃ confiteri
duobus. ergo cũ sacerdos non itelligit linguã
pctõris non tenetur pctõr sibi ꝯfiteri per iter-
pretẽ. qꝛ tũc ꝯfiteret̃ duobus. ¶ Itẽ illa ꝺcre
talis. Ois vtriusqꝫ sexus. non obligat ad cõ-
fessionem nisi fideles ãnos discretiõis hñtes
se multi sunt qui añ annos illos peccant. er- C
go infideles ⁊ plures alij peccatores non te-
nentur ad confessionem. ¶ Item nullus de-
bet mentiri in confessione. sed possibile ẽ ꝙ

D aliq̄s veniēs ad sacerdotē: cui nō ē ꝯfessus an
no illo nullū penit⁹ hēat pctm̄.ḡ āno illo sibi
confiteri non tenetur.alias oporteret cū men
tiri in confessione.

¶ Cōtra.vt hitū ē supius: cōfiteri sacerdoti
ē ꝑceptū dei.ſʒ ad ꝑceptū di oēs tenēt.¶ Itē
ꝯfiteri sacerdoti ꝑceptū ē aplice sedis :ſʒ sicut
dr̄ decretoꝝ di.19.Sic oēs aplice sedis sancti-
ones accipiēde sūt tāq̄ ipi⁹ diuina voce Pe-
tri firmate.ergo idem vt prius.

¶ Rn̄deo ꝙ regularit̄ oēs tā fideles q̄ ifide
les tenēt ad faciēdū ꝯfessionē sacerdoti xpi-
E ano inq̄tū istud ꝑceptū ē ꝑceptū dei q̄ pleni-
tudinē ptātis hʒ vlr̄ sup oēs.ꝛ ꝑceptū vlr̄ de-
dit.si aūt nō eēt ꝑceptū nisi ab eccl̄ia: ad eius
obseruationeʒ nō tenēnt illi q̄ sacr̄m baptismi
nūq̄ susceperūt:qꝛ vt supius ostensum ē disti.7ª.
ꝑª.q.ar.2.Uicario xp̄i nō fuit concessa directe
ptās sup illos q̄ sacr̄m baptismi non suscepe-
runt:qꝺ ē ianua q̄ intrat̄ i eccl̄iā militātē. ꝛ qꝛ
diuinū ꝑceptū cū sit rōnabilissimū n̄ obligat ad
aliq̄d irrōnabile.iō ad obseruatiōem h⁹ ꝑce-
pti nō tenēt hoīes qn̄ hn̄t de nō ꝯfitēdo rōna-
bilē cām.ꝛ legitimā excusationē.sicut sunt illi
q̄ nō hn̄t copiā sacerdotis.nō eni dōm.vt qui
dā dicūt:ꝙ tales de necessitate teneant̄ laicis
F ꝯfiteri:cū nō sit ꝑceptū ꝯfiteri nisi sacerdoti.

¶ Ad ꝑmū i oppm̄ dō.ꝙ q̄uis hō non teneat̄
penitere de vēialib⁹:eo ꝙ sil̄ stare pn̄t cū gr̄a:
ꝛ post hāc vitā remitti: q̄pp non sepant nec a
regno eccl̄ie militātis:nec triūphantis. ꝛ iō
ꝑ se nō indigēt de necessitate officio clauium
q̄ aperiat̄ regnuʒ.tn̄ ꝑ accn̄s hō tenet̄ de illis
penitere ꝛ ꝯfiteri sicut declaratū ē superi⁹ .di.
ꝑcedēti in illa qōe. Utꝛ necc̄ia sit pn̄ia de ve-
nialib⁹:vbi dcm̄ est ꝙ ꝑp obseruationem sta-
tuti eccl̄iastici hō tenet̄ venialia ꝯfiteri si nul-
lū hʒ mortale ad ꝯfitēdū. ℣ Aliq̄ dn̄t ꝙ tal̄ n̄
tenet̄ ad dicēdū sacerdoti aliqꝺ pctm̄ i spāli.
G ſʒ tm̄ ad dicēdū ꝙ nō credit se hr̄e nisi venia-
lia tm̄.¶ Ad 2m̄ dō ꝙ q̄uis hn̄s mortale pec
catū nō teneat̄ de necc̄itate venialia cōfiteri:
ex h° nō seq̄t̄ ꝙ ꝑ pctm̄ mortale sua ꝯditio ef-
ficiat̄ melior:qꝛ multo pei⁹ ē hr̄e mortale ꝛ n̄
teneri venialia ꝯfiteri q̄ teneri cōfiteri venia-
lia ꝛ nō hr̄e mortale.¶ Ad 3m̄ dōm ꝙ q̄uis
vn⁹ papa nō hēat iperiū in successorē:tn̄ deus
hʒ imperiū sup eos:q̄ iplicite ꝑcepit cōfessio-
nem eē faciēdā sacerdoti vt visum ē .Et rōne
h⁹ papa tenet̄ ad obseruatiōem h⁹ ꝑcepti de
necessitate :ad obseruādū āt ipm̄ fʒ circūstan
tiationē ordinatā a ꝯcilio gn̄ali tenet̄ de con-
gruitate.25ª.q.ꝑª.Cōfidim⁹.ꝛ infra.e.q.Iusti
cie.vbi dr̄ sic.Iustitie actōis ordo suadet: vt q̄
a successorib⁹ ꝯsiderat mādata sua s̄uari ꝑde-
cessoris sui.ꝑculdubio voluntatē ꝛ statuta cu- H
stodiat.¶ Ad 4m̄ dōm ꝙ ille q̄ nō pōt loqui
dʒ ꝯfiteri signo vl̄ nutu eo mō quo ꝑt.26.q.6ª
Qui recedūt.Illi aūt q̄ loq̄ pōt ꝛ hʒ sacerdo-
tē pn̄tē nō sufficit ꝯfessio ꝑ scripturā facta:qꝛ
q̄uis sit ad māifestādū pctm̄ : tn̄ qꝛ ē ꝑs sacra
mēti requirit̄ determinat⁹ māifestādi mōus.s.
ꝑ actū q̄ ꝑcipue manifestari ꝯsueuit hoīs con-
scia.ꝛ hic ē act⁹ loquēdi.vn̄ magr̄ in lr̄a cap.
4°.dicit :ꝙ dn̄s docuit corpali pn̄tia peccata
ꝯfitēda.nō ꝑ scriptū manifestāda:nec ēt ꝑ nū-
cium s̄m magr̄m ibidē. vt q̄ ꝑ se peccauit per
se erubescat.¶ Ad 5m̄ dō.ꝙ in illo cāu iterꝑs I
ꝛ sacerdos ꝑ vna ꝑsona ꝯputant̄.tn̄ vr̄ aliqui-
bus ꝙ peccator i illo cāu ꝯfiteri nō teneat̄ nisi
inq̄tū posset sacerdoti ondere ꝑ signa.ꝯfiteri
eni ꝑ interꝑtē nullo iure nec positiuo nec di-
uino ē ꝯstitutū.ꝛ cū ꝯfiteri sit multū difficile:
nō vr̄ tutū pl̄s artare ꝯfessionē q̄ȝ artet̄ ꝑ ius
diuinū vel positiuū.vt eni dr̄ ꝑuer.penul.qui
vehemēter emūgit elicit sanguinē.¶ Ad 6m̄
dōm ꝙ decretalis scōm glo . ibidē per annos
discretiōis tp̄s intelligit quo hō ē doli capax.
qꝛ tūc pōt peccare.qꝺ magis accelerat̄ i vno K
q̄ȝ in alio.qꝺ āt in argumēto tāgebatur de in-
fidelib⁹ solutū est.¶ Ad vltimuʒ dōm ꝙ tali
sufficeret dicere se nullū cōmisisse peccatū qꝺ
sciat:postq̄ legitie ꝯfessus ē . Uel pōt dici ꝙ
talis nō teneret̄ ꝯfiteri.qꝛ carere longo tem-
pore omni peccato tā veniali quā mortali nō
ꝑt hoī ꝯuenire nisi ex priuilegio spāli . ꝛ statu
ta non se extendūt nisi ad ea que eueniunt de
lege cōi.19.q.2ª.Due .§. lex. vbi dr̄ ꝙ q̄ lege
ꝑuata ducitur nulla rō exigit vt a lege publi-
ca ꝯstringatur.Et simile habetur extra de re-
gularibus.Licet.

Questio V.

Quinto queritur vtrū sacerdote absente A
teneatur penitens ei cōfiteri per
scriptum.Et vr̄ ꝙ sic.Qui obligatur ad faciē
dū aliq̄d si nō pōt totū ꝯplere:tn̄ tenet̄ facere
qꝺ potest:sed hoīes obligāt̄ ad ꝯfitendū pec
cata sua sacerdoti.ḡ si aliqn̄ hoc perfecte cō-
plere nō pn̄t tenētur facere de hoc quod pn̄t
ḡ si non hn̄t pn̄tiā sacerdotis:cui peccata sua
possint manifestare per verbuʒ : si possunt scri
bere tenētur ea sibi manifestare per scriptuʒ.

¶ Contra.sicut necessariū est confiteri verbo
vel nutu si assit facultas.ita necessariū est con
fiteri sacerdoti si haberi potest:sed si sacerdos
haberi non possit necessariū non ē ꝯfiteri non
sacerdoti.dicit enim magr̄ hui⁹ dist.ca.3°.nō
dico vt confitearis peccata tua conseruo tuo
ergo a simili nō tenetur ea hō manifestare sa-

B cerdoti scripto q̄uis non possit verbo.

¶ R̄ndeo. q sacerdote absente nō tenet penitēs tētiōe necessitatis ei ꝯfiteri p scriptuꝫ. qꝛ ad hoc nō obligat hō de iure nāe: qꝛ vt supi⁹ hituꝫ ē: ꝯfiteri peccata sua sacerdoti non est ꝑceptuꝫ legis nature: q̄uis āt obliget hō ad hoc si hꝫ sacerdotē pn̄tē ex iure diuino ꝛ positiuo: nō tn̄ inuenio ꝑceptū a iure diuino vl' positiuo vt p scriptū ea teneat manifestare sacerdoti: cū ipm nō pōt hēre pn̄tē. ꝛ hoc ē rōnabile. sacrꝫ. n. pnie nō ē i iudicio publico: sꝫ secreto: in quo iudicio sacerdos tenet penitētē dili-
C gēter examiare pcti ꝛ peccatoris circunstantias inq̄rendo vt prudēter itelligat quale ei d̄beat ꝑbere ꝯsiliū: ꝛ cuiusmōi remediū adhibere diuersis experimētis vtendo ad sanandum egrotū. extra de pe. ꝛ re. Ois vtriusqꝫ sex⁹. Si aūt penitēs teneretur tentiōe necessitatis confiteri: p scriptū sua peccata sacerdoti absenti imineret piculum: ne aut eēt defectus in predicta examinatiōe: aut de peccatorū penitentis reuelatiōe. lr̄e eni facil'r pn̄t perdi. aut p nuncium maliciose apiri: aut p nūciū ignorantiam
D tradi illi cui nō mittūt: q̄ eas apiret. aut sacerdos si ē maliciosus posset pandere ꝯfessionis verbū ꝛ ꝯtra penitentē p manū suā ꝓbare talia ꝓbatione ꝓbabili absqꝫ hoc q in hōis iudicio posset deꝑhendi: ꝛ hec vltima rō ēt cōcludit q sacerdoti pn̄ti penitēs q̄ nec verbo nec nutu posset ꝯfiteri nō teneret tentiōe necessitatis ꝯfiteri p scriptū. Un̄ si hoc faceret nō ē necessitatis sed superogationis.

¶ Ad arm̄ in oppm̄ dōm q frequēt ꝯtingere
E pōt q obligat⁹ ad faciēdū aliqd p vnuꝫ modū: nō tenet illud facere p modū illū obseruare non pōt. Un̄ iudex q̄uis teneat exeq̄ iuste qd̄ iustū est. iuxta illud deutero. 16°. Juste qd̄ iustū ē exeq̄ris: nō tn̄ tenet exequi illud iustū si exeq̄ iusto mō nō pōt. Silr' dico q q̄uis hō teneat ꝯfiteri verbo vl' nutu: nō tn̄ tenet de necessitate confiteri quādo ꝯfiteri nō pōt aliquo predictorum modorum. Qō VI.

A Sexto queritur. vtrū cōfitens alicui sacerdoti oia peccata sua de quibus ē memor si diu post acceptā absolutionē recordetur alicui⁹ mortalis peccati: qd̄ ante suam ꝯfessionē ꝯmiserat: teneat tentiōe necessitatis illud peccatum confiteri illi eidem sacerdoti.

¶ Ad istā q̄ōnem forte dicerēt q̄dā q sic. qꝛ forte eis videret q sicut peccatū ē diuidē confessionē scienꝯ: ita aliq mō pctm̄ ē ꝯfessionē diuisaꝫ ignorāter nolle reunire post ignorantie remotiōem. ¶ Preterea ea que ꝑtinēt ad eūdem forū videt debere ꝑtractari p eundē iudicē: sub quo ē iudiciū inchoatū: nisi sit legiti- B
ma cā excipiēdi ꝯtra iudicē illum. ꝛ cōmode possit hēri: sꝫ ꝯfiteri pctm̄ oblitū ꝑtinet ad eūdem forū in quo confessa sunt alia peccata: qd̄ pꝫ p hoc q si aliqs impetrauerit puilegium q semel possit facere vni sacerdoti quē elegerit suā cōfessionē gnālēꝫ: si post suā ꝯfessionē factam recolat de aliquo quod tunc tradiderat obliuioni: pōt de illo eidem sacerdoti cōfiteri ꝛ ab eodeꝫ absolui. Unde posset eis videri q pctm̄ tpe ꝯfessionis oblitū ꝛ postea cognitum ē ad eundē sacerdotē referēdū. ¶ Mihi autē distinguendū vr' q aut tpe ꝯfessionis penitēs C
adhibuit debitā diligentiā ꝓut de lege communi humana pmittit fragilitas vt memoriā hēat oiuꝫ pctōꝝ suorū mortaliū: aut fuit ignorans ignorātia affectata vel crassā. si scd̄o mō credo q recta rō exigit vt illud idem pctm̄ cōfiteatur eidē sacerdoti: si illuꝫ cōmode pōt inuenire: ꝛ nō sit ab illo sacerdote interdicta postea absoluendi ꝑtās: aut predcm̄ peccatum: ꝛ oia alia pctā mortalia ꝑori sacerdoti confessa ꝓut pōt recolere ꝯfiteatur alteri sacerdoti. si pmo mō nō credo q ꝑori sacerdoti teneat tentione necessitatis illud pctm̄ confiteri. tenetur D
tn̄ illud pctm̄ ꝯfiteri alij sacerdoti. q̄uis enim de isto fuerit absolut⁹ quātum ad iudiciuꝫ ecclesie triumphātis ꝛ militātis. qꝛ sacerdos absoluere potest de ꝯfessis ꝛ de predcō mō oblitis: tamen quia absolutio de oblitis debet itelligi sub hac cōditione. vt scilicet quādo reducta fuerint ad memoriam dicantur illi sacerdoti in confessione: qui ab illis potest absoluere: tenetur illud confiteri post eius remotā obliuionem. Questio VII.

Septimo queritur vtrū possit dispensari cum aliquo vt non teneat con- E
fiteri. Et videtur q sic. dispensatio ē quedaꝫ iuris interpretatio in leuiorem partem. Sed papa interpretari pōt verba euangelij. 2⁹. q. 4ᵃ. Presul. ergo non obstāte q ꝯfiteri sacerdoti sit preceptum euangelicū: papa pōt in illo dispensare. ¶ Itē tantam potestateꝫ habet quicunqꝫ papa quantā habuit beatus Petr⁹. sed beato petro dictum est: quodcūqꝫ solueris super terram. ꝛc. Math. 16. ergo qui absolut⁹ est a precepto confessiōis per papam a deo absolutus est. ¶ Item lex nō obligat ante sui promulgatiōem. sed lex de confitēdo sacerdoti ꝓmulgata fuit per aplos vt superius dictum ē. cū ergo papa possit dispensare cōtra canones apostolorū. 82. di. Presbyter. videtur q papa

possit dispensare in precepto de confitendo sa
cerdoti. ¶ Ité sicut precepta noui testamenti
B sunt a deo. ita precepta veteris. sed pceptum é
in veteri testaméto decimas soluere: in quo tñ
precepto papa dispensare pót. extra de deci-
mis. Ex parte tua. i. et cap. sequéti. ergo simil'r
non obstante q preceptú de confitendo sacer
doti sit pceptú noui testaméti papa in illo di
spensare pót. ¶ Item. 13ª. di. in principio: ius
nature pót dispensari causa maioris mali
vitandi: sed oé ius nature ius diuinum é: quá-
uis non oé qd est de iure diuino sit de iure na
ture. ergo in omni pcepto diuino papa potest
dispensare cá maioris mali vitandi.

C ¶ Contra. papa ptra euangelium dispensare
non pót. 15ª. q. prima. Sunt quidá. Sed confi
teri sacerdoti est preceptú euangelicú vt supe
rius ostensum é. ergo papa in illo precepto di
spensare non pót. ¶ Item aut homo pót ob-
seruare illud preceptú aut non. si non. dispen-
sari non indiget: si sic rationabile est q seruet:
s3 ptra rationem non est fidelis dispensatio
sed crudelis dissipatio scdm Berñ. lib. 3°. de
consideratióe: cap. 14°. ergo papa in precepto
de pfitendo sacerdoti dispensare nó pót: quia
vt ibi dr: papa positus é dispensator in edifi-
catióem non in destructionem.

D ¶ Respondeo. confiteri sacerdoti é d iure di
uino vt superius oñsum est. Sed obseruatio-
nis eius circunstantiatio est de iure pure posi
tiuo. Cum ergo papa sit subditus iuri diuino
et sit supra oé ius pure positiuú dispensare non
pót cum aliquo quin teneat cófiteri sacerdoti
Sed q nó teneatur cófiteri eo modo quo de
terminatú est a concilio generali: in hoc papa
dispensare potest: quia illa circúñstantiatio est
de iure pure positiuo.

¶ Ad pmú in oppositú dd q dispésatio nó é
iuris interpretatio: sed aliqua eius relaxatio:
seu rigoris eius temperatio ex aliqua rónabi
E li cá. ¶ Ad 2m dóm q per illud verbú nó fuit
permissa Petro ptás cótra ius diuinú vl' na-
ture. Sed sup oé ius pure positiuum. Et ego
pcedo q papa pót nouum ius pstituere: et ius
pure positiuú mutare renouare et reuocare si-
cut sibi placet. q̄uis ho nó deceat ip3 facé sine
rónabili cá: qr sicut dicit Ber. lib. 3°. de cósi.
cap. xi°. Indecés é pape volútate p lege vti.
¶ Ad 3m dóm q q̄uis lex non obliget añ sui
pmulgatióné. tñ robur suú pncipalit' h3 ab i-
stituente: q̄uis át ptra statuta aplo℞ possit pa
pa dispésare: nó tñ ptra statutú diuinú. ¶ Ad
4m dóm q dare decimas aliquo mó é de iure
nāe. in q̃tú. s. p decimá intelligit' aliqua portio F
necessaria ad sustentatióem ministrorum dei.
in q̃tú ét accipitur determinate p pte decima
fuit de iure diuino q̃tum ad ppl'm israel. S3
q̃tum ad alios habétes possessiones tempo-
rales est de iure positiuo: exceptis his cú qb9
dispésatú est tacite vel expsse. pmo mó accipi
endo decimas papa dispensare nó pót: qñ ho
mines teneátur dare decimá. qr nó pót dispen G
sare p ius nāe. scdo át mó dispensare pót quia
ét decime sunt bona ecclesie: quo℞ papa é pn-
cipalis dispensator: pót illis d q̄bus rō exigit.
vt. s. religiosis et paupib9 dare decimá quá ali-
as tenerent' soluere. ¶ Ad 5m dd q in hoc nó
é assentiendú Gratiano. Uñ et in hoc glo. ip3
rephendit ibidé. ¶ Ad 2m ad pté scdá3 q̄uis
pcedi possit gfa cóclusionis: tñ nó cogit quia
q̄uis aliquis possit obseruare preceptú: tanta
tamen posset eé difficultas et piculú in obser-
uando ratione aliquo℞ accidentium: que pñt
superuenire: q ibi esset conueniens ratio di-
spensandi. Qō VIII.

Octauo queritur vtrum confessionez fa- A
ctam proprio sacerdoti respectu
eorundem peccatorum in numero necessariú
sit iterare. Et videtur q sic. de penitentia di-
stinctione sexta. caplo pmo. et magister distin-
ctione presenti: caplo qnto. Qui vult confite
ri peccata vt inueniat gratiam querat sacer-
dotem scientem ligare et soluere. Sed quan-
doq proprius sacerdos nescit ligare et solue-
re. ergo peccata talia sacerdoti confessa opor
tet iterum alij sacerdoti cófiteri. ¶ Ite3 quá
doq3 accidit q confessione facta proprius sa-
cerdos videt aliquod peccatum de quo non
potest penitentem soluere. sed ipsum ad supe
riorem remittit. ergo in hoc casu idé peccatú B
in numero iterum confiteri tenetur. ¶ Item
medicus non tantum debet scire infirmita-
tem. sed ea que infirmitatem aggrauát. Sed
peccata preterita quáuis remissa aggrauant
sequentia. ergo ille qui recidiuat in peccatu3
mortale tenetur iterum confiteri peccata pre-
terita. ¶ Item contingere potest q penitens
tradat obliuioni penitentiam sibi iniunctam
ante eius expletionem. cum ergo teneatur sa-
tisfacere d peccato ad arbitrium sacerdotis.
et sacerdos sibi taxare penitentiam iuste non
potest. nisi sciat culpam. videtur q in hoc ca-
su teneatur homo eadem peccata in numero
ite℞ pfiteri. ¶ Ité p opa facta in mortali pctó
non sit satisfactio. sed confessio est ps satisfacti
onis de pe. di. pria. Si eni. §. hoc idé. et magr

pñti di.c.4.ergo ꝯfessio fcã in mortali pctõ ẽ
C ꝺ eisdẽ pctis i nũero iterũ facienda. ¶ Itẽ con
fessio diminuta nõ ĩpetrat grãm: qñ. s. pecca
tor celat vni quod dicit aliĳ.de penitentia dis.
.5°.cap.prio.ergo videtur ꝙ pctã sic confessa
iterum sint de necessitate confitenda.
¶ Cõtra.magr i pñti di.c.6°.ꝛ hr de pnia di.
pria.mensurã.§.nõ ita. Nõ ẽ nec̃e vt q̃ semel
sacerdoti confessi fuerim⁹ denuo ꝯfiteamur.
¶ Itẽ nõ ẽ necessariũ iterare medicinã si non
iteraꝛ morbus. Sꝫ idẽ pctm̃ in numero itera
ri nõ põt.g̃ de eisdẽ pctis in nũero nõ ẽ neces
sarium iterare confessionem.
D ¶ Rñdeo.ꝙ vere penitẽs ꝛ cõfessus ꝛ rite a
ꝓprio sacerdote absolut⁹ vel ab eo q̃ põt: qui
cunqꝫ sit ille: ꝛ pniam sibi iniũctã i memoriaꝫ
retinẽs nõ teneꝛ de necessitate eadẽ pctã i nu
mero iterũ ꝯfiteri.tñ sicut dicit magr in litte
ra in hac di.c.4.ꝛ ẽ de pnia di.1ª. Mẽsuram
.§.quẽ penitet: q̃to plurib⁹ q̃s ꝯfitetur in spe
venie turpitudinẽ criminis: tãto facili⁹ cõseqneꝛ
grãm remissiõis.nõ.n.rõnabile ẽ: vt ꝓ eadem
cã necũꝫ sit hoiem bis iudicari i eodeꝫ foro.
¶ Ad pm̃ in opp̃m dõꝫ ꝙ sacerdos qui nescit
ligare nec soluere eo ꝙ forte ẽ idiota: vel tota
E liter ignorãs nõ rite absoluit.ꝛ ille qui scit ta
lẽ eẽ illũ sacerdotẽ: ꝛ aliũ q̃rere negligit vere
penitẽs nõ ẽ. Vñ post v̾ba allegata subiũgit
magr in lra ꝛ ẽt decretũ sic. Ne cũ negligẽs
circa se extiterit negligaꝛ ab illo q̃ eũ miseri
corditer monet ꝛ petit ne ambo in foueaꝫ ca
dant: quã stultus euitare noluit. Vñ ꝯcedo ꝙ
tali sacerdoti sciẽter ꝯfessus discreto sacerdo
ti eadẽ pctã in nũero ꝯfiteri teneꝛ. ¶ Ad 2m̃
dõꝫ ꝙ in isto casu penitẽs ideꝫ pctm̃ i numero
ꝯfiteri teneꝛ supiori: a q̃ põt absolui. Alia aũt
a q̃bus põt absolui a ꝓpo sacerdote: superiori
iterare nõ teneꝛ de necessitate.si oia itegre di
cit ꝓpo sacerdoti in isto cãu absolutio proprĳ
F sacerdotis ꝛ supioris vnã ꝯplent sufficientem
absolutionẽ.ꝓcedere dꝫ tñ absolutio supioris.
¶ Ad 3m̃ dõm ꝙ sicut nõ oꝫ medicũ corpalẽ
scire oia q̃ aggrauãt infirmitatẽ nisi illa q̃ ita
notabilr̃ aggrauãt: ꝙ possent obsistẽ curatio
ni.ꝛ sic nõ ẽ necessariũ ad salutẽ oia intimare
sacerdoti in ꝯfessione q̃ pctm̃ aggrauãt. ſꝫ so
lũ illa q̃ aggrauãt notabilr̃: q̃ possent curatiõi
obsistere. Sic aũt aggrauãt pctã p̃terita ꝑus
ꝯfessa ꝛ remissa.in cãu tamen i q̃ notabilis et
piculosa grauitas pcti exp̃mi nõ posset nisi di
cẽdo aliq̃d ꝑus ꝯfessũ ꝛ remissũ illud pctm̃ te
neret penitẽs iterũ dicere sacerdoti. ¶ 4m̃ ar
gumẽtũ bñ ꝯcludit. ¶ Ad 5m̃ dõ ꝙ q̃uis cõ
fessio fcã i pctõ mortali sciẽter ñ valeat ad re

medĩũ nisi dispositie.tñ ad hoc valet ꝙ talr̃ nõ G
ẽ p̃cepti transgressor.eẽntiam.n.actuum pre
ceptorũ nõ semp tenemur explere ex charita
te ad vitãdũ demeritum: q̃uis sine charitate
act⁹ nõ mereaꝛ p̃miũ. Vñ talis nõ teneꝛ de ne
cessitate eadẽ pctã in numero iterũ cõfiteri sa
cerdoti. Aliq̃ ãt dicunt ꝯtriũ dicẽtes ẽt ꝙ talis
mortalr̃ peccat.qꝛ q̃tũ in se ẽ facit irreueren
tiã sacro: qd̃ nõ vr̃ eẽ sine sacri cõtẽptu. ¶ Sꝫ
ꝯ ex̃.de pe.ꝛ re.Ex q̃dã.dr̃ ꝺ illis q̃ veniũt ad
ꝯfessionẽ ꝛ nõ penitẽt.ꝙ eorũ ꝯfessio ẽ admit H
tenda: ꝛ crebriꝰ ꝛ salubrib⁹ mõitis ẽ penitẽtia
indicẽda.absoluẽdi tñ nõ sunt. Vñ si absolu
tionẽ nõ recipiãt nõ ꝯtẽnũ sacrm̃.nec a ꝯfessõ
re nec a confesso. Si ãt ꝯfitẽs in mortali pctõ
attrit⁹ ẽ de pctõ suo: ita vt probabiliter possit
p̃sumere se eẽ dispositũ nõ peccat absolutiõeꝫ
recipiẽdo.imo freq̃nꝛ in virtute clauiũ ꝑ su
sceptionẽ absolutiõis formatur sua attritio.
¶ Ad 6m̃ dõm ꝙ ille q̃ sciẽter diuidit confes
sionẽ nõ est vere penitẽs.nec vere cõfitetur.ꝛ
ideo talis illa eadẽ peccata mortalia in nume
ro teneꝛ vni sacerdoti iterũ ꝯfiteri. Qõ ix.

Nono q̃ritur vtrũ sacerdos ꝓprius possit
de iure punire illum qui non confi A
tetur semel in anno.

¶ Ad istã qõnẽ nihil aliꝺ rñdeo nisi illud qd̃
dr̃ extra de peni.ꝛ re. Ois vtriusqꝫ sexus. vbi
dr̃. Ois vtriusqꝫ sexus fidelis postq̃ ad ãnos
discretiõis puenerit oia sua solus peccata sal
teꝫ semel i anno fideliter ꝯfiteaꝛ ꝓprio sacer
doti.ꝛ iniũctã sibi pniaꝫ ꝓ virib⁹ studeat ad
implere: suscipiẽs reuerẽter ad min⁹ i pascha
eucharistie sacrm̃.nisi forte de ꝓprĳ sacerdo
tis ꝯsilio ob aliquã rõnabilem cãm ad tẽpus
ab ei⁹ perceptiõe duxerit abstinẽdũ.alioquin
viuẽs ab igressu ecclie arceaꝛ: ꝛ moriẽs ecclia
stica careat sepultura. Articls III.

Onsequenter q̃ritur de 3° princi
pali. Et circa hoc queruntꝛ no
uẽ. ¶ Prio vtrũ penitẽs teneã
tur confiteri ꝓprio sacerdoti.
¶ 2° vtrũ illi q̃ ꝯfitentur alicui
hñti ptãtẽ epi teneanꝛ illo eo
dẽ ãno ꝯfiteri suo p̃sbytero parochiali. ¶ 3°.
q̃riꝛ.vtrũ ꝯfessi nõ sacerdoti quẽ parochialis
sacerdos posuit loco eius credẽs eũ sacerdo
tẽ eẽ: teneãꝛ illa eadẽ pctã iterũ ꝯfiteri: postq̃
ꝯstiterit illũ cui ꝯfessi fuerũt sacerdotẽ nõ eẽ.
¶ 4° vtrũ hõ teneaꝛ ꝯfiteri oia pctã mortalia
tam secreta q̃ publica. ¶ 5° vtrum teneaꝛ cõ
fiteri oẽs peccati circunstãtias. ¶ 6° vtrũ pec
cator statim teneatur ꝯfiteri hita oportũitate.

sacerdotis. ¶ 7° querit vtrum mulier teneat cōfiteri suo presbytero parochiali pctm̄ qđ cum eo cōmisit. ¶ 8° vtrum ɔfessio sacr̄alis possit fieri pluribꝰ sacerdotibꝰ simul. ¶ 9° vtrum ille. 16. cōditiones q̄ a magr̄is assignāt reqrantur ad cōfessionē que his versibus cōtēte sunt. Sit simplex hūilis cōfessio pura fidelis. Atq; freq̄ns nuda. discreta. libens. verecūda. Integra secreta. lachrimabilis accelerata. Fortis ꝛ accusans ꝛ sit parere parata. Q̄o i.

A Primo queritur vtrum penitēs teneatur cōfiteri ꝓprio sacerdoti. Et vr̄ q̄ nō magr̄ di. pn̄ti. cap. q̄nto. Qui oīo ɔfitet sacerdoti meliori q̄ pōt cōfiteat. ergo qn̄ penitens pōt inuenire meliorē sacerdotē q̄ sit suus ꝓprius nō tenetur suo ꝓprio sacerdoti cōfiteri. ¶ Itē. Ber. de precepto ꝛ dispōne. c. 4. Iniquum ꝓculdubio foret si statuta ꝓ sola charitate ɔ charitatē tenerēt. sed si penitēs nō posset ɔfiteri cuicūq; sacerdoti cui ɔfitendo vtiliꝰ ꝓuideret aīe sue: ꝓceptū de ɔfitendo ꝓprio sacerdoti: qđ pro charitate institutū est: teneret

B ɔ charitatē: qđ irrōnabile eēt. ¶ Itē sacerdos ꝓpriꝰ ē aliqn̄ indiscretꝰ nimis. aliqn̄ sollicitās ad malū cōfitentē. g̃ saltem in isto casu nō tenetur penitēs ɔfiteri ꝓprio sacerdoti. ¶ Item rōne delicti dꝫ hō iudicari ab illo in cuius iurisditione deliquit: extra de foro cōpe. Postulasti. ꝛ 3. q. 6. c. vlt. Ubi vr̄. Ibi cā agat: vbi crimen cōmittit. ergo de pctō qđ q̄s cōmittit in aliena parochia nō tenet ɔfiteri ꝓprio sacerdoti. ¶ Itē epi abbates exēpti nō hn̄t ꝓprios sacerdotes. ergo tales nō tenent ɔfiteri ꝓpo sacerdoti. ¶ Itē q̄libet sacerdos ptātem cla-

C uium immediate hꝫ a xpo: cū xp̄us dixit discipulis illud ṽbum Jo. 20. Accipite sp̄m̄ sctm̄ ꝛc. nō tm̄ dixit apl̄is: sꝫ ēt alijs discipl̄is. ergo q̄libet sacerdos quēlibet ligare ꝛ soluere in foro pnie pōt. ¶ Itē i casu extreme necessitatis q̄libet sacerdos pōt hoīem absoluere. 26. q. 6. Si p̄sbyter. ꝛ. c. seq. ꝛ ex̄ de furtis. Fures. ergo hō nō semp tenet cōfiteri ꝓprio sacerdoti.

¶ Contra. ex̄ de pe. ꝛ re. Q̄is vtriusq; sexus. ꝓcipit ɔfessio ꝓprio sacerdoti facienda. ¶ Itē

D cōfessio facta corā nō suo iudice nō valet i foro ꝯtētioso. extra de iudicijs. At si clerici. ergo a sili ɔfessio fctā illi q̄ sup ɔfitentē nullā habet iurisditionem non valet in foro pnie. ¶ Item de pnia di. 5. Sacerdos. §. q̄ aūt. nēo alterius parochianū iudicare presumat.

¶ R̄ndeo q̄ sacerdos ꝓpriꝰ quadruplr̄ pōt accipi. Uno mō ꝓpriꝰ ē sacerdos alicuꝰ hn̄s sup ipm̄ iurisditionē ordinariā in foro penitētie: mō tn̄ inferiori. ꝛ sic ē ꝓpriꝰ sacerdos ille q̄ cōiter vocat p̄sbyter parochialis. ¶ Alio mō

E hn̄s iurisditionē ordinariā mō p̄ncipali. ꝛ sic eps ē ꝓprius sacerdos oīum exn̄tiū in suo episcopatu. vl̄ mō p̄ncipalissimo: ꝛ sic papa est sacerdos oīum xp̄ianoꝝ. ¶ 3° mō hn̄s iurisditionē delegatā ab aliquo istoꝝ. vel a legato dn̄i pape. ¶ 4° mō hn̄s iurisditionē ex cōmuni cōcessione vel pmissione iuris. ꝛ sic sunt ꝓprij sacerdotes illi quos epi ꝛ abbates exēpti eligūt in ɔfessores. talibꝰ eni pmittit ex iure cōi eligere sibi discretū ꝛ ꝓuidū cōfessorē. extra de pe. ꝛ re. capl̄o ne ꝓ dilatiōe. sic enim ēt est ꝓpriꝰ sacerdos p̄sbyter q̄cunq; illius quē audit constituti in articl̄o necessitatis. si ꝓpriū sacerdo-

F tem aliquo triū predictoꝝ modoꝝ non potest hr̄e. vt pꝫ p auctoritates ad hec allegatas in arguēdo. hoc ēt 4° mō ē ꝓpriꝰ sacerdos vagabundoꝝ q̄cunq; p̄sbyter parochialis i cuiꝰ parochia voluerint ɔfiteri. q: tales nusq̄ hn̄t domiciliū ꝓpriū. ff. ad municipales. l. Labeo. Silr̄ dico de illis q̄ domicilio relicto nauigāt vel iter faciūt querētes quo se cōferant. ff. ad municipales. l. Eius. §. Si quis domicilio. sic ēt ē ꝓpriꝰ sacerdos pegrinoꝝ ad sancta loca q̄cunq; parochialis p̄sbyter cui voluerint confiteri de cōmissis postq̄ recesserunt a iurisditione illiꝰ in cuius ptāte hēnt domiciliū. acci-

G piēdo āt ꝓpriū sacerdotē ꝓ sacerdote hēnte iurisdictionē aliquo predcōꝝ mōꝝ non est facienda cōfessio ꝓpō sacerdoti ad hoc vt hō nō trāsgrediat ꝓceptū. ꝛ ɔsequat ɔfessionis effectū. q: sicut i nālibꝰ ad aliquē effectū reqrit potentia actiua in agente. ꝛ mā debita in suscipiēte: sic ad effectū ligādi ꝛ soluēdi in foro ɔscie reqritur ptās clauiū que datur sacerdoti in sua ordinatiōe: ꝛ mā debita. i. subditꝰ qui hētur ex iurisditione aliquo pdcōꝝ modorū. Sed accipiēdo ꝓpriū sacerdotē primo modo vel scđo q̄uis sit eis cōfessio reglr̄ facienda. in multis tn̄ casibꝰ nō oꝫ vt ōnsum est.

H ¶ Ad p̄mū i oppm̄ dōꝫ ē. q̄ illa auctoritas intelligi dꝫ in casu in quo licitū ē alicui confessorē eligere. ¶ Ad 2m̄ dōm q̄ iura magis respiciunt vtilitatē cōitatis q̄ vniꝰ persone. Et ideo q̄uis in casu eēt meliꝰ alicui cōfessorē posse eligere pro sua voluntate: q̄ teneri suo ordinario ɔfiteri. tn̄ nō eēt vtile pro cōmunitate q̄ cuilibet licitū esset cōfessorem eligere. In casu autē in quo expedit alicui ordiarius debet dispensare si reqratur. quod si noluerit: magis facit subditus vtilitatem aīe sue ꝓpter bonum obedientie confitendo ꝓprio sacerdoti minus bono: duꝫ tamē sit sufficiens q̄ cōfitendo alij meliori. ¶ Ad tertiū dōm q̄ in illo.

casu dꝫ petere lniam penités a ꝓprio sacerdo
te vel ab epo vl' papa vel a legato pape: vt pos
sit alteri ꝯfiteri. et in tali casu talis lnia sibi de
negari nō dꝫ: qꝛ sacerdoti ꝓprio nō tenetur in
A hoc casu ꝯfiteri. de pe. dist. 6. Placuit. ¶ Ad
4m dō ꝙ ille auctoritates nō sūt intelligēde i
foro pn i: sed cōtentioso. ¶ Ad 5m patet quid
dōm ex dictis in qōne. ¶ Ad 6m dōꝫ ꝙ q̄uis
ptātē clauiū oēs discipli receperint imediate
a xpo: tn̄ ptātē iurisditiōis receperūt iferiores
mediantibꝰ aplis: ꝛ alij apli mediāte Petro.
vt āt visuꝫ ē in qōne: nō tm̄ reqrit in cōfessore
ptās clauiū: sꝫ ēt ꝙ hēat in foro pnie iurisditi
onē ordinariā vel delegatā ex cōmissiōe spāli
vel ex gnāli pmissione iuris sup illū q̄ sibi con
fitet. ¶ Ad 7m solutū ē ex dcis in questione.
¶ Ad ara ad ptē aliā dō. ꝙ ꝓcedūt de sacer
dote respcū illiꝰ sup quem nō hꝫ iurisditionē
aliquo pdcōꝝ modoꝝ. Questio I.

Secundo querit vtꝝ illi qui cōfitent ali
cui habēti ptātem epi teneant
A illo eodē anno ꝯfiteri suo pſbyrero parochia
li. Et vr ꝙ sic. xia. q. 1a. Peruēit. si sua vnicuiqꝫ
epo iurisditio ꝛ ptās nō seruat ecclīasticus or
do ꝯfundit. g̊ silr si nō seruat parochiali pſby
tero: quātūcūqꝫ g̊ aliqs sit cōfessus vel epo vel
alicui de lnia eius tenet ꝯfiteri scl' in anno suo
parochiali pſbytero. ¶ Itē fm Ber. 3o lib. de
cōsi. ca. 13. Ecclīastica Hierar. est ad exemplar
angelice hierar. sed in angelica Hierar. illud
qđ cōuenit angelis alicuiꝰ ordinis ex officio
nunq̄ cōmittit angelo alteriꝰ ordinis. g̊ simi
B liter nō ē hoc licitū fieri in ecclīastica Hierar.
¶ Item sacerdos nō dꝫ illi dare eucharistiaꝫ
cuiꝰ cōscientiā ignorat. cum ergo cuicūqꝫ sub
dito debeat eucharistiam ministrare semel in
āno qlibet tenet sibi semel in āno confiteri q̄
tūcunqꝫ sit cōfessus epo vel eius penitētiario.
¶ Item ꝯtra rōnem est subtrahere alicui co
gnitionem rei: de qua tenet reddere rōneꝫ: sꝫ
sacerdos de suis subditis deo tenetur redder
rōnē. ergo nō licꝫ epo facere aliqd q̄ minꝰ pa
rochialis possit cognoscere consciam subditi
C sui. ¶ Itē quilibet tenet confiteri semel i āno
ꝓpo sacerdoti. extra de pen. ꝛ re. Ois. sꝫ epus
nō ē ꝓprius sacerdos imo cōis. ergo penitēs
ꝯfitendo epo vel alicui de lnia eius non fuat
statutum nisi cōfiteat cum hoc semel in anno
pſbytero parochiali.
¶ Contra. maiorem ptātem hꝫ eps super sub
ditos parochialiū sacerdotū q̄ꝫ ipsi presbyte
ri. qꝛ eā recipiūt ab epis. ꝛ vt hr prima ꝓpōne
de cāis causa prima plus pōt super effectum
q̄ scđa cā. cum ergo illi qui cōfitētur alicui d
licētia sui pſbyteri parochialis nō teneantur
anno illo sibi confiteri: multo minus illi qui
confitētur alicui de licentia episcopi. D
¶ Respondeo. epus habet ordinariam iuris
ditionem super subditos sacerdotum paro
chialium: illud aūt qđ conuenit alicui ex or
dinaria iurisditione ipse pōt cōmittere alij ha
benti ordinē cōuenientem ad illud officiū exe
quendū. extra de conse. ecclīe. Aqua. illi ergo
qui confitentur legitime hēnti ptātem episco
pi. ꝛ absoluuntur ab eodem: vere sunt absolu
ti: nec eadem peccata in numero tenētur suis
presbyteris parochialibus ꝯfiteri. sed vtꝝ eo
dem anno teneātur suis presbyteris confiteri
peccata que post absolutiōem incurrunt. opi
niones sunt. Et aliqui dicunt ꝙ non. qꝛ p pre
sbyterum parochialē nō tm̄ intelligit curatꝰ
inferior sꝫ etiam eps. Unde episcopatꝰ q̄nqꝫ
dicitur parochia. ꝛ eps presbyter parochialis:
qđ ꝓbari posse videtur per illud qđ dicit ex
tra de parochijs ꝛ alienis parochianis. Nul
E lus. ꝛ. 9a. q. 2a nullus. ꝛ. c. nullus pmas. ꝛ cap.
vlti. ¶ Alij dicūt per pſbyteꝝ parochialē non
intelligi nisi inferiorē curatū: qꝛ v̄ba debēt ac
cipi fm ꝙ sonant in vsu cōi. ¶ Preterea pa
pa in puilegio ꝯcesso minoribꝰ ꝛ pdicatoribꝰ
sup cōfessionibus audiendis: ꝛ heremitāis ex
priuilegio spāli nouiter emanato declarādo
videtur dicere ꝙ in illo statuto. Ois vtriusqꝫ
sexus. intelligit parochialis pſbyter ille qui i
cōi vsu sic. vocat in hoc ꝙ dicit confessi fratri
bus teneātur semel in anno suis pſbyteris pa
rochialibꝰ cōfiteri ꝓut statuit cōciliū genera
le. cum eni dicēdo: pſbyteris excludat nō pre
sbyteros: ꝛ per hoc ꝙ dicit suis excludat non
habentes iurisditione sup eos: vr ꝙ per hoc
ꝙ dicit parochialibus excludat epos: alias F
illud verbū parochialibus ibi poneret ꝓ nul
lo. vbicunqꝫ enim papa dicit aliquid p modū
declarationis iuris si bulatuꝫ est ad oēs se ex
tendit: ēt si nō sit insertum inter alias decreta
les. Cum ergo epus nō sit sup statutū: confes
si sibi vel alicui auctoritate eius tenētur eodē
anno suo curato inferiori semel confiteri: non
sic aūt dicēdū ē de cōfitentibꝰ pape. vel hn̄tibꝰ
eius auctēm absolute: quia papa est super cō
ciliū gn̄ale. prima tn̄ opinio rōnabilior videt.
¶ Ad pmū in oppositū dōm q: cuꝫ eps cōce
dit alicui ptātē audiendi confessiones non au
fertur inferiori curato iurisdictio sua. sed fua
tur: quia datur ei coadiutor ad executionem G
officij qđ sibi incumbit ex sua iurisditione: que
pncipalꝰ ē epi q̄ illius. sicut i āgelica hierar.
dona ordinū inferioꝝ excellētiora sunt inferi

oribus. ❡ Ad secūdū dicēdū q̄ nō est simile quia quilibet angelus sufficit plene ad exeqn dum actus puenićtes officio suo. non sic aūt ve pōt dici de q̄libet inferiori curato. ❡ Pre terea ista officia in ecclesia militante fuerunt distincta: ecclesia pregnāte religionibus vtili bus ad hi⁹ officia exequenda. Unde postq̄ pdierunt in lucē: cōueniēs fuit vt istorū offi cior aliquo mō. s. ex cōmissiōe eēnt pticipes: sicut posthum⁹ partē accipit bonorū: que an
D te suam natiuitatē alijs filijs erant diuisa. ff. d libe. ꝛ posthumis. l. qd dicit. ꝛ cap. de posthu mis. l. prima. ꝛ. l. qd causatum. ꝛ insti. de exhe reda. libe. §. posthu. ❡ Ad 3ᵐ dō. q̄ cognitio quā pōt habere sacerdos in foro pnie de con scientia subditi sui dependet a subditi volun tate. ꝛ ideo debet eum reputare idoneum ad suscipiēdum eucharistiā si affirmat se penitē tē eē: ꝛ legitime confessuz ei qui ipsuz potuit absoluere. si tū sacerdos haberet aliqua signa pbabilia q̄ ille non diceret verum: nō tenere
E tur sibi eucharistiaz ministrare: nisi ille sibi fa ceret sufficiētez fidem: non dico de hoc q̄ est vere penitēs: nec de hoc q̄ ē vere confessus. q2 ista nō cadunt sub pbatione: sed de hoc q̄ ē confessus illi qui ipm poterat absoluere nisi impedimētum fuerit ex parte sui ipsius confi tentis. ❡ Ad 4ᵐ dicēdum q̄ sacerdos nō te netur reddere rōnem de his que subdit⁹ suus nō reuelauit sibi nisi hoc ex culpa sua pcesse rit. ❡ Ad vltimū p3. quid dicendum sit ex di ctis in hac qōne ꝛ precedenti. Qō iii.

A **Tertio** queritur vtrū confessi non sacerdo ti quē parochialis sacerdos posu it loco eius credes eū eē sacerdotē: teneant il la eade pctā iterū ɔfiteri. postq̄ cōstiterit eis illum cui confessi fuerunt non esse sacerdotē.
❡ Respondeo q̄ tales tenentur illa eadem peccata si illor sunt memores iterū confiteri sacerdoti. q2 fm rei veritatē de illis non sunt
B rite cōfessi. nec sacrm pnie susceperūt. neq3 tū iudicandi sunt peccasse tanq̄ transgressores statuti de confitēdo. q2 eos ignorantia inuin cibilis seu pbabilis excusauit. ꝛ dico q̄ illa cō fessio eis fuit meritoria. non tamen eis tam vtilis ceteris paribus: ac si cōfessi sacerdoti fu issent. quia non sacerdos non potest conferre penitenti illud beneficiū q̄ sacerdos ex vi cla uium amministrat. Questio iiii.

A **Quarto** queritur vtr homo teneatur cō fiteri oia peccata mortalia tam secreta q̄ publica. Et vi q̄ non. Magr supra di. 16. c. p2io. Contritio ē ɔtra pctū cordis. g̃ de peccatis cordis non tenētur hoies confi teri: s3 tantū conteri. ❡ Itē confessio ē p quā morbus latēs in spe venie apitur. ergo nō te nemur ɔfiteri de patētibus pctis. ❡ Item ex tra de accusationibus. Euidētia. euidētia per
B petrati sceleris nō idiget clamore accusatoris. ergo de sceleribus que euidēter pperpetrata sūt non tenemur confiteri.
❡ Cōtra. de quolibet pctō mortali tenemur integre penitere. s3 integra pnia nō tm̄ comp hēdit ɔtritionē. s3 ēt confessionez ꝛ exteriorē satisfactionē si sit possibile. g̃ de quolibet mor tali peccato tenemur confiteri.
❡ Respondeo q̄ homo tenet ɔfiteri oia pec cata mortalia tā secreta q̄ publica. q2 ꝛ si se
C creta mori debeāt interius p ɔtritionē: deferri tū debēt ad sepeliēdum exterius p confessio nē. Et q2 nō sufficit aliquid eē notuz iudici: ni si sit ei notum i forma iudicij. q2 vt dr. 3ª. q. 7ª. Iudicem. Iudex d3 iudicare fm allegata. er go peccata publica q̄uis sint manifesta sacer doti sicut hōi. q2 tū nō sūt ei māifesta sic vica rio dei. o3 ea ɔfiteri. Et preterea sicut dicit ma gister di. pnīt. c. vlti. ɔfessio ē qdā punitio pcti ꝛ per eā pctōr fit humilior ꝛ cautior. Uñ nō ē
D tū ad notificandum ɔfessori peccatum.
❡ Ad pᵐ i oppᵐ dō q̄ illud vbū magri ē in telligēdū fm quādā approbationē. ❡ Ad 2ᵐ dōm q̄ q̄tuncūq3 morb⁹ pcti sit patens hoib⁹ i effcū: tū latēs ē exteri⁹ in sua cā. ❡ Ad 3ᵐ di cēdū q̄ illa auctoritas itelligēda ē i foro ɔtē tioso vbi iudicatur malū de interiori ope: non in foro penitentie vbi principalius iudicatur de intentione. Questio V.

Quinto queritur vtr homo teneat pecca ti circunstātias confiteri. Et vi
A det q̄ sic. Aug. in li. de pe. ꝛ ē de pe. di. q̄nta. i pncipio. ꝛ recitat magr supius. dist. 16. cap. 2º postq̄ narrate sunt pctōr circūstantie: seqtur q̄ ois ista varietas ɔfitēda ē. ꝛ deflēda. g̃ pcti circūstātie sūt ɔfitēde. ❡ Itē pcti q̄titas sciri n̄ pt nisi sciat ill q̄ illor aggrauāt q̄titatē. S3 circūstātie aggrauāt pctū vt supius visū ē. g̃ q̄titas pcti sciri nō pt: eor circūstātijs igno rat. cū g̃ sacerdos q2 ē iudex debeat scire totā q̄titatem pecati omnes peccatorum circūstā
B tie sibi sunt confitende.
❡ Contra. circūstantie pctōr pnt esse infini te. S3 nullus obligat ad cōfitēdū ea q̄ i ifini tū pnt pcedē q2 de talib⁹ nō ē ars neq3 scia. g̃ null⁹ tenet oēs circūstātias pcti cōfiteri.
❡ Respondeo q̄ circunstantie mutāt aliqn spēm pcti vt supius visum est. ꝛ tunc circūstā tie sūt ɔfitēde. q2 spēs pcti ɔfitēda ē. aliqn ita aggrauant in eadē spē q̄ actū reddunt morta

lem: q̄ sine illis mortalis non esset sicut patet.
C ☞ Idem eni actus illicit⁹ pōt fieri ex tanta in
tentione ꝛ deliberatione ꝙ ē peccatū morta
le: qui tñ ex surreptione fact⁹ mortale nō eēt.
ꝛ talis circūstantia ꝯfitēda est. Aliqñ etiā nō
aggrauāt criaľr: ꝫ veniaľr: qꝛ sine illis illa de/
ordiatio mortale pctm̄ eēt: nec ꝑ eas fieret pec
catū mortale si alias non esset. ꝛ sicut venialia
peccata nō sūt ꝯfitēda de necessitate nisi ali/
quādo per accn̄s: vt supius dcm̄ est: sic tales
circunstātie nō reqrūť de necessitate ad suffi/
cientē ꝯfessionē: q̄uis reqrātur ad cōfessionis
D pfectionē. ☞ Ut āt meli⁹ sciri possit qñ ꝯfitēde
de necessitate sint ꝛ qñ non. Sciendū ꝙ circū
stantia dr̄ illud qd̄ ē extra eēntiam act⁹: in ali
quo tñ mō ipm attingens: aut quātū ad eēn/
tiam actus. aut q̄tū ad effcm̄: aut q̄tū ad cāz.
☞ Primo mō dupľr. aut ꝑ modū mēsure: et
tales circunstātie sunt tp̄s ꝛ loc⁹: vel tanq̄ q̄/
litates act⁹ ꝛ talis circūstātia ē agēdi mōus.
☞ 2° mō ē circunstātia q̇d fcm̄. s. mutilatio gra
uis vel leuis in respectu. ☞ 3° tripľr: q̄tum. s.
ad cām finalē: ꝛ sic accipitur hec circunstātia
E pp q̇d: aut q̄tum ad cāz mālem que ē obiectū
actus. ꝛ sic accipiť hec circūstātia circa quid.
aut q̄tum ad cām efficientē: ꝛ hoc dupľr fm
ꝙ duplex ē cā efficiēs. s. pncipalis: ex pte cui⁹
accipitur hec circunstātia q̇s fecerit: ꝛ istru-
mentalis: ex pte cuius accipiť hec circunstā/
tia quo instr̄o vel q̇b⁹ auxilijs fecerit. nec est i
telligendū ꝙ pp q̇d ꝛ circa q̇d ꝛ q̇s sint circū
stātie inq̄tū ex eis depēdet eēntia actus: sed
inq̄tū sunt quedā ꝯditiones adiuncte. Unde
quādo queritur quis fecerit tanq̄ circunstan/
tia. queriť vtꝝ clericus vľ laic⁹ vel religiosus.
ꝛ quādo q̇riť circa quid: q̇riť vtꝝ ille hō quez
F pcussit eēt platus vel subditus. ꝛ sic de alijs.
has āt octo circunstantias ponit phs. 3°. ethi.
cap. 3°. ꝛ quelibet eaꝝ aggrauare pōt inordia
tionē qñq̄ criminaľr ꝛ qñq̄ venialiter.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dōm ꝙ illa auctoritas in/
telligenda ē q̄tum ad ꝯfessionis pfectionez:
nō q̄tum ad sufficiētiā. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ nō
opz ꝯfessorē scire totā peccati q̄titatē: ꝫ suffi
cit ꝙ sciat eius q̄titatem notabilē seu crimi/
nalē. In nō obligādo aūt nos ad circūstātias
ꝯfitēdas pcit de⁹ nr̄e infirmitati. Qō VI.

Sexto queritur vtꝝ peccator statim tene/
A atur confiteri habita oportunita/
te sacerdotis. Et videť ꝙ sic q̄ pcussus a ſpen
te nō statim querit remediū ꝯtēptor est sue
corpalis salutis. ḡ silr̄ qui incidit in peccatuz
mortale si nō q̄ citius pōt quereret remediū
ꝯfessionis ꝯtēptor ē sue saluti s spūalis. Sz cō
temnere suā salutē spūalē est peccatum mor/
tale. ergo peccator statim teneť ꝯfiteri habita
opportunitate sacerdotis. ¶ Itē sicut ꝯ iusti/
tiā ē se separe a deo: ita sepationem ꝯtinuare.
Sed hō ꝓ quolibet tpe teneť non separe se a
deo. ergo ꝓ quolibet tpe teneť sepationem re
mouere. cum ergo remoueri nō possit sine cō
fessione: tenēť confiteri ꝓ quolibet tpe.

¶ Cōtra. ille q̄ nō facit qd̄ de necessitate tene B
tur facere ꝓ illo tpe quo tenet ꝛ pōt mortaľr
peccat. ḡ si pctōr statim teneť de necessitate cō
fiteri hita ꝯfessoris opportunitate q̄ diu dif/
fert nō cessat nouū pctm̄ ꝯmittere. qd̄ falsū ē.

¶ Rn̄deo ꝙ ille qui cōmittit pctm̄ mortale
non statim teneť de necessitate ꝯfiteri habita
confessoris opportunitate. sed sufficit ꝙ semel
in anno sicut statuit conciliū gn̄ale nisi i q̄tu/
or casib⁹. ☞ Un⁹ ē rōne sacri. s. qñ vult cōicare
vel celebrare nisi forte de ꝓpinq̄ expectet ali/
um cui deuoti⁹ ꝛ securi⁹ ꝯfiteať: sic eni expe/
ctās nullo iure qd̄ ego sciā cōicare ꝓhibetur C
si ṽe penitēs ē. ☞ Ali⁹ rōne picli vt qñ ē i no/
tabili iminēti piculo mortis. ☞ Terti⁹ ē rōne
ꝯscie. s. qñ ꝯscia sibi dictat ꝙ stati teneať confi/
teri de necessitate. ☞ Quart⁹ rōne dubij: quā/
do. s. ꝓbabiľr videt se ampli⁹ in āno illo copi/
am ꝯfessoris hr̄e nō posse: q̇ ipm posset absol/
uere. ☞ Quit⁹ casus addi pt q̄tū ad religio/
sos q̇ rōne statutoꝝ suoꝝ: ꝛ sui stat⁹ tenentur
ꝯfiteri frequēti⁹ q̄ statuat ꝯciliū gn̄ale. nec
tñ pp h° seq̇ť ꝙ stati teneāt ꝯfiteri hita ꝯfesso/
ris opportunitate: nisi assit dies quo scd̄m sta/
tutū religiōis sue ꝯfiteri tenētur. Qd̄ āt pecca
tor nō teneať regulariť statim ꝯfiteri pz. qꝛ ad D
h° nō obligať ex iure nāe. qꝛ ꝯfiteri sacerdoti
nō ē de iure nec absolute. nec ad h° obligatur
dina lege: qꝛ sic xp̄s sacerdoti ꝯfiteri pcepit i/
plicite: nō tñ pcepit h° stati fieri: nec ad hoc
obligať iur̄ positio: ꝫ tm̄ ad seľ i āno vt dcm̄ ē.

¶ Ad pᵐ i opᵐ dōm ꝙ ꝯtēnē salutē spūalez
h° pt itelligi dupľr. s. positiue ꝛ directe ꝑ aliquē
deliberatiue volūtatis motū. ꝛ h° ē pctm̄ mor
tale: aut negatiue. h° ē nō q̄reř salutē spūalē sol
licite. ꝛ h° nō ē pctm̄ mortale. ꝫ circunstantia
pcti nisi i aliq̄ determiato casu: i q̄ si nō q̄reret
sollicite peccaret mortalitr omittēdo. Et pre/
terea act⁹ penitēdi cū ꝓposito ꝯfitēdi. qñ hō
teneť ꝛ satisfaciēdi ē remediū ꝯ pctm̄ mōtale. E
¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ nō separe se a deo ē i hois ptā
te. ꝫ recōiūgere se deo nō sic. facili⁹. n. potuit
ſuare charitatem quā hūit q̄ se disponere ad
recuperandum quod amisit. Qō VII.

A **Septimo** queritur vtrū mulier teneatur cōfiteri suo p̄sbytero p̄ochiali pctm̄ qd̄ cū eo ꝯmisit. Et vr̄ ꝙ sic. de pe. di. 6. c. vlti. Placuit vt deiceps nulli sacerdoti liceat quēlibet ꝯmissum alteri sacerdoti ad penitentiam suscipe sine ei⁹ ꝯsensu: cui se prius cōmisit. g̊ p̄dicta mulier pctm̄ p̄dictū suo parochiali ꝯfiteri tenetur nisi p̄ochialis ꝯsentiat ꝙ alteri ꝯfiteaẜ. ¶ Itē teneẜ suo p̄ochiali ꝯfiteri oia pctā sua: de q̇bus ab eo potest absolui. Sꝫ ipse p̄ochialis pōt absoluere mulierē de peccato qd̄ ipsa cū eo cōmisit. quia hoc in iure ꝓhibitum non inuenitur.

B ¶ Cōtra. magis pōt recusari ꝓpri⁹ sacerdos ꝓ malitia q̄ᷓ ꝓ ignorātia. qꝛ malitia p̄iculosior est ꝛ peior. sed ꝓ ignorantia pōt recusari. de appel. di. 6^. Placuit. Cū ergo ista mulier tam experta sit sacerdotis malitiā: vr̄ ꝙ ipsuꝫ recusare potest. vt nō ꝯfitcatur eidem.

¶ Rn̄deo ꝙ aut mulier ꝓbabiliter ꝯiecturat ꝙ si ad illū sacerdotē accederet. ꝙ ipse iteruꝫ eā sollicitaret. aut sentit se ita fragilem ꝙ ꝓbabiliter timet ne loquēdo illi sacerdoti instigareẜ stimulo ꝯcupiscētie p̄p recordationē dele-
C ctationis nepharie: qua cū illo fuit delectata. ꝛ in isto casu. non tenetur isti cōfiteri. nec hoc pctm̄ nec aliud. qꝛ si pōt recusari sacerdos p̄p ignorātiā: multo fortius p̄p malitiā. p̄iculosi⁹ est. n. penitēti mulieri si sacerdos conatur eaꝫ ad pctm̄ inducere: q̄ᷓ si nesciat cōsulere sibi. dꝫ tn̄ petere licentiā aut facere peti ab illo sacerdote vel a superiori: vt alteri possit confiteri. q̇ si malitiose dare licentiā recusaret: hoc nō ꝓhiberet: q̇n illa mulier possit alteri sacerdoti cōfiteri. Si aūt mulier ꝓbabilr̄ credat ꝙ nec ex parte sacerdotis nec ex p̄te sui immineat p̄iculū si ꝯfitetur eidē: tunc teneẜ illi cōfiteri etiam illud pctm̄ qd̄ cum eo cōmisit. ꝛ ipse de illo pōt
D cam absoluere sicut de alijs.

¶ Ad p̄ᵐ dd̄. ꝙ post v̄ba decreti allegata statim subiungitur: nisi ꝓ ignorātia illius cui penitēs ꝯfessus est. ꝛ vt iā dictuꝫ est. si pōt recusari ꝓ ignorātia: pōt recusari ꝓ malitia. ¶ Ad 2ᵐ dd̄ ꝙ nō semꝑ teneẜ penitēs ꝯfiteri p̄ochiali suo de oib⁹ pctis a q̇b⁹ ab eo posset absolui. si. n. aliq̇s parochianus eēt aliq̇d machinat⁹ latēter ꝯ̄ sui sacerdotis p̄sonaꝫ: de q̄ machinatiōe possꝫ ab illo sacerdote absolui: nō tenereẜ hoc ꝯfiteri sibi: ne ille ꝓuocareẜ ad odium.

¶ Ex dictis pꝫ quid dici debeat ad argumentū ad p̄tē sc̄dam. Qō VIII.

A **Octauo** querit. vtrū cōfessio sacr̄alis possit fieri plurib⁹ sacerdotib⁹ sil̄. Et videẜ ꝙ nō. qꝛ cōfessio sacr̄alis nō pōt fieri a plurib⁹ penitētibus sil̄ vni sacerdoti. penitens eni solus dꝫ cōfiteri peccata sua. extra de peni. ꝛ re. Ois vtriusqꝫ sexus. ergo a sili cōfessio sacr̄alis nō pōt fieri plurib⁹ sacerdotibus sil̄. ¶ Iteꝫ nō dꝫ fieri ꝑ plura qd̄ eque bn̄ pōt fieri ꝑ vnū. sed vn⁹ sacerdos ita bene pōt absoluere penitētē sicut plures sil̄. ergo cōfessio sacr̄alis nō dꝫ fieri plurib⁹ sacerdotib⁹ siml̄.

¶ Cōtra. de pe. di. prima. Mensurā. §. non sunt. q̄ꝫto plurib⁹ ꝯfitebiẜ in spe venie turpitudinem criminis: tanto facilius consequetur gratiam remissionis.

¶ Respōdeo. ꝙ si penitēs cōfiteaẜ pluribus sacerdotib⁹ sil̄. ꝛ absoluitur ab eis: credo ꝙ recipit p̄nie sacr̄m. nō credo. n. ꝙ modus exprimendi p̄sonam absoluentem vel absolutionis actū in singulari vl̄ in plurali de necessitate requiraẜ ad essentiā sacr̄i: credo tn̄ ꝙ nisi penitens velit ꝯfiteri duobus sil̄ vt certius ꝯsiliuꝫ habeat ab ābobus q̄ᷓ ab altero solū: duo sacerdotes audiētes simul vnū penitētē in foro p̄nie: ꝛ sil̄ absoluētes peccāt: qꝛ faciūt ꝯtra cōsuetudinē eccl̄ie ꝛ statutū. statuit. n. vt i illo foro solus soli ꝯfiteaẜ. ¶ Alij dicūt ꝙ sacr̄ꝫ p̄nie suscipi nō pōt nec administrari nisi in foro secreto: qꝛ ibi de occultis ꝯscie agiẜ. sacerdos ēt in illo foro xp̄m repn̄tat. vn⁹ aūt est xp̄s. Vn̄ dicunt ꝙ ꝯfiteri plurib⁹ sacerdotib⁹ sil̄ nō vr̄ cōfessio q̄ sit p̄s sacr̄i. ¶ Qui vult tenere primā opinionē pōt dicere ad p̄mū ꝙ plures sil̄ confiteri vni magis est cōtra secretū qd̄ dꝫ in foro p̄nie obseruari q̄ᷓ vnū cōfiteri pluribus sacerdotibus simul. qꝛ illi sacerdotes ita obligātur ad celādum pctā cōfessa sicut vnus solus. Sꝫ plurīū ꝯfitētiū sil̄ nō ita stricte obligatur vn⁹ ad celandum peccata alioꝝ. plures tamē possunt se cōfiteri vni in articulo necessitatis. s. quādo
D mors ita iminet de ꝓpinquo ꝙ vn⁹ post aliū cōfiteri nō possꝫ: licitū ē nec euacuat sacr̄i virtutē. ¶ Ad 2ᵐ dd̄. ꝙ illud argᵐ nō plus ꝓbat nisi ꝙ plures sacerdotes sil̄ hoc faciēdo peccant. ¶ Pōt tn̄ dici ꝙ in casu in quo viderent penitētem hoc facere ex magno feruore ꝛ vt magis tranquillareẜ cōsciā suā p̄p collationem duorū in cōsulēdo: licituꝫ esset eis sil̄ ipsum penitentē audire ꝛ absoluere.

¶ Qui vult tenere sc̄dam opinioneꝫ pōt dicere ad argᵐ ad partē secūdā ꝙ illa auctoritas intelligitur de ꝯfessione facta plurib⁹ non simul: sꝫ successiue. Qō IX.

A **Nono** queritur vtrū ille. 16. cōditiōes contēte in versibus superius positis requirantur ad cōfessionem.

¶ Rn̄deo ꝙ illaꝝ q̇dā req̇runẜ ad ꝯfessioneꝫ

de necessitate. et q̄dā de ɔgruitate. ad q̄d vidē
A dū sufficit ad p̄sens illas ɔditiones exponere
Cōfessio.n.d3 eē simplex ita q̄ nihil admiscea/
tur cū eis q̄ requirūtur ad pctōꝝ q̄ntitatē. D3
ēt eē humilis. valde.n. hūiliter d3 se hīe ɔfitēs
in v̄bo et signo. D3 eē pura.i.cū recta itētōe fa
cta. Et fidelis.i.vera.vt nihil admi ceat d̄ fal/
sitate. Et freq̄uēs.frequēter.n. cōfiteri ē vtile.
Et nuda.i.nō inuoluta verboꝝ obscuritate. Et
discreta.i.q̄d maius ē ɔfiteaꝝ cū maiori pōde/
re. Et libēs.i.facta n̄ de nec̄itate s3 libera volū
tate. Et verecūda. q̄d nō ē sic itelligēdū q̄ de/
beat penitēs verecūdari de ɔfessiōis actu. sed
de pctis q̄ cōfiteꝝ. q̄d est ɔ quosdā q̄ in recitan
B do peccata sua q̄si se iactare videnꝝ de aliq̄ se/
culi vanitate. Et itegra.i.facta sine celatiōe ali
cuius peccati: q̄d ɔfitēs tūc habeat in memo/
ria. de quo alias nō fuerit legitime cōfessus. et
hoc ēt dr̄ ɔ diuidētes ɔfessionē pluribꝰ sacer/
dotibꝰ dicēdo ptē vni et ptē alij. Et secreta. q̄
ibi agiꝝ de secretis ɔsciē. Et lachrymabilis la/
chrymis p̄cedētibꝰ ex pcti dolore. Et accelera
ta. multū.n. est expediēs pctōri vt cito ɔfitea/
tur: q̄ abyssus abyssū3 inuocat.i. vnū3 pctū ad
aliud inclinat. D3 ēt eē fortis.i. penitēs d3 eē
ita ɔstātis animi in ɔfitēdo vt pp verecūdiam
nihil ptinēs ad ɔsciē sue purgationē omittat.
Et accusans.i. penitēs ita d3 accusare se ip̄3 vt
C in sui excusatiōe pctū suū in aliū nō torqueat
sicut Adā dixit. mulier quā dedisti mihi sociā
dedit mihi d̄ ligno: et comedi. vt h̄r geñ.3. D3
etiā eē pata parere. penitēs.n. d3 eē paratꝰ pa
rere. hoc ē obedire sacerdoti in susceptione et
expletōe pnīe quā rōnabiliter iniūgit. ¶ His
visis per ea que alibi de confessione dicta sunt
et adhuc dicēda sunt pōt facilr̄ hō videre que
istaꝝ ɔditionū req̄ranꝝ ad ɔfessionē de neces
sitate. et q̄ de ɔgruitate. Articulus. iii.

Onsequenter q̄ritur de 4° p̄nci-
pali. Et circa hoc querūtur. 9. ¶ Pri°o vtꝝ ɔuersio volūtaꝝ ad deū req̄raꝝ ad ipij iustifica tionē. ¶ 2° vtꝝ ad hoc req̄raꝝ gr̄e infusio. ¶ 3° vtꝝ p̄or sit or/
dine nāe ad deū ɔuersio q̄ a peccato auersio.
¶ 4° vtꝝ p̄or sit ordine nāe gr̄e infusio q̄ pcti
remissio. ¶ 5° vtꝝ pctōꝝ remissio sit realiꝝ ide3
q̄d bonoꝝ quoꝝ sunt p̄uatiōes restitutio. ¶ 6°
vtꝝ iustificatio ip̄ij sit in istāti. ¶ 7° vtꝝ ip̄ij iu/
stificatio ēentialiꝰ respiciat gr̄e ifusionē q̄ pec
catoꝝ remissionē. ¶ 8° vtꝝ ordine nāe sit vtra/
q̄ posterior. ¶ 9° vtꝝ ip̄ij iustificatio sit mira/
culosa. Questio. i.

Primo ōndo q̄ ad iustificatiōe3 impij nō req̄raꝝ ɔuersio volūtatis eius ad A
deū. de ecclīasticis dogmatibꝰ. c.20. dr̄. Sic ini
tiū salutis nr̄e deo miserāte et īspirāte h̄re nos
credimꝰ: ita arbitriū nr̄e nāe sequax eē diuine
īspiratōis libere ɔfitemur: s3 in nr̄a iustificatio
ne ē initiū nr̄e salutis. ḡ iustificatio impij p̄ce/
dit ɔuersionē volūtatis ad deū: q̄d nō essꝫ veꝝ
si req̄rereꝝ ad iustificationē. ¶ Item vt h̄r.3.
Reg.c.3. De salomoni dormiēti infudit sapi
entiā. ergo a silī peccatori dormiēti pōt ifun/
dere gratiam. sed gratia est iustitie forma. er/
go sine aliqua ɔuersione volūtatis ad deum
potest impius iustificari.
¶ Cōtra. ber. li. de li. ar. v̄sus finē dicit de gr̄a B
dei et li. arbᵒ. q̄ totū bonū actu3 singula opere
indiuiduo pagūt. S3 iustificatio impij ē bonꝰ
actus. ergo ē a gr̄a dei et li. ar. q̄d nō eēt veru3
si ad hꝰ nō req̄rereꝝ ɔuersio volūtatis ad deū
¶ Itē nō resplēdet silitudo solis i speculo ni/
si facies eiꝰ ɔuertaꝝ ad solē. ergo silr̄ gr̄a q̄ ē q̄/
dā silitudo solis iustitie nō resplēdet in aīa ni
si facies eiꝰ ad deū ɔuersa fuerit p volūtatē. Cū
ergo sine gr̄a nō possit iustificari impius: con
uersio volūtaꝝ ad deū req̄riꝝ ad iustificatiōe3.
¶ Ad hāc q̄ōnē pūt adduci argumēta ex his
q̄ dcā sunt di.15ᵃ. in illa q̄ōne. vtꝝ deꝰ possit re
mittere pctū sine aliq̄ satisfactione.
¶ Rn̄deo q̄ sicut de remissiōe pcti ɔuenit lo C
qui dupliciꝝ. s. aut de lege cōi. aut de p̄uilegio
sp̄ali. sic ēt d̄ iustificatiōe. Et sicut loquēdo mō
1° de remissione pcti: deꝰ possꝫ remittere pctū
absq̄ oī satisfactiōe: sic loq̄ndo de iustificatiōe
mō 2° deꝰ possꝫ ipiū iustificare sine ɔuersione
volūtatis eiꝰ ad deū p̄cedēte. S3 loquēdo de
iustificatiōe de lege cōi sic dico q̄ ad hoc q̄
corpꝰ formeꝝ p aīa3 in eē nāe: or corpꝰ nā3 di
sponi p̄us ordie nāe q̄ ifundaꝝ aīa a creatore.
sic ad hoc q̄ aīa adulti formeꝝ p iustificatiōe3
in eē gr̄e o3 p̄cedere ɔuersionē voluntatis ad
deū tpe vꝫ nā: q̄ ɔuersiōe disponaꝝ aīa ad susce
ptionē gr̄e q̄ formalr̄ iustificaꝝ. Et sic p̄cedūt
argumenta ad partem secundam.
¶ Ad p̄ᵐ i oppᵐ dd. q̄ ibi accipiꝝ initiū salu/ D
tis nō p iustificatiōe. s3 p aliq̄ diuia īspiratiōe:
q̄ aīa excitaꝝ et adiuuaꝝ ad ɔuertēdū se ad deū
p volūtatē. ¶ Ad 2ᵐ dd. q̄ nō ē silr̄ de gr̄a q̄
p̄ncipalr̄ respicit affectū liberꝝ q̄ cogi nō pt. et
de sapīa q̄ respicit itellꝫ q̄ cogi pt. Et iō magis
req̄riꝝ volūtaria dispō ad susceptionē gr̄e q̄
sapie. ¶ Uel pt dici q̄ tūc Salomō recepit sa/
piētiā nō s3 legē cōe3: s3 s3 legē sp̄alē et p̄uile/
giatā. ¶ Uel pōt dici alr̄ q̄ ad eiꝰ suceptionē
se disposuerat in vigilando. Questio. ii.

a **Secundo** querit vtrũ ad iustificationem impiĳ reqrat grẽ infusio. Et vr ꝙ nõ. qꝛ q̃cq̃d de⁹ põt facẽ mediãte causa 2ª potest facere sine ea. ergo si de⁹ potest impiũ iustificare mediãte grã. potest etiam sine grã. ℂ Itẽ Jo. 6°. Nemo venit ad me nisi pr̃ me⁹ traxerit eũ. tract⁹ aũt mot⁹ violẽtus ẽ: sꝫ deus põt mouere voluntatẽ ad se violẽter sine grã g̃ ad iustificationẽ ipĳ nõ ẽ necc̃ia grã.

ℂ Cõtra. nõ expellit̃ tenebra corpalis nisi per lumẽ corpale. ergo nec tenebra pcti expellit̃ nisi p grãꝫ lumẽ est spũale. ℂ Item ois aia aut ẽ deo inimica. aut amica: sed amica nõ est nisi p grãm. ergo cũ desinit cẽ inimica p iustificationẽ: oportet ꝙ detur sibi gratia.

B ℂ Rñdeo ꝙ sicut qñ ex vno elemẽto fit aliõ ↄcurrũt q̃tuor. s. vnius forme corruptio. ꝛ alterius gñatio. ꝛ dispõ ad corruptionẽ vni⁹: ꝛ dispositio ad gñationẽ alteri⁹. si cum de impio fit iustus reqrunt̃ q̃tuor. s. ipietatis destructio q̃ ẽ culpe remissio ꝛ grẽ ifusio. ꝛ dispositio ad destructionẽ ipietatis q̃ est culpe detestatio. ꝛ dispositio ad susceptionẽ grẽ. q̃ ẽ li. arbitrĳ ad deum cõuersio. ꝛ sic pꝫ ꝙ grẽ infusio requirit̃ ad iustificationem impĳ.

C ℂ Ad pᵐ in oppᵐ dõ ꝙ illa ꝓpositio itelligẽda est de 2ª cã efficiẽte. grã aũt ẽ iustificatiõis cã 2ª formalis nõ efficiẽs. ꝛ iõ sicut de⁹ nõ põt facere aliq̃d cẽ albũ sine albedine: sic nec iustũ sine grã. ℂ Ad 2ᵐ dõ. ꝙ illa auctoritas loq̃t̃ nõ de tractu violẽto. sed accipit̃ ibi tractus ꝓ volũtatis iclinatione fꝫ sniaꝫ Aug. omlia. 26. sup Jo. in expositiõe vbi pdicti: qḋ pꝫ p exẽpla q̃ põnit dicẽs. ramũ viridẽ oñdis oui: ꝛ trahis illã. nuces puero demõstrant̃ ꝛ trahit̃: ita deus oñdit iteri⁹ hoi ea p q̃ hõ ad deum iclinatur: ꝛ hoc est ipsum trahi. Questio. iii.

a **Tertio** querit̃ vtrũ ꝓr sit ordine nãe ad deũ ↄuersio ꝙ̃ a pctõ auersio. Et vr ꝙ nõ. psal. Decliã a malo ꝛ fac bonũ. ergo prius est ordine nãe decliatio mali q̃ est auersio a peccato ꝙ̃ opatio boni q̃ est ad deum cõuersio. ℂ Item in motu locali prius est ordine nature recessus a termĩo a quo ꝙ̃ accessus ad terminũ ad quem. ergo a sili. ita est ĩ motu aĩe Sed auersio a pctõ est recessus a termino a q̃. ↄuersio ad deũ ẽ accessus ad terminũ ad quẽ. ergo prior est ordine nature a pctõ auersio ꝙ̃ ad deũ conuersio. ℂ Itẽ ecclesiastici pᵒ. Dilectio dei honorabilis sapiẽtia. sꝫ ibidẽ imediate subiungitur ꝙ initiũ sapiẽtie est timor dñi. ergo timor prior ẽ dilectiõe. Sꝫ auersio a pctõ ẽ ex timore. ↄuersio ad deuꝫ ex dilectiõe. ergo prior est a peccato auersio ꝙ̃ ad deũ ↄuersio.

B ℂ Cõtra. ordine nãe ꝓr est ad creaturam cõuersio ꝙ̃ a deo auersio. sed sicut dicit phus. 3°. ethi. c. 6. pᵐ in gñatione est vltimũ in resolutione. cũ ergo ↄuersio ad deum sit destructio auersiõis a deo. ꝛ auersio a pctõ sit destructio ↄuersiõis ad pctũ. prior est ordie nãe ↄuersio ad deũ ꝙ̃ auersio a pctõ. ℂ Item ꝓr est ordine nãe ĩfusio grẽ ꝙ̃ remissio culpe. qꝛ culpa remittit̃ p grãꝫ. ergo a sili ↄuersio ad deuꝫ que ẽ dispõ ad susceptionẽ grẽ ꝓr est ordie nãe ꝙ̃ auersio a pctõ: q̃ ẽ dispõ ad remissionẽ culpe.

C ℂ Rñdeo auersio a pctõ ꝛ ↄuersio ad deum pñt ↄsiderari inq̃ptũ sũt radicate in vno motu li. ar. sicut recessus a termino a quo ꝛ accessus ad terminum ad quem in vno motu. aut inq̃ptuꝫ sũt duo li. ar. motus. s. detestatio peccati ꝛ tendentia voluntatis in deum p desiderium vel amorem. pmo modo in ordine nature prior est conuersio li. ar. ad deum ꝙ̃ auersio eius a peccato. q̃uis in motu exteriori prior sit recessus ꝙ̃ accessus in executiõe. in intentione enim motoris prior est accessus ꝙ̃ recessus. vt enim accedat ad terminum ad quem recedit a termino a quo: ꝛ hec duo in motu li. ar. ordinata sunt fm ordinem intentionis non exterioris motoris. sicut enim dicit Augustinus Omelia. 26ª. super Jo. ad deum nõ motu corporis: sed voluntate cordis accedimus. sed voluntate ad deum accedere est intendere ipsuꝫ deum. Secundo modo loquendo de conuersione ꝛ auersione distinguẽdum est de auersione a peccato. quia detestatio peccati aliquãdo oritur ex seruili timore. ꝛ hec ẽ prior ꝙ̃ cõuersio li. ar. ad deum. aliquando ex amore dei vel desiderio. ꝛ hec est posterior ordie nature ↄuersiõe li. ar. ad deũ. siẽ effect⁹ posterior ẽ cã.

D ℂ Ad primum in oppositum dõm ꝙ ille ordo etsi sit in executione. tamẽ in intentiõe est econtrario. prius enim intenditur consecutio boni ꝙ̃ fuga mali. Unde vt li. 3° ostensuꝫ est: amor prior est odio ꝛ eius causa est. ℂ Ad 2ᵐ dicẽdum ꝙ solutum est ex dictis in questione.

E ℂ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ꝛ si timor seruilis prior sit ꝙ̃ dilectio dei: tamen timor filialis ordine nature est posterior. Et ego concedo ꝙ auersio a peccato que oritur ex timore seruili prior est conuersione ad deum. non tamen illa que oritur ex timore filiali. Questio. iiii.

A **Quarto** querit̃ vtꝝ prior sit ordie nature gratie infusio ꝙ̃ culpe remissio. Et videtur ꝙ nõ. prius est ordie nature alicui remittere inimicitiam ꝙ̃ ipsum recipere in amicitiam: quia sicut dicit Philosophus in predicamentis prius est a quo nõ couertitur

ꝯsequētiā:ſʒ ad recipe i amicitiā ſequit̄ remit/
tere inimicitiaʒ.nō ecōuerſo.ſʒ remittere cul/
pā ē remittere inimicitiā.dare grāʒ ē recipe/
B re in amicitiā.ḡ pᵒ ordie nāe ē remiſſio culpe
ꝙ infuſio grē. ¶ Itē.ipoſſibile ē eundē ſiſ eē
deo amicū ⁊ inimicū.ſed ſi pus ordine nāe eſ/
ſet infuſio grē ꝙ remiſſio culpe.pus ordie na/
ture eſſet peccator dei amicus ꝙ deſineret eē
inimicus.⁊ ſic ſiſ eēt amicus ⁊ inimicus.non ē
ergo prior iſuſio grē ꝙ remiſſio culpe. ¶ Itē
in trāſmutatiōe elemētoꝝ pus ē ordine natu/
re corruptio vniᵒ ꝙ gnātio alterius.ḡ a ſiſi p/
us ē ordine nāe corruptio culpe p remiſſionē
ꝙ introductio grē p infuſionē. ¶ Itē por eſt
ordine nāe diſpoſitio ꝙ habitus:ſed remiſſio
culpe diſpoſitio eſt ad infuſionem gratie. er/
go ordine nature prior eſt.
¶ Cōtra.prius ē ꝯtritio ꝙ culpe remiſſio.qꝛ
ē eius cā.Sʒ gratia prior eſt ordine nāe cōtri
C tione.qꝛ forma prior ē cōpoſito.ḡ infuſio grē
prior ē ꝙ clpe remiſſio. ¶ Itē remiſſio pcti fa
cit de pctōre nō peccatorē:nō p aliquā muta/
tionem ex pte dei.ḡ ē p aliquā mutationē ex
pte peccatoris:nō p mutationē pctōris infor/
meʒ.qꝛ nullus motus informis meret̄ de cōdi
gno remiſſionē pcti.ḡ remiſſio pcti eſt p aliꝗ
mutationē formatā p grē infuſionē.ſed cauſa
prior eſt effectu.ergo eſt prior ordine nature
gratie infuſio ꝙ culpe remiſſio.
¶ Ad iſtā qōnē dicūt qdā ꝙ iſuſio grē por ē
ꝙ remiſſio culpe ordine nāe. qꝛ ſic eē pus eſt
eē pus cāſitate.iſuſio āt grē cā formalis eſt re
miſſionis culpe.remiſſio etiā culpe por eſt ꝙ
grē infuſio.inqꜩtū habʒ rōnē cāſitatis mate/
D rialis reſpectu ipſius.nō ē.n.icōueniēs ꝙ duo
rū vnū ſit alterius cā.⁊ ecōuerſo in diuerſo ge
nere cāe.Vñ phs.2.phy.Sunt qdā ab inuicē
cāe vt dolere ē cā boni habitᵒ.⁊ hoc dolēti.ſʒ
nō eodē mō.ſʒ hoc qdē ſicut finis. illud aūt ſi
cut pncipiū vñ motᵒ. ⁋ Sʒ hec ſolo falſū ſup/
ponit.⁊ nō ſufficit.ſuppōit.n.ꝙ eē prius ordi/
ne nāe ſit eē pus cāſitate quocūꝗ gñe cāe. qꝺ
nō ē veꝝ:vt accipit̄ p eē pus ozgic.vñ cū finis
dr̄ por ordie nāe ꝙ efficiēs:vt ſanitas ꝙ exer/
citiū:hoc nō ē veꝝ niſi ſʒ eē qꝺ hʒ in itentiōe:
⁊ ſic iā hʒ aliquo mō aliꝗ rōnē efficiētis cāe
inqꜩtum per eius itentionē mouet ſe efficiēs
ad opationē ꝗ poſſit ꝯſequi finē illū.Et prete
rea nos hic querimᵒ de prioritate qua reducit̄
ad genus cauſe efficiētis.iſuſio.n.grē ⁊ remiſ
E ſio culpe actiones qdā ſunt.deſtruere.n.pctū
eſt agere. ¶ Alij dicūt ꝙ ſicut deus ſine muta
tione volūtatis ſue vult eſſe aliqd vel fieri ho/
die ⁊ aliud cras qꝺ nō voluit eē vel fieri heri.
ſic ſine mutatione volūtatis ſue vult illū ꝗ de
pctō ſuo ſufficiēter penitet nō eē obligatū ad
penā etnā.⁊ nō eſſe ſibi iputādū ad offenſam
qꝺ ſi fecit:qꝺ eſt pctū remittere ꝗ ad offenſā:
quē tū anteꝗ peniteret reputabat inimicū:⁊
volebat eū eſſe obligatū ad penā etnā.⁊ hi di/ F
cūt nō eſſe remiſſionē pcti p iſuſionē alicuius
habitᵒ in aia.ſʒ p gratuitā dei volūtatē.⁊ hoc
vocāt grāʒ p quā remittit̄ pctū.poſtea ds iſū/
dit ſibi habitū charitatis:qua fit dignus ſpāl'r
amari a do:ita vt ſibi velit vitā etnā:⁊ ꝗ poſſit
digne deum amare.Et hi dicūt ꝙ pus ordine
nature eſt peccati remiſſio ꝙ gratie ſeu chari
tatis infuſio. ⁋ Sed quia lib. pᵒ ⁊.2.ſufficien
ter oſtenſum eſt gratiam ſeu charitatem:per
quā remittit̄ pctū eē aliquid poſitiuū manēs
habitudinalit̄ in aia.ideo pdictā opinionē nō
approbo:ſed reprobo: maxime cū ſit ꝯtra di/
cta ſanctoꝝ ⁊ ꝯtra ꝯmunē opinionē doctoꝝ G
in theologia. ¶ Alij dicūt ꝙ iſuſio gratie pri
or eſt rōne ſue habitudinis ad illū a quo iſun
dit̄.ſʒ poſterior remiſſiōe pcti p ꝯparationē ad
aiaʒ:in qua ſuſcipit̄. ⁋ Sʒ ꝯtra. p gratiā eſſe a
do nō expellit̄ pctū niſi mediāte ſui ſuſceptio
ne in aia.ḡ pus ordine nāe in aia ſuſcipitur ꝙ
pctū remittat̄ ſi ē illius remiſſiōis cā. ¶ Alij
dicūt ꝙ iſuſio grē ordine nāe por eſt ꝙ remiſ
ſio culpe.Et remiſſio culpe prior eſt ꝙ eſſe iu
ſtum per grām:qꝺ ſic declarant.qꜩuis in mu/
tationibus iſtātaneis ſiſ ſit mutari ⁊ mutatū
eē.tū ordine nature prius ē mutari ꝙ muta/ H
tum eē.Unde infuſio grē por ē ordine nature
ꝙ grām in aia eē.p grām aūt eſſe in aia non
expellitur pctū.ſʒ pſupponit eiᵒ expulſionē.
ſed p ipſam iſuſionē grē que ē introitus eius
in aiam expellit̄ peccatum. exemplū.Si illa
virtus p quam ignis corrūpit formā aeris fie
ret nāe aeris forma:pus ordine nature eſſʒ fie
ri illius forme ꝙ corruptio forme aeris:⁊ po/
ſterior in facto eē. ⁋ Sed ꝯ hoc ſic pōt argui.
ſicut iſuſio grē prior ē ordine nāe ꝙ ipſam eē
in aia.ſic remiſſio pcti por ē ordine nāe ꝙ ipſʒ
eē remiſſū.ḡ ſi ordie nāe por ē grē iſuſio ꝙ cul
pe remiſſio.ſiſ pus erit ordie nāe p grāʒ eē iu
ſtū ꝙ pctū eē remiſſum.Et ſic vt dictum ē in
opponēdo:prius ordie nāe erit peccator dei
amicus ꝙ ſit nō inimicus. ¶ Alij dicūt ꝙ nō I
ē ibi aliqua prioritas ordine nāe. ſʒ tm̄modo
ſm rōnē:quia ipſa infuſio grē ē realit̄ ipſa re
miſſio culpe quantum ad offenſam.nō.n. pōt
dici ꝙ ſint due mutatiōes diſtincte ſicut gnā/
tio vniᵒ ⁊ corruptio alterius.vt.n.ſuperiᵒ de/
claratum ē in li.2.pctū formalit̄ nulla eſſen/
tia ē:ſed carētia ſiue abſentia boni debiti.Vñ

A Quis sit absentia alicui⁹ absentie ⁊ i aliq̃ hñte essentiá.tñ nulla eẽntia est.cũ ḡ destructio seu corruptio sit ab ente in nõ ens: deformitatem pcti destrui nõ est aliud realr̃ q̃z bonũ cuius ẽ puatio restitui.hoc aũt bonũ restituitur in ifusione gr̃e.imo vt veri⁹loquar ẽ ipsa gr̃a q̃ ifundit ⁊ illi⁹boni restitutio ẽ ipsi⁹gr̃e ifusio.q: tñ ifusio gr̃e gratũ faciẽtis ẽ remissio pcti:per q̃d aia deo displicebat: ⁊ ẽ q̃dã pfectio aie p quaz deo placet: ⁊ pri⁹p rõnẽ itelligẽdi ẽ aiaz ñ deo displicere q̃z sibi placere:iõ ipsi⁹gr̃e ifusio prior ẽ fm rõnẽ itelligẽdi sub rõne qua ẽ pcti re-
L missio q̃z sub rõne q̃ p eam aia placet deo illa placẽtia q̃ eã ꝓputat dignã vita eťna. ¶ Preterea destructio non entitatis boni debiti est facere nõ entitatẽ nõ entitatis boni debiti.Sz nõ entitas nõ entitatis idẽ ẽ q̃d entitas.negatio.n. negatõis realr̃ affirmatio ẽ.ḡ corruptio corruptiõis bõi facte p pctũ nihil aliud ẽ realiter q̃z restitutio boni oppositi.q̃d ẽ gr̃a.tñ fz rõnẽ itelligẽdi ipsa ifusio gr̃e por est sub rõne q̃ ẽ remissio inimicitie q̃ erat p culpã q̃z sb rõne qua est restitutio amicitie.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõ.ꝙ maior ẽ va p ꝯparatiões ad illũ q̃ remittit inimicitiã ⁊ recipit in
M amicitiã p mutationẽ volũtatis sue.Uolũtas aũt diuina hoc facit nõ p volũtatis sue mutationẽ.fz p habit⁹gr̃e ifusionẽ. ¶ Ad 2ᵐ dõ.ꝙ hõ nõ ẽ amic⁹dei nisi inq̃tũ ẽ gr̃a iformat⁹.et ego bñ ꝯcedo ꝙ ipz eẽ gr̃a formatũ psuppõit pctũ remissuz eẽ p itroitũ gr̃e in aiaz: q̃d ẽ p fieri gr̃e ipsi⁹. Uł pt dici ꝙ i eodẽ istãti i q̃ p° ẽ eẽ gr̃e est p° nõ eẽ culpe.⁊ hoc nullã iclu dit incõpossibilitatẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõ.ꝙ q̃uis in trãsmutatiõe elemẽtoꝝ pri⁹sit ordie nãe vni⁹ forme corruptio q̃z alteri⁹gñatio.tñ pri⁹ ẽ vtutis imissio ab agẽte in passuz q̃z ipsi⁹forme corruptio.p formã.n. quã ignis generat i mã aeris nõ corrũpit forma aeris.q̃uis sit finis corruptiõis.s: p vtutẽ ignis aerẽ attingẽtẽ.In iu
N stificatiõe aũt ipij p imissionẽ gr̃e:q̃ postea informat subiectũ ẽ expulsio culpe: ⁊ si i trãsmutatiõe elemẽtoꝝ destrueret forma corrũpẽda p formã q̃ in ei⁹ mã generat:por eẽt ordie nãe gñatio vni⁹ q̃z corruptio alteri⁹. ¶ Ad 4ᵐ dõ ꝙ minor ẽ falsa.q̃uis remissio culpe sit dispõsitio ad eẽ gr̃e in aia.differt.n.vt supius dictũ ẽ infusio gr̃e ⁊ ipsaz eẽ in aia sicut fieri ⁊ factũ eẽ. ¶ Qui aũt vult tenere vltimã opiniõnẽ q̃ ponit realr̃ idẽ eẽ infusionẽ gr̃e ⁊ remissionẽ culpe q̃tũ ad offensaz:que ꝓbabilis ẽ ⁊ rõnabilis:mihi vr̃ ꝙ facilr̃ posset euadere argumẽta vt pz intuẽti.

¶ Ex dict̃ pz q̃d dõ ad q̃õnẽ q̃ntã. Qõ.VI.

Sexto querit vtrũ iustificatio impij sit i istãti. Et vr̃ ꝙ nõ. Nullus mot⁹ ẽ in istãti.s: ad iustificationẽ ipij req̃rit̃ motus li.ar.ḡ iustificatio nõ est in istãti. ¶ Itẽ itellect⁹ non põt intelligere plura sil'.vt dicit phõ.2.top.nõ põt ḡ simul ferri ad ꝯsiderãdũ pctũ ⁊ deum. sed ad iustificationẽ impij reqritur detestatio pcti ⁊ tendentia in deũ: q̃ includũt cognitiões peccati ⁊ dei:ergo iustificatio ipij non est in instãti. ¶ Itẽ nulla forma q̃ recipit magis ⁊ minus introducitur in istanti.Sz gr̃a recipit magis ⁊ miñ⁹.ergo nõ itroducit̃ in istãti. ¶ Cõtra in eodẽ instãti ẽ in aere tenebre expulsio ⁊ illuminatio ei⁹.ḡ a sili i istãti ẽ tenebre culpe ꝛmissio: ⁊ p gr̃az illuminatio. ¶ Itẽ q̃dã B
sũt mutatiões i istãti p vtutẽ finitaz.vt sũt ille mutatiões q̃ sũt fines motuũ.ḡ multo forti⁹iustificatio ipij ẽ in istãti:cũ sit p vtutẽ infinitã. ¶ Rñdeo iustificatio ipij ꝯsiderari põt q̃tũ ad motus disponẽtes ad eã:q̃ sunt detestatio culpe ⁊ ꝯuersio volũtatis ad deum iformes. Uel q̃tum ad gr̃e infusionẽ ⁊ predictoꝝ motuum formationẽ ⁊ culpe remissionẽ:in q̃bus ꝯsistit iustificationis eẽntia.pma duo nõ sunt semp i istãti vno:nec iter se nec cũ iustificationis essentia.quãdoq3.n.tẽpore precedũt iustificationẽ ipsam.s: ea in q̃bus ꝯsistit iustifica- C
tiõis eẽntia semp sũt i eodẽ instãti.ad hoc.n. ꝙ forma nõ possit in aliquo subiecto fieri in istãti requirũtur tria simul.s.ꝙ sit talis ꝙ recipiat magis ⁊ minus.⁊ ꝙ sit limitatio virtutis in agente.⁊ indispositio seu ꝯtraria dispositio in suscipiẽte.Quocũq3 aũt istoꝝ deficiẽte forma põt itroduci in istãti.Unñ nõ obstãte limitatiõe virtutis in sole: ⁊ ꝙ lumẽ in medio natum est magis ⁊ minus suscipere:quia tamen mediuz diaphanũ est in vltimata dispositiõe ad luminis susceptionẽ.ideo illuminatur in istanti.Si autez forma nõ recipit magis ⁊ minus planũ est ꝙ introducit̃ in istanti.q: nihil de ea habetur nisi totum habeatur.Si etiam D
agens est ifinite virtutis q̃uis subiectũ sit indispositum: ⁊ forma sit nata recipere magis ⁊ minus:põt tamẽ eam illi subiecto imprimere in instanti.q: in istanti potest remouere dispositionem illi forme cõtrariam: ⁊ causare dispositionem:que requiritur ad illius forme susceptionem.Cum ergo infundens gratiaz sit infinite virtutis:nõ obstãte ꝙ gratia in aia possit recipere magis ⁊ minus:potest eam infundere in instanti: ⁊ quia magis cógruum est eã in istãti infũdi q̃z successiue.iõ semp eã ifundit in instãti: ⁊ q: formatio cõuersiõis ad deũ ⁊ detestationis peccati ꝓcedentiũ gr̃e ifusionẽ ẽ for-

E matio aie cui⁹ sunt act⁹: qꝛ illos act⁹ eē formatos ē realr aiaꝫ cui⁹ sunt act⁹ eē formatā: q̄uis sit ibi aliqua dr̄ia fm rōnē. iō illoꝝ motuū formatio est in eodē instāti in quo est gr̄e ifusio. ꝑuatio aūt remanere nō pt p⁹ forme opposite ifusionē. sicut pꝫ ꝙ tenebra nō remanet post ifusionē pcti luminis. ğ in eodē instāti est remissio culpe: in quo ē gr̄e ifusio. p hoc aūt qḋ dixi ꝙ formatio actus ⁊ formatio aie realr idē sūt nō credas ꝙ velim negare cāri in actu silitudinē hitus q̄ aliq̄ mō sit ei⁹ forma. ego. n. ꝯcedo ꝙ volūtas formata charitate actū suū q̄lificat aliq̄li silitudine ipsius charitatis. sꝫ volo F dicere ꝙ p formā volūtatis q̄ est charitas per quā aia ē deo accepta: ipse act⁹ ē deo accept⁹ magis ⁊ p prius fꝫ rōnē itelligēdi q̄ p silitudinē illi⁹ forme. q̄ silitudo ē i actu i eodē istāti in quo aia charitate formaṫ. Si. n. illa silitudo esset in actu absq; hoc ꝙ charitas eēt in aia: ille actus non sic esset deo acceptus ꝙ esset meritorius de condigno.

¶ Ad p^m in op p^m dḋ ꝙ fallit in duob⁹. vnū est qꝛ motus li. ar. nō ē de essentia iustificationis: sꝫ ei⁹ formatio q̄ ē in istanti vt visū ē. aliud ē qꝛ mot⁹ li. ar. q̄tū ad id qḋ ē de eēntia ei⁹ in G instāti est. velle. n. libeꝝ post ꝯsiliationē actus ē essentia actus li. ar. ⁊ hoc in istanti ē etiaꝫ si ꝓcedat ꝯsiliatio in tp̄e. ¶ Ad 2^m dḋ ꝙ superi⁹ dictū ē li. 2°. ⁊. 3. ꝙ itellect⁹ pōt simul itelligere plura: ⁊ volūtas velle: qñ vnū ordinatur ad aliud. sic aūt est in ꝓposito. Cōsideratio. n. culpe ⁊ detestatio eius ordinatur ad ꝯsiderationem dei. ⁊ ꝯuersionē volūtatis ad deū. ¶ Ad 3^m pꝫ solutio ex iā dictis. ☞ Aliq̄ tñ aliter soluūt dicētes ꝙ formaꝝ q̄dā recipiūt magis et minus ⁊ per sui maiorem vel minorē ꝓmixtionem cū suo ꝯtrario. ⁊ p maiorē vel minorē accessū ad terminū: vt albedo. Quedā alio modo tñ. s. per maiorem vel minorem accessum H ad terminuꝫ: vt lumē corporale ⁊ lumen spirituale: qḋ est gr̄a: quoꝝ neutꝝ secū ꝯpatiṫ aliquid de ꝯrio. Quedā sunt q̄ nō recipiunt magis ⁊ minus vllo mō. prime itroducūtur successiue. scḋe ⁊ tertie in istāti. ☞ Sꝫ hec solutio supponit ꝙ deus nō posset infundere gr̄aꝫ successiue: eo ꝙ nā forme hoc nō patiṫ. qḋ multis dubiū: ⁊ alijs falsuꝫ vr̄. eo ꝙ gratia nō tñ recipit magis ⁊ minus q̄tū ad sui esse in subiecto sed etiā plus ⁊ minus in essentia sua. p hoc. n. hō est magis gratus deo qꝛ plus hꝫ de essentia gr̄e eius. per quē aūt moduꝫ possit augeri fꝫ essentiā pꝫ p ea q̄ p°. li. dicta sunt de augmēto charitatis. Qō. VII.

Septimo queritur vtꝝ impij iustificati essentialius respiciat gratie infusionem q̄ peccatorum remissionem. Et videṫ ꝙ nō. mutatio A essentialius respicit terminū finalē q̄ initialē qꝛ termin⁹ initialis est termin⁹ a quo: ⁊ terminus finalis est terminus ad quem. sicut dicit Phs. 5. phy. mutatio eēntiali⁹ respicit terminū ad quē. q̄ terminū a quo. Sꝫ i iustificatiōe ipij termin⁹ initial' ē gr̄e ifusio: ⁊ tmin⁹ final' culpe remissio: qꝛ vt ꝓus visuꝫ ē: prior ordine nāc est gr̄e infusio q̄ꝫ culpe remissio. ğ iustificatio impij essentialius respicit culpe remissionē q̄ gr̄e ifusionē. ¶ Itē si posset eē culpe remissio sine gr̄e infusiōe: hō sine gr̄e ifusione B iustificareṫ. Sꝫ si posset eē gr̄e infusio sine pcti remissione nō pp hoc hō iustificareṫ. ğ eēntialius depēdet impij iustificatio a culpe remissione q̄ gratie infusione.

¶ Cōtra. maius ē esse dei amicū q̄ nō esse ei⁹ inimicū. qꝛ carentia inimicitie ordinaṫ ad p̄sentiā amicitie. Sꝫ infusio gr̄e ponit amicitiā. remissio culpe tollit inimicitiā. ğ ꝓncipalior ē in iustificatione impij gr̄e infusio q̄ꝫ culpe remissio. sꝫ totū essentiali⁹ respicit illam partem que in se est principalior.

¶ Respōdeo. ꝙ de essentia iustificatiōis impij ē gr̄e infusio ⁊ culpe remissio. eēntialius tñ respicit gr̄e infusionē q̄ culpe remissionē. qñ. n. de rōne alicui⁹ totius sunt due ꝑtes: quarū C vna est alterius cā: illa q̄ est cā: ꝓncipalior ē i illo toto ⁊ essentialior illi q̄ illa q̄ est effectus. Sed vt visū ē superius: infusio gr̄e ē causa remissiōis culpe fꝫ opionē dicētiū ꝙ realr differūt: q̄ ē cōis opio. Et iō ꝓncipalior ē i iustificatione impij ⁊ ipsi eēntialior q̄ culpe remissio. ¶ Ad p^m in op^m dḋ. ꝙ in iustificatiōe impij gr̄e infusio nō est terminus a quo. qꝛ illud qḋ mutatur p mutationē recedit a termino a q̄. hō aūt cū iustificatur nō recedit a gr̄e infusione. silr remissio culpe non est terminus a quo. qꝛ hō cū iustificaṫ nō recedit a culpe remissione. Sed terminus a quo in iustificatiōe impij est eē iniustuꝫ: ⁊ terminus ad quē ē eē iustū. iustificari. n. est ex iniusto iustū fieri: ⁊ certū ē ꝙ D ista iustificatio essentialius respicit iustū qui ē terminus ad quē. q̄ꝫ eē iniustū q̄ ē terminus a quo. peccat ğ ar^m in supponēdo ꝙ in iustificatione impij termin⁹ a quo eēt gr̄e ifusio: ⁊ termin⁹ ad quē culpe remissio. ¶ Ad 2^m dḋ. ꝙ si eēt culpe remissio sine gr̄e ifusiōe hō dsineret esse iniustus: sꝫ nō esset iustus: qꝛ nō haberet formam iustitie. Et si posset esse gratie infusio sine culpe remissione simul posset esse homo iustus: ⁊ ꝓpter presentiaꝫ culpe esset iniustus. Unde positio nō tantū ē impossibilis sꝫ ēt in-

compoſſibilis. Queſtio. VIII.

A **Octano** queritur vtꝝ iuſtificatio impij ſit poſterioꝛ ordine nature ꝙ gratie infuſio ⁊ culpe remiſſio.

¶ Rñdeo. in via gñatõis partes oꝛdine nãe ſunt poꝛes toto. Vñ ⁊ ſm Ph̃z .5. metha. accidẽs oꝛdine nãe pus eſt toto cõpoſito ex ſubſtãtia ⁊ accñte: vt muſicũ muſico hoĩe. In rõe aũt iuſtificatiõis ipij ꝓphẽdit gr̃e iſuſio ⁊ culpe remiſſio. vt iã dcm̃ eſt. ita vt reſpectu iuſtificationis ipij ſe habeãt ſicut partes ⁊ iuſtificatio ipij ſicut totũ. poſterioꝛ g̊ oꝛdine nature in via generationis eſt impij iuſtificatio ꝙ ꝑme gratie iſuſio ⁊ culpe remiſſio. Qõ. IX.

A **Nono** q̃rit vtꝝ iuſtificatio ipij ſit miraculoſa. Et videt ꝙ ſic. glo. ſuper illud Jo. 14. Maioꝛa hoꝛũ faciet. Maius ẽ impios iuſtificare ꝙ̃ iuſtos creare. ſed ſm Aug. 1. de ciui. c. 5. Illud ẽ mirabilius qḋ ẽ potẽtius. g̊ magnũ miraculũ ẽ ipios iuſtificare. ¶ Jtẽ nõ eſt minus reſuſcitare moꝛtuũ ſpũalr̃ ꝙ̃ reſuſcitare moꝛtuũ coꝛpoꝛalr̃: ſʒ reſuſcitatio coꝛpoꝛalr̃ moꝛtui eſt miraculoſa. g̊ ipij iuſtificatio cũ ſit reſuſcitatio ſpũalis eſt miraculoſa.

¶ Cõtra Aug⁹. 10. de ciui. c. 12. Quicq̇d mirabile ſit in hoc mũdo ꝑfecto minus ẽ ꝙ̃ tot⁹ hic mũdus. Sʒ ꝙ̃uis creatio mũdi fuerit ſupnãlis: non tñ dr̃ fuiſſe miraculoſa. g̊ ꝙ̃uis iuſtificatio ipij ſit ſupnãlis: nõ tñ eſt miraculoſa.

B ¶ Rñdeo ꝙ ꝙ̃uis iuſtificatio ipij ſit ſupnaturalis: nõ tamẽ eſt miraculoſa. vt icludit ar^m ad partẽ ſecundam. de rõne. n. miraculi ꝓprie ſumpti tria ſunt. Vnũ eſt ꝙ fiat per actiuã potẽtiã ſupnaturalis agẽtis. qḋ opere nature fit. etſi quandoqʒ ſit mirabile eo ꝙ ignoꝛet cauſa ſm Aug. 21. de ciui. c. 4. tamẽ miraculũ nõ eſt. Aliud eſt ꝙ in materia nõ ſit aliqua diſpoſitio niſi ſolũ pura potẽtia obedientie ad hoc ꝙ in ipſa vel de ipſa fiat illud opus qḋ eſt miraculũ. Tertiũ eſt vt ſit ꝑter modũ ꝯſuetũ. Vnde dicit Aug⁹. 1. libꝛo retracta. c. 13. ꝙ ſi ſolita eſſent

C miracula nõ eſſent. ꝙ̃uis autẽ non omne mirꝝ vel mirabile ſit miraculũ. tamẽ omne miraculũ ⁊ eſt mirabile. ⁊ eſt mirꝝ. ⁊ ꝓpter iſta tria dicit ꝙ miraculũ eſt opus arduũ pꝛeter curſum nature ⁊ iſolitũ. cũ ergo iuſtificatio ipij non ſit iſolita ⁊ de lege cõmuni requirat aliqua diſpoſitio in adulto qui iuſtificat: iuſtificatio impij q̃ fit de lege cõmuni non eſt miraculoſa. ꝙ̃uis effectiue fiat per potentiã ſupnaturalis agentis. Juſtificatio autẽ ipij pꝛeter legeʒ cõmunẽ que fit ſi dñs iuſtificat adultũ aliquẽ qui pꝛius ſe nõ diſpoſuit miraculoſa ẽ. qꝛ in tali iuſtificatiõe ſũt oĩa illa tria q̃ ad miraculũ reqrũt.

¶ Ad pꝛimũ in oppoſitũ dḋ. ꝙ ꝙ̃uis creatio D
anime ſit ſupernaturalis. qꝛ fit per potentiam ſupernaturalis agẽtis. tamẽ miraculoſa nõ eſt ꝓpꝛie loquendo de miraculo. Vnde cũ. 10. de ciui. c. 12. dicit Augu. ꝙ in miraculo qḋ fit per hominẽ maius miraculũ eſt homo. ibi accipitur miraculũ pꝛo mirabili. cũ aũt dicit ꝙ illud eſt mirabilius qḋ eſt potẽtius: itelligendũ eſt ceteris paribus. ⁊ pꝛeterea impiũ iuſtificare dicitur nõ maius eſſe ꝙ̃ iuſtos creare: qꝛ ſit maioꝛis potẽtie. Vnde glo. ſup illud Jo. 14. Maioꝛa hoꝛum faciet. dicit ꝙ etſi vtrũqʒ ſit equalis potẽtie. hoc. i. impios iuſtificare ẽ maioꝛis miſericoꝛdie. ¶ Ad 2^m dḋ. ꝙ ꝙ̃uis vnum nõ E
ſit minoꝛis potẽtie ꝙ̃ aliud. qꝛ neutrum coꝛuʒ fieri põt niſi per diuinaʒ potẽtiam. tamen duo alia que requiruntur ad miraculũ iueniunt in reſurrectione moꝛtui coꝛpoꝛaliter q̃ nõ inueniuntur in reſurrectiõe moꝛtui ſpũalr̃ loquẽdo de illa que fit de lege cõmuni.

Circa litteraʒ. Dicũt. n. q̇dam ſine ꝯfeſſiõe oꝛis ⁊ ſatiſfactione operis. i. ante cõfeſſionem ⁊ ſatiſfactionẽ. Votũ eniʒ ꝑ operatione iudicatur. ſ. in operibus virtutuʒ: quãtũ ad meritũ ſubſtantiale. nõ ꝙ̃tum ad quodlibʒ meritum accidẽtale. nec tenet hoc in operib⁹ F
ſacramẽtoꝝ quoꝝ efficacia nõ eſt ex noſtra voluntate. ſed ex diuina inſtitutione. plus. n. ceteris paribus recipit de gratia volẽs ſuſcipere ſacramentuʒ ⁊ ipſum ſuſcipiens ꝙ̃ ille q̇ vult ⁊ nõ poteſt. Nemo poteſt confiteri niſi ſuſcitatus. hoc intelligendum eſt de meritoꝛia cõfeſſione ⁊ de ſpirituali ſuſcitatione. Peccatuʒ moꝛs anime eſt: que vt eſt vita coꝛpoꝛis: ita eius deus vita eſt. ſed nõ eodem modo. quia anima eſt ipſius coꝛpoꝛis foꝛma vite. ſed vite anime deus non eſt foꝛmalis cauſa niſi in genere cauſe exemplaris. ſed ẽ cauſa efficiẽs ⁊ finalis. Niſi fuerit peccatum ante cõfeſſus. ſ. in voluntate vel in ꝓpoſito. Ergo ſine cauſa di- G
ctum eſt. quodcũqʒ ſolueris ⁊c. ſupple ſi ſufficit occulta coꝛdis confeſſio quo ad deum. Cũ enim iraſcitur ſibi q̇ſqʒ ⁊ diſplicet. ſupple pꝛo peccato ſuo. Hoc ſine dono ſancti ſpirit⁹ non eſt. Jpſi in ſe volũtarie excõicationis ſniam fecerunt. ſ. reputãdo ſe quaſi excõicatos ꝓpter vilitateʒ peccati. Fit veniale ꝑ confeſſionẽ. i. dilitateʒ peccati. Proximo vel ſocio faciẽda ẽ cõgnuʒ venia. Proximo vel ſocio faciẽda ẽ cõfeſſio: nõ de neceſſitate ſʒ de ꝯgruitate: qñ nõ poteſt haberi ſacerdos qui illoꝝ crimina dijudicet. ſ. ꝙ̃tum ad genera peccatoꝛuʒ moꝛtaliũ ⁊ diſtãtiaʒ generis moꝛtalis ⁊ venialis i groſſo. ⁊ in generali. Quia nõ opʒ ſacerdotẽ ſcire artificioſaʒ pctõꝝ diſtinctionẽ. nec qõnes ſub-

tſles circa illā māz. Melioꝛi q̄ pōt ꝯfiteatur. hoc expoſitū ē in qōnib⁹. Socio dʒ ꝯfiteri. nō de necitate vt dictū ē: ſʒ ō ꝯgruitate. Si obliui ſcaris .ſ. pctōꝝ tuoꝝ ꝑ ꝯtēptū. Tūc eoꝝ recoꝛdabis ꝛc. Pctā ſua leuigare .i. leuia mōſtraꝛ.

De remiſſiōe ſacerdotis. Di. XVII.

Hic queri ſolet ſi pctm̄ oio dimiſſuʒ ē a deo ꝑ coꝛdis cōtritionē ex quo penitēs votū habuit ꝯfitēdi: quid poſtea dimittaꝛ ei a ſacerdote? Uideo .n. quo vinculo eū ligat .ſ. tēpoꝛalis pene ſʒ nō a quo euʒ abſoluat. Et ideo quero. Ante plenitudineʒ quippe coꝛdis anima rei maculam habet: ꝛ fetoꝛē peccati: atqꝫ eterne vltionis vinculo ligata exiſtit. Si vero ad confeſſionē per coꝛdis contritionem deus ꝑ ſe ipſum ſine miniſterio ſacerdotis ꝛ debitum oio relaxat: ꝛ aīam interius purgat a ꝯtagione ꝛ fetoꝛe peccati: quid ergo mundat? qd dimittit ſacerdos? vbi ſūt claues ille quas dn̄s tradidit Petro ꝛ ſucceſſoꝛib⁹ eius dicens: tibi dabo claues regni celoꝝ: ꝛ quecūqꝫ ligaueris ſuꝑ terrā erūt ligata ꝛ in celo: ꝛ quecūqꝫ ſolueris ſuꝑ terram erūt ſoluta ꝛc? Ut aūt p̄miſſa qō plenius explicari valeat: quaſi altius ducto rhete de his clauibus ꝛ vſu earum diſſeramus.

De clauibus.

Claues iſte ſunt non coꝛpoꝛales ſʒ ſp̄uales .ſ. diſcernēdi ſciētia: ꝛ potētia iudicandi .i. ligandi ꝛ ſoluendi: qua dignos recipere: idignos dʒ excludere a regno eccleſiaſticus iudex. Qui ſicut hʒ iuſ ligādi: ita ꝛ ſoluēdi vnde Ambꝛ. Dominus par ius ꝛ ſoluendi eē voluit ꝛ ligādi: q vtrūqꝫ pari cōditione permiſit. Ergo qui ſoluēdi ius nō habet: nec ligādi hʒ: Et ifra. Certū ē ꝙ eccleſie vtrūqꝫ licet: hereſis vtrūqꝫ non nō hʒ. Jus .n. hoc ſolis permiſſuʒ ē ſacerdotib⁹. Recte ergo eccleſia hoc ſibi vendicat que veros ſacerdotes hʒ. hereſis vēdicare nō ꝑt: q̄ veros ſacerdotes n̄ hʒ

De vſu clauium.

Uſus vero harū clauiuʒ multiplex ē: diſcernere .ſ. ligādos et ſoluēdos: ac deide ligare vl' ſoluere. Qui .n. idignos ligat vel ſoluit ꝓpꝛia poteſtate ſe pꝛiuat: ideſt dignum pꝛiuatione ſe facit.

Si ſacerdos poteſt dimittere vel retinere peccata.

Sed queritur vtrum a peccato ſoluere valeat ſacerdos ideſt a culpa: vt culpe maculam abſtergat vel debitū eterne moꝛtis ſoluere valeat? Quidā arbitrati ſunt: cū peccatoꝛ dupliciter ligatus teneaꝛ: vt p̄dictum ē: ſcʒ mentis ꝯtagione ac cecitate: ꝛ debito future pene: alteꝝ curari ꝑ deū alteꝝ ſolui ꝑ ſacerdotē. Patiꝛ eni ꝑ peccatuʒ quaſdā tenebras interioꝛes ꝛ maculas a quib⁹ niſi libereꝛ ꝓycietur in tenebras exterioꝛes. Cuʒ autē liberaꝛ ab his ſuſcitaꝛ a moꝛte pctī. Uñ ap̄ls. Surge q doꝛmis ꝛ illumiabit te xp̄s. Sol⁹ .n. xp̄s n̄ ſacerdos aīaʒ reſuſcitat: ac pulſis tenebris iterioꝛib⁹ ꝛ maculis eā illuminat ꝛ mūdat: q anime faciē lauat. Debitū vo eterne pene ſoluere cōceſſit ſacerdotibus. Qꝫ i reſurrectōe lazari ſignatū aſſerūt: quē xp̄s pꝛi⁹ ꝑ ſe iterius viuificauit: deinde foras exire iuſſit: eūqꝫ adhuc ligatū ſoluere ap̄lis p̄cepit: quia vt aiūt: ipe iteri⁹ aīam a caligine maculaqꝫ pcti emūdat: ſacerdotib⁹ vo dedit vinculum eterne moꝛtis ſoluere. Alij vo dicūt ſolū deū: nō ſacerdotē debitū eterne moꝛtis dimittere: ſicut ꝛ aīam iteri⁹ ꝑ ſe viuificat: nec tñ diffidēter ſacerdotibus traditā ꝑtātē pctā dimittēdi ꝛ retinēdi: qbus dcm̄ eſt: quoꝝ remiſeritis

pctā τc. Sicut.n.xp̄s retinuit sibi ptātē baptismi:ita τ pnīe. Et iō sicut interius gratia sua aīaȝ illuminat:ita τ simul d̄bitū eterne mortis relaxat. Ipse.n. per seipsū pctā pēitētiū tegit:τ tūc tegit qn̄ ad penaȝ n̄ reseruat. Tūc ergo tegit qn̄ debitū pene soluit. Qꝫ autē ipse tegat apte dicit Aug. exponēs illū locū psalmi. Quoꝝ tecta sūt peccata. i. coopta τ abolita. Si.n. texit de⁹ peccata:noluit aduertere. Si noluit aduertere noluit aīaduertere.i.pūire sed ignoscere. Ita ergo dicit a deo tecta vt de⁹ nō videat .i.eternaliter puniat. Uidere.n.dei peccata est ad penam imputare. Auertere autem faciem a peccatis: hoc est ea ad penā nō reseruare. Itē Hiero. Quibus deus dimittit peccata tegit ne i iudicio reuelentur: Itē Cassidorus: Qui grauia hn̄t peccata:alys deus imputat alys p misericordiā nō iputat. Ex his apte ōndit φ de⁹ ip̄e penitētē soluit a d̄bito pene:τ tūc soluit qn̄ it⁹ illuminat i spirando verā cordis cōtritionē. Cui sētētie ratio suffragat̄ τ auctoritates attestantur. Nemo eni vere cōpungitur de peccato:hn̄s cor cōtritū τ humiliatuȝ: nisi i charitate. Qui āt charitatē hȝ vita dign⁹ est. Nemo autē simul vita τ morte dignus est. Nō est ergo tunc ligatus debito eterne mortis. Filius eni ire esse desiit exquo diligere τ penitere cepit: Ex tunc ergo solut⁹ ē ab ira que nō manet super illum qui credit in christum: sed super illum qui non credit. Non ergo postmodū p sacerdotē cui confitetur ab ira eterna liberat̄:a qua iam liberatus ē p dominum: exquo dixit: cōfitebor. Solus ergo deus hominē interius mūdat a peccati macula:τ a d̄bito eterne pene soluit. q p pphetaȝ ait. Ego sol⁹ deleo inigtates τ peccata ppl̄i. Item amb. Uerbum dei dimittit pctā:sacerdos τ iudex. Sacerdos qdē officiū suuȝ exhibet: sed nulli⁹ ptātis iura exercet. Idē. Ille solus peccata dimittit:qui solus p peccatis nostris mortu⁹ est. Item aug. Nemo tollit peccata nisi solus de⁹ q ē agn⁹ tollēs peccata mūdi. Tollit autē τ dimittendo que facta sunt τ adiuuādo ne fiant:τ pducēdo ad vitā: vbi omnino fieri non pn̄t. His aliisqȝ plibus testimoniis docet̄ dn̄m solum p se peccata dimittere:τ sicut peccata dimittit qbusdā:ita τ alioꝝ q̇rūdā pctā retiet.

¶ Qꝫ sacerdotes ēt dimittūt pctā τ tenēt peccata suo modo..

n Ec iō tamen negamus sacerdotibus ɔcessam ptātē dimittēdi τ retinēdi peccata:cū hoc veritas in euāgelio apte doceat. Hinc Aug. ait. Eccl̄ie charitas que p sp̄m scīm diffūditur in cordib⁹ eoꝝ qui participes sui sunt peccata dimittit:eoꝝ qui nō sūt tenet. Idem. Sacerdotes possunt ɔfitentibus parcere:qbus.n. remittunt remittit deus. Lazaꝝ.n. de monumēto suscitatū obtulit discipulis soluēdum:per hoc ōndens potestatē soluēdi cōcessam sacerdotibus. Dixit enim Quodcūqȝ sol. sup ter. erit sol. τ in celo τc. hoc est. Ego deus τ oēs celestis curie ordines: τ oēs sancti in gl̄ia mea laudant vobiscū τ cōfirmant quos ligatis τ soluitis. Non dixit:quos putatis ligare τ soluere: sed in quos exercetis op⁹ iustitie τ misericordie. Al̄r aūt vel alia opa vestra in peccatores non cognosco. Idem. Cum veraciter ad deum cōuerso peccata dimittūtur:ab eis dimittuntur:quibus ipse veraci ɔuersiōe ɔiungitur. Sp̄ūsscūs ea dimittit qui datus est omnibus sanctis sibi charitate coherentibus siue se nouerint corporal̄r siue nō. Sil̄r cū alicuius

tenentur peccata: ab eis tenentur a qui b⁹ ille ꝑ cordis prauitatē disiūguntur siue notis corporal'r: siue ignotis. Oēs mali spūal'r a bonis seiuncti sūt. Ecce hic dicit pctā dimitti ⁊ teneri a scīs viris: ⁊ tñ spm̄ scm̄ ea dimittere dicit: ⁊ qđ maiori cōsideratiōe dignū ē: idē ēt dicit: ꝙ de⁹ per se vel ꝑ scōs suos tm̄ dimittit pctā. Ait.n.sic. Sacr̄m grē dat deus ēt ꝑ malos: ipaꝫ vo grām nō nisi ꝑ seipꝫ: vel per scōs suos. Et iō remissionē pctōꝝ vel ꝑ seipm̄ facit vel ꝑ ipsi⁹ colūbe mēbra: qb⁹ ait. Si cui dimiseritis: dimittentur Ecce q̃ꝫ varia a doctoribus tradūt sup his: ⁊ in hac tāta varietate qd tenēdū. Hoc sane dicere ac sentire possum⁹: ꝙ solus de⁹ dimittit pctā ⁊ retinet: ⁊ tñ ecclesie ꝯtulit ptātē ligandi ⁊ soluēdi: sed al'r ipe soluit ⁊ ligat. al'r eccl'ia. Ipse eniꝫ ꝑ se tm̄ ita dimittit pctm̄: q2 ⁊ aīaꝫ mundat ab interiori macula ⁊ a debito eterne mortis soluit.

¶ Quō sacerdotes ligāt ⁊ soluūt a pctis

Non aūt hoc sacerdotib⁹ ꝯcessit: qbus tñ tribuit ptātē soluendi ⁊ ligādi.i.oñdēdi hoīes ligatos vel solutos. Uñ dñs leprosū sanitati prius ꝑ se restituit: deīde ad sacerdotes misit: quoꝝ iudicio oñderet mundat⁹. Ita ēt lazaꝝ iā viuificatuꝫ: obtulit discipl'is soluēdū. q2 ⁊sī aliqs apđ deū sit solutus nō tñ in facie eccl'ie solut⁹ habet: nisi ꝑ iudiciū sacerdotis. In soluendis ḡ culpis vel retinēdis ita opat̄ sacerdos euāgelicus ⁊ iudicat: sicut oli legalis ī illis q ꝯtaminati erāt lepra q̄ pctm̄ signat. Unde Hiero. sup matheū: vbi dñs ait petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊ qđcūqꝫ ligaueris sup terrā erit ligatū ⁊ in cel'. ⁊ qđcūqꝫ solueris sup terrā erit solutū ⁊ in celis. Hūc igr̄ locū qdam nō itelligētes aliqd sumūt đ supcilio phariseoꝝ: ut dānare inoxios: vel soluer̄ se putēt noxios cū apud deū nō snīa sacerdotū: ſꝫ reoꝝ vita q̄rat̄. In leuitico se oñdere sacerdotib⁹ iubēt̄ leprosi: quos illi nō faciūt leprosos vl' mūdos: ſꝫ discernūt qui mūdi vel imūdi sūt. Ita ⁊ hic apte ostēdit̄ ꝙ nō seq̄t̄ ōs eccl'ie iudiciū q̄ ꝑ surreptionē ⁊ ignorātiā iterdū iudicat. De⁹ āt sēp iudicat scđm ỹitatē. Et ī remittēdis vel ī retinēdis culpis id iuris ⁊ officiꝫ hñt ecclesiastici sacerdotes: qđ oliꝫ hēbāt sub lege legales ī curādis leprosis. Hi ergo pctā dimittūt vel retinēt: dū dimissa a deo vel retēta iudicāt ⁊ ostēdūt. Ponūt eni sacerdotes nomē domini sup filios israel: sed ipe bñdicit vt dicit̄ in nūeris. Hunc modum ligandi ⁊ soluendi Hiero. supra notauit.

¶ Alius modus ligandi ⁊ soluendi.

Ligant quoqꝫ sacerdotes dū satisfactionem penitentie confitentibus imponunt. Soluunt cum de ea aliquid dimittunt: vel per eam purgatos ad sacramentorum communionem admittunt. Quem modum superius leo papa notauit. Secunduꝫ hunc modum dicuntur etiam sacerdotes dimittere pctā vel retinere. Unde supi⁹ aug. dixit. Quib⁹ remittūt r̄mittit de⁹ ⁊c. Op⁹.n. iustitie exercēt ī pctōres cū eos iusta pēa ligāt: op⁹ misericordie dū de ea aliqd relaxant vel sacroꝝ cōioni cōciliāt: alia opa ī pctōres exercere neq̄ūt. ⁊ notādū ē: q2 quos satisfactione pnīe ligāt: eo ipo a pctis solutos ostēdūt: q2 nō ipoīt̄ alicui satisfactio pnīalis: nisi quē sacerdos vere pēitētē arbitrat̄ Alꝫ nō iponit: ⁊ eo ipso pctm̄ retineri a deo iudicat. Qꝫ āt hoc ad claues ptineat aug. ostēdit dicēs. Frustrat claueꝫ ecclesie q sine arbitrio sacerdotis pnīaꝫ agit: si sine oris ꝯfessiōe crimis idulgētia ipe

trat̄. Est ⁊ alius mod⁹ ligādi ⁊ soluēdi q̄
p excōicatiōez gerit̄ dū aliqs scd̄z cāoni
cā disciplinā tertio vocat⁹ ad emēdatio
nē māifesti delicti ⁊ satisfacere vilipen-
dens sniā eccl'ie a loco orōnis ⁊ sacroꝝ
cōione ⁊ fideliū ↄsortio p̄cidit̄: vt erube
scat: ⁊ pudore sceleris ↄuersus pēiteat:
vt sic spūs ei⁹ salu⁹ sit. Qr si pniaȝ ꝓfitēs
r̄sipuerit: negate cōiōi admittit̄: ⁊ eccle
sie recōciliat̄. Hec ē aūt eccl'ie anathe-
matizatio. Hāc penā ill'q digne pcellū
tur infligit: qr grā dei ⁊ ꝓtectio illis am
plius subtrahitur ac sibypsis relinquūt̄:
vt sit eis liberū ruere ī interituȝ pcti. In
quos ēt maior dyabolo seuiēdi dat̄ ptās
Orationes quoqȝ ecclesie ⁊ benedictio
num ac meritorum suffragia eis nequa
q̄ȝ suffragari putantur.

¶ Quomodo scd̄z hos modos intelligē
dum sit illud. Quodcūqȝ sol. ⁊c.

Ecūdū hos ligādi ⁊ soluēdi mo
a dos quō veꝝ ē qd̄ dr̄. Qdcunqȝ
solueris sup terrā erit solutū ⁊ ī
cel': ⁊ quodcūqȝ ligaueris sup terrā erit
ligatuȝ ⁊ in celis ⁊c. Aliqñ.n. ostendunt
solutos vl' ligatos q nō sunt apd̄ deuȝ: ⁊
pena satisfactiōis ⁊ excōicatiōis īterduȝ
īdignos ligant: vel soluunt. ⁊ īdignos sa-
cramētis admittunt: ⁊ dignos admitti
arcēt. Sȝ ītelligēduȝ ē hoc in illis quoꝝ
merita solui vl' ligari postulāt. Tunc.n.
sniā sacerdotis iudicio dī ⁊ toti⁹ celestis
curie approbat̄ ⁊ ↄfirmat̄: cuȝ ita ex di-
scretiōe ꝓdit vt reoꝝ merita nō ↄtradi
cāt. Quoscunqȝ ergo soluunt vel ligant
adhibētes clauē discretiōis reoꝝ meri-
tis: soluunt̄ vel ligāt̄ in celis. i. apud de
um: qr diuio iudicio sacerdotis sniā sic
ꝓgressa approbatur ⁊ ↄfirmat̄. Quos
ergo scd̄z merita sniā eccl'ie pcellit: ledit
⁊ illi foris sunt apd̄ dm̄. Qui autē nō me
ruit: sniā ecclesie nō ledit̄ nisi cōtemnat.

Unde Origenes. Exijt quis a veritate
a fide: a charitate: p hoc exit de castris
ecclesie: ēt si epi voce ñ abyciatur: sicut
ecōtra aliquis nō recto iudicio foras mit
tit̄. Sed si non egit vt mereatur exire:
nihil ledit̄. Interdum eni q foras mittit̄
intus est: ⁊ qui foris est: itus videtur re-
tineri. Ecce qualis ⁊ quantus est vsus
apostolicarum clauium. Jam ostensuȝ
est ex parte qualiter sacerdotes dimit-
tunt peccata vel tenent: ⁊ tamen retinu
it sibi deus quantam singularem pote-
statem dimittendi vel retinendi: qr ipse
solus per se debitum eterne mortis sol-
uit ⁊ animam interius purgat.

¶ Que sint interiores tenebre ⁊ interi-
or macula.

Ic queritur que sit illa macula
b ⁊ q̄ sint ille tenebre interiores.
a quibus deus interius animā
purgat: cum verā penitētiaȝ immittit?
De tenebris ⁊ interiori caligine satis fa
cile est ⁊ intelligere ⁊ respondere. Cum
enim quis mortaliter deliquit ⁊ gratia
virtutis priuatur si qua precessit: natu-
ralium bonoꝝ elisionē patitur. vnde ⁊
intellectus obtunditur: ⁊ totus homo ī
terior obtenebrat̄: ⁊ ita quasi caligine
quadam mens obuoluitur: que caligo
peccati pena est. Hanc vero deus pellit
cum penitentiam immittit: per quam
perdita bona restituit: ⁊ viciata repa-
rat. Unde propheta. Nebulam sicut ci
nereȝ spargit. Sed que est macula pec
cati a qua animam lauat? Ecce enim
quis voluit facere homicidiuȝ ⁊ patra
uit. quo patrato desinit tam velle q̄ȝ fa-
cere: nondum tamen vere ⁊ humiliter
penitet: nec confiteri proponit. Que er
go remansit in anima illi⁹ macula? Ma
la voluntas quidem fuit macula illi-
us anime: sed illa transit. Macula

etiam est si penitere cōtēn et sz hoc est pctū aliō a pcedēti. Que ergo macula remāsit a q̄ ipe i pnia purgat? Polluta qdē est aīa quousqꝫ peniteat: sicut erat dum in ea praua erat voluntas. Sicut enī q tāgit morticinū vel aliud immūdum ita pollutus est post tactū quousqꝫ lauatur: sicut fuit dū tangeret: ita post actū peccati ita polluta remanet aīa sicut fuit in ipso actu peccati: quia ita est longe a deo per dissimilitudinē qui ē vita et mundicia mentis: sicut fuit dū peccatum ageret. Ipsa ergo dissimilitudo q̄ inest aīe ex peccato: et est a deo elongatio: anime macula intelligit: a qua purgatur in penitentia. Hoc aūt solus de⁹ facit: q solus suscitat aīam et illuminat: qd sacerdotes neqūt: qui tū medici sūt aīarum. Unde propheta. Nunquid medici suscitabunt et ɔfitebuntur tibi? Qd exponēs augustin⁹ ait. Boni doctores recte medici dicuntur. q viuētes curare misterio possūt sz nō mortuos suscitare. Sola. n. dei gratia reuiuiscūt.

¶ Superius determinauit magister de penitentia fm esse suum. Hic determinat de ptāte ministrorū pniāz iniungentiū. Et diuiditur in duas partes. ☞ P° determinat. de pdicta ptāte. ☞ 2°. de illius ptātis collatione di. se. ibi Postq̄ ondsuz est. ¶ P° in. 4. ☞ p° inquirit q̄ sit ptās ecclīe i ligādo et soluendo. ☞ 2° qūo p eam pctōres ligat et soluit ibi. Sz queritur. ☞ 3° distinguit diuersos modos ligandi et soluendi ibi. Non aūt hoc. ☞ 4°. ondit quid est illud a quo solus deus absoluit ibi. Hic qrit. ¶ Prima in tres. ☞ p° proponit qōnem de ptāte et vsu clauium in gnāli. ☞ 2° ondit q̄ sit ptās clauiū ibi. Claues iste. ☞ 3° qs sit vsus earum ibi. Usus vero. ¶ Secunda pars principalis diuiditur in tres. ☞ p° tangit quorundā sniam falsam. ☞ 2° alioꝝ sniam veraz ibi. Alij vero. ☞ 3° excludit errorem qui incidere posset ibi. Nec ideo tamē. ¶ Tertia principalis diuidit i tres. ☞ P° ondit qualr sacerdos soluit et ligat quo ad culpā. ☞ 2° qualiter quo ad penam penitentialē et iudiciariaz ibi. Ligant quoqꝫ. ☞ 3° qualiter deus confirmat ligantis vel absoluentis sniam ibi. Scdz hos ligandi.

Articulus i.

Circa hanc di. querendū est pncipalir de. 13. ☞ P° de ptāte clauiuz. ☞ 2° de vsu earuz in foro pnie. ☞ 3° de causa pro qua ferēda est excōicationis snia. ☞ 4° d ill' q̄ pnt excōicare. ☞ 5° de illis q̄ pnt excōicari. ☞ 6° de pticipatione cum excōicatis. ☞ 7° de pena excōicatorum. ☞ 8° de pena iniuste excōicatiū. ☞ 9° de illis q̄ pnt absoluere ab excōicatione. ☞ 10° de illis q̄ pnt absolui ab excōicatōe. ☞ xi° de subditis excōicatoꝝ et de casib⁹ in q̄bus incurrit hō excōicationē ipso iure. ☞ 12° de q̄busdam dubitationibus ortuz hūtibus ex aliq̄b⁹ casibus i q̄bus icurrit hō excōicationem ipso iure ☞ 13° de q̄busdam casib⁹ ptinentibus ad ptātem absoluendi religiosos ab excōicatione.

¶ Circa primum querunt. 5. ☞ P° vtꝝ ecclīe date sint claues regni celoꝝ. ☞ 2° vtrū sint date ad aperiendum tm̄. ☞ 3° quot et q̄ sunt ille claues. ☞ 4°. vtꝝ liceat sacerdotibus vti clauibus p sua volūtate. ☞ 5° vtrū penitētes teneatur rōne necessitatis recipere et explere penitentiā sibi iniunctaz a sacerdote.

Primo ondo q ecclīe nō sūt date claues: q: claues aut sūt ad claudēdum: aut ad aperiēdū: sz vt hētur Apo. 3°. Xps aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit. ergo ecclīe nō sūt date claues. ¶ Item cuicūqꝫ apit celum claudit isern⁹. et ecōuerso: sz ecclīe nō sūt date claues iferni: sz eas hz solus xpus: iuxta illud Apo. 1. Habeo claues mortis et inferni. g̃ ecclīe nō sunt date claues regni celoꝝ. ¶ Cōtra. xps dixit Petro: vt hētur math. 16. Tibi dabo claues regni celorum: ergo ecclesia claues accepit mediante Petro. A

¶ Rūdeo q claues regni celoꝝ date sūt ecclesie. et accipiunt hic claues ad silitudinē clauium materialiū p quas hostiū claudit et apit: claues eni ecclesie sūt q̄dā ptās data ecclesie i plātis suis ad apiēdū et claudēdū hoibus regnū celoꝝ qd claudit hōi p pctū vel obligatiōnē ad penā p pctō: et apit p remotionē vtriusqꝫ. Et hec ptās triplex ē: q̄dā auctoritatis. q̄ est in solo deo: q solus apit effectiue p ifusionē grē. et claudit pmissiue pmittēdo iusto iudicio hoiem ruere in pctū et grāz nō cōferēdo: q̄dā excellētie. s. in xpo rōne hūane nature: q celuz apit p meritū passiōis sue: alia misterialis. s. in plātis ecclīe q̄ celū apiūt p ministeriū sacroꝝ q̄ operantur in virtute passionis christi. B

¶ Ad primū in opp^m. dd. q clausura regni celoꝝ tripliciter pōt accipi. vel p illa q̄ erat clau

sum generi hūano pp pctm̄ primoꝝ parentū.
C vel pro illa qua claudetur oib⁹ reprobis p sen
tentiam diffinitiuā in die iudicij. vel pro illa q̄
clauditur interim hoi per culpā ⁊ penas re-
mittēdas. p⁹ clausura fuit vlis ꝫ non perpe-
tua. qꝛ fuit aperta p meritū passionis xp̄i. per
cuius solius meritū poterat aperiri. ⁊ de hac i
telligitur. apit ⁊ nemo claudit. Alia clausura
erit perpetua de qua dr̄ Math. 25°. Et clausa
est ianua. ⁊ de hac itelligit q̄d dictū ē. claudit
⁊ nemo apit. Alia est pticularis nō perpetua.
⁊ hāc clausurā pn̄t plati ecclesie ministerialr̄
aperire. ¶ Ad 2m dō. ꝙ ecclīa aliquo modo
D habet claues iferni inq̄tū claudit infernū ilr̄
quibus aperit celū. nō tn̄ ita prope pōt dici ꝙ
p claues ecclie apiatur infernus sicut celū. qꝛ
ecclīa nō apit infernū remouendo grām q̄ ho
mini clauditur ifernus. nec disponendo ad il
lā remotionē. sicut disponit ad remotionem
culpe: qua celum clauditur. ⁊ ita proprie non
pōt dici haberi claues inferni sicut paradisi.
In illo tamē verbo Apoc. i. accipiuntur cla-
ues p ptāte excellētie. Qō. ii.

A **Secūdo** queritur vtrum claues sint date ad aperiendum tm̄. Et videtur
ꝙ sic. qꝛ virtus clauiū ē a merito passiōis xp̄i.
Sed meritū passiōis xp̄i ordinatū fuit ad ape
riendū tm̄. ergo claues date sunt ad aperien-
dū. ita ꝙ nō ad claudendū. ¶ Itē q̄uis hō p
liberū arbitriū possit benefacere ⁊ male: tn̄ de
us n̄ dedit ipm̄ hoi ad malefaciēdū. g̊ a silī q̄
uis sacerdos p claues possit celū apire ⁊ clau
dere. non tamen est dōm ꝙ deus eas dederit
B ad claudendum.
¶ Contra. Math. 16. Tibi dabo claues regni
celoꝝ: ⁊ q̄ocunq̄ ligaueris sup terram erit li-
gatum ⁊ in celis. ⁊ q̄ocūq̄ solueris super ⁊c̄.
sed sacerdos hoiem ligādo sibi claudit regnū
celoꝝ. g̊ claues nō tm̄ date sunt ad apiendū ꝫ
etiam ad claudendū. ¶ Itē claues materia-
les sunt ad claudendū ⁊ aperiendū. ergo a si-
mili claues sp̄uales: cū claues dicātur scd̄m si
militudinē materialium.
C ¶ Rn̄deo ꝙ claues q̄uis date sint p̄ncipalr̄
ad aperiēdū. tn̄ ex p̄nti date sunt ad clauden
dum. per ptātem aūt clauiū iudex ecclesiasti-
cus aperire pōt ⁊ claudere tripliciter. Uno
modo iudicādo. s. dū examinata hois cōscien
tia iudicat ei celū ee apertū vel clausum. Alio
modo aperit relaxādo aliquā partē pene pec
cato debite. ⁊ claudit penitētē aliqua pena sē
sus ligando quā explere oꝫ in hoc seculo vel
purgatorio anteq̄ illi pateat igressus celi. 3°
modo aperit ⁊ claudit excōicādo ⁊ ab excōi-
catiōe absoluendo. sed hic modus claudēdi D
⁊ aperiendi magis respicit foꝝ ɔtētiosum q̄
pnie: ⁊ istos tres modos tāgit magr̄ i lr̄a. p̄m
c. 6. di. h⁹. 2m ⁊ 3m. c. 7.
¶ Ad p̄m in oppositum dō. ꝙ passio xp̄i ⁊ si
p̄ncipalr̄ fuerit ad aperiendū: tn̄ per eam obli
gamur ad aliquā pniaꝫ: per quā aliquo modo
illi passioni ɔformemur: quā nos adultos opꝫ
soluere anq̄ celum ingredi valeamus.
¶ Ad 2m dō. ꝙ malū culpe a deo non est: q̄- E
uis pmittat ab ipo. sed malū pene a deo est: il
la aūt celi clausio que est p claues ecclesie nō
est culpa. sed pena ordinata ad hoc vt efficaci
us ⁊ expedit⁹ apiat hoi in celū. Unde illa pēa
medicinalis est. ¶ Ad 2m ad ptē aliam dōm
ꝙ q̄uis claues ecclē sicut ⁊ materiales sint ad
aperiendū ⁊ ad claudēdū: tn̄ differunt. qꝛ ma
teriales p̄ncipaliter sunt ad claudēdū. ⁊ scd̄a.
rio ad apiendum. sed claues ecclesie p̄ncipalr̄
sūt ad apiēdū. ⁊ scd̄ario ad claudēdū. qꝛ illa
clausura ordinatur ad apertionē. Qō. iii.

Tertio querit̄ quot ⁊ que sint ille claues. A
¶ Rn̄deo ꝙ claues due sunt q̄-
tum ad effectus ⁊ relatiōes ad illos effectus.
vna tn̄ in radice. claues. n. ecclesie sūt ptās iu
dicādi in foro aiaꝝ q̄ ptās ex duobus integra
tur. s. ex ptāte discernendi in cause examinatō
ne. ⁊ ptāte diffiniēdi in cāe determiatōe. Pr̄ p⁹
ptās dr̄ clauis scie. Un̄ clauis scie nō est habi
tus scie nec actus sciendi. q̄uis claues eccle-
sie recipere nō debeat nisi hn̄s scie habitū con
uenientē seu sufficientē ad executiōeꝫ ptātis il
lius. Pr̄ 2a dr̄ clauis potētie cui⁹ actus ē deter
minare cām ligando vel absoluēdo. ⁊ ista cla
uis est p̄ncipalior. qꝛ pria ordinatur ad istam.
ptās autem ligandi ⁊ soluendi in foro conten
tioso proprie loquendo clauis non est. qꝛ hāc
potestatem hn̄t q̄nq̄ non sacerdotes vt infe-
rius declarabitur. ⁊ q̄uis predicte due claues B
distinguantur penes actus. vt ostensum ē. tn̄ i
radice vna sunt. non tn̄ inter se. sed etiam cū
ptāte conficiendi. qꝛ iste tres potestates fun-
dantur in sacerdotali caractere. Unde ꝙ aliq̄
sacerdotes non possint absoluere vel ligare h
non est pp defectū ptātis ex pte sua. sed pp de
fectū materie quā non hn̄t nisi mediāte iuris-
dictione. ptās aūt iurisdictionis accidit claui
proprie dicte. ¶ Ex p̄dictis patet ꝙ claues ec
clesie sūt aliqua ptās sup nālē facultatē q̄ pri-
cipiū est aliquoꝝ actuū supnaturaliū sicut
ptātes naturales p̄ncipia sūt actuū facultateꝫ
naturalem nō trāscēdētiū. Qō. iiii.

Quarto queritur vtrū liceat sacerdotib⁹ vti clauibus pro sua voluntate. A

¶ Rñdeo q cũ sacerdos operet p istas claues instrumentalr: et sicut minister: et instrumtũ efficaciã nõ hẽat i agẽdo nisi sm q mouet a pncipali agẽte: si sacerdos vtat istis clauib⁹ sm pprũ arbi^m dimittẽs rectitudinẽ motõis diuine: peccat: nec ille circa quẽ opat clauiu3 recipit effectum: qr tñ pene satisfactorie infli-
B gende sunt vt medicine et pene satisfactorie d terminate in canone nõ oibus ppetũt. iõ variande sunt sm sacerdotis arbitrium regulatũ diuina motiõe: sicut videmus q medicinã determinatã in arte p aliquã infirmitate3 variat medicus sm pditionẽ loci tpis et infirmi. et oibus pensatis q pensanda sũt. nõ i hoc ppriã volũtatẽ sequẽs: sed sciam medicine. et sicut non dat aliquãdo medicinã efficacem q posset morbũ curare: ne pp debilitatẽ nature patientis ex alia parte magis periculũ oriat.
C Sic sacerdos diuina motione directus non semp totam penam peccato debitam iniũgit: ne infirmus pp magnitudinẽ pene desperet: et eã facere negligat: et a veritate pnie recedat. nec hoc est in aliquod preiudicium iustitie. qr i purgatorio erit expletõ rsidui pene. Q̃õ. V.

Quinto queritur vtr penitẽs teneat tẽtione necessitatis recipe et explere pnia3 sibi iniunctã a sacerdote. Et vr q nõ. qñ
A q.n. sacerdos posset sibi iniungere pniam nimis graue3. vt familiaritatem cũ amicis interdicere: vel iniũgere pniam periculosa3. vt melancolico pno ad desꝑationem abstinentiam a vino iniungere. et a risu et solatio cũ socijs abstinere. s3 tales pnias non tenet penitẽs recipere. qr eẽnt sibi nociue. ergo nõ semp tenet penitẽs recipere pniam iniunctã a sacerdote. ¶ Cõtra. magr di. 16. c. 2. dicit de penitẽte. ponat se oio in iudicio et ptãte sacerdotis nihil sui reseruãs sibi: vt oia eo iubente patus sit facere p recipienda vita aie q faceret p euitanda corporis morte.
B ¶ Rñdeo q sacerdos aut iniungit pniam rationabilem et discretã aut irrationabilẽ et idiscretã. si 2° modo penitẽs nõ tenet eã recipere: nec explere. qr sacerdos talẽ pniam iniũgẽdo abutitur claue scie et potẽtie. ¶ Si primo modo dico q penitẽs tenet tentione necessitatis ea3 recipe et p viribus explere. qr talẽ penitẽtiã iniungẽdo clauibus vtitur recte. quilibet aũt tenet sui iudicis iustã sniam obseruare. Vñ si penitẽs talẽ pniam scieter et ex deliberatiõe et absq3 legitia cã omiserit explere: mortaliter peccat. Si tñ penitẽs sentiat pniam sibi nimis grauẽ. et ad obseruãdũ piculosã sua ifirmitate pensata. d3 ad illũ eundẽ pfessorem vel ad aliũ. si illũ non põt hẽe humiliter recurrere: et alleuiationẽ vel cõmutationẽ petere. et pfessor d3 predere etiã si videat q pnia alleuiata non sufficeret plenarie pro emenda pcti
C S3 si post eã expletã adhuc remaneret aliqd in purgatorio explendũ. tutius. n. est reseruare penitẽtẽ in purgatorio puniẽdũ q ipm exponere periculo cadendi in pctm mortale pter pnie transgressiõnẽ. et expedit q pfessor hoc totũ penitenti exponat: nisi i ipso videret pditiõnẽ pꝑter quã iudic3 oib⁹ pẽsatis magis esse tacendũ q exponendũ. ¶ Ad argumẽtũ
D in opp^m p3 solo q̃tũ ad illud qđ in ea tangit de pnia nimis graui. De interdictiõe aũt habẽdi cũ amicis familiaritatem sciẽdũ q aut illi amici sunt veri amici: hoc ẽ amici aie: cuiusmodi sunt diligentes personã scõ amore: et secũdũ deum. aut illi amici sunt veri inimici cu iusmodi sunt diligentes personã pp delectatiõnẽ illicitã. vel pp aliam cãm in anime eius pudicium. et ptra dei honorem. Si sacerdos interdiceret familiaritatem cũ amicis primo
E modo dictis abuteret claue scie. nec credo q penitens illam penitentiam recipere teneret si aũt interdiceret penitenti familiaritate3 cũ inimicis 2° mõ dictis: penitens eã recipe et obseruare teneretur regulari. qđ iõ dico: qr omnes pticulares casus a pfessore puideri nõ pñt Sciẽdũ ẽt q hoi pno ad desꝑationẽ ad quã disponit tristitia nõ d3 sacerdos iniũgere ea q augmentant melancoliam et tristitiã. Vñ talibus moderatũ vini vsu3. et cũ sanctis psonis et honestis honestu3 solatiũ prohibere nõ d3.

Articulus. II

Consequenter queritur de 2° pncipali. ¶ Et circa hoc querunt. 5. ¶ P° vtrũ sacerdos p ptãtẽ clauiũ possit remittere peccatũ q̃tũ ad maculã. ¶ 2° vtrum q̃tũ ad penã. ¶ 3° vtru3 sacerdos parrochialis teneatur audire pfessiones parrochianorum suor quotienscũq3 voluerit in eodem anno pfiteri. ¶ 4° vtrum claues respectu eiusde3 peccati in numero habeãt efficaciam plusq3 semel. ¶ 5°. vtrum sacerdos absoluẽdo aliquẽ de facto ab illis pctis: a qb⁹ ñ põt cũ absoluere de iure peccet mortalr. Q̃. I.

Primo oñdo q sacerdos p ptãtẽ clauiũ
A põt remittere pctm q̃tũ ad maculam. Jo. 20. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: ¶ Item vt superius habitu3 est sacra noue legis pferunt gratiam. sed per gratiam remittitur macula peccati. ergo sa-

cerdotes per potestatem clauium remittere possunt peccati maculam.

¶ Contra. de pe. di. p^a. Si cui. §. Alij econtra circa medium. et recitat magr in littera huius di. c. 4. Sacerdos officium suu exhibet et nul
B lius ptatis iura exercet. ergo in eo nulla est potestas remittendi peccati maculam. ¶ Ite de conse. di. 4^a. et recitat magister i littera hu ius di. c. 4. Nemo tollit peccata nisi solus xps qui est agnus tollens peccata mundi. ergo sacerdos non hz ptate dimittedi macula pcti.

¶ Rndeo q quis sacerdos absoluedo remit tere non possit peccati maculam effectiue fm qd dicit magr in littera. qz sic solus deus pec catum dimittit. tamen ministerialiter et instru mentaliter illi qui per attritionez remouit ob staculum gratie spiritus sancti: dispositiue re mittit maculam peccati: inquantum suo mini
C sterio assistit virtus diuina: que peccatum re mittit. et quia peccati macula est dispositio q pot aia pati ab igne infernali: q quidem no e tm similitudo tpalium ad q aia peccado con uertitur: sed etiam principalius est priuatio si militudinis dei a quo auertitur. Ideo sacer dos virtute clauium ad eterne pene remissio nem disponit: qua virtus diuina principaliter et effectiue remittit sicut maculam peccati.

¶ Ad primum et secudu dd. q procedunt de remissione peccati ministerialiter et dispositi ue. vt. n. supius dcm est: sacra noue legis non pferut gram effectiue sz istrumetalr et disposi tiue. ¶ Argumeta ad pte scdam pcedut de remissioe macule pcti effectiue. Qo. II.

A **Secundo** queritur vtrum sacerdos per ptatem clauium possit remit tere peccatum quatu ad pena. Et vr q no. p^9 absolutione adhuc remanet penitens obliga tus alicui pene. aliter vt videtur non esset sibi penitentia iniungenda. ergo per virtutem ab solutionis pena debita non remittitur. ¶ Ite cum non sit minus dispositus ad recipiendu3 effectum clauium ille qui commisit paruum peccatum q3 ille qui minus comisit. tm remit teretur de pena peccato debita minori: q tum de pena debita maiori. sed posset ex vna par
B te peccatum esse ita paruum: et ex alia ita ma gnum: q tota pena debita minori peccato no esset maior q illa pars q remittitur de pena debita maiori peccato: ergo illud minus pec catum remaneret impunitum. qd e icouenies

¶ Cotra. de pe. di. 5^a. Si cui. §. Alij econtra circa medium. dominus par ius soluendi esse voluit et ligandi per vtrunq pari coditione p mifit. sed sacerdos p ptatem clauium potest ligare penitentem aliqua pena: ergo per eam
C dem ptatem pot ipsu3 absoluere ab obligato ne alicui^9 partis pene. ¶ Ite magr huius di. c. 7. dicit q sacerdotes soluunt cum de pena sa tisfactoria aliquid dimittunt.

¶ Rndeo q sacerdos ptate clauium pot pe nitenti remittere aliqua pte pene tpalis pec cato debite: non tm illius qua sibi iniunxit. sz etia illi^9 q in purgatorio est explenda: et pl^9 vl minus pot de ista pena remittere. fm q plus vel minus penites est bene dispositus.

¶ Ad p^m in opp^m dd. q et si post absolutione remaneat penites obligatus alicui pene. tam non remanet obligatus tante sicut ante abso
B lutione. et pterea si reuelatu eet sacerdoti q to ta pena pcto debita esset peniteti remissa: ad huc deberet sacerdos penitenti iniungere ali qua penitentiam pro cautela p futura. qz vt di ctum est. s. di. 15. c. 5. Satisfactio pnie non tm est peccatorum causas excidere. sed etiam ea ru suggestionibus aditum non idulgere.

¶ Ad 2^m dicendu fm aliquos q remissio pe ne debite maiori et minori peccato est fm p portionem. ita q si remittitur decima pars pe ne debite maiori. remittitur decima pene de
E bite minori. Sz hoc non videt satisfacere ar gumento. quia prima decima maior simplici ter est q secunda. Et io vr dom q nuq ps pe ne q remittitur virtute clauium vna vice e ta ta sicut tota pena cuicunq mortali pcto debi ta. Si at dicis q vna absolutoe possit remitti tota pea debita vni pcto veiali. no habeo hoc p icoueniéti. xps. n. ita plene satisfecit p pctis nostris: q si humiliati se sub sacro: qd opat i vir tute meriti xpi remittit aliq tota pea. no pp hoc dici pot pctu sine pea dimitti. Qo. III.

A **Tertio** querit vtz sacerdos prochialis te neat audire pfessiones parrochia norum suorum quotienscunq voluerit in eo dem anno confiteri. Et videtur q sic. quoties cunq vult peccator a peccato recedere deus paratus est eum ad misericordiam recipere: ergo a simili quotienscunq vult confiteri: sa cerdos cum sit loco dei ipsu3 audire tenetur: et sibi sacrm pnie administrare. ¶ Item sacer dos tenetur salutem anime subditi sui cuilib3 bono temporali preponere. sed si ipm nollet
B audire quotiescuq vellet pfiteri no pponeret salute aie eius oi bono tpali: qz saluti aie sub diti preponeret quietez corpis proprij: ergo sacerdos tenetur suos parrochianos audire quotiescuq voluerint pfiteri.

¶ Contra. sacerdos no tenet pluries audire confessione parrochianoz suoz q obligetur

per statutū eccl'ie. sꝫ ꝑ statutū eccl'ie non obli gatur nisi ad audiēdū eos sel' in anno. extra ꝺ pe. ꝛ re. Dis vtriusqꝫ sexus. ergo videt̄ ꝙ non tenet̄ eos audire nisi semel in anno.

C ¶ Rn̄deo ꝙ qꝺ pōt itelligi aut de tentione necessitatis: aut de tētiōe ꝯgruitatis. si pᵒ mō. nō credo ꝙ ordiarie sacerdos teneatur audi re ꝯfessiones parrochianoꝝ suoꝝ: nisi cū illi te nent̄ de necessitate cōfiteri. qꝺ ē saltē semel in anno. ꝛ qn̄ sunt ī infirmitate graui constituti: vel iminet eis aliq̄ mō piculū mortis. si tn̄ plu ries voluerint ꝯfiteri ꝛ sacerdos curatᵒ eos au dire noluerit: tūc libere pn̄t subditi aliū sacer dotem adire ꝛ ei ꝯfiteri. ꝛ ille pōt eos absolue

D re nisi ꝑprius sacerdos eoꝝ q̄ eos audire no luit ad aliquē determinatū sacerdotē eos mi serit. qꝛ si audire non vult eos: nec ad aliqueꝫ sacerdotē determinatū mittere: eos iplicite li centiat: vt illa vice ꝯfiteant̄ cuicūqꝫ sacerdoti voluerint. Loquendo aūt de tentione ꝯgrui tatis. dico ꝙ sacerdos tenetur eos audire quo tiēscūqꝫ voluerint ꝯfiteri. qꝛ tali tētiōne tenet̄ laborare ꝓ ꝑfectu aiaꝝ parrochiāoꝝ suoꝝ q̄ tūcūqꝫ ꝛ q̄nocūqꝫ potuerit.

¶ Ad pᵐ dꝺ. ꝙ argᵐ bn̄ procedit si quotien cūqꝫ parrochiani vellent ꝯfiteri. ꝛ ꝯfessio esset eis necessaria ad remissionē mortalis pcti. sꝫ hoc nō est veꝝ. Ad remissionē. n. mortalis cul pe sufficit contritio cū proposito ꝯfitendi illo

E tpe quo hō ꝯfiteri tenetur. ¶ Ad 2ᵐ dꝺ. ꝙ mi nor est falsa. qꝛ ꝑ ꝯtritionē vt iam dcm̄ est cuꝫ ꝑposito cōfitendi tēpore debito remittit̄ cul pa. ꝛ ꝑpterea vult frequēter hō ꝯfiteri q̄ ꝓ il lo tpe nō idiget ad sui iustificationē susceptio ne sacri pnie. ¶ Ad argumēta ad ptē aliam dꝺ. ꝙ si psbyter prochialis ad audiēdū ꝯfessio nes parrochianorum suoꝝ nō obliget̄ explici te per statutū eccl'ie nisi semel in anno. tn̄ per illud statutū obligat̄ implicite ꝛ ēt iure natu re ꝛ diuino ad audiendum eos quotienscun qꝫ tenētur de necessitate confiteri: ēt si multo tiens occurrant in eodem anno casus in qui bus confiteri de necessitate tenēt. Qō. iiii.

A **Quarto** queritur vtrum claues respectu eiusdē pcti in numero habeant efficaciam plusq̄ semel. Et vr̄ ꝙ sic. de pe. dist. .i. mensuram. §. non sunt. q̄to pluribᵒ ꝯfitebi tur quis in spe venie turpitudinē criminis. tā to facilius cōsequetur grām remissionis. ipi enim sacerdotes plus iam pn̄t ꝑficere. plus cōfitentibus parcere. quibus. n. remittunt re mittit deus: qꝺ intelligi non vr̄ nisi de remissio ne que fit virtute clauiū. ¶ Item fm̄ ꝯsuetu dinem ecclesie q̄ pluries de eisdē pctis in nu mero cōfitent̄: pluries de illis absoluuntur. qꝺ non fieret si absolutio 2ᵒ recepta nullā effi caciā hr̄et respectu eiusdem peccati in nume

B ro: qꝛ tūc fieret iniuria sacro. ¶ Itē certū est ꝙ cōfessio iterata de eisdem peccatis in nume ro prodest non tn̄ rōne hūiliatiōis ꝛ verecū die. qꝛ tūc tn̄ valeret iterata laico coram quo magis erubesceret q̄tū iterata sacerdoti: qꝺ falsum est. ergo prodest per aliquā efficaciam clauium. ¶ Itē q̄uis sacra veteris legis ha berent efficaciā ex vi meriti. qꝛ tn̄ nō habebāt ex vi sacri vocātur ab aplo ad Gal'. 4. infirma ꝛ egena elementa. ergo si claues respectu eius dē pcti in numero non haberent efficaciaꝫ ni si semel: sacrm̄ pnie 2ᵒ receptū respectu eiusdē peccati in numero esset infirmum ꝛ egenum

C elemētū quod non videtur dcm̄. ¶ Item effi cacia non tn̄ est respectu remissionis culpe ꝛ pene. sed etiam respectu dispositionis ad gra tiam. sꝫ q̄diu sumus in via: grā in nobis pōt augeri. g̃ respectu eiusdē pcti in numero cla ues pn̄t hr̄e efficaciam plusq̄ sel'. imo quotiē cūqꝫ homo sacrm̄ pnie dispositus recepit.

¶ Cōtra. si aliqs esset q̄ nunq̄ peccasset ꝛ ab solueret̄: nullā reciperet efficaciaꝫ virtute cla uium. sꝫ culpa totalr̄ remissa ꝛ q̄tū ad macu lā ꝛ q̄tū ad totam penam non plus grauat hoiem q̄ si nunq̄ fuisset fcā. g̃ respectu talis culpe claues nullā penitus hn̄t efficaciā. sed cōtigere pōt ꝙ ꝑpter magnam dispositioneꝫ

D penitentis remittit̄ culpa q̄tū ad maculam ꝛ totaꝫ penā per susceptioneꝫ sacri pnie semel. g̃ saltem non semp hn̄t claues efficaciam re spectu eiusdē pcti in numero plus q̄ semel.

¶ Item illud qꝺ habet efficaciam respectu duorum: ita ꝙ respectu vnius alio mediante non pōt hr̄e efficaciam suam respectu secun di si non habet respectu primi. Sed claues ef ficaciam habēt respectu remissionis culpe ꝛ pene ꝛ collationis gratie ita ꝙ pncipalius re spectu remissionis culpe ꝛ pene. ꝛ secūdario respectu collationis gratie. ergo respectu pec cati remissi q̄tū ad maculā ꝛ totā penam ab

E solutio 2ᵒ accepta nullā habet ex vi clauium efficaciam. ¶ Item cum per absolutioneꝫ ex vi clauium remittatur pene ꝓ peccato debi te. totiens posset homo confiteri eadem die ꝛ absolui ꝙ eodē die remitteret̄ sibi tota pena oibᵒ pctis suis debita. nulla. n. rō ē q̄re magis valeret absolutio scḋo iterata expectando no uū deuotiōis motū q̄ iterata manente prioris deuotiōis motu: si est ita fortis sicut cēt motᵒ sequēs. ꝛ ita sequeretur ꝙ grauissimum pec catum cum modica pena posset dimitti.

F ¶ Ad istã q̃ōnez dicũt aliqui ꝙ claues. respe
ctu eiusdẽ pc̃ti in numero non hñt efficaciam
plusq̃ semel. baptism⁹ eni qui est medicina cu
ratiua directe originalis pc̃ti sicut sacr̃m pe/
nitẽtie actualis pc̃ti nõ reiterat̃: q2 pctm̃ origi
nale reiterare non põt. s. n. posset iterari: itera
ret̃ ꝛ baptism⁹. ꝛ scd̃o suscept⁹ efficaciã habe/
ret: sed idẽ pctm̃ actuale in nũero reiterari nõ
põt. Vñ videt̃ ꝙ respectu eiusdẽ in numero sa
cramentũ pnie ex vi sacr̃i nõ habet efficaciam
nisi semel. ¶ Preterea cũ q̃tuor sint sacr̃a ite
rabilia. s. eucharistia: pnia: extrema vnctio: ꝛ
G matrimoniũ. videmus ꝙ in sacr̃o eucharistie
hec ṽba. Hoc est eni corpus meũ. respcũ eius/
dem hostie: non hꝫ efficaciã plus q̃ seml̃. ver
ba etiã q̃ sunt forma in sacr̃o extreme vnctio/
nis respectu eiusdẽ ĩfirmi eadem ĩfirmitate: ꝛ
eodẽ statu ĩfirmitatis manẽte iterioris ꝛ exte
rioris nõ hñt efficaciaꝫ ex vi sacr̃i nisi semel.
ṽba etiã que sunt forma in sacr̃o mr̃imonij in
eodẽ viro respcũ eiusdẽ mulieris: ꝛ in eadem
muliere respectu eiusdẽ viri nõ hñt efficaciaꝫ
ex vi sacr̃i nisi semel. nisi ꝯtingeret ꝙ vn⁹ mo/
reret̃ ꝛ postea resuscitaret̃: q2 per morteꝫ vin/
H culũ mr̃imoniale soluit̃. ergo a sili sacr̃m pnie
ex vi clauiũ nõ habet efficaciã respectu eiusdẽ
pc̃ti in numero nisi semel. ¶ Preterea. ex̃. de
sen. excom. De cetero. De absoluto in casu ne
cessitatis cui sub iuramẽto iniungit̃ vt oppor/
tunitate habita summũ pontificẽ statiꝫ adeat
mandatũ eius suscepturus dicit gl. nõ dic̃ ab/
soluẽdus: q2 iam absolut⁹ est: q2 obligatio scl̃
extincta iterum nõ reuiuiscit. de ꝯse. di. 4. que/
ris. ꝛ. 14. q. 4. si illic. ꝛ de pe. di. 4. ṽsus finẽ. er
go videt̃ ꝙ si aliq̃s ṽe est absolut⁹ de aliquo
pc̃tõ. ꝙ absolutio respectu eiusdẽ pc̃ti secũdo
suscepta ex vi clauiũ nullã efficaciã hꝫ. al's vi/
deret̃ ꝙ sũmus põtifex illum iterũ absolueret
ab illo pc̃tõ: a quo fuit absolut⁹ in casu necessi
tatis ab illo qui illũ al's absoluere nõ potuissꝫ.
I Ad hoc etiã valẽt rõnes ad scd̃am partẽ indu
cte. ℣ Alij dicũt de q̃ōne ꝯtrariũ inũtẽtes rõib⁹ fa
ctis ad p̃mã parteꝫ. ¶ Preterea. sicut sacr̃m
pnie est medicina ꝯ pctm̃ actuale. ita baptis/
mus ꝯ pctm̃ originale: sed in illo in quo est re
missum originale per baptismũ flamis effica/
ciam hꝫ baptism⁹ fluminis ex vi sacr̃i. ergo si/
mil'r vr̃ ꝙ in illo in quo est remissum peccatũ
actuale per pnie sacr̃m possint claues hr̃e effi
caciã respectu peccati eiusdẽ in nũero ꝑ sacr̃ꝫ
pnie scd̃o receptũ. ¶ Preterea. qñ ꝯfert̃ ali/
cui sacr̃m: q2 nescit̃ vtrũ illi al's fuerit collatuꝫ
vel nõ. cõfertur sub cõditiõe. dicẽdo. si tu non
es baptizatus: ego ꝛc̃. Si g̃ nõ eẽt scd̃o confe/
renda hoi absolutio de eodẽ peccato in nume
ro: nisi q2 icertũ est vtꝝ qñ p̃mo recepit absolu K
tionẽ esset in tali statu ꝙ claues in eo efficaci
am habuerint: tũc sacerdos absoluendo scd̃o
deberet apponere cõditionẽ. dicẽdo. si prima
absolutio non habuit efficaciã in te ex vi cla/
uiũ: ego absoluo te ꝛc̃. cũ ergo cõsuetudo ec/
clesie nõ sit talis: videt̃ ꝙ si p̃ma absolutio suũ
habuit effcm̃: scd̃a tñ respectu eiusdeꝫ peccati
in numero efficaciã hꝫ ex vi clauiũ vel remit/
tẽdo plus de pena q̃ erat remissũ: vl' ad aug/
mentũ gratie disponendo.
¶ Qui vult tenere p̃mã opionẽ potest dice/
re ad p̃mũ. ꝙ illud decretũ in quo dr̃ ꝙ sacer/ L
dotes plus possunt ꝓficẽ plus ꝯfitẽtib⁹ parce
re. itelligendũ est de bñficio orõnis: q2 vt dicit
glo. tãto plures obligat ad orãdũ ꝓ se quãto
pluribus cõfitet̃. ¶ Preterea. quãto plus la/
borat hõ: ꝛ magis ꝓ suis peccatis erubescit ꝛ
forti⁹ penitet: tãto ꝯfessor ƒm rectũ iudiciũ ra/
tionis minorẽ pniam iniungere debet. ꝓpone
re aũt plurib⁹ de eodẽ peccato cõfiteri: ar^m est
magnitudinis pnie. vel potest exponi illud de
cretũ de illo q̃ qñ p̃mo ꝯfessus est. non fuit ve
re penitẽs q̃ plurib⁹ sacerdotibus ꝯfitẽdo de
cõgruo se disponit vt deus iclinet cor eius ad
verã pniam: vt sic gr̃am obtineat remissionis.
ꝛ huic ꝯsonat qd̃ dr̃ in decreto: tãto facili⁹ cõ/
seq̃tur gr̃am remissionis. ¶ Ad 2^m dõm ꝙ de M
eodẽ peccato in numero pluries absoluit̃ hõ:
q2 icertũ est vtrũ p̃ma absolutio in eo habuit
effectũ: nec ꝓpter hoc dꝫ in scd̃a absolutione
cõditionẽ ponẽ explicitã vel actu explicite in/
tellectã: q2 in his que ita frequẽter sunt in vsu:
nõ oꝫ ꝯditionẽ explicare: nec de ea actual'r co
gitare: sed sufficit illã habitualit̃ tenere: sic cũ
homo adorat altissimũ altaris sacr̃m nõ tene
tur actual'r cogitare de ista cõditione si sacer/
dos fecit: vel dixit qd̃ facẽ vel dicẽ debuit: sed
sufficit ꝯditionẽ habitualiter in mẽte tenere.
¶ Ad 3^m dõm ꝙ or̃o sacerdotꝭ ceteris parib⁹ N
efficacior est ad ipetrandũ gr̃am cõfitẽti pro/
pter dignitatẽ sacerdotij: ꝛ q2 põt orare vt ꝑ/
sona cõis q̃ or̃o non sacerdotis. ¶ Ad quar/
tum dõm ꝙ nõ valet: q2 sacr̃a veteris legis nõ
habebãt efficaciã ex vi sacr̃i: nec bis nec seml̃:
ꝛ iõ dcã sunt ĩfirma vel egena elemẽta. ¶ Ad
5^m dõm ꝙ q̃uis in nobis semꝑ possit augeri
gr̃a dũ sum⁹ in via: nõ tñ ex hoc seq̃tur ꝙ quo
tiẽscũqꝫ hõ absoluit̃ de eodẽ pc̃tõ in numero:
in eo gr̃a ex vi clauiũ augeat̃: q̃uis iã iustifica
to per cõtritionẽ gr̃am conferat p̃ma vice: si/
cut q̃uis baptismus aque iã iustificato ꝑ bap
tismũ flaminis gr̃am ꝯferat vna vice. scd̃o tñ

O receptus grãm nõ confert. absolutio tñ ex vi
clauiũ ꝯfert grãm penitẽti non tm̃ semel: qꝛ sa
cramẽtũ pnie est iterabile quotiẽscũqꝫ homo
peccat. ita ꝙ iteratio pcti videt̃ eẽ rõ iterandi
pnie sacr̃m. ¶ Ad pmã rõnẽ positã in corpo-
re qõnis ꝓ scd̃a opione dõm ꝙ nõ plus ꝯclu-
dit nisi ꝙ iã iustificato ꝑ ꝯtritionẽ cõferri põt
grã ex vi clauiũ. ꝛ hoc est verũ: nec est sil'e de iã
iustificato per ꝯtritionẽ que nõ recipit penitẽ
tie sacr̃m: ꝛ de illo qui recipit. Ad aliã ratio-
nem solutum est ex dictis.
¶ Qui vult tenere scd̃am opionẽ põt dicere
ad p^{m} ꝯ eã ꝙ maior est dubia: ꝛ nõ ꝓbat̃. Vel
P põt dici ꝙ nõ est sil'e de illo qui nũꝗ̃ peccasset
ꝛ de illo q̃ peccat: q̃uis pctm̃ eius totaliter re
missum sit q̃tũ ad maculã ꝛ penã: qꝛ de⁹ effica
ciam cõcessit clauib⁹ nõ pro illis qui mũdi vi-
uerẽt ꝑ grãm ꝑuilegiatã: sicut pro alijs. non
possꝫ aũt hõ viuẽ q̃n peccaret venialit̃ sine spe
ciali ꝑuilegio grẽ. ¶ Ad 2^{m} dõm ꝙ sacr̃m pe
nitẽtie ex vi clauiũ efficaciã q̃tũ ad collatio-
nem grẽ hr̃et in illo cui remissum eẽt pctm̃ q̃-
tum ad maculã ꝛ totam penã si postea de illo
cõfiteret̃ ꝛ absolutionẽ reciperet. Unde si det̃
ꝙ pncipali⁹ respiciat remissionẽ culpe ꝛ pene
q̃ꝫ collationẽ grẽ. ex hoc tñ non seq̃tur ꝙ non
possit hr̃e effectũ collationis grẽ vbi non põt
Q hr̃e effectũ remissionis culpe ꝛ pene ꝓpter re
missionẽ iam factã: sed bñ seq̃tur ꝙ nũꝗ̃ con-
fert grãm q̃n retineat culpã vel aliquã penã
si nõ est añ tota facta remissio. ¶ Ad 3^{m} dõm
ꝙ sacr̃m pnie respectu eiusdẽ pcti in numero
pluries receptũ nõ hꝫ efficaciã ex vi clauium
nisi obseruata reuerẽtia debita sacr̃o ad qd̃ re
quirit̃ ꝙ respectu eiusdẽ pcti nõ iteret̃ nisi ad-
ueniẽte nouo motu deuotiõis vel noua erube
scẽtia in penitẽte: ꝛ ꝑ hunc modũ ꝯcedo ꝙ to
tiens posset recipi: ꝙ per talẽ receptionem re
mitteret̃ tota pena pctõ debita: nec ꝓpter hoc
posset dici pctm̃ remitti sine pena: qꝛ xp̃s abũ-
R danter sustinuit penã ꝓ peccatis nr̃is: ꝛ prete
rea erubescẽtia ꝛ labor ꝛ sollicitudo hominis
in penitẽdo ꝛ confitendo est magna pena.
¶ Ad pmã rõnẽ adductã pro pma opione in
soluẽdo dõm ꝙ tota rõ q̃re baptismus nõ ite-
ratur: nõ est qꝛ originale nõ iterat̃: sed etiã qꝛ
imprimit effectũ idelebilẽ. s. caracterẽ mediante
quo susceptio exterioris sacr̃i disponit animã
ad susceptionẽ remissiõis pcti. ¶ Ad secũdã
rõnẽ dõm ꝙ nõ est sil'e de pnia ꝛ alijs trib⁹: qꝛ
ṽba que sũt forma in sacr̃o eucharistie. vna vi
ce explẽt respectu eiusdẽ hostie totã efficaciã
suã que est ꝯuersio sub e panis in corpus chri-
sti. Uerba etiã q̃ sunt forma in sacr̃o mr̃imonij

respectu earũdẽ ꝑsonarum in nũero explẽt totã S
efficaciã suã. si. n. secũdo reiterarẽt eadẽ ver-
ba nõ plus essent ꝯiuges q̃ an̄. nõ sic aũt est ĩ
sacr̃o pnie. q̃uis. n. pma absolutio in hoĩe be-
ne disposito habeat totã efficaciã suã q̃tũ ad
effectus essentiales q̃ sunt culpe remissio. pene
eterne in tpalẽ cõmutatio: aĩe ad deũ reconci
liatio: nõ tñ ita est q̃tũ ad effect⁹ secundarios:
qꝛ per ip̃m sacr̃m receptũ semel nõ tm̃ remitti
tur de pena: nec tm̃ dat deus de grã sic ꝑ ip̃m
pluries receptũ. ¶ Ad 3^{m} dõm ꝙ illa aucto-
ritas itelligẽda est de absolutiõe ab excõmu- T
nicatiõe que nõ est ꝑ vim clauiũ nisi extẽden-
do nomẽ clauis ad clauẽ iurisdictiõis: quam
põt hr̃e etiã non sacerdos. Unde talis absolu
tio ꝓprie loquendo nõ est sacramentũ nec ps
sacramenti. Questio. V.

Quinto queritur vtrum sacerdos absoluens aliquẽ de facto ab illis peccatis

a quibus non potest eum absoluẽ de iure pec A
cet mortaliter.
¶ Rñdeo. ꝙ sic absoluẽs aut h⁹ facit ex igno
rãtia iuris: aut sciẽs ius quo hoc facẽ non sibi
licet. si secũdo mõ ꝛ hoc facit ex deliberatione
mortalit̃ peccat. sciẽter eñi ꝛ ex deliberatione
concessa sibi ptãte abuti in preiudiciũ aĩe alte
rius est mortalit̃ peccare. Sꝫ sic absoluẽs po-
testate sibi cõcessa abutit̃ in preiudiciũ aĩe il-
lius quẽ sic absoluit: ꝛ dat illi itelligẽ ꝙ abso-
lutus est: cũ tñ nõ sit: q̃tũ in se est ip̃m ponit in
errore. Uñ sup sic absoluẽtẽ cadit illa maledi B
ctio scripta Deutero. 27. Maledict⁹ q̃ errare
facit in itinẽ cecũ. si aũt hoc facit ex ignorãtia
iuris: ꝛ est illa ignorãtia affectata. adhuc mor
talr̃ peccat: q̃uis nõ ita grauiter sicut ille qui
hoc facit sciẽter. si aũt est ignorãtia crassa. ad-
huc credo ꝙ mortaliter peccat: quãuis nõ ita
grauiter: sicut hoc faciens ex ignorantia affe-
ctata. sacerdotib⁹ eñi officiũ suũ ignorare non
licet. ad ipsos eñi ꝑtinet subditos suos in lege
istruere. iuxta illud Aggei. 2. Interroga sacer
dotes legẽ. Uñ sic absoluẽtes exponũt se simi
li maledictiõi illi q̃ venit sup filios Heli. de q̃- C
bus dr̃. 1. Re. 2. ꝙ erãt filij Belial nesciẽtes
dñm: neqꝫ officiũ sacerdotũ ad populum. De
sic etiã absoluente: ꝛ absoluto tali absolutioni
innitenti nisi per ignorantiam inuincibilẽ seu
probabilem excusentur: dici potest illud euan
gelij Matth. 15. Si cecus cecum ducatũ pbe-
at ambo in foueam cadunt: nec ille per igno-
rantiã excusatur: qui magis sollicitus est que-
rere consilium pro emptione vnius equi vel
vnius bone robe q̃ pro anime sue salute.
Articulus. III.

Onsequenter queritur de 3° principali. ¶ Et circa hoc queruntur. 5. ¶ Primo vtrum aliquis debeat excõicari. ¶ 2° vtrum pro solo peccato mortali. ¶ 3° vtrum vxor pro pctõ mariti. ¶ Quarto vtrum dñs pro peccato subditorum. ¶ Quinto vtrum excõmunicatus iniuste: debeat excõmunicatus reputari. Questio. I.

Primo ostẽdo q nullus debet excõicari quia per excõicationẽ traditur homo
A sathane in interitũ carnis. vt hr. 1. Cor. 5. Sz nullus dz tradi sathane. de quo nõ est desperãdũ. Cũ g° de nemie desperãdũ sit in via. fm aug. pmo lib. retract. c. 18. nullus dz excõmunicari. ¶ Itẽ in epla Jude dr: cũ Michael archãgelus cũ diabolo disputãs altercaret de Moysi corpore: nõ est ausus iudicium inferre blasphemie: sed dixit: imperet tibi dñs: sed ecclesia militans dz se cõformare triũphãti. ergo nulli debet maledictionẽ excõicationis inferri. ¶ Itẽ
B qlibz hõ aut ẽ iustus: aut iniustus. si iust° excõmunicari nõ debet: nec iniustus: quia medicina sacrorum indiget. ergo nullus dz excõicari.
¶ Cõtra. vt habet. 1. ad Cor. 5. apls mãdauit quendã turpẽ fornicatorẽ extra cõmunionem fideliũ poni. ¶ Itẽ pnceps debet vti gladio tẽporali ad correctionẽ malorum. ergo a simili prelatus debet vti gladio spũali ad correctionez malorum: sed gladi° spũalis est potestas excõmunicãdi. ergo quandoqz debet excõmunicare malos vt corrigantur.
C ¶ Rñdeo. excõicatio est a cõmunione ecclesie separatio. xi. q. 3. Nihil. sed qñqz debz hõ a cõmunione ecclesie separari: quia aliquãdo sibi expedit: vt. s. erubescẽs et fatigatus excitetur et inclinet ad se corrigẽdũ per pniam: et quia etiaz pmanẽte malitia cõmunio sacramẽtorũ non esset sibi vtilis sed nociua. est etiã qñqz vtile cõmunitati fideliũ: vt. s. ex timore pene illius alij peccare timeãt: et ne puersus alios inficere possit. 24. q. 3. Secãde. vbi dicit sic. secãde sunt putride carnes: et scabiosa a caulis ouis repellẽda: ne tota dom° massa corpus et pecora ardeat: corrumpat: putrescat et intereat. aliqñ g° debet homo excõmunicari.
D ¶ Ad pmũ in oppositũ dĩm q ibi dz accipi interitus pro flagellatiõe tẽporali ordinata ad correctionẽ. ¶ Ad 2m dĩm q nõ valet: quia diabolus est incorrigibilis: homo nõ: quãdiu est in via. ¶ Ad 3m dĩm q sicut medicina indispositum nõ iuuat: sed sibi nocet q̃uis sit vtilis disposito. sic cõmunio sacrorum nõ iuuat indispositũ sed volẽti se disponẽ vtilis est. Qõ. II.

Secundo querit vtrũ aliqs debeat excõmunicari pro solo pctõ mortali. Et videt q nõ. quia qñqz excõmunicat inocẽs cũ pbatur crimẽ cõtumacie contra ipm in foro iudicij: nec tamẽ iudex hoc faciens reprehẽdit.
A q̃uis in sua sciẽtia sciat illũ inocẽtẽ. ergo aliquãdo debet hõ excõmunicari nõ pro pctõ mortali. ¶ Itẽ medicina nõ tñ est ad curandum morbũ: sed ad pseruãdũ a morbo. ergo cũ excõmunicatio sit medicialis: vt habet ex. de sententia excõ. Cũ medicinalis. nõ tñmodo debz ferri ad curandũ pctñ mortale: sed etiã propter periculũ mortalis peccati.
¶ Cõtra. ex. de verborum signi. Ex parte. in gl. Nemo excõmunicatur nisi pro mortali: quia alr non potest corrigi. ¶ Itẽ. xi. q. 3. Nemo enim. dr q anathema nõ nisi pro mortali dz iponi crimine: et illis qui alr nõ potuerit corrigi.
B
¶ Rñdeo. q excõmunicatio maior ẽ grauissima pena quã eccl'ia possit inferre. Vñ dicit de cre. c. imediate pallegato q anathema ẽ eterne mortis dãnatio. et. 24. q. 3. Corripiãtur. dicitur q excõmunicatõe nulla maior est pena in eccl'ia. Et iõ dicit gl. ibidẽ. q nõ est infligẽda pro leuibus criminibus. Vñ dõm q iudex nullũ dz excõmunicare nisi pro mortali peccato: nec pro quocunqz mortali: sed pro pctõ cõtumacie: vel cui cõtumacia est ãnexa. xi. q. 3. Absit. quadrupliciter aũt homo pctñ contumacie icurrit. s.
C aut quãdo sufficiẽter vocatus ad iudiciũ non venit nec remanẽdi hz legitimã cãm. 24. q. 3. De illicita. Aut veniẽs respõdere cõtemnit: et rationẽ prẽtẽdere quare respõdere non debz. Aut anteqz debeat discedit. xi. q. 3. certum est. Aut sententie non obedit. 2. q. 6. Quisquis pro batus. Ille aũt qui impedit aut pcurat fraudulẽter ne ad ipsum citatio perueniat pro citato debet haberi. Ille etiã qui veniẽs se non representat iudici: sed se occultat reputandus est quasi non venisset.
¶ Ad pmũ in opp^m dõm q et si ille qui excõmunicatur in pdicto casu nõ sit in mortali peccato cũ iudex fert sniam sicut pro mortali: quia iudex in foro contentioso non dz iudicare fm sniam pprie cõsciẽtie: sed fm allegata. 3. q. 7. Judicet. vbi dr q bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit et domestice pposito volũtatis: sed iuxta leges et iura pnũciat: et parũ post: sicut audit ita iudicat. ¶ Ad 2m dõm q leuiori medicia pseruãdũ ẽ a morbo q̃ sit illa q̃ requirit ad curationẽ iã habiti morbi. Qõ. III.
D

Tertio querit vtrum vxor debeat excõicari pro pctõ mariti. Et videtur q sic: quia pro

A eius peccato dʒ iterdici. ergo a filii ⁊ excõicari
¶ Item si vir impignorauit terrã: ⁊ insup debitis obligat⁹ absentet se de terra: ⁊ assignata fuerit vxori aliq̃ portio terre ꝓ suo victu: poterit cõueniri a creditorib⁹ mariti: ⁊ nisi ꝓ posse satisfaciat poterit excõicari. ergo in hoc casu poterit vxor excõmunicari ꝓ peccato mariti: qui bona sua dissipauit.

¶ Contra. 24. q. 3. §. 2. Nõ pro alicui⁹ pctõ tota familia excõicãda ẽ. g̃ a filii nec vxor.

¶ Rñdeo. ꝙ excõicatio non nisi pro mortali
B dʒ iponi crimie: ⁊ illis q̃ alit̃ nõ potuerũt corrigi. xi. q. 3. Nemo epoꝝ. ⁊ cũ pctm̃ mariti ñ sit pctm̃ vxoris. non est excõicanda vxor ꝓ pctõ mariti: nisi eẽt particeps crimis: sed tunc non eẽt excõicanda ꝓ mariti pctõ: sed ꝓ suo. Silr dico ꝙ fili⁹ nõ est excõicãdus ꝓ peccato prĩs: nec seru⁹ ꝓ pctõ dñi. 24. q. 3. Si heres. ⁊. ĩ. e. c. §. Ut ergo. vbi dr̃ ꝙ illicite excõicatur q̃s ꝓ pctõ alteri⁹: neqꝫ aliq̃ rõne nitũtur q̃ ꝓ peccato vnius in totam familiaʒ sententiam ferunt excommunicationis.

C ¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõm ꝙ nõ est simile de interdicto ⁊ excõmunicatiõe. lõge enim maior pena est excõicatio q̃ iterdictio. excõicatione enim nulla pena maior est in ecclesia. 24. q. 3. Corripiantur. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ in illo casu si vxor monita nollet satisfacẽ si talis est ꝯsuetudo vt satisfacẽ debeat excõmunicaretur ꝓ peccato proprio. Questio. iiii.

Quarto querit̃ vtrũ dñs possit iuste excõmunicari ꝓ pctõ subditoꝝ suorũ
A Et videt̃ ꝙ sic. 1. Re. 2. Predicta fuit per Samuelẽ futura punitio Hely de pctõ filiorum suoꝝ. ergo a simili pr̃ põt excõicari ꝓ peccato filioꝝ: ⁊ dñs ꝓ pctõ subditoꝝ suoꝝ. ¶ Itẽ trenoꝝ vltimo. Xps dñs capt⁹ ẽ in pctis nostris. qd̃ quedã glo. exponit de Iosia. Rex g̃ a deo iuste punit̃ pro peccato populi. g̃ a simili ⁊ ꝓ peccato populi iuste excõmunicatur.

¶ Cõtra. vt superius habitũ est: nemo ꝓ peccatis alterius est excõmunicandus. Q

¶ Rñdeo. ꝙ pro pctõ ppli dñs excõmunicari nõ dʒ nisi cõmittẽdo vel omittẽdo sit parti
B ceps ꝑcti populi. si eni ꝑnceps notabilr̃ negligẽs ⁊ remissus fuerit in regimine populi sui: ita vt ꝓpter eius negligentiã seu remissionem pplus labat in publica crimina: ⁊ maxime cõtra ecclesiã. si sufficiẽter ãmonit⁹ negligentiaʒ suam nõ curauerit emẽdare iuste potest excõmunicari: sed tũc non excõicaretur ꝓ subditorum peccato: sed pro suo.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõm ꝙ Hely fuit punitus ꝓ pctõ ꝓprio: qꝛ filios suos modo debito nõ correxit. Uñ in ei⁹ redargutionẽ dixit sibi vir dei ex parte dñi. Magis honorasti filios tuos q̃ me. vt hr̃. 1. Re. 2. C ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ fm aliquos Iosias ꝓ pctõ suo ꝑmissus fuit interfici: qꝛ nõ acquieuit sermõib⁹ Nechao ex ore dei: vt hr̃. 2. Paralipomenon. 35. ⁊ Ul' põt dici ꝙ illud v̱bũ Iere. ad lr̃am itelligit̃ de redẽptore nr̃o: qd̃ verisimili⁹ est. Uñ glo. que illud v̱buʒ exponit de Iosia loq̃tur fm iudeoꝝ opionem

¶ Põt etiã dici ad ꝑdicta duo arᵃ sil' ꝙ non est simile de morte corporis: ⁊ de pena excõicationis: qꝛ excõicatio directi⁹ ẽ pena aĩe. ẽ. n. spũalis pena. 24. q. 3. Si habes. Qõ. V.

Quinto querit̃ vtrũ excõicatus iniuste debeat excõicat⁹ reputari. Et videt̃ A
ꝙ nõ. 24. q. 3. Crimẽ. §. illicita. Illicita excõicatio non ledit eũ qui notat̃: sed illũ a quo notatur: sed oĩs excõicatio iniusta est illicita. ergo nõ ledit eũ in quẽ fertur. ¶ Item. xi. q. 3. Cui illicita. Si sñia iniusta est: tãto curare eaʒ nõ dʒ: q̃to apud dominũ ⁊ ei⁹ ecclesiã neminẽ potest grauare iniqua sententia. ita ergo ea se non absolui desideret: qua se nullatenus prospicit obligatum.

¶ Cõtra. xi. q. 3. c. 1. Sñia pastoris siue iusta siue iniusta fuerit: timẽda est. ¶ Item cadẽ. q. qui iust⁹ est. dicit̃. Iniuste sñie hõ parere debʒ B
ne ex supbia ligetur: qui prius ex puritate cõsciẽtie absolut⁹ tenebatur.

¶ Rñdeo. sicut dr̃. xi. q. 3. Epus. §. Si ergo. sñia aliqñ iniusta est ex animo ꝓferẽtis. iusta v̱o ex ordine ⁊ causa. aliqñ est iusta ex animo ⁊ causa: sed nõ ex ordine: aliqñ est iusta ex aĩo ⁊ ex ordie: sʒ nõ ex cã. Iniusta ẽ ex cã qñ oĩno nullũ delictũ subest in eo in quẽ fert̃ excõicatio: qd̃ sit excõicatõe dignũ. Ex animo iniusta est sñia qñ nõ fertur amore iustitie: sed liuore odij: vel ꝑcio: aut fauore aduersarioꝝ. Ex ordine iniusta est qñ fert̃ iudiciali ordine non seruato. cadẽ. q. c. seruet̃. §. Itẽ sñia. In his oib⁹ casib⁹ sñia excõicatiõis iniusta timẽda est ⁊ te C
nẽda quousqꝫ ꝑ eũ qui eã tulit: vel ꝑ superiorem fuerit reuocata: exceptis trib⁹ casibus. Unus ẽ qñ excõicans non hʒ ptãtem excõicãdi. Ali⁹ est qñ fert̃ excõicationis sñia post appellationem legitimã. ex̃ de appel. ad nr̃am ꝑsentiaʒ. ⁊ de sen. exco. Per tuas. Terti⁹ est qñ itolerabilis error patẽter cõtinetur in causa. vt hr̃ in decretali vltimo allegata.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõm ꝙ illud verbũ itelligendũ est de lesione quo ad deũ: ⁊ de illo qui excõicationẽ non ꝯtemnit: ⁊ qñ excõicatio est iniusta ex cã. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ illud decretũ itelligẽdũ ẽ. vel de grauamine apud deũ. vl' q̃

intolerabilis error continetur in causa: et si est cā iniusta. nō tñ est intolerabilis error. Illud verbū.se nō absolui desideret. itelligēdū ē q̄tum ad reatū: nō quantū ad sui recōciliationē cū militāte ecclesia. Articulus. IIII.

Onsequēter querit de 4° principali.

¶ Et circa hoc q̄runt.5. ☞ p° vtrū sacerdos parochial' possit excōmunicare subditos suos. ☞ 2° vtrū excōicatus vl' suspēsus possit aliquē excōicare ☞ Tertio vtrū aliq̄s nō sacerdos possit aliquē excōicare. ☞ 4° vtr̄ irregularis possit aliquez excōmunicare. ☞ Quinto vtr̄ iudex delegat⁹ post reuocationē remissiōis sibi facte possit an teq̄ reuocatio cōmissiōis ad eum puenire po tuerit: aliquē excōicare. Q̄ō. I.

Primo q̄ritur q̄ sacerdotes parochiales possint excōicare subditos suos.
A 2.q.1. Nemo. Nemo ep̄s. Nemo presbyter ex cōmunicet aliquē an̄q̄ rē. ergo p̄sbyteri parochiales excōicare possunt. ¶ Itē plebani possunt excōmunicare. ex̄. de offō ordinarij. Cum ab ecclesia: s3 plebani sunt parochiales sacerdotes. g̃ parochiales excōicare pñt. ¶ Item illi pñt excōmunicare qui habēt potestatē iudicādi in foro exteriori: sed hoc pñt parochiales sacerdotes. ex̄. de iudicijs. decernim⁹. 7.15. q.3. nullus epo₽. 7. c. nullus ep̄s. ergo sacerdotes parochiales excōmunicare pñt. ¶ Item maius est iudicare in foro cōsciētie: q̄ in foro
B exteriori: s3 p̄mū possunt sacerdotes parochiales. ergo sic secundum.
¶ Cōtra. 16.q.2. Visis. in fine. excōmunicatio dicit mucro epi. ergo videt q̄ sacerdotes inferiores excōmunicare nō possint. ¶ Itē. 11.q.1. Peruenit. dicit q̄ si q̄s ₽tra quēlibet clericuz cām habuerit. ep̄m ipsius adeat. ergo videt q̄ iferior q̄s ep̄us nō sit iudex in foro exteriori ecclesiastico: et ex ₽nti q̄ nec excōicare possit.
C ¶ R̄ndeo. aliq̄ dixerunt q̄ oēs prelati ecclesiarū de iure cōmuni excōicare pñt. l3 ep̄i iam ₽tra multos p̄scripserint. presbyteri aūt parochiales prelati sunt subdito₽ suo₽. Unde a iure cōmuni excōmunicare pñt subditos suos: nisi iquantū ₽tra eos ep̄i p̄scripserint. Alij aūt dixerūt solū ep̄m: nō prelatū iferiorē esse iudicem ordinariū in foro exteriori. et ₽m hoc do3 est simplices sacerdotes nō posse excōmunicare nisi in aliq̄bus casibus rōne cōsuetudis approbate: q̄d credo esse ver̄: q2 ille q̄ excōmunicat debet iurisdictionē habere in foro exteriori: q2 sicut dr̄. 2.q.1. Nemo. Nullus do3 excōmunicare anteq̄ cā ₽betur ₽pter quam ecclesiastici canones hoc fieri iuberent. ☞ Nō autem quare pñt excōmunicare rōne ₽suetudinis ē. quia cōsuetudo dat iurisdictionē. 9. q.3. conquestus. in textu et in gl. et ex̄. de arbitris. dilecti. Cōsuetū est aūt q̄ excōicant parochianos suos ₽mittētes furtū vel rapinas in generali. dicēdo sic. Excōmunico illū qui talē rē furat⁹ est vel rapuit. ☞ Abbates aūt ptāte ordinaria excōmunicare possunt subditos suos: q2 eo₽ū est ordinarius iudex in vtroq̄ foro. ☞ Priores etiā excōicare pñt. ex̄. de maiori. et obedi. cū in ecclesijs. Archidiaconi etiā de mandato epi. ex̄. de offō archidiaconi. Archidiaconis. in tex. et in gl. vl' de antiqua et approbata ₽suetudie. ex̄. de offi. archidiaco. c.1. C
¶ Ad tria p̄ma ad partē p̄mā dōm q̄ illa iura itelligēda sunt in casibus aliq̄bus et nō cō cessis simplicib⁹ sacerdotibus: vel a iure vel a cōsuetudine: vel ab hoie. ¶ Ad 4^m dō. q̄ q̄uis sit maius iudicare in foro cōsciētie q̄ in foro exteriori: non tñ tāta solēnitas exterior req̄rit. req̄ritur aūt illa solēnitas vt diligēti⁹ a pre iudicio cuiuscūq̄ partis caueat. ¶ Ar^a ad ptem aliā ₽cedūt de excōicatiōe que fert potestate ordinaria de iure cōi. Q̄ō. II.

Secundo querit vtrū sacerdos suspēsus vel excōmunicat⁹ possit excōmunicare. Et vr̄ q̄ sic. q2 retinet potestatē et iurisdictionē. ¶ Itē conficere pōt corpus christi: quod maius est. A
¶ Cōtra. 24.q.1. Audiuimus. excōmunicat⁹ te excōicare nō potuit. ¶ Ite3 eadē q̄ōne. miramur. excōicati iudices esse nō pñt: sed nll'us excōicare pōt nisi iudex ordinari⁹: vel delegatus. g̃ excōicat⁹ excōmunicare nō potest.
¶ R̄ndeo. ad excōmunicādū et absoluendū req̄rit potestas iurisdictiōis libera. excōmunicatus aūt et si potestatē iurisdictionis habeat: non tñ h3 eā liberā sed ligatā: q2 nō h3 executionē: et ideo excōicare nō pōt: nec absoluere. B de suspēso aūt distinguendu3 est: vt distinguit glo. 24.q.1. Audiuimus: q2 aut est suspēsus ab officio: sed non ab executiōe iurisdictiōis: aut ecōuerso: aut ab vtroq̄. p̄mo mō nō posset celebrare diuina: et tñ posset excōicare. 2° modo nō posset excōmunicare: sed posset celebrare: sed 3° modo suspēsus neutrū pōt de iure.
¶ Ad p^m solutū est ex dictis in q̄ōne. ¶ Ad 2^m dōm q̄ nō est sile: q2 ₽ficere est actus potestatis fūdate sup caracterē sacerdotalē: q̄ per hoiem auferri nō pōt: s3 potestas ligādi et soluēdi vltra hoc req̄rit iurisdictiōem que p hominē auferri pōt vel suspēdi. Q̄ō. III.

A **Tertio** querit vtrū nō sacerdos possit aliquē excōmunicare. Et videt q nō. qr nō hʒ potestatē clauiū: sed ligare ⁊ soluere est actus ptātis clauiū. cuʒ ergo excōicatio sit ligatio quedā: non sacerdos non pōt excōicare. ¶ Item non sacerdos non pōt ligare nec soluē in foro penitētie: cū ḡ ad ligādū ⁊ soluēdum in foro exteriori reqrat maior solēnitas q̄ in foro pnie. ⁊ excōicare sit ligare in foro exteriori: nō sacerdotes non pñt excōicare.

¶ Contra. electꝰ in epm ⁊ ɔfirmatus anteq̄ sit sacerdos pōt excōicare: suspēdere: iterdicere. ex. de electione. trāsmissam. ¶ Itē electus
B in abbatē ⁊ ɔfirmatus etiā si non sit sacerdos pōt excōicare monachos suos: si eps 3o cū humilitate ac deuotione: sicut ɔuenit reqsitꝰ nō vult cū ordinare nec bñdicē. Arm ad hoc. ex. de supplē. negligētia platoꝝ. Statuimus.

¶ Rñdeo. q excōicare actꝰ est ptātis iurisdictiōis in exteriori foro. Vñ oi hñti talē iurisdictionē ordinariā vel delegatā iest ptās excōicandi. ptātem aūt pdicte iurisdictionis potest hr̄e non sacerdos. ⁊ ideo aliqs non sacerdos excōicare potest: sicut bene ꝓbant iura ad partem secūdam allegata.

C ¶ Ad pm in oppm dōm q ligare ⁊ soluere in foro exteriori non ē actus ptātis clauiū ꝓprie loquēdo de clauiū ptāte: que a dño dat in ordine sacerdotali: sed sibi accidit. Unde ptātē clauiū pñt hr̄e sacerdotes sine potestate iurisdictionis pdicte: ⁊ iurisdictio hñi sine predicta ptāte. ⁊ iō aliq sunt sacerdotes q non pñt excōmunicare: ⁊ aliq non sacerdotes q possunt excōicare. ¶ Ad 2m dōm q ad actū ligandi ⁊ soluēdi in foro pnie reqritur ptās clauiū q sū datur in caractē sacerdotali: quā ipossibile est hr̄e ⁊ non esse sacerdotem. Qō. IIII.

A **Quarto** querit vtrū irregularis possit aliquē excōicare. Et videt q non. Illud qd deiicit hoiem a statu ꝓlationis, ꝓhibet cū posse exeq ea que sunt iurisdictionis: qr ois habēs sup aliquē iurisdictionē aliquo mō quo ad hoc eiꝰ prelatus est: sed excōicare ꝓsupponit in excōicante iurisdictionē sup illū quē excōicat. cū ergo irregularitas deiiciat hoiem a statu prelationis: vt ꝓbari pōt p illud qd habetur. ex. de etate ⁊ quali. ordi. c. i. ⁊ de electione. cū in cūctis videt q irregularis excōicare non pōt. ¶ Itē suspēsus excōicare non pōt:
B qd ꝓbo per hoc: qr non pōt eligē. ex. de ɔsue. cū dilec. ⁊ de elec. cū inter. R. seniorē: sed ois irregularis est suspēsus. ergo irregularis excōmunicare non pōt. ¶ Itē ifames nullū excōmunicare pñt: qr ifamibus personis actꝰ legitimi sunt penitus iterdicti. arm ad hoc. ex. de testibus. Testiū. in gl. ⁊ de excessibꝰ prelatoꝝ. iter dilectꝰ. ⁊ de purga. canonica. iter sollicitudines. in gl. sed prelatꝰ q per suā culpā efficit irregularis ifamis est. 6. q. 1. Omnis vero. ergo nullū pōt excōmunicare. C

¶ Contra. abbas excōicare potest: sed irregularis pōt assumi in abbatē tpe necessitatis. ex. de etate ⁊ qli. ordi. Tuā. ergo irregularis excōmunicare pōt. ¶ Itē ɔueniētius est q clericꝰ irregularis possit excōicare q̄ laicꝰ: sed laicꝰ excōmunicare potest ex supioris ɔcessiōe. 79. disti. Si quis pecunia. ergo clericus irregularis potest excōmunicare.

¶ Rñdeo: q prelatꝰ factꝰ irregularis: aut factus ē irregularis sine culpa sua: aut p culpaʒ suā. Si pmo mō talis irregularitas nō dʒ ipm deiicere a sue ꝓlationis statu. ex. de eta. ⁊ qli. D
ordi. c. 1. in glo. ⁊ arm ad hoc. j. de cle. egꝰ. c. illud. Afflicto. n. afflictio addēda nō est. ⁊ prelatus sic factꝰ irregularis exeq pōt ea que sūt iurisdictiōis. Vñ excōicare potest: sed non dʒ exeq ea q sunt ordinis. Vñ nec celebrare: nec absoluere in foro pnie dʒ: nec alia sacra ministrare: baptismo excepto: qd licitū est cuilibet in casu necessitatis mīstrare: baptizare tñ non dʒ solēniter: qr sic baptizare nō ptinet nisi ad sacerdotes potētes libere exeq sacroꝝ āministrationē. Si aūt factꝰ est irregularis p culpā E
suā, p tali irregularitate deiici dʒ a prelatiōis statu: qr tñ ab illo statu nō est deiectꝰ ipso iure anteq̄ deiiciat p sniam potest excōicare. cū. n. suspēsio sit pena magna extendēda nō est nisi ad casus expressos in iure: vel ad similes. non aūt inenit in iure positū tales eē suspensos ab his que sunt iurisdictionis. irregularitas cuʒ non vr̄ suspēdē irregularē nisi ab executione eoꝝ que sunt ordinis nisi sit ɔcta p talē casuʒ: quo pnat irregularis pulegio clericali: vel q factus est ifamis. clericꝰ cui non ordinatꝰ si sit officialis excōicare potest. platꝰ tñ irregularis postq̄ a suo statu deiectus ē: excōmunicare non potest nec absoluere. F

¶ Ad pm dōm q ille decretales allegate itelligēde sunt de illo q factꝰ est irregularis p culpam suā. ¶ Ad 2m dōm q suspēsus ab executione eoꝝ que sunt ordis tñ excōicare potest: qr potest exeq ea q sunt iurisdictionis: sed suspēsus a iurisdictiōe excōicare non potest: nec etiā prebēdas dare. ex. de ɔces. preben. qr diuersitatē. non ois aūt irregularis suspēsus est ab executione eoꝝ que sunt iurisdictionis: q̄uis ois irregularis suspēsus sit ab executiōe eoꝝ q sunt ordis. ¶ Uel potest dici fm alios q ma-

G ior argumēti itelligenda est de suspēso ab ho mine:non a iure tm̄:⁊ sic itelligūtur decreta/ les allegate ad ꝓbationē eius.irregularis ät suspēsus est a iure.ratio aūt q̄re plus punitur suspēsus ab hoīe q̄z a iure tm̄ est:q꞉ qui ꝯtem/ nit iudicis ꝑceptū qḋ est factū legis auctoꝛita te:sil̄ ꝯtemnit legē aīatā ⁊ iaīmatā.mister.n. legis quodā modo lex aīata est.lex āt scripta est iaīata:⁊ ideo mitius agit̄ cū lege q̄ cū mi/ nistro legis.⁊ pꝛeterea vox viua efficaci⁹ mo/ uet q̄ scriptura tm̄.¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ īfames excōicare pn̄t loquēdo de illis qui egerūt pe
H nitētiā de culpa ꝓ qua icurrerāt īfamiā. mioꝛ argumenti non est vl'r va.fact⁹.n. irregularis q꞉ celebrauit excōicatus per quādā ignoꝛan/ tiā crassam:vel q꞉ iuris peritiā non hēbat.nō est īfamis postq̄ ab excōicatione absolut⁹ est: etiā irregularitate remanēte:si egit pniam de hoc qḋ celebrauit excōicatus.dr̄.n.6.q.1.Ois vo.in gl.q̄ īfamia ꝯcta ex sn̄ia excōicationis tollit̄ per absolutionē.simile etiā hr̄.4.q.1.c.1. in textu.⁊ in gl.Infamia etiā canonica quam icurrit p hoc q̄ celebrauit excōicat⁹ tollit̄ per pniam.6.q.1.Illi q̄.in tex.⁊ expꝛessi⁹in glo.
I ¶ Ad pᵐ ad ptē scḋa3 pōt dici q̄ illud quod ibi dr̄ dispēsatiue itelligit̄ fm̄ q̄ dicit q̄dā glo. ibidē.¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ illud qḋ in illo decre/ to dr̄ de laico itelligēdū est in spāli casu.s. cō/ tra iuasoꝛē apl'ice sedis:sed q꞉16.dist.c.1. dr̄ q̄ de reb⁹ ecclīasticis nō legitur aliq̄n laicis dis/ ponendi attributa facultas.ideo alit̄ dici pōt fm̄ glo.ibidē q̄ illa vba decreti liceāt cardīa/ lib⁹ ⁊ alijs clericis timētibus deū ⁊ laicis iua soꝛē anathematizare ⁊ hūano auxilio ab apo/ stolica sede pellere:referēda sunt singula sin gulis.sic.liceat clericis anathematizare:⁊ a laicis humano auxilio ab apostolica sede pel lere. Questio. V.

Quinto querit̄ vtru3 iudex delegat⁹ post reuocationē cōmissionis sibi fa/
A cte possit anteq̄ reuocatio ꝯmissionis ad eu3 ꝑuenire potuerit aliquē excōicare.
¶ R̄ndeo q̄ sic.q꞉ anteq̄ ad eum reuocatio cōmissionis ꝑueniat manet penes eū ptās q̄ sibi fuerat ꝯmissa.ex.de ꝓcur.Auditis. in gl. eni dr̄ q̄ in iudice tenet qḋ facit:donec intelli/ git iurisdictionē reuocatā.⁊ arᵐ ad hoc.ex. d̄ appel.Ut debitus honoꝛ.Ibi.n.dr̄ q̄ si q̄s co ram idoneo iudice ꝯuenerit aduersariū.⁊ ille dicat q̄ ad superioꝛē iudicē nunciū destinaue rit:aut lr̄as ipetrauerit ab eodē:nihilominus iudex ille in cā pōt ꝓcedē anteq̄ ille lr̄e dele/ gato fuerint assignate.Et vt dicit quedā glo. ibidē per hāc decretalē coꝛrecta sunt illa iura s.e.t.meminimus.⁊.c.ad hoc:sicut ⁊.s̄.de offi.
B cio dele.cū cā:aliq̄bus tn̄ videt̄ q̄ illa iura cū isto ꝯcoꝛdari pn̄t si curial'r exponātur. ▽ Alij aūt ꝓbabil'r respondēt ad q̄ōnē per distinctio nem dicētes q̄ aut ille q̄ reuocat cōmissionē3 itendit ⁊ expmit q̄ sit irritū ⁊ inane q̄cq̄d ex/ tūc per delegatū fuerit attentatū:aut nō.si pꝛi mo modo:non tenebit sn̄ia lata postea a dele gato.si non:tenebit sn̄ia:vt supꝛa in questione dictum est. Articulus. V.

Onsequenter querit̄ de ꝯ̄ ꝑncipa li.¶ Et circa hoc querūtur.5. ▽ Pꝛimo vtrū superioꝛ possit excōicari ab iferioꝛi.▽ 2° vtrū excōicat⁹ possit excōicari.▽ 3° vtrū cōmunitas possit excōica ri.▽ 4° vtrū moꝛtu⁹ possit excōicari.▽ Quin/ to vtrū habēs ꝑuilegiū q̄ non potest excōica/ ri possit excōmunicari. Questio. 1.

Pꝛimo ostēdo q̄ supioꝛ potest excōicari ab iferioꝛi.apl'us ad Gal.1.Licet
A nos aut angelus de celo euāgelizet vobis pꝛe ter q̄ qḋ euāgelizauim⁹ vobis anathema sit: sed apl's erat iferioꝛ quolibet angelo: quia de Jo.baptista dr̄ Mat.xi.Qui minoꝛ est in re/ gno celoꝝ maioꝛ ē illo.g̃ supioꝛ pōt excōica/ ri ab iferioꝛi.¶ Itē capellan⁹ q̄ est iferioꝛ epo potest ipm absoluē in foꝛo pnīe.⁊ etiā ligare. ergo sili'r in foꝛo exterioꝛi vt videtur.
¶ Contra.vt habitū est in ꝑcedēti q̄ōne: excō municare est act⁹ ptātis iurisdictionis:sed in/ ferioꝛ in supioꝛē talē ptātem non habet.
B ¶ R̄ndeo.q̄cūq̄s h3 ptātē iurisdictionis sup aliū:in hoc supioꝛ est illo:s3 nullus ē supioꝛ si/ bi eq̄li nec suo supioꝛi.g̃ nll's h3 ptātē iurisdi/ ctionis cui⁹act⁹ ē excōicare sup sibi eq̄lē: nec sup suū supioꝛē.⁊ ideo q̄uis hō possit facē q̄/ re debeat excōicari:tn̄ nullus potest excōica/ re sibi equalē:nec suum superioꝛem.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō.q̄ apl's p illud vbū non itēdebat excōicare angelū absolute:nec ēt sub hac ꝯditiōe si euāgelizaret ꝯ̄tra huic qḋ apl's euāgelizabat:q꞉ si āgelus:q̄ nō peccauit pec/
C caret nō subēēt foꝛo eccl'ie militātis:sic nec il li q̄ peccauerūt:s3 itēdebat dicē apl's q̄ si an/ gelus euāgelizaret ꝯ̄ illud qḋ euāgelizauerat nō crederēt ei:s3 maledicerēt. Ūn̄ ibi accipit̄ anathema ꝓ ꝯditiōe seu maledictiōe.anathe/ matizare.n.vno mō idē ē qḋ maledicē.⁊ apl's licuit maledicē angelo sub illa ꝯditione qua3 apposuit .q꞉ si ponat̄ p ipossibile q̄ angelus bonus peccaret dign⁹ esset maledictōe.¶ Ad scḋm dōm q̄ capellanus quāuis possit episco

B pum absoluere per potestaté ex cõmissione ac
ceptã vel ab epo vel supiori suo: qua ptãte ac/
cepta in foro pnie superior est epo: qz in tali fo
ro pctm hoiez iferioré cõstituit. In foro tamé
exteriori capellanus etiã ex ꝯmissione epi nõ
posset ipm epm ligare vel soluere: quãuis hoc
possit ex cõmissione pape vel eius legati. pec/
catũ eni non sic constituit hoiem iferiorem in
foro exteriori sicut iteriori. Questio. II.

Secundo querit vtruz excõicatus possit
excõmunicari. Et videt ꝙ nõ.
A Apl's. 1. Cor. 5. Quid ad nos de his q̇ foris sũt
iudicare. Sed excõicatus iã vst extra eccl'iam
ergo ecclesia non põt illũ iudicare: ⁊ ex conse
quéti nec excõicare. ¶ Ité per excõicationez
hõ extra cõioné ecclesiasticã eijcit: sed eiect⁹
nõ põt eijci. ğ nec excõicatus excõicari.
¶ Cõtra. excõicat⁹ ꝓ vna cã põt adhuc excõ/
municari pro alia. extra de senté. excõ. Cuz ꝓ
causa. quod verũ non esset: nisi excõmunicat⁹
adhuc posset excõmunicari.
¶ Rñdeo ꝙ excõicatus põt excõicari. sicut
B eni xpianus per pmũ pctm mortale a deo se/
parat. ⁊ per scdm plus elongat. ⁊ sic deiceps.
Sic hõ per pmã excõmunicationé a commu/
nione ecclesie separat: ⁊ per sequétes excõmu
nicationes amplius elongatur.
¶ Ad pm in oppm dõm ꝙ apl's ibi loq̇tur de
his q̇ ita foris sunt ꝙ nũꝗ intrauerũt: vt paga
ni ⁊ iudei: q̇ nũꝗ sacrm baptismi: per qd itrat
in ecclesiã: sumpserunt. ¶ Ad 2m dõm ꝙ quã/
uis eiectus non possit eijci. potest tamen am/
plius elongari. Questio. III.

Tertio querit vtr̃ cõitas possit excõmuni
cari. Et videt ꝙ sic. qz si caput po/
A test excõicari. multo fortius ⁊ corpus: cuz ca/
put preemineat corpori. Sed pnceps qui est
caput cõmunitatis põt excõmunicari. dr eniz
decre. 96. di. Duo. ꝙ beat⁹ ambr. Theodosiuz
magnũ iperatoré excõicans ab eccl'ia exclu/
sit. ergo multo forti⁹ cõmunitas potest excõ/
municari. ¶ Ité tota cõitas põt eé in culpa:
pro qua excõicatio feréda est: sed quos attin/
gere põt cã: attingere põt effectus. ğ cõmuni/
tas potest excõmunicari. ¶ Ité potest iterdi
ci. ergo a simili excõmunicari.
B ¶ Contra. gl. sup. illud Math. 13. Inimic⁹ hõ
hoc fecit. Multitudo nõ é excõmunicãda nec
pnceps populi. ¶ Ité decre. di. 44. Comessa
tiões. leuissimis ⁊ istantissimis ãmonitiõibus
multitudo tãgatur: sed excõicatio non é ãmo
nitio leuissima: sed pena grauissima. ğ multi/
tudo non est excõmunicanda.
¶ Rñdeo. ꝙ cõmunitaté non debere excõi/
cari certũ est. ex̃ de sent. excom. Romana ec/ C
clesia. §. vlt. vbi dicit sic. In vniuersitatem vl'
collegiũ ꝓferri excõicatiõis sniam penitus ꝓ/
hibemus volétes animar̃ vitare periculũ: qd
exinde sequi posset: cũ nõnũꝗ cõtingeret in/
noxios ét huiusmodi senténtia irretiri. ¶ Sed
vtrũ si ferat snia teneat. dixerunt q̇dã ꝙ sic. qz
multa cõtra ꝓhibitiões fiũt: que facta tenent.
ꝗuis ꝯ ꝓhibitões faciés grauit peccet. ¶ Alij
respiciétes non tm̃ ad v̇ba: sed etiaz pncipalit
ad itentioné ꝯstituétis que pncipalius est cõ/
siderãda. C. de legibus. l. 2. dicũt ⁊ bñ ꝙ senté/
tia si ferat in cõmunitaté non tenet. si eni tene
ret per hãc cõstitutiõem nõ caueret animarũ B
periculo ꝙ istitutio vitare itendit.
¶ Ad pm in oppm dõm ꝙ ꝗuis pnceps sit ca
put cõitatis: tñ magis põt caueri periculuz li
gatiõis inoxior̃: cũ solus pnceps excõmuni/
catur: ꝗ si excõmunicaret cõitas. ¶ Ad scdz
dõm ꝙ quãuis possibile sit oés de vna cõmu/
nitate cõmisisse crimé pro quo feréda est excõ
municatio: hoc tamen raro cõtingit. ad ea v̇o
que frequéter accidũt iura aptant.
¶ Ad pm in oppm ad parté aliã dõm ꝙ illa
gl. ꝗtũ ad hoc ꝙ dicit pncipé nõ eé excõican
dũ itelligéda est sic: ꝙ nõ dz excõicari nisi pro
grauissimis causis. Questio. IIII.

Quarto querit vtrũ mortuus possit excõ
municari. Et videt ꝙ non. ex̃. de A
snia excõ. Cũ medicinalis. dicit ꝙ excõicatio
dz eé medicinalis: sed nõ põt eé medicinalis
mortuo. ergo mortu⁹ nõ põt excõicari. ¶ Ité
24. q. 2. Dãnationis. dicit ꝙ viuétes: non mor
tuos soluere possumus vel ligare.
¶ Contra. 24. q. 2. Sane ꝓfert. hr ꝙ heretici
⁊ scismatici illi quor̃ scripta heresim cõtinent
post morté sunt excõicãdi. ¶ Ité si aliq̇s mã
det alicui subdito suo vt occidat clericũ Titi/
um: ⁊ moriat anteꝗ mãdatari⁹ exequat man/
datũ: post morté mãdãtis mãdatari⁹ manda/
tum exequit. mãdans carere dz eccl'iastica se/
pultura. si efficaciter nõ reuocauit mandatuz B
reitegraliter: ita ꝙ ad mãdatariuz reuocatio
ꝑuenerit: sed nõ deberet puari sepultura ꝓ oc
casione illi⁹ clerici occisi post mortez nisi pro
hoc icurreret excõicationé iã mortuus: qz vi/
ués pro hoc excõmunicationé non icurrit: cũ
mortu⁹ fuerit ante factũ. ergo aliq̇s post mor
té põt icurrere excõicationis sniam.
¶ Rñdeo. ꝙ excõicari pñt hoies post morté
.i. heretici ⁊ scismatici: ⁊ qui hereticũ ꝯstituũt
heredé. 24. q. 2. Sane ꝓfertur. ⁊ illi q̇ seipsos
volũtarie occidũt. 23. q. 5. Placuit. ⁊ hi excõ/
municãtur: non qz illa excõmunicatio sit illis

C pena vel mediciua:sed in detestationē crimi-nis ad terrorem aliorū. Unde huiusmōi quo ad hoc est alijs medicina.

¶ E sic p3 solutio ad pmū i oppositū. ¶ Ad 2m p3 solutio per illud qđ in eodem decreto i-mediate subiūgitur. post verbū eni3 allegatū vř. verū hoc nō est de omni crimine intelligē-dum. sunt enim quedā de qbus ēt pñt p9 mor-

D te3 accusari quilibet vl' dānari: veluti heresis. ¶ Ad argm scdm ad ptē secūdā dicunt aliq̄ q̄ verū ɔcludit. ⁊ Alij dicūt q̄ talis excōmu-nicatus nō est: ⁊ tamē si pctū suū fuit notoriū ⁊ in fine signa pnie nō apparuerint nō debet sepeliri in terra sacra. q2 si signa pnie nō osten dit presumitur decessisse in sue voluntatis dā-nabili peruersione. Questio V.

A **Quinto** queritur vtrū hñs priuilegiu3 q̄ nō possit excōicari ab ordinario possit ab eo excommunicari.

¶ Respōdeo. aut habēs tale puilegiu3 alle-gat ipm in sui defensionem añq̄ cōtra ipsum feratur snīa. aut nō. si primo mō nō valet sen-tētia ɔtra ipm lata ab ordinario. si secūdo mō aut illud priuilegiū ē publicatū. aut nō. si est publicatū nō tenet snīa contra ipm ab ordina rio lata: si nō est publicatū: aut est notū iudici: aut non. si notum est iudici credo q̄ non va-let sententia ab ipso contra priuilegium la-ta. argm ad hoc ex de appel. Si duobus. i tex.

B ⁊ expressi9 in glo. si aūt non est iudici notu3: nec priuilegiatus fuit in longo tenore liberta tis illius: tunc t3 snīa ɔtra eum lata. argum ad hoc i decretali imediate allegata: qđ credo eē intelligēdū si iudex in ferendo snīa3 obserua-uerit formā iuris: ⁊ ferat sniam nō sub cōditi-one: sed absolute: ⁊ si nō continetur in puile-gio q̄ dñs papa oēs snīas si q̄s in posterū cō-tra ipm priuilegiū ꝓmulgare ɔtigerit: extūc decreuit irritas ⁊ inanes: ⁊ eas penitus non tenere: si etiam priuilegiatus allegat priuile-gium non publicatum nec iudici notum: nec fuit in longo tenore libertatis illius: ⁊ iudici

C petenti priuilegium sibi ostendi non vult pri uilegiū ostendere: nec clausulam continente3 suam libertatem: tenebit sentētia si feratur cō tra eum. extra de priuile. Quia persone. §. De cetero. ... Nec propter ostensionem priuile-gij sequentem iudicabitur sententia fuisse nul la. nec etiam reuocanda. argumentū ad hoc. ex de sententia ⁊ re iudi. Suborta. in fine. vbi dicitur q̄ si priuilegium ante sententiam non fuerit exhibitum pretextu priuilegij de nouo reperti non debet sententia reuocari: qđ est i-telligendum nisi dominus papa aliter face-ret ex gratia. Articulus VI.

Consequenter querit̄ đ 6o prin-cipali. Et circa hoc queruntur quinq3. ¶ Primo vtrū partici pans cū excōicato sit excōica-tus. ¶ 2o vtrū participare cū excōicato semp sit peccatum mortale. ¶ 3o vtrū participans sciēter cum excōicatis a papa sit excōicatus maiori excō municatōe. ¶ 4o vtr3 sacerdos recipiēs obla tiones suo3 parochiano3 excōicato3 sit excō municatus. ⁊ 5o vtrū aliquis solus sciens ali quem excōicatum teneat ip3 vitare. Qō 1.

Primo ostēdit̄ q̄ participans cū excōica to nō sit excōicatus. 2. q. 3. Qui-cūq3 cōicauerit. Quicūq3 cōicauerit vel oraue rit cū excōicato si laicus est: excōmunicetur. A

ergo vř q̄ ipso facto nō sit excōicatus. ¶ Itē pticipans cū peccatore nō tū in pctō nō icur-rit pctm. ergo a sili pticipans cum excōicato ñ tū in suo crimine nō incurrit excōicatione3. ¶ Cōtra ea. q. Cū excōicato. si q̄s cu3 eo aut palam aut abscōse locut9 fuerit cōem cum eo statim excōicationis trahat pena3

¶ Rñdeo q̄ duplex ē excōicatio. s. maior q̄ ē a q̄libet licita coione vl' legitimo actu sepatio 11a. q. 3a Ad mensa3. §. Euidenter. ⁊. 3. q. 4. En-geltrudam. ⁊ excōicatio minor que ē a sacris ecclie tm̄ exclusio. extra de exceptionib9. a no bis. ⁊ de snīa excōicationis. Si quem. in textu ⁊ in glo. Si aūt aliquis participet cum excōi cato excōicatione minori: nō pp h9 incurrit excōicationis sniam. Si āt cū excōicato excōi B catione maiori cum participantib9 cū eo ob-seruata in ista aggrauatione forma iuris icur rit excōicationem maiorē: si aūt nō ē excōica-tus cum participantib9 sibi: tūc pticipās aut participat cu3 eo in crimine. aut non: si sic eā-dem incurrit sententiā. extra de sen. excōmu. Nuper. si non. tunc non icurrit nisi excōmuni cationem minore3. excipiuntur tamē sex ge-nera personarū. s. vxor: filius. filia non eman-cipati. seruus. ignorans illu3 excōicatu3. ⁊ ne-cessitatem patiens. 11. q. 3. Qm̄ multos. ⁊ ille qui sibi loquitur pro anime sue vtilitate. e. q. C Antecessor. Unde vsus. Utile lex humile res ignorata necesse. Hec anathema q̄dē faciunt ne possit obesse.

¶ Ad primum in oppositum dicendum q̄ illud verbu3 excommunicetur. intelligitur đ excōmunicatione maiori. ⁊ quātum ad hoc ē canon ferende sententie non late. ¶ Ad secū dum dicendum q̄ non est simile. quia pecca-

tum non priuat a communione fideliũ sicut excõmunicatio maior. Questio ii.

A Secũdo queritur vtrũ pticipare cũ excõicato semper sit pctm̃ mortale. Et vr̃ q͛ sic. ex̃ de his q̄ vi met⁹ vl' cã fiũt: sacris ca nonib⁹. dr̃. q͛ pp metum nõ dz aliq̄s cũ excom municato cõicare. cũ p̄ nullo metu debeat q̄s mortale pctm̃ icurrere. ¶ Itẽ excõicationis sñia non ẽ ferẽda nisi pro mortali pctõ vt su perius hitũ ẽ. Sz pro pticipatiõe cũ excõicatis sunt hoies maiori excõicatiõe excõicãdi. 2. q. 3. Sicut apl'i. ⁊ cap. se. ⁊. c. q̄cunq̧. ergo parti cipare cũ excõicato semper ẽ pctm̃ mortale: ¶ Itẽ pro solo peccato mortali excludẽdus ẽ q̄s a sacris eccl'ie. Sz p excõicationẽ mino rem quã ẽhit pticipans cũ excõicato excludi tur q̄s a sacris eccl'ie. vt visum ẽ: ḡ talis parti cipatio semp ẽ pctm̃ mortale.

B ¶ Contra. cũ aliq̄s excõicat̃ q̄uis sibi pcipia tur ne cõicationi se ingerat: alijs pcipi non vr̃ q͛ sibi non pticipẽt. s; tãtũmodo pticipãtib⁹ pena iponi. ḡ vr̃ q͛ q̄uis pticipãs incurrat pe nã. s. excõicationẽ minorẽ: nõ tñ mortalẽ cul pam. ¶ Item cũ s̄m iura sit multitudini par cẽdum. ⁊ pauci sint q̄ ab oi pticipatione cum excõicatis abstineãt. vl' illa sñia in benigniorẽ partem interpretanda: cum expresse non inue niatur q͛ tales mortaliter peccent.

C ¶ Rñdeo q͛ si scienẽ ⁊ ex deliberatione par ticipãs in crimie cũ excõicato aut cũ oib⁹ par ticipãtib⁹ sibi mortal'r peccat. Si aũt cũ3 illo q̄ non ẽ excõicatus cũ participãtibus sibi pti cipet aliq̄s non in crimine. sed tñ pticipat sciẽ ter cum ipso in diuinis. ⁊ ẽt sacramentis. tunc peccat mortaliter. vñ publice excõicato intrã te ecclíam oẽs debent exire. 24. q. 1. Ois qui. sacerdos tñ si postq̄ canonem inchoauit su perueniat excõicatus non debet missam. imp fectam derelinquere. ar^m ad hoc. 7. q. 1. Nihil. q̄ ãt cum excõicato neutro predictor̃ modor̃

D participat: sed tñ in loquela comestione ⁊ si milibus mortaliter non peccat. nisi hoc faci at ex contemptu eccl'ie vel iudicis.

¶ Ad p^m in opp^m dõm q͛ illa decretalis in telligitur de participantibus in crimine: vl' in diuinis de participãtibus cum illo: qui cum suis participantibus ẽ excõicatus pmissa mo nitione s̄m formam iuris. ¶ Ad 2^m dõ q͛ ho mines non sunt excõicandi maiori excommu nicatione pro participatione cũ excõicato: ni si postq̄ canonice moniti nolũt desistẽ. ⁊ ego ꝯcedo q͛ extunc si nõ desistunt ratione perti nacie mortaliter peccant tãquã eccl'ie ꝯtem ptores. ¶ Ad 3^m dõm q͛ maior est falsa. in dicti enim arcẽtur a sacramentis. ⁊ tñ quan doq̧ interdicũtur aliqui nõ pro mortali pec cato quod commiserunt. Questio iii.

A Tertio queritur vtrum participans scien ter cũ excõicatis a: papa sit excom municatus maiori excommunicatione.

¶ Rñdeo q͛ aliquis potest dici excõicatus a papa vel quia excõicatus est a iure: qd̃ papa condidit: ⁊ cuius absolutionem sibi specialit̃ reseruauit: vel per aliquam sñiam a papa ge neraliter latam: vel quia est a papa excõicat⁹ nominatĩ. Participans cum excõicatis a pa pa duobus modis pmis maiorem excõicati onem non incurrit. similiter nec participans in loquela ⁊ comestione cum excõicato a pa pa noiatim. Sed vtrum sciẽter cum eo parti cipãs in diuinis maiorem excõicationẽ icur

B rat dubium est. q̄dam eni dicũt q͛ sic. Dicitur enim extra de sen. excõicationis. Significauit Clericos qui sciẽter ⁊ sponte participauerit excõicatis a nobis: ⁊ ipsos in officijs recepe rint eadem excõicationis sñia cum ipsis non dubitamus inuolui. Alij dicunt ꝯtrarium ⁊ bene in glo. dicẽtes hoc debere itelligi q̄ntum ad puationem sacramentor̃. vel forte quia illi erant excõicati cum oibus participantib⁹ eis. vel forte q: participauerũt illis excõicatis in eodẽ crimine. ⁊ ideo eadem sñia cum illis fu erunt ligati ⁊ remitti debuerũt ad suum excõ municatorem absoluẽdi. Sed prima opinio pbabilior est. q: magis ꝯcordat textui decre talis. ⁊ illam t; dñs Host. i appatu. Qõ iiii.

A Quarto queritur vtrum sacerdos recipi ens oblationes suor̃ parochia nor̃ excõicator̃ sit excõicatus.

¶ Rñdeo q͛ sacerdotẽ recipe oblationes pa rochianor̃ suor̃ excõicator̃ dupliciter potest intelligi. Uno mõ ita q͛ cum alijs fidelib⁹ eas offerãt sacerdoti ad altare. ⁊ hoc oio illicitu3 ẽ. Unde si sic reciperet cum excõicatis parti ciparet ⁊ icurreret excõicatione3: q̄ ꝯtrahitur ex tali participatione. Alio mõ ita q͛ obla tiones sibi debitas ab eis repetat vel recipiat ⁊ sic recipiẽs vel repetens excõicationẽ nõ in currit. ab excõicatis eni exigi põt ⁊ recipi qd̃ ab eis debet̃. ex̃ de sen. exco. si vere: ⁊ cõuenuri põt q̄uis alios ꝯueire nõ possint. vt diẽ glo. super decretalem allegatam. Qõ V.

A Quinto q̄ritur vtru3 aliquis sciẽs aliquẽ excõicatum teneat ip3 vitare. Et vr̃ q͛ sic. 6. q. 2. Si tñ. si tñ eps alieni sceleris se ꝯscũ nouerit q̄diu pbare nõ põt nil pse rat. ⁊ ifra. e. c. dr̃ q͛ ille q̄diu nihil pbare põt episcopus in cõmunione oium preter q̄ eius

qui eum reum iudicat permanebit.
¶ Contra. eadē q̄ōne. cap. sequenti dr̄. Placuit. Placuit vt si q̄n eps dicit aliquē sibi soli fuisse ꝯfessum atq; ille neget nō putet ad iniuriā suā eps ꝑtinere: qd̄ illi soli nō creditur. ꝛ
B si scrupulo ꝓpe ꝯscientie se dicit neganti nolle cōicare q̄diu excōicato nō cōicauerit suus eps eidē epo ab alijs non cōicet̄ epis. vt magis caueat eps ne dicat i aliquem qd̄ ab alijs documentis ꝯuincere nō pōt.

¶ Rn̄deo q aliq̄s solus sciēs aliquē excōicatum cum nō tenet̄ vitare in publico: nec dz: q: crimē occultū ab illo q̄ solus scit nō est publicādū. vn̄ nec xp̄s malā volūtatē Jude: quā sub certitudine sciebat noluit publicare: et cū hoc dixit Joāni: sibi i silentio dixit. tenetur tn̄ ipm̄ ꝓuatim vitare nisi hoc p ꝯfessionē tantuz sciuerit: ꝛ hec distinctio satis hr̄. extra de sen.
C excō. Cū nō ab hoie. vbi sic dr̄. a cōione illius q̄ ꝓ sacrilega manuū iniectione in clericum i edictū excōicatiōis icidit: lz denūciatus nō sit: debes abstinere nisi forte illud tibi soli pateret: in quo casu ipm̄ ꝓuatiz tn̄ mō euitabis q̄zdiu ab ecclia tolerat̄. Decretū allegatū ad ptez ꝓmā intelligi dz de euitatiōe in priuato: ꝛ aliud allegatum ad scdam partem de euitatione in publico.

Articulus VII.

Onsequenter querit ð .7° ꝓncipali. Et circa hoc queruntur. 5. ☞ Primo vtrum excōicati oibus actib' legitimis sint ꝓuati. ☞ 2° vtꝝ eis ꝓsint orones ecclie. ☞ 3° vtrū oēs q̄ moriūtur excōicati ꝓuandi sint ecclīastica sepultura ☞ 4° vtꝝ excōicatis minori excōicatiōe tantuz possint de iure ꝯferri ecclesiastica beneficia ꝛ vtꝝ bn̄ficia i tali statu eis collata possint licite retinere. ☞ 5° vtꝝ excōicat' solēnit̄ baptizās vel i foro pnīe absoluēs sit irreglaris. Nō I.

A Primo ostēdo q excōicati nō sūt ꝓuati oib' actib' legitimis. Excōicati nō repellūt̄ a defensione sua in iudicio. ex̄ de excep. Dilecti filij. Sz defēdē se i iudicio legittimus act' ē. ¶ Jtē. 3. q. 7. Jnfamis. si seru' dn̄ putaret̄ liber ex delegatiōe sniam dixit. quāuis postea i ꝯuitutē depulsus sit: snia ab eo di
B cta rei iudicate firmitatē hz. ergo a sili de excōicato q̄ latenē excōicatus est q̄n sniam dicit siue sit ꝯdemnatoria siue absolutoria. ¶ Jtē extra de sen. ꝛ re iudi. Ad ꝓbādum. in textu ꝛ in glo. Quicquid facit excōicatus dū excommunicatus nō creditur valz.

¶ Contra. excōmunicatio ab ecclia fideliuz separat. xi. q. 3. Audi. Sz separat' ab ecclia nullum pōt actuz legitimū exercere: q: ois talis requirit cōmunicationem cū aliquo membro ecclesie. ergo excōicati sunt ab oibus actibus legitimis suspensi. ¶ Jtē vt superius hitum ē C
in ecclesia nulla pena maior est q̄z excōicatio. sed hoc non esset verum: si eis aliqui actus legitimi conuenirent. ergo ab oibus actibus legitimis sunt suspensi.

¶ Respondeo q duplex est excōicatio. s. minor ꝛ maior: excōicati minori excōicatiōe tn̄ non sunt ab oibus actibus legitimis suspēsi. quia talis excōmunicatio non separat a cōione fideliū: sed a perceptione sacramentorū B
tm̄. tamen non debent celebrare missam. si tn̄ celebrant notā irregularitatis non incurrūt. q̄uis grauiter peccent. peccant etiā cōferendo ecclīastica sacramenta: sed ab eis collata ꝟtutis non carent effectu: cū non videantur a collatiōe: sed a participatione sacroꝝ que i sola ꝯsistit pceptione remoti. q̄uis ēt non ꝓhibeantur eligere vel ea que rōne iurisditionis sibi ꝯpetunt exercere: si tamē talis elect' fuerit eius est electio irritanda: ꝓ eo q ad susceptionē coꝝ eligitur a quoꝝ pceptiōe a sanctis patrib' ē ꝓuat': ꝛ hec oia predcā exp̄sse habētur. ex̄ ð clerico exco. Si celebret. q̄uis ēt de E
nūciare act' sit legitimus. tn̄ excōicati minori excōicatiōe ex pticipatione cū excōicato non admittūt̄ ad ipm̄ denūciādū eē excōicatū: cuz ipm̄ debuerit euitare. ex̄ de sen. excō. Jn pn̄tia Excōicati aūt maiori excōicatiōe ab oib' actibus legitimis sunt suspensi q̄zdiu excōmunicati credunt̄: vel si sūt publice excōicati: q̄uis tpe illo quo actū legitimū de facto exercēt nō obijciatur eisdem. cum enim posse exercē quēcunq; actuz legitimū includat aliquaz communicationem cuz membris ecclie: a q̄ cōicatione homo per excōmunicationem maiorez separatur ipsa excōmunicatio predicta suspēsionem includit. Unde vt superius habitū ē F
iudices esse non possunt nec accusatores seu denūciatores. 3. q. 4. Cōspiratores. ꝛ duobus capitulis sequentibus: admittuntur tamē ad accusandum crimen heresis: cuius tanta est labes: q ad eius accusationem ꝛ serui aduersus dominum. ꝛ quilibet criminosi ꝛ infames aduersuz quēlibet admittuntur. 2. q. 7. Presumūt. nec possunt eligere nec eligi. eis etiam ecclesiastica beneficia conferri non debent: ꝛ collata eis nō possunt retinere nisi ex dispensatione: extra de cle. exco. Postulasti. nō pn̄t ēt aliquez in iudicium conuenire. extra ð excep. Cum inter. in fi. ꝛ c. Dilecti filij.

G ¶ Ad pmũ in oppᵐ dōm ꝙ defendere se nõ tã vř posse dici actꝰ ꝗ passio. ☞ Ad ṗt dici ꝙ i hoc excōicati fauoꝛ nõ attēdit:sed eq̄tas iudicantꝭ:cũ ñ obeat claudicare iudiciũ:ac satis vř absurdũ:si actoꝛe ipugnāte reo defensionis copia denegeť:qꝛ sic multotiens ꝯdēnaretur ab solnēdus.eẍ de excep.Cum inter. ¶ Ad 2ᵐ dicũt quidã ꝙ nõ ẽ siľe de seruo ꝛ excōicato: qꝛ seruꝰ i aliq̄bꝰ casibꝰ hꝫ psonã stãdi i iudicio. ſꝫ excōicatus in nullo.Et pꝛeterea in pꝛedcõ casu sñia serui nõ teneret nisi eēt a ṗncipe cõfirmata.ꝛ sic soluit glo.ibideꝫ. ☞ Sꝫ hec sñia
H dura vř.si eni oēs actꝰ legitimi: q̄s aliq̄ exercent dũ eoꝝ latet excōicatio essent irriti ꝛ inanes iudicãdi:postq̄ eius excōicatio eēt detecta:multi de statu suo eēnt icerti.qꝛ aliqui sũt ṗlati: habentes multa beneficia eccľiastica. q̄ a latenť excōicato fuerũt absoluti. ☞ Et ido ẽ alioꝝ sñia mitioꝛ:ꝛ rõnabilioꝛ q̄ dicũt ꝙ i tali casu eoꝝ absolutiões ꝛ bñficioꝝ collatiões tenẽt.q̄uis postea eoꝝ excōicatio fuerit detecta.extra de excep.Exceptionẽ.in glosa.ꝛ arᵐ ad hoc de iure patro.Consultatiōibꝰ.nec ob-
I stat illud qđ dř extra de sen.ꝛ re iudi.ad pꝛobandum. quia ibi loquitur decre. de publice excõmunicato tempoꝛe quo sententiã tulit. ¶ Ex dictis pꝫ solo ad 3ᵐ. ¶ Sciendũ tñ ꝙ si latēter excōicatus alicui electioni interesset si postea tñ ante electi ꝯfirmationem detegeretur eiꝰ excōicatio:q̄uis pp hoc nõ irritaret electio:si electꝰ alias habeat sufficientem numerũ vocũ.tñ vox sua reputaretur fuisse nulla.Vñ si necessaria fuit electio ad sufficiētem nũeꝝ nõ reputabiť legitie electꝰ. Qõ III.

A **Secundo** queritur vtrum excōicatis ꝓsint oꝛones eccľie.Et videtur ꝙ sic.II.q.3.Etsi.qui patiēter fert iiustã sñiaꝫ celestẽ mereť coꝛonam.Sed talibꝰ pꝛosũt oꝛationes eccľie. ¶ Itẽ excōicatio non est culpa sed pena.Sꝫ pena que nõ est culpa nõ excludit suffragiũ oꝛonũ:sed magis misericoꝛdiaꝫ vř inclinare. ¶ Item eis põt dari elemosyna coꝛpoꝛalis.II.q.3.Qm multos.ergo a simili ꝛ elemosyna spũalis:qđ ñ eēt veꝝ nisi eis pꝛo
B dessent oꝛones eccľie.
¶ Cõtra.II.q.3.Neo epoꝝ.anathema est eterne moꝛtis dānatio.Sed talibus nõ ꝓsunt oꝛationes ecclesie. ¶ Itẽ illis qui non possunt a pctis absolui non ꝓsunt oꝛones eccľie.sed excōicati non pñt absolui a pctis q̄diu sunt excōicati.24.q.I.Quicũqꝫ. ergo talibus non ꝓsunt oꝛationes ecclesie.
¶ Rñdeo ꝙ excōicatis minoꝛi excōicatiõe tm̃ ꝓsunt oꝛones eccľie.si non sit aliud quod obsistat.qꝛ talis nõ separať a cõione fideliũꝫ: ꝛ põt eē in non hñte peccatũ moꝛtale. De ex- C
cōicatis vero maioꝛi excōicatione distinguẽdũ ẽ.qꝛ aut fuerũt excōicati pꝛo iniusta causa: aut pꝛo iusta.si pꝛo iniusta non excluduntur ꝑ pť hoc a suffragijs oꝛonũ eccľie. qꝛ talis non est excōicatus quo ad eccľiam triũphantem: nisi sit aliđ qđ obsistat.nec militãs ecclesia tales intēdit a suffragijs oꝛonum excludeř. Si aũt est excōicatus ꝑ iusta cã: aut penitet ꝛ diligentissime absolutionẽ suã pꝛocurat paratꝰ facere quicq̄d in se est: ꝛ pꝛo illo statu valent sibi oꝛones ecclesie. qꝛ extunc peccatũ sibi re
missum ẽ:cuiꝰ remissio absoluit q̄tuꝫ ad iudi- D
cium eccľie triumphãtis.aut nõ penitet. sed i sua obstinatiõe ꝑsistit. ꝛ sic q̄ꝫdiu i illo statu ẽ q̄uis aliq̄ mõ sibi possint ꝓdesse oꝛones eccľie cum per oꝛones bonoꝝ dina misericoꝛdia voluntatẽ penitēdi multis inspirauerit scelera- tis:tñ lõge minus ꝓsunt eis q̄ alijs.qꝛ q̄tũ ẽ ex pte sua idigni sũt vt eis ꝓsint.eccľia etiã ad tales suffragia oꝛonum ex intentione non sic dirigit sicut ad alios.2.q.3.Quicũqꝫ itra.oꝛatio aũt ceteris paribꝰ magis pꝛodest illis ad quos spãlius ꝛ directius dirigiť q̄ alijs.Et iđ
bñ dř ꝙ excōicatio ẽ pena dãni ꝛ ceteris pibꝰ E
plus põt diabolus sup eo q̄ sup nõ excōicatuꝫ.Et hec est rõ q̄re ꝑ excōicationem dř excõmunicatꝰ tradi Sathane. Vñ Apo.I. Coꝛ.5. Judicaui huiusmõi hoīeꝫ tradē Sathãe ꝛc. 2.I.questione.2.Audi.
¶ Ad ṗᵐ pꝫ solo ex dictis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ q̄uis excōicatio nõ sit culpa ſꝫ pẽa.tñ nõ nisi ꝑ culpa moꝛtali dꝫ infligi. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ꝑsona singularis potest oꝛare pꝛo excōicato vt deus eũ ad bonũ statũ reducat.Et ideo nõ ẽ mirũ si sibi põt dari elemosyna coꝛpoꝛalis: eis tamẽ nõ dꝫ dari eccľiasticũ stipendiuꝫ. vt dicit glo.super allegatum decretũ.
¶ Ad arᵃ ad ptem aliam pꝫ quid dōm ex dictis in coꝛpoꝛe questionis. Qõ III.

Tertio q̄riť vtrũ oēs q̄ moꝛiũť excōicati ꝑuãdi sint eccľiastica sepultura. A
¶ Rñdeo ꝙ sic maxime excōicati maioꝛi excōicatõe:qꝛ vt dř.XI.q.3.Quicũqꝫ intra. Quibuscũqꝫ viuis nõ cõicauimꝰ nec moꝛtuis cõicare d̄bemꝰ.idẽ.24.q.2.õ cõione.ꝛ eẍ de pui. Ad hoc.i glo.dř ꝙ cõicãdo eis in moꝛte inciderũt in excōicationẽ.ꝛ si tales in cimiterio fuerũt sepulti inde debẽt eijci.vt hř.e.c.qđ ẽ intelligẽdũ si ossa eoꝝ potuerit discerni ab ossibꝰ fideliũ.alias non.qꝛ minus malũ est vt in cimiterio remaneant ossa excōicatoꝝ:q̄ inde eijciantꝭ ossa alioꝝ.nec pꝰ moꝛtẽ absolui ab ex-

cōicatiōe debēt si i sua obstīatiōe perstiterint vsq3 ad mortē iclusiue. ꝛ sic itelligit illud. 24. B q. 2. legat. vbi dr̄ ꝙ xp̄s in ligatione defunctū nusꝙ̄ dixit eē soluendū: si tn̄ ante mortē absolutionē deuote petijt: ꝛ eam hēre nō potuit: si hoc cōstiterit: post mortē pōt absolui. eadem qōne. nec quisꝙ̄. mãifeste ēt excōicatis maiori excōicatiōe ꝯcta ꝑ participationē cū notorie excōicatis maiori excōicatiōe negāda est ecclesiastica sepultura ſm Goffred. ꝛ Hostiē. ꝛ Ramūdū: qd̄ ꝯfirmant per illud qd̄ habetur. 14. q. 2. in illo. c. Sane qd̄ sup. Qō IIII.

Quarto queritur vtꝝ excōicatis minori excōicatione tm̄ possint cōferri de iure ecclīastica beneficia. Et vtrū beneficia in tali statu eis collata possint licite retinere.

A ꝛ ꝙ̄ndo ꝙ nō. extra de clerico excō. mi. Si celebret. dr̄ ꝙ talis nō pōt eligi, ꝑ eo ꝙ ad susceptionē eoꝝ eligit: a quoꝝ pceptiōe a scīs priubus ē priuat⁹. sed ad hoc dat clerico ecclīastica cū beneficiū: vt sacr̄m ordinis suscipiat. ꝛ minister sit in ãministratiōe aliorū sacroꝝ. ergo vr̄ ꝙ minori excōicatiōe excōicato ecclīasticū beneficiū ꝯferri de iure nō possit.

Cōtra. e. ti. postulasti. dr̄ de illis excōicatis q̄bus ecclesiastica bn̄ficia ꝯferri nō possūt ꝙ B cū eis cōicari nō dȝ. sed excōicatis minori excōmunicatiōe licet cōicare. ergo vr̄ ꝙ hoc solū itelligi debeat de excōicatꝫ excōicatōe maiori.

Rn̄deo ꝙ due sunt sp̄es minoris excōicationis. vna que excludit a sacramentis tātuȝ q̄ vt frequētius ꝯhitur a iure. s. per participationē cū excōicato excōicatiōe maiori. extra de sen. excō. Nuper. q̄nq3 infligitur ab hoīe per s̄niam. 5. q. i. c. 2. Alia ē sp̄es minoris excōicatiōis que nō ꝯhitur a iure. sed infligitur ab hoīe tm̄ ꝛ sepat a cōione fideliū aliquorum ꝛ nō sacroꝝ. 5ª. q. 2. pn̄ti. ꝛ. q. 4. i loco. ꝛ. 18. di. placuit vt quotiēscūq3. ꝛ. 23. di. quorundam. C ꝛ. 58. dist. Si qs d̄ alterius. Sed in istis iurib⁹ multū extenditur nomē excōicatiōis. q̄cunq3 aūt istaꝝ minoꝝ excōicationū cleric⁹ sit excōicatus. si in eo nō ē aliud qd̄ obsistat sibi pōt ſm aliquoꝝ opinionē ecclesiasticū beneficiū cōferri. qd̄ nō per electionē hētur: ꝛ illud pōt licite retinere: q2 hoc nō inuenit in iure, ꝓhibitum. ꝛ preterea illa iura q̄ ꝓhibēt excommunicatis ecclīastica beneficia ꝯferri: expresse loquunt de excōicatis excōicatiōe maiori. nullā penitus mentionē faciētia quo ad hoc de excōicatis excōicatione minori. vt p3 in d̄cre. alle. ad partē scd̄am. in tex. ꝛ in glo. ꝛ per illud qd̄ dr̄ extra de etate ꝛ quali. or. cū bone. Alijs aūt videt dicēdū ꝙ sicut electio excōicati minori excōicatione: que excludit a sacris nō est irrita ipso iure: sed irritāda. extra de cleri. excōicato celebrante. si celebret. sic q̄uis collatio beneficij ecclesiastici facta tali non sit irrita ipso iure: tamē est irritanda: si probari pōt in iure ꝙ tp̄e collatiōis sibi facte erat excōicatus excōicatione minori: talis eni collatio ē aliquo modo electio. cum enim ep̄s dat alicui clerico aliquod beneficiū ecclesiasticuȝ iter multos eligit ip3 ad illud beneficiū. Un⁹ B eniȝ breuiter pōt eligere aliquē de multis: cū illi vni illa ptās est cōcessa seu collata. ꝛ videtur ꝙ ille qui sciēter tali cōtulit sit priuat⁹ ipso iure. hac vice illius beneficij collatiōe. q2 sciēter eligentes talē priuati sūt iure eligēdi hac vice. extra de cleri. exco. mi. Si celebret. i gl. ꝛ argumētū ad hoc supra de electione. cū i cūctis. ꝛ. c. scriptuȝ est. in fine. Qui vult tenē opinionē primā pōt dicere ad argᵐ ad partē primā dicēdo ꝙ nō est simile de adeptione beneficij ecclīastici ꝑ electionē ꝛ d̄ adoptiōe simplicis bn̄ficij ecclīastici ꝑ collatiōe3. i pma. n. adeptione eo ꝙ modus adipiscendi est solennior: ꝛ beneficium sic adeptū quo ad hoc est dignius ꝛ honorabilius: iō in adipiscente req̄rit dignitas maior ꝛ idoneitas. Qui vult tenere opinionē scd̄am que mihi magis placet pōt dicere ad arᵐ ad partē secūdā. ꝙ illa decre. loq̄tur tātū de illis excōicatis q̄b⁹ collatio beneficij ecclesiastici facta nulla est ipso iure: ꝛ soli tales sunt illi qui sunt excōmunicati maiori excommunicatione. Qō V. E F

Quinto queritur vtrū excōicatus maiori excōicatione solēniter baptizans sit irregularis. Et videtur ꝙ nō. 2. q. 3. Si quis ep̄s in concilio. Si quis ep̄us in cōcilio excōicatus fuerit: siue presbyter aut diacon⁹ a suo ep̄o. ꝛ post excōicationem ꝑsumpserit facere oblationē vel vespertinū vel matutinuȝ sacrificiuȝ q̄si in officio suo agere sicut prius: non liceat ei nec i alio ꝯcilio spe3 recōciliationis hēre. cum ergo hic nō fiat mentio nisi de officio ecclīe: vr̄ ꝙ ãministrãs sacr̄m baptismi excōicatus irregularitatem non incurrat. A

Contra. eadem qōne: siqs ep̄s damnatur. Siqs ep̄s dānatur a synodo. vel si presbyter vel diaconus a suo ep̄o: ꝛ ausi fuerit aliquid d̄ ministerio sacro ꝯtingere: nullo mō liceat eis nec in illa nec in alia synodo spe3 restitutiōis aut locum satisfactionis habere. sed solēniter baptizare est ministeriū sacrum. ergo excōicati illud exercētes irregularitatē icurrūt. B

Respōdeo ꝙ q̄uis aliqui dixerit tales irregulares nō eē. ꝛ illam penam non extendi

C nisi ad excōmunicatos celebrantes ꝛ ecclesiā officiantes: vt prius i faciēdo officiū diurnū; ꝛ vespertinū: tamē i hoc non acqesco eis: sed ꝯcedo excōicatum maiori excōicatiōe solēniter baptizantem. si de sua excōicatione non hꝫ ꝓbabilem ignorantiā. q̄ vt dr̄ extra de cle. ex. mi. apostolice. excusat: icurrere irregularitatem. qꝛ cum oīs excōmunicatus excōmunicatione maiori sit suspensus ab omni actu legitimo: vt visum est. ꝯstat eū eē suspensum ab executione sacerdotalis officij. ad sacerdotale āt offiū pertinet solēniter baptizare. cū ergo trāsgredi seu violare saltē solenniter suspensionē a sacerdotali offō ꝛ ab executione cuiuslibet
D ordinis saltem loquendo de ordine sacro: irregularitatem inducat: vt habetur extra de sen. ꝛ re. iudi. cum eterni. ꝯcedendū vr̄ ꝙ excōicatus solēniter baptizans ꝛ i foro pnīe absoluēs sit irregularis. Pro hac ēt ꝯclusione videtur facere illud qđ dicitur. dist. 28. presbyterum. ꝛ extra de cleri. exc. mi. Si quis presbyter. ꝛ īfra de sen. excom. Cum medicinalis. i glo. sup illō Irregularitatem non effugiēt. vbi dr̄ ꝙ hoc ē verum i quocunq̄ officio diuio ꝛ horis diuinis cantandis officiādo ecclesiā: ꝛ sacramētis ꝯferendis. Ille ēt irregularis est q̄ exeqtur officiuꝫ alicuius ordinis quē non habet ac si illū ordinē haberet ꝛ ei rōne ordis liceret. extra de cleri. non ordi. mi. per totum. si tamen excōicatus baptizaret nō solēniter vt faciūt
E vetule i casu necessitatis. aut diceret epistolaꝫ aut euangelium non solēniter: non ꝓpter hº irregularis eēt. ꝛ voco solēniter legere eplāꝫ legere eam i ecclesia i vestimentis subdiaconi ac si subdiaconus eēt. Videt̄ ēt aliquibꝰ ꝛ probabiliter ꝙ si excōmunicatꝰ. ēt extra ecclesiam dicat horas suas officiando populum in exercitu vel in naui irregularitatem ꝯtrahit. si tamen dicatꝰ horas suas cuꝫ vno socio vel pluribꝫ: non tamē officiando ecclesiam vel populum irregularitatem non cōtrahit. videt̄ tamen q̄busdam ꝙ debet supprimere verba ista. dñs vobiscum. ꝛ loco huius di-
F cere. Dñe exaudi orōnem meam. si tamē mēsam benedicat non propter hoc irregularis ē quia vt dicitur extra de sen. ex. Cū medicinalis. i glo. nō vr̄ ꝙ pēa ista ad hº extēdi d̄beat. ¶ Ad argᵐ in oppositum dicendū ꝙ ꝛ si ibi non exprimatur aliquid de administratione aliorum sacramentorū a sacramento altaris. tamen hoc exprimitur in pluribus alijs iuribus alleg. ¶ Sed nunqd excōmunicatꝰ scienter in foro penitentie absoluens contrahit irregularitatem. videtur aliquibus ꝙ sic. qꝛ sic absoluere pertinet ad sacerdotale officiū. G

¶ Preterea excōicatus maiori excōicatione scienter administrans sacramētū extreme vnctionis irregularitatē cōtrahit: ꝛ sic videtur dicendū de alijs sacramētis. ¶ Alij autē dicunt contrariū. quia non inuenitur in iure expressum ꝙ excōicatus maiori excōicatiōe i foro penitentie absoluēs ꝯtrahat per hoc irregularitatē. ꝛ sic dicit̄ de pe. di. 1. §. Pene. pene legum interpretatione molliēde sunt potius ꝙ̄ nimis exasperande. ¶ Preterea talis H absolutio non fit cū solēnitate. ꝛ videtur eis ꝙ transgredi non solēniter suspensionem ab ordinis executione irregularitatem non inducit: ꝛ ꝓpter hoc dicunt ꝙ non est simile de administrante sacramentum extreme vnctiōis. ꝛ de absoluēte i foro pnīe. qꝛ sacrm̄ extreme vnctionis cōiter administratur cū aliqua solēnitate. ꝛ ideo excōicatus sciēter ipsuꝫ administrās est irregularis. Articulus VIII.

Consequenter queritur de octauo pncipali. ¶ Et circa hº q̄runtur. 5. Primo vtrum iniuste excōicans teneat̄ excōicato ad interesse. 2º vtrum icurrat aliquaꝫ suspensioneꝫ. 3º vtrū epi excoicantes vl̄ suspendentes nō inscripto sniam suspensionis incurrant. 4º vtrū iniuste excōicantes sint digni pena eterna. 5º vtꝝ maiori pena dignꝰ sit iniuste excommunicans pauperem ꝙ̄ iniuste excōmunicans diuitem. Questio. I.

Primo ergo querit̄ vtrū iniuste excōicās excōicato teneatur ad interesse. A

¶ Rn̄deo ꝙ sic. qꝛ oīs iniuste aliū dānificās dānū restituere tenetur. aut tenetur ad interesse. Qui aūt aliū iniuste excōicat ipm iniuste dānificat. Vn̄ dr̄ extra de sen. exco. cum medicinalis. §. Si qs aūt. de illo q̄ excōicat indebite: ꝙ superior ad quē recurritur sniam ipam sine difficultate relaxans latorē excōicato ad B expensas: ꝛ ad oē intereē ꝯdēnet: ꝛ alias puniat aiaduersione ꝯdigna: vt pena docente discant iudices ꝙ̄ graue sit excōicationuꝫ snias sin e maturitate debita fulminare. Et hec eadem in suspensionis. ꝛ interdicti sententijs volumus obseruari. Questio II.

Secūdo qrit̄ vtꝝ excōicās sciēter aliquē iniuste icurrat aliquā suspēsiōeꝫ. A

¶ Rn̄deo ꝙ iudicū q̄dam sunt supiores. vt epi. ꝛ superiores eoꝝ. q̄dam iferiores. si iudices iferiores siue sint ordinarij siue delegati fame ꝓdigi. ꝓprij persecutores honoris: con

tra ɔsciaȝ ⁊ ɔtra iusticiam in grauamen ptis
B alterius in iudicio qcq̄d fecerint per gratiaȝ
aut ꝑ sordes ab executione officij ꝑ ānuȝ no/
uerint se suspensos. scituri ꝙ si suspensione du
rante dānabiliter igesserit se diuinis officijs
irregularitatis laqueo se inuoluent iuxta ca/
nonicas sanctiones: a quo nō nisi per summū
pontificem poterunt liberari. extra de sē. ⁊ re
iudi. Cum eterni. cū ergo iudex alium iniuste
excōicās ɔtra alium sniam ꝓferat grauissimā
iniuste. talis si hoc contra ɔscientiam suam fe
cit: ipso iure suspensionem incurrit ꝑdictā. qđ
nō est intelligendum de snia que non est iniu/
sta nisi rōne itentionis iudicis tantum. si iusta
C sit ex modo ⁊ ex cā. Episcopi autem ⁊ eorum
superiores non sic: quia vt dicitur. extra de sē.
exco. Qr periculosum ē. episcopis ⁊ eorū su/
perioribus ꝓpter executionē episcopalis of/
ficij: qđ incumbit frequenter: vt in aliquo ca/
su interdicti vel suspensionis incurrant sentē/
tiam ipso iure prouida nos deliberatiōe duxi
mus statuendum. vt episcopi ⁊ superiores ipo
rum quibus huiusmōi inheret officium nulli/
us constitutionis occasione sententie seu mā/
dati suspensionis. seu interdicti nullatenus sē
tentiam ipo iure incurrant. nisi in ipsa de pre/
latis eisdē mētio habeatur. Qō iii.

A **Tertio** queritur vtruȝ episcopi excōican tes vel suspendentes non in scri/
pto sententiam suspensionis incurrant.

¶ Respondeo ꝙ non incurrunt ipo iure. ex
tra de senten. excom. Qr periculosum. inferi/
or tamen iudex ipso iure incurrit suspensionē
ab ingressu ecclesie per mensem: si contige/
rit euȝ sic suspensum diuina officia exequi sicꝰ
prius: irregularitatē non effugiet. iuxta cano
nicas sanctiones super qua cum eo non nisi ꝑ
romanum pontificem poterit dispensari. ex
tra de senten. excom. Cum medicinalis. hoc
autem constitutum est ad cauendum precipi
tationem in ferendo excōmunicationis sentē
B tiam. quia cum excommunicatio sit medici/
nalis: dum tamen is in quem lata fuerit: non
contemnat: caute prouidere debet ecclesiasti/
cus iudex. vt in ea ferenda ostendat se proseq̄
qđ corrigentis est ⁊ medentis. vt habetur in
decreta ꝑdicta. si tamen sentētia excōicatiōis
suspensionis vel interdicti non sit lata in scri/
ptis: nihilominus tenet. vt dicit glo. supra de
creta. predicta. ¶ Sciendum aūt ꝙ absoluēs
ab excōmunicatione non in scripto supradi/
ctaȝ penā nō icurrit. ꝑdicta. n. decre. nō isligit
supradictā penā nisi ferentibus sniaȝ condē/
natoriam. quia periculosior est precipitatio in

condemnando ꝙ in absoluendo. iudex tamē C
debet absoluere in scripto: si tamen non i scri/
pto absoluat tenet absolutio. Argumentū ad
hoc. 24. q. 3. comperimus: in textu. ⁊ ibidē ex/
presse habetur in glo. ⁊ hoc etiam ꝓbat alit.
vt. n. prehibitum est solo verbo excōicatur q̄s.
Sed omnis res per quascunqꝫ cās nascitur ꝑ
easdē dissoluit. ex̄ de re. iur. c. prio. Qō iiii.

Quarto queritur vtrum iniuste excōican tes sint digni pena eterna.

¶ Respondeo excōicatio pōt eē iniusta. aut A
ex animo excōicantis. vt cuȝ mala intentio/
ne vel ex odio excōicat. aut ex ordine. imo vt
ꝓprius loquar ex ordinis corruptione. cuȝ. s.
fertur nō seruato iuris ordīne. aut ex defectu
cause. quando. s. non subest excōmunicationis
legitima causa. ⁊ hec distinctio probari pōt ꝑ
illud qđ habetur. xi. q. 3. Si episcopus. in gl.
⁊. c. episcopus. §. si ergo. vbi expsse habetur si/
milis distinctio in textu. ⁊ quocunqꝫ istorum
modorum iniuste excōicans scienter ⁊ ex de/
liberatione mortaliter peccat. qr proximum
iniuste ⁊ grauiter ledit. qr ledit ipsum i fama
⁊ contra ꝓhibitionem ecclesie facit. vt pȝ per B
illud qđ habe. ij. q. pria. Nemo episcopꝰ. et
. 2. q. 3. Si episcopus. ⁊ extra de sen. ⁊ re iu/
di. Cū eterni. ⁊ de sen. excom. Cum medici/
nalis. Si autem hoc faciat ex ignorātia cras/
sa ⁊ supina: adhuc mortaliter peccat. q̄uis nō
ita grauiter sicut si hoc faceret scienter. Si āt
hoc faciat ex probabili ignorantia nō peccat
mortaliter. cum autem peccatū mortale obli/
get ad penam eternā pȝ ꝙ cum iniuste excōi/
cans sciēter vel ex ignorantia crassa mortali
ter peccet: vt dictuȝ ē: obligatur ad penā eter
nam: a qua tamen obligatione liberari potest
per veram penitentiam. Qō V.

Quinto queritur vt rum maiori pena di/ gnus sit iniuste excōicās paupe/ A
rem q̄ȝ iniuste excōicans diuitem.

¶ Respondeo ꝙ sic ceteris paribus: qr q̄to
magis ē cōpatiendum psone tanto ceteris pa
ribus grauior est iniusta lesio: que sibi ifer[illegible]
Ceteris aūt paribus magis est cōpatiendum
pauperi q̄ȝ diuiti: q̄uis neutro sit cōpatiendū
in preiudiciū iusticie. ¶ Preterea iura ma/
gis detestantur addere afflictionē afflicto q̄ȝ
non afflicto. Paupertas autē quedam affli/
ctio corporis est seu multarum afflictionū cor/
poralium causa: posset tamē diues eē persona
tante reuerentie ⁊ dignitatis ꝙ ex eius iiusta B
excōicatione tot mala ⁊ scandala prouenirēt
ꝙ multo grauius esset illuȝ excōicare iniuste
q̄ȝ pauperem. Articulus ix.

Consequenter queritur de .9. principali. Et circa hoc queruntur .5. Primo vtrum parochialis sacerdos possit suum subditum absoluere ab excommunicatione quam incurrit participando in crimine cum excommunicato maiori excommunicatione. 2° vtrum omnis fauens excommunicato participet in crimine pro quo est excommunicatus. 3° vtrum quilibet sacerdos possit absoluere a minori excommunicatione. 4° vtrum excommunicatus maiori excommunicatione possit absolui a peccatis excommunicatione manente. 5° vtrum ille qui incurrit excommunicationem in vno episcopatu postea possit absolui ab alio episcopo in cuius diocesi moratur. Questio I.

A Ad primam questionem rn̄r quod cum participans excommunicato in crimine incurrat eandem excommunicationem cum illo. extra de sen. exco. Si concubine. non poterit absolui nisi ab illo a quo potest principalis absolui. ex. de sen. exco. Nuper. §. in secunda. Excommunicatus autem excommunicatione maiori aut est excommunicatus a iudice: aut a iure. si a iudice ab illo absoluendus est: aut ab eius superiore: quia ille qui ligat debet absoluere. 24. q. 1. Si Petrus. Si autem accedat excommunicatus ad superiorem pro absolutione habenda: quamuis si ab eo absoluatur absolutus sit: tamen superior debet ipsum remittere ad excommunicatorem absoluen-

B dum: nisi sit aliqua causa legitima quare non sit remittendus. extra de offi. deleg. Prudentiam. §. vltimo. Si autem excommunicatus est a iure: potest ab solui per episcopum: exceptis casibus quorum absolutionem dominus papa sibi retinuit. extra de sen. exco. Nuper a nobis. casus autem illi plures sunt. ¶ Primus quando aliquis iniecit manus violentas in clericum vel religiosum. 17. q. 4. Siquis. suadente. Secundus quando aliquis incendit ecclesiam et est denunciatus: extra de sen. excom. Tua. 3° quando aliquis frangit ecclesiam et est denunciatus eodem ti. Conquesti. 4° quando aliquis

C scienter communicat in diuinis excommunicato nominatim a papa. eo. ti. Significauit. 5° est quando aliquis falsificat litteras apostolice sedis. ex. de cri. falsi. Dura. 6° cum aliquis communicat in crimine cum excommunicato excommunicatione maiori in casu cuius absolutionem dominus papa sibi reseruauit. ¶ A primo casu excipiunt plures casus. Primus est quando aliquis est in articulo mortis. in tali enim casu potest penitens absolui a quocunque peccato et quacunque excommunicatione: siue sit a iudice: siue a iure per quemlibet sacerdotem non hereticum nec scismaticum nec excommunicatum. 17. q. 4. Siquis suadente: et 26. q. 6. Agnouimus. et c. se. et extra de offi. ordi. pastoralis. et de sen. exco. Non dubium. et c. quod de his. et c. quamuis. et sic absoluto non debent cimiterium et alia ecclesie suffragia denegari. extra de sepul. c. vlti. Consuetudo tamen est in diocesibus multis vt tales in cimiterio non sepeliantur nisi prius habita licentia diocesani. vel sui officialis. cuius consuetudinis ratio est. quia per hanc viam facilius possunt compelli heredes ad satisfaciendum. 2° casus est si aliquis hostiarius alicuius potestatis percussit clericum non ex odio vel proposito: sed pretextu officij sui. extra de sen. exco. Si vero alicui. 3° si percutiens sit mulier. eo. ti. Mulieres. 4° si sit seruus et dominus suus qui non fuit in culpa de eius absentia lederetur. eo. ti. Relatum. 5° si irregularis irregularem percussit nisi sit enormis excessus eo. titu. Monachi. et c. cum illorum. 6° si percutiens sit pauper quem paupertas est tanta quod non potest ad sedem apostolicam accedere nisi mendicando et secundum est ei hostiatim ire. e. ti. quod de his. 7° si senex vel valitudinarius vel in membris destitutus: ita vt commode adire sedem apo. non possit. eo. ti. Ea noscitur. 8° si impuberes. eo. ti. cap. primo. siue ante pubertatem. siue post postulent se absolui. eo. ti. c. vlti. 9° si habeat inimicias capitales vel alias iustas excusationes: quare non potest se sedi apostolice presentare. eo. titu. De cetero. 10° in his qui communiter viuunt idest sub vno tecto dormiunt: et in eadem domo vescuntur: etiam si seculares sint nisi fuerit grauis et enormis excessus. extra de vita et ho. clerico. Quamuis vt ait scriptura. 11° quando est modica et leuis iniectio. extra de sen. exco. peruenit.

D

E

F

¶ Ex supradictis patet in quibus casibus per episcopum absolui potest participans cum excommunicato in crimine. et in quibus non. Propter hoc autem sacerdotem non credo aliquem sic participantem ab excommunicatione absolui posse nisi in casu necessitatis prestita iuratoria cautione: quod quando poterit parebit superioris mandato qui ipsum extra casum necessitatis absoluere potuisset: et sic potest intelligi. quod dicitur in illa decret. Nuper. in fi. Vel nisi sit principalis excommunicatus tali excommunicatione maiori: que consuetum est per sacerdotem parochialem posse infligi: et relaxari: quod ideo dico. quia consuetudo dat iurisditionem. vt habetur secunda questione prima. Nemo. in glo. Questio II.

G

A Secundo queritur. vtrum fauens excommunicato participet in crimine pro quo est excommunicatus.

¶ Respondeo quod fauens excommunicato aut fauet persone: ita quod non crimini: aut fauet crimini et persone. primo modo fauens excommunicato non partici-

pat ei i crimie illa pticipatiōe q icurrat eādē
excōicationē cū illo. Fauere aūt crimini du-
pliciter pōt itelligi. aut p accñs aut p se. pmo
B mō nō ois fauēs i crimie excōicato icurrit eā-
dē excōicationē cū illo. vbi grā. aliqs ē excōi-
catus: qz iniuste inuadit alicuius possessiones
guerrādo: si alius cōtra illū eūdē guerrat iten
tione recuperādi aliqd suū qd ille detinet in-
iuste: nō icurrit eādē excōicatiōez cū alio guer
ratore. qm̄uis p accñs sibi faueat in guerra: in-
qūtū pōt plus ledere illū quē inuadit q̄ si iste
ꝯ eūdez nō guerraret. si aūt fauet crimini per
se. aut iste fautor aliqd coopatus ē ad ppetra-
tionē criminis. aut non. si nō. nō est pticeps in
crimie illa pticipatiōe p quā icurrit eadē excō
C municatio cū excōicato. qd pbatur p illud qd
dr. ex. de sen. exco. nup. in glo. vbi dr sup illud
vbum decre. ei ꝯsiliū impēdēdo. q alias non
tenet qs de ꝯsilio nisi ille alias nō fuisset factu
rus. si g dādo ꝯsiliū qd nō coopat ad criminis
ppetrationē nō icurrit eādē excōicationē cuz
criminoso: vr q silr possit dici de fautore. si au
tem fautor coopatur ad ppetrationē criminis
tūc simplicit dō. q ois fauēs criminoso in cri
mine pticeps ē criminis tali pticipatione per
quā eadē excōicatione ligat cū criminoso. nec
est idē fauere ppetrationi criminis z fauere i-
D punitati iā ppetrati: qz fauētes mō 2o ipso iure
nō icurrūt eādē excōicationē cū criminoso: si
nō fauēt illi ipunitati: nisi amore persone cui
ꝯfusionē euitare volūt. excōicādi tñ sūt: si post
canonicā monitionē nō desistūt. qnq tñ rōne
horribilitatis criminis fauētes ei ipunitati i-
currūt maiorē excōicationē ipso iure. Uñ pre
stātes i effectu fauorē ipunitati criminis here
sis ipso iure maiorē icurrūt excōicationez. ex
ꝯ hereticis. Excōicam. §. credētes. Qō. iii.

A **Tertio** querit vtrū qlibet sacerdos possit absoluere a minori excōicatiōe. Et
vr q sic. excōicat in vna ecclesia ē excōicat q
ad oēs. xi. q. 3. c. 2. ergo a silr vr q q ab vno pt
absolui possit absolui a qlibet. ¶ Itē duoꝝ sa
cerdotū excōicatoꝝ minori excōicatiōe: vnus
pōt aliū absoluē ab illa. ex de sen. exco. Duo
bus collata. Sed qlibet sacerdos nō excōica-
tus magis vr posse absoluere ab excōicatione
q̄ excōicatus. ergo quilibet sacerdos a mino-
ri excōicatione potest absoluere.
¶ Cōtra. ex de pochi. z alienis pochi. Null9
eps. Nullus eps alteri9 pochianū iudicare p
sumat. Sed absolutio a minori excōicatione
quoddam iudiciū ē. ergo eps nō pōt absolue
re a miori excōicatōe illū q de alieno epatu ē.
¶ Rñdeo q excōicatio mior duplex ē. qnq

in. isfligit ab hoie. xi. q. 4. Miror. qnq et ipas B
incurrit hō ipso iure. xi. q. 3. cū excōicato. Ab
illa q isfligit ab hoie nō pōt absoluere nisi ex-
cōicans vel ei supior nisi in casu necessitatis
Ab illa que ē a iure. dicūt qdā quēlibet sacer
dotez nisi fuerit hereticus vel scismaticus vel
maiori excōicatiōe excōicatus posse absolue-
re. z et a peccatis venialib: qz talis absolutio
nō reqrit iurisditionem. ¶ Sed ꝯ. nullus pōt
aliū iudicare licite nisi habēs sup eū iurisdi-
ctionem ordinariā vel delegatā ex expressa cō
cessione vel pmissione vel ꝯsuetudine. Absol-
uere aūt aliquo modo iudicare est. ideo dicūt
alij q quilibet sacerdos nō hereticus nec scis- C
maticus nec maiori excōicatione excōicatus
iurisdictionem hz sup quēlibet xpianum qūtū
ad pdicta. qz cuilibet sacerdoti licitū esset ab-
soluere quēlibet. nisi p ecclesiam essent platoꝝ
ecclesiasticoꝝ iurisdictiones limitate. nō iue-
nitur aūt in iure iurisdictio qtū ad ptātez ab
soluēdi a venialib z a minori excōicatione a
iure alicui sacerdoti ab actib legitimis nō su
spenso subtracta. Unde ꝯ peni. z re. Ois vtri-
usq sexus. super illud. oia sua solus pctā. dicit
glo. nō tñ venialia. ergo qtum ad ꝯfessionem
venialiū nō plus determinat penitēs p statu-
tum ecclesiasticū ad ꝯfitēdū pprio sacerdoti
q̄ alij. A simili pōt dici de minori excōicatiōe
cū ꝯbi possit vt superius habitum ē absq pec
cato mortali. ¶ Alij dicūt ꝯtrium: qz vt ipsi di D
cūt q̄uis xps ptātē absoluēdi ꝯtulerit aplis z
alijs discipulis p seipm imediate: tñ ptātē iu-
risdictionis ꝯtulit eis accipiēdā mediāte Pe
tro: quē vicariū suū i militāti ecclesia ꝯstituit:
z nullus sacerdos hz aliquā iurisdictionē sup
aliquē in foro interiori seu exteriori nisi sit sibi
ꝯmissa a successore Petri imediate vl mediā
te. multi aūt sunt sacerdotes: qbus nulla peni
tus iurisdictio est ꝯmissa. ergo tales nec a mi-
nori excōicatiōe absoluere possunt. Et p hac
opinione vr face qd dr ex de sen. exco. nup. §.
in secūdo. vbi dr de illo q ꝯtrahit minorē ex-
cōicationē a iure. a suo epo vel pprio sacerdo
te poterit absolutionis bnficiū obtinere. vr. n.
q dicēs a pprio sacerdote. negare itendat q E
nō ab alio. ¶ Qui vult tenere hāc opinionē.
q magis placet: pōt dicere q pma arm nō valet.
qz si ego excōmunico subditū meum sicut por-
tat secū excōicationē suam quocūq vadat. sic
si ipsum absoluo existēs in ꝓuincia mea si sū
legatus: vel in diocesi mea si sum episcopus
absolutus est quocūq vadat. legatus tamen
postq̄ exiuit terminos legationis sue absol-
uere nō posset illum quē infra terminos lega

tionis sue excommunicauerat nec eps extra
F suã dioce.existẽs suspẽdere põt nec absoluere ab excõicatione in foro ɔtẽtioso.qꝛ extra suaꝫ dioce.nõ dꝫ exercere ea que sunt epalis iurisdictionis i foro ɔtẽtioso.posset tñ ɔmittere alicui in sua dioce.vt absoluat.ꝛ habẽtur pdicta extra de offi.lega.Nouit.ptim in textu.ꝛ partim in glo.Potest tñ subditum suũ absoluere in foro pnie.nõ tñ a pctis.sed etiam ab excõicatione quã tulit in eũ.ẽt pdictis ɔcordare videtur dñs Hosti.i summa:tractatu de penitentia.q̃uis enĩ absoluẽdo in foro ɔtẽtioso piudicaret epo alij tñ in foro pnie absoluẽdo nullũ sibi piudicium facit.Unde nõ vꝛ rõ q̃re ibi ouem suam liberare non posset.¶ Ad 2m
G dõ ꝙ nõ valet.qꝛ minoꝛ excõicatio non aufert ea q̃ iurisdictionis sunt.Unde sacerdos excõmunicatus excõicatiõe minoꝛi suũ subditum absoluere põt a simili vinculo.vt pꝫ per illam decretalẽ allegatã.☞Tenẽtes ãt opinionẽ aliã dicũt ad arm ad partẽ scd̃am ꝙ illa decre. nõ se extẽdit nisi ad illa de q̃bus necessarium est subire iudiciũ ecclie militãtis.hoc autẽ nõ est necium quantum ad pctã venialia ꝛ excõicationeꝫ minoꝛeꝫ: que est a iure.☞Sꝫ hi male dicunt.qꝛ cum homo obligetur ad suscipiẽduꝫ altissimum euchari.sacrm̃ saltem semel in anno ꝛ ipm recipere nõ debeat excõicatus etiaꝫ excõicatiõe minoꝛi:necessariũ est tali vt ab illa excõicatione absoluatur. Qõ. IIII.

Quarto queritur vtrũ sacerdos subditũ suum excõicatum maioꝛi excõicatione
A possit absoluere a pctis excommunicatione manente.

¶ Rñdeo ꝙ siue iste excõicatus sit iuste siue iniuste:dũ tñ teneat excõicatio:siue stet p eum ꝙ nõ ẽ ab excõicatione absolutus siue nõ :nõ pt a sacerdote absolui a pctis suis excõicatione manẽte.qd̃ manifestũ ẽ de illo q̃ iuste ẽ excõicat⁹:ꝛ stat p eũ ꝙ ab excõicatõe nõ absoluitur:qꝛ talis actu ẽ in pctõ moꝛtali : de quo nõ penitet:qꝛ sniam ecclie ɔtẽnit.de illo aũt q̃ iniuste ẽ excõicatus aut iuste:sꝫ p eum nõ stat ꝙ
B nõ absoluiť:nõ ẽ ita claꝝ.qꝛ decre.14.q.j.q̃cũꝗ.loquiť de illis q̃ se ab vnitate fidei vł societate Petri semetipos segregauerũt.q̃ aũt iniuste excõicat⁹ ẽ.ꝛ ille q̃ facit posse suũ vt absoluať semetipsos nõ segregãt.tñ credo ꝙ tales a pctis nõ possũt absolui ab homiẽ. q̃uis absoluanť si ṽe penitẽt i iudicio dei. Decretũ .n.ex ɔsuetudiẽ q̃ ẽ optĩa legũ iterps sic obseruat vt tales nõ absoluanť:qꝛ psumẽdũ ẽ vt in plurib⁹ ꝛ ꝙ iuste excõicati fuerũt:ꝛ ꝙ ñ nisi p eos staret ab excõicatõe absoluerẽť.nisi iter-

dũ teneanť in excõicatiõe p longũ tps ad grauius puniẽdũ aliqd̃ grãde scelus: p q̃ extitit
C excõicat⁹.cũ g̃ sacerdos absoluit in foro pñie aliquẽ:pmo dꝫ pponere absolutionẽ ab excõicatiõe q̃ a pctis. Excõicat⁹ etiã minoꝛi excõicatiõe nõ posset absolui a pctis illa excõicatione manẽte.qꝛ vt hꝫ ex d̃ cleri.excõ.mi.si celebzet. talis a pceptiõe sacroꝝ puat⁹ ẽ. Qõ V.

Quinto queriť vtꝝ ille q̃ incurrit excõicationeꝫ in vno epatu postea possit
A absolui ab alio epo in cui⁹ diocesi morať.

¶ Rñdeo ꝙ hec q̃stio itelligi põt.aut de excõicatiõe q̃ est ab hoie.aut de illa q̃ est a iure. si de illa q̃ est ab hoie.dd̃ ꝙ absolui nõ põt.nisi ab excõicatoꝛe.vel ei⁹ successoꝛe.vel a supioꝛi. siue fuerit spãlr ɔ determinatã psonã.siue gñalr lata. Si aũt itelligať de excõicatiõe a iure dd̃ ꝙ de minoꝛi excõicatiõe ɔtcta in vno epatu põt
B excõicatus absolui in alio epatu.de maioꝛi ṽo excõicatiõe dubiũ est.credo tñ ꝙ sit veꝝ.cũ.n. epus alicui⁹ possit ipm absoluere a pctis q̃ extra suũ epatũ cõmisit:pbabile vꝛ ꝙ etiã ipꝫ possit absoluere ab excõicatiõe quã extra suũ epatũ ɔtraxit.nõ tñ.n.de excõicatiõi q̃ est a iure sicut illi q̃ est ab hoie. Articulus. X.

Consequenter queritur de.io.pn cipali.Et circa hoc q̃runť.5. ☞Primo vtꝝ excõicat⁹ possit absolui inuitus.☞2° vtꝝ absens possit absolui p lr̃as.☞3° vtꝝ excõicat⁹ plib⁹ de causis absoluatur simpliciter si nõ omnes causas excõmunicationis sue exprimat.☞4° vtrum absolutus ab officiali episcopi excõicati sit vere absolutus.☞5° vtrum excõmunicatus cui excõmunicatoꝛ dicit.reuoco excõmunicationeꝫ seu relaxo quã i te tuli. ꝛ nõ dicit absoluo seu absoluim⁹:ṽe sit absolutus. Qõ. I.

Primo ostendo ꝙ excõicatus nõ potest absolui inuitus.nullus potest ab-
A solui inuitus in foro ɔsciẽtie.ergo a simili nec in foro exterioꝛi.¶ Item manente causa manet effectus:sed causa quare excõmunicatio infligitur ẽ ɔtũacia.g̃ illa manẽte nõ pt absolui ¶ Contra. multa bona pꝛestãtur inuitis.ergo videtur ꝙ beneficiuꝫ absolutionis pꝛestari possit inuito.¶ Item pnioꝛa sunt iura ad absoluendum q̃ ad ɔdẽnandum.sed inuitus potest excõicari.ergo ꝛ absolui.

¶ Rñdeo ꝙ duplex est excõicatio.q̃daꝫ a iudice.quedaꝫ a iure. Prima si iniusta est tenetur iudex relaxare etiam excõmunicato inuito.si iusta est:nõ debet inuitum ab illa absol-

B uere. tamē si absoluit ille vere absolutus est.
vt quidam dicūt. sicut.n. cōtra voluntatē suaz
potuit ipsum excōicare: ita cōtra voluntatem
nam pōt excōicationē retractare. q̄uis pec-
cet hoc faciēdo. nisi forte in casu in quo vide-
ret ꝙ illa absolutio eēt magis medicialis ani-
me ꝯtumacis q̄ ipsa excōmunicatio. excōica-
tus aūt excōicatione a iure inuitus absolui nō
pōt. ꝛ hoc est rōnabile: qꝛ cū volūtarie fecerit
illud cui excōicatio ānexa est ipso iure aliquo
mō ex voluntate sua excōicatus est. ꝛ iō sine
C sua volūtate ꝛ requisitione nō potest absolui.
24. q. 2. nec quisq̄z. ꝛ c. seq̄uē. Et ar. ad hoc ex̄
de offi. iudi. del. Cum cōtingat. in fi. ꝛ. ff. de re.
iur. dr̄ ꝙ inuito beneficiū nō datur. si tn̄ negat
se fecisse factum pro quo dr̄ excōicatus. vel se
eē excōicatū ꝓ tali facto: dum tn̄ petat ad cau
telam absolutionē: si absoluitur nō dꝫ dici ab-
solui inuitus ꝛ tenet absolutio.
¶ Ad primuꝫ dō ꝙ nō ē simile qꝛ forus pn̄ie
q̄tum ad absolutionem requirit pn̄iam eo ꝙ
absolutio est ex peccatis que nō nisi volunta-
D te ꝯmittēte vel omittēte fiūt. excōicatio autē
a iudice est ꝯtra excōicati voluntatem. ¶ Ad
2m dōm ꝙ causa meritoria inflictionis est ꝯtu
macia. sed causa efficiens est iudex: quādo au
tem ad aliquem effectum ꝯcurrunt due cause
per mutationem factam circa alteraꝫ causam
maxie circa efficiētē pōt effectus destrui.
¶ Ad primū ad partem aliam dōꝫ ꝙ inuitis
quādoq̄ꝫ possunt prestari ꝛ debēt beneficia q̄
eis prosunt. absolutio autem ab excōmunica-
tiōe nō ꝓdest inuitis. Preterea nō sūt inuitis
E prestāda beneficia in preiudiciū alioruꝫ. Sed
si excōicatus maxime excōicatiōe iuris absol
ueretur inuitus fieret preiudiciū bono coi: qꝛ
excōmunicatio nō tm̄ est ꝓpter vtilitatē illi⁹
in quem fertur. sed etiam propter vtilitatem
alioꝝ: qꝛ pena vnius metus est multoꝝ. ¶ Ad
secundum potest dici ꝙ ꝓcedit de absolutio-
ne ab excōicatione que est a iudice. Uel po-
test dici ꝙ inflictio iuste excōicationis vtilis ē.
absoluere autem inuitū nulli est vtile nec sibi
nec alijs.

Questio II.

A **Secundo** querit̄ vtrū excōicatus absens possit per litteras absolui. Et
videt̄ ꝙ nō. qꝛ absens nō pōt absolui i foro pe
nitētie. ergo a sili nec in foro exteriori. ¶ Itē
ex̄ de sen. exco. A nobis est. in fi. absolutionis
forma seruetur vt fiat cum penitētiali psalmo
ꝛ tam oratiōe dominica q̄ alia ꝯsueta. sed hec
nō possunt obseruari circa absentem. ergo ab
sens absolui non potest.
¶ Cōtra. 2. q. j. de manifesta. dicitur ꝙ aposto
lus excōmunicauit absens. sed sicut dicitur ex̄ B
de reg. iur. c. j. Omnis res per quascūq̄ꝫ cau-
sas nascitur per easdem dissoluitur. ergo po-
test absolui absens. Item eadem. cā. q. 5. q̄to.
habetur de quodā ꝙ fuit per eplāꝫ absolutus.
¶ Respondeo ꝙ excōicatus absens pōt per
litteras absolui sicut expresse dicit glo. 2. q. j.
de manifesta. ꝛ super decretum etiam vltimo
allegatum. ꝛ hoc est ratiōabile ex quo absens
potest excōmunicari. ꝛ si littera ad excōmuni
catum nō perueniat vsq̄ꝫ post mortem absol-
uentis: tamē absolutus est: sicut extunc ꝙ si-
gillatur littera excommunicationis alicuius
excōmunicatus est. quāuis nō teneatur se ge-
rere pro excōmunicato anteq̄ possit ad eius
notitiam peruenire. talis enim error facti non C
nocet. extra de clerico exco. mi. Illud.
¶ Ad primuꝫ in oppositum dōm ꝙ nō est si-
mile. absolutio enim in foro penitentie est for
ma sacramenti. alia autē absolutio nō. ¶ Ad
2m dōm ꝙ sic fieri debet sicut dicit illa decre. ꝛ
illud qd̄ habetur. s̄. c. ti. Cum desideres. ꝛ ali-
ter faciens si nō subsit necessitas vl̄ euidēs vti
litas aliter faciendi peccat. tamen hoc omit-
tens vere nihilominus absoluit. vnde glo. su-
per illam decretalem. Cum desideres. dicit ꝙ
iuramentum nō est de substātia absolutionis
sed recipitur potius ad cautelam. ne decete-
ro talia ꝓsumat. qd̄ probat per hoc ꝙ aliqui D
absoluuntur siue iuramēto. j̄. c. super eo. quod
nō fieret si esset de substātia. Simile habetur
in illa decre. A nobis. in glo. dn̄s autem Ho-
sti. dicit iuramentum esse de substantia abso-
lutionis. Si autēꝫ ille qui absoluitur erat ex-
cōmunicatus a canone iniungendum est ei
sub debito prestiti iuramenti. vt cōtra illuꝫ ca
nonem scienter de cetero nō veniat. nisi forte
in casibus exceptis a iure. Unde pcussori cle-
rici iniungenduꝫ ē ne de cetero in clericuꝫ v l̄
religiosam personaꝫ manus iniȷ̄ciat violētas:
nisi se defendendo: aut de mandato prelato-
rum illius. vel nisi super eum prelationis mi-
nisterium aut magisterium habeat. aut cum E
ipso in eadem ecclesia socius esse noscatur. ex̄
de sen. exco. ex tenore. ꝟ Excipiendi etiā sunt
omnes casus in quibus iniȷ̄ciens manus vio-
lentas in clericum nō incurrit excōmunicatio
nem. ratio autem quare tale iuramentum nō
indicitur illis qui in eadem ecclesia socij esse
noscuntur. idest illis qui communiter viuunt
ꝛ sub vno tecto dormiunt. ꝛ in eadem domo
vescuntur: etiam si sint seculares est propter
piculū piurij: qꝛ ꝓsumit̄ ꝙ facili⁹ veniūt adver
ba: ꝛ inde ad factū. videtur etiam multis ꝙ ꝓ

leui iniectione nō est saltem passim tale iura-
mentum exigendum ꝓpter periculum piurij:
qꝛ homies ꝛ maxime iuuenes faciliter recidi-
uant in leuem iniectionem. Alij autē dicūt
ꝙ etiā ante absolutionē a leui iniectiōe predi
ctum iuramētum est regulariter exigendum:
qꝛ decre. allegate nō excipiūt leuē iniectionē
glo. et sup illa decre. sup eo. dicit ꝙ illa forma
quā habes ꝫ. co. ti. ex tenore. obseruāda est in
absolutiōe cuiuslꝫ q̄ icidit i canonē. Q. iii.

Tertio querit vtꝝ excōicatus pluribꝰ de causis absoluat simplr si non oēs causas excommunicationis sue exprimat.

C Rn̄deo ꝙ ille aut ē excōicatꝰ a iudice: aut
A a iure. Si a iudice. aut ab vno: aut a pluribus.
Si a pluribus: nisi absoluat a quolibet nō est
simpliciter absolutus: nisi absoluat a superio-
ri eorum. Si ab vno. aut vna excōicatōe. aut
pluribus. si pluribus nō est simplr absolutus
nisi exprimatur cā cuiuslibet excōicatiōis. Si
vna. aut ille q̄ absoluit sue excōicationis tacet
causas aliqs fraudulēter: ꝛ alias exprimt. ꝛ ta
lis absolutio sic accepta p surreptionē vł frau
B dem inanis est. extra de sen. exco. Cuꝫ pro cā.
aut eas tacet ignoranter. qꝛ tunc nō recolit. ꝛ
tūc credo ꝙ si absoluens hꝫ intētionē simplr
relaxādi excōicationē quā tulit in cuꝫ simplr
absolutꝰ est. Si aūt nō itēdit eū absoluere ab
excōicatiōe nisi p cōpationē ad causas quas
ipe exprīmit: credo ꝙ absolutꝰ n̄ ē: nisi forte sint
cāe tales: q vna sine alia n̄ mereꝛ excōicatiōeꝫ.
C Ex dictis patet q̄d dō est de absolutiōe ex-
cōicati a iure ex pluribus causis. Q. IIII.

Quarto querit vtꝝ absolutus ab officiali epi excōicati sit vē absolutus.

A C Rn̄deo ꝙ aut eps instituit illū officialem
suū postq̄ꝫ erat iam excōicatus. aut nō. Si pri
mo modo absolutus ab illo officiali vere non
est absolutus. qꝛ eps excōicatus maiori excōi
catione de qua loquor ab oi actu legitimo est
suspēsus. ꝛ ideo excōicatus nō potuit istitue-
re officialeꝫ. Si aūt instituit eum anteq̄ esset
excōicatus. tūc distinguo. qꝛ aut ceperat vti of
ficio anteq̄ꝫ eps excōicaretur. aut non. Si sic.
tunc planum est ꝙ absolutus ab illo vere est
B absolutus. nisi sit aliud ꝙ obsistat. Si nō. vt di
cunt aliqui: absolutus ab illo vere est absolu-
tus: qꝛ ex quo nō cepit vti offō ante epi excōi-
cationē supueniēte epi excōicatiōe expirat iu
risdictio que illi ab epo fuerat ꝯmissa. qd dcla
rant p hoc: qꝛ si eps corpaliter moreretur. aut dē-
poneret anteq̄ officialis iciperet vti offō suo:
iurisdictio ab epo sibi ꝯmissa expiraret. ex̄ de
offi. del. Licet. in gl. A lili voluit aliq̄ dicere de
excōicatiōe supueniēte: sꝫ opinio illoꝝ nō mi-
C hi placet. ꝛ qd in sua rōne adducūt pro simi-
li nō est simile: qꝛ mors aufert potestatem ꝛ dē-
positio aufert in perpetuū ptātis executionē.
excōicatio aūt nō. sed suspēdit eā ad tempus.
Vn̄ mihi videt dō ꝙ posset ꝓcedere nō obstā
te illius q̄ ꝯmisit excōicatiōe supueniēte post
ꝯmissionem: q̄uis supueniat an̄ inceptionem
executiōis sui officij. qd si verꝝ est absolutꝰ ab
eo vere dꝫ absolutus reputari. ꝛ hec que dicta
sūt pn̄t aliquo mō ꝓbari p ea que dicunt ex̄ dē
offō vicarij. Romana. in textu. ꝛ in glo. etiā
supra de offō del. Licet. in glo. Q. V.

Quinto querit vtꝝ excōicatus cui excōicator dicit reuoco excōicationeꝫ seu relaxo quā in te tuli. ꝛ nō dicit. absoluo te seu absoluimus. vere sit absolutus.

A C Rn̄deo ꝙ nō est simile de absolutiōe que
fit ex vi clauium in foro penitentie. ꝛ de illa q̄
fit ex vi iurisdictionis in foro exteriori: qꝛ pri-
ma est pars sacramenti penitentie. alia non. ꝛ
ideo in prima magis obseruanda sunt verba
precisa q̄ in secunda. Vnde in prima absolu-
tione debet dicere sacerdos. absoluo. q̄uis au
tem hoc sit congruuꝫ obseruare in secūda nō
credo tamen ꝙ hoc sit necessarium. imo suffi-
cerent verba alia: significantia tamen excom-
municationis remotionem. vnde si diceret ex
communicator. reuoco vel relaxo excommuni
cationem: quaꝫ in te tuli: ille vere esset absolu
tus: nisi aliquid aliud esset obsistens.

Articulus. XI.

Onsequenter q̄ritur dē xiꝰ. ꝓnci-
pali. Et circa hoc querun-
tur. v. Primo vtrum mili-
tes teneātur obedire suis pn
cipibus publice maiori excō-
municatione excōmunicatis ꝓ graui ꝛ enor
mi casu postq̄ solēniter denunciati sunt excō
municati. 2ꝰ vtrum clerici teneantur obedi-
re suo episcopo manifeste maiori excommu-
nicatione excōmunicato. Tertio vtrū mo
nachi teneātur obedire suo abbati excommu-
nicato postq̄ solenniter denunciatus est ex-
communicatus. Quarto vtrum vxor tenea
tur obedire marito excommunicato. Quin
to qui sunt illi casus in q̄bꝰ hō iure icurrit ma
iorem excōmunicationem. Q. I.

Primo queritur vtrum milites teneātur obedire suis principibus publice
A maiori excommunicatione excommunicatis
pro graui ꝛ enormi casu postq̄ solenniter de-
nunciati sunt excommunicati.

B ¶ Rūdeo ꝙ nō.15.q.6.Nos sanctoꝝ.ꝛ.c. im mediate se.ꝛ extra de penis.Grauē.in tex.ꝛ i glo.excōicatio.n.publica ꝙdiu illa ē inodat⁹ milites suos absoluit a iuramento fidelitatis quo tenebantur ei.i.effectū illius obligatiōis suspēdit.ꝛ hoc ꝯstitutū ē i detestationē illi⁹ cri minis.ꝛ vt magis principes timeant ꝯtēnere ecclesiastica ꝓcepta.Si tū dubiū ē vtꝝ ꝓnceps sit excōicatus:vel nō:obedire tenent.qꝛ in du biis superiori est obediēdū.23.q.1.quid culpa tur.in textu.sed expressius in gl.¶ Sꝫ ꝯtra su pradictam respōsionē aliq̄ arguūt ꝓmo sic.di

C cit dn̄s Inno.ꝙ si quis cū iuramento vel sine iuramēto ꝓmisit aliquid alicui excōicato da re ꝯsulimus ei ꝙ det.¶ Itē vt hꝫ.11.q.3.Julia nus.ꝛ.c. Imperatores.§.Julianus.xp̄iani milites obediebāt Juliano iperatori qui erat apostata.¶ Item extra de sen.exco.Si ver. ꝓnceps pōt sub p̄fefamilias cōprehēdi. Sed filius ꝛ seru⁹ p̄rifamilias excōicato obedire te nentur.11.q.3.quoniā multos.Item eccl'ia per sniam absoluit milites a iuramēto fidelitatis: quo tenebant ꝓncipibus excōicatis.qd̄ nō fa ceret:vt vr:si ab hoc essent ipso iure absoluti. ¶ Ad ꝓm aūt istoꝝ dici potest ꝙ nō est tm̄ fo

D mētum excōicatiōis ꝛ excōicatoꝝ soluere pe cuniam debitā excōicatis ꝙtuꝫ erat qn̄ multi vasali eos subsequebātur parati obedire eis. ⁋ Alij aūt dicūt ꝙ excōicatis ꝙdiu excōicati sunt:debita pecunia solui nō debet.qꝛ in obli gatiōe soluēdi sine iuramēto tacite subintelli gebatur hec ꝯditio.s.si talis ꝑmanserit cui lice at communicare.Arm ad hoc.22.q.2.Ne q̄s arbitret.dicūt ḡ isti ꝙ pecunia reponi dꝫ i ede sacra.vt ibi recipiāt eā creditores postꝙ fue rint absoluti.¶ Ad 2m dō ꝙ illa duo decreta poti⁹ narrāt factū ꝙ ius:qd̄ factū ecclesia tūc dissimulabat:ne Julianus suscitaret scādaluꝫ aduersus xp̄ianos.vel vt dicūt alij xp̄iani non obediebant ei:nisi qn̄ agebat pro fide vel

E defensiōe p̄rie.ꝛ in illis casibus vt dicūt mili tes obedire debēt excōicato ꝓncipi:nō i fauo rem excōicati:sed fidei vel p̄rie.¶ Ad 3m dō. ꝙ illud v̄bum itelligēdū est in illo casu de q̄ ibi loquitur decretalis.ꝛ in similib⁹:qꝛ alias excōicati de malitia sua reportassent lucruꝫ:ꝛ inocētes dāñū.vt pꝫ diligēter ituēti totā seriē decretalis.¶ Ad vltimū cū dr̄ ꝙ eccl'ia tales ꝑ sniam absoluit ꝛc.Dicēdū ꝙ hoc est ad ma iorē cōfusionē principis excōicati.ꝛ qꝛ an̄ sen tentiā aliqui de facto debitū fidelitatis ꝓuāt. ⁋ Vel pōt dici ſm alios.ꝙ aliter absoluunt ꝑ sniam ꝙ ipso iure.qꝛ cū ꝑ sniam absoluuntur simpl'r ꝛ absolute ab ipso iuramēto fidelitatis remanēt absoluti ab illo iuramento.ꝛ ab illa obligatiōe.etiā postꝙ p̄nceps fuerit absolut⁹ ab excōicatione.sed ꝙuis ipso iure suspēdat

F effectus obligatiōis supradicte durāte p̄nci pis excōicatiōe.tū illa obligatio nō tollit ab solute.nisi forte quo ad subditos illoꝝ q̄ excō municati sunt pp hoc ꝙ lapsi sunt in heresim manifeste. Questio. II.

Secundo queritur vtꝝ clerici teneantur obedire suo ep̄o manifeste ma iori excōicatione excōmunicato.

A ¶ Respōdeo ꝙ nō.19.di.nulli.ꝛ.16.q.vlti.sa ne.cui⁹rō est.qꝛ obedire est quoddā cōicare sed clerici tenent euitare suū ep̄m excōicatum decre.93.di.miratus sū.¶ Preterea null⁹ te netur obedire alicui ꝙdiu ille non pōt eē iu dex suus vel officiū iudicis exercere.Sed ep̄s ꝙdiu manifeste excōicatus est ab executione officij iudicis ē suspēsus. Qō. III.

Tertio querit vtꝝ monachi teneant obe dire suo abbati excōicato.postꝙ

A solēniter denūciatus est excōicatus.Et videt ꝙ sic.qꝛ magis tenetur hō p̄ri sp̄uali ꝙ carna li:sed filius carnalis nō emancipatus tenetur obedire p̄ri excōicato.ergo multo fortius mo nachi suo abbati excōicato.¶ Itē serui tenē tur obedire dn̄is suis excōicatis.qꝛ possūt eis cōicare licite.vt superius visum est.sed mona chi sunt serui abbatis.ḡ abbati suo excōicato obedire tenent.¶ Itē monachi nō sunt abso luti ab obediētia abbatis ꝑ factum cuius ius

B nō tenent scire:ſꝫ multi sunt casus ꝑ quos ab bas pōt icurrere excōicationē ipso iure.quos tū nō oēs tenent monachi scire.ergo vr ꝙ pōt esse abbas eoꝝ excōicatus in aliquo illoꝝ ca suū:ꝛ tū monachi sibi tenebunt obedire. ¶ Cōtra.q̄ nō tenet cōicare cum aliquo nō te netur sibi obedire:sed superioribus excōica tis nō tenet iferiores cōicare.16.q.vlt.sane.ꝛ arm ad hoc.32.di.nullus.ergo monachi suo abbati excōicato nō tenent obedire.

C ¶ Respōdeo.monachi non tenent obedire suo abbati māifeste seu publice excōicato ex cōicatōe maiori.2.q.7.Sacerdotes ꝛ filiā.i gl. qꝛ talis abbas nō pōt precipere.ꝑcipere eni in ferioribꝰ actus est legitimus.excōmunicatus aūt maiori excōmunicatione est ab omnib⁹ac tibus legitimis suspēsus.tum etiam.quia mo nachi nō tenētur ei cōmunicare.ꝛ obedire est communicare illi cuius preceptis obeditur. ¶ Preterea abbas excōmunicat⁹ nō potest alteri cōmittere vices suas:ꝙuis si alicui cō miserit ante excōicationē:ipso postea excōica tionē icurrēte ꝑtās quā an̄ ꝯmiserat n̄ expiret.

B Ar^m a si'i. extra de officio vicarij. Romana Sed sic monachi tenerent sibi obedire an ꝙ de illis posset vicariū suū ꝯstituere. vñ vr̄ ꝙ sibi obedire nō teneantur.
¶ Ad pmū in opp^m dō. ꝙ ſm aliquos maior ē falsa. volūtas. n. q̄ hō obligat se patri spūali nō ꝑiudicat ꝑcepto diuino quo fili⁹ obligatur pr̄i carnali. qđ ꝑceptū est. honora pr̄e3 ⁊c. Vl' pōt dici ꝙ filius carnalis est q̄dā portio pr̄is ⁊ possessio. sicut dicit phus. 5. ethi. c. 9. ⁊ ideo
C sicut excōicatus potest se iuuare de possessiōibus suis. ita fuit ꝯueniens vt a iure exciperet filius nō emācipatus ab illo ꝑcepto quo ꝑceptum ē nō cōicare excōicatis. Nō sic autē est monachus ipsius abbatis portio vel possessio
¶ Ad 2^m dōm ꝙ seruus est possessio dñi. vt dicit phus vbi ꝓus. ꝙuis nō sic possit dici de illis q̄ subsunt dñis pollitice: nō despotice. sicut subsunt milites ꝑncipibus ⁊ alij multi. Est etiā seruus quasi organū aiatum ipsius dñi ſ3 phm ꝑ⁹ politicoꝝ. ⁊ ideo sicut excōicatus potest se iuuare de possessiōe sua ⁊ vti organis suis. ita fuit ratiōabile ꝙ iura ꝑmitterēt seruos
F cōicare dñis excōicatis. nō sic āt ꝑt dici d monachis respectu abbatis. Vel pōt dici ꝙ cū excōicatio sit vinculum spūale magis opponit auctoritati precipiendi spiritualibus filijs. ꝙ filijs carnalibus vel seruis in temporalibus.
¶ Ad 3^m dō. ꝙ ſm aliquos monachi tenent obedire abbati excōicato: ꝙuis sciant factum ꝓ q̄ est excōicatus ꝙdiu ignorant quid iuris qr̄ nō tenent scire oēs casus in q̄bus hō incurrit maiorē excōicationē ipso iure ꝓpter corū multitudinem ⁊ aliquorū subtilitatem. multi enim sunt. Questio. IIII.

Quarto queritur vtrum vxor teneat obedire marito excōicato.
¶ Rn̄deo ꝙ sic. vt. n. habitū ē superius vxor cōicando marito excōicato nullam excōicationē ex hoc ꝯtrahit. Unde nō subest rō quare ab obediētia quā vxor dꝫ marito ꝓpter mariti excōicatiōe3 absoluat. Qō. V.

A **Quinto** queritur quot sunt illi casus in q̄bus ipso iure incurrit homo excōmunicationē maiorem.
¶ Rn̄deo ꝙ illi icidūt in excōicationē maiorē a iure q̄ icidūt in heresim iā dāmnata3. ex̄ de hereticis. Ad abolendam. ⁊ cap. excōicamus.
¶ Item q̄ defendūt vel receptāt hereticos. c. tit. sicut ait. ⁊ c. excōicam⁹. §. credētes. ¶ Itē q̄ innitunt alienatiōib⁹ a scismaticis factis. ex̄ de scismaticis. c. j. ⁊ 19. di. Nulli fas. ¶ Ite3 q̄ inijciunt manus violētas in clericū. vel ꝙcūꝗ ꝑsonam religiosa3 religiōis approbate. ex̄ de sen. exco. Nō dubiū Excipiunt tamē multi casus. ⁊ Unus est si ꝑcutiens ignorabat illu3 esse clericū: nō tñ ignorātia crassa vel affectata. sed ꝓbabili. extra d sen. ex. Si vero aliquis E
⁊ Alius si ꝑcutiens clericū nō ꝑcutit ex odio vel inuidia vel idignatiōe: ſ3 leuitate iocosa. c. ti. c. j. ⁊ Alius si magr̄ scholarē clericū itutu disciplinę vel correctiōis ꝑcusserit. e. c. ⁊ Ali⁹ si vim vi temperate repellat in cōtinēti. eo. ti. si vero alicuius. ⁊ Alius cū dominus domus clericū vituperantem ipsum in domo sua nec volētē exire: ꝙuis ꝯueniēter monitū expulerit de domo: si non ē pūs ꝑlatus illius clerici q̄ ip3 exire ꝯpulerit: ⁊ dñs dom⁹ modū nō excedat i expellēdo. Sic. n. expellēdo nō inijcit i clericū man⁹ iniuriosas: qr̄ vtit iure suo: sicut dr̄. ff. de re. iu. nemo dānum facit nisi q̄ id facit qđ facere ius nō h3. ⁊ Ali⁹ cū a clerico volente aliquē ꝑcutere cū baculo aliq̄s violēter baculū amouet: qr̄ nō iuriat illi moderate impediēdo ipm ne alij faciat talē iniuriā. ⁊ Ali⁹ cum q̄s ꝑcutit clericū iueniēdo ipm cum mr̄e C
sua vel vxore vel filia vel sorore turpiter agentem. ex̄ de sen. ex. Si vero alicuius. §. nec ille.
⁊ Ali⁹ cū aliq̄ rōne officij qđ in ecclesia obtinent aut alij clerici seniores zelo deuotionis pueros vel adolescētes in minoribus ordinib⁹ ꝯstitutos turbātes diuinū offm̄ eijciūt de ecclesia vel moderate ꝑcutiūt vt corigant ⁊ ab impedimēto diuini officij desistāt. e. ti. cū voluntate. ⁊ Ali⁹ qñ aliq̄ obtētu ꝑlatōis vl' magisterij subditos ⁊ scolares correctiōis cā leuit ꝑcutiūt. e. c. vbi ꝓius. ⁊ Alius cū dñs aliquos clericos de familia sua vl' ꝓpiquos iferioꝝ graduū moderate vt a suis vitijs corrigant ꝑcutiunt. e. c. vbi ꝓus. ⁊ Alius cū clericus q̄ ꝑcutitur ē dispositꝰ ⁊ traditus curie seculari ex̄ de iudicijs. Cū nō ab hoie. ⁊ Alius qñ clericꝰ q̄ ꝑcutit ꝓfus trāsiuit ad actū ꝯriuꝫ clericatui. D
vtpote: qr̄ fact⁹ ē miles: nec tonsurā defert: qr̄ nec ad hoc est cogēdus ex̄. de cle. ꝯiug. vt cōsultationi. ⁊ Alius qñ aliq̄s etiā laicus clericum vel religiosū3 violēter capit de mandato ꝑlatoꝝ suoꝝ. dū tñ violētia nō se extēdat notabiliter vltra ꝙ requirat illoꝝ q̄ capiunt defensio vel rebellatio. extra de sen. ex. famē. §. laici. Nec obstat illud qđ dr̄. s. e. ti. vniuersitatis: quia loquitur in casu in quo monach⁹ nō subterfugit regularem disciplinam. nec abbatis sui obedientiā. ⁊ sufficiēter pōt ꝑ abbatem ⁊ alios monachos corrigi. ⁊ Alius quando aliquis nō ex deliberatione. sed tantum ex surreptione socium suum clericum leuiter impellit. ꝙuis sit turbatus mortale enim peccatum

nō ꝯmittitur nisi ex deliberatione. vel post tē-
pus sufficiens humane fragilitati ad delibe-
E randum. cum factuȝ est tale ꝙ homo non ob-
stante humana infirmitate tenetur de necessi-
tate deliberare. vt per deliberationem ab illo
opere illicito perpetrando retrahatur. Nul-
lus autem excōicat a iure nisi ꝓpter peccatū
mortale. cuȝ enim iura precipiant vt a iudice
nō infligatur: nisi ꝓpter peccatum mortale: vi-
detur ꝙ ꝯditor iuris non voluit vt excōicatio
a iure incurreret nisi ꝓpter peccatum morta-
le. ¶ Alius quādo clericus q̄ ꝑcutitur immiscet
se tyrānidi ⁊ crudelitatibꝰ. ⁊ seditionē ⁊ guer-
ram mouet. vel publice ⁊ attrociter delinquit
habitu clericali ꝯtēpto. ex̄ de sen. ex. Cum nō
ab homine. ¶ Alius quādo clericus militaria
arma gerit: ⁊ tertio admonitus per diocesanū
se corrigere noluit. eodem titu. In audientia.
F ¶ Alius quādo clericus nec in modo tōsure
nec in vestimētoruȝ forma: nec in qualitate ne-
gociorum de clerico aliquid ostendit. si tertio
admonitus ꝑ diocesanum se nō corrigit. e. c.
ꝯtingit. 2°. ¶ Alius quādo clericꝰ recipit ad-
ministrationes secularium ꝑsonaꝝ post inhi-
bitionem publice in synodo factā sub pena ꝓ-
uilegij clericalis exprimēdo ꝙ quicūqȝ cōtra
suam inhibitionem venerit per ipsum nō de-
fendetur. talis enim inhibitio in proposito lo-
co trine monitionis succedit. si enim talis oc-
casione ipsius administrationis ꝓpter pecu-
niariam causam deprehendatur in fraude: in-
dignum est eis ab ecclesia subueniri: ꝑ quos
ꝯstat in ecclesia scandalum generari. extra. ne
cleri. vel mona. ca. 2°. ¶ Alius est ſm dn̄ȝ Ho-
sti. quādo clericus exercet secularia negocia
diuinis officijs pretermissis. si tertio monitus
per diocesanum se nō corrigat. extra de vita ⁊
G ho. cle. c. vlti. tamen textus predictus nō expri-
mit nisi ꝙ talis de suis facultatibus statutis ⁊
consuetudinibus patrie subiaceat. quod ſm
glo. ibidem nō est intelligendum de rebus ec-
clesie: quia delictuȝ persone nō debet in eccle-
siam redundare. ¶ Item qui tales in pres-
sionē includūt vel detinēt. e. ti. nuper. ¶ Iteȝ
qui in clericos iniiciunt manus temerarias ⁊
iniuriosas quamuis non violentas: vnde cum
clericus qui iniuriatus est alicui summittit se
voluntarie aliquibus percussionibus fustiuȝ
ſm ꝙ layci in illa terra facere consueuerunt ꝓ
pace habēda percussores excōmunicati sunt.
extra de sen. exco. ꝯtingit. ꝓꝰ. in tex. ⁊ in glo.
¶ Item qui potest eos defendere a violentia
⁊ non defendit: si sibi incumbat ex officio. e. ti-
tulo quante. ¶ Item potestates seculares i- H
ponentes clericis exactiones indebitas post
q̄ꝫ competenter moniti non desistūt. extra de
immunitate ecclesie. non minus. ¶ Item qui
iurisdictionem prelatorum ⁊ potestatem quā
habent in suis hominibus euacuant postq̄ȝ cō-
petenter moniti non desistunt. eodem titulo.
vbi prius. ¶ Item successores eorum nisi in-
fra mensem errorem seu excessum predeces-
sorum emendauerint. eodem titulo aduersus
¶ Item qui decetero fecerint obseruari statu-
tuta. ⁊ consuetudines inductas contra eccle-
siasticam libertatem. extra de sen. ex. Nouerit
fraternitas tua. ¶ Item qui talia statuta in-
fra duos mēses de libris suis non deleuerint.
eodem titulo vbi prius. ¶ Item qui de cete-
ro huiusmodi statuta fecerint. ¶ Item qui d̄ I
cetero ea scripserint. ¶ Item potestates con-
sules rectores consiliarij locorum vbi huius-
modi statuta de cetero edita fuerint. ¶ Item
qui ſm talia statuta vel consuetudines tales
de cetero iudicare presumpserint. ¶ Iteȝ qui
scribere presumpserint sic iudicata. Et isti qui-
qȝ casus vltimo positi colliguntur ex decreta-
li vltimo allegata ab illo loco. Item excom-
municamus. vsqȝ in finem. ¶ Item incendia-
rij ⁊ violatores ecclesiarum. eodem titulo. cō-
questi. ¶ Item qui a paucioribus q̄ꝫ duabus
partibus cardinaliū in papam electus electio-
ni de se facte consentit. ⁊ pro papa se gerit. si
humiliter noluerit abstinere. extra de ele. Li- K
cet. ¶ Item litterarum domini pape falsato-
res per se vel per alios. ⁊ eoruȝ fautores ⁊ de-
fensores. extra de crimine falsi. Ad falsarioruȝ
¶ Item scienter vtentes illis falsatis. eodem
titulo. vbi prius. ¶ Item deferentes arma fer-
rum ligna galeas naues sarracenis. vel regi-
men nauium vel galearum suarum exercen-
tes. vel aliquod aliud subsidium eis impendē-
tes in dispendium terre sancte vel christiano-
rum. extra de iudeis. Ita quorundam. ¶ Itē
religiosi professi leges vel phisicam audien-
tes. nisi infra duorum mensium spatium desti- L
terint. ad claustrum suum redeūtes. extra ne
cle. vel mo. non magno opere. ¶ Item pre-
sbyteri ⁊ quicūqȝ clerici personatus habentes
leges vel physicam audientes. nisi infra duos
menses destiterint. eodem titulo super specu-
la. ¶ Item excommunicato participantes in
crimine pro quo est excommunicatus maio-
ri excommunicatione. extra de sen. exco. nuꝑ
⁊. c. Si concubine. ¶ Item qui christianos fa-
ciunt per assassinos interfici vel mādant fieri.

ꝙuis ex hoc moꝛs nõ fuerit ſubſecuta.⁊ rece-
M ptatoꝛ ⁊ fautoꝛes ⁊ occultatoꝛes dictoꝝ aſſaſſi
noꝛũ.extra de homici. Pꝛo humani. ¶ Jtẽ
q̇ xp̄ianos ꝓ honeſta cã nauigio vectos capi-
unt aut ſpoliãt rebus ſuis:aut naufragiũ paſ-
ſos rebus ſuis ſpoliãt:niſi moniti ſatiſfaciant.
ex̃ de raptoꝛib⁹.capl̕o.Excõicatiõi. ¶ Jtẽ re-
ligioſi nõ poꝛtãtes habitũ ex̃ domũ quẽ in do
mo poꝛtare debẽt.ex̃ ne cle. vel mo. Grauis.
¶ Jtẽ docẽtes p̄dictos vel in ſcholis retinen
tes.eo .c. vbi p̄us. ¶ Jtem noua thelonea pe
regrinis ⁊ mercatoꝛib⁹ imponẽtes.24.q.3.Si
quis romipetas. ¶ Jtez ſoꝛtilegijs ⁊ diuina-
tionibus intẽdẽtes cum effectu.26.q.5.Si q̇s
ariolos.⁊.c.ſequen.⁊.c.nõ opoꝛtet:⁊ duobus
capitulis ſequẽtibus.tamẽ ſm̃ aliquos iſti ca
nones nõ ſunt late ſn̄ie.ſꝫ ferende.q̇ꝺ videtur
N ꝓbari poſſe per hoc q̇ꝺ dr̃.e.q.Soꝛtes ⁊.c.Si
quis clericus.⁊ maxĩe.c.Augurijs:i quo dr̃.ta
lem p̄cipimus a ꝯuentu eccleſie ſeparandum.
¶ Jtẽ ratum habẽs ꝙ aliquis nomine ſuo in
clericum vel religioſam pſonã religionis ap-
pꝛobate manus iniecerit violẽtas.ꝗ̃uis factũ
fuerit ipſo neſciente nec volente tunc:qꝛ i ma
lefactis ratihabitio retrotrahitur.⁊ mãdato
comparatur.extra de reſti.ſpol̕.cum ad ſedez
⁊ de ſymonia.ſicut tuis.in tex.⁊ in glo. ¶ Jtẽ
q̇ habens in curia romana materiã queſtiõis
ſi dat aliq̇d magnũ ſiue paruũ vel ꝓmiſſionẽ
O aut ſpem de dãdo faciat:dũ pẽdet in curia ſu-
um negocium terminandum.extra de vita et
ho.cle.viri eccleſiaſtici. ¶ Jtẽ abbꝛeuiatoꝛes
⁊ alij de familia notariorum totius cãcellarie
pꝛo litteris legendis nomine ſuo vel alieno
aliquid exigentes vel pactum de recipiendo
faciẽtes.vel ſuper hoc tractatum cum aliquo
admittẽtes:vel petitionẽ:vel notam ad aliq̇d
extoꝛquẽdum malitioſe detinẽtes.e.ti. Cum
inter alia. ¶ Jtẽ illi qui de curia pape ⁊ fami
lia cum aliquo de curia eiuſdem vel quocũqꝫ
extraneo cuiuſcũqꝫ cõditionis exiſtat ꝓ ſui vl̕
alieni expeditione negocij aliquaꝫ fecerit pa-
P ctionem de dando vel faciendo aliq̇d ſibi vel
alij conſideratione ſui ſeu cuiuſcunqꝫ perſone
e.c.vbi pꝛius. ¶ Jtẽ ille qui de iam dicta cu-
ria aliquid a quocũqꝫ exegerit.aut qui dede-
rit aliquid exactoꝛi iuxta pꝛedictuꝫ modum:
excõmunicationis laqueo ſit aſtrict⁹. ¶ Jtez
pꝛelati taꝫ regulares ꝙ̃ alij clerici regni fran
cie:alij alios in contemptum publici beneficij
q̇ꝺ toti clericoꝛum collegio ita inuiolabiliter
eſt indultum:vt ei penitus aliquoꝛum pactis
vel conſenſibus nequeat derogari:ſuo relicto
iudice ad publica iudicia trahere p̄ſumentes
e.titu.ꝙ̃ ſit graue. ¶ Jtem extoꝛquentes per
vim vel per metum reuocationes abſolutiões
excõis ſuſpẽſionis interdicti.q̇ tamẽ reuoca- Q
tiones vel abſolutiones irrite ſunt ipſo iure.
extra de his que vi metus ve cã fiunt. abſolu-
lutiõis. ¶ Jtẽ grauãtes ꝑ ſe vel ꝑ alios electo
res vel amicos eoꝝ eo ꝙ noluerint eligere il-
los ꝓ q̇bus erãt rogati vel iducti.ex̃ de cle.ſci
ant. ¶ Jtẽ pſone ꝯcedẽtes repſalias ꝯtra pſo
nas eccl̕iaſticas vel bona eaꝝ.niſi ĩfra mẽſem
ꝯceſſionis reuocauerit.vniuerſitates vero ſen-
tentiã iterdicti:quacũqꝫ ꝯtraria ꝯſuetudine nõ
obſtãte .extra de iniurijs.Etſi pignoꝛationes.
¶ Jtẽ quicũqꝫ pꝛo eo ꝙ in reges pꝛĩcipes ba- R
rones nobiles balliuos vel quoſcũqꝫ eoꝝ mi-
niſtros aut quoſcũqꝫ alios excõmunicationis
ſuſpẽſionis ſeu iterdicti ſentẽtia fuerit ꝓmul-
gata licentiã alicui dederit occidẽdi capiẽdi.
ſeu alias i pſonis aut bonis ſuis:vel ſuoꝝ gra-
uãdi eos q̇ tales ſentẽtias ꝓtulerint ſiue quoꝝ
ſunt occaſione ꝓlate.vel eaſdẽ ſentẽtias obſer
uãtes vel clericis excõmunicatis cõmunicare
volẽtes.niſi ipſam re itegra reuocauerint licẽ
tiã.vel ſi ad bonoꝝ captionẽ occaſione ipſius
ſentẽtie ꝓceſſum ſit:niſi bona ipſa fuerint ĩfra
octo dieꝝ ſpaciuꝫ reſtituta.aut ſatiſfactio pꝛo
ipſius ipenſa.extra de ſen.exco.quicũqꝫ ꝓ eo.
¶ Jtẽ omnes qui auſi fuerint p̄dicta licentia
data vti vel aliquo p̄miſſoꝝ ad que cõmittẽda
licentiaꝫ dari ꝓhibemus:vel cõmittere per ſe S
ipſos.e.c°.§.eadẽ quoqꝫ. ¶ Jtẽ ſinguli qui re
galẽ cuſtodiã ſeu guardiã aduocationis vel ti
tulũ in eccleſijs monaſterijs vel q̇buſlibet alijs
pijs locis de nouo vſurpare conãtes bona ec-
cleſiaꝝ monaſterioꝝ aut locoꝝ ipſoꝝ vacãtiuꝫ
occupare pꝛeſumũt ꝙ̃tecũqꝫ dignitatis hono
re pꝛefulgeãt.extra de ele.generali. ¶ Jtẽ cle
rici eccleſiaꝝ monachi monaſterioꝝ ⁊ pſõe ce
tere locoꝝ eoꝛũdem qui hoc fieri ꝓcurant.e.c.
vbi pꝛius. ¶ Jtẽ religioſi religionũ mẽdican
tiũ abolitarũ deinceps aliquem ad ſuum oꝛdi
nem recipiẽtes:vel locũ ſeu domũ de nouo ac
quirẽtes :vel loca acquiſita abſqꝫ licẽtia pape T
alienãtes.extra de religioſis domibus. Reli-
gionum diuerſitatẽ. ¶ Jtẽ collegiũ vniuerſi-
tatis.vel ſingularis pſona cuiuſcũqꝫ ſit digni-
tatis aut ſtatus alienigenas ⁊ alios nõ oꝛiun-
dos de terris eoꝛũ publice pecuniam fenebꝛẽ
exercentes.aut exercere volẽtes. Adhuc do-
mos in terris ſuis conducere vel conductas
habere vel alias inhabitare permittentes.ni-
ſi huiuſmodi omnes vſurarios mãifeſtos in-
fra tres menſes de terris ſuis expellãt nũꝙ̃ ta
les decetero admiſſuri. ¶ Jtez illis ad fenus

A exercendum domos locantes:vl' sub quocum q3 alio titulo concedentes:ita q si delinquentes fuerint in vtroq3 casu predicto persone ecclesiastice maiores:vt epi:et superiores eorum suspēsionis: minores vo si sint psone singulares excōicationis.Si aūt collegiū seu alia vniuersitas īterdicti sniam ipso facto se nouerint īcursuros.Si laici fuerint p suos ordinarios ab huiusmodi excessu priuilegio omni cessante per censurā ecclesiasticā compescatur.et hi
X duo casus hntur.ex.de vsuris.vsurarū voraginem. ¶ Itē qui hactenus per vim vel p metū psonas ecclesiasticas coegerūt ad supponendum vel submittēdū ecclesias seu bona ecclesiastica mobilia vel imobilia laicis nisi post monitionē submissiōe remissa:quam p vim vl' metū exegerāt:psonas eccliasticas et bona ecclesiastica eis submissa in sua libertate totaliter dimittāt. ¶ Itē illi qui decetero personas ecclesiasticas ad talia faciēda compulerint.
¶ Itē illi q ex cōtractib9 huiusmodi iamdudū initis:vel posteri9 ineundis illicite vltra il-
Y lud qd de natura ptract9 eis pmittit vsurpauerint:si moniti ab huiusmodi vsurpatiōe nō destiterint:restituēdo etiā ea que taliter vsurpauerūt:et hi tres casus vltimo positi hntur.ex. de rebus eccle.nō alie.hec psultissimo. ¶ Itē recipientes in romana curia lrās ab alio q a papa vel vicecancellario.ex.de crimine falsi. Sura.in gl. Adhuc sunt alii casus in quos icidētes icurrunt maiorē excōicationē a iure qs ad vitādū plixitatē omitto. Articulus.XII.

Onsequenter queritur de 12° pncipali. ¶ Et circa hoc querūtur.5. Primo vtrum sacrilegi sint excōicati ipso iure. Secūdo vtrū violās imunitatem ecclesie sit excōicatus ipso iure. 3° vtrū ipetrās lrās dñi pape tacita veritate vel suggesta falsitate sit excōicat9 ipso iure. 4° vtrum iueniēs lrām dñi pape cui9 efficacia iā expirauit:vtpote qr fuit data ad tps:qd iam trāsijt:et ludo:non itentione vtēdi aliquā lrām in ea male formatā reformet:vel pūctuz faciat:vel p quēcūq3 aliū modū aliqd in ea imutet sit excōicatus ipso iure. 5° vtrū aliqs de nouo veniēs ad studiū portās arma anteq sciat sniam ɔ portātes arma p epm loci latā icurrat excōicationē. Qō. i.

Primo ostēdo q sacrilegi sint excōicati
A ipso iure.xi.q.3.canonica.Ecclesiarū dei violatores auctoritate dei:et iudicio sancti spirit9 a gremio sancte mrīs ecclesie.et a cōsortio toti9 xp̄ianitatis eliminam9.Sed sacrilegi sunt ecclesiarum dei violatores. ¶ Itē.17.q.4.Oēs ecclesie raptores atq3 suarum facultatum alienatores a liminib9 eiusdē mrīs ecclesie anathematizam9. ¶ Itē ex.de sen.excō.cōquesti.memoratos sacrilegos nuncietis:et faciatis sicut ex- B
cōmunicatos arcti9 euitari.

¶ Cōtra.12.q.2.idigne.Indigne ad altare domini pparare permittit qui res ecclesiasticas audet iuadē:aut iniuste possidē:aut iniusta vl' iniqua defensiōe in eis pdurare.de qb9 tn̄ tanta debet eē puisio:vt vindictā admonitio precedat:qd nō eēt verum si essent excōicati ipso iure. ¶ Itē.17.q.4.Si qs domū dei.Si quis domū dei violauerit et aliq sine licētia illi9 cui cōmissa dignoscit:īde abstulerit:et paucis iterpo
sitis.seqtur q si post scdam et tertiā pventionē C
corā epo satisfacē detrectauerit nemini fidelium misceat.ergo tales non sunt ipso iure excōmunicati:sed excōmunicandi.

¶ Rñdeo.vt dr.17.q.4.qsquis. Sacrilegiuz cōmittit auferēdo sacrū de sacro:vel nō sacrū de sacro:siue sacrū de nō sacro.et quocūq3 istorum modorum qs pmittat sacrilegiū:non icurrit maiorē excōicationez ipso iure:nisi hoc faciat cū violatiōe ecclesie seu icendio.ex.de sen.excom.pquesti.in gl. Qō bene ostēdūt iura allegata ad partē scdam.excōicandi tn̄ sunt tales
si moniti satisfacere cōtēpserint.vr tn̄ pbabili- D
ter aliqbus:q ipso iure minorē excōicationez icurrūt.17.q.4.Si qs domū.ibi non dr q donec in conuentu admonit9 legitime satisfaciat sciat se corone puatū esse. Ex pdictis p3 q deflorās monialē bñdictā quis auferat rē sacrā .s.virginitatē de muliere sacra excōicationem nō icurrit ipso iure cōi:nisi eā per violentiā opprimat.Si tn̄ eps in consecrādo sniam excommunicationis ferat in oēs:qui cū tali se carnaliter copulabūt post hoc eā carnaliter cognoscens excōmunicationem incurrit.

¶ Ad pm in oppm dōm q illud decretū loqt E
de violatorib9 ecclesiarum:que violatio fit cū effractiōe.Sacrilegium aūt sine predicta violatione potest cōmitti. ¶ Ad 2m dōz q illud decretū itelligendū est de raptorib9 rerum ecclesiasticarum violentiā ecclesie iferendo. ¶ Ad 3m dicendū q illa decre.loquitur de sacrilegis qui cū sacrilegio eccl'ias regni cpat9 violēter pfregerint.vn̄ rōne effractiōis fuerūt ipso iure excōmunicati. Qō. ii.

Secundo querit vtrū violans imunitatē
ecclesie sit excōmunicatus iure. Et videt q sic A
ex.de sen.excō.cū pro eā.videt dñs papa approbare q archieps Lugdunēsis quēdā ppē

violationē imunitatis ecclesie fecit excōmuni catum publice nunciari.

¶ Cōtra. ex. de imunitate ecclesiarum. Cū eccle
B sia. dr in glo. q iudices cās de sanguinis effusio ne et corporali pena in ecclesijs agitātes non sunt excommunicati ipso iure. sed post āmonitionem si se non corrigūt sunt excōmunicādi: et tamen vt in eadē decre. habetur in tex. tales faciūt contra imunitatem ecclesie.

¶ Rñdeo. q non est idē violare ecclesiā et imunitatē ecclesie: qr ecclesiā violare est ipsam frāgere vel icendē: violare imunitatē eccl'ie ē facē contra ecclesie libertatē. violās ecclesiam vt dcm est excōicationē icurrit ipso iure cōmu
C ni. violās aūt imunitatē ecclesie ipso iure cōi excōicatus nō est: sed post monitionē sufficiētem si emēdare cōtēpserit est excōicādus. Aū extrahēs hoiem violēter de ecclesia: q ad ipam pro refugio ꝯfugerat excōicatus non est a iure cōmuni: si hoc faciat sine effractiōe ecclesie et rerū sacrarum que sunt in eccl'ia. excōicandus tamē est si post sufficientē monitionē emēdare noluerit: nisi ille q ad eccl'iam confugerat fit public⁹ latro vel nocturn⁹ populator agrorum: qui dū itinera frequentata vel publicas stratas obsidet aggressionis isidijs ab ecclesia extrahi pōt. ex. de imunit. ecclesie. Inter alia. Si ēt seruus fuerit qui ad eccl'iam confugerit
D postq̄ de ipunitate sua dñs eius clericis iuramentū pstiterit ad seruitiū dñi sui redire compellit etiā iuitus: alioqn a dño poterit occupari. vt habet in pdicta decre. §. Si vo. nisi ex aliquibus circūstātijs verisimil'r psumat q dñs nō seruaret iuramentū. in quo casu cū iuramēto erit etiā alia cautio exigēda. Illū etiā q hominē in ecclesia occidit eccl'ia nō defendit: qr vt di. ex. de vsuris. Quia frustra. frustra legis auxiliū iuocat qui cōmittit in legē. Nec defendit tñ eccl'ia xpianū confugientē ad eā: sed ēt iudeū: dūmodo absit simulatio. ex. de imunitate ecclesie. Item alia. in glo. et. C. de his qui
E ad ecclesiā confugiūt. l. i. vt Sz vtrū defenderet excōicatū excōicatione maiori apud aliqs dubiū est. magis tamē videt dōz q sic de iure. consuetudo tamē regionis approbata quo ad hoc dz obseruari: nec tñ defendit confugientem ad se ecclesia ꝯsecrata: sed etiā non consecrata: in qua diuia mysteria celebrantur: qr vt dr ex. de imunitate ecclesie. Eccl'ia. Ecclesia in qua diuia mysteria celebrātur: lz adhuc nō extiterit ꝯsecrata nullo iure pŭilegiū emunitatis adimit. et hoc quia obsequijs diuinis data nulli⁹ est temerarijs ausibus pphanāda: nec hoc priuilegiū amittit ecclesia etiam iterdicta.

sm dñm Host. in sūma. et etiā sm eūdē. si con
F fugiēs ad ecclesiam obuiet sacerdoti portanti corpus xpi: et sibi adhereat defendi debz ab ecclesia: q̄uis in iure non sit expssum. Cui ꝯgruit illud qd dicit in euāgelio de muliere fluxuz sanguis patiente: que dicit de xpo. Si tñ tetigero fimbriā vestimti ei⁹ salua ero. quāuis aūt extrahētes violēter hominē d ecclesia: ad quā pro refugio confugerat: non sint excōmunicati a iure cōmuni vt visum est. credo tamē q in regno Frācie excōmunicati sunt per ꝯcilium bituricēse. In eodē etiā concilio dicit de imunitate ecclesie. Cū nōnulli. Statuim⁹ ihibētes ne qui in foro eccl'iastico litigātes seu litigare
G volētes in causis mere ecclesiasticis seu ad forum ecclesiasticū de antiqua et approbata consuetudine et hactenus pacifice obseruata pertinere noscūtur ad desistendū cōpellāt p ipsorum vel parentū aut ꝯsanguineorum siue rerū eorum vel personarū huiusmodi captionē: vl' modis alijs quibuscūqz. Qui vo contra presumpserit excōicatōis sentētie pñtis auctoritate concilij se nouerint subiacere. Dicit etiā in alia constitutione de penis. q si quis cuiuscūqz ꝯditiōis aut status extiterit nūcios seu executores iudi
H cum: aut alias lras eorundem. acta iudicialia deferentes hac occasione vberare: capere: detinere: occultare: carceri mācipare: mutilare: aut qd grau⁹ est censendū iterficē. litteras vel acta pdicta personis memoratis auferre: seu eas rumpere cācellare: aut alias destruē quoquo modo: vel sic ablata celare presumpserit: aut vt ista fiāt pcurauerint: aut faciētib⁹ opem duxerint adhibenduz: excōmunicationis snie quā ex nūc in ipsos ferim⁹ subiaceāt ipso fcō: a qua nisi pus tā iudici: cui⁹ auctoritatē cōtempserūt q̄ passo iniuriā et ceteris quorū itererit put excessus postulabit atrocitas: satisfecerit cōpetenter: nullatenus absoluantur.

¶ Ad pm arm dōm q ille non tñ imunitatem
I ecclesie violauerat: sed etiā in succentorē in cōmuni dormitorio man⁹ iniecerat temere violentas: et eū traxerat verberādo per claustruz. Unde quāuis pter hoc a iure cōmuni icurrerit excōmunicationē maiorez: tamē vt dicit glo. ibidē. pter aliā cām. s. violationez ecclesie nō icidit ipso iure nisi in excōmunicationē minorē. Sed qr nō satisfecit post trinā āmonitionē fuit excōmunicat⁹ a suo prelato. et ideo dicitur in decre. ob duplicem causam excōmunicatus fuisse. Questio. III.

A **Tertio** querit vtrū ipetrās lras dñi pape tacita veritate vel suggesta falsitate sit excōmunicatus ipso iure. Et vr q sic. Fal

sarij litterarū dñi pape sūt excōmunicati ipsō iure.ex.de crimine falsi.Ad falsarioꝝ.Sed q̄ lr̄as impetrat falsa suggestione seu falsis p̄e
B cibus falsarius est.25.q.2.dicēti.ergo excōicatus est ipso iure.¶ Itē ex.de crimie falsi.Ad falsarioꝝ.dicit q laici qui falsis lr̄is vtuntur per alios ipetratis tā diu maneant excōmunicationi subiecti donec satisfaciāt cōpetenter: qd ꝛ de his qui falsas lr̄as ipetrant: statutum⁹ obseruandū:sed impetrare lr̄as suggestione falsa est falsam lr̄am impetrare:quia aliud significat q̄ sit in rei veritate.ergo sic ipetrans est excōmunicatus ipso iure.

C ¶ Contra.ex.de rescriptis super.lr̄is.habet q qui per malitiā vel fraudē lr̄as impetrat tacita ꝟitate vl' suggesta falsitate lr̄e idistincte nō valent ꝓpter fraudē:tamē non dicit ibi q sic ipetrantes excōicationem icurrant.

¶ Rn̄deo.q ipetrās lr̄as a domino papa tacita veritate vel suggesta falsitate siue hoc faciat ipetrans sciēter siue ignoranter. etiā si talis veritas taceat:vel talis falsitas suggerat. qua veritate manifestata:vel qua falsitate nō suggesta dn̄s papa illas lr̄as non concederet: non est excōicatus a iure cōmuni:nec etiā il-
D le qui lr̄is aplicis vtit sub alio noie ipetratis: ꝛ q̄uis taꝫ isti q̄ illi digni sint magna pena ꝛ ꝯfusione:tn̄ non oportuit ius ꝯcedere quo tales ipso facto excōicationē icurrerent:qꝛ talis fraus a parte aduersa vel a iudice ꝯtra vtētes illis lr̄is facilr ꝛ certitudialiter ꝓbari potest. verbi gr̄a.si talis lr̄a est impetrata sub nomie B.clerici vel orphani:vel cruce signati. ꝛ sic de alijs.et nō ē ita: faciliter ꝛ certitudinaliter potest excipi ꝯ vtentē talibus lr̄is.ostendēdo q non est clericus vel orphanus vel cruce signatus.ꝛ sic de alijs.

E ¶ Ad pm̄ in oppm̄ dōm q q̄uis sic impetrās falsari⁹ sit extēdendo falsarij nomē: non est tn̄ falsarius lr̄aruꝫ dn̄i pape:qꝛ veras lr̄as impetrat:q̄uis falsa suggestione.¶ Ad 2m̄ dōm q tales nec ipetrāt falsas lr̄as vt dcm̄ est:nec falsificatis vtūtur.excōmunicatio aūt que fertur in falsarios.ex de crimine falsi.Ad falsarioꝝ. fertur super falsarios qui lr̄as dn̄i pape falsificant aliquo modoꝝ expressoꝝ.s.e.t.licet ad regimen:vel aliquo mō simili vel equalenti alicui modoꝝ ibidē expressorum. Qō. IIII.

Quarto querit vtrū iueniēs lr̄as dn̄i pa-
A pe cui⁹ efficacia iam expirauit: vtpote qꝛ fuit data ad tempus qd iā transit: ꝛ ludo:nō itentiōe vtendi lr̄am aliquā in ea mule formatā reformet vel punctū faciat:vel pei quemcūqꝫ alium modum aliqd in ea imutet sit excōmunicatus ipso iure.

¶ Ad istā qōnē dicūt aliq q talis nō est excō A
municat⁹ ipso iure:qꝛ illa excōicatio non itelligit nisi de lr̄is que alijs pn̄t vtiles eē. p̄dicta B
aūt lr̄a quo ad oēm hoiem esset iutilis.¶ Sꝫ contra hoc sic potest argui.quāuis illa littera nō imutata facta sit iutilis:tn̄ per rasuram sic imutari posset vt vtilis appareret.verbi gr̄a.si ibi erat scriptū post triēniū minime valituris: ꝛ ꝓ triēnio poneret q̄nqueniū:iam appareret vtilis que an̄ erat iutilis.Cū ergo quecūqꝫ immutatio siue pua siue magna circa lr̄aꝫ dn̄i pape:que p imutationē pōt appere vtilis plusq̄ erat:vel vtilis cū an̄ nō esset:sit ꝓhibita sub pena excōicatiōis iā late:videt q imutās aliqd C
circa lr̄am de q̄ est qō sit excōicat⁹ ipso iure: qd mihi ꝯcedendū videt.vt.n.hr̄.ex.de crimine falsi.lꝫ.in gl.sup illud.ꝑ rasurā tenuē.q̄cūq̄ radit vel imutat rescriptū dn̄i pape excōicatus est ꝛ falsari⁹:ꝛ in h⁹ nullā distictionē adhibeo. Nec moueat aliquem ad opinādū ꝯriuꝫ illud qd dr.ex.de fide istroꝝ.Ex lr̄is. vbi dicit dn̄s papa de q̄busdā lr̄is q̄s ps aduersa falsitatis arguebat:quia in narratiōe facti abrase erāt:q pp abrasionē illā iudicari false nō pn̄t. D
vt.n.hr̄ ex.de crimie falsi.licet.in gl.rasura illa facta fuit per eū q̄ lr̄as scripsit.ꝛ nō per illū q̄ illis vtebat.ō lr̄is tn̄ que p nullā rasurā possent appere vtiles:vtpote lr̄a citatoria data a ducētis ānis vel trecētis alr eēt iudicāduꝫ: qꝛ si tota raderet:ꝛ de nouo scriberet non posset apparere vtilis ꝓpter bullā:qꝛ in creatiōe cuiuslibet noui pape aliqd circa bullā imutat: ꝛ nomē eius in bulla ponitur. Qō. V.

Quinto querit vtꝝ aliqs de nouo veniēs ad A
studiū portās arma anteq̄ sciat sniam ꝯ portātes arma p epm̄ loci latā incurrat excōicationē.Et vr̄ q sic.ex.de crimie falsi.Dn̄ sepe.in gl.Si falsificatis lr̄is aliqs simplicit vtit ignorāter nō excusat:qꝛ p alios debet hoc iquirere.ḡa sisi nesciēs sniam ꝯ portātes arma latā nō excusat:qꝛ p alios debuit h⁹ inq̄rere.¶ Itē si statutū est in aliq̄ ciuitate q pcutiēs maiorem aliqua determiata pena puniat: si aliqs alienigena de nouo ciuitateꝫ in- B
trās:ꝛ statutū ignorās maiorē pcutiat illa determinata pena puniet:sua ignorātia non obstante.ergo a simili ꝛc.

¶ Contra.ex.de clerico excōmunicato ministrāte. Apostolice. qꝛ tēpore suspēsiōis ignari celebratis diuina:vos reddit ignorātia ꝓbabilis excusatos.ergo a simili cū iste ignar⁹ sententie late portet arma cum reddit ignorātia probabilis excusatum.

¶ Rñdeo. ꝙ si ille de quo est qõ nihil penit⁹
C audiuit de snia lata ꝯ portãtes arma: nec p fa/
mã: nec alr: nõ credo ꝙ excõicationẽ icurrat:
q: talis h3 pbabilẽ ignorantiã: ꝛ talis ignorã/
tia excusat: vt habet in decre. vlt. alle. in text. ꝛ
in gl. ¶ Preterea. excõicationez q̃ est a iure
nullus icurrit realiter nisi p pctm̃ mõtale: nec
iudex sniam excõicationis ferre d3 ꝯ aliquem
nisi pp pctm̃ mortale vel p̃sumptũ. nullus aũt
diceret ꝙ de nouo venies ad ciuitatẽ: ꝛ sniam
ignorãs ignorãtia pbabili portãdo arma mor
taliter peccaret: nisi alias illa arma portare ef
B set illi mortale pctm̃. presumendũ est ergo ꝙ
eps ferens sniam ꝯ portãtes arma: per illã nõ
itendat iuolui nisi illos q̇ sciũt sniam: aut eam
ignorãtes ignorãtia affectata vel crassa ꝛ supi
na: si tñ cleric⁹ postq̃ diu mãsisset in loco sen/
tentiã ignoraret: ꝯ eũ p̃sumeret ꝙ sua ignoran
tia aut esset affectata vel crassa.
¶ Ad p̃m in opp̃m dõm ꝙ illud qõ est allega
tum de glo. dcm̃ est arguẽdo. vñ paruz post in
eadẽ gl. seq̃tur ꝙ si falsitas est ita latẽs. ꝙ nõ
E potuit videri etiã a perito: si habuerit diligen/
tiã quã potuit per se ꝛ per alios: non credo ip3
teneri. ¶ Ad 2m dõm ꝙ nisi pena determina/
ta per illud statutuz ita sit tẽperata ꝙ ipsa vel
equalis iuste deberet iferri percutiẽti maiorẽ:
etiã si ciuitas de hoc statutũ nõ fecisset: iniuste
iferret illi. de quo cõstaret ꝙ tpe quo percussit
maiorẽ habebat iuincibilẽ seu pbabilẽ ignorã
tiam de statuto. recta. n. rõ dictat ꝙ ceteris pa
ribus maior pena iferri debet faciẽti ꝯtra sta/
tutũ sciẽter q̃ faciẽti ꝯ statutum ignoranter.

Articulus. XIII.

Consequenter queritur de 13° pn
cipali. ¶ Et circa hoc queri/
tur de. 5. casibus.

Primus casus talis est. Quidã secula/
A ris iniecit manus violẽtas in clericũ: ꝛ nõ ab
solut⁹ ab excõicatiõe quã ppter hoc icurrit i/
trauit religionẽ. mõ querit vtrũ ab excõicatio
ne predicta posset absolui a prelato illius mo
nasterij quod intrauit.
¶ Rñdeo ꝙ aut illa iniectio fuit difficilis et
enormis: aut non. Si sic. ab illo prelato nõ po
test absolui. ex. de sen. excõm. Cũ illoꝝ. ꝛ voco
iniectionẽ difficilez ꝛ enormem si pcessum est
ad mutilationẽ mẽbri: vel grauẽ sanguis effu
sionẽ: aut si illa iniectio fuit in ep̃m: aut in ab/
batẽ: aut si facta est cũ notabili scandalo. ex. e.
cap. vbi p̃us. Dñs tamẽ Host. i apparatu ma
gis specificat predicta dicẽs: ꝙ dr̃ excessus dif
ficilis ꝛ enormis. si oculus effodiat: siue q̃dcũ B
q3 mẽbrũ magnũ vel paruũ auferat: vel inuti/
le reddat: ꝛ si q̇s vulneret siue fustibus cedat:
siue in theatro vel foro. vel in conspectu iudi/
cis quis percutiat: siue in ecclesia: siue in cimi
terio: vel dormitorio verberet: si ad grauẽ san/
guinis effusionẽ: ꝛ ex graui ictu pcedẽtẽ per/
ueniat. si etiã in ep̃m vel abbatẽ siue in p̃orem
locũ abbatis tenentẽ manus violẽte inijciant.
Idẽ itelligas qñcũq3 iferior ꝛ subditus in suũ
superiorẽ man⁹ inijcit violẽtas. Si aũt nõ fuit
iniectio difficilis ꝛ enormis: tũc distinguo: q:
aut ille qui religionẽ itrauit adhuc est in pba C
tione: aut iã est pfessus. Si in pbatione. sic di/
cũt q̇dã ꝙ a prelato illius monasterij non p̃ot
absolui. ꝛ hoc videt sentire dñs Inno. ꝛ p hac
opione est apparẽs ratio: q: talis p̃ot religio/
nem exire licite: ꝛ sic in seculo remaneret ab/
solutus: q: obligatio sel' extincta iterũ non re/
uiuiscit. Ar̃m. ex. de sen. excõ. Decetero. in tex.
ꝛ in glo. ibidẽ expresse hr̃. Sed dñs Hosti. in
apparatu tenet ꝙ talis a suo p̃lato absolui po
test: q: lr̃a hoc sonare videt: que quo ad hoc
nõ distinguit iter nouitiũ ꝛ pfessum. Si autẽ
pfessus est: oẽs ꝯcordãt ꝙ a suo p̃lato p̃ot ab/ D
solui: nec solũ est hoc concessum abbatib⁹: sed
etiã fm dñm Host. in apparatu ibidẽ. hoc cõ/
cessum est p̃orib⁹: ꝛ alijs q̇buscũq3 religiosoꝝ
p̃latis. exceptis tẽplarijs ꝛ hospitalarijs: quia
magr̃os laicos hñt fm dñm Inno. Unde po/
stea facta est decretalis ꝙ per p̃orẽ suũ q̇ sacer
dos eẽ dicit hospitalarij absoluãtur: vt habet
ifra. e. canonica. ꝛ vt dicit gl. ibidẽ. Idem cre/
dendũ est de tẽplarijs dũ tamẽ ꝯsimilẽ hẽant
priorẽ. vt habẽt hospitalarij. ad oẽs eni3 clau
strales hoc beneficiũ extẽdit: cũ eadẽ subsit cã E
in oib⁹: ꝛ sicut dicit Dñs Hosti. satis p3 ꝙ do
min⁹ Inno. senserit: ne q̇s a tali vinculo absol
ui valeat: nisi ab illo qui ordinẽ presbyterat⁹
habet. Si aũt p̃latus nõ est sacerdos: vel ẽ ex
cõmunicat⁹: vel mortuus vel alit̃ qualitercũ/
q3 deficit vt absoluẽ nõ possit semp est ad dio/
cesanũ pprium recurrendũ. vt p3 per illud. s. e.
ti. Monachi. Et p illud quod habet ifra. e. t. c.
Canonica: ꝛ sic religiosoꝝ p̃uilegiu3 ne ipsos
euagari oporteat remanet semp saluum.

Secundus casus talis est. Quida3 reli/
giosus manus violẽtas inie A
cit in alium religiosu3 eiusdẽ religionis ꝛ mo
nasterij. modo querit vtrum a suo prelato pos
sit ab illa excõicatione absolui.
¶ Rñdeo ꝙ aut illa iniectio fuit difficilis ꝛ
enormis: aut nõ. Si sic. a p̃lato illi⁹ monasterij
absolui non p̃ot. ex. de sen. excom. Cũ illoru3.

B Si non.tunc ſubdiſtinguendū eſt:qꝛ aut illa
iniectio fuit facta in clauſtro ꝓprio: vel infra
ſepta domus:aut ex̄.Si in clauſtro vel īfra ſe-
pta domus:tūc a p̄lato ꝓprio pōt abſolui.ex̄.
de ſen.excom.c.Monachi.ꝛ.c.Cū illoꝝ.Si ex̄.
tūc mihi videt̄ ſubdiſtinguendum: qꝛ aut illa
iniectio fuit facta cū ſcandalo:aut nō.ſi ſic. nō
credo ꝙ a prelato illi⁹ monaſterij poſſit abſol
ui:qꝛ ratione ſcandali iam eſt difficilis ꝛ enor
mis iniectio. Arᵐ ad hoc.ex̄.de ſen.excō.Cuꝫ
illoꝝ.Si aūt non fuit facta cū ſcandalo:vtpo-
te qꝛ vn⁹ aliū percuſſit nullo alio hoc vidente
tūc videt̄ multis ꝛ ꝓbabiliter ꝙ a prelato ſuo
C poſſit abſolui.Arᵐ ad hoc.extra de ſen. excō.
Canonica.ibi.n.dr̄.quādocūqꝫ ſe percuſſerint:
ꝛ nō additur in clauſtro:qꝛ talis iniectio gra-
uior nō vr̄ q̄ꝫ ſi īfra ſepta domus facta fuiſſet.
Sed cōtra h⁹ eſt dn̄s Hoſt.in expōne illius
decre.Cū illoꝝ.allegās pro ſe qđ in eadeꝫ de-
cre.dr̄.ſi ſe in clauſtro percuſſerint.in quo vi-
det̄ dare itelligi:qꝛ ſi extra ſepta domus ſe per
cutiūt per prelatū ꝓpriū abſolui non poſſunt:
ſed ſm eundē dn̄m Hoſt.eſt ad ꝓpriū dioceſa
num recurrendum.Argumentum ad hoc.ex-
tra de priuil.Cum capella.

Tertius caſus talis eſt. Quidam religio
A ſus iniecit man⁹ violentas in re-
ligioſum alteri⁹ clauſtri.modo querit̄ vtruꝫ a
prelato ꝓprio poſſit abſolui.

¶ Rn̄deo.ꝙ aut fuit iniectio difficilis ꝛ enor
mis:ꝛ tūc dico ꝙ a ꝓprio prelato abſolui nō
poteſt.Si autē non fuit difficilis ꝛ enormis:
aut fuit facta in clauſtro ꝓprio: vel īfra ſepta
domus:aut non.ſi ſic.per prelatū ꝓpriū ꝛ pre
latū eius q̄ paſſus eſt iniuriā:pōt ꝛ dꝫ abſolui.
ex̄.de ſen.excō.Cū illoꝝ.qđ ſm dn̄m Hoſtiē.
ibidē.ſic debet itelligi ꝙ prelat⁹ illius qui ꝑ-
cuſſit iuramentū recipiet ꝛ abſoluet:ꝛ ſaltē ſe
B mel percutiet vt ſeruet̄ forma ꝯſueta. Prela-
tus ꝟo percuſſi ipſum percuſſorē verberabit:
qꝛ prelato ꝑcuſſi ſatiſfieri dꝫ đ iniuria ſuo ſub-
dito irrogata ꝛ monaſteriū percuſſoris ꝓ per
cuſſore ſatiſfacere non tenet̄: qꝛ delictū perſo-
ne non dꝫ in detrimentū monaſterij redunda-
re.ex̄.de excepti.Cū venerabilis.§. Intellexi-
mus.ſi tamē vnus illorū prelatoꝝ ſuā vicē alij
cōmittere vellet hoc facē poſſet: ꝛ ꝯgruum vi
deret̄.Si aūt non fuit īfra ſepta domus: tunc
dicas ſicut dcm̄ eſt in caſu priori.

Quartus caſus talis eſt.Quidaꝫ religio
A ſus manus violētas iniecit ī cle
ricum ſecularē.modo querit̄ vtrū a ſuo p̄lato
ab excōīcatione quā ꝓpter predictā iniectio-
nem incurrit:poſſit abſolui.

¶ Rn̄deo.ꝙ ſiue illa iniectio manus violen
ta fuerit difficilis ꝛ enormis:ſiue nō : non niſi
per ſedē apoſtolicā:vt ſcādalum euitetur ab-
ſolutionis grām poterit ꝓmereri.ex̄.de ſentē B
tia excom.Cū illorū.nec contra hoc eſt qđ in-
fra.c.ti.de monialibus dr̄ ꝙ ſi in ſeinuicē: vel
conuerſos:vel cōuerſas ſuas manus iniecerit
temere violentas:ꝑ epm̄:in cuius dioceſi mo-
naſteriū fuerit abſoluant̄:qꝛ vt dr̄ in glo.epūs
illas abſoluit auctoritate pape ſibi per hāc đ-
cre.indulta tanq̄ delegatus ad hoc. ꝛ ſic ab-
ſoluit oēs tam exemptas q̄ non exemptas: ꝛ
ſicut dicit dominus Hoſtiē.in expoſitiōe eiuſ
dem decreta.ex hoc ꝙ ſpecialiter conceditur
monialibus:videt̄ hoc monachis denegatuꝫ. C
Aliq̄ tamē dicūt ꝙ ſi religioſus in clericū ſe-
cularē eiuſdē monaſterij manus iniecerit vio
lentas:ꝛ iniectio fuerit leuis ꝙ ab ep̄o loci po
teſt abſolui. Arᵐ ad hoc.ex̄. de ſent. excōmu.
Ex tenore.in fine. Audiui ēt aliquos dicētes:
ꝙ ſiue clericus ꝑcuſſus ſit clericus monaſterij
ſiue non: ſi iniectio fuit leuis:ꝛ exinde non eſt
ortū ſcandalū:ab ep̄o loci poteſt abſolui:qđ ꝓ
batur per hoc qđ dicitur in illa decre.Cū illo-
rum. Ratio quare religioſus percutiēs ſecu-
larem nō niſi per ſedē apoſtolicā debet abſol- D
ui aſſignat̄.ſ.vt ſcandalū euitetur. Sed illi q̄
tenēt partē contrariā.dicūt ꝙ ꝛ ſi ex hoc non
ſit ortū aliquod ſcandalū:tn̄ factū ex ſe aptuꝫ
natum eſt vt in pluribus ſcandalū generare.
ꝛ iō non ſic poteſt abſolui ſicut ſi percuſſiſſet
ante religionis igreſſum.factū.n.maioris ſcā-
dali eſt vt religioſus percutiat clericū ſecula-
rem:q̄ ſi ſecularis ſecularē percutiat.

Quintus caſus talis eſt.Quidā religio-
ſus manus violētas iniecit ī cle A
ricū:ꝛ anteq̄ abſolueret̄ ab excōmunicatione
quā ꝓpter predictam iniectionem icurrit:or-
dines ſuſcepit:ꝛ ſic irregularis factus eſt.mo
do querit̄ vtrum per ſuū prelatū poſſit cuꝫ eo
ſuper illa irregularitate diſpenſari.

¶ Rn̄deo ꝙ aut ille qū ſe ordinari permiſit
nō habebat facti memoriā:vel neſciebat ꝙ ꝓ
illo facto eſſet excōmunicatus:qꝛ ius poſitiuū
ignorabat:aut habebat memoriam facti:ꝛ no B
titiaꝫ iuris.Si aūt erat memor facti. ꝛ ſciebat
ſe pro illo facto eſſe excōmunicatuꝫ. prelatus
ſuus ſuper predicta irregularitate cū eo diſpē
ſare non poteſt.extra.de ſen.excom.Cum illo
rum.in tex.ꝛ in glo.ꝛ hoc ſiue iniectio ꝓ qua
fuit excōmunicatus fuerit difficilis ꝛ enormis
ſiue non:ꝛ ſiue predictam excōmunicationeꝫ
ꝛ irregularitatē icurrit anteq̄ꝫ itraret religio-
nem:ſiue poſt religionis igreſſum. Si autem

C quãdo fecit se ordinari facti memoriã vel iu
ris peritiã non habebat:tũc distinguendũ est:
q2 aut iniectio per quã supradictã excõmuni-
cationẽ icurrit fuit difficilis z enõmis:aut nõ.
si sic. ad hoc dico q prelatus suus sup pdictã
irregularitatẽ dispẽsare non potest. vt habet
eo.ti.q2 maiora itelliguntur illis phibita:qui-
bus vetita sunt minora.prelat9 aũt suus a tali
excõmunicatione ipm absoluere nõ potuisset:
z quedã glo.super decre.pdicta dicit q mino
ra vocat absolutionẽ:z maiora dispensationẽ:
cui9 credo esse rationẽ.q2 quãuis excõmunica
tio quamdiu durat sit pena grauior q irregu
laritas: tamen irregularitas est pena diutur-
D nior. Si autem non fuit difficilis z enormis:
tunc adhuc videtur aliquibus subdistinguen
dum: quia aut predictã irregularitatẽ incur-
rit ante igressum monasterij: aut post: si ante:
tunc suus prelat9 cum eo põt dispensare post
iniunctã regularẽ penitentiã z peractã:mona
sterij vtilitate pẽsata:vt habetur.c. sepe dicto.
Si aũt ipsam cõtraxerit post religionis igres-
sum:tũc dicunt quidã q prelatus suus cũ eo
dispẽsare non põt:quã opionem domin9 Inn.
approbare videt.nõ enim seqtur q si domin9
E papa cõcedit alicui potestatẽ absoluendi ali-
quẽ ab excõmunicatione:q ppter hoc ille pos
sit cũ illo dispensare super irregularitatẽ quã
icurrit per hoc q excõmunicatus celebrauit.
Sed dñs Host.in apparatu super predictum
capl'm tenet q in casu predicto prelatus põt
dispensare:q2 tex.predicti capituli concedere
videt ei z potestatẽ absoluẽdi z dispẽsandi:ni
si iste religiosus adultus fuerit z discretus:vt
violẽter cõtra obliuionẽ vel ignorantiã presu
matur:qđ referẽdũ est ad forũ iudicij.q2 in fo-
ro penitentie sibi credi debet si affirmet se ha-
buisse ignorantiã facti vel iuris qñ ordinatus
F fuit.Et hoc approbare videt dñs Host.in ap-
paratu super.c.supradicto.

Circa lrãm. Heresis vtrũq3 non h3.i.sacer-
dotes heretici nõ habẽt ius exequẽ-
di vsum potestatis clauiu3: quãuis cum fiunt
heretici ipsam potestatẽ sm id qđ est nõ amit
tant. Nullius potestatis iura exercet:hoc itel
ligitur de potestate per modũ actoris:nõ per
modũ ministerij vel istrumẽti. Nõ nisi per se
vel per sanctos.hoc itelligendu3 est de colla-
tione idonea:ad quã concurrit meritu3 ministri
Volẽs dicere q õuenięti9 est sacramẽta gratie
administrari p bonos q p malos. Post actũ
peccati ita polluta remanet aĩa sic fuit in ipso
actu peccati.hoc qđ dicit ita nõ est nota equa
litatis.peius.n.est cum habitu peccati habere
actum q habitum tm̃:sed est nota similitudi-
nis:q2 vt dicitur in littera:etiã post actũ pecca
ti anima longe est a deo per dissimilitudinem
que inest anime ex peccato:que dissimilitudo
macula anime potest dici.

¶ Qñ he claues dant:z qb9. Di.XIX.

Ostq3 ostensu3 est:que sint claues apostolice: z qs earum vsus:supest inuestigare quando iste claues dentur:z qb9. Dant he claues p ministerium epi alicui in pmotionem sacerdotij. Cum.n.recipit ordinẽ sacerdotalem:simul z has claues recipit. S3 non videt q omnes vel soli sacerdotes has claues habeant:q2 pleriq3 ante sacram ordinationẽ scientiam discernendi habẽt. Plures post õsecrationem ea carent. Sane dici potest:q alteram clauium istaru:idest scientiã discernẽdi nõ habent omnes sacerdotes: vnde dolendum est atq3 lugendum. Multi.n.licet indiscreti atq3 scientie:q eminere dbẽt: exortes:sacerdotij gradum recipe presumunt:vita z scientia eo indigni: quia nec ante sacerdotiũ nec post scientiam habent discernendi qui ligandi sint vel soluendi. Ideoq3 illã clauem in õsecratione non recipiunt:q2 semp scientia carent. Qui vo ante sacerdotium scientia discernendi pditi sunt:licet habeant discretionem:non tamen in eis est clauis: q2 non valent ea claudere vel aperire. Ideoq3 cũ pmouet in sacerdotem:clauem discretionis recte dr accipe:quia z ante habita discretio auget : z fit in eo clauis:vt ea iam valeat vti ad claudendum vel aperiendum.

¶ Si alteram clauem omnes habeant .s.potentiam ligandi z soluendi.

Um q3 ia3 õstet non omnes sa-
C cerdotes illas duas claues hñe:
q2 scientia discernendi pleriq3

carent. de altera idest potentia ligandi et soluendi querit̃: vtr̃ omnes sacerdotes eam habeãt: Quidam. n. hãc potestatem putant illis solis esse ↄcessam: q doctrinã simul ac vitam aplo᷑ seruant. Illas. n. claues ꝓmisit domin⁹ petro et imitatorib⁹ eius tm̃: vt aiunt. Qui etiã auctoritatib⁹ vtunt̃ in munimentũ sue opinionis. Hoc. n. dicunt Augu. sensisse vbi supius ait. Remissionem peccato᷑: vel p seip̃z facit deus: vel p columbe membra. Dicit etiã idem peccata dimitti vł teneri a sanctis. Idem sup exodum vbi de lamina aurea legit̃. Erat autem lamina aurea semp in fronte sacerdotis. Hec inqt significat fiduciã bone vite: quã q vere pfecteqꝫ non significatione: sed veritate sacerdos hꝫ: solus potest auferre peccata. Item Grego. Illi soli habent in hac carne positi potestatẽ ligandi et soluendi: sic̃ sancti apl̃i: qui illo᷑ exempla simul cum doctrĩa tenent. Item ex dictis Orige. Hec potestas soli Petro ↄcessa est et imitatorib⁹ petri. Nam qcunqꝫ vestigia petri imitant̃: habent recte ligãdi et soluendi potestatẽ. His aliisqꝫ testimõijs innitunt̃: qui asserunt ptãtem ligandi et soluendi illis solis ↄcessam sacerdotib⁹: q vita et doctrina pollent sicut apl̃i.

¶ Alio᷑ sententia verior.

a Aliis autẽ videt̃: qđ et mihi placere fateor: cunctis sacerdotib⁹ hanc clauẽ dari. s. ligandi et soluendi: sed non eã recte ac digne habẽt: nisi q vitam et doctrinã aplicam seruãt. Nec p̃misse auctoritates malos sacerdotes hanc potestatem negant hr̃e: sed illos solos digne ac recte hac potestate vti significant: q p̃diti sunt vita et doctrina aplica: qꝛ soli ipso᷑ aplo᷑ imitatores digne recteqꝫ possunt ligare et soluere. Et p dominũ tm̃: vel p sanctos in qbus habitat spiritussanct⁹ digne et recte fit remissio vł retentio peccato᷑. Fit tamen et p illos q sancti non sunt: sed nõ digne vel recte. Dat. n. de⁹ benedictionẽ digne poscenti etiã p indignũ minist᷑. Qꝛ vo hãc potestatẽ habeant omnes sacerdotes Hiero. testat̃ super illũ locũ euangelij: vbi domin⁹ dicit petro. Tibi dabo claues regni celo᷑ etc̃. Habent inquit eandem iudiciariã potestatẽ alij apl̃i. Hꝫ et oĩs eccl̃ia in ep̃is et p̃sbyteris Sꝫ ideo petr⁹ eam specialr̃ accepit: vt omnes intelligant qꝛ qcunqꝫ ab vnitate fidei et societate eccl̃ie se sepauerit: nec a peccatis solui: nec celum potest ingredi Item qꝛ sacerdos etiã si malus sit grãm tamen trãsfundit ꝓ sue dignitatis officio Aug. ostendit dicens. Dcm̃ est a domino in numeris ad Moysen et Aaron sacerdotes. Uos ponite nomen meum sup filios israel. Ego domin⁹ benedicã eos vt grãm traditio per ministerium ordinati trãsfundat hominib⁹: nec voluntas sacerdotũ obesse vł ꝓdesse possit: sed meritum benedictionem poscentis. Quanta autẽ sit dignitas sacerdotalis officij et ordinis hinc aduertamus. Dcm̃ est de neqssimo Caypha inter cetera. Hoc autem a semetipso non dixit: sꝫ cũ esset põtifex ãni illi⁹ ꝓphetauit: p qđ ostendit̃ spiritum gratia᷑ non personam sequi digni vel indigni: sed ordinẽ traditiõis: vt quamuis aliquis boni meriti sit: non tamen possit benedicere nisi fuerit ordinatus: vt officij mysterium exhibeat: dei autẽ est effectum tribuere benedictionis. Hinc euidenter ostenditur ordo nõ priuari potestate tribuendi gratiam ob ministri indignitatẽ. Huic tamen August. sententie videtur obuiare quod ait Esicius. Sacerdotes

inquit non propria virtute benedicūt: sed quia figuram Christi gerunt: et propter eū qui in ipsis est plenitudinē benedictionis tribuūt: nec solum is qui sacerdotiū sortit⁹ est: sed quicūq Christū in seipso hʒ: et eius figurā gerit: per cōuersionem bonā: sicut Moyses: idone⁹ est vt bñdictionē prestet. Ecce hic habes qꝫ nō solū sacerdos sed oīs in quo Christus habitat benedictionē prestat. Sed alia est benedictio que solis sacerdotib⁹ cōgruit. Alia que ab oībus bonis cōmuniter exhibet. Deniq illi sacerdotes in quib⁹ xp̄s habitat benedictiōis plenitudineʒ tribuere dicuntur: non qꝛ soli illi trāsfundant grām: sed qꝛ illi soli licite et digne id agūt: nec subditos mala vita sacerdotis ledit: si bona faciūt que ille dicit. Unde Greg. Multi dum plus vitā sacerdotū q̄ȝ suam discutiunt in errois foueā dilabuntur: animis cōsiderātes: qꝫ nō eos vita sacerdotuȝ lederet: si humiliter bonis sacerdotum ammonitionibus aurem accōmodarent.

¶ De hoc qđ scriptū est in Malachia: maledicā benedictionib⁹ vestris.

P Remisse vero sentētie qua dicitur etiaȝ per mali sacerdotis ministeriū transfundi grām benedictionis: videtur obuiare qđ dn̄s p malachiā prophetā malis sacerdotib⁹ cōminatur. Maledicam benedictionibus vestris. Et alibi. Ue his qui viuificant animas que nō viuunt: et mortificāt animas que nō moriūtur. Si enim maledicit domin⁹ benedictionibus eoꝝ: et si anime quas viuificant nō viuunt: quomō per eos gratia benedictiōis trāsfunditur? Sed illud capitulū: maledicā etc. Quidā referunt ad hereticos: qui ab ecclesia precisi sunt: et ad excōmunicatos: quorū benedictiōes fiunt maledictōes: his qui eorū sequuntur errores. Illđ vero alterum. s. viuificant etc. sup omnes illos sacerdotes exponūt: qui absq claue sciētie et forma bone vite presumūt ligare vel soluere. Sed nullus officio sacerdotis vti debet: nisi imunis sit ab illis: q̄ in alijs iudicat: alioqn seipsum cōdēnat.

¶ Qualis dʒ esse iudex ecclesiasticus.

Q Ualē aūt oporteat eē q aliorūȝ iudex cōstituit Augu. describit ita dicēs. Sacerdos cui oīs offertur peccator: ante queȝ statuitur oīs langor: in nullo eorū sit indicādus: que in alio iudicare est p̄mptus. Judicās. n. aliū qui est iudicādus cōdemnat seipʒ. Cognoscat ergo se: et purget in se quod alios videt sibi offerre. Caueat vt a se p̄iecerit qcquid in alio damnosum repererit. Anima duertat: qꝫ q sine pctō est: primus in illā lapidē mittat. Ideo. n. liberauit peccatricē: qꝛ nō erat qui iuste p̄ijceret lapidē. Quō lapidaret qui se lapidandū cognosceret? Nullus. n. erat sine peccato: in quo ītelligitur omnes fuisse reos. Nā venialia remittebāt per cerimōias. Si qđ ergo in eis pctm̄ erat: criminale erat. In hoc ergo potentissimuȝ est crimē sacerdotū et detestabile: q non prius se iudicāt: et alios alligāt. Caueat spūalis iudex sicut nō cōmisit crimē nequitie. ita non careat munere scientie. Oporteat vt sciat cognoscere qcqd debet iudicare. Judiciaria. n. ptās hoc postulat vt qđ debet iudicare discernat. Diligēs ergo iuestigator sapiēter interroget a peccatore qđ forsitan ignorat: vel verecūdia velit occultare. Cognito vero crimine: varietates eius non dubitet iuestigare: et locum et tempus et cetera que supradiximus: quibus cognitis assit beniuolus: paratus erigere: et secū onus portare: et habeat dulcedinem in

affectione: discretionem in varietate. Doceat perseuerantiam. Caueat ne corruat: ne iuste perdat iudiciariam potestatem. Etsi enim penitentia possit ei acquirere gratiam: non tamen mox restituet in potestatem primam. Et si Petrus post lapsum restitutus fuerit ꝛ sepe lapsis sacerdotibus reddita sit dignitatis ptās: ñ tñ est necesse vt oīb⁹ ꝯcedat quasi ex auctoritate. Inuenitur auctoritas que concedit ꝛ quasi imperat. Inuenitur auctoritas alia que non concedit sed vetat: que scripture non repugnant sed concordant. Cum enim tot sunt qui labuntur: vt pristinam dignitatem ex auctoritate defendant: quasi vsum peccandi sibi faciant: recidēda est spes ista Si vero locus est vbi ista non concurrant restitui possunt qui peccant. Ex his satis perpenditur qualis debeat eē sacerdos qui alios ligat ꝛ soluit: discretus. s. ꝛ iustus: alioquin mortificat sepe animas que non moriuntur. ꝛ viuificat que non viuunt: ꝛ ita incidit in maledictionis iudicium. Illud autem Malachie. s. maledicam benedictionibus vestris: siue super hereticos tantum ꝛ excommunicatos: siue super omnes sacerdotes: qui vita ꝛ scientia carentes bene dicere presumunt: dictum accipiatur: sic intelligi potest: maledicā benedictionib⁹ vr̄is. idest his que ī eis benedictionibus possidetis: quia faciam ea cedere vobis in maledictionem: non in benedictionem: quia ꝛ si benedicūt sanctis: nō hoc faciunt ex vero corde: ꝛ ideo eorū benedictio eis vertitur in maledictionem. Uel maledicam benedictionibus vestris: idest quod a vobis benedicitur a me erit maledictum: quia benedicunt inique agentibus: adulanturqꝫ peccantibus: dummodo diuites sint.

¶ Supius determinauit magr̄ de ministroꝝ penitētiā iniungentiū ptāte. Hic determinat de illi⁹ ptātis. collōne. ꝛ diuidit ī ptes. 3. ▽ In pma pte pncipalr̄ de collōne clauis scientie. ▽ In 2ª principaliter de collatione clauis potētie ibi. Cūqꝫ iā. ▽ In 3ª. de illoꝝ quibus vtraqꝫ clauis ꝯfert q̄litate ibi. Qualē aūt esse.
¶ Media diuidit in. 3. ▽ P° tangit quorūdam opinionē falsam. ▽ 2° alioꝝ opinionē verā ibi. Aliꝭs autem. ▽ 3° opponit in contrariū ꝛ soluit ibi. Premisse vero.

Irca hāc di. q̄rit pncipalr̄ ꝙ. 4. ▽ P° de clauiū collōne. 2°. de fraterne correctionis necessitate ꝛ tentione ▽ 3° de modo ꝑcedendi ī fraterna correctiōe. ▽ 4° de fr̄is accusati defensiōe ¶ Circa pᵐ q̄runt. 3ª. ▽ P° vtꝝ claues fuerit collate sacerdotibus veteris. l. ▽ 2° vtrum sint collate oibus sacerdotibus no. l. ▽ 3° vtrum quilibet sacerdos possit vsū clauiū ī ꝑsonā q̄lꝫ exercē.
Primo ondo ꝙ claues fuerit collate sacerdotibus ve. l. qꝛ ptātem habebant A
sup pp lm: nō tpalē: qꝛ tūc nō fuisset differēs a ptāte principū. g̊ spūalē. ꝛ talis ē ptās clauiū
¶ Itē ī no. l. aliq̄ nō sacerdotes hūt claues. qꝛ aliq̄ non sacerdotes possunt excōicare: sꝫ magis decuit vt eas hērent sacerdotes in ve. l. q̄ nō sacerdotes ī noua. ergo hūerūt. ¶ Itē abbatisse hūt iurisditionē ꝛ cohibitionem suarū monialiū. extra de maioritate ꝛ obeď. dilecta in xp̄o: g̊ hūt claues. sed magis decuit vt B
eas hērēt sacerdotes ī ve. l. q̄ꝫ mlieres ī noua.
¶ Cōtra. claues sunt ad aperiendū ꝛ claudēdū regnū celoꝝ. sꝫ aū xp̄i aduentū non poterat apiri: sꝫ clausum manebat pp pctm̄ primorum parētū: g̊ sacerdotes ve. l. claues nō habebant. ¶ Itē per claues hūt sacerdotes ptātē remittendi pctā ministerialiter. sꝫ sacerdotes ve. l. nullā hēbant ptātem remittēdi pctā. qꝛ p sacr̄a q̄ ministerialiter ministrabāt nō cōferebat gr̄a ex vi sacroꝝ: ergo claues ñ hēbāt. C
¶ Rūdeo ꝙ ptās sacerdotū ve. l. erat precipue respcū clausionis ꝛ aptionis legalis tēpli hoibus: iudicando eos esse mundos vel ī mundos īmūditꝭs legalib⁹. ꝛ respectu oblationis sacrificioꝝ ꝛ sacroꝝ legalium. ꝛ mundationis irregularitatū legaliū. ptās aūt clauium est respectu apertionis ꝛ clausionis hominibus regni celorum. ꝛ administratiōis sacramentorum spūalium. ꝛ remissionis peccatorum. cum ergo templum legale esset figura ecclesie non tm̄ militantis: sed etiam trium-

D phant.⁊ sacrificia legalia figure sacꝛoꝝ eccle siasticoꝝ.⁊ mũdatio irregularitatum legaliũ figura remissionis pctõꝝ.sacerdotes ve.l.nõ hũerũt claues ꝓprie loquẽdo.ſ3 signũ clauiũ. ℂ Ad pᵐ in oppᵐ dõ.ꝙ sacerdotes hẽbant ptãtem spũalẽ:ordinatã tñ ad legale templũ: ſ3 ptãs clauiũ3 directe respicit hoĩes p ꝓparatioñe:ad regnũ celoꝝ. ℂ Ad 2ᵐ dõ.ꝙ ꝓprie loquẽdo de clauib⁹.nõ sacerdotes nõ hñt claues:q2 ꝓprie loquẽdo respiciũt forũ iter hominẽ ⁊ deũ.esse aũt arbitꝝ seu mediatorẽ iter hoiem ⁊ deũ solis sacerdotibus cõpetit ex officio.nõ sacerdotes tñ aliq̃ bñ hñt clauẽ iuris

E ditionis:que foꝝ respicit inter hoiem ⁊ hoiẽ3: inter quos eẽ mediatorẽ vel arbitꝝ põt ꝯueniri e non sacerdoti:⁊ q2 hec clauis pᵒ ⁊ ꝑncipaliter nõ respicit ecclesiam triũphantẽ.ſ3 vnitatem ecclie militantis:ex ꝯñti triũphãtis inq̃tũ p vnitatẽ militantis ꝯueniť ad triũphantẽ: iõ nõ d3 dici clauis simplr.talis ãt clauis excõicare:⁊ ab excõicatiõe absoluere act⁹ sunt. ℂ Ad 3ᵐ dõ.ꝙ abbatisse non possũt suas moniales benedicere:nec caꝝ ꝯfessiones audire: nec euangeliũ legere:nec publice predicare: nec illis claues ecclesie sunt cõmisse. extra de pe.⁊ re.Noua.nec eas ab excõicatiõe absoluere:nec excõicare.extra de sen.ex.De monialib⁹.

F pñt tñ eas ⁊ clericos sue iurisdictioni subiectos suspendere ab officio ⁊ beneficio. ne crimina remaneant impunita.extra de maiorita.⁊ obeđ.Dilecta i xp̃o.in tex.⁊ expressius in glo.taľ aũt ptãs magis decet eas in no.l.q̃ ptãs clauium decuisset sacerdotes in ve.l. ℣ Sciẽdũ tñ ꝙ dñs Hosti.dicit in appatu ꝙ abbatissa ad minus ab officio suspẽdere non põt.q2 hoc noĩe cẽsure eccľastice ptineť quã ab batissa exercere nõ põt.⁊ videť ꝙ si papa hoc voluisset vbi in decre.ponit monita. posuisset suspensionem. Questio. II.

A Secundo queriť vtrũ claues sint collate oĩbus sacerdotibus no.l.Et videtur ꝙ non.q2.Jo.20.dictum fuit discipulis: ⁊ vř illis qui ordinãtur. Accipite spiritũ scĩm: ḡ nulli recipiũt claues cũ sint ptãs remittẽdi pctã:nisi q̃ grãm spũs scĩ recipiũt. ℂ Jtẽ sm Aug.li.5.de bap⁹.ꝯtra dona.quasi medio loco iter mediũ ⁊ fi.⁊ recitat magř huius di.c⁹.2.Remissionẽ pctõꝝ vel per se ipm facit de⁹ vel p colũbe mẽbra.ſ3 exñtes in peccato mortali non sunt mẽbra colũbe:ergo nõ habẽt claues cum sint ptãs remittendi peccata. ℂ Jtẽ ligatus vinculo excõicatõis ecclesie non potest absoluere.ergo multo fortius nec exñtẽs in peccato mortali cum sit ligatus vinculo excõmunicationis diuine que maior est.

B ℂ Contra.magister hui⁹ di.c.3.cõcedit cunctis sacerdotibus dari clauẽ ptãtis ligandi ⁊ soluẽdi. ℂ Jtẽ aliter non posset hõ scire vtrũ esset legitime absolut⁹:q2 nõ põt esse cert⁹ de scitate ministri.oẽs ergo sacerdotes tã boni q̃ mali habent claues.

ℂ Rñdeo ꝙ q̃uis magř senserit non omnes sacerdotes hr̃e clauẽ sciẽ.vt p3 2ᵒ.c. di. istius. Existimauit.n.claue3 sciẽ esse sciẽ habitũ.in q̃ nõ ẽ ei ꝯsentiendũ.vt p3 ex supioribus dictis. cõcedendũ ẽ claues eẽ collatas oĩbus sacerdotibus no.l.tam clauem sciẽ q̃ ptãtis. q̃tu3

C en i ad illud qđ dicũt absolutũ.ille ⁊ ptãs ꝯficiendi sunt vnũ.s.sacerdotaľ caracter.vt supi⁹ ẽ dictũ.supaddũt tñ diuersos respcũs ad diuersos act⁹ ⁊ effectus.Vñ cũ oĩbus sacerdotibus.no.l.collat⁹ sit sacerdotaľ caracter oib⁹ eis claues collate sunt.

ℂ Ad pᵐ in oppᵐ dõ.ꝙ in illis verbis determinanť ea q̃ reqrũť non tñ ad vsum clauiũ:ſ3 ẽt ad idoneũ vsu3:q2 itẽtio ẽ ordinẽ ꝯferentis vt ille cui ꝯferũtur claues eaꝝ vsu3 idonee exe

D quať. ℂ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ibi loquitur Aug⁹.de remissione pctõꝝ p idoneũ ex pte ministri.qđ p3 q2 imediate añ verba pdcã dicit. ꝙ sacrm grẽ dat deus ẽt p malos. ℂ Ad 3ᵐ dõ.ꝙ non ẽ sile.q2 ecclesia excõicando subtrahit.nõ dico ptãtem sed executionẽ ptãtis quã cõtulit. deus vero non.ipse enim non excõicat hominem:sed homo seipsum. Questio. III.

A Tertio q̃riť vtrũ q̃l3 sacerdos possit vsum clauiũ in psonã quãlib3 exercere. Et vř ꝙ sic:q2 q̃l3 sacerdos legaľ poterat exercere officiũ mũdatiõis respcũ cuiuslib3 leprosi. ℂ Jtẽ clauis xp̃i erat idifferẽs respectu omnium:ſ3 ois alia clauis descendit ab illa. ℂ Cõtra. ex ð prochijs.Nullus epus.Null⁹ cps alterius prochianũ iudicare psumat.

ℂ Rñdeo ꝙ actio nõ tñ reqrit potentiã a q̃ sit.ſ3 subiñ debitum in quo recipiať.Vñ ad ligare ⁊ soluere nõ tñ reqritur potestas clauiũ a q̃ sũt isti actus.ſ3 ẽt mã debita in qua recipiuntur.non est aũt materia debita q̃tũ ad istos

B actus respectu claues hñtis nisi psõe sup q̃s hñs claues h3 aliquam iurisdictionẽ. nõ ois aũt sacerdos h3 iurisdictionẽ sup quẽlib3. q2 iurisdictiões i ecclesia disticte sunt aliquo mõ ad instar distinctiõis que est i ecclesia triumphãte.vt sicut ibi sub xp̃o ꝑncipe sunt angeli. quoꝝ q̃dã sunt supiores.q̃dã medij: quidam iferiores.neq3 eq̃lis est oium ptãs:sic in ecclesia militãte sub vicario xp̃i sunt patriarche.archiepiscopi.epi.⁊ sub illis iferiores sacerdo

tes. ⁊ ē corp ptās distincta fm ordinationē vicarij xpi. ⁊ ideo ē cōcedendū q non oēs sacerdos pōt vsum clauium in psonā q̄slibȝ exercē. ¶ Ad pᵐ i oppᵐ dō. q non est simile. qꝛ ptās illa erat solū ad vnū pplm. ⁊ ad vnū téplū. ⁊ ió nō erat tanta necessitas distictiōis illiꝰ ptātis. sicut ptātis ecclesiastice q̄ respicit pplm p totū orbē diffusum: ⁊ pterea ecclia expressius repntat ecclesiam triūphātē q̄ repntaret synagoga. ¶ Ad 2ᵐ dō. q ea q̄ non distinguūt in superioribus non distinguuntur in iferioribus. claues aūt sacerdotū sunt sub xpi claue. qꝛ illa ē clauis excellētie: vt supiꝰ visū est.

Articulus. ii.

Onsequenter q̄rit ꝺ 2° pncipali ¶ Et circa hoc queruntꝰ 3ᵃ. Pᵒ vtrū correctio frna sit sub pcepto. 2° vtꝝ exn̄tes in pctō mortali teneātur corrigere alios peccatores. 3° vtrum inferiores teneantur corrigere superiores.

A Primo ōndo q correctio frna n̄ sit sub pcepto. fm enim Augᵐ pᵒ de ciui. c. 10. Aliq̄n a corripiēdis frībus desistūt hoies vel pp laborē. vel verecūdiā vel euitationem nocumenti tpalis: q̄uis displiceat eis malum eorꝫ: nec tn̄ icidūt in illam dānationē. q̄ pᵒ hāc vitā talibꝰ pparaꝶ: sꝫ si correctio frna eēt pceptum desistētes ab ea ad vitandū incōmoduꝫ tpale incurrerēt dānatiōis demeritū: ergo talis correctio non est sub pcepto. ¶ Itē nemo ex pcepto obligaꝶ ad corrigēdū aliuꝫ nisi habeat curā eius. sed soli supiores hn̄t inferiorū

B curā: ergo saltē q̄tū ad alios non est sub pcepto. ¶ Item cuꝫ assidue occurrāt corrigēdi oporteret pretermissis alijs negocijs alioꝝ correctioni vacare: qđ falsū est. ¶ Itē ecclesiastici 7. Cōsidera opa dei q nemo possit corrigere quē ille despexerit: sꝫ deꝰ nō pcipit alicui ipossibile. ergo saltē sunt aliq̄ ad quoꝝ correctionē alij non tenentur.

¶ Cōtra. Math. 18. Si peccauerit i te frater tuus corripe eū ⁊c. ¶ Itē glo. sup locū pdcm̄ Ita peccat qui fratrem suū videt peccare ⁊ tacet: sicut q̄ peccāti nō idulget. sed pceptū est

C indulgere peccātī: ergo pceptū ē corrigere frēm. ¶ Rn̄deo q sicut corporis nālis patiēti vno mēbro ꝯpatiūꝶ alia: ⁊ sibi inuicē subueniunt ad bonā ꝯsistētiā corpis i cōparatione ad formā nālis vite. sic ex necessitate diuini pcepti mēbra corpis mystici: qđ ē ecclia: tenēꝶ sibi inuicē subuenire ad ꝯseruādū bonam vnitatē. ⁊ dispositionē ecclesie i cōparatione ad formaꝫ spūalis vite. q̄ est gra spūs sci. Nō n nō tn̄ sibi inuicē subuenire tenentur. q̄tū ad idigentias corporales: sed multo magis q̄tū ad spūales orando. delinquētibꝰ pcēdo. ad bonū mouendo. ⁊ delinquētes corrigendo. Quia tn̄ corrigere preceptum affirmatiuū ē. reducitur eni ad pᵐ pceptū scđe tabule: ad qđ reducūꝶ oia pcepta de benefaciendo proximis. ideo ⁊si obliget semp. n̄ tn̄ ꝓ semp. sꝫ ꝓ loco ⁊ tpe. qn̄. vꝫ speratur correctio: nec ē aliꝰ q̄ correctionē illā faciat vel facere debeat ex officio. D

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. q desistere a correctione fraterna potest cōtingere tripliciter. Uno modo meritorie qn̄ hō iō desistit corrigere. qꝛ tūc tps nō est: nec locus. Alio mō perniciose quando. s. homo probabiliter credit ⁊ sperat q suo verbo possit fratrem a peccato retrahere: ⁊ hoc omittit facere propter aliquod commodum temporale. tunc enim ordinem charitatis peruertit plus diligens bonum tpale q̄ animam ꝓximi: ⁊ honorē dei. 3° mō pōt hoc omitti: ita q hec omissio non sit peccatum nisi veniale. qn̄. s. propter aliquod tpale cōmodū hn̄dū: vel icōmodū vitādū efficiꝶ hō tardior vel pigrior: vel minus diligens circa ꝓximorū correctionem: non tn̄ in tn̄ qn̄ si ꝯstaret sibi q posset ipm a peccato mortali retrahere: hoc non omitteret pp icōmodū tpale. ⁊ hoc 3° modo itelligitur auctoritas Augustini. ad pmā ptē allegata. ¶ Ad 2ᵐ dō. q duplex ē cura. quedam que pertinet ad offiñ. ⁊ hec non pertinet nisi ad prelatum. ⁊ quedam ptinens ad zelū. ⁊ sic q̄lꝫ ꝓximus dꝫ habere curam alterius. Et fm istā duplicē curā est duplex correctio. quedam que est actus iustitie vindicatiue: q̄ ē coertio a malo p iflictionem iuste pene. ⁊ hec n̄ ptinet nisi ad superiores respectu iferiorum. quorꝫ hn̄t curā ex offō. Alia ē actꝰ dilectiōis. q̄ ē p amicabilem istructionem. boni exhortatiōeꝫ. ⁊ mali rephensionē. ⁊ hec respicit curā zeli. ⁊ ad hāc teneꝶ q̄lꝫ respectu cuiuslibꝫ: sicut quilibet respectu cuiuslibet dbet habere dilectionē. ¶ Ad 3ᵐ dicendum q cū sit preceptum affirmatiuum non obligat nisi pro loco ⁊ tpe. ⁊ magis teneꝶ q̄s vacaꝶ sui ipius correctioni q̄ proximi. quāuis pro loco ⁊ tempore vacare debeat vtriq̄ꝫ. ¶ Ad 4ᵐ dō. q quia nescimus qui sūt reprobati. vel predestinati. nec quos deus corrigendos preuidit ⁊ quos non: ideo omnibus debemus correctionem impendere sub spe auxilij diuini: qꝛ si deus non auxiliaretur nullum corrigere possemus. sicut bene dicit auctoritas allegata. E F G

Questio. ii.

Secundo queritur vtrum exñs in peccã to mortali teneatur alios pec
A catores corrigere. ꝛ videt ꝙ sic. Peccatũ nullum absoluit a pcepto diuio. sed correctio fraterna cadit sub diuino precepto. vt oñsum est ergo ad illã impendendã tenetur peccator.
¶ Ité q̃to hõ ẽ in maiori piculo: tanto magis tenet facere bona: p q̃ ad liberationem a piculo disponat. sed existens in mortali peccato est in maximo piculo: ergo maxime tenetur elẏnã ipendere proximo. q2 vt dr Thob. 12 elẏna a morte liberat. cũ ergo correctio fraterna sit elẏna maxima: exñs in peccato mortali tenet ad illã proximo impendendam.
¶ Cõtra. glo. super illud psal. Peccatori aũt dixit deus ꝛc. Laudem q̃rit deus. ʒ ne turpis
B putet sibi hanc iperari ꝓhibet ne lingua p̃sumat laudare cui obuiat conscĩa. Sʒ corrigere fratrẽ ẽ laus dei. g̃ peccatores nõ debent corrigere fratres. ¶ Ité de pe. di. 6. c. 1. §. Sacerdos. Et recitat magr̃ in lr̃a hui⁹ di. c. vlt. In hoc est potẽtissimũ crimẽ sacerdotum ꝛ detestabile qui non prius se iudicãt q̃ȝ alios ligãt. ergo a simili illi crimen incurrunt qui non prius se iudicãt q̃ȝ alios corrigant.
¶ Rñdeo ꝙ peccator aut est occultus aut ẽ manifestus. Correctio ẽt aut est in occulto: aut i mãifesto. Peccatori criminoso manifesto non licʒ fratrem corrigere in publico: ma
C nifeste. s. pp scãdalũ. ꝛ q2 cũ talis correctio sit cum assumptione verbi dei non dʒ pp dignitatem manifeste assumi per os manifeste pollutum. ne verbum dei in ore suo vilesceret i cõspectu hominum. Unde glo. super illud psal. Quare tu enarras iustitias meas. i. quare cõl smone ad ppl̃m ꝓfers aliq̃d de mea maiestate. ꝛ parũ p⁹ super illud. Per os tuum. nõ scã v̇ba os pollutum p̃sumat docere. Si aũt peccator occultus frem corrigit in occulto: aut i
D manifesto si factũ exigit: aut si manifestus corrigit in occulto. si hoc faciat hũiliter suaȝ prauitatem ꝓpriã recogitans. ꝛ se ipm minus reputans. q2 nõ vult laborare vt sibi det iustitia ꝛ remoueat sua iniustitia. quã iniustitiã i alio rep̄hendit: non peccat. q2 credo ꝙ bñfaciat. ꝛ loco ꝛ tempore tenet facere.
¶ Ad primũ dõ. ꝙ pctñ nõ absoluit hoïeȝ a pcepto. nec pp hoc hõ pplex⁹ ẽ. q2 si vult facere qd̃ in se est. deus pat⁹ ẽ sibi remittere pctñ
¶ 2m arm bene ꝯcludit de peccatore occulto.
¶ Ad pm ad ptẽ aliã dõ. ꝙ illa gl. psal. itelligẽda ẽ de crimiõso mãifesto ꝛ de correctione manifesta. ¶ Ad 2m dõ. ꝙ illa auctoritas itelligitur de ligatione q̃ est per sacrm pnie: quod administrando peccat criminosus sacerdos.
E Nullus. n. dʒ administrare ecclesiastica sacramenta exñs in mortali peccato. excepto sacramento baptismi in casu necessitatis. non credo. n. ꝙ criminosus peccaret si puerum baptizaret in periculo mortis si non esset alius qui ipsuȝ baptizare posset. Questio. III.

Tertio querit vtrũ iferiores teneãtur corrigere superiores. Et vr̃ ꝙ non. quia
A Dio⁹ in ep̄la ad Demophilũ rep̄hẽdit eũ: q2 corrigebat sacerdotẽ supiorẽ se. Uñ dr̃: hoc ñ Demophilo iustũ ẽ corrigere. ¶ Ité pa. q. pa Multi seculariũ. multi seculariũ dñ plus vitã sacerdotũ q̃ suã discutiũt in mam ꝯtẽptiõis diuinoꝝ sacroꝝ crimen incurrũt: ergo vr̃ ꝙ il licitũ est subditis sacerdotum ipsos corrigere sacerdotes. ¶ Item 2a. q. 7a. Paul⁹ dicit. Seniorẽ ne icrepaueris: sed hec regula tunc i eo obseruanda ẽ. cũ culpa senioris suo ex° non trahit ad interitũ corda iuniorum: ergo saltẽ in casu illo non est licitum inferioribus corrigere supiores. ¶ Ité. e. q. Paulus Petrum Paul⁹ petrũ rep̄hẽdit: qd̃ non auderet. nisi se non iparẽ sciret. hoc icludit ꝙ inferior supiorẽ reprehendere non debet. B
¶ Cõtra. s̃. e. q. Sicut inquit. Siẽ inquit laudabile discretiũq3 ẽ reuerẽtiã ꝛ honorẽ poꝛib⁹ exhibere. ita rectitudinis ꝛ dei timoris ẽ: si q̃ in eis indigent correctiõe nulla dissimulatiõe postponere: ne totũ: qd̃ absit: corp⁹ morbus iuadat: si langor non fuerit curatus in capite.
¶ Ité Grego. i pasto. 27. c. ꝛ est. 11a. q. 3a. Precipue. Scire prelati debent q2 si puersa nõnũ q̃ ppetrant tot mortibus digni sũt quot ꝛ ad subditos suos perditiõis exa trãsmittũt. Unde necesse est vt tanto se cauti⁹a culpa custodiãt: q̃to p praua q̃ faciũt nõ soli moriũt. maxie g̃ correctiõe idigẽt: g̃ si nõ assũt supiores corri gẽtes corrigi pñt ꝛ debẽt p iferiores. C
¶ Rñdeo ꝙ correctiõe q̃ ẽ actus vindicatiue iustitie inferiores corrigere nõ debẽt supiores: nisi manifeste errarẽt i fide. tũc. n. si nõ adessent supiores. vidicãtes: vel nollẽt. p iferioreȝ possent puniri: q2 heresis reddit hereticuȝ oi catholico iferiorẽ. non tñ in foro interiori. sed ẽt exteriori: sed loq̃ndo de correctiõe q̃ ẽ act⁹ ȝeli eliciti ex dilectiõe: inferiores tenet ꝛ dẽbẽt supiores corrigere loco ꝛ tpe ꝓ pctis moꝝ pa tẽtib⁹. nõ arrogãter. nec iperiose: ʒ reuerẽter cũ humilitate. Unde Grego. in pasto. c. 27. Admonendi sunt subditi. ne ppositorum suorum vitam temere iudicent. Si q̃d eos fortas se agere rep̄rehensibiliter vident. ne vnde mala redarguũt. inde p elatiõis ipulsũ i profun

B dio2a mergant amonendi et sunt ne du culpas ꝓpositoꝝ ꝯsiderat ꝯ eos audaciores fiat. sed si qua valde sut eoꝝ praua apud semetipsos di-iudicet: vt tu diuino timore ꝯstricti ferre sub eis iugu reuerentie non recusent.

℄ Ad pᵐ in oppᵐ dom ꝙ Diony. rephende-bat Demophilu de h ꝙ sacerdote corripie-bat iniuste: qꝛ ipsu3 corrigebat puniendo.

℄ Ad 2ᵐ dō. ꝙ in illa auctoritate rephenditur

C sc3 vita ꝓpriam negligere ꝗtu ad mores ⁊ vi ta supioꝝ nimis curiose discutere. ⁊ ex hoc sa crameta p eos ministrata ꝯtenere. ⁊ hec iuste reprehensibilia sut. sed non incidedo i aliqd ist oꝝ pot iferior supiore corrigere loco ⁊ tpe ⁊ mo debitis. ℄ Ad 3ᵐ dō. ꝙ auctoritatem ex ponit littera q imediate seqt. q est hec. Ubi at senior iuuenib' exeplu ad iteritu ꝓb3 ibi disti cta increpatoe feriedus est. nam scriptum est Isa. 42. Laqueus iuuenu vos oes. ℄ Ad 4ᵐ dō. ꝙ resistere cora oibus in facie suo supiori i feriore non decet. ⁊ io hoc Paulus non fecis

D set nisi aliquo modo par fuisset Petro quatu ad fidei defensione. sed in occulto amonuisset eu reuerent. nec est intelligendu ꝙ Paul' fue rit par Petro i officio ecclesiastice dignitat. Solus. n. Petrus inter aplos gerebat prima tu vt dicit tex. ibidem. Uel pot dici ad arᵐ ꝙ propter imines periculu scandali contra fide inferior publice arguere pot superiore. ⁊ hec fuit ro quare Paulus publice Petrum re-darguit. sicut patet Gal. 2°.

A Articulus. III.

Onsequenter queritur de 3°. pn cipali. ℄ Et circa hoc queru tur. 3°. P P° vtru3 secreta am monitio debeat precedere pu blicam denunciationem. P 2° vtrum testium inductio debeat precedere pu blicam denunciationem. P 3° vtꝝ iudex ꝓ so la fama nullo exnte accusatore debeat ex offo suo procedere ad inquisitione. Dō. I.

B Primo ondo ꝙ secreta moitio n debeat ꝓ cedere publicam denuciatione3 Grauior. n. e accusatio ꝗ denuciatio: sed ad publica accusatione pot alius ꝓcedere no ꝓ cedente secreta amonitione. qꝛ sicut di. extra de accusationibus. Qualr. ⁊ qn. 2. §. Debet. ac cusatione ꝓcedere debet legitima inscriptio. non dicit amonitio: ergo monitio non d3 ꝓce dere denunciatione. ℄ Item religiosi tenent suis prelatis obedire. sed qnq3 precipiunt sub ditis suis dice veritatem de delicto alicu' fra tris que non monuerut. ergo i illo casu tenet

denunciare delictu fratris no ꝓcedete moni- B toe. ℄ Ite vt het Gene. 37. Ioseph accusauit fres suos apud prem de crimine pessimo: nec inuenit ꝙ secreta monitio ꝓcesserit.

℄ Contra. Math. 18. Si peccauerit in te fra ter tuus corripe eum inter te ⁊ ipm solu. g mo nitio secreta d3 ꝓcedere denuciatione. ℄ Ite ex de accusationib'. Qualr. ⁊ qn. 2°. §. Debet Denuciatione d3 ꝓcedere charitatiua moitio ℄ Rndeo ꝙ pctm ꝓximi aut e publicu: aut secretu. Si publicu: non est necessarium secre tam monitionem precedere denunciatione: quia sicut dicitur extra de pe. ⁊ re. c. p°. Mani festa pcta non sunt occulta correctione purga C da: s3 manifeste vt eius pena alij terreat. Un apls p^a Thimo. 5. Peccates cora oib' argue vt ceteri timore heant. qꝛ pena talium d3 esse exᵐ alioꝝ. Si aut est secretu distinguedu est: qꝛ aut tardatio denuciationis ei' ꝓbabilr ver teret in notabile nocumentu ꝓximoꝝ corpo rale seu spuale. vt si aliqs tractaret occlte quo ciuitas hostibus traderet. vel occulte hoies auerteret a moribus. vel a fide: aut non imine D ret tale periculu. Si sic festinandu esset proce dere ad denuciatione: nec e necessariu expe ctare quousq3 ꝓcedat secreta monitio: qꝛ ma gis cauendu e detrimeto boni corpal ⁊ spua lis reipu. ꝗ fa me ipsius peccatoris. Si autē pctu est occultnm: neq3 pro tardatioe denun ciationis iminet tale piculum adhuc distigue du est: qꝛ aut ꝓbabilr credit p coditione ⁊ si gna pctoꝝ. ⁊ alia que probabilitate put agge nerare ꝙ ho circa eu per secreta monitionem non ꝓficeret. s3 ille magis exasparet ꝯ corrige E te ⁊ ꝓmonitus subterfugere qreret vt corrigi non posset. ⁊ tunc non d3 secreta monitio ꝓce dere denuciatione. ⁊ sic intelligit illud sapie. Prouer. 9. Noli arguere derisore. ne oderit te. aut spatur ꝙ secreta monitio ꝓficeret circa ipm. quod semp credendu est nisi p signa pro babilia ꝯtrau3 videat. ⁊ tunc dico ꝙ ex pcepto diuino debet secreta monitio publicam ꝓce dere denunciatione. no tu necessarium e ꝙ ꝓ cedat denunciationem secretam. que fit soli ꝓ lato. maxie qn denuncians ad hoc ꝯpellitur p F sui plati obedietia. ⁊ si ad secreta moitione fr se corrigit: debeo desistere a publica denuncia tione. Et sic intelligi d3 illud. 2. q. 1. Si pecca uerit. vbi dr. Nos non ꝓdim' . sed in secreto corripim'. Ubi contingit malum. ibi malum moriatur. ⁊ illud qd dr eadem ca. q. 7. Accu satio. vbi dr. ꝙ si aliqui sacerdotes ante secre tam monitionem lacerare. accusare: vel infest a re ꝓsupserint excoicent. Si. n. possum sine de-

trūcto spūalis boni illius quē corrigo ꝛ cōi
G tatis custodire famā frīs. teneor ex pcepto dei
famā ipius nō ledere. qꝛ pciosius qd ē inter tē
poralia. ꝛ multum vtile ad spūalia: qꝛ multi a
peccato timore īfamie retrahūt. ꝛ hoīes qñ se
infamatos ꝯsiderāt magis sine freno peccāt.
Vñ glo. sup illud Math. 18. Corripe eū īter te
ꝛ ip̄z solū: ne publice correptus verecūdiā per/
dat: qua pdita in petō remāeat: nō tñ pp frīs
correctionē fcām p secretā monitiōem teneor
desistere a secreta denūciatiōe plato fienda:
qꝛ valꝫ ad pcauendū frī a recidiuo nec est in
H fame frīs piudiciū. si tal' est platus qualis esse
dꝫ. Si tñ p signa valde ꝓbabilia: ꝛ pſumptio
nes valde violentas crederet ꝙ ex illa denū
ciatiōe frēm correctū īfamare vellet: tūc cri/
mē occultū frīs iā veraciter correcti sibi denū
ciari non deberet.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ ñ valꝫ: qꝛ effect⁹ ac
cusatiōis: cū de crimine criminaliter agit' ē ac/
cusati depositio: si accusatio fuerit legitime ꝓ
bata. extra de accusatiōibus. Super his. Hic
aūt effectus nō hētur p secretā āmonitionē:
sed effectus denūciationis ē illius cui denun
I ciatur correctio. e. c°. vbi prius. Hic aūt effe
ctus hētur frequēter p āmonitiōeꝫ secretā.

¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ circa regulares ꝑsonas nō ē
tāta necessitas hūc ordinē obseruādi. sicut cir
ca seculares. qꝛ regulares cū cā reqrit: facili⁹
ꝛ liberius a suis pñt administrationib⁹ amo
ueri. extra de accusationib⁹. Qualr ꝛ qñ. 2°. in
fine. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ aut Joseph frēs suos ꝑ/
monuerat ꝙuis ñ legat. aut crimē fuit publi
cum sup qō denūciauit eos prī. qō in hoc pꝫ.
qꝛ pluraliter dicitur. Accusauit frēs. Qō. ii.

A **Secundo** queritur vtꝝ testiū inductio d
beat precedere publicā denū/
ciationē. Et vī ꝙ non qꝛ aut petm̄ ē publicum
aut secretū. Si secretū: non sūt inducēdi testes
qꝛ in secreto nihil pōt ꝓbari. Si publicuꝫ ad
huc nō oꝫ. qꝛ circa crim: na publica non opꝫ
ordinē iudiciariū obseruari. 2. q. 1. Prohiben
tur. i fine. ¶ Itē dicit Augu. in regula sua: ꝙ
B delictū fratris prius dꝫ oñdi ꝑposito ꝙ̄ testib⁹
sed dr̄e plato ē dīc eccl'ie cū sit caput. ergo te/
stiū iductio nō dꝫ pcedē publicā dnūciationē
¶ Cōtra. Math. 18°. Si te nō audierit adhi
be tecum vnum vel duos.

¶ Respondeo ꝙ testium iductio dꝫ pcede/
re publicā denūciationē. nisi in casibus in qb⁹
non oꝫ secretā āmōitionem pcedere. q sunt ex
pſñ in qōe pcedenti. Couenieñs. n. modus eūdi
ab extremo i extremū ē transire p meᵐ. ꝛ iō a
correctione secreta ad denūciationem publi/
cā. q sunt q̄si duo extrema ꝯueniēt trāsit p in/
ductionē paucorū testiū: q possint ꝛ velit pro
desse. ꝛ nō obesse. sicut. n. subite mutatiōes in C
hūano corpe corporales gñant morbos scdm
Hippocratē i apho. sic subite mutationes cir
ca illū: q corrigendus ē: facilr pñt gñare mor
bos mentales. vt morbū ipatientie vel despa
tionis: vel nimie desolationis. Et pterea semp
pcenduꝫ ē fame frīs: si possibile ē sine piudicio
spūal' bōi sui ꝛ cōitatis. minus aūt ledit' fama
frīs si corrigat' p duos vel p tres. ꝙ̄ si p denū/
ciationem factam eccl'ie.

¶ Ad pᵐ i oppᵐ dō. ꝙ testium inductio de q̄
est hic sermo: fit triplici de cā. Vna est ad effi D
cacius oñdendū frī suum petm̄. ꝛ reuocandū
ip̄m ab eo. Alia ad efficaci⁹ ip̄m ꝯuincenduꝫ
si alias iteraret' petm̄. 3ª ē vt frater corrigens
possit ꝓbare ꝙ fecit qō in se est: qꝛ ille q non
premonuit fratrem repellitur a denunciatio
ne. extra de accusationibus. Cum dilec. ꝛ ideo
debet probare ꝙ ipsuꝫ pmonuit. extra de iuð.
Nouit ille. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ oñdere fratris de
lictum plato fm ꝙ ē qdā singularis ꝑsona q
pōt ꝛ dꝫ velle magis ꝓdesse ꝙ̄ alij: dꝫ pcedere
oñsionē illius delicti alijs testib⁹: sꝫ oñdere ꝑ/
lato tanꝙ̄ ecclesie. i. sicut in loco iudicis resi/
denti dꝫ seq testiū inductionē. Qō. iii.

Tertio queritur vtrū iudex ꝓ sola fama
nullo exñte accusatore debeat ex
officio suo procedere ad inquisitionem. Et vī A
ꝙ nō. ex de accusationib⁹. c. p°. Si legitimus
nō fuerit accusator non fatiget' accusatus: er/
go multo fortius si nullus ē accusator hō fati
gari nō dꝫ. ¶ Item nō ē facilr ꝓcedendū ad
illud pro quo homo repellit' ab honoribus ob
tinendis: sed eo ipso ꝙ inquiritur ꝯ aliquē de
crimine: ille ꝯ quē iqrit' añ plenam facti discus
sionem ad honorem promoueri non dꝫ. extra
de accusationibus. Omipotens deus: cum ergo
fama quandoqꝫ leuiter insurgat. nō semp dꝫ
iudex ad inquisitionem procedere. si non fue
rit accusator. ¶ Item extra de accusationib⁹
Qualr ꝛ qñ. 2°. inquisitionem clamosa isinua B
tio dꝫ puenire: sed non est clamosa insinuatio
sine oī accusatore. ergo iudex non dꝫ ad inq̄si
tionē procedere ꝓ fama: si nullus fuerit accu
sator. ¶ Item. 4. q. 4. Nullus introducat'. dī
ꝙ accusatores ꝛ iudices non idem sint. sed si
iudex pro sola fama procederet ad inquisitio
nem ipse esset accusator ꝛ iudex. ergo pro sola
fama ad inquisitionem procedere non dꝫ.
¶ Cōtra. Geñ. 18. dicit dñs. Clamor sodomo
rū ꝛ gomorreorum multiplicatus est. ꝛ petm̄
eoꝝ aggrauatum est nimis descendam ꝛ vi/

C debo vtrum clamorē q̄ venit ad me ope cōple uerint: ergo sic fama exīnte dz platus inquirē do descendere vtrum ita sit.
¶ Rńdeo q̄ mala fama qńq̄ est a certo motore. qńq̄ ab icerto. de cōse. di. 4. Scđm est. qñ hz ortū ab icerto motore: si ad aures plati de uenerit per clamosaz isinuationē: et ex ea scandalū in pplo generet: pcedere dz ad inq̄sitionē: qm̄uis nullus sit q̄ se offerat ad accusandū scđm vel famā. Sciendū tñ q̄ malā famā nō faciūt dicta paucoꝝ talē: vt pp illā prelatus procedere debeat ad inq̄sitionē. extra de accusationib⁹. Inq̄sitionis. i gl. vbi dr̄. Dicta paucorum non isamāt. Uñ platus propter hoc non mouebit ad inquirendū. fama. n. dz esse p villā siue prochiam ad hoc vt fiat inquisitio: vt hr̄ i eadē dicta gl. et. 2. q. 1. De⁹ oipotēs. et cū pcedit ad inquirendum inquiri non debet super his de q̄bus infamia nō precesserit. ¶ Si aūt ortū hz a certo motore vel a certis motorib⁹. aut sunt inimici et maliuoli: aut non: sz sūt honesti et prouidi. Si non inimici. debet procedere prelat⁹ ad inquisitionē: si inimici vel maliuoli: aut non constat ita esse sub certitudine: sed solū p presumptiones non violentas. et tc ēt platus ad inquisitionem procedere debet. Si aūt cōstat ita esse: vel per legitimam probationē: vel eoꝝ propriam cōfessionē. vel per violētas presumptiones. et infamatus al's fuerit boni nominis et persona notabil'. non credo q̄ prelatus procedere debeat ad inquisitionem. extra de canonica purgatione. Cum iuuentute. Et de accusationibus. Qualr̄. et quando. 3°. ¶ Quidā tñ dnt q̄ vñcūq̄ fuerit exorta mala fama procedendum est ad inquisitionē: et ifamato cāonica purgatio idicēda saltē ppt scandalū: extra de purgatione canoni. Accedens. et de accusationibus. Qualr̄. et qñ. 2°. in glo. ¶ Sz hoc credo esse intelligendū qñ illi a quibus fama ortū habuerit: non pbant̄ sufficienter esse maliuoli vel inimici.

B

E

F

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dd. q̄ ad correctionē frīs pcedi pōt p accusationē: vel denūciationē. ex̄ de accusationibus. Super his. et inquisitionē. Hos tres modos simul hēs. extra de accusationibus. Qualr̄. et qñ. 2°. §. Dz. pcedere aūt ad correctionem fratris in modū accusatiōis prelatus non dz: si legitimus non fuerit accusator. et sic intelligi dz auctoritas. ¶ Ad 2ᵐ dd. q̄ pp̄ter famam leuem insurgētē a maliuolis. vel inimicis procedi non debet ad inquisitionem: vt dcm̄ est: nisi al's persona non sit boni nominis. fama aūt ortum hñs a prouidis et honestis viris. non est res leuis: sed multū grauis. ¶ Ad 3ᵐ dd. q̄ minor ē falsa. pñt. n. esse multi clamose insinuantes. q̄ tñ se nō offerūt ad probandum scđm vel famā. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ vt dicitur extra de accusa. Qualr̄ et qñ. 2°. non idem est actor et iudex: cum denunciante fama vel referente clamore officium suum iudex exequitur. tunc enim fama est quasi loco accusatoris.

Articulus iiii.

Consequenter queritur de 4° principali. ¶ Et circa hoc querūtur. 3°. ¶ Pᵒ vtruz accusatus possit in aliquo casu repellere accusatorem. ¶ 2° vtrum recusare iudicem. ¶ 3° vtrum excipere contra testes. Qō. i.

A

Primo ostendo q̄ in nullo casu accusat⁹ potest accusatorem repellere. qz quanto accusatur de crimine grauiori: tanto debet habere liberiorem defensionem. In criminali. n. causa requiruntur canonice et districtissime probationes. 5. q. vlt. Epiphaniuz. Sz cū hō accusatur de crimine heresis: non pōt repellere accusatorem. quia in accusatione tal' criminis quilibet criminosi et infames admittuntur. 2°. q. 7. Presumunt: ergo multo forti⁹ in nullo alio casu accusatus potest accusatorem repellere. ¶ Itē accusatio non nocet nisi accusanti: si non probatur: ergo qualiscunq̄ sit accusans nullūz preiudicium fit accusato.
¶ Contra. mulieres impuberes et pauperes et plures alij ab accusatione repelluntur. 2. q. 1. Prohibentur. B
¶ Respondeo q̄ accusatus potest repellere accusatorem. vel ratione modi accusandi. vtpote si accusat de crimine absens per litteras: qz de crimine nō potest quis accusari per scripta. nec absēs. 2. q. 7. Per scripta. et. 3. q. 9. Absente. Aut quia non vult inscribere. quia sicut dicitur. extra de accusationibus. Qualiter et quando. 2°. Accusationem precedere debet legitima inscriptio. Uel propter conditiones accusantis. quia multi sunt qui ad accusandū fm iura non admittuntur: scilicet heretici. pagani. apostate. et alij infideles. 2. q. 1. Pagani C
Item criminosi. 6. q. 1. Qui crimen. Item conspiratores. 3. q. 4. Conspiratores. Item incestuosi. 3. q. 4. Consanguineorum. Itez illi qui sunt male opinionis. 3. q. 5. Suspectos. Item litigiosi et calumniatores. 3. q. 5. Nullus. Item infames. 3. q. 4. Nulli. et. 4. q. 1. Diffinimus. Itē excōicati. vt supr⁹ oñsū ē. Itē inimici ex̄ d

D accusa. Cum oporteat. z.3.q.4. Detractores Item mulieres ipuberes. z pauperes.2.q.1. Prohibentur. Item sortilegi. z diuinatores.3.q.5. Constituimus. Item qui sacerdotes fieri nequeunt: sacerdotes accusare non possunt.2.q.7. Ipsi apli. Item epm laici passim accusare non possunt.2.q.7.c.pmo. Item nec laici passim pnt accusare clicos.2.q.7. Nullus laicus. Item accusatus reaccusare non pot. nisi po purgatio precesserit. z nisi accuset de maiori crimie.3.q.11a. Negada. pa z.2a. Co
E tra talé.n.esset psumptio q accusaret ex odio Ité accusator debet eé liber genere nó seruus 2.q.7. Querendu. Item q non ex zelo s odio accusant vel denunciant n st audiedi ex de accu. Cum oporteat. Ité cohabitátes inimicis. ex de accu. Repellant. Item q iurauit nó accusare illu qué accusat. extra de accu. Veniés. Item q tulit testimoniu ꝯ aliqué in cá criminali nó pot vt dnt aliq ipz accusare de eadem cá. qz iá eét accusator suspect9. ex de accu. Cu p. máconella. tn psbyter bonus nó tm fuit repulsus ab accusatióe.p. qz fuisset adductus p
F teste ꝯ ipm. sed qz erat frater. J. laici q ipm. p. prius accusauerat. z qz frater. p. ipm. B. átea de causa ꝯsimili accusauerat: pp quod psbyter bonus presumebatur inimicus dicti. p. z ideo fuit repulsus ab accusatione eius: qzuis accusaret ipm de symonia que est crimen exceptu. z de quo pdictus psbyter erat infamat9. quod pz p hoc q sibi purgató fuit idicta. z quis pdicta vera sint: vt in plibus. tn multi de pnominatis admittuntur ad accusandum in aliqbus casibus. vtpote si suá vel suoz iniuriá psequútur.2.q.pa. phibetur. §. Hi tn. vel pp magná criminis labé z piculu.7.q.3. Presumut in fi. Et in aliqbus alijs casibus valz.

¶ Ad pm in oppm dd. q non valet. qnqz eniz crimen é ita periculosuz q ad eius dephensionem ples vie inueniende sut qz ꝯ crimina alia maxime qn é crimen notabiliter ifectiuum. sicut est heresis. qzuis tn ad accusandu de illo
G crimine z alijs criminibus exceptis. sicut sut crimen symonie z lese maiestatis admittant criminosi z ifames. n tn nisi ꝯ ifamatu. extra de symonia. Tanta é labes. in glo. Inimici vero in nullo casu admittuntur. ex de accu. Cuz p. máconella. i glo. ¶ Ad 2m dd. q maior est falsa. eo. n. ipso q aliquis de crimine accusat coram iudice z admittitur accusator. iá aliqmodo notatur accusatus: z grauatur ei9 opinio. ita vt interim ad honores non debeat pmoueri extra de accu. Oipotés deus. in tex. z in glo. z.81a. di. Tantis Daniel. Quo.ii.

Secundo queritur vtrum accusatus possit in aliquo casu recusare iudicem. Et videtur q nó. Phs.8. ethi.c.vlt. Nó est possibile filio abnegare patrem: sed iudex alicui9 pr é eius. g nulli licet iudicé recusare. A
¶ Item extra de vi. z hone. cli. Vta. A clericis z presbyteris qq fornicarijs qzdiu ab ecclesia tolerant. nec hnt euidentiam opis. licite diuina mysteria audiantur. z alia recipiant sacra ecclesiastica. s oém qué ecclesia iudicez ꝯstituit tolerat. g ꝯ ecclesiam facit qcuqz iudicem suum recusat.
¶ Cótra.3.q.7. Quod suspecti. liceat ei q suspectu sibi iudicem putat anteqz lis inchoet: eu recusare vt ad aliu recurrat. Nam quodámó nále est suspectoz iudicu insidias declinare. z inimicorum iudicium refugere velle. B
¶ Item paru vltra. Si manifesta sunt crimina alicuius. tn accusatione inimici ꝯdénand9 non est: ergo a simili nec snia iudicis inimici. ergo ét manifeste criminosus iudicé sibi inimicum recusare potest.
¶ Rndeo q in aliqbus casibus licitum é iudicé recusare. Rónabile. n. est rem non conuenientem ad aliqué actu ab illo actu repellere p viá licitá. qnqz aut accidit q ille q ponitur loco iudicis ad actu iudicádi simpliciter inconueniens est: vel per ꝯparationem ad aliquá cám. Si aut simplr é inconueniens ab of- C
ficio simplr remouendus é. Si aut qtu ad aliquá cám: z ad aliquá psoná p illa causa ab illa psona recusari pot. Est incoueniés qnqz pp defectu rónis. vt ppetuo furiosus. vel pp sexu: vt femine. vel ꝯditionem. vt serui. vel etaté vt impuberes. vel pp auditus defectuz. vt surd9. vel loquele. vt mutus: vel pp defectu boni nominis. vt infamis. De oibus istis ht.3.q.7. Infamis. Unde si aliquis talium assignaret alicui p iudice reus illum recusare posset. Si ét accusator eius iudex esset: qz idem non debet esse accusator z iudex.2.q.pa. Multi. Item si merito suspectus é ei. extra de ap. Cu spáli. Suspectus aut pot eé multis de causis. s. si est D
eius inimicus. Unde inimicus iudex rei esse non debet.3.q.5.c. vltimo. Item si est de terra aduersarij nimis ei familiaris. extra. Ut lite. non ꝯ accedens.2o. z de officio iud. del. Insinuante. Item si habet cám ꝯsimilem cu aduersario. extra de iud. Causamqz.2o. Item si consanguineus aduersarij. extra de appel. Postremo. Item si iudex grauat eum.2.q.6. Ois oppressus. Unde z Paulus cum grauaret a iudice. Cesaré appellauit. vt habet act.25. Si tn iudices dati sunt de assensu vtriusqz partis

E nõ pñt recusari.ex. de causa ,pprie.z poss.Cũ olim.Si autẽ aliquis recusat iudicẽ ex cã iniu sta: vel mõ iniusto ẽ puniẽdus.2.q.6.Omnõ.
¶ Ad pmũ in oppm dõz q̃ q̃diu iudex hz cõ ditiões iudici ꝯuenientes.z facit q̃ facẽ de bet.tũc assimilatur pñi: nec recusari dz:sed qñ nõ est talis vt iudex eẽ debeat.vel iusticiã de serit.iam pñem se nõ ostendit:z põt recusari.
¶ Ad 2m dõm q̃ non ẽ sile.qz homo in reci piendo sacra a fornicario q̃diu toleratur ab ecclesia.nec facti euidẽtiam hz:i nullo sibi pre iudicat:sed frequẽter homo sibi preiudicaret si nũq̃ iudicẽ p viã licitã recusaret. Qõ iii.

A Tertio queritur vtrũ accusatus possit i ali quo cãu excipere ꝯtra testes.
¶ Rñdeo q̃ sic.Testes eni adducũt ad ꝯfir matiõem veritatis icerte iudici iquãtũ iudex est.z ideo ꝯtra hos adductos i testimoniũ:de q̃bus est ,pbabile fm iura q̃ de facili declina rent a vitate põt excipe reus ad suã defensio nem.z ideo excipe põt ꝯtra quosdã pp nota bilẽ intellect9 defectũ:quo faciliter preiudica rent veritati sicut sũt furiosi z mentecapti.3.q. 7.ifames.§.Tria. Itẽ miores.14.annis pñt repelli a testimonio ẽt i cã ciuili.4.q.3.ca.pº. In criminali. minor.20.ãnis. 4.q.3.Itẽ i testi moniũ.¶ Itẽ pt excipere ꝯ quosdã pp nota
B bilem malitiã volũtatis q̃ faciliter hoies de serunt veritatẽ.z iõ repellũtur a testimonio õ crimie ꝯuicti.extra õ testib9.Testimoniũ.i gl. Et infames.qz si bona vita defuerit fide care bũt.extra de ver.signi.For9.in fi.¶ Itẽ secu laris põt excipe ꝯ illũ.q̃ confitet se eiusdẽ cri minis sociũ eẽ.extra de ꝯfess.c.pzio.Testes ta mẽ pñt eẽ socij criminis cũ agit in modũ inq̃ sitionis:qz lz nõ faciãt plenam ,pbationẽ.faci unt tamẽ presũptiõem.ex de testi.Qm̃.i tex. z in glo.Recipiũtur ẽt socij crimis ad dete gẽdũ ꝯspirationẽ.ex de testi.cogẽdis.Uene rabilis.in tex. Sed expressius in glo.z etiam ad detegẽdũ crimẽ lese maiestatis.extra de ꝯfes.c.pzio.,ppter ẽt malitiã heretic9 ꝯtra ca
C tholicuz testificari nõ dz.2.q.7.Si heretic9.z qz hoies ex odio nimio z amore z tiore.z mu neri susceptiõe faciliter a veritate declinant ideo inimici a testimonio p exceptionẽ possũt repelli.3.q.5.Accusatores z testes.Itẽ dome stici z familiares.ex de testi.In lris.¶ Item ,pducti de domo actoris vel accusatoris.3. q. 5.Accusatores.¶ Itẽ põt excipi ꝯ patrez ne sit testis ,p filio z econuerso.4.q.3.§.Item in criminali.vt tñ dicit glo.ibidẽ põt testari ,p eis te vl cognitiõe filij.põt ẽt testari ,p eo in cã re ligionis.20.q.3.Pñs.¶ Item qz serui metu

dñoz supp̃mũt veritatẽ. iõ p exceptiõem pñt D repelli.extra de ver.sig.Forus.tñ vt dr.4.q.3. §.Itẽ in criminali.Serui nũq̃ tũc credẽdũz ẽ cũ alia ,pbatio ad erudiẽdum veritatẽ non ẽ. dr ẽt ifra codẽ.Serui.q̃ fui neq3 ,p dño. neq3 aduersus dñm.sed ,p facto suo iterrogari pos sunt:vt qñ per eos dr aliquid ꝯmodatum.vel depositũ.vt dicit glo.ibidẽ.¶ Itẽ quia ,pba bile ẽ q̃ nimia pauptate laborantes faciliter pp releuatiõem sue corpalis inopie a veritate declinarẽt cõtra eos excipi põt.4.q.3.Itẽ te stiũ.q̃ nõ ẽ itelligendũ de illis paupibus qui voluntarie ,ppter deũ statum pauptatis assũ pserunt.qz isti de illicita acceptione munerũ E minime sunt suspecti:cũ ,ppter deũ oĩa ꝯreliq̃ rint q̃ hẽbãt z hẽre poterãt.Qz ẽt nimia mu tabilitas ,phibet firmã adherentiã cũ verita te.ideo ꝯ feminas põt excipi: vt nõ sint in cri minali cã.qz variũ z mutabile sepe inducit fe mina.extra de ver.sig.Forus. tñ vt dr.15.q.3. §.Ex eo.in glo.Mulier fz leges si nõ sit ꝯdẽ nata de adulterio põt testari i oĩ cã:nisi in vl timis voluntatibus.sed fm canones in nullo crimine potest testari nisi in exceptis sed in ci uilibus cãis potest testari.Simlr admittitur in testimoniũ cũ ciuiliter agitur de crimine ẽt ꝯtra clericos de adulterio infamatos cũ in modum inq̃sitionis seu exceptionis agit.ex tra de testi. Qm̃. in tex.z expssius in glo.z.c. F Tam lris.Merito ẽt ꝯtra illos põt excipi qui silez cãm hñt cũ aduersario. extra de excepti onibus.Cũ eccl'ia .tales eni suspecti eẽnt.quia testificando ,p cã illius suã cãm magis redde rent apparentẽ. Uiles ẽt persone ꝯ clericos i criminali cã ad testificãdum recipi non dbẽt .3.q.pzia.§.Qõ autem dicitur.nisi except crĩ minibus si de illis clerici fuerint infamati.
¶ Et nota q̃ aliquando aliquis admittitur ad accusãdum:qui non admitteretur ad testi ficandum. qz quãdoq3 in aliquo casu põt ac cusare ille cui9 actor repellit.extra de his qui matrimoniũ accusare pñt.c.vlt.in tex.z i glo. Sed talis ad testificadũ nõ admitteretur.ex G tra de testi.Licet ex quadã.Cuius rõ est.qz vt dr ex de his q̃ matrimoniũ accusare pñt .ca. vlti.in glo. Per dcm̃ accusatoris nulla sit cõ dẽnatio nisi assint legitimi testes. sed ad dcm̃ testiũ quis ꝯdẽnatur.¶ Itẽ nota q̃ aliquãdo põt aliquis denũciare.z non põt accusare.ex de desponsatiõe impube. Ad dissoluendum.z de iure iurando.quẽadmodũ.§.vlti. Testẽ ãt ,pductum z ad testificãdũ admissum dz iudex interrogare de.10.s.de causis personis . lo. co.tpe.de auditu.visu.scia.z certitudine.cre

dulitate ꝛ fama. extra de testi. Cum causam. in tex. ꝛ in glo. ꝛ debēt ꝯcordare testes in his q̄ in hoc versiculo ꝯtinēt. Res persona locus gradus sint ꝯsona tp̄s. ꝙ aūt debeant ꝯcordare in re ꝛ persona. ꝓbatur per hoc: ꝙ si nō cōcordarent essent testes singulares: ꝛ tales ſm iura non probant. extra de electi. Cum dilectus. ꝛ de ꝓbationibus. Licet. Qḋ etiam in loco. probatur per illud qḋ dicit̄ Daniel. .13. de illis senibus quorum vnus dixit vidisse iuuenem cum Susanna sub cyno. ꝛ alius sub pino. Qḋ ēt in gradu cū testificātur de parētela probatur ꝑ illud qḋ dr̄. 35. q. 6. De parētela scḋa. Qḋ ēt in tp̄e ꝓbatur per illud qḋ dicitur. 3. q. 9. Nihilominus.

Circa litteram. Alteram istarum clauiū. idest scientiam discernendi non habent omnes sacerdotes. Hic non est tenenda magistri opinio. vt dictum est in questionib⁹. Moysen ꝛ Aaron sacerdotes. Moyses sacerdos dicitur non officio ordinis. sed potestate sibi commissa a deo: quia Aaron cōsecrauit. Cum esset pontifex anni illius prophetauit. quāuis enim intentio Cayphe mala fuerit: tamen locutio vera fuit ꝛ a spū scō mouēte linguam nō itētionem peruersam. Judicās aliū qui est iudicādus cōdēnat seipm̄. Si hoc referatur ad iudiciū quo sacerdos iudicat penitētem i foro pn̄ie: planū est. Sacerdos enim criminosus sacr̄z pn̄ie ministrādo grauit̄ peccat. Si aūt referatur verbū ad iudiciū exteri⁹ nō sic ē dōz vl̄r: qꝛ iudex hn̄s crimē occultū i dādo iustā sniam ꝯ aliquē nō ꝯdēnat seipsuz. Non tn̄ mox restituit in ptātē ꝑstinam. s. ꝙtū ad officij executionem. ꝛ ēt qꝛ ꝑ pn̄iaz nō stati remouent̄ de lege cōi sequele peccati.

¶ De his q̄ i fine penitēt. Disti. XX.

Sciendū ē ēt ꝙ tp̄s pn̄ie ē vsqꝫ in extremum articulum vite. Unde Leo papa. Nemo ē desperādus dum in hoc corpe constitutus ē. qꝛ nōnūquā qḋ diffidentia etatis differtur consilio maturiore perficitur. Augu. tamen de penitentiā differentib⁹ ita scribit. Si quis posit⁹ in vltia necessitate voluerit accipere pn̄iam ꝛ accipit: ꝛ mox recōciliat̄ ꝛ hinc vadit: fateor vobis non illi negamus qḋ petit: sed nō ꝑsumim⁹: qꝛ bene hinc exit. Si secur⁹ hinc exierit ego nescio. Pn̄iaz dare possumus. securitatē vero non. Nūqd dico dānabitur? sꝫ nec dico liberabit. Uis ergo a dubio liberari? age pn̄iam dū sanus es. Si sic agis dico tibi ꝙ secur⁹ es: qꝛ pn̄iam egisti tē pore quo peccare potuisti. Si vis agere pn̄iam qn̄ iam peccare nō potes: peccata dimiserūt te: nō tu illa. Jteꝫ. Due res sunt: aut ignoscit̄ tibi: aut nō ignoscitur: quid horū tibi sit futurū nescio. Ergo tene certū: ꝛ dimitte incertuꝫ. Sed quare hoc dixit augu. cum pn̄ia q̄ i fine agitur in psalmo appellet̄ sacrificiū vespertinū: qḋ erat acceptabili⁹ in lege: ꝛ i quacūqꝫ die inuocet̄ de⁹ assit: ꝛ q̄cunqꝫ hora ingemuerit ꝛ cōuersus fuerit peccator vita viuet ꝛ non moriet̄. Sed illa dixit aug. ꝑp illos qui pn̄iam vsqꝫ ad finē vite ꝓtrahūt: ꝛ tūc n̄ ex dei amore vꝫ pēitere: sed timore mortis: quare ex necessitate. Unde idē quasi aperiēs quare superiora dixerit ait. Nullus expectet qn̄ peccare non pōt. Arbitrij eniꝫ libertateꝫ querit deus: vt deleri possint cōmissa: non necessitatē sed charitatē: non tn̄ timorē: qꝛ nō i solo timore viuit hō. Què ergo sero penitet: oꝫ nō solū timere iudicē: sed diligere: qꝛ sine charitate nemo salu⁹ eē pōt: Nō ergo tm̄ timeat penā q penitet: sed anxiet̄ ꝓ gloria. Que cōuersio si cōtigerit alicui ēt i fine: ꝺ̄ sperandū non ē de eius remissione. Sꝫ qm̄ vix vel raro ē tā iusta cōuersio: timēdū ē de penitente sero: marie cū filij quos illicite dilexit: sint pn̄tes: vxor ꝛ mūdus ad se vocet. m̄ltos solet serotina pn̄ia ꝺ̄cipere. Sꝫ qm̄ de⁹ semp potēs ē: semp ēt in morte iuuare valet quibus placet. Cum ergo opus sit non hoīs sed dei fructifera pn̄ia: īspirare eā pōt quādocūqꝫ vl̄t sua misericordia: ꝛ remunerare ex

misericordia:quos dānare pōt ex iusticia. Sed qm̄ multa sunt q̄ ipediūt ꝛ languentē retrahunt:piculosum ē ꝛ interitui vicinū ad mortē pertrahere pnie remediū:sed magnū ē cui de⁹ tunc ispirat si quis ē:verā pniam. Sed si ēt sic cōuersus vita viuat ꝛ non moriat̄:nō ꝑmittimus ꝙ euadat oēm penā:Nā pri⁹ purgandus ē igne purgationis:qui in aliud seculum distulit fructum conuersionis. Hic āt ignis ꝛ si etern⁹ non sit:miro mō grauis ē.excellit eni oēz penā:quā vnq̄ꝫ passus sit aliquis in hac vita. Nunq̄ꝫ in carne tanta inuenta ē pena licꝫ mirabilia martires passi sunt tormenta:ꝛ multi neqter quanta sepe sustinuerunt supplicia. Ex his satis ostendit q̄ꝫ periculosum sit differre pniam vsqꝫ in finē vite Si tamē ēt tūc vera habeat̄ pnia:hoīeꝫ liberat:ꝛ vitā mortuo impetrat:nō sic tn̄:vt nullā sentiat penā:nisi forte tanta sit vehemētia gemitus ꝛ contritionis:q̄ sufficiat ad delicti punitionē. Licet ergo sit difficile. vt cū sit vera pnia:q̄ tam sera venit:qn̄ cruciat⁹ mēbra ligat:ꝛ dolor sensū opprimit:vt vix hō aliquid cogitare valeat:melior ē tn̄ sera q̄ꝫ nulla. Pnia enim si in extremo vite hyatu aduenit:sanat ꝛ liberat. Multum sera fuit latronis pnia:sed non fuit sera indulgentia. Sed licet latro veniā meruisset i fine de omni crimine:non tn̄ dedit baptizatis peccandi ꝛ pseuerādi auctoritatē.

¶ De his qui pniam nō complent.

Si vero queritur de illis q i hac vita pniam non cōplēt: vtꝝ trāsituri sint per ignē:vt ibi quasi cōpleant qđ hic minus fecerunt. Idem dicimus ꝛ de istis esse sentiendum ꝛ de his qui in extremis penitent. Si eniꝫ tāta fuerit cōdis ꝛ delicti exprobratio:vt sufficiat ad puniendū peccatum:liberi ab alijs penis transeunt ad vitam:ꝛ si īexpleta fuerit pnia:quia perfecte penituerunt ꝛ ingemuerunt corde. Qui vero non adeo conteruntur corde ꝛ ingemiscunt pro peccato:si ante expletiōeꝫ penitentie decesserint:ignem purgatorium sentient:ꝛ grauius punientur q̄ꝫ si hic impleſſent pniam. Horrendum est enim incidere in manus dei viuentis. Deus enim cum sit misericors ꝛ iustus ex misericordia penitenti ignoscit:non reseruans peccatum ad penam eternā. ex iustitia v̄o impunitū nō dimittit̄ delictuꝫ. aut eniꝫ punit homo aut deus:homo autem punit penitendo. deus autē penam exigendo. Et est penitētia interior ꝛ exterior. si ergo interior penitudo fuerit tanta vt sit sufficiens vltio peccati:deus qui hoc nouit:ab illo qui taliter penitet vlterius penam non exigit. Si vero interior penitudo non sufficit in vindictam peccati:nec exterior penitentia impletur:deus qui modos ꝛ mēsuras peccatorūꝫ ꝛ penarū nouit addit penā sufficienteꝫ. Studeat ergo quisqꝫ sic delicta corrigere:vt post morteꝫ nō oporteat penam tolerare. Quedā eniꝫ peccata mortalia in penitentia fiunt venialia:non tamē mox sanātur. Sepe ifirmus moreretur si non medicaretur: non tamen statim medicatus sanatur. Languet victurus qui prius erat moritur⁹. Qui autem impenitens morit̄ oīo moritur ꝛ eternaliter cruciatur. Si eni semper viueret semper peccaret.

¶ De illo cui sacerdos indiscretus iniūgit paruam penitentiam.

Si v̄o de illo q̄rit̄ q satisfactiōeꝫ iniūctam ipleuerit:que ignorātia vel negligentia sacerdotis peccato īdigna nō fuit vtrū ð vita migrans ab oī pena liber sit. Idem rn̄deo

q̄d supra de illo qui pn̄iam nō compleuit: dixi. Qr si tamē ē lamētū interioris doloris vt sufficiat in vindictā peccati oīno liberatus est. Si vero non sufficit dolor interior simul cū pena iniuncta: addet deus penā. Qr aūt interdū sufficiat dolor interior ad vindictā peccati: certum documentū habem⁹ in illo latrone: qui sola mētis cōtritione τ cōfessione statim vt cōuersus fuit: paradisum ingredi meruit: Sed qr dispēsatores ecclesie contritionis quātitatē non perpēdunt quibus nō ē datum intelligere occulta cordium: oībus leges pn̄ie constituunt̄ tam magis q̄ꝫ minus de peccato dolentibus. Quorū studium ad hec p̄cipue tendere debet: vt cordis dolorē quantū fas ē cognoscāt. τ s̄m ipsius modum satisfactionē iniungāt. Unde aug. In actiōe pn̄ie vbi tale quid cōmissum ē: vt is qui cōmisit a xp̄i ēt corpe separetur: nō tā cōsideranda ē mensura tpis q̄ꝫ doloris. Cor enim cōtritum τ humiliatum deus non despicit. Uerū quia plerūq3 dolor alteri⁹ cordis occultus ē alteri: nec in aliorū notitiam nisi p v̄ba: vel alia quecūq3 signa ꝓcedit: cū sit coram illo cui dicit̄. Gemitus me⁹ a te nō ē absconditus. recte cōstituunt̄ ab his q ecclesiis presunt tempora pn̄ie: vt satisfaciat ēt eccl'ie in qua peccata ipsa remittunt̄. extra eā quippe non remittuntur Ipsa enī spm̄ scm̄ pignus accepit: sine quo nō remittūtur vlla peccata. Item Hiero. Mensurā tpis in agenda pn̄ia ideo nō satis prefigunt canones ꝓ vnoquoq3 crimine: vt de singulis dicāt qualiter vnūquodq3 emendādum sit: s3 magis in arbitrio sacerdotis intelligentis relinquēdū statuerunt: qr apud deū nō tm̄ valet mensura tpis quantum doloris: nec abstinentia tantū ciborū quātum mortificatio vicioꝝ. Ideoq3 tempora pn̄ie ꝓ fide τ conuersatione fideliū penitētiū abbreuiāda p̄cipiūt: τ pro negligētia ꝓtelanda ꝓ quibusdā tamē culpis modi penitentie sunt impositi.

¶ Qr morientibus non sit imponēda satisfactio sed innotescenda.

s Olet ēt q̄ri vtꝝ satisfactiōis lex morituris sit iponenda. De quo Theodor⁹ cantuariensis episcopus in pn̄iali suo sic ait. Ab infirmis i periculo mortis positis: pura ingrenda est cōfessio pctōrum: nō tn̄ ē illis imponenda quātitas pn̄ie sed innotescenda: τ cum amicorū orōnibus τ elemosynarum largitionibus pōdus pn̄ie subleuādum: si forte migrauerint Si vero conualuerint pn̄ie modū a sacerdote ipositum diligēter obseruēt. Aliis vero ꝓ qualitate peccati: pn̄ia decernenda est p̄sidentiū arbitrio. Unde leo papa. Tēpora penitudinis habita moderatione cōstituēda sunt tuo iudicio: prout cōuersorū aīos pspexeris esse deuotos. Pariter ēt hr̄e debes etatis senilis intuitum τ respicere periculorū quorūcunq3 vel egritudinum necessitates.

¶ In necessitate non est neganda penitentia vel reconciliatio.

s Ciēdū ēt q̄ tpe necessitatis nō est negāda pn̄ia vel reconciliatio penitentibus. Unde leo papa. His qui tpe necessitatis τ piculi vrgentis instantia presidium penitentie τ mox reconciliationis implorant: nec satisfactio interdicenda ē nec recōciliatio denegāda: qr misericordie dei nec mēsuras possumus ponere: nec tēpora diffinire. Qr si ita aliqua egritudine aggrauati sūt: vt q̄d paulo ante poscebāt sub presenti significare nō valeant: testimonia eis fidelium circunstātium preesse

debent:simulqʒ pnie ⁊ reconciliationis consequãtur beneficium. Item Julius papa. Si presbyter pniaʒ abnegauerit morientibus: reus erit animarũ: qꝛ dñs ait. Cuʒ conuersus fuerit tunc salu⁹erit Uera enim cõfessio vltimo tpe põt eẽ: quia nõ modo tpis sed etiã cordis deus inspector est: sicut latro probat.

¶ Qꝛ presbyter nõ recõciliet incõsulto episcopo nisi in necessitate.

n On dʒ tñ presbyter penitẽtem reconciliare inconsulto epõ: nisi vltima necessitas cogat. Unde in cartaginẽsi concilio. Presbyter incõ sulto epõ nõ reconciliet penitẽtem nisi absente epõ si vltima necessitas cogat. Cuiuscũqʒ penitẽtis publicũ crimẽ est qd vniuersam cõmouerit vrbem. ante absidam. s. introitum ecclie manus ei imponãtur. Item Aurelius eps dixit. Si qs in piculo cõstitutus fuerit ⁊ se conciliari: diuinis altarib⁹ petierit: si eps ab sens fuerit: dʒ presbyter cõsulere epm: ⁊ sic piclitantem ei⁹ pcepto recõciliare. Inconsulto vero epõ nõ põt excõicatos vel publice penitẽtes pſbyter reconciliare. Unde in carthaginẽsi cõcilio scdo: statutũ est vt chrisma vel reconciliatio penitentium ⁊ puellarũ cõsecratio a pſbyteris nõ fiat. Iteʒ. Recõciliare quẽquã in publica missa presbytero nõ liceat. puellarum tamẽ cõsecratio consulto episcopo per presbytrum fieri valeat. Unde de carthaginẽsi cõcilio scdo. Presbyter icõsulto epõ vgies ñ cõsecret chrisma vo nunqʒ cõficiat. Sicut pcepto epi potest pres byter cõsecrare vgines: sic et reconciliare penitentes.

¶ An oblatio eius sit recipiẽda qui currens ad penitentiam preuenit morte.

s I autem queritur de illo q ad pniam festinãs sacerdoteʒ inuenire nõ potuit ⁊ ita decessit: vtruʒ oblatio eius sit recipienda. Dicim⁹ quia est Unde i apanẽsi cõcilio. Si aliquis fuerit mortuus qui non cõfessus sit: ⁊ testimonium habet bonũ: ⁊ non poterat venire ad sacerdotẽ: sed preoccupauit eum mors i domo vel i via: faciant ꝓ eo parentes ei⁹ oblationem ad altare: ⁊ dent redemptionem pro captiuis.

¶ Superius determinauit magr de penitentia sʒ eẽ suum. ⁊ de ptãte mistroꝝ pniam iniũgentium. Hic determinat de effectu remissionis ex pte suscipientiũ. Et diuidit i. 3. Prio agit de modo remissionis mortaliũ. 2° veni aliũ di. sequenti. 3° de reditu dimissorũ dist. 22ª. ¶ Pria in. 2. Prio agit de remissione pctõꝝ. ⁊ de effcũ remissionis mortaliũ quo ad deũ. 2° quo ad eccliaʒ ibi. Solet etiaʒ queri. ¶ Pria in. 3. Primo agit de remissione pctõꝝ quo ad illos qui in fine incipiunt penitere. 2° quo ad illos qui ante fineʒ incipiũt: sed nõ perficiũt ibi. Si vero queritur. 3° quo ad illos qui inũctã: sed nõ cõdignã pniam pficiunt ibi. Si vero queritur d illo. ¶ Illa ps q ibi incipit. Solet ẽt q̃ri. diuidit in. 4. Primo agit de effectu remissionis peccatorũ quo ad satisfactionis impõnem. 2° quo ad absolutionem ibi. Sciendum est. Tertio quo ad absoluentis ptãtem ibi. Non tñ debet. 4° q ad absolutionis susceptionem ibi. Si autem queritur.

¶ Articulus I.

Circa hanc di. querẽdũ ẽ pn cipalr de. 5. Prio de pnia illoruʒ qui in articulo mortis icipiunt penitere. 2° de pẽa purgatorij. 3° de valoris idulgentiarum q̃ʒtitate. 4° de his qb⁹ valet. 5° de his qui possunt eas dare. ¶ Circa primũ queruntur 3ª. Primo vtruʒ aliqs in articulo mortis prio penitens possit digne penitere. 2° vtꝝ tali debeat sacerdos aliquã satisfactionẽ imponere. 3° vtꝝ alius possit pro alio satisfacere.

Questio I.

Primo oñdo q aliquis in articulo mortis primo penitens nõ põt digne penitere. Aug. in lib. de lapsu mũdi. sermone 24. versus finẽ: ⁊ est de pe. di. 7ª. §. q̃ʒ. Et recitat magr in lra h⁹ di. c. I. Si vis agere pniaʒ qñ iam peccare nõ potes: pctã te dimiserunt: nõ tu illa. sed nemo potest digne pẽitere nisi A

B dimittat pctá. ¶ Item de penitētia di.7°.§. Hoc aūt. ⁊ recitat magr in lra hᵘ di.c.1. Nullus expectet qn̄ peccare nō pōt. arbitriȷ̄.n.q̄rit deus libertatē vt delere possit cōmissa.non necessitatē. Cuȝ g̃ ibi loquat̄ de illis q̄ in articulo mortis penitēt. Vr̄ ꝙ coꝝ pnia nō sit libera: sed necessaria: ⁊ ꝙ hō per eā nō cōsequatur peccatorum remissionem.

¶ Cōtra. Sacrificiū vespertinū in lege erat acceptabilius. vt pȝ Leuit.6°. ⁊ recitat magr in lra huiᵘ di.c.1. sed pnia serotia significata ē per sacrificiū vespertinū fm gl. sup illud psal.

C Eleuatio manuū meaꝝ sacrificiū vespertinū. ergo pnia in fine vite dignioꝛ ē q̄ alia pnia.

¶ Ad istam q̄onē fuerūt vel sunt q̄daȝ heretici dicētes hoīes nō posse digne pēitere postq̄ est in lecto mortis: si an̄ pniam non icepit: sed hec opio est pnitiosa heresis ꝯ sacrā scripturaȝ. latro.n. cui dixit xp̄s. Hodie mecum eris in paradiso. vt hr̄ Luce.23°. erat in cruce sicut in lecto mortis: qn̄ penituit. ⁊ ēt est heresis illa ꝯ rōnē. q: q̄diu hō est i hac vita vsum retinēs li.ar. sicut pōt se a deo auertere ex defectibilitate ꝓpria. ita pōt se ad deū ꝯuertere

D digne cū auxilio diuie gr̄e. ¶ Dōȝ g̃ ad questionē ꝙ hō in articulo mortis q̄diu vsum retinet lib.ar. pōt penitere digne. tūc.n. est pnia digna cū penitēs efficaciter dolet de pteritis: ⁊ ꝓponit cauere a mortalibᵘ futuris ⁊ cōfiteri vere: ⁊ satisfacere pro posse: ⁊ ꝙ ad hec oia pncipaliter moueat̄ p amoreȝ bonitatis diuie. Hos aūt oēs motus mētis pōt hr̄e ille qui in hora mortis icipit penitere: q̄uis sit difficile: ⁊ qn̄ hoc accidit est spāle bn̄ficiuȝ diuie misericordie. ¶ Et sic ꝓcedūt argᵃ ad ptē pmā. cō

E cludūt.n. bn̄ ꝙ est periculum in expectādo: ⁊ difficultas habēdi veraȝ pniam illi q̄ vsq3 tūc noluit penitere. ¶ Ad argᵐ ad partē scdam dōm ꝙ q̄uis ꝯtingere possit q̄nq3: ꝙ pnia tarde icepta melioꝛ sit aliqua alia pnia festia: tn̄ simplr̄ melius est penitere cito q̄ tarde: tū q: est securius: tum q: talis penitētia ceteris paribus plus habet de rōne voluntariȷ̄. Vn̄ per sacrificium vespertinum nō significabat̄ pnia tarde incepta: sed cito incepta. vsq3 tamē in fine perseuerās. Questio. II.

A **Secūdo** querit̄ vtruȝ penitēti in articulo mortis debeat sacerdos aliquaȝ satisfactionem imponere.

¶ Rn̄deo ꝙ nō. q: nō est in statu in quo possit facere pniam exterioꝛē: sed iterioꝛē tm̄: dȝ tn̄ sibi penā pctō debitā manifestare dicēdo. Si esses sanus tātaȝ pniam deberes facere: ⁊ dȝ ista itimatio fieri p modū cuiusdā ꝯsolationis reducēdo sibi ad memoriā magnitudineȝ diuie misericordie remittētis pctā per solam pniam iterioreȝ: q̄uis hō nō possit exterioꝛē facere. talis.n. pene manifestatio excludit desperationē: ⁊ ꝓmouet pniam iterioreȝ. Huic concordat qd dr̄.26.q.7.c.1. ⁊ recitat magr in lra huiᵘ di.c.4°. Ab infirmis in periculo mortis positis pura est inq̄renda cōfessio pctōꝝ: nō tamē iponēda est illis quātitas pnie. s3 innotescēda. Questio. III.

Tertio q̄rit̄ vtꝝ aliq̄s possit satisfacere ꝓ alio. Et vr̄ ꝙ nō. 2ᵃ Corin.5°. Oēs A vos manifestari oȝ an̄ tribunal xp̄i vt recipiat vnusq̄sq3 ꝓpria corporis ꝓut gessit siue bonū siue malū. ¶ Itē psal. ad deū. Tu reddes vni cuiq3 iuxta opa sua. ¶ Iteȝ pncipalioꝛ ps satisfactiōis est in ꝯtritiōe: sed nlls pōt pro alio cōteri: q: tūc peccatoꝛ adultus saluari posset sine ꝓpria cōtritiōe. g̃ nlls pōt ꝓ alio satisfacere. ¶ Itē nullus pōt alteri mereri pmū vite eterne. g̃ a sili nec remissionē debite pene.

¶ Itē si vnᵘ obligat se ad satisfaciēdū ꝓ alio. nō ꝓpter hoc statiȝ euolat aliᵘ: ⁊ tn̄ vr̄ ꝙ euolaret si satisfactio alteriᵘ ꝓ ipso sufficeret. B

¶ Cōtra. Gal.6. Alter alterius onera portate: ⁊ sic adimplebitis legē xp̄i. ¶ Itē.26.q.7.c. pmo. dr̄ ꝙ si ifirmus migrauerit oꝛōnibᵘ amicoꝝ ⁊ elemosynaruȝ largitiōibᵘ pōdus pnie subleuādū est. ¶ Itē xp̄s satisfecit ꝓ pctis nostris: cū g̃ nos simᵘ corporis mystici xp̄i mēbra. vr̄ ꝙ possumus ⁊ debemus nō tm̄ satisfacere pro nobis: sed etiam pro aliȷ̄s.

¶ Rn̄deo satisfactio ē pp duo. s. ad faciēduȝ C emendā ꝓ pctō: ⁊ vt sit medicamētū ꝯ sequelas peti: que duo icludūtur in descriptiōe satisfactiōis superiᵘ posita que est pctōꝝ causas excidere: ⁊ eis aditū nō idulgere. Quātuȝ ad effectū 2ᵐ vnᵘ nō pōt satisfacere ꝓ alio: q: caro vniᵘ n̄ domat̄ p ieiunū alteriᵘ: nec p elynā ⁊ oꝛōnē vniᵘ alter ad bona silia assuescit: nisi per accn̄s: inq̄tū aliq̄s p bōa opa q̄ facit pro alio pōt sibi mereri de ꝯgruo augmētū gr̄e q̄ facilius assuescit ad bonū faciēdū: ⁊ malū vitandū: sed hec subuentio nō est p modū satisfactiōis: sed meriti. Quātū aūt ad pmuȝ effectum vnᵘ pōt ꝓ alio satisfacere vtroq3 exn̄te D in charitate: ⁊ debitoꝛe p se satisfacere nō potente in hac vita: ⁊ obseruata debita ꝓportione pene. Opus.n. fcm̄ a nō exn̄te in charitate nō est satisfactoꝛiū ꝓ aliquo: ēt q̄diu nō est in charitate opus factū ab illo nō est satisfactoriū: q: solis amicis dei bona facta ex charitate cōicari pn̄t q̄tū est ex debito. q̄ etiā satisfacere pōt p seipȝ in hac vita ⁊ nō vult vere pe

nitens nō est: ⁊ iō op⁹ qd̄ aliqs facit ꝓ isto nō satisfacit ꝓ pena isti⁹: q̄uis ip̄s possit iuuare p̄ modū meriti de cōgruo: ⁊ qꝛ ceteris paribus magis satisfactoriū ē ꝓ penitēte opus factū ab ipsomet q̄ᷓ ab alio: sicut efficacius ceteris
E parib⁹ meret̄ hō sibi q̄ᷓ aliȷ̄. iō ꝓportionalr̄ dꝫ esse maioꝛ pena in satisfaciēte ꝓ alio q̄ᷓ illa q̄ sufficeret aliȷ̄: si satisfaceret ꝓ seipo: charitas tn̄ satisfaciētis pro alio in tn̄ posset excedere charitatē illi⁹ ꝓ quo satisfacit: q̄ nō oporteret ip̄m ad satisfaciēdū ꝓ alio soluere penam maiorē q̄ᷓ ali⁹ soluisset si satisfecisset ꝓ seipo: qꝛ tāto magis opus ē satisfactoriū ceteris paribus q̄nto ex maiori charitate ꝓcedit.
F ¶ Ad pᵐ ⁊ scd̄m in oppᵐ dōꝫ q̄ ꝓpa opa hominis dr̄ dupl'r. aut vere. s. illa q̄ ip̄emet facit aut iterp̄tatiue. s. illa q̄ facit alius ꝓ alio. Uel' pōt dici q̄ hoc itelligēdū est de opib⁹ ordinatis ad p̄miū subale: qd̄ vn⁹ nō pōt aliȷ̄ mereri etiā de opib⁹ q̄bus hō meret̄ dānationē eternā: quā vn⁹ aliȷ̄ mereri nō pōt. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ q̄ hic loq̄mur de satisfactiōe ſm q̄ distiguit̄ ꝯ cōtritionē q̄ ꝯtritio est nec̄ia ad remissionem offense. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ q̄ nō ē sile: qꝛ p̄miū vite eterne mensurat̄ ſm q̄ntitatem charitatis: ⁊ actuū volūtatis interioꝝ elicitoꝝ ex charitate: q̄ nullus purus hō aliȷ̄ potuit vnq̄ᷓ de cōdi
G gno mereri pp̄ excellentiā amicitie diuie: sed solutio pene nō est res tāti p̄cij: ⁊ iō cōcessūē vt vnus ꝓ alio soluere nō potēti possit soluere. exᵐ. Si hō est alicui⁹ inimic⁹: ⁊ dꝫ eidem 100. grossos: talis pōt illud debitū ꝓ co soluere q̄ ip̄m nō posset amicū eius facere vel amicitiā augere. ☞ Un̄ pōt dici ad arᵐ ⁊ clari⁹: q̄ si hō nō pōt mereri p̄ se p̄miū vite eterne: meritū xp̄i sibi subuenit mediāte sacri baptismi susceptiōe: vt pꝫ i paruulis. Si pōt mereri: qd̄ pōt ois h̄ns vsum lib. ar. cū adiutorio dei. tūc non est rōnabile q̄ ali⁹ possit sibi mereri ipso nolēte: sicut nec alius satisfacere pōt pro alio
H potēte satisfacere ⁊ nolēte. ¶ Ad 5ᵐ dōm q̄ si vnus obligat se ad satisfaciēdū ꝓ alio non statī est pp̄ hoc debita pena soluta: ⁊ iō ali⁹ nō euolabit quousq̄ p̄ea soluta fuerit. ☞ Si āt queras vtꝝ iste satisfaciendo ꝓ alio ēt satisfaciat ꝓ seipo: vr̄ aliq̄bus q̄ nō: qꝛ tūc tanta pena q̄ nec̄ia esset ꝓ vno sufficeret ꝓ duobus. ⁊ pari rōne ꝓ trib⁹ vel q̄tuoꝛ. ⁊ sic deiceps: qd̄ esset ꝯ iustitiā: tn̄ iste satisfaciēdo ꝓ alio meretur sibi augmētū subalis p̄miȷ̄: qd̄ multo pl's valꝫ q̄ᷓ remissio pene. ☞ Et si dicas: cū hō n̄ possit mereri ꝓ alio: q̄n p̄ncipalius mereat̄ ꝓ se. q̄uo pōt satisfacere pro alio: q̄n ēt satisfaciat ꝓ se. ☞ R̄ndeo q̄ p̄miū subale est bonū cōe q̄ per cōicationē non minuit̄: sed remissio pene bonū ꝓpriū est: bonū aūt ꝓpriū plurib⁹ cōicatū min⁹ cuil꞉ efficit̄. ☞ Mihi aūt vr̄ q̄ q̄uis ille qui satisfacit per alio: illud opus nō sit ex debito satisfactoriū ꝓ seipso. est tn̄ ſm aliq̄d pro seipso satisfactoriū p̄ diuā misericordiā: vel ſm alios q̄uis non sit satisfactoriū pro seipso per modū solutiōis per quē modū est satisfactoriū pro alio: ē tn̄ satisfactoriū pro seipo per modū meriti de congruo.

Articulus. II.

Onsequenter q̄rit̄ de 2° p̄nci pali. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ 3ᵃ ☞ Primo vtꝝ pena purgatoriȷ̄ sit grauioꝛ qualibꝫ tp̄ali pena. ☞ Secundo vtrum satisfactoria. ☞ Tertio vtrum per ministerium demonum infligatur.

Primo ostēdo q̄ pena purgatoriȷ̄ nō sit grauioꝛ q̄libet tēporali pena: ſm
A
Ph̄ꝫ 2° de aia. Actus actiuoꝝ sunt in patiente ⁊ disposito: sed coniūctū ex aia ⁊ corpore est magis dispositū ad patiēdū q̄ᷓ aīa separata. ergo magis affligitur homo a nociuo in hoc mūdo q̄ᷓ aia in purgatorio. ¶ Itē ignis cōflagrationis qui p̄cedet iudiciū purgabit quos inueniet purgandos: sed ei⁹ duratio lōge erit minoꝛ q̄ᷓ duratio ignis purgatoriȷ̄. ergo virtus sua in affligendo erit maioꝛ: aut aliqui sine sufficienti punitione trāsirent. ¶ Itē B
anime in purgatorio cum cognoscant se ⁊ habitus qui sunt in se: i se vident habitū charitatis. ⁊ se vident in statu in quo illum perdere non possunt. ergo se vident a diuina amicitia separari non posse. ⁊ ex cōsequēti certe sunt q̄ habebunt vitam eternam: sed cū tali certitudine non videt̄ posse esse tanta pena: sicut potest esse cum talis certitudinis carentia. ergo in hac vita in qua hoies nō sūt certi de h̄nda vita eterna: pōt eē maioꝛ p̄ea q̄ᷓ purgatoria.
¶ Cōtra. magr̄ in l'ra h⁹ di. c. 1. ⁊ est de pe. di. C
7ᵃ. §. Hoc āt. dicit de igne purgatorio: q̄ ⁊ si eternus nō sit: miro tn̄ mō grauis est: excellit eni oēs penā quā vnq̄ᷓ passus est aliq̄s in hac vita: nunq̄ᷓ in carne tanta inuēta est pena licꝫ mirabilia martyres passi sint tormēta. ¶ Itē Algazel. 5. li. phi. c. 4° dicit de purgatorii pēa: q̄ est cruciat⁹ ineffabilis. sed omnis pena huius vite est effabilis: ergo grauioꝛ ē pena purgatoriȷ̄ qualibet alia tēporali pena.
¶ Respondeo q̄ pena causat̄ dupl'r. s. ex absentia boni amati. ⁊ p̄sentia mali oditi: ⁊ vtro q̄ modo pena purgatoriȷ̄ maioꝛ est qualꝫ pe

B na tẽporali.aie.n.in purgatorio q2 motus ea rum nõ retardat mole corpis:vehemẽtissime desiderãt cũ deo pfecta fruitiõe cõiungi. τ iõ ex hui⁹ fruitiõis τ cõiunctiõis absentia vehe mẽtissime affligunt. maxie cũ tps videãt ad uenisse quo cũ deo pfecte eẽnt cõiuncte: si dũ erãt in corporib⁹ penã suis pctis debitã per soluissent.q2 ẽt pena nõ tñ est lesio: s3 lesiõis apprehẽsio.vel ex tali apprehẽsiõe cãta. iõ tã to ceteris pibus pena ẽ maior: q̃to apprehẽ sio lesiõis est fortior.aie aũt in purgatorio for tioris sunt apphensiõis q̃ dũ erãt in corpori bus. Uñ sicut dicit Agazel.5.li.phi.c.4°. In

C hoc mũdo aia nõ sentit cruciatũ suu3: qm̃ pp occupationẽ sui circa corpus est sicut q̃ occu patus in bello vel in periculo nõ pcipit labo rem suũ.τ iõ si inferẽs lesionẽ esset eq̃le inferẽ tibus lesionẽ i hoc mũdo:adhuc pena sensus in purgatorio lõge eẽt maior q̃l3 pena in hoc mũdo.cũ ergo ignis affligẽs aĩas in purga torio magis sit actiuus igne nr̃o.q̃ tñ iter alia elemẽta maxime est afflictiuus:nulli dubium põt esse q̃n pena purgatorij sit longe grauior q̃ aliq̃ pena in hoc mũdo. Hic aũt supponi mus aiam posse pati corporali igne:qõ τ per quẽ modũ iferi⁹ declarabit deo dãte.cũ de pe na damnatorum agetur.

F ¶ Ad pmũ in opp^m dõ3 q᷑ sola lesio nõ suffi cit ad penã sensus.s3 requirit lesiõis apphen sio q̃ maior est in aia separata q̃ corruptibili corpori cõiuncta.Et pterea q̃uis cõiunctum sit magis dispositũ ad patiendũ passiõe abij ciente a sub a:nõ tñ ex hoc sequit q᷑ sit magis dispositũ ad patiendũ simplr.τ ptereavt dcm̃ est inferẽs passionẽ aiabus in purgatorio ma gis actiuũ est q̃ quodcũq3 inferẽs passione3 in hoc mũdo. ¶ Arg^m scõ3 vr̃ bñ cõcludere. breuitas.n.punitiõis illoꝝ q̃ per illũ ignẽ pur gabunt recõpensabit p intẽsionẽ acerbitatis. ¶ Ad 3^m dõm q᷑ q̃uis aie in purgatorio cer te sint de habẽda vita eterna:q̃ certitudine cõ solant:tñ ex forti apphensiõe dãni ex dilatiõe vehementissime affliguntur. Qõ. II.

A **Secundo** querit vtr̃ pena purgatorij sit satisfactoria.Et vr̃ q᷑ nõ. Nul la pena est satisfactoria nisi volũtarie assum pta. vel tolerata . s3 pena quã sustinẽt anie in purgatorio nõ est ab eis volũtarie assumpta neq3 tolerata . q2 ab illa desiderãt liberari. g̃ nõ est p eis satisfactoria. ¶ Itẽ satisfacere est mereri remissionẽ pene.s3 aie i purgatorio sũt ex̃ statũ merẽdi.g̃ sunt ex̃ statũ satisfaciẽdi. ¶ Cõtra.pena debita nõ remittit sine aliqua satisfactiõe: sed si null'o satisfaceret p illis q̃ sũt in purgatorio in hac vita:tñ per illã penã ad vltimũ liberarent ab obligatõe pene pctõ de bite.g̃ illa pena est satisfactoria. ¶ Itẽ oĩs pe na patient ab exñte in charitate tolerata est satisfactoria: sed aie in purgatorio sunt i cha ritate: τ patient illam sustinent penam. ergo est pro eis satisfactoria. B

¶ Rñdeo q᷑ debitor a suo debito põt duplr̃ liberari. Uno° cũ soluit debitũ. Alio° cũ cre ditor accipit illud qõ sibi debitũ est debitore irreq̃sito. Ad silitudinẽ modi pmi liberat hõ a pena pctõ debita illã exoluendo p penã vo luntarie assumptã. τ hoc ẽ satisfacere plene τ pprie. Ad silitudinẽ modi secũdi liberant aie decedẽtes cũ gr̃a ab obligatione pene pctis debite p penã quã in purgatorio sustinẽt pa tient.talis tñ pena nõ ita pprie dici põt satis factoria: sicut illa q̃ volũtarie est assumpta. τ iõ parũ de pena quã hõ volũtarie assumit in hoc mũdo liberat eũ a magna portiõe illius pene que est in purgatorio. C

¶ Ad pmũ dõ3 q᷑ est voluntarie tolerata.q2 sciunt eã esse iustã.τ q2 plus volũt illã penam sustinere q̃ ppetuo dei visiõe carere: ad qua3 sciũt se nõ posse ptingere manẽte in eis obli gatiõe ad penã. ¶ Ad 2^m dõ3 q᷑ aie in purga torio q̃uis sint extra statũ merẽdi augmẽtu3 gr̃e:nõ tñ sunt ex̃ statũ merẽdi liberationem ab obligatiõe pene:accipiendo mereri p pa tient sustinere penã:p quã liberant ab obliga tione pdcã. ¶ Ad arg^a ad pte3 scõa3 dõm q᷑ bñ cludũt q᷑ illa pena inq̃tũ est ab eis patiẽ ter tolerata aliquo mõ rõne3 satisfactiõis h3: inq̃tũ per eã liberãtur ab obligatiõe pene de bite pro peccatis.τ hoc est ver̃. Qõ. III. D

Tertio querit vtrũ pena purgatorij p mi nisteriũ demonũ infligat.Et videt q᷑ sic.pueniẽtius est bonos hoies affligi p ma los angelos q̃ bonos p bonos : sed bon⁹ an gelus fecit emarcescere neruũ femoris Jacob vt hr̃ Gen.32°.g̃ videt q᷑ mali angeli affligãt animas in purgatorio. ¶ Item mali angeli affligunt bonos homines in hac vita. vt pat3 Job.1°.ergo a simili affligunt animas in pur gatorio. ¶ Item magister di.47.ca. vlti.di cit q᷑ habebunt tortores in pena:quos habue runt incentores in culpa. A

¶ Contra.non decet illum qui de aliquo iu ste triumphauit postea puniri per ipsum: sed anime que sunt in purgatorio:iustitie adhe rendo: dyabolu3 vicerunt.ergo non esset con ueniens q᷑ punirentur ministerio eorum. B

¶ Item illam penam demones sciunt indu bitanter esse ad vtilitatem eorum qui puniun

C tur:sed demones non querũt vtilitatẽ anima/
rũ:sed dãnũ.ergo videt̃ ꝙ aie i purgatorio nõ
puniuntur ministerio demonum.
¶ Respõdeo ꝙ q̃uis boni ãgeli ⁊ mali assi/
stant morientib⁹ . boni ad adiuuãdũ.mali ad
nocendũ si pñt.⁊ ad videndũ si aliquid habẽt
in eis.Uñ ⁊ legit̃ i vita beati Martini demo/
nem dũ moriebat̃ astitisse.⁊ q̃uis ꝑ bonos de/
ducant̃ ad locũ penalẽ forte ꝯcomitãtib⁹ ma/
D lis libẽter aspiciẽtibus penas coꝝ:q̃uis nihil
videãt in eis se posse coꝝ hr̃e:tñ in loco pena/
li nõ puniunt̃ ministerio demonũ.vt bñ osten
dunt rõnes ad partẽ scḋam adducte. nec mi/
nisterio bonoꝝ angeloꝝ. ſꝫ sola diuina iustitia
ignem purgatorium sicut instrumẽtuꝫ appli/
cante ad punitionem earum.
¶ Ad p̃ᵐ in oppᵐ dõꝫ ꝙ magis est ꝯueniens
bonos hoies in hac vita affligi a bonis ange/
E lis:qñq3 ad cautelã ꝯ aliqḋ futuꝝ maluꝫ.sicut
angelus fecit emarcescere neruũ femoris Ja/
cob ad precauẽdũ motib⁹ ꝯcupiscẽtie:q̃ i alia
vita bonos affligi a malis q̃s vicerũt . ¶ Ad
2ᵐ dõm ꝙ nõ ẽ sile:q2 in hac vita durat pugna
iter malũ ãgelũ ⁊ bonũ hoiem.⁊ exercitãtur
boni hoies ꝑ angelos malos. ¶ Ad 3ᵐ dõ.ꝙ
illud verbũ magr̃i itelligẽdũ ẽ de dãnatis ⁊ ꝓ
tpe ante iudiciũ. Articulus III.

Onsequenter q̃rit̃ de 3° pricipali.⁊ circa hoc querũtur.3.
¶ Pͦrio vtrũ idulgẽtie quas dat ecclesia aliquid valeant.
¶ 2° vtrũ tñ valcãt quãtuꝫ sonant. ¶ 3° vtꝝ valeãt aliqui/
bus post hanc vitam. Qõ. I.

A Primo ostẽdo ꝙ idulgẽtie p̃dicte nihil valeãt:q2 inutilis est symoniaca
donatio.ſꝫ in istis idulgẽtijs dãtur spũalia ꝓ
tẽporalib⁹.vt ꝓ ecclesijs ⁊ hospitalib⁹ ꝯstruẽ
dis.dare aũt spũale ꝓ tẽporali symoniacuꝫ ẽ.
ergo tales idulgẽtie iutiles sunt. ¶ Jtẽ iferior
nõ p̃t absoluere a pena imposita a superiori.
sed de⁹ cũ ꝑ ꝯtritionẽ penitẽtis remittit ei cul
pam ⁊ obligationẽ pene eterne:obligat ip̃m
ad aliquã tẽporalẽ penã.g̊ illa ꝑ idulgentias
datas a prelatis eccl̃ie nõ põt remitti.
¶ Cõtra.eccl̃ia errare nõ põt.Unde Luc.22.
dicit dñs Petro.Ego rogaui ꝓ te vt nõ defi/
ciat fides tua.Cũ ergo tota eccl̃ia affirmet ta
les idulgẽtias valere: ꝓcedẽdũ ẽ ꝙ valeãt.
¶ Ad istã qõnẽ dixerũt q̇dã istas idulgẽtias
velere in foro eccl̃ie remittẽdo penas taxatas
a iure vel a iudice.nõ tñ aliq̇d remittẽdo de
pena a deo taxata. ¶ Sed ꝯ.scḋꝫ illã opinio/
nem idulgẽtie simpl̃r magis nocerẽt q̃ vale/ B
lerent:q2 absoluẽdo a penis satisfactorijs: ad
penas purgatorij:q̃ sunt grauiores trãsmitte/
rent.Jõ simpl̃r dõ.ẽ:ꝙ idulgẽtie si dãtur ab il
lo q̇ põt eas dare.⁊ ex rõnabili cã.s. ꝓ vtilita/
te ecclesie:valẽt dispositis faciẽtibus illud qḋ
ꝯtinetur in forma idulgẽtie.ꝑ eas.n. remittit̃
aliqua portio pene a deo taxate.hoc aũt face
re põt eccl̃ia.q2 hoc facit ex diuina auctorita/
te.thesauꝝ eni meritoꝝ.s.xp̃i ⁊ martyꝝ ⁊ ꝯfes/
soꝝ ⁊ virginũ recomẽdauit eccl̃ie dispẽsãdũ:
cũ ecclesie in p̃latis tradidit claues regni ce/ C
loꝝ.meritũ.n.passionis xp̃i sufficiẽs fuit ꝓ so
lutione oium penaꝝ nr̃is peccatis debitarũ.
voluit tñ ad bonũ nr̃m nos adultos ꝑ aliqua
obsequia penalia fieri ꝑticipes illius meriti.
¶ Ad p̃ᵐ in oppoᵐ dõ.ꝙ nõ dãtur spũalia ꝓ
tꝑalibus nisi ꝑ accñs.cũ.n. dãtur idulgẽtie ꝓ
ecclesijs vel hospitalib⁹ cõstruẽdis nõ dãtur
vt in illis tꝑalibus sistat̃:sed ꝑꝑ vtilitatẽ spũa
lem ꝯsequentẽ.Unde nõ dãtur ꝓ tẽporalib⁹
nisi inquãtum ordinantur ad spũalia . ¶ Ad
2ᵐ dõ ꝙ inferior bene põt absoluere a pena i/
posita a superiori aucte ipsi⁹. ¶ Uel p̃t dici ꝙ
prelatus dãs idulgẽtias a penis a deo taxatis
nõ absoluit:ſꝫ de thesauro ecclesie illas soluit
Sacerdos aũt in foro pñie ꝑ virtutẽ sacr̃i po/
testate clauiũ a deo sibi data partẽ pñie a deo
taxate remittit. Questio. II. A
Secundo querit̃ vtrũ indulgẽtie tñ va/
leant quãtũ sonãt.Et videt̃ ꝙ
nõ.q2 tũc tãtum valerent danti vnũ denariuꝫ
q̃tum danti.100.libras:⁊ veniẽti visitare locũ
scm̃ de ꝓpe sicut de longe.cũ in idulgẽtijs cõ
tineatur.q̇cũq3 dederit elꝫnam suaꝫ ꝓ tali fa/
cto:vel visitauerit talẽ locũ sanctũ habebit tñ
de indulgẽtia. ¶ Jtẽ cũ danti elꝫnam ꝓ tali
facto ꝯceditur 3ᵃ pars remissiõis pene sue.tũc
dãdo vnũ denariũ:⁊ alia vice aliũ:⁊ 3ᵃ vice ali
um liberaretur a tota pena peccatis suis debi
ta:quod videtur absurdum. B
¶ Cõtra Job.13.Nũquid de⁹ idiget nr̃o mẽ/
dacio.q.d.nõ. ergo ꝓ quacũq3 vtilitate nõ dꝫ
hõ mẽtiri.ergo tñ valẽt idulgentie q̃tũ eccle
sia dicit eas valere. ¶ Ad istã qõnẽ dicũt qui
dam ꝙ tñ valẽt q̃tuꝫ sonãt.Jta ꝙ qñq3 duo/
rũ equal̃r diuitũ:quoꝝ vnus dat vnum dena/
rium:alius decem:ille qui minus dat obtinet
remissioneꝫ pene vnius ãni.sicut ille qui plus
dat.nec ꝑꝑ hoc sequitur ꝙ tñ remittat̃ vni de
pena a deo taxata quãtum alij:quia pena vni
us anni in hac vita nõ tãtum valet illi qui eaꝫ
facit ex minori charitatis feruore: ⁊ remissaꝫ:
sicut illi qui eam facit ex maiori ⁊ asperaꝫ.Cũ

aũt dr̃ in forma idulgẽtie quelibꝫ dantẽ elẽmo suã ꝓ tali facto remissionẽ hr̃e pene vni⁹ ãni. C sic itelligendũ ẽ: ꝙ habeat remissioẽꝫ tãte pene a deo taxate. ꝗ̃ta remitteret ei ꝓ penitẽtia vni⁹ ãni: quã faceret in hac vita. Cũ ergo illi ꝗ plus dat ⁊ ex maiori feruore respõdeat ãnus efficacioris pnĩe ꝙ̃ illi ꝗ minus plus sibi remittitur de pena a deo taxata ꝙ̃ alij. ⁊ tñ cuilibet valet vnũ ãnuꝫ pnĩe in hac vita. ⁋ Alijs vidõ. ad questionẽ ꝙ cuilibꝫ danti elẽmo suã datur remissio intẽsiõis pene ãni vnius: nõ tamẽ equalr̃: sed ille ꝗ plus dat ceteris parib⁹ plus obtinet de itẽsiõis remissione. ita ꝙ si ponant duo in oĩbus pares obligati ad morãdũ ꝑ an-
D num vnũ in purgatorio: si pro idulgẽtia vni⁹ anni vnus dat denariũ vnũ: ⁊ alius decẽ: q̃libꝫ ꝑ totũ ãnuꝫ illũ in purgatorio min⁹ punietur ſꝫ ille ꝗ dedit deceꝫ minus ꝙ̃ ille ꝗ nõ dedit nisi vnũ. ita ꝙ erit alleuiatio pene ſm̃ datorꝫ proportionẽ. ⁋ Sꝫ cõtra hoc ẽ. qꝛ tũc per indulgentias nõ remitteret pene quãtitas extẽsiua. sed intẽsiua. ⁋ Et iõ mihi videtur dõ ad qõnem ꝙ quãtum ad remissionẽ extẽsionis pene pares sunt: ille ꝗ min⁹ dat: ⁊ ille ꝗ plus. si hoc cõtinetur in forma indulgẽtie. Sed quãtũ ad remissionẽ intẽsionis pene: ⁊ ꝗ̃tũ ad sui dispositionẽ ad recipiẽdum augmẽtũ gratie ipares
E sunt: qꝛ de istis duob⁹ plus ꝯsequitur ille ꝗ plus dat. nisi in casu i quo min⁹ datũ eẽt mai⁹ ꝑ ꝯparationẽ ad dantẽ ꝙ̃ maius datũ ꝑ cõparationem ad dantẽ. sicut pꝫ in paupercula de ꝗ dicit dñs Mar. xii°. ꝙ plus miserat in gazophilatiũ ꝙ̃ oẽs alij. ⁊ ꝑꝫ vias tactas patet solutiones ad argumẽta. Qõ. iii.

Tertio querit vtrũ indulgẽtie valeãt aliqb⁹ post hãc vitã. Et vr̃ ꝙ sic: qꝛ oẽs aie sancte aut sunt de ecclesia triumphãte. aut
A militãte. Sed aie exñtes in purgatorio sancte sunt. nec sunt de eccl'ia triumphãte: qꝛ in illa nulla ẽ pena. ꝗ̃ sunt de eccl'ia militãte: sed oĩbus hñtib⁹ grãm in ecclesia militãte ꝓsunt indulgẽtie. ergo ꝓsunt illis ꝗ sunt in purgatorio. ¶ Itẽ meritũ eccl'ie qd̃ ꝑ indulgẽtias dispẽsatur maius ẽ ꝙ̃ meritũ vnius singularis ꝑsone. sed meritũ singularis persone suffragatur exñstentibus in purgatorio. ergo multo forti⁹ illis valẽt idulgẽtie. ¶ Item idulgẽtie ꝓsũt illis ꝗ faciũt illd̃ qd̃ i forma idulgẽtie cõtinetur: ſꝫ exñtes i purgatorio orãt ꝓ vtilitate ecclesie. ꝓ qua dãtur indulgentie. ꝗ̃ ꝓsunt illis. ¶ Cõtra. de pe. di. p°. Si cui. §. Alij econtra. Dñs par ius soluẽdi voluit esse ⁊ ligandi: sed prelati eccl'ie nõ pñt ligare illos ꝗ sunt i purgatorio. ergo nec pñt eos soluere: qd̃ veruꝫ nõ eẽt si illis ꝓdessent indulgẽtie.

¶ Rñdeo ꝙ idulgẽtie nõ ꝓsunt illis ꝗ non F
sunt de iurisdictiõe illius ꝗ eas ꝯcessit. extra d pe. ⁊ re. Quod aũt. nec illis ꝗ nõ faciũt illud ꝓ quo dant idulgẽtie: ꝗ̃uis habeãt volũtatẽ faciendi. ꝗ̃uis. n. ꝗ̃tũ ad premiũ essentiale non potẽti operari volũtas reputet ꝓ facto: nõ oꝫ hoc eẽ verꝫ ꝗ̃tum ad qõlibet ꝓmiũ accidẽtale. Unde nec ꝑ facto reputatur ꝗ̃tum ad remissionẽ pene ꝑ idulgẽtias obtinẽde. Illi aũt ꝗ sũt in purgatorio nõ sũt sub iurisdictiõe platorꝫ eccl'ie. qd̃ satis datur itelligi cũ dixit dñs Petro. Qdcũqꝫ solueris sup ẽrã. addẽdo. n. Sup terrã vr̃ referre collationẽ huius ptãtis tñ sup viuẽtes hac vita mortali. nõ possunt ẽt facere saltẽ de lege cõi illud qd̃ ꝯtinetur i forma indulgẽtie: qꝛ ⁊ si orãtibus ꝓ aliquo ꝓnci- C
pe vel aliquo spãli negocio ecclesie ꝯcedãtur idulgẽtie. tñ illi qui sunt i purgatorio hoc nesciunt nisi ex spãli reuelatione. ⁊ si scirent ꝗ̃uis orarẽt: nõ tñ esset eis penalis oõ: sicut est exñtibus in mortali vita. Un̄ exñtib⁹ in purgatorio nõ prosunt idulgẽtie directe. idirecte tñ eis ꝓsunt inꝗ̃tũ exñtes in hac vita faciũt pro eis illud qd̃ ꝯtinetur in hac forma indulgẽtie: maxime si det idulgẽtia sub hac forma. Quicũqꝫ fecerit h° vl' illd̃ sibi ꝓ se vel ꝓ pr̃e suo defuncto, vel alia ꝑsona in purgatorio exñte da- D
mus tot dies idulgẽtie. sed sic scd̃m quosdam adhuc non ꝓsunt eis nisi per modum suffragij. qꝛ nõ ꝑ modũ auctoritatis: quã prelat⁹ habeat sup eos. ⁊ adhoc etiã vt sic valeãt eis cooperatur forma idulgentie ꝓdicta: qꝛ alias vt vr̃ ꝗbusdam hõ nõ posset fructũ sue idulgẽtie in alium trãsferre: qꝛ eius nõ est applicare ad aliquẽ intẽtionẽ ecclesie: per quã cõicant merita ecclesie: ex quib⁹ valent idulgẽtie.

¶ Ad primũ dõ ꝙ illi qui sunt in purgatorio cum ecclesia militãte aliquo mõ cõicãt in pena. cũ triumphãte in ipossibilitate peccãdi: cũ vtraqꝫ in charitate. ⁊ iõ qꝛ ꝯiũcti sunt cum militante ecclesia ꝑ charitatẽ: ⁊ maxime auxilio indigẽt: qꝛ nõ sũt in statu in quo possint penaꝫ F
assumere volũtariã. per quã citius admitterẽtur ad visioneꝫ beatam. ideo ecclesia põt eos iuuare cõicãdo eis merita viuorꝫ: nõ tñ ꝑ modum auctoritatis ꝑ quã directe iuuatur illi ꝗbus directe prosunt idulgẽtie. ¶ Ad 2^{m} dõ ꝙ nõ plus ꝯcludit nisi ꝙ indulgẽtie pñt ꝓdesse ꝑ modũ suffragij ꝯcurrẽte ad hoc volũtate idulgẽtias dãtis cũ volũtate recipiẽtis. ¶ Ad 3^{m} solutũ ẽ ex dictis in qõne. Et ꝑterea ꝑter facere illud qd̃ in idulgẽtia ꝯtinetur. reqrit ꝙ faciens sit de iurisdictiõe dãtis indulgentiam.

6 ¶ Ad arm ad ptē aliā. dō q̄ ñ pl' ɔcludit. nisi q̄ idulgētie nō ꝓsunt eis directe: sed ex hoc ñ sequit̄ quin eis possint ꝓdesse p modum suffragij: vt ostensū est. Aliqui tamē dicūt q̄ sicut sunt medij iter ecclesiā triūphātē et militātē: q̄ ita plati ecclesie medio mō se habent ad eos: q2 illos de militante ecclesia p̄nt ligare et soluere: illos de triūphāte nec ligare nec soluere: illos de purgatorio nō possūt ligare: possunt tamē eos soluere cōicādo eis suffragia et indulgētias cōcedēdo: si tamē viui pro eis faciāt qd̄ in forma indulgētie continetur.

Articulus. IIII.

Onsequenter queriť d̄ 4°. pncipali. Et circa hoc querunť .3. Pmo vtr̄ valeāt existentibus in pctō mortali. 2° vtr̄ religiosis. 3° vtr̄ prelatis q̄ eas concedunt. Questio. I.

A **Primo** ostendo q̄ valeāt existentibus in peccato mortali: q2 maius est alicui gratiā impetrare q̄ remissionem pene cōcedere: s3 vir sanct' aliqñ mereť peccatori gratiam. g̃ multo forti' plat' pōt sibi ptē pene remittere cōcedendo indulgentiam.

¶ Cōtra. itentio principis sapientis nō est vt thesaurus suus p suū ministrū dispēseť suis inimicis. cū ergo dispēsatio facta p ministros ecclesie discordās ab itētiōe dei sit inutilis: et magis debeat dici dissipatio q̄ dispēsatio: nō ꝓsunt indulgētie existētibus i mortali peccato: cum tales dei sint inimici.

¶ Rñdeo q̄ nō pōt fieri remissio pene manēte culpa. et ideo cū p indulgētias nō remittat̄ culpa existētibus i mortali peccato: non remittiť eis p indulgētias aliq̄d de pena. Si tñ aliq̄s existēs i mortali peccato facit illud qd̄ cōtineť in forma indulgētie: prudēter facit: q2 bona facta in pctō mortali aliquo mō peccatorē disponunt de ɔgruo ad pniam: et illa mediante ad susceptionē remissionis peccatorū3 per diuinam misericordiam. B

¶ Ad argumētū in oppm dōm q̄ nō valet: q2 illa ipetratio gratie est p meritū ɔgrui. s3 satisfactio de pena fit p meritū ɔdigni. Unde existēti i charitate facieti qd̄ ɔtineť i forma idulgētie debeť remissio pene. que in forma indulgentie est cōcessa. Questio. II.

A **Secundo** queritur vtrum indulgētie valeant religiosis.

¶ Rñdeo q̄ sic. si faciūt illud ꝓ quo dantur indulgētie: et hoc facere possūt: q2 q̄uis nō habeāt ꝓpriū nec ꝓ volūtate sua possint claustrū exire ad visitandū alia loca scā. supior tamen potest eis dare licentiam aliquid dandi et loca sancta visitādi. Questio. III.

B **Tertio** queriť vtrū idulgētie valeāt platis q̄ eas ɔcedunt. Et vr̄ q̄ nō. q2 nullus h3 ptātē absoluēdi seipm: s3 si dātib' idulgētias ꝓdessent ille idulgētie ad remissione3 pene dātes eas seipsos possent a pena absoluē

¶ Cōtra. si nō ꝓdessent eis peioris essent ɔditionis q̄ alij. qd̄ est inconueniens.

¶ Rñdeo q̄ prelatus sibi ipsi nō pōt indulgētias dare pmo et pncipalr̄ et directe. s3 idulgētia alijs data ipē ēt sub eadē forma vti pōt. et sic sibi sicut alijs ꝓdest ad alicuius ptis pene remissionē. ¶ Ad arm in oppm dō q̄ q̄uis prelatus nō possit seip3 absoluere directē: pōt tñ idirecte inq̄ātū alij pōt ɔcedere ptātē per quā ab illo potest absolui.

Articulus. V.

Onsequenter queriť d̄ 5°. principali. Et circa hoc queruntť .3. Primo vtrū malus eps possit dare idulgētias. Secūdo vtrum aliquis nō eps. Tertio vtr̄ q̄libet prelat'.

A **Primo** oñdo q̄ malus eps non pōt dare indulgētias: q2 nullus sapiēs dñs cōmittit inimico suo ptātem dispensandi suū thesaurū: s3 malus eps est inimicus dei. cum ergo deus sit sapiētissim' dñs malo epō talē ptātē ñ ɔmisit.

¶ Item maius est indulgentiā dare q̄ recipere: sed malus eps manēs malus nō pōt indulgentiā recipere. ergo nec dare.

¶ Contra. maius est absoluere in foro penitētie seu conscientie: cū per talē absolutione3 nō tantum remittatur aliquid de pena. sed etiam quādoq3 remittiť culpa. s. cū absoluēdus est attritus nō ɔtritus: q̄ indulgētias dare: p quas nō remittiť nisi pena. sed malus episcopus potest absoluere i foro penitētie. ergo multo fortius indulgentias dare. B

¶ Respondeo q̄ malus episcopus potest indulgentias dare. quia non facit indulgentias de proprio merito quo priuatur per mortale peccatum. sed de thesauro ecclesie cuius peccatum sibi nō abstulit dispēsationē.

¶ Ad pm i oppm dō q̄ maior ē va qñ inimic' pōt thesaur̄ dispēsare pter dñi itētiōe3. malus aūt eps pter itētionē dei spūale thesaur̄ ecclie dispēsare nō pōt. Uñ si nō ɔcordat diuine itētiōi sua dispensatio nulla est. Unde nec bon'. nec malus idulgētias ɔcedere pōt: nisi ex ratiōabili cā. ¶ Ad 2m dō q̄ q̄uis idulgētiā da

re maius sit q̄ recipe: maioritate auctoritatẽ. e cõuerso tñ est loquẽdo de maioritate vtilitatis: pctm̄ vo mortale facili⁹ ipedit vtilitatẽ q̄ auctoritatem. Qõ. II.

A **Secundo** querit vtrũ aliq̄s nõ eps possit: idulgẽtias dare. Et vr̃ q non. qr p idulgẽtias tm̃ remittit ṫ pena. vl' plus q̄ tũ ad absolutionẽ i foro pnie. ſʒ null⁹ nõ sacerdos põt absoluere i foro penitentie. ergo nec indulgentias dare.

¶ Cõtra. electi i epos ꝛ ꝯfirmati pñt dare indulgẽtias: q̄uis adhuc nõ sint sacerdotes.

¶ Rñdeo sicut superi⁹ dictũ ẽ. nõ sacerdotibus ꝯpetere põt ptãs iurisdictiõis. cũ ḡ dare idulgẽtias ꝯpetat alicui p ptãtẽ iurisdictiõis aliquis nõ sacerdos põt ꝯcedere idulgẽtias.

B ¶ Ad arm̃ in oppom̃ dð. q oib⁹ pẽsatis simplr dignior ẽ absolutio in foro pnie q̄ illa q̄ fit p concessionez indulgentie: qr per illã nõ tm̃ remittit pars pene. ſʒ etiã culpa. si ante nõ est remissa. ꝛ ille disposit⁹ ẽ q̄ recipit absolutionem Vñ hec ptãs respicit ordinẽ ꝛ iurisdictionem in foro pnie. remissio aũt culpe maior ẽ q̄ remissio pene. nec tm̃ ꝯcedẽdũ ẽ q semp plus remittat de pena p idulgẽtias q̄ p absolutionẽ i foro pnie: qr freq̄nt ẽ ecõtrario. Qõ. III.

A **Tertio** q̄rit vtrũ q̄lʒ plat⁹ possit idulgẽtias dare. Et vr̃ q sic. qr q̄libʒ plat⁹ põt ꝯcedere pticipationẽ bonoꝝ ꝯgregatõis sue. ḡ a simili põt ei⁹ merita p idulgẽtiã aliis cõicare

¶ Cõtra. solis epis pmittit a iure idulgẽtias dare vel electis in epos.

¶ Rñ⁹ q illi soli pñt idulgẽtias dare: q̄b⁹ dispẽsatio thesauri ecclie ꝯmissa ẽ. ꝛ ſm mẽsurã ꝯmissiõis sue: ꝛ qr vicario xp̄i ꝯmissa ẽ plenitudo ptãtis a xp̄o. ex̄ de pe. ꝛ re. Cũ ex eo. iõ dare potest indulgentias per ecclesiaʒ totam militãtẽ tãtas q̄tas sibi placuerit. dũ tñ asſit rõnabilis cã. Alij aũt tm̃ hñt de hac ptãte. q̄tuʒ eis a vicario christi concessum est. ipse aũt per ius cõe hoc nõ ꝯcessit nisi epis. vel electis in epos ꝛ suis legatis. ꝛ iõ nulli alij indulgẽtias pñt dare nisi ex spãli ꝯmissione. nec pñt legati

B dare idulgẽtias nisi in ꝓuincia sua. nec epi nisi in suo epatu. archiepi tñ pñt eas dare i epatibus suffraganeoꝝ suoꝝ. ex̄ de pe. ꝛ re. Nr̃o. isti tñ in dedicatione basilice siue dedicet ab epo: siue a plurib⁹: nõ debẽt extẽdere idulgentiã vltra ãnũ. neq̄ in ãniuersario dedicatiõis vltra. 40. dies. ex̄ de pe. ꝛ re. Cuʒ ex eo. limitata. n. ẽ eis ptãs a papa: ne p imoderatas ꝯcessiones claues ecclesie ꝯtẽnerẽt. ꝛ penitẽtialis satisfactio eneruaret eo. c. Vbi prius.

¶ Ad arm̃ in oppm̃ dð q nõ ẽ sile: qr cõcessio pticipatiõis bonoꝝ fit p mutuã charitatẽ: sed donatio indulgẽtie p auctoritatẽ. Vñ q̄libet C põt aliĩ pticipatiõeʒ suoꝝ bonoꝝ ꝯcedẽ: ſʒ nõ idulgẽtiã dare debitoꝝ suoꝝ. Vtrũ aũt q̄libʒ sacerdos penitẽtẽ i articulo mortis possit absoluere ab oi pctõ: ꝛ oi excõicatiõe superi⁹ visũ ẽ. ¶ Vtrũ aũt ille iustus q̄ añ morẽ ẽ fecit totaʒ pniam sibi a sacerdote iniũctã minorẽ debito postea in purgatorio puniat sup lr̃e expositioneʒ poteris inuenire.

Circa lr̃aʒ. Nõ p̄sumim⁹ qr bñ hic exit. h⁹ dr̃ ad notãdũ difficultatẽ hñdi ꝯdignã pniaʒ illi q̄ vsq̄ ad articulũ mortis distulit penitere. Peccare nõ potes. hoc intelligit de pctis in opib⁹ exteriorib⁹: q̄ hõ nõ põt facere in articulo mortis istãte. Quacũq̄ die inuo- D cet de⁹ asſit. hoc ñ itelligit de inocatiõe q̄ ẽ ex timore pene p̄ncipalr: ſʒ ex amore iustitie. Arbitrij querit libertatem. hoc iõ dicit: qr q̄uis in illo q̄ expectauit penitere quousq̄ mors istat remaneat arbitrij libertas. tñ inest sibi ad penitendũ vere maxima difficultas. Quedã peccata mortalia in pnia fiũt venialia. hoc iõ dictum est: qr hõ de illis p pniaʒ obtinet veniã. Si nõ sufficit dolor interior simul cuʒ pena iuncta addet deus penam. E

¶ Contra si sacerdos iniungit penitenti penam maiorem debito. penitens si potest tenetur soluere illam. ergo a simili si iiungit minorem debito penitens debʒ esse simpliciter q̄etatus: si voluit eam.

¶ Respõdeo q si sacerdos iiũgit penã ñ recõpẽsantẽ penã a deo taxatã ſm iudiciũ sue iustitie tẽpatũ dulcedie misericordie: penitẽs residuũ exoluet post hãc vitã. Si aũt iiungit penã recõpensantẽ q̄uis absolute sit mior q̄ illa ad quaʒ obligat i purgatorio: simplr q̄etat pẽitẽs si exoluit eã. nec ẽ incõueniẽs: vt supi⁹ F dcʒ ẽ q mior pena i hac vita recõpẽset i diuia acceptatiõe maiorẽ penaʒ in alia vita. ¶ Ad arm̃ dð. q q̄uis ille cui iiũcta ẽ pena maiõ d̄bito teneat ad eã explẽdã i foro eccl'ie: in foro tñ dei nõ tenet nisi ad ꝯdignam. Vnde si moriat expleta ꝯdigna: ad residuũ nõ tenetur. Testimõia eis fideliũ circũstãtiũ ꝓdeẽ d̄bẽt: ꝛ q̄uis loquat in plurali. tñ vni soli credit i hac mã qr hoc nõ cedit i p̄iudiciũ alicui⁹. 26. q. 6. His q̄ i ifirmitate. i glo. ꝛ arm̃ ad hoc ð ꝯse. di. 4. Cuʒ itaq̄. Nõ debet presbyt. loq̄tur de publice penitẽte: qr pniaʒ ab epo iniũctaʒ nõ põt sine eo p̄sbyter relaxare nisi in articulo necessitatis. Puellarũ tñ ꝯsecratio ꝯsulto epo p p̄sbyterũ fieri valet. hoc itelligẽdũ ẽ scd̃m antiquã ꝯsuetudineʒ aliquaꝝ eccliaꝝ q̄ modo nõ tenet.

¶ De peccatis que post hanc vitam di-
mittuntur. Distinctio. XXI.

Olet ẽt queri vtrũ post hãc vitam aliqua peccata remittantur. Qđ aliqua post hanc vitã remittãtur xp̃s ostẽdit in euangelio. vbi ait. Qui peccauerit in spiritum scm̃ nõ remittet̃ ei neq̧ in hoc seculo: neq̧ in futuro. Ex quo datur intelligi: sicut sancti doctores tradunt: q̄ q̄dã peccata in futuro dimittent̃. Quedam.n.culpe in hoc seculo relaxantur: quedã vero pene etiã in futuro: que q̄dem post mortem grauãt: sed dimituntur si digni sunt: si bonis actib⁹ in hac vita meruerũt vt dimittatur eis. De illis etiam q̄ edificant lignũ: fenum: stipulã: dicit Aug. q̄ ignem tribulationis transitorie inuenient cremabilia edificia q̄ secum portauerunt cremãtẽ. Ait enim sic. Post istius sane corporis mortẽ donec de igne purgatorio veniat̃ ad diem dãnationis ⁊ remunerationis: si hoc tẽporis interuallo spũs defunctorũ q̄ edificauerũt lignum: fenum: stipulam: huiusmodi ignem dicãtur perpeti: quem alij nõ sentiũt: qui huiusmodi edificia portauerunt vt ĩueniãt ignẽ transitorie tribulationis venialia ꝯcremãtẽ: nõ redarguo: q̄r forsitã verũ ẽ. Sed quia dicitur saluus erit: quasi per ignem: contemnitur ille ignis. Grauior tamen erit ignis ille: q̄ȝ quicquid põt homo pati in hac vita. Hic aperte ĩsinuat vt q̄ illi q̄ edificant: lignũ: fenum: stipulã: quedam cremabilia edificia.i. venialia peccata secum portant: que in igne emẽdatorio cremãtur. Unde constat quedã venialia peccata post hanc vitam deleri.

¶ Qđ alij citius alij tardius purgantur in igne.

i In illo aũt igne purgatorio alij tardius: alij citius purgant̃ fm̃ q̄ ista pereũtia magis vel min⁹ amauerũt. Uñ Aug. Post hãc vitã incredibile nõ ẽ nõnullos fideles p̄ igneȝ quẽdã purgatoriũ: q̄ȝto magis minusue bona pereũtia dilexerũt: tãto tardi⁹ citiusq̧ saluari. Uñ nõ frustra illa tria distinxit apl's: lignũ: fenũ: stipulã: q̄ illi edificãt: q̄ ⁊ si aliena nõ rapiũt: reb⁹ tñ infirmitati ꝯcessis aliq̄ dilectione inherẽt. Qui scđȝ suos amãdi modos vl' diutius vt lignũ: vl' min⁹ vt fenũ: vel minimuȝ: vt stipulã: ignẽ sustinebũt. Qui v̄o supedificãt auꝝ: argẽtum: lapidẽ p̄ciosum: de vtroq̧ igne securi sunt: nõ solum de illo eterno: q̄ cruciaturus ẽ impios in eternũ: sed ẽt de illo emẽdatorio q̄ purgabunt̃ q̄dã saluãdi. ¶ Oppositio.

h Ic obijci põt: si p̄ lignũ: fenũ. stipulã venialia ĩtelligunt̃ p̄ctã: ⁊ nullus adeo p̄fectus ẽ q̄ venial'r nõ peccet. Ergo q̄ edificãt: auꝝ: argentuȝ: lapidẽ p̄ciosuȝ: edificãt etiã ligñuȝ: fenũ: stipulã: q̄ p̄ ignẽ trãsibũt. Ad q̄đ dicim⁹: q̄r nõ oĩs q̄ venial'r peccat: ligñuȝ: fenuȝ: stipulã edificat: sicut ecõuerso nõ oĩs q̄ ꝯtẽplat̃ deum: ⁊ diligit ꝓximuȝ ⁊ op̄a bona facit: edificat auꝝ argẽtuȝ: lapidẽ p̄ciosuȝ: ⁊ tñ in auro ĩtelligit̃ ꝯtẽplatio dei: in argẽto dilectio ꝓximi: i lapide p̄cioso bona op̄a. Sȝ illi q̄ edificãt lignũ: fenũ: stipulã deuȝ ꝯtẽplant̃: ⁊ ꝓximuȝ diligunt: ⁊ op̄a bona faciunt: nec tñ edificãt auꝝ: argẽtuȝ: lapidem p̄ciosuȝ. Hec.n. edificat q̄ sic illa tria facit. vt cogitet q̄ sunt dei: ⁊ quõ placeat deo: non mundo. Ligñuȝ v̄o ⁊ fenuȝ: ⁊ stipula: accipi p̄nt seculariuȝ reꝝ q̄ȝuis licite ꝯcessaꝝ tales cupiditates: vt amitti sine animi dolore nõ possit. Hec q̄ edificat is q̄ cogitat q̄ mundi sunt: ⁊ quõ placeat mũ

do q circa diuitias suas quodammodo carnali affectu tenet: et tamē ex eis mul ta beneficia facit: nec pro eis aliqd fraudis vel rapine molit. Ex eis ergo pz q̄ nō idē hō sit hec et illa edificat. illa. n. edificatio pfectorum tm̄ ē: q nō cogitāt placere mūdo: sz tm̄ deo: q et si venialr aliquando peccāt: feruore tn̄ charitatis ita absumit i eis pctm̄ sic gutta aque i camīo ignis: et iō nūq̄ secū portāt cremabilia hec aūt īferior edificatio minorum ē: q nō tm̄ deo: sz ēt mūdo placere cogitāt: deū tn̄ pponūt. Si vo mūdū pponerēt: nō supedificarēt: sz destruerēt fundamētū Affectiōes ergo carnales qb⁹ dediti sūt domib⁹ ɔiugib⁹: possessiōib⁹: ita vt nihil pponāt xpo: illis trib⁹ significātur q̄ in mentes perfectorum non cadunt: et si alia venialia admittāt. In cordibus vero minorum interdum durant vsque in finem: qui cum talibus edificijs transeunt: sed dissoluentur in igne. Ipsi vero merito fundamenti salui erunt: grauissimam tamen penam sentient. Ex quo apparet quātam hic misericordiam exhibet deus: et quātam ibi exerceat seueritatem: cum pro eodē peccato multo grauius ibi puniat q̄ hic.

¶ Opinio quorūdā cū obiectiōe.

Sed forte dices illud eē accipiēdū de pena pcti: nō de ipō pctō q Greg. dic̄ qdā leuia in futuro dimittēda. Si. n. verā pniam habuerit qs. pctā oia dimissa sūt ei: sz pena forte remāsit. Iō q̄ si vere penitēs obijt sine pctō trāsijt. Si aūt vere penitēs nō ē i obitu: maculam portat q̄ nūq̄ delebit. Qui vo edificat lignū: fenū: stipulā vere penitet: q bon⁹ ē: et charitatē hz: et in charitate de hac vita trāsit. ergo sine pctō trāsit: nō sequit. Verum qdem ē q bon⁹ ē, et charitatē hz et vere pēitet: et tamē cum veniali pctō trāsit qd nō deleuit pnia. Penitētia. n. nō delet nisi pctm̄ illud qd deserit hō. Tale aūt pctm̄ sepe in hac vita nō relinquit ab hoīe: et tamē vere penitens est: et si nō de oībus venialib⁹ peniteat. Pōt. n. qs de oī mortali et de omni veniali penitere excepto vno vel pluribus venialib⁹ qdē. Sicut hz quis charitatē et vnū vel plura venialia. Quod de criminalib⁹ nullatenus eē pōt. Est enim aliqs bon⁹ charitatē habēs: sed adhuc quodā cupiditatis affectu amās hec secularia. Talis existēs subita morte opprimitur. In illo terreno affectu mortuus est. et tamē saluabit: a quo nō se hic absoluit: ergo post hāc vitā ab illo purgabitur. Cōstat ergo quedā pctā sed leuia post hāc vitam dimitti. Si vo de pena peccati illud intelligi voluissent auctores: cur magis ɔmemorassent leuia q̄ grauia: cum etiā grauiū pena hic inexpleta post hāc vitam restet?

¶ De generali confessione quid prosit.

Post hec cōsiderādū est quid pfit ɔfessio illa vbi singula pctā q̄ qsq̄ fecit nō exprimunt. Sane dici pōt: q oīa criminalia semel saltem oportet in confessione exprimi: nisi aliqua a mēte exciderit. Sed quia nemo delicta intelligit: oīa generalit saltē ea ɔfitere quorum memoriam nō habes: et sic nihil celasti de scelerib⁹ tuis. Venialia vero q innumerabilia sūt sufficit generaliter ɔfiteri: nisi aliqua sint frequēter iterata: pfecti⁹ ē tamē ēt illa expmere si vales. Ideoq̄ quotidie generaliter fit ɔfessio i eccclesia: p venialibus. s. pctis que quotidie admittim⁹: et pro illis mortiferis quorum noticiā nō habem⁹. vn̄ aug. Veritatē dicit deo penitēs quādo nihil illi d comissis scelerib⁹ celat: nō q et si volūtate celauerit: deus ignoret: sed

veritatē sibi dici vult ab eo vt veniam cōsequatur. Si vero mente aliqua exci derint: cōfiteꝛ veritatē deo cū generalr̄ dixerit. q noſti occulta cōdis ⁊ opa mea ⁊ delicta a te nō sūt abscōdita. qbus veniā largiaris pꝛecoꝛ: ⁊ hec ē veritas ꝯfitentis quā diligit deus. vnde. Ecce enī veritatē dilexiſti. Hic īsinuat ꝙ generalis ꝯfeſſio etiā moꝛtalia delet quoꝛuꝫ intelligentia non habetur.

¶ Nemo cōfiteatur pctā que nō fecit.

s Jcut aūt penitēs celare nō debet peccatū suū q꞉ supbia ē: ita nec humilitatis causa fateri se reū illius qđ se nō cōmiſiſſe noscit: quia incauta eſt talis humilitas: ⁊ peccatorē cōſtituit. vnde aug. Cū humilitatis causa mentiris: si non eras peccatoꝛ anteq̄ꝫ mentireris mentiēdo efficeris quod vitaras. Ueritas in te non eſt niſi ita te dixeris peccatoꝛem vt etiaꝫ eſſe cognoscas. Ueritas auteꝫ ipſa eſt vt quod es dicas. Nam quomodo eſt veritas vbi regnat falſitas?

¶ De penis sacerdotis qui peccatum publicat confitentis.

c Aueat aūt sacerdos ne peccata cōfitentium alijs pdat: alioquin deponatur. vnde Grego. Sacerdos ante omnia caueat ne de his q̄ ei cōfitētur peccata alicui recitet: nō ppinquis: nō extraneis: nec quod abſit p aliquo scādalo. Naꝫ si hoc fecerit deponatur ⁊ oībus diebus vite sue ignominioſus peregrinando pergat. Quod vero dictum eſt vt penitens eligat sacerdotem scientem ligare ⁊ soluere: videtur contrarium ei quod in canonibꝰ reperiꝛ: vt nemo scilicet alterius parochianum iudicare pꝛesumat. Sed aliud eſt fauoꝛe vel odio pꝛopꝛium sacerdoteꝫ contemnere: quod canones pꝛohibent: aliud cecuꝫ vitare: quod vrbanus facere monet: ne si cecus cecum ducat ambo in foueam cadant. Ait enim vrbanus secundus. Placuit: vt nulli sacerdotum deinceps liceat quemlibet commiſſum alteri sacerdoti ad penitētiam suſcipere ſine eius cōsensu: cui se pꝛius commiſit: niſi pꝛo ignoꝛantia illi-lius cui pꝛius confeſſus eſt. Qui vero contra hoc facere tentauerit gradus sui periculo subiacebit.

¶ Superius determiauit magꝛ de mō remiſſionis moꝛtaliū. Hic determinat de modo remiſſionis venialiū. ⁊ diuidiꝛ in. 2. ☞ Pꝛio determinat de remiſſiōe venialiū poſt hāc vitaꝫ ☞ 2° de eoꝝ remiſſiōe i hac vita ibi. Poſt hoc ¶ Pꝛima i. 4. ☞ Pꝛio oñdit ꝙ quedaꝫ pctā poſt hāc vitā remittunꝛ. ☞ 2° ꝙ q̄dā citiꝰ. q̄dā tardiꝰ purgātur ibi. In illo aūt. ☞ 3° oñdit que sūt illa pctā q̄ in purgatoꝛio purganꝛ ibi. Hic obijciꝛ. ☞ 4° oñdit ꝙ hec purgatio nō tm̄ q̄tū ad penā: sed ēt q̄tū ad culpā itelligiꝛ ibi. Sed foꝛte. ¶ 2ᵃ ps pncipalis diuidiꝛ in. 2. ☞ Pꝛio determiat de gn̄ali ꝯfeſſiōe. ☞ 2° de sigilli ꝯfeſſionis obſeruatione ibi. Caueat aūt. ¶ Pꝛia in. 2. ☞ Pꝛio oñdit q̄ ꝯfitēda sūt. ☞ 2° q̄ ꝯfitenda nō sūt ibi. Sicut aūt. Articulus. 1.

Jrca hāc di. ē querēdum de. 5. pncipalr̄. ☞ Pꝛio de purgatoꝛio. ☞ 2° de his q̄ ibi purganꝛ. ☞ 3° de gn̄ali ꝯfeſſione. ☞ 4° de sigilli ꝯfeſſionis obſeruatiōe. ☞ 5° d̄ obſeruatiōe secreti ex pte penitentis. ¶ Circa pᵐ q̄runꝛ. 4. ☞ Pꝛio vtꝝ sit ꝯsonū diuine iuſtitie aliq̄s aias cū charitate a coꝛpibꝰ recedētes i purgatoꝛio pūiri. ☞ 2° vtꝝ de purgatoꝛio aliꝰ alio citiꝰ libereꝛ. ☞ 3° vtꝝ ad purgationē aiaꝝ sit aliq̄s locꝰ spālr̄ deputatꝰ. ☞ 4° vtꝝ ille locꝰ sit totū spatiū vſq̄ꝫ ad oꝛbem lune. Queſtio. 1.

Pꝛimo oñdo ꝙ nō ē ꝯsonū diuine iuſtitie aliquā aiaꝫ a coꝛpe i charitate decedētē in purgatoꝛio puniri. Apoc. 14. dꝛ de illis q̄ moꝛiunꝛ in dn̄o. ꝙ amodo iā dicit spūs vt requiescāt a laboꝛibꝰ suis. qđ veꝝ nō eēt si ꝯsonū eēt diuie iuſtitie aias taliū i purgatoꝛio puniri. ¶ Itē aie maloꝝ ſtati d̄scēdūt ad iferuuꝫ p diuinā iuſtitiā. g̊ silr̄ ꝯsonū ē diuie iuſtitie vt aie bonoꝝ sine aliq̄ pena ſtati aſcēdāt i celuꝫ.

B ¶ Item nõ est aliqđ pctm̃ tam graue ꝛ grande qđ ꝑ penas ħ inflictas ñ possit totalr̃ i hac vita expiari. si tñ patiẽter sustineat: sȝ mors ẽ maxĩa penaꝝ. ergo si penitẽs eam sustinet patiẽter per eam totaliter purgatur.
¶ Cõtra. magr̃ ꝑcedẽti di. c. j. ꝛ ẽ đ pnĩa di. 7. ca. Hoc aũt: ꝑus purgãdus ẽ igne purgationis q̃ in aliud seculuȝ distulit fructũ ꝯuersiõis
¶ Itẽ magr̃ in lr̃a huius di. c. j. expresse ponit q̃sdã aĩas post hãc vitã i purgatorio pñiri.
¶ Rñdeo ꝙ aĩaꝝ decedẽtium a corporibus in charitate: q̃dam in hac vita totã penã debitam expleuerũt. ꝛ tales puniri i purgatorio nõ eẽt ꝯsonũ diuine iustitie. Uñ tales stati cũ sunt a corporalib⁹ separate admittunt ad eter-
C ne vite visionẽ ꝛ fruitionẽ. Alie sunt q̃ totã penaȝ sibi debitã in hac vita nõ expleuerũt. ꝛ tales puniri post hãc vitã ꝯsonũ est diuine iustitie. nõ tñ eterna pena: sed purgatoria. ex quo eniȝ cũ charitate recedũt eas eternaliter puniri nõ eẽt diuine iustitie ꝯsonum. q2 digne sunt vita eterna: ꝛ q2 adhuc ad aliquã penaȝ obligate sunt diuine iustitie: ꝯsonũ ẽ vt ꝑus illam sustineãt q̃ gaudium eterne vite recipiãt. cuȝ illo enim gaudio non potest stare obligatio ad aliquam penam.
¶ Ad primũ in opp^m dđm ꝙ illa auctoritas
D itelligẽda ẽ aut de illis q̃ totã pnĩaȝ suã i hac vita expleuerũt. aut de alijs postq̃ a pẽa purgatoria liberate sunt. ¶ Ad 2^m dđ ꝙ nõ ẽ sile q2 pctm̃ mortale nõ ꝯpatit secũ aliqđ meritũ quo retardet aĩa a suo descẽsu in ifernũ. sȝ charitas secũ ꝯpatit aliqđ retardatiuũ ascensiõis aĩe in paradisuȝ: q2 secũ ꝯpatit venialẽ culpaȝ ꝛ obligationẽ ad aliquã penã. ¶ Ad 3^m dđm ꝙ pena mortis nãlis. cũ sit debita ꝓ pctõ originali. nõ satisfacit ꝓ pena debita pctõ actuali. q̃uis pena mortis violẽter illate quam hõ patiẽter ꝛ ex charitate sustinet ꝓ deo totalit̃ satisfacere possit. Questio. II.

A **Secũdo** querit̃ vtrũ de purgatorio alius alio citius liberet̃. Et vr̃ ꝙ non. q2 ſm illã ꝓportionẽ q̃ culpa excedit culpam vna pena purgatorij excedit aliã in acerbitate. ergo ad h° ꝙ pene sint iuste: oȝ ꝙ sint eq̃les in duratiõe. ¶ Itẽ q̃uis ꝑmia in paradiso sint ineq̃lia in itẽsione. tñ equãtur in duratiõe Silr̃ pene inferni ineq̃les sunt in itẽsiõe equales tñ in duratiõe. ergo a sili pene purgatorij q̃uis sint equales in itensione debẽt eẽ equales in duratione.
¶ Cõtra. Algazel. li. 5. physi. c. 4. loquẽs đ penis aĩaꝝ post hãc vitã dicit. ꝙ citius vel tardi⁹ pena remouet̃ ſm ꝙ dispõnes ꝑꝑ q̃s puniunt sunt fortes vel debiles. ꝛ cũ in eodẽ loco ante v̾ba ꝑdicta ponat penas aliq̃ꝝ aĩaꝝ nõ finiendas: videtur ꝙ verba predicta de penis purgatorijs intelligantur. B
¶ Rñdeo ꝙ duo ꝯsiderãtur in pctõ. s. magnitudo ꝛ radicatio. dicunt ergo aliq̃ ꝙ magnitudini offense respõdet itẽsio acerbitatis pene ꝛ radicationi pcti pene duratio. ideo in purgatorio nõ tm̃ sunt pene inequales in itensione: sed ẽt in duratiõe. ¶ Sȝ ꝯtra hũc modũ soluẽdi sic põt argui. Possibile ẽ vt minori peccato hõ fortius ꝛ diuti⁹ adhereat q̃ maiori. ꝛ sic ꝯtingere posset ꝙ penitẽs diuti⁹ careret visione diuina ꝓ pctõ minori q̃ ꝓ maiori. Cum ergo carẽtia visiõis dei ad tp̃s sit maior pena q̃ pena ignis ad tp̃s. sicut simplr̃ maior ẽ vbi est sine fine. vt i dãnatis q̃ pena ignis eterni. posset ꝯtingere vt simplr̃ magis puniretur penitens in purgatorio ꝓ pctõ minori q̃ ꝓ maiori. qđ irrõnabile ẽ. ¶ Uidet̃ ergo mihi dđ ꝙ oĩbus pẽsatis q̃ peccatum aggrauãt. cuiusmodi sunt fortiter ꝛ diu adherere pctõ. ꝛ plura alia ꝓ maiori peccato debetur vere penitenti maior pena in itensiõe: ꝛ i duratiõe. Unde magr̃ in pñti di. c. 2. Post hãc vitã incredibile nõ ẽ nõnullos fideles ꝑ ignem quẽdam purgatorium q̃to magis minusue bona ꝑeuntia dilexerũt: tãto tardius citiusq̃ȝ saluari. Qđ ẽt innuit apl̃s ꝑma Cor. 3. ꝯparando purgãda ligno. feno. stipule q̃ nõ eque diu remanẽt in igne. C
¶ Ad ꝑ^m in opp^m dđ. ꝙ ſm illã ꝓportionẽ q̃ culpa excedit culpã in grauitate pẽsatis oĩb⁹ que culpã aggrauãt. grauitas pene cõstituta ex pene itensione ꝛ duratiõe simul excedit in purgatorio pene alterius grauitatem. ¶ Ad 2^m dđȝ ꝙ nõ ẽ simile. q2 charitas bonoꝝ. ꝛ culpa damnatoruȝ nunq̃ delebunt̃. ꝛ ideo ꝑmia bonoꝝ. ꝛ pena damnatoꝝ nõ finientur. sed dispositio: ꝑꝑ quã aĩe puniunt̃ in purgatorio nõ ẽ in eis imobilit̃ radicata. nec equalr̃. ꝛ ideo citi⁹ a q̃busdã q̃ ab alijs remouet̃. D
¶ Ar^m ad ptẽ aliã ſcd̃a ꝯclõnis põt ꝯcedi. q̃uis Algazel errauerit i hoc ꝙ i aĩab⁹ post hãc vitã penã nõ posuit nisi cãtã ex vehemẽti desiderio delectatiõis. q̃ accipit̃ i tpalib⁹ mediãte corpe sicut istrumẽto: ad quã attigere nõ pñt ꝑꝑ carẽtiã instrumẽti. Qõ. III.

Tertio q̃rit̃ vtꝝ ad purgaitõeȝ aĩaꝝ sit aliquis locus deputatus spãlr̃. A
¶ Rñdeo sicut pȝ ꝑ ea q̃ dicta sunt. li. 3. di. 22. articu. 2. in iferno sũt q̃tuor loca se hñtia ſcđȝ supi⁹ ꝛ iferi⁹. In illo loco maxie ifimo sunt dãnati ꝓ pctõ actuali. In illo q̃ ẽ imediate supra illũ sunt dãnati ꝓ solo pctõ origiali. In loco q̃

cōsequēter est supra illum sunt aie:q̄ purgant q: ibi de lege cōi purgāt: q̄uis aliq̄ alibi pur
B gent ex aliqua cā spāli.s.vt viuētib⁹ aliq̄d īnu ciēt.vel vt suffragia ꝓ se ipetrēt.⁊ vt patiēdo vbi peccauerunt dei iustitiā aliqb⁹ sensibilius māifestēt. In.4.loco mō nō sunt alique aie: sed añ xp̄i aduētū ibi erāt aie scōꝝ patrū.que pniam suā i purgatorio expleuerāt.⁊ ille q̄ re cedētes a corpe nihil purgabile portauerant Hugo tñ.2.li.ð sacra.pte.15.c.7.negare vr̄ ali quē vnū locū determinatū eē purgatiōi aiaꝝ dicēs.ꝓbabili⁹ eē vt i his potissimū locis sin gule penā sustinere credāt:i q̄b⁹ culpam com miserūt:sicut multis sepe documentis ē ꝓba
C tū.alia vero si qua sunt haꝝ penarum loca nō facile est assignari. ¶ Ex dictis patet solutio ad questionem quartam.

Articulus. II.

Consequenter q̄rit.ð.2. ꝓncipali Et circa hoc querunt.4.P°. vtꝝ aliqua pctā venialia post hāc vitā remittantur q̄tū ad culpā. 2° vtꝝ ad remissionē sufficiat pena purgatorij sine motu ꝯtritionis 3° vtꝝ aliq̄d pctm̄ veniale puniatur eterna pena. 4° vtrum per lignum.fenum.⁊ stipu lam intelligantur peccata venialia. Q̄ō. I.

Primo ōndo q̄ aliq̄ pctā vēialia post hāc vitā n̄ remittūt q̄tū ad culpam.
A Hu° 2°.li.ðe sacr.pte.15.c.13. Nemo speret qð hic neglexit cū obierit apud dn̄m ꝓmereri. ¶ Itē facili⁹ ē peccare q̄ a peccato resurge re.sȝ aie recedētes a corpib⁹ cū charitate am pli⁹ nō pn̄t peccare.ḡ nec a pctō veniali resur gere. ¶ Itē dam̄.li.2.c.4. Qð est hoib⁹ mors. hoc est angelꝫ casus.q: post casum nō ē āgelis pnia:ḡ a sili nec aiabus sepatis.

¶ Cōtra.pctm̄ veniale silꝫ pōt stare cum cha ritate.ḡ pōt eē q̄ aia recedat a corpe cū vtro qȝ.aut ergo illa aia i ꝑpetuū carebit vita glie. qð eēt iniustū.aut remittetꝫ illud pctm̄ veniale. ¶ R̄ndeo q̄ sicut dicit magr̄ hui⁹ di.c.3.aliq̄ pctā venialia remittūtꝫ post hāc vitā.nō tm̄ q̄
B tū ad penā.q: sic ēt remittūtꝫ mortalia multa: imo q̄tū postq̄ i hac vita remissa sunt q̄tum ad culpā:pena eis debita soluit i purgatorio.sed ēt q̄tū ad culpā.n̄ sic intelligendo q̄ sine pe nitētia ꝑ ignē purgatoriū ꝯsumāt.sicut ꝑ ignē ꝯsumit argēti rubigo:sed q: ꝑ penā iuuāt aie ad penitēdū de venialibus.de q̄b⁹ i hac vita nō penituerūt:⁊ ꝑ charitatem:cū q̄ a corpori bus recesserūt eaꝝ pnia formāt ⁊ acceptāt. ⁊ sic vēiales culpe eis remittūt. ¶ Vn̄ opinio dicētiū aias nō posse recedere a corpib⁹ cum C charitate ⁊ aliquo pctō veniali sil.q: vt ipsi dicūt:q̄ oē pctm̄ de quo hō non penitet ante egressum aie a corpe i ipso egressu fit mortale. non idem in numero.sed q: nō penitēs i statu tali de oi peccato tā mortali q̄ veniali saltem i generali mortale ꝯtēptū icurrit:falsa est.pōt .n.ꝯtigere q̄ hō i charitate exn̄s obdormiat i aliquo pctō veniali.de quo nūq̄ penituit.nec i spāli nec i generali:⁊ q̄ sic dormiēs moriatꝫ. cū ergo i dormiendo hō nullum mortale ꝯtē ptū possit icurrere.planū ē aiam isti⁹a corpo re recedere cum charitate:⁊ veniali pctō silꝫ. Preterea cuȝ veniale pctm̄ simul stare pos sit cum charitate.si moriens vsum libe.ar.ha bens ex carnis fragilitate.si non penitens de aliquo veniali pctō.vere tñ penitēs de oi mor tali pctō.non video rōnem quare talis debe D at incurrere ꝯtēptū mortale.cū nō adhereat alicui rei iclūdēti auersionē a deo.nec corrū pēti formale ꝓncipiū spūalꝫ vite.qð ē charitas. ¶ Ad p^m in opp^m dōm.q̄ ibi Hu° loq̄tur de moriēte i mortali pctō.talꝫ.n. h̄ nō meruit vt digne possit postea penitere.sed aia recedens cū charitate ⁊ aliquo pctō veniali silꝫ hoc me ruit:vt post hāc vitā de illo pctō digne peni tere possit. ¶ Ad 2^m cum dr̄ q̄ facilius ē pec care q̄ a pctō resurgere.⁊c.dico q̄ de morta li pctō veꝝ est tam i hac vita q̄ i alia.q: i hac vita a tali pctō resurgere ē difficile.i alia ē im possibile. Sed nō sic dō.de veniali pctō.q̄uis enim i hac vita facili⁹ sit venialiter peccare q̄ E de veniali pctō vere penitere.nō tñ sic dōm ē post hāc vitā ꝑ cōpationē ad aiam:q̄ a corpo re recedit cum charitate.sicut.n.illa que sine charitate recedit pōt male velle.⁊ ð mala vo luntate digne penitere nō pōt:sic ꝑ ꝯriū ista nō pōt male velle.⁊ de inordinato actu volū tatis veniali tñ:quē habuit i hac vita digne pe nitere pōt. ¶ Ad 3^m dō q̄ illud simile nō va let nisi q̄tū ad aias que recedūt a corpib⁹ cū mortali pctō.ille.n.que cum solo veniali rece dunt mortue non sunt.neqȝ venialiter pecca re proprie dicitur cadere.q: ꝑ solum veniale non cadit aia a spūali vita. ¶ Ex dictis pȝ solutio ad q̄ōnē scdaȝ. Q̄.III.

Tertio querit vtrū aliq̄d pctm̄ veniale pu niatur eterna pena. Et vr̄ q̄ non A Sicut se hȝ culpa ad culpā.ita pēa ad penā. sed culpa mortalis in infinitum excedit venia lem.ergo pena sibi debita excedit penā pctō veniali debitam i ifinitum.n̄ itēsiue.q: ois pe na est finita itēsiue.ergo in duratione. sed f̄m Philo.8.phisi. Q̄ ē minus ifinito est finituȝ.

ergo nullū veniale pctm̄ punit eterna pena.
¶ Ité post hāc vitā ꝓ eq̄li pctō nō pūit vnus
magis q̄ ali⁹. qꝛ sicut dr̄ act. 10. n̄ ē ꝑsonarum
B acceptoꝛ deus. sed aīe recedētes cū charitate.
ꝛ cum venialibus pctis sil' nō puniūt pro illis
venialibus pena eterna. ḡ silr̄ nec aīe receden
tes sine charitate. Nulla ḡ aīa pro peccato ve
niali punitur pena eterna.
¶ Cōtra. vt supius ostēsum est di. 16. peccatū
veniale adiūctū cū mortali remitti n̄ pōt sine
mortali: sed pctm̄ mortale ī alia vita n̄ pōt re/
mitti: ḡ nec veniale adiūctū mortali. sed durā
te culpa durabit pena. ḡ pro veniali adiūcto
mortali puniūt aīe dānate pena eterna.
¶ Rn̄deo ꝙ nulli peccato veniali per se de
betur pena eterna. qꝛ simul potest stare cū for
C mali pīcipio spūalis vite. qd̄ est charitas. Vn̄
ab eterno bono nō separat: q̄uis ad talē sepa
ratione disponat. ꝑ accn̄s tn̄ multa pctā vēia
lia puniūt eterna pena eo ꝙ sūt ī subiecto carē
te charitate. ꝛ ī actu. ꝛ ī potētia. sine qua nullū
potest remitti pctm̄. ꝛ iō qꝛ diuina iustitia exi/
git vt manēte culpa maneat pena: eorum pēa
est eterna. Vnde talia venilia proprie loquen
do ligno. feno. stipule non comparāt. ¶ Aliq̄
tn̄ dicūt ꝙ deus potest a damnato extorquere
totā penā suis peccatis venialibus debitā si/
ne remissiōe cuiuslibet culpe. vn̄ dicūt ꝙ vēia
le. nec per se. nec per accidēs pūiet pena eter/
D na a iudice iflicta. qꝛ pēa que est ī remorsu cō
sciētie opꝫ durare durāte culpa. neqꝫ pōt dici
ꝙ dānati soluāt penā suis pctis venialibus de
bitā: seu ꝙ satisfaciant: sicut nec in hac vita ob
ligatus ad aliq̄ penā: quā malis gratib⁹ eius
iudex iuste extorquet ab eo: potest dici soluere
illā penā vel satisfacere. ¶ Sꝫ hec opio ē ꝯ cō
munē doctoꝝ opionē. ꝛ ēt ꝯ rōnē. qꝛ cū de⁹ pe
nā non acceptet: nisi acceptet sustinētē penā
sicut nec opa bona. nisi opantē acceptet. q̄diu
patiēs penā deo accept⁹ nō ē. pēa sua nō ē deo
accepta. tāq̄ sibi satisfactoria. qꝛ nō ē sibi acce
E pta ꝑ ꝓparationē ad sustinētē. q̄uis sibi sit ac
cepta ꝑ ꝓpatiōem ad seipm̄ iuste eā pctōri ifli
gētē: hoc ē dictu: ꝙ accepta ē dō sub rōne q̄ iu
sta ē. ꝛ q̄diu pena illi⁹ q̄ peccauit n̄ est digna
acceptari a iudice vt satisfactoria ī toto nec in
pte: semꝑ pctōr remanet debitor pene.
¶ Ad p^m ī opp^m cū dr̄ ꝙ sicut se hꝫ culpa ad
culpā. ita pena ad penā. ꝛc̄. dico ꝙ veꝝ ē per
se. nō tn̄ oꝫ hoc semper eē veꝝ ꝑ accn̄s. ꝛ ego
bene ꝯcedo penā eternā nō deberi pctō venia
li ꝑ se. ¶ Ad 2^m dō. ꝙ sicut in hac vita sine ac
ceptiōe persone ꝓ equali pctō diutius punit
vnus q̄ alius ꝓpter diuersam ꝯditionē subie
cti. sic ī alia vita fieri pōt. qꝛ aīa cū charitate
recedens a veniali purgari pōt. recedēs vō si
ne charitate non potest. Q̄ō. IIII.

Quarto querit vtꝝ ꝑ lignū. fenū. ꝛ stipu/
lā ītelligant pctā venialia. A
¶ Rn̄deo ꝙ fm̄ sniam magr̄i hui⁹ di. c. j. per
lignū. fenū. ꝛ stipulā ītelligūt vēialia pctā per
quādā silitudinē. qꝛ venialia ī eodē subiecto
cū charitate exn̄tia pn̄t ꝑ ignē purgatoriū ꝛ
spūalē ignē charitatis dilectiōis ꝯsumi. sicut
lignū. fenū. ꝛ stipula ꝯsumūt ꝑ ignē. ꝛ qꝛ tar/
dius ꝯsumit lignū q̄ fenū. ꝛ fenū q̄ stipula. iō
ꝑ lignū significant venialia grauiora. ꝑ fenuꝫ
media. ꝑ stipulā minora. huic ꝯcordat glo. p^a
Cor. 3. super illud v̄bū. lignū. fenū. stipulā. di B
cēs. Lignū. fenū. stipulā edificant q̄ ꝛ si aliēa
nō rapiūt. reb⁹ tn̄ ifirmitati ꝯcessis aliq̄ dilecti
one. supple obliq̄ inherēt: q̄ scdm̄ suos aman/
di h̄ modos. diutius vt lignū. vel minus. vt fe
nū. vel minimū vt stipula ignē. sustinebūt. ꝛ q̄
hec deo non ꝑponūt salui erūt ꝑ fundamētū.
q̄ vero hec deo preponunt nō supedificāt. sed
destruūt fundamentum.

Articulus III.

Consequenter q̄rit de 3° ꝑncipali.
Et circa hoc q̄runt. 4. P° vtꝝ
ꝑ ꝯfessionē gnālē deleant pctā
venialia. ¶ 2° vtꝝ illa cōfessio
sit sacrm̄. ¶ 3° vtꝝ mortalia ob
lita deleātur ꝑ illam cōfessionem. ¶ 4° vtrum
peccet ꝯfitēs ꝯfitēdo pctā q̄ nō fecit. Q̄ō. I.

Primo oñdo ꝙ ꝑ ꝯfessionē gnālē nō de/
lent pctā venialia. sine gnāli ꝯfes A
sione pn̄t venialia remitti ꝑ ꝯtritionem. ꝛ sine
contritione nō pn̄t remitti ꝑ gnālē ꝯfessionē.
ergo non remittūt ꝑ gnālem confessionē. sed
per contritionē. ¶ Ité qñqꝫ aliq̄ peccata ve/
nialia ꝑ gnālē ꝯtritionē nō remittunt. vt sunt
illa in quibus remanet volūtas habitualiter:
sed ad remissionē venialiū plus valet gnālis
ꝯtritio q̄ gnālis ꝯfessio. ergo sunt aliqua pec
cata venialia q̄ ꝑ gnālē ꝯfessionem non remit
tunt. ¶ Item Jo. in p^a cano. c. j. Si dixerim⁹ B
ꝙ peccatum non habemus nos ipsos seduci
mus. ꝛ veritas in nobis non ē. cū ḡ multi fa/
ciant ꝯfessionē gnālē mortalibus carētes. si ꝑ
illam cōfessionē remitterent venialia. tales oī
pctō carerēt. ḡ per eam venialia nō remittūt.
¶ Cōtra. si ꝑ eā non remittunt venialia mul/
to min⁹ mortalia. ḡ frustra fieret cum per eam
nullū pctm̄ remitteret. ¶ Item potentior vr̄
ad remissionē pctōꝝ venialium gnālis cōfes/
sio q̄ aspsio aque benedicte. vel epalis bn̄di/
ctio. sed peccata venialia dicūtur remitti per
aspersionē aq̄ benedicte. de ꝯsecr. di. 3. Aquā.

C ꝛ p cpalem bñdictioné. Vñ decre. di. 28. Pre ſbyter. bñdictio ſacerdotis ſcificatiõis tradi tio eſt. ergo multo fortius p gnālé ꝯfeſſionez

Rñdeo q duplex é gnālis ꝯfeſſio. q̃dam ſacralis que fit ſacerdoti in occulto. q̃dã non ſacralis q̃ fit in pma ꝛ ꝯpletorio in publico. Prima é cũ homo de pctis venialibus ſacer doti ꝯfitet̃ i oculto de generibus ſingulorum ꝛ non de ſingulis generum. ꝛ p hanc remittũ tur venialia. ꝛ per modum meriti inquantum excitat motum voluntatis: ꝛ feruorem chari tis: p que fit venialium remiſſio. ꝛ ex vi ſacri. ſ. per abſolutioné ſacerdotis. per aliam aũt non fit venialium remiſſio ex vi ſacri: ſed tm̃mõ p

D modum meriti: quod principaliter conſiſtit i contritione ad quã hñdam iuuat̃ homo per ꝯfeſſioné generalem ꝛ orõnem ſacerdotalem Rõ aũt quare ad remiſſioné venialium nõ é neceſſaria ꝯtritio ſpālis. nec ꝯfeſſio eſt. q2 non auertunt a deo. ꝛ ſimul ſtant cum charitate. quod de mortalibus dici non poteſt.

Ad pm in oppm dõ. q nõ plus cõcludit ni ſi q pncipali⁹ remittunt̃ per ꝯtritioné q̃ per generalé cõfeſſioné. ꝛ q ſine gnāli vel ſpāli cõ tritione remitti non poſſunt p gnālem ꝯfeſſio nez. ꝛ hoc eſt verz. gnālis tñ ꝯfeſſio iuuat ad il

E lam ꝯtritioné hñdam. ꝛ ad augendũ iam ha bitam. Ad 2m dõ. q illa pctã venialia in q̃ bus voluntas remanet hitualiter non cõphé duntur ſub gnāli ꝯtritione. ꝛ iõ per illã. neqz p gnālé cõfeſſioné remittuntur. ſed tñ illa q̃ voluntati diſpliceret: ſi ad memoriam hois in ſpāli reducerentur. Ad 3m dõ. q non fuit intentio beati Jo. negare hoi eẽ poſſe eſſe ſi ne omni peccato p aliquod momentum tem poris. ſed q iſta vita ſine peccato tranſigi nõ poteſt. nec homo ſine aliquo peccato diu ma nere de lege communi. Pm arm ad partẽ

F aliam q̃uis gratia ꝯcluſionis poſſit concedi tamen ex vi forme non cocludit. q2 ſi faciens confeſſionem generalé de nullo peccato véia li contereretur. nec in generali. nec in ſpāli ad huc cõfeſſio gnālis non fieret fruſtra. q̃uis p eam nullum peccatuz remitteretur. q2 aliquã diſpoſitionem faceret in hoie ad ꝯtritionem.

Ex dictis pz ſolutio ad queſtionem ſcdam.

Tertio queritur vtrum per confeſſionem generalez delcantur mortalia ob lita. Et videtur q non. quia homo de ſua ne gligétia nõ dz ꝯmodũ reportare. ſz ſi hõ pur

A garet̃ a pctis p ſuã negligétiã oblitis p gnã lem confeſſionez: de ſua negligentia cõmodũ reportaret. q2 ſi eſſet eorum memor teneretur illa confiteri in ſpāli. ergo nõ remittũtur per cõfeſſionem generalez. Jté p ea non remit tuntur peccata per ignorantiam cõmiſſa. vt patet in fidelibus. ergo a ſimili nec oblita.

Cõtra ad quorz peccatorz remiſſionem nõ B eſt neceſſaria ꝯtritio ſpālis ſufficit ꝯfeſſio ge neralis. ſed ad remiſſionem mortaliũ oblito rum nõ eſt neceſſaria cõtritio ſpālis. ergo ad hoc ſufficit cum cõtritione ꝯfeſſio generalis.

Reſpondeo q p ꝯfeſſioné generalem cũ generali ꝯtritione remittuntur mortalia ob lita. deus. n. ab homine non requirit vltra il lud quod põt. de oblitis autem q̃diu oblita ſunt homo in ſpeciali nõ poteſt conteri. neqz ꝯfiteri: tenetur tñ hõ facere qd in ſe eſt ſm q C humana patit̃ fragilitas: vt oĩa ſua pctã mor talia ad memoriã in ſpāli reuocet. ꝛ ſi de obli tis poſtea memor fuerit tenet̃ poſtea in ſpāli conteri. ꝛ ꝯfiteri. nec itelligẽduz é q ad remiſ ſionem mortalium oblitorz ſufficiat gnālis cõ feſſio: nõ ſacralis: ſi hõ habeat copiã ſacerdo tis ꝛ facultaté ꝯfitendi. q2 his habitis tenet̃ d mortalibus oblitis gnāliter cõfiteri: ꝛ a ſacer dote recipe abſolutionem.

Ad primũ in oppm dõ. q ſi hõ p ſuam ne gliam aliqua pctã mortalia tradit obliuioni D non reportat ex hoc cõmodũ. q2 illa neglĩa ſi bi iputat̃ in pctm̃. ꝛ ſi de illis in ſpāli confite ret facilius obtineret remiſſionem. ꝛ maioris partis pene relaxationé. Ad 2m dõ. q non é ſilé. q2 magis é iuicibil' ignorãtia fcti q̃ igno rãtia iuris: q2 aliq̃d iuris põt hõ ab alio reqre re. qd de ſuo fcõ ſecreto nõ põt. vtraqz tñ igno rantia ſi ſimpl'r inuicibilis eẽt hoiez a pctõ to taliter excuſaret. Qõ. iiii.

Quarto queritur vtrũ peccet cõfitens cõ fitendo peccata que non fecit. Et videtur q nõ. decre. di 5. Ad eius. Bonarũz A mentium eſt ibi culpas ſuas cognoſcere. vbi culpa non eſt. Item ſine peccato poteſt ho mo ſatiſfacere pro peccato quod non fecit. vt ſuperius habitum eſt. ergo a ſili ꝛ ꝯfiteri de pctõ qd nõ fecit.

Contrarium tenet magiſter huius diſtin. c. penult. Item Aug⁹. p°. li. de ci. c. 21. Fal ſi teſtimonij. non minus reus eſt q̃ de ſeipſo falſũ fatet̃ q̃ ſi aduerſus proximũ hoc faceret

Rñdeo q ꝯfités ſe feciſſe pctm̃ qd nõ fecit dupliciter peccat. tñ q2 ꝯſciam ſuam in hoc ſa cerdoti non manifeſtat. ſed magis occultat. tñ quia mentitur. quod ſine peccato eſſe non po teſt. Unde magiſter huius diſtin. c. penul. ꝛ é 22. q. 2. Cum humilitatis. Cum hũilitatis cau B ſa mentiris: ſi non eras peccator anteq̃ mẽti reris mẽtiẽdo efficeris qd euitaueras.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. q ibi dz accipi cognoscere p formidare. iuxta illud Job. 9. Verebar oia opera mea. ¶ Ad 2ᵐ dō. q non est simile qr satisfacere pro peccato alterius est consonum charitati: sed q hō cōfiteat se fecisse pctm quod non fecit est cōtrarium veritati.

Articulus. IIII.

Consequenter qrit de. 4 pncipali. ¶ Et circa hoc qrūt. 4. ¶ Pᵒ vtr sigillū cōfessiōis sit de iure nāe. ¶ 2ᵒ vtr in aliquo casu liceat sacerdoti cōfessionē reuelare. ¶ 3ᵒ vtr aliᵒa cōfessore audiēs a pposito vel a casu pctā cōfitētis ignorantis q pctā sua alius a cōfessore: audiat teneatur illa celare. ¶ 4ᵒ vtr sub sigillo cōfessionis cadat psona cū qua penitens cōfitetur se peccasse. Cō. I.

A Primo oñdo q sigillū cōfessionis n sit d iure nature: qr d. nulliᵒ licētia licitū ē facere cō ius nature: sed sacerdos de licētia cōfitētis pōt pctm suum alijs manifestare: ergo sigillū cōfessionis n ē d iure nāe. ¶ Itē qd tenetur hō celare de iure nāe: nullo alio mō pōt licite reuelare. sed si hō sciat p aliā viā illud qd scit p cōfessionē: pōt illud licite reuelare: ergo celare pctm cōfitētis nō ē d iure nāe. ¶ Itē cōfiteri sacerdoti nō ē de iure nāe. vt supius habitū ē. ergo a sisi neqz sacerdos obligat de iure nature ad celādū pctā cōfitētis.

B ¶ Cōtra. de iure nāe ē hoiem in dubijs agibilibᵒ cōsiliū reqrere a prudētiore. z vulneratum cō vulnera sua medelā qrere. sz hoibus hoc faciēdi subtraheret fiducia. si illi a qbus reqrit cōsiliū z medela nō tenerent absqz dei pcepto extriseco sibi reuelata celare: g talis celatio ē de iure nature. ¶ Itē vitare fraudem. z seruare fidelitatem sunt de iure nature: sed sicut dicit sapiē. i prouer. c. II. Qui ambulat fraudulēter reuelat arcana. q aūt fidelis ē celat amici cōmissū. g celare nō tm pctā cōfitētis. sed que cūqz in secreto de suo cōsensu sibi sunt dcā est d

C iure nature.

¶ Rñdeo q sigillū cōfessiōis ē de iure nāe. qd ad pñs declarari pōt duplici rōe. Eadē psona fm nām vere affirmare pōt aliqd in psona alterius loquēs qd vere negat loqns i psona ppria. Vñ angelus loquēs Moysi in psona di vere dixit. Ego sū dñs deᵒ tuus q eduxi te de terra Egypti. Exo. 20. qd vere negasset in psona propria loqns. g a simili homo repñtans dei psonam in foro cōfessiōis vere aliqd pōt affirmare: qd extra foz cōfessiōis: qñ loquit vt psonam ppriā gerēs vere negat. vez g dicit negādo se audiuisse. vel scire q adnotitiam eius D nō deuenerūt nisi inquātū repñtabat psonam dei. g extra foz cōfessionis dicēdo se illa audiuisse vel scire mentitur. sed vitare mēdaciū ē de iure nāe. g z cōfessionis sigillū. ¶ Preterea de iure nāe est hoiem fuare illud licitū quod pmittit tacite vel expsse. sz eo ipo q penitens solᵒ sacerdoti soli reuelat sua pctā sacerdote cōsentiēte: vt audiat: tacite pmittit se illa celatur. g ad illa celāda obligat de iure nāe.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. q sacerdos de licētia cōfitētis pōt licite pctm sibi cōfessum alij reuelare: q sibi necessariᵒ est vel vtilis ad pficiēdū q E reqrūt ad illū foz. qr qdiu hoc pēdet adhuc gerit psonā vicarij dei. sz de licētia cōfitētis reuelare alij psōe nō licet. nisi ille q cōfessus est hoc itez diceret cōfessori ex cōfessionē: sz qtūcūqz penitēs hāc licētiā det cōfessori. cōfessor tm d bet valde vitare scādalū. s. ne fractor sigilli reputet. z qr si dicat se licētiatū a pēitente: q de peccatis eiᵒ possit loq. z pēitēs negat: cōfessori incūbit pbare q pdcām licētiā a pētente habuit: quā si pbare non posset: tāqz reuelator cōfessionis puniret. ¶ Ad 2ᵐ dō. q maior vera F ē si nesciat alio modo. aliter nō: qūis sciēs vt hō illud qd sibi fuit dcm in cōfessione pter vitatiōez scādali debeat de hoc tacere nisi p necessitate vel vtilitate. nunqz tamen debet dicere se audiuisse illud in confessione. ¶ Ad 3ᵐ dōm. q nō ē simile. quandoqz. n. reqrere cōsiliū ab aliquo est volūtariū. quod tm celare illi a q ē reqsitū est necessariū pter fidelitatis obseruationē z fraudis euitationem. Cō. II.

A Secundo qrit vtrum in aliquo casu liceat sacerdoti cōfessionē reuelar. Et videt q sic. Ber. de pce. z dis. c. 4. Iniquū pculdubio foret si statuta p sola charitate cō charitatē teneret. cū g celatio cōfessiōis istituta sit p sola charitate. si aliqñ eēt vtile aie cōfitentis vt eiᵒcōfessio reuelaret iniquum esset si celaret. ¶ Item sacerdos ad celandum cōfessionē tenetur ex pcepto eccle. g si papa pciperet sibi cōtrium a pᵒ pcepto absolueret. ¶ Itez B nullus obligat ad mētiendū. ergo in casu vbi sacerdos compelleretur dicere vtrum de aliq psona, sibi cōfessa audiuisset aliquod crimen. vel non: teneretur dicere se audiuisse: qr negando mentiretur. ¶ Itē qua rōe cōfessor pōt sibi cōfesso post foz cōfessiōis verecūdiā facere p his q audiuit ab ipo in confessione. pari ratione pōt eiᵒcōfessionē reuelare. sz cōfessor cum quē i cōfessiōe pcipit excōicatū solᵒ vitare tenetur. extra de sen. excō. Cū nō ab hoie. platus ēt p cōfessionez sciens suū subditū aliquo officio

C vti male.pōt ipm ab illo officio remouere. qꝛ alr ꝯfessio ꝓdiudicaret bono aie ꝯfitentis.ḡ a sili ꝯfessoꝛ i casu pōt ꝯfessionē reuelarꝫ. ¶ Itē si duo eūtes cū suo sacerdote oꝛdiassent ipm occidere i nemoꝛe:p qd̄ essent trāsitū facturi. ꝛ pa ꝝ añ nemoꝛis itroitū vnus pnia ductus sacerdoti hoc i ꝯfessiōe reuelaret:licitū esset sa cerdoti se subtrahere ab introitu nemoꝛis.qꝛ aliter coꝛpali moꝛti se exponeret:ꝛ alij oppoꝛ tunitatem daret crimē ꝯmittēdi.ſꝫ subtrahen

D do se sibi ꝯfessū suo socio reuelaret.ḡ i casu li cet reuelare ꝯfessionē. ¶ Itē nō ē ꝓditoꝛ cri minis:qui ipm reuelat illi q̄ vult ꝓdesse ꝛ nō obesse.ḡ ꝓ reuelatione ꝯfessionis facta tali re uelās nō pōt argui de criminis ꝓditione.

¶ Cōtra.extra de pe.ꝛ re.Ois vtriusq̧ sexus Qui pctm̄ i pniali iudicio sibi detectū ꝓsum pserit reuelare.nō solū a sacerdotali offō dpo nēdū decernim⁹:veꝝ ēt ad agēdū pniam i ar ctū monasteriū detrudēdū. ¶ Itē magister

E hui⁹ di.c.vlti.Caueat sacerdos ne pctm̄ peni tētiū alijs ꝓdat.alioqn̄ deponaꝛ. ¶ Item de pe.di.6ᵃ.Sacerdos.ꝛ recitat magr̄ i lr̄a hui⁹ di.c.vlt.dr̄ de reuelante pctā sibi i ꝯfessiōe de tecta:q̧ deponaꝛ:ꝛ oibus dieb⁹ vite sue igno miniosus peregrinando pergat.

¶ Rn̄deo q̧ in nullo casu licet sacerdoti re uelare ꝯfessionē.siue ꝯfitēs peniteat siue nō:si ue ꝯfiteaꝛ pctm̄ iā ope ꝑpetratū siue ꝑpetran dū:siue sit pctm̄ i moꝛibus siue in fide. Vn̄ re pꝛobāda est snīa in hoc versu ꝯtēta.Est he

F resis crimē:qd̄ nec ꝯfessio celat.tn̄ ꝯfessoꝛ cum maxia diligētia dꝫ ꝓcauere ꝓ posse.ne pctm̄ p petrādū sibi i ꝯfessiōe detectū ope ꝑpetretur: maxime si est pctm̄ oꝛdinatū ad coꝛruptionē alioꝝ i fide.obſuata tn̄ discretōe.vt nullo mō ꝓdat illū q̄ sibi ꝯfessus ē.nec aliquā malā su spitionē de illo aggnāret in coꝛdibus alioꝝ Si.n.licitū esset reuelare ꝯfessionē vir̄ redde ret i reputatiōe ppli.ꝛ ppl̄s a re sibi necessa ria ad salutē retraheret.via ēt fraudibus api ret.qꝛ cū multū credaꝛ hoi i sua ꝯfessiōe.mul ti mali se i cōfessiōe iustos oñderēt.vt a sacer

G dote laudarēt:vt sic possent postea ꝓmoueri ꝛ honoꝛari.foꝛus ēt pnie cū foꝛo exterioꝛi cō funderet.reuelās ēt mētiret.vt in ꝓcedēti qō ne oñsum est.celatio ēt ꝯfessionis de iure na ture nō esset.qd̄ i ꝓcedēti qōne ipꝛobatuꝫ est. tūc ēt illud qd̄ gereretur exteri⁹ nō eēt signū ei⁹ qd̄ gerit iterius:quod tn̄ in sacris eē dꝫ.de us.n.pctm̄ ꝯfitētis celat nō celatiōe opposita simplici notitie.ſꝫ notitie oꝛdinate ad dānan dū ꝯfitētē ꝓ illo pctō.hec tn̄ vltia rō p se isuf ficiēs eēt:qꝛ nō ꝓbat opoꝛtere celari nisi pctā

ꝯfitētis:q̄ ꝺe penitet.nisi dicaꝛ q̧ ꝛsi de⁹ pctā H ꝯfitētis nō penitētis mō supꝛadicto nō celet. qꝛ tn̄ illa ꝯfessio disponit ad ꝯtritōeꝫ ex ꝑnt dis ponit ad pctoꝝ i ꝯspectu dei celatiōem.

¶ Ad ꝓᵐ in oppᵐ dōm q̧ ꝛsi aliqn̄ eēt vtile ꝯfitēti vt sua ꝯfessio reuelaret.tn̄ nūq̧ pōt esse vtile coi vtilitati:cui⁹ bonū ꝓncipalr̄ respicit charitas q̧ singularitas ꝑsōe. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̧ sacerdos nō tm̄ teneꝛ ad celādū ꝯfessionē d ꝓcepto ecclie.ſꝫ ēt d iure nature ꝛ diuio. Pa pa aūt ꝛsi sit sup oē ius pure positiuū: non tn̄ ē sup oē ius nāe.nec sup ius diuinū.Vn̄ si ac cideret iste casus q̧ sacerdos hr̄et aliqd̄ moꝛ tale pctm̄ de q̄ nō posset ꝯfiteri qn̄ reuelaret il li cui ꝯfiteret ꝯfessionē sibi fcām:nō deberet il lud pctm̄ ꝯfiteri.durante.n.tali casu sufficeret sibi de illo pctō ꝯfiteri cū volūtate ꝯfitēdi illd̄ I qn̄ hoc facere poterit sine reuelatiōe illius ꝑ sone q̄ sibi ꝯfessa ē.ꝛ sine quocūq̧ ꝑiudicio si gilli ꝯfessiōis.foꝛtioꝛi.n.vinculo ligaꝛ ꝯfessoꝛ ad celādū q̧ penitēs ad ꝯfitēdum. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̧ in illo casu sacerdos teneꝛ dicere se nū q̧ audiuisse:ꝛ veꝝ diceret:vt pꝫ ex ꝓcedēti qō ne.nec ē dꝫ vt dicūt q̄dā q̧ sacerdos interro gat⁹ nūq̧ aliquā ꝑtē debeat diceꝛ ſꝫ taceꝛ. qꝛ posset casus ꝯtigeꝛ:i quo p suā taciturnitatē vel fugā rn̄dēdi:malā suspitionē gnāret i coꝛ dib⁹ reqrētiū de illo q̄ sibi in ꝯfessiōe sua cri mia detexisset. ¶ Ad 4ᵐ dō.q̧ mioꝛ est falsa. neq̧ hoc dicit decre.allegata.qd̄ pꝫ.Ecce lr̄a. a cōione illi⁹ q̄ ꝓ sacrilega manuū iniectiōe i clicū i edictū excōicatiōis icidit:ſꝫ denūciat⁹ K nō sit debes abstinere nisi foꝛte illud tibi soli pateret:in quo casu ipꝫ ꝑuatiꝫ tm̄mō euitabis hō aūt bn̄ pōt scire solus crimen alteri⁹ absq̧ hoc q̧ sibi dcm̄ sit i ꝯfessiōe. Pꝛelat⁹ ēt remo uēdo ab officio suū subditū quē p suā ꝯfessio nē scit male vti suo officio.ꝛsi faciat vtilitateꝫ illi⁹:tn̄ facit ꝯ vtilitatē cōitatis.qꝛ alij p rela tiōnē remoti ab officio sciētes q̧ ꝓ sua cōfes sione a suo officio remotus est:ꝓnioꝛes red dēꝛ ad hoc vt nō ꝯfiteanꝛ fm̄ vitatē:ꝛ ille idē min⁹ ꝯfessionē reuerebiꝛ:ꝛ ꝓnioꝛ erit ad pec catoꝝ suoꝝ celationē:si tn̄ posset supioꝛ illum ab officio remouere absq̧ hoc q̧ ille vel q̄cū q̧ alius suspicari posset ipm ꝓ hꝫ q̄ dixit in cōfessione ab illo officio eē remotū:eēt licituꝫ L supioꝛi:vt dicunt aliq̄:ipm ab offō remouere.

¶ Ad 5ᵐ dicendum q̧ in illo casu sacerdos posset renuere itrare nemus cū illis ꝯfessionē nō reuelādo.s.ꝯtēdēdo aliquā necessariā cāꝫ. si tn̄ possit poni aliqs casus in quo opoꝛteat aut sacerdotē moꝛtē subire aut ꝯfessiōeꝫ reue lare:teneꝛ subire moꝛtē:ne reuelet ꝯfessioneꝫ.

¶ Ad 6m dōm ꝙ alia spēs crīs ē reuelatō cō fessionis ꝙ ꝓditio crīs. quod pꝫ. qꝛ pōt eē ali ꝗs crīs ꝓditoꝛ nō existēs ꝯfessiōis reuelatoꝛ. vt ille ꝗ solus vidēs ꝓximū suū crimē ꝯmitte re ꝛ postea illō publicat ad eiꝰ ꝯfusiōeꝫ. Q. iii

A Tertio ꝗrit vtrum aliꝰ a ꝯfessoꝛe audiēs a ꝓposito vl' casu pctā ꝯfitētis igno rantis ꝙ peccata sua alius a ꝯfessoꝛe audiat te neaꝛ illa celare. Et vꝛ ꝙ ñ. qꝛ extra de pe. ꝛ re. Ois vtriusqꝫ sexus. Ubi daꝛ ꝓceptū ð celādo pctā ꝯfitētis nō fit mētio nisi de illo cui fcā ē ꝯfessio. ¶ Itē iste nescit hꝰ p sacꝛalē ꝯfōnē. qꝛ si fcā ꝯfessione ꝯfessoꝛ moꝛereꝛ añ pnītētis ab solutionē aliꝰ ꝗ eā audiuit a casu ipm absolue re nō posset. g nō vꝛ rō ꝗre ad celādū teneaꝛ. ¶ Cōtra. Fuus ascultās a casu vel a ꝓposito secretū qð secrete tractaꝛ i curia dñi sui. ꝛ po stea illud reuelās foꝛisecis ꝯmittit crimē ꝯ do minū ꝛ curiam eiꝰ. Unde talis fm ius ciuile grauiter puniretur. sꝫ sacꝛm pnīe ē quoddā se cretū. quod secrete tractaꝛ in curia sūmi Re-

B gis: qꝛ tractaꝛ coꝛā illo qui repñtat psonā eiꝰ. quilibet autem homo fuus dei ē: ꝗcūqꝫ ergo homo ascultans a casu seu a ꝓposito illud qð in foꝛo pnīe tractaꝛ postea alijs reuelat: crimē ꝯtra dñm: ꝛ ꝯ totam curiā triūphātem. ꝛ nisi tantem ꝯmittit: obligaꝛ ergo ad celādum.

¶ Rñdeo ꝙ alius a ꝯfessoꝛe audiēs a ꝓposi to vel a casu pctā ꝯfitētꝭ ignoꝛātis ꝙ pctā sua alijs a ꝯfessoꝛe audiat: teneꝛ illa celare ex ꝓce pto iuris natuꝛ: ꝛ iuris positiui: ꝛ iuris diuini ¶ Primū declaro sic. Naturale iudiciū ra tionis dictat ꝙ homo dꝫ facere alij qð debe ret velle ab illo sibi fieri in casu consimili. vt habeꝛ decre. di. i. c. i. sed ꝗlibet homo dꝫ velle vt si vel a casu vel a ꝓposito alius a confesso re audiuit peccata eius duꝫ cōfiteretur ꝙ ce

C let ea: qꝛ quilibet debet ꝫelare pꝛo obseruatio ne pꝛopꝛie fame ꝗtū licet. ergo ꝗlibet pecca ta ꝓximi audiēs dū ꝯfitetur tenetur illa cela re: siue illa audierit a ꝓposito vel a casu. ¶ 2m declaro sic. Luc. 6. Prout vultis vt faciāt vo bis hoies: ꝛ vos facite illis. Silr dꝛ ēt math. 18. Si peccauerit in te frater tuus: vade ꝛ coꝛ ripe eū iter te ꝛ ipm solū: si te audierit lucratꝰ eris frēm tuū: sed ꝗlibꝫ dꝫ velle vt alius celet sua pctā. hō ēt duꝫ ꝯfiteꝛ coꝛrigit se aut ad coꝛ rectionē se disponit. ergo hō ꝗcūqꝫ sit ille: pec cata illius vltra reuelans directe facit ꝯ illud ius diuinū: qð allegatū ē Luc. 6. ꝛ ꝯ illud qð allegatū est Mat. 18. ¶ 3m declaro sic. ex de ac cusa. Qualr ꝛ qñ 2o. denūciationē dꝫ ꝓcedere charitatiua mōitio. frustra aūt ꝓcederet si coꝛ rectus per charitatiuā monitionē ꝛ secretam postea publicari licite posset. cuꝫ ergo hō per

D cōfessionē secreto coꝛrigatur: aut ad coꝛrectio nē disponaꝛ: nulli qualitercunqꝫ peccata eius audiat licitū est illa reuelare: nisi ex expsso eiꝰ consensu. ¶ Preterea illud ꝓceptū datum ð celando pctā ꝯfitentis. extra de pe. ꝛ re. Ois vtriusqꝫ sexus. datū est in fauoꝛē cōfessionis ꝛ ꝯfitētū. sꝫ si igereti se sup ꝯfitētē a ꝓposito vel a casu: ꝛ sic eiꝰ pctā audiēti liceret reuelare il la: hoc esset in ꝑiudiciū ꝛ ꝯ fauoꝛē ꝯfitentis ꝛ ꝯfitētū. qꝛ tunc licite posset ꝯfitēs ꝑ sua ꝯfes sione ifamari. vꝛ ergo ꝙ ꝗuis illud ꝓceptū pꝰ ꝛ directe ꝛ explicite liget ꝯfessoꝛem: tñ ex ꝯñti ꝛ iplicite ligat quēcūqꝫ tūc pctā ꝯfitētis audi entem. ꝛ ca p viā aliā nesciētem.

E ¶ Ex dictꝭ pꝫ solō ad pm i oppm. ¶ Ad 2m di cunt aliqui ꝙ si sunt i vna pochia duo sacerdo tes: ita ꝙ ꝗlꝫ isolidū: si vnꝰ a casu seu a ꝓposito audiat ꝯfessionē alicuiꝰ pochiani sui ꝯfitētis so cio suo posset illū absoluere: ꝗuis ille nō intē deret ꝯfiteri ei. cuiꝰ rō est: qꝛ illi duo ñ nisi vnā psonā repñtant: ꝛ offiñ coꝝ ē vnū. Uñ ꝛ i foꝛo ꝯtētioso si sunt duo iudices oꝛdinarij ita ꝙ ꝗ libꝫ insolidū: vnus p acta alteriꝰ ꝓcedere pōt ad rei ꝯdēnationē seu absolutionem: ꝓut illa acta reꝗrūt ¶ Sꝫ hec opinio nō mihi placet: nec rō cogere videꝛ. Ad sacꝛm. n. pnīe est ne cessaria itētio: ꝛ ex pte absoluētis: ꝛ ex pte ꝯfi

F tentis. cū ergo ꝯfitēs vni nullo mō itēdat alij ꝯfiteri: alius nullo modo potest eum absolue re vel ligare pꝛo ꝯfessione fcā alteri. ¶ Pre terea. iudex de iure nō pōt dare sñiam diffiniti uā i iudicio ꝯ reum vel pꝛo reo ꝑ ꝯfessione rei que nō fuit fcā coꝛā eo vt coꝛā iudice. sed ꝯfes sio quā facit penitēs i foꝛo pnīe sacerdoti cui cōfitetur nō fit coꝛā sacerdote latēter ascultā te vt coꝛā iudice in foꝛo illo: dato etiā ꝙ ꝗlibꝫ illoꝝ sit curatꝰ illius insolidum. ergo ille solꝰ cui penitēs cōfessus est pōt ipm ꝑ illa cōfessio ne in illo foꝛo ligare ꝛ soluere. ¶ Ad illud āt qð adducebaꝛ pꝛo alia opinione dð. ꝙ nō est

G simile de foꝛo ꝯtentioso ꝛ foꝛo pnīe. qꝛ in foꝛo ꝯtentioso vnꝰ iudicum ꝯfessioneꝫ coꝛā eo fcāꝫ ꝛ acta suā pōt collegꝫ suo manifestare ꝛ ille alius p acta talia pōt ꝓcedere. ac si fuisset co ram eo ꝛ ab eo fcā. sed in foꝛo pnīe ille cui pe nitens ꝯfiteꝛ nō pōt illā ꝯfessionē collegꝫ suo manifestare: nec alius latenter ascultando co gnouit hoc vt iudex. ꝛ iō qꝛ ille non dꝫ iudica re de cā: ꝗ non est de ea instructus ut iudex: iō alius ab illo cui facta ē ꝯfessio ꝯfitentem non pōt in illo foꝛo nec absoluere nec ligare. Uñ pꝫ ꝙ non sic reputaꝛ ꝑ vna psona in foꝛo pe nitētie sicut i foꝛo ꝯtētioso. Q. iiii.

A Quarto querit vtrum sub sigillo ꝯfessionis
cadat persona cum qua penitēs
ꝯfitetur se peccasse. Et vr ꝙ non: quia illa ꝑsona
non est pctm̄. nec circunstantia pcti. sed nihil
aliud vr cadere sub cōfessionis sigillo. ¶ Itē
nihil cadit sub ꝯfessiōis sigillo nisi ꝑ quod cōfi
tens posset ꝓdi: sed nūq̄ȝ posset homo loqui
alijs de pctis ꝑsone cum qua penitens cōfes/
sus ē se peccasse absq̄ȝ ꝓditiōe ꝯfitētis. ¶ Itē
hora tpis ⁊ locus nihil faciētes ad expssionē
pcti nō cadūt sub sigillo ꝯfessionis. ergo a si/
mili nec ꝑsona cum q̄ penitens ꝯfitetur se pec
casse nihil faciēs ad expssionē pcti. ¶ Itē rō q̄
re ꝯfessor tenet celare ꝯfitētis pctm̄ est: quia ꝓsu
B mit ꝙ deus ipm̄ celat remittēdo. sed pctm̄ ꝑ/
sone accusate in ꝯfessione non sic presumit eē
remissum. ergo nec cōfessor obligatur ad ipi⁹
celationem. ¶ Item nihil cadit sub sigillo cō
fessionis nisi qd̄ spectat ad iudicium illius fo
ri. sed ꝑsona cū qua penitēs ꝯfitetur se peccas
se nō spectat ad iudiciū ipsius ꝯfessoris. ergo
non cadit sub sigillo ꝯfessionis. ¶ Item gen⁹
est magis intimum rei q̄ꝫ circunstantia. sed ge
nus pcti non cadit sub sigillo ꝯfessionis. quia li/
citum est ꝯfessori dicere: talis ꝑsona cōfessa est
C mihi de oibus pctis suis. ergo multominus ꝑ
sona cum qua penitēs ꝯfitetur se peccasse: cuȝ
non sit nisi pcti circunstantia: cadit sub sigillo
ꝯfessionis. ¶ Item magis rōnabile ē pctā cō
fessa cadere sub sigillo cōfessionis q̄ꝫ ꝑsonam
cum qua penitēs ꝯfitetur se peccasse: sed cōfes
sor de illis peccatis coram alijs potest loq̄ nō
referendo ea ad penitenteȝ. ergo multofort⁹
de pctis persone cum qua penitens ꝯfitetur
se peccasse. ¶ Item sigillum cōfessionis non
debet esse in impedimentum obseruantie di/
scipline: sed si ꝑsona cum qua penitēs ꝯfitetur
se peccasse caderet sub sigillo cōfessionis: hoc
D esset in impedimentuȝ obseruantie discipline:
quia tunc non posset corrigi mala ꝑsona accusa
ta in cōfessione. ergo nō cadit sub sigillo ꝯfessiōis.
¶ Contra. ex pte ꝯfessoris tā pncipalis q̄ꝫ ac/
cessorius tenentur ꝯfessionem celare: vt patet cuȝ
sacerdos audit confessionem per interptem. ergo
a simili ita debet esse ex pte ꝯfitentis ꝙ tam ꝑsōa
pncipalis q̄ꝫ accessoria debet celari. ¶ Item pui
legia pncipum largissime sunt interpretanda.
extra de donationibus. Cum dilecti. ⁊ de ver
bo. signi. Olim. ⁊ ff. de ꝯstitu. pn. l. vltima. ergo
illa ꝯstitutio domini pape. Omnis vtriusq̄ȝ
sexus. cum facta fuerit in fauorem penitentiū
pro eis est largissime interptanda. sed non in
terptaretur largissime q̄ negaret cadere sub si
gillo confessionis personam cum qua pēitēs
ꝯfitetur se peccasse. cum frequenter accidat ꝙ E
penitens nullo modo vellet illius persone ꝓ
palationem: ergo videtur sub sigillo confessio
nis cadere. ¶ Item qui dicit se scire vel audi
uisse aliquod crimen de persōa aliqua siue di
cat illud accusando seu denunciando. punien
dus est si probare non potest quod asserit. ex/
tra de calumniantibus. Cum dilectus. sed as/
serens se crimen audiuisse de persona cum q̄
penitens cōfessus est se peccasse: si alio mō nō
audiuit q̄ꝫ ꝑ ꝯfessionem non pōt illud proba/
re: quia si vocaret sibi confessum in testimoni
um iam ꝓderet ipm̄. ergo talis puniendus est. ergo
tenetur celare crimen ꝑsone cum qua penitēs
ꝯfitet se peccasse si modo alio nescit illud.
¶ Rn̄deo ꝙ accipiēdo cadere sub sigillo cō F
fessiōis pro eo qd̄ est non licere reuelare per/
sonā cū qua penitens ꝯfitetur se peccasse cadit
sub sigillo ꝯfessionis. ⁊ primo declarandum ē
ꝙ aliqn̄ ita est. 2° ꝙ semꝑ. 3° quō. Primū de/
claro sic. cū pnia sit sacrm̄ sacerdos tenetur ce
lare omne illud qd̄ necessariū est ad integrita
tē sacri: sed penitēs aliqn̄ non posset sufficien
ter suū pctm̄ exprimere nisi notificando perso
nam cū q̄ peccauit. s. cū cognouit filiā suā ⁊ nū
q̄ꝫ hūit nisi vnā. Preterea sacerdos tenetur
celare oē illud sibi dcm̄ i ꝯfessiōe: q̄ ꝯfitēs pos
set ꝓdi: vel mala suspitio ḋ illo aggnāri i cor/
dib⁹ alioꝝ: sȝ nūq̄ȝ detegēdo ꝑsonā cū qua pe
nitēs ꝯfitet se peccasse ꝓderet cōfitēs. quia si de
tegeret filia cōcubuisse cū suo pre ꝓderet pr q̄ G
cōfessus ē se ꝯcubuisse cū ea. Silr si ḋtegeret ꝑ
sona q̄ nunq̄ꝫ peccauit illo pctō nisi cū illa ꝑso
na q̄ ipam accusauit in cōfessiōe stati cogno/
sceret se eē accusatā ab illa. ⁊ forte vice versa
de illa ꝑsona q̄ se accusauit aggnāret malam
opionē i cordib⁹ mltoꝝ. In pdictis ergo casib⁹ ꝑso
na cū q̄ pēitēs ꝯfitet se peccasse cadit sub sigil
lo cōfessiōis. Secundum arti. declaro sic. nō ē licituȝ
facere aliq̄d qd̄ sit occasio retrahēdi hoīes a re
sibi ad salutē necessaria: si pōt haberi: cuiusmōi ē
cōfessio. sȝ reuelatio ꝑsōe cū q̄ penitēs ꝯfitet se H
peccasse: eēt occasio retrahēdi hoīes a cōfes/
siōe: quia nō tm̄ retraheret hō a re aliq̄ pp timorē
lesiōis fame ꝓpe. sȝ ēt ꝑsōe ꝯiūcte sibi vīculo
amicitie: cui⁹ crimen reuelari timeret si vide
ret reuelari licere crimen ꝑsone: cum q̄ pēitēs
confitet se peccasse. ¶ Preterea si talis reue/
latio licita eēt min⁹ sacrū pnie i reuerētia hret
qd̄ ex hoc magnā pciositatē hȝ ꝙ totū q̄ ibi/
dē sacerdoti dr sibi nō tāq̄ꝫ hoi tali. sȝ tāq̄ꝫ vi/
cē gerēti dei dr: quā vicē extra foꝝ ꝯfessiōis nō ge
rit. ¶ Preterea. eq̄tas iuris nāl exigit vt illud
qd̄ alicui dico tāq̄ꝫ diuicē gerēti: ipe ḋ hoc nō loq̄

I tur sine mea volũtate incõgtũ gerit psonam p
priam tñ. ▽ Preterea. si talis reuelatio licita
eẽt. via fraudib⁹ esset apta ad tpalem exalta-
tionem impioꝝ. ꝛ depssioné iustoꝝ. cuius de-
claratio pꝫ ex dictis in qõne pcedẽti. ▽ Pre-
terea. dicẽs extra foꝝ ↄfessiõis se audiuisse cri-
mẽ de psona sibi in cõfessione accusata. cuius
crimẽ mõ alio nõ audiuit mentiref. qδ pbari
pt per modum similem quo in pcedẽti qõne
pbatũ ẽ reuelãtẽ crimẽ sibi confessi: qδ alio
mõ nesciebat mentiri. ℂ Quãtũ ad 3^m. arti.
sciẽdũ ꝙ pctã ipsius pẽitẽtis in relatione ad
K ipm cadũt sub sigillo cõfessiõis de necessitate
ꝛ absolute. p° ꝛ directe ꝛ explicite. ꝛ ex oibus
causis. psona aũt cum q̃ penitẽs ↄfitef se pec-
casse cadit sub sigillo cõfessionis de necessita-
te ꝛ absolute. nõ prio: sed ex ↄñti: ꝛ indirecte.
ꝛ implicite. nec ex oib⁹ causis. sed ex aliquib⁹.
peccata aũt ipsius penitentis nõ referendo. ea
ad determinatã psonaꝫ. sicut cum aliq̃s dicit
ego audiui tale q̃d. quod tñ non audiuit nisi
in cõfessione cadunt sub sigillo ↄfessionis de
necessitate. non tñ absolute. sed sub ↄditione
si ex platione verboꝝ talium posset p se vel p
L accñs directe: vel indirecte aliq̃ verecũdia vel
ↄfusio: vel suspitio mala: vel aliquod aliud no
cumẽtum illi q̃ ↄfessus est puenire. ea aũt que
penitẽs interserit in sua ↄfessione q̃ nõ sũt pec
cata: neqꝫ circunstãtie pcti: nec potẽtes dedu
cere in manifestationẽ ↄfitẽtis. vtpote si inter
serat in sua ↄfessione ꝙ in tali terra sunt bona
blada. vel aliqδ sil'e. non cadũt sub sigillo con
fessionis. nisi de ↄgruitate si in dicẽdo illa nõ
dat itelligere ↄfessori ꝙ talia velit celari. Vñ
ↄfessor dicens se tale quid audiuisse mendax
non est: qꝛ p ↄparationem ad ea non repũta-
uit psonã dei sed hominis.
ℂ Ad p^m in opp^m dδ. ꝙ minor ẽ falsa. qñcun
qꝫ per illud qδ nec ẽ pctm̃ nec circũstãtia pec
cati posset pdi ↄfitẽs. vel aliq̃ mala opinio vl'
suspicio δ ipso hri. vel qδcũqꝫ nocumẽtũ pue
nire sibi: vl' ipe: vel alius a ↄfessiõe retrahi: vel
M sacrm̃ pnie in minori reuerẽtia hri. ℂ Ad 2^m
dδ. ꝙ maior est falsa. sicut pꝫ ex dictis in q̃stio
ne. ꝛ in solutione pcedẽtis ar. Minor ẽt i pli-
bus falsa ẽ. raro. n. põt ↄtingere ꝙ reuelando
pctã psone: que penitẽs ↄfessus est se cũ illa cõ
misisse: quin ex hoc posset p multas reductio-
nes ꝛ cõiecturationes aliq̃ mala suspicio δ cõ
fitente hri. ℂ Ad 3^m dδ. ꝙ maior est falsa qñ
reuelatio tpis ꝛ loci põt coopari ad aggnãn
dã aliquam malã suspitionẽ: vel opinionẽ de
illo q̃ ↄfessus est qδ frequẽter posset accidere.
Si. n. canonicus sciẽs famulum suũ ꝛ nullum
alium intrasse cameram suam hora none. ꝛ il N
la hora furaref dñi sciphũ. post multos autẽ
dies dñs perpendat suũ sciphũ esse pditum: si
ↄfessor latronis illius vsqꝫ ad vnũ ãnũ vel du-
os diceret sciphũ tal' dñi acceptum fuisse tali
die hora none: statim posset dñs suspicari sci-
phum fuisse acceptum a famulo suo tali die.
ℂ Preterea esto ꝙ locus ꝛ tempus nec psõa
cum qua penitens confitetur se peccasse pos-
sent aliquid coopari ad detectioneꝫ ↄfitentis:
tamen psona aliquo modo caderet sub sigillo
magis q̃ꝫ tempus ꝛ locus. qꝛ non tñmodo re O
putat homo sibi noceri cum nocetur in psona
ppria. sed ẽt cum nocetur psone ab ipso dile-
cte. ℂ Ad 4^m dδ. ꝙ illa rõ quã tu allegas nõ
est tota rõ celationis. qꝛ ẽt si ↄstaret ↄfessori ꝙ
ille q̃ ↄfitef nõ pẽiteret. ꝛ ex ↄñti ꝙ de⁹ sibi nõ
indulgeret. tñ ↄfessor talia pctã sibi ↄfessa cela
re tenef. non oꝫ. n. ꝙ q̃cq̃d cadit sub sigillo cõ
fessionis cadat sub eo ex oibus causis ex q̃bus
cadũt sub cõfessionis sigillo pctã vere penitẽ-
tis. ℂ Ad. 5. dδ. ꝙ cũ dr̃ ꝙ nihil cadit sub sigil
lo cõfessionis nisi qδ spectat ad iudiciũ illius P
fori. ꝛc. dico ꝙ veꝝ est p° ꝛ p se: põt tñ cadere
sub sigillo ex ↄñti ꝛ indirecte. sicut pꝫ ex dctis
in corpore qõis. ▽ Põt ẽt dici ad miorẽ ꝙ p
sona cum qua penitens ↄfitetur se peccasse po
test corrigi per iudiciũ fori ↄfessionis. ex ↄse-
quenti ꝛ p accidẽs: inquãtũ ↄfessor iudicãs pe
nitentem iniungit sibi ꝙ a tali psona caueat: ꝛ
moneat vt eam si põt ad ↄfessionem inducat.
ℂ Ad 6^m dδm ꝙ ↄfessio pprie nõ est nisi de
pctis. ꝛ iõ cõfessor dicens aliquẽ sibi eẽ ↄfessuꝫ
de suis pctis nihil ponit in palã quod eẽt oc- Q
cultum. maxime cum dicat beatus Jo. in pma
cano. sua. c. j. Si dixerimus qm̃ pctm̃ non ha-
bemus nos ipsos seducimus. ꝛ veritas in no-
bis nõ ẽ. Sed si ↄfessor diceret aliquẽ sibi esse
ↄfessum de grauibus pctis: vel de magna pec
catorum multitudine: ꝛ sic de similibus reue
lator ↄfessionis esset. ℂ Ad 7^m dδ. ꝙ minor ẽ
falsa. qñ p locutionem de pctis ↄfessis põt de
ueniri directe vel indirecte per se vel per acci
dens. vel per quẽcũqꝫ alium modũ in aliquã R
cognitionem vel suspitionẽ. vel opinionẽ. vel
dubitationẽ de ↄfesso: vel inquãtũ p hoc põt si
bi puenire detrimẽtũ in aĩa vel corpore. vel i
possessiõib⁹. vel in fama. vel i amicis. vel iq̃ptũ
p hoc põt aliqδ scãdalũ in ppl'o gnãri. vel cõ
fessio magis odiosa. vel min⁹ dilecta. vel ma-
gis onerosa. vel min⁹ pciosa reputari. raro au
tem vel nũq̃ꝫ põt ↄtigere quin ex relatiõe pec
catoꝝ in ↄfessiõe auditoꝝ p viã aliã nõ scitoꝝ
possit ↄtigere aliqδ de icõuẽiẽtib⁹ pdictis. q̃ꝫ-

S nis forte q̄nq3 de illis nullū contingat. ¶ Ad
8ᵐ dō. ꝙ minor est falsa: imo si pſona cū q̄ pe-
nitēs cōfitetur se peccasse nō caderet sub con
fessiōis sigillo multū esset in preiudiciū obser
uātie discipline: qꝛ ex hoc multa icōuenientia
frequēter acciderēt: que obseruationē discipli
ne multū impedirēt: sicut videri pōt ex rōnib⁹
dictis in qōne: nec valet ei⁹ ꝓbatio: qꝛ ad hoc
nō est cōfessio ordinata: vt ꝓpter dicta in ꝯfes
siōe aliqua pſona in foro exteriori corripiaẗ: sʒ
in foro penitentie. Articulus. V.

Onsequenter queritur de 5° ꝑn-
cipali. ¶ Et circa hoc querū-
tur. 4. ▽ Primo vtrū ille cui
ꝯfessor reuelauit ꝯfessionē ali
cui⁹ teneaẗ celare illā. ▽ 2° vtꝝ
penitens teneaẗ celare pſonā
cū q̄ peccauit. ▽ 3° vtꝝ penitens teneaẗ celare
pniā3 sibi iniūctā a ꝯfessore. ▽ 4° q̄ sit dr̄ia iter
sigillū ꝯfessionis ꝛ sigillum secreti. Qō. I.

A Ad primā qōnē rūdeo. ꝙ ille cui cōfessor
reuelauit ꝯfessionē alicui⁹ tene
tur illā celare si sciat ꝙ ille q̇ hoc sibi dixit ne
sciebat illud nisi p ꝯfessionē. q̇cq̇d. n. hō scit p
sacr̄alē ꝯfessionem: siue imediate siue mediate
celare teneẗ: q̄3uis ad celandū forti⁹ obligeẗ il
le q̇ hoc scit p ꝯfessionē imediate q̄3 ille q̇ hoc
scit p ꝯfessionē mediate: sed ille cui cōfessor re
uelauit ꝯfessiōe3 scit pctā penitenẗ p ꝯfessionē
mediate. ille ḡ celare teneẗ. ¶ Preterea. qui
iuuat ad ꝓmouēdū crimē qđ ali⁹ ichoauit par
ticipat cum eo in crimine: sʒ iste q̇ ꝯfessionem
reuelat diffamationē penitenẗ ichoat: ille cui
ꝯfessio reuelata est: si vlteri⁹ eā manifestat dif-
B famatiōem ꝓmouet penitētis. talis ḡ pticeps
eēt in crimine cū illo q̇ sibi reuelauit penitētis
ꝯfessiōem. teneẗ ḡ eā celare: qꝛ teneẗ nō partici
pare in crimine. ¶ Preterea. reuelās alicui
ꝯfessionē dat de facto illi ꝑtāte3 vt loq̇ possit
alijs de pctis penitētis: cui⁹ ꝯfessione3 reuela-
uit: q̄3uis āt illā ptāte ꝯtulerit de facto: eā ta-
men de iure ꝯferre non potuit: sed nulli licitū
est vti ptāte sibi ꝯcessa ab aliq̄ de facto: q̇ eā si-
bi dare nō potuit de iure. ḡ illi cui illa cōfessio
reuelata est: illicitū ē vlteri⁹ loq̇ de illa cōfes-
siōe. Unde plato ꝑcipiēti sibi vt dicat ei si scit
aliqđ malū de illa pſona: cui⁹ ꝯfessio sibi reue
lata est. nō d3 sibi dicere illud quod sibi dictū
est a ꝯfessiōis reuelatore. Questio. II.

A Ad secundā qōnē rūdeo ꝙ expſsio perso
ne: aut ē necessaria ad expſ-
sionē peccatoꝝ: aut nō. Si sic. teneẗ eā expme-
re ꝯfessori. Un̄ mulieri cū q̄ ꝯcubuit frater ei⁹
nō sufficeret dicē ꝙ vn⁹ vir ꝯcubuit cū ea: sʒ de
beret expmē ꝙ ille ē frater ei⁹: ꝛ si nō habeat
nisi vnū frēm: tūc scit sacerdos q̇s est ille: ꝛ si
est religiosus d3 expmē ꝙ est religiosus: ꝛ si ē
laic⁹ ꝛ est ꝯiugat⁹ d3 expmere ꝙ est cōiugat⁹.
ꝛ sic de alijs. Si aūt expſsio pſone nō est neces-
saria ad expſsionē q̄titatis pcti: tūc distinguo
qꝛ aut est vtilis ad correctionē illi⁹ vel ꝑserua
tionē a recidiuo: aut nō. si sic. tunc credo ꝙ pe B
nitēs bene facit. si ex̄ ꝯfessiōem dič alicui pso-
ne q̄ illi pctōri possit ꝛ velit ꝓdesse ꝛ nō obeē:
sed ꝓ illa cā noīare ipm in ꝯfessione nō expe-
dit nec o3: qꝛ p talē noīatiōe3 ꝯfessor non pos-
set ꝓcedere ad correctionē illi⁹. Si āt illa no
minatio nō est vtilis ad illi⁹ correctiōem: tunc
subdistinguo: qꝛ aut pōt esse vtilis ad ꝑseruā-
dū penitentē a recidiuo: aut nō. si sic. tunc bo
num est: ꝛ expedit penitēti ꝙ illā pſonā expri
mat ꝯfessori. pōt. n. ꝯtingere ꝙ ꝯfessor p cogni
tionē pſone sciret iniūgere penitēti pniam ta C
lem: ꝛ talia dare documēta: ꝛ tales facē moni
tiones: p q̄ meli⁹ ꝛ secreti⁹ penitēs poterit pre
seruari a recidiuo. Si aūt noīatio pſone nō est
vtilis ad magnitudis pcti expſsione3: nec ad
eius correctōe3: nec ad ꝑseruandū a recidiuo
penitentē: tūc credo ꝙ penitēs teneaẗ illā pso
nā celare. q̇libet eni teneẗ nō aggenerare ma-
lam opinionē de ꝓximo suo in corde alteri⁹ si-
ne rōnabili ꝛ vtili causa. Questio. III.

Ad tertiā qōne3 rūdeo ꝙ aut penitēs ma- A
nifestādo pniam sibi iniunctā
a ꝯfessore faceret ꝑiudiciū fame ꝓpe absq3 aliq̄
vtilitate: aut faceret preiudiciū ꝯfessori: qꝛ for
te talē iniūxit pniam: ꝓ q̄ si sciret eā iniunxisse
icurreret alicui⁹ vel aliquoꝝ maliuolētiā. vt po
te qꝛ iniūxit mulieri vt abstineat a familiarita
te alicui⁹ viri: cui⁹ familiaritas erat sue castita
ti piculosa: vel iniunxit aliq̇d aliud ꝓ q̊ aliqui
offenderent ꝯ ꝯfessorē: si hoc scirent: aut peni-
tēs manifestādo sua3 pniam nec fame ꝓprie:
nec ꝯfessori nec alicui ꝑiudiciu3 gnāret. ▽ In B
casu ꝑmo penitēs teneẗ suā pniam celare. q̇li-
bet. n. teneẗ suā famā sciēter nō ledere sine ali
qua vtilitate. iux̄ illud Sap. Eccle. 41. Curam
habe de bono noīe. ▽ In scđo ēt casu teneẗ eā
celare. si. n. illud qđ ꝯfessor sibi iniūgit: seu cō-
sulit bona fide ꝓ salute aīe sue: ꝛ secreto alij re
uelaret in ꝯfessoris ꝑiudiciū crimē ꝓditionis
icurreret: ꝛ sigilli secreti fractionē. ▽ In 3° aūt
casu eam nō teneẗ celare: nec teneẗ dicere: sed
de hoc irreprehēsibilr̄ pōt facere qđ istorum
duoꝝ sibi meli⁹ placuerit. Questio. IIII.

Ad quartam qōnem dōm ꝙ sigillū ꝯfes
siōis: ꝛ sigillū secreti: acci-

A piendo sigilluʒ secreti in generali: sc hn̄t sicut
superius ꝛ inferius. Sigillū. n. ɔfessiōis est si/
gillū secreti: ſʒ nō oē sigillū secreti est sigilluʒ
ɔfessiōis. cū. n. vnus ab alio petit ɔsiliū: ꝛ de il
la bona fide sibi ɔsulit recōmēdās sibi vt hoc
celet: vel ꝑsonā: q̄ hoc cōsuluit nō noiet: ille q̄
ɔsiliū petiuit obligat᷑ ad celādū p sigillū secre
ti: qđ tamē nō est sigillū ɔfessiōis: ꝛ q̄uis fran
gens qōlibʒ sigilloruʒ istoꝝ mortalr̄ peccet: ꝛ
crimē ꝓditōis icurrat: tn̄ multo grauiꝰ peccat
frāgēs sigillū ɔfessiōis q̄ꝫ sigillū secreti frāgēs:
qđ est distinctū ꝯ sigillū ɔfessiōis. Nec existi/
B mādū ꝙ hō reuelans illud qđ dcm̄ est sibi soli
vnq̄ frāgat sigillū secreti: nisi ille q̄ hoc sibi di
xit adiunxerit. Ego trado tibi hoc sub secreto:
ꝛ aliꝰ sic recipit: qꝛ si hō ab alio ɔsiliū petit: ꝛ il
la bona fide sibi ɔsulit in secreto: q̄uis ɔsulēs
nō aduertat dicere illi ꝙ sibi nō consuleret ni/
si ɔsiliū recipiat in secreto: tn̄ ille cui ɔsiliū da/
tum est si videat mām talē ꝙ ex reuelatiōe ꝑ/
sone ɔsulētis ꝑsona ɔsulens notabile detrimē
tū icurreret ꝛ reuelet. crimē ꝓditionis icurrit:
ꝛ secreti sigillū frāgit: qꝛ mā ꝛ nā negocij req̄/
C runt ꝙ ille cui fidele ɔsiliū datū est ꝑsonā con/
sulentē in casu p̄dcō sub secreto tenere dʒ. mi/
nus tn̄ peccaret ceteris paribꝰ: q̄ si ɔsulēs ex/
presse sibi sub secreto tradidisset: ꝛ ille ad tenē
dum hoc sub secreto se exp̄sse obligasset. ille ēt
a quo petitū est ɔsiliū hoc qđ sibi ꝓposuit cō/
siliū petēs sub secreto tenere debet.

Circa lram. Ad diē dānatiōis. supple q̄tū
ad malos. Et remuneratiōis. supple
q̄tū ad bonos. Nō redarguo: qꝛ forsitan verū
est. nō ponit᷑ ibi forsitan: vt sit nō dubitationis
de exn̄tia purgatorij: ſʒ vtꝝ de illo igne intelli
D gat᷑ illud v̄bum apl̄i p̄ma Cor. 5. qđ dicit de il/
lis q̄ edificāt lignū: fenū ꝛ stipulā. Nisi aliqua
sint frequēter iterata. hoc nō dr̄: quia venialia
frequēter iterata ɔfiteri in sp̄ali sit necīum. Sʒ
qꝛ est magis secuꝝ. Oībꝰ diebꝰ vite sue ignomi
niosus ꝑegrinādo ꝑgat. q̄uis hec pn̄ia reuela
toribꝰ ɔfessionū antiq̄tꝰ cū depositiōe iniunge
ret᷑. mō tn̄ loco ꝑegrinatiōis illiꝰ in arctū mo/
nasteriū ad agendaʒ pn̄iam detrudunt᷑. ex̄. de
pe. ꝛ re. Omnis vtriusq̄ꝫ sexus.

¶ Si pctā dimissa redeāt. Di. XXII.

Umq̄ꝫ multis auctorita-
tibus supra sit assertuʒ in
vera cordis cōtritiōe pec
cata dimitti ante confes-
sionē vel satisfactionē. ei
etiā qui aliqn̄ in crimē re
lapsurus est: querit᷑ si post cordis contri
tionē ɔfiteri cōtēpserit: vel in pctm̄ idē
vel siɫe recidiuerit: an pctā dimissa rede
ant. Cuiꝰ qōnis solutio obscura ē ꝛ pple
xa. alijs asserētibꝰ: alijs ecōtra negātibꝰ
pctā semel dimissa vlteriꝰ replicari ad
penā. Qui vo dicūt pctā dimissa redire:
subditis se muniūt testimonijs. Ambr.
ait. Donate iuicē si alter in alteruʒ pec/
cat: aliogn deꝰ repetit dimissa. Si enim
in his cōtēptus fuerit sine dubio reuoca
bit sn̄iaʒ p quā misericordiā dederat: si/
cut in euangelio de seruo neq̄ꝫ legit᷑ q in
ɔseruū suū ipius dep̄hēsus est. Itē Ra/
ba. Neq̄ꝫ seruū tradidit deꝰ tortoribus
quoadusq̄ꝫ redderet vniuersuʒ debitū:
qꝛ nō solū peccata q̄ post baptismuʒ hō
egit reputabunt᷑ ei ad penā: ſʒ etiā origi
nalia q̄ in baptismo sunt ei dimissa. Itē
Greg. Ex dictis euāgelicis ɔstat: quia si
ex corde nō dimittimꝰ: qđ in nos delinq
tur: ꝛ hoc rursuʒ exiget qđ iā nobis per
pn̄iam dimissuʒ fuisse gaudebamꝰ. Itē
augu. Dicit deꝰ dimitte ꝛ dimittet᷑ tibi:
sed ego priꝰ dimisi: dimitte vel postea.
Nā si nō dimiseris reuocabo te: ꝛ qcqd
dimiserā replicabo te. Iteʒ. Qui diuini
bn̄ficij oblitꝰ suas vult vindicare iniu/
rias: nō solū de futuris peccatis veniaʒ
nō merebit᷑: sed etiā p̄terita que iaʒ sibi
dimissa credebat: ad vindictā ei repli/
cabūtur. Item Beda. Reuertar in do
mum meā ꝛc. Timēdus est ille v̄siculus
nō exponēdus: ne culpa quā in nobis ex
tinctā credebamꝰ: per icautelā nos va/
cantes opprimat. Itē quecūq̄ꝫ eni post
baptisma: siue prauitas heretica: seu cu
piditas mūdana arripuerit: mox oīum
ꝓsternet in ima vitioꝝ. Itē augu. Redi
re dimissa pctā vbi frn̄a charitas nō est:
aptissime dn̄s in euāgelio docet in illo
seruo: a quo dimissum dominꝰ debitum

petijt: eo ꝙ ille ꝯseruo suo debitū nollet dimittere. His auctoritatibꝰ innituntur qui dicūt pctā dimissa si replicātur redire simplr. Quibꝰ opponit. Si qs ꝓ peccato de quo penituit ꝛ idulgentiā accepit iterū punit: nō vr iustū. Si punit ꝓ eo qd̄ peccauit ꝛ nō emēdauit: iustitia ē apta. Si vo reqrit qd̄ fuerat cōdonatū: vel iusticia nō est: vel iustitia ē occulta. Uidet etiā deꝰ bis in idipsum iudicare: ꝛ duplex tribulatio ꝯsurgere: qd̄ scriptura negat. Sꝫ ad hoc pōt dici: ꝙ neqꝫ duplex tribulatio cōsurgit: neqꝫ iudicat deus bis in idipm. Hoc eni fieret si post cōdignā satisfactionē: ꝛ sufficiētē penaꝫ iteꝝ puniret: sed nō satisfecit digne ꝛ sufficiēter: q nō perseuerauit. Debuit eniꝫ iugē pcti hr̄e memoriā: nō ad faciēduꝫ: sed ad cauendū. debuit nō obliuisci oēs retributiōes dei: que tot sunt quot sunt pctōꝝ remissiōes. Tot ergo debuit cogitare dona dei quot mala sua: ac ꝓ illis vsqꝫ in finē grās agere. Sed qꝛ igratus ad vomituꝫ sicut canis redijt: anteacta bona mortificauit: ꝛ pctm̄ dimissum reuocauit: vt cui hūiliato añ deꝰ pctm̄ dimiserat: eidē postea elato ꝛ ingrato imputet. ❡ Alioꝝ sententia.

Sed qꝛ absonū vr vt pctā dimissa iteꝝ iputent: placet qbusdaꝫ nemineꝫ ꝓ pctis semel dimissis iteꝝ a deo puniri. Sꝫ iō dicunt dimissa redire ꝛ iputari: qꝛ pp igratitudineꝫ ita reus ꝛ peccator cōstituit: vt añ fuerat. Si. n. qd̄ dimissuꝫ fuerat dr exigi: qꝛ remissiōis pcepte igratꝰ: ita reꝰ fit vt ante fuerat. Utriqꝫ pti qōnis ꝓbati fauēt doctores. Ideoqꝫ alicui pti non p̄iudicans studioso lectori iudiciū relinquo: addēs mihi tutū fore: ac saluti ꝓpinquum: sub mensa dominoꝝ micas edere.

❡ Quid sit hic sacr̄m ꝛ res.

Post p̄dicta restat inuestigare qd in actione pnīe sit sacr̄m ꝛ res. Sacr̄m. n. signum est sacre rei. Quid ergo hic signū ē: ꝛ que ē res sacra huiꝰ signi? Quidā dicūt sacr̄m hic eē qd̄ exteriꝰ tm̄ gerit. s. exterioꝛ pnīa que est signū interioris pnīe. s. ꝯtritiōis cordis ꝛ hūiliatiōis. Qd̄ si ē nō oē sacr̄m euāgeli cū id efficit qd̄ figurat. Exterioꝛ. n. pnīa non efficit interiorē: potiꝰ interioꝛ cā est exterioris. Sꝫ ad hoc inquiūt illi hoc eē intelligendū de illis sacr̄is que in nouo testamēto īstituta sunt: vt est sacr̄m baptismi: cōfirmationis ꝛ corporis christi. Sacr̄m vo pnīe sicut ꝛ cōiugij ante tempus grē etiaꝫ a p̄mordio hūani generis fuit. Utrūqꝫ. n. īstitutū fuit in p̄mis parētibus. Itē si exterioꝛ pnīa sacr̄m est: ꝛ interioꝛ res sacri: sepiꝰ p̄cedit res sacrꝫ q̄ꝫ sacr̄m rē. Sꝫ nec hoc icōueniēs ē. Nā ꝛ in alijs sacr̄is que efficiūt qd̄ figurant: hoc sepe ꝯtingit. Quidā aūt dicūt exteriorē pnīam ꝛ iteriorē eē sacrꝫ: nec duo sacr̄a: sed vnū: vt spēs panis ꝛ vini: non duo sunt sacr̄a sed vnum. Et sicut in sacramēto corporis: ita etiaꝫ in hoc sacr̄o dicūt aliq esse tm̄ sacr̄m. s. exteriorē penitentiā. aliud sacr̄m ꝛ rē. s. iteriorē penitentiam: aliud rem ꝛ nō sacramētum. s. remissionē peccatoꝝ. interioꝛ eniꝫ penitentia: ꝛ res est sacramenti. i. exterioris penitētie: ꝛ sacr̄m remissionis peccati: quaꝫ ꝛ signat ꝛ facit. Exterioꝛ quoqꝫ penitentia ꝛ interioris signum est: ꝛ remissionis peccatorum.

❡ Supiꝰ determinauit magr̄ de pnīa s̄m esse suū: ꝛ potestate ministroꝝ pnīam iniungētiū: ꝛ de modo remissiōis mortaliū: ꝛ de mō remissiōis venialiū. Hic determiat de reditu dimissoruꝫ. ❡ Et diuidit in partes. 2. ☞ Primo inquirit vtrū redeāt peccata p̄us per penitētiaꝫ dimissa. ☞ Secūdo q̇d sit sacrꝫ: ꝛ q̇d res in penitētia. ibi. Post p̄dicta. ❡ Prima in. 3. ☞ p̄ꝰ ꝓponit qōnē. ☞ 2° ponit minꝰ verā opinionē.

ibi. Cuius qõnis. ▽ 3° opinioné veriorem. ibi.
Sed qꝛ absonū. ¶ Scđa ꝑncipalis diuiditur
in .2. ▽ Primo ponit opioné dicentiū ꝙ pnia
exterioꝛ é interioris sacr̄z. ▽ 2° opioné dicétiū
ꝙ pnia iterioꝛ ⁊ exterioꝛ sunt vnū sacr̄m. ibi.
Quidā aūt dicūt. Articulus. I.

Irca hác di. q̄rendū est ꝑn
cipaliter de .2. ▽ Pri
mo de reditu pctõꝝ dimissoꝝ
▽ 2° de pnia vt est sacramétū.
¶ Circa ꝑᵐ q̄runt .5. ▽ Pri
mo vtrū pctā dimissa possint
redire eadé in nūero q̄ꝫtū ad
culpá. ▽ 2° vtrū oia pctā dimissa ꝑ seq̄ués moꝛ
tale pctm̄ redeāt eadé spé vel gn̄e q̄ꝫtū ad cul
pam. ▽ Tertio vtꝝ q̄ꝫtū ad penā. ▽ 4° vtꝝ in
gratitudo sit spāle pctm̄. ▽ 5° vtꝝ maioꝛ sit in
gratitudo in casu ab inocentia q̄ꝫ in casu a ꝯa
penitétia. Questio. I.

Primo oñdo ꝙ pctā dimissa possunt redi
A re eadé in nūero q̄ꝫtū ad culpam.
Aug. 1. lib. de bap. ꝯ donatistas vltra mediū.
Redire dimissa pctā vbi fr̄na charitas nó est
aptissime dn̄s docet de illo seruo qué cū inue
nisset debitoré decé miliū talentoꝝ depcanti
oia dimisit. Ille aūt ꝯseruū suū qui ei debebat
centū denarios cū misertꝰ nó fuisset: iussit eum
dn̄s reddere q̄ ei dimiserat. ¶ Ité magr̄ i lr̄a
huiꝰ di. c. j. ⁊ é de pe. di. 4. c. j. §. Cōsiderandū.
Si nó ex coꝛde dimittimꝰ qđ in nos delinq̄t.
illud rursus exigit qđ iā nobis ꝑ pniam dimis
B sum eé gaudebamꝰ. ¶ Ité ꝑ gr̄am sequentē
bona merita q̄ ꝑ pctm̄ moꝛtale fuerāt moꝛtifi
cata eadé in nūero viua redeūt. ḡ a sīli pctā q̄
per pniā fuerāt dimissa ꝑ seq̄ués moꝛtale pec
catū eadé in nūero redeūt. ¶ Ité per subtra
ctioné lumis a medio redit eadé tenebꝛa i nu
mero q̄ erat in medio an̄ lumis infusionē: qꝛ
tenebꝛa est carétia lumis in hn̄te nālé aptitu
dūé ad lumis susceptioné: ſꝫ post subtractio
nem luminis remanet eadé lumis carétia: ⁊ i
medio eadé nālis aptitudo ad lumé. cū ergo
pctm̄ sit tenebꝛa. ⁊ gr̄a spūale lumé. vr̄ ꝙ cū ꝑ
seq̄ués moꝛtale pctm̄ gr̄a coꝛrūpit tenebꝛe pec
C catoꝝ que ꝑus fuerāt dimisse eedé in nūero re
uertant. ¶ Ité pctm̄ remitti nihil aliud vr̄ eé
q̄ꝫ ipm̄ a deo nó imputari: sed idé factū in nu
mero pluries pōt iputari ⁊ nó imputari. vt pꝫ
hó. n. qn̄qꝫ iniuriā sibi factā homini remittit
ꝑꝑ emédā ꝓmissam: ⁊ iteꝝ iputat ꝓpter solu
tionis ꝓmissi carentiā. ergo idé peccatū in nu
mero redire pōt q̄ꝫtum ad culpam.
¶ Cōtra. Auic. 3. meta. sue. c. 4. Qđ ānihilatū
est nó reducit: sed cū pctm̄ remittit ānihilatur
ergo ipossibile est ꝙ idé pctm̄ in nūero reuer B
tatur. ¶ Ité nullū successiuū coꝛruptū pōt re
dire idé in nūero. alias ꝯdictoꝛia possent esse
simul ꝯa: ſꝫ pctm̄ est de gn̄e successiuoꝝ. consi
stit eni in actu volūtatis q̄ successiuꝰ est. ḡ coꝛ
ruptū idé in numero redire nó pōt.
¶ Rn̄deo. ꝙ peccatū dimissum siue oꝛigina
le siue actuale: moꝛtale siue veniale: idé in nu
mero redire nó pōt q̄ꝫtū ad culpā: qꝛ sicut de
clarabit in tractatu de resurrectióe. nulla res
pōt redire eadé in nūero nisi ꝑ diuinā potétiā
sed pctm̄ reuerti nó pōt idé in nūero q̄ ad cul
pā per opationé diuine potétie: qꝛ vt superiꝰ
ostésum est li. 2. Peccatū nó est a deo: nec esse
pōt. Quapp vt dicit Aug. li. 83. q. q. 3. Deo au
ctoꝛe nó fit hó deterioꝛ restat ḡ ꝙ cū peccatū E
ꝑ eiꝰ remissioné coꝛrumpatur: redire q̄ꝫtum ad
culpā non pōt idem in numero.
¶ Ad duo ꝑma in oppᵐ dōꝫ ꝙ ꝓ tāto in his
auctoꝛitatibꝰ pctā dicūtur redire: qꝛ per ea se
qués culpa aggrauat. si. n. mihi peccāti ꝯ te i
dulsisti: ⁊ postea iteꝝ ꝯ te pecco: ex hoc istud
peccatū grauiꝰ redditur. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ non
est simile: qꝛ vt supius habitū est bona merita
in charitate facta ꝑ seq̄ués moꝛtale peccatum
nó moꝛtificātur ꝑ se ⁊ absolute: sed ꝑ accn̄s ⁊
in relatóe ad peccatoꝛé: qꝛ durāte pcti moꝛta
lis obstaculo hó ꝑtingere non pōt ad effica
ciam illoꝝ. ⁊ iō illo ꝑ pniam amoto hó remu
nerat ꝑꝑ illa eadé merita in nūero que fecit in
charitate: sed pctā cū remittunt ꝑ se ⁊ absolu F
te coꝛrūpunt eo mó quo coꝛrūpi ꝯuenire pōt
ꝑuationi. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ tenebꝛa ꝑuatio é.
ꝑuatióes aūt distinguūtur per habitꝰ opposi
tos: ⁊ iō in aere est alia ⁊ alia carétia luminis
in numero ſm ꝙ est respectu alteriꝰ ⁊ alteriꝰ
lumis in numero. ¶ Ad 5ᵐ dicendū ꝙ ꝑ hoc
peccatū a deo nó imputat: qꝛ bonum cuiꝰ erat
ꝑuatio restituit: qđ bonū nó é idé nūero pꝛius
coꝛruptū ⁊ postea restitutū. hó aūt ꝑ sue volū
tatis mutationé ad diuersa remitté pōt iniu
riā sibi factā. ⁊ iteꝝ imputare nihil opando vel
coꝛrūpédo in illo q̄ sibi itulit iniuriā. Qō. II.

Secundo querit vtrum oia pctā dimissa
ꝑ seq̄ués moꝛtale pctm̄ redeāt A
eadé specie vel genere quantū ad culpā. Et vi
detur ꝙ sic. Eze. 18. dr̄ ꝙ si auerterit se iustus a
iustitia sua: ⁊ fecerit iniq̄taté: oés iustitie eius
quas fecerat nó recoꝛdabunt: quod verū non
esset nisi omnia mala illis iustitijs opposita si
bi iterum ad culpā imputarent. ¶ Ité Iaco.
2. Qui totā legé seruauerit. offendat aūt i vno
factꝰ é oiū reꝰ. ¶ Ité gr̄a é imediata cā remis
sionis pctóꝝ: ſꝫ remota cā remouet effectus. ḡ

B cum per peccatum mortale sequens gra cor/rumpat. remouetur remissio peccatorum pozius. ergo redeūt vel eadē in nūero. vel spē. ¶ Itē origiale simile in specie reuertit: q2 obligatio ad penā originali debitā: que pena est carētia visiōis dei: reuertit per sequēs mortale pctm. g a sili pctā actualia eadē in specie reuertunt.

¶ Cōtra. diuerse sunt macule: sicut diuersa genera peccatorum. ergo per vnū pctm nō possunt redire macule omniū peccatorum dimissorum.

¶ Itē vnū oppm nō reducit alteriū: sed expel C lit: sed multa peccata iter se sunt opposita: vt sunt oīa illa iter que est vtus media. g p com/missionē vni nō reuertūt oīa pus dimissa.

¶ Rñdeo. q in pctō duo ɔsiderant. s. conuersio ad creaturā: τ auersio a deo. In auersione generali oīa peccata mortalia cōueniūt: quāuis in eā auersionis τ in gradu differant. τ iō q2 per sequēs mōtale pctm peccās a deo auertit. iō per ipm illud in quo oīa peccata mortalia cōueniūt reuertit: sed ex hoc non seqt q reuertantur spēs omnium peccatorum dimissorum: q2 per auersionē a deo peccata in specie non re/ponūtur: sicut nec mot per sui recessum a termino a quo: cū mot spē dr̄ntes possit hr̄e termi nū eūdē i spē: vt p3 cū duorum alborum vnū dēigra D tur: aliud rubificat: 3 quia dicē res corruptas reuerti: q2 corum gen in aliquo idiuiduo reuertitur: nō est eas reuerti nisi fm qd. ideo simpli citer dōm q per sequēs pctm mortalē non reuertūtur omnia peccata pus dimissa eadē in spē. sicut nec per quencunq3 recessum humorum a debita ꝓportione reuertuntur omnes infir/mitates prius curate.

¶ Ad pm τ 2m in oppm dōm q per illas au/ctoritates nō plus hr̄ nisi q per mortale pctm sequens pniam verā hō icurrit auersionem a deo. in quo oīa peccata mortalia rōne sue dif/formitatis tāq in genere generalissimo con/ueniūt. ¶ Ad 3m cum dr. q remota causa re/ E mouet effect τc. dico q verū est de cā que nō tm reqrit ad effect ꝓductionē: sed etiā ad ei cōseruationē: sed quāuis gra reqratur ad peccatorum destructionē: nō tamē est necessaria ad illius destructionis cōseruationē: nisi sub rō/ne qua formata est. τ ego bene cōcedo q p se/quens pctm mortale precedēs carētia pctorum informis remanet. ¶ Ad 4m dōm q maior ē falsa: τ ad ei ꝓbationē dōm q nō reuertit ob/ligatio ad carentiā visiōis dei sub rōne q ori/ginali tm est debita: q2 talis carētia est sine re morsu τ sensibili pena: sed reuertit sub ratiōe qua est debita actuali mortali: q est cū remor/su τ alia pena sensibili adiūcta. Qō. iii.

Tertio querit vtru3 oīa peccata remissa p F sequēs mortale pctm redeāt q3tū ad penā. Et videt q sic. dicit Raban fm q re citat magr in lra hui di. c. pmo. τ est de peni/tētia di. 4. versus pnm. q ille q non vult fratri/bus remittere. nō solū peccata q post baptis/mū egit reputabunt ei ad penā: sed etiā pecca ta originalia que in baptismo ei dimissa sunt.

¶ Itē qui cōtrit postea cōfiteri cōtēnit post peccatorum remissionē: que fuit ex vi contritiōis per cōtemptū ɔfessionis iterū mortale pctm i/ G currit. in quo si moriat: aut pctā prius dimissa remāebūt isufficiēter pūita: qd esset ɔ iustitiā. aut ꝓ illis in iferno puniret: qd non esset verū nisi per sequēs mortalia pctā pus dimissa q3/tum ad penā reuerterent. ¶ Itē. 12. q. 2. Epus qui manicipiū: seru manumissus ꝓpter igrati tudinē iterū pene seruitutis iuste subijcitur. er go a simili hō a seruitute pcti per dei miseri/cordiā liberatus per ingratitudinē pene pre/cedētis seruitutis iterum subijcitur.

¶ Cōtra. de pe. di. 4. vsus finē. diua clemētia H dimissa pctā in vltionē vlteri redire nō patit.

¶ Itē pēa nō debet nisi culpe: 3 pctā n̄ reuer tūtur quantū ad culpā. g nec q3tū ad penam.

¶ Rñdeo. pena que ante debebat ꝓ peccatis per pniam dimissis: aut est tota expleta an se/quēs mortale pctm: aut nō. si sic. dico q per se quens mortale pctm pctā pus dimissa non re deūt quantū ad penā: nisi inq3tū aggrauāt se quēs pctm pp quā aggrauatōe3 sibi pena ma ior debet. si nō. tūc dico q remanet obligatus ad soluōnē residui pene. τ si in illo pctō morta/li moriat pro peccatis illis q ad culpā: non tm I quo ad penā pus dimissis in iferno pena eter/na puniet. s. per accñs: q2 in pctō mortali nul/la pena est satisfactoria in ɔspectu dei. τ iō q3/tūcūq3 puniat semp remanebit ad penā obli/gatus: tamē illa pena minus erit itensa q3 si il la peccata nō fuissent ei dimissa.

¶ Ad pm in oppm dōm q illa auctas itelligit quo ad aggrauatione3 culpe: τ quo ad silitu/dinē pene in gñe: nō in spē. ¶ Ad 2m p3 solo ex dictis in qōne. ¶ Ad 3m dōm q nō plus cō cludit: nisi q p sequēs pctm mortale iterum i ser uitutē reducit. τ hoc est verum: nō tm reducit in illā eādē in qua erat per illa pctā q sibi fuerūt dimissa: nec in tantā: sicut si illa pctā sibi nūq fuissent dimissa. Questio. iiii.

Quarto qrit vtrū igratitudo sit spāle pec A catū. Et vr q nō. Spāle pctm n̄ i uenitur in quolibet peccato: sed ꝑ quodcunq3 pctm hō deo igratus ē. g igratitudo spāle pec catū nō est. ¶ Itē. Sene. 3. lib. de beneficijs.

Ingratus est qui beneficiū se recepisse negat: igratus qui dissimulat: igratus est qui nō reddit: igratissim⁹ oīum qui oblitus est. ergo igratitudo nō est vna spēs peccati.

B ℭ Contra. quāuis homo p quodcūq₃ mortale pctm̄ incurrat vitiū inobedientie: q₂ nūq̄ hō mortalit̄ peccat: nisi faciēdo ꝯ aliquod diuinū p̄ceptū: tñ iobedientia est spāle peccatū. ergo a simili q̄uis homo peccādo quocūq₃ pctō sit igrat⁹ deo: ingratitudo tñ est spāle peccatū.

ℭ Rñdeo. q̄ ingratitudo est spāle pctm̄: qđ p₃: ꝛ ex parte obiecti: ꝛ hitus oppositi. h₃ enī₃ spāle obm: qđ est bñficiū sub rōne q̄'non recognitū est. habit⁹ etiā igratitudini opposit⁹: que

C est grā: est quedam spālis virtus pars potētialis iustitie existēs. vt in. 3. li. ostensum est.

ℭ Ad p̄m in oppm̄ dōm. q̄ vnū speciale peccatum mālit̄ bñ pōt ꝯcomitari quodcūq₃ pctm̄. ꝛ sic ingratitudo ꝛ inobediētia ꝯcomitant̄ qđcūq₃ pctm̄ mortale. ℭ Ad 2ᵐ dōm q̄ illa non enumerant̄ sicut ingratitudinis species: sed sicut ingratitudinis gradus. Q̄ō. V.

Quinto querit̄ vtrū maior sit ingratitudo in casu ab inocētia q̄ in casu a va

A pnia. Et vr̄ q̄ sic: q₂ quāto gradus altior tanto casus grauior ceteris paribus: sed stat⁹ inocentie ceteris parib⁹ altior est q̄ status pnie. ḡ ab innocētia est grauior casus: s₃ in grauiori casu est igratitudo maior. ḡ maior ē igratitudo in casu ab inocētia q̄₃ a va pnia. ℭ Itē Adā peccando magis fuit deo igratus q̄ q̄cūq₃ ali⁹ hō peccās eodē genere peccati: s₃ adā peccando cecidit ab inocētia. ergo maior est igratitudo in casu ab innocētia q̄ a va penitentia.

ℭ Cōtra. vt supius hitū est. pctm̄ sequens veram pniam aggrauat p pctā p̄us p penitētia₃ dimissa: sed peccatū quo cadit hō ab inocētia per nullū aliud peccatū precedēs aggrauat̄. ergo grauior ē igratitudo in casu a pnia q̄ ab

B inocētia. ℭ Itē magis ingrat⁹ est peccās ꝯ illum q̄ plus ei dimiserat: vt. pbari pōt per illđ quod dicit Saluator Luce. 7. approbādo sententiam Symonis dicentis q̄ plus diligit cui plus donatū est: sed penitenti plus dimissum est q̄ inocenti. ergo maiorem ingratitudinē₃ incurrit peccando q̄ innocens.

ℭ Rñdeo. grā₃ actio respicere d₃ ꝛ quātitatem doni: ꝛ modū gratuite donatiōis. respiciēdo ad q̄titatē doni magis igratus est inocēs peccādo q̄₃ penitēs: q₂ ceteris parib⁹ mai⁹ donū est seruare hominē vt nō peccet q̄₃ illi qui peccauit idulgere. ceteris. n. parib⁹ nobilior ē stat⁹ inocētie q̄ penitētie. Sed cōsiderādo modū gratuite donatiōis: magis est ingrat⁹ penitens cū peccat: q̄ inocēs: q₂ quanto aliq̄s magis est elōgat⁹ a debito recipiēdi beneficiū. tāto cū beneficiū sibi cōfert̄ est modus donatio- C

nis magis gratuit⁹. magis aūt elōgat̄ a receptiōe grē q̄tu₃ est ex parte sua ille q̄ peccauit q̄ ille q̄ nō a grē ꝯseruatiōe. oibus tñ pēsatis si ꝯpēset̄ aggrauatio q̄ est in seq̄nti pctō ꝓpt̄ p̄cedētia iam dimissa maior est igratitudo cadere a va pnia q̄ ab inocētia: quāuis peccatū quo cadit homo ab inocentia sit grau⁹ ceteris parib⁹ q̄₃ illud quo cadit a pnia aggrauatiōe p pctā p̄cedentia circūscripta.

ℭ Ad p̄m in oppm̄ ad p̄mā partē₃ dōm q̄ bñ cōcludit: q₂ ceteris parib⁹ maior est igratitudo in casu ab inocētia q̄ in casu a va pnia ag- D

grauatiōe peccatoꝝ p̄cedētiū circūscripta: q₂ supposita eq̄li grā in inocente ꝛ penitēte adhuc q̄tū ad aliq̄d accn̄tale dignior est stat⁹ innocentie q̄ penitētie. non tñ loquēdo de inocētia tpe nāe istitute: sed etiā destitute. ℭ Ad 2ᵐ p₃ solō ex dictis: q̄uis multo magis peccauerit Adā q̄ cadēs a statu inocētie tpe nāe destitute p idē genus peccati ꝓpter maiorē nobilitatem stat⁹ illius: ꝛ q₂ in illo nulla erat ꝓnitas ad peccatū: ꝛ. q₂ peccatū suum fuit toti⁹ humane nature corruptiuum.

ℭ Ad p̄m arm̄ ad ptē scđam dōm q̄ ꝓcedit d casu a statu pnie cū aggrauatiōe pp p̄cedentia pctā que fuerāt dimissa. ℭ Ad 2ᵐ cū dr̄ q̄ E

magis igrat⁹ est peccās ꝯ illū q̄ plus ei dimiserat ꝛc. dico q̄ nō o₃ hoc esse veꝝ qñ plus datū est de bono ei cui min⁹ dimissum est. s₃ inocēti habenti eq̄lē charitatē cū penitēte plus boni datū est q̄ penitēti: q₂ a deo accepit ꝯtinuitatē bonitatis sue: quā penitēs habuit iterruptā Vñ per illā parabolā qua voluit dñs declarare Magdalenā plus diligere: nō itēdebat eā ꝯparare ad seipsa₃ vel aliā eq̄lis bonitat̄ semper seruate sine iterruptiōe: s₃ ad aliū penitenem: cui nō erat₃ facta ita pfecta remissio.

Articulus. II.

Onsequenter queritur de 2° p̄ncipali. ℭ Et circa hoc querūtur. 5. ℣ Primo vtꝝ pnia exterior sit sacramētum. ℣ 2° vtꝝ remissio pccoꝝ sit res hui⁹ sacrameti. ℣ 3° vtꝝ sit vnū sacramētu₃. ℣ 4° vtꝝ sit ab istitutiōe. ℣ 5° qñ fuit institutum. Q̄ō. I.

Primo ostendo q̄ exterior pnia nō sit sacramētu₃. q₂ oē sacr₃ euāgelicu₃ efficit illud qđ figurat. s₃ exterior pnia nō efficit iteriorē. sed potius iterior exterioris est cā. cū ḡ pnia sit euāgelicū sacrm̄: pnia exterior nō ē sacrm̄. ℭ Itē sacrm̄ sepius p̄cedit rē q̄ ecōuerso⁹ s₃ iterior penitētia sepius precedit exte- A

riorē ꝙ ecōuerso.ᵹ pnia exterior nō est sacrm interioris. Hec duo arᵘ facit magr in littera.

B ¶ Itē Hug. pmo lib. de sacr. pte. 9. c. 2. Sacrз est māle elm ex sctificatiōe cōtinēs aliquā ini sibilē grām: sed pnia exterior nō ē māle elm: neqз aliqd, sanctificatū: qr sanctificatio ē p ver bum: vt supᵘ habitū est.ᵹ nō est sacrm.

¶ Contrariū tenet magr in lra. ¶ Itez sicut se hз baptismᵘ flumis ad baptismuз flamis. sic pnia exterior ad interiorē: sed baptismus flu minis sacramentū est baptismi flaminis. ergo penitētia exterior sacrm est interioris.

¶ Rñdeo. ꝙ pnia exterior sacrm est interio ris: ꝛ iterior res est huiᵘ sacri. exterior. n. pnia signū est iterioris: ꝛ aliquo mō cā: inꝗtū actᵘ

C penitētis exteriores pniam interiorez excitāt: que si iformis est: ꝛ nō sit obstaculū ex pte pe nitentis p sacerdotis ministerialē absolutio nem a deo effectiue formaṫ. penitētia aūt inte rior itelligi debз eē res huiᵘ sacramēti: ꝓut in ꝓposito coniungitur penitētie exteriori. nō hз ꝙ absolute est tm̄ actus ꝟtutis.

¶ Ad pm in oppm dōm ꝙ fm magrm in lra maior est intelligēda de sacris illis q̄ añ legē euāgelicā nō fuerūt. sacrm aūt pnie fuit ante. Pōt tñ alr dici ꝙ pnia exterior aliquo mō est cā iterioris: sicut in qōne ostēsum est: ꝗuis etiā aliquo mō sit ab ea cāta ꝗtū ad illud qđ est ex pte penitētis: quod q̄si materiale est in

D exteriori pnia respectu absolutiōis sacerdotis ¶ Ad 2m dōm ꝙ sicut dicit magr in lra nō est incōueniēs ꝙ in sacro pnie res sepiᵘ ꝓcedat sa cramētū ꝙ ecōuerso: qr in alijs sacris sepe cō tingit ꝙ res ꝓcedit sacrз. Vl pōt dici ꝙ pe nitētia interior ꝗtū ad illud augmentū vl fir mitatē que recipit p exteriorē ꝯfessiōem ꝛ hu miliationē: ꝛ ꝗtū ad eiᵘ formā quā aliqñ reci pit p sacerdotis absolutionē rōne quorū ꝓpe dr res huiᵘ sacri: posterior est ꝙ sacrm. ¶ Ad 3m dđ. ꝙ ibi Hug. vocat māle elm qđcūqз sen sibile signū: ꝛ sic exterior confessio penitētis ꝛ hūiliatio pūt dici māle elm: ꝛ pōt dici sctifica ri ꝗtū ad vsū p sacerdotē absolōnē. Qō. II.

A **Secundo** q̄rit vtꝝ remissio pctōꝝ sit res hᵘ sacri. Et vr ꝙ n. sacrз ē sigm sue rei: sз ꝯfessio extior ꝛ satisfactio ñ ē sigm re missiōis pcti. imo magis ē signū exñtie eiᵘ: cū ꝯfitēs dicat se talia fecisse.ᵹ remissio pcti nō ē res hᵘ sacri. ¶ Itē res sacra seqṫ sacrm: vt effe ctus cām: sз remissio pcti ꝓcedit exteriorez pe nitētiā. inutilis. n. vł exterior pnia exñti in pctō mortali.ᵹ remissio eiᵘ nō ē res pnie extioris. ¶ Cōtra. curatio morbi ē res illiᵘ sacri qđ ad eā significādā ꝛ efficiēdā ordiaṫ: sз pnia extior ordiaṫ ad significādam ꝛ efficiēdā actuaṫ pctī remissionē.ᵹ illa remissio est res sacri pnie.

¶ Rñº. sic recitat magr i lra. i hº sacro ē ali qđ qđ ē sacrз tm̄. s. extior pnia. aliqđ qđ ē res B ꝛ sacrз. s. pnia iterior q̄ ē res pnie extioris: ꝛ sa crm remissiōis actualiū pctōꝝ: qr vt ē ꝯiūcta pnie extiori i re vl in ꝓposito illā remissionez aliq̄ mō significat: ꝛ dispositiue effic. ꝗuis ꝯiū cta extiori i ꝓposito tm̄ ꝓdictā rēissionē nō si gnificet nisi ipsi met penitēti: nisi p aliq̄ signa alijs appeat talē pniaз eē i ipso. Est ēt ibi aliđ qđ ē res ꝛ nō sacrз. s. pctōꝝ actualiū rēissio. Et ꝙ sit res vtriusqз pnie: pз: qr ad illā significan dū: ꝛ aliq̄ mō efficiēdū vtraqз pnia ordiaṫ. Vñ vt sui cāз sꝑ ꝓsuppōit pniaз iteriorē ꝯiūctā ex teriori i re vl in ꝓposito: explicite vl implicite.

¶ Ad pm in oppm dđ. ꝙ ꝯfessio extior cū hūi C litate fcā: ꝛ ad q̄rēdū medicinā ꝯ pctū ordia ta: ꝗuis significet in penitēte pctā fuisse. signi ficat tñ ea i ipo desinē eē. De absolutōe ãt pla nū ē quō expsse significat pctōꝝ remissionem.

¶ Ad 2m dđ. ꝙ đ lege cōi rēissio pctōꝝ actua liū sꝑ ꝓsuppōit extiorē pñiaз in re vl in ꝓposi to. explicite vl implicite. Et ꝙ p extiorē pñiaз vt realr habitā qñqз cāeṫ actualr peccati rēis sio pз p hº ꝙ supiᵘ dcm̄ ē ꝙ iterior pnia infor mis si ñ sit obstaculū ex pte penitētꝭ p pniam exteriorē realr habitā formaṫ. Qō. III.

Tertio q̄riṫ vtꝝ pnia sit vnū sacrз. Et vr ꝙ nō. qr vbi sᷓ due res: ꝛ duo signa ñ A ē vnū sacrз: qr vnitas sacri ñ pt eē nisi vl ex p te signi: vl ex pte rei: sз in hº sacro sᷓ pla signa . s. penitētꝭ ꝯfessio ꝛ satisfactio: ꝛ sacerdotꝭ abso lutio. ibi ēt sᷓ due res. s. pnia iterior: ꝛ pctōrum actualiū remissio.ᵹ pnia ñ ē vnū sacrз. ¶ Itē ex eis q̄ nō sᷓ sil: nō ꝯstituiṫ aliqđ vnū: sз ptes pnie nō sᷓ simul.ᵹ ex ilr nō ꝯstituiṫ aliqđ vnū.

¶ Cōtra. si pnia nō esset vnū sacrm: sed plura tūc plura eēnt sacra ꝙ. 7.

¶ Rñdeo. ꝙ pnia ē vnū sacrm: sз nō dз dici ꝙ sit aliqđ vnū vnitate idisibilitatis nec cōti nuitatꝭ: neqз eēntiali: sз vnitate itegrata ex plu B ribᵘ relatꝭ ad aliqđ vnū significādū: ꝛ aliq̄ mō efficiēdū qđ est remissio actualiū peccatoꝝ.

¶ Ad pm in oppm dđз. ꝙ illa pla signa ꝯcur rūt ad itegritatē vniᵘ sacri. pnia ēt iterior ꝛ ex terior sᷓ vnū sacrз remissiōis actualiū pctōꝝ sic refert magr i lra. nec obstat vnitati sacri ꝙ sint ibi due res: qñ ē vna altiᵘ sacrз: qđ pз: qr ca racṫ baptismaṫ ē res absolutōis extioris: ꝛ sa crз origiaṫ pcti: ꝛ tñ bapᵘ ē vnū sacrз. Silr cor pus xpi veꝝ ē res sub spē pāis ꝟe ꝯtēta. ꝛ p eā signāta: ꝛ ē sacrз corpis mystici: ꝛ tñ sacrз eu chāristie ē vnū sacrз. ¶ Ad 2m cū dr ꝙ ex eis q̄

C non sunt simul: non cōstituitur aliqd vnū ꝛc. dico ꝙ verū est in permanētib⁹. ꝛ loquēdo de vnitate ꝯtinuitatis: vel essentiali i successiuis: tñ loquēdo de vnitate itegrata ex plurib⁹ relatis ad vnū significandū ꝛ efficiendū nō est verum. Sacr̄z aūt pnie ꝯsistit in quadā successione: ꝛ est vnū vnitate predicta. Qō. IIII.

A **Quarto** querit vtrū pnia sit ab istitutione. Et videt ꝙ nō. qꝛ qđ est a nā nō ē ab institutiōe: nisi dicat esse ab istitutiōe nature: sed sacr̄m pnie est a nā. naturalis. n. ratio dictat peccatorē debere penitere de suis peccat̄. ergo nō est ab institutione. ¶ Itē sacr̄a q̄ sunt ab istitutiōe nō fuerūt in lege nāe: sed sicut dicit magr̄ in lr̄a hui⁹ di. c. vlti. Sacr̄m penitētie fuit ante tēpus gratie etiā a primordio generis humani. ergo nō est ab institutione.

¶ Cōtra. Hug. ꝑmo lib. de sacr. ꝑte. 9. c. 2. ponit in diffōne sacr̄i: ꝙ est ex istitutione significans: sed quelibet pars diffōnis dr̄ de quolibꝫ contento sub diffinito. ergo de quolibet sacr̄o vere dicitur ꝙ est ex istitutione significās.

B ¶ Rñdeo. ꝙ pnia dupl'r pōt accipi. s. pro virtute vel actu v̄tutis. vel ꝓ sacr̄o. ꝑmo mō pnia est de lege nāe. naturale. n. iudiciū rationis dictat peccatorē debere penitē de suis peccatis: ꝛ i tali pnia habituarū: ꝛ sic nō ē ex istitutione. scd̄o mō non est de lege nāe: sed ab istitutione diuina. declaratū est. n. supius di. 17. q. 2. ar. 2. ꝙ cōfiteri peccata sacerdoti nō est de iure nature: ꝛ ex ꝯñti: ꝙ neqꝫ contritio vt iuncta cū proposito sic cōfitendi est de lege nature.

¶ Ad argumēta ad partē ꝑmā dōm ꝙ procedunt de pnia inq̄tū est v̄tus vel actus v̄tutis tñ. ¶ Ar^m ad partē aliam, ꝓcedit de pnia i quantum est sacramentū. Questio. V.

Quinto q̄ritur vtrū hoc sacramentū imediate a xp̄o fuerit istitutū. ꝛ qñ.

C ¶ Rñdeo. ꝙ imediate fuit a xp̄o institutū. ante enim passionē instituit hoc sacr̄m q̄tū ad i teriorē cōtritionē penitentis ꝛ operis satisfactionē. cū dixit. Non veni vocare iustos: sꝫ peccatores ad pniam. Luce. 5. ꝛ per alia v̄ba qb⁹ ad pniam inuitabat: maxime cū dixit. Nisi pe nitentiā habueritis oēs simul peribitis. Luce 13. Cōfessionē aūt implicite in exēplo: cū dixit leproso mūdato. Uade ostēde te sacerdotib⁹: vt scriptū est Matth. 8. absolutionē aūt in ministerio cuꝫ Lazaro resuscitato dixit. Soluite eū. Jo. xi. sed expresse ꝑtātē absoluendi nō dedit vsqꝫ post resurrectionē. cū dixit eis: vt habetur Jo. 20. Accipite sp̄m sanctū: quoꝝ remiseritis peccata remittūtur eis: ꝛ quoꝝ retinue ritis retēta sunt. potestatē aūt iurisdictiōis super totam ecclesiā ꝓmisit se daturum Petro: cū dixit ei. vt habet Matth. 16. Tibi dabo claues regni celoꝝ. ꝛ quodcūqꝫ ligaueris ꝛc. nō tamē tūc dedit. Uñ decretū Anacleti. di. 21. in nouo testamēto exponendū est de ꝓmissione s̄m glo. ibidē: nec tñ tūc tñ ꝓmisit se daturum ꝑtātē iurisdictiōis: sed etiā ꝑtātē absoluendi ꝛ ligandi in foro pnie: quā post resurrectionem cū alijs discipulis accepit: sed ꝑtās iurisdictionis sup totā ecclesiam sibi soli fuit data ꝓ se ꝛ successorib⁹ eius: cū xp̄s post suā resurrectionē dixit ei. Pasce oues meas. Jo. 21. qđ potest ꝓbari per illud quod habet. 50. di. Considerandum. ꝛ. c. Fidelioꝛ. ꝛ ex̄. de elec. Significasti. D

A **Circa** l'ram. Peccata originalia. nō significatur hoc pctm̄ originale in plurali qꝛ in eodē homine sint plura: sꝫ qꝛ multiplex in effectu inquātū corrūpit diuersas vires anime. Mox omniū ꝓsterneret i via vitioꝝ. i. cito nisi peniteat: qꝛ pctm̄ qđ per pniam nō diluit. mox suo pōdere ad aliud trahit. Ita re⁹ ꝛ peccatoꝛ constituit vt ante fuerat. i. s'lr: sed nō tñ vel refert hoc ad reatū pene damni: ñ sensus. B Quidā dicūt pniam exteriorē ꝛ iteriorē eē sacramentū. nec duo sacramēta: sed vnum. ꝛ isti bene dicūt. est. n. cōis opio ꝛ vera.

¶ De sacramento vnctionis extreme. Distin. XXIII.

Reter premissa est etiaꝫ aliud sacr̄m. s. vnctio infirmoꝝ que fit in extremis oleo per ep̄m consecrato. Et sūt tria genera vnctionis. Est enim vnctio que fit crismate: que dr̄ principalis vnctio: qꝛ in ea principaliter paraclit⁹ dat̄. Unde ꝛ ꝓpter abundantiaꝫ gratie duos liquores mixtos hꝫ: oleum. s. ꝛ balsamuꝫ: oleum conscientie: balsamū fame. Chrisma v̄o grece: vnctio latine dr̄. Nectamē oē oleuꝫ ad vnctionē sanctificatum chrisma vocatur: sed illud solum qđ miscet cuꝫ balsamo: quo capita regum ꝛ pontificum vngunt: quo etiaꝫ baptizatos sacerdos vngit in vertice: ꝛ pōtifex per impositionē manus cōfirmandos vngit in frōte. Est ꝛ alia vnctio qua cathecumini ꝛ neophiti vngunt in pectore ꝛ inter sca-

pulas in perceptione baptismi. Tertia vero vnctio est que dicitur oleum infirmorum: de qua nunc agitur.

¶ A quib⁹ institutū sit hoc sacramētū.

b Oc sacr̄m vnctionis infirmorū ab ap̄lis institutū legit̄. Ait enī Jacobus. Infirmatur aliqs in vobis idncat p̄sbyteros eccl'ie: ⁊ orent sup eū vngētes eū oleo in noīe dn̄i ⁊ alleuiabit eū dn̄s: ⁊ si i pctīs fuerit dimittentur ei. In quo ostendit̄ duplici ex cā sacr̄m hoc institutū. s. ad pctōꝝ remissionē: ⁊ ad corporalis infirmitatis alleuiationē. Unde ɔstat eū qui hāc vnctionem fideliter deuoteqꝫ pcipit: ⁊ in corpore ⁊ in aīa alleuiari: si tn̄ expedit vt in vtroqꝫ alleuiet̄. Q2 si forte corpis valitudinem illi hr̄e nō expedit: illā que ē aīe sanitatē in hoc sacro acquirit. Et sicut in alijs sacr̄is ita ⁊ in isto: aliud est sacr̄: aliud res sacr̄i. Sacr̄m est ipsa vnctio exterior: res sacr̄i vnctio interior q̄ peccatoꝝ remissione ⁊ virtutū ampliatione pficit̄. Et si ex cōtēptu vel negligentia sacramentū hoc pretermittit̄: periculosum est ⁊ dānabile.

¶ De iteratione huius sacramenti.

q Uerunt aliqui si hoc sacramentum iterari possit: cū baptism⁹ ⁊ alia quedā sacramenta semel suscepta nō iterent̄. Aug. dicit. Sacr̄m non iterandū ⁊ sacro nō faciendam esse iniuriam: sed hoc dicit vbi ait de sacramento baptismi ⁊ ordinationis. Unde nō videt̄ illud generalr̄ accipiendū: sꝫ de sacramēto baptismi ⁊ ɔfirmationis ⁊ ordinationis: que nullatenus sunt repetenda: qꝛ semel tm̄ ⁊ nō sepius datur baptismus ⁊ confirmatio ⁊ ordinatio. Sacramētū vero altaris ⁊ pnīe ⁊ coniugij sepe iterari videt̄: qꝛ sepe sacramētum corporis percipitur. frequēter penitentia agitur: cōiugiū sepe cōtrahit̄. Quare ergo vnctio similr̄ non pōt iterari? Si morbus nō reuertitur: medicina nō iteretur. Si vero morb⁹ nō pōt cohiberi: quare medicina debet ꝓhiberi? sicut orō iterari pōt ita ⁊ vnctio iterari posse videtur: vtraqꝫ enī illic cōmemorat Jacobus: ⁊ vtrūqꝫ illic cooperatur ad ferēdā alleuiationē corporis ⁊ anīe. Cur ergo negatur vnctionem sup infirmum posse iterari ad impetrandā sepius sanitatem mētis ⁊ corporis: cum ꝓpter idem sepe iterāda sit orō? Quidam aūt de omni sacro intelligi volunt q' non sit iterādū. s. scdꝫ totum illud qd̄ ptinet ad sacr̄m: dicētes quedā sacra sepius posse suscipi: quedā vero nō. Nec tamē que sepius sumūtur: totaliter iterant̄: vt sacr̄m altaris ⁊ vnctiōis: que lꝫ sumātur sepi⁹: tn̄ qꝛ nō iteꝝ bn̄dicit̄ eadem hostia vel idē oleū: nō iterat̄ sacr̄ cū iniuria. Sꝫ dicet q̄s. sic ⁊ baptismus nō iteratur ⁊ si aliqs frequēter baptizatur dū eadē aqua nō iteꝝ benedicatur. Sꝫ aliud est ingunt illi de benedictiōe aq̄ qua fit baptism⁹: aliō de benedictione panis ⁊ olei. Pōt. n. baptismus celebrari i aq̄ ēt nō bn̄dicta: qꝛ illa bn̄dictio ꝓ reuerētia tm̄ fit ⁊ decore: non virtute sacri. Sꝫ corpus xp̄i nō pōt confici nisi de pane consecrato: nec vnctio illa fieri pōt nisi de oleo ab ep̄o consecrato. Jōqꝫ illa scificatio ad virtutē sacri ptiere vr̄. In cōiugio quoqꝫ semel tm̄ bn̄dicit̄ q̄sqꝫ non sepius. Bn̄dicitur. n. vt ait Ambrosius cū p̄ma ⁊ non scd̄a vxore. Si ergo cū dicit̄ sacr̄m non esse iterādū: nec iniuria ei eē faciēda: rōnē dicti referas ad satisfactionē rei qua sacr̄m expletur: de omni sacro generalr̄ id verū est. Si vero ad susceptionē sacri: de qbusdam veꝝ est q' non iterant̄ crebra susceptio

ne: de alijs vero qbusdã non: qꝛ frequẽ-ter sumunt: vt hoc vnctionis sacr̃m qð in oi pene ecclesia sepe repetitur.

¶ Superius determiauit magr̃ de baptismo ꝛ de confirmatiõe: ꝛ eucharistia: ꝛ pnia. Hic determinat de extrema vnctõe. ꝛ diuidit in .2. ☞ Prio de ei⁹ istitutiõe. ☞ 2° de iteratiõe ibi. Querũt. ¶ Pria in .3. ☞ Prio determinat de ei⁹ mã. ☞ 2° de ei⁹ institutore. ibi. Hoc sacramentum. ☞ 3° de institutionis cã. ibi. In quo ostenditur. Articulus. I.

Irca hanc dist. qrẽdũ ẽ pn cipalr̃ d .2. ☞ Prio d ipo sacr̃o vnctionis extreme. ☞ 2° de eius administratione. ¶ Circa pᵐ qrũt .6. ☞ Prio vtꝝ extrema vnctio sit sacr̃m. ☞ 2° a quo fuit institutũ. ☞ 3° vtrũ mã h⁹ sacr̃i sit oleũ de oliuis p epm ꝯsecratũ. ☞ 4° vtrũ h⁹ sacr̃i sit aliq̃ determinata ṽboꝝ forma. ☞ 5° vtꝝ effect⁹ hui⁹ sacr̃i sit ifirmitatis corpalis alleuiatio. ☞ 6° vtrũ venialiũ pctoꝝ remissio. Questio. I.

A Primo ostendo qꝫ extrema vnctio nõ sit sacr̃m: qꝛ sicut ifirmi iunguntur oleo p epm cõsecrato: sic ꝛ cathecumini: ſꝫ vnctio cathecuminoꝝ nõ est sacr̃ꝫ. g̃ a sili nec vnctio infirmoꝝ. ¶ Itẽ ipm oleũ p epm ꝯsecratũ est sacr̃m: qꝛ sicut dic̃ Aug. i. lib. de sacra. pte. 9. c. 2. Sacr̃m est mãle elemẽtũ: sed ipꝫ oleũ nõ est ipsa vnctio: cũ vnũ sit subã: ꝛ aliud accñs. ergo ipsa vnctio nõ est sacr̃m. ¶ Iteꝫ in vna collatiõe sacr̃i ṽba nõ repetunt: ſꝫ in vna col-

B latiõe extreme vnctiõis plurie ṽba repetunt .s. in vnctõe cuiuslibꝫ mẽbri. g̃ talis vnctio nõ est sacr̃m. ¶ Itẽ sacr̃m vna collatiõe nõ confert nisi ab vno ministro: ſꝫ extrema vnctio confert a plurib⁹ sacerdotib⁹. Vñ dr̃ Ia. 5. Inducat pſbyteros. g̃ talis vnctio nõ est sacr̃m.

¶ Cõtra. magr̃ dic̃ in lr̃a h⁹ di. c. i. qꝫ est sacrꝫ

¶ Itẽ Aug. 2. li. de sacra. pte. 15. c. 2. dicit idẽ.

¶ Rñdeo qꝫ extrema vnctio est sacrꝫ. Illud eni qð est sacre rei signuꝫ ꝛ cã p se ordiata ad efficiẽdũ rem sacrã: nõ tñ ẽ sacr̃m: ſꝫ est sacrꝫ noue. l. vt supius habitũ est: sed extrema vnctio signũ est p se ꝛ cã spũalis vnctionis inte-

C rioris q̃ est res sacra. qꝛ sacrans: ꝛ iõ extrema vnctio sacr̃m est noue. l.

¶ Ad pmũ in oppᵐ dõm qꝫ nõ est sile de vnctione cathecuminoꝝ ꝛ infirmoꝝ. qꝛ illa non ordinat p se ad remissiõẽ pctoꝝ: sed p aliud .s. per baptismũ. hec ṽo p se ordinat ad interiorẽ vnctionẽ significãdũ ꝛ causandũ eo mõ quo sacr̃a sunt suoꝝ effectuũ cã. ¶ Ad 2ᵐ dõ.

B qꝫ ipm oleũ per epm cõsecratũ non dr̃ sacr̃m nisi pdicatiõe q̃ est p cãm: qꝛ est hui⁹ sacr̃i mãlis cã: sed ipsa vnctio p eẽtiã est sacr̃m. Verbum aũt Aug. aut itelligit de quolibꝫ sensibili signo: aut ſm pdicationẽ cãlem. ¶ Ad 3ᵐ dõm qꝫ sicut pl̃es vnctiões cõstituũt vnã integraꝫ vnctionẽ: ita ṽba q̃ dñr in vnctiõe cuiuslibet mẽbri ꝯstituũt vnã integrã ṽboꝝ ꝓlatõeꝫ q̃ est integra sacr̃i forma eo mõ quo verba dñr forma sacr̃i: nec repetunt ṽba penitus eadẽ: qꝛ in vnctiõe oculoꝝ dr̃: qð per oculos: in vnctione auriũ dr̃: per aures. ꝛ sic de alijs: q̃uis alia ṽba repetant eadẽ. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ qꝫ Ja. ibi posuit pl̃ale ꝓ singulari. vn⁹. n. perficit sacramentũ q̃ si deficeret: alius deberet supplere non factum iterare. Questio. II.

Secundo querẽdũ esset a quo hoc sacrꝫ fuerit istitutũ: nisi qꝛ supi⁹ di. scda. in illa. q. vtꝝ oia sacr̃a no. l. fuerit institu ta a deo immediate: sufficienter pꝫ quid dõm ad hanc questionem. Et ideo de eius solutione hic supersedeo. Questio. III.

A Tertio querit vtꝝ mã hui⁹ sacr̃i sit oleũ de oliuis per epm ꝯsecratũ. Et vr̃ qꝫ non. hoc sacr̃m est necessitatis. dicit. n. magister hui⁹ di. c. 2. qꝫ si ex ꝯtẽptu vel negligentia sacr̃m ꝓtermittat periculosum est ꝛ dãnabile: sed sacr̃m necessitatis dꝫ celebrari in mã valde cõi: quapp baptismi⁹ celebrari põt in q̃libet nãli aq̃. g̃ cũ oleũ de oliuis p epm conse

B cratũ sit mã non multũ cõis: sed spãlis nõ est h⁹ sacr̃i mã. ¶ Itẽ sacerdos simplex põt sanctificare mãm baptismi: qð est mai⁹ sacr̃m q̃ꝫ extrema vnctio. g̃ multo forti⁹ mãm extreme vnctiõis. g̃ non dꝫ qꝫ sit p epm cõsecrata.

¶ Contra. magr̃ hui⁹ di. c. i. dicit qꝫ hec vnctio fit oleo p epꝫ ꝯsecrato: sed cũ dr̃ oleũ simplici noĩe itelligit oleũ de oliuis: qꝛ anthonomasice dr̃ oleũ: vt superi⁹ habitũ est. di. 7.

C ¶ Rñdeo qꝫ mã dꝫ correspõdere pncipali effectui sacr̃i: effectus aũt pncipalis h⁹ sacr̃i ẽ pctõꝝ venialiũ curatio imediate itroducens nisi sit aliud: qð obstet ad superemunẽtẽ sanitatem vite eterne: ad cuius igressuꝫ sufficit cõscientia pura: ꝛ qꝛ oleũ multũ valet ad curatione plage. vt innuit Isa. p°. vbi dr̃. Plaga tumens. qꝛ non est circũligata: nec curata medicamine. nec fota oleo: ꝛ maxime oleũ de oliuis: in quo pfecti⁹ inueniunt proprietates olei q̃ꝫ in alio oleo: ideo mã hui⁹ sacr̃i est oleuꝫ de oliuis: ꝛ qꝛ balsamũ repñtat bonã famã: ideo non est mixtũ cũ balsamo ad significãdum qꝫ ad ingrediẽdũ sanitatẽ vite eterne sufficeret

B sine fama puritas cōsciētie: ⁊ nitor qui p oleū designat: extra de sacra vnctiōe. c. i. Oleū3.n. lucet in aq: ⁊ ad significādum illi⁹ sanitatis su pereminētiā d3 esse consecratū per sacerdotē superminētis dignitatis. i. per epm.
¶ Ad pmū in opp^m dōm q hoc sacrm nō est nečitatis absolute sicut baptism⁹: q̄uis mortalr peccaret q̄ ipm ex ɔtēptu ptermitteret: cōtēnere.n. qðcūq3 sacrm ecclie petm̄ est morta-
C le. ¶ Ad 2^m dōm q nō est sic̄. qz xpus qui est maxim⁹ in dignitate tactu mūdissime carnis sue qn̄ a Jo. baptizatus fuit vim regeneratiuā ɔtulit aquis. itelligēdo hoc: vt superius expositum est in tractatu de baptismo: ⁊ ideo non idiget per epm sanctificari. ⁋ Et ptcrea sacramentū baptismi est sacrm necessitatis absolute. nō sic aūt hoc sacramētū. Qō. iiii.
A **Quarto** querit vtrū hui⁹ sacramēti sit aliqua determinata verboꝝ forma. Et videt q nō. qz nulla iuenit eius forma determinata ab institutore. ¶ Itē determinata forma verboꝝ sacri est eadē apud oēs: sed forma verboꝝ huius sacri non ē eadē apud oēs. quedā.n. ecclesie vtunt forma indicatiua. quedam forma deprecatiua. ergo istius sacri non est determinata forma verborum.
¶ Contra. Romana ecclia vtit in hoc sacro determinata v̄boꝝ forma: q̄ est hec. Per istā
B scām vnctionē ⁊ suā piissimā misericordiam pcat tibi dn̄s q̄cq̄d oculorū vitio deliquisti. s3 cū inungunt aures dicit: vitio auriū: cum nares dicit: vitio nariū: qn̄ os dicit: vitio lingue vel oris: qn̄ man⁹ dicit: vitio tactus: qn̄ pedes dicit: vitio incessus: qn̄ lumbi dicit: vitio lumborum seu carnis vitio: ⁊ d3 fieri quelibet inunctio cum signo crucis.
¶ Rn̄deo q ex determiata mā ⁊ determinata forma fit determinatū cōpositū. alr nō. Cū ḡ hoc sacrm sit determinatū sacrm ab alijs sacramētis distinctū: op3 q hēat determinatā mām ⁊ determinatā formā: ēt accipiēdo formam sm q p quādā silitudinē pncipalior ps
C inter integrales forma dicit toti⁹ itegralis: sm quā similitudinē v̄ba sunt forme in sacramentis. Qð aūt ɔprie forma sit ibi videri pōt per illud qð superi⁹ dictū est di. 3. in illa qōne. vtꝝ ordinatio ad scificādum sit forma baptismi. ⁊ est cōuenientior forma depcatiua q̄ idicatiua: qð innuit btūs Ja. i cano. sua. c. 5. dicēs. Infirmat q̄s ex vobis iducat presbyteros ecclie. ⁊ orent sup eū vngētes eū oleo in noie dn̄i.
¶ Ad pmū in oppositū dōm q ⁊si nō sit scripta forma determinata expresse: tamē posuit eam beatus Jaco. iplicite in verbis predictis quā beatus Petrus explicite credit romane B ecclesie tradidisse: sicut ⁊ plura alia que explicite in scriptura sacra scripta nō sunt. ¶ Ad 2^m dōm q si sint alique ecclie vtētes forma idicatiua pie credēdū est q modus exprimēdi per modū imperatiuū determinate vel indicatiuum nō sit de necessitate sacri sicut superius dcm̄ fuit de modo exprimēdi actum baptizandi quem greci exprimunt hoc verbo. Baptizetur. ⁊ Romana ecclesia hoc verbo. Baptizo. Questio. V.
Quinto querit vtrum effectus huius sa- A cramenti sit venialium pctōꝝum remissio. Et videt q nō: qz vbi sufficit vnu3 remedium nō debent poni plura: sed ad remissione3 venialiū sufficit sola pnīa interior: quā facilius possunt habere infirmi q̄ sani. infirmitas.n. inclinat ad detestandum vanitatem mundi. ergo aliud remediū nō est necessariū infirmis ad venialium remissionē. ¶ Ite3 sacramentum ad illud finaliter ordinat ɔpter quod pncipaliter administratur. sed non administratur pncipaliter ɔpter venialium remissionem: sed ɔpter corporis sanationem: qz sani magis implicantur venialibus q̄ infir B mi: ⁊ tamen nō administratur sanis: sed infirmis ergo venialium remissio nō est huius sacramenti effectus saltem pncipalis.
¶ Cōtra. Jaco. 5. Postq3 dcm̄ est vngentes eu3 oleo ⁊c. paucis interpositis sequit. Et si in peccatis sit dimittentur ei.
¶ Ad istam questione3 dixerunt quidam q hoc sacramētum nō confertur cōtra pctā venialia: sed cōtra sequelas relictas tam ex originali q̄ ex actualibus peccatis. ¶ Sed cōtra hanc opinionem est auctoritas beati Jacobi pallegata. ¶ Dicendū ergo ad questionem q in hoc sacramēto tria sunt. s. vnum qð est sacrm tm̄: qð est vnctio exterior. alud qð est res ⁊ sacramētum. s. spūalis alacritas mētis: que est res signata ⁊ causata p exteriores vnctionem: de qua alacritate. vt habet extra C de sacra vnctione. c. i. intelligit illud qð dicit Joan. apl̄us. Unctio quā accepistis maneat in vobis. ⁊ est sacramentum principaliter remissionis venialium peccatorum. quia si digne sumatur per eam remissio venialium nō tātū significatur: sed etiam causatur. Unde in decretali predicta dicitur vnctio inuisibilis. interior non solum est signum: sed etiam sacramentum: quia si digne sumatur vel agit vel auget absq3 dubio quod designat. ⁊ sic p3 q remissio venialium est in hoc sacro pncipalis res ⁊ nō est sacramentum.

D ¶ Ad pmū in oppositū dicūt aliqui ꝙ q̄uis pnia iterior ad remissionē venialiū sufficiat: tū pp statū infirmi q̄ nō pōt ita pfecte illo remedio vti sicut san⁹ req̄rit aliud. ☞ Sʒ ꝯ hoc est ꝙ frequēter inungunt infirmi in tali statu ꝙ facilius pñt iterius penitere q̄ȝ sani. ¶ Jō videt dōʒ ꝙ sic p sacrm̄ pnie ex vi sacri forma tur attritio pus ifozmis: sic ex vi hui⁹ sacri cōfortat mens ad habēdū sufficiētiā pnie venialia delētis: que qn̄qȝ añ sacri susceptionē tam
E debilis est vt nō sufficiat ad plenā venialiū remissionē: per hui⁹ ēt sacri susceptionē ps pene p venialib⁹ debite remittit si digne suscipiatur. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ nō dat ifirmis tm̄: q: sit pncipalr̄ ordinatū ad corpalis ifirmitatis alleuiatōēʒ. Sʒ pp hoc q: appropiquat egressui in quo venialia pfecte pñt curari absqȝ hoc ꝙ eis hō iterū implicet. Questio. VI.

Sexto querit vtrū effectus hui⁹ sacri sit in firmitatis corpalis alleuiatio. Et vi
A det ꝙ nō: q: sacra no. l. efficiūt qd̄ figurāt si suscipiant digne: sed hui⁹ sacri susceptio q̄tūcūqȝ suscipiat digne nō liberat cōiter ab infirmitate icurabili p nām. g̃ effect⁹ eius nō est alleuiatio corpalis ifirmitatis. ¶ Jtē viri quāto sunt pfectiores tāto magis ꝺsiderāt dissolui: τ esse cū xp̄o: sicut pʒ p Pau. ad Phili. p°. Sʒ hui⁹ sacri effect⁹ nō est ꝯ desideriū pfectoꝝ. g̃ effectus ei⁹ nō est ifirmitatis corpalis alleuiatio. ¶ Jtē medicine spūalis nō est effect⁹ cor
B poralis: sed hoc sacrm̄ sicut τ alia est medicia spūalis. ergo effectus eius non est alleuiatio infirmitatis corporalis.

¶ Cōtra. Mar. 6. dr̄. ꝺ discipulis xp̄i ꝙ vngebant oleo multos egros τ sanabant: sed hoc itelligit de vnctiōe q̄ est sacrm̄. Vñ gl. ibideʒ. Pʒ ab aplis hūc morē traditū esse vt energumini τ alij egroti vngātur oleo a pōtifice cōsecrato. g̃ effectus hui⁹ sacri est alleuiatio ifirmitatis corporalis. ¶ Jtem Jaco. 5. Postq̄ dictū ē: vngētes eum oleo in noie dn̄i: immediate subiungitur: τ oratio fidei saluabit infirmum: τ alleuiabit eum dominus.

C ¶ Rn̄deo ꝙ alleuiatio corpalis ifirmitatis ē hui⁹ sacri effectus non pncipalis. quapp neqȝ exprimit in forma sacri: sʒ secūdari⁹: τ iō nunq̄ȝ cātur p hoc sacrm̄: nisi fm ꝙ expedit pncipali effectui: q̄ est remissio venialiū pctoꝝ: sed si digne suscipiat semp causat istū secūdariū effectū: qn̄ expedit effectui pncipali.

¶ Ad pmū in oppᵐ dōm ꝙ secūdari⁹ effcūs h⁹ sacri nō est cuiuslibʒ ifirmitatꝭ totalis amotio: ēt si hoc expediret effectui pncipali: sʒ alleuiatio: quā dupl̄r cāt. Vno° mediāte opere nature: inq̄tū mentis alacritas iterior nālit̄er
D p quādaʒ redūdātiā operat ad corpis meliorem dispōneʒ vel male dispōnis eius mitigatiōnē. alio mō pure supnāliter: τ hūc effectuʒ semp cōsequit respectu cuiuscūqȝ infirmitatis: qn̄ expedit effectui pncipali: τ digne suscipit. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ euadere ab ifirmitate nō est ꝯ desideriū viroꝝ pfectoꝝ qn̄ credunt hoc expedire ad salutē aiarū suaꝝ. Vñ dicit beatus Marti. Dn̄e si adhuc pplo tuo suʒ necessari⁹ nō recuso laboreʒ: fiat volūtas tua. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ τ si medicina spūalis nō sit totalis effectus pncipalis: pōt tñ eius esse effect⁹ secūdarius: τ magis q̄ȝ medicine corpalis spūalis ef
E fectus: q: plus pōt aia sup corp⁹: q̄ corp⁹ sup aiam: τ q̄uis assignare vni sacro duos pncipales effectus. vnuʒ pncipalē spūalem: τ aliū corporalē cēt incōueniēs: tñ hoc sacrm̄ quāuis sit vnū hr̄e duos effect⁹. vnū spūalē: τ aliū corporalē ita ꝙ spūalē pmo τ pncipalr̄: τ corporalē secūdario cōueniēs est: vt pʒ ex supioribus dictis. Articulus. II.

Consequenter q̄ritur ꝺ 3° pncipali. ¶ Et circa hoc q̄rūt. 6. ☞ Pmo vtꝝ hoc sacrʒ possit cōferri a nō epo. ☞ 2° vtruʒ a nō psbytero. ☞ 3° vtꝝ debeat conferri aliq̄bus sanis. ☞ 4° vtꝝ oibus infirmis. ☞ 5° vtrum sola instra sensuum debeant inungi. ☞ 6° vtruʒ hoc sacrm̄ iterabile sit. Questio. I.

Primo ostēdo ꝙ hoc sacrm̄ nō possit cōferri a nō epo. Phs. 2. phyſi. Jn
A his q̄ fm artē mām facim⁹ ꝑpter opus. nobilius g̃ est vti mā disposita q̄ ipam disponere: cū ergo ꝯsecratio olei sit mãc hui⁹ sacri dispositio: τ vnctio ifirmoꝝ sit ei⁹ vsus: nobilius est ifirmos vngere oleo ꝯsecrato q̄ ipm cōsecrare: sed oleū nō pōt ꝯsecrari a nō epo. g̃ nec aliquis illo oleo vngi a nō epo. ¶ Jtē sicut non eps nō pōt cōsecrare sacri cōfirmatiōis mām: ita nec cōfirmare. g̃ a simili sicut nō pōt mām h⁹ sacri ꝯsecrare: ita nec ea ifirmos vngere.
¶ Cōtra. Ja. 5. Jnfirmat quis i vobis iducat B
psbyteros eccl'ie: τ orēt sup eum vngētes eum oleo in noie dn̄i. ¶ Jtē decre. di. 95°. presbyteros. §. Sʒ istud. dicitur ꝙ oleo sanctificato pmittit presbyteris vngere ifirmos.
¶ Rn̄deo ꝙ hoc sacrm̄ a nō epo pōt ꝯferri. τ hoc pp statū infirmoꝝ q̄ nō pñt epos adire. Vñ di. predcā. Jllud. dicitur ꝙ idcirco presbyteris cōcessum est vngere infirmos sanctificato oleo. q: episcopi occupatiōib⁹ alijs ipe

C diti ad omnes lāguidos ire nō possunt.
¶ Ad p̄mū in opp^m dōm q̄ ɀsi vngere infirmos sit simpl'r nobili⁹ q̄ȝ olei scificatio: cū ei⁹ scificatio sit pp vsum: tñ pp necessitaté magis cócessuȝ ē p̄sbyteris nō ep̄is oleo scificato vngere q̄ȝ oleū scificare. facil'r. n. pōt oleū scificatum ab ep̄o p oēs parochias ep̄at⁹ hr̄i: nō sic aūt ep̄s pōt p̄ns esse cuilibȝ ifirmo. ¶ Ad 2^m dōm q̄ nō est sīle: q2 in ɀfirmatione spūs scūs dat ad robur ⁊ plenitudineȝ gr̄e: ⁊ iō merito eius admistratio reseruat ep̄is: in q̄b⁹ ē ptās plenior q̄ȝ in sacerdotib⁹ iferiorib⁹. Qō. ii.

A **Secundo** querit vtȝ possit cōferri a non p̄sbytero. Et vr̄ q̄ sic. q2 melior est orō boni laici q̄ȝ mali sacerdotis: sed hoc sacr̄m efficaciā hȝ ex orone. Vñ forma ei⁹ est depcatiua. g̃ magis pōt conferri a bono laico q̄ȝ a sacerdote min⁹ bono. ¶ Itē maius ē baptiȝare q̄ȝ hoc sacr̄m ɀferre: sed nō presbyteri p̄nt baptiȝare. g̃ ⁊ hoc sacr̄m cōferre.
¶ Cōtra. vt superi⁹ visum est: effect⁹ h⁹ sacri est venialiū pctōȝ remissio: sed nō p̄sbyteri nō
B possunt ministerialit̄ peccata remittere: quāuis sancti hoies orādo p̄nt adiuuare pctōres ad impetrationē misericordie. g̃ nō presbyteri nō p̄nt hoc sacr̄m conferre.
¶ R̄ñdeo q̄ hoc sacr̄m cōferri nō pōt a non p̄sbyteris. Soli. n. p̄sbyteri pp sacroȝ ecclesiasticoȝ dignitateȝ ɀstituti sunt admistratores eoruȝ. Vñ illud qō legit de sancta Genouefa q̄ oleo vngebat infirmos: ⁊ sanabātur: miraculosum fuit: nō sacramētale.
¶ Ad p̄mū in opp^m dōm q̄ q̄ȝuis p̄uata orō sacerdotis min⁹ boni nō sit ita efficax: sic orō
C laici melioris: tñ orō eius inq̄ȝtū ei⁹ p̄sona est publica est efficacior: q2 efficaciā hȝ ex vi meriti totius eccl'ie: orō aūt inq̄ȝtuȝ est forma h⁹ sacri ɀuenit p̄sbytero inq̄ȝtū p̄sona publica ē.
¶ Ad 2^m dōm q̄ q̄ȝuis baptism⁹ sit nobilius sacr̄m q̄ȝ extrema vnctio: tñ q2 ē sacr̄m simpl'r neciuȝ: iō q̄libet hō ipm admistrare pōt: q̄ȝuis a solis sacerdotib⁹ administrari debeat: casu necessitatis excepto. hoc aūt sacr̄m nō sic necessariū est. ⁋ Et ṗterea ad sacr̄m baptismi nō est necessaria mā p ep̄m ɀsecrata: sicut ad hoc sacr̄m: quā tractare nō decet nō sacerdotē: sicut decet sacerdotē. Questio. iii.

A **Tertio** querit vtȝ cōferri debeat aliq̄bus sanis. Et vr̄ q̄ sic. Hoc sacr̄m conferri dȝ cōstitutis in periculo mortis: sed multi sani frequenter sunt in periculo mortis. s. in bello: ⁊ in mari: ⁊ q̄dā sub certitudine mortē expectātes: vt ad mortē dānati. g̃ talib⁹ sanis debet hoc sacramētum conferri.

¶ Cōtra. B̄tūs Iac. in cano. sua. c. 5. nō fecit mētionē de ɀferēdo hoc sacr̄m nisi ifirmis. B
¶ R̄ñdeo q̄ cū effect⁹ p̄ncipalis huius sacri sit venialiū remissio non quecūq3: sed plena ⁊ ṗfecta de ṗximo itroducēs ad icorruptibileȝ sanitatē vite eterne: q̄ remissio de lege cōi sanis ɀuenire nō pōt: ideo nulli sano dȝ hoc sacramētū ɀferri: nec ifirmo nisi sic aggrauato: q̄ ṗbabile sit ipm eē in periculo mortis de ṗximo iminētis: q2 tñ defectus nāe ex senio q̄si
q̄dā infirmitas est: iō ēt senib⁹ ex defectu nāe C
solo constitutis in periculo mortis de ṗximo imminētis hoc sacr̄m cōferri debet.
¶ Ad p̄mū in opp^m dōm q̄ hoc sacr̄m cōferri nō dȝ nisi ɀstitutis in mortis p̄iculo ṗueniēte ex recessu a debita ṗportiōe hūoȝ: q̄ est ifirmitas: vel ifirmitatis ṗxima cā: vel ex cōsumptiōe radicalis hūidi ⁊ caloris nālis defectū: qō periculū sanis hoib⁹ nō iminet. Qō. iiii.

Quarto querit vtrū debeat cōferri oibus ifirmis. Et vr̄ q̄ sic. ſm phi. 2. topicoruȝ. Qō nullo addito dicis: simpl'r dicis. A
Sȝ B̄tūs Iaco. i can. sua. c. 5. dicit hoc sacr̄m debere ɀferri ifirmis nullā restrictionē apponēdo. g̃ vr̄ fuisse intētio sua q̄ dari debeat oibus ifirmis. ¶ Itē planū ē q̄ debeat dari oibus ifirmis ex ifirmitate sua in mortis periculo ɀstitutis: ⁊ ifirmis de q̄b⁹ nō desperat: quia medicina corpalis magis dāda est ifirmis de
q̄bus non desperat q̄ȝ illis de q̄bus desperat. B
ergo hoc sacr̄m dādū est oibus infirmis.
¶ Contra. dec. 95^a. di. Illud. dr̄ q̄ hec vnctio nō penitētibus ɀferri nō pōt: sed nō penitentium quidam sunt infirmi. ergo hoc sacr̄m nō omnibus infirmis cōferri debet.
¶ R̄ñdeo q̄ hoc sacr̄m cōferri nō dȝ nisi nō h̄ntibus obstaculū ipediēs sacri effectū: ⁊ habentibus deuotionē ⁊ reuerentiā ad sacr̄m. ⁊ h̄ntibus vel hr̄e potentib⁹ de cōi lege veniale
pctm̄. ⁊ q2 in nō penitētib⁹ est obstaculū ɀtra C
effectū sacri: ⁊ in pseuerāter furiosis nō est deuotio: nec reuerentia ad sacr̄m: ⁊ in paruulis nō est veniale peccatum: ideo hoc sacr̄m conferri nō debet impenitentibus: nec pseueranter furiosis: nec paruulis.
¶ Ad p̄mū in oppositū dōm q̄ q̄ȝuis determinatio verbi Iaco. nō sit scripta: tñ ex vsu eccl'e quē btūs Petrus itroduxit est sufficiēter habita. ¶ Ad 2^m dōm q̄ sicut nō esset danda medicina corporalis ifirmo: de cuius ifirmitatis corporalis sanatione ⁊ alleuiatiōe desperaretur: sic nō esset dādum hoc sacr̄m alicui si de sue ifirmitatis spūalis sanatione desperaretur. ⁋ Rō aūt quare nō dȝ dari leuē ifirmi-

tatem corporalez habentibus patet ex dictis in corpore questionis. Questio. V.

A **Quinto** querit vtrū sola instrā sensuū debeāt inungi. Et vr̄ q̄ nō. q2 vt superius habitū est libro p°. Aia est in q̄libz pte corporis tota: sed nullū pctm̄ est in corpe nisi per aiam. ḡ cū hec vnctio fiat ad remissionez pctōꝝ venialiū fieri dz in q̄libet pte corporis. ¶ J. ē vt habetur Matth. 15. De corde exeūt cogitationes male: sed sedes cordis est in pectore. ḡ dz fieri inunctio in pectore. ¶ Jtē ceci nati nunq̄ peccauerūt p visum. ergo in eis oculi nō debent inungi.

¶ Contra. vsus ecclesie habet q̄ omnia organa deseruientia sensitiue generatiue ꝛ ꝓgressiue inungantur: ꝛ nulla alia.

B ¶ Rūdeo q̄ sola instrā deseruiētia sensitiue gnātiue ꝛ ꝓgressiue ꝛ non alie corporis ptes debēt inungi: ꝛ qm̄ sunt q̄nq3 instrā deseruiētia sensib⁹ pticularib⁹. s. ocli: aures: nares: os: man⁹: ꝛ lūbi gnātiue d̄seruiāt: ꝛ pedes ꝓgressiue: iō fm̄ morem romane eccl'ie iste. 7. ptes corporis: ꝛ non alie inunguntur.

¶ Ad p̄mū in opp^m dōm q̄ q̄uis aia fm̄ eēntiam sit in q̄libet pte corpis tota: nō tñ fm̄ cuiuslibet potētie sue vsum: ꝛ iō nō debēt inūgi oēs ptes corpis: sed ille determiate q̄ dicte sūt. ¶ Ad 2^m dōm q̄ a corde dicūtur exire cogitatiōes male: pp hoc q̄ influētia anie deriuat

C ad alia mēbra mediāte corde: q̄uis. n. sit in q̄libet pte corpis tota per eēntiā: tñ cor recipit imediate ei⁹ influētiā: quapp mot⁹ est Auic. ad dōm lib. 3. de aialibus. q̄ aia occultatur in corde. ꝛ q2 pctā venialia: vt frequētius ꝯhunt ex occasionib⁹ acceptis p ptes illas determinatas q̄ supradicte sunt: iō magis inungūtur q̄ pect⁹. ¶ Ad 3^m dōm q̄ ꝛ si ceci nati nunq̄ peccauerūt p actū videndi: tñ peccare potuerunt p vidēdi cōcupiscētiaz: ꝛ mutilati p ꝯcupiscētiā operādi p illa mēbra q̄bus dū erant paruuli fuerūt mutilati: ꝛ ideo loca p̄dictoꝝ mēbrorum debent inungi. Questio. VI.

A **Sexto** querit vtrū hoc sacrm̄ iterabile sit. Et vr̄ q̄ nō. Dignior est vnctio hominis q̄ altaris: sed vnctio altaris iterari nō dz: extra de cōsecra. ecclesie: vel altaris. c. 1. ergo nec vnctio hominis. ¶ Jtē alia sacrā que cōsistūt in vnctiōe non iterantur: vt cōfirmatio ꝛ ordo. ergo a simili nec istud.

¶ Cōtra. Hu. 2° li. de sacra. pte. 15. c. 3. Si vnctio iterari nō pōt nec orō iterari pōt: sed orō iterari pōt. ergo ꝛ vnctio. ¶ Jtē magr̄ huius di. c. vlt. cōsentit q̄ hoc sacrm̄ iterabile est.

¶ Rūdeo q̄ hoc sacrm̄ aliquo mō iterabile est: aliquo mō nō. circa. n. eūdem īfirmū eadē B
īfirmitate in nūero respectu eiusdē infirmitatis status iterari nō dz: q2 q̄libet sacrm̄ circa māṁ ꝓpriā vna vice sortit totū suū effectum: si nō sit idispositio in susceptiōe: ꝛ iō eadē hostia bis nō cōsecrat. q2 in p̄ma ꝯsecratiōe efficit corp⁹ xp̄i veꝝ sub vna spē: nec idē cōiuges bis despōsant. De baptismo: cōfirmatione ꝛ ordine clarū est: in solo sacrō pnie dubiū est: qō q̄dā dicūt respectu eorūdē pctōꝝ in nūero iteratū q̄libet vice hr̄e aliquē effectū: q2 tñ idē hō in nūero pōt pluries īfirmari: ꝛ i eadē C
infirmitate in nūero pūt esse status diuersi in quoꝝ quolz infirmus est in notabili: ꝛ ꝓbabili periculo mortis: iō cū īfirmo nullū iprimat indelebilē effectū pōt ꝛ dz eidem hoi pluries cōferri: vel ꝓ diuersis infirmitatib⁹: vel ꝓ eiusdem īfirmitatis diuersis statibus supradictis. Nec te moueat: qō dictuz est: sacramentū eucharistie vna vice circa eandem materiam totum suum sortiri effectum: quia ab eodem homine est pluries suscipienduz. Jn eius eniz susceptione non consistit illius sacramenti essentia: ꝛ ideo quāuis pluries suscipiatur: ꝛ in D
eodem suscipiente pluries habeat effectum: tamen essentia sacramenti circa eandem materiam nō iteratur: ꝛ iteratū nō hr̄et effectū.

¶ Ad p̄mum dicenduz q̄ ratio quare vnctio altaris vel ecclesie consecratio non iteratur est: quia ipsa cōsecratio ꝛ vnctio vna vice collate habent totum suum effectum: qui est esse dedicatum ad diuinum cultum: ꝛ simili rōne etiam consecratio materie confirmationis ꝛ materie huius sacramenti non iteratur. Chrisma enim vna consecratione perfecte ordinatur ad vsum illius sacramenti. similiter dico E
de consecratione olei respectu vsus huius sacramenti: ꝛ quia circa eundem infirmuz eadē infirmitate respectu eiusdem infirmitatis status hoc sacramētū totum suum sortit effectū: si nō sit aliquis defectus ex parte suscipiētis: ideo hoc modo nō iterat: q2 tamē morb⁹: cōtra quez est: pluries pōt reuerti: ideo circa eūdem hoiez pōt pluries iterari: q2 sic circa eūdem hoiez pluries effectū pōt habere. ¶ Ad scd̄m dōm q̄ nō est simile. q2 cōfirmatio ꝛ ordo iprimūt characterē: qui est indelebilis effe F
ctus: nec morb⁹ ꝯ quē p̄ncipaliter sunt in eodem homine iterat. hoc aūt sacrm̄ effectuz indelebilē in suscipiente nō iprimit: ꝛ iō morb⁹ contra quem est iteratur.

Circa litteram. Quo capita regum ꝛ pontificum inunguntur.

¶ Cōtra. extra de sacra vnctione. c. 1. §. Hoc

g vnguento. Princeps nō vngit in capite: sed in brachio siue humero: siue armo: in q̄b⁹ pn̄cipatus cōgrue designatur.

¶ Rn̄deo vbuz magistri itelligēdum est de vnctiōe Regū in veteri lege: non in noua. sic eniz df in decretali p̄dicta. Principis vnctio a capite ad brachiuz est trāslata. Corpus xp̄i nō pōt confici nisi de pane ꝯsecrato: qḋ nō est intelligēdū de ꝯsecratiōe p̄cedente ipam con fectionem: sed de cōsecratiōe que in ipsa ꝯfe
h ctione cōsistit: que est per hec v̄ba. Hoc est. n. corpus meū. nisi forte magister cōsecrationez vocet ibi ordinationē panis de frumento: ad hoc vt sit hui⁹ sacri mā: quā ordinationē xp̄s instituit suo facto: ad cui⁹ modi similitudinē dicitur aquas consecrasse quādo fuit baptiza tus: eo q̄ illo facto aquā ordinauit ad hoc vt esset materia sacramenti baptismi.

¶ De ordib⁹ ecclīasticis. Di. XXIIII.

Unc ad considerationem sacre ordinatiōis acceda mus. Septē sunt sp̄ūaliū officiorūz gradus siue or dines sicut ex scōꝝ patrū dictis apte tradit̄: ꝛ capi tis nostri. s. iesu xp̄i exēplo mōstratur: q oīuz officia i semetipo exhibuit: ꝛ corpi suo quod est ecclesia eosdē ordines ob seruandos reliquit. Septez aūt sunt pp septiformē gratiā sancti spirit⁹: cui⁹ qui non sunt participes ad grad⁹ ecclesiasti cos idigne accedūt. Illi vero in quorūz mentibus diffusa est septiformis gratia spiritussc̄i: cuz ad ecclesiasticos ordines accedūt: ipa spiritualis grad⁹ ꝓmotiōe ampliorē gratiā pcipere credunt̄.

¶ Quales assumendi sunt ad clerum.

t Ales aūt ad misteriū sp̄ūale eli gēdi sūt clerici: q digne possint dn̄ica sacra tractare. Meli⁹ est . n. dn̄o sacerdoti paucos h̄re mīstros q possint digne opus dei exercere: q̄ȝ mul tos inutiles q ordinatori graue onus indu cāt. Tales. n. decet eē ministros xp̄i q se ptiformis gr̄a sp̄ūsancti sint decori: ex quorū doctrina ꝛ cōuersationis forma eadē gr̄a in alijs trāsfundat̄: ne celestes margaritas sp̄ūaliū verboꝝ officiorūq̄ꝫ diuinoꝝ ordines vite pedib⁹ cōculcent. In sacro ergo septiformis sp̄ūs septem sunt gradus ecclesiastici. s. ostiarij: lecto res: exorciste: acoliti. subdyaconi: dya coni: sacerdotes. Oēs tñ clerici vocātur . i. sortiti. Corona. n. signaculum est quo signant̄ in partē sortis ministerij diuini. Corona regale decus significat: ꝛ serui re deo regnare est. Uñ ministri ecclesie reges esse d̄bēt: vt se ꝛ alios regāt: qui bus petrus ait. Uos estis genus electū: regale sacerdotū ꝛc̄. Sūmitas capitis desup nudat̄: vt eoꝝ mens ad dn̄z libe ra monstret̄: qua reuelata facie gloriaz dei cōtemplent. Sūmitas eniz capitis est eminētia mentis: denudatio capitis est reuelatio mentis. Clericus enī secre torū dei nō ignarus esse debet. Tōdent̄ etiā capilli vsq̄ ad reuelationē sensuuz . s. oculorū ꝛ aurium: vt vitia in corde ꝛ opere pullulātia doceant̄ p̄cidenda: ne ad audiendū ꝛ itelligēdū verbū dei pre pediatur mēs: pro quo seruato reddet̄ in excelsis corona. Tōsure aūt ecclesia stice vsus a nazareis exortus videt̄: qui prius crine seruato: deinde ob vite cōti nentiā caput radebāt: ꝛ capillos in igne sacrificij ponebāt. Hinc vsus ioleuit vt q diuinis cultib⁹ mancipant̄: quasi naza rei. i. sc̄i crine posito ineniātur sicut ad ezechielez dicit̄. Fili homis sume gla diuz acutū ꝛ duc super caput tuū ꝛ bar bam. In actibus etiā apostoloꝝ p̄scillaꝫ ꝛ aqlaꝫ hoc fecisse legim⁹. Paulus quo q̄ꝫ ꝛ alij qdā discipuli xp̄i hoc fecerunt. Recte ergo in q̄buslibet gradib⁹ cōsti tuti clerici vocātur: quoꝝ nōia ꝛ rōnes noīum Isidorus exponēs ait. Cleros ꝛ clericos hinc appellatos eē credimus: q̄ꝛ Matthias electus est sorte: quē pri-

mum per aplos legimus ordinatū. Cleros. n. grece latine sors vel hereditas dicitur. Jō ergo dicti sūt clerici: qz de sorte sunt dñi: vel qz deū partē hñt. Generalr vo clerici nuncupati sunt oēs qui in ecclesia dei seruiūt: quoꝝ gradus z nomina sunt hec: hostiarius: lector, zc.

¶ De hostiarijs.

Ostiarij idē z ianitores sunt q in veteri testō electi sunt ad custodiaz tēpli vt nō igrederet in illud imundus. Dicti aūt hostiarij eo q pſint hostijs tēpli. Ipsi eniz tenētes claue oīa intus z extra custodiūt: atqz inter bonos z malos hñtes iudicium: dignos recipiūt: idignos respuunt. Vñ z eis cū ordinant claues ecclie dantur ab epo. Et dr eis. Sic agite tanqz rōnem deo reddituri p reb⁹ q clauibus istis recludunt. Hoc officiū dñs in sua persona suscepit qñ flagello d funiculis facto vēdentes z ementes eiecit de tēplo. Ipse .n. se hostiariū significās dicit. Ego suz hostiū: per me si quis itroierit saluabit z igrediet z egrediet z pascua inueniet.

¶ De lectoribus.

Ecundus est gradus lectoꝝ. lectores a legēdo sicut psalmiste a psalmis canendis vocati sunt. Illi. n. pdicāt pplis qd seqntur: isti cātāt vt excitent ad cōpūctionez animos audientiū: licz qdā lectores ita miserabilr pnūciant vt quosdā ad luctū lamentationēqz cōpellāt. Idem ēt pnūciatores vocātur q porro añ nūciāt: qz tā erit clara eoꝝ vox: vt ēt longe positoruz aures adimpleant. Ad lectores aūt ptinet lectiones pnūciare: z ea q pphete nūciauerūt populis pdicare: vt iaz ex officio in ecclesia legant pphetias z lectiones: vnde z ei vidēte pplo tradit ab epo codex diuinaꝝ lectionuz: z dr ei. accipe z esto verbi dei relator: habiturus si fideliter ipleueris officiū: partē cū his q bñ verbū dei ministrauerūt. Qui ad hunc gradū puehit: lraꝝ scia dz eē istruct⁹: vt sensuz verboꝝ itelligat: vim accētuū sciat: distincte legat: ne cōfusiōe platiōis itellectū auditorib⁹ auferat. Attendat qd idicatiue: qd iterrogatiue sit legendum: vbi sit in orone faciēda distictio. Hec. n. male seruata itellectuz turbāt z alios ad risuz puocāt. aurib⁹ z cordi cōsulere dz vox lectoris. Hoc officiū impleuit xps cū in medio senioꝝ librū Esaie aperiēs: disticte ad intelligēdum legit: spūs dñi sup me zc. Ex quo lectorib⁹ datur intelligi qz gra spāli clarere debent q alijs verbū dei āñūciāt. Hic ordo formam z initiū a pphetis accepisse videtur: quib⁹ dr. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocē tuā.

¶ De exorcistis.

Ertius est ordo exorcistarum. Exorciste āt ex greco in latinū adiurātes vel icrepātes vocantur. Inuocāt enim sup cathecuminos z sup eos q hñt spūm imundū: nomē dñi adiurantes p euz vt egrediat ab eis. Ad exorcistam ptinet exorcismos memoriter retinere: manusqz sup energuminos z cathecuminos in exorcizando iponere. Debet aūt hre spūm mūdū q spiritibus imundis iperat: z malignū expellere de corde suo: quē expellit d corpore alieno: ne medicia quā alij facit: sibi non psit: z dicatur ei: medice cura teipsum. Hi cū ordinant accipiunt de manu epi librū exorcismoꝝ: z dicit eis. Accipite z habetote potestatē iponēdi manus sup energuminos vel cathecuminos. Hoc officio vsus est dñs qñ saliua sua tetigit aures z linguā surdi z muti dicēs. Effeta: qd est adaperire: per hoc docēs nos spūaliter debere apire aures pcordioꝝ

hoium ad itelligēdū: ꝛ ora ad cōfitēdū: vt pulso demone: spūssanct⁹ vas suū recipiat. Hoc ēt officio vsus ē xp̄s cū demoniacos multos sanauit. Hic ordo a Salomōe vr̄ descēdisse q quēdā modū exorcizādi iuenit: quo demōes adiurati ex obsessis corpib⁹ pellebanť. Huic officio mācipati exorciste vocati sūt. De q̄bus xp̄s i euāgelio. Si ego i beelzebub eycio demōia: filij vr̄i. s. exorciste i q̄ eyciunt.

De acolitis.

q Uarto loco succedunt acoliti. Acoliti v̄o grece latiē ceroferarij dicunť a deportandis cereis: q̄n legēdū ē euāgeliū vel sacrificiū offerēdū. Tūc. n. accēdunť luminaria ꝛ deportanť ab eis: nō ad effugādas aeris tenebras cū sol eo tp̄e rutilet: s₃ ad signū leticie demonstrādū: vt sub typo luminis corpalis: illa lux oñdať de q̄ legiť. Erat lux v̄a q̄ illuminat oēm ho. ve. i hūc mūdū. Ad acolitū ptinet p̄paratio luminariū in sacrario. Ipe cereū portat: ipe vrceolū cū vino ꝛ aqua suggesta ꝑ eucharistia subdyaconis p̄parat. Hi cū ordinanť cū edocti fuerint ab ep̄o qualr̄ i officio suo agere debeāt: ab archidyacono accipiūt cādelabrū cū cereo: ꝛ vrceoluz vacuū. Hoc officiū dn̄s se hr̄e testať dicēs. Ego sum lux mūdi: q seq̄ť me nō ambulat i tenebris. Hui⁹ officij formaz illi gerebāt i veteri testō q lucernas cādelabri cōponebāt ꝛ accēdebāt igne celesti: ad illuminādas tenebras aglonares.

De subdyaconis.

q Uint⁹ ē ordo subdyaconū. Grece hypodyacōes vocāť: q̊s nos subdyacones dicim⁹. Qui iō sic appellanť: q₃ subiacēt p̄ceptis ꝛ officijs leuitaꝝ. Oblatiōes. n. in tēplo a fidelib⁹ suscipiūt: ꝛ leuiter supponēdas altarib⁹ deferūt. Hi apud hebreos nathinei vocabanť. i. in hūilitate dn̄o seruiētes. Ad sbdyaconū ptiet calicē ꝛ patenā ad altare xp̄i deferre ꝛ leuitis tradere eisq₃ ministrare. Urceolū q₃ ꝛ aq₃: manile ꝛ manutergiū tenere: ep̄o ꝛ p̄sbyteris ꝛ leuitis ꝑ lauādis añ altare manib⁹ aquā p̄bere. His lex ꝯtinētie iponiť: q₃ altari ꝑpinquantes vasa corpis ꝛ sanguinis xp̄i portāt. Uñ illꝫ iplere debēt. Mūdamini q fertis vasa dn̄i. Ad hos ēt ptinet tm̄ de oblatiōib⁹ ponere i altari: quātū sufficere possit pplo: necnō corpales ꝛ pallas ꝛ substratoria lauare. Hi cū ordinātur accipiūt de manu ep̄i patenā ꝛ calicē vacuū: ab archidyacono v̄o vrceolū cū aq̄ manile ꝛ māutergiū. Hoc officio vsus est dn̄s q̄n lintheo se p̄cinxit: ꝛ mittēs aquā i peluim pedes discipuloꝝ lauit ꝛ lintheo tersit.

De dyaconis.

d Yaconoꝝ ordo sextū t₃ locū pp senarij p̄fectionē. Hic ordo i veteri testō a tribu leui nomē accepit vel traxit. Dicunť. n. ꝛ leuite. Precepit qppe dn̄s moysi vt post ordiatōez aaron ꝛ filioꝝ ei⁹ ꝑsus trib⁹ leui ad diuini cult⁹ ministeria ordinarenť ꝛ ꝯsecrarenť dn̄o: ꝛ seruirēt ꝑ isrāel corā aaron ꝛ filijs ei⁹ i tabernaculo. Ipsiq₃ gestarēt archā ꝛ tabernaculū ꝛ oīa vasa ei⁹: ꝛ in circuitu tabernaculi excubarēt: ꝛ i trāsportādo tabernaculo ipi deponerēt rursumq₃ cōponerēt. A vigiti v̄o annis ꝛ supra iussi sūt seruire i tabernaculo: quā regulā i nouo testō scti p̄res ꝯstituerūt: q₃ hec etas ad ferēda onera ē robusta. Leuite ergo ex noīe auctoris vocati sunt. De leui. n. leuite exorti sūt: a qb⁹ in tēplo mystici sacri mysteria explebantur. Hi grece dyacōes: latine ministri dn̄r: q₃ sicut i sacerdote ꝯsecratio: ita in dyacono ministerij dispēsatio hr̄. Ad dyaconū ptinet assistere sacerdotib⁹ ꝛ ministrare i

oib⁹ q̄ agunt̄ i sacris xp̄i. s. in baptismo: i
chrismate: in patena ⁊ calice: oblatiões
q̄3 iferre ⁊ disponere i altari. Cōponere
ēt mēsā3 dñi ⁊ vestire: crucē ferre: ⁊ p̄di
care euāgeliū ⁊ epistolā ad pp̄l3. Nā si-
cut lectorib⁹ vet⁹ testm̄: ita diaconibus
nonū p̄dicare p̄ceptū ē. Ad ip̄3 ēt ptinet
officiū p̄cū ⁊ recitatio cathecumīoꝝ no-
minū. ip̄e p̄monet aures hr̄e ad dñ3: ip̄e
donat pacē: ⁊ ip̄e ānūciat. Qd̄ āt huic or
dini a Moyse statutū ē: hoc ēt i nouo te
stamēto repn̄tatur: cū diacono sup leuū
hūeꝝ stola pōit̄: ⁊ casula in dieb⁹ ieiunij
cōplicat̄: q2 qcq̄d laboris ⁊ sustinētie in
hac vita tolerat̄: q̄si i leua portat̄: donec i
dextra. i. i eternitate reges hēat̄. Hic or
do ab ap̄lis celebrat⁹ ē: qn̄ vt legit̄ i acti
bus ap̄loꝝ septē viros plenos sp̄usan-
cto ad hoc offm̄ elegerūt. ⁊ orōne p̄mis-
sa man⁹ eis iposuerūt. Vn̄ ⁊ ↄsuetudo i-
oleuit vt i oī matrice eccl̄ia septē diaco
nes circa xp̄i arā q̄si septē colūne assi
stāt. Hi sūt septē angeli tuba canētes in
apocalipsi. Qui q̄les eē d̄beāt ap̄ls do-
cet thimotheo scribēs. Hi cū ordinant̄
solus ep̄s eis manū ipōit: q2 ad misteriū
applicāt̄. pōit eis orariū. i. stolā sup leuū
hūeꝝ: vt p hoc itelligāt se accepisse iugū
dñi suaue: q̄ ad sinistrā ptinētia diuīo ti-
mori subyciāt. Accipiūt ⁊ textū euāge-
lij: vt itelligāt se esse p̄cōes euāgelij xp̄i.
Hi āt an̄q3 ordinet̄ p̄bēt vt doc3 ap̄ls: ⁊
sic ministrēt nullū crimē hn̄tes. Hoc offō
vsus ē xp̄s: qn̄ post cenā3 sacr̄m carnis ⁊
sanguinis discip̄lis dispēsauit: ⁊ qn̄ apo
stolos dormiētes ad orōnē excitauit di-
cēs. Vigilate ⁊ orate vt nō itretis i tēta
tionem. ¶ De presbyteris.

Eptim⁹ ē ordo p̄sbyteroꝝ. pre-
s sbyter grece: senior iterp̄tat̄ la-
tine. Nō mō p̄ etate vl̄ decrepi
ta senectute: sed pp̄ honorē ⁊ dignitatē3
quā acceperūt: p̄sbyteri noiant̄: q moꝝ
prudētia ⁊ maturitate ↄuersatiōis p̄cel
lere debēt i pp̄lo: vn̄ scriptū ē. Senect⁹
venerabil' ē: nō diuturna: nec ānoꝝ nūe
ro cōputata. Cani. n. sūt sensus hoīum. ⁊
etas senectutis vita imaculata. Jō āt ēt
p̄sbyteri sacerdotes vocāt̄: q2 sacra dāt:
q licz sint sacerdotes: tn̄ pōtificat⁹ apicē
nō hn̄t sic ep̄i: q2 ip̄i nec chrismate frōtes
signāt nec paraclitū dāt: qd̄ solis deberi
ep̄is lectio actuū ap̄loꝝ demōstrat. Vn̄
⁊ apd̄ veteres idē ep̄i ⁊ p̄sbyteri fuerūt:
q2 illd̄ ē nomē dignitatis nō etatis. Sa-
cerdos nomē h3 cōpositū ex greco ⁊ lati
no: qd̄ ē sacrū dās siue sacer dux. Sic. n.
rex a regēdo: ita sacerdos a scificādo di-
ct⁹ ē: ↄsecrat. n. ⁊ scificat corp⁹ xp̄i. Anti-
stes v̄o sacerdos dict⁹ ē ab eo ꝙ an̄ stat:
p̄m⁹. n. ē i ordine eccl̄ie. Ad p̄sbyteꝝ aūt
pertinet sacr̄m corpis ⁊ sanguinis dñi i
altari dei ↄficere: orōnes dicere: ⁊ dona
dei bn̄dicere. Qui cū ordināt̄ iungūt̄ eis
man⁹: vt itelligāt se accepisse grā3 ↄse-
crādi: ⁊ charitatis opa debere extēdere
ad oēs. Accipiūt ⁊ stolā: q̄ vtrūq3 t3 lat⁹:
q2 debēt esse muniti armis iustitie ↄ̄ ad-
uersa ⁊ p̄spa. Accipiūt ēt calicē cū vino:
⁊ patenā cū hostijs: vt p hoc sciāt se acce
pisse ptātē placabiles deo hostias offe-
rēdi. Hic ordo a filijs Aaron sumpsit ini
tiū. Sūmos. n. pōtifices ⁊ mīores sacer
dotes istituit de⁹ p moysen: q ex p̄cepto
dī aarō i sūmū pōtificē: filios v̄o ei⁹ vn-
xit i minores sacerdotes. Christ⁹ q3 duo-
deci elegit discipulos p̄us: q̄s ⁊ ap̄los vo
cauit: q̄ꝝ vicē gerūt i eccl̄ia maiores pō
tifices: deinde alios. lxxij. discip̄los desi
gnauit: quoꝝ vicē i eccl̄ia tenēt p̄sbyte-
ri. Vn⁹ aūt iter ap̄los p̄nceps extitit pe
trus: cui⁹ vicarius ⁊ successor ē pontifex
sūmus. Vn̄ dr̄ ap̄licus q ⁊ papa vocat̄. s.
p̄r patrū. Qualis aūt eligi debeat p̄sby-

ter. apostolus scribens thimoteo ostendit: vbi noie epi p̄sbyteꝝ significāt. Hoc aūt officio vsus est xp̄s cū seipȝ i ara crucis obtulit: idem sacerdos ⁊ hostia: ⁊ qñ post cenā panē ⁊ vinū in corpus suuȝ ⁊ sanguinē cōmutauit. Ecce de septē ecclesie gradibus breuiter elocuti: qd ad quēqȝ ptineat insinuauimus. Cūqȝ oēs sint spūales ⁊ sacri: excellenter tñ canones duos tm̄ sacros ordines appellari cēsent: dyaconat⁹. s. ⁊ p̄sbyterat⁹: qꝛ hos solos p̄mitiua ecclesia legit̄ habuisse: ⁊ de his solis preceptum apostoli habemus. Apostoli enim in singulis ciuitatibus episcopos ⁊ presbyteros ordinauerūt. Leuitas etiam ab apostolis ordinatos legimus: quorum maximus fuit beatus stephanus. Subdiaconos v̄o ⁊ acolitos ꝓcedēte tp̄e ecclesia sibi cōstituit.

Quid sit quod hic dicitur ordo.

S I autē queritur quid sit quod hic vocat̄ ordo? Sane dici potest signaculum esse. idest sacrum quoddam: quo spiritualis potestas traditur ordinato ⁊ officiuȝ. Caracter ergo spiritualis vbi fit ꝓmotio potestatis: ordo vel gradus vocatur. Et dicūtur hi ordines sacramēta: quia in eorum perceptione res sacra. i. gratia cōfert̄: quā figurant ea que ibi gerunt̄.

De noībus dignitatis vel officij.

S Unt ⁊ alia quedā nō ordinū sed dignitatū vel officioꝝ noīa. Dignitatis sil' vl' officij nomē ē ep̄s. Ep̄atus aūt vocabulū ide dictū ē: q̄ ille q ep̄s efficit̄ supintēdat: curā. s. subditoꝝ gerēs. Scopi. n. grece: latīe itēdere dr̄. Epi āt grece latīe speculatores iterp̄tāt̄. Nā speculator ē ꝓposit⁹ i eccl'ia dictus: eo q̄ speculat̄ atqȝ ꝓspiciat ppl'oꝝ īfra se positoꝝ mores ⁊ vitā. pontifex est p̄nceps sacerdotū q̄si via seq̄ntiū. ipse ⁊ sūm⁹ sacerdos nūcupat̄: ipe. n. leuitas ⁊ sacerdotes efficit. ipe oēs ecclesiasticos ordines disponit.

De q̄dripartito ordine episcoporuȝ.

O Rdo autem episcoporuȝ quadripartitus est. s. in patriarchis: archiepiscopis: metropolitanis: ⁊ ep̄is. Patriarcha grece sūmus patrū iterpretat̄: qꝛ primū. i. apostolicū tenet locū: vt romanus: anthiocenus: alexandrinus: sed omniū sūmus est romanus. Archiepiscopus princeps episcoporum. Arcos enim grece: latine princeps dicitur. Metropolite autem mensura ciuitatum dicuntur. Singulis eniȝ prouincijs preeminēt: quorū auctoritati ⁊ doctrine ceteri sacerdotes subiecti sunt. Sollicitudo eniȝ totius prouincie ipsis ep̄is cōmissa est. Oēs aūt superius designati ordines ep̄i nuncupant̄. Nota archiep̄oꝝ noīe primates superius significasse videtur: ⁊ metropolitanoꝝ quos nūc archiep̄os dicimus. Horū autē discretio a gētilib⁹ itroducta videt̄: q suos flamines alios simpliciter flamines: alios archiflamines: alios prothoflamines appellabant. Sacerdotes enim gētilium flamines dicebantur: qui habebāt in capite pilleum in quo erat breuis virga: desuper habens aliquid lane: quod cum per estum ferre non possent: filum tantum in capite ligare ceperunt. Nudis eniȝ capitibus eis incedere nephas erat. Unde ⁊ a filo quo vtebātur flamines dicti sunt: quasi filamines. Sed festiuis diebus filo deposito pilleum imponebant pro sacerdotij eminentia. Uates a vi mentis appellati sunt. cuius significatio multiplex est. Modo enim sacerdotem: modo prophetam: modo poetam significat. Cantor vero vocatur qui voce modulatur in cantu.

Dui⁹ sūt duo gn̄a: pcētoꝛ ⁊ succētoꝛ. Pꝛecētoꝛ q vocē pmittit in cātu: succentoꝛ q subsequēter canēdo rn̄det. Cōcētoꝛ aūt dr̄ qꝛ ꝯsonat. Qui aūt nō ꝯsonat nec ꝯcinit: ꝯcentoꝛ nō erit. His bꝛeuiter tractatis āmonēdi sūt xp̄i miſtri qten⁹ sic excellūt oꝛdīs dignitate: ita pcellāt vite scitate: vt plebs eis cōmissa: eoꝛūq3 disciplinis edocta: gratāter eis obediat ⁊ eoꝛu3 imitatiōe de die ī diē pficiat: a qb⁹ diuina sacra pcipiūt ⁊ missaꝝ solēnia audiūt Missa āt dr̄ vel qꝛ missa ē hostia: cuius cōmemoꝛatio fit ī illo officio: vn̄ dr̄. Ite missa ē. i. segmini hostiā q̄ missa ē ad celestia tēdētes post eā: vel qꝛ missus celestis venit ad ꝯsecrandū dn̄icū coꝛpus: p quē ad altare celeste defert hostia. Unde ⁊ dicitur missa est.

¶ Supius determinauit magr̄ de sacr̄o baptismi: ꝯfirmatōis: eucharistie: pnie: ⁊ extreme vnctiōis. Hic determinat de sacr̄o oꝛdis: ⁊ diuidit i. 2. Pꝛi⁹ determinat de oꝛdinū distinctiōe. 2° de collatiōe di. seq̄nti ibi. Solet q̄ri. ¶ Pꝛima i. 3. Pꝛimo de dispositiōe ad oꝛdinē. s. de tōsura. 2° de ipsis oꝛdinib⁹ ibi. Hostiarius. 3° de officijs ⁊ dignitatib⁹ q̄ oꝛdies ꝯsequunt ibi. Sūt ⁊ alia. ¶ Media diuidit in 7. ¶ Pꝛio determinat de hostiarijs. 2° đ lectoꝛib⁹ ibi. Scđs. 3°. de exoꝛcistis ibi. Terti⁹. 4° de acolitis ibi. Quarto loco. 5° đ sb̄dia cōis ibi. Quit⁹. 6° đ diacōis ibi. Diaconoꝝ. 7° de p̄sbyteris ibi. Septim⁹. ¶ Illa ps que icipit ibi. Sūt ⁊ alia. diuidit i tres. P° đterminat de dignitate ep̄ali. 2° de gradib⁹ dignitatis illi⁹ ibi. Oꝛdo aūt. 3° de q̄busdā officijs minoꝛibus ibi. Uaces ⁊ vimentis.

Articulus I.

Irca hāc di. querēdū ē p̄ncipalr̄ de. 5. P° de tōsura. 2° đ ꝯditiōe poꝛtādi tōsurā. 3° đ oꝛdie. 4° đ oꝛdis effcū. 5° đ ep̄atu. ¶ Circa p̄m q̄rūt. 3. P° vtrū tōsura sit ad oꝛdinu3 susceptione3 dispositio congrua. 2° vtꝝ sit oꝛdo. 3° vtrū sibi abꝛenūciatio tempoꝛaliū sic annexa. Questio. I.

a Primo oñdo q̄ tonsura nō sit ad oꝛdinu3 susceptiōe3 dispō ꝯgrua. magis ē ꝯgrua dispō ad oꝛdinū susceptiōem dispō aie q̄ coꝛpis. s3 indispositus ī aīa sic pctōꝛ pōt suscipe oꝛdies. ergo ī coꝛpe nulla req̄rit dispō ad eoꝝ susceptiōe3. ¶ Itē eēntiali⁹ oꝛdinat oꝛdo pꝛioꝛ ad seq̄nte q̄ tonsura ad aliquē oꝛdinē. s3 p̄termisso oꝛdine p̄oꝛi pōt suscipi seq̄ns oꝛdo: extra de clico p saltū pmo. c. vnico. g° tōsura nō req̄rit ad oꝛdinū susceptōe3. ¶ Itē sicut dic magr̄ hui⁹ di. c. i. Tōsure ecclīastice vsus a Nazareis exoꝛt⁹ vr̄: s3 vt h̄r nūeroꝝ. 6°. Nazareoꝝ radebat totū caput: qꝛ ibi dr̄ q̄ radebat caput eoꝝ nulla restrictiōe apposita. g° tonsura facta eo mō q̄ fit ī clicis nō ē dispō ad susceptionē oꝛdinū: s3 deberet totū caput eoꝝ radi. B

¶ Cōtra. fm̄ magr̄m hui⁹ di. c. p°. Oēs oꝛdinati dicti sūt electi. nō pōt ergo aliq̄s eē oꝛdinatus nisi sit cleric⁹. cū ergo nullus sit cleric⁹ nisi tōsuratus. tōsura est dispositio ad oꝛdinu3 susceptionē. ¶ Itē ꝯsuetudo appꝛobata p lege h̄nda ē. s3 fm̄ appꝛobatā ꝯsuetudinē ecclīe hoies tōsurant anteq̄ oꝛdinent. ergo tonsura dispositio est ad oꝛdinum susceptionem. C

¶ Rn̄deo q̄ duplex est dispō ad aliq̄d suscipiēdū. q̄dā necessitatis. q̄dā ꝯgruitatis. Pꝛimo mō tōsura nō ē dispō ad oꝛdinū susceptionē: qꝛ si nō tōsuratus oꝛdinaret vere recipet oꝛdinis sacr̄m. q̄uis ipse scienter sic oꝛdinē recipiēs: ⁊ oꝛdinatoꝛ talē sciēter oꝛdinās grauiter peccarēt: qꝛ oꝛdinari nō d3 nisi clericus: ⁊ sine tonsura clericus non est. arm̄ ad hoc decre. 23. di. Psalmista. §. Clici. 2° mō loquēdo dico q̄ tōsura fcā in sūmitate capitis ad modū spere cū resecatiōe capilloꝛū iferioꝛū ita vt nō possit tegere aliq̄đ oꝛganū sensuu3 ē dispositio ad oꝛdinū susceptionē: in eis eni vt dicit magister hui⁹ di. c. j. d3 denudari capitis sūmitas vt eoꝛū mens libera ad deū monstret: sūmitas eni3 capitis repꝛesentat eminētiā mētis: ⁊ denudatio capitis mētis reuelationē: clericus eni secretoꝛū dei ignarus esse nō d3. ideo etiā in modū spere d3 fieri. qꝛ vt dicit magister. e. c. p tonsura3 significant esse in parte soꝛtis ministerij dei cui seruire regnare est: ministri eni ecclesie reges esse debēt sic itelligēdo vt se ⁊ alios regāt: qđ pbat magr̄ p illud qđ dicit beat⁹ Petrus i p̄a ca. sua. ca. 2° Uos estis gen⁹ electū regale sacerdotiū. debēt ēt resecari capilli īferi⁹ ita vt nō operiāt aliqđ oꝛganū sensuū ad significandū vt vitia p oꝛgana sensuū pululātia p̄cidant: ⁊ q̄ ad audiēdū ⁊ itelligēdū v̄bū dei a supfluitate reꝝ tēpoꝛaliū ipediri nō debent. q̄ aūt i modū spere radi debeāt habet decre. di. 23. Pꝛohibere: q̄ autem resecari debeant inferius capilli modo supꝛa dicto habetur eadem di. Nō liceat. 2°. ⁊ cōgruū est a statu laicoꝛum D E

E ad statũ ordinatoꝝ ad ministeriũ dei transire
volẽtes recipe dispositionẽ predictã qua a sta
tu laicoꝝ separarentur: ꝛ ad diuinum ministe-
riũ prepararent. In omni trãsitu ab vno statu in
aliũ ꝯueniẽs ẽ trãsire p mediã dispõnẽ: qȯ etiã
nos docet natura nõ trãsmutãs mãm ab vna
forma in aliã nisi aliqua mediãte dispositiõe.
¶ Ad p^{m} in opp^{m} dȯ ꝙ pctõr sciẽter recipiẽs
ordinẽ grauiter peccat: ꝛ talẽ sciẽter ordinãs
ꝛ silr̃ ꝯcessi de nõ tonsurato. tñ sicut si pctõr or
dinat ordiat᷒ ẽ ita si nõ tõsurat᷒ ordinat ordia-
F tus est. ¶ Ad 2^{m} dȯ ꝙ poꝛ ordo ita ẽ dispõ ad
sequẽtẽ ꝙ q̃uis priori nõ suscepto sequẽs pos-
sit suscipi: nõ tñ sine pctõ tã ex pte suscipiẽtis
q̃ ꝯferẽtis nisi forte p ꝓbabilẽ ignorãtiã excu
set. silr̃ mõ dico de non tonsurato q̇ ordinatur.
¶ Ad 3^{m} dȯ ꝙ silitudo tonsure. Nazareoꝝ ꝛ
clericoꝝ attendit quãtũ ad gen᷒. nõ quãtũ ad
tonsiõis spẽm vel modũ. Tõsio. n. Nazareorũ
significabat totalẽ coꝝ sepationẽ a cõib᷒ offi-
cijs seculi. ſ; nõ coꝝ electionẽ ad spãle ministe
riũ dei. ¶ Ad duo ar^{a} ad ptẽ secũdã dicendũ
ꝙ ꝓcedũt de dispõne ꝯgruitatis. Qõ. II.

A **Secundo** querit vtrũ tõsura sit ordo. Et
videt ꝙ sic. q̃ ẽ sig^{m} rei sacre vt
visuʒ ẽ. ſ; esse sig^{m} rei sacre est rõ sacr̃i. ergo est
sacr̃m. ſ; nõ aliud q̃ ordo. ¶ Itẽ absq; sacr̃o
ordinis nõ ꝯstituit q̇s in gradu dignitatis ec-
clesiastice sup alios fideles. ſ; p tonsurã ꝯstitui
tur tonsuratus in gradu aliquo dignitatis ec-
clesiastice sup laicos. ergo tõsura est ordo.
¶ Cõtra ordo nõ ꝯfert sine celebratiõe misse
sm̃ ꝯsuetudinem ecclesie Romane. sed tonsu-
ra absq; celebratione misse irreprehensibiliter
B confertur. ergo non est ordo.
¶ Rñdeo ꝙ tonsura ꝓprie loquẽdo nõ ẽ or
do. ſ; dispõ ad ordinis susceptionẽ. vt dictũ ẽ:
ordo eñi sacr̃m est vt oñdit: ꝛ tõsura sacr̃m nõ
est. sicut eñi cathecismus non est cã rei sacre a
sacrãdo dicte nisi mediãte bap^{o}. sic nec tonsu-
ra nisi mediãte ordine. Unde ꝛ si sit q̇d sacra-
le: non tamen est sacramentum.
¶ Ad p^{m} in opp^{m} dȯ ꝙ tonsura ꝛ si sit signuʒ
alicui᷒ rei sacre. nõ tñ ẽ signũ rei sacrãtis quã
efficiat: nõ eñi cũ aliq̇s tõsurat ex vi tõsuratio-
nis sacer efficit. Unde tõsura ꝓprie loquẽdo
C nõ est sacr̃m. ¶ Ad 2^{m} dȯ ꝙ si extẽdat nomen
dignitatis maior ẽ falsa: q̃ sic nõ tñ dr̃ digni-
tas illa in qua ꝯfert spũalis ptãs in ordine ad
sacr̃m eucharistie ꝯficiẽdũ ꝛ dispẽsandũ: q̇ di-
gnitas ẽ in sacr̃o ordinis. ſ; dr̃ ẽt dignitas ali-
quẽ ꝯsequẽs ordinẽ: vt epatus. ꝛ dispõ ad or-
dinẽ: vt tõsura. ꝛ officiũ annexũ ordini: vt psal
mistatus: q̇ ordo nõ ẽ. ſ; ꝓprie loquẽdo est of-
ficiũ annexũ ordini lectoris: q̃ lector legẽdo
instruit itellectũ: ſ; cantãdo excitat affectuʒ. ꝛ
q̃ primũ req̇rit distinctã ꝓlationẽ q̇ nõ ꝯueni
ret multitudini simul loquẽti: ideo ordiat hõ
ad hoc vt solus hoc officiũ faciat. excitatio au
tẽ affect᷒ bene fit p multitudinis cantuʒ ꝛ me
lius q̃ p cantũ vnius. Uñ psalmistat᷒ ordo nõ
ẽ: nec nisi iꝓpe dignitas dici põt. Qõ. III.

Tertio querit vtrũ tonsure tpaliũ abrenũ A
ciatio sit annexa. Et videt ꝙ sic. il-
li annexa est abrenunciatio tpaliũ ꝑ q̃ dʒ hoi
ab ecc^{a} ꝓuideri. ſ; cuilibʒ clerico dʒ ab ecc^{a} ꝓ-
uideri de victu. extra de pbẽ. Nõ liceat. vbi dr̃
de epo vt duoꝝ alterũ eligat vt nõ faciat cleri
cos: vel si fecerit det illis vñ viuere possint. er-
go cũ p tonsurã fiat hõ clericus tõsure tpaliuʒ
abrenũciatio est annexa. ¶ Itẽ. 12^{a}. q. i. Nolo
q̇ habuerit ꝓpriũ vel hr̃e voluerit. ꝛ de ꝓprio
viuere. seq̇tur parũ post. Parũ est vt dicã non
manebit mecũ. sed nec clericus erit. ¶ Itẽ ad
maiorẽ pfectionẽ tenent clerici noui. te. q̃ ve-
teris. ſ; clerici veteris te. nõ habuerũt sortẽ ꝓ B
priã. eis enim dixit dñs. vt habet numeroꝝ. 18.
In terra eoꝝ nihil possidebitis: nec habebitis
partẽ iter eos. ego pars ꝛ hereditas tua in me
dio filiorũ Israel. ergo nec licitũ ẽ clericis no-
ui te. proprium habere.
¶ Cõtra. p^{a}. q. 2. Clericos. Clericos illos ꝯue
nit ecclesie stipẽdijs sustẽtari. q̇bus parẽtũ ꝛ ꝓ
pinquoꝝ bona nulla suffragant. q̇ autẽ bonis
parentũ ꝛ ꝓpinquoꝝ ꝛ opibus sustẽtari pñt. si
qȯ pauperũ est accipiũt sacrilegiũ ꝑfecto cõ-
mittũt. ergo clericis licitũ est habere ꝓpriũ. si
bona ecclesie nõ habẽt. ¶ Iteʒ. 12. q. p^{a}. Certe C
ego. ꝛ sumptũ est ab Aug. in quodã sermone.
Qui volũt hr̃e aliqȯ ꝓpriũ quibus nõ sufficit
deus ꝛ ecclesia eius maneãt vbi volũt. nõ eis
clericatũ aufero. g̃ clericis licitũ ẽ hr̃e ꝓpriuʒ.
¶ Respondeo ꝙ habẽtiũ tonsurã clericaleʒ.
q̇dã ꝓfitent regularẽ vitã. ꝛ istis nõ licʒ hr̃e ꝓ-
priũ. ex̃ d̃ statu mona. Cũ ad mõasteriũ. vbi dr̃
Prohibem᷒ districte i v̇tute obediẽtie sub ob
testatiõe diuini iudicij: ne q̇s mõachoꝝ ꝓpriũ
aliq̇ mõ possideat. Et. ĩ. §. Prior aũt. Nec exi-
stimet abbas ꝙ sup habenda ꝓprietate possit
cũ aliquo monaco dispẽsare. q̃ abdicatio pro
prietatis sicut custodia castitatis adeo est an- D
nexa regule monachali: vt ꝯtra eã nec summus
pontifex possit licentiã idulgere. illis aũt qui
nõ ꝓfitent regularẽ vitã licitũ est habere pro-
priũ. p^{a}. q. 2. Pastor. ꝛ. c. se. ꝛ. 12. q. i. Epi. vbi di
cit ꝙ de reb᷒ ꝓprijs vel acquisitis vel qȯcũq;
de proprio habẽt heredibus suis si voluerint
derelinquant: in quo expresse pʒ ꝙ non tñ illi

E clerici qui nō habent nisi tonsurā: sed etiā epi licite pñt habere ,ppriū.magis tñ decet q de ,ppzio minus sint sollicitū ꝗ laici:ꝛ q de illo liberalius pauperibus elemosynas distribuant:ꝛ sic patet q temporalium abrenunciatio tonsure non est annexa.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō q habētiū tonsurā clericalē ꝗdā sūt ꝯstituti in sacramētis:ꝛ istis ordinatores vel eoꝝ successores ,puidere tenenꝫ eo mō quo superius dictū ē.cuius rō ē.qꝛ ecclesie obligati sūt.nec valēt reuerti ad seclares act⁹. ꝛ d talib⁹ itelligiꝫ illa decretal. Nō liceat. Qui

F dā sūt nō ꝯstituti in sacris:ꝛ istis non teneꝫ ecclesia ,puidere nisi quādiu ecclesie deseruiūt. Ex quadā tñ honestate si paup ē plus teneꝫ sibi ecclesia ꝗ alteri pauperi.ꝗuis etiā ordinatis in sacris nō habētib⁹ ,ppziū sufficiēs ad necessitatē nature vel ad viuēdū ꝫ dignitatē status vel psone ,puidere teneaꝫ ordinator vel ei⁹ successor.extra de preb.Cū ꝫm aplm.tñ habētibus ,ppriū sufficiens ad necessitatē nature:ꝛ dignitatē status:ꝛ psone ,puidere nō tenenꝫ. pᵒ.q.2.Pastor ecclesie:vbi dž.his qb⁹ sua sufficiūt nō debꝫ pastor ecclesie aliquid erogare.

G ¶ Ad 2ᵐ dō q ꝗuis ,pᵒ ita senserit Aug.postmodū tñ mutauit.12.q.1.Certe ego sum.Certe ego sum q statuerā nullū ordinare clericū nisi q mecū vellet manere:vt si vellet a ,pposito recedere recte illi tollerē clericatū.ecce in ꝯspectu dei ꝛ vio muto ꝯsiliū. ¶ Ad 3ᵐ dō q clerici veteris te.ꝛ si nō debeāt hēre forté distinctas ab alijs tribubus eo q ,ppter diuinū cultū debebāt inter eos morari.tñ habebant proprias possessiones cum illis.

Articulus. II.

Consequenter qriꝫ d 2ᵒ pricipa li.Et circa hoc qruꝫ.3. Primo vtrū clerici nō beneficiati nec i sacr ꝯstituti teneāꝫ portare tōsurā. 2ᵒ.vtrū clici vxorati:non tamen bigami:teneantur portare eā. Tertio vtrū bigami non teneantur portare eam.

Questio. I.

A Primo oñdo q clerici nō beneficiati nec in sacris ꝯstituti nō tenenꝫ portare tōsurā.qꝛ q pōt renūciare puilegio clericali nō teneꝫ portare tōsurā ,ppter quā puilegiat⁹ est:sed pdicti clerici pñt renūciare priuilegio clericali:quilꝫ.n.renūciare valet ei qđ ,p se no sciꝫ itroductū.extra d regularib⁹.Statuimus. ergo predicti clerici nō tenenꝫ portare clericalē tonsurā. ¶ Itē extra ne clerici vel monaci secularib⁹ negocijs se imisceāt. Sacerdotib⁹. Indignū est eis ab ecclia subueniri p quos cō

B stat in ecclesia scādalū generari: ꝫ illi qb⁹ nō debet ecclesia subuenire non videnꝫ teneri ad portandū clericalē tonsurā: qꝛ si eā portarent esset in ecclesie opprobriū:nō honorē:ergo clerici p quos scandalū in ecclesia generatur nō teneꝫ portare clericalem tonsuram.

¶ Cōtra.decre.di.23.Clerici.Clerici q comā nutriūt ab archidiacono etiā si noluit inuiti detondeantur. ¶ Item extra de vi.ꝛ hone.cle. Si quis.Si quis ex clericis comam relaxauerit anathema sit.

C ¶ Rñdeo q clerici de qbus ē questio aut publice exercēt actus repugnātes statui clericali.aut nō.si sic.ꝗuis exercēdo actus tales peccent:nō portando tñ tonsurā clericalē nō peccant:imo magis eā portādo peccarēt: ꝛ tales si tertio moniti ab illo ad quē spectat se ipsos emendare cōtēpserint priuilegio clericali efficianꝫ exortes:extra de sen.excō.Contingit.2ᵒ. qꝛ vt ibidē diciꝫ priuilegiū mereꝫ amittere qui permissa sibi abutiꝫ potestate.ac frustra legis auxᵐ inuocat q cōmittit in legē. Si autē non exercēt actus repugnantes statui clericali:sed

D tāquā clerici priuilegio clericali vtunꝫ:peccāt non faciendo sibi radi tonsurā loco ꝛ tpe sicut decet:ꝛ ad eā portandū cōpelli possunt ꝛ debent:ꝛ sic intelligenda sunt iura allegata ad partem secundam.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dicēdū q minor est falsa:nā si enꝫ clerici predicti vellent ad bigamiam se trāsferre quo facto tonsurā portare nō tenenꝫ. sed nō portare:vt patebit:vel alias faciant aliquid ,p quo priuenꝫ puilegio clericali:illi priuilegio renūciare nō possunt:cū nō sit hoc beneficiū personale:ꝫ potius toti collegio ecclesiastico publice sit indultū.extra de foro compe.Si diligēti.est etiā hec libertas clericis in-

E dulta ,p clericoꝝ tutela:ꝛ laicoꝝ violētia coercenda.extra de sen.excō. Cōtingit.ius aūt ad cōtrariū allegatū intelligendū est de priuilegio indulto in fauorēꝫ persone tantuꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dō q clerici scandalū generātes in ecclesia ad correctionē cōpellēdi sunt:ꝛ ex cōsequenti ad portandū tonsuram clericalē cogendi nisi forte tale facinus commiserint pro quo merito debeant priuari clericali priuilegio.

Questio. II.

A Secundo queriꝫ vtrū clerici vxorati non tamē bigami teneanꝫ portare tonsurā.Et videꝫ q nō.extra de clericis cōiu. Joannes.dicit dñs papa de clerico vxorato.q ante in accolitū fuerat ordinatus q sup ipsum tonsuratiōe sua eps nō molestet:dūmodo nul-

lum percipiat beneficiũ ecclesiasticuʒ: ratione cuius teneat deferre clericalẽ tonsurã. ℂ Iteʒ e.t. Ex parte. dicit dñs papa regine anglorũ de clericis vxoratis. Equanimiter durimus tolerandũ. si a talibus iustitias debitas velut ab alijs vxoratis exigas et seruitia cõsueta. Tales ergo nõ gaudẽt priuilegio clericali: sʒ nõ gaudentes priuilegio clericali tonsurã clericalem non tenent portare. ℂ Itẽ. e.t.c. Ut consultatio ni. miles tue dioce. q̃ cũ in minori constitutus erat etate tonsurã tantũ et clericalẽ coronã assumpsit nõ est cogẽdus deferre habitũ clericalẽ. ergo a simili nec tonsuram.

ℂ Cõtra. tales gaudẽt priuilegio clericali: sicut de facto et consuetudine videmus. ergo tonsurã clericalẽ portare tenent. ℂ Itẽ extra de vita et hone. Clericoꝝ. Clericus si tonsura. Clericus si tonsura dimissa acceperit vxoreʒ. paucis interpositis seqtur: Tondeatur: nec in vita sua tonsurã suã dimittere audeat.

ℂ Rñdeo q̄ clerici de quibus ẽ qnestio aut vtũtur priuilegio clericali: aut nõ. Si sic tenentur portare clericalẽ tonsurã. Si nõ aut hoc ẽ vt euitẽt ecclesiasticũ iudiciũ: qđ ꝓpter suũ delictũ formidãt existimãtes euadere facilius in curia laici: aut hoc non est propter aliqđ delictũ: ꝓ quo formidẽt iudiciũ ecclesiasticũ: sʒ q2 volunt se penitus ad actus laicales trãsferre: vtpote q̃ volũt fieri milites. vel alia secularia negocia exercere. Primo mõ compelli pñt et debent vt tonsurã ferãt et iudiciũ ecclesiasticũ subeant. 2° modo credo q̄ compelli non debent tonsuram portare clericalem: et sic intelligi debent iura allegata ad partem primam. De illis autem qui volunt vti priuilegio clericali procedunt arᵒ ad partem secundam.

ℂ Questio. III.

Tertio querit vtrũ bigami teneant tonsuram non portare.

ℂ Rñdeo q̄ clici bigami aut sũt regiosi: aut sũt seclares. Si seclares: dico q̄ tenent tõsurã clericalẽ ñ portare: decre. di. 84. Si q̃s clicᵘ viduã aut scđam ducẽs vxorem oĩs ecclesiastice dignitatis ꝓuilegio mox denudet. Et extra de bigamis altercationis. Bigamos oĩ priuilegio clericali declaramᵘ esse denudatos et coertioni fori secularis adiectos: consuetudine contraria non obstante. ipsos quoqʒ sub anathemate prohibemus deferre tonsurã vel habitũ clericalẽ. Si aũt sunt religiosi: sic etiã dicũt q̃dã q̄ tenent eã nõ portare: q2 constitutio generaliter lata ẽ: quãuis ꝓ religiosis nõ fuerit lata. Unde sic videmᵘ q̄ constitutio torneamẽta ꝓhibẽs oẽs ligat quacũqʒ intentione torneent: et quãtũcũqʒ sobrie: ꝓpter hoc q̄ generaliter lata est. quãuis ꝓpter abutẽtes fuerit facta. sic a simili videt istis q̄ in ꝓposito sit dicẽdũ. Ego autẽ credo q̄ licitũ est bigamis religiosis tonsuraʒ quã añ bigamiã receperũt: et maxime ante editionẽ cõstitutionis predicte in religiõe portare. q2 series textus constitutiõis illius ostẽdit: quãuis iplicite ipsos in hac ꝓhibitiõe nõ iclu di. q2 hoc relatiuũ ipsos. refert tñ illos de q̃bus imediate locutus est ante illos. s. q̃ adiecti sunt coertioni fori secularis: qđ ad religiosos bigamos planũ est nõ extendi. nec valet simile qđ alij iducebãt: q2 ex serie textus decretalis illius qua torneamẽta ꝓhibent pʒ constitutionẽ gñalit esse latã: et nullã psonã ab eo exclusam.

Articulus. III.

Consequenter querit d 3°. pncipali. Et circa hoc querunt. 3ᵃ. Pᵐ Prᵐ vtrũ ordo sit in ecclesia. 2° vtrũ ordo sit sacramẽtũ. 3° vtrũ sint septem ordines tantum.

ℂ Questio. I.

Primo ondo q̄ ordo non est in ecclesia: vbi ordo ibi dominiuʒ et seruitus. sed inter fideles nulla debet esse seruitus. Unde apostolus ad Gal. 5. Uos in libertatẽ vocati estis fratres. ergo in ecclesia non est ordo. ℂ Item vbi ordo ibi distinctio: sed vt dicit ad Ephe. 4°. Nos debemus esse solliciti seruare vnitatem spiritus. ergo inter nos non debet esse ordo.

ℂ Contra. Exo. 25°. Inspice et fac secundum exemplar: quod tibi in monte monstratuʒ est: sed illud exemplar est ecclesia triumphans: que est in monte sancto dei: cum ergo in illa sit ordo: debet etiam esse in ecclesia militante. ℂ Item apostolus ad Ro. 13°. Que a deo sunt ordinata sunt: sed ecclesia est a deo. ergo in ipsa est ordo.

ℂ Respondeo q̄ deus non tantum est ens: sed est omnium aliorum entium causa effectiua et gubernatiua: et ideo vt expressius representaretur in creaturis sub ratione qua est causa effectiua et gubernatiua: non tantum communicauit eis participationem sui esse eas efficiendo: sed etiam aliquam participationem rationis cause quibusdam conferendo super alias potestateʒ: que si sit respectu naturalium actuum inuenitur in creaturis insensibilibus: sic enim superiora corpora potestatem habent super corpora inferiora. Si autem sit respectu actuum agendorum ex imperio voluntatis et iudicio rationis: sic est

in creaturis hñtib⁹ itellectũ: ꝛ volũtatẽ ꝛ pmo
C ꝛ pncipalit i eccl'ia triũphãte: ꝛ scḋario i mili-
tãte ad exẽplar illius. Vñ Ber. 5°. de ꝯside. c.
.13. de hoc ordine dicit: nec vilẽ reputes formã
hãc q̃ i terra ẽ. exẽplar h3 i celo ꝛ i terra. nõ est
puipẽdẽdũ ꝙ ꝛ deũ h3 actorẽ: ꝛ de celo ducit
origiñẽ. Si ãt hec ptãs i eccl'ia militãte sit re-
spectu tpaliũ magis d3 dici pncipat⁹ vl' dñtu3
q̃ ordo. Illa ãt q̃ ẽ respectu spũaliũ. maxie d3
dici ordo: q2 ordo tpaliũ seq̃ d3 ordie3 spũaliũ:
ꝛ s3 ip3 dirigi. ꝛ ad ip3 reduci. ℂ Est ẽt alia rõ
D q̃re diuia dispõ ordiñẽ eẽ i eccl'ia voluit: q̃ pla
ne põit decre. di. 89. Ad hoc. Ad hoc dispõnis
ꝓuisio grad⁹ diuersos ꝛ ordies ꝯstituit eẽ disti
ctos: vt dũ reuerẽtiã minores exhiberẽt potio
rib⁹: ꝛ potiores mioꝛib⁹ dilectiõem ipẽderẽt: ꝛ
vã ꝯcordia fieret: ꝛ ex diuersitate ꝯtexio. ꝛ rõ-
ne officioꝝ gereret admĩstratio singuloꝝ: neq3
vniuersitas alia poterat rõne subsistẽ. nisi hu-
iusmõi magnus eã ořie ordo seruaret. q̃ ordo
attẽdit s̃m dona gr̃e gratis date. q̃ est ptãs ad
aliqḋ officiũ deputata: ꝛ talis nob sub certitu
dine nota est. q̃uis nõ sit gr̃a gratum faciens.
E ℂ Ad pᵐ i oppᵐ dḋ ꝙ subiectio nõ repugnat
lĩbtati nisi cũ aliq̃s dñat ad sui vtilitatẽ: vtẽs
subiectis nõ ad vtilitatẽ coꝝ. ptãs ãt q̃ ẽ i eccle
sia ad hoc ẽ vt plat⁹ vtat subiectis ad eoꝝ vtili
tatẽ ꝛ di honorẽ. ⁊ Vl' põt dici ꝙ ibi ap̃ls loq̃
tur ď lĩbtate spũs q̃ seruituti nõ oppõit corpa-
li. ℂ Ad 2ᵐ dḋ ꝙ vnitas spũs i viculo pacis q̃
ẽ vnitas ꝯcordie nõ oppõit distictiõi officioꝝ:
s3 ꝯcordat. q2 p talẽ distictionẽ pdcã vnitas ef-
ficacius i ecclesia custodit. Q̃ö II.

Secundo q̃rit vtrũ ordo sit sacr̃3. Et vide
tur ꝙ nõ: q2 ordo ẽ ñ tm̃ i hoi-
A bus: s3 i angelis: s3 i angelis nõ ẽ sacr̃m. ergo a
sili nec i hoib⁹. ℂ Itẽ cuiuslib3 sacr̃i ẽ aliq̃ deť
miata mã: qḋ p iductõe3 põt ꝓbari: s3 ordinu3
ñ ẽ detmiata aliq̃ mã. g̃ ordo ñ ẽ sacr̃3. ℂ Itẽ
si ẽ sacr̃m aut vnũ aut pl'a. Nõ vnũ q2 si ordo
eẽt sacr̃m pl'es ordies eẽnt pl'a sacr̃a. Nec plu
ra: q2 tũc eẽnt plura sacr̃a q̃3. 7. qḋ falsu3 est.
ℂ Cõtra. illud maxie vř sacr̃m p qḋ sacr̃a alia
dispẽsant. s3 tale q̃d est ordo. g̃ ẽ sacr̃3. ℂ Ite3
magr̃ h⁹ di. c. 8. Ordo ẽ qḋdã signaculũ. i. qḋ-
dã sacr̃3 q̃ spũalis ptãs tradit ordiato: s3 spũa-
lis ptãs ẽ res sacra: ꝛ signaculũ: q̃ tradit ẽ sigᵐ
illius. Cum ergo sacr̃m sit rei sacre sigᵐ: sequi
tur ꝙ ordo sit sacramentum.
B ℂ Rñdeo ꝙ ordo dupl'r põt accipi vel ꝓ ri-
tu seu signo q̃ tradit ptãs ordinato: vel ꝓ ipsa
ptãte tradita. Primo mõ ordo ẽ sacr̃3 tm̃. 2°.
modo est sacramentum ꝛ res. res. s. respectu
signi predicti. ꝛ sacramentum rei. i. gratie gra

tũ faciẽtis. seu augmẽti eiusdẽ q̃ digne ordinẽ
suscipiẽti ꝯfert vt inferius patebit.
ℂ Ad pᵐ i oppᵐ dḋ ꝙ nõ ẽ sile: q2 ptãs ange-
loꝝ nõ dat i aliquo sensibili sig⁹: sicut illoꝝ po
testas q̃ i ecc⁹ ad diuinũ ministeriũ ordinant. C
ℂ Ad 2ᵐ dḋ ꝙ ordinis determinata ẽ mᵃ. nõ
tñ vna cõis cuilz ordini. s3 i diuersis ordinib⁹
diuersa: ꝛ sicut oẽs ordines vnũ sunt sacr̃m. sic
materie singuloꝝ ordinũ vnã cõpletã mã3 hu
ius sacr̃i ꝯstituũt. q̃ aũt sit mã i quolib3 ordine
in sequẽti articulo dicet. ⁊ Ad 3ᵐ dḋ ꝙ ẽ vnũ
sacr̃m vnitate itegra ex plurib⁹ ptib⁹ ordina-
tis ad vnã: q2 aliĳ. 6. ordines ordinant ad ordi
nẽ p̃sbyteratus q̃ est ptãs ꝯficiẽdi corpus chri
sti vex. ꝛ sic p3 ꝙ q̃uis ordo sit sacr̃3 ñ pp hoc
seq̃t ꝙ plures ordies plura sint sacr̃a. Q̃ö III.

Tertio querit vtrũ sint. 7. ordies tm̃. Et vi
ꝙ nõ. decre. di. 21ᵃ. Cleros. ꝛ sũptũ
A est ab Isy. li. 7. ethi. c. 12°. Nouẽ sũt ordies seu
gradus i ecclesia. hostiarius. psalmista. lectoꝛ.
exorcista. accolitus. subdiacon⁹. diacon⁹. p̃sby-
ter. ep̃s. ℂ Itẽ vt supius habitũ ẽ ecclesiastica
hierar. ẽ ad exẽplar angelice. s3 i ãgelis sũt. 9.
ordines. ergo a sili. 9. sũt in ecclesia militante.
ℂ Itẽ in primitiua ecclesia nõ fuerũt ordies
nisi p̃sbyterat⁹: ꝛ diaconat⁹: cũ ergo sacr̃a sint
a deo istituta: nõ ab hoib⁹: vř ꝙ nõ sint plures B
ordines q̃ illi duo: non enim legimus deu3
postea alios instituisse.
ℂ Cõtra. magr̃ h⁹ di. c. p°. Septẽ sũt spũaliu3
officioꝝ gradus siue ordies. sicut ex scõꝝ ꝑru3
dictis apte tradit: ꝛ capitis nr̃i. s. Iesu xpi ex⁹
mõstrat: q̃ oiu3 officia in semetipo exhibuit: ꝛ
corpori suo quod est ecclesia eosdem ordines
obseruandos reliquit.
ℂ Respondeo ꝙ ptãs ordinis ministroꝝ ec-
clesie cũ sint mediatores iter nos ꝛ deũ ordi-
nant ad vniẽdu3 nos cũ deo. q̃ vnio maxie fit
p eucharistie sacr̃m: in quo xp̃s a nobis sumit. C
Unde ꝛ maxime dř sacr̃m vniõis: ad quã vnio
nem reqrit approximatio xp̃i ad nos: ꝛ nr̃i ad
ipsu3. pᵐ fit p sacr̃i ꝯfectionẽ. 2ᵐ p dignã eius
sumptionẽ. In primo actu deseruiũt tres ordi
nes. s. diaconatus. subdiaconatus: ꝛ presbyte-
ratus. Subdiaconatus aũt materiã sacr̃i acci-
pit a populo: ꝛ offert diacono: ꝛ diaconus ac-
cipit a subdiacono: ꝛ offert p̃sbytero: ꝛ presby-
ter a diacono ꝛ offert deo ipsam ꝯsecrãdo. In
2° actu deseruiũt quatuor ordies minores. dis-
ponimur eni ad dignã sacr̃i susceptionẽ: ꝛ p re
motionẽ ꝓhibẽtis ꝛ collationẽ dispõnis ꝯferẽ
tis. ꝓhibẽs aũt quãtũ in se ẽ: est hõ malus: ad
cuius exclusionẽ ordinat hostiarius: ꝛ etiã ma
lus angelus: ad cui⁹ expulsionẽ ordinat exor-

B cista. dispō aūt ꝯferens aut disponit ad illuminandum intellectum: ad qd̄ ordinatur lector: aut inflamandū affectū: ad qd̄ ordinatur accolitus cereos ad excitatioē deuotōis deportās. hi tū ordines q̄uis sint sacrm̄ vnum vnitate pdicta: non tamen hn̄t inter se ita necessariam ꝯnexionem q̄n de scō possit suscipi posterior priori non suscepto. extra de clerico p saltū promoto: vbi papa quedā q̄ diaconatus ordie ꝑtermisso ordinem pſ byteratus susceperat: mādat in diaconum ordinari: sed nō ordiné pſbyteratus reiterari. sed ipm̄ de misericordia permittit ministrare in ordine sacerdotis. ⁊ dicit
C ibi misericordia. q: ad hoc reqrebat dispensatio. q̄. n. per saltū promouet nō tm̄ peccat sic ordiné suscipiens. sed etiam executionem illius ordinis de iure non habet.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dd̄. q̄ ibi Isy. loquitur de ordine dicto cōiter non ꝓprie. proprie. n. loqn̄do psalmistatus ordo non est: vt superius visū est: nec etiā ē patus: sed est nomen dignitatis ordinem presupponentis vt ostenditur.
¶ Ad 2ᵐ dicendum q̄ non est simile: q: ordines distinguuntur sm̄ exigētiam hierarchiaꝝ que sunt tres: quaꝝ quelꝫ reqrit. 3. ordines ad distincta officia ordinatos. sꝫ ordies ecclesia
D stici accipiūt in cōparatione ad vnū. s. ad corpus xpi ꝯficiendū: ad qd̄. 7. ordines sufficiūt. ⁊ iō non opꝫ tot esse ordies i ecclesiastica hierarchia quot i angelica. ¶ Ad 2ᵐ dd̄. q̄ in ꝑmitiua eccl'ia: q: pauciores erant fideles non fuit necessaria tanta multiplicatio ministroꝝ sicut mō. ⁊ iō illo inspirante q̄ oium ordinum officia in semetipo exhibuit: eccl'ia voluit ministros multiplicare non de nouo ordines instituendo. q: omnes a xpo fuerunt instituti. sꝫ alios. 5. ordines conferendo.

Articulus. IIII.

Onsequenter querit̄ d̄ 4ᵒ pncipali. ¶ Et circa hoc querūt. 3ᵒ. ¶ pᵒ vtꝝ gr̄a gratū faciēs i ordinatioe ꝯferaṫ. ¶ 2ᵒ vtrū character in quolibꝫ ordine ip̄ maṫ. ¶ 3ᵒ i quo actu ordinatiōis ip̄matur.

A **Primo** ondo q̄ gr̄a gratū faciés in ordinatione n̄ confert̄: q: ordo tam i ecclesia triumphante q̄ militante est ad illuminandum purgandū: ⁊ ꝑficiēdum: sꝫ istos actus exercent i ecclesia triumphāte superiores in inferiores sine noua collatione gratie gratum facientis: ergo similiter in ecclesia militante illuminatur purgatur ⁊ perficitur homo per sacrm̄ ordinis absq̄ susceptione gratie gratum facientis. ¶ Item cū sacrm̄ ordinis sit directe ꝯtra defectum ignorantie: vt superius visum est di. 2. magis videt̄ per ip̄m cōferri scia q̄ gr̄a: sed frequenter homo ordinat̄ cui cum ordine non ꝯfertur scia: q̄ꝰ pꝫ: q: post ordinis susceptioné non videt̄ sapiētior q̄ an
B te. ḡ silr̄ frequēter hō ordinatur: cui cum ordine gratia non ꝯfert̄. ¶ Item nullū sacrm̄ suū presupponit effectum: sed ordinari non dꝫ nisi habens gr̄am gratū facientem. q: vt hr̄ decre. di. 23. Tales. Tales ad ministeriū eligant̄ qui digne possint sacra dn̄ica pertractare: qd̄ sine gr̄a gratum faciente esse non pōt. ḡ gr̄a gratum faciens non est sacri ordinis effectꝰ. ¶ Cōtra. vt supius habitum est. sacra no. l. efficiūt quod figurant: sed ordo est sacrm̄ no. l.
C ergo efficit quod figurat. sed figurat gr̄aꝫ gratum facientem: q: omne sacrm̄ no. l. est inuisibilis gratie visibil' forma. ḡ idigne suscipiente causat instrumētaliter ⁊ dispositiue gratiam gratum facientem.
¶ Ad istam questionem dixerunt quidam gratiam gratum faciēté dari in ordinatioe tā q̄ necessariū ad actus ipsius ordinis. dicebāt eni sacerdoté malū ꝯficere non posse. Sꝫ hec opio est erronea ⁊ superius improbata di. 13.
¶ Alij dicūt non esse necessariam aliā ordinatioé: nisi gr̄e gratū faciētis collatioé. q: q̄ maiorem eam hꝫ in altiori gradu est: ⁊ maiorem ptātem hꝫ: q: deo ꝓpinquior est. Vn̄ dicunt ita posse ꝯficere bonum laicum sicut sa
D cerdotē. Sꝫ hec opinio heretica est. ⁊ superius iꝓbata di. 13. q̄uis. n. melior laicus sit in altiori gradu bonitatis ⁊ scitatis q̄ minus bonus sacerdos. non tamen est in altiori gradu ptātis q̄tū ad actū ecclesiastice hierar. Unde ⁊ sacerdos minus scūs formalr̄ sanctior ē ptātiue q̄ laicus eo melior. ¶ Dicendū ergo ad qōné q̄ in collatioe cuiuslibet ordinis confertur ordinato gratia gratū faciens si suscipiat ordinem digne. sicut. n. natura non tm̄ dat suo effectui illud quod necessarium est ad executionem sui nālis actus. sed etiā illud quod re
E quiritur ad idoneam actus executionem. Vn̄ non tm̄ dat pedes ⁊ tibias ad ambulandum sed etiaꝫ decentem illorum mébroꝝ dispōné. nisi a casu ꝓter intentionem nature quandoq̄ ꝯtrium accidat pp inobedientiā materie. vel ꝓpter aliquod aliud accidens ipediens. sic dico aliquo modo a silī q̄ deus q̄ principalis ē causa cuiuslibet effectus sacri non tm̄ ip̄mit ptātem ordinato necessariam ad exequenduꝫ actum ordinis: sed ēt dispōné ꝯueniēté ⁊ idoneam ad dignam illius actus executioné. uō

est autez dignus exequi ordinis actus qui nõ
F hz grãm gratuz faciẽtẽ. sicut.n.non est dign⁹
ministrare regi terreno ille q̃ est eius inimic⁹
sic nõ est idoneus ministrare regi eterno qui
est eius inimicus. Vñ talis se ingerens diuio
ministerio pter necessitatis articuluz non pla
cat deũ:sed offendit:nõ põt tñ occurrer̃ neces
sitatis articulus:q̃n sacerdos se sciẽs in pctõ
mortali ꝯficiens corpus dñicũ incurrat nouũ
peccatum mortale.
¶ Ad p^m in opp^m dõm ꝙ angelis non ẽ ne
cessaria noue gratie collatio ad idoneam suo
G rum actuum executionem:qꝛ tñ hñt de gra
tia:ꝙ deo ꝯiũcti sũt p clarã visionẽ ꝛ perfectã
fruitionẽ. Vñ ad illoꝝ illumiationẽ ꝛ perfe
ctionẽ ꝛ purgationẽ:de q̃bus loq̈tur Diony.
sufficit diuinoꝝ secretoꝝ reuelatio. Vñ dic
Dio.7.c.angelice hierar.ꝙ purgatio.illumia
tio.ꝛ perfectio est diuine scie assumptio.qđ in
2°.li.expositum est. ¶ Ad 2^m dđ.ꝙ semp di
gne suscipienti ordinẽ ꝯfer̃ aliqua illumina
tio contra ignorantiã q̃ est in hoie rõne origi
nalis pcti tñ:q̈uis ñ semp appareat i effectu
H talẽ hoiem illuminationẽ recepisse.illa tñ illu
minatio totã ignorãtiã illã nõ tollit. sed mi
nuit. ¶ Ad 3^m dđm ꝙ ordinis susceptio ꝑsup
ponit de ꝯgruitate grãm gratum faciẽtem in
suscipiẽte.nõ tñ de necessitate:qꝛ sine illa põt
suscipi q̈uis non digne.nisi forte cũ hõ ꝯsciaz
suã examinans nõ credit se eẽ in mortali pec
cato.ꝛ tñ ẽ:qꝛ sua pnĩa formata nõ est: ꝛ põt
q̃nq3 ꝯtingere ꝙ p susceptionẽ sacri sua attri
tio fit ꝯtritio. Dico ergo ꝙ sacr̃3 ñ causat gra
tiam inq̃tũ ꝑexigit̃ ad ei⁹ dignã susceptionẽ
sed inq̃tũ req̃ritur ad actus ordinis idoneã
executionem. Vñ cum ab hñte grãm ordo su
scipitur augmentũ gr̃e datur. Qđ. n.

A **Secundo** querit̃ vtrũ caracter in quoli
bz ordine iprimat̃. Et vr̃ ꝙ nõ
qꝛ caracter ẽ signaculũ ppetuũ in aia. g̃ nõ dz
caracter iprimi aie nisi ad ppetuũ actũ:sz act⁹
ordinũ ñ sũt ppetui. g̃ i ordinatiõe null⁹ cara
cter ipi aie imprimit̃. ¶ Itẽ si iprimeret̃ cara
cter in quolibz ordie:aut ipm eret̃ i quolibz or
dine idẽ: aut i diuersis ordib⁹ diuersi. Nõ idẽ
in quolibz ordie:qꝛ ipossibile ẽ eãdẽ rẽ nũero
plies iprimi:nisi iteruenięte corruptiõe. Nec
diuersi in diuersis.qꝛ aut differrent solo nũero
B aut spẽ. Si solo nũero.tũc ples q̃litates eius
dẽ spẽi eẽnt siṁ i eodẽ subiecto:qđ falsũ est. Si
differret̃ spẽ ipossibile eẽt ex illis vnum sacr̃m
ꝯstitui. ¶ Itẽ p nullũ sacr̃m qđ ẽ ꝯ iterabilem
morbũ iprimitur caracter:sed sacr̃m ordis est
ꝯ iterabilem morbũ:ignorãtia.n.ꝯ quã ẽ:ẽ ite
rabilis morb⁹.ergo p sacr̃m ordis nullus ipri C
mitur caracter. ¶ Itẽ caracter ẽ signũ idele
bile:sed susceptis minorib⁹ ordibus tñ licz re
dire ad actus seculi:sicut ad mr̃imoniũ. ergo
i illis nõ iprimitur caracter.
¶ Cõtra.vt superius visum est.di.5.per bap^m
distiguit̃ totus exercitus militãtis ecclesie ab
exercitu ꝯrio.p ꝯfirmationẽ distiguũt̃ deputa
ti ad spũale certamẽ ꝯ fidei ꝑsecutores a cõi
pplo.p sacr̃z ordis distinguũt̃ duces ab aliis.
cuz ergo caracter imprimat̃ i bap°.ꝛ i ꝯfirma
tione:multo fortius iprimit̃ in ordine quolibz
vt videt̃. ¶ Itẽ caracter ẽ signũ ꝯfigurãs nos
xpo:sed sicut dicit magister hui⁹ di.c.1. Chri
stus in semetipso officia omnium ordinũ exhi D
buit.ergo in quolibz ordie imprimit̃ caracter
quo configuramur ei.
¶ Rñdeo ꝙ i quolibz ordie caracter impmi
tur.oẽ.n.sacr̃m nõ iterabile aliquẽ effectũ in
delebilẽ iprimit:sed null⁹ ordo ẽ iterabilis: g̃
q̃libet ordo aliquẽ effectũ idelebilẽ iprimit. ñ
grãm gratũ faciẽtẽ:qꝛ illã amittere põt q̃ or
dinem suscepit.restat ergo ꝙ ille effectus in
delebil̃ quẽ imprimit sit caracter cũ p ipm sa
cr̃m aliũ effectũ indelebilẽ nõ inueniamus anie
imprimi. Nec te moueat ꝙ ptãs ordinum ali
quoꝝ nõ vr̃ esse nisi respectu corporaliũ actuũ
vt ptãs hostiarij ꝛ accoliti:s̃m.n.rei veritatẽ il E
li corporales actus ad actus spũales ordinati
sunt:vt deportatio cereoꝝ ad inflamãdum af
fectũ.ꝛ exclusio maloꝝ hoium ab ecc̃lia ad re
mouendũ illud quod ꝓhibet aie ꝑfectum.
¶ Ad p^m in opp^m dđ.ꝙ caracteris ordis du
plex est actus. Unus est actus ministerij ad il
lum ordinẽ ptinentis.ꝛ hic non est perpetu⁹:
sed bñ ꝑseuerãtibus vsq3 in finẽ ꝑmium ei⁹ est
ppetuum. Alius est actus distinguendi. ꝛ hic
erit ppetuus.p ipm eni caracterem videt̃ ad
quod ministeriũ hñs caracterem fuerit ordia
tus. ¶ Ad.2^m dđz ꝙ i diuersis ordinibus ipri
muntur caracteres diuersi.non tantũ numero F
sed spẽ.ꝛ q̈uis ex differentibus spẽ non possit
ꝯstitui vnũ p eẽntiam:põt tñ ex illis integrari
vnum vnitate q̃ hoc sacr̃m dcm̃ est supius eẽ
vnũ. Utꝝ aũt veruz sit plures qualitates solo
numero differentes simul esse non posse:nõ oz
determinare ad ar.solutionẽ. Aliqui tñ dicũt
illud hr̃e instãtiam:qꝛ dñt in eadem parte me
dij posse esse plura lumina spẽ non dr̃ia manẽ
tia tamen distincta p suas origines:quod cõ
firmatur per Diony.in li.de di.no.c.2.
¶ Ad 3^m dđ.ꝙ sicut dicunt alij ꝛ si ignoran
tia sit iterabilis.non tamen illa cuius solũ pec
catum originale cã fuit.ꝯtra hãc aũt est ordi

nis sacrꝫ. vel põt dici ẜm alios ꝙ ordo datur
B nõ in remedium vni⁹ psone:ſꝫ toti⁹ eccl'ie. Vñ
ꝙ dr̃ dari ↄtra ignorantiã nõ est ita intelligen
dũ ꝙ per susceptionẽ ordinis expellat ignorã
tia a suscipiente:ſꝫ q2 suscipiẽs ordinẽ pficitur
ad expellendũ ignorãtiã a plebe. hoc tñ est ↄ
opinionẽ dicentiũ oẽ sacrm̃ esse medicinam ↄ
aliquẽ morbũ i suscipiẽte. ¶ Ad 4m dd. ꝙ q̃-
uis ↄstitutus in minorib⁹ ordinibus tñ possit
ↄhere matrimoniũ: caracter tamen non delet
Vñ si mortua vxore velit vlteri⁹ ꝓmoueri or
do quẽ prius susceperat sibi iteꝝ ñ ↄfert. Q. iii.

A **Tertio** querit in quo actu cuiuslibet ordi-
nationis iprimat caracter. ¶ Et p̃
mo vr̃ ꝙ in ordinatiõe hostiarij nõ iprimat ca-
racter in clauium ecclesie traditione. Nec in
ordiatione lectoris in traditione codicis diui
narũ lectionum. Nec i ordinatione exorciste:
in traditione libri exorcismoruꝫ: quia effectus
cõis ẽ p cãm cõem: sed caracter est cõis p̃dcis
ordinibus. g̃ nõ iprimit i aliqua p̃dictaꝝ tradi
tionũ: cũ nulla sit cã cõis trib⁹ p̃dcis ordinib⁹.
¶ Itẽ vr̃ ꝙ in ordinatiõe accoliti nõ imp̃mat
in traditiõe cãdelabri cũ cereo. q2 p actum ar
chidiaconi caracter nõ iprimit: sed sicut dicit
B magister hui⁹ di. c. 5. Et est decre. di. 23. Accoli
tus. Qui cũ edocti fuerit: ab epo qualr̃ in suo of
ficio agere debeant ab archidiacono accipiũt
cãdelabrũ cuꝫ cereo: ⁊ vrceolũ vacuũ. g̃ in tali
traditione nõ iprimit caracter. ¶ Itẽ vr̃ ꝙ in
ordinatiõe subdiaconi nõ iprimat caracter in
traditiõe patene ⁊ calicis vacui: q2 in ordina-
tione sacerdotis tradit illi q̃ ordinatur calix
cum vino: ⁊ patena cũ hostia: si ergo in tradi-
tione calicis vacui caracter iprimeretur: mul-
to fortius in traditione calicis cũ vino: ⁊ pate
ne cũ hostia iprimeret: qd̃ falsũ ẽ. q2 in ordine
sacerdotij in ipositione mãnũ iprimit. ¶ Itẽ
ꝙ in ordinatiõe diaconi nõ ip̃matur caracter
C in traditione textus euãgelij vr̃: q2 sicut dicit
magr̃ hui⁹ di. c. 7. Hic ordo ab aplis est cele-
bratus: qñ vt legit in actibus aploꝝ. septem vi
ros plenos spũ scõ ad hoc officium elegerũt:
⁊ orõne p̃missa manus eis iposuerũt. ergo vr̃
ꝙ cũ ordinat̃ p ipositionẽ manuũ ab epo eis i
primatur caracter. ¶ Item vr̃ ꝙ in ordinatio
ne sacerdotis non imp̃mat caracter cũ sibi ep̃s
tradit calicẽ cũ vino: ⁊ patenã cũ hostijs: q2 si
cut dicit magr̃ hui⁹ di. c. 8. hic cũ ordinat̃ inũ
guntur ei manus vt intelligat se accepisse gra
tiam ↄsecrãdi. ergo inunctio manuum maxie
repñtat p̃ncipalẽ actũ. ad quẽ sacerdotiuꝫ or-
dinatur: sed in tali signo cõfert caracter illius
ordis: g̃ caracter sacerdotalis iprimit per ma
nuum inunctionem.

¶ Rñdeo hoc ꝓ gnãli regula hñdũ est: ꝙ in B
susceptiõe illi⁹ exterioris signi imprimit cara
cter i quolibꝫ ordine in quo signo principalis
ptãs quã respicit ille ordo significat expssius:
ad quã expressionẽ ↄcurrũt alicui⁹ instri tradi
tio: ⁊ verbi expssio: quo vbo expressius deter-
miatur instri significatio: ⁊ quia p̃ncipalis po
testas quã respicit ordo hostiarij expssius si-
gnificat in clauium eccl'ie datione q̃ i aliquo
alio quod circa ipm fiat: ⁊ ptãs lectoris p hoc
ꝙ ab epo traditur sibi codex diuiaꝝ lectionũ.
⁊ ptãs exorciste p hoc ꝙ de manu epi accipit
libꝝ exorcismoꝝ. ⁊ ptãs accoliti p hoc ꝙ acci
pit cãdelabꝝ cũ cereo: ⁊ ptãs subdiaconi per
hoc ꝙ accipit de manu epi patenã ⁊ calicẽ va E
cuũ. iõ i predictis cũ formis determiatis: ver-
boꝝ caractes p̃dictoꝝ ordinũ imp̃mũt. Cũ ãt
p p̃dicta principales ptãtes ordinũ p̃dictoꝝ
expssius significẽt: q̃ p alia: pꝫ diligẽter ↄside
rãti dicta magri in lra q̃ actus ad quos depu
tant p̃dci ordines explicat diligẽter. ¶ In or
dine aũt diaconat⁹ dicũt aliq̃ caracterẽ impri
mi p manuum epi ipositionẽ moti nõ tñ per
illud qd̃ in arguendo dictũ est: sed q2 manus
ẽ organũ organoꝝ in quo p̃ncipalius residet
ptãs opandi. ⁊ in isto ordie ↄfert excellẽs po-
testas sub sacerdotio. ¶ Sꝫ hoc nõ vr̃ rõnabi
le: q2 ep̃us nõ tñmõ iponit manus illi quẽ or
dinat i diaconũ: ſꝫ etiã illi quẽ ordiat in sacer
dotẽ: p illud ãt qd̃ ẽ cõe duobus ordinib⁹ non F
vr̃ in vno illoꝝ ordinum caracter imprimi.

¶ Videt ergo mihi dicendũ ꝙ ptãs diaconi
media est inter ptãtem subdiaconi ⁊ sacerdo
tis: subdiaconus autem hẽt ptãtem tãgẽdi va
sa ministerij: sacerdos consecrandi corpus ⁊
sanguinẽ xpi: diaconus ⁊ si nõ hꝫ ptãtẽ tãgen
di corpus xpi: habet tamen potestatem portã
di corpus in patena ⁊ dispensandi sanguineꝫ
in calice: ⁊ i hoc est pricipalis eius potestas.
⁊ ideo in sua ordinatione exprimi non pos-
set per traditionem vasorum tantum: nec per
dationem materie: nec decens esset: vt sibi tra G
derentur vasa cum sanguine ⁊ corpore: cum
sacerdoti qui superior est non tradantur san-
guis ⁊ corpus: sed vinum ⁊ hostia: ⁊ ideo po-
testas diaconi exprimi non potest quantum
ad suum principalem actum: nisi per eius ex-
pressionem quantum ad actum secundarium
qui est legere euangeliuꝫ: ⁊ ideo sibi caracter
imprimitur: cum sibi ab epo tradit text⁹ euãge
liorũ. ¶ In ordie ãt sacerdotij dñt aliq̃ cara-
cterẽ iprimi cũ sibi ep̃s man⁹ ipõit dicẽs. Acci
pite spm̃ scm̃. ⁊c. quia dicunt tũc xpm dedisse

H discipulis ptātem sacerdotalē.qñ post suaꝫ re surrectionē dixit eis. Accipite spm̄ scm̄.quoꝝ remiseritis pctā ꝛc. ¶ Mihi aūt vr̄ dōm ꝙ illi q̄ ordinatur in sacerdotē caracter ipꝛimit cū ab epo accipit calicē.cū vio.ꝛ patenā cū ho stijs.ꝑncipalis.n.actus ptātis sacerdotalis re spicit corpus xp̄i verum.ꝛ secundarius corp⁹ xp̄i mysticum.ꝑncipalis.n.actus est transub stantiare panē in corpus xp̄i.ꝛ vinuꝫ i eius sā guinem.ꝛ actus scd̄arius est ligare ꝛ soluere fideles vt sic disponantur ad dignā corporis xp̄i susceptiōem.q̄uis ḡ magis exp̄mat h po testas q̄tū ad scd̄arium actū p manuū epi ipo
I sitionē sup caput illi⁹ q̄ ordiat cū prolatione verboꝝ. Accipite.ꝛc.tñ quantū ad actū ꝑnci palē magis exp̄mitur p hoc ꝙ sibi dat calix cū vino:ꝛ patena cū hostijs. Unde dicit magi ster i lr̄a ꝙ iō hec sibi dant:vt p hoc sciat se po testatem accepisse deo placabiles hostias of ferendi. ¶ Ad rōnē aūt quā alij ꝓ se allegant dd.ꝙ q̄uis xp̄s post resurrectionē dederit di scipulis suis ordinationē seu relationē sacer dotalis ptātis ad scd̄arū actū.tñ in cena quā do post transubstantiationē panis in corpus suū dixit discipulis suis. Hoc facite in meā cō memorationē.dedit eis ptātē sacerdotalē q̄ tū ad actū ei⁹ ꝑncipalem.
K ¶ Ad p^m in opp^m dd.ꝙ caracter nō est cōis illis ordinibus cōitate spēi.s3 generis.ꝛ iō nō est incōueniens ꝙ in diuersis ordinibus ipꝛi mat p actus spē differentes. ¶ Ad 2^m dd.ꝙ i traditione instrumēti ab ordinatore fit caracte ris ipꝛessio.s3 in traditiōe q̄ fit ab archidiaco no fit ptātis collate exp̄ssio. Uel pōt dici ꝙ in minorib⁹ ordib⁹ hoc est singulare:vt postq̄ eps docuit ordinādos qualiter i offō suo age re debeāt ab archidiacono de mādato ꝛ volū tate epi accipiūt instr̄m i cui⁹ acceptiōe cara cter ipꝛimit:qꝛ illa instr̄i traditio ꝑncipali⁹ est ab epo q̄ ab archidiacono. ¶ Ad 3^m p3 solo
L ex dictis. ¶ Ad 4^m dd.ꝙ sicut in ꝑmitiua ec clesia apl̄i ispiratiōe spūs scūs ꝯfirmabāt per manuū ipositionē:ꝛ tñ mō tradit sacr̄m ꝯfir mationis p chꝛismatis in fronte inūctionē:sic eadē ispiratione ordiabāt tūc diacones ꝑma nuū ipositionē cū orōne:nec ex hoc sequit ꝙ mō p ipositionē māuū epi:fiat talis ptātis col latio. ¶ Ad 5^m dd.ꝙ ep̄us in ordinū collatio ne nō tm̄ tradit ordis ptātem s3 ēt eos ꝑparat ad eius susceptionē eos instruendo de officio suo.ꝛ circa eos aliquid opando.q̄ pꝛeparatio in tribus cōsistit.s.in bn̄dictione.ꝛ man⁹ ipo sitiōe.ꝛ inunctiōe:p bn̄dictionē ordinādus di uinis obsequijs mancipat:p manus ipositionē gr̄a danda significat:q̄ sint apti ad dignā sul officij executionē:rōabilius.n.est dr̄e gr̄aꝫ da ri in illo actu i quo caracter ipꝛimit:q̄ est dis positio ad gr̄am q̄ i actu alio. Uñ non appꝛo bo sn̄iam dicētiū in manus ipositione gr̄am dari:nec caracterē ipꝛimi.in vnctōe ad aliq̄ sacr̄m tractandū ordinari significant. Uñ illo rū tm̄ q̄ ordināt in sacerdotes man⁹ inūgūt.
¶ Ex dictis p3 ꝙ hec vnctio nō ita repn̄tat in M spāli ꝑncipalē actuꝫ ptātis sacerdotalis sicut traditio calicis cū vino:ꝛ patene cū hostijs.qꝛ tū certū non est in quo actu caracteres ipꝛimā tur.iō si in ordiatione alicuius ꝯstiterit aliqd esse omissum illud postea est supplendum si ne reiteratione aliorum.

Articulus. V.

Onsequenter q̄rit de 5⁹ ꝑncipali ¶ Et circa hoc q̄rūt 3^a. ☞ p⁹ vtrū sup sacerdotalē ordinem sit aliq̄ ptās in ecclesia. ☞ 2⁹ vtrū epatus sit ordo. ☞ 3⁹ vtꝝ oium epoꝛum sit aliquis superioꝛ i eccl̄ia.

Primo q̄ndo ꝙ s̄ sacerdotalē ordinē nō sit aliqua ptās i eccl̄ia:qꝛ in cena A oēs discipuli imediate a xp̄o acceperūt sacer dotalē ptātē q̄tū ad ei⁹ ꝑncipalē actū.ꝛ post resurrectiōeꝫ q̄tū ad scd̄arū:ergo sacerdota lis ptās q̄tū ad vtrūq3 actū suū nullā ptātem h3 s̄ se nisi diuinā. ¶ Jtē sacerdos gerit ꝑso nā xp̄i.q̄ se ꝓ nobis p̄ri hostiā obtulit:s3 null⁹ est maioꝛ in ecclesia illo q̄ caput eccl̄e repn̄tat ergo in eccl̄ia nullus est maioꝛ sacerdote.
¶ Cōtra.magr̄ hui⁹ di.c.8.dicit de ordine ꝑ B sbyteratus ꝙ a filijs Aaron sūpsit exordiū:sed filij Aaron fuerūt mioꝛes sacerdotes. Aaron sūmus pōtifex.ḡ s̄ ptātē p̄sbyter i ē ptās pon tificis. ¶ Jtem s̄m magr̄m eo.c. Uices apo stoloꝝ i eccl̄ia gerūt pōtifices.70.aūt discipu loꝝ vices gerūt p̄sbyteri:s3 apl̄i maioꝛes fuerūt q̄ alij discipl̄i.ḡ maioris ptātis sūt epi q̄ p̄sbr̄i
¶ R̄ndeo ꝙ ptāte sacerdotalis ordis respcū sui actus ꝑncipalis:q̄ est transubstantiare pa C nē in corpus xp̄i verū:ꝛ vinū i eius sanguinē: nō est aliq̄ potestas superioꝛ nisi diuina. s3 re spectu actus sui secundarij:qui ē ligādo ꝛ sol uēdo dispōere fideles ad dignā corporis xp̄i susceptionem est potestas epi superioꝛ.indire cte tamen:qꝛ scd̄m disponē vicarij chꝛisti me diante quo a xp̄o deriuatur i alios iurisdictio nis potestas sic ordinatum est vt paucioꝛes ꝛ in paucioꝛibus casibus sint sub iurisdictione sacerdotum.tam in foro exterioꝛi.q̄ i foro pe nitentie q̄ sub iurisdictione epoꝝ. Unde sunt

B multi sacerdotes nullā penit⁹ sup aliquē iuris
dictionē habētes excepto casu necessitatis. ⁊
iō q2 actus ptātis reqrit debitā materiā i quā
trāseat:⁊ debita materia respectu actus ligan
di ⁊ soluendi nō sit nisi hoīes sup quos aliquā
iurisdictionē hz saltē i foro pnie hñs ligandi ⁊
soluendi ptātem:iō nec tot:nec in tot casibus
possunt ligare ⁊ soluere pres byteri sicut epi.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. q potestatē ligandi ⁊
soluēdi in foro pnie acceperūt tā apostoli q̄
alij discipuli a xp̄o imediate. Uñ ptātem ab/
soluēdi i foro pnie quātū est ex pte hñtis eam
nō pōt eps minuere. q2 sic equalis est in oī sa/
C cerdote:vt concludebat argumentū:ex pte tñ
materie sup quā maiorem habet ptātem eps
q̄ simplex sacerdos potuit rōnabiliter actus
illi⁹ ptātis quātū ad simplices sacerdotes re
strigi:⁊ quātū ad epos ampliari. ¶ Ad 2ᵐ di
cēdū q q̄libet minister ecclīe q̄tū ad aliquid
gerit figuram xp̄i:q2 vt supius habitum ē xp̄s
ordinū oīum officia i semetipso exhibuit:sicut
magister exemplificat in lr̄a:tñ ille est supior
qui fm maiorē perfectionē representat xp̄m.
sacerdos aūt xp̄m repñtat in hoc q per seipm
aliqd ministerium ipleuerit. epus aūt ēt i hoc
q alios ministros instituit ⁊ ecclesiam funda
uit. Uñ ad epm ptinet alios ordinare ad diui
nū cultū. Quapropter sponsus ecclīe dr̄ ad si
militudinem xp̄i. Questio. II.

A **Secundo** querit vtr̄ episcopatus sit or/
do. Et vr̄ q sic. ab Jsido. li. 7.
Ethi. c. 12. ⁊ magro hui⁹ di. c. vlti. Epatus dr̄ or
do. ¶ Jtē Dio. c. 5. ecclīastice hierarchie assi
gnat tres ordines. s. epatum. sacerdotiū. ⁊ dia
conatū. diaconū vocās mistrū. ¶ Jtē oīs spi/
ritualis ptās est ptās ordīs vel iurisdictōis. s3
epalis ptās nō ē ptās iurisdictiōis:q2 non pōt
ꝯmitti ñ sacerdoti. ergo ē ptās ordinis.
¶ Cōtra non sunt nisi septē ordines in ecclia:
qd non esset verū si epus eēt ordo. ¶ Jtē sa/
cri ordies nō ꝯferūt nisi diebus sabbatoꝝ: sed
vt hr̄. di. 75. q dic. ordinatiōes epoꝝ celebrant
die dñico:p sacerdotes. n. ibi intelligūt epi fm
glo. ḡ epat⁹ nō ē sacer ordo:⁊ ꝯstat q nō ē or/
B do nō sacer. ḡ non est ordo.
¶ Rñdeo q ordo dupl'r pt accipi. Uno mō
ꝓ gradu ptātis ordiate mediate vel imediate
ad ꝯsecratiōem corpis vel sanguinis christi.
Alio modo ꝓ quolz gradu ptātis respectu q̄
rūlibet actionum sacraꝝ. Primo mō ordo est
sacrm̄:⁊ sic epatus non est ordo. Uñ nec cara/
cterem imprimit ꝓprie loqndo de caractere.
vt quidam dicūt:⁊ preterea vn⁹ ordo non de/
pendet a precedenti q̄tum ad necessitatem
sacramenti q̄uis sequens de iure recipi non
debeat priori pretermisso. sed si non presbyter
ordinaretur in episcopum nihil eēt factum. 2° C
mō epatus est ordo nō sacrm̄. s3 sacrale. ⁊ hoc
mō epat⁹ ab Jsi. ⁊ Dioñ. ⁊ a magr̄o dr̄ ordo.
¶ Et sic pz rñsio ad duo pria ar. ¶ Ad 3ᵐ
dō. q ptās epalis nō tñ ē ptās iurisdictōis. s3
ptās ordinis:q̄ tñ non est sacrm̄. ¶ Argumē
ta ad partē sam ꝓcedūt de ordine primo mō
dcō. vl tñ aliquib⁹ q epatus magis sit ordo q̄
aliquis ordo pter p̄sbyteratū. q2 pt qd nullus
alius pōt nec de fcō nec de iure. ⁊ hi ēt dñt q
caracterem iprimit. vnde consecratio episcopa
lis iterari non pōt. Que. III.

Tertio queritur vtrū oium eporum sit ali
quis in ecclesia superior. Et vr̄ q
non. q2 si aliqs eēt:ille eēt papa. sed papa nō A
est omniū superior. q2 vt dr̄ ad Hebre. 7°. Abs
q3 nulla ꝯdictione minor a maiore bñdicitur.
sed dñs papa cōsecrat ab hostiē. epō. ḡ hosti.
est eo maior. ¶ Jtem imperator hz ius ⁊ ptā
tem eligendi pōtificē ⁊ ordinandi aplīcam se
dem. vt hr̄ decre. di. 63. Adrianus papa Ro.
ḡ papa non est imperatore superior. ergo nec
alijs epis. vt vr̄. ¶ Jtē vt hr̄ eadē di. i synodo
Papa Leo Ottoni p° regi Teotonicorum
eiusq3 successoribus ꝯcessit facultatē eligendi
successorem:⁊ sedis aplīce ordinandi pontifi
cem. ḡ idē qd prius. ¶ Jtem epi sunt succes
sores aploꝝ. s3 iter aplos null⁹ fuit sup alios: B
q2 omnes suā ptātem imediate a xp̄o accepe
runt. ḡ nullus epus oibus alijs superior est.
¶ Jtem Moyses q̄ fuit princeps supior fuit
q̄ Aarō q̄ erat summus pōtifex iudeoꝝ. ergo
dignior est principatus q̄ epatus. sed nullus
princeps est oibus epis superior. ergo multo
fortius nullus epus.
¶ Cōtra. extra de maioritate ⁊ obe. Solite. cō
parat maius luminare ptāti spūali. ⁊ maxie
ptāti pape:⁊ minus lumiare ptāti tpali. ergo
sicut maius luminare. qd est sol ē oibus alijs
stellis potētior:ita ptās papalis est oib⁹ alijs
ptātibus in ecclīa superior. ¶ Jtē. 9. q. 3. Con
questus. §. Sola. Sola romana ecclīa sua au C
ctoritate valet iudicare de oibus. De ea nulli
iudicare permittitur.
¶ Rñdeo q oiuz epoꝝ ē aliqs i ecclīa supior
qui sub xp̄o totius ecclīe caput est. cuius rō ē
Jn omni re vna ex diuersis rebus itegrata oz
esse aliqd preeminēs quo diuerse ptes tenea
tur in vnu3: sicut est aīa in hūano corpore. ⁊
corpus super contrarietatem eleuatum. qd est
celum in machina mūdi. per virtutem enim
celestem cōciliantur elementa que ꝯria sunt.

D vnde cum ecclesia sit vnum corpus christi mysticum ex diuersis statibus et membris constitutum ad obseruationem huius vnitatis oportet esse vnum caput omnium statuum ecclesie et membrorum vni regimine regitiuum. sub quo diuersi status ecclesie et membra diuersa conueniant secundum debitam proportionem in vnum. vt sic conformet ecclesia militans suo exemplari in celo. Unde Her.3.li.de psi.c.13. Sicut seraphin et cherubin ac ceteri ordinant sub vno summo pontifice deo. ita hic sub vno summo pontifice primates vel
E patriarche. archiepi. epi. presbyteri. vel abbates. et reliqui in hunc modum. Ille aut eps qui preest toti ecclesie est eps Romanus. Un.9.q.3. Cuncta. Cuncta per mundum nouit ecclesia quod sacrosancta romana ecclesia fas de omnibus habet iudicandi. neque cuique de eius licet iudicare iudicio. et sicut dicitur decre.di.21. Quamuis nullis synodicis constitutis supple tamen ceteris ecclesijs prelata est. sed euangelica voce domini et saluatoris nostri Jesu christi prima tum obtinuit.

¶ Ad primum in oppositum dicendum. quod sicut videmus in naliibus vnum esse virtuosius alio simpliciter. et tamen secundum quid est econtrario. ignis. n. simpliciter est virtuosior terra.
F et tamen inquantum est in potentia rone sue materie est inferior terra inquantum est actu per suam formam. alias. n. agens in terram non pateret ab ea. A simili dico quod quamuis papa sit simpliciter superior omnibus alijs epis. tamen inquantum est in potentia ad recipiendum consecrationem antequam eam habeat: est inferior epo hostiensi: qui iam actu consecratus est. non sic aut posset dici de sacerdote respectu epi: quia ptas sacerdotis excedit a ptate epi quasi a ptate alterius generis: sed ptas epi a potestate pape quasi a potestate eiusdem generis. quia omnem actum hierarchicum: quem pot facere papa in ministratione sacramentorum potest facere episcopus: quia quantum ad ea que sunt episco-
G palis ordinis omnes sunt equales. ¶ Ad 2m dicendum quod potestati date imperatori in ordinando apostolicam sedem resignauit Lodouicus imperator: vt habetur.63.di. Ego Lodouicus. Otto etiam resignauit illi potestati sibi confirmate per Leonem papam. eadem di. Tibi. et de vtriusque resignatione simul habetur c. sequenti. §. Ex his. vbi sic dicitur. Ex his constitutionibus et pacto Lodouici imperatoris deprehenditur imperatores illis renunciasse priuilegijs que de electione summi pontificis Adrianus papa Carolo imperatori. et ad imitationem eius Leo papa Ottoni primo regi teotonicorum fecerat. et merito resignare debuerunt: tum quia talis potestas eis non conueniebat. sicut nec decet corpus habere potestatem in ordinatione anime: sed econuerso. tum quia ecclesia necessitate compulsa. et a persecutoribus oppressa talem potestatem eis concesserat. vt ecclesie subueniret. quod alias facere tenebantur. ¶ Et sic patet solutio ad tertium H
¶ Ad 4m dicendum quod minor est falsa. Petrus enim summus fuit inter alios apostolos. quia quamuis potestatem clauium omnes immediante receperint a christo. tamen potestatem iurisdictionis acceperunt mediante Petro. vt patet ex superioribus dictis. et quia iurisdictio ministrat materiam que est subditus habentis iurisdictionem: que requiritur ad hoc quod potestas clauium exeat in actum ideo vsus illius potestatis: quam omnes immediante acceperunt a christo: indirecte dispendebat a I
Petro. sic dico de potestate episcoporum per comparationem ad papam. ¶ Ad 5m dicendum quod Moyses non tamen fuit princeps: sed sacerdos iuxta illud psal. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius. et decre. di.22. Sacro sancta in glo. Unde Moyses expressius quam Aaron figurauit xpm qui fuit summus rex: et summus pontifex. et ex consti vicarium eius in terris in quo simul sub xpo est vtraque potestas.

Circa lram. Mathias electus est sorte. hoc factum fuit consilio spiritus sancti. Un non est trahendum ad consequentiam. vsus. n. sortis in electionibus perpetua prohibitione damnatus est. extra de sortilegijs. Ecclesia nostra. Scia K
dz esse instructus: non est intelligendum quod sciat theologiam. sufficit. n. quod sciat distincte legere et sensum gramaticalem intelligere. Canones duos tamen ordines sacros appellari censent. Hoc intelligendum est secundum canones antiquos. quia modo subdiaconatus est sacer ordo. et sibi votum continentie annexum est. Ordo eporum. qualiter episcopatus ordo dici debeat in questionibus dictum est. Romanus. Anthiochenus. Alexandrinus. ¶ Contra decre. disti.22. Sacro sancta. dicitur quod prima sedes est romana ecclesia. 2a Alexandrina. Tertia Anthiochena. L
¶ Respondeo quod aliquando Alexandrina fuit secunda sedes. sed postea Constantinopolitana facta est 2a. eo quod sit noua Roma. ea. di. Constantinopolitane. Unde hic est ordo sedium. Primo Romana. Secundo Constantinopolitana. Tertio Alexandrina. Quarto Anthiochena. Quinto Hierosolymitana. eadem di. Renouantes. potest dici quod magister in littera nominat Anthiochenam post Romanam quia in Anthiochena primo nomen christianorum est exortum eadem dist. Sacrosancta. quamuis omnes ante fideles dicerentur discipuli et fratres. vt dicit gl. ibidem.

¶ De ordiat] ab hereticis. Di. XXV.

Solet etiã queri si heretici ab eccl'ia pcisi z damnati possint tradere sacros ordines: z si ab eis ordinati redeuntes ad eccl'ie vnitatem debeant reordinari. Hanc qõnẽ pplexam ac pene isolubilem faciunt doctorum verba q plurimũ dissentire videntur. Vident.n. qdam tradere hereticos sacros ordines dare non posse nec illos q ab eis ordinãtur videntur grãm recipe. Dicit.n. Innocẽ. Arrianoꝝ clericos non videri suscipiendos cũ sacerdotij vel ministerij alicui⁹ dignitate: qbus solũ baptisma ratũ eẽ pmittit: qd i nomine pr̃is z filij z spũsci pcipit. Dicit etiam eos nõ posse dare spiritũ scm̃ quẽ amiserũt: z ordiatos ab hereticis caput hr̃e vulneratum: z eũ q honorez amisit honorem dare non posse: nec illũ aliqd accepisse: qm̃ in dante nihil erat qd ille posset accipe. Tradit etiã venientibus ab hereticis p manus ipositionem laicã tm̃ tribuendã cõionẽ: nec ex his aliquẽ clericat⁹ honorẽ vel exiguũ surrogare. Grego. ẽt dicit sacrilegã esse arrianoꝝ ɔsecrationẽ cũ ex eoꝝ manu cõmunio pcipit. Cipria. ẽt dic. Oia q̃cũqꝫ faciunt heretici carnalia z iania z sacrilega eẽ: z eoꝝ altaria falsa: z illicita sacerdotia z sacrificia sacrilega: q more symiaꝝ q̃ q̃ cũ hoĩes non sint: formã imitant̃ hũanam: vultũ ecclesie catholice z auctatez sibi vendicant: cum ipsi in ecclesia ñ sint. z cũ sint sacrilegi: sacerdotium ãministrant z altare ponũt. cũ nec sacrificari oblatio illic possit: vbi spũscũs non sit: nec cuiqꝫ dñs p eius pces z orões ꝓsit: q dñm ipz violauit. Hiero. quoqꝫ asserit oĩa q̃ offerunt̃ ab hereticis ɔtaminata esse i ɔspectu dñi: qꝛ licet scã videant̃ specie sui: tñ qꝛ ɔtacta sũt ab illo q polluit⁹ est: polluuntur oĩa. Idem. Odit ds sacrificia hereticoꝝ z a se ꝓijcit: z quotiens in noĩe ei⁹ ɔgregati fuerint: detestatur fetorez eoꝝ z claudit nares suas. Idẽ. Illi offerunt panẽ sacrilegum zc. Leo etiaz testat̃ extra eccl'iã nec rata eẽ sacerdotia nec va eẽ sacrificia. Idẽ ẽt dic. Per crudelissimã vesaniã i alexandria sede oẽ sacroꝝ lumẽ extictũ. intercepta ẽ sacrificij oblatio. defec chrisma tis scificatio: z pr̃icidalibus mãibus impioꝝ: oĩa se subtraxere mysteria. His alijsqꝫ testionijs astrui vr̃ sacra eccl'iastica pcipue corpis z sanguis: ordinatiõis z ɔfirmatõis p her̃ticos ñ posse mĩstrari

¶ Auctẽs põit q̃ videt̃ pmissis obuiar̃.

Cõtra ãt alij sentir̃ videt̃ qꝛ ab e hereticis ẽt pcisis sacri ordĩes sic z baptism⁹ tradi valeãt: nec ab hereticis r̃deũtes: q illic ordiati sũt z baptizati: iteꝝ ordinãdi sũt: sic nec baptizãdi. vñ Aug. De hereticis ẽt dãnat] qd qdã dicũt baptisma qd accepit ñ amittit q recedit ab eccl'ia: ius dãdi qd accepit: amittit: ml't] modis apparet ianiter dici. Prio qꝛ nlla oñdit̃ cã cur ille q illd baptisma amittere nõ põt: ius dãdi possit amittere. Utrũqꝫ.n. sacrz ẽ: z qdã cõsecratõe vtrũqꝫ hoĩ dat̃: illd cũ baptizatur: z illd cũ ordiat̃. iõ ñ licet i catholica eccl'ia vtrũqꝫ iterari. Nã si qñ ex ipa pte veniẽtes ẽt ꝓpositi p bono pacis corrępto scismat] error̃ suscepti sũt: z si visũ ẽ op⁹ eẽ vt eadẽ officia gererẽt q̃ agebãt ñ sũt rursus ordinãdi. Sz sic baptism⁹ i eis: ita i eis mãsit ordiatio itegra: qꝛ i pcisiõe fuerat viciũ: qd in vnitate pacis ẽ correctum: nõ in sacr̃is: q̃ vbicũqꝫ sunt: ipsa sunt. Et cũ ipi expedire vr̃ ecclesie vt ꝓpositi eoꝝ veniẽtes ad catholicã societatẽ honores suos ibi nõ ãministrẽt: non eis tñ ipsa ordiatõis sacra detrahũtur: sed sup eos manẽt. Iõqꝫ ñ eis man⁹

imponit:ne nō hoī:ſ3 ipſi ſacro fiat iniuria. Sicut āt ī baptiſmo ē ius q̄ p eos dari poſſit:ſic in ordinatione ius dādi ē vtrūq3 qdē ad pniciē ſuā. Sed aliud eſt nō hre:aliud pniciose hre:aliud ſalubriter hre. Idē. De his q ab eccleſie vnitate ſepati ſūt:nulla iā qō ē: gn hēant ⁊ dare poſſint:ſ3 pniciose habent pniciosēq3 dant:q2 extra vinculū pacis ſunt neutri ſacro facienda eſt iniuria. Sicut non recte h3 q ab vnitate recedit.ſ3 tñ h3:⁊ iō recedēti non reddit. Sicut ēt nō recte dat qui ab vnitate recedit:⁊ tñ dat.⁊ iō qui ab eo accipit:venienti ad vnitatē3 non i terat. Idē. Aliud ē nō hre aliquid aliud eſt non iure hre:vel illicite vſurpare. Non ergo iō nō ſunt ſacra xpi ⁊ eccleſie:q2 eis illicite vtant:nō mō heretici ſed ēt oēs impij.ſed illi corrigendi ſūt ⁊ puniendi:illa aūt ſunt agnoſcenda ⁊ veneranda. Itē Grego. Qō dicitis vt q ordinatus ē itez ordinet:valde ridiculoſum ē. Ut.n.baptizatus ſemel iteru3 baptizari non d3:ita qui conſecratus ē ſel in eodem ordie nō valet itez ɔſecrari. His aliiſq3 auctoritatibus vr̄ aſſeri ī oībus impiis:etiā ī hereticis p̄ciſis ⁊ dānati xpi ſacra pmāere cū iure dādi:pnt enim dare:ſed pniciose:⁊ quibus dederint:non ſūt itez ordinandi. Que p̄miſſis ex oppoſito obuiare videntur.

¶ Determiatio p̄miſſe ɔdictōis auctu3

b Ec autem quidā ita determinant. Dnt enim hereticos accepta ſacerdotali vel epiſcopali vnctione ab eccleſia recedentes:baptiſmi quidē dandi ius retinere:ſed nō habere facultatē tribuendi ſacros ordīes vel cōſecrandi dominicu3 corpus:poſt q̄3 preciſi ⁊ damnati ſunt ab ecclīa. Sicut degradatus eps non habet poteſtatem largiendi ſacros ordines:facultatē tamē baptizādi nō amiſit. Qō vo Aug. ait.intelligunt dictum de hereticis qui nō ſnīa eccleſie:ſ3 prauitate ſenſus ſui a fidei veritate ac doctrie vnitate diuiſi ſūt. Qui l3 tales ſint ius tñ ordinādi ⁊ cōſecrādi hñt.⁊ q ab ei5 ordiant an̄ manifeſtā preciſionem:etiam ſi cu3 eis aperte exierint:⁊ ſententia eccleſie damnati fuerint:tamen ſi redierint:itez ordinandi non ſunt. Et vbicūq3 legitur de ordinatis ab hereticis q̄ ſeruatis eis ordinibus miniſtrare valeat:vel iterum ordinandi non ſint: de hmōi accipiendum dicunt. Nam poſtq̄3 preciſi fuerint ⁊ dānati iudicio ecclīe:ius ordinādi ⁊ conſecrandi eis detractum aſſerūt:vt degradatis vel excōicatis. Alij vero dicunt ſacra ab hereticis ⁊ p̄ciſis ſcd̄m formā eccleſie celebrata vera eē ⁊ rata.q2 recedentes ab eccleſia ius dandi ⁊ conſecrandi non perdiderant:⁊ qui ſic ab hereticis ordinantur:cum redeunt iteru3 ordinādi nō ſunt. Que vo ab hereticis aliter q̄3 in eccleſia fiunt:falſa ſunt ⁊ inania:⁊ qui a talibus ordinari videntur ñ munu5 ſed vulnus accipiūt. Et ſecūdū hanc differentiam varie de his loquuntur doctores. Quidam vo dicunt eade3 ſacra ab hereticis p̄ciſis poſſe celebrari q̄ a catholicis:ſi ab illis forma eccleſie ſeruetur:⁊ ab eis celebrata vera eſſe ⁊ rata.quātum ad ſe.quatum vero ad effectum:falſa eſſe ⁊ inania. Et in his qui male tractant ⁊ in his qui male ſuſcipiunt.ideo ⁊ falſa:q2 qō promittunt ⁊ conferre credunt:nō tribuunt. Dānanda ēt dicuntur q2 illicite dantib9 vel accipiētibus ſunt in iudicium. Polluta ēt dicūtur non quātum ad ſe:ſ3 pp indignā hereticoz tractationē. Iō Grego. cōionē arrij vocat execrationē: ⁊ Innocenti9 bonoſij ordinationem: damnationem:

non q ita in se sint: sed q2 male dantes vel accipientes tales faciūt. Sicut etiā Hiero. sacrificia eoꝝ panem luctus vocat: non q̄tū ad se: sed q̄tū ad effectuz. Nōnulli vero tradunt illos hereticos q in ecclesia ordinati sunt: ius ordinandi ꝛ cōsecrādi etiā cū separati fuerint habere. Qui vero in scismate vel heresi positi ab eis ordinat ꝛ inuncti fuerint: illo iure carēt. Ideoqꝫ cuz ordinare volunt vulnus potius īfigunt q̄ grām cōferūt.

¶De symonia vnde dr̄: ꝛ qd sit.

D E symoniacis vero nō est ambigēdū qn sint heretici: qui tamē ante sentētiā degradatiōis ꝛ ordinant ꝛ cōsecrāt. Et licet symoniaci ꝓprie dicātur qui instar symonis magi īpreciabilē grām precio conducere volunt: ꝛ qui ꝓ misterio sacro preciū recipiunt in moduz gyezi: Gyezite vocandi sunt. oēs tamē ꝛ dantes ꝛ accipientes symoniaci dicuntur: ꝛ vtriqꝫ eadem sentētia percelluntur.

¶De his q sciēter a symōiacis ordināt.

D Iffert tamē īter eos qui ordinātur a symoniacis sciēter: ꝛ eos qui ignorāter. Qui enim scienter a symoniacis se permiserit consecrari: īmo execrari: eoꝝ ꝯsecratio oīno irrita est. Qui vero ordinant a symoniacis quos cū ordinātur nesciūt esse symoniacos: qui ꝛ tūc ꝓ catholicis habent: eorū ordinatio misericorditer sustinetur.

¶De his qui dicunt se emere corporalia non spiritualia.

S I vo aliq obiecerint se non cōsecratiōes emere: sed res ipsas q̄ ex cōsecratione ꝓueniūt: penit⁹ desipere ꝓbantur. Nā quisqꝫ horū alterum vendit sine quo alterum non habetur: neutrū vendere derelinquit.

¶Distinctio symoniacoꝝ.

S Ymoniace aūt heresis tripartita est distinctio. Alij enim symoniace a symoniacis ordinantur. Alij symoniace a non symoniacis. Alij nō symoniace a symoniacis. Unde Nicola⁹ papa. Statuimus decretuz de symoniaca tripartita heresi. i. de symoniacis symoniace ordinātibus vel ordinatis: ꝛ de symoniacis symoniace a non symoniacis: ꝛ de symoniacis nō symōiace a symoniacis. Symoniaci symoniace ordinati vel ordiatores scd̄m canōes a ꝓprio gradu decidāt. Symoniaci etiam symoniace a nō symoniacis ordinati silr̄ ab officio remoueant. Symoniacos vero nō symoniace a symoniacis ordinatos misericorditer p manus impositionē ꝓ tēporis necessitate ī officio permittim⁹ pmanere. Qd̄ ītelligendū ē de his qui ordinātur a symoniacis ignorantes eos eē symoniacos: hos facit symoniacos non reatus criminis: sed ordinatio symoniaci.

¶Alexāder papa de his q violēter a symoniacis: vel ab hereticis ordinātur.

S Imilr̄ cū decernit alexāder papa symoniacos oīno dānandos ac deponēdos: subintelligēduz est nisi violēter quis attract⁹ fuerit. De his eni ꝛ a qbuslibet hereticis violēter ordinatis dicit Inno. q pn̄t hr̄e aliquez colorē excusatiōis si statim discedūt ab eis: ꝛ pessimo eoꝝ ꝯciliabulo renūciant.

¶De etate ordinādoꝝ ita decreuit Nicolaus papa.

S Acri ingt canones sanxerunt vt subdiacon⁹ nō ordinet an̄. 14. annos nec diacon⁹ ante. 25. nec p̄sbyter an̄. 30. Deinde si dign⁹ fuerit ad ep̄atū eligi pōt qd̄ nos ēt pari mō seruare iubem⁹. Itē Fabian⁹. Si qs. 30. etatis nō ipleuerit ānos nullo mō p̄sbyter

ordinet̄ ⁊ si valde sit dign⁹. q2 ⁊ ipse dn̄s 30. an̄oꝝ baptizat⁹ ē. ⁊ sic cepit docere.

¶ Superi⁹ determinauit magr̄ de ordinū di/stinctiōe. Hic determinat de collatione. ¶ Et diuidit in tres. ☞ Pri° determīat de potesta/te cōferētis. ☞ 2° de vitio collatiōis. ibi. De sy moniacis. ☞ Tertio de ipedimētis susceptio/nis. ibi. Sacri. ¶ Prima in tres. ☞ p° mouet qōnē si heretici possint tradē sacros ordines: ⁊ arguit ad partē negatiuā. ☞ 2° ad affirmati uam. ibi. Ecōtra. ☞ Tertio soluit ostēdēdo cir ca hoc opīonū diuersitatē. ibi. Hec aūt. ¶ Il la pars que ibi icipit. De symoniacis. diuidit in tres partes. ☞ p° ostēdit symonie grauitatē. ☞ 2° eius iexcusabilitatē. ibi. Si vō. ☞ 3° symo niacorum punitionem. ibi. Symoniaci autē.

Articulus. I.

Circa hanc di. querēdū est pncipalr̄ de. 6. ☞ p° d̄ ptāte pferētis ordies. ☞ 2° de vitio collatōis. ibi. Symonia. ☞ Tertio de casib⁹ in q̄bus cō mittit symonia. ☞ 4° de pure nālib⁹ defectibus ipedientibus ordinis susce/ptionē. ☞ 5° de ipedimētis que puenire pñt ex nā ⁊ ex volūtate. ☞ 6° de impedimētis pueniē tib⁹ ex ifamia. ¶ Circa pm̄ q̄rūt tria. ☞ p° vtꝝ solus episcop⁹ possit ordines cōferre. ☞ Secundo vtrum episcopus hereticus. ☞ Tertio vtrum eps degradatus. Questio. I.

A Primo ostēdo ꝙ pſbyter nō epus possit ordinare: q2 cū sacerdos ordina/tur nō solus eps ei man⁹ iponit: sed etiā oēs pſbyteri q̄ sunt presentes. decre. di. 23. Presby ter. g̃ nō solum eps ipm ordinat. ¶ Itē q̄ ad solū epm ptinēt non epo cōmitti non pñt: sed minores ordines q̄nq3 pferunt ex pmissione a nō epis. extra de ordinatis ab epo q̄ renūcia uit. c. pmo. ergo pferre saltē minores ordines ad solū epm nō ptinet. ¶ Itē magis excellit pſ byter diaconū q̄ eps epm: sed vn⁹ episcop⁹ potest aliū consecrare. ergo pres byter potest

B diaconum ordinare.

¶ Cōtra. Isy. lib. 17. ethimo. c. 12. dicit de pon tifice ꝙ ipse efficit sacerdotes atq3 leuitas. ipe oēs ordines ecclesiasticos disponit. ergo ordi nes cōferre ad nullū aliū pertinet. ¶ Itē so lus epus pōt virgines pſecrare. 26. q. 6. Si in/bet. ⁊ altare pſecrare. eadē. q. mistrare. Sꝫ ma ius est pferre ordines q̄ altare pſecrare: vl' vir gines. g̃ solus eps pōt ordines pferre.

¶ Rn̄deo. ptās pferendi ordines alicui pōt puenire dupl'r. s. vel ex ordinaria ptāte: vel ex generali seu spāli pmissione. ☞ 2° mō minores ordines cōferre pñt q̄nq3 nō epis cōuenire: vt ostēdebat in arguēdo. ☞ Primo mō ptās cō ferēdi quēcūq3 ordinē cōuenit solis epis: cui⁹ cā est istitutio diuina: cui⁹ istitutionis fuit ra tio pgrua: q2 sicut ad solū pncipē ptinet non tm̄ ordinare viros bellatores in exercitu: sed etiā exercit⁹ duces. sic ad epos q̄ sunt in eccle sia pncipes nō tm̄ ptinet homies ordinare ad certādū ꝯ fidei psecutores audacter cōfitēdo xpi fidē: qd̄ fit p sacrm̄ pfirmationis: sed etiā ad ipsos solos ptinet duces ecclesiastici exer/citus pstituere: quod faciūt sacrm̄ ordis cōfe/rendo. vt. n. supius dcm̄ est di. 5. Ordinati ad ministrandum sacramenta ad hoc sunt depu/tati vt sint duces aliorum. B

¶ Ad pm̄ in oppm̄ dōm. ꝙ in manuū ipositio/ne nō cōfertur ordo fm quorūdā opionē. Vl' pōt dici fꝫ alios ꝙ ipositio manuū epi ē ad or dinē pferēdū: sꝫ ipositio manuū sacerdotū as/sistētium est ad pcordiā ⁊ cōionē ecclīasticā significādā. ¶ Ad 2m̄ pꝫ solo ex dictis in que/stione. ¶ Ad 3m̄ dōꝫ. ꝙ q̄uis pſ byter magis excellat diaconū in ordine q̄ eps epm pſecrā/dum: tn̄ in dignitate est ecōtrario. cōsecrādus enim in epm nōdum hꝫ dignitatē epalem. q̄/uis aū hec habeat que iurisdictionis sūt post suam pfirmationem. Questio. II.

Secundo queritur vtrū eps heretic⁹ pos sit ordines pferre. Et vr̄ ꝙ nō. A in ordinādo de⁹ agit pncipalr̄: ⁊ ordinās istru mentalr̄: sed instrm̄ nō agit nisi cōiunctū prī cipali motori. ergo nec eps ordinat nisi in or/dinādo sit deo coniunctus: sed epi heretici in ordinādo deo nō sunt piūcti: q2 vt hr̄ pma. q. pma. O dit. O dit dn̄s sacrificia hereticoꝝ: ⁊ a se pijcit. ergo verū ordinē pferre non possunt. ¶ Itē ea. q. Si q̄ a symoniacis. Qui sciēter se a symoniacis psecrari: imo execrari pmiserint eorū psecrationē oino irrita ee decernim⁹. er go multo forti⁹ irrita est ordinatio collata ab hereticis. ¶ Itē mai⁹ est sacrm̄ ordinis pfer/re q̄ recipe: sed heretici non possunt recipere B ordinis sacrm̄. g̃ nec conferre.

¶ Cōtra. Aug. 2. li. ꝯ eplās parmeniani vltra mediū. dicit de hereticis ꝙ sicut hñt in baptis mo ꝙ per eos dari possit. sic in ordinatiōe ius vtriusq3 dādi ad perniciē suā q̄diu charitatem non habēt vnitatis. ¶ Itē sacerdos heretic⁹ potest corpus xpi consecrare. ergo a silī epus hereticus pōt ordines conferre.

¶ Rn̄deo. ꝙ epi heretici: aut fuerūt ordinati ⁊ psecrati in forma ecclie: aut nō. si nō. veri epi nō sunt: ⁊ ex pñti nec ordines pferre pñt. si sic.

C veri epi sunt:sed sui officij executionē nō hūt: qr vt supius habitū est. oēs heretici ipso iure sunt maiori excōicatiōe excōicati:ɀ oēs sic excōicati sunt suspensi ab oib⁹ actib⁹ legitimis:ɀ iō epi heretici executionē ordinis ɔferre non pūt:qr eā nō hūt:qr qd nō hʒ aliqs dare nō͂ po test.pma.q.7.Diambertū. ɀ ex̄. de ordinatis ab epo q̄ renūciauit.c.j.in gl. Verū tñ ordinē ɔferūt:si cū debita itentiōe formā eccl'ie seruāt decre.di.19.Scdm.Si aūt formā ecclesie non seruāt cū debita itentiōe veꝝ ordinē nō confe runt:q̄ñtūcūqꝫ tñ seruēt formā ecclesie in ordi nādo mortaliter peccāt:qr ab executiōe sui of ficij sunt ipso iure suspensi.

D C Ad pᵐ in oppᵐ dō.ꝙ epi heretici : ɀ si non sint deo ɔiuncti per fidē ɀ charitatē:q̄ ɔiūctio respicit epm inq̄ꝫtū est singularis psona:tamē deo ɔiuncti sunt fm q̄d.s.inq̄ꝫtū mouent a do in obseruādo formā ecclesie in ordinādo:quia quo ad hoc mīstri ecclesie sunt. C Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ talis ɔsecratio dr̄ irrita q̄ñtū ad executionē. C Ad 3ᵐ dō.ꝙ sicut heretici verū ordinē con ferre pūt de facto:nō tñ de iure.sic ɀ recipere. Unde q̄uis heretic⁹ si ordinat̄ in forma eccle sie verum ordinem recipit:tamen recipiendo mortaliter peccat. Questio. III.

A Tertio querit̄ vtrum episcopus degradatus possit ordines cōferre.Et vide tur ꝙ nō.pma.q.prima.Quod quidā.§.Opponitur autem.Degradat⁹ episcopus potestatem largiēdi sacros ordines nō habꝫ.facultatem tñ baptizādi nō amisit. C Itē pnceps iniste dposītus nō est pnceps.ergo a sili nec eps iuste degradat⁹ est eps:sed nō eps nō pōt ordines ɔferre.g̃ nec eps degradat⁹. C Itē nō pōt verā tonsuraꝫ conferre: quia tōsuratus ab eo debꝫ iterum tōsurari.ergo a simili non pōt conferre verum ordinem.

B C Cōtra.vt supi⁹ ostēsum ē.dist.13.Sacerdos degradat⁹ pōt xpi corp⁹ ɔsecrare.g̃ a sili epus degradat⁹ pōt ordines ɔferre. C Itē heretici ipso iure sunt oī dignitate puati.cū g̃ epi here tici possint ordines ɔferre de facto:q̄uis non de iure:vt in pcedēti q̄ne habitū est.epus degradat⁹ pōt ordines ɔferre de facto:q̄uis nō de iure. C Itē illa ptās fundata ē sup aliquid qd p hoiem auferri nō pōt.fūdata.n.est sup fa ctum eē ɔsecratiōis ɀ decreto diuie snīe: quod dcretū ē vt ille q̄ sic ɔsecrat⁹ ē talē hēat ptātē. C Ad istā q̄nē dixerunt aliq̄ ꝙ q̄uis epi suspēsi excōicati heretici possint ordies de facto ɔferre:hoc tñ nō pūt epi degradati: qr degradati nō tñ sunt suspēsi ab officij executiōe:sed etiā sunt spoliati epali dignitate:vn̄ nō remanent epi:q̄uis.n.p hoiem auferri non possit a sacerdote ptās ɔficiēdi cōp⁹ xpi veꝝ: eo ꝙ nul li cōcessit xps talē ptātē:qr nec decebat p ma gna dignitate corpis sui:qr tñ dignitas epalis respicit corp⁹ xpi mysticū:sup qd ɔcessit vica rio suo ptātē:pōt ab epo dignitas epalis tota liter auferri auctoritate vicarij christi. C Sed contra hoc sic pōt argui.Altare.calix. ɀ sic de alijs semel ɔsecrata nūq̄ꝫ ɔsecratione amitte re pūt nisi destruātur. ergo multo fortius nec epus:cū ɔsecratio epi sit a deo pncipalr̄: q̄uis ab hoie ministerialr̄. C Preterea. eps q̄ resi gnauit loco ɀ dignitati: q̄uis talis exeq̄ non debeat officiū epi de iure:tñ si ordinat veꝝ or dinē ɔfert:q̄uis nō ordis executionem.ex̄. de ordi.ab epo q̄ renūciauit epatui.c.j.qr vt ibi di cit glo. resignatio nō abstulit isti ordinē: ſꝫ or dinis executionē:sed degradat⁹ nō est magis spoliat⁹ dignitate epali. q̄ iste: q̄uis turpiori mō sit ab executiōe illi⁹ dignitatis suspēsus q̄ꝫ iste.g̃ vr̄ ꝙ eps degradat⁹ possit veꝝ ordinem ɔferre de fcō:q̄uis nō debeat de iure. C Et iō alij hāc ɔclōnē ɔcedūt dicētes epm p hominē dignitate epali totalr̄ spoliari nō posse. Unde degradatio nō est dignitatis ablatio : ſꝫ ppetua suspēsio ab executiōe dignitatis illius. ex̄. de ɔse.ecclesie. in gl.ibi.n.dr̄ ꝙ visibilis vn ctio exterior signū est iterioris vnctiōis in cor de:q̄ ppetua est:ɀ amitti nō pōt: licꝫ executio quandoqꝫ suspendatur. E

C Qui tenēt hāc secūdā opiōnē q̄ mihi vr̄ ra tionabilior pūt dicē ad pᵐ ꝙ degradat⁹ ideo dr̄ ptātē largiēdi sacros ordines nō hēre:qr ef fectu sue ptātis penit⁹ puat̄:fm ꝙ pꝫ p textum sequentē.Uñ fm gl.ibidē ɔfert ordinē:sed nō ordis executionē. C Ad 2ᵐ dō.ꝙ sicut dignitatē apl'at⁹ oēs apl'i: quoꝝ sūt epi successores: imediate acceperūt a xpo:ita epus q̄ñtū ad dignitatē epalē supra se ptātem q̄ illā sibi possit auferre non hꝫ nisi diuinā. q̄uis ei⁹ executio a supiori in iurisdictiōe depēdeat ptāte.s.a ptāte pape q̄ ē oib⁹ alijs ptātib⁹ supior in iurisdictiōe:vt supi⁹ dcm̄ ē.Sꝫ pncipat⁹ terren⁹ depē det a ptāte capitis ecclesie: ɀ pncipat⁹ iferior F a superiori:iō ab inferiori pōt pncipat⁹ auferri per pncipē superiorē:ɀ a pncipe supiori per vicariū xpi cuꝫ iusta cā ɀ rōnabilis hoc req̄ritur. C Ad 3ᵐ dōm ꝙ tōsuratus ab eo nō debet iterū tōsurari:sed tamē debet puniri.

C Qui tenēt opinionē primā possunt dicere ad pmū in oppositū sicut dcm̄ est in corpore questionis. C Ad secundū dicendū ꝙ heretici ipo iure nō sunt priuati omni dignitate:nisi q̄ñtū ad executionē. Uñ magis dbēt dici ab oi

G dignitate suspensi q̄ puati. per sniam tn̄ sunt puuādi. ℂ Ad 3^m dōm q sicut a deo decretuȝ est: vt ille circa quē fit talis cōsecratio habeat talē potestatē. ita decretū est: vt ille qui degra datur careat illa potestate.

ℂ Ad pmuȝ quod arguebatur in corpore qō- nis ꝯ hanc opionē solui pōt per iteremptionē maioris. papa. n. posset ab altari ⁊ calice aufer re ꝯsecrationē absq̄ illoꝝ destructiōe. ℂ Ad 2^m etiā dōm q per resignationē nō pōt se eps puare oibus qb⁹ posset puari per degradatio- nem: q̄uis. n. iurisdictio siue ordinaria siue de

H legata sola volūtate ⁊ vbo possit ꝯferri: tn̄ con secratio epalis dignitatis sola volūtate ⁊ vbo nō ꝯfert. imo facto opus est. extra. de ꝯsecr. ec- lesie. Aqua. in gl. A sili dico q quāuis sola vo lūtate ⁊ vbo possint epi ab his que sūt iurisdi ctōis puari: tn̄ sola volūtate ⁊ vbo nō possunt puari dignitate epali. Articulus. II.

Onsequenter queritur de 2° pn cipali. ℂ Et circa hoc querū tur tria. ☞ Pꝛio vtꝝ symonia sit studiosa volūtas vēdendi vel emēdi aliqd spūale vł an nexum spūali. ☞ 2° vtrū symo nia ꝯuemēter nominet. ☞ 3° vtꝝ symōiaci sint irregulares. Utrū autem sint heretici superi⁹ quesitū est. di. ij. Questio. I.

Primo ostendo q symonia nō est studio- sa volūtas emēdi vel vēdendi qd

A spūale: vel spūali annexū: qꝛ voluntas studio- sa respcit mali dꝛ malitia: sed nō semp ꝯmittit homo symoniā ex malitia: sed qn̄q̄ ex ifirmi- tate vel ignorātia. ergo male ponit in diffōne symonie studiosa voluntas. ℂ Jtē spūalia nō pūt pecunia possideri. Un̄ vt hr̄ act. 8. Symo- ni mago volēti emere donum spūsancti dixit Petr⁹. Pecunia tua tecū sit in pditiōe: quo- niam donū dei existimasti pecunia possideri. cū ergo vt hr̄. 3. ethi. c. 5. electio nō sit ipossibi- lium: ⁊ studiosa voluntas sit cū electiōe: male dicit q symonia sit studiosa volūtas vendēdi

B vel emendi spiritualia.

ℂ Cōtra. pma. q. pma. Qui studet. pdicta dif finitio implicite continetur.

ℂ Rn̄deo. q ꝯpetēs est pdicta descriptio sy- monie. cōtinet eni pncipalē actū in hoc qd dr̄ volūtas studiosa. i. act⁹ voluntatis cuȝ effectu fm gl. ibidē. ⁊ actū exteriorē. s. vēditionē ⁊ em ptionē ⁊ obm: qd est spūale vł ānexū spūali.

ℂ Ad p^m in opp^m dō. q studiosa volūtas dr̄ voluntas ad effcm̄ deducta: qꝛ q̄uis symonia mentalis sit pctm̄: tn̄ nō obligat ad renūcia- tionē vel restitutionē rei acquisite. ex̄. de symo

C nia. Mādato nr̄o. Pōt ēt dici q qꝛ perfectio peccati est in electiōe: q̄uis qn̄q̄ ad hoc incli net hō ex ignorātia vel ifirmitate. iō dr̄ symo- nia eē studiosa volūtas: vt itelligat eē volun- tas nō subreptoria: sed eligēs. ℂ Ad 2^m dicen dum q aliqd spūale dr̄ dupl̄r. Uno mō p eēn tiam sicut gr̄a ⁊ vtutes: ⁊ respectu taliū nō po test eē ꝯctus venditōis vel emptiōis. Alio mō causaliter vel dispositiue: ⁊ sic sacra sunt spiri

D tualia in q̄tū sunt eā instr̄alr̄ dispōnēs ad gra tiam ⁊ vtutes: ⁊ ista in q̄tum sunt qdā res cor porales vēdi possunt de facto: q̄uis vēdi non possint de iure: ⁊ sic accipiunt spūalia in diffi nitione symonie. Questio. II.

Secūdo querit vtꝝ symonia cōuenienter nominet. Et vr̄ q nō: qꝛ vt habe

A tur act. 8. Symon magus noluit vēdere spiri- tualia: sȝ emere. Sed vt hr̄. 4. Reg. c. 5. Gyezi spūalia vēdidit Naaman syro. ergo nō magis debet dici symonia q̄ Gyezia.

ℂ Cōtra. symonia cōiter noiat in iure.

ℂ Rn̄deo q ꝯueniēti⁹ noiat symonia q̄ gye zia: qꝛ vitiū emptiōis ⁊ vēditiōis q̄tū ad volū tatē fuerūt in symone mago. ad hoc enim vo- luit emere pecunia donū spūsancti: vt postea alijs vēderet: si tamē distincte ⁊ p appropria- tionē loq volum⁹ possum⁹ vocare spūalia ven dētes gyezitas: ⁊ emētes symōiacos. Et sic pȝ qd dōm est ad argumēta. Questio. III.

Tertio querit vtꝝ symoniaci sint irregula res. Et vr̄ q nō. Dare pecuniā pro

A sacris sine pacto: ⁊ post sacri susceptionē non facit hoiem irregularē: sed hoc faciēs ē symo niacus. Gyezi. n. pecuniā a Naaman accepit nō ex pacto: ⁊ postq̄ curat⁹ fuerat. g̃ nō ois sy moniacus ē irregularis. ℂ Jtē vt habitū ē li. 2°. Jgnorātia iuincibilis total̄r excusat: sȝ po- test accidere q̄ aliqs ordiet: vel būficiū eccle- siasticum ꝯsequat per symoniā ipso de hoc hā bēte ignorantiā iuincibilē: vt cum aliqs clam dat pecuniā ordināti vel prelato: vt ordinem vel beneficiū conferat alij ignorāti. ergo talis

B non efficitur irregularis.

ℂ Cōtra. decre. di. 33. Maritū. Jnter nō pro- mouēdos numerat ille q̄ p emptionē ad imi- tatione Symonis magi pecuniā obtulerit.

ℂ Rn̄deo. q symoniac⁹ siue sit symōiacus pp ordis susceptionē symoniace suscepti: siue pp beneficij ecclesiastici ꝯsecutioneȝ irregularis est: quia tales iura decernunt sine dispēsatio- ne promoueri ad ordines non posse. quod cre do esse intelligendum. si talis symonia com- missa fuit ipso sciente: quia si ipso ignorante

C inuincibili ignorantia fuit data pecunia vt or/
dinaretur vel beneficiū ecclesiasticū cōseque/
retur: q̄uis stati postq̄ hui⁹ rei notitiā hūerit
teneat renūciare būficio sic assecuto: ⁊ desistē
ab amministratione ordinis sic suscepti quo/
usq̧ cū eo fuerit dispēsatū: irregularitatem tñ
nō icurrit ꝓ beneficij tali assecutiōe: q̄uis fm
q̄d eā icurrerit pro tali ordinis susceptiōe: in/
q̄tū in illo nō dꝫ ministrare sine dispēsatione:
nō tñ est irregularis simplr: qꝛ absq̧ oi dispen
satiōe in ordibus ante legitime susceptis mini
strare pōt: ⁊ eo ipso qd̄ dispensatū est cū eo in
ordine quē sic suscepit pōt absq̧ alia dispensa
tione ad vlteriores ordines ꝓmoueri. Scien/
dum tamē q̧ grauior est simonia in ordine q̄
D in ꝯsecutiōe būficij ecclesiastici. Unde cū illis
qui ordinē sciēter symoniace susceperūt: maxi
me si ꝯmissa fuit symonia: ⁊ ex parte ordinati
⁊ ordinatoris: vel presentatoris: nō est ꝯsuetū
dispēsari etiam in religiōe. ex̄. de symonia. Ex
tue. ⁊ cū symoniacis q̄buscūq̧ q̄ sciēter spūale
vel spūali annexū symoniace susceperūt: solus
papa potest dispēsare: vel ipse cui hoc commi
serit: qd̄ pōt ꝓbari per illud quod dī pª. q. pri/
ma. Erga. vbi ipse papa eos oino dānat: ac de
ponēdos auctoritate aplica sancit: nisi violen
ter attractus fuerit: ⁊ ex̄. de symonia. Nobis
fuit. in textu ⁊ in glosa.

¶ Ad pmū in oppositū dōm q̧ gyezi accipiē
do pecuniā a Naamam triplex icurrit pecca/
E tum: qꝛ mētitus est: ⁊ famā domini sui lesit: q̄/
tum in se fuit: ⁊ qꝛ directe ⁊ ex itentione pecu/
niā pro beneficio spūssancti q̄uis iaꝫ exhibito/
exegit. aliud. n. est ꝓ beneficio iam recepto li
beralr dare pecuniā: nō sicut preciuꝫ: sed loco
actionis grarū: quod licitū est: ⁊ aliud pecuni/
am exigere sicut preciū: qd̄ fecit Gyezi. ¶ Ad
2ᵐ dōm q̧ ignorātia iuincibilis quādiu durat
a toto excusat ignorantē: sed postq̄ cessat ho/
mo tenet quātū in se est malū corrigere quod
ignorauerat: ⁊ iō ille ꝓ quo ignorāte data fuit
pecunia vt eligeret ad aliquā dignitatem: vel
ordinaret: vel beneficiū ecclesiasticū sibi ꝯfer/
retur: postq̄ venit ad notitiā facti tenet benefi
F ciuꝫ: qd̄ sic assecut⁹ est resignare: ⁊ ab executio/
ne ordinis sic suscepti d̄sistere: nisi pecunia da
ta fuisset in fraudē: ⁊ in malū illi⁹. ex̄. de symo
nia. Nobis fuit. in hoc. n. casu pecunia ab alio
data ipse penitus ignorante non nocet: nisi ex
post facto cōsentiat: alioquin cōtingere posset
q̧ alicui⁹ fcm̄ insidias inimico parātis ei dāno
sum existeret: cui penitus displiceret: ⁊ aliquis
de fraude sua cōmodū reportaret. ex̄. de symo
nia. Sicut tuis. Articulus. III.

Onsequenter queritur de 3° pn
cipali. ¶ Et circa hoc querū/
tur tria. ▽ Prio vtꝝ symonia
cōmittatur in emptiōe vl' ven
ditione sacrōꝝ. ▽ 2° vtrum in
emptiōe vel vēditiōe quorū/
cūq̧ spiritualiū. ▽ Tertio vtꝝ in emptione vel
venditiōe spūalib⁹ annexorum. Nō. I.

Primo ostēdo q̧ in emptiōe vel vēditiōe
sacrōꝝ nō cōmittitur symonia: qꝛ A
quāuis tēporale nō possit eē preciū spūalium:
tñ vnū spūale pōt esse pciū alteri⁹. g vr̄ q̧ non
est illicitū emere vnū sacrm̄ per aliud. ¶ Iteꝫ
missa pncipalr cōsistit in altissimo eucharistie
sacrō: sed licitū est dare aliq̄d tēporale ꝓ cele
bratiōe misse. vt. n. habet ex̄. de prebē. Signifi
catū est. q̄dā canōici sacerdoti cuidā vnā pre/
bendā in ecclesia dederūt: vt missaꝫ quottidie
de beata virgine celebraret: ⁊ papa illā pactio
nem ꝯfirmauit. ¶ Itē electio ad episcopatuꝫ
res est spūalis: ⁊ ipse epatus q̄d sacrale: sed vt
habet. ex̄. de elec. vt pterite: dicit papa. Statui B
mus vt expēse necessarie q̄s caplm̄ Cōstanti/
nopolitanū vel eius nūcij vacante sede ꝓ ele/
ctiōis negocio fecerint: de bonis patriarcha/
tus fiāt totalr: vel reddant. ¶ Itē mrīmoniuꝫ
est sacrm̄: sed ꝓ mrīmonio licite dat pecunia
ex pacto. ¶ Itē absolutio sacrale qd̄dā est: sꝫ
officiales cōiter pecuniā accipiūt vt ab excōi/
catione absoluāt. ¶ Iteꝫ epat⁹ sacrale q̄d est:
sed electo in epm̄ licet dare pecuniā aduersa/
rio suo vt ab ipedimēto sue electiōis desistat.
¶ Itē sacra ordinant ad remissionē pctōrum C
sed remissio pctōꝝ pōt emi. iuxta illud Dani.
4°. Pctā tua elemosynis redime. g multo for
tius sacrm̄ ordinatū ad peccatoꝝ remissioneꝫ
emi pōt. ¶ Itē si monachus roget sacerdoteꝫ
vt baptizet paruulū iminēte mortis articulo
nullo alio existēte q̄ ipm̄ baptizare possit: ⁊ sa
cerdos nolit ipm̄ baptizare nisi ꝓ pecunia: tūc
aut monach⁹ pmittet puerū dānari: qd̄ nullo
mō permittenduꝫ est si sibi possit succurri: aut
a sacerdote emet sacrm̄ baptismi. in casu ergo D
sacrm̄ baptismi licite potest emi.

¶ Cōtra. pma. q. pª. Baptizādis. ⁊. c. sequen
ti hꝫ ꝯrium. ¶ Iteꝫ ex̄. de symonia. Si q̄s. Si
q̄s ordiauerit: seu ad ordinē presentauerit ali/
quā pmissionē vel iuramētū ab ipso recipiēs:
qꝛ super ꝓuisiōe sua non inq̄etet eundē. ordi/
nator a collatiōe: presentator vo ab executio/
ne ordinū per triēniū: ⁊ ordinat⁹ ab ordine sic
suscepto donec dispensationē super hoc p se/
dem aplicā obtinere meruerit: nouerint se su/

E ſpenſos.ergo multo fortius illicitū eſt ordinē vel quodcūqꝫ aliud ſacr̄m emere vl̄ vēdere.

¶ R̄ūdeo ꝙ in emptiōe vel vēditiōe ſacrorꝫ eccleſie cōmittit̄ ſymonia:cuius rō triplex eſt. ☞ Prima qꝛ ꝯ rōnē gr̄e eſt ipſaꝫ vēdi vl̄ emi. Unde de rōne ſua eſt ꝙ gratis det̄. ſacra autē ſunt inſtr̄a diſponētia ad gr̄am. ⁊ iō ꝗ vendit ea vl̄ emit eis iniuriat̄. ☞ Alia rō ē:qꝛ cā diſpoſitiua cuiꝰ effectꝰ mēſurari non pōt aliq̄ re temporali excedit preciū cuiuſcūqꝫ rei tēporalis.⁊ ideo cū ꝓ ſacris pecunia dat̄ res iappreciabilis ſub tēporali ꝑcio ponit̄.ſacra.n. ſunt cauſe inſtr̄ales diſponētes ad gr̄am que iappreciabilis eſt.

F ☞ 3ª ē qꝛ hoies nō ſūt domini ſacrorꝫ: ſed miniſtri.res aūt emi non dꝫ niſi a dn̄o:nec eam vēdere dꝫ niſi dn̄s vel miniſter auctoritate dn̄i.deus aūt hoibꝰ nō dedit ptātē ſacra vēdendi:quāuis miniſtris eccleſie ptātem dederit ea adminiſtrādi:⁊ ideo ꝗcūqꝫ emit ſacr̄m emit rē ab illo ꝗ eius dn̄s nō eſt:⁊ ꝗ eā vendere nō poteſt.⁊ iō merito illicita eſt ⁊ execrabilis talis emptio vel venditio.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dōm ꝙ cū ſubſtātia ſpūalis ⁊ eiꝰ actus ⁊ habitꝰ nō ſint accepta deo niſi ꝑ gr̄aꝫ:nullū aliud ſpūale donū a gr̄a poteſt eē

G ſufficiēs precium gr̄e.Un̄ apl̄s ad Ro.xi. Si gr̄a dei iā nō ex operibꝰ:alioq̄n gr̄a iā non eſt gr̄a:ſed ꝙuis hec ſolutio verꝫ cōtineat: tn̄ arᵒ nō ſatiſfacit:qꝛ vnū ſacr̄m poſſet eſſe eiuſdē ſacram̄ti in ſpē preciū ſi eēnt res vēdibiles. Un̄ niſi aliud obſtaret poſſent duo adulti baptizādi hāc pactionē iter ſe facere. Promitto tibi ꝙ baptizabo te tali pacto ꝙ poſtea baptizabis me:quod tamē facē licitū nō eſſet:qꝛ in talibus oīs pactio vel ꝯuētio ceſſare dꝫ.extra.de ſymonia.Tua nobis. ¶ Dōm ergo ad arᵐ ꝙ dare aliq̄d ſpūale ꝓ ſacro ex pacto ꝙuis non ſit illicitū ex tot cauſis ex quot illicitū eſt dare ex pacto pecuniā ꝓ talibꝰ:tn̄ illicitū eſt duabus de cāis:tum qꝛ emit̄ res a nō dn̄o:tū qꝛ eſt

H cōtra rōnē gr̄e vt vendat̄ ꝓ quocūqꝫ ꝑcio: dicere tamē orabo ꝓ vobis:⁊ rogo vos ꝙ ꝓ me oretis:⁊ ſiſr̄a in nullo eſt repꝛhēſibile. hoc eniꝫ nō eſt vēdere nec emere ſpūale ꝓ ſpūali: quia hic nulla pactio eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ non eſt licitū ex pacto aliq̄d dare tāꝙ ꝑciū miſſe:ſi tn̄ ſacerdos nō hꝫ ſumptꝰ ꝓ q̇bꝰ miſſam teneat̄ ex officio celebrare:nec etiā aliūde:pōt accipere pecuniā ꝓ ſuo labore ad ſuſtētationē vite: nec eſt decretalis allegata ꝯ ꝑdicta:qꝛ ibi non fuit aliq̄ pactio:ſed illi ꝑbēde fuit ānexū illud officium cantandi miſſam talē. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ aliud eſt expēſas accipe neceſſarias ꝓ labore: quod eſt ad ꝓcurādum negociū electionis: ⁊ aliud pecuniā accipe ꝓ ipſa electiōe. Primū

eni licet:maxime cum accipiunt̄ nō ex pacto: I ſed ex iuris auctoritate quo ſtatutum eſt vt accipi poſſint. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ ꝙ mr̄imoniūꝫ non tn̄ eſt ſacr̄m:ſed etiā nāe officium. Un̄ ex illa parte qua eſt ſacr̄m in diſpēſatiōe miniſtrorū eccleſie cōſiſtēs nō cadit ſub vēditione.Unde qui ꝓ benedictiōe nubentiū pecuniā exactam accipit:ſymoniā cōmittit:ſed ꝓ mr̄imonio inꝙtū eſt nāe officiū:licꝫ preciū dare ⁊ accipe ⁊ ꝯditiōem iterponere de re tēporali accipiēda vel dāda:ſicut ꝓ aliis ciuilibꝰ ⁊ corporalibus officiis. ¶ Ad 5ᵐ dōm ꝙ ꝓ exhibitiōe abſolutionis pecuniā accipe nō licet tāꝙ abſolutio-

nis preciū:ſed illi qui abſoluit̄ iniungi pōt ſo- K lutio pecunie in penā peccati.tenet̄ tn̄ cauere abſoluēs ne in hoc magis intendat deſeruire cupiditati ꝙ correctiōi. ¶ Ad 6ᵐ dōm ꝙ ſi illi electo nō eſt acq̇ſitū ius ꝑ illā electionē non licet dare pecuniam aduerſario vt deſiſtat.Si aūt eſt ei ius acq̇ſitū licet ei dare pecuniā aduerſario nō pro electiōe:qꝛ iam debito modo electꝰ eſt.ſed ꝓ redēptiōe vexatiōis ſue iniuſte.extra.de ſymōia.Dilectꝰ filius. R. ¶ Ad 7ᵐ dōm.ꝙ ibi accipit̄ redimere ꝑ quādā ſimilitudinē:qꝛ ꝓprie redemptio nō eſt: ſed iō re-

dēptio dr̄:qꝛ ſicut ꝑ dationē precij hō retrahit L ad ſe alienatā hereditatē.ſic hō dādo elemoſynas pauperibꝰ ꝓ amore dei diſpoſitiue ad ſe retrahit diuinā amicitiā: ⁊ ius participatiōis vite eterne:a qua ꝑ ſua peccata fuerat alienatus. ¶ Ad 8ᵐ dōm ꝙ in illo caſu nō ſufficeret dicere ꝙ monachꝰ emeret aquā a ſacerdote:⁊ puerū baptizaret cū monachꝰ ipm̄ nō poſſit immergere . Si ḡ ponat̄ caſus in iſto diſtrictu: aut ꝙ puer moriat̄ ſine baptiſmo: aut ꝙ ſacer-

doti det̄ pecunia ꝓ ſacro:magis dꝫ eligē mo- M nachus ꝑmū ꝙ 2ᵐ:qꝛ ſm̄ apl̄m ad Ro.3. Nō faciēda ſunt mala vt veniāt bona. Aliq̄ tamē dicūt ꝙ in iſto caſu poſſet dari pecunia:ita tamen ꝙ dās nō itenderet eā dare ꝓ ſacro:ſed ꝓ vitāda damnatiōe pueri:⁊ ad remouendū iſaniam ſacerdotis.Secus autem eſt de aliis ſacramentis que ſine periculo damnationis ex cauſa poſſunt differri. Queſtio. II.

Secundo querit̄ vtrū cōmittat̄ ſymonia in emptiōe vel vēditōe quorū- A cūqꝫ ſpūalium.Et vr̄ ꝙ nō:ꝓ eccleſiaꝝ conſecratiōe pōt ep̄s ꝓcurationē exigē.ex̄.de ſymonia.Cū ſit Romana:ſed eccleſiaꝝ conſecratio res ſpūalis eſt. ¶ Itē totum officiū eccl̄iaſticum q̇d ſpūale eſt:ſed freq̄nēter accipiūt̄ certi redditꝰ ꝓ anniuerſario celebrādo. ¶ Itē viſitatio ⁊ correctio res ſpūales ſunt:ſꝫ ꝓ viſita-

B tione prelati accipiunt procurationes. ¶ Item doctrina est quid spiritale: sed magistri artium pecuniam accipiunt pro sua doctrina. ¶ Item iudicium consilium: testimonium sunt bona spiritalia: sed pro his pot accipi pecunia. ¶ Item religiosus status quodam bonum spiritale est: sed in quibusdam monasteriis exigitur quedam ab his qui sunt ibi recipiendi. ¶ Item predicatio bonum spiritale est: sed pro illa possunt accipi stipendia temporalia. Unde apostolus prima Cor. 9. Si nos vobis spiritalia seminamus non magnum est si carnalia vestra metamus. ¶ Item oratio maxime spiritalis est: sed sancti viri dant elemosinas pauperibus vt orent pro eis. ¶ Item prophetia res spiritalis est: et tamen prophetis afferebant dona. Unde vt habetur 3. Re. 14. Uxor Jeroboam attulit ad Heliam prophetam io. panes et crustulam. et vas mellis quando venit querere ab eo responsum domini.

C ¶ Contra prima q. prima. Quicquid. Quicquid invisibilis gratie consolatione tribuitur nunquam questibus vel quibuslibet premiis venundari penitus debet dicente domino. Quod gratis accepistis gratis date. ¶ Item extra de magistris ne aliquid exigatur primo. c. pro licentia docendi nullus precium exigat vel sub pretextu alicuius consuetudinis ab eis quos docet aliquid querat. qui autem contra hoc venire presumpserit ab ecclesiastico fiat beneficio alienus. In. c. etiam immediate sequenti dicitur. Prohibeas ne pro licentia docendi exigatur aliquid: aut etiam permittatur. Cum ergo hec licentia non sit aliquid spiritale nisi per comparationem ad spiritum humanum: multo fortius illicitum est emere vel vendere quecunque alia spiritalia.

D ¶ Respondeo. quod aliquid spirituale dupliciter pot dici .s. vel per comparationem ad spiritum sanctum: vel ad spiritum humanum. Primo modo aliqua dicuntur spiritualia per essentiam: vt gratia et virtutes: et hec nec de iure nec de facto vendi possunt. Quedam per causam instrumentalem vt scia: et hec de facto vendi possunt: non tamen de iure: vt in precedenti questione habitum est. Quedam quasi per effectum: vt ea que alicui ex aliquo

E spiritali dono vel officio conveniunt: et hec etiam vendi de iure non possunt. Quis aliquando aliquid possit accipi pro labore in sustentationem vite. Spiritalium etiam per comparationem ad spiritum humanum. quedam sunt spiritalia per causam vt doctrina: quedam per essentiam: vt scientie philosophice que per investigationem et doctrinam humanam acquiruntur. doctrina predictarum scientiarum pot vendi de facto et de iure: cum doctor non habet aliquod stipendium ab ecclesia quo docere teneatur. Si autem habet salarium ab ecclesia incurrit vitium symonie: vel quasi vitium symonie: si pro doctrina sua precium exigat a clericis eiusdem ecclesie: et a pauperibus vndecunque sint. extra de magistris: ne aliquid exigant. Quia nonnullus in tex. et in gl. dicunt tamen aliqui quod non prohibetur exigere a divitibus: vt videtur dicere gl. ibidem

F quod credo debere intelligi non de divitibus eiusdem ecclesie: sed alterius: neque etiam ab illis deberet exigere nisi ex licita causa esset factus pauper: vel debitis obligatus: predicte etiam scientie: nec de iure nec de facto vendi possunt. Unde prover. 17. Quid prodest habere divitias stulto cum sapientiam emere non possit.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod pro consecratione ecclesie non debet episcopus procurationem exigere: sed tanquam debitam pro suo labore secundum determinationem ecclesie. ¶ Ad 2m dicendum quod pro anniversario celebrando non licet facere pactum de pecunia danda: si tamen ex devotione datur ecclesie: ecclesia tenetur pro illis celebrare pro quibus datur secundum quod pro recepto beneficio se videt magis obligatam. ¶ Ad tertium dicendum quod pro correctione seu visitatione non licet pecuniam accipere tanquam earum precium: sed tanquam debitam ad sustentationem

G ex ordinatione ecclesie. ¶ Ad 4m solutum est ex dictis in questione. ¶ Ad 5m dicendum quod iudici non est licitum vendere iudicium: quia ad hoc tenetur ex officio suo: nec testimonium: quia quilibet interrogatus loco et tempore tenetur veritati testimonium perhibere. Unde tales predicta vendentes graviter peccant: et si talia respiciunt spiritalem causam symoniaci sunt: sed advocatus vendere potest patrocinium: et iurisperitus suum consilium: qui a iudice vel a curia non recipiunt salarium: pro quo ad ista exhibenda absque novo precio teneantur. Nec pot dici quod isti vendant iustitiam vel veritatem: sed laborem suum: et suam sollicitudinem. ¶ Ad 6m dicendum quod quando possessiones alicuius loci religiosi non sufficiunt ad sustentandum plures quam ibi sunt: volenti servire deo cum illis licitum est itinare sine pacto: quod nisi afferret vnde viveret ipse et alii penuriam paterentur: per quam possent aliquo modo a divino officio impediri: si autem monasterium abundat:

H hoc volenti intrare dicere non licet. ¶ Ad 7m dicendum quod nullo modo licitum est predicare pro pecunia: ita vt sit predicationis precium: licitum est tamen predicare pro pecunia: ita vt sit res predicata. dummodo tamen in hoc finis predicationis non ponatur: vt cum homo predicat divitibus vt dent pecuniam pauperibus: vel ad aliquod opus pium. ¶ Ad 8m dicendum quod oratio simpliciter supernaturalis est quantum ad essentiam: et quantum ad causam. vnde nullo modo pro ea aliquid ex pacto dari debet. vnde illi qui dant pecuniam pauperibus orationem non emunt: sed animos pauperum alliciunt ad orandum pro se et eos sibi debitores constituunt. clerici autem dicentes psalteria pro mortuis si pecuniam accipiunt pro suo labore non peccant: si indigent: et ad hoc aliis non teneantur. ¶ Ad 9m dicendum quod talia afferri poterant prophetis licite non tanquam precium prophetie.

sed ad eoꝝ sustentationē vt spūalibus vacarēt liberiꝰ: nō tñ erat licitū pactū aliquod iteruenire. ¶ Ad 2m ad scđam partē dōm ꝙ quāuis exigere aliqđ ꝓ dādo licentiā docēdi sit illicitum: vt bene ostēdūt iura ad hoc allegata: tamē ꝓprie loquēdo symonia nō est. vñ gl. ibidē nō dicit ꝙ sit symoniacū: sed q̄si symoniacū: ⁊ dñs Hosti. dicit in sūma. ꝙ nō est symoniacū: sed crimē ꝯcussionis. est aūt crimē ꝯcussionis cū aliqs pretextu officij sui ab iuito aliquid extorquet qđ nō dꝫ. 23. q. 1. Militare. cū ergo symoniacū dr̄ extendit nomē symonie ad symoniam ꝓprie dictā. Questio. III.

Tertio querit̄ vtrū cōmittat̄ symonia i emptiōe vel vēditiōe spūalibꝰ annexoꝝ. Et videt̄ ꝙ nō: q2 vasa ecclesie sunt spūali
A bus ānexa: ⁊ tamē ꝓ liberatiōe captiuoꝝ ⁊ subuētione cōtra inopiā miseroꝝ vendi pñt ⁊ debēt. 12. q. 2. Aurū. ¶ Itē ius patronatꝰ ē annexū spūalibꝰ: ⁊ tamē pōt vēdi cū villa vel castro. trāsit eni cū tali venditiōe nisi excipiatur extra de iure pr̄onatꝰ. Ex lr̄is. ⁊ c. Cū secūdū. ¶ Itē decime sunt spūalibꝰ ānexe: sed sicut dr̄ extra de locato ⁊ cōducto. Vr̄a. Vestraꝝ decimarū ꝓuētus illis libere locare poteritis cuꝫ q̄bꝰ ecclesie vr̄e ꝯditionē poteritis facere meliorē: sed qđ pōt locari pōt vēdi. ¶ Item ius sepulture spūalibꝰ est ānexū. est. n. ius competens eccl̄ie. 13. q. pͥ. Ecclesias: sed vt hr̄ Geñ. 23. Abraā emit ab Emoꝛ speluncā duplicē in
B sepulturā: nec de hoc reꝑhēsus est. ¶ Itē ius ꝓmogeniture antiq̄tus erat spūalibꝰ annexū q2 vt habet̄ sup illud Geñ. 14. At vo Melchisedech rex salē. in glo. aiunt hebrei oēs ꝓmogēitos a Noe vsq3 ad aaron pōtifices fuisse: ⁊ tamē vt hr̄ Geñ. 25. c. Jacob emit ab Esau fratre suo ius ꝓmogeniture: neq3 a deo de hoc reꝑhēsus est. ¶ Itē corporalis laboꝛ annexꝰ est spūalibꝰ officijs: sed vt supiꝰ habitū est aliquādo licet homini suū laborē vendere.

¶ Cōtra. extra de iure pr̄onatꝰ. de iure. ⁊ đ symonia. Querelā. dr̄ ꝙ annexū spūali nec emi
C nec vēdi pōt de iure: ⁊ idē exp̄sse dicunt glose sup đcretalē vtrāq3. ¶ Itē emere decimas vl̄ vēdere symoniacū est. ꝓma. q. pͥ. Presbyter: sed decime sunt spūalibꝰ annexe: q2 debent̄ clericis ꝓ cultu diuio. ex̄ de decimis. Tua nobis. ergo a siłi vr̄ ꝙ alia spūalibꝰ ānexa vēdere vel emere symoniacum est.

¶ Rñdeo: sic superiꝰ visum est quedā sūt spiritualia per cōparationē ad spm̄ scm̄: quedaꝫ per ꝯparationē ad spūm humanū. spiritualiū ꝓmo mō dictoꝝ: quedā sunt spūalia causalr̄ vt sacramenta: quedā essentialr̄ vt ꝟtutes ⁊ gratia: quedā quasi effectiue: vt ea que illic alicui ꝯueniunt ex aliquo spūali dono vel officio: vt D
ꝓphetare: ⁊ diuinuꝫ seruitiū celebrare. Annexa spūalibꝰ q̄ de facto vēdi pñt multa sūt. Un de oīa spiritualibꝰ annexa q̄ de facto vēdi possunt: aut sunt ānexa sacris: vt vasa sacra: in quibus spūalia mistrantur. ⁊ hec licet vēdere nō habito respectu ad ꝯsecrationē: ita tñ vt persone seculari nō vēdantur nisi ꝓus redacta in massam. 12. q. 2. Auꝝ. Alij vo ecclesie in eadeꝫ forma vēdi possunt: aut sunt ānexa spūalibus que alicui ex aliquo spūali dono vel officio cōuenuīt: ⁊ hoc tripl̄r. s. vl̄ antecedēter: vt ius patronatꝰ: qđ est ptās clericū ꝓsentādi ad officia ecclesiastica: ⁊ istud vēdere non licet in spāli. ex̄. de iure pr̄onatus. De iure. sed trāsit cū vniuersitate vēdita in vl̄i: nisi excipiatur. e. t. c. Ex E
lr̄is. vel ꝯsequēter: vt pceptio decimaꝝ que clericis debet̄ ꝓpter diuinū cultū: ⁊ hoc vendere licet: ita tamē ꝙ ipm̄ ius percipiēdi decimas nō vendat̄. aliud eni est fructꝰ vēdere pp necessitatē ecclesie: aliud ius percipiēdi. hoc. n. nullo mō vēdi dꝫ. ex̄ de loca. ⁊ conduc. Vr̄a. vel cōcomitanter: vt laboꝛ ānexꝰ spūalibꝰ officijs: ⁊ tale ānexū locari potest: si alias nō tenet̄ ad exequendū illa officia: sicut pꝫ in clerico legēte psalteriū ꝓ defunct̄: ⁊ sic de alijs. De annexis vo spiritualibꝰ ꝑ ꝯparationē ad spiritū humanū dici pōt ꝙ annexa doctrine physice: vt sunt schole: libri: ⁊ cōsimilia vēdi pñt q̄tuꝫ F
est de iure cōi: nisi ecclesia doctori ꝓpter istructionē clericoꝝ talia ministraret. tūc. n. ꝓ predictis nō liceret ei preciū aliqđ exigere.

¶ Ad tria ꝓma in oppm patent solōnes ex dictis in q̄one. ¶ Ad 4m dōm ꝙ abraā emit terram nō ꝯsecratā: ⁊ hoc facere licet. ¶ Ad 5m dōm ꝙ ius p̄mogeniture debebat̄ Jacob ex diuina oꝛdinatiōe: ⁊ ideo nō ita dici pōt ius illud emisse: sicut suā vexationē iniustā redemisse. Uel pōt dici ꝙ non sic dōm est de annexis spūalibus in lege veteri: sicut in noua: q2 sicut sacerdotiū ve. l. magis debet dici fuisse figura sacerdotij q̄ꝫ sacerdotiū: ita magis dꝫ dici fuisse figura spūal̄ officij q̄ꝫ spūale officiū. ¶ Ad G
vltimū dōm ꝙ laboꝛ coꝛpalis ānexus spiritualibus vendi potest: eo modo quo superiꝰ dcm̄ est: nō tñ ille qui est in mistratiōe sacroꝝ.

¶ Ad arꝰ ad partē aliā pꝫ q̄d dōm ex dictis in q̄one. ¶ Et notandū ad maioꝛem explanatione pdictoꝝ ꝙ nō tñ ꝯmittit̄ symonia cuꝫ ꝓ spiritualibꝰ vel ānexis eisdē dat̄ ex pacto pecunia: sed etiā cū ex pacto dat̄ munus qđcūq3 siue sit munus ab obseq̄o: qđ est seruitus indebite ipensa: siue munus a lingua: quod est fa-

H uor.pma.q.pma. Ordinatiões. ⁊ expressius. ca°.imediate sequẽti: si tamẽ sine pacto ex libertate munus aliqđ benefactori daf post beneficiuȝ iam receptũ accipi põt.c.q.Quicqd. si ẽt sine aliquo pacto aliqs seruit alij ille qui seruitiuȝ recipit si ipm remunerat aliqđ beneficiũ ecclesiasticũ cõferẽdo: si tñ alias dignus sit: nõ peccat nisi pncipalẽ aspectũ habeat ad seruitiuȝ qđ ab ipso recipit. clericus ẽt seruiẽs epo in spe future remuneratiõis symoniã non cõmittit: si sine oi pactõe vel cõditiõe seruiat.
I dũmodo pncipalr hac intẽtiõe nõ seruiat: nec eps directe p hoc seruitio pbendã ei assignet. extra de symonia. Cũ essent. in glo. Si aũt seruiat pncipalr intentõe obtinẽdi bñficiũ aliqđ ecclesiasticũ: nullo tñ pacto penit⁹ iteruenien te: qũuis grauiter peccet ⁊ symoniaȝ incurrat mentalẽ: tñ nõ incurrit illã symoniã que obligat ad resignationẽ bñficij ecclesiastici qđ symoniace adeptũ est: qđ põt pbari a simili per illud qđ habetur: extra de symonia. Mandato vestro.

Articulus. IIII.

Onsequenter queritur de 4° pncipali. ¶ Et circa hoc qrunt tria. ☞ Prio vtrũ sexus muliebris ipediat ordinis susceptionem. ☞ 2° vtrũ infantilis etas. ☞ Tertio vtrũ defectus natalium.

Questio. I.

A Primo ostẽdo q sexus muliebris nõ ipedit ordinis susceptionẽ. Christus est q̃ pncipalr ordinat: sed sicut dr ad Gal. 3°. In xpo Iesu nõ est masculus neqȝ femina. ergo ita potest ordinari femina: sicut masculus. ¶ Item decre. di. 32ª. Presbyter. ⁊. c. Mulieres: fit mentio de psbytera. ⁊. 27ª. q. pª. dr diaconissam nõ debere añ ãnos. 40. ordinari. ergo mulieres suscipere pñt ordines diaconat⁹ ⁊ psbyterij. ¶ Itẽ mulieres pñt hre actũ prophetãdi. Vñ Luce. 2. Erat Anna pphetissa. g̃
B a simili possunt ordinari.
¶ Cõtra. decreto. di. 23ª. Sacratas. Sacratas deo feminas vel monachas sacra vasa: vel sacras pallas penes vos cõtingere: ⁊ incensum circa altaria deferre perlatũ est ad aplicaȝ sedem: q̃ oia reprehensiõe ⁊ vituperatiõe plena esse nulli recte sapientũ dubiũ est. Sed illud qđ ipedit cõtactũ sacrorũ: ipedit ordinis susceptionem. ergo sexus muliebris ipedit ordinis susceptionẽ. ¶ Iteȝ clerici debẽt tonsurari: vt superius habitũ est: sed vt dicit Apls pª Cor. II. Turpe est mulieri tonderi. ⁊ parũ post. Si comã nutriat gloria est illi. cũ g̃ nõ debeãt ordinari nisi clerici: mulier nõ dȝ ordinari.
C ¶ Rñdeo q sex⁹ muliebris ipedit susceptionem ordinis de iure: qꝛ nõ dȝ ordinari: ⁊ etiã de facto qꝛ si circa mulierẽ fierent exteri⁹ oia q̃ fiunt circa illos q̃ ordinanf: ordinẽ nõ susciperet: cui⁹ rõ est. Sacra vim hñt ex sua institutione. xpus aũt hoc sacrm istituit cõferri masculis tñ: nõ mulierib⁹. Cuius institutiõis duplex fuit rõ cõgrua. ☞ Una qꝛ ordini cõpetit officiũ doctrine inqñtũ ois ordo ordinatur ad psbyteratuȝ: cui hoc officiũ ꝯuenit. 16ª. q. pma.
D Adijcimus. q ẽt cõueniat ordini diaconatus dr decre. di. 25ª. Perlectis. ⁊. 92ª. di. In sãcta. qđ sic dȝ itelligi: vt sacerdotis sit pncipalr officium: ⁊ diaconi ex delegatiõe: vel fm glo. ibidem. pdicationẽ vocat lectionẽ euangelicaȝ: docere aũt publice mulieri non ꝯuenit pter debilitatẽ intellect⁹ ⁊ mutabilitateȝ affectus: quos defectus de cõi lege notabili⁹ patiũtur q̃ viri: decet. n. doctorẽ hre viuacẽ intellectũ in veritatis cognitiõe ⁊ stabilẽ affectũ in psistendo in ei⁹ ꝓfessiõe. ☞ Alia rõ ẽ qꝛ ordo ordinatum cõstituit in aliquo gradu eminẽtie:
E qđ aliquo mõ significari dȝ ex eminenti nã illius q̃ ordinaf: mulier võ in respectu viri statum subiectiõis hȝ: qđ ẽt nature cõsonũ est: qꝛ muliebris sexus nãliter iperfectus est in respectu sexus virilis. Has duas ratiões extrahere possumus ex dictis apli pme Thimo. 2. dñtis. Mulier in silẽtio discat cũ oi subiectiõe. docẽ aũt mulieri nõ pmitto: neqȝ dñari in virũ.
¶ Ad pmũ in oppositũ. cũ dr q in xpo nõ ẽ masculus neqȝ femina: dico q p cõparationẽ ad xpm: qũuis nõ sit dña iter masculũ ⁊ feminam q̃ ad meritũ: est tñ quo ad officiũ. ¶ Ad 2m dõm q ibi vocanf psbytere vidue seniores: non mulieres ordinate: imo de illis q̃ ibi vocantur psbytere. dicit ideȝ canõ. q illas tanq̃ ordinatas in ecclesia cõstitui nõ dbere decernimus: per diaconissam aũt itelligif abbatissa
F fm glo. ibidẽ. Melius est tñ vt dicam⁹ q diaconisse dicebanf qbus fiebat aliqua bñdictio ad legendum omel. in matutino. vt dicit alia glo. ibidẽ. ¶ Ad 3m dõm q nõ est simile. qꝛ p pphetiã nõ daf mulieri ptãs aliqua sup virũ. ordinatus aũt est in aliquo gradu eminentie sup nõ ordinatos viros. vnde quãuis nõ repugnet mulieri esse abbatissam super mulieres ad cocercendum eas pter periculum cohabitationis virorũ: tamen absonũ esset vt esset abbatissa virorum.

Questio. II.

A Secundo querif vtrũ infantilis etas impediat ordinis susceptionem. Et videf q sic. decre. di. 77. Subdyaconus nõ

minor.20.annor ordinet: et ca°. sequenti. Placuit. dr. vt ante.25. annos diaconi nõ ordinentur: nec vgines ɔsecrent: et lectores pplm nõ salutent. ¶ Ité sʒ Phm li. de sõno et vigilia. Cuius est po^a eius est act^9: sed act^9 ordis nõ põt ɔuenire infanti. g nec ptãs. ¶ Ité ɔtinentia annexa est ordini sacro: sed ifantes nõ pñt ad ɔtinétiã obligari: qr ad hoc nlls nisi voluntarie obligat. g non pñt recipe ordiné sacruʒ.
B ¶ Ité sicut forma nõ recipit nisi i materia disposita: sic nec ordo nisi in aia disposita: sed dispõ in aia ad recipiédũ ordiné est ɔsensus. ergo infantes ordineʒ nõ possunt recipere cũ consentire non possint.
¶ Cõtra. ordinatus in minorib^9 ordinib^9 infra annos discretiõis postea nõ reordinat: ex̄ de clerico per sal. ɔmoto. qd verum nõ esset nisi ordinem verũ suscepissent. ¶ Item pueri possunt recipere alia sacraméta iprimentia caracterem: vt baptismũ et ɔfirmationé. ergo a simili et istud cum caracteré imprimat.
¶ Rñdeo q ifantilis etas ipedit rõnis vsuʒ:
C et iõ ipedit oia illa sacra q de necessitate reqrunt actum rõnis in suscipiéte sacrʒ: cuiusmodi sunt pnia: et mrimoniũ. Sacrm aũt ordinis nõ reqrit ad hoc vt suscipiat actũ rõnis in suscipiente: qr in collatiõe ipsi^9 sacri in suscipiéte recipit qdam infusa ptãs q ordine nãe et tépore põt pcedere actũ: et iõ qũuis nõ possit recipere sacrm pnie et mrimonij: põt tñ recipe ordinis sacrm de facto. ¶ In minorib^9 tñ ordinib^9 requirit discretiõis vsus: in suscipiente nõ de necessitate pcepti: sʒ de honestate pp reuerentiã sacri: sʒ ad susceptioné maiorũ ordinum requirit vsus rõnis: nõ tñ de honestate:
D sed etiã de necessitate pcepti: tum pp votũ cõtinétie annexũ: tũ qr eis ɔmittit ptãs tanta q nõ debet dari nisi illi a quo cum reuerentia et deuotione suscipitur.
¶ Ad pmũ in opp^m dõm q non oé qd est de necessitate pcepti est de necessitate sacraméti.
¶ Ad 2^m dõm q qũuis eiusdé sit po^a cui^9 est act^9: tñ po^a pcedere põt actũ: nõ tãtuʒ ordine nãe: sed etiã tpe. ¶ Ad 3^m dõm q ɔtinétia sʒ aliquos nõ est ãnexa ordini sacro nisi quo ad illos q ipm volũtarie suscipiũt: qũuis aliq dicant ɔriũ. ¶ Ad 4^m dõm q ad hoc vt forma suscipiat in materia suffic ex pte mãe: q in
E ea nõ sit aliquid repugnãs forme itroducẽde. In paruulis aũt aia nihil repugnãs est susceptioni characteris ordinis. vr tñ multis et pbabiliter: q in adultis reqrit suscipiendi itentio explicite vel iplicite: in spũali vel in gnãli. et qũuis ad susceptioné forme elemẽtaris sufficiat ex parte mãe qd in ea nõ sit aliquid repugnans illi forme: nõ tñ hoc est verũ de qcũqȝ alia forma: ad susceptioné. n. intellectiue reqritur in mã aliqua dispositio positiua: vt in libro scdo ostensum est. Questio. iii.

Tertio querit vtrũ defectus natalũ ipediat ordinis susceptioné. Et vr q sic. deutero. 23°. Nõ ingrediet mãcer. hoc est de scorto natus in ecclesiã dñi vsqȝ ad decimã gnãtioné: sed qd ipedit igressum in ecclãm: multo fortius ipedit ordinis susceptionem. ¶ Ité decre. di. 56. in pncipio. Presbyterorũ filij ad sacra officia nõ sunt admittédi. ¶ Ité extra de filijs pſbyteror nõ ordinandis. c. p°. Prohibent filij pſbyteror et ceteri ex fornicatiõe nati ad sacros ordines ɔmoueri. A

¶ Cõtra. filius qũtum ad ea q respiciũt aiam cum eã nõ héat a carnali pre non dʒ portare iniquitaté pris. Vñ Ezech. 18. Filius nõ portabit iniquitaté pris. g fornicatio pris et matris nõ ipedit in ɔle fornicator ordinis susceptioné. ¶ Ité decre. di. 56. Satis peruersuʒ et cõtra ecclesiasticã ɔbat esse censurã: vt frustra quorũdã voluptatib^9 cõmodis suis quis pueret: sed si nati de fornicatiõe nõ possent ordines suscipe puarent: suis cõmodis pp illicitã parentũ voluptaté. g vr q defectus natalium nõ ipediat ordis susceptioné. ¶ Ité vnicuiqȝ magis dʒ obesse culpa ɔpa q aliena: sed fornicator post peractam penitentiaʒ põt licite ɔmoueri. ergo multo forti^9 ille qui est de fornicatiõe natus et nõ est fornicator. B

C

¶ Rñdeo q defect^9 natalũ nõ ipedit alicuius ordinis susceptioné de facto. alias. n. p dispensationé nõ pmitterent ministrare: nisi iterum ordinarent: ipedit tñ ordis susceptionem de iure. iura. n. tales ɔhibét ordinari: tum pp sacri reuerentiã: tũ qr ille q ordinat constituit in aliquo eminéti gradu: q eminétia nõ côuenit illegitime natis: eo q eorum claritas rõne turpitudinis sue originis in ɔspectu hoiuʒ offuscatur: tũ pp detestationé criminis parentuʒ: tũ qr tales plus qȝ alij vt in plurib^9 solét esse male morigerati: eo q a parétib^9 nõ ita sollicite sicut legitime nati istruunt: per dispésationem tñ nisi pñe incõtinétie imitatores fuerint pñt licite ɔmoueri: et tãto est difficilior dispensatio qto turpior est eor origo: et cũ talibus vt possint obtinere dignitates et ɔsonat^9: et alia bñficia curã aiar habétia dispensatio ab aplica sede reqrit: extra de filijs pſbyteror nõ ordinãdis. c. i. et c. vlt. et si religioné itrauerint: qũuis postqȝ in religione ɔfessi sunt possint sine spãli dispésatione ad ordines oés ɔ- D

E mouerí:ꝛ hoc hꝫ in glo.sup decretalē ꝑdictā:
ꝛ possunt tales in religiōe audire ꝯfessiōes ex
ꝯmissiōe:nō tamē posset aliq̄s talis curat⁹ po
ni in parochia nō obstante ꝙ abbas suus pōt
ipm inde amouere. ¶ Argᵃ ad partē pmam
ꝓcedūt de ordinis susceptione de iure.
¶ Ad pmū ad ptē aliā dōm ꝙ irregularitas
nō semp est pena iniq̄tati debita: cuꝫ quīqꝫ ex
actu ꝟtutis hō fiat irregularis:vt pꝫ cū iudex
zelo iustitie suspendit latronē: ꝛ iō q̄uis nati
de illegitimo thoro sint irregulares:nō ꝓpter
hoc sequit ꝙ portēt parentū iniq̄tates. ¶ Ad
2ᵐ dōm q̄ ſm glo.ibidē. istud caᵐ itelligit de
iam ꝓmoto.talis.n.pp delictū alteri⁹ sequēs
F suā ꝓmotionē nō ꝑuat iure suo. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ
ꝙ ea q̄ ꝯmittunt p actū volūtariū postea per
actū ꝯrīū cū dei adiutorio pūt purgari: nō sic
aūt defectus qui ex nā sunt: q̄uis de⁹ si vellet
ordinē nāe mutare posset:ꝛ iō cū defect⁹ nata
lium sit ꝓueniēs ex nāli origine nō purgatur
per actū patientis illū defectū. Vel pōt di
ci ꝙ q̄uis vnicuiqꝫ plus obsit culpa ꝓpria q̄ꝫ
aliena quo ad meritū ꝛ per ꝯparationem ad
deū:nō opꝫ tamē hoc veꝝ esse quo ad officiū:
ꝛ quo ad hominū foꝝ.   Articulus. V.

Onsequenter querit de 5° ꝓncipa
li. ¶ Et circa hoc q̄runt tria.
Primo vtꝝ seruit⁹ īpediat
ordinis susceptionē. 2° vtrū
notabilis defect⁹ alic⁹ mēbri.
3° vtꝝ homicidiū.   Q̄ō. 1.

A Primo ostendo ꝙ seruitus nō īpedit or
dinis susceptionē.ad Gal.3°.In
xpo Jesu non est seru⁹ neqꝫ liber.ergo ita po
test ordinari seruus sicut liber. ¶ Iteꝫ omnia
alia sacra ita pūt recipe serui sicut liberi.g̊ a si
mili ꝛ istud. ¶ Itē peior est seruit⁹ diaboli q̄ꝫ
seruit⁹ hois:qꝛ seruit⁹ hois est meritoria si pa
tiēter toleret: sed seru⁹ diaboli pōt ordinari:
qꝛ q̄libet existēs in pctō mortali diaboli seru⁹
est.ergo multo forti⁹ seruus hominis.
¶ Cōtra.decre.di.54ᵃ. Nulli. Nulli de serui
li cōditione ad sacros ordines ꝓmoueant:ni
si ꝑus a ꝓprijs dn̄is legitimā libertatē conse
quant. ¶ Itē ex̄ de seruis nō ordinādis. De
B seruoꝝ. De seruoꝝ ordīatiōe statutū ē vt nul
lus epoꝝ deinceps ad sacros ordines eos ꝓ
mouere ꝑsumat. ¶ Iteꝫ decre.di.54°. Si q̄s.
Si quis obligat⁹ est tributo seruili:vel aliqua
ꝯditione vel patrocinio cuiuslꝫ dn̄i nō est or
dinādus cleric⁹ nisi ꝓbate vite fuerit ꝛ ꝑsoni
cōsensus accesserit:sed nullus pōt recipe quē
cunqꝫ ordinē q̄n sit clericus.ergo seruitus im

pedit cuiuscūqꝫ ordinis susceptionem.
¶ Rn̄deo ꝙ seruitus nō īpedit alicui⁹ ordi
nis susceptionē de facto. si.n.ordinet vere or
dinē suscipit:tamen īpedit cuiuslibet ordinis C
susceptionē de iure. Jura.n.tales ꝓhibēt ordi
nari:nisi ꝑus sint redditi libertati: vl' nisi sit d
ꝯsensu dn̄oꝝ:si.n.dn̄i ꝯsentiant ipso facto effi
ciunt liberi:ꝛ ꝯsentire ꝑsumunt:nisi si sciant ꝛ
possint reclamēt.decre.di.54ᵃ. Si seru⁹ scien
te.in susceptione.n.ordinis mācipat hō diui
nis officijs:ꝛ q̄a seruus sui ptātem nō hꝫ: cum
sit domini sui:q̄a sicut dicit Phs p° poli.c.3.
Seruus est res aīata possessa:non pōt se dare
seruitio ecclesiastico:quia nullus pōt dare qd̄
suum nō est:hec rō tangit implicite decre.di.
54.ca°.p°.vbi df. Debet esse imunis ab alijs D
q̄ diuine militie est aggregandus:vt a castris
dominicis:q̄bus nomē eius ascribit:nulli⁹ ne
cessitatis vinculis abstrahatur:si auteꝫ seruus
de facto ordinetur domino suo nesciente ꝙ or
dinetur:ꝛ ordinatore ꝛ ꝑsentatore ignoranti
bus ꝙ sit seruus:tunc si nō est constitutus nisi
in minorib⁹ ordinibus reuocatur in seruitu
tem ꝛ domino reddit.decre.di.54. Nulli.ꝛ.c.
Ex antiquis.diaconus autem dabit vicarium
quem si sibi dare non potuerit domino redde
tur.eadē di. Ex antiquis. Simili mō dōꝫ ē de
subdiacono ꝓ nunc:quia modo sacer ordo ē: E
extra de seruis non ordinandis. Miramur:si
aūt seruus sit factus sacerdos in eodē gradu
peculij sola amissione mulctat⁹ remaneat:de
cre.di.54.Ex antiq̄s.si ꝟo peculiū nō habeat
seruiat dn̄o:nō tn̄ in seruitijs inhonestis q̄ suū
ordinē dedeceant:sꝫ in seruitijs honestis.e.di.
Frequēs:si aūt seruus ordinet dn̄o ignorante
seu ꝯdicēte:ꝛ ordinatore seu pn̄tatore sciēti
bus ꝙ sit seru⁹: ille q̄ hoc sciunt duo mācipia
dn̄o dare tenet.e.di. Si seru⁹ absente:si aūt nō
habuerit:vn̄ hāc faciat satisfactionē dn̄o red
det seru⁹ ordinat⁹:si ipsemet vel alius ipꝫ nō
redemerit: si tn̄ sacerdos est dn̄o seruiet in ser F
uitijs honestis:vt dcm̄ ē:pōt aūt dn̄s seruū or
dinatū ipso ignorāte repetere ifra annū a tpe
scie sue.e.di. Si seru⁹ sciēte.in tex.ꝛ in glo.
¶ Ad pmū dōm ꝙ illa auctoritas apli intel
ligenda est quo ad merituꝫ: non quo ad offi
cium. ¶ Ad scd̄m dōm ꝙ nō est sile: qꝛ confe
rēdo alia sacra seruis nullū fit ꝑiudiciū dn̄is
suis:qꝛ dignitatē illoꝝ sacroꝝ ꝛ reuerētiā pn̄t
in se seruare: ꝛ dominis suis seruire. ¶ Ad
tertium dicendum ꝙ non est simile: qꝛ serui
tus hois nō pōt a seruo deponi ꝓ sua volūta
te:sꝫ seruus diaboli pōt fieri liber qn̄ vult deo
adiuuante. Potest ēt dici ꝙ clericus q̄diu

est in peccato mortali ordinari nõ dʒ: ⁊ q̇ scie͂
ter talẽ ordinaret peccaret nisi in casu in quo
pctm̃ suũ esset occultũ: ⁊ eṗs eũ ordinare tene
ret. ¶ Argumẽta ad ꝑtem aliã ꝓcedũt de or
dinis susceptione de iure. Q̃o. II.

A **Secundo** querit vtrũ notabilis defect⁹ alicui⁹ mẽbri ipediat ordinis
susceptionẽ. Et vr̃ ꝙ nõ. Afflicto nõ dʒ addi
afflictio. ğ ꝓꝑ d̊fectũ mẽbri q̇ est q̇daʒ afflictio
nõ dʒ ipediri hõ ab ordinis susceptiõe. ¶ Itẽ
ad ordinis susceptionẽ magis req̇rit integri
tas discretionis q̃ꝑ corporis: sed aliqui possũt
ordinari ante annos discretiõis. ergo nõ im
pediuntur ab ordinis susceptiõe ꝓpter defe
ctum notabilẽ membri.
¶ Contra. extra de corpore vitiatis. Exposui
B sti. dr̃ de mutilato manu ꝙ non potest ad sa
cros ordines ꝓmoueri.
¶ Rñdeo ꝙ d̊fectuũ in mẽbris q̇dã sunt ita
notabiles ꝙ ipediũt officij executionẽʒ. verbi
grã. abscissio pollicis. ⁊ sic de silib⁹. ⁊ hec ꝓhi
bent ordinis susceptionẽ de iure. q̇dã offuscãt
notabilr̃ ꝑsone claritatẽ: vt abscissio nasi: ⁊ sic
de silib⁹: ⁊ tales ẽt defect⁹ ipediũt ordinis su
sceptionẽ de iure. iura. n. tales ꝓhibent ordi
nari ꝓꝑ sacri reuerẽtiã ⁊ dignitatẽ. Vñ Leui.
21°. dr̃. Homo q̇ habuerit maculã non offeret
panes deo suo: nec accedet ad ministeriũ ei⁹:
in quo fuit figuratũ: ꝙ nõ tãtũmõ in hoibus
C ꝓmouẽdis ad sacerdotiũ no. l. attendẽdũ est
ꝙ careãt macula aĩe: sed ẽt ꝙ careãt notabili
macula corporis: q̇ derogare posset illi reue
rentie q̇ debet ordini. vñ hñs oculũ erutum: si
ue sit ꝑ culpã suã: siue nõ: ꝓhibet ordiari. 55ª.
dist. Si euãgelica. defectus aũt mẽbroꝝ nota
bilẽ deformitatẽ in facie vel in manib⁹ nõ ge
nerantes: si nõ est itroducta ex culpa ꝓꝑa: nul
lam iducũt irregularitatẽ. Vñ. e. di. Eunuc⁹:
Eunucus si per insidias hoium fact⁹ est: vel si
in ꝑsecutiõe eius sunt amputata virilia: vel si
ita nat⁹ est ⁊ ẽ dign⁹: fiat eṗs. ⁊. c. seq̄ue͂ti. Si
q̇s. Si q̇s ꝓ egritudine nãlia a medicis secta
D habuerit. Silr̃ ⁊ q̇ a barbaris aut a dñis suis
castrati fuerint: ⁊ morib⁹ digni iueniunt. hos
canõ ꝑmittit ad clerũ ꝓmoueri. si aũt se spõte
nõ interueniẽte iusta cã mutilat a susceptiõe
ordinũ repellẽdus est. Vñ q̇ ad reꝑmendum
carnis tẽtationẽ sibi abscindũt virilia irregu
lares sunt. ea. di. Si q̇s. talis. n. nõ hʒ iustã cãʒ
castrationis sue: q̇ virtute carnali vitio repu
gnãdum est. ea. di. Hi q̇ se. Eadem ẽt dist. di
citur. Qui ꝑtẽ cuiuslibʒ digiti sui volẽs absci
dit hũc ad clerũ canones nõ admittunt. sic ğ
pʒ ꝙ plura sunt vitia mẽbroꝝ q̇ si ex culpa vi
tiati ꝓueniãt irregularitatẽ inducũt: ⁊ si sine E
sua culpa ꝓueniãt ipm irregularẽ nõ reddũt:
⁊ plura q̇ ex quacũq; ꝓueniẽtia cã vitiatũ ir
regularẽ efficiunt. Nullũ tñ ꝑdictorũ vitiorũ
ipedit ordinis susceptionẽ de facto: si. n. circa
irregularẽ fiant ea q̇ fieri debẽt circa illũ q̇ or
dinat vere suscipit ordinem: quẽ sic suscipere
nõ debuit: ita nec susceptũ dʒ exequi.
¶ Ad ꝑmũ in opp^m dõm: ꝙ qñq; affligit ali
quis sine culpa sua: ⁊ tñ nõ sine iusta cã: loquẽ
do de tꝑali afflictione. ⁊ silr̃ afflicto addi põt
tẽporalis afflictio ex iusta cã. ¶ Ad 2^m dõm
ꝙ q̃uis añ ãnos discretiõis possit aliq̇s susci
pere ordinẽ de facto: nõ tñ de iure. Q̃o. III.

Tertio querit vtrũ homicidiũ ipediat or dinis susceptõeʒ. Et vr̃ ꝙ nõ. Exo. A
32°. dicit Moyses leuitis. Cõsecrastis manus
vestras hodie dño vnusq̇sq; i filio ⁊ in fr̃e suo:
vt det vobis bñdictio: sed sic dicit magr̃ in ꝑ
cedenti di. c. 7°. Ordo diaconat⁹ a tribu Leui
nomẽ traxit. ğ vr̃ ꝙ diacõib⁹ liceʒ occidere ho
mines ex iusta cã. sicut licuit leuitis. ¶ Item
50. di. decre. Ex te. dr̃ de illo q̇ captus a sara
cenis videbat hoies iterfecisse: qđ q̇ non sua
spõte illđ fecisse cognoscit: ide canõice nullo
mõ iudicabit. ğ nõ oẽ homicidiũ ipedit ordis
susceptionẽ. ¶ Itẽ ꝓ actu v̊tutis nulli debet
pena: sed qñq; hõ in occidẽdo alium exercet
actũ v̊tutis iustitie: vt cũ iudex suspẽdit latro B
nẽ. ğ ꝓ tali homicidio nõ incurrit irregulari
tatis penã. ¶ Itẽ ꝓ eo qđ hõ tenet facere de
necessitate salutis nullo° repellẽdus est a su
sceptiõe ordinis: sʒ hõ in hac necessitate cõsti
tutus ꝙ opʒ ipm occidere vel occidi: tenet de
necessitate occidere si põt: q̇ ꝑceptũ charita
tis est magis diligere se q̃ꝑ ꝓximũ. ğ tale ho
micidiũ nõ ipedit ordinis susceptionẽ. ¶ Itẽ
homo agẽs ꝯ latronẽ corã iudice seculari de
crimine: nõ tñ criminalr̃: sʒ ciuiliter: nõ efficit
irregularis: si iudex secularis ꝓꝑ talẽ quere
lam ad duriorẽ penã ꝓcedat: vtpote ad penã
mortis. extra de homicidio. Postulasti. i tex.
⁊ in glo. sed ꝑ istũ q̇ querimoniã deposuit ille C
occidit. ğ nõ oẽ homicidiũ ipedit ordinis su
sceptionẽ. ¶ Itẽ hõ aliqñ occidit hoieʒ casu:
sed casuale homicidiũ nõ reddit hoiem irre
gularẽ: q̇ vt dr̃ extra de homicidio. c. vl. Qui
oẽs casus fortuitos q̇ ꝑuideri nõ pñt: forsitan
non ꝑuidit: nõ dʒ ꝓꝑ homicidiũ sic casu com
missum quo ad officiũ vel bñficiuʒ impediri.
¶ Itẽ carentib⁹ vsu lib. ar. nihil iputatur: qđ
faciunt ẜm Ber. li. de libe. ar. ante medium.
ergo si puer vel homo in actu furie: vel dor
miens: vel ebrius interficiunt hominem non

D propter hoc irregulares sunt.
¶ Contra.15.q.p^a.Si quis insaniés.Que mé te alienata fiunt:z si non imputant ad penam tamen sacri muneris executionem impediūt: tales ergo sunt irregulares: z multo fortius quicunqz alij homicide.
¶ R̄ñdeo q̄ qōdam est homicidium simpl'r voluntariū:qōdam simpl'r nō volūtariū:z qōdam simpl'r inuolūtariū: z qōdā partiz volun tariū: z ptiz inuolūtariū. ¶ Homicidiū simpl'r volūtariuz īpedit cuiuslz ordinis susceptioné de iure. Jura.n.tales ꝓhibét ꝓmoueri:z ꝑus ꝓmotos in susceptis ordinib⁹ mistrare.50.di.
E Miror.z.c.sequenti. cui⁹ ꝓhibitiōis pót assi gnari triplex ratio cógruitatis:qz noluit deus vt Dauid qui multū sanguiné effuderat edifi caret sibi domū:sed Salomon fili⁹ eius:vt ha bet.2° Re.7°.vbi dicit glo. Uir sanguinū té plum dei edificare ꝓhibet. Alia é qz sacerdos repñtat xp̄m q̄ fuit sūme mitis z est:cui⁹ man suetudiné q̄ maxime apparuit in hoc q̄ mori voluit ꝓ nr̄a redéptiōe:reducit ad memoriaz officiū misse:homicidiū aūt repñtatio est cru delitatis. Uñ sacerdos inq̄tū homicida ma gis repñsentat interfectores xp̄i q̄z xp̄z. Alia rō est pp detestationé effusiōis sanguis z ei⁹ hor roré pp que ꝓhibuit dn̄s Noe z filijs eius vt
F carné cū sanguine nō comederét.vt hr̄ Geñ. 9°. ¶ Homicidiū nō volūtariū est cū aliqs ca rens vsu rōnis occidit hoiem: in tali.n. nō est volūtariū nec inuolūtariū ꝓprie loquédo:z ta lem homicidā si per culpā suā nō incidit i de fectuz vsus rōnis:aliq̄ nō reputát irregularé: qd̄ ꝓbāt per illud qd̄ dr̄.15.q.p^a. Aliquos.vbi dr̄ de carente vsu rōnis q̄ hoiem occidit qūo reus constituit q̄ nescit q̄d fecerit.z illud ca^m. Si qs insaniés.exponūt de illo qui ꝑ culpam suā vsu rōnis ꝓuatus est. Alij tñ dn̄t tales esse irregulares q̄uis nō sint rei:qz nō imputatur eis ad culpā:nec ad aliā penā q̄tū ad irregu
G laritaté. ¶ Homicidiū aūt inuolūtariū est cuz quis volés nō occidere:occidere cópellit:vt si accipiatur manus eius violenter cū gladio:z hō moueat brachiū eius ꝑ violentiā:vel si cō tra volenté ip̄m occidere vertit gladiū ne ille cuz cultello possit ip̄m percutere: z ille ex ira irruat in eius gladiū z percutiat eū: z tale ho micidiū irregularitaté nō inducit: qz ꝓpe lo quendo talis homicida nō est: cū in occiden do nō sit causa agés sed patiés:qui.n.brachiū mouit violéter occidit:z irruens in gladiū se ipsum occidit. Silr cū aliqs incidit arboré:z aliquis sub ip̄a veniés oppͥmit ab arbore ca dente:succidés arborem irregularis nō est:si q̄tum in se fuit volenté transire sub arbore suf H ficienter p̄monuit.50.di.decre.Si qui arboré. Et duob⁹ caplis sequentib⁹. ¶ Homicidiū pti voluntariū z ptim inuolūtariū est:cū qs posit⁹ in necessitate vt occidat vl' occidat:occidit: qz absolute nō vult occidere:vult tñ occidere ne occidatur:z talis irregularis est.50.di. decre. De his clericis.ꝑ q̄bus.z.c.De his clericis q̄ in obsidionis.sed cū talibus facilit̄ dz dispésa ri. Illi etiā q̄ nō voluntate: sed casu hoiem oc cidunt si debitā diligentiā nō adhibuerūt cō mittunt homicidiū partiz voluntariū: inq̄tū voluntarie omiserūt debitaz diligentiā adhi bere:z partim nō volūtariū inq̄tuz absolute occidere nō volebāt:z talis irregularis é.50. I di.decre.De his clericis qui in.§. Si aūt.z.c. Eos vero.z.c.Clerico:nec tñ reputandus est irregularis qui occidit:sed ét qui hoiem muti lat mébro.di.55.c.vlt.talis.n.cōditioni dei est inimicus.eadem di. Si quis absciderit:nō tñ ita grauis est irregularitas ceteris parib⁹: sic illa que per homicidiū est contracta.
¶ Ad p̄mū in opp^m est dōm q̄ nō est sil'e de clericis veteris legis z noue.lex.n.vet⁹ pénaz sanguinis infligebat:qz erat lex timoris: non aūt lex noua:qz est lex amoris. ¶ Ad 2^m dōz q̄ ꝓm glo.ibidé illud verbū dz intelligi ꝓm ri gorem canonicū:qz talis misericorditer tole K ratur:in quo notat talis indigere dispensatio ne:q̄uis cū eo facilit̄ debeat dispésari. ¶ Uel pót dici q̄ ille hoc fecerat ineuitabili necessi tate:z cum moderamine inculpate tutele: sic aūt hoiem occidens nec pctū nec irregulari tatem incurrit. ¶ Ad 3^m dōm q̄ pro actu vir tutis icurri pōt hec pena: q̄ est irregularitas: qz per actū virtutis potest homo facere factū crudelitatem representās: ꝓ qua representa tione est magis ineptus ad representandum mansuetudiné xp̄i. ¶ Ad 4^m dōm q̄ in casu ꝑdicto homo non tenet de necessitate occide re:q̄uis possit: tenetur tamé se defendere cuz L moderamie inculpate tutele:z si ex hoc mors alterius sequat non imputat ei ad peccatum: nec ad irregularitatis penam: si tamé ipsum percutiat vt occidat:z mors sequat:q̄uis ali ter se liberare nō posset:irregularis est:sed cū eo debet faciliter dispensari. Unde dicit extra de homicidio. Interfecisti: q̄ si presbyter sine odio liberando se z sua furem vel latroné in terfecerit non deponatur:tamé q̄diu viuit pe nitentiam agat: in quo datur intelligi ipsum esse irregularem: non tamen irregularitate graui. Qd̄ auté dictuz est q̄ homo tenetur se defendere:nō est intelligendū cuz volens oc

M cidere persequitur in ipso fidē vel bonos mo
res: tunc. n. melius facit mortem patiēter pro
xpo sustinēdo q̄ se defendendo: vt ꝑ ꝓbat exē
plo scī Mauricij sociorūq; ei⁹. ¶ Ad quintū
dōm ꝙ hoc intelligitur si iudex ipm grauius
puniat q̄ʒ natura querimonie requirat. Si. n.
homo ꝓponeret per hunc modū. Ego cōque
ror de isto: q2 occidit patrē meuʒ: nō tamē pe
to vt moriat̄: ſʒ vt mihi de pecunia satisfaciat:
ꝛ iudex querimonia ꝓbata ipʒ suspēderet: de
ponens q̄rimoniā esset irregularis: q2 ꝛ si ille
durius punitus sit q̄ʒ nā petitōis requirat: nō
tamen durius punitus est q̄ nā querimonie
req̄reret: si tamē aliquis rem suam repetēs a
latrone coraʒ iudice seculari: quā alit̄ rehabe
re nō poterat nō iponens illi latrociniuʒ: sed
N tm̄ affirmans ꝛ ꝓbans rem suā illaʒ esse: si po
stea iudex inquirat ꝛ inueniat ꝙ ille q̄ reʒ de
tinebat furtiue eā acceperat ꝛ eum suspēdat:
ille qui reʒ suā repetiuit irregularis nō est. q2
iudex ad plus processit ex officio suo q̄ natu
ra querimonie requireret. ¶ Ad 6ᵐ dōm ꝙ
hoc intelligendū est quādo homo dat operaʒ
rei licite: ꝛ adhibet oēm diligentiaʒ quā debʒ
vt periculum homicidij euitet̄. Vn̄ decretalis
illa loquit̄ de quodā p̄sbytero qui quēdā ad
uocauit in adiutorium ad edificationē eccle
sie: ꝛ cū p̄sbyter quoddā lignū dissolueret: il
le hō cum ligno iuit in terram ꝛ mortu⁹ fuit:
qui p̄sbyter alta voce: ita vt oēs intelligere po
terant p̄monuit circūstantes vt omnes sibi ca
O uerent: vn̄ merito talis nō fuit irregularis: si
mili mō nec sacerdos pulsans campanaʒ ad
missam: si cāpana cadat super aliquē euntem
sub cāpanili: extra de homicidio. Joānes sa
cerdos. Similiter nec si aliq̄s ludens cū alio
habēte cultellum ad latus: ꝛ ipm ꝓijciens ad
terram cadēs super euʒ impingat in cultellū
illius: ꝛ ex hoc moriat̄: ille qui cultellum por
tabat nō est irregularis: extra de homicidio.
Lator p̄sentiuʒ. ¶ Ad vltimuʒ dōm ꝙ illud
verbū intelligēdū est de iputatiōe quo ad cul
pam ꝛ penaʒ que nō debetur nisi culpe: qua
lis pena non est irregularitas: vt superius di
ctum est. ☞ Audiui tamen quēdam magistrū
P dicentem etiaʒ ebrium occidenteʒ irregularē
non esse: q̄ʒuis illud homicidiū fuerit volun
tarium in sua causa: q2 suus potus excessiuus
non ordinabatur ad homicidium: ꝛ dum fe
cit factum vsu lib. ar. carebat. ☞ Sʒ cōtra hāc
opinionem est directe decretū ad partē scōaʒ
allegatuʒ: ꝛ illud qd̄ dicit Phs. 3. ethi. c. 8. ꝙ
ebrijs debent̄ duplices icrepatiōes: dn̄s est. n.
eius qd̄ est non inebriari. Articulus. VI.

Onsequenter q̄ritur d̄ 6° p̄nci
pali. ¶ Et circa hoc q̄runtur
tria. ☞ Primo vtr̄ ifames ifa
mia iuris ciuil' repellēdi sint
ēt post peractā pniam ab or
dinum susceptiōe. ☞ 2° vtrum
infames infamia iuris canonici. ☞ 3° vtrū in
fames infamia facti. Questio. I.
Primo ostendo ꝙ infames ifamia iuris A
ciuilis nō sint repellēdi ab ordi
num susceptiōe, q2 ad iudicē tpaleʒ nō ptinet
statuere penā ecclesiasticā: sed repelli ab ordi
num susceptione est pena ecclīastica. ḡ pp in
famiam iuris ciuilis nullus repellendus ē ab
ordinū susceptione. ¶ Itē ꝯdēnatus de furto
est ifamis ifamia iuris ciuilis. Vn̄ dr̄. ff. de fur
tis. l. nō pōt. Non pōt p̄ses ꝓuincie efficere vt
furti dānatū nō sequat̄ ifamia: sed si talis emē
detur ꝛ fiat bon⁹ homo: nō vr̄ rō quare repel
lendus sit ab ordinum susceptiōe. B
¶ Contra. extra de testi. Testimoniū. in glo.
dr̄ de his q̄ condēnati sunt de furto ꝛ similibus:
q2 lʒ animas per penitentiā saluare possim⁹:
infamiaʒ tamē abolere nō possumus: ꝛ sic pe
nitentia nō ꝓdest eis q̄ʒtum ad hoc: q2 act⁹ le
gitimi sint ifamibus interdicti. ¶ Iteʒ. 2. q. 3.
Euphemiū. §. Hic aūt colligit̄. dr̄ ꝙ pniam illud Se
lasij ꝛ Stephani: q̄ʒq; animas p pniam salua
re possimus: infamiā tn̄ abolere nō possum⁹:
ꝛ sub nota ꝑpetue infamie ad pniam suscipi
mus: de illis intelligit̄ q̄bus per ciuilem iudi
cem infamia irrogat̄. ex hoc arguo vt ṗus.
¶ Respondeo ꝙ sicut fama est illese dignita C
tis status vita ꝛ moribus cōꝓbatus: sic infa
mia est quātum ad vitam ꝛ mores lese digni
tatis status: ꝛ si sic effectus iuris dicit̄ infamia
iuris siue cōtrahatur ipso facto siue irrogetur
per sniam. Quo viso sciendū ꝙ quidam sunt
infames s̄m canones qui nō sunt infames s̄m
leges: ꝛ aliqui infames s̄m leges qui nō sunt
infames s̄m canōes. 6. q. p̄ma. Omnes vero.
in glo. sed vt in pluribus omnes infames s̄m
leges sunt infames s̄m canones. Unde in p̄c
dicto. c. dicit̄ in tex. sic. Omnes infames esse
dicimus quos leges seculi infames appellāt.
dico ergo ꝙ ifames infamia iuris ciuilis hoc D
vltimo modo siue erogetur per sententiaʒ: si
ue contrahatur ipo facto: nisi restituti fuerint
in integrū ab illo qui potest: sunt ipso iure pri
uati actibus legitimis. vnde repellendi sunt
non tantuʒ ab ordinum susceptione: sed ab ac
cusatione ꝛ testificatione: etiaʒ post peractaʒ
penitentiā de illo crimine: pro quo facti sunt

E infames: cuius ratio est: quia ea ppter que iura ciuilia et canonica concorditer iudicant aliquem esse infamem reddunt eum opprobriosum et vilem in reputatione hominum quamuis egerit penitentiam. et sic dicitur extra de exces. prela. Inter dilectos. Personis vilib⁹ et indignis porte dignitatis patere non debet. quandoque tamen ppter criminis enormitatem: vt est crimen symonie: et alia crimina excepta criminosi testes recipiuntur de equitate. cum de illo crimine ciuiliter agitur: non recipiuntur tamen simpliciter: sed cum alijs adminiculis: et cum persona cotra quam inducuntur est male fame: extra de symonia. Per tuas.

F ¶ Ad primum in oppositum dicendum q procedit de infamibus infamia iuris ciuilis tantum.

¶ Ad secundum dicendum q minor est falsa. vt patet ex dictis in corpore questionis.

¶ Ad primum ad partem aliam dicendum q non est intelligendum per illam glo. q papa no possit infamatum clericum restituere fame: quia contrarium habet expresse. 2. q. 3. Euphemium §. Hinc colligitur. ibi enim dicitur q hinc colligitur clericorum infamiam per Romanum pontificem aboleri posse. v. Potest etiam vt volunt aliqui et pbabiliter abolere infamiam laicorum etiam per ciuilem iudicem irrogatam. Unde

G illud verbum. Animas per penitentiam saluare possumus: infamiam tamen abolere no possumus: sic exponendum est. Non possumus. s. per penitentiam: possumus tamen per restitutionem in integrum: et hanc expositionem tangit glo. ibidem. q autem princeps possit a laico pdictam infamiam tollere per restitutionem in integrum habes eadem. q. Si quem penituerit. §. Notandum quoque. circa finem. et ibidem etiam habes restituendi formam que est hec. Restituo te in integrum honoribus: et ordini tuo: et omnibus ceteris. Questio. II.

H **Secundo** queritur vtrum infames infamia iuris canonici repellendi sint etiam post peractam penitentiam ab ordinum susceptione. Et videtur q no. extra de testib⁹. Non debet. in gl. dicitur q testimonium in criminali accusatio et ordinum susceptio pari passu incedunt: sed infames infamia canonica post peractam penitentiam possunt testificari in criminali et accusare: qd pbo: quia vt habetur. 6. q. 1. Omnes vero. in glo. Infamia canonica aboletur per penitentiam. ergo tales post peractam penitentiam no sunt repellendi ab ordinum susceptione. ¶ Item ea. q. Illi qui. vbi dicitur de talibus q infamia sunt notati antequam sacerdotali auctoritate sanentur. ergo videtur q post penitentiam cessant esse infames: et si sic: non B sunt a susceptione ordinum repellendi.

¶ Contra. infamis ppter periurium infamis est infamia iuris canonici: et tamen emendatus de tali crimine no admittitur ad testimonium nec in causa criminali nec in causa ciuili. extra de testibus. Testimonium. in tex. et in glo. ergo nec admittendus est ad ordinum susceptionem: quia vt dicitur super idem cap^m. in glo. In nullo debet vacillare opinio ordinandi. ¶ Item infamis infamia iuris canonici: quamuis emendatus no recipitur ad testificandum in causa criminali: sed vt superius dictum est. Testimonium in criminali: et accusatio: et ordinum susceptio pari passu incedunt. ergo infamis infamia iuris canonici repellendus est et C post peractam pniam ab ordinum susceptione.

¶ Respondeo q infames infamia iuris canonici: qui tamen non sunt infames infamia iuris ciuilis: aut contraxerunt illam ipso iure: aut eis est per sententiam diffinitiuam irrogata a iudice. Si secundo modo. no credo q per penitentiam aboleatur infamia: ita vt de iure possint ordinari: sed oportet eam aboleri per restitutionem in integrum ab illo qui hoc pot. Si aut infames illam infamiam incurrerunt ipso iure: aut eam incurrerunt per aliqd illorum pctorum mortalium: quorum nullum inducit deponem: aut per aliqd illorum q inducunt deponem: nec tn pp illa incurrit ifamia s3 iura ciuilia. Qd aut distinctio D sit ronabil vr. quia p qdlz pctm mortale icurrit aliq ifamia s3 canoes. 6. q. 1. Oes vo. i gl. et c. seqnti. i tex. tn no oe pctm mortale qd ho comittit post sui pmotioem iducit ia pmoti depositoem: vt t3 et pbat dns Hostie. i suma. c. de accu. vbi dclarat qs sit effcus accusatois: n oe et mortale pctm qd s3 canoes iducit dpone e tale q p ip3 dphat ciuil ifamia: qd p3 si diligent psideret cria: p q dphit ciuil ifamia: q ponut. ff. de his q notant ifamia. et crimia q sm canoes depone iducut: qr mlta refert dns Hostie. in titlo supdco. Dnt g aliq q illi q ifamia s3 canoes icurrut ipo iure p aliqd pctorum illorum mortaliu: qr nullu iducit dpone no sut post pacta E pnia3 vera et legitie sm iura pbata repelledi ab ordinu susceptoe: nec et ab accusatioe et testificatoe: nec i ciuili neq i criali: quia qsi ia noui hoies effci st. v. Aliq tn dnt tales ee repelledos ab ordinu susceptoe: accusatoe: et testificatoe i criali ca: qquis n i ciuili: vl criali: cu ciuilr agit: et de talib⁹ criminibus dnt debe itelligi qd dr i illa dcretali. Testio^m. qd dclarat p h⁹ q postq dixit. Si vo sit emedat⁹ d crie: statim subiugit. Et eu no comitet ifamia. et hi dnt ifa-

niam que totaliter per pniam abolet esse illã
F que ꝯhit tm̃ per crimẽ occultũ: de quo nulla ẽ
ĩfamia facti: nec ꝓbari põt: sed hoc alijs nõ vr:
q2 ab illis petis de q̃b⁹ loquit illa decretalis.
Testimoniũ. excipit periuriũ qḋ est tale crimẽ
qḋ ĩducit depõnez. Et p̃terea iura dñt ⁊ docto
res iuris ꝙ pnia p quã abolet ĩfamia quã iura
dñt ꝑ pniam aboleri: ꝓbãda est ꝑ sacerdotez.
Illa aũt que est tãtũ de occulto crimine ꝓba⁄
tiõe nõ indiget. Vñ illud ṽbũ. Et cũ nõ comi⁄
tetur ĩfamia. ĩtelligẽdũ est ẽm eos de infamia
ciuili: vel de ĩfamia facti. Illi aũt q̃ ĩpo iure ẽz
canones ĩcurrũt ĩfamiã per aliqḋ illoꝝ crimi⁄
num q̃ depõnẽ inducũt: ꝑ q̃ tñ nõ ꝯhit ĩfamia
ẽm iura ciuilia q̃uis eoꝝ ĩnfamia ꝑ pniam re
moueat: quo ad hoc ꝙ pñt admitti ad accusã
G duz ⁊ testificãdũ in cã ciuili: aut in criminali:
cũ ciuilr agit: nõ tñ ad hoc ḋbẽt admitti in cã
criminali: cũ criminalr agit: ex̃ de testi. Testi⁄
moniũ. nec ẽt ad ordinũ susceptionẽ. nõ. n. de
cet vt q̃ ab accusatiõe ⁊ testificatiõe tali repel
lit ad ordinũ susceptiõez admittat: cũ dignioꝛ
⁊ honorabilioꝛ act⁹ sit ordies suscipe ⁊ in eis
subministrare q̃ accusare vl' testificari. Vñ ordi
nãdi sine q̃cũq3 nota ĩfamie debẽt esse.
¶ Ad pmũ in opp^m dõz ꝙ infamia canonica
de q̃ dr̃. 6. q. 1. Oẽs ṽo. in gl. ⁊ c. sequẽti. ĩ tex.
⁊ ĩn glo. qḋ abolet ꝑ pniaz incurrit per aliqḋ
mortale pctm̃: de quo nõ est pctõr ꝑ sñiaz cõ⁄
dẽnatus: nec ĩducit depõnẽ: aut si depõnẽ in⁄
H ducit: tñ occultũ est: ita vt ꝯ pctõrez ꝓbari nõ
possit: nec de hoc est orta ꝯ pctõrem aliq̃ infa
mia facti: ⁊ ꝙ talis criminosus actibus legiti
mis restituat per pniaz: habes expressũz extra
de temporib⁹ ordinandoꝝ. cap. vlti. ¶ Ex di⁄
ctis pz quid dici debeat ad scḋm.
¶ Ad pmũ ad ptẽ scḋaz dõm ꝙ emẽdat⁹ de
crimine: si eũ post pniam comitet ĩfamia non
est recipiendus in testez: nec in causa crimina
li: nec in ciuili: sed q̃ periurat sciẽter ⁊ ex de⁄
liberatione infamis est infamia iuris: extra de
testi. Testimoniũ. in glo. ⁊ c. de transactioni⁄
bus. Si quis maior. ⁊. 6. q. 1. Infames. talis au
I tem ĩfamie nota non abolet per pniam: ⁊ hoc
rõnabile est: cũ. n. vt dicit aplus: ad Hebre. 6.
omnis cõtrouersie hoium finis ad confirma⁄
tionem sit iuramẽtũ: periuro porte dignitatis
claudi debẽt: quousq3 ab illo q̃ põt in itegruz
fuerit restitut⁹. ¶ Et p̃terea de illo q̃ ꝯuict⁹ ẽ
semel sciẽter periurasse p̃sumit ꝙ alia vice fa⁄
cilit pĩuraret: tũ pp lubricitatẽ lingue: tũ q2 p̃⁄
sumit ĩcõstãs in ṽitatis ꝯfessiõe. Qõ. III.
Tertio querit vtꝝ infamis ĩfamia facti sit
repellẽdus ab ordinũ susceptiõe.
Et videt ꝙ nõ. q2 illud qḋ nõ prohibet officij A
executionẽ: nõ videt prohibere ordinis susce⁄
ptionem: sed infamia facti nõ ꝓhibet officij p̃⁄
lationis executionẽ: qḋ probo: quia vt dicitur
extra de testibus. Non debet. in gl. Cum ali⁄
quis est accusatus de crimine statim grauata
est opinio eius: ⁊ tamen vt postea in eadem
glo. dr̃. Pendente accusatiõe remanet in of⁄
ficio suo: ⁊ interim subditi ei obedire tenent.
Et hoc idem habet extra de accusationibus.
Olim. ergo infamia facti nõ videtur ꝓhibere
ordinis susceptionem. ¶ Item infamis non
est ipso facto suspensus ab officij executione.
extra de purgatione canonica. Inter sollicitu
dines. vbi dicit: ꝙ ecclesiastica cõstitutio tales B
ab officio docet suspẽdendos. ergo a simili ta
les nõ sunt ipso facto illegitimi ad ordinum
susceptionem. ¶ Item ꝓpter infamiaz facti
nullus debet perpetuo repelli ab ordinuz su⁄
sceptione: sed si ꝓpter infamiam facti aliquis
esset repellendus ab ordinuz susceptione esset
perpetuo repellẽdus: quia vt dicitur extra de
purgatione canonica. Ex tuarum. in glo. Infa
miam facti omnino remouere solius dei est.
ergo infamis infamia facti tantũ nõ est repel⁄
lendus ab ordinũ susceptione.
¶ Contra. accusatus de crimine: quia pendẽ
te sua accusatiõe grauata est eius opinio: re⁄
pellendus est a promotione sua accusatione
durante: extra de accusationibus. Omnipo⁄ C
tens deus. in tex. ⁊ in glo. ergo per infamiam
facti repellendus est homo ab ordinum susce
ptione. ¶ Item extra de testi. Non debet. ac⁄
cusati nisi prius se probauerint innocentes ab
accusatione ⁊ susceptione ordinum repellan⁄
tur. hoc autem non est nisi quia ante suã pur⁄
gationem sunt infames infamia facti. ergo ꝓ⁄
pter infamiaz facti repellendus est homo ab
ordinum susceptione. ¶ Item si aliquis con⁄
demnatus est de crimine ⁊ appellet: pendẽte
appellatione non reciperetur ad testificandũ
in casu criminali: extra de testi. Non debet. in
glo. hoc autem nõ videtur esse nisi ꝓpter infa
miam facti: sed dr̃ eadem glo. Testimoniũ. in D
criminali accusatio ⁊ ordinum susceptio pari
passu incedunt. ergo ĩfamatus ĩfamia facti est
ab ordinũ susceptione repellẽdus.
¶ Respondeo ꝙ infames infamia facti sunt
infames quorum apud multos bonos ⁊ gra⁄
ues super aliquo crimine vel pluribus graua
ta est opinio: infamiam aũt non faciunt dicta
paucorũ nec multarũ leuiũ personaꝝ: dum tñ
apud bonos ⁊ graues lesa opinio nõ existat.
dico g° ꝙ q̃uis ĩfamibus infamia iuris siue sit

E trogata p sniam diffinitiuã:siue ɔtracta p ali/ qd illoꝝ criminu3: ꝓpt̃ q̃ iura ciuilia ꝛ canoni ca ɔcorditer decernũt:ꝛ ꝓnũciãt hoiem eẽ isa mẽ ipso facto actus legitimi sint ipso iure iter/ dicti:tñ isamib⁹ isamia facti actus legitimi nõ sunt iterdicti ipso iure:vt p3 p iura allegata in duob⁹ pmis argumẽtis ad ptẽ pmã:ꝛ etiã p il lud qd h3 extra de purgatiõe cano.Si qs pre/ sbyter:nõ est eni tã grauis isamia facti sicut isa mia iuris.ꝛ ꝑterea qñq3 isamant aliq̃ isamia fa cti sine sua culpa:q2 tñ illa isamia aliquã facit p2esumptionẽ ꝯ isamatũ:ideo illis actus legi timi sũt iterdicti quousq3 suã isamiã aboleue/ rint p canonicã purgationẽ.Illa eni isamia fa
F cti q̃ magis ꝓp2ie di isamatio:ꝛ p quã magis ꝓp2ie di hõ isamatus q̃ isamis abolet purga/ tiõe quãtũ iuris ẽ.15^a.q.5.De crimine. ꝛ extra de purgatiõe cano.Ex tuaꝝ.Vñ post talẽ pur gationẽ nõ sũt repellẽdi ab o2dinũ susceptio/ ne:q3uis frequẽter nõ obstãte canonica purga tiõe remaneat fama eius lesa in hoiu3 opinio/ ne seu reputatione.

¶ Duo p2ima arg^a ad ptẽ pmã nõ plus ɔclu dũt nisi q2 isamib⁹ infamia facti tñ act⁹ legiti mi nõ sũt iterdicti.ipso iure:ꝛ hoc est ɔcessum.
G Vñ si tales o2dinarent nõ eẽnt suspẽsi ipso iu re ab executiõe suoꝝ o2dinũ: gr̃a tñ fo2me nõ multũ cogerẽt:q2 multa ipediũt ꝓmouẽdũ:q̃ nõ deijciunt iã ꝓmotũ. ¶ Ad 3^m cũ di q2 infa/ miã facti remouere solius dei ẽ ꝛc.itelligẽdu3 est p cõparationẽ ad hoium opinionẽ seu re/ putationẽ:q2 q3tũ ad ius ptinet remouet p ca nonicã purgationẽ.ita vt pp p̃dictã infamiã a nullo actu legitimo sit repellẽdus. ¶ Ar^a.ad partẽ scdam ɔcludũt q2 hõ pp isamiã facti re/ pellẽdus est ab o2dinũ susceptione quousq3 se canonice purgauerit:qd ɔcedo:q2 talib⁹actus legitimi iterdicti sũt:accusati tñ de crimine pẽ dẽte sua accusatiõe:ꝛ illi q̃ de crimine ɔdẽna/ ti sũ:ꝛ ab iniqua snia appellauerũt pẽdẽte sua appellatiõe nõ sũt repellẽdi ab accusatiõe ꝛ te
H stificatiõe in cã ciuili vel criminali:cũ ciuiliter agit.si de crimine de quo sunt accusati emen/ dati sũt.extra de testi.Nõ d3.in tex.s3 exp̃ssius in glo.Illi etiã quoꝝ grauata ẽ opinio ꝓ eo q2 qñq3 p exceptionẽ fuerũt a testificãdo repulsi nõ sũt repellẽdi ab accusatiõe vel testificatiõe in cã ciuili vel criminali cũ ciuiliter agit si de crimine sũt emẽdati.s.e.ti.Testimo^m.i tex.ꝛ i glo.satis sufficiẽter pñt ꝓbare se emẽdatos p sacerdotẽ suũ q̃ d ipis d3 testimo^m p̃hibere:vt di in glo.p̃dicta:ꝛ ar^m ad hoc isra de symonia. Nemo.qd nõ credo sic debere itelligi q2 sacer dos etiã iduct⁹ i testẽ ꝛ req̃sit⁹ab illo q̃ se vult ꝓbare de crimine fideliter emẽdatũ debeat di cere q2 talis sibi de illo crimine fideliter cõfes/ sus est ꝛ pniam egit:sed põt ꝛ d3 dicere q2 cre/ dit eũ esse bonum hoiem:ꝛ q2 nescit nec credit eum esse culpabilẽ de illo crimine.

Circa litterã.Eps degradatus nõ h3 pote/ statẽ largiẽdi sacros o2dines:q̃d au/ tẽ de hoc tenẽdũ sit in questionib⁹ dictũ ẽ.Eo/ rũ ɔsecratio oino irrita est.hoc di de illis q̃ se sciẽter ꝛ volũtarie fecerũt o2dinari a symonia/ cis:quoꝝ o2dinatio irrita est quãtu3 ad execu/ tionẽ:q2 de ɔsuetudine cũ talib⁹ non dispẽsat. maxie si cũ hoc ẽ symonia ex pte illius q̃ o2di/ nat. Nota versus in quib⁹ ɔtinent casus q̃/ dã in quibus de ɔsuetudine nõ dispẽsat. A

Siue bis o2do dat.seu baptismus repetat.
Uel si p2estet vt vtrũq3 symon operet.
Seu q2 vertatur fidei stat⁹ o2do petat.
Ut dispẽset spes irrita p2o2sus habet.Quisq̃s hoꝝum alterum vendit sine quo alterum non habet neutrũ inuẽditũ derelinq̃t. B

¶ Cõtra vt in questiõib⁹ visu3 est ius patrona tus non debet vendi:ꝛ tamen transit cum ven dit villa vel castrum nisi excipiatur.

¶ Rñdeo.verbũ magistri nõ est intelligẽdu3 de vẽditiõe tẽpo2aliũ cũ q̃bus trãsit aliq̃d spi/ ritualibus annexũ:vt ius patronatus.Sed de vẽditiõe tẽpo2aliũ que o2dinant ad spũalia ꝛ ea ɔsequunt:qd p3:q2 verbũ magistri sumptu3 ẽ ex decreto Pascalis pape.j.q.3.Si qs obie cerit:vbi p̃dictus papa loquit ꝯ illos q̃ emunt redditus ecclesie:q̃ de iure ɔsequunt illu3: seu debent illi q̃ o2dinat illi ecclesie in p2elatum: C nec ius percipiendi illos redditus aliq̃ de iure potest deuenire q̃ p2elato. Alias expositiões verbi p2edicti inuenies in glo.sup allegatum decretũ. ¶ Nota hic q2 ius patronatus trans/ fert vẽditiõe:vt superius habitũ est in questio/ nibus.ꝛ successiõe:extra de iure patronatus.c. j.ꝛ.c.In quibusdã.ꝛ pmutatiõe.16.q.vlti.Me/ mini regũ.ꝛ donatiõe:de ɔsensu epi facta. ex/ tra de iure patrona.Nullus.Unde versus.Iu ra patronatus trãsire facit nouus heres. Res D pmutata.donatio.vẽditioq3.Symoniacos dã natos ac deponẽdos ꝛc.Huic pene nõ subdũ tur qui pactionẽ reuocãt efficaciter ꝛ fideliter re itegra:q2 q̃uis tales pactũ fecerint illicitũ: ꝛ i hoc peccauerint.tñ nõ ꝓcedit ad pacti effe ctũ:nec etiã ille vt symoniacus irregularitate3 incurrit fm iudiciũ ɔsciẽtie.q2 q̃uis pactũ fe/ cerit patri ꝓ dãdo beneficio ecclesiastico filio hoc pactũ igno2ãti:vel ꝓ adiuuãdo ipm:vt si/ bi cõferat:ꝛ postea pactũ obliuiõi tradẽs dat illi eidẽ illud beneficiu3 pure intuitu pietatis:

vel ipsum adiuuet vt conferatur eidem: nisi ex
post facto illud qȏ in pacto fuerat positũ sciẽ-
E ter recipiat: qꝛ talis scd̃m diuinũ iudiciũ iter-
pretatiue recessit a pacto re integra: nec ille tãq̃
symoniacus irregularitatẽ incurrit: q̇ patri ali
cuius clerici ꝓmittit adiuuare filiũ suũ si ipse
pater desistat a cõmittẽdo aliqȏ pactũ: qȏ cõ-
mittere itẽdebat: nec clericus p̱ adiutoriũ tale
beneficiũ assecutus tenet̃ ad illius beneficij re-
signationẽ postq̃ sibi ꝯstiterit se p̱ supradictuꝫ
modũ beneficiũ assecutuꝫ: predicta enĩ pactio
quã ille q̇ ipsum adiuuit fecit cũ eius patre: nõ
videt̃ illicita fuisse: cũ etiã prelato licituꝫ sit ali
cui dicere. Promitto tibi q̄ ego tibi prouide-
bo de beneficio cõpetẽti: si mala opera decli-
F nãdo: ⁊ bona opa̱ faciendo te beneficio eccle-
siastico reddideris dignũ: talis enĩ ꝯditio ẽ ad
honorẽ ⁊ reuerẽtiã dei: nec p̱ talẽ conditioneꝫ
obligat̃ hoc suscepturus beneficiũ ad aliqȏ ad
qȏ alias nõ esset obligatus: vñ p̱ supradictã ꝓ-
missionẽ p̄latus nõ tã obligat suscepturũ bñfi-
cium q̃ iducit ad faciẽdũ illud qȏ tenet̃ face-
re p̱ legẽ diuinã. A ꝓprio gradu decidãt. hoc
dr̃ de symoniacis symoniace ordinatis vel or-
dinatoribꝰ q̇ s̄m canones a ꝓprio gradu deci
dũt. s. q̃tũ ad executionẽ: q̃uis s̄m rẽ retineãt
caracterẽ ⁊ gradũ. Subdiaconus nõ ordinat̃
añ. 14. annos. Hoc dicitur secundum antiqua
G iura: quia modo non debet ordinari añ. 20. de-
cre. 77. di. Subdiaconus. Nec presbyter ante.
30. hoc modo nõ tenetur: potest enim ordina-
ri presbyter. 25. annorum. extra de elec. Cum in
ꝯtractis. §. Inferiora. Episcopi tamẽ promo-
ueri non debent nisi trigesimũ annuꝫ comple
uerint: vt habetur in decre. predicta.

¶ De sacramento coniugij cuius institu
tio ⁊ cã oñdit̃. Distinctio. XXVI.

Um alia sacramẽta post peccatum ⁊ propter peccatum exordium sumpserint: matrimonij sacramentum etiam ante peccatum legitur institutum a domino: non tamen ad remedium sed ad officium. Refert enim scriptura Geñ. in adã misso sopore: atq̧ vna de costis eius sumpta: ⁊ exinde muliere formata virum in spiritu intelligentem: ad quem vsuꝫ mulier facta esset: post extasim prophetice dixisse. Hoc nunc os ex ossibus meis ⁊ caro de carne mea: propter hoc relinquet homo patrem ⁊ matrem ⁊ adherebit vxori sue: ⁊ erunt duo in carne vna.

¶ De duplici institutione coniugij.

C Oniugij ãt istitutio duplex est: vna ante pctm̃ ad officiuꝫ facta est in paradiso vbi esset thorus immaculatus ⁊ nuptie honorabiles: ex quibus sine ardore conciperent: sine dolore parerent: altera post peccatum ad remedium facta extra paradisum: propter illicitum motum deuitanduꝫ. Prima vt natura multiplicaretur. Secunda vt natura exciperetur ⁊ vitium cohiberetur. Nã ⁊ ante peccatũ dixit deus. Crescite ⁊ multiplicamini: ⁊ post peccatuꝫ omnibus pene hominibus per diluuium consumptis. Qꝫ vero ante peccatum institutum fuerit coniugiuꝫ ad officium: post peccatum vero ad remediuꝫ concessum Aug. testatur dicens. Quod sanis est ad officiuꝫ: egrotis est ad remedium. Infirmitas enim incontinentie q̇ est in carne per peccatum mortua ne cadat in ruinam flagitiorum: excipitur honestate nuptiarum. Si vero non peccassent primi homines: sine carnis incẽtiuo ac feruore libidinis ipsi ac successores eoruꝫ conuenirent. Et sicut remunerabile est aliquod bonuꝫ opus: sic coitus eoruꝫ bonus esset ⁊ remunerabilis. Quia vero propter peccatum letalis cõcupiscentie lex membris nostris inhesit: sine qua carnalis non fit cõmixtio: reprehẽsibilis est ⁊ malus coitus: nisi excusetur per bona coniugij.

¶ Quando secundum preceptũ: ⁊ quãdo secundum indulgentiam contractuꝫ sit coniugium.

P Rima institutio habuit preceptum: secunda indulgentiam: didicimus enĩ ab apostolo hu

mano generi propter vitandam fornicationem indultum esse coniugiũ. Indulgentia vero quia meliora non eligit remedium habet non premium: a quo si quis declinauerit meretur exitiale iudicium. Quod secundum indulgentiam conceditur: volũtariũ est: nõ necessarium: alioquin transgressor esset qui illud non faceret. Et potest sane intelligi illud sub precepto dictuȝ hominibus primis ante peccatum. Crescite ⁊ multiplicamini: quo etiam post peccatum tenebantur vsqȝ quo est facta multiplicatio: postquã secundum indulgentiam matrimony contractus fuit. Ita etiam post diluuium quo vniuersum pene humanuȝ genus deletum est: secundũ preceptum dictum est filys Noe: Crescite ⁊ multiplica. Multiplicato vero homine secũdum indulgentiam contractum est: non secundum imperium.

¶ Quibus modis accipiať indulgẽtia.

i Ndulgentia auteȝ diuersis modis accipitur. s. pro cõcessione: pro remissione: pro permissione. Et est permissio in nouo testamento de minoribus bonis ⁊ de minoribus malis. De minoribus bonis est coniugium quod non meretur palmam: sed est in remedium. De minoribus malis. i. de venialibus est coitus qui fit causa incõtinentie. Illud. scilicet coniugium indulgetur. i. conceditur. Illud vero. i. coitus talis permittitur. i. toleratur ita ꝙ non prohibetur. ¶ Qꝛ nuptie sint bone.

f Uerunt autem nonnulli heretici nuptias detestantes: qui taciani appellati sunt: hi nuptias oĩno damnant: ac pares fornicationibus alysqȝ corruptionibus faciunt: nec recipiunt in suorum numero coniugio vtentem marem vel feminam. Qꝛ auteȝ res bona sit coniugium non modo ex eo ꝓbatur ꝙ dominus legitur coniugiuȝ instituisse inter primos parentes: sed etiã ꝙ in cana galilee nuptys interfuit christus: easqȝ miraculo cõmendauit: aqua in vinum conuersa. Qui etiaȝ postea virum dimittere vxorem prohibuit: nisi causa fornicationis. Apostolus etiã ait. Uirgo non peccat si nubat. Constat ergo rem bonam esse matrimoniuȝ: alioquin non esset sacramentum. Sacramẽtum enim sacrum signum est.

¶ Cuius rei sacramentum sit coniugiũ.

c Um ergo coniugium sacramẽtũ sit: ⁊ sacrum signũ est: ⁊ sacre rei. scilicet coniunctionis christi ⁊ ecclesie: sicut ait apostolus. Scriptum est inquit. Relinquet homo patrem ⁊ matrem ⁊ adherebit vxori sue: ⁊ erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico: in christo ⁊ in ecclesia. Ut enĩ inter coniuges coniunctio est secundum consensuȝ animorum ⁊ secundum permixtionem corporum sic ecclesia christo copulatur voluntate ⁊ natura: quia idem vult cuȝ eo: ⁊ ipse formam sumpsit de natura hominis. Copulata est ergo sponsa sponso spiritualiter ⁊ corporaliter. i. charitate ac conformitate nature. Huius vtriusqȝ copule: figura est in coniugio. Consensus enim coniugum copulam spiritualem christi ⁊ ecclesie que fit per charitatem significat. Commixtio vero sexuum: illam significat que fit per nature conformitatem.

¶ Qualiter intelligendum sit illud. mulier illa non pertinet ad matrimonium cum qua non est commixtio sexuum.

i Nde ẽ ꝙ qdaȝ doctorꝫ dixerũt: illã mulierẽ nõ ptinere ad mr̃imoniũ: q̃ nõ expiť carnalẽ copu

lā. Ait.n.aug. Nō dubiū ē illā mulierez nō ptinere ad mr̄imoniū: cū q̄ docet nō fuisse cōmixtio sexus. Jtē leo papa. Cū societas nuptiaꝝ ita a pncipio sit īstituta vt preter cōmixtionē sexuū nō hēat ī se xp̄i ⁊ eccl'ie sacr̄z: nō dubiū ē illā mulierē nō ptinere ad mr̄imoniū: ī q̄ docet nō fuisse nuptiale mysterium. Jtē augusti. Nō ē pfectū ꝯiugiū sine cōmixtione sexuū. Hoc si scd̄z supficiē v̄boꝝ qs accepe rit: īducit ī errorē tm̄: vt dicat sine carnali copula nō posse ꝯbi mr̄imoniuz: ⁊ iter mariā ⁊ ioseph nō fuisse ꝯiugiū vel non fuisse pfectū: qđ nephas ē sentire. Tāto eni sancti⁹ fuit atq̧ pfecti⁹: q̄to a carnali ope īmunius. Sz supius posita ea rōne dicta ītelligēdū ē: nō qn ptineat mulier illa ad mr̄imoniū: cū q̄ nō ē pmixtio sexuū: sz nō ptinet ad mr̄imoniū qđ expssā ⁊ plenā teneat figurā ꝯiūctiōis xp̄i ⁊ ecclesie. Figurat.n. illā vnionē xp̄i ⁊ eccl'ie q̄ ē ī charitate. Sz nō illā q̄ ē ī nature cōformitate. Est ergo ⁊ ī illo mr̄imonio typus ꝯiūctiōis xp̄i ⁊ eccl'ie: sz illi⁹ tm̄ q̄ ecclesia xp̄o charitate vnit: nō illi⁹ q̄ p susceptiōem carnis capiti mēbra vniunt. Nec iō tm̄ min⁹ sctm̄ ē ꝯiugiuz: q2 vt ait Aug. Jn nuptijs plus valet sctitas sacri: q̄ fecūditas vētris. Est ēt ꝯiugiū signū spūalis ꝯiūctiōis ⁊ dilectiōis aīoꝝ q̄ iter se ꝯiuges vniri debēt. Un̄ apl's ait. Uiri diligite vxores vestras: vt corpa vr̄a.

℄ Superius determinauit magr̄ de bap°. cōfirmatiōe euch^a pnia. extrema vnctiōe: ⁊ ordine. Hic determinat de matrimonio. ℄ Et diuidit in ptes. 4. ▽ P° determiauit de mr̄imonio q̄ ad cām formalē. ▽ 2° q̄ ad efficiētē. di. sequēti ibi. Post hoc. ▽ 3° q̄ ad finalez q̄ ꝯsistit in bonis mr̄imonij. 31. di. ibi. Post hoc de bonis. ▽ 4° q̄ ad cām mālē. hoc ē de psonis ꝯhētib⁹. di. 34. ibi. Nūc supest. ℄ Prima in tres. ▽ P° agit de mr̄imonij īstitutiōe. ▽ 2° de ei⁹ honestate ibi. Fuerūt. ▽ 3° de ei⁹ significatiōe ibi. Cū igit.

Articulus. I.

Circa hāc di. querēdū est principaliter de. 4. ▽ P° de mr̄imonij īstitutiōe. ▽ 2° de ei⁹ honestate. ▽ 3° de ei⁹ oblatiōe ▽ 4°. de ei⁹ q̄ditate. ℄ Circa p^m querunt. 3. ▽ P° vtrū mr̄imoniuz sit de iure nāe. ▽ 2° vtꝝ fuerit institutū añ pctm̄. ▽ 3° vtrū īstitutū a deo imediate. Q°. I.

Primo ońdo q̄ mr̄imoniū nō sit de iure nāe. Q° ē a volūtate nō ē a nā: q2 qđ ē a volūtate aliq̄ mō ē ab itellectu. Et phs 2°. phisi. itellectū distinguit ꝯ nām: sz mr̄imoniū nō ē sine ꝯsensu volūtatꝭ. g° nō ē d iure nāe. ℄ Jtē Tullius circa principiū rhetorice dicit q̄ fuit qđdā tps in q̄ nemo nuptias legitimas nec certos q̄sq̄ aspexerat liberos: sz vt dī decre. di. 5^a. circa pncipiū. Jus nāle cepit ab exordio rōnalis creature: nec variat tpe. g° mr̄imoniū cū sit legitīa ꝯiūctio maris ⁊ femie: nō ē d iur̄ nāe. ℄ Jtē di. 8. i pn°. Nāe iura oia sr̄ cōia oib⁹: sz p mr̄imoniū est appropriatio mulieris ad viꝝ: ⁊ ecōuerso. ergo nō est de iure nature. A

℄ Cōtra. Phs p° politi. c. j. dicit masculuz ⁊ feminā nō sine iuicē possibiles eē gnatōis gr̄a: ⁊ hoc nō ē ex electiōe sz sicut ī alijs aialibus ⁊ plātis nāle appetere q̄le ips̄z tale derelinquere alteꝝ. ℄ Jtē. ff. de iustitia ⁊ iure. l. j. §. Jus nāle Jus nāle ē qđ nā oia aialia docuit: ⁊ paꝝ post. Hic descendit maris atq̧ femine coniugatio quā nos matrimoniū appellamus. B

℄ Rn̄deo q̄ aliq̄d dicit eē de iure nāe dupliciter. Uno mō illud qđ cātur ex nāli necessitate nō coopante volūtate nisi illi⁹ q̄ nāz īstituit: ⁊ sic dicim⁹ q̄ de iure nāe ignis ē ascēdere sursum: ⁊ sic mr̄imoniū nō ē de iure nāe. Alio mō dr̄ eē de iure nāe illud ad qđ nā iclinat q̄uis p li. ar. pficiat: fm quē modū act⁹ virtutū dicunt de iure nāe: ⁊ sic mr̄imoniū ē de iure nāe: q2 ad ipm iclinat nā gn̄is ⁊ spēi p cōpatiōez ad pncipalē ei⁹ finē: q̄ ē bonū ꝓlis: ⁊ p cōpatiōem ad secūdariū q̄ est mutuū obsequiū i reb⁹ domesticis. C ▽ Q° āt nā gn̄is ad hoc aliq̄ mō iclinet declaro sic. Procreatio filioꝝ cōis ē oib⁹ aialib⁹: q̄uis ad hoc nō iclinet vno mō in oib⁹: q2 q̄dā sunt aialia: q̄ꝝ filij nati stati pn̄t sibi victū sufficiēter q̄rere: vel ad q̄ꝝ sustētatiōez sufficit mater p se: ⁊ q̄uis i istis nā iclinet ad coituz: nō ē tm̄ i istis determiatio masculi ad feminaz. Jn illis āt i q̄b⁹ filij idigēt sustētatiōe vtriusq̧ parētis vsq̧ ad paucū tps ē p nāz determiata ꝯiūctio masculi ad feminā vsq̧ ad paucū tps. vt pz i q̄busdā auib⁹. Filij āt hoiuz idigēt cura vtriusq̧ parētū vsq̧ ad magnū tps: ⁊ iō i hoib⁹

D natura inclinat ad determinatā ɔiūctionē ma
ris ⁊ femine vsq̧ ad magnū tps: q̄ tn̄ ex hoc
nō posset ɔcludi ꝙ nā generis iclinaret ad īse
parabilē ɔiunctionē p totā vitā: ideo nā gene-
ris nō ita pfecte inclinat ad matrimoniū sicut
natura spēi q̄ ɔuenit hoi sub rōne qua ē hō. ꝙ
aūt ad hoc inclinet nā spēi ⁊ pfectius q̄ natu-
ra generis declaro sic. Jus nature dcm̄ a natu
ra hūane spēi ē qd rō nālis hois ɔstituit: nālis
aūt hois rō nō tm̄ dictat filioꝝ ꝓcreationē. sed
etiā educationē ⁊ īstructionē. vnde ꝫ phm̄. 8.
ethi. c. ij. Filij habēt a parētib⁹ eē: nutrimētū: ⁊
disciplinā: disciplina aūt parētū vt in plurib⁹
E indigēt filij p totā parētū vitā. nō possent autē
cōmode filij sic instrui nisi certos haberēt pa-
rētes: ⁊ nisi esset idissolubilis obligatio viri ad
mulierē. Si eni essent parētes certi: nō tn̄ obli
gati adinuicē p totā vitā nō esset eoꝝ tā perfe
cta ⁊ diligēs sollicitudo circa ꝓlis educatio-
nē ⁊ istructionē: vnde videmus ꝙ nati de for-
nicatiōe: quāuis certos habeāt parētes: tn̄ ab
eis vtplurimū negligunt: ⁊ ideo nālis rō di-
ctat debere esse obligationē determinati viri
ad determinatā mulierē idissolubiliter p totā
vitā que obligatio ē p mr̄imoniū. Nō āt ad
mr̄imoniū inclinet natura p cōparationē ad
secūdariū eius finē q̄ est mutuū obsequiū: ma-
F nifestari pōt sic. hoies in defectibus ⁊ pfectio-
nib⁹ se habēt iter se sicut excedētes ⁊ excessi: ⁊
ideo dictat naturale rōnis iudiciū debere ho-
mines simul cohabitare vt mutuo sibi inuicē
suppleāt defectus: quapropter dicit Phs. pᵒ
poli. c. 2. ꝙ eoꝝ que nā ciuitas ē: ⁊ ꝙ hō nā ciui
le aial est. Et infra. e. c. dicit ꝙ p nām est ipetus
i hoib⁹ ad talē cōitatē. que dicta ɔcordāt aplo
dicenti ad Gal. 6. Alter alterius onera porta
te. Siīl mō dici pōt ꝙ cū in reb⁹ domesticis q̄-
dā magis ɔuenīat viro q̄ mulieri: ⁊ q̄daꝫ mu-
lieri q̄ viro: naturalis rō dictat: nō tm̄ cohabi
G tationem viri ⁊ mulieris in vna domo: vt suos
defectus mutuo suppleāt: sed etiā cohabitatio
nē p totā vitā indissolubilē: vt libētius ⁊ fide-
lius sibi inuicē subueniāt. vnde phs. 8. ethi. c.
12. Viro ⁊ vxori amicitia vā ſm nām existere:
hō eni natura coniugale.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ illud arᵐ nō plus cō-
cludit nisi ꝙ mr̄imoniū nō est totaliter a nā: ⁊
hoc est veꝝ: q̄ p liberū arbitriū perficit: vt eni
inferius declarabit: ad hoc rq̄rit mutuus cō-
sensus libere volūtatis. ¶ Ad 2ᵐ dicendum ꝙ
q̄uis ius nature quātū ad prima sua pncipia
⁊ ꝓximas ɔclusiōes oibus habētib⁹ vsuꝫ. ri. ar.
notū sit: tn̄ q̄tū ad ɔclusiōes remotas in mul-
tis oibus offuscatū fuit: ⁊ adhuc est. mr̄imoniū
aūt scdm̄ ꝙ est viri ⁊ mulieris ɔiunctio idiui- H
duā vite ɔsuetudinē retinēs est de remotis cō
clusiōib⁹ iuris nature. ¶ Ad 3ᵐ dō ꝙ illud ver
bū itelligēdū est de possessiōib⁹ ordinatis ad
vsum viri ⁊ mulieris: ⁊ de cōitate q̄tū ad vsuꝫ
nō q̄tū ad ꝓprietatē referēdo ad tps nature
lapse: ⁊ ꝙ hoc de mulierib⁹ itelligi nō debeat
patet: q̄ Phs. 2ᵒ. politi. c. j. q̄uis ɔcedat pos-
sessiōes debere esse cōes q̄tuꝫ ad vsum: hoc tn̄
de mulierib⁹ negat: ɔtrariū dicētib⁹ imponēs
ꝙ māifeste opa vtut tpātie iterimūt. Qō. ij. A

Secundo querit vtrū matrimoniū fuerit
istitutū ante peccatū. Et videt
ꝙ nō. Illud qd ē de iure nāe alia istitutiōe nō
indigēt: ſꝫ mr̄imoniū est de iure nāe: vt in pce-
dēti qōne habitū ē: ḡ nō fuit istitutū. ¶ Item
nō dꝫ istitui medicina ꝓ illo statu in quo nō ē
morb⁹: ſꝫ ante peccatū nullus erat morbus. er-
go cū q̄libet sacr̄m sit medicina: ɔtra morbuꝫ
nullū sacr̄m fuit istitutū ante peccatū.
¶ Cōtra. Hug⁹. 2. lib⁹. de sacra. pte. 2. c. j. dicit
ꝙ solum coniugij sacramentū etiā ante pecca
tū legit istitutū. nō tn̄ ad remediū: ſꝫ ad offiīi.
¶ Jtē idē dicit magister in lr̄a hui⁹ di. c. 1.
¶ Rñdeo ꝙ ſm aliquos q̄druplex pōt ɔside B
rari institutio mr̄imonij. Quedā ordinata ad
ꝓcreationē ꝓlis ⁊ mutuū solatiū: ⁊ hoc dicit
esse i offiīi: ⁊ sic fuit istitutū an̄ peccatū. Que-
dā in remediū ɔcupiscētie ɔtra ɔcupiscētiā q̄
est vulnus peccati: ⁊ sic pōt dici fuisse istitutuꝫ
post peccatū tpe legis nature. Quedā q̄tum
ad determinationē psonarū: ⁊ sic pōt dici fuis-
se istitutū i lege Moysi. Quedā q̄tū ad repre
sentatiōeꝫ mysteri ɔiunctionis xpi ⁊ ecclesie: ⁊
sic pōt dici fuisse istitutū in noua lege. Sed q̄
tres vltime institutiones in hoc conueniunt
ꝙ sunt in remediuꝫ: ⁊ etiā sua istitutio siue an
te peccatū siue post fuit signū cōiunctiōis chri
sti ⁊ ecclesie: melius ē vt dicamus scdm̄ sniam C
magistri in lr̄a: vt ante peccatū fuerit istitutuꝫ
in officiū: post peccatū aūt nō tm̄ in officiū: sed
etiā in remediū: ⁊ q̄ de rōne sacr̄i ē ꝙ sit signū
⁊ remediū: ideo nō ita ꝓprie dicit ꝙ matrimo
niū inquātū est sacr̄m fuerit institutū ante pec
catū sicut post peccatum.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ ea que sūt de iure na-
ture aliqū idigēt istitutiōe determināte: vel re-
motā ɔclusionē manifestius exprimente: ⁊ sic
matrimoniū fuit institutū: istitutio eni sua ma
nifestat hoc debere fieri ⁊ qualiter debeat fie-
ri determinat. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ tpe quo nō
erat morbus nō fuit istitutū mr̄imoniū sub ra-
tione qua medicina: nec sub ratione qua sacra-
mentū proprie loquendo: vt patet ex dictis.

A **Tertio** querit vtrū matrimoniū fuerit istitutū a deo imediate. Et vr q non Gen.2°.dicit Adā. Hoc nūc os ex ossib⁹ meis: ɀ caro de carne mea. Et parū post. Quaobrēz relinquet hō p̄rēz suū ɀ m̄rēz: ɀ adherebit vxori sue. ɀ erūt duo in carne vna: sed tūc fuit m̄rimoniū istitutū dicēte dn̄o Math.19. Nō legistis: q̄r q̄ fecit hoies ab initio masculū ɀ feminā fecit eos ɀ dixit. Propter hoc relinquet hō p̄rem ɀ m̄rem ɀ adherebit vxori sue. ergo de⁹ m̄rimoniū istituit hoie mediante. ¶ Itē circa ea q̄ deus imediate istituit nulla p̄ hoiem fieri pōt mutatio: sꝫ p̄ hoiēz m̄tiplex fit mutatio circa m̄rimoniū. g̃ n̄ fuit a deo imediate istitutūz. ¶ Cōtra. omne qđ a deo mediāte hoie istituit p̄ hoiem pōt destitui: qđ patet: q̄r canones non hn̄tes vim nisi ex iure positiuo ecclesia pōt de-
B stituere: q̄uis a deo mediāte eccl̄ia fuerint istituti: sꝫ hō non pōt m̄rimoniū separare dicēte xp̄o. Math.19. Qđ de⁹ cōiūxit hō nō separet. ergo fuit a deo imediate istitutū.

¶ R̄ndeo q de⁹ m̄rimoniū istituēdū p̄dixit. cū dixit vt hꝫ Gen.2°. Nō ē bonū hoiēz eē solū. faciam⁹ ei adiutoriū sile sibi. M̄rimoniū facto istituit iplicite cū de costa ade dormientis formauit mulierem ɀ adduxit eā ad Adāz: vt hꝫ.e.c. Et ipsum m̄rimoniū v̄bo bn̄dixit cū dixit Gen.1. Crescite ɀ multiplicamini ɀ replete terrā: ɀ subijcite eā. Unde Augu.14. de ci.c.22. Nos nullo mō dubitamus fm̄ benedictio-
C nē dei crescite ɀ multiplicamini ɀ replete terrā. donū esse nuptiaꝝ: quas de⁹ an̄ peccatū hominis ab initio ↄstituit creādo masculūz ɀ feminā. Adā aūt deo ispirante istitutionēz m̄rimonij specificauit ɀ explicuit cū dixit: vt habet Gen.2. Hoc nūc os ex ossibus meis: ɀ caro de carne mea: ɀ paꝝ post. Quaobrē relinquet hō p̄rem suū ɀ m̄rem: ɀ adherebit vxori sue ɀ erūt duo in carne vna: quibus v̄bis tria bona m̄rimonij explicuit. s. bonū iseparabilitatis. cū dicit. Propter hoc relinquet hō p̄rem ɀ matrēz idest cohabitationē patris ɀ matris. ɀ bonū fi-
D dei. cū dicit. Et adherebit vxori sue. nō aliene supple. ɀ bonū ꝓlis. Cū dicit. Erūt duo in carne vna. supple vnius pueri ꝓcreāda. Fuit autē ↄueniēs matrimoniū institui p̄ deū ɀ hoiēz diuinitus inspiratū: vt cā r̄nderet effectui. in matrimonio eni est virtus sp̄ualis in significando ɀ efficiēdo: ɀ aliq̄d carnale ɀ humanū. s. obligatio ad carnalē actū. Hec dicta sūt de istitutiōe m̄rimonij inquātū fuit in officiū. ¶ Item inquātū etiā fuit in remediū fuit istitutū a deo post peccatū implicite: cū dixit mulieri. In dolore paries filios: ɀ sub viri potestate eris: ɀ ipse domaibit tui. ɀ ade dixit. Quia audisti vo- E cē vxoris tue ɀc. Ex qb⁹ v̄bis ɀ sequētib⁹ simul in vnū collectis videri pōt deū isinuasse eoꝝ copulā iā nō esse in officiū tm̄: sed etiā in remediū. expressius aūt hoc istituit deus: cū post diluuiū dixit Noe ɀ filijs suis. Crescite ɀ multiplicamini ɀ replete terrā: vt habetur Gen.9. Multiplicatio eni hoium ↄiunctiōe maris ɀ femine p̄ficit: cū aūt xp̄s dixit. Math.19. Qđ deus ↄiunxit hō nō separet: ɀ ifra. Quicūq̄ dimiserit vxorē suā nisi ob fornicationē ɀ aliam duxerit mechat. nō p̄ illa verba matrimonium instituit: q̄uis q̄dā dicāt q tūc ipsum instituit F inquātū est representatiuū ↄiunctiōis xp̄i ɀ ecclesie: sed p̄ illa verba ostēdit matrimoniū iādudū institutū esse: ɀ separari non posse: ɀ hoc dixit ad istruēdū illos qui de inseparabilitate m̄rimonij nō bn̄ sentiebāt: sic pꝫ p̄ lraꝫ ibidē. ¶ Ad p̄m dō. q nō plus ↄcludit nisi q m̄rimoniū aliquo mō fuit istitutū a deo imediate: aliquo mō ab hoie diuinitus ispirato: ɀ hoc ē verū. ¶ Ad 2m dicēdū q mutatio p̄ hoiēz nō potest fieri circa matrimoniū quo ad ea q̄ diuina institutio determinauit: sed quo ad ea que indeterminata reliq̄t p̄ ecclesiaꝫ determinanda. ¶ Ad arm ad partē aliā dicēdū q illud qđ instituit ab hoie tm̄ p̄ hoiem destitui pōt: sꝫ matrimoniū ɀ si fuerit istitutū aliquo mō ab hoie. non tn̄ tm̄: q̄r a deo fuit istitutū imediate. hō ēt hoc instituit ex precepto dei sibi facto scā ispiratiōe: ɀ ideo si deus nō instituisset matrimoniū nisi mediāte hoie adhuc deberet dici m̄rimonium principaliter esse institutum non per hominem: sed per deum.

Articulus. II.

Onsequenter q̄rit̄ d 2° p̄ncipali. Et circa hoc queruntur.3. ▽ Primo vtrum actus m̄rimonij quātū ad copulā carnalē sit licitus. ¶ 2° vtrū meritorius. ▽ 3° vtruꝫ in susceptione matrimonij gratia conferatur.

Questio. I.

Primo ōndo q actus matrimonialis nō sit licitus: nō est licitū hoi se priuare vsu rōnis: nec simpliciter nec ad tēpus: sꝫ A in actu coniugali priuatur homo vsu rationis. Unde phs.7°. lib. ethi. c.8. dicit de venere q furat itellectū sp̄isse sapiētis. ergo ille actus est illicitus. ¶ Itē ois act⁹ ē illicitus quē de necessitate cōcomitat peccatū: sed actū ↄiugalēz de necessitate ↄcomitat saltē veniale peccatū. q̄r vt dicit Aug.19. de ci. c.4. Nōnullū vitiū est cū caro cōcupiscit aduersus sp̄m. In actu vo

D illo semp carō ꝯcupiscit aduersus spm̄:ipsum etiā semp cōcomitat̄ tētatio.q̄ ē ex carne:de q̄ dicit magister li°.2°.di.31.ꝙ non sit sine pecca/to.ergo actus ꝯiugalis est illicitus. ¶ Itē ni/hil idiget excusatiōe nisi peccatū:ſʒ actus ꝯiu/galis idiget excusari ꝑ bona ꝯiugīj ſm magi/strū hui⁹ di.c.1.ergo actus ꝯiugalis ē pctm̄.
¶ Cōtra.ſm Aug^m.14.de ci.c.18. Cōcubitus ꝯiugalis q̄ ſcḋm mr̄imonialiū ꝑscripta tabu/laꝝ fit causa ꝓcreādoꝝ liberoꝝ: licitus ē ꝛ ho nestus. ¶ Itē obligatio ad actū q̄ nō ē licitus est peccatū:ſʒ in mr̄imonio ē obligatio ad cō iugalē ꝯcubitū:cū ergo nubere nō sit peccatū dicēte apl'o.1.Coꝛ.7.Si nupserit v̄go nō pec/cauit:ꝯcubitus ꝯiugalis fieri pōt licite.
¶ Rn̄deo sicut superius habituʒ est:ad mr̄i/moniū iclinat:nō tm̄ nā generis:ſʒ etiā natura C spēi nō tm̄ ꝑ cōparationē ad secūdariū ei⁹ finē q̄ est mutuū obsequiū seu mutua subuētio i re/bus domesticis:ſʒ etiā ꝑ cōparationē ad prin/cipalē ei⁹ finē q̄ est ꝓcreatio liberoꝝ:cū aūt na turalis ratio a deo sit istituta:q̄uis in aliquo ꝑ peccatū sit obfuscata:ipossibile ē ipaʒ iclinare ad aliqḋ qḋ sit ſcḋm seipsuʒ:ꝛ vl'r illicitū:ita vt in eo me^m licitū iueniri nō possit. ⁋ Preterea a deo mr̄imoniū ē istitutū vt visum ē.de⁹ autē nihil istituit i quo iplicet̄ obligatio ad aliqḋ il licitū.cū g̊ i mr̄imonio sit obligatio ad ꝯiuga lē ꝯcubitū altero ꝯiugū hoc petēte loco ꝛ tpe debitis:actus ꝯiugalis fieri pōt licite.
¶ Ad p^m in opp^m cū dī ꝙ nō ē licitū hoi se pri uare vsu ratiōis ꝛc̄.dico ꝙ imo aliqn̄:qn̄.s.illa ꝑuatio est quasi momētanea ꝛ ꝑoꝛdinata a ra B tiōe ad mag^m spūale bonū:ꝛ ex auctoꝛitate di uina: ꝛ talis est ꝑuatio vsus rōnis in hoīe per ꝯiugalē ꝯcubitū pure ꝛ directe oꝛdinatum ad reddēdū debitū vel ad ꝓcreationē liberoꝝ ad diuinū cultū. ¶ Ad 2^m dicēdū ꝙ minoꝛ ē fal/sa:illa eni rebellio viriū iferioꝝ ꝯ rationē vitiū qḋdā est:inquātū est declinatio a ꝑma istitutio ne nature:sed ꝑ bona mr̄imonij caret rōne cul pe.Utrū aūt tētatio q̄ ē ex carne possit esse si/ne peccato determinatū inuenies.lib°.2.di.31.
¶ Ad 3^m dōm ꝙ ꝑ tāto dr̄ carnalis ꝯcubitus excusari ꝑ bona mr̄imonij:q2 extra matrimo/niū semp ē peccatū:ꝛ in mr̄imonio fieri pōt si/ne peccato.Un̄ ideʒ act⁹ i mr̄imonio nō ē ꝑus peccatum:ꝛ postea fit non peccatuʒ per bona cōiugij. Questio. II.

Secundo querit̄ vtrū actus matrimonia lis sit meritoꝛius.Et vi ꝙ non. A magister huius di.c.1.dicit ꝙ si nō peccassent ꝑmi homines:coitus eoꝛum bonus esset ꝛ re munerabilis.in quo implicare videtur ꝙ mo/do non sit remunerabilis:sed omnis actus me ritoꝛius est remunerabilis.ergo cōcubitus cō iugalis nō est meritoꝛius. ¶ Item ſcḋm Phi losophum.2°.ethi.c.3. semper circa difficilius fit ars ꝛ virtus:sed concubitus coniugalis nō est difficilis:sed delectabilis:ergo non est vir/tuosus:sed nullus est actus meritoꝛius nisi sit virtuosus. ¶ Iteʒ dimittere illud quod est me ritoꝛium non est laudabile:sed laudabile ē di/ B mittere matrimonium propter castitateʒ vir/ginalem vel vidualem.ergo actus matrimo/nialis non est meritoꝛius. ¶ Itē.32^a.q.2.Con nubia. Cōnubia legitima carēt peccato:nō tm̄ illo tempoꝛe quo coniugales actus geruntur presentia spūssancti dabitur:sed nullus actus est meritoꝛius nisi per presentiam spūssancti.
¶ Contra.actus virtutis est meritoꝛius:sed vxoꝛ reddendo viro debitum facit actum iusti tie que reddit vnicuiqꝫ quod suum est.ergo cō cubit⁹ ꝯiugalis pōt eē meritoꝛius. ¶ Iteʒ.oīs actus ꝓcedēs ex volūtate deliberatiua aut est ſm rōnē:at ꝑter rōnē.Si ſcḋʒ rōnē ē v̄tuosus. Si preter rationeʒ est vitiosus.Unde Dama. C li.2.c.vlti.Manentes in eo quod secūdū natu ram est in virtute sumus.declinantes ex eo qḋ est secūdum naturaʒ ex virtute ad id quod pre ter naturā est deuenimus: ꝛ in malitia sumus: ꝛ vocat ibi naturam naturale rationis indiciū inclinans ad virtutem.cum ergo concubitus cōiugalis possit procedere ex deliberatiua vo luntate absqꝫ hoc ꝙ sit vitiosus:q2 vt hī in p̄ce dēti questiōe: licite potest fieri:pōt esse virtuo sus:ꝛ ex consequenti meritoꝛius.
¶ Rn̄deo ꝙ ꝯcubit⁹ mr̄imonial' aut fit dire/cte ꝛ tm̄ cā reddēdi debitū:aut ꝓcreandi libe/ros educādos ad cultū diuinū:ꝛ sic ē act⁹ v̄tu/ B tis:ꝛ ex ꝯn̄ti meritoꝛi⁹:sic ꝓbāt ar^a ad ptē faʒ. aut ꝑꝑ delectatōeʒ carnis:seu ꝑꝑ remediū car nalis ꝯcupiscētie:sistēdo tm̄ itra limites matri/monij q̄ ad hoc ꝙ hō nō vellet hoc facere cuʒ nō sua:nec ponēdo ibi vltimū finē.Et vtrū ꝯcu bit⁹ hac de cā fact⁹ nūqꝫ possit fieri sine oī pctō: aut semp sit pcm̄ veniale iferi⁹ dclarabit̄.Si āt volūtas ex̄ limites mr̄imonij ferat̄: vtpote q2 talē actū vellet exercere cū muliere ēt si n̄ eēt sua:tūc est moꝛtale peccatum.
¶ Ad p^m i op^m dḋ.ꝙ si ꝑmi hoīes nō peccassēt q̄libet coitus eoꝝ fuisset remūerabilis:ꝛ sic itel E ligit magister.mō aūt nō sic:q2 aliqs ē remune rabilis:ꝛ aliqs nō. ¶ Ad 2^m dḋʒ ꝙ act⁹ ꝯiuga lis licitus ꝛ bene oꝛdiatus q̄uis habeat delec/ctationem annexam ex parte operantis : ha/bet tm̄ difficultatē ex parte sui:q2 i delectatio/nibus ſm tactuʒ valde difficile est tenere me/

dium. ¶ Ad 3^m dõ. q laudabile est dimittere
minus meritoriũ ꝓ magis meritorio: ⁊ quis
aliqs actus cõiugalis sit meritorius. tñ obser-
uatio castitatis virginalis vel vidualis magis
est meritoria. ¶ Ad 4^m dõ. q fm glo. ibidé ꝓ
tãto dicit i illo actu pñtiá spũsci ñ dari: q tũc
nõ dat quo ad actũ faciẽdi miracula vel ꝓphe
tãdi: q in illo actu est qdã stupor mẽtis: ⁊ hõ
totus carneus efficit. Qõ. III.

A **Tertio** querit vtrũ i susceptione mrĩmonij
grã cõferat. Et vr q nõ. p susceptio
nem cuiuslibet sacramenti cum quo confertur
gratia minuitur morbus contra quem est: sed
carnalis concupiscentia: contra quã est ma-
trimoniũ p ipm nõ minuit: s3 auget: sicut .n. di
cit phs. 3. ethi. ca. vl. Cõcupiscẽtie opatio au-
get conatũ. ergo videt q grã nõ ꝯfert in matri
monio. ¶ Itẽ p susceptiõez cuiuslibet sacri cũ
quo ꝯfert grã ꝯfigurat hõ aliquo mõ xpo ꝓ il
B lo statu quo passus ẽ ꝓ nobis: alr .n. non dice-
rent sacra hre efficaciá a passiõe eius: s3 matri
moniũ in nullo repsentat xpi passionẽ: cũ i ma
trimonio sit delectatio. passio xpi maxie fuerit
aflictiua. ergo videt q nõ cõferat grã in ma-
trimonio. ¶ Itẽ omne sacr3 in q ꝯfert grã cõ
tra aliquẽ morbũ d3 suscipi ab oib9 pticipãti-
bus illũ morbũ. s3 oẽs in statu nature lapse ha
bẽt de lege cõi morbũ carnalis concupiscẽtie.
ergo si in sacro mrĩmonij ꝯferret grã ꝯtra car
nalẽ ꝯcupiscẽtiá oẽs viri ⁊ mulieres deberent
C matrimoniũ ꝯtrahere: qõ falsũ est.
¶ Cõtra, vt supius ẽ habitũ i diffinitiõe sacri
ponit q est ex scificatiõe ꝯtinẽs aliquá inuisibi-
lẽ ⁊ spãlẽ grã: s3 quelibet pars diffinitiõis cõ
uenit cuilib3 pti subiectiue ꝯtẽte sub diffinito.
cũ ergo matrimoniũ sit sacrm no. l. vt oñdet i
eius susceptiõe confert grã vt vr. ¶ Itẽ sacra
mẽta no. l. efficiũt qõ figurãt: s3 qõl3 sacr3 figu
rat grãm: q vt supius habitũ ẽ: sacrm est inuisi
bilis grẽ uisibilis forma. ergo i susceptiõe ma
trimonij cũ sit sacramẽtũ no. l. ꝯfert gratia.
¶ Rñdeo q ꝯtrahentibus mrĩmoniũ digne
ꝯfert grã gratũ faciẽs nõ tm gratis data: vt q-
dã dicere volũt: sicut eni natura nulli ꝯfert po
tẽtiá qn etiá ꝯferat si põt dispõnẽ necessariam
D ad idoneá executionẽ actus illius potẽtie: sic
ipse deus ꝯferendo alicui aliquá ptãtẽ p sacri
susceptionẽ simul ꝯfert dispositionẽ necessariá
ad idoneá executionẽ actus ptãtis illius. p sa-
cramẽtũ aũt mrĩmonij dat ex diuina istitutiõe
mrĩmoniũ ꝯtrahẽtib9 ptãs vt vn9 vtat alio ad
ꝓcreationẽ ꝓlis ⁊ ad ꝯcupiscẽtie remediũ. cu
ius ptãtis actus exeq nõ pñt idonee ⁊ digne si
ne gratia gratum faciente.

¶ Ad pm in oppm dõ. q p mrĩmoniũ repmit E
ꝯcupiscẽtia in sua radice p grã q ꝯfert in ma-
trimonio: excludit ẽt turpitudo q sine mrĩmo
nio eẽt in carnali copl'a: ⁊ p illũ actũ ab alijs
corruptelis retrahit: pp qõ dicit apls. 1. Cor. 7.
Meli9 ẽ nubere q vri. ¶ Dicẽdũ ergo ad au-
ctoritatẽ phi q quis opatio ꝯcupiscẽtie si nõ
est rõne ordinata augeat conatũ: tñ qñ est or-
dinata rõne repmit eius excessũ: q act9 dispo
nũt ad siles hit9. ¶ Ad 2^m dõ. q quis p mrĩ-
moniũ nõ ꝯformet ꝯtrahẽtes passiõi xpi qtũ
ad pená: ꝯformant tñ ei qtũ ad illius passiõis F
cã3 q fuit ex pte patiẽtis: q cã fuit charitas. q
pp nimiá charitatẽ suá q dilexit nos: pati vo-
luit vt ecclesiá sibi assumeret i spõsã: quá cha-
ritatẽ repñtat honesta dilectio nubẽtiũ: illi tñ
q ad onera mrĩmonij aspiciũt forte dicerẽt q
qtũ ad aliq repñtat passiõis xpi pená: multe
eni sunt tribulatiões i matrimonio. Vñ Apls
1. Cor. 7. Tribulatiõem carnis habebũt hmõi.
¶ Ad 3^m dõ. q ar^m bene cõcluderet si ꝯ ꝯcupi
scẽtiá nõ posset alia medicina efficacior iueni- G
ri: vacare aũt opib9 spũalib9: ⁊ carnẽ p pniam
macerare multo sunt efficaciora remedia ꝯtra
morbũ ꝯcupiscẽtie q mrĩmoniũ. ¶ Qũo ãt li
citũ sit dare pecuniá ꝓ mrĩmonio ꝯtrahendo
cũ sit sacrm ꝯferẽs grãm: superius expositũ ẽ:
vbi quesitũ ẽ de symonia. Articulus. III.

Onsequenter qrit de 3° pnci-
pali. Et circa hoc querunt. 3.
¶ Primo vtrũ copula ma-
trimonialis fuerit in pcepto
ante peccatũ. ¶ 2° vtrum post
peccatũ. ¶ 3° vtrũ oẽs obligẽ
tur ad illud preceptũ. Qõ. I.

Primo oñdo q copula mrĩmonialis nõ
fuit i pcepto añ peccatũ. Dama.
li. 2. c. vl. dicit de pmo hoie q sciẽs pcognitor
de9 q i trãsgressionẽ fieret: ⁊ sub corruptiõe ca
deret fecit ex ipso feminá auxiliatricẽ sibi ipsi
fm ipm. Et sile dicit lib°. 4. c. 16. ergo videt q
copula matrimonialis nũquá fuisset si non A
fuisset peccatũ. nõ fuit ergo sub pcepto ꝓ sta-
tu añ peccatũ. ¶ Itẽ fm ph^m. 2°. de aia. Mul
tiplicatio idiuiduoꝝ in eadẽ spẽ ẽ pp cõserua-
tionẽ spẽi: s3 ante peccatũ spẽs poterat cõser-
uari in vno indiuiduo. q nõ erat necessitatis
corruptiõis subiectũ. ergo copula mrĩmonia-
lis nõ fuit in precepto ꝓ statu ante peccatum.
¶ Cõtra. magister huius di. c. 2. dicit q prima
institutio matrimonij habuit preceptum.
¶ Respondeo q deus homini ante peccatũ
triplex dedit pceptũ. Vnũ discipline pertinẽs

B ad profectum gr̃e. cum dixit vt hr̃ Gen̄. 2°. de ligno scie boni ꝛ mali ne comedas. Alterum ptinens ad ꝯseruationem nãe. cum dixit eo/dem. c. De oi ligno paradisi comede. Alterū ptinens ad multiplicationem idiuiduoꝝ spẽi humane pp ipletionem numeri electoꝝ. cū vt hr̃ Gen̄. primo dixit. Crescite ꝛ multiplicami ni ꝛ replete terram: qꝛ tn̄ fuit p̃ceptum affir/matiuum: non obligabat nisi ꝓ loco ꝛ tpe. ꝛ iō non fuerūt transgressores p̃cepti istius: q̃/uis nunq̃ in paradiso fuerunt carnaliter co/pulati. rō aūt q̃re non coierunt pōt assignari triplex. vna qꝛ satis cito post formationē mu

C lieris fcā ē illa transgressio pp quam de padi so eiecti sunt. Alia qꝛ d̃terminationem tpis q̃ coire inciperent expectabant ab auctoritate diuina. 3° qꝛ nondū erat in eis supfluitas cibi 3ª digestione digesti. q̃ est mã seminis. vt i li°. 2. ōnsum est. Prime due rōnes tanguntur ab Aug. 9. sup Gen̄. longe post principium.

¶ Ad primum in opp^m dō q᷑ hic nō est tenē da opinio Damasceni. dicit. n. Aug. 14. de ci. c. 23. Quisq̃s dicit homines non fuisse coitu/ros nec generaturos: nisi peccassent. q̃d aliud dicit nisi pp numerositatem scōꝝ necessarium hois fuisse pc tm̄. q. d. hoc dicere incōueniēs est. ¶ Ad 2^m dō. q᷑ ibi philosoph⁹ nō tangit totam cām multiplicatiōis indiuiduoꝝ in ea dem spē. sed ptem. alterā aūt ptē q̃ est imple tio numeri electorum non tangit. qꝛ ad ꝓpo situm suum non pertinebat vel forte qꝛ eam

A ignorabat. Questio. ii.

Secundo queritur vtꝝ copula matrimo nialis fuerit sub p̃cepto post pctm̄. Et vr̃ q᷑ nō. nō. n. est licitum alicui voue re aliq̃d ꝯ p̃ceptū. sed glo. sup illud Luce. p°. Qm̄ virū non cognosco dicit. Ecce tangit q᷑ ipsa vouerat castitatem. ergo copula mr̃imo/nialis non erat sub p̃cepto. ¶ Item magister huius. di. c. 2°. dicit q᷑ 2ª istitutio mr̃imōij ha buit indulgent iam. sed q̃d idulgeť nō p̃cipiť. ¶ Contra. sicut primis parētibus ante pctm̄. dictum est. Crescite ꝛ multiplicamini ꝛ reple

B te terram. ita hoc idem dictū est Noe ꝛ filijs eius p⁹ diluuiū. vt habetur Genesis. 9. ¶ Itē magis fuit necessarium matrimoniū post pec catum q̃ ante. qꝛ ante pctm̄ non fuit nisi i offi cium. post pctm̄ vero ꝛ in officium ꝛ in reme dium. ergo cum fuerit in p̃cepto ante pecca/tum: multo fortius poest peccatum.

¶ Respondeo q᷑ matrimonium post pctm̄ fuit in officium ꝛ in remedium. Quo ad pri/mum fuit in precepto etiam post peccatū quo usq̃ facta fuit sufficiens multiplicatio hoium ad cultum diuinum. ꝛ q᷑ tot fuerūt vacantes illi operi q᷑ melius erat aliquos manere in ca stitate virginali vel viduali q̃ omnes copule C matrimoniali intendere. Quo ad 2^m autem nunq̃ fuit in precepto. qꝛ morbum carnalis concupiscētie efficacius possunt hoies tempe rare per exercitiū. meditationū ꝛ affectionū spūalium. ꝛ degustationum celestium. ꝛ mace rationum corporum q̃ per matrimonialē cō cubitum. sicut. n. dicit Ber. in epistola ad ꝓ/prios parētes. Gustato spū necesse est desipe re carnem. affectanti celestia terrena non sa/piunt. eternis inhiāti fastidio sunt transitoria

¶ Ad primū in opp^m dō. q᷑ tpe virginis Ma rie iam erat fctā sufficiēs multiplicatio hoiū D ad diuinū cultū. ꝛ iō iam copula matrimonia lis non erat sub p̃cepto. Vn̄ nec Joannes ba ptista ꝯxit mr̃imoniū. V Uel pōt dici q᷑ priui legiate persone. vt beata virgo. ꝛ Joānes ba/ptista erāt de illo p̃cepto ꝑ diuinam dispēsa/tionem secretam exēpte. ¶ Ad 2^m pꝫ solutio ex dictis in q̃ne. ¶ Duo arª ad partē aliam procedunt de matrimonio inq̃tum ē in offi/cium ꝛ pro illo tpe quo erat modicus nume/rus hoium colentium deum. Qō. iii. A

Tertio queritur vtrum modo obligentur hoies ad illud proceptum. Et vr̃ q᷑ sic. preceptum q̃d est de iure nature semper durat. sed vt supius visum est: mr̃imonium est de iure nature. ergo preceptum de mr̃imonio ꝯhendo adhuc durat. ¶ Item preceptum du rat quousq̃ reuocať. sed nusq̃ in sacra scri/ptura iuenimus huius p̃cepti reuocationem. ¶ Item p̃ceptum q̃d dedit de⁹ hoi ad cōser/uationem indiuidui que est ꝑ actū nutritiue adhuc durat. ergo a simili p̃ceptum q̃d dedit deus hoi ad conseruationem speciei q̃ est per actum generatiue adhuc obligat.

¶ Contra. consilium non ꝯriatur p̃cepto. sed ꝟginitas ꝯriať copule mr̃imoniali: quā tn̄ cō sulit apl's prime Cor. 7. ergo copula matrimo B nialis mō non est sub precepto. ¶ Itē laudā tur homines castitatem seruantes. de quo tn̄ laudari non deberent si adhuc eēt matrimo/nialis copula sub precepto.

¶ Rn̄deo q᷑ p̃ceptū illud fuit affirmatiuū. p̃cepta. n. affirmatiua nō obligāt ꝓ sēp: sꝫ ꝓ lo co ꝛ tpe conuenientibus. ꝛ iō q̃diu fuit modi cus numerus hoium deū colētium illud pre/ceptū obligauit: q̃ cā modo cessat. qꝛ magna ē multiplicatio hoium deū colētiū. ꝛ tot sūt vacantes copule mr̃imoniali: q᷑ expediēs est vt multi maneant in ꝯtinētia viduali ꝛ virgi/nali. Vn̄ aug. li. d̄ bono ꝯiugali anteme^m. ita

iā ſeſe h3 genus humanū vt alijs q̄ ſe non ꝯti
C nent non ſolū p nuptias occupatis ſed mul/
tis ēt p illicitos ꝯcubitus luxuriātibus bono
creatoꝛe d̄ malis faciēte: qd̄ bonū eſt vt nō de
ſit numeroſitas ꝑlis ⁊ abūdātia ſucceſſionis.
vñ ſcē amicitie ꝯquirantur.
℄ Ad pᵐ in oppᵐ dd̄. ꝙ nāle iudicium rōnis
q̄dā dictat vt ſemꝑ facienda: ⁊ ſic copula mrī
monialis nō eſt de dictamie nālis rōnis: q̄da3
dictat vt faciēda ꝑ loco ⁊ tpe. ⁊ ſic mrīmoniū
eſt de dictamine rōnis nālis. ℄ Ad 3ᵐ dd̄. ꝙ
iſtud p̄ceptū i hoc ſatis reuocatum eſt ꝙ apl's
ꝯtinētiā virginalem p̄fert copule ꝯiugali. vt
p3. i. Coꝛ. 7. ⁊ per hoc ꝙ ia3 ceſſat cā ꝑ qua da
tū fuit illud p̄ceptū. ℄ Ad 3ᵐ dd̄. ꝙ ꝯſeruatio
D indiuidui non pōt ſuppleri p aliū q̄ p ipſum
met idiuiduū: ſed ꝯſeruatio ſpēi ſupplet p mī
tos. q̄uis alij maneāt in ꝯtinētia viduali vel
virginali: ſi tñ redigeret mūdus ad ita par/
uum numerū hoīum ꝙ q̄buſdā caſtitatē ſeruā
tib' alij nō ſufficerēt ad ſufficiētē multiplica/
tionē hoīum ad cultū diuinū: tūc mrīmōialis
copula oībus illi actui vacare potentibus cēt
p̄ceptū. tñ iam tot credunt ſaluati: ⁊ ita ſunt
hoīes p mūdū multiplicati ꝙ ſicut dicit augu
ſtinus de bono ꝯiugali añ meᵐ. ſi omnes vel/
lent ꝯtinere ab omni ꝯcubitu de coꝛde puro
⁊ ꝯſciētia bona ⁊ fide nō ficta. multo citius ci
uitas dī ꝯpleret ⁊ accelerarēt terminᵘ ſeculi.

Articulus. III.

Onſequenter q̄rit̄ d. 4. p̄ncipali
℄ Et circa hoc q̄rūt̄. 3. P̄ Pᵒ
vtrum mrīmonium ſit in ge/
nere relationis. P̄ 2ᵒ vtꝝ ſit ſa
cramentum noue legis. P̄ 3ᵒ
vtꝝ ꝯcubit' ſit de itegritate matrimonij. Q. I.
A **Primo** oñdo ꝙ mrīmoniū nō ſit i gene
re relatiōis ſm phᵐ. 5. phiſi. i ad
aliq̄d nō eſt mot'. ſ. imediate. ſed ꝯſenſus legi
timarū pſonaꝝ p verba de p̄nti exp̄ſſus termi
natur ad mrīmoniū imediate. ergo mrīmōiū
non eſt relatio. ℄ Jtē iter vnū virū ⁊ vnā vxo
rem non eſt niſi vnū mrīmoniū: ſed relatio vi
ri ad vxoꝛē non eſt relatio vxoꝛis ad' viꝝ: ergo
mrīmoniū nō eſt relatio.
℄ Cōtra. magr̄ di. ſeq̄nti. c. 2. Mrīmoniū eſt
ma ritalis ꝯiūctio viri ⁊ mulieris inter legiti
mas pſonas idiuiduā vite ꝯſuetudinē retinēs
B ſed hoc nō pōt itelligi de ꝯiunctiōe q̄ eſt actio
q2 tūc inter doꝛmiētes nō cēt mrīmoniū: ergo
hoc intelligitur de ꝯiunctione q̄ ē relatio cau
ſata p ꝯiunctionē q̄ eſt actio.
℄ R̄ñdeo ꝙ mrīmonium duplr̄ pōt accipi.
Uno mō ꝑ eo qd̄ i mrīmonio ē ſacramētum
tm̄. Alio mō ꝑ eo qd̄ in mrīmonio ē res ⁊ ſa/
crm̄. P̄ Pᵒ mō duplr̄. ſ. aut ꝑ ſignis ſenſibili
bus mutuū volūtatis ꝯſenſū exp̄mentib'. ⁊ ſic
nō eſt relatio. v̄ba. n. ſub rōne q̄ ſunt ſoni ſunt
i genere q̄litat̄. Aut ſignificatiōe illoꝝ ſigno/
rū: ⁊ ſic dico ꝙ ē reſo ſignificata p modū acti
onis. P̄ 2ᵒ mō ēt duplr̄ pōt accipi. Uno mō ꝑ C
mutuo ꝯſenſu volūtatis viri ⁊ vxoꝛis. ⁊ ſic nō
eſt reſo. ſ3 actio. Alio mō ꝑ mutua obligatiōe
vtriuſq3 ad reddēdū debitū ⁊ nō ad ipediēdū
ꝑcreationē ꝑlis: q̄ obligatio cauſatur inter le
gitimas pſonas p mutuū ꝯſenſū p v̄ba de p̄e
ſēti exp̄eſſum. ⁊ ſic mrīmoniū ē relatio. ⁊ q2 ꝑ
p̄ꝛie loq̄ndo hec obligatio veri' dr̄ mrīmᵐ q̄
aliqd̄ p̄dictoꝝ: q2 alia aut ſunt mrīmonij ſigᵃ
aut cā: iō cōcedēdū eſt mrīmᵐ cē i gn̄ere reſonis
℄ Ad pᵐ in oppᵐ cū dr̄ ꝙ i ad aliq̄d ñ ē mo
tus imediate ⁊c. dico ꝙ verū eſt de motu p̄o
p̄ie dicto q̄ eſt act' entis in poᵃ ſm ꝙ huiuſ/
modi: ſic aūt nō ē mot' volūtatis ꝯſēſus: vnde
dicit phs. 3. de aia. De actu aie. ꝙ ē altera ſpe D
cies mot'. vñ p ꝯſenſum voluntatis imediate
pōt cāri obligatio hoīs ad deū. ℄ Ad 2ᵐ dd̄.
ꝙ mrīmoniū nō accipit ꝑ altera iſtaꝝ relatio
nū tm̄: ſed ꝑ vtraq3 ſil'. ⁊ iō inter virū ⁊ vxoꝛē
nō eſt niſi vnū mrīmoniū. ſm quē modum di
cim' ꝙ iter duos vicinos nō eſt niſi vna vicini
tas: q̄uis reſo Joānis ad Mariā ſit alia ab il
la q̄ eſt Martini ad Joannem: q2 vicinitas ē
nomen illarum duarum reſonū ſimul: q̄ ſunt
inter duos vicinos. Q. II.
Secundo querit̄ vtꝝ mrīmoniū ſit ſacra
mētū no. l. Et v2 ꝙ nō: q2 in oī A
ſacrō no. l. eſt aliq̄d ſenſibile ꝑ mā: ⁊ aliq̄ ver
ba q̄ſi ꝑ foꝛma: ſ3 nō ſic eſt in mrīmonio. ſi. n.
verba de p̄nti mutuū ꝯſenſū exp̄mētia ſunt q̄/
ſi foꝛma: nulla ē ibi mā: ſi ſūt mā. nulla eſt ibi
foꝛma: q2 ſm phᵐ. 2. phiſi. mā ⁊ foꝛma nunq̄
coīcidūt: ergo mrīmoniū nō eſt ſacrm̄ no. l.
℄ Jtē fuit iſtitutū añ no. l. g̊ nō ē ſacrm̄ no. l.
q2 oīa ſacra no. l. i no. l. iſtituta ſunt. ℄ Jtē ſa/
crm̄ no. l. efficit quod figurat: ſed ſm apᵐ ad
ephe. 5. ⁊ magr̄3 i lr̄a hui' di. c. 4. Mrīmoᵐ ſi
gnificat ꝯiunctiōe3 xp̄i ⁊ eccl'ie quā tñ nō effi
cit: g̊ ñ ē ſacrm̄ no. l. ℄ Jtē null' hō pōt aliqd̄
ſacrm̄ no. l. recipe a ſeipſo. nullus. n. pōt ꝯfir/
mare ſeipm̄ vel baptizare: ⁊ ſic de alijs: ſed vir B
⁊ mulier p ſeipſos poſſunt ꝯhere mrīmoniu3:
q2 ſi ꝯhunt ꝯctū ē: q̄uis ſic facere nō debeāt.
ergo nō ē ſacrm̄ no. l.
℄ Contra. apl's ad ephe. 5. dicit de mrīmo/
nio. Sacrm̄ hoc magnū ē. dico aūt in xp̄o: ⁊ i
eccl'ia: ſ3 hoc non poſſet dici de aliquo ſacrō

qd nõ ecet noue.l. ¶ Itẽ vt supius habitũ est sacra. ve.l.ñ ɔferebãt graz:sed sacrз mrimõij ɔfert graz:vt i hac di.hitũ ẽ.g ẽ sacrз no.legis
¶ Rñdeo q sacrm aliqd põt dici no.l.dupl'r Uno mõ:q2 p2io i no.l.istitutũ fuit:sicut bap⁹ ⁊ ɔfirmatio:⁊ sic de alijs.Et sic mrimoniũ nõ ẽ sacrm no.l.Fuit.n.istitutũ añ no.l. Alio mõ q2 q̃uis fuerit istitutũ añ no.l.tũc nõ hñs vim ɔferẽdi grãm i no.l.nõ ẽ euacuatũ.sз ɔfirmatũ:⁊ fcm̃ gr̃e causatiuũ.⁊ sic sacrз est no.l. Añ .n.no.l.fuit istitutũ:⁊ tũc grãm gratum facientẽ nõ ɔferebat.⁊ i no.l.nõ est euacuatũ sed approbatũ ⁊ ɔfirmatũ:⁊ fcm̃ gr̃e causatiuũ i quo sacro est sacrm tm̃ expssio ɔsensuũ p vba de p
D senti.res ⁊ sacrз:vnio ɔsensuũ.⁊ obligatio mutua:de q̃ supius dcm̃ ẽ est q p mutuũ ɔsensuз p verba de p̃nti expssum est cãta.Hec.n. ẽ res i respectu significatiõis exterioris que ẽ p sẽsibilia signa:⁊ est sacrm duplicis rei. s.charitatis quã significat ⁊ dispositiue efficit ⁊ vniõis xp̃i ⁊ ecclie quã significat:sed nõ efficit:ipa ãt charitas est res tm̃.
¶ Ad pm in oppm dd.q ẽcntia hui⁹ sacri cõsistit in sẽsibili actiõe suscipiẽtiũ sacrm:vñ verbũ pmo.platũ ab altero eoꝝ hз rõnẽ materie: ⁊ vbũ s̃o.platũ ab alio rõnem hз q̃si forme eo mõ quo vba sunt forma in sacro.sicut.n.cũ vbũ accedit ad elm fit sacrm:vt supius hituз ẽ: sic cũ ad vbũ illi⁹ q̃ p2io dicit. accipio te i vxo
E rẽ:accedit vbũ alteri⁹ dicẽtis. et ego accipio te i virũ vel ecõuerso.fit sacrm.⁊ ita pз q ibi non ẽ idẽ mã ⁊ forma:nec ẽ de necẽitate sacri q verbũ viri pcedat vbũ mulieris neqз ecõuerso:q2 qdcunqз illoꝝ pcedat nihil obest sacro: nec dd.ẽ q bñdictio sacerdotis sit forma hui⁹ sacri.illa.n.ẽ q̃d sacrale.nõ q̃d ptinẽs ad ẽcntiã sacri. ¶ Ad 2m solutũ ẽ ex dictis i q̃õne.
¶ Ad 3m dd.q nõ oз qdlibet sacrm no.l.efficere qualibet rẽ quã figurat:sз illã quã pmo figurat:hoc aũt sacrm pmo figurat charitatem qua coniuges debent sese mutuo diligere dilectiõe scã.⁊ hãc rem dispositiue efficit.
F ¶ Ad 4m dd.q hoc est singulare i hoc sacro q nõ põt suscipi ab vna psona tm̃:sз oз q sint plures.vñ nõ est incõueniẽs q a seipis possint suscipere hoc sacrm.q2 vnus alij ministrat ptem vnã.⁊ alius aliã.vñ nullus eãdẽ ptẽ sacri recipit a seipo sз ab alio:p2ia.n.pferẽs vbũ ptinẽs ad sacri ẽcntiã ministrat alij sacri mãm. ⁊ psona s̃o pferẽs aliõ verbũ ptinẽs ad eiusdẽ sacri ẽcntiam mĩstrat pori q̃si formã sacri.

Tertio q̃rit vtꝝ ɔcubitus sit de integritate mrimõij.Et vr q sic. Oẽ illd ẽ de integritate sacri qd expmit i istitutiõe ei⁹ : sз cũ de⁹ mediãte adã mrimoniũ istituit fuit expssa carnal' copula.cũ dcm̃ fuit.Erunt duo i carne
A vna.g carnal' copula ẽ de itegritate mrimonij
¶ Itẽ magr hui⁹ di.c.4.⁊ c.24.q.2.Nõ ẽ dubiũ.Nõ ẽ dubiũ illã mulierẽ nõ ptiere ad mrimoniũ.cũ q̃ docet nõ fuisse cõmixtio sexus.
¶ Itẽ fm apm ad ephe.5.mrimoniũ ẽ sacrm xp̃i ⁊ ecclie:sз sicut dicit magr vbi pus.⁊ c.27. q.2.Cũ societas nuptie pter ɔmixtionẽ sexuũ nõ hñt i se xp̃i ⁊ ecclie sacrm.ergo carnal' copula ẽ de mrimonij itegritate.
¶ Cõtra.iter Mariã ⁊ Joseph fuit verũ mrimoniũ:⁊ tñ iter eos nũq̃ fuit carnal' copl'a.
¶ Itẽ deficiẽte aliquo qd ẽ de itegritate sacri sacrm ẽ min⁹ scm̃:sз sicut dicit magr hui⁹ di.c.
B 4.mrimoniũ i quo nũq̃ fuit carnal' copula: ñ õ est min⁹ scm̃.g nõ ẽ de ei⁹ itegritate.
¶ Rñdeo q mrimm dupliciũ põt ɔsiderari. aut q̃tũ ad ei⁹ pfectionẽ pmã q̃ ẽ pfectio ẽcntialis:⁊ sic carnal' copula nõ ẽ d ei⁹ itegritate: sз sine illa ẽ mrimm ratũ.aut q̃tũ ad pfectionẽ s̃am q̃ ẽ pfectio aliq̃ mõ accñtalis:⁊ sic carnal' copula ẽ d ei⁹ itegritate.p illã.n.efficit mrimoniũ ɔsumatũ:sic dr q puer p ei⁹ deductionẽ ad q̃titatẽ pfectã efficit vir ɔsumat⁹:q̃ tñ puer exñs hẽbat totã suã pfectiõeз i eẽ pmo q̃ respicit hominis essentiam.
C ¶ Ad pm in oppm dd.q adã tetigit nõ tm̃ qd ẽ d itegritate mrimõij rati:sз etiam ɔsumati
¶ Ad 2m dd.q illa auctoritas itelligit d mrimonio ɔsumato.vel ibi accipit nõ fuisse.p nõ eẽ potuisse:pp.s.mulieris artationẽ: sic exponũt q̃dã:vt recitat gl.ibidẽ. ¶ Ad 3m dd.q q̃uis mrim̃ absqз carnali copula sit sacrз vnionis xp̃i.⁊ ecclie q̃ ẽ p charitatẽ.nõ tñ figurat illã q̃ ẽ i nãe ɔformitate:sз mrim̃m ɔsumatum vtrãqз vnionẽ figurat fm qd dicẽ magr i lr̃a.

Circa lr̃az.Coit⁹ eoꝝ bon⁹ ecẽt ⁊ remũerabilis.supple vl'r sз p⁹ pctm̃ nõ sic.Jndulgẽtia q2 meliora nõ eligit remediũ hз nõ pmiũ.hoc põt itelligi de mrimõio iq̃tũ idul-
D tũ ẽ cã fornicatõis vitãde.Usqз q̃ scã ẽ mĩtiplicatio. postq̃ scdm idulgẽtiã mrimoniũ ɔctũ fuit.q̃uis.n.iq̃tũ mrimoniũ ẽ i remediũ ɔcupiscẽtie nũq̃ hñit pceptũ:sз idulgẽtiã. iquãtũ aũt i offĩn.aliqñ hñit pceptũ.mõ tñ pp multiplicatiõeз hoiuз sufficiẽter iã scãз nõ pcipit sз idulget:ẽt iq̃tũ ẽ i offĩn. Et ẽ pmissio i nouo testõ d minoꝛib⁹ bonis ⁊ minoꝛib⁹ malis. sз p⁹ .ppriẽ dr ɔcessio.⁊ alia pmissio. De minoꝛibus bõis ẽ ɔiugiũ:hoc itelligẽdũ ẽ de bõis illis q̃ ɔferũt grãm gratũ faciẽtẽ.Nõ meret palmã: nec supple accñtalẽ puilegiatã q̃ est aureola. Alia sufficiẽter fuit exposita in q̃õnib⁹.

¶ Que sunt consideranda in coniugio. Distinctio. XXVII.

Ost hec aduertendum ē quid sit cōiugiū: ꝛ q̄ sit efficiens causa ꝯiugij. ꝛ cā ꝓpter quā cōtrahi debeat: ꝛ que sint bona cōiugij: ꝛ quō per ea excuset coitus carnalis: q̄ sint legitime persone ad matrimonium. Sunt ꝛ alia plura ī matrimonio consideranda q̄ sub compendio perstringemus.

¶ Quid sit coniugium.

s Unt ergo nuptie vel matrimoniū viri mulierisq3 ꝯiūctio maritał'iter legitimas personas īdiuiduā vite ꝯsuetudinem retinēs. Ad īdiuiduā ꝯsuetudinē vite ptiet ꝙ absq3 ꝯsensu alterius neuter ꝯtinētiā ꝓfiteri pōt vel orōni vacare: ꝛ ꝙ īter eos dū viuunt vinculū cōiugale pmanet vt alij se copulare nō liceat: ꝛ vt īuicē alter alteri exhibeat qđ q̄sq3 sibi. Hac autē ꝺ̄scriptione legitimorum ꝛ fidelium tm̄ matrimonium includitur.

¶ De cōsensu qui efficit coniugium.

e Fficiēs āt cā mr̄imonij ē ꝯsensus. non quilib3: sed per verba expssus: nec de futuro: sed de p̄senti. Si. n. ꝯsentiūt ī futuꝝ dicētes. Accipiā te in viꝝ: ꝛ ego te in vxorem: non est iste consensus efficax matrimōij. Itē si consentiant mente ꝛ nō exprimāt verbis vel alijs certis signis: nec talis ꝯsensus efficit mr̄imoniū. Si āt v̄bis explicāt qđ tm̄ corde n̄ volūt: si nō sit coactio ibi vel dolus: obligatio illa verborum quibus consentiunt dicentes: accipio te in virum: ꝛ ego te in vxorem: matrimonium facit.

¶ Auctoritatibus probat ꝙ solus consensus facit matrimonium.

q Uod āt ꝯsensus matrimonium faciat subditis ꝓbat testimōijs Ait. n. Isidorus. Cōsensus facit matrimonium. Itē Nicol. papa. Sufficiat sol9 scđm leges eoꝝ ꝯsensus: de quo rū ꝯiūctionib9 agit. Qui solus si forte in nuptiis defuerit: cetera ēt cū ipso coitu celebrata frustrātur. Ite3 Ioh. chriso. Mr̄imoniū nō q̄dē facit coit9 s3 voluntas: ꝛ iō non soluit illud sepatio corpis. Itē amb. Non defloratio virginitatis facit ꝯiugium: sed pactio ꝯiugał. Ex his apparet ꝙ ꝯsensus. i. pactio coniugalis matrimoniū facit: ꝛ ex tunc ꝯiugiū ē: ēt si non p̄cessit vel secuta ē copula carnał.

¶ Quando incipiat esse coniungium.

q Uod. n. ab ipsa desponsatiōe in qua pactio ꝯiugał exprimit cōiuges sint: scđꝫ testimonia probant. Ait. n. amb. Cū initiat cōiugium ꝯiugij nomē asciscit: cū ꝯiūgit viro ꝯiugiū ē: nō cū viri admixtione cognoscit. Itē Isidor9. Cōiuges veri9 appellant a prima desponsatiōis fide: q̄uis adhuc īter eos ignoret ꝯiugalis ꝯcubit9. Item aug. Coniūx vocat ex p̄ria desponsatiōnis fide quā ꝯcubitu nō cognouerat: nec fuerat agnitur9: nec pierat: nec mēdax māserat ꝯiugis appellatio: vbi nō fuerat nec futura erat carnis vlla ꝯmixtio: pp qđ fidele cōiūgiū: ambo parētes xp̄i vocari meruerūt: nō solū illa mater: s3 ēt ille pater ei9: sicut cōiunx matris ei9. vtrūq3 tm̄ mēte nō carne. Ex his euidēter īsinuat ꝙ ex tpe quo ītercedit cōsensus voluntarius ac maritał q̄ solus ꝯiugiū facit: veri ꝯiuges sūt spōsus ꝛ spōsa.

¶ Scđm quosdā nō ē ꝯiūgiū an̄ carnalē copulam: sed sponsi ꝛ sponse sunt.

q Uidā tm̄ asserūt verū ꝯiugium non cōtrahi an̄ traductiōem ꝛ carnalē copulā nec veri coniu-

ges eē aliquos anq̄ itercedat cōmixtio sexus: sed a prima fide desponsatōis vir sponsus: ⁊ mulier sponsa est: non cōiūx. Sponsos aūt ⁊ sponsas ɔiuges frequēter appellari dicūt: non qꝛ sint: sꝫ qꝛ futuri sunt: cuius rei sponsionē īuicē fecerunt: ⁊ scōm hoc verba p̄missarum auctoritatum ītelligenda foꝛe tradunt.

¶ Qua ratione vtuntur.

q Uod vero inter sponsam ⁊ coniugem plurimū intersit: ex eo astruunt: qꝛ licet sponse an̄ carnalem copulam inconsulto vel nolente sponso monasterium eligere: quo facto sponso ēt licet aliā ducere. Coniugatus vero vel ɔiugata nec cōtinentiā nisi ex cōi consensu seruare valet: nec monasterium petere: nisi vterq̄ ɔtinentiā pariter ꝑfiteantur. Qꝫ vero liceat spōse monasteriuꝫ eligere auctoritatibus sanctorum pꝛobatur. Ait. n. Eusebius papa. Desponsatam puellā non licet parētibꝰ alij viro tradere: tamen licet sibi monasteriū eligere. Item Gregoꝛius. Decreta legalia desponsatā si cōuerti voluerit nullo penitus censuerunt damno mulctari. Refert etiam Hieronymꝰ ꝙ macharius inter chꝛisti heremitas pꝛecipuus: celebꝛato nuptiali cōuiuio cū vespere thalamum eēt ingressurus ex vrbe egrediens transmaria petijt: ⁊ heremi solitudinem sibi elegit. Beatus etiā Alexius similiter ex nuptijs diuina gratia vocatus sponsam deseruit: ⁊ nudus chꝛisto famulari cepit. His auctoꝛitatibus ⁊ exemplis liquet licere sponsis sine consensu suaꝝ sponsarum ⁊ ecōuerso continentiam pꝛofiteri.

¶ Qꝫ coniugatꝰ vel ɔiugata neq̄ant cōtinētiā ꝑfiteri sine alterius consensu.

b Oc aūt coniugatis nullatenus licet. Non enim potest vir melioꝛis vite pꝛopositum sumere sine vxoris consensu: ⁊ econuerso. Unde Greg. scribens theutiste patricie. Sunt q̄ dicunt religionis gratia coniugia debere solui. Unde sciendū est: qꝛ ⁊si hoc lex humana cōcessit: tamē lex diuina pꝛohibuit. Si vero vtrisq̄ conueniat cōtinentē vitam ducere hoc quis audeat accusare? Sic enī multos sanctoꝛum nouimus cū suis cōiugibus: ⁊ pꝛius cōtinētē vitā duxisse: ⁊ post ad sancte ecclesie regimina migrasse. Si vero continentiā quaꝫ vir appetit mulier non seq̄t. aut quam vxoꝛ appetit vir recusat: ɔiugiū diuidi non potest: qꝛ scriptuꝫ est. Mulier potestatem sue carnis nō hꝫ: sed vir. Similiter ⁊ vir ꝑtātē sue carnis nō hꝫ: sed mulier. Idē. Agathosa latrix pꝛesentiuꝫ q̄sta est virū suū contra volūtatē suā ī monasteriū esse cōuersū: quapꝛopter experientie tue pꝛecipimus vt diligenti īquisitione discutias: ne foꝛte eius volūtate ɔuersus sit: vel ipsa vitā mutare se ꝓmiserit. ⁊si hoc repereris: ⁊ illum ī monasterio ꝑmanere pꝛouideas: ⁊ hanc sicut ꝓmisit mutare vitaꝫ compellas. Si vero nihil hoꝛum ē: nec quondam foꝛnicationis crimen ꝓpter qđ licet vxoꝛeꝫ dimittere: p̄dictam mulierē cōmisisse cognoueris: ne illius cōuersio: vxoꝛis relicte in seculo fieri possit perditionis occasio: volumꝰ vt maritum suum illi etiā si iam tonsuratus est reddere debeas. omni excusatione cessante: qꝛ nisi foꝛnicationis cā virū vxoꝛē dimittere nulla rō ɔcedit. Postq̄. n. copulatione coniugij viri ⁊ mulieris vnū coꝛpus efficitur: nō pōt ex pte ɔuerti: ⁊ ex pte remanere in seculo. Itē ex. viij. synodo. Si q̄s coniugatus conuerti ad monasterium velit non est recipiendus nisi pꝛius a coniuge castimoniam pꝛofitente fuerit abso-

lutus. Tales ergo tunc sine culpa sequunt xp̃m relicto seculo si hñt ex pari volũtatis castitatis consensum. Itẽ. Si vir ꝛ vxoꝛ diuertere pro sola religiosa inter se consenserint vita: nullatenus sine ꝯsensu epi fiat vt ab eo singulariter prouiso ꝯstituantur loco. Nam vxore nolẽte vel altero illoꝝ ẽt ꝑ tali re matrimonium non soluitur. Itẽ aug. Si abstines sine vxoris voluntate: tribuis ei fornicãdi licentiã ꝛ peccatũ illius tue iputabit̃ abstinentie. Item Nicola⁹ papa. Scripsit nobis thaberga regina: regia se velle dignitate vel copula exui: ꝛ sola vita priuata esse cõtẽtã desiderare. Cui scripsimus non hoc aliter fieri posse: nisi eãdem vitam vir eius lotharius elegerit. Ex his pꝫ ꝙ cõiugati sine cõi consensu mõasteriũ eligere: ꝯtinẽtiã ꝑfiteri: vel habitũ religionis sumere nõ valet. ꝛ si fecerint reuocari debent. Sponsi vero possunt sine cõi consensu monasterium eligere. Vñ videt̃ inter sponsum ꝛ sponsam coniugium nõ esse. Ideoqꝫ asserũt a prima fide desponsationis cõiuges appellari non re presentium sed spe futuroꝝ: qꝛ ex fide quã ex desponsatione sibi inuicẽ debent: postea efficiunt̃ cõiuges. Premissas aũt auctoritates quib⁹ asseritur ꝙ cõsensus matrimonium facit: ita itelligi volunt vt consensus vel pactio cõiugal' non ãte coitũ faciat matrimoniũ sed i coitu. Sicut. n. ꝺfloratio virginitatis non facit matrimoniũ nisi p̃cedat pactio cõiugalis: ita nec pactio coniugalis anteqꝫ assit copula carnalis. Ex pactione ergo cõiugali sponsi ꝛ spõse fiunt ante coitum. In coitu vero efficiuntur coniuges. Facit. n. pactio coniugalis vt que prius erat sponsa: in coitu fiat coniunx.

¶ Rñsio ad predicta cum determinatione superioꝝ.

Is aũt ita respondem⁹ sit aliqñ
b desponsatio vbi ẽ cõpromissio
viri ꝛ mulieris de cõtrahendo matrimonio: non ẽ ãt ibi cõsensus de p̃senti. ꝛ est desponsatio hñs cõsensũ de p̃senti. i. pactionem cõiugalẽ q̃ sola facit coniugiũ. In illa ergo despõsatõe vbi ẽ pollicitatio ꝯtrahendi mr̃imoniũ: sponsi tñ ꝛ sponse fiũt: ñ ꝯiuges: ꝛ talib⁹ sponsis licet sine cõi ꝯsensu cõtinẽtiã ꝑfiteri ꝛ monasterium eligere. In ea vero desponsatiõe ubi ẽ consensus de p̃nti ꝯiugiũ cõtrahit̃: ꝛ ab illi⁹ despõsationis prima fide veri cõiuges appellantur. Secundum hãc distinctionẽ desponsatiõis de sponsis varie loquũtur doctores.

¶ Quomodo accipiatur spõsa in supradictis capitulis.

Liquãdo. n. spõsas vocant que
a talẽ hũerunt despõsationẽ vbi
fuit pactio ꝯiugalis de presenti ꝛ ille vere cõiuges sũt. Vñ gre. Si quis vxorẽ desponsauerit vel subarrauerit: quãqꝫ postmodũ p̃ueniente die mortis ei⁹ nequiuerit eã ducere i vxorẽ: tñ nulli de ꝯsanguĩtate ei⁹ licet accipe eã i ꝯiugio: ꝛ si ĩlẽtũ fuerit factũ: sepetur oĩo Itẽ Julius papa. Si qs desponsauerit vxorẽ ꝛ subarrauerit: ꝛ vel p̃uẽiẽte die mortis. vel irruẽtib⁹ qbusdã cãis eã nõ cognouerit: nec frater eius nec vllus de cõsanguinitate ei⁹ eãdẽ sibi tollat i vxorem vllo vnqꝫ tpe. Itẽ Grego. Qui desponsatã ꝑximi sui puellã cepit i cõiugium: anathema sit ipse ꝛ oẽs cõsentiẽtes eis: quia scdm legẽ dei mori decernitur. Nam diuĩe legis mos est sponsas appellare coniuges: vt in euangelio. Accipe mariam cõiugẽ tuã. Et i deutronomio Si quis alterius sponsã i agro vel quolibꝫ loco oppresserit vel adduxerit i do

mū suaꝫ: moriatᷣ: qꝛ vxorē ꝓximi sui vio lauit. nō q̄ iā vxoꝛ erat sed a parentibus vxoꝛ fieri dēbebat. Ex his colligitᷣ ꝙ spō se q̄dam cōiuges sūt añ cōmixtionem sexuū. Sed forte illud mouet qđ in fine capituli dicitᷣ: nō q̄ iā vxoꝛ erat: sed que vxoꝛ fieri debebat. Qđ non ita debet itelligi: q̄si vxoꝛ vere non fuerit ex quo pactio coniugalis intercessit: sed qꝛ nōdum traducta fuerat: nec res vxoꝛia intercesserat. s. concubitus coniugalis.

¶ Qꝛ aliter accipitur in his alijs capitulis sponsa.

b Ec ēt spōsa ē q̄ sic viro despōsata est: vt nō intercesserit consensus de pꝛesenti: ꝫ spōsio futuri. Scđm quem modū illud decretū intelligitᷣ. Si qs sponsā filij oppꝛesserit ꝛ post filiꝰ eiꝰ eam duxerit: pater postea ñ habeat vxoꝛem nec mulier virū: filius qui patris facinus ignoꝛauit aliam ducat. Si cōiunx illa fuisset quod vtiqꝫ foret: si in sponsalibus pactio cōiugalis intercessisset: nō permitteretᷣ sponso aliā ducere. Mechis aūt pena nō nubendi ex rigoꝛe iſligitur vt alij terreātᷣ. Idem ex eodē. Quidā despōsauit vxoꝛeꝫ ꝛ dotauit: ꝛ cum ea coire non potuit: quā clāculo frater eius coꝛrupit ꝛ grauidā reddidit. Decretū ē vt q̄uis nupta non potuerit esse legitimo viro: desponsatam tñ fratri frater habere non possit: ꝫ mechus ꝛ mecha foꝛnicationis quidem vindictam sustineant: licita vero eis coniugia non negentur. De illa desponsatione hoc itelligi dꝫ vbi non fuit cōsensus cōiugalis de pꝛesenti alioquin non liceret eis alia soꝛtiri cōiugia. Scđm hoc ēt illud itelligi dꝫ. Statutū est a sacro conuentu: vt si qs sponsam alteriꝰ rapuerit publica penitētia mulcteᷣt: ꝛ sine spe cōiugij maneat: ꝛ si ipsa eidem crimini cō sentiens nō fuerit: licentia nubendi alteri nō negetur. Apparet hāc fuisse despōsatam sine pactione coniugali de pꝛesēti: ꝛ ideo non fuisse coniugem cui viuente sponso alteri nubendi licentia nō negatur. Sunt. n. quedā nuptialia pacta đ futuro ex quibꝰ sponsi ꝛ spōse vocantᷣ: nec exīde coniuges sunt. Et est pactio q̄dam cōiugalꝭ de pñti que sponsuꝫ ꝛ spōsam ēt cōiuges facit: ꝛ vtraqꝫ pactio de spōsatio vel sponsalia interdum dicuntᷣ pꝛopꝛie tamen sponsalia dicuntur quedam solēnia pacta nuptialia.

¶ Quare nō statim tradantur sponse.

d E nuptialibꝰ pactis vbi est tm̄ spōsio futuri Ait aug. Institutū ē vt iā pacte spōse non statiꝫ tradanᷣt ne vilem habeat maritꝰ datam quam suspirauit sponsus dilatam.

¶ Que sponsa sit vidua moꝛtuo sponso ꝛ que non.

e T ē sciēdū ꝙ illa spōsa que tm̄ i futuro ē pacta: moꝛtuo sponso non remanet vidua: qꝛ nō fuerat vir eiꝰ. vñ si qs eā duxerit ad sacros oꝛdines conscendere non pꝛohibetᷣ: qꝛ ñ duxit viduā. Vidue. n. maritus eque sicut bigamus: sacerdos fieri ꝓhibetur. Ex tali autem copula nullus arceturᷣ a sacris oꝛdinibus.

¶ Qui alterius sponsam eo moꝛtuo ducit: ad sacros oꝛdies accedere pōt.

s Ecundum hoc intelligendum est quod ait Pelagius papa: de illo qui moꝛtuo sponso: eius spōsam ducit in vxoꝛem. Nihil est inquit: quantum ad hunc articuluꝫ attinet. qđ ei obuiet de canonicis institutis: quin ad sacros oꝛdies pꝛomoueri valeat. Si vero talis sponsa fuisset: inter quam ꝛ sponsū eius ꝯsensus de pꝛesēti ītercessisset eo moꝛtuo vidua remāsissꝫ: cui copu

latus ĩ cõiugio vlteri⁹ ad sacros ordies non accederet cũ viduã duxerit. Non est ergo ambigendum quin solus de p̃senti ɔsensus cõiugiũ efficiat: ⁊ exinde veri cõiuges appellent. Ideo post talem consensum si qs alij se copulauerit: ẽt si carnis cõmixtio illic sequatur: ad priorẽ copulã reuocandus est. Qõ. I.

¶ Supius determinauit magr̃ de mr̃imonio q̃tũ ad ei⁹ cãm formalẽ. Hic determiat ꝺ ipo q̃tũ ad ei⁹ cãm efficiẽtẽ. i. de ɔsensu. ¶ Et p° de ipso quãtũ ad ei⁹ effectũ. 2° q̃tũ ad ei⁹ defectũ di. 39. ibi. Oƺ aũt. ¶ P^a i duas. P° determinat pncipalr̃ de effcũ ɔsensus expssi p ꝟba de pñti. 2° de effectu ɔsensus expssi per ꝟba ꝺ futuro. di. seqñti ibi. Hic qri oƺ. ¶ P^a. i. 3. P° determiat ꝟitatẽ. 2° recitat quorũdã falsã opionẽ ibi. Quidã tñ. 3° subdit auctoritatũ ꝓ eis adductaꝝ solutionẽ ibi. His aũt ita rñdemus. ¶ P^a. i. 4. P° oñdit q̃d est mr̃imoniũ. 2° q̃d ẽ efficiens mr̃im^m ibi. Efficiẽs aũt. 3° ꝓbat ꝙ cõsensus facit mr̃imoniũ ibi. Qõ aũt cõsensus. 4° oñdit qñ incipit eẽ mr̃imoniũ ibi. Qõ. n. ¶ Illa ps q̃ ibi incipit. His ãt ita rñdem⁹. diuidit in. 5. Soluẽs eni ibi auctoritates ɔrias p distictionẽ dispensatiõis. P° ɔsequit vnũ mẽbrũ. 2° aliud ibi. Uocat ẽt. 3° reddit rõnẽ q̃re spõse p verba de futuro non stati traduñt ibi. De nuptialibus. 4° oñdit que spõsa debeat dici vidua mortuo spõso ibi. Et sciẽdũ. 5° oñdit ꝙ fm aliquã significationẽ sponsus ducens alterius sponsam põt ad sacros ordines promoueri. ibi. Secundum hoc. Articulus. I.

Irca hanc di. q̃rẽdũ ẽ pncipalr̃ de. 4. P° de cã mr̃imoĳ effectiua. 2° de cã dissolutiua. 3° de spõsalib⁹ q̃ sũt ad mr̃imoniũ dispositiua. 4° de bigamia.

¶ Circa primum q̃runt. 4. P° vtꝝ ɔueniẽter noietur mr̃imoniũ noie ɔiugĳ ⁊ nuptiaꝝ ⁊ mr̃imonĳ. 2° vtruƺ ad ɔhendũ mr̃imoniũ necessari⁹ sit ver⁹ viri ⁊ mulieris ɔsensus. 3° vtꝝ sufficiat ɔsensus tacit⁹ 4° q̃d ɔsulẽdũ est alteri ɔiugũ cui alter affirmat ꝙ nunq̃ in eũ ɔsensit nec ɔsentit.

a Primo oñdo ꝙ mr̃imoniũ pdictis noib⁹ icõueñiẽter noiet. Cõiugiũ. n. dĩ a ɔiunctione: sed ɔiunctio genus est ad ɔiũctionẽ mr̃imonĳ: cũ g̃ gen⁹ nõ ducat i distinctam cognitionem spẽi: ⁊ res p suũ nomẽ debeat distincte significari iconuenienter dr̃ ɔiugium.

¶ Itẽ fm ph^m. 4. metha. rõ quã significat nomẽ ẽ diffinitio. diffinitio ãt idicat essẽtiã rei⁹ cũ ergo nubere nõ ptineat ad mr̃imõ ĳ essẽtiã: sed cãm: ⁊ nuptie dicãt a nubẽdo icõueniẽter noiantur noie nuptiaꝝ. ¶ Itẽ a dignior vnũq̃dq̃ denoiandũ ẽ: sƺ in ꝓcreatiõe ꝓlis dignius pncipiũ est pr̃ q̃ mater. ergo mr̃imoniũ ɔueniẽtius diceretur patrimonium.

¶ Cõtra. i vsu cõi tribus pdictis noib⁹ noiat.

b ¶ Rñdeo ꝙ circa mr̃imoniũ tria ɔsiderãda sunt. s. cã. eẽntia. ⁊ effectus. rõne primi dicunt nuptie a nube. vnde Isy. li. 9. ethimolo. c. vlti. Nuptie dicũtur eo ꝙ ibi nubẽtium capita velent. rõne essentie dĩ ɔiugium: rõne effect⁹ q̃ ẽ ꝓles dĩ mr̃imoniũ q̃si matris muniũ. i. offm̃. eo ꝙ mr̃i maxie icũbit offm̃ nutriẽde ꝓlis. vl q̃si mr̃em muniẽs: qr̃ p ipsum ꝓle munitur: vl q̃si mr̃em monẽs. s. ne derelinquat virum.

¶ Ad p^m in opp^m dõ. ꝙ sicut acciñti cõi. quia hƺ pl⁹ de rõe acciñtalitatis q̃ ꝓpriũ approꝑatur nomẽ acciñtis. sic qr̃ in mr̃imonio ẽ maxia ɔiũctio: qr̃ est ibi ɔiunctio corporũ ⁊ aiaꝝ: iõ ɔueniẽter noiatur noie ɔiugĳ a cõiũctiõe dĩ ctũ: q̃uis iueniatur ɔiunctio i reb⁹ alĳs.

c ¶ Ad 2^m dõ. ꝙ q̃uis nomẽ ipõat ad significãdum eẽntiã rei: tñ frequẽter iponit ab acciñte rei: qr̃ p nomẽ res inotescit: ⁊ sicut dicit phs p° de aia. acciñtia maximã ptẽ ɔferũt ad cognoscẽdũ q̃d q̃d ẽ: ita dico ꝙ põt nomẽ rei ɔueniẽter iponi ad significandã rei eẽntiã: qr̃ multũ visui coopat ad rei cognitiõem. ¶ Ad 3^m dõ. ꝙ q̃uis sit vir pncipali⁹ pncipiũ i ꝓlis gñatione q̃ mulier: tñ i nutritõe ẽ ecõuerso: qr̃ dũ ẽ i vẽtre mr̃is nutritur mẽstruo sãguie mr̃is sue. ⁊ postq̃ natus ẽ nutritur lacte mr̃is. ⁊ postq̃ ablactat⁹ ẽ adhuc p magnũ tps magis icũbit offm̃ nutriẽdi ipm mr̃i q̃ pr̃i. ecõuerso qr̃ i acquisitiõe possessionis pncipalior ẽ pr̃ q̃ mr̃ ideo dr̃ patrimonium. Qõ. II.

a Secundo queritur vtrum ad contrahendum matrimonium necessarius sit verus viri ⁊ mulieris consensus. Et videtur ꝙ non: quia cum nunq̃ possit constare de vero ɔsẽsu nũq̃ possent hoies esse certi vtꝝ essent in vero matrimonio: quod videtur inconueniens. ¶ Item magister huius dĩ. c. 2. dicit ꝙ si vir ⁊ mulier verbis explicant. quod tamen corde non volunt: si non sit ibi coactio vel dolus matrimonium contrahunt: sed nõ est verus consensus si verbo explicant quod corde non volunt. ¶ Item ad ea que sunt ab institutione diuia nõ req̃rit ɔsensus volũtatis hũane: sƺ mr̃im^m vt supi⁹ visum ẽ ab istitutiõe

B diuina est.ergo ad hoc non requiritur consen
sus voluntatis humane.
¶ Cōtra.ad verā collationē sacri reqrit vera
itentio ꝯferendi.g̊ silr ad vere ꝯhendū sacrm
mrimonij reqrit v̄a itentio ꝯhendi. ¶ Itē. ex
tra de spōsalib⁹.Tua nos.in fi.sine ꝯsensu cete
ra nequeūt.fedus pficere ꝯiugale: sed nō ē cō
sensus nisi sit ver⁹.g̊ ad h° reqrit ver⁹ ꝯsensus.
¶ Rn̄deo.ꝙ ad hoc vt v̄e ꝯhat in foro ꝯsciē
tie ⁊ dei q̄ cordiū nouit occulta reqrit ver⁹ cō
sensus iterior:q̄uis nō sufficeret sine istitutio
ne dina:qꝛ cū vir ⁊ mulier plenarie subsint do
C minio dei:nō liceret vni trāsferre corp⁹ suuz in
ptātē alteri⁹ nisi ꝯcurrēte ad hoc dn̄i volunta
te ⁊ auctoritate:tn̄ q̄tū ad iudiciū eccl'ie mili
tantis q̄ sm exteriora iudicat:si dicātur v̄ba q̄
ꝯsensum iteriorē exp̄mūt:q̄uis sm rei verita
tem nō assit:iudicabit mrimonium:nisi signis
euidētib⁹ ꝓbari potuerit nūq̄ iteriorē ꝯsensuz
affuisse:qd ꝓbare nimis eēt difficile: nec ad p̄
sens occurrit mihi quō hoc sit possibile.
¶ Ad pͫ in oppͫ dōm ꝙ q̄uis non possit cō
stare certa scia de v̄o ꝯsensu.de hoc tn̄ pōt cō
stare p ꝓbabilē ꝯiecturā: ⁊ hoc sufficit. sicut eni
D dicit phs p° ethi.c.2.disciplinati est in tm̄ cer
titudinē inq̄rere sm vnūqdq̄ gen⁹ inq̄ztū rei
nā sufficit. ¶ Ad 2ͫ dōm ꝙ v̄buz magri itelli
gēdū est q̄tum ad iudiciū ecclesie q̄ p exterio
rem exp̄ssionē ꝯsensus p̄sumit iteriorē ꝯsensuz
affuisse. ¶ Ad 3ͫ dd.ꝙ ad ea q̄ sunt ab istitu
tiōe dina reqrit ꝯsensus voluntat̄ hūane in q̄
bus de⁹ istituit vt reqrat.de⁹ āt istituēdo mri
monium iplicite istituit vt reqrat ad hoc viri
⁊ mulieris ꝯsensus: ⁊ hoc fuit rōnabile cuz in
mrimonio sit aliq̄d carnale ⁊ hūanū. Qō.III.

A **Tertio** q̄rit vtꝝ ad ꝯhēdum mrimonium
sufficiat ꝯsensus tacit⁹. Et vi.ꝙ sic.
ex̄.de spōsalib⁹.Tue frnitati:mrimoniū in ve
ritate ꝯhit p legittimi viri ⁊ mulieris ꝯsensuz:
sed necia sunt q̄tū ad ecclesiā v̄ba ꝯsensuz ex
primētia de pn̄ti.g̊ v̄ba nō reqrunt ad hoc vt
in foro dei mrimoniuz ꝯhat:sed tn̄ ad hoc vt
ab ecclesia ꝯctū mrimonium iudicet. ¶ Itez
32.q.2.Nō ois.§.Cū df.in tex.⁊ in gl. ⁊ i decr.
p̄dcā.in gl.Si parētes ꝯhāt ꝓ filijs presenti
bus ⁊ sciētib⁹ sufficit coꝝ taciturnitas. ¶ Itez
B ꝯsensus tacit⁹ fac adulteriū dicēte dn̄o.Matt.
5.Quicūq̄ viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū eā
iā mecat⁹ est eā in corde suo.ergo a sili consen
sus tacit⁹ pōt facere mrimonium.
¶ Cōtra.ꝯsensus tacit⁹ alicui⁹ nō dat ius alij
in re sua:sed p mrimoniū hz vir ptātez in cor
pore mulieris: ⁊ ecōuerso sm apl'm p^a Cor. 7.
ergo ad mrimonium ꝯhendū nō sufficit ꝯsen
sus nō expressus. ¶ Itē magr hui⁹ dis.c.2. di C
cit de viro ⁊ muliere ꝙ si ꝯsentiāt mēte: ⁊ non
exprimāt verbis vel alijs certis signis talis cō
sensus mrimonium non efficit.
¶ Rn̄deo.ꝙ ad ꝯhēdum mrimonium reqri
tur ꝯsensus mutu⁹ p v̄ba de pn̄ti vel per alia si
gna in nō potētib⁹ loq̄: ⁊ dico per alia signa:
qꝛ muti pn̄t ꝯhere mrimoniū.extra. de spōsa.
Tue frnitati.Inter etiā absentes ⁊ qui se nūq̄
viderūt pōt ꝯhi mrimoniū p ꝓcuratorē ⁊ lit
teras ꝯsensus mutuos exp̄mētes:duz tn̄ fama
vel auditu vel aliquo mō se nouerint.30.q.5.
Nec illud.in glo.⁊.32.q.2.Nō ois. .Cū df.in D
gl.Rō āt q̄re reqrit exp̄ssio mutui ꝯsensus p
aliqd sensibile signū est:qꝛ sic est istitutū: cui⁹
istitutionis fuit rō ꝯgrua:qꝛ mrimonium ē sa
crm: ⁊ de rōne sacri est vt supi⁹ visuz ē. Qd in
eo sit aliqd sensibile signū: aliā ēt rationē assi
gnant aliq̄:qꝛ in ꝯctu mrimonij q̄libet donat
alij ptātē corpis sui q̄tū ad ꝯiugalē actuz. do
natio āt nō pficit nisi ꝯcurrēte ꝯsensu donato
ris ⁊ donatarij.donatari⁹ āt ꝯsentire non pōt
in donationē:nisi donator voluntatez suā sibi
exp̄mat:qd sine signo sensibili facere non pōt.
¶ Ad pͫ in oppͫ dd.ꝙ q̄uis v̄ba sint necia
q̄tum ad ecc'iam:nihilominus sunt ēt necia ad
hoc vt in iudicio dei mrimoniuz ꝯhat:vn̄ v̄ba E
decretalis itelligenda sunt p appropriationē:
eo ꝙ in iudicio dei p̄ncipalior est ꝯsensus inte
rior q̄ exp̄ssio eius extior. In iudicio āt eccle
sie militātis est eꝯrio. ¶ Ad 2ͫ dōm.ꝙ dicunt
aliq̄ ꝙ in casu p̄dicto sufficit ꝯsensus sine ver
bis illoꝝ q̄ ꝯhunt:qꝛ v̄ba parentū ⁊ taciturni
tas filioꝝ p̄sentiū: ⁊ v̄ba itelligentiū equalent
sensibili signo exp̄mēti iteriorē ꝯsensuz: maxi
me qn̄ ex aliquo gestu ānuunt: ⁊ ex v̄ecundia F
loq̄ omittunt.si āt v̄ba dicerent p alios q̄ per
parētes non sufficeret taciturnitas p̄dcā.plus
eni in hoc valēt v̄ba parentū:eo ꝙ filij sūt ali
q̄d sub e coꝝ. Alij glosas p̄dictas negant: nec
eni ex tex. ex q̄ accipiunt sm rei veritatez pn̄t
hri. ¶ Ad 3ͫ dd.ꝙ non ē sile:qꝛ pctm̄ ꝯmitti
pōt in sola volūtate:sz ad sacrm reqrit sensibi
le signum ex dinia istitutione. Qō. IIII.

Quarto q̄rit q̄d ꝯsulendū est alteri cōiu
gū cui alter affirmat ꝙ nūquam A
in eum consensit nec consentit.
¶ Rn̄deo.ꝙ ꝯsulendū ē ei ꝙ hoc nō credat:
qꝛ nec alteri ꝯiugū in hoc credere tenet.ex̄.de
ꝓbationib⁹.Per tuas. nimis idignū est iux
ta legittimas sanctiōes:vt qd sua q̄sq̄ voce di
lucide ꝓtestat⁹ ē in eū casum ꝓpo valeat testi
monio ifirmare.si aūt temerarie credat ꝙ al
ter ꝯiunx veꝝ dicat durāte ista credulitate nō

B licet ei cū illo carnaliter cōmisceri: nec ad petitionē ppriā: q₂ credit φ nō sit ei⁹ piūx: nec ad petitionē alteri⁹: q₂ sibi in hoc ꝑiudicat q̄diu affirmat se piugē nō eē: si aūt postea affirmat se mētitū esse: ₇ petat debitū. si alter piunx remaneat in pstina credulitate pplex⁹ est q̄diu durat illa credulitas: q₂ illa credulitate manēte nō credit alteꝝ suū piugē eē. vñ si redderet debitū ꝯ psciam faceret: q₂ nec debituꝫ credit C eē: imo idebitū. si aūt nō reddit ēt peccat: quia q̄uis alter piunx in dicēdo se nō esse piugem ꝑiudicaret sibi quo ad ptātē exigēdi debitum q̄diu hoc nō reuocabat: tñ postq̄ reuocat credo φ expirat illud ꝑiudiciū: q₂ reuocatio concordat ṽbis quibus in contractu expressit suū psensum de presenti. Articulus. II.

Onsequenter queritur de 2° ꝑncipali. ¶ Et circa hoc querūtur. 4. ☞ Primo vtꝝ mīrimo niūꝫ nō psumatū possit dissolui p mutuum dissensum. ☞ 2° vtrū per religionis igressum. ☞ Tertio vtꝝ p abscisionē genitaliū. ☞ Quarto vtꝝ per religiōis igressuꝫ possit dissolui matrimoniū psumatum. Questio. I.

Primo ostēdo φ mrīmoniū nō psumatū A possit dissolui p mutuū dissensuꝫ. ex. de regulis iuris. Ois res. Ois res p q̄scūq₃ nascit̄ cās: per casdē dissoluit̄: sed mrīmonium nascit̄ per mutuuꝫ volūtatis psensum. ergo dissoluit̄ p mutuū volūtat̄ dissensū. ¶ Itē destructa cā destruit̄ effect⁹: q₂ sicut dicit auic. 6. metaphy. sue. c. j. Causatū eget datore sui eē semp ₇ icessant̄ q̄diu habuit eē. Et. c. se. dic̄ φ vnaqueq₃ cā est sic̄ cū cāto: ꝫ mutu⁹ psensus q̄ est mrīmonij cā destruit̄ p dissensum. ḡ p mutuū dissensum mrīmoniū dissoluit̄. ¶ Itē destructo fundamēto religiōis destruit̄ religio: sed mrīmoniū ppħēdit duas religiōes sic̄ fun- B datas sup mutuū psensum: vt ostēsum est. ḡ p destructiōem psensus destruit̄ mrīmonium.

¶ Cōtra. 32. q. 7. Licite que sepat̄ a viro nūq̄ carebit piugij sacro ēt si nō recōcilieꝛ viro. hoc aūt veꝝ nō eēt si dissensus mrīmoniū dissolueret. ¶ Itē ex. de regulis iuris. Ois res. dicit gl. φ mrīmonium solo dissensu nō dissoluitur.

¶ Rñdeo. φ mrīmoniū dissolui duplr̄ pōt itelligi: aut q̄tū ad thoꝝ: aut q̄tuꝫ ad vinculū. ☞ pᵒ dissolui pōt p mutuū dissensum. s. n. ambo dissentiūt a carnali copula pñt pcordit̄ facere ptinētie votū q̄ facto vn⁹ alij nō tenet̄ obedire q̄tū ad carnalē copulā. ☞ 2° mō mrīmonium dissolui nō pōt p mutuuꝫ dissensuꝫ: cui⁹ rō ē: q₂ mutu⁹ psensus nō ē tota mrīmonij cā: C sed ad hoc ꝑncipalr̄ pcurrit istitutio diuīa: vt supi⁹ ostēsuꝫ ē: ₇ q₂ de⁹ ordiauit vt post mutuū psensum vinculum illud nō maneat subīn voluntati coꝝ: iō q̄tum ad vinculū dissolui non potest p mutuum dissensum.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ pꝫ solo ex iā dict̄: q₂ cōsensus mutu⁹ nō est tota cā: qꝺ si eēt p mutuū dissensum posset dissolui. ¶ Ad 2ᵐ dō. φ illō v̄bum itelligēduꝫ ē de cā q̄ nō tm̄ ē effectiua: ꝫ etiā pseruatiua effect⁹: talis āt cā matrimonij nō ē ꝯhētiuꝫ mutu⁹ psensus. ¶ Ad 3ᵐ dōm. φ D mrīmoniū fundat̄ sup fcm̄ eē mutui cōsensus ₇ subiectiōe piuguꝫ istitutiōi diue. p mutuum eni psensuꝫ dū est in fieri fiūt piuges: duꝫ fact⁹ ē fiūt piuges: nō est āt pol̄e fcm̄ eē psensuū destrui. ipol̄e est ēt piuges nō eē subiectos istitutiōi diuie: qꝺ ₇ si p ipol̄e ₇ icōpossibile ponere mus piuges desinē eē sub diua ptāte p mutuū dissensum possent vinculū dissoluē. Qō. II.

Secundo querit̄ vtꝝ mrīmoᵐ nō psumatū possit dissolui p religiōis ingressum. Et vr̄ φ nō: q₂ mrīmonio pcto statim A alter piugū tenet̄ alteri petēti reddere debitū q₂ sicut dr̄. ff. de regu. iur. In oib⁹. In oib⁹ obligationib⁹ in q̄b⁹ dies nō ponit̄ pñti die debet̄: sed hoc nō eēt veꝝ si mrīmoniū nō psumatuꝫ solui posset p religiōis igressum: quia coniunx exactus obijcere posset petēti se velle religionem itrare. ergo nō soluit̄ tale mrīmoniū per religiōis igressuꝫ. ¶ Itē altero itrante religionē: aut alter stati pōt ꝯhere: aut nō. Si nō. nō est solutū mrīmoᵐ. si sic. cū ille q̄ intrauit religionē possit añ suā ꝓfessionem redire ad seculum ptingere posset φ vna esset spōsa duoꝝ sic̄ B in seculo remanētiū: qꝺ falsum ē. ¶ Itē aut ille q̄ remāsit in seculo pōt ꝯhere mrīmoᵐ añ alteri⁹ ꝓfessionē: aut nō. si sic. tunc solueret̄ mrīmoniū nlla iteueniēte morte: nec corpali: nec spūali: q₂ itrās religionē nō morit̄ spūalit̄ seculo vsq₃ ad suā ꝓfessionē. si nō: tūc ille q̄ religionem itrauit posset paꝝ añ suā ꝓfessionē aliam religionē itrare: ₇ postea aliā: ₇ sic remanens in seculo sine culpa sua defraudaret̄ multo tēpore suo iure: quod est iconueniens. C

¶ Cōtra. magr̄ h⁹ di. c. 6. ₇ est. 27. q. 2. Despōsatā. Despōsatā puellā nō licet parētib⁹ alij viro tradere: tñ licet monasteriū sibi eligere: qꝺ veꝝ nō esset nisi illa obligatio solui posset p religiōis igressū. ¶ Itē. ex. de puer. piug. Ver. Post psensuꝫ legitimū de pñti licitū est alteri alio ēt repugnāte eligē mōasteriū. Et paꝝ post. dūmō carnalis pmixtio nō iteruenerit iter eos: ₇ alteri remanēti si cōmonit⁹ ptinētiā

B seruare voluerit licitũ est ad scḋa vota trãsire.
¶ Rñdeo: ꝙ in mrĩmonio non ɔsumato adhuc nõ est nisi ɔiunctio spũalis: ⁊ iõ p mortez q̃ hõ spũalr̃ seculo morit̃ põt solui: qua morte morit̃ p hoc ꝙ in religiõe ɔfitet̃: ⁊ hec rõ tãgitur ex̃. de ɔuer. ɔiug. Uer. vbi dĩ ꝙ cũ nõ fuissent vna caro sic effecti: sat̃ põt vn⁹ ad deũ trãsire: ⁊ alter in seculo remanẽ. Huic ɔcordat significatio p̃dicti mrĩmoĩj q̃ nõ significat vnio hũane nãe ad ɔsonã filij dei q̃ est idissolubilis sed significat dissolubilẽ vnionẽ q̃ est iter deũ ⁊ aiam p charitatẽ vie: nec illud v̄bũ saluato-
C ris scriptũ Matth. 19. Non licet viro nisi ob cãm fornicatiõis vxorẽ suã dimittẽ. itelligẽdũ est nisi de his q̃rũ mrĩmoniũ carnali ẽ copula ɔsumatum. ex̃. de ɔuersi. ɔiug. Ex publico.
¶ Ad p̃m in opp̃m dõz. ꝙ in illa obligatiõe si alter ɔiugũ ɔponat se velle religionẽ itrare ẽ idulta a iure dilatio duoꝝ mensiũ ad reddendum debitũ. ex̃. de ɔuer. ɔiug. Ex publico. i casu tñ ɔmittit̃ arbitrio iudicis: vtꝝ plus vl̃ minus tp̃s idulgeat ad ɔfitẽdũ: vt dicit gl. ibidẽ.
¶ Ad 2m dõ. ꝙ remanẽs in seculo nõ põt ɔhẽ mrĩmoniũ ante ɔfessionẽ alteri⁹ in religiõe: qꝛ
D tũc p̃mo ille q̃ ẽ in religiõe morit̃ spũalr̃ mundo: ⁊ iõ tũc p̃mo vinculuz mrĩmoĩj soluitur.
¶ Ad 3m dõz. ꝙ ille q̃ remanet in seculo non põt mrĩmoniũ ɔhere ante ɔfessionẽ illi⁹ q̃ religionẽ itrauit: ⁊ si de facto ɔheret: ⁊ talis ante suã ɔfessiõez de religione exiret: ei eẽt restituẽdus. ad subueniendũ tñ remanẽti in seculo ne suo iure fraudulẽt̃ p̃uet̃: iudex illi q̃ itrauit religionẽ p̃figere dz terminuz ꝑemptoriũ ĩfra quẽ ɔfiteat̃: aut ɔsumet mrĩmoniũ: alio q̃n ipz excõicet: vt hr̃ in p̃dicta decr. in gl. ⁊. s̃. ti. ɔxi. c. Statuim⁹. in glo. Questio. iii.

A Tertio querit̃ vtꝝ mrĩmoniũ nõ ɔsumatũ possit dissolui p abscisionẽ genitalium. Et vĩ ꝙ non. 32. q. 7. Si q̃ mrĩmom. dr̃ ꝙ ɔiugũ illoꝝ q̃ p⁹ ɔiugiũ mẽbris truncãt̃: aut a barbaris execti fuerũt ꝑ hãc cãz solui ñ põt.
¶ Cõtra. 33. q. j. c. j. in gl. Quecũqz sit in potẽtia. s. coeũdi si mrĩmom p̃cessit illã: ita ꝙ effecti sint vna caro ꝑ nullã cãm supuenitẽ pñt separari: in quo videt̃ dare itelligi ꝙ si nõ sint effecti vna caro ꝙ ɔpter supuenientẽ ꝑpetuam ipotentiã coeundi possunt separari.
¶ Ad istã q̃õnẽ dicũt q̃dã ꝙ mrĩmoniũ non ɔsumatuz põt dissolui p abscisionẽ genitaliũ: q̃d declarãt auc̃te: rõne ⁊ exẽplo. Auc̃te sic. 33. q. j. c. j. Cõiugiũ. Cõiugiũ ɔfirmat̃ officio. s. carnis ƀm gl. sed vt dr̃ ꝑ ꝑ post. c. c. añq̃ ɔfirmet̃ impositas offici solũt vinculuz ɔiugij. Rõne sic. mrĩmonij non ɔsumati solo p re-
ligionis igressum nõ est p ius pure positiuz: qꝛ mrĩmoniũ ẽ de iure nãe ⁊ diuo. Jus aũt q̃d nõ hꝫ vim nisi ex positione nihil põt ɔ̃ ius nãe vel diuinũ. dicit ẽt dñs Mat. 19. Qd de⁹ ɔiunxit hõ nõ separet. restat g̃ ꝙ mrĩmonij nõ ɔsumati solo p religiõis igressum sit p hoc q̃d ius nãe ⁊ diuinũ dictat ɔiunctionẽ: q̃ tñ ẽ spũalis q̃lis est ɔiunctio mrĩmonij nõ ɔsumati debere solui p alteri⁹ ɔiugis vel amboꝝ mortẽ spũalẽ quo ad carnales act⁹ mrĩmonij: q̃ mõte morit̃ vir vel mulier qñ in religiõe ɔfitent̃: ʒ ille qui trũcat̃ genitalib⁹ mẽbris morit̃ q̃ ad carnales mrĩmonij act⁹. cũ g̃ vbi ẽ silis cã debeat eẽ similis effect⁹: vĩ ꝙ trũcatio mẽbroꝝ genitaliũ ɔp̃hẽdẽdo testiculos ⁊ virgaz sit sufficiens cã soluẽdi mrĩmom nõ ɔsumatũ. nõ sic ãt est dõz ƀm aliq̃s de trũcatiõe testiculoꝝ v̄ga remanẽ- C te: si tñ erigi possit: vñ. 32. q. 7. Si q̃ mrĩmoniũ. in glo. dĩ de spadone ꝙ si hꝫ virgã erectã siue resoluat sp̃ma siue nõ: ꝙ ibi sit mrĩmoniũ. Nã talis satisfacit mulieri: sicut mulier satisfacit viro siue resoluat sp̃ma siue nõ: neqꝫ req̃rit̃ ꝙ sp in mrĩmonio sit spes filioꝝ: qꝛ suffic̃ ꝙ nõ euitent ɔlẽ. Principale ãt ɔpositũ ondũt ex⁹: qꝛ si mulier p⁹ tp̃s determiatũ a iure ifra quod vir ⁊ mulier bona fide operã dederunt carnali operi: ostẽdat p aspectũ corporis se icognitã eẽ a viro põt ƀm formã iuris ab eo separari ɔpter ipotẽtiã coeundi ex p̃te viri: vt iferi⁹ ostẽdet̃: neqꝫ oportebit ipsam ɔbare ꝙ illa ipotentia coeundi p̃cesserit mrĩmonium ratũ. g̃ a silli ad hoc ꝙ truncatio genitaliũ sit sufficiẽs cau- D sa dissoluẽdi ɔiugiũ non oꝫ ꝙ p̃cedat mrĩmonium ratũ: ʒ sufficit ꝙ p̃cedat mrĩmonij cõsumationẽ. Alij aũt dicunt ɔ̃riũ: qꝛ mrĩmoniũ vt ipsi dicunt nõ iuenitur in iure posse dissolui q̃tũ ad vinculuz nisi p mortẽ corporalẽ si est mrĩmonium ɔsumatũ: aut p ɔfessionẽ in religiõe: si est mrĩmoniũ nõ ɔsumatũ. Nec ponẽdum est ɔ cã ꝙ talis reddit̃ ipotẽs de iure ad matrimoniales actus: sed qꝛ sic statutuz est in fauorem religionis.
¶ Qui vult tenere p̃mã opionem põt dicere ad p̃mum ꝙ illud decretũ itelligẽdum est de mrĩmonio ɔsumato: quod sic ɔbo. 33. q. j. c. j. ⁊ in glo. hr̃ ꝙ ille auctoritates quas ibi Gratianus adducit ad ɔbãdum ꝙ ɔpter ipossibilitatem reddendi debitũ supuenientem mrĩmonio mulier a viro suo separari nõ possit sophistice a Gratiano iducuntur: quia de ɔsumato mrĩmonio itelliguntur: ⁊ hoc pꝫ: qꝛ postquaz eas iduxit Gratianus respõdet eis ꝙ itelligẽde sunt de mrĩmonio ɔsumato officio quod itelligendum est de officio carnis ƀm glo. E

F ¶ Qui vult tenere aliã opionez que mihi vi-
detur securior põt dicere ad arm ad partẽ se-
cundã: ꝙ in illa gl. supplẽdũ est maxie sic: ma
xime si effecti fuerint vna caro. ¶ Ad auctem
aũt Saluatoris. Quos deꝰ ꝯiunxit hõ non se-
paret: q̃. p alia opione adducebat: põt dici ꝙ i-
telligẽda est de mr̃imonio ꝯsumato. Vñ iterli
nearis sup illud. Quos deꝰ ꝯiũxit: dicit. faciẽ-
do vnã carnẽ: vel si itelligat etiã de nõ consu-
G mato: itelligenda est de hoie operãte ptãte hu
mana: cum aũt sũmꝰ põtifex statuit mr̃imoniũ
non ꝯsumatuz solui p alteriꝰ ꝯiugum: vel am-
boꝝ ꝓfessionẽ in religiõe. hoc non statuit ptã-
te humana: sed dina sibi a xp̃o data inq̃tuz est
vicarius eiꝰ. vñ iterlinearis sup illud. Homo
nõ sepa ret dicit: sed deus. Questio. IIII.

Quarto querit vtꝝ p religiõis ingressum
possit dissolui mr̃imoniũ ꝯsuma
A tum. Et vĩ ꝙ sic: q2 si statim post mr̃imoniũ cõ
tractum vir mulieri carnal̃r copulet: ipsa q̃tũ
põt renuẽte: ꝛ se velle religionẽ itrare allegã-
te: nihilominus ꝯsumatuz est mr̃imm. g̃ si post
mr̃imom ꝯsumatũ mulier iuito viro nõ posset
religionẽ itrare p̃uaretur inuita: ꝛ sine culpa
sua suo iure: qđ icõueniẽs vĩ. ¶ Itẽ lex diuina
magis dz fauere religiõi q̃ humana. Sed lex
humana ꝯcedit gr̃a religiõis ꝯiugia debẽ sol-
ui. in autẽtica de nuptijs. §. Distrahunt. g̃ mul
to fortiꝰ hoc ꝯcedit lex dina. ¶ Itẽ vinculum
minꝰ soluit p maiꝰ: vñ de religiõe laxiori lici-
B tum est trãsire ad artiorẽ: sz maiꝰ est vinculum
religiõis q̃ mr̃imonij: q2 illud ẽ spũale: istud
carnale. ergo per igressum religionis soluitur
vinculum mr̃imonij ꝯsumati.
¶ Cõtra. apl̃s p̃ma ad Cor. 7. dicit ꝯiugatis.
Nolite fraudari iuicẽ: nisi forte ex cõsensu ad
tẽpus: vt vacetis oꝛoni. si g̃ nõ licet alteꝝ sub-
trahere se ab altero nisi ex ꝯsensu: nõ soluitur
mr̃imoniũ ꝯsumatuz per religionis igressum.
¶ Itẽ non soluit per alteriꝰ cõiugum corpo-
ralẽ mortẽ: q2 si resuscitaret alter ꝯiunx tene-
ret ipm recipe: iuxta illud ad Heb. xj. Accepe
C runt mulieres ex resurrectiõe mortuos suos. g̃
multo minꝰ soluit p ꝓfessionẽ in religione.
¶ Rñ°. ꝙ mr̃imoniũ ꝯsumatuz nullo mõ po
test solui q̃tum ad vinculũ nisi p alteriꝰ coniu
gum corporalẽ mortẽ. iã. n. sunt facti vna ca-
ro per carnalẽ ꝯmixtionẽ: ꝛ iõ p mortez q̃ hõ
spũal̃r morit mundo p ꝓfessionẽ in religione
solui nõ põt: q2 iã nõ est cõiunctio spũalis tñ:
sed etiã carnalis: vñ f̃m magr̃m p̃cedentis di.
c. vlt. Hoc mr̃imoniũ figurat vnionẽ nãe hũa
ne in p̃sona filij dei: q̃ idissolubilis est: ex mu-
tuo tñ ꝯsensu dissolui põt q̃tũ ad thoꝝ per re
ligiõis igressum: altero etiã remanẽte in secu- D
lo si nõ sit suspectꝰ de icõtinẽtia: ita tñ ꝙ votũ
castitatis emittat añq̃ alter ꝓfiteat. ex̃. de cõ-
uersi. ꝯiug. Cũ sis. Si autẽ mulier est ita iuue-
nis ꝙ de ipsa posset oriri suspitio si remaneret
in seculo: vir ꝓfiteri nõ dz nisi ipsa religionẽ i-
tret: q̃tumcũq̃ remanẽs in seculo velit castita
tem vouere: vt hr̃ in decretali p̃dicta. Et. j. e. ti.
Ex pte abbatis. in tex. ꝛ in gl. si tñ vir de licen-
tia vxoris castitatẽ nõ vouẽtis ꝓfessionẽ in re-
ligiõe fecerit: ꝛ postea ad ipsam fuerit reuoca-
tus eo ꝙ qñ p̃dictã dedit licentiã credebat se
posse in seculo remanẽ: q2 ius ignorabat'. al's
eni ꝯpulsa fuisset religiõem itrare: ea mortua
tenet ad religionẽ reuerti: vñ dĩ in decre. p̃di- E
cta: ꝙ ea sublata de medio votũ sine salut sue
periculo nõ potuit violare. Si ãt ꝯ voluntatẽ
vxoris ꝓfessionẽ in religiõe faciat ꝓfitẽdo pec
cat: ꝛ ad mulierez reuocabit ad eiꝰ petitiõem:
nec ea mortua coget ad religionẽ reuerti: vl-
teriꝰ tñ nõ poterit vxorẽ accipe. ꝓmisit. n. se nõ
exigere debitum qđ in eiꝰ ptãte erat: ꝛ iõ q̃ ad
hoc votũ tenuit: nõ reddẽ autẽ nõ erat in eiꝰ:
sed in mulieris ptãte. ex̃. de ꝯuersi. ꝯiug. Qui-
dã itrauit. Sil'r dico de muliere itrãte religio-
nẽ ꝯ voluntatẽ viri: vñ de muliere q̃ credens
viꝝ mortuuz hitum religiõis assumpsit ꝛ ꝓfes-
sionẽ fecit: ꝛ postea reuerso viro fuit ad eũ re- F
uocata. dĩ ex̃. de ꝯuersi. ꝯiug. Placet: ꝙ q̃uis
mortuo viro ꝯsultiꝰ sit ei: ꝛ ꝯgruẽtiꝰ ad salutẽ
vt ad monasteriũ redeat: tñ si ad hoc iduci nõ
poterit. dñs papa ipsam iuitã credit nõ cogen
dã: ꝛ sic in ea. decr. dr̃. licet votũ eiꝰ vsq̃q̃ nõ
tenuerit: eatenꝰ tñ fuit obligatoriũ: q̃tenꝰ se po
tuit obligare: ꝓmisit. n. itrãdo monasteriuz se
nõ exacturã carnis debitũ: quod erat in ptãte
ipsiꝰ. Ex q̃ pz ꝙ q̃uis reuocata teneret debitũ
petẽti reddere: sibi tñ petere nõ licebat: vñ vl-
terꝰ nõ põt viꝝ ducere: vt hr̃ in decr. p̃dicta.
¶ Ad p̃m in oppm dõ. ꝙ mulier cognita a vi-
ro mõ sup̃dicto nõ põt postea viro ꝯdicẽte re G
ligionẽ itrare: q2 p ꝯctũ mr̃imõiuz iã trãslata
erat ptãs corpis vniꝰ in aliũ: q̃uis adhuc non
plene: ꝛ iõ copula mõ sup̃dcõ extorta non põt
dici fuisse oĩo violẽta. vñ ꝛ si ista p̃uet iure suo
sine culpa sua: non tñ sine rõnabili cã. ¶ Ad
2m dõm ꝙ nõ est sil'e de lege humana ꝛ diuia:
q2 lex humana ꝯsiderat mr̃imoniũ inq̃tuz est
aliq̃d carnale. lex autẽ diuia inq̃tum est spiri
tuale sacr̃m idiuisibilem vnionez humane na
ture ad personaz filij dei significans: ꝛ ideo dr̃
in littera. c. 7. ꝛ est. 27. q. 2. Sunt qui dicunt. ꝙ
ꝛ si lex hũana gr̃a religiõis ꝯiugia supple ꝯsu
mata solui debere ꝯcessit: tñ lex dina ꝓhibuit.

b ¶ Ad 3m dicendum quod maior intelligenda est de vinculis eiusdem generis in compossibilibus. vinculum autem religionis et matrimonii eiusdem generis non sunt. ¶ Vel potest dici quod vir et mulier matrimonium contrahendo transferunt in se inuicem suorum corporum potestatem quantum ad actum coniugalem. Contra rationem autem est quod homo rem alterius alteri possit obligare: sed homo profitendo in religione tradit corpus suum in potestatem religionis: et ideo neutrum vinculorum predictorum per aliud potest solui. ¶ Ad secundum argumentum ad partem secundam dicendum quod si alter coniunx mortuus resuscitaretur alius non teneretur ipsum recipere: quia per mortem vinculum fuit solutum. vnde apostolus prima Cor. 7. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit: quod si dormierit vir eius liberata est a lege viri. quod ergo dicitur quod mulieres acceperunt de resurrectione mortuos suos: aut per mortuos non intelliguntur ibi mariti earum: sed filii vel alii amici: quos recuperauerunt: aut si intelligitur quod acceperunt maritos suos. hoc fuit per nouum consensum et nouum matrimonium. Articulus III.

Consequenter queritur de 3° principali. ¶ Et circa hoc queruntur. 4. ¶ Primo vtrum sponsalia possint contrahi ante septennium. ¶ 2° quot modis sponsalia contrahuntur. ¶ Tertio vtrum sponsalia publice contracta coram amicis: non tamen in facie ecclesie possint solui per mutuum dissensum preter iudicium ecclesie. ¶ Quarto. quot modis dissoluuntur. Questio. I.

Primo ostendo quod sponsalia possunt contrahi ante septennium: quia sponsalia possunt contrahi per parentes. 32. q. 2. Non omnis. §. cum dicitur. Honorantur parentes Rebecce muneribus: consulitur puella non de sponsalibus. Illa enim iudicium expectat parentum. Sed contractus qui per alios potest fieri non requirit discretionem in illis de quibus agitur. ergo sponsalia possunt ante septennium contrahi. ¶ Item Greg. dial. li. 4. refert de quodam puero quinquenni blasphemante quod in gremio patris fuit a demonibus extinctus et ad infernum tractus: sed nullus retrahitur ad infernum nisi propter mortale peccatum. ergo ante septennium potest puer mortaliter peccare. multo fortius ergo sponsalia contrahere.

¶ Contra. magister. 4. dist. 36. c. vlti. et est. 30. q. 2. in principio. sponsalia ante septennium contrahi non possunt.

¶ Respondeo. quod sponsalia contrahi non possunt ante septennium: quia ad hoc requiritur consensus qui non potest interuenire nisi ab alterutra parte illud intelligatur quod iter eos agitur quod etatis puerorum ante septennium infirmitas non dimittit. 30. q. 2. §. Sponsalia.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod sponsalia que contrahuntur per parentes efficaciam non habent si illi de quibus agitur non consentiunt: vnde illud verbum decreti. consulitur puella non de sponsalibus. debet intelligi cum hoc aduerbio tantum: quia etiam fuit requisita de perfectione: et sic exponit gl. ibidem: et concordat sacre scripture. Gen. 24. vbi dicitur. Vocemus puellam et queramus ipsius voluntatem: tamen vt dicit gl. in predicto decre. si non contradicit consentire videtur. s. quo ad forum ecclesie. ¶ Ad 2m dicendum quod preter solitum visum nature erat accelerat' vsus l. arb. in puero illo. Iura autem aptantur ad ea que vt in pluribus accidunt. Questio. II.

Secundo queritur quot modis sponsalia contrahuntur.

¶ Respondeo. quod sponsalia secundum quod proprie accipiuntur. s. pro sponsione futuri matrimonii possunt contrahi vel absolute vel sub conditione. ¶ Primo modo. 5. modis. s. nuda promissione: vt cum vir dicit. Accipiam te in meam: et mulier. Accipiam te in meum. ¶ Alio datis arris sponsalitiis: vt pecunia vel aliquo huius. ¶ Alio modo annulli subarratione. ¶ Alio modo interueniente iuramento. ¶ Alio modo fidei datione. ¶ Si autem sponsalia contrahantur sub conditione: aut honesta est conditio: vt si vir dicat. Accipiam te in meam si placet parentibus meis: et tunc stante conditione tenent sponsalia. aliter non. extra. de conditionibus in desponsatione appositis. De illis. Aut est conditio inhonesta: non tamen contra bona matrimonii: vt si dicat vir. Accipiam te in meam si factis meis consentias: et hec conditio habetur pro non apposita: et tenent sponsalia: ac si facta essent absolute. e. ti. c. i. vt exponit gl. ibidem. et etiam. c. vlti. Si autem est conditio contra bona matrimonii: vt si dicat vir. accipiam te in meam si venena sterilitatis procurauerts: tunc sponsalia non tenent. conditio enim contractum corrumpit quando est contra naturam ipsius. e. ti. c. vlti. Questio. III.

Tertio queritur vtrum sponsalia publice contracta coram amicis: non tamen in facie ecclesie possint solui per mutuum dissensum tamen preter iudicium ecclesie.

A ¶ Respondeo quod non. tales enim contractus ex quo sunt notorii seu manifesti: ita vt legittime probari possint coram ecclesiastico iudice ad iudicium ecclesie referendi sunt: siue facti fuerint in presentia ministrorum ecclesiasticorum: siue non. Questio. IIII.

Quarto queritur quot modis sponsalia dissoluuntur.

¶ Respondeo. quod sponsalia dissoluuntur in decem casibus. ¶ Vnus est quando alter religionem ingreditur: quia per hoc solueretur matrimonium non consumatum: vt visum est. ¶ Secundus quando contrahit cum alia per verba de presenti. extra. de sponsalibus. Si inter. cuius ratio est: quia per sponsalia non transfertur corpus vnius in potestatem alterius: sed fit promissio de

B transferendo. per matrimoniū aūt trāsfert po
testas corporis vni⁹ in aliū: ⁊ si aliq̄d ꝓmiſ
sum alicui postea deē alij tenet donatio: quā
uis donās sic peccet. Et in duob⁹ p̄dictꝭ casib⁹
soluūtur sponsalia ipso iure. ¶ Terti⁹ est quā
do trāsfert se ad regionē aliā: ⁊ ꝯuenieti tem
pore expectat⁹ ⁊ debito mō req̄situs nō reuer
titur. ex̄. de spōsalib⁹. De illis. ¶ Quart⁹ quā
do alter icurrit leprā vel paralesim vel aliam
enormē lesionē. ex̄. de iureiur. Quemadmo
dum. §. Qđ si. in tex. ⁊ in glo. ¶ Quint⁹ qñ al
ter eoꝝ fornicaē. ¶ Sextus si supuenit affini
C tas vel cognatio spūalis. ex̄. de ꝯsanguinitate
⁊ affinitate. Supꝫ eo. ¶ Septim⁹ qñ alter alte
rum absoluit ne forte deteri⁹ ide ꝯtingat. si ta
lem ducat quā odio habeat. ex̄. de sponsalib⁹.
Preterea. §. Si aūt. ¶ Octau⁹ quādo minor
ad legitimā etatē veniēs dissentit. ¶ Non⁹ si
ꝓbetur fama de ipedimēto iter eos vel scāda
lum de eoꝝ cōiunctione. ex̄. de spōsalib⁹. Cuꝫ
in tua. ¶ Decim⁹ vt aliq̄ dicūt si sponsalibus
supueniat simplex ꝯtinentie votū: q̄ vt videē
eis sicut votū solennizatū per ꝓfessiōem in re
ligione soluit mr̄imoniū non ꝯsumatū: ita vo
D tum ꝯtinētie simplex sponsalia soluit: ⁊ in his
8. casib⁹ nō sunt soluēda sponsalia nisi iudicio
ecclesie: quod veꝝ est si sunt publice cōtracta.
si aūt vir ⁊ mulier iter se sponsalia secreto con
traxerūt non video rōnē quare sine iudicio ec
clesie nō possint dissolui in p̄dictis casib⁹: cum
secreta nō subsint iudicio militātis ecclesie: ni
si quo ad foꝝ pnīe. ¶ Et notādū ꝙ spōsalia cō
tracta ꝓmissiōe iuramēto firmata nō soluunt
spōsalia nuda ꝓmissiōe ꝯcta. Articulus. IIII.

Onsequenter queritur de 4° p̄n
cipali. ¶ Et circa hoc querū
tur. 4. ¶ Primo vtꝝ bigami
sint irregulares. ¶ 2° vtꝝ illa ir
regularitas tollaē p baptismū
¶ Tertio vtꝝ contrahēs non
de iure: sed de facto cuꝫ corrupta ab alio viro
sit irregularis. ¶ 4° vtruꝫ cum bigamis possit
per summū pontificē dispensari. Q̄ō. I.

A Primo ostēdo ꝙ bigami nō sunt irregu
lares: q̄ hoc esset aut pp signum
icontinētie: aut ꝓpter defectū itegritatis in si
gnificatōe ex parte sacr̄i: nō ꝓpter p̄mū: q̄ ma
ius signū icōtinētie est fuisse fornicatū cū mul
tis q̄ cognouisse affectu ꝯiugali multas: sed
qui cū multis fornicat⁹ est: nō ꝓpter hoc est ir
regularis. Nec ꝓpter 2ᵐ: q̄ sicut mr̄imoniuꝫ
ꝯsūmatū significat idiuisibilē vnionē vni⁹ nāe
humane cū vna ꝑsona dina: ita mr̄imoniū nō
ꝯsūmatū significat vnionē vni⁹ ecclīe cū vno
spōso. s. xp̄o. Sed ille q̄ habuit plures vxores B
v̇gines: ⁊ nullā cognouit nō est irregularis. g̊
silr̄ nec ille qui habuit plures: ⁊ vtrāq̄ cogno
uit. ¶ Itē sicut se habet vna v̇tus ad aliā: ita
vnū sacr̄m ad aliud: sed vna v̇tus nō ipedit al
terius susceptōem. ergo neq̄ ꝓpter sacramen
tum mr̄imonij pluries iteratū ipeditur homo
a susceptiōe sacr̄i ordis. ¶ Item saltē ostendo
ꝙ ducēs viduā non ꝓpter hoc sit irregularis:
q̄ plus nocet vnicuiq̄ corruptio ꝓpa q̄ alie
na. sed si hō p̄us per fornicationē corrupt⁹: po
stea ꝯtrahit mr̄imoniū cū virgine nō efficitur
irregularis. ergo multo forti⁹ nec ducēs cor
ruptā. ¶ Itē ille q̄ nubet virgini ab alio viro C
relicte nō est irregularis. extra de bigamis nō
ordinādis. Debitum. sed in hoc sacr̄o est defe
ctus significatiōis: q̄ vna sancta aīa quā rep̄
sentat virgo ducta nō potest eē spōsa nisi vni
us. s. xp̄i. ergo defectus significatiōis in sacr̄o
mr̄imonij non cōsumati nō causat irregulari
tatē. ergo a simili nec defect⁹ significatiōis in
sacr̄o mr̄imonij consumati.

¶ Cōtra. decre. di. 34. Precipim⁹. ꝓhibēē bi
gami ordinari. ¶ Itē extra de bigamis nō or
dinādis. c. j. Bigami penitētes vel repudia
tarū mariti ad sacerdotiū nō ascendant.

¶ Rn̄deo. triplex est mr̄imonij significatio. D
vna est significatio disibilis vnionis que est i
ter aīam ⁊ deū per charitatē vie. Alia est signi
ficatio idisibilis vnionis iter humanā nām ⁊
filij dei personā. 3ᵃ est significatio vniōis idisi
bilis iter ecclesiā ⁊ xp̄m: sicut inter sponsum ⁊
spōsam. vnde ap̄lus 2ᵃ Cor. xi. Despondi vos
vni viro virgīe castā exhibere xp̄o. ecclesia. n.
nūquā deficiet: sed semꝑ xp̄o vnita manebit:
quāuis nō sic posset dici de qualibet aīa p cha
ritatē vie xp̄o vnita. ¶ Prima vnio significa
tur p mr̄imoniū nō ꝯsūmatū. Due alie p mr̄i
moniū ꝯsumatū: non ꝙ ipse carnalis concubi
tus has duas significet vniōes: sed cōsumatio E
mr̄imonij que est per actū illū. hec p̄dicta tra
huntur ex dictis. ex̄ de bigamis nō or. Debi
tum. ex tex. ⁊ glo. cū ergo vni soli diuie ꝑsone
sit vnita vna sola hūana nā: ⁊ vni xp̄o vna tm̄
ecclesia: cōsumatio mr̄imonij cū plurib⁹: ⁊ du
cere ab alio corruptā deficiūt a significationi
bus p̄dictis: q̄ p̄mo mō due fuerūt vni⁹. 2° mo
do vna duoꝝ. cū ergo ille q̄ ordinaē ad mini
strandū alij sacr̄a nō debeat in sacr̄o pati defe
ctum. iō ordinatū est vt ille qui mr̄imoniū cō
cōsumauit cū plurib⁹: vel cū corrupta ab alio
viro ad ordines nō ꝓmoueaē: ⁊ hoc accipitur
ex dictꝭ ex̄. de bigamis nō ordi. Debituꝫ. ¶ Et

F nota ꝙ contrahitur irregularitas bigamie in
pluribꝰ casibus. ☞ Unus est qñ q̇s diuersis tē
poribus hꝫ plures legitimas vxores ⁊ cogno
scit ambas: ⁊ hec est bigamia ꝓpꝛe dicta. ☞ Ali
us qñ diuersis tꝑibꝰ hꝫ plures: vnā de iure: al
terā de facto: ⁊ cognoscit ambas. ☞ Aliꝰ cum
simul hꝫ plures: vnā de iure: alterā de facto: ⁊
cognoscit ambas. ☞ Aliꝰ qñ contrahit cuꝫ vi
dua: ⁊ ab altero marito cognita: ⁊ eaꝫ cogno
uit. ☞ Aliꝰ qñ contrahit ⁊ mr̃imoniuꝫ ↄsumat
cū corrupta ab alio siue hoc sciat ille q̇ contra
hit: siue non. ☞ Aliꝰ quādo ꝓpriā vxorē cogno
scit postꝙ̄ ab alio cognita est: siue tꝑe quo eaꝫ
cognoscit sciat eā esse ab alio cognitā: siue nō:
⁊ oēs hi modi trahi pñt ex dictis. extra. de bi
G gamis nō or. super eo. in glo. Ille etiā irregu
laris est qui post solēne votū cōtinētie cōtra
hit mr̃imoniū de facto siue cū vidua: siue cum
virgine: ⁊ eā cognoscit: cuꝫ de iure non possit.
extra de biga. non ordi. Nuper. ⁊ c. vlt. ⁊ c. su
per eo. in glo. ⁊ 27. q. pma. Quotquot. sed ta
lis nō est irregularis ꝓpter defectū significa
tionis in sacr̃o: cū ibi sacramentū non sit: sꝫ qr
sic statutū est: eo ꝙ contra talē presumitur de
īcontinentia īherenti: ⁊ etiā vt sacr̃m ordinis
in maiori reuerentia habeaẗ: ⁊ in his sex casi
bus est bigamia īterpretatiue dicta.

¶ Ad pmū in oppm̄ dōm ꝙ mr̃imoniū nō cō
H sumatū significat vnionē anime cū xp̄o ꝑ cha
ritatem vie: ⁊ plures anime sic vniūtur xp̄o: sꝫ
non significat vnionē vnius ecclesie cū xp̄o fa
ctam per assumptionē humane nature a diui
na persona. hoc. n. significatur per mr̃imoniuꝫ
cōsumatū. ¶ Ad 2m̄ dōm: ꝙ sacr̃m non repu
gnat susceptiōi ordis: sed defectus itegritatis
in sua significatiōe. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ quā
uis q̇ꝫtum ad culpā ⁊ penā debitā culpe plus
noceat vnicuiqꝫ corruptio ꝓpria q̄ꝫ aliena: ta
men q̄tū ad penā irregularitatis nō est sic in
ꝓposito: cuius ratio est fm̃ quosdā: qr ecclesia
nūquā fuit adultero iuncta: nec nisi vni spon
so: sed spōsus ecclesie aliquādo habuit synago
I gam quasi cōcubinā: ⁊ ideo ↄsumatio mr̃imo
niȷ̄ cū muliere pus corrupta ab alio magis est
cōtra significationē que debet eē in sacramen
to q̄ꝫ cū vir pus corruptus cōsumat mr̃imoni
um cum muliere nō pus corrupta. Sꝫ hec ra
tio nulla est: qr sicut fuit vna fides antiquorū
⁊ modernoꝝ: vt in. 3. lib. ostēsum est: ita ⁊ vna
ecclesia. vnde sancti pr̃es qui xp̄i precesserūt
aduentū: iaꝫ pertinebant ad veritatē ecclesie.
vnde illoꝝ collatio nō debet dici fuisse concu
bina: sed sponsa. Uñ ⁊ in ꝓphetiȷ̄s sponsa vo
catur. ☞ Preterea si esset veꝝ qd̓ illi dicūt co
pula fornicaria esset sacr̃m vnionis synagoge K
cū deo: quod est absurdū. ¶ Dōꝫ ergo alr̃ ꝙ
motus nō distinguunẗ fm̃ spēm per ↄparatio
nem ad terminū a quo: sed ad quē: vñ ↄsuma
tio mr̃imoniȷ̄ inq̇ꝫtū est cū non pus corrupta:
q̄tus sit ab illo q̇ pus carnē suā diuisit per for
nicatiōeꝫ cū alia: nō sic deficit ab itegritate si
gnificatiōis vniꝰ cōiunctiōis iter xp̄m ⁊ eccle
siam. sic cōsumatio mr̃imoniȷ̄ q̇ est a viro non
pus corrupto cum muliere corrupta ab alio.
Silr̃ dico ꝙ si mulier esset ordis susceptiua ir
regularis fieret ꝑ ↄsumationē mr̃imoniȷ̄ cū vi L
ro pus corrupto cū alia: nō aūt ꝑ ↄsumatōem
mr̃imoniȷ̄ cuꝫ viro non pus corrupto: quāuis
ipsa pus fuisset ab alio per fornicatōem corru
pta. ¶ Ad vltimū dōm ꝙ grauior est defectꝰ
significatiōis in mr̃imonio ↄsumato q̄ꝫ nō cō
sumato. plus eni ponderādi sunt defectꝰ in re
bus iam ↄsumatis q̄ꝫ in his que nōdū ꝑuene
runt ad suā ↄsumationē. Qō. II.

Secundo querit̃ vtꝝ irregularitas biga
mie tollat̃ per baptismum. A

¶ Ad istā qōnē dixerūt quidā: iter quos fuit
Hieronymꝰ ꝙ ille qui ante baptismuꝫ habuit
plures vxores per baptismū sequētē ab irregu
laritate purgat̃: vt hr̃ super illud pma Thim.
2. Uniꝰ vxoris virum: ⁊ ēt decre. di. 26. Unius
vxoris. quoꝝ rō est: qr cū baptismꝰ tollat oēm
culpā: ⁊ oēm penā: nō videt̃ rō q̄re nō tollat ir
regularitatē. Augu. aūt ⁊ cōis opio doctoruꝫ
tenēt ↄ̄triū: qr q̄uis per baptismū tollatur ois
culpa ⁊ ois pena ꝓ actuali pctō debita: ex hoc
tñ nō seq̇tur ꝙ tollat irregularitatē bigamie:
qr nō debet̃ homini ꝓ pctō: sed ꝓ defectu sacr̃i
mr̃imoniȷ̄ in significādo. decr. di. 26. Acutius. B
ibi. n. dr̃ ꝙ acutiꝰ itelligūt q̇ neqꝫ eū q̇ cathecu
minꝰ habuit alterā ordinādū censuerūt: qr de
sacr̃o agit̃ non de pctō. ex hoc vt dicūt q̇dā vr̃
ꝓbabilr̃ posse ↄcludi ꝙ baptismꝰ tollat omnē
irregularitatē ꝓuenientē ex pctō non aliam.
¶ Sed contra hoc arguit̃: qr si hoc esset verū
tolleret illā que ꝓuenit ex iterfectiōe hois in
iusta: ⁊ nō illā q̇ ꝓuenit ex iterfectiōe hois iu
sta: qd̓ rōnabile non videtur. Qō. III.

Tertio q̄rit̃ vtꝝ ↄ̄hēs nō de iure: sꝫ d̓ facto
cū corrupta ab alio viro sit irregu A
laris. Et vr̃ ꝙ nō: qr sil'e ē q̄tū ad irregularita
tē ↄ̄here cū vidua. ⁊ cū duabꝰ vxoribꝰ. Sꝫ non
iuenit̃ in iure expssuꝫ ꝙ ↄ̄hēs cū duabꝰ de fcō:
⁊ ambas cognoscēs sit irregularis. g̊ nec ille
laicꝰ q̇ ↄ̄hit cū vidua de fcō nō de iure. ¶ Itē
si ↄ̄ctꝰ de fcō iduceret irregularitatē: tūc ille q̇
ↄ̄heret cū aliq̄ vxore viuēte adhuc eiꝰ marito
irregularis eēt: qd̓ nō iuenit̃ de iure expressuꝫ.

B ¶ Item talis non est irregularis nisi sit bigamus. Sed bigam⁹ nō est q̄ in veritate nullam habuit vxorē: ⁊ opinioni est veritas p̄ferenda. ⁊ pōt trahi hoc arg͞m ex q̄busdaʒ dictis. ex͞. de biga. nō ordi. Nuper.

¶ Cōtra. ff. ad. l. Corneliā. de sicarijs dimis. Qui hoiem nō occidit: sʒ vulnerauit vt occidat, p homicida est dānandus. ḡ a sili q̄ ɔ̄tuʒ in se est ɔ̄hit cū vidua: q̄uis iste ɔ̄ctus non sortiatur effectū: tn̄ ita bigam⁹ reputādus ē quo ad penā ac si ɔ̄ct⁹ de iure effectū habuisset.

¶ R̄ndeo: q̄ talis irregularis est si illū ɔ̄ctū ɔ̄secuta est carnalis copula: non q̄r in rei vitate sit bigam⁹: sed pp affectū itentiōis cū opere subsecuto. ex͞. de biga. non or. Nuper. ⁊ q̄r vt

C in eadē decre. dr̄ in gl. In maleficijs voluntas spectat̄ nō exitus: qd̄ est itelligendū de voluntate manifesta in opere ordiato ad exitū: sicut pcutere hoiem cū cultello ordinatur ad homicidiū: q̄uis nō ois q̄ sic pcutit̄ occidatur.

¶ Ad p̄mū in opp͞m dōm q̄ inuenitur in iure in simili. q̄ contrahēs cū duab⁹ de facto: ⁊ ambas cognoscēs est irregularis: certū est q̄ inuenitur expressum q̄ ɔ̄trahēs cuʒ vna de iure: ⁊ alia de facto: ⁊ ambas cognoscēs est irregularis: qd̄ verū non eēt nisi ɔ̄tractus de facto quo ad icurrendū irregularitatis penā ponderaretur vt contract⁹ de iure. ¶ Ad 2͞m dōm q̄ ille qui ɔ̄trahit cū aliqua viuēte eius marito: ⁊

D eaʒ cognoscit irregularis est: q̄r q̄uis non sit bigam⁹ in rei veritate: tamē quo ad penā irregularitatis iter bigamos ,pter similitudineʒ reputādus est. vt. n. dicit̄. ex͞. de biga. nō ordi. Nuper. in glo. aliquādo ,pter similitudinem facti aliq̄s numerat̄ iter eos: de quoꝝ numero nō est. ¶ Ad 3͞m dōm q̄ in aliq̄b⁹ casib⁹ veritati p̄fert̄ opinio: vt habet̄ in glo. sup decretalē p̄dictā: qd̄ nō est sic itelligendū: q̄r vnq̄ simplr̄ opinio veritati p̄ferēda sit: sed ʒ q̄d. s. quo ad malefacientiū penam. Q͞o. iiii.

A **Quarto** querit̄ vtꝝ cū bigamis possit per summū pontificē dispēsari. Et videtur q̄ nō. extra de biga. non ordi. super eo. In bigamis contra apl͞m dispēsare non licet.

¶ Itē quod bona rōne constitutū est: dissolui nō est velle dei. Sed bigamos non eē ordinādos: bona rōne constitutuʒ est. ergo hoc dissolui non est velle dei. sed contra velle dei papa dispensare non potest.

¶ Cōtra. decre. di. 34. Si subdiacon⁹. Necessitate exigēte bigamus vsq̄ ad subdiaconatū possit ,pmoueri. ¶ Itē. c. sequēti. Lector si viduā alteri⁹ vxoris accepit in lectoratu pmaneat: aut si necessitas fuerit subdiacon⁹ fiat.

¶ R̄ndeo: q̄ q̄uis papa non possit dispensare contra ius nature: nec ɔ̄tra ius diuinum: q̄r B sua potestas vtroq̄ iure est inferior: ⁊ vtrunq̄ supponit tāq̄ fundamentū: tamē q̄r est successor Petri qui p̄nceps fuit apostoloꝝ equaleʒ potestatē habēs potestati Petri: imo vt proprius loquar eandē: ⁊ iferior nō possit obligare superiorē: nec par parē: Papa de plenitudine ptātis dispēsare potest cōtra statuta apostoloꝝ quorūcūq̄: si tamē vim non habeāt ex iure nature vel diuino. decre. dist. 82. Presbyter. cum ergo bigamū nō ordinari apostolicū sit preceptū: cū bigamis dn̄s papa dispēsare pōt: tamē quia nō decet hoc faciliter fieri ,pter reuerētiā apostoloꝝ. ideo cū bigamis dominus papa non dispēsat nisi exigente necessitate. Aliq̄ tamē dicūt q̄ in dyaconatu ⁊ p̄sbyteratu cū bigamis dominus papa dispensare C nō potest: qd̄ tamen nō credo: vt habet̄ decre. di. 34. Lector. in glo. Luci⁹ dispēsauit cum panormitano archiepo qui fuit bigamus.

¶ Ad p̄muʒ in opp͞m dōm q̄ ibi accipit̄ licet. p non decet. simlr̄ exponendū est illud qd̄ dicitur. ꝗ. e. ti. Nup. §. q̄ cū bigamis nō liceat dispēsari. ¶ Ad 2͞m dōm q̄ vrgente necessitate: ⁊ magna ecclesie vtilitate nō eēt ɔ̄tra velle dei bigamū ordinari. ¶ Auctoritates ad partem aliā itelligunt̄ de plenitudine potestatis.

Circa lr̄aʒ. Si verbis explicāt: quod tamē corde nō volunt ⁊c̄. hoc itelligendū D est q̄tū ad iudiciū ecclesie q̄ per v̄ba significātia presentē ⁊ iteriorem cōsensum p̄sumit cōsensum interiorem affuisse. Macharius inter christi heremitas precipuus. Nota q̄ illi heremite monachi erāt. al's si solus vixisset in heremo: non ,pter hoc solutū fuisset m̄rimoniuʒ. Talib⁹ sponsis licet sine cōmuni ɔ̄sensu continentiā ,p̄fiteri ⁊ monasteriū eligere: q̄uis hoc dicat̄ de sponsis q̄ nondū sunt ɔ̄iuges: tn̄ hoc etiā verꝝ est de spōsis qui ɔ̄iuges sunt an̄ m̄rimonij ɔ̄sumationē. Vidue marit⁹. q̄ supple cognita fuit ab alio. Eque sicut bigam⁹ sacerdos E fieri ,p̄hibet̄. supple si cū illa m̄rimoniū consumauit. Si v̄o talis spōsa iter quā ⁊ spōsum ei⁹ ɔ̄sensus de p̄senti itercessisset eo mortuo vidua remāsisset cui copulat⁹ vlterius ad sacros ordines nō accederet. hoc intelligi debet si non tn̄ fuit cognita a viro scd̄o: sed etiā a p̄mo. al's nō eēt verꝝ qd̄ hic dic̄ magr̄. qd̄ pʒ p illō qd̄ h̄r ex͞. de biga. nō or. Debitū: ⁊ decre. di. 34. Presbyteri. §. Vidua. ⁊. c. imediate sequēti. Si q̄s alij se copulauerit etiā si carnis cōmixtio illic sequat̄ ad priorē copulam reuocādus est. hoc expressum est. ex͞. de spō. duorum. Licet,

¶ Si consensus de futuro cū iuramēto faciat cōiugium. Dist. XXVIII.

Hic queri dȝ vtrū cōsensus de futuro addito etiā iuramēto coniugiū efficiat? vt si qs pmittat: vel etiā iuret alicui se vsqȝ ad tēpus placitū illā ducturū: ⁊ illa pmittat vel iuret se illi nupturā. Nunquid talis spōsio eos coniuges fecit? Si mutato pposito alter vel vterqȝ ad alienam copulā trāsit nunqd ob porē sponsionē iuramēto subnixā: scōe federationis pactū scindet? Cōsidera qꝛ lōge aliō est pmittere: ⁊ aliud facere. Qui pmittit nōdū facit. Qui ergo pmisit se ī vxorem ducturū aliquā: nōdū eā duxit vxorem ⁊ que spopōdit se nupturā: nōdum nupsit. Quō ergo ɔiuges appellari pnt q nondū cōtrahūt: sed ī futuro se cōtracturos iurādo pmittūt? Itē si ex vi iuramenti ad futurū ptinētis mox efficiunt cōiuges: cur iurāt in futuro se facturos qō in pñti efficiunt? Itē Si ex quo iurāt mox efficiunt ɔiuges: tūc rē hāc efficiūt quā iurāt se facturos. Iō dico qꝫ ɔiugiū tunc nō fuit: sed futuruȝ pmittit. Si vo ille post vxorem duxit: ⁊ illa marito nupsit: cōiugiū vtrinqȝ fuit: ⁊ nō pōt dissolui. Precedens ergo mēdaciū vel periurium pnia est corrigendū: sed cōiugiuȝ sequens nō est dissoluendū. Non aūt sic estqn iuramentū cōiugij pñtis consensus attestatiōe firmat. qꝛ post taleȝ consensum si quis alij se copulauerit: etiā si proleȝ pcreauerit: irrituȝ debet fieri: ⁊ ipse ad priorem copulā reuocari.

¶ Que videntur obuiare premissis nouellarum institutio.

P Remisse aūt sententie videtur obuiare illud qō leges tradūt. Si quis tactis diuinis scripturis iurauerit mulieri se eā legitimā vxorem habiturū: vel etiā si in oratorio tale sacrm dederit: fit illi legitima vxor: q̄uis nulla dos: nulla alia scriptura interposita sit. Sed hic ostēditur quid fieri vel esse debeat nō qd tunc fiat. Nō.n. per illud iuramētū tunc fit vxor: sed fieri debet: qꝛ iuramentū est. Pōt ⁊ de illo iuramento hoc dictū intelligi vbi de pñsenti cōsentiūt ac se inuicem suscipiūt. Illi etiā sniē qua dictum est solū cōsensuȝ facere cōiugiū: videt obuiare quod Euaristus papa ait. Aliter legittimum nō fit cōiugiū nisi ab his qui super feminam dominationeȝ habere vident: ⁊ a quibus custodit vxor petatur: ⁊ a parentibus sponset ⁊ legibus dotetur: ⁊ a sacerdote vt mos ē bñdicat: ⁊ a panymphis custodiat ⁊ solenniter accipiatur. Item. Ista legitima scitote esse cōnubia. Aliter vero psumpta nō ɔiugia sed adulteria vel fornicatiōes sunt nisi voluntas propria suffragata fuerit ⁊ vota succurrerint legitima. Hoc aūt non ita intelligenduȝ est tanqȝ sine enumeratis non possit esse legitimuȝ cōiugiū: sed qꝛ sine illis nō habet decorē ⁊ honestatem debitā. In huius.n. sacri celebratiōe sicut in alijs quedā sunt ptinentia ad substantiā sacramēti. vt cōsensus de pñti: qui solus sufficit ad contrahendū matrimonium. quedā vero ptinētia ad decorem ⁊ solēnitatem sacri: vt parentū traditio: sacerdotū benedictio ⁊ huiusmodi: sine quibus legittime fit cōiugium: quātū ad virtutem: nō quātū ad honestatem sacramēti. Sine his ergo nō qsi legittimi ɔiuges: sed quasi adulteri vel fornicatores cōueniunt: vt illi qui clanculo nubunt: ⁊ vtiqȝ fornicatores essent nisi eis suffragaret volūtas verbis expressa de psenti: que legittimum in eos

facit matrimonium. Naʒ ꝛ cōsensus oc cultus de p̄nti per verba expressus con iugiuʒ facit: licet nō sit ibi honestus cō tractus: sed m̄rimoniuʒ sancit cōsensus qui in occulto fuit. Si.n. alter alterū di miserit nō cogit̄ iudicio ecclesie redire: ꝛ cōmanere quasi cū cōiuge: q꜓ non pōt ꝓbari testibꝰ cōtractus q̄ in occulto est factus. Q꜔ si ipsi qui in occulto sibi cōsen serunt: eūdeʒ cōsensum volūtarie i ma nifesto ꝓfiteant̄: tunc vtiq꜖ ꝓpria volū tas suffragat̄: ꝛ legitīa vota succurrunt: ad santiendū cōiugium qd̄ p̄us occulte fuerat cōtractū. Uoluntas ergo verbis expressa in occulto ad hoc suffragat̄ vt fiat cōiugium: manifeste vero expressa suffragat̄ vt santiat ꝛ roboret: ac liberū sit eccl'ie de hoc iudicare si expedierit.

¶ De qua re sit ꝯsensus ille: an de carna li copula: an de cohabitatōe: an de alio.

b Ic querit̄ cū cōsensus de p̄senti matrimonium faciat: cuius rei consensus sit ille? an carnalis co pule? an cohabitationis: an vtriusq꜖? Si cohabitationis cōsensus matrimoniuʒ facit: tunc frater cū sorore: pater cuʒ fi lia pōt cōtrahere matrimoniū. Si car nalis copule: tunc inter Mariaʒ ꝛ Jo soph non fuit coniugium. Proposuerat enim maria in virginitate manere nisi deus aliter facere iuberet scōʒ qd̄ vide tur angelo dixisse. Q̄uo fiet istud q̄m̄ vi rum nō cognosco. i. me nō cogniturā ꝓ posui. Nec꜖ eniʒ q꜓ virū tūc nō cogno scebat: necesse erat inquiri q̄uo posset habere filiū: sed q꜓ se nunq̄ꝫ cognituraʒ ꝓposuerat. Dicit.n. Beda. ꝙ in virgini tate manere disposuerat. Si ergo con tra suum ꝓpositūʒ post consensit in car nalem copulaʒ: videtur facta voti rea: mente ꝛ si non opere violata. Dicamus ergo ꝙ cōsensus cohabitationis vel car nalis copule non facit coniugium: sed cōsensus cōiugalis societatis verbis se cundum presens tempus expressis: vt cum vir dicit. Ego accipiam te in meā: non dominam non ancillam: sed coniu gem. Quia eniʒ non ancilla vel domina datur: ideo nec de summo: nec de imo a principio formata est: sed de latere vi ri ob coniugaleʒ societatem. Si de sum mo fieret: vt de capite: videret̄ ad do minationem creata. Si vero de imo vt de pedibus: videretur ad seruituteʒ su bijcienda. Sed quia nec in dominā nec in ancillam assumitur: facta est de me dio. i. de latere: quia ad coniugalem so cietatem assumitur. Cum ergo sic con ueniunt vt dicat vir: accipio te in meaʒ cōiugē: ꝛ dicat mulier accipio te i meū virum: his verbis vel alijs idem signifi cantibus exprimitur consensus: non co pule carnalis vel cohabitationis corpo ralis: sed coniugalis societatis. Ex qua oportʒ eos cohabitare: nisi forte causa religionis pari voto corporaliter sepa rentur vel ad tempus: vsq꜖ in finē.

¶ Superius determinauit magister p̄ncipa liter de effectu cōsensus expressi per verba de presenti. Hic de effectu cōsensus expressi per verba de futuro. ¶ Et diuidit̄ in tres. ☞ Pri mo ostendit ꝙ consensus de futuro matrimo nium non efficit. ☞ Secūdo opponit in cōtra rium ꝛ soluit ibi. Premisse aūt. ☞ Tertio inq̄ rit cuius rei sit ille consensus qui matrimoniū facit ibi. Hic queritur. Articulus. i.

Jrca hanc dist. querenduʒ ē p̄ncipaliter de duo bus. ☞ Primo de cōsensu de futuro. ☞ Scd̄o de consensu de p̄senti. ¶ Circa p̄mū que runtur q̄tuor. ¶ Primo vtrꝫ expressus consensus de futu ro per se matrimonium efficere possit. ☞ Se cundo vtrum cuʒ carnali copula sequente ac cedente consensu de p̄senti: per verba tamē de presenti nō expresso. ☞ Tertio vtrum sufficiat ad matrimonium solus consensus de futuro cum carnali copula sequente. ☞ Quarto vtrū

post carnalem copulam solum consensum de futuro sequentem matrimonium aliud contrahi possit. Questio. I.

A **Primo** ostendo q͛ ꝯsensus de futuro per se matrimoniū efficere pōt: q2 cōsensus de pñti efficit matrimoniū pñs.g͛ a sili ꝯsensus de futuro efficit mrimoniū futurum. ¶ Item omne vinculū inter virū ⁊ mulierē fortius spōsalibus est matrimoniū: sed ꝑ simplicem ꝓmissionē ꝯtrahunt spōsalia: cu3 g͛ ꝓmissio iuramēto firmata efficiat fortius vinculu3 q̄3 ꝓmissio simplex: talis ꝓmissio efficit matrimoniū. ¶ Ite3 vinculū indissolubile inter virum ⁊ mulierē quo ad mutua3 translationem potestatis corpoꝝ suoꝝ ꝯtractū matrimoniū est. S3 ꝓmissio de tali trāslatiōe causat vinculu3 idissolubile iter eos: q2 ipletio ꝓmissionis

B est de iure nāe: qḋ aūt est de iure nāe solui nō pōt.g͛ cōsensus de futuro efficit mrimoniū. ¶ Contra. magister dist. precedenti. c. 2°. Efficiens matrimonij causa est cōsensus: nō quilibet: sed per verba expressus nec de futuro sed de presenti. ergo cōsensus de futuro etiā iuramento affirmat⁹ matrimoniū nō facit. ¶ Itē magr̄ hui⁹ di. c. I. ꝓbat q͛ cōsensus de futuro ēt iuramēto firmat⁹ matrimoniū nō facit. ¶ Rñdeo q͛ ꝑ ꝯsensum de futuro vir ⁊ mulier ꝓmittunt se mutuo assumere in matrimoniu3: ⁊ cōtractus mrimonij est adimpletio ꝓmissionis illius: vinculū aūt cōtractū per promissionē nō est ꝓmissionis ipletio: q2 illud vi

C culu3 est obligatio ad implēdū ꝓmissu3: obligatio autem ad aliquid implendū nō est ipsa adimpletio. vinculu3 ergo contractū per cōsensu3 expressu3 per verba de futuro per se nō pōt efficere matrimonium.

¶ Ad pmū in oppositū dōm q͛ consensus de futuro dupliciter pōt intelligi. Uno mō pro consensu de futuro respectu matrimonij futuri. ⁊ sic ꝓcedit argumētū: q2 sicut cōsensus hodiernus per verba de pñti expressus hodie facit matrimoniū: sic cōsensus crastinus qui tūc per v̄ba de pñti exp̄met cras faciet matrimo

D nium. Alio modo pro cōsensu de pñti respectu matrimonij futuri. ⁊ sic non valet ꝓcessus argumenti: q2 consensus de pñti attingit imediate matrimoniu3 qḋ efficit: seu vnit ei sicut causa effectui: nō sic aūt pōt dici de consensu de p̄senti respectu matrimonij futuri. ¶ Ad secundū dicendu3 q͛ firmatio ꝓmissionis per iuramentum nō mutat genus vinculi: sed idē genus vinculi fortificat. vnde inter sponsalia quedā sunt alia alijs fortiora. ¶ Ad 3m dōm q͛ impletio ꝓmissionis nō est de iure nāe qñ remittit ab illo cui fcā ē vel a iure. Qō. II.

A **Secundo** querit vtrum expressus cōsensus de futuro cum carnali copula sequente accedente cōsensu de presenti: Per verba tamen de p̄senti non expressio efficiat matrimonium. Et videt q͛ non ꝑm magistrum dist. precedenti. Efficiens causa matrimonij est solus cōsensus per verba de presenti expressus: sed per hypothesim predictus cōsensus de presenti nō exprimitur per verba de presenti: sed tm̄ per carnalem copulam ⁊ verba de futuro que ꝓcesserunt. ergo omnia illa simul non efficiunt matrimoniū. ¶ Item solus consensus de presenti si per verba vel alia signa non exprimit esse presens: matrimoniū non efficit: q̄uis sequantur sponsalia sed carnalis copula adueniens de vero matrimonio

B non efficit matrimoniū: sed factum mtrimonium consumat. ergo carnalis copula sequēs sponsalia matrimoniu3 non efficit: quāuis accedat consensus de presenti per verba de presenti non expressus.

¶ Contra. omnis carnalis copula extra matrimonium facta est mortale peccatum. Sed carnalis copula cum cōditionibus predictis nō est mortale peccatum. ergo carnalis copula cum alijs predictis conditionibus verum efficit matrimonium.

C ¶ Respondeo q͛ sicut ex institutione sufficit ad contrahendū matrimoniu3 consensus de presenti per verba vel alia signa expressus. sic ex institutione sufficit ad contrahendū matrimonium inter legitimas personas consensus in matrimoniū p̄sens expressus per carnalem copulā in relatiōe ad verba que cōsensum de futuro p̄us expresserant: q̄uis neutrū p̄dictoꝝ per se sufficeret ad p̄dicti cōsensus exp̄ssione3 eo mō quo requirit ad cāndū mrimoniū. ¶ Ad pmi opp^m dō3 q͛ q̄uis ꝯsensus ille nō exp̄mat ꝑ v̄ba de pñti: exp̄mit tm̄ ꝑ aliqḋ eq̄ualens ex vi istitutōis mrimōij. ¶ Ad 2m dō3 q͛ i casu p̄dcō carnal̄ copl̄a cū ꝯsensu de pñti ī mrimoniū ⁊ ꝑ v̄ba de futuro q̄ ꝓcesserāt: mrimoniū ⁊ efficit ⁊ cōsumat. Questio. III.

A **Tertio** querit vtrꝫ sufficiat ad mrimoniū solus ꝯsensus de futuro cū carnali copula sequēte. Et vr̄ q͛ sic. q2 iudiciū ecclesie iustum est: sed in p̄dicto casu ecclesia iudicat esse matrimoniū nisi aliud ipedimētū obstiterit. ¶ Ite3 maius est exp̄mere ꝯsensu3 v̄bo ⁊ fcō q̄ v̄bo tm̄. S3 in p̄dcō casu ꝑsone suū consensum exp̄mūt v̄bo ⁊ fcō. g͛ verius est ibi matrimōiū q̄ iter ꝑsonas suū ꝯsensu3 exp̄mētes ꝑ v̄ba de pñti carnali copula nō sequēte.

B ¶ Cōtra. vbi dolus adest ⁊ cōsensus abest nō
pōt fedus ꝑfici ꝯiugale: ex̄ de spō. Tua nos. ⁊
ꝯstat hoc itelligi debere de cōsensu de pn̄ti. g̊
ad ꝯ̄hendū mr̄imoniū nō sufficit solū ꝯsensus
de futuro cū carnali copula sequēte.
¶ Rn̄deo ꝙ in casu p̄dcō eēt mr̄imoniū p̄e
sumptū: ⁊ scḋz iudiciū eccl'ie eo ꝙ eccl'ia ꝑ ver
ba q̄ p̄cesserūt de futuro ⁊ copulā carnalez se-
quentē p̄sumit consensum de p̄senti affuisse: ⁊
ipsos se mutuo matrimōiali affectu cognouis
se: tamē nō esset ibi mr̄imoniū verū: nec scḋm
iudiciū dei: q̄ mr̄imoniū scḋz rei veritatē sine
reali cōsensu de p̄senti cōtrahi nō pōt.
C ¶ Ad p̄mū in opp^m dḋm ꝙ in p̄dcō casu iudi
ciū eccl'ie iustū est a iustitia iudicātis: q̄ iustū
est vt iudicās q̄ nō nouit occulta cordiū iudi-
cet s̄m ea q̄ exteri⁹ patēt: ille aūt iudex cui dr̄.
Tu solus nosti corda filioꝝ hoīuz pōt iudica-
re s̄m certitudinē de interiori cōsensu. ¶ Ad
2^m dḋz ꝙ q̄tūcūqꝫ exp̄mat ꝯsensus si nō adest
interi⁹ nō est mr̄imoniū s̄m iudiciū dei: q̄uis
talis q̄ sic carnalē copulā extorsit teneat im-
plere quod v̄bo ꝓmisit. Questio. iiii.

Quarto querit vtrū post carnalē copulaz
solū cōsensuz de futuro sequentē
aliud mr̄imoniū ꝯ̄hi possit. Et vr̄ ꝙ non. extra
A de spon. Js qui fidē. Js q̄ fidē dedit. m. mulie
ri super matrimonio ꝯ̄hendo carnali copula
subsecuta: ⁊ si in facie ecclesie deducat aliaz ⁊
cognoscat ad p̄mā redire tenet: q̄ lꝫ p̄sumptū
p̄mū mr̄imoniū videat: ꝯ̄ p̄sumptionē tn̄ hui⁹
nō ē ꝓbatio admittēda. ¶ Itē eccl'ia pōt fa-
cere aliq̄s ꝑsonas illegitimas ad ꝯ̄hēduz iter
se. cū g̊ eccl'ia ꝓhibeat illū q̄ post fidē datā de
ꝯ̄hēdo mulieri: ⁊ postea carnalr̄ cognouit eā
dem alij nubere illa viuēte: vr̄ ꝙ talis sit ille-
gitim⁹ ad ꝯ̄hēdū cū alia. ¶ Itez si aliq̄s ꝯ̄hit
spōsalia cum aliq̄ q̄uis nulla sint: ꝓhibet tn̄
ducere aliquā cōsanguineaz illius in vxorem:
extra de spon. Ad audientiam. g̊ a simili mr̄i-
B moniū qḋ s̄m rei veritatē nullū est: pōt redde
re ꝑsonā illegitimā ad ꝯ̄hendū cum alia.
¶ Cōtra. ꝯsensus verus p̄ualet p̄sumpto ꝯsen
sui. Sed cum aliq̄s post ꝓmissionē fcām mu-
lieri de ducēdo eā in vxorē postea carnalr̄ co-
gnoscit eā n̄ affectu maritali: sꝫ fornicario: nō
est ꝯsensus nisi p̄sumpt⁹. g̊ si postea ꝯsentiat in
aliā ꝯsensu de pn̄ti ꝑ v̄ba de pn̄ti exp̄sso ⁊ ecō
uerso: verum mr̄imoniū contrahit.
¶ Ad istā q̄ōnē dixerūt aliq̄ ꝙ q̄uis p̄^m mr̄i
moniū nō fuerit veꝝ: sed p̄sumptū: tn̄ ex cōsti-
tutiōe eccl'ie in sic ꝯ̄hentib⁹ gn̄at ipedimētū
ne cū alijs ꝯ̄here possint: ⁊ si vir ꝯ̄hit cum alia
p̄ma viuēte vel mulier cū alio p̄⁹ viro viuente
talia mr̄imōia tanq̄ꝫ nulla sunt dirimēda. vn̄ C
ex̄ de spō. Js q̄. dr̄ de mr̄imonio ꝯ̄cto post ma
trimoniū p̄sumptū ꝙ nec veꝝ: nec aliqḋ cēset
mr̄imoniū. Sꝫ q̄uis hec opīo sit ꝓbabilr̄: tn̄
nō est v̄a: nec cōiter tenet a doctorib⁹: q̄ p̄mū
mr̄imoniū cū nō fuerit veꝝ: sed p̄sumptū non
generat in sic contrahentib⁹ veꝝ ipedimentū
ꝯ̄hēdi cū alijs ꝑsonis sed p̄sumptū: ⁊ q̄ eccl'ia
iudicat de iteriorib⁹ ꝑ exteriores p̄sumptōes:
2^m mr̄imoniū q̄uis eēt veꝝ s̄m iudiciū dei: tn̄
dirimeret ꝑ iudiciū eccl'ie: ⁊ ad p̄orē copulaz
ꝯpellunt reuerti ēt ꝑ eccl'iasticā cēsuraz: tn̄ q̄
s̄m rei veritatē ꝯiuges nō fuerūt: ⁊ v̄a sūt ma
trimonia q̄ ꝯ̄xerūt cū alijs: p̄us dꝫ ꝑmittere se D
q̄libet excōicari ⁊ q̄cūqꝫ penā aliaz subire q̄
carnalr̄ copulet p̄ori. silr̄ dico de muliere re-
spectu viri: nec ꝑꝑ hoc talis ꝑplexus est. q̄ in
hoc casu nō obediēdo eccl'ie nō peccat sꝫ susti
nētia excōicatiōis hac de cā meritoria sibi vr̄.
ꝓ excōicato tn̄ se gerere dꝫ: ⁊ a susceptiōe eu-
charistie maxime in loco vbi factū suū notuz
est: debet ꝓpter scandalū abstinere.
¶ Ad p̄^m in opp^m dḋm ꝙ illud v̄bū decreta
lis. s. qḋ ad p̄mā redire tenet: ⁊ illud aliud qḋ
fuit allegatū ꝓ p̄⁹ opīone. s. ꝙ mr̄imoniū con
tractū post p̄sumptū nō ē veꝝ: itelligēda sunt
s̄m iudiciū eccl'ie. ¶ Ad 2^m dḋm ꝙ eccl'ia ali- E
quādo aliq̄d ꝓhibet fieri decernendo iplicite
vel explicite irritū ⁊ inane fcm̄ ꝯ̄ hanc ꝓhibi-
tionē: ⁊ sic nō ꝓhibet ꝯ̄hi mr̄imoniū post ma
trimoniū p̄sumptū: qḋ s̄m rei v̄itatē nullū est.
Alio mō ꝓhibet aliq̄d fieri nō decernendo
explicite vel iplicite irrituz vel inane si ꝯ̄trium
fiat: ⁊ q̄uis faciēs ꝯ̄ talē ꝓhibitionē peccet: tn̄
factū tenet nisi sit aliud qḋ obsistat: ⁊ hoc mō
ecclesia ꝓhibet ꝯ̄hi mr̄imoniū durāte alio ma
trimonio p̄sumpto: qḋ s̄m rei veritatē est nul
lum. Uel pōt dici ꝙ eccl'ia non ꝓhibet ꝯ̄hi
scḋm mr̄imoniū nisi p̄supponēdo ex p̄sūptio-
ne ꝙ p̄mū sit veꝝ: ⁊ iō scḋm mr̄imoniuz q̄uis
realiter sit veꝝ scḋz dei iudiciū: tn̄ s̄m iudiciū F
ecclesie est nullū: ⁊ ita eo mō est nullū quo ab
ecclesia fuit ꝓhibitū. ¶ Ad 3^m dḋm ꝙ q̄uis
ꝯ̄hens spōsalia cū aliq̄ q̄ s̄m rei⁹ veritatē nll'a
sunt: eo ꝙ illā in vxorem nō pōt hr̄e: nō possit
postea ēt post mortē illi⁹ aliquā sibi attinētez
infra gradū ꝓhibitū ducere in vxorez: tn̄ post
mr̄imoniū p̄sumptū: qḋ s̄m rei veritatē nullū
est: aliud matrimoniū ꝯ̄ctū cuz aliqua nō at-
tinente p̄ori tꝫ scḋm iudiciū dei: q̄ qḋ in p̄dcā
ḋcretali dcm̄ ē ordiatū ē ab eccl'ia ꝑꝑ publice
honestatis iustitiā: vt dic̄ Apparat⁹ ibidē: ⁊ ē
statutū nō tm̄ ꝓhibēs ne fiat: sꝫ ēt decernēs ir
ritum ⁊ inane si ꝯ̄trium fiat. Articulus. ii.

Onsequenter querit de secundo principali. ¶ Et circa hoc querunt quatuor. Primo utrum mutuus consensus de translatione potestatis corporum ad tempus faciat matrimonium. 2° utrum mutuus consensus sub conditione faciat matrimonium. 3° utrum consensus clandestinus efficiat matrimonium. 4° utrum consensus in carnalem copulam necessarius sit ad contrahendum matrimonium. Questio. I.

a **Primo** ostendo quod consensus mutuus de translatione potestatis corporum ad tempus faciat matrimonium. Omnis carnalis concubitus extra matrimonium est illicitus: sed carnalis concubitus cum concubina quibus sit illicitus habenti aliam uxorem: tamen licitus est alias uxorem non habenti. de. n. c. de concu. l. i. Nemini licentia concedatur constante matrimonio concubinam penes se habere. In quo videtur dare intelligi quod non constante matrimonio talis licentia potest concedi. ergo videtur quod concubinatus sit matrimonium: sed constat quod non est nisi ad tempus. ¶ Item quod potest aliquam rem concedere simpliciter potest etiam concedere ad tempus: sed vir et mulier possunt sibi mutuo concedere simpliciter potestatem corporum suorum. ergo hanc concessionem possunt facere ad tempus: sed talis concessio efficit matrimonium.

B ¶ Item sicut se habet consensus simpliciter ad matrimonium simpliciter: ita consensus ad tempus ad matrimonium ad tempus. ergo sicut mutuus consensus simpliciter efficit matrimonium simpliciter: ita mutuus consensus ad tempus efficit matrimonium ad tempus.

¶ Contra. extra de conditionibus in despon. appo. c. vl. dicitur si alter dicat alteri. Contraho tecum donec inveniam aliam honore vel facultate meliorem: talis contractus caret effectu: hoc autem non est nisi quia talis contractus est ad tempus. ¶ Item secundum magistrum superius di. 27. c. 1. Matrimonium individuam vite consuetudinem retinet: sed contractus ad tempus est divisibilis. ergo talis contractus non potest esse matrimonium.

¶ Respondeo quod non potest contrahi matrimonium ad tempus: servus. n. alicuius domini habentis super ipsum plenitudinem

C potestatis non potest sine concessione domini illius et auctoritate concedere alii qualemcunque potestatem in corpus suum: sed quilibet homo est servus dei qui habet super quemlibet hominem omnimodam plenitudinem potestatis. ergo nullus vir potest concedere mulieri: nec econverso aliquam potestatem in corpus suum nisi ex concessione dei explicita vel implicita: deus autem non tantum non concedit: sed etiam prohibet fieri inter virum et mulierem mutuam concessionem potestatis suorum corporum quantum ad concubitum carnalem ad tempus: quod patet Matth. 19. ubi dicitur. Quod deus coniunxit homo non separet. Triplex autem est congrua ratio quare deus hoc voluit fieri. Una est. quia hoc esset contra bonum prolis. copulati. n. ad tempus non essent ita solliciti ut in pluribus de

D sue prolis disciplina et educatione religiosa sicut copulati simpliciter. Alia est. quia hoc esset contra bonum honeste dilectionis: que debet esse inter coniuges: quia forte coniuges copulati ad tempus plus diligerent se propter delectabile secundum carnem quam copulati simpliciter tamen dilectione que est propter honestum copulati simpliciter: magis diligunt se: ut in pluribus quam si essent copulati ad tempus: plus. n. diligit unusquisque ut in pluribus rem que sua est simpliciter quam si non esset sua nisi ad tempus. Tertia ratio est. quia in copula ad tempus non salvaretur ratio sacramenti. quia talis copula cum esset divisibilis non significaret indivisibilitatem humane nature a persona filii dei. nec indivisibilem unionem ecclesie cum Christo.

E ¶ Ad primum in oppositum dicendum quod dicta lex concubinatum non concedit: sed homini non uxorato permittit tanquam lege humana non puniendo: nec ex hoc sequitur quod puniri non debeat lege divina: quia sicut dicit Aug. 1. de lib. ar. longe ante medium. Lex humana multa impunita relinquit que per divinam providentiam vindicantur et recte. ¶ Ad 2m dicendum quod maior est vera quando potestas superioris domini ita concedit seu permittit fieri concessionem rei ad tempus: sicut permittit ea fieri simpliciter quod in proposito non est verum: ut visum est in corpore questionis. ¶ Ad tertium dicendum quod maior falsa est: sicut patet ex dictis in corpore questionis. Questio. II.

A **Secundo** queritur utrum mutuus consensus conditionalis faciat matrimonium re non existente posita sub conditione. Et videtur quod sic. extra de condi. in desponsa. appo. c. 1. Quicunque sub conditionis nomine aliquam desponsaverit et eam relinquere voluerit. dicimus quod frangatur conditio et desponsatio irrefragabiliter teneatur. ergo sive existat conditio sive non tenet desponsatio: multo fortius ergo matrimonium. ¶ Item si aliquis iuraverit mulieri se eam ducturum in uxorem: si tamen sibi donaverit. s. 10. vel. 20. marcas. si conditio non existat et interveniat consensus de presenti: aut carnalis sequatur copula eam

B tenetur accipere in uxorem. extra. e. ti. De illis. ergo a simili matrimonium tenet: quamvis res apposita sub conditione non existat.

¶ Contra. e. ti. sup eo. dicitur de illo qui consensit in quandam mulierem si pater eius suum prestaret assensum: quod nisi voluntas patris postmodum intercedat. nequaquam cogendus est ad matrimonium contrahendum: sed si sponsalia sub conditione contracta non tenent re posita sub conditione non existente: a simili nec matrimonium.

¶ Respondeo quod conditionum appositarum in contractu matrimonii quedam sunt contra

C matrimonij substantiā: vt si alter dicat alteri. Contraho tecum si generationē plis euites: qđ est contra bonū prolis: vel donec inueniā aliam honore vel facultate meliorē: qđ est cō tra significationē sacramēti: aut si adulterandam te tradas: qđ est cōtra bonū fidei: ⁊ sub talibus conditionib⁹ nullū matrimoniū est. vt habet extra de cōdi. in despōsatiōe appo. c. vlt. ¶ Quedā sunt nō contra subaz mrimonij: ⁊ istarū quedā sunt turpes aut īpossibiles: ⁊ mrimoniū ɔctum sub talib⁹ conditionibus tenet: q̄ pro nō adiectis habent. vt dr i decretali pdicta. quedā sunt honeste ⁊ possibiles: ⁊ istarum q̄dā sunt de pterito: vt si dicat. Con-
B traho tecum si maritus tuus mortu⁹ est: q̄dā de pn̄ti: vt si dicat. Contraho tecū si tu es virgo: ⁊ sub istis conditionib⁹ vel sīlibus matrimonium ɔctum tenet exn̄tibus reb⁹ in conditionibus appositis aliter nō: ⁊ sic itelligit auctoritas ad partez scđam allegata: q̄uis illa videat de spōsalib⁹ loq̄. Quedā sunt cōditiones de futuro. vt si dicat. Cōtraho tecū si patri tuo vel patri meo placuerit: ⁊ tūc iudicandum est sicut de spōsalibus sub ɔditiōe cōtractis: q̄ vt dicit extra de cōdi. in despō. appo. Super eo. Huiusmodi consensus non est de presenti habendus licz per verba de presenti
C euidentius exprimatur: q̄ in alieno arbitrio non habito sed habendo consistit.
¶ Ad pmū dōm q̄ illa decretalis intelligit de conditiōe turpi non existēte ɔ nām matrimonij: vt dicit Apparatus ibidē. ¶ Ad scđm dōm q̄ q̄uis pmo apposita sit conditio de futuro si postea consentiat de presenti: aut carnalis copula subsequatur: conditiōe nō replicata recedit a conditione pus apposita: ⁊ simpliciter intelligitur consentire: vt dicit Apparatus ibidem. Questio. iii.
A **Tertio** querit vtrum consensus clandestinus efficiat matrimoniū. Et videt q̄ nō. 30. q. 5. Aliter dicit de clādestinis matrimonijs q̄ nō sunt coniugia sed adulteria vel cōcubinia: vel stupra aut fornicatōes poti⁹ q̄ legitima coniugia. ¶ Itē q̄ ecclesia phibet consanguineos matrimonialr copulari: ideo mutuus eoꝝ cōsensus matrimoniū nō efficit: sed ecclesia phibet matrimonia clādestina. eadem. q. nullus. ⁊ extra de clāde. despon. Cum inhibitio. ergo cōsensus clādestinus mrimonium nō efficit. ¶ Itē carnalis concubit⁹ inter cōiuges est licitus: sed si aliqui clandestine matrimōiū cōtrahāt nō licz eos simul carnaliter copulari: q̄ scandalizarēt pplm. ergo videt q̄ tale matrimoniū est nullum.

¶ Cōtra. 30. q. 5. Iudicantē. dr de illis q̄ clā- B destine consenserūt q̄ reatum adulterij vterq̄ incurrit: duz vtroq̄ eoꝝ viuente alij se copulauerit: sed hoc non esset verum nisi per mutuū consensum clādestinū contraxisset mrimoniū verum. ergo talis cōsensus veꝝ efficit mrimoniuz. ¶ Itē si tales trāsferrent se ad regionē longinquā vbi nō est consuetudo monitiōes ⁊ solēnitates in matrimonijs adhiberi: licitū esset eos ibi carnaliter copulari: sz nunq̄ carnalis copula extra mrimoniū ē licita. g̃ clādestinus ɔsensus veꝝ efficit mrimoniū.
¶ Rn̄deo q̄ sicut matrimoniū clādestinum dr tripl'r: ita pōt dici de clādestino consensu. Uno° dr matrimoniū clādestinū qđ ɔhit sine pn̄tia testium. ex̄ de clāde. despō. Qđ nobis. C
Alio mō qđ ɔhitur nō adhibitis solēnitatib⁹ ɔsuetis: q̄uis ɔctū fuerit in pn̄tia testium. 30. q. 5. Alr. Tertio mō qn̄ fit sine pmissa denūciatiōe: extra de clāde. despō. Cū inhibitio. ⁊ q̄libet istoꝝ modoꝝ si affuit mutu⁹ ɔsensus p verba de pn̄ti expressus veꝝ est mrimoniū sz dei ⁊ ɔscie iudiciū: illud tn̄ qđ ita est clādestinum qđ nō fuit in pn̄tia testiū nō iudicabit veꝝ matrimoniū ab eccl'ia q̄ iudicat sm allegata. vn̄ si aliquis istoꝝ cū alia psona in facie eccl'ie ɔheret pciperet ei p ecclesiā cohabitatio cū ea: ⁊ phiberet ei accessus ad pmā: cui tn̄ pcepto obedire nō deberet q̄tū ad redditionē carna- D lis debiti: q̄ magis obediendū est iudicio dei ⁊ ɔsciētie q̄ iudicio ecclesiastici: q̄ sm psūptiones iudicat: in q̄bus tn̄ possz obedire ecclesie absq̄ pctō obedire tenet: sicut in subueniēdo illi mulieri in necessarijs si indiget: ⁊ ipse illi ⁊ alij sufficere posset.
¶ Ad pm in oppm dōz q̄ sicut dicit magr h⁹ di. c. 2. illud nō est ita itelligēdū q̄ nō sit legitimū ɔiugiū: sed q̄ nō hz decorē ⁊ debitā honestatē. Uel pōt dici q̄ illud decretū itelligēdum est de clandestino consensu nō expsso in psentia testiū: qui consensus non efficit matrimoniū sm psumptionē: ⁊ ideo carnalis cōcubitus talium ab ecclesia illicitus iudicatur. E
¶ Ad 2m dōm q̄ nō est sile de vtraq̄ phibitione: q̄ ita phibet cōsanguineos copulari q̄ psonas intēdit reddere illegitimas ad ɔhendum: nō sic aūt phibet clādestina matrimonia. ¶ Ad 3m dōm q̄ q̄uis carnalis cōcubitus in matrimonio sit licitus regulariter tn̄ p accidens aliquo loco ⁊ aliquo tēpore pōt eē illicitus: vt ppter scandalū populi: sicut dem̄ est: vel ppter ecclesie phibitionē: que alicubi phibet coniuges carnaliter copulari anteq̄ adhibeat matrimōio solēnitas ɔsueta: quā tn̄

ꝓhibitioné quidá dicũt eé nõ respcũ act⁹ de/
biti reddẽdi: ſ3 respcũ act⁹ petẽdi: vñ pecca/
ret exigẽs: ꝛ nõ peccaret reddẽs. Qõ. iiii.
A **Quarto** querit vtꝝ ꝯsensus in carnalem copulã sit necessari⁹ ad mrĩmo/
nium ꝯhẽdũ. Et vr ꝙ sic. 17. q. 1. Sunt qdã. vo
uẽtib⁹ supple ṽginitaté non solũ nubere: ſ3 ét
velle dãnabile est: sed hoc verũ nõ esset nisi cõ
sensus in carnalé copulã necessarius esset ad
matrimoniũ ꝯhẽdũ. ¶ Jté ad ꝯhẽdũ matri/
moniũ neci⁹ é ꝯsensus in ea pp̄ q̃ é mrĩmoniũ
institutũ. S3 mrĩmoniũ nõ tm̃ mõ istitutũ est
in officiũ: sed ét in remediũ. g̊ ad ipm ꝯhẽdu3
necessari⁹ est ꝯsensus i illud p qḋ hr̃ remediũ
ꝯ carnalé cõcupiscentiã: illud aũt remediũ est
carnalis copula. ¶ Jté ad ꝯhẽdũ mrĩmoniũ
B necessari⁹ est ꝯsensus in illud qḋ si excludat i
ꝯctu mrĩmoniũ nullũ est. Sed si vir ꝛ mulier
ꝯherẽt apposita hac ꝯditiõe ꝙ vn⁹ alij nunq̃3
debitum redderet nullũ esset matrimoniũ. er
go ad contrahẽdũ mrĩmoniũ necessarius est
ꝯsensus in redditionem debiti.
¶ Contra magr̃ h⁹ di. c. vlt. Cõsensus coha/
bitationis vel carnalis copule nõ facit coniu
gium: sed ꝯsensus cõiugalis societatis verbis
ḟm pñs tp̃s expssus. ¶ Jté beata ṽgo verum
mrĩmoniũ ꝯxit cũ Joseph: nõ tñ i carnalé co
pulã ꝯsensit: qꝛ semp ṽgo pfecta nõ tm̃ corpe:
ſ3 ét mẽte pmãsit. g̊ ꝯsensus i carnalé copula3
nõ est necessari⁹ ad mrĩmoniũ ꝯhẽdũ.
¶ Rñdeo ꝙ ad mrĩmoĩũ ꝯhẽdũ nõ é neces/
C sarius cõsensus explicite in illud qḋ nõ est de
mrĩmonij eẽntia: copula aũt carnalis est hu/
iusmodi: postq̃3. n. aliq̃ mrĩmoniu3 ꝯxerunt si
postea perpetuo ꝯtinerent: nihilominus esset
inter eos verꝫ mrĩmoniũ: sicut patuit in matri
monio inter virginé Mariã ꝛ Joseph. ad ꝯ/
hendum ergo mrĩmoniũ nõ est necessari⁹ cõ/
sensus in carnalé copulam explicite: qꝛ tñ in
eẽntia mrĩmonij ꝯtinet carnalis copula sicut
vsus in ptãte ordinata ad vsum nõ de necessi/
tate sed volũtarie: ideo aliquo mõ iplicite re/
quirit ꝯsensus in carnalem copula3 ad ꝯhen/
dum matrimoniũ: inq̃3tũ ad hoc necessarius
D est ꝯsensus mutu⁹ in translationé corporis ꝓ
prij in ptãte3 alterius cõiugis q̃tũ ad cõcubi
tum cõiugalem: sed hoc nõ est ꝯsentire in car
nalem copulã neq̃3 explicite neq̃3 iplicite ab/
solute: sed iplicite ꝛ sub cõditiõe. s. si alter con
iunx vti sibi concessa voluerit potestate.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõ3 ꝙ ille q̃ vouit ṽginita
te3 volẽdo nubere: vult se obligare obligatiõi
icõpossibili voto suo si alter ꝯiunx voluerit: ꝛ
iõ mortalr̃ peccat: qꝛ q̃3tũ in se é vult se expo/
nere necessitati veniẽdi ꝯ votũ suũ si alter vo E
luerit: ꝛ q̃uis qḋ dcm̃ é regulariter sit verꝫ: ex
inspiratiõe tñ spũs sci ṽgo que vouit ṽginita
tem sine pctõ nubere põt: sicut patuit in ṽgie
glĩosa q̃ anteq̃ nuberet certificata fuit p reue
lationé spũs sci ꝙ Joseph ab ea nũq̃3 debitu3
exigeret: ꝛ iõ ꝯhendo cũ eo nõ exposuit se ali
cui periculo veniẽdi ꝯ votũ quo ṽginitatem
vouerat cu3 esset pfecte certificata ꝙ Joseph
nõ vteret potestate sibi cõcessa. ¶ Ad 2ᵐ dõ3
ꝙ nõ plus cõcludit nisi ꝙ necessari⁹ est ꝯsen/
sus in carnalé copulã iplicite ꝛ sub cõditione
. s. si alter cõiunx ptãte sibi concessa vti volue/
rit. ¶ Ad 3ᵐ dõ3 ꝙ si aliq̃ ꝯhunt inuicem sub
hac cõditione: ꝙ nunq̃ sibi inuicem reddent
debitu3: ipsi non tm̃ excludunt carnalé copu F
lam: sed ét mutua3 translationé corporꝫ suorũ
in alterius ptãte3 q̃3tũ ad concubitũ cõiuga/
lem: ꝛ ego bñ concedo ꝙ ꝯsensus in talé trãs/
lationé requirit ad mrĩmoniũ contrahẽdu3.
¶ Ad argumẽta ad pte3 aliã p3 q̇d dici de/
beat ex ia3 dictis: ꝛ q̃uo inter gloriosa3 ṽginé
Mariã ꝛ Joseph fuit verꝫ matrimoniũ absq̃3
piudicio virginitatis eiusdem.
Circa litterã. Matrimoniũ nõ sanxit ꝯsen sus q̃ in occulto fuit. i. nõ ostẽdit fa
ctum q̃tũ ad forense iudicium ecclesie.

¶ Coactio excludit consensum coniu-
galem. Distin. XXIX.

Oportet aũt consensu3 cõiu
galem liberũ esse a coactio
ne. Coactus. n. cõsensus qui
nec cõsensus appellari de-
bet: cõiugiũ non facit: sicut
testatur Urbanus papa scribẽs sancto
regi aragonu3 in hec verba. De neptis
tue cõiugio quã te cuidam militi datu-
rum necessitatis instãte articulo sub fi-
dei pollicitatione cõfirmasti: hoc equi-
tate dictante decreuimus: vt si illa virũ
illum oĩno vt dicit renuit: ꝛ in eadem
voluntate persistit: vt viro illi se pror-
sus deneget nupturã: nequaq̃3 eam inui
tam ac renitenté eiusde3 viri cogas cõ-
iugio copulari. Jdẽ. Si verũ esse cõsti-
terit qḋ nobis legati iordanis principis
retulerũt. s. ꝙ ipse coactus ꝛ dolens fi-
liam suam flentem ꝛ pro viribus reni-

tentem: Raynaldo desponsauerit: qm̄ legum ⁊ canonum auctoritas talia spō- salia non approbat: ne ignorantibus le ges ⁊ canones nimis durum videatur: ita sententiam temperamus: vt si prin- ceps cum assensu filie id quod ceptū est perficere voluerit: concedamus. Sin autē legatus noster vtrasq̄ partes au- diat: ⁊ si nihil fuerit ex p̄te raynaldi qđ ampli⁹ impediat ab ipso iordane sacra mentū quo cōstent hec que dicta sunt accipiat. ⁊ nos canonū ⁊ legum scripta sequentes: deinceps non ꝓhibemus qn aliȷ viro si voluerit p̄dicta eius filia tm̄: in domino nubat. Ex his apparet cōiu gium fieri inter consentiētes ⁊ sponta- neos: nō inter renitentes ⁊ inuitos. Ue rumtamen qui inuiti ⁊ coacti coniuncti sunt. si postea ab aliquo tēporis spacio sine contradictione ⁊ querimonia coha bitauerint facultate discendendi vel re clamandi habita consentire vidētur: ⁊ consensus ille cōsequens supplet: quod precedens coactio tulerat.

¶ In libro pandectarum.

Consentire aūt ꝓbatur qui eui denter non cōtradicit scđm il- lud. In sponsalib⁹ eorū consen sus exigendus est quoꝝ in nuptȷs desi- deratur. Intelligit̄ tamē semper patri filia consentire nisi euidēter dissentiat. Item. Sponsalia sicut nuptie consensu fiunt contrahentium: ⁊ ideo sicut in nu- ptȷs: ita ⁊ sponsalibus patrisfamilias fi liā cōsentire opꝫ: que si p̄ris volūtati nō repugnat: cōsentire intelligit̄. c

¶ Superius determinauit magr̄ de consen- su matrimonȷ quātum ad eius effectum. Hic determinat de ipso quātū ad eius defectum. ▽ Et p̄mo quo ad defectum voluntatis. ▽ Se cundo quo ad defectū intentionis. di. se. ibi. Nec solum. ▽ Prima in tres. ▽ Primo ostē dit ꝙ coactio excludit matrimoniū. ▽ Scđo ostendit ꝙ cōsensus sequens ratificat ibi. Ue- rumtū qui inuiti. ▽ 3° ꝙ sufficit quādoq̄ ↄsen sus tacitus ibi. Cōsentire aūt. Articulus. I. C

Circa hanc di. querendū est p̄ncipalr̄ de duo bus. ▽ Primo de cōsensus cōtrahētiū coactōe. ▽ Scđo de talis ↄtractus ratificatio nē. ¶ Circa p̄mū q̄runt q̄- tuor. ▽ Primo vtꝝ ↄsensus coactio per metū ipediat mr̄imoniū. ▽ Se- cundo vtrū ipediat sponsalia iuramento fir mata. ▽ Tertio vtrum persona cōsentiens in aliam sibi nō consentientē possit illa viuente contrahere matrimoniū. ▽ Quarto vtrū pa- rentes liberos suos possint cogere ad matri- monium contrahendum. Questio. I.

Primo ostēdo ꝙ cōsensus coactio p me- tum nō ipediat mr̄imoniū. Qđ nihil est mr̄imoniū nō ipedit: sed nulla ē ↄsen sus coactio: q̄ ↄsensus est act⁹ liberi arbitrȷ: qđ nō pōt cogi. vt in 2° li. ostensum est. g̊ coa- ctio cōsensus mr̄imoniū nō ipedit. ¶ Itē ois vir aut est constās aut incōstās: sed coactio p metū cadēs solū in viris incōstantib⁹ mr̄imo niū nō ipedit: in virū aūt constātē nulla coa- ctio p metū cadit: sicut. n. dicit p̄hus. 3° ethi. c. 9°. Fortis ipauidus est. g̊ nulla coactio p me- tum mr̄imoniū ipedit. ¶ Itē coactio cōsen- sus p metū non est nisi vehemens iductio: q̄ iteriores actus liberi arbi. sufficiēter cogi non p̄nt. Sed sicut vehemēter pōt hō inclinari p metū ad ↄsentiendū: ita p blāditias: cū ergo vehemēs ↄsensus inductio p blāditias nō im pediat mr̄imoniū: vr̄ silr̄ ꝙ nec illa que ē per metū. ¶ Itē coactio ↄsensus que est p metū nou ipedit susceptionē sacr̄i baptismi. g̊ a sili nec susceptionē sacramēti mr̄imonȷ. A B

¶ Cōtra. magr̄ in lr̄a in p̄n° dist. p̄ntis. Opꝫ ↄsensū ↄiugalē liberū eē a coactiōe: coactus .n. ↄsensus q̄ nec ↄsensus appellari dꝫ ↄiugiū nō facit. ¶ Itē ex̄ đ spō. Cū locū. Cū locū nō hēat ↄsensus vbi metus vel coactio itercedit: nec̄e ē vt vbi ↄsensus vtriusq̄ req̄rit̄ coactōis mā repellat̄. ¶ Itē fauorabilior est stat⁹ reli- giōis q̄ȝ mr̄imonȷ. Sꝫ ꝓfessio fcā in religiōe p ↄsensū metu mortis coactū nō tenet. vn̄ talis reuerti pōt ad seculū. ex̄ de his q̄ vi metusue cā fiūt. c. I. g̊ multo fortius ↄ̄ctus mr̄imonȷ p ↄsensum metu mortis coactum non tenet. C

¶ Ad istam questionē dicunt aliq̄ ꝙ coactio p metū ēt cadentē in virū ↄstantē mr̄imoniū nō ipedit s̄ꝫ iudiciū dei ⁊ ↄsciētie: si assit ↄsen- sus interior nō tm̄ ad verba ꝓferenda: sed ēt ad ip̄m matrimonium ↄ̄hēdum: quia ad hoc

B vt interius ꝯsentiat in matrimoniū locū nō hȝ
coactio p metū: q² in hoc φ ꝯsentit in ꝓlatio-
nē verboꝝ significantiū interiorē ꝯsensū eua-
dit periculū qđ metuit: cū illi quos timet non
possint de suo interiori cōsensu iudicare. ꝯm tn̄
iudiciū ecclesie matrimoniuȝ nō est: q² talem
presumit nō ꝯsensisse: ſȝ tn̄ in ꝓlationē v̄boꝝ
ad piculū qđ metuit euadēduȝ. Sȝ hec opi-
nio peccat in duob⁹. Primo ī h° qđ dicit φ
respectu iterioris ꝯsensus in matrimoniū locū
nō hȝ coactio p metū cadētē in ꝯstātē virū: q²
exprimere ꝯsensum interiorē in matrimoniuȝ.
si nō assit mētiri est. omne aūt mēdaciū pecca-
tū est: ſȝ q̄ virū ꝯstātē: p quē itelligo virtuosuȝ:
E vehemēter inducit p grauē metū ad dicēdum
aliq̄d qđ sine peccato dicere nō pōt. nisi dictis
correspondeat ꝯsensus iterior: ex ꝯn̄ti eū vehe
mēter iduxit ad ita ꝯsentiēdū iterius sicut exp̄
mit exterius. Secūdo peccat opinio in hoc
qđ dicit ecclesiā p̄sumere talē iterius nō ꝯsen-
sisse in mr̄imoniū: q² ecclesia nō dȝ presumere
aliquē peccare in aliquo facto nisi p ꝓbatiōes
legitimas vel p̄sumptiōes hoc ecclesie ꝯstite-
rit. cū ergo exprimere exterius se ꝯsentire ī ma
trimoniū sit peccatū si nō assit ꝯsensus iterior:
eccl'ia nō dȝ p̄sumere talē iterius nō ꝯsensisse:
nisi forte h° ei ꝯstaret p aliq̄ ꝓtestationeȝ quā
coact⁹ secreto fecisset: in p̄ntia tn̄ testiū de q̄b⁹
F ꝯfidebat dicēs. Protestor coraȝ vobis φ v̄ba
que mō dicā: dicā tn̄ ad euadēdū mortis peri
culū: q² nullo mō ꝯsentio iterius nec ꝯsentiā.
¶ Videt̄ ergo aliter dicendū ad q̄ōnē. s. φ du
plex est metus: q̄dā nō cadēs in ꝯstātē viruȝ: ⁊
coactio cōsensus p talē metū nō ipedit matri-
moniū: nec quātū ad iudiciū dei: nec quātū ad
iudiciū ecclesie. ar. ad h° extra de spō. Veniēs.
scđo. Est ēt q̄dā metus cadēs in ꝯstātē viꝝ. i. in
virū virtuosum sicut ē met⁹ mortꝭ vel enormis
lesiōis corpis vel seruitutis vel stupri vel alio-
rū aliquoꝝ grauiū maloꝝ exp̄ssoꝝ in iure qn̄ ta
lia mala intētant̄ ab illo de q̄ p̄sumit ꝓbabil'r
G vir ꝯstās φ ille talia velit ⁊ possit sibi iferre ni-
si sibi ꝯsentiat: ⁊ coactio ꝯsensus p talē metum
mr̄imoniū ipedit ēt quātuȝ ad iudiciū dī ⁊ q̄ȝ-
tū ad iudiciū ecclesie. extra de spō. Veniēs. 2. ⁊
.c. Cōsultatiōi. §. Sane. ēt si assit ꝯsēsus iterior
ī mr̄imoniū. q̄uis. n. ꝯsensus iterior in mr̄imo
niū sufficiēter cogi nō possit. tn̄ p p̄dictū metū
tā vehemēter iducit̄ φ multū in illo diminuit̄
de rōne volūtarij: ⁊ iō nec de⁹ nec ecclesia vo-
luerūt hoīem p talē ꝯsensus esse ligatū mulie-
ri. cui⁹ rō est duplex. vna ē: q² mr̄imoniū signi
ficat ꝯiunctionē xp̄i ⁊ eccl'ie q̄ fit p liberū amo
rē. alia ē ne talia mr̄imonia malos exitus ha-
berēt: q² qđ aliq̄s nō diligit facile ꝯtēnit. 20. q. H
3ª. Presens. Pōt ēt dici 2ᵐ aliq̄s φ eccle-
sia aliquo mō iplicite ꝯstituit: vt psona mō pre
dicto coacta sit illegitima durāte p̄dicta coa-
ctiōe ad ꝯtrahēdū cū illa ad quā ducēdā cogi
tur: sicut. n. eccl'ia pōt reddere psonas aliquas
illegitimas ad ꝯtrahēdū iter se ꝓ quocūqȝ tpe:
ita pōt reddere aliquā psonā illegitimā ad cō
trahēdū cū aliq̄ psona determinata ꝓ aliquo
tpe: ⁊ sub aliq̄ ꝯditiōe: quā ꝓ aliquo tpe ⁊ ces-
sante illa ꝯditiōe reputat legitimā ad ꝯtrahē-
dum cum illa eadem persona.
¶ Ad p̄ᵐ in oppᵐ dđ. φ q̄uis ꝯsensus nō pos
sit cogi: tn̄ p aliquē metum pōt tā vehementer
induci φ derogat̄ illi libertati quā de⁹ eē vult
in cōsensu ad hoc vt sit cā efficiēs matrimonij. I
¶ Ad 2ᵐ dđm φ q̄uis vir ꝯstās medius ē in-
ter virū ptinacē ⁊ incōstāteȝ: ptinax. n. vix pro
quocūqȝ timore recedit a ꝓposito suo. icōstās
fere ꝓ quolibet timore leuiter recedit a ꝓposi
to suo. Cōstās aūt qn̄qȝ recedit a ꝓposito suo
ꝓ timore: ⁊ qn̄qȝ nō: q² tēperat passionē timo-
ris scđm rectū iudiciuȝ rōnis: ⁊ iō qn̄qȝ timor
orit̄ ex forti existimatiōe alicui⁹ horribilis ma
li qđ nō pōt hō euadere nisi subeūdo aliquod
malū minus penale: qđ tn̄ absolute nollet subi
re. subit ipsum q² sic esse faciendū docet rō re-
cta. ꝓ timore autē oriēte siue ex leui siue ex for
ti existimatiōe minoris mali nūquā inquātum
virtuosus ꝯsentit subire maius maluȝ. sic ergo
patet φ ph̄s in auctoritate allegata nō itēdit
dicere φ vir fortis nūq̄ timeat. qđ patet: q² eo.
.c. dicit postea de magno terribili. φ hoc ē ter
ribile oī hoī habēti intellectū: ⁊ paꝝ post dicit
φ fortis instupefactibilis est vt hō. timebit aūt
vt opȝ ⁊ vt rō sustinebit boni grā. ¶ Ad ter-
tiū dicēdū φ nō est simile de inductione cōsen
sus per blanditias ⁊ p fortē metū: inductio. n.
que est p timorē: aliqualiter minuit de ratione
volūtarij: parū eni intense volumus que ex ti-
more volumus: sed inductio que est p blandi-
tias intēdit ꝯsensum: vnde ph̄s. 3°. ethi. c. 2°. di L
cit φ operatiōes que fiūt ex timore mixte sunt.
q² aliquo mō sunt volūtarie: ⁊ aliquo mō inuo
luntarie: vt declarat ibidē: ⁊ postea. e. li c. 4. di
cit. φ forsitan nō bene dicit̄ inuolūtaria esse q̄
ꝓpter ꝯcupiscētiā: ⁊ eodē li. c. vlti. dicit̄. φ vo-
luntario magis assimilat̄ itēperātia q̄ timor:
⁊ φ magis ē volūtariū qđ fit p itēperātiā q̄ p
timorē. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū φ non est simile: q²
intētio suscipiētis baptismū non est causa effi-
ciens sacramēti baptismi. sicut cōsensus ē cau-
sa efficiēs matrimonij: ⁊ preterea p susceptio-
nē baptismi in nullo efficit̄ cōditio suscipiētis

peior:sed simpliciter melior. per contractum autem matrimonij efficitur conditio contrahentium minus bona quantum ad aliqua: qr efficitur magis onerosa. per hoc tamen nõ efficitur mala malo culpe. ℂ Argumẽta ad partẽ aliã procedũt de coactione ↄsensus per metũ cadẽtẽ in ↄstãtẽ virũ. Questio. ii.

Secundo querit̃ vtrũ cõsensus coactio p metũ ipediat spõsalia iuramẽ

A to firmata. Et videt̃ ꝙ sic. Fortior est obligatio p ↄsensum de p̃senti ꝙ̃ p ↄsensuȝ de futuro. Sȝ p̃dicta coactio ipedit oblõnẽ p ↄsensuȝ de presenti. ergo ⁊ multo fortius ipedit illã q̃ est per ↄsensuȝ de futuro. talis aũt est obligatio in cõtractu sponsaliũ. ℂ Itẽ extra de his q̃ vi metusue causa fiunt. Abbas. in glo. Matrimoniũ ↄtractũ p metũ nõ tenet: nec obligatus est qui hoc facit etiã si iurat. ergo a simili nec sponsalia p metũ ↄtracta etiã si firment̃ iuramẽto tenẽt. ℂ Itẽ q̃ coactus suã ecclesiã penitus abiurat: illi debẽt cũ itegritate vniuersa restitui. eo. c. in textu. Sȝ si tale iuramẽtũ obligaret nõ deberet sibi restitui. ergo nullum iuramentum quod metu extortum est obligat.

B ℂ Cõtra nõ est necessaria absolutio a iuramẽto qd̃ ipo iure nõ obligat. Sȝ a iuramento extorto coactiõe q̃ est p metũ necessaria est absolutio extra de iure iur. Uer. vbi dicit̃ ꝙ romani põtifices tales a iuramẽti nexibus absoluerũt. g̃ tale iuramẽtũ nõ ẽ ipso iure nullũ: ſȝ est obligatoriũ. ℂ Itẽ renũciatio electionis fcã p metũ si sit iuramẽto firmata ẽ obligatoria. extᵃ de his que vi metusue causa fiunt. Ad aures. Sed minor ↄsensus req̃rit̃ ad sponsalia ↄtrahẽda ꝙ̃ ad obligationes alias. qd̃ pȝ qr septẽnes possunt ↄtrahere sponsalia: cũ tamẽ propter defectũ discretiõis ad alias obligationes sint inepti. ergo videt̃ ꝙ ↄtractus sponsaliũ factus p ↄsensum metu coactũ teneat si iuramẽ

C to firmet̃. ℂ Itẽ. 22ᵃ. q. 4. Inter cetera. dicit̃ de quodã q̃ timore necis impulsus sue cõcubine iuramẽto firmauit ipsam suscipere in cõiugẽ. qd̃ qr quã prius habuerat nõ est peccatũ in cõiugẽ suscipere. matrimoniũ sic in deo firmatũ est stabile. ergo sponsalia facta p metũ ⁊ iuramẽto firmata tenẽt.

ℂ Ad istã q̃õnẽ dñt q̃dã ꝙ spõsalia p metũ cadẽtẽ in ↄstãtẽ viꝝ ↄcta ⁊ iuramẽto firmata tenẽt ⁊ obligãt ↄhẽtẽ i foro ↄsciẽ: qd̃ sic d̃clarãt. Quocũqȝ metu homo sciẽter iuret falsuȝ piurat. qd̃libet aũt piuriũ sciẽter cõmissuȝ peccatũ mortale est. nullus ergo metus excusat sciẽter periurantẽ a mortali peccato: sed q̃ p iuramẽtũ ↄmisit se ducturũ aliquã in vxoreȝ: si qd̃ iurauit nõ iplet periurat. ad qd̃ sequit̃ ꝙ mor

D taliter peccat: ſȝ quilibet obligat̃ ad vitãdum mortale peccatũ. ergo q̃ coactus p metũ cadẽtẽ in cõstantẽ virũ iurauit se aliquã ducturũ in vxorẽ iplere tenet̃ quo ad forũ ↄsciẽtie qd̃ iurauit. in foro tamẽ exteriori nõ reputaret̃ obligatus eo ꝙ ecclesia presumeret ↄsensum interiorẽ nõ affuisse. ℣ Sed qr hic modus rñdẽdi vĩ posse improbari p ea que in p̃cedẽti questione in reprobatione prime opinionis dicta sunt. Ideo dicũt alij ꝙ sponsalia predicto mõ ↄtracta nõ tenẽt ipso iure: nec in foro exteriori: nec in foro ↄsciẽtie: qr nec deus nec ecclesia tale iuramẽtũ voluerũt obligatoriũ esse respectu eorũ in quibꝫ maxima req̃rit̃ libertas: de quorũ

E numero est ↄtractus sponsaliũ: ⁊ in religiõne ꝓfessio. vnde professio in religione facta propter metũ mortis profitentẽ nõ obligat. extra de his que vi metusue cã fiũt. c. i. ⁊. 15. q. j. Non est. dicit̃ ꝙ voluntariũ sibi militẽ eligit christꝰ. ℣ Qui tenere vult primã opinionẽ põt dicere ad duo prima ꝙ ꝓcedũt de obligatiõe in foro exteriori. ℂ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ minor est falsa: quedã eñi sunt promissiões facte p metũ cadẽtẽ in ↄstãtẽ virũ que nõ sunt nulle ipso iure que tñ rescindende sũt p actionẽ si sũt p̃fecte: vtpote qr post stipulationeȝ facta numeratio est. Si aũt sunt imperfecte. vtputa. stipulatio-

F nem numeratio non est sequuta: rescindi possunt p exceptionẽ. ff. de eo qd̃ metus causa gestũ ẽ. l. Metũ aũt presentẽ. §. Sed ꝙ ptor. vt tamẽ ibidẽ dicit̃ in negocijs p̃fectis iterdũ cõpetit exceptio: ⁊ in iperfectis qñqȝ actio: quãuis frequẽtius ⁊ cõuenẽtius perfecta rescidant̃ p actionẽ: ⁊ imperfecta p exceptionem. ℂ Qui vult tenere opinionẽ secũdã põt dicere ad primũ ad partẽ secũdã ꝙ quedã sunt ꝓmissiones que facte p metũ cadẽtẽ in ↄstãtẽ virũ ipso iure nõ valẽt: vt ꝓmissio de ducẽdo aliquã i vxorẽ vel in virũ extra de d̃spõ. Cũ locũ. ⁊ ꝓmissio dotis. ff. de eo qd̃ metus cã gestũ est. l. Si mu-

G lier. §. Si dos. vbi dicit̃ ꝙ si dos p metũ ꝓmittat̃ nõ nascit̃ obligatio. ℂ Itẽ in rebꝰ ecclesie est spẽale ꝙ nõ tenet traditio vel ꝓmissio vel iuramẽtũ factũ p metũ de rebꝰ ecclesie. extra de iure iur. i. Peruenit. ℂ Itẽ votũ factũ p metũ nõ tenet. extra de his q̃ vi metusue cã fiunt. c. j. qr votũ est res voti: ⁊ nõ p̃cepti. ⁊ liberũ est arbitriũ in vouẽdo: qr voluntariũ militẽ sibi eligit xp̃s. 15. q. j. Nota est. ℂ Iteȝ iurisdictio extorta p metũ nõ tenet. ff. d̃ iudicijs. l. 2ᵃ. ℂ Itẽ auctoritas tutoris p metũ extorta nulla est. ff. de auctoritate tutoris. l. i. §. vlti. ⁊ hꝰ habet̃ extra de his q̃ vi metusue causa fiunt. Abbas. in

H gl. ¶ Itē vt volūt ꝗdā. ꝓnūciatio sentētie ex
metu nō tenet. xi. q. iiia. Iniustū. tñ vt dicit glo.
ibidē talis sñia tenet nisi elidat̄ p exceptionē.
Quedam autem sunt que per metuz facta vel
ꝓmissa non sunt nulla ipso iure: sed tenēt quo/
usqꝫ subuenit̄ metū passo auctoritate superio/
ris qui officio eius implorato etiam probato
metu debet a promissione per metum extorta
illum qui promisit absoluere: ⁊ si aliqua p pre/
dictum metum tradidit vel resignauit debet
facere sibi restitui. decretalis autem allegata
in arguendo non loquitur de iuramento per
metum extorto; quod nullum est ipso iure: sed
de iuramento facto circa talem materiam qđ
I ipso iure tenebat: ⁊ ideo ille ꝗ sic iurauit abso
lutione indigebat: ⁊ simili modo intellige qđ
habetur. s. eodem ti. Si vero. ¶ Ad secunduz
dicunt aliqui ꝙ septēnes ita ex forti consensu
possunt contrahere sponsalia sicut adulti pos/
sunt in alios contractus cōsentire propter na/
turalem inclinationem ad illum contractum
que consensum facit fortiorez. ⸿ Aliter potest
dici ⁊ melius ꝙ non est simile de sponsalibus
cōtractis inter septēnes ⁊ inter adultos: quia
enim prima sponsalia faciliter possunt solui.
ideo sufficit ibi modicus consensus: sed con/
tracta inter adultos non dissoluuntur altero
contradicēte. nisi in casibus determinatis a iu
K re. ideo requiritur ibi plenior cōsensus. ¶ Ad
tertium dicendum ꝙ ibi non interuenit iustus
metus qui possit cadere in constantem virum.
qꝛ nō erat probabile ꝙ illi ꝗ necem minabā/
tur eam inferre possent ⁊ vellent. ⸿ Uel dicas
prout consueuit exponi ꝙ illud verbum ma/
trimonium sit firmum ⁊ stabile non ponitur
preceptiue sed cōsultiue: vel forte metus non
fuit sufficienter probatus: ⁊ habentur he solu/
tiones. extra de his que vi metusue causa fiūt.
Abbas in glo. Uel potest dici ꝙ illud decre/
tum loquitur in eo casu quando post coactio/
nem commixtus est ei carnaliter: vt habetur
ibidem in glo.

Questio. iii.

A **Tertio** queritur vtrum persona consen/
tiens in aliam sibi nō consentien/
tem possit illa viuente contrahere matrimo/
nium. Et videtur ꝙ non secundū philosophuz
v°. metha. Aliquando ita se duo habēt ꝙ vnuz
refertur realiter ad aliud: ⁊ non econuerso:
vt patet in scientia ⁊ scibili. ergo a simili cum
matrimonium sit relatio quedam vt superius
ostensuz est: potest vir realiter matrimonio co
pulari cum muliere consentiendo in ipsam. il
la non consentiente in ipsum. ad quod sequi/
tur ꝙ illa viuente cuz alia contrahere non po
test. ¶ Item secundum iudicium ecclesie ma/
trimonium ex altera parte potest esse solidum
⁊ ex altera nullum. ergo a simili ita potest esse
verum in foro conscientie per consensum ex
parte vna non existente cōsensu ex parte alia.
probatio assumpte. Si mulier in iudicio con/
fitetur se consensisse per verba de presenti in
Martinum ⁊ Martinus in eam: Martino
hoc negante: ⁊ muliere non potente probare
quod proposuit: Martino non interdicetur
licentia contrahendi cum alia: sed mulieri pro
hibebitur ne viuente Martino contrahat cuz
alio: quia confitenti in iudicio cōtra ipsuz cre
ditur. ¶ Item si aliquis donat alij rez aliquā
illo alio nihil dante sibi tamen datuz acceptā/
te tenet donatio. ergo similiter si vir consentiē B
do in mulierem donat ei potestatem corporis
sui illa non consentiente ꝙ vir habeat potesta
tem aliquam in corpus suum. acceptante ta/
men potestatem sibi datam a viro tenet dona
tio. ergo vir ille non poterit contrahere cum
alia contra voluntatem illius.
¶ Contra. vir consentiens in mulierē vel ecō/
uerso non prohibetur contrahere cum alia: ni
si inquātum consensus ille facit matrimoniuz.
Sed si cōsensus sit ex vna parte: ⁊ non ex alia
non potest matrimonium perficere. extra de
sponsal. Tua nos. ergo consentiens in nō con
sentientem sibi potest cum alio vel alia cōtra/
here matrimonium illo vel illa viuēte. ¶ Itē
inter coniuges est quedam. relatio equiparan
tie: quia ſm apostolū. j. Cor. vii. Mulier sui cor
poris non habet potestatem sed vir. silr vir sui C
corporis potestatē nō habet: sed mulier. Sed
relatio equiperantie nūꝙ̄ est inter aliqua duo
nisi sit mutua. ergo matrimonialis obligatio
nūquā est in viro respectu mulieris: nisi sit etiā
in muliere respectu viri.
¶ Respondeo ꝙ persona non consentiēs in
corde aut exterius significat se consentire: aut
nō. Si nō. nō est matrimoniū: nec ſm iudiciuz
dei: nec ſm iudiciū ecclesie. vnde nō obstante
cōsensu ex altera parte licebit cuilibet cuz alia
persona ꝯtrahere: deus eni qui mr̄imoniū isti/
tuit nō vult vinculū matrimoniale posse ꝯtra/
hi nisi cū mutua obligatiōe p ꝯsensum mutuū
causata. Si autē nō consentiens in corde signi
ficat per verba de presenti se consentire est ma
trimonium presumptuz. vnde persona que cō
sensit dꝫ putare veꝝ matrimoniū esse ꝯtractū.
etiā si alia psona post tpis interuallum notabile
iuret se nūquā cōsensisse in corde: quia sicut dī
extra de proba. Per tuas. Nimis indignum
est iuxta legitimas sanctiones: vt qđ sua quisqꝫ

B voce dilucide ꝓtestat⁹ ē.in cū casu ꝓprio va/ leat testimonio infirmare.vnde non credo ꝙ in hoc casu sit licitum persone que ꝯsensit cū alia contrahere illa viuente:quia si ꝯtraheret se ꝓbabili piculo adulterij exponeret:si tn̄ nō ꝯsentiens qui verbis significat se consentire in ꝯtinēti reuocet:presumi potest ꝙ ex errore pri mū dictū protulerit:ꝛ tūc persona que ꝯsentit stare poterit verbis scd̄o ꝓlatis. Arᵐ ad hoc. extra de testibus cogēdis. Preterea.ꝛ in hoc casu credo ꝙ persone que ꝯsensit licitū est cū alia ꝯtrahere priori viuēte.si aūt ꝑsona que in corde nō consensit ꝛ consensum verbis signifi cauit postea in corde consentiat durāte cōsen/ C su alteri⁹ efficit mr̄imoniū verū:qꝛ tūc ex vtraqꝫ pte assūt oīa q̄ ad verū mr̄imoniū reqruntur.

Ad pᵐ in oppᵐ dc̄m ꝙ nō valet illa conse quētia.sic est in aliq̄b⁹ relatiuis.ergo ita in q̄/ buslibet alijs.vel esse pōt. Ad 2ᵐ dd̄.ꝙ nūq̄ ecclīa iudicat matrimoniū esse solidū ex vna parte ꝛ nullū ex alia:sed aliquādo iudicat ve/ rū esse matrimoniū scd̄m confessionē partis al terius:ꝛ ideo persone confitenti se esse in legi/ timo mr̄imonio ꝓhibet aliū ꝯtrahere. Ad tertiū dicēdū ꝙ nō est simile:qꝛ dn̄s supior ali quarū rerū ꝯcedit valere donationē quāuis ac cipiens nō redonet:sꝫ donationē potestatis in corpus ꝓpriū quātū ad carnalē ꝯcubitū non permittit valere:nisi acceptans similē potesta F tē in corpus ꝓpriū donet illi.qꝛ si secus fieret eēt ꝯtra tria bona matrimonij que ꝯiugū car/ nalē excusant ꝯcubitū:ꝛ quādoqꝫ meritorium reddūt. Ad arᵘ ad ptē aliā dd̄.ꝙ quāuis be ne cōcludāt non ꝯtrahi matrimoniū verū sine ꝯsensu mutuo.nō tantū in ore sed in corde: ex hoc tamē nō sequitur ꝙ ꝯsentiens in nō ꝯsen/ tientē sibi in corde:verbo tn̄ significantē se cō/ sentire possit cū alia persona illa viuente con/ trahere propter rationē que in corpore que/ stionis dicta est. Questio. iiij.

Quarto querit vtrū parētes possint libe/ ros suos cogere ad matrimoniū ꝯtrahendū.Et videt ꝙ sic.ff.de spon.l.Sꝫ que patris.dicit de filia.ꝙ tūc solū dissentiēdi a pa A tre licētia ꝯcedit si indignū morib⁹ vel turpē spōsū ei pater eligat. Itē extra d̄ despon. impuberū. Tua. Potest filiū nōdū adultū cu/ ius volūtas discerni nō pōt pater cui vult ma trimonio tradere:ꝛ postq̄ filius puenerit ad ꝑfectā etatē oīno debet hoc adimplere. Itē pater spūalis.s.papa potest filios cogere ad ꝯtrahendū matrimoniū spirituale: potest eni cogere clericos ad recipiendū ep̄atus: ergo a simili parentes carnales possunt cogere filios ad ꝯtrahendum matrimonium carnale. B

Contra.17.q.2.Sufficiat.dicit ꝙ si solus cō sensus defuerit cetera etiā cum ipso coitu cele brata frustrātur. ergo parentes inuitos filios nuptui tradē nō possūt. Itē extra d̄ despō. impu.c.j.dicitur ꝙ si filius adultus aliquo mo do non consentit.pater non potest ipsum face re matrimonium contrahere.

Respondeo ꝙ propter onus matrimonij ꝛ quia significat liberam coniunctionem chri/ sti ꝛ ecclesie parentes non possunt inuitos fi/ lios vel filias cogere ad matrimonium cōtra/ hendum:nisi forte accideret casus in quo sine precepto paterno matrimonium contrahere tenerent.vnde illud verbū apostoli ad Col. C 3°.Filij obedite parentibus per omnia. nō in/ telligitur simpliciter vniuersaliter.sꝫ de omni/ bus pertinentibus ad potestatem paternā.si tamen illi de quorum coniunctione agitur nō sunt sui iuris sufficit consensus tacitus cū ex/ presso eorū ꝯsensu in quorū sūt ptāte.si aūt sunt sui iuris requiritur illorū expressius consensus.

Ad primum in oppositum dicēdū ꝙ q̄uis ꝑm iura ciuilia ita sit de filia.alr̄ tn̄ est ꝑꝫ cano nes.ex d̄ dspō.ipu.c.i.i glo. Ad 2ᵐ dd̄. ꝙ il/ lud verbum intelligendum est vel in casu in quo filius sine precepto paterno illam candē ducere teneretur:vel de filio qui ante ānos pu bertatis erat doli capax ꝛ consenserat. vel il/ lud verbum debet intelligi de debito honesta D tis non necessitatis secundum glo.ibidem.

Ad tertium dicendum ꝙ non est verisimi/ le:quia dominus papa maiorem potestatē ha bet super membra ecclesie q̄ parentes carna/ les super filios suos carnales:ꝛ preterea con/ trahens matrimonium spirituale efficitur me lioris conditiōis q̄ ꝯtrahens matrimonium carnale:nec est dicēdum ꝙ dominus papa nō possit cogere personam idoneam ad recipien/ dum episcopatū: sed ꝙ hoc possit indubitan ter est asserendum. Articulus. ij.

Consequenter q̄rit de 2° prin/ cipali. Et circa hoc querun/ tur quatuor. Primo vtrū matrimonium contractum per consensum metu coactū ratificetur per sequentem cō sensum tacitum. Secundo vtrum per carna lem copulam sequentem. Tertio vtrum rati ficetur si firmetur per iuramentum. Quar/ to vtrum ille qui iurauit aliquā ducere in vxo rem possit religionem intrare matrimonio nō prius contracto. Questio. i.

A **Primo** ondo q nō ratificat p sequētē cōsensū tacitū. si aliq̄ duo reqrunt p cā vni' effect' nō causant effectū nisi sil' piun cta: si eni duo hoies reqrunt ad vnū nauis tractū nūq̄ eā traherēt diuisim. cū g̃ ad ɔtrahendum matrimoniū requirat consensus de presenti interior & eius expressio exterior: non efficiēt mrimoniū diuisim. g̃ sequēs tacit' ɔsensus cū exp̄ssiōe exteriori q̄ p̄cessit nō efficiūt matrimoniū. ¶ Itē qd nihil ē nō ratificat. s3 mrimoniū ɔtractū p ɔsensum coactū nullū est. g̃ p sequētē ɔsensū tacitum non ratificatur.

¶ Cōtra. si existēs in etate debita ɔhit cū psona nō sufficiētis etat ad mrimoniū: q̄uis matrimoniū nōdū sit: ratificat tn̄ post ɔsensum illius q̄ fuerat minoris etatis cū ad annos nubiles puenerit. extra de despō. ipu. De illis. ergo B a simi q̄uis mrimoniū ɔtractū p ɔsensū coactū nullum sit. tamen per sequentē consensū liberum q̄uāuis tacitum potest ratificari.

¶ Rn̄deo q matrimoniū ɔtractū p ɔsensum coactū metu cadēte in ɔstātē virū: aut ē ɔtractū p coactionē ɔsensus viri vel mulieris tātū: aut vtriusq3 simul. si p° mō ille q̄ libere ɔsensit ligatus ē. alr nō. si tn̄ postea tacite ɔsentiat & libere psona ligata in ɔsensu p̄stino psistēte verū efficit mrimoniū: & tūc vterq3 ligatus ē: qr C q̄uis tacitus ɔsensus p se nō sufficeret. tn̄ sufficit cū exp̄ssiōe exteriori q̄ p̄cessit: si autem psona ligata resiluit a ɔsensu ante sequētē cōsensum alterius: tūc distinguo: qr aut ɔxit mrimoniū aliud: & tūc dico q illud 2m mrimoniū tenet q̄uis peccauerit ɔtrahēdo si cōgruo tēpore nō ex peccauit liberū ɔsensū alterius tacitū vel expressū. Aut nō ɔtraxit aliud mrimoniū. & tūc sm iudiciū ecclesie p̄sumet in eodē ɔsensu pmanere: qr q̄ in aliquē semel ɔsenserit amplius nō poterit dissentire: si alius nō negauerit suū p̄stare ɔsensū. extra de despō. ipu. De illis. sm tn̄ iudiciū dei nō est mrimoniū verū: qr D talis nō pōt esse sine ɔcursu mutui ɔsensus interioris: si aūt vtraq3 psona fuit coacta. tūc ad h° q sit veȝ mrimoniū reqrit nouus cōsensus ex vtraq3 pte. s3 nō noua exterior expressio.

¶ Ad pm in opp̄m dōm q maior nō ē vlr vera: si itelligat de simultate ɔiūctiōis scdm essentias: plures eni gutte reqrunt p cā vnius cauatiōis: nec tn̄ oēs sil' sūt sm eēntias qn̄ causat cauatio: s3 vna causat btute p̄cedētiū: q̄rū quelibet aliq̄ fecit dispositionē. Aliqualr dico a simili q sequēs ɔsensus tacitus cū virtute exp̄ssionis q̄ p̄cessit efficit mrimoniū. ¶ Ad 2m dō. q pp̄rie loquēdo meli' di illud mrimoniū p sequentem tacitum consensum perfici q̄ ratificari. & consensus coactus qui consensus fuit q̄uis nō ratus per sequentem consensum tacitum ratificari. Questio. II.

Secundo queritur vtrum p carnalem copulam sequētem ratificetur. A

¶ Rn̄deo q mulier q̄ ɔtraxit p ɔsensum coactū metu cadēte in mulierē ɔstātē: si postea cū illo cū quo cōtraxit carnaliter copulat: aut ad hoc cogit p vim absolutā: aut p sufficiētē metū: aut p leuē: p̄mis duob' modis nō ratificat p̄dictū matrimoniū: nec q̄tuȝ ad iudiciū fori: nec quātū ad iudiciū poli p copulā carnalē: s3 3° mō ratificat p eā quātū ad iudiciū fori siue interius ɔsentiat siue nō: qr ex quo ad h° iducitur p leuē metū: aut habita ptāte reclinādi pmittit se cognosci p̄sumit iterius ɔsentire: si tn̄ iterius nō ɔsentiat in mrimoniū nō efficit matrimoniū verum scdm iudiciū poli. Qō. III.

Tertio querit vtrū mrimoniū ɔctū p ɔsensum metu coactū ratificet si firmet p iuramētū. A

¶ Ad hoc dn̄t q̄dā q sic saltē in foro ɔsciētie: qn̄q3 eni ɔtractus q̄ nō tenet si nō p iuramētū firmet vel p iterpositionē fidei: validus efficit si firmet p alterū illoȝ. extra d his q̄ vi metusue cā fiūt. Ad aures. vbi dicit q renūciatio electiōis facta ad terrorē laicoȝ non tenet nisi iuramēto vel fide interposita firmet.

¶ Alij dn̄t & pbabilr q mrimoniū ɔctū coactiōe p metū cadētē in ɔstātē virū firmatū per iuramētū nō tenet nec in foro exteriori nec in foro ɔscie: qr aut illo iuramēto iurat aliq̄d p̄teritū: aut aliq̄d p̄ns: aut aliq̄d futurū: si p° modo planū ē q nō pōt ratificare mrimoniū qd alias eēt nullū: qr si coact' iurat q vere ɔsenserit tale iuramētū nō pōt facere ɔsensū iā p̄teritū esse validū: si aū nō valuit. si scdo mō ēt ratificare nō pōt: qr si ɔtrahēdo iuret q in rei veritate ɔsentit iterius i corde: & nō ɔsentiat piurus ē. piuriū aūt mrimoniū ratificare nō pōt. si aūt vere ɔsentit q̄uis veȝ iuret. tn̄ illud iuramētū mrimoniū nō ratificat: qr tale iuramētū est assertoriū: vnde illo nō fit nisi testificatio de p̄ntia iterioris ɔsensus: vn̄ si iterior ɔsensus de se ē inualidus & iefficax ad mrimoniū ɔhēdū: testificatio p̄ntie talis consensus nihil facit ad mrimoniū. Si aūt iuret aliq̄d d futuro sic. Juro tibi q ɔsentiā in te. planū ē q tale iuramētū nō pōt ratificare ɔctū p vba de p̄nti q̄ p̄cessit: qr tali iuramento nō firmat nisi pmissio de ɔtrahēdo. Vtrū aūt talis pmisso iuramēto firmata teneat. visum est qōne scda articuli p̄cedētis. Et tenētes hāc fa3 opinionē ad decretalē allegatā p alia opinione dicūt q nō ē simile: qr maior libertas reqrit in contrahēdo

matrimonii q̄ in renūciando electioni. vnde extra eo.ti. Abbas. in glo. dicit q̄ matrimoniū ɔtractū p metū nō tenet: nec obligatus est qui hoc facit etiā si iurat: q2 mrimonia libera esse debent: q2 inuite nuptie difficiles exit9 cōsueue rūt hr̄e: ⁊ pax post dī q̄ vbi metus vel coactio itercedit: ɔsēsus liber dici nō pōt. Qō. iiii.

Quarto querit vtrū ille q̄ iurauit aliquā ducere in vxorē possit religionē intrare matrimonio nō prius cōtracto. Et videt q̄ nō: q2 nullus pōt facere q̄n periuriū sit peccatū: cū sit ɔtra 2m preceptū prime tabule: sed si talis intraret religionē nō prius ɔtracto mrimonio piurat. ergo si talis itraret religionē mrimonio nō prius ɔtracto peccaret.

A

¶ Cōtra. si ɔtraheret aut intenderet explicite vel implicite se obligare ad carnalē copulā si alter ɔiunx exigeret: aut nō. Si sic. intēderet se obligare si alter cōiunx vellet: ad illud qd̄ sibi viā precluderet ad maius bonū: ad talē autē obligationē nullus tenet. Si vero ɔtractus ille nullus esset: q2 ad hoc q̄ vinculū matrimonij cōtrahat reqrit q̄ vterq3 cōiugū explicite vel implicite consentiat in carnalē copulā sub hac ɔditione: si alter coniunx eā exigeret. ergo videt q̄ ille licite pōt religionē intrare nō cōtracto matrimonio.

B

¶ Rn̄deo vt habet extra de spō. Cōmissum. tutius est ei religione iuramenti seruata prius ɔtrahere: ⁊ postea si elegerit ad religionē migrare: qd̄ nō sic est intelligēdū fm̄ quosdā q̄ hoc sit tutius scd̄m veritatē: s3 quo ad opinionē: ne de facto dicat iste ɔ suū iuramentū venisse: q2 nō videt ifringere iuramētū q̄ illud commutat in melius. extra de iureiurādo. Peruenit. scd̄o. vnde si vult pōt absq3 peccato religionē intrare matrimonio nō ɔtracto. ¶ Alij dicūt ɔtrariū: q2 pōt vtrūq3 facere: q2 ante consumationē matrimonij cuilibet coniugū altero inuito licitum est religionē intrare: nō tenent tū ɔtrahere nisi in loco tuto vbi ad carnalē copulam cogi nō possint. Uł aūt mihi magis adherēdū opinioni prime maxie q2 sic ɔtrahens matrimoniū nō ɔtraheret illa intentiōe qua se ɔtracturū iurauit nec sub illa qua mulier recepit iuramentū. vnde si ɔtraheret cū ea aū redditionē d̄biti religionē itrare itēdēs eā d̄ludēt

C

¶ Qui vult tenere primam opinionem pōt dicere q̄ talis intrans religionem non contracto prius matrimonio non periurat: quia iuramentū nō infringit q̄ illud in melius commutat vt patet per decre. allegatam ꝓ prima opinione. dicit etiā in glo. q̄ non dicit deiurare q̄ ex iusta cā deserit iuramētū. Arm ad hoc. 22. q. 1. Dtūs: ⁊ ex de voto ⁊ voti redēp. Scriptur.

¶ Qui vult tenere secundam opinionem potest dicere ad argumentum ad partem secundam q̄ vt dicit. extra de spon. Cōmissum. in textu. sed expressius in glo. q2 licet talis gerat in corde virginitatē ɔsentire potest in matrimoniū: ⁊ hoc rationabile est: q2 talis ɔsentit iplicite in carnalē copulā: si alter cōiunx exegerit: si nō fecerit illud per quod a tali debito absoluat. quāuis hoc firmiter intendat facere.

Circa litterā. Tantū in domino nubat. i. cū fideli. nō cū ifideli. Si patris volūtati nō repugnat consentire intelligit. si tū interius nō ɔsentit non est matrimoniū secundum rei veritatem: est tamen matrimonium presumptum: si illa non erat sui iuris.

¶ De errore qui euacuat consensum. Distinctio. XXX

Ec solū coactio impedit vel excludit consensum: s3 etiam error. Non autem omnis error consensū impedit. Est eni error alius persone: alius fortune: alius conditionis: alius qualitatis. Error persone quando hic putatur esse homo ille. ⁊ est alius. Error fortune quando putatur esse diues qui est pauper vel ecōuerso. Error ɔditionis quādo putatur esse liber qui seruus est. Error qualitatis quando putatur esse bonus qui ē malus. Error fortune ⁊ qualitatis coniugij consensum non excludit. Error vero conditionis coniugalem cōsensū euacuat. De qua conditiōe postmodū tractabimus. Error quoq3 persone consensum coniugalem non admittit: vt siquis feminam nobilem in coniugium petat ⁊ pro ea alia ignobilis tradatur ei. non est inter eos coniugium q2 nō consensit vir in istam: sed in aliā: vt sigs promitteret mihi se vendituru auruz ⁊ pro auro offert mihi auricalcum ⁊ ita me deciperet: nūquid dicerer consensisse in auricalcum? nūquā volui emere auricalcū: nec ergo in illud consensi: quia

consensus non nisi voluntatis est. Sicut ergo error materie excludit consensum: ita ⁊ in coniugio error persone. Sed obijcitur de Jacob qui pro rachel septē annis seruierat ⁊ supposita est ei lya: nūquid error persone exclusit coniugium cū nō in eam sed in rachel consenserit? Sed quod ibi factum in mysterio gestum non improbe traditur: ibi tamen ⁊ si nō precessit: secutus est consensus: nec ex illo concubitu qui consensum precessit fornicarij iudicantur: cum ille maritali affectu eam cognouerit ⁊ illa vxorio affectu debitum persoluerit putans lege primogenitarum ⁊ paternis imperijs se illi iure copulatam. Excusatur etiā quia dei consilio in mysterio ita actum est. Hodie etiam excusaretur ille cui īscio vxoris soror lectulum eius ingressa se subijceret: que cū sine spe coniugij perpetuo manere censeatur: ille tamen qui cognouit eam per ignorantiam excusatur: quod p simile probatur. Si enī diabolus transfigurans se in angelū lucis credatur bonus: non est error periculosus. Quod autem vir ille in illam mulierem non consenserit: ex simili ostenditur. Si quis hereticus nomine Augustini vel Ambrosij alicui catholico se offerret: eumque ad sui fidei imitationem vocaret: ⁊ si ille assentiret: in cuius sententiam fidei dicitur consensisse? Non in hereticorum sectam: sed in integritate fidei quam ille hereticus se mentiebatur habere. Error vero fortune cōsensum non excludit. Que enim nubit pauperi putans illum esse diuitem non potest renunciare priori conditioni: quāuis errauerit: nec error qualitatis: vt siquis ducat vxorem meretricem vel corruptam: quam putat esse castam vel virginem non potest eam dimittere.

¶ De coniugio Marie ⁊ Joseph.

Premissis aliquid addendum est de modo illius consensus: qui inter Mariam ⁊ Joseph intercessit. Sane credi potest non solum Mariam sed etiam Joseph apud se disposuisse virginitatem seruare velle: nisi deus aliter iuberet: eosque sic consensisse in coniugalem societatem: vt vterque de altero reuelante spiritusancto intelligeret quod virginitatem seruare vellet: nisi deus aliter inspiraret: sed illam voluntatem verbis non expresserant: postea vero expresserunt: ⁊ in virginitate permanserunt. Consensit ergo Maria in maritalem societatem: sed non in carnalem copulam: nisi de eadem specialiter deus prediceret: cuius etiam consilio in maritalem consensit copulam: quia virginitatem seruare volebat: ⁊ ideo non aliter consensisset in coniugalem societatem: nisi familiare dei consilium habuisset. De qua Augu. sic ait. Beata maria proposuit se seruaturam votum virginitatis in corde: sed ipsum votum non expressit in ore. Subiecit se diuine dispositioni: proposuit se perseueraturam virginem: nisi deus aliter ei reuelaret. Committens ergo virginitatem suam diuine dispositioni consensit in carnalem copulam: non illam petendo: sed diuine inspirationi in vtroque obediendo: postea vero simul cum viro labijs expressit: ⁊ vterque in virginitate permansit.

¶ Quod perfectum inter eos fuit coniugium.

Inter quos vt ait Augu. perfectum fuit coniugium: perfectum quidem non in significatione: sed in sanctitate. Sanctiora sunt enim coniugia pari voto cōtinentium. Unde Augu. Quod deo pari voto ⁊ consensu voueratis: ambo perseuerāter reddere debuistis: a

quo ꝓposito ñ lapsus ē ille: tu saltē ꝑseuera. Nō q2 pariter temperabitis a cōmixtiōe carnali: ideo maritus tuus esse desiterat. imo vero tanto sanctius coniuges manebatis: quāto sanctiora concorditer placita seruabatis. Perfectum ergo fuit Marie ⁊ Joseph cōiugiū in sanctitate. Perfectum etiam fuit scdm triplex bonū coniugij: fidē. s. prolem ⁊ sacramentum. Omne enim nuptiarū bonum vt ait Aug. impletum est in illis parentibus christi: fides: proles: sacramentum. Prolem cognoscimus ipsū dominum. Fidem: quia nullum adulterium. Sacramētū: quia nullū diuortium. Solus ibi nuptialis cōcubitus nō fuit: q2 in carne peccati fieri non potuerat sine pudenda cōcupiscentia carnis que accidit ex peccato: sine qua concipi voluit q sine peccato futurus erat. Et licet nō intercessisset coniugalis concubitus: cōiuges tamē vere fuerūt: mente non carne sicut ⁊ parentes: q̄uis ambro. dicat ꝑfectum fieri coniugiū p carnalē copulam. Jn omni inqt matrimonio cōiūctio intelligitur spiritualis. quam confirmat ⁊ ꝑficit. cōiunctorū cōmixtio corpalis. Sz intelligēdū est cōiugiū ꝑfici cōmixtione corporali: nō quātū ad veritatē vel sanctitatem coniugij: sed quātū ad significationem: quia perfectius vnionē xp̄i ⁊ ecclesie tunc figurat.

De causa finali coniugij.

Exposito que sit efficiēs cā matrimonij: ꝯsequēs est ostendere ob quā causam soleat vel debeat contrahi matrimoniū. Est igit̄ finalis cā m̄rimonij cōtrahēdi ꝑncipalis ꝓcreatio ꝓlis. ꝓpter hoc enī instituit de⁹ cōiugiū inter primos parētes: qbus dixit. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊c̄. Secūda est post peccatū Ade vitatio fornicatiōis. Vñ apl's. Propter fornicationem vnusqsq3 habeat vxorē suā: ⁊ vnaqueq3 habeat virū suū. Sūt ⁊ alie cause honeste: vt inimicoꝝ recōciliatio: ⁊ pacis reintegratio. Sūt etiā ⁊ alie cause minus honeste ꝓpter quas aliqñ ꝯtrahit̄: vt viri mulierisq3 pulchritudo q̄ aīos amore iflāmatos sepe ipellit inire cōiugiū: vt valeāt suū explere desideriū. Questus quoq3 ⁊ diuitiaꝝ possessio frequēter est cōiugij cā: ⁊ alia multa que cuiq3 diligētiā adhibēti facile ē discernere. Nec est assentiēdū illis q dñt nō esse cōiugiū qd̄ pp has cās min⁹ honestas cōtrahit̄. Cōstat enī ex ꝑmissis cōiugiū fieri ex cōi cōsensu v̄bis de p̄nti expresso: q̄uis amor ad hoc attraxerit. Cui⁹ rei documētum ꝑstat Jacob q rachel decorā facie ⁊ venusto aspectu amauit: eamq3 multū diligēs ait. Seruiā tibi ꝓ rachel septē annis. Jn deutro. ēt legit̄. Si videris ī medio captiuoꝝ mulierē pulchrā ⁊ adamaueris eā: volueris q3 vxorē hr̄e: introduces eam in domum tuā ⁊c̄.

Qr malus finis nō cōtaminat sacrm̄.

Et lz fine nō bono ꝯhat̄ cōiugiū: qñ ꝑpēs cōtrahētis mouet animū: cōiugiū tñ bonū est: q2 vita mala vel itētio ꝑuersa alicui⁹: sacrm̄ nō cōtaminat. Habuit aūt coniugiū Marie ⁊ Joseph alias cās spāles. s. vt virgo solatio viri sustētaret̄: ⁊ vt diabolo partus celaret̄: ⁊ vt Joseph eēt testis castitatis: defendēs eā ab īfamia suspitiōis: ne vt adultera damnaretur.

Superius determinauit magister de ꝯsensu matrimoniali quātū ad eius defectū ex parte volūtatis. Hic determinat q̄tū ad eius defectū ex ꝑte itētiōis: ⁊ diuidit̄ in tres. Primo determinat magister de defectu itētiōis ꝑ errorē causato. Scd̄o de ꝯiugio iter Mariā ⁊ Joseph. ibi. Premissis. Tertio de cāis cōtrahēdi m̄rimoniū. ibi. Exposito. Media diuidit̄ i duas. P° determinat de virginitate

Marie ⁊ Joseph. ¶ Secundo de ipsoꝝ coiugio ibi. Inter quos. ¶ Illa pars q̄ ibi incipit. Expositio. diuiditur in duas. ⁊ Primo determinat de causis ꝯhendi matrimoniū in cōmūi. ⁊ Scđo de cāis ꝯct⁹ matrimonij inter Mariā ⁊ Joseph i spāli. ibi. Habuit āt.

Articulus. i.

Circa hanc di. querendū ē principaliter de tribus. ⁊ P° de ipedimēto matrimonij pp intentionis defectum causatū per errorē. ⁊ 2° de aliquibus tangētib⁹ coiugium Marie ⁊ Joseph. ⁊ 3° de causis ꝯhēdi matrimoniū. ¶ Circa pᵐ querūtur duo. ⁊ P° vtrū aliq̄s error ipediat matrimonium. ⁊ 2° vtꝝ solus error respectu psone vel conditiōis eius cū qua ꝯhitur impediat matrimonium.

Primo ōndo q nullus error ipediat matrimoniū: q2 nihil impedit matri-
A monium nisi sit ꝯtra aliquod de bonis matrimonij: sed error cum nihil aliud sit q̄ aliud pro alio putare fm Augᵐ Enchyridion. 13. c. nō ē cōtra aliqđ de bonis matrimonij. vt p3 iducenti. ergo non ipedit matrimoniū. ¶ Itē si aliq̄s baptizat vnū quē putat esse aliū: vel seruum quē putat esse liberu3 vere baptizat. g̃ a sili si mulier ꝯhit cū vno quem putat aliū: vel cum seruo quē putat liberū: verū ꝯhit matrimoniu3. ¶ Itē non obstante errore psone fuit iter Jacob ⁊ Lya3 matrimoniū: vt hꝫ Gen. 29. sed si aliquis error ipediret matrimoniū: hoc maxie faceret error respectu persone. ergo nullus error ipedit. ¶ Itē q̄uis Isaac benedicēdo Jacob crederet benedicere Esau: valuit tñ bene-
B dictio Jacob. vt enim hꝫ gen. 27. dicit Isaac. bñdixi ei ⁊ erit bñdict⁹. ergo a simili q̄uis ꝯhat mulier cū vno quē credit alium: verū est matrimoniū: sed si talis error non impedit: multo fortius nullus alius.

¶ Cōtra. si aliq̄s ꝓmittit se venditurū mihi aurum ⁊ pro auro affert mihi auricalcū non tenet ꝯctus: q2 non consensi in ēptiōe auricalchi: sed auri. error. n. circa materiam excludit ꝯsensū: sicut dicit magr̄ hui⁹ di. c. i. ⁊ est. 29. q. i. ante medium. cū ergo psōe ꝯhentes sint materia matrimonij. error respectu persone cū q̄ ꝯhitur impedit matrimoniū. ¶ Item fm ph3. 3. ethi. c. 3. Omne q est pp ignorantiā non ē voluntarium: sed quod fit per errorē fit p ignorantiam: ergo est nō volūtariū: sed consensus
C actus est volūtarius. ergo error respectu persone circa quā errat ipedit errantis ꝯsensum. ⁊ ex ꝯñti matrimoniū: q2 quod ipedit causam impedit effectum.

¶ Rñdeo fm q dicit magr̄ hui⁹ di. c. i. ⁊ est. 29. q. i. §. i. alius est error psone. alius fortune. alius ꝯditiōis: alius q̄litatis: verbi gra. mulier volēs ꝯhere errat circa psonā cū qua ꝯhit qñ putat ipm esse illū q̄ nō ē. vt si putet ipsum esse Titium ⁊ est martin⁹: errat circa eius fortuna3 si putat eē diuitē eū ⁊ est paup. errat circa eius cōditionem si putat eū eē liberū ⁊ ser- D
uus ē: errat circa ei⁹ q̄litatē si putat eū esse bonum: ⁊ ē malus. Primus error ipedit matrimoniū: q2 ipedit ꝯsensum ex pte errantis respcū persone cū qua ꝯhit: cū. n. Berta ꝯtrahit cu3 Titio non putās illū esse Titiū s3 Martinu3: non consentit in Titium sed in Martinū: q2 sicut fm Aug. 10. de tri. c. i. non pñt amari nisi cognita: sic nō pōt esse cōsensus in psonam nō cognitā. quō aūt error cōditiōis impediat matrimonium declarādū ē inferius. di. 26. Utrū aūt error fortune ⁊ qualitatis matrimoniū impediat vel non declarabitur in sequenti q̄ōe. ¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. q error psone ē cōtra centiam matrimonij inquātū ipedit ei⁹ efficien- E
tem cām q̄ est mutuus ꝯsensus. ¶ Ad 2ᵐ dō. q ñ ē sile. q2 in susceptione baptismi efficitur simplr̄ melior cōditio suscipientis. non aūt efficitur simplr̄ melior conditio matrimonij contrahentis: ⁊ iō reqrit̄ spālior intentio ⁊ ꝯsensus liberior in matrimoniū ꝯhente q̄ in baptizante. ¶ Ad 3ᵐ dō. q sicut dic̄ magr̄ i lr̄a huius di. c. i. q̄uis ꝯcubitū Jacob cum Lya non precesserit consensus. tñ est subsecutus: sicut dicitur. 29. q. i. quasi statim post mediū Jacob ⁊ Lyā non fecit cōiuges pcedens ꝯsensus: sed subsequens. ¶ Ad 4ᵐ dō. q non est sile. q2 illa bñdictio fuit opus dei: circa qđ non potest
cadere error. s3 ꝯsensu3 ē act⁹ hoīs circa quē er- A
ror cadere pōt. ⁊ Preterea illa bñdictio debebatur Jacob ex ordinatione diuina: qđ p⁹ factū Isaac per reuelationem intelligens benedictionem confirmauit dicens. benedixi ei ⁊ erit benedictus.

Questio. ii.

Secundo queritur vtrum solus error respectu psōe vel conditiōis ei⁹ cum qua ꝯtrahitur impediat matrimoniū. Et videtur q nō: q2 ois error respectu alicuius de bonis matrimōij ipedit matrimoniū: sed error sterilitatis est respectu alicuius qđ est ꝯ bonū ꝓlis. ergo error sterilitatis ipedit matrimonium. ¶ Itē magr̄ hui⁹ di. c. i. Si q̄s feminā nobilē in ꝯiugiū petat ⁊ ꝓ ea alia ignobilis tradatur ei. non est inter eos ꝯiugiū. sed error ignobilitatis comprehenditur sub errore fortune vel qualitatis. ergo non solus error persone vel

B ꝯditiõis impedit mrimoniũ. ¶ Itẽ ois error qui impedit volũtariũ ipedit mrimonium: sʒ ƒm phm.3.ethi.c.3. Ignorantia cuiuslibet circunstantie tollit volũtariũ: ergo error respcũ cuiuscũqʒ circunstãtie ipedit mrimonium.
¶ Itẽ si aliqs ꝯhit cũ ꝯsanguinea quã putat extraneã ipeditur matrimoniuʒ: sed error respectu ꝯsanguinitatiʒ nõ ẽ error respectu persone nec respectu ꝯditiõis. ergo alijs error ab illis impedit matrimonium.
¶ Cõtra. magr hui⁹ di.c.1. ꝛ hr.29.q.1.aũ medium. Error fortune ꝛ qualitatis coniugij cõsensum nõ excludit. error vero ꝯditiõis ꝯiugalem ꝯsensum euacuat. error quoqʒ persone cõ
C iugalẽ ꝯsensum nõ admittit. Cum ergo ois error ad vnũ de illis quatuor reducat. solus error persone vel ꝯditiõis mrimonium ipedit.
¶ Rñdeo ꝙ inter hñtes vsum liberi. ar. nullus alius error ꝗ̃ persone vel cõditionis mrimoniũ ipedit: qꝛ nullus error mrimoniũ impedit nisi sit respectu alicuius eoꝝ que sũt matrimonio essentialia. Sed solus error persone vel ꝯditiõis est respectu eoꝝ ꝗ̃ sunt mrimonio ẽtialia: error eni persõe est respectu huius quod ẽ materiale in matrimõio. ꝓsone. n. ꝯhentes sunt matrimonij materia. error vero
D ꝯditionis est respectu hui⁹ qđ est formale i matrimõio: quod ẽ obligatio ꝑ totã vitã ad reddẽdũ đbitũ cũ ab altero ꝯiuge exigat: cui obligationi opponitur cõditio seruitutis: qꝛ seru⁹ cum sit possessio dñi sui põt occupari per dñm frequenter circa opera que non patiuntur ipʒ reddere debitũ petenti: si ꝯxit ꝓter licentiam dñi sui. Alie etiã rões inferius dicentur. Error aũt fortune vel q̃litatis nõ est nisi respectu eorum que sunt accidentalia mrimonio. diuitie. n. ꝛ pauptaʒ pulchritudo ꝛ turpitudo. bõi mores ꝛ mali mrimonio sunt accidentalia. ꝛ iõ error circa talia mrimonium nõ ipedit.
¶ Ad pᵐ in oppoᵐ đđ. ꝙ bonũ ꝓlis ƒm ꝙ ẽ q̃d eẽtiale mrimonio nõ ẽ generatio ꝓlis: sʒ obligatio ad eius susceptionẽ ꝛ religiosã educationem si genita fuerit: ꝯ hoc aũt nõ ẽ sterilitas. ¶ Ad 2ᵐ đđm ꝙ aliqñ errat ꝯhens circa
E subiectũ nobilitatis aliqñ circa nobilitatẽ subiecti non circa subiectum. ☞ Pᵒ mõ est error ꝑsone vt cum itendit ꝯhere cũ filia regis ꝛ loco illius sibi pũtatur filia vnius ciuis: ꝛ iõ talis error impedit mrimoniũ: ꝛ sic itelligit auctoritas magri. ☞ Scđo modo est error qualitatis nec impedit matrimonium. vt si quis cõsentiat in personam sibi notam: quia credit eã nobilem ꝛ tamen non est. ¶ Ad 3ᵐ đđ. ꝙ ꝗ̃uis error cuiuslibet circunstãtie ipediat ƒʒ q̃d voluntarium: error tamen cuiuslibʒ circunstãtie non impedit simpliciter voluntarium. F
¶ Ad 4ᵐ đđ. ꝙ quedam sunt impedimenta mrimonij siue respectu eorum sit error: siue nõ vt cõsanguinitas ꝛ plura alia de quibus dicet iferius. ꝛ talia non comprehenduntur sub impedimento erroris: quedam sunt que non impediunt nisi ꝑ errorem adiunctum: sicut diuersitas persone ꝛ ꝯditio seruitutis: ꝛ hec tñ cõprehenduntur sub impedimento erroris.

Articulus. II.

Onsequenter queritur de 2ᵒ pñcipali. Et circa hoc querũtur duo. ☞ Primo vtrum beata virgo virginitatem vouerit. ☞ 2ᵒ vtrum inter ipam ꝛ Ioseph mrimonium perfectum fuerit.

Questio. I.

Primo ꝙ̃ndo ꝙ beata virgo virginitateʒ
A non vouerit. deutero. 7. Non erit apud te sterilis vtriusqʒ sexus tam in hominibus ꝗ̃ i gregibus tuis: sed beata virgo nihil vouit qđ esset ꝯ̃rium legi. cuʒ ergo virginitas icludat sterilitatẽ: ꝟginitatẽ nõ vouit. ¶ Itẽ Math. primo dr ꝙ Ioseph non cognoscebat eã donec pareret filium suum ꝑmogenitum. ꝗ̃ vr ꝙ post partũ Christi ioseph cognouit eaʒ: quod non fuisset si virginitatem vouisset: quia nunꝗ̃ peccauit. ¶ Itẽ Io. 2. dr de Christo ꝙ̃ descẽdit Chapharnaũ ipse ꝛ mater eius ꝛ fratres eius ꝛ discipuli eius. ergo xp̃s fratres habuit carnales: qꝛ aliter non poneret copula i
B ter fratres ꝛ discipulos. Hoc aũt non fuisset si beata virgo virginitatẽ seruasset: cuʒ ergo q̃c q̃d vouerit seruauerit virginitatem non vouit
¶ Item Luce. 2. dicit mater eius ad illum. Ecce pater tuus ꝛ ego dolentes querebamus te. ergo Ioseph fuit pater Christi ꝙ non esset verum: si beata virgo virginitatẽ seruasset.
¶ Contra. super illud Luce. 1. Virũ non cognosco. dicit glo. interlinearis: ecce tangit ꝙ ipsa vouerit castitatẽ. ¶ Item magister hui⁹
C di. c. 2. ꝛ decretũ. 27. q. 2. Beata Maria. dñt ꝙ beata Maria ꝓposuit seruaturam votum virginitatis in corde: sed ipm votũ non expressit. postea simul cum viro labijs expressit: ꝛ vterqʒ in virginitate permansit.
¶ Rñdeo sicut dicit Ansel. in libro de cõceptu virginali. c. 18. Decebat vt illius hominis conceptio de matre purissima fieret. nempe decens erat vt ea puritate qua maior sub deo nequit intelligi virgo illa niteret. ꝛ infra. de qua spiritus sanctus volebat ꝛ operaturus erat vt

conciperetur ꝛ nascceretur ille de quo ipse pro
cedebat:sed ceteris paribus purioꝛ ꝛ magis
nitens est virginitas deo per votum dicata ꝙ̄
illa que non:vt inferius oñdet.ergo beata vir
go non tm̄ virginitatem seruauit: sed se serua
B turam etiam vouit sub hac conditione.nisi de
us aliter oꝛdinaret sm quod dicit magister in
littera hui⁹ di.c.2.ꝛ hec ꝯditio fuit tā honesta
qꝛ ēt si non fuisset apposita debuisset tamen eē
subintellecta.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō.ꝙ in auctoꝛitate illa ac
cipitur sterilis ꝓ illa que vacabat concubitui
cōiugali:nec tm̄ ꝯcipiebat. Uel pōt dici ꝙ bea
ta virgo fuit confinium veteris legis ꝛ noue
sicut aur ora noctis p̄cedētis ꝛ diei sequētis.ꝛ
iō fecit votum consonum legi noue:nec tamē
ꝯtrariū legi veteri inquantum conditionez appo
suit. ¶ Ad 2ᵐ ꝛ 3ᵐ dō.ꝙ ex illis verbis oꝛtuz
hūit vilissima heresis Claudianoꝛum dicentiū
beatam virginē post Chꝛisti partum a ioseph
E cognitā:sed illa heresis est oīo irrationabilis
ꝛ directe ꝛ manifeste cōtra catholicam fidez.
ꝙ sit irrōnabil' patet p ea q̄ dicta sunt in coꝛ
poꝛe qōnis. ☞ Et preterea irrōnabilissimū est
opinari ꝙ ex quo fuit coꝛpale templū filij dei
ꝛ pfectū spūale hitaculū spūs sci vacaret opi
bus carnis quod in figura eleganter designat
in Ezechiel.c.44.cum dr. Poꝛta hec clausa
erit:ꝛ non aperietur.ꝛ vir non transiet per eā.
qm̄ dn̄s deus israel ingressus est per eā.eritq̄ꝫ
clausa p̄ncipi.poꝛta ē maria. deus israel Chꝛi
stus.clausura virginitas:p̄nceps Joseph.
¶ Dicendum ergo ad auctoꝛitates ꝙ ibi scri
ptura vocat primogenitum nō post quē alius
F ſꝫ ante quē nullus. Silr̄ dōec.ibi accipit:sicut
cum dicitur in psal. Sede a dextris meis:do
nec ponā inimicos tuos.sca.pe.tuo. per hoc
nō intelligit ꝙ postea nō sedeat:ſꝫ ꝙ vsq̄ꝫ tūc
ꝛ postea. Similiter cū dr̄.nō cognoscebat eā
donec peperit ꝛc̄.intelligēdū est ꝙ nō cogno
uit eaꝫ ante nec postea. ¶ In alia ēt auctoꝛita
te vocantur fratres non illi qui sunt de codez
vtero nati:sed cōsanguinei germani.vn̄ Pau
lus ad Gal.j.dicit.alium aūt aplo℞ vidi nemi
nem nisi iacobū fr̄em dn̄i.ꝛ cōstat ꝙ ille iaco
bus fuit consanguineus germanus Jesu Chꝛi
G sti filius.s.matertere sue. Chꝛistum autem nō
habuisse fr̄es filios matris sue patet in hoc ꝙ
vt hr̄ Jo.19. Moꝛiens matrem suam recōmē
dauit ioanni euangeliste loco filij.cū tm̄ nō eēt
ei⁹ filius:sed nepos:quod non fecisset si alios
filios preter Chꝛistum hūisset. ¶ Ad 4ᵐ dō.
ꝙ ibi nominatus est ioseph pr̄ Chꝛisti putati
ue sm glo.interlineare ibidē.cui cōcoꝛdat il
lud ꝙ dicitur Luce.3. Ipse iesus erat icipiēs
q̄si anno℞.30.vt putabat fili⁹ ioseph. Q. II.

Secundo querit vtrum inter Mariam ꝛ io A
seph fuerit pfcm̄ mr̄imoniuz.
Et vī qꝫ non:non est pfcm̄ matrimonium qd̄ ē
ꝯ legem:sed illud mr̄imoniū fuit ꝯ legem: qꝛ
vt dr̄ numeroꝛum vltimo.femine maritos de
cadem tribu accipient. Joseph aūt fuit de tri
bu iuda.ꝛ maria de genere sacerdotali.ergo i
ter eos non fuit mr̄imoniū pfectum. ¶ Item
non est mr̄imonium pfcm̄ qd̄ ꝯhitur ex irrōna
bili cā:sed illud mr̄imoniū fuit ꝯctum ex irra
tionabili cā:qꝛ vt dicit magr̄ circa finem hui⁹
di.ꝯctum fuit vt partus diabolo celaretur. q̄
cā non videt̄ fuisse rōnabilis:qꝛ ꝙuis diabo
lus non possit noscere ea que sūt in mente.non
latent tm̄ eum ea que sunt in coꝛpoꝛe:ergo nō
fuit matrimonium perfectum. ¶ Item ad p
fectum mr̄imonium requiritur cōsensus i car
nalē copulā:qꝛ ad hoc requiritur obligatio
ad reddendum debitum cum ab altero cōiu
ge exigitur:sed beata virgo i carnalē copulā
non consensit:qꝛ vt habitum est in qōne p̄ce B
dēti vouerat virginitatē.ꝛ ꝯstat ꝙ votum suū
non violauit.ergo inter ipaꝫ ꝛ Joseph perfe
ctum mr̄imonium nō fuit. ¶ Itē post pfcm̄
matrimonium non licet sponso sponsā dimit
tere:sed ioseph q̄ꝫuis eēt iustus voluit occul
te dimittere Mariam.vt hr̄ Math.j.ergo in
ter eos non fuit perfectum coniugium.
¶ Cōtra magister huius di.c.3.dicit ꝛ hr̄.27.
q.2.Institutū.§.iuxta hanc di. Inter Mariā
ꝛ Joseph pfcm̄ fuit coniugium. ¶ Item pfe
ctum est coniugium qn̄ cōiuges non tm̄ ꝯsen
tiūt in maritalē societatē ſꝫ etiā in copulā car
nalem:sed sicut dicit magister in littera hui⁹
di.c.2.ꝛ hr̄.27.q.2.§.Cū ergo. Beata v̄go cō
senserit in maritalem societatē ꝛ in copulam
carnalem.ergo inter ipsam ꝛ Joseph perfcm̄
fuit coniugium.
¶ Rn̄deo ꝙ perfectio rei duplex est.quedaꝫ
in eē primo.quedam in esse.2ᵒ. prima in hoc
consistit ꝙ res habet omnia que ptinent ad C
eius essentiam.2ᵃ consistit in quibusdam per
fectionibus non pertinentibus ad essentiam.
☞ Pᵒ mō fuit pfectū mr̄imoniū iter Mariā
ꝛ Joseph.non.2ᵒ:quia non ita pfecte signifi
cauit idiuisibilē vnionem Chꝛisti ꝛ ecclesie ꝛ
humane nature cum diuina persona:sicut ma
trimonium consumatum.vnde dicit magister
huius distin.c.3. ꝙ fuit perfectum: non in si
gnificatione:quia vt infra dicitur.c.matrimo
nium consumatum perfectius vnionem chꝛi
sti ꝛ ecclesie figurat.

D ¶ Ad pᵐ ī oppᵐ dō.ꝙ Maria ꝛ Joseph fue runt de eadē tribu.qꝛ ꝗuis ipa fuerit de gene re sacerdotali ex pte mr̄is:fuit tū de tribu Juda ex pte pr̄is.Christus.n.fuit de tribu Juda vn̄ Apoc.5. Uicit leo de tribu iuda.

¶ Ad 2ᵐ dō.ꝙ mior est falsa.cōtractū eni fuit ex rōnabili.cā.s.vt ptus diabolo celaretur: ꝛ vt Joseph mr̄i ꝛ filio obsequeretur:ꝗ cause tā guntͬ a magr̄o circa finē hui⁹ di. ꝛ ab origene in quadam omel'.sup illud Math.1.Cum eēt desponsata ꝛc.ꝛ vt Joseph eēt testis castitatꝭ eius cā defendens ab infamia suspitionis.quā etiam causam tangit magister vbi pri⁹.ꝛ Ambrosius in omelia quadam super illud Luce

E 1.Missus est angelus:ꝛ etiam ne virginibus sinistra opinione viuentibus relinqueretur ex/cusationis velamen:si mater dn̄i visa fuisset in famata:sicut dicit Ambrosius vbi prius.

¶ Ad illud ergo quod dr̄ ꝙ diabolo non la/tent ea que sunt in corpe.dico ꝙ imo qn̄ꝙ cū appropinquare non potest .diabolus aūt vir gini appropiquare non poterat pp virtutē sā ctitatis illi⁹.ꝛ iō scire non potuit vtruꝫ virgo cōcepisset cū eam maritū habere videret.

¶ Ad 3ᵐ dō.ꝙ ad pmā mr̄imonij perfectio/nem nō reqrit̄ ꝯsensus in carnalē copulā,nisi implicite ꝛ sub cōditione.s.si alter coniunx eā

F exegerit:ꝛ si deus debitum reddendi nō rela/xauerit:ꝛ sic beata virgo in carnalem copulā consensit:nec ī hoc piculo se exposuit:nec suo voto in aliquo derogauit:qꝛ diuina inspiratio ne certificata fuit ꝙ Joseph ab ea nunꝗ exi/geret carnalem copulam.ꝛ ꝙ si Joseph exige ret deus eā a debito absolueret reddēdi:ꝛ sic intelligitur auctoritas allegata 2° ad scd̄am partem.qō pꝫ qꝛ postꝗ dictuꝫ ē.cōsensit i car nalem copulam.statim subiungit:non illā ap petendo:sed diuine inspirationi i vtroꝗ obe diendo. ¶ Ad 4ᵐ dō.ꝙ ioseph nūꝗ voluit eam dimittere quo ad sepationē vinculi : sed aliqn̄ timuit simul cum ea manere forte aliꝗ suspitione motus:quē timorē ꝛ quaꝫ suspitio nem admonitione angeli deposuit.

Articulus. III.

Onsequenter qrit̄ de 3. prin/cipali.Et circa hoc querunt̄ 2.℣ P° vtrum ex causa in/honesta possit ꝯhi mr̄imoniū ℣2° vtrum tale matrimoniū

A sit bonum. Questio. I.

Primo oñdo ꝙ ex inhon esta causa non possit ꝯhi mr̄imonium .nulla cō iunctio procedēs ex inhon esta cā est a deo .ꝫ omne matrimonium est a deo. vnde Math. 19.Quod deus coniunxit homo non separet. ergo matrimonium ꝯhi non pōt ex ihonesta causa. ¶ Item in administratione cuiuslibet sacri requiritur ecclesie intentio:sed ꝯhēs ma trimoniuꝫ ex inhonesta causa nō seruat eccle sie intentionē:ergo nō pōt ꝯhi ex ihōesta cā.

¶ Cōtra.vt hr̄ gen̄.29.Jacob ꝯxit cū Rache le quia diligebat eam propter eius pulchritu dinem:sed dilectio mulieris pp eius pulchri/tudinem est inhonesta causa cōtrahendi ma B trimonium.ergo ꝛ ex inhonesta cā pōt ꝯhi.

¶ Rn̄deo cā finalis ꝯhendi matrimonium duplex est:quedam p se.s.illa pp quā mr̄imo/nium fuit institutum que duplex est.pma ,plis procreatio.2ª fornicationis euitatio:sicut di/cit magister hui⁹ di.c.3.ꝛ he cause semp sunt honeste.quedam p accidens.s.ex itentione ꝯ/hentis:que multiplex est.quedam.n.sunt ho/neste:qdā inhoneste.ꝛ iste non habent nume rum determinatum.qꝛ sicut dicit phs.2° phy. cāe p accn̄s sunt idefinite.Dico ergo ꝙ loqn do de causa per se:ex cā inhonesta non pōt cō trahi mr̄imonium.pōt tn̄ ex cā p accidēs.cau se.n.per accn̄s in effectu non faciunt essentia/lē transmutationē nisi mediāte aliqua cā p se.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō.ꝙ de coniunctione ma C trimoniali ex inhonesta causa possumus loq dupliciter:aut ratione actionis ꝯhentis : aut ratione vinculi ex illa actione prouenientis:qō vinculum est matrimonium.Jn ipsa autē acti one duo sunt.s.essentia actionis:ꝛ deformitaꝫ eius.essentia a deo est.deformitas aūt non. ꝛ qꝛ ex illa actione sub rōne qua essentia est :nō sub ratione qua deformis causatur matrimo/nij vinculum:qꝛ sicut dicit Dionysius.4.c.de di.no.longe vltra medium.Malum non opa tur nisi in virtute boni:iō mr̄imoniale vinculū ex illa actione causatum a deo est. ¶ Ad 2ᵐ dō.ꝙ non est necessaria intētio ecclesie in spe ciali:sed sufficit in generali.ꝗuis autem con/trahens matrimoniuꝫ ex inhonesta causa nō obseruet ecclesie intentionem in speciali .ob/seruat eam tamen in generali in hoc ꝙ inten/dit verum contrahere matrimonium. Q.II.

A Secundo queritur vtrum matrimoniuꝫ ex inhonesta causa contractū sit bonum.Et videtur ꝙ non. Phs.2° topiᵐ. Quoruꝫ generationes male.ꝛ ipsa mala: sed matrimonij contracti ex inhonesta causa est generatio mala.ergo ipsum est maluꝫ. ¶ Itē Boetius.2.li.topiᵐ. Cuius finis bon⁹ est ipꝫ quoꝗ bonum est.ergo a simili cuius finis ma lus est ipsum malum est.Sed matrimonij cō/

tracti ex ihõesta cã ẽ finis mal⁹.ğ ipm ẽ malũ.
B ¶ Cõtra.magr̃ hui⁹ di.c.vltimo dicit ꝙ licet
fine non bono ꝯtrahat̃ coniugiũ qñ spẽs ꝯtra
hentis mouet aĩm.cõiugiũ tñ bonũ ẽ:qꝛ vita
mala vel itẽtio alic⁹ puersa ñ cõtaminat sacr̃z.
¶ Rñdeo ꝙ ipsum matrimoniũ ex ihonesta
causa cõtractũ est bonũ:qꝛ mala actio ꝯtrahẽ
tis non cãt matrimoniale vinculum rõne sue
deformitatis rõne cuius est mala sed per suã
essentiã rõne cuius est bona. ⁊ iõ sicut bona ẽ
proles ꝑ fornicationem genita.qꝛ non genera
C tur ꝑ deformitatem actionis:sed per ei⁹ essen-
tiam:sic bonum est mr̃imoniũ ex ihonesta cã
ꝯtractũ.peruersitas.n.in actione ꝯ̄hentis de-
honestat ꝯtrahentẽ:nõ matrimonium.
¶ Ad p^m in oppo^m dõ.ꝙ illud verbũ phi in-
telligendum est de generatione que sub ratio
ne qua mala est geniti cã. ¶ Ad 2^m dõ.ꝙ illõ
verbum Boetij intelligendum est de fine ꝑ
se.matrimonij ãt finis ꝑ se semper ẽ bonus.

Circa litterã Si diabolus transfigurans se in angelum lucis credatur bonus
D non est periculosus.quod intelligendum est
si credens vltra non procedat:qꝛ ille est error
non iuris:sed facti:sed si vltra procederet ado
rando ipsum.vtpote si ille diceret se esse Chri
stum caderet in idolatriam.nisi ipsum adora
ret sub hac cõditione si est Christus.Nõ in he
reticorum sectam:sed in integritatẽ fidei quã
ille hereticus se mentiebatur habere. supple
diceret ꝯsentire:quod verum est si illi hereti-
co dicenti se esse Augustinum:ille fidelis assẽ
tiret in gnãli dicens se assentire de fide sicut il
le:si aũt ille heret ͥus aliqua predicaret con-
tra fidẽ ⁊ alius illi ꝓdicationi assentiret nõ ex
E cusaret ab errore.⁊ maxime si predicaret ꝯ̄ ali
quẽ illorum articulorum quos q̃libet fidelis
vsuz hñs li.ar.tenet̃ credere explicite.Ne vt
adultera dãnaret̃.sicut.n.dr̃ Leuit.21.Sacer-
dotis filia si deprehensa fuerit in stupro:⁊ vio
lauerit nomen patris sui flammis exuretur.
beata ãt virgo vt supi⁹ visum est ex altera par
te erat de genere sacerdotali:⁊ iõ si iudei vidis
sent eam pregnantem ⁊ non maritatã voluis-
sent eam condemnare credentes ꝙ ex forni-
catione vel adulterio concepisset.

¶ De tribus bonis coniugij. Dist. XXXI

Ost hec de bonis coniugij que sint:⁊ qualiter coituz excusent:dõm ẽ:Tria sũt principaliter bona coniu
gij.vnde aug.Nuptiale bonum tripar-
titum est.s.fides:proles:sacramentum.
In fide attenditur:ne post vinculũ cõiu
gale cum alio vel alia coeatur.In prole
vt amanter suscipiatur:religiose educe
tur. In sacramento vt coniugium non
separetur:⁊ dimissus vel dimissa nec cã
prolis alteri coniugatur.

¶ De duplici separatione.

Eparatio ãt gemina est corpo
F ralis.s.⁊ sacramentalis. Corpo
raliter possunt separari causa
fornicationis:⁊ ex cõi cõsensu cã religio
nis siue vsqꝫ ad tẽpus siue vsqꝫ ad finez
Sacramentaliter vero separari nõ pos
sunt dum viuunt:si legittime ꝑsone sint.
Manet enim vinculum coniugale iter
eos etiam si alijs a se discedentes adhe-
serint.Unde aug.Usqꝫadeo manent i-
ter viuentes semel inita iura nuptiaruz
vt potius sint inter se coniuges etiam se
parati q̃ꝫ cum alijs quibus adheserunt.
Item Manet inter viuentes quoddaz
cõiugale vinculuz:quod nec separatio:
nec cum altero copulatio possit aufer-
re.Sicut apostata aĩa de coniugio xp̃i
recedens:ẽt fide ꝑdita sacramẽtũ fidei
nõ amitit:qđ lauacro regenerationis ac
cepit.Redderetur.n.redeunti si amisis
set abscedens.Habet aũt hoc qui reces
serit ad cumulum supplicij:non ad me-
ritum premij.Item Quibus placuit ex
consensu ab vsu carnalis cõcupiscentie
in perpetuum continere:absit vt vincu
lum inter illos coniugale rumpatur:im
mo firmius heret quo magis ea pacta
secuz gerit:que carius concordiusqꝫ ser
uanda sunt:non voluntarijs corporum
nexibus:sed voluntarijs animorum af-
fectibus.Et attende ꝙ tertium bo-
num coniugij dicitur sacramentum
non ꝙ sit ipsum coniugium:sed qꝛ eius-

dem rei sacre signum est.i.spiritualis ꝛ inseparabilis cōiunctiōis christi ꝛ eccl'e
¶ Hec tria non assunt omni cōiugio.

E Et est sciendū ab aliquibus cōtrahi coniugium vbi hec tria bona non comitantur. Deest enim fides vbi vir cū alia: ꝛ mulier cū alio coit. Hoc ergo bonum ita coniugio adheret vt ex eo si assit: āplius commēdetur coniugium. Si non assit: non inde annihiletur. Que.n. adultera est nō ideo coniunx non est. immo si coniunx non esset: adultera non foret. Quod cū fit: culpa committitur: sacramentū vero non cassatur. Bonum quoq; prolis non omnibus adest coniugibus. Quidā enim pari voto continentiam seruant: alij pro etatis ōfectu vel alterius rei cā generare non valent. Nec omnes illi ēt qui prolem recipiunt bonum prolis habent. Nam bonum prolis dicitur non ipsa proles: sed prolis spes que ad religionem non refertur: immo ad hereditariam successionem: vt cum quis heredes terrene possessionis habere desiderat: sed spes ac desiderium quo proles ad hoc queritur vt religione informet. Multi ergo prolem habent qui tamen bono prolis carent: nec ideo tamen coniugium esse desinit. sacramentum vero ita inseparabiliter coniugio heret legitimarum personarum: vt sine illo coniugium non esse videat: quia semper manet inter viuentes vinculum coniugale: vt etiam interueniente diuortio fornicationis causa coniugalis vinculi firmitas non soluatur. Ubi vero nō inter legittimas personas contrahitur coniugium non adest illud bonum quod dicitur sacramentum: qꝛ potest solui taliū copula: de quibus post dicetur. Q: vero coniugium sit inter eos qui coniugali affectu non tamen gratia prolis: sed explende libidinis conueniunt: nec fornicarij sed coniuges appellentur ostendit Aug. inquiens. Solet queri cum masculus ꝛ femia: nec ille marit⁹: nec illa vxor alterius: sibimet non filiorum procreādorum: sed ꝓ incontinentia solius concubitus causa copulantur ea fide media: vt nec illa cum altero: nec ille cum altera faciat id: vtrum nuptie sint vocāde? Et potest fortasse non absurde hoc appellari connubium: si vsq; ad mortem alicui⁹ eoꝝ id inter eos placuerit: ꝛ ꝓlis generationem q̄uis non ea cā coniuncti sūt: nō tn̄ vitauerint: vt vel nolit sibi nasci filios: vel etiā opere malo aliquo agant ne nascantur. Ceterum si vel vtrūq; vel vnū horum desit: non inuenio qūo has nuptias appellare possim⁹ Etenim si aliquā sibi ad tempus adhibuerit donec aliquam dignam honoribus aut suis facultatibus īueniat: quā in coniugio adducat: aīo ipso adulter ē: nec cum illam quā cupit īuenire: sed cū ista cum qua sic cubat: vt cū ea non habeat maritale ꝯsortiū. Ecce ꝯiuges dn̄r qui solius concubitus causa cōueniunt: si tamen prolis generationē aliquo malo dolo non vitent.

¶ De his qui ꝓcurāt venēa sterilitatis.

Q Qui vero venena sterilitatis ꝓcurant: non coniuges sed fornicarij sunt. Unde Augu. Aliquādo eousq; peruenit hec libidinosa crudelitas vel libido crudelis: vt etiam venena sterilitatis ꝓcuret: ꝛ si nihil valuerit conceptos fetus īter viscera aliquo mō extinguat vel fundat: volendo prolem suā prius interire q̄ viuere: aut si ī vtero viuebat: occidi anteq̄ nasci. Prorsus

si ambo tales sint cõiuges non sunt: ꝛ si ab initio tales fuerunt non sibi per con nubium sed per stuprum potius conue nerunt. Si vero ambo tales nõ sunt au deo dicere: aut illa quodammodo ẽ ma riti meretrix: aut ille adulter vxoris.

¶ Quando sunt homicide qui procurãt abortum.

b Ic queri solet de his qui abor tum procurant qñ iudicenẽ ho micide vel non? Tunc puerpe rium ad homicidium ptinet: quãdo for matum est ꝛ animam hꝫ: vt aug. super exod. asserit. Informe antẽ puerperiũ vbi non est anima viua: lex ad homici dium ptinere noluit. Dicit etiam augu. ꝙ informe puerperium nõ hꝫ animam. iõqꝫ mulctatẽ pecũia: nõ redditur aĩa: ꝓ aĩa: sed iam formato corpori aĩa datẽ: nõ in ↄceptu corporis nascitur cũ semĩe de riuata. Nam si cum semine: ꝛ aĩa existit de anima tunc ꝛ multe anime quotidie pereunt: cum semine fluxu non ꝓficit natiuitati. Primum oportet domuꝫ cõ pagiari: ꝛ sic habitatorẽ iduci. Cũ ergo lineamẽta ↄpacta ñ fuerĩt: vbi erit aĩa? ¶ Itẽ Hiero. ad algasiam. Semĩa pau latim formantur in vtero: ꝛ tandiu non reputatẽ homicidiũ: donec elementa cõ secta suas imagines membraqꝫ suscipi ant. His apparet tunc eos homicidas esse: qui abortum procurant: cũ forma tum est ꝛ animatum puerperium.

¶ De excusatiõe coitus qui fit per hec bona.

c Um ergo hec tria bona in ali quo coniugio simul cõcurrunt: ad excusationem coitus carna lis valent. Qñ. n. seruata fide thori cau sa prolis coniuges conueniunt: sic excu satur coitus vt culpam non habeat. Qñ vero deficiente bono prolis: fide tñ seruata conueniunt cã icõtinentie: non sic excusatur vt non habeat culpam: sed venialem. Unde aug. Coniugalis con cubitus generandi gratia: non habꝫ cul pam. Cõcupĩe vero satiande: sed tñ cũ cõiuge: pp thori fidem venialem habet culpam. Item. Hoc ꝙ coniugati victi cõcupiscentia vtuntur iuicẽ vltra neces sitatem liberos procreandi: ponam in his pro quibus quotidie dicimꝰ. Dimit te nobis debita nostra ꝛc. Ubi autẽ hec bona desunt fides. s. ꝛ proles. non vi detur coitus defendi a crimine. Unde in sententiolis sexti pitagorici legitur. Omnis ardentior amator proprie vxo ris adulter est. Item Hieronymus. Sa piens iudicio amat coniugem: non affe ctu: non regnat in eo impetus volupta tis: nec preceps ferẽ ad coitum. Nihil ẽ fedius ꝙ̃ vxorem amare quasi adulte ram. Qui dicunt se causa humani gene ris vxoribus iungi: imitentur saltẽ pe cudes: ꝛ postꝙ̃ venter vxoris intumue rit: non perdant filios: nec amatores se vxoribus exhibeant: sed maritos. Ideꝫ In matrimonio opera liberorum con cessa sunt: voluptates auteꝫ que de me retricum amplexibus capiuntur: i vxo re damnate.

¶ De indulgentia apostoli quomodo sit accipienda.

s Ed si concubitus qui fit causa prolis culpa caret: quid aposto lus scdm indulgentiam permit tit? ita enim ait. Hoc autem dico scdm indulgentiam. Cui enim prestatur ve nia nisi culpe? Per hoc etiam quidam probare volunt nuptias esse peccatuꝫ: sed vt predictuꝫ est: idulgentia alia est ↄcessiõis. Egerat apls de nuptijs ꝛ de

carnali coitu ꝛ ad vtrunqꝫ rettulit illō. hoc autem dico scōm idulgentiam. Indulgentur.n.nuptie scōm concessionē ꝛ concubitus nuptial' q fit tn̄ causa prolis. Concubitus vero q est p̄ter necessitatem generandi:ob incontinentiam indulgetur scōꝫ pmissionē:qꝛ ibi ē aliqua culpa:sed leuis. Jdeoqꝫ non iubet̄ nec ɔceditur:sed pmittitur: qꝛ nō est laudabilis sed venial'. De hoc augusti. sic ait. Forte aliquis dicet:si veniam concessit apl's.ergo peccatum sunt nuptie:cui.n. venia nisi peccato conceditur. Plane qd infirmitati permisit scōm veniam: audeo dr̄e peccatum eē. veniam nāqꝫ ɔcedens apl's concubitum attendit coniugatorum:vbi est incōtinentie malum Jncontinentie malum est qꝛ vir cognoscit vxorem etiam vltra necessitatem ꝓcreandi liberos: sed ꝛ ibi est nuptiarum bonum. Non.n.qꝛ incontinentia malū est:iō ɔiugium:vbi ē cōcubitus preter ītentionem generationis nō est bonuꝫ: non pp illud malum culpabile ē hoc bonum:sed illud malum fit veniale pp bonum nuptiale. Quod non reprehendit apl's:sed malum incōtinentie. Jteꝫ. Cōcubitum qui non fit cā ꝓlis:nuptie non cogunt fieri:sed impetrant ignosci.si tn̄ non ita sit nimius vt īpediat tempora q̄ orationi debentur: nec īmutentur in eū vsū q est cōtra naturam. Cōcubitus enim necessarius causa generandi īculpabilis:ꝛ solus ipse nuptialis est. Jlle vero qui vltra necessitatem progreditur non rationi sed libidini obsequit̄:ꝛ hūc non exigere:sed reddere coniugi ne fornicetur ad cōiugē ptinet. Si vero ambo tali concupīe subiguntur: ꝛ rem faciunt que non est nuptiarum:cuius delicti non sunt nuptie hortatrices sed deꝓcatrices. Decus quidem coniugale ē castitas procreandi ꝛ reddendi carnalis debiti fides. Hoc ē opus nuptiaruꝫ: qd ab oī peccato defendit apl's dicens. Non peccat virgo si nupserit. Cum ergo culpabilis non sit generandi ītentiōe cōcubitus:q proprie nuptijs ē imputādus est. Quid scōm vēiam ɔcedit apl's: nisi qꝛ ɔiuges debitum carnis exposcūt nō ꝓpaginis volūtate:sed libidinis voluptate? Que tn̄ voluptas n̄ pp nuptias cadit in culpam:sed pp nuptias accipit veniam. Jmmoderata ergo ꝓgressio: scōm veniam concedit̄. Quocirca ꝛ hic laudabiles sūt nuptie:quia etiā illud qd nō pertiet ad se:ignosci faciūt pp se. Nō enī cōcubit' ē quo seruit̄ ɔcupīe. agitur vt ipleatur fetus quē postulant nuptie. Oīo ergo ī genere suo nuptie bone sūt: qꝛ fidē thori seruant: ꝛ ꝓlis suscipiende cā vtrūqꝫ sexū cōmiscēt ꝛ īpietatē separationis horrent. Scitati ēt ɔiugij nec cōiunx īfidelis obesse p̄t:sed potius fidelis prodest īfideli: vt apl's docet. Ex his oñditur qꝛ coniuges q cā ꝓlis tn̄ conueniunt vel qui exigentibus debitum reddunt:defendit a peccato sanctitas coniugij bonūqꝫ nuptiale. Si.n.absqꝫ peccato non posset fieri cōcubit' cōiugalis nō p̄cepisset dn̄s post diluuiū eos copulari dicens. Crescite ꝛ multiplicamini:cum iam sine carnali concupiscentia non possint commisceri.

¶ Qꝛ non omnis delectatio carnis peccatum est.

S Ed forte aliquis dicet oēm carnis concupiscentiā ꝛ delectationē que est in coitu malam eē ꝛ pctm̄:qꝛ ex pctō ē ꝛ inordinata. Et nos dicimus illam concupiscentiam sp malā eē:qꝛ feda est pēa pcti:ꝫ nō sēp pctm̄ ē. Sepe.n. delectatur vir sanctus scōm carnē ī aliqua re:vt r̄gescēdo p' laborē.

edendo post esuriem:nec tamē talis de lectatio est peccatū: nisi sit imoderata. Sic ⁊ delectatio que fit in coitu cōiuga li:cui assunt illa tria bona a peccato de fenditur. Uidetur tamē Bea. Greg. ali ter sentire.s. ꝙ sine peccato nō possit fie ri carnalis cōmixtio dicēs. Uir cū pro pria coniuge dormiens:nisi lotus aqua ecclesiam itrare non debet. Quāuis di uerse hominū natiōes de hac re diuersa sentiāt: ⁊ alia custodire videātur. Ro manorum tamē semp ab antiquioribus vsus fuit:post āmixtionem ꝓprię coniu gis:⁊ lauacri purificationeꝫ querere: ⁊ ab igressu ecclesie paululū temperare. Nec hoc dicētes culpaꝫ deputamus eē coniugiuꝫ:sed qꝛ ipsa licita admixtio cō iugis sine voluptate carnis fieri nō pōt a sacri loci igressu eē abstinendū:qꝛ vo luptas illa sine culpa nullatenus eē pōt.

¶ Determinat auctoritatem.

b Hoc autem ne predictis obuiet intelligendū est in illis qui grā ꝓlis coueniunt: quorūꝫ volup tas nō est sine peccato:⁊ vix aliq reperi ri possunt adhuc amplexus carnales ex perientes:qui nō iterdum cōueniāt pre ter itentionem ꝓcreāde ꝓlis. Hoc auteꝫ quotiēs fit:ab igressu ecclesie abstinen dum est. Et ꝙ ita itelligendū sit. Greg. cōsequēter ostēdit. Si quis vero in sua cōiuge:nō cupidine voluptatis raptus: sed tm̄ creandorūꝫ liberorum grā vtit: iste ꝓfecto siue de igressu ecclesie: siue ď sumēdo corpis dominici mysterio: suo est iudicio relinquēdus:quia ꝓhiberi a nobis nō debet accipere qui in igne po situs nescit ardere. Cū vero nō amor ꝓ creande sobolis:sed voluptas dominat in opere cōmixtionis:habeāt coniuges etiam de cōmixtiōe sua quod defleant. Tunc aūt vir qui post āmixtiōem con iugis lotus aqua fuerit etiā sacrā cōmix tionem valeat accipere:cū ei secunduꝫ prefinitam sententiam ecclesiam etiam licuerit intrare.

¶ Superius determinauit magr̄ de mr̄imo nio quo ad cām formalē ⁊ efficientē. Hic de terminat de ipso quo ad finaleꝫ que in bonis mr̄imonij consistit. ¶ Et diuidit in tres. ꝑ p° determinat de trib⁹ bonis cōiugij cōmuniter. ꝑ 2° de bono fidei in quocūqꝫ coniugio specia liter de se. ibi. Sciēdum est etiā. ꝑ Tertio ď bo no fidei in coniugio patrum antiquoꝝ specia lissime di. 33. ibi. Queritur hic ď antiqs. ¶ p° in duas. ꝑ p° determiat que ⁊ quot sint ꝯiugij bona. ꝑ 2° qualiter excusant ꝯcubitum cōiuga lē. ibi. Cum igitur. ¶ p° in tres. ꝑ Prio osten dit ꝙ tria sunt cōiugij bona. ꝑ 2° ostēdit ꝙ in tentio vitāde ꝓlis in cōtrahēdo mr̄imonium excludit. ibi. Qui vero venena. ꝑ Tertio ostē dit icidenter quādo iudicandi sunt homicide qui ꝓcurāt aborsum:⁊ quādo nō. ibi. Hic que ri solet. ¶ Illa pars que ibi icipit. Cum igit. diuidit in tres partes. ꝑ Primo osidit quan do hec bona excusant ꝯiugalē ꝯcubituꝫ: ⁊ qñ nō. ꝑ 2° opponit in contrarium. ibi. Sed si cō cubit⁹. ꝑ Tertio ostēdit quomō ambo coniu ges se habēt ad actū illum. ibi. Sciēduꝫ etiā. ¶ Scōa in tres. ꝑ Primo oppōit per aucto ritatem. ꝑ 2° per rōnem ⁊ Gregorij auctorita tem. ibi. Si forte. ꝑ Tertio ponit auctoritatis Grego. determinationem. ibi. Hoc autem.

Articulus. 1.

Circa hanc di. querenduꝫ ē pncipaliter de tribus ꝑ Primo de bonis mr̄imo nium excusantib⁹. ꝑ 2° de eo rū habitudine ad mr̄imoniū. ꝑ 3° de modo excusandi ꝑ il lam coniugalē cōcubitū. ¶ Circa pmum que runtur tria. ꝑ Primo vtꝝ debeāt esse aliq bo na matrimoniuꝫ excusantia. ꝑ Secundo que ⁊ quot sunt. ꝑ Tertio quod est pncipalius in ter illa.

Questio. 1.

Primo ostēdo ꝙ nō debeāt esse aliq bo na mr̄imonium excusantia. Res bona excusatione nō idiget: sed matrimoniuꝫ est res bona: ⁊ inqꝫtum est in officiū: ⁊ inqꝫtuꝫ est in remedium. ergo bonis excusantib⁹ non indiget. ¶ Item sicut ꝯseruatio idiuidui que est per actum nutritiue est de itentione natu re: ita cōseruatio speciei que est per actū gene ratiue: sed actus nutritiue bono excusante nō indiget. ergo a simili nec concubitus mr̄imo A

nialis qui est actus generatiue. ¶ Item non
B minorem iacturā patit̄ homo q̄tum ad rōnis
vsum in dormiēdo q̄ in actu carnalis copule:
sed dormitio non idiget aliquo bono excusan
te. ergo nec actus carnalis copule.

¶ Cōtra. magr̄ in pncipio huius di. tria sunt
pncipaliter bona coniugij. Et. j. eadē dist. c. 4.
dicit: q̄ cum hec tria in aliquo cōiugio simul
ɔcurrūt valēt ad excusationē coit⁹ carnalis.

¶ Rñdeo. recta ratio docet nō esse aliq̄d fa
ciendū ab homine de quo patiat̄ iacturā: nisi
p recompensatiōe equalis boni vel maioris:
s3 in ɔ̄hēdo mr̄imo^m hō obligat se saltē iplici
te ad carnalē copulā sub ɔditōe. s. si alter ɔiūx
exegerit: ⁊ nisi ɔiūx exact⁹ religionē ifra tp̄us
C debitū itrauerit: in carnali āt copula sub cōdi
tiōe. s. si alter cōiunx exegerit: rō iacturā pati
tur q̄tum ad sui vsum: q2 in illo actu impedi
tur vsum ratiōis. vnde ph̄s. 7. lib. ethi. c. 8. di
cit de venere q̄ furat̄ itellectum spisse sapien
tis. homo ergo in ɔtrahēdo matrimoniū obli
gat se saltem iplicite ⁊ sub cōditionibus predi
ctis ad patiēdum iacturā q̄tum ad vsum ra
tionis. existētes etiā in matrimonio iacturam
patiunt̄ ꝓpter sollicitudines ⁊ carnis tribula
tionem. vnde apl̄us pma Cori. 7. dicit de illis
q̄ tribulationē carnis hēbūt huiusmodi. ⁊ iō
debuerunt esse bona predictas iacturas recō
D pensantia: ⁊ hec sunt illa que concubitum ma
trimonialem excusant.

¶ Ad pmum in opp^m dōm q̄ mr̄imoniu3 si
ne predictis bonis non esset res bona. vnde ꝓ
tāto ip su3 excusare dicuntur: q2 per ipsa ē res
bona. ¶ Ad 2^m dōm q̄ homo per actū nutri
tiue nō patitur iacturas similes illis quas pa
titur per actū generatiue. non eni sic ifecta est
nutritiua vt generatiua. ¶ Ad 3^m potest dici
q̄ maior est falsa. nō. n. idem est pati iactura3
q̄tum ad rōnis vsum ⁊ impediri in vsu ratio
nis: q̄uis. n. dormiens impediat̄ in vsu rōnis:
non tamē patitur damnū si moderate dormi
E at q̄tum ad rōnis vsum: imo post somnū mo
deratū homo potentior est q̄tum ad rationis
vsum. non sic autē potest dici de cōiugali ɔcu
bitu. non tm̄ eni homo per illū actum impedi
tur in rōnis vsu: sed etiā damnū patitur quan
tum ad rationis vsum. vnde illū actu3 frequē
tantes efficiuntur debiliores ad clare vidēdū
ea que sunt fm̄ iudicium rōnis: ⁊ merito: quia
impedimentū quod homo tunc patitur ꝓue
nit ex repugnātia ⁊ iobedientia sensualitatis
contra rationē: ⁊ ex dominio eius super eā du
rante illo actu. vnde illud impedimentū est vi
tiosum: sed quādo causatur per cōiugalē actū
ꝓpter aliquod bonū mr̄imonij factu3 est non
vitiosu3 fm̄ q̄ vitium accipitur pro culpa: sed
fm̄ q̄ accipitur ꝓ quodā recessu seu pro qua F
dam obligatiōe a pma rectitudine nature: im
pedimentū autē vsus rōnis in dormiendo ꝓ
uenit ex lassitudine naturalium viriū ⁊ sensiti
uarū. ¶ Pōt etiā dici ad minorem q̄ dormi
tio habet bona excusantia impedimentū vsus
rōnis in somno que bona sunt vigoratio vsus
rōnis post somnu3: ⁊ corporalis fortificatio ⁊
nature sustentatio: q2 sine somno nā humana
pro statu isto sustentari nō posset. Q̄ō. II.

Secūdo querit̄ que ⁊ quot sunt mr̄imo
nij bona.

¶ Rñdeo. q̄ sic bonitas creature duplex ē.
quedā essentialis ⁊ quedā accidentalis. sic ma A
trimonij quoddā est bonū ēentiale qd̄ in tria
diuiditur. s. in fidē: ꝓlem: ⁊ sacramētu3: quod
dam accidētale: ⁊ illud est multiplex ⁊ idefi
nitum: sicut pax ⁊ multa alia que ex matrimo
nijs aliq̄bus ꝓueniunt: numerus aūt bonoru3
essentialiu3 in mr̄imonio potest accipi: aut ex
parte cause mr̄imonij: aut effect⁹: aut nature
ipsius boni. ¶ Primo mō sic. vt superi⁹ visum
est ad mr̄imoniu3 iclinat natura: ⁊ sic respicit
bonum prolis: ⁊ rō recta: ⁊ sic respicit bonum
fidei. est etiā a iure diuino qd̄ ipsum ad aliqd̄
significādum istituit: ⁊ sic h3 bonum sacramē
ti. ¶ 2°modo sic. in matrimonio est tria consi B
derare. v3. vinculū ⁊ vsum vinculi: ⁊ fructū ad
quē ordinatur vsus. rōne pmi bonū mr̄imonij
est sacramentū. quo ad 2^m bonu3 fidei. quo ad
tertiū ꝓlis. ¶ Tertio modo sic. fm̄ ph̄3. 8. eth.
cap. 2. bonu3 diuidit̄ in delectabile: vtile: ⁊ ho
nestum: delectabile est bonū fidei. vtile bonu3
ꝓlis. honestum bonum sacri que ꝓpter appro
priationē dicta sunt: q2 in quolibet triū predi
ctoꝝ potest iueniri aliquo mō ratio delectabi
lis: vtilis ⁊ honesti. Questio. III.

Tertio queritur vtrum bonum sacramēti
sit pncipalius iter illa. Et vr̄ q̄ nō:
quia finis est pncipalissimum in vnoquoq3: s3 A
bonum ꝓlis est finis ꝓpter quē istitutum fuit
mr̄imonium. ergo bonum ꝓlis pncipalius est
in mr̄imōio q̄3 bonu3 sacri. ¶ Itē illud est pn
cipali⁹ in vnaquaq3 re qd̄ magis pertinet ad
eius essentiā: sed bonum fidei est huiusmodi:
q2 matrimoniu3 nihil aliud videt̄ esse nisi mu
tua obligatio ad reddēdum debitum exigen
ti: que obligatio ad bonū fidei ptinere videt̄.
ergo bonu3 fidei pncipalius est in mr̄imonio
q̄ bonum sacri. ¶ Itē rei naturali essentiali⁹
est illud quod in ea respicit esse nature q̄3 illd̄
quod respicit esse gratie: sed vt superi⁹ habitū

B est: mr̃imonium est res naturalis: ꝛ bonuꝫ ꝓ⸗
lis ꝛ bonum fidei ipsum respiciunt: inq̃ꝫtū est
quoddā officium nature. bonum aūt sacri in⸗
q̃tum est sacr̃m gratie. ergo bonuꝫ ꝓlis ꝛ bo
num fidei essentialiora sunt mr̃imonio q̃ᷓ bo⸗
num sacramenti: ꝛ ex cōsequenti in matrimo⸗
nio principaliora sunt.
❡ Cōtra. illud est ṗncipalius in re qḋ in eius
diffinitione ponit̃ q̃ᷓ illud quod nō: sed isepa⸗
rabilitas est huiusmodi: vt pꝫ supra. di. 27. c. j.
cum ergo bonū sacri sit in mr̃imonio rōne ise
parabilitatis: bonū sacri ṗncipalissimuꝫ est in
mr̃imonio. ❡ Item illud bonum ṗncipalius
est in mr̃imonio sine quo mr̃imonium eē non
C potest: q̃ᷓ illud sine quo mr̃imoniū eē potest.
sed sicut dicit magr̃ hu⁹ di. c. j. mr̃imoniū pōt
esse sine bono fidei ꝛ ꝓlis: ꝛ non sine bono sa⸗
cramēti. ergo in mr̃imonio bonum sacramen
ti est ṗncipalius q̃ᷓ bonū fidei ꝛ ꝓlis.
❡ Rn̄deo. ꝙ simpl'r ꝛ oībus pensatis īter bo
num mr̃imonij bonuꝫ sacri ṗncipalius est: tū
qꝛ dignius: tum qꝛ mr̃imonio essentialius. ꝙ
autem sit digni⁹ pꝫ: qꝛ bonum fidei ꝛ bonuꝫ ꝓ
lis ptinēt ad matrimoniū inq̃ꝫtum est qḋdaꝫ
officiuꝫ nature. bonū sacri inq̃ꝫtum est sacr̃m
gratie. dignior autē est gr̃a q̃ᷓ natura. ꝙ ḋo sit
mr̃imonio essentialius: pꝫ: qꝛ pertinet ad ma⸗
trimonium rōne iseparabilitatis s̄m Aug. 9.
lib. super Gen̄. lōge ante mediū: ꝛ recitat ma⸗
D gister huius di. c. j. inseparabilitas autē essen⸗
tialior est mr̃imonio q̃ᷓ bonum ꝓlis ꝛ bonum
fidei. postq̃ᷓ enim mr̃imonium ꝯctū est pōt ab
ipso separari bonū ꝓlis ꝛ bonum fidei vincu⸗
lo mr̃imoniali remanēte. si eni coniuges vene
na sterilitatis ꝓcurent etiā ex pacto iter se: nō
ꝓpter hoc soluitur mr̃imonium ṗus ꝯtractū:
q̃uis si tale pactū interuenisset in ꝯhendo nul⸗
lum fuisset mr̃imonium. cum etiā ob cām for⸗
nicationis cōiuges separantur adhuc rema⸗
net mr̃imonij vinculum: nec tamē iter eos re⸗
manet mutua obligatio ad exhibēdū sibi mu
tuo vsum sui corporis: ꝛ si hoc alter eoꝝ exige
ret. iseparabilitas ḋo ita mr̃imonio adheret:
E vt sine illa esse nō possit.
❡ Ad ṗm in oppm̃ dōm ꝙ finis mr̃imonij in⸗
q̃tum est quoddā officium nature est bonum
ꝓlis: ꝛ bonum fidei: sed inq̃ꝫtum est sacramē⸗
tum gr̃e ṗncipalior finis eius est bonuꝫ sacri.
❡ Ad 2m dōꝫ ꝙ minor falsa est. illa. n. mutua
obligatio tolli pōt ob cām fornicationis. vin⸗
culo tamē mr̃imonij remanēte. vnde cū suma
tur matrimonium sub ratione qua res: ꝛ ple⸗
num sacramentū in significādo videt̃ eēntiali
ter esse quoddā vinculum vnionis iter virum
ꝛ mulierē per mutuū ꝯsensum expressum per F
verba de presenti: vel ꝑ alia signa in nō poten
tib⁹ loqui: ꝛ copulā carnalē sequētē causatū:
ꝑ quod neuter eoꝝ potest alij mr̃imonialiter
copulari altero viuente: idissolubilem vnionē
nature humane cū ꝑsona filij dei ex istitutiōe
significās. ❡ Ad 3m dōm ꝙ mr̃imonium non
tm̄ est res nature: sed etiā gr̃e: ꝛ q̃uis essentia
lius pertineāt ad mr̃imoniuꝫ bonū ꝓlis ꝛ bo⸗
num fidei: inq̃ꝫtum est quoddā officiuꝫ nāe: q̃ᷓ
bonum sacri: tū est ecōuerso inq̃ꝫtum est sacrꝫ
gratie: ꝛ qꝛ omnib⁹ pēsatis ṗncipalior est gr̃a
q̃ᷓ natura. ideo oībus pensatis illud bonū est
essentialius mr̃imonio quod ipsuꝫ essentiali⁹
respicit inq̃ꝫtum est sacr̃m gr̃e q̃ᷓ illud quod
ipsum essentialius respicit inquantum est offi
cium nature. Articulus. ij.

Onsequenter querit̃ d 2° ṗnci⸗
pali. ❡ Et circa hoc querun
tur tria. ☞ Primo vtꝝ ad cō
trahendū mr̃imonium neces
sariū sit ṗdicta bōa eē in cō⸗
trahentiū itentione. ☞ 2° vtꝝ
ad esse mr̃imonij sit necessariū illa esse in obli
gatiōe. ☞ Tertio vtrum ad ꝯseruationē matri
monij necessarium sit illa esse in matrimonij
executione. Questio. j.

Primo ostēdo ꝙ ad ꝯhendū mr̃imoniuꝫ
necessariū sit illa tria bona eē in
A ꝯhentiū itentiōe: qꝛ ad ꝯhēdū mr̃imoniū ne⸗
cessari⁹ est ꝯsensus in ea q̄ sūt de eēntia mr̃imo
nij: sꝫ ṗdicta bona sunt eēatialia mr̃imonio. g̃
ad ꝯhēdū mr̃imm̃ neciuꝫ ē ꝯhētes ꝯsentire in
illa. nō possent āt in illa ꝯsentire nisi eēnt i eo⸗
rū itentiōe. ❡ It ē illa itentio ē necia ad mr̃i⸗
moniū ꝯhēdū: cui⁹ oppositū ipedit mr̃imoniū
ꝯctū: sed si ꝯhētes itēdūt agere ꝯ bonum ꝓlis
vel fidei vel sacri nō ꝯhūt mr̃imom̃. vñ de ꝓcu
rātib⁹ venena sterilitatis dicit magr̃ h⁹ di. c. 2.
B ꝙ si ab initio talis fuerit nō sibi ꝑ ꝯnubiū: sꝫ ꝑ
stupꝝ poti⁹ ꝯuenerūt. g̃ ad ꝯhēdū mr̃imm̃ veꝝ
necessarium est predicta tria bona esse in con⸗
trahentium intentione.
❡ Cōtra. hō pōt mr̃imoniū ꝯhere cū illa quā
scit nō posse parere: sed sic ꝯhēs non pōt hr̃e
bonū ꝓlis in itentiōe. g̃ illud bonū nō ē neces
sariū eē in itentiōe ꝯhētis mr̃imoniū. ❡ Iteꝫ
vir pōt cū muliere veꝝ mr̃imoniuꝫ ꝯhere q̃ᷓ⸗
uis itendat aliā mulierē adulterando cogno⸗
scere: sed talis nō tm̄ nō hꝫ in itentiōe bonū fi⸗
dei: sed ēt hꝫ in itētiōe oppm̃. g̃ bonū fidei nō
est neciuꝫ eē in itētiōe ꝯhētis veꝝ mr̃imoniū.
❡ Rn̄deo. ꝙ predicta bona esse in cōtrahen

C tium itentione dupl'r potest itelligi: aut in habitu & implicite: aut in actu & explicite. dico ergo q nō potest contrahi mrimoniū nisi bonū sacramenti sit in itentiōe cōtrahentiū altero pre dictorum modorum: quia oportet q contrahentes cōsentiāt in vinculi iseparabilitatem: rōne cuius est in mrimonio bonū sacramēti. illo etiā modo necessariū est bonum fidei esse in intentione ptrahentium aliquo modo: & aliquo modo nō. in bono enim fidei cōsiderātur duo. vnū .s. essentiale qd est nō negare vsum sui corporis si cōiunx alius petat. alterū accidentale: seu accessoriū. s. non exhibere alteri q suo coniugi vsum corporis sui: rōne pmi necessarium est bonū fidei esse in ptrahentiū itentione ad minus habitual'r & implicite. ratione autē al-

D terius nō necessarium est ad ptrahendū mrimoniū. Bonū etiā plis tripl'r potest accipi. s. aut pro plis susceptiōe & educatiōe absolute: aut sub cōditiōe si deus eam dederit: seu p nō procurando aliquod impedimentum prolis. Primo mō non ēst necessariū bonū prolis esse in cōtrahentiū itentiōe: nec actualiter nec habitual'r: nec explicite: nec implicite. sz scdo mō & tertio necessariū est ipsum eē in ptrahentium itentione ad minus habitualiter & implicite. vnde si ḡhentes itenderent non suscipere plem nec educare si deus eā daret: vel venena sterilitatis pcurarent: ne proles veniret. mrimo

E nium sic ptractū esset nullū. loquendo aūt de esse in cōtrahentiū itentione actualit & explicite: sic ad ḡhendum matrimoniū nō est necessarium aliquo predictorum modorum esse in contrahentium itentione. sufficit enim q in ptrahendo intendāt illud quod inter ptrahentes reqritur ad matrimonium.

C Ad pm in oppm dōm q pcedit de itentione in habitu & implicite: & de bono plis: fm q accipit pro eius susceptiōe & religiosa educatione sub cōditione: si deus eam dederit: vel pro nō pcurando aliquid in preiudiciū generatio

F nis plis: & de eo quod est essentiale in bono fidei qd est non negare vsum corporis sui alteri ḡiugi hoc exigēti. C Et sili mō dō. est ad 2m. C Ad pmū ad partē aliam dōm q pcedit de bono prolis fm q accipit p prolis susceptiōe: & religiosa educatione absolute: & sic itelligit illud verbū magri dicentis hui9 dis. c. pmo. q bonum plis nō oibus adest ḡiugibus. C Ad 2m dōm q pcedit de eo qd in bono fidei est accidentale seu accessorium: & sic itelligitur illud verbū magistri dicentis hui9 dist. c. pmo. contrahi cōiugium ab aliquib9. q hec tria bona non cōmunicātur. deest enim fides vbi vir cū alia vel mulier cum alio coit. Qō. II.

Secundo queritur vtrum ad esse matrimonij necessariū sit illa bona esse in obligatione. A

C Rndeo q sic. In omni. n. mrimonio ē obligatio ad iseparabilitatē: ita q cōiuges ab illa se mutuo absoluere non possunt vita corporali durante: si tamē sit mrimonium ḡsumatū: quāuis hoc possint ante matrimonij cōsumationem per religiōis igressum. est etiā in omni mrimonio de necessitate obligatio ad prolis susceptionem & religiosam educationē si proles affuerit: & obligatio ad fidei obseruatiōem non tm qtum ad illud qd est bonū fidei essentiale: qd est nō negare vsum corporis sui alteri cōiugi hoc exigenti: sed etiā qtum ad illd qd est accessoriū vel accidentale qd est nō pcedere vsum corporis sui alteri q suo cōiugi. quā- B doq. n. ptractus obligat ḡhentē ad aliquid a quo actualiter dissentit dū ḡhit absq hoc q irritus sit ḡctus: & ideo qmuis sine plis susceptione & fidei obseruatiōe possit remanere matrimonium: tm obligatio ad plis susceptionem si venerit: & ad fidei obseruationē: ita sunt essentiales mrimonio q ab illis separari non pōt: n... ab obligatione reddēdi debitum mutuo se absoluāt per ptinentie votum ex vtriusq consensu: vel nisi iteruenīat separatio qtū ad thorum ob fornicatiōis cām. Qō. III.

Tertio querit vtrum ad conseruationem matrimonij necessarium sit illa bona esse in matrimonij executione. A

C Rndeo q non. inseparabilitas. n. nō respicit per se & pmo mrimoniales actus: sed mrimonij essentiā. bonū autē plis & fidei respiciūt mrimoniales actus in qbus consistit executio mrimonij. nō aūt est necessariū q per act9 matrimoniales pueniat bonū plis: quia in matrimonio cum muliere sterili puenire nō potest: & tm cum illa pōt manere mrimoniū: nec etiā necessariū est ad ḡseruationem vinculi mrimonij alterum ḡiugem ḡcedere vsum corporis sui alteri ḡiugi hoc exigenti: vel negare alteri q suo cōiugi. vnde magister huius dis. c. pmo. Manet vinculum cōiugale iter coniuges ēt si alijs a se discedētes adheserint. Articulus. III.

Consequenter qritur d 3o pncipali. C Et circa ho qrunt tria. pmo vtrum p bona mrimonij ita possit excusari carnalis pcubitus ḡiugū vt nullum penit9 sit pctm. 2o vtrum eorum pcubit9 nō cā reddēdi dbitū nec plis pcreāde sp sit pctm.

¶ Tertio vtrum semper sit peccatū mortale.
¶ Sed q2 solo q̄nis p̄me sufficienter p3 per
illā q̄nem superi⁹ factā. dist. 26. s. vtr̄ act⁹ m̄ri/
monij c̄ptū ad copulā carnalē sit licit⁹: ⁊ maxi
me per q̄nē imediate sequentē q̄ est. vtr̄ act⁹
m̄rimonialis sit meritorius. ideo de hac q̄ne
v̄r mihi hic supersedendū. Q̄ō. II.

A Secūdo querit̄ vtr̄ ꝯcubitus ꝯiugū nō cā reddēdi debitum nec ꝑlis ꝓcreā
de semp sit peccatū. Et videt̄ q̄ nō. q̄ vtit̄ re ad
finē ꝑpter quē est in hoc penit⁹ nullū cōmittit
pctm̄: sed vt h̄r p̄cedēti di. c. vltimo. cā finalis
m̄rimonij post peccatū est euitatio fornicatio
nis. ergo carnalis ꝯcubit⁹ ꝑpter fornicationē
vitādā nullū penit⁹ est pctm̄. ¶ Itē qui vtit̄ re
sua ordiate in hoc nullū penitus cōmittit pec
catum: sed qui cognoscit vxorē suā ſm nālem
vsum vtit̄ re sua ordinate: q2 vir habet potesta
tem corporis mulieris: vt dicit ap̄ls p̄ma Cor.
7°. ergo ꝯcubit⁹ cū3 vxore ſm nām nūq̄ ē pec
B catū. ¶ Itē bonū ex genere non efficit̄ malū:
nisi ex mala itentione: vel ꝑpter idebitā circū
stantiā: sed ꝯcubitus ꝯiugis bonū est ex gene/
re. cum ergo ꝯcūbēs ꝑpter fornicationē vitan
dam bonā habeat itentione3 si ꝯcūbat loco ⁊
tēpore ⁊ modo debitis cū sua ꝯiuge: ille cōcu
bitus nullū est peccatū. ¶ Itē p̄ncipali⁹ bonū
m̄rimonij est bonū sacri. si ergo bonū ꝑlis vel
fidei ita possunt excusare ꝯcubitū ꝯiugum: vt
nullū penitus sit peccatum: multo fortius hoc
per se potest bonum sacramenti.

C ¶ Cōtra. Aug. in lib. de bono ꝯiugali. longe
post p̄n^m. ⁊ recitat mag̅r hui⁹ di. c. 4. ꝯiugalis
cōcubitus generādi gr̄a nō habet culpā. cōcu
piscētie ꝟo satiāde: sed tamē cū cōiuge ꝑpter
thori fidē venialē habet culpā. ¶ Ite3 vtens
actu nutritiue vltra illud qd̄ est necessariu3 ad
ꝯseruatiōem idiuidui peccat. ergo a sili vtēs
actu generatiue ꝑpter aliud q̄̄ ꝑpter illud qd̄
requirit̄ ad cōseruationē sp̄ei peccat.
¶ R̄ndeo. q̄ bona matrimonij ſm q̄ sunt in
ipso excusant ea que sunt in m̄rimonio. bonu3
aūt ꝑlis ⁊ fidei cōsiderari possunt: aut ꝓut sūt
D in itentione contrahentiū: aut in nā cōtractus
per obligationē. ꝯtract⁹ eni m̄rimonij icludit
obligationē ad illa. aut ꝓut sunt in itentione
ꝯcubitu cōiugali vtētiu3. ¶ Primo mō excu-
sant ꝯhentium ꝓpositū. ¶ Scd̄o mō reddunt
ꝯctum m̄rimonij honestū. ¶ Tertio mō bonū
fidei ⁊ bonū ꝑlis excusant coniugalē ꝯcubitū
ita q̄ si alter̄ predictor̄ bonor̄ tm̄ moueat in/
tentionē in cōcubitu ꝯiugali vtētium: ita pfe/
cte excusat illū ꝯcubitum vt nullū penitus sit
pctm̄: ⁊ etiā reddit ipm meritorium. bonū aūt

sacramenti per se non sufficit ad excusandum E
ab omni peccato cōiugalē cōcubitu3: vt tenet
cōis opio: q2 bonum sacri nō respicit p̄mo nec
directe m̄rimonij vsum: sed essentiā. bonū aūt
ꝑlis ⁊ fidei ſm id quod sunt p̄mo ⁊ directe re
spiciunt m̄rimonij vsum: nō essentiam: nisi ꝓut
icludunt in ꝯctu m̄rimonij in obligatiōe: ⁊ id
q̄uis bonū sacri per se sufficiat ad hoc vt ma/
trimonia honesta remaneāt: nō tamen sufficit
per se ad excusandū vsum m̄rimonij ab omni
peccato sicut bonum ꝑlis ⁊ fidei. ¶ Aliq̄ autē
ꝯ hoc sic arguunt. velle moderate delectari in
facto honesto nullū penitus est pctm̄. delecta
tio. n. corporalis non est ſm se mala. al̄r respe
ctu eius nō esset virt⁹ modificās eā. virt⁹ aute3 F
tēperātie est respectu delectatiōis que sunt se/
cundū tactum ⁊ gustu3: sed vt ipsi dicunt bo/
num sacri inq̄ptum est in itentiōe vtentium cō
cubitu cōiugali honestat actū. vnde vt habet̄
decre. di. 32. Nichena. ꝯcubitus cum ꝑpria cō/
iuge castitas est. est autē bonum sacri in iten/
tione vtentium ꝯcubitu cōiugali inq̄ptum ha/
bent in itentiōe actual̄r vel habitual̄r q̄ nō cō
cuberent nisi eēt honestas m̄rimonij iter eos
que est ibi p sacri bonū. ¶ Preterea. si aliquid
ꝑpter plures cās est institutu3 nō abutit̄ eo q̄
eo vtit̄ ꝑpter aliquā illar̄: sed m̄rimonium nō
tm̄ est istitutum ꝑpter ꝑlis generationē: sed ēt
ad vitādu3 fornicatōem. ¶ Preterea. si aliq̄s
patiēs ifirmitatē que nullo mō vel de difficili G
pōt curari nisi iteruentēte carnali ꝯcubitu ꝑ/
pter salutē corporis cognoscit ꝑpriā vxorem
peccare nō videt̄: tm̄ ille ꝯcubit⁹ nō est cā ꝑlis:
nec ꝑpter redditionē debiti. ¶ Preterea apo
stolus p̄ma Cor. 7. dicit q̄ ꝑpter fornicatiōe3
habeat vnusq̄sq3 suā vxorē: ⁊ tm̄ vt h̄r Rom. 3.
reprobat sniam illor̄ q̄ dicunt. Faciamus ma
la vt veniāt bona. ergo videt̄ sentire q̄ cogno
scere ꝑpriā vxorē cā fornicatiōis vitāde nll̄m
penit⁹ est malū: nec obstat quod postea dicit.
hoc autē dico nō scd̄m iperium: sed secundu3 H
idulgentiā: imo magis videt̄ esse ad ꝓpositu3:
q2 in hoc videt̄ dicere q̄ licitum est: q̄uis non
sit p̄ceptū. ¶ Preterea Aug. lib. de bono con
iugali ante mediū dicit q̄ illū ꝯcubitū nuptie
nō cogunt fieri: sed ipetrant ignosci: si tm̄ non
ita sit nimius vt ipediat tēpora que debentur
oratiōi: sed nō videt̄ loq̄ de ignosci per pniā3:
q2 sic etiā fornicatio ignoscit̄. ḡ vi̅ q̄ accipiat
ignosci ꝑ eo quod est nō iputari ad culpam.
¶ Qui vult tenere p̄mā opiōnē que est cōior
⁊ magis cōsona verbis augustini ⁊ mag̅ri: vt
p3 in l̄ra potest dicere ad p̄^m in opp^m q̄ q̄ vti/
tur re ꝑpter finē ad quem istituta est secundū

imperium aut secundum idulgentiā cōcessio-
I nis que est de minori bono: in hoc nō peccat. vti vero ea ad finē ad quē istituta est fm idulgentiā permissionis q̄ est de minori malo peccatū est saltez veniale: talis vō est vsus carnalis copule que fit causa icōtinentie vitāde fm magrm superius dis.26.c.2. ¶ Ad 2m dōm q̄ vir q̄ vtitur vxore sua cā icontinētie vitāde in seipso: q̄uis vtatur ea ordinate q̄tum ad nāz generis si cognoscit eā fm nālez vsum: nō vtitur tamē ea recte scōm iudicium rōnis: que dictat ipm nō debere ea vti nisi ,ppter bonuz ,plis vel bonū fidei: vti autē vxore ad vitādū in-
K continentiā in ea est ea vti,ppter bonum fidei etiā si mulier nō petat expresse: sed tacite tm̄: et per quandā iuitatiōem. ¶ Ad 3m dōm q̄ concubitus q̄ fit causa icōtinētie vitāde in seipso tm̄ efficit malus,ppter omissionez finis debiti: q̄ est bonum,plis vel bonum fidei: et scōm ph̄z 3° ethi.c.3.cui9 gr̄a est vna de p̄ncipalibus circūstantijs. ¶ Ad quartum patet solutio ex dictis in corpore questionis.

¶ Qui autē tenēt opinionem contrariam dicunt ad primum in oppositum q̄ satiare concupiscentiam et velle moderate delectari non
L sunt idē. pōt etiam dici q̄ aug. in illo verbo et similibus accipit culpam pro vitio qd̄ est quedam declinatio a p̄ma rectitudine nature: que non semper est culpa proprie dicta vt in lib.2. ostēsum est: et illam obligationem Aug. dicit veniā/em inquantum deus propter honestatem sacramenti non imputat eam ad aliquaz culpam proprie dictam. ¶ Ad secundum dicunt q̄ maior est fala. non enim peccat homo quotiēscūq̄ accipit cibuz propter delectationem saporis. Questio. III.

Tertio queritur vtr̄ ɔcubit9 nō causa reddendi debitum: nec plis,pcreande
A semp sit peccatū mortale. Et videt q̄ sic. magister hui9 di.c.4. et est.32.q.4. Origo. Adulter ē amator ardētior,pp̄rie vxoris. cū ergo adulterium sit pctm̄ mortale: et cognoscēs vxorem non cā boni,plis vel fidei: sit ei9 amator ardentior: talis mortalr̄ peccat. ¶ Item magr̄. e.c. et est etiā decre. q. predicta. Liberor̄. voluptates que de meretricuz capiunt amplexibus in
B vxore sunt dānate: sed tales sunt voluptates q̄ capiunt in vxore non cā boni,plis nec fidei. ḡ tales fuerunt dānate. ¶ Itē ɔcubitus coniugalis non differret a fornicario si per aliquod bonum matrimonij non excusaret: sed concubitus qui fit nō causa boni,plis nec boni fidei per nullū bonum mr̄imonij excusat; q2 q̄uis bonum sacri mr̄imonium honestet: tamē per
C se nō sufficit ad excusandum coniugalē cōcubitum. ergo ɔcubit9 cum,pp̄ria vxore nō causa boni prolis nec fidei est peccatuz mortale: sicut concubitus fornicarius.

¶ Contra. vti cibo suo ,pter delectationem nō semper est peccatum mortale. ergo similiter vti cum propria vxore propter delectationem non semper est peccatū mortale. ¶ Itē magister huius distinctionis. capitulo.5. dicit de concubitu qui fit libidinis voluptate cum vxore q̄ propter nuptias accepit veniam. sed hoc non diceret de mortali peccato: quamuis acccipiat veniā,pter penitētiā. ergo talis cōcubitus non semp est pctm̄ mortale.

¶ Rñdeo. q̄ itentio ɔcūbentis cum,pp̄a vxore nō,ppter bonuz,plis nec fidei aut exit fines
D mr̄imonij: ita q̄ vellet facere etiaz si non esset vxor sua: et talis ɔcubitus semp est peccatum mortale: et sic cum vxore ɔcūbēs dicitur ardētior,amator vxoris,pp̄rie: taliuz etiā ɔcubituū voluptates sīles sunt illis que capiunt de meretricū amplexib9. aut sistit actu v̄l habitu intra confines mr̄imonij: ita q̄ nonvellet ɔcumbere cum ea si nō esset vxor,pp̄ria: et talis ɔcubitus nō est pctm̄ mortale. excusatur.n. a peccato mortali,ppter mr̄imonij honestatē q̄ maxime in eo est ratione iseparabilitatis: p quaz est in eo sacramenti bonum.

¶ Ex dictis patent solutiōes ad duo p̄ma argumēta. ¶ Ad 3m dōm q̄ q̄uis bonum sacri
E per se non sufficiat ad excusandū carnalē concubituz ab omni peccato. sufficit tamē ad excusanduz a mortali peccato: q2 q̄uis nō respiciat carnalē ɔcubitum p̄mo et directe: respicit tamē scdario et idirecte: inq̄tum honestat eēntiam mr̄imonij: ratione cui9 honestatis talis ɔcubitus pōt excusari a peccato mortali.

Circa lram. Sacramentaliī vero separari nequeūt dum viuunt. supple si ē matrimoniū ɔsumatuz. alias possent per religionis igressuz. Sacr̄m fidei.i. caracterē q̄ est res et sacr̄m. Immo firmius erit.s. q̄tuz ad amorē spiritualē in domino. vel pōt dici q̄ non loq-
F tur hic magr̄ de cōtinentia a p̄ma carnali copula qua mr̄imonium consūmatur: sed de cōtinentia a sequētibus Si cōiunx nō esset: adultera nō foret. tamē esset fornicaria. Coniuges dicunt qui solius cōcubitus causa ɔueniunt. dū tamē affectu mr̄imoniali copulētur. Si tamen,plis generationē aliquo dolo malo non vitēt.s. ɔsentiēdo in talē dolum: dū ɔhitur matrimoniū: q2 si talis dolus post mr̄imoniū cō-

G tractuz superueniret: vinculũ matrimoniale nõ solueret. Si ambo tales sunt ꝯiuges nõ sunt. hoc est non faciunt actus debitos cõiugio. Si ambo nõ sunt tales: aut illa est meretrix mariti ꝛc̃. i. ad modũ meretricis se habẽs. Sapiẽs iudicio amat coniugem nõ affectu .s. effrenato. Nihil est fedius vxorez amare quasi adulteram. quod non est sic itelligenduz ꝙ non sit aliquod peccatũ grauius illo: sed vult dicere ꝙ est valde fedum. Incõtinentie maluz est ꝙ vir cognoscit vxorẽ vltra necessitatẽ ꝓcreandi liberos. loquitur de actu cognoscẽdi exigẽdo

H debituz non reddendo. Ipse solus nuptialis est. s. ꝑncipaliter: quia ad procreationem liberorum ꝑncipaliter ordinatus est cõcubit⁹ nuptialis. Voluptas ipsa sine culpa esse nullatenus potest. hoc nomine culpe intelligit feditatem vitiosam que in nobis est ex culpa primorum parentum.

¶ De solutione carnalis debiti.

Distin. XXXII.

Sciendum etiam est quia cum in omnibus alijs vir ꝑsit mulieri vt caput corpori: est enĩ vir caput mulieris: in soluẽdo tamẽ carnis debito pares sunt. Ideo Apostolus vtriqꝫ pariter precipit in hac causa sibi inuicem subijci: inquiẽs. Vir debitum reddat vxori: similiter ꝛ vxor viro: quia mulier nõ habet potestatem sui corporis sed vir. similiter ꝛ vir nõ habet potestatem sui corporis sed mulier. Quia nec mulier ad aliũ viruz: nec vir ad aliã mulierẽ potestatem sui corporis hꝫ: nec vir ad cõtinendum. nec mulier potestatem habet sine mutuo cõsensu: sed alter alteri⁹ ꝑtãtem hꝫ corporis: vt poscenti alteri nõ liceat alteri negare debitum. In hoc. n. pares sũt: qꝛ nec viro nec mulieri corpus suũ licet alij tradere. Sꝫ sibi ĩuicez debitores sunt in hac causa: ne peccãdi detur occasio: per quod nõ dominiuz tollitur viro sed vitiũ. Debẽt. n. sibi cõiugati nõ soluz ipsius sexus sui cõmiscendi fidem liberoꝝ ꝓcreãdoꝝ causa: que prima est in ista mortalitate societas: veruz etiã ĩfirmitatis ĩuicem excipiende ad illicitos cõcubitus deuitandos: mutuam quodãmodo seruitutem: vt ꝛ si alteri eorum cõtinentia placeat: nisi ex alterius ꝯsensu nõ possit. Ad hoc enim neuter habet potestatem sui corporis: quod adeo verum est: vt etiaz ꝙ non filiorum procreandorum sed infirmitatis ꝛ icontinentie causa expetit: vel ille de matrimonio: vel illa non sibi alterutrum negent: ne per hoc incidant in damnabiles corruptelas. Reddere enim debituz coniugale nullius est criminis: exigere autem vltra generandi necessitatem culpe est venialis. Fornicari vero vel mechari puniendi est criminis.

¶ Qꝛ neuter continere valeat nisi ex cõmuni consensu.

Quod vero sine consensu vxoris vir cõtinere non valeat: subditis probatur testimõijs. Ait. n. Augu. Si dicat vir continere iam volo: nolo autem vxor potest. Quod enim tu vis: illa non vult. Nũquid per continentiam tuam illa debꝫ fieri fornicaria? Si alij nupserit te viuo: adultera erit. Nõ vult tali lucro deus tale damnum compensari: Redde debitum: ꝛ si non exigis: redde: pro sanctificatione perfecta deus tibi computabit: si non quod tibi debetur exigis: sed reddis quod debes vxori. Idem. Secundum verba apostolica etiam si vir continere voluisset ꝛ tu noluisses: debitum tibi reddere cogeretur: ꝛ illi deus imputaret continentiam: si non sue sed tue concederetur infirmitati: ne in adulterium caderes. Quisquis ergo compatiens infirmitatis vxoris reddit: non exigit debitum: aut si propter propriam ĩfirmitatẽ du-

cit vxorem plāgens potius: q2 sine vxore esse nō potuit: q̄ gaudēs quia duxit: securus expectat diē nouissimū. Idem. Una sola cā esse potest: qua te ad id qđ voluisti nō modo nō hortaremur: sꝫ etiā ꝓhiberem⁹ implere: si forte tua coniunx hoc tecū suscipere animi vel carnis ifirmitate recusaret. Nā vouēda talia non sunt a cōiugatis. nisi ex ꝯsensu ꝛ volūtate cōmuni: ꝛ si ꝑpropere factum fuerit: magis est corrigēda temeritas q̄ psoluēda ꝓmissio. Nō. n. de⁹ exigit si quis ex alieno aliqd vouerit: sed poti⁹ vsurpare vetat alienū. Idē. Apostolus nec ad tēpus vt vacet orationi nisi ex ꝯsensu noluit cōiugē carnali iuicem fraudari debito. Idē. Manifestū est ita voluisse legē feminā sub viro esse: vt nulla eius vota que abstinētie causa vouerit reddantur ab ea: nisi auctor fuerit vir pmittendo. Nam cū ad peccatū eiusdē viri pertinere voluerit lex: si pri⁹ pmiserit: ꝛ postea ꝓhibuerit: nō tamē dixit vt faciat mulier qđ vouerat: q2 permissa iā pri⁹ a viro fuerat: viri dixit esse pctm̄: q2 abnuit quod pri⁹ ꝯcesserat: nō tamē mulieri ex hoc iussum dedit: vt cū prius vir ei concesserit: postea si ꝓhibuerit cōtemnat̄. Ex his apparet q̄ vir vel mulier continentiā deo offerre nō potest sine cōmuni ꝯsensu. nec alter alteri debitū negare dꝫ. Si v̄o qlibꝫ eoꝝ alteꝝ a suo iure absoluerit: ad preteritā seruitutē nūqd reuocare poterit? Hoc. n. videt̄ Augu. supra voluisse. Quibusdā videt̄ q̄ mulier nō discedēs a domo viri: que viro permittēte continētiā vouerit vel ꝓmiserit: eodem ꝓhibēte soluere nō valeat: ꝛ hoc ꝓpter dignitatē viri q ē caput mulieris. Sed melius hoc ītelligitur in tali casu: vbi vir cōcedit mulieri vouere ꝯtinētiā: ꝛ ante votū ꝓhibet implere.

Si vero habitū mutauerit nō pōt reuocari scđm illud. Qui vxorē suam velare permiserit: aliā non accipiat: sed similiter conuertatur.

¶ Quib⁹ tpib⁹ cessandū sit a coitu.

E licet debitū poscēti sit semꝑ soluēdum: nō licet tamē qualibet die poscere. vn̄ Aug. Christiano cū vxore sua aliquādo licet ꝯuenire: aliquādo nō. Propter ꝓcessiōis eniꝫ dies ꝛ ieiunioꝝ aliquādo nō licet ꝯuenire: quia etiā a licitis abstinēdum est: vt facili⁹ īpetrari possit qđ postulat̄. Ideꝫ. Quotiēs. n. vl' dies natiuitatis vel reliq̄ festiuitates aduenerint: nō solum cōcubinarū ꝯsortio: sed etiā a ꝓprys vxorib⁹ abstinete. Item Ambro. Si cā ꝓcreandoꝝ filiorum ducitur vxor: nō multum tēpus ꝯcessuꝫ videtur ad ipm vsum: q2 ꝛ dies festi: ꝛ dies ꝓcessiōis: ꝛ ipsa ratio ꝯcept⁹ ꝛ partus iuxta legē cessare vsuꝫ carnis his debere tpib⁹ demōstrant.

¶ Hiero. videt̄ dissentire a premissis.

Ali aūt qđ deñ est reddere debitum nō esse pctm̄: videt̄ obuiare qđ ait Hiero. Quicunq3 vxori debitū reddit vacare nō pōt orationi: nec carnes agni edere. Item si panes ꝓpositionis ab his q vxores suas tetigerant comedi non poterant: quanto magis panis qui de celo descendit: non potest ab his qui cōiugalibus paulo ante hesere ꝯplexibus violari atq3 cōtingi? Nō q̄ nuptias ꝯdemnem⁹: sed q̄ eo tpe quo carnes agni māducaturi sum⁹: vacare a carnalib⁹ operib⁹ debeamus. Hoc capitulū maxime ad ministros ecclesie pertinere videt̄. qbus nō licebat sacra officia celebrare: atq3 mysteria tēpore cōiugalis amplexus: quo etiā presentia spiritussancti nō datur. Un̄ idem ait. Cōnubia legitima carēt qdeꝫ pctō:

nec tñ tēpore illo quo coniugales actus gerunt: pñtia spūſſancti dabitur etiā ſi propheta eſſe videatur: qui officio generationis obſequitur.

¶ Quib⁹ tpib⁹ nō ſūt celebrāde nuptie.

n Nec ſolū in opere carnali obſeruanda ſunt tēpora: ſed etiaʒ in celebrandis nuptijs: ſecunduʒ illud. Non opʒ a ſeptuageſima vſqʒ in octauā paſce ꝛ trib⁹ hebdomadib⁹ ante feſtū ſancti Joānis: ꝛ ab aduentu domini vſqʒ poſt epiphaniā celebrare nuptias. Qđ ſi factum fuerit ſeparent̄. Itē Nicolaus papa: nec vxoreʒ ducere nec cōiugia facere q̄dragesimali tpe cōuenire poſſe vllo modo arbitror.

¶ Superius determinauit magr̄ de trib⁹ bonis cōiugij. Hic determinat de bono fidei in quocūqʒ cōiugio ſpālr̄. ¶ Et diuidit̄ in duas partes. ☞ Prio determinat magr̄ de neceſſitate reddēdi debituʒ. ☞ 2° de tpe exigēdi ibi. Et licʒ. ¶ Pria in duas. ☞ Primo oſtēdit ꝙ nō pōt vn⁹ cōiunx ſine licētia alteri⁹ vouere. ☞ 2° q̄rit vtꝝ datā licentiā poſſit reuocare ibi Si vo q̄libet. ¶ Pria in duas. ☞ Prio oſtēdit ꝙ vn⁹ cōiunx tenet̄ alteri debitū reddere. ☞ 2° auctoritatib⁹ ꝓbat ꝙ vnus ſine alterius cōſenſu nō pōt ꝯtinere ibi. Qđ vo. ¶ Illa ps que ibi icipit. Et lʒ. diuidit̄ in tres. ☞ Prio ꝙ aliqñ eſt ceſſandū a debiti exactiōe. ☞ 2° inq̄rit an ceſſandū ſit aliqñ a redditione ibi. Illi aūt. ☞ 3° oſtēdit qñ ceſſandū ſit a nuptiaꝝ celebratiōe ibi. Nec ſolū. Articulus. i.

Circa hanc di. q̄rit̄ ꝑncipaliter de q̄tuor. ☞ Primo de carnalis debiti redditione: ꝛ exactione. ☞ 2° de licentia cōtinēdi. ☞ 3° de tēpore reddēdi carnale debitum vel exigendi. ☞ 4° de tpe nuptias celebrādi. ¶ Circa ꝑm q̄rūt̄ duo. ☞ Primo vtrū ſit nccītatis debitū reddere. ☞ 2° vtꝝ aliqñ ſit neceſſitatis exigere. Qō. i.

a Primo oſtēdo ꝙ reddere debitum nō ſit neceſſitatis. qui ſcienter reddit ſe ipotenteʒ ad reddēdū illud ad qđ reddēdum de neceſſitate tenet̄ mortalr̄ peccat: ſed maritus per ieiunia multa ꝛ vigilias ꝛ alios labores aliqñ reddit ſe ipotentē ad reddēdū vxori carnale debitū: ꝛ tñ ſic ꝓ deo ieiunans non peccat. ergo reddere debitū nō ē neceſſitatis.

¶ Itē magr̄ hui⁹ di. c. 4. ꝛ eſt. 33. q. 4. Sciatis. Sciatis ꝙ q̄cūqʒ vxori debitū reddit vacare nō pōt orōni: nec carnes agni edere: ſʒ nullus excludit̄ a perceptiōe corporis xp̄i. qꝛ facit illud quod facere eſt neceſſitatis. ergo reddere debitum non eſt neceſſitatis.

¶ Contra. i. Corint. 7. Uxori vir debitū reddat. ſilr̄ aūt ꝛ vxor viro: obſuatio aūt apoſtolici precepti neceſſitatis eſt. B

¶ Rñdeo ꝙ reddere debitū eſt neceſſitatis: qꝛ ſic dicit apl's. i. Corin. 7. Mulier ſui corporis ptātē nō hʒ ſed vir. ſilr̄ aūt ꝛ vir corpis ſui ptātē nō hʒ ſed mulier: ſed neceſſitatis eſt nō negare hoi vſum licitū rei q̄ de iure eſt in ptāte ſua. In caſu tñ i quo vir nō poſſʒ vxori debitū reddere ſalua icolumitate corporis proprij debitū reddere nō teneret̄: qꝛ noluit deus viruʒ obligari mulieri in his. q̄ ſunt ꝯ rectam iclinationē nāe: recta aūt iclinatio nāe iſtius hois ꝑ ꝑus eſt ad actū nutritiue: quo ꝯſeruat̄ ꝓpriū idiuiduū: q̄ʒ ad actū generatiue q̄ ordinatur ad cōſeruationem ſpēi: nā ꝑus ſumit de nutrimēto qđ necēium ē indiuiduo: ꝛ ſupfluū reſeruat ad actuʒ gnātiōe: ꝛ iō hō nō tenet̄ ad actum generatiue in notabile ꝑiudiciuʒ incolumitatis corporis proprij. C

¶ Ad ꝑmū in oppm̄ dōm ꝙ maior vera ē de illo qui ſe reddit ipotentē mō illicito: ſed ille qui ſe reddit ipotentē ieiunādo ꝛ orādo intētione bona reddit ſe impotenteʒ mō licito: ſi tñ rōnabile fuerit obſequium ſuum: ſic. n. ieiunando nō reddit ſe totalr̄ impotētē ad reddēdum debitū quāuis minus potentē ſe reddat

¶ Ad 3m̄ dōm ꝙ minor eſt falſa: aliqñ. n. aliquid excludit a ꝑceptiōe corporis Xp̄i ad tēpus: non quia ſit pctm̄: ſed ꝓpter ſacramenti reuerentiam. Queſtio. ii.

Secundo querit̄ vtꝝ aliqñ ſit neceſſitatis debitū exigere. Et videt̄ ꝙ ſic. A debitū etiā ſi nō exigat̄ dʒ offerri. ergo q̄uis mulier nō petat a viro carnale debitū: vir tñ tenet̄ offerre ſibi. ¶ Item ſi infirm⁹ medicinā ſalubreʒ nō petat: tñ ſibi dʒ a medico dari. ergo cū redditio carnalis debiti ſit remediū cōtra periculum incontinentie debet a viro reddi mulieri etiam non petenti: ſed offerre non petenti eſt exigere.

¶ Contra. ſi exigere aliquādo eſſet neceſſitatis vir exactioni renunciare non poſſet: ſʒ vir ſe obligare poteſt ad non exigendū. ergo exigere non eſt neceſſitatis.

¶ Reſpondeo q̄uis neceſſitatis ſit debitum

B reddere non tantum petenti expresse: sed etiá
petenti per aliqua signa per que côiecturat al
ter côiunx suũ coniugem affectare sibi carna/
le debitũ reddi: tamen exigere ꝓprie loquẽdo
de actiõe nũq̃ est necessitatis: nullus.n. tenet
vti iure suo qδ pro se tm̃ introductũ est: ex̄ de
regularib⁹. Ad aplicá. Nec aliq̃s a suo debi/
tore suum debitũ repetere ꝯpellit: nec debituȝ
offerre si est tale debitum quod nõ debetur: si
non petatur expresse vel tacite: cuiusmodi est
carnale debitum.

¶ Et sic patet solutio ad p̃muȝ in oppositũȝ.

¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ medicus nõ dȝ dare medici
C nam ĩfirmo nisi aliq̃bus signis appareat ip̃m
medicina indigere: ⁊ ego ꝯcedo ꝙ qñ vir per
aliq̃ signa ꝓbabilia perpẽdit vxoreȝ suá desi/
derare debitũ illud carnale sibi reddi tenetur
sibi reddere: aliter nõ: q: illud remediũ est ta
le ꝙ ad fornicationẽ vitandá illa mulier non
idiget nisi desideret.

Articulus. II.

Consequenter q̃ritur d̃ scd̃o p̃n
cipali. ¶ Et circa hoc q̃runt
duo. ▽ Primo vtꝝ vn⁹ côiũx
sine licẽtia alterius possit cõ/
tinentiam vouere. ▽ 2° vtruȝ
datam licentiá possit ille qui
dedit reuocare.

Questio. I.

A Primo ostendo ꝙ vn⁹ ꝯiunx sine alteri⁹
licentia põt ꝯtinẽtiá vouere. Qz
nulli per legẽ diuiná p̃cludit via ꝓficiendi in
meli⁹: sed si côiunx nõ posset vouere ꝯtinẽtiá
sine licẽtia alteri⁹ vn⁹ côiunx posset viam alij
p̃cludere ꝓficiendi in meli⁹: q: melius est esse
cõtinẽtem q̃ vti carnali cõcubitu. g̊ vn⁹ con/
iunx sine licẽtia alterius põt ꝯtinẽtiá vouere.

¶ Itẽ vir sine licentia vxoris põt crucẽ acci/
pere: ex̄ de voto ⁊ voti redẽptione. Ex multa
§. qδ aũt. Sȝ licitũ est votũ crucis in votũ re/
ligionis mutare. g̊ vir sine licentia vxoris põt
ꝓfiteri cõtinentiá in religione.

¶ Contra. aplus. 1. Corinth. 7. Nolite frau/
B dari inuicem nisi forte ex consensu ad tẽpus:
vt vacetis orationi.

¶ Rñdeo vouere volũtatis est. vñ de his tm̃
põt esse q̃ nr̄e subiacẽt volũtati. vnde magr̄ in
lr̄a hui⁹ di. c. 2. ⁊ est. 33. q. 5. Una. ⁊ sumptũ est
ab Aug. in ep̃la ad armentariũ. versus fineȝ.
Non exigit de⁹ si quis ex alieno vouerit ali/
quid: sed poti⁹ alienũ vsurpare vetat: ⁊ q: red
dere debitũ est necessitatis nõ volũtatis: ideo
vn⁹ côiunx sine alteri⁹ licentia vouere nõ põt
debitũ petenti nõ reddere. hoc.n. eẽt votũ fa/
cere de alieno: sed q: exigere ẽ in volũtate exi

gentis: iõ s̃m aliquos vn⁹ côiunx sine alteri⁹ C
licentia vouere põt vt nunq̃ exigat. ▽ Alij át
dicunt ꝯtrium: q: ex hoc vt ipsi dicũt alteri cõ/
iugi redderet m̃rimoniũ nimis onerosum: q:
semp oporteret ip̃m cõfusionẽ petendi debi/
tum subire: irrõnabile aũt est vt vn⁹ côiunx si/
ne alterius licẽtia possit emittere votũ ĩ ipsi⁹
p̃iudiciũ. ▽ Sȝ p̃ma opinio est securior ⁊ cõ/
munior: nõ.n. ex hoc ꝙ alter côiunx vouet nõ
exigere reddit m̃rimõiũ alteri côiugi magis
onerosum: sed magis leue: quia reddere debi
tum multotiens est penale: ⁊ quo ad redden/
dum debitum ille qui vouit remanet in serui/
tute: ⁊ alius liber efficitur.

¶ Ad p̃muȝ in oppᵐ dõm ꝙ viam ꝓficiendi
in melius q̃ȝtũ ad mutationeȝ status p̃cludit B
homo sibi per cõsumationẽ m̃rimonij nisi al/
ter côiunx voluerit: q: sic in melius proficere
esset in p̃iudiciuȝ alterius côiugis: sed nec ꝓ/
pter hoc p̃clusa est sibi via ꝓficiendi in meli⁹
in suo côiugio remanenti. ¶ Ad 2ᵐ dõȝ ꝙ cõ
iugato cruce signato nõ licȝ votum crucis in
votum religionis cõmutare: q: nõ sic est p̃iu/
diciale vxori votum p̃mũ sicut scd̃m: q: viruȝ
cruce signatum põt sequi si vult: ⁊ si non vult
nõ ꝓpter hoc obligatur ad perpetuá cõtinen
tiá: q: maritus põt reuerti: ⁊ si morit põt aliũ
virũ ducere: nõ sic aũt posset dici de ipsa si vir
eius ꝓfiteret in religione.

Questio. II. A

Secundo querit vtrum côiunx dans alij
licentiá vouendi continentiaȝ
possit illaȝ postea reuocare. Et videtur ꝙ sic.
magister hui⁹ dist. c. 2. ⁊ glo. in numeroꝝ. 30.
⁊ est. 33. q. 5. Manifestũ: dicit ꝙ si vir p̃us pro/
miserit mulieri votuȝ abstinẽtie facere: ⁊ po/
stea ꝓhibuit: q̃uis peccet ꝓhibendo: qδ cõces
serat: nõ tamẽ faciat mulier qδ vouerat. ergo
a simili ita põt dici de voto continẽtie. ¶ Itẽ
si laicus de licentia ⁊ permissione vxoris pro
fessionem fecerit in religione nisi vxor ad reli
gionem transierit: aut perpetuá castitateȝ ꝓ/
miserit vir põt ⁊ debet de monasterio reuoca B
ri. extra de cõuersiõe côiugatoꝝ. c. 1.

¶ Contra. 33. q. 5. Qui vxorẽ suam. Qui vxo
rem suaȝ velare permiserit aliaȝ nõ accipiat:
sed similiter conuertatur.

¶ Respondeo ꝙ si coniunx dat alteri coniu
gi licentiam continentiam vouendi: aut dat
eam in facie ecclesie ⁊ coram suo ordinario: ⁊
sic datam reuocare nõ potest: aut in p̃uato: ⁊
tunc anteq̃ȝ voueat licentiaȝ reuocare potest:
ius enim hoc ideo concedit: quia tales licen/
tie clá facte sunt periculose: ⁊ quia licẽtiatus
ante votum non est nouo vinculo obligatus

C melius est q reuertatur ad coniugem q con iunx in fornicatiõis periculo remaneret. Sz vt multi dicunt post voti remissioné impletio nem voti phibere nõ potest: nec in hoc sibi te netur mulier obedire: qz iam alio vinculo li gata est z de licétia mariti: qui hoc potuit cõ cedere: z huic sententie cõsentit magister hu ius dist. c. 2. z decre. 33. q. 5. Manifestum. §. ex pmissis. vbi dicit de cõiugib⁹ q cum quilibet eorum alterũ a suo iure absoluerit ad pteritã seruitutem ipm reuocare non poterit. Alij dicunt q nisi licentiet ab altero coniuge au ctoritate diocesani episcopi: z nisi licentians

D monasteriũ itrauerit vel votũ castitatis emit tat i seclo remanés: z talis sit etatis q de ipsa pbabiliter oriri nõ possit suspitio: iura decer nunt talé licentiã ad petitionem eiusdem cõ iugis qui eam dedit qtuz in se fuit irritandã: z qũuis coniunx peccet hoc petendo: tamé ad eius petitionem ille qui religioné intrauerat potest z dz de monasterio reuocari: z pro hac opinione videt expresse esse decretalis allega ta in opponédo: z glo. ibidem.

¶ Ad pmũ in oppositũ dõm q non est simi le de voto cõtinentie z abstinentie: qz vt dicit in. §. pdi. in textu. z in glo. in debito coniugij

E eque mulier habet potestatem viri sicut z vir mulieris: in ceteris vero vir est caput mulie ris z mulier corpus viri: z ideo mulier votuz continentie: qd emisit de licentia viri poterit obseruare z debebit: quãuis vir postea cõtra dicat: sed votuz abstinétie quãuis viro pmit tente possit promittere: ipso tamen phibente promissa nõ valebit implere: quãuis vir pec cet phibédo. argumétũ ad hoc. 23. q. 1. Quid culpat. vbi dicitur q fortasse aliquãdo reuz fa cit regem iniquitas imperandi: innocentem autem milité ostendit ordo seruiendi. ¶ Ad scdm dõm q ibi loquitur de illo qui de licen tia vxoris ignorante episcopo in religionem pfitetur: z talis reuocari potest scdm forũ iu dicij: quia talis licétia modo debito data nõ

F fuit nec accepta: vel quia predicta licentia p bari sufficienter non potuit: quia vt volũt ali qui si probari potuisset: mulier debuisset com pelli religioné intrare si erat iuuenis. ad hoc argumentum. 33. q. 5. Qui vxorem. vel tantuz castitaté vouere si erat senex. ¶ Qui vlt tene re opinionem secundam potest dicere ad de cretum allegatum in contrarium q illud ver bum. simpliciter conuertatur. sic intelligen dum est. scilicet nisi malit suum coniugem re uocare: sic soluunt quidam vt refert glo. ibi dem. Uel potest dici z melius q ideo dicit simpliciter conuertatur: quia reuocando pec cat qũuis ad eius petitioné alius debeat per iudicem reuocari: quia iura ex rationabili cã decernunt talem licentiam ad petitionem cõ iugis alterius irritandam: quia nisi hoc fieret multa pericula imminere possent coniugi in seculo remanenti. G

Articulus. III.

[C]Onsequenter querit dõ 3° pnci pali. ¶ Et circa hoc querun tur duo. Primo vtrũ tem pore sacro liceat debitũ red dere vel exigere. Secũdo vtrum hoc liceat non obstã te q mulier sit pregnans. Questio. I.

Primo ostendo q tépore sacro nõ liceat debituz reddere: nec exigere. ma A gister huius di. 3. c. z. 33. q. 4. Quotienscunqz. Quotiéscũqz vel dies natiuitatis domini vel relique festiuitates aduenerint non solum a concubinarum consortio: sed etiam a pprijs vxoribus licet abstinere. ¶ Itez magister eo. cap°. z est decretorum. q. pdicta. Christiano licet cum vxore sua licet aliquando coueni re: aliquando nõ: pter pcessiõis. n. dies z ie iuniorum aliqñ conuenire non licet.

¶ Contra. psal. Beati qui faciunt iudicium z iustitiam in omni tempore: sed reddere de bitum petenti est opus iustitie. ergo hoc lici tum est omni tempore. B

¶ Respondeo ecclesia nihil potest cõtra ius nature: z ideo qz reddere debitum petenti est de iure nature: ideo ecclesia hoc nõ prohibet neqz dissuadet quocunqz tempore: non inten dit etiam filijs suis laqueuz ponere: z ideo qz phibere exactioné debiti sacro tempore esset quodammodo coniugatis laqueum ponere: eo q carnis corruptio non tantũ mouet con cupiscentiaz tépore non sacro: sed etiã sacro: exactionem debiti tépore sacro non phibet: sed dissuadet: eo q vacare operibus carnis: multum impedit eleuationem mentis ad ce lestia cui maxime mens tempore sacro debet intendere. Nõ sic tamen dicendũ est de loco C sacro: quia facilius mutari potest locus q té pus. Et preterea locus ita pollui potest q in diget reconciliatione. vnde in loco sacro non licet carnale debitum exigere nec reddere: si tamen per longuz tps essent violenter reclusi in loco sacro: vr q tũc licitũ esset eis in illo lo co exigere z reddere: in tali. n. casu nõ vr illa phibitio debere intelligi q nõ est ponendus laqueus animabus pter imunditiaz loci.

¶ Ad pmũ in oppm dõm q monitio é de nõ

B exigendo: nõ ꝓhibitio. ¶ Ad 2m dõm ꝙ licere nõ est ibi nota ꝓhibitiõis ſ3 diſſuaſiõis: qḋ pꝫ q2 imediate ſubiũgit: q2 a licitis abſtinẽdũ eſt ad tempus vt facilius ĩpetrari poſſit quod poſtulat. huic concordat glo. ſuper illud. 1. ad Corint. 7. vt vacetis orationi. in qua dicit ꝙ a licitis abſtinendũ eſt: vt facilius ad effectum deducatur oratio. Queſtio. II.

A Secundo queritur vtrũ liceat reddere vel exigere debitũ tẽpore ĩpregnationis. Et vr ꝙ nõ. magr hui9 di. c. 3°. ⁊ eſt. 33. q. 4. Si cauſa. Ipſa rõ cõceptus ⁊ part9 iuxta legẽ ceſſare vſum carnis his debere tẽporib9 demõſtrat. ¶ Item decre. di. 5. Ad eius. Ad eius cõcubitum vir ſuus accedere nõ dꝫ quouſqꝫ qui gignitur ablactetur.

¶ Cõtra. q̄diu mulier põt ĩpregnari ſibi põt debitũ reddi: ⁊ ab ea exigi niſi aliud obſtet: ſ3 mulier pregnãs põt adhuc aliũ fetum cõcipere: ſicut dicit Auic. li. 9. de aĩalib9. c. de formatiõe embriõis in ſpãli. g̊ mulieri pregnãti põt

B debitũ reddi ⁊ ab ea exigi.

¶ Reſpõdeo ꝙ ſine periclo aborſus vir põt carnalr copulari ſue vxori ꝑgnãti ⁊ ſibi tenet debitũ reddere ⁊ ab ea põt exigere ſine pctõ mortali: q2 cõcubitus mrĩmonialis nõ tantũ eſt in offĩm: ſed etiã in remediũ: ⁊ mulier pregnans frequẽter plus appetit cõcubitũ q̄ qñ nõ eſt ꝑgnans: ſi aũt nõ põt cũ ea carnalr copulari ſine periculo aborſus: tunc non dꝫ ſibi reddi debitũ nec ab ea exigi: q2 mrĩmoniũ ꝑncipalius ordinatum eſt ad prolem procreandam q̄ in remedium.

C ¶ Ad ꝑmũ in oppm dõm ꝙ illa auctoritas. magri intelligit de debito honeſtatis non neceſſitatis ⁊ de exigẽdo nõ de reddẽdo. ¶ Ad 2m dõm ꝙ illud decretũ nõ loquit de ꝑgnãte ſed de muliere q̄ iã peperit ⁊ nondũ eſt purificata: de q̄ q̇d dicẽdũ ſit videbit ĩ ſeq̄nti q̄ne. ¶ Argm ad ꝑtẽ aliã parũ valet. q2 parũ concludit. Et preterea raro accidit vt mulier ĩpregnet ſup ĩpregnationẽ. ⁊ qñ hoc accidit: abortitur: vt in pluribus ſm quod dicit Auicẽ. ibidem. Articulus. IIII.

Onſequenter q̄rit de quarto ꝑncipali. ¶ Et circa h9 querunt duo. ℣ Primo vtrũ tpe mẽſtruoꝝ liceat debitũ reddere vel exigere. ℣ 2° vtrum cõiunx ſanus teneat coniugi leproſe debitum reddere. Qõ. I.

A Primo oſtendo ꝙ tempore mẽſtruorum nõ licet debitũ reddere vel exigere. Leuit. 20. Qui coierit cum muliere in fluxu mẽſtruo: ⁊ reuelauerit turpitudinem eius ipſaqꝫ aperuerit fontẽ ſanguinis ſui interficientur ambo. ¶ Itẽ gl. ſup illud Iſa. 64. Quaſi pãnus menſtruate. dicit ꝙ tpe menſtruorum viri debẽt ab vxorib9 abſtinere: tũc. n. cõcipiũtur mẽbris dãnati: claudi: leproſi: ⁊ huiuſmodi: vt q2 parentes nõ erubuerũt ſic miſceri in B
cõclaui eoꝝ peccata pateant cũctis ⁊ apte redarguantur in paruulis.

¶ Contra. mulier tpe mẽſtruoꝝ magis appetit carnalẽ concubitũ q̄ alio tpe pp cõmotionem q̄ eſt tunc circa ꝑtes venereas. g̊ tũc magis idiget remedio cõtra concupiſcentiam q̄ alio tempore: ſed vir debet eius periculo precauere. ergo tunc debet ſibi debitũ reddere. ¶ Item lex ſcripta non preiudicat iuri nature: ſed debitũ reddere eſt de iure nature. ergo lex ſcripta nõ intẽdit ꝓhibere reddere debitũ tpe menſtruorum: ſed exigere.

¶ Ad iſtã q̄nẽ dicunt q̇dã ꝙ tpe menſtruorum nõ eſt licitũ debitũ exigere: ſed eſt licitum C
reddere. ꝑmũ. n. q2 eſt in volũtate cõiugis lex ꝓhibet. nõ 2m: q2 eſt d̾ lege nãe. ⁊ ſic dicit debere itelligi auctoritates ad ꝑmã partẽ allegate. ℣ Alij dicũt ꝙ ſi illa paſſio accidit nãlit .ſ. ſemel in menſe determinato tpe: tunc nõ licet exigere nec reddere: qḋ videt exꝑmi in auctoritate ꝑmo allegata ad partẽ ꝑmã q̄ vtrũqꝫ ꝑcipiebat interfici. Cuius rõ eſt: q2 pp maximam corruptionẽ q̄ tunc eſt in corpore mulieris: quã oſtẽdit eaꝝ fetor illo tpe: ⁊ ĩfectio ſpeculi ꝑ aſpectũ eaꝝ: vt dicit phs de ſõno ⁊ vigilia. Semen viri qḋ tũc in ea recipit aliquã in- D
currit infectionẽ ⁊ illud qḋ miniſtrat mulier eſt imundũ: ⁊ iõ ex tali concubitu geniti: vt in plurib9 efficiunt leproſi vel alijs grauib9 corruptionibus inficiunt: ſicut dicit glo. allegata ad partem ꝑmã. talis ergo concubitus eſt in ꝑiudicium prolis: nõ licet aũt homini vti concubitu coniugali in remediũ qñ eſt in prolis notabile ⁊ ꝓbabile ꝑiudicium: q2 ꝑncipalius ordinatur ad ꝓleꝫ ꝓcreandã q̄ ad remediũ. ſi auteꝫ mulier naturaliter patiatur ſicut ſunt aliq̄ que quaſi continue patiuntur ſanguinis E
fluxum. tunc licꝫ exigere ⁊ reddere: ⁊ tũc mulier concipere non põt vt dicunt quidã: quia vt dicit Auic. 9. de animalib9. c. de formatione embrionis in ſpeciali. Sãguis menſtruus diuidit ſe in ĩpregnata ſm tres partes. ſ. in cibũ pueri: ⁊ alia pars aſcendit ad mamillas. ⁊ tertia pars eſt ſupfluitas que quieſcit intus vſqꝫ ad tempus partus: ⁊ eijcit. Mulieri ãt q̄ peperit ſi eſt purificata ab illis corruptiõib9

F τ cõmotionibus que sunt in mulierib⁹ aliquo tẽpore post partũ: reddẽdũ ẽ debitũ si petat: q̃uis nõdũ aduenerit tps purificatõis sue ab ecclesia determiatũ: sed ante illud tps ab exigendo abstinere d3 saltē3 debito ꝯgruitatis. Qõ aũt dr in decre.di.5.ad ci⁹.s. ꝙ vir nõ accedat ad vxorẽ anteq̃ puer ablacteᷓ: abrogatum est: vel magis ẽ monitio q̃ ꝓceptũ.

℄ Ad ꝓmũ argᵐ ꝯ hanc vltimã opionẽ p3 solutio ex dictis. ℄ Ad 2ᵐ dõm ꝙ carnalis cõcubit⁹ nunq̃ est debit⁹: nec de iure nãe qñ est in notabile ꝑiudiciũ ꝓlis. Qõ. ii.

a **Secundo** querit vtrũ cõiunx san⁹ teneat cõiugi leproso debitũ reddẽ.

℄ Rñdeo ꝙ nõ est idem querere vtrũ teneatur debitum reddere τ vtrũ teneaᷓ ei cohabitare: cohabitare.n.magis est cõsilium q̃ preceptum ꝓpter periculũ infectiõis: vñ qd dicit extra de cõiugio leprosorũ.c.i.s. τ vxores viros: τ viri vxores sequantur qui lepre morbũ incurrunt: τ eis cõiugali affectiõe ministrẽt: exhortatio est nõ ꝓceptum: vt p3 per litteram imediate seqntẽ: sed reddere debitũ ꝓceptũ ẽ. vnde dicit eo.titu. Quoniã: ꝙ si virũ sine vxorem leprosum fieri cõtigerit: τ infirmus a sano carnale debitum exigat generali precepto

B apostoli qd exigit est soluẽdũ: cui ꝓcepto nulla in hoc casu exceptio inueniᷓ: τ ideo vt dicit glo.ibidem. Nos ex sensu nostro excipere nõ debemus: in reddendo.n.debitum non sic est periculu3 de īfectione sicut in cõmanẽdo assidue: q2 actus ille cito transit: τ quãuis ex tali concubitu ꝓles genita infectione3 lepre vt in pluribus nõ euadat: maxime viro existente leproso: tẽpore cõcubitus tamẽ magis põderãdum est cõtinuum fornicatiõis periculum q̃ ꝓlis infectio: maxime cum melius sit ꝓli esse leprosum q̃ si nunq̃ exiuisset in esse. vnde magis esset cõtra ꝓlis bonum si leprosi nunquã generarent q̃ si ꝓles nunquã nasceret ex eis: nõ sic autem potest dici de menstruata: q2 τ si

C nõ concipiat illo tempore cõcipere põt tempore alio: τ q̃uis non sit cõtra bonum ꝓlis si concipiatur leprosa quando sana non potest cõcipi: tamẽ est cõtra bonum ꝓlis cognoscere mulierem illo tẽpore quo nõ põt ꝓles concipi sana: quãdo cito post põt cognosci tali tẽpore ꝙ sana põt ꝓles concipi. Furioso ẽt habenti lucidũ interuallum reddẽdũ est debitũ in illo īteruallo: q2 tũc sine periculo ꝓpe ꝑsone ꝑt reddi. Cõiugi ẽt q̃ ẽ ydiota se hñs q̃ ad discretionẽ ad mõ3 pueri reddẽdũ ẽ: q2 tali ẽt sine ꝑiculo ꝓpe ꝑsone põt reddi. Furioso aũt actu exñti ĩ furia ñ teneᷓ alter ꝯiũx debitũ reddere: q2 nec ꝓ illo tpe debitũ ẽ. Arti. V.

Onsequenter querit de 5°. ꝑncipali. ℄ Et circa hoc queruntᷓ duo. ☞ Pⁱo vtrũ licitũ sit celebrare nuptias omni tẽpore. ☞ Secundo vtrum matrimonium cõtractũ tpe ꝓhibito ab ecclesia sit separandũ. Qõ. i.

Primo ostendo ꝙ licitũ est celebrare nuptias omni tpe. mr̃imoniũ cũ sit sacr̃m celebrari põt tpe sacro: τ cõstat ꝙ celebrari põt tpe non sacro. cũ g̃ omne tps sit sacrum vel nõ sacrũ: licitũ est mr̃imoniũ oĩ tpe celebrare. ℄ Itẽ qñcũq; licitus est effect⁹ licita est causa: sed redditio carnalis debiti que ẽ effectus celebratiõis nuptiarũ licita est omni tẽpore. ergo τ celebratio nuptiarum. A

℄ Cõtra. dicit magister hui⁹ disti.c.vlti.τ est 33.q.4. Non o3.2°.nõ o3 a septuagesima vsq; ad octauam pasce τ trib⁹ hebdomadib⁹ ante festiuitatẽ sci Joã.baptiste non imediate ꝓcedentibus festũ ꝓdictũ: sed icipiẽdo a 3ᵃ die añ ascẽsionẽ vsq; ad octauas pẽtecostes s3 sñias apparatus ibidem: τ ab aduentu domini vsq; ad epiphaniã nuptias celebrare. B

℄ Rñdeo ꝙ aliq̃ tempora sunt in quib⁹ non est licitum nuptias celebrare que determinata sunt in argumẽto ad partẽ scđam: q2 in illis tẽporibus debent fideles plusq̃ altero tẽpore spiritualibus intẽdere: maxime q2 in tribus festiuitatibus maximis que cõtingũt tẽporib⁹ illis consueuerũt cõmunicare fideles. per solẽnem aũt nuptiaru3 celebrationẽ propter festa que ibi fiunt animi multũ a spũalibus retrahunᷓ. Illis tamẽ tẽporib⁹ vt quidã dicunt licitum ẽ nisi cõtradicat patrie consuetudo matrimonium manifeste cõtrahere per simplicem animoru3 cõsensum sine solẽni benedictione τ traductiõe ad cohabitandũ.extra de ferijs. Capellanus. sed express⁹ in glo. C

cui non concordant Goff. τ Ray. q2 sic matrimonium cõtrahere nõ ita ꝓhibet animum spũalibus intendere sicut celebratio nuptiarum que solẽnem benedictionem cõprehendit τ traductionem ad cohabitandũ. Hostiẽ D

sis aũt sentire videᷓ in sũma ꝙ tam consensus q̃ solẽnitas supradictis diebus interdicunᷓ. dicit enim sic. Ego puto ꝙ hodie τ consensus τ solẽnitas interdicantur. nam illis dieb⁹ nõ interponit ecclesia auctoritatem sua3: sicut de facto seruare videm⁹: nec sine auctoritate ecclesie est matrimoniũ ꝯtrahendũ. alias penã habet τ clandestinum iudicatur: licet matri/

E monium teneat si contrahatur.
¶ Ad pmū in oppositum dōm ꝙ celebratio nuptiarum nō ꝓhibet fieri tēporibus illis rōne sacramēti: sed rōe festiuitatū seculariū que ibi fiunt. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ illa gaudia secularia que in celebratione nuptiarū exercent nō sunt per se cā redditiōis debiti: sed valde per accidens ⁊ frequēter licitus est effect⁹ ⁊ cā ei⁹ per accidens illicita. Questio. ii.

A **Secundo** querit vtꝝ mrimoniū ɔctū ꝓhibito tpe ab ecclesia sit separandum. Et vr ꝙ sic. dicit magr hui⁹ di. c. vlt. ⁊ est. 33. q. 4. non oꝫ. 2. ꝙ tale mrimoniū sepet. ¶ Contra. extra de mrimonio ɔ interdictum ecclesie cōtracto. Ex litteris. dicit de quodam qui cōtraxit cōtra interdictū ecclesie ꝙ licet ɔ interdictū ecclesie ad scda vota trāsire nō debuerit: non est tamen conueniens vt ob id solum sacramentū cōiugij dissoluatur.

B ¶ Rñdeo ꝙ matrimoniū sic ɔctū ꝓpter hoc separari nō oꝫ quo ad viculū: nec quo ad thorum ⁊ cohabitationē simplr: sed ad tps in penam coꝝ: eo ꝙ pceptū ecclesie cōtēpserit. extra de matrimōio cōtra interdictū ecclesie. c. 1. ⁊ de tali separatione intelligitur auctoritas allegata ad pmam partē. Auctoritas autem allegata ad partem scdam de perpetua separatione intelligenda est: supradicta. n. ecclesie prohibitio non est cum statuto irritante illud ꝙ in contrarium agitur.

C **Circa** litterā. Magis est corrigenda temeritas ꝙ persoluenda ꝓmissio. temerarium ē enim vouere illud qđ vouenti nō licz implere. Hoc ca^m proprie ad ministros ecclesie pertinere videt. quia ministri ecclesie vbi licitum est eos habere vxores vt in oriēte: quāuis teneant petenti debitū reddere: tamē ꝓpter sacramēti reuerentiā debent postea per aliquātulū tēporis ab officio abstinere.

¶ De diuersis coniugij legibus.

Distin. XXXIII.

Querit hic de antiquis pribus q plures simul legūtur habuisse vxores vel ɔcubinas vtꝝ peccauerit? Ad qđ dicim⁹ ꝓ varietate tēpoꝝ varia inuenitur dispensatio conditoris. Ab exordio .n. tēporis inter duos tm̄. adā. s. ⁊ euam inchoatū est coniugiū: deo per os ade dicente. Hō adherebit vxori sue ⁊ erūt duo in carne vna: ⁊ scdm ichoatiōis modum iter duos tm̄ p oēm successionē tēporū cōtraheret ɔiugiū: si primi hoies in obediētia pstitissent. Post eoꝝ vero copulam: filij ⁊ filie eorū matrimonio coniuncti sunt: sed vn⁹ vni tm̄. Jō autē fratres sororibus sunt copulati: qr non erant alie mulieres vel viri qbus ade filij vel filie iungerent. Primus oīm lamech duas legit siml habuisse vxores: ⁊ hoc in eo arguit: qr ꝓ expletiōe carnalis voluptatis id fecisse ꝓhibet. Postea vero cū iam pene oēs hoies falsis dijs seruirent: paucis in cultu dei permanētibus cōsultum est a deo plures in matrimonio sibi copulare: ne illis paucis deficientib⁹ cultus dei notitia deficeret. Un̄ Abraam viuēte vxore ad ancillam intrauit: ⁊ ex ea genuit. Jacob etiā liberis ⁊ ancillis se copulauit. Et filie loth patre ebrio vse sunt. Cum eni cetris in ydolatria relictis: abraā ⁊ filios eius in peculiarē populū sibi dn̄s elegisset: rite multarū fecunditate mulierum populi dei multiplicatio querebatur: qr in successione sanguinis erat successio religionis. Un̄ ēt in lege maledicta erat sterilis que nō relinquebat semen sup terrā. Hinc ēt sacerdotib⁹ coniugia decreta sunt: qr in successione familie successio ē officij. Nō ergo abraā vel Jacob deliquit: qr pter vxorem filios ex ācilla quesiuit: nec illoꝝ exēplo pter cōiugale debitū fecunditatē in aliqua licz alicui querere: cum illoꝝ cōiugia nostrorū equentur virginitati: ⁊ immoderatus vsus cōiugij nostri tēporis: turpitudinem fere imitet fornicatiōis illius tēporis. De hoc Aug. sic ait. Antiquis iustis nō fuit pctm̄ ꝙ plurib⁹ feminis vtebant: nec cōtra naturam hoc faciebant: cū non lasciuiendi cā sed gignēdi hoc facerent: nec cōtra morem: qr eo

tempore ea fiebāt: nec cōtra pceptū: qr nulla lege erat phibitū. Jdē. Obyciun tur Jacob quatuor vxores: qđ qñ mos erat: crimē non erat. Sic patriarche cō iugibus excipiētib⁹ semē suū miscebā tur: non cōcupiscētia pficiende volupta tis: sed puidentia ppagāde successiōis: sicut apli auditorib⁹ suis admirantib⁹ doctrinā suā cōdelectabant: non auidi tate cōsequēde laudis: sed charitate se minande veritatis. Jdem alibi. Antiqs tēporibus cū adhuc salutis nostre my sterium velaret: iusti officio ppagandi nuptias cōtrahebāt: nō victi libidine sꝫ ducti pietate: q multo facilius contine re possent ꝛ vellēt. Utebant tñ cōiugi bus ꝛ plures vno viro habere licebat: quas castius habebat ꝙ nūc vnā qlibet istorū: in qbus videmus qđ scđm veniā cōcedit apls. Habebāt. n. eas in opere generandi nō in morbo desidery. Jtem Ambro. Dixit sarra ad Abraā. Ecce cō clusit me dñs vt nō pariam. Jntra ergo ad ācillā meā ꝛ filiū facias ex ea: ꝛ ita fa ctum est. Considera pmū qꝛ abraā ante legē moysi ꝛ ante euāgeliū fuit. Nō er go in legē cōmisit abraā: sed legē preue nit. Nondū. n. īterdictū videbat. Secū do considera qꝛ nō ardore aliquo vage succensus libidinis: nō petulantis for me captus decore ancille contubernio cōiugalem post habuit. tho uꝫ: sed stu dio querende posteritatis ꝛu magande sobolis. Adhuc post diluui pp raritas erat humani generis: erat ēt religionis. Deniqꝫ ꝛ loth sancti hāc filie cā n querē de posteritati habuerūt ne genus defi ceret humanū: ꝛ iō publici mūeris grā puatā culpam preterit. Jtē Aug. Just⁹ ꝙuis cupiat dissolui ꝛ esse cū xpo: tamē sumit alimentū: nō cupiditate viuendi sed offō cōsulendi: vt maneat qđ neces sarium est pter alios. Sic miseris fe minis iure nuptiarum officiosum fuit sanctis viris non libidinosum. Qđ enim est cibus ad salutem hominis: hoc est con cubitus ad salutem humani generis: ꝛ vtrūqꝫ nō est sine delectatiōe carnali: ꝙ tamē modificata ꝛ refrenata tpantia: in vsum naturalē redacta libido esse non pōt. Qꝛ aūt in sustentādo vitā illicit⁹ est cibus: hoc est in querēda ple fornicari⁹ vel illicitus cōcubit⁹: ꝛ qđ est ī cibo li cito īmoderatior appetitus: hoc est ī cō iugibus venialis ille cōcubitus.

¶ Non prefertur virginitas Joannis castitati Abrae.

Quod vero castitas virginalis nō pferat ī merito ꝯiugali casti tati Abrae. Aug. oñdit inqens. Sicut nō est īpar meritū patiētie in pe tro q passus est: ꝛ in Joāne q passus non est: sic non est impar meritum cōtinen tie in Joāne qui nullas expertus est nu ptias: ꝛ in Abraā qui filios genuit. Nā illius celibatus: ꝛ istius connubiuꝫ per temporuꝫ distributionem xpo milita uerunt: sed continentiā Joānes in ope re: Abraā in solo habebat habitu. Me lior est autem castitas celibū ꝙ nuptia rum. Quaruꝫ vnam Abraam habebat in vsu: ambas in habitu. Caste. n. ꝛ con iugaliter vixit. Esse aūt castus sine con iugio potuit: sed tunc non oportuit. Jtē Hiero. quis ignoret sub alta dispensa tione dei omnes retro sanctos eiusdem fuisse meriti cuius nūc xpani sunt? Quō Abraaꝫ ante placuit in cōiugio: sic nūc virgines placēt ī castitate. Seruiuit il le legi ꝛ tēpori suo: seruiamus ꝛ nos le gi ꝛ tēpori nostro: in quo fines seculorū deuenerūt. Ex his appet qꝛ sancti pres ante legeꝫ sine pctō plures habuerunt vxores vel ꝯcubinas. Eas. n. nūc vxo

res appellat scriptura: nūc cōcubinas. Rachel tñ ⁊ lya ambe vxores fuerunt: non concubine. ¶ Oppositio.

S I quis oppōat ꝙ fidē thori nō seruabāt illi patres. Dicim⁹ in hoc seruasse fidem thori: qꝛ nō alijs sed ꝓprijs vxorib⁹ vel ancillis mi scebanť. Ecce que fuerit ɔsuetudo ī hac re añ legē. Legis vo tpe īterdixit moyses carnalē copulā fieri: cum matre cū nouerca: cū sorore: cū nepte: cū amita: cū matertera. cū nuru: ⁊ alijs qbusdā. Permisit aūt diuortiū fieri dato libello repudij: in quo vir ponebat cās ꝑ q̄bus vxorē repudiabat. permisit āt aliā ducere dato pori libello: qđ pp duritiā cordis eoꝝ pmissuꝫ xps dicit. Nō vt cōcederet discidiū: sed vt tolleret homicidiū. Permisit fieri mala ne fierēt peiora. ⁊ hoc pmittēdo nō dei iustitiā demōstrauit: sed in pctōre minuit culpaꝫ.

¶ Cui licebat plures habere vel nō.

S Ed nūquid sub lege licebat habere plēs vxores. Audi qd scriptuꝫ est in deutrōno. Nō hēat vxores plurimas que alliciāt aīaꝫ eius: sup quē locū ait Aug. Manifestū est salomonē hoc p̄ceptū trāsijsse. Dauid aūt plēs habuit: nec p̄ceptuꝫ p̄terijt. Permissum ē.n. regi plēs hrē: nō plīmas q̄ alliciāt aīaꝫ multiplicate. Cuꝫ tñ addiť vt nō eleueť cor ei⁹: alienigenas ꝓhibitum eē vr̄. Uerūtñ multiplicatio vxoꝝ gn̄alr ꝓhibita ē. Permissum ē aūt regi plēs hrē: ꝫ nō mltiplicare. Ueniēte āt plenitudinis tpe quo xp̄i grā vbiqꝫ ē dilatata: reducta est lex nuptiaꝝ ad porēꝫ honestioreꝫqꝫ īstitutionē vt vni⁹ vni i figura xp̄i ⁊ ecclie ɔiūgať. Nec q̄riť electio mūeris i successiōe gn̄is: ꝫ i pfectōe vite ⁊ sinceritate sciē: ⁊ v̄ginitas fecūditati p̄ferť: ⁊ sacerdotib⁹ ɔtinētia īdiciť

¶ De virginitate mētis ⁊ carnis.

M Elior ē aūt v̄ginitas mentis q̄ꝫ carnis. Uñ Ambro. Tolerabili⁹ ē mentē v̄ginē q̄ꝫ carnē hr̄e. vtrūqꝫ bonū ē si liceat. Si nō liceat: saltē nō casti hoī ꝫ deo simus. Uirgo ꝓsti tui pōt: adulterari nō pōt: nec lupanaria īfamāt castitatem: ꝫ castitas ēt loci abolet īfamiā. Idē. Nō pōt caro añ corrūpi: nisi mēs añ fuerit corrupta. Item Isi. Nō pōt corp⁹ corrūpi nisi p̄us aīus cōrupt⁹ fuerit. Mūda.n.a ɔtagiōe aīa caro nō peccat. In fine h⁹ capli aperiť qūo veꝝ sit nisi aīa p̄us fuerit corrupta: corp⁹ nō posse corrūpi.s.pctō. Illud ēt Aug. aduertēdū ē. Sic īqt sācti⁹ ē mori fame q̄ꝫ ydolotitis vesci. Ita sācti⁹ ē defungi sine liberis q̄ꝫ ex illicito coitu stirpē q̄rere. Uñcūqꝫ vo nascanť hoīes: si parētū vitia non secteť: ⁊ deū recte colāt: honesti ⁊ salui erūt. Semen.n. ex q̄licūqꝫ hoīe dei creatura est: ⁊ eo male vtēti male erit: nō ipꝫ aliqñ malū ē.

¶ Superius determinauit magr̄ de bono fidei in quocūqꝫ cōiugio spāliter. Hic determinat de bono fidei in cōiugio patrū antiquorū spālissime. Et diuidiť in duas partes. ☞ Primo determiat đ cōiugio patrū antiquoꝝ ante legem. ☞ 2° de tpe legis. ibi. Sꝫ nūq̄. ¶ Prima in tres. ☞ Pmo ponit patrū antiquorū q̄ simul habuerūt plures vxores excusationem. ☞ 2° ipsoꝝ cōmēdationē ibi. Qđ vo. ☞ 3° soluit ɔtrariaꝫ obiectionē ibi. Si quis opponat. ¶ Illa pars que incipit. Sed nunqd. diuidiť in duas. ☞ Primo excusat illos qui plures vxores simul habuerunt tēpore legis. ☞ 2° ponit cōmendationem virginitatis tpe euāgelij ibi. Melior est autem. Articulus. I.

C Irca hanc dist. querēduꝫ est p̄ncipalr de qua tuor. ☞ Pmo de pluralitate vxoꝝ. ☞ 2° de cōcubitu. ☞ 3° đ libello repudij. ☞ 4° de virginitate. ¶ Circa p̄mū queruntur duo. ☞ Primo vtruꝫ habere plures vxores simul sit cōtra legē nature. ☞ Scđo vtrum aliquādo fuerit licitum ex dispensatione. Questio. I.

A Primo q̄rido q̇ h. e plures vxores simul nō sit ꝯ legē nature: dicit eni magister hui⁹ di.c.j.⁊ c.32.q.4.obijciūt. Obijciūt Jacob quatuor vxores q̇ qñ mos erat peccatū nō erat:ſ3 nulla ꝯſuetudo valet ꝯ legē nālē: q̄r vt dicit̄ dec.di.8.in fi. Consuetudo nāli iuri postponit̄.ergo hēre plures vxores sil' non est ꝯ legē nāe. ¶ Jtē Aug.li° de bono ꝯiugali post mediū:⁊ recitat magister hui⁹ di.c.j.dicit ꝺ iustis antiq̄s q̄ plurib⁹ feminis vtebant̄ q̇ h⁹ ꝯ nām nō faciebāt. ¶ Jte3 istitu.ꝺ iure nāli. Qꝺ nālis rō iter hoies ꝯstituit illud apud oēs populos peq̄ custodit̄:ſ3 nō hēre plures vxores simul nō custodit̄ equaliter apud oēs populos. B ergo hoc nō ē ꝯstitutū rōne nāli.⁊ si sic.habere plures vxores simul nō ē ꝯ legē naturalem.

¶ Contra sup illud Gen.4. Lamech accepit vxores duas.dicit iterlinearis glo. Prim⁹ cōtra nām ⁊ morē adulteriū cōmittēs. ¶ Jtē illud est nāle rei qꝺ sibi ꝯuenit a sua pma istitutiōe:ſ3 esse vna3 vnius ꝯuenit mrīmonio a sua prima istitutiōe:vt patet Gen.2° vbi dr̄. Adherebit vxori sue ⁊ erūt duo in carne vna.ḡ vnu3 virū hēre plures vxores est ꝯtra naturā mrīmonij:ſ3 mrīmoniū ē de lege nāe.ergo hēre plures vxores simul contra legem nature est.

¶ Rñdeo q̇ in hoie ⁊ est nā generis q̄ ē aial: ⁊ nā spēi q̄ est hō.ſm hoc in hoie lex nāe dupliciter dr̄.s.vel a nā generis:⁊ sic vt dr̄ institu. C ꝺ iure nāli. Jus nāle ē qꝺ nā oia aialia docuit. vel a nā spēi:⁊ sic lex nālis ē q̄ nālis rō practica obseruandum in agibilibus constituit. Homo eni3 reponitur in spē hois p aiam rōnale3 Loquendo de lege nāe pmo mō dicta hēre plures vxores simul nō est ꝯ legē nāe. ſ3 loquēdo de lege nāe 2° mō dicta hēre plures vxores sil' ē ꝯ legē nāe:nālis eni rō dictat equalem debere esse obligationē quātū ad vsum corpoꝝ suorū iter virū ⁊ mulierē ad hoc vt sit societas ꝯiugalis.dictat etiā nullū se debere obligare ad aliq̄d qꝺ possit esse icōpossibile alij rei cui obligatur:ipossibile aūt est vnū virū equaliter eē obligatu3 plurib⁹ mulierib⁹ sicut vni soli:⁊ sicut D vna sibi. Ex iure etia3 matrimoniali tenet̄ vir vxori petēti debitū reddere qꝺ obseruare non posset:qñ plures sil' hoc peterēt:dictat ēt ratio nālis virū debere ad h⁹ tēdere vt in domo sua sit pax:quā multū ipediret vxoꝝ pluralitas:eo q̇ vir non posset cuilibet ad votū satisfacere:⁊ suspicaret̄ vna aliā posse plus diligi q̄ se:⁊ certarēt ꝯ virū ⁊ adiuicē:cōicātes.n.in eodē officio faciliter simul rixant̄. Quāuis āt ex dictis ostēsu3 sit hēre plures vxores sil' esse ꝯ legē nāe. nō tñ ē itelligēdū q̇ sit directe ꝯ pmū pncipiū legis nature:nec ꝯ aliquā de ꝯclusiōib⁹ ita ꝑpinq̄s illi pncipio q̇ quasi vltro se offerūt itellectui: E hec eni cōclusio q̇ vnius non dz esse nisi vna.q̄uis sequat̄ ex primo pncipio legis nature.tñ est cōclusio multū remota:⁊ nō stati3 intellectui puia.ſ3 p studiū seu p diuinā illustrationem cognoscitur eam ex primo pncipio legis nature deriuari.

¶ Ad primū in oppositū dōm q̇ nō erat crimē qñ mos erat:q̄r illa ꝯsuetudo erat roborata dispēsatiōe diuina.alias ꝯsuetudo nō valuisset.q̇ aūt deus in h⁹ potuerit dispēsare ꝯ lege3 nāe in sequēti qōne dicet̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̇ illud verbū itelligit̄ de nā generis.vl' hoc dicit: F q̄r hoc fiebat ex dispēsatiōe ꝯditoris nature. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̇ loq̄t̄ auctoritas illa de pmo pncipio ꝯstituto a nāli rōne:⁊ de ꝯclusiōibus ita ꝑpinq̄s illi pncipio q̇ fere vltro se offerūt itellectui:lex.n.nālis quātū ad suas ꝯclusiōes remotas.quāuis vt in pluribus vniformiter se hēat.tñ ſm diuersitatē tēporū locoꝝ ⁊ negocioꝝ ad casus diuersos diuersimode applicātur:⁊ hoc ꝑpter nām materie agibiliū q̄ tantā habet differētiā vt videant̄ sola lege esse posita.natura vero non:vt dicit philosophus primo ethi.c.2.

Questio. II.

Secundo querit̄ vtrū hēre plures vxores aliq̄ñ fuit licitū ex dispēsatiōe. A

Et videt̄ q̇ nō:q̄r ꝯ legē nature nō pōt dispensare nec hō nec de⁹.cū lex nature sit quedā deriuatio a lege eterna:ſ3 nō hēre plures vxores simul est de lege nature:vt patet ex precedēti qōne.ergo nūq̄ fuit licitū hēre plures vxores ex dispensatiōe. ¶ Jtē magis sufficit vna mulier plurib⁹ viris q̄ ecōuerso.ſ3 nūq̄ ex dispēsatiōe licuit vnā mulierē hēre plures viros. ergo nec vnū viꝝ hēre plures vxores. ¶ Jtē sicut matrimoniū est in officiū.ita est in remediū.ſ3 nūq̄ fuit dispensatū cū aliquo vt licitū esset ei hēre plures vxores ꝑpter remediu3. ergo a sili' nec ꝑpter officiū. ¶ Jtē nō est faciēda dispensatio ꝑpter augmētū minoris boni in detrimē B tū maioris:ſ3 bonū sacri ⁊ fidei sūt maiora bona matrimonij q̄ bonū ꝑlis.cū ergo hēre plures vxores sil' sit ꝯ bonū fidei ⁊ bonū sacri:non debuit hoc ꝯcedi ad augmētādū bonum ꝑlis.

¶ Cōtra.magister huius di.c.2. Sācti patres añ legē sine peccato plures habuerūt vxores: ſ3 hoc nō eēt veꝝ.nisi cū eis fuisset dispēsatum. ¶ Jtē glo.sup illud deutero.17. Nō hēbit plurimas vxores:⁊ recitat magister huius di.c.3. Dauid plures vxores habuit:nec pceptū pterijt.ſ3 ois faciēs contra pceptū sine dispēsatiōe pterijt preceptum.cū ergo Dauid dispēsatu3

C fuit vt sibi plures habere liceret.
¶ Rńdeo φ aliqñ fuit licitum plures vxores hře ex dispésatióe: de⁹ enĩ ꝯ illud pceptũ legis nãe de nõ hñdo plures vxores siĺ: põt dispẽsare: ꝛ ꝯgrua fuit rõ dispẽsandi quo ad scõs patres ante legẽ: ꝛ sub lege: possibilitas.n. dispẽsatiõis patet ex hoc qꝛ quãuis ꝯclusiões deriuate ex pmo pncipio legis nãe: vt in pluribus vniformiter se hẽant. tñ aliqñ p accidẽs in casu sunt variabiles fm sniam phi.5.ethi^{m}.c.12. qđ etiã ibidẽ oñdit phs p siĺe i nãlib⁹ dicẽs φ nã dextera melioꝛ ẽ. quãuis cõtingat ambidextros fieri. preceptũ aũt legis nãe de nõ hñdo plures vxores nõ ẽ p^{m} pceptũ legis nãe nec ẽ ꝯ

D ꝯclusionib⁹ pximis q̃ fere vltro se offerũt itellectui: ſꝫ ẽ ꝯclusio deriuata ex pmo pncipio legis nãe p multas ꝯclusiões medias: vt in pcedẽti qõne dictũ ẽ: ꝛ iõ quãuis vt in plurib⁹ vniformiter sit obseruãda: fm tñ opoꝛtunitatẽ tẽpoꝝ ꝛ psonaꝝ potuit variari absqꝫ pjudicio pmi pncipij legis nãe. ſꝫ talẽ opoꝛtunitatẽ determinare nõ ptinet ad quẽlibet ſꝫ ad ꝯditoꝛẽ legis nature: ꝛ iõ in illo pcepto solus de⁹ potuit dispẽsare: ꝯgrua tñ rõ dispẽsandi fuit, plis multiplicatio ad cultũ dei educande. qꝛ tunc erat paucitas fideliũ: ꝛ qꝛ hoc pceptũ nõ erat nisi legis nature q̃ scripta est in coꝛde. iõ sufficit dispẽsatio facta p inspirationẽ iternã q̃ facta fuit

E patriarchis ꝛ pphis explicite. ſꝫ minoꝛib⁹ iplicite: qꝛ eoꝛum exemplo ex eadeꝫ causa licebat eos plures habere.
¶ Ex dictis patet solutio ad primũ argumentũ in oppositum. ¶ Ad 2^{m} dõm φ quãuis magis sufficiat vna mulier plurib⁹ viris φ ecõuerso ad remediũ: nõ tñ ad officiũ pcreationis filioꝝ: qꝛ magis fecũdare põt vn⁹ plures φ vna fecũdari a plurib⁹. ¶ Ad 3^{m} dõm φ dispensatio dꝫ fieri in pcepto pp cõe bonũ magis φ pp pter puatũ: ſꝫ remediũ respicit bonũ psonale: ꝛ officiũ generãdi pĺẽ ad cultũ dei respicit bonũ cõe. vnde ꝛ matrimoniũ principaliꝰ institutũ est pꝑter officiũ φ pp remedium. ¶ Ad

F 4^{m} dõm φ qñ multũ augmẽtaŧ minus bonuꝫ ꝛ augmẽtũ est multũ necessariũ ꝛ paꝝ detrahitur maioꝛi bono nõ est incõueniẽs fieri dispẽsatiõeꝫ in augmẽtũ minoꝛis boni cũ aliqua diminutiõe maioꝛis: sic aũt fuit in pposito: in illo enĩ matrimonio reddebaŧ debitũ vxoꝛi: φ nis hoc nõ ita stricte seruareŧ sicut in monogamia. nõ totaliter ibi etiã tollebaŧ bonuꝫ sacrĩ: qꝛ p pluralitatẽ vxoꝛũ significabaŧ diuersitas graduũ in ecclesia militãte ꝛ triũphante ꝛ ecclesiã esse adunãdã ex psonis diuersaꝝ nationum. ¶ Aliq̃ etiã dicũt φ bonũ plis qđ ẽ susceptio plis educãde ad cultũ diuinũ maius

G bonũ est φ bonũ fidei qđ est vnũ de bonis matrimonij: ꝛ φ bonũ sacri. illud.n. bonũ icludit fidẽ ad deũ que maioꝛ ẽ φ fides ad hoiēꝫ. bonũ etiã sacramẽti nõ est maius bonũ inter bona matrimonij rõne significationis tñ ſꝫ qꝛ instrumẽtaliter causat grãm. vnde qꝛ in veteri lege grãm nõ ꝯferebat ex vi sacri: nõ videŧ φ ante nouã legẽ bonũ sacri eẽt maius inter bona matrimonij: quãuis in noua lege maius sit iter illa: inquãtũ istraĺr ꝯfert grãm: ꝛ si de⁹ ex spãli

H cã dispensaret mõ vt aliqs plures hřet vxores bonũ matrimonij istraliter causando graꝫ nõ pꝑter hoc minuereŧ. si autẽ bonũ sacri velles extẽdere ad bonũ significatũ p sacrm: sic manifestũ ẽ φ etiã in lege veteri bonũ sacri erat maius bonũ φ aliqđ aliud bonũ mřimonij. qꝛ et in veteri lege significabat vnionẽ xpi ꝛ ecclesie ꝛ etiã futurã vnionẽ hũane nãe cũ psona filij dei: quã in noua lege ꝯsumatũ matrimoniũ significat iam factã. Articulus. II.

Onsequẽter q̃riŧ de 2° pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur. 2. P° vtrũ ꝯcubitus ꝯcubinarius sit ꝯ legem nãe. 2°. vtꝝ sine peccato moꝛtali possit fieri ex dispẽsatiõe.

Primo ostẽdo φ ꝯcubitus cõcubinarius nõ sit ꝯ legẽ nature. Illud ad qđ

A inclinat natura est ꝯ legẽ nature. ſꝫ ad cõcubitũ ꝯcubinarũ frequẽter inclinat natura. ergo nõ est cõtra legẽ nature. ¶ Itẽ ꝯcubitus q̃ nõ est ꝯ bonũ plis nec ꝯ bonũ fidei nõ est ꝯ legẽ nature. ſꝫ aliqs cõcubitus concubinarius põt esse huiusmõi: qñqꝫ enĩ ples suscepta de ꝯcubina valde amãter suscipiŧ ꝛ diligẽtissime ad diuinũ cultũ educaŧ. pñt etiã sibi seruare fidẽ vt vir alij nõ cõmisceaŧ φ sue cõcubine: nec ꝯcubina alij viro: ꝛ alter alteri petẽti vsum coꝛporis sui nõ negare. ergo põt esse ꝯcubitus ꝯcubinarius nõ contra legem nature.

B ¶ Cõtra. p tertiũ pceptuꝫ scđe tabule pꝑhibeŧ ois ꝯcubit⁹ extra fedus matrimonij: ſꝫ vt ostẽsum est in I. 1°.3. Oia pcepta decalogi sũt de dictamine legis nature. ergo omnis concubitus inter non coniuges est contra legẽ nature.
¶ Rńdeo φ ꝯcubitus ꝯcubinarius seu foꝛnicarius ẽ ꝯ legẽ nãlẽ nõ a nã generis ſꝫ speciei: nãlis enĩ ratio dictat carnalẽ ꝯcubitũ nõ debere fieri in pjudiciũ boni plis nec hoiēꝫ se puare etiã ad modicũ tps vsu rõnis nisi sit bonũ aliud recõpẽsans: ſꝫ ꝯcubitus ꝯcubinarius seu foꝛnicarius est in notabile pjudiciuꝫ boni

indebitus: sed statuitur finis in mala intentione vouentis. ¶ Ad 2m dom quod quamuis deus non acceptet opus quod fit propter bonum temporale tamen reputando ipsum dignum remuneratione in vita eterna. tamen placet sibi quod teneat obligatio sibi facta vt postea per intentionem illius qui fecit ad finem meliorem ordinetur. Questio. III.

Tertio queritur vtrum aliquis possit aliquid vouere propter finem indifferentem.

A ¶ Rndeo aliquid potest intelligi indifferens dupliciter ad presens. Uno modo quo ad acquisitionem vite eterne. Alio modo per comparationem ad hominis voluntatem. Primo modo aliquis potest vouere aliquid propter finem indifferentem. vt patet cum aliquis vouet aliquid propter prosecutionem alicuius boni temporalis quod non plus est vtile vouenti ad acquisitionem vite eterne quam carentia eius: et tenet tale votum si prosequatur illud bonum temporale propter cuius prosecutionem vouit. Secundo modo nullus potest aliquid vouere nec de iure nec de facto propter finem indifferentem. Impossibile est enim quod aliquis intendat se obligare ad aliquid propter prosecutionem alicuius rei ad cuius adeptionem vel non adeptionem voluntas indifferenter se habet. qui enim vouet ad hoc vt aliquam rem

B consequatur. principalius vult illam rem prosequi quam vouere: si non vult vouere nisi propter consecutionem illius: quia secundum philosophum primo posteriorum. Illud propter quod amamus aliquid magis amamus quam illud quod propter ipsum amamus. qui ergo propter aliquid prosequendum vouet illud determinate vult. sed ad illud quod homo vult determinate voluntas eius indifferens non est. vnde videtur quod vouere aliquid propter prosecutionem alicuius rei ad cuius prosecutionem vel eius oppositum indifferenter se habet voluntas vouentis contradictionem includit.

Articulus. II.

Consequenter queritur de 2o principali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. Primo vtrum votum formaliter includat quod fiat deo. Secundo vtrum in ipsa includatur firmatio deliberata. Tertio vtrum votum de non vouendo aliquid sine expressione eius quod vouetur verbo vel scripto sit obligatorium. Questio. I.

Primo ostendo quod in forma voti non includitur quod fiat deo: quia licite fiunt sanctis vota.

A ¶ Item homini fit iuramentum. ergo a simili homini potest fieri votum. ¶ Item vouere est sponte promittere: sed homini potest fieri spontanea promissio. ergo et votum. ¶ Contra. huius di. c. j. dicitur in diffinitione voti quod deo et de his que dei sunt fieri debet. sed quicquid est in diffinitione rei pertinet ad aliquam eius causam. quod autem fiat deo hoc non pertinet ad causam voti materialem nec ad efficientem nec ad finalem pertinet: quia ad finalem pertinet quod fiat propter deum. ergo pertinet ad causam voti formalem. B ¶ Item vouere est actus latrie ad eandem enim virtutem pertinere videtur vouere et deuotum esse. sed actus latrie non potest exhiberi nisi soli deo. ergo votum non potest fieri nisi soli deo.

¶ Respondeo. homo quando vouet se aliquod bonum facturum obligat seipsum ad illud bonum faciendum. obligatio autem rei facta illi cui non potest conuenire de iure potestas in rem illam nulla est de iure: quia talis non potest recipere talem obligationem: et ad hoc quod obligatio alicui facta teneat de iure: oportet quod ille cui fit recipiat eam. nulli autem alii a deo potest de iure conuenire potestas super totum hominem C nisi deo: quamuis enim homini possit conuenire potestas super corpus hominis non tamen super animam. vnde Math. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus. animam autem occidere non possunt: sed potius eum timete qui potest corpus et animam perdere in gehennam: et ideo homo nulli alii a deo potest de iure obligare seipsum totum. et ex consequenti nec facere votum proprie loquendo de voto. quia tamen salus totius hominis multum promouetur per orationes sanctorum: et illud aliquo modo (quamuis non plene possumus quod orando impetrare valemus: et sancti orare possunt pro homine. et si rationabile eis videtur ab orando desistere. ideo sanctis aliquo modo conuenit potestas super hominem totum. quamuis D non simpliciter: et ideo potest eis fieri votum aliquo modo. non tamen plene habens rationem voti. peccatori autem nullo modo potest de iure conuenire potestas super hominem nisi quantum ad corpus. ideo quamuis homo possit sibi aliquid promittere non tamen vouere: nisi impropriissime votum accipiendo.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod vota que fiunt sanctis non plene habent rationem voti per comparationem ad sanctum sed ad deum: qui enim vouet sancto Jacobo eius ecclesiam visitare. locutio siue mentalis siue vocalis qua dicit se visitaturum E ecclesiam sancti Jacobi fit sancto Jacobo. sed obligatio ad implendum quod dicitur proprie et simpliciter loquendo non fit nisi deo: vnde quod est materiale in illo voto fit sancto et quod est formale fit deo. ¶ Ad 2m dom quod non est simile quia iurare est deum testem adducere in testimonium veritatis. homo autem potest deum testem adducere homini: sed homo vouendo obligat se totum illi cui vouet quod non potest facere nisi deo. ¶ Ad 3m dom quod quamuis omne votum sit spontanea promissio: non tamen omnis spontanea promissio est votum: sed tantum illa qua homo ad tenendum promissum obligat se totum

⁊ talis promissio. de iure fieri non pōt nisi deo. ¶ Argumēta ad partē scđam ꝓcedūt de voto ꝓprie ⁊ simplr dicto: tale eni non pōt fieri nisi deo: qꝛ testificat in eo cui fit esse sūmā maiestatē in hoc ꝙ vouēs obligat illi se totū: ⁊ ideo talē votū facere est actus latrie. Q̄ō. II.

a **Secundo** querit vtrū in forma voti icludat firmatio deliberata. ⁊ vi ꝙ nō: qꝛ votū est ꝓmissio volūtaria: ſꝫ multa voluntarie facit hō que nō facit deliberate. ergo votū fieri pōt absqꝫ deliberatiōe. ¶ Itē multa affirmat hō iuramēto sine deliberatiōe. ḡ a silī multa pōt hō firmare voto absqꝫ deliberatiōe. ¶ Cōtra. in ptāte hois est vouere vel nō vouere: qꝛ vt dicit extra de voto ⁊ voti redēptione. Licet. Uniuersis liber est arbitriū in vouēdo: sed motus volūtatis nō deliberatiue non sunt in hois ptāte. ergo de rōne voti est ꝙ res ꝓmissa firmetur cum deliberatione.

B ¶ Rn̄deo ꝙ votū dicit a volendo. vnde sicut in nobis est duplex velle. s. plenū qđ ē velle deliberatiuū: ⁊ semiplenū qđ ē velle ex surreptione: sic dico ꝙ est duplex votū. s. votū qđ hꝫ plenā rōnē voti: ⁊ de rōne talis voti est ꝙ sit factū ex deliberatiōe: ⁊ est votū qđ nō hꝫ plenā rōnē voti: ⁊ de rōne voti talis nō est ꝙ fiat cū deliberatiōe: tale eni fieri pōt ex surreptiōe: ⁊ qꝛ plenā rōnē voti nō hꝫ: ideo nō obligat de necessitate: sed tantum ex quadā congruitate: ⁊ ideo venire contra tale votum etiam propria auctoritate nō ē peccatū mortale: vt inferius dicet. ¶ Argumēta ad partē pmā ꝓcedūt de voto nō hn̄te plenā rationē voti ⁊ de velle qđ nō hꝫ

C plenā rōnē actus volēdi: ⁊ de iuramēto nō habēte plenā rōnē iuramēti: iuramētū eni ex surreptiōe factū cōpletā rōnē iuramēti nō habet. ¶ Argumentū ad parteꝫ aliā ꝓcedit de voto hn̄te plenā rōneꝫ voti. Nec itelligas p pdicta ꝙ velim dicere ipsum actuꝫ volēdi voluntatis deliberatiue esse de essentia voti: si accipiat votū p obligatiōe q̄ manet postꝙ trāsit act⁹: ſꝫ ꝙ de rōne voti sic accepti est ipꝫ esse factū p talē actū. ille tn̄ actus ꝯueniēter dicit votū ſm aliā significationē voti. Questio. III.

a **Tertio** querit vtrū votū de nō vouēdo aliqđ sine expressiōe eius qđ vouet verbo vel scripto sit obligatorium.

¶ Rn̄deo ꝙ cum bonū sit ⁊ expediēs hre de voto facto certā cognitionē: ⁊ cauere in vouēdo pcipitatiōeꝫ: ⁊ p voti expsiōnē vbo vel scripto habeat d voto fcō certior cognitio: ⁊ precaueat in vouēdo pcipitatio: videt ꝙ votū de nō vouēdo aliqđ sine eius expressiōe qđ vouet verbo vl scripto sit obligatoriū: ita ꝙ si postea vouecat: ⁊ votū suū aliquo predictorū modorū si pōt nō exprimat peccat vt trāsgressor priotis voti. videt tn̄ nihilominus ꝙ votum illud teneat si alias licitū est ⁊ honestū: qꝛ cuꝫ vouere sit bonū ⁊ a spiritu sancto ꝓsulat p psalmistam dicētē. Uouete ⁊ reddite dn̄o deo vestro. votū de nō vouēdo nō obligat: vnde cū aliqs vouet se nūquā voto aliqđ ꝓmissuruꝫ nisi verbo vel scripto nō obligat p hoc ad nō vouēdū: ſꝫ obligatur ad exprimendum votum suuꝫ verbo vel scripto si ipsum vouere contigerit. B

Articulus. III.

Onsequēter querit de 3⁰ pncipali. ¶ Et circa hoc querunt tria. ☞ P⁰ vtrū votū de eo possit fieri qđ est inutile ad saluteꝫ. ☞ 2⁰ vtruꝫ de oi bono vtili ad salutem. ☞ Tertio vtrum ex nuda promissione oriatur obligatio. Questio. I.

Primo q̄ndo ꝙ de re inutili ad salutē possit fieri votū. interficere eni filiam innocētē nō est vtile ad salutē: sed vt habet Iudi. II⁰. Jepte interfecit filiam suam sicut vouerat: ⁊ tamen ad Heb. II⁰. numeratur iter illos qui per fidem vicerunt regna. ergo videtur ꝙ votum fieri possit de re inutili ad salutem. a

¶ Item conscientia potest obligare homineꝫ ad rem inutilem ad salutem: quia faciens contra conscientiam siue sit erronea siue non peccat: sed non magis obligat conscientia ꝙ votum. ergo votū fieri pōt de re inutili ad salutē. ¶ Contra. 22ª. q. 4ª. Et est sumptum ab Isy. in sinonymis li. 2⁰. c. 16. In mal'. In mal' ꝓmissis rescinde fidē: ⁊ in turpi voto muta decretum: quod incaute vouisti ne facias: sed quicūqꝫ vouet aliquid inutile ad salutem incaute vouet. ergo non potest de iure fieri votuꝫ de re inutili ad salutem. B

¶ Respondeo ꝙ posse facere votuꝫ de re inutili ad salutem dupliciter potest intelligi aut de facto: aut de iure. ☞ Primo modo potest homo facere votum de re inutili ad salutē ⁊ de malo culpe. Multi enim fatui quandoqꝫ vouent non tantum inutilia: sed etiam nociua ad salutem. ☞ Secundo modo distinguenduꝫ est de inutili ad salutem: quia quoddaꝫ est inutile ⁊ nociuum. vt malum culpe. quoddā inutile: non tamen nociuuꝫ: vt illud quod est indifferens. De primo inutili ad saluteꝫ non potest fieri votum de iure: quia deus respuit obligationem sibi oblatam contra seipsum. De 2⁰ etiam inutili non potest fieri votuꝫ de iure sub ratione qua indifferens est: quia de obligatio- C

C ne obligationis que non est ad honorem dei
nec vtilis ad salute offerentis nõ curat: ⁊ ideo
talis obligatio non tenet ipso iure: ⁊ dixi sub
ratione qua indifferens est: quia si est tale in/
differens ꝙ per aliquam circũstantiam in cõ/
paratione ad vouentem conferens sit ad salu/
tez sic de illo potest fieri votum. quãuis ratio/
ne generis sit indifferens.
¶ Ad primum in oppositum dicenduz ꝙ vo/
tum Jepte non fuit obligatorium nisi ad im/
molandum animal occurrens immolatitium:
⁊ quo ad hoc fuit licitum ⁊ placẽs: quod ostẽ/
dit victoria subsecuta. vnde in occidendo filiã
D suaz fuit fatuus ⁊ ipius: nec obstat quia nume/
ratus est in cathalogo sanctorum: quia de illa
impietate penituit. ¶ Ad secundum dicendũ
ꝙ conscientia non potest hominem obligare
ad faciendum aliquid inutile ad salutem. Con
scientia enim erronea non obligat ad faciẽdũ
illud quod dictat: sed homo obligatur ad de/
ponendum errorem vt clarius in li°.2. exposi/
tũ est. ¶ Uel potest dici ꝙ quãuis conscientia
erronea obliget sic intelligendo ꝙ faciens cõ/
tra peccat. tamẽ quia illa obligatio nocius ẽ:
cum diuina lege homo ad contrarium oblige
tur: deus obligationem: que est per conscien/
tiam erroneam non acceptat. Qõ. II.

A **Secundo** querit vtrũ votũ possit fieri de omni bono vtili ad salutem.
Et videtur ꝙ non: quia bonum necessariuz ad
salutem vtile est ad salutẽ: sed de tali bono nõ
potest fieri votum: quia votum est spontanea
ꝓmissiõis testificatio. sicut dicit Hugo. 2°. li°.
de sacra. pte. 12. c. 3. Spõtanea ãt ꝓmissio nõ ẽ
ḋ bono necessario. ergo nõ potest fieri votũ de
omni bono vtili ad salutem. ¶ Item duorum
bonoꝝ quoꝝ vnũ ẽ melius alio vtrũqꝫ ẽ vtile ad
salutez: sed de minori bono non potest fieri vo
tum quia secundum theologos votum est cõ/
ceptio melioris propositi animi deliberatione
firmata. ergo non de omni bono vtili ad salu/
B tem potest fieri votum.
¶ Cõtra. de bono necessario ad salutẽ põt fie
ri. votũ. vt eni hi Gen. 28. Jacob vouit ꝙ dñs
eẽt sibi in deũ. de bono etiã vtili non tamẽ ne/
cessario ad salutem potest fieri votũ: sed omne
bonum vtile ad salutem vel est necessariuz: vel
non necessarium. ergo de omni bono vtili ad
salutem potest fieri votum.
¶ Respondeo sicut dicit magister huius di/
stin. capitulo secundo. Uotorum aliud est cõ/
mune. aliud singulare. cõmune est id qḋ om/
nes in baptismo faciunt cum spondent renun
ciare diabolo ⁊ pompis eius: de quo habetur
de consecra. di. 4. prima. ⁊ tale votuz fit de his
que sunt necessaria ad salutem. ibi tamen dimi
nutiue inuenitur ratio voti: quia votum pro/ C
prie est quid voluntarium: ⁊ respectu principij
a quo procedit: ⁊ respectu eius quod vouetur.
Singulare ẽ cũ aliqs sponte ꝓmittit se serua/
turũ aliqḋ bonũ ad qḋ alias non tenet quãuis
teneat post votũ tale: ⁊ votũ nõ põt fieri de bo
no necessario ad salutẽ. De his duobus votis
dicitur. 17. q. j. c. j. Sũt quedã que etiã vouẽtes
nõ debemus. quedaz que nisi vouerimus non
debemus. sed postꝙ̃ ea deo promittimus ne/
cessario reddere constringimur. sic ergo patet
ꝙ accipiẽdo votũ large. s. ꝓut se extẽdit ad vo
tum singulare ⁊ cõmune. potest fieri votum de
omni bono vtili ad salutem: sed votũ singula/ D
re qḋ proprie habet rationẽ voti non põt fieri
de bono vtili necessario ad salutem.
¶ Ad primũ in oppositũ dicendũ. ꝙ illud ar
gumẽtũ ꝓcedit de voto ꝓprie dicto. Uotũ ta/
men de bono necessario non dico de necessita/
te absoluta: qꝛ talis non cadit sub voto: sꝫ ne/
cessitate ad salutẽ: spontaneũ est ꝑ cõparatio/
nẽ ad principiũ a quo egredit: hoc est ꝑ cõpa
rationẽ ad rationẽ ⁊ voluntatẽ: quãuis respe/
ctu rei que ꝓmittit sit necessariũ non absolute
sed inquãtũ est rei necessarie ad salutẽ. ¶ Ad
secũdũ dicẽdũ ꝙ quãuis de minori bono non
possit fieri votũ cũ exclusione maioris boni: tñ E
de minori bono põt fieri votũ simplicit. ¶ Ex
iam dictis de voto colligi põt diffinitio voti ꝓ
prie dicti talis. Uotuz est propositi superoga/
tiue boni promissio deo facta propter bonum
finem ex deliberatiõe firmata. quod dicit sup/
erogatiue boni dictum est ad differentiaz vo/
ti quod est de bono necessario ad salutem: de
quo dictum est ꝙ ibi non inuenitur plene ra/
tio voti: ⁊ accipitur ibi propositũ non pro actu
proponendi: quia ille presens est. promissio au
tem est respectu futuri: sed accipitur pro re ꝓ/
posita. deo facta dicitur ad differentiam ꝓmis
sionis homini facte de qua superius dictuz est F
ꝙ non habet rationez voti proprie dicti. quod
etiam dicitur propter bonum finem. dictuz est
ad excludendum vota facta propter finẽ ma/
lum tantum. quãuis sint facta de re bona que
proprie loquendo non sunt vota vt superius
ostensum est: ⁊ dicitur ex deliberatione firma/
ta. ad differentiam votorum que fiunt ex surre
ptione que plenam rationem voti non habẽt
vt ostensuz est. ¶ Aliqui autẽ supaddũt. ꝑ in/
tentionem obligandi se ad implendum pro/
missum. dicentes ex nuda promissione quãuis
deliberatiue facta promittentez non obligari.

B sola enim deliberatio non firmat promissionē. predicta autem diffinitio est cōmunis voto tā publico ꝙ priuato siue per vocem sensibilem expresso: siue per interiorem locutionem tantum: sola enim interiori locutione potest homo se obligare deo. ¶ Illa autem diffinitio voti: votum est conceptio melioris propositi animi deliberatione firmata. est diffinitio voti taciti. quod fit deo per interiorem locutionē tm̄. diffinitio vero voti quā ponit magister i littera conuenit voto per sensibilem locutionem expresso. siue solēni siue priuato. que diffinitio in expositione littere explicabit. Qō. iii.

A **Tertio** querit vtrum ex nuda promissione oriatur obligatio.

¶ Respondeo ꝙ nuda promissio aliquando dicitur que non est firmata fidei interpositione nec iuramento: ꝛ quandoqꝫ ex promissione sic nuda oriri potest obligatio. scilicet si promittens obligare se intendat. Si autem accipiatur nuda promissio que non est firmata fidei interpōne nec iuramento. nec promittēs obligare se intendit ad illud quod promittit implendum ex promissione sic nuda non oritur in foro cōscientie. vt quidam dicunt obli-
B gatio cuius impletio necessaria sit ad salutē. pro qua opinione videtur facere quod dicitur extra de voto ꝛ voti redemptione. Littera rum. vbi dicitur de quodam mortis pauore perterrito: qui dixit. Non diu hic morabor. proponens in animo ꝙ religionis habitum esset aliquando suscepturus. ꝙ si plus non est in voto processum: transgressor iudicari non poterit si non impleat quod dixit: ꝛ in glo. ibidem dicitur ꝙ non dixit hoc animo obligandi. ꝛ nemo se obligat nisi qui animum habet obligandi se. ad hoc etiam facit quod dicitur. ff. de actionibus ꝛ obligationibus. l. Obligationum. quāuis enim ex iure nature oblige-
C tur promittens ad implendum qđ promittit. illa tamen obligatio nō est necessitatis. nisi sic se obligare intenderit: sed honestatis ꝛ congruitatis: ꝛ ideo ꝯtraueniens non peccat mortaliter: sed venialiter: nec mireris quia sicut in lege scripta comprehenduntur aliqua tāquā ad salutem non necessaria sed expedientia. sic in lege nature cōprehēduntur quedā obligantia de necessitate ꝛ quedaꝫ obligantia de congruitate ꝛ honestate: ꝛ hoc rationabile videtur. quia multi ex deliberatione aliqua bona dicunt se facturos qui hoc non dicerent si per hoc crederent se obligatos ad faciendum tāꝙ necessarium ad salutem. ¶ Aliqui autem dicunt ꝙ nuda promissio ex deliberatione facta ꝓmittētē obligat obligatiōe necessaria ad faciēdū ꝙ ꝓmittit si vult ꝯsequi salutē. xv. q. 2. B
Quicūqꝫ suffragio. ꝛ eadē. q. 5. Qui Joannes. ꝛ 22. q. 5. Juramēti. ꝛ 27. q. j. Hoc vero. ꝛ. ff. de actionib⁹ ꝛ obligationib⁹. l. Obligationuꝫ. in glo. que distinguit inter obligationē ciuileꝫ ꝛ naturalem: ꝛ hi dicunt in diffinitione voti illā particulam non esse ponendaꝫ. scilicet per intentionem obligandi se ad implenduꝫ promissum: quia hoc implicatur in promissiōe ex deliberatione firmata: quāuis promittens se obligare obligatione necessaria explicita non intendat. Articulus. iiii.

Consequēter querit de quarto pn pali. ¶ Et circa hoc querūntur tria. ☞ Primo vtrum religiosus possit aliquid vouere sine licentia sui prelati. ☞ Secundo vtrū quilibet nō religiosus possit vouere. ¶ Tertio vtr abbas possit retractare votum quod fecit subditus suus de licentia sua. Questio. i.

Primo ostendo ꝙ religiosus potest aliquid vouere sine licentia sui pre- A
lati: quia omnis habens vsum liberi arbitrij potest facere votum de illis bonis respectu quorum est sui iuris. sed quilibet religiosus quantum ad multa sui iuris est: quia sicut dicit Ber. li° de precepto ꝛ dispensatione. c. 8. Quisquis professus in quouis genere nec vltra obedientie legem cogendus nec citra est inhibendus ꝙ sua ipsius videtur complecti professio. ergo de multis potest facere votum. ¶ Item quantum ad motus animi interiores homo non subijcitur nisi deo sicut sibi soli conuenit noscere corda filiorum hominum: vt dicitur secundo paralip. 6. sed de illis bonis ratione quorum homo non est subiectus nisi deo: potest quilibet habens vsum liberi arbi- B
trij facere deo votum. ergo religiosus sine licentia sui prelati potest facere deo votum de suis cogitationibus ꝛ affectibus. ¶ Item obligatio facta inferiori non preiudicat superiori. ergo obligatio quā religiosus facit prelato suo nō sibi p̄iudicat q̄n se possit obligare deo. ¶ Contra. 20. q. 4. Monachum. Monachum non licet vouere sine cōsensu abbatis sui. si autem vouerit frangendum erit. ¶ Item qui nihil in se retinuit sibi. de nullo bono sui ipsi⁹ potest vouere: sed religiosus profitendo nihil retinet sibi in se: quia corpus ꝛ dispositionem voluntatis sue transfert in potestatem prelati per votum obedientie. ergo de nullo bono

C quod sit in ipso potest votum facere.
¶ Ad istā questionē dīt aliq̄ ꝙ quis religio-
sus nō teneat ad obediēdū in oib⁹ ēt licitis q̄
prelatus sibi vellet īpare. tñ in his in q̄b⁹ pre-
lato subiectus ē tenet eidē obedire ꝓ quolibz
tpe quo sibi īperat: ⁊ iō nullū ē tps ei vacās q̄
aliq̄d possit facere vltra illō ad qō tenet ex sua
ꝓfessione: ⁊ iō nihil vltra h⁹ licz sibi vouere. q2
nullus dz vouere aliq̄d nisi possit eligere tps
in q̄ illud possit īplere. ¶ Sed hec rō nō vī co
gere. q2 multa posset vouere religiosus quorū
adīpletio executionē operis cuiuscūqz qō pre-
latus pōt sibi precipere nō īpediret. sz ꝓmoue
D ret: vt nō dicere verbū ociosuz. nō cogitare ali
q̄d vane. g̃ si aliud nō obstaret ꝙ rō ꝑdicta re-
ligiosus posset vouere sine licētia ꝓlati se nūqȝ
dicturū ex deliberatiōe verbū ociosum: nec va
nū aliq̄d cogitaturū: abstinētia eni hui⁹ vtilis
ē ad salutē: nō tñ necessaria: q2 nō semꝑ ē mor-
tale peccatū facere ꝯtrariū. ¶ Preterea. ꝑdi-
cta rōne nō obstante posset religiosus vouere
se qualibet die dicturū aliquā spālē orōnez qñ
vacaret sibi tps quo nō eēt occupat⁹ de prece
pto ꝓlati. vel in opib⁹ q̄ in sua ꝓfessiōe īcludūt
¶ Jō vī alijs dicēdū ꝙ rō quare religiosus ni
E hil vouere pōt: est q2 pēsata hūana infirmitate
⁊ religionis onere nō posset se ad aliq̄d vltra
suā ꝓfessionē obligare qō posset īplere sine q̄-
licūqz preiudicio vel ꝑiudicij ꝑiculo obserua-
tiōis cuiuslibet eoꝝ ad q̄ ex sua ꝓfessione tenet
⁊ absqz ꝑiculo reddēdi se īterdū onerosuz ꝓla-
to suo: vel alicui siue aliq̄b⁹ fratrū suoꝝ ꝓpter
sollicitudines ⁊ modos singulares. q̄ interduz
haberēt illi q̄ eēnt ad plura ꝙ alij obligati.
¶ Preterea tāte altitudinis ē religionis vo-
tū ꝙ oia alta in ipm cōmutari pñt: vt inferius
ondet. Et ideo ecclesia ꝯsiderās hui⁹ voti alti-
tudinē ⁊ hūane nāe īfirmitatē voluit auctori-
tate diuīa voto religiōis nullū posse votū sup-
F addi ꝓpter ꝑiculū trāsgressiōis vitādū. qua ēt
de cā iura ꝯsentire vident ꝙ vota q̄ fecit hō an
te sui ꝓfessionē in religiōe: que ꝓlatus ipm re-
cipiēs ignrauit. pōt postq̄ notū sibi fuerit reuo
care. qō ꝓbat ꝑ hoc ꝙ religiosus plus ē sub ꝓ-
lato ꝙ vxor sub viro. sed sicut dicit 33. q. 5. Vo
luit. si adhuc innupte mulieri ꝯcesserat pr̄ vo-
ta ꝑsoluere: si anteq̄ ꝑsoluerit nupserit: ⁊ viro
eius hoc cognitū nō placuerit nō persoluat. ⁊
hoc oino sine peccato. ex hoc arguit glo. abba
tē posse reuocare votū monachi qō ante mo-
nachatū emisit. ¶ Aliq̄ tñ dicūt monachū nō
posse vouere esse ītelligēdū ꝯ voto abstinētie:
ꝑ qō alij scandalizant: sicut dicit glo. sup illud
decre. 20. q. 4. Mōachū. Jta pōt ītelligi de oi-
bus in quibus prelato suo subiectus est. G
¶ Ad ꝑᵐ ⁊ 2ᵐ ī oppᵐ dōm ē ꝙ ⁊ si det religio
sum esse sui iuris respectu aliquoꝝ q̄ licite pōt
facere vel nō facere. ex hoc tñ nō seq̄t ꝙ sit sui
iuris ad illa vouēdū: licitū eni ē religioso mul
ta facere q̄ nō est licituz sibi vouere ꝓpter rō-
nes dictas in corꝑe qōnis. ¶ Ad 3ᵐ dōm qō
obligatio facta ꝓlato ē de volūtate ⁊ fm legē
suꝑioris. s. dei: ⁊ iō q2 de⁹ nō pōt esse cōtrarius
sibi ipi: vult illā obligationē īpleri nec vult ali
q̄d esse licitū in preiudiciū illius. maior aūt ꝓ-
positio argumēti intelligēda est de obligatio-
ne facta inferiori. non de voluntate. nec secun-
dum legem superioris. Questio. II.

Secundo querit vtrū q̄libet non religio-
sus possit vouere. A

¶ Rñdeo ꝙ vouere pōt q̄libet habēs vsuz li
beri arbitrij cui vouere nō ꝓhibet: carēs enim
vsu liberi arbitrij vouere nō pōt: q2 nō pōt con
sentire extra ꝯ religiosis. ⁊ trāse. ad reli. Sicut
tenor. q̄ etiā ꝓhibent vouere: vouere nō pñt ea
que vouere ꝓhibent: nō eni acceptat de⁹ obli-
gationē ꝯ suū preceptū vel ecclesie factā. multi
aūt sunt q̄ ꝓhibent vouere. Eps enim ꝓhibet
facere votū sine licētia dñi pape quo vinculuz
inter ipsuz ⁊ ecclesiā suā dissoluat. extra de re-
nūci. Nisi cū pridē. Nō pōt ēt sine licentia dñi
pape generali vl' spālt votū ꝑegrinatiōis emit
tere: ꝑ quā ipm opz diu a sua ecclesia absentari
extra de vo. ⁊ vo. re. Magne. Cleric⁹ ēt secula B
ris sub epo aliquo hñs beneficiū debēs residē
tiā nō pōt sine licētia epi votū ꝑegrinatiōis lō
ge emittere. co. ti. vbi prius. ⁊ de cōsecra. di. 5.
Nō opz. pōt tñ emittere votū ꝯ ītrādo religio
nē sine licentia epi. 16. q. 2. Due. ⁊ de accipiēdo
crucez. extra de voto ⁊ voti re. Ex multa. q2 ad
hoc licētiati vident ꝑ papaz generaliter illi q̄
pñt esse vtiles terre sancte. De religiosis aūt di
ctū est. Filiusfa. etiaz q̄ subest patri in his q̄ ad
regimē domus ⁊ familie ꝑtinēt nō pōt de illis
votū facere seu de ꝑtinētib⁹ ad illā sine patris
auctoritate. Seruus etiā nō pōt vouere aliq̄d C
eorū que ipsum īpediant a seruitio dñi sui sine
dñi volūtate. decre. di. 54. Ex antiquis. ⁊ c. Si
seruus sciēte. Q2 etiam vir ⁊ vxor sibi sunt mu
tuo debitores in reddendo debitū carnale q̄li
bet eorum prohibetur de nō reddendo voue-
re sine licentia alterius: vt superius ostensum
est: sed q2 in dispensatione domus ⁊ regimine
familie mulier est subiecta viro. non econuer-
so. ideo de pertinentibus ad illam mulier non
potest votum emittere sine licentia viri. 33. q. 5.
Manifestum est. ⁊ c. Voluit. vir tamen de ta-
libus potest facere votum sine consensu vxo-

ris: quia ad hoc est sui iuris. Questio. iii.

B **Tertio** queritur utrum abbas possit retractare votum quod fecit subditus suus de licentia sua.

¶ Rñdeo q abbas dans licentiam subdito suo vouendi si eã reuocat anteq ille subditus faciat illud votum: et post illam reuocationẽ voueat votũ irritum ẽ: si aũt votũ fecerit ante reuocationẽ licẽtie votum tenet quousq cum eo fuerit dispensatũ. ¶ Sed nũqd ille idẽ abbas cũ eo poterit dispẽsare. Uf qbusdã q nõ: q cũ subdito suo licẽtiã dederit faciẽdi illud votũ pjudicauit sibi ut in illo dispensare non

B possit. ¶ Alij dicũt q sicut ex rõnabili cã eũ licẽtiare potuit ut voueret: ita ex rõnabili causa si occurrit poterit postea dispensare in illo voto: quod probãt a silĩ: q in voto fcõ de licẽtia summi põtificis: ille idẽ summ⁹ põtifex potest postea dispẽsare. Sʒ nõ vr silẽ bonum: q summ⁹ põtifex sub deo hʒ sup oẽs plenitudinẽ ptãtis: non sic aũt abbas super monachos suos. tamen tutius esset consiliuʒ q mõachus de voto si facto faceret se absolui per summũ pontificem: et si religiosus ille plures platos habeat in sua religione per ordinem se habẽ

C tes. ita q quicqd põt inferior põt superior et plus. si vouit de licentia inferioris ab illo voto põt a superiori absolui. sed de voto facto d licentia superioris absolui nõ põt ab iferiori.

Articulus. V.

Onsequẽter querit de quinto pncipali. Et circa hoc queritur tria. Pº vtrum omne votũ licitũ sit obligatoriũ. 2º vtrum magis obliget votum q iuramentum. 3º vtrum votũ sub ꝯditiõe factum q cõditio ñ ipletur p culpã vouẽtis sit obligatoriũ

B **Primo** ostendo q non omne votum licitum sit obligatorium: q licitum est virgini vouere virginitatem sed si post votum corrumpatur amplius non potest votum suum seruare: quia impossibile est q iterũ sit virgo: cum ergo nullus obligetur ad impossibile vr q aliquod votum licitum possit desinere obligatoriũ esse. ¶ Itẽ votũ de intrãdo religionem ẽ licitum: sed põt ꝯtingere q illa religio non vellet eum recipere qui vouit intrare: ergo videtur q talis ex suo voto non obligatur ¶ Item si aliquis vouit religionem intrare: et anteq itret in epm eligatur non tenetur religionem intrare: quia si eẽt in religione professus posset propter epatum religionem dimittere. 18. q. j. c. Illico. g talis ex suo voto ñ obligatur.

¶ Cõtra. deutero. 23. Cum votum voueris domino deo tuo non tardabis reddere: q reqret illud dñs deus tuus. ¶ Item extra de voto et voti redẽpt. Licet. vr q vsqʒadeo solutio necessaria est post votum vt sine proprie salutis dispendio alicui non liceat resilire. A

¶ Rñdeo q ois pmissio licite facta cũ intẽtione obligandi se. et ex deliberatione si acceptetur ab eo cui fit obligat promittentem: nõ tñ ex precepto legis diuine: sed etiam ex precepto legis nature: sed votum licitum est licita promissio facta deo ex deliberatione et cũ intentione obligandi se. oẽm aũt promissionẽ talẽ de⁹ recipit. Et iõ dd. q oẽ votũ licitũ obligat vouentem ad illud quod vouit adiplẽdũ nisi in quatuor casibus. ¶ Unus ẽ pp impotentiam implendi. 2º pp auctoritateʒ superioris dispensantis. 3º est propter defectum cõditionis apposite: vel defectum cause principaliter mouentis. Regulare. n. est q votum sub conditione factũ nõ obligat nisi cõditiõe extãte. 4º casus est quando illud qd tpe facti voti fuit licitũ postea fit illicitum.

¶ Ad pm in oppm dd. q sicut vouens aliquid quod licitum est tpe voti fci nõ tenetur illud implere si postea fiat illicitum ex aliquo accidẽte: sic vouens aliquid possibile tpe voti facti ñ tenetur illud adimplere si postea fiat ipossibile. virgo ãt vouẽs virginitatẽ vouet illud qd est possibile tpe voti facti: sed post qʒ corrupta ẽ ipossibile ẽ ipsã suare q pmisit: tenetur tñ ad illud qd põt. s. ptinẽtiã seruare: et aliquã recõpẽsationem facere de hoc qd per suã culpam icidit in impotẽtiã obseruandi quod promiserat: sed si aliquis efficeretur ipotens ad soluẽdũ quod promisit: non tñ ex culpa sua non obligaretur ad aliquã recõpẽsationẽ. ¶ Ad 2m dd q ille qui uouet se intraturum religioneʒ aut determinat intẽtionẽ suam ad unam religionem tñ: aut non. si sic: non tenetur intrare aliquam religionẽ si illa religio quã determiate uouit intrare eum non uult recipere: quia illã intrare sibi factum est impossibile. et ad nullaʒ aliã obligauit se. Si nõ: tenetur se tot religionibus offerre q unam inueniat si potest: que ipm uelit recipere nisi sit talis de qua probabiliter creditur q si de illa cogitasset nullo mõ consensisset intrare illam. ¶ Ad 3m dd. q maior est falsa: sicut expresse patet extra de uoto et uoti redemptione. per tuas. nec ualet eius pbatio quia transgressio uoti est in mortali peccato: et electio talis ẽ irritãda. q ad sacrop ad ministrationem eligitur a quorum perceptione tempore electionis erat priuatus. ¶ Pre

B

C

D

F tere a professus in religione epatum recipiens non defraudat religionem: sicut ille qui vouit intrare: et anteq̄ intret episcopatum recipit: quia professus ab ordine non recedit. oportet enim ipsum ferre habitum religionis sue: ex tra de vita et honesta. clericorum. Clerici offi cia. non debent etiam a priori proposito disce dere. 16. q. j. De monachis. quod intelligen dum est fm glo. ibidem quantum ad ea que sunt de substātia monachatus: cuiusmodi sūt
G habitum religionis portare. continētiam ser uare. proprium non habere. vnde non sunt di uitiarum domini: sed dispensatores: quamuis tamen factus episcopus habitum debeat reti nere. potest desuper ferre habitum in quo ma gis conueniat eis inter quos est. 16. q. 7. No ua. in glo. sed hoc non est faciendū nisi ad tē pus. et ex causa. extra de vita et honestate cleri corum. c. deus. etiam non debet episcopatū re cipere sine prelati sui licentia. 18. q. 2. Quā sit. in tex. et in glo. Questio. II.

A **Secūdo** queritur vtrum magis obliget votum q̄ iuramētū. Et vr̄ q̄ nō. q2 piurium est ꝯ 2m p̄ceptū prime tabule. trās gressio voti ꝯ p̄ceptum 5m secūde tabule: cum ergo digniora sint p̄cepta prime tabule q̄ se cunde. grauior est transgressio iuramēti q̄ vo ti: quod non esset verū nisi magis obligaret iu ramētū. ¶ Itē Ap9 ad hebre. 6. Ois ɔtrouer sie hoium finis ad ɔfirmationem ē iuramētū: sed illud in quo cōsistit finis ɔfirmationis ois ɔtrouersie maxime videt̄ obligatorium. ergo iuramētū magis ē obligatoriū q̄ votum.

¶ Cōtra. fortior ē obligatio q̄ nō fit nisi deo
B q̄ illa que interdū fit homini. sed ꝑprie loq̄n do votum non fit nisi deo: iuramentum autē interdum fit homini: ergo multo fortior ē ob ligatio voti q̄ iuramēti. ¶ Ad istam q̄ōnē di cunt q̄dam q̄ fortior est obligatio voti q̄ iura menti: quia obligatio voti cāt̄ ex libero ɔsen su voluntatis hoīs et fidelitate quā debet hō deo. obligatio aūt iuramenti ex libero ɔsensu hominis et reuerentia quā dz deo inquātū ē ve ritas prima. infidelitas aūt serui ad dn̄m gra uius quid ē q̄cunq̄ alia irreuerētia: quā seru9 posset facere dn̄o. ¶ Alij dicūt q̄ distinguen dum est de iuramēto: quia aut fit homini: aut deo. p9mō non ita firmiter obligat sicut votū: vt ɔcludit rō ad scdam ptē: scdo mō magis ob
C ligat q̄ votū ceteris paribus: q2 q̄cūq̄ ex d̄ liberatione iurat deo bonum aliquod se factu rum deo aliq̄d ꝓmittit et intentionem obligā di se habet. et ad fortiorem cōfirmationē deū inquātū est prima veritas i testimonium hui9 ꝓmissionis adducit: cū ergo votum non ipor tet nisi promissionem factam deo ex delibera tione cum intentione obligandi se: vr̄ q̄ in iu ramento ɔp̄hendatur tota ratio obligationis que est in voto: et superaddatur adductio pri
B me veritatis in testimonium ad maiorem pro missionis confirmationem.

¶ Qui vult tenere primā opinionem potest dicere ad primū in oppm. q̄ et si transgressio voti sit contra quintum preceptū secunde ta bule inquantū corrumpit veritatem promis sionis: est tamen cum hoc contra secundū p̄e ceptū secūde tabule: vel cōtra primū inquātū vouere est actus latrie. ¶ Ad 2m dō. q̄ illud argumētū nō plus ɔcludit nisi q̄ maior obli gatio quā homo possit hoi facere est per iura mentum: sed hoc non sequitur quin maior sit
A illa obligatio que fit deo per votum.

¶ Qui vult tenere scdam opinionē faciłr pōt soluere argm ad oppm ex dcis i opiōne. Q. III.

Tertio queritur vtrum votum sub condi tione factum: que ɔditio non im pletur per culpam vouentis sit obligatoriū. Et videt̄ q̄ nō. extra. de ɔditiōibus appositis in desponsatione vel alijs ɔtractibus. Verū. in glo. donatio sub cōditione facta non tenet nisi adueniente conditione siue ea impleta: sz non est minus fortis contractus donatio q̄ ꝓ missio: ergo nulla promissio facta sub cōditio
B ne tenetur nisi conditione adueniente vel im pleta. votum autem est promissio quedam: vt superius visum est. ¶ Item qui deo vouet ali quod speciale obsequium si ipsum preseruat ab aliquo peccato de quo tentatur: non tenet votum si deus ipsum ab illo peccato non p̄ser uat: sed si vouens ab illo peccato non preser uatur hoc est per culpam ꝓpriam: q2 si vellet deus esset paratus eum ab illo peccato preser uare. ergo votum sub conditione factumque conditio non impletur per culpam vouentis
C non est obligatorium.

¶ Cōtra. promissio que non tenet reuocatio ne non idiget. sed promissio facta sub cōditio ne non existente reuocatione indiget: ergo te net ipso iure. Minor probatur a simili p dona tionem fcām sub cōditiōe de qua dr̄ extra. co. ti. et eo. c. i tex. q2 reuocari non potest nisi for te tali cōditiōe sic facta q̄ ea cessante debeat reuocari. ¶ Item fraus et dolus alicui patro cinari non debent. extra de immunita. ecclesie. Aduersus. §. Ceterū. sed ille per cuius culpam stat ne conditio quā apposuit in suo voto im pleatur: fraudulenter hoc impedit. ergo non propter hoc ab obligatiōe liberatur. alias. n.

fraus patrocinaretur eidem.
¶ Rñdeo q votum sub conditione factum
D que conditio non impletur per culpam voue-
tis: est obligatorium: qd pz róe et auctoritate.
Ratione sic. quantū ad firmationez promis-
sionis sub ɔditióe facte equalent. s. q ille cui
facta ē ꝓmissio ɔditióez adimpleat quā ꝓmit
tens apposuit: et q illa conditio remittatur a
ꝓmittēte: qr siue adimpleatur ɔditio siue a ꝓ
mittente remittatur: siue tollatur: tenet ꝓmis-
sio. Sz si promittens scienter: et ex deliberatio
ne ipedit: et est in culpa ne ille cui fecit pro-
missioné conditionem adimpleat quā ꝓmit-
tens apponit: idem est per equiualentiam ac
si ipsam remitteret: cum eam velit non adim
pleri: et conatur vt non ipleatur. Cuz ergo ꝓ
E missio sua teneret si conditio sua impleretur:
nihilominus ēt tz qñ p culpam eius stat q nō
ipleatur. ¶ Auctoritate sic. extra de sponsali-
bus. Sicut ex litteris. dr de quodam qui quā-
dam mulierem se ducturum i cōiugem infra
terminum assignatum iuramēto firmauit: nec
per virum stetit: sed per mulierem quominus
inter eos matrimonialis solennitas ante cla
psum terminum assignatum sit secuta: q viro
non est iputandum. immo ꝓ cōpleta est habē
da ɔditio. Idem ergo est quantum ad equiua
lentiam ad hoc vt teneat promissio conditio-
nem appositā adimplere: et non stare per illū
qui eaz adimplere debet quominus impleat.
F sed quando promittens impedit eius imple-
tionem: illo qui debebat implere existente pa
rato ad implendum: per promittentem et nō
per alium stat ne impleatur: pro impleta er-
go habenda est.
¶ Ad pm in oppm dd. q vt visum ē in corpo-
re qōnis qñ non stat per illum qui dz adiple-
re conditionem quominus conditio ipleatur.
sed stat per illum cui dz adimpleri: idem iudi
candum ē ac si conditio esset impleta.
¶ Ad 2m dōm q maior vera est si ille qui vo-
uit facit ita q i se est vt preseruet ab illo pec-
cato sicut fecisset si votum non emisisset vel si-
G cut intendebat facere quando votum emisit:
sed si ille qui vouit hac intentione se ꝑcipitat
in peccatum vt non teneat votum quod fecit:
nihilominus tenet votum: alias. n. fraus pa-
trocinaretur eidem. ¶ Argumenta ad secun
dam partem gratia principalis conclusionis
possunt ɔcedi. Potest tamen dici q mior ar-
gumēti primi falsa est: Et ad eius probationē
dicendum q sicut dicitur in glo. super illo ca
pitulo. differentia est inter donationez sub cō
ditione: et donationē factam sub modo. ¶ Il
laque fit sub modo sic fit: dono tibi hoc: vt sin
gulis annis tale qd facias. donatio vero sub
ɔditióe sic fit. dono tibi si hoc feceris. vnde ver
sus. Scito q vt modus ē. si ɔditio: qr cā. Et sic
dr ibidem: donatio facta sub modo: etiam si
modus non obseruetur reuocatione indi-
get: et de tali donatione intelligenda est de-
cretalis predicta: vnde sm glo. ibi accipitur
conditio pro modo.

Articulus. vi.

Consequenter queritur de sexto
pricipali. ¶ Et circa hoc que
runtur tria. ¶ Pº vtrum ex-
pediat homini vouē. ¶ 2º vtz
sit magis meritorium idē bo-
num opus cū voto q̄ sine vo-
to. ¶ Tertio vtrum expediat iuuenes induce-
re ad hoc vt obligent se ad ingressum reli-
gionis.

Questio. i.

Primo ōñdo q non expedit homini vo-
uere: qr non expedit homini se ꝑ
A uare magno dei dono: sed libertas hoīs ē ma
gnum dei donum qua in parte priuat se hō p
votum: ergo non expedit homini vouere.
¶ Itē non expedit homini se periculo expo-
nere: sed vouens exponit se periculo alicu-
ius transgressionis cui nō erat expositus ante
votum: ergo nō expedit ei vouere. ¶ Itē nō
expedit homini facere aliqd quod suū aggra
uet pctm̄ si peccat: sed si religiosus peccat gra
uius est suū pctm̄ q̄ esset in seculari: qr sicut di
cit Ansel. in libro de similitudini. vltra mediū
iu. c. de similitudine inter monachū peccantē
et laicum. si penitere noluerit maiori dānatio-
ni subiacebit monachus. ergo nō expedit vo-
B uere religióis igressum: et multo fortius nec ali-
ud qdcūqz bonū. ¶ Itē nullus dz aliqd facere
qd augeat in ipso ɔcupiscētiā mali: sz vouere
bonū ē huiusmōi. qr sicut dicit glo. sup illud
Ro. septimo. Peccatū occasióe accepta per
mandatuz. Qd concupiscitur dulcius fit dū
vetatur. ergo nullus debet aliquod bonuz vo
uere ne ex hoc reddat pronior ad malū ɔium
¶ Contra. psal. Vouete et reddite domino
deo vestro. etc. ¶ Item homini expedit facere
illud quo maiorem consequitur misericor-
C diam si de peccato peniteat: sed sm Ansel. vbi
prius. si religiosus peccat et de peccato peni-
teat maiorem consequitur misericordiam q̄
penitēs i seculo. ergo expedit homini vouere.
¶ Respondeo q vouens aut vouet bona
quorum obseruatio videtur probabiliter pro
portionata infirmitati sue spirituali. aut ipro

portionata. ☞ primo mõ vouere expedit hoi.
quia per hoc firmat amplius volũtatẽ suã in
D bono. ⁊ pro magna parte excludit a se liberta
tẽ malefaciẽdi: ⁊ facit actum virtutis latrie. ⁊
iõ vouendo meretur. ☞ Secundo mõ nõ ex-
pedit hoi vouere nec licet. tale enim votũ nõ
haberet discretionẽ cõuenietẽ. cũ per hoc vo
uens magis videretur se illaqueare q̄ augere
securitatẽ de sua salute. quilibet tamen repu-
tare dz obseruationẽ voti religiõis proportio
natam esse sue infirmitati spirituali nisi p cer-
tam experientiam sibi de contrario constaret.
propter enim custodiã que magis adhibetur
religiosis q̄ secularibus: ⁊ ppter bona exem
pla q̃ vidẽt freq̃nti⁹ ⁊ bona v̾ba q̃ frequẽtius
E audiũt. ⁊ pp maiores ꝯsolationes spũales q̃s
ex diuia benignitate ob fauorẽ religiõis. ⁊ ex
scã societate recipiũt: obseruatio aliquorũ bo
nor̃ pportionata ẽ alicui exñti i religiõe: que
eidẽ pportionata nõ eẽt in sclo remanẽti.
¶ Ad pᵐ i oppᵐ dicẽdũ ꝙ sicut dicit Ansel.
i libro de libero arbitrio parũ post principiũ.
ptãs peccãdi nõ ẽ libertas nec pars libertat̃.
imo vt pa3 postea dicit. Liberior ẽ volũtas q̃
a rectitudine declinare neq̃t q̄ que illã põt d̾
serere. hõ aũt p votũ nõ minuit i se libertatem
faciẽdi bonũ s3 auget: s3 minuit ptãtẽ faciẽdi
malũ. ¶ Ad 2ᵐ dd̾. ꝙ vouens discrete nõ ex-
ponit se periculo trãsgressionis nisi p accñs: s3
p se maiorẽ securitatẽ obtinet plvotũ adiplẽ-
F di diuia p̄cepta: vt videri põt ex his que i qõe
dicta sũt. ¶ Ad 3ᵐ dd̾m ꝙ maior nõ ẽ v̾a qñ
ex hoc quo aggrauat̃ trãsgressio peccãtis au-
get̃ meritum benefaciẽtis: ⁊ quo deus miseri-
cordius suscipit penitẽtẽ. vt aũt i seq̃nti qõne
oñdetur: bonum opus magis est meritorium
cũ voto q̄ sine voto: religiosus etiam de pctõ
penitẽs maiorẽ ꝯsequit̃ misericordiã q̃3 secu-
laris: sicut dicit Ansel. in libro de silitudine. vl
tra mediũ. Religioso enim dicit deus: cũ vo-
luero de te vindictam accipiã vt de meo: vt di
cit Ansel. vbi pri⁹. ¶ Ad 4ᵐ dd̾. ꝙ illa aucto
ritas intelligenda ẽ vbi charitas deest. Unde
quasi statim post p̄dicta verba subdit̃ ex phi-
bitione: vbi charitas deficit desiderium mali
crescit: quo aucto dulcius fit qd̾ phibet̃. Q. ii.
A **Secũdo** queritur vtrum sit magis meri-
torium illud opus bonum cum
voto q̃3 sine voto. Et videt̃ ꝙ non. minus me-
ritorium est bonum opus factum ex necessita
te: q̄ sine necessitate vnde minus meritoria ẽ
obseruatio preceptorum q̄ consiliorum. sed
opus qd̾ fit ex voto fit ex necessitate: quod fit
sine voto non fit ex necessitate: ergo min⁹ me-
ritorium est fcm̃ cu3 voto q̄ sine voto. ¶ It ẽ
minus est meritorium opus bonum fcm̃ cum
tristitia q̄ cũ hylaritate: q2 sic dicit Apls. 2. co
ri. 9. Hylarem datorem diligit deus. sed sicut
dicit phs. 5. metaphi. Quod fit ex necessitate
fit cum tristitia. ergo minus meritorium est
opus factum ex necessitate q̄ sine necessitate:
quod autem fit ex voto fit ex necessitate. B
¶ Item q̃to bonum opus ẽ min⁹ difficile: tã
to minus ẽ meritorium: q2 sicut dicit phs. 2.
Ethi. c. 3. Circa difficilius semp fit ars ⁊ virt⁹.
sed minus difficile est seruare ꝯtinẽtiam in re
ligione q̄ in seculo: q2 multo difficilius est ha
benti opportunitatem incõtinẽtie ꝯtinere q̄
nõ hñti. seculares aũt magis habent illam op
portunitatẽ q̃3 religiosi. g̃ min⁹ meritoria est
obseruatio ꝯtinẽtie religiosoru3 q̄ seculariũ.
¶ Cõtra. Aug⁹ i epl̃a ad Armẽtariũ versus fi
nẽ dicit armẽtario qui votum ꝯtinentie fece-
rat. Modo: qd̾ absit: tãto miserior eris si fidẽ
deo fregeris q̃3to beatior si ꝯsolueris. ergo si C
cut peior est operatio mali ꝯ votum q̄ non ꝯ vo
tum: sic melior est operatio boni cum voto q̄
sine voto. ¶ Itẽ glo. super illud psal. Voue-
te ⁊ reddite. dicit ꝙ vouere ꝯsulitur volunta-
ti: sed ꝯsiliũ est de meliori bono: ergo melius
est bonũ factũ cum voto q̄ sine voto.
¶ Rñdeo ꝙ magis meritorium ẽ idẽ bonũ
opus factum cum voto q̄ sine voto: quod p-
bo rõe triplici ⁊ vna silitudine. ¶ Pria rõ ẽ
hec: opus iferioris virtutis magis ẽ meritori
um iperatu3 a superiori virtute q̄ non ipatũ. D
sed latria superior virtus est q̄ abstinentia. ⁊
opus abstinẽtie ad quod mouetur hõ ex vo-
to est imperatum ab ea. vouere eni3 actus la
trie est: ergo magis meritorium est opus ab-
stinentie ad quod mouetur hõ ex voto q̄ sine
voto. ¶ 2ª rõ est hec. quãto opus pcedit a vo
luntate magis firmata in bono: tanto est vir-
tuosius. ⁊ ex ꝯseq̃nti magis ẽ meritorium. ad
operari. n. virtuose requirit̃ firmiter ⁊ imobili
ter operari fm phm. 2. Ethi. c. 4. Sed ceteris
paribus voluntas firmior ẽ in bono cũ voto
q̄ sine voto. ¶ 3ª ratio hec est. Deus cum ac E
ceptet opus propter operantem tanto magis
acceptat opus q̃to est ab homine ad seruitiũ
suum specialius dedicato: sed ceteris paribus
homo spiritualius dedicatur ad seruitiu3 dei
per votum q̃3 sine voto. ¶ Ad idem est etiam
similitudo quã ponit Ansel. in libro de simili
tudinibus vltra medium. in qua cõpat secula
rem facientem bonum opus illi q̃ de fructu
arboris sue donat dño quantum vult. ⁊ reli-
giosum illi q̃ dño dat totam arborem cũ fru-

F etu: dicēs q sicut obsequium illius qui dat do mino totā arborē cum fructu magis est acce ptū dn̄o q̄ obsequium alterius: sic seruitiū reli giosi magis est deo acceptū q̄ hois secularis
¶ Ad p^m in opp^m dō. q maior vera est si itel ligat de necessitate coactiōis: sz si itelligat de necessitate salutis que est necessitas ↄditiona ta fm quā dicim⁹ aliquid necessariū ad ↄseqnē dum finē: q necessitas libertatē nō excludit: ñ est verum: vnde z obseruatio preceptorū ma gis est meritoria q̄ obseruatio consiliorū ac cipiendo consilia ratione horum precise que addunt super precepta: q̄uis sit ecōuerso fm
G q accipiuntur ↄsilia ꝓ iclusione preceptoruz.
¶ Ad 2^m dō. q ibi loquitur phs de necessita te violentie: non de necessitate quā icurrit hō ex voto: talis. n. necessitas nō dz parere tristi tiā: nec ↄtria libertas gratulationem. Uñ Au gustinus i epl'a ad Armētariū z Paulinam versus finē. Felix est necessitas que in meliora compellit z parū ante. Nō ē gratulāda liber tas q fit vt nō debeat quod lucro redditur.
¶ Ad 3^m dō. q difficultas alicuius boni opis ꝓueniens ex volūtate operantis nō auget me ritum: q̄uis illa augeat que ex voluntate ope
H rantis non ꝓuenit. z iō q̄uis remanēti i secu lo ex volūtate propria difficilius sit seruare cō tinētiaz q̄ existenti i religione ceteris parib⁹: ex hoc tñ non seq̄t q illa obseruatio sit secula ri magis meritoria q̄ religioso. imo econuer so: quia facilitas bene operandi prouenien ex bona dispositione voluntatis operātis me ritum auget. Questio. iii.

Tertio queritur vtrum expediat iuuenes in ducere ad hoc vt obligent se ad i
A gressum religionis.
¶ Rñdeo q sic: si assint debite conditiones ex parte iuuenis z ex parte inductionis: z ex parte obligationis. qui enim vult inducere ali quem iuuenem ad obligationem predictam debet diligenter considerare q iuuenis scđm iura debitam pro ingressu religionis habeat etatem: que etas adminus complectitur tem pus. 14. annorum. extra de regularib⁹. ¶ Si gnificatum. z capit. primo. in glo. z q pro ut patitur etas illa in propositis suis licitis z honestis habeat stabilitatem. z q ad consi
B derandum quid illa obligatio ponderet ha beat discretionē sufficientez. In iductiōe etiā dz esse diligens asperitatis religionis: ad cui⁹ obligationem inducitur: explicatio. z omnis suggestionis falsitatis exclusio: nec debet esse nimis importuna persuasio. asperitatis enim religionis celatio z falsitatis suggestio operā tur deceptionem: deceptio autem ratiōe igno rantie diminuit de ratiōe voluntarij. Tūc aūt est nimis importuna persuasio qñ fit cum re temporalium promissione: vel cū idebita com minatione: vel cum nimia sollicitudie. Debet aūt inducens a tali importuna persuasione ca uere: quia talis persuasio operat i iuuene: seu C
ipm iclinat ad obligādū se ex surreptione: z ꝓ dicta oligatio fieri nō dz nisi ex plena volūta te z deliberatione: ex pte etiam obligationis tria sunt obseruanda. s. vt fiat preuia delibera tione z stabilitatis propositi examiatiōe. z q fiat cū discretione: vt. s. se obligās obliget se ad igrediendū religionē vt eā experiat: vt si de⁹ dederit sibi grām remanēdi z religiōi placue rit remaneat: si aūt religiōi nō placuerit: aut D
si ꝓpositum infra annum mutatum fuerit li bere potest exire absq hoc q teneat aliam re ligionē intrare: dz ēt obseruari q fiat cum de notione: z debent obseruari predicta: quia obligatiōes facte sine deliberatiōe z discretio ne z deuotiōe freqnter malos exit⁹ hñt.

Articulus. vii.

Consequēter queritur de 7. ꝑncipali ¶ Et circa hoc querunt tria. P Pᵒ vtrum matrimoniū ↄctum post votum ↄtinētie simplex sit dirimēdū. P 2ᵒ vtrū ↄctuz post votum solenne. P 3ᵒ vtrum aliter solēni zetur votum q̄ per religionis ingressum vel sacri ordinis susceptionem. Qō i.

Primo ostendo q matrimonium ↄctū p⁹ votum ↄtinentie simplex sit diri A
mendum: fortius est. n. vinculum voti simpli cis q̄ matrimonium. qz p^m obligat deo. 2^m ho mini: sed votum simplex ↄtinētie superueniēs matrimonio non tenet: ergo multo fortius nō tenet matrimonium ↄctum post simplex con tinentie votuz. ¶ Item irritandus est cōtra ctus in quo implicatur obligatio ad mortale peccatum: sed in ↄctū matrimonij ↄcti p⁹ sim plex ↄtinētie votū icludit obligatio ad morta le peccatum: qz icluditur obligatio ad carna lem copulam q ē ↄ ↄtinētie votum. ergo talis B
ↄctus est irritandus. ¶ Item fm magistrum huius di. c. 2. ratio quare nō sunt separandi ↄ hentes matrimonium post simplex ↄtinentie votum est: quia probari non potest: sed multa sunt vota simplicia que probari possunt: ergo sunt multa simplicia vota propter que matri monia sequentia dirimenda sunt.
¶ Cōtra. de contrahentibus post simplex cō tinentie votum dicitur decre. di. 27. Quidam

τ sumptum est ab Augustino in lib. de bono coniugali: φ grauiter peccāt q̄ tales diuidūt.
C ℂ Item extra. Qui clerici vel vouentes. De mininus. dr φ si aliquis se ad religionem trā siturum promisit si non habitum suscepit nec professionem sʒ votum solūmō fecit: licet postea matrimonium ɔtraxerit: non est cogendꝰ ad religionem transire τ matrimonīj votū rescindere. ℂ Item vř φ pōt. contrahere absq; peccato: qꝛ ɔ̄hens nō peccat si nō intendit aliquid impossibile voto suo aut obligat se ad il
D lud: sed i ɔ̄hendo non obligat se ad aliquid incompossibile voto suo: quia statim post matrimonium ɔ̄ctum pōt religionem intrare: q̄uis etiam in ɔ̄hendo hoc itendat: nihilominus tenet ɔ̄ctus vt supra visum est. ergo absq; peccato potest ɔ̄here matrimonium.

ℂ Rn̄deo φ sicut dicit extra. Qui clerici vel vouētes. Cōsuluit. τ. c. Rursus. votū simplex impedit matrimonium ɔ̄henduʒ: qꝛ i ɔ̄ctu matrimonīj includitur sub ɔditione obligatio ad aliquid repugnans simplici ɔtinentie voto: qꝛ
E ibi includit obligatio ad reddendum carnale debitum si alter cōiunx exigere voluerit. τ iō ɔ̄hens post simplex continentie votū impliciter obligat se ad frāgendū votū suum si voluerit alter cōiunx: qđ sine pctō mortali nō pōt fieri. Rō aūt q̄re nō dirimit iā ɔ̄ctuʒ. ē qꝛ votū continentie simplex non ē nisi ꝓmissio sui ipsius ad ɔtinentiam deo obseruanduʒ: ꝓmissio autem alicuius rei non transfert rem ꝓmissam in dn̄uʒ illius cui ꝓmittit: τ iō post ꝓmissioné ante traditioné rei ꝓmisse ꝓmittens remanet dominꝰ rei. τ iō si eā donet alīj tʒ donatio q̄uis aliq̄ satisfactioné teneat facere seu
F recompēsationé illi cui ré ipsam aū ꝓmiserat: τ iō post simplex cōtinentie votū si homo dat mlieri τ ecōuerso ptāté corpis sui p mrimoᵐ ɔ̄ctum tʒ donatio. sʒ deo tenet ad emendā ꝓ fractione promissionis.

ℂ Ad primū in oppoᵐ dð. φ nō valet: qꝛ res vni donata alīj ꝓmitti nō dʒ: τ si ꝓmittat nō tenet ꝓmissio: sʒ q̄uis res vni ꝓmissa alteri dari non debeat: si tñ det valet donatio: vt visuʒ est in qōne. ℂ Ad 2ᵐ dð. φ q̄uis ille qui ɔ̄xit post simplex votū continentie in cōsumando mrimoniuʒ mortaliter peccet: qꝛ post ɔ̄ctum mrimoniū licitum ē sibi nō cōsumare ipsum si vult religionem intrare: tñ post mrimonium cōsumatum nō peccat reddendo debituʒ suo
G ɔiugi. qꝛ tunc potestas corporis sui plene trāslata ē in suum ɔiugé q̄tū ad carnale debitū: qꝛ tñ hāc translationem fecit p culpā suam: dʒ cum dolore debituʒ reddere: τ tenetur nunq̄ exigere. ℂ Ad 3ᵐ dð. φ illa rō quam assignat magister nō ē sufficiens: qꝛ q̄uis ꝓbari possit non propter hoc separandi sunt. sed Hugo. dicit φ in nullo casu ē mrimonium post votū perpetue ɔtinētie quo ad deū vt recitat extra
Qui clerici vel vouentes. Rursus. i gl. sʒ Jo. dicit ɔ̄rium. vt hʒ ibidem: sʒ Hugoni nō ē assentienduʒ in hac parte. ℂ Ad 3ᵐ ad scd̄am partem dicendum φ contrahens post votum cōtientie simplex nisi certificatus sit per spirituʒ sanctū: φ deus sic ordinabit φ nūquam sequetur carnalis copula: peccat. qꝛ alias iura prohibent tales cōtrahere etiam si ille qui vouit intendat religionem intrare ante matrimonīj consumationem: τ hoc prohibitum est ad vitādū piculū fractionis voti. periculū eni esset ne per contractum illum mutaretur propositum quod ante habebat ad vitādum confusionem alterius coniugis. qꝛ quodāmō ɔfunderetur si alter coniunx mrimonium cum eo renueret cōsumare. Qō. II. H

Secūdo queritur vtrum matrimoniū cōtractum post votuʒ solēne continētie sit dirimenduʒ. Et videtur φ nō. extra qui clerici vel vouentes. Rursus. dicitur φ simplex votum apud deuʒ non minus obligat q̄ solēne. sed matrimonium contractuʒ post simplex continentie votum non est dirimendum: vt patet ex precedenti questione. ergo a simili nec contractum post solēne cōtinentie votū. ℂ Item solennitas voti non magis roborat votum q̄ iuramentū sed mrimonium contractum post simplex votum iuramento cōfirmatum non est dirimendum: ergo nec contractū post solenne continentie votum. ℂ Item. in contractu matrimonīj nihil implicatur repugnans solenni continentie voto: quia non implicatur obligatio ad carnalem copulam cuʒ post contractum matrimoniū possit alter cōiugum altero inuito renuere matrimonīj consumationem si religionem intrare voluerit: ergo nulla videtur ratio quare non sit verū matrimoniale vinculum: quod contrahitur post solenne continētie votum. I K

ℂ Contra. decretorum. dist. 27. Presbyteris. Matrimonia contracta a presbyteris: diaconibus: subdiaconibus: monachis iudicantur debere disiungi. ℂ Item extra. qui clerici vel vouentes. Insinuante. dicitur de nobili muliere que votum castitatis emiserat τ i habitu religionis biennio remanserat: τ postmodū matrimonium contraxerat φ ad resumendū religionis habitum τ seruandum quod vouerat erat per censuram ecclesiasticam coercenda. L

¶ Rñdeo q matrimonium contractuz post solenne continentie votum dirimendum est:
B quia per tale votum homo non tñ promittit continentiam:sed etiam alij dat dominum super se ipsum:vt ipsuz possit cogere ad promissam ꝯtinentiam obseruandã:vt patet qꝛ vt habetur extra.Qui clerici vel vouentes. Rursus in glo.non solennizatur votum continentie nisi per susceptionem ordinis sacri aut per promissionem factam in religione modo debito:aut per susceptum religionis habitum q̃ profitentibus dari consueuit:nisi forte sit alicubi consuetum similem habitum dari nouitijs ꝛ professis:sed hic modus non videtur esse nisi quedam professio tacita vel presumpta. morari etiam vltra annum in religione sine ꝓ
C testatiõe de non profitendo est quedam presũpta professio.extra.de regul.Ex parte. in textu ꝛ gl.Quolibet autem predictorum modorum vouens dat alteri potestatem super se ipsum ad cogendum ipsum ad continentie ꝓmisse obseruationẽ:qui autem dedit alicui rẽ ad vnum vsum non potest eandem rem alij dare ad vsum contrarium:ꝛ quia in cõtractu matrimonij cõiuges mutuo sibi concedũt potestatem suorum corporum ordinatã ad vsuz continentie contrariuz: ideo non tenet matrimoniũ contractũ post solenne ꝯtinentie votũ
¶ Ad pᵐ in oppositum dicendũ q illud verbum sic intelligendum est q vtriusqꝫ fractio
F est petũ mortale: maiꝰ tñ peccatum ẽ fractio vnius q̃ fractio alterius sm glo.ibidem.
¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ q q̃uis roboratio voti per iuramentum fortior sit quantum ad aliquid q̃ roboratio que est per solennitatem:tamen quantum ad impedimentum matrimonij est econuerso:quia ad solennitatem voti continẽtie spectat vt vouens transferatur in alterius dominiuz vt visum est: qđ non fit per roborationem voti simplicis iuramento factam.
¶ Ad 3ᵐ dđm.q in matrimonio de lege cõi includitur aliquid repugnans cuilibet continentie voto:qꝛ q̃uis quilibet coniunx altero
G inuito possit renuere consumationem matrimonij si vult religionem intrare:tamẽ ad hoc vt contrahatur vnum matrimonium:oportet bonum fidei esse in contrahentium intentione explicite vel implicite:bonum autem fidei consistit in reddendo carnale debitũ si exigatur.Sꝫ hec solutio non videtur aliquibus sufficiens:quia vt ostensum est supra verũ matrimonium ẽẽ pt potest q̃uis alter contrahentium vel vterqꝫ intendat religionem intrare ante matrimonij consumationem.dum tamẽ in mente quilibet teneat explicite vel implicite q nisi religionem vellet intrare alteri coniugi petenti vsum sui corporis non negaret:sꝫ debitum redderet.¶ Ideo aliter dđ.ad argumentum q matrimonium contractum post solenne continentie votum est dirimendum imo vt proprius loquar ipso iure est nullũ:qꝛ iura non tñ prohibent tales personas contrahere:sed etiam decernunt ꝛ constituunt eas illegitimas ad contrahendũ. Qđ. iu.

Tertio queritur vtrum aliter solennizetur votum q̃ per religionis ingressuz A
vel sacri ordinis susceptionem.Et videt q sic. extra qui clerici vel vouentes.Insinuante.dicitur de quadam muliere que votum castitatis emisit in manibus cuiusdam de fratribꝰ sancti Augustini eo tenore addito vt i domo sua cũ sua substãtia remaneret:ꝛ sic in eiusdẽ habitu ordinis permansit biẽnio:ꝛ postea de parẽtũ ꝯsilio.P. Michaelis fuit matrimonialiter copulata:q ad resumẽdũ male dimissum religiõis habitũ erat p cẽsurã ecclesiasticã coercenda:qđ verũ non esset nisi fuisset suũ votum solenne.ꝛ tñ nõ fuit mõacha: qꝛ vt habetur extra.de statu monachorum.Cũ ad monasteriũ.abdicatio ꝓprietatis adeo est ãnexa B
regule monachali:vt ꝯtra eam nec summus pontifex possit licentiam indulgere:ergo aliter q̃ p.ꝓfessionẽ i religiõe pt votũ solẽnizari.
¶ Cõtra.27.q.1.Mulieris.in glo. dicitur q in ꝓpria domo vti vestibꝰ mõachalibꝰ ꝛ uotũ facere nõ solẽnizat uotũ:ꝛ tñ uiderec illud uotũ ẽẽ solẽne si mulieris uotũ aliter posset solẽnizari q̃ p religionis ingressum.
¶ Rñdeo q ꝓprie loq̃ndo differẽtia ẽ inter uotũ publicũ ꝛ uotũ solẽne:qꝛ qđlibet uotum corã multis i publico factũ publicũ dici põt: sꝫ nõ qđlibꝫ tale põt dici solẽne:ñ.n.dr̃ uotum solẽne nisi qđ i se hꝫ aliqđ ãnexũ ut i publicuz debeat uenire:ꝛ p qđ uouẽs põit sub alterius hoĩs ptãte:ꝛ tale ẽ uotũ i susceptione sacri ordinis p quẽ suscipiẽs ꝯstituit minister ecclie deo publice fuiẽdũ:ꝛ põit aliter q̃ ãte sub epi ptãte.vñ tale votũ eẽt solẽne ẽt si pdictũ ordinẽ ab epo suscipet i secreto.ꝓfessio ẽt i rligiõe fcã i mãu eiꝰ q̃ eã põt recipere i se aliqđ hꝫ annexũ q̃ i publicũ dꝫ venire:vñ talis ꝓfessio solẽnizat votũ ẽt si i mãu eiꝰ q̃ eã põt recipe fieret in occulto:quia talem oportet secularem vitam dimittere ꝛ in claustro cum alijs sui ordinis conuersari.ꝛ ad hoc per prelatum cogi potest:nec aliter q̃ aliquo predictorum modoꝝ votũ solẽnizari põt:susceptio.n.hitus ꝓfessoꝝ vbi distiguit ab hitu nouitioꝝ votum

non dicitur solennizare nisi inquantum talis habitu suscepto est quedam presumpta professio: quare autem tale votum dirimat matrimonium iam contractum: in questione precedenti dictum est. ¶ Ad argumentum in oppositum dicendum quod secundum glossam ibidem illa mulier fuit monacha nec proprietatem habuit. sed usum fructum infrascriptarum rerum quas monasterio contulerat. et de illis rebus victum et vestitum habere: et in domo que sua fuerat remanere permittebatur eidem.

Articulus. viii.

Consequenter queritur de octauo principali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. Primo utrum votum possit commutari. Secundo utrum quodlibet votum possit commutari in votum religionis. Tertio utrum vovens intrare religionem et postea intrat cum intentione exeundi impleat votum suum. Questio. i.

A Primo ostendo quod nullum votum possit commutari. Leuit. ultimo. Animal quod imolari potest domino: si quis voverit sanctum erit. et mutari non poterit. i. nec melius malo nec peius bono. ¶ Item ecclesiastes. 5. Quodcumque voveris redde. ¶ Item Ber. in libro de precepto et dispo. c. 36. dicit quod de voto monasterii nec retineri quis regulariter potest nec recipi sine consensu abbatis sui. ergo votum factum in una religione non potest in votum religionis alterius commutari.

B ¶ Contra. extra de iureiurando. Peruenit. 2. Propositum aut promissum non infringit qui in melius illud commutauit. ¶ Item extra de voto et voti de redemptione. Magne. dicitur quod votum commutari potest in opus aliud pietatis.

¶ Respondeo quod sicut dicit Ber. de precepto et dispo. c. 4. Iniquum proculdubio foret si statuta pro sola charitate contra charitatem tenerentur. votum autem fieri debet ex charitate et pro charitate. unde eius obligatio tenere non debet contra charitatem. teneret autem contra charitatem si non liceret illud commutare in melius votum: ergo potest in bonum melius commutari: non tamen hoc fieri oportet

C auctoritate voventis: quia nullus debet esse iudex in sua causa: sed auctoritate iuris votum temporale potest in perpetuam religionis observantiam commutari ut ostenditur in questione sequenti. et votum laxioris religionis in arctiorem. extra de regul. Sane. vota autem peregrinationis abstinentie et huiusmodi commutari possunt auctoritate episcopi. iura. n. hoc posse ab episcopis non excludunt: argumentum ad hoc extra de voto et voti redemptione. capitulo primo in textu. et in glo. vota autem continentie aut religionis aut transmarinum auctoritate episcopi commutari non possunt: ut patebit cum queretur de dispensatione in votis. D

In commutando autem diligentius considerari debet persone qualitas et commutationis causa. s. an ex infirmitate: seu affluentia diuitiarum: aut alia probabili causa recompensatio melior fuerit et deo magis accepta. extra de voto et voti redemptione. capitulo primo.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod illa auctoritas sic intelligi debet. s. quod illud mutari non poterat auctoritate voventis. ¶ Ad secundum dicendum quod votum intelligitur reddi siue reddatur in se siue in equiualenti per comparationem ad rem publicam vel personam E quam vouerat. ¶ Ad tertium dicendum quod illud verbum Ber. intelligendum est de consensu petito siue obtineatur siue non: quia sicut dicitur extra de regularibus. Licet. talis postquam a prelato suo transeundi licentiam postulauerit: ex priuata lege que publice preiudicat absolutus libere potest sanctioris vite propositum adimplere: non obstante proterua iudiscreti contradictione prelati: unde iura que contrarium videntur dicere intelligenda sunt de illo qui causa leuitatis et non petita licentia transit: si F etiam se transtulerit licentia non petita non tenetur reuerti ad bonum inferius quod reliquit: unde de tali dicit. Ber. libro de precepto et dispo. c. 36. quod si melius inuenerit et elegerit in eo monasterio ad quod transit consilio meo non egredietur ad inferius bonum: quod reliquerat et transierat pro meliori: nec est contrarium his que predicta sunt quia multa prohibentur fieri que facta tenent. Questio. ii. A

Secundo queritur utrum quodlibet votum commutari possit in votum religionis

¶ Respondeo quod volens facere professionem in religione si actualiter seu habitualiter vult remanere obligatus ad vota que fecerat in seculo non commutantur in votum religionis tamen postquam deuenerit hoc ad notitiam prelati poterit ipsum ab illis votis absoluere maxime si ignorabat ipsum esse ligatum illis votis tempore professionis. Si autem actualiter seu habitualiter intendit illis votis amplius non teneri: sed soli voto religionis sue ab B illis absoluitur per religionis votum propter voti religionis altitudinem et perfectionem. extra de voto et voti redemptione. Scripture ibi enim dicitur quod reus fracti voti aliquatenus non habetur qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis observantiam commutare unde sicut dicitur de peni. di. i. Mensuram. §. His auctoritatibus non est necessaria certa satisffactio peccati cuius totum vite tempus obedientie impenditur sui con-

C ditoris. his etiam satis concordat Bernar. in lib. de pcepto & dispo. c. 4. dicēs. de vita religiosoꝝ: q premiuz vniuersis generibus vite humane ꝓfessores & amatores suos angelis similes: dissimiles hoib⁹ facit: imo diuinā in homine reformat imaginē cōfigurans nos christo ad instar baptismi. Si tamē rex vn⁹ vel iperator vouit q vsqꝫ ad trienniū vel septēniū militabit in terra sancta: & tenebit secum duo vel tria milia militū: vel vnus ali⁹ dux vel comes existēs dux totius exercit⁹ cruce signatoꝝ: & d cuius absentia desolaret̄ vellet religionē itrare in hoc casu videret̄ mihi sūm⁹ potifex cōsulendus. Certuz tamen est q psona mediocris a voto trāsmarino absolueret̄ p religiōis igressum & ꝓfessionē in ea. Qō. iii.

A **Tertio** querit̄ vtꝝ vouēs itrare religiōem & postea itrat cū itentiōe exeūdi ipleat uotum suū. Et vī q sic. uouens non obligat̄ ad plus in ꝯspectu dei q̄ se obligare itendat: sed uouens itrare religionē nō itendit se obligare ad nō habēdum ꝓpositū exeūdi qñ itrabit: sꝫ tm̄modo ad itrādum. ergo itrās cuz ꝓposito exeundi iplet suū votum. ❡ Itē q̄ ꝓmittit alicui centū libras: & postea soluit: itendēs tamē q postea auferet eas sibi si poterit: nihilomin⁹ iplet ꝓmissum. ergo a simili q̄ promittit religionē itrare: & postea intrat itēdens per exitū irritare illum itroitum: nihilominus

B videt̄ iplere ꝓmissum. ❡ Itē si talis non iplet votum suū cum nō itrādo nō ipleret ppler⁹ ē: qđ falsum est. nulli eni via salutis pcluditur. ❡ Contra. cuiuslibet voti liciti honesti impletio est meritoria: sed vouere itrare religionez est votū licitum & honestū q̄ hoc vouere pōt: ergo eius ipletio est meritoria: sed itrans religionē cum ꝓposito exeundi sic itrando nō meretur. ergo votū suum nō adimplet. ❡ Itez q̄ ꝓmittit se facere aliquod bonum & facit malum nō iplet ꝓmissum: sed qui vouet itrare re

C ligiōem vouet facere bonum: & qui itrat eam cum ꝓposito exeundi facit malum: qꝛ scienter facit scꝫ ad quod videt sequi religionis scandalum: & nullum anime sue ꝓfectum. ergo sic intrando non implet votum.

❡ Rñdeo: q ille qui vouet itrare religionez: aut actualr ꝓponit in religione remanere: ita tamē q illud ꝓpositum nō cadit sub voto: sed ipm ꝯcomitat̄ tm̄: aut actualr ꝓponit eā experiri: vt si sibi placuerit remāeat: & si sibi displicuerit exeat: aut de nullo istoꝝ actualiter cogitat: sed tm̄modo hoc vouet: qꝛ sibi videtur anime sue bonū: aut dum vouet itrare actualiter hꝫ ꝓpositum exeundi postq̄ itrauerit. Si primo modo uouit aut quādo itrat habet ꝓpo-

D situm absolute exeundi & nūq̄ dādi operā vt mutet̄ ꝓpositū suum: aut hꝫ ꝓpositum exeundi: tamē cum voluntate dādi operaz vt mutet̄ suum ꝓpositū. ☞ Primo mō itrās nō implet votum suum fm diuinum iudiciū: qꝛ talis habet ꝓpositum exeundi ex malignitate. in his autē que deo offerunt̄ seu reddunt̄ deus plus ponderat itentionē q̄ factum. ☞ Si scđo modo videt̄ mihi q implet uotū: qꝛ ꝓpositū exeundi nō habet absolute: nec ex malignitate: sꝫ magis ex infirmitate. Simili mō potest dici: siue uouerit itrare modo secundo: siue tertio. ☞ Si autē uouerit itrare hñs ꝓpositū actuale exeundi postq̄ itrauerit: hoc potest itelligi tri-

E pliciť. ☞ Uno mō ita q vouet itrare vt exeat ☞ Alio mō ita q uouet itroituz & exitū. ☞ Tertio mō: ita q nō vouet nisi itroitum & uotū cōcomitat̄ exeundi ꝓpositum: & quocunqꝫ istoꝝ trium modoꝝ uoueat peccat: & nō tenet uotū: qꝛ est temerariū. itrare enim ꝓpter exitū vt ꝓpter finē est itrare pp finē malum. vt aūt supe rius visum est: nō tenet uotum scꝫ de re bona ꝓpter finē malum. uouere. n. copulatiue & introitum & exitum temerarium est: qꝛ hoc coniunctum ꝓpter alterā partē est malum: uouere etiā itroitum cōcomitātē ꝓposito exeundi est temerariū: quia quamuis itrare de se sit bonum: tamē cum tali comite nō est bonum. vn-

F de si aliq̄s qui nō vouit religionē itrare: intret religionē cōcomitātē ꝓposito exeūdi peccat. planum est ergo q uouēs itrare religionē eo modo quo tenet votum: votū nō implet fꝫ diuinum iudicium: nec absoluit̄ ab obligatione facta deo. si itrat cum ꝓposito exeundi absolute & cum voluntate non dandi operam vt suū mutetur propositum.

❡ Ad pmum in opp^m dōm q uouens itrare religionem ad hoc vt uotum teneat. oꝫ q itendat itroitum vt aliq̄d bonum: vt autē ostēsum est: itrare cum ꝓposito exeundi nō est bonum. sic ergo itrans non implet illud quod itende-

G bat uouere. uonēs. n. religionē intrare ad hoc vt teneat votum: aut explicite aut implicite se obligare itendit ad itrādum non cuz ꝓposito exeundi absolute. ❡ Ad 2^m dōm q non est simile de obligatione facta deo & homini: quia obligatio facta homini respicit equalitatez iustitie que cōsistit in exterioribus operatōibus ad alteꝝ. vnde hec iustitia nō considerat quā itentione debitor soluat pecuniā debitam creditori: sed q soluat eam totaz loco & tempore debitis: & ideo qui homini ꝓmisit cētū libras quacūq̄ intentione sibi soluat eas absolutus.

est ab obligatione facta sibi. iustitia autē que respicit cōmunicationē īter deum & hominem
B eo mō quo īter eos est iustitia pncipali⁹ attendit ītentiōem q̄ȝ operationē exteriorē: & ideo q̄ itrans religionem cum absoluto proposito exeundi introitū deformat per malā ītentionē nō absoluitur ab obligatione sub rōne qua ē deo facta. ¶ Ad 3m dōm ꝙ quādiu durat ī eo absolutum ꝓpositum exeundi presente termino vel iā lapso quo ītrare per votū suum tenetur perplex⁹ est: nec ꝓpter hoc via salutis sibi precludit: quia in potestate sua est cū dei adiutorio illud malum propositum remouere.

Articulus. IX.

Onsequenter q̄ritur ð 9° pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. ☞ Primo vtrꝫ oē votum sit dispēsabile. ☞ 2° vtruȝ solus papa possit dispēsare in votis. ☞ 3° vtrꝫ votum de nūcq̄ȝ petendo a dño papa dispēsationem in aliquo voto sit obligatorium.

Questio. I.

Primo ostēdo ꝙ nō omne votū sit dispēsabile: quia soluere ꝓmissum est
A de iure nature: sed ea que sunt de iure nāe sunt indispēsabilia. ergo nullum votū est dispensabile. ¶ Itē qui nō facit quod ꝓmittit mentit: sed nullus pōt in mendacio dispēsare: q̄ sicut dicit phs. 4. ethi. c. 14. ꝙ mendacium s̄m seipȝ prauū est & fugiēdum. cū ergo oē votū sit promissio: nullū votum est dispensabile. ¶ Item Eccl'ici. 26. Omnis ponderatio nō est digna cōtinētis anime: sed in nullo voto quod nullam recipit recōpensationē dispensari potest. ergo nō omne votum est dispēsabile. ¶ Iteȝ. ex. de statu monachoꝝ. Cum ad monasteriuȝ abrenunciatio ꝓprietatis ita est ānexa regule
B monachali: vt nec contra illā sūmus pontifex valeat dispensare. ergo nō omne votū ē dispēsabile. ¶ Itē nullum votum est dispensabile qō in meli⁹ cōmutari non potest: sed votum religionis in meli⁹ cōmutari nō potest: cū omnia vota alia in ipsum possint cōmutari: vt ex precedēti qōne pȝ. ergo nō omne votū dispēsabile est. ¶ Itē cum post matrimoniū ante cōsumationē alter cōiunx altero inuito possit in religione ꝓfiteri: & alius postea cōtrahere: si dispensari posset cū religioso vt reuerteret ad seculum posset per hominē īter existētes in seculo vinculum m̄rimoniale rumpi: quod est contra illud Matth. 19. Qō deus cōiunxit homo nō separet. g̃ nō oē votum dispēsabile est.

¶ Contra. religiosi assumunt ad statuȝ prelationis: quod non fieret nisi votum religionis dispensabile esset: sed religionis votū est per- C
fectissimū. ergo omne votum aliud est dispēsabile. ¶ Item s̄m phm pmo lib. ethi. c. j. Amabile est bonum vni soli: melius vō & diuinius genti & ciuitatib⁹: sed votuȝ cōtinentie vni soli bonū est: bonum vō pacis cōmunis bonū ē genti & ciuitatibus. ergo ꝓ bono pacis cōmunis dispēsari potest in voto cōtinentie: multo fortius ergo in quolibet alio voto.

¶ Ad istā qōneȝ dicunt aliq̄ ꝙ dispēsatio potest accipi dupl'r. Uno mō pro iuris relaxatione. Alio modo ꝓ iuris declaratione. ☞ Primo mō nullū uotum dispensabile est: q̄ ꝙ per votuȝ fcm̄ deo ab illo qui est libere potestatis in vouēdo vouens remaneat obligatus: hoc est D
de iure diuino. papa autē ius diuinū relaxare non pōt. ☞ 2° modo aliqua sunt dispensabilia: q̄ papa pōt iterpretari & d̄clarare ius diuinū: & aliqua nō sunt dispensabilia. Illa aūt q̄ sunt dispensabilia sunt illa que possunt in meli⁹ cōmutari. Que autē nō sunt dispensabilia sūt illa que dignā recompēsatiōem habere non possunt: vt votum cōtinentie & religionis. ¶ Sȝ cōtra hanc opinionē sic potest argui. Magis potest papa sup quēlibet xp̄ianum in his que sunt superogationis q̄ȝ prelat⁹ religiosus sup subditos suos in his que non sunt de necessitate sue ꝓfessionis: q̄ in papa est sub deo plenitu- E
do ptātis: sed vt supra ostēsum est. platus religiosus potest dispensare in votis subditorum suoꝝ: si qua supaddunt sue ꝓfessioni. ergo multo fortius papa dispensare potest in omnibus votis que sunt non respectu eorum que sūt necessaria ad salutem: respectu quoꝝ est votū qō amittit in baptismo: sed respectu eoꝝ que sūt superogationis. ¶ Uidet g̃ mihi dōm ad qōnem ꝙ omne votū qō est de his que sunt superogationis dispēsabile est: q̄ dispensatōis in quolibet tali voto pōt īueniri rōnabilis causa F
.s. ꝓfectus maioris boni vel vitatio mali: siue per comparatiōem ad rempublicā. siue per cōparationē ad vouentē. reformatio enim pacis īter regna magis est bonum cōmunitati q̄ȝ cōtinentia vnius persone. In tali enim casu si psona que ꝯtinentiā uouerat nubat per obediētiam dñi pape: sua obedientia magis meritoria est sibi q̄ȝ continentia q̄ntum ad premium substātiale. Uitatio ēt cōmunis mali vt vitatio discordie īter regna que sunt in pace: & vitatio ꝓbabilis trāsgressionis voti: si ꝓbabilitas sit vehemēs possunt esse rōnabiles causa dispēsandi in quocūq̄ȝ superogatiōis voto. al'r enīȝ non video q̄n obligatio ꝓ charitate facta q̄n-

G ꝙ contra charitatem militaret. Et si dicis hoc
ꝙ non esset per se: sed per accidens. s. ꝓpter i-
firmitatem persone. hoc non obstat. recta enī
ratio dictare videt aliquē eē loco dei in eccle-
sia qui periculis cōmunitatū ⁊ psonaꝝ pensa-
tis ifirmitatibus ⁊ vtilitatibꝰ ⁊ damnis possit
rōnabiliter obuiare: ⁊ dico rōnabiliter: q2 vbi
nō est dispensandi rōnabilis causa si dispensa-
retur nō esset dispensatio: sed dissipatio secun-
dum Bernardum tertio de consideratione.
ad Eugenium. 23. capitulo.
¶ Ad pͥmum in oppm dōm ꝙ q̄uis manente
obligatione de iure nature sit soluere: tamen
H ipsa obligatio nō fuit de iure nature absolute
sed sub hac conditiōe. s. quousq̄ per superiorē
ex causa rōnabili fuerit relaxata: naturale. n.
iudicium rōnis dictat ꝙ per aliquē superiorē
talis obligatio relaxari possit ex rōnabili cau
sa: quia ad causandum talem obligationē cō-
currit mutabilis causa que est volūtas huma-
na: ⁊ ideo superior soluēdo obligationē nihil
facit cōtra ius nature. maxime cum omni vo-
to discreto voluntas superioris intelligat vel
supponatur excepta. ¶ Ad 2m dōm ꝙ qui nō
soluit qđ ꝓmisit mentit si sibi non remittatur
obligatio ⁊ soluere possit: sed obligatione re-
missa non mentitꝰ si non soluit: q2 tunc debitor
I amplꝰ nō est. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ſm glo. illa pō
deratio de quaibi scriptura loq̄tur opus ē mū
di ⁊ sapientie secularis: ⁊ per cōtinentem ani-
mā itelligit anima xpo desponsata in spiritua
li sciētia: ⁊ ſm hāc expositionē auctoritas nō
est ꝯtra dictā solutionē. si enim itelligeretur ꝙ
in nullo actu esset maior ratio meriti q̄ in ob
seruatione cōtinentie: falsus esset itellectus: q2
in sustinendo martyriū est meritū. vñ ⁊ aureo-
la martyrum nobilior est q̄ virginum. ¶ Ad
4m dōm ꝙ q̄uis sūmus pontifex nō possit fa
cere ꝙ sit monachus absq̄ renunciatiōe ꝓpe-
tatis: q2 hoc esset facere ꝯdictoria simul: tamē
potest de monacho facere nō monachū si cā
K rōnabilis affuerit. ¶ Ad 5m dōm ꝙ ⁊ si votū
religionis nō possit cōmutari in melius bonū
ꝑuatum: pōt tamē cōmutari in melius bonū
cōmune. talis etiā conditionis posset esse ille
qui nouit ꝙ illud votū posset cōmutari in ali-
ud bonū magis expediēs sibi: q̄uis non pos
sit cōmutari in magis cōueniens simpliciter.
¶ Ad 6m dōm ꝙ sicut non est iconueniens ꝙ
si aliquis resuscitaretur a morte corporali ali-
qui essent non ꝯiuges: q̄uis ante fuerint con-
iuges: ita si aliquis ab illa morte qua dr̄ mori
per ingressum religionis resuscitaret. ꝓ hoc ꝙ
de monacho fieret non monachus auctorita-
te sūmi pontificis non esset iconueniens ꝙ ali- L
qui essent non coniuges qui ante cōiuges fue
runt non carnaliter copulari.
¶ Primum argm ad secundā partē nō bene
ꝯcludit. ꝙ enim religiosus possit fieri eps non
est: quia dispenset cum eo in voto religionis:
q2 vt superiꝰ ostensum est remanet ad substan
tialia sue religionis obligatꝰ: q̄uis enī absol
uatur ab obediētia illa qua ante suo ꝑlato te-
nebatur: tū illā dꝫ sūmo pontifici. Qō. ii.

Secundo querit vtrum solus papa pos-
sit in votis dispēsare. Et videt A
ꝙ sic: q2 de iure argui non potest: q̄ a papa nō
requirit dispensationē super illa obligationē
in qua per epū pōt dispēsari. s3 vt habet. ex. de
elect. Venerabilē. inter alias rōnes quas sum
mus pontifex allegat ad cassationē electiōis
philippi: qui fuerat electus in imperatorē. vna
est q2 venit contra ꝓprium iuramentum super
quo nec ꝯsilium sedis apostolice req̄sinit: cū
super iuramento romana ecclesia prius consuli
debuisset. ergo solus papa dispēsat in iuramē
to: sed non minus obligat votum q̄ iuramen
tū. ergo solus papa potest dispēsare in voto.
¶ Item dispensatio aut est iuris declaratio
aut relaxatio: sed solus papa potest ius decla B
rare aut relaxare. ergo solus papa potest dis-
pensare in voto.
¶ Cōtra. in multis votis dispensant epi: ⁊ nō
est ꝑsumendū ꝙ hoc facerent si nullus alius a
papa posset in aliquo uoto dispensare.
¶ Rñdeo. ꝙ in votis maioribus: cuiusmodi
sunt votum continentie religionis ⁊ crucis so
lus papa dispensare potest: quia in votis istis
non est dispensandum nisi propter cōmunem
ecclesie vtilitatem vel aliquam magnam ne-
cessitatem: ⁊ ideo ipsorum dispensatio merito
reseruari debuit illi ad quem pertinet totius
vniuersalis ecclesie cura. In omnibus autem
alijs votis que respectu predictorum dicūtur C
vota minora: cuiusmodi sunt vota abstinentie
⁊ peregrinationis ad sanctum Iacobum: ⁊ si-
milia possunt episcopi dispensare. extra de vo
⁊ vo. redemp. cap. primo. vbi dicitur ꝙ dispen
satio in votis peregrinationis pendet ex eius
qui presidet arbitrio: per quem secundum glo
sam ⁊ dominum Hostien. intelligitur non tm̄
papa: sed etiam episcopus. Inferiores autem
episcopis in nullo voto dispēsare possunt: ni-
si eis fuerit specialiter cōmissum exceptis pre
latis religiosorum qui dispēsare possunt in vo
tis subditorum suorum.
¶ Ad pͥmum in oppositum dōm ꝙ iuramen-
torum quedā fiunt soli deo: quedā etiam fiūt

D homini.de pmis iuramẽtis dõz est sicut de vo
tis.non sic aũt de alijs:qꝛ nõ sic est eps mediꝰ
inter hominẽ ⁊ hoiem:sicut iter hominẽ ⁊ de-
um.papa tñ qui sup omnes hꝫ plenitudinem
potestatis põt in illis iuramẽtis dispẽsare:qñ
hoc reqrit cõmunis ecclesie vtilitas. iuramen
tum autẽ illud.de quo ibi decre. loqtur:factũ
fuerat homini.s.filio henrici impatoris. ꝫ gl.
ibidem. ¶ Ad 2m arm dõm ꝙ illud argumen
tum pcedit de dispẽsatione in obligatiõe que
est a iure nõ de illa que causat ex ppria volun
E tate:cuiusmodi ẽ obligatio per votũ causata.
¶ Ad itellectũ tamẽ minoris sciendũ ꝙ quã-
uis solus papa possit cõstituere ius canonicũ
quod vniuersal'r obligat:epi tamẽ cũ capella
nis ⁊ canonicis suis possunt cõstituere ius in
epatibꝰ suis:vt dicit Gotf.⁊ habet extra.ď sen
tentia excõicationis. A vobis.i.in glosa. ⁊ ta-
le ius põt per aliũ ꝙ per papã declarari seu i-
terpretari:⁊ etiã relaxari. Qõ. III.

Tertio queritur vtꝝ votũ de nũꝗ petẽdo
a dño papa dispẽsationẽ in aliquo
A voto sit obligatoriũ.Et videt ꝙ sic:qꝛ votũ de
re licita est obligatoriũ:sed nũꝗ petere a do-
mino papa dispensationẽ in aliquo voto ẽ li-
citum:ꝙuis dño pape dispensanti recalcitra-
re esset illicitũ.ergo votũ supradcm̃ est obliga
toriũ. ¶ Itẽ iuramẽtũ de nõ petẽdo illud qđ
alias repetere esset licitũ est obligatoriuz. ỽbi
gr̃a.repetere vsuras licitũ est:⁊ tamẽ iuramen
tum de nõ repetẽdo obligatoriũ est.ex̃.de iu-
reiurãdo.Debitores.⁊.c.sequẽti.⁊.c. Ad no-
stram.2.ergo a simili ꝙuis petere a dño papa
B dispẽsationẽ in votis sit licitũ: tamen votũ de
nũꝗ petendo est obligatorium.
¶ Cõtra.nullũ votum fcm̃ in piudicium dñi
pape est obligatoriũ:sed supradcm̃ votũ esset
in preiudiciũ dñi pape:quãdoqꝫ.n. expedit ꝙ
dñs papa dispẽset in votis:⁊ est quãdoqꝫ dis-
pẽsatio honorifica ecclesie. obligare aũt se ad
nõ petendũ ⁊ iclinãdum animũ domini pape
ad faciẽdũ qđ est expediẽs ⁊ honorificũ eccle
sie esset in preiudiciũ reuerẽtie que debet eidẽ
C ergo votũ de nũꝗ petẽdo ab eo dispẽsationẽ
in aliquo voto nõ est obligatorium.
¶ Rñdeo:ꝙ predictũ votum nõ est vl'r obli-
gatoriũ:qꝛ mã voti obligatorij non tm̃ dꝫ esse
licita:sed etiã vtilis ad salutẽ.quedaz.n.licita
sunt que nõ sunt vtilia ad salutẽ:sed sunt idif-
ferentia.vñ apl's pma ad Cor.6. Oia mihi li-
cent.sed nõ omnia expediunt:sed nũꝗ petere
dispẽsatõem a dño papa non est aliquid vtile
ad salutem:imo quãdoqꝫ multum expedit pe
tere:⁊ ideo nũꝗ petere ab eo dispẽsationem
predictã nõ est conueniẽs mã voti. ¶ Prete D
rea.votum de nõ petẽdo illud quod esset vti-
le anime vouẽtis nõ est obligatoriũ: sed qñqꝫ
vtile est anime illiꝰ qui vouit vt dispenset in il
lo voto:qꝛ qñqꝫ votũ est illi ꝗ vouit nimis gra
ue ad obseruãdum:ita ꝙ pbabil'r timet trans-
gressionis periculũ.ergo votũ de nũꝗ peten-
do a dño papa dispensationez in aliquo voto
nõ est vl'r obligatoriũ:in casu tamẽ in quo vti
lius esset anime vouẽtis talẽ dispensationem
nõ petere ꝙ petere obligatus esset ad non pe
tendũ:qꝛ si aliqs vouet aliquid qđ in vno ca-
su potest eẽ vtile ad salutẽ:⁊ in alio casu inuti
le:obligatur ad obseruationẽ voti in illo ca-
su in quo est vtile ad salutẽ: ꝙuis nõ in illo ca
su in quo est ad salutem iutile:nisi fuerit inten E
tio vouentis:ꝙ si non obligat in omni casu:ꝙ
obligetur in nullo.
¶ Ad pm in oppom dõm ꝙ materia voti non
tm̃ dꝫ eẽ licita:sed etiã vtilis ad salutẽ: vt i cor
pore qõnis dcm̃ ẽ. ¶ Ad 2m dđ.ꝙ nõ ẽ sil'e:qꝛ
illud iuramẽtũ fit hoi nec fit de indifferẽti illi
cui fit iuramẽtũ:ꝫ de re quã acceptat.votũ aũt
pdictũ fit deo:nec fit de re quaz deꝰ acceptet:
qꝛ nõ est vtilis ad salutẽ:ꝫ idifferẽter se hꝫ: vl'
iutilis ẽ.Et ꝙuis pdicta sufficiãt ad solutio-
nem argumẽti:tñ ad itellectũ decretaliũ alle-
gatarꝫ in arº dđ.ꝙ ille ꝗ iurauit nõ repetẽ vsu
ras actionẽ hꝫ ꝯ illũ cui iurauit: vt eũ liberet
a iuramẽto.ex̃.de iureiur.Debitores. in gl. ⁊ F
s.e.ti.c.j.⁊.j.de vsur.Tuas.⁊ si iurauit ꝙ nõ i-
quietabit illũ de relaxãdo iuramẽtũ:tñ põt hꝰ
denũciare ecclie:ẽt si iurasset se nõ denũciatu-
rũ:qꝛ tale iuramẽtũ illicitũ esset.ex̃.de iureiu.
Ad nr̃am.2.in gl.qꝛ seruare tale iuramẽtũ eẽt
ꝯ charitatẽ:cũ vsurariꝰ teneat ipso iure diuo ⁊
positiuo restituẽ vsuras.etiã si nũꝗ p sniaz hu
mani iudicij ꝯpelleret ad restituẽdũ.vñ nõ tm̃
ab eo põt iuste repeti:ꝫ ẽt si nũꝗ repetãt resti
tuere tenetur si põt:⁊ si nõ põt tenetur hr̃e vo
lũtatẽ restituẽdi:qꝛ al'r saluari nõ põt. Ar.X.

Onsequẽter qrit de vl-
timo pnci
pali. ¶ Et circa hꝰ qrũt tria.
¶ pº vtꝝ scãdalũ sit dcm̃ vl' fa
ctũ minꝰ rectũ pbẽs alteri oc
casionẽ ruie. ¶ 2º vtꝝ aliq̃ bo
na sint pp scandalũ vitãdum
omittẽda. ¶ Tertio vtꝝ si aliqs horrẽs com-
mittere aliqđ fcm̃ scãdali magni:qđ nũꝗ iten
dit cõmittere:voueat si illud cõmittit se itrare
ordinẽ cistertiẽsiũ quẽ nõ vult:sed horret itra
re:⁊ postea supradcm̃ cõmittit:teneat pdictaz
religiõem itrare. Questio. I.

A Primo ostédo q̄ scandalum non sit dciū
vel factum min⁹ rectū p̄bēs alte-
ri occasioné ruine. p̄ma Pe. 2. dr̄ de xp̄o q̄ fa
ctus est lapis offensióis ꝛ petra scādali his q̄
offendūt v̄bo: nec credunt in quo ꝛ positi sūt:
ꝛ xp̄s nihil fecit vel dixit min⁹ rectū. ¶ Item
Matth. 16. dicit Saluator Petro. Scādaluz
mihi es: sed Petr⁹ xp̄o nō p̄buit occasionem
ruine. ¶ Itē hoīes q̄nq̄ scandalizant ex bo-
no. ergo scandalū nō est semꝑ dciū vel factuz
minus rectū. ¶ Itē nullū dciū vel factuz mi-
nus rectū est nec̄ium: sed vt habet Matt. 18.
necesse est vt veniāt scandala. ergo scādalū nō
est dciū vel factū minus rectum.
¶ Contra. glo. sup illud Math. 18. Si man⁹
B tua vl' pes tu⁹ scādalizat te. Scādalizat q̄ dcō
vel fctō min⁹ recto occasióez dat ruine. ¶ Itē
glo. sup illud Numeroꝝ. 3. Ulciscē p̄us filios
israel. Scādalū est vbi recte āmbulāti deceptio
ad peccādū subijcit. Sz talis deceptio nō pōt
esse nisi ꝑ factū vel verbū minus rectum.
¶ Rn̄deo. scādalum dr̄ a scādalon grece qd̄
est offendiculū vel offensio vel ruina vel ipa-
ctio pedū. trāslatum est autē a corporalib⁹ ad
sp̄ualia: ꝛ sicut in corꝑalib⁹ accipit actiue. s. ꝑ
appositióe offendiculi in via ad hoc vt ambu
lans ipingat vel ruat: ꝛ passiue. s. ꝑ impactóe
vel ruina ipingētis vel ruētis: sic in via moꝛuz
accipit scādalū actiue ꝛ passiue. ¶ Prio mō
est scādalizātis actio. s. dciū vel factū min⁹ re-
C ctum alteri p̄bēs occasioné ruine. 2° modo est
scādalizati passio: ip̄a. s. ruina occasióata ex di
cto vel facto minus recto.
¶ Ad p̄m in opp̄m dōm q̄ in v̄bo isto xp̄s nō
dr̄ fuisse scādalū: sed petra quā scādalum ē se-
cutū: nō a petra datuz: sed a malis hoīb⁹ de q̄-
bus hic loq̄tur acceptū. vnde fuerunt scādali
zati ꝛ scādalizātes: q2 sibi ipsis occasioné rui-
ne prebuerunt. ¶ Ad 2m dōm q̄ q̄uis xp̄s nō
ruerit: nec ruere possit: tñ Petrus q̄tuz in se
fuit dedit sibi occasióez ruine in q̄tum sibi sua
debat nō subire passioné quā subire diua vo-
D luntas iperabat. ¶ Ad 3m dōm q̄ bonū opus
nūq̄ prebet alij occasionem ruine: q̄uis q̄nq̄
hoīes mali viso opere bono sibi ipsis prebeāt
occasioné ruine. ¶ Ad 4m dōm q̄ q̄uis nul-
lum dciū vel factum min⁹ rectū sit nec̄ium ne-
cessitate absoluta in particulari: est tamen ne-
cessarium necessitate ꝯditionata: ꝛ in vl'i: ꝛ sic
scādalū nec̄iuz est necītate ꝯditióata. vñ iterli
nearis sup illud. Nec̄e ē vt veniāt scādala. dic̄
vt q̄ ꝓbati sunt meliores fiāt. est etiā nec̄iuz in
vl'i: sicut pctm̄ veniale est nec̄ium in vl'i: nō ta
men in particulari: vt in. 2. lib. ostēsum est. scā-
dalum. n. nō semꝑ est peccatū mortale: sed q̄n̄ E
q̄z veniale: vnde ꝛ ruina posita in diffinitione
scandali large accipitur. s. pro ruina vel dispo
sitióe ad ruinā. vñ ꝛ in greco scādalū: non tm̄
significat ruinam: sed etiam impactionem pe
dum: que ad ruinā est dispositio: q̄uis nō ne-
cessaria. non. n. oīs q̄ ipingit pedib⁹ ruit: q2 ta
mē p̄ncipali⁹ inuenit rō scādali in scādalo qd̄
est pctm̄ mortale. iō glo. sup illud. Math. 18.
Qui scādalizauerit vnū de his pusillis qui in
me credūt expedit ei vt suspēdat mola asina-
ria in collo ei⁹: ꝛ demergat in ꝓfundū maris
dicit. Multo meli⁹ est ꝑ culpa breuē suscipe-
re penā q̄ eternis seruari cruciatib⁹. qd̄ de scā
dalo quod est veniale peccatū itelligi nō po-
test. ¶ Arg̃ ad p̄tē aliā ꝓcedunt de scādalo
actiuo q̄uis in eius descriptióe exprimat pas
siuum scādalum in obliquo. Qō. II.
Secundo querit vtrum aliqua bōa sint A
ꝓpter scādalū vitādū omittē
da. Et vr̄ q̄ non. in moralib⁹ bonum p̄ncipali
bus est q̄ verꝫ: sz sicut dicit gl. sup illud Mat.
18. Qui scādalizauerit ꝛc̄. pro scandalo v̄itas
relinqui nō debet. ꝛ ex̄. de reg. iu. Qui scādali
zauerit vtilius scandalū nasci ꝑmittit q̄ veri-
tas relinquat. ergo multo min⁹ dimittēduz ē
bonum ꝓpter vitādū scādalū. ¶ Itē f̄m ap̄lz
Rom. 3. Nō sunt faciēda mala vt veniant bo
na. ergo a simili nō sunt omittēda bona vt ve
niant mala. ¶ Itē si aliq̄d bonum deberet di
mitti ꝓpter scādalum vitādum: hoc maxime
esset tēporale bonū: sed t̄palia bona non sunt B
omittēda ꝓpter vitādum scandalū. vnde glo-
riosus martyr beat⁹ Thomas nō omisit repe-
tere tēporalia bona ad vitādum scandalū re-
gis angloꝝ. g̃ videtur q̄ nullū bonū sit omit-
tendum ꝓpter vitandū scādalum.
¶ Contra. ꝑꝑ scādalum q̄nq̄ est omittēdum
qd̄ de iure esset faciendū. decre. di. 51. Aliquan
tos. sed quod de iure faciēdum est: bonū est. g̃
aliquādo est omittēdū bonum ꝓpter scādalū
vitādū. ¶ Itē ap̄ls p̄ma Cor. 7. Si esca scan-
dalizat fratrē meum nō manducabo carnē in C
eternum. ergo saltē bonum tēporale omitten
dum est ad vitādum scandalum.
¶ Rn̄deo q̄ qd̄ rōnabiliter itelligi non pōt
de scādalo actiuo: q2 per omissioné boni non
vitat hō in seipso verbū vel factū min⁹ rectū:
q2 nec operatio boni est in operāte occasio di
cti vel facti min⁹ recti. est ergo itelligenda de
scandalo passiuo sub hoc sensu. s. vtꝝ aliq̄s te-
neatur omittere bonum op⁹ ne ꝓxim⁹ scanda
lizetur. ¶ Ad cuius veritatis itelligentiā sciē
dum q̄ bonoꝝ operū quedā sunt necessaria

ad salutem:⁊ opera preceptoꝝ quedā superro
B gationis vt opera cōsilioꝝ:quedā sunt īdiffe
rentia ex genere vt comedere carnes:bibē vi-
num:tēporalia modo licito acq̄rere: acq̄sita
custodire:debita repetē:⁊ sic de alijs. Scāda
lū ēt ꝓximi oriri pōt in ipso ex sua malitia vel
īfirmitate vel ignorātia. Opa nec̄ia ad salutē
nō sunt omittēda ad vitandū ꝓximi scādalū
ex q̄cūq̄ radice ꝓueniat: q2 nullus d3 omitte
re salutē ꝓpriā ad vitādum ꝓximi dānationē.
q2 magis tenet q̄libet diligere seipm q̄ alteꝝ
s3 ordinē charitatis. Nullū ēt op9 bonū omit
tēdum est ad vitādū scādalum ꝓximi ꝓueni-
ens ex malitia:ne ꝑ hoc volētib9 malitiose im
pedire opa bona:⁊ exercere mala daret occa-
C sio malignādi. Opa vō superrogatiōis q̄uis
non sint simpl'r ⁊ ex toto omittēda pp q̄ocū-
q̄ ꝓximi scandalū:tamē q̄nq̄ ad tps sunt in-
termittēda ad vitādum scandalū ꝓueniēs ex
īfirmitate vl' ignorātia: quousq̄.s.adhibeatur
sufficiēs diligētia ad hoc vt ignorās istruat:
⁊ ifirmus aliquo mō cōfortet:vt non de bono
ope scandalū sibi sumat:nec hac de cā bonū
superogationis itermittēs ad tps merito suo
ꝑiudicat:q2 sic opus superogationis itermit-
tere meret equale ꝑmiū premio debito operi
superogationis qd̄ omittit: vel mai9: q2 talis
omissio nihil diminuit de pfectiōe charitatis:
sed magis disponit ad augmētū. Opa vō in-
F differētia ex genere:quoꝝ omissio nulli alij ꝑ-
iudicat nisi operāti:⁊ ēt in tēporalib9 tm̄ omit
tenda sunt ad vitandū scandalum ꝓximi ꝓue
niens ex ifirmitate vel ignorātia:qn̄ ꝓbabilit
apparet ꝙ nisi opus tale omittat ꝓxim9 scan-
dalizabit:⁊ si ꝓbabile est ꝙ scādalizet morta-
liter:tūc omissio illius operis est in precepto.
si autem probabile est ꝙ non scandalizetur ni
si venialiter tūc omissio illius operis est in cō
silio: postq̄ tamen proximo est ostensum ꝙ
ex tali opere scandalizari non debet:⁊ debito
modo suasum vt non scandalizetur non tene-
tur homo omittere illud opus propter ꝓximi
G scandalum vitandum:quia si post tales istru-
ctionē ⁊ suasionē scandalizetur i.ꝓprie illud
scandalū nō tā ꝓueniret ex ifirmitate vl' igno
rantia q̄ ex malitia:⁊ sicut supius dcm̄ est nul
lum opus ad vitādum scandalū ꝓximi ex ma
litia ꝓueniens est omittendum.
¶ Ad primum ergo in oppositum dicendū
ꝙ procedit de veritate:cuius locutio vel ope
ratio necessaria est ad salutem. ¶ Ad secun-
dum dicendum ꝙ non est simile: quia opera-
tio mali culpe non potest esse bona: sed omis-
sio boni supererogationis vel indifferentis
in aliquo casu potest esse bona: vt in questio-
ne visum est. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ omis- H
sio repetitionis temporalium bonoꝝ:que re
petebat beatus Thomas nō tm̄ fuisset in pre-
iudicium suum:sed etiā ecclesie: cui9 erat pa
stor:⁊ cuius bonoꝝ erat āministrator: scanda
lum etiā regis angl'. ꝓueniebat ex malitia: q2
sufficiēter gloriosus martir diligētiam appo
suit ad edocendū illum regem:⁊ suadendum
ei: vt non deberet scandalizari.
¶ Ad primum ad partem aliam dicendū ꝙ
aliquando aliquid de iure esset faciendum si
non sequeretur scandalum: quod de iure est
omittendum si ad hoc scandalum sequi pro-
babiliter presumatur. ¶ Ad secundum dicen I
dum: ꝙ ibi apostolus loquitur de omissione
cibi suspecti. vnde illud capitulum incipit de
his que ydolis imolantur. a comestione autē
talis cibi homo tenetur abstinere quando ꝓ-
babiliter presumit:ꝙ proximus suus suspica-
tur ꝙ illū cibum comedat ad venerationem
ydoli.al's etiā teneret homo abstinere a cibo
licito ad tempus propter scandalum ꝓximi:
sicut de bonis alijs indifferentibus in questio
ne dictum est. Questio. iii.

Tertio querit vtrū si aliqs horrens cōmit-
tere aliqd̄ factum scandali magni K
quod nūq̄ itendit cōmittere voueat si illd̄ cō
mittat se itrare religionē cistertiensiū quā nō
vult:sed horret itrare:⁊ postea supradcm̄ fcm̄
cōmittit teneat predictā religionem itrare. Et
videt ꝙ nō:q2 magis obligat vouens ad iplē-
dum votū:si ꝯsequat illū finē ꝓpter quē vouit
q̄ si eueniat turpis cōditio sub q̄ vouit: ⁊ quā
euenire nolebat cum vouit:sed ille q̄ votū su
pradictum fecit ꝓpter hunc finē.s.vt nō cōmit
teret illud scandalū qd̄ horrebat:⁊ turpē cōdi
tionē quā in suo voto posuit euenire nolebat.
cum g̃ si illud scādalū nō cōmisisset illam reli-
gionē non teneret igredi:multo min9 tenetur
ad hoc ꝓpter ipletionē ꝯditiōis facte. ¶ Itē L
vouēs sub aliqua turpi ꝯditiōe quā desiderat
ipleri extāte illa ꝯditōe obligat ad faciēdū qd̄
vouit. ergo per locū a ꝯrijs vouens aliqd̄ sub
aliq̄ turpi cōditiōe quā nollet euenire extāte
illa ꝯditiōe nō obligatur ad faciēdū qd̄ vouit.
¶ Itē omne votū est respectu alicui9 voliti ra
tione apposite ꝯditionis:sed in predicto voto
illud quod vouit non fuit volitū rōne sui: nec
rōne ꝯditionis apposite:q2 ꝯditio volita non
fuit:cū vouens quando vouit nollet eā eueni-
re.ergo predictum votū nullum fuit.
¶ Cōtra.omne votum sub conditione factū
tenet extante ꝯditiōe:sed iste vouit itrare pre

C dictam religionē si p̄dictum factum p̄mitteret. cum ergo quādo illud scandalum cōmisit ipleta fuerit p̄ditio sub qua p̄dictā religionē itrare p̄misit eam intrare tenetur.

¶ R̄ndeo. q̄ si impleat cōditio ille qui fecit votum supradictū p̄dictā religionē intrare tenetur: q: votum sub conditione sc̄m de re bona: & p̄pter bonum finem quē vouens intendit cōsequi p executionē illius boni quod vouit est obligatoriū extante apposita conditione: & hoc siue illa p̄ditio sit bona siue mala: sicut vouens illā malam conditionem velit impleri: vt cum quis volens cōcūbere cum muliere vouet corā ea religionem intrare: si sibi consenserit in illo malo facto: siue nolit eā

D impleri vt in proposita questione. quāuis enī conditio non sit volita a vouente dum vouet: nec etiam velit absolute religionem intrare: imo horret: tñ pōt velle vnū sub alterius cōditiōe: non enim est inconueniens q̄ duoꝝ: quorum neutrum est volitum absolute: vnū sit volitum in aliqua relatione ad aliud.

¶ Ad primum in oppositum dicēdum q̄ duplex est finis voti. vnus quem intendit vouēs assequi mediante executione sui voti: qui finis in voto p̄posito est expiatio peccatorum: quā vouens itendit consequi per executionem voti: que est religionem bona itentione ingredi.

E Alius finis est quē uouens intendit per suam obligationem īmediate consequi: qui finis in p̄posito uoto est preseruatio a cōmissione facti scandali magni. de p̄mo fine non potest intelligi maior argumenti: quia consecutio illius presupponit impletionem voti: sed loquendo de fine secundo dico maiorem esse falsam: quandoq̄ tamen ille finis est conditio apposita siue bona siue mala. ¶ Ad secundū dicendum q̄ non valet consequentie forma: sed sic debet argui. si aliquis vouet aliquid sub aliqua turpi conditione quā impleri non desiderat illa extante obligatur. ergo vouens aliqd

F sub turpi conditione quā impleri non desiderat si illa conditio non impletur non obligatur. ¶ Ad tertium dicendum q̄ quamuis vouens non voluerit absolute illud quod vouit: nec etiam ipsam conditionem: tamē voluit illud quod vouit sub cōditione: & pro tanto potest dici q̄ illud voluit rōne cōditionis: & hoc satis in corpore questionis declaratū est.

Circa litteram. Priuatum est in abscondito factum. hic per factum in abscondito itelligas quod sine solēnitate factum est. et si factū sit cum multis testibus. Solēne in conspectu ecclesie factum. hic per factū in conspectu ecclesie intelligas votum factū cum solennitate. Per susceptionē sacri ordinis vel professionem in religiōe seu per assumptionē habitus professorum. vbi distinguitur ab habitu nouitiorū. Solenne violare peccatū & scādalum. non est itelligendū q̄ semper sint duo peccata: quia scandalum non semper est speciale peccatum: sed frequenter est circunstantia peccatum aggrauans. Probari nō potest quod occulte actum est. ista non est sufficiēs ratio quare contrahentes post simplex votū continentie non sunt separādi: quia si probari posset non propter hoc dirimeretur matrimonium iam contractum: sed prohiberentur contrahere. Quibus non solū nubere: sed etiam velle damnabile est. quamuis hoc dicatur hic de illis qui solēniter continentiam vouerunt: tamen hoc etiam verū est de illis qui fecerūt simplex continentie votum: quāuis tales volēdo nubere minus peccent q̄ alij. Eas arcendas redire ad propositum. hoc intelligendū est de illis qui fecerunt solēne continentie votum. Scōm in penis tenet locum .s. q̄tum ad lapidationis penam in veteri lege. lex eni primo & principaliter precipiebat lapidari blasphemantem deū. de quo habetur Leuit. 24. deinde adulterum vel adulteram. de qua habetur Deutero. 22. Hoc execrabiliter fit in meretrice: & execrabilius fit in vxore. quia quo ad vsum contra naturam non est vxor viro concessa: & magis tenetur vir cauere malum vxoris q̄ alterius mulieris: & ideo cum ad vsum contra naturam nulla mulier viro sit concessa plus peccat vir in vtendo contra naturam vxore propria q̄ meretrice. Incipit excusari per obedientiam. hoc quod dicit ibi magister non tenetur: quia ex quo scit suam legittimā vxorem viuere: quāuis hoc apud ecclesiā probari nō possit potius debet excōmunicationis sententiā humiliter sustinere q̄ carnaliter cognoscere illam quā habet de facto quantūcūq̄ illa exigeret. extra de sentētia excommunicationis. Inquisitioni.

(Right margin letters: G, H, I, K)

¶ De dispari cultu. Di. XXXIX.

Post hec de dispari cultu videndū est: hec est enim vna de causis qbus persone illegittime fiūt ad contrahendū matrimonium. Nō enim licet xpiano cū

gentili vel iudea inire cõiugiũ: q2 etiã
in veteri testamẽto ꝓhibitũ est. Fideles
viros ĩfideles ducere vxores: dño dicẽ
te. Non accipias vxorẽ de filiab9 alieni
genaꝝ filys tuis: ne traducant eos post
deos suos. Juxta hoc domini preceptũ
iudeoꝝ cõiugia cũ alienis inita hesdras
separauit. Hoc idẽ etiã in nouo testamẽ
to seruatur. Unde Aug. Ne nubat femina
nisi sue religiõis viro: vel ne vir talẽ du
cat vxorẽ. Id enim vt dicis iubet domi-
nus. docet Apl's. vtrũq3 precipit testa-
mentũ. Item Ambr. Caue xpiane gen-
tili vel iudeo filiã tuã tradere: caue ne
gentilẽ vel iudeã: vel alienigenã. i. here
ticam et omnẽ alienã a fide tua vxorem
accersias tibi. Item. Si quis iudee: siue
christiana iudeo: siue iudea xpiano car-
nali cõsortio misceatur: quicũq3 tñ ne-
phas admiserit a xpiano cetu ꝓtinus se
gregetur. Ex his alysq3 plurib9 testimo-
nys apparet nõ posse contrahi cõiugiũ
ab his q sunt diuerse religiõis et fidei.

¶ De coniugio fidelis et infidelis et duo-
rum infidelium.

Hic aũt videt obuiare qd apo
h stolus ait de imparib9 cõiugys:
Ego dico non dñs. Si qs frater
habet vxorẽ ĩfidelẽ: et hec cõsentit habi
tare cũ illo: nõ dimittat illã: et si qua mu
lier etc. Sed aliud hoc esse: aliud illud
euidẽter ostẽdit Aug. Ibi enim agit de
illis cõiugys fidelium: que cõtrahũtur
ab eis in dispari religiõe et fide manen-
tibus. Apl'us vero ait de illis qui vnius
eiusdẽq3 ĩfidelitatis fuerũt qñ coniun-
cti sunt. Sed cũ venisset euãgeliũ alter
sine altera credidit. Intelligis ne quid
dicam? Attẽde vt rem ipsam diligẽtius
explanem. Ecce cõiuges duo vni9 infi-
delitatis fuerũt quãdo cõiuncti sunt nul
la de his questio est que ptineat ad illõ
pceptũ veteris et noui testamẽti: quo ꝓ
hibetur fidelis cũ ĩfideli copulare cõiu
gium. Jam sunt cõiuges et ambo adhuc
sunt ĩfideles. Tales sunt adhuc quales
cõiuncti sunt. Uenitq3 euãgeliũ predica
tor: credidit eorũ vnus vel vna: sed ita
vt ĩfidelis cũ fideli habitare cõsentiat:
non iubet dominus vt fidelis ĩfidelẽ di-
mittat taliter cõiunctũ. Nec apl's iubet
vt nõ dimittat: sed cõsulit: vt si quis alr
agat non sit trãsgressor: sicut et de virgi-
nibus cõsulit. Monet aũt qd est lucran
di occasio cũ possit licite relinquere: sed
non expedit. Tũc. n. non expedit id qd
licitũ est quãdo pmittit qdẽ: sed impi9
vsus alys aufert ĩpedimentũ salutis: si-
cut discessio fidelis ab ĩfideli: quã nõ ꝓ-
hibet domin9: q2 corã illo nõ est iniusta:
sed Apl's ne fiat: cõsilio charitatis sua-
det: vt nemo in ea re iussiõis necessitate
teneatur: sed cõsily voluntate libere fa
ciat. Ex his mõstratur iter fideles con-
iugium eẽ: et cõsiliũ Apli nõ obuiare ꝓ-
cepto dñi: quo iubet fidelẽ nõ iungi in-
fideli: et si cõiuncti fuerint separari. Legi
tur enĩ q Hesdras ꝓpheta: imo domin9
per eũ iussit israelitis vxores dimittere
alienigenas: per quas ibãt ad deos alie
nos: nõ ille per maritos acquirebatur
deo. Recte hoc precepit: q2 per Moy
sem iusserat dñs ne qs vxorẽ alienigenã
duceret. Merito ergo qs duxerãt dño
ꝓhibẽte: dño iubẽte dimiserunt: q2 vt
ait Ambr. Nõ est imputãdũ matrimo-
nium qd extra decretũ dei fcm̃ est: sz co
gnoscitur emendandũ: vt qñ fidelis ĩfi-
deli copulatur. Sed vt ait Augu. Cũ ce
pisset gentib9 euãgeliũ predicari: iã cõ-
iunctos gentiles gẽtilib9 cõperit coniu
gibus: ex quib9 si nõ ambo crederent: sz
vnus vel vna: et ĩfidelis cũ fideli cõsen-
tiret habitare: nec ꝓhiberi a dño ꝓbuit

fidelis infidelem dimittere nec iuberi. Ideo non phiberi: qꝛ iustitia pmittit a fornicante discedere. ⁊ infidelis homis fornicatio est maioꝛ in coꝛde: nec vā ei⁹ pudicitia cū ꝺiuge dici pōt: qꝛ oē quod nō est ex fide pctm̄ ē: q̄uis verā fidelis hēat pudicitiā ēt cum infideli cōiuge q̄ non hꝫ veraꝫ. Jō aūt nec iuberi: qui nec cōtra iussionē dn̄i gētiles fuerūt ambo cōiuncti. Licitū ergo erat per iustitiam fideli īfidelem dimittere: sed licitū non erat faciēdum pter liberā beniuolentiam. Euidēter appet ⁊ iter infideles cō iugium eē ⁊ aplm̄ de illis agere: q in īfidelitate cōiuncti fuerūt: ⁊ post alter ad fidē cōuersus est: cum quo etiaꝫ fidelis habitare consensit: ⁊ hunc nō dimittere fideli consulit apostolus: qꝛ forte per fidelem saluabitur infidelis.

¶ De fornicatione spūali ob quā potest dimitti coniunx.

p Otest tn̄ licite dimittere: qꝛ in infideli est fornicatio: si nō corporis tn̄ mētis. Causam eni fornicationis dn̄s excepit. Fornicationem vero generalē ⁊ vlēm intelligere cogimur nō mō. s. coꝛpoꝛalē sed spūaleꝫ: de qua Augu. ait. Jdolatria ⁊ quelibꝫ noxa superstitio fornicatio est. Dn̄s auteꝫ permisit cā fornicationis vxoreꝫ dimitti: sed nō iussit: ⁊ sic dedit aplo locū monendi: vt q voluerit nō dimittāt: pōt tn̄ licite dimittere. Si. n. fornicatio carnis detestāda est in cōiuge: q̄to magis fornicatio mētis. i. infidelitatis?

¶ Pro q̄bus vitijs possit dimitti.

s J aūt queris an pter aliud vitium nisi pp infidelitatē vel ydolatriam possit dimitti? Attende qd Aug. ait. Si infidelitas fornicatio ē ⁊ ydolatria infidelitas: ⁊ auaritia ydolatria: nō est dubitandū ⁊ auaritiam fornicationem esse. Quis ergo quālibet illicitam concupiscentiā pōt a fornicationis genere separe: si auaricia fornicatio ē? Ex quo intelligit̄ ꝙ pter illicitas concupiscentias non tn̄ que in stupꝛis cum alienis viris vel feminis cōmittunt̄: sed ob quaslibet que aīaꝫ a lege dei aberrare faciunt ⁊ perniciose coꝛrūpi possit sine crimine ⁊ vir vxoꝛē suam dimittere: ⁊ vxoꝛ virum. Jtē rectissime dimittit̄ si viro suo dicat: nō ero vxoꝛ tua nisi mihi de latrocinio diuitias congreges: vel nisi solita lenocinia exerceas: aut si quid aliud facinoꝛosum vel flagitiosum a viro suo expetat. Tunc ille si veraciter penitēs ē: habetq̄ fidē per dilectionem operātē: mēbꝛum qđ eum scandalizat amputabit. Ex his apparet ꝙ non solum infidelitas: sed etiā quelibet concupiscentia que perniciose turpiterq̄ coꝛrumpit: fornicatio spiritualis ē: per quā vir vxoꝛem vel vxoꝛ virum dimittere potest. Consulit tamen aplus ne fidelis dimittat infideleꝫ volentē cohabitare: nec a deo reuocare.

¶ Si fideli libeat aliam ducere infideli discedente vel dimissa.

h Jc querit̄ si fidelis dimittat infidelem: vel infidelis a fideli discedat: an liceat fideli aliā ducere? Videt̄ auctoꝛitas testari ꝙ illa viuēte alteram ducere non valeat. Ambꝛo. enim verba apostoli exponēs ait. Alioquin si disceditis ab inuicem ⁊ volētes cohabitare dimittitis ⁊ alijs vos copulatis: adulteri estis: ⁊ filij vestri qui de hac copula nascuntur: īmundi. i. spurij sunt. Jtem. Siquis habuerit vxoꝛem virginem ante baptismum: viuente illa post baptismum alteram habere nō potest. Crimina enim in baptismo soluuntur non coniugia.

¶ Que premissis contraria videnť.

s Ed cõtra Ambro. testať. Si infidelis dicit apľs discedit: discedat. Non. n. est seruituti subiectus frater aut soror in hmői: qr n õ debetur reuerẽtia cõiugy ei qui horret auctorem coniugy. Nõ est. n. ratũ matrimoniũ: qđ sine deuotiõe dei est: ⁊ iõ nõ est pctm̃ ei q dimittiť pp deũ: si aly se copulauerit. Cõtumelia. n. creatoris soluit ius matrimony circa eũ qui relinqtur ne accuseť aly copulatus. Infidelis aũt discedẽs ⁊ in deuȝ peccat ⁊ in m̃rimoniuȝ: nec est seruãda ei fides cõiugy: qui iõ recessit ne audiret xp̃m eẽ deum xp̃ianorũ coniugiorꝝ. Si vero ambo crediderint per cognitionẽ dei cõfirmatur coniugium. ¶ Determinatio.

a Ttende hec predictis cõtraria posse videri: ita vt sibi Ambrosius ɔ̃dicere videať. Sed distiguendũ est hic aliud esse dimittere volentẽ cohabitare: aliud dimitti propter deũ ab illo qui horret nomẽ xp̃i. Ibi. n. lex beniuolentie nõ seruať. Hic veritas custodiť: ⁊ iõ cũ liceat dimittere volentem cohabitare: non tñ ea viuente aliã ducere licet. Discedenteȝ vero seq non opȝ: ⁊ ea viuente aliã ducere licet. Sed hoc nõ est intelligenduȝ nisi de his q in infidelitate sibi copulati sunt. Sȝ si ad fidem vterqȝ cõuersus est: vel si vterqȝ fidelis matrimonio ɔiunctus est: ⁊ post alter eorꝝ a fide discesserit: ⁊ odio fidei cõiugẽ reliquerit: dimissus discedẽtem nõ comitabiť: nec tñ illa viuẽte alteraȝ ducere poterit: qr ĩter eos fuerat ratuȝ coniugium: qđ nõ potest dissolui.

¶ Quidã dicunt cõiugiũ nõ esse ĩter infideles: ⁊ quare.

s Unt tamen nõnulli qui ĩter infideles asserunt non esse coniugiũ: quia nec rata nec legitima: qr apľs ait. Omne qđ nõ ẽ ex fide: pctm̃ ẽ. Eorꝝ aũt coniũctio nõ ẽ ex fide: ⁊ ideo pctm̃ est. Nõ est ergo cõiugiũ: qr nullũ coniugium pctm̃ est. Aug. ẽt dicit: qr nõ ẽ vera pudicitia ĩfidelis cuȝ fideli. Sȝ vera negať esse pudicitiã: nõ qꝫ ĩfideliũ cõiugium nõ sit verũ: sed qr nõ hȝ illud triplex bonũ: qđ excusat coituȝ ⁊ meretur p̃miũ. Itẽ illud apli. Oẽ qđ nõ est ex fide pctm̃ est: nõ sic intelligendum est: vt quicquid fit ab infidelibus pctm̃ sit: sed omne qđ fit cõtra fidẽ idest cõscientiã: male fit: ⁊ ad gehẽnã edificat. Uel in oĩ eo qđ infidelis facit peccat: nõ qr illud facit: sed qr nõ eo mõ illud facit quo dȝ: nõ referens ad debitũ finem.

¶ Qꝫ legitimũ sit coniugium infideliuȝ sed non ratum: ⁊ quare.

c Opula ergo maritalis que est inter infideles coniugiuȝ est legitimũ: sed non ratum. Legitimum qr est inter legitimas personas: sȝ non ratũ: qr sine fide. Coniugiũ vero fidelium est legitimũ ⁊ ratuȝ: si tñ legitime sunt p̃sone. Qꝫ aũt legitima sit infidelium cõiunctio Augu. testať dicens. Uxor legitima a societate cõiuncta sine vlla culpa relinquiť si cum viro xp̃iano permanere noluerit. Ex hoc etiam p̃bať qꝫ infideli ad fidẽ cõuerso apostolus cõsuluit infidelem nõ dimittere: qđ non faceret: si non esset inter eos legitimum coniugium. Legitimum est quod legali institutione vel prouincie moribus: nõ ɔ̃ iussioneȝ dñi ɔ̃trahiť.

¶ Superius determinauit. magister de ipedimentis que faciunt personã illegitimaȝ ad cõtrahendũ cũ quacũqȝ p̃sona. Hic determinat de ipedimẽtis que faciunt personã illegitimam ad cõtrahẽdũ nõ cũ quacũqȝ persona sed cum aliqua. ¶ Et diuidiť in partes q̃tuor. P Primo determinat de ipedimẽto disparis cultus. P 2° de ipedimẽto cõsanguinitatis. di.

sequenti.ibi.Nūc supest. ☞3° de impedimēto affinitatis.di.41. Nunc de affinitate. ☞4° de ipedimento cognationis spūalis ⁊ legalis.di. 42.ibi.De parētalius. ℂ Pria in q̄tuor.☞p° determinat hanc qōnē:vtruz fidelis cum infideli possit cōtrahere.☞2° an duor infideliū coniugatorum alter conuersus ad fidem possit nō conuersum dimittere.ibi. Pōt tamen. ☞3° an conuersus possit aliud matrimonium cōtrahere.ibi.Hic querit.☞4° vtruz inter infideles sit cōiugiuz legitimū.ibi. Sunt tamē. ℂ Prima in duas.☞Primo determinat veritatem. ☞Scdo soluit cōtrariaz obiectionē. ibi.Hic aūt.ℂ Illa pars que ibi incipit.Potest aūt.diuidit in duas. ☞ Primo ostēdit q duorum infideliū coniugatorum cōuersus ad fidem potest dimittere nō conuersuz.☞Scdo inquirit vtrū pter aliud vitiū possit coniunx dimitti.ibi.Si aūt. ℂ Illa pars que ibi icipit Hic queritur.diuiditur in duas.☞ Prio ostēdit q fidelis dimittēs nō conuersum volentez tamen cohabitare nō potest aliud matrimonium contrahere alio viuente.☞Scdo ostendit q si non conuersus nō vult cohabitare cū cōuerso conuersus potest aliud matrimoniuz contrahere.ibi. Sed econuerso. ℂ Illa pars que ibi incipit.Sunt tamē.diuiditur in duas. ☞ Primo remouet falsitatem. ☞Scdo cōfirmat veritatē.ibi.Copula igit. Arti. 1.

Circa hanc distin.querendum est pncipaliter de duobus.☞Primo de infidelium cōiugio.☞Scdo de ipsor diuortio.ℂ Circa pmū querunt tria. ☞Primo vtrū fidelis cum infideli possit cōtrahere.☞Scdo vtrum inter infideles possit esse matrimonium legitimū.☞Tertio vtrū tale matrimonium excuset eorum carnalem cōcubitum. Questio. 1.

A Primo ostendo q fidelis pōt ɔhere cuz infideli: q2 Joseph cum Egyptia cōtraxit.vt habet gen.41.⁊ Moyses cū ethyopissa.de quo habet numero.12. nec tamē pdicti fideles pro illis matrimonijs reprehēsi sūt in scriptura.ℂ Itez peior est apostatās a fide q̄ ille qui nunq̄ fidem suscepit. vt habetur.2.Pe.2.sed si fidelis contrahit cū illo qui apostatauit a fide non dirimit matrimoniū. ergo multo fortius pōt esse matrimōiū inter fidelē ⁊ illum qui nunq̄ suscepit fidem.

ℂ Contra.Esdre.pmo cap.9.⁊.14.habetur q precepit Esdras filijs israel dimittere vxores alienigenas:quas in matrimoniuz duxerant.

ℂ Item. vt habetur deutero.7°.precepit dominus filijs israel q cuz amorreis: cananeis: pherezeis:eueis:⁊ hiebuseis nō sociarent coniugia.ℂ Item nō est cōmunicandū cum infidelibus.2ª Joā.3° nec aue eis dixeritis:sed cōiuges simul cōicant.ergo fidelis nō debet matrimonium cōtrahere cum infideli. B

ℂ Respondeo q ante legem scriptā licebat fideli contrahere cuz infideli: q2 nulla lege phibebatur:vt bene ostendit pmū argumentuz ad partem pmaz. Tempore vero legis scripte phibitum fuit filijs israel cōtrahere cū cananeis pter eorum peruersitatē ⁊ obstinationem:⁊ ne coniunx infidelis peruerteret fidelem. nō aūt phibituz fuit contrahere cū alijs infidelibus.vnde Hester contraxit cum Assuero.vt habetur Hester scdo.modo aūt nō licet alicui fideli contrahere cum infideli:qui fidei sacramentū nō suscepit: vt ostendunt auctoritates quas adducit magister huius dist.c.p°. vnde si de facto cōtrahat matrimoniū dirimēduz est.Cuius rōnem assignant aliqui: qm̄ in tali matrimonio ⁊ si eēt bonū fidei ad hoiez: nō tamen ad deū ex parte coniugis infidelis. nec esset ibi etiā bonū plis:q2 infidelis conaretur educare prolem nō ad cultuz dei:sed ad contrariuz.S3 hec ratio est insufficiens: quia hec omnia dici possent de matrimonio cōtracto inter fidelem ⁊ hereticū qui suscepit fidei sacramentū: ⁊ tamen q̄uis fidelis contrahēs cum heretico peccet: matrimoniū tamen contractū nō est dirimendu3.☞Dicendū ergo q ratio quare non tenet matrimoniū cōtractuz inter fidelem ⁊ infidelem:qui sacramentū baptismi non suscepit est: q2 iura reddunt fidelem esse personam illegitimā ad contrahendum cum infideli predicto.vnde dicit.28.q.1. Sic enim.vltra medium:q nō nisi eiusdez religionis ⁊ fidei maneant copulata coniugia. simile habetur.e.q.Caue.huius aūt ɔstitutionis fuit ratio congrua: q2 nō deceret christianum contrahere matrimoniū:in quo nō esset ratio sacramēti:sed in pdicto matrimonio rō sacramenti nō esset:q2 nō posset hre sacramēti rōnem ex parte ɔiugis vnius : ⁊ non hre ex parte alterius. Ille aūt qui sacr3 baptismi nō suscepit nullū aliuz sacrm̄ suscipere pōt:vt superius ostensum est:quapp nō teneret matrimoniū ɔtractū iter baptizatū ⁊ nō baptizatū: etiā si oēs articulos fidei crederet. dicit.n.28. q.1.Caue.⁊ sumptū ē ab Ambro.in lib.de patriarchis. si christiana sit:idest cathetizata s3 glo.non est satis nisi ambo iniciati sint sacramento baptismatis. C D E

F ¶ Ad p̄mum in oppositum p3 solutio ex di/
ctis in questione. ¶ Ad 2m dōm ꝙ nō reddi/
tur fidelis persona illegitima ad contrahen/
dum cu3 infideli ꝓpter infidelitatis peccatū:
q2 tunc magis esset persona illegitima ad con
trahendum cū heretico: ꝛ esset persona legiti
ma ad cōtrahendum cum fideli non baptiza/
to: qḋ falsum est: sed est rō q2 nō suscepit sacra
mentum baptismi qḋ oium aliorum sacramē/
torum ianua est. ¶ Argᵃ ad partem aliā grā
pncipalis conclusionis pn̄t cōcedi: q2 tn̄ ter/
tium cōcludit ꝙ nullo mō sit cōicandū cū in/
fidelibus: ideo dōm ꝙ ecclia prohibet fideles
G cōicare cu3 infidelibus ꝓpter cautelā fideliū.
ꝛ qn̄q3 etiā in penā infidelium. Pro pma cā
inhibet cōionē fideliū cum quibuscūq3 infide
libus siue paganis siue iudeis siue hereticis si
ue apostatis: sed in hoc distinguēdū est s3 di/
uersas cōditiones psonaꝝ ꝛ negocioꝝ ꝛ tēpo
rum: q2 si fideles sint firmi ꝛ docti in fide: ita
ꝙ ex eoꝝ cōione cū infidelibus magis ꝓbabi
liter possit sperari infideliu3 correctio ꝙ̄ fide/
lium peruersio licitū est eis cōicare cū infide/
libus paganis vel iudeis: maxie si vrgeat ne/
cessitas. si āt fideles sint simplices vel infirmi
in fide: ita vt ꝓbabiliter timeri possit de eoru3
puersiōe: ideo ꝓhibendi sunt cōicare cū infi/
delibus q̄buscūq3: maxime ne magnā familia
H ritatē habeāt cū eis: vel ne cōicent cū eis: nisi
in necessitate. vn̄ glo. sup illud scōe epl'e. Joā.
Nolite eū recipe in domū. dicit. Ne dū hospi
tales esse velitis per mala eorū colloquia vr̄i
boni mores corrūpant. Fideles aūt ꝓhibētur
cōicare cum hereticis ꝛ apostatis maxime in
penā eoꝝ. vnde ꝛ tales infideles excōicat ec/
clesia: q2 cū receperint fidei sacr̄m ecclesia nō
tm̄ h3 iudicare eos iudicio tēporali: sed etia3
spūali: ꝛ talibꝰ nō d3 dici aue. vn̄ glo. sup illud
scōe Jo. neq3 aue. ꝛc̄. dicit ꝙ videt signū con/
sensus erroris. hoc. n. dicimꝰ amicis quorum
opera nobis placent. Questio. ii.

A Secūdo querit vtrum inter infideles pos/
sit esse matrimoniū legitimū. Et
videt ꝙ nō q2 mr̄imoniū legitimū indissolubi
le est. dr̄. n. Mat. 19. Quos deus cōiunxit hō
non separet: sed matrimoniū infideliū dissolu
bile est per conuersionē alterius ad fidē alte/
ro remanēte in īfidelitate vt inferius ostēdet.
ergo iter ifideles mr̄imoniū legitimū esse nō
pōt. ¶ Jtē mr̄imoniū 9ctū inter ifideles ma/
gis est 9 bonū ꝓlis ꝛ fidei ꝙ̄ 9ctū inter fidelē
ꝛ inter infidelē. sed cōtractū inter fidelē ꝛ in/
fidele3 non pōt esse legitimū. g̊ multo minus
inter infideles pōt esse legitimum.

¶ Contra. magister huius. dist. c. vlti. dicit ꝙ B
copula maritalis que est inter infideles cōiu/
gium est legitimum.
¶ Respōdeo s̄m ꝙ habetur. 28. q. 1. Si quis
iudaice. §. Jtem illud. qḋdam est coniugium
legitimū ꝛ non ratum: qḋdam ratum ꝛ nō le/
gitimum. quoddā legitimū ꝛ ratū. Legitimū
ꝛ nō ratum est qḋ legali institutiōe vel ꝓuin/
cie moribus 9hit: qḋ tn̄ separabile est. Ratu3
ꝛ nō legitimū est matrimoniū 9ctū inter fide/
les qui sacr̄m baptismi susceperūt contēptis
solēnitatibus que debēt adhiberi s̄m cōsuetu
dinem ecclesie ꝛ patrie morē: vt matrimoniū
clandestinū. Ratū est qḋ inseparabile est. Jl/
legitimū est ꝓpter cōtēptu3 solēnitatis q̄ s̄m C
legem ꝛ pr̄ie morē adhiberi d3. Legitimu3 ꝛ
ratum est 9ctu3 iter fideles q̄ sacr̄m baptismi
susceperunt: ꝛ nō sunt psone illegitime ad cō
trahendu3: ꝛ solēnitates debitas s̄m cōstitu/
tione3 ecclesie ꝛ morē patrie adhibuerūt. Di
co ergo ꝙ iter infideles non pōt esse mr̄imo/
nium ratū: q2 vt ostensum est in arguēdo tale
mr̄imoniū separabile est per alterius conuer
sionem ad fidem altero in infidelitate rema/
nente: sed inter eos pōt esse matrimoniū legi/
timum: q2 nec lege nature nec lege diuina ꝓ/ D
hibent matrimonialiter copulari nec per ali/
quam cōstitutionē ecclesie: q2 s̄m apl'm pme
Corin. 5. ecclesia non iudicat de his que foris
sunt: ꝙ̄uis aūt illud matrimoniū non sit sacra
mentū cum sit separabile: quia nullum sacr̄m
ante baptismū suscipi pōt: tamē est in officiu3
nāe: ꝛ quoddā fedus societatis humane.
¶ Ad pmū in oppositū dōm ꝙ maior est ve
ra nisi intelligat: de mr̄imonio legitimo ꝛ ra/ E
to. ¶ Uel pōt dici ꝙ cū illud matrimoniū se/
paratur per cōuersionē alterius ad fidē: nō se
paratur ab homine sed a deo: deus aūt sepa/
rare pōt quos cōiunxit: quāuis hoc nō possit
homo. ¶ Ad 2m dōm ꝙ non valet: q2 ecclesia
pōt fidelem reddere illegitimū ad cōtrahen/
dum cu3 infideli: q2 de quolibet fideli iudica/
re pōt: sed illos qui nunꝙ̄ sacr̄m fidei suscepe
runt non iudicat: ꝛ ideo infideles reddere il/
legitimos ad contrahendu3 inter se ad ipam
non pertinet. Questio. iii.

Tertio querit vtrū matrimonium 9ctum
inter infideles excuset eoꝝ carna A
lem cōcubitū. Et vr̄ ꝙ nō: q2 vt hr̄. 28. q. pma.
Sic. n. prope pncipium ꝛ recitat magister. in
lr̄a. c. vlt. non est vera pudicitia infidelis cum
infideli coniuge. ergo tale mr̄imoniū non ex/
cusat carnalem cōcubitū. ¶ Jtē carnalis cō/
cubitꝰ nō excusat nisi per bona mr̄imonij que

B non sunt in matrimonio infidelium. ibi enim nõ est bonum sacramẽti: qꝛ est separabile: nec ꝓlis: qꝛ nõ educitur ad cultũ dei: nec fidei: qꝛ nõ seruat in eo fides homini pp deum. ergo tale matrimoniũ carnalẽ concubitũ nõ excusat.

¶ Cõtra. cõiunx infidelis suo cõiugi infideli tenetur carnaliter cohabitare si exigat: sed faciens illud ad qd tenetur a peccato excusat. ergo per matrimonium infideliũ põt excusari carnalis concubitus a peccato.

¶ Rñdeo ꝙ bona matrimonij ſm ꝙ sunt in matrimonio excusant cõiugũ carnalẽ ꝯcubi-
C tum: et qꝛ in matrimonio fideliũ sunt ꝯplete: iõ ſm ꝙ sunt in intẽtiõe ꝯiugũ carnalr ꝯcubẽtiũ: ita cõplete excusant illũ actũ: ꝙ etiã ipm reddunt meritoriũ. in matrimonio aũt infideliũ sũt incõplete: qꝛ ibi nõ est bonũ sacri nisi s3 qd: et si sit ibi fides ad hoiem nõ refert ordinate in deũ. Quis ẽt sit ibi ꝓlis susceptio: nõ tñ est ei9 educatio ad cultũ diuinũ: et ideo pdicta bona ſm ꝙ sunt in matrimonio infideliũ ipsoꝝ carnalem concubitũ nõ pñt reddere meritoriũ: ip3 tamẽ excusant a peccato. Et ad huius veri-
D tatis explanationem valent aliqua que dicta sunt lib. 2. di. 41. i illa qõne. Utrum omnis actio sine fide rectificante sit peccatum.

¶ Ad pm in oppm dõm ꝙ sicut habet. 28. q. 1. Omnes. §. Ex his. vbi dr. non est vera pudicitia hois infidelis ẽt cũ coniuge sua: negatur pudicitia esse vera qñtũ ad effectũ et ad pmiũ videl3 eterne salutis: s3 ex hoc nõ sequit ꝙ ille ꝯcubitus semp sit peccm. ¶ Ad 2m p3 solutio ex dictis in qõne.

Articulus. II.

Onsequẽter querit de scdo pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. ☞ Primo vtꝝ ꝯuersus ad fidẽ teneat ab infideli cõiuge discedere. ☞ Scdo vtrũ possit ꝯhere cũ alia psona coniuge infideli viuente. ☞ 3° vtru3 cõiunx infidelis a fideli dimissus possit illo viuẽte cũ alia persona contrahere.

Questio. I.

A Primo ostendo ꝙ ꝯuersus ad fidẽ nõ tenetur ab ifideli cõiuge discedere Apls. 1. ad Cor. 7. Si quis frater vxorẽ h3 infidelem et hec ꝯsentit habitare cũ illo nõ dimittat illam: et si q mulier h3 virũ infidelẽ. et hic ꝯsentit habitare cum illa nõ dimittat virum.

¶ Itẽ peior est ille q labit in heresi3 qñ ille q nunq3 fidẽ suscepit. vt hr. 2. Pe. 2. sed cõiunx fidelis non tenet discedere a suo cõiuge labẽte in heresim: qꝛ nullũ ipedimentũ supueniẽs matrimonio rato et cõsumato soluit ip3. ergo multo minus conuersus ad fidez tenet dimittere suam coniugẽ que nunq3 fidem suscepit. B

¶ Item vir pp suã conuersionẽ ad fidẽ nihil tenet facere in pudiciũ aĩe sue ꝓlis: s3 si vir conuersus ad fidẽ teneret dimittere vxorẽ infidelem hoc esset in pudiciũ aĩe ꝓlis: qꝛ ꝓles remaneret penes mrem infidelẽ cu3 ꝓles sequat ventrẽ. ergo cõuersus ad fidẽ nõ tenet dimittere vxorem infidelem.

¶ Contra. infideli licitũ ẽ habere plures vxores. qꝛ hoc nõ vr̃ esse ꝓhibitũ nec in iure nãe nec diuino: et statuta ecclie cũ nõ iudicent de his q foris sunt: ad ifideles nõ se extẽdũt. si ergo ꝯuersus ad fidẽ nõ teneret ab ifideli discedere: posset xpian9 simul pl'es vxores hr̃e: qd falsum ẽ. ¶ Itẽ. 28. q. j. Iudei. nõ põt ifidelis in C
eius permanere coniunctione que iã in xpianã translata est fidẽ. ergo conuersus ad fidem tenetur discedere a cõiuge in infidelitate remanente. ¶ Itẽ nõ minus periculũ est cũ ifideli remanere qñ cũ eo ꝯhere: s3 pp periculũ puersiõis ꝓhibet fidelis ꝯhere cum infideli. ergo a silĩ ꝓhibitũ est ipm remanere cũ infideli.

¶ Rñdeo ꝙ de discessione fidelis ꝯiugis ab infideli alr iudicãdũ ẽ ꝓ tpe pmitiue ecclesie: alr ꝓ tpe Cõstantini iperatoris et tẽpoꝝ9 illis ꝓpinqs: aliter ꝓ moderno tpe. pmo. n. tpe passim ꝯuertebant ad fidẽ iudei et gentiles: et iõ tunc cõiunx fidelis poterat hr̃e spẽ ꝓbabi- D
lem de ꝯuersiõe cõiugis ifidelis: ẽt si ꝯuersionem nõ ꝓmitteret: ꝓ quo tpe dicit Aplus pa Cor. 7. Scificat9 ẽ vir ifidelis p mulierẽ fidelem et scificata est mulier ifidelis per virũ fidelem: et ꝓ illo tpe itelligẽdũ ẽ ꝯsiliũ apli q dic. ꝙ ꝯiunx ꝯuersus ad fidẽ nõ dimittat ifidelez. ☞ Alio ãt tpe magis sci sr̃ obstiati iudei: et gẽtiles adhuc satis facilr ꝯuertebant ad fide3: et iõ ꝓ illo tpe erat consiliũ ꝙ ꝯuersus ad fidem cohabitaret cũ ꝯiuge ifideli gentili: et ꝓhibitũ ꝙ non cohabitaret cũ iudea vel iudeo: ne per ip3 vel ipa3 puerteret fidelis. ☞ Modernis ãt tẽporibus tam iudei qñ gẽtiles ꝓ maiori pte qsi obstinati vident: iõ ꝓhibitũ est ne ꝯuersus ad fidẽ cohabitet cũ cõiuge ifideli tã gẽtili qñ E
iudea vel iudeo: si diligẽter et sufficiẽter monitus vt ꝯuertat ꝯuerti noluerit. si aũt conuerti voluerit: aut hoc vult et ꝓmittit vel offert anteq̃ post ꝯuersionẽ sui cõiugis exercuerit aliquem actũ fidei ꝯriũ: aut post. pmo mõ ꝯiunx ꝯuersus non tenet ab eo discedere: sed suũ cõiugem maritali affectione tractare. non enim sibi potest obijcere spũalem fornicationẽ quã ambo pariter exercuerunt. scdo modo est in potestate ꝯiugis fidelis ab infideli discedere

F vel non quantum ad cohabitationē ꝛ thoꝛū: non tamē quantū ad vinculi matrimonialis ruptionem: vt patebit in q̄ōne sequenti.

¶ Ad p^m p3 solutio ex dictis. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ lapsus in heresim aut reuertit ad fide3: aut in sua heresi obstinate pseuerat. 2° mō cōiunx fidelis tenet ab illo discedere q̄tum ad cohabitationē ꝛ thoꝛ: ꝓpter subuersiōis periculū: ꝛ ne patronus illi⁹ turpitudinis videat. ṗmo mō: aut ꝯiunx fidelis vult itrare religionē: aut nō. si vult intrare religionē pōt inuito cōiuge ad fidem reuerso si ab eo fuerat iudicio eccl'ie separata. extra de cōuersi. infidelis. Mulier. si aūt non vult religionē itrare tenet reuerti ad coniugē reuersum ad fidē: vt hꝫ in glo. c. ṗdicto. secus aūt est i carnali fornicatiōe: q2 si ma

G ritus cognosceret vxoꝛē post carnalē fornicationē: postea ad oꝛdines ꝓmoueri non posset: cognoscere aūt eam post sp̄ualē fornicationē talem ꝓmotionē nō impedit. ¶ Preterea. in fornicatiōe carnali aīa ꝛ coꝛpus polluunt: in sp̄uali vo tm̄ aīa. ¶ Preterea. in carnali fornicatiōe nō tm̄ fit in aīa qd̄ marito displiceat: sed ēt in coꝛpoꝛe: nō sic aūt in fornicatiōe spirituali. Et he rōnes habent in glo. sup. c. ṗdicto. Laurēti⁹ tn̄ dicit eā nō cogēda3 redire: vt hꝫ in gl. extra de diuoꝛtio: super illud. c. q̄to. cum distinctione illi⁹ decre. ē. eo. ti. de illa. vbi dr̄ ꝙ si cōsoꝛtiū viri sine iudicio ecclesie declinauit ei cū reuersus fuerit est reddēda. Si vo iudicio ecclesie ab eo recessit ad recipiēdū eū nullaten⁹ dicim⁹ cōpellendā. hoc tn̄ certu3 est

H ꝙ inter eos vinculū mr̄imoniale nō soluit: q2 inter eos fuit ratū. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ in hoc casu ṗdicto ꝓles assignari d3 patri in fauoꝛe3 fidei xp̄iane: extra de ꝯuer. ifide. Ex lr̄is.

¶ Ad ṗmū ad ꝑtem aliā dō3 ꝙ iure nāe ꝓhibitum est simul hr̄e ples vxoꝛes vt supi⁹ habitum ē: ꝛ q̄uis ifideles nō subsint iuri positiuo eccl'ie: subsunt tn̄ iuri nāe: ꝛ legi diuine: ꝛ ideo qn̄ infidelis hn̄s ples vxoꝛes nō tenebat post sui ꝯuersionē ad fidē discedere ab ifideli: non tn̄ licebat sibi in cōspectu dei retinere nisi illā quā p° duxerat in vxoꝛē: q2 nec an̄ sui ꝯuersionē h° sibi licebat: ꝯdicēte iure nāe. ¶ Ad alia duo p3 q̄d sit dō3 ex dcīs in q̄ōne. Q̄ō. II.

A **Secundo** querit vtꝝ ꝯuersus ad fidē possit ꝯhere cum alia ꝑsona coniuge infideli viuente.

¶ Rn̄deo ꝙ cōiunx infidelis aut vult cohabitare cū cōuerso ad fidē sine cōtumelia creatoris ꝛ scandalo ipsi⁹ cōuersi. aut nō. Primo mō nō lic3 cōuerso ꝯhere cū alia ꝑsona infideli ꝯiuge viuēte. 28. q. 2. Si ifidelis. §. hic distinguendū. Cuius rō est. q2 in hoc casu nō est solutum inter eos mr̄imoniale vinculu3: q2 quo ad hoc ifidelis cōiunx nō iniuriat mr̄imonio: nec matrimonij ꝯditoꝛi nec marito. Si vo nō

B vult cohabitare soluit matrimoniale vinculū inter eos: q2 iniuriat mr̄imonio: ꝛ tūc ꝯuersus pōt aliam ducere. ꝛ sic intelligi pōt illud verbum apl'i. j. Coꝛ. 7. Si infidelis discedit discedat. non. n. seruituti subiect⁹ ē frater aut soroꝛ in hmōi: dr̄ ēt. 27. q. 2. Si infidelis. §. hic distinguendū. ꝙ descendentē seq̄ nō o3. ꝛ ea viuēte aliā ducere lic3. veꝝ hoc nō nisi de his itelligēdum est q̄ in ifidelitate copulati sunt. Si autē vl't cohabitare: nō tn̄ sine blasphemia xp̄iane fidei adhuc in hoc casu soluit vinculū mr̄imoniale iter eos q̄ directe iniuriant cōditoꝛi matrimonij: in quo casu itelligit illud qd̄ dr̄ in. c. sup2adicto ꝙ contumelia creatoꝛis soluit ius mr̄imonij: ꝛ tūc fidelis pōt aliud mr̄imoniu3 ꝯhere. Si āt vult cohabitare sine blasphemia

C fidei xp̄iane: nō tn̄ sine scandalo coniugis fidelis: q2 conat ipm̄ ꝑuertere: adhuc in hoc casu ꝯuersus pōt aliud mr̄imoniū ꝯhere: q2 solutū est vinculū mr̄imonij ṗmi per hoc ꝙ infidelis iniuriat enoꝛmit fideli ꝯiugi: ꝓpter tn̄ cās p2edictas nō solueret mr̄imoniale vinculū qd̄ eēt ratū: sed inter ifideles nō est mr̄imoniū ratū: vt superi⁹ habitū ē. ꝛ hꝫ. 28. q. p^a. circa ṗn^m. Ex ṗdictis p3 ꝙ eo ipso ꝙ alter ifideliū coniugu3 ꝯuertit ad fide3 altero in ifidelitate remanēte non soluit inter eos vinculū mr̄imoniale. S3 per hoc ꝙ nō est ratū est dissolubile: ꝛ per ṗdictam ꝯuersionē disponit ad dissolutionē. S3

D ifidelē nolle cohabitare fideli: aut nō sine blasphemia fidei xp̄iane: aut nō sine scādalo fidelis coniugis ṗdictū vinculū dissoluit: nec op3 illam dissolutionē fieri per iudiciū eccl'ie: cu3 eccl'ia de ifideli nō iudicet. 28. q. 2. si infidelis. in glo. ⁋ Alij aūt tenentes ꝯriū dicūt ꝙ si infidelis nō vult cōparere ꝙ ecclesia sniare pōt ꝛ d3. ⁋ Aliq̄ tn̄ dicūt ꝙ nō soluit vinculū matrimonij inter eos quousq3 conuersus ꝯhit aliud mr̄imonium: q2 si infidelis post illas blasphemias ꝯuerteret ad fidē anteq̄ cōuersus aliud mr̄imoniū ꝯtraxisset nō posset ṗmo cōuersus

E aliud matrimoniū contrahere. S3 mihi ē difficile videre si vinculum ṗmi matrimonij non est ṗmo solutu3 quomō sequens matrimoniū sit legitimū. Unde mihi videt dicendū ꝙ anteq̄ contrahatur scd̄m matrimoniu3 soluitur ṗmū. vt dicit in sup2adicto. c. in glo. ꝛ tamē si ante contractū matrimonij secūdi alius coniunx conuerteret nō liceret illi qui ṗmo ꝯuersus est scd̄m matrimoniū contrahere viuente

F alio:non q: per cõuersionẽ alteri⁹ restitueret vinculum mr̄imonij p̄mi quasi iure postliminij:vt quidã dicunt;q: ad cãdu3 matrimonij vinculum mutu⁹ req̄rit cõsensus : sed cãretur quoddã impedimẽtum quo alius alio viuẽte cum alia persona matrimoniũ cõtrahere p̄hiberet.28.q.2.Si infidelis. in gl.ibi. cũ dicit q̄ restituitur vinculum matrimonij:sed exponẽdum est:vt ia3 dixi. Questio. iii.

Tertio querit vtrũ coniunx īfidelis a fideli dimissus nõ d̄bito possit illo viuente cũ alia persona ꝯ̄here.
A Et videt q̄ sic.q: īnter eos nõ est matrimoniale vinculu3:alias fidelis nõ posset ꝯ̄here infideli viuente : īfidelis aũt non alligatus matrimonio põt ꝯ̄here.
¶ Itẽ nullus coniugũ põt alterũ inuitũ obligare ad perpetuã continentiã: sed si infidelis non põt ꝯ̄here altero ꝯiuge viuente ꝯiunx fidelis posset infidelẽ obligare ad continẽtiam per totã vitam ipsi⁹ fidelis:q: vt habitũ est in q̄one p̄cedenti postq̄ infidelis nõ vult remanere cũ fideli:aut si vult non tñ sine blasphemia xp̄i aut scãdalo fidelis ipse fidelis potest aliud matrimoniũ ꝯtrahere ipsa viuẽte. ergo postq̄ fidelis matrimoniũ contraxit. videt q̄ infidelis possit contrahere.
B ¶ Cõtra.28.q.2.Si infidelis:cõtumelia creatoris soluit ius matrimonij circa eũ qui relinquit:in quo videt dare itelligi : q̄ cũ infidelis nõ vult modo debito cohabitare cũ fideli nõ soluit ius matrimonij nisi quo ad fidelẽ. ergo solus fidelis ꝯ̄here possit: nõ tamen infidelis.
¶ Itẽ vt habitũ est fidelis volens cohabitare cũ infideli modo debito cohabitare volẽti nõ põt aliud matrimoniũ ꝯ̄here infideli viuente. ergo mĩto min⁹ īfidelis dimittẽs fidelẽ cohabitare volentem potest aliud matrimonium contrahere fideli viuente.
¶ Circa hanc questione3 fuerunt opiniones diuerse vt accipi potest ex dictis.28.q.2.Si infidelis. in gl. Quidam eni3 opinati sunt in-
C fidele3 posse aliud matrimoniũ contrahere:nõ tamen anteq̄ fidelis aliud matrimoniũ contrahat vel solẽne votu3 continentie faciat:sed quia postq̄ fidelis contraxit vel solẽniter vouit non remanet sibi aliquod ius in coniuge infideli.vnde videt infidelis nullo iure remanere obligatus ad non contrahendum; q: ex quo solutum est vinculum matrimoniale iter ipsum ꝛ fidelem:nec remanet fideli ius aliq̄d super infidelem:ius nature non prohibet infidelem contrahere:nec ius diuinum q̄d sciaз: nec statutum ecclesie: quia statuta ecclesie nõ ligant infideles: qui nunquã susceperũt sacramentum baptismi. ¶ Alij dicunt q̄ infidelis manens in infidelitate nunquã potest cõtrahere in vita alterius nec post vita3: quia quãuis inter ipsum ꝛ fidelem sit solutum matrimoniale vinculum quãtum ad essentiã:m:re-
D manet tamen quãtum ad obligationis effectum in infideli:propter culpam sua3. Nec ex hoc sequitur q̄ obligetur ad perpetuam continentiam:quia si conuertatur ad fidem contrahere potest postq̄ alius matrimoniũ contraxit vel solenniter vouit.
¶ Ex dictis patet solutio ad argumenta ad partem primam.
¶ Qui vult tenere aliam opinionem dicere potest ad p̄mu3 argumentum contra eam:vt dicit quedam glo.ibidem:q̄.s. non est intelligendum:quin etiam soluatur ius matrimonij circa fidelem relinquentem: sed ideo de relinquente decretum non loquit.q: extra ecclesiã est:ꝛ ecclesia nõ iudicat de his que foris sunt.
¶ Ad secũdum dicendu3 q̄ non est simile:q: quãdiu infidelis vult modo debito cohabitare cum fideli non est solutũ matrimoniale vinculum quo ad essentia3:ꝛ ideo fidelis contra- E
here non potest: sed postq̄ infidelis dimisit fidelem vel debito modo non vult cohabitare cum eo soluitur vinculum matrimoniale quo ad essentiam: ꝛ quia matrimonium claudicare non potest:ideo postq̄ fidelis cõtraxit:infidelis contrahere põt:nõ tamẽ ante:q: anteq̄ fidelis contrahat vel solẽniter voueat infidelis semper manet obligatus fideli : quanuis nõ econuerso : ꝛ quo ad hoc bene dicitur : q̄ ꝛsi matrimonium claudicare non possit quãtum ad essentiã: claudicare tamẽ potest quãtum ad obligationis effectum. Utrum aute3 propter quodcunq3 mortale peccatum vxor possit a viro dimitti vel econuerso soluetur in litteram exponendo.

Circa litterã. Caue ne gẽtilẽ vel iudeã vel alienigenã.i.hereticã ꝛc̄. hoc intelligitur de heretica nõ baptizata:vel dic q̄ est p̄- F
hibitio:nõ tñ cũ statuto irritante si ꝯ̄rium fiat quo ad ipa3 hereticã. Ego dico nõ dñs.i.ego dico cõsulẽdo:nõ dñs p̄cipiẽdo. Non est iputandu3 mr̄imoniũ q̄d extra decretũ dei fcm̄ ē: ibi accipit extra pro cõtra. Nec vera eius pudicitia cum cõiuge dici põt.hoc in questionibus in solutione argumẽtorũ expositũ ē. Ob quaslibet cõcupiscentias que aiam a lege dei oberrare faciũt ꝛ perniciose corrũpi põt sine crimie:ꝛ vir vxorẽ suã dimittere ꝛ vxor virũ.
¶ Ad cuius intelligentiã notandũ q̄ triplex est fornicatio.s. p̄prie dicta vt fornicatio car-

G nalis: ⁊ fornicatio cōiter dicta vt ydolatria ⁊ quelibet noxia superstitio: qꝛ talis anima fidē frangit deo: cui eam obseruare debebat sicut vero sponso. Est etiā fornicatio cōmunissime dicta. s. quelibet criminosa cōcupiscētia de q̄bus duabus. s. vltimis fornicationibus habet̄ ab Aug. lib. p̄mo de sermōe dei in monte. parum post mediū. ⁊. 28. q. 1. Idolatria. Quomō aūt ꝓpter p̄mam fornicationē liceat viro vxorem dimittere ⁊ ecōuerso. superius dictuȝ est. dist. 35. Propter fornicationē v̄o cōiter dictā que precessit matrimoniū in vtroqȝ coniuge. quomodo possit ille qui conuertitur ad fideȝ infidelem dimittere. hac dist. iam expositū ē.
H Si aūt duorum coniugum fideliū alter labatur in infidelitatem pōt dimitti a fideli. s. quo ad cohabitationē tp̄alē vsqȝq̄ corrigat̄. Propter fornicationē vero cōīssime dictā redūdātem in alteri⁹ cōiugis scandalū pōt dimitti ad tp̄s a cōiuge innocēte: ⁊ tūc eam non dimittit vt scortū: sed vt a se p̄cidat scandaluȝ: quo cessante dȝ fieri recōciliatio. Si ambo crediderit ꝙ p̄ cognitionē dei ꝯfirmet̄ cōiugiū. Hoc itelligit̄ qn̄ vterqȝ ꝯiugū īfideliū sil' ꝯuertit̄: vl' anteq̄ ille q̄ p̄mo ꝯuersus ē ꝯ̄hat aliō m̄rimo[m]. Nō hȝ illud triplex bonū qd̄ excusat coituȝ ⁊ meret̄ p̄miū. hui⁹ expositio in q̄ōnib⁹ pȝ.

¶ De cognatione carnali ⁊ sp̄ūali ⁊ p̄us de carnali. Dist. XL.

Nunc superest de cognatione aliquid dicere. Est autem cognatio alia carnalis: alia spiritual'. Primum de carnali cognatione ⁊ affinitate inspiciamus. Cognati ergo vel affines in septimo gradu vel infra copulari nō debēt. Unde Grego. Progeniem suam vnūquemqȝ vsqȝ ad septimam obseruare decernimus generationem: ⁊ quādiu se agnoscunt affinitate propinquos ad cōiugalem copulā accedere denegamus: qd̄ si fecerint: separentur. Item Nicolaus papa. De consanguinitate sua nullus vxorem ducat vsqȝ post generationem septimam: vel quousqȝ parentela cognosci potest. Item nulli ex propinquitate sui sanguinis vsqȝ ad septimum gradum vxores ducant. His auctoritatibus alijsqȝ pluribus consanguineoruȝ coniunctiones prohibentur vsqȝ ad septimum gradum.

¶ De computatione graduum consanguinitatis.

q Quomodo aūt gradus consanguinitatis cōputandi sint Isidorus ostēdit sic. Series consanguinitatis sex gradibus dirimit̄ hoc modo. Filius ⁊ filia qd̄ est frater ⁊ soror fit ipse truncus. Illis seorsuȝ seiunctis: ex radice illius trunci egrediunt̄ isti ramūculi: nepos ⁊ neptis primus: ꝓnepos ⁊ pronepos secundus. abnepos ⁊ abneptis tertius. atnepos ⁊ atneptis quartus. trinepos ⁊ trineptis quintus. trinepotis nepos ⁊ trinepotis neptis sextus. Attende ꝙ sex gradus tm̄ ponit Isido. Qꝛ truncum inter gradus non cōputat. Alij vero qui septem gradus ponunt truncum inter gradus computant: varie nāqȝ cōputant̄ gradus cōsanguinitatis. Alij. n. patrem in p̄mo gradu: filios in scd̄o ponunt. Alij p̄mum gradū filios appellāt: negantes gradū cognationis iter patrē ⁊ filium esse: cum vna caro sint pater ⁊ filius. Auctoritates ergo que cōsanguinitatis cautelam vsqȝ in septimuȝ gradum prohibent: patreȝ ponunt in p̄mo gradu. Ille vero que vsqȝ ad sextū gradum ꝓhibent: p̄muȝ gradum filios appellant: atqȝ ita fit vt eedem persone scd̄m hanc diuersitateȝ inueniantur in vi. ⁊ vij. gradu. Patrem vero in primo gradu ponit qui fratres dicit esse secundum. Hoc modo computat zacharias papa inquiens. Parentele gradus taliter computamus. Ego ⁊ frater meus vna generatio sumus: primūqȝ graduȝ efficimus. Rursus filius me⁹ ⁊ fratris mei filius scd̄a generatio sunt: ⁊ scd̄m

C gradum faciunt: ad hunc modum cetere successiones. Inter illos vero qui sex computant gradus et illos qui septem computant gradus nulla in sensu existit diuersitas: quãuis in numero graduum varietas videatur. Ultima vero generatio si a fratribus sumat initium numerandi septima inuenitur.

¶ Quare sex gradibus computantur.

Quare vero sex computet Isidorus: ipse aperit dicens. Consan-

D guinitas dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens vsqz ad vltimum gradum protraxerit et propinquitas esse desierit: tunc primum lex in matrimonij vinculum eam recipiet et quodammodo incipiet reuocare fugientem. Ideo autem vsqz ad sextum generis gradum consanguinitas constituta est: vt sicut sex etatibus mundi generatio et hominis status finitur: ita propinquitas generis tot gradibus terminet. In his sex gradibus omnia propinquitatum nomina continentur: vltra quos nec affinitas inueniri: nec successio potest amplius propagari. Secundum alios septem gradus ideo computantur: vt ita post septẽ gradus sponsus sponse iungatur. sicut post hanc vitam que septem diebus agit ecclesia xp̃o iunget. His aũt occurrit illud qd Grego. Augu. anglorũ epo: a quo requisitus fuerat quota generatiõe debeãt copulari: rescribit sic. Quedam lex romana pmittit: vt sine frĩs vel sororis seu duorum fratrũ germanorum: seu duarum sororum: filius et filia misceant. Sed experimẽto didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere. Unde necesse est vt quarta vel quinta generatio fidelium licẽter sibi coniungat. Sed post multũ tpis idẽ Grego. a felice messine sicilie psule requisit: vtrũ Augu. scripserit vt anglorum quarta generatione cõtracta matrimonia nõ soluerẽtur: inter cetera talem reddidit rationẽ. Qd scripsi Augu. anglorum epo: ipsi etiam anglorum gẽti que nuper ad fidẽ venerat: ne a bono quo cepat metuẽdo austeriora recederet specialiter et nõ generaliter me cognoscas scripsisse. Nec ideo hec eis scripsi: vt postqz in fide fuerint solidati: si infra ppriã consanguinitatem inuẽti fuerint non separentur aut infra affinitatis lineam. i. vsqz ad septimam generationem iungantur.

¶ Superius determinauit magister de impedimẽto disparis cultus. ¶ Hic determinat de impedimẽto consanguinitatis. ¶ Et diuidit in partes. 4. Primo ostendit in quoto gradu consanguinitatis põt contrahi matrimoniũ. Secundo ponit diuersos modos cõpuctionis illorum graduum ibi. Quomodo autem. Tertio subdit rationem diuerse assignationis illorum ibi. Quare autem. Quarto opponit contra predicta et soluit ibi. His aũt. Arti. 1.

Circa hanc di. ad maiorem declaratiõem questionũ que pponunt narrãda sũt quedã. s. qd sit consanguinitas. qd sit linea. qd sit gradus. et ponẽde sũt tres regule. Consanguinitas ẽ vinculũ personarũ ab eodẽ stipite descẽdẽtiũ carnali ppagatiõe contractũ. Stipes ãt vocat persona a qua descẽdũt. Linea ẽ ordinata collectio psonarũ consanguinitate coniunctarum ab eodẽ stipite descẽdẽtiũ diuersos gradus habẽs. Est aũt quedam linea ascẽdẽtiũ. quedã descẽdẽtiũ. quedã trãsuersaliũ. Scdm lineã ascẽdẽtẽ cõputant gradus ita. s. pater et mater. auus et auia. pauus et pauia: atauus et atauia. Scdm lineã descẽdẽtẽ cõputant sic. filius et filia. nepos et neptis. pnepos et pneptis: atnepos atneptis. Scdm lineã transuersalẽ cõputant sic. duo fratres. filij duorum fratrũ: et nepotes duorum fratrũ: pnepotes duorum fratrũ. Gradus est habitudo distãtiũ personarum qua cognoscit quota generationis distantia due persone differũt iter se: et hec distinctio gradus est sm iura canonica: nõ ciuilia. vnde sicut sm canones frater et soror faciunt vnum gradum sic sm iura ciuilia faciunt duos. eo qp illa habitudo que est fratris ad sororẽ nõ est illa eadẽ que est sororis ad fratrem.

C vnde ƒm Auic. 3°. Metha. c. 10. fraternitas q̄ ē
in vno fratre respectu alterius nō est fraterni/
tas que est in alio respectu istius. Jura aūt ca/
nonica istas duas habitudines accipiunt sub
vno gradu: ⁊ ideo nō est realis cōtractio inter
iura canonica ⁊ ciuilia in descriptiōe gradus.
Tene etiā ꝓ regula ꝙ ꝯtrahētes sine dispēsa
tiōe in gradu ꝯsanguinitatis prohibito nulla
longinquitate defendunt annorū: qꝛ diuturni/
tas tp̄is nō minuit peccatū sed auget. tantoq̧
sunt grauiora crimina quāto diutius infelicez
animā detinēt alligatā. extra de ꝯsan. ⁊ affini.
nō dz. ¶ Alia est regula ꝙ toto gradu perso/
ne descēdentes a stipite distant inter se quoto
a stipite distant. gradus tamē idem virtuosior
B est in linea descēdēte q̄ꝫ transuersali. verbi gra
tia. filius a patre distat in ꝑmo gradu. duo fra/
tres inter se attinent sibi in primo gradu. ⁊ ta/
men plus attinet filius patri q̄ꝫ frater fratri.
Similiter filius filij attinet auo in secūdo gra/
du. filij duorū fratrū attinēt sibi in secūdo gra
du. ⁊ tamē filius filij attinet magis auo suo q̄ꝫ
filij duorū fratrū inter se. vides ergo ꝙ idē gra
dus consanguinitatis in linea descendente est
fortius vinculū q̄ꝫ in linea transuersali. ¶ Ter
tia regula est ꝙ quādo persone inequaliter di
stant a stipite. verbi gratia. vna in quarto gra/
du: alia in secundo gradu cōsanguinitatis in/
ter illas personas debet cōputari secundū gra
dum magis remotū a stipite. extra de consan.
E ⁊ affi. c. vlti. Huius autē ratio est qꝛ ratio con/
sanguinitatis in linea transuersali ortū habet
ab illa que est ad stipitē. vnde philosophus. 8.
ethi. c. 12. oīno cognata amicitia dependere vi/
det ex paterna. ⁊ ideo vnus in linea transuer/
sali nō pōt esse alij ꝓpinquior q̄ꝫ stipiti. ¶ No/
ta ēt ꝙ ꝯueniētius dicūt q̄ p̄rem ⁊ m̄rem assi/
gnant trūcū q̄ꝫ Jsidorus q̄ frēm ⁊ sororē trūcū
ponit. vt hꝫ. 9°. li. ethimologiarū. c. 7. ⁊ recitat
magister in lr̄a ante mediū huius di. vnde illi
qui secūdū assignationē Jsid. sunt in gradu 3°
secundū aliā sunt in 4°. Articulus. 1.

F
Jrca hanc di. q̄rūtur. 6. ¶ P° vtrum
ꝯsanguinitas sit aliqd vincu/
lū. ¶ 2° vtruz p̄stet m̄rimonio
impedimētū. ¶ 3° vtrū impe/
diat matrimoniuz vltra gra/
dū quartū. ¶ Quarto vtrum
aliq̄s possit tn̄ distare a stipite ꝙ posset licite
ꝯtrahere cū eo. ¶ 5° vtrū ifideles ꝯtrahētes in
gradu ꝓhibito separādi sint postq̄ꝫ ꝯuertūtur
ad fidē. ¶ 6° vtrū illi q̄ ante ꝯciliū generale in
quo restricta fuit linea ꝯsanguinitatis vsq̧ ad
quartū gradū ꝯtraxerūt in gradū 5° vel 6° vel
7° potuerūt post predictū conciliū in suo con/
iugio remanere. Questio. 1.

Primo arguitur q̄ ꝯsanguinitas non sit ali/ A
qd vinculū. ratiōe aīe nō est aliqd
vinculū ꝯsanguinitatis iter hoīes: qꝛ oēs ani/
me rōnales ꝓducunt in esse ꝑ creationē: nec ra
tiōe corporis: qꝛ in his que respiciūt corpus cō/
municāt hoīes cū brutis iter que nō ē vinculū
aliqd ꝯsanguinitatis. ergo iter hoīes nō est ali
qd ꝯsanguinitatis vinculū. ¶ Jtē aliq̄ homi/
nes nō magis cōmunicāt inter se i essentia spe
ciei q̄ꝫ alij hoīes. nec in essentia numerali: acci/
dētaliter tn̄ qn̄q̧ colligant inter se nō descen/
dētes ab eodē stipite q̄ꝫ aliq̄ q̄ ab eodē stipite
descēdūt. ergo inter descēdētes ab eodē stipi/
te nō est vinculū ꝯsanguinitatis. ¶ Jtē si vin/ B
culū ꝯsanguinitatis esset inter hoīes ꝑ eoꝝ de/
scensum ab eodē stipite ꝑ carnalez ꝓpagatio/
nē: tūc tantum se extenderet consanguinitatis
vinculū quātū ex se extēdit carnalis propaga/
tio. sed hoīes oēs xp̄o excepto ꝑ carnalē ꝓpa/
gationē descēderunt ab Adā. ergo inter homi
nes oēs eēt ꝯsanguinitatis viculū. qd falsuz ē.
¶ Cōtra. amicitia est vinculū inter hoīes: sed
ph̄s. 8. ethi. c. 12. inter alias species amicitie po
nit amicitiā cōsanguineorū. ergo aliqd vincu/
lū ꝯsanguinitatis est inter hoīes. ¶ Jtē expe/
rientia docet illos q̄ ab eodē stipite descende/
rūt magis colligari inter se affectione natura/
li q̄ꝫ alios: ceteris paribus. ergo experiētia do
cet iter hoīes esse aliqd vinculū ꝯsanguinitat̄. C
¶ Rn̄deo ꝙ sicut dicit ph̄s. 8. ethi. c. 12. Ōis
amicitia in aliqua cōicatiōe ꝯsistit ⁊ ōis cōmu
nicatio alicuius amicitie cā est ita ꝙ ƒm diffe/
rētias cōicationū sunt amicitiaꝝ differētie ƒm
ph̄i. vbi ꝑus. Cōsanguinitas aūt est quedā na/
turalis cōicatio in sanguine. qd ideo dicit: qꝛ
sanguis vltima digestiōe digestus est m̄ā ꝓxi/
ma seminis: ꝯsanguinitas ergo est inter ꝯsan/
guineos cuiusdā nālis amicitie cā. ⁊ qꝛ natu/
ralis amicitia est formale vinculū ⁊ nāle illorū
quoruz est. ideo dicit ꝑdicatiōe causali ꝙ con/
sanguinitas est vinculū. i. vinculi cā. sꝫ qꝛ ꝯsan/ D
guinitas nō causat predictā nālem amicitiā ni
si mediāte cognitiōe cōicatiōis in sanguine: q̄
cognitio insufficiēter inuenit nisi in hoīb⁹. q̄ꝫ/
uis in brutis multis sit iperfecte aliq̄ cognitio
predicte cōicationis iter parētē ⁊ imediatā ei⁹
ꝓlē. vnde ⁊ videmus ipsos hr̄e aliquā similitu
dinē naturalis amicitie adinuicez. ideo ꝓprie
loquēdo nō est vinculū ꝯsanguinitatis nisi in/
ter hoīes: q̄ꝫuis inter aliq̄ bruta sit scd̄m quid.
¶ Ex dictis patet solutio ad p^m arg^m in oppo

E situm. ¶ Ad 2m dicendum q quãuis ɔsanguinei nõ magis cõicẽt iter se & in essentia speciei q̃ alij. nec etiã in essentia numerali. tñ magis conueniũt in virtute naturali: sed nõ est necessariũ q magis cõicẽt in virtute nãli absolute. q2 quiqz aliq nõ ɔsanguinei similiores sunt in nãli virtute absolute q̃ aliq cõsanguinei. semp tamen ɔsanguinei magis ɔueniũt in virtute nãli a virtute stipitis deriuata. ¶ Ad tertiũ dicũt aliq q tũc deficit ɔsanguinitas qñ descẽdentes ab eodẽ stipite desinũt esse siles in nãli virtute suo stipiti: qd dicũt necessariũ fieri: q2 illa assimilatio paulatiue vadit diminuẽdo. qd patet q2 na- F turalis virtus vt est deriuata a stipite non est ita fortis sicut in stipite: sicut nec in ramis arboris est naturalis virtus quã recipiũt a radice & stipite ita fortis sicut in radice & stipite inquãtũ eã a stipite accipiũt: q2 cõtingere põt ex alia causa q aliqua naturalis virtus fortior sit in ramis vel fructu q̃ in stipite vel radice. sic quãuis in filio põt esse fortior naturalis virtus q̃ in patre: hoc tñ nõ ex naturali virtute pris tñ. s3 ex aliq alia coopante cã. ¶ Sed ɔ. si cõtingeret q vnus pater generaret filios plures q nõ essent patri similiores in quacũqz nãli virtute q̃ aliq alij hoies: adhuc esset cõsanguinitas iter eos p hoc q cõmunicarẽt in nã ab eodem stipite per virtutẽ naturalẽ propagata.

G ¶ Preterea. cũ quãto virtus generantis fortior est tanto per eã possit ad plures protendi naturalis assimilatio virtuti naturali stipitis contingere posset q aliqui ab vno stipite descẽdẽtes magis essent consanguinei inter se q̃ alij inter se ab alio stipite descẽdẽtes tã istis q̃ illis existẽtibus in eodẽ gradu ad suũ stipitẽ. quod incõueniẽs videt. Ideo dicũt alij q tantum se extendit cõsanguinitas quãtũ naturalis propagatio ab eodẽ stipite: & q omnes homines habent in se aliquã consanguinitatem inquantum ab eodẽ stipite per naturalẽ ꝓpagationẽ descẽdunt: & talis cõsanguinitas ali- H quã rationẽ habet vinculi: inquãtũ iter homines: qui hunc descensũ efficaciter recogitant: & in quibus non est naturalis affectio per excessiuã malitiã deprauata causat aliquod vinculum amicitie naturalis quãuis debiliter. vnde Augustinus. 12. de ci. c. 21. dicit q ideo deus noluit omnes hoies ab vno descendere vt eo modo vehemẽtius cõmẽdaret hoi ipsius societatis vnitas vinculũqz cõcordie: & nõ tantũ inter se nature similitudine: verũ etiã cognationis affectu hoies necterent. nõ dicit ergo proprie consanguinitas deficere. s3 pro tanto deficere dicitur q2 per nimiã elongationẽ a stipite naturalis amicitia fere totaliter euanescit: quã matrimoniale vinculum aliquo modo reuocat fugientem.

Questio. II.

Secundo queritur vtrũ consanguinitas prestet matrimonio ipedimentum. A Et videtur q non. quia ligati vinculo naturalis amicitie facilius q̃ alij in amicitia perseuerant. sed inter coniuges maxime vtilis est perseuerãtia amicitie. ergo cõsanguinei aptiores sunt vt matrimonialiter copulentur inter se q̃ extranei. ¶ Item non ipedit matrimoniũ quod nulli bono matrimonij contrariatur: sed consanguinitas non contrariatur alicui bono matrimonij: quia ita possunt seruare fidem sicut extranei: & ita etiam procreare prolem. ergo consanguinitas matrimonium non impedit. ¶ Itẽ Eua imediate sumpta fuit de Adã. B & tamen illa propinquitas non impediuit matrimonium inter eos. ergo multo fortius nulla alia carnalis ꝓpinqtas matrimoniũ ipedit.

¶ Contra. Leui. 18. omnis homo ad propinquam sui sanguinis non accedat. ¶ Itẽ Gregorius ad Augustinum episcopum anglorum. & habetur. 35. q. 3. quedam lex. & recitat magister in littera post medium huius di. dicit: q sine duorum fratrum germanorum siue duarũ sororum filius & filia misceantur experimento didicit ex tali coniugio sobolem non posse succrescere: sed illud quod impedit sobolem suc- C cedentem debet impedire matrimoniũ. quia est contra vnum bonum matrimonij. ergo aliqua consanguinitas matrimonium impedit.

¶ Respondeo q aliqua consanguinitas impedit matrimonium ex dictamine iuris nature. aliqua ex dictamine legis diuine. aliqua p statutũ ecclesie. Propter dictamen legis nature impeditur matrimonium filie cum patre vel filij cũ matre. vnde & in lege nature dictũ est. vt habetur Gen. secũdo. relinquet homo patrem & matrẽ & adherebit vxori sue. Ius enĩ naturale dictat maiorem reuerentiam deberi parentibus q̃ coniugibus: & dictat non sic de- D bere tractari turpiter parentes sicut se cõtractant coniuges: magis tamẽ est contra ius nature matrimonium filij cum matre q̃ filie cũ patre. quia vxor debet esse viro subiecta. contra autem ius nature est vt filius teneat matrẽ subiectam. vnde & quedam animalia bruta abhorrent coire cum matre sua: quãdiu cognoscunt eam esse suam matrem. quod patet per illud quod narrat philosophus. 8. de aialib9. de camello q cũ saltasset sup matrẽ suã coopertã postquã recognouit ea esse matrem suã interfecit igeniatorem. narrat etiã de equo ibidẽ q

B cum saltasset super matrez suam et recognouit eam postq̄ discooperiebatur fugit et proiecit se de alto et mortuus est. ¶ Ex dictamine legis diuine phibent matrimonialiter copulari cōsanguinei in primo gradu et 2° ex vna parte tm̄.vt patet Leui.18°.cuius ratio est:ne si possunt matrimonialiter copulari daret incētiuū luxurie:eo q̄ tales psone frequēter solēt in eadem domo habitare. ¶ Per statutū ecclesie phibent matrimonialiter copulari consanguinei ēt in 3°.et 4°.gradu.qr vsq̄ tūc psueuit iter hoies satis durare amicitia pter cōsanguinitatis vinculū nature:s; post illū gradū pcedit
B eas posse copulari ad amicitiā quasi fugiētem reuocandā: vt sic charitas inter hoies dilatet: eo q̄ coniunx ad consanguineos sui coniugis multum afficiatur.

¶ Ad primū in oppositū dicēdū q̄ sicut vna cōmunicatio qn̄q̄ impedit aliam ita amicitia fundata super vnā cōmunicationē.vnde amicitia cōsanguinitatis magis est impeditiua q̄ pmotiua amicitie:que d; esse inter cōiuges,pter rationem cōmunicatiōis sup quā fundata est. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ et si non ptrariet alicui bono matrimonij ex toto coniunctio psanguineorum:ptrariat tn̄ decēti obseruationi et aliqualiter honestati bonorū illorū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ Eua non fuit psanguinea Ade qr ab eo nō descēdit p nālē ppagationē. Qō. III.

A **Tertio** querit vtrum consanguinitas ipediat matrimonium vltra.4m gradum.Et videt q̄ sic.extra de cōsan.et affi.q̄ dilectio.Cōtractus existētiū in 6°gradu ponitur sub indulgētia.qd̄ nō eēt verū nisi psanguinitas vltra 4m gradū de iure cōmuni matrimoniū ipediret. ¶ Itē magister circa principiu; hui9 di.dicit q̄ psanguinei in.7.gradu vel ifra copulari nō debēt. ¶ Itē idē hz.35.q.3.pgenie.et.c.se.et.c.nulli.q̄ iura recitat magister i littera satis cito post principium.

¶ Cōtra.ecclesia libere piungit matrimonia vltra 4m gradum consanguinitatis.

B ¶ Rn̄deo q̄ psanguinitas nō ipedit mrimoniū vltra quartū gradū:iura eni ptrariū dicētia reuocata fuerūt in pcilio generali:vt patet p illud qd̄ habet extra de psan.et affi.nō debet. vbi dicit q̄ phibitio de piugio antiq̄tus seruata difficultates frequēter iducebat.et aliqñ pariebat periculū animaru;.et ideo hec phibitio vsq̄ ad quartū gradū restricta est:cui numero congruit:vt ibidem dicit:qr in corpe hois sunt quatuor humores:qui pstāt ex quatuor elemētis.potest etiā huius reuocationis hec assignari ratio:qr iā pter refrigeriū charitatis vinculum amicitie inter consanguineos vltra quartū gradū ita euanescit: et quasi fugit: q̄ ex tūc licitu; esse debet ipsam per matrimoniale vinculum reuocari. ¶ Ex dictis patet solutio ad omnia in oppositum allegata. Qō. IIII.

Quarto queritur vtrum aliquis tantum poss; distare a stipite q̄ licite posset contrahere cum eo. A

¶ Respondeo q̄ non.quia ratio naturalis dictat q̄ ordo naturalis generatiōis debet procedere:nō retrocedere: quod aliquo modo fieret.si aliquis vel aliqua coniungeretur suo stipiti in carnalis generationis opere. naturaliter etiā maiorē reuerentiam debet homo illi a quo eēndi sūpsit initiū generatione nāli:q̄uis mediatē:q̄ debeat piūx piugi. Qō. V.

Quinto queritur vtrum infideles contrahentes in gradu prohibito sint separandi postq̄ conuertuntur ad fidem. A

¶ Respondeo q̄ si contraxerunt in gradu phibito a iure nature vel diuino matrimonium nullum fuit inter eos:omnes enim subsunt legi nature et legi diuine:et ideo postq̄ conuertuntur ad fidem separandi sunt.Si autem contraxerunt in gradu prohibito ab ecclesia tantum.cum statuta ecclesie non se extendant ad infideles:qui nūq̄ sacramentu; baptismi susceperunt:tunc dico q̄ legitimum matrimonium fuit inter eos contractum.et ideo post eorum conuersionem ad fidem non sunt separandi.ex. de psan.et affi.de ifidelib9. Qō. VI.

Sexto queritur vtrum illi qui ante concilium generale in quo restricta fuit linea consanguinitatis vsq̄ ad quartum gradum contraxerunt in quinto gradu vel sexto. vel septimo potuerint post predictum concilium in suo coniugio remanere. A

¶ Respondeo q̄ tales quando contraxerūt erant persone illegitime ad contrahendu; inter se:et ideo inter eos nullum fuit contractum matrimonium:nec per reuocationem illorum statutorum fuerunt illa matrimonia confirmata:quia constitutiones matrimonij ad preterita matrimonia non trahuntur:decretorum di.13.ante triennium.et.35.q.3.de incestis. et extra de cōsangui.et affi.Non debet.vbi dicitur decetero libere copulentur: per quod datur intelligi secundum glo.ibidem q̄ per istam constitutionem predicta matrimonia non fuerāt cōfirmata.vnde sic coniuncti separari potuerunt si voluerunt: nec debuerunt simul cohabitare carnaliter nisi illi qui de nouo contraxerunt expresse vel tacite: et dico tacite: quia si post publicatione; restrictionis linee consan- B

C guine[i]tatis vsq3 ad quartũ gradũ simul stete-
runt sciẽter itelligunt ratificasse matrimoniũ.
nõ tñ p hoc fuit ratificatũ quo ad deuz nisi de
nouo interuenerit mutuus interior cõsensus:
nec fuit necessaria noua expressio p v̄ba: qr̄ cũ
interiori ꝯsensu exp̄ssio ꝯsensus: qñ cõtraxerũt
de facto sufficit ob mr̃imonij fauorez. extra de
ꝯsangui. Nõ debet. in glo.

Circa litterã. Si a fratrib⁹ sumpsit initiũ nu
merandi. ita. s. q̄ faciãt p̄mũ graduz
nõ stipitẽ. Sicut sex etatib⁹ mũdi generatio ꝛ
hoĩs status finit. Iste sex etates mũdi ſm Au-
gustinũ li. 83m. qõnum. q. 58a. sic distinguunt.
Prima ab Adam vsq3 ad Noe. 2a a Noe
D vsq3 ad Abraã. 3a ab Abraã vsq3 ad Dauid.
4a a Dauid vsq3 ad trãsmigratiõez i babylo
niã. 5a a trãsmigratiõe in babyloniã vsq3 ad
aduẽtũ xp̄i dñi. 6a ab aduẽtu dñi vsq3 ad fi-
nẽ seculi laborantium: cũ qua currit. 7a alteri-
us seculi. s. q̇escẽtiũ: ꝛ in iudicio icipiet. 8a que
erit resurgentiũ. Sex etates hoĩs ſm Augusti.
vbi prius sunt infantia. pueritia. adolescẽtia. iu
uentus. grauitas. senectus. quaꝝ tp̄a sic distin-
guunt. infantia vsq3 ad. 7. annos. pueritia vsq3
ad. 14. annos. adolescẽtia vsq3 ad. 25. annos. iu
uẽtus vsq3 ad. 50. annos. grauitas vsq3 ad. 60.
annos. senectus a. 60. vsq3 ad finem.

¶ De gradibus affinitatis. Di. XLI.

Nunc de affinitate videndũ est: de qua Grego. ait. Porro de affinitate quaz dicitis parentelã esse que ad virum ex parte vxoris: seu que ex parte viri ad vxorẽ ptinet: manifesta ratio est: qr̄ si scdm̃ diuinã sniam ego ꝛ vxor mea sumus vna caro ꝑfecto mihi ꝛ illi mea sua q3 parẽtela ꝓpĩqtas vna efficit. Quocirca ego ꝛ soror vxoris mee i vno ꝛ p̄io gradu erimus: filius vero eius in secundo gradu erit a me: neptis v̄o in tertio. Idq3 vtriq3 in ceteris agẽdũ ẽ in successionib⁹. Vxorẽ v̄o ꝓping cuiuscũq3 gradus sit: ita me opz attendere: queadmodũ ipsius quoq3 gradus aliqua femina ꝓprie ꝓpingtatis sit. Quod nimirũ vxori mee de ꝓpingtate viri sui in cũctis cognatiõis gradibus conuenit obseruare. Qui v̄o alioꝝ sentiũt antixp̄i sr̃. Itẽ Juli⁹ papa. Eq̄lr̄ vir ꝯiũgat̃ cõsanguineis ꝓprijs ꝛ ꝯsanguineis vxoris. Item Isido. Sane ꝯsanguinitas q̄ i ꝓp̄o viro ꝯseruãda. ẽ: ẽt i vxoris parẽtela de lege nuptiarũ custodiẽda est: qr̄ cõstat eos duos fuisse in carne vna. Ideoq3 cõis ẽ illis vtraq3 parẽtela. Itẽ Julius papa. Nullũ in vtroq3 sexu pmittimus ex ꝓpingtate sui sanguinis vel vxoris vsq3 in septimũ generationis gradũ vxorẽ ducere: vel incesti macula copulari: qr̄ sicut nõ licet cuiq̄3 de sua consanguinitate christiano: sic nec de cõsanguinitate vxoris cõiugẽ ducere ꝓpter carnis vnitatẽ. Itez Grego. De affinitate cõsanguinitatis p gradus cognitiõis placuit vsq3 ad septimã generationẽ obseruare. Nã ꝛ hereditas reꝝ p legales instrumẽtoꝝ diffinitiões sancita vsq3 ad septimũ gradũ heredi ꝓtẽdit successiõez. Nõ enĩ eis succederẽt: nisi de ꝓpagine cognatiõis deberet. His auctoritatib⁹ insinuat̃: ꝛ que sit affinitas ꝛ vsq3 ad quem gradum sit obseruanda. scilicet vsq3 ad septimuz.

¶ Varie traditiones de affinitate.

Sed alij vident̃ ꝯcedere in q̇nta
B generatiõe inter affines cõtrahi
cõiugiũ: ꝛ in quarta etiã si contractũ fuerit nõ separi. Ait. n. Fabia. papa. De ꝓpinqs q ad affinitatẽ p viruz ꝛ vxorẽ veniunt: defuncta vxore vel viro in q̇nta generatiõe iungant̃. In quarta si inuẽti fuerint nõ separent̃. In tertia vero ꝓpinquitate nõ licet vxorez alterius accipere post obitũ eius. Equaliter vir iungat̃ in matrimonio eius q sibi cõsanguinei sr̃: ꝛ vxoris sue ꝯsanguineis post mortẽ vxoris. Ecce hic cõcedit̃ in quinta vel quarta ꝓpinquitate affinium fieri cõiugiũ. Julius etiã papa ait. Statutuz est vt relictã patris vxoris sue: relictam

fratris uxoris sue: relictam filij uxoris sue nemo sibi in matrimonium sumat: relictam uxorem consanguineorũ uxoris sue usq3 in tertiam progeniem nemo in uxorem sumat. In quarta vero τ q̃nta si inuenti fuerint non separentur. Ecce q̃3 varie de affinitatis obseruatione loquuntur auctores. Alij enim usq3 ad septimum gradum eam obseruari sanciunt. Alij vero in quinto vel quarto matrimonia contracta non diuidunt. Sed illi veritatis rigorem: isti misericordie dispensatioñe videntur proponere. Potest enim ecclesia dispensare in copula affinium usq3 ad tertium gradum: sicut Grego. dispensauit in quarto gradu cõsanguinitatis. Illud autem non est pretereundum quod Gregorius Uenerio episcopo scripsit. Sedem apostolicam consulere decreuisti: si mulier copula nuptiali extraneo viro coniuncta cognationi eius pertineat: si eo defuncto cognatio maneat vel sub alio viro cognationis vocabula dissoluantur: vel si suscepte soboles possunt legitime ad prioris viri cognatiõis transire copulã. Si una caro fuerit quomodo aliquis eorum potest propinquus uni pertinere: nisi pertineret alteri? Hoc minime posse fieri credendum est. Porro uno defuncto: in superstite affinitas non deletur: nec alia copula cõiugalis affinitatẽ copule prioris soluere valet: sed nec alterius coniũctiõis soboles placet ad affinitatis prioris viri consortium transire. Siquis ergo sacrilego τ temerario ausu in defuncto querit propinquitatem extinguere: vel sub altero affinitatis vocabulo dissipare: vel susceptas soboles alterius copule propinquitati prioris credit legitime sociari: hic negat dei verbum validum esse quod dixit. Erunt duo in carne una. Ecce hic prohibet si mortuo primo viro uxor eius alijs nupserit: filios de secundo viro genitos ducere uxores de cognatione prioris viri: quia filij mediante matre ad cognationem prioris viri pertinent: cum quo mater eorum una caro extiterat. Hoc idem etiã3 Innocen. papa ait. Si qua mulier ad secundas nuptias transierit: τ ex eis sobolem genuerit nullatenus potest ad consortium cognationis prioris viri pertingere. Hoc autem obseruandum est usq3 ad septimum generis gradu3: sed maxime usq3 ad tertium τ quartum sicut supra positum est.

¶ Si coniugium sit inter eos qui nota cosanguinitate diuiduntur.

Est sciendum q̃ ecclesia infra predictos gradus consanguinitatis coniunctos separat. Si autem ignoranter coniuncti fuerint in conspectu ecclesie: τ postmodum probata consanguinitate eiusdem iudicio separati. Queritur vtrum copula illa coniugium fuerit? Quibusdam videtur non fuisse coniugium: quia non erant legitime persone: sed tamen de crimine excusantur per ignorantiam: τ quasi coniugium reputatur: quia bona fide τ per manum ecclesie conuenerunt. Unde τ filij eoru3 legitimi habentur. Alij vero dicunt fuisse coniugium: licet non essent legitime persone: quia talium coniunctiones vocant canones coniugia: ubi de personis agitur quarum testimonio consanguineorum sit dirimenda coniunctio. Unde Urban⁹ papa. Si duo viri vel tres consanguinitatem iureiurando firmauerint: vel ipsi forte confessi fuerint: coniugia dissoluantur. Si vero neutrum cõ

tigerit episcopi eos per fidem christi ob
testentur: quatinus palam fateantur si
se recognoscunt ꝯsanguineos. Si se iu-
dicio episcoporum segregauerint alia
matrimonia non prohibeantur contra-
here. Idem. Notificamus tibi vt cum
tres vel duo ex propinquioribus eius
qui accusatur hanc propinquitatem iu-
raměto firmauerint: vel si duo vel tres
ex antiquioribus ianuensibus: quibus
hec propinquitas est nota: qui bone fa-
me ⁊ veracis testimonij sint: remoto a-
more: timore: precio: ⁊ omni malo stu-
dio predictă firmauerint: sine mora con
iugia dissoluantur. Consanguineos ve-
ro extraneoꝝ nullus accuset: vel cōsan-
guinitatem in synodo computet: sed ꝓ-
pinqui: ad quorum noticiam pertinet.
Si aūt progenies tota defecerit: ab an
tiquioribus ⁊ veracioribus: quibus ꝓ-
pinquitas tota nota sit: episcopus cano-
nice requirat: ⁊ si inuenta fuerit: separen
tur. Ecce quibus accusantibus ⁊ testifi-
cantibus dirimenda sit consanguineorū
coniunctio que coniugium vocatur.

¶ Distinctio vtilis.

Ic dicendum est ꝙ aliud est for
b nicatio: aliud stuprum: aliud
adulterium: aliud incestus: ali-
ud raptus. Fornicatio licet sit genus
omnis illiciti coitus qui fit extra vxo-
rem: tamen specialiter intelligitur in
vsu viduarum vel meretricum vel con
cubinarum. Stuprum proprie est vir-
ginum illicita defloratio. Adulterium
ē quasi alieni thori violatio. vnde adul-
terium dicitur quasi alterius thori ac-
cessio. Incestus est consanguinearū vel
affinium abusus. Unde incestuosi dicun
tur qui consanguineis vel affinibus suis
abutuntur. Raptus admittitur cū puel
la violenter a domo patris educitur: vt
corrupta in vxorē habeatur: siue puel-
le: siue parētibus vis illata ꝯstiterit: hic
morte mulctatur: sed si ad ecclesiam
cum rapta confugerit: priuilegio eccle-
sie mortis impunitatem meretur. Attē-
dendum est etiam illud Alexandri qui
ait. Or frater sororue vxoris tue cogna-
ti dicuntur equiuocationis iure fit: ⁊ ne-
cessitate vulgaris appellationis potius
ꝙ̄ vlla cognationis causa. Uxor enī fra
tris fratrissa potius ꝙ̄ cognata vocat̄.
Mariti frater leuir dicitur. Duorū fra
trum vxores ianitrices vocantur quasi
eandem ianuam intrantes. Uiri soror
glos appellatur. Sororis autem vir nō
hꝫ spāle nomē: nec vxoris frater.

¶ Superius determinauit magister de impe-
dimento consanguinitatis. ☞ Hic determinat
de impedimento affinitatis. ¶ Et diuiditur in
partes duas. ¶ Primo determinat de impe-
dimento affinitatis. ☞ Secundo de separatio-
ne matrimonij inter consanguineos vel affi-
nes contracti ibi. Et sciendū. ¶ Prima in .3.
☞ Primo ostendit quid sit affinitas ⁊ vsqꝫ ad
quem gradum impediat matrimoniū. ☞ Se
cundo opponit in contrarium ibi. Sed alij.
tertio ostendit quantum durat affinitatis vin-
culū ibi. Illud etiam. ¶ Illa pars que ibi ici
pit. Et sciēdū. diuidit̄. i. 3. ☞ Prio agit̄ de sepa
rabilitate matrimonij in prohibito gradu con
sanguinitatis vel affinitatis ꝯtracti. ☞ Secun
do de q̇busdā peccatis quibus affinitatis iu-
ra violantur ibi. Hic dicendum. ☞ Tertio de
quibusdam nominibus que ex gradibus affi-
nitatis sumūtur ibi. Attendendū est.

Articulus. I.

Irca hanc di. querendū est principali
ter de duobus. ☞ Primo de
causa affinitatis. ☞ Secundo
de impedimento prouenien-
te ex ea. ¶ Circa primū que-
runtur. 4. ☞ Primo vtrum per quamlibet car
nalem copulam contrahatur affinitas. ☞ Se-
cundo vtrum per matrimonium non consu-
matū. ☞ Tertio vtrū p sponsalia. ☞ Quarto
vtrū affinitas causet̄ ex affinitate. Qō. I.

A **Primo** ondo q per quālibet carnalez copulam nō ɔ̄hat affinitas qꝛ affinitas est vinculū indissolubile in tm̄ q vno coniugū defuncto nō pp hoc delet affinitas suoꝝ ɔsanguineoꝝ cuz altero cōiuge.35.q.vlti.Fraternitatis.sed copula carnalis fornicaria indissolubiliter non cōiungit.ergo vr̄ q per talez copulā affinitas nō oꝫ ɔ̄hi ¶ Itē p carnalē copulā extra mrīmoniū nō ɔ̄hit irregularitas vt supius visū ē.g̃ a fili nec affinitas. ¶ Itē.35.q.3ª. Extraordinaria.dr̄ sic extraordinaria pollutio ñ nisi in nālibus admissa.ñ vr̄ mrīmonium impedire qḋ verum non esset si p carnalem copulam illicitam contraheretur affinitas.

B ¶ Cōtra.eadē cā.q.vlti.Fraternitatis.dr̄ de viro ꝛ muliere si vna caro fiunt qūo pōt aliqs eoꝝ ꝓpinquus vni pertinere nisi pertiteat alteri hoc minime posse fieri credendum est sed sicut dic̄ apꝰ.i.cor.6º.q̄ adherēt meretrici vnū corpus efficit.g̃ p copulaz fornicariā affinitas ɔ̄hit.multo fortiꝰ g̃ p ɔiugalem. ¶ Itē eadez cā.q.3.si qs. Si hō fornicatus fuerit cū muliere ꝛ fr̄ eius nesciens eandem duxerit vxorem: seqt̄.mulier ad mortē peniteat.ꝛ sine spe coniugij maneat.qḋ nō diceret nisi p fornicatiōnē mulieris cū fratre fuisset ɔcta affinitas iter ipsam ꝛ fornicatoris fratrem.

C ¶ Respōdeo affinitas ē propiquitas ex carnali cōmixtione mediante consanguitate proueniens oī carens parētela.ꝛ qꝛ carnalis cōmixtio est nō tm̄ in concubitu mrīmoniali.sed ēt fornicario.iō gn̄alr̄ dḋ. q p oēm carnalem copulaz p quā vir ꝛ mulier dnt̄ur effici vna caro affinitas cōtrahit.ꝛ qꝛ p carnalē pollutionem factā non in vase nāl'r ad illū vsum ordiato.sed ex̄ vel p fractionem claustroꝝ sine seminis effusione non efficiuntur vir ꝛ mulier vna caro:iō per tales actus affinitas nō ɔ̄hit.35.q.3ª.Extraordinaria.in tex.ꝛ in glo.expssius.

D Nec obstat illud qḋ dī ex̄ de spō.Juuenis:qꝛ illa decretalis loquit de illo qui atentauit in nālibus ꝛ maritali affectu.vt dicit glo.ibidē:ꝛ ēt qꝛ vsqquaqꝫ nō erat plane certū vtꝝ ex̄ vas nāle seminasset vel intus:vt ēt lr̄a sonare vr̄. ¶ Ad primū in oppm dḋ.q non valet qꝛ frequenter ex actu transitorio causatur diuturnꝰ effectus. ¶ Ad 2m dḋ.q carnalis copula non causat irregularitatem nisi inq̄tum inducit sacri effectū:hoc autem psupponit aliqḋ esse sacri qḋ ñ. fornicaria copula nulluz ē.ꝛ iō neqꝫ sacri defectꝰ.p fornicariā aūt copulā vir ꝛ mulier efficiuntur vna caro q̄ mediante affinitas ɔ̄hitur. ¶ Ad 3m dḋ.q ibi nō vocat extraordinaria pollutio carnalis ɔcubitus fornicarius. sꝫ pollutio.facta circa nālia ꝛ non itra. ita q nō attinguntur claustra pudoris fm q exponit glo.ibidē. Questio. II.

Secundo qr̄itur vtꝝ p mrīmonium non consumatū ɔ̄hat affinitas. Et vī q non.qꝛ affinitas est ꝓpiquitas ex carnali cōmixtiōe,ꝓueniēs vt supius dcm̄ est:sed in mrīmonio nō ɔsumato nulla fcā est carnalis ɔmixtio.g̃ p tale mrīmoniū nō ɔ̄hit affinitas. A

¶ Itē.35ª.q.vlti.Fraternitatis.dr̄ de coniugibus q si vna caro fiunt:non pōt esse q aliqs sit ꝓpinquus vni eoꝝ q̄n ptineat alteri.in quo vr̄ dare intelligi affinitatē non ɔ̄hi per coniugiū nisi mediante ɔmixtione carnali.

¶ Contra.eadem cā.q.3.de ꝓpinquis equalr̄ vir ɔiungatur in mrīmonio eis q̄ sibi consanguinei sūt ꝛ vxoris sue ɔsanguineis post mortem sue vxoris.sed p mrīmonium nō cōsumatum iam sunt vir ꝛ vxor.g̃ per talem mrīmonium affinitas contrahitur. ¶ Item ex de cōsanguinitate ꝛ affinitate.c.i.Eque.vt canones dicunt abstinendū est a ɔsanguineis vxoris ꝛ ꝓprijs.ex hoc argue vt prius. B

¶ Rn̄deo q affinitas pōt accipi ꝓprie ꝛ cōiter.primo mō non contrahitur nisi mediante carnali cōmixtione.2º mō contrahit non tm̄ p matrimonium nō cōsumatū.sed etiam p spōsalia vt postea ondetur.p mrīmonium.n.consumatū contrahitur aliqua ꝓpinquitas cum consanguineis coniugis impediens mrīmonium.vnde in effectu impediendi mrīmoniū ɔuenit cū affinitate proprie dicta. ¶ Arª.ad ptē pmā ꝓcedūt de affinitate ꝓpe dcā. ¶ Argumenta ad partem aliam de affinitate dicta communiter. Questio. III.

Tertio querit vtrū ɔtrahat p sponsalia.Et videt q nō.extra de despon.impuberes.dicit de quodā qui cū quadā puella in cunabulis sponsalia ɔtraxit:ꝛ postea mrez eiꝰ duxit in vxorē q pōt remanere cum vxore.qḋ nō esset veꝝ si ex predictis sponsalibꝰ fuisset cōtracta affinitas. ¶ Itē nō vī affinitas cōtrahi nisi mediante matrimonio vel carnali copula sed sponsalia nō sunt nisi sponsio futuri matrimonij.ergo p illa nō videt causari affinitas. A

¶ Cōtra.extra de spon.Juuenis.dicit de quodam qui quandam puellaz duxit nōdū septēnem:cū qua attentauit quod forsan complere non potuit:ꝛ postmodū duxit consobrinam illius:q diuidendus est ab eadem.quod verum non esset nisi per sponsalia etiaz ante septēniū contraheretur affinitas. B

¶ Respondeo q sponsaliū quedā sūt que tenent de iure:ꝛ talia sponsalia ꝛ si nō inducant

B affinitatē ꝓprie dictā.inducunt tamē aliquid affinitati simile quo ad effectum impediendi matrimonium:eo ꝙ sponsalia sunt ad mr̄imonium ordinata:quedam sunt que de iure non tenent ꝓpter impedimentum ꝯsanguinitatis vel affinitatis:quedam pp defectum vsus rationis.prima sponsalia ⁊si non inducant affinitatē ꝓprie dcām:inducunt tn̄ ipedimentū matrimonij sicut affinitas pp publice honestatis iustitiā.extra.de spō.Ad audiendaꝫ.in textu.⁊ in glo.est aūt publice honestatis iustitia ꝓpinquitas ex sponsalibus prouenićs robur trahens ab institutione ecclesie pp eius honestateꝫ:⁊ quia similis cā est in sponsalibus que de iure non tenent ex causa predicta:ideo publice honestatis iustitia requirit vt talia sponsalia matrimonium ipediant.Sponsalia autē C que de iure non tenent pp defectum vsus rationis nullam affinitateꝫ inducunt nec aliq̄d simile affinitati:quia talia sponsalia nō tm̄ nō tenent:sed nec modicam apparentiam habēt vt tenere debeant.⁊ iō nec dici pōt ꝙ matrimonium ipediat pp publice honestatis iustitiam.⁊ de talibꝰ loquit̄ decre.allegata ad partem primā.℄ Ad 2ᵐ dō.ꝙ procedit de affinitate proprie dicta.℄ Ad arᵐ ad partem aliā dōm ꝙ illa puella aliquid habebat de vsu rōnis:⁊ illō qō inueńs attētauit:attētauit affectu maritali:⁊ in vase naturali:⁊ iō non est simile de istis spōsalibus ⁊ de illis de quibus loq̄t̄ decre.ad ptē pmā allegata. Qō. iii.

A **Quarto** queritur vtrum affinitas causet̄ ex affinitate.Et videtur ꝙ sic.35.q.3.Cōtradicimus relictam ꝯsanguineoꝝ vxoris sue nullus ducat vxorem:ergo non tm̄ sūt viro affines vxoris sue ꝯsanguinei:sed etiam ille mulieres que sunt eis matrimonialiter copulate.℄ Itē eadē.q.Porro.porro duoꝝ cōsobrinorum cōiuges:ꝗuis tpibus diuersis viro vni alteram post obitum alterius nubere publice honestatis iustitia ꝯdicit:qō tm̄ non esset veꝝ nisi ex vno gn̄e affinitatis aliud carēt.℄ Cōtra.2ᵐ ⁊ tertiū genꝰ affinitatis reuocata sunt ita ꝙ solum remanet pᵐ affinitatis genꝰ.extra ð ꝯsanguinitate.nō dꝫ.ſꝫ si affinitas causaretur ex affinitate : adhuc remanerent duo affinitatis gn̄a.g̃ affinitas ex affinitate n̄ cāt.

B ℄ Rn̄deo ꝙ antiquitus erant affinitatis tria genera sicut habetur.35.q.3.Contradicimus.⁋ Pᵐ genus affinitatiꝫ qō adhuc manet causatur ex carnali commixtiōe seu matrimonio mediante cōsanguineitate.⁋ Aliud oriebatur ex carnali ꝯmixtione cū mr̄imonio mediante affinitate.⁋ 3ᵐ vero mediantibus duobꝰ pmis generibus.verbi gratia.A.maritus.B.vxor C C.consanguineus vxoris.C.est affinis.A.primo genere affinitatiꝫ: ⁊ si.D.matrimōialiter copuletur ipsi.C. attinebit ipsi.A. in 2°. genere affinitatis:⁊si.C.copulabatur ipsi.D.attinebit ipsi.A.in.3° genere affinitatis. sed modo solū remāet pmū affinitatis genꝰ:nec vt dicitur extra de consanguinitate.Non debet. non debet reprehensibile iudicari si secundū varietatem tempoꝝ statuta quandoqꝫ varientur humana: presertim cuꝫ virgens necessitas exposcit.reuocationem autem predictoruꝫ generum vrgens necessitas ⁊ euidēs vtilitas exposcebat:quia vt in eadem decre.dicitur prohibitio de cōiugio in 2° ⁊ tertio affinitatis genere minime contrahendo difficultatem frequenter inducebat:⁊ aliquādo pariebat periculum animarum.℄ Ex dictis patet responsio ad argumentum in oppositum:quia illa decreta.p predictam decre.abrogata sunt. B

Articulus. ii.

Onsequēter queritur ð 2° principali.℄ Et circa hoc queruntur.4.⁋ P° vtrum affinitas impediat matrimoniū.⁋ 2° vtrū possit prescribi contra prohibitionem de contrahendo cū affine.⁋ 3° vtꝝ nati de tali matrimonio sint illegitimi.⁋ 4° vtrum ad accusandum impedimentum consanguineitatis vel affinitatis sint admittēdi tam extranei ꝗ̄ cōsanguinei. Qō. i.

Primo ostendo ꝙ affinitas non impediat matrimonium:quia effectus n̄ impedit causam:sed affinitas causatur ex matrimonio.ergo non impedit matrimonium. A
℄ Item vir qui carnaliter cognoscit mulierē magis videtur attinere illi ꝗ̄ consanguineus suus:quia ille qui cognouit eam attinet sibi immediate : consanguineus suus eo mediante: sed vir potest contrahere cum muliere quam carnaliter cognouit.ergo multo fortius consanguineus suus.
℄ Contra.35.q.3.de propinquis equaliter vir coniungatur in matrimonio eis qui sibi consanguinei sunt ⁊ vxoris sue consanguineis pꝰ mortem sue vxoris.ergo affinitas ita videtur matrimoniū impedire sicut cōsanguinitas. B
℄ Rn̄deo ꝙ affinitas impedit matrimoniū in aliquo gradu de iure diuino.ius enim diuinum prohibet.vt habetur.Leuit.18.filium nō contrahere cum vxore patris: nepotem cum vxore patrui:patrem cum uxore filij in aliquo gradu de iure positiuo:vnde de iure positiuo

non licz contrahere cum affine infra quartu3
C gradu3.extra de consangui.r affini. Non d3.
vbi dr ꝓhibitio copule ꝯiugalis quartū ꝯsan
guinitatis r affinitatis gradū decetero nō ex/
cedat:qm̄ in vlterioribus gradibus iā nō pōt
absq3 graui dispendio huiusmōi ꝓhibitio ge/
neraliter obseruari.
¶ Ad pᵐ in oppositū dō3.q affinitas nō im/
pedit mr̄imoniū ex quo cātur: ſ3 aliō. ¶ Ad
2ᵐ dōm.q cū nullus sit sibi consanguineus r
affinitas ꝯhaƚ mediāte ꝯsanguinitate p carna
lem copulā seu matrimoniū:mulier nō efficiƚ
affinis viro q̄ cognoscit eā: sed eius cōsangui
D neis. Et si dicas saltē magis vr̄ attinere sibi
altero genere attinentie:r ex ꝯsequēti minꝰ vi
deƚ posse matrimōialiter copulari viro q̄ cō/
sanguineo eius:dico q nō valet:qr cu3 matri/
monium ad procreationem ꝓlis ordinetur:r
ꝓlis ꝓcreatio nō possit esse sine carnali copu
la ipsa matrimonio non repugnat.vnde ipsu3
impedire non debet. Qō. ii.

A **Secūdo** queriƚ vtrum possit prescribi cō/
tra prohibitionem de contrahē/
do cum affine.Et videƚ q sic:qr contra ius pu
re positiuu3 potest currere prescriptio: ſ3 pre/
scriptio de ꝯtrahendo cū affine est de iure pu
re positiuo.ḡ contra ipsam pōt valere prescri
ptio. ¶ Ite3 perceptio decimaꝝ r oblationū
est aliquid spūali annexū. vsus mulieris vide
tur esse quid carnale tm̄: sed contra ius per/
cipiendi decimas r oblationes valet prescri
ptio quadragenaria:extra de p̄scriptione. de
quarta. ḡ multo fortius pōt p̄scribi ꝯtra illud
ius qō ꝓhibet ꝯhere cum affine.
B ¶ Cōtra.eo.ti.vigilāt.dicit dn̄s papa de pre/
scriptiōe q nobis tam in rebus cognitis q̄ in
latētibus placuit non habere vigore3.ḡ videƚ
q per prescriptionem nullus possit iuste ali/
quid obtinere.
¶ Rn̄deo q quāuis ꝯ ius nāe vl' diuinū nul/
la possit valere prescriptio:quīq3 tn̄ valet con/
tra ius pure positiuū nisi sit tale de quo caueƚ
in iure:vt ꝯ ipsum prescribi nō possit. Ad hoc
tamē vt p̄scriptio sit valida necessaria sūt tria.
Unū ē q possessor iusto titulo icipiat posside
re.16.q.2ᵃ. Dilectio.§.pōt.vbi dr̄ q qui nullo
titulo possidere incipit prescribere nō potest.
Aliud est q sit bone fidei possessor.Hoc est q
credat se iuste possidere:qr sicut diciƚ extra de
prescriptione.vigilāti.nulla antiqua dieꝝ pos
C sessio iuuat aliquem male fidei possessorem ni
si resipuerit postq̄3 nouerit se aliena possidere.
3ᵐ est q posideat per totum tēpus determi/
natum a iure absq3 interruptione3.illud tamē

tp̄s determinaƚ breuius vel longius fm̄ cōdi/
tiones rerum que possidentur r illorum con/ D
tra quos prescribitur. Si aūt prescribens ius
acquirit in re que primo de iure sua non erat.
locū tn̄ i proposito nō h3. qr prohibitio de nō
contrahēdo cū affine q̄tū ad aliquos gradus
est de iure diuino vt p3 ex p̄cedenti questione.
Illud etiam ius positiuū qō in alijs gradibus
ꝯtrahere prohib3. tale est q de ipo cauetur in
iure vt cōtra ipm prescriptio valere nō possit.
extra de cōsangui.r affini.Non d3.in fine.cau
sa etiā quare iura voluerunt prescriptionē ha
bere vigorē in proposito esse non pōt:qr vt di
citur extra de prescriptiōe.vigilāti. Ephesinꝰ
legislator solū ꝓpter vitanda3 miseroꝝ segni
tiem r longi tēporis errorē r cōfusionē prius
tricenali vel quadrigenali prescriptionē vigo
re legis imposuit.vnde cōsuetudo quātūlibet
longa nō potest personas illegitimas ad con
trahendum facere legitimas: extra de consan
guini.r affini.q sup.in textu: r in glo.ꝓterea
cū mr̄imoniū nō tm̄ sit de iure positiuo:sed ēt
de iure nature r diuino: vt superius ōnsu3 est
per nullam p̄scriptionē fieri pōt vt matrimo/
niū sit veꝝ qō a p̄ncipio nullum fuit.
¶ Ad pᵐ in oppoᵐ p3 solutio ex iam dictis.
¶ Ad 2ᵐ dōm. q carnalis vsus mulieris ex/
tra mr̄imoniū est ꝯrius nāe. r ideo locum nō
h3 ibi prescriptio.ipsum etiā matrimoniu3 est
de iure nature r diuio:r iō nec p̄scriptio face/
re pōt vt valeat mr̄imoniū qō a principio nul
lum fuit:vel efficaciter nullū:quod a p̄ncipio
fuit veꝝ:extra de ꝯsangui.r affini. Non deb3.
partim in textu:r partim in glo. ¶ Ad itelle/
ctum aūt decre.allegate in arguēdo sciendu3 F
q decre.nō dicit q valeat p̄scriptio cōtra ius
soluendi decimas: qr ꝯ hoc ius nulla prescri/
ptio valere pōt:vt dicit ꝯcilium byturicēse qō
tenuit dn̄s Symon cardinalis.tūc legatus in
regno francie:r hoc est rōnale:qr debitu3 sol/
uendi decimas nō est tm̄ de iure positiuo: sed
etiā de iure diuino:ꝯ qō prescribi nō potest:ſ3
p̄dicta decre.bene dixit q clericꝰ pōt p̄scribe/
re cōtra epm̄ suum ius ꝑcipiendi quartā deci
me r oblatiōes defunctoꝝ. Aliqui aūt dicunt
q quāuis nō valeat prescriptio contra ius sol
uendi decimas fm̄ q decima accipiƚ pro alia G
portione necessaria ad sustentationē ministro
rum ecclesie:qr sic est de iure nature r diuino
quo ad omnes:tn̄ fm̄ q decima accipitur pro
tali parte decimata pōt p̄scribi contra ius sol
uendi decimas:qr sic soluere decimā nō est ꝺ
iure nature:nec de iure dino nisi quo ad filios
israel:r est arᵐ pro ista opinione:qr in maiori

parte italie nõ soluuntur decime: nec tñ eccle
sia procedit contra eos cõpellendo eos ad so
lutionẽ. ¶ Ad arm ad partẽ aliã dĩcẽ. ꝙ illud
H verbũ ſʒ glo. ibidẽ intell'r in male fidei posses
sore q̃ pscribere nõ potest: siue verus domin⁹
sciat rem illam ad se ptinere siue ignoret: nec
dr̃ male fidei possessor qui post cõpletã pscri
ptionẽ primo recognoscit ꝙ res quã eam ince
perit possidere sua nõ erat de iure: qꝛ ſm glo.
sup decretalẽ pdictã cõpleta prescriptione iã
possessor tutus est. ſm vtrũqꝫ ius: qđ pʒ etiam
p illud qđ hr̃ in. c. imediate sequenti. vñ illud
verbum illius decre. vigilanti. nulla antiqua
dierꝫ possessio iuuat aliquẽ male fidei possesso
rem nisi respuerit postq̃ꝫ se nouerit aliena pos
sidere. intelligendum est si añ completam pre
scriptionem habuerit malaꝫ fidẽ: vt dicit glo
sa ibidem. Questio. iii.

A **Tertio** queritur vtrꝫ nati de mr̃imonio cõ
tracto inter affines vel consangui
neos sint illegitimi.

¶ Rñdeo ꝙ sicut dr̃. extra qui filij sint legiti
mi. Tanta. in glo. q̃dã sunt filij legitimi ꝛ na
turales: q̃dã legitimi ꝛ nõ nãles: q̃dã natura
les ꝛ nõ legitimi: q̃dã nec nãles nec legitimi.
Legitimi ꝛ nãles sunt q̃ nascunt̃ ex legitimo
matrimonio seu in eo cõcipiunt̃ siue ante ba
ptismũ siue post. 28a. q. 1a. nũq̃d: ꝛ hoc siue ma
trimoniũ sit legitimũ ſm rem ꝛ veritateꝫ: vel
ſm ecclesie approbationeꝫ siue ab initio: siue
B ex post facto ꝛ cõtrahentiũ reputationem vel
vtriũqꝫ vel alterius: extra q̃ filij sunt legitimi.
Tãta. in glo. si vero aliq̃s clandestina mr̃imo
nia vel iterdicta iure psumpserit in gradu p
hibito ẽt ignoranter: soboles de tali cõiũctio
ne suscepta prorsus illegitima cẽseat̃ de parẽ
tum ignorantia nullum habitura subsidiũ: cũ
illi taliter cõtrahẽdo nõ expertes sciẽtie vel sal
tem affectatores ignorantie videantur: extra
de clandestina despon. Cuꝫ inhibitio. §. si q̃s.
pari modo etiã proles illegitima censeatur. si
ambo parentes impedimentũ scientes legiti
mum pter omne iterdictũ ẽt in cõspectu eccle
sie cõtrahere psumpserunt. e. c. vbi pus. §. pi.
mõ. Legitimi ꝛ non nãles sunt adoptiui siue
abrogati: de q̃bus habet̃ extra de cogna. legi.
c. vnico. Naturales ꝛ nõ legitimi sunt nati ex
C cõcubinis in domo. Non legitimi nec natura
les sũt nati ex adulterio: extra qui filij sunt le
gitimi. Tanta. Similiter dico de illis qui na
scuntur ex incestu. Illegitimi enim qui nascũ
tur ex copula non legitima dicuntur etiaꝫ nõ
naturales: non a natura generis: sed a natura
speciei. pro tanto quia naturale iudicium ra
tionis manifeste tali copule contrarium est:
nec propter istam rationem natus de concu
bina in domo indubitato affectu retenta. i. ex
ꝯcubina que in domo tenetur quasi loco vxo
ris dicitur nõ naturalis: quia quãuis talis co
pula sit contra naturale rationis iudiciuꝫ: nõ
tamen ita manifeste sicut alia: ꝛ propter hoc
quãuis ab eis excludatur ratio legitimitatis:
non tamen ab eis excluditur vocabulum na
turalitatis. ¶ Et dictis pʒ ꝙ ex copulatis i fa
cie ecclesie ꝛ sine cõtradictione in gradu con
sanguinitatis vel affinitatis prohibito vtroqꝫ D
eorum vel altero impedimentum ignorante
conceptus diffinitiuã sententiaꝫ diuortij quã
uis post eam ex vtero natus legitimus est ꝛ
succedere debet in paterna hereditate. extra
qui filij sint legitimi. cum inter. in textu: ꝛ in
glo. ¶ Simil'r si aliquis habens vxoreꝫ legiti
mam ꝛ illa viuente aliam ducit in facie eccle
sie. ꝛ sine contradictione illius impedimen
ti ignaraꝫ filius ex tali copula natus siue cõ
ceptus legitimus est: quamuis post eius ex
ceptionem parentes sui per diffinitiuaꝫ eccle
sie sententiaꝫ sepent̃. ex̃ eo. ti. ex tenore. ¶ Le
gitimãtur autem illegitimi duobus modis se
cundũ iura canonica. ¶ Primus ẽ p sequẽs
matrimoniuꝫ: quando. s. solutus generans fi E
lium de soluta postmoduꝫ in facie ecclesie cũ
ea contraxit: extra eo. ti. c. 1. hic autem legiti
mandi modus nõ se extẽdit ad natos ex adul
terio: extra eo. ti. tanta. ¶ Secundus modus
est per dispensationeꝫ domini pape: ꝛ hic mo
dus legitimandi potest se extendere ad quos
cũqꝫ illegitimos ꝛ ad omnes illegitios actus
in tota ecclesia. ¶ Secundum autem iura ci
uilia legitimantur. 6. modis. ¶ Primus est
quando pater filium naturalem ex concubi
na susceptum non spurium tradidit curie ciui
tatis sue vel metropolitane: ꝛ fit officialis in
illa curia: quod cõtingit propter curie hono
rem. ¶ Secundus quando pater filiam natu
ralem iungit officiali curie ciuitatis sue vel F
metropolis. ¶ Tertius quando ipsemet natu
ralis filius offert se curie deficiente prole legi
tima. nam alias non liceret sibi se offerre.
¶ Quartus quando deficiente prole legiti
ma ipsa concubina offert pro filio suo legiti
mãdo preces imperatori: ꝛ imperator eas su
scipit. ¶ Quintus quando pater in testamen
to solenniter perfecto vocat euꝫ legitimuꝫ fi
lium suum. ¶ Sextus quando in testamento
publica manu confecto vel manu propria ha
bente suscriptionem trium testiuꝫ fide digno
rum vocat eum legitimum. Qõ. iiii.

A Quarto queritur vtrum ad accusandum impedimentum consanguinitatis vel affinitatis sint admittendi tam extranei quam consanguinei. ¶ Rndeo quod parentes eorum de quorum matrimonio agitur siue fratres et cognati vtriusque sexus sunt superstites aut non. si non: tunc antiquiores extranei et veraciores quibus notum sit vtrum sit ibi impedimentum consanguinitatis vel affinitatis possunt impedimentum accusare. 35. q. 6. Consanguineos. et recitat magister hic di. c. vlti. si autem sint consanguinei superstites et tacent. tunc extranei repelluntur ab accusatione tanquam suspecti quod ex malitia accusent nisi per consanguineos probare voluerint quod accusant.
B quod probatur per illud quod habetur. c. supra ad con. rationabile enim est vt ad accusandum impedimenta predicta magis recipiantur consanguinei quam extranei: quoniam vnusquisque suam genealogiam tum testibus et cartis. tum etiam ex recitatione maiorum scire laborant et melius recipi debent ad accusandum quam melius impedimentum nouerit. ex. Qui matrimonium accusare possunt. Vtrum tamen si quis est ad quem peruenerit noticia denunciationis: quando banni secundum consuetudinem in ecclesia fiunt: et tacuit: quod postea contra matrimonium accusare non potest: sed tanquam suspectus repellendus est. nisi proprio firmauerit iuramento quod postea didicerit quod obiecit: et quod ad hoc ex malitia non procedit. e. ti. cum in tua: quia tunc etiam si didicisset ab illis quia denunciationis tempore siluerunt claudi non debet eidem aditus
C accusandi: quoniam et si ab huiusmodi impetitione culpa de silentio tali contracta illos excluderet: ille tamen amoueri nequiret cum culpabilis non existat eorundem. c. vbi prius: nec oportet accusatorem se ad talionem obligare. talis. n. obligatio locum habet quando accusatur persona de crimine vt puniatur. hic autem non accusatur persona: sed factum illegitimum.

Circa lra 3. Vsque in 7m generationis gradum hoc abrogatum est. Relictam consanguineorum vxorem vxoris sue etc. hoc etiam abrogatum est. Sed neque alterius coniunctionis soboles placet affinitatis prioris iuris transire consortium. hoc etiam abrogatum est. Si duo viri vel tres consanguinitatem iureiurando firmauerint etc. De modo procedendi ad accusationem matrimonii propter impedimentum consanguinitatis vel affinitatis tenet sicut in quo omnibus dictum est. Accusare autem matri-
D monium propter peccatum fornicationis alterius coniugis non potest nisi alter coniunx. accusare autem quod matrimonium non est contractum non potest pater vel mater nisi pater illius quod est honore et diuitijs inferior: quia de tali presumitur quod nollet matrimonium separari si in rei veritate esset contractum: sed pater illius quod est diuitijs et dignitate superior habetur suspectus: quia presumeretur quod quereret matrimonium separari: eo quod proles sua non esset coniugi equali sibi in dignitate et diuitijs coniuncta. Stuprum proprie est virginis illicita defloratio. Adulterium alieni thori violatio. E
Nota quod simpliciter et omnibus pensatis grauius est adulterium quam stuprum: quia adulter peccat peccato luxurie et iniustitie. magis etiam ledit rem publicam adulterium quam stuprum. secundum quod tamen est econuerso: quia per stuprum auferitur bonum aliquod irrecuperabile. s. virginitatis integritas.

¶ De spirituali cognatione. Di. XLII.

De parentalium graduum famosa questione aliquid licet minus sufficienter diximus. Item de spirituali cognatione addamus: que etiam personas impedit vt non sint legitime ad ineundas nuptias. Tria quidem sunt: consanguinitas: affinitas: et spiritualis germanitas. Consanguinitas est inter eos qui iunguntur secundum lineam generis. Affinitas inter eos qui genere quidem non sunt coniuncti: sed mediante genere sunt sociati: verbi gratia. Vxor filij fratris mei que non est de genere meo: per ipsum qui est de genere meo mihi affinis facta est: et ego illi. Spiritualis proximitas est inter compatrem et commatrem: et inter eos: quorum vnus alterum de sacro fonte leuauit: vel in cathezizatione: aut confirmatione tenuit. Est etiam inter filios eiusdem hominis carnales et spirituales.

¶ Qui sint filij spirituales.

F Spirituales filij sunt quos de sacro fonte leuamus: vel in cathezizatione seu confirmatione tenemus. Filij etiam et filie spirituales eorum sunt: qui trine mersionis vocabulo eos sacro baptismate tingunt. Dicitur etiam spiritualis filia sacerdotis: que ei peccata sua confitetur. Vnde Simacus papa. Omnes quos in penitentia suscipimus ita nostri spirituales sunt filij: vt et ipsi quos vel nobis suscipientibus: vel

sub trine mersionis vocabulo mergentibus vnda baptismi regnauit. Siluester etiã ãmonet vt ad suã filiã penitentialem nullus sacerdos accedat: q2 scriptum est. Omnes quos in pnia accepimus: ita nostri filij sunt vt in baptismo suscepti: quoꝝ omniũ flagitiosa est commixtio. Q2 aũt cõpr̃ ꝛ cõmater sibi iungi nequeant: nec pr̃ spũalis nec mr̃ filie vel filio spũali: pȝ ex cõcilio magũtinẽ si. De eo qd̃ interrogasti: si aliquis filiolam suã duxerit vxorẽ: ꝛ de eo qui concubuit cũ matre spũali: ꝛ de eo qui filiũ suũ baptizauit: ꝛ vxoꝛ eius euȝ de fonte suscepit hac de causa vt discidiuȝ fieret ꝯiugij: si post in tali copula pñt permanere? sic rñdendũ est. Si filiolã aut cõmatrẽ suã aliquis in cõiugiũ duxerit: separandos esse iudicamus: ꝛ graui penitẽtia plectẽdos. Si vero cõiuges legitimi: vel vnus vel ambo ex industria hoc fecerint vt filiũ suũ de fonte susciperẽt si inupti manere voluerint bonum est. Sin aũt: grauis pnia ĩsidiatoꝛi iniungatur ꝛ simul maneant: ꝛ si p̃uaricatoꝛ coniugij superuixerit: acerrima penitentia mulcteẗ: ꝛ sine spe cõiugij maneat. Ex his apparet ꝙ aliquis filiolaȝ suam vel cõmatrẽ nõ põt sibi copulare nuptialiter: ꝛ si p̃sumptum fuerit separãdi sunt. Qui aũt legitime cõiuncti sunt: nõ ideo separãdi sunt: q2 alter eoꝝ ĩsidiose filiuȝ de fonte leuauit. Qd̃ etiã Nicolaus confirmat dicẽs. Nosse desideras vtꝝ mulier que viri filium ex alia femina genituȝ de sacro fonte leuauerit postmodũ possit cum eodẽ viro copulari. Quos iõ cõiungi posse decernimus: q2 scd̃m canões sacros: nisi amboꝝ ꝯsensu: nullius religionis obtẽtu dȝ coniunx dimittere cõiugẽ: cũ apl's p̃cipiat. Nolite fraudari inuiceȝ nisi foꝛte ex consensu ad tps: ꝛc̃. Itẽ dcm̃ ẽ nobis quasdã femias desidiose: quasdã vero fraudulenter: vt a viris suis separẽtur: ꝓpꝛios filios coꝛam episcopis ad cõfirmandũ tenuisse. Uñ nos dignũ duximus: vt si qua mulier filium suũ desidia aut aliqua fraude coꝛaȝ ep̃o tenuerit ad cõfirmandũ ꝓpter fallaciã vel fraudẽ: quãdiu viuit pniaȝ agat: tamẽ a viro suo nõ separeẗ. Itẽ Joannes papa. Ad limina sãcti Petri homo nomine Stephanus veniẽs: nr̃o p̃sulatui ĩnotuit ꝙ filiũ suum in extremo vite positũ nõdum baptismi vnda lotũ: absentia sacerdotum cogẽte baptizauit: eũqȝ ꝓpꝛijs manibus suscepit: atqȝ ꝓ huiusmodi negocio reuerẽtia tua p̃fatum hominẽ a sua coniuge iudicauit esse separandum: qd̃ fieri nullatenus dȝ dicente scriptura. Quos deus ꝯiunxit homo nõ separet. Et dominus dimittere vxoꝛeȝ nisi causa foꝛnicatiõis iubet. Et nos tanta auctoꝛitate freti dicimus dimittẽdũ esse ꝛ inculpabile iudicandum qd̃ necessitas intulit: Nã baptizandi opus laicis fidelibus: si tamen necesse fuerit libere conceditur. Unde si supꝛadictus homo filium moꝛientem aspiciens ne animaȝ ꝑpetuo p̃ire dimitteret: vnda baptismi lauit: vt eum de potestate moꝛtis eriperet: bñ fecisse laudatur. Ideoqȝ sue vxori sibi iam olim legittime sociate impune dum vixerit iudicamus manere coniũctũ: nec ob hoc separari debere. His alijsqȝ pluribus auctoꝛitatibus edoceẗ cõiuges non esse separãdos si post legittimam copulam alter alterius filiuȝ de fõte leuauerit: vel ĩ ꝯfirmatõe tenuerit.

¶ Quid premissis obuiat.

His autem obuiare videtur qd̃ Deusdedit papa ait. Peruenit ad nos dyaconus sanctitatis vestre epistolam deferens ꝙ quidam viri

et mulieres preterito sabbato pascali pro magno populi incursu nescientes filios suos suscepissent de lauacro. Cupis ergo scire an propter hoc debeant viri ac mulieres ad proprium vsum redire vel non? Nos vero hac re mesti priorum inquisiuimus dicta: et inuenimus in archiuijs.i. in armarijs apostolice sedis: iam talia contigisse in pluribus ecclesijs: quarum epis ab hac apostolica sede volentibus scire vtrum viri ac mulieres redirent ad proprium thorum: Beate memorie sancti patres Julius papa: Innocentius: et Celestinus cum episcoporum plurimorum consensu in apostolorum principis ecclesia presidentes talia rescripserunt et confirmauerunt: vt nullo modo se in coniugio reciperent viri ac mulieres quicunque hac ratione susceperunt natos: sed separarent se: ne suadente diabolo tale vitium inualescat. Item. Siquis filiastrum vel filiastram suam ante episcopum tenuerit ad confirmationem: separetur ab vxore sua: et aliam nunquam accipiat. Hec autem vel ad terrorem dicta sunt: non quod ita esset faciendum: sed ne illud fieret summope cauendum: vel de illis est intelligendum qui prius filios suos vicissim de fonte susceperunt quam fierent coniuges. Premissis autem auctoritatibus omnino consentiendum est: vt siue proprium siue tantum viri filium mulier de fonte susceperit: non ideo a viro separetur. Quod de viro similiter oportet intelligi.

¶ De copula spiritualium vel adoptiuorum et naturalium filiorum.

q Uod autem spirituales vel adoptiui filij naturalibus copulari nequeant. Nicolaus papa testatur ita inquiens. Ita diligere debet homo eum qui se suscepit de sacro fonte sicut patrem. Inter fratres et filios spirituales gratuita et sancta communio est: que dicenda non est consanguinitas: sed habenda spiritualis proximitas. vnde inter eos arbitror non posse fieri legale coniugium: quia nec inter eos qui natura: et eos qui adoptione filij sunt: venerande leges matrimonia contrahi permittunt. Item. Si inter eos non contrahitur matrimonium quos adoptio iungit: quanto potius a carnali oportet inter se contubernio cessare: quos per celeste sacramentum regeneratio sancti spiritus vincit?

¶ Si filij qui ante paternitatem vel post nati sunt valeant coniungi.

h Oc autem quidam volunt intelligere de illis tantum filijs: quibus compatres facti sint. De alijs vero qui ante compaternitatem: vel post geniti sunt concedunt quod legitime et licite possunt. Quibus videtur consentire Urbanus secundus dicens. Super quibus consuluit nos tua dilectio: his videtur respondendum: vt et baptismus sit si instante necessitate femina puerum in nomine trinitatis baptizauerit: et quod spiritualium parentum filij vel filie ante vel post compaternitatem geniti possunt legitime coniungi: preter illam personam qua compatres effecti sunt.

¶ Pascalis papa.

p Ascalis vero secundus: post compaternitatem genitos copulari prohibet scribens Regimino episcopo. Post susceptum filium de fonte vel filiam spiritualem qui ex compatre vel ex commatre fuerint nati matrimonio iungi non possunt. Illud etiam notandum est quod in triburiensi concilio legitur. Siquis sue spiritualis commatris filiam fortuitu et ita contingente rerum casu in coniugium duxerit: maturiori seruato concilio habeat: atque legittimo connubio honeste operam det.

¶ Siquis ducere possit duas commatres alteram post alteram.

Solet etiam queri si cõmatrem vxoris post eius obitũ quis ducere valeat. de hoc Nicola⁹ papa sic scribit. Sciscitatur a nobis sanctitas vestra: siquis duas cõmatres habere valeat: vnã post alteram. In quo meminisse debes scriptum esse: erunt duo in carne vna. Cum ergo constet ꝙ vir ⁊ mulier vna caro efficiunt̃: restat virum cõpatrẽ ɔstitui mulieri: cuius assumpta vxor cõmater erat: ⁊ iõ viruȝ illi femĩe nõ posse coniungi q̃ cõmater eius erat: cum qua ideȝ fuerat vna caro effectus. Huic aũt illud ɔtrariũ videtur. Qui spiritualẽ habȝ cõpatrẽ: cui⁹ filiũ de lauacro accepit: ⁊ vxor eius cõmater nõ est: licȝ ei defuncto cõpatre suo eius viduã ducere in vxorẽ: quos nulla generatio spiritualis secernit. Itẽ ex ep̄la pascalis pape. Post vxoris obitum cũ cõmatre vxoris ɔiugio copulari nulla ratio vel auctoritas videt̃ ꝓhibere. Non.n. per carnis vnionẽ ad vnionẽ spiritus ꝑtrãsitur. Sȝ sciẽdũ ꝙ auctoritas Nicolai ð illo ait: qui vxori sue debitum reddidit postq̃ȝ cõmater illius extitit. Alie vero auctoritates ð illo agũt cui⁹ vxor postq̃ȝ a viro suo derelinquitur illius cõmater efficitur: nec post cõpaternitatẽ a viro suo agnoscit̃: vel de viro poti⁹ agũt: cui⁹ vxor añ defũgit̃ q̃ȝ ab eo agnoscat̃.

¶ Si vir et vxor possint simul tenere puerum.

Solet etiam queri: si vxor cum viro simul debeat in baptismo suscipere puerum. De hoc Urbanus ait. Qr vxor cuȝ marito in baptismo simul non debeat suscipere pueruȝ: nulla auctoritate videtur vl' reperitur ꝓhibitũ: sed vt ipsa puritas spiritualis paternitatis ab omni labe ⁊ infamia conseruetur immunis: decreuimus vt vtriqȝ simul ad hoc spirare nõ ꝑsumãt. quia vero piaculare flagitium cõmisit qui duabus cõmatrib⁹ vel sororib⁹ nupsit: magna pn̄ia dȝ ei iniungi.

¶ De scd̄is ⁊ tertijs nuptijs ⁊ deinceps.

Sciendum est etiam ꝙ non solũ prime vel secũde nuptie sunt licite: sed etiã tertie ⁊ quarte nõ sunt dãnande. Uñ Augusti. Secundas nuptias omnino licitas apostolus cõcedit. De tertijs autem ⁊ quartis: ⁊ de vltra pluribus nuptijs solẽt homines mouere questionem. Sed quis audeat diffinire quod nec apostolum video diffinisse? Ait enĩ. Si dormierit vir eius cui vult nubat. Non dicit primus: vel secũdus: vel tertius: quotuslibet nec nobis diffiniendũ est: qd̄ nõ diffinit ap̄lus. vñ vt breuiter respõdeã: nec illas nuptias debeo dãnare: nec eis verecundiaȝ numerositatis auferre: nec contra humane verecundie sensum audeo dicere: vt quotiens voluerint nubant: nec ex meo corde preter prescripture auctoritateȝ quotaslibet nuptias dãnare. Idem testatur Hierony. Ego nunc libera voce exclamo: nec damnari in ecclesia bigamam: immo nec trigamam: ⁊ ita licere quinto ⁊ sexto: queadmodum secundo marito nubere. Apostolus tamen bigamos a sacerdotali honore excludit. Sȝ hoc non facit pro vitio bigamie: immo pro sacramẽti virtute: vt sit vna vnius sicut vnica vnici. Illud tamen cesariensis concilij videtur innuere bigamiam esse peccatum. Presbyterum inquit in nuptijs bigami prandere non cõuenit: quia cum penitẽtia bigamus indigeat: quis erit presbyter qui talibus nuptijs possit prebere consensuȝ? Sȝ hoc de il-

lo intelligi potest qui prime vxori īsidiatus putat desiderio secunde: vel ꝑ signaculo sacri illud dr̄: qđ in bigamo non seruatur. Ambro. etiam dicit: ꝙ prime nuptie tm̄ a dn̄o sunt īstitute: secūde vero sunt ꝑmisse: ⁊ prime nuptie sub benedictiōe dei celebrant̄ sublimiter. Secunde vero ēt in p̄senti carent gloria.

¶ Superius determinauit magister de impedimento affinitatis. Hic determinat de impedimento cognationis spūalis ⁊ legalis. ¶ Et diuidit in partes duas. ☞ Primo determiat de p̄dictis ipedimētis. ☞ 2° de secundis nuptijs. ibi. Sciendū est. ¶ Prima in duas. ☞ Primo determinat de impedimentis cognatiōis spūalis ⁊ legalis p̄ncipalr̄ respectu matrimonij cōtracti. ☞ 2° p̄ncipaliter respectu cōtrahēdi. ibi. Qđ aūt. ¶ Prima in tres. ☞ Primo ostēdit q̄d sit cognatio spiritualis ⁊ qualiter cōtrahat̄. ☞ 2° qualiter se habet ad matrimoniū. ibi. Spirituales. ☞ 3° opponit in contrariū. ibi. His aūt. ¶ Illa pars que incipit. Qđ aūt. diuiditur in duas. ☞ Primo determinat de impedimento spūalis fraternitatis. ☞ 2° de ipedimento cōmaternitatis. ibi. Solet etiā. ¶ Prima. in duas. ☞ Primo ostēdit ꝙ filij spūales aut legales cum naturalibus filijs nō possunt cōtrahere. ☞ 2° ostendit de quibus naturalibus filijs hoc sit intelligendū. ibi. Hoc aūt. ¶ Illa pars que incipit. Solet etiā. diuiditur in duas. ☞ Primo iquirit an vir cū cōmatre vxoris sue possit contrahere. ☞ 2° an vir ⁊ vxor simul debeāt puer̄ de sacro fonte recipere. ibi. Solet etiam queri.

Articulus. i.

Circa hāc dis. querendū est p̄ncipaliter đ tribus. ☞ Primo đ cognatōe spūali ☞ 2° de legali. ☞ 3° đ nuptijs secūdis. ¶ Circa p̄mū queritur tria. ☞ Primo vtrū cognatio spūalis ipediat matrimonium. ☞ 2° ex q̄bus causis cōtrahit̄. ☞ 3° iter quas personas contrahitur. Qđ. i.

Primo diūdo ꝙ cognatio spūalis non ipedit matrimoniū. illud nō impedit mr̄imoniū qđ simul stare pōt cū matrimonio: A sed cognatio spūalis est huiusmodi. sicut enī dr̄ extra de cognatiōe spūali. si vir. Si vir vel mulier scienter vel ignoranter filium suum de sacro fonte susceperint nō sunt abiuicē separādi: ⁊ tamē iter eos cognatio spiritualis ꝯtracta est. ergo cognatio spiritualis matrimoniū impedit. ¶ Item cognatio spiritualis nulli bono matrimonij oppont̄. ğ ipsum nō ipedit. B ¶ Contra. ex̄ de cognatōe spūali. Veniēs. dr̄ si constiterit. B. mulierem. C. viri filiū de sacro fonte leuasse anteꝙ̄ eam desponsasset vxorem inter eos diuortiū appellatione postposita celebretis. ergo cognatio spūalis non tm̄ ipedit matrimoniū cōtrahendū: s; ēt dirimit cōtractū si ipsa matrimoniū precessit.

¶ Rn̄deo. sicut homo per carnalem generationē accepit esse nature: ita per regenerationem spūalem accepit esse gratie. Et sicut ꝑ generationem carnalem contrahit generat⁹ cū pentibus quoddam vinculum: quod vinculū est cognatio carnalis: ita per regenerationē spiritualem contrahit quoddam vinculū cū C dante sacramentū regenerationis qui est spiritualis pater personā dei representans ⁊ cū tenentibus ipsum dum suscipit sacramentū. qui representant matrem spiritualem. s. ecclesiā: ⁊ illud vinculū est cognatio spiritualis. vnde spiritualis cognatio est proximitas quedam personarum proueniens ex datione sacramenti vel tentione ad illud: ⁊ hec proximitas si precedit contractum matrimonij impedit contrahendum ⁊ dirimit si postea contrahatur de facto. sicut patet per decreta. allegatam ad partem secundam.

¶ Ad primum in oppositum dōm. ꝙ spūalis cognatio superueniens non opponitur matrimonio iam contracto quantum ad essentiam: qr vt superius visum est nullum impedimentum superueniēs matrimonio rato soluit ipm D quantum ad vinculū excepta morte spirituali vel carnali: quandoq; tamen impedit quātum ad debiti exactionem: ⁊ quandoq; non. si autem alter coniugum suscipit alterius coniugis filium seu baptizat ipsum in articulo necessitatis per talem cognationem spiritualem nihil preiudicatur sibi quantum ad exactionē debiti seu redditionem. Ideo dico si ex ignorantia hoc fecerit etiam preter casum necessitatis. extra de cognatione spirituali. Si vir. si autem ex certa scientia hoc fecerit sibi videtur preiudicare quantum ad exactionem de- E biti quod videtur posse probari per hoc quod dicitur in decretali predicta. in fine. ꝙ eis sua fraus non debet patrocinari. ¶ Ad 2m dōm. ꝙ cognatio spiritualis opponitur eēntie matrimonij ex parte materie: quia personas reddit illegitimas ad contrahendum inter se propter statutum ecclesie.

Questio. ii.

A **Secundo** queritur vtrum in solo baptismo cótrahatur cognatio spũalis. Et videt ꝙ sic. per solá generationé carnalem contrahit cognatio carnalis. ergo a simili per solá regeneratióem spũalé cótrahit cognatio spũalis: sed solum sacrm baptismi é sacramétum regenerationis spũalis. vnde ꝛ ab apostolo ad Titũ.3. vocatur lauacꝝ regenerationis. ergo in solo baptismo contrahitur cognatio spũalis. ℭ Item in baptismo cótrahit cognatio spũalis: aut qꝛ ibi gratia cófert: aut qꝛ ibi caracter imprimitur: aut qꝛ necessariũ est ad hoc vt aliquod aliud sacrm suscipiatur. nõ primo modo: qꝛ tunc in sacraméto quolibet co-
B gnatio spũalis contraheret: quod falsum est: nec scḋo modo: qꝛ tunc in sacraméto ordinis ꝯtraheretur: quod etiá falsum est. ergo 3° modo: sed illud est ꝓpriũ ipsi baptismo. ergo cognatio spũalis ꝯhitur in solo baptismo.

ℭ Contra.30.q.pma. Omnes. ꝛ recitat magister in lr̃a hui⁹ di.c.j. Omnes quos in peniteṫia suscepim⁹ ita nostri spũales sunt filij: vt ipsi quos vel nobis suscipiétib⁹: vel sub trine mersionis vocabulo mergétibus vnda sacri baptismatis regenerauit. ℭ Ité magr hui⁹ di.c.j. Spũales filij sunt quos de sacro fóte leuam⁹: vel in cathetizatióe vel in ꝯfirmatióe tenem⁹.

ℭ Rñdeo. in carnali generatióe per quá có-
C trahitur carnalis cognatio tria sunt. s. ad illá generationé dispositio que est in seminũ commixtione: ꝛ ipsa generatio que est in fetus animatione: ꝛ hui⁹ generatióis manifestatio que est per natiuitaté ex vtero. sic in regeneratióe spũali tria cósideranda sunt. s. dispositio ad regeneratioé que est per cathecismũ: ꝛ ipsa spiritualis regeneratio que est per baptismum: ꝛ ipsius manifestatio que est per cófirmationis sacrm: per quod homo fidelis ad publicaȝ fidei cófessionem exponitur. in baptismo: ꝛ confirmatione cótrahitur ita forte vinculum co-
D gnationis spũalis quod impedit matrimoniũ contrahédum: ꝛ si postea de facto cótrahat dirimit ꝯtum: sed qꝛ in cathecismo non est nisi quedá dispositio ad regenerationé: ꝛ vꝫ se habere ad eá sicut sponsalia ad mr̃imoniuȝ. ideo ibi cótrahitur spũalis cognatio ita debilis ꝙ vix impedit mr̃imonium cótrahédum: ꝛ si postea cótrahatur nullo mó ꝓpter hoc est dirimendum. extra. de cognatióe spũali. Contracto. ꝛ forte huius ratio pncipalis est: qꝛ vã cognatio spũalis non cótrahitur in cathecismo: sed aliqua debilis similitudo eius. sicut enim ante baptismum nullũ aliud sacrm suscipi potest: ita nec vã cognatio spũalis.

ℭ Ad pmũ in oppositum dõm ꝙ sicut in ge- E
neratione carnali consideratur: ꝛ natiuitas in vtero: ꝛ ex vtero. sic in generatióe spũali baptismus ꝛ ꝯfirmatio per quá est regeneratióis in luceȝ ꝓductio. ℭ Ad 2m dõm ꝙ cognatio spũalis cótrahit ꝓpter sacramentalé grãm regenerantem: que datur in solo baptismo: vel regeneratioé máifestáté q̃ dat in ꝯfirmatóe.

ℭ Ad pm ad parté aliá dõm ꝙ fm quadá gl. ibidé. illa similitudo attéditur q̃tum ad illos qui dát ꝛ suscipiunt sacrꝫ. sicut enim iter baptizanté ꝛ baptizatũ contrahit cognatio spũa-
lis: ita iter manifestátem pnie sacrꝫ: ꝛ suscipiẽ- F
tem. vnde si sacerdos posset ducere vxoré: nõ tamen illá ducere posset cui mĩstrauit pnie sacramétum: sed q̃tum ad cálitaté cópaternitatis ꝛ fraternitatis spũalis nõ est sile. Vl' potest dici ꝙ ꝛsi per sacrm pnie ꝯhatur familiaritas spũalis: nõ tñ cognatio salté q̃ possit mr̃imonium impedire. vident. n. baptism⁹ ꝛ penitétia differre in spũalibus sicut generatio ꝛ resurrectio in corporalibus. per baptismũ enim aĩa regenerat: ꝛ per sacrꝫ penitétie resuscitat. vnde sicut nõ ꝯheret cognatio carnalis inter resuscitatũ ꝛ illum ad cui⁹ preces deus eũ resuscitat: ita nec iter sacrm penitétie ministrantem ꝛ suscipienté. ℭ Ad 2m patet quid sit dõꝫ ex dictis in questione. Questio. iii.

Tertio querit iter quas personas cogna- A
tio spũalis ꝯhatur.

ℭ Rñdeo ꝙ cognatóis spũalis tres sunt species: paternitas: cópaternitas: fraternitas. prima cótrahitur iter regeneranté ꝛ regeneratũ: ꝛ sicut in generatióe carnali duo sunt. s. pater ꝛ mater. sic in spũali administrás sacrꝫ est pater: qꝛ personá representat dei. tenétes autem illum q̃ regenerat sunt sicut mater: qꝛ repsentant personá ecclesie: ꝛ ideo iter regeneratũ ꝛ danté sacrm ꝯhitur paternitas spũalis. similr iter eum ꝛ ipm tenenté: si tñ sacrm ministrans vel tenés illũ qui regenerat baptizati sunt. ali-
ter nõ: qꝛ oĩum sacroꝝ ꝛ cognationũ spũaliuȝ B
que per sacrã ꝯhunt baptismus est fundamentum. Cópaternitas ꝯhit iter regenerátem ꝛ generátem: tá. n. sacrm ministrás q̃ꝫ tenentes illũ qui regenerat efficiunt cópatres vel ꝯmatres parentũ carnaliũ illi⁹ qui regeneratur. ꝛ quãqꝫ trásit hec species cognatióis ad vnũ cóiugum alio mediáte: aliqñ nõ. si enim alter cóiugum: iter quos ꝯsumatũ est matrimoniũ suscipit filium alicui⁹ de sacro fonte: vel tenet in cófirmatione: alter ꝯiunx efficitur cópater parentum carnaliũ regenerati. ex. de cognatióe spũali. Martin⁹. ꝛ.30.q.4. Si q̃s vn⁹. Cuius

ratio est: quia vt ibi dicitur vir ⁊ mulier effecti sunt vna caro per mr̃imoniū ꝯsumatū. Si aūt
C aliq̇ efficiunt vna caro ꝑ fornicariā copulam: nō ꝓpter hoc trāsit cōpr̃nitas ab vno in aliū: qꝛ per rē pure carnalem nō ꝯ̃hitur spūalis cognatio. Si tamē aliq̇s susceperit de sacro fonte filium alteri⁹ coniugū īter quos ꝯsumatum est mr̃imoniū: siue fuerit nat⁹ ante ꝯsumationem mr̃imonij: siue post de alia persona q̄ꝫ de cōiuge non efficit cōpater nisi illius coniugis cuius est fili⁹. 30. q. 4. Qui spūalē. in glo. cui⁹ ratio est: qꝛ ⁊ si q̄ꝫtum ad ꝯ̃hēdum ꝯpr̃nitatem ꝯiuges: īter quos ꝯsumatū est mr̃imoniū: communicēt sibi suas actiones: nō tn̄ suas passiones: qꝛ hoc īduceret nimiū onus ⁊ ꝑiculosum mr̃imonio. Vel dic vt dicit etiā gl. ibidē: qꝛ il
B le ꝯiunx qui nō est pueri pr̃ carnalis: neqꝫ spiritualis per se nec per actū vxoris nō potest ꝑ regenerationē illi⁹ fieri ꝯpater regenerātis. si autē vir vel vxor ante ꝯctū mr̃imoniū vel ante ꝯsumationē mr̃imonij ꝯ̃cti leuauerit filiuꝫ alicui⁹ de sacro fonte: vel tenuerit in ꝯfirmatione nō ꝓpter hoc ad alterꝝ ꝯiugē trāsit cōpaternitas: vn̄ in hoc casu posset vn⁹ vir hr̃e duas cōmatres in vxores vnā post alteri⁹ mortē. 30. q. 4. Post vxoris. ⁊ hoc siue īter ꝑdictos coniuges sequat̃ carnalis copula siue non: qꝛ ꝓpter vnionē carnis ad vnionē spūs precedentē nō pertrāsitur: vt habet̃. e. c. ⁊ sic pꝫ distictio Gra
E tiani quā ponit. e. c. §. Notādū nullā esse: vt ēt dicit gl. ibidē. Dicit. n. sic Grān⁹: ꝙ ille ꝓhibetur ꝯmatri vxoris sue mr̃imonio copulari qui vxori sue debitū reddidit postq̄ꝫ illi⁹ cōmater extitit: ille ꝟo permittit̃ mr̃imonio copulari cui⁹ vxor alicui⁹ cōmater efficit̃: ⁊ post hoc a viro suo non cognoscit̃. Fraternitas vero ꝯ̃hitur īter regeneratū ⁊ carnales filios regenerātis. 30. q. 3. Putandum. ⁊ c. se. ⁊ ex̃. de cognatiōe spūali. Ex lr̃is. ⁊ hoc siue carnales filij nati sint ante ꝯ̃ctā ꝯpr̃nitatē īter suos parētes carnales: ⁊ parētes carnales regenerati siue post. e. ti. Tua nos. Filij aūt ꝑ quoꝝ neutrū
F ad ꝯpaternitatē ꝑuentū est īter se possunt libere matrimonial̃r copulari: nisi cōsuetudo metropolitane ecclesie vel aliaꝝ circūpositaꝝ cōtradicat. ex̃. ꝺ cogna. spūali. super eo. ⁊ hoc siue dicti filij nati fuerint ante ꝯpr̃nitatem siue post. ex̃. e. ti. c. j. ⁊ 30. q. 3. Non oꝫ. §. Filij. ⁊ c. super q̇bus. Pater etiā spūalis licite ducere potest in vxorē carnalē sororē filij sui spūalis. 4. q. post susceptū. §. Si quis. ⁊ c. se. ex dictis pꝫ esse abrogatū illud quod dr̃. 30. q. 3. Post susceptum. vsqꝫ ibi. qꝛ leges di. n. ibi ꝙ qui ex cōpatre vel cōmatre nati fuerint mr̃imonio cōiungi non possunt: qꝺ ex dictis pꝫ esse falsum.

Articulus. II.

Onsequēter q̄rit̃ ꝺ secūdo ꝑncipali. Et circa hoc querūt̃ tria. Primo vtꝝ adoptio sit alicuius extranee persone in filium vel nepotē: vel deinceps legittima assumptio. 2° vtꝝ īpediat mr̃imonium. 3° īter quos ꝯ̃hitur. Quō. I.

Primo ostēdo ꝙ adoptio nō est alicuius persone extranee ⁊c̄. qꝛ vt hr̃ Hester. 2. Mardocheus hester: q̄ fuerat filia fr̃is A
sui adoptauit in filiā. Itē mulier potest aliquē assumere in domo sua: ⁊ ipm̄ loco filij nutrire: ⁊ tn̄ adoptare non pōt. Itē arrogatio nō est adoptio: sed arrogatio est alicui⁹ in filium vel nepotē: aut deiceps legittima assumptio. ergo adoptatio nō est huius.

Cōtra. adoptare sicut dicit Papias est aliquē in filium recipe: sed qua rōne pōt aliquis recipi in filiū eadē rōne in nepotem: ⁊ sic deinceps: ⁊ ꝯstat ꝙ hoc nō dꝫ fieri nisi legittime. g̊ adoptio est ꝑsone extranee in filiū vel nepotē vel deiceps legittima assumptio.

Rn̄deo. ꝙ adoptio est voluntari⁹ motus B
quo de nō filio fit filius nō nālis: sicut generatio naturalis est naturalis mutatio qua de nō filio fit fili⁹ naturalis: ⁊ quāuis ista filiatio aliquo mō naturalē imitetur: non tn̄ attingit: qꝛ sicut dicit ph̄s. 4. methauroꝝ. Ars debilior est q̄ꝫ natura. nec seq̇tur. i. attingit eā. licet multū elaboret: ⁊ ītelligas ꝙ per filiū vel nepoteꝫ in diffōne adoptiōis ītelligit̃ fili⁹ ⁊ filia: nepos ⁊ neptis: qꝛ tā masculus q̄ꝫ femia pn̄t adoptari. Ad ꝑmum in oppositum dōm ꝙ per personam extraneā ītelligitur oīs qui nō est in potestate adoptātis siue sit de eius cognatōe carnali siue non. Ad 2m dōm ꝙ non q̇libet potest adoptare: sed tn̄ ille cui a lege ꝑmittit̃: qꝛ nec quilibet etiā pōt generare. vn̄ nota ꝙ mu C
lier adoptare non potest nisi in solaciū amissorum liberoꝝ hoc et a ꝑncipe cōcedat̃: nec etiaꝫ filiusfamilias: nec etiā ille qui non potest generare: vt spado vel castrat⁹: nec minor sexaginta ān̄is: nisi ex aliqua necessaria cā: qꝛ ante tēpus illud debet vacare generationi naturali si vult habere filiū. oportet etiā ꝙ adoptās plena pubertate precedat adoptatum. i. 18. annis ita ꝙ posset ipsuꝫ natural̃r generasse. dic ergo ad formā argumenti ꝙ nō est idē aliquem in domo sua nutrire sicut filij nutriūtur: ⁊ aliquē in filium adoptare. Ad 3m dōm ꝙ tā arrogatio q̄ꝫ adoptio specialiter dicta sūt species

B adoptionis generaliter dicte: et differunt in .4. ¶ Primo q arrogatur q est sui iuris: adoptatur qui est alieni. ¶ 2° quia arrogatus transit in potestatem arrogantis: adoptatus non transit in potestatem adoptantis. ¶ Tertio qr arrogatio non fit nisi auctoritate principis. adoptatio autem fit per quemlibet magistratum: et he tres differentie accipi possunt ex his que dicuntur institutis de adopti. §.j.et.3.et.4. coniunctim: et per illud qd di. extra.de cogna.legali.c.vnico.in glo. ¶ 4° differunt: quia arrogatus habet de necessitate
C legitimam in bonis arrogatoris: vnde siue eum emancipet siue decedat debet ei relinquere legitimam suam. ¶ Adoptatus vero non habet legitimam in bonis adoptantis. vnde non tenetur ei aliquid relinquere: si tamen ab intestato moriatur succedit ei adoptatus. Et nota q qr predicte due species sunt adoptionis generalis: arrogatio quandoque in iure dr adoptatio: vt institu. ta de adopti. in principio. vbi dr. non solum naturales liberi scdm ea que diximus in potestate nostra sunt. verum etiam hi quos adoptamus. Questio. II.

A **Secundo** queritur vtrum cognatio legalis impediat matrimonium. Et videtur q non. maior videtur esse cognatio legalis filij adoptiui ad filiam adoptiuam q ad naturalem: sed filius alicuius adoptiuus pot contrahere cum eiusdem filia adoptiua: quia non inuenitur prohibitum. extra. de cogna. legali. ca. vnico in glo. ergo multo fortius cum eiusdem filia naturali. ¶ Item vt superius habitum est adoptatus non transit in potestatem adoptantis. ergo non cohabitat cum eius naturalibus filijs. nulla ergo videtur ratio quare inter ipsos non possit matrimonium contrahi. ¶ Item filius illegitimus non est in potestate patris: vt habetur in cap. predicto. in gl. ergo videtur q potest contrahere cum
B patris sui filia adoptiua.
¶ Contra. extra de cogna. legali. c. vnico. Si qua propter adoptionem mihi soror esse ceperit: quamdiu durat adoptio inter me et ipsam nuptie consistere non possunt. ¶ Item. 30. q. 3. c. j. Inter eos qui natura: et eos qui adoptione filij sunt venerande leges rone matrimonia contrahi non permittunt. ¶ Rndeo q sic dicunt iura ad partem secundam allegata. et magister huius di. c. 3. Legalis cognatio impedit matrimonium: quia sicut consanguinei et affines: ita et adoptiui solent cum naturalibus filijs familiariter conuersari: et arrogati cum naturalibus in eadem familia manere: et ideo lex tales a coniugio excludit: ne si inter se contrahere possent. daretur opportunitas et incentiuum luxurie: quidam tamen perpetuo prohibent copu-

lari: quidam vero ad tempus. s. durante adoptio- C
ne: vt patebit in questione se. qr tamen matrimonium cum sit sacrm ecclesie legibus secularibus non subiacet. predicta legis prohibitio non esset efficax nisi canonizata esset.
¶ Ad primum in oppm dom q non est simile. filius enim carnalis magis attinet patri q adoptiuus. et qr attinentia est inter filios per comparationem ad patrem: filia adoptiua magis attinet naturali filio q filio adoptiuo. ¶ Ad 2m dom q vt tangitur in eadem gl. opio quorundam fuit q filius adoptiuus copulari pot nali filie adoptantis. ¶ Alij dicunt et verius q non. adoptione du- B
rante. qr licet adoptatus non transeat in ptatem adoptantis. acquiruntur tamen ei quedam iura ex adoptione que per emancipationem dissoluuntur: et p hac opione facit decre. pdicta q indistincte loquitur de adoptione non distinguendo inter arrogatum et adoptatum. ¶ Ad 3m dom q nullum concludit inconueniens fm dnm Inno. Hosti. et Ber. qr inter tales nulla contrahitur legalis cognatio: non posset tamen nalis filius etiam illegitimus matrimonialiter copulari spuali filie patris sui. fortior est enim spualis cognatio q legalis. Questio. III.

Tertio queritur inter quos contrahitur legalis cognatio.
A ¶ Rndeo. q ex adoptatione triplex peruenit species legalis cognationis. vna inter adoptatum et adoptantem. alia inter liberos adoptiuos et naturales et liberos liberorum nalium. 3a que est quasi legalis affinitas inter adoptatum et vxorem adoptantis. inter adoptantem autem et carnales parentes adoptati nulla contrahitur legalis cognatio: qr tales simul cohabitant: et impedit quelibet species legalis cognationis matrimonium contrahendum: et si postea contrahitur de facto dirimit contractum. prima tamen species et tertia perpetuo impediunt propter reuerentiam quam semper debet adoptatus patri adoptiuo et eius vxori: sed secunda impedit ad tem- B
pus. s. durante adoptione: quapropter voluerunt aliqui dicere q si adoptiuus contrahit cum filia legittima nali sui patris adoptiui non dissoluitur matrimonium: eo q illud impedimentum est temporale: vt recitat glo. sup illam decr. de cognatione legali. Sed hoc non est verum: qr quamuis illud impedimentum sit temporale fm se: tamen inducit effectum perpetuum. et ponitur exemplum in glo. pdicta. iste non potest modo contrahere cum illa que virum habet: et si contraheret dirimeretur matrimonium: et tamen viro suo mortuo potest contrahere cum illa: in quo patet q temporale impedimentum simpliciter dirimit matrimonium quod fuit contractum ipso durante. ex dictis patet quia non est idem adoptio et legalis cognatio: sed differunt sicut causa et effectus.

Articulus. iii.

Consequenter qritur de 3° pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. Primo vtrum scde nuptie sint licite. 2° vtrum sint honeste. Tertio vtrum habeãt rõnem sacramenti. Questio. i.

Primo ostẽdo q secunde nuptie nõ sunt licite. Chryso. sup Matth. dicit: et recitatur dcm suũ. 31. q. j. hac rõne. q secunde nuptie fm veritatis rõnem sunt vere fornicatio. ¶ Item qd non potest fieri sine peccato non est licitum: sed sicut dicit magr hui9 di. c. vlt. Bigam9 idiget pnia: et pnia nõ e nisi de peccato. ergo nõ est licitũ 9here 2m mrimonium. ¶ Cõtra. 31. q. pma. Aperiãt: et sumptum est a Hieronymo in epla ad Palmachium: et recitat magr hui9 di. c. vlti. Ego nunc libera voce pclamo nõ damnari in ecclesia bigamiã: imo nec trigamiã: et ita licere. 5. et 6. et etiam vltra. quo modo et scdo marito nubere.

¶ Rñdeo. q secũde nuptie sunt licite: qr per mortẽ alterius cõiugũ tollitur alteri ipedimentum pmi mrimonij. vnde apostolus p9 ad Cor. 7. dicit de muliere q si dormierit vir ei9 liberata est a lege: cui vult nubat tñ in dño: et quãuis nubat ifra tẽpus luctus quod est vni9 ãni spacium: vt habetur ex. de secundis nuptijs. Cũ fm apostolum: tamẽ per licentiã et auctoritatem apli eius ifamia abolet. e. t. super illa: quia in his seculares leges non dedignãtur sacros canones imitari. ex. e. t. Cũ fm aplm.

¶ Ad pm in oppm dõm q illud verbũ Chrys. sic debz exponi. vere fornicatio est. i. signũ incõtinentie. vel itelligi dz quãdo nõ constat sufficiẽter de morte prioris coniugis. ¶ Ad scdm dõm q bigamus dr idigere pnia. i. vr idigere pter signum icontinentie. Questio. ii.

Secundo querit vtrum secunde nuptie sint honeste. Et vr q non: qd caret gloria in psenti nõ videtur honestũ: sed sicut dicitur in fine hui9 di. secunde nuptie carẽt gloria psenti. ¶ Itẽ huius di. c. vlt. Presbyterũ in nuptijs bigami prãdere nõ cõuenit: sed illd non est honestum in cuius solẽnitate nõ conuenit esse personas honestas.

¶ Contra. nihil ihonestum celebraretur in facie ecclesie: secunde autem nuptie in facie ecclesie celebrantur.

¶ Rñdeo. q secunde nuptie honeste sunt: nõ tamẽ ita honeste ceteris paribus: sicut pme pter signum alicuius pnitatis ad icõtinẽtiam vnde aliqua benedictiõe carẽt qua non carẽt prime. extra. de secundis nuptijs. c. j. Capellanum. quã benedictiõnẽ cum scda cõstiterit celebrasse ab officio: beneficioqz suspensum cuz lraz tuaz testionio ad sedẽ aplicaz nullaten9 dstinare postponas. Et. j. e. c. Uir aũt. dr. Uir aũt et mulier ad bigamiã trãsiẽs nõ dz a psbytero bñdici: qr cum alia vice benedicti sint eorum benedictio iterari nõ dz. ista tñ bñdictio cum aliqs scdam ducit virginẽ iteratur fm consuetudinẽ quorũdam locoz: et hoc si papa sciat talẽ consuetudinem et nõ contradicat. alias nõ licet. vt dicit glo. in eodẽ. c.

¶ Ad pm in oppm dõ. q nõ dicunt carere gloria. i. honore absolute: sed in respectu pmaruz. ¶ Ad 2m dõm q fm magrm h9 di. c. vlt. illud vbũ itelligi põt de bigamo. q pme vxori isidiatus putatur desiderio secunde. Qõ. iii.

Tertio queritur vtrũ secũde nuptie habeant rõnem sacramẽti.

¶ Rñdeo q sic. qtuz ad oia que sunt de ecẽntia et necessitate sacri. aliq tñ accidẽtalia desũt. s. pfectio significatiõis. vnde nõ reddunt hominẽ ieptũ ad susceptiõem ordis: qr non sint sacrm: sed pp aliquẽ defectum in significatiõe: que tñ nõ ptinet ad essentiã et necessitatẽ sacri: sed ad decorẽ et accidẽtalem pfectiõem.

Circa lram. Quos in pnia suscipimus ita nostri spũales sunt filij et c. Silitudo attẽdit in genere nõ in specie. Et sine spe cõiugij maneãt. tamẽ si 9hit tenet mrimonium: qr tale iterdcm et si ipediat mrimoniuz 9hẽduz: nõ tñ dirimit iam 9ctum. Hoc autẽ qdã volũt itelligere. Isti bñ dicũt. Mrimonio piugi nõ possunt. hoc itelligit cum illo vel cuz illa: per quẽ vel per quã 9cta est cõpaternitas. Si qs spũalis cõmatris filiã. filiã. s. naturalẽ per quã nõ est 9cta cõmaternitas fortuitu. Idẽ esset si ex certa scia. Que pmr ei9 erat cũ qua idẽ fuerat vna caro effect9. i. que erat pmater vxoris effecta post mrimoniũ psumatũ. Post vxoris obitũ cuz cõmre vxoris cõiugio copulari nulla rõ vel auctas phibere vr. hoc itelligit de illa q effecta e cõmr vxoris anqz vir et vxor effecti fuissent vna caro. Auctoritas Nicolai de illo agit q vxori sue debitũ reddidit postqz cõmater ei9 extitit. hec solo nulla est: qr siue post 9ctã cõmaternitatẽ p actum vxoris reddat ei debitũ: siue nõ. nihilominus trãsit ad ipm cõpaternitas si vxor sua pmrnitatẽ 9xit post matrimoniũ psumatũ et nõ trãsit. si añ psumatiões mrimonij vxor pmrnitatẽ 9xit. vñ vba pdicta sunt vba Grani. 30. q. 4. Post vxoris. §. Notãdũ. vbi ponit distinctiõem quã dixi: et ostẽdi in qõnibus nullam esse. Decernim9 vt vterqz

simul ad h aspirare nõ presumat. Hec prohi-
bitio est honestatis nõ necessitatis: qr iter pa-
rentes spũales eiusdẽ pueri nulla ꝯtrahit co-
gñatio spũalis ẜm rem: qr tamẽ vulgus inter-
dum ex errore hoc posset estimare. iõ honestũ
est vt vir ⁊ vxor simul aspirare nõ ꝑsumant ad
simul suscipiẽduꝫ puer in baptismo. Piacula
re.i.expiari dignuꝫ. Alia dubia que possent eẽ
in littera exposita sunt in qõne.

¶ De resurrectionis ⁊ iudicij conditio-
ne. Distin. XLIII

Postremo de conditiõe re
surrectionis ⁊ modo resur
gentiũ: necnon ⁊ de iudi-
cij ⁊ misericordie qualita
te breuiter disserendũ est
Omnib⁹ qõnibus que de
hac re moueri solẽt: satisfacere non va-
leo: resurrecturã tamẽ carnẽ oĩum qui-
cunqꝫ nati sunt atqꝫ nascentur: ⁊ mortui
sunt ⁊ moriẽtur: nullaten⁹ ambigere dꝫ
xpianus. Ait enĩ Esaias. Resurgẽt mor
tui: ⁊ resurgẽt qui erãt in sepulchris. Et
Aplꝰs. Nolumus vos igno. fra. de dor.
vt nõ cõ. sicut ⁊ ceteri q spem nõ habẽt
.s. resurrectionis. Hoc enim vobis di. in
ver. do. qr nos qui vi. q. re. su. nõ ꝑ. eos q
dor. Qm̃ ipse do. in iussu ⁊ in vo. ar. ⁊ in
tu. dei descen. de ce. ⁊ mor. qui in christo
sunt re. primi. Deinde nos q vi. q relin.
si. ra. cum illis in nu. obui. xpo in aera: ⁊
sic semp cum domino erimus. His ver-
bis ⁊ veritas resurrectiõis ⁊ causa atqꝫ
ordo resurgentiũ preclarissime ĩsinuat̃.

¶ De voce tube.

c Ausa enĩ resurrectiõis mortuo
rum erit vox tube: que in aduẽ
tu iudicis ab oĩbus audietur: ⁊
cuius virtute excitabũtur mortui: ⁊ de
monuñtis resurgẽt. Unde ꝓpheta. Da
bit voci sue vocẽ virtutis. i. effectũ resu
scitãdi mortuos. Et Joãnes euãgelista
ait. Uenit hora in qua oẽs qui in monu-
mẽtis sunt audiẽt vocẽ filij dei: ⁊ proce
dẽt qui bona fecerunt in resurrectioneꝫ
vite: qui vero mala egerunt in resurre-
ctionẽ iudicij. Si v̾o queritur cuius vel
qualis erit vox illa? Aplꝰs dicit ꝙ erit ar
chãgeli. i. ipsius christi qui est ꝑnceps ar
chãgeloꝝ. Uel vox erit alicuius vł plu-
rium angeloꝝ. Eadẽqꝫ dicitur tuba: qr
erit manifesta: ⁊ nouissima. qr post eam
nõ erit alia. Hec tuba vt ait Aug. ẽ cla-
mor de quo dicit̃ in euangelio. Media
nocte clamor fact⁹ est: ecce spõsus venit
exi. obui. ei. Tube nomine aliquod eui-
dẽs ⁊ preclaꝝ signũ ĩtelligit̃. Quod vox
archãgeli ⁊ tuba dei ab Apostolo dicit̃:
⁊ ĩ euãgelio vox filij dei ⁊ clamor appel
lat̃: qḋ signuꝫ mortui audiẽt ⁊ resurgẽt.

¶ De media nocte.

m Edia aũt nocte dicit̃ vẽturus:
vt ait Augu. Nõ pro hora tem
poris: sed qr tunc veniet cũ non
speratur. Media ergo nocte. s. cuꝫ val-
de obscurũ erit: idest occultum veniet:
dies enim domini sicut fur in nocte ita
veniet. Potest tamẽ non ĩcongrue ĩtel-
ligi medie noctis tẽpore venturus: quia
vt ait Cassiodorus. hoc tẽpore primo-
genita egypti percussa sunt: quãdo etiã
spõsus vẽturus est. Pluribus etiã locis
cõtestãtur auctores ꝙ aduẽtus xpi dies
dicitur domini: nõ pro qualitate tempo
ris: sed reꝝ: qr tũc cogitatiões ⁊ cõsilia
singulorum patebũt. Unde in Daniele.
Uetustus dierũ sedit: ⁊ libri aperti sunt
corã eo. Libri sunt cõsciẽtie singulorum
que tunc aperiẽtur eis vel alijs: ⁊ tũc ĩ-
plebitur. Nihil occultũ quod nõ reuele
tur. Adueniẽte aũt sũmo iudice: non so-
lum aeris tenebre illuminabũtur: ẜꝫ ab
scondita cordiũ manifestabũtur. Uirtu
te ergo diuina fiet vt cuiqꝫ opa sua bo-
na vel mala cũcta in memoriã reuocen
tur: ⁊ mentis ĩtuitu mira celeritate cer-

nantur: vt accuset: vel excuset hominē cōscientia: eaq; teste damnet vel saluet.

¶ De memoria electorum si tunc precedentia mala teneat.

b Jc querit vtrum electis tūc assit memoria precedentiū malorum sicut bonorum? Quedā auctoritates vidētur bonos tradere nō habituros tunc memoriā precedentiū malorum. i. peccatorū vel tormentorū. Ait eni Esaias. Ego creo celos nouos et terrā nouā: et non erūt in memoria priora: et non ascēdēt super cor: sed gaudebitis in eternū. Item. Obliuioni tradite sunt angustie priores: et abscōdite ab oculis nostris. Que de futuro exponēs Hiero. ait. Obliuiōi tradētur priora mala: quia forsitan in futuro pristine cōuersationis memoria omnino delebitur succedētibus bonis eternis: ne sit pars malorum prioris angustie memorari. Sed hec et similia possunt accipi sic vt nō excludant memoriā precedentiū malorū: sed ex ea molestiā et lesionē amoueant. Non enim eorum memoria sanctos cōtristabit vel eorū beatitudinē obfuscabit: sed gratiores deo reddet. Unde sup ps. 87. ait Grego. Quo mō in eternū misericordias domini canit qui miserie nō meminit? Quo mō autē plena beatitudo si memoria reatus mētem tāgit? Sed sepe leti tristiū meminimus: et sani dolorū meminimus sine dolore: et ideo amplius leti et grati sumus. Ex his apparet quod si priorū malorum memoriā sancti habebunt in futuro: nō eis tamē erit ad penā vel glorie derogationē: sed ad gratiarū actiōem. Si vero querit vtrum peccata que fecerunt electi pdeant tūc in notitiam omniū: sicut mala damnandorū omnibus erunt nota? Nō legi hoc expressum in scriptura. Unde non irrationabiliter putari potest: peccata hic per penitentiā tecta et deleta: illic etiā tegi alijs. Alia vero cūctis propalari.

¶ De his qui viui reperientur.

q Ueri solet vtrū illi quos viuos inueniet xps nūq; oīno morituri sunt: an ipso tēporis pūcto quo rapientur obuiam xpo: ad imortalitatē mira celeritate sint transituri? Non eni dicēdum est fieri nō posse: vt per aerē in sublime portētur in illo spacio: et moriantur et reuiuiscāt. Ad hūc autem sensum quo estimemus illos in paruo spacio: et passuros mortē et accepturos immortalitatē apostolus nos vrgere videtur vbi dicit. Omnes in xpo viuificabimur: et alibi. Quod seminas nō viuificatur: nisi prius moriatur. Cur autē nobis icredibile videatur illā multitudinem corporū in aere quodāmō seminari atq; ibi protinus imortaliter et icorruptibiliter reuiuiscere: cum credamus in ictu oculi futurā resurrectionē: et in memoria sine fine victura: tāta velocitate rediturum antiquissimorū cadauerum puluerem. Sed vellē de his potius audire doctiores. Si ergo sanctos qui reperiētur xpo veniēte viuētes: eiq; obuiam rapiētur: crediderimus in eodē raptu de mortalibus corporibus exituros: et ad eadem mox imortalia redituros: nullas in verbis apostoli patiemur angustias: generaliter accipientes illud quod dcm̄ est. Omnes quidē resurgemus. s. tā boni q̄ mali: sed nō omnes imutabimur. s. in solennitate resurrectionis. De hoc etiam Ambro. ait. In ipso raptu eorū qui viui reperiētur mors erit et resurrectio: vbi anima quasi per soporē egressa de corpore: eidē in momēto reddatur. Econtra vero scribēs ad marcellam Hiero. testari videtur: dicens quosdam in fine

seculi adueniēte christo non esse moritu
ros: sed viuos repertos in imortalitatē
repente mutandos. Horum aūt qđ verius
sit: nō est humani iudicij diffinire.

¶ Quomodo itelligitur xp̄s iudex viuo
rum et mortuorum.

Is autem adijciendum est du-
b pliciter itelligi quod dr̄. Chri-
stus iudicaturus viuos et mor-
tuos. Aut enī viui accipiūtur qui in ad-
uentu eius viui reperientur: licet infra
ptu moriantur: et mortui qui ante de-
cesserant: vel viui et mortui quidem ac
cipiuntur iusti et iniusti.

¶ Quo modo omnes icorrupti.

Umqz ex predictis sane credi
c valeat oēs resurrecturos: credē
dum est etiā ꝙ omnes resurgēt
icorrupti: non vtiqz ipassibiles: qr mor
tem patiētur eternam: sed sine diminu
tione mēbrorum omnia humani corporis
habituri mēbra: nec non gloria ac spe-
cie impassibilitatis iduentur.

¶ Superius determinauit magister de sancti-
ficatione que recipitur in sacramentorum su-
sceptione. Hic determinat de cōplemento san
ctificationis quod recipient electi in resurre-
ctiōe. ¶ Et diuiditur in partes. 4. ⁋ Primo
determinat de resurrectione mortuorum. ⁋ Se-
cundo de statu eorum ante resurrectionē. dist.
45. ibi. Preterea sciendum est. ⁋ Tertio de iu
dicio resurgentium. dist. 47. ibi. Solet etiam
queri. ⁋ Quarto de remuneratione iudicato-
rum. distin. 49. ibi. Post resurrectionem ꝟo.
¶ Prima in duas. ⁋ Primo determinat de
conditionibus resurrectionis. ⁋ Secundo de
conditionibus resurgentium. distin. 2. s. ibi. So
let autem. ¶ Prima in duas. ⁋ Primo pro-
cedit veritatem narrando. ⁋ Secūdo iciden-
tes dubitationes soluendo. ibi. Hic queritur.
¶ Prima in tres. ⁋ Primo ostendit resurre
ctionem futuram. ⁋ Secundo ei⁹ causam. ibi.
Causa enim. ⁋ Tertio eius horam. ibi. Media
autem nocte. ¶ Illa pars que incipit ibi. Hic
queritur. diuiditur in. 4. secundū. 4. dubitatio
nes quas soluit. ⁋ Prima est vtrum electis ade-
rit memoria precedentium malorum sicut bo
norum. ⁋ Secunda vtrum illi quos xp̄s in-
ueniet viuos morituri sint vel non. ibi. Queri
solet. ⁋ Tertia quo modo itelligitur xp̄s iudi
catur⁹ viuos et mortuos. ibi. His aūt. ⁋ Quar
ta vtrum omnes resurgent cum omniū mem-
brorum corporis humani integritate. ibi. Cūqz
ex predictis.

Articulus. 1.

Irca hāc distinctionē que-
rendum est principa-
liter de. 7. ⁋ Primo de resur
rectionis futuritiōe. ⁋ Secū-
do de his q̄ resurgent. ⁋ Ter
tio de causa effectiua resurre-
ctionis. ⁋ Quarto de tempo
re quo fiet resurrectio. ⁋ Quinto de resurre-
ctionis termino a quo. ⁋ Sexto de resurgen-
di modo. ⁋ Septimo de cognitione conscien
tiarum in resurrectione. ¶ Circa pͥmum que-
runtur tria. ⁋ Primo vtrum anime vnientur
iterum corporibus. ⁋ Secundo vtrum eisdē
corporibus in numero. ⁋ Tertio vtrum per il
lam vnionē resurget idē hō in nūero. Qō. 1.

Primo ostendo ꝙ anime non vnient ite
rum corporibus. 2. Reg. 14. Oēs
morimur et quasi aque dilabimur in terrā que a
non reuertuntur. ergo post mortem anime ad
corpora non reuertentur. ¶ Item Ecclesi. 3°.
Unus est interitus hominis et iumentorum et
equa vtriusqz conditio: sed anime iumentorū
corporibus iterū non vnientur. ergo nec ani
me hominum. ¶ Item algazel. 5. metaphy. c.
4. dicit ꝙ anima que est expers scientiarum et
sordida propter consecutionem voluptatum
cruciatur: quia amissum est instrumentum .s.
corpus sine quo nō potest ꝯsequi illud ad qđ
eam reuocat concupiscentia: et dicit ibidem ꝙ
h est maxima pena eterna: sed hoc non esset si
iterum corpori vniretur. ¶ Item augustinus
10. de ciuitate. cap. 30. Anima data est corpori B
vt bona faceret: sed post mortem non est tem-
pus vacandi bonis operibus corporalib⁹ nec
spiritualibus. ergo inutile esset vt anime re-
unirentur corporibus.

¶ Contra. Anselmus secundo libro Cur de-
us homo. paruū post principium. dicit ꝙ si pri
mus homo nunquam peccasset nūquam mo-
reretur. vnde aperte futura resurrectio mor-
tuorum probatur. quippe si homo perfecte re
staurandus est. talis debet restitui qualis fu-
turus erat si non peccasset: sed non posset esse
resurrectio nisi anime iterum corporibus vni-
rentur. ¶ Item Auicen. 9. metaphysice. capi-
tulo septimo. dicit ꝙ anima habebit corpus
ante resurrectionem.

¶ Ad istam qõnẽ dixerunt aliqui animã nõ
C iterum vniri corporib⁹: q: cum corporib⁹ mo-
riunt. sed contra hoc est quod dicit Saluator
Matth. 10. Nolite timere eos qui occidũt cor
pus. animã aũt non possunt occidere. ¶ Pre
terea. animã rõnalẽ esse naturalr̃ imortalẽ. p-
batum est superi⁹ lib. 2. di. 19. ¶ Alij dixerunt
animas a corporib⁹ separari ⁊ eas manere in-
corruptibiles: sed nũq̃ corporibus reuniri cu-
ius opionis fuisse videt aliquo tempore Por
phiri⁹. de quo refert augu. 10. de ci. c. 29. q cre
bro precipiebat oẽ corpus esse fugiẽdũ vt ani
ma possit cũ deo beata remanere. ¶ Sed cõ-
tra hanc opinionẽ est: q: aĩa nata est vt sit ps
substãtie ɔposite ex corporali ⁊ spũali nã. pars
D autẽ habet de lege cõmuni imperfectũ eẽ extra
totũ. iconueniens autẽ est: vt tã nobilis substã
tia perpetuo careat nãli pfectõe sui eẽ. ¶ Alij
dixerunt aĩas reuniri corporib⁹ etiam bestia-
rum. Unde aug. 10. de ciuitate dei. c. 30. Pla-
tonẽ animas hominũ post mortẽ resolui vsq̃
ad corpora bestiarũ scripsisse certissimum est.
¶ Sed contra hãc opinionẽ est non tm̃ sacra
scriptura: sed etiã philosophia. Unde ⁊ phus
pmo de aĩa redarguit Pictagoricas fabulas
dicẽtes quãlibet animã quodlibet corpus pos
se igredi: q: vt ibidẽ dicit. videt vnũqdq̃ cor-
E pus habere spẽz ⁊ formã ppriã. ⁊. 2. de anima
dicit q nõ contingit animã accipe qõlibz cor-
pus: q: vnusq̃sq̃ apt⁹ nat⁹ est eẽ in ppria mã.
¶ Dicendũ ergo ad qõnem q anime hoium
iterũ humanis corporib⁹ vniẽtur: q: cum ani-
ma nata sit eẽ hũani corporis forma: ⁊ forma
habeat naturalẽ iclinationem ad mãm: anima
naturalẽ iclinationẽ habet ad perficiendũ hu
manũ corpus ⁊ regendũ: sed nulla nãlis icli-
natio est frustra: q: vt di. 3. de anima. natura ni
hil facit frustra. pmo etiã de ce. ⁊ mũ. di q na-
tura non facit aliquod factuz vanum: ⁊ si hoc
verũ est de nã naturata: multo fortius: hoc ẽ ve-
F rum de nã naturãte. hoc est de istitutore crea-
te nature: qui tamẽ ipsaz non naturalr̃ nec de
necessitate: sed libera volũtate istituit. frustra
autẽ ⁊ vane esset in aĩa separata predicta incli
natio. si nũq̃ esset humano corpori iterũ vnien
da: quãuis eni naturalis appetitus beatitudi-
nis in dãnatis remãsurus sit perpetuo icõple-
tus: nec tamẽ est frustra: q: est ad maiorẽ ini-
quitatis in qua obstinati sunt punitiõem: ⁊ p
hoc ad diuine iustitie manifestationẽ. nõ sic ta
men posset dici de iclinatione animarũ ad cor-
pora. si iterũ nũq̃ essent corporibus vniende.
nõ enim potest dici q perpetua puatio cõple-
mentũ illius iclinationis esset pꝑter animarũ
obstinationẽ in peccato: q: hec causa extendi G
non possz ad animas beatas. ⁊ tamẽ ɔueniẽs
est vt similis effect⁹ similis sit causa. ¶ Pre-
terea hoc reqrit vniuersi pfectio. de perfectio-
ne eius. n. est triplex substãtia. s. pure corpora-
lis: ⁊ pure spũalis: ⁊ ex corpali ⁊ ex spũali cõ-
posita. vnde hac parte sue perfectionis caret
vniuersuz perpetuo: si anime a corporib⁹ sepa-
rate nũq̃ corpib⁹ iteruz vnirẽtur: sed nõ pñt
vniri alijs corporibus q̃ hũanis: vt oñsuz est:
Nec potes hãc rõnẽ effugere dicẽdo q cõpo
ra celestia animata sunt: ⁊ ita si nũq̃ anime re
vnirẽtur humanis corporib⁹ non careret vni- H
uersum sua perfectõe: q: vt superi⁹ ostẽsum est
lib. 2. dist. 14. Corpa celestia nõ sunt aĩata.
¶ Ad pm in oppm dõm q in hoc est silitudo:
q: sicut aque dilabũtur ⁊ non reuertunt quo-
usq̃ fuerint ad mare. sic anime separant a cor
porib⁹: nec ad ea de lege cõmuni vsq̃ ad gña
lem resurrectionẽ reuertẽtur. ¶ Ad 2m dõz q
in lib. illo Salomon loqtur more cõcionato-
ris. vnde hoc dicit cõcionãdo non definiẽdo:
vel q̃tum ad illud quod apparet exteriori sen
sui. ¶ Ad 3m dõm q ibi sentẽtia algazel nõ ẽ
tenẽda. ¶ Ad 4m dõ. q ⁊ si anima data sit cor I
pori vt bene operet per ipm: ista tamẽ nõ ẽ to
ta causa: sed etiã vt habeat pfectũ essendi mo-
dum secũdum exigẽtiã sue nature: ⁊ etiã vt re
muneret in ipso: ⁊ vt completũ sit vniuersum.
¶ Preterea anime electorũ aliqua bona ope
ra faciẽt per corpora: que tamẽ nõ habebunt
ratiõem meriti: sed accidẽtalis premij: vt infe
rius ostẽdetur. ⁊ anime damnatorũ ampli⁹ in
corporibus affligentur. Qõ. ii.

Secundo querit vtrũ anime vniẽtur eis-
dem corporibus in numero a
quib⁹ separate fuerunt. Et videt q non: q: fm
sententiaz Platonis in Thimeo. qd bona rõ-
ne iunctũ est dissolui nõ ẽ velle dei. g a siti qd A
bona rõne disiũctũ est iterũ cõiungi nõ est vel-
le dei: sz aĩe p mortẽ bona rõne a suis corpib⁹
disiũgunt: q: per diuinã sniam: vt habet gen.
3°. ergo eas iterũ cõiungi eisdẽ corporib⁹ non
ẽ velle dei. ¶ Itẽ Job. 14. Quo mõ si recedãt
aque de mari ⁊ fluuius vacuefact⁹ arescat. sic
homo cũ dormierit nõ resurget. sed fluui⁹ va-
cuefact⁹ ⁊ aridus nũq̃ iterum implet eadem
aqua in numero. ergo silr aĩa a corpore rece-
dens per mortẽ nõ resumet idẽ corpus in nu-
mero. ¶ Itẽ corpora humana p putrefactiõ-
nem resoluuntur vsq̃ ad materiaz pmam: sed
quelibet pars materie pme idifferẽter respicit
quãlibet animã. ergo nulla ẽ rõ quare aĩa ma
gis iterũ vniat corpori facto de parte mãe quã

B informauit quã corpori facto de alia. ¶ Item in resurrectione aīa cõueniēter vniet illi corpori cuius a pncipio creatiōis sue potuisset eē veniēs forma: sed aliquę aīe aliq̄ corpora pficiunt que a pncipio sue creationis potuissent esse aliorū corporū humanorū cõuenientes forme si fuissent corporib⁹ q̄ pficiunt oīno similia excepta sola dr̄ia numerali. g̃ illis corporibus ɔueniēter poterūt vniri in resurrectiōe. ¶ Itē Auic. 3. meta. c. 4. qđ annihilatū est nō reduci tur: sed forme corporū humanorū ad vltimū an nihilanť. qr ad vltimū de illis corporib⁹ nihil remanet nisi mã pma. g̃ ille forme eedē in numero nunq̄ reuertenť: ⁊ ex ɔñti nec eadē i nu C mero corpora. aīe ergo eisdē corporib⁹ in numero nō reunienť. ¶ Itē si figulus vas luteū redigit iu massaȝ: ex eodē luto nunq̄ facit idē vas in numero: q̄uis faciat simile illi: qr figura eadem in nūero nō reuertiť. ergo silr cū corpus humanū resoluiť in materiã pmã: quāuis ex illa possit effici corpus simile pmo: tñ idem in numero non reuertitur.

¶ Cōtra. Boetius de fide xp̄iana versus finem dicit nō solū animas non perire: sed ipsa quoqȝ corpora: que mortis aduētus resoluerat: in statum pstinū futura beatitudine reparari. ¶ Itē Job. 19. In nouissimo die de terra surrecturus sum: ⁊ rursum circundabor pelle D mea: ⁊ in carne mea videbo deuȝ saluatorem meū. ergo anie resumēt easdē carnes ⁊ easdē pelles: ⁊ a simili eadē ossa. ¶ Itē Eze. 37. ego aperiã tumulos vestros ⁊ educã vos de sepulchris vestris. g̃ illa eadē corpora in numero q̄ sepulta fuerūt suis animab⁹ reunienť.

¶ Ad istã qōnē dixerunt q̄dã hūanas anias nō in sua corpora que dimiserūt: sed i alia noua corpora redire fm q̄ refert Aug. 10. de ci. ca. 30. ¶ Sȝ cōtra. nō ē dubiū quin ɔuenieti⁹ sit animas iterū vniri humanis corporib⁹ que E animauerūt q̄ alijs si possibile est. sed possibile est eas iterū vniri illis eisdē in nūero q̄ animauerūt. g̃ illis ⁊ nō alijs vnientur. q̄ aūt hoc sit possibile declaro sic. Equaliter subiacet potentie conditoris mã postq̄ in eã resolutū est corpus humanū sicut anteq̄ de ea fieret. ergo sic de ea potuit hoc corp⁹ fieri: ita de ea postq̄ in eam resolutū ē corp⁹ pōt per ɔditorē potētiam illud idē corp⁹ in numero fieri. Nec obstat q̄ illud tp̄s qđ fuit ante sui corruptionem nō pōt idem in nūero reduci: qr ipm tp̄us nec qñ ex ipso derelictū sunt de eētia rei. ¶ Dicendū ergo ad qōnē q̄ aīe vnienť eisdē corporibus in nūero a q̄bus sepate fuerūt: aīe. n. separate inclinanť nāliter ⁊ determinate ad illa corpora que animauerunt: q̄uis. n. a pncipio creationis aīa que est hui⁹ corporis forma po F tuisset fuisse cõueniēs forma alteri⁹ corporis similis: tñ ex sui vnione ad hoc corpus: ad ipm determinate nālē ɔhit amicitiã. Exēplū. si ponanť due puelle in oīb⁹ silēs excepto q̄ numero differūt: q̄uis a pncipio indifferēs eēt viro ducere quālibet istarū: tñ vna ducta nō est indifferens ad vtrãqȝ: ⁊ si ambe resurgerent in corruptibili statu iterū nupture magis inclinaret ad illã cum qua familiaritatem cōtraxerat. ⁊ huic ɔcordat Auic. 6. nāliū vel. 5. c. 3. dicēs sic. In subã aīe que icipit esse cuȝ aliquo corpore inest ex pmis pncipijs affectio iclinationis nālis ad occupandū se circa illud ⁊ ad regendū illud ⁊ ꝓuidēdū ei: ⁊ adherendū ei. Et p hec G oīa fit eius ꝓpria ⁊ alienať ab oibus alijs corporibus: sed certū est q̄ per btitudinē completam terminabiť oīs aīe appetitus tã nālis q̄ alius: qr sicut dicit Augu. 13. de tri. c. 5. Beat⁹ nō est nisi q̄ hȝ oīa que vult ⁊ nihil male vult. ergo aīe btē vnienť eisdē corporib⁹ in nūero a q̄bus separate fuerūt: qr ēt vt ostensum est in pcedenti qōne: deus in creatura nō posuit aliquem nālē appetituȝ frustra nec vane. frustra aūt ⁊ vane esset in aīa separata nālis appetit⁹ ad corp⁹ si ei reuniri nō posset: cū g̃ hic nālis appetitus sit etiã in aniabus dānatorū ad illa eadem corpora in nūero q̄ aniauerūt: vt ex dictis accipi pōt: illis eisdē corporib⁹ in nūero H vnienť. ¶ Preterea. rectitudo diuine iustitie exigit vt q̄ participes sunt in demerito vel merito participes sint in pena vel pmio: sȝ aīa ⁊ corpus cui est vnita simul participãt in demerito vel merito. g̃ rectitudo dīne iustitie exigit q̄ silť sint pticipes i pena vel pmio: qđ verū nō eēt nisi aīe reunirenť eisdē corporib⁹ i nūero: in q̄bus demeruerūt vel meruerunt.

¶ Ad pm in oppm dōm q̄ aīa p mortȝ bona rōne seiungiť a corpore vsqȝ ad die iudicij: ⁊ interim nō est velle dei ipam cōiungi: sed tūc bona rōne iterū cōiungentur. ¶ Ad 2m dōm q̄ silitudo est q̄tū ad aliq̄d: ⁊ q̄tū ad aliquid nō: tu aūt arguis ac si p oīa eēt silē. Sile est q̄ I ad hoc q̄ sicut alueus fluuij nō humectať nisi per aquã: sic corpus nō recuperabit vitale humidū quousqȝ iterū vegeteť per aīam: sȝ vt ibidem dr̄. hoc nō erit quousqȝ altereť celū. i. qēscat qđ erit in die iudicij. Quo ad h⁹ aūt ē dissimilitudo: qr q̄uis aqua reuertať ad eūdem alueū i nūero: tñ aqua nō reuertiť eadē in numero: aīa aūt eadē in nūero reuertiť ad idem corp⁹ in nūero. ¶ Ad 3m ⁊ 4m pȝ solutio ex dictis in solutione q̄stionis. ¶ Ad 5m dōm q̄

aliud verbum intelligendum est per naturam. si.n. aliqua sub a annihilaretur diuina potentia eadem in numero reducere posset. vnde Aug.22. de ci. c.20. dicit de carne humana: quod si omnibus perisset modis ne vlla eius materies in vllis nature latebris remansisset. vnde velut ea repararet omnipotens: quod rationabile est: quia ex quo rem aliquam creauit de nihilo: nulla est ratio quare ipsam redactam in nihilum iterum eandem in numero reducere non possit: cum hoc contradictionem nullam includat. minor etiam argumenti est falsa: quamuis enim possibilitas in quam forma que corrumpitur resoluitur: non dicat aliquam actualitatem: non tamen est nihil: sed aliquid transmutabile in actualitatem que est forma: vt ostensum est lib.2.di.15. ¶ Ad 6m dicendum quod non est simile de illo quod operatur per limitatam potentiam: et de illo qui est infinite potentie. Vel potest dici secundum aliquos quod si figulus omnino reducat illius vasis easdem partes in numero ad situm quem prius habuerunt: eadem figura vasis reuertitur: et vas idem numero vt de eisdem asseribus eodem modo compositis vt prius iterum fit eadem archa in numero. Questio. iii.

Tertio queritur vtrum per reunionem anime ad idem corpus in numero resurget idem homo in numero. Et videtur quod non. Apostolus j. Cori.15. declarat hominem resurrecturum post mortem per similitudinem granorum: quod primo moritur postea viuificatur dicens. Quod tu seminas non viuificatur nisi prius moriatur: sed non est idem granum in numero quod primo moritur: et postea viuificatur. ergo nec est idem homo qui moritur et ille qui per resurrectionem viuificabitur. ¶ Item secundum philosophum 2. de generatione: quorum non est incorruptibilis substantia mota: sed corruptibilis: necesse est specie reiterari: numero autem non: sed substantia hominis pro statu presenti est corruptibilis mota. ergo quamuis possit reuerti eadem specie: non tamen numero. ¶ Item non potest resurgere idem homo in numero nisi essentia humana eadem in numero reuertatur: sed per iteratam vnionem eiusdem anime in numero ad idem corpus in numero: eadem essentia in numero non reuertitur: quia anima et corpus non constituunt humanam essentiam nisi coniunctam: sed coniunctio eadem in numero reuerti non potest: quia transijt in preteritum. ergo per iteratam vnionem eiusdem anime ad idem corpus in numero idem homo in numero non resurget. ¶ Item quanto mutationes magis appropinquant ad vnitatem tanto et imini earum magis ad vnitatem appropinquant: sed due generationes in eadem specie magis appropinquant ad vnitatem quam generatio et resurrectio: cum resurrectio sit supernaturalis vt ostendetur: cum ergo duas generationes impossibile sit terminari ad eundem hominem in numero: impossibile est resurrectionem terminari ad illum eundem hominem in numero ad quem terminata fuit generatio.

¶ Contra. Apostolus j. Cor.15. per resurrectionem christi probat aliorum hominum resurrectionem futuram: sed christus resurrexit idem in numero. ergo et quilibet alius homo. ¶ Item Job.19. dicitur. rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum saluatorem meum: quem visurus sum ego ipse et non alius. ergo in eadem carne idem homo resurget.

¶ Ad istam questionem dixerunt quidam quod per iteratam vnionem eiusdem anime in numero ad idem corpus in numero non resurget idem homo in numero: quamuis restituatur idem compositum in numero. quia ex vnione anime ad corpus resultat quedam forma totius que est humanitas que per separationem anime a corpore corrumpitur: et per iteratam vnionem eadem in numero non reducitur: sed resultat alia in eadem specie: impossibile est autem quod sit idem homo in numero nisi habeat eandem humanitatem in numero. ¶ Sed contra hanc opinionem arguitur sic. Damasc. lib.4.c.19. Resurrectio est copulatio rursus anime et corporis. et 2o eius quod dissolutum est et cecidit animalis resurrectio. ergo illud idem in numero resurget quod moritur: sed non tantum moritur corpus per separationem anime ab eo: sed etiam homo. ergo non tantum resurget illud idem corpus in numero quod mortuum est: sed etiam ille idem homo in numero qui mortuus est. ¶ Preterea. diuina prouidentia omnes homines ordinat in suum finem: quia vt ostensum est. li.j. di.39. cuncta subiacent diuine prouidentie. electos.n. ordinat in vltimum finem ratione finalis bonitatis eis debitum: illam bonitatem et illum finem eis conferendo: reprobos vero ordinat in vltimum finem eis debitum ratione finalis malitie: non illam malitiam eis conferendo: quia malitia non est a deo: sed iuste permittendo eos decidere in malitia: et illum finem eis iuste infligendo: ille.n. finis est vltima pena: sed homines non consequuntur vltimum finem suum in hac mortali vita: quia sicut dicit Aug.19. de ci. c.j. Illud est finis boni: propter quod appetenda sunt cetera. ipsum autem propter seipsum: et illud est finis mali propter quod vitanda sunt cetera. ipsum autem propter se ipsum. et paruum post. fines isti sunt summum bonum et summum malum: que sunt .s. perfecta consecutio summi boni: et perpetua obligatio ad perfectam eius carentiam: homines autem in hac mortali vita: nec perfecte consequuntur adeptionem summi boni nec perfecte eius adeptione priuantur: homo etiam non consequitur finem suum in morte: quia secundum philosophum 2. physicorum mors non est homini finis propter quem factus est: immo secundum ipsum hoc dicere est derisorium. homines ergo consequentur suum vltimum finem post mortem. non consequentur autem finem suum quamdiu non sunt: homines autem qui mortui sunt nunquam erunt homines nisi resurgant: nec sunt entes vel existentes: quamuis anima et prima materia que sunt partes hominis maneant. ergo de

G necessitate sequitur quod illi idem homines in numero qui mortui sunt resurgent: aliter nunquam consequerentur ultimum suum finem. ¶ Dicendum ergo ad questionem quod quamuis aia et corpus humanum non constituunt hominem nisi coniuncta: tamen nec ipsa coniunctio actiua: nec ipsa coniunctio que est passio sunt de hominis essentia: quamuis sint via in essentia: sic generatio actio: et generatio passio inceptiue sunt quasi via in genitum non sunt de geniti essentia. vnio enim secundum quod est nomen relationis seu relationum causate vel causatarum ex coniunctione aie ad corpus non est de essentia hominis: et ideo quamuis predicta transeant in preteritum et eadem in numero non redeant: nihil preiudicat materiali identitati ipsius hominis: cum etiam aia rationalis sit ipsius hominis specifica forma et specificum humani corporis complementum: vt

H ostensum est lib. 2. dist. 17. ex vnione ipsius ad suum corpus non resultat aliqua forma respectu cuius compositum ex aia et corpore habeat quasi rationem materie: quia tunc pari ratione ex vnione illius forme cum composito resultaret forma alia: et sic deinceps. Sed illud quod ex vnione anime ad corpus causatur est ipsa hominis essentia complectens corpus et aiam. Cui concordat Auic. 5°. meta. c. 5. dicens quod quiditas compositorum est illud quo est quicquid est forma existente coniuncta materie. Et infra dicit: quod quiditas est ipsa compositio complectens materiam et formam: ibi nomine compositionis itelligens compositam essentiam. Cum ergo de essentia hominis non sit nisi corpus et aia: ex iterata vnio

I ne eiusdem aie in numero ad idem corpus in numero: non tamen causatur idem compositum in numero: sed etiam eadem essentia humana in numero: que in abstractione significata dicitur humanitas: et significatur per modum forme: considerata autem in concretione et vt in se existens nominat ipsum suppositum: quod est homo.

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod apostolus per illam similitudinem non intendit ostendere resurrectionem eiusdem in numero: sed eam ante per resurrectionem christi probatam supponens intendit declarare quod corpus non resurget quale moritur: et quod hoc intendat. patet. quia immediate ante il

K lud verbum. Insipiens tu quod seminas etc. dicit dicet aliquis quo resurgent mortui: aut quali corpore venient. vult ergo dicere: vt patet per litteram sequentem quod sicut illud granum quod seminatur putrescit: et tamen granum quod inde surgit: deus disponit sicut vult: ita corpus humanum quod per generationem seminatur: et postea per mortem putrescit deus resuscitabit et sibi dabit qualitates alias quam habuit quando fuit seminatum. ¶ Ad secundum dicendum quod ibi philosophus loquitur de reiteratione que fit per motum vel mutationem naturalem: resurrectio autem erit supernaturalis. ¶ Ad L tertium patet solutio ex dictis in questione.

¶ Ad quartum dicendum quod maior non habet veritatem nisi intelligatur ceteris paribus. hic autem non sunt cetera paria: quia maioris virtutis est supernaturalis productio hominis quam eius generatio naturalis: cum illa sit per virtutem infinitam immediate tamen: alia autem mediante agente finite virtutis. ⁋ Vel potest dici quod resurrectio hominis magis appropinquat ad vnitatem cum generatione eiusdem ratione termini a quo et ad quem quam alia generatio: quamuis minus ratione efficientis et modi producendi: terminus autem a quo et ad quem magis de prope videntur respicere mutationis essentiam quam mutans et qualitas mutationis. Articulus. II.

Consequenter queritur de 2° principali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. ⁋ Primo vtrum resurgent omnes electi. ⁋ Secundo vtrum omnes adulti damnati. ¶ Tertio vtrum paruuli qui cum solo originali peccato decesserunt. Questio. I.

Primo ostendo quod non resurgent electi. Liberior est anima ad contemplandum A deum exuta a corpore quam corpori coniuncta: sed nihil debet fieri quo anime electorum sint minus libere ad contemplandum deum. ergo electorum anime corporibus non vnientur iterum. ¶ Item non debet participare in premio quod prestat impedimentum in merito: sed corpus prestat impedimentum anime in merito: quia sicut dicitur Gal. 5°. caro concupiscit aduersus spiritum. ergo non debet participare cum aia in premio. participaret autem si iterum anime vnirentur electe.

¶ Contra. 2°. Mach. 7. Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectione suscitabit. sed omnes electi moriuntur in obseruatione diuine legis. ergo omnes electi resuscitabuntur. B

¶ Respondeo quod omnes electi resurgent: quia ad hoc ordinatur principaliter resurrectio: vt homines consequantur vltimum finem suum: vltimus autem finis electorum est perfecta eorum coniunctio cum summo bono quo fine completur omnis appetitus eorum. hunc autem finem completius consequentur electi per resurrectionem eorum: quia sicut dicit Aug. 12°. super gene. versus finem. inest anime quidam naturalis appetitus corpus administrandi: quo appetitu retardatur quodammodo ne tota intentione pergat in illud summum celum quamdiu non subest corpus cuius administratione appetitus ille conquiescat.

C ¶ Ad pmu3 in oppositũ dõm ꝙ maior nõ est vera de corpore glorificato quale habebũt electi in resurrectiõe: sed vera est de corpore tali quale h3 mõ. ¶ Ad 2m dõm ꝙ in corpore nostro sunt duo. s. nã: et hoc nõ pstat ipedimẽtu3 merito: et vitiositas que pstat ipedimẽtũ meri to: et iõ in electis non resurget vitiositas corporis: sed natura. Questio. II.

Secundo querit vtrum resurgẽt oẽs adulti dãnati. Et vr ꝙ n. psal. Nõ re-A surgent ipij in iudicio. ¶ Itẽ aĩa hũana nũꝗ fuisset a corpore sepata nisi pus fuisset sepata a deo excepta anima xpi. ergo a simili nõ debẽt anime separate corporib9 reuniri nisi pus vniant deo: sed anime dãnatorum nunꝗ vniẽtur deo. ergo nec corporibus suis.

¶ Contra. Apostolus. j. Cor. 15. Oẽs quidem resurgemus sed nõ oẽs imutabimur. g oẽs re surgent tam electi ꝙ reprobi.

¶ Rñdeo ꝙ oẽs adulti dãnati resurg ẽt. Cuius rõ est: vt eorum damnatio cõplcat: vt sicut in aĩa simul et in corpore demeruerũt: ita simul i vtroqꝫ puniat: hoc diuina iustitia exigẽte. Et ẽt pp cõem resurrectionis cãm que superi9 dicta B ẽ: ne aliqua opa dei ppetuo remaneãt iperfectat: et ne nãlis appetitus: quẽ anĩmab9 ididit ad sua corpora esset frustra.

¶ Ad pmũ in oppm dõm ꝙ illud vbu3 psal. intelligitur vel de finali spũali resurrectiõe in pũti iudicio misericordie. in hoc. n. iudicio nõ resurgent reprobi: q in auctoritate allegata p ipios itelligunt: vel itelligit de gl'iosa resurrectione. ¶ Ad 2m dõm ꝙ nõ ẽ sile: q si anime nõ fuissent separate a deo puniri nõ deberẽt: et ex cõsequenti nec a corporib9 suis separi: cũ ea nãliter appetãt: aie aũt reproborum suis corporib9 reunient: nõ pp earum psolatõe3: s3 ad sue dãnationis cumulum. Questio. III.

A Tertio querit vtrum paruuli q cũ solo originali pctõ decesserũt resurgent. Et videt ꝙ nõ. fm Aug. 13. de tri. ca. 16. Mors debetur hoi pp pctm̃ originale: sed in paruulis decedentib9 cũ pctõ originali semp manebit ipm originale. g et ipsa mors. nunꝗ g resurgẽt.

¶ Itẽ resurrectio erit pp plenã retributionẽ meritorum et demeritorum: sed paruuli tam pur gati a peccato originali ꝙ illi qui in pctõ originali decedũt nõ meruerũt nec demeruerũt. ergo nec illi nec isti resurgent.

¶ Contra. Jo. 5. mortui audiẽt vocẽ filij dei et qui audierint viuẽt: sed vt dicit parum post: oẽs qui in monumẽtis sunt audient vocẽ filij dei. ergo oẽs q in monumẽtis sunt resurgẽt.

¶ Rñdeo ꝙ paruuli q cũ solo originali pctõ decesserũt resurgẽt pp cãm resurrectionis oibus hoibus cõem q supius in plurib9 locis tacta est: et ẽt pp cãm spãle3. pctõ. n. originali B obligat hõ ad pena3 dãni: pctm̃ aũt originale 9hit aĩa per sui vnionẽ cum infecta carne: vt declaratũ est lib. 2. et ideo cõueniens est vt aie paruulorum carentiã visionis dei ppetuo patiãtur suis corporib9 vnite: p quorum contagionem incurrerũt obligationẽ ad talem penam.

¶ Ad pm in oppm dõm ꝙ ꝗuis originale sit cã mortis meritoria: nõ est tñ cã permãsiõis in morte corporali. ¶ Ad 2m dõm ꝙ ꝗuis i paruulis nõ sit act9 merendi vel demerendi: in illis tñ in qbus remissu3 est pctm̃ originale est radix merendi. s. gra gratũ faciẽs: et in illis in qbus non est remissum est radix demerendi. s. habitualis concupiscentia: et ideo resurgent tam isti ꝙ illi. Articulus. III.

Consequẽter querit de 3° pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. Primo vtrum in resurrectione nã erit causa efficiens reformationis corporũ hũanorum. 2° vtrũ erit cã efficiens vnionis anime ad suu3 corpus ad eius susceptionẽ dispositũ. 3° vtrũ vox tube erit causa efficiens vtriusqꝫ. Qo. I.

Primo ostendo ꝙ in resurrectiõe nã erit cã efficiens reformatiõis corporum humanorum: fm Dama. lib. 3°. ca. 14. qd cõe est A oibus in eadem spẽ nãle est. sed resurgere cõe erit oibus hoibus. g erit illis nãle. ¶ Ite3 fm ph3. j. phi. Ex equo fieri põt canis. s. mediantibus multis trãsmutatiõib9 nãlib9. g a simili ex pulnerib9 istius corporis põt iterum reformari hoc idem corp9 mediãtib9 multis transmutationibus nãlibus. ¶ Itẽ sicut se h3 resolutio ad suũ terminũ ita cõpositio ad suũ: sed per nãlẽ resolutionẽ corporis humani fit resolutio ad illud idẽ i nũero: de quo illud corp9 fuerat fcm̃. s. ad mãm pmã. g per nãlem 9positionẽ põt fieri reuersio ad illud idẽ corpus in B numero qd de illa mã fuerat fcm̃. ¶ Ite3 illa forma corporis humani incõpleta que educit de potẽtia mãe qñ corrũpitur in eadẽ possibilitatẽ de qua facta est reuertit fm ph̃m. 3. phi. Oẽ qd fit ex aliquo si est corruptibile resoluit in illud de quo fit. ergo manet eadẽ possibilitas que pmo in formã pdictã fuerat trãsmutata. ergo ite3 in eadẽ formã põt nãliter trãsmutari. corpora ergo in resurrectiõe per nãm po terunt eadẽ in nũero reformari. ¶ Ite3 sicut se h3 ars ad artificiatũ: ita nã ad naturatum:

C sed per arte potest reduci artificiatũ in nũero idem artificiato prius corrupto: vt pʒ cũ ex eisdem asseribus iterum fit eadeʒ archa in numero. ergo similr per nãm põt reduci ideʒ in nũero corpus hũanũ qđ prius fuerat corruptũ. ¶ Itẽ nã potest reducere eandẽ partẽ terre in numero: quia potest terram inclusam in aliquo vase conuertere in aquã: ⁊ iterum illam aquã in terram. ergo a simili potest reduci idem corpus humanum in numero.

¶ Contra. indiuidua eiusdẽ speciei non ꝓducuntur per nãles mutatiões diuersas spẽ. vnde sm cõmentatorem super. 8. phy. mures geniti per putrefactionẽ ⁊ ꝓpagationẽ nõ sunt

D eiusdeʒ spẽi: sed hominis resurrectio erit mutatio diuersa in specie a generatione sua naturali. ergo nõ erit mutatio naturalis. ¶ Iteʒ si corpora in resurrectiõe eadẽ in numero reformarent per nãm hoc posset per naturalẽ inuestigationem cognosci: sed hoc inuestigatione naturali non cognoscitur: sed fide sm Augu. 13. de tri. ca. 9. ergo illius reformationis natura non erit efficiens causa.

¶ Ad istam qõnẽ dixerũt quidã ꝙ cũ oia naturalia per influentiã corporum celestiũ disponãtur qñ oẽs partes celi redibũt ad pᵐ sue creationis locũ tunc oia generabilia ⁊ corruptibilia eadem in nũero: que tũc fuerunt reuertent. Et hoc per nãm vlem que sicut dicit Auic. 6°.

E meta. sue. c. 5. est virtus infusa in suba celorũ gubernãs vniuersalitatẽ generationũ. Illa ãt celi dispositio erit in cõplemẽto. 36. miliũ ãnorum ab illo instãti quo creatũ est firmamẽtũ. Similr dñt ꝙ incipiẽdo a quocũqʒ tẽporis momento in fine. 36. miliũ ãnorum redibũt oia generabilia ⁊ corruptibilia eadẽ in nũero q̃ erant in illo momẽto. octaua. n. spera ab occidẽte i oriente mouet ꝓprio motu in centuʒ ãnis per vnũ graduʒ. gradus aũt sunt trecẽti. 60. qr. 12. sunt signa ⁊ in quolʒ sunt. 30. gradus. centies aũt trecẽti. 60. sunt triginta sex milia. hi ergo dicunt tũc futurã reformationẽ corporuʒ per

F nãʒ. Et hec opio includit ꝙ sicut hoies generant vnus post aliũ: ita resurgẽt vnꝰ post aliũ. ¶ Sed hec opio est heretica: ⁊ ẽt ꝯ phʒ. li. predicamẽtorũ dicẽtẽ ꝙ a priuatiõe in habitũ nõ ẽ regressus per nãm: sed sm eũdẽ primo elencorum mors est priuatio. ergo per nãm nõ põt hũanũ corpꝰ regredi de morte ad vitã: qđ verum nõ eẽt si posset p nãm plenarie reformari: cũ eius plenaria reformatio prius icludat aiationẽ. ꝟ Dicendũ g̊ ad qõnẽ ꝙ pdicta reformatio nõ erit per nãm: qr sm phm. 2. phy. illa q̃ gnãnt p ꝓpagationẽ nõ pñt fieri per nãʒ nisi ex semine. vñ dicit. necesse est semẽ fieri primũ: sʒ nõ statiʒ aialia. Illa aũt reformatio corporum erit ex mã

G

corum vel pulueribꝰ nõ mediãte semie. pp. n. nobilitatẽ corporum hũanorum nõ põt cãri semen de q̊ fiẽt p virtutẽ corporum celestium tm̃. sʒ ẽt reqrit ad hoc virtus pticularis gnãntis silis in spẽ. vñ turpiter errauerũt dicẽtes hũana corpora posse nãliter ꝓduci de terra p solã influentiã corporum celestiuʒ. ¶ Preterea. sm phm. 2. de gnãtõe. formã corruptã nã nõ põt eãdẽ in numero reducere. Cuiꝰ rõ ẽ limitatio virtutis sue: ⁊ qr forma cũ corrũpit non resoluit in eãdem possibilitatẽ nũero: q̃ in ipaʒ fuerat trãsmutata: sed in aliã in nũero. forma aũt corporis incõpleta de potẽtia mãe eiꝰ educta ipaʒ disponens ad susceptionẽ itellectiue eadẽ in nũero reuertet. alias. n. corpora eadẽ in nũero nõ re

H formarent. pdcã g̊ corporum reformatio nõ erit p nãm: sed imediate tm̃ p diuinã potẽtiã.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõm ꝙ illud vbũ itelligit de eo qđ est cõe oibꝰ in eadẽ spẽ ex necessitate ⁊ semp. reformatio. n. corporum nõ erit ex nec̃itate: sʒ p iperiũ voluntatis diue. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ q̃uis ex vno corpe possit gnãri aliud corpꝰ mediãtibꝰ trãsmutationibꝰ multis: non tñ ex hoc sequit ꝙ mediãtibꝰ trãsmutationibꝰ multis posset ex eius mã idem corpꝰ in nũero regenerari. ¶ Preterea. ex equo non põt fieri canis nisi primo ꝯuertãt caro eq̃ in semẽ canis: pdcã aũt reformatio corporum erit ex eoruʒ mã

I vel pulueribꝰ absqʒ hoc ꝙ prius cõuertãt in semen: vt superiꝰ dcm̃ est. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ non est silr: qr mã in quã vltimo ẽ resolutio ẽ ingenerabilis ⁊ icorruptibilis sʒ phʒ. j. phy. ⁊ ideo ꝓprie loquẽdo nõ reuertit eadẽ in nũero per resolutionẽ: qr nõ reuertit: nisi qđ prius fuit corruptũ. Sʒ sicut forma q̃ corrũpit eadẽ in nũero per nãm nõ reuertit: sic per eius resolutioneʒ i possibilitatẽ nõ reuertit eadem possibilitas in numero que in ipaʒ fuerat trãsmutata. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ illud verbũ phi. itelligitur de ipsa mã q̃ ẽ primũ fundamẽtũ: de q̊ alia fiũt. vel si itelligit de possibilitate: tũc hoc ꝓnomẽ

K illud ostẽdit nõ idẽ i nũero sed silr. ¶ Ad 5ᵐ dicũt aliq̃ ꝙ maior est falsa: qr difficiliꝰ est reuerti idẽ naturatũ q̃ idẽ artificiatũ. ꝟ Aliq̃ dicunt ꝙ minor est falsa: quia nõ reuertit forma artificialis eadem in numero. ¶ Ad sextum dicendum ꝙ premissa est falsa: vt patet in his q̃ dicta sunt in qõne. ¶ Põt etiaʒ dici alr ad argᵐ ꝙ nõ est silr de reductione eiusdẽ partis terre in nũero ⁊ reductione eiusdeʒ corporis humani in nũero: qr corpus humanuʒ ꝓduci nãliter nõ potest: nisi ex semine qđ per solam

L influentiam celi causari nõ potest: q̄uis. n. na
turaliter influẽtia corporum celestiũ ad cuiuslĩ
bet gñationẽ necessaria sit: dicẽte pho. 2. phy.
ꝙ homo gnãt hoiez ex mã: ⁊ sol: ꝓ se tñ ad ge
nerationẽ corum: q̄ nãliter ꝓducunt fm ꝓpaga
tiões eorum: nõ sufficit. Nãle ẽt indiuiduorum que
per ꝓpagationẽ gñant: sic ordinate ⁊ ꝓportio
nate sunt a ꝯditore nãe: ꝙ est ĩpossibile ꝑ nãz
totaz mãm: de q̄ factus est vn⁹ hõ: iterum in vna
alia muliere: ⁊ in vno alio viro ꝯuerti in semi
ne: sine aliq̄ comestiõe alteri⁹ mãe. si. n. per to
tam vitã suã nõ nutrirent nisi carnib⁹ aliorũ
hoium: de quolibz hoie: quẽ comederẽt: ꝯuer
teret aliquid in subam comedẽtiũ: ita ꝙ semẽ
M in eis aut fieret de pte mãe hui⁹ hois comesti
tantũ: aut de plurib⁹ partib⁹ mãe pluriũ ho
minũ comestorum. A silĩ dico ď oib⁹ aĩalib⁹ que
per ꝓpagationẽ generant. Uñ ṽbũ phi. 2. de
generatiõe. s. ꝙ nã non reducit idẽ in numero
in his que ꝓducunt per ꝓpagationẽ. instãtiã:
nõ hz. in alijs aũt vt aliqui ꝓbabiliter dicunt:
nescio si vere põt hr̃e instantiam: si. n. aliq̄ por
tio terre cõclusa in vase aliquo cõuerteret in
aquã: ⁊ iterũ illa aqua in terrã: nõ videt qua
re nõ esset eadẽ terra in nũero. ¶ Preterea.
ex illa eadẽ parte mãe de qua mõ generatus
est pugillus ignis per nãle agens fuisset ꝑus
genitus idez pugillus ignis in nũero si prius
fuisset sibi applicatuz idem nãle agens. g̊ a si
mili postq̄ iste pugillus erit ꝑ sui corruptio
nem resolutus in eãdem partẽ mãe de qua ge
nitus est: regenerabit postea de illa eadẽ par
te materie idez pugillus ignis in numero qñ
illi parti materie iterũ applicabit idẽ natura
le agens. ¶ Et si dicas ꝙ agens nãle nõ gene
rat nisi mediante sua ĩfluentia: ⁊ eadẽ eius in
fluentia in numero nunq̄ reuertet. hoc nõ ob
stat: qꝛ saltez reuertet similis. de illa aũt eadẽ
parte materie: de qua per hunc ignẽ genitus
est iste pugillus ignis: fuisset genitus idẽ pu
O gillus ignis in numero: si illi eidem parti ma
terie fuisset applicatus alius ignis in omnib⁹
silis excepta dr̃ia numerali illi igni: per quez
ꝑdictus pugillus fuit genitus. ¶ Argumẽta
ad partem scđam gratia cõclusionis cõceden
da sunt. verbũ tñ cõmentatoris fm Aug. nõ ẽ
verum. dicit. n. 3. lib. de tri. c. 8. ꝙ multa sunt aĩa
lia q̄ cocundo alia pariunt cũ illa nullis coeũ
tibus parentibus orta sint. Qõ. II.

Secundo querit vtrũ nã erit cã efficiens
iterate vniõis anĩe ad suũ cor
A pus ad eius susceptionẽ dispositũ. Et videt ꝙ
sic. qꝛ illa mutatio est nãlis que termiatur ad
q̄etem naturalez: sed anime postq̄ erunt suis
corporibus reunite in illis corporibus nãli
ter requiescent. ergo illis reunient per nãm.
¶ Itẽ minus est ꝑncipia alicui⁹ cõpositi iam
exñtia vnire q̄ alterũ ꝑncipiorum ꝓducere ⁊ al
teri vnire. Sz ꝑ nãm ꝓducit forma vite ⁊ vni
tur mãe: vt pz in gñatione aialiũ: g̊ multo for
tius corp⁹ hũanũ ⁊ aiam itellectiuam poterit
vnire nã. ¶ Itẽ sepatio aie a corpore ẽ ꝑ cor
ruptionẽ nãlis dispõnis in corpe q̄ necĩa ẽ ad
hoc vt ꝑ aiam iformet. g̊ cũ ꝯria sint cãe ꝯrio
ruz effectuũ sufficiens dispositio in corpore q̄
necĩa est ad hoc vt iformet per aiam: erit suffi B
ciens cã ad hoc vt iterũ per aiam iformet.
¶ Cõtra. vt habitũ est superi⁹: resurrectio est
iterata copulatio aie ⁊ corporis: sed fm Dio.
6°. c. de di. no. Resurrectio est suꝑ nãm. ergo
vniõis ꝑdicte nã nõ erit efficiens cã. ¶ Itẽ in
ꝑma hois formatiõe nã nõ ẽ vniõis aie ad cor
pus efficiẽs cã. g̊ a silĩ nec in ei⁹ reformatiõe.
¶ Itẽ suꝑ naturã ẽ adeptio glĩe: sz talis ade
ptio nõ ẽ maioris difficultatis q̄ vnio aie ad
corp⁹ fm magfm li. 2. di. j. c. penul. q̄ dicit ꝙ ꝑ
ꝑdcãm vniõnẽ põt hõ scire deo nõ esse ipose
rõnalẽ creaturã sublimare ad sue glĩe partici
pationẽ. g̊ vnio aie ad corp⁹ est supra naturã.
¶ Ad istã qõnẽ dixerũt aliq̄ ad hoc vt corp⁹
informet aia: sufficit ꝙ corp⁹ sit sufficiẽter dis C
positum ad suscipiẽdũ aiam: ⁊ nãlis iclinatio
aie ad ipm: ⁊ ꝙ sit pñs cuilibz parti ipsi⁹ cor
poris. Sz certũ ẽ ꝙ corpi suo reformato aĩa
poterit se pñtẽ exhibere. si deus pmittat: non
tãtũ mõ vni pti ei⁹. sed cuilibz. g̊ vr̃ ꝙ aia per
sua nãlia corpori suo disposito ad suscipiẽduz
eã poterit se vnire tanq̄ forma. Et huic cõcor
dat verbũ cõe quo dr̃ ꝙ anĩe resumẽt corpora
sua. ¶ Sed ꝯ hoc sic põt argui fm sñiam phi
2°. phy. q̄uis efficiẽs coicidat cũ forma in idẽ
spẽ: nõ tñ in idẽ nũero: cũ ergo aia sit hois for
ma: ⁊ ꝑ vnionẽ ei⁹ cũ corpore ꝯstituat hõ: ipsa
nõ erit h⁹ vniõis efficiẽs cã. ¶ Preterea. fm
Augu. lib. 83. q. q. 2. ⁊ Auic. 6. meta. c. 3. cã effi
ciens dignior est causato. cuz g̊ pars nõ sit di D
gnior suo toto: ⁊ hõ sit qđdã totũ per vnionez
aie ad corp⁹ ꝯstitutũ: cui⁹ aia ẽ ps: ipsa nõ erit
illi⁹ vnionis cã efficiens. ¶ Iliis ergo vide
tur dõm ad qõnem ꝙ natura non erit iterate
vnionis aie ad corp⁹ efficiẽs cã: qꝛ cũ natura
non possit aie dare eẽndi initiuz: non põt sibi
dare essendi cõplemẽtũ: aia aũt ꝯplemẽtũ sui
nãlis esse hz ex vniõe ad corp⁹: qꝛ ois pars cõ
pletius hz esse in toto q̄z a toto sepata. nec ex
hoc sequit ꝙ iterata anĩe vnio ad suũ corpus
dispositũ futura sit ꝯ naturã: cũ vtriusq̧ ad ali
ud nãlis sit iclinatio: sed supra naturam. vnde

E Dio.6.ca.de di.no.loquēs de resurrectiōe di/
cit eam esse rem vetustati ꝯ nām visaȝ.sibi aūt
ꝛ veritati sup naturā q̄ ꝫ nos est nā fortissima
vine vite.ex pte g̊ nāe erit dispō ad illam vnio
nē:ꝫ imediate efficiet̃ p oipotētē dei virtuteȝ.
¶ Qui tenēt opionē pmā possent dicē ad pm
q est ꝯ eam qd Dio.dicit resurrectioneȝ esse ꝯ
naturā quo ad reformationē eiusdeȝ corporis
in nūero:q̄ necīa ē ad resurrectiōeȝ.¶ Ad 2m
dōm q nō est sile:q2 in pa hois formatiōe simt
pdit aīa in eē ꝛ facta est actu corporis forma.
ꝛ iō oportuit q ab eadeȝ v̄tute eēt vnio ei9 ad
corp9 ꝛ ei9 pductio:ante aūt iteratā ei9 vnio/
nem ipsa est in actu:q2 nō desijt esse.¶ Ad 3m
dōm q magr̃ ibi loquit̃ de pma vnione aie ad
corpus cuȝ qua simul accipit esse ꝛ naturalem
F iclinatiōeȝ ad corp9:q̄ nō potuit sibi dare crea
ta nā: sed hec mō preexistūt vnioni future.
¶ Ad illud qd p9 arguebat̃ in corpore qōnis
ꝯ hāc opionē ꝛ pro alia pōt dici q verbū phi.
intelligendū est de forma corruptibili.¶ Ad
2m dōm q illud verbū. augu. intelligendū est
de causa efficiente que efficit rem ꝫm se totaȝ:
ita vt sit cā efficiens nō tm̄ coniunctionis par
tium:sed etiā ipsarū partium.Quis auteȝ ani/
ma resumendo corpus suū futura sit causa effi
ciens iterate vnionis sui cuȝ corpore: que ne/
cessaria est ad hoc vt ex illis cōstituat̃ hō:non
tm̄ erit causa efficiēs hois ꝫm se totū:q2 nō erit
causa sui ipsius nec corporis.Et iō si cōceden/
G dum sit q aīa nobilior est q̄ erit illa vnio : nō
tamen est concedenduȝ q erit nobilior q̄ hō
pro statu illo.¶ Ad tertiū dōm qd dicebat̃ q
natura non potest illi rei dare essendi comple
mentū:cui nō pōt dare essendi initiuȝ ꝛc. Di/
co q verū est de complemēto essendi qd debet̃
rei scdm se ꝛ absolute: sed non de illo qd con/
uenit illi rei ex sui vnione cum alio.
¶ Qui vult tenere aliaȝ opionem pōt dicere
ad pmū in oppositū q mutationū quedā sunt
violente ꝛ terminant̃ ad quietē violentam:vt
pȝ cum pijcit̃ lapis supra trabē. Quedā autē
sunt naturales ꝛ terminant̃ ad qētē nālem:vt
H pȝ in nāli motu lapidis deorsuȝ. Quedā sunt
quar pncipalis cā effectiua nō est necīa:quis
ad hoc disponat ꝛ cooperet̃ ꝛ termiet̃ ad qe/
tem nālem:vt pȝ cuȝ homo fortiter ipellendo
lapidē deorsuȝ facit ipm veloci9 ꝛ forti9 descē
dere: ꝛ fortiorē ipressionē facere q̄ posset face
re per suam nām:mutationē aūt que fit a na/
tura ꝛ terminat̃ ad quietē violentā nō ē pone
re.¶ Dico g̊ q iterata vnio aie ad suū corp9
dispositū:quis futura sit per cām supnatura/
leȝ.Tm̄ q2 ad hoc disponet natura aie ꝛ corpo
ris terminabtur ad naturalē quietem.¶ Ad I
2m dōm q maior nō est vera nisi intelligat̃ ce
teris parib9.in pposito aūt nō sunt cetera pa/
ria:q2 aīa intellectiua nō est educibilis de po
tentia materie:ꝛ magis distat eius essentia ab
essentia corporis q̄ q̄libet alia forma ab essen
tia sue materie:ꝛ tm̄ sunt optime pportionata
ad hoc vt ex eis cōstituat̃ per eēntiam vnum.
¶ Ad 3m dōm q aliqn̄ multe cause cōcurrūt
ad cōstructionē:quar vni9 defectus sufficit ad
dstructionē:q2 sicut dicit Dio.4.ca.de di.no.
Bonū est ex vna ꝛ tota cā: malū ex multis ꝛ
particularibus defectib9. Qō. iii.

Tertio querit̃ vtr vox tube erit cā efficiēs
reformationis corporū ꝛ vnionis
animarū ad illa. Et videt̃ q non: q2 vox tube A
non erit capax virtutis infinite.Erit eniȝ crea/
tura.sed tam reformatio corporū q̄ animarū
vnio ad illa erit per virtutem infinitā.¶ Iteȝ
mortui non audient vocem tube. ergo sonus
ille non cooperabitur:ad eorum resurrectio/
nem.¶ Item christi resurrectio erit causa ef/
ficiens resurrectionis nostre.dicit enim glosa
super illud Ro.8.qui suscitauit Jesum.Hec
est causa quare suscitabit alios quia christus
suscitatus est.g̊ vox tube non erit nostre resur
rectionis efficiens causa.
¶ Contra.magister huius. dist.ca.scdo. dicit
q causa resurrectionis mortuoruȝ erit vox tu
be:quia in aduentu iudicis ab omnib9 audie/
tur:ꝛ cuius virtute excitabuntur mortui ꝛ re/
surgent de monumentis.¶ Itē glo.sup illud B
psal.Dabit voci sue vocē virtutis.dicit.i.effi/
caciā resuscitandi omnes mortuos.
¶ Rn̄deo q vox tube nō erit pncipalis effi/
ciens causa reformatiōis corpor nec vnionis
animaruȝ ad illa: sed virtus diuina: erit tamē
pdictorū instrumentalis causa aliquo modo
ad similitudinem cum dicimus q sacramen/
tum penitentie est causa spūalis resurrectio/
nis:quia sicut sacramento assistit diuina virt9
spūalis resuscitans:sic voci tube assistet virtus
diuina corporaliter resuscitans:ꝛ sic itelligen
dum est illud verbū apostoli pme Cor.15. Ca
net tuba ꝛ mortui resurgent incorrupti. Erit
aūt vox tube vox Jesu xpi: qua precipiet mor C
tuos resurgere. qd pȝ per illud quod dicitur.
Joā.5o.Mortui audient vocem filij dei:ꝛ qui
audierint viuent.Et parum post. Oēs qui in
monumentis sunt audient vocē filij dei.Et si/
ne preiudicio videt̃ mihi q non erit idem vox
tube ꝛ vox archangeli : sed illa tria que dicit
Apl̃us.j.ad thes.4.in iussu ꝛ in voce archan/
geli:ꝛ in tuba dei sic distiguunt̃. q2 pmo xpus

B in suo descensu iubebit pulueres seu ptes qs/cūqȝ corpoꝝ recolligi mortuoꝝ p misteriū angeloꝝ: τ hoc notat cū dicit. Descēdet in iussu. 2° pcipiet ex illis pulueribꝰ recollectis corpora reformari: τ reformatis aias vniri que duo fient per vtutē diuinā: τ istud pceptū notat cū dr. τ in tuba dei. 3° archāgeli qui fuerūt custodes puinciaꝝ in puincijs quas custodierunt clamabunt forti τ sensibili sono articulato τ mediāte aliq sensibili creatura formato q oēs coram iudice cōparcāt corporaliter diffinitiuā sniam τ irreuocabilē audituri: τ illa vox notatur cū dr: τ in voce archangeli.

¶ Ad pm in oppm dōm q pcedit de cā efficientie pncipali. ¶ Ad 2m dōm q τsi corpora mortua nō sint vocem illā auditura: tn̄ anime C itellectuali virtute apphēdēt eas. ¶ Pōt aūt dici q efficacia vocis illius qtū ad corpoꝝ reformationē nō erit: per hoc qd audietur: sed per hoc qd pferetur: eo q eiꝰ plationi diuina vtus assistet aliquo mō a simili sicut assistit verbis q dicit baptizans paruulus qms paruulus qd dr non apphendat. ¶ Ad 3m dōm q resurrectio xpi qmuis sit nr̄e resurrectiōis exēplaris cā: nō tamē erit efficiens nisi forte p tanto dicat ad cām efficientē reduci: qr deꝰ ordinauerat nullum resurgere ante resurrectionē illius. vn̄ illa glo. sic dz exponi q eadē: cā quare suscitauit Jesum xpm suscitabit τ nos. s. meritis Jesu xpi. ¶ Argumēta ad partē aliā pcedūt de causa efficientie instrumētali. Arti. iiii.

Onsequēter querit de 4° pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtꝝ oēs morient. ¶ 2° vtrum oīa corpora mortuoꝝ incinerabunt. ¶ 3° vtrū i illis pulueribꝰ sit aliqs nālis appetitꝰ ad aie susceptionē. Qō. i.

A Primo q̄ri ↄ q nō oēs morient. dr in simbolo q xps venturus est iudicare viuos τ mortuos. g aliq iudicabunt qui nūq morient. ¶ Itē. Hier. ad marcellā dicit: τ recitat magr huiꝰ di. c. 5. quosdam in fine seculi adueniēte xpo nō esse morituros: sed viuos repertos in imortalitatem repente mutandos. ¶ Itē Aug. 2. lib. de baptismo paruuloꝝ: non multū lōge an̄ finē: quibusdā in fine largietur vt mortē istā repentina cōmutatiōe nō sentiāt.

¶ Cōtra. ad Heb. 9°. Statutū ē hoibꝰ semel mori: sed omnes obligant ad statutū: qui non excipiunt: cū ergo scriptura nullū excipiat ab illo statuto. ergo omnes morientur.

¶ Ad istā qōnē dixerūt qdā vt recitat. Gēna diūs. 7. c. de ecclesiasticis dogmatibꝰ: q illi q viui in aduentu dn̄i inueniendi sunt sine morte B media trāsferent in imortalitatē: τ hoc eis reputabit pro resurrectiōe ex mortuis q mortalitatē pn̄tis vite imutatiōe deponēt. Et hi dicunt nō oium resurrectionē futurā eē a morte pꝑe dicta. istis. n. nō videbat aliqua rō q homines moriant qsi statiz resurrecturi. ¶ Sz hec opio vr̄ esse ↄ sacrā scripturam: qr vt hr̄ Gen. 3°. Dicit dn̄s ad. Adā puluis es τ in puluerē reuerteris. Cū. n. in ipso eēt tota hūana nā sicut in stipite videt ista snia cecidisse sup oēs q fm legem nāe ab eo erāt descensuri sicut oēs in ipo sūt corrupti. Cui ↄcordat apls ad Ro. 5. dicens: sicut per vnū hoiem pctm̄ intrauit: τ per pctm̄ mors: ita in oēs hoies mors ptransijt in quo oēs peccauerūt. ¶ Preterea. Ro. C 6°. Stipēdia pcti mors ē: sed oēs descēdētes ab adam fm legē ppagatiōis nālis pctm̄ origialē ↄhūt. g oēs moriēt. ¶ Preterea. cū nō sit resurrectio nisi a morte eo ipso q dicimus oēs hoies resurrecturos iplicamus oēs mortuos vel morituros. vn̄ nlla penitꝰ est qō qua querit vtrū resurrectio omnium erit a morte.

¶ Dicēdū g ad qōnē q oēs qui nō sunt mortui morietur: τ hoc concordat sacre scripture vt visum est nec est irrationabile vt moriātur aliqui quasi statiz resurrecturi: sz rōnabile vt soluant debitum orginalis peccati.

¶ Ad pm in oppm dōm q p viuos itelligunt B illi q nōdū mortui sunt: tn̄ postea morientur. ¶ Ad 2m dōm q p tāto. Hiero. dicit illos nō morituros: qr raptiz morient τ qsi statiz resurgēt. ¶ Uel pōt dici. Hiero. illiꝰ opionis fuisse: nec tn̄ ipm heresim incurrisse: qr vt dr. 7. c. de ecclesiasticis dogmatibus: hoc credere non est hereticū: nisi ex contētione hereticuz fiat.

¶ Ad 3m dōm q illud retractat. Aug. lib. secundo retractat. ca. 33. Questio. ii.

Secūdo querit vtꝝ oia corpora mortuoꝝ icinerabunt. Et vr̄ q nō: qr illō i qd corpa resoluent erit iminꝰ a q resurrectio- A nis eoꝝ: sz resurrectio oiuz corpoꝝ nō erit a cineribꝰ: qr resurrectio xpi q fuit exēplar nr̄e resurrectiōis nō fuit a cineribꝰ. g non oia corpa mortuoꝝ icinerabunt. ¶ Itē corpa mortuorū nō icinerabunt subito: sz illi q in aduentu xpi iuenient viui: qsi stati post suā mortē resurgēt. g corpa illoꝝ nō icierabūt. ¶ Itē resurrectionis terminꝰ ad quē nō erit idē in oibꝰ: qr sicut dicit apls. j. ad Cor. 15. Oēs quidē resurgemꝰ: sz nō oēs imutabimur. g a sili terminꝰ resurrectiōis a q nō erit idē in oibꝰ. sz quorūdā resurrectio erit a cineribus: τ quorūdā nō erit.

B ¶ Cōtra. Danielis. 12°. multi d̄ his q̄ dormiūt in puluere terre euigilabūt alij in vitā eternaȝ ⁊ alij in opprobriū: sed p multos intelliguntur oēs ſm interlinearē. ergo oium corpora reducent in puluerē. ¶ Itē. Iob. 13°. Memoria nostra comparabitur cineri.

¶ Rñdeo φ oia corpa incinerabunt excepto corpe xpi ⁊ corpore matris sue que incinerata nō fuerūt: qđ de corpe xpi certissimū ē: ⁊ de corpore matris sue credere piū est: sicut eni culpa originalis in aia inducit debituȝ separationis aie a suo corpe ꝓpter separationeȝ sui a deo p culpā. ita vitiū fomitis in carne inducit debitū C incinerationis eiusdē. vnde sicut oēs ex debito preter christū mortui sunt vl' morientur: ita oib⁹ corpibus humanis preter corpus christi ⁊ matris sue incineratio debet: quāuis eni beata virgo peccatū originale ꝯtraxerit. quapp i ea fuit debitū moriēdi: tñ fomes in ea nūq̄ actuȝ habuit: ⁊ p scđaȝ sanctificationē totaliter fuit sublatus ab ea. qđ aūt dictū ē de incineratiōe corporū cōi cursui nature ꝯcordat: q̄ est oia generabilia ⁊ corruptibilia resoluere in illđ de quo D facta sunt. hūana vero corpa de terra facta sūt vt ꝓbari pōt p illud qđ habet genesis 2°. ⁊. 3°. ⁊ per hoc qđ dī. Iob. 10. Memēto queso φ sicut lutū feceris me. ea vero in que corpa resoluuntur hūana: dicunt cineres ꝓpter antiquaȝ ꝯsuetudinē qñ mortuoꝝ corpa comburebant. ¶ Ad primū in oppositū dicēdum φ resurrectio christi fuit exēplar resurrectiōis nr̄e quātū ad eius essentiā nō quātū ad eius oia accidētia. ¶ Ad scđm dicēdū φ corpa eorum q̄ in aduētu christi inuenient viui incinerabunt per ignē q̄ ꝓcedet facieȝ iudicis. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū φ nō opȝ φ oia q̄ ꝯueniūt i termino a quo cōueniant in termino ad quē. ab albedine eni potest esse vna mutatio in rubedinem: ⁊ alia in nigredinem.

Questio. III.

A **Tertio** querit vtrū in pulderib⁹ corporuȝ mortuoꝝ sit aliqs appetitus naturalis ad aie susceptionem. Et vī φ sic. ſm sniam phi. 1°. phi. materia appetit formā: sicut femina appetit masculū ⁊ turpe bonū: ȝ illi pulueres in quos humana corpa resoluunt sunt materia aiarū. ergo in eis est nālis appetitus ad susceptionē eaꝝ. ¶ Itē maiorē pfectionem recipit mā corpis hūani p aiam q̄ ecōuerso. ergo cuȝ aia separata nālē habeat iclinatiōeȝ ad corp⁹: multo fortius illi pulures q̄ sūt mā corpoꝝ humanoꝝ nālē inclinatiōeȝ habēt ad aiaȝ. ¶ Itē si in illis pulderib⁹ eēt nālis inclinatio ad aniā determinatā: tūc ex illis pulderib⁹ corpus reformatum ita esset factibile ab vna aia sicut ab alia: ⁊ tunc non esset ratio reddēdi ꝓpria corpa aiab⁹ q̄ ipsa ꝑus aiauerūt: qđ falsum est. B

¶ Cōtra. Aui. 1°. li°. phi. c°. 2°. excludit a materia respectu forme desideriū tā aiale q̄ nāle. ȝ inclinatio nālis est qđdā desideriū nāle. ergo i mā corpoꝝ hūanoꝝ nō remanet ad aiam aliq̄ iclinatio nālis. ¶ Itē cuilibet iclinationi nāli rñdet aliqđ agēs nāle: q2 nā nō deficit in necessarijs. vñ dicit phs. 2. ce. ⁊ mū. φ oino extra rationē ē vt nā posuerit stellas mobiles ⁊ nō preparauerit eis instrumētū motus: q2 nā nō posuit aliqđ vanū ⁊ sine cā. ȝ p nullū agens nāle possunt pulueres corporū humanoꝝ eideȝ aie iterato cōiūgi. ergo in eis nō est aliqua naturalis inclinatio ad ipsam animam. C

¶ Rñdeo nālis iclinatio materie ad formaȝ nō est nisi quedā nālis aptitudo ad recipiēdū formā: nō. n. pōt ibi. Poni iclinatio nālis q̄ cū hoc sit aialis nec nālis eo mō q̄ in lapide ē ad descēdēdū deorsuȝ: sicut expsse dicit Auic. i loco preallegato. q2 in mā ex seipsa nō est aliqđ actiuū ꝑncipiū motus ad ipsam formā. vnde illud qđ est trāsmutans mām ad formā nō pertinet ad eius naturā. predicta aūt aptitudo materie ad formā aut ē remota aut ꝓpinqua. Si remota. sic in pulderib⁹ corporū humanorū ⁊ in mā cuiuslibet generabilis ⁊ corruptibilis ē nālis aptitudo ad susceptioneȝ aie rōnalis: q2 materia ex sui natura est disponibilis p conueniēs agēs nāle ad rōnal' aie susceptiōeȝ. Si ꝓpinqua: sic dico φ in pulderib⁹ humanorū corporū nō est aptitudo ad rōnalis aie susceptionē nec dctminate nec idetermiate: q2 pulueres illi nō sunt dispositi illa dispositiōe que reqrit in materia ad rōnal' aie susceptionē: q2 tā i materia naturalis aptitudo remota ad formā ꝓprie nō dicit nālis iclinatio ad illā: eo φ ꝓprie loquēdo nihil dr ad aliqđ iclinari naturalr nisi habeat aliquā ichoationē ipsius seu naturalē dispositionē determinatā ad ipsum. Naturalis eni iclinatio vaga nō est: cū nā operetur pp finē determinatū ſm doctrinam phi. 2. phi. Et ideo ꝓprie loquēdo dici nō dȝ φ i pulderibus corpoꝝ hūanoꝝ sit naturalis iclinatio ad susceptionem aie rōnalis nec determinate nec indeterminate. illi tñ pulueres ordinati sūt ex diuina ꝓuidētia ad hoc vt ex illis eadē corpa i numero reforment aianda illis eisdē aiabus i nūero qbus prius aiata fuerūt: Reformatis tñ illis corpibus erit in eis iclinatio ex sua natura ad aie proprie susceptionem. D E

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dđȝ φ ibi phs loqtur de appetitu ſm φ accipit ꝓ naturali aptitudine remota vel ꝓpinqua ad aliquā formā: ȝ remota

nõ est inclinatio naturalis. In predictis autez
F pulueribus nõ est aptitudo ꝓpinqua ad rõna
lis aie susceptionẽ.ſʒ remota. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ ꝙ
non est siľe qꝛ aia sepata a corpore remanet in
eadẽ nã quã hẽbat cũ corpi eẽt ꝯiuncta: corpꝰ
ãt nõ sic. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ ꝙ nõ valʒ duplici de cã.
tũ qꝛ illi pulueres ex diuina ꝓuidẽtia ordinati
sunt ad hoc vt ex eis eadeʒ corpa in nũero re/
formenť.tũ qꝛ aia naturalẽ inclinationẽ hʒ ad
illos pulueres determinate: quãuis nõ ecõuer
so. ¶ Argumẽta ad ꝑtẽ scdam: quãuis gra ꝑn
cipalis ꝯclusionis possint cõcedi tñ indigẽt so/
lutiõe: cũ eni dr in ꝑmo ꝙ ois nãlis iclinatio ẽ
desideriũ nature dico.ꝙ nõ est veꝝ ꝑm ꝙ natu
ralis iclinatio accipiť ꝓ nãli dispositiõe ad for
mã: ſʒ veꝝ est scdm ꝙ accipiť ꝓ actu q̃ est q̃daʒ
G tẽdẽtia ad aliq̃d: sicut est in lapide ad motum
deorsuʒ: q̃uis violẽter sup trabẽ q̃escat. ¶ Ad
2ᵐ dõm ꝙ maior nõ est vera.qñ inclinatio nã/
lis ẽ ad aliq̃d qd nõ ẽ ifra facultatẽ nature: aia
aũt nõ est ifra facultatẽ nature: qꝛ sub deo ẽ na
ture finis: ꝛ etiã quãuis in corpibꝰ reformatis
erit ad aias ꝓprias inclinatio nãlis: quãuis su
pernaturaliter restituta: nõ tñ ꝑ naturale agẽs
illa corpa illis aiabꝰ iterũ vnienť.vt multi ꝛ ꝓ/
babiliter dicunt. Articulus. v.

Onsequẽter q̃riť de. 5. ꝑncipali.
¶ Et circa hoc queruntť tria.
▽ Pᵒ vtruʒ oẽs hoies siľ re/
surgẽt. ▽ 2ᵒ vtruʒ resurrectio
cuiuslibet erit in instanti. ▽ 3ᵒ
vtrum resurgẽt in eisdẽ locis
in q̃bus fuerũt sepulti. Questio. i.

Primo oñdo ꝙ nõ oẽs siľ resurgent.apľs
.i. ad Thesalo.4. Mortui q̃ i xpo
sũt resurgẽt ꝑus.deinde nos q̃ viuimꝰ. ¶ Itẽ
apoc.20. Ceteri mortuorũ non viuent donec
A consumentur mille anni.ergo aliqui post mil/
le annos resurgent post alios. ¶ Item homi/
nes non simul formantur.ergo a simili nec si/
mul reformabuntur. ¶ Item corpora ordinã/
tur ad animas.sed resurrectio animarum non
est simul.ergo neq; corporum.
¶ Contra.apostolus ad heb.11ᵒ.dicit de pro/
batis testimonio fidei ꝙ non accepẽrũt repro
missionem.scilicet resurrectionis vt nõ sine no
bis consumarenť. ¶ Item prime ad corin.15.
Sicut in Adaʒ omnes moriũtur: ita ꝛ in chri/
sto omnes viuificabuntur: sed necessitateʒ mo
riendi omnes in adam incurrimus. ergo om/
nes simul per christum resurgemus. ¶ Item
ea que fiunt in momento simul fiunt: sed sicut
dicit apostolus.e.c. Omnes resurgemꝰ in mo
mento.ergo omnes simul resurgemus. B
¶ Respondeo ꝙ illi qui in aduentu iudicis
inuenientur mortui omnes simul resurgent.
omnes etiaʒ illi qui inuenientur viui simul mo
rientur ꝛ simul resurgẽt: sed non omnes illi q̃
inuenientur mortui ante resurgent q̃ illi qui
viui inuenientur: ꝛ huic concordat glo. super
illud prime ad thef .4. Mortui qui in chri/
sto sunt resurgent primi: non enim videtur mi
hi hoc intelligendum de primitate dignitatis:
quia multi de eis qui in aduentu iudicis inue/
nientur viui erunt maioris meriti q̃ multi de
illis qui tunc inuenientur mortui: ecclesia enim
est vt castrorum acies ordinata: in qua in prin/
cipio ꝛ fine ponuntur fortiores: sed ꝓpter par C
uam moram inter resurrectionem illoꝝ ꝛ isto/
rum quandoq; dicuntur taʒ illi q̃ isti simul re
surrecturi.ꝙ autem inter resurrectionem illo/
rum ꝛ istorum parua sit mora patet sic: quia se
cunduʒ glo. super illud.j.coꝝ.15. Omnes qui/
dem resurgemus ꝛ secundum Augu.20.de ci.
c.20. Illi qui viui inuenientur in aduentu chri
sti in paruo spacio passuri sunt mortem: ꝛ acce
pturi immortalitatem.illi autem qui inuenien
tur mortui simul resurgent quando illi qui in/
uenientur viui morienť. ▽ Aliqui tamẽ dicũt ꝙ
primo resurgent electi qui ante cessationẽ mo
tus celi erunt mortui: quos dicunt apostolum
voluisse significare cũ dicit.i.ad thes.4.ꝙ mor
tui in christo resurgent primi: reprobos enim D
mortuos non dicit mortuos in christo: sed tan
tuʒ electos . deinde resurgent alij electi: q̃ mo/
rientur propter cessationem motus celi: quasi
statim ꝛ cito post resurgẽt.deinde oẽs repro/
bi simul. Ad significãdũ.n.ꝙ electi libẽtissime
veniẽt ad iudiciũ: ꝛ reprobi iuiti: ordiauit deꝰ
ꝙ citiꝰ aliquãtulũ resurgẽt electi q̃ reprobi: qꝛ
tñ mora modica valde erit iter resurrectioneʒ
vtrorũq;: vt illa mora ꝑꝑ sui breuitatẽ dicať ab
apľo.j.coꝝ.15.momẽtũ scdm glo.ibidẽ.iõ dicũť
oẽs siľ resurrecturi. Meliꝰ tñ est ꝛ securiꝰ dicẽ
ꝙ siue electi q̃ in aduẽtu iudicis iuenienť mor/
tui: ꝛ illi q̃ tũc iuenienť viui siľ sint resurrecturi.
ita ꝙ illi q̃ tũc iueniť viui moriant añ resurre/ E
ctiõeʒ alioꝝ ꝛ purgeť: si q̃d in aliq̃bꝰ illoꝝ erat
purgãdũ: ꝛ stati pꝰ cũ alijs siľ resurgãt.siue inť
resurrectõeʒ istoꝝ: ꝛ illoꝝ sit futura valde mo/
dica mora.ita vt ab apľo dicať momẽtũ: ꝙ tñ
iter resurrectõeʒ electoꝝ ꝛ reproboꝝ nullꝰ erit
tpis ordo. ¶ Cõgruitas ãt q̃re hoies nõ resur
gẽt vnꝰ post aliũ sicut vnꝰ post aliũ moriunť tri
plex ẽ. Una vt i cõi gaudio oiuʒ maius sit gau
diũ singulorũ: vt dicit glo.sup illd ad heb.xj.
deo ꝓ nobis aliq̃d meliꝰ ꝓuidẽte. ▽ Alia ẽ vt

F sancti ꝓpter naturale desideriū resumēdi cor/ pora sua efficacius orēt ꝓ nobis:qꝛ statim cū ɔplebit̄ numerus electoꝝ erit resurrectio mor/ tuoꝝ.ꝟ3ᵃ qꝛex elect̄ hoib⁹ ⁊ angel̄ vna ɔstitue/ tur supna ciuitas. angeli aūt cōplemētū sui ac cidētalis pmij nō habebūt quousqꝫ ministrare desierint:qꝛ ministrādo semꝑ merent̄ augmen tū accidētale premij.ministrabunt aūt quādiu erit generatio hoium ⁊ corruptio:⁊ iō durāte hoium generatiōe ⁊ corruptiōe nō est eoꝝ re/ surrectio de lege cōi ne ante angelos recipiāt sui accidentalis premij complementum.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ patet solutio ex dictis: se/ G cundū enim Augu.20.de ci.dei.c.20.p hoc qđ dic̄ apl's.Scide nos q̄ viuim⁹.itelligit psonas illoꝝ quos iudex in suo aduētu viuos iueniet: q̄ vt dixi paꝝ post illos q̄ tūc iuenient̄ mortui resurgēt. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ scdm Aug.20.de ci. dei.c.7.Ibi accipiunt̄ mille anni ꝓ oib⁹ annis huius seculi vsqꝫ ad cuius tpis finē reprobi nō viuēt vita corpali nec vnq̄ viuent vita gr̄e.ele cti aūt mortui p totū illud tp̄s viuēt vita gra tie ⁊ glorie in aia: ⁊ post illud tēpus viuēt glo riosi in aia ⁊ in corpe. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ nō ē si/ mile:qꝛ post pmos parētes alioꝝ hoium for/ matio xp̄o excepto ē p naturā:que nō pōt vnū ꝓducere nisi mediāte alio:eoꝝ autē reforma/ tio erit p diuinā potētiā: que pōt vnū reforma H re nō mediāte alio. ¶ Preterea.nō sic est cō/ ueniēs oēs hoies esse simul in statu corruptio/ nis sicut oēs simul reparari in fine status cor/ ruptibilis. ¶ Ad quartū dōm q̄ nō ē sile:qꝛ re surrectio aiaꝝ respicit merita que sibi inuicem succedūt resurrectio corpoꝝ ordiat̄ ad retribu tionem vltimatā:quā omnes simul recipient.

¶ Argumēta ad partē aliā gr̄a pncipalis cō/ clusiōis pn̄t ɔcedi ; tn̄ p illud momētū de quo loquit̄ apl's itelligit̄ angustissimū tpis spaciū i quo mora est breuis scd̄z glo.ibidē.⁊ iō v̄bum illud nō cogit q̄ in eodē istāti resurgāt illi q̄ i aduētu iudicis iuenient̄. Qō. ii.

A **Secūdo** querit̄ vtrū resurrectio cuiuslibet erit i istāti.Et videt̄ q̄ nō Eze.37. vbi dn̄s sibi ondit i visiōe resurrectionē futurā di q̄ accesserūt ossa ad ossa vnūqđqꝫ ad iūctu/ rā suā:⁊ sup ea nerui ⁊ carnes ascēderūt ⁊ extē ta ē in eis cutis desup ⁊ spm̄ nō habebāt.ergo corpoꝝ reformatio precedet tpe ipsoꝝ iteratā aiationē. ¶ Itē ois effectus ē successiuus cui⁹ cā ē successiua:sꝫ vox tube q̄ erit cā resurrectio nis erit successiua.g̃ ⁊ ipsa resurrectio. ¶ Itē ois mutatio vel ē mot⁹ vel finis mot⁹:sꝫ resur/ rectio nō erit finis alicui⁹ mot⁹.g̃ erit motus: sed secundum ph̄z.4°.ph̄z.omnis motus ē i tē

pore.ergo resurrectio erit in tempore. E

¶ Cōtra.resurrectio erit p ifinitā potētiā:sed ifinita potētia pōt opari i nō tpe.g̃ resurrectio poterit esse i nō tpe.cū ergo ɔueniētius sit eāꝫ futurā esse i istāti q̄ i tpe ipsa erit i istāti.

¶ Rn̄deo q̄ i resurrectiōe ɔsiderāda sūt tria .s.pparatio ad corpoꝝ reformationē ⁊ corpoꝝ reformatio:⁊ corpoꝝ reformatoꝝ cū suis aiab⁹ ꝓprijs iterata vnio pmū fiet creata virtute: qꝛ puluerꝝ collectio fiet ministerio angelico.vox tube ꝓcedat a xp̄o inquātū ē hō:q̄uis ab ipso iquātū ē de⁹ sit spūalē v̄tutē supnālē habitura: ⁊ ista fiēt i tpe.alia duo erūt p v̄tutē diuinā: ⁊ fiēt i eodē istāti: ordie tn̄ nāe vnio aiaꝝ ad cor pora sequitur ipsoꝝ reformationē: que est dis/ positio ad animarum susceptionem.

¶ Ad pᵐ i oppᵐ dōm q̄ ꝓpheta narrare non C potuit i istāti qđ i instāti futuꝝ ē.vn̄ ea q̄ dic̄ ibi nō notāt ordinē tpis:sed nāe. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ nō opꝫ cause successiue effectū eē successiuū qn̄ nō operat̄ nisi i suo vltio istanti.sic āt coopabit̄ vox tube ad resurrectionē mortuoꝝ:sicut vide m⁹ q̄ effect⁹ v̄boꝝ sacralīū ē i vltio istāti eoꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ q̄ maior ē v̄a de nāli mutatiōe. Resurrectio aūt erit supnālis mutatio. in na/ turali etiā mutatiōe hꝫ maior istātiā.vt patet i illuminatiōe medij:q̄ p se nō ē alicuius motus finis:qꝛ in eodē istāti in quo sol fuit formatus mediū illuminauit. ¶ Ex dictis i qōne pꝫ quō ꝓcedat argᵐ ad partē scđam. Qō. iii.

Tertio querit̄ vtrū resurgēt in eisdē locis in q̄bus fuerūt sepulti.Et vr̄ q̄ non A quia resurrectio erit a morte:sed mors magis de prope respicit locum mortis q̄ȝ sepulture: ergo resurgent in locis in quibus decesserunt.

¶ Itē secundum ph̄z.1°.ce.⁊ mundi.anima/ lium corpora composita sunt ex.4.elementis. ergo resoluuntur in.4.elementa:quia vt habe tur.tertio ph̄i. Omne corruptibile resoluitur in illud exquo fit.sed possibile est quod illa ele menta ad alia loca transferantur. ergo resur/ gent alibi q̄ in loco sepulture. ¶ Item possi/ bile ē q̄ caput sepeliat̄ i vno loco.cor i alio lo B co.totū aliud corp⁹ in tertio:quo facto nō esset possibile vt resurgat in loco sepulture qꝛ resur/ gendo simul esset in diuersis locis.

¶ Cōtra.Eze.37°. Ego aperiam tumulos ve/ stros ⁊ educā vos de sepulchris vestris popu/ le meus. ¶ Item.Mat.27°.monumenta aper ta sunt ⁊ multa corpora sanctoꝝ q̄ dormie rant resurrexerūt ⁊ exeūtes de monumēto ⁊c. Ibi dicit glo.q̄ monumenta aperta sunt in ty/ pum resurrectionis future.ergo resurrectio mortuorum erit in monumentis.

C ¶ Respondeo q mortui resurgent in illis locis in quibus tpe resurrectiōis erit pars pncipalior corpis: siue ibi a principio fuerint sepulta corpora siue non. Si aūt illo tpe ptingat alicuius corpis ptes eque principales esse in pluribus locis. vtpote. qz medietas capitis: et medietas corpis et medietas oium aliorū mēbrorū in vno loco: et alie medietates in alio: et sint eque distātes a loco mortis et loco iudicij. tūc cū nō sit ratio quare magis resurgat i vno loco istorū q in alio: dicendum est q rationabilius est q resurgat in illo loco in quo deus eū resurgere voluerit. vnde nō est dicēdū q deus volet istū in hoc loco regurgere: qz rationabilius est. sed B ideo rōnabilius est q dei volūtas iperabit hoc. eo eni ipo factū ē rōnabile: qz deus vult illō fieri. ¶ Ad pm in oppositū dicēdū q resurrectio nō tm erit a morte. sz etiā ab icineratiōe. incineratio aūt magis d pprie respicit locū sepulture q locū mortis: et preterea vt iā dixi resurgent vbi pars pncipalior sui corpis erit tpe resurrectionis. ¶ Ad 2m dōz q sicut corpus pmo sepultū in vno loco si postea p. 10. annos. vel. 20. sepelires in alio resurgeret in 2o: non in pmo: sic dico q corpora que penitus resoluta sunt in elemēta: que translata sunt ad loca alia ita q de ipis nihil est in locis in quibus fuerunt sepulta. resurgent vbi plus inuenietur de materia que fuit corporū predictorum: ille eni locus p illo tpe erit E eis loco sepulture. ¶ Ad tertiū dicēdū q scdz quosdā facta diuisiōe predicta alie partes tempore resurrectionis congregabunt in loco vbi tūc erit cor. qz pmo formatur cor iter alia mēbra secūdum phi. 13. de aiabus et sicut dicit Auic. 3. lo. de aialibus. c. 1o. est pmū mēbrorū in vita et etiā pmū pncipiū venarum et neruorum: et ab ipso tāq a pncipio pmo deriuatur p totū corpus ifluētia aie vitalū motuū causatiua. qz ab ipo ē prima origo spirituum: q sūt delatiui ifluētie ipsius aie circa cor. et alia mēbra pgregāt sicut circa cētrū: et est illud qō vltimo moritur in hoie. F ¶ Alij dicūt q hō resurget vbi tūc erit caput: qz vt hz. ff. de reli. et sūp. fun. l. cū in diuersis. ibi est hois sepultura vbi est caput eius sepultū. Ambro. etiā in glo. sup illud psal. Uide humilitatē meā et eripe me. dicit q caput totū corpus dirigit et sensibus implet. et ibi expresse vr sibi attribuere pmatū inter oēs partes totius corporis. ¶ Preterea. corpus humanū nō resurget nisi ppter aiam rationalē. ergo resurrectio hominis erit vbi pars corpis erit que magis de propinquo respicit opationes aie rōnalis. hoc aūt est caput: qz in capite sunt sensus tā iteriores q exteriores qui maxime deseruiūt operationibus rationalis aie: et si eni tactus sit quasi p totū corpus diffusus. origo tū eius proxima est a capite.

Articulus. VI.

Consequenter qritur d 6o. pncipali. ¶ Et circa hoc querunt tria. ¶ Pmo vtrum resurrectio erit in vltio instanti tpis. ¶ 2o vtrū erit in nocte. ¶ 3o vtrum notū sit angelis sub certitudine quātū tps est vsq ad instans resurrectionis. Qō. I.

Primo ostēdo q resurrectio nō erit in vltimo instāti tpis: qz nūquā erit tēporis vltimū instās: vt eni dz. 4o. phi. motus nō A pōt esse sine tpe: sz semp erit aliqs motus vl in paradiso vl i iferno. ergo nō poterit eē resurrectio in vltimo istāti tpis. ¶ Itē vt supius dcm ē: illi q in aduētu iudicis iuenient mortui resurgēt pores q illi q tūc iuenient viui. sz i vltimo istāti tpis nō pōt esse pus et posterius. g vel illi vel isti resurgēt ante vltimū istās tpis vel post. ¶ Cōtra. fm sniam phi. 2o. de generatiōe. motus corporum celestiū est in his iferioribus cā naturalis generatiōis et corruptiōis. ergo qdiu durabit erit in his iferioribus generatio et corruptio. sed durāte generatiōe et corruptiōe nō erit resurrectio. ergo nō erit vsq ad istās quo B cessabit ille motus. hoc āt erit vltimū istās tpis. ¶ Rūdeo q resurrectio oium illorū q in aduētu xpi inuenient mortui erit in vltimo istāti tpis pprie dicti qō cessabit cessante motu celi vnde. apoc. 10. hz q angelus iurauit: qz tps nō erit amplius: tēpus eni pprie dictū nō ē nisi in motu primi mobilis sicut in subiecto vt patet p phz. 2o. de generatōe. ouenient aūt in eius vltimo istāti erit resurrectio mortuorū vt status corruptibilitatis et motus celi: qui sibi conuenit simul esse desinant: et status incorruptibilitatis et quies celi que sibi conuenit simul incipiant. illi autem qui in aduentu christi inuenientur viui quasi statim post cessationez motus ce C li morientur: et parū post resurgent. vt in mora intermedia purgentur electi qui purgabile aliquid habebunt. nec mireris quia post vltimum instans temporis. proprie dicti pono moraz habentē prius et posterius: quia post illud instans remanebit tempus cōiter dictum: qō pseqt quēlibet motū. sz quē modū loqt. Aug. de tpe. 5o. sup Gen. lōge an mediuz cū dicit. q tps cepit a creatura. qō ē creature motus ex alio in aliud consequentibus rebus. quid autem sit tempus proprie dictū et cōmuniter. ostēsuz est libro secundo. di. 2a. Ex dictis patet solutio ad argumenta. Questio. II.

a **Secūdo** querit vtrum resurrectio erit in nocte. Et vi. q. sic Math. 25. Media nocte clamor est factus. ecce sponsus venit exite obuiā ei. ¶ Itē luce. 12°. in parabola cōparat aduēt⁹ xpi ad iudiciū aduētui furis ad domū. sz fures de nocte cōiter veniūt. ergo xps ad iudiciū veniet de nocte. in suo aūt aduētu erit resurrectio mortuorum.

¶ Cōtra. resurrectio xpi fuit exēplar resurrectiōis nr̄e sz xps nō resurrexit de nocte sz in principio diei. vt habitū ē li°. 3°. di. 12°. ergo resurrectio mortuorum non erit de nocte.

b ¶ Rñdeo q. mot⁹ celi cessabit circa solis ortū luna exñte in occidēte: qr in tali dispositiōe sol z luna credunt creati fuisse: z qr in illo istāti in quo cessabit mot⁹ celi erit cōis resurrectio mortuor̄ exceptis paucis q in aduētu iudicis īuenient viui. iō ɔcedēdū est q. cōis resurrectio mortuor̄ nō erit i nocte: qr tū exñtib⁹ i oriētez citius dies ē q̄z exñtib⁹ i occidēte: z mortuorū qdā resurgēt i oriēte z qdā i occidēte: iō qdaz resurgēt de nocte p cōparationē ad locū i quo resurgēt per: comparationem tū ad locuz vbi tenebitur iudicium sol erit in ortu anteq̄ aliquis resurgat.

c ¶ Ad p^m in opp^m dōm q. fm glo. ibidē dr̄ ille clamor media nocte qr nullo spante vl̄ sciēte. ¶ Ad 2^m dōm q. p tāto cōparat aduentui furis aduētus iudicis: qr sicut fur venit hora q̄ nō putat vēturus: sic erit ð aduētu xpi ad iudiciū: vñ ibidē dr̄. q̄ hora nō putatis fili⁹ hois veniet. q aūt dñt resurrectionez futurā de nocte. hoc ideo dñt qr erit i ɔfinio noctis pcedētis: z diei seqētis q vesperā nō habebit: vel pp rōnes dictas i solutiōe argumētor̄. Qō. III.

Tertio querit vtr̄ hoib⁹ vel angelis notū sit sub certitudine quātū tps ē vsq̄ ad instās resurrectionis.

a ¶ Rñdeo q. ṽtute nāli nec hoib⁹ nec angelis pōt h° esse sub certitudine notū: qr qes celi ex cā nāli nō erit sz volūtaria. imo celuz q̄tū ē de se: cū sit figur rotūde: z neq̄ graue neq̄ leue: z eius mot⁹ sit circularis: nec ex motu suo aliq̄ pfectionē nālē acqrat i se aptū ē quātū ē ex pte sua sine fine moueri: qr tū mouet a motore volūtario. q ē itelligētia: vt hitū ē li°. 2°. di. 14°. q qdē itelligētia mouet scdm īperiū creatoris: z cessabit mouere ad ipiū eiusdē: qes celi ex volūtate diuina depēdet: quā ex puris nālib⁹ neq̄ hoies neq̄ angeli sub certitudine pñt īuestigare. Hoib⁹ ēt nō ē notū p reuelatōez qr qð aplis reuelare noluit nō ē pbabile q. alijs reuelauerit. aplis aūt h° querētib⁹ reuelare noluit immo eis rñdit vt hr̄ actuū pmo. Nō ē vestrū nosce tpa vel momēta q pr̄ posuit i sua ptāte: qr vt dicit glo. ibidē. h° nosce hoib⁹ nō expedit. sz ita viuāt q̄si quotidie iudicādi. dicit ēt glo. sup illð Luc. 12. q̄ hora nō putatis. vltimā horā semp ignorari voluit de⁹: vt semp sit suspecta z ad eā semp pparemur. ¶ Utr̄ aūt h° btis angel̄ sub certitudine p reuelationē notū sit qbusdā vi. q. nō. dr̄. n. Math. 24. De die illa z hora nemo scit. neq̄ angeli celor̄ nisi pr̄ solus. ibi dr̄ glo. q. nulli sctor̄ angelor̄ ɔcessit de⁹ notitiā huius diei. ¶ Alij āt dñt q. h° itelligēdū ē ð notitia q̄ res i ppo gñe cognoscūt: qr i ṽbo vidēt h° sub

c certitudine: qr pbabile ē ipos i ṽbo videre nō tm̄ qð spectat ad eor̄ gloriā eēntialē: sed ēt qð spectat ad accidētalē. vñ vt ait. Aug. enchiridion. 36°. c°. Nouerūt angeli scti de deo docti cui⁹ ṽitatis eterna ɔtēplatiōe beati sunt: quāti nūeri supplemētū de gñe hūano itegritas illi⁹ ciuitatis expectet. ex hac tū auctoritate non hr̄ q. sciāt sub certitudine qñ ille nūerus iplebit. sz tm̄ q. numer̄ elector̄ sciāt. Arti. VII.

Onsequenter querit ð vltio pncipali. ¶ Et circa h° querunt tria. ¶ P° vtr̄ p⁹ resurrectionē cognoscet qlibet hō peccata q fec. ¶ 2°. vtr̄ qlib3 poterit legē i alteri⁹ ɔscia. ¶ 3° vtr̄ oia merita z demerita ppria z aliena poterunt ab aliquo simul videri. Questio. I.

a **Primo** q. ondo q. post resurrectiōez nō cognoscet qlib3 hō oia pctā q fecit. In iudicio nō pponunt reo sua crimina nisi vt sibi det defensiōis loc⁹. sz i extremo iudicio nō erit loc⁹ defensiōis malis. cū g̃ eis reducere ad memoriā oia pctā sua eēt ea ipis pponere videt q. eis ad memoriā nō reducent. ¶ Itē q̄to hō pfectiorē h3 charitatē: tāto magis dolet de his p qb⁹ cognoscet se deū offendisse: sz si i resurrectōe pfectiorē hēbūt charitatē q̄ hūert i hac vita. g̃ si cognoscerēt ea p qb⁹ aliqñ deuz offēderūt vehemēt dolerēt: qð ipossibile ē: qr

b vt hr̄ apoc. 21. Dolor nō erit vltr⁹. g̃ electi non cognoscēt pctā q aliqñ habuerūt. ¶ Itē reprobi nō cognoscēt bona q aliqñ fecerūt: qr ð illis gauderēt. g̃ a sili nec electi cognoscēt pctā que aliqñ habuerūt ne de ipis dolerēt.

¶ Cōtra. rōnabile ē vt accusantes. defēdētes. z testificātes cognoscāt ea q ṽsant i iudicio. sz fm ap^m ro. 2°. i iudicio cogitatiōes erūt accusantes aut dfēdētes. z ɔscia vnicuiq̄ reddet testimoniū. cū g̃ oia tā bōa q̄ mala hoiuz fcā i illo iudicio ṽsabunt: oia hois fcā tā bōa q̄ mala sit ad memoriā reducent. ¶ Itē. Aug. 20. ð ci.

C c.14. Quedã est intelligentia diuina qua fiet vt vnicuiqꝫ opa sua vel bona vel mala cũcta in memoria reuocent ꝛ mẽtis intuitu mira celeritate cernant: vt accuset vl̃ excuset suã ꝯsciaꝫ.
¶ Rñdeo ꝙ in iudicio cognoscet q̃libet homo oĩa peccata q̃ fecit: dictat enĩ recta rõ ꝙ in iudicio taꝫ illi ꝯ quẽ dat sñia ꝙ̃ illi ꝓ quo dat manifestari debeat cã sñie: vt nõ tñ assistẽtib⁹ appareat rectitudo sñie iudicis. ſꝫ etiã illis cõtra quos ꝓfert ꝛ illis ꝓ q̃bus ꝓfert: vt etiã isti maiorẽ rõnẽ habeãt iustitiã diligẽdi: ꝛ alijs nõ det occasio ꝯ sñiaꝫ murmurãdi: ꝛ iõ i extremo iudicio mali cognoscẽt ea ꝓ q̃bus dãnabunt ꝛ boni ea ꝓ q̃b⁹ premiabunt. Est etiaꝫ spãlis ratio quare mali cognoscẽt sua mala: qꝛ. s. ex illa
D cognitione amplius affligent: ꝛ boni sua mala preterita: qꝛ ex cognitiõe remissionis eoꝝ amplius cõsolabunt: ꝛ diuinã misericordiã collaudabũt. Unde. Greg. 4. li° moraliũ versus finẽ: exponẽs illud psal. Misericordias dñi in eternũ cãtabo ꝛc. Quõ misericordias dñi in eternũ cantat q̃ se miseꝝ fuisse ignorat: ꝛ si miserie trãsacte nõ meminit: vnde largitati misericordie laudes reddit.
¶ Ad primũ in oppositũ dicẽdũ ꝙ maior est falsa. nõ tñ enĩ vt det reo defensiõis locus ꝓponunt sibi in iudicio crimina sua: sed etiã alia de causa: que in corpore questionis est dicta.
¶ Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ sicut dicit Grego. vbi
E prius. plerũqꝫ incolumitatis tpe ad memoriaꝫ dolores pteritos sine dolore reducimus: ꝛ quo nos egros fuisse recolimus: eo nos incolumes plus amamus. erit g̃ ꝛ in illa beatitudine culpe memoria nõ que mẽtẽ polluat: sed que nos letitie altius astringat. ☞ Põt etiã aliter dici ꝙ cũ actus actiuoꝝ sit in patiẽte disposito: ꝛ electi eo ꝙ totaliter erũt pfecti p gloriã: erũt totaliter indispositi ad susceptionẽ doloris: displicentia quã habebãt de suis peccatis nullũ poterit in eis causare dolorẽ sicut poterat in hac vita: qñ erãt capaces doloris. ¶ Ad 3m dicenduꝫ ꝙ mali cognoscẽt bona que aliqñ fecerũt: nec ex illa cognitiõe ꝯsolabunt: ſꝫ amplius af-
F fligent. magnus enĩ dolor ẽ cũ hõ cognoscit se multa pdidisse. vñ dicit Boetius. 2°. li°. de ꝯsolatiõe. c°. 7°. ꝙ in oĩ aduersitate fortune ifelicis͛ simũ gen⁹ ẽ ifortunij fuisse felicẽ. ☞ Uel põt dici ꝙ reprobi post resurrectionem ita perfecti erunt a pena possessi: ꝙ omnino erunt indispositi ad gaudij susceptionem: ꝛ ideo dato ꝙ tunc eis placeant bona que aliquãdo fecerũt: quia scient se minus punitos ꝙ̃ si ea non fecis͛ sent: illa complacentia nullum poterit in eis gaudium generare. Questio. ii.

Secundo q̃rit vtrũ q̃libet poterit legere in alterius ꝯsciã. Et vĩ ꝙ nõ. ꝓuerb. ii. Qui fidelis ẽ celat amici cõmissũ. ſꝫ ds A
fidelis est: ꝛ oẽs boni amici ei⁹ sũt. g̃ in resurrectiõe celabit oĩa pctã coꝝ. ¶ Itẽ solatiũ ẽ miseris socios hr̃e i miseria: ſꝫ pctiñ ẽ maxiã miseria. g̃ eẽnt solatiũ reprobis. si i resurrectiõe viderẽt pctã alioꝝ. ¶ Itẽ clarior ẽ angeloꝝ cognitio ꝙ̃ humana: ſꝫ vt ostensuꝫ est li. 2°. angeli non possunt legere in cõsciẽtijs nostris: nõ enim possunt videre cogitationes nostras. ergo nec in resurrectione vnus homo poterit legere in alterius conscientia. ¶ Iteꝫ magister huius di. c°. 4. non irrationabiliter putari potest peccata hic per penitentiam tecta ꝛ deleta etiam illic tegi alijs. B
¶ Cõtra. glo. sup illud. j. coꝝ. 4. Manifestabit ꝯsilia cõdiũ. Gesta ꝛ cogitata bõa vl̃ mala tũc erũt aperta. ꝛ qꝛ tũc erũt oĩa nota oib⁹ poterũt de se iudicare ꝛ de alijs. ¶ Item glo sup illud apoc. 20. Libri aperti sunt dicit ꝙ p libros pos sunt intelligi conscientie singulorum que aperte omnibus erunt.
¶ Rñdeo ꝙ in iudicio q̃libet p diuinã virtutẽ poterit legere in cuiuslibet cõsciẽtia omnia bona ꝛ mala que nũꝙ̃ fecit vt oẽs videant ꝙ in cuiuslibet dãnatione ꝛ premiatione deus iuste ponderabit bona ꝛ mala eoꝝ que nũꝙ̃ fecerunt: vt sic oibus appareat diuine iustitie rectitudo in cuiuslibet dãnatione ꝛ pmiatiõe: ꝛ magnitudo liberalitatis diuine i bonoꝝ suoꝝ cõcatiõe oib⁹ ꝙ̃tũ i ipso fuit: ꝛ magnitudo misericordie i h°ꝙ electos suos a pctõ purgauit. C
¶ Ad pm in oppm dõm ꝙ illa auctoritas itelligẽda est qñ manifestatio cõmissi cẽt ad amici ꝯfusionẽ: ſꝫ manifestatio peccatoꝝ quã aliqñ habuerũt electi nõ erit ad ꝯfusionẽ coruꝫ: imo oẽs boni illa vidẽtes pro eoꝝ remissione diuinã misericordiam laudabunt: ꝛ ipsos electos: qꝛ per penitentiam viriliter surrexerunt ꝛ perseuerauerunt. ¶ Ad secundum dicenduꝫ ꝙ in reprobis ex aliquo quod ipsi videant nullum tunc poterit solatium generari: quia totaliter indispositi ad solatij susceptionem: immo ex visione peccatorum per penitentiam in electis deletorum affligentur: recogitantes ꝙ illa peccata sua si voluissent delere per penitentiã potuissent cũ adiutorio dei. ¶ Ad 3m dõm ꝙ illud argm bene ꝓcedit de cognitiõe nãli. ſꝫ illa cognitio q̃ q̃libꝫ cog̃scet i iudicio alteri⁹ ꝯsciaꝫ nãlis nõ erit: ſꝫ h° fiet supnãliter p ṽtutẽ diuinã. ¶ Ad 4m dõm ꝙ aut ibi nõ ẽ assentiẽduꝫ magistro. aut intelligit ꝙ tegent q̃ ad verecũdiã nõ quo ad notitiã. Questio. iii. D

A **Tertio** queritur vtruz omnia merita ⁊ demerita propria ⁊ aliena poterunt ab aliquo simul videri.

¶ Rn̄deo ꝙ a beatis quia videbunt in verbo poterūt oia peccata simul ⁊ vno intuitu videri: non autem a reprobis: quia vt ostensum est li. secundo ⁊ tertio: intellectus naturali virtute non potest plura simul intelligere distincte ⁊ plene: quāuis plura cognoscere possit sub ratione vna. omnia tamen predicta cognoscent reprobi in valde paruo tēpore: quod notatur per hoc quod dicit Augustinus. 20. d ci. c. 14. ꝙ mentis intuitu mira celeritate cernētur. maxime ad hoc cooperante diuina virtute vt reprobi amplius confundantur.

B ¶ De libro vite hic nihil tāgo: quia de illo libro. 3, di. 31. satis dictum est.

Circa litteraz. Cuius virtute excitabuntur mortui. hoc in questionib⁹ expositū est. Potest tamen nō incongrue intelligi. ⁊c̄. Illa tamen opinio probabilior est que dicit ꝙ resurrectio fiet diluculo. Peccata hic p penitentiaz tecta ⁊ deleta illis etiam tegi alijs. hoc expositum est in questionibus in solutione cuiusdaz argumenti. Horū quod verius sit non est humani iudicij diffinire. Prima tamē opinio est probabilior.

¶ De etate ⁊ statura resurgentium.

Distinctio. XLIIII.

Solent autez nonnulli percontari ⁊ querere an i eadem etate ⁊ statura corporis omnes resurrecturi sint. Quidā autumauerūt omnes resurrecturos scd̄m mensurā etatis ⁊ stature christi. Ideo quia apostolus ait. Donec occurramus omnes in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi. Sed his verbis nō eadē resurgētib⁹ assignat̄ statura: sȝ etas. Oēs eni in eadē etate resurgēt: in qua christ⁹ mortuus est ⁊ resurrexit: cuiuscūqȝ etatis mortui fuerint. Virū aūt posuit: non vt distingueret sexum: sed vt significaret pfectionē viriū: quā tūc habebūt: sȝ nō oēs eādē staturā corpis obtinebunt. Unde Augu. Nō ait in mēsurā corporis vel stature: sed etatis: q̄ vnusqsqȝ suam recipiet mensuram corporis: quam vel habuit in iuuentute etiam si senex obijt. vel fuerat habiturus si ante ē defūctus. Etas vero erit illa ad quam peruenit christus: scilicet iuuenilis vt circa. xxx. annos: triginta enim duum annorum ⁊ trium mensium erat etas christi in qua mortuus est ⁊ resurrexit. Non est autez fas dicere ꝙ in resurrectiōe accedat corpori magnitudo quam nec habuit hic: nec erat habituruȝ diu viuendo: nec maiora corpora redigenda sunt ad modum dominici corporis. Periret enim multū de illis corporibus: cum nec periturus sit capillus: vt ait dominus. Capillus de capite vestro non peribit.

¶ Qꝫ resurget quicquid fuit de substantia ⁊ natura corporis ⁊ in eadem parte corporis.

Non eniȝ perit deo terrena materies de qua mortalium creatur caro: sed in quēlibet puluerem cineremue soluatur: in quoslibet alitus aurasqȝ diffugiat: ⁊ in quācūqȝ aliorum corporum substātiā: vel in ipsa elemēta vertatur: in quorūcūqȝ aīaliū vel hoīum cibū carnēqȝ mutet̄: illi aīa in pūcto tpis redit: q̄ illā carnē p̄mitus vt hō fieret: cresceret viueret: aīauit. Ipsa ergo terrena materies que discedēte aīa fit cadauer: nō ita resurrectos reparabit̄ vt ea q̄ dilabunt̄: ⁊ in alias atqȝ alias rez spēs vertunt̄: quāuis ad corpus redeāt: vnde dilapsa sūt: ad easdē quoqȝ corpis ptes vbi fuerūt redir̄ necesse sit. Aliogn si capillis redit qđ tā crebra tōsura detraxit: si vnguib⁹ qđ totiēs dēpsit exectio: imoderata ⁊ indecens cogitantibus resurrectionem carnis: ⁊ ideo non credentibus occurrit infirmitas. Sed quemadmoduȝ si statura cuiuslibȝ solubilis metalli igne liquesceret: vel contereretur in pul-

uerē vel cōfunderet in massam: et eā vellet artifex rursū ex illius materia et q̄ntitate reparare: nihil interesset ad eius integritatē que particula materie cui membro statue redderet: dū tñ totum ex quo cōstituta fuerat restituta resumeret: ita deus mirabiliter atq; ineffabiliter artifex de toto quo caro nostra extiterat: eā mirabili celeritate restituet: nec aliqd attinebit ad eius reintegrationē: vtrum capilli ad capillos redeāt: et vngues ad vngues: an qcqd eorū perierat mutet in carnē et in partes alias reuocet: curante artificis puidētia ne qd idecēs fiat. Indecorū qppe aliqd ibi nō erit: sed qcqd futurum est hoc decebit: q2 nec futurum est: si non decebit.

¶ Qr sancti sine oī dformitate resurgēt.

b Hoc aūt in corpib9 sanctorum itelligēdū est: de qb9 cōsequēter adiungit. Resurgēt ergo sanctorū corpa sine vllo vicio: sine vlla deformitate: sicut sine vlla corruptiōe onere difficultate: in quib9 tanta facilitas quāta felicitas erit: pter qd et spūalia dicta sūt. cū pculdubio corpa sint futura nō spiritus. Ex his apparet q2 vna erit etas oium resurgētiū. s. iuuenilis: statura vero diuersa. s. quam qsq; habuerit in iuuenili etate vel erat habiturus: si ante est defunctus. Nec de substantia qua hoīs caro creat aliqd peribit: sz oium particularū ante disperfarū collectiōe reintegrabitur naturalis substātia corpis. Sācto rūq; corpa sine omni vicio fulgida sicut sol resurgēt pscissis cūctis dformitatib9 quas hic habuerunt.

¶ Si mali tunc habeāt quas hic habuerunt deformitates.

d De reprobis autem queri solet an cū deformitatib9 hic habitis resurgāt? Hoc aūt Augusti. nō asserit: sz dubiū relinquit ita inquiēs. Quicūq; ab illa perditiōis massa que p adam facta est nō liberant p xpm: resurgēt q̄dem etiā ipsi vnusqsq; cū sua carne: sz vt cū diabolo eiusq; angelis puniant. vtrū vero ipsi cū vicijs et deformitatib9 suorum corporū resurgant quecūq; in eis gestarūt ingrēdo laborare qd opus est? Non enī fatigare nos dz incerta eorū habitudo vel pulchritudo: quorum erit certa et sempiterna dānatio. Ecce nō definit an tunc habeant deformitates: quas hic habuerunt reproborum corpora.

¶ Qr nō dsument corpa q̄ tūc ardebūt.

e Si vo querit de corpibus malorum quō in igne ardeāt et nō dsumantur. Aug. varijs exēplis astruit et sempiternis ignib9 ea ardere et nō dsumi illa cōbustiōe: sicut aūs cuius presentia corp9 viuit et dolorē pati pōt et mori nō pōt. Hoc enī erit tūc in corpib9 dānatorum: qd nūc esse scimus in animis oium.

¶ Si demones corpali igne cremant.

q Queri etiā solet an demones corporali igne ardeāt. Ad qd Aug. rñdēs ait. Cur nō dicam9 q̄uis miris: veris tñ modis etiā spūs icorporeos posse pena corpalis ignis affligi: si spūs hoium etiā ipsi incorporei et nūc potuerūt includi corpalib9 mēbris: et tunc poterunt corporū suorū vinculis insolubiliter alligari. Gehēna illa que stagnum ignis et sulphuris dicta ē: corpeus ignis erit: et cruciabit dānatorum corpa hoium vel demonū. sed solida hoium: aerea demonū. Un9 enī vtrisq; ignis erit vt veritas ait. De quo igne si querit: qualis vel vbi sit: Aug. sic rñdet. Ignis eternus cuiusmodi sit et in qua mundi vel rerum parte futurus sit: hominem scire arbitror neminem nisi forte cui spiritus diuinus ostendit.

¶Si anime sine corporibus sentiunt ignem corporalem.

c Um aũt cõstet aĩas igne materiali in corporibus cruciandas: queri solet: an interim ante resurrectionẽ corpo℞ aĩe defunctoru℥ reproboru℥ materiali igne cremẽtur. De hoc Iuliãus toletane ecc̃lie eps Gregorij dicta secutus ita scripsit. Si viuẽtis hoĩs icorporeus spiritus tenetur in corpore: cur nõ post mortẽ etia℥ corporeo igne teneatur? Teneri ãt p ignẽ spiritũ dicimus vt in tormentis ignis sit: vidẽdo atq℥ sentiẽdo. Qr aũt nõ solũ vidẽdo sed etiã experiẽdo aĩa ignis tormentu℥ patiat̃: ex euãgelio colligit̃ vbi veritatis voce diues mortuus dicit̃ in inferno sepultus: cuius aĩa ꝙ in igne teneat̃ insinuat cũ Abraam deprecat̃ dicẽs. Mitte laza℞ vt intingat ex. di. sui in a. vt re. lin. m. qr cruci. in hac flã. Du℥ ergo peccatorẽ diuitẽ dãnatum in ignibus veritas phibet: qs sapiẽs reprobo℞ aĩas teneri ignibus neget? Precipue cum humanã aĩam corporis similitudinẽ hẽre doceat August. ita inquiens. Profiteri animam hẽre posse similitudinẽ corporis: ⁊ corporaliũ oĩno mẽbro℞ quisquis rẽnuit: potest negare animã esse que in somnis videt vel ambulare se vel sedere vel huc atq℥ illuc gressu: vl'ẽt volatu ferri. hoc sine quadã similitudĩe corporis nõ fit. Proinde si hãc similitudinem etiã apud iferos gerit: nõ corporalẽ: sed corpori simile℥: ita ẽt in locis videt̃ esse nõ corporalibus: s℥ corporaliũ similib⁹ siue in requie siue in doloribus. In Cassiani etiam voluminibus legitur ꝙ nõ sint ociose: neq℥ nihil nõ sentiant: cu℥ diues ille in inferno se flãma cruciari clamat. Uñ probat̃ aĩas defuncto℞ nõ solum suis sensibus nõ priuari: s℥ nec istis affectib⁹. s. spe: tristitia: gaudio: ac metu carere: ⁊ ex his q̃ sibi ĩ illo gñali examĩe reseruant̃ eas qdẽ iã icipe pregustare.

¶De abortiuis fetibus ⁊ monstris.

i Llud etia℥ inuestigari oportet si abortiui fetus ⁊ monstra resurgẽt ⁊ qualia? De quo. Augu. ita ait. Occurrit d̃ abortiuis fetibus qõ qui iam nati sunt in vteris matrum: sed non ita vt iam possint renasci. Si enim resurrecturos eos dixerimus. De his q iam formati sunt tolerari potest vtcũq℥ quod dicitur. Informes vero quis non procliuius perire arbitretur: sicut semina q̃ concepta simul non fuerunt. Scrupulose quidem inter doctores queri ac disputari potest: quando incipit homo in vtero viuere: an sit quedam vita occulta que nondum motibus viuẽtis appareat? Negare. n. vixisse puerperia q̃ ideo membratim execantur vt eyciantur ex vteris pregnantium: ne matres etiam si mortua ibi relinquantur occidãt: impudẽtia nimia videtur. Ex quo aũt incipit homo viuere: ex illo vtiq℥ iã mori potest. mortuus vero vbicunq℥ illi potuit mors euenire quomodo ad resurrectionem non pertineat: repire nequeo. Neq℥ enim ⁊ monstra que nascũtur ⁊ viuunt quantumlib℥ cito moriantur aut resurrectura negabũtur: aut ita resurrectura credenda sunt: sed potius correcta eoru℥ emẽdataq℥ natura. Absit. n. vt illum bimẽbrẽ quẽ nuper natũ in oriẽte fratres fidelissimi: qui eum viderunt: rettulerũt: ⁊ sanctus Hieronyscriptũ reliquit: ⁊ vnum hominẽ duplicem ac nõ potius duos: qõ futu℞ erat: si gemini nascerent̃: resurrecturos estimemus. Ita ⁊ cetera que nimia deformitate mõstra dicunt̃: ad humane nature figuram in resurrectiõe reuocabunt̃.

¶ Superius determinauit magister de cōditionibus resurrectiōis. Hic determiat de cōditionibus resurgentium. Et diuiditur in partes quattuor. ¶ Primo determinat de cōditionibus resurgētiū in gnāli. ¶ 2° in spāli de conditionibus bonoꝝ. ibi. Hic aūt. ¶ 3° in spāli de cōditionib⁹ reproboꝝ. ibi. De reprobis. ¶ 4° spāliter de cōditionibus abortiuoꝝ ⁊ monstruoꝝ. ibi. Illud ēt. ¶ Pria in duas. ¶ Primo determinat de resurgētiū statura ⁊ etate. ¶ 2° de itegritate. ibi. Nō. n. ¶ Illa pars que icipit. ibi. De reprobis. diuidit in duas. ¶ Primo determinat de conditionibus reproboꝝ ex pte corporis. ¶ 2° ex parte anime. ibi. Queri etiam. ¶ Prima in duas. ¶ Primo determinat de corporum reproborum deformitate. ¶ Secūdo de incorruptibilitate. ibi. Si vero. ¶ Illa pars que icipit. ibi. Queri etiā. diuidit in duas. ¶ Primo determiat de cruciatu demonū. ¶ 2° de cruciatu aiaꝝ. ibi. Cū aūt.

Articulus. I.

Circa hāc distinctionē querendū est de duobus pncipalr. ¶ Primo de cōditionib⁹ resurgētiū in generali. ¶ 2° de qbusdā ptinētibus ad cōditionē maloꝝ in spāli. De cōditōib⁹ aūt bonoꝝ in spāli dicet di. 49ª. ¶ Circa pᵐ querunt. 10. ¶ Primo vtrum oia mēbra corporis resurgēt. ¶ 2° vtꝝ oēs humores. ¶ 3° vtꝝ capilli ⁊ vngues. ¶ 4° vtꝝ totū qd est de veritate humāe nāe resurget in eo in quo est. ¶ 5° vtꝝ ex materia cuiuslibꝫ mēbri reintegrabit idē mēbꝝ in numero. ¶ 6° vtꝝ corpora resurgētiū resurgent cū deformitatibus suis. ¶ 7° vtꝝ illa corpora erunt calida vel frigida. ¶ 8° vtꝝ oēs resurgent in eadem etate. ¶ 9° vtꝝ oēs resurgēt in eadem statura. ¶ 10° vtꝝ oēs resurgēt in sexu virili. Qō. I.

A Primo ostēdo q̄ nō oia mēbra corpis resurgent: qr illa membra corporis sunt frustra que nullū vsuꝫ pñt habere: sed in resurrectōe mēbra gñatiue dseruiētia ⁊ expulsioni supfluitatū: nullū tunc vsum habere poterunt: cū g̃ in operatione dei nihil fit frustra mēbra talia nō resurgēt. ¶ Item si itestina resurgent aut resurgēt plena aut vacua non plena: qr ille superfluitates: quaꝝ sunt cōtentiua nō resurgent: nec vacua: qr inconueniens est ponere vacuum. g̃ non resurgent.

¶ Contra magister pcedenti di. c. vlt. dicit q̄ hoies resurgēt sine diminutione membrorum oia humani corporis hituri membra.

¶ Rñdeo. q̄ oia mēbra corporis resurgent. vnde glo. super illud. 1. corin. 15. Mortui resurgent icorrupti. dicit. i. sine aliqua. diminutiōe mēbroꝝ; cui⁹ duplex est ratio. Una pfectio nature. Alia rectitudo diue iustitie: que exigit vt oia mēbra corporis: eo q̄ ab aia fuerūt perfecta cum ea puniantur aut premientur. B

¶ Ad pᵐ in oppositū dōm. q̄ maior est falsa: qr ēsi nō possint vsum hēre quo ad vsuꝫ actuū fm quē est agere: tamē sunt necessaria ad pfectam integritatē nature: ⁊ etiā patientur passiones doloris in iferno vel delectationes honestas in paradiso. ¶ Ad 2ᵐ dōm. q̄ itestina nō resurgēt vacua: sed plena nō sordibus: sed plena aere vel puris hūoribus. Qō. II.

Secūdo querit vtruꝫ oēs humores corporis resurgent. Et videt q̄ non: qr nō sunt de substantia corporis: sed sunt immediatū nutrimentū membroꝝ fm phi. i. de somno ⁊ vigi. sed nihil resurget in corpore nisi qd est de substātia eius: qr alia nunq̄ fuerunt ab aia perfecta. ergo hūores nō resurgēt. ¶ Itē tunc nō erit necessari⁹ vsus nutriēdi: sed vt iā dcm̄ est: hūores nō sunt nisi cōporis nutrimētum. ergo si resurgerēt essent superflui. A

¶ Cōtra. in sacramēto altaris substātia vini cōuertit in sanguinē corporis xpi. ergo in xpi corpore resurrexit sanguis. g̃ a simili in corporibus aliorū: cuꝫ resurrectio christi fuerit nostre resurrectionis exemplar.

¶ Respondeo. q̄ proprie loquendo differētia est iter humores ⁊ humiditates: humor. n. dr̄ prout continetur in magnis venis. humiditas autem est extra magnas venas. Et hec est humiditas secundum Auicennam. 10. de animalibus. capitulo de humoribus ⁊ humiditatibus trium modorum. Una illarum est humiditas que dispergitur per membra sicut ros: ⁊ hec est in foraminibus paruarum venaruꝫ que miseraice possunt dici seu capilares. Secūda humiditas est illa que est propiqua coagulationi: ⁊ icipit dealbari: ⁊ nō peruenit ad complemētuꝫ. 3ª est illa que iam est dealbata habens vltimā perfectioneꝫ quā natura itendit in humore: qr iam est icorporata mēbris: ⁊ pertinet ad membri completionē: propter qd ab aliquibus dicitur tenella pars seu mollis substātie mēbri: ⁊ pma humiditas vocatur ros. secūda aūt cambiuꝫ. tertia gluten. B

¶ Dico ergo q̄ humores q̄ sunt sanguis: colera: fleuma: melancolia resurgent sicut habetur ex sententia Augu. 1. li. retrac. c. 16. ⁊ lib. 2. ca. 3. Cuius ratio est: qr illi humores sunt i corpore non tantum propter necessitatem nutriēdi ⁊ restaurandi deperditum: sed etiam qr eo C

rum debita proportio iuuat ad debitaz membrorum operatiõem: et ratione sue forme: et quia in eis est aliqua influentia virium ipsius anime: quãuis ab ipsa anima per essentiam non perficiantur: sunt etiam ad virtutis naturalis ostensioné et ad corporis maioré decoré: et ad eius secundariã perfectioné: et ideo resurgent in quantitate que cõuenit decori corporis. nõ enim existimandũ est quod oz resurgere quicq̃d de humoribus per minutionem emisimus. Humiditas aũt illa que dr ros: et illa que dicitur cambium nõ resurgent: quia sunt in via trãseundi de forma humiditatis in formã membri: quia tũc partes oés in suis formis stabiliũtur. Tertio humiditas que dr gluté resurget cũ membris: eo quod iam pertinet ad ipsorum pplonez. Humiditates vo superflue indiuiduo sunt trium modorum. Quedam quam natura intendit abijcere ab indiuiduo tãquã nociuaz sibi. sicut vrina et sudor et similia. Quedã quam natura intendit separare ab indiuiduo per actum generatiue ad seruationem speciei in alio indiuiduo vt est semen. Quedam quã natura ordinat ad nutrimentum alterius indiuidui: cuiusmodi est lac quo nutritur puer post natiuitatem ex vtero et menstruum quo nutritur iam natus in vtero: et tales humiditates non resurgent: eo quod nõ sunt ad corporis indiuidui in quo sunt decorem: nec ad pfectionem eius: et quia non pertinent nisi ad statum hominis corruptibilem.

Ad pm in oppositũ dõm. quod quãuis nõ sint plene de substãtia corporis: eo quod a forma corporis completiua per essentiam nõ informentur: tamé pferunt ad secundariã corporis pfectionem et decorem. Ad 2m dõm. quod quãuis non resurgent ppter necessitatem nutriẽdi: tñ resurgent propter alias causas que in cõpore questionis dicte sunt. Qõ. iii.

Tertio querit vtrum capilli et vngues resurgent.

Respondeo. in corpore quedaz sunt de pncipali intentione nature vt ea que sunt necessaria ad nature operationem. Quedam auté sunt de secundaria nature intentiõe: vt ea que sunt ad predictorum conseruationem et decorem vt videbimus folia in arboribus. vnde et dicit phus. secũdo de anima. quod foliũ corticis est cooperimentum. cortex autem fructus. sic in humano corpore sunt capilli et vngues: pili autez barbe fm Augu. 22. de ci. c. 24. Nõ sunt p iuuamento: sed pro virili ornaméto: et quia in homine nõ tñ resurget illud qd est d pmaria eius perfectione et prima nature intentiõe: sed etiam illud qd est de secundaria eius pfectione: et secundaria nature operationis intentione. et ideo vngues pili barbe et capilli resurgent. vñ Math. 10. Uestri capilli capitis oés numerati sũt: et Luc. 21. Capillus de capite vestro non peribit: resurgent tamen vngues pili barbe: et capilli in illa quãtitate que magis erit ad ornamentum corporis et decorem. vnde non est intelligendu quod resurgat quicquid per tonsuram et rasuram de predictis amotuz est: quia sicut dicit Augusti. enchiridion. q̃nto 1. ca. et recitat magister huius distin. ca. 2. Indecorum aliquid non erit: nec tamé intelligé dum est quod resurgant propter eorum que sunt de prima intentione nature conseruationem: quia corpora resurgent icorruptibilia: sed pter ornatum et decorem et secundariam nature perfectionem. Qõ. iiii.

Quarto queritur vtrum totum illud qd fuit de veritate alicuius nature humane resurgat in ipso. Et videtur quod nõ. impossibile est quod idez resurgat in hominibus diuersis: sed illud quod est de veritate humane nature in homine vno potest fieri de veritate humane nature in alio per actuz nutritiue: quia possibile est vnum hominem nutriri de carnibus humanis: sed caro que fit de nutrimento efficitur de veritate humane nature: quia ab anima humana informatur. ergo nõ resurget in quolibet quicquid in eo fuit de veritate humane nature. Item vt ostensum est. lib. 2. et di. 30. Semen est de superfluo alimenti tertia digestione digesti. ergo si vnus homo nutriatur carnibus humanis in illo generabitur semen de carnibus aliorum hominuz: ex quo semine alius poterit generari. Cũ ergo caro generata ex semine maxime sit de veritate humane nature ipsius geniti: illud idem in numero quod primo est de veritate humãe nature in vno fieri: potest de veritate humane nature in alio per actuz generatiue: presupposito actu nutritiue. ergo non resurget in quolibet hoie quicquid in ipso de veritate humane nãe: aut idem in numero resurget in diuersis hominibus: quod est ipossibile. Ité materia est de veritate humane nature: quia est de essentia compositi secundum Auicennam. quinto methaphysi. capitulo quinto. Sed in generabilibus et corruptibilibus possibile est eandé materiam in numero primo esse partez vnius cõpositi: et postea ptez alterius. g tota mã vnius hũani corpis fieri nõ pt mã alterius: et tũc arguo: vt

prius.ſ.ꝙ nõ reſurget in quolibet q̄cq̄d in ipſo
fuit de vitate humane nãe:aut ꝙ idẽ numero
C reſurget i diuerſis: quod eſt ipoſſibile. ¶ Itẽ
caro que fit de nutrimento deperditur conti-
nue ⁊ per nutrimentuꝫ continue reſtauratur:
ſed vtraqꝫ fuit de veritate humane nature: qꝛ
vtrãqꝫ fuit ab anima informata. ergo ſi totum
quod fuit in aliquo de veritate humane natu
re reſurgeret in eodem: corpus reſurgeret ni
mis denſum aut immoderate magnum: quo-
rum vtrũqꝫ eſt iconueniens. ¶ Iteꝫ coſta ade
qua Eua formata fuit primo fuit in Adam de
veritate humane nature: poſtea in Eua. ergo
aut Eua non reſurget: aut nõ reſurget in Adã
quicquid fuit in eo de veritate humane natu-
D re: qꝛ idẽ in numero non reſurget in diuerſis.
¶ Cõtra. Augu.22.de ci.c.19. Nihil quod na
turaliter inerat perituꝝ cuicũqꝫ corpori exiſti
mandum eſt: ſed quicquid eſt de veritate hu-
mane nature in aliquo ſibi naturaliter conue
nit. g̊ nihil de hoc illi periturũ eſt. ¶ Item ſi
non reſurget in corpore quicquid fuerit de ve
ritate humane nature in eo non reſurget inte
grũ: ſed ſicut dicit magiſter huius di.c.3. Re-
integrabitur nãlis ſubſtãtia corporis. ergo in
quolibet reſurget quicquid fuerit de veritate
humane nature in eo. ¶ Item rationabilius
eſt ꝙ reſurgat in quolibet quicquid fuerit de
veritate humane nature in eo q̄ꝫ omnes eius
capilli: ſed vt prehibituꝫ eſt: capillus de capi-
E te non peribit. ergo reſurget in quolibet q̄c-
q̄d de veritate humane nature in ipſo fuit.
¶ Reſpondeo. ſicut oſtenſum eſt libro ſecun
do.di.30. Nõ tm̃ in hoc homine eſt de verita-
te humane nature eius caro generata ex ſemi
ne: ſed etiam caro que fit de nutrimento: quia
vtraqꝫ eſt de eẽntia hũane nature i ipſo: q̄ꝫuis
modo differẽti: qꝛ p̄ma caro p̄ncipalius eſt de
veritate humane nature q̄ alia vt ibidem ſa-
tis aperte declaratuꝫ ẽ. ⁋ Dico ergo ꝙ q̄cq̄d
eſt de veritate humane nature modo p̄mo in
quolibet in eodem reſurget q̄ꝫtum ad formã.
non oportet tamen ꝙ totuꝫ reſurgat quãtum
ad materiam: ſed ſufficit ꝙ reſurgat quantuꝫ
ad aliquam eius partẽ: ſi de alia parte fuit ho
mo alius gñatus. deus.n. vel per multiplica-
tionem illius partis materie vel aliunde vel
F de nihilo ſicut ei placuerit: tantum ſupplebit
de materia: quanta fuit illa pars: de qua fuit
homo generatus nec preiudicabit identitati
eiuſdem corporis in numero: cum videamus
eundem hominem habere corpus ideꝫ in nu-
mero in iuuentute ⁊ ſenectute non obſtãte ꝙ
partes ſm̃ materiam fluunt ⁊ alie ſubſtituun-
tur ſecundũ ſentẽtiã phi. libro.1. de generatio-
ne. ⁋ Si autem loquantur de eo quod eſt de
veritate humane nature modo ſecundo: cu- G
iuſmodi eſt caro facta de nutrimento: ſic etiaꝫ
dico ꝙ non oportet ꝙ totum illud quod fuit
de veritate humane nature reſurgat quantuꝫ
ad materiam: quia talis materia continue de-
perditur ⁊ per nutrimentuꝫ reſtauratur: ⁊ ſic
ſi totũ reſurgeret: reſurgeret corpꝰ nimis den
ſum aut immoderate magnum: vt oſtẽdebat
quartũ argumentũ ad p̄mam partem. ¶ Sꝫ
vtꝝ tota illa caro reſurgat quantuꝫ ad formã
dubiũ eſt ꝑpter diuerſos modos ponẽdi car-
nem fieri de nutrimento. ſi.n. ꝓ tanto caro di-
catur fieri de nutrimento: qꝛ materia nutrimẽ
ti expoliaᷣ omni forma ſua: ⁊ fit ſub forma nu
triti p̄exiſtente abſqꝫ hoc ꝙ aliqua forma edu H
caᷣ de potentia materie nutrimẽti. tũc planuꝫ
eſt ꝙ per nutritionẽ nihil accreuit eſſentie for
me carnis: qꝛ tota eẽntia forme carnis: forme
dico educte de potentia materie que nũq̄ fuit
in homine a p̄ncipio ſue repoſitiõis in ſpecie
vſqꝫ in finẽ vite ſue: educta fuit de ſemie: ⁊ ſic
opꝫ dicere ꝙ tota caro que nunq̄ fuit hois in
eo reſurget q̄tũ ad formã. ſi aũt ponaᷣ aliqua
pars forme carnis icõplete educi de materia
nutrimẽti: ⁊ carni p̄exñti vniri: ⁊ per aiam itel
lectiuã perfici. tunc opꝫ dicere ꝙ nõ tm̃ fuit ca
ro nutrimẽtalis quãtũ ad eius materiã: ſed ẽt
quãtũ ad formã: ⁊ ꝙ quaſi continue per nutri
mẽtũ illud deperditũ reſtauraᷣ: ⁊ ſm̃ hoc non
eſt dõm ꝙ tota caro nutrimẽtalis reſurgat in
quolꝫ q̄tũ ad formã icompletã: ſicut nec q̄tũ I
ad mãm. ⁋ Alij auteꝫ dicũt ꝙ materia ſit tota
ſubſtãtia rei generabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ illa
iteꝝ reſoluiᷣ i materiã: ita ꝙ mã nõ eſt de eẽn-
tia ſubſtantie in quã tranſmutatur eſſentia: ẽt
ita nihil poteſt eſſe de eſſentia ſubſtãtie vnius
idiuidui q̇ꝺ fuit de eſſentia ſubſtãtie alterius:
⁊ ſm̃ iſtos ſubſtãtia generabilis ⁊ corruptibi-
lis ꝓ tanto dᷣ compoſita ex materia ⁊ forma:
qꝛ ipſa ſubſtãtia eſt reſolubilis i eã. ⁋ Et q̄uis
hec opio videatur eſſe ꝯ phi.1.phi. dicẽtẽ mãꝫ
eſſe igenerabilẽ ⁊ icorruptibileꝫ: ⁊ contra hoc
q̇ꝺ cõiter dᷣ ⁊ tenetur ꝙ ſubſtantie generabi-
les ⁊ corruptibiles cõpoſite ſunt ex materia ⁊
forma: ita ꝙ materia eſt de eſſentia eius. tamẽ
eſt valde cõſona reſurrectioni eiuſdẽ homis i
numero quãtuꝫ ad totum illud q̇ꝺ fuit de eiꝰ
eſſentia. ⁋ Alij aũt facilius ⁊ clariꝰ ſe expediẽ- K
tes de p̄ncipali queſtione dicunt ꝙ ſicut reſur
rectio nõ erit per nãm: ſed per diuã prouiden
tiam ⁊ potentiã: ſic ipſe deus ſupernaturalite
prohibet ne aliquid de carne radicali. hoc eſt

de carne facta de semie puertat in semen. et io
q̄uis caro radicalis vnius possit esse nutrimē
tum alterius.nō tñ de illa pōt alius homo ge
L nerari.et ideo concedūt q tota caro radicalis
vniuscuiusqʒ q̄tū ad totā formam et totā mām
resurget in eo:nec preiudicat vnitati materia
li illius q de ea nutritus fuerat:qr caro nutri-
mētalis fluit et refluit absqʒ preiudicio idētita
tis in numero illius qui nutritur.
¶ Ad pmū in oppositū dōm.q si aliqs carni
bus humanis nutriatur illa caro reddetur illi
hoi in quo caro hūana pmit' eē cepit: et deus
illi q d illis carnibus nutritus fuerat restituet
qcqd de pma sua carne deperditū fuerat.Vñ
augu.22.de ci.ca.20. Loquens de illo q fame
cōfectus atqʒ compulsus vescit cadaueribus
hoiʒ dicit. Reddet caro illa homini in quo
eē caro hūana pmitus cepit.Et ifra.sua vo il
li quē fames exinanierat ab eo q pt etiā ex al
M lata reuocare reddet:q̄uis et si oibus perijsset
modis ne vlla eius materies in vllis nature
latebris remansisset: vnde vellet eam reparet
oipotēs.¶ Ad secundū facilt' est soluere fm
opionē tertiā:qr fm eā quāuis caro radicalis
possit comedi:nō tamē pōt in semen conuer-
ti:dina,puidētia,phibēte.¶ Vel potest dici fʒ
opionē aliā q si qs nutriretur carnibus hūa-
nis: statim cum reponit in specie:ita vt nullo
alio nutrimēto vteret:quāuis semē in eo tota
lit fieret d carne radicali aliorʒ hoium:adhuc
hoies comesti et hoies ex eorʒ carnibus gene-
rati idē in numero resurgerent:qr de quolibʒ
corpore hoium comestorʒ pars cōuerteret in
subāʒ comedentis per actū nutritiue:et sic to-
N tum nō posset in semen cōuerti:ps g mãe cor-
poris comestī:de qua fuit alius homo genit':
in illo resurget:qr aliter idē in numero resur-
gere nō posset.ps aūt alia que in subāʒ come
dentis per actū nutritiue esset cōuersa in pmo
resurgeret:qr in ipso hūit essentialiorē ordinē
ad resurrectiōeʒ:tū qr pmo ab aīa illi' fuit in-
formata et perfectius:qr vt hitum est lib.secū-
do.Caro facta de nutrimento seu materia nu
trimēti:nō ita pfecte:nec ita pncipaliter perfi
citur ab aīa:sicut caro facta de semie.Illud āt
qd deerit de parte materie illi de cuius carni-
bus alius homo fuit generatus:deus aliūde
supplebit:vt in corpore qōnis dcm̄ est.¶ Ad
3m dicendū.q impossibile est totam mām ne-
O cessariam ad repositionē hoīs in spē que dicit
naturalis fieri materiā radicalē carnis homi
nis alteri':qr hoc nō posset fieri nisi mediāte
semine:natura aūt per actū nutritiue pus con
uertit partē de nutrimento in subam nutriti:
et post hoc alia pars reponat vt de illa fiat se-
men ordinatū ad pseruationē spēi per gñatio
nem alterius indiuidui.¶ Ad 4m pʒ quid sit
dōm ex dictis in qōne. ¶ Ad 5m dōm. q illa
costa nō fuit in adam de veritate humane na- P
ture necessarie ad repositioneʒ eius in homis
spē:sed fuit ordinata ad multiplicationē spēi
per eius supnālē transmutationē in mulierē.
vnde mā illius coste in Eua resurget et non in
adā.¶ Secūdū aūt argumēta ad partē secū
daʒ: que ostendere vident q idē homo in nu
mero resurget quātum ad totā formā: et q̄tnʒ
ad totā radicalē eius materiaʒ:que pcessit re-
positionē eius in spē: secūda opio:que posita
est in corpore qōnis videtur verior q̄ pma:qr
fm pmā aliquis resurgeret nō idē in numero
q̄tū ad māʒ:nisi sic ps et totū:q nec totalr idē
fuit in nūero:nec penit' nūero diuersa:vt trahi
potest ex his que videt dicere phus. pmo lib.
phi.Ponendo tamē q materia nō sit de eēn
tia compositi: vt tactuʒ est:cessant multe diffi
cultates que tacte sunt. Qō. V.

Quinto querit vtrū ex materia cuiuslibet membri reintegrabit idē mēbruʒ A
in numero.Et videt q sic.Eze.37.dicit.Acces
serunt ossa ad ossa vnūqdqʒ ad iuncturaʒ suā.
ergo in resurrectōe ad reformationē cuiuslibʒ
membri redibit eadē mā in nūero:de qua pus
fuerat factū membrʒ.¶ Item membrʒ nō hñs
mām eandē in numero: quā pus habuit: nō ē
idem membrʒ in numero:qr mā est de essentia
cōpositi.ergo si membrʒ non reformaret ex ea
dem materia in numero:de qua pus formatū
fuerat:nō resurgeret membrʒ ideʒ in numero:
et ex cōsequenti cum corp' sit compositum ex
membris:et compositū nō possit idē in nume-
ro redire:nisi partes redeant eedem in nume
ro:nō resurgeret idē corp' in nūero:qd flʒ ē.
¶ Contra augu.enchiridion.50.c. Et recitat
magister huius di.c.2. Terrena materies que B
discedente anima fit cadauer:non ita resurre-
ctiōe reparabit: vt ea que dilabūtur:q̄uis ad
corpus redeant vnde dilapsa sunt:ad easdem
quoqʒ corporis partes vbi fuerunt redire ne-
cesse sit.¶ Item accidēs non variat essentiaʒ
rei:sed situs materie in corpore accidens vide
tur substantie corporis.ergo si in resurrectiōe
variatur:non propter hoc erit alia in numero
substantia ipsius corporis.
¶ Respōdeo.q in materia mēbri est cōside-
rare illud qd est de necessitate ad debitā mem
bri cōsistentiā:et illud qd ibi est de superfluita
te.cōtingit.n.qnqʒ membrʒ plus hre de mate
ria q̄ conueniēs sit forme ei'.pmū redibit ad

idem membrū in numero: q2 refotmatio debet respōdere formationi. si tñ aliter fieret: nihilominus vr̄ quibusdā q̄ posset idē corpus in numero resurgere: ex quo rediret totius eadem
C materia in numero: ⁊ eadē forma in numero: que sunt essentiales partes compositi: quod sentire vr̄. augu. 22. de ci. c. 19. vt p3 per exēplū: qd ibidē ponit de vase facto de limo: ⁊ postea in eundē limū redacto: ⁊ de eodē limo iterū repato: vbi dicit q̄ ad hoc q̄ redeat idē in numero nō o3 q̄ illa ps materie: que prius erat in fundo iterū ponatur in fundo: nec illa que fuit in ansa iterū ponat in ansa: sed sufficit q̄ totū reparet de toto. ⁊ euchiri. 51. c. sile dicit de statua redacta in massam: ⁊ iterū de eadē massa repata. illud aūt quod est de superfluitate ad idē membrū in numero nō redibit: s3 ad aliud membrū si in illo fuit defectus materie. si autē cuilibet mēbro esset supfluū: ⁊ toti corpori il-
D lud non resurgeret: quia talis superfluitas ex errore accidit ⁊ defectu nature.

¶ Argumēta ad ptē p̄mā procedunt de materia ɔueniēte forme mēbri ⁊ bone cōsistentie eius. Auctoritas augu. ad ptē secundā allegata ꝓcedit de materia supflua forme mēbri: qd patet: q2 imediate sic subiungit. alioquin si capillis redit qd tā crebra tōsura detraxit: si vnguib⁹ qd totiēs dēpsit exectio imoderata eēt ⁊ indecēs cogitantib⁹ resurrectionē carnis. ⁊ ideo nō credentib⁹ occurrit ifirmitas. ¶ Ad 2ᵐ dicendū. q̄ q̄uis situs ptiū in loco essentie corporis sit accñtalis: tñ situs eaꝝ in toto ipsi toti est eēntialis. ¶ Vel potest dici fm alios q̄ arᵐ nō plus ɔcludit: nisi q̄ ad reintegratio-
E nem eiusdē corporis in nūero easdē ptes materie ad easdē ptes corporis redire: in quibus prius fuerāt nō est necessariū: quod ɔcedūt: sed ex hoc nō sequit q̄ n̄ sit cōgruū. Et hi ēt dicūt ad 2ᵐ arᵐ ad partem p̄mā q̄ ꝓbare videtur hoc esse necessariū: q̄ nō ꝓcedit: q2 partes eēntiales que sunt materia ⁊ forma totius: principalius ⁊ imediati⁹ respiciūt compositi essentiam q̄3 partes q̄titatiue ⁊ integrales: ⁊ ideo ad hoc vt idē corp⁹ in numero resurgat sufficeret q̄ p̄ncipia essentialia que sunt materia ⁊ forma toti⁹ reuertant eadē in nūero ēt si cedē ptes materie ad easdē ptes corpis integrales in qb⁹ prius fuerāt nō reuertent. Qō. VI.

Sexto querit vtꝝ corpora resurgentiū resurgent cū deformitatibus suis. Et
A videt q̄ sic. Cicatrices sūt deformitates in corpore: sed corpus xp̄i resurrexit cū cicatricib⁹. vt pōt accipi ex his que habent Joh. 20. ergo multo fortius alia corpora resurgent cū suis deformitatibus. ¶ Item quorūdā corporum sunt alique deformitates nāles: sed fm augu. 22. de ci. c. 19. Nihil qd nāliter ierat alicui corpori est illi perituꝝ. ergo quorūdā corpora resurgent cum aliquibus deformitatib⁹ suis.

¶ Contra. apl's. p̄me corin. 15. Mortui resurgent incorrupti. ergo resurgent sine deformitate proueniente ex diminutione: ergo a simili sine deformitatib⁹ alijs. ¶ Itē aug. euchir. 52°. c. ⁊ recitat magister huius di. c. 5. Resurgent corpora sanctoꝝ sine vllo vitio: sed defor- B
mitas vitium est. ergo resurgent sine vlla deformitate. ergo a simili ⁊ corpora dānatorū: q2 sicut cum corporibus sanctoꝝ communicabunt in natura: ita communicare debebunt in dispositionibus corporalibus eis conuenientibus secundum ordinem nature.

¶ Respondeo. sicut accipi potest ex sentētia augu. 22. de ci. c. 19. Omnis deformitas reducit vel ad illā que est ex parte coloris: vel ad illā que est ex parte figure: vel ad illā que ē ex pte diminutionis partiū vel ad illam que ē ex parte superabūdātie. Dico ergo q̄ quocunq3 predictoꝝ modoꝝ deformitate accepta corpora electoꝝ sine omni deformitate resurgent: q2 omnis deformitas ad aliquod vitiū nature pertinet: sed fm augu. eodē. c. vbi prius: C
⁊ euchir. 52. c. Corpora sanctoꝝ resurgent sine vllo vitio seruata integritate nature: corpora āt dānatoꝝ resurgēt sine deformitate que ē, ex parte diminutionis partiū: q2 indistincte dicit apl's q̄ mortui resurgent incorrupti: sed vtꝝ resurgent sine deformitatibus alijs dubiū est: Et dūt q̄dā q̄ nō: imo manebunt in eis deformitates ad maiorem confusionē eorum. Alij dūt q̄ resurgent sine illis: q2 in reparatiōe corporis resurgentis magis attendit nature pfectio q̄ cōditio q̄ fuit prius: hoc tñ augu. euchi. 5°. 4. c. ⁊ recitat magister in lra huius dis. c. 4. indeterminatū relinq̄t dicens q̄ nos fatigare nō d3 eoꝝ incerta habitudo vel pulchritudo: quoꝝ erit certa ⁊ sempiterna dānatio.

¶ Ad p̄ᵐ in oppositū dōm. q̄ fm augu. 22. de D
ci. c. 20. Cicatrices in corporibus martyrū nō erūt deformitas⁹. ¶ Ad secundū dicendū. q̄ deformitates predicte insunt ex debilitate seu vitio nature: verbum aūt augusti. intelligitur de hoc quod naturaliter inest fm debitū: ⁊ rectum ordinē nature. vnde ⁊ in p̄ncipio illius cap. dicit: ita nihil peritur̄ esse de corpore vt deforme nihil sit in corpore.

¶ Ad p̄mū ad partem secundā potest dici secundum illos qui tenent corpora damnatoꝝ resurrectura cum alijs deformitatibus ab il-

la que ex partium diminutione: quod non est simile de illa et de alijs: quia illa magis contrariatur integritati nature quam alie. ¶ Ad secundum satis patet quid sit dicendum in questione: quia resurrectio non tantum est futura propter reintegrationem nature: sed etiam propter perfectionem retributionem et meritorum et demeritorum. ¶ Ideo quamuis corpora electorum et reproborum sint resurrectura communicantia in natura: non tamen in qualitatibus superadditis: quia qualitates in quibus resurgent corpora damnatorum erunt ad eorum ampliorem confusionem: et ille in quibus resurgent corpora electorum erunt ad eorum ampliorem honorem. Questio. vii.

Septimo queritur vtrum illa corpora erunt calida vel frigida. Et videtur quod nec calida neque frigida: quia secundum philosophum secundo de generatione. Caliditas. frigiditas. humiditas et siccitas sunt qualitates prime et cause aliarum qualitatum. inter quas philosophus ibidem enumerat grauitatem et leuitatem: sed posita causa ponitur effectus: cum ergo secundum augustinum. 22. de ci. c. ii°. A corporibus electorum auferetur grauitas. ex quo potest argui a simili quod a corporibus damnatorum etiam auferetur leuitas: videtur quod nec corpora electorum nec corpora damnatorum erunt calida vel frigida. ¶ Item corpora electorum et damnatorum resurgent incorruptibilia: vt inferius ostendetur: sed omne compositum ex qualitatibus contrarijs primis que sunt caliditas. frigiditas. humiditas. siccitas: est corruptibile: quia causant in composito mutuam actionem et passionem. ergo tales qualitates in corporibus non resurgent. ¶ Item secundum augustinum. 22. de ci. c. ii°. Natura corporum electorum in resurrectione fiet conueniens celo: sed natura locati non potest fieri conueniens loco: nisi fiat conformis eidem: cum ergo secundum doctrinam philosophi. primo celi et mundi. Celum sit eleuatum super omnem contrarietatem: sequitur quod predicte. 4. qualitates cum sint contrarie non erunt saltem in corporibus electorum.

¶ Contra. vbi est effectus et causa: sed color cum sit de numero secundarum qualitatum causatur ex quattuor qualitatibus primis. vnde excessus frigiditatis causat albedinem: excessus coloris nigredinem: sed corpora resurgent colorata. sicut expresse dicit augustinus. de corporibus electorum. 22. de ci. ca. 19. Ergo sequitur quod resurgent cum quattuor qualitatibus primis. ¶ Item secundum philosophum. 2. de generatione. 4. supradicte qualitates sunt prime qualitates tangibilium: sed corpus christi post resurrectionem fuit tangibile. Vnde Luce. 24. habetur quod dicit discipulis. Palpate et videte: quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. ergo cum non sit ponere posterius sine primo in corpore christi: post resurrectionem fuerunt. 4. qualitates prime. ergo a simili in resurrectione communi erunt in corporibus aliorum.

¶ Respondeo. quod in corporibus resurgentium tam electorum quam reproborum erunt caliditas. frigiditas. humiditas et siccitas secundum quod necessarie sunt ad humanam complexionem. dicit enim auicenna. 10. li. de animalibus. c. de complexione in vli. quod complexio est res accidens ex contrariarum qualitatum operatione: certum est autem quod corpora resurgent complexionata. ¶ Preterea. natura ossium est quod magis sint sicca quam natura carnium: et natura carnium humidior quam natura ossium: et natura cordis calidior quam natura cerebri: et natura cerebri humidior. ergo natura membrorum exigit quod corpora resurgant in qualitatibus supradictis: non tamen dico quod ille quattuor qualitates sint elementares: sed aliquo modo sunt illis similes: et secundum quod competit humane complexioni illarum virtute participantes: difformiter tamen resurgent in corporibus electorum et reproborum: quia in corporibus reproborum: et si non poterunt actiones et passionem causare ordinatas ad vite corporalis corruptionem: poterunt tamen in eis causare actiones et passionem ordinatas ad afflictionem: vt inferius ostendetur: neutrum autem istorum poterunt in corporibus electorum.

¶ Ad primum in oppositum dicendum. quod quamuis prime quattuor qualitates tangibilium sint in corpore causa grauitatis: tamen talem effectum deus separare potest a tali causa: vt multipliciter augustinus. in eodem cap. ostendit. per quem autem modum auferetur grauitas corporibus electorum inferius ostendetur cum de dote agilitatis queretur. ¶ Ad 2^m dicendum. quod ille qualitates in corporibus non causabunt mutuam actionem et passionem ordinatas ad corporum resolutionem: vt inferius ostendetur: cum queretur de dote impassibilitatis. ¶ Ad 3^m dicendum. quod non oportet locatum conformari loco: neque in natura: neque in qualitatibus. locus. n. ignis est concauum orbis lune: et tamen ignis et orbis lune non conueniunt in natura: neque in qualitate. Ignis. n. est leuis et orbis lune neque grauis: neque leuis: oportet tamen locatum commensurari immediate eius loco. Quod ergo dicit augustinus. quod corpora electorum fient conuenientia celo. non est intelligendum quod sint celestis nature: quia tunc in specie eadem non resurgerent: sed quia resurgent incorruptibilia et passibilia et sine grauitate. et ideo erunt conuenientia ad habitandum in celo.

¶ Argumenta ad partem aliam gratia conclusionis possunt concedi. primum tamen parum valet: quia caliditas et humiditas siccitas et friditas a philosopho. 2. de gene. non dicuntur prime qualitates: nisi in genere qualitatum tangibilium: color autem non est de genere qualitatum tangibilium. Questio. viii.

A **Octauo** querit vtruz omnes resurgent in eadem etate. Et videt q non: qz etas aut accipitur pro toto tpe quo homo vi-
xit: aut pro virtute seu statu quē in aliquo tpe
habuit: sed primo modo non resurgent oēs in
eadē etate: qz nō oēs q̄li tpe vixerunt: nec mo
do scdo: qz nō oēs resurgēt in equali ṽtute. g̊
nō omnes resurgent in eadē etate. ¶ Item a
resurgētibus nihil auferet qd in eis fuerat di-
gnitatis: sed sicut dr prouer. 16. Corona digni
tatis senect⁹. g̊ senes resurgent in senili etate.
sed iuuenes non resurgent in senili etate. ergo
nō oēs resurgēt in eadez etate.
¶ Contra glo. super illud ad ephesios. quar
to. In mēsuraz etatis plenitudis xpi. ꝛ recitat
magister in lra h⁹ di. c. 1. Omnes in eadē eta-
B te resurgēt in qua xpus mortuus est ꝛ resurre
xit cuiuscūqz etatis mortui fuerint.
¶ Respondeo. q etas dupliciter pōt accipi.
Uno mō p toto tpe quo vixit homo: vl' quod
fluxit ab istanti sue formationis vsqz ad istans
sue reformationis: ꝛ sic nō omnes in eadē eta
te resurgēt. Alio mō pro statu corpis ꝛ virtu-
tis q̇ ex annis in humano corpe relinq̇tur fm
quē modū accipiendi etatē dicimus q Adaz
factus fuit in etate virili: ꝛ sic dico q oēs in ea
dem etate resurgent: qz oēs resurgent in statu
corpis ꝛ nālis ṽtutis quē hituri erant si tantū
vixissent vl' habuerunt qui tm̄ vixerūt: q̇ est in
tēpore ad qd terminat mot⁹ perficiendi: quia
circiter de lege cōi est illud tps quo xps mor-
C tuus est. vnde Augu. 22. de ci. c. 15. qd cōmemo
rauit aplus de mensura etatis plenitudis xpi
sic accipiamus vt dcm̄ nec vltra nec ifra iuuē
lem etatis formā resurgāt corpora mortuoꝝ:
sz i ea etate ꝛ robore vsqz ad quā yh̄z xp̄m pue
nisse cognouimus: ppter. n. perfectionē natu-
re decet vt resurgant in optimo statu cōporis
quē hūerunt: vel si tm̄ vixissent erāt nāliter ha
bituri. ille aūt stat⁹ ē in termio mot⁹ pficiēdi.
¶ Ad pmū in oppositū dōm. q nō oēs resur
gent in equali ṽtute nec naturali neqz supna-
turali: sed oēs resurgēt in naturali ṽtute quā
quilibet erat nāliter hiturus in termino mot⁹
sui pfect⁹: ꝛ qz d lege cōi illud tps fere idē est
q̄tū ad oēs. ideo oēs dicunt resurrecturi i ea-
dem etate. ꝛ dixi fere: qz tempus mēsurās mo
D tum profectus in omnibus nō ē equale pūcta
liter. ¶ Ad 2ᵐ dōm. q senectus dr corona di
gnitatis nō ppter cōditionem corporis: quia
tunc est in defectu: sed ppter sapientiam que
in eis presumit maior ppter multā experiētiā
ex temporis antiq̇tate: quapropter dr Job. 12.
In antiquis est sapientia. Qō. IX.

Nono queritur vtrum omnes resurgēt in eadem statura.
¶ Respōdeo. q nō. q̇libet. n. resurget in illa A
quātitate ꝛ statura q̇ vnicuiqz idiuiduo debe-
batur in termino motus proficiēdi fz natura-
lem virtutē caloris extendentis humidū ꝛ hu
midi suscipiētis extensionē: natura nō errāte:
vl' per aliquod inaturale accedens impedita:
qz p resurrectionez nō reducet tm̄mō idem in
spē: sed ēt in numero: ꝛ rōnabile est: vt non tm̄
resurgāt in statura que debet spēi: sed etiaz in
illa que debet idiuiduo modo pdicto. Si aūt
per errorem nature vel nimiā supabundantiā
materie esset idebitus quātitatis excessus vel
diminutio seu defectus dina potentia supple-
bit vel resecabit. Et pdictis cōcordat. augusti.
22. de ci. c. 15. dicens: q suam q̇sqz recipiet men
surā quā vel habuit in iuuentute: etiaz si senex
est mortu⁹ vl' fuerat hiturus si aū ē defūct⁹: qd
ēt recitat magister h⁹ distin. ca. 1. Qō. X. A
Decimo querit vtꝝ omnes resurgēt in se xu virili. Et videt q sic. Oēs re-
surgent sine defectu ꝛ deformitate nāe: sed se-
xus femineus est ex defectu nāe: ꝛ pter ei⁹ intē
tionē. sicut. n. dicit phs. 16. de aialibus. femina
est quasi mas occasionat⁹. g̊ sexus femieus nō
resurget. ¶ Itē. sexus femieus nō est necessa-
ri⁹ nisi p vita aiali: sed hoies nō resurgēt in vi
ta aiali: qz sicut aplus ait. 1. cor. 15. Seminatur
corpus aiale. surget corpus spūale: ergo sexus
femineus non resurget.
¶ Cōtra. Augu. 22. de ci. c. 17. dicit. Mihi me
lius sapere videntur qui vtrūqz sexum resurre B
cturum esse non dubitant.
¶ Ad istā qōnē dixerūt aliq̇ q oēs resurgēt
in sexu virili. Uñ augu. c. palleg. Nōnulli pp
qd dcm̄ est: donec occurramus oēs in viꝝ pfe
ctū: aiunt oēs in virili sexu resurrecturos: qm̄
ds fecit solū viꝝ ex lio. feminā ex viro. Sz hāc
opionē ibidē augu. redarguit ꝛ merito: qz er
ronea est. ¶ Dōm est. g̊ q nō oēs resurgēt in
sexu virili: sed viri i sexu virili: ꝛ femie i sexu fe
mieo: qz hoc exigit nā idiuidui: ꝛ ꝯgruit perfe
ctiōi spēi: ꝛ erit occasio laudādi sapiaz dei. nō
. n. oiuz ididuoꝝ nā eūdē exigit sexū: sed natu
ra quoꝝūdā exigit masculinū: ꝛ quorundā nā C
femineū: q̄propter dicit augu. 22. de ci. c. 17. q
ñ ē vitiū sex⁹ femine⁹: sz nā. p sexuū aūt diuersi
tatē ꝯplent diuersi gradus ꝯueniētes pfectiōi
spēi. ¶ Preterea. sic dicit aug. eo. c. mēbra fe
mica nō erūt accomodata veteri vsui: sz nouo
dcori: quo nō alliciat aspiciētis ꝯcupiscētia: q̄
nulla erit: sz dei laudet sapia atqz clemētia: qz
qd nō erat fecit: ꝛ liberauit a corruptiōe qd fe-

eit. Si autem in aliq̄bus est vterq3 sexus ineq̄
liter: resurgent in sexu qui p̄ncipalioꝛ ē in eis.
Si aūt equaliter: qđ difficile est: resurgēt in se
B xu virili: eo ꝙ sex⁹ est absolute dignioꝛ. in vtro
ꝗ enim sexu nullus resurget: q2 hec est defor/
mitas accidens ex erroꝛe nature.
¶ Ad p̄m in oppm dōm ꝙ ꝗuis mulier gene
retur preter itentiōem nature particularis: est
tñ de itentiōe nature vl'is: que vtrūq3 sexum re
quirit ad perfectōem hūane spēi: nec erit post
resurrectiōem in illo sexu cōfusio: q2 sicut dicit
aug. in. c. p̄allegato: nō erit ibi libido: que ē
ꝯfusiōis cā: nam p̄us ꝙ peccassent nudi erant:
ꝛ nō confundebātur vir ꝛ femina. vñ nec post
resurrectiōem opus erit vestibus ꝓ tegmēto:
sed erūt amicti lumine sicut vestimēto. ¶ Ad
secundum dōm ꝙ maioꝛ est falsa: sicut patz ex
dictis in questione. Articulus. ii.

Onsequēter queritur d 2° p̄ncipali. ¶ Et circa hoc queruntur decē. ☞ Primo vtꝝ sit infer/nus. ☞ 2° vtꝝ sit sub terra. ☞ 3° vtruz sit ignis coꝛpore⁹. ☞ 4° vtꝝ sit eiusdez spēi cum igne
elementari. ☞ Quinto vtꝝ sit perpetuus. ☞ 6°
vtꝝ coꝛpora damnatoꝝ ab illo igne calefient.
☞ 7° vtrum per illum ignē coꝛrumpētur vl' cō
sumentur. ☞ 8° vtrum per agēs itrinsecū natu
raliter coꝛrumpentur. ☞ 9° vtrum spūs separa
ti ab illo igne cruciabūtur. ☞ Decimo vtrum
damnati cruciabūtur ꝑpetuo a trib⁹ alijs ele
mētis ab igne. Questio. i.

Primo ostendo ꝙ nō sit ifernus: q2 infer
nus nominat cruciatū eternū: vl'
A locum eius: sed nō est aliq̄s cruciatus etern⁹:
quia vt dī Matth. 7. Qua mēsura mensi fue/
ritis remetief vobis: sed mēsura peccati nō est
ifinita cū sit a v̄tute finita. ergo nec cruciatus
pro peccato est infinit⁹. ergo infern⁹ non est.
¶ Item Jaco. 2. Misericoꝛdia superexaltat iu/
dicium: sed si ꝓ malo actu trāsitoꝛio hō crucia
tur in eternum: iudiciū superexaltaret miseri/
coꝛdiā. ergo res significata per hoc nomē ifer
nus nō est. ¶ Item ois cruciat⁹ si iustus ē: aut
est ad correctionē cruciatoꝝ: seu ad ꝓmotiōez
B boni eoꝝ: aut ad exemplar alioꝝ: sed cruciat⁹
eternus nō esset ad correctiōem cruciatoꝛum:
nec ad ꝓmotiōem boni eoꝝ: nec ad exemplu3
alioꝝ: q2 talis cruciatus nō est manifestus. er/
go nullus est iustus cruciat⁹ etern⁹. ergo nec
videt ꝙ infernus. ¶ Item phs p̄mo ce. ꝛ mū.
Nos videmus res accidētales coꝛrumpi velo
citer ꝛ finiri: sed cruciatus accidentalis est ra/
tionali creature. ergo nullus cruciat⁹ est eter/
nus. ꝛ sic non est infernus. C
¶ Cōtra. ꝭm aug. 21. de ci. c. 12. Dignus ē cru/
ciatu eterno qui in se voluntarie coꝛrūpit bo/
num maximū qđ in eo posset esse eternū: sz ois
peccās moꝛtaliter in se grām dei coꝛrumpit:
vel aliquā habilitatē ad grāz post coꝛruptōez
gratie. gratia aūt est maius bonū qđ sit in ho/
mine. ergo ois exiēs statū merendi in moꝛtali
peccato dign⁹ est cruciatu eterno: sed de⁹ red/
det vnicuiꝗ ꝭm opera sua. ergo ꝯcedendū est
esse ifernū. ¶ Itē malo culpe infinito debetur
cruciat⁹ etern⁹: sed oē pctm̄ moꝛtale est malu3
culpe ifinitū: q2 nō tm̄ mensuraf actus ꝭm po/ D
tentiā a qua egredit: sed etiā secundū magni/
tudinez obiecti. oē. n. pctm̄ moꝛtale directe est
ꝯ bonitatem dei que infinita est. ergo oēs mo
rientes in pctō moꝛtali eternaliter cruciabun
tur: sed infernus est cruciatus eternus vel lo/
cus eius: vt dictum est.
¶ Rñdeo. ꝙ ifern⁹ vno mō nominat crucia/
tum eternū. alio mō locū illi⁹ cruciat⁹: ꝛ vtro/
ꝗ mō loquēdo de iferno dico ꝙ ifernus est.
¶ Ad cui⁹ itelligentiā p̄mo declarādum ē ali
quas aīas cruciari post recessum a coꝛpoꝛe. 2°
ꝙ aliq̄ eternaliter cruciātur. tertio ꝙ aliq̄s est
locus in quo est ille cruciatus. ☞ Primū ꝓbo
sic. de⁹ est sūme iustus: sed sūma iustitia exigit E
vt ille q̄ magis peccat magis puniaf: sz in hac
vita videm⁹ multos bonos in magnis calami
tatib⁹ vitā coꝛporalem finire: ꝛ multos scelera
tos in magnis ꝓsperitatib⁹ tempoꝛalib⁹. oz er
go ꝭm iustitiā vt illi in vita alia p̄miētur: ꝛ isti
puniātur: vt premiū rñdeat merito: ꝛ pena d/
merito. vñ auicē. 9. metaphy. c. 7. Est ꝓmissio
que apprehendit itellectu ꝛ argumentatione
demstatiua: ꝛ ꝓphetia hoc ꝓbat: ꝛ hec est feli/
citas ꝛ miseria animaꝝ postꝗ sunt exute coꝛ/
poꝛib⁹ suis. ☞ Scđm articulū ꝓbo sic. Illi qui
exeūt statū merēdi in pctō moꝛtali i sua mali
tia voluntarie obstinātur: ita ꝙ digne penite/ F
re nō possunt: sed in malo actu voluntatis pse
uerāt: que patent p ea que dicta sunt li. 2°. dist.
7ª. in illa qōne. vtꝝ diabolus possit digne pe/
nitere. ꝛ in illa. vtrū semp sit in actu culpe. sed
ꝗdiu peccatoꝛ nō vult de peccato digne peni
tere: sed pmanet in actu voluntatis male: deb3
secundum rectitudinē eius pena durare. ergo
maloꝝ angeloꝛum ꝛ omniū hoīum in pecca/
to moꝛtali decedentium est cruciat⁹ eternus.
☞ Tertiū artm declaro sic. demeritum opponit
merito: ꝛ p̄mium quod reddit ꝓ merito pene
que ifligit ꝓ demerito. ergo cum sit loc⁹ deter
minatus in quo electi ꝓ bono merito eterna/

F liter premiabuntur: qui locus est celum empi-reū. est similr̄ aliq̄s locus determinat⁹: in quo reprobi ꝓ demerito eternaliter cruciabuntur: ⁊ ille loc⁹ est īfernus. ¶ Ad predicta aūt ꝓbā-da sunt auctoritates multe in sacra scriptura: ⁊ auc̄tes sanctoꝝ: quaꝝ ad p̄sens allegenť due dicit. n. in ꝑsona xp̄i apoc. p̄mo. Habeo claues mortis ⁊ inferni. dr̄ etiaꝫ apocal. 20. ꝙ mors ⁊ īfernus dederūt mortuos suos q̇ in ipsis erāt: ⁊ iudicatū est de singulis scd̄m opera ipsoruꝫ. Aug. etiā in p̄mo lib. retract. c. 5. dicit ꝙ inferi sunt in hoc mundo.

¶ Ad p̄m in opp^m dd̄m ꝙ minor est falsa: nec
G valet eius ꝓbatio: q2 ⁊ si pctm̄ sit mēsure finite per cōparationē ad potentiā a qua egreditur: est tamē īfinite mēsure per cōparatōem ad sū-mā bonitateꝫ ꝯ quā est. ☞ Uel pōt dici ꝙ sicut pctm̄ dānatoꝝ est finitū intēsiue: ita pena fini-ta est ītensiue: ⁊ sicut est īfinite mēsure quo ad duratiōem: q2 nūq̈ꝫ finietur. sic ⁊ pena est infi-nite mēsure: q2 nūq̄ finietur. ¶ Ad 2^m dd̄ꝫ ꝙ in cruciatu ꝑpetuo reproboꝝ ēt misericordia superexaltat iudicium: q2 sicut dicit augus. 21. de ci. c. 24. q̈uis ille cruciat⁹ nūq̈ꝫ finieť: tn̄ ibi de⁹ nō ꝯtinet miseratiōes suas: q2 nō cruciātur tā-ta penaꝝ atrocitate quanta digni sunt. ¶ Ad 3^m dd̄m ꝙ cruciat⁹ ille nobis est manifestus ꝑ
H fidē ⁊ sacrā scripturā: q̈uis ipsum non videa-mus oculo corporali. vn̄ dico ꝙ cruciatus ille ad hoc ordiať vt boni a peccato caueāt: ⁊ ma-li ante mortē peniteāt: ⁊ vt diīa iustitia mani-festeť: ⁊ aliquod accn̄tale bonoꝝ gaudium: q2 sicut dicit p̄s. Letabiť iustus cū viderit vindi-ctaꝫ: inq̄tum illa vindicta est iusta. ¶ Ad 4^m dd̄m ꝙ illud v̇bum p̄hi itelligendū est secūdū nām. cruciatus autē eternus: ⁊ per diīaꝫ iusti-tiam infligetur: ⁊ per diuinaꝫ potentiam per-petuabitur.

Questio. III.

A Secundo querit vtꝝ īfernus sit sub terra Et videť ꝙ nō. Sap. xi. Per q̄ peccat q̇s ꝑ hec ⁊ torqueť. ergo a sili vbi pec-cat q̇s ibi ⁊ torqueť. sed mali peccant sup ter-ram. g̊ sup terrā est locus cruciat⁹ coꝝ. ¶ Itē corpora oīum hominum facta sunt: ⁊ fiunt de mā p̄mo creata: q2 cum scd̄m p̄hm p̄mo physi. mā sit īgenerabilis ⁊ īcorruptibilis nō plus ē de mā q̄ fuerit a p̄ncipio mūdi: sed in resurre-ctione in corporib⁹ oīum hominū resurget to-ta mā que fuit de essentia coꝝ. ergo terra vt vi-detur in tm̄ minorabiť ꝙ nulla ꝯcauitas infra eam posset ꝯtinere multitudinē corpoꝝ dam-natoꝝ: q2 plures damnabunť q̄ saluabunť. se-cundū sniam saluatoris. Matth. 7. ¶ Itē icō-ueniens esset infernuꝫ esse in loco illo: vel ꝓpe vbi est nobilissima celi īfluētia: sed nobilissima B celi īfluentia est in centro: q2 a qualibet parte celi īfluentia deriuať per radios perpēdicula-res ad centrū. fortior autē est perpēdicularis radius q̄ ali⁹: cui⁹ signū est: q2 ad supficiem se-cundi diaphoni nō frāgitur: sed si īfernus eēt sub terra esset in centro: vel prope centrum. er-go non est sub terra.

¶ Cōtra. glo. super illud Isa. 14. Infern⁹ sub-tus ꝯturbatus est. dicit ꝙ īfernus est sub terra.

¶ Itē augu. 2. lib. retrac. c. 24. retractās illud qd̄ de īferno dixerat sup Gen̄. 12. dicit de infe-ris. magis mihi videor dicere debuisse ꝙ sub terris sint q̄ rōnē reddere cur sub terra eē cre-dantur siue dicātur: quasi non ita sit. C

¶ Rn̄deo ꝙ īfernus est sub terra: qd̄ sic d̄cla-ro sicut dicit aug. 19. di. c. 13. Ordo est parium dispariūq̈ꝫ reꝝ sua cuiq̈ꝫ loca tribuens dispo-sitio: sed sicut dicit. 5. de ci. c. 9. Deus nihil inor-dinatū relinq̇t. ergo deus vnicuiq̈ꝫ rei locum ꝯuenientē tribuit. loca aūt nō sunt reb⁹ conue-nientia: nisi ꝯueniant eaꝝ ponderib⁹: vnicuiq̈ꝫ ergo rei tribuit locū ꝯuenientē suo pōderi: sꝫ sicut dicit augu. 13. cōfes. longe post p̄ncipiuꝫ. Pōd⁹ meū amor me⁹. ⁊ xi. d̄ ci. c. 28. Ita cor-pus pōdere sicut animus amore fertur quocū-q̈ꝫ fertur. quod ergo est pōdus in corporibus: hoc est amor in creaturis rōnalibus. sicut er-go de⁹ ordinat corpora in suis locis scd̄m exi- D gentiā suoꝝ naturalium ponderuꝫ sic ordinat creaturas rōnales in locis secūdum exigētiaꝫ suoꝝ amoꝝ: ⁊ iō sicut electi sunt in celo: q2 in suo amore celestia terrenis preposuerūt: ita re-probi per diuinā iustitiā sunt ⁊ erūt in loco īfi-mo: q2 in suo amore īfima ⁊ terrena supiorib⁹ ⁊ celestib⁹ ꝑposuerunt. loc⁹ auteꝫ infim⁹ est in medio terre: q2 loc⁹ oīum īfimus est in centro. vnde glo. sup illud Ione. 2. Proiecisti me in ꝓfundū in corde maris. dicit. ꝙ sicut cor est in medio aīalis: sic īfernus in medio terre eē ꝑhi-beť. mediū āt terre cū sit in cētro sub terra est.

¶ Ad p̄mum in oppositum dicēdum ꝙ con- E uenientius est hominē puniri per que peccat: ⁊ non vbi peccat q̈ꝫ econuerso: q̄uis vtrūq̈ꝫ siť sit ꝯueniētius quando vnum alij non preiudi-cat: sicut est in punitiōe secundum iudiciuꝫ ec-clesie militantis. vbi simul potest homo puni-ri per que peccauit: ⁊ vbi peccat absq̈ꝫ hoc ꝙ vnuꝫ alij preiudicet: q2 adhuc homines q̈ꝫdiu sunt in via. sunt in motu ad sua loca. res auteꝫ nō ē in suo loco: qui sibi debetur finaliter: q̈ꝫ-diu est in motu: sed creatura ratiōalis repro-ba post hanc vitā non ita ꝯueniēter puniretur per que peccauit super terrā: sicut sub terra: q2

f peccauerunt per amorem terrenorum. in hoc autem puniuntur per terram: quia icarcerantur sub terra: et scdm hunc modum nō punirētur per terrā si ifern⁹ nō esset sub terra. ¶ Ad secundū dōm q ꝓpter hoc arm̄ qdam dicere voluerūt q totus aer iste nubilosus vsqȝ ad illam partē ad quā ascenderunt aque diluuij inflāmabitur: et erit pars iferni. vnde et demones iam in isto aere ihabitāt. ▽ Alij dicunt q alia tria elemēta ꝯuertentur in ignē. iuxta illud. 2. Pet. 3. Elementa calore soluentur. et hi dicūt q totum erit infernus vsqȝ ad orbē lune. Sed vtraqȝ predictarum opi. falsa est. secūdum eni magistrum infra. dist. 48. c. vlti. Impij in inferno non habebunt lumē solis nec lune: sed scdm opinionem pmā pars inferni vtroqȝ lumine illuminaretur: et scdm secundā totus ifernus. vt etiam inferius ostendetur. 4. elementa in suis essentijs remanebūt. ¶ Ideo dicēdum ad ar-
G gumētum q damnati in iferno ita comprimētur q cōtineri poterunt in ꝯcauitate terre. vnde secundum quosdam erunt ita compressi in quadam rotunditate q erunt quasi quedā rota. iuxta illud psal. Deus meus pone illos vt rotam. ad quam compressiōem significandū potest aptari illud quod dicit psal. sicut oues in iferno positi sunt. oues eniȝ fortiter comprimunt se in ouili propter frigus in hyeme et in estate in vmbra ad fugiēdum estum. ▽ Vel potest dici q si cōcauitas que modo est sub terra nō sufficiat deus terram augebit: vel de nihilo sicut de nihilo eam creauit: vel totam partem aeris quā occupauerunt aque diluuij conuertet in terram: nec ꝓpter hoc erit vacuum: quia rarefiet terra et aq̄: et aeris ps residua. Quod tamē dicitur in argumento q xps dicit q plu
h res erunt damnati q̄ saluati. dicunt aliqui q xps hoc non dixit. verba eniȝ sua sunt hec. Intrate per angustam portam: quia lata porta et spaciosa ē via que ducit ad perditionē: et multi sunt qui intrāt per eam: quoniam angusta ē porta: et arta via que ducit ad vitā: et pauci sūt qui inueniūt eam: quāuis ex his verbis habeatur expresse q tempore quod precessit redemptoris aduentum plures erant mali q̄ boni: et quāuis ita sit: tamen expresse per hoc non habetur quod in argumento dicebat. posset eniȝ deus tantam gratiam facere hominibus: qui nasciturі sunt: q tot de illis saluarentur: et tam pauci de illis damnarentur: q ante finem mūdi essent plures illi qui saluabuntur q̄ illi qui damnabūtur: et vt dicunt aliqui: forte ita fiet: vt sicut plures angeli saluati sunt q̄ damnati. sic plures homines erunt saluati q̄ damnati: et ad confirmationē sue opinionis sic arguūt. secundum Beatuȝ Diony. libro de angelica Hierar. c. 14. Multitudo sanctorum angelorum excedit multitudinem materialium rerum: sed quot sunt angeli sancti tot erunt homines beati. ergo numerus saluandorū excedit oēm numerum rerum materialium: sed non est ꝓbabile q tanta sit multitudo hominum damnatorum: quia tanta hominum multitudo nō posset infra concauitateȝ terre comprehendi. ¶ Preterea. secundum Ansel. lib. 2. Cur deus homo. c. 16. Maior est numerus hominum electorum q̄ fuerit numerus omnium hominum qui fuerunt mortui ante christum: et qui tempore mortis sue viuebāt. dicit eni sic. q nō tot presentes ei⁹ morti esse potuerunt quot ad superne ciuitatis ꝯstructioneȝ necessarij sunt: etiam si omnes qui eiusdem mortis tempore K
vbicunqȝ erant mortui ad illam redemptionē admitterentur: sed non est probabile: q tanta sit multitudo hominum damnatorum: quia videtur q tot corpora hominum non possint itra concauitateȝ terre comprehendi. ¶ Preterea inconueniens videtur q aliquis naturalis appetitus vnius speciei frustraretur perpetuo in maiori parte indiuiduorum suorum. ¶ Sed predicta opinio videtur esse cōtra sacram scripturaȝ. dicitur enim Mat. 22. q multi sunt vocati: pauci vero electi. et etiam cōtra augustinum. dicit eniȝ. 20. de ciui. capitulo. 21. q plures homines erūt in penis q̄ in gloria. dicit etiam infra libro. 21. capitulo. xi. q multo plures sūt in vniuersa generis humani massa damnata q̄ȝ in luce.
¶ Ad ea autem que adducta sunt ꝓ opinio- L
ne contraria possunt faciliter solui. ▽ Potest enim dici ad primum q non sequitur. plures sunt angeli saluati q̄ dānati. ergo plures homines erunt saluati q̄ damnati: quia angeli fuerunt procreati absqȝ vlla pronitate ad malum: et cum aliqua inclinatione ad bonum. homines autem descendentes ab adam secundū naturalem legem propagationis nascuntur in peccato: et cūm habituali pronitate ad malum. ¶ Ad illud auteȝ quod dicebatur q tot erūt homines saluati quot sunt angeli sancti. dicunt aliqui q falsum est. non enim erunt: nisi tot quot sunt angeli qui ceciderunt: quia de hominibus electis reparabitur angelica ruina. ▽ Vel potest dici et melius q in concauitate terre poterit comprehendi maior multitudo hominum damnatorum q̄ sit multi-

tudo angelorum sanctorum. Et preterea si q̃titas terre que modo est non sufficeret: deus eã
D augẽ possz. ¶ Per hoc põt solui ad illud qd dicebatur q tanta multitudo hominuz quanta fuit multitudo omnium illorum qui mortẽ christi precesserunt: et qui tempore mortis eius viuentes fuerunt non posset comprehendi infra concauitatem terre. ¶ Ad illud autem quod dicebat de frustratiõe naturalis appetitus dõm q q̃uis sit impossibile maiorẽ partẽ idiuiduorum alicuius spẽi frustrari perpetuo aliq̃ suo naturali appetitu loquẽdo de frustratiõe puenìente ex aliquo naturali accñte et errore
A nature. hoc tñ est possibile loquẽdo de frustratione, pueniente ex volũtate creata hoc demerente et ordine diue iustitie illã penã isligente. ¶ Ad 2m dõm q minor est falsa. nobilior est isluentia celi simplr que est in circũferentia q̃ in cẽtro: et sup terrã q̃ sub terra per õparationem ad habitationẽ hominuz: q̃uis sub terra vel ppe centruz sit nobilior isluentia fm q̃d .s. q̃tũ ad gñatiõem aliquorum metallorum. Q̃õ. iii.

Tertio querif vtrum ibi sit ignis corporeus. Et videt q nõ. augu. 12. sup Gen. versus finem. Est õsus inferorum substãtia: sed eã spũalem arbitror esse non corporalẽ. ¶ Itẽ Dam.
A lib. 4. quasi in fine dicit de illo igne q nõ ẽ materialis qualis est apud nos: sed q̃lis sit nouit deus: sed si esset corpalis esset materialis.
¶ Contra. aug. 21. de ci. c. 10. Gehẽna illa qd stagnuz ignis et sulphuris dcĩ est corporeus ignis erit et cruciabit corpora damnatorum.
¶ Itẽ Greg. 4. lib. dialo. parum ante medium. Ignem gehẽne corporeũ esse nõ ambigo.
¶ Rñdeo. quorũdã est opio q ille ignis non est corporeus: sed est q̃daz spũalis pena que pp suũ acumẽ metaphorice dr ignis: qr vt ipsi dicunt: cũ diua potẽtia reprobos possit cruciare sufficiẽter spũali pena: supsluũ fuisset in iferno
B ponẽ corporeũ ignẽ ad cruciatũ eorum. Et ad hoc adducũt illud quod habef Luce. 16. de diuite q̃ dicebat linguã suã cruciari in flãma. cũ eniz õstet animã illius diuitis linguã corporalem nõ habuisse: vr q sicut scriptura ibi de lingua loq̃tur metaphorice aliq̃d spũale vocãs linguaz: ita aliquã penã metaphorice vocet ignẽ. vnde augu. 21. de ci. c. 10. dicit talẽ fuisse illã flãmã q̃les oculi quos eleuauit: et Lazarum vidit: qualis lingua: cuius humorẽ exiguũ desiderauit insundi: qualis digitus Lazari: de quo illud fieri sibi postulauit: vbi tñ erãt sine corporibus aie: et immediate õcludit q fuit icorporalis. ¶ Sz opinio predicta falsa est: et õ scripturã que distinguit iter ignẽ et spũalẽ dãnatorum penã: que vocatur nomine vmis. vr. n. Eccle. 7. q vindicta
C carnis impij ignis et vmis: et Judith vlti. di de dãnatis: q deus in die iudicij visitabit illos. dabit. n. igné et vmes in carnes eorum. Isydo. etiaz pmo lib. de sũmo bono. c. 29. Duplex dãnatorum pena est in gehẽna: quorum et mẽtez vrit tristitia: et corpus flãma. ¶ Dõm ergo ad q̃õnem q ignis in inferno corporeus ordinatur ad reprobos cruciãdum. q̃uis. n. deus posset si vellet eos punire pena spũali tñ: tamẽ õgrue voluit eos punire pena spũali et corpali: vt sicut dicit Isyd. pmo lib. de sũmo bono. c. 29. Qui mente tractauerunt qd pfecerũt corpore simul et animo puniãtur et corpore: qd nõ est sic intelligẽdum vt pena corporalis ignis se nõ extendat ad animã etiã imediate: cũ mõ anime reprobe illo igne cruciẽf. et demões q̃ sunt spũs: sic il-
D lo igne post iudiciũ cruciabunf: sz qr pena spiritualis pncipaliter animã respicit: et pena ignis pncipalius respicit corpus. pena tñ spũalis redundabit in corpus: et pena corporis in animã. Nec obstat illud quod allegatũ ẽ p opione alia: qr nõ seqtur. ibi est flãma spũalis de qua loquebaf diues eo q magis ea cruciabatur q̃ corporali: qr vt iferius ostẽdef acerbior est pena vmis q̃ ignis. g ibi non est ignis corporalis: vnde et ipse aug. eo. c. post vba pdicta in iferno ponit ignẽ corporeũ: q̃ vt hr pmo lib. de mirabilibus sacre scripture. c. 2. Preparatus ẽ in pfectiõe creaturarum oium. hoc est in pma cõditiõe rerum. Sz vtrum hoc fuit pma die qua angeli
E fuerunt creati: aut 6a die qua creatus est homo apud aliq̃s dubiũ est. pbabilius tamen vr et magis auctoritate õsonum q hoc fuit 6a die.
¶ Ad pm in oppm dõm q illud vbum intelligi põt de impssiõne penali facta in aia: q̃uis eniz ignis corporeus affligat animã: afflictio tñ illa spũalis est. ¶ Ad 2m dõm q illum ignẽ dicit nõ esse materialẽ non simplr: sed qualis est apud nos: qr nõ idiget fomẽtis mãlibus eo mõ quo ille ignis q̃ apud nos est. Q̃õ. iiii.

Quarto queritur vtrũ ignis infernalis sit eiusdem spẽi cum igne elementa-
A ri. Et videtur q nõ. philosophus. 5. topic. Nõ est tñ vna spẽs ignis. diuersum eniz est carbo flãma et lux specie. sed ignis lux est ignis elementaris. ignis autẽ gehenne magis videtur esse ignis carbo. si enim esset ignis lux nõ diceretur ifernus terra tenebrosa. ergo differt specie ab igne elementari. ¶ Item naturalis locus ignis elementaris est circunferẽtia: sed naturalis locus ignis infernalis est sub terra: qr si esset ibi violenter non esset ibi perpetuo. fm enim philosophum primo celi et mundi. Res

B accidētalis velociter finitur. ergo non ē eiuſ-
dem ſpēi cum igne elemētari. ¶ Item Dam.
lib.3.c.15. Quoꝝ natura eadē hoꝝ actio eadē:
ſed actio ignis elementaris eſt alterius natu-
re ꝙ̄ actio ignis īfernalis: q2 ignis elementa-
ris ꝯſumptiu⁹ eſt extranee materie. ignis autē
infernalis non: quia ad vltimum totam conſu
meret terram. ergo non eſt eiuſdem ſpeciei cū
igne elementari.
¶ Contra. augu. 27. q. adoro. dicit ignē q̄ eſt
quartū elm̄ eſſe in terra. ¶ Itē ſcdꝫ aug. eadē
qōne. Aque que ſup celos ſunt cum iſtis aquis
eiuſdē ſpēi ſunt. ergo a ſili ignis q̄ ſup terram
C eſt eiuſdē ſpēi eſt cū illo igne qui ſub terra eſt.
¶ Itē phs ṗmo topicoꝝ. Ois aq̄ omni aque
eadē ſpē dr̄. ergo ſilr̄ ois ignis omni igni.
¶ Rn̄deo. ꝙ ignis gehēne ꝙ̄tuꝫ ad illud qd̄
in eo de eſſentia ignis eſt eiuſdē ſpēi eſt cū ele
mētari igne: mā tn̄ quo ad diſpōnem vl' diuer
ſa: rōne cui⁹ ſibi cōpetit aliqua diuerſa actio:
que igni elemētari nō ꝯuenit. Ignis. n. in alie
na mā multum diuerſificat in operib⁹ ſuis ſm
exigentiā diſpōnis materie: qd̄ apte pꝫ in ful-
gure vbi ignis aſpectū hꝫ ad diuerſas materi-
as ſm diuerſitatē materie ⁊ celeſtis īfluentie
in mā icorporate: vnde aliqñ nō ledit materiā
D mollē: ⁊ diſſoluit durā aliquādo calefacit ⁊ nō
cōburit. ¶ Aliqui tn̄ opinantur ꝙ in īferno ſit
ignis in mā ꝓpria: ꝙuis ibi nō luceat vel imp-
fecte: quod ideo dixi: q2 ſicut dicit Iſydo. ṗmo
lib. de ſūmo bono. c.29. Ille ignis ad aliq̄d hꝫ
lumen: ⁊ ad aliq̄d non hꝫ. Ignis. n. ex duplici
cā nō lucet. ſ. q2 aut nimis rarus: ⁊ hac de cau
ſa nō lucet in ſpera ſua: aut q2 circunfuſus: aut
circūdat⁹ terreſtrib⁹ fumis: ⁊ vaporibus groſ
ſis ⁊ turbidis: ⁊ hac de cā nō lucet: aut modi-
cum lucet in īferno. ṗma tamen opio videt̄ ve
rior. ¶ Alij dicunt ꝙ ignis īferni eſt ignis car-
bo: vnde ſicut ignis carbo nō ē corpore⁹ ignis
E q2 duo corpora ſimul nāliter eē nō poſſunt: ne
ꝙ forma ſubſtātialis ignis: q2 due forme ſpeci
fice in eadē parte materie ſimul eē nō poſſunt:
ſed eſt aliqua forma accidētalis multū parti-
cipās de virtute ſubſtātiali ignis. ſic dicunt ꝙ
ignis īferni eſt q̄dā forma accn̄talis multū pti
cipās de v̄tute forme ignis in affligēdo acute.
¶ Sed his dictis occurrit difficultas: q2 car-
bo pōt generare ignē flāmā: que flāma verus
eſt ignis. Sꝫ hoc nō multū cogit: q2 non ignis
pōt pticipare virtutē ignis in generādo ignē:
nō generatione vniuoca: ſed equiuoca. videm⁹
enim ignē generari per motum.
¶ Ad ṗm in oppm dōm ꝙ ignis carbo flāma
⁊ lux ſpē non dr̄nt quo ad illud qd̄ in eis ē de
eſſentia ignis: ſed quo ad diſpōnes māe. ignis
enim lux. i. in ſua puritate: ſicut eſt in ſpera ſua F
quāuis ſit conſtitutus ex eſſentia materie com
munis q̄tū ad eſſentiā oib⁹ generabilib⁹ ⁊ cor
ruptibilib⁹: ⁊ ex forma ignis: tamen illa mate
ria dr̄ ꝓpria ignis ꝙ̄tū eſt ſub diſpōnib⁹ cōue
nientibus puritati ignis: ⁊ ab extraneis diſpo
ſitiōibus q̄tum poſſibile eſt denudata. dr̄ aūt
eſſe in extranea mā inq̄tum eſt in eēntia mate
rie in qua ſunt extranee diſpōnes: ⁊ que ſi ſint
in eadē mā igneitatē cōpatientes: non tn̄ ſunt
ei⁹ puritati ꝯuenietes. Et ſic inq̄tū eſt in ma-
teria cū diſpōnib⁹ multū terreſtribus. dr̄ ignis
carbo. Inq̄tuꝫ eſt in ea cū diſpōnib⁹ aereis lo G
quēdo de aere cōmixto cū vaporib⁹ terreſtri-
bus ⁊ aqueis. ſic eſt ignis flāma. vñ dicit phs
2° de generatiōe. ꝙ ignis flāma eſt fumus ar-
dens. vnde ṗncipali⁹ ⁊ per ṗus dicit̄ ignis de
igne in ſpera ſua: q̄ꝫ de igne flāma: ⁊ per ṗus d̄
igne flāma ꝙ̄ de igne in carbone: ⁊ ꝓ tāto for
te dicit phs ꝙ differunt ſpecie. ¶ Ad 2m pate
bit ſolutio in qōne ſequenti. ¶ Ad 3m dōm ꝙ
illa diuerſitas actiōis eſt ꝓpter diuerſitatem ⁊
diſpōnem materie īfluentie celeſtis illi māe in
corporate: vt dcm̄ eſt in corpore queſtionis.
¶ Argumenta ad partē aliaꝫ gratia ṗncipa-
lis concluſiōis poſſunt ꝯcedi: q̄d tamē de illis
aquis que ſuper celos ſunt tenēdū ſit: dcm̄ eſt
eſt lib. 2. di. 14. Queſtio. V. A

Quinto queritur vtrum ignis īfernalis ſit ꝑpetuus. Et videt̄ ꝙ nō: q2 corru-
ptibile ⁊ icorruptibile nō ſūt eiuſdē ſpēi: quia
ſm phm. 10. metaphy. Corruptibile ⁊ icorrup
tibile differūt ſm genus: ſed ignis elemētaris
eſt corruptibilis: cum ergo ignis īfernalis ſit
eiuſdem ſpēi cū eo: vt pꝫ in qōne ṗcedenti nō
eſt icorruptibilis. ergo nec perpetuus. ¶ Itē
ignis nō poteſt perpetuari in aliena mā niſi ſi
bi adminiſtretur mā ſine fine: q2 vt dr̄ Prouer.
30. Ignis nunq̄ dicit ſufficit: ſed terra aqua ⁊
aer finita ſunt. ergo ignis infernalis cum ſit in B
aliena materia non perpetuabitur.
¶ Cōtra. Matth. 25. Ille ignis dicitur etern⁹
qd̄ nō eſt itelligēdū a pte añ: ſꝫ a pte poſt.
¶ Ad iſtā qōnem dixerunt q̄dā ignē illū per-
petuari ibi per naturā: quia ille ignis eſt ibi in
ſua materia ꝓpria: ⁊ īfluentia celeſtis: quia ad
centruꝫ terre imittitur a quolibet puncto celi
perpēdicularis radius eſt ibi in illa ꝓportio-
ne in qua eſt ꝯſeruatiua ignis in materia ꝓpa
ſicut in circūferentia. Quantū enim tali īfluen
tie per elongationē a celo detrahitur tn̄ ꝓ for
titudinem radiorum perpēdicularium a quo-
libet pūcto celi imiſſorum ad centrū recōpen-

C fat. Sed hec opio fantastica est & friuola. cuz enim celestis ifluentia quã reqrit ignis in sua materia .ppria repugnãs sit pportioni illi⁹ influentie quã reqrit pura terra: nõ esset natura le terre tẽdere ad centrũ: sed magis centrũ re surgere: nec esset ita pura terra versus centruz sicut in superficie: qd falsum est. ☞ Alij autẽ te nentes illum ignẽ esse in aliena materia dicũt ipsum in illo loco ppetuari per nãm: sed alio modo q̃z pmi. dicunt enĩ q̃ continue depascit suã mãm: sed q: in illo loco est celestis ifluentia cõuertẽs ptinue aquã in terrã & partem ae ris: & etiã iterduz partẽ illi⁹ ignis. ideo perpetuari põt: q: sicut ex vna parte sua materia cõ sumitur ita per ifluentiã pdictã pportiõaliter regeneratur. ☞ Sed hec opio nõ sufficit: quia D cum post iudiciũ cessatura sit generatio & corruptio in elemẽtis: sicut in hoibus qbus p sta tu corruptibili deseruit nõ assignat rõnem per petuatiõis illius ignis post iudiciũ. Ego autẽ dico illũ ignẽ in aliena materia esse: & ipz ppe tuo duraturz: ad quod credendũ nitit aug. ma nuducere hoĩes referendo multa mirabilia: quoz cã occulta est: vt pz. 21. de ci. c. 4. 5. & 6. sz hoc erit per potentiã supernaturalẽ. sicut. n. p ṽtutem supernaturalẽ affligit spũm. sic p ṽtu tez supernaturalẽ ei⁹ duratio perpetuabit hoc exigente ordie diue iustitie. Si tamẽ dicat q̃ de⁹ a pncipio sibi posuit mãm talis dispõnis: E & in ipsa talem ifluentiaz celi vt ardere possit: vel igni prestare fomentũ: & nõ psumi a rõne recedere non vr. & augu. pcordare videt in ca pitulis supradictis. maxime q: post iudicium cessabit mutua generatio & corruptio elemen toz & mixtoz: & ita ille ignis a nullo alio pote rit corrũpi: nec a seipso: q: nullũ elm habet in se causam corruptionis sue manente pme cau se ifluentia generali.

¶ Ad pm in oppm dõm q̃ maior itelligenda est de icorruptibili sm cursum nature: qui no bis not⁹ est. ignis aũt ifernalis non est icorrup tibilis sm ordinẽ nature nobis manifestũ: sed F aut secũduz ordinẽ nature nobis occultũ: aut scdm ordinẽ diue iustitie: aut secundũ vtrũq3. nec eniz discredendũ est elm in mã illi⁹ ignis naturalẽ ṽtutem posuisse quã ignoram⁹: cum tot effect⁹ videam⁹ manifestos: quoz cãs qua si penit⁹ ignoramus: quoz multos refert aug. 21. de ci. in plurib⁹ locis. ¶ Ad 2m solui potest modo pdicto. ¶ Ex dictis aũt in hac qõne pz solutio ad 2m arm scdi ad pmam partez qõnis precedẽtis. Questio. vi.

Sexto querit vtrum corpora dãnatorũ ab illo igne calefiet. Et videt q̃ nõ. secundũ phm. 8. phy. Si nõ esset ptinuus mot⁹ pmi mobilis quod mouet pmũ mouens: nihil A posset generari vel corrũpi: nec augmẽtari vel alterari: sed post resurrectionẽ cessabit motus pmi mobilis: vt iferi⁹ ostendet. ergo tũc corpo ra damnatoz ab illo igne nõ poterunt calefie ri: cũ calefieri sit alterari. ¶ Itẽ calefactio via est ad generationẽ vnius & corruptionẽ alte rius. alteratio. n. scdz qualitates actiuas & pas siuas dispõ est ad generationẽ & corruptionẽ: sed post iudicium cessabit generatio & corrup tio. ergo nulla erit alteratio secũdum qualita tes actiuas & passiuas.

¶ Contra. augu. 12. de ci. c. 4. dicit q̃ nihil est igne vrẽte molestius. ergo ignis molestat cor B pus calefaciẽdo: sz corpora dãnatoz ab igne ifernali molestabunt. g̃ ab illo igne calefiẽt.

¶ Ad istã qõnem dicunt quidã q̃ corpora dã natorum ab igne ifernali non calefiẽt: & tamẽ eo cruciabũtur. passiuũ enim põt duplr recipe re formã agẽtis: aut materialr: aut imateriali ter: seu itentionalr: secũduz quẽ modũ recipit sensus formã sensibilis. vnde phs. 2. de aia. oz de omni sensu accipe vlr: qm̃ est susceptiu⁹ spe cierum sensibiliũ sine materia. corp⁹ humanũ pmo modo recipiẽs fõmã ignis ab eo calefit: sed scdo modo recipiẽs non calefit ab eo: quã uis tactus sentiat caliditatẽ: sicut visus nõ co loratur: & sentit colorẽ. hoc autẽ secũdo modo C corpora damnatoz in se recipiẽt formã ignis ifernalis. nõ pmo modo. Cũ. n. celũ sit pmum alterãs per suũ localẽ motũ: & omnia alia agẽ tia secũda in virtute ipsius agãt quasi ab ipso mota: cessante motu celi nullũ corpus poterit aliud per alterationẽ aliquã trãsmutare a sua naturali pprietate: remanere tñ poterit passio aĩalis & itentiõalis: & ideo q̃uis ille ignis nõ sit calefacturus corpora damnatoz: affligẽtur tamẽ ab eo: q: sicut obiecti pportionati sensui pportiõata receptio delectat sensum: sic ipro portiõata cõtristat. ignis aũt ifernalis est obie D ctum excellẽs super tactũ corpoz damnatoz: & receptio sue similitudis in tactu est iproportionaliter vincẽs ipsum: & ideo in corporibus coz erit vehemẽtissimus dolor in sensu tactus excessiuũ sentiẽdo calorẽ. Et huic opioni pcor dare videt illud ṽbum aug. 21. de ci. c. 3. quod etiã recitat magr h⁹ di. c. 5. s. q̃ hoc erit tunc in corporib⁹ damnatoz. quod nunc esse scim⁹ in animis hominũ. Certũ aũt est q̃ si homo mo do ponat in igne anima dolet & non calefit.

¶ Sed ꝯ hoc arguunt aliq̃ per illud qd dicit Iob. 24. de quolibet damnato. s. q̃ ad nimiuz calorẽ transiet ab aquis niuiuz. ¶ Preterea.

E scdm illam opionē pena ignis pncipali⁹ respiceret aiam q̄ʒ corpus. Isydo. auteʒ pmo lib. de sūmo bono. c. 29. afflictioneʒ ignis pncipalius attribuit corpori: sicut aliā penā pncipali⁹ mēti. quelibet tamē pena in totū redundabit cōpositum. ¶ Preterea. scdm Dam. lib. 2. c. 22. Impoſſe est subam expté esse nāli opatione. g̃ postq̄ celū q̄escit adhuc hēbit naturalē operationē: nisi ea vtus dina: vel idispositio suscipiētis ipediat. corpora auteʒ damnatoꝝ non erūt idisposita ad suscipiendū excessiuā calefactionē. nō. n. habebūt ipassibilitatꝫ dotē. ¶ Jō dicunt aliq̄ q corpora damnatoꝝ ab illo igne

F calefient vehemēter: q: cū illa corpora sint ex quatuor elemētis ꝯposita: nec fient ipassibilia: nō tm̄ caliditatē sentiētia: sed etiā caliditatꝫ susceptiua: neq̄ tamen per illū ignē ꝯsumenꝫ: vt declarabiꝫ in q̄one sequēti.

¶ Qui vult tenere hāc scdam opionē potest dicere ad pmū: q itentio phi nō fuit: vl' eē debuit q si celū staret q ignis nullā actionē posset hre. vnde a dn̄o Stephano parisiense epo excōicatus est iste articulus. s. q si celuʒ staret q ignis in stupā nō ageret: sed sic dʒ vbū eius itelligi q si celū staret nō esset alteratio seu vicissitudo diuersaꝝ alterationū, puenētiū a naturali pncipio extrinseco. vnde illa calefactio

G quā faciet naturalis ignis in corporib⁹ dānatoꝝ in pncipio perpetuabiꝫ nisi p vtutē supnaturalē fiat ibi alteratio caliditatis ꝛ frigiditatis: de quo quereꝫ iferius. ¶ Ad 2ᵐ dcm̄ q illam calefactionē non sequitur aliqua substantie corporis corruptio: cuius ratio in sequenti questione dicetur.

¶ Qui vult aliā tenere opionē faciłr pōt dicere ad arᵐ in ꝯtrium: q: ignis non tm̄ affligit calefaciēdo: sed etiā sensum tact⁹ vltra quam exigat tact⁹ proportio imutādo. sicut. n. sentit oculus colorē ꝛ nō coloratur. sic corpora dānatoꝝ sentient sensu tactus intemperatū calorem: quapp dnr̄ trāsferēda ad calorē nimiū ꝛ tm̄ non calefient. non. n. est idē sentire calorē ꝛ calefieri. cū lignum calefieri videam⁹ ꝛ non sentire calorem. Questio. vii.

A **Septimo** querit vtꝝ corpora dānatoruʒ per illū ignem ꝯsumenꝫ vl' corrumpenꝫ. Et videꝫ q sic. augu. in lib. de natura boni paꝝ post pncipium. dicit q reprobi quia volētes corrupti sunt in peccatis: inuiti corrūpentur etiā in penis. ¶ Item augu. euchi. c. 5. q nullo bono puaꝫ nō nocet. nocet aūt adimēdo bonū: sed ignis ifernalis nocebit corporibus damnatoꝝ. ergo ꝯtinue adimit de substātia eorum. ergo ad vltimū totałr ꝯsumentur.

¶ Itē scdm phm. 6. topicoꝝ. Ois passio magis facta abijcit a substātia: sed corpora dānatoꝝ ab illo igne patiētur fortissima passiōe. g̃ cōtinue abijcietur aliq̄d ab coꝝ suba: ꝛ sic ad vltimū ꝯsumenꝫ. ¶ Itē ex vehemētia doloris aliqū corpora corrūpunꝫ. vnde vt hꝫ pmo lib. Macha. c. 6. Anthioc⁹ languorē de quo mortuus est incidit pre tristitia: sed corpora dānatorum per illū ignem vehemētissime affligentur. ergo per illā afflictionē corrumpentur. B

¶ Cōtra. de quolibet dānato dꝛ Job. 20. Luet omnia que fecit. nec tm̄ cōsumetur. ¶ Item apoc. 9. de dānatis dꝛ q desiderabunt mori: ꝛ fugiet mors ab eis. C

¶ Rn̄deo q corpora dānatoꝝ nō ꝯsumenꝫ p illum ignē: cui⁹ rō est scdm aliquos: q: nō recipient formā illi⁹ ignis: nisi itentionałr: seu immaterialiter: sicut recitatū est in q̄one pcedenti. vnde ab illo igne nō patienꝫ nisi passiōe animali scdm q sensus patiꝫ a sensibili nimis excellēti: vnde calorem ignis sentient ꝛ nō calefient: non ꝯsumiꝫ aūt corp⁹ ab igne: nisi ei⁹ formā māliter recipiat: ꝛ ab ea materiałr patiaꝫ.

¶ Sed hec rō nō est ꝯueniens: tū q: falso vel improbabili fundamēto initiꝫ: vt pʒ ex precedēti q̄one: tuʒ q: si illud esset veꝝ quod supponunt adhuc nō sufficeret ad ostēdēdū illa corpora ab illo igne nō corrumpi: quia sicut dicit D phus. 2. de aia. Excellētie sensibiliū corrūpunt sensus. sed certū est q ignis ifernalis est superexcellēs sensibile. g̃ nisi aliud obstaret q̄ʒ tetigerit illa opio corrūperet tactū in corporib⁹ dānatoꝝ: ꝛ ex ꝯnti vitam: q: sicut dicit phs. 3. de aia. Impossibile est aial sine tactu esse: ꝛ parū post: q sine tactu: nec vnū aliđ ꝯtingit hre sensum. ¶ Jō vꝫ mihi dcdʒ q rō q̄re illa corpora nō ꝯsumētur ab illo igne partim est ex pte dispositōis māe in qua incorporat⁹ē ignis ille: ꝛ partim ex parte dispōnis illoꝝ corpoꝝ quā ac E cipiēt in resurrectione. pncipaliter aūt ex ordine dine iustitie. Aliqua. n. forma pp dispōnē extranee māe cui corporatur diuersificatur in sua actiōe: qđ pʒ: q: ignis fulguris qn̄q̄ incorporaꝫ in mā talis dispōnis q calefacit ꝛ nō cōburit: ꝛ qn̄q̄ facit vtrūq̄: ꝛ qn̄q̄ nō ledit māʒ mollē ꝛ dissoluit durā: qn̄q̄ ecōuerso. lumē et solis icorporatū lune recipienti ipm a sole pp dispositionē lune cui incorporatur aliū habet effectum in istis inferiorib⁹ q̄ habʒ lumē imediate imissum a sole: quia imissum a luna propter virtutē ppriaʒ ipsi⁹ lune: que cū ipso imittitur: ꝛ in cuius virtute operatur: humectat. imissuʒ aūt a sole desiccat. sic dico possibile esse vt propter dispositionem materie: ꝛ aliquam

F celestem influentiam sibi incorporataꝫ ignis
ĩfernalis habere põt actionẽ calefaciẽdi ⁊ af-
fligendi: ⁊ non cõsumẽdi. ¶ Ex parte etiaꝫ dis-
positiõis quã accipiẽt illa corpora in resurre-
ctiõe põt esse partim rõ quare non ꝯsumet ab
igne: quod aug. nitit declarare per exẽpla. Di
cit enim. 21. de ci. c. 2. esse aialia ꝓfecto corrupti
bilia: que tñ in medijs ignibꝰ viuũt: nõnullũ
etiã genus vermiũ in aquaꝝ calidarũ scaturi-
gine reperiri: quaꝝ feruorẽ nemo impune con
tractat: ⁊ illos sine vlla sui lesiõe ibi eẽ. Dicit
etiã eo. liᵒ. c. 4. ꝙ scripserũt qui naturas aialiũ
curiosius idagarunt ꝙ salamãdra in ignibꝰ vi
uit: quod siue veꝝ sit siue nõ. ꝙ ideo dico: quia
ſm phm in lib. de ꝓprietatibꝰ elementoꝝ. Nul
G lum aial in igne viuere põt. supple diu: certuꝫ
est tamẽ pilos eius ab illo igne non ꝯsumi: qđ
ego ipse expertus suꝫ. Ex q̃bus pꝫ in corpore ex
elemẽtis ꝯposito talẽ esse posse dispõnẽ vt ab
igne non ꝯsumat. vnde ꝯcludit augu. in. c. vlti
mo allegato nõ esse ĩcredibile vt hominũ cor-
pora sempiterno supplicio punitoꝝ: ⁊ in igne
animã nõ amittãt: ⁊ sine detrimento ardeant:
⁊ sine iteritu doleãt. habebit enim tũc ista car
nis substãtia qualitatẽ ab illo iditam q̃ tã mi-
ras ⁊ varias naturas tot rebꝰ indidit quas vi-
demꝰ: vt eas qꝛ multe sunt nõ miremur. ¶ Ex
parte tamen ordis diuine iustitie sumi debet
rõ pncipalis. ille enim ordo exigit illa corpo-
ra in eternis supplicijs fore permãsura: ⁊ ideo
H assistẽte dei iſluentia generali ad hoc vt ignis
ĩfernalis illa corpora fortiter calefaciat ⁊ affli
gat: nõ adest tamẽ ad hoc vt cõsumat: sicut ãt
creatura non põt manere in esse suo: nisi ꝓsup-
posita iſluentia dei generali. ſm ꝙ dicit augu.
4. super Gen̄. ⁊ etiã cõmentator super pmam
ꝓpositiõem de causis. sic dico ꝙ actionẽ suaꝫ
habere non potest: nisi illa iſluentia assistente:
sicut patuit in passiõe Jesu xpi: quãdo fuerunt
tenebre super vniuersam terrã: non super ter-
ram iudeoꝝ tñ: vt aliq̃ senserũt ⁊ male. Eccli-
I psis autem solis quo ad vniuersum orbẽ non
potuisset esse per solã iterpositionẽ lune. vnde
cũ iterpositione lune fuit alia cã. s. qꝛ iſluentia
generalis cause pme tunc non affuit soli ad ir
radianduꝫ: ⁊ sicut hec iſluentia adesse põt ad
hoc vt res sit ⁊ nõ operet: ita aliquãdo adest
ad hoc vt creatura habeat vnam sui actioneꝫ
⁊ nõ aliam: ⁊ hec est pncipalis rõ quare ignis
ĩfernalis calefaciet damnatorum corpora: ⁊ af
fliget: nec tamen consumet.
¶ Ad pᵐ in oppᵐ dõm ꝙ illud vbum augu.
intelligendũ est non de substãtiali corruptõe:
sed de corruptione q̃etis: qđ patꝫ: qꝛ hoc dixit
de spiritibus quos certũ est nõ posse substãtia B
liter corrũpi. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ignis ille cor-
poribꝰ damnatoꝝ nocebit non adimẽdo eorũ
substãtiam: sed dispositionẽ que reqrit ad de-
lectationis q̃etẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ illud vbuꝫ
itelligi debet de passiõe naturali ſm cursuꝫ na
ture nobis manifestũ. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ ex ve
hementia doloris nũq̃ corpus corrumpit: ni-
si inq̃tuꝫ ex illo dolore in anima fit ipressio in
corpus qua corrumpit ipsius corporis disposi
tio naturalis. secũdum. n. augu. 21. de ci. cap. 3.
Dolor per se ⁊ imediate non opponit vite: qꝛ
vt ibidẽ dicit. certuꝫ est viuere oẽ qđ dolet do-
loreq3 oẽm: nisi in re viuẽte esse nõ posse: vt ãt
ex supius dictis pꝫ in corporibꝰ damnatoꝝ nõ
poterit fieri impressio qua corrumpatur in eis
naturalis dispositio necessaria ad ꝯseruationẽ
corporalis vite. Questio. viii.

Octauo queritur vtꝝ corpora dãnatoꝝ p
agens itrinsecũ nãlr corrũpẽtur. A
¶ Rñdeo ꝙ nõ: vt dcm̄ est in qõne ꝑcedenti
qꝛ nõ aderit generalis iſluentia cause pme ad
hoc vt nãlis calor ꝯsumat humidũ radicale in
quo radicatur: per cuius cõsumptiõem calor
naturalis extinguit ⁊ causat mors. Et ideo di
co ꝙ in corporibus dãnatoꝝ calor naturalis
humidũ radicale non ꝯsumet: nec corrumpet
in eis illa dispositio que necessaria est ad cor-
poralẽ vitã. ¶ Et p hoc pꝫ solo ad illã qõnẽ q̃
solet queri vtꝝ corpora dãnatoꝝ iteꝝ nãlit mo
rientur: quia planũ est ꝙ non. Questio. IX.

Nono querit vtruꝫ spũs separati igne cor- A
poreo cruciabũtur. Et videt ꝙ nõ.
augu. 12. super gen̄. longe ante finẽ dicit ꝙ nõ
sunt corporalia: sed similia corporibꝰ q̃bꝰ ani
me corporibꝰ exute afficiunt: seu bene: seu ma
le: cũ ⁊ ipse corporibꝰ suis similes sibimet ap-
pareãt: sunt tamẽ ⁊ vera letitia ⁊ vera molestia
facta de substãtia spũali. ¶ Item eodẽ lib. nõ
multũ ante mediũ. Omni modo prestãtior est
qui facit ea re de qua aliq̃d facit: nec vllo mo-
do spiritu ꝓstãtius est corpus: imo perspicuo
modo spũs corpore. ergo spũs separatꝰ nõ po B
test ab igne corporeo cruciari. ¶ Itẽ Boetiꝰ
in lib. de duabꝰ naturis. ⁊ vna ꝑsona xpi parũ
vltra mediũ. Illa sola que habent vnius mate
rie cõmune substãtiuum possunt in se facere ⁊
pati: sed spũum ⁊ corpoꝝ non est vniꝰ materie
cõe substãtiuũ. ergo ĩpossibile est spũs sepatos
igne corporeo cruciari. ¶ Itẽ scdm phm pri-
mo de generatiõe. Oẽ corporeũ agens agit p
contactum: sed ignis corporei ⁊ spũs separati
non põt esse ꝯtactus aliq̃s: quia scdm phm. 5.
physi. Illa se tangunt quoꝝ vltima sunt simul.

C In spiritu autem non est assignare pmu3 me/dium τ vltimū. ergo impossibile est spūm sepa/ratum igne corporeo cruciari. ¶ Item omne qđ patitur recipit aliquid ab agēte: sed q̄cq̄d recipitur a corpore i separato spū: recipit itel ligibiliter τ imaterialr. dr̄.n. in cōmēto super octauam ꝓpositionē de causis : q̄ res corpo/ree sensibiles sunt: i intelligentia itelligibiles. Et super decimā ꝓpositionē de causis: etiā dr̄ q̄ recipiens recipit fm modū suū: nō fm mo/dum rei recepte. cū ĝ forme rerū in spū intelli gibilr̄ τ immaterialr̄ existētes sint pertinētes ad eius scđariā perfectionē : nō ad cruciatu3: spūs separat⁹ igne corporeo cruciari nō pōt.
D ¶ Itē fm phm pmo de generatiōe.c. de face re τ pati: vlr̄ faciens assimilat sibi patiens: sed ignis corporeus nō pōt sibi assimilare spiritū sepatu3. ergo spūs non pōt pati ab ipso.
¶ Contra. vt in.2.lib. ostensu3 est. mali ange/li sunt incorporei: spūs.n. sunt: sed illi crucia/buntur igne corporeo. dr̄.n. Matt.25. Ite ma ledicti in ignē eternum qui ꝑparatus est dya/bolo τ angelis eius. ¶ Itē Greg.4.lib. dia/logoru3 parū ante mediū. Si diabolus eiusq3 angeli cū sint incorporei corporeo igne sunt cruciādi: quid miru3 si anie ēt anteq̄ recipiāt corpa possint cōporea sentire tormēta. ¶ Itē eo.lib. parū ante auctoritatē palle. si viuentis
E hominis incorporeus spūs tenetur in corpo/re cur non post morte3 cū incorpore⁹ sit spūs etiā corporeo igne teneat: s3 ab illo a quo po/test detineri spūs potest cruciari. ergo spūs se/paratus ab igne corporeo pōt cruciari.
¶ Ad istā qōnem dixerūt quidā spūs separa tos non affligi nisi per ꝑuationem desiderati boni ex qua ꝑuatiōe tanq̄ quodā malo ꝑsenti in eis vehemēs tristitia generatur. Vñ alga/zel.5.lib.phi.c.4. dicit de aīa que in corpore fuit amatrix corporaliū voluptatū q̄ illa dis/positio pp vsum iprimitur in ea τ inheret ve/hementer desideriū eius ad illā : postea vero
F per mortē instrumēto rei desiderate amisso re manet desideriū eius τ amor: τ hic est crucia/tus ineffabilis. ¶ S3 q̄ hec rō nō sufficiat p3 per auctoritates allegatas ad partē scđam: τ per illud qđ dicit Aug.21. de ci.c.10. dicit eni3 spūs icorporeos posse pena corporalis ignis affligi. τ parū post dicit de demonibus q̄ ar/debunt: sed eis nulla sunt corpora spūs demo num: imo spūs demones lic3 incorporei cor/poreis ignibus cruciādi. ☞ Alij dicūt spūs se/paratos cruciari in igne corporeo inquātum vidēt ipm ꝑparatū ad hoc vt eo crucient i cor poribus suis : sicut latro suspēdendus in vno patibulo ipm videndo cruciat anteq̄ suspen/ G
datur in eo. ☞ S3 hec respōsio non sufficit: q2 nullo mō pōt ad malos angelos applicari: q̄ tamē illo igne i perpetuū cruciabunt. ¶ Alij dicūt q̄ crucianī igne corporeo inq̄tū intelle ctui eor̄ imprimit superexcellēs illi⁹ ignis si/militudo. ¶ Sed hec rñsio nō satisfacit: quia fm phm tertio de aia. Non sic excellētia intel ligibilis ledit intellectū sicut excellētia sensi/bilis sensum: q2 post excellēs sensibile sensus impedit i sentiēdo. sed intellectus post excel/lens intelligibile nō minus itelligit infima: s3 etiam magis: q2 sensus apprehēdit per orga/nū corporeū: itellectus aūt nō. ¶ Preterea. dici non potest q̄ ignis quisq3 sit iproportiōa/bile obiectu3 intellectui cum possit itelligere τ illud qđ est igne superius τ inferius. ¶ Alij H
dicunt q̄ spūs separati igne corporeo crucian tur: nō inquātū ipm apprehēdunt apprehen/sione simplici: sed cū firma extimatione: q2 est cōtrarius sue nature: q̄uis extimatio falsa sit: qđ confirmant per Grego. dicentē.4.lib. dia. non multū ante mediū. Teneri per ignē spū3 dicimus: vt in tormento ignis sit vidēdo atq3 sentiendo ignem: nāq3 eo ipso patitur: quia vi det: τ q2 cōcremari se aspicit crematur. ☞ Ad hoc etiam adducunt auctoritate3 pmā augu. adductam ad partē pma3. ¶ Preterea. huic cōcordare videt: q2 dicit auic.9. meta.c.vl. lo/quens de dispositione animarū humanarum
cū sunt exute a corporib⁹ suis. dicit.n. sic. Ani I
me male vident penam quā imaginauerāt in hoc mūdo: τ affligunt ea: forma.n. imaginata non est debilior sensibili : sed maior ipressione τ claritate: sicut videmus in sōnis: fortasse eni somniatum maius est pro modulo suo q̄ sen sibile: tunc q̄to magis illud qđ est in alio se/culo fortius est q̄ qđ est in somnis ꝓpter pau citatem impedientiū τ expoliationē anime τ claritatem recipientis. ☞ Sed hec opinio in/conueniēs videt τ iprobabilis: q2 fm hoc spi/ritus nō paterent ab igne corporeo: sed a sua falsa extimatione. ¶ Preterea. non est ꝓba/
bile q̄ mali spūs qui subtilitate ingenij vigēt K
illum ignem extimarent sue nature contrariū τ lesiuū: nisi ita esset in re. ¶ Alij dicunt q̄ spi ritus patiuntur ab igne corporeo: nō per vir/tutem nature illius ignis absolute: sed inquā/tum est instrumētum diuine iustitie: videmus enim res multas habere actiōes in virtute pn cipalis agentis que eis non competerēt abso lute. verbi gratia. calor naturalis in v̄tute ani me conuertit nutrimentum in carnem. lumen solare a luna receptu3 : τ cum virtute lune ab

L ea deriuatum in virtute lune generat humidi
tates: fantasma in virtute luminis intellectus
agentis mouet intellectum possibilem: corpo
ra celestia cum inanimata sint: vt in scdo lib.
ostensum est: tamen in virtute intelligentiarū
motricium generant in his inferioribus vitam:
vt patet in generatis per putrefactionem: se-
curis in vtute motoris scindit arborē. ¶ Te-
nendo ergo q affligat spiritus inquantum est
instrumentum diuine iustitie: adhuc vlterius
perquirendum est magis in speciali per quem
modum. ☞ Dicunt ergo aliqui q supernatu-
raliter impressa est igni infernali: quedam spi
ritualis virtus per quam spiritus affligit na-
turali virtute ignis: ad hoc nō cooperāte nec
M disponente: quia vt dicunt non est possibile vt
aliqua virtus naturalis cooperetur in super-
naturali actione: cum ad eam per se nullo mo
do nec complete: nec incomplete possit attin-
gere: pro tanto ergo ille ignis affligere spiri-
tus dicitur: quia supernaturalis virtus existēs
in ipso sicut in subiecto illos affligit: sicut ali-
qua substātia supernaturaliter dealbata possꝫ
dici visum disgregare. ☞ Sed hec opinio videt
in tribus deficere. ☞ Unū est q fm eam ignis
non affligit illos spiritus vt instrumentum: qr
oportet q in instrumento sit aliqua naturalis
N aptitudo ad illam actionem ad quā applican
tur a virtute motoris: vt patet in securi respe-
ctu actus scindendi: et in maleo respectu act9
conterendi. ☞ Aliud est q nō videtur proba-
bile virtutem spiritualem esse immediate in re
corporali: sicut i subiecto: ita vt sit ibi manēs:
et nō in fieri: sicut ponit opio pdicta. ☞ Aliud
quia videm9 naturale lumen rationis: per qd
solum intellectus nullo modo potest attinge
re ad visionem dei: cooperari cum lumine glo
rie ad illam visionem. Uerum est tamen q in
actiōe supernaturali que a deo non est mediā
te finita vtute: sed tantūmodo immediate: vt
O creare nō potest cooperari virtus naturalis:
quia nec ad hoc potest vllo modo: attingere
etiam virtus supernaturalis finita. ¶ Uidet
ergo mihi dicendum q ignis infernalis: non
obstāte q sit corporeus spiritus separatos af-
fligit inquantum est diuine iustitie instrumen
tum: qr eos affligit afflictione ad quā disponit
virtus naturalis ignis illius: nec tamen qua-
lemcunq afflictionem potest causare in illis spi
ritibus nisi in virtute increate iustitie pncipa-
liter illos spiritus punientis mouentis et diri-
gentis illum ignem ad illorum spirituū cru-
ciatum. In illo igne enim est naturalis aptitu
do vt eius species recipiatur in intellectu spi- P
ritus separati: sed q per talem modum in illo
intellectu imprimatur: et cum vehementia tali q
ita ad se reuocet seu cōuertat intentionē ipsi9
spiritus q per hoc ita notabiliter impediat in
aliarum consideratione contra suam volunta
tem: q tale impedimētū sibi sit pro graui one-
re: hoc est per virtutem iustitie increate: in il-
lo etiam igne est aptitudo naturalis: vt in ipso
sit spiritus separatus: sicut in loco diffinitiue:
sed q spiritum separatum detineat contra vo
luntatem suam hoc ei conuenit in virtute iu-
stitie increate. illa enim inuoluntaria detentiō
est ipsi reprobo spiritui ineffabilis cruciatus:
q̄uis etiam ille ignis sua virtute naturali tm̄ Q
non posset in spiritu separato causare disposi-
tionem repugnantem illi dispositioni que cō-
uenit essentie spiritus fm debitum statum sue
nature: tamen in eius causatione cooperatur vir
tuti increate iustitie: inquantum est instrumē-
tum eius: sicut videmus q q̄uis fantasma per
se nō possit aliquid educere de potentia intel
lectus possibilis: vel ipsum mouere motu intel
lectionis: alterum tamen eorum potest in vir-
tute intellectus agentis. ipse enim intellectus
per suum actiuum mouet seipsum vt est possi-
bilis mediante fantasmate tanquā instrumen R
tali agente. ex apprehensione autem predicte
dispositionis que contraria est bono statui na
ture: generatur in ipso reprobo spiritu crucia
tus experimentalis. vnde Grego. 4. lib. dialo
gorum. parum ante medium: dicit q anima nō
solum videndo: sed etiam experiendo incen-
dium patitur. per peccatum autem est in spi-
ritu dispositio vt igni infernali modo predicto
patiendo subdatur. Unde Greg. libro nono
mora. versus finē dicit. Sicut vno sole omnes
tangimur. nec tamē sub eo vno ordine omnes
estuamus: quia iuxta qualitatem corporis sen-
titur etiam pondus caloris: sic damnatis et vna S
est gehenna que afficit: et tamen nō vna qua-
litate omnes cōburit: quia qd hic agit dispar
valitudo corporum: hoc illic exhibet dispar
causa meritorum: dicit etiam Augu. 21. de ci.
c. 16. ipsum eternum ignem pro diuersitate me-
ritorum: q̄uis malorum aliis leuiorem: et aliis
futurum esse grauiorem: siue ipsius vis atq ar
dor pro pena digna cuiuscunq varietur: siue
ipse equaliter ardeat: sed non equali mole-
stia sentiatur.
¶ Ad primum in oppositum dicendum q aut
Augu. ibi loquitur inquirendo non determi-
nando: aut loquitur de affligente pximo qd

L est apprehensio ignis: vt nociui: quãuis ignis corporeus extra spiritum existens sit remotũ affligens. ¶ Ad scđm dicendũ q̄ quãuis na tura spiritus sit nobilior quocũq; corpore: ta men spiritus peccator iferior est illo igne: nõ simpliciter: sed inquantum est instrumentum diuine iustitie. ꝩ Uel potest dici q̄ quãuis pn cipium agens pncipaliter oporteat esse nobi lius patiente: non tamen oportet hoc esse ve rum de instrumentali agente. non eniꝫ fantas ma nobilius est intellectu possibili: nec corp⁹ celi nobilius aliqua substantia viuente: qr ſm aug. ii. de ciui. c. 16. In his que a deo facta sũt preponuntur viuentia nõ viuentibus ordine nature. ¶ Ad tertium dicendũ q̄ illa aucto
a ritas intelligenda est de illa actione: per quã patiens transmutatur in naturam agentis: ꝛ sic intelligendum est etiam quod dicit phi. pri mo de generatione. vbi dicit similem senten tiam illi que continetur in auctoritate allega. ꝩ Uel potest dici q̄ loquit̃ de naturali actio ne ꝛ passione. ¶ Ad quartum dicendũ q̄ in ter spiritum reprobum ꝛ ignem infernaleꝫ est maior approximatio q̄ illa que est inter cor pora per contactum: inquantum spiritus si mul est cuꝫ substantia illius ignis: ꝛ quãlibet eius partem tangit secũduꝫ se totum: simplex enim se tangens secundum se totuꝫ tangit ſm philosophum sexto phyſi. similitudo etiam il
x lius ignis in ipso spiritu impressa est vt in sub iecto mediãte qua ab illo igne affligit̃. ¶ Ad quintum cum dicit q̄ forme rerum in spiritu immaterialiter existentes sunt spectantes ad eius secundariam perfectionem non ad cru ciatum eius. Dico q̄ falsum est quando su pernaturali virtute tali impressione imprimũ tur q̄ in essentia spiritus ipsius causant dispo sitionem repugnantem dispositioni conuenie ti bono statui sue nature ꝛ intellectuꝫ eius im pedit in aliarum reruꝫ consideratione: sic aũ tem est in proposito: vt dictum est in questio ne. ¶ Ad sextum dicendum secũduꝫ aliquos q̄ illa auctoritas non est intelligenda de in
y strumentali agente: sed de principali. diuina autem iustitia que est causa principalis in spi ritu puniendo ipsum puniendo sibi assimilat: non assimilatione vniuoca secundum quem modum ignis assimilat sibi materiam de qua generat igneꝫ: sed assimilatione analoga que in quadam imitatione consistit. secũdũ quem modum homo alium puniens assimilat ipsuꝫ illi forme quã habet in mente sua tanquã exẽ plar punitionis illius. Certum est autem q̄ punitio reproborum cum sit iusta: iustitiam z
imitatur eternam: ꝛ exemplar suum habet in mente diuina. ꝩ Uel põt dici breuius ꝛ aper tius q̄ maior intelligenda est de actione que in passo causat passionem: que est salus: que actio est constructiua: talis autem non est illa actio qua diuina iustitia vt principale agens mediante igne vt instrumento agit in spirituꝫ damnatum. Questio. X.

Decimo queritur vtrum damnati cru ciabuntur perpetuo a tribus A
alijs elementis ab igne. Et videtur q̄ nõ. quia si puniuntur ab omnibus elementis: aut sunt in inferno confusa: aut ordinata: non confu sa: quia impedirent sese in actionibus suis: cũ inter se habeant qualitates contrarias: nec or dinata: quia vt dicitur Job decimo. ibi nulluꝫ est ordo. ergo non cruciantur ab alijs elemen tis ab igne. ¶ Item ab illis non affliguntur simul: quia habent actiones contrarias: ꝛ cõ traria non possunt simul esse in eodem. salteꝫ in complementis suis: nec alternatim: qr affli cto per ignem consolatorium est transferri in aquã. ergo a solo igne affligunt̃.
¶ Contra. Sapien. quinto. Pugnabit pro illo omnis orbis terrarum contra insensatos: B
sed sicut dicit Martianus. Hic mundus cor ruptibilis constat ex quatuor elemẽtis in mo dum spere globatus. ergo reprobi qui signi ficantur per insensatos a quatuor elementis cruciabuntur. ¶ Item psal. Ignis sulphur ꝛ spiritus procellaruꝫ pars calicis eorum. ergo affliguntur igne ꝛ terra fetida que significa tur per sulphur. ꝛ aere procelloso qui dici tur spiritus tempestatis: secundum Augusti num duodecimo super Genesim: longe post principium. Dicitur etiam Sapien. quinto. q̄ candescet in illos aqua maris: ꝛ flumina concurrent duriter per testimonium. ergo sa cre scripture videtur q̄ affligantur a quatuor elementis. C
¶ Respondeo q̄ damnati non tantũ afflige tur ab igne: sed etiaꝫ ab alijs elementis: vt be ne ostendunt auctoritates inducte: cuius con grua ratio est: vt enim habetur Sap. xi. Per que peccat quis. per hec ꝛ torquetur: homies vero reprobi per. 4. elementa peccauerũt in quantum peccauerunt in corporibus compo sitis ex. 4. elementis ꝛ inquantum inordinate dilexerunt elementa ꝛ elementata: neq; soluꝫ ſm aliquos punientur ab elementis: sed etiaꝫ corporũ celestiũ influẽtia puniet eos: iustũ. n. est: vt quia rebelles fuerunt creatori q̄ omnis

B creatura contrarietur eis in vltione. iuxta illud Sap.5. Armabit creaturã ad vltionẽ inimicorũ: q2 tamẽ ignis ⁊ aqua ex sui nã magis sunt afflictiua q̃ aer ⁊ terra: iõ magis fit mentio in cruciatu eorum de igne ⁊ aqua: q̃3 terra ⁊ aere. Q2 ignis magis est actiuus q̃ aqua: iõ sub nomine ignis domin⁹ cõprehendit omnẽ penam quã a rebus corporeis patient: vt cu3 dicit Matth.25. Ite maledicti in ignem eternum. Quia autem illi qui sunt in purgatorio puniũtur vt purgent: ⁊ ignis h3 nãm: purgatiua3: iõ vr̃ aliquibus ꝙ anime in purgatorio a nullo alio elemẽto nisi ab igne puniunt.

¶ Ad pmũ in opp^m dõm ꝙ elemẽta ibi sunt in quadã cõfusione: nec tamẽ vnũ alterius remittit virtutẽ eo ꝙ agũt inquãtu3 instrumẽta
E diuine iustitie: que ad agendu3 in reprobos ⁊ nõ in se ipsa mouent ⁊ determinãtur. ¶ Si tñ dicat ꝙ ibi sunt ordinata: potest dici ad illud Job. Nõ est ibi ordo: ꝙ hoc itelligitur in corporibus dãnatoru3. Unde Greg.9.lib.mora. versus finẽ exponẽs illud verbu3 dicit: ꝙ ipsa supplicia que ordinata per iustitiã inueniuntur: ordinata in corporib⁹ dãnatoꝝ non sunt. Et ifra. Uel certe abesse simplicijs ordo dicit: q2 quibuslibet rebus in penam surgentib⁹ ꝓpria qualitas nõ seruatur. qd̃ inferius in eodẽ lib. in pluribus inducẽdo declarat. ¶ Ad 2^m dicũt quidã ꝙ ab oib⁹ elemẽtis simul affligũ
F tur: q2 sicut forme eoꝝ imaterialiter recepte i spiritu nõ sunt cõtrarie: sic nec actiones earũ: similiter dicũt in sensu: simul.n. in vsu est sil'itudo albedinis ⁊ nigredinis ⁊ actiones earu3. A sil'i dicũt ꝙ ita põt esse in actu: sed hoc alijs nõ placet: q2 quãuis sil'itudines ɔ̃rioꝝ in intellectu nõ sint cõtrarie: nõ tamẽ ita perfecte mouetur intellect⁹ a plurib⁹ simul: vt ab vna tm̃ sil'itudines etiã cõtrarioꝝ recepte in eadẽ parte pupille sese in actione sua impediunt: vt p3 cum per vitru3 coloratũ colore rubeo respicitur aliquid album: vr̃ eni3 tunc quasi qd̃dam aliquo mõ cõfusu3 ex vtroq3: ⁊ multo fortius
G forme calidi ⁊ frigidi simul in tactu recepte sese in suis actionibus impedirent: cũ tactus sit sensus longe min⁹ spũalis q̃ visus. ¶ Preterea. dr̃ Job.24. de quolibet dãnato. ꝙ ad nimiũ calorẽ transiet ab aquis niuiũ: qd̃ verbu3 sonare videt dãnatos puniri a frigido ⁊ calido alternati3: nec tamẽ erit: aliqua mitigatio vnius per aliud: q2 per virtutẽ diuinã supnaturaliter fiet: vt in eodẽ instanti cesset tota afflictio q̃ fuit a calido ⁊ introducat cõpleta afflictio a frigido: ita vt nec successiue vna recedente alia successiue adueniet.

Circa lfam. Unusquisq3 suã mẽsuram recipiet corpis ⁊c̃. Hoc in qõnib⁹ expositum est. Illi aic in pũcto tẽporis redit q̃ illã pmitus: vt hõ fieret cresceret viueret aniauit. H
hui⁹ expositio p3 p ea que in 4^a.q.h⁹ dist. dcã sunt. Corpora hominũ vel demonũ. hoc dicit Aug. s3 opionẽ platonicoꝝ: qui posuerũt demones esse quedã aialia aerei corporis: sicut p3.8. de ci.c.26. vbi aug. recitat verba Apulei platonici. Ignis eternus cuiusmodi sit in qua mundi vel rerum parte futurus sit hominum scire arbitrior neminem ⁊c̃. Hoc intelligẽdũ est de loco eius ꝓprio: q2 locum eius cõe3 scimus: ex scriptura enim habemus ꝙ est sub terra. Animam similitudinẽ corporis hr̃e. nõ est intelligendum: ꝙ sit ad similitudinem corporis figurata: sed ꝙ in suo intellectu habet spe- I
ciem corporis representatiua3. Nec istis affectibus. s. spe tristitia gaudio ac metu carere: quod non est intelligendum scd̃m ꝙ sunt passiones sensitiui appetitus: cum ille non sit in spiritu separato: vt inferius ostẽdetur: sed sm ꝙ sunt intellectuales affectiones seu passiões. Si abortiui fetus ⁊ monstra resurgent. Respondeo ꝙ que fuerunt animata anima rõnali resurgent ⁊ que nõ: nõ: ⁊ h̃ est snia magistri huius dist.c. vlt. ⁊ aug. enchyri.48.c.

¶ De diuersis animarum receptaculis. Distin. XLV.

Preterea sciendum est ꝙ omnes anime: vt ait Aug. cum de hoc seculo exierint diuersas habent receptiones: bone habent gaudiũ: male vero tormẽta. Sed cum facta fuerit resurrectio ⁊ bonoru3 gaudium amplius erit: ⁊ malorum tormenta grauiora: quando cum corpore torquebuntur. Ex his ostenditur ꝙ maius erit gaudiũ sanctoru3 in resurrectione ⁊ post: q̃3 fuerit ante: ⁊ ꝙ diuersa receptacula habebunt anime sanctorum. De quibus ide3 Aug. ait. Tẽpus qd̃ inter hominis mortem ⁊ vltimam resurrectionem interpositum est: animas abditis receptaculis cõtinet: sicut vnaqueq3 digna est vel requie vel erũna: pro eo qd̃ sortita est in carne dum viueret.

¶ De suffragijs defunctorum.

Ecꝫ negandum est vt ait Aug. defunctoꝝ animas pietate suorum viuentiuꝫ releuari: cū pro illis sacrificium mediatori offertur: vel elemosyne fiunt in ecclesia. Sed hec eis tñ prosunt qui cum viuerent hec sibi vt postea possent prodesse meruerūt. Est enim quidam viuendi modus nec tam bonus vt non requirat ista post morteꝫ: nec taꝫ malus vt ei non prosint ista post mortē. Est vero talis in bono vt ista nō regrat: ⁊ est rursus talis in malo: vt nec his valeat: cum hec vita transierit: adiuuari. Quocirca h omne meritum cōparat̃ quo possit post hāc vitā quispiaꝫ grauari vel releuari. Nemo aūt speret qđ hic neglexit cum obierit apud deum promereri. Nō ergo ista que pro defunctis cōmendandis frequētat ecclesia illi apostolice sunt aduersa sententie qua dictum est. Omnes stabimus ante tribunal xp̄i: vt referat vnusqꝫ scđm ea que per corpus gessit. s. bona vel mala: qꝛ ēt hoc meritū sibi quisqꝫ cū in corpore viueret cōparauit: vt possent ei ista ꝓdesse. Non. n. omnibus ꝓsunt: ⁊ quare non: nisi ꝓpter dr̄iam vite: quā quisqꝫ gessit in corpore? Cum ergo sacrificia siue altaris siue quarūcūqꝫ aliarū elemosynarū pro baptizatis oībus offeruntur pro valde bonis gratiarum actiones sunt: pro nō valde malis sunt ꝓpitiationes. Sed pro valde malis: ⁊ si nulla sunt adiumenta mortuorum: tamē qualescūqꝫ viuorū cōsolationes sunt. Quibus vͦ ꝓsunt: vel ad hoc prosunt: vt sit plena remissio vel certe vt tolerabilior sit ipsa damnatio. Orationibus ergo sancte ecclesie ⁊ sacrificio salutari ⁊ elemosynis que pro eorū spiritibus offerunt̃: non est dubiū mortuos adiuuari: vt cuꝫ eis misericordius agatur a domino: q̄ς eoꝝ peccata meruerunt. Hoc. n. a patrib⁹ traditū tota obseruat ecclesia. Ut pro eis qui in ōione corporis ⁊ sanguinis defuncti sūt: cū ad ipm sacrificiū loco suo cōmemorent̃ oretur: ac ꝓ illis quoqꝫ id offerri cōmemoretur. Non est ergo ambigendū ista ꝓdesse defunctis: sed talibus qui ita vixerunt ante mortē vt possint eis hec vtilia esse post mortē. Nam qui sine fide operāte per dilectōeꝫ: eiusqꝫ sacramētis de corpore exierūt: frustra illis a suis huiusmodi pietatis officia īpendunt̃: cui⁹ duꝫ hic essent pignore caruerūt: non misericordiam sibi thesaurizātes: sed irā. Nō ergo mortuis noua merita cōparant̃: cū pro eis aliquid boni operant̃ sui: sꝫ eorū p̄cedentibus cōsequentia ista reddūtur. Nam istā quisqꝫ finiens vitā: nisi qđ in ea meruerit: nō poterit hr̄e post eā. Ecce qbus ⁊ qual'r ꝓsint illa que ꝓ defunctis frequētat ecclesia: mediocriter malis suffragant̃ ad pene mitigationē: mediocriter bonis ad plenā absolutioneꝫ. Qui non habēt tante pfectionis merita vt nō idigeant iuuari p pauperes: quorum est regnū celoꝝ: quos sibi fecerunt amicos de māmona iniqtatis. Quorum tanta est pfectio vt his adiutorijs nō idigeant: q̄les sunt apl'i ⁊ martyres: Ut enī ait Augu. Iniuria est pro martyre orare in ecclesia: cuius nos debemus orationibus commendare: pro alijs autem defunctis oratur.

¶ De officijs sepulture.

E pompis vero exequiarū idē Aug. ita dicit. Pompa funeris: agmina exequiaruꝫ: sumptuosa diligentia sepulture: viuoꝝ sunt qualiacunqꝫ solatia: non adiutoria mortuorum. Qꝛ si aliquid ꝓdest impio sepultura preciosa: oberit pio vilis vel nulla.

Preclaras exequias in cōspectu hominum purpurato illi diuiti exhibuit turba famulorum: sed multo clariores in conspectu domini vlceroso illi pauperi ministerium exhibuit angelorum: qui eum extulerunt nō in marmoreū tumulum: sed in abrae gremium. Sit tñ cura mortuos sepeliendi et sepulchra cōstruendi: quia hec ī scripturis sanctis īter bona opera deputata sunt: nec solum in corporibus patriarcharū: aliorūq sanctorum: sed ēt in ipsius domini corpore q ista fecerunt laudati sunt. Impleant igiť homines erga suos officia postremi muneris et sui humani leuiamenta meroris. Uerum illa que adiuuant spūs defunctorum. s. oblationes et oratiōes multo obseruantius procurent.

¶ De duobus bonis quorū alter plura post mortem habet auxilia.

Solet moueri questio de duob⁹ vno diuite altero paupere pariter: sed mediocriter bonis: qui pdictis suffragijs indigent: et meruerūt pariter post mortem iuuari: pro altero vero. i. pro diuite spāles et cōmunes fiūt orationes multeq elemosynarum largitiones: pro paupere vero nō fiūt nisi cōmunes largitiones et orationes. Queriť ergo an tñ iuuetur pauper paucioribus subsidijs: quātum diues amplioribus? Si non pariter iuuatur nō ei redditur scōm merita. Meruit enim pariter iuuari: quia pariter boni extiterunt. Si vero tñ suffragijs cōsequitur quātum diues: quid cōtulerunt diuiti illa spāliter pro eo facta? Sane dici potest non ei magis valuisse generalia et specialia q̄ pauperi sola generalia suffragia: et tamen pfuerunt diuiti spālia non quidem ad aliud vel magis aliquid: sed ad idem ad qd generalia: vt ex pluribus et diuersis causis vnum perciperetur emolimentum. Potest tamen dici aliter illa plura subsidia contulisse diuiti celeriorem absolutionem non pleniorem.

¶ Quibus suffragijs iuuabunť mediocriter boni qui in fine inuenientur.

Sed iterum queritur de aliquo mediocriter bono qui talib⁹ indigens suffragijs in ipso cōsummationis articulo cum reliquis migrauit si saluus fuit? pro eo non offerť vlterius sacrificium vel oratio vel elemosyna: nec habebat tante perfectionis merita que his suffragijs non egerent. Nūquid ergo saluabitur? Estimo eum quasi per ignem transeuntem saluari meritis et intercessionibus celestis ecclesie: que pro fidelibus semp ītercedit voto et merito donec impleatur christus.

¶ Quomodo sancti glorificati audiunt preces supplicantium et qūo intercedūt pro nobis ad dominum.

Sed forte queris nunquid pces supplicantium sancti audiunt et vota postulantium in eorū noticiam perueniunt? Non est incredibile animas sanctorum qui in abscondito facie dei veri luminis illustratione letanť: in ipsius cōtemplatiōe ea que foris agūtur intelligere: quātum vel illis ad gaudium vel nobis ad auxilium pertinent. Sicut. n. angelis ita et sanctis q deo assistunt petitiones nostre īnotescunt in verbo dei qd contemplanť: vnde et dicūtur angeli orationes et vota nostra offerre deo: non quia eum doceant: sed quia eius voluntatem super eis consulunt. Unde Aug. Angelis qui sunt apud deum īnotescunt petitiones nostre: vt quodāmodo eas offerant deo: et de his consulant: et qd deo iubente implendum esse cognouerint: hoc nobis euidenter vel latenter

reportent. Unde et angelus hominibus ait. Cum orares: orationem vestram obtuli deo. Ad omnia quidem scienda sufficit deo sua perfectio: habet tamen nuncios. i. angelos: non qui ei que nescit annuncient. Non enim sunt ulla que nesciat: sed bonum eorum est de operibus suis eius consulere veritatem: et hoc est quod ei dicuntur nonnulla nunciare: non vt ipse ab eis discat: sed vt ab eo ipsi per verbum eius sine corporali sono: nunciant etiam quod voluerit ab eo missi ad quos voluerit: totum ab illo per illud verbũ eius audientes. i. in eius veritate inuenientes: quid sibi faciendum: quid: quibus: et quando nunciandum sit. Nam et nos orantes eum: non eum docemus: quia nouit: vt ait verbum eius: pater vester quid vobis necessarium sit priusquam peta tis ab eo. Nec ista ex parte cognouit: sed futura omnia tẽporalia atque in eis etiam quid et quando ab illo petituri fueramus: et quos: et de quibus rebus vel exauditurus vel non exauditurus esset sine initio ante presciuit. Non ergo dicitur angelus orationes nostras offerre deo: quasi deus tunc nouerit quid velimus et quo indigeamus: que omnia antequam fiant sicut et postquã facta sunt nouit: sed quia necesse habet rationalis creatura temporales causas ad eternam veritatẽ referre siue petendo quid erga se fiat: siue consulendo quid faciat.

¶ Quod dictum est de angelis attribuit sanctis animabus.

s I autem angeli a deo per verbum eius discunt petitiones nostras: et quid de his implendum sit: et quid non: Cur non credamus et animas sanctorum dei faciem cõtemplantium in eius veritate intelligere preces hominum: et que implende sint: vel non? Inde est quod deus dicitur exaudire preces quorũdam non solũ quãdo effectu mãcipat: sed etiam quãdo innotescit curie angelorũ et sanctarum animarũ quid ide futurum sit vel non: et quod cognoscũt in dei volũtate eẽ: volunt et ipsi. Adeo enim superne voluntati addicti sunt: vt nihil preter eius volũtatem queãt velle. Intercedũt ergo ad deũ pro nobis sancti: et merito: dum illorum merita suffragantur nobis: et affectu: dũ vota nostra cupiunt impleri. Quod tamen nõ faciũt nisi in volũtate dei implẽda didicerit. Oramus ergo vt intercedãt pro nobis. i. merita eorum nobis suffragentur: et vt ipsi velint bonũ nostrum: quia eis volẽtibus deus vult et ita fiet. Ex premissis constat quod cũ quibusdã misericordius agit deus quam eorum peccatã meruerint. s. cũ mediocriter malis: qui suffragiis ecclesie iuuantur.

¶ Superius determinauit magister de resurrectione mortuorum. Hic determinat de statu eorum ante resurrectionem. ¶ Et diuidit in duas partes. Primo determinat de statu animarum existentiũ in purgatorio. Secundo de statu animarum existentiũ in inferno. di. 46. ibi. Sed queritur. ¶ Prima in duas. Primo determinat de suffragiis ecclesie militantis. 2° de suffragiis triũphantis. ibi. Sed iterũ. ¶ Prima in quatuor. Primo ostẽdit diuersos eẽ status animarum post mortẽ. 2° in quo statu possunt iuuari suffragiis: et in quo nõ. ibi. Nec negandum. 3° ostendit per que iuuãtur. et per que non. ibi. De pompis. 4° quãtum iuuantur per suffragia que pro eis fiunt. ibi. Solet. ¶ Illa pars que ibi incipit. Sed iterum. diuidit in duas. Primo ostendit suffragia ecclesie triũphãtis prodesse aliquibus defunctis. 2° qualiter prosunt viuis. ibi. Forte.

Articulus. i.

Irca hanc dist. querendũ est principaliter de septem. Primo de animarum receptaculis. 2° de suffragiis ecclesie militantis. 3° de illis qui possunt facere testamentum. Quarto de quibusdam circunstantiis obseruandis in condẽdo testamentum. Quinto de executionibus testamentorum. Sexto de sepulchris. Septimo de suffragiis ecclesie triumphantis. ¶ Circa primum queruntur quatuor. Pri-

mo vtruz animarū post sui separationē a suis corporibus sint aliqua corporalia receptacula. ¶ Secundo que ⁊ quot sunt illa. ¶ Tertio vtrum exeant aliquādo de receptaculis suis. ¶ Quarto vtrum corporalia receptacula animarum in aliquo augeant earum delectationem vel afflictionem. Questio. i.

A **Primo** ostendo q̄ anime nō habent aliq̄ corporalia receptacula. Aug. 12. super gen̄. versus finez dicit. Animā cū de corpore exierit ad loca corporalia nō ferri. ⁊ paꝝ post dicit: q̄ videt̃ eē in locis nō corporalib⁹: sed corporaliū similibus siue in requie: siue in doloribus. ¶ Item spūs nō magis cōueniūt cum vno loco corporali q̄ cuz alio: quia a loco corporali non dependent. ergo nō esset ratio: quare magis essent in vno corporali receptaculo q̄ in alio.

¶ Contra. magister hui⁹ dist. c. i. ⁊ glo. super illud. i. ad thes. 4. simul rapiemur cum illis in nubibus. dicūt q̄ oēs anime cū de hoc seculo exierint diuersas habēt receptatiōes. ¶ Itez

B Greg. 4. lib. dialo. parum ante mediū. refert quēdam virum sanctū retulisse q̄ vidit Theodoricum post mortē inter Joānē papaz: ⁊ Symacum patritiuz discinctuz atq̄z discalciatum deductū in vulcani ollam iactari. eodē etiam lib. inter medium ⁊ finem refert Germanum capuanum episcopū inuenisse Pascasiuz diaconem qui erat defunctus stantez ⁊ obsequentem in balneis. ergo anime post mortē corporalia receptacula habent.

¶ Respondeo q̄ anime post mortez sunt in aliquibus corporalibus receptaculis: vt enim declaratū est lib. i. di. 37. angeli qui sunt spūs: sunt in aliquib⁹ corporalibus locis nō circūscriptiue: sed diffinitiue. ergo simil̃r aīa separata nō obstante q̄ sit spūs.

C ¶ Ad p̄m in opp̄m dōm q̄ ibi aug. loquit̃ de loco circūscribēte. qđ pz. q̄r postq̄ dixit aīam ad loca corp̄alia nō ferri nisi cū aliquo corpe stati subiūgit vel nō local̃r ferri. ¶ Ad 2m dōz q̄ q̄uis aīa sepata nō magis ꝯueniat cuz vno loco q̄ cū alio rōne sue essentie cū ex loco nā ei⁹ nō dependeat: tamē ꝓpter opatiōes quas in loco debet exercere vel circa eam dz exercer: magis sibi cōuenit vnus locus q̄z alius: nō q̄ velim dicere suam passionē vel opationem esse formalē rōnem vel effectiuā sue existētie in loco: sed simultas existētie sue cū corporali loco vel cū re existente in loco est formalis ratio sue applicationis ad locū sicut de spū angelico declaratuz est lib. j. dist. 37. in illa qōne vtrum angelus sit nusq̄. Questio. ii.

Secundo queritur que ⁊ quot sunt illa receptacula. A

¶ Rn̄deo q̄ q̄dā receptacula corporalia deputant̃ aīabus de lege cōi: q̄daz ex lege sp̄ali. p̄ma ante xp̄i aduentū erant. 4. ⁊ oīa sub terra: quedā in infimo deputata aīabus dānatis pro actuali pctō mortali ⁊ pro originali cum aliquo veniali: aīa. n. d̄cedēs cū origiali pctō: q̄zuis nō habeat actuale pctm̄ nisi veniale: tn̄ puniet̃ eternaliter pena sensus: ⁊ i eodē loco cuz illis qui puniunt̃ pro pctō mortali punit̃: tamen multo remissius: q̄ aūt veniale puniat̃ pena eterna declaratuz est supra. di. 21. ¶ Supra p̄dictuz receptaculū aliud est in quo sunt anime pro solo peccato originali dānate que nō puniunt̃ pena sensus: sed sola pena damni: B

vt ostensum est lib. 2. ¶ Supra qđ aliud est in quo purgant̃ anime que decesserunt cū charitate. ¶ Supra qđ ē q̄rtū in quo req̄escebāt aīe decedētes cū charitate que nihil purgabile secuz portabāt: vl' q̄ portauerāt: ⁊ purgate erāt: qđ receptaculū ante xp̄i aduētuz sinus Abrae dicebat̃. q̄r. n. Abraā p̄m⁹ ab ifidelib⁹ sese separauit: ⁊ fidei signaculū distinctiuū accepit: iō loc⁹ req̄ei q̄ debet̃ aīe pp̄ fidē charitate formatam sin⁹ Abrae dictus ē. post ēt xp̄i aduētum sunt. 4. receptacula aīaꝝ eadē q̄ p̄us: q̄rto excepto: in quo mō nulla aīa recipit̃: q̄r decedētes cū charitate nihil portātes purgabile cuz C

nullū hēant retardatiuū statim ascendūt in celū empireū: qđ ē receptaculū bonoꝝ: sic ignis purus nihil hn̄s retardatiuū statiz ascēdit sursum. ¶ Decedētes aūt sine charitate cū actuali peccato statim descēdūt ad locū infimum: sicut grauia nō habētia aliq̄d qđ ꝓhibeat eorum descēsum statiz descendūt ad locū ifimū. ¶ Decedētes aūt sine charitate cum solo originali peccato statim descendunt ad locū qui cōsequēter est sup̄ illū. ¶ Decedētes aūt cum charitate aliqđ purgabile secū portātes descēdunt ad locū tertiū post expletā pniam statiz ascensure in empireū celuz: qui mō sin⁹ Abrae dicitur. vn̄ pz q̄ nō eundē locuz itelligim⁹ mō D

per sinum abrae cū rogamus aīas deferri in ip̄m: cū illo q̄ ante xp̄i aduētū sinus abrae dicebat̃: diuerse aūt mansiōes in celo diuersa receptacula corporalia nō dicunt̃: sz diuersi gradus p̄mioꝝ: imo totū celū empireuz vnū dicit̃ receptaculū: receptacula aūt que ex lege sp̄ali aliquibus aīab⁹ assignant̃ indeterminata sunt quo ad nos. ¶ Quedā. n. aīe ex aliq̄bus sp̄alibus causis: in locis purgant̃: in q̄bus deliquerunt: vt dcm̄ est supra di. 21. vbi de purgatorio plura dicta sunt: ⁊ ēt lib. 3. di. 22. Qō. iii.

A **Tertio** queritur vtrum aie aliqñ exeãt de rece ptaculis suis q̃ habẽt post mortẽ. Et videt q̃ nõ. Job.7.q̃ descẽderit ad inferos nõ ascẽdet. ¶ Itẽ Augusti.li.de cura ꝓ mortuis agẽda vltra mediũ. Si i reb⁹ viuẽtiũ iterẽnt aie mortuoꝝ me pia mat nulla nocte deserere: que me mari terraq; secuta ẽ: vt mecũ viueret. sed si exirẽt aliqñ de receptaculis suis aliquando interessent rebus viuentium.

¶ Cõtra. Math.17. Moyses legit apparuisse cũ Helia. ꝑ qd̃ Aug. ꝓbat li. predicto. inter me diũ ꝛ finẽ. ad viuos aliquos mitti ex mortuis. ¶ Itẽ Hiero.ꝯ vigilãtiũ dicit aias sanctorum

B posse cũ voluerit suis tumulis esse presentes.

¶ Rñdeo aliquãdo aias exire de receptaculis suis dupliciter põt itelligi. vel ꝑ diuinã potẽtiã: vel ꝑ nãm ꝓpriã. primo mõ de inferno ꝛ de celo exeũt alique aie nõ i perpetuũ. s; ad tẽpus. nec de lege cõi. s; ex aliq̃ spãli cã. sic etia; de purgatorio alique exeũt ad modicũ tẽpus ante cõpletionẽ pene sue post cui⁹ cõpletionẽ inde exeũt illuc amplius nõ reuersure. in iudicio aũt oẽs tã exñtes in celo q̃ in inferno exibũt fm cõem legẽ diuine iustitie ad eadẽ iterũ loca cũ suis corpib⁹ reuersure: ꝛ in eis i perpetuũ remãsure. ꝑ nã; aũt ꝓpriã nulle aie de suis

C receptaculis possunt exire: vt q̃dã dicũt: dictũ suũ ꝯfirmãtes auctoritate ꝛ rõne. Dicit enim Aug. de cura ꝓ mortuis agẽda. iter mediũ ꝛ finẽ. q̃ defuncti ꝑ naturã ꝓpriã viuoꝝ reb⁹ iteresse nõ pñt. rõne sic. fm ph'i.i. de aia. potẽtie q̃ sũt ꝯiũcte nõ sũt sepabiles. oẽs ãt dicũt ꝯiũcte esse que operant mediãte organo corporeo. huiusmodi autẽ est in hoie potẽtia motiua secundũ locũ. aie ergo sepate nõ hñt potẽtiã qua de loco ad locũ possint se mouere. ¶ Sed ꝯtra. a dño Stephano pisieñ. epõ excõicatus est hic articulus q̃ aia hũana nullo mõ ẽ mobilis fm locũ nec ꝑ se nec ꝑ accidens: ꝛ si ponat alicubi ꝑ substãtiã sua; nũquã mouebit de vbi ad vbi.

D ¶ Dicẽdũ ergo q̃ de suis receptaculis exire possent ille q̃ vellẽt ꝑ suã ꝓpriã virtutẽ nisi ꝓhiberent a virtute supiori. s; de lege cõi exire ꝓhibent ille q̃ sunt in purgatorio ante cõpleta; pniam: ꝛ ille que sunt in inferno ante iudiciu;. Ille aũt q̃ sunt in celo exire nolunt vsq; ad tps resumptiõis corpoꝝ suoꝝ. nisi alique videant aliqñ hoc placere deo ex aliqua spãli cã. vnde videt aliq̃bus q̃ oẽs descẽderũt de celo in obitu beate Marie virginis ꝓpter eius reuerentiã: ꝛ cũ ea iteꝝ ascẽderunt in celũ. ab Augustino ergo dicunt aie nõ posse interesse reb⁹ viuorũ ꝑ ꝓpriã naturã: q: eaꝝ virtus non põt ꝯtrariare superiori virtuti qua prohibentur.

¶ Ex dictis p; solutio ad arᵃ i oppᵐ. Q̃ő. iiii.

A **Quarto** queritur vtrũ corpalia receptacula aiaꝝ in aliquo augeãt earũ delectationẽ vel afflictionẽ. Et videt q̃ nõ: q: in angelis ministrantibus minueret delectatio: ꝛ in aiabus que aliqñ exeũt de inferno minueret afflictio: qd̃ falsu; est. ¶ Itẽ locus purgatorij deputatus est aiab⁹ ad purgationẽ: s; ille aie que ibi sunt desiderant purgari. ergo locus ille in nullo auget earum afflictionem.

¶ Cõtra. si receptacula aiaꝝ corpalia in nullo augerẽt eaꝝ delectationẽ vel afflictionẽ inutiliter eẽnt eis deputata determinata loca ꝛ frustra: quod falsum est.

B ¶ Rñdeo q̃ receptacula corpalia aiaꝝ in aliquo augẽt eaꝝ delectationẽ vel afflictionẽ: celũ eni empireũ: quãuis in nullo augeat aiaru; beataꝝ delectationẽ essentialẽ in aliquo: tñ auget in eis delectationẽ accidẽtalẽ: inquãtũ ille aie locũ illum plusq; alia diligũt: presentia autem rei dilecte aliquã causat delectationem.

¶ Ratio aũt quare locũ illũ plus ceteris diligunt: triplex est. ⁋ Una q: locũ illũ sciunt sibi esse deputatũ a deo quẽ sũme diligũt. ⁋ Alia q: in illo ꝓpter excessu; nobilitatis sue nature sup alia corpa expressius q; in alijs locis refulgere tãquã i effectu diuinã bonitatẽ ꝯspiciũt. ⁋ Tertia q: illius loci sublimitas luminositas ꝛ immobilitas suam spiritualem sublimitatẽ ꝛ luminositatẽ: ꝛ q̃etis ꝑpetuitatẽ expressius q̃ qualitates locorũ aliorũ representat. vnusq̃sq; aũt ceteris paribus plus diligit locũ q̃ magis est representatiuus sue nobilitatis quã diligit. ⁋ Receptaculũ ẽt dãnatoꝝ i aliquo auget eoꝝ afflictionẽ: q: locũ illũ odiũt triplici de cã.

C ⁋ Una est q: sciunt illũ sibi esse deputatũ a diuina iustitia: quã odiũt. ⁋ Alia q: illius loci vilitas est sue obligatiõis ad penã ꝑpetuã rememoratiua seu representatiua. ⁋ 3ᵃ q: est ꝯtẽtiuus ignis illius q̃ affligũt. ⁋ Receptaculũ ãt aiaꝝ q̃ purgant i aliquo eaꝝ auget afflictionẽ. nõ q: ipm odiãt volũtate deliberatiua: cu; sint in charitate: ꝛ sciãt illũ locũ sibi esse assignatũ

D ad tps ad eaꝝ purgatõe; ꝛ a diuia iustitia quã diligũt: s; q: ipm nãli motu volũtatis refugiũt sub rõne qua suã obligationẽ ad penã: quãuis ad tpanẽã representat: ꝛ sub ratione qua igne; continet quo affliguntur.

¶ Ad primũ in oppositũ dicẽdũ q̃ nõ valet: q: ꝛ angeli ministrãtes sciunt se cũ eis placuerit ad celũ empireũ reuersuros: ꝛ ministrãdo nobis delectant. aie aũt que ad tps exeunt de inferno sciũt se ad ipsum cito reuersuras: ꝛ pro illo modico tempore quo a turpi loco exeunt

equiualens pena eis a diuina iustitia recõpensat. ¶ Ad 2m patet solutio ex dictis in qõne.

Articulus. II.

Onsequēter qrit de 2° pncipali. ¶ Et circa hoc querūtur. 4. Primo vtrū suffragia viuorū prosint defunctis. 2° vtrum suffragia facta determinate pro vno prosint omnibus existentibus in purgatorio. Tertio vtrū magis prosint illi pro quo determinate fiunt q̄ alijs. Quarto vtrum defunctis prosint suffragia facta a viuis exñtib⁹ in peccato mortali. Qõ. I.

A Primo ostendo q̄ suffragia viuorum non prosint defunctis: dicitur enim de mortuis in domino apoc. 14. q̄ opera eorū sequuntur illos. ergo non iuuantur alienis operibus. ¶ Itē eccl'. 9. dicitur de mortuis. q̄ nō habent partē in opere quod sub sole geritur. ergo idem quod prius. ¶ Item opera viuorū mala non possunt eis nocere. ergo a simili nec opera bona iuuare. ¶ Item si suffragia viuorum prodessent eis cum pena purgatorij sit finita. possent totaliter per suffragia viuorū ab omni pena liberari: ⁊ sic peccatū posset remanere impunitum quod diuinam iustitiam non

B decet fm Ansel'. i. li. cur deus hō. ante mediū. ¶ Contra. 2°. li. Mach. 12. c. dicitur q̄ scā ⁊ salubris est cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis soluantur. ¶ Item Augu. euchi. 65. c. ⁊ recitat magister. huius di. c. 2. non est negādum defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari cum pro illis sacrificiū mediatoris offertur vel elemosyne si i ecclīa fiāt. ¶ Respondeo q̄ animarum quedā sunt beate iam in celo. Quedā sunt condemnate pro peccato originali ⁊ actuali solo que sunt in inferno. Quedam sunt in charitate suam explē-

C tes penitentiam in purgatorio. Beatis non prosunt viuorū suffragia: q2 non indigent. vnde Aug. euchi. c. predicto. ⁊ magister vbi prius dixit q̄ sacrificia siue altaris. siue quarūcūq̄ elarum pro defunctis valde bonis gratiarū actiones sunt. damnatis vero etiā pro solo originali peccato non prosunt: q2 nō cōmunicant nobiscum in vinculo charitatis: mediante quo bona. cōmunicantur adinuicem. vnde tales se cum non portauerunt radicem meriti qua talia opera si pro eis fierent eis pdesse possent: ⁊ sicut dicit aug. euchi. predicto. c. hic omne meritū cōparat quo possit post hāc vitā quispiam releuari. vnde eodē. c dicit q̄ talia opa: ⁊ si pro valde malis nulla sint adiumēta mortuorum. qualescūq̄ tamen sunt ꝯsolationes viuoꝝ. vnde qð refert. Jo. dama. in quodā sermone. Traianū fuisse liberatū de inferno ad preces Grego. sic debet intelligi q̄ reuocatus fuit ad corporalē vitā in qua per bona opera postea meruit vitam eternam. animabus autē existētib⁹ in purgatorio ꝓsunt viuoꝝ suffragia nō ad augmentū gratie gratum facientis: sed ad pene eorū mitigationē: ⁊ abbreuiationem: q2 vt dicit augu. c. predicto. cū viuerēt in hac vita meruerunt vt hoc sibi postea posset prodesse. nec hoc vt dicit augu. ibidē aduersat illi apostolice sententie qua dictum est. oēs stabimus ante tribunal christi vt recipiat vel referat vnusq̄sq̄ fm ea que per corpus gessit: siue bonū siue fuerit malū: q2 hoc sibi meritū quisq̄ cū in corpore viueret cōparauit vt ei possint ista ꝓdesse. ¶ Ad pmū in oppm dōm q̄ suffragia viuorū que fiunt pro existētib⁹ in purgatorio dicūtur opera eorū inquātū in hac vita meruerunt vt eis prodessent si pro eis fierent. ¶ Ad 2m dōm q̄ pro tanto mortuī dicunt nō habere partem in opere quod sub sole gerit: q2 tali operi non cooperant: habēt tñ partē in fructu operis ꝓpter rationē supradictā. ¶ Ad 3m dōm q̄ non est simile: q2 nō sic est vnū cōe vinculū cōmunicationis maloꝝ sicut bonoꝝ: qð vinculū est charitas. deus etiā ꝓnior est ad miserandū q̄ ad pdēnādū. ¶ Ad quartū dōm q̄ nō est incōueniens q̄ per aliqua suffragia viuorum possit defunct⁹ totaliter liberari ab aliqua pena cui erat obligatus: nec ideo peccatū remanet impunitū: q2 punit pena viuoꝝ satisfacientiū pro defuncto: cū eni ostēsum sit supra. di. 20. vnum viuū satisfacere ꝓ alio viuo: q̄ pro eipso commode satisfacere nō pōt: rationabile est vt etiā satisfacere possint ꝓ existētibus in purgatorio qui pro se ipsis satisfacere nō possunt nisi penā patiendo: ⁊ eam inquātum iusta est acceptando: ⁊ patienter sustinendo: ⁊ nobiscum charitate coniuncti sunt. Questio. II.

Secūdo querit vtrū suffragia determinate facta ꝓ vno ꝓsint oibus existētibus in purgatorio. Et videt q̄ nō. viui magis ꝯueniūt cū viuis q̄ cū mortuis: s3 suffragia viuoꝝ facta determinate ꝓ aliquo defuncto nō ꝓsunt oibus viuis. ergo multo fortius nō prosunt oibus mortuis existētibus in purgatorio. ¶ Itē in tpalibus intendēs satisfacere determinate ꝓ debito vnius satisfaciēdo ꝓ illo non minuit debitū alioꝝ. ergo a simili viuus faciēs suffragia vt satisfaciat pro pena debita determinata alicui defuncto satisfaciendo pro illo penas non diminuit aliorum.

B ¶ Contra. in corpore naturali remedium adhibitũ vni mẽbro viuo redundat in oĩa mẽbra viua. vnde apl's. i. cor. 12. si gloriat̃ vnũ mẽbruȝ ꝯgaudẽt oĩa mẽbra. ergo a simili i corpe mystico ecclesie suffragia facta pro vno existente in purgatorio cum sit mẽbrũ viuens p charitateȝ prodest oĩbus alijs existentib' in purgatorio. ¶ Item in ecclesia militante ꝛ triũphante cuiuslibet bonũ redũdat quodã mõ in oẽs alios: cũ ergo congregatio existentiũ in purgatorio sit quasi media inter ecclesiã militantẽ in terris: ꝛ triũphantẽ in celis: ꝛ mediũ participare debeat naturam extremorũ: suffragia que fiũt determinate ꝑ aliquo existente in purgatorio redundant in omnes alios.

C ¶ Rñdeo ad causandum penã concurrit virtus agentis: ꝛ dispositio patientis: qꝛ fm phm 2. de aĩa. actus actiuoꝝ sunt in patiente disposito. potest ergo diminui alicui' pena vl' p diminutionem virtutis ex parte agentis: vel per diminutionem dispositionis ad patiendum ex parte sustinentis. sic̃ ꝛ per augmentationeȝ cuiuslibet istorum pena potest augeri. vnde inequaliter dispõiti ad patiendum ab equali virtute inequaliter patiuntur. vnde fm sententiaȝ Auic. 6. naturaliũ. li. 4. c. vlti. multũ dispositus ad tristitiam ex modica causa fortiter tristatur. quod autem dictum est videmus in exẽplo: pena enim magnuȝ onus portantis diminui potest vel per diminutionẽ grauitatis oneris: vel p aliquã ꝯfortationem virtutis illius q̃

D portat onus: qua minuitur in ipo dispositio ad patiendũ ab onere. sic dico ꝙ isto duplici modo ꝯtingit intelligere diminui penam existentium in purgatorio. Quãtum ad diminutionẽ pene modo primo suffragia facta determinate pro vno tm̃ alijs nõ prosunt: qꝛ sic virtus eorũ nõ attingit nisi illũ ad queȝ terminant̃ ꝛ quasi applicatur per intẽtionem agentis: sed modo secundo facta pro vno prosunt alijs: qꝛ misericordia dei prouidẽte suffragia facta pro quocũqꝫ in purgatorio oĩbus alijs innotescũt: ꝛ qꝛ

E sese diligũt ex charitate nec sibi inuicẽ inuidẽt in aliquo: oẽs gaudẽt de illius pene alleuiatione: ꝑ quo facta sunt suffragia: q̃libet aũt gaudiũ reddit gaudentẽ minus dispositũ ad penã cõtristantẽ: qꝛ fm sniam phi. 7. ethi. c. vlti. cuicũqꝫ tristitie repugnat fm formã generis quecũqꝫ delectatio: ꝛ ideo mitigat eam: ꝛ põt esse ita fortis ꝙ totaliter expellit: sed predictũ gaudiũ in ꝓposito nõ est tantum ꝙ penam eorum totaliter expellat nec forte abbreuiat. sed intensionem eius mitigat.

¶ Ad primũ in oppositũ dõm ꝙ suffragia facta pro vno mortuo non prosunt omnibus viuis ẽt existẽtib' i charitate q̃tũ ad remissionẽ pene quocũqꝫ ꝑdictoꝝ modoꝝ: qꝛ nõ i oĩb' viuis

F hoc innotescit. tñ illis q̃b' innotescit ꝓdest mõ secũdo quo ad mitigationẽ pene: quã hñt in hac vita: qꝛ existẽs i charitate gaudent de vtilitate mẽbroꝝ suoꝝ: quãtũ tñ ad meritũ ꝓsunt facienti. Facere eni ꝑ defunctis suffragia opus ẽ virtutis: ꝛ iõ faciẽti meritoriũ ẽ: ꝛ i augmentũ sui premij i vita eterna: nõ ꝓsunt tñ ei p modũ solutiõis debiti ad remissionẽ pene cui iam erat obligat': qꝛ opus ordinatuȝ ad remissionẽ pene vnius nõ sufficit ad remissionẽ pene duorũ. ꝓsũt tñ ei ad remissionẽ aliquã pene p moduȝ meriti de ꝯgruo. hoc ẽ q̃ð alij dñt ꝙ q̃ ad h'. ꝓsũt ei ex grã. nõ ex debito. Et sicut opa facta ꝓ vno existẽte i purgatorio mediãte illo ꝓsũt oĩb' alijs q̃ ad aliquã mitigationẽ pene scðȝ supradictũ modũ: sic p hoc ꝙ faciẽti ꝓsũt ad meritũ

G ex ꝯñti ꝓsũt oĩb' elect' ad salutẽ quãtũ ad alicuius ꝑmij accidẽtalis augmẽtũ: qꝛ i vita eterna q̃libet de alterius felicitate gaudebit. Et ꝑterea cũ de' ꝓpter bonos i multis pcat malis: vt patet geñ. 18. planum est ꝙ propter merita aliquorum bonorum multa bona confert alijs bonis. ¶ Ad secundum dicenduȝ ꝙ procedit de diminutione pene modo primo. non secundo. quia debitores temporalium non sunt vno cõmuni vinculo colligati: quo vnius absolutio a suo debito redundet in alium secundum modum: quo alleuiatio vnius existentis in purgatorio aliquo modo redundat in alios.

¶ Argumenta ad partem aliam non plus cõcludunt nisi ꝙ suffragia specialiter facta pro vno aliquo modo redundant in alios: ꝛ h̃ est verum secundum aliquem modum qui superius dictus est. Questio. iii.

A Tertio querit̃ vtrũ suffragia pro pluribus facta tñ ꝓsint cuilibet quãtũ si fierent pro illo solo. Et videtur ꝙ sic: qꝛ si nõ. magis prodesset alicui pro quo specialiter fiũt q̃ alijs: sed hoc videtur falsum: qꝛ cum plura fiãt suffragia pro diuitibus q̃ pro pauperibus meliores essent cõditionis diuites q̃ pauperes: q̃ð est contra illud Math. 5. beati pauperes spiritum quoniã ipsorum est regnuȝ celorũ. ¶ Itẽ Hieronymus dicit: ꝛ est de conse. di. 5. non mediocriter. ꝙ cum pro cunctis animabus psalmus vel missa dicitur nihil minus q̃ si ꝓ vno quolibet ipsorum diceretur accipitur. ¶ Iteȝ bona glorie pluribus cõicata nõ minuunt singulis. ergo a simili nec bona grẽ. suffragia aũt bona gratie sunt. ¶ Contra. 17. propositiõe de causis. omnis virtus vnita est plus q̃ȝ virtus

B multiplicata.i.est vehemētioris virtutis:vt pa
tet in ꝯiuncto.ergo suffragiū pluribꝰ cōicatū
minoris est virtutis respectu cuiuslibet:ꝙ̄ si ad
vnū solū eēt vnitū. ¶ Itē si suffragia facta pro
pluribꝰ tm̄ valerēt cuilibet illoꝝ ꝙ̄ si ꝓ illo so-
lo eēnt facta.tūc ille q̄ tenet dicere vnā missā ꝓ
vno ⁊ ꝓ alio aliā sufficiēter solueret debitū si
vnam missam diceret ꝓ duobus:qđ falsum est.
¶ Ad istā questionē dixit prepositinus ⁊ sui
sequētes ꝙ suffragia facta ꝓ pluribꝰ tm̄ ꝓsunt
cuilibet quātū si fierēt ꝓ illo solo nisi ꝙ sibi ma
ior reuerētia fieret.sicut accensa candela ꝓ plu
ribus:⁊ lectio lecta ꝓ pluribus tm̄ quēlibet iu
uāt quātū vnū iuuarēt:si ꝓ eo solo candela ac
C cenderet vel lectio legeret:sicut eni existēs spi-
ritus in qualibet parte sui loci cuilibet tm̄ pre-
sens ē totus.sic spūale bonū pluribꝰ cōicatū a
quolibet totū hr̄:alias eni recipiēti multos ad
participationē suoꝝ bonoꝝ sua bona opa mi-
nus essent vtilia.qđ falsum est.cū talis receptio
opus sit charitatis. ¶ Alij dn̄t ꝯtrariū:qr si ita
eēt vt dicit opinio p̄dicta ille q̄ ꝓ vno defūcto
tenet dicere missam vnā:⁊ vnā ꝓ alio.si dice-
ret vnā ꝓ alijs duobus cuilibet solueret illud
ad qđ sibi tenet. ¶ Preterea.bonū finitū qđ
sufficit ad plenariā liberationē vniꝰ aīe de pur
gatorio sufficeret ad liberationē oīum aīarum
ad equalē penā obligataꝝ. ¶ Preterea.ꝯsue
D tudo ecclesie eēt inutilis q̄ suffragia aliqn̄ facit
ꝓ spālibus ꝑsonis:q̄ oīa falsa sunt.
¶ Tenēdo hāc opinionē dōm est ad pm in op
positum ꝙ suffragia prosunt defunctis ⁊ per
viā satisfactiōis ⁊ ꝯsolatiōis.eo ꝙ ꝑ charitatē
cōem q̄libet de bono alterius ꝯsolat.p̄mo mō
suffragia facta spālr ꝓ vno tm̄: magis ꝓsūt si-
bi ꝙ̄ alijs.imo alijs nō ꝓsūt de lege cōi. mō 2°
adhuc magis ꝓsͭ illi ꝙ̄ alijs.si charitatē hꝫ eq̄
lē:qr ceteris ꝑibꝰ magis gaudet q̄libet de bo-
no suo ꝙ̄ alterius.tm̄ tātā pōt alius charitatē
hīe ꝙ plus ꝯsolat de suffragio qđ fit ꝓ alio ꝙ̄
ille ꝓ quo fit.qđ ergo arguis ꝙ melioris cōdi-
tionis eēnt diuites ꝙ̄ paupes cū plura suffra-
E gia fiāt ꝓ eis:dico ꝙ nō est icōueniēs paupes
simplr̄ esse melioris ꝯditionis ꝙ̄ diuites:ꝙ̄uis
diuites in hoc melioris ꝯditiōis sint:iuxta illđ
ꝓuer.13.redēptio aīe viri diuitie sue: ꝙ̄uis sm
glosam ibi ꝑ diuitias bona opa itelligantur.
¶ Ad 2m dōm ꝙ verbū Hieronymi dꝫ itelligi
de valore ꝑ viā ꝯsolatiōis vt dn̄t q̄dā: sꝫ tm̄ ad-
huc non videt veꝝ:qr plus gaudet quilibet de
bono ꝓpo ꝙ̄ alioꝝ.dico ergo ꝙ referēdo alio-
rū opinionē ibi loq̄t Hieronymꝰ: ¶ Ad 3m di
cēdū ꝙ nō est sile:qr glīa respicit vnū bonū oī-
bus cōe ⁊ pn̄s sꝫ suffragiū gr̄e respicit reatum

penē i singulis diuersū. ¶ Ad exēpla q̄ ꝓ opi- F
nione p̄ma adducebant dōꝫ.ꝙ nō valēt qr lu-
mē cādele ⁊ vox doctoris se cōicāt ꝑ nāe neces
sitatē:sꝫ suffragia cōicāt ꝑ suffragātis itētiōē.
¶ Ad illud etiā qđ tactū fuit in q̄one.s.ꝙ reci-
piēti multos ad participationē bonoꝝ suorū
sua bona opa minꝰ eēnt sibi vtilia.dōm ꝙ non
seq̄t:qr plus ꝯfert sibi illud opus charitatis in
bona sua cōicādo ꝙ̄ sibi detrahat.etiā quo ad
pene sue remissionē de fructu bonoꝝ suoꝝ cōi-
catoꝝ:⁊ bona etiā sic cōicata faciēti ea i nullo
sunt minus vtilia.sed magis quo ad augmen-
tum premij in vita eterna. Qō. iiii.

Quarto querit vtrū defunctis prosint suf- A
fragia facta a viuis existentibus
in peccato mortali.Et videt ꝙ non.Io.9.dī ꝙ
peccatores deꝰ nō audit. ¶ Itē opꝰ mortuū
nō ꝓdest:sꝫ opus factū ab existēte in peccato
mortali est opus mortuū:vt supius ondsum ē.er
go illis ꝓ q̄bꝰ fit nō ꝓdest. ¶ Itē opus vniuſ
cuiusq3 magis valet faciēti ꝙ̄ alij. sꝫ opꝰ ꝙ fa-
cit homo in peccato mortali non valet sibi.er-
go multo minus valet alij.
¶ Cōtra.nullus scit de alio nec etiā de seipso
vtrum sit in charitate:qr vt dī eccl.9.nemo scit
vtrū dignꝰ odio an amore sit.ergo si nō ꝓdes-
sent suffragia facta nisi ab illis q̄ sūt i charitate
nescirēt hoīes qn̄ valerēt suffragia vel nō.⁊ sic
retraherent homines a suffragijs ꝓcurandis. B
¶ Item vt superius ostensum est. malitia sa-
cerdotis virtutem misse non minuit.
¶ Rn̄deo ꝙ malꝰ faciēs aliq̄ bōa opa ꝓ de-
functꝭ aut facit ea sicͭ auctor aut sicͭ minister. p̄-
mo mō nō ꝓsūt defunctꝭ:ēt si ea faciat mediāte
bono ministro:nisi aliqn̄ ꝑ accn̄s: iquātū pau-
peres boni vel sancti ꝓ elemosynis recepꝭ ab
illo malo excitant ad orādū ꝓ illis defunctꝭ ꝓ
q̄bꝰ ille malus elemosynas illis dedit. si āt fa-
ciat ea vt minister distinguēdū ē. qr aut fac ea
vt minister publicꝰ dī ⁊ ecclesie:sicut sacerdos
q̄ celebrat missā vel exeq̄as mortuoꝝ: aut fa- C
cit ea vt mīster alicuiꝰ p̄uate ꝑsone. P° mō
dico ꝙ ꝓsūt defunctꝭ:qr malitia ministri nō tol
lit efficaciā opis boni actoris:vt supius ondsū
est : cū tractaret de sacris.si autē faceret ea vt
minister priuate ꝑsone.aut illa persona qn̄ sibi
p̄cipit tale opꝰ fieri ⁊ quādo factū est: vel erat
in charitate:aut non.primo modo dico ꝙ pro-
sunt ipsis defunctis pro quibus fiunt ⁊ hoc si-
ue ille qui mandauit fieri migrauit de hac vi-
ta:siue non:quia hoc opus principaliter ipsius
est:qui ipsum fieri mandauit.si autem persona
que fieri demandauit erat in mortali peccato.
aut hoc erat quādo mandauit fieri:aut quādo

B opus executioni demādatū est. Si primo modo dico φ illa opa nō ꝓsunt defunctis ꝓ q̄b⁹ fiūt: quāuis sint in charitate ꝓ illo tpe quo suū mādatū executiōi demādaṫ: nisi tūc illud iteri fieri mādet: aut demādatiōez factā de nouo acceptet. qꝛ opus ipsius non est nisi inquātū ad illud fieri mādat vel acceptat. si autem erat in peccato mortali qñ demādaṫ opus bonū executioni: sꝫ erat in charitate qñ pcepit fieri. dico φ tūc opa ꝓsunt defunctis ꝓ q̄b⁹ fiūt. qꝛ maxime sunt a pcipiēte rōne illius actus volūtatis quā habuit quando ea fieri precepit.

E ¶ Ad pmū in oppositū dicēdū φ verbū illud fuit verbū illuminati ceci a xp̄o. qđ verbum reprehēdit Aug. sup Jo. omel. 44. vltra mediuꝫ dicēs. Adhuc inūct⁹ loqṫ: si eni deus peccatores nō exaudiret frustra ille publicanus oculos in terra demittēs ꝛ pectus suū pcutiēs diceret. dn̄e ꝓpitius esto mihi peccatori. tū illa exauditio nō fit: qꝛ peccator dignus sit: sed ex abūdantia diuine misericordie. quo ad subueniēdū tū defunctis de lege cōi nō exaudiṫ: nisi sicut ē i qōne dictū. ¶ Ad. 2ᵐ dōm φ qñ ē op⁹

F bonū a bono dn̄o q̄uis sit p malū ministrū nō est mortuū. ¶ Ad 3ᵐ dōm φ nō plus cōcludit nisi φ nō valet alijs qñ facit opus illō vt actor. sibi tū si facit aliquo mō valet: vt patet per auctoritatē aug. in solutiōe argumēti pmi: q̄uis sibi nō valeat ex ꝯdigno: nec ad hoc vt illi opi debeatur substātiale premium in vita eterna. ¶ Ad primū ad ptē altā dōm φ quāuis nō sit certū qñ suffragia psonalia valeāt: vel nō: non ꝓpter hoc debēt hoies retrahi a ꝓcurādis suffragijs. certum est tū φ semp valet missa ꝛ alia bona que facit homo vt minister ecclesie: ꝛ sic patet solutio ad secundū. Articulus. iii.

Consequenter q̄ritur d 3° pncipali. ¶ Et circa hoc querunt tur. 4. ⁋ P° vtruꝫ ep̄s possit facere testamētū. ⁋ 2° vtrum religiosus. ⁋ 3° vtruꝫ seruus. ⁋ 4° vtrū fatuus. Qō. i.

A Primo oñdo φ ep̄s pōt facere testamentū: qꝛ ꝯueniēs est bona pauperuꝫ erogari pauperib⁹: sꝫ bona ecclesie sunt bona pauperꝝ quoꝝ ep̄i sunt dispēsatores. 10. q. 2. ep̄s. ergo ep̄s de illis bonis pōt facere testamētum pauperib⁹. ¶ Jtē de illis bonis de q̄b⁹ ep̄i in ifirmitate ꝯstituti possūt facere elemosynas vident posse facere testamētū: sꝫ ep̄i de suis mobilib⁹ etiā p ecclesiā acq̄sitis possūt facere elemosynā: etiā in egritudine ꝯstituti. extra de testamētis. ad hoc. ergo videṫ φ de illis possint facere testamentum.

B ¶ Cōtra. 12. q. 1. Ep̄i q̄cq̄d de ꝓuisione ecclesie sue fuerit siue de gregib⁹ siue de frugib⁹ siue de oblōib⁹ oīa in iure eccl'ie reseruare cēsuim⁹. ¶ Rñdeo φ ep̄s aut hꝫ bona q̄ sibi ꝓueniunt ex hereditate vel artificio aut doctrina anteφ cēt ep̄s. aut non hꝫ nisi redditus ecclesiasticos ꝛ mobilia q̄ sibi ex illis redditib⁹ ꝓuenerūt. de primis bonis: qꝛ illoꝝ ꝓprietas est sua: pōt licite facere testm̄. extra de testamētis. qꝛ nos. ꝛ c. relatū. 2. §. ceterū. ꝛ. 12. q. 1. ep̄i. si tū ep̄s ecclesiā leserit dānū ecclesie dꝫ de reb⁹ huiusmodi resarciri: ꝛ de residuo si q̄d fuerit testari pōt: vt dictū est. De redditib⁹ autē ecclesiasticis ꝛ de mobilib⁹ etiā que ex illis redditib⁹ ꝓuenerūt: C de his que ītuitu seu ꝯsideratiōe eccl'ie receperūt nō possunt facere testamētū. extra de testamētis. ad h̄ ēt. ꝛ. c. seq̄ēti. ꝛ. c. relatuꝫ. 2. ꝛ. §. lꝫ. nec etiā de his q̄ post sui ꝯsecratōez acq̄sierūt. qꝛ talia debēt ꝯseruari eidez ecclesie. extra eo. ti. c. i. cuius rō ē: qꝛ illoꝝ bonoꝝ ꝓprietas nō ē sua: sꝫ illoꝝ tm̄ sunt dispēsatores: ꝛ administratores in vita sua: q̄uis tū de reb⁹ ecclesie non possint aliq̄d donare iure testamēti: possūt tamē donare de mobilib⁹ cā elemosyne siue sint sani siue in egritudine ꝯstituti etiā mortali. ¶ Ad pmū in oppositū dōm φ nō ē idē dispēsare ꝛ testari. vñ ep̄is pmittiṫ de illis bonis elemosynā facere: ꝛ nō testamētū. extra de testamētis. ad hoc. testatorē. n. opꝫ esse dn̄m reꝝ de D q̄bus facit testm̄. sꝫ dispēsatorē nō opꝫ esse dn̄ꝫ rei de qua re facit elemosynā. vñ extra eo. ti. qꝛ nos. diciṫ in glo. clerici de reb⁹ ecclesie nullum pn̄t facere testamētū: cū eoꝝ ꝓpetas nō sit sua cū solū vsum habeāt. sꝫ tū victu ꝛ vestitu cōtēti esse debēt. qđ ē itelligēduꝫ pēsato statu: ꝛ dignitate psone. ꝛ totū residuū ē loco ꝛ tpe pauperib⁹ erogādū. ¶ Ad 2ᵐ dōm φ maior ē falsa. vnde extra. eo. ti. ad h°. diciṫ φ clerici d mobilib⁹ que p ecclesiā sunt adepti de iure testari nō possunt. viuētes tū ꝛ sui cōpotes moderate valēt de bonis ipsis nō rōne testamenti: sꝫ elemosyne intuitu erogare in egritudine ꝯstituti. E ¶ Sꝫ cū videam⁹ saltē in ꝓuincijs mult φ sacerdotes nō habētes aliqua mobilia nisi illa que ꝓuenerūt eis de suis redditib⁹ ecclesiasticis: legāt ꝓ salute aiarū suaꝝ de mobilib⁹ suis locis religiosis ꝛ pauperib⁹ alijs: ꝛ tenēt talia legata: ꝛ ab illis quibus legata sunt iuste possunt ab executoribus repeti post mortem illi⁹ qui legauit. Quero quo iure teneat ordinatio talis. Nō eniꝫ videṫ φ teneat iure testamēti vt videtur posse probari per decre. supra allegatam. nisi forte ex cōtraria ꝯsuetudine arrogate

sint. neq3 valet iure donationis inter viuos: q2 ille q legauit pot reuocare q diu viuit: qd no posset. si eet donatio iter viuos. nec iure donationis ca mortis: q2 vt habet. ff. de donationibus causa mortis. l. marcellus. §. paulus. Sile videt esse de tali donatione z de testo. nec iure ordinationis vltime volutatis: q2 videt esse simile de illa z de testamento.

¶ Rndeo q tenet ordinatio supradicta iure pie z vltime volutatis: z no iure testamenti: q2 institutio heredis fundametu est totius testameti. clerici aut cu no sint supradictoru bonoru dni: s3 administratores illorum bonoz: herede istituere no pnt. S3 q2 illa bona debet pauperibus distribui per administratores illos: z etia alijs: q eisde administratorib9 honesta exhibuerut obseqa. Ideo ronabile e q d illis bonis predictis psonis delegare valeat: z q talia legata teneat iure vltime volutatis. dico ergo q no est ide ius testameti z ius vltime volutatis z ius donatiois ca mortis: qruis inter se habeat magna similitudine: vt. n. d2. ff. de dona. ca mor. l. j. mortis causa donatio est cu qs habere vult se magis q eu cui donat: magisq3 eum cui donat q herede suu. Questio. II.

Secudo querit vtru religiosus possit facere testametu. Et videt q sic. 19. q. 4. perlatum. §. econtra. dicitur q Paulus primus heremita in testamento colobium suum Athanasio alexandrino episcopo reliquit. tunicam vero beato Antonio.

¶ Cotra. illi q nihil habet pprium no pnt facere testm: s3 religiosi nihil habet ppriu. extra de statu monach. cu ad monasteriu. vbi dicit phibemus districte in virtute obedietie sub obtestatioe diuini iudicij ne qs monachoz pprium aliquo mo possideat. ergo religiosi no pnt facere testamentum.

¶ Rndeo q religiosi cu ppriu no habeat testametu facere no pnt. vn. 19. q. 3. Quia. Quia ingredietib9 monasteriu puertedi gra vlterius nulla sit testadi fnia: s3 vt res eoz eiusde monasterij sint apta legu3 diffinitioe decretu e. ad h9 etia facit qd habet. c. sequeti.

¶ Ad arm i oppm d3 q: qruis Paulus pm9 heremita fuerit religiosissimus scitate: no erat tn in religionis statu. vnde no est simile de heremitis: z de illis q sunt in statu religionis: vt expresse dicitur. e. c. Questio. III.

Tertio querit vtru seruus possit facere testametu: z videt q sic. vxor pot facere testametu. extra de testametis. Iudicate. s3 vxor e serua mariti: vt eni habet gen. 3. domi nus dixit mulieri sub viri ptate eris: z ipse dominabit tui. ergo seruus pot facere testametu.

¶ Cotrariu. habet. 13. q. 2. Illud.

¶ Rndeo q seruus no pot facere testametu: q2 illi q no sunt sui iuris: s3 alieno iuri subiecti sunt: ius faciedi testametu no habet: qbus no est permissum facere testamentu in principio: sed seruus z oia que serui sut. sut dni possessio. fm phm. i. lib. politicoz. dicit et. 13. q. 2. illud. in glo. peculiu qd seruus h3 dni est. vnde cu proprium no habeat testamentu facere non potest.

¶ Filiusfamilias etia testari no pot. etia si pater pmittat: nisi sit miles q de peculio castrensi vel quasi castresi testari pot: istituta titulo ante dicto: z dicit filiusfamilias ois q nascit ex legitimo matrimonio: z nodu est emancipatus. Dicit aut peculiu castrese qd milites in castris .i. militado acquirut. z qd occasioe sue militie eis dat. ff. de castresi peculio: quasi p totu: s3 hodie pauci inueniunt tales milites: q2 non seruat pditioes quas illi seruabat. Quasi castrese est qd filiusfamilias de scia sua acqrit sicut illud qd pter aduocatione sua pcipit de publico: z sicut illud qd magister liberaliu artiu pcipit de publico: vel medicus vel alius qcuq3 q publica recipit salaria. C. de iofficioso testo. l. vlti. de talib9. n. pmittit filiofa. facere elemosynas z condere testamentum., quia in peculio tali pater nihil iuris habet.

¶ Ad argumetu in oppositu dom q vxor ppe loqedo no e serua mariti: qruis vir sit caput eius in regedo ipsam. z sit administrator z dispesator bonoru: z sic pot itelligi illud verbu de libro gen. allegatu. vir eni dominat mulieri politice no dispotice. vnde z parte3 h3 in bonis comunibus sibi z marito. de qua parte potest facere testamentum. Q. IIII.

Quarto querit vtrum fatuus possit facere testamentum.

¶ Rndeo q distinguedu est de fatuo: qda. n. dicunt fatui: no q2 vsu liberi ar. careat: s3 q2 nesciut ita decent inter hoies puersari sicut suu3 statum deceret. ⁊ Alij q2 res suas prodigaliter dissipant. ⁊ Alij quia vsu liberi ar. careant. Fatuus tertio modo dictus testamentu3 facere non potest. extra de successoribus ab intestato. cum dilectus: z Instituta quibus no est pmissum facere testamentum. §. furiosi. Illum enim qui facit testamentum oportet esse compotem mentis sue pro illo tempore quo facit testamentum. fatuus autem secundo modo dictus si pro sua prodigalitate est sibi suoru bonorum administratio interdicta testamentum

B facere non debet: sed illud quod antea fecerat ꝙ interdictio ei bonorum fiat ratum est. insti. titulo supradicto. §. Item prodigus. fatuus autem primo modo dictus testamentum facere potest: multi enim sunt qui quãuis nesciant decenter inter homines conuersari secundum ꝙ statum eorum decceret: qui tamen sua bona temporalia bene sciunt seruare ⁊ moderate distribuere: ⁊ vtilitatem anime sue procurare.

Articulus. IIII.

Onsequẽter qritur de 4° pncipali. ¶ Et circa h̄ queruntur. 4. Primo vtrum aliquod testamentum sit infringenduȝ. Secundo vtruȝ persone religiose possit aliquid in testamento dimitti. Tertio vtrum testamentum valeat quod nõ est factum in presentia proprij sacerdotis qui possit haberi vel superioris vt officialis vel episcopi. ¶ Quarto vtrum sit aliqua determinata forma sub qua oporteat fieri testamentũ ad hoc vt sit validum.

Questio. I.

A Primo ostendo ꝙ nullum testamentum est infringenduȝ. Voluntas testatoris debet per omnia adimpleri. extra. de testamentis. Judicante. Sed testamentum continet vltimam voluntatem testatoris. ergo qḋlibet testamentum debet per omnia adimpleri. ¶ Item. 16. q. i. consideratio. cõsideratio ecclesiastice vtilitatis hoc postulat ex iusta dispẽsatione testatoris seruandum arbitrium. cum ergo secundum philosophũ. 2°. topicorum. qḋ nullo addito dicitur simpliciter dici intelligatur. videtur ꝙ vniuersaliter seruandum sit testatoris arbitrium.

¶ Contra. eadeȝ. q. admonere te volumus ne pie defunctorum voluntates. quod absit tua re
B missione cassentur: vbi dicit glo. ꝙ secus si sũt iniuste. ḡ testamenta iniusta sunt infringenda.

¶ Respondeo aut testamentum est rationabiliter factum ita ꝙ non sit contra equitatem naturalis iuris: nec diuini nec positiui: ⁊ tunc dico ꝙ nullo modo est infringenduȝ: ⁊ sic procedunt iura allegata ad partem primam: aut est factum contra equitateȝ iuris naturalis seu contra ius diuinum vel positiuum. ⁊ tunc non est adimplendum: sed quod est ibi superfluum est resecandum. quibus autem modis fiat contra ius determinare non est presentis negocij. Scio tamen ꝙ testator exheredans suos heredes qui exheredari non meruerunt dans totum alijs vel legitimam portionem: que debentur heredibus facit contra equitatem iuris na- C
turalis: etiam si det ecclesie. 17. q. vlti. quicũq;. Quicũq; vult exheredato filio heredem facere ecclesiam: querat alterum qui suscipiat non Augustinum. Et parum post. Quidã cum filios non haberet nec speraret: res suas omnes retẽto sibi vsufructu donauit ecclesie. nati sũt filij illi. reddidit episcopus omnia ea que ille donauerat. in potestate habebat episcopus non reddere: sed iure fori: non iure poli. Ecce videtur hic expresse dicere ꝙ episcopus non poterat illa retinere iure poli. idest quadam naturali equitate: vt dicit glo. ibidem: ⁊ sic est ius intelligendum ad partem secundam allegatam.

Questio. II.

A Secundo queritur vtrum persone religiose possit aliquid in testamento dimitti.

¶ Respondeo ꝙ legatum factum singulari persone existenti in religione tenet: sed cum talis persona proprium habere non possit: nec aliquid dare vel accipere sine superioris licentia: vt habetur. 12. q. i. c. non dicatis. sibi non acquiritur ius in illo legato: ȝ monasterio. si est monasterium tale ꝙ licite possit possidere aliquid in communi. vnde monasterium habet ius in repetendo illud legatũ. Que enim dantur monacho vel ad ipsum aliquo iusto titulo deuoluuntur: monasterio acquiruntur. 19. q. vlti. Si qua mulier. quasi p totũ.

Qõ. III.

A Tertio queritur vtrum valeat testamẽtum quod non est factuȝ in presentia proprij sacerdotis si possit haberi vel superioris: vt officialis vel episcopi. Et videtur ꝙ non. extra de testamentis. c. Cuȝ esset. Testamenta que parrochiani coram presbytero suo ⁊ tribus vel duabus alijs personis idoneis in extrema fecerint voluntate. firma decernimus permanere. ergo per contrarium videtur ꝙ si non sint facta coram suo presbytero ꝙ firma non debeant permanere.

B ¶ Contra. eodem titulo. Relatuȝ. dicitur testamentum debere iudicari firmum si factum est coram duobus legitimis testibus: nec fit in aliquo mentio de sacerdote. ergo non oportet quod fiat in presentia sacerdotis nec alicuius superioris.

¶ Respondeo. ꝙ secundum ius commune non est necessarium ad hoc vt teneat testamentum ꝙ fiat in presentia sacerdotis vel alicuius superioris: sed sufficit secũdum ius canonicum ꝙ fiat coram duobus vel tribus testibus legitimis. quo ad ea q̄ relinquunt ecclesie.

C vel alijs pijs locis: vt patet ꝑ decre. ad partem secundā allegatā. vnde quo ad legata intuitu pietatis ad hoc vt testamētū sit firmū nō req̄rit illa solēnitas quā in testamētis leges hūane vite obseruādā decernūt. extra de testis. Cū ect. i textu. ⁊ i glo. vñ dicit ibidē glo. in his que pietatis cā relinquūt min⁹ solēnis volūtas sufficit: q2 tñ vt hi eo. ti. Raynuti⁹. in dispōne vel executiōe testamēti qñq3 ꝯsuetudo terrarū vel ciuitatū ꝑualet iuri. iō vbi est ꝯsuetudo approbata testamēta fieri i pñtia prochialis sacerdotis vel supioris necessariū ē ad hoc vt teneat testamētū hoc obseruari: si ei⁹ pñtia cōmode possit hri. Si q̄ āt cōitates statuta faciāt vt nō valeat testamētū factū intuitu pietatis ⁊ pijs lo-

D cis ⁊ paupib⁹ ꝑsonis corā sacerdote ⁊ duobus vel trib⁹ testib⁹ idoneis. nisi ēt sint ibi. 4. vł. 5. d scabinis ville vel iudicib⁹ ꝑncipales: ꝑ quos tale statutū factū ē nisi sufficiēter moniti resipiscāt excōicādi sūt. extra eodē ti. Cū esses. vbi dā de testis factis corā duab⁹ vel trib⁹ ꝑsonis idoneis cū sacerdote: ꝙ talia testamēta firma decernim⁹ ꝑmanē sub itimatiōe anathematꝭ. ꝓhibētes nequis hmōi audeat rescindere testamenta. In ꝯcilio ēt Butyriceñ. qḋ tenuit dñs Symō tūc legat⁹ in regno Frācie de testis sic dicit: ꝙ ad ꝑsūptiōis quorundā conatus dānabiles reprimēdos: q̄ testamēta vel alias volun-

E tates quocūq3 noīe cēseant: l3 iuste sint facta iuxta canonicas sanctiōes tāq̄ legitimas añ dimittat: s3 ꝑ eo reprobāt: ⁊ impugnāt ꝙ scabini aut seculares iudices pñtes nō fuerūt qñ testator suū ꝯdidit testamētū: aut aliā vltimā volūtatē: duximus statuēdū ꝙ ipsi cuiuscūq3 conditiōis vł dignitatꝭ extiterit: q̄ ifra. 8. dies postq̄3 sup hoc cōpetēter moniti fuerit ab ipedimēto hui⁹ nō duxerint desistēdū: anathematis innodātes vinculo ipsos astrigi volum⁹ ipso facto. ¶ Ad argm in oppm dōm ꝙ illud qḋ ibi dicit de faciēdo testamētū corā ꝑsbytero non ponit tāq̄ necessariū s3 ꝯgruū qḋ p3 ꝑ decre. sequētē in qua de ꝑsbytero nulla fit mētio: s3 tm̄ de tribus vel duob⁹ legitimis testibus. Uel pōt dici ꝙ illa decre. potest intelligi vbi cōsuetudo terre talis est.

Questio. IIII.

A **Quarto** querit vtrū sit aliqua determinata forma sub qua oporteat fieri testamentum ad hoc vt sit validum.

¶ Rñdeo ꝙ nō. sufficit eni scḋm iura canonica saltē quātū ad ea que ītuitu pietatis legant pauperib⁹ ⁊ ecclesijs ⁊ alijs pijs locis ꝙ assint 3. vel. 2°. legitimi testes testificātes vltimā3 voluntatē defuncti talē fuisse: ⁊ ipsū3 tpe illo cōpotē fuisse sue mētis: ⁊ hoc siue ṽba testatoris fuerint scripta siue nō: quāuis ad maiorē certitudinem tutius sit. ꝙ testator vltimam suam

B voluntatem faciat scribi ⁊ sigillo autentico roborari: ⁊ ꝙ nō sint necessaria verba precisa sub quibus verbis factum valeat ⁊ non aliter patet: dicitur enim extra de testamentis. ¶ Cu3 tibi. ꝙ qui extremam voluntatem in alterius dispositione dimittit non videtur decedere intestatus. sed secundum glo. ibidem hoc est de benignitate canonica. Quia tamen fraudes conualescunt in mundo: ⁊ defuncti in hoc mūdo paucos vel nullos veros habent amicos: ⁊ heredes proni sunt ad impediendum ne vltime voluntates morientium executioni demandentur: ideo testamentum seu ordinatio vlti-

C me voluntatis fieri debet certiori ⁊ firmiori modo q̄ possit fieri. ¶ Et nota ꝙ incaute faciunt testatores qui sunt contenti sigillo ⁊ testimonijs executorum suorum quando sunt pauci: quia heredes excipere possunt cōtra testimonium eius qui esset institutus ad agendum in repetendo bona testatoris: quia idem non debet esse actor ⁊ testis in eadem causa. ¶ Alij tamen executores nisi alia rationabili causa impediat non sunt a ferendo testimonio repellendi. ¶ Argumentum ad hoc extra de testibus. Insuper. ibi eni3 dominus papa priori vel fratribus sancte trinitatis sic dicit. Sta-

D tuimus vt liceat vobis in causa ecclesie vestre ferre testimonium: dummodo vnus vel duo ex vobis ad agendum ⁊ respondendu3 instituantur. quorum testimonium in causis: in quibus actores sunt instituti non debent admitti. simile habetur infra eo. ti. Cum nuncius. ⁊. 14. q. 2. Super prudentia. cuius ratio est vt dicit glo. ibidem: quia causa ecclesie non est proprie causa singulorum. Uel potest dici ꝙ hoc institutū est in fauorem piarum causarum. Ex his argue a simili ad propositum: executio enim pie vltime voluntatis defuncti est pia causa. nec

E est proprie causa executorum: sed defuncti. Quod etiam testator possit heredibus imponere penam si contrauenire presumpserint ordinationi sue vltime voluntatis. habetur extra de testamentis. Raynaldus. dum tamen non sit turpe vel inhonestum quod precipit testator. Nota ꝙ etiam legatum in testamento ab herede potest peti si nō sint alij executores: vt habetur in. c. predicto ⁊ sicut dicit extra de testa. Si heres. Si heres iussa testatoris non adimpleuerit ab episcopo loci illius omnis res que ei relicta est canonice interdicatur cū fructibus ⁊ ceteris emolumentis: vt vota defuncti impleantur.

Articulus. V.

Onsequenter querit̃ de q̃nto principali. ¶ Et circa hoc querunt̃.4. P̃ Primo vtrũ religiosi possint esse executores testamentorũ. P̃ 2°. vtrũ religiosi exẽpti possint ab ordinarijs conueniri rõne executiõis. P̃ 3° vtrũ executores testamẽtorum teneant̃ infra ãnũ illã executiõez iplere. P̃ 4°. vtrũ dilatio executionis in aliquo p̃iudicet anime testatoris. Q̃õ. i.

Primo ostendo q̃ religiosi nõ p̃nt eẽ executores testõr̃. Religiosus sine licentia p̃lati sui se obligare nõ põt: sed qui recipit executionẽ testamẽti se obligat ad exequẽdũ. g̃ religiosi executores testõr̃ fieri nõ p̃nt. ¶ Itez. 2. ad Thimo^m. 2. Nemo deo militans se iplicat secularib⁹ negocijs. Et decre. dist. 53. Qui in religione seculariter viuũt nõ fugiũt seculũ sed mutant. Sz op3 executores testõrũ se multis negocijs secularib⁹ implicare. g̃ religiosi nõ p̃nt esse executores testõr̃. ¶ Itẽ. ex ne clerici vel monachi. Sacerdotib⁹ clericis tuis ãnuncies publice ne ministri laicor̃ fiant nec in reb⁹ eor̃ p̃curatores existãt: s3 testamẽti executor est q̃si rer̃ mortui p̃curator. g̃ vt q̃ nec cleric⁹ nec religiosus p̃t eẽ testi executor. ¶ Contra. multi religiosi executores sũt: et ecclesia scit et ñ rep̃hẽdit. g̃ executores fieri p̃nt. ¶ Respondeo. q̃ religiosus aut ẽ licẽtiatus a suo sup̃iori: vt possit fieri executor testamẽti: aut nõ. si p̃° mõ: dico q̃ põt fieri executor: et vt in pluribus est vtile aĩe testõris: q: in executione maxime attẽdẽda est fidelitas: que p̃fecti⁹ in religiosis q̃̃ in secularib⁹ d3 vigere: si autez nõ est licentiatus. tunc dico q̃ si itret in executione alicui⁹ testamenti vt executor peccat: q: facit q̃d facere nõ potest de iure: vt bene cõcludebat p̃ma ratio ad primam partem. Facit ẽt preiudicium anime testatoris: q̃a talis a volẽtibus impedire posset in iudicio per exceptionem repelli tãq̃ ille in quem nõ cadebat exequendi p̃tãs. p̃pter hoc caute facerẽt religiosi qui de licẽtia sui superioris fiũt executores ẽt si acciperẽt super hoc litterã sui superioris: vt possint facere fidez q̃ licẽtiati sunt si c̃rũ obijceret̃ eis ab illis q̃ vellẽt executionez ipedire. ¶ Ex dictis p3 solutio ad p̃mũ in oppositum. ¶ Ad 2^m dõm. q̃ esse executorem nõ computatur inter secularia negocia: q̃a opus est pietatis. ordinat̃. n. ad adiuuandum animas defunctor̃. secularia aũt negocia que religiosis interdicunt̃ habes expresse extra ne clerici vl' monachi. c. j. ¶ Ad 3^m dõm. q̃ magna differẽtia est inter curatorem et executores. p̃curator enim est qui negocia aliena mãdato sibi a domino facto gerẽda gratuito suscipit: et in iudicio administrata negocia plura vl' vnũ. vnde p̃curatores sunt q̃ res dominor̃ viuor̃ administrant ad temporalez eor̃ vtilitatem: executores autem mortuorum distribuunt ad animarum vtilitatem. Q̃õ. ii.

Secundo querit̃ vtrũ religiosi exempti possint ab ordinarijs conueniri ratione executionis.

¶ Respondeo. aut illi religiosi exempti non habent nisi exemptionez cõmunem: aut vltra hoc habẽt exemptionẽ specialem seu speciale p̃uilegium q̃ conueniri nõ possint ab ordinarijs ratione delicti: nec ratiõe contractus: nec ratione rei de qua agitur. Si non habent nisi exemptionem cõmunem: dico q̃ possunt conueniri ab ordinarijs ratiõe executionis si de illa nõ faciunt q̃d facere debẽt: quia sic exempti conueniri possunt ab ordinarijs locor̃ ratiõe delicti siue c̃tractus aut rei de qua inter ipsos agit̃. extra de exces. p̃uil. Volentes. Si autez vltra exemptionẽ cõmunem p̃uilegium habent q̃ per decre. imediate allegatam nullu3 p̃iudiciũ fiat libertati eorum. adhuc dicũt aliqui q̃ ratione executionis possent cõueniri coram ordinarijs locor̃: q̃a non possunt de iure recipere executionem nisi de licẽtia superior̃ suor̃: et cum superiores licentiant eos ipso facto vident̃ eos quo ad illud negociu3 submittere potestati ordinarior̃: cu3 de iure cõmuni pertineat ad ordinarios sollicitudo et cura: vt pie vltime voluntates defunctor̃ fideliter executioni demãdẽtur et impleant̃. extra de testamentis. Nos q̃dez. vbi dicit̃ q̃ secundũ p̃ssimas leges dilatas defunctor̃ pias voluñtates episcopali decẽs est studio adimplere. ¶ Sz hec opĩo non mihi placet. pari. n. ratione dici posset q̃ si superiores darent eis licentiã faciẽdi aliquez contractũ in loco nõ exẽpto q̃ ipso facto quo ad hoc submitteret eos potestati ordinarij loci: q̃d tamẽ non est ver̃: q̃a iam positum est q̃ vltra cõem exẽptionẽ p̃uilegiũ hñt q̃ conueniri corã ordinarijs nõ possunt: nec rõne delicti: nec rõne cõtractus: nec rõne rei de qua contra ipsos agit̃. Q̃õ. iii.

Tertio queritur vtrum executores testõrũ teneantur infra annum executionem complere.

¶ Respondeo. q̃ aut testator tempus determinat infra q̃d vult testm̃ esse completum: aut nõ. si sic: nõ tenentur executores rõne necessitatis vsq3 ad illud tempus testamentũ com-

plere nisi viderent citius explendo se posse fa
cere anime defuncti vtilitatem maiorem. tūc
enim ⁊ si in foro iudiciȷ̄ cōpelli nō possent ad
citius īplendū: tamē ad hoc conscientia debe
ret eos compellere: qꝛ supponēdū est ꝙ volū-
tas defūcti fuit vt illo modo: ⁊ illo tempore te
stamentū īplerēt quo esset expedienti⁹ aīe sue.
B Si aūt nō determiat tēpus īfra qd̓ velit testa-
mentū īpleri. tunc distīguo: qꝛ aut executores
habent libere bona de q̇bus possunt statim te
stamentū īplere: aut nō habent. si habēt. dico
ꝙ īplere tenent̄ q̄꜆ citius possunt: qꝛ debitores
sunt illis q̇bus legata facta sunt. ⁊ sicut dici-
tur. ff. de reg. iur. In omnibus obligationibus
in q̇b⁹ dies nō ponit̄ p̄senti die debet̄. ▽ Pre-
terea. q̄꜆to citius testm̄ impletur tāto citi⁹ aīa
d̓functi alleuiatur: vt patebit in sequēti q̄one.
vn̄ illi executores q̇ penes se hn̄t in promptu
⁊ libere bona de q̇bus cito pn̄t testamentum
īplere: ⁊ per lōgū tp̄s tardāt suā executionem
cōplere: necatoribus egētiū cōparant̄. 13. q. 2.
Qui oblatiōes. Qui oblatōes defunctoꝝ aut
negāt ecclˀijs: aut difficile reddūt tāq̄꜆ egētiū
necatores excōicent̄: ⁊ ꝫm glo. ibidē hoc non
ītelligit̄ d̓ oblatōib⁹ volūtarijs: ſ꜆ d̓ illis bonis
q̄ relicta sūt ecclˀijs. c. seq̄nti d̄. Qui oblatiōes
defūctoꝝ retinēt: ⁊ illi q̇ ecclˀijs tradere demo
rant̄: vt ī fideles sūt ab ecclˀia abijciēdi. execu-
tores ēt si illa bona retinēt ꝓ seipsis sunt sicut
fures ⁊ raptores. eo. c. Vn̄. ⁊ velut necatores
pauperum ab ecclesijs debēt excludi quousq̄꜆
reddāt. eadē. q. Clerici. ⁊ sacrilegiū cōmittūt.
17. q. 4. Sacrilegiū. vn̄ si executores īfra ānuꝫ
saltem āmonitione ep̄i pias volūtates defun-
ctoꝝ nō īplent cū possent si vellēt: per ep̄m de
bent īpelli. ex̄ de testis. Nos q̇dē. ⁊ c. Tua no
bis. ī glo. ⁊ c. Joānes. in textu. Si executoreꝫ
nō hēant bona ī promptu de q̇bus possint in-
fra ānū testm̄ implere: nō credo ꝙ ꝓpter hoc
deuoluat̄ post ānū ptās eoꝝ ad ep̄ꝫ: tenent̄ tn̄
facere qd̓ in se est vt bona hēant: ⁊ hita debēt
distribuere q̄꜆citius possunt. Q̄o. IIII.

A **Quarto** querit̄ vtꝝ dilatio executionis in aliquo p̄iudicet aīe testatoris. Et
vr̄ ꝙ nō. 24. q. 2. nec q̇sq̄꜆. de eo q̇ in diuino est iu
dicio ꝯstitut⁹ nobis fas nō est aliud decerne-
re p̄ter illud in quo euꝫ dies supremus īuenit.
g̊ testator siue sui executores exequant̄ ordia-
tionē sue vltime voluntatis: siue nō: nō ꝓpter
hoc hēbit nisi bonū vel malū qd̓ sibi debebat̄
ꝓ illo statu ī quo eū sup̄mus dies. i. dies mor-
tis īuenit. ¶ Itē si bon⁹ hō mittat elˀam ꝑ suū
seruientē cuidā paupi. si seruiēs ille eā nō de-
derit: ſ꜆ eā ex malignitate ī aquā ꝓiecerit seu
sibi retinuerit: nō ꝓpter hoc minuit̄ meritū il-
lius q̇ elemosynā dari p̄cepit. g̊ a simili ꝓpter
malitiā executoꝝ nō minuit̄ meritū testatoris
q̇ bona sua p̄cepit ꝑ eos paupibus distribui. g̊ B
siue executores distribuant. siue nō. siue distri
buere tardēt: nō ꝓpter hoc peius vel melius
anima testatoris habebit.
¶ Cōtra. opatio exterior vltra bonitatē act⁹
īterioris valꝫ ad aliqd̓ accidētale p̄miū. vt su-
perius visum est. g̊ a simˀi executio vltime ⁊ pie
volūtatis testatoris vltra bonā volūtatē quaꝫ
habuit in p̄cipiēdo sibi aliq̇d ꝓdest ad aīe sue
alleuiationē. qui ergo non exequunt̄ aut exeq̇
tardāt anime testatoris preiudicant.
¶ Respondeo. ꝙ dilatio executōis in aliquo
p̄iudicat aīe testatoris: cuius duplex est ratio.
Vna. qꝛ quāto citi⁹ ecclˀie ⁊ paupes q̇bus le-
gatū est recipiunt illud qd̓ testator eis legauit C
tanto feruenti⁹ ⁊ citius orant ꝓ aīa defuncti ⁊
orare tenent̄: ⁊ q̄꜆to tardi⁹ recipiunt qd̓ eis le-
gatū est: tāto tepidiores sunt ad orādū: ⁊ ma-
gis tardāt orare pro aīa defuncti: acceleratio
aūt feruētiū orationū ꝓ aīa defuncti multum
valꝫ ad ei⁹ alleuiatōeꝫ ⁊ celeriorē expeditōeꝫ.
▽ Alia rō est: qꝛ sic̄ defuncti ī charitate aliq̇d
purgabile secū portātes ī hac vita meruerūt:
vt elemosyne si ꝓ eis dent̄ eis prosint non ad
augm̄tū gr̄e: ſ꜆ ad alleuiatiōeꝫ ⁊ abbreuiatōeꝫ
sue pene. ⁊ iō q̄꜆to testm̄ suū citi⁹ executiōi de-
mādat̄: tāto citius alleuiat̄: quanto tardi⁹ exe
cutio sui testi cōplet̄ tanto tardi⁹ ceteris pari-
bus īcipit alleuiari ⁊ tardi⁹ liberat̄. si tamē le- D
gata sua nunq̄꜆ soluerent̄: nec forte facta sua q̄
p̄cepit emēdari ꝑ executores emēdarent̄: nec
debita sua q̄ solui p̄cepit ꝑ executores soluerē
tur: nō tn̄ ꝓpter hoc ꝑpetuo remaneret in pe-
na q̄꜆uis ꝑꝑ hoc multo tardius liberaret̄ a pe
na. ¶ Ex dictis pꝫ q̄꜆ grauissime peccāt: ⁊ ma
gnam proditionē ⁊ illegalitatē faciunt execu
tores q̇ executōes testōꝝ sibi cōmissas nō cō-
plēt q̄꜆ citi⁹ pn̄t opportunitate hita cōpetēti.
¶ Ad p̄mum in oppositū dd̓m. ꝙ illud v̓buꝫ
ītelligit̄ de quodā heretico: qui ī sua heresi de
cesserat: ⁊ tali mortuo ⁊ cuicūq̄꜆ in pctō mor-
tali decedenti nihil ꝓdest quod postea ꝓ eis
fiat. vnde vsurarij q̇ in cōdendo testamētū p̄ci
piunt: vt sui executores restituant post mortē E
suā illis a quibus acceperūt vsuras: ⁊ nolunt
ꝙ fiat restitutio q̄꜆diu viuunt: sed ītendunt il-
la bona retinere si de īfirmitate euadūt nō ꝓ-
dest ad salutem aīe sue testamentū qd̓ faciūt:
q̇a tales in mortali peccato decedunt: quāuis
in peiori statu morerent̄ si nollēt ꝙ etiā post
mortem suam restituerent̄. ¶ Ad 2m dd̓m. ꝙ

ꝙuis nõ minuatur meritũ mittentis quãtum
ad impetrationeʒ gratie: tamen minuitˀ quã-
tum ad remiſſionẽ pene: maxime qꝛ ſi ille pau
per elemoſynam recepiſſet feruẽtius oraret ꝓ
eo ⁊ magis teneretur orare.

Articulus. VI.

Onſequenter queritur de .6. ꝑn
cipali. ¶ Et circa hoc querũ-
tur quattuor. ▽ Primo vtꝝ mor
tuis ꝓficiat ſepultura corpoꝝ
ſuoꝝ. ▽ 2° vtꝝ ꝓficiat viuis ſe
pultura mortuoꝝ. ▽ 3° vtꝝ licitũ ſit cuilibʒ eli
gere ſepulturam in quocũqȝ loco ſacro volue
rit. ▽ 4° vtꝝ funeralia illius q̇ eligit alibi ꝙ̃ i
ſua prochia ſepeliri: debeãt eẽ ſue prochialis
eccl'ie vel illi⁹ in qua ſepelitˀ. Q̃õ. I.

A **Primo** oſtendo ꝙ mortuis nõ ꝓficiat ſe
pultura ſuoꝝ corpoꝝ. Au. lib. de
cura ꝓ mortuis agenda. nõ multũ poſt princi
piũ. Curatio funeris: cõditio ſepulture: põpe
exeq̃arũ magis ſunt viuoꝝ ſolatia q̃ȝ ſubſidia
mortuoꝝ. ¶ Item. eodem lib. q̃ſi in medio lo
co iter ꝑncipiuʒ ⁊ medium dr̃ de corporibus
martyꝝ quorũdã expoſitis canibus: ꝙ nõ ob
aliud credẽdum eſt diuinitus fuiſſe ꝑmiſſuʒ: ni-
ſi vt diſcerent xp̃iani in cõfitendo xp̃um dum
cõtẽnunt hãc vitã multo magis contẽnere ſe
pulchrũ: ſed qḋ ꝓdeſt ꝯtẽni non debʒ.
¶ Contra. nõ eſt ꝓbabile ꝙ fruſtra fuerit de-
uotio ſcõꝝ hoim̃: ſed in ſacra reperitˀ ſcriptu
ra de ſanctis p̃ribus ꝙ ſolliciti fuerũt de loco
B ſepulture ſue: vt pʒ in Gen̄. de Abraaʒ Jacob
⁊ Joſeph. Jlla aũt ſollicitudo fruſtra fuiſſʒ ni
ſi ſepultura ꝓdeſſet: vt vr̃. ¶ Jtẽ impijs nocet ſe
peliri in loco ſacro. 13. q. 2. Quibus. ⁊ c. ſequẽ
ti. g̊ per ꝯtrarium prodeſt pijs.
¶ Reſpõdeo. ꝙ mortuis in charitate decedẽ
tibus aliq̃d purgabile ſecũ deferentib⁹ ꝓdeſt
ſepultura corpoꝝ ſuoꝝ nõ per ſe: ſed per acci-
dẽs: ĩquantũ. ſ. iſpicientes ſepulturã memoriã
retinẽt defunctoꝝ vt ꝓ eis orẽt. Vñ augu. lib.
de cura ꝓ mortuis agẽda. iter ꝑn^m ⁊ mediuʒ.
Monumentũ eo ꝙ moneat mentem. i. admo
neat nũcupatˀ: ſed vltra hoc ꝓdeſt ſepultura i
loco ſacro: ĩquantũ ſepeliens mortuuʒ alicui⁹
ſci patrocinio cõmittit cuius ꝑcibus creden-
C dum eſt adiuuari: ⁊ qꝛ ceteris parib⁹ ex diuina
ordinatõe triumphãs eccl'ia ſpãliter orat ꝓ il-
lis q̇ in loco ſacro ſunt ſepulti: ⁊ qꝛ illi q̇ loco
illi deſeruiunt tenentˀ ceteris parib⁹ ꝓ illis fre
quẽtius ⁊ ſpãlius orare: ⁊ his cõcordat augu.
lib. ꝑdicto paꝝ añ auctoritatẽ allegatã: vbi di
cit de ſepultura: ⁊ his q̇ fiunt in ſepulturis: qꝛ
ad hoc valẽt mortuis: vt dũ viui recolunt vbi
ſunt poſita eorum quos diligũt cõpora: eiſdẽ
ſanctis illos tãq̃ patronis ſuſceptos apud do
minũ adiuuando ⁊ orando cõmendãt. Lumi
naria etiam panni ⁊ alij ſumptus q̇ fiũt in ſe
pulturis mortuis ꝓdeſſe pñt ꝑ accñs inquãtũ D
per talia homines excitantˀ ad compatiẽdũ: ⁊
per ꝯñs ad orãdum ꝓ eis: ⁊ inquãtum paupe
res etiã fructũ capiunt: ⁊ eccleſia propter deũ
honoratur: ⁊ ſic Thob. 12. Sepultura iter cete
ras elemſynas computatˀ.
¶ Ex dictĳ pʒ facilitˀ via ſoluẽdi arg^a ad vtrãqȝ
ptẽ. ꝑ^a. n. auctoritas Au. ad ptẽ ꝑmã allegata
intelligenda eſt de ꝓfectu per ſe. ¶ Ad ſecun
dum dõm. ꝙ nõ eſt intelligendũ ꝙ ſepulchrũ
contẽni debeat abſolute: ſed ꝙ ꝓpter timoreʒ
carendi ſepultura nõ debent xp̃iani in chriſti
confeſſione trepidare.
¶ Ad ꝑmũ ad partẽ aliam dõm. ꝙ ſancti pa
tres fuerunt ſolliciti de ſepultura corpoꝝ ſuo-
rum ſcientes ꝙ eis poterat per accidẽs ꝓdeſ E
ſe: ⁊ etiã alijs vt oſtendetˀ in queſtione ſequen-
ti. ¶ Ad ſecundũ dõm. ꝙ impio non nocet ſe
peliri in loco ſacro: niſi ĩquantũ hanc ſepultu
ram ſibi indignã ꝓpter humanã gloriã ꝓcu-
rauit. vnde ex argumẽto nõ cõcluditˀ ꝙ ſepul-
tura corpoꝝ pijs animab⁹ proſit per ſe nec eis
nocet quicquid homĩes inimici faciũt de cor-
poribus eoꝝ vt expreſſe dicit augu. ꝑmo de ci.
ca. 13. ꝓbans hoc per illud ſaluatoris. Nolite
timere eos q̇ occidũt corp⁹: ⁊ poſt hoc nõ ha-
bent amplius q̇d faciant. Q̃õ. II.

Secundo queritˀ vtrũ ꝓficiat viuis ſepul
tura mortuoꝝ. Et videtˀ ꝙ nõ. A
Facere opus qḋ alij eſt inutile per accidẽs nõ
eſt meritorium facienti: q̇a opus maluʒ: qñqȝ
per accidens ꝓdeſt: ſed ſepultura corporũ nõ
prodeſt animabus: niſi ꝑ accidẽs: vt in prece-
denti q̃one dcm̃ eſt. g̊ viuis ſepelientibus non
ꝓdeſt ſepultura mortuoꝝ. ¶ Jtẽ facere ſum-
ptus in opus minus vtile: q̇ fieri poſſent ĩ ma
gis vtile facienti nõ ꝓdeſt: ſed expẽſe q̇ fiũt in
ſepulturis mortuorum poſſent fieri in op⁹ vti-
lius. ſ. ſi pauperibus darentˀ. ergo videtur ꝙ ta
lia facere facientibus non ꝓdeſt.
¶ Contra. Auguſtin⁹. lib. de cura ꝓ mortuis
agenda. longe poſt ꝑn^m. Thobias ſepelien-
do mortuos deũ promeruiſſe teſte angelo cõ- B
mendatur: vt habetur Thob. duodecimo.
¶ Reſpondeo. ꝙ ſepultura corporum ꝓdeſt
viuis ſepelientibus ⁊ alijs: quia tale opus fi-
dem reſurrectionis aſtruit: vt dicit Auguſti-
nus. libro preallegato parum poſt locuʒ pre-
dictũ. homines etiã ad faciendũ el'as excitat.

Añ augu.pͥmo de ci.c.14. dicit ꝙ in hoc salu/
briter dicitꝰ q̄ta possit esse remuneratio ꝓ eℓis
quas viuētibꝰ ꝛ assentiētibꝰ exhibemus.si nec
C hoc apud deum perit ꝙ ex animis hoiuꝫ mē/
bris officij diligentie qꝺ persoluitꝰ.subuenit ēt
in aliquo aiabꝰ defunctoꝝ ꝭm modū q̄ in ꝑce/
denti q̄one dictꝰ est.certū est aūt ꝙ facere opꝰ
quod fidē resurrectionis astruit: ꝛ largitionē
eccℓiaꝝ cōmendat: ꝛ aiabus defunctoꝝ subue
nit facientibus ꝓdest. Sepelientes ēt funera
suis corporibꝰ ꝛ alioꝝ viuoꝝ ꝓsunt:inquātuꝫ
ꝓseruant aerē ab infectione cadaueꝝ:q̄ viuoꝝ
corpora possent ifici:ꝛ hoc cum bona sit inten
tione opus est misericordie:ꝛ ex cōsequēti ani
mabus hoc facientium prodest.

¶ Ad pͫ in oppositū dōm. ꝙ opus prodesse
alij ꝑ accidēs dupliciter pōt itelligi:aut qꝛ est
pure passiua occasio vtilitatꝭ illiꝰ: qꝛ ex se ma/
gis ordiatꝰ ad defectū: quāuis hō ex bonitate
sua ide illius vtilitatē eliciat:ꝛ tale opꝰ faciēti
D nō prodest sed obest. Alio mō:qꝛ quāuis non
sit ꝑ se cā vtilitatis tñ ordinatꝰ ad inducenduꝫ
hoies ad faciēdū alterius vtilitatē: ꝛ tale opꝰ
prodesse potest facienti:tale aūt opus est mor
tuos sepelire. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ maior falsa ē
nisi intelligatꝰ si faciat sumptus in opus minꝰ
vtile sub rōne qua minꝰ vtile: nō.n.peccat ho
mo faciendo bonū eo ipso ꝙ nō fiat maius cū
possit facere:nō.n.tenetur hō de necessitate fa
cere omne bonū qꝺ potest. faciēs aūt sumptꝰ
in sepultura quos posset alibi meliꝰ collocare
nō facit eos inquātū est opus minus vtile:sed
inquantū est vtile.debꝫ tñ fieri ꝭꝫ qꝺ recta ra/
tio dictat omnibus debitis circunstantijs ob/
seruatis. Questio. III.

A Tertio queritꝰ vtꝝ licitū sit cuilibet eligere
sepulturam in quocūq̧ sacro loco
voluerit.Et vꝛ ꝙ sic extra ꝺ sepuℓ.c.1. Nulli ne
gamus ꝓpriā eligere sepulturā ꝛ ēt alienam.
dñs.n.ꝛ magꝛ alienā eligit vt ꝓpriā. ¶ Item
13ᵒ.q̄.2.Ebrō.i fine.vbi q̄sq̧ tumulādus sit le
gibꝰ expssuꝫ nō ē.ꝛ iō i volūtate tumulādi ꝯsi
stit. ¶ Itē vnicuiq̧ hñti ꝓpriū licitū est cōde
re testamentum.vnde.19ᵃ.q.3ᵃ. Perlatum.§.
econtra.dꝛ ꝙ Paulus pͥmus heremita in te/
stamēto collobiū suū Atthanasio alexādrino
ep̄o reliquit:tunicam vero beato antonio:sed
q̄libet hꝫ suū corpꝰ ꝓpriū. g̊ de illo facere pōt
testm̄ eligendo sepulturā. ¶ Itē cuilibet lici/
tum est facere:illud qꝺ est ad salutē aīe sue: ſꝫ
eligere sepulturā in loco religioso vꝛ ꝓficere
ad salutem anime eligētis.g̊ licitum est cuili/
B bet hoc facere vt videtur.

¶ Contra.13ᵃ.q̄.2ᵃ.Facultates.§.Sicut.cō/
iugati in vno sepulchro videntur esse ponen/
di.ergo vxori nō est licitū eligere sepulturam
alibi q̄ꝫ vbi iaceat suus maritus. ¶ Itē oia q̄
sunt serui sunt dñi: sed seruus nō pōt condere
testm̄.13.q.2.Illud.g̊ cum corpꝰ serui sit in dñi
ptāte:q̄a ipꝫ vēdere pōt: nō licet sibi sine ꝯsen
su dñi sui corpis sui eligere sepulturaꝫ. ¶ Itē
extra de sepul.c.1.Statuimus vnūquēq̧ i ma/
ioꝝ suoꝝ sepulchris iacere vt patriarcharum C
exitꝰ docet.g̊ nulli licet alij eligere sepulturā.
¶ Itē nulli licet alicubi eligere sepulturā ni/
si bonū sit:sed si aliq̄s ad aliquod bonū faciē/
dū inducatꝰ fraude vel dolo:non ꝓꝑ hoc irrita
ri dꝫ illud bonū:ad quod iductꝰ est ille.hec.n.
pia fraus vocatꝰ:ſꝫ vt habetꝰ ex̄ de sepul. In no
stra.si aliq̄s fraude vel dolo iductus fuerit ad
eligēdū sepulturā alibi q̄ꝫ in sua ꝓchiali ec/
clesia ꝑ hoc nō ꝑiudicatꝰ ꝓchiali eccℓie.g̊ eli
gere sepulturā alibi q̄ꝫ in sua ꝓchiali eccℓia
nō est bonū:ꝛ ex ꝯñti non licet.

¶ Rñdeo.ꝙ q̄libꝫ adultꝰ compos sue mētis
libere pōt vbicūq̧ voluerit in loco magis reli
gioso eligere sepulturā.ꝛ locuꝫ magis religio
suꝫ voco illū in quo frequētiꝰ ꝛ honestiꝰ ꝛ de/
uotius ꝓ viuis ꝛ mortuis celebratꝰ: ꝛ talia sūt
loca in q̄bus sunt ꝯuentus religiosoꝝ fratrum
extra de sepul.Fraternitatē:ꝛ dico adultꝰ: q̄a
ifra ānos ꝯstitutis nō licet eligere sepulturā.
extra de sepul.In nr̄a.in textu ꝛ in glo. pater D
tñ ei potest sepulturā eligere:dūmō ꝛ ipse ibi
eligat sepulturā. ꝯsuetudini tñ loci relinquen
dū est.ex̄ ꝺ sepul.De vxore. in glo.ꝛ dico cō/
pos sue mētis.qꝛ q̄ nō ē cōpos sue mētis ñ po
test sepulturā eligetꝰ sibi.ex̄ de succes. ab itesta
to.cū dilectꝰ.dico in loco magis religioso: qꝛ
si in loco minꝰ religioso eligat q̄ꝫ sit ille i quo
in infirmitate constitutus sua recipit sacramē
ta:videtur hoc facere ex odio vel superbia: vꝛ
aliqua alia temeritate:sed nulli licet temerita
te ꝓprij arbitrij in alia ecclesia sepulturaꝫ eli/
gere q̄ꝫ in illa cui vsus parentuꝫ antiquoꝝ ca/
nonica institutione subiacere prohibetꝰ.13.q.2.
Placuit.Huic opinioni etiaꝫ cōcordat illud
quod hētur extra ꝺ sepul.Fraternitatē.Got/
fredus tamen dicit ꝙ eligi potest sepultura ēt
in loco minus religioso : duꝫ tamē ille qui eli E
git nō fecerit hoc ex illectione alterius aut ex
odio vel cōtēptu ꝓprij sacerdotis ꝛ relinquat
ꝓchiali ecclesie legitimā portionem ꝛ opio
nem suā cōfirmat per illud quod habetꝰ extra
de sepul.In nostra.Sed siue ista opinio sit ve
rior q̄ꝫ pͥma siue non:certum est tamē ꝙ ep̄us
in minori ꝛ minꝰ religiosa ecclesia eligere po
test sepulturā.12.q.2. Bone.cuius rō est.qꝛ ꝑ/

pter reuerẽtiã τ dignitatẽ officij sui ꝑsumit ꝙ
ꝓpter sepulturã sui corpis sublimabit illa ec/
F cclesia: τ magis religiosa reddet. Videt ẽt mi/
hi ꝙ hodie vnicuiqꝫ cui licitũ ẽ eligẽ sepultu/
ram liberũ sit ex ꝯsuetudine eligere eã in quo/
cũqꝫ loco voluerit cui ꝯuenit ius funerãdi ex
iure cõmuni vl' ꝓuilegio: dũ tñ suã parrochia/
lem eccl'iam in aliquo respiciat ẜm patrie mo
rem. si tñ dimittat locũ magis religiosum pro
min⁹ religioso nõ bñ facit nisi forte magnitu/
do deuotiõis quã hʒ ad illũ ex aliqua spãli cã
recompenset. idigena aũt q̃ sepulturam nõ eli
git sepeliet cũ ꝓpinq̃s vel vbi decimas ꝓsol/
uebat. 13. q. 2. vbicũqꝫ tempor. semp tñ ꝯsuetu/
dini standũ est. peregrinãs aũt in aliã religio
G nem ibi sepeliat vbicũqꝫ elegerit sepulturam:
dũ tñ sit locus cui ꝯueniat ius funerandi ex iu
re cõmuni. vel ꝓuilegio. 13. q. 2. Placuit. si aũt
sepulturã nõ eligat sepeliri dʒ in illa ꝓchia/
in qua in ĩfirmitate mortis ꝯstitut⁹ sua recepit
sacramenta. 13ª. qõ. 2. Vbicunqꝫ in glo. τ extra
de sepulturis. In nostra.
¶ Ad ꝓ^m^ i oppo^m^ dõʒ. ꝙ illa auctas ẽ itelligẽ
da exceptis illis q̃ i corpe qõnis excepti sunt.
¶ Ad 2^m^ sil'i mõ dõm est. ꝙ tñ dr̃ ibi non esse
exꝓssũ vbi q̃sqꝫ tumulãdus sit corrigit ꝑ illud
qð hr̃. supra ea. q. 1. c. 1. τ ĩfra ea. q. Vbicunqꝫ. τ
ca. Placuit. ¶ Ad 3^m^ dicendũ. ꝙ religiosi ꝓ
H ꝓpꝛij corpis ptãtem nõ habẽt. corp⁹ eni eorũ est
in potestate sue religionis. Paulus. n. ꝓmus
heremita: quamuis fuerit religiosissimus san/
ctitate: nõ tñ erat i religiõis statu. ¶ Ad 4^m^
dicẽdũ. ꝙ q̃ aliq̃d in alteri⁹ ꝓiudicium facit in
hoc nõ facit vtilitatẽ aĩe sue. vñ si vir itret reli
gionẽ inuita vxore nõ faceret vtilitatẽ anime
sue. si ãt religiosus alibi eligeret sepulturã q̃ꝫ
in sua religione ꝓiudicaret sue religioni: i po/
testate cui⁹ est corp⁹ suũ. τ ideo nõ faceret vti/
litatẽ aĩe sue. silr̃ dico de quocũqꝫ q̃ sepulturã
eligeret ꝯ̃ cõsuetudinẽ τ ius cõmune.
¶ Ad ꝓmũ ad partẽ secundã dicendum. ꝙ il
lud v̓bũ itelligendũ est quãdo vxor sepulturã
nõ eligit. tunc. n. sepeliri debʒ vbi sepultus est
suus marit⁹: τ si plures hũit sepeliri dʒ vbi se/
I pultus est vltimus. Aliq̃ tñ dñt illud verbum
esse ꝯsiliũ nõ ꝓceptũ. vñ si marit⁹ sepult⁹ est ex̃
ꝓchiã illaʒ in qua vxor in ĩfirmitate mortis
ꝯstituta sua recepit sacr̃a si non eligat sepultu
ram nõ sepeliet cũ viro suo: sed i ꝓchia illa:
nisi loci vel pr̃ie obstiterit consuetudo. ꝙ aũt
mulieri licitũ sit alibi sepulturã eligere q̃ cuʒ
viro suo ẽt sepulto in ꝓchia in qua ipsa mo
riens sua recipit sacr̃a pʒ ex̃ de sepul. De vxo
re. vbi dr̃. õ vxore v̓o vtrũ quẽadmodũ vir libe
rã hr̃e debeat sepulturã nobis vr̃ ꝙ nulla sup.
hoc iter virũ τ mulierẽ sit facienda distictio: sʒ
vtriqꝫ in casu isto equalẽ esse credimus facul/
tatẽ: cũ electio ista ad eũ post statũ ꝑtineat in K
quo mulier soluit a lege vi. ¶ Ad 2^m^ dicẽdũ.
ꝙ quãuis seruus nõ possit cõdere testamẽtuʒ
sine cõsensu dñi: tñ eligere põt sepulturã. 13. q.
2ª. Illð. § . Qr̃ g. illa. n. electio ad illũ statũ ꝑ/
tinet in quo seru⁹ soluit a lege dñi sui tpalis. si
mili mõ vr̃ opiari quo ad hoc dñs Hostieñ. õ
religioso all'ans illð qð dr̃ extra õ exces. ꝓlato
rum. Nimis iniqua. qꝛ vt dicit ipse illa electio
ad illud tp̄s pertinet in quo religiosus a iugo
obediẽtie absoluit. ¶ Sʒ in ꝯ̃riũ vr̃ esse ꝯsue/
tudo rõnabil': qꝛ q̃ ꝓprie voluntati renũciauit
que i hoĩe maius est: nõ vr̃ ꝙ ordinãdi de cor
pore suo retinuerit ptãtem. Preterea. ꝓba
bile est ꝙ illi de monasterio suo magis erunt
solliciti de aĩa eius q̃ alij. ¶ Preterea. si ali/ L
bi eligeret sepulturaʒ scandalizaret monaste/
riũ suũ. Illa ãt decretalis quã all'at Hostieñ.
ꝓ sua opiõne loq̃tur ꝯ̃ illos q̃ volebant ꝙ reli
giosi sepelirẽtur in parrochiali ecclesia. vnde
non multum facit ad ꝓpositũ suum: qꝛ sicut
dr̃ decre. dis. 29. Sciendum. ex persona tempo
re τ loco τ causa regule canonice debent itel/
ligi. ¶ Ad 3^m^ dicendũ. ꝙ hoc itelligitur de il
lo qui non elegit sepulturam: quod pʒ. qꝛ ime
diate subiungitur. Nulli tamen negamus ꝓ/
ꝓpriam eligere sepulturaʒ: τ etiã alienã. ¶ Ad
quartum dicendum. ꝙ aliquando aliquid est
homini licitum τ bonum. si hoc faciat ex libe
ra voluntate: qð non esset bonũ nec licituʒ si/
bi facere ꝑ iductões dolosas. sicut i multis ca
sibus exemplificari posset. Qõ. IIII.

Quarto queritur vtruʒ funeralia illius q̃ A
elegit alibi q̃ i sua parrochia se/
peliri debeãt esse sue parrochialis ecclesie vel
illius in qua sepelitur.
¶ Respondeo. ꝙ parrochialis ecclesia de fu
neralibus illius defuncti debʒ habere portio/
nem. canonicaʒ. 13. q. j. Ecclesias. per totũ. etiã
si ille religionem itret existens in ĩfirmitate õ
qua moritur. extra de sepul. De his. est auteʒ
canonica portio accipienda secunduʒ consue
tudineʒ terrarum vt vitetur scandaluʒ: quod
potest ex hoc argui: qꝛ diuersa copula diuersi/
mode taxat canonicam portionẽ. dicitur eni
extra de sepul. c. j. ꝙ illa portio debet esse ter/
tia pars. τ c. seq̃nti dr̃ ꝙ debet esse media ps.
τ c. In nostra. dicit ꝙ debet esse quarta pars:
vtrum etiam canonica portio se extẽdat ad al
legata dñt aliq̃ ꝙ sic. dr̃. n. extra de sepul. Cuʒ B
sup. Statuimus vt si aliquis parrochianorũ

vestrorũ alibi contingerit eligere sepulturam de testaméto ipsi⁹.4ᵗ.vobis portio relinquatur.infra tñ i.c.In nostra.excipiuntur eq̃ ⁊ arma q̃ in subsidiũ terre sancte habẽt hospitalarij libere si ab illis q̃ apud eos sepulturam eligunt eis in testaméto reliquunt: sʒ illa decre. Cuʒ super.per ꝯtrariam ꝯsuetudinẽ in multis locis abrogata est.vnde vbi est ꝯsuetudo contraria standũ cõsuetudini: debet tamẽ eligẽs sepulturã alibi q̃ʒ in sua parrochia suã parrochialeʒ ecclesiã in aliquo respicere ꝫm patrie morẽ.dñt etiaʒ aliq̃ ꝙ illa decre.Cũ super.nõ itelligitur nisi de parrochiãis cathedralis ecclesie.quod ꝓbãt per hoc ꝙ dñs papa loq̃tur preposito ⁊ capellano Fauentino: nec se extẽdit ad ea q̃ legant̃ singulari ꝑsone:quod ꝓbãt ꝑ illud qδ supra dr̃ de testis.Req̃sisti.§.vlt.

Articulus. vii.

Consequẽter q̃ritur de 7ᵒ ꝑncipali. ¶ Et circa hoc queruntur quatuor. ☞ Primo vtrũ oẽs anime defunctorũ in charitate cognoscant orõnes nr̃as. ☞ Secundo vtrum oẽs orent ꝓ nobis. ☞ Tertio vtrum oium orõnes quas faciunt ꝓ nobis exaudiantur. ☞ Quarto vtrum aie beate orẽt ꝓ illis que sunt in purgatorio. Q̃ō. i.

A Primo ostendo ꝙ non omnes aie defunctorum in charitate cognoscũt orationes nostras. Isa.63. Abraam nesciuit vos: ⁊ israel ignorauit vos.ergo a simili ignorauerunt orationes nostras. ¶ Item Job.14.dicitur de defuncto ꝙ siue nobiles fuerit filij eius siue ignobiles nõ itellẽt. ¶ Itẽ august.lib.de cura ꝓ mortuis agenda:inter medium ⁊ finẽ. Ibi sũt spũs defunctorum vbi nõ vidẽt quecũq̃ agunt̃ aut eueniunt in ista vita hominibus.

¶ Contra.Greg.12.lib.mora. paruʒ ante mediuʒ. q̃ intus omnipotentis dei claritatem vident nullo modo credẽdum est ꝙ sit foris aliquid quod ignorent.ergo aie beate vidẽt orationes nostras. ¶ Iteʒ vt habitũ est superius de suffragio ꝓ quolibet facto exñte in purga-

B torio omnes alij gaudent:sed nõ gauderẽt nisi cognoscerent.g̃ orõnes nostras cognoscũt.

¶ Respondeo. ꝙ aiarum illoruʒ qui sunt in charitate defuncti:quedã sunt iaʒ beate:quedã adhuc in pena purgatorij existentes. Beate omnes orationes nostras quas eis porrigimus cognoscunt in verbo dei qδ clare vidẽt: quãuis enim non videant omnia quecunq̃ videt verbum:tamẽ ꝓbabile est ꝙ in eo: videãt oĩa que facimus ⁊ dicimus:⁊ que in corde gestamus ad reuerentiam earuʒ. Anime do existentes in purgatorio quãuis per effectus cognoscant suffragia efficacia ꝓ qualibet illarũ facta: tamẽ vt dñt q̃daʒ si eis porrigimus orationes:vt ꝓ nobis dñm deprecent̃: eas nõ cog-

C noscunt:q̃ non cognoscunt eas in verbo:q̃ adhuc nõ vidẽt:neq̃ eas ṽtute nãli cognoscere possunt.⁊ ideo ꝫm istos inanes sunt orationes si q̃s eis porrigimus. ☞ Alijs magis pie sentientibus vr̃ ꝙ si q̃s eis orationes porrigimus eas cognoscunt:tamen non sua ṽtute nãli:nec in verbo:sed q̃ aliquas audiũt ab eis q̃ hinc ad eos moriẽdo pergunt: aliquas ab angelis bonis:aliquas reuelatione diuina:vt.n. dicit Au.lib.de cura ꝓ mortuis agenda.inter medium ⁊ fineʒ.Hoc triplici modo aliqua de factis viuorum veniunt ad cognitionem spirituum defunctorum.

¶ Ad ꝑmum in oppositũ dñ.ꝙ illud intelligitur de cognitione que est per nãlem virtutem cognoscẽtis. ¶ Ad 2ᵐ dici põt illud verbum non itelligi de aiabus eorum q̃ in charitate decesserũt.vñ Greg.exponẽs illud.12. lib.moral. paꝝ ante mediũ dicit.Carnales quicunq̃ amoreʒ precipuum filijs impendunt: hoc eos beat⁹ Job nescire postmodũ asserit qδ hic vehemẽter amauerunt vt siue nobiles siue ignobiles sint filij nesciãt:quorum eos semp cura fatigabat. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ.sicut ad ꝑᵐ. Q̃ō. ii.

Secundo querĩt vtrũ omnes anime defunctorum in charitate orẽt pro

A nobis.Et vr̃ ꝙ non. orare est officium mediatoris inter deum ⁊ illos ꝓ q̃bus orat: sed nos sumus mediatores iter eos q̃ sunt in purgatorio ⁊ deũ ꝓ eis orando. g̃ ipi nõ sunt mediatores iter nos ⁊ deũ orando ꝓ nobis. ¶ Iteʒ q̃ adiuuari idiget ꝑus orare dʒ ꝓ se q̃ꝫ ꝓ alio: sʒ nõ iuenimus ꝙ aie exñtes in purgatorio ꝓ seipsis orent:cũ tñ auxilio idigeant. g̃ nõ est ꝓbabile ꝙ orẽt ꝓ nobis. ¶ Itẽ beati dei voluntatẽ vident.ergo vident vtrum deus velit vel nolit illud ꝓ q̃ vellẽt orare.si vidẽt ipm nolle frustra orarẽt.si vidẽt ipʒ velle orarẽt supflue.

¶ Contra.dicit beatus Petrus.2ᵃ canonica sua.c.1.Dabo operam frequenter habere vos post obitum meum vt horum memoriã faciatis. ¶ Item.2ᵒ Macha.vlti.dr̃ de Hieremia. Hic est qui multuʒ orat pro populo ⁊ vniuer-

B sa sancta ciuitate.

¶ Respondeo.ꝙ omnes anime defunctoruʒ in charitate orãt ꝓ nobis.orare.n.est op⁹ charitatis:ipsi aũt cõfirmati sunt in charitate:⁊ si exñtes in charitate nõ ꝯfirmati ante mortẽ ꝓ nobis orabãt:ꝓbabilius est ꝙ pro nobis orẽt

in charitate ↄfirmati: sed aie beate orãdo pro
nobis nullã ↄsequuntur vtilitatẽ nisi in hoc ꝙ
in augmentatione numeri ciuium supernoꝝ
crescit aliquale gaudiũ accñtale singulorum.
C orones aũt quas pro nobis faciunt exñtes in
purgatorio interdũ redundãt ad alleuiatiões
pene eorum: nõ qꝛ i hoc mereant cum sint ex/
tra statum merendi: loquendo de merito pro/
prie dicto: sed qꝛ inquantum nos per eoꝝ oro
nes effecti meliores efficaciora facim⁹ suffra/
gia ad subleuationem pene eorum.
¶ Ad ꝑmum in oppositum dõm. ꝙ orare si/
cut mediator ex officio nec ↄuenit illis q̃ sunt
in purgatorio respectu nostri: nec nobis iferio
ribus respectu eorum. sic enĩ competit ange/
lis ministrantibus nobis: qꝛ ad mĩstrandũ no
bis ex officio deputati sunt. sic ẽt conuenit sa/
cerdotibus esse mediatores iter deum ꝛ popu
lum: sed mediare iter deũ ꝛ aiam per modum
B charitatis cõmunis conuenire potest ꝛ illis q̃
sunt in purgatorio respectu nostri: ꝛ nobis re/
spectu eoꝝ. sic. n. iferiores mediare possunt in/
ter superiores ꝛ deũ: nõ tamẽ dico ꝙ existẽtes
in purgatorio sint iferiores nobis: sed superio
res iquantũ sunt confirmati in charitate: nos
aũt nõ. ¶ Ad secundũ dõm. ꝙ minor est fal
sa. cum. n. mentalr clamẽt ad nos vt eis subue
niamus: quod nobis spũaliter datur itelligi.
Job. 19. vbi in persona coꝝ dr nobis. Misere/
mini mei miseremini mei: credẽdũ est ꝙ mul
to fortius clamãt ad iudicẽ vt eis misereatur.
¶ Ad 3m dõꝫ. ꝙ bti vident deũ velle facere il
lud ꝑ quo rogãt: tñ ad ꝑces coꝝ. Qõ. iii.

Tertio queritur vtrum orones oium ani
maꝝ que recesserunt a corporibus
A in charitate: quas faciunt ꝑ nobis: exaudiant.
Et videt ꝙ non. Hiere. 15. Si steterit Moyses
ꝛ samuel coram me nõ est aia mea ad populũ
istũ. ¶ Itẽ apoca. 6. Martyribus vindictam
petentib⁹ de his q̃ hitant in terra respõsũ est
vt reqescerẽt adhuc tp̃s modicũ donec ↄpleã
tur ↄserui coꝝ. ergo nõ omnes orones sancto
rum exaudiunt. ¶ Item q̃ aliquid alij orãdo
impetrat aliquo modo illi meretur. ſꝫ anime
a corporibus separate non sunt in statu merẽ
di. ergo nobis per earum orones nihil impe/
tratur. ¶ Itẽ vnicuiqꝫ idigenti plus prodest
oro sua q̃ alij. Sed illi qui sunt in purgatorio
sunt idigentes: ꝛ tamẽ sua oro non ꝑdest eis:
B qꝛ tunc statim a pena liberarẽtur. g̃ multo mi
nus orones eorum exaudiuntur ꝑ nobis.
¶ Contra. dr Job. 5. Ad aliquẽ sanctoꝝ con/
uertere: sed illa ↄuersio esset frustra si orones
eorum ꝑ nobis nõ exaudirent. ergo orationes
sanctorum ꝑ nobis exaudiunt. ¶ Itẽ oẽs ora
tiones amicorũ dei ab ipso exaudiuntur nisi
sit impedimentũ ex parte illoꝝ ꝑ quibus ora
tur: sed oẽs anime existẽtes in charitate sunt
amice deo. ergo omnium animarũ orationes
quas faciunt pro nobis nisi sit impedimentuꝫ C
ex parte nostra exaudiuntur.
¶ Respõdeo. ꝙ orones oium aiaꝝ que reces
serunt a corporib⁹ in charitate: quas faciũt ꝑ
nobis: quedã sunt beataꝝ: quedã adhuc in pe
na exñtium. beate dupl'r orant ꝑ nobis. s. ex/
presse ꝛ iterpretatiue. ꝑmo modo orant ꝑ no/
bis cũ expresse petunt a diuina clementia aliqd
bonũ nobis fieri: vel aliquod malum a nobis
remoueri. iterpretatiue orant ꝑ nobis inquã/
tum eorum merita in conspectu dei existentia
non solum eis cedunt ad gloriã: sed etiã quã/
tum est ex parte sua sunt nobis quedaꝫ suffra
gia. Primo modo orones coꝝ ꝑ nobis sem/
per exaudiunt: qꝛ sic nihil petũt: nisi qd vidẽt
deũ velle facere ad ꝑces coꝝ. Sꝫ 2o modo nõ B
semp exaudiuntur ꝑpter impedimentũ a par
te nostra. Orationes aũt aiarũ exñtium in pur
gatorio forte non semper exaudiunt: sicut nec
nostre: qꝛ nõ sic vident volũtatẽ dei sicut bea/
te: tamen eaꝝ orones multis viuis ꝑsunt: imo
oibus nisi sit ipedimentũ ex parte nostra. si. n.
nõ ꝑsunt hoc est: aut qꝛ sunt in pena: sed hoc
est falsũ: qꝛ tũc orones nostre q̃ sumus in pe/
na nõ ꝑdessent. aut hoc est: qꝛ sunt extra merẽ
di statũ: sed hec ratio nulla est: qꝛ tunc orones
beataꝝ aiaruꝫ nobis nõ ꝑdessent: aut hoc est:
qꝛ cũ hoc ꝙ sunt adhuc extra statũ merẽdi vi
sioẽ dei carent: sed hec rõ nulla est: qꝛ vt hr. 2o
Macha. c. vltimo Hieremias q̃ extra statum E
merẽdi erat: ꝛ adhuc visione dei carebat ora/
uit ꝑ filijs Israel: ꝛ fuit ei⁹ oro exaudita.
¶ Ad ꝑmum in oppositũ dicendum. ꝙ illud
verbum sic itelligendum est: ꝙ si Moyses ꝛ
Samuel illo tẽpore fuissent in mortali vita ꝛ
orassent pro illo populo orones coꝝ non fuis/
sent exaudite ꝑpter malitie magnitudineꝫ: q̃
tunc erat in populo illo. ¶ Ad 2m dõm. ꝙ illa
martyꝝ oratio non erat absoluta petitio ꝙ sta
tim fieret vidicta: sed erat ad exprimendũ desi
deriũ scõe stole. vnde glo. desiderãt ma⁹ ꝛ san
ctoꝝ ↄsortiũ ꝛ iusticie dei ↄsentiunt. ¶ Ad 3m
dõm est. ꝙ drñtia est inter mereri ꝛ ipetrare ꝑ
orõnẽ. meritũ. n. ꝑꝑe loquendo initit eq̃tati: ꝛ
cuidã eq̃litati ꝑportõalitatis meriti ad ꝑmiũ.
ipetrare ãt aliqd ꝑ modũ suffragij orando ini
titr libalitati ꝛ benignitati illi⁹ q̃ orat. Alij dñt F
ꝙ quãuis sint ex statuꝫ merendi pro se: nõ tñ
pro nobis. ¶ Ad 4m dõm. ꝙ oro exñtium in

purgatorio eis prodest ad augu^m gře nec glo rie: qr quo ad hoc sunt totaliter. extra statum impetrandi aliq̄d ꝓ se: sed quātum ad mitiga tionē pene sue ⁊ abbreuiatōez: nec ꝓpter hoc seq̄tur ꝙ statiꝫ liberenť a pena: qr nec hoc pe tunt: sed diue misericordie supplicant: vt secū dum beneplacitum suum misereatur eorūz: ⁊ hec oratio exauditur. Qō. iiii.

a **Quarto** querit vtꝝ aīe beate orent pro il lis que sunt in purgatorio. Et vi detur ꝙ nō: qr orōnes aīarum beataꝝ semper exaudiunť. ergo si orarent ꝑ illis que sunt in purgatorio ille stati a pena libarenť. ¶ Iteꝫ. nullus sapiens orat pro amotiōe eius de quo letatur: sed sancti letanť de punitōe exñtiuꝫ in purgatorio. dicit. n. psal. Letabitur iustus cuꝫ viderit vindictam. ergo non orant pro amo tione pene eorum.

¶ Contra. magister hui⁹ di. c. 5. dicit de illo q̄ in articulo ꝯsumatōis seculi migrabit. suffra gijs tñ idigens ꝙ: adiuuabiť meritis ⁊ itercessiōibus ecclesie celestis. ergo a simili ⁊ illi qui modo sunt in purgatorio ecclesie celestis in tercessionibus adiuuantur.

¶ Respōdeo. sicut in corpore nāli membra fortia idigentib⁹ subueniunt. sic in corpore my stico ecclie nō tm̄ dēbēt sibi subuēire membra iter que est idigentia mutua: sed ēt illa q̄ non

B idigēt adiuuari ꝯueniēs est idigētib⁹ subueni re. illi aūt q̄ sunt in purgatorio cuꝫ sint in cha ritate sunt membra corporis mystici ecclie: ⁊ idigēt adiutorio. couenieñs ḡ est bonos q̄ sunt ecclesie membra adiuuari nō idigentia illis q̄ sunt in purgatorio suis orōnibus subuenire.

¶ Ad pmum in oppositū dōm. ꝙ quāuis san cti orent ꝑ eis: nō ꝓpter hoc sequiť ꝙ ipsi sta tim a pena liberenť: qr nec hoc petunt sancti: sed vt deus eis subueniat quātum vident ipm velle eis subuenire ad pces eoꝝ. ¶ Ad 2^m di cendū. ꝙ sic sancti letanť de dei iustitia: ita de misericordia: qr vident vnaꝫ in nullo aliꝫ pre iudicare: sed alij concordare.

C **Circa** litteraꝫ. Cuꝫ facta erit resurrectio bo norum gaudiū ampli⁹ erit. Hoc ex poneť in qōne di. 49. Et maloꝝ tormenta gra uiora. hoc declarabiť dist. 50. Animas abditis receptaculis cōtineť. abdita dicunť: qr modo nō sunt nobis manifesta. Sacrificiū mediato ri. i. sacrificiū eucharistie. Ad hoc ꝓsunt: vt sit plena remissio vel certe vt tolerabilior sit ipsa dānatio. hoc exponeť di. sequēti: qr de hoc fiet arg^m ad illā qōnem. Vtꝝ pena dānatoꝝ p suf fragia ecclie minuať. Et sacrificio salutari. i. sa cramēto eucharistie. hoc. n. sacfm ⁊ si per mo dū sacfi nō ꝓficit nisi ipm sacfaliter mānducā tib⁹: mortuis tñ ꝓdest p modū sacrificij. sic. n. ꝓdest oībus idigentib⁹ ecclie mēbris ꝓ q̄bus offerť. Iniuria ē pro martyre i ecclesia orare.

¶ Cōtra. supradcīn ē ꝙ suffragia ꝓ valde bo nis graꝝ actōes sūt. ¶ Rñdeo. ꝙ iniuria est D orare ꝑ illo quē certū est nob eē martyrē. si āt facim⁹ suffragia ꝓ aliq̄b⁹ q̄ iā bti sūt: sꝫ nobis nō ꝯstat: nec p reuelatōꝫ: nec p ecclie testim^m: si ꝓ talib⁹ facimus suffragia: q̄uis eis non ꝓ sint: tñ eis nō iniuriā facimus: sꝫ ista suffragia graꝝ actōes sūt. Dici pt nō ei magis valuisse gnālia ⁊ spālia q̄ paupi sola generalia suffra gia. ¶ Rñsio āt hec est fřa. Loqť. n. magř de paupe ⁊ de diuite q̄ eq̄lit meruerūt adiuuari p⁹ mōtē. Pōt tñ dici illa pla subsidia diti ꝯtu lisse celeriorē absolōnem. Hec rñsio va ē. Nō pleiorē. qd sic dꝫ itelligi. s. ꝙ nō pp hoc hēbit glīā maiorē. Dūr āgeli orōnes: ⁊ vota nřa do offerre: qr illud idē qd a deo efficacit i orōne petim⁹ ipsi ꝓ nobis orādo petūt efficaci⁹: si ē E aliq̄d quod vidēt deū velle fieri p orōnes coꝝ sic petitōeꝫ quā fac simplex hō corā iudice re sumit aduocatus: ⁊ eā ꝓponit efficacius. Bo num coꝝ est de operibus suis eius ꝯsulere ve ritatē. hoc cōsiliū est cōuersio coꝝ ad deuꝫ: vt ab eo illuminatione recipiāt de agendis.

¶ **Si valde malis detur mitigatio pe ne. Distinctio. XLVI.**

Ed queritur hic de valde malis vtrū ⁊ ipsi in aliqua penarum mitigatione dei misericordiam sentiant vt minus q̄ meruerint puniā tur. Quidā autumāt eos nullā releuatio nem pene habituros: qd ꝯfirmant Jaco bi auctoritate dicētis. Judiciuꝫ sine mi sericordia fiet illi q non fecit misericor diā. Augu. etiā ait. Misericordia hic: iu diciū in futuro. Ideꝫ distiguēs q̄uo oēs vie dñi sint misericordia ⁊ veritas ait. Erga sanctos oēs vie dei misericordia: erga iniquos oēs vitas: qr ⁊ in iudicādo subuēit: ⁊ ita nō deest misericordia: ⁊ in miserādo id exhibꝫ qd ꝓmisit ne dīit ve ritas. Erga oēs aūt quos liberat ⁊ dam nat oēs vie sunt misericordia ⁊ vitas: qr vbi non misereť: vindicte veritas dať.

Dicens vbi non misereť: dat ĩtelligi ali-
quid a deo fieri vbi ipse nõ miseretur.
Sed his occurrit quod ait Cassiodorus
super psal. ci. loquens de misericordia ꝛ
pietate dei. He due inqt res iudicio dei
semp adiũcte sunt. Ergo ꝛ in punitione
malorum non est iustitia sine misericor
dia. Idez de iudicio ꝛ misericordia ait.
Hec duo mutua societate sibi iungũtur
In his breuiter oĩa opera dei includit.
Aug. quoqꝫ respõdẽs illis qui reprobo-
rum supplicia finẽ habitura cõtendunt:
ita illoꝝ repellit opinionẽ asserẽs repro
bos perpetuo puniẽdos: vt eoꝝ suppli-
cia mitigari aliquatenus nõ neget. Fru
stra inquit nõnulli eternã damnãdorũz
penã: ꝛ cruciatus sine ĩtermissiõe perpe
tuos humano miserẽtur affectu: atqꝫ ita
futurũ esse nõ credũt. Nõ quidem scri-
pturis aduersando diuinis. sꝫ ꝓ suo mo-
tu dura queqꝫ molliẽdo: ꝛ ĩ leuiorẽ fle-
ctẽdo sentẽtiam. que putãtur in eis ter
ribilius esse dicta ꝙ̃ verius. Non enĩ in-
quiũt obliuiscet̃ misereri deus.: vt con-
tineat ĩ ira sua misericordias suas. Hoc
quidẽ in psalterio legitur: sed ď his ĩtel
ligitur qui sunt vasa misericordie: qꝛ ꝛ
ipsi nõ ꝓ meritis suis: sed deo miserãte
de miseria liberantur. Aut si hoc ad oẽs
estimãt pertinere: nõ ideo necesse est vt
damnationẽ opinẽtur finiri posse eorũz
de qbus dcm̃ est. Ibũt hi in supplicium
eternũz. Ne hoc modo puteť habitura
felicitas eoꝝ de qbus ecõtrario dcm̃ est
Iusti autẽ in vitã eternam. Sed penas
damnatoꝝ certis temporibꝰ estiment si
hoc his placet: aliquatenꝰ mitigari. Et
sic quippe ĩtelligi potest manere ira dei
in illis. i. ipsa damnatio. Hec enĩ vocať
ira dei nõ diuini animi perturbatio. vt
in ira sua. i. manẽte ira sua nõ contineat
miserationes suas: nõ eterno supplicio fi-
nem dãdo: sed leuamen ꝓhibẽdo vel in
terponẽdo cruciatibus: qꝛ nec psalmus
ait ad finiẽdam iram suã: vel post iram
suã: sed in ira sua. Que si sola esset: alie-
nare a regno dei ꝛ carere magna multi-
tudine dulcedinis dei: tam grãdis tamẽ
est pena: vt ei possint nulla tormẽta que
nouimus cõparari: si illa sit eterna: ista
autem si quãlibet multis seculis longa.
Manebit ergo sine fine mors perpetua
damnatoꝝ: ꝛ ipsa omnibus erit cõis: si-
cut manebit cõmuniter omniũ vita eter
na sanctoꝝ. Ecce ita asserit hic penas re
proboꝝ nõ esse finiẽdas: quod nõ impro
bat si dicatur eoꝝ supplicio aliquod le-
uamẽ adhiberi. Unde nõ ĩcongrue dici
potest deũ ꝛ si iuste id possit: nõ oĩno tm̃
punire malos in futuro quãtum merue
rũt: sed eis aliquid quãtũcũqꝫ mali sint
de pena relaxare.

¶ Determinat premissas auctoritates.

Q Uod ergo dcm̃ est iudiciũ sine
misericordia fieri illi qui nõ fe-
cit misericordiã ita ĩtelligi põt.
Qꝛ iudiciũ damnationis fiet illi qui non
fecit misericordiã ꝓ eo ꝙ fuit sine mise-
ricordia: vel fiet iudicium ei sine miseri
cordia liberãte ꝛ saluãte: qui tamẽ in ali
qua pene alleuiatiõe misericordiaz dei
sentiet. Ita cuz dr̃ misericordiã hic: iudi
cium in futuro: nõ negatur quin in futu-
ro sit misericordie effectus: ꝛ in electis
qui per misericordiã ab omni miseria li
berabũtur: ꝛ in reprobis q minus ꝙ̃ me
ruerũt cruciabũtur. Sed hic nõ sine cã
dr̃ fieri dei misericordia: ꝛ iudiciũ in fu-
turo: qꝛ ꝛ hic multis modis misereť deꝰ
quibus nõ miserebitur tunc. Uocat eniz
deus nũc peccatores: ꝛ iustificat: qđ non
faciet: ꝛ tũc reddet singulis secũduz me
rita sua. manifeste iudicabit qui nũc oc-
culte iudicat. Cuius occultũ iudiciuz vt

ait Augu. ītelligitur pena: quia q̄sq; vel exercetur ad purgatiōem vel mouetur ad cōuersiōem: vel si cōtemnit excecat̄ ad dānatiōem. Occultū ergo iudiciū dei pena dr̄ qua iudicat purgādo: cōuertēdo vel excecando: iudicia quoq; dei īterdū appellātur dispēsationes eius de oibus rebus. Unde. q̄ icomprebensibilia sunt iudicia eius: ⁊ iudicia eius abyssus multa. Iudiciū aūt quo in futuro iudicabit ītelligit̄ sn̄ia iudicis qua ventillabitur area. i. diuidētur local'r boni a malis misterio angelorum: ⁊ isti in vitā ducentur: illi in suppliciū mittentur: q̄ nūc simul mixti sunt.

¶ De iustitia ⁊ misericordia dei.

Sed quomō iustitiā dei ⁊ pietatem. i. misericordiā supra Cassio. duas esse res dixit: que semper adiūcte sunt iudicio dei. Iustitia. n. dei ⁊ misericordia nō due res sūt: sꝫ vna res. i. vna diuina essentia est sicut supra pluribꝰ auctoritatibꝰ ostēsum est. Quia nō est deo aliud esse misericordē q̄ misericordiā: nec iustū q̄ iustitiam: sed idē ꝓrsus. Nec aliud est ei esse misericordē q̄ iustum: vel misericordiā q̄ iustitiam sed oīno idem: q2 nō denominatiue: sed essential'r hec de deo dicūtur. Cur ergo dicit scriptura de operibꝰ dei quedam esse misericordie: quedā iustitie? Si enī iustitia dei misericordia est: quecūq; sūt opera misericordie esse vidētur iustitie ⁊ ecōuerso. His respōderi potest sic. illis locutionibus q̄bus huiusmodi operū fiunt distinctiōes: vt alia misericordie: alia iustitie: alia bonitati attribuantur: non diuersitas subiacentis. i. rei his vocabulis significate exprimitur: sed varietas sensuum ⁊ effectuū in creaturis monstrat̄. Cū. n. dr̄ deus iustus vel iustitia: essentia diuina predicatur: ⁊ etiā q̄ ipse sit distributor ⁊ iudex meritorū ītelligi datur. Ita et cū dr̄ misericors: essentia diuīa predicatur: ⁊ insuper q̄ ipse sit miserorū liberator ītelligi datur. Similiter cum dr̄ bonus essentia diuina predicatur. Et cum dicitur deus ⁊ insuper auctor omnium bonorum ostenditur. Ita ⁊ cū dr̄ deus: essentia diuina predicatur: ⁊ ipse timēdus ostēdit̄. Inde ergo quedā opera misericordie quedā iustitie dicuntur: nō quin diuina essentia. hec ⁊ illa operet̄: ⁊ q̄n hec ⁊ illa sint opa dīne essentie que dr̄ misericordia ⁊ iustitia: sed q2 quedā sunt quibus iudex ⁊ equus distributor: quedā q̄bus ostenditur miserator. Misericors. n. dr̄ in natura: miserator in exhibitiōe? ⁊ in q̄busdam operibꝰ dr̄ effectus esse misericordie: ⁊ in q̄busdā effectus iustitie: non q̄ aliud efficiat iustitia: aliud misericordia dei si ad essentiā referas: sed q2 ex q̄busdam effectibus ītelligitur iudex: ex quibusdā miserator: vl' vt quibusdā placet iustus ⁊ misericors. Sed scd̄m hoc occurrit questio quomō ex aliis ostēdatur iustus: ⁊ ex aliis misericors cū sit idē ei eē iustum ⁊ esse misericordē? Si enim scd̄m eādem rōnem dr̄ iustus ⁊ misericors: ex eo opere quo ītelligitur iustus ītelligit̄ misericors ⁊ ecōuerso. Sed dixi supra: q2 cū dr̄ deus iustus ⁊ misericors: ita eadem dīna essentia significatur: ⁊ secūdū ea idem predicatur: vt etiā quedam diuersa ītelligātur. Intelligimus eniꝫ per hoc eū esse miseratorem ⁊ iustū iudicē. Quod euidēter Origenes ostēdit dicēs Oīa que dei sunt xp̄us est ipse sapientia eius: ip̄e fortitudo: iustitia: sanctitas: ip̄e prudētia. Sed cū vnū sit in subiacēti ꝓ varietate sensuū diuersis nūcupat̄ vocabulis. Aliud. n. significat sapiētia: aliō iustitia. Qn̄. n. sapiētia dr̄ disciplinis te

diuinarum humanarumque rerum instruere intelligit. Quando iustitia: distributor vel iudex meritorum insinuatur. Ita et prudentia cum dicitur: doctor et demonstrator bonarum vel malarum rerum: vel neutrarum intelligitur.

¶ Auctoritatibus probat quedam iustitie alia misericordie alia bonitati attribui.

q Uod autem quedam opera misericordie: quedam iustitie: quedam bonitati attribuantur: in scripturis facile est reperire. Et de misericordia quidem et iustitia manifestum est. de bonitate vero et misericordia amplius latet. Sed Aug. docet illa opera proprie ad misericordiam pertinere quibus aliqui a miseria liberantur. Ad bonitatem vero non solum illa: sed facturam et gubernationem naturalium ita dicens. Ad misericordiam pertinet quod a peccatis mundat: et de miseria liberat. Ad bonitatem vero quod celum et terram et omnia valde bona creauit vt essent Idem. Celi non indigent misericordia vbi nulla est miseria. in terra hominis abundat miseria: et superabundat dei misericordia. miseria ergo hominis et misericordia dei plena est terra non celi: qui non indiget misericordia: indiget tamen regente domino. Omnia enim indiget domino et misera et felicia: quia sine illo miser non subleuatur: felix non regitur. Item alibi. Misericordia est erga miseros: bonitas erga quoslibet. Interdum tamen misericordia large accipitur vt bonitas.

¶ Quo modo vniuerse vie domini dicantur misericordia et veritas.

p Ost hec considerari oportet ex quo sensu vniuerse vie domini dicantur misericordia et veritas. Hoc multiplicem recipit expositionem. Uniuerse. n. vie domini misericordia et veritas: quibus ad nos venit: vt ait Aug. super psalmum intelliguntur duo aduentus. Primus in quo manifestam et multiplicem misericordiam nobis exhibuit: et secundus in quo requirendo merita iustitiam exhibebit. Uniuerse etiam vie domini .i. quibus ad dominum ascendimus sunt iustitia qua a malo declinamus: et misericordia qua bonum facimus. In his enim duobus omne bonum meritum includitur. Sed cum superius Cassiodo. dixerit in his duobus omnia opera dei includi. merito queri potest an in omni opere domini hec duo mutuo sibi iungantur. Quibusdam placuit non in omni opere domini hec duo concurrere secundum effectum dico: nam secundum essentiam non diuiditur misericordia a iustitia: sed vnum est. Uerum secundum effectum in omni opere domini dicunt esse misericordiam et iustitiam: sed in quibusdam fatentur tamen misericordiam: et in alijs iustitiam: atque in alijs misericordiam et iustitiam. Fatentur tamen dominum omnia que fecit misericorditer agere et iuste: referentes rationem dicti ad dei voluntatem que iustitia est et misericordia: non ad effectus misericordie et iustitie que sunt in rebus. Alijs autem videtur quod sic dicitur deus omnia opera sua iuste facere et misericorditer: ita concedendum sit in omni opere dei iustitiam esse et misericordiam .i. clementiam secundum effectum vel signum: quia nullum opus dei est in quo non sit effectus vel signum equitatis et clementie siue occulte siue aperte. Aliquando .n. manifesta est clementia siue benignitas: et occulta equitas: aliquando econuerso.

¶ Superius determinauit magister de statu animarum existium in purgatorio. Hic determinat de statu existium in inferno. ¶ Et diuiditur in duas. Primo inquirit vtrum deus in punitione damnatorum agat misericorditer vel iuste tamen. Secundo quo modo sunt in deo iustitia et misericordia. ibi. Sed quo modo. ¶ Prima in duas. Primo determinat questionis veritatem. Secundo exponit quasdam auctoritates que videntur sonare contrarium. ibi. Quod ergo dictum est. ¶ Illa pars que ibi incipit. Sed quomodo. diuiditur in tres. Primo ostendit quod distinctio iustitie et misericordie in deo attenditur quo ad opera. Secundo quod quedam opera attribuuntur iustitie quedam misericordie. ibi. Quod autem quedam. Tertio quod in singulis operibus inuenitur misericordia et iustitia. ibi. Post hoc etc. Articulus. i.

Jrca hanc distinctionẽ q̃rẽ
dum est p̃ncipaliter d̃
duobus. Primo de iustitia
dei. 2° de eius misericordia.
¶ Circa p̃mũ querunt̃ q̃tuor
Primo vtr̃ in deo sit iusti-
tia. 2° vtr̃ possit pretermitte
re opa iustitie. Tertio vtr̃ possit iuste aliquẽ
tẽporaliter punire non ꝓpter eius pctũ. 4°
vtrum iustius agat cũ vno q̃ cũ altero.
¶ Utr̃ aũt ex diua iustitia iferat̃ peccatorib⁹
in pctõ mortali decedẽtib⁹ pena eterna. plane
pz ꝙ sic ex dic̃t̃ supi⁹. di. 44. in illa q̃õne. vtr̃
sit ifernus: ⁊ iõ de hoc nõ oportet facere que-
stionem. Questio. I.

A Primo ostendo ꝙ in deo non est iustitia.
anselm. li. p̃mo de veritate vltra me
dũ. Justitia est rectitudo voluntatis ꝓpter se
seruata. sed in deo nõ est rectitudo volũtatis.
nõ. n. est voluntas recta que vult aliq̃d facere
nõ ꝓpter aliquã rõnez. deus ãt plus voluit fa-
cere mundũ istum q̃ aliũ ab isto solo numero
differentẽ: ⁊ magis reprobare Esau q̃ Jacob
⁊ nõ ꝓpter aliquã rõnem. ergo in deo nõ ẽ iu-
stitia. ¶ Item scd̃m phm. 5. ethi. c. xi. Dñi ad
seruum nõ est iustitia: q2 iustitia in quadã eq̃li
tate ad alter̃ consistit: sed de⁹ est dñs oium. er
go in ipso nõ est iustitia. ¶ Item Boetius in
lib. de hebdo. Quia de⁹ bon⁹ est oia que egre
B diuntur ab eo bona sunt. ergo a simili si deus
esset iustus oia que egrediũtur ab eo essent iu-
sta: sed multa sunt a deo que iusta non sunt. ca
rentia. n. rõne iusta nõ sunt. ¶ Item iustitia re
spicit debitũ. deus autẽ nulli debitor est.
¶ Contra. apl's. 2. Thimoth. 4. dicit. ꝙ de⁹ est
iustus iudex: sed nõ est iustus iudex in quo nõ
est iustitia. g̊ in deo est iustitia. ¶ Itẽ psal. ad
deũ. Justitia plena est dextera tua.
¶ R̃ñdeo. ꝙ iustitia accipi põt ̾m rectitudi
nẽ volũtatis: qua vult aliq̃s reddere vnicuiq3
in distribuẽdo vel cõmutãdo que ei decet: ⁊ se
cundũ hoc duplex est iustitia. s. distributiua q̃
C aliq̃s vult oibus q̃ sunt de cõitate distribuere
bona cõia ̾m debitã ꝓportiõis equalitatem:
⁊ cõmutatiua qua aliq̃s in cõmutãdo vult ser
uare debitã eq̃litatẽ scd̃z q̃titatẽ: ⁊ hec ẽ q̃dã
potentialis pars q̃ aliq̃s vult seruare in ꝯmu
tãdo debitã equalitatẽ nõ scd̃m q̃titatẽ: sed se
cũdũ ꝓportionẽ. ꝯmutatiua iustitia ꝓp̃e loq̃n
do in deo nõ est: q2 nulli ẽ debitor ex legis ne-
cessitate: ⁊ tñ secundu3 q̃titatẽ de bono retri
buit vltra meritũ: ⁊ de malo citra demeritum.
Justitia v̾o distributiua in deo ẽ. oib⁹. n. distri
buit bona sua scd̃m debitã ꝓportiõis equalita
tem. Unde dicit Diony. 8. c. de diuis noib⁹. ꝙ D
iustitia dei oib⁹ q̃ sunt scd̃z dignitatẽ tribuens
laudat̃ scd̃m ꝯmẽsuratiõem ⁊ formã ⁊ ordina
tionẽ: q2 in distribuẽdo illã dignitatẽ conside
rat in comparatiõe ad ꝯdecentiã sue bonitatis.
Justitia 3° mõ dicta etiã in deo est: q2 in cõmu
tãdo bonũ ꝓ bono: ⁊ malũ pene ꝓ malo cul-
pe seruat nõ equalitatẽ q̃titatis: sed ꝓportio-
nis in ꝯparatiõe ad ꝯdecentiã sue bonitatis: s3
in hoc differt hec equalitas ab illa q̃ est in iu-
stitia distributiua: q2 illa considerat̃ iter perso
nas accipientes: ⁊ ea q̃ eis distribuũtur: nã si-
cut se h3 meritũ vnius ad meritũ alteri⁹: ita se
h3 illud qd̃ distribuit̃ vni ad illud quod distri
buit̃ alteri. Equalitas autẽ ꝓportionis q̃ est in E
iustitia tertio mõ dicta ꝯsiderat̃ iter meritum
vel demeritũ qd̃ ẽ in recipiẽte: ⁊ p̃miũ vel sup
pliciũ qd̃ recipit a retribuẽte: in q̃ retributiõe
⁊ si ꝯsideret meriti vel demeriti exigentiã: hoc
tñ est p ꝯparationẽ ad ꝯdecẽtiã bonitatis sue:
⁊ iõ ⁊ iuste punit malos: ⁊ iuste eis parcit. p̃m
tãgit ansel. ꝓsologion. 10. c. cũ loquẽs ad deu3
dicit. Cũ punis malos iustũ est: q2 illor̃ meritis
ꝯuenit. 2m tãgit ibidẽ. cũ imediate subiungit.
Cũ parcis malis iustum est: nõ q2 illor̃ meri-
tis: sed q2 tue bonitati ꝯdecens est.
¶ Ad p̃m in opp̃m dd̃m. ꝙ q̇cq̇d vult de⁹: vult F
ꝓp aliquã rõnẽ q̃ nõ est alia q̃ suũ velle: q2 di
uinus itellect⁹ dictat volũtatẽ dei p̃mũ esse re-
gulã oium volẽdor̃. Unde eo ipso quo deus
vult aliq̃d: rõnabile est ip̃m hoc velle. Uñ an-
sel. ꝓsologion. xi. c. ad deũ loquẽs ait. Id solũ
iustum est quod vis: ⁊ non est iustũ quod non
vis: ⁊ sic patet ex s̃nia ansel. ibidẽ. itentio eius
est vt factum sit iustum: q2 deus vult. hoc fieri:
non ecõuerso. ¶ Ad 2m dd̃m ꝙ ⁊ si domini ad
seruum nõ sit iustitia cõmutatiua scd̃m plena3
rõnem eiusdẽ: q2 iter dominũ ⁊ seruum nõ est
equalitas eo ꝙ omnia que sunt serui sunt dñi:
tñ domini ad seruos põt esse iustitia distributi
ua: que nõ req̃rit qualitatẽ q̃titatis scd̃z ꝓpor G
tionẽ q̃titatis: sed ꝓportionalitatis que ẽ eq̃li
tas duarum ꝓportionũ que consistit in hoc ꝙ
seruis retribuit ꝓportional'r scd̃m merita sua.
Q̃uis etiã iustitia ꝯmutatiua non possit ẽẽ se-
cũdũ plenã rõnẽ iter dñm ⁊ seruũ: tñ põt ibi
esse secundum aliq̃d. s. secũdũ equalitatẽ ꝓpor
tionis iquantũ seru⁹ dño facit quod põt: ⁊ do
minus seruo quod decet. q̃d aũt sit iustitia cõ-
mutatiua ⁊ distributiua expositũ est li. 3. di. 33.
¶ Ad 3m dicẽdũ ꝙ nõ est sil'e: q2 bonitas ꝯuer
titur cum entitate: ⁊ sola rõne differũt: non sic
autem iustitia. ¶ Ad 4m dicendũ ꝙ ⁊ si deus
nulli creature sit debitor ex recepto: tñ debi-

tor est.pmisso:nulli eni est debitor nisi qr vult. Si aut querat quare vult non rndeo:nisi quia vult:qr volutas sua est pma causa. Qo. ii.

A **Secudo** querit vtrum deus possit preter-mittere opera iustitie. Et videt q sic.qr opus iustitie est retribuere vnicuiq secundum merita sua:sed deus peccatorib' non retribuit fm demerita sua.punit eni eos citra condignum.iuxta illud psal. Non continebit in ira misericordias suas.ergo deus in puniendo peccatores opa iustitie ptermittit. ¶ Item illos qui saluati sunt de' posset damnare: et illos qui damnati sunt posset saluare:qr omnipotes est:sz damnatos saluare:et saluatos dānare esset pretermittere opera iustitie. g opera iustitie pretermittere potest. ¶ Ite pot pretermittere cursum naturalis iustitie:que natu-
B ralibus rebus ididit:vt p3 in operib' miraculorum.ergo a simili potest pretermittere cursum moralis iustitie.

¶ Contra.2a Thi.2.Et ille fidelis est qui seips3 negare non potest:sed si pretermitteret opera iustitie negaret seipsum:qr negaret iustitiam: et ipse iustitia est.ergo iustitie opera ptermittere no potest. ¶ Item Ansel.pmo lib.Cur de' homo.ante mediu.quodlibet iconueniens in deo seqtur ipossibilitas: sz icouenies esset deu ptermittere opa iustitie.ergo hoc deo e ipoe.

C ¶ Rndeo q opera iustitie fz q iustitia respicit exigetiam demeritoz absolute deus potest pretermittere:et pretermittit etia in punitione perpetua damnatoz:qr punit eos citra condignum:no qtum ad pene durationem:sed qtum ad itentioem respiciendo ad coruz demerita absolute.opera aute iustitie fz quod respicit exigentiam meritoruz vel demeritorum in comparatioe ad condecentiam bonitatis sui ipsius retribuentis pretermittere no pot:sicut nec illud negare quod sua decet bonitatem.

¶ Ad pm in oppm dom q qũuis deus non puniat peccatores secudum exigentiam demeri-
D toru suoz absolute:punit tn eos fm exigentia suoz demeritoz fz q sua codecet bonitatem. ¶ Ad 2m dom q illos qui saluati sunt de' no posset damnare:quia hoc non pot condecere suam bonitate:illos tamen qui damnati sunt posset saluare:qr hoc posset suam codecere bonitatem:pmo tame per omnipotentia sua dando eis adiutorium quo possent et vellet penitere:et sic remittedo eoz peccata et obligatioes: quapropter illa obligatur ad penaz eternam. cum enim omnis iniuria comittatur in deu: et ipse sit superior diis potestatis habes plenitudinem illam nulli iniuriado ex gratia pot re-

mittere damnatis:tame nuq remittet:qr nu-
quaz penitebunt nec penitere possunt:vn nul- E
lus dānatus saluabitur:sed illud quod ronalis creatura de condigno meruit nullo mo potest sibi salua iustitia auferre:nisi forte indirecte:inquantu saluatum posset reducere ad vitaz mortale:in qua posset mortaliter peccare: et ex pnti damnatione mereri: vt dicut quida: quo modo tame posset beato auferre salua iustitia clara sui visione difficile est videre:et si illa salua reduceret ip3 ad ista vita nullo modo posset peccare.vnde quo modo saluatu posset damnare salua iustitia ad presens no bene video. ¶ Ad 3m dom q no est simile:qr preter-
mittere cursu3 naturalis iustitie aliquado sua F
condecet bonitate:sed ptermittere cursum moralis iustitie respicientis exigentia meritoruz seu demeritoz in comparatione ad suam bonitate:sua bonitatem condecere non pot.hoc enim includeret contradictionem.

¶ Argumenta ad parte secundaz pcedut de operib' iustitie respicietis exigentia meritoz vel demeritoz in coparatioe ad condecentia bonitatis diuine. Questio. iii.

Tertio querit vtz deus possit alique iuste A
temporalr punire:non pter eius pctm.Et videt q no.deus nulla punitioem facere potest cotra legem eterna:cu ipse sit eterna lex:sed lex eterna peccatores dictat ee puniendos et bonos glorificados.fm augu.li.de libe.arbi.ante mediu.ergo de' nullu potest iuste punire nisi pter peccatu. ¶ Item secudu augu.vbi pus.Ab eterna lege deriuatu est qcquid iustum est in lege teporali:sed fm legem temporale nullus iuste potest puniri a iudice nisi pter peccatu.ergo nec fm lege eterna.

¶ Cotra.Job valde grauiter fuit punit':nec tame pter peccatu talem nec tanta punitio-
nem meruerat.vnde ipse dicit vt habetur Job B
5o.Utina appederent peccata mea qbus iraz merui:et calamitas qua patior in statera quasi arena maris hec grauior appereret.cu ergo de' Job punierit iuste potest aliquem iuste punire propter peccatum.

¶ Rndeo q qũuis deus nuquam alique punisset nisi precessisset pctm:quia vt ostensum e lib.2.dist.30.Si natura humana non peccasset no fuisset alicui penalitati subiecta: tamen vt ibide ostensum est.ante pctm potuisset esse penalitati subiecta absq aliqua diuina iniustitia no sicut creata fuit:sed sicut eam de' creare potuisset si voluisset:qr si voluisset potuisset eam creare in naturalibus puris:et sic existens fuisset subiecta penalitati pseqventi natura suis na

turalibus relictã: que ibidẽ sunt omnia decla-
C rata. vnde si modo accipiat punire non ppter peccatũ, p punire si nũq3 fuisset peccatũ. sic dico q deus nullũ punit nisi ppter pctũ: q2 nullum puniret nisi peccatũ aliquod precessisset. Si autẽ accipiat punire nõ ppter pctũ p hoc qd est peccatum nõ esse cãm meritoriam punitionis. sic dico q quãuis deus nullum puniat: nec punire possit nisi ppter peccatu3, pprie accipiẽdo verbũ punitionis: quia significat afflictionem nõ absolute: sed vt punitiua est peccati: tamẽ accipiendo punitiõem pro afflictione deus nõ solum põt affligere: sed etia3 affligit temporalr aliquos homines nõ ppter eorum
D peccatũ. Quosdã vt in eorum liberatione ab afflictione glorificet. Unde Joã. 9. dicit saluator de ceco nato q nec hic peccauit: nec parẽtes eius vt cecus nasceret: sed vt manifestẽtur opera dei in illo. Quosdã ppter exemplũ patientie. Thob. 2. Hanc tentationẽ ideo permisit deus euenire illi vt posteris daret exemplũ patiẽtie ei9. Quosdã vt per afflictionẽ temporale3 preseruet eos a peccato. Quosdã vt per eorum patientiã in tribulatiõe premiũ eorum augeat in celo: z q̃uis sic in flagellãdo non sit iustitia que respicit exigentiã meritorum absolute: tamẽ est ibi iustitia que respicit exigentiã
E meritorum in cõparatione ad condecentiam bonitatis diuine.

C Ad pmũ in opp^m dõm q q̃uis lex eterna dictet bonos glorificãdos: eterna tamen vita dictat bonos aliquos esse tẽporaliter affligendos ppter rationes dictas: vnde z talis punitio est scdm diuine puidentie legẽ. C Ad scd3 dõm q sine preiudicio legis humane põt alicui q̃d penale alicui iferri nõ ppter pctũ: vt iuuenib9 exercitiũ: z medicina ifirmis. Qõ. iiii.

Quarto queritur vtrum deus iusti9 agat cũ vno q̃ cu3 altero. Et videt q
A sic. q2 equalitas iustitie in idiuisibili non consistit. vnde phus. 2. ethicorum. c. vlt. dicit de medio in virtutibus q qui par aliquãdo trãsgreditur non vituperat: nec ad magis nec ad minus. ergo iustitia recipit magis z minus. salua ergo iustitia deus iustius agere potest cum vno q̃ cũ altero. C Item misericordia tempe rat iustitiam: sed deus misericordius agit cu3 vno q̃ cũ alio. ergo z iustius. C Itẽ punire ẽ opus iustitie: sed deus magis punit vnũ q̃3 alium. ergo iustius agit cũ vno q̃ cum alio.

C Cõtra. q̃cquid deus facit iustissime facit. ergo in omni opere suo seruatur iustitia in idiuisibili. in diuisibili võ non est magis z minus.

C Item si iustius agit cum vno q̃3 cũ alio: minus iuste agit cum vno q̃ cũ alio: sed sicut ma-
B gis iuste icludit iuste: ita minus iuste includere videtur iniuste. ergo deus cum aliquo agit iniuste: quod falsum est.

C Rñdeo. q deus iustius nõ agit cu3 vno q̃ cum alio: cui9 ratio est: q2 vna actio dei nõ potest esse iustior alia: nisi aut per comparationẽ ad voluntatẽ eius a qua egredit aut per comparatiõem ad effectũ ad quẽ terminatur. primo modo deus nõ agit iustius cũ vno q̃ cum alio: q2 vna z eadem est eius volũtas a q̃ egreditur omnis eius actio circa creaturã: nec secũdo modo: q2 q̃uis cum vno agat maiorem effectũ iustitie q̃ cum alio. ex hoc tamẽ nõ seq̃tur q actio eius circa vnum iustior sit q̃ sit cir-
ca alium. Justitia eni in quadã equalitate consistit: siue scdm quantitatẽ siue pportionem: secundum q patet ex pma qõne huius di. Equalitas aũt tam scdm pportionẽ q̃ secundũ q̃titatem tanta est in paruis sicut in magnis. proportio enim quatuor ad duo equalis est pportioni. 20. ad. 10. vtraq3 enim est dupla: tanta est etiã equalitas iter decem z decẽ: sicut iter mille z mille: deus autẽ in agẽdo cũ quolibet seruat equalitatẽ pportiõis in idiuisibili ad hoc aũt nõ astringimur ppter difficultatẽ in nobis medium attingẽdi. secundum q dicit phus. 2. ethicor. c. vlti. Et ideo q̃uis iustius possimus agẽ cũ vno q̃ cũ altero: magis appropinquã-
D do ad pũctale mediũ. nõ sic tñ põt dici d deo.

C Et per hoc p3 ad pmum argm in oppositũ responsio. C Ad 2m dõm q q̃uis deus misericordius agat cu3 vno q̃ cũ alio impartiendo maiorẽ effectum misericordie vni q̃ alteri. ex hoc tamẽ nõ seq̃tur q iustius agat cu3 vno q̃ cum alio. misericordia eni non est contra iustitiam: q̃uis effectus misericordie sit pter iustitiam: nisi secũdum q accipitur iustitia pro cõdecentia bonitatis. sic eni scdm rõnem itelligẽ di iustitia est ratio misericordie. vnde ansel. psologion. xi. cap. loquens ad deum ait. Nascit de iustitia tua misericordia tua. C Ad 3m pa-
E tet solo ex dictis in qõne. equalis enim est proportio magni peccatoris ad magnu3 suũ supplicium pportioni minoris peccatoris ad suũ minus suppliciũ. pportio eni demeriti maioris peccatoris ad demeritũ minoris peccatoris equalis est pportiõi supplicij maioris peccatoris ad suppliciũ mioris peccatoris. C Secundũ argumentũ ad partẽ aliã: q̃uis valeat rõne mãe: tamen non valet rõne processus: q2 non seq̃tur. iste minus agit bene cu3 isto q̃3 cũ illo. ergo cum isto agit male.

Articulus. ii.

Onsequēter queritur ꝺ scꝺo ꝑnci-
pali. ¶ Et circa hoc querunt
quatuor. ▼ Prio vtrū in deo
sit misericordia. ▼ 2° vtruȝ sit
ꝑus in deo ꝼm rōneȝ itelligē-
di q̄ȝ iustitia. ▼ Tertio vtrum
in oi opere dei sit misericordia ꝛ iustitia. ▼ 4°
vtrum pena damnatorum diminuatur per suf
fragia viuorum. Questio. I.

A **Primo** ostēdo ꝙ in deo nō est misericor-
dia. dicit Dam̄. lib. 2. c. 13. ꝙ mise-
ricordia est tristitia in alienis malis: ſ in deo
nulla ē tristitia. ergo nec misericordia. ¶ Itē
fides ꝛ spes: q2 impfectionē habent annexam
nō sunt in deo: sed misericordia hȝ iperfectio-
nem ānexā. s. tristitiā: vt iam dcm̄ est. ergo non
est in deo. ¶ Item misericordia iclinat volun
tatem ad repellendū aliquoꝝ miseriā: sed de9
multas miserias permittit in creaturis q̄s re-
pellere posset. g̊ in ipso nō est misericordia.
¶ Contra. sacra scriptura quasi vbiqȝ in deo
dicit esse misericordiā. ¶ Item idē est miseri-
cordia ꝛ bonitas: q2 idem videt eē vtriusqȝ ef-
fectus. s. cōmunicare perfectionē aliquā indi-
B gēti: sed certuȝ est in deo esse bonitatē: vt do-
cet tota scriptura: ꝛ clamat omnis creatura. er
go certum est in deo esse misericordiam.
¶ Rn̄deo. misericordia duo importat. vnum
tāq̄ȝ essentiale: aliud tāq̄ȝ accidētale. ▼ Pri^{m}
est ꝓmptitudo volūtatis ad subueniendū mi-
seris in quo cōsistit tota virtutis misericordie
essentia. ▼ Aliud est passio tristitie que oꝛit in
appetitu ex cognitiōe miserie alterius: q̄tum
ad ꝑmū misericordia sūme est in deo: ſ nō q̄-
tum ad secūdum: nec ꝓpter hoc min9 ē in deo
eēntia misericordie: q2 illa tristitia est ab ea se
parabile accn̄s: q̄uis ab illo accn̄te iponat no
mē misericordie ad significādū. vn̄ ꝼȝ ethimo
C logiā vocabuli pōt dici misericordia: q̄si mise-
ria cordis ex cognitiōe alteri9 miserie gn̄ata.
¶ Ad ꝑ^{m} in opp^{m} pȝ solo ex dictꝭ in questiōe.
¶ Ad 2^{m} dꝺ ꝙ nō valet: q2 iperfectio q̄ est i fi-
de ē ei eēntialis: vt oñsum ē lib. 3. Silr̄ dico de
iperfectōe spei ꝙ ē ei eēntialis. tristitia v̊o nō
est eēntialis misericordie. ¶ Ad 3^{m} dꝺ. ꝙ vo-
lūtas ꝑ misericordiā nō vult repellere alienaȝ
miseriā: nisi ꝓut expedit ꝛ decet: ꝛ sic de9 rele-
uat miseriā rōnalis creature: nō debet aūt nec
expedit vt a q̄libȝ rōnali creatura repellat mi
seriā. ¶ Arg^ ad ptē scꝺam gr̄a ꝯclonis ꝺbēt
ꝯcedi: dꝺm tn̄ ꝙ bonitas ꝛ misericordia i deo
scꝺm rōnē dr̄nt. in releuatōe. n. miserie alicui9
est mutatio ab ipfectōe ad aliquā pfectōem. il-
laȝ aūt releuationē miserie respicit directe mi B
sericordia rōne t̄mini a q̄: ꝛ bōitas rōne t̄mini
ad quē. Rō. n. bonitatꝭ ē rō pfectōis: q2 tm̄ res
hȝ de bōitate q̄tū hȝ de eo qꝺ dȝ hr̄e. rē āt hr̄e
qꝺ hr̄e dȝ rō est sue pfectōis. bonitatꝭ ēt rō gn̄a
lior ē q̄ȝ rō misericordie. cuȝ. n. cōicatio q̄ est ꝑ
bonitatē nō excludat debiti rōnē ꝯphēdit iu-
stitiā ꝛ misericordiā. est. n. scꝺm rōnē itelligen
di ꝑn^{m} cōicatōis q̄ ē ꝑ misericordiā: ꝛ q̄ ē ꝑ iu-
stitiā nō vt ꝑ illā cōicationē aliq̄d acq̄rat: ſ q2
talis cōicatio illā ꝯdecet bonitatē. Qō. II.

Secundo q̄rit vtꝝ ꝑus sit i deo scꝺm rō-
nem itelligēdi misericordia q̄ȝ A
iustitia. Et vr̄ ꝙ nō. dic̄. n. ansel. ꝓslogion. xi.
ca°. ꝙ ex iustitia dei nascit misericordia eius.
¶ Itē v̊itas in deo ꝑus ē scꝺm rōnē itelligen
di q̄ misericordia: q2 ē misericōdie directiua.
sed in deo eadē ē rō iustitie ꝛ v̊itatꝭ. vn̄ ꝓ iusti-
tia accipit cū dr̄ in ꝑs. Misit de9 misericordiā
suā ꝛ veritatē. ꝛ misericordia ꝛ v̊itas obuiaue
runt sibi. g̊ iustitia ꝑus est i deo scꝺm rōnem i-
telligendi q̄ȝ misericordia.
¶ Cōtra. illud qꝺ est i deo ꝑncipali9: ē in deo
ꝑus scꝺm itelligēdi rōnē: ſ misericordia i deo
ꝑncipalior ē q̄ iustitia secūdū nr̄aȝ rōnē itelli
gēdi. dr̄. n. Jac. 2. ꝙ misericordia supexaltat iu
diciū. g̊ ꝑus ē in deo secūdū rōnē itelligēdi q̄ B
iustitia. ¶ Itē i re ꝑus ē secūdū rōnē itelligen
di illud quod ē maxie sibi ꝓprium q̄ illud qꝺ
min9: ſ misericōdia maxie ē deo ꝓpa. vn̄ i oro
ne dic̄ eccl'ia. De9 cui ꝓpriū ē misereri: ꝛ in ꝑs.
De9 multū misericors: cū tn̄ i psal. nō iueniat.
De9 iustus cū hac additōe multū. g̊ misericor-
dia ꝑus ē i deo scꝺȝ rōnē itelligēdi q̄ȝ iustitia.
¶ Rn̄°. ꝙ q̄uis deo nihil sit ꝑus vl' posteri9:
nec duratōe nec nā: q2 talis ꝑoritas ꝛ posterio
ritas diuersitatē icludit nāe int̄ ꝑus ꝛ posteri9:
q̄ diuersitas i deo eē nō pōt: tn̄ i deo vnū attri-
butū pōt dici ꝑus alio scꝺm nr̄aȝ rōnē itelligē
di inq̄ȝtū vnū ē alteri9 rō: vt simplicitas ē rō i- C
mutabilitatꝭ: vt declaratū ē li°. 1. di. 8. ꝛ sic loq̄n
do de ꝑori secūdū rōnē itelligēdi. dico ꝙ iusti
tia vno mō dicta ꝑor est misericordia. alio mō
dcā nō. Justitia. n. ē rectitudo volūtatꝭ i volen
do reddere vnicuiqȝ ꝙ sibi ꝺbitū ē. diue āt bo-
nitati ē debitū vt oia fiāt que ꝯdecet eā: ꝛ nihil
fiat qꝺ eā facē vel ꝑmittere fieri nō deceat. vn̄
ipse ē ꝑmū ꝑn^{m} oiuȝ volūtariaꝝ emanatōum:
vn̄ merito ēt vl' demerito rōnalis creature de-
bitū est ꝑmiū vel suppliciū: ꝛ secūdum hoc du
plex debitū iustitia duplr̄ dr̄ in deo. Uno mo
do rectitudo diue voluntatis in volendo face
re omnia que dei condecent bonitateȝ: ꝛ in nō
volendo aliquid facere quod eaȝ non deceat.

¶ Alio modo. rectitudo diuine voluntatis in volēdo retribuere merito rōnalis creature p-
B mium: ꝛ demerito suppliciū: ꝛ sicut illud qđ debetur bonitati diuine est ratio hui⁹ qđ debe tur merito vel demerito rōnalis creature. sic iu stitia pmo modo dicta ratio est iustitie secūdo modo dicte. ꝛ ideo iustitia secundo mō dicta nō retribuit creature secundū exigentiā meri ti vel demeriti nisi in comparatione ad conde centiā bonitatis diue. Iustitia ergo pmo mo do dicta poꝛ est scdm rationē itelligēdi q̄ mi sericoꝛdia: ꝛ misericoꝛdia q̄ iustitia secundo modo dicta. Iustitia enim pmo modo dicta ē ratio misericoꝛdie. ideo enim deus parcit mi seris: qꝛ parcere suam cōdecet bonitatem: ꝛ sic itelligit illud verbū anselmi allegatū in oppo
E nendo ad partem pꝛimam. s. ꝙ ex dei iustitia nascitur misericoꝛdia sua. ꝙ autē misericoꝛdia poꝛ sit iustitia scdo modo dicta pȝ sic: quia dū deus nobis parcit nō ꝓuenit ex nostro merito sed pure ex sue bonitatis cōcedētia: sed ꝙ nos puniat. hoc ꝓuenit ex nostro demerito: ꝛ sue bonitatis ꝯdecentia: per pus ergo ꝛ pꝛincipa lius scdm rationem itelligendi velle misereri respicit condecentiam diue bonitatis q̄ velle punire. ¶ Preterea. diuine bonitatis conde centia effectuȝ iustitie qui est punitio oꝛdinat ad effectū misericoꝛdie q̄ est saluatio. vnde ꝑ petua damnatio repꝛoboꝛum erit aliqua ma
F teria perpetue laudis cōdecentie diue bonita tis in electis. deus ergo vult effcm̄ iustitie se cūdo modo dicte ꝓpter effectū misericoꝛdie. velle ergo misereri est scdm rationē itelligen di aliquo modo ratio hui⁹ quod est velle pu nire. misericoꝛdia ergo per pus secūdum ra tionem itelligendi est in deo q̄ iustitia secun do modo dicta. de qua iustitia itelligitur illud verbum Jac. allegatū in opponēdo ad partē secūdam. misericoꝛdia superexaltat iudicium. ¶ Ad pmū patet solutio ex iaȝ dictis. ¶ Ad scdm dōm ꝙ veritas dicit dupliciter. vno mo do fm ꝙ consistit in quadā adequatiōe rei ad intellectum: cuiusmodi est veritas itellectus.
G Alio modo. p voluntate manifestandi se exte rius in signis ꝛ operibus fm rectū iudiciuȝ ra tionis: secundū quem modum loquitur de ve ritate phs. 4. ethi. c. 14. Ueritas ad similitudi nem pꝛimi modi dicta in deo differt secundū rationem itelligendi a iustitia. quāuis idē sint re: sed dicta ad similitudinē modi secundi in deo pertinet ad rationem iustitie. est enim vo luntas cōfoꝛmandi opera sua ad iustitie ratio nem seu regulam: que regula est veritas pmo modo dicta: veritas pmo modo dicta poꝛ est

secūdum rationeȝ itelligendi q̄ misericoꝛdia. H
est enim eius regula: sed nō est sic de veritate secūdo modo dicta. Uel potest dici ꝙ veritas secūdo mō dicta ideȝ est qđ iustitia scdm ꝙ ac cipitur pꝛo cōdecētia diue bonitatis. ꝛ ego cō cedo ꝙ iustitia hoc mō dicta vel accepta pus est scdm rōnē itelligendi q̄ misericoꝛdia. ¶ Ad arm ad partē secundā pȝ quid sit dicen dum ex dictis in qōne. Questio. iii.

Tertio queritur vtrum in omni opere dei sit misericoꝛdia ꝛ iustitia. Et videt
A ꝙ nō: qꝛ in repꝛobatione eius qui nihil deme ruit nulla ē iustitia: quia iustitia respicit deme ritum. in electione eius qui nō est nulla est mi sericoꝛdia: qꝛ misericoꝛdia pꝛesupponit mise riam: sed secūdum apostolū ad Ro. 9. Esau fu it repꝛobatus anteq̄ aliq̄d mali egisset. Scdȝ etiam ipsum ad Ephe. 1. Elegit nos ante mun di constitutiōem. ergo est aliquod opus dei in quo nulla est iustitia: ꝛ aliqđ in quo nulla est misericoꝛdia. ¶ Item iustitia retribuit secūdū merita. misericoꝛdia pꝛeter merita. iuxta illud psal. Neqȝ scdȝ iniquitates nostras retribuas nobis. ꝛ seq̄tur. Cito anticipēt nos misericoꝛ die tue. sed idem opus non potest fieri secun
B duȝ merita ꝛ ꝑter merita. ergo nō est in omni opere dei misericoꝛdia ꝛ iustitia. ¶ Cōtra. glo. sup illud psal. Uniuerse vie dñi misericoꝛdia ꝛ vitas. dicit ꝙ hec duo in omni opere domini simul sunt: ꝛ si non nobis mani feste appareant. ¶ Rūdeo ꝙ iustitia ꝛ misericoꝛdia i deo pos sunt accipi large vel stricte. ¶ Pꝛimo mō. iu stitia in deo dicit cōdecentiam bonitatis diue ꝛ misericoꝛdia voluntatē benefaciendi creatu re: ꝛ sic planū est ꝙ in omni opere dei sil sunt: qꝛ omnia que facit deus: facit secūdum exigen tiam sue bonitatis: ꝛ cū voluntate benefacien di creature: etiā volendo punire repꝛobos cū eoꝛum punitio bona sit electis. ¶ 2o modo mi sericoꝛdia dicit voluntatē subueniēdi miseris C
pꝛeter merita: ꝛ iustitia voluntatem retribuen di scdm merita: ꝛ qꝛ mereri vel demereri non cōuenit nisi rōnali creature. ideo misericoꝛdia ꝛ iustitia nō sunt in omni opere dei: sunt tamē in omni ope retributiōis que fit rōnali creatu re de lege cōmuni. iquantum eni remunerat se cundū condignum est in illo opere iustitia. in quantum vero punit vltra condignū est in il lo opere misericoꝛdia: similr iquantum punit malos est in illo opere iustitia. iquantū vo pu nit citra condignū est i illo ope misericoꝛdia. ¶ Ad pm in oppm dō. ꝙ in electiōe ꝛ repꝛoba tiōe ab eterno nō fuit ratio iustitie secūdo mō

B dicte: nec tamen fuit cõtra iuſtitiam: ſed ꝑter
iuſtitiam. actio aũt ꝑter iuſtitiã que eſt reſpe/
ctu rei que nulli debita eſt: in nullo reꝑhẽſibi/
lis eſt. deus autẽ reprobatis nõ tenebatᷣ dare
vitam eternã. vnde in eos reprobãdo nihil fa
cit contra iuſtitiã. ¶ Põt tñ dici ꝙ in eligendo
fuit aliqua rõ miſericordie: qꝛ nõ tantũmodo
actus miſericordie eſt repellere miſeriã iaȝ in
miſero exiſtenteȝ: ſed ẽt hoiem a miſeria ꝑca/
uere. eligendo. n. precauit illos quos elegit a
miſeria dãnationis eterne. ¶ Ad 2m dõm ꝙ
ideȝ opus ſm aliquid põt fieri preter merita:
⁊ ſm aliquid ſm merita: vt pȝ in punitione ci
tra condignũ. rõne. n. partis pene que infligitᷣ
C est opus ſm merita. rõne partis pene que nõ
infligitᷣ eſt opus ꝑter merita. ſilr in punitione
vltrã cõdignuȝ. inq̃tũ. n. hõ aliquo mõ diſpo/
ſuit ſe per liberũ arbitriũ ad tale ꝑmiũ: illa ꝑ/
miatio aliquo mõ eſt ſm merita: multo min⁹
tamen q̃ȝ punitio ſm demerita: qꝛ ſic non põt
liberum arbi. q̃tum eſt ex parte ſua in meren
do ſicut in demerendo: inq̃tum aũt hõ dign⁹
eſt illo ꝑmio per dei dona. de⁹. n. in nobis co/
ronat dona ſua: illa punitio vel premiatio eſt
preter merita. Queſtio. IIII.

Quarto queritᷣ vtrum pena dãnatoruȝ di
minuatur per ſuffragia viuoruȝ.
A Et videtᷣ ꝙ ſic. Aug. i. Euchi. 65. ⁊ recitat ma/
giſter di. ꝑcedenti. c. 2. dicit de ſuffragijs ꝙ q̃/
bus ꝓſunt: aut ad hoc ꝓſunt vt ſit plena remiſ
ſio: aut certe vt tolerabilior fiat ipſa dãnatio:
vltimũ aũt hui⁹ diſt. mẽbrũ nõ videtᷣ poſſe re/
ferri niſi ad dãnatos. ¶ Item ſm pſal. Deus
non cõtinet in ira ſua miſericordias ſuas: ſed
ſi deus nollet diminui penã dãnatorũ per ſuf
fragia viuorũ videretᷣ continere in ira ſua mi/
ſericordias ſuas. ergo videtᷣ ꝙ velit eos iuuari
per ſuffragia viuoꝝ. ¶ Itẽ qui dȝ centũ ſi ſol
uuntur pro eo q̃nq; debituȝ eius minuitᷣ. g̃ ad
q̃tãcũq; penã obligentᷣ damnati ſi per ſuffra
B gia aliquid pro eis ſoluitur: debitum eoꝝ ⁊ ex
conſequenti pena minuitur.
¶ Contra. Aug. 2i. de ci. c. 24. dicit ꝙ ſi eccle
ſia ſub certitudine ſciret q̃ ſunt reprobati ad/
huc viuentes nõ oraret pro ipſis ſicut nec pro
ipſo diabolo: ſed qꝛ de nullo certuȝ eſt: iõ orat
pro oibus dũ adhuc viuunt: ſed ſi orões con
ferre poſſent dãnatis: pro reprobis eẽt orãdũ.
ergo orões ⁊ ex cõſequenti ſuffragia alia in
nullo penam diminuũt dãnatoꝝ. ¶ Itẽ aug.
in lib. de cura pro mortuis agẽ. ꝓpe ꝑncipiuȝ
dicit de ſuffragijs: ꝙ nihil oio adiuuãt: ſiue ꝓ
eis fiant: quorũ taȝ mala ſunt merita: vt nec ta
libus digni ſint adiuuari: ſiue pro eis: quoruȝ
tam bona vt talibus non indigeant adiumen C
tis. ergo non ꝓſunt nec illis qui ſunt in iferno
nec illis qui ſunt in paradiſo.
¶ Ad hãc qõnẽ dixerũt aliqui ꝙ ſuffragia vi
uorum ꝓſunt dãnatis ſi ꝓ eis fiant ad iterpo/
lationẽ pene eoꝝ iterdum añ iudiciũ nõ poſt.
¶ Sȝ ꝯ hanc opionẽ eſt: qꝛ demeritũ pene in
eis nunq̃ iterpolatur. ¶ Alij dicũt ꝙ ⁊ ſi per
ſuffragia pena dãnatoꝝ nõ interpoletᷣ: q̃tum
tñ ad intenſionẽ mitigatᷣ. ¶ Sed ꝯ hãc opio/
nem eſt: qꝛ cũ pena eoꝝ ſit finita intenſiue per
multiplicationẽ equaliũ ſuffragioꝝ poſſet to/
taliter tolli: qꝛ per multiplicationẽ equalium
ſuffragioꝝ remoueretᷣ gradus illius intẽſiõis
pene non ſm eandẽ ꝓportionẽ: ſed ſm eãdeȝ D
q̃titateȝ. ¶ Alij dicũt ꝙ ⁊ ſi per ſuffragia nõ
minuatur eoꝝ pena per ſe ⁊ directe: diminuitᷣ
tñ per accñs ⁊ indirecte inq̃tum virtus dãna
torum per ſuffragia fortificatur in ſuſtinendo.
¶ Sed ꝯ hãc opionẽ eſt: qꝛ dãnatis nec noua
virtus gratie datᷣ: nec virtus nãe eoꝝ meliora
tur: nec diſpoſitio ꝯria remouetᷣ. ¶ Ideo ſim/
pliciter dõm ad qõnẽ ꝙ q̃uis dãnati non tan
ta quãta digni ſunt penaꝝ atrocitate crucien
tur: nõ vt eas penas vel nunq̃ ſubeant vel ali
quando finiant: ſed vt eas mitiores q̃ merita
ſunt eoꝝ leuioreſq; patiantᷣ: vt dicit Aug. 2i. de E
ci. c. 24. exponens illud pſal. Nõ cõtinebit ds
in ira miſericordias ſuas: tamẽ pena ſic taxa/
ta in nullo per ſuffragia minuitur: nec quan/
tum ad durationẽ: nec q̃tum ad intenſioneȝ:
qꝛ ſicut in corpore nãli influentia alioꝝ mem/
broꝝ nõ deriuatᷣ ad mẽbrũ totaliter a corpore
ꝑciſum: ſic beneficia ecclie: nec militãtis: nec
triũphantis deriuãtur ad dãnatos cuȝ ſint to/
taliter ab eccleſia preciſi.
¶ Ad ꝑm in oppm dõm ꝙ ibi aug. accipit dã/
nationẽ nõ ꝓprie: ſed ꝓ valde graui purgato
ria pena. ¶ Vel dõm ꝙ ibi locutus eſt ſub du/
bitatiõe: ⁊ alibi partẽ ꝯriam aſſerit: vt pȝ i au/
ctoritatibus ad partẽ ꝯriaȝ allegatis. ¶ Ad F
2m ſolutũ eſt per illud qd̃ dictuȝ eſt in ꝑncipio
ſolutionis qõnis. ¶ Ad 3m dõm ꝙ illud locũ
hȝ vbi debitũ ⁊ pars que ſoluitᷣ ſunt eiuſdẽ ge
neris: ſi. n. aliquis eſſet dãnatus ad mortẽ non
minueret aliquid de pena illa qui centũ libras
ſolueret: pena aũt dãnatoꝝ cũ ſit eterna cuili/
bet tꝑali pene iproportionabilis eſt: vñ nõ ſic
põt minui ꝑ ſuffragia tꝑalia vt tẽporalis pena
¶ Vel dici põt ꝙ nõ ſunt in ſtatu in quo ꝓ eis
poſſit aliquid ſolui ꝑꝑ rõnẽ dictã in ſolutione
qõnis. ¶ Ad ꝑmũ ad ꝑtem aliã dõm ꝙ q̃uis
cõcedenduȝ ſit rõne ꝑncipalis cõcluſiõis: põt
tamẽ dici ꝙ eccleſia non oraret pro aliquo in

E hac mortali vita quem sciret esse reprobum: vt sibi daretur salus eterna: orare tamē posset p eo vt abstineret a peccatis pro quibus si ea faceret augeretur eius pena.

Circa litteram. Incomprehēsibilia sunt iudicia eius. idest dispositiōes eius. vñ non est contra hoc qd dicit psalmus. Pronunciaui omnia iudicia oris tui: quia ibi per iudicia intelliguntur dei mandata. Nō diuersitas rei his vocabulis significate exprimitur: sȝ varietas sensuū ⁊ effectuū in creaturis mōstratur. inquantum scilicet ex conceptionibus diuersis quas a creaturis accipim⁹ diuersas rationes attribuimus deo: ita vt non sit in deo diuersitas scdm rem: sed scdm rationes tantū: que tamen conceptiones casse non sunt: quia illis respondet in deo realis vnitas sine reali pluralitate.

F

De sentētia iudicij. Di. XLVII.

Olet etiam queri qualiter dabit̄ iudicij sententia. Sȝ non est perspicuū id explicare. Non enim scriptura apte diffinit an voce illa pferātur. Uenite bñdicti: ⁊ Ite maledicti: an virtute iudicis ita fiat cōscientijs singulorȝ attestātibus: vt mō dr̄ futurum: vt iudicis potētie effectus: ipsius dictiōe significet̄. Illa et̄. Esuriui ⁊ nō dedistis mihi manducare: ⁊ hmōi: magis cōsciētijs exp̄menda plurimi putant q̄ verbis: qr apl's in momēto ⁊ ictu oculi mysteriū cōsumandū tradit. Sed illud ad resurrectiōis statuȝ tm̄ referūt: non ad iudiciū: q alij iudicis sn̄iam ⁊ malorum icrepationes ⁊ bonorum premia verbis exprimenda asserunt.

Qr iudicabunt sancti ⁊ quō.

N On aūt solus xp̄s iudicabit sȝ ⁊ sci cū eo iudicabūt natiōes. Ipse eniȝ apl's ait. Sedebitis ⁊ vos sup duodeciȝ sedes iudicātes duodecim trib⁹ israel. Nec est putādū q duodecī apl's tm̄ hoc pmiserit xp̄s. Ubi.n. sedebit Paulus q plus oīb⁹ laborauit si nō ibi sedebunt nisi duodecim? ergo sedes perfectio tribunalis. i. vniuersitas iudicantium itelligit̄. s. omnes perfecti q relictis oībus secuti sunt xp̄ȝ. Per duodecim trib⁹ vniuersitas iudicādorȝ. Iudicabunt vero eos sci nō mō cooperatōe: sed et̄ auctoritate ⁊ ptāte. vñ. Gladij ancipites in manib⁹ eorȝ. i. sn̄ia de bonis ⁊ de malis i ptāte eorȝ. Si vero queritur que erit eorȝ potestas vel auctoritas in iudicādo. Puto non añ posse sciri q̄ videat̄: nisi dīna reuelatiōe qs didicerit.

De ordinib⁹ eorȝ q iudicādi erunt.

E Runt aūt quatuor ordines ī iudicio. Due qppe sunt ptes: electoruȝ. s. ⁊ reproborū: vt Greg. in moral̄. ait. Sed bini ordīes eisdē singulis partib⁹ cōtinent̄. Alij. n. iudicant̄ ⁊ pereūt. Alij nō iudicant̄ ⁊ pereūt. Alij iudicant̄ ⁊ regnāt. Alij nō iudicant̄ ⁊ regnāt. Iudicant̄ ⁊ pereūt qbus dñica iclamatiōe dicet̄. Esuriui ⁊ non dedistis mihi man. ⁊c̄. Nō iudicant̄ ⁊ pereūt: qbus dñs ait: q non credit iam iudicat⁹ ē. Eorȝ. n. dānatio toti eccl'ie nota ē ⁊ certa: ⁊ ideo dñr tunc nō iudicari: qr ad cōspectum districti iudicis cuȝ apta dānatione sue ifidelitatis accedēt. Qui vero professioneȝ fidei sine operibus habēt: iudicabuntur ⁊ peribunt. i. redarguent̄ vt pereant: q vero nec fidei sacramenta tenuerunt icrepationē iudicis in se fieri non audient: qr ifidelitatis sue tenebris preiudicati eius quē despexerunt inuectione redargui nō merent̄. Illi aūt saltem verba iudicis audient: q eius fideȝ saltem verbo tenuerunt. Illi aūt in dānatione sua eterni iudicis nec v̄ba percipient: q eius reuerentiā nec verbotenus seruare voluerūt: ⁊ ideo illi iudicādi: sed isti non iudicandi dicunt̄. Ex electoruȝ vero parte alij iudicant̄ ⁊ regnāt. s. q vite maculas lachrymis tergunt: ⁊

elemosynarū superinductiōe operiunt: qbus iudex veniens ī dextera cōsistenti bus dicet. Esuriui ꝛ de. mi. mand. Alij aūt non iudicant ꝛ regnant: q ēt pcepta legis perfectiori virtute transcēdūt: qꝛ non hoc solum qđ lex pcipit īplere contenti sunt: sed ꝛ qđ ad perfectionē cōsulitur īplere student. De qb⁹ pphēta ait. Dñs ad iudiciū veniet cū senatoribus ppl'i sui. Et salomō de eccl'ie sponso loquēs ait. Nobilis ī portis vir ei⁹ qñ sederit cū senatorib⁹ terre: ꝛ Job ait. Nō saluat īpios ꝛ pauperib⁹ iudiciū tribuit. Hi ergo recte sub gñali iudicio nō tenētur: sꝫ iudices veniūt: qꝛ ꝛ pcepta gñalia viuēdo vicerunt: ꝛ oīb⁹ relictis xp̄m secuti sunt. recte pauperib⁹ iudiciū tribuit: q q̄nto mūdo magna hūilitate despecti sunt: tāto tūc maiori culmīe potestatis excrescēt. De talib⁹ dr̄. Qui vicerit dabo ei sedere mecū ī throno meo: sicut ꝛ ego vici ꝛ sedi cū p̄re meo ī throno ei⁹. Uicēs dñs cū p̄re ī throno sedit: qꝛ post passiōis certamē ꝛ resurrectōis palmam q p̄ri esset eq̄lis: oīb⁹ claruit. Nobis v̄o ī throno filij sedere: ē ex eiusdēꝫ filij ptāte iudicare. Qꝛ. n. iudicandi pncipatū ex ei⁹ v̄tute pcipim⁹: q̄si ī throno ei⁹ residem⁹. Ex his appet q ēt pfectiores sci cum xp̄o iudicabunt ptāte: ꝛ q̄re qdā dñr iudicādi alij nō iudicādi.

¶ De ordie iudicij ꝛ misterio angelorū.

Cum aūt ī euāgelio legat̄ q dñs mittet angelos suos q colligēt de regno ei⁹ oīa scādala ꝛ mittent iniquos ī caminū ignis. Et itē. Exibūt angeli ꝛ sepabūt malos d̄ medio iustorū ꝛ mittēt eos ī caminū ignis. Et itē Mittet angelos suos cū tuba ꝛ ꝯgregabūt electos a q̄tuor ventis: ꝛ pph̄a dic̄. Cōgregate illi scōs ei⁹: misterio angelorū illa īpleri dubitādū nō est. Dño. n. veniente ad iudiciū pcedet ante eū ignis quo cōbureẗ facies mūdi h⁹ ꝛ peribit celum ꝛ terra nō scđꝫ substātiā: sꝫ scđꝫ spēꝫ que īmutabiẗ: celū qdē aereū nō etherēum. Tātum. n. ascēdet ignis ī iudicio q̄tū ascēderūt aque ī diluuio. Jlle autē ignis malis q repti fuerit viui: erit consumptio: bonis v̄o nō: vt ait Augu. Hoc erit īcēdiū mūdi scīs: qđ fuit camin⁹ tribus pueris. Jn qbus si aliqđ purgādūꝫ fuerit: per illū ignē purgabiẗ. Alijs vero nullā īgeret molestiā. Purgato vero per ignē mūdo: ꝛ ad iudicium veniente dño: emitteẗ vox illa magna qua resurgent oēs mortui: ꝛ tunc misterio angelorum vētilabiẗ area: qꝛ boni cōgregabūtur ibi de q̄tuor partib⁹ mūdi angelico ministerio: quo ꝛ rapiētur obuiam xp̄o in aera: reprobis ī terra quā dilexerunt remanētibus. Et tunc pconia illa bonorum: esuriui ꝛ dedistis mihi manducare. ꝛ īcrepationes ille malorūꝫ: esuriui ꝛ non dedistis mi. mandu. ꝛc̄. pferentur: vel sono vocali vel alio modo. Deniqꝫ proferetur sententia sup vtrosqꝫ. Uenite benedicti: ꝛ ite maledicti ꝛc̄. Et ministerio angelorum v̄tute dei cooperante: mittentur mali in caminū ignis: hoc est in infernum.

¶ Si post iudicium demones preerūt hominibus ad puniendum.

Et solet queri vtrū in īferno malis ad puniēdūꝫ p̄sint demones post iudicium: quos carnifices tortoresqꝫ aīarū scriptura appellat. Apl's dic̄ q xp̄s tūc euacuabit oēm pncipatūꝫ ꝛ ptātēꝫ ꝛ virtutē. Dū. n. durat mūdus: angeli angelis: demones demonib⁹: homīes hoībus p̄sunt: sed oībus collectis: iam omnis p̄latio cessabit. Hinc qdā putant post iudicium demones nō habere potestatēꝫ cruciādi hoīes sicut mō. Sꝫ

vt demones virtute dei cruciari sine mi
nisterio creature asserunt: sic reprobos
hoies ibi non per operationē demonuꝫ
sed virtute diuina tm̄ eternis subyci cru
ciatibus. Premissa tamen auctoritas
non id cogit sentire: que ⁊ si asserat tunc
nec demones demōib⁹: nec hoies hoib⁹
p̄esse: nō diffinit tamē an demōes p̄sint
hoibus ad torquendū. vn̄ quibusdaꝫ vr̄
eos sic cōstare hoib⁹ tortores in pena: si-
cut extiterunt incētores in culpa.

¶ Superius determinauit magister de resur
rectione mortuorum ⁊ de statu eorum ante re
surrectioneꝫ. Hic determinat de iudicio resur
gentium. ¶ Et diuidit in duas partes. ☞ Pri
mo determinat de his que pertinēt ad ordinē
iudiciarium. ☞ 2° de pertinentibus ad iudicis
personā dist. sequenti. ibi. Solet etiaꝫ queri in
qua forma. ¶ Prima in tres. ☞ Pṙio deter-
minat de pertinētibus ad ordinē iudiciariuꝫ
ex parte iudicantiū. ☞ Scd̄o ex parte iudican
doruꝫ. ibi. Erunt aūt quatuor. ☞ Tertio ex par
te ministrorum. ibi. Cum auteꝫ in euangelio.
¶ Prima in duas. ☞ Primo determinat de
modo p̄lationis sententie. ☞ 2° de assessorib⁹
p̄ferentibus sententiaꝫ. ibi. Nō aūt solus xp̄s.
¶ Illa pars que ibi incipit. Cū aūt in euāge-
lio. diuiditur in duas partes. ☞ Primo deter
minat de ministris ī iudicio. ☞ 2° de ministris
exequentibus sententiā post iudiciū. ibi. So-
let etiam ⁊c. Articulus. I.

Circa hanc dist. querenduꝫ est p̄ncipal'r de duo-
bus. ☞ Pṙio de iudicio. ☞ 2° de igne qui precedet faciem
iudicis. ¶ Circa p̄mū querū
tur septem. ☞ Primo vtrum
sit futurū vniuersale iudiciū.
☞ Secundo vtruꝫ in illo iudicio erit vocalis
disceptatio. ☞ Tertio vtrum erit de solis ope-
ribus misericordie. ☞ Quarto vtrum omnes
in iudicio personaliter comparebūt. ☞ Quin
to vtrum diu durabit iudicium. ☞ Sexto vtrū
omnes iudicabuntur. ☞ Septimo vtrū solus
deus iudicabit. ¶ Vtꝝ aūt tp̄us futuri iudicij
sit alicui creature notum: ⁊ vtrum erit de die
vel de nocte: non oportet hic querere: q2 solu-
tiones harum questionū satis patere possunt
per superius dicta. distin. 44. in illa questiōe.
Vtrum resurrectio erit in nocte. Et ī illa. vtrū
hominibus vel angelis notum sit sub certitu-
dine quantum tempus est vsqꝫ ad instans re-
surrectionis. Questio. I.

A Primo ostendo ꝙ non sit futurū vniuer-
sale iudicium. Jo. 12. dicitur. Nūc
iudicium est mundi. ergo nō est futuꝝ. ¶ Itē
Nau. 1. non iudicabit bis deus in idipsum s̄m
aliam translationem: in nostra eniꝫ est: nō cō-
surget duplex tribulatio: sed nunc deus iudi-
cat de singulis hominū operibus: cuꝫ cuilibet
post morteꝫ retribuet penam vel gloriā. ergo
eos iterum nō iudicabit. ¶ Item non addu-
cuntur in iudicium nisi ad hoc vt iudex certi-
ficetur de causa: sed omnia certa sunt iudici.
ergo nullum est futurum iudicium.

¶ Contra. aug. 20. c. de ci. c. 1. tenet omnis ec-
clesia dei veri xp̄m de celo esse venturuꝫ ad vi
uos ⁊ mortuos iudicandos. B

¶ Respondeo ꝙ ad hoc vt omnib⁹ clare ma
nifestetur diuine iustitie perfectio in operibus
suis ordinauit diuina p̄uidentia esse venturuꝫ
vniuersale iudicium qd̄ erit omnibus manife-
stum: in quo electi sui premij: ⁊ reprobi sui sup
plicij recipient cōplementū: tunc. n. augebitur
suppliciū reproborū ⁊ gaudiū electoꝝ eo mo-
do quo iferius ostendetur.

¶ Ad p̄mum in oppositū dicendū ꝙ scd̄m ꝙ
exponit Augu. Omel'. 52. super Jo. illud ver-
bum itelligit de iudicio qd̄ fecit christus quā-
do per suam mortem iuste liberauit de seruitu
te diaboli genus humanum: qd̄ p̄bat per hoc C
quod imediate post verbum p̄dictum subiun-
gitur. Nunc p̄nceps huius mundi eijcietur fo
ras. ¶ Ad scd̄m dicendum ꝙ non iudicabit
bis deus in idipsuꝫ: q2 iudiciuꝫ quo modo iu-
dicat est cuiuslibet singularis persone per se:
nec est omnibus manifestum: nec retribuit do
minus totum premium: nec totum suppliciū:
quia punit animas non in corporibus: ⁊ simi-
liter premiat de lege cōmuni: illud autē iudi-
cium erit omnium simul: ⁊ omnibus manife-
stum: ⁊ reddetur cuilibet sui premij ⁊ sui sup-
plicij cōplementum: ⁊ compositum ex corpo-
re ⁊ anima iudicabitur. sic ergo patet ꝙ nō iu
dicabit bis in idipsum: q2 penam quā anima-
bus ante inflixerat iterū nō infliget: sed quod
deerat superaddet. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ
maior est falsa: imo etiam in iudicio humano
iudice existente certo de causa vocātur homi-
nes ad iudiciū vt assistentib⁹ causa manifestet
pro quo est sententia proferenda. Qō. II. A

Secundo queritur vtrum in iudicio erit
vocalis disceptatio. Et videt ꝙ
non. Sapien. 4. Dirumpet illos inflatos sine
voce. ¶ Item Augu. 20. de ciui. ca. 26. dicit ꝙ

B deus conscientias reproborum cõuincet sine vlla sermonis prolixitate.

¶ Contra. Grego. 26. moral. longe vltra medium dicit de reprobis q̄ illi verba iudicis audient qui eius fidem saltem verbo tenuerunt: sed hoc de verbo dei interiori itelligi nõ põt. ergo intelligitur de verbo vocali.

¶ Ad istam q̄onem dixerunt aliqui q̄ nulla erit ibi disceptatio vocalis: sed tm̄ mentalis: q2 vocalis esset supflua: eo q̄ illi q̄ erunt in iudicio mutuo cognoscent cõscientias suas: opinionem suam cõfirmantes per Aug. dicentez 20. de ci. c. 24. q̄ simul omnes τ singuli iudicabuntur: sed si cuz quolibet in singulari esset vocalis disceptatio: illud iudiciū per maximū tē-
C pus ptēderet. ¶ Alij qui magis vidēt pcordare cuz textu sacre scripture dicūt q̄ ibi erit disceptatio τ mentalis τ vocalis: q2 xpus q̄ iudicabit deus est τ hō: ideo iudicabit modo diuino τ hūano: τ ex hoc erit maius gaudiū sensibile bonorū: τ maior dolor sensibilis reproborum. vnde nõ erit frustra. sicut in corporali eius apparitione gaudebunt iusti τ tristabunt reprobi. mentalis g̃ τ vocalis erit citatio: q2 etiā mētaliter ad iudiciuz vocabunt: τ per mysteriuz angelorum vocabunt: iuxta illud Matth. 13. Mittet
D angelos suos τ cõgregabit electos suos a q̄tuor ventis τc. Qd̄ facient angeli cuz tuba: vt exponit magister. Mētalis ēt τ vocalis erit reproborum accusatio: accusabunt enim eos conscientie eoruz fm̄ Apostolū ad Roma. 2. Et eoruz iniquitas: que erit omnibus manifesta. vnde Sapiē. 4. Traducet illos ex aduerso iniquitas peccatorum. Christus etiam vocaliter accusabit eos. vt habet Matth. 25. dicens eis. Esuriui τ nõ dedistis mihi mãducare τc. nec hoc erit contra formam recti iudicij quod iudex pponet contra eos: quia ipse procedet ex officio suo. Testificatio etiam erit mentaliz τ vocalis: quia omnes videbunt conscientiaz cuiuslibet: ita q̄ in conscientijs proprijs testifi-
E cabitur quilibet esse verum illud de quo conscientia cuiuslibet reprobi accusabit ipsuz. Angeli etiam ipsi qui fuerunt custodes eorū specialiter testificabuntur contra eos qd̄ non tantum modo tenent fideles: sed etiam phi. plures: vt patet in libro de deo Socratis. Hoies etiam electi vocetenus contra eos testificabūtur. Sentētia etiam diffinitiua nõ tantū mētaliter: sed etiam vocaliter referetur. vt videt sonare sacra scriptura Matth. 25.

¶ Ad pmum in oppositum dicendū q̄ illud verbum debet intelligi de voce excusatiõis: q2 erunt inexcusabiles: τ sic exponit glo. ibidez.

¶ Ad scdm dōm q̄ Aug. nõ dic̄ sine sermõe: sed sine sermonis plixitate. Qō. iii.

Tertio queritur vtrum disceptatio erit de solis operibus misericordie. Et videtur q̄ non. Matth. 12. De omni verbo ocioso qd̄ locuti fuerunt homines reddent rõnez de eo in die iudicij. ¶ Itez oia debent versari in iudicio pro q̄bus est sententia proferenda: sed sententia nõ pferet contra reprobos pro defectu operū misericordie tm̄: sed ēt pro criminibus alijs. ergo nõ tm̄ erit disceptatio in illo iudicio de operib9 misericordie: sz ēt de alijs. ¶ Contra. vt habet Matth. 25. Saluator nõ dicit in futuro iudicio aliquā disceptationem futurā: nisi de operibus misericordie. B

¶ Respõdeo vt in pcedēti q̄one dictuz est in iudicio erit disceptatio mētalis τ vocalis. prima erit de oibus operibus nõ tm̄ in spāli: sz ēt in singulari: q2 sicut dicit Augu. 20. de ci. 14. c. Uirtute diuina fiet vt quecunqz opera sua bona vel mala cuncta in memoriam reuocētur: τ mentis intuitu mira celeritate cernant: vt accuset vel excuset scientiā conscientia atqz ita simul τ oēs singuli iudicent. Utrū autem de alijs operibus q̄ de operib9 misericordie ibi vocalis aliqua disceptatio sit futura: certū nõ est nobis: sed tm̄ satis certum est: q̄ aut fiet de solis operib9 misericordie: aut pcipue de illis: C
vt oibus appareat manifeste: q̄ q̄ pctā per misericordie opera nõ redemerūt idigni sunt misericordia. iuxta illd̄ psal. Disperdet de terra memoriā eorum: pro eo q̄ non est recordatus facere misericordiam. τ Jac. 2. Iudiciū sine mīa .s. saluãte fiet illi q̄ nõ fecerit misericordiā.

¶ Argumenta ad partē pmaz procedunt de disceptatione mentali. ¶ Argumentū ad partem secundam de vocali. Qō. iiii.

Quarto queritur vtruz omnes in iudicio personaliter cõparebūt. Et videtur q̄ nõ. Matth. 19. dicit Apostolis Salua- A
tor. Sedebitis super sedes iudicantes. 12. tribus Israel. ergo soli filij Israel cõparebunt in iudicio: quia apostoli eo modo quo eis cõueniet iudicare iudicabunt omnes hoies q̄ in iudicio comparebunt. ¶ Item nõ oportet illos in iudicio cõparere q̄ iudicandi non sunt. sed fm̄ Grego. 16. lib. mora. vltra medium: τ scdz magistrum in littera hui9 dist. c. 3. Aliqui peribūt: τ aliqui saluabunt: qui nõ iudicabunt. ergo illi in iudicio nõ cõparebunt.

¶ Contra. citatus pro causa crimiali tenetur personaliter cõparere. ibi. n. defensio procuratoris non admittitur. 5. q. 3. In criminalibus: sed omnes reprobi ad iudiciuz vocabunt pro

C causa criminali. ergo omnes oportebit cōpa/
rere pesonaliter: omnes etiā electi cōgregabū
tur. vt habet Matth. 13. Omnes ergo taꝫ ele/
cti ꝙ̄ reprobi personalr̄ in iudicio cōparebūt
¶ Rn̄deo ꝙ omnes in iudicio personalr̄ cō/
parebunt vt cōscientie singuloꝝ in p̄sentia iu/
dicis singulis pateant ad diuie iustitie mani/
festationē: ⁊ vt viui hic existentes ⁊ p̄audiētes
per sacrā scripturā ꝙ sic oportebit eos perso/
naliter cōparere diligentius se p̄pararent ne i
tanta cōgregatiōe corā tanto iudice extremā
recipiant cōfusionē: ⁊ vt singuli iudicem quo
ad humanā nām videant ad cōsolationē ele/
ctoꝝ ⁊ reproboꝝ ampliorē afflictionē. reprobi
eni in eius aspectu vehemēter affligent. vnde
Apoc. 6. dr̄ de reprobis dicent mōtibus ⁊ pe/
D tris. Cadite super nos ⁊ abscōdite nos a facie
sedentis super thronū ⁊ ab ira agni.
¶ Ad p̄m in opp^m dōm ꝙ fm augu. 26. de tri.
c. 5. per. 12. tribus Israel itelligunt oēs gentes
ꝑpter duas ptes nūeri septenarij quo plerūqꝫ
significat aduersitas: que due partes. i. tria ⁊ q̄
tuor altera per alteꝝ multiplicate faciūt duo/
denarium. Vel pōt dici ꝙ cū saluator dicit
aplis ꝙ iudicarent duodecim trib⁹ Israel nō
negauit quin alios iudicarēt: sed filios Israel
magis expressit per quādā appropriationem.
q2 Apli erant de populo Israel. ¶ Ad 2^m dōꝫ
ꝙ oēs iudicabunt ꝙ̄tū ad retributionē: erunt
tn̄ aliq̄ q̄ nō iudicabunt ꝙ̄tū ad disceptatōeꝫ:
⁊ sic itelligit verbū gregorij. Qō. V.

A **Quinto** queritur vtrum diu durabit iu/
dicium.
¶ Rn̄deo sicut dicit aug. 20. de ci. ca. j. Per
quot dies hoc iudiciū tendat incertum est. vn̄
cum diuini iudicij vltimū diem dicimus more
sanctaꝝ scripturarū que dieꝫ solent ponere ꝑ
tempore: nouissimū tp̄s significam⁹. ꝓbabile
tn̄ est ꝙ nō tendet per horā multū prolixam:
qd̄ videt Aug. sentire. 20. de ci. c. 26. vbi dicit:
ꝙ iudex cōuincet conscientias reproboꝝ sine
vlla sermonis ꝓlixitate. vn̄ illa vocalis disce/
ptatio non erit cum quolibet in singulari no/
minatiui: nec de quolibet opere singulari: sed
sicut saluator narrat in euangelio sic forte cre
dendum est. Questio. VI.

A **Sexto** queritur vtrum omnes iudicabun
tur. Et vr̄ ꝙ sic. Act. 10. dr̄ de xp̄o ꝙ
constitutus est ab eo iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ:
sed oēs sunt viui vel mortui. ergo oēs iudica/
buntur. ¶ Iteꝫ apl's p̄me Corint. 6. Nescitis
quoniā angelos iudicabimus: sed si angeli iu
dicabuntur. multo fortius omnes alij. ¶ Itē
aliter illud iudiciū non esset vniuersale.

¶ Contra. dicit beatus Grego. 26. lib. mora/
lium vltra mediuꝫ. ⁊ magister hui⁹ dist. c. 3. ꝙ
erunt aliqui qui nō iudicabunt. ¶ Item iudi/
cium erit ꝑpter discussionem meritorum vel
demeritoruꝫ: sed paruuli nulla habuerunt me
rita vel demerita. quia meritum vel demeritū B
proprie loquēdo in actu cōsistit. ergo paruuli
non iudicabuntur.
¶ Rn̄deo in illo iudicio erit de meritis ⁊ de
demeritis disceptatio: ⁊ pro meritis: ⁊ pro de/
meritis retributio. quantuꝫ ad retributionem
omnes iudicabuntur. quia augebitur suppli/
cium malorum tam hominū ꝙ̄ angelorum: ⁊
gaudium bonorum tam hominū ꝙ̄ angeloꝝ:
boni enim angeli: quāuis iam habeant suam
retributionem essentialem: tamē pro ministe/
rio quod nobis exhibent: recipient aliqd̄ acci
dentale gaudiuꝫ: ⁊ mali angeli pro malis que
nobis procurant recipient graue suppliciuꝫ: C
per resumptionē etiam corporū reproborum
hominum augebitur suppliciuꝫ: ⁊ electorum
augebitur premium: vt inferius declarabitur.
Quoniā aūt ad discussionē nō omnes iudica
buntur: q2 fm Greg. 16. lib. mora. vltra mediū
⁊ magistrum. huius dist. c. 3. Alij iudicabūtur
⁊ peribunt: vt illi qui aliqua bona habuerunt
permixta suis malis: sed mala finaliter prepō
derauerunt ⁊ preualuerunt. Alij nō iudicabū
tur ⁊ peribunt: vt illi quorū mala fuerūt iper/
mixta bonis: vt illi qui fundamēto fidei carue
runt. Alij iudicabunt ⁊ saluabunt: vt illi quoꝝ
mala fuerunt permixta malis: sed bona p̄pon D
derauerunt ⁊ p̄ualuerunt. Alij nō iudicabunt
⁊ saluabuntur: vt illi quoruꝫ merita ita fuerūt
ꝑfecta ꝙ nullis malis aut paucissimis fuerūt
ꝑmixta: vt viri ꝑfecti: ⁊ ēt paruuli purgati ab
originali pctō: qui decesserūt ante lib. ar. vsuꝫ
⁊ āgeli sancti. ¶ Argumēta ad ptē p̄mā ꝓce/
dunt de iudicio ꝙ̄tū ad retributionem.
¶ Ad p̄m ad pteꝫ 2^am pꝫ solo ex dcis in qōne.
¶ Ad scd̄m dicendum ꝙ procedit de iudicio
disceptationis. Questio. VII.

Septimo querit vtruꝫ solus xp̄s iudica/ A
bit. Et videt ꝙ nō. Matth. 19.
dr̄ de aplis ꝙ erunt iudicātes. 12. trib⁹ Israel.
¶ Item Job. 36. Iudiciū paupib⁹ tribuit.
¶ Cōtra. Jo. 5. Pater oē iudiciū dedit filio.
¶ Itē in iudicio nō dꝫ esse idē accusator ⁊ iu
dex: sed sci in iudicio ꝯstāter accusabūt repro/
bos. iuxta illud Sapiē. 5. Stabunt iusti in ma
gna cōstātia aduersus eos q̄ se āgustiauerūt:
g̊ sci non iudicabūt. soluſ ergo xp̄s iudicabit.
¶ Rn̄deo ꝙ extēdēdo nomē iudicandi dici
pōt ꝙ q̄nqꝫ modis pōt iudicium alicui conue

B nire.f.⁊ Ordinaria ptāte.⁊ sic iudicabit tota trinitas. Vñ pmo Re.2. Dñs iudicabit fines terre. ⁊ Vel ex delegata ptāte:⁊ sic iudicabit xp̄s inq̄tum hō: ⁊ sic pōt exponi illud Jo.5. Pater oē iudiciū dedit filio:⁊ illud Dani.7. Aspiciebā donec throni positi sunt ⁊ antiqu⁹ dierꝝ sedit. Et ifra. Aspiciebā in visiōe noctis:⁊ ecce cū nubibus celi q̄si filius hois veniebat.⁊ vsq₃ ad antiquū dierū puenit. Et parū post. Et dedit ei ptātē ⁊ honorē ⁊ regnū. ⁊ Vl'accessoria dignitate: ⁊ sic iudicabūt viri pfecti q̄ erūt ꝓ pfectiōe meritoꝝ suorum assistentes iudici: nō vt iudici cōsulant:vel in iudicādo auctoritatem habeāt:sed hoc erit ꝓpter ipsoꝝ honorez ⁊ dignitatē. ⁊ Et sic pōt itelligi illud Job. Judiciū paupib⁹ tribuit. ⁊ Vel approbatiōe.
C Et sic iudicabūt oēs electi.oēs.n.approbabūt iudicis sniaз. apoc.19. Audiui q̄si vocē tubaꝝ multaꝝ in celo dicentiū alleluia. Laus ⁊ glīa ⁊ vtus deo nr̄o est. q₂ vā ⁊ iusta ei⁹ iudicia sr̄. ⁊ Vel cōpatiōe.⁊ sic min⁹mali iudicabūt magis malos:de quo pōt exponi illḋ qḋ dr̄. Lu. 11. Viri niniuite surgent i iudicio cuз gn̄atiōe hac ⁊ condemnabunt eam.

¶ Ex dictis pз solutio ad arg^a ad ptē pmaз.⁊ ad pmū ad partē scḋam. ¶ Ad 2^m cū dr̄ q̄ in iudicio non dз idē esse accusatoꝛ ⁊ iudex:dico q̄ verum est qū in iudice pōt esse erroꝛ in intellectu vel obliquitas in voluntate: sed nullum istoꝛū esse poterit in sanctis. Arti. 11.

Onsequēter querit̄ de scḋo pnci pali. ¶ Et circa hoc queruntur septem. ⁊ Primo vtrum mūdus purgabitur per ignē. ⁊ Scḋo vtrum ille ignis erit eiusdem spēi cuз igne elemētari. ⁊ Tertio vtruз supnaturaliter ꝓ ducetur in esse. ⁊ Quarto vtrum precedet iudicium. ⁊ Quinto vtrum purgabit aliquos electos. ⁊ Sexto vtrum cruciabit reproбos. ⁊ Septimo vtrum desinet esse. Qō. 1.

A Primo ostendo q̄ mūdus nō purgabitur per ignem:q₂ destrui non est purgari. Sed per illum ignē duo elemēta ex toto cōsument̄ fm gl.super illud.2. Petri vlt. elementa caloꝛe soluent̄.ergo cum mundus constet ex elementis per ignem non purgabitur. ¶ Item si mundus deberet purgari per ignē ꝓpter peccata in eo cōmissa celum empireuз purgari deberet: cum in eo angeli qui ceciderunt peccauerint: sed ignis nullam purgationeз facere poterit in celo empireo:quia de coꝛpoꝛibus celestibus dicit̄ pmo metauroꝛuз q̄ non recipiunt ipressiones peregrinas.ergo mundus per ignē non purgabit̄. ¶ Itē si alia B
elementa idigerent purgari: pari rōe ⁊ ignis. sed nō decet q̄ idē sit purgās ⁊ purgatū.ergo aut mundus nō purgabit̄: aut nō purgabitur per igneз. ¶ Itē ignis est coꝛpus purgans simul cū purgato.ergo si ignis purgaret munduз duo coꝛpoꝛa simul essent: qḋ est ꝯ phз.4. phẏsi. ¶ Itē effect⁹ ignis est rarefacere. ergo si oꝛbis elementaris purgaret̄ per ignē:rarefieret:sed rarefactus maioꝛis esset extensiōis. ergo maioꝛē locū occuparet. ⁊ sic aut celū augeretur:aut duo coꝛpoꝛa simul eēnt in codeз loco:quoꝝ vtrūq₃ inconueniens est.

¶ Contra.pme Coꝛin.7. Preterit figura mūdi hui⁹.ibi glo. Pulchritudo hui⁹ mūdi mūdanoꝝ igniū cōflagratione peribit.ergo mundus per ignē purgabit̄. ¶ Iteз aug.20. de ci. ca.16. Illa cōflagratione mūdana elementoꝝ coꝛruptibilium qualitates que coꝛpoꝛib⁹ nostris coꝛruptibilibus ꝯgruebant ardendo penitus intrabunt atq₃ ipsa suba eas qualitates habebit que coꝛpoꝛib⁹ imoꝛtalibus mirabili mutatione conueniant:vt.f.mundus innouatus in melius aperte accōmodetur. hominib⁹ etiam carne in melius innouatis. Hic aperte Augu.insinuat q̄ mundus per ignem purgabitur:⁊ per quem modum. C

D ¶ Rn̄deo q̄ ad itelligentiam hui⁹ q̄ōnis primo declarandū est q̄ istius machine mūdialis est futura purgatio. ⁊ 2° q̄ erit per ignem. ⁊ 3° q̄ ille ignis non purgabit mundū quantum ad illam partem que est vltra mediū aeris interstitium. ⁊ 4° q̄ illam partem que est infra:ita purgabit q̄ eius substātiā non consumet. ⁊ Primū declaro sic. mūdus factus est ꝓpter homineз. vnde dicit phs.2.phẏ. q̄ nos sumus quodāmodo finis: ⁊ ideo conueniens est q̄ cum homo per resurrectionis gloꝛiā innouabitur mundus innouet̄ innouatione conueniēte pꝛo illo statu.vnde Apoc.21. Ecce noua facio omnia:⁊ q₂ pdictā hominis innouationeз pꝛecedit purgatio duplex ab ipuritate E
.f.coꝛruptibilitatis ⁊ culpabilitatis:sic conueniens est vt predictam mundi innouationem pcedat purgatio ab impuritate duplici coꝛrespondentibus duab⁹ hois ipuritatib⁹ pdictis. ⁊ Vna est ipuritas elementoꝝ: q₂ per mutuā actionē ⁊ passionē sese alterāt in cōfinijs suis fm phз.2.metauroꝝ. Et per cōfusionē cū re alterius nāe. Totus.n.aer iste cōueniens coꝛruptibili hois statui admixt⁹ ē cū vapoꝛib⁹ terreis ⁊ aqueis fm doctrinā Phi.2.lib.metau. Simil'r partes terre in quadaз sunt confusiōe

F cum aqua:ita ꝙ in p̄dicta mundi parte nullū
est elementū in puritate sue nature: ⁊ hec im-
puritas correspondet corruptibilitati corpo-
ris humani:qꝛ talis elementorū confusio pro
corruptibili vita conueniens est. Est etiaꝫ hic
quedam ĩpuritas alia correspondēs culpabi-
litati hominis:⁊ illa est quedā indignitas seu
idoneitatis carentia ad susceptionem innoua
tionis p̄dicte:ꝓpter peccata in hac parte mū
di cōmissa longo tempore tam ab hoibus ꝙ̄
ab angelis malis:quorū modo cōmunis ē ha
bitatio in isto aere caliginoso. Purgatio aūt
mundi a p̄ma impuritate erit per separatiōeꝫ
cuiuscunqꝫ nature extranee ⁊ dispositionis a
G quolibet elemento. Purgatio aūt a secunda
impuritate erit quedam mundi reconciliatio
ad similitudinē illius qua recōciliantur eccle
sie ꝓphanate. ¶ 2[m] articulum declaro sic. Si-
cut dicit phi. lib. 2. de generatiōe. natura ignis
est cōgregare homogenea ⁊ segregare ethe-
rogenea : sed p̄ma mūdi impuritas est ꝓpter
confusionem rerum nature diuerse:⁊ eius pur
gatio erit per talem confusionis separationē.
ergo ad illā purgationē cōueniens erit ignis
natura cuius virtus est partes eiusdeꝫ nature
congregare:⁊ partes ⁊ dispositōes extraneas
segregare ab eis:vt docet experientia in pur-
H gatione auri ⁊ argenti. ¶ Ad purganduꝫ etiā
mundum ab alia impuritate magis congruꝰ
est ignis ꝙ̄ aliud elementuꝫ:qꝛ peccata cōmit
tuntur ex inordinato amore qui est ignis spiri
tualis immundus:⁊ ideo ad reconciliandū mū
dum contra illam indignationem que est in
eo ꝓpter habitationem peccatorū conueniēs
erit ignis sicut instrumentum : quia inter ele-
mēta ignis magis representat qualitates cor-
porum gloriosorum:ꝓpter eius luminositatē
⁊ subtilitatem ⁊ actualitateꝫ maiorem ⁊ virtu
tem ⁊ sui ĩpermixtionē cuꝫ vaporibus terreis
⁊ aqueis:quāuis hic ignis inferior cum mate-
ria aliena sit admixtus . Unde nec purus est
I sicut ignis in spera sua. ¶ 3[m] artic. declaro sic.
vltra medium interstitiū non est locus depu-
tatus habitationi hominū pro corruptibili sta
tu. ille. n. aer ꝓpter nimiam sui subtilitateꝫ nō
est bene corruptibili vite hoīs ꝓportionatꝰ.
vnde ⁊ phi quādoqꝫ ascēdentes in cacumine
alicuius montis trascendētis locum illū por-
tabant spongias plenas aqua ad aerem ĩcras-
sandū:⁊ vt refert gl. sup illud. Gen̄. 7. Operti
sunt montes excelsi. Sunt q̄ putant altitudi-
nem montiū nō fuisset tantam ante diluuium
ꝙ̄ta est hodie:⁊ hoc habent necesse concede-
re tenentes ignem cōflagrationis nō transcen
surnꝫ supremā partē medij interstitij aeris:qꝛ
vt dr̄ Ge. 7. in diluuio. 15. cubitis altior fuit aq̄
super montes quos cooperuerat:sed certū est K
ꝙ ille ignis tm̄ ascendet ꝙ̄tum ascenderūt aq̄
diluuij. quibus cōcordat glo. super illud scōe
Petri. 3. Mundus aqua inūdatus perijt:que
dicit ꝙ aqua diluuij occupauit totā istaꝫ capa
citatem aeris vbi aues volitant:sed nō volitāt
vltra supremā partē medij interstitij. Si tm̄ aq̄
diluuij vltra locū illum ascenderit concedo ꝙ
⁊ ignis cōflagrationis vltra ascendet: mali ēt
angeli diuina virtute locū illuꝫ inhabitare ꝓ-
hibentur:⁊ ideo igne purgari non ĩdiget tota
pars mundi:medium interstitium aeris tran-
scendens:ꝓpter aliquā ĩdignitatē causatā ex
inhabitatione peccatorꝝ:ꝙ̄uis. n. angeli pecca L
uerint in celo empireo: ⁊ hō in terrestri para-
diso : q̄ mediū aeris ĩterstitiuꝫ transcēdit. non
tamē ꝓpter hoc igne purgabunt: qꝛ loca p̄di
cta purgata fuerunt : cuꝫ pctō cōmisso statim
pctōres de locis illis depulsi fuerunt:⁊ hoc ꝓ
purgatiōe suffecit. In corporibꝰ ēt celestibus
nō est ĩpuritas per admixtionē nāe extranee:
neqꝫ per aliquā trāsmutationē ab alio corpo-
re:qꝛ nō sunt receptiua peregrinarꝝ impressio-
num:ꝙ̄uis ēt aer ⁊ ignis in suis cōfinijs quo-
dāmodo sint cōfusa: ⁊ ꝙ̄uis in suprema aeris
parte generent quedā ĩpressiōes calide ⁊ sic-
ce. s. asub ascendēs:⁊ ignis ꝑpendicularis lā-
cea cādela rotūda. vt pꝫ ꝑ Phi. j. meteororꝝ. M
quaruꝫ ĩpressionū vapor siccus est mā. Ex hoc
tm̄ in illis partibꝰ nō ꝯ̄hitur talis ĩpuritas que
sit igne cōflagratiōis purganda. vn̄ ille ignis
nō plus ascendet ꝙ̄ ascenderunt aque diluuij
ſm sniam Aug. 20. de ci. c. 18. ⁊ ſm magistrum
huiꝰ dist. c. 4. ⁊ ſm gl. super illud. 2. ad Thes.
1. In flāmā ignis:⁊ ſꝫ gl. sup illud. 2. Petri. 3.
In quo celi. Incipiet aūt predictus ignis pur
gare aerem in superiori parte que purganda
est: ⁊ veniet successiue descēdēdo ĩferiꝰ. Et ad
hoc potest assignari duplex ratio congruita-
tis. ¶ Una est:qꝛ quasi in medio ĩterstitio ae-
ris est cōmunis habitatio demonum vsqꝫ ad
iudicium. ⁊ prius peccauit malus angelus ꝙ̄ N
malus homo:⁊ homini suasit facere cōtra dei
mandatum. ¶ Alia ratio est ad significanduꝫ
ꝙ ille ignis nō agit tm̄ in naturali virtute:sed
vt instrumentum diuine virtutis. Ignis enim
per naturā tendit sursum ⁊ non deorsuꝫ. ¶ 4[m]
articulū declaro sic. ſm Augu. 10. de ci. c. 16. ⁊
auctorē de eccl'iasticis dog. ꝓpositiōe. 36. Ele
menta in suis cēntijs remanebūt: ⁊ hoc rōna-
bile est. mundus. n. qui seruit hoī remunerato
hoie ſm modū suū dꝫ remunerari:qđ non fie-

C ret si destrueretur: neq3 est intelligēdū vt essen tijs eorum remanētibus saluis eoꝝ naturales qualitates destruant: cū sint ꝓprie passiões eorū: sed eis remanētibus saluis elemēta per eas nō agent nec patient ab inuicē: q2 talis actio ⁊ passio est in elemētis ꝓpter corruptibilē hōis statū. causa autē quare tūc nō erit inter ea mutua actio ⁊ passio in sequenti di. ponetur.

¶ Ad ꝑmū i oppositū dicēdū ꝙ illa glo. quātū ad illud qd dicit de totali ꝯsūptiōe duoꝝ elemētoꝝ loquit̄ ſm opinionē quoꝝūdā: q̄ nō tenet. ¶ Ad 2^m patet solutio ex dictis in qōne. ¶ Ad 3^m dicēdū ꝙ ignis in spera sua: quāuis

D aliquo mō innouabit vt patebit in qōne sequē ti: tamen per igne3 non purgabitur: quia non habet puritates purgandas per ignē: sicut patet ex dictis in questione. ignis aute3 impurus qui hic inferius est nostro vsui commodatus non remanebit. post iudiciū eni non erit ignis nisi in spera ignis vbi est purus: ⁊ in iferno vbi est turbidus: ⁊ fumosus. ¶ Ad quartum dicēdum ꝙ sicut ventus qui est vapor terreus collateraliter motus secundum Phi. 3. methau. mouetur per aerem: nec tamen duo corpora simul sunt: quia nulla pars aeris simul est cum aliqua parte illius vaporis: sed est cōfusio par

E uarum partium inter se: sic potest dici de illo igne. ¶ Vel pōt dici ꝙ sicut ille ignis aget vt instrumentum virtutis diuine: ita non per suā naturam: sed per virtutem diuina3 erit supernaturaliter simul cū alio corpore. ¶ Ad quintum dicendu3 ꝙ sicut ille ignis nullius elemēti destruet essentiam: sic nullam rarefactionem faciet in aere. nisi illam que competit nature aeris in sui puritate: ⁊ quia natura ignis est segregare etherogenea: partes terre reducet ad terram. partes aque ad aquam: ⁊ condensabitur aqua secundu3 ꝙ competit nature aque in sui puritate. Et dico ꝙ cōcauitas orbis lune ē sufficiens capacitas pro quatuor elementis quolibet existente in illa raritate vel densitate que competit puritati sue nature.

A **Secūdo** queritur vtrum ignis conflagrationis erit eiusdem speciei cum igne elemētari. Et videtur ꝙ nō: natura ignis elementaris est conuertere illud in quod agit in sui naturam: sed ignis conflagrationis aget in alia elementa: nec tamen ea conuertet in sui naturam: quia essentie remanebunt vt dictum est. ergo non erit eiusdem speciei cū igne elementari. ¶ Item ea que sunt eiusdem speciei habent similem motum: sed motus ignis elementaris si est extra locum suum est rectus ⁊ ad circūferentia3: quāuis in spera sua nō mo

ueatur nisi motu circulari per reuolutionem orbis. ignis aute3 conflagrationis non mouebitur ad circūferentiam: sed ad medium: nec tantum motu recto: sed etiam collaterali: ergo non est eiusdem speciei cum igne elementari. B

¶ Contra. quod nō est ignis nisi equiuoce nō habet ignis virtutem: sicut qui non est homo nisi equiuoce non habet virtute3 hominis: sed si ille ignis non esset eiusdem speciei cum igne elementari non esset ignis nisi equiuoce: ergo non esset habiturus virtutē ignis: qd falsum ē.

¶ Respondeo ꝙ ignis conflagrationis erit eiusdem speciei cum igne elementari. Quod dupliciter potest ꝓbabiliter ꝑsuaderi. ¶ Purgatio mūdi que fuit p aquā: fuit p aquā eiusdē C speciei cum ista. ergo a simili ⁊ purgatio futura per ignem erit per ignem eiusde3 speciei cū igne elemētari. ¶ Preterea illud verbū Gen. primo. ⁊ requieuit deus die septimo ab omni opere quod patrarat. exponitur sic ꝙ cessauit ad creando nouas spēs rerū: sed si ignis conflagrationis non foret eiusdem speciei cū igne elementari: produceret deus speciem que non fuit producta in operibus sex dierum: nec in se nec i suis nālib⁹ causis. nec itēdo h⁹ argumēto concludere ꝙ deus non posset nouam specie3 substantie ꝓducere: quia scio ꝙ posset: sed multa posset facere que facturus non est. D

¶ Ad primum in oppositum dicendu3 ꝙ maior intelligenda est quādo pure agit naturaliter: ille autem ignis agit vt instrumentum virtutis diuine: ⁊ preterea vt superius ostēsu3 est: potest esse ignis in tali materia: cui incorporata est talis proportio celestis ifluētie: vt ignis sic per eā reguletur in operatione sua: vt calefaciat ⁊ non consumat: sicut ostensum fuit in igne fulguris. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ maior intelligēda est de motu naturali. Ignis autem ille ⁊ partim habebit motum naturalem: ⁊ principalius supernaturalem: sicut ad suam operationem disponet sua naturalis virtus: sed principaliter operabitur per virtutem supernaturale3: quia operabitur vt instrumentum diuine virtutis.

Tertio queritur vtru3 ignis conflagrationis supernaturaliter ꝓducetur in esse. Et videtur ꝙ non. res supernaturalis nullam habet naturalem operationem: sed res in esse ꝓducta supernaturaliter est supernaturalis. ergo si ille ignis supernaturalit̄ ꝓduceretur in esse nullam haberet naturalem operationem: quod falsum est. A

¶ Contra. si ille ignis producetur in esse: possibile est ꝙ naturaliter fiat ignis diluuium vni

B uersale: sed hoc excommunicatum est a domino Stephano episcopo Parif. ꝙ ille ignis non producetur naturaliter in esse.

¶ Ad istam questionem dixerunt aliqui ꝙ illius ignis generatio erit naturalis: quia virtute ignis elementi: ꝛ corporum celestium generabitur in materia terrestri ꝛ aquea ꝛ aerea.

¶ Sed contra. si eius generatio esset naturalis virtute alicuius cõstellationis naturali inuestigatione posset sciri consumatio seculi: qḋ falsum est. ꝛ est contra illud act. primo. Nõ est
C vestrum noscere tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. In quo satis datur intelligi ꝙ consumatio seculi non est in actiua potestate nature. ☞ Preterea secundum illam opinionem alia elementa per ignem illum nõ purgarentur: sed corrumperentur: si intelligãt ꝙ fieret de tota materia aliorum elementorum: natura enim non potest educere formam ignis de mã alterius elementi: qñ illius elemẽti corrũpat formã. ☞ Preterea. si illa opinio eẽt va: ꝑ rationem posset dici ꝙ illa purgatio que fuit per aquam diluuij fuit naturalis per virtutem
D alicuius constellationis celestis conuertentis aerem in aquam: sed hoc est falsum. immo supernaturalis fuit ad purgandum mundum de hominibus malis: secundũ ꝙ manifeste innuit textus sacre scripture. ¶ Videtur ergo mihi dicendum ꝙ illius ignis productio supernaturalis erit: sicut tamen eius actio principaliter erit supernaturalis: ꝛ cum hoc erit in eo aliqua naturalis aptitudo ad illam operationem ad quam applicabitur a diuina virtute principaliter mouẽte: quia ille ignis erit virtutis diuine instrumentum: sic nõ nego quin productionem huius ignis precedat vehemens siccitas
E naturaliter generata illius ignis productioni naturaliter concordans: non tamen sicut dispositio necessaria: sed congrua.

¶ Ad argumentum in oppositum dicendum ꝙ ista non contradicunt ꝙ res sit supernaturaliter producta ꝛ naturalem virtutem habeat ꝛ operationem. Adam enim supernaturaliter fuit productus: ꝛ tamen naturales habuit operationes: sic etiam mundus: res ergo nõ dicitur supernaturalis: quia supernaturaliter producta: sed quia naturam eleuans vltra suã naturalem facultatem: sicut est gratia in anima. Nec ꝑ ista intẽdo negare illius ignis operationem principaliter fore supernaturalem. immo hoc concedo. Questio. iiii.

A **Quarto** queritur vtrum ille ignis precedet iudicium. Et videtur ꝙ non. Augu. 20. de ci. c. 16. Iudicatis his qui scripti non sunt in libro vite. sequitur: tunc figura huius mundi mundanorum igniũ conflagratione peribit. ¶ Item Augu. eo. li. c. vlti. in fine. circa illud iudicium has res didicimus esse vẽturas. Helyam Thesbitem. fidem iudeorũ. Antichristum persecuturum. Christum iudicaturum. resurrectionem mortuorum. bonorum ꝛ malorum direptionem. mundi conflagrationẽ. eiusdẽq; renouationem: ꝛ infra. existimo eo quo a me cõmemorata sũt ordine esse vẽtura.

¶ Contra. psal. Ignis ante ipsum precedet ꝛ inflammabit in circuitu inimicos eius.

¶ Respondeo ꝙ ignis ille quãtum ad sui initium precedet iudicium: ꝛ ꝯcomitabitur quãtum ad suum progressum: sequetur vero quantum ad sue operationis complementum. Ut C enim aliqui dicunt igne illo incipiente mundum purgare in superiori parte que purganda est. Christus incipiet venire ad locum iudicij. ꝛ statim ad eius preceptum motus celi cessabit ꝛ resurgent illi qui tunc inuenientur mortui: ꝛ illi qui tunc inuenientur viuentes valde cito morientur propter cessationem motus celi: ꝛ etiam vt volunt quidam propter quandã distemperantiam caloris que extunc erit in loco habitationis hominum: quãuis adhuc vsq; illuc substantia ignis predicti non peruenerit: ꝛ quasi post statim predictus ignis descen- D det ꝛ incinerabit corpora eorum ꝛ purgabit illud quod inueniet purgandum in electis. quo facto statim resurgent: ꝛ tunc illi ꝛ alij electi q̇ parum resurgent ante eos rapientur simul obuiam Christo in aera. ꝛ hec omnia fient ante ꝙ̃ Christus perueniat ad locum iudicij. Et sic patet ꝙ christus ad locum iudicij veniet successiue: sicut successiue in celum ascendit. vnde act. primo dicitur. Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Quid autem agat predictus ignis in principio. quid in medio. quid post iudicium in sequẽtibus questio- E nibus dicetur. ¶ Ex dictis patet cõcordia auctoritatum ad vtrãq; partem: secundum tamẽ glo. illud verbum psal. intelligitur de igne ire in quo inflammabuntur impij pro predicatione prophetarum: vel de igne charitatis quo inflammabuntur conuersi ad penitentiam. hic tñ non videt esse sensus lr̃alis. Qõ. V.

Quinto queritur vtrum ignis ille purgabit aliquos electos. Et videtur ꝙ non. ¶ Augu. 20. de ciui. c. 18. dicit ꝙ possu- A mus dicere electos futuros esse in superioribus partibus quo ita non ascendet flamma il-

B lius incendij: quemadmodū nec vnda diluuij. ergo ille ignis non tanget electos: et ex consequenti nec purgabit. ¶ Item tempus purgationis debet precedere tempus retributionis: sed ille ignis erit in tempore retributionis. ergo per illum nullus homo purgabitur.

¶ Contra. magister supra di. 45. c. pe. dicit de illo, qui suffragijs indigens in articulo consumationis seculi cum reliquis migrauit quod existimat eum quasi per ignem transeuntem saluari. ergo aliqui per illum tunc purgabuntur.

¶ Respondeo. quod electorum quidam inuenientur in aduētu iudicis qui nūquā soluerūt mortis tributum: et istorum illi qui indigebunt purgatione per illum ignem purgabūtur.

C ¶ Alijs vero electis nullam ingeret molestiam. secundum quod expresse dicit magister huius di. c. 4. Et tamen dicunt aliqui interficiet eos sine vllo dolore: quia aget in eos vt instrumentum diuine iustitie non secundum propriam virtutē.

¶ Mihi autem non videtur dicendum quod ille ignis interficiat electos qui in aduentu iudicis inuenientur viui nihil habētes purgabile. sed morientur propter cessationem motus celi: quāuis enim celum per sui cessationem a motu non sit omissurum omnem sui influentiam. tamen postquā cessabit motus eius non habebit influentiam proportionatam ad continua-

D tionem animalis vite. vnde rabi Moyses. c. 57. dicit quod si quiesceret cor a motu suo quasi in ictu oculi moreretur homo et destruerentur motus eius et virtutes: sic si celi motus quiesceret per punctum hore periret mundus in vniuerso suo et destruerentur omnia. scilicet corporalia que sunt in ipso. Sed nimis dicit: quia propter cessationem motus eius non destruētur ipsa corpora celestia nec elementa. ¶ Alij autem dicunt quod antequā cesset motus celi omnes homines erunt mortui: quia ante cessationem motus eius erit quedam distemperantia

E in aere per caloris excessum per quem omnes homines qui tunc inuenientur viui morientur et secundū hoc pro tanto dicitur quod aliqui inuenientur viui in aduentu iudicis: quia aliqui adhuc erunt viuentes ante iudicis aduentum valde parum et etiam ante ignem conflagrationis: qui tamen morientur parum ante quam christus veniat ad iudicium: et etiam ante quam veniat ignis predictus. corpora tamen illorum predictorū

F electorum qui viui inuenientur in aduentu iudicis vel parum ante per illum ignem incinerabuntur vt more aliorum a cineribus fit resurrectio eorum: et sic patet quod erit actio ignis predicti ante iudicium: quia predictorum electorum purgatio et incineratio precedēt iudiciū.

¶ Ad primum in oppositum dicendū quod aug. ibi loquitur de sanctis postquam resurrexerint: quod patet quia parum post verba predicta subdit quod nec ignem conflagrationis illius pertimescent immortales atque incorruptibiles facti. ¶ Ad secundum dicendum quod parum ante iudicium quando incipiet ignis ille mundum purgare adhuc erit tempus purgationis: quia incipiet mundum purgare ante iudicium: et tunc adhuc inuenientur aliqui purgandi.

Questio. vi.

A Sexto queritur vtrum ille ignis reprobos cruciabit. Et videtur quod nō: quia nō decet eos igne duplici corporali cruciari: sed ipsi cruciantur igne infernali. ergo non cruciabuntur igne conflagrationis: quia erit alius ab igne infernali. ¶ Item augusti. 20. de ciui. c. 16. dicit quod impijs in eternum ignem missis tunc figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit. ergo impijs existentibus in inferno ignis conflagrationis erit super terram. ergo non cruciabit eos.

¶ Contra. magister huius distin. c. 4. dicit quod ille ignis malis qui reperti fuerint viui erit cōsumptio. ergo cruciabit eos. B

¶ Respondeo. quod ille ignis cruciabit reprobos etiam ante iudicium: quia statim cruciabit eos cum resurrexerint: sedente etiam iudicio illo igne cruciabuntur: et forte tūc igne infernali non cruciabuntur: quia ille ignis non exibit de inferno. sed tunc ignis conflagrationis vicem eius supplebit reprobos cruciando. cruciabit etiam eos post iudicium: quia omnes reprobos cum omnibus mundi sordibus inuoluet et precipitabit in infernū. Quod etiā in illo igne erit impurum: virtute diuina segregabitur a puro: et descendet in infernum ad augendum in perpetuum reproborum cruciatum. non autem illud quod in eo est lucidum et subtile: et de hac ignis intercisione exponūt quidam illud verbum psalmiste. Vox domini intercidentis flammam ignis. C

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod nō est inconueniens quod igne duplici crucientur: rationabile enim est vt eorum cruciatus augeatur. ¶ Ad secundum dicendū quod illud verbum sic est intelligendum: aut quod illud quod remanet purum de illo igne. quod descendet in infernum consumabit electorū purgationē: aut opinādo loquitur sicut etiā cū alibi dicit conflagrationem sequi bonorum et malorū direptio-

nem. quod tamen non asserit.

Septimo querit vtrum ille ignis desinet esse. ¶ Rndeo q ad hoc dicut quidam q illud purum quod de illo igne non descen-
A det in infernu reseruabitur in superioribus ad accidentalem gloriam electorum: sed illud no intelligo: qz si remaneret: aut remaneret inferius: aut igni coniunctus in spera sua: non primo modo: quia esse inferius derogaret nature ignis puri: nec secudo modo: qz alia tria elementa remanerent minorata: quia de parte materie cuiuslibet illorum ignis ille supernaturaliter pducetur. Unde probabilius mihi videtur dicendu q complete peracto purgationis officio in preiacentem materiam resoluet: et trasmutabitur pars in terram puram: pars in aqua
B puram: pars in aerem purum. et sic ista tria elementa non remanebunt in suis essentijs minorata: et fiet ista resolutio: et transmutatio supernaturali virtute sicut per eam ignis ille de predicta materia producetur.

Circa litteram. Redargui no meretur. Nota q istud non redargui erit eis penale: quia scient hoc esse ad eorum contemptu: et se ita pessimos esse reputatos: vt non sit conueniens discuti eorum opera. damnatis ergo penale erit redargui: et penalius no redargui propter causam predictam. Illi saltem verba iudicis audient qui eius fidem saltem verbo tenuerunt. quia quamuis fideles magis peccent in eodem genere peccati q infideles: tame pauciora bona permixta sunt peccatis in-
C fidelium q fidelium: quia vbi non est fides nullum est meritum. Alijs nullam ingeret molestiam. hoc expositu est in questionibus. Purgato vero mundo per ignem prelatio cessabit. scilicet quatum ad officium: sed prelatio naturalis dignitatis vel glorie manebit. Quibusda videtur eos. idest demones. Sic constare hominibus tortores in pena: sicut extiterunt incentores in culpa: istud non tenetur communiter nisi pro statu ante iudicium: quamuis aliqui dicant q ita erit etiam post iudicium.

¶ De forma iudicis. Di. XLVIII.

Olet et queri in q forma xps iudicabit. In forma vtique serui iudicabit: q oibus in iudicio apparebit vt videat mali in quem pupugerut. Diuinitatem vero eius mali non videbut. Un Esaias. Tollatur impius ne videat gloria dei. Humanitate videbunt vt timeat: diuinitate vo no: ne gaudeat. Diuinitas eni sine gaudio videri no pot.

¶ Qr apparebit tunc in forma serui.

Ed cu i forma huana cotet eum
f appariturum. querit an in forma illa gloriosa appeat sicut vere e: an i forma qlis in passioe extitit? Quida putat a malis tale videri qle crucifixerut. i. ifirma: qz dicit scriptura vt videat in que pupugerut. Sz apte Augu. dicit forma serui glorificata a bonis et a malis tuc videri sic. Cu i forma serui glorificata iudicate viderint boi et mali: tollet ipius vt no videat claritate di q deus e: qua soli mundo corde videbunt: qd erit eis vita eterna. forma ergo huana i xpo glorificata videbit a cuctis: vn et xps vr iudicaturus qz filius hois e. Ita. n. legit i euagelio Jo. et ptate dedit ei iudiciu facere qz filius hominis e. No q ipe ex vtute hois sit iudicaturus: vel q ipe solus sine pre et s. s. iudiciu sit facturus: sz qz ipe solus i forma serui iudicas bonis et malis videbit. Cu ergo pr no iudicet queq: sz oem ptate dedit filio: no ita e itelligedu qsi filius solus iudicet et no pr: sz qz forma filij huana cuctis in iudicio appebit: no i forma ifirma: sz gloriosa. Judicabit at ex vtute diuinitatis no sine pre et spusctō: et appebit terribilis impijs et mitis iustis: erit enim terror malis et lumen iustis.

¶ Quare secundum formam serui dicitur christus suscitaturus corpora.

T sicut dicit solus xps scdm for-
e ma serui iudicaturus pter causam pmissam: ita et dr suscitaturus corpa mortuorum scdm huanitate cu tn virtute diuinitatis sit suscitaturus: no huanitatis. Sz hac rone illud dr: qz i huanitate suscepit qd e ca nre resurrectiois. i. passione et resurrectione. Ideo ei ascribitur secudu homine suscitatio mortuorum.

Un̄ Augu. Per v̄bū filiū d̄i fit aīaꝝ resur rectio. Per v̄bū factū in carne filiū hoīs fit corpoꝝ resurrectio. Itē Judicat ꝛ suscitat corpa nō pr̄: ſ3 fili⁹ ſcd̄3 diſpēſationē hūanitatis i q̄ minor p̄re ē xp̄s: i eo qd̄ ē fili⁹ d̄i: ē vita q̄ viuificat aīas: i eo qd̄ ē fili⁹ hoīs: iudex. Ecce ſcd̄3 formā hūanitatis dr̄ ſuſcitaturus corpa ꝛ iudicatur⁹. Judicatur⁹ aūt q2 illa forma cūctis ī iudicio appebit: ꝛ ſuſcitatur⁹ q2 i eadē forma meritū ꝛ cām reſurrectiōis nr̄e ſuſcepit. Et q2 ſcd̄m eādē formā vocē dabit qua mortui de monumētis reſurgēt ꝛ procedēt ſcd̄m qd̄ de⁹ eſt. Uiuificat aīas nō pr̄ tm̄ q2 nō tm̄ pr̄ vita ē: ſ3 ꝛ fili⁹ cū eo ꝛ ſpiritusſanct⁹ eadē vita ē q̄ ptinet ad aīam nō ad corp⁹. Corpus. n. nō ſentit vitā ſapiētie: ſ3 aīa q̄ illūinat a lumie eterno. L3 ergo xp̄s potētia diuinitatl viuificet aīas ꝛ ſuſcitet corpa ꝛ iudicet: non ocioſe tm̄ ꝛ p̄ter rōnē ei ſcd̄3 formā d̄i tribuit̄ viuificatio aīaꝝ ꝛ ſcd̄3 formā ſerui iudiciu3 ꝛ reſuſcitatio corporum.

¶ De loco iudicij.

Putāt qdā d̄n̄m deſcēſurū ī valle Joſaphat in iudicio: eo q̄ ipſe p Johelē ꝓphetā ſic loqt̄. Congregabo oēs gētes ꝛ deducā eas in vallem Joſaphat ꝛ diſceptabo ibi cū eis. In cui⁹ capituli expoſitiōe ita repi. Hoc qdā pueriliter ītelligūt q̄ i valle q̄ ē i latere mōtis oliueti deſcēſurus ſit d̄n̄s ad iudiciū: qd̄ friuolū ē: q2 nō i terra ſ3 i ſpacio hui⁹ aeris ſedebit ɔ̄ locū mōtis oliueti ex quo aſcēdit: ꝛ ſic Joānes Criſo. dicit. angeli deferēt an̄ eū ſignū crucis: vn̄ i euāgelio veritas dic. ꝛ tūc apparebit ſignū filij hoīs ꝛc̄. Joſaphat aūt iterpretat̄ iudiciū d̄ni. ī vallē ergo Joſaphat. i. iudicij d̄ni ɔgregabunt̄ oēs ipij: iuſti v̄o nō deſcēdet in vallē iudicij. i. d̄ānatiōis: ſ3 ī nubibus eleuabuntur obuiam chriſto.

¶ De qualitate luminarium ꝛ temporis poſt iudicium.

Uenīēte āt ad iudiciū d̄n̄o ī fortitudine ꝛ ptāte magna ſol ꝛ luna dicunt̄ obſcurari: nō ſui luminis ꝓuatiōe: ſ3 ſupueniēte maioris luminis claritate. Uirtutes q̄3 celoꝝ. i. angeli dr̄ moueri: nō metu d̄ānatiōis vel aliq̄ pturbatōe pauoris: ſ3 q̄dā āmiratiōe eorū q̄ viderit. vn̄: Job. Colūne celi pauēt aduētū ei⁹. Ante diē v̄o iudicij ſol ꝛ luna eclipſi3 patient̄: ſicut Johel teſtat̄ dicēs. Sol ɔuertet̄ i tenebras ꝛ luna in ſanguinē: an̄q̄3 veniat dies d̄ni magn⁹ ꝛ horribilis. Magn⁹ v̄o dr̄ pp magna q̄ ſibi fiēt. Cū āt factū fuerit celū nouū ꝛ terra noua: tūc erit lux lune ſicut lux ſolis teſtāte Eſaia. Et lux ſolis ſeptēplr̄. i. ſicut lux ſeptē dieꝝ: q2 quātū luxit ſol i p̄ma ɔditiōe ſeptē dieꝝ an̄ pctm̄ p̄mi hoīs: tm̄ lucebit p⁹ iudiciū. Miorata. n. fuit lux ſolis ꝛ lune aliorūq̄3 ſydeꝝ p pctm̄ p̄mi hoīs: ſ3 tūc recipiet ꝛ ſol mercedē ſui laboris: q2 ſeptuplr̄ lucebit: ꝛ tunc nō erit viciſſitudo diei ꝛ noctis: ſed tm̄ dies. Un̄ zacharias. Et erit dies vna q̄ nota ē d̄n̄o: nō dies neq̄3 nox: ꝛ i tpe veſpi erit lux: q2 tūc nō erit varietas diei ꝛ noctis que mō ē: ſ3 ɔtinua dies ꝛ lux. Eſaias tm̄ vr̄ dicere q̄ tūc nō luceat ſol vel luna loquēs ɔgregatiōi ſanctoꝝ. Nō erit tibi iqt ampli⁹ ſol ad lucēdū p diē: nec ſplēdor lune illūinabit te: ſ3 erit tibi d̄n̄s i lucē ſempiternā. Sed his v̄bis nō negat ſolē ꝛ lunā tūc lucere: ſ3 ſignificat his q tūc erūt i eterna beatitudine: nullū lucis vſu3 p̄ſtare: q2 vt ait Hiero. ſup eūdē locū. Celi terreq̄3 ſolis atq̄3 lune nobis ceſſabit officiū: ꝛ erit ipſe d̄n̄s lumē ſuis i ppetuū. pōt etiā ītelligi illud Eſaie ea rōne dictum: q2 ſol ꝛ luna tunc nō habebūt ortū ꝛ occaſu3 ſicut nūc. vnde Iſid. illud Eſa. q̄ſi exponens ait. poſt

iudiciū sol laboris sui mercedē suscipiet. vñ pphā. Lucebit septēplr̄ ⁊ nō veniet ad occasū3 nec sol nec luna: s3 ī quo creati sūt stabūt: ne ipi ī tormētis sub terra positi fruāt luce eoꝝ. vñ abac. Sol ⁊ lūa steterūt ī ordie suo. Ecce apte dicit solē ⁊ lunā tūc lucere: s3 stabilr̄ pmanere. vbi ēt significat īfernū esse sub terra. Si vero queritur quis sit vsus lucis solis ⁊ lune tūc? Fateor me ignorare: quia in scriptis nō me mini me legisse.

¶ Superius determinauit magister de his que pertinent ad ordinem iudiciarium. hic determinat de his que pertinent ad iudicis personam. ¶ Et diuiditur in tres partes. ☞ Primo determinat de quibusdam conditionibus iudicis. ☞ Secundo de quibusdam circūstantibus aduentum eius ad iudicium ibi. Putant quidam. ☞ Tertio de innouatione mundi ibi. Cum autem fuerit celū ⁊c. ¶ Prima in tres. ☞ Primo querit vtrum christus in forma humana iudicabit: ⁊ questionem soluit. ☞ Secūdo vtrum in forma gloriosa in iudicio apparebit: ⁊ questionem soluit ibi. Sed cum in forma ⁊c. ☞ Tertio qualiter secundum humana3 formam mortuos suscitabit ibi. Et sicut. ¶ Illa pars que ibi incipit. Putant quidam. diuiditur in duas. ☞ Primo de loco iudicij. ☞ Secundo de apparenti obscuratione solis ⁊ lune ibi. Veniente autem. Articulus. I.

Circa hāc distinctiōe3 querendū est principaliter de duobus. ☞ Primo de iudicis apparitiōe. ☞ Secundo de mundi innouatione. ¶ Circa primum queruntur septem. ☞ Primo vtrum iudicare magis debeat appropriari christo ꝙ̄ alij persone in trinitate. ☞ Secundo vtrū christus videbitur in iudicio ab omnib⁹ in humanitate gloriosa. ☞ Tertio vtrum aliqua sint signa aduentum iudicis precessura. ☞ Quarto vtrum stelle cadent de celo. ☞ Quinto vtrum sol ⁊ luna obscurabuntur. ☞ Sexto vtrum virtutes celorum commouebuntur. ☞ Septimo vtrū xp̄s iudicabit mūdū in valle Josaphat.

A Primo ostendo ꝙ iudicare nō magis debeat appropriari christo ꝙ̄ alij personē in trinitate. Act⁹ magis deb3 appropriari illi a quo magis est: sed actus magis est a patre ꝙ̄ a christo: quia potestatem iudicandi habet a patre. ergo magis debet appropriari patri ꝙ̄ filio. ¶ Item iudicium erit ad distinctionem bonorum ⁊ malorum: sed hec distinctio erit per charitatem que appropriatur spiritui sancto: quia secundum Augu. 15. de trini. c. 18. sola diuidit inter filios regni ⁊ perditionis. ergo iudicare appropriari debet spiritui sctō. ¶ Cōtra. dicit saluator vt habetur Jo. 5. Pater non iudicat quēq̄: sed omne iudicium dedit filio. ergo iudicare debet appropriari filio. B

¶ Respondeo christus non tantu3 iudicabit in natura diuina. secundum quam est creator: sed etiam in humana. secundum quam est redemptor: quia ad hoc iudicabit vt electi admittantur ad regnum eternum: ad quod non sufficerent dona creationis sine beneficio redemptionis: vt reprobi ab illo regno in perpetuum excludantur: quia non receperunt efficacia3 in hac vita beneficij redemptionis: sed nō eodem modo iudicabit secundum vtrāq̄ naturam: quia secundum diuinam iudicabit principali auctoritate vel potestate ordinaria: secundum humanam vero potestate delegata. ergo potest dici ꝙ iudicare potest tripliciter accipi .s. duobus modis predictis: ⁊ prout dicit quid commune vtroq̄ modo communitate analogie: sicut ens in sua generalitate dictum dicit quid commune analogu3 enti increato ⁊ creato: ⁊ potestas in sua generalitate dicta dicit q̄d commune analogum potestati increate ⁊ create. ¶ Dico ergo ꝙ si accipiatur iudicare in cōmuni appropriatur christo: quia vtroq̄ modo iudicabit. scilicet potestate ordinaria ⁊ delegata. pater autem ⁊ spiritus sanctus non iudicabunt nisi potestate principali seu ordinaria. Judicare autem secundum ꝙ accipitur ex potestate delegata non est christo appropriatu3: sed propriu3: quia nulla persona in trinitate ē homo: nisi persona christi. Judicare vero potestate principali seu ordinaria commune est tribus personis ⁊ equaliter eis conuenit: quia in eis est vnus ⁊ eadem in numero iudicandi potestas: ⁊ sunt vnus iudex. appropriari tamē potest pluribus personis secundum rationem aliam ⁊ aliam: non enim inconueniens est ꝙ idem sub ratione diuersa pluribus approprietur personis. vnde sapientia sub ratiōe qua importat cognitionem appropriatur filio: ⁊ sub ratione qua est donum appropriatur spiritui sancto. Dico ergo ꝙ ratiōe potestatis que requiritur ad iudicandu3 iudicare potest appropriari patri cui appropriatur potētia. Ratione aute3 discretionis que requiritur in iudicio potest appropriari filio cui appropriatꝰ sapien-

C

D

E

tia. ratione autem rectitudinis que requiritur in voluntate iudicantis potest appropriari spiritui sancto cui appropriatur bonitas.

¶ Ex dictis patent solutiones ad argumenta.

A **Secūdo** queritur vtrū in iudicio christus ab omnibus videbitur in humanitate gloriosa. Et videtur q̄ non. quia oculus non potest videre nisi in proportionata distantia: sed in iudicio aliqui ita erūt remoti a christo propter maximam hominum multitudinē. q̄ erit distantia improportionata oculo ad videndum christum. ergo non videbitur ab omnibus nec in forma gloriosa: nec aliter. ¶ Itē lumē corporis glorificati improportionabile est oculo non glorificato: sed damnati non habebunt oculos glorificatos. ergo humanitatis B christi gloriam non videbunt. ¶ Itē visio glorie humanitatis christi delectabilis est vidēti: sed damnati nullam habebunt delectationē: vt. 50. di. ostendetur. ergo nō videbunt gloriosam christi humanitatem.

¶ Contra. Lu. xi. tunc videbunt filium hominis in nube venientē cum potestate magna et maiestate.

¶ Respondeo sicut dicit Augu. i. li. de tri. c. pe. Boni et mali visuri sunt iudicem viuorum et mortuorum: sed proculdubio eū mali videre non poterunt nisi secundum formam qua fi- C lius hominis est: sed tamen in claritate in qua iudicabit non in humilitate in qua iudicatus est: cuius ratio ē: quia iudicari et iudicare act⁹ sunt oppositi. primus respicit infirmitatem. secundus potestatem: et ideo sicut in primo aduentu quando venit vt pro nobis iudicaretur apparuit in natura humana mortali: ita in. 2° aduentu quia veniet vt iuste iudicet apparebit omnibus in humana natura gloriosa: et q̄uis mali visuri sint gloriā corporis: tamen anime eius glīā nō videbūt nec oculo corporali nec intellectuali. nisi in quibusdā effectibus suis de quibus dolebunt. sed eam boni videbunt et q̄- D tum ad gloriā corporis oculo corporali: et videbunt gloriā anime eius oculo mētali. ergo et diuinā eius naturam clare videbunt.

¶ Ad primū in oppositū dicēdū q̄ nullus tātū distabit q̄n ipsum videat: q: erit in aere eminens et maxima claritate refulgens: et ideo valde a lōginquo poterit videri. ☞ Uel potest dici q̄ sicut supernaturaliter fiet vt sua vox a remotioribus partibus audiatur q̄ per naturā posset audiri: sic supnaturaliter fiet vt a remotiori loco videat̄ q̄ videri non posset per oculi corporalis naturam. ¶ Ad secundum dicendum q̄ in potestate hominis glorificati est vt ostēdat vel nō ostēdat gloriā corporis sui oculo nō E glorificato. ḡ multo fortius est hoc in potestate christi qui deus est et homo. quia tamen concessum est q̄ videbunt humanitatem glorificatam. ideo dici potest ad argumentum q̄ virtute diuina fiet supernaturaliter vt videant eam ad eorum ampliorem confusionem: quia quilibet homo malus tristatur et confunditur vidēdo gloriam illius quem vehementer odit. dāmnati autem vehementer odiunt deum non sub rōne qua summe bonus est: q: sic odiri nō potest: sed sub ratiōe qua punit eos. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄uis videre corpus gloriosum christi sit per se delectabile. tamen per accidēs erit reprobis tristabile: quia erunt eius inimici et inuidebunt ē. Inimicus autem tristatur in vidēdo gloriā illi⁹ cui inuidet et quē odit. Q. iii.

Tertio queritur vtrum aliqua signa sint aduentum iudicis precessura. A

¶ Respondeo. Hieronymus enumerat quindecim signa futura ante iudicium: qui tamen non affirmat: sed dicit se ea legisse in annalibus libris hebreorum: que sunt hec. ☞ Primā die maria oīa exaltabunt̄. 15. cubitis sup montes. ☞ Secunda oīa equora psternent̄ in pfundū ita q̄ vix possint videri. ☞ Tertia redigēt̄ i statum antiquū. ☞ Quarta oēs belue et aīalia que mouent̄ in aquis cōgregabunt̄ et eleuabūtur sup pelagus more contentionis inuicē mugientes. ☞ Quinta omnia volatilia celi cōgregabuntur inuicem in campis plorantes non gustātes neq̄ bibētes. ☞ Sexta flumina ignea B surgent ab occasu solis contra faciem firmamenti vsq̄ ad ortum corruentia. ☞ Septima omnia sydera erratica: et fixa spargent ex se igneas comas sicut comete. ☞ Octaua magnus terremotus erit ita vt omnia edificia alta prosternant̄. ☞ Nona omnes lapides tā magni q̄ parui in quatuor partes diuidentur vnaquaq̄ petra aliam collidente. ☞ Decima omnes plante fluent sanguineū rorē. ☞ Undecima omnes montes et colles et edificia i pul- C uerem redigentur. ☞ Duodecima omnia animalia venient ad campos de siluis et montibus rugientia nihil gustantia. ☞ Tredecima oīa sepulchra ab ortu solis vsq̄ ad occasū patebunt cadaueribus ad resurgendū. ☞ Quartadecima homines de habitaculis suis recedent non intelligentes neq̄ loquentes: s̄ discurrētes. ☞ Quintadecia oēs morient̄ et resurgent cum mortuis longe ante defunctis. ☞ Et quāuis incertum sit vtrum signa predicta precessura sint iudicium vt narratum est: cum ibi sint quedam que parum habent verisimilitu-

B dinis.tamē certū est ꝙ aduentum iudicis ali-
qua signa ꝓcessura sint:⁊ ꝓpter iudicis reuerē
tiā:⁊ vt hoīes ad iudiciū se ꝑparent:quorū si-
gnorū aliqua ponunt̄ in euāgelio.⁊ sicut dicit
Augu.in ep̄la ad Esitiū circa mediū: illoꝝ si-
gnoꝝ que referunt̄ in euāgelio:quedā referun
tur ad excidiū ciuitatis hierusalē.vnde orta est
ipsius interrogatiōis occasio qñ quesierūt di-
scipuli qd̄ signū aduētus tui ⁊ ꝯsumatiōis secu
li:quedā referunt̄ ad aduētū suū p ecclesiā in
qua vsq ad finē venire nō cessat:quedā referū
tur ad illū aduētū qñ adueniet iudicaturus vi
uos ⁊ mortuos:⁊ quoꝝ signoꝝ ibi dictoꝝ ⁊ q̄d
horū triū referēdū sit diligenti consideratione
querendum est:sed hoc ad vitandum prolixi-
tatem declarare dimitto. Qō. IIII.

A **Quarto** querit̄ vtrū stelle cadent de celo.
Et videt̄ ꝙ sic.Mathe.24°. stelle
cadēt de celo. ¶ Itē apoc.6.stelle de celo ceci
derūt sup terrā sicut ficus emittit grossos suos
cum a vento mouetur.

¶ Cōtra.nullū corpus celeste nec pars ei⁹ ca
det de celo:q: corpa celestia nō sūt grauia nec
corruptibilia fm p̄hm.i.celi ⁊ mūdi:ſ3 quelibꝫ
stella aut est pars orbis sui.aut aliqd̄ ꝯtiguum
corpus orbi intra ipsum ꝯtēta in q̄ vel in quo ē
magna lucis aggregatio:q̄ꝓpter dicit p̄hs.
2°.celi ⁊ mūdi ꝙ stella est aggregatio lucis in
orbe.ergo nulla stella cadet de celo.

B ¶ Respondeo ꝙ ꝓprie loquēdo stelle nō ca-
dent de celo.Unde scd̄m augu.20.de ci.c.24.
Credēdū est illā locutionē tropicā esse qua di-
cunt stelle cadere de celo:hoc eñi dictū ē q: lu
mine suo videbunt̄ priuari supueniēte clarita-
te maiori fm glo.Mathe.24.sup verbū predi
ctū:ſ3 q: vt videt̄ alijs pi rōne possēt dici quoti
die cadere de celo.cū quotidie p solis ortū de-
sinant apparere.Ideo dñt ꝙ ante supnaturalē
ꝓductionē ignis cōflagratiōis generabit̄ per
actionē corpoꝝ celestiū tā vehemēs caliditas
⁊ siccitas q̄ erūt ꝯgrua dispositio ad ignis pre-
dicti ꝓductionē: ꝙ desinet generari arcus nu-
biū q̄ generat̄ in nubis roratiōe:⁊ alie ipressio
nes hūide ⁊ generabunt̄ asub descēdētes i tā-
ta multitudine ꝙ apparebit aspiciētib⁹ ꝙ sint
stelle de celo cadentes.

¶ Et sic patet solutio ad argumēta in opposi
tū:quāuis glo.exponat illud verbū apoc.de fi
delibus illis qui prius erant lucidi.q̄ erūt tūc
in terrenis innitentes. Qō. V.

A **Quinto** querit̄ vtrū sol ⁊ luna obscurabū-
tur.Et vī ꝙ sic.Math.24.post tri
bulationē dieꝝ illorū sol obscurabit̄ ⁊ luna nō
dabit lumē suū. ¶ Itē Joelis.2.sol vertet̄ in te
nebras ⁊ luna in sanguinē ante q̄ȝ veniat dies
domini magnus:⁊ terribilis.

¶ Cōtra.lux est solis qualitas naturalis: sed
in aduētu iudicis corpa celestia sua nālī quali
tate nō ꝑuabunt̄:imo vt vī ampliori claritate
dotabunt̄ iux̄ illud.Isa.30.erit lux lune sic lux
solis ⁊ lux solis septēplr̄.ergo videt̄ ꝙ sol ⁊ lu
na scd̄m rei veritatem non obscurabunt̄. B

¶ Rñdeo ꝙ solē ⁊ lunā obscurari pōt intelli
gi vel in ipso aduētu iudicis:⁊ sic scd̄m magi-
strū huius di.c.vlti.dicunt̄ obscurari nō sui lu-
minis priuatiōe:ſ3 supueniente maioris lumi-
nis claritate vel p aliquātulū tēporis ante iu-
dicis aduentū:⁊ sic scd̄m magistrū in eodē.c.
patient̄ eclipsim quā si paterent̄ p nāȝ tempori
bus diuersis nō oporteret hoc poni iter signa:
cū multotiēs hoc acciderit:sed credēdū est ꝙ
cōtra nāȝ simul patient̄ eclipsim ad terrorem
hoīum.p nām eñi impossibile esset ꝙ simul pa
terent̄ eclipsim:q: nālis solis eclipsis causatur
p interpositionē lune inter aspectū nostrū ⁊ so
lē:⁊ naturalis eclipsis lune per iterpositionē
terre diametraliter inter solem ⁊ lunam.

¶ Ad p̄ᵐ in oppᵐ dōm ꝙ scd̄m vnā glo.ideo C
sol ⁊ luna dicunt̄ obscurari:q: supueniēte cla-
ritate veri luminis videbunt̄ obscurari: ⁊ nul-
lius erūt luminis:vel intelligitur hoc de vera
eclipsi que precedet aduētū iudicis. vnde alia
glo.ibidē dicit ꝙ sol ⁊ luna ⁊ stelle ad tp̄s suo
lumine priuabunt̄ vt vicinū dñi indicēt aduen
tū:⁊ hoc 2° mō intelligēdū est verbū Joelis se
cundū ꝙ patet p magistrū in littera huius di.
c.vlti.aliter tñ obscurabit̄ sol q̄ȝ luna:q: rema
nente luce in sole q̄ est naturalis qualitas eius
tamen non irradiabit:sed quia luna recipit lu
men a sole obscurabitur per hoc ꝙ tunc lumē
a sole non recipiet. Questio. VI.

Sexto q̄rit̄ vtꝝ ꝟtutes celorū mouebunt̄.
¶ Rñdeo ꝙ p virtutes celoꝝ pōt A
intelligi ordo virtutū q̄ scd̄m Dionysiū li.de
angelica hierar.c.8.est medius in media hie-
rar.Uel possunt intelligi oēs celestes spiritus.
¶ Primo mō ꝓ tāto virtutes celoꝝ mouebū-
tur:q: angeli illius ordinis quoꝝ officiū ē cir-
ca mūdi regimē generale faciēdo aliqua facta
isolita ad reuocandū mētes hoīum in deū per
modicū tp̄s ante xp̄i aduētū faciēt facta maio
ris admirationis q̄ȝ vnq̄ȝ ante fecerint:⁊ in ip-
so xp̄i aduētu corpa celestia mouere cessabūt.
¶ Accipiēdo ꝟo virtutes mō.2°.s.pro angelis
oībus bonis dicuntur cōmouendi scd̄m magi
strū huius di.c.vlti.Nō metu dānationis vel
aliqua perturbatione pauoris:sed quadā ad-
miratione eorum que videbunt:⁊ sic intelligit̄

fm magistrū: vbi pus illud Job.26. Colūne celi pauent aduentum eius. Qō. VII.

A **Septimo** querit vtrū xpus iudicabit mūdū in valle Josaphat. Et videt q sic. Joel.3. Adducā omnes gentes in valle iosaphat et disceptabo cum eis. ¶ Itē actuū.j. quēadmodum vidistis eū euntē in celū: ita veniet: sed ascendit de monte oliueti qui preeminet valli iosaphat. g vr q ibi iudicabit.

¶ Contra. magister huius di.c.pe. reprehendit eos qui putant dnm descensurum in vallē iosaphat. ¶ Item omnes homines in illa valle comprehendi non possent.

¶ Respōdeo. q xpus nō descendet in vallem iosaphat: sed super montem oliueti de quo in celum ascendit: residebit in aere in loco alto: vt ab omnibus possit videri fm magistrum huius dis.c.pe. et forte parum citra locum illum
B in quo apostoli desierunt corporaliter ipm videre quando ascendebat in celum. homies aūt congregabūtur in valle iosaphat: cui preeminet mons oliueti: et quot in illa valle poterūt capi tot erunt ibi. alij circa vallem: quidā propinquius: quidam remotius: electis tamē existentibus ad dextram iudicis non in terra: sed i aere iuxta illud apostoli ad thesal.4. Rapiemur cum illis in nubibus obuiam xpo in aera. si enim non rapentur in aera nisi post iudiciū quando cum iudice ibunt in celum: non dicerentur rapi obuiam christo: sed post xpm. viri tamen perfecti eminentius: et magis prope iudicem erunt: reprobi vero erunt a sinistris iudicis. sicut habet expresse in euangelio: et erūt in terra. his concordat magister. supra di. precedenti.c.pe. dicens q boni rapientur obuiam
C christo in aera reprobis i terra quā dilexerūt remanentibus. et tunc recitabūtur preconia illorum bonorū etc. In quo satis apparet q raptus bonorū in aera est ante illam disceptationē scriptam. Math.25. et est magis cōgruū q sit in aere sup mōtē oliueti q sup locū in quo passus est: qr passus est in forma infirma: et iudicabit in gloriosa. sicut in gloriosa ascēdit.

¶ Ad pm in oppom dōm. q non dicit q xpus erit in valle iosaphat: sed q gētes in illo loco: circa congregabunt. ¶ Ar 2m nō plus concludit nisi q erit iudex sup montem oliueti: et hoc est verum: sed hoc erit in aere.

¶ Ad pmū ad partē aliam pz solutio. ¶ Ad 2m dōm. q quis omnes non poterunt cōpre-
D bendi in valle iosaphat: tamen dicuntur congregandi ad locū illū. sicut aliqn multa milia hominū dicunt congregari ad vnum dominū: quāuis non omnes tangant dominum.

Articulus. II.

Onsequēter queritur de secūdo pncipali. ¶ Et circa hoc querūtur.7. Primo vtrum innouatio mūdi erit aliud q eius purgatio. 2° vtrū motus corporum celestium cessabit. 3° vtrum cessabūt moueri in illo situ in quo creata fuerunt. 4° vtrū cessatio motus corporum celestium erit sufficiens causa nō agēdi nec patiēdi elemēta abinuicē. 5° vtrū lux corporum celestiū et elemētorum augebit. 6° vtrū bruta et vegetabilia destruent. 7° vtrū mūdo inouato et facta distinctiōe bonorum et malorum: deus posset aliqd addere ad bonitatem vniuersi. Qō. I.

Primo ondo q mundi inouatio non erit aliud q eius purgatio: qr vni9 A
rij generatio est alterius corruptio: et econuerso fm phm. pmo de gnatiōe: sed mundi vetustas et nouitas sūt contraria. g sua purgatio erit sua inouatio. ¶ Itē recessus a termio a quo et accessus ad terminū ad quē non sunt duo motus sed vnus. g silr recessus a vetustate qui est purgatio et accessus ad nouitatē qui est inouatio sunt idem motus. ¶ Item transmutatio a nigredine in albedinē est vnus motus q dicit dealbatio. g a sili transmutatio mundi a vetustate in nouitatē erit vnus motus: q dr inouatio. ¶ Itē purgatio argenti per ignem nihil aliud est q restitutio eius sue puritati. g similiter purgatio mūdi p ignem nihil aliud est q eius restitutio sue puritati. B

¶ Cōtra. corruptio nō est generatio: sed purgatio mūdi erit corruptio sue ipuritatis. et sua innouatio erit generatio puritatis. g sua purgatio non erit sua innouatio.

¶ Respōdeo. q ipossibile est mutationem nō hre aliquā rem positiuā p termio a quo vel p termino ad quē: et qr puatio nullā dicit rē positiuam: quāuis sint in re positiua. Ideo corruptio puationis nō pōt esse aliud realr q generatio hitus: sed qn illud qd corrumpit est res positiua distincta a re positiua q generat. tūc corruptio vnius realr nō est idem qd generatio alteri9: cū ergo p purgōnē mūdi remouenda sit ab elemētis aliq res positiua derogans sue puritati: qr p purgationē sepabunt a quolibz elemēto ptes aliorum: et dispōnes ad alia elemēta q cānt in elemētis p mutuā actionem et
passionē in cōfinijs suis: et receptura sint nobilitatem que eorum nature superaddet: vt inferius ondet. sequit q eius purgatio per quā ipuritatis fiet corruptio et sua inouatio que nō tm di- C

D

cit sue puritatis restitutioné: sꝫ vltra hoc alic⁹ nobilitatis receptioné realiter differét. aliud ergo erit realiter mũdi purgatio: ⁊ eius innonatio: ⁊ erit purgatio prioꝛ saltem oꝛdine nature ꝙ innouatio.

¶ Ad pmũ in oppo^m dõm. ꝙ pro tanto dicit phus. gnãtioné vnius esse coꝛruptõeꝫ alteri⁹: ⁊ ecõuerso: qꝛ ad vnũ sequet aliud. ¶ Ad 2^m dõm. ꝙ nõ est sile: qꝛ spaciũ a quo receditur ⁊
B spaciũ a quo accedit ꝯtinua sunt: duo aũt contraria distincta sunt ſm foꝛmã: sed si poneren tur duo loca discõtinua motus a termio pmi loci vsqꝫ ad finé ei⁹: ⁊ motus a pncipio alteri⁹ loci vsqꝫ ad finé ei⁹ essent duo motus salté: nisi illa duo respiceréE mobile: vt vnũ spaciũ ꝑpter coꝝ cõtiguitaté. ¶ Ad 3^m dicendũ. ꝙ in trãsmutatione a nigredine in albedinem sunt duo motus: vnus est q̃ est a nigro in nõ nigꝝ: ⁊ est coꝛruptio nigredis. alius q̃ est a nõ albo in albũ: ⁊ est generatio albedis. ¶ Ad 4^m dicenduꝫ. ꝙ nõ est simile de purgatione argenti ⁊ mundi: quia argentum per purgationé non recipit nobilitatem vltra suaꝫ naturã: sed mũdus in sui innouatiõe nobilitaté recipiet quã nunquam habuit. Qõ. II.

A **Secundo** querit vtrum motus coꝛpoꝛuꝫ celestiũ cessabit. Et vr̃ ꝙ nõ: nihil auferet eis qd̓ sit sue nãe ꝯueniẽs: sed motus coꝛpoꝝ celestiũ nãlis est saltem quãtũ ad naturalé aptitudiné mobilis ad illum motũ. ergo motus non remouebit ab eis. ¶ Iteꝫ in mundi inouatiõe coꝛpoꝛa celestia ⁊ elementaria melioꝛabunt: sed si cessaret motus celestiũ peioꝛarent: qꝛ nobilioꝛ est motus q̃ꝫ quies: cũ q̃es sit puatio motus: ⁊ hitus nobilioꝛ est puatione. ergo motus celestiũ nõ cessabit. ¶ Ité sicut oñsum est. lib. 2. Tps vel est motus primi mobilis ab anima nũeratus: vel est in illo motu. sicut in subiecto: sed tpus nunq̃ cessabit: qꝛ semper erit aliq̃s motus salté in inferno: ⁊ se
B cundũ phm. 4. phy. impossibile est motuꝫ esse sine tpe. ergo motus coꝛpoꝝ celestiũ nũꝙ cessabit. ¶ Ité sol per sui motũ successiue illuminat diuersas ptes terre. ergo si motus eius cessaret aliq̃ ptes terre remanerent perpetuo obscure: quod est inconueniens.

¶ Contra. apoc. 10. hétur ꝙ angelus iurauit ꝙ tps nõ erit amplius: sed impossibile est esse motũ sine tpe. ergo mot⁹ celi cessabit. ¶ Iteꝫ isa. 60. Non occidet vltra sol tuus.

¶ Respondeo. ꝙ in mundi inouatione cessabit motus coꝛpoꝝ celestiũ: nõ ꝑ nãm: sed ꝑ voluntatem itelligentiaꝝ mouẽtiũ obedientium volũtati creatoꝛis in desinendo mouere: sicut ex amoꝛe ei⁹ modo sibi obediũt in mouendo: C
quapꝛopter cõuenienter a pho. 12. metaph. dr causa pma mouere in rõne amati ⁊ desiderati: si tamé phus in suo verbo sanũ habꝫ itellectum. tũc aũt placebit creatoꝛi: vt ampli⁹ itelligentie coꝛpoꝛa celestia nõ moueant: qꝛ tunc hébit finis motus coꝛpoꝝ illoꝝ. itelligentie. n. mouent illa coꝛpoꝛa: vt per motuꝫ coꝝ fiat renouatio ifluentiaꝝ ⁊ temperãtia que req̃ritur ad generationé ⁊ coꝛruptioné quousqꝫ ipleat numerus electoꝝ. omne aũt qd̓ ꝓpter aliquéꝫ finé mouet: illo fine hito rõnabile est: vt ab illo motu q̃escat: nec. n. dici potest illa coꝛpoꝛa nõ moueri ꝓpter aliqué finé: qꝛ tũc motus eo B
rum esset inanis: nec ꝓpter finé qui acq̃ri non possit: qꝛ cũ natura ſm phum actioné nõ incipiat impossibilem compleri: multo foꝛti⁹ de⁹ non oꝛdinasset intelligentias illa mouere coꝛpoꝛa ꝓpter finem qui non possit haberi.

¶ Ad pmũ in oppo^m dõm. ꝙ celũ quãtuꝫ est ex parte sua non magis habet naturaleꝫ aptitudinem ad motuꝫ ꝙ ad quietem: qꝛ per neutrum coꝝ in se acquirit aliquam perfectioneꝫ vel perdit: tamen naturalis aptitudo sua magis est ꝓ tempoꝛe quo debꝫ moueri vt moueatur motu circulari q̃ꝫ recto: qꝛ cũ ſm phꝫ. j. celi ⁊ mundi: non sit graue neqꝫ leue: contra natu E
ram suam esset moueri motu recto deoꝛsuꝫ: q̃ motus competit grauibus: vel sursuꝫ: qui motus competit leuibus. ¶ Et pterea rõne figure que est circularis maioꝛé aptitudiné habet nãlé ad hoc vt circulariter moueat ꝙ recte.

¶ Ad 2^m dõm. ꝙ ſm phm. 5. physi. q̃uis q̃es ante motũ ꝯriet motui. extendẽdo nomé contrarietatis ad oppositioné: que est iter puationeꝫ ⁊ habitũ: non sic tñ est de q̃ete post motũ. q̃es. n. sequẽs motũ est finis eius: ⁊ ab eadem ꝟtute causat. ¶ Ad 3^m dõꝫ. ꝙ sicut declaratũ est. lib. 2°. di. 2ª. tpus põt accipi ꝓpꝛie: ⁊ cõmuniter siue large. Pꝛimo mõ est in motu pri F
mi mobil'. sic in sub°. ⁊ sine tpe sic dcõ poterit eé motus aliq̃s post iudiciũ: cũ sine tpe sic dicto fuerit mot⁹ tpe Iosue: qñ sole ⁊ lũa ad pꝛeces eius stantibus: vt hr̃ Iosue. 10. in quo dat itelligi ꝙ oẽs spe celestes. tũc steterũt: cũ ipse Iosue psequebat inimicos suos. Sed tps secundo mõ dcm̃ est in q̃libet motu sicut in subiecto: ⁊ nũerat ſm numeꝝ motuũ: ⁊ sine tpe sic dicto nũqꝫ erit motus. ¶ Ad 4^m dõm. ꝙ nulle ptes terre in supficie remanebũt obscure: qꝛ augebit lumé lune: ⁊ lumé stellaꝝ que sufficienter illuminabũt illã pté terre q̃ a sole non illustrabit: nec é iconueniẽs ꝙ vna pars terre magis illustret ꝙ alia. s. illa q̃ fuit ab hoib⁹ hitata

que a sole ꝑncipalr̃ illustrabit. Qō. iii.

A **Tertio** querit̃ vtruz corpora celestia cessabūt moueri in illo situ in quo creata fuerūt. Et vr̃ ꝙ sic. Jsido. in glo. super illud Jsa. 60. Nō occidet vltra sol tuus: qđ etiā recitat magr̃ hꝰ di. c. vlt. Post iudiciū sol laboris sui mercedē recipiet: ⁊ nō veniet ad occasuz: nec sol nec luna: ſ ʒ in ordine in quo creata sūt stabūt. g° a sili ⁊ alia corpora celestia. ℭ Jtem couenies est corpa celestia stare in optimo ordine quē possibile est ea hēre: sed credibile est ꝙ in tali ordine ⁊ situ creata fuerūt. g° cessabūt moueri in illo situ in quo creata fuerunt.

B ℭ Cōtra. corpora celestia ꝑ suū motū non redibunt ad situm in quo creata sunt nisi ab illo tpe moueant̃ ꝑ. 36. milia annoꝝ: cū octaua spera ꝓprio motu nō moueat̃ in. C. āīs nisi per vnū gradū: sed nō est credibile ꝙ tādiu duret hic mūdus ſm corruptibilē statū: cū dicat apostolus. 2. ad cor. 10. ꝙ nos sumus i quos fines seculorum deuenerunt. ergo corpora celestia nō stabunt in illo situ quo creata sunt.

ℭ Respōdeo. ꝙ vnus situs nō est magis cōueniens ꝙ̃ alius corporibus celestibus ꝓpter se: qꝛ ꝑ quocūq̧ situ seu cōstellatōe nō meliorant̃ nec peiorant̃: aliqua tamē cōstellatio seu habitudo illoꝝ corpoꝝ inter se magis est conueniens ad vnū effectū ꝙ̃ ad alia. vbi gr̃a. cō-
C iunctio solis ⁊ martis in corde leonis magis est cōueniēs ad generandū caliditatē ⁊ siccitatem in istis iferioribus ꝙ̃ ꝯiunctio Jouis ⁊ Saturni: ⁊ ista est ꝯueniētior ad aliquē aliuz effectū ꝙ̃ ꝑma: ⁊ sic de alijs. Quādo aūt ꝑmo creata fuerūt corpora celestia alij effectus in istis inferioribus reqrebant̃ ad cōueniēs mūdi regimen ꝙ̃ modo: ⁊ alij modo ꝙ̃ tūc: ⁊ alij in fine mūdi ꝙ̃ nūc. Dico ergo ꝙ corpa celestia creata fuerunt in ꝯueniētissimo situ ꝑ effectibus: qui tūc reqrebant̃: ⁊ modo sunt in cōuenientissimo situ pro effectibus qui nuncrequiruntur: ⁊ in fine mundi erunt in situ cōuenientissimo illi dispositioni elementorum que congruet incorruptibili statui. Cum ergo tūc
D congruat elementis dispositio que non fuisset congrua: quādo ꝑmo celestia corpora creata sunt: sequitur ꝙ nō cessabunt moueri in illo situ in quo creata fuerunt: ⁊ tamen cessabūt moueri in situ conuenientissimo mundo pro illo statu: qꝛ situs seu habitudo eorum inter se. tūc erit talis q̄ maxime disponet elemēta ad hoc vt non agant nec patiantur adinuicem.

ℭ Ad ꝑmū in oppositū dōm. ꝙ quāuis sol ⁊ luna quādo corpora celestia q̇escent habeant illā habitudinē iter se quaz habuerunt quādo ꝑmo creata sunt: non tū hēbunt eandē habitu- E
dinem ad illa corpora celestia: nec alia corpora celestia iter se quā hūerunt ꝙ̃do ꝑmo creata fuerunt. ℭ Ad 2ᵐ pʒ solo ex dictis in qōne.

ℭ Argumentū ad oppositū gr̃a cōclusionis ꝯcedendū est: tū rōne forme nō cogit: qꝛ deus q̇ corpora celestia creauit in qua hitudine voluit illa posset disponere ſm eandez hitudinē citissime si sibi placeret. Qō. iiii.

Quarto querit̃ vtrum cessatio motus corpoꝝ celestiū erit sufficiens causa nō agendi nec patiendi elementa abiuicē. Et vr̃ ꝙ sic. phus. 8. physi. asserit ⁊ probare conatur motū celi ita ꝑorem esse motibus alijs ꝙ ipso nō existente nō essent alij motꝰ: sed actio ⁊ passio elementoꝝ iter se est per motū alterationis. ergo cessatio motꝰ celi erit sufficiēs cā vt elementa non agant: nec patiantur abinuicem. ℭ Jtem mēsura est causa mensurati. vnitas. n. causa est numeri ⁊ eius mēsura: sed ſm phum. 4. physi. Tempore mediante motu celi mensuramus alios motus. ergo motus ē causa omniū motuum aliorum: cum ergo remotio cause sit sufficiēs rō remotionis effectus: B
cessatio motꝰ celi erit sufficiens causa nō agendi nec patiēdi elementa abiuicem. ℭ Jtē causa non agendi nec patiendi elementa abinuicem non erit eorum nature mutatio: quia eoꝝ natura mutari non posset existētia salua: quia ſm phm. secūdo physi. Natura rei est eius forma vel materia: nec amissio suaꝝ naturalium qualitatum: quia ille remanebunt eis: vt dictum est. ergo videtur ꝙ cessationis sue actionis ⁊ passionis inuicem non erit alia causa: nisi cessatio motus celi.

ℭ Contra. videt̃ sentire augu. lib. xj. cōfessionum vltra mediuz: ꝙ si corpora celestia starēt adhuc posset moueri rota figuli. ergo a simili C
possent elementa abinuicem alterari. ℭ Jtez a domino Stephano eþo Parisiēsi excōmunicatus est hic articulus: ꝙ si celū staret ignis i stupā nō ageret: qꝛ nec ds eēt: ſʒ q̄ rōne possʒ ignis i stupā agere: posset ēt agere i aliđ clm̄.

ℭ Ad hanc questionem dicunt quidaz ꝙ cessationis actionis ⁊ passionis elemētorum erit sufficiens causa cessatio motus celi: quanuis adhuc poterunt esse motus qui sunt ab anima rationali: eo ꝙ illa a virtute corporum celestium non dependet. ℭ Sed contra hoc ar- D
guitur sic. vt eniz habetur Josue. 10. ad preces Josue sol ⁊ luna steterunt: ⁊ si alia corpora celestia nō stetissent totus ordo corpoꝝ celestiū fuisset imutatus. tūc ergo omnia corpora celestia q̇euerūt: nec ꝑꝑ hoc omisit Josue pugna-

re:nec cessauerunt omnes actiones naturales
D per totum mundū. ¶ Preterea.illa opinio
videtur esse cōtra articulū excōmunicatū qui
allegat⁹ est.¶ Preterea.corpora celestia nō
tantū agunt hic iferius per sui motū:sed etiaʒ
per naturalem virtutē forme sue. sicut pʒ ꝑ di
uersos effectus naturales: q̄ per diuersas con
stellationes causant:⁊ ideo cessante motu ce
li adhuc per suam nālem virtutē possent age
re in elā:nisi aliud obstaret q̄ʒ eorū q̄es:q̄uis
ergo q̄es celi esset sufficiens causa:vt ideʒ ele
mentuʒ non ageret in aliud difformiter: eo ꝙ
per motum est renouatio influentiarū:quaruʒ
vna magis confortat virtutem vnius elemen
ti in sua actiōe q̄ȝ alia:tamē non esset sufficiēs
causa adhuc: vt vnū elementum nullo modo
aliud alteraret. ¶ Alij dn̄t ꝙ ⁊si q̄es celi non
E sit sufficiens causa huius per se:erit tamē suffi
ciens causa ꝑ accn̄s: iquātū q̄escet in illo pun
cto quo corpora celestia talē habebunt iter se
hitudinē que confortabit virtutē passibilioris
elementi ſm illaʒ ꝓportionē: qua exceditur a
ṽtute elemēti magis actiui.⁊ ideo nulluʒ ele
mentū aliq̄d poterit super aliud.¶ Sed hec
opio deficit in duobus.Pͥ p° q: nō est ꝓbabile
ꝙ corpora celestia habeant illā hitudinē iter
se quādo celuʒ q̄escet:imo magis est ꝓbabile:
ꝙ tunc erunt illa corpora in tali hitudine iter
se in qua maxime ꝯcordabūt ṽtuti elementorum
actiuorum:qđ arguit per hoc:q: an̄ productiōeʒ
ignis ꝯflagratōis causabit nāliter hic iferi⁹ ve
F hemēs caliditas ⁊ siccitas.sicut dcm̄ est supe
rius in articulo.pmo huius dis.¶ Preterea.
si q̄escerēt in tali hitudie:sic dicit opio:adhuc
nō seq̄ret ꝙ vnū aliud alterare nō posset.Cuʒ
eniʒ videamus elementū min⁹ actiuum agere
in elementū magis actiuū:q: nullū elementū
agit in aliud q̄n patiat ab eo:cū ſm phm.secū
do physi. omne agens physice in agendo pa
tiat:multo forti⁹ posset in eū agere:si per ṽtu
tem celestem ṽtus eius equaret illi⁹ ṽtuti.ma
gis.n.pōt equale in equale agere q̄ȝ debili⁹ in
fortius.adhuc.n.cuiuslʒ elementi pncipiū pas
siuum qđ est materia:iferius esset cuiuslʒ alte
rius elementi pn° actiuo:qđ est forma.tunc ta
men ita equaliter sese alterarēt vt quātum re
mitteretur qualitas vni⁹ remitteret q̄litas al
G terius:⁊ sic tandem ad talē equalitatem redu
cerentur:vt inter se nullam haberēt ꝯtrarieta
tem:⁊ tunc agere cessarent in iuicē:sed rema
nerent elem̄ta imperfecta in suis qualitatib⁹
actiuis ⁊ passiuis:⁊ etiā in suis essentijs suppo
sito ꝙ recipiant magis ⁊ min⁹:sicut dicit Cō
mētator in lib.de substantia orbis.Videtur ḡ

mihi dōm.ꝙ causa quare post iudiciuʒ elemē
ta sese nō alterabunt:manētib⁹ tamē suis eēn
tijs ⁊ qualitatib⁹ actiuis ⁊ passiuis in esse cō
pletissimo:est hec:q: deus supernaturaliter a
materia elementorum remouebit puationē que G
necessaria est ad transmutationem naturaleʒ.
vnde ⁊ ſm phm.pmo phy.ponit vnuʒ de pnci
pijs nāc.illa.n.puatio nō dicit tm̄ carentiā for
me in materia:sed dicit illam carentiaʒ forme
cū possibilitate ad eandem:⁊ si possibilitas il
la non tm̄ differat a materia ſm rōnem:sed sit
aliq̄d in formā transmutabile:ille qui eaʒ con
creauit materie ab eadem poterit eā exclude
re nihil positiuum materie ꝯferendo.si aūt in
materia non sit possibilitas ad formā nisi illa
que rōne sola differt a materia : imprimet de⁹
in mā supernaturaliter virtutem prohibenteʒ
ipsam posse transmutari naturaliter ad aliam
formam:⁊ sic nō remanebit in materia puatio
que necessaria est ad naturalē transmutatōeʒ. H
¶ Preterea.influentia generalis cause pme
sine qua nulla creatura pōt in suam actioneʒ
nō aderit elemētis ad hoc vt agant ⁊ patian
tur abiuicē.aderit tm̄ ad hoc vt in suis eēntijs
⁊ q̄litatib⁹ in esse completo perpetuo durēt:⁊
hec cā sufficeret:si nulla alia poneretur.
¶ Ad pmuʒ in oppositū dōm. ꝙ illud verbū
phi intelligi dʒ de poritate in agendo ⁊ patiē
do:nec plus potest per suas rōnes concludi.
¶ Ad 2m dōm.ꝙ mensura nō semper est cau
sa mēsurandi.vnde ⁊ ſm phm.4° physi.Men
suramus motū per tps:⁊ tps ꝑ motū.¶ Pre
terea. motus voluntarios qui nō depēdent a
virtute celi mensuramus ꝑ motū celi: pannuʒ
etiam mēsuramus per vlnam.¶ Ad 3m pʒ so
lutio ex dictis in q̄ōne. Q̄ō. V.

Quinto querit vtrum lux corporum cele A
stium ⁊ elementorum augebitur.Et
videtur ꝙ non:q: corpora celestia non tantuʒ
agunt hic inferius per motum: sed etiam per
lucem:sed post iudicium hec inferiora ampli⁹
non transmutabuntur . ergo superfluum esset
augmentum lucis eorum. ¶ Item ⁊si rei ca
renti luce possit dari lux.nihil tamen est dictu
ꝙ eius lux augeatur:sed terra luce caret.ergo
nihil est dictu ꝙ eius lux augebitur. ¶ Item
lux non est necessaria in ista machina mūdia
li:nisi propter hominis vsum:sed post iudiciū
lux ista mūdialis non veniet in hominū vsuʒ:
quod de damnatis planuʒ est:quia in inferno
sunt:⁊ erūt perpetuo tenebre.vnde Job.10.di
citur terra miserie ⁊ tenebraruʒ. Et de beatis.
Apoc.22°.dr̄ ꝙ non egebunt lumine lucerne: B
neqʒ lumine solis:quoniā dominus deus illu

minabit eos.ergo superfluũ esset lucis augmentum in corporibus celestib⁹ ⁊ elemẽtaribus.

¶ Contra. Jsa.30. Erit lux lune sicut lux solis. ⁊ lux solis septempliciter:sed corpora celestia post iudicium imittẽt lucem suam in hec inferiora.ergo hec inferiora amplius ꝙ̃ modo illuminabuntur. ¶ Jtem ſm phm.8°.physico. Homo est minor mundus:debet ergo conformari sibi in inouatione aliquo mõ maior mũdus:sed homo tunc ampliori lumĩe fulgebit. ḡ ⁊ totius mũdialis machĩne lux augebit.

C ¶ Respõdeo. ꝙ lux nõ tñ est in corporibus mundi ꝓpter vsuʒ necessitatis corporalis:sed etiam ꝓpter vsum vtilitatis spiritualis ad habendam delectatiõem in specie creature:⁊ ad contemplãdũ deum in lucis effectu. Post iudicium non erit lux vtilis ad supplendum indigentiam alicuius rei necessarie corporibus electorum:sed erit vtilis propter secundã causam. Electi enim cum hoc ꝙ deuʒ in se cõtemplabuntur simul contemplabuntur eum oculo mentis in effectibus suis tam spiritualibus ꝙ̃ corporalibus:⁊ in corporalibus delectabit oculus corporalis: ⁊ ideo conueniens erit ꝙ cum innouabitur homo lux etiam in corporibus celestibus augeatur:⁊ ex consequenti

D elementa habundantius illuminẽtur ꝙ̃ modo: quia a corporibus recipient ampliorem luminis influentiam. Utrum autem preter illam claritatem quã a corporibus celestibus recipient lux eis imprimatur alia incertum est: tamen nullum est inconueniens. si concedatur ꝙ sic:⁊ tunc sicut anime electorum per lumen glorie aliquo modo angelis conformant manente differentia in essentia ⁊ proprietatibus naturalibus.sic corpora inferiora per suã illustrationem aliqualiter corporibus celestibus conformabuntur salua differentia in essentia: ⁊ ꝓprietatibus naturalibus: tamen terra non

E illuminabit nisi in sui superficie. si enim in sui profundo illuminaretur:impij lumen illud viderent:qua visione sunt indigni.

¶ Ad pmum in oppositũ patet solutio ex dictis in questione:quod etiam dicitur corpora celestia hic inferius agere: per lucere itelligẽdum est ꝙ agant per lucem: in virtute tamen sue forme substantialis.aliter cum omnes stelle recipiant lumen a sole calefacerẽt ⁊ exiccarent:quod falsum est. Jn actione autem illuminandi que ratione lucis per se eis cõuenit cõmunicãt eo modo quo communicant in luce. ¶ Ad secundum dicendum.ꝙ minor est falsa.sicut eniʒ nulla substantia spiritualis est totaliter expers lucis.sic nulluʒ corpus est totaliter expers lucis:eo eni ipso quo omnes creature sunt effectus summe lucis:aliquo modo plus ⁊ minus lucem participãt: quãuis in aliquibus corporibus lateat lux eorum. vnde sola priuatio est pure tenebra.vñ male dixerunt dicentes nigerrimum colorem esse per omnẽ carentiam lucis. ¶ Ad tertium patet solutio ex dictis in questione. F

Qõ. VI.

Sexto queritur vtruʒ bruta ⁊ vegetabilia destruentur. Et videtur ꝙ nõ: quia animalia sunt ad ornatum elementoruʒ.ergo quãdo elementa meliorabuntur animalia nõ destruentur:quia tunc non debet ab eis auferri ornatus eorum. ¶ Jtem sicut elementa seruiunt homini:ita vegetabilia ⁊ animalia bruta.ergo sicut in mundi innouatione nobilitabũtur elemẽta:ita ⁊ vegetabilia nobilitabunt ⁊ animalia bruta. ¶ Jtem vegetabilia ⁊ bruta nobiliora sunt elementis:quia elementa ordinantur ad mixtum:mixtum ad vegetatiuũ: vegetatiuum ad sensitiuũ. ergo multo magis videntur esse de perfectiõe vniuersi ꝙ̃ elemẽta:⁊ ex consequenti magis ꝙ̃ elementa remanere debebunt. ¶ Jtem mundus corporalis post iudiciuʒ non erit necessarius: nisi ad hoc vt beati in ipso deum contemplando delectẽtur:⁊ inde amplius assurgant in laudem diuinaʒ:sed expressius refulget diuina bonitas in animalibus ⁊ plantis ꝙ̃ in elementis: qꝛ secũdum Augu.xj.de ci.c.16. Ordine nature preponuntur non viuentibus viuẽtia: ⁊ sentiẽtia non sentiẽtibus.ergo multo magis debebunt remanere bruta ⁊ vegetabilia ꝙ̃ elementa. A B

¶ Contra.cessante fine cessare debʒ id quod est ad finem:sed finis vegetabilium ⁊ brutorũ est corruptibilis hominis status:cum ergo in mundi innouatione cessabit corruptibilis hominis status: animalia ⁊ plante non remanebunt. ¶ Jtem omne viuens corruptibili vita morietur:sed nihil est ordinatũ ad resurgenduʒ qḋ ſm se totũ morit. huiusmodi aũt sunt vegetabilia ⁊ bruta.ḡ ita morient ꝙ nõ resurgẽt.

¶ Respõdeo.creaturaꝝ:quedã sunt incorruptibiles ſʒ se totas vt ãgeli boni ⁊ mali:⁊ corpora celestia:quedã corruptibiles ſm se totas vt mineralia vegetabilia ⁊ bruta:quedaʒ sunt corruptibiles secundum partem minus principalem:⁊ incorruptibiles secundum partem magis principalem:vt homines qui sunt corruptibiles secundum corpus: ⁊ incorruptibiles secundum animam:quedaʒ sunt corruptibiles in partibus:⁊ incõruptibiles in toto: nõ quin eorum natura tota ex parte sua corruptibilis sit:sed quia propter ordineʒ mundi non C

adest corrumpēs: ⁊ tales creature sunt elemē
B ta: statui incorruptibili nō conueniunt ea que
ſm se tota corruptibilia sunt ex sui nā: ⁊ ſm or
dinem mundi. ⁊ ideo talia non remanebunt:
cuiusmōi sunt mineralia vegetabilia ⁊ bruta.
Omnes aūt alie creature remanebunt: ⁊ que
in parte sunt corruptibiles secundum se totas
incorruptibiles efficientur.
¶ Ad pᵐ in oppoᵐ dōm. ꝙ aīalia nō sunt ad
ornatū elementoꝝ: nisi ſm corruptibilē mūdi
statū. vnde in parte aeris nobiliori non est ali
quis ornatus aīalium: nec etiā in igne: qꝛ non
sunt tam propter ornatū ꝙ̄ propter corrupti
bilis homīs status necessitatē. ¶ Ad 2ᵐ dōm.
ꝙ ꝙ̄uis bruta aīalia ⁊ plāte seruiant homini.
sicut elementa: non tamen tantā habent apti
tudinem ad statū incorruptibilitatis. sicut ele
mēta: qꝛ sunt corruptibilia ſm se tota. ¶ Ad
C 3ᵐ dōm. ꝙ quāuis vegetabilia ⁊ bruta sint no
biliora simpliciter ꝙ̄ elementa: nō tamē quo
ad conditionē durabilitatis. vegetabilia enī
⁊ animalia inter se habent causam corruptio
nis sue: nec celo quiescente possent perpetua
ri in esse: nec eadem in numero: nec eadem in
specie: nisi per miraculū: nō est aūt cōgrua ra
tio: quare deus ea per miraculū perpetuaret
in esse. ¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ ꝗcꝗd est perfectōis
in vegetabilibus ⁊ brutis perfectius est in ho
mine: qꝛ ⁊ perfecti⁹ viuit ꝙ̄ vegetabilia ⁊ sen
tit ꝙ̄ bruta. vnde ꝗcꝗd in vegetabilib⁹ ⁊ bru
tis est occasio cōtemplandi deū in effectibus
suis: perfectius reperitur in homine. vnde nō
opꝫ hac d̄ causa vegetabilia ⁊ bruta in perpe
tuum remanere. Questio. VII.

A **Septimo** queritur vtrū mundo innoua
to: ⁊ facta distinctione bonorū
⁊ malorum deus posset aliquid addere ad bo
nitatem vniuersi. Et videtur ꝙ nō: qꝛ illud nō
est perfectum. cuius perfectiōi aliꝗd addi po
test: sed vniuersum tunc erit perfectū. ergo sue
perfectiōi nulla poterit bonitas addi. ¶ Item
ſm Diony. 5. c. de di. no. creature procedunt a
deo. sicut numerus ab vnitate: sed est aliquis
numerus. s. binarius inter quē ⁊ vnitatē nul
lus potest eē numerus medius. ergo similiter
B est aliqua creatura: inter quā ⁊ deū nulla po
terit esse alia media: sed nihil in creatis nobi
lius est vniuerso: cū cōprehendat omnes crea
turas. ergo inter vniuersum inouatū ⁊ ipsum
deū nulla poterit esse media creatura. ¶ Itē
si de⁹ tūc posset addere ad bonitatē vniuersi.
⁊ nō adderet inuidus esset: qd̄ falsum est.
¶ Contra. deus posset omnes dānatos anni
hilare: ⁊ creare tot angelos sanctos: sed si hoc
faceret melius esset vniuersum: qꝛ plus esset in C
vniuerso de bono: ⁊ nihil de malo. ergo post
innouationem mūdi adhuc deus posset adde
re ad bonitatem vniuersi. ¶ Item omni effe
ctu non equante potentiā agentis: agens pos
set facere nobiliorem: sed vniuersum etiā ino
uatum non equabit potentiam dei. ergo deus
posset facere aliud vniuersum nobilius illo. ꝗ
plus posset de bonitate facere ꝙ̄ erit in hoc
vniuerso innouato.
¶ Respondeo. ꝙ deū aliꝗd posse addere ad
bonitatē vniuersi post eius inouatiōnē tripli
citer pōt itelligi: aut de illo eodē vniuerso in
nūero: aut de alio: aut partim de alio: aut par D
tim de eodem. Primo modo dico ꝙ si nomi
ne vniuersi accipiat: seu icludatur vniuersitas
omniū creaturaꝝ. tam substantiaꝝ ꝙ̄ acciden
tiū: absolutoꝝ ꝙ̄ relationū. sic deū posse adde
re ad bonitatē vniuersi ꝯtradictionē includit:
qꝛ illa bonitas superaddita: aut eēt substātia:
aut accidens: ⁊ tunc vniuersitas creaturarum
considerata ante additionem bonitatis illius
ad vniuersitatem creaturaꝝ includentem illā
superadditā bonitatē se haberet sicut ps ad
totū: totum autem ⁊ pars quāuis nō sint peni
tus diuersa numero: non tamen sunt penitus
idem: sed partim idē: partī diuersa ſm ꝙ tra
hi pōt ex snīa phi. in pmo phy. ¶ Si aūt nomi E
ne vniuersi itelligat vniuersitas substātiarum
tm̄. sic dico ꝙ illud idem vniuersum in nume
ro: qd̄ tūc erit etiā meliorari nō posset: qꝛ finis
eius meliorari nō poterit. Ille. n. finis de⁹ est:
nec vniuersitas omniū aliaꝝ substantiaꝝ con
iunctim posset melius ordinari ad suū finē ꝙ̄
tunc erit ordinata. Ille etiā substātie omnib⁹
pensatis non possent esse melius ordinate iter
se per comparationem ad suum totum: qd̄ est
vniuersum: nō posset etiā meliorari per melio
rationē aliquaꝝ creaturaꝝ ſm se alijs nō me
lioratis nec peioratis: qꝛ quanuis pars creatu
rarum esset meliorata ſm se. ex hoc tñ vniuer F
sum non esset melius. qꝛ per hoc nō meliorare
tur ꝓportio partiū inter se ⁊ ordo: que maxi
me attēduntur in bonitate uniuersi. sicut si in
psalterio chorda sonans obscure fieret ita cla
re sonans sicut illa que sonat clarius. ⁊ sicut si
luna fieret ita bona sicut sol sole non meliora
to. psalteriū esset peius: ⁊ mundus peior nec
posset meliorari per meliorationē. siue substā
tialem siue accidentalem omnium substantia
rum: quia substātia nature humane christi me
liorari non potest: nec actualiter: nec substan
tialiter. Beata etiam virgo meliorari non po
test: ⁊ si omnes alie substantie meliorarentur

substantialiter vniuersum nõ remaneret idem
penitus in numero: ⁊ si meliorarentur accidē
G taliter adhuc vniuersuꝫ omnibus pensatis nõ
melioraretur: q₂ tunc nõ esset bonitas in crea
turis quam requirit optimus vniuersi ordo ꝑ
comparationem ad iusticie ⁊ sapientie ⁊ mise
ricordie diuine manifestationē: qui ordo ma-
xime attendit in bonitate vniuersi. ⁋ Si autē
questio intelligatur de alio vniuerso in nume
ro. tunc dico ꝙ deus possꝫ facere aliud vniuer
sum melius isto etiā post sui inouationē. quā-
uis. n. deus aliquam creaturā possit facere: ita
bonam ꝙ illa eadem in numero non possꝫ fie
ri melior: nec etiaꝫ eadem in specie. sicut pꝫ in
H humana natura christi: que summuꝫ tenet in
specie humane nature: ⁊ cui superaddi nõ po
test aliq̄d de bonitate: siue substātiali: siue ac-
cidentali: tamē omnē aliam creaturam posset
deus facere meliorem sine fine in alia specie si
ue: i alio genere. deus enim posset facere oēm
bonitatē creatam que rōni creature non repu
gnat: sed quantacunqꝫ bonitas finita rationi
creature non repugnat: quia quantacūqꝫ esset
distaret adhuc ab increata bonitate in infini-
tum. ⁋ Si aūt questio intelligatur de vniuer
so partim eodem partim diuerso. sic dīt q̇daꝫ
ꝙ posset addere ad bonitatem: non tantū ma
terialem: sed etiam formalem vniuersi: etiam
I post sui innouationem: q₂ posset de nouo crea
re multa milia sanctorum angeloruꝫ: quibus
creatis vniuersitas ex illis ⁊ alijs creaturis ꝓ-
existentibus constituta melior esset: nõ tantuꝫ
materialiter: sed etiam formaliter. i. quantum
ad partium ordinem ad finem ⁊ iter se: q̄ erit
vniuersitas post sui innouationem sine illis.
¶ Aliqui tamē de questione se breuiter expe
dientes dicūt ꝙ tāta erit bonitas creata post
vniuersi innouationem ꝙ nullo modo creatu
ra. siue eadem numero. siue diuersa plus pos-
set de bonitate capere q̄ tunc erit. vnde tunc
erit tota bonitas quam possibile est creari. vn
de quāuis inter ipsum vniuersum innouatum
⁊ deuꝫ erunt infiniti gradus: non erunt tamē
K possibiles participari.
¶ Ad ꝑmū in oppositū dōm. ꝙ ꝓcedit de eo-
dē vniuerso in numero. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ ali-
quo mō ē sile: ⁊ multo magis dissimile. In hoc
eniꝫ est simile ꝙ sicut vnitas simplicior est nu
meris progredietibus ab ea: ⁊ ꝙ omnes par-
ticipant vnitatem. dicimus enim ꝙ binarius
est vnus numerus trinarius est vnꝰ numerus:
⁊ sic de alijs: nec duo numeri eq̄liter sunt vni-
tati propinqui. sic deus simplicior est omnibꝰ
creaturis: ⁊ quelibet creatura aliquid partici
pat de bonitate diuina: nec sunt due species ꝑ L
naturā equaliter sibi propinque: in multis tñ
est dissimilitudo: quia ab vnitate non ꝓcedit:
nisi vnus numerus imediate. s. binarius: ⁊ se-
quens numerus procedit ab vnitate median-
te binario: ⁊ sic deinceps. binarius etiam est:
ita propinquus vnitati ꝙ nõ potest numerus
ei propinquior esse: sed omnes angeli ⁊ tota
machina mundialis: ⁊ omnes anime rationa
les sunt a deo immediate tantum: nec est ali-
qua creatura ita deo propinqua: qua deꝰ non
posset facere aliam sibi propinquiorem: saltēꝫ
loquendo de propinquitate: que cōsideratur
in creaturis per suam naturaꝫ. vnde ⁊ si huma
na natura christi non posset deus facere aliaꝫ
sibi propinquiorem quantum ad motū existē-
di quem habet in diuino supposito: posset ta-
mē facere in alia specie vel in alio genere crea
turam nobilioris essentie cui maiorem posset M
dare gratiam singularis persone q̄ posset ca-
pere anima christi. si non esset persone diuine
vnita vt supposito. ¶ Ad tertium dicendum.
ꝙ in factione bonitatis create attenditur bo-
nitas per comparationem ⁊ voluntatem diui
nam. vnde non ideo deus voluit creare mun-
dum: quia bonuꝫ erat mundū creari: sed ideo
bonum fuit mundum creari: quia deus voluit
ipm creare: ⁊ ideo eo ipso ꝙ post mundi inno
uationeꝫ deus non volet addere ad bonitatē
creatam: bonum erit ꝙ non addatur.
¶ Primum argumentum ad partem aliam
procedit de vniuerso quod esset partim idem:
partim diuersuꝫ cum isto vniuerso innouato.
Uel potest dici ꝙ si hoc facto mundus esset
melior naturaliter: non tamē esset formaliter
melior: quia non esset: ita ꝯueniens ⁊ pulcher
ordo in vniuerso sicut erit. ¶ Secūdū ꝓcedit
de vniuerso qđ esset aliud in nūero ab isto.

Circa litterā. In humanitate suscepit illud A
quod est causa nostre resurrectiōis:
idest passionem ⁊ resurrectionem. quod sic est
intelligendum ꝙ eius passio est causa merito
ria nostre resurrectionis spiritualis: ⁊ in futu-
ro nostre resurrectionis gloriose. sua autem
resurrectio predicte duplicis resurrectōis fuit
causa exemplaris: Per verbū factum in car-
ne filij hominis fit corporum resurrectio. hu-
ius expositio patet per expositioneꝫ verbi pre
dicti. Angeli deferent ante eum signū crucis.
dicunt aliqui ꝙ non erit signuꝫ crucis in quo
crucifixꝰ est xp̄s: sed q̇dā signū illiꝰ crucis re-
pñtatiuū. Ego āt credo ꝙ illa eađ crux i nūe-

ro in qua crucifixus est portabitur ad iudiciũ ministerio sanctorum angelorum: qui.n. corpa hũa
B na redacta in pulueres eadem in numero restaurabit: illam eandem crucem in numero poterit restaurare: et multo rationabilius est quod ipsamet ad iudicium portetur quam aliud signum pro ea. ex hoc enim electis erit maior honor: et erit expressior materia assurgendi in laudes Jesu christi: et erit reprobis maior cõfusio. nec video inconueniens: si propter ratiões predictas ponatur quod per diuinam potentiam i perpetuum conseruetur. Ne impij in tormẽtis po-
C siti sub terra fruantur luce eorum. Potest dici vt volũt aliqui quod in alio hemisperio est aliquis terre hiatus: per quem deriuaretur solare lumẽ ad impios: si modo solito circulariter moueretur: sed hoc nihil est: quia post iudicium terra erit vndique clause: aliter enim si esset in aliqua parte eius hiatus vsque ad infernũ lumẽ stellarum existentium super hemisperium in quo esset ille hiatus illuminaret infernum. Vñ potest dici quod illud verbum quod dicit Isido. secundum falsam imaginationem quorũdam imaginantium esse infernum in superficie terre in hemispio isti ↄtraposito.

¶ De differentia mansionum in celo et in inferno. Distinctio. XLIX.

Ost resurrectionẽ vere facto vniuerso impletoque iudicio suos fines habebunt ciuitates due: vna xpi alia diaboli: vna bonorum et altera malorum: vtraque tamẽ angelorum et hominũ. Istis voluntas: illis facultas nõ poterit esse peccandi: vel vlla cõditio moriẽdi. istis in eterna vita feliciter viuẽtibus: illis infeliciter in eterna morte sine moriẽdi ptãte durãtibus: quia vtrique sine fine: sed in btitudine isti: alius alio pstabilius. in miseria vo illi: alius alio tolerabilius pmanebunt. Ex his apparet quod sicut boni differẽter glorificabuntur: alij magis: alij minus: ita et mali dñter in inferno punient. Sicut.n. in domo patris. i. in regno celorum mãsiones multe sunt. i. pmiorum dñtie: ita et in gehẽna diuerse sunt mansiones. i. suppliciorum differẽtie. oẽs tñ eternã penam patient. sicut oẽs electi eundẽ hẽbunt denariũ: quem prfamilias dedit oibus qui operati sũt in vinea. Noie denarij aliqd oibus electis cõe itelligit. s. vita eterna deus ipse quo oẽs fruent: sed impiter. nã sicut erit differens clarificatio corporum: ita dñs gloria erit aiarum. Stella.n. a stella. i. electus ab electo dñt in claritate mẽtis et corporis. Alij.n. alijs vicinius clariusque dei speciẽ ↄtemplabunt: et ipsa ↄtemplãdi dñia diuersitas mansionũ vocat. Domus ergo est vna. i. denarius est vnus: sed diuersitas est ibi mansionũ. i. differẽtia claritatis: quia vnũ est et summum bonũ beatitudo: et vita oium. i. deus ipe. Hoc bono oẽs electi pfruunt: sed alij alijs plenius. perfruent vo vidẽdo p spẽm nõ p speculũ in enigmate. Vere ergo vitã est videre vitã. i. cognoscere deũ in spẽ. Vñ veritas ait i euãgelio. Hec est vita eterna vt cognoscãt te: et quẽ misisti Jesum xpm esse vnũ et solũ verum deũ: hoc est hre vitam. i. cognoscere te: nõ est ipsa cognitio quod tu es: sed p cognitionẽ hẽre bonũ quod tu es. i. vita.

¶ Si omnes homines volũt esse beati.

Olet et queri de btitudine vtrum eam oẽs velit et sciãt que sit vera
S btitudo? De hoc Aug. in. xiij. li. de tri. ita disserit. Mirum est cũ capescẽde retinẽdeque btitudis volũtas vna sit oium: vñ tãta existat de ipsa btitudine rursus diuersitas volũtatũ: nõ quod eã aliquis nolit: sed quod nõ oẽs eã norint. Si.n. eam oẽs noscerẽt: non ab alijs putaret esse in virtute animi: ab alijs in voluptate corporis: ab alijs atque alijs alibi atque alibi. Quo ergo oẽs amant quod nõ omnes sciunt? Quis põt amare quod nescit? sic supra disputaui: cur beatitudo amat ab oibus: nec tñ scit ab oibus? an forte sciũt omnes que ipa sit: sed nõ oẽs sciunt vbi sit: et inde ↄtẽtio est? An forte falsum est quod p vo po

fuimus beate viuere oēs homines velle. Si enim beate viuere est. verbi grā. scdm animi virtutē viuere: quo mō beate viuere vult qui hoc nō vult? Nōne verius diximus homo ille nō vult beate viuere: qꝛ non vult scdm virtutez viuere: quod solū ē beate viuere. Nō ergo oēs beate viuere volunt: imo pauci hoc volunt: si nō est beate viuere nisi scdm virtutem animi viuere: qd multi nolūt. Ita ne falsum erit? Unde nec Cicero dubitauit. ait. n. Beati certe oēs eē volumus. absit vt hoc falsum esse dicamus. Quid ergo? an dicendū est etiā si nihil aliud sit beate viuere ꝙ scdm virtutē animi viuere. tamē ꝛ q hoc nō vult: beate viuere vult. Nimis qdē hoc videt absurdum. Tale. n. est: ac si dicamus: qui nō vult viuere beate: beate vult viuere. Istā repugnantiā qs audiat? quis ferat? ꝛ tamē ad hāc ꝯtrudit necessitas: si ꝛ oēs beate viuere velle verū est: ꝛ nō omnes volūt sic viuere: quo mō solum viuit beate. An illud ab his angustijs poterit nos eruere: si dicamus nihil esse beate viuere nisi viuere scdm delectationē suā: ꝛ ideo falsuz nō esse ꝙ omnes beate viuere velint: qꝛ omnes ita volūt vt queqꝫ delectat. Sed id quidē falsum est. Uelle enim quod nō deceat: est eē miserrimū. Nec tam miserū est nō adipisci qd velis: ꝙ adipisci velle qd nō oporteat. Quis ita cecus sit vt dicat aliquē iō beatuz: qꝛ viuit vt vult: cū ꝑfecto ꝛ si miser eēt: minꝰ tñ esset ꝛ si nihil eoꝝ q̄ ꝑperā voluisset hr̄e potuisset. Mala enim volūtate vel sola miser qsqꝫ efficitur: sed miserioꝛ cū desideriū male volūtatis impletur. Quapꝛopter qm̄ verum est ꝙ omnes homines esse beati velint: idqꝫ ardētissimo amoꝛe appetāt: ꝛ pꝛopter hoc cetera quecūqꝫ appetūt: nec qsqꝫ potest amare: qd omnino qd vl quale sit nescit: nec potest nescire qd sit quod se velle scit: seqtur vt omnes beatam vitā sciant. omnes autē beati habēt quod volūt: ꝙuis nō omnes qui habent quod volūt: continuo sint beati. cōtinuo autem miseri sunt qui vel nō habent qd volunt: vel id habēt quod non recte volūt. Beatꝰ ergo nō ē nisi qui ꝛ hꝫ omnia que vult: ꝛ nihil vult male. Ille quippe beate viuit q viuit vt vult: nec male aliquid vult. Cū ergo ex his duobus cōstet beata vita: licet in malis sit aliqs bonus: nō tamen nisi finitis oībus malis est beatus. Cum ergo ex hac vita qui in his miserijs fidelis ꝛ bonus est: venerit ad beatam vitā: tunc erit vere quod nūc nullo modo esse potest: vt sic homo viuat quo modo vult. Non enim ibi volet male viuere: aut volet aliqd: qd deerit: aut deerit aliqd quod voluerit. quicqd amabitur aderit: nec desiderabitur qd nō aderit. Et omne quod ibi erit: bonum erit: ꝛ sūmus deus summū bonum erit: ꝛ qd est omnino beatissimū: ita semp foꝛe certum erit. beatos autem esse se velle oīuz hominū est: beatos eē se velle omnes in coꝛde suo vident: nec tamē omniū est fides qua ad beatitudinē peruenit.

¶ Si quid de deo cognoscit aliqs quod ibi nō ītelligunt omnes.

Solet etiā queri vtrum aliqd de deo cognoscat aliqs magis meritꝰ vt petrus: quod non cognoscat aliqs minus meritꝰ vt linus. Pluribus videt ꝙ oīa de deo ad beatitudinez spectātia omnes cōmuniter electi cognoscant: sed differēter. Nihil enim in deo noscibile maius: digniusqꝫ videt ꝙ eum ītelligere trinū ꝛ vnum. hoc autem oēs tūc per speꝫ cognoscēt. Unde seqtur vt non sit aliquid beatitudini pertinēs īcognitum alicui beatoꝝ. Omnes ergo cun

cta illa videbūt: quoꝝ cognitio seruit beatitudini: sed in mō videndi differēt. Ali⁹.n.alio magis: ali⁹ alio min⁹ fulgebit

¶ De paritate gaudij.

Solet etiā queri an in gaudio dispares sint: sicut in claritate cognitionis differūt. De hoc Aug. ait. Multe māsiones in vna domo erūt .s. varie premioꝝ dignitates. s; vbi de⁹ erit omnia in omnibus. erit.n. in dispari claritate par gaudiū. vt quod habebūt singuli cōmune sit omnibus: q; etiā gloria capitis omniū erit per vinculū charitatis. Ex his datur itelligi ꝙ par gaudium omnes habebunt ꝛ si disparez cognitionis claritatē: quia per claritatem que in singulis erit perfecta tm̄ qsq; gaudebit de bono alterius: q̄tum gauderet si in seipso haberet. Sed si par erit cunctorum gaudiū: videtur ꝙ par sit oīū beatitudo: quod cōstat omnino nō esse. Ad qđ dici potest ꝙ beatitudo par esset si ita esset par gaudium: vt etiā par eēt cognitio: sed q; hoc nō erit: nō faciet paritas gaudij paritatē beatitudinis. Pōt etiam sic accipi par gaudiū vt non referatur paritas ad itentionem affectionis gaudentium: sed ad vniuersitatez rerū: de qb⁹ gaudebitur: quia de omni re vnde gaudebit vnus gaudebunt omnes.

¶ Si maior sit beatitudo sanctoꝝ post iudicium.

Post hoc queri solet si beatitudo sanctoꝝ maior sit futura post iudiciū q̄; iterim. Sine omni scrupulo credendum est eos habituros maiorem gloriā post iudicium q̄; ante: quia ꝛ maius erit gaudium eorum: vt supra testatus est Augu. amplior erit eorū cognitio. Unde Hierony. Peracto iudicio ampliorem gloriā sine claritatis de⁹ demonstrabit electis. Si quem mouet qui d opus sit spiritibus defunctorum corpora sua in resurrectione recipere: si eis potest sine corporib⁹ sūma beatitudo preberi: difficilis questio est: nec potest a nobis perfecte definiri: sed tamen dubium non est: ꝛ raptam a carnis sensibus hominis mentē: ꝛ post mortez ipsa carne deposita non sic videre posse icōmutabilem substantiā.i. deum: sicut sancti angeli vident: siue alia latentiori causa: siue ideo quia inest ei naturalis qdā appetitus corpus āministrandi quo retardatur quodāmodo ne tota intentione pergat in illud summū celum: donec ille appetitus conquiescat. Porro si tale sit corpus: cui⁹ sit difficilis ꝛ grauis amministratio: sicut hec caro que corrumpitur: multo magis auertitur mēs ab illa visione sūmi celi. Proinde cū hoc corpus iam nō animale: sed spūale receperit equata angelis: habebit perfectū nature sue modū obediēs ꝛ īperās viuificata ꝛ viuificās tā ieffabili facultate: vt sit ei glorie qđ fuit sarcine.

¶ Superius determinauit magister de resurrectione mortuorū: ꝛ de statu coꝝ ante resurrectionem: ꝛ de iudicio resurgentium. Hic determinat de remuneratione iudicatorum. Et diuiditur in duas. ☞ Primo determiat de remuneratione bonorum. ☞ Secūdo de retributione malorum. distin. sequenti. ibi. Hic oritur questio. ¶ Prima in duas. ☞ Primo determinat de retributione in cōmuni sanctorum. ☞ Secundo de partibus retributionis in speciali. ibi. Solet q̄ri. ¶ Pria in duas. ☞ Prio determinat de differenti participatōe beatitudis. ☞ 2° de appetitu btitudis. ibi. Solet et q̄ri. ¶ Illa ps q̄ ibi icipit. Solet q̄ri. diuidit in .3. ☞ p° detmiat ď dria cognitōis bonoꝝ. ☞ 2° de dria gaudij ipsoꝝ. ibi. Solet etiā q̄ri an in gaudio. ☞ 3° de dria btitudinis an̄ iudiciū ꝛ post. ibi. Post h° ꝛc. Arti. 1.

Circa hanc di. querendum est pncipaliter de .5. ☞ Primo de q̄litate beatitudinis ꝛ de eo in quo consistit. ☞ Scdo de ei⁹ appetitu ꝛ par

ticipatione. ☞ Tertio in speciali de dotibus anime. ☞ 4° de dotibus corporis. ☞ Quinto de accidentali premio bonoꝝ. ¶ Circa primū queruntur octo. ☞ Primo vtrū sit aliquis vltimus finis vite humane. ☞ Scḋo vtrū ille finis sit beatitudo. ☞ Tertio vtrū beatitudo sit quid creatum. ☞ Quarto vtrum sit actus. ☞ Quinto vtrum sit actus anime tm̄. ☞ Sexto vtrum sit actus itellect⁹ ꝛ volūtatis simul. ☞ 7° vtrū sit pncipalius actus voluntatis ꝙ̄ intellectus. ☞ Octauo vtrum principalius sit actus itellectus speculatiui ꝙ̄ practici. Q°. 1.

A Primo ostēdo ꝙ nō est aliq̄s vltimus finis vite humane. nihil.n.est vltimus finis vite humane qḋ ordinari potest ad aliū finē: sed nullū est bonū qḋ hō nō possit ordinare ad aliuꝫ finem etiam icreatū: qḋ patet cū hō diligit deū ꝓpter aliqḋ temporale commodū. ergo nihil est quod sit finis vltimus vite humane. ¶ Item nullus actus humane vite est vltimus. actus enim ei⁹ ꝓcedere possunt in ifinituꝫ: sed omnis actus humane vite est finis eius: qꝛ ſm phm 2° celi ꝛ mūdi. omnis res cui est operatio ipsa est ꝓpter operationē illā. ergo nullus finis vite hūane est vltim⁹. ¶ Itē si esset aliquis finis vltimus humane vite: homo nūqꝫ ageret nisi ꝓpter finem: quia vltim⁹

B finis est pmū mouens in agibilibus: sed multa videtur homo agere nō ꝓpter finem vt sūt omnia illa que facit sine deliberatiōe. ergo nō est aliqs vltimus finis vite humane.

¶ Contra. phs. 2. metaphy. probat: ꝙ in causis efficientibus essentialr̄ ordinatis est deuenire ad efficiens primum. ergo a simili in finibus vite humane essentialiter ordinatis oportet ponere vltimum. ¶ Iteꝫ phs vbi ꝓus. qui ponunt ꝓcessum in causis finalibus in infinitū auferunt naturam boni. sed secundum phꝫ 2. physicorum. Finis habet naturam optimi. ergo ponentes ꝓcessum in causis finalibus in i-

I finitum auferunt finem.

¶ Respōdeo. ꝙ vite humane est aliquis vltimus finis per se. In omnibus eniꝫ que per se habent ordinem adinuicem non est aliqḋ conueniēs nisi sit primum. Unde phus. 5. physicorum ꝓbat ꝙ in causis mouentibus per se non est ꝓcessus in ifinitum: quia vt dicit ibidem, cū ifinitorum non sit primum ꝛ primo mouente non existente alia non moueant non esset possibile alia moueri: quia secunda mouentia nō mouent nisi per hoc quod mouentur a primo mouente. illud autem quod mouet appetituꝫ est finis: ꝛ pᵐᵐ mouēs est vltim⁹ finis. ğ si negat vltim⁹ finis nullus alius finis poterit appetitum mouere: ꝛ sic volūtas nihil appetere posset: qḋ manifeste falsum est. ¶ Preterea. nullus naturalr̄ appetit id quod a quocūqꝫ ipossibile est haberi per quācūqꝫ viā. ꝙ̄uis.n. volūtas deliberatiua possit esse ipossibilium ſꝫ phꝫ

B 3° ethic. c. 5. hoc tamen de nāli appetitu nullo mō vere dici potest. ꝙ̄uis.n. in aliquo frustretur nālis appetitus ꝓpter aliqḋ accidens: vt in dānatꝭ qui naturalr̄ appetūt felicitatē: quā ipossibile est eos ꝯseq̄ ꝓpter suā obstinationē: tamē nullus appetit⁹ rōnalis creature frustra ꝑ nō pōt vlr̄ ꝛ per se: sed vt docet experiētia. vita humana naturalr̄ appetit pfectā quieteꝫ. ergo quietē perfectaꝫ ab aliquo consequi per viā aliquam possibile est: sed ipossibile est pfe-

E cte quiescere vitaꝫ humanā in re ordinata ad alium finē per se: qḋ docet etiā experiētia illū q̄ motus appetit⁹ sui diligēter vult considerare. ergo opꝫ concedere esse vite humane aliquem vltimum finem per se.

¶ Ad primuꝫ in oppositum dicendum cū dicitur ꝙ nihil est vltimus finis vite humane qḋ ordinari potest ad alium finem ꝛc. dico ꝙ verum est si potest ordinari ad alium finem per se. sic autem deus ordinari non potest ad aliū finem: quia omne illud qḋ est finis per se alicuius alterius melius est illo. vltimus tamen finis per se potest ordinari per accidēs ad aliquid aliud: vt ad finem. s. per malam intentio-

F nem abutentis. ¶ Ad secundum dicenduꝫ ꝙ non omnis actus vite humane est finis eius ꝑ se. quamuis quilibet act⁹ eius possit esse finis eius per accidens. In causis autem per accn̄s nihil prohibet in infinitum procedere. ita tamen ꝙ totū acceptum semper sit finitum. cause enim per accidens secundum phm. 2. physi. indeterminate sūt. ¶ Preterea argumentū peccat: quia in tertia figura non concluditur vniuersalis conclusio. vnde debet sic concludere: ꝙ est finis aliquis vite humane qui non est finis vltimus: ꝛ hoc est verum: vel ꝙ sunt fi-

G nes aliqui vite humane in quibus potest procedi sine fine. Et hoc est verum in finibus per accidens. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ homo agens inquantum homo agit per rationem ꝛ voluntatem: quia per hoc distinguitur a brutis. vnde actus hominis non ꝓcedentes ex ratione ꝛ voluntate: ꝛ si possint actus hominis dici: non tū ꝓprie loquēdo dici possunt act⁹ vite hūane: ſꝫ magis vite brutalis. Et ꝑterea illi actus ꝛ si nō habeant finē sibi ꝓstitutū a rōne. hñt tñ finē imagiatū: si sunt act⁹ ꝓsupponētes in hoie aliquā cognitōeꝫ: aut sibi ꝓstitutū a cōditore nāe: si sunt act⁹ non presupponentes in

homine aliquam cognitionem vt sunt act^9 potentie vegetatiue:z hoꝶ finiũ finis vltim^9 ẽ vltimus finis humane vite:q: deus qui vite humane finis est vltim^9 est finis omniũ creaturarum.vt ostensum est lib.3.di.pma. Qõ. ii.

A **Secundo** queritur vtꝶ vltim^9 finis vite humane sit hoīs beatitudo.Et videt ꝙ nõ.vltim^9 finis vite humane finis est omniũ creaturaꝶ:vt pꝫ lib.3.di.pma.in illa q̃stione.vtꝶ bonitas xp̄i sit finis omniũ creaturarum:sed beatitudo nõ est finis omniũ creaturaꝶ:q: multe creature sunt que nõ sũt capaces beatitudis.ergo vltim^9 finis vite humane nõ est beatitudo. ¶ Itẽ vt oñsum ẽ lib.2. dist. 38.Omniũ bonoꝶ actuum voluntatis ẽ vnus finis vltim^9:sed non omniũ volantatũ est vna beatitudo.ergo vltim^9 finis hũane vite nõ est beatitudo. ¶ Itẽ finis vite humane est q̃d p se sufficiẽtissimũ:sed felicitas q̃ idẽ est qð beatitudo idiget exterioꝛib^9 bonis.ꝫ phꝫ p^o eth.

B c.11.ergo finis vite humane nõ est btitudo.

¶ Cõtra. Augu.8.de ci.c.3. Finis boni appellatur quo q̃sq; cũ peruenerit beat^9est.ergo vltimus finis vite humane est hoīs beatitudo.

¶ Itẽ idem.23.lib.q̃si in fine libri.finis noster est puenire ad illð regnũ cui^9nullus est finis: sed puenire ad illud regnũ est hoīs btitudo.ğ vltim^9finis vite hũane ẽ hoīs beatitudo.

¶ Rñdeo ꝙ vltim^9finis hũane vite dupliciť põt accipi.Uno mõ,p bono in quo vltimo q̃escit homo.alio mõ,p quiete hoīs in illo bono. Similr̃ beatitudo põt accipi dupl̃r. Uno mõ

C p̄o bono in quo homo beatificat. alio modo ,p pfecta ꝯiunctiõe hoīs cũ illo bono que coniunctio est hoīs beatificatio. accipiẽdo finẽꝫ z beatitudinẽ mõ p̄io vltim^9finis vite humane z hoīs beatitudo reał̃r idem sunt. simul̃r finis modo secũdo accept^9 realiter idẽ est cũ beatitudine secũdo modo accepta: sed differũt ꝭm rõnem:q: finis vltim^9dꝛ inq̃tum nõ oꝛdinat^9 ad vlterioꝛẽ finẽ.z pmo mouẽs appetitũ beatitudo dꝛ inq̃tũ est sufficiẽtissimũ hoīs bonũ.

¶ Ad p^m in opp^m dðm ꝙ vltim^9finis vite humane inq̃tũ accipitur p̄o bono in quo vltio

D q̃escit homo:z ipsa beatitudo ,p bono in quo homo beatificatur sunt vltim^9finis oīum creaturarum:q: vltim^9 finis vite hũane z btitudo p̄dicto modo accepta reał̃r idẽ sunt: sed creature irrõnales aliter ad illũ finem oꝛdinantur q̃ creature rõnales:q: rõnales illuꝫ finẽ attingunt imediate:z in illo beatificantur: sed irrationales ad illũ oꝛdinantur homie mediante: nec in illo beatificãtur:q̃uis aliquã ei^9 participatiõem imediate recipiant. ¶ Ad 2^m dðm

ꝙ accipiendo vltimum finem vite humane: z E beatitudinẽ pmo mõ:sicut omniũ bonaruꝫ voluntatũ est vnus finis:ita vna beatitudo: quia vnũ bonuꝫ est in quo oẽs bone volũtates beatificãtur.accipiẽdo aũt vltimũ finẽ z beatitudinẽ mõ scðo:nõ est oīum bonaꝶ voluntatum vn^9finis in numero: nec etiã in equali gradu. sicr̃ nec vna beatitudo vt iferi^9patebit. ¶ Ad 3^m dðꝫ.ꝙ ibi phs loq̃tur de felicitate politica: que habet in hac vita:que multis miserijs est permixta. vnde vt ita loquar:est felicitas misera, Questio. iii.

Tertio querit vtꝶ beatitudo sit q̃d creatũ Et videt ꝙ nõ.In nullo creato vi- A detur q̃escere vita humana.Unde aug.p^o lib. ꝯfes.v̄sus p̄n^m.loquẽꝫ ad deũ ait.Inquietũ est coꝛ nr̃m donec req̃escat in te: sed in beatitudine est q̃es toti^9 vite humane. ergo beatitudo nõ est aliq̃d creatũ. ¶ Item idẽ est gloꝛia qð beatitudo:sed psal.ad deũ loquẽs ait. Tu aũt domine susceptoꝛ meus es gloꝛia mea.ğ deus est beatitudo vite humane.

¶ Contra.videre deum est aliq̃d creatũ. ẽ.n. actus creature vidẽtis:sed videre deũ est hũane vite beatitudo.vnde vt habet Jo.17.ait saluatoꝛ ad p̄rem.hec ẽ vita eterna vt cognoscãt te.ergo beatitudo vite humane est aliq̃d creatum.Item beatitudo hoīs est in hoīe bono.ꝫ B phm pmo ethi.c.6.vñ ,pbat felicitatẽ nõ eẽ in hoīb^9 per hoc ꝙ honoꝛ magis videt in honorantib^9q̃ in honoꝛatis: sed q̃cq̃d est in hoīe ẽ creatũ.ergo beatitudo est q̃d creatum.

¶ Rñdeo. ꝙ btitudo vite hũane dupl̃r põt accipi.vno mõ,p illo bono in quo pfecte z plenarie req̃escit hũana vita.alio mõ ,p pfecta q̃ete humane vite in illo bono:que cõsistit in pfecta hoīs ꝯiunctiõe cũ bono illo. pmo mõ beatitudo accipitur ,p beatitudinis obiecto: z sic planum est ꝙ beatitudo dicit quid increatum .s.ipsum deum.in nulla.n.creatura posset homo inuenire perfectam sufficientiam ad quie- C tandum z perficiendum eum totum. eo enim ipso quo secundum animã factus est ad imaginem dei:stante capacitatis est:vt nullum bonum possit ei sufficere p̄ter summũ bonum. vnde in lib.de spiritu z anima ante mediũ. tãte dignitatis est humana cõditio vt nulluꝫ bonum possit ei sufficere p̄ter summũ. beatitudo autem secũdo modo accepta est aliq̃d existens in beato tãq; eius vltima z plenaria pfectio:z est aliquid creatum:sicut bene ostẽdũt rationes ad partẽ secũdam.

¶ Argumẽta ad partem pmam ,pcedunt de beatitudine pmo modo dicta. Qõ. iiii.

A **Quarto** queritur vtrum beatitudo sit act⁹. Et videt q̄ nō. melior est habit⁹ q̄ actus: q2 est pmanētior: ⁊ q2 sicut dicit phs 3° physi. illud bonū est meli⁹ qd̄ est pmanēti⁹: sed beatitudo est maximū hois bonū. ergo est habit⁹ ⁊ nō actus. ¶ Item beatitudo est ppetuum gaudiū. vnde saluator Jo. 16. de beatitudine sub noie gaudij loquēs ait. Gaudium vestrum nemo tollet a vobis: sed gaudiū est anime passio. cū ergo passio distinguat̄ ꝯ act⁹ fm phm ponentē. 2. ethi. c. 5. passiones. potentias. habit⁹ esse tanq̄ pncipia actionū. ergo beatitudo nō est actus. ¶ Itez pfecta vnio hois cum deo est relatio: sed perfecta hominum vnio cū B deo ē beatitudo hominis. ergo beatitudo hominis est relatio.

¶ Cōtra. beatitudo hois aut est habitus: aut actus: nō habit⁹: q2 tūc ꝯsisteret in virtute: qd̄ nitit̄ iprobare phs p° ethicoꝝ. c. 6. g̊ est actus. ¶ Itē phs pmo ethi. c. 9. venat̄ istā diffōnem felicitatis. s. q̄ felicitas est opatio ,ppria hois scdm̄ virtutē in vita pfecta. cū g̊ felicitas idem sit qd̄ beatitudo. beatitudo est actus.

¶ Rn̄deo. q̄ ⁊ si beatitudo extēdēdo nomen eius possit dici habit⁹ glorie: tū ,pprie loquēdo est act⁹ hois nobilissimus: actus. n. nobilior est habitu: q2 habitus ordinat̄ ad actū vt ad finez C ⁊ scdm̄ phm. 3. topic. finis pemīnet his q̄ sunt ad finem. vnde per bonū actū magis assimilatur homo deo q̄ est purus act⁹: q̄ per habitum tm̄. cum ergo beatitudo vite humane sit nobilissimū: quod esse possit in homine: cuz sit vite humane finis vltim⁹: vt ōnsum est. seq̄t q̄ beatitudo ,pprie loquēdo nō est habitus sed act⁹ siue plures siue vnus.

¶ Ad pm̄ in opp^m dōm q̄ iste act⁹ in quo beatitudo ꝯsistit ita est permanēs: sicut habit⁹ cuius est act⁹: q2 dei visio ⁊ fruitio sunt in bono itransmutabilr ⁊ inuariabiliter pmanentes: ⁊ pterea verbū phi itelligendū est ceteris pari- D bus. alias nō esset veꝝ. pmanētiora. n. sūt multa nō viuētia multis viuētib⁹. vnde ⁊ fm phm pmo ethi. c. 8. ,ppter diuturni⁹ esse non iudicat̄ per se vnū alio magis bonū. ¶ Ad 2^m dōm q̄ sicut cōiter dr̄ gaudiū nō est de eēntia beatitudinis: sed effect⁹ ei⁹ ab ea p se iseparabilis: q̄propter frequēter beatitudo nomē gaudij appellatur. Alij q̄bus magis assentio tenētes qd̄ gaudiū est de essentia beatitudis: dicūt q̄ cuz beatitudo dr̄ actus extēditur nomine act⁹ ad actuz siue eliciat̄ a bono: siue in bono causet̄ a beatitudinis obiecto: quid aūt de hoc sit tenēdum in articulo. 3. ostēdetur cū de visiōe ⁊ fruitione queret̄. ¶ Ad 3^m dōm q̄ cum dr̄ beatitudo vite humane est perfecta vnio hois cū deo non accipit̄ vnio pro relatiōe: sed pro actu vel actib⁹ q̄ vel q̄b⁹ hō pfecte deo vnit̄. Qō. V.

Quinto querit̄ vtꝝ beatitudo sit act⁹ anime tm̄. Et videt q̄ nō: q2 act⁹ hominis nō est actus tm̄ aie: cū homo constet ex A anima ⁊ corpore: sed beatitudo est act⁹ hois: q2 tot⁹ hō beatificat̄. ergo nō est actus aie tm̄. ¶ Item homo ordine nature pus itendit bonum corporale q̄ spūale: q2 ⁊ pus ordine nature ipm cognoscit: sed pmū in itentiōe est vltimum in executōe. ergo illud bonū quod homo vltimo ꝯseq̄tur est corporale: sed in bono qd̄ vltimo ꝯseq̄tur homo ē beatitudo. ergo cō sistit i bono corporis: qd̄ nō eēt veꝝ si eēt act⁹ anime tm̄. ¶ Itē beatitudo est act⁹ pfect⁹ virtutis pfecte: sed perfecta virtus respicit animā ⁊ corp⁹. vnde q2 cōtinentia nō domat corporis passiōes non dicitur virt⁹ perfecta vt tēperantia. vnde scdm̄ phm. 7. ethi. c. 2. nō est loq̄ndum de cōtinentia: vt de habitu virtutis: neq̄ vt de habitu alteri⁹ generis q̄ sit v̄tus. g̊ beatitudo est act⁹ aie ⁊ corporis simul. B

¶ Cōtra. scdm̄ phm pmo ethicoꝝ. c. 9. Felicitas est hois ,ppria opatio: sed hois ,ppria operatio est anime tm̄: q2 in operib⁹ corporis cum animabus alijs cōmunicat. ergo beatitudo ē actus anime tm̄. ¶ Item scdm̄ phm ibidem. felicitas est opatio anime secūdum virtutē: sed virtus nō est bonū corporis sed anime tm̄ secundū doctrinā augu. pmo de ci. c. 19. vbi dicit C de oppressis per violētiā: q̄ in eis nō perit pudicitia: q2 v̄tus animi est: nec in corporis bōis numerat̄. ergo beatitudo ē act⁹ aie tm̄.

¶ Rn̄deo. q̄ beatitudo vite humane est nobilissimū qd̄ in homine possit eē: nec creaturis ifra hominē ꝯuenire potest. cum ergo beatitudo sit vnus actus vel plures. vt ostēsum est. oz q̄ beatitudo consistat in actu vel actibus ,ppo vel ,pprijs homini: nō quibuscūq̄: sed in nobilissimis: actus autē ,ppius hominis nō est nisi ille qui est hominis per illā virtutē q̄ est homo. hec autem est anima itellectiua. nobilissimus ergo actus hominis est ille qui sibi cōuenit per aiam itellectiuam: siue sit cognitio siue dilectio. ergo beatitudo est act⁹ anime tm̄. vnde qui beatitudinē extimauerūt esse in corporalibus diuitijs seu delitijs vel honoribus sue nāe nobilitatē nō recognoscebant. D

¶ Ad pmum in oppositū dicēdum q̄ quidam est actus hois ratione anime ⁊ corporis simul sicut videre audire ⁊ passiōes sensitiui appetitus: que sunt cum corporali trāsmutatōe: ⁊ hi nō sunt anime tm̄: ⁊ sūt quidā actus hominis

ratione anime tm̄: vt intelligere ⁊ velle. vn/
E de sunt in anima separata. ⁊ hi dicuntur act⁹
anime tm̄. ¶ Ad secundum dicendum q̄ pri
mum quod homo appetit est beatitudo in sui
generalissimo esse: quod est bonum. tamē de/
scendendo specialius q̄ prius ordine nature
homo appetit bonum corporale q̄ spiritua/
le est per accidens. non per se: quia appetitus
sequitur cognitionem. ⁊ nostra cognitio inci
pit a sensu qui est respectu corporaliū. nō opꝫ
autē q̄ illud quod est p̄mū per accidens in in
tentione hominis sit illud bonum qd̄ vltimo
consequitur: sed illud qd̄ est p̄mum in itentio/
ne per se. illud autem dicit̄ esse primum in iten
tione per se quod magis ē appetibile: ⁊ quod
F p̄us appeti debet q̄tū est ex parte sua. tale aūt
est sp̄uale bonum. ¶ Ad tertium dicenduꝫ q̄
virtutes cardinales que sunt respectu passio/
num ⁊ operationū humanaruꝫ aliquo modo
corpus respiciūt. non q̄ earum essentia aut ei⁹
pars sit in corpore: sicut in subiecto: sed q̄ mo
derant corporis passiōes: ⁊ equāt corporales
operationes in comparatione ad alteruꝫ: sed
⁊ si in perfectis actibus talium virtutum per/
fectarum consistat felicitas politica. de q̄ tra/
ctat philosophus p̄mo lib. ethicoꝝ. tamen feli
citas vera in illis v̄tutibus non consistit: sꝫ in
actu charitatis patrie: ⁊ i actu habitus qui in
patria succedit fidei. Questio. vi.

Sexto queritur vtrum beatitudo sit actus
itellectus ⁊ voluntatis simul. Et vi/
detur q̄ non. quāto bonuꝫ est maius: tāto sim
plicius: sed vite humane beatitudo est maxi/
A mum hominis bonū: vt superius visum est. er
go est simplicissimū quod sit in homine. Sed
simplicior est act⁹ vnus q̄ duo simul. ergo nō
cōsistit nisi in vno actu: siue sit actus volunta/
tis siue itellectus. ¶ Item aug. lib. p̄mo de ci.
cap. penul. dicit de visione dei q̄ est summum
premiū: sed summū premium est beatitudo. er
go cum visio sit actus intellectus: in solo actu
itellectus consistit beatitudo. ¶ Item Jo. 16.
Hec est vita eterna vt cognoscant te. ergo con
sistit in actu solius itellectus. ¶ Item si actus
volūtatis esset de eēntia beatitudinis. ille act⁹
aut esset amor amicitie aut concupiscētie. non
amor amicitie: q̄ ille amor nihil aliud est q̄ꝫ
velle deo bonū: quod habet: qd̄ quilibet ex pu
ris naturalibus potest velle. Ad aliqd autem
quod sit de essentia beatitudinis non possum⁹
attingere per sola naturalia. Nec amor cōcu/
piscentie: quia tali amore diligitur amatū nō
p̄pter se: sed p̄pter amantē. ergo actus volun

tatis non est de essentia beatitudinis: cui⁹ de⁹
non est imediatum obiectum: sed actus volun B
tatis bonorum deus non est imediatum obie/
ctum: quia voluntas eorum non attingit deuꝫ
diligendo nisi mediante eius visione. p̄us eni
ordine nature videt ipsuꝫ q̄ꝫ attingat ipsuꝫ di/
ligendo. ergo actus voluntatis electorum nō
est de essentia beatitudinis. ¶ Item augus. 13.
de tri. c. 8. Beatus ē qui viuit vt vult: nec ma/
le aliquid vult. ergo in solo actu volūtatis cō/
sistit beatitudo. ¶ Item augu. lib. p̄mo de do
ctrina xp̄iana. lōge vltra mediū dicit de deo.
hec est summa merces vt ipso perfruamur: sed
sūma merces est beatitudo: ⁊ fruitio est actus
voluntatis: vt ostensum est lib. p̄mo. dist. p̄ma.
ergo in actu voluntatis tota essentia beatitu/ C
dinis consistit. nō ergo in actu voluntatis ⁊ i/
tellectus simul. ¶ Iteꝫ deus sub ratione qua
summū bonum: ⁊ sub nulla ratione alia ē bea/
titudinis obiectum: quia sub illa ratiōe: ⁊ sub
nulla alia est vltimus finis: sed sola voluntas
imediate attingit deum sub ratione qua sum/
mū bonum: quia quāuis itellectus ostendat si
bi summū bonū: nō tamē sub ratione est obie/
ctum eius: qua summū bonum: sed sub ratiōe
qua summū verū. ergo beatitudo in solo actu
voluntatis consistit. ¶ Item beatitudo vere
potentie nō ordinatur ad aliquid aliud q̄ ad
beatitudinis obiectuꝫ: sed visio summi veri or D
dinatur ad fruitionem summi boni. homo eni
spiritualiter considerans interiora sua experi/
ri potest: aliquo modo non posse esse vltimaꝫ
quietē ⁊ perfectam in cognitione. ergo sum/
mi veri visio non est beatitudo itellectus: ⁊ cō
stat q̄ non est beatitudo voluntatis. ergo non
est beatitudo creature rationalis: nec pars
beatitudinis eius.
¶ Contra. auctoritatuꝫ quedam dicunt q̄ cō
sistit in actu itellectus: quedam q̄ in actu vo/
luntatis. ergo in actu vtriusq̄ꝫ cōsistit. ¶ Iteꝫ
per illam eandem virtutem per quaꝫ aliquid E
mouetur ad terminuꝫ quiescit in termino: sed
per intellectum ⁊ voluntateꝫ homo mouetur
ad ipsum deum. ergo per intellectum ⁊ volun
tateꝫ quiescit in deo: sed beatitudo vite huma
ne est perfecta quies hois in deo. ergo in actu
vtriusq̄ꝫ beatitudo consistit.
¶ Ad questionem dixerunt aliqui q̄ essentia
beatitudinis vite humane in solius itellectus
actu consistit: ita q̄ nullo modo in actu volu
tatis. Primum enim obiectum volūtatis nō
est actus eius: sicut nec primum obiectum in/
tellectus est itellectio: sed intelligibile. beati/

F tudo vero pertinet ad voluntatem tāq̄ pmuz eius obiectum. sequitur ergo q̄ non pertineat ad ipsam tāq̄ actus ipsius. ¶ Preterea. voluntas fertur in finem etiam absentez cū ipm desiderat: et presentem cuz in seipso requiescit et delectatur. desiderium autem finis nō est cōsecutio finis: sed est motus ad finez. delectatio autem aduenit volūtati ex hoc q̄ finis est presens. non autem ex hoc aliquid fit presens: q̄ volūtas delectatur in ipso. oportet igitur esse aliquid aliud q̄ actum volūtatis per quod fit ipse finis presens volenti. hoc autem est actꝰ intellectus: quia tamen ad voluntatem pertinet
G delectatio consequens beatitudinem: que est quasi beatitudinis cōsūmatio accidentalis inseparabiliter beatitudinem consequens: ideo aliquando dicitur beatitudo pertinere ad voluntatem: eo q̄ quandoq̄ gaudium ipsum dicitur beatitudo. dicente augu. lib. 10. confes. c. pmo circa medium. q̄ beata vita est gaudium de veritate. ¶ Sed cōtra hanc opinionez expresse est auctoritas augu. allegata. in opponendo dicētis: q̄ summa merces est in fruitione. et ratio secunda ad secundā partē. ¶ Preterea augu. 19. de ci. c. 14. dicit q̄ in celesti ciuitate omnis vsus refertur ad fructū pacis eterne. fructus ergo pacis eterne pertinet ad vltimum
H finē vite humane: sed fructus pacis eterne est fruitio dei q̄ est actꝰ voluntatis. ¶ Preterea. sūma bonitas non est minoris nobilitatis secūdum rem: nec secūdum nostram rationem itelligendi q̄ summa veritas. ergo sicut deus est beatitudinis obiectum ratione sūme veritatis. ita ratione sūme bonitatis: sed sicut deus est beatitudinis obiectum intellectꝰ: inquantum est sūma veritas: ita est obiectuz voluntatis iquantum est sūma bonitas. ergo nec in actu itellectus tm̄: nec in actu volūtatis tm̄ consistit vite humane beatitudo: sed in actu vtriusq̄ simul. ¶ Videtur ergo mihi dicendū
I ad questionez q̄ beatitudo consistit in actu intellectus et voluntatis simul. Cuius ratio est: quia esse beatitudinis vite humane cōsistit in perfecta vnione anime ratiōalis cum deo. hec autem vnio icludit anime vnionem cum deo secunduz omnem sui potentiam: secūdū quaz vnibilis est cum eo imediate. potentia autem anime rationalis non tm̄ est intellectus: sz voluntas: et per quālibet illarum vnibilis est cuz deo imediate. sicut enim deus sub ratione qua summū verum est imediatum obiectum intellectus beatorum: ita sub ratione qua summuz bonum est imediatum voluntatis obiectuz eorum: quāuis enim ipso imediate non fruerent nisi ipsum imediate viderēt: tamen imediatuz K
obiectum voluntatis eorum non est ipsa visio summi boni: sed ipsum summū bonuz. non. n. volunt summū bonum ꝓpter illam visionem: sicut propter finem: sed volunt ipsam visionē propter ipsum summū bonuz sicut propter vltimum finem. Ipsum ergo summū bonuz primo et imediate est ab ipsis beatis volitum. est ergo voluntatis eorum imediatū obiectuz. ergo perfecta vnio anime cum deo: in qua beatitudo consistit: est per itellectum et voluntatez. in actu ergo vtriusq̄ simul consistit. ¶ Nec illa ratio pro contraria opione in corpore questionis adducta cogere videtur: quia primum obiectuz voluntatis est beatitudinis obiectū. L
non adeptio eius que est beatitudo: sed est obiectuz secundū: qd̄ est beatitudo creata: in quo continetur in generali: et implicite actus intellectus et voluntatis. clare enim videre deuz: et ipsum perfecte diligere est habere sufficientissimum bonum. quod habetur non tm̄ cognoscendo: sed etiam amando: sed perfecte per cognitionem et amorem patrie. imperfecte vero per cognitionem et amorem vie. vnde Greg. in omel. Penthecostes. Qui deum intelligēdo corde desiderat iam habet profecto quem amat. ¶ Deficit etiam secūda ratio in hoc qd̄ supponit nullum esse motuz voluntatis respectu summi boni clare visi: nisi delectationem. M
hoc enim est falsum: imo dico q̄ causatur illa delectatio ex summi boni clara visione et amore perfecto. sicut enim in appetitu sensitiuo amor boni presentis est delectationis causa. sic aliqualiter dico a simili amorem summi boni clare visi eē delectationis causam: que inseparabilis est ab eo: nec est in voluntate negandum passiones esse spirituales. quamuis subliniores sint: et sublimiori modo q̄ in appetitu sensitiuo. vnde dicit Dionysius quarto capitulo de diuinis nominibꝰ. de sancto Gōtheo. q̄ erat diuina passus. ¶ Preterea. ratio supponit q̄ gaudium non sit de beatitudinis eēn N
tia: quod non videtur mihi verum.

¶ Ad primum in oppositum dicendū q̄ non plus cōcludit: nisi q̄ beatitudo est simplicius quod sit in homine. secundum q̄ simplicitas opponitur compositioni ex actuali et potentiali: non compositioni que est ex pluribus actibus. ¶ Ad secundum et tertium dicendum q̄ consumata dei dilectio inseparabiliter concomitatur claram eius visionem: quia vt dicit augu. lib. 83. qōnum. q. 35. Nullum bonuz pfe/

cte cognoscitur qḋ perfecte nõ amat̃. ⁊ iõ scri-
O ptura ⁊ sancti cũ in beatitudine dicũt visionẽ
ꝯsistere icludũt ꝯcomitantẽ dilectionẽ. ¶ Ad
4m dõm ꝙ taꝫ amor amicitie q̄ amor ille quo
deus dicit̃ amari amore concupiscẽtie sunt de
ẽẽntia beatitudis: sed amor amicitie ṗncipali-
us. vt. n. ostẽsum est lib. 3. di. 27. in illa questio-
ne. vtꝝ principalior actus caritatis sit diligere
amore amicitie q̄ amore ꝯcupiscẽtie respectu
eiusdẽ boni amati. Amor amicitie sempꝛ nobi
lior ẽ q̄ amor ꝯcupiscẽtie ceteris paribꝰ: nec
põt deꝰ amari amore amicitie ex puris nãlibꝰ
ita ꝑfecte sicͤ reqͥrit ille amor amicitie qui ẽ de
beatitudis essentia. ⁊ ideo nõ valet ꝓbatio q̄ ꝓ
babatur amorẽ amicitie nõ posse esse de beati
tudinis essentia: nec etiã valet illa ꝓbatio qua
P ꝓbabatur ꝙ amor cõcupiscentie nõ sit de bea
titudinis essentia: qꝛ ꝙ amore concupiscentie
ametur amatuꝫ ꝓpter amantẽ. hoc est ex impꝛ
fectiõe illius amoris. Ille autẽ amor quo bea
ti volũt deum sibi ipsis ꝑfectius est. ⁊ ideo nõ
volũt eum sibi ꝓpter seipsos: vt ꝓpter vltimũ
finem: sed ꝓpter seipm. ¶ Ad 5m dõꝫ ꝙ mior
est falsa: vt ostensum est in corpore qõnis. quã
uis. n. visio sit necessaria dispositio in beato ad
hoc vt fruat̃ deo ꝑfecte. tamen ex hoc nõ seq̃-
tur ꝙ deus nõ sit illius fruitiõis imediatũ ob-
iectũ: sic q̄uis habitus lumis glorie sit necessa
ria dispositio ad hoc ꝙ itellectus videat deuꝫ:
nihilominꝰ tamẽ deus est illiꝰ visiõis imediatũ
Q obiectũ. ☞ Et si dicas ꝙ saltẽ deꝰ ṗus ordie na
ture est imediatum obm visionis q̄ imediatũ
obiectũ fruitionis. dico ꝙ verum est de ṗorita
te in via generationis que est ṗoritas qua im-
perfectũ ṗus est ꝑfecto: nõ de ṗoritate ꝑfectio
nis: ⁊ vt in pluribꝰ videmus ꝙ actuũ coordia-
torum iter se ṗor ordine nature in via gñatio-
nis minus est ꝑfectus q̄ꝫ posterior. nec hoc di
cens itendo dicere ꝙ illa visio sit impꝑfecta. est
eni res perfecta in genere visiõis: sed volo di-
cere ꝙ ipsa fruitio est actus perfectior: sicut d-
clarabit̃ in qõne sequẽti. ¶ Ad 6m ⁊ 7m dõm
R ꝙ cũ sancti dicunt beatitudinẽ consistere i dei
fruitiõe: icludũt ipsam visionẽ que est necessa-
ria dispositio ad fruitionẽ. ¶ Ad 8m dõ. ꝙ cũ
dr̃ ꝙ deus sub rõne qua sũmum bonum: ⁊ sub
nulla alia rõne est beatitudinis obm ⁊c̃. dico
ꝙ falsum est accipiẽdo beatitudinem ratione
totius essentie sue. deus tamẽ sub predicta ra-
tione ⁊ sub nulla alia est obiectũ illius partis
beatitudinis que conuenit creature rõnali me
diante voluntate. simil̃r dico ꝙ ipse deꝰ sub ra-
tione qua summũ verum est obiectũ illius par
tis beatitudinis que conuenit creature ratio-
nali mediante itellectu: ⁊ sicut deus sub ratiõe
qua summũ bonum ⁊ sub nulla alia est vltimꝰ S
finis volũtatis: ita sub rõne qua summũ veruꝫ
⁊ sub nulla alia est vltimꝰ finis itellectus: quẽ
imediate per suũ actum põt attingere: inq̄tuꝫ
tamẽ visio summi veri ordinat̃ ad fruitionem
summi boni. deus sub rõne qua summũ bonuꝫ
finis est itellectus mediãte volũtate. ⁊ ita oibꝰ
pensatis deus sub rõne qua summũ bonũ ṗn-
cipalius est finis rõnalis creature q̄ sub rõne
qua summũ veruꝫ. ⁊ sic pꝫ ꝙ q̄ꝫuis ex argumẽ
to bene cõcludatur ꝙ beatitudo ṗncipaliꝰ cõ-
sistit in actu voluntatis q̄ in actu itellectus. ꝑ
ipm tamẽ non concluditur ꝙ in solo actu vo-
lũtatis cõsistat: qꝛ in visiõe ichoatur: ⁊ in frui-
tione cõsumatur. ¶ Ad 9m dõm ꝙ beatitudo T
creature rõnalis consistit in imediata ⁊ perfe
cta sui vnione cũ deo: ⁊ sub rõne qua est sũmũ
bonũ. ⁊ ideo eius sunt due partes. s. visio ⁊ frui
tio: q̄uis etiã tota essentia beatitudinis nõ or
dinetur ad aliquid aliud q̄ ad beatitudis ob
iectum: tamẽ vna pars etiã bene ordinatur ad
aliam. s. minus ṗncipalis ad magis ṗncipalẽ:
vt visio ad fruitionẽ. ⁊ ideo quelibet illaruꝫ ꝑ
se magis debet dici pars beatitudinis q̄ bea-
titudo: quia neutra per se esset sufficiẽtissimuꝫ
bonum.

Questio. vii.

Septimo queritur vtꝝ beatitudo sit ṗn-
cipalius in actu voluntatis q̄
itellectus. Et videt̃ ꝙ non. beatitudo ṗncipa- A
lius est in actu nobilioris potẽtie: sed nobili-
or potentia est itellectus q̄ volũtas: qꝛ est re-
spectu vniuersalioris obiecti. ens. n. sub ratiõe
qua ens est eius obiectũ: vt videt̃ velle phs in
3° de anima. sed sub rõne qua bonũ est obꝫ vo
lũtatis. nobilior est autẽ ratio entis q̄ boni. g̃
beatitudo ṗncipalius consistit in actu intelle-
ctus. ¶ Itẽ scdm phm. 3. topicoꝝ. illud est no
bilius quod alio nõ idiget: q̄ illud quod indi
get ipso: sed actus voluntatis indiget actu in-
tellectus. nõ econuerso. ergo nobilior est actꝰ
itellectus. ⁊ ex cõsequẽti beatitudo ṗncipaliꝰ B
consistit in ipso. ¶ Itẽ itelligere bonũ ⁊ non
appetere nobiliꝰ est q̄ appetere circũscripto
itelligere: quia appetere cognitione circũscri-
pta cuicũqꝫ conuenit nature. ergo semper no
bilior est actus intelligendi bonum: q̄ actus
amandi. ergo beatitudo principalius in actu
itelligẽdi consistit. ¶ Item ille actus est nobi
lior qui sub spũalitate maiori suum obiectum
respicit: sꝫ huiusmodi est actus itelligendi: qꝛ
respicit rem secũdum esse qḋ habet in mente.
actus vero amandi respicit ipsam secũduꝫ eẽ
suum reale. res autem simpliciori modo sunt

C in anima q̃ extra animam. ergo nobilior est actus itelligendi q̃ amādi. ex quo concludit q in eo beatitudo pncipalius cōsistit. ¶ Item fm phm.8.phys. in motu grauium et leuium pncipale mouens est generās:q2 dat formam per quā exequunt motus ad quos determina ta sunt a generante:sed itellectus dat volunta ti formam per quā mouet se:q2 voluntas mo uet se per bonū itellectu3.ergo intellectus est pncipale mouens in actu voluntatis.est g̃ no bilior q̃ voluntas:in actu aūt nobilioris po tentie beatitudo pncipalius consistit.

¶ Contra. Ber.lib.de lib.ar. nō multū post pncipiū dicit rōnem esse quodāmō pedisequā

D voluntatis:voluntas ergo est nobilior rōne.g̃ in actu eius beatitudo pncipalius consistit. ¶ Item ansel.de cōceptu virginali.c.4.dñiū totius regni anime attribuit volūtati. ex hoc arguo vt pus. ¶ Itē Hugo in soliloquio de arra sponse.versus pncipium.loquens aie sue dicit.Ego scio q vita tua dilectio est: sed bea titudo est vita anime.g̃ maxime consistit in di lectione. ¶ Item Hugo sup illud.7.ca.ange. hierar.Feruidū calidū acutū et super frigidū. dicit: q dilectio supereminet scie et maior est itelligentia.s3 in pncipaliori actu btitudo pn cipalius cōsistit.ergo pncipalius cōsistit in di lectione que est actus voluntatis q̃ in sciēdo vel itelligendo qui sūt actus itellectus.

E ¶ Rñdeo q btitudo pncipalr est i actu volū tatis q̃ itellectus:vt.n.superius dcm est:p ean dem vtutē:per quā res mota ad terminū:q̄e scit in termio. g̃ per illā vtutem per quā pnci palius mouet ad terminū per illā pncipalius q̄escit in termio:q̃uis aūt moueat hō in vlti mum finē p itellectū et voluntate3 pncipalius tñ mouet in ipm per volūtatē q̃ per itellectū. Quapp Augu.xi.de ci.c.28.mouere attribuit amori dicens.sicut corpus pondere:sic animus amore fert: quocūq3 fert. Illi etiā q̃ sunt con trarie opionis expsse concedūt q dilectio pe

F minet cognitioni in mouēdo. g̃ pncipaliter q̄e scit hō in vltio fine per actū voluntatis q̃ itel lectus.quies aūt in vltimo fine est beatitudo. ¶ Preterea.sicut iter habitus vie charitas est donū pncipaliter fm Aug.15.de tri.c.18. ita iter habitus prie charitas est donū pncipaliter:sed in pria nobilior habitus h3 nobiliorē actū. ergo pfecte deū diligere q̃ est actus charitatis prie ē nobilissimus actus anie:cū g̃ in nobilissimo actu pncipalissime cōsistat beatitudo:et diligere sit actus volūtatis pncipaliter cōsistit in actu vo luntatis q̃ itellectus. ¶ Preterea.deus est vl timus finis maxime sub rōne q̃ bonum:qd p3:

q2 ex hoc q creature ordiant in ip3 vt in finē: G maxime est in eis rō bonitatis:sicut pp hoc q ipm respiciūt vt exēplar maxie est in eis rō ve ritatis.sed deus sub rōne qua sūmū bonū ē vo luntatis obm.sub rōne qua sūmū ens vel ver est itellectus obm.ergo volūtas magis respicit deū sub rōne finis q̃ intellectus:sed deus sub rō ne qua vltimus finis est beatificās.g̃ sub rōne q̃ est btitudinis obm pncipalius tendit in ipsu3 voluntas q̃ itellectus:et si sic:pncipalius consi stit btitudo i actu volūtatis q̃ itellectus. ¶ Pre terea.btitudo pncipalius cōsistit in nobilioris potētie actu q̃ in actu minus nobilis:s3 volun tas ē nobilior itellectu:q2 in suo actu cogi nō pōt. Nec circa ea q̃ sunt ad finē necessitari.in H tellectus aūt cogi pōt: et circa ea q̃ sunt ad fi nem necessitari.magis ēt potest transformare aiam volūtas q̃ itellectus: et suu3 obm respicit sub rōe nobiliori. bonū.n. obm est volūtatis. ens obm itellectus. Rō aūt boni est pfectior. tm̄.n.res h3 de bonitate q̃tum h3 de eo qd d3 hre.perfectio aūt rei cōsistit in hoc q hr q̄cq̄d hre d3. Rō aūt pfectionis addita enti ipm no bilitat:si ambitum eius nō cōtrahit. ratio aūt boni nō 9hit ens.realr.n.cōuertunt ens et bo num.pncipalius g̃ consistit beatitudo in actu volūtatis q̃ in actu intellectus.

¶ Ad pm in oppm dcm q mior est falsa et pro I positio falsa q̃ assumit ad pbandū ea3. rō eni3 bonitatis ita est vlis sicut rō entis : q2 rō enti tatis est bona:et rō bonitatis est ens.et sicut rō entitatis circuit oē ens: ita et rō bonitatis. Et tñ rō bonitatis nobilior est:q2 est bona per se. rō entis est bona per rōnē bonitatis. Illa aūt est melior q̃ est bona per se q̃ illa que est bōa per aliam rōne3.ratio aūt melior est nobilior. q2 sicut dicit Aug.6.de tri.c.8. In his que nō mole magna sunt idē est maius et melius. ¶ Ad 2m dcm q q̃uis voluntas non possit exire ali quem actū sine actu itellectus. Nō pp hoc tñ seqtur q itellectus sit nobilior volūtate.Cuius rō duplex est. Una:q2 intellectus in cōplemen K tum sui actus qui consistit in cōpleta sui forma tione:non pōt nisi per volūtate3.vñ dicit aug. 9.de tri.c.xi.q partum mētis añcedit appeti tus:quo id qd nosce volumus:querēdo ēt et in ueniēdo nascit.ples ipsa noticia.vñ sicut actus voluntatis idiget actu itellectus q̃tum ad sui initium:ita actus itellectus idiget actu volun tatis q̃tum ad sui cōplementu3. ¶ Et pterea voluntas cognitione modica pōt in magnu3 actum:qd p3: q2 hic de lege cōi non cognosci mus deū nisi mediate.Et tñ diligimus ipm ime diate:sed itellectus non pōt in magnū actum

L cum debili adiutorio volūtatis: ita q̄ omnib⁹ pensatis plus vniatur intellectus in rectitudine ꝛ perfectione sui actus per volūtatē q̄ ecōuerso: maxime cū in his q̄ sunt ad finē. voluntas possit cōuenire iudicio itellectus. vt i. 2. li. ostensum est. ❡ Ad 3ᵐ dōm q̄ maior vera est de appetitu q̄ est in rebus inanimatis: de quo dici pōt q̄ graue appetit esse deorsū: ꝛ de appetitu sensitiuo: loquēdo tamē de appetitu q̄ est velle: q̄ est idem qd libera iclinatio in rem volitam: falsa est: sic. n. appetere summū bonum circūscripto itelligere si esset possibile nobili⁹ esset q̄ ipm̄ itelligere ꝛ non appetere. ❡ Ad
M 4ᵐ dōm q̄ itellectus nō tm̄ itelligit silitudinē rei que est in aīa: imo per ipam pus itelligit rē extra: a cuius cognitiōe reflectit ad silitudinē cognoscendū. vn̄ eandē rem que est extra quā voluntas appetit itellectus itelligit. vn̄ nō intelligit ipam sub esse spūaliori q̄ voluntas appetat eam. sic. n. res extra nō est obiectū itellectus nisi sit anie representata: ita non est obiectum volūtatis nisi sit itellecta. ❡ Preterea. si res itellecta haberet spūalius esse in mēte q̄ extra: propter hoc q̄ mens est spūalior ea. hoc
N verificari nō posset de essentia increata que in infinitū spūalior ē oī mente creata. Cōparatio aūt potentiaꝝ fm̄ nobilitatē attendi deb3 per cōparationē ad nobilissimū obiectū: qd nō respicit itellectus sub esse spūaliori q̄ voluntas: imo ecōuerso eo q̄ spūali⁹ esse h3 in se q̄ verbum eius in mēte creata. ❡ Ad 5ᵐ dōm q̄ forma: per quā volūtas mouet se: nō est bonū apprehensum: imo finis est motus ei⁹. Forma āt per quā mouet se est ipsamet: vl' illud qd in ea est actiuū: q̄uis se nō moueat nisi psupposita intellectus cognitiōe. Qō. VIII.

A **Octauo** queritur vtrū beatitudo pncipalius cōsistat in actu itellect⁹ speculatiui q̄ practici. Et videt q̄ principalius in actu intellectus practici: q2 consistit pncipali⁹ in actu intellectus: qui similior est diuino itellectui: sed intellectus practicus similior est diuino itellectui q̄ speculatiuis: diuinus. n. itellectus practicus est: cognitio. n. eius cum ipsa voluntate causa est pductionis creaturarum. ergo beatitudo pncipalius cōsistit in actu itellectus practici q̄ speculatiui. ❡ Item ille itellectus est practicus nō tm̄ q̄ speculat operabilia: sed etiam q̄ speculatur pmū pncipiu3 operabilium qd est deus sub rōne qua est summū bonum: sed ille intellectus cuius actus est de beatitudinis eēntia speculatur summū bonū. ergo videt q̄ intellectus cui⁹ actus est de eēntia beatitudinis est practicus.

❡ Contra. itellectus practic⁹ est respectu operabilium per nos: q2 respectu taliū est scia practica: fm̄ Auic. pmo meta. c. 1. sed actus intellectus qui est de beatitudinis essentia est respectu dei qui nō est res operabilis per nos. ergo itellectus cuius est actus de beatitudinis eēntia nō est practicus. ❡ Itē Augu. pmo lib. de tri. c. 10. dicit q̄ in contemplatione dei est finis oium bonarū actionu3 ꝛ requies sempiterna: ꝛ gaudiū qd non aufertur a nobis: sed cōtemplatio est actus itellectus speculatiui. ergo in actu eius pncipalius consistit beatitudo q̄ in actu intellectus practici. B

❡ Respondeo q̄ itellectus aliquādo cōsiderat mām pure practicā que est aliquid operabile per nos. Et hoc nō pper scire sicut pper finem: sed pper opari: ꝛ tūc est simplr practicus. aliqū considerat verum nō operabile per nos: nec subiacens nostre dispōni. Et pp scire sicut pp finē: ꝛ tūc simplr est speculatiuus: aliquādo cōsiderat mā3 practicā: pp scire tm̄: aliquādo speculatiuā pp operari: vt cū medicus aliquā cōstellationē considerat vt meli⁹ possit pportiōare medicinā quā vult infirmo dare: ꝛ vtroq3 istoꝝ modoꝝ est partim speculatiu⁹: partim practicus. Sed pmo modo magis est speculatiuus q̄ practicus. Scdo mō econuerso. q2 finis magis est cōsiderandus ad iudicādu3 intellectū speculatiuū vel practicū q̄ materia. vn̄ phs. 2. meta. speculatiuā sciam distiguit a practica maxime penes fine3 dicens: q̄ theorice finis est veritas: ꝛ practice opus. Aliquādo itellectus cōsiderat aliqd non opabile per nos: nec pper operationē exteriorem. nec pper scire tm̄: sed pper scire ordinatum ad interiore3 operationē que est dilectio ꝛ intellectus: ꝛ sub hac rōe parti3 est speculatiu⁹: ꝛ partim practic⁹: extendēdo praxim ad interiorem operationem que est dilectio: ꝛ magis practicus q̄ speculatiuus: q2 vt iam dictu3 est magis attendit ratio itellectus speculatiui penes fines q̄ penes materiā: talis aūt est intellectus cuius actus est de beatitudinis eēntia. Intellect⁹ aūt beatus q̄uis speculetur bonū quod est operabile per nos. hoc est summum bonum non tm̄ speculatur ipm̄ pper scire tātum. sed pper scire in ordine ad perfecta3 ei⁹ dilectionem. vnde ꝛ pncipalius speculatur rationem bonitatis q̄ veritatis: non sic intelligendo q̄ clarius videat vna3 q̄ aliam: sed q2 vnam in ordine ad aliam speculatur. ⁋ Et iō concedo q̄ beatitudo consistit pncipalius in actu intellectus practici extendendo praxim ad dilectionem q̄ in actu intellectus specula C D E

F tiui. Qr tamē praxis non consueuit extēdi ad actionem voluntatis interiorē: ideo satis con uenienter dicit talis intellectus esse affectiu⁹. Et ppter rōnez similem aliqui qui nolūt cōce dere sciam theologicā pncipalius esse practi cam q̄ speculatiuā: cōcedunt tamē eā pncipa lius esse affectiuā q̄ speculatiuam.

¶ Ad pmū in oppositum dōm q diuinus in tellectus intelligit essentiam suam pmo. et per essentiam suaz creaturas. respectu creaturaꝝ practicus est: non tamē eo modo quo videtur respectu nostrorū effectuum: qr nostraz deter minat voluntatem nō ipsam necessitando: sed

G iclinando. Ideo. n. artifex disponit partes do mus tali modo vel tali: quia dictamen sui in tellectus inclinat ipm ad sic faciendū. Nō sic autem est de intellectu diuino respectu volun tatis sue: non eni ideo deus voluit creare mū dum: quia intellectus suus dictabat bonū esse mundum creari: sed ecōuerso: quod sic pbo. ☞ Quero quare bonum fuit mundum creari. ☞ Si dicas quia deus voluit ipsum creare: ha beo ppositum. ☞ Si dicas qr diuinus intelle ctus dictabat bonum esse mūdum creari. Cō tra. non enim ideo bonū fuit mundu3 creari: quia diuinus intellectus dictabat bonum esse mundum creari: sed quia bonum erat mūdu3

H creari diuinus itellectus hoc dictabat. ☞ Si dicas q mundum creari erat bonum absolu te: non in comparatione ad diuinum intelle ctum seu voluntatem: tunc nō poterat nō esse bonu3. ergo diuinus intellectus non poterat hoc non dictare. cum ergo diuina volūtas di scordare non possit a dictamine sui intellect⁹. si ideo voluisset mundum creare: quia intel lectus dictabat bonum esse mundu3 creari: nō potuisset velle mundum non creare: qd falsu3 est: et contra articulu3 excōmunicatū a domi no Stephano episcopo parisiē. Diuinus aūt intellect⁹ respectu sue essentie: et si nō sit practi cus fm q praxis dicitur ab exteriori operatio ne: tamen extendendo praxim ad dilectione3

I practicus est: vel vt melius dicatur affectiuus inquantum se perfecte intelligit vt se perfecte diligat. Speculatiuus aute3 est respectu essen tie sue: inquantū essentia sua per eu3 operabi lis non est: nec etiam per alium. Unde per ar gumentum concludi non potest q beatitudo consistat pncipalius in intellectu practico p prie loquēdo d praxi f3 q dr ab exteriori ope ratione: quāuis pncipalius consistat in intel lectu practico q̄ speculatiuo: extendendo no men praxis ad praxim que dicit de dilectione

qui intellectus cōuenientius appellari potest affectiuus q̄ practicus. ¶ Ad secundū patet quid dicendum ex iam dictis in qōne. K

¶ Primum argumentu3 ad partem scdam procedit de intellectu practico dicto a praxi proprie dicta. i. ab exteriori operatiōe. ¶ Ad secundum dicendum q ibi Aug. accipit con templationem pro contemplatiua vita q pn cipalius consistit in dilectione q̄ in cognitio ne: vt in pcedenti qōne dictum est. vita anime dilectio est.

Articulus. ii.

Onsequēter querit de secūdo pn cipali. ¶ Et circa hoc querū tur octo. ☞ Primo vtrū oēs homines appetant beatitudi nem. ☞ Secundo vtru3 de ne cessitate. ☞ Tertio vtrum vo luntas in appetendo beatitudine3 moueat se. ☞ Quarto vtrū voluntas velit quicquid vult propter beatitudinem. ☞ Quinto vtrum vo luntas in appetendo beatitudine3 mereatur. ☞ Sexto vtru3 beatitudo possit haberi in hac vita. ☞ Septimo vtrum beatitudo electorum erit maior post iudicium q̄ ante. ¶ Octauo vtrum beatitudo ab omnibus beatis equali ter participetur.

Questio. i.

Primo ostendo q non omnes homines appetant beatitudinem. August. A io. de trini. capitulo pmo. Firmissime nouim⁹ amari nisi nota non posse. Sed nō omnes ho mines cognoscunt beatitudinem: qd patet: qr scdm philosophum. pmo ethico. cap. 6. Qui dam posuerunt eam in voluptatibus. quida3 in diuitijs. quidam in honoribus. ergo non omnes appetunt beatitudinem. ¶ Item phi losophus. io. ethicorum. capi. octauo. dicit q felicitas est operatio intellectus secundū pro priam virtute3: sed non omnes appetunt ope rari secundum virtutem: cum multos magis videamus appetere vitia q̄ virtutes. ergo nō omnes appetunt beatitudinem. ¶ Ite3 si bea B titudo appeteretur ab omnibus non videre tur huius esse alia ratio nisi quia appetitus beatitudinis est naturalis. Sed hec ratio nō est sufficiens: quia sexus virilis naturalis est viris. Nec tamen consequitur omnia indi uidua speciei humane. ergo nō omnes homi nes appetunt beatitudinem.

¶ Contra. Augusti. decimotertio de trinita. capi. quinto. dicit q omnes appetunt beatitu dinem. ¶ Item omnia bonu3 appetunt. dicit enim phus. pmo ethic. Circa pncipiū: q bene

C enunciauerũt dicentes esse bonũ qđ oĩa appetunt. ergo scđm regulam eiusdem. 3. topi. Maxime bonum oẽs maxime appetunt: sed beatitudo est maximũ bonuꝫ. ergo omnes homies maxime beatitudiñe appetunt.

¶ Rñdeo φ btitudo duplr pōt cōsiderari. s. in gnāli inq̄tū est bonū quoddá sufficientissimum: vel in spāli. s. inq̄tuꝫ cōsistit in clara dei visione ⁊ pfecta ei⁹ dilectiōe ⁊ gaudio: qđ habetur de dei bonitate pñti per clarā ei⁹ visionē ⁊ perfectā dilectionē. Primo mō btitudo est oĩbus nota. q̄libet. n. scit q̄d est bonū: ⁊ q̄d est eē sufficiētissimuꝫ. Scđo mō nō est oĩb⁹ nota.

D vñ non oẽs eam appetūt: sed pmo mō oẽs appetunt eam: q: appetitus ei⁹ nālis est. vñ aug. 13. de tri. c. 8. dicit φ ad appetendū btitudineꝫ nā ꝓpellit: cui sūme bonus ⁊ imutabilis btūs creatoꝛ hoc ididit. dicit ét gl. super illud psal. Beata gens. φ animus nāliter est capax beatitudinis. nulla aūt creatura capax nāliter alicuius boni ē derelicta oĩ nāli iclinatiōe. ☞ Ad illud ét dicit phs lib. de bona fortuna: φ naturales appetitus sunt in nobis pmi. sed pmus motus volūtatis est in finē. g̊ ille motus ē naturalis: sed btitudo finis ē. g̊ appetit⁹ btitudinis nālis est: sed qđ nāliter conuenit hoi rōne sue forme oĩ homini cōuenit: q: per formā hō

E reponit i vna spē: ⁊ ideo dicit Dama. 3. li. c. 4. qđ in oĩbus cōiter ispicitur: nā caratherizat in his que sub ipo sunt athomis. ergo omnes homines appetunt beatitudinem.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dđm q: q̄uis non oẽs nouerint beatitudinem in suo esse specialissimo: nec etiā spāli: tamē omnes nouerūt eam i esse suo generalissimo. ¶ Ad scđm dđm φ ⁊si nō omnes appetunt operari scđm virtuteꝫ in speciali: q: multi appetūt operationē ꝯriā virtuti: tamen oẽs operari fm virtuteꝫ appetunt in generali. In hoc φ appetūt bonum sufficientissimum: qđ bonū sine perfectissimo actu pfectissime virtutis esse non pōt. ¶ Ad 3ᵐ dđꝫ φ

F sexus virilis non est naturalis iuris rōne forme: sed rōne materie. vnde phs. 10. meta. Masculus ⁊ femina animalis sunt ꝓpie passiōes: sed nō fm subam. i. formā. vez in mā ⁊ corpore propter idem sperma masculus aut femina fit patiens passionem aliquā. Illud autem qđ est alicui naturale rōne materie: non opoꝛtet φ omnibus conueniat in eadem specie: q: res non reponunt in specie per mām: sed per formam: ⁊ ideo illud quod naturalr alicui cōuenit rōne forme conuenit oĩbus in eadeꝫ spē: vt aūt dictum est appetere btitudinē in gnāli naturale est homini rōne forme. Qō. ii.

Secundo querit vtrum omnes hoies ex volūtate deliberatiua btitudinem appetāt de necessitate. φ. n. omnes hoies nāli appetitu ⁊ volūtate libera actione de necessitate ipam appetāt manifestū est: q: btitudo est finis humane vite. ⁊ lib. 2. dist. 38. in illa qōne. Utrum volūtas inq̄tū libera de necessitate velit finē. ostensuꝫ est: φ volūtas velle naturali: ⁊ velle libero a coactione de necessitate vult finem: sed q: multi distinguūt iter volūtatem liberam: ⁊ volūtateꝫ deliberatiuā: ideo hic pdictam ꝓposui qōnem. Et pmo ostendo φ non oẽs hoies ex volūtate deliberatiua de necessitate velint beatitudinē. Deliberatiuuꝫ velle est post cōsiliatiōeꝫ itellectus. sed ƒꝫ phꝫ 3ᵒ. ethi. c. 6. non cōsiliamur de fine. g̊ respectu finis non est actus volūtatis deliberatiue: sed beatitudo est finis vltim⁹ vite humane: vt ostēsum ē. g̊ a nullo pōt appeti ex deliberatiua voluntate: nec cōtingēter: nec ex necītate. ¶ Itē qđ non pōt esse obm actus eligendi: eē nō potest obm lib. ar. q: ꝓprius actus lib. ar. est eligere: sed btitudo non pōt eē obiectū actus eligendi. dicit. n. phs. 3. ethi. c. 5. φ electio non est finis: sed coꝝ q̄ sunt ad finem. g̊ beatitudo nō pōt esse obꝫ lib. ar. sed oĩs actus volūtatis deliberatiue est actus lib. ar. g̊ neq꞉ cōtingenter: neq꞉ ex necessitate btitudo pōt appeti ex deliberatiua voluntate. ¶ Itē deliberatiua volūtas est potestas rationalis: sed fm phm. 2. lib. perhyermenias: potestates rōnales sūt ad oppositum. ergo ex deliberatiua volūtate potest hō beatitudinē velle ⁊ nolle.

¶ Contra. bonū q̄to magis recogitatur tanto magis desiderat: sed beatitudo magis recogitatur a deliberāte q̄ nō deliberāte: cuꝫ ergo omnes hoies naturali appetitu de necessitate velint beatitudinem. vt in. 2. lib. dist. 38. ostensuꝫ est. multo foꝛtius omnes homies appetūt eam ex deliberatiua voluntate. ¶ Iteꝫ omne liberum velle actus est lib. arb. q: vt ostensum est. lib. 2. liberuꝫ arb. est voluntas: sed velle qđ est actus lib. ar. actus est voluntatis deliberatiue. cū ergo vt ostensuꝫ est. lib. 2. dist. 38. Oẽs velle libero de necessitate velint beatitudinē: seq̄tur φ de necessitate omnes hoies volūt eā ex deliberatiua voluntate.

¶ Respondeo φ velle deliberatiuum dupliciter pōt accipi. ☞ Uno modo pro velle libero post liberam ⁊ certam rei cognitioneꝫ: seu cogitationē. ☞ Alio modo pro velle post intellectus reconciliationē: fm quem modū cōmuniꝰ videt accipi a phis. ☞ Pꝛio modo dico φ omnes hoies de necessitate volūt beati-

E tudinem in generali voluntate deliberatiua: quāto.n.homo magis cogitat beatitudinem: tanto magis videt in ea contineri omnem rationem appetibilitatis: et nullā rōnem fugibilitatis: sed sicut voluntas nihil potest appetere nisi sub ratione alicuius boni: ita nihil potest refugere nisi sub ratione alicu⁹ mali. Cū ergo vt iam dictum est: quātūcunq homo cogitet beatitudinem nihil in ea possit apprehēdere sub ratione mali: impossibile est liberam voluntatem post quātācunq beatitudinis cogitationem ipsam refugere: sed de necessitate vult eā. Loquēdo vō de velle libero post intellectus consiliationem: qd quidē velle ppie loquendo dicitur deliberatiuum. Sic dico q in ipso est aliquid perfectionis: et hoc est libere velle aliquid imperfectionis.s.depēdētia libertatis ex itellectus consiliatione. Consiliari enim vtrum hoc sit volendū vel non est ex defectu cognitionis: eo q intellectus in his de quibus consiliatur nō statim videt sub certitudine veritatem. vnde Dama.lib.2.c.22.dicit q ignorantie est consiliari: et ideo q intellectus statim videt finem esse appetendum nullus consiliatur. vtrū finis sit appetendus vel non. Dico ergo q accipiēdo velle deliberatiuum pro velle libero post itellectus consiliationem: sic homo ex deliberatiua volūtate nō

F

G appetit beatitudinem: nec contingeēter: nec de necessitate: quia sic deliberatiua voluntas includit imperfectionem in itellectu que in ipso esse nō pōt respectu finis. Sz si accipiatur velle deliberatiuum ratiōe huius quod est perfectionis in eo: qd est libere velle illud quod intellectus vere et determinate dictat esse volendū: sic dico q oēs homines de necessitate beatitudinem appetunt ex deliberatiua voluntate: iam enī probatū est q omnes hoies de necessitate volunt btitudinem ex libera volūtate post q̄cunq beatitudinis cogitationē.

H ¶ Ex dictis potest videri q̄d dōz ad argumētum ad vtrāq partem: excepto tertio ad ptez pmam. ¶ Ad qd dōm q potestates rōnales nō sunt ad opposita nisi respectu eorū ad que voluntas determinat se. Hec autem sunt ea q̄ sunt ad finem. vnde q ad finem nō determiat se: sed ad ipsum appetendum determinata est a creatore: q̄uis ipsa motum illum eliciat: sicut graue cū adiutorio influentie loci sui motum ad inferius exeq̄tur: ad quez determinatum est a generante: ideo respectu finis nō est ad oppositum. Qō. iii.

A **Tertio** queritur vtrū voluntas in appetēdo beatitudinem moueat se.

¶ Rūdeo q cum lib.2.distin.38.in illa qōne. Utrum voluntas moueat se ad volendū finē. oñsū sit q q̄uis hō p volūtatē ñ determiet se ad volēdū finē: tū ille act⁹ elicit a volūtate: et beatitudo sit finis vltim⁹ hūane vite: vt ostensum est. satis pz quid sit dicendū de motu voluntatis in appetendo btitudinem: sic dictū est de motu eiusdē in appetēdo finē. Et ideo hic nō repeto: q hoc esset bis disputare eādē qōnem q̄uis sub verbis diuersis. Qō. iiii.

Quarto queritur vtrum voluntas q̄cq̄d vult velit ppter beatitudinem: sed q lib.2.disti.38. patet huius qōnis solutio per solutionez qōnis illius. Utrū voluntas velit oē qd vult in vtute vltimi finis: ideo de solutione qōnis illius hic supersedeo ad vitādū superfluam repetitionem. Qō. V. A

Quinto querit vtrum volūtas in appetēdo btitudinem mereat. Et videt q non: scdm phm.2.ethi.c.6. Ex his que insūt nobis a natura non laudamur nec vituperamur: nec sumus boni nec mali: sed volūtas naturaliter appetit beatitudinē. ergo ex hoc appetitu non debet laudari: qd non esset verum si tali appetitu mereret: omne enim meritum laudabile est. ¶ Item Augu.lib.pmo retrac.ca.9.peccati reum tamē quēq: q nonfecit qd facere nō potuit sūme iniquitatis et insanie ē. ergo nullus peccat i hoc qd facit de necessitate. g a simili nec meretur: sed ostensū ē: q voluntas de necessitate appetit btitudinē. B

¶ Contra. appetendo beatitudinem deū appetimus: sed in appetendo deum est meritum ergo appetēdo beatitudinē meremur. ¶ Itē voluntarij actus boni maxime sunt meritorij ppter finē: sed fm phz pmo posteriorz: ppter qd vnūqdq tale: et illud magis. ergo maxime meritorium est velle finem.

¶ Respondeo q hominem appetere beatitudinem contingit dupliciter. Uno modo in generali inquantum appetit aliquod bonum sufficientissimum. Alio modo in speciali inquantum determinate appetit illud bonū in speciali: in quo vere est omnis sufficientie plenitudo: sicut in clara dei visione et perfecta ei⁹ fruitione. In appetendo beatitudinē pmo modo non est meritū: quia sic naturaliter ab intellectu cognoscitur. et a voluntate appetitur: ita q circa hoc nec intellectus potest errare in cognoscendo: nec voluntas in appetendo. In appetendo beatitudinem modo secundo est meritū: quia sic nec naturaliter cognoscitur nec naturaliter appetitur: sed respectu eius contingit esse errorem in intellectu: et C

obliquitatez in affectu: quia ⁊ intellectus pōt
opinari non esse beatitudinē in illo bono vbi
B vere est: ⁊ eaz esse in illo bono vbi vere nō est.
⁊ ex cōsequenti voluntas pōt appetere beati-
tudinem vbi vere nō est: ⁊ eam non appetere
vbi vere est. vnde beatitudo hoc modo acce-
pta obiectum est. lib. arb. non tm̄ sub rōne qua
est liberum. Sed etiaz sub rōne qua delibera-
tiuum: qꝛ quāuis homo naturalr̄ appetat deū
videre ⁊ eo frui: vt ostendetur in questione se-
quenti: tamen illa nō appetit naturaliter in-
quantū in illis vera beatitudo consistit: quia
non cognoscit naturaliter: qꝛ in illis vera bea
C titudo consistit. vnde quāuis ea in quib⁹ ve-
ra beatitudo consistit naturaliter appetat fm
id quod sunt: nō tamen illa naturalr̄ appetit
sub illa rōne seu inquātū beatificatiua sunt.
¶ Argumenta ad partem ꝑmam procedunt
de beatitudie ꝑmo modo dicta. ¶ Argumē-
ta ad partem scđam ꝓcedunt de btitudine se-
cundo modo dicta. Questio. VI.

Sexto queritur vtruz beatitudo possit ha-
beri in hac vita. Et videt̄ ꝙ sic: q̄nto
A res est nobilior tanto potentior est ad ɔsequē
dum finem suuz: sed animalia que sunt ifra ho
minem in hac vita possunt consecꝗ finez suum.
ergo multo fortius hō. ¶ Itez hō appetit na-
turaliter omne illud sine quo non pōt consecꝗ
finem suū: qꝛ q̄ðcunqꝫ appetit: appetit in virtu
te finis quē nāliter appetit. ğ si mors esset ne-
cessaria hoi ad cōsecutionē btitudinis: homo
nāliter appeteret mori: qð falsuz ē. mors ğ nō
est necessaria ad btitudinis ɔsecutionē. ¶ Itē
clara dei visio haberi nō pōt sine btitudine: qꝛ
ipsam semper comitat̄ perfecta fruitio: sed fm
Augu. antepenul. qōne ad Orosiū. Paulus
in hac vita sic vidit deuz: sicut sancti post hāc
vitaz videbūt. ergo btitudo pōt haberi in hac
B vita. ¶ Item sicut se hꝫ voluntas ad dilectio-
nem summe bonitatis ita itellectus ad cogni
tionem summe veritatis: sed vt ostensuz est li.
ꝑmo. dist. 17. per charitatē deus in vita ista im
mediate diligitur. ergo a simili ⁊ imediate co
gnoscitur: sed imediata cognitio ē visio: ⁊ tūc
arguo vt ꝑus. ¶ Itez beatitudo est in aīa. cor
ruptibilitas est in corpore. ergo ista nō ɔ̄trian-
tur: qꝛ cōtraria nata sunt esse circa idem. ergo
videt̄ ꝙ non obstante corporis corruptibilita-
te homo possit hr̄e anime btitudinē in hac vi-
ta. ¶ Item oē qð intelligimus est: qꝛ de non
ente nō est scientia: sed multa itelligimus que
nō sunt in rerū natura: nec in aliquo esse crea-
ta. ergo sunt in creatore. cuz ergo multa talia
clare videam⁹: ⁊ nihil possit clare videri i crea
tore nisi creator clare videat̄. vr̄ ꝙ in hac vita C
clare videre possimus creatorē: ⁊ ex cōsequēti
verā beatitudinem hr̄e in hac vita.
¶ Contra. Job. 13. hō natus de muliere breui
viuens tp̄e repletus multis miserijs. sed beata
vita oēm miseriam excludit. ergo nō pōt ha-
beri vera btitudo in hac vita. ¶ Itē fꝫ Aug.
13. de tri. ca. 7. beatitudo sine imortalitate esse
non pōt: sed in hac vita mortali non pōt esse
imortalitas. aliter. n. essent cōtradictoria. ergo
beatitudo non pōt haberi in hac vita. ¶ Itez
beatitudo non potest haberi sine clara dei vi-
sione: sed sicut dicit gl. super illud Exo. 33. nō
videbit me homo ⁊ viuet. quādiu hic mortali
ter viuitur videri per quasdā imaginationes B
deus pōt: sed per ipsam nāe sue spēm nō pōt.
ergo beatitudo in hac vita haberi nō pōt.
¶ Ad videndū clarius huius qōnis veritatē
ꝑmo declarandū est ꝙ beatitudo homis non
est sine clara dei visione ⁊ perfecta eius dile-
ctione. ⁊ 2° ꝙ ex solis naturalibus homo nec
ante mortem nec post mortē pōt verā consecꝗ
beatitudinē. ⁊ 3° ꝙ etiam supernāliter homo
non pōt consequi btitudinē aīe in hac vitā de
lege cōi. ⁊ 4° ꝙ ex speciali ꝑuilegio pōt deuz
videre in hac vita absqꝫ hoc ꝙ sit beatus. ⁊ 5°
ꝙ ex speciali ꝑuilegio per virtutez diuinā pos
set beatificari quo ad animā corpore nō beati
ficato. ⁊ 6° ꝙ impossibile est per q̄cunqꝫ po- C
tentiam totum hoiem beatificari remanentē
in hac vita mortali. ¶ Primū articulū decla
ro sic. homo naturaliter appetit suā perfectio
nem: talis eni appetitus cuilibet creature in-
ditus est a natura: secundaria aūt itellect⁹
humani perfectio est in perfectione sui actus
qui est itelligere: nunq̄ꝫ autem est actus itelli-
gendi perfectus nisi sit respectu nobilissimi i-
telligibilis ⁊ nobilissimo modo. nobilissimuz
aūt intelligibile deus est: nobilissimus autem
modus intelligēdi est videre. ergo omnis ho
mo naturaliter appetit per intellectuz videre
deum: sed sicut dicit Aug. 13. de tri. c. 5. Bea-
tus nō est nisi qui habet omnia que vult. im-
possibile est ergo hominē esse beatum sine dei F
visiōe. ¶ Preterea. omnis hō ⁊ quecūqꝫ res
alia naturaliter appetit coniungi suo ꝑncipio
quantū est sibi possibile. vnde qꝛ ignis genera
tur in circūferentia: ⁊ terra in centro: ignis ap
petit coniungi circūferētie: ⁊ terra centro: qꝛ
in cōiunctione rei cum suo ꝑncipio est perfe-
ctio eius: quā vnaqueqꝫ res naturaliter appe-
tit: ꝑncipium aūt intellectus humani imedia-
tum deus est: itellectus ergo humanus natu-
raliter appetit immediate deo cōiungi: prout

G sibi possibile est. possibile est autem cū dei ad-
iutorio humanuʒ intellectuʒ coniungi sibi per
claram visionem ⁊ imediatam. hanc ergo vi-
sionem homo naturaliter appetit: sed vt p̄us
dictum est nō est beatus nisi habeat omnia q̄
vult. ergo sine predicta visione beatitudo ho-
minis esse non potest. ¶ Preterea. sicut dicit
Aug. 14. de tri. ca. 8. Eo ipso anima dei imago
est: quo eius capax est. eiusqꝫ esse particeps po-
test. cum ergo deus sit īfinituʒ bonum: ⁊ que-
libet creatura sit bonum finitum. nullum bo-
num creatum sufficere potest ad omnē huma
ni appetitus perfectionem. ergo nō potest ha
bere perfectam q̇etem: nisi illā habeat in sum-
mo bono: qḋ de⁹ est: ⁊ hoc est quod dic̄ Aug.
H p̄mo lib. cōfessio. prope p̄ncipium. Fecisti nos
dn̄e ad te: ⁊ inq̇etū est cor nr̄m: donec requie
scat in te: in ipso aūt non pōt itellect⁹ hūan⁹
pfecte req̇escere: donec ipʒ attigat sicut appe-
tit: qꝛ vt iam dictū est: nō est btūs: nisi q̄ hʒ oia
q̄ vult: sed hō appetit ipʒ īmediate ⁊ clare vi-
dere: vt iam ostensuʒ est. ergo sine tali visione
beatitudo hominis haberi non potest: sed vt
ostensuʒ est superius ī articulo p̄cedenti. que-
stione. 6. beatitudo non tantū consistit in actu
itellectus: sed etiaʒ in actu voluntatis: qui est
amor: ⁊ constat ꝙ non cōsistit nisi in perfecto
amore: non est autem amor perfectus: nisi sit
I respectu summi boni: qḋ de⁹ est. Restat ergo
ꝙ ad hominis beatitudinem requiritur clara
dei visio ⁊ perfecta eius dilectio. ¶ Secūdū
articulū declaro sic. naturalis modus cogno-
scendi correspondet naturali mō essendi ipsi⁹
cognoscentis. vnde si naturalis modus essen-
di ipsius cognoscibilis excedit naturaleʒ mo-
duʒ essendi potentie cognoscitiue non potest
ab illa natural'r cognosci. verbi gratia. qꝛ po-
tentie sensitiue radicantur in forma perficien-
te materiam sensibilem: ⁊ sunt organis alliga
te: non possunt cognoscere nisi res sensibiles:
⁊ inquantum sunt sensibiles ⁊ singulares. in-
tellectus autem noster: qꝛ radicatur in forma
K perficiente materiam sensibilem: quādiu cor-
pori coniunctus est: nō potest cognoscere nisi
res existentes in materia sensibili: vel illud qḋ
ex ipsis concludere pōt: qꝛ tamen mediāte or-
gano nō cognoscit: ideo res existentes in ma-
teria sensibili pōt considerare abstrahendo. s.
simplici itellectione intelligendo eas: non in-
quantum sunt in materia sensibili: qḋ pʒ cum
intelligit aliquod vniuersale rerum sensibiliū.
Intellectus autem angelicus qꝛ est in essentia
que nō est puꝝ esse: sed cōposita est ex actuali
⁊ potentiali: non potest naturaliter ⁊ īmedia-
te cognoscere illam rem que est purū esse. i. di- L
uinam essentiam. Cū ergo vt ostensum est bea
titudo vera non possit haberi sine clara ⁊ īme
diata dei visione ⁊ perfecta eius dilectiōe: ho
mo ex solis naturalibus: nec ante morteʒ: nec
post pōt verā consequi beatitudinem. ¶ Ter
tium articuluʒ declaro sic. ex btitudine anime
redundat de lege cōmuni in corpus plenitu-
do sanitatis ⁊ vigor īcorruptiōis. vnde Aug.
in epistola ad Dioscorum paruʒ ante mediū.
Tam potentē fecit deus animā: vt ex eius ple
nissima btitudine que in fine temporuʒ sanctis
ꝓmittitur: redundet in īferiorem nām que est
corp⁹ nō btitudo que fruentis ⁊ itelligētis est
ꝓpria: sed plenitudo sanitatis ⁊ īcorruptionis
M vigor: sed plenitudo sanitatis ⁊ vigor incorru
ptiōis corporis nō pn̄t simul eē cū hac morta
li vita. g̊ hō etiā supnatural'r nō pōt ꝯseq̄ i hac
vita de lege cōi aīe btitudinē. ¶ 4m articuluʒ
declaro sic. sicut ꝓbat Aug. 13. de tri. c. 8. bea-
ta vita nō pōt deserere btm̄ volentē: qꝛ nō est
beata vita que ita est in voluntate: vt nō sit in
potestate: cū nemo btūs sit aliquid volendo:
nec habēdo: nec ēt volenteʒ: qꝛ nō est vita bea
ta quā perire cupit qui habet eam: cum: vt su-
perius ostensum est: de necessitate appetatur
nondū habita. nō potest ēt deserere idifferen-
tem ad eam: qꝛ nō est vita beata quā nō amat
btūs: sed id nō amat qḋ vtrū vigeat an pereat
N idifferenter accipit: sed ex p̄uilegio spāli i hac
vita aliquis pōt deuʒ videre clare: sicut sancti
vident euʒ. vnde ⁊ Paulus q̄ sic deū vidit in
hac vita: vt probatuʒ est per Augu. in arguen
do: raptus dr̄ fuisse in paradisum: vt habet. 2.
ad Cori. 12. cū ergo hec visio in hac vita Pau
lum deseruerit deū vidēdo in hac vita nō fuit
beatus: qꝛ ipsuʒ tunc non vidit: nisi per modū
passionis trāseuntis. ¶ Quintū articulū de-
claro sic. ex spāli p̄uilegio hoi in hac vita pos-
set dare deus habituʒ glorie quo aīa deū vide
ret visione beata: ⁊ prohibere ne ex hac animi
beatitudine redūdaret in corp⁹ icorruptibili-
O tas: de⁹. n. ꝓhibere pōt cām a ꝓductione effe
ctus. ergo ex spāli p̄uilegio per virtutē diuinā
posset hō beatificari quo ad aīam corpore nō
beatificato: sed q̄uis hoc posset deus: nunquā
tn̄ hoc factū est: nisi in xp̄o: vbi spūalis fuit rō
hoc faciendi: vt ostensum est. lib. 3. ¶ Sextuʒ
articulū declaro sic. btitudo opponit̄ miserie.
ergo totū hoieʒ beatificari ⁊ in aliqua sui p̄te
aliquā miseriā remanere icōpossibilia sunt: ne
cessitas aūt moriēdi miseria ē: sed in hac mor-
tali vita est necessitas moriēdi. ergo ipossibile
est per q̄cunqꝫ potentiā totum hoiem beati-

P ficari remanentem in vita mortali: ꝙuis deus
de potentia absoluta de hac mortali vita trāſ-
ferre poſſ3 hoīe3 ad plenā btitudinē morte nō
iteruenīente: ſed hoc ipm facere non eſſet con
gruum: cū hoc matri ſue nō fecerit.
¶ Ad pmū in oppm dō3 ꝙ maior nō eſt vera
niſi itelligatur ceteris parib9. Hic aūt nō ſunt
cetera paria: qꝛ finis hoīs pſ̄s ſuperat natura3
humanā ꝙ̄ finis alioꝝ aialiū nās eoꝝ: ꝛ hoc ē
ex magna nobilitate nāe hūane ꝙ ad finē ta3
nobilē ordinat vt ipſu3 cōſeq non poſſit p ſuā
nā3. ¶ Ad 2m dōm ꝙ maior eſt falſa: ꝙuis .n.
finem nāliter appetat: tamē ea que ſunt ad fi-
nem eligit ꝓpter finē. vnde ꝛ ꝙuis hō natu-
raliter ſemp refugiat morte3. tamen qñq3 eli-
Q git mori ꝓpter deſideriū conſecutionis finis.
vnde dicebat Aplūs de ſe ad phili. p° ꝙ erat
deſideriu3 habens diſſolui ꝛ eſſe cum chriſto.
¶ Ad 3m pat3 ſolutio ex dictis in queſtione.
¶ Ad 4m dicendū ꝙ nō eſt ſimile: qꝛ volun-
tas altior eſt potentia ꝙ̄ itellectus: vt in prece
denti articulo oſtenſum eſt: ꝛ incipit ei9 actio
vbi itellectus actio terminat: qꝛ eorum actio-
nes ſunt per ordinem ſe habētes: ꝛ ideo illud
qđ debiliter cognoſcimus: qñq3 fortiter diligi
mus: ꝛ ideo qđ cognoſcim9 mediate diligere
poſſumus imediate. ¶ Ad qntū dō3 ꝙ ꝙuis
corruptibilitas ſit in corpore tamē ipſum cor
pus aīam impedit ab illa diſpoſitōe que in ea
reqritur ad habendū beatitudinē: qꝛ ꝙdiu eſt
R in corpore nō poteſt de lege cōmuni deū cla-
re videre viſionis huius habendo lumen ha-
bituale ꝓpter ſarcina3 corporis corruptibilis
ipſum ad iferiora inclinantē. ¶ Ad 6m dō3 ꝙ
ad itelligendū aliquid ſufficit ꝙ illud habeat
eſſe repreſentatiuū itellectui. Illud aūt qđ nō
habet eſſe in re extra nec eſt intellectu3 infor-
mans pōt eſſe repreſentatu3 ei: ſicut quiditas
alicui9 rei corrupte: cui9 nō veritas: ſed ſimili-
tudo intellectum meum informat: repreſenta
ta eſt intellectui meo. eſſe etiā cuiuſlibet crea-
ture rēpſentatū fuit diuino itellectui ab eter-
no. Cu3 ergo dicitur ꝙ de non ente nō eſt ſcīē
tia extenditur ens: non tm̄ ad eſſe in re extra:
nec ad eſſe in itellectu tantum: ſed etia3 ad re-
preſentari intellectui: quod proprie poteſt di-
ci ens rationis. Queſtio. VII.

a **Septimo** queritur vtrum electoru3 bea-
titudo erit maior poſt iudiciū
ꝙ̄ ante. Et videtur ꝙ nō: quāto virtus anime
magis eſt vnita ad deu3: tanto clarius ipſum
videt: ſed anima beata modo magis ē ad deū
vnita ꝙ̄ erit poſt corporis reſumptionem: qꝛ
tunc portio ſue virtutis conuertetur ad viuifi-
candum ꝛ regendum corpus. ergo poſt reſur
rectionem minus clare deum videbit: ꝛ ex cō
ſequenti minus erit beata. ¶ Item intellect9
intelligendo organo corporali non idiget. er-
go per corporis reſumptionem deum clarius
non cognoſcet. ꝛ ex conſequenti non erit bea-
tior. ¶ Item anima chriſti per ſui ſeparatōe3
a corpore: nec fuit facta minus beata: nec per B
reſumptionē beatior. ergo a ſiḿi ita eſt de aliis
animabus beatis. ¶ Itē ꝙdiu voluntas per-
ficitur charitate non complente totam ei9 ca
pacitatem naturalem poſſibilis eſt ad ei9 ꝑua
tionem: quod probo per ſimile. quādiu mate-
ria eſt ſub forma non complēte abſolute tota3
eius capacitatem naturalem: poſſibilis eſt ad
eius ꝑuationem: ꝛ cum eſt ſub forma tota3 ei9
capacitate3 complente illa ꝑuari non poteſt:
vt patet in materia celi: ſed voluntas nullius
anime beate poſſibilis eſt ad ꝑuationem cha-
ritatis: quia aliter eſſet poſſibilis ad priuatio-
nem beatitudinis: qđ improbat Auguſti. 3. de C
trini. cap. octauo. ergo tota capacitas natura-
lis cuiuſlib3 anime beate abſolute impleta eſt
beatitudine: ꝛ ſi ſic earum beatitudo non po-
terit poſt iudicium augeri ſaltem intenſiue.
¶ Item ſi eſſent poſſibiles ad beatitudinem
intenſiore3: per bonos actus quos faciūt pro-
ficerent vel ſe diſponerent ad profectum: non
enim poſſet dici ꝙ ad hoc impedirētur: quia
ſunt extra ſtatum merendi: ꝛ ideo extra ſtatū
merendi: quia proficere non poſſunt. ergo cu3
nec proficiant: nec ad ꝓfectum ſe diſponant:
per ſuos bonos actus: beatitudo eorum non
poteſt intendi. D
¶ Contra. perfectior eſt virtus in toto ꝙ̄ in
omnibus ſuis partibus ſeparatis: vt. n. dr̄. 17.
ꝓpoſitiōe de cauſis: virtus vnita fortior eſt ꝙ̄
diſperſa: ceteris paribus: qđ etiam docet expe
rientia: ſed quelibet pars dum actu eſt in toto
participat perfectionem totius: nō tantum il-
lam que eſt de eo rōne partium: ſed etiā illud
augmentum virtutis qđ eſt in eo per partium
vnionē. cum ergo aīa poſt carnis reſumptōe3
habitura ſit totā virtutē quā h3 ſepata: ꝛ par-
tem illius augmēti virtutis qđ erit in cōiūcto E
per vnionē partiū: ſeqtur ꝙ per corporu3 re-
ſumptionē anime erunt pfectioris virtutis ꝙ̄
modo: ad qđ ſeqtur ꝙ deū pfectius videbūt: ꝛ
perfectius fruent eo ꝙ̄ modo. ¶ Item Aug.
12. ſuper Gen̄. verſus finē. dicit animam a cor-
pore ſeparatam: nō ſic poſſe videre icōmutabi
lem ſubſtātiā: vt ſancti angeli vident ſine alia
latentiore cauſa: ſiue ideo quia ineſt ei qdam
naturalis appetitus corp9 adminiſtrādi: quo

F appetitu retardatur quodãmodo ne tota intẽtiõe pergat in illud sũmũ celũ quãdiu nõ subest corpus: cuius administratione appetitus ille quiescat. ❡ Itẽ glo. sup illud apoc. 6°. vidi subtus altare aĩas iterfectoꝝ. dicit ꝙ aĩe sctõrũ ideo dicunt subtus altare. qꝛ mõ sunt in minori dignitate ꝙ̄ sint future: qꝛ nõdũ nisi vnã stolã acceperũt. ❡ Itẽ nulla aĩa p corpis resumptionẽ erit minoris virtutis intelligẽdo ꝛ volẽdo ꝙ̄ mõ: al's. n. resumptio corpis eẽt in preiudiciũ aĩarũ: qḋ falsum est. nulla etiã remanebit equalis virtuꝭ illi virtuti quã hꝫ mõ: qꝛ cũ corpora non ordinent ad resurrectionẽ nisi ꝑpter aĩam intellectiuã. frustra eẽt corpoꝝ resũptio:
G qḋ falsuꝫ est. sequit ergo ꝙ ql'bet erit maioris virtutis in itelligẽdo ꝛ volẽdo deũ ꝙ̄ mõ: quelibꝫ ergo deũ clarius videbit ꝛ fortius amabit quẽlibet. ergo erit beatior etiam intensiue.

❡ Rñdeo ꝙ beatitudo hoium electoruꝫ maior erit post iudiciũ ꝙ̄ ante extẽsiue: qꝛ nõ hñt mõ nisi beatitudinẽ aĩe. tũc aũt erũt beati ꝛ in aĩa ꝛ icorpe. btitudo etiã cuiuslibꝫ aĩe erit maior extẽsiue: qꝛ nũc gaudet de bono ꝓpõ. tũc ãt gaudebit ꝛ de suo ꝛ de corpis bono. ☞ Aliq̃ tñ ꝓbabilit dicũt ꝙ nõ erit maior intẽsiue: qꝛ i resũptiõe corpis nõ dabit ei aliqḋ augmẽtũ ha-
H bitus glorie: nec p illã resumptionẽ habebit ꝑfectius esse nãle: qꝛ esse creatũ vltra essentiã nõ videt iportare nisi solã relationẽ ad datorẽ essendi. aĩa aũt p corporis resumptionẽ non erit pfectioris essentie: sicut p sui sepatiõnẽ a corpe nihil fuit diminutũ de eẽntia sua. p resũptioneꝫ etiã corporis nõ habebit pfectiorẽ relationem ad datorẽ essendi ꝙ̄ ante: qꝛ rem mutari secundũ relationẽ presupponit eam mutari secũdũ aliq̃d absolutũ: scdm doctrinã phi. 5°. phi. ſꝫ si aĩa nõ est habitura pfectius esse p corpis resũptionẽ: videt ꝙ nõ sit habitura perfectiorẽ virtutẽ: ꝛ ex ꝯsequẽti nec actũ vidẽdi pfectiorem. ☞ Sed ꝯtra hanc opinionẽ videt esse auctori-
I tas Augu. in opponẽdo allegata ad partẽ secũdã: ꝛ magister. dicẽs hu9 di. c. xl. ꝙ amplior erit cognitio. ☞ Unde mihi videt dõꝫ ꝙ btitudo aĩe erit maior etiã intẽsiue: qꝛ clarius deum videbit. vnde magister huius di. c°. vltimo. per acto iudicio ampliorẽ gloriã sue claritatis de9 monstrabit electis: nõ ꝙ aĩa sit receptura maiorẽ glorie habitũ: sed qꝛ augebit perfectio sue naturalis virtutis: quãto aũt perfectior est naturalis aĩe virtus: tanto cũ equali adiutorio supnaturali clarius deuꝫ videt. ☞ Qḋ ãt pfectior futura sit per corpis resumptionem naturalis anime virtus probo sic. quãto res habet perfectiorem essendi modũ tãto pfectius põt habere sue virtutis operationeꝫ: sed aĩa beata p sui
K corpis resumptionẽ habebit perfectiorem modũ essendi ꝙ̄ mõ. qꝛ ois pars hꝫ pfectiorẽ modũ essendi in toto ꝙ̄ separata ab eo ceteris paribꝰ. aĩa aũt creata est vt hois pars: ꝛ iõ cũ aĩa sepata a suo corpore iterũ cõstituet hois essentia pfectiorẽ habebit naturalẽ virtuteꝫ ꝙ̄ mõ. ☞ Preterea. natura recta nõ appetit naturaliter habere aliq̃d: quo habito nõ fieret perfectior secundũ modũ essendi: nec ſm virtutẽ: ſꝫ natura cuiuslibet anime beate est recta: ꝛ quelibet naturaliter appetit resumptionẽ corporis ꝓprij. ergo per illã resumptionem quelibet fiet perfectior secundũ essendi modum vel secũdũ virtuteꝫ. sed ad perfectiorem essendi modũ sequit maior virtutis perfectio: ꝛ maior virtutis perfectio presupponit perfectiorẽ essendi modũ: perfectiorẽ ergo habebunt essendi moduꝫ ꝛ virtutẽ post resumptionẽ corporũ ꝙ̄ ante ꝙ eniꝫ aĩa in corpore corruptibili imperfectiorẽ habeat suam operationem naturalem ꝙ̄ separata hoc est per accidens. s. ratione corruptibilitatis corporis: qua est ei rebellis ꝛ eã aggrauat iuxta illud sap. 9°. corpus qḋ corrũpit aggrauat aĩaꝫ. sed sic dicit Augustinus. 12. super genesim. versus finem. Cũ anima hoc corpus iã nõ animale: sed p futurã cõmutationẽ spiritualẽ receperit: pfectũ habebit nature sue modũ obediẽs ꝛ iperãs viuificata ꝛ viuificans tã ieffabili facilitate vt sit ei glie qḋ fuit sarcine. M

❡ Ad pmũ in oppm dõm ꝙ aĩa post iudiciuꝫ nõ erit minus vnita ad deũ ꝙ̄ mõ: ſꝫ magis: qꝛ ex hoc ꝙ corpus reget virtus eius nõ disperget ſed augebit: ꝛ illud regimen ad dei gl'iam referetur. ❡ Ad 2m dõm ꝙ aĩa p corpis resumptionẽ. nõ videbit deũ clarius: nõ qꝛ p organũ operet: sed qꝛ p corporis resũptionẽ pfectiorẽ essendi modũ habebit. ❡ Ad 3m dõm ꝙ non est simile de anima xpi ꝛ de alijs aĩabus: quia aĩa xpi suã actualẽ existẽtiã hꝫ i verbo: ꝛ qꝛ nõ fuit minus verbo vnita separata a corpe ꝙ̄ corpori cõiuncta: ideo habuit ita perfectũ actualitatis existẽtie modũ a corpore separata sicut corpori cõiuncta. ❡ Ad quartũ dõm ꝙ q̃uis omniũ voluntatũ beatorũ naturales capacitates sint absolute implete charitate lꝫ illa iplete sint per cõparationẽ ad earũ dispositioneꝫ. nõ tñ possibiles sunt ad charitatis priuationẽ: qꝛ anima habẽs charitatẽ illa priuari non potest nisi ipsamet se auertat a deo p voluntatẽ: ſꝫ nullus beatus se a deo auertere potest. qꝛ i deo vidẽt perfectiones oium bonorum: nec in ipso aliq̃d apphẽdũt sub rõne mali: nec sub ratione defectus perfectiõis alicuius boni: ꝛ sicut crea

Q tura rationalis vel intellectualis nihil potest velle nisi adprehendat aliqd in ipso sub rōne alicuius boni: nec illud pōt non amare in quo qcqd apprehēdit sub rōne alicuius boni apphendit: nec valet simile de mā qd adducebas ad pbationē maioris argumēti: materia enim prima seipsam nō trāsmutat de vna forma ad aliā: sed ab alio trāsmutatr: s3 nihil pōt trāsmutare voluntatē habētē charitatē ad charitatis priuationem nisi ipsa transmutet semetipsam. ¶ Ad quintū cū dicit q si essent possibiles ad beatitudinē itensiorē per bonos actus quos faciūt pficerēt vel se disponerēt ad profectū 7c. dico q verū esset si gloria beatoꝝ esset educibi
P lis de potētia aie p bonos actus: sed nō est ita talis eni habitus est in beatis a deo p creationē. tota aūt perfectio p bonos act⁹ educibilis de potentia aie quādiu est a corpe separata est in qualibet aia beata in sūmo suo: habitus eni glorie illā totā possibilitatē reducit ad actū: 7 ideo p bonos actus quos faciūt nō itēdit eoꝝ beatitudo: nec se ad talē itēsiōe3 disponūt. post corpoꝝ aūt resumptionē tota pfectio educibilis p actus hoīs de potētia totius cōiuncti reducet ad cōpletū actū i virtute glīe: 7 ideo habitu glorie nō augmētato aie pfectius deū videbūt: pter perfectiorē modū essendi quē habebunt vt declaratū est in corpe qōnis. ¶ Ar^{a}
Q ad partē 2^{am} cōcedenda sunt. ¶ Tū ad itellectū auctoritatis Aug. sciēdū q aie sepate non retardant in aliquo a pfectiōe visiōis sue propter amorē suorū corpoꝝ p se: qz nō min⁹ amabunt corpa sua post resurrectionē q mō: s3 qz amatis corporib⁹ carēt: p quā carētiā habēt imperfectū nature sue modū quē habebūt pfectū post resumptionē corpoꝝ suoꝝ. 7 hoc forte voluit notare Aug. p illud vbū: siue ex aliqua latētiore causa. ¶ Ad rationē aūt adductā3 pro alia opinione in corpore questionis pōt dici q aia p corporis resumptionē habebit pfectiore3 relationē ad datorē essendi q mō: quia erit exi
R stēs per actualitatē pfectiorē q mō: fm eni sententiā phi. 7°. Metha. Illa duo ex qbus possibile est fieri p essentiā vnū: op3 esse aliquo modo in potentia: qd expsse dicit cōmētator suus ibidē. Per hoc aūt ex eis cōstituit vnū: qz possibilitates que erāt eis terminant ad vnā pfectā actualitatē cōpositi p quā quelibet ps pfectius existit q p se. terminatio aūt possibilitat ptium ad vnā actualitatē totius est eaꝝ aliqualis mutatio fm aliqd absolutū: inquātū p hoc efficiunt existētes p actualitatē cōpositi que ē res absoluta: p quā nō existebāt an. ¶ Vel aliter pōt dici 7 clarius. q esse aie rationalis non

tm̄ addit vltra eius essentiā relationē ad dato- S
re3 essendi: sed etiam ad cōpositum qd ex ipsa 7 corpore constituitur: sed quādiu est separata illa relatio est in ea i aptitudine: s3 post corporis resumptionē erit in ea in actu. perfectius est autem partem referri ad totum in actu q i aptitudine tantū. huius autē relationis actualitas causabitur in ea per sui coniunctione3 cū corpore. que non erit relatio: sed queda3 actio vnientis: 7 quedā passio vnibilium. ¶ Potest etiam aliter dici q sicut non est idem natura 7 modus nature sic nō est idē esse 7 modus essendi: 7 q sicut aia p corporis resumptionē nō est habitura perfectiorem naturam q habeat modo: 7 tamen est habitura perfectiorem nature
sue modum. vt patet per auctoritatem Augu- T
stini allegatam in corpore questionis: sic dato q per corporis resumptionē non sit habitura perfectius naturale esse vt dicunt multi. tamē quia per resumptionem corporis habebit sui naturalis esse pfectiorem modum: 7 ex consequenti perfectiorem virtutem seu virtutis modum: hec enim non tantum consequentur ad perfectius esse: sed etiam ad perfectiorem essendi modum: quāto eni3 perfectior est naturalis anime virtus: tanto cum equali habitu glorie deū clarius videt aie. ergo p corpoꝝ resūptionē deū videbūt clarius q mō dum sunt a suis corporibus separate. Questio. VIII.

Octauo queritur vtrum beatitudo ab om
nibus beatis equaliter participe A
tur. Et videtur q sic. Math. 20. dicitur q omnes acceperunt singulos denarios: sed per denarium significatur aliquid quod omnes beati cōmuniter hñt. ¶ Itē. 1. Jo. 3°. Uidebim⁹ eū sicuti est: sed res non potest videri clarius q sicuti est. ergo omnes beati equaliter clare deu3 vident: 7 ex consequenti omnes equaliter sunt beati. ¶ Item Augu. li. 83^{m}. questionū. q. 32^{a}. dicit eandem rem non posse aliu3 alio plus intelligere. ergo vnus beatus non potest deum plus videre q alius: 7 ex consequenti nec bea-
tior esse. ¶ Item beatitudo est vltimum quod B
homo potest consequi: sed vltra vltimum nihil est. ergo beatitudo vnius nō potest esse maior beatitudine alterius.

¶ Cōtra. 1. cor. 15. stella a stella differt i claritate: sic 7 resurrectio mortuoꝝ. ¶ Item premiū debet respondere merito: sed non omnes beati equaliter meruerunt. ergo non omnes equaliter beati sunt. ¶ Ite3 beatitudo post iudiciū complete perficiet cuiuslibet beati appetitum tam deliberatiuum q naturalem: sed in capacitate naturali est naturalis appetitus ad com

E plementum totius perfectionis cuius capax est absolute ergo tota capacitas cuiuslibet implebitur: sed capacitates ille nõ in omnibus beatis sunt equales. ergo nec oẽs eq̃lr̃ beati sunt. ¶ R̃ndeo q̃ in beatitudine ẽ p̃siderare beatitudinis obiectũ. s. bonũ increatũ qd̃ vnũ ⁊ idẽ existẽs ab oib⁹ participat: ⁊ ipsam dispositionẽ beatoꝝ: p quã illud bonũ clare vidẽdo ⁊ pfecte diligẽdo ipsum participãt. ex parte obiecti participati nõ est vnus alio beatioꝝ: q: idez est obiectũ qd̃ oẽs participãt: ſ; ex parte dispositiõis beatoꝝ est vn⁹ beatioꝝ alio: inquãtũ vn⁹ videt alio clarius deum ⁊ diligit pfectius: qui eni equalẽ habentes virtutẽ nature habẽt inequalẽ habitũ glorie: vel equalẽ habẽtes habi-

D tũ glorie habẽt inequalẽ virtutem nature inequaliter deũ vident: ⁊ ex p̃sequẽti inequaliter beati sunt ,ppter inequalẽ ex pte beatoꝝ dispositionem. vnde glo. super illud Jo. 14. In domo patris mei mansiõcs multe sunt. dicit. idest diuersa premia meritorum.

¶ Ad primum in oppositum dicendũ q̃ ideo omnes dicuntur accepisse singulos denarios: q: idez est bonũ quod omnes beati participãt: q̃uis ipsum participẽt modo differenti ex parte participantium. ¶ Ad secundum dicendũ q̃ quãuis quilibet beatus videat deuz sicuti ẽ. ex hoc tamen non sequitur q̃ visio vnius non

E sit intensioꝝ q̃ visio alterius. ¶ Ad tertium dicendũ q̃ illa terminatio plus. potest importare modum ex parte rei intellecte. ⁊ sic vera est propositio. qui eni intelligit rez habere per alium modum q̃ habet. non intelligit: sed errat: ⁊ sic intelligit Augu. vt patet per litteram antecedentem. si autem dicat modum ex parte intelligentis: sic ille qui habet clarioꝛem ⁊ virtuosioꝛem itellectum potest eandez rez magis intelligere q̃ alius. ¶ Ad quartum dicendum q̃ beatitudo dicitur vltimum omniũ desiderabilium inquãtum terminat totaliter appetitum. ⁊ ego dico q̃ beatitudo cuiuslibet boni

F totaliter terminat suum appetituz ita q̃ vltra hoc nihil desiderat. ☞ Vel põt dici q̃ beatitudo dicitur vltimum desiderabiliu; sicut homo nobilissimum omnium animaliu;: ⁊ tamen inter hoĩes vn⁹ est alio nobilioꝛ. ¶ Quãuis aũt argumenta ad partem aliam gratia principalis conclusionis concedenda sint: tamen quia vltimum apparenter videtur concludere q̃ naturalis capacitas cuiuslibet beati absolute impleta est: quod falsum est: quãuis ipleta sit per comparationem ad dispositionem quam beatus in vita habuit. Ideo soluendũ est ⁊ dicendum q̃ minoꝛ est falsa. si accipiatur naturalis

G appetituo pro aliquo motu naturalis inclinationis: naturalis eni; capacitas cuiuslibet beati impleta est per comparationem ad sua; dispositionem: vt dictum est: ⁊ ideo cum sit plene subiecta voluntati beati ad plus habendu; nõ inclinatur. si tamen extenderetur nomen naturalis appetitus ad naturalem possibilitatẽ: secundum quem modum dicit philosophus q̃ materia appetit formaz: sic minoꝛ vera est: sed sic maioꝛ non esset vera: quia multi sunt beati quorum naturalis capacitas absolute considerata posset recipere maiorem habitum luminis glorie q̃ habeant ⁊ deus de potestate absoluta maiorem posset dare.

Articulus. III.

Onsequẽter querit̃ de tertio principali. Et circa hoc queruntur octo. ☞ Primo vtrum in beata visione intellectus sit passiuus tantu;. ☞ Secundo vtrũ lumẽ itellect⁹ agẽt̃ req̃rat̃ ad illã visionẽ. ☞ 3° vtm̃ visio creaturaꝝ i deo sit ptinẽs ad beatitudinis ẽẽntiã. ☞ 4° vtrũ in beata fruitiõe voluntas sit tm̃ passiua. ☞ 5° vtrũ in volũtate beata sit idẽ realit̃ fruitio ⁊ gaudiũ. ☞ 6° vtrũ gaudiũ sit de beatitudis ẽẽntia. ☞ 7° vtrũ tẽtio sit dos alia a visiõe ⁊ fruitiõe. ☞ 8° vtrũ in oĩbus beatis sint dotes. ¶ Vtrũ autẽ de⁹ possit videri p sola nãlia: ⁊ vtrũ in hac vita: determinatũ ẽ in arti. ,pcedẽti. ¶ Hec etiã q̃stio. vtrũ de⁹ ab itellectu beato videat̃ p spẽz: ⁊ multe alie questiones de visione dei determinate sunt libro tertio. di. 14. ⁊ ideo hic easdez repetere superfluũ videretur. Questio. I.

Primo q̃ñdo q̃ in visiõe beata itellectus sit passiuus tantũ. nulla res est cã efficiens sui finis: q: causa efficiẽs est nobilioꝛ suo effectu: ⁊ finis nobilioꝛ his que sunt ad finem: sed intellectus habituati lumine glorie finis est visio dei. ergo intellectus per lumẽ glorie nõ est illius visiõis cã efficiẽs. ergo respectu eius est tãtũmõ patiẽs. ¶ Itẽ sicut se h; videre ad intellectũ: ita videri ad diuinã essentiã visa;: sed diuina ẽẽntia in hoc q̃ videt̃ nihil patitur. ergo intellectus in vidẽdo ipsa; nihil agit. ergo in videndo est passiuus tantũ. ¶ Itẽ no-

B bilissimus actus est a nobilissimo agẽte: sed visio dei ẽ nobilissimus actus. ergo est a nobilissimo agẽte: ſ; sũmũ intelligibile est nobilissimũ agẽs. ergo illa visio causat̃ a sũmo itelligibili ⁊ non ab intellectu vidente: ⁊ si sic respectu illius est passiuus tantũ. ¶ Ite; respectu hui⁹ qd̃ p̃uenit aĩe inquãtum est possibilis tantũ aĩa est

C passiua tantum:sed quodcūq3 intelligere cōue nit aīe rōne itellectus possibilis tm̄:qȝ itellect⁹ agens non intelligit.ergo aīa in videndo sum mū intelligibile est patiens tantum.

¶ Cōtra nobilius est agere ꝙ pati:sed ipa visio dei est nobilissimū q̄d qd̄ fit in itellectu.ergo est eius actio nō passio. ¶ Itē si intellectus beatus in vidēdo deū esset tm̄ passiuus:nō req̄reret in eo ad illā visionē nisi lumē quo supnaturaliter eleuat:ꝛ ipsius intelligibilis pn̄tia:qȝ dispositio patiētis ꝛ ꝯiunctio agētis cū patiēte sufficiūt ad causandū actionē:s3 vltra lumē
B predictum reqritur in intellectu spēs determinans intellectū ad itelligibile:fm ꝙ videt vel le Aug.li°.9°.de tri.c°.11.ergo itellectus respectu visionis illius nō est tantūmodo passiuus.

¶ Itē dicere ꝛ iudicare est agere:sed itellect⁹ vidēdo diuinā essentiā dicit ipsam esse sūmam veritatē:ꝛ iudicat hoc dictū esse verū.ergo i videndo diuinam essentiam non tantum est passiuus:sed etiam est actiuus.

¶ Ad istā questionē dicūt quidā ꝙ intellect⁹ qn̄q3 de intelligibili in potētia facit intelligibile in actu:cū in seipso facit mediāte fantasma-
C te speciē intelligibilem q̄ditatis rei sensibilis: intellectus etiā ipsam quiditatē simplici apphēsiōe itelligit.simplices etiā apprehēsiōes cōponit ꝛ diuidit fm phm.3° de aīa.respectu primi ꝛ tertij intellectus est actiuus ꝛ passiuus diuersis respectib⁹.inquātū eni facit speciē itelligibilē mō predicto est actiuus:eā eni facit per suū actū:inquātū autē fit in seipso est passiuus: eā eni recipit p suū passiuū:silr inquātū cōponit ꝛ diuidit est actiuus:inquātū aūt illa cōpositio:ꝛ diuisio fit in ipso est passiuus: sed respectu simplicis apprehēsiōis est passiuus tm̄: sic eni ipsa intellectio fit a q̄ditate p se vel mediāte sua specie in ipso intellectu sub rōne qua possibilis est.cū ergo intellectus beati visio sit apprehēsio simplex respectu illius intellectus
F ē passiuus tm̄.ꝛ causatur illa visio ab obiecto: qd̄ est sūmū itelligibile in ipso itellectu dispo-sito ad eā susceptionē per lumē glie. ⸿ Alij dicūt ꝙ itellectus in vidēdo deū aliquo modo ē actiuus:ꝙuis in videndo plus patiat ꝙ agat: ipsa eni visio in itellectu:inquātū est possibilis causat nō tātū p actū itellectus ꝛ lumē glie habēs rationem speciei in determinādo: sed pncipalius causat ab obiecto:ita ꝙ eā efficiēs ei⁹ cōplectit actū itellectus ꝛ lumē glorie ꝛ speciem determinātē:siue differat taliter a lumine glorie siue nō:ꝛ ipsam diuinā essentiā nō tm̄ iquātū operat sicut operat in omni actiōe: s3 etiam inquātū operat eo mō quo obiectū agit in passiuam potentiam:ꝛ quāuis ista quatuor cōcur-
G rāt ad causa3 effectiuā visiōis illius: ex hoc tn̄ nō seqtur ꝙ sit cōpositior:sed virtuosior ꝛ longe plus opat sibi psentia diuine essentie ꝙ alia tria sil'.illa ḡ motiōe q̄ est visio aliquo mō mouet se itellectus p suū actiuū: ꝛ eā patit p suum passiuū:ꝙuis totus itellect⁹ sit mouēs ꝛ mot⁹.

¶ Qui vult tenere pmā opinionē q̄.pbabilis ē ꝛ ad sustinēdū facilis pōt dicere ad pmū qd̄ ē ꝯ eā ꝙ maior eius nō est vera vniuersalit: nobilius eni ē pati passionē nobilē q̄ ē salus ꝛ pfectio patiētis ꝙ agere aliquā actionē parue dignitatis:ipsa eni visio dei ē salus ꝛ vltima pfe-
H ctio itellectus eā patiētis:ꝛ ē tāte dignitatis ꝙ respectu eius itellect⁹ nō posset esse agēs:ē eni finis ei⁹ vltim⁹. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ fm illā opinionē nō reqreret aliq̄ spēs: nisi voces spē3 lumē glorie qd̄ itellectū deo assimilat.Et dōm ꝙ Aug.in auctoritate allegata siītudinē dei accepit ꝑ ipsa visiōe q̄ expssius itellectū assimilat deo ꝙ habitus glorie:illā.n.siītudinē ibidem stati3 vocat vbū ꝛ notitiā. vt aūt ōnsum ē li.1°. vbū nō tm̄ accipit ꝑ siītudine,ꝑ quā itellectus itelligit: nec ꝑ q̄ditate distincte itellecta: s3 pn-
I cipalius itelligit ꝑ itellectiōe formata. vn̄ i sermone de natiuitate Ioānis baptiste dī ꝙ verbū est ipsa cogitatio. ⸿ Uel pōt dici ꝙ auctoritas sancti Augustini allegata itelligēda est de cognitiōe dei in via. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ dicere ꝑprie loquēdo est ꝑducere verbum:ꝛ iō qȝ beatus itellectus itelligit diuinā essentiam esse sūmā veritatē prius ordine nature ꝙ verbū ꝑducat:iō hoc itelligit nō p hoc qd̄ dicit.non video tn̄ q̄re postꝙ itellect⁹ sic p pdictā passiōnē est reductus in actū nō possit verbu3 aliqd̄ ꝑducere quo dicat illud qd̄ prius ordine nature
K perfecte videt ꝙ ꝑducat verbum.

¶ Qui vult tenere secūdā opinionē que multum est rationabilis potest dicere ad primum in oppositum:ꝙ q̄uis intellectus non posset esse causa sui finis:tamen ad hoc potest cooperari:quāuis principalius sit a summo intelligibili:vt ostensum est. ¶ Ad secundum dicendū ꝙ minor est falsa. quia vt ostensum est intellectus aliquo modo operatur ad illam visionem:ita ꝙ respectu eius non est pure passiuus.

¶ Ad tertium dicendum ꝙ illa visio cum sit
L creatura non est nobilissimus actus simpliciter:nec etiam inter actus creatos: quia actus fruitionis nobilior est:tamen est nobilissimus actus intellectus creati:ꝛ est aliquo mō ab ipo inquātū est nobilissime dispositus. pncipalius tn̄ est ab obiecto qd̄ ē itelligibile sūmū. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ꝑprie loquēdo nec possibile ipsius

intellectus intelligit: nec etiā actū eius intelligit: sȝ ipse intellectus intelligit a quo est intellectio p suū actiū: ꝛ in quo est per suū passiuū: ita ꝙ ad ipsam intellectionē causandā in ipso intellectu concurrit eius actiuū ꝛ passiuū. Exēplū. leue per suā formā mouet se. cuȝ adiutorio influentie loci per suaȝ materiā mouetur: nec dico ꝙ forma moueat materiā p se. sȝ totū leue est quod mouetur: ꝛ quod mouet. quāuis per aliud ꝛ aliud. Questio. ii.

A **Secundo** queritur vtrum lumen intellectus agentis requiratur ad illam visionem. Et videtur ꝙ nō. intellectꝰ agēs non requirit actuȝ intelligendi: nisi ad hoc vt faciat de intelligibili in potētia intelligibile i actu. sed diuina essentia intelligibilis est actu ergo ad ipam itelligēdā nō requirit lumen intellectꝰ agentis. ¶ Itē lumē solis ꝛ stellaruȝ nō occurrunt simul ad eundem actū videndi corporalr̄ pp improportionem luminum illorum. cū ergo lumen glorie non minꝰ excedat B nāle lumen intellectus agentis ꝙ̄ lumen solis lumen stellaꝝ. videt ꝙ non possit cōcurrere ad eundē actū videndi intellectualr̄. ¶ Item ad actū supernālē agendū non pōt simul concurrere virtus nālis cum supernaturali. quod pȝ in creatione aīe intellectiue ꝛ in infusione gratie. sed videre deum est actio supernaturalis. ꝛ lumen glīe est supernaturalis virtꝰ. ergo lumen intellectus agentis qđ est virtus naturalis non pōt simul cōcurrere cum lumine glīe ad videndum deum.

C ¶ Contra. inconueniēs est ꝙ ppetuo ꝛ respectu nobilissimi obiecti potentia nobilior remaneat ociosa. ꝛ minus nobilis sit officiosa. sȝ potētia nobilior est intellectus agens ꝙ̄ possibilis. cū ergo intellectus possibilis requirat ad hꝰ ꝙ aīa videat deū ad hoc ēt reqrit lumē itellectus agentis. ¶ Itē lumē glīe nō ē sine lumine nāe. ergo nec eiꝰ actio. separat ab eiꝰ actōe.

¶ Rūdeo ꝙ siue in videndo deū intellectus sit pure passiuuȝ: siue aliquo mō actiuꝰ: ad illā tamen visionē requirit lumen intellectus agētis cū lumine glīe. glīa. n. est secūdaria ꝛ vltiata nature perfectio. vñ lumen glīe est perfectiuuȝ luminis naturalis itellectus agētis. qñ aūt D duarū formarū vna est alterius pfectiua: ad illā eundē actū ad quē ordinatur pficiens ordinatur perfecta. Quāuis ille actus principalīꝰ respiciat totū cōpositū rōne illius que pficit ꝙ̄ rōe illiꝰ q̄ pficit. cū g̓ lumen glorie ordinet ad visionem beatam: ad illaȝ eandē ordiat lumē intellectus agētis: sed lumen glorie ad illam ordinatur pricipalr̄. ꝛ lumen intellectus agentis q̄si dispositiue. vñ si itellectus est pure passiuus respectu illius visiōis: p vtrūqȝ simul lumen est sufficienter dispositū ad faciendū ab obiecto illaȝ perfectiuā passionē que est visio. si āt aliquo mō est actiuus: vtroqȝ lumie iuuatur ad suam actionē. vñ hñs fortius lumen in E tellectus agentis cū equali hitu lumis glīe intensius deū videt ꝙ̄ hñs lumen intellectꝰ agētis debilius. naturalr̄ enim virtus fortior p eq̄le adiutoriuȝ supnaturale efficaciꝰ pōt in actū supernaturalem. sicͭ videmus ꝙ si supnaturalr̄ darentur pēne hoi leuiori ꝛ ponderosiori: efficaciꝰ volaret leuior ex sua naturali virtute ꝙ̄ ponderosior. quamuis posse volare excedat vtriusqȝ naturam.

¶ Ad pᵐ in oppᵐ dō. ꝙ maior est falsa vt pȝ F ex predictis. ¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ nō est sile. qꝛ non sic se habet lumen corporale ad oculū corporalē sicut lumē itellectuale ad itellectū. qꝛ oculus corpalis ita pōt affici seu trāsmutari a forti lumine ꝙ nō potestꝰ imutari a debili. nō sic aūt pōt dici de itellectu. vñ phs. 3. de aīa. Sensus nō pōt sentire ex valde sensibili: sed intellectuꝭ cū itelligit aliqd valde itelligibile nō minus itelligit infima: sȝ ēt magis. sensitiuū. n. nō sine corpore est. hic aūt sepatus est. i. corporeo G organo non vtēs. ¶ Ad 3ᵐ dō. ꝙ maior vera est de actu supnaturali qui non pōt esse nisi ab infinita potentia: cuiusmodi est creare. non āt est verum de actu supernaturali qui est a deo ita ꝙ ad ipm requiritur supernaturalis virtus finita. talis aūt actus est dei visio. ad hoc eniȝ requirit i itellectu creato lumen glīe qđ ē virtus supernaturalis: ꝛ tamē finita. Qō iii.

A **Tertio** q̄ritur vtrū visio creaturaruȝ i deo sit pertinens ad btitudinis eēntiā. Et videt ꝙ sic: qꝛ vt ośsum est li. 3. di. 14. eadē est visio qua intellectus beatus videt diuinaȝ essentiam ꝛ creaturas in ea. cū ergo visio diuine eēntie sit beatitudinis essentia: visio creaturarum in ea est de beatitudinis eēntia. ¶ Itē de beatitudinis essentia ē scire se beatum esse. sed scire se beatum esse: est scire creaturas. qꝛ ipse beatus est creatura. ꝛ sua visio est creatura: ergo visio aliquarum creaturarum est de beatitudinis essentia.

¶ Contra. Augu. 5. li. cōfes. quasi inter principium ꝛ medium loquens ad deum dicit. Infelix homo qui scit illa oīa. te auteȝ nescit. beatus autem qui te scit. etiam si illa nesciat. qui B vero ꝛ te ꝛ illa nouit non pp illa beatior: sed propter te solum beatus est. ¶ Item illud solum est de beatitudinis essentia quod requiritur ad perfectā cōiunctionē aīe cū deo: sed p

visioné diuine essentie ⁊ eius fruitioné eét aia perfecte coniuncta deo etiá si nullá in eo videret creaturam. ergo visio creaturarũ i deo nõ est de beatitudinis essentia.
C
¶ Rñdeo eéntia beatitudinis aie consistit in perfecta sui coniunctione cũ deo. vñ qcqd est de rõne illius est de essentia btitudinis. ⁊ qd é extra rõnem illius cõiunctionis nõ est de beatitudinis essentia: qũuis aũt visio creaturarum in deo sit de ratione illius cõiunctionis: inquã tum illa eadez visione videtur diuina essentia. nõ tñ est de rõne cõiunctionis: inquantũ é respectu creaturarum in deo. nõ. n. ideo quia illa visio é respcũ creaturarũ é pfecta. sed qꝛ pfecta é: ideo est etiá respectu creaturarũ: ita ꝙ
D
prius ordine nature videt intellectus beatus diuinam eéntiam perfecte ꝗ creaturas in ea. respectus ergo visionis illius ad creaturas representatas in deo est extra rõnem perfecte cõiunctionis aie cum deo ⁊ aliquid causatum ex illa. ⁊ Alij aũt nõ iprobanter dicunt ꝙ videre in deo seipsum ⁊ suam visioné est de beatitudinis essentia: quãuis non sic possit dici de visiõe aliarum creaturarũ i deo: pfectius. n. vnitur in
E
tellectus deo vel q̃etatur in ipso videndo ipz: ⁊ videndo se videre ipsum: ꝗ si non videret se videre: primum. n. actũ sine scdo ipossibile é eé ita pfectũ sicut cũ scdo: nec primũ actũ sine secũdo posset seq̃ tã pfecta fruitio sicut cũ scdo. ¶ Qui vult tenere primam opinioné põt dicere ꝙ ad primũ in oppm pz solutio ex iam dictis. ¶ Ad 2m ꝙ maioꝛ é falsa. scire. n. se eé beatũ pſupponit ordine nature se esse beatũ: quãuis. n. non cognoscatur res pfecte nisi cognoscés cognoscat se cognoscere illã: sicut nihil di
F
ligitur pfecte nisi diligens diligat se diligere illud: tñ reflexio intellectus super actum suum nõ est de ratiõe perfectionis primi actus: sz ex pfectione primi actus causatur: tñ intellectus beatus: quãuis visioné qua diuinaz essentiã videt: videat in ꝓprio genere alia visione tñ se ⁊ illã visioné videt in diuina essentia eadé visione in numero qua videt diuinam essentiam. ¶ Qui vult tenere scdam opinioné põt dicere ad pm ad secũdam partem ꝙ illud verbum Aug. intelligendũ est de alijs creaturis a vidénte: ⁊ ab illa visione. ¶ Ad 2m dõm ꝙ minoꝛ est falsa loquendo de creatura que est ipse vidés: ⁊ de ista visione: quia aliter nõ quietaretur pfecte in deo. Qõ. iiii.

A **Quarto** queritur vtrum in beata visiõe voluntas sit tñ passiua. Et vi ꝙ sic. Ansel. de casu diaboli stati post mediũ. Quicquid se mouet ad volédũ prius vult se ita mouere: sed primus motus volũtatis est respectu finis: ergo impossibile est ꝙ voluntas se moueat illo motu: qꝛ non precessit motus volũtatis: quo vellet se sic mouere: sed motus fruitionis est respectu finis: ergo voluntas in fruendo nõ mouet se: sed tñ est mota. ¶ Item impossibile B
est idem scdm idem: ⁊ ét respectu eiusdé simul eé mouens ⁊ motũ: qꝛ fm phm. 3°. phy. moués mouet inquãtũ est in actu: motũ mouet inquã tum é in potentia: sz ipossibile est idé fm idem ⁊ respectu eiusdem sil' eé in actu ⁊ in potentia: cũ ergo sit simplex: ipossibile é ꝙ ipsa respectu eiusdé obiecti sil' sit moués ⁊ mota: sz certũ est ꝙ in fruendo mouet: ergo ipossibile é ꝙ i fruédo moueat se. in fruédo ergo est passiua tantũ. ¶ Ité fruitio é finis vltimus vite humane: vt enim superius ostensum est: visio ordinatur ad C
fruitioné: sed ipossibile est aliquam ré esse cãm sui finis vltimi: qꝛ als essz effectus nobilioꝛ sua cã: ergo voluntas in fruédo non mouet se: sed tantummodo est passiua.
¶ Contra Augu. li. i. de doctrina xp̃iana non multũ post principiũ. Frui est amoꝛe inherere alicui rei pp seipsam: sed voluntas in amando deum pp se i via mouet se: als in amãdo ipsum nõ mereret: g̃ videt ꝙ si fruédo deo fruitione vie mouet se: ꝙ ét fruédo eo fruitiõe patrie moueat se. ¶ Ité phus. 3°. ethi. c°. 2°. dicit: ꝙ violétũ simplr é cuius principiũ é extra: in quo nihil ꝯfert opans vel patiés: ergo si volũtas i fruen D
do deo nihil cooparetur: sz tñmõ pateret: illa fruitio esset violéta: quod falsuz est.
¶ R° ꝙ in beata fruitione volũtas non é tantum passiua: nec tñ actiua: magis tñ passiua é ꝗ actiua: non enim tñ est passiua: cum natura voluntatis sit mouere se ⁊ alia que sunt in aia: dicente Ansel. 3°. li. de ꝯcoꝛdia pſciẽtie. ⁊ li. ar. versus finem. ꝙ volũtas est instrm seipsum mouens. Et phus velle vi. i. de aia. ꝙ velle est motus ab aia. expitur ét hõ ꝙ p amoré est quidaz conatus in aia ad ré amatã: pp qd dicit Ber. de precepto ⁊ dispen. versus finez. ꝙ nõ est presentioꝛ vbi aiat ꝗ vbi amat. s. quãtum ad cona E
tuz. Nec est tñ actiua: qꝛ inquantum est actus fruitionis in seipsa est passiua: sicut actiua est inquãtũ est ab ea: ipossibile eni é ꝙ act' realiter differés a potétia sit in ea nisi respectu eius aliquo mõ sit passiua: recipe eni é qdam pati. magis passiua tñ é q̃z actiua i beata fruitiõe: qꝛ ipsa fruitio nõ elicit a volũtate habitu charitatis pfecta tñ: sz ét imediate ab obiecto qd é sũma bonitas: ita ꝙ volũtas charitate pfecta ⁊ ipsum obiectũ simul illã fruitioné efficiũt i volũtate: ita tñ ꝙ plus é ab obiecto ꝗ a volũtate

F q2 obiectū ē respectu ei⁹ pncipalius agēs: q̄uis etiā volūtas p charitatē se determinet ad fruēdū deo fruitiōe vie.tñ se nō determinat ad fruēdū deo fruitiōe patrie.imo ad hoc determinat a deo:q̄ talē dedit sibi nām:vt nō possit illud bonū nō diligere:in quo videt aīa esse supminētē pfectiōe3 cuiuscūq3 boni:qd pōt cogitare:nec ab illo bono resilire qd apprehēdi nō potest sub aliqua ratione mali.

¶ Ad pm in oppm dōm q illud verbū Ansel. ad hoc vt habeat veritatē intelligi d3 de actu volūtatis:ad quē volūtas determinat se:q̄uis aūt beata fruitio aliquo mō eliciat a volūtate .s.eo mō quo dictū ē ante:tñ ad illā nō determinat se.sicut nec leue se determinat ad motū

F sursu3:7 tñ exeq̄t eū cū adiutorio ifluētie loci. Et preterea mot⁹ pmus volūtatis:q̄uis sit respectu finis in gñali:btā tñ fruitio nō ē pm⁹ volūtatis mot⁹:q2 ipm pcessit nālis motus volūtatis respectu finis in gñali. ¶ Ad 2m dōm q argumētū deficit in duob⁹. pmo q2 volūtas se cūdū idē nō ē mouēs 7 mota:cōposita eni ē ex actuali 7 possibili: sicut essentia i qua radicat: a qua nō differūt nisi fm rationē 7 relationē: 7 tota mouet se rōne sui actiui.7 tota mouetur rōne sui possibilis:vnū eni totū cōpositū patitur:7 tñ nō nisi rōne materie:sic.n.dicit Auic. 2°.li°.meta.sue.c°.2°.Illud per quod res hab3

G potentiam est materia eius:totum autem pati non potest nisi inquātum est aliquo modo in potentia:nec tamen dicim⁹ q sola materia patiatur:sed totū compositum ratione eius.similiter totum compositum agit:7 tamen non nisi ratione forme:quia sicut dicit. Auic.vbi prius.Illud per quod habet res effectum est forma eius.totum autem non agit nisi inquātum est in actu:nec tñ dicimus q sola forma agat. sed totum compositum ratione eius. vnde secundū phm.1°.de anima melius dicitur q homo intelligat per animam q̄ q anima intelli-

H gat.s.dū est corpori coniuncta actu. compositum ergo ex natura possibili 7 actuali in se habet talia duo:q̄uis nō actu distincta: per quorum vnum potest esse per se mouens:7 per aliud per se motum. ¶ Preterea.idem fm idem respectu eiusdem potest esse simul in actu 7 in potentia:sed non eodē modo.vnde potest res aliquid habere potestatiue: 7 esse in potentia ad habendum illud formaliter. vnde si sol eēt aliquid calefactibile:7 posset suos radios super se reflectere: simul respectu eiusde3 caliditatis esset in actu 7 in potentia:q2 caliditatem qua3 haberet in seipso potestatiue posset facere esse in seipso formaliter. ¶ Ad tertium patet solutio per hoc quod dictum est in questione.q illa fruitio principalius est ab obiecto q̄ a voluntate.

Questio. V.

A **Quinto** queritur vtrum in voluntate beata sit idem realiter fruitio 7 gaudium. Et videtur q sic.beata fruitio est quies voluntatis in sūmo bono clare viso 7 econuerso:sed gaudium beatorum est quies voluntatis in ipso sūmo bono.ergo idem est fruitio 7 gaudium. ¶ Item gaudium aut est amor aut est passio:non passio: quia passiones non sunt nisi in appetitu sensitiuo.illud autem gaudiu3 est in volūtate.ergo est amor: s3 ille amor quo beati deum amant est fruitio quia ipsum amāt pp se.g̃ idē est gaudiū beatorum 7 eorum fruitio.

¶ Contra sicut se habet passio amoris in appetitu sensitiuo ad passionē delectationis : ita se habet in voluntate amor boni presentis ad gaudium.sed in appetitu sensitiuo non est idē amor 7 delectatio:imo delectatio causatur ex presentia boni amati.ergo a simili in voluntate non est idem gaudiu3 7 amor:sed beata frui-

B tio est perfectus amor dei propter seipsum. ergo non est idē beata fruitio 7 gaudiū beatorum.

¶ Respondeo q beata fruitio 7 gaudiū beatorum non sunt realiter idem:illa enim fruitio est summo bono clare viso perfecto amore inherere propter seipsum.amor aute3 gaudium non est:causatur enim gaudium ex amati boni presentia.vnde gaudium beatorum est aliqua specialis passio in volūtate causata ex pfecto amore sūmi boni per claram visionē 7 pfectam dilectionem vniti anime seu sibi presentis.vnde ,pprie loquendo de fruitione dico q beata fruitio differt a gaudio beatoru3 sicut ab effectu differt causa.vel secundum dicentes q fruitio beatorum simul comprehendit ipsam dilectionem 7 gaudium:oportet dicere q frui-

C tio 7 gaudium differt sicut pars 7 totu3:7 hoc probabile mihi videtur:quāuis vt iam dictum est gaudium differat a dilectione vt effectus a sua causa vel a parte sue cause:quia non est acquiescendum dicentibus q gaudiu3 nihil aliud est q̄ dilectio boni presentis:hoc enim improbatum est li.3°.vnde cum Augu.dicit.14°. li.de ci.c°.7°.Amorem boni habiti esse letitia3 nō est predicatio per essentiam:sed per causa3. quod patet:quia ibide3 statim dicit q amor fugiens quod ei aduersatur timor est.ideq3 si acciderit tristitia est:7 tamen certum est q amor nec est timor nec tristitia:sed eorum causa.

¶ Ad primum in oppositum dicēdū q quies voluntatis i sūmo bono dupliciter pōt esse.vno mō nō tm̄ patiēdo:s3 aliquo mō agendo : 7 sic

D volūtas fruendo q̇escit in summo bono. Alio
mō pure patiēdo: ⁊ sic gaudiuꝫ ē q̇es in sūmo
bono: q꞉ illō gaudiū ē spūalis passio volūtatis
ex p̄ntia sūmi boni causata. illud ergo gaudiū
nō est actꝰ volūtatis: ſꝫ passio: q̄uis ad causan
dū eā actio volūtatis ꝯcurrat. ¶ Ad 2^m dōm
ꝙ gaudiū beatoꝝ ē spūalis passio volūtatis vt
dcm̄ ē: q̄uis.n.ī solo appetitu sensitiuo sit pas
sio cū aliq̄ corpis trāsmutatiōe: de qua passiōe
loquit̄ phūs: ⁊ iō eā nō ponit nisi in appetitu
sensitiuo. tn̄ in volūtate pōt esse spūalis passio
q̄ ē sine māli trāsmutatiōe. Qō. VI.

A **Sexto** querit̄ vtrū gaudiū sit de beatitudi
nis eēntia. Et vī ꝙ sic. Aug. io. li. cō
fes. Circa mediū loquēs ad deū dicit. Ipsa est
beata vita gaudere ad te. de te. ꝓpter te. ġ vi
det̄ ꝙ gaudium sit tota beatitudinis essentia.
¶ Itē illud qȯ maxime ab oibꝰ desiderat̄: aut
est beatitudo aut de beatitudinis eēntia: ſꝫ sū
mū gaudiū maxīe desiderat̄ ab oibꝰ: sicut dicit
phs. io. ethi. ⁊ ꝓbat. c. 5° ꝙ delectatio maxīe ab
oibꝰ appetit̄. ġ aut ē beatitudo aut de beatitu
dis eēntia. ¶ Iteꝫ pfectio btitudis maxīe ē de
beatitudinis eēntia: ſꝫ gaudiū btōꝝ est pfectio
B beatitudis: q꞉ sicut dicit phs. io. ethi. c. 4°. opa
tionē pficit delectatio vt supueniēs finis. ergo
gaudiū ē de beatitudis eēntia. ¶ Iteꝫ phs. io.
ethi. c°. 8. Existimamꝰ oportere delcātionē ad
mixtā esse felicitati: ſꝫ qȯ admiscet̄ alteri est de
eius eēntia: aut ex ipso ⁊ illo cui admiscet̄ ꝯsti
tuitur aliquod tertiuꝫ. cum ergo ex felicitate ⁊
delectatione constituatur aliquod tertiuꝫ. de
lectatio est de felicitatis essentia.
¶ Cōtra. beatitudo ꝯsistit ī clara dei visiōe ⁊
pfecta eiꝰ fruitiōe: ſꝫ gaudiū nō ē illa visio: nec
illa fruitio. imo ex ipsis causata. ġ gaudiū nō ē
de beatitudinis eēntia. ¶ Itē phūs. 4. ethi. c.
3°. dicit ꝙ delectatio nō ē p se bonū: ſꝫ q̇cq̇d ē
de beatitudis eēntia ē p se bonū. ġ gaudiū qȯ
ē dlectatio ī volūtate nō ē d beatitudis eēntia.
C ¶ Rn̄deo. scd̄m aliquos ꝙ q̄uis gaudiū bea
toꝝ sit de beatitudis eēntia qȯdam accidētale
cōplemētū ab ipsa beatitudie īsepabile. p quā
cūqꝫ v̇tutē creatā: nō ē tn̄ de beatitudis eēntia
btitudis.n. eēntia ꝯsistit ī pfecta ꝯiūctiōe crea
ture rōnal̄ cū dō. gaudiū āt beatoꝝ: nō ē de rō
ne huiꝰ ꝯiunctiōis: cū nō sit visio nec fruitio vt
oīsū ē. nec sūma securitas: vt oñdet̄ ī seq̄nti qō
ne: ſꝫ ē aliq̇d creatū ex istis. vñ ē p se effectꝰ bea
titudis de necessitate ꝯsequēs ad ipaꝫ. ❡ Alijs
aūt videt̄ ꝙ gaudiū sit de eēntia beatitudis: q꞉
ē de rōne pfecte vnionis volūtatis cū sūmo bo
no. volūtas aūt vnit̄ cū sūmo bono nō tm̄ ī mo
uēdo se imediate in ipꝫ ꝓpter se: q̇.s. motus est
amor fruēs: ſꝫ ēt imediate patiēdo ab eo q̄ pas D
sio ē gaudiū. ❡ Preterea amor nō pōt priꝰ or
dine nature q̇etare volūtatē q̄ voluntas gau
deat de re amata. beatitudo aūt cōprehēdit in
sui eēntia omne illud qȯ est de rōne pfecte q̇e
tis volūtatis ī sūmo bono. ❡ Preterea si gau
diū eēt accidēs beatitudinis: posset deꝰ de po
tētia absoluta facere hoiem esse beatū nō gau
dētē de deo: vt saltē beatitudo hois ītelligi pos
set simplici apprehēsiōe sine gaudio: ſꝫ deꝰ nul
lo mō posset facere aliquē beatū nō gaudētem
de ipso: nec itellectꝰ pōt apprehēdere verā bea
titudinē sine gaudio. ġ gaudiū nō ē accidens
beatitudinis eēntia: ſꝫ ē de beatitudis eēntia.
¶ Qui vult tenere pm̄ā opinioneꝫ pōt dicere E
ad pm̄ū ī oppositū ꝙ ibi Aug. noiat beatitudi
nē p suū effectū p se. ¶ Ad secūdū dicēdum ꝙ
delectatio p se nō desiderat̄ ab omnibus ordi
nato desiderio tāquā principalissimū desidera
bile: sed tāquā ꝯcomitans illud: si eni possibile
esset creaturā rationalē pfecte ꝯiungi cuꝫ deo
absqꝫ gaudio: adhuc illa pfecta ꝯiunctio sūme
desiderabilis eēt. Nec eni credēdū vt aliq̄ esti
māt: nihil esse desiderabile si nullaꝫ inferat de
lectationē. vnde phs. io. ethi. c°. 3. circa multa
studiū faceremus: ⁊ si neqꝫ vllā delectationem
inferrēt: vt circa scire ⁊ virtutes hr̄e. ¶ Ad 3^m
dicēdū ꝙ maior est vera de perfectiōe essentia
li. verbū autē phi qȯ ponit̄ in minori: intelligit̄
de perfectiōe accidētali: nō eni dicit̄ delectatio F
finis operationis: loquēdo de fine ꝓpter queꝫ
fit operatio: ſꝫ ꝓ quocūqꝫ superuenienti bono
ab operatione inseparabili. vnde phūs ibideꝫ
dicit ꝙ delectatio perficit operatiōeꝫ sicut pul
chritudo iuuentutē. ¶ Ad quartū dicendū ꝙ
pro tanto dicit phs delectationē esse admixtā
felicitati: q꞉ est per se accidens eius.
¶ Qui vult tenere secundā opinionē que pro
babilis mihi videtur: ⁊ dictis augu. magis cō
sona: ⁊ etiā perfectioni beatitudinis cū eadem
nobilitas reddat ceteris paribus rē perfectio
rem: si de essentia eius est q̄ si esset accidēs eiꝰ:
potest dicere ad primū ad partē secundam ꝙ
beatitudo consistit tantū in visione ⁊ fruitione
nisi fruitionē voces amoreꝫ cū gaudio. ¶ Ad
secundū dicēdū ꝙ phs dicit illud verbum vbi
retractat de delectatione secundum opinionē G
aliorum: q꞉ secundū propriam opinionem inci
pit tractare de illa. 4. c. ❡ Potest ēt dici illud
verbū. io. ethi. capitulo quarto ꝙ perficit ope
rationē delectatio vt superueniens quidaꝫ fi
nis. velut iuuenibus pulchritudo: esse intelli
gendum de delectatione sensibili. ❡ Vel po
test etiam dici ꝙ ibi accipitur iuuentus non

pro etate temporis: sed pro decētia seu cōgru itate dispōnis corporis: qz vt frequentius magis cōcomitatur illā etatē ꝙ aliā. Constat aūt ꝙ pulchritudo est de ratiōe decentis dispōnis corporis: cū dicat Aug. 22. de ciuitate. ca. 19. ꝙ pulchritudo corporis est partiū cōgruētia cū quadam coloris suauitate. Qō. vii.

A **Septimo** queritur vtrū tentio sit dos ab alijs distincta. Et videtur ꝙ sic aīa deo cōiungitur per memoriā intelligentiā & uoluntatē. qz sicut dicit Aug. 14. de tri. ca. 8. eo est ymago dei de quo capax eius & pticeps eē pōt. ſʒ sicut ostēdebaṫ. li. 1. ymago dei in aīa cōsistit in memoria itelligentia & voluntate: ſʒ in intelligētia est dos visionis: & in voluntate dos fruitiōis. ergo in memoria est tertia dos. illa aūt nō videṫ posse esse nisi tentio: qz actus memorie est tenere. ergo tētio est dos ab alijs distincta. ℂ Itez dotes aie videnṫ rñdere virtutibus theologicis: sed fidei rñdet visio. charitati fruitio ergo spei debʒ tertia rñdere que nō videṫ posse eē alia nisi tentio. ℂ Itē in aīa triplex est potentia. cogitatiua: & appetitiua: & ſm locū motiua: aliter sepata nō posset se de loco ad locuʒ mouere. cū ergo i cogitatiua sit dos visionis. in appetitiua dos fruitiōis. vṙ ꝙ in motiua sit dos tertia. ad pfectā. n. ꝯiunctio nē aie cū deo requiriṫ ꝙ per oēʒ sui potētiā cōiugatur ei. illa aūt dos nō vṙ posse esse nisi tentio: respicere. n. vṙ executiuā potētiā.

ℂ Cōtra. nō ponunṫ nisi tres aie dotes: sed si tentio eēt dos ab alijs distincta essent. 4. qz rationabilius vṙ ꝙ rectitudo voluntatis sit dos ꝙ tentio. ergo tentio nō est dos ab alijs distincta. ℂ Itez securitas nō est idē qđ tentio: ſʒ securitas sūma est vna de dotibus aie. icluditur eni in beatitudinis eēntia. ſm. n. sniam Aug. 13. de tri. ca. 8. ipossibile est aliquē esse btm̄ nisi sit securus de sue btitudinis ppetuatiōe. cū ergo non sint anime nisi tres dotes: tentio nō est dos ab alijs distincta.

ℂ Respōdeo. ꝙ ꝓpe loquēdo tentio non est dos ab alijs disticta. tenere. n. ſm Papiaʒ est hr̄e vel possidere: itellectus aūt clare vidēdo deū hʒ eū sub rōne summi veri: volūtas perfecte fruēdo eo hʒ ipm̄ sub rōne summi boni. vñ tenere summū veꝝ realr̄ idem est cum clara visione: tenere summū bonū realiter idē est cuʒ perfecta summi boni fruitiōe. Nec hoc dicēs volo dicere ꝙ visio & fruitio ꝓprie loquendo sint dotes: sed act⁹ dotiuʒ. dotes. n. qualitates sunt. vñ dos visionis est q̄daʒ habitus luminosus in itellectu quo eleuatur ad clare deum videndū. dos fruitōis est pfectus charitatis habitus quo aīa fruitur deo. vnde ꝓprie loquendo in dotib⁹ aie non cōsistit beatitudis essentia: sed in actibus eaꝝ ad quos ordinantur. sicut habitus ad actum: dos aūt tertia a duab⁹ alijs distincta est habitus perfectus quo volūtas est perfecte secura de tentiōis ꝓdicte perpetuatione. sine. n. predicta assecuratione non potest intelligi perfecte anima deo cōiuncta. vnde nō est dicēdū illam assecuritatē esse exclusionem timoris tantum: immo est quidam actus in voluntate respectu dei: sub rōne qua est ens summe arduuʒ quo excluditur omnis timor. & sic pʒ ex predictis ꝙ ſm rōnem intelligendi. pmo est dos visionis. secūdo dos fruitionis. tertio dos perfecte securitatis.

ℂ Ad pmum in oppositū dōm. ꝙ in vita beata memorie & intelligentie non respondet nisi habitus vnus. in vita. n. beata memoria nō respicit deum nisi mediante itelligentia: quia actus eius est clarā visioneʒ retinere. vñ obiectuʒ eius imediatū est ipsa visio clara. ℂ Ad 2[m] dōm. ꝙ dos correspōdens spei nō est tētio: vt dcm̄ est: sed securitas perpetuationis visionis & fruitionis. ℂ Ad 3[m] dōm. ꝙ tunc anima est deo perfecte coniuncta: quādo ꝯiuncta est ei ſm omnē potentiā ſm quā est ei ꝯiūgibilis imediate: nō est aūt talis potentia motiua ſm locū: qz sic ad deuʒ nō accedimus motu secūdū locū: cū vbiqʒ presens sit: ſʒ affectibus mētis. sic nec aīa ē ꝯiungibilis immediate sibi secundum illam potentiaʒ. vnde sibi non respōdet dos nisi mediate. s. agilitas q̄ est dos corporis respiciēs spāliter mobilitatē ſm locum. ℂ Ad pmum ad partem secundaʒ dōm. ꝙ rectitudo voluntatis cōprehēditur in dote fruitionis: qz sine rectitudine voluntatis non potest in aīa esse fruitio: sed fruitionis abusus: vt patet cum fruitur creaturis. Qō. viii.

A **Octauo** queritur vtrum in omnibus beatis sint dotes. Et videtur ꝙ non: quia dos datur sponso a patre sponse: sed oīa dona beatitudinis dantur beatis a patre spōsi qui sponsus est christus. ergo in nullo beato est aliqua dos. ℂ Item si dotes eēnt in beatis ratione spūalis matrimonij inter ipsos & deū: cum in vita presenti anima per gratiā despon setur christo in ecclesia militante essent dotes: quod falsum est. ℂ Item eiusdeʒ nō est dare dotes & recipere: sed beati q̄ dotes habent illas recipiunt a christo. ergo dotes non sunt in xpo: & sic nō sunt in oibus beatis. ℂ Item iter sponsum & sponsam debet esse nature conformitas: sed angeli nō sunt cōformes in natura xpo: nec rōne diuine nature: nec rōne humane.

ergo multitudo angeloꝝ nō comparatur xpo
B vt sponsa ad spōsuȝ:sed dotes nō dant:nisi ra/
tione mrimonij.ḡ in angelis nō sunt dotes.
❡ Cōtra.ornamēta sponsarū que eis dant qñ
traducuntur a sponso dotes sunt: sed oēs bea
ti habent ornamēta spūalia cū despōsantur a
xpo.ergo in oib⁹ beatis dotes sūt. ❡ Itē glo.
super illud Luc.12°. Et vos siles hoibus expe
ctan.⁊c.dicit ꝙ ad nuptias dñs iuit cum post
resurrectionē nouus homo angeloꝝ multitu/
dinē sibi copulauit.ergo multitudo angeloꝝ
est spōsa xpi.ergo sicut in alijs beatis sunt do/
tes:ita sunt in angelis sanctis.
❡ Respondeo.ꝙ de dotib⁹ cōtingit loq̄ du/
pliciter:aut secundū id qđ sunt:aut sub rōne q̄
C dotes sunt.pmo mō in oibus sanctis sunt iste
tres dotes.s.clara visio : pfecta fruitio : ⁊ per/
petuitatis vtriusqȝ securitatꝭ pfectio. dotes āt
corporis que sunt agilitas.ipassibilitas.subti/
litas.⁊ claritas:de q̄bus in seq̄ēti articulo in
spāli queretur:erunt post resurrectōeȝ in oib⁹
hoibus sanctis. Loquēdo vō de dotibus sub
rōne qua dotes sunt sic maxime proprie sunt
in aiabus beatis.aliquo etiam modo:quāuis
nō ita proprie sunt in xpo:⁊ in angelis sanctꝭ:
cuius rō est:q2 iter sponsuȝ ⁊ sponsam proprie
loquendo req̄ritur cōformitas in nā:distictio
in persona:⁊ ꝙ sponsa facta sit sponsa de non
sponsa:⁊ q2 iter xpm ⁊ essentiā hoium beatoꝝ
D est ꝯformitas in natura:⁊ distictio in persona:
⁊ de nō sponsa facta est spōsa: ideo in mrimo/
nio spūali maxime habȝ rōnem sponse:dicēte
apostolo ad ephe.5.ꝙ xps dilexit ecclesiam:⁊
semetipsuȝ tradidit ꝓ ea: vt illā scificaret mū/
dans lauacro aque in verbo vite:vt exhiberet
ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem
maculam aut rugam.cuȝ ergo dos assignetur
ratione matrimonij:visio fruitio securitas pfe
ctio in animabus beatis habent rationem do
tis magis proprie q̄ in alijs sanctis : in ange/
lis eni sanctis non est nature conformitas ad
christum:vt tangebatur in arguendo : ⁊ ideo
E ecclesia ipsorum non ita proprie habet ratio/
nē sponse sicut ecclesia hoiuȝ.hūana etiaȝ na/
tura christi non est conformis diuie nature in
natura:neqȝ disticta ab ea in persona : quia in
christo non est psona:nisi persona verbi:⁊ pre
terea nunquā fuit non sponsa: ⁊ ideo minime
proprie ea que dotes dicuntur in christo ha/
bent rationem dotis: quanuis illa que dicun/
tur dotes excellentissime sint in christo secun/
dum id quod sunt.
❡ Ad primū in oppositum dicenduȝ:ꝙ quā/
uis dos assignetur sponso a patre spōse; tamē
proprietas remanet penes sponsam: quanuis F
vsus debeat sponso.vnde soluto matrimonio
carnali dos remanet sponse.sic ⁊ dotes beato
rum sunt ad sponsi gloriam ⁊ propriam perfe
ctionē beatorum. ❡ Uel potest dici ꝙ ibi acci
pitur dos pro eo qđ datur spōse ex parte spon
si:secundū quem modū loquitur sacra scriptu
ra de dote.Gen.34.vbi habet:ꝙ dixit Sichē
Jacob ⁊ filijs ei⁹.Augete doteȝ ⁊ munera po
stulate ⁊ Exo.22°.vbi dicitur ꝙ si seduxerit q̇s
virginem dormieritqȝ cum ea dotabit eā ⁊ ha
bebit eam vxorem. ❡ Ad secundū dicenduȝ.
ꝙ dos antiquitus solebat assignari : quando
sponsa traducitur in domum sponsi: vt presen G
tem habeat sponsum:⁊ quia quādiu sumus in
hac vita peregrinamur a domino secundum
Apostolū secunde ad corin.quinto. ideo do/
nis que sanctis in hac vita conferūtur:nō con
uenit proprie ratio dotis. ❡ Ad tertiū dicen/
dum.ꝙ christus eo modo quo habet dotes re
cipit eas:inquantū homo: inquantum autem
deus effectiue confert dotes sanctis: quanuis
iquantum homo eas nobis meruerit. ❡ Ad
quartum patet solutio ex dictis in questione.
❡ Argumenta ad partem aliam procedunt
de dotibus secundum id quod sunt:⁊ de ratio
ne dotis large dicta.

Articulus. IIII.

Onsequenter q̄ritur d q̄rto pn
cipali.Et circa hoc querun/
tur octo . ❡ Primo vtruȝ in
corporibus beatorum erunt
dotes : i quo explicabit quot
⁊ que erunt:⁊ que origo earum . ❡ Secundo
vtrum dos impassibilitatis erit equalis in cor
poribus omnium beatorum. ❡ Tertio vtrum
omnes sensus erūt in actibus suis. ❡ Quarto
vtrum corpora beatoruȝ erunt clara. ❡ Quin
to vtruȝ corpora gloriosa erunt subtiliora ele
mentis. ❡ Sexto vtrum per suam subtilitateȝ
possit corpus gloriosum simul esse cum non
glorioso. ❡ Septimo vtrum corpora beato/
rum erunt agilia. ❡ Octauo vtrum ratione il
lius agilitatis anima poterit ea mouere i in/ A
stanti.

Questio. I.

Primo ostendo ꝙ in corporibus beatorū
non erunt dotes: q2 dotes ordinā
tur ad hoc:vt sponsa sit digna presentia spon/
si:sed homo nō erit dignus presentia spōsi:ni/
si propter dispositionem aie.ergo beati nō ha
bebunt dotes nisi in anima. ❡ Item si essent
ibi dotes originarentur ab anime beatitudie:
sed sensus ꝓpinq̄ores sunt aie q̄ corp⁹. ergo

magis eẽnt dotes in sensib⁹ corporis ꝙ̄ in cor
pore: cū ꝰ nō ponaꝛ ꝙ in sensib⁹ corporis sint
B dotes future: multo minus erunt in corpore.
¶ Item dotes essent in corporibus superflue
nisi ordinarenꝛ ad aīe operationē: cū corp⁹ sit
ꝓpter aīam: sed dispōnes corpis tūc nō pote/
runt coadiuuare ad aīe operationez maxime
ad illas: ꝗbus deo coniungiꝛ: qꝛ illas nō exer/
cebit per organum corporale. cuz ergo in cor
poribus beatorum nihil sit superfluuz futuꝝ:
in eis dotes non erunt.
¶ Contra. Sap. 3. fulgebūt iusti: ⁊ tāꝙ̄ sintil/
le in arūdineto discurrēt. in fulgore signaꝛ cla
ritas. in igne ipassibilitas qui est elemētū ma/
xime actiuū: ⁊ ſm Augu. super Gen̄. lib. 3°. nō
multū post ꝑncipiū. frigescere non pōt. in sub/
C tilitate scintille subtilitas. i discursu eius agili
tas. ꝰ in corpibus beatoꝝ erunt dotes ꝗttuor
.s. claritas: impassibilitas: subtilitas: agilitas.
¶ Itē Ansel. in li. de silitudib⁹ iter ꝑnᵐ ⁊ me/
diuz dicit ꝙ ꝑtes beatitudis sunt pulchritudo
agilitas: fortitudo: libertas: sanitas: volūtas:
longeuitas. ꝰ septē sunt corporis dotes.
¶ Respōdeo. ꝙ in corporibus beatoꝝ erunt
dotes. sicut. n. dispōnes aīe beate per quas dō
perfecte coniūgiꝛ: ⁊ ei obedit: ꝑfecte dotes di
cunꝛ ꝓpter rōnes dictas in qōne precedēti. sic
dispōnes corpoꝝ beatorum: ꝑ quas ꝑfectius
suis aīab⁹ ꝯiungenꝛ: ⁊ eis perfecte obediēt do
tes dnr: ⁊ erunt ꝗtuor. s. ipassibilitas: claritas:
D subtilitas: agilitas. corp⁹. n. ab aīa perficitur ⁊
moueꝛ: ⁊ ideo erūt dispositiōes i corpe per ꝗs
ꝯiungeꝛ ei perfecti⁹ sicut forme: ⁊ dispositio ꝑ
quā ei perfecte obediet vt motori. aīa aūt inꝙ̄
tum est corporis forma ipm ꝑmo actu vite vi/
uificat: qꝛ per ipsam corp⁹ hꝫ esse viuū ⁊ actū
sentiendi ei cōicat. inꝙ̄tū aūt est corporis mo
tor cōceptus suos interiores per corpus sensi/
biliter manifestat. ⁊ ipꝫ localiter mouet. ꝓpter
ꝑmū dabiꝛ corpori ipassibilitas per quā vnio
eius cū aīa indissolubilis permanebit. ꝑꝑ scdꝫ
dabiꝛ corpori subtilitas. quāto. n. corpora sunt
ꝯplexionis subtilioris ⁊ temperatioris. tanto
actus sensuū sunt viuaciores. ꝑꝑ tertiuz erit in
corpore claritas. vñ Gre. li. 18. mora. inter me/
E diū ⁊ finē: exponēs illud Iob. 28. Nō adequa
bitur ei aurū vel vitrū. dicit ꝙ beatoꝝ ciuium
corda sibiīuicem claritate fulgent ⁊ puritate
translucent. ⁊ parū post ibi. Uniuscuiusqꝫ mē
tem ab alterius oculis membroꝝ corpulentia
non abscondet: sed patebit animus corporali/
bus oculis. ipsa ēt corporis armonia sic vnus/
quisqꝫ tunc erit conspicabilis alteri sicut nunc
esse non potest cōspicabilis sibi. propter quar
tum erit in corpore agilitas. vnde Aug. 22. de
ciui. ca. 11. dicit ꝙ deus a corporibus beatis au
feret graue pondus. ⁊ infra. 30. ca. dicit ꝙ vbi
volet spirit⁹ ibi erit protin⁹ corp⁹. hꝭ quatuor
dotes ex verbis apostoli. 1. Cor. 15. possunt acci
pi: vbi dicit de corpore. seminaꝛ in corruptōe:
surget in icorruptione. seminatur in ignobili/
tate surget in gloria. seminaꝛ in ifirmitate sur/ F
get in virtute. seminaꝛ corpus aīale surget cor
pus spirituale. ita vt surgere in incorruptione
referatur ad ipassibilitatem. surgere in gloria
ad claritatē. surgere in virtute ad subtilitatē.
surgere spūale ad agilitatē. vnde Glo. sup il/
lud. Surget corpus spūale. dicit ꝙ erit agile.
per dotes antē predictas erit corpus perfecte
obediens anime modo suo. vt anima per suas
dotes perfecte obediens deo. Unde Aug. 16.
de ci. ca. 27. imperabit de⁹ animo. animus cor/
pori tanꝙ̄ obedienti. ibi erit suauitas ⁊ facili/
tas ꝙ̄ta regnādi viuēdiqꝫ felicitas. ¶ Erit aūt
predictarū dotuū origo a deo per creatiōez: vt
ꝗdam non iprobabiliter dicunt. vnde pro tan
to dicitur ꝙ predicte dotes erunt in corpore a
beatitudine anime per quandā redundantiā.
qꝛ deus illas creabit in corporibus beatoꝝ ꝓ/ G
pter meritum animaꝝ. qꝛ in via ⁊ sibi ⁊ corpo
ribus suis gloriā meruerunt. ¶ Unde pōt di/
ci probabiliter ꝙ origo illarum dotium erit a
deo: non tamen per creationez: sed mediante
beatitudine anime. qꝛ sicut dicit Augu. in epi/
stola ad Dioscorum ante medium. Tam po/
tentem fecit deus aīam vt ex plenissima beati/
tudine que in fine temporum sanctis promitti
tur redundet in inferiorē naturam que est cor
pus: non beatitudo que fruentis ⁊ intelligen/
tis est propria. sed plenitudo sanitatis ⁊ incor
ruptiōis vigor. Nec erit ista redundantia per
modum multiplicationis beatitudinis anime
que in corpus recepta distinguatur in predi/
ctas quattuor qualitates corporales. hoc eniꝫ
dicere est irratōabile: sed anima virtute beati H
tudinis sue ⁊ cooperante sua naturali virtute
de potētia corporis predictas qualitates edu
ceꝛ in actum. non enim in potentia corporis
est illud tantum ꝙ de ipso potest fieri natura/
liter: sed etiam ꝙ de ipso potest fieri superna/
turaliter creata virtute: ſm quem moduz sunt
ibi in potentia dotes. ⁊ etiam illud ꝙ de seipo
fieri potest per virtutem increatam immedia/
te. vnde Aug. lib. 9. super Geñ. versus finem.
vt lignum de terra excisum aridum. per poli
tū sine radice vlla: sine terra ⁊ aqua repēte flo

reat ⁊ fructuꝫ gignat: vt p iunctam sterilis fe/
J mia in senectute pariat. vt asina loquatur: ⁊ si q̄/
dē eiusmodi est dedit de9 naturis q̄s creauit:
vt ex eis hoc fieri posset: neq̃. n. ex eis ille face
ret qđ ex eis fieri nō posse ipse pficeret: sed ta/
lis potētia in corpore ē pura possibilitas obe
dietie: Quis aūt quelibet dos ex tota btitudie
aie originetur: tñ p appropriationē pōt attribui
perfectiōi securitatis origo ipassibilitatis. pfe
ctioni visionis origo claritatis. pfectioni dele
ctatiōis origo subtilitatis. hic amor. n. maxie
est penetratiu9: ⁊ subtilitatis est penetrare: vt
pōt trahi ex snia phi. 2. de gene. pfectōi poten
tie motiue: q̄r remanet in aia sepata: q̄r aliter
K nō posset se de loco ad locuꝫ mouere: attribui
pōt origo agilitatis. ¶ Ex dictis pꝫ solo ad il
lam q̄ōnem vtrū dotes beatoꝝ corpoꝝ erunt a
deo imediate tm̄ per creationem.
¶ Ad pmū in oppositū dōm. q̄ q̄uis sponsa
nō sit digna presentia sponsi dignitate eēntia
li: nisi pp beatitudinē aie directe ⁊ p se: tamen
quadā dignitate accñtali dignior efficitur psen/
tia sponsi. pptr gloriā corporis: iquātū p hoc
nō ipedit aia: sed pmouetur in actu sue beati/
tudis essentialis: vt pꝫ ex superius dictis in il/
la questiōe: vtrū electoꝝ beatitudo erit maior
post iudiciū q̄ ante. ¶ Ad 2m dōm. q̄ sicut di
L cit August. 12. lib. de tri. c. 1. q̄cq̄d habemus in
aio cōe cū corpore pertinet ad hominem exte
riorē. ⁊ iō q̄r actū sentiendi hēmus aliquo mō
cōem cuꝫ pecore: in dotatōe corporis dotatio
sensuū comprehēditur. ¶ Ad 3m dōm. q̄ dotes
corporis iquātū per eas erit pfectior vnio cor
poris ad aiam: ⁊ corpus obedienti9 aie coope/
rabuntur ex ꝯsequenti ad hoc: vt perfectiores
sint actus q̄b9 animi deo cōiungitur: iquātuꝫ pp
pdicta aia perfectius habebit esse: ad qđ sequi
tur eā habiturā perfectiorē opationē: vt decla
ratum est superius in hac di. in illa q̄ōne. vtrū
electoꝝ beatitudo erit maior post iudiciuꝫ q̄
añ: pter etiā dotes pdictas redditur corpus
tale: vt in nullo aggrauet aiam: quāuis eā ag/
grauet: duꝫ est corruptibile: iquātū ēt per do
M tes predictas magis vigebunt in actibus suis
potentie sensitiue: coadiuuabunt ad illaꝫ ope
rationem intellectus qua itelliget quiditates
rerum sensibilium in fantasmate: quas quidi/
tates triplici modo itelliget. s. i verbo: ⁊ in p/
prio genere sine fantasmate: ⁊ cum fantasma/
te: si placuerit voluntati: cuꝫ modus itelligen
di cum fantasmate sit homini naturalis.
¶ Ad secundū argumentū ad partē aliaꝫ di/
cenduꝫ. q̄ pulchritudo reducitur ad claritateꝫ.
libertas ad agilitatem: fortitudo ad subtilita/
tem sanitas voluptas longeuitas ad impassi/
bilitatem. Questio. II.

Secundo queritur vtrū dos ipassibilitatis
erit equalis in corporib9 oiuꝫ A
beatoꝝ. Et videtur q̄ sic. sm phm. 3. topi. albius
est qđ nigro ē ipermixtius. g̃ nō est ipassibili9
nisi quod est impassibilitati ipermixti9: sꝫ nul/
lius corpis glorificati ipassibilitas est passibi/
litati pmixta. ergo impassibilitas in oibus erit
equalis. ¶ Itē puationes nō recipiūt magis
⁊ minus: q̄r puatio est ablatio totius habitus:
sed ipassibilitas est puatio passibilitatis. ergo
vnū corpus glorificatum: nō erit alio impassi
bilius. ¶ Item apl'us. 1. cori. 15. electos in re/
surrectione comparat stellis: sed ipassibilitas
equaliter est in oib9 stellis. ergo equaliter erit
in omnibus corporibus beatis.
¶ Contra. ipassibilitas que nō excludit neces B
sitatē corruptibilitatis recipit magis ⁊ min9:
sed talis erit ipassibilitas corpoꝝ beatoꝝ. cor/
pus. n. gloriosum palpabile est. vñ vt habetur
Luc. vlt. dñs post resurrectionem suā dixit di/
scipulis suis. palpate ⁊ videte ⁊c. sed sicut dicit
Grego. in quadā omelia sup illud Jo. 20. cuꝫ
eēt sero die illa. Corrumpi necesse est: qđ pal/
patur. ergo corpora beatoꝝ non erunt equali
ter ipassibilia: nec in eis vera ipassibilitas erit
vt videtur. ¶ Iteꝫ puatio que nō tollit totū ha/
bitum recipere pōt magis ⁊ minus: sed ipassi/
bilitas corpoꝝ beatoꝝ: nō tollet totam eorum
possibilitatem: q̄r nihil tollet pertinens ad ho
minis q̄ditateꝫ: ad quam pertinet esse morta
le: cuꝫ in eius diffōne ponatur. ergo ipassibilitas C
in corporibus beatoꝝ erit secundū mai9 ⁊ mi/
nus. ¶ Itē claritatis nō erit dos equaliter in
corporib9 oium beatoꝝ. Vñ apostolus. 1. cori.
15°. stella a stella differt in claritate. sic ⁊ resur
rectio mortuoꝝ. g̃ a sili nec dos ipassibilitatis.
¶ Respōdeo. in ipassibilitate est ꝯsiderare ⁊
illud qđ ponitur: ⁊ illud qđ excludit. quāuis eni
significetur negatiuo modo: tamē res per eaꝫ si
gnificata non est puatio: sed habitus. est enim
qualitas in corpore ex redūdantia beatitudis
anime causata corpus prohibēs ab omni pas
sione sue perfectioni cōtraria. vñ pprie loquē
do res significata per eaꝫ aliquo modo cōpa
rari videtur ad rem significatā per passibilitatē: D
sicut habitudo ad puationē large dictaꝫ. passi
bilitas. n. iportare vr defectuꝫ virtutis: qua vir
tute posset phiberi corpus ab omni passione
sue perfectōi cōtraria. Dico ergo q̄ quātū ad
exclusionē passibilitatis ipassibilitas erit eq̄li
ter in corporibus omniū beatoꝝ: q̄r in quoli/
bet excludet omnē passibilitatem perfectioni

E contrariam:quãtuꝫ aũt ad illud qȯ ponit ipaſ
ſibilitas:dico ꝙ nõ erit equalis in corporibus
oium beatoꝝ:ſed different ſm dr̃iam merito/
rum:ꝛ ſm differentiã beatitudis aiaruꝫ:tñ erit
equalis in oibus partibus eiuſdẽ corporis:q̇a
ſi eſſet inequalis in partibus eiuſdẽ corporis.
ex hoc non redderetur perfectioꝛ:ſed imper/
fectioꝛ impaſſibilitas totius.
¶ Ad p̃m in oppoſitũ dõꝫ.ꝙ nõ tm̃ itenditur
per minorẽ ſui permixtionẽ cum cõtrario:ſed
etiã per acceſſum ad terminũ:ſicut pꝫ in cha/
ritate que iequalis eſt in beatis:ꝛ tñ in nullo
beato eſt permixta cupiditati.vñ cũ phus di/
cit formã recipe magis ꝛ minus per maiorem
vel minorẽ impermixtionẽ cũ ſuo ꝯtrario:ex/
F tendit cõtrarietatẽ ad illam habitudineꝫ que
eſt iter reꝫ minus perfectã:ꝛ magis perfectã:
ſm quẽ modũ videt̃ eam accipere.5.phyſi.cuꝫ
dicit de alteratiõe ꝙ cũ ſit in minus contrariũ
dicet̃ mutare in magis aut tãq̃ ex cõtrario in
idem.¶ Ad 2m dõm.ꝙ ipaſſibilitas ꝛ ſi ſigni
ficet per modũ p̃uationis:tamen res ſignifica
ta eſt habitus:ecõtrario aũt eſt res in paſſibili
tate.ſignificat.n.per moduꝫ habitus:ꝛ res ſi/
gniſicata aliquo modo videt̃ p̃uationis rõneꝫ
habere:q̇a res eſt paſſibilis iquantũ eſt in po/
tentia:ꝛ ſicut dicit Auicẽ.4.metaph.c.2.potẽ
tia eſt imperfectio:ꝛ effectus eſt ꝑfectio:ꝛ bo/
num in omni re non eſt niſi ipſam eſſe in effe/
G ctu ibi accipiens effectuꝫ pro actu creato:ꝛ lo
quens de bonitate creature.¶ Ad 3m dicen/
dũ.ꝙ quãuis paſſibilitatis excluſio ſit in oib⁹
ſtellis equaliter loquendo de paſſibilitate ꝑfe
ctioni ꝯtraria:perfectio tñ contraria q̃ ſignifi/
cat̃ noie ipaſſibilitatis nõ eſt equaliter in eis.
¶ Ad p̃mũ ad partẽ 2am dõm.ꝙ illud verbũ
Grego.corrumpi neceſſe eſt qȯ palpat̃.intelli
genduꝫ eſt de eo qȯ palpatur relicto naturali
bus ſuis:ꝛ de palpabilitate que eſt ſm p̃mas
qualitates actiuas ꝛ paſſiuas:aut per qualita
tes cauſatas ab eis.¶ Ad 2m dõm.ꝙ mortale
non ſignificat aliquid ꝑtinẽs ad hominis qui
ditatẽ.vñ phs.5.topi.Si q̇s ꝓcedat ex morta/
H li aliquẽ fieri imortalẽ nullus dicit aliam vitã
eũ ſumere:ſed caſum aliquẽ vel paſſionẽ huic
eidẽ aggrauari:ponit̃ g̊ mortale in diffinitiõe
homis non vt eſſentialis dr̃ntia:ſed ad circũ/
loquẽdũ eẽntialẽ dr̃iam.ꝛ Uel põt dici ꝙ ibi
nõ debet poni niſi ſm opinionem Porphirij
qui eſtimauit angelos eſſe animalia rõnalia ꝑ
naturã imortalia:ꝛ mortalitateꝫ pertinere ad
homis naturã:ita vt nõ poſſꝫ fieri immortalis
remanens homo:in quibus Porphirius tur/
piter errauit. Queſtio. iii.

Tertio querit̃ vtruꝫ omnes ſenſus erũt in
actib⁹ ſuis. Et videt̃ ꝙ non:q̇a cor A
pora beatoꝝ erunt impaſſibilia:ſed ſm phũm
in lib.de plantis.ſenſus eſt paſſio ſentientis.g̊
in beatis nullus ſenſus erit i ſuo actu.¶ Iteꝫ
ſecũdo de aia dicit de vegetatiua ꝙ maxie cõ/
munis aie potẽtia eſt:ſm quã viuere eſt in oi/
bus viuẽtibus:ſꝫ in beatis nõ erit in actu ſuo
aliqua potẽtia anime vegetatiue:qꝛ nõ nutriẽ
tur:nec augebuntur:nec generabunt̃.g̊ nec in
eis erit actus alicui⁹ potentie anime ſenſitiue.
¶ Itẽ imutatio naturalis precedit ordine na
ture imutatõeꝫ aialẽ:qꝛ eſſe nãlẽ ordinem na/
ture p̄cedit eſſe itentionale:ſed in corpib⁹ bea
toꝝ nõ erit mutatio nãlis:qꝛ illa nõ poteſt eẽ B
cũ ipaſſibilitate.g̊ nec imutatio aialis.¶ Iteꝫ
ſm Auicẽ.6.lib.naturaliũ.c.7.potentiaꝝ ani
me vna retrahit aliã a ſua operatõe.ergo ſi in
beatis ſenſus eſſent in actib⁹ ſuis:itellectus ꝛ
voluntas in eis traherent̃ a ſua operatiõe:qȯ
falſum eſt.¶ Item ſenſus guſt⁹ deſeruit virtu
ti nutritiue:ſed virtus nutritiua nõ erit in eis
in ſuo actu.g̊ nec ſenſus guſtus.¶ Iteꝫ odor
apprehendit̃ cũ quadã fumali euaporatiõe q̃
a corpe odorifero reſoluit̃:ſed tũc in nulla cor
porali creatura erit talis reſolõ:q̇a nõ põt ſta
re cũ ipaſſibilitate.g̊ in beatis odorat⁹ nõ erit
in actu.¶ Itẽ vox generat̃ ſiue ſonus q̇cunq̃ C
in aliqua natura paſſibili:ꝛ cuꝫ quodã tremo
re mediJ ad auditũ ꝑtingit ſm ſniam phi.2.de
aia.ſed celũ empireuꝫ q̇ eſt locus beatoꝝ:nõ ẽ
paſ̃e nec mobile.ergo i ipſo nullus poterit ge
nerari ſonus.g̊ nõ erit auditus in actu.¶ Itẽ
illud qȯ eſt in actu lucidũ nõ eſt receptiuũ ſpe
ciei viſibilis.vñ ſpeculuꝫ directe poſitũ ſub ra
dio ſolis nõ rep̃ſentat ſpẽm corpis oppoſiti:ſꝫ
pupilla in oculis beatoꝝ erit lucida.g̊ non po
terit recipe ſpẽm viſibilẽ.g̊ viſus in beatis nõ
erit in ſuo actu.¶ Itẽ ſenſus tact⁹ ꝓpter ſuaꝫ
mãlitatẽ nõ imutat̃:niſi cũ quadã tranſmuta/
tione mãli:ſed in beatis nulla erit tranſmuta/
tio talis:qꝛ nõ poſſet ſtare cuꝫ ipaſſibilitate.g̊
in btĩs ſenſus tactus nõ erit in ſuo actu.
¶ Contra.Apoca.c.5.videbit eũ ois oculus. D
ſed qua rõne ſenſus viſus in beatis erit in ſuo
actu:eadẽ rõne omnes aliJ:vt videt̃.¶ Itẽ na
tura humana erit in beatis in maxima perfe/
ctione:ſed perfectiores ſunt ſenſus actibus cõ
iuncti q̃ non coniuncti.ergo in beatis omnes
ſenſus erunt in actibus ſuis.¶ Itẽ ſenſus pro
pinquiores ſunt anime q̃ corpus:ſed corpus
ꝓpter beatitudinem aie premiabit̃.ergo ꝛ ſen
ſus premiabit̃ aliqua delectatione:ſed delecta
tio nõ poteſt eſſe in ſenſu ſine actu.ergo i bea/

tis quilibet sensus erit in suo actu.

E ¶ Respondeo q̄ in beatis q̄libet sensus erit in suo actu. Ad cuius intelligentiam sciendū q̄ duplex est imutatio sensus. Quedam quaȝ cōcomitat̄ nālis orgāi trāsmutatio. Quedaȝ quaȝ talis trāsmutatio nō cōcomitat̄: sed patitur sensus tm̄ passiōe animali. In p̄ma imutatione sensus ita recipit formam sensibilē: q̄ vere denominat̄ ab ea: vt cum homo calidus ita sentit calorē q̄ instrumentū sensus est calidū. In secūda mutatione ita recipit similitudinē forme sensibilis q̄ nō denomiat̄ ab ea. sicut pȝ in visu: visus. n. videndo albū nō efficit̄ albus. albedo. n. vnuoce nō p̄dicat̄ de albedine que est in pariete: ꝛ de ciꝰ silitudine que est in ocu

F lo. p̄ma imutatio nō potest esse sine materiali transmutatione que stare nō posset cū ipassibilitate beatoꝝ: sed secunda imutatio nō rq̄rit de necessitate nisi quādaȝ imutationē seu passionē aialem. sine hac aūt esse nō potest: q2 sensus est quedaȝ passio aialis. Loq̄ndo de actu sentiendi mō secūdo itelligo q̄ in beatis quilibet sensus erit in actu: quia passio talis sensus est eius secūdaria pfectio. Sȝ vtꝝ hoc futuruȝ sit p effluxū a superioribus viribus in sensus: aut p susceptionē a rebus extra aiam dubium est quo ad aliquos sensus: maxie quo ad odoratū ꝛ gustum: credo tū q̄ hoc erit non tm̄mo do per aliquē influxū ab iteriori vt forte a bea

G titudine aie: sed etiā per susceptioneȝ a rebus que sunt extra animaȝ: vt patebit singulatiȝ in solutione argumentorum.

¶ Ad p̄mū in oppositū dōm. q̄ beati nō erūt ipassibiles passione animali: q2 talis passio est quedā patientis perfectio ₰m p̄hm. secundo de aia. ¶ Ad 2m dōm. q̄ non est simile de actibus potentiaꝝ vegetatiue ꝛ potentiarū sensitiue: q2 p̄mi actus includunt mutationeȝ naturalem ꝛ transmutationeȝ materialem in eo in quo sunt: sed talis transmutatio in beatis esse nō poterit: actus autem sensuū talē transmutationem non requirunt: quia sicut dicit p̄hs.

H secūdo de anima. O portet de omni sensu accipere vniuersaliter: quoniā est susceptiuus specieꝝ sensibiliū sine materia. ¶ Ad 3m dōm. q̄ quedā a sensibilibus nata sunt imutari imutatione naturali ꝛ nō animali: vt corpora corruptibilia inanimata: quedaȝ nata sunt imutari ab aliquo obiecto imutatiōe animali ꝛ nō naturali: sicut visus imutatur ab albedine. videndo. n. non efficitur albus: quedā nata sunt immutari vtroq̄ȝ modo: sicut tactus in hac vita corruptibili vtroq̄ȝ modo potest imutari a calido: beati aūt imutari nō poterūt a sensibꝰ ni

si imutatōe aiali. Cū ergo dicit̄ q̄ imutatio naturalis ordine naturali p̄cedit imutationē anima lē. Dōm hoc nō esse veꝝ nisi in re q̄ vtroq̄ȝ modo pōt imutari. ¶ Ad 4m dicēdū. q̄ actꝰ vnius potētie nō retrahit aliā a sua operatōe: nisi quādo actus vniꝰ nō est mō debito ordinatus ad actꝰ alterius: vel qū vnus non est regula alteriꝰ. actꝰ aūt sensuū in btis regulabunt̄ p actionē intellectus: ꝛ ₰m imperiū voluntatis ordinabunt̄ ad cognitionē itellectus qua contēplabit̄ diuā essentiā in effectibꝰ suis. ☞ Preterea. pfectio glorie. p̄hibebit ne opatio vnius potētie ipediat alteriꝰ opationē qḋ nō pōt facere nā in hoc corruptibili statu. ¶ Ad 5m dicendū. q̄ gustus nō erit ibi in aliquo actu deseruiēte nutritiue: sed tm̄mō iquātū est apprehensiuus sapoꝝ: ꝛ hoc pōt separi ab alio: quia erit imutatio aialis sine mutatione nāli ꝛ mā

K li. ☞ Sed a quo sic imutet̄ gustꝰ: cū certū sit q̄ beati nō gustabunt aliq̄d corporaliter saporo suꝫ: dubiū est: ꝛ dicūt q̄dā q̄ illa imutatio erit in gustu ex vi beatitudis aie: sed q2 vt alijs videt̄ hoc mō beatꝰ nō sapet: ȝ videret̄ sibi saporē apprehēdere: sicut hō cuiꝰ visus imutat̄ ab iteriori nō videt: sed appet sibi q̄ videat. ideo dicūt q̄ erit quedā humiditas in ligua beatorū hn̄s illū saporē qui maxime cōpetit pfectioni sensus illius q̄ in lingua beati seruabit̄ icorruptibili ppetuū. ☞ Sȝ q2 isti nō dicūt p quē

L modū causet̄ illa humiditas: nō adhuc satisfaciūt. Vn̄ mihi vr̄ dōm. q̄ hec hūiditas aut fiet a deo in lingua per creatōeȝ: aut cābitur in ea ex vi beatitudis aie: nec ex hoc sequeret̄ q̄ gustus non saperet: sed tm̄ sibi videret̄ sape: q2 ex vi beatitudis aie nō cābit̄ in ligua similitudo humiditatis tm̄: sed vera humiditas: in q̄ erit nō similitudo saporis: ȝ verus sapor. Cuȝ aūt in sōnis appet homini q̄ videat: ꝛ tamē nō videt: nō obijcitur illi ꝟtuti verus color: sed similitudo coloris. ¶ Ad 6m dōm. q̄ fumalis euaporatio nō est p se necīa ad hoc vt similitudo odoris ptingat vsq̄ȝ ad olfatuȝ: qḋ pȝ. q2 sic re

M fert p̄hs. secūdo de aia. quedaȝ sunt aialia que a longe currūt ad alimētū: per hoc q̄ ab odore mouent̄. vn̄ vultures ex odore percepto ad loca tā remota currūt ad cadauera: q̄ nō eēt possibile q̄ euaporatio facta ab illis cadaueribus pertingeret ad loca tā remota: sed q̄ cuȝ mltiplicatiōe odoris fiat euaporatio aliqua a corpore odorifero hoc prouenit ex hoc: q2 corpora odorifera sunt nimia humiditate aspersa: sed in corporibus gloriosis erit odor in sua vltima perfectione: nullo modo per aliquā superfluā humiditatem dispersus. ꝛ ideo ab eis

N multiplicabitur odor ad olfatum sine aliqua euaporatione. ¶ Ad 7m dõm. ꝙ in pria erit sonus: qꝛ ibi erit laus vocalis: vt dicit glo. sup illud psal. Exultationes dei in gutture eorũ: ꝛ imutabit auditum nõ facta aliqua mutatione nãli ꝛ mãli in auditu nec in medio: ꝛ generabit in ipo medio absqꝫ mãli passibilitate vł in aere in loco formationis vocis reseruato q̃ ibi incorruptibiliter pmanebit. ¶ Uel põt dici ꝙ ptes celi empirei diuidi possunt a seiuicem: ꝛ iterũ vniri: sicut videmus in ptibus aeris: põt etiã secundũ ptes sui moueri motu tremoris ꝛ pati illa passione que necia est ad formationem vocis ꝛ ispirationẽ ꝛ respirationẽ. cuꝫ. n. hic motus sit vitalis dicũt quidã ꝙ erit in beatis. vñ ita se hẽbit illud corp⁹ ad corpora glo-

O rificata: sicut aer ad cõpora corruptibilia: ꝛ celum aqueũ ad eos se habebit aliquo modo: sicut ad nos se habet terra quo ad hoc ꝙ habebunt pedes suos super cõuexitateꝫ illi⁹: q̃uis quãdocũqꝫ placebit eis: ita se sine quacũqꝫ difficultate eleuare poterunt: vt illud nõ tangãt: ꝛ tamẽ illud corpus est incorruptibilis nature. sicut. n. in celo stellato est soliditas ꝛ firmitas: ita vt diuidi ptes eius nõ possint abiuicẽ virtute creata: que tamẽ soliditas vel firmitas non sunt causate per. 4. pmas qualitates contrarias: que sunt caliditas: frigiditas: humiditas: siccitas: sic qualitas per quã celum empireum est penetrabile ꝛ supradicto modo pas-

P sibile non est aliqua de qualitatib⁹ predictis: nec per aliquã illarum creata: ꝙ aũt predicta passibilitas incorruptibilitati illius corpis nõ repugnet videt̃ posse persuaderi per Augus. dicentẽ. secũdo super Geñ. paꝝ vltra mediũ: ꝙ celo non moto si sola sydera verterentur fieri potuisse omnia q̃ in ipsis syderum versiõib⁹ animaduersa atqꝫ deprehensa sunt: in quo sentire videtur ꝙ possibile esset stellam incedere de vna parte celi ad aliã: quod sine diuisione partium celi ꝛ reunione fieri naturaliter non posset: ꝛ tamen illud celum etiã incorruptibile est. hoc tamen de celo stellato nõ approbo: sed pro tanto hoc allegaui: quia sentire videtur ꝙ talis passibilitas incorruptibilitati cor-

Q poris non repugnat. ¶ Ad octauũ dicendũ. ꝙ maior est falsa. vnde ꝙ in speculo in quo re fulget lumen solis nõ appareat species corporis cõtrapositi: prouenit ex hoc ꝙ visus vincitur a reflexione luminis: ita vt non percipiat se imutari per reflexioneꝫ imaginis corporis speculo oppositi: sicut visus non immutatur lumine stellarum in presentia luminis solis. ¶ Ad nonũ dicendũ. ꝙ trãsmutatio materialis accidit tactui ad hoc ꝙ immutetur passione aiali: ꝛ iõ in beatis imutabit̃ passiõe aiali si ne trãsmutatiõe materiali: qꝛ est accidẽs sepa- rabile ab aiali immutatiõe. Q̃ó. iiii. A

Quarto queritur vtrum corpora beatoꝝ subtiliora erunt elementis. Et videtur ꝙ nõ. In corporibus electorum tantuꝫ erit de materia sicut modo: qꝛ tota eorum materia resurget in eis: s; corpora in quibus sub equalibus dimensionibus equaliter de materia est: eq̃liter sunt grossa vł subtilia. ergo corpora beatoꝝ nõ erunt subtiliora q̃ modo: sed certum est ꝙ modo nõ sunt subtiliora elementis. ergo nec tunc. ¶ Item alie qualitates nõ intẽdent̃ in corporib⁹ gloriosis: sed magis reducent̃ ad mediũ. g̃ a simili nec subtilitas: cuꝫ B g̃ mõ nõ sint subtiliora elemẽtis: nec tũc erũt. ¶ Cõtra. 1. ad corin. 15. Seminat̃ cõpus aiale surget spũale: sed res spũalis subtilior est elemẽtis. ergo corpora gloriosa erunt subtiliora elementis. ¶ Item corpora quanto sunt subtiliora tanto nobiliora: ꝛ econuerso. sed corpora beatorum erunt nobiliora elementis. ergo erunt elementis subtiliora.

¶ Respõdeo. ꝙ subtile dicit̃ a ṽtute penetrãdi secundũ ꝙ põt accipi ex verbis phi. 2. de generatiõe. res aũt triplici de cã est penetratiua . s. aut ꝑpter quãtitatis paruitateꝫ maxime secundum latũ ꝛ ꝓfunduꝫ. vnde ꝛ acus quãuis longa penetratiua est: aut ꝑpter raritateꝫ seu materie paucitateꝫ: ꝛ sic aer penetratiuus est: C aut ꝑpter actiue virtutis magnitudineꝫ: ꝛ sic vinũ penetratiuũ est multo magis q̃ simplex aq̃: quãtũcunqꝫ tenuis: quapropter aq̃ cũ modico vino bibita magis refrigerat sanum q̃ si per se bibatur: quia vinuꝫ facit eã ad loca corporis penetrare ad que per se penetrare non posset. Secũdũ pmã causam penetrandi non attenditur subtilitas corporũ beatoꝝ: quia in debita quãtitate resurgent: nec etiaꝫ secundũ causaꝫ penetrandi secundã: qꝛ mã tota que necessaria est ad essentiaꝫ eoꝝ resurget in eis. vñ q̃dã errauerunt dicẽtes ꝙ erunt tenuiora vel rariora aere vel vẽto. vñ Grego. 14°. li. mora. ṽsus finẽ. Nõ sicut eutitius ꝯstantinopolitãe vrbis episcop⁹ scripsit: corpus nostrũ in illa re D surrectiõis gloria erit ipalpabile vẽtis aereqꝫ subtili⁹. S; sm tertiã cãꝫ attẽdit̃ subtilitas eorũ. ꝓ ṽtutẽ. n. beatitudis aie erit in btis corporib⁹ tãta magnitudo virtutis actiue ꝙ per eã multo efficacius poterunt penetrare q̃ ignis vel aer vel q̃ dimẽsiones etiã si essent sepate. vñ Ansel. magnitudinẽ sue ṽtutis actiue attẽdens dicit in li. de silitudibus inter pn^m ꝛ me-

dium de quolibet beato qꝫ in tm̄ erit fortis: vt
E etiam si velit terrā cōmouere possit. vn̄ Greg.
vbi ṗus. in illa resurrectōis gloria erit ēt cor-
pus nostrū subtile per effectū spūalis potētie:
sꝫ palpabile p ṽtutē nature. Dico ergo qꝫ lo-
quendo de subtilitate tertio modo dicta cor-
pora beatoꝝ nō erūt subtiliora aere vel igne:
sed econuerso. loqndo aūt de subtilitate tertio
modo dicta subtiliora erūt quocūqꝫ elemēto
ēt q̄ ad dimensiones: ēt si eēnt separate: ꝛ hec
subtilitas erit equalr̄ in oibus partib⁹ eiusdeꝫ
corpis. eque eni pfecte ꝛ facilr̄ poterit vna ps
corpis glorificati simul esse cū corpe nō glori-
ficato: sicut alia subtilitas: tn̄ secūdo modo di-
F cta nō erit equalis in oibus partib⁹ corpis: qꝛ
debita corpis armōia reqrit: vt vna ps corpo-
ris sit rarior q̄ alia: ꝛ aliqua densior alijs: erit
tamen in partibus corporis dēsitas ꝛ raritas
secundū illā proportionem: quaꝫ reqrit perfe-
cta humani corporis armonia.

¶ Ad ṗmū in oppositū dōꝫ. qꝫ ꝓcedit de sub-
tilitate secūdo modo dicta. ¶ Ad 2ᵐ dōm. qꝫ
qualitates elementoꝝ erunt in suo esse cōple-
tissimo in elemētis: quāuis per illas nō agent
vel patiētur abiuicē: vt superi⁹ visum est. qua-
litates aūt actiue ꝛ passiue in corpibus huma
nis erunt in illa dispōne que maxime cōuenit
corpori in optio sui temperamēto: neqꝫ tamē
G per eas erit in corpibus illis mutua actio vel
passio: ꝛ ꝓpter illā causam que superius dicta
est de qualitatib⁹ elementoꝝ: ꝛ etiā ꝓpter ṽtu
tem beatitudis anime: qua potenter cōtinebit
corpus: ꝛ propter virtutē in corpe causataꝫ ex
anime beatitudine ꝓhibentē corpus ab omni
passione cōtraria perfectioni sue. hominibus
autem beatis ꝯueniet magnitudo ṽtutis acti-
ue: ꝛ ex consequenti conueniet eis maior sub-
tilitas q̄ illa que est in eis pro statu vie.

¶ Argumenta ad partē secundā ꝓcedūt de
subtilitate tertio modo dicta. vn̄ cum dr̄ qꝫ sur
get corp⁹ spūale: nō est itelligendū qꝫ conuer-
tatur in spūm: sed hoc dcm̄ est ad notādū sub-
tilitatē tertio modo dictā. Qō. v.

A **Quinto** queritur vtrum corpus gloriosuꝫ possit per suam subtilitatē simul
esse cū non glorioso. Et videtur qꝫ non. Boe-
tius. ṗmo lib. de tri. c. i. dicit qꝫ diuersis corpo-
ribus vnum locum fingere nullo modo possu
mus. ¶ Item Cōmen. super. 4. phyśc. dicit qꝫ
impossibilitas eēndi duo corpora simul est ex
terminis coꝝ mathematicis termios mathe-
maticos vocans dimensiones: sed per dotem
subtilitatis non remouebuntur dimēsiones a
corporibus glorificatis. ergo in eis remāebit
impossibilitas simul essendi cum quocūqꝫ cor
pore alio. ¶ Itē ſm phm. 4. phy. c. de vacuo. B
si vacuum esset dimensiōes separate cubus nō
posset ibi poni: eo qꝫ vacuum non posset cede
re: ꝛ plures dimēsiones simul esse nō possunt:
sed per dotem subtilitatis nō expoliabunt cor
pora sanctorū dimensionibus suis. ergo in eis
remanebit ipossibilitas simul essendi cū quo-
cūqꝫ cōpore alio. ¶ Item ratio impossibilita
tis eēndi duo corpora sil': est qꝫ corpus replet
locū: q̄a corp⁹ glificatū replebit locū: qꝛ corp⁹
sub a replet locū p corp⁹: qđ ē q̄titas: corp⁹ āt
quātitas remanebit in corporib⁹ beatoꝝ: qꝛ re
manebūt dimēsionata ſm locū latum ꝛ ꝓfun-
dum. ergo corp⁹ glorificatū nō poterit simul
esse cū corpe alio. ¶ Item ipossibilitas essen- C
di duo corpora simul non est rōne materie: qꝛ
ptes materie sese penetrare possunt: vt pꝫ cuꝫ
ex multo aere fit pauca aqua. tunc. n. tota ma-
teria que ṗus erat sub magna quātitate effici
tur sub parua: nec etiam sub rōne substātialis
forme: qꝛ partes forme pn̄t se adiuicē penetra
re: vt pꝫ cū corp⁹ rarum absqꝫ corruptione ali
cuius partis sue substantie densatur: nec etiaꝫ
rōne substātie composite ex materia ꝛ forma:
qꝛ cum corp⁹ densatuꝫ est tota substantia que
ṗus erat sub dimēsionibus magnis efficit sub
paruis: quod esse non posset nisi partes ipsius
sub e penetrarent se adinuicē: nec rōne grossi-
ciei: aut duriciei: qꝛ aqua ꝛ aer que nō sunt du
ra corpora: neqꝫ grossa nō pn̄t simul esse: vt pꝫ
cuꝫ vas ore verso imergit aque directe: ita vt D
aer exire nō possit: aq̄ nō subitrat. restat ergo
qꝫ nulla est cā impossibilitatis essendi duo cor
pora simul nisi quātitas: sed hoc remanebit in
corporibus glorificatis. g̃ idē qꝫ ṗus. ¶ Item
corpus glorificatū per dotem subtilitatis non
poterit simul esse in diuersis locis. ergo a simi
li nec simul esse cū alio corpore in codeꝫ loco.
¶ Item ab eodem puncto ad eundē punctuꝫ
nō pōt trahi nisi vna linea recta: sed si corpus
glorificatum simul posset esse cum non glorifi
cato ab eodem puncto ad eundē punctū: pos-
sent trahi due linee recte: qꝛ linee determinan
tes superficies illorum corporum terminaren
tur ad eadem puncta. ergo corpus glorifica- E
tum non potest simul esse cum non glorifica-
to. ¶ Iteꝫ impossibile est imaginari duo pun
cta esse simul quin fiat vnus punctus. Simili-
ter est de duabus lineis: ꝛ de duabus superfi-
cieb⁹. ergo similiter si due soliditates essent si-
mul: nō remanerēt due: sed fieret vna. ¶ Iteꝫ
q̄ sunt subtiliora magis se possunt simul com-
pati: sed duo corpora gloriosa que iter se sunt

F ſubtilioꝛa ꝙ glozioſum ⁊ nō glorioſuꝫ nō poſ
ſunt ſimul eſſe in eodem loco. ergo multo foꝛ
tius nec coꝛpꝯ glozioſum cū non glozioſo.
¶ Contra. Dam̄.lib.4°.c.19.dicit.coꝛpꝯ xp̄i ꝑ
ſubtilitatē ītraſſe ad diſcipulos ianuis clauſis
¶ Item coꝛpoꝛa celeſtia ſunt īdiuiſibilia. vn⸗
de Job.37.dr̄ ꝙ celi velut ere ſolidiſſimi fun⸗
dati ſunt: ſed coꝛpoꝛa glozioſa tranſibunt ſuꝑ
oēs ſperas celeſtes exn̄tes īter ignem ⁊ celuꝫ
empireū. ergo per ſuā ſubtilitatē ſimul cum il
lis celeſtibus ſperis erunt trāſeundo per eas.
¶ Item duo puncta due linee ⁊ due ſuꝑficies
G poſſunt eſſe ſimul: q2 puncta vltima ſunt linea
rum. linee ſuperficieꝝ. ſuꝑficies coꝛpoꝝ: ⁊ ſicut
dicit ph̄s.5.phyſicoꝛum. Contigua ſunt quoꝛū
vltima ſūt ſil'. ḡ a ſili duo coꝛꝑa ſil' eſſe pn̄t.
¶ Ad iſtā q̄ōnem dicunt aliq̄ ꝙ etiā deus nō
poſſet facere ꝙ coꝛpus gloꝛificatuꝫ ſimul eſſet
cū nō gloꝛificato: q2 videt̃ eis ꝙ vnū coꝛpus ſi
mul eſſe cū alio non h̄ꝫ rōnem poſſibilis q̄tuꝫ
eſt ex parte ſua: imo vt dicūt ipſi īcludit cōtra⸗
dictionē. ſ. duo coꝛpoꝛa eſſe vnum coꝛpꝯ: ⁊ re
manere duo: q2 ſi ſimul eſſent nō diſtinguerēn
tur: ⁊ dicūt ꝙ quādo Jeſus ītrauit ad diſcipu⸗
los ianuis clauſis ipſe fecit ſuū coꝛpus ſub ita
H modica q̄ꝫtitate ꝙ potuit ītrare ꝑ foꝛamē val⸗
de modicū: qḋ ⁊ facere poteſt hō purus gloꝛi⸗
ficatus v̓tute dotis ſubtilitatis. cum. n. natura
poſſit minoꝛare alicuiꝯ coꝛpoꝛis q̄ꝫtitateꝫ tota
eſſentia illiꝯ coꝛpoꝛis ſalua: vt pꝫ in condenſa⸗
tione aeris vel aque. per hoc partes ſubſtātie
penetrāt ſe adinuicē ⁊ efficiuntur plures ſim̄l:
⁊ vr̄ ꝓbabile ꝙ coꝛpꝯ per dotē ſubtilitatis erit
habile ad hoc vt aīa beata ipſum īfoꝛmās poſ
ſit virtute beatitudis abſq3 vlla difficultate mi
noꝛare ſui coꝛpoꝛis q̄ꝫtitatē tota eius eſſentia
ſalua remanente: faciēdo partes ſubſtātie illiꝯ
coꝛpoꝛis penetrare ſe adinuicē: ⁊ plures ſim̄l
eſſe: vel coꝛpꝯ ſuum ad tēpus in talē figuraꝫ cō
I uertere: vt poſſit ītrare per foꝛamen modiciſſi
mum: per quod alias ꝑ nullā v̓tutem poſſet ī⸗
trare: ⁊ vt dicūt aliq̄ ita ītrare poſſent per vnū
poꝝ ipſius coꝛpoꝛis: ⁊ q2 in celo nullus poꝛus
eſt. ideo dicūt ꝙ qn̄ beati poſt reſurrectionem
aſcēdent in celū empireū trāſeūdo alias ſpas
celeſtes partes celi diuidētur: aut naturalr̄: ſi
nāliter ē diuiſibile: aut ſaltē per diuinā v̓tutē:
⁊ poſtea reunirent̃. ¶ Sed hec opīo falſa ē: ⁊
ad ſui d̓fenſionē plura falſa ponit. ▽ Unū ē ꝙ
coꝛpoꝛa ſi ſimul eēnt nō manerent diſtincta.
hoc. n. falſum eſt vt oſtēdetur in eadē queſtio
ne. ▽ Aliud falſum ē ꝙ aīa cuiuſlibet beati po
terit qn̄ ſibi placuerit tm̄ minoꝛare q̄ꝫtitatem
coꝛpoꝛis ſui ip̄m cōdenſando: vel ip̄m in taleꝫ
figuram trāſmutare ꝙ poterit per foꝛamē mo K
diciſſimū ītrare. hoc. n. falſum eſt: q2 hoc ſtare
nō poſſet cū coꝛpoꝛis īpaſſibilitate. condenſa⸗
tio. n. coꝛpoꝛis ⁊ rarefactio ꝓ̄ſupponūt in ipſo
coꝛpoꝛe qḋ ꝯdenſat̃ vel rareſit paſſibilitatem.
▽ Preterea. anima req̄rit determinatā oꝛga⸗
nizatiōem in coꝛpoꝛe ad hoc vt ſit ipſiꝯ foꝛma:
que ſi coꝛrumperet̃ deſineret ipſum actualiter
īfoꝛmare. illa aūt oꝛganizatio nō poſſet mane⸗
re ſi coꝛpꝯ redigeret̃ ad tā paruā q̄ꝫtitatem vel
ꝯuerteret̃ in talē figuram ꝙ poſſet trāſire ꝑ fo
ramen q̄ꝫtūcūq3 paruum nō exiſtēdo ſimul cū
alio coꝛpoꝛe. ▽ Contra etiam beatitudinem
coꝛpoꝛis eſſet ꝙ etiā ad modicū tēpus ꝓ̄uare L
tur ſeu poſſet pꝛiuari ꝑfectiōe debite q̄ꝫtitatis
vel figure. Ex his pꝫ ꝙ ꝑ dotē ſubtilitatis non
remouet̃ a coꝛpoꝛe glorioſo neceſſitas exiſten
di in loco ſibi equali: q2 illud coꝛpꝯ applicatur
ad locū mediāte q̄ꝫtitate ſua: ⁊ circūſcriberet̃
loco. ⁊ ſm̄ ph̄m.4.phyſi. omne qḋ ſic eſt in lo⸗
co eſt in loco ſibi equali. ¶ Alij dicunt ꝙ quā
uis coꝛpus gloꝛificatuꝫ ſimul eē poſſit cū non
gloꝛificato. hoc tamē nō pōt v̓tute dotis ſubti
litatis: q2 per dotem ſubtilitatis nō auferūtur
dimēſiōes per quas coꝛpus de neceſſitate req̄
rit diuerſum ſitū a coꝛpoꝛe alio. īpoſſibile eniꝫ
eſt per aliquā creatā virtutē eſſe diſtinctioneꝫ M
dimēſionū niſi per diuerſitatē ſituū. hoc tn̄ fie⸗
ri poteſt per virtutē īcreatā que pōt cōſeruare
effectuꝫ cāe ſecūde: ⁊ facere ſine cauſa ſecūda.
vnde in cōmēto ſuper ꝓ̄ma ꝓpoſitione de cau
ſis. quādo remouetur cā ſecūda a cauſato non
ꝓpter hoc oꝫ ꝙ remoueat̃ ꝓ̄ˆab eo: ⁊ iō coꝛpꝯ
gloꝛificatū pōt eē cuꝫ non glorificato ꝑ v̓tutē
diuinā. ⁊ aliter nullo modo. ¶ Sed ꝯtra hoc
aliq̄ arguunt: q2 ſm̄ illā opīonem ita poſſet di
ci coꝛpus gloꝛificatū poſſe ſimul eē cū gloꝛifi⸗
cato: ⁊ nō gloꝛificatū cum non glorificato: qḋ
tamen non videt̃ ꝯſonū dictis ſanctoꝛū: nec cō
N uenit doctrine magiſtroꝝ. ¶ Preterea. dimē
ſiones nāles que ſunt termini coꝛpoꝛum natu
ralium nō tm̄ diſtinguūtur per ſitum: ſed ꝑ di
ſtinctionem coꝛpoꝝ quoꝝ ſunt termini: q̄ꝫuis
dimēſiones mathematice non poſſint diſtin⸗
gui niſi per ſitū. vnde per exn̄tiā coꝛpoꝛis glo
rificati cū nō gloꝛificato non remouetur cā ꝓ⸗
xima diſtinctionis dimēſionū: q2 coꝛpoꝛa ma
nent diſtincta per ſuas eēntias: ⁊ maxime per
foꝛmas: ⁊ ꝑ eaꝝ diſtinctionē manent diſtincte
dimenſiōes coꝝ. ¶ Ideo videt̃ alijs dōꝫ ꝙ q̄ꝫ⸗
uis vnū coꝛpus gloꝛificatū nō poſſit per dotē
ſimul eē cū alio coꝛpoꝛe glorificato: pōt tn̄ ſi⸗
mul eſſe cū non gloꝛificato: quia īpoſſitas eēn⸗
di ſimul duo coꝛpoꝛa nō eſt rōne materie nec

O ratione forme: nec ratione dimensionū tm̄: sed
rōne dimensionū ⁊ debilitatis virtutis actiue
in vtroqꝫ. ꝓpter pͥmum nō possunt duo corpo
ra non glorificata simul esse nāli v̉tute: nec ēt
vnum corpus nō glorificatū posset eē cū alijs
dimēsionibꝰ separatis si essent. ꝓpter scḋm nō
possent duo corpora glorificata simul esse: qꝛ
sicut corpus per virtutē nālez nō potest aliud
sine diuisiōe penetrare ꝓpter debilitatē virtu
tis naturalis in agēdo: ita corpꝰ gloriosum nō
potest ab alio corpore penetrari ꝓpter sue vir
tutis actiue magnitudinē: sicut. n. penetrare ē
ex magnitudine v̉tutis actiue penetrando: ita
posse penetrari a quocūqꝫ corpore creata v̉tu
te repugnat magnitudini illiꝰ v̉tutis actiue q̄
P est in corpore glorificato: sed qꝛ in corpore nō
glorificato est passibilitas ⁊ virtutis debilitas
respectu corporis glorificati in corpore glori-
ficato. magnitudo v̉tutis actiue in penetrādo
ideo corpus glorificatū ꝑ subtilitatē suam po
test penetrare non glorificatum sine diuisiōe.
⁊ ita simul esse cū eo. alias minus esset anima
libera beata suo corpi glorificato vnita q̄ꝫ mo
do. i. q̄ꝫ ante corporis resumptionē: cū mō pos
sit quodcūqꝫ corpꝰ sine eiꝰ diuisiōe penetrare.
¶ Qui vult tenere hanc opionez potest dice
re ad pͥm in oppm: ꝙ v̉bum illud Boetij itel-
ligendū est aut de corporibus mathematicis:
Q aut ꝯm nālem virtutē. ⁊ Et preterea vr̄ se sup
hoc fundare: ꝙ pluralitas ꝯm numeruz tm̄ sit
ꝑ accn̄tia: qḋ nō est verū: imo distinctio accidē
tium scḋm numerū tm̄ est per distinctionē sub-
iectorum nāliter loquendo. ¶ Ad 2m dḋm ꝙ
illud v̉bum cōmentatoris itelligendū est ꝑ cō
paratiōem ad nālem corporis v̉tutem qn̄ non
est sufficiēter actiua in penetrādo. ¶ Ad ter-
tium dḋm ꝙ cubus ⁊ si virtute nāli nō posset
alias dimensiones penetrare: tamē penetrari
possent a corpore glorificato ꝓpter rōnem su-
periꝰ dictam. ¶ Ad 4m dḋm ꝙ maior non est
R vera nisi cōparatiue ad v̉tutē corporis natura
lem que debilis est in penetrādo. ¶ Ad quin
tum dḋm ꝙ ꝓcedit ab insufficienti. dimittit. n.
debilitatē virtutis penetratiue. ¶ Ad 6m dḋz
ꝯm aliquos ꝙ non est sīle: qꝛ circūscribi deter-
minato loco debet corpori per nām ꝓprietatis
sue que ab eo nō tollit per gloriā: sed ꝑ dotem
subtilitatis tollit hebetudo per quā vnum cor
pus nō pōt naturalr̄ aliud penetrare sine diui
sione cōporis penetrati. Sꝫ hec solutio est in-
sufficiens: qꝛ nō satisfacit itellectui: ⁊ falsum i-
cludit. s. vnum corpꝰ non posse esse localr̄ in di
uersis locis etiā per diuinā potentiā. cuius cō
trarium ꝓbatū est supra. e. li. dist. 10. in solutio-
ne illius questionis. vtrum deus posset facere S
corpus xp̄i posse esse in pluribꝰ locis. Tenēdo
ergo firmiter ꝙ deus pōt facere vnuz corpꝰ in
diuersis locis simul: ⁊ duo corpora in eodē lo
co: ⁊ per dotē subtilitatis vnum corpꝰ nō pos-
se simul fieri in locis diuersis. dico tamen ꝙ ꝑ
dotez subtilitatis beatus poterit facere corpꝰ
suū simul esse cū nō glorificato: maioris enim
difficultatis est vnū corpus esse in diuersis lo-
cis simul q̄ꝫ duo in eodē loco: ⁊ attestari vide-
tur maiori ampliationi v̉tutis. ¶ Ad 7m dḋz
ꝙ duas lineas rectas trahi ab eodē pūcto ad
eundē pūctū: ita ꝙ illa pūcta sint termini itrin
seci linearū est īpossibile: ⁊ etiā hoc est impossi- T
bile de lineis mathematicis siue pūcta termi-
nantia itelligant̄ termini itrinseci linearū siue
non: qꝛ mathematice linee nō possunt distigui
nisi ꝯm situz: sed due linee que sunt termini su-
perficierū nālium pn̄t trahi recte ab eodē pun
cto ad eūdē punctū: ita ꝙ puncta sunt termi-
ni linearū extrinseci. ¶ Ad 8m dḋm ꝙ ꝓcedit
de pūctis: lineis superficiebus: ⁊ de soliditati
bus mathematicis. ¶ Ad 9m dḋz ꝙ maior nō
est vera nisi itelligatur ceteris paribꝰ. hic aūt
nō sunt cetera paria: qꝛ q̄uis duo corpora glo
riosa sint iter se similiora in participatiōe ali-
cuius tertij: q̄ꝫ gloriosum ⁊ non gloriosum: ta V
men iter gloriosum ⁊ non gloriosum est ma-
ior ꝓportio ad hoc vt vnū penetret: ⁊ aliud pe
netretur: qꝛ gloriosum est valde penetratiuuz:
⁊ non gloriosum penetrabile.
¶ Qui vult tenere scḋam opionem que mihi
videt̄ intelligibilior potest dicere ad duo pͥma
in oppm ꝙ penetratio ianuarum a corpore xp̄i
⁊ etiā penetratio sperarū celestium non sunt ꝑ
dotem subtilitatis: nec per diuinā potentiā im
mediate tm̄: sed qꝛ ex decreto diuine sententie
aderit diuina potētia ifallibiliter cuicūqꝫ bea-
to ad hoc vt fiat corpus eius simul cū alio cor X
pore non glorioso: sicut beato placuerit. ideo
magis dī corpꝰ glorificatū simul posse eē cum
nō glorificato: q̄ꝫ non glorificatū cum nō glo
rificato: vel glorificatū cū glorificato: quia nō
sic deceret diuinā virtutē facere corpus glori-
ficatū simul esse cuz glorificato: sicut cum non
glorificato: qꝛ decet vt eius seruet̄ ordo loco-
rum. ⁊ p̄terea nūq̄ꝫ aderit necessitas nec ꝯgrui
tas vt vnū trāseat per aliud: qꝛ vnuz alteri nū-
q̄ꝫ se opponet. ¶ Et sic pꝫ solō ad illā qōnem.
vtrū corpus glorificatū poterit esse simul cum
alio corpore glorificato. ¶ Ad 2m dḋm ꝙ so-
phisticū est. due. n. linee non possunt esse simul
per virtutē creatā nisi applicate sibi ꝯm termi
nos latitudinis ⁊ ꝓfunditatis ꝯm quos dimen

sione carent:qꝛ nõ habẽt nec latitudinem nec ꝓfunditatẽ:superficies etiã non possunt eẽ simul nisi applicate ſm terminos ꝓfunditatis: quia per cõparationẽ ad illos dimensionibus carent.in superficie enim nõ est ꝓfunditas dimensio. corpora autez dimensionata sunt ſm oẽs terminos:qꝛ habent longitudinem latitudinez ⁊ ꝓfunditatẽ. ⁊ ideo ex nulla pte applicata simul esse possunt per creatam virtutem. Et hec opinio facilioꝛ videt̄ ad itelligenduꝫ ꝙ̃ prima.

Questio. VI.

A **Sexto** querit̄ vtꝝ corpora beatoꝛum erũt clara.Et videtur ꝙ nõ. Corpus clarum abscondit illud qđ est post se.vnde homo nõ videt illud quod est post flãmã:sed corpora gloriosa nõ abscõdent illud qđ erit post se: qꝛ etiã vt habitũ est superius.mẽtẽ vniuscuiusꝗ corpulentia ab alio nõ abscondet. ergo corpora gloriosa nõ erunt clara. ¶ Itez ſm phꝫ in lib.de sensu ⁊ sensato.coloꝛ ẽ in extremitate ꝑspicui terminati per opacũ.ſꝫ ſm Aug.22. de ci.c.19.in corporib⁹ beatoꝝ erit coloris suauitas.ergo ibi erit opacitas: sed opacitas repugnat claritati.ergo corpora gloriosa nõ erunt clara. ¶ Itẽ corporis claritas obiecta oculis B de necessitate videt̄:sed discipuli post resurrectionẽ xp̃m viderunt:nec tamẽ refert scriptura ꝙ in corpore eius aliquã claritatẽ viderit. ergo corpora gloriosa non sunt clara.

¶ Contra.Matth.13. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eoꝝ. ¶ Item Apl's ad philipp.4. Saluatoꝛẽ expectamus dñm nr̃m Iesuz xp̃m q̃ reformabit corp⁹ humilitatis nostre ꝯfiguratũ corpori claritatis sue.

¶ Rñdeo.ꝙ corpora beatoꝝ erũt clara:sicut testant̄ auctoꝛitates ad scđam partem iducte: sed qꝛ claritas illa causabitur a beatitudie anime:quã iequaliter beati participãt.iõ illa corpora nõ erunt equalia in claritate: qđ expresse C significat Apl's ꝑma Coꝛ.15.cõparãdo beatos stellis differentib⁹ in claritate. ¶ Et dicũt aliqui ꝙ predicta claritas causabitur a claritate beatitudinis anime per ei⁹ multitudinẽ:cuius claritatis silitudo recepta in corpore fiet corporalis:qꝛ quod recipit̄ in aliquo recipitur secundum modũ recipientis.vnde fantasma cũ recipit̄ in itellectu efficit̄ species itelligibilis.

¶ Sed ꝯ hos arguit̄ sic.anima beata illã corporis claritatem non poterit facere de nihilo: qꝛ creatura creare non põt:sed ſm predictam opionẽ sequeretur ꝙ anima beata illã corporis claritatẽ de nihilo faceret.nõ.n.faceret eaꝫ de tota sua claritate nec de parte eius.vnde illi ſm opionẽ suam rõnem reddere nõ possunt de quo predicta claritas corporis fiet. ¶ Preterea. D sicut spũs non põt effici corpus. nec ecõuerso.sic nec similitudo spũalis potest fieri forma corporalis:nec ecõuerso.ꝙ̃uis de potẽtia forme corporalis educi posset similitudo spũalis.vnde illa eadẽ similitudo que est fantasma nũꝙ̃ fit spẽs itelligibilis:nec efficitur in itellectu sicut in subiecto.accidens.n.nõ mutat subiectum:sed de potentia fantasmatis educitur per virtutẽ itellectus agentis spẽs intelligibilis que in itellectu possibili recipit̄ sicut in subiecto:vel vt melius dicã:educitur de potentia itellectus possibilis per virtutẽ itellectus agẽtis mediante fantasmate vt istrumentali agente:quia fantasma illam actionem agit in virtute luminis itellectus agentis. E ¶ Videt̄ ḡ mihi ꝯdm ꝙ supradicta corporis claritas causabit̄ a claritate anime beatitudinis:non per multiplicatiõem vt dicebat opinio predicta.sed per hoc ꝙ educit̄ de potentia corporis per virtutem beatitudis anime.nõ tñ.n.in potẽtia corporis sunt qualitates que de ipso possunt educi per ṽtutem naturalis agentis:sed etiam alique de ipso educi nõ possunt nisi per ṽtutẽ supernaturalis agẽtis.ideo nõ obstante ꝙ claritas beatitudinis anime sit supernãlis: ꝑ ipsaꝫ educi potest ꝑdicti corporis claritas de potentia eiusdẽ corporis. Vł vt dicũt aliq̃ erit a deo imediate tñ per creationez: ⁊ qꝛ pulchritudo F humani corporis requirit vt quedã eius partes sint clarioꝛes ꝙ̃ alie.ideo non erũt oẽs partes corporis aliqualiter clare.erunt tamẽ clare scđm illam ꝓpoꝛtionem quã magis requiret corporis pulchritudo.

¶ Ad primum in oppositum dicẽdum ꝙ corpus claruꝫ non abscondit illud quod est post se nisi ratione densitatis partium luminosaꝝ. densitas autez repugnat peruietati:nec semꝑ consequitur maioꝛ densitas maiorem duritiẽ. vnde quãuis in cristallo maioꝛ sit durities ꝙ̃ in flãma:non tamen est densitas tanta: nec mirum.multa enim mollia videmus densioꝛa q̃ G busdam duris . alia enim qualitas est densitas a duritie:⁊ raritas a mollitie. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ gloria non tollet naturam: sed perficiet. vnde coloꝛ qui debetur corpori ex natura suarum partium remanebit in eo:ſꝫ superaddetur claritas ex redundantia glorie anime:sicut videmus corpora colorata ex sui natura lumine solis resplendere. ¶ Ad tertium dicenduꝫ ꝙ claritas corporis gloriosi est in eo ex merito voluntatis.⁊ ideo eius occultatio ⁊ manifestatio iperio volũtat̄ subdet̄.xp̃s aũt cũ se mãifestauit discipulis suis noluit eis

H manifestare sui corporis claritatem: q̄ sicut di
cit Aug. 22. de ci. c. 19. eã nõ sustinuisset hũan⁹
atq̄ īfirmus aspectus quãdo ille a suis ita de-
bebat attendi vt posset agnosci.
¶ Argumenta ad partẽ aliã ꝓcedenda sunt.
¶ Ad ītellectũ tñ illi⁹ verbi fulgebũt iusti si-
cut sol in regno. sciendum ꝙ lux elemẽtaris ⁊
lux corporis glorificati eiusdẽ spẽi nõ sunt: s̄
lux elemẽtaris ẽ quasi quedã imitatio illius:
sicut lux spũalis naturalis anime nõ est eiusdẽ
spẽi cum spũali luce glorie: sed est quedã imi
tatio illius. lux etiã solaris nõ est eiusdem spe
ciei cũ luce corporis glorificati: sed vna ẽ q̄dã
similitudo seu imitatio alterius. lux tñ corpo-
I ris xp̄i eiusdẽ spẽi est cum luce que post resur-
rectionẽ erit in alijs corporib⁹ glorificatis. dif
ferunt tamẽ luces corpoꝝ glorificatorũ a lu
ce corporis xp̄i ⁊ īter se s̄m magis ⁊ min⁹: q̄d
notat Apl̄s p̄ma Cor. 15. dicẽs ꝙ alia est clari
tas solis: alia ẽ claritas lune: alia claritas stel-
larum: stella. n. a stella differt in claritate: sic ⁊
resurrectio mortuoꝝ. sicut. n. dicit magister in
l̄ra erit claritas corporũ differens s̄m d̄ram
glorie animaꝝ. ⁊ hoc est rõnabile: q̄ ex clarita
te beatitudis aïe redũdabit in corp⁹: vt visum
est. vnde s̄m ꝓportiõem qua beatitudo anime
xp̄i excedit beatitudinẽ cuiuslibet alteri⁹ aïe.
K sic lux corporis xp̄i excedit lucem futuram in
quocũq̄ alio corpore glorificato. vñ in verbo
Apl̄i supra allegato per claritatẽ solis conue
nienter põt ītelligi claritas corporis xp̄i: ⁊ per
claritatẽ stellarũ futura claritas corpoꝝ alio
rũ: nec est ītelligendũ ꝙ lux cuiuscũq̄ corpo-
ris glorificati tanta sit extẽsiue q̄ta lux solis, ꝓ
pter corporis solaris magnitudinẽ: q̄uis con
cedamus ꝙ in corpore xp̄i maior sit intensiue:
ita vt fortius ⁊ ītensius luceat q̄ luceret sol si
esset equalis q̄titatis: tñ aliq̄ volũt hoc conce
dere de luce alioꝝ corpoꝝ glorificatoꝝ. vñ di-
cunt ꝙ in illo v̄bo. Fulgebunt iusti sicut sol. ly
sicut nõ est nota equalitatis sed similitudis: q̄
L lux corpoꝝ glorificatoꝝ aliorũ a corpore xp̄i
erit quedã silitudo seu imitatio lucis solaris:
sed cum sol ⁊ omnia corporalia sint ꝓpter ele
ctos. ꝓbabilius v̄r ꝙ lux solis sit quedã imita-
tio lucis illi⁹ que erit in corporib⁹ glorificatis:
⁊ ꝙ q̄libet corpus glorificatũ forti⁹ lucebit ⁊
intensi⁹ q̄ luceret sol si esset equalis q̄titatis:
⁊ q̄ lux videt̄ p hoc ꝙ agit in visum ⁊ in pote
state aïe erit glorificate ꝓhibere lucẽ corporis
sui ne agat in visum: sicut ⁊ quelibet alia actio
corporis in p̄tãte eius erit. ideo si eẽt hic p̄ns
anima que iã corpus glorificatũ resumpsit: vt
anima xp̄i: vel vt anima Beate Virginis pos

set occultare pro sua voluntate lucem corpo-
ris sui ne videretur. M
¶ S̄z vtꝝ si nõ ꝓhiberet posset videri ab ocu
lo nõ glorificato sine miraculo dubiũ est: ⁊ di-
cunt aliq̄ ꝙ sic: q̄ sicut illud quod nõ est audi
bile non posset dici sonus nisi pure equoce: sic
claritas que nõ esset visibilis nõ posset dici cla
ritas nisi equoce. claritas autem nõ d̄r equoce
de ista claritate quam videmus: ⁊ de claritate
corporis gloriosi: q̄ ⁊ si claritas corporis glo
riosi sit alterius generis q̄ ista. q̄tũ ad cãm.
non tamen ad sui nãz seu spẽm. vnde sicut cla-
ritas naturalis rõne sue speciei est ꝓportiona-
ta visui. ita ⁊ claritas corporis gloriosi. Nec
est dõm vt videt̄ istis ꝙ ꝓpter sui excellentiã
visum offenderet: q̄ sicut corp⁹ gloriosum pa-
ti non põt nisi passione animali: ita ⁊ lux eius N
nõ aget in visum nisi passionem animalẽ. clari
tas autem ītensa nõ offendit visum rõne talis
actionis: sed magis delectat. excessus. n. clari-
tatis non offendit visum: nisi in q̄tum agit in
ipsum naturalem actionẽ seu materialẽ: ⁊ ca
lefaciendo ⁊ dissoluendo organũ visus: ⁊ dis-
gregando visibiles spẽs. dato etiã ꝙ predicta
claritas nõ sit eiusdem spẽi cum ista claritate
quã videmus: nõ ꝓpter hoc debet dici ab ocu
lo nõ glorificato īuisibilis: quia vnitas obiecti
potentie non est vnitas s̄m spẽm sed s̄cdm ge-
nus: nec. n. eiusdem spẽi sunt lux elemẽtaris ⁊
solaris: vt in lib. 2. oñsum est. ⁊ tamẽ vtraq̄ est
a nobis visibilis: nec oẽs odores sunt eiusdẽ O
spẽi: nec oẽs sapores: nec omnia que ītelligit
ītellect⁹. ¶ Sed contra predictã opionem sic
põt argui. vt. n. habitũ est superi⁹. dicit Augu.
22. de ci. c. 19. ꝙ claritas in xp̄i corpore cum re
surrexerit ob oculis discipuloꝝ potius abscõ-
dita fuisse q̄ defuisse credenda est. nõ. n. eã hu
manus ferret atq̄ īfirm⁹ aspectus quãdo ille
a suis ita debet attẽdi vt posset cognosci. hinc
patet expresse Augu. velle ꝙ si xp̄s non abscõ
disset claritatẽ corporis sui discipulis suis eã
nõ potuissent intueri: nec christum cognouisse P
¶ Preterea. cum discipulis suis ostendit cla
ritatem similem future imortalitatis in trans-
figuratione. vt habetur Matth. 17. ⁊ in glosa
ibidem. ⁊ eisdem etiam ostendit sui corporis
subtilitatẽ ad eos ianuis clausis intrando: ⁊
eius agilitatem in ascendendo in celum: ita ꝓ
babile ẽ ꝙ si potuissent videre sui corporis cla
ritatem per naturam ꝙ eam eis ostendisset in
signum dilectionis: ⁊ in argumentum glorio-
se resurrectionis. vnde claritas quam eis ostẽ
dit in transfiguratione longe fuit inferior ista:
nec fuit dos: sed aliqualis similitudo dotis

C claritatis. ¶ Et preterea ex natura lucis corpo-
ralis excellent' ⁊ intense nō vr̄ eē ꝙ agere possit
in visum passibilē ⁊ corruptibilē aīalē actionē
sine nāli. Nō autē adducta ꝑ alia opiōne pax
valet. Bene.n.ꝯcedo ꝙ si claritas corꝑis glo
riosi nō eēt visibil' q̄tū est ex pte sua nō eēt cla
ritas nisi equoce. vn̄ ꝯcedo ꝙ q̄tū est ex parte
sua visibilis ē: sed ex hoc nō seqtur ꝙ sit visibi
lis in ꝟtute sua nālit ab oculo debili ⁊ ifirmo:
sicut videm' ꝙ multa sunt possibilia q̄tū ē ex
pte sua: q̄ tn̄ nō sunt possibilia ifirme potētie.
¶ Vn̄ mihi vr̄ dōz. ꝙ lux corporis gloriosi in
D sua ꝟtute ⁊ plenitudie videri nō posset sine mi
raculo ab oculo nō glorificato: nec ipe oculus
eā absq3 sui obtusiōe ei' radios in sua fortitudi
ne ⁊ plenitudine recipere posset: sicut tn̄ ocu-
lus nr̄ ītueri pōt lucē solis in suo fonte mediā-
te aliq̄ nube illā lucē nō penit' abscōdente: sed
reddēte radios ei' ꝓportiōales visui nr̄o. sic di
co aliq̄ mō a simili ꝙ beat' sic pōt radios cor-
poris sui cōtēperare ⁊ reddere ꝓportiōales vi
sui nr̄o: ꝙ possem' illā lucē videre in corpore
suo: sz nō viderem' eā in sua plenitudie: nec vt
refulgentē in sua pfecta ꝟtute. Q̄ō. vii.

A **Septimo** q̄rit vtx corpora beatox erunt agilia. Et vr̄ ꝙ non. phs.2.ce.⁊
mun. dicit. ꝙ si eēnt in vnoq3 orbiū hesitātiū
stelle multe: eēt orbis vltim' in labore ⁊ pena
cū ipse moueret orbes q̄ sunt post ipsuz motu
diuerso. in q̄ pz ꝙ laboriosum est rē mouere ꝯ
suā iclinationē. maxie qn̄ fortis est iclinatio. sz
corpora beatox si mouerent ab aīa mouerent
ꝯ suā iclinationē fortē: q2 inclinabūt deorsuz
cū in corpe hūano dominet terra q̄tū ad q̄ti-
tatem molis. ḡ in beatꝭ non erit aliq̄ mot' agi-
litas. ¶ Itē fz phm vbi ꝑus. Res bona ꝯple
ta est ex̄ns bona absq3 opatiōe: sed q̄libet bea
tus erit res bona ꝯpleta. ḡ nō mouebūt se: sed
corpox agilitas ordinat ad motū. ḡ nulla erit
B agilitas i corporib' eox. ¶ Itē qđ de se ē agi-
le nō idiget aliq̄ deferēte: sed beati rapient in
nubib' obuiā xp̄o in aera. ꝑ' Thessa.4. ḡ corpa
beatox nō erunt agilia. ¶ Itē loc' cuiuslibet
beati erit in detīminata ꝓpinq̄tate ad xp̄m fm
meritox cuiuslibet exigentiā: sed nullus beat'
volet elongari a xp̄o. cū ḡ mouēdo se aut elō-
garētur a xp̄o: aut appropinquarēt ei: nō mo-
uebunt se. ḡ in corporib' eox non erit agilitas
cum agilitas ordinetur ad motum.
¶ Contra. Sap.3. dī ꝙ tāq3 sintille in arundi
neto discurrent. discursus autē sintillarum agi
lis est. ¶ Itez Isa.40. Qui sperāt in dn̄o mu
tabūt fortitudinē. assumēt pēnas sic aq̄lle. cur-
rēt ⁊ nō laborabūt. ābulabunt ⁊ nō deficiēt.

¶ Rn̄deo. ꝙ corpora beatox erūt agilia: qđ C
satis innuit Apl's ꝑ' Cor.15. vbi dicit ꝙ surget
corp' spūale: q2 tarditas repugnat spūalitati:
⁊ glo. ibidē dicit ꝙ erit agibile. ad agilitatē.n.
mot' tria ꝯcurrūt. s. fortitudo ꝟtutis motiue:
habilitas mobilis ad motū: ⁊ istox duox pfe-
cta ꝯiunctio q̄ reqrit inter mobile ⁊ motorem
pm erit in beatꝭ ꝑ gloriā aie. 2m erit in corpore
ꝑ quādā q̄litatē qua erit habile moueri scđm
voluntatē aie in nullo penit' resistens q̄ q̄litas
dos agilitatis dī. 3m erit ꝑ ista duo simul. ꝑ il-
la.n. duo erit pfecta ꝯiunctio inter corp' ⁊ aīa
mā: q̄ reqrit inter mobile ⁊ motorez: sicut per
ipassibilitatē pfecte vnient aie vt forme dāti cō- D
plementū pmi esse. ⁊ ideo ita aīa velociter po-
terit corp' suuz mouere: sicut pōt seipsam sine
corpore: quod satis innuit Aug.22°. de ci.c.30.
dicēs. Vbi volet spūs ibi erit ꝓtin' corp'. Nec
ex hoc vult dicere ꝙ in istāti ipz moueat: quia
nec seipsam sine corpore posset mouere de lo-
co ad locum in istāti: qđ satis pz ꝑ hoc quod ꝓ
batuz est de angelo lib.i. di.37. in illa q̄ōe. vtx
angelus possit ꝑtrāsire in instāti medium iter
duo loca: ⁊ credo ꝙ oēs partes eiusdez corpo
ris equaliter erūt agiles: quia minor agilitas
in vna parte q̄ in alia redderet minus perfe- E
ctam agilitatem totius.
¶ Ad pm in oppm dōz. ꝙ aīa ad quācūq3 ptem
moueat corp' suum nō mouebit ipm ꝯ suā in-
clinatiōem: q2 sicut dicit Augu.22. de ci.c.xi°.
Oīpotens q̄ oīa creauit elto: terreno corpori
graue pōdus auferet. vt in eodez elto habitet
viuificatum corp' vbi voluerit viuificās spūs.
¶ Ad 2m dōz ꝙ corpora gloriosa non acq̄rēt
aliquā pfectiōem per suuz motū localem. mo-
uebunt tn̄: vt id qđ hūt in ꝟtute actu exercētes
diuinā sapientiā in oib' ꝯmendabilē ostēdāt:
⁊ vt reficiat visus eox pulchritudine diuersax F
creaturax: in q̄b' dei sapientia ⁊ potentia ⁊ bo
nitas eminenter relucebunt: nec ꝑ illum motū
in aliquo minuet eoruz ꝯtemplatio: q2 quocū-
q3 vadāt deum semp ꝑsentē habebunt. ¶ Ad
3m dōm ꝙ corpora beatorum non deferent in
nubib': q2 eis indigeāt: sed ad eorum reueren
tiam ostendēdum. ¶ Ad 4m dōm ꝙ ꝓcedit
ac si xp̄s nūq3 moueret se: quod falsum est. Et
preterea ꝟtute supnāli humanitatē xp̄i oculis
corporalib' videbunt in quocūq3 loco celi em
pirei fuerint. ¶ Ex dictis patet solutio ad illā
questionem. vtrum beati vtentur agilitate cor
porum suorum. Q̄ō. viii.

Octauo q̄rit vtx aīa possit mouere corp' A
suuz in istāti rōne agilitatis sue:
Sed solutiōi hui' q̄ōnis nō est hic imorādū.

quia ex dictis in precedēti questione.⁊ lib. pri mo. dist. io. patet ꝙ aia beata non poterit corpus suuz de loco ad locū in istāti mouere. hoc etiam patet per aliqua dicta in lib. 2. dist. 22. in illa questione vtrum xp̄s ascendit in celū per mutationem successiuam vel istantaneam.

Articulus V.

Consequenter queritur de quito pncipali. ¶ Et circa hoc queruntur. 8. Primo vtꝝ beatorum sit aliqđ premiū accn̄tale. Scđo vtrum beatitudo corporis erit accidentale premiuz. Tertio vtrum omne pmium accn̄tale sit aureola. Quarto vtꝝ aureola sit in aia vel i corpore. Quito vtꝝ aureola sit in xp̄o. Sexto vtꝝ q̄libet beatus tm̄ gaudeat de bono sui ꝓximi q̄tum de suo. 7° vtrum beati habebunt aliquod pmiū accn̄tale ꝓ bonis opib⁹ q̄ fecerūt in mortali pctō. 8° vtꝝ angeli habebunt aureolā ꝓ misterio ab eis nobis exhibito. Q̄ō. i.

A Primo ostendo ꝙ in beatis nullū erit pmium accidentale: qꝛ pmiuz accidentale nō dꝛ accidentale: qꝛ sit accidens anime. sic enim visio dei esset accidentale pmiuz. ergo nullū potest dici premiuz accidentale. nisi esset a beato separabile: sed nullum eoꝝ gaudium auferetur ab eis: vt habeť Jo. 16. g̃ nullū erit in eis pmium accidentale. ¶ Jtē nihil est accidentale qđ includitur in diffōne rei: sed in diffōne beatitudīs includunť oīa bona q̄ beati sunt habituri: qꝛ sicut dicit Aug. 13. de tri. c. 8°. Beat⁹ est q̄ habet omnia que vult: ⁊ nihil male vult. ⁊ constat ꝙ ipsi volēt oīa bona que habebunt. Boeti⁹ etiā dicit in lib. de cōsol. c. 3. ꝙ beatitudo est stat⁹ oium bonoꝝ aggregatione pfectus. g̃ in beatis nullū pmiuz erit accn̄tale.

B ¶ Contra. accidens est qđ aduenit rei post eē completuz: sed multa gaudia hn̄t beati que si nō haberēt: nihilomin⁹ beatitudo ipsoꝝ eēt cōpleta. ergo in eis est accidentale premium.

¶ Rn̄deo: ꝙ in beatis est premium eēntiale: quod est anime beatitudo ꝯsistēs in clara dei visione ⁊ perfecta fruitione ⁊ pfecta securitate de pdicte visiōis ⁊ fruitiōis ppetuatiōe ⁊ gaudio: quod habēt de deo eis modis supradictis presente: ⁊ premiū accn̄tale qđ hꝫ bonū creatum ꝓ obiecto quod accidentale dꝛ: non qꝛ sit accn̄s anime: qꝛ tunc beatitudo aie etiā diceretur premiū accidentale: sed qꝛ tale premiū nō est de rōne beatitudīs anime: eo ꝙ anima sine illo esset vere beata: qꝛ sicut dicit Aug. 5. li. cōfessi. iter pn̄ᵐ ⁊ medium. ad deū loquens de bonis creatis. beat⁹ qui te scit etiā si illa nesciat. qui vero ⁊ te ⁊ illa nouit nō ꝓpter illa beatior sed ꝓpter te solum beatus est.

C ¶ Ex dictis patet solutio ad pmum in oppᵐ.

¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ non omnia bona que habebunt beati icluduntur in diffōne eēntialis beatitudis: qꝛ eius diffō est perfecta aie cum deo coniunctio per claram visionem ⁊ perfectam fruitionē ⁊ de perpetuatione vtriusq͂ securitatis perfectionem ⁊ gaudium de deo modis supradictis eis p̄sente. vnde ille diffōnes Augu. ⁊ Boe. sunt quedam descriptiones beatitudinis analogice dicte de beatitudine essentiali ⁊ accidentali. Vel potest dici ꝙ ideo dꝛ beatitudo bonorum omniū aggregatio: qꝛ perfectiones omnium bonorum creatorum sunt super eminenti modo in sūmo bono quod est beatitudinis obiectum. Q̄ō. ii.

A Secundo queritur vtrum beatitudo corporis erit premiuz accidentale. Et videť ꝙ non: qꝛ non tm̄ anima est de eēntia hoīs: sed etiā corpus. ergo a simili non tm̄ beatitudo anime est beatitudo essentialis: sed etiam beatitudo corporis. ¶ Jtem illa beatitudo est essentialis per quā augetur eēntialis anime beatitudo: sed beatitudo corporis ē huiusmodi: qꝛ vt superius ostensuz est anime per resumptionem suoꝝ corporum beatorum clarius deum videbunt. ergo beatitudo corporis est essentiale premium.

B ¶ Contra. nihil superadditum premio essentiali est premium essentiale. superadditū enim essentie rei non est pertinēs ad eius essentiaz. sed sicut dicit glo. super illud Exo. 25°. super illam alteram coronam aureolam huic. i. aureole aureola supponitur. cum in scriptura dꝛ ꝙ ei sublimior gloria in receptione corporuz seruetur. ergo gloria corporis nō pertinet ad premium essentiale. ¶ Jtem quod est vni eēntiale: non est alij accidētale: qꝛ sicut dicit ph̄s p° physicoꝝ. substantia nulli accidit: sed certū est ꝙ beatitudo corporis accidit sub ali pmio aie. ergo non est essentialis premio corporis.

C ¶ Rn̄deo: ꝙ duplex est beatitudo. anime. s. ⁊ corporis. dꝛ autem esse de essentia beatitudis anime omne illud sine quo non esset vere beata: ⁊ nihil est de essentia beatitudinis sue: sine quo posset esse vere beata: et quia sine corpore vere beata est: beatitudo corporis ptinet ad premium anime accidentale nō essentiale: sed illud sine quo corpus non posset esse beatū vꝫ essentialis eius beatitudo: vel ad ipsam pertinere: ⁊ ita potest dici ꝙ beatitudo cōporis aliquo modo est eēntialis simplr̄ ⁊ pncipaliter:

B quia est essentialis corpori inquantum sine illa corpus nō posset esse beatum:tamē non ē eēntialis simplr̄ ꝛ p̄ncipaliter:eo ꝙ sine illa pars hoīs principalior est perfecta propter sui cum deo coniunctionem.

¶ Ad p^m dōm ꝙ ꝓcedit de essentialitate que debetur premio corporis. ¶ Ad 2^m dicendū ꝙ anima per corporis beatitudinē non videt clarius deū nisi inquantū ex sui vnione ad corpus habet perfectius eē:ꝛ ex consequenti perfectiorem operationem.

C ¶ Ad p^m ad partem aliā ꝓcedit de essentiali premio aīe qđ est eēntiale simplr̄ ꝛ p̄ncipalit̄. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ q̄uis substātia nulli accidat tamen aliq̄d qđ est eēntiale vni est accidentale alij.color enim est eēntialis albedini:ꝛ accidētalis parieti.sic dico ꝙ q̄uis beatitudo corporis sit premium accidentale essentiali p̄mio anime:tamen potest esse quid essentiale p̄mio corporis. Questio. iii.

A Tertio queritur vtrū omne premium accūtale sit aureola. Et vr̄ ꝙ sic. Premium essentiale dicit̄ aurea. ergo cū aureola esset superaddita auree:vt habet̄ Exo.25.ꝛ qđlibet premiū accidentale sit superadditū essentiali:quodlibet p̄mium accidentale est aureola. ¶ Item p̄mium anime non distinguit̄ nisi in eēntiale ꝛ accūtale.cū ergo aureola non sit pertinēs ad p̄mium essentiale seq̄tur ꝙ oē premium accūtale sit aureola:ꝛ econuerso.

¶ Contra.multi sunt beati qui nō hn̄t aureolam:q2 illam non habēt nisi v̄gines:martyres ꝛ predicatores:ꝛ tn̄ nō est aliq̄s beatus q̄ nō habeat aliquod premiū accūtale.ergo non oē

B premium accidentale est aureola.

¶ Respondeo. ꝙ non omne premium accidentale est aureola.vnde est quoddā premium qđ dr̄ aurea:quoddā quod dicitur aureola:quoddā qđ nō ē nec aurea nec aureola.aurea est p̄miū substantiale bonoꝝ: qđ per silitudinem aurea dr̄:tum q2 datur victoribus: ꝛ victori debet̄ corona:tū q2 per ip̄m creatura rationalis est deo perfecte subiecta:cui eē sub in regnare est:tū q2 ad silitudinē corone que continetur linea circulari:que ita perfecta ē: vt ei

C nō possit fieri additio nisi accūtalis.illud premiū est ita pfectū ꝙ q̄cq̄d superadditur accūtale est:tū q2 sicut corona que ē circularis ad eundē punctū a quo icipit terminat̄: ita p ip̄m p̄mium eēntiale creatura rōnalis p̄mo principio cōiungit̄:a quo in eē per creationē exiuit. Aureola vero est gaudiū de operib⁹ a se factis rōnem habētib⁹ victorie excellētis:p quod apparebit exterius in corpore q̄dam decor q̄ p̄dictum interi⁹ gaudiū exteri⁹ declarabit:sed

B opa que facit homo bona creata sunt: ꝛ q̄ habent rōnē victorie excellētis p̄uilegiata sunt. ergo aureola est gaudiū de bonis creatis.non q̄buscūq3:sed p̄uilegiatis p̄uilegio victorie excellētis:ꝛ q2 oē gaudiū de bono creato ꝑtinet ad accūtale p̄miū:dr̄ ꝙ aureola est accidētale premiū:ꝛ dr̄ respectu auree vocabulo significante diminutiōem:ad significādū ꝙ est multo min⁹ p̄miū q̄ꝫ aurea:ꝛ hec figurata fuerunt Exo.25. vbi dr̄ de tabula q̄ ponebat̄ sup archā. facies illi labium aureū per circuitū: ꝛ ipsi labio coronā iterasilem altā quatuor digitis: ꝛ sup illā alterā coronā aureolam:in quo significatū fuit ꝙ aureola est aliq̄d accūtale supadditum auree:nō tn̄ omne p̄miū accūtale aureola

C est:q2 non oīa bona opa q̄ fecerunt beati: ꝛ de q̄bus gaudent:habent rōnē victorie excellentis:ꝛ tamen gaudium de illis cum sit de bono creato est premium accidentale.

¶ Ad p^m in oppositū dōꝫ ꝙ ꝓcedit ex duab⁹ affirmatiuis in scđa figura:cū dicit p̄miū accidētale est supadditū auree.aureola est supaddita auree.g̃ qđlibet p̄mium accūtale ē aureola:ꝛ ideo nō valet ꝓcessus. ¶ Ad scđm dōꝫ ꝙ q̄uāuis premiū p̄maria diuisiōe diuidatur in eēntiale ꝛ accidentale:tamē accidentale subdiuiditur in illud quod est aureola:ꝛ illud qđ non est aureola. Qō. iiii.

A Quarto querit̄ vtrū aureola sit in aīa vel in corpore. Et videt̄ ꝙ in corpore Augus.22.de ci.ca.20.loquens de cicatricibus martyꝝ dicit ꝙ non erit in eis deformitas: sed dignitas: sed illa dignitas erit aliquid pertinens ad aureolam: vel ipsa aureola. ergo aureola est in corpore. ¶ Item integra corpore ꝛ corrupta mente si per finalē penitentiā saluetur habebit aureolam: ꝛ illam non habebit integra mente ꝛ corrupta carne: quod verum non esset si aureola esset nō in carne:sed in anima.ergo non est in anima sed in carne. ¶ Itē aureola doctorū non videtur aliud esse q̄ꝫ re-

B uerentia eis exhibita ab electis qui per eorum predicationem conuersi sunt: sed reuerentia alicui exhibita non est in eius anima: nec in eius corpore:quia secundum philosophū primo ethicorum. capitulo. 6°. honor est magis in honorāte q̄ꝫ in honorato. ergo est quedam aureola que nec est in anima nec in corpore illius cui debetur.

¶ Contra.premium respondet merito:sed oē meritum principaliter respicit animam. ergo cum aureola sit premium quoddam principaliter est in anima.

C ¶ Rñdeo q̃ solutio huius q̃onis ex dictis in q̃one pcedenti dependet. dcm̄ est. n. in pcedenti q̃one q̃ aureola in beatꝭ est gaudiũ de bonis opib' aīe factis rõnem hñtib' victorie excellẽtis: p qd apparebit exteri' in corpore q̃dã decor: q̃ gaudiũ interi' p dcm̄ exterius declarabit. gaudium aũt est in aīa. decor aũt in corpore. illud declarãs gaudiũ effect' ei' est vel aliq̃d aliq̃ mõ ordinatũ tanq̃ signũ ad ipm pncipaliter. ergo ꝛ q̃si essentialiter aureola erit in anima ꝛ ei' signũ aliqd sensibile erit in corpe: siue sit effcm̄ ab interiori gaudio: siue non. qd maxie dico pp cicatrices martyr q̃ videntur esse signum aureole martyrum existentis in anima: cũ tamen ab ea non sint effecte.

B ¶ Ex q̃ pꝫ solutio ad auctem Aug. ad oppm allegatã: vt pꝫ p' lrãm q̃ imediate subiũgit. vbi dr q̃ p illas cicatrices q̃dã: q̃uis in corpe nõ corpis: ſꝫ ṽtutis pulchritudo fulgebit. ¶ Ad 2m dõm q̃ si aliq̃ fuerit mortua cũ pposito castitatẽ seruãdi nunq̃ iterrupto per ꝯriũ volũtatis actũ: nõ obstãte q̃ violẽter oppressa fuerit: hẽbit aureolã virginitatꝭ: ꝛ nobili' glorificabitur q̃ si nõ fuisset violenter oppssa. vñ sancta Lucia tyrãno dixit. Si me iuitã violari feceris mihi castitas duplicabitur ad coronã: non itelligẽdo q̃ p hoc duas ṽginitatꝭ hẽret aureolas: ſꝫ q̃ nõ tm̄ pmium reportasset de ṽginitate custodita:

E sed et p iniuria quã in hoc fuisset passa. Et his ꝯcordat Aug. p° de ci. c. 19. dicens de violẽter oppssis. Quis sana mẽte putauerit se pdẽ pudicitiã: si forte in apphensa ꝛ oppssa carne sua exerceatur ꝛ expleatur libido non sua. si. n. hoc mõ pudicitia perit, pfecto pudicitia virt' animi nõ erit. Et. j. Quocirca pposito animi pmanẽte p qd corp' etiã sanctificari meruit: nec ipsi corpori aufert sanctitatẽ violentia libidis aliene: quã seruat pseuerãtia ꝯtinẽtie sue. Et ita dicit non amitti corpis sanctitateꝫ manente animi

F sanctitate etiã corpe oppsso: sicut amittitur corporis sanctitas violata animi sctitate et corpe itacto. sicut. n. itegritatẽ mentis de' restaurare põt mediãte mẽtis corrupte pnia: q̃uis facere non possit q̃n fuerit corrupta. ita itegritatẽ carnis de' restaurare põt: q̃uis fieri non possit q̃n fuerit cõrupta: q̃uis carnis itegritas ad illud qd est de essentia aureole non sit necia. ¶ Ad 3m dõ. q̃ maior est falsa. q̃uis. n. ꝯuersi p alicuius pdicatiõem illi exhibeat reuerentiã in patria illa: tñ exhibitio reuerentie aureola nõ ẽ: sed est eius aliquod signum. Q°. v.

A **Quinto** q̃ritur vtrũ aureola sit in xp̃o. Et vr q̃ sic: q: in xp̃o maxie fuerunt illa q̃bus debetur aureola. fuit. n. virgo: martyr ꝛ doctor. ¶ Itẽ qd inter pmia accidentalia est psectissimũ xp̃o est attribuendũ: sicut pfectissimũ hꝫ essentiale pmiũ: sed premiũ aureole est perfectissimum inter premia accidentalia. ergo in christo est aureola.

¶ Cõtra. oẽ pmiũ qd habitur' erat xp̃s habuit ab instãti ꝯceptionis sue: sed extunc nõ habuit aureolã: q: aureola debetur victori. ab instanti aũt sue ꝯceptiõis non triũphauerat: q: adhuc nõ pugnauerat. ergo in xp̃o nõ ẽ aureola. ¶ Itẽ aureola dicit pmiũ diminutiuũ: sed nullũ premium diminutiuũ ẽ in xp̃o: q: oia q̃ sunt in eo sunt pfectissima. ergo in xp̃o non est aureola. B

¶ Rñdeo. q̃ aureola põt ꝯsiderari dupl'r. vl' sm id qd est: vel sub rõne qua militi datur a pncipe. pmo modo est in xp̃o pfectissime triplex aureola: q: perfectissime fuit virgo: q̃uis enĩ contra eius spũm carnalis ꝯcupiscentia nunq̃ bellauerit: q: in ipso radix eius non fuit: nec eẽ potuit: tamen q: pfecte ei' caro sue anime obediens fuit: ꝛ pugna ordinatur ad victoriã. victoria ad dñm pacificũ nõ debet negari: sed cõcedi in eo esse aureola ṽginitatis. ¶ Preterea. C xp̃us pugnauit ꝯ exercitum carnalis concupiscentie nõ in se exñtis: sed in alijs: ꝛ in illo exercitu victo carnalẽ ꝯcupiscentiã vicit: sicut aliq̃s vincit pncipẽ vincendo robur exercit' sui. ¶ Fuit etiã pfectissimus doctor ꝛ pfectissime vicit p suã doctrinã diabolicas fraudulentias: per quas diabolus nitebatur bellare ꝯ xp̃ꝫ: ꝛ cõtra suos. vnde dixit vt hr̃ Jo. 12. Nunc pnceps hui' mundi eijcietur foras. ¶ Fuit etiã pfectissime martyr. vnde ipse dixit: vt hr̃ Jo. 18. Ad hoc veni in mundũ vt testimoniũ phibeam veritati: quod testimonium non tm̄ verbo: sed mortem sustinendo perhibuit: ꝛ sic vicit tyrãnicas violẽtias. vnde dicit discipulis suis: vt hr̃ Jo. 17. Confidite q: ego vici mundũ: q: ergo excellentissimã victoriã habuit contra carnales concupiscentias vincẽdo eas non in se: quia in se nunq̃ fuerũt nec esse potuerũt: sed in alijs in q̃bus fuerunt itelligendo: vt expositum est: ꝛ contra diabolicas fraudulentias: ꝛ contra tyrãnicas violentias. ideo excellentissime sibi debetur triplex aureola. s. aureola virginitatis: doctrine: ꝛ martyrij: accipiendo aureolam secundũ id quod est. Accipiendo autem sub ratione qua datur militi a pncipe. sic xp̃us nõ habet aureolam: quia xp̃us pnceps militũ est. quãuis summus pncipatus sibi debebatur rõne diuie nãe. E

¶ Argumenta ad partem pmaꝫ pcedunt de aureola secundum id quod est.

¶ Ad primum ad partem secundam dicẽdũ q̃ maior vera est de premio substãtiali. nõ aũt

f de omni accidētali.vnde ab instanti cōceptionis sue non habuit gloriā corporis in re: sʒ in certa expectatione.sic dico de aureola.❡ Ad 2m dōm ꝙ aureola nō dicit p̄miū diminutum in genere premij accidentalis: sed perfectissimum: ꝙuis respectu p̄mij substātialis habeat rationem premij diminute. Qō. VI.

Sexto querit' vtrum angelis debeatur au-
a reola.Et videt' ꝙ sic.q2 sunt oēs virgines.ḡ debet' eis aureola virginitatis.❡ Itē sunt nostri doctores. vt in.2.lib. ostensum est. ergo debet' eis aureola doctrine.❡ Itē difficilius est vincere spūm ꝙ carnē: sed ipsi se ipsos vicerunt: cum lucifero suadenti eis rebellionē nō acquieuerunt.ergo rōne excellentis victorie eis debetur aureola.

❡ Contra.2.Thimo.2.nō coronabit' nisi q̄ legitime certauerit: sed angeli nullum habuerūt certamen saltem difficile ad vincendum. ergo angelis nulla debetur aureola.

❡ Respondeo ꝙ angelis non debetur aureola aliqua: q2 aureola est gaudium de operibus a se factis habentibus rōnem victorie ex-
B cellentis: angelis aūt cōnaturalis est virginitas: et ipsos īpossibile ē pati martyrium: q2 sunt īmortales. docere aūt nos ptinet ad cōe offīm ministrantium: et sine labore illud exercēt: et iō virginitas nō hʒ in eis rōnem victorie: nec doctrina rōnem victorie spālis: et ideo eis nō debetur aureola virginitatis nec aureola doctrine: nec eis deberi potuit vnꝙ aureola martyrij: sed non est aliqua aureola p̄ter istas: quia ois excellens victoria vel est cōtra carnē vel ē contra diabolum vel contra mundum: eis tamen ratione ministerij qō nobis exhibent debetur p̄miū accidentale.vnde quo ad hoc adhuc sunt in actu merendi.

C ❡ Ex dictis patent solutiones ad duo p̄ma in oppm. ❡ Ad 2m dōm ꝙ in illa victoria nulla fuit difficultas: q2 nullā hēbant iclinationē ad malū: et iō ꝙuis per suā cōuersionē īformatam grā p̄miū substātiale meruerint: nō tn̄ accidentale: qō ē aureola.❡ Ad auctoritatem apli ad aliam partē dōm ꝙ loqtur de hoībus quorum vita est in certamine fm illud Job.7.militia ē vita hominis super terrā: in quo certamie opʒ hoiem habētem vsum lib.ar.vincere: ad hoc vt habeat vitam eternam. Qō. VII.

Septimo querit' vtrum beati hēbūt ali-
A quod accidētale premiū p bonis operib' que fecerūt in pctō mortali.Et videtur ꝙ nō.rei mortue nullū pōt deberi p̄miū nisi sit viuificāda.sed opera facta in pctō mortali viuificari non possunt. vt superius habitū est.ergo eis nullum debet' premiū.❡ Item nullum reddit' p̄miū pro opere qō deo nō placuit: sed opera facta in mortali peccato deo nō placuerunt: q2 placentia operis p̄supponit placētiam opantis.ḡ pro illis nullū habet' p̄miū.

❡ Contra.beatis placet fecisse illa bona opera que in mortali pctō fecerunt: sed placentia B
impleta non est sine aliqua delectatione.ergo aliquod gaudium habent beati pro bonis operibus que fecerunt in mortali pctō.

❡ Rñdeo sicut pena ē duplex.s.qdā inflicta a iudice: quedā acta ab ipso peccāte: q2 homo peccādo sibimet īfert penā: ita dico ꝙ duplex est gaudium accidētale in beatis.quoddā receptum spāliter a deo misericorditer retribuēte: quoddam actum ab ipso beato recogitando bona opera sua et sibi cōplacendo in eis. Primū gaudiū magis ppie hʒ rōnem p̄mij ꝙ 2m: ꝙuis secundū aliquo modo habeat: eo ꝙ omnia que habēt beati p̄ncipalr̄ a deo sūt. cum ergo beatis placeat se fecisse opera bona: que in pctō mortali fecerunt: maxime inꝙtum C
vident ꝙ illa bona eos ad pniam disposuerūt seu inclinauerūt: pro illis habent aliquod accidentale p̄miū extendendo nomen premij ad qōlibet gaudium bonorum: nec tn̄ sic gaudēt de illis operibus sicut de illis que fecerūt in charitate: de q̄bus gaudent rōne operis operati et radicis et forme: de alijs aūt gaudēt rōne operis operati tantū: nec pro illis habēt aliqō accidentale premium a deo specialiter datū.

❡ Argumenta ad partē p̄mam procedunt de p̄mio spāliter dato a deo retribuēte. ❡ Argumentū ad partē scdam procedit de accidētali p̄mio largissime dicto put se extendit ad qōcunqꝫ gaudium bonorum. Qō. VIII.

Octauo querit' vtrum quilibet beatus tantum gaudet de bono sui proximi A
ꝙtum de suo.❡ Sed quia huius qōnis solutio aperte pʒ per ea que dicta sunt in lib.3.di.31.in solutione huius questionis.vtrum in p̄ria remanebit charitas quantum ad ordinem diligendi: qui est in via: ideo solutiōi huius questionis non est hic īmorandū. Clarum est enim ꝙ beati magis gaudent de bono illius quem magis diligunt. Declaratum est aūt in predicta qōne ꝙ in p̄ria quilibet magis post deum diligit se ipsum quantum ad intensionē act' ꝙ quemcūqꝫ alium: ex quo pʒ ꝙ quilibet magis gaudet de bono suo ꝙ de bono proximi sui. vnde lin' magis gaudet de bono suo ꝙ de bono petri: ꝙuis forte petrus pter maiorē gaudendi virtutē magis gaudeat de bono lini ꝙ de bono suo proprio linus.

B Circa litteram. Fines suos habebunt ciui-
tates due ⁊c̃. Sed nũquid si oẽs illi
qui modo sunt viuentes saluarent impleretur
numerus ciuium ciuitatis dei de istis cuʒ illis
qui iam saluati sunt. Respondeo q̄ hoc no-
bis incertum est: sm tamen dicta Augu. videt
dicendum q̄ sic. videt enĩ sentire in lib. de bo
no coniugali longe ante medium: q̄ si omnes
homines qui viuebant tempore suo saluaren-
tur q̄ ipsi cum illis qui iam saluati erant suffe
cissent ad repletionem numeri electorũ. vnde
inquirẽtibus si omnes hoies vellent ab omni
concubitu continere. vnde subsisteret gen⁹ hu
manum. respondet per hec verba. Utinam
C omnes hoc vellent duntaxat de corde puro ⁊
conscientia bona ⁊ fide non ficta: multo citius
dei ciuitas compleretur ⁊ accelераret termin⁹
seculi. Ex his verbis sequi videtur qd ante di-
ctum est. De hoc tamen nullus scit certitudi-
nem nisi solus deus vel ille cui deus hoc reue-
lauit. Sʒ alij alijs plenius: q2 sicut nullus bea
tus ipsum videt quantuʒ ex parte sua visibilis
est: quãuis quilibet ipsum clare videat: ⁊ vnus
alio clarius: sic nll's ali⁹ ab eo fruitur eo q̃tuʒ
ex parte sua fruibilis est: quãuis eo oẽs fruan-
tur perfecte: ⁊ vnus alio perfectius. Ita quisq3
gaudebit de bono alterius qualiter gauderet
D si in se haberet. hoc non videtur veruʒ si ita sit
nota equalitatis: q̃uis vera sit sm q̄ ita est no
ta similitudis. Si ita esset par gaudiuʒ: vt etiã
par esset cognitio. hec solutio non valet: quia
quantum cognoscent tantũ gaudebunt. vnde
sequens solutio melior est que refert paritateʒ
gaudij non esse ad intensionẽ affectionis gau
dentium: sed ad vniuersitatem rerum de qui-
bus gaudebitur: quia de omni re de qua gau-
debit vnus gaudebunt omnes. Si quẽ mouet
quid opus sit spiritibus defunctorum corpora
sua in resurrectõe recipere ⁊c̃. Hui⁹ ratio red-
dita est superius eadem distin. in illa questio-
ne. vtruʒ beatitudo electorum erit maior post
iudicium q̃ ante.

¶ Si mali in iferno peccabũt. Di. L.

Hic oritur questio ex pre-
missis ducẽs originẽ. Su
pra enĩ Aug. loquens de
malis in inferno dãnatis: ⁊
bonis in celo glorificatis:
dixit q̄ nec bonis volun-
tas: nec malis facultas esse peccandi po
terit. Et de bonis quidem constat: sed
de malis a quibus voluntatem malam
non remouet queritur: quomodo sit ve
rum eos non posse peccare: imo quomõ
verum sit eos non peccare cum malam
habeant voluntatem? Quidaʒ autumãt
illam voluntatem non esse peccatuʒ: sed
supplicium tm̃. Alij vero peccatum esse
fatentur: sed per illud eos nõ mereri ali
quã penam: q2 non est ibi locus meren-
di. illud ergo peccatum dicunt non esse
meritum supplicij sed supplicium mali
meriti qd in hac vita pcessit. De hoc au-
tem Aug. ita dicit. Tempus acquirẽdi
vitam eternam in hac tm̃ vita deus ho-
minibus dedit: vbi voluit etiam penitẽ
tiam esse fructuosam: ideo hec pnĩa fru
ctuosa est: q2 põt hic homo deposita ne-
quicia bene viuere: ⁊ mutata volũtate
merita simul operaq3 mutare: ⁊ ea gere
re que deo placeãt. Qd qui i hac vita nõ
fecerit: habebit quideʒ pnĩam in futuro
seculo de malis suis: sed indulgentiaʒ in
cõspectu dñi nõ inueniet: q2 ⁊ si erit sti-
mulus penitudinis: tñ nulla erit ibi cor-
rectio volũtatis: a talibus. n. ita culpabi
tur iniquitas sua: vt nullaten⁹ ab eis pos
sit vel diligi vel desiderari iustitia. Uo-
luntas. n. eorũ talis erit vt habeat semp
in se malignitatis sue supplicium: nunq3
tamen recipere possit bonitatis affectũ.
Quia sicut illi qui cũ xp̃o regnabunt nul
las in se male voluntatis reliquias habe
bunt: ita illi qui erunt in supplicio eter-
ni ignis cũ diabolo ⁊ angelis eius depu
tati: sicut nullã habebunt vlterius requi
em: sic bonam nullatenus poterunt ha-
bere voluntatẽ. Et sicut coheredib⁹ xp̃i
dabitur perfectio gratie ad eternã glo-
riam: ita cõsortibus diaboli cumulabit
ipsa malignitas penaʒ: qñ exterioribus
deputati tenebris: nullo illustrabunt ite-
riori lumine veritatis. Ex his appet re-

probos i iferno pniam sic gesturos: vt p cā prauā volūtatē nō deserāt: ⁊ illa maligna volūtas erit eis ad cumulū pene: p quā tamen nō merebuntur: qꝛ nullus meretur nisi in hac vita.

¶ Quare dicuntur tenebre exteriores.

b Ic queri pōt q̄re ille tenebre q̄bus iuoluent mali i gehēna dn̄r tenebre exteriores? Qꝛ tūc mali penit⁹ extra lucē corpalē ⁊ spūalē.s.dn̄i erūt. Nūc.n.⁊ si patiāt tenebras i cecitate mētis: nō tn̄ pēit⁹ extra lucē di sūt: nec corpali luce puant. De hoc Augu. sic ait. Ira dei ⁊ i iudicio erit: ⁊ hic est i cecitate mētis cū dant mali i reprobū sensū. Ibi exteriores tenebre erūt: qꝛ tūc pctōres penit⁹ erūt extra deū. qd ē.n. penit⁹ esse extra deū nisi in sūma cecitate? Siqdē hītat de⁹ lucē iaccessibilē. De aūt tenebre hic iā icipiūt i peccāte cū ab iteriori dei luce secludit: sꝫ nō penit⁹ dū i hac vita ē. Ecce q̄re ibi pctōr dr̄ pati exteriores tenebras ⁊ nō hic: qꝛ ibi secludet penit⁹ a luce dei: qđ nō hic. Sꝫ q̄uo itelligēda ē illa seclusio? An qꝛ nō videbūt deū p spēz? sꝫ nec aliqs videt h̄ deū p spēz. an p dissilitudinē quā facit pctm̄ iter deū ⁊ hoīez? sꝫ ⁊ h̄ mlti p grauia pctā elōgant a deo: an qꝛ deū odiūt ita vt velit eū nō esse? Sꝫ ⁊ hic multi deū oderūt: de qb⁹ scriptū ē. Supbia eoꝝ q te oderūt ascēdit semp. Que ē ergo illa elōgatio? Sane exteriores tenebre itelligi pn̄t quedā malignitas odij ⁊ volūtatis q̄ tūc excrescet in mentib⁹ reproboꝝ: ⁊ q̄dā obliuio dei: qꝛ tormētoꝝ iterioꝝ ⁊ exterioꝝ dolorib⁹ adeo afficient ⁊ turbabūt vt ab illis ad cogitādū aliqd de deo vix vel raro vel nūquā mētē reuocēt. Ut q nimio pmunt pōdere: adeo stupescūt ⁊ turbantur: vt iterim in alia cogitatiōez nō extēdāt: sed illuc tēdit ipetus cogitatiōis vbi sentiūt vis doloris. Sꝫ in hac vita nullus adeo malus est: vt penit⁹ secludat a cogitatiōe dei: q nec pdit appetitū beatitudinis: ⁊ quēdam boni amorem quem naturalit̄ habet rationalis creatura. Illas autē exteriores ⁊ profundissimas tenebras reprobos perpessuros post iudiciū dicit Aug. opponēs de illo diuite qui in iferno posit⁹ eleuās oculos vidit Abraā ⁊ in sinu eius lazarum: cuius comparatione coactus est confiteri mala sua vsq; adeo vt fratres roget ab his premoneri. Quod ante iudicium factum legitur: sed post iudicium in profundioribus tenebris erunt impij: ⁊ nullam dei lucem videbunt cui confiteantur.

¶ De animabus damnatorū: si quā habent notitiam eorum que hic fiunt.

p Reterea queri solet si reproborum anime que nunc in inferno cruciantur notitiā habent eorum que circa suos in hac vita geruntur ⁊ si aliquo modo doleant super fortunijs suorum carorum. Hanc questionē Augusti. cōmemorat ex parte eā explicās: ex parte vero insolutam relinquēs. Ait enim. Queret aliquis an vllus dolor tāgat mortuos de his que in suis post mortem contingūt: vel quomodo ea que circa nos aguntur nouerint spiritus defunctoꝝ? Cui rn̄deo magnā esse q̄ōnē nec in pn̄ti disserēdā. Uerū tn̄ breuit̄ dici pōt qꝫ ē cura mortuis de suis caris: vt de diuite legit̄: q dū tormēta apud iferos pateret: leuauit oculos ad Abraam: ⁊ iter alia dixit. Habeo.n. qnq; frēs: mitte aliquem ex mortuis vt testetur illis ne ⁊ ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Habent eni mortui curā de viuis: quos sciūt viuere: qꝛ nec in locis penaꝝ vidēt eos: vbi diues sine fratribus erat: nec in requie beatorum vbi lazarum ⁊ Abraā

quis longe agnoscebat. Nō tamē ideo cōsequens est scire que circa caros suos aguntur hic vel leta vel tristia.

¶ Quomodo accipienda sunt que de lazaro ꝛ diuite leguntur.

S I quis autē querat quomodo intelligatur qđ de lazaro ꝛ diuite legitur? Audiat aug. respōsū dicētis. Si quis putat animas corpore exutas locis corporalibus cōtineri cum sint sine corpore: nō deerunt qui faueāt ꝛ diuitem sitientē in loco corporali fuisse cōtendant: ipsamq; animā corporeā preparasse linguam: ꝛ stillam de lazari digito cupisse. Sed melius est dubitare de occultis q̄ litigare de incertis: diuitem in supplicio: pauperē in refrigerio esse non dubito. Sed quomodo intelligatur diuitis lingua: digitus lazari: flamma inferni: sinus abrae: ꝛ huiusmodi vix a mansuetis: a cōtēsiosis nunquam inuenitur.

¶ Si se vident boni ꝛ mali.

Q Ueri etiā solet vtrum vicissim se videant illi qui sunt in iferno ꝛ illi qui sūt in gloria? Sicut sancti tradunt ꝛ boni malos ꝛ mali bonos vidētes vsq; ad iudiciū. Post iudicium vero boni videbūt malos: sed non mali bonos. Uñ Grego. Infideles in imo positi ante diem iudicij fideles super se in requie attendunt: quorum gaudia post contemplari non possunt.

¶ De chaos inter bonos ꝛ malos.

S Ed cum sancti malos in tormētis videant: nōne aliqua cōpassione erga eos mouent. Nonne eos de tormētis liberari cupiūt? Recole illud euangelicū qđ Abraam diuiti respōdit. Inter nos ꝛ vos chaos magnū firmatum est: vt hi qui volunt hinc trāsire ad vos nō possint: neq; īde huc trāsmeare. Quid est illud chaos īter bonos ꝛ malos: nisi hinc iustitia: inde iniquitas que nullatenus sociari valent? Adeo enī sancti dei iustitie addicti sūt: vt nulla cō passione ad reprobos trāsire valeāt: nulla pro eis inter sanctos fiat intercessio. Quomodo ergo inde volunt aliq transire ad illos sed nō possunt? q2 si dei iustitia admitteret: nō fieret eis molesta liberatio eorum. Uel ita dicūtur velle ꝛ non posse: non q2 velint ꝛ nō possint: sed q2 ꝛ si vellent nō possent eos iuuare. De hoc ita Grego. ait. Sicut reprobi a penis ad gloriam sanctorū transire volunt ꝛ non possunt: ita ꝛ iusti per misericordiā mente ire volunt ad positos in tormentis: vt eos liberent: sed nō possunt: q2 iustorum anime ꝛ si in nature sue bonitate misericordiam habeāt: iam tunc auctoris sui iustitie cōiuncte tanta rectitudine constringunt: vt nulla ad reprobos compassione moueantur.

¶ Q2 visa impiorum pena non minuit beatorum gloriam.

P Ostremo querit an pēa reprobory visa decoloret gloriā beatory? an eoꝶ btitudini proficiat? De hoc ita Greg. ait. Apud aīū iustorū nō obfuscat btitudinē aspecta pena reproboꝶ: q2 iā vbi ɔpassio misericordie nō erit: minuere btōꝶ leticiā nō valebit. Et lʒ iustis sua gaudia sufficiant ad maiorē tñ gl'iā vident penas maloꝶ: q̄s p grāꝫ euaserūt: q2 q dei claritatē vidēt nil ī creatura agit qđ videre nō possint. Nō ē āt mirādū q sci iā imortales reprobos videāt mētis ītelligentia: cū ꝓpħe mortales adhuc vider hec oia meruerīt Egredieř ergo electi nō loco: sʒ īte lligētia vel visiōe māifesta ad videdū ipioꝶ cruciat9: quos vidētes ñ dolore afficiēt: sed letitia satiabunt agētes grās de sua

liberatione visa impiorum ineffabili calamitate. Unde Esaias impiorum tormenta describens et ex eorum visione leticiam bonorum exprimens ait. Egredientur electi. s. et videbunt cadauera virorum qui preuaricati sunt in me. vermis eorum non morietur: et ignis nõ extinguetur: et erunt vsq; ad satietatẽ visionis omni carni. i. electis. Letabit. n. iustus cum viderit vindictam.

¶ Hec de pedibus sedentis super soliũ excelsũ: quos seraphin duabus alis velabant: scriptori: et si non auditori commemorasse sufficiat: qui a facie exorsus sedentis: per media ad pedes vsq; via duce peruenit.

¶ Superius determinauit magister de remuneratione bonorum. Hic determinat de retributione malorum. Et diuiditur in partes tres. Primo determinat de illa retributiõe absolute. Secũdo in comparatione. ibi. Preterea queri solet. Tertio ponit breuem recapitulationem operis totius. ibi. Hec de pedibus. ¶ Prima in duas. Primo determiat de damnatis quo ad maluz culpe. Secũdo quo ad malum pene. ibi. Hic queri põt. ¶ Illa pars que ibi icipit. Preterea queri solet. diuiditur in tres. Primo determinat de retributione malorum in cõparatione ad eos qui adhuc sunt in hoc mundo. Secũdo in cõparatione ad eos qui erãt in limbo. ibi. Si quis autem. Tertio in comparatione ad eos qui sunt in celo. ibi. Queri etiaz solet. ¶ Et ista in tres. Primo inqrit si boni et mali vident se vsq; ad iudicium. Secũdo si beati compatiuntur malis. ibi. Sed cum sancti. Tertio si ex visa pena malorum minuitur in beatis aliqua gloria eorum. ibi. Postremo queritur.

Articulus. I.

Irca hanc distin. querẽdũ est pncipalr de quatuor. Primo de cognitiõe anime separate in generali. Scdo de cognitione dãnatoruz in speciali. Tertio de eorum voluntate. Quarto de eorum punitione. ¶ Circa pmuz queruntur tria. Primo vtrum anima separata cognoscat aliquid sensibiliter. Scdo vtruz cognoscat aliquid intelligibilr per species in corpore acceptas. ¶ Tertio vtr; cognoscat singularia. Qõ. I. A

Primo ostendo q anima separata cognoscit aliquid sensibiliter. Cassiodorus li. de anima. c. 2. dicit de anima separata. q viuit in se post hui? seculi amissionẽ: videt audit tãgit ac reliquis sensibus efficacius vtitur. ¶ Itẽ li. de spũ et aia. ca. 11. dicitur de anima: q dicitur anima dum vegetat. spũs duz cõtẽplatur. sensus dum sentit. ergo potẽtie sensitiue cũ anima separantur: sed in ipsa non sunt ociose. ergo sensitiua cognitione vtitur. ¶ Item philosophus primo de anima vult q sensitiue potentie non senescunt. vnde dicit q si seni daretur oculis iuuenis videret vt iuuenis. hoc autem veruz non esset si potentia sensitiua depẽderet ex corpore. potentia ergo sensitiua cum anima separatur. et si sic: potest sensibiliter cognoscere. ¶ Item fm phm in eodem lib. desiderium confidentia timor et gaudiuz pertinẽt ad potentiam sensitiuam. sed talia sunt in anima separata. ergo in ea est potentia sensitiua: et si sic: põt aliquid sensibiliter cognoscere. B

¶ Contra. in li. de ecclesiasticis dogmatibus. propositione. 18. dicit. Duabus substantijs cõstat homo tantum. anima et carne. anima cum ratione. et carne cum sensibus suis. ergo potentie sensitiue cum anima non separantur cuz ex carne dependeant. et si sic nihil sensibiliter cognoscere potest. ¶ Itez fm phm. 2. de anima. solus intellectus est separabilis ab alijs potentijs sicut perpetuum a corruptibili. ergo in separatione anime corrumpuntur potentie sensitiue: et si sic anima separata nihil sensibiliter potest cognoscere. C

¶ Respõdeo q sicut se habent intellectus et voluntas ad essentiam anime intellectiue. sic modo suo se habent potentie sensitiue ad eẽntiam anime sensitiue. vt autem ostensum est li. pmo. intellectus et voluntas non addunt rem absolutam vltra essentiam anime intellectiue: quamuis ab ea differant fm rationem et relationẽ. ergo similiter potentie sensitiue ab essentia anime sensitiue nõ differunt nisi fm rationem: hoc excepto q potentie sensitiue nõ possunt esse in actibus suis: nisi mediantibus organis. Intellectus autez et voluntas organis alligate non sunt: quãuis dum anima intellectiua corpori corruptibili ẽ vnita ad directionem suorum actuum indigeat ministerio virium sensitiuarum de cõmuni lege: ex quibus sequitur q siue anima intellectiua et sensitiua in homine sint eadem essentia: siue non: q anima itellectiua a corpore separata nihil potest D

E sensibiliter cognoscere: quia si nō sunt eadem essentia non remanent in anima separata potentie sensitiue:sed in eius separatiōe a corpore corrumpunt. Si autem sunt eadem essentia q̄uis cum ea separentur potentie sensitiue:tamen in ea nō possunt esse in actibus suis: q2 talis est natura rōnalis anime:ꝙ q̄uis ſm aliq̄d absolutum nō differat a sua potentia itellectiua nec a sensitiua:tamē cognitionē que est sentire habere nō potest nisi organo mediāte. Restat ergo ꝙ anima separata nihil pōt sensibiliter cognoscere ex parte cognoscentis:quāuis hoc possit ex parte rei cognite: q2 quāuis non possit cognoscere per potentiā sensitiuam:potest tamē per intellectuȝ sensibilia ⁊ sensibiles
F eorum modos cognoscere.

¶ Et sic debet itelligi auctoritas Cassiodori ad hoc vt habeat veritatem. ¶ Ad 2m dicendum ꝙ q̄uis potentie sensitiue cuȝ anima separent ſm opinioneȝ dicentiū ꝙ in homie anima intellectiua ⁊ sensitiua sunt eadē essentia. tamē ex hoc nō seq̄tur ꝙ anima separata per eas sensibil'r cognoscat ꝓpter rōnem dictum in questionis solutiōe.nec tamē ex hoc seq̄tur ꝙ ociose sint: q2 actus suos habebūt post corporis resumptionē: ⁊ interim sunt ad ꝑfectionem nature. ¶ Ex dictis pȝ solutio ad tertiū.

G ¶ Pōt tamen dici ſm opionem dicentiū potentiam sensitiuā corrumpi in separatiōe anime:ꝙ ph'us per oculum nō intelligit organū tm̄: sed organuȝ ⁊ potentiam visiuā que eius forma est. vnde dicit ꝙ si oculus eēt anial:anima eius esset visus. ¶ Ad quartū dicendū ꝙ timor ⁊ gaudium nō sunt vniuoce passiōes cōiuncti ⁊ anime separate:sicut pȝ ex his que superius dicta sunt: vbi quesituȝ est:vtrum gaudium sit aliquid differens a visione ⁊ fruitiōe. ¶ Ad p'mā auctoritateȝ ad partem scd'am dicendum ſm opinionē illorum qui dicūt sensitiuam ⁊ intellectiuā esse eandem essentiam:ꝙ sub nomine potentie sensitiue accepit potētiā ⁊ eius instrumentum sub vno: eo ꝙ vtrūq3 cō
H currit ad actum sentiendi:⁊ sic accipiendo potentiam sensitiuam planum est ꝙ nō separat: Et sic posset dici ad auc̄teȝ ph'i.2.allegatam.

¶ Vel pōt dici aliter ꝙ vegetatiua ⁊ sensitiua in plantis ⁊ brutis corruptibiles sunt:intellectiua autem ⁊ si ab eis separari nō possit i corruptibilibus:tamē ſm eius opioneȝ que erronea est:ab eis pōt separari in imortalibus:idubitanter.n. opinatus est corpora celestia esse animata: sed in hoc errauit. Et huic cōcordat q̄d dixit ph's.2.lib.de anima.vbi dixit intellectiuā posse separari ab alijs.alia āt ab hoc im possibile est i mortalib': sed opinādo corpora celestia esse animata errauit. Q̄o. II.

Secundo querit vtrum anima separata cognoscat aliq̄d intellectual'r A per spēs in corpore acceptas. Et videt ꝙ nō. Auic.6.nālium lib.5.c.6.ipossibile est formaȝ itelligibilem esse in anima in effectu perfecte: ⁊ nō itelligi ab ea in effectu perfecte. g̃ forma itelligibilis non est in aīa nisi q̄diu itelligit. g̃ spēs itelligibiles in aīa itellectiua nō cōseruant.ergo a corpore separata per illas itelligere nō pōt. ¶ Itē Aug.ii.de tri.c.3. cum cogitantis acies auersa fuerit.atq3 illud q̄d in memoria cernebat destiterit itueri: nihil forme q̄ ipressa erat in eadeȝ acie remanebit. g̃ spēs in itellectu non conseruant. ⁊ si sic aīa separata per eas nō itelligit. ¶ Item ſm ph'm.3.de aia B sicut se habēt colores ad visū: sic fantasma ad itellectum:sed visus quocūq3 modo disposit' nihil pōt videre nisi p̄nte colore. g̃ cum fantasmata non separentur cuȝ anima intellectiua: nō potest per spēs in corpore acceptas intelligere. ¶ Item anima nihil itelligit sine itellectu possibili:cum per receptionē spērum itelligibiliuȝ itelligat:sed sicut dicit ph's.3.de aīa. passiuus itellectus corruptibilis est.ergo anima separata nihil itelligit per species in corpore acceptas nec per quācūq3 viam aliam.

¶ Item per oēs species acceptas in corpore anima simul intelligere potest:q2 tunc potest C simul intelligere plura:quod negat ph's.2°. topi.nec est causa aliqua determinans itellectum ad hoc ꝙ magis intelligat per vnam q̄ per aliaȝ : cum equale esse habeant in intellectu.voluntas enim hanc determinationē facere non potest:quia actus eius presupponit intellectus cognitionem. ergo anima separata per species in corpore acceptas itelligere nō potest. ¶ Item vna potentia nō habet naturalem modum agendi nisi vnum:potentia.n. calefactiua ignis nō calefacit naturaliter nisi secundum modum vnuȝ nec eius leuitas mo D uet naturaliter nisi secundum modum vnum: sed intellectus coniunctus ⁊ separatus nō est nisi vna potentia.ergo nō habet naturalē modum intelligendi nisi vnuȝ: sed intellectus cōiunctus non habet naturalem modum intelligendi nisi cū fantasmate. ergo ipse separatus aut cum fantasmate intelligit:aut nihil naturaliter intelligit:sed constat ꝙ nō itelligit cuȝ fantasmate: quia fantasmata non separantur cum intellectu:cum non sint nisi in corporali subiecto.ergo intellectus separatus nihil nāliter itelligit. ¶ Item beati post resurrectioneȝ

E aliqua itelligent in fantasmate: qr ille modus intelligendi naturalis est itellectui coniuncto corpori: intellectus aut per gloriá nó amittet suum naturalem itelligendi modú: Quis per gloriam habeat modú itelligendi supernaturalem. modus auté itelligendi sine fantasmate nobilior est q modus itelligendi cú fantasmate: cum ergo anima separata nó habeat naturalem actione3 perfectiorem q habitura sit post sui vnione3 cú suo corpore glorificato: sequitur q aia separata aut naturalr nihil intelligit: aut in fantasmate itelligit: sed constat q non itelligit in fantasmate: qr fantasma nó separatur. ergo nihil naturaliter intelligit. 7 si sic: sequitur q anima separata non cogno-
F scit aliquid intellectualiter per species in corpore acceptas.

Contra. phs. 3. de anima dicit q bene dicétes sunt dicentes aiam esse locú spéru: nisi q non tota: sed itellectiua. cum ergo liberior sit separata a corpore q corpori corruptibili coniuncta: nó tm potest itelligere per spés in corpore acceptas: sed multo melius q quádo erat corpori coniuncta. Item spés recepte in itellectu sunt ibi modo icorruptibili: qr fm cómentatorem super decimá propositionem de causis: illud qd recipitur in alto est in eo per modum recipiétis: 7 non fm modum rei rece-
G pte. ergo spés itelligibiles remanent in aia separata: cu3 ergo angelus itelligat per species que in eo sunt 7 anima separata intelligendo imitetur intellectum angelicu3: videtur q per species in corpore acceptas itelligat.

Rńdeo aiam separatá itelligere posse certum est: qr intelligere est ppria opatio ipsius itellectus: non est aút rónabile q per sui separationem a corpore sua ppria operatione priuet. vnde 7 phs dicit pmo de aia: q si est aliq operatio aie vel passionú ppria: cótingit ipam separari: si vero nulla est ppria ipsius nó erit separabilis. ergo per ipm habemus q cú aia separatur nó priuatur sua ppria operatione: nec
H tm intelligit separata: sed multo melius itelligit qdiu est corruptibili corpori cóiuncta. vñ Auic. 6. naturalium. lib. 5. ca. 5. postq locutus est de aggrauatione aie per corruptibile corpus dicit: cum aufertur de nostra aia ipsa aggrauatio 7 ipedimentu3: túc intelligentia anime est melior purior 7 delectabilior. Sz de mó intelligendi sunt diuerse opiones. Dicút eni3 quida3 q itelligit per species concreatas: per quas non potest intelligere corpori corruptibili vnita: eo q propter eius aggrauationem se super illas reflectere non potest. Sed cótra. secundú philosophu3. 3. de anima. anteq I
intelligat est sicut tabula in qua nihil est actu scriptú. Alij dicunt q itelligit partim p species in corpore acceptas: partim per spés quas a deo recipit. statim. n. post separationem anima recipit ab ipso species totius vniuersi. Et est hec influentia quasi per modu3 nature: nó gratie. vnde non est reuelatio proprie: qr etia3 talem influentia3 recipiunt anime reprobe: qr illis non subtrahuntur beneficia nãe. Sed contra. natura operatur de necessitate: sed nihil creatum est a deo de necessitate. ergo nulla creatura naturaliter emanat a deo. vñ non video quo mó bene possit intelligi q ille species a deo influantur naturaliter. Alij di- K
cunt q anima separata per species acceptas in corpore nihil intelligit: quia non separatur cum ea. nec enim sunt in intellectu: nisi dum actu intelligit: 7 hec est opinio Auic. qui vult species intelligibiles non esse in itellectu nisi sicut in vi apprehendente. vnde nó ponit memoriam intelligibilem. vnde dicit q quádocunq intellectus intelligit in corpore oportet q conuertat se ad fantasma 7 intellectu3 agétem vt speciem intelligibile3 recipiat: quá per auersionem postea perdit: sicut visus per comparationem sui ad rem visibilem 7 ad lumen: speciem recipit: quá postea per sui auersione3 a lumine 7 visibili perdit: itellectus tamé per L
frequentem receptionem habilitatur ad recipiédum 7 intelligendu3: 7 hec habilitatio est sciétie habitus. Sed cótra. Aug. lib. 14. de tri. c. 3. dicit q imago est i anima hominis rónali siue intellectuali: sed sicut p3 per ipm in pluribus locis. lib. de tri. illa imago cósistit in memoria 7 intelligentia 7 voluntate. ergo in aia intellectiua est memoria: sed actus memorie é tenere: secundú Aug. 14. de tri. ca. 8. ergo species intelligibiles in anima intellectiua cóseruantur. Preterea. hoc videtur velle phs: vt patet in auctoritate allegata in pma róne ad partem secundam. Item scdm Aug. lib. 9. confes. longe post pncipiú. Mortui habét no- M
stri memoriá. ergo potétia memoratiua est in aia itellectiua. Videtur g mihi dóm ad questionem q species intelligibiles conseruátur in intellectu: 7 per eas intelligit anima separata. Et quis quida3 dicant 7 satis cóiter q per illas intelligebat corpori corruptibili vnita. alij tamen dicút ptrariú dicentes illas causatas fuisse mediante actu itelligédi: 7 itellectú imediate moueri a fantasmate: in vtute tamé intellectus agentis: que tacta sunt. lib. 1. dist. 25. 7 quia aie separate de nouo pñt acquirere

N alicuius rei cognitionē videt̄ dicendū q̄ ac/quirere possunt nouas spēs itelligibiles: sicut enim existēs in corpore pōt per suū actiuū sicut per p̄ncipale agens mediante fantasmate sicut instrumētali agente educere spēm intelligibilem de se ipsa inquātū est possibilis: sic cum multo sit potentior separata in operādo q̄ corpori corruptibili vnita pōt p suū actiuū sicut per agens p̄ncipale mediante similitudine vel re sicut instrumētali agente educere de se ipsa: vt est possibilis spēm intelligibilē qua aliquid pōt cognoscere qđ vnita corpori nūq̄ O cognouit. ¶ De paruulis aūt opiant̄ aliq̄ q̄ sicut in resurrectione dominus volūtarie supplebit corporibus paruulorum quātitatē quā habuissent in termīo augmēti si vixissent vsq̄ tunc: et natura in eis non errasset vel defecisset q̄ ita voluntarie infūdit aiabus eorū statī cū a corporibus eorum separate sunt species illarum rerum q̄rū per naturale lumē cognitionem acquisissent vel acquirere potuissent si vixissent vsq̄ ad illud temp⁹ in quo de lege cōi maxime viget per naturā vsus rōnis vel vigebat in homib⁹ illius tēporis quo illi paruuli decesserunt siue decedūt. Nec ex dictis sequi/tur q̄ inutilis sit pro alia vita acquisitio natura P lis scientie in hac vita: q̄ electi bene vtunt̄ ea: et ille bonus vsus in hac vita vtilis est eis pro alia vita: q̄ per illum bonū vsum merent̄. Si aūt dicat̄ q̄ acquisitio naturalis scientie sit reprobis inutilis pro alia vita nō est icōueniēs. ¶ Alij autē dicunt q̄ q̄uis deus posset aiabus paruulorū dare cognitionē nālem equalem naturali cognitioni vnius magni clerici vel maiorem: tamen nō dat talem cognitionē animabus paruulorum recedentium a corporibus cum originali peccato: q̄ non cōuenit: nō eni decēs est ceteris paribus q̄ anima que in acquirendo scientiam nunquam laborauit habeat cognitionem naturalē equalem cognitioni anime illius que in acq̄rendo eā laborauit: deus tū aiabus paruulorum p̄dictoꝝ ifun Q dit volūtarie nō naturalr̄ spēs illarum rerum quarū cognitio decet statū eoꝝ: et q̄uis deus p̄dictas spēs ifundat nō de necessitate nature: sed libera voluntate: tū naturalis est cognitio quā aie p̄dictoꝝ paruuloꝝ hn̄t per eas: q̄ non eleuat itellectum supra suā nālē facultatē.

¶ Ad p̄m in opp̄m dōm q̄ illa fuit opio Aui. cui i hoc nō est assentiendū. ¶ Ad 2m dōm q̄ ibi Aug. loq̄tur de tri. que est i parte aie sensitiue. et potest dici q̄ per aciem cogitātis itelligit potentiā cogitatiuā sensitiuā que altissima est iter potentias sensitiuas. Vel pōt dici q̄ aciem vocat cogitantis potentiā itellectiuam R inq̄tū actum itelligit et ipam iformatōem vocat ipam itellectionē que est expressior silitudo rei itellecte q̄ illa que habitualr̄ intellectu retinetur. ¶ Ad 3m dōm q̄ illa silitudo tenet inq̄tum aia est vnita corpori corruptibili: nec adhuc totalr̄ est silr̄: q̄ non sic remanet habitualiter silitudo coloris i visu sicut spēs itelligibiles i itellectu. ¶ Ad 4m dōm q̄ phus ibi vocat itellectū passibilē impropie. s. ipam cogitatiuam sensitiuā: que organū h̄z in media cellula cerebri: quā semp oꝫ esse in actu suo: dum itellectus corpori corruptibili vnitus itelligit de lege cōi. vñ facit dr̄iam iter itellectum passi S bilem et possibilem. ¶ Ad 5m dōm q̄ aia post sui separatōē aliqñ itelligit per vnā spēm: et nō per aliam a casu. aliqñ ex causa determinata: aut q̄. s. illa spēs fortius est i ea ipressa: non .n. omnes spēs exn̄tes in itellectu i eo equalr̄ sunt ipresse: q̄uis oēs ibi habeant esse icorruptibile: aut q̄ magis assueta est itelligere per illam: aut q̄ est repn̄tatiua generalioris itentionis: q̄ itentio entis est que p̄mo ordie nature occurrit itellectui: et habita ista generali cognitione i actu: q̄ multe spēs itelligibiles sūt i ea: per quas de rebus diuersis pōt cogitare: T voluntas mouet itellectum ad cōuertendū se ad illas prout sibi placet. ¶ Ad 6m dōm q̄ cū dr̄ q̄ vna potētia nō h̄z naturalē modū agendi nisi vnū etc. Dico q̄ nō est verū de potentia que radicat̄ i tali eēntia forme: que successiue potest h̄re duos modos nālis exn̄tie: q̄ nālis modus operādi p̄portionat̄ essentie mediāte suo naturali mō existēdi. itellectus aūt hūan⁹ est potentia radicata in essentia aie rōnalis: q̄ successiue h̄z duos nālis exn̄tie modos. dū3. n. ē i actu corporis forma naturalr̄ existit: postq̄ etiā est a cōpore sepata naturalr̄ existit: q̄ per suam nām existit: nō est aūt idē modus naturaliter exn̄di quo existit vt pars in cōposito: et vt actu corpus informās: et ille quo per se exi V stit: q̄ sic existit nō vt actu ps: nec vt actu corpus iformans: sed vt quoddā totū nō habens suum cōpletū nālis exn̄tie modū: quapp p̄m⁹ modus exn̄di sibi est nālior q̄ secundus. vñ et nāliter ipm appetit. ¶ Ad 7m dōm q̄ dicunt q̄dam q̄ modus itelligendi in fantasmate nō est nālis: sed accn̄talis aie coniuncte corpori: q̄ corruptibilitas nō ptinet ad corporis essentiā: sed sibi accidit: et p̄dictus modus nō conuenit aie coniuncte nisi rōne corruptibilitatis corporis per quā aīa sic aggrauat̄: vt p̄pter sui debilitatē nō possit per sui nām et de lege cōi apprehendere intelligibile nisi in aliquo

X sensibili vt quasi in exemplari. ¶ Sed quāuis hec opinio sit multū ꝓbabilis: tamē cōtra eā ꝓbabiliter sic arguunt aliq. aīa beata post sui corporis resumptionē aliquid ꝑticipabit de modo exñdi sensibili: inquātū erit corporis sensibilis forma. corpus. n. ꝑ suā glorificationem nō desinit esse sensibile. ꝑticipabit etiā anima aliquid de modo existēdi itelligibiliter: inquātum est spūalis substātia: quia pncipalius participabit illū modū existēdi: qui cōueniet sibi rōne sui: ꝙ illū q̄ sibi cōueniet rōne corporis. ideo pncipalius ꝑticipabit existendi modum itelligibiliter: ꝙ modū existēdi sensibiliter. cū ergo naturalis modus intelligēdi ꝓportionetur naturali modo exñtie substātie intelligen
Y tis: videt ꝙ illud qḋ intelliget naturaliter itelliget in aliquo sensibili. Inter aūt sensibilia illud qḋ ꝓpinquius est spēi intelligibili est fantasma. g vr ꝙ illud qḋ mō nāli itelliget: itelliget in fantasmate. ¶ Preterea. icōueniēs videtur ꝙ aīa nūquā habeat naturalē modū intelligendi quādiu est actu corporis corruptibilis forma: sed si modus itelligēdi in fantasmate nō esset sibi naturalis: nūquā saltē de lege cōmuni haberet naturalem modū itelligēdi: quādiu est actu corporis corruptibilis forma: qa quādiu sic est nūquā saltē de lege communi sine fantasmate itelligit: videtur ergo ꝙ
Z icōueniēs sit dicere ꝙ talis modus intelligēdi non est sibi naturalis. ¶ Alij dicūt. ꝙ sicut alium modū existēdi habet aīa corpori corruptibili coniuncta ꝙ habeat separata. sic habebit aliū quādo erit cōiuncta corpori glorificato. ⁊ ideo sicut alio modo itelligit separata ꝙ cōpori corruptibili vnita: sic modo diuerso ab istis duobus intelliget nāliter quādo erit corpori glorificato vnita. ¶ Sȝ quia nō clare pȝ ꝙ iste naturalis modus intelligendi differat ab alijs duobus: nisi ꝙ erit perfectior. Ideo videtur alijs doc̄ ꝙ anima quādo erit vnita corpori glorificato habebit nālem modū intelligendi in fantasmate: ⁊ supernaturalē non in fantasmate: ⁊ simul eandē rem intelligere po
⁊ terit vtroq modo: cū oculus corporalis eādē rem: quā videt in speculo simul possit videre nō in speculo. Nec ex dictis sequit ꝙ anima separata habeat naturalē modum intelligendi perfectiorē ꝙ erit ille naturalis modus intelligendi: quē habebit: quādo erit corpori glorificato vnita. illam. n. ꝓpositionē qua dicit. nobilior est naturalis modus itelligendi sine fantasmate ꝙ cū fantasmate: non opȝ semper esse verā nisi ceteris paribus. in ꝓposito autē nō sunt cetera pia: qa ꝓpter perfectiorē existēdi modū fortior erit aīe nālis virtus quando erit corpori glorificato vnita: ꝙ sit dum est separata. ⁊ ideo poterit aliquid etiā nāliter pfectius videre in fantasmate ꝙ ipa separata possit naturaliter videre: non in fantasmate: sicut oculus corporalis: quādo est fortis videt aliquā rem clarius in speculo ꝙ oculus debilis videat eādē rem: nō in speculo. Mō. iii.

Tertio queritur vtrū anima separata cognoscat singularia. Et videt ꝙ nō: A
qa de omni intelligibili potest esse scia: sed de singularibus nō potest esse scientia. sed secundum phum. pmo posteriorum. omnis eni sciētia de vniuersalibus est. ergo anima sepata: cū non habeat nisi cognitionē intelligibilē: nō potest cognoscere singularia. ¶ Item secundum phum. pmo physico. vniuersale secundū rationem notū est. singulare autem secundū sensum: sed anima separata non habet cognitionem sensitiuam: quia illa requirit organū. ergo non potest cognoscere singulare. ¶ Itē B
species in intellectu est respectu indiuiduorū vniuersalis: sicut dicit Auicen. 5. metaph. ca. 1. Sed per speciem vniuersalem non potest singulare cognosci. ergo anima separata non cognoscit singularia.

¶ Contra. Lu. 16°. dicitur de diuite damnato ꝙ eleuans oculos suos cum esset in tormentis vidit Abraam a longe ⁊ Lazarū in sinu eius: sed constat ꝙ illa visio non fuit sensibilis: sed intellectualis: cum ergo Abraam ⁊ Lazarus sint duo singularia anime separate habent cognitionem singularium.

¶ Respondeo. ꝙ anima separata cognoscit C
singularia: quia non tantum in itellectu est similitudo vniuersalis: sed etiā rei singularis: nec due sunt similitudines numero distincte: sicut nec sunt duo numero distincta hec albedo ⁊ albedo. vnde eadem est similitudo representatiua huius albedinis ⁊ albedis: ⁊ prius ordine nature representat albedinē ꝙ habeat albedinem. vnde cū intellectus post sui separationem a corpore per suum actiuū tanquā per agens principale sub deo mouet seipsum. ⁊ mouetur inquantum possibilis est mediante illa similitudine tāquam agente instrumentali sub ratione qua est representatiua albedi D
nis tantum cognoscit albedinem in vniuersali: inquantum autem mouet seipsum per eam sub ratione qua est representatiua huius albedinis cognoscit albedinem in singulari: inquātum etiam mouet seipsum per eam sub vtraq ratione cognoscit albedinem in vniuersali in comparatione ad albedinē in singulari: nec

B est mirandum si intellectus per vnam specie3 possit se mouere sub vna ratiõe τ non sub alia vel ab vtraqȝ simul: quia vnum re est plura se/cundũ rationẽ: τ distinguit intellectus vbi nõ distinguit natura. Predicta aũt superius. lib. 2°. dis. 14. in illa qõne. vtrum possimus cogno/scere singularia. plenius τ diffusius explicata sunt. τ ideo hic pertranseo breuius.

¶ Ad pmũ in oppositũ dõm. ꝙ de re contin/git scire quid est: τ ꝯtingit scire eã esse in actu. pmo modo de omni qđ potest itelligi siue sit vniuersale siue singulare icorruptibile vel cor/ruptibile potest esse scientia. secũdo modo nõ potest esse scientia de singularibus corruptibi/
C lib°: quãuis intellectu possint apprehendi: qꝛ non possunt a nobis de lege cõmuni sciri nisi videant̃ ꝓsentia. ¶ Ad 2ᵐ cũ dicit̃. ꝙ vniuer/sale ꝑm rõnem notu3 est. τc. Dico ꝙ hoc cum precisione debet intelligi: quia sensu cognosci nõ potest: qđ aũt dr. singulare notu3 est secun/dum sensu3. hoc nõ d3 cũ ꝑcisione intelligi: qa nec omne singulare est cognoscibile p sensu3: vt p3 in singulari substãtia itellectuali. singula/re etiã sensibile nõ est cognoscibile per sensu3 tm̃: sed etiã per intellectum. ¶ Ad 3ᵐ dõm. ꝙ spẽs exñs in intellectu quãuis sit respectu idi/
F uiduoꝝ vniuersalis inquãtũ per illã põt intel/lectus cognoscere indiuidua sub vna ratione vniuersali: tamẽ respectu eoꝝ est etiam singu/laris inquantum intellectus per ea3 potest co/gnoscere singulare: quãuis ergo in intellectu sint multe species per quarum quãlib3 potest cognoscere vniuersale: tamen per spẽm ꝓpriã cognoscit qõlibet singulare. Arti. ii.

Onsequenter queritur de secun/do ꝑncipali. Et circa hoc que/runtur tria. ☞ Primo vtrum anima separata possit per suã nãlẽ ꝟtute3 se mouere de loco ad locũ. ☞ 2° vtru3 possit mo/uere aliqđ corp°đ loco ad locũ. ☞ 3° vtꝝ possit vniri alicui corpi vt ꝓpri° ei° motor. Cõ. i.

A Primo ostendo ꝙ anima separata nõ po/test per suam naturalem virtute3 se mouere de loco ad locum. si enim se posset mouere per suam naturalem virtute3 de loco ad locum nõ portaretur ad locum quietis: qꝛ ad illu3 libentissime moueret se: sed vt dr Lu. 16°. factum est vt moreretur mendicus τ por/taretur ab angelis in sinu3 Abrahe. ergo ani/ma separata non potest per sua3 naturalẽ vir/tutem se de loco ad locum mouere. ¶ Item quedã sunt substantie corporales que quãuis

B habeãt imaginationẽ τ sensitiuum appetitu3: τ sint ab alio mobilia ꝑm locu3: tamẽ illo mo/tu seipsas mouere nõ possunt. dicit. n. phus. se/cundo de anima. ꝙ sensitiuoꝝ quedã sunt que nõ habẽt motũ ꝑm locũ: τ hoc est ꝓpter iper/fectionẽ eoꝝ. g̊ a simili sunt quedam substãtie spũales que quãuis habeãt intellectũ τ liberã voluntatẽ τ sint mobiles ab alio ꝑm locu3: ta/mẽ ꝓpter eoꝝ imperfectionẽ seipsas illo mo/do mouere nõ possunt: sed nõ est inuenire ali/quas substãtias tales nisi aĩas separatas que habent imperfectũ existẽdi modũ. ergo videt̃ ꝙ seipsas nõ possint mouere ꝑm locũ. ¶ Ite3 ꝑm sententiã phi. 8. physi. omne qđ põt se mo/uere de loco ad locũ resolubile ẽ in talia duo:
C quoꝝ vnum est p se mouẽs: τ aliud per se mo/tu3: sed anima non est resolubilis in talia duo. est enim simplicis nature. ergo non potest se mouere de loco ad locum.

¶ Contra. vt ostensum est. lib. 2. dis. 37. In illa qõne. vtꝝ angelus sine assumpto corpore pos/sit se mouere de loco ad locu3 angelus potest se mouere de loco ad locũ. g̊ a simili cũ anima separata sit alicubi definitiue: τ aliquo modo assimiletur angelis in per se existendo: nisi in hoc ꝙ hab3 imperfectiorem existendi modũ: potest se mouere de loco ad locum.

¶ Respõdeo. ꝙ aĩa sepata p suã nãlem virtu/
D te3 põt se mouere de loco ad locũ. Et ad itelli/gendũ hanc veritatẽ magis distincte. ☞ Pri/mo itendo delarare ꝙ põt moueri de loco ad locu3. ☞ Secundo ꝙ aliqñ mouet̃ de loco ad locu3. ☞ Tertio ꝙ põt se mouere đ loco ad lo/cum. ☞ 4° ꝙ aliqñ mouet se de loco ad locũ.

¶ Primũ declaro sic. p phm. 3° physi. motus est act° entis in potẽtia ꝑm ꝙ h°. sed aĩa sepa/ta est in aliquo loco definitiue: τ est in poten/tia ad exñdũ i loco alio. g̊ de vno loco ad aliũ moueri põt. ¶ Secũdũ arti.ᵐ declaro sic. ani/maꝝ recedẽtiũ a corpibus quedã recedunt in mortali pctõ: τ ille trãsferunt̃ ad infernũ: que/
E dã recedũt cũ charitate: τ illaꝝ qdã nihil por/tãt secũ purgãdũ: τ ille trãsferunt̃ ad celũ em/pireũ: qdã portãt secũ aliqđ purgabile: τ ille đ lege cõi trãsferũt̃ ad purgatoriũ locũ: τ postq̃ purgate sũt trãsferunt̃ ad celũ ẽpireũ: s3 ꝑdicte trãslatiões sunt motus seu p motũ. g̊ aĩe sepa/te aliqñ mouent̃ de loco ad locũ. ¶ Tertiũ ar/ticulum declaro sic. maius est rem transmuta/re ad formã etiã accñtalẽ q̃ eã trãsmutare de loco ad locũ. vt. n. oñsum est. lib. 2. di. 7. 1. qõne articuli q̃rti: demon p suã ꝟtutẽ nõ põt imme/diate transmutare mãm ad formã sub alẽ: nec etiã ad accñtalẽ nãlem: quãuis eã trãsmutare

F possit fm locū: ⁊ etiā ad formā artificialē: eo ꝙ talis forma causatur mediāte aliquo motu partiū fm locum: sed aie sepate pñt semetipsas mouere ad formā accñtalē: qꝛ pñt mouere semetipsas fm diuersas affectiōes. g̃ multo fortius possunt per suā naturalem virtutē semetipsas mouere de loco ad locum. ¶ Preterea. cū aia sepata habeat intellectū quo se pōt dirigere in mouēdo de loco ad locū: ⁊ liberam voluntatē qua pōt talē motū imperare: ꝓbabile vr̄ ⁊ couueniens ꝙ a creatore accepit motiuam potētiā qua talem motū pōt exeq̄. ¶ Quartū articulū declaro sic. aie recedētes a corporib⁹ in charitate nihil portantes secum purgabile sciūt ꝙ volūtas dei est ꝙ statim ad celū empireū trāsferant: cū g̃ sciāt se mouere ⁊ velint: qꝛ

G vehemēter locū illū desiderāt ⁊ poscunt: vt iā dcm̄ est. ꝓbabile est ꝙ ad illū locū seipsas moueāt: q̄uis ab angelis ob reuerentiā associentur. recedētes ēt a corporibus in charitate secum portātes aliq̄d purgabile sciūt ꝙ volūtas dei est ꝙ ad locū purgatoīi trāsferant: cū ergo hoc sciāt ⁊ facere possint ⁊ velit: eo ꝙ iusticie diuine sint obediētes: videt̄ ꝙ ad illū locum moueāt se: quāuis ob aliquā causam illuc deducant̄ a bonis angelis: vt aliqui volūt: vel a malis: vt dicūt alij. aie etiā recedentes a corporib⁹ in pctō mortali mouent seipās ad locū inferni: sicut latro qui ducit̄ ad patibulū seipm mouet: qꝛ prius vult ire ad patibulum q̄ illuc trahi vel in via plus affligi.

H ¶ Ad pᵐ in oppoᵐ dcm̄. ꝙ illa portatio de q̄ loquit̄ ibi saluator est portatio cuiusdā reuerētie: sicut videmus ꝙ magne psone aliq̄n eūtes de vno loco ad aliū interdū portant̄ ad honorabilib⁹ psonis in signū reuerentie. ¶ Ad 2ᵐ dcm̄. ꝙ nō oia bruta imperfecta carēt potētia mouēdi se fm locū. aliq̄. n. sunt q̄ nō pñt generare sibi silē: ⁊ in hoc ipfecta sūt: ⁊ tñ se mouēt fm locū: ⁊ quāuis sint aliq̄ maioris ipfectionis: ꝓpter quā secūdū locū se mouere nō pñt: tñ sīlis ipfectio nō deceret aliq̄ spūalem substātiā. illa. n. bruta q̄ scdm̄ locū se nō mouēt talī motu nō idigēt: qꝛ vel suū nutrimētū habēt piunctū vel nā ꝓuidit vt eis portet̄. sicut pꝫ ꝙ mare p suū fluxū portat nutrimētū cōchis exi

I stētib⁹ in sabulo: nō tñ talia totalr̄ carēt potētia mouēdi se: qꝛ astringendo se ⁊ dilatādo secundū ptes aliqualr̄ mouēt se secundū locum. decens aūt est ⁊ ordo iusticie hoc req̄rit vt aia rōnalis postq̄ a corpe est sepata vadat vel ad ifernū: vel ad purgatoriū vl̄ ad celū ferat̄ empireum. ¶ Ad 3ᵐ patet solutio per illud quod dcm̄ est. lib. 1. di. 37. in illa q̄one. vtrum angelus possit se mouere de loco ad locum: ⁊ p illud q̄d supra dcm̄ est in hoc quarto in illa q̄one. vtrū in beata fruitione volūtas tm̄ sit passiua. in solutione secundi argumenti.

Q̄ō. II.

A **Secundo** querit̄ vtrum aīa sepata possit mouere aliq̄d corpus de loco ad locū per suā nālem virtutem. Et videtur ꝙ nō: anima corpori cōiuncta nō mouet corpus intelligendo ⁊ volendo tm̄: q̄d pꝫ. qꝛ aliquādo multū vigēt in homine vsus intellectus ⁊ voluntatis: ⁊ tamē seipsum nō pōt mouere de loco ad locū ꝓpter debilitatē: ⁊ quādo pꝫ membrum q̄d mouere non pōt ꝓpter membri infirmitatē: vt pꝫ in mēbro paralitico: ſꝫ in anima separata non est aliqua potētia alia ab intellectu ⁊ volūtate: qꝛ nō respicit ens nisi sub rōne dupliciꝛ. s. sub rōne veri sub qua est obiectū intellectus: ⁊ sub rōne boni sub qua est obiectū voluntatis. ergo aia sepata nullū corpus potest mouere p suam nālem virtuté. ¶ Itē sicut aia corpori coniuncta audit mediāte organo corporeo: sic mouet corpus de loco ad locum: organo corporeo mediāte: mouet. n. ipm̄ mediā tibus musculis ⁊ neruis ⁊ spiritibus deferētibus influentias aie: q̄d pꝫ: qꝛ pōt cōtingere talis lesio in musculis ⁊ neruis vl̄ talis opilatio que ꝓhibet transire spūs predictos: ita ꝙ anima corpus suū de loco ad locum mouere non pōt: sed qꝛ organū quo audit anima non separat̄ cū anima. ideo separata audire nō potest:

C quāuis p intellectū apprehendat audibilia. g̃ a simili cū musculi nerui ⁊ spūs supradicti nō separent̄ cum anima: ipsa separata nullū corp⁹ per suam naturalem virtutem mouere potest. ¶ Item ad actum exercendum quem anima exercere pōt separata nullo orgāo idiget: etiā dum est corpori cōiuncta. vnde qꝛ anima separata pōt habere actum intelligendi: quia sibi conuenit secundū se: nō exercet illum actum: etiam cōiuncta corpori aliquo organo mediā te: quapropter dicitur ꝙ intellectus nō est potentia organo alligata: nec volūtas similiter: sed anima corpori coniuncta non potest mouere corpus nisi organo mediante. ergo ipa separata nullum corpus pōt mouere.

D ¶ Contra. quia angelus potest mouere seipsum de loco ad locum: potest etiam mouere aliquod corpus de loco ad locum. ergo a simili cum anima separata possit mouere seipsam de loco ad locum: vt patet ex precedenti questiōe: potest mouere aliquod corpus de loco ad locum. ¶ Item si deus alligaret supernaturaliter vnam paleam anime separate: ⁊ postea relinqueret animam sue nāli virtuti: quero

E vtrum illa anima possit se mouere de loco ad
locũ. si dicas ꝙ sic. habeo ꝓpositũ: q2 tunc mo
ueret paleam. si dicas ꝙ nõ. ad dcm̃ tuum seq̃
retur hoc inopinabile ꝙ vna palea impediret
eam ne se ipsam posset mouere.
¶ Respõdeo. ꝙ aĩa sepata põt per suã natu-
ralez virtutẽ mouere aliqđ corpus de loco ad
locũ nisi prohibeat a supiori ṽtute. in aĩa. n. se
parata est ṽtus motiua ſm locũ: q2 vt p3 ex ꝓ-
cedẽti qõne: se ipa3 põt mouere de loco ad lo
cum. illã etiã potentiã põt facere pñte3 alicui
corpori: q2 simul posset esse cu3 vno lapide vel
cũ alio corpe. multa etiã sunt corpora: quoru3
nullũ tantã habet potentiã in resistendo q̃ntã
h3 aĩa in trahendo vel in pellẽdo: qđ p3. q2 vir
tuosior est aĩa sepata q̃ corpi corruptibili vni
F ta: q2 vt dr̃. 9. Sap. corpus qđ corrũpit aggra
uat animã: 7 tñ cõpori corruptibili vnita plus
põt in trahendo vel pellẽdo corp⁹ suũ q̃3 ipm
corp⁹ resistendo: cum g̊ ad hoc ꝙ vna res mo
ueat aliã ſm locũ sufficiat ꝙ in illa re sit moti
ua ṽtus: 7 ꝙ possit eã vnire rei mobili: 7 ꝙ sit
prepotẽs sup ea3: seq̃tur ꝙ aĩa sepata põt per
suã nãlem ṽtute3 aliqđ corp⁹ de loco ad locũ
mouere. Et credũt aliq̃ etiã ꝙ aliqñ moueat:
refert. n. Grego. 4. li. dialo. iter mediũ 7 fine3.
Germanũ capuanũ epm̃ iuenisse Pascasium
diaconũ q̊ erat defunctus stantẽ 7 obsequen-
tem in balneis: cũ g̊ illa aĩa nõ esset illi⁹ corpo
ris forma: 7 tñ ipm̃ mouebat p3 ꝙ aliqñ aĩa se
G pata mouet aliqđ corp⁹ ſm locũ. Nec dõm est
vt aliq̃ dicũt ꝙ esset angelus bon⁹ vel malus
in spẽ pascasij: q2 hoc faciendo ille pascasi⁹ fa-
ciebat pñiam suã: nec tñ fuit idẽ corpus cuius
fuerat aĩa pascasij forma. aĩa. n. dum est sepata
ꝓhibet diuina ṽtute mouere corpus illud cuius
forma fuit: 7 qđcũq3 aliud corp⁹ qđ fuit aĩatũ
rõnali aĩa: 7 ẽt corpora brutoꝝ ne esset hoibus
occasio ruẽdi in vilẽ 7 horrẽdũ errorẽ opinã-
tiũ itellectũ posse trãsire de corpore in corp⁹:
ita ꝙ successiue sit ꝓprius motor diuersoꝝ cor
poꝝ: 7 quãlibet aĩam qđlibet corpus ingredi
posse vt pictagorice fabule dicunt.
¶ Ad ꝑ^m in oppositũ dõ3. ꝙ minor est falsa.
H in aĩa. n. sepata est potẽtia motiua ſm locum.
ipsa. n. nõ tñ respicit ens sub rõne veri vel bo
ni vt supponebas in arguẽdo: s3 etiã sub rõne
mobilis ſm locũ sub qua rõne est obm̃ poten
tie motiue ſm locum. ¶ Ad 2^m dõm. ꝙ argu
mẽtũ nõ plus ꝯcludit nisi ꝙ aĩa sepata nõ po-
test ꝑ suã nãlem virtutẽ mouere aliqđ corpus
de loco ad locũ illo modo quo mouet coniun
cta: tñ sicut sepata alio modo cõprehendit au
dibilia q̃ coniuncta. sic alio modo mouet cor
pus q̃ cõiuncta. ¶ Ad 3^m dõm. ꝙ maior vera I
esset si illũ actũ quẽ exercet anima sepata exer
ceret ꝯiuncta: 7 eodẽ modo. vt aũt iã dcm̃ est.
aĩa cõiuncta corpori nõ mouet corp⁹ suũ illo
mõ quo sepata mouet corp⁹ aliud: du3. n. actu
est corpis forma: nõ põt ꝑ suã nãlem virtute3
ipm̃ mouere de loco ad locũ totũ simul. vide-
mus. n. ꝙ cũ hõ mouet se de loco ad locũ: du3
vna ps mouet alia q̃escit: ita vt ps q̃escẽs mo
uet per virtutẽ aĩe ptẽ aliã: non sic aũt mouet
aliud corp⁹ dũ est sepata: imo mouet totu3 si-
mul. Et cũ arguis ꝙ itellectus etiã cõiunctus K
nõ itelligit orgão mediãte. dico ꝙ inquãtum
actus itelligendi intellectus cõiuncti similis
est actui intelligendi intellectus sepati orgão
nõ indiget: inquãtu3 tñ intellectus coniunct⁹
alio modo intelligit q̃ sepatus actus eius ab
orgão corporali dependet ꝑ accñs: inquãtu3
ꝑ suã nãle3 virtutẽ: 7 de lege cõi nihil itellige
re põt sine fantasmate: qđ requirit organũ cor
porale: nec ẽt sine ministerio alicuius virtutis
sensitiue que orgão est alligata. Qõ. iii.

Tertio queritur vtrum anima sepata pos- A
sit per suã nãlem virtute3 vniri ali
cui corpori vt ꝓprius eius motor. Et videt ꝙ
sic. non obstante ꝙ intelligẽtia mouẽs orbem
non est orbis forma: tamẽ est eius ꝓprius mo
tor. ergo a simili non obstante ꝙ anima sepa-
rata a suo corpore non possit esse alterius cor
poris forma: tamẽ potest fieri alterius corpo-
ris ꝓprius motor. ¶ Ite3 spiritus est ꝓprius
motor corporis ꝓpter eius naturalem inclina
tionem ad ipsum mouendu3: sed in anima se-
parata a suo corpore remanet naturalis incli- B
natio ad mouendum ipsu3. ergo videtur ꝙ il-
lius corporis possit esse proprius motor: etia3
dum non est actu eius forma.
¶ Contra. si anima post sui separationẽ a cor
pore posset iterum per suam naturalem virtu
tem esse illius corporis proprius motor: poss3
ipsum iterum reintrare vt motor: sed secundũ
Chrisosto. omel. 28. super Matth. anima sepa
rata non potest ante resurrectionem reintra-
re corpus suum. ergo ante resurrectionem nõ
potest esse propri⁹ motor corporis illius. ergo
a simili nec alicuius alterius corporis. ¶ Itẽ C
a domino Stephano Parisiẽsi episcopo 7 sa
cre theologie doctore excõmunicati sunt dog
matizantes ꝙ intellect⁹ potest transire de cor
pore in corpus: ita ꝙ successiue sit motor cor-
porum diuersorum: quod de proprio motore
est intelligendum. ille enim articulus fuit ex-
cõicatus propter opinãtes quãlibet aĩa3 qđli
bet corp⁹ ingredi ſm pictagoricas fabulas.

C ¶ Rñdeo q anima separata non potest vniri corpori alicui vt pprius eius motor ante resurrectionem: sed tunc diuina virtute iterum fiet forma eiusdem corporis in numero qd ante animauerat: et pprius erit eius motor.
¶ Ad cuius veritatis itelligentiam pmo declarandum est quid est spiritum esse motorem alicuius corporis. 2° ex hoc declarabitur ppositum. ¶ Primum declaro sic. spiritum esse motorem alicuius corporis nō est idem qd ipsum posse mouere illud corpus: sicut nec homo potest dici pprius motor omnium rerum quas mouet: nec etiam dicitur pprius motor corporis
D quia possit mouere illud corpus non aliud: qr anima que est sui corporis pprius motor dum actu est ei⁹ forma alia corpora mouere potest. mediante motu corporis sui: et iterdum mouet. et etiam separata potest imediate mouere aliquod corpus. vt in preceděti questione declaratum est: nec etiam dr proprius corporis motor: quia illud corpus ab alio moueri nō possit de loco ad locum: quia corpus humanum moueri posset de loco ad locum per vnum angelum.
¶ Dōm ergo q ideo spūs dicitur ppri⁹ corporis motor: quia est specialiter deputat⁹ ad
E mouendum illud corpus aliquo speciali modo: quo nullum aliud corpus mouet: et quo illd corpus a nullo alio motore mouet. et ideo anima quādiu actu est sui corporis forma eius ē ppri⁹ motor: quia deputata est a creatore ad ipsum mouendū quodā speciali mō quo nullum aliud corpus mouere pōt: nec suū corpus ab alio motore potest tali modo moueri. mouetur. n. ab anima vt a pprīa eius forma. Intelligentia est etiā orbis quē mouet proprius motor: non quia sit eius forma: sed qr a creatore deputata est ad mouendū illum orbem aliquo speciali motu quo nullum aliud corp⁹ mouet: et quia orbis ille a nulla alia intelligentia
F creata mouet per se: quod ideo dico: qr orbes iferiores mouentur a motore orbe pmi. iquantū mediante motu illius orbis reuoluit orbes iferiores ad partē oppositam illi parti p quas mouētur a suis motorib⁹ ppriis. ¶ Ex dictis patet ppositū. anima. n. separata a corpore nō potest fieri alterius corporis forma: nec etiam eiusdem corporis quousqꝫ per diuinam virtutem fuerit iterū organizatum et dispositum illa dispositione et organizatiōe que requirit ad hoc vt anima possit eius esse forma: et qr corp⁹ non sic organizabitur nec disponet vsqꝫ ad resurrectionem. ideo vsqꝫ tunc aia separata nullius corporis potest esse pprius motor.
¶ Ad pmum in oppositum dicendū q nō est simile de anima et itelligētia: quia itelligentia G
non est apta nata esse alicuius corporis: quia per se habet suum naturalē completum essentie modum. vnde fieri potuit pprius motor corporis: cui⁹ nō est forma: sed anima est apta nata esse humani corporis forma. et ideo deus ordinauit vt nullius corporis sit ppri⁹ motor nisi sui corporis pprii: et quādiu actus est ei⁹ forma. ¶ Ad 2m dōm q in anima non est naturalis iclinatio ad mouendum corpus suum nisi sit tale vt possit esse eius forma: sed corpus a quo separatur nō erit tale vsqꝫ ad resurrectionem.

Articulus. III.

Onsequēter queritur de 3° pncipali. Et circa hoc querunt tria. Primo vtrum damnati vtantur scientia quā acqsiuerūt in hoc mundo. 2° vtrum cognoscant ea que fiunt circa nos. 3° vtrū videāt sanctorum gloriā in celo. Dō. I.
Primo ostendo q damnati nūq vtantur scientia acqsita in hoc mundo: qr A
in vsu scientie magna est delectatio. vnde phs 10. ethicorum. c. 8. videtur philosophia admirabiles delectationes habere puritate et firmitate: sed damnati nullā habent delectationem: sicut beati nullā habent tristitiā. ergo non vtuntur aliqua scientia. ¶ Item pene ifernales maiores sunt quibuscūqꝫ penis in hoc mūdo: sed aliquādo homo in hoc mūdo ex nimia penarum oppressione perdit vsum scientie. ergo multo fortius damnati. ¶ Item magis possent cogitare de deo q de quocunqꝫ alio itelligibili: qr B
ppinquior est intellectui eorū: sed sicut dicit magister huius dis. c. 2. de damnatis. post iudicium in pfundioribus tenebris erunt. vbi nullam lucem dei videbunt. ergo min⁹ de quocūqꝫ intelligibili cogitabunt.
¶ Contra. Luce. 16. habet q Abraam dixit diuiti damnato. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua: qd sibi nō dixisset nisi ille vti potuisset sciētia acqsita in hoc mundo. ¶ Item damnati odiunt deū: sed nullus odit illud de C
quo nō cogitat. ergo damnati de deo cogitāt. et a simili de aliis possunt cogitare.
¶ Rñdeo. q damnati vtuntur scientia acquisita in hoc mundo maxime qntum ad aliqua. considerant enim mala que fecerunt et penas quas incurrunt et bona opera que omiserunt: et bona que perdiderunt vt hic vsus scientie sit ad maiorem afflictionem eorum.
¶ Ad primum in oppositum dicendum q q̄uis vsus scientie sit per se delectabilis: tamen

B per accidens pōt esse non delectabilis:sed tristabilis.in damnatis enim post iudiciū erit eorum natura ita plene comprehensa tristitia:vt oīno sint idispositi ad aliquam delectationē: ꝛ quia sicut dicit phus.2.de anima. actus actiuorum sunt in patiente disposito.vsus scientie nullā in eis delectationem poterit generare: sed generabit tristitiā:inquantum.ex vsu scientie semper eis repñsentabitur aliqd de quo dolebunt.minor etiā falsa est si extendatur ad demones ante iudicium.demones enim ante iudicium possunt habere:ꝛ interdum habēt aliquas modicas delectationes vanas:ꝛ multū respersas amaritudine. Aliqui etiā dicūt ꝙ anime damnate aliquā iterdum quāuis debilem habēt delectationē. Et dicunt ꝙ sicut nō
C seqtur.est bonum sine omni malo.ergo est aliquod purum malum.ita nō seqtur.beati nullam habēt tristitiā.ergo damnati nullū habēt gaudiū. Melius tamē est vt dicatur ꝙ anime damnate nullā penitus vnq̄ habēt delectationem:nec etiā demones aliquā habebunt post iudicium delectationē.vt in lib.2.ostensum ē.
¶ Ad 2m dōm ꝙ q̄uis ille pene sint maiores q̄ iste:tamen non ita poterūt auferre damnatis vsum scientie sicut possunt alique pene hominibus in hoc mūdo:qꝛ organa corporum illorum seruabuntur icorruptibilia ad maiorē
F afflictionē eorum:que organa hic ꝑ vehementiam penaꝝ aliquādo corrumpi cōtingit.damnati tamē per vehementiā penarū multo minus erūt apti ad vsum scientie nisi respectu eorum quoꝝ consideratio erit ad augmentū sue tristitie. ¶ Ad 3m dōm ꝙ quāuis deus sit propinquior intellectui eorum per essentiā q̄ alia obiecta:non tamē sub ratiōe obiecti nisi iquātum est puniens. ꝛ sic de eo maxime cogitant non ex amore:sed ex odio. inq̄tū autē est dulcis ꝛ misericors minie de deo cogitāt. Qō.n.

Secundo queritur vtrum dānati cognoscant ea que fiunt circa nos. Et
A videtur ꝙ sic. vt eni habet Luce.16. ille diues dicit ad Abraam se quinq̄ fr̄es habere.ꝗ sciebat adhuc ipsos viuere:quod non esset verum nisi cognoscerent ea que fiūt circa nos. ¶ Itē res non depēdēs a loco nec situata in loco nō impeditur in sua operatione.ꝓpter localem distantiam:sed anime damnate non depēdent a loco:nec sunt situate in loco : qꝛ dicit Boeti⁹ 3° lib.de hebd.que icorporalia sunt in loco nō esse.ergo ita cognoscūt ea que fiunt circa nos: ac si iter nos essent presentes. ¶ Item potentior est lux naturalis itellectus q̄ lux corporalis quecūq̄:sed lux corporalis non impeditur in sua operatione.ꝓpter loci distantiā : qd patet in luce solari que in quātacūq̄ distantia illuminat:sed in damnatis remanet lux naturalis itellectus.vnde de demonib⁹ dicit Diony. in lib.de di.no.c.4.ꝙ sunt clarissimi. ergo dānati non ipediuntur in sua cognitiōe.ꝓ quacūq̄ distantia:ꝛ si sic ita cognoscūt ea que circa nos fiunt:ac si essent presentes. B
¶ Contra. Aug.in lib.de cura.ꝓ mortuis agēda.iter medium ꝛ finē.ibi sunt spūs defunctorum vbi nō vident quecūq̄ agūtur aut eueniunt in ista vita hominibus:ꝛ infra de illo diuite:ꝙ illi fuit cura de viuis:q̄uis quid agerent omnino nesciret. ¶ Item Aug. lib. de diuinatione demonum iter ꝑncipium ꝛ medium. dicit ꝙ demones celeritate motus multo añ cognita nunciant que homines ꝓ sensus terreni tarditate mirentur:sed ad cognoscendū talia non requireretur celeritas motus si cognoscere possent res quibus presentes nō essent.cum ergo anime dānate nō sint presentes reb⁹ que circa nos fiūt:nec sint potentioris cognitiōis q̄ demones:nō cognoscūt ea q̄ circa nos fiūt. C
¶ Rūdeo.ꝙ damnatos cognoscere ea q̄ circa nos fiunt tripl'r itelligi potest.s.aut ꝑ scientiam:aut per coniecturā: aut per reuelationē. Primo modo nō cognoscunt ea que circa nos fiūt:qꝛ cognoscere sic que fiunt circa nos non possent nisi accipiendo similitudies a rebus:ad quas accipiendas requiritur.ꝓportionata.ꝓpinquitas itellectus ad ipsam rem.quāuis autem distantia non impediat cognitionē itellectus respectu rei cui⁹ iam habet spēm.tñ iproportionata distātia qualis est iter animas que sunt in iferno:ꝛ ea que circa viuos fiūt in hoc mūdo ipedit cognitiōem itellectus respectu rei cuius non habet spēm:quia.ꝓhibet speciei acq̄sitionem. Secūdo autem modo dānati cognoscunt multa que fiunt circa nos.ex statu.n.preterito in quo homines viderūt postea coniecturāt multa que accidūt circa eos. ꝛ sic cognoscebat ille diues dānatus suos fratres viuere adhuc:qꝛ secū eos in tormentis nō videbat:nec cū requiescētib⁹ in sinu Abrahe nō erat tamē cognitio certa:qꝛ mortui ex speciali priuilegio penitentiā aliquando faciunt in locis in q̄bus peccauerunt. Tertio mō cognoscunt aliqua que fiunt circa viuos:vel per reuelationē demonū vel animaꝝ ad eas descēdentium:sed nūq̄ fit eis aliqua reuelatio:nisi talis vnde tristentur. D E
¶ Ad pm in oppm patet solo ex iam dictis.
¶ Ad 2m dōm ꝙ q̄uis anime separate nō dependeant a corporali loco:tamē in loco sunt:

F quod probatum est in simili lib. primo. disti. 37. in illa q̃one. vtrum angelus sit nusq̃. In qua ostensum est q̃ angelus preter omnẽ operationem quã habeat circa locũ est in loco definitiue: q̃uis non circũscriptiue: q2 sic icorporalia in loco non sunt. ⁊ sic itelligitur illud verbum Boecij de hebd. ¶ Ad 3m dõm q̃ q̃uis potentior sit lux spũalis q̃ corporalis quecunq3: tamen ex hoc nõ seq̃tur q̃ possent illuminare in q̃tacũq3 distãtia. potenti9 enim est rem aliquã spũaliter illuminare in parua distantia q̃ corporalr̃ illuminare in magna distãtia: quia ip̃roportiõabiliter nobilior est illuminatio spiritualis q̃ corporalis: quãuis tñ sol illuminet in q̃tacũq3 distãtia que est: tantã tñ de9 posset facere distantiã q̃ vna res tñ distaret a sole q̃ ad eã lumẽ solis ptingere nõ posset. Q̃ õ. iii.

A Tertio queritur vtr̃ damnati videant sanctor̃ gloriã in celo. Et videt̃ q̃ nõ. Beati non vident penã damnator̃: q2 cũ anima ex charitate compatiat̃ miseris: beati compaterentur damnatis: quod esse nõ põt: q2 cõpassio est cũ pena. ergo a simili dãnati non vident gloriã beator̃. ¶ Ite3 nõ vident eã per essentiã: quia in eis per essentiã nõ est: nec per spẽm naturaliter iditã3: q2 tunc oẽs eam viderent: nec per spẽ3 acq̃sitã: q2 vt iam dcm̃ ẽ. aĩa non acq̃rit spẽ3 rei nisi sibi sit presens vel in propinq̃tate pportionata virtuti: nec p spẽm infusam a deo: q2 nõ sunt digni vt a deo fiat eis ali

B qua reuelatio saltẽ ducens in cognitionem delectabilis rei. ergo damnati nullo mõ vident gloriam sanctor̃ in celo. ¶ Item non conceditur reprobis qd̃ ex speciali grã pceditur hominibus iustis: sed si hoibus iustis in hac vita cõcedatur videre sanctor̃ gloriam. hoc est ex spãli grã. g̃ hoc nõ pceditur damnatis.

¶ Cõtra. vt habet̃ Luce. 16. diues dãnatus vidit Lazarũ in sinu Abrahe. ¶ Itẽ sancti letãtur de pena damnator̃. vnde psal. Letabit̃ iustus cũ viderit vindictã: sed non possent de ea letari nisi viderent eam. ergo a simili damnati vident gloriam beatorum.

C ¶ Rñdeo. q̃ dãnati gloriã sanctor̃ nõ vidẽt: q2 visio est cognitio intuitiua ⁊ clara: pprie loquendo de visiõe. sic. n. non posset videri gloria beator̃ q̃n viderentur beati: ⁊ ipse de9: cu3 eor̃ gloria in perfecta eor̃ coniunctõe cũ deo consistat. non. n. põt videri imediate ⁊ clare cõiunctio aliquorum quin videantur ipsa cõiuncta. in generali tamẽ ⁊ parti in speciali cognoscunt gloriã beator̃ quasi arguẽdo. nullu3. n. vidẽt damnatũ qui tenuerit fidẽ ⁊ bonos mores. vnde cogit̃ itellectus coru3 assentire q̃ vera est sacra scriptura: ⁊ ex p̃nti q̃ beati habent

D bona que eis in sacra pmittuntur scriptura: ⁊ q2 beatitudo in sacra scriptura pmittitur: iust9 non tm̃ in generali. sed etiã partim in speciali: q̃uis non in rõne pure specialissima: q2 sic lingua hois eam nõ posset narrare: nec itellectus in hac vita de lege cõmuni itelligere. iuxta illud Apl̃i pma ad Cori. 2. nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascendit qd̃ preparauit deus his qui diligunt illũ. ideo dãnati arguendo cognoscunt gloriam beator̃ non tm̃modo in generali: sed parti in spãli. nõ aũt plene in spãli: q2 illa gloria significari põt p illud nomẽ nouũ scriptũ in calculo candido. de quo dr̃ Apoc. 2. q̃ nemo scit nisi q̃ accipit. De

E huius ṽo cognitione dãnati tristãtur ppter inuidiã felicitatis aliene: ⁊ carẽtiã beatitudinis pprie. post iudiciũ tamẽ damnati eo q̃ ad pprias penas q̃si totaliter eor̃ consideratio reflectetur: istã cognitionẽ non habebũt nisi forte in cẽ generalissimo: q2 per pplementũ doloris itellectus eor̃ predicte argumentatiõi nõ vacabit. vnde Grego. omel. 41. sup Lucã post pncipiũ. super illud Luce. 16. Eleuãs ⁊c. Et recitat magr̃ hui9 di. c. 5. dicẽs q̃ ifideles in imo positi ante diem iudicij fideles sup se in requie attẽdũt: quor̃ gaudia pus ptẽplari nõ pñt.

¶ Ad pm in oppm dõm q̃ beati multo perfectius vidẽt penã dãnator̃: q̃ damnati cognoscant gloriã eor̃: q2 beati penã dãnator̃ vidẽt F in ṽbo: ⁊ ẽt clare in genere ppo speculãdo: eo q̃ talis visio est ad aliquã eor̃ gloria3 accñtalem: q2 in vidẽdo dei iustitiã delectãtur: ⁊ illorum penã in cõparatione ad suã gloriã considerantes deo grãs vberiores agũt: nec eis cõpatient̃: nec cõpassione q̃ est passio: q2 talis nõ est sine aliqua pena: nec ẽt cõpassiõe que ẽ motus electiu9: quo q̃s vult aliũ a miseria liberari: q2 beati nihil volũt pñu3 huic qd̃ vidẽt deũ absolute velle. vidẽt aũt deũ velle simplr̃ damnatos in sua pena perpetuo remanere. ¶ Ad 2m p3 solo ex dictis in q̃one iquantũ ons̃us est G modus quo cognoscũt dãnati gloriã sanctor̃. ꝟ Aliq̃ tñ dicũt q̃ etiã cum modo pdicto cognoscũt gloriã sanctor̃ per spẽm infusam deo reuelãte. nec est iconueniens q̃ fiat in eis infusio alicuius scientie ad eor̃ ampliorẽ afflictionem. ¶ Ad 3m dõm q̃ damnatis non conceditur videre gloriã sanctor̃: eo mõ quo per grã3 cõcedit̃ iustis: q2 Paulo fuit pcessum illa3 videre in speciali: ⁊ ad eius cõsolationẽ. damnatis cõceditur illã cognoscere mediate: nec plene in speciali: ⁊ ad eorum afflictionẽ maiorẽ.

¶ Argumenta ad partem secundam quãuis

H concedenda sint. gratia principalis conclusionis: tamen in processu peccant. multo. n. maius est cognoscere gloriam sanctorum in celo quam fuerit cognoscere requiem sanctorum patrum in limbo. ¶ Ad 2m dicendum quod non est simile. potentiores. n. sunt beati in cognoscendo miseriam damnatorum: quam damnati in cognoscendo gloriam beatorum. vnde sicut dicit magister huius dist. c. 5. post iudicium boni videbunt malos: sed non mali bonos. Articulus. IIII.

Consequenter queritur de 4° principali. Et circa hoc queruntur tria. Primo vtrum damnati naturaliter appetant beatitudinem. 2° vtrum debeant velle non esse. 3° vtrum velint non esse. ¶ Utrum autem possint digne penitere: et vtrum semper sint in actu culpe: et vtrum demereantur non oportet hic querere: quia istorum trium solutiones patent per ea que dicta sunt li°. 2. di. 7. in illa questione. vtrum diabolus possit digne penitere. et in illa. vtrum diabolus semper sit in actu culpe. Questio. I.

A Primo ergo ostendo quod damnati non appetunt naturaliter beatitudinem: quia quemadmodum principium vite est in corde est possibilitas ad corporalem sanitatem. ergo a simili quoddam principium spiritualis vite est in rationali creatura. possibilitas est in ea ad sanitatem spiritualem. cum igitur appetitus beatitudinis que est primum principium agibilium sit principium sanitatis spiritualis: et damnati sint impossibiles ad talem sanitatem cum sint obstinati: non appetunt beatitudinem. ¶ Item appetere beatitudinem et odire deum repugnant: cum in deo sicut in obiecto sit rationalis creature beatitudo: sed damnati deum odiunt. iuxta illud psal. Superbia eorum

B qui te oderunt ascendit semper. ergo beatitudinem non appetunt. ¶ Item appetere proximi damnationem est appetitui beatitudinis contrarium: quia beatitudinem appetere est statum appetere omnium bonorum aggregatione perfectum. talis autem status includit delectabile consortium proximorum: sed damnati vellent omnes alios esse damnatos: quia in eis maxime regnat inuidia. ergo videtur quod beatitudinem non appetant.

C ¶ Contra. appetere bonum est appetere beatitudinem in generali: sed secundum Diony. 4. cap. de diuinis no. demones bonum et optimum concupiscunt. ergo appetunt beatitudinem in generali. ergo a simili et alij damnati. ¶ Item Ansel. in lib. de casu dia. parum vltra medium. videtur velle quod voluntas volendo quicquid vult non vult aliud quam beatitudinem: sed damnati multa appetunt. ergo appetunt beatitudinem.

¶ Respondeo. quod cum secundum Aug. 19. de ci. c. 12. peccatum delere non possit extrema nature vestigia: in damnatis remanet aliqua naturalis cognitio et appetitus naturalis. cum ergo primus motus naturalis appetitus sit respectu finis in generali: quia secundum phm. 7. ethicorum. cap. 12. Finis est principium in appetibilibus et agibilibus: sequitur quod damnati naturaliter appetunt finem in generali: sed vltimus finis est beatitudo. ergo sequitur quod naturaliter appetunt beatitudinem in generali: quamuis appetitu debili et exili: sed hic naturalis appetitus in his ex deliberatiua voluntate quo ad hoc peruertitur: quia bonum quod naturaliter appetunt sub circumstantijs malis appetunt: nec est iste appetitus ad eorum consolationem: sed magis ad afflictionem. naturaliter enim appetere quod appetens videt se non posse consequi magis est afflictio appetentis. De hac questione breuius transeo: quia ex his que dicta sunt lib. 2. disti. 38. in illa questione. vtrum synderesis quantum ad omnes sui actum possit totaliter per peccatum extingui. et in isto lib. disti. precc. in illa questione. vtrum omnes homines appetant beatitudinem. plene patet solutio huius questionis. D

¶ Ad primum in oppositum dicendum quod naturalis cognitio veri et naturalis appetitus boni non sunt principium supernaturalis sanitatis quando peruertuntur per circunstantias malas, ex deliberatiua voluntate obstinata in malo: sicut est in damnatis. ¶ Ad secundum dicendum quod nulla creatura potest habere deum odio per se: quia impossibile est aliquid odiri sub ratione qua summum bonum: tamen per accidens sub ratione qua ex iustitia punit peccatores: odio habetur a damnatis: sed sic odire deum stare potest cum naturali appetitu beatitudinis in generali ex deliberatiua voluntate deprauato. ¶ Ad tertium dicendum quod damnati omnes alios vellent esse damnatos: quia sicut in patria est summa charitas. sic in inferno est summum odium: nisi inquantum in aliquo: vt dictum est: naturale desiderium tendit in bonum: et sicut dicit gl. super illud Isa. 14. Tu vulneratus es. solacium est malorum inimicos habere socios penarum. Similiter tanta est in eis inuidia quod felicitas bonorum est eis magnum supplicium. vnde Augu. de ciui. capitulo. 29. dicit quod malignis spiritibus pena est tua eterna felicitas. et ideo quamuis ex multiplicatione damnatorum augeatur pena eorum. tamen intantum superexcrescit in eis inuidia et odium quod magis eligerent plus torqueri cum multis quam minus cum paucis: quia tamen anime damnate sciunt quod

non omnes damnabunt plus vellent illos ad quos naliter afficiunt damnationē euadere ꝙ alios:q2 minus illis inuidet ꝙ alijs:⁊ ideo ille diues dānatus fratres suos cupiebat euadere dānationē:quāuis plus voluisset fratres suos cū oibus alijs dānari:nāli aūt appetitui beatitudinis i generali ex deliberatiua volūtate ꝑuerso nō est incōpossibile velle ex deliberatiōe dānationē oium aliaꝝ. Qō. ii.

A **Secundo** queritur vtrū dānati debeāt velle nō esse. Et vr q sic.ipsi debēt velle bonū:sed bonū eēt eos nō esse:q2 sic dicit saluator Math.26°.de Juda.bonū erat illi si natus nō fuisset homo ille.ergo videt q dānati deberēt velle nō esse. ¶ Itē magis dz appeti carētia ois mali ꝙ presentia eius:sz nō essendo nullū malū haberēt.eēndo omne malū habēt.ergo deberēt velle nō esse. ¶ Itē Ansel.i.li.cur deus homo.c°.21°.loquens in ꝑsona respondētis dicit.Fateri me necesse est q2 ꝓ conseruāda tota creatura nihil deberē facere ꝯtra volūtatē dei.qd Ansel.approbat. sz dānati nō possunt esse sine actu male volūtatis. ergo sm iudicium rectum rationis plus deberent velle
B non esse ꝙ esse sic.

¶ Cōtra.nullus debet velle nō esse ad fugiendū qd iustū est:sed dānatos puniri iustū est.ergo nō deberēt velle nō esse ad fugiendū penā. ¶ Itē nullus sm rectū iudiciū rōnis dz velle ꝑdere oēm participationē illius rei quā magis debet diligere ꝙ seipsum:sed dānati ꝑdēdo esse ꝑderēt oēm participationē dei quā magis deberēt diligere ꝙ seipsos.ergo nō deberēt velle nō esse vt ꝓpria pena carerēt.

¶ Rñdeo q in dānatis est malū culpe in quo sunt obstinati:⁊ malū pene cui perpetuo sunt obligati.habēdo aspectū ad primū malū dico q sm rectū iudiciū rationis plus deberēt velle nō esse ꝙ sic esse:q2 scdm rectū iudiciū ma-
C gis debet volūtas fugere illud qd est ꝯtra rem quā magis tenet diligere:ꝙ illud qd est cōtra rē quā nō tm̄ tenet diligere:sed certū est q qlibet magis tenet diligere deū ꝙ seipsum:in tantū q si volūtas posset diligere dilectionis actu infinito intensiue deberet diligere deum infinite.etiā quātū ad intensionē:q2 est bonū infinitū:creatura autē diligi non debet a seipsa nisi finite:q2 finitū bonum ē.cū ergo peccatū sit cōtra deū:⁊ nō esse ꝯtra esse ꝓpriū:magis deberēt dānati fugere esse i peccato ꝙ fugere nō esse:cum ergo esse eorū non possit esse sine peccato:videt q ad hoc habēdo aspectū deberēt velle nō esse. ¶ Preterea peior est carētia boni debiti ꝙ boni non debiti:q2 prima carentia

habet rationem mali.secunda non:sed pecca- B
tum est carentia boni debiti.nō esse non est carentia boni debiti:quia tunc fuisset malū ante creationem mundi.ergo peius est peccatū ꝙ non esse:sed quelibet volūtas magis debet fugere quod peius est.ergo magis deberēt dānati odire esse in peccato ꝙ odire non esse. ergo cum videant se non posse esse nisi in peccato:deberent velle non esse vt non essent in peccato. ¶ Habendo tamen aspectū ad eorū penā que iusta est ⁊ a deo est.non deberent velle non esse ad hoc vt penam non haberent:nobilior enim participatio dei est esse ꝙ gaudiū: quia secundū Diony.5°.c.de di.no.Inter omnes diuinas participatiōes esse est nobilior.accipiendo alias participationes cum precisio-
ne quātum ad illud quod dicunt vltra esse.sed C
nullus debet velle perdere nobiliorem participationem ad vitandum incōmodum:quod est contra minus nobilem. cum ergo non esse sit contra esse:⁊ pena contra gaudiū:nullus debet velle non esse propter amotionē pene tantum. ¶ Preterea.non esse nullum est bonū: in pena autem est aliquod bonum : inquantū est iusta:sed nullus debet velle illud quod non est bonū ad vitandū illud in quo est aliqd bonum. ergo damnati non debent velle non esse ad fugiendum penam tantum.

¶ Ar° ad ꝑtē ꝑmā ꝓcedūt de volūtate nō eēndi hñdo aspectū ad malū culpe. Pōt tñ dici spāliter ad 2m q maior itelligēda ē ceteris paribus.hic aūt nō sunt cetera paria:q2 ⁊si dānati eēndo habeāt multa mala:esse tñ i eis ē bonū. in nō esse aūt nō est bonū neqꝫ malū. ¶ Ar° ad ꝑtē scdā ꝓcedūt de volūtate nō essendi hñdo aspectū ꝑ se ad malū pene. Qō. iii.

Tertio queritur vtrū dānati vellēt nō esse.Et A
vr q nō:q2 nulla potētia pōt moueri nisi a ꝓprio obiecto.vel ab eo qd eius rōnem participat:sz ꝑ se obiectū volūtatis ē bonū:cū ergo nō esse nō sit bonū:nec aliq participatio eius: dānati nō possūt velle nō esse. ¶ Itē voluntas de necessitate appetit bonū: i q nulla iuenit ratio mali.g de necessitate refugit illud in q nulla inuenit rō boni.sz in nō esse nulla pōt iueniri rō boni.g dānati nō pñt velle nō esse. ¶ Itē nullus pōt velle nisi veꝝ bonū vel estimatū: sz nō esse nō ē aliqd bonū veꝝ nec estimatū a dānatis est bonū:bene.n.sciūt q vbi nulla est entitas nulla est bonitas.ergo nō pñt velle nō esse. ¶ Itē q volūt esse:in qete volunt esse.ergo ad destructionē ꝯsequētis si dānati vellēt nō esse: vellēt nō esse in qete:qd falsū est. ¶ Itē rō appetēdi qcqd appetit saluat in quolibet appe-

B tibili:ſ3 eſſe eſt ratio appetendi q̇cquid appeti-
tur:vnde dicit ph̄s.2°.de aia.ꝙ oia appetūt eē:
ꝛ illius cā agūt quecūq3 agūt ſcd̄3 naturā.ergo
ſi dānati vellēt nō eſſe ſimul vellent eſſe ꝛ non
eſſe:qḋ impoſſibile eſt. ¶ Ite3 Aug.in li.de li.
ar.inter principiū ꝛ mediu3:dicit.ꝙ nemo po-
teſt eligere vt non ſit.
¶ Cōtra.i.rethorice.capitulo ſexto dicit ꝙ nō
habere malū eſt delectabile:ſ3 non eſſe iportat
carentiā omnis mali.ergo eſt delectabile.cum
ergo eſſe dānatoꝝ ſit triſtabile videt ꝙ ꝓpter
delectatiōe3 velint nō eſſe. ¶ Itē apoca.9°.In
diebus illis querēt hoies mortē ꝛ nō inueniēt
C eam:ꝛ deſiderabūt mori ꝛ fugiet mors ab eis.
¶ Itē Anſel.de caſu diaboli.c°.6°.loquēs de
angelis bonis ꝛ malis dicit.Sic diſticti ſūt an
geli vt adherētes iuſtitie nullū bonū velle poſ
ſint quo nō gaudeāt:ꝛ deſerentes illā nullum
velle queant quo nō careāt:ſed ipſi non carent
eſſe.ergo volunt eſſe.
¶ Rn̄deo ꝙ dānatos velle nō eſſe dupliciter
pōt intelligi.ſ.aut volūtate naturali:aut delibe
ratiua. ☞ Primo mō nō volūt nō eſſe nec vel-
le poſſunt: quia eſſe in pena melius eſt ꝙ̄ nihil
eſſe:cū in nihilitate nulla ſit penitus bonitas:ꝛ
ſicut dicit ph̄s 2°.de generatione.In oib⁹ inq̇-
D mus quod melius eſt deſiderare naturam ſem
p:loquendo de melioritate naturali. ☞ Loquē
do autē de volūtate deliberatiua contingit ali
quid velle tripliciter.ſ.per ſe ꝛ primo.ꝛ p ſe ſ3
nō p°.ꝛ p accidēs. ☞ Primo mō q̇cq̇d vult vo
lūtas vult ſub rōne boni poſitiue. ☞ Scd̄o mo
do vult carentiā mali.etiā ſi i illa nō apprehē-
dat ratio aliquā poſitiuā rationē boni.carētia
eni mali per ſe eſt appetibilis.nō tamē primo:
qꝛ nō appetit mali carētia:niſi qꝛ prius ordine
nature appetit bonū.ideo eni volūtas vult ca-
rētiā pene:qꝛ diligit bonū cui pena ē ꝯria. ☞ 3°.
modo volūtas deliberatiua pōt appetere non
eſſe iquātū ad nō eſſe ſeq̇tur carētia pene:quā
E volūtas p ſe appetit.pmo mō ꝛ ſecūdo dānati
nō volūt nō eſſe:qꝛ nō eſſe nō eſt appetibile p
ſe ꝛ primo:nec p ſe nō primo:ſ3 tertio mō appe
tunt nō eſſe inquātū.ſ.ad nō eſſe ſeq̇tur caren-
tia pene quā p ſe appetūt:vident eni3 ꝙ ex ſuo
eſſe nō poſſent cōſeq̇ delectationē nec vtilitatē
nec honeſtatē:qꝛ tantā habēt penā vt ſecū cō-
pati nō poſſit aliqḋ gaudiū.ꝛ ſi mō veꝝ non ſit
de oibus dānatis:eo ꝙ ſicut oſtenſum eſt li°.3°
de pena demonū vſq3 ad iudiciū cōpatit ſecu3
interdū aliqḋ exile ꝛ vanū gaudiū:tn̄ poſt iu-
diciū nullius dānati pena gaudiū aliqḋ ſecum
cōpatiet.p ſuū etiā eſſe nihil boni poſſunt acq̇
rere.ſuū etiā eſſe magne inhoneſtatī eſt ſubie-
ctū:ꝛ ideo nō eſt mirū ſi tali eſſe vellent carere F
vt malis que exiſtēdo patiunt carerent.
¶ Ad primū in oppoſitū dicendū ꝙ nō tātū-
modo bonū eſt p ſe obiectū voluntatis: ſ3 etiā
carētia mali:quāuis nō primo: quapropter di
cit.5°.ethi.c.6.ꝙ in boni rōne ſit minus malu3
ad maius malū:qꝛ minus malū magis eſt eli-
gibile maiori.ex ratione maiori huius caren-
tie mali nō eſſe p ſe apprehenſum pōt eſſe dā-
nate voluntatis obiectū. ¶ Ad 2m dōm ꝙ vo-
luntas refugit illud de neceſſitate:in quo nulla
apprehendit ratio boni extēdēdo bonū ad ca-
rētiā mali:que per ſe appetibilis ē:vt dictū eſt.
quāuis autē in nō eſſe nullū ſit bonū ꝓprie di- G
ctū:tn̄ ad non eſſe ſequit carentia omnis mali.
¶ Ad tertiū dōm ꝙ ꝓcedit de eo qḋ vult vo-
luntas primo ꝛ p ſe.ſic aūt damnati nō poſſūt
velle nō eſſe. ¶ Ad quartū dōm ꝙ quāuis ad
velle eſſe in q̇ete ſequat velle eē.nō tn̄ ad velle
nō eē p accidēs ſequit nō velle eſſe in q̇ete.exē
plū.ſequit volo vinū bonū.ergo volo vinū:nec
tamē ſequit.nō volo vinū:qꝛ nō poſſum habe-
re niſi corruptū.ergo non volo vinum bonū.ꝛ
ego dico ꝙ ideo dānati vellēt nō eſſe: qꝛ vidēt
ſe nō poſſe habere eſſe niſi penale.vnde ex hoc
nō ſequit ꝙ nō vellent habere eſſe quietū.ſi au
tem in arguendo aſſumeretur ꝙ vellent non
eſſe per ſe teneret forma argumenti:ſed in ma H
teria eſſet peccatū:qꝛ hec eſt falſa.damnati vo-
lunt per ſe non eſſe:nec tantū eſt falſa:ſed etia3
impoſſibilis. ¶ Ad quintum dicendu3 ꝙ eſſe
inquātum eſſe non eſt ratio appetendi quicq̇d
appetitur:ſed eſſe bene diſpoſitum:ꝛ hic appe
titus ſaluatur in appetitu quo damnati appe-
tunt per accidens non eſſe.quia eni3 ipſi appe
tunt eſſe bene diſpoſitum.ideo odiunt penam
q̇ cōtraria eſt bone diſpoſitiōi eſſendi:vel vel-
lent illius pene carentia3:quia ſciunt ſe illa pe
na carere non poſſe eſſendo:ꝛ ꝙ illa carerent:
ſi non eſſent.ideo ſi daret eis optio magis eli- I
gerent non eſſe q̄3 ſic eſſe. ¶ Ad ſextum dicen
dum ꝙ illud verbum intelligendum eſt de ele
ctione qua res eliguntur per ſe.certum eſt eni
ꝙ non eſſe nō eſt eligibile per ſe. Et ꝙ hic fue-
rit intellectus Augu. videtur per illud quod
parum infra dicitur.Omnis ille appetitus in
voluntate mortis non eſt:vt qui moritur nō ſit
ſ3 vt requieſcat intendit:in quo ſatis videt vel-
le ꝙ non appetitur non eſſe propter non eſſe:
ſed propter carentiam inquietudinis.
¶ Arᵃ ad ptē ſcd̄a3 q̄uis gr̄a pncipalis ꝯclu
ſionis ꝯcedēda ſint:pmū tn̄ nō multū cogit:qꝛ
nō habere malū nō eſt delectabile:niſi ſuppoſi
ta circūſtātia ſubiecti. Articulus. V.

Onſequenter q̃ritur de 5°. ꝑncipali. Et circa h° querunt tria. ❡ P°vtꝝ i iferno ſint tenebre corpales. ❡ 2° vtꝝ maior ſit pena vermis vel ignis. ❡ 3° vtrũ carentia viſionis dei ſit maxima oium penarũ que ſunt in inferno.

Primo oſtédo ꝙ in inferno nõ ſint tenebre corpales. Greg. 9°. li°. mo. ver-
A ſus finé exponés illud Job. 10. vbi vmbra mortis: ⁊ nullus ordo. dicit de igne infernali: ꝙ ꝯſuis ad ꝯſolationé non luceat. tñ vt magis torqueat ad aliq̃d lucet: ná ſequaces quoſqꝫ ſuos ſecũ in tormétis reprobi flãma illuſtráte viſuri ſunt: quoꝝ amore deliquerũt. ❡ Ité ſm philoſophũ 2° de aia. nihil videt niſi in lumine. ſꝫ dánati aliq̃d videbũt: q2 aliter viſus in eis eét ocioſus ⁊ ſupfluus. ergo nõ ſunt in inferno corporales tenebre. ❡ Ité Iſido. 1°. li. de ſũmo bono. c. 29°. dic. igné gehéne ad aliq̃d lumé habere. ad aliq̃d nõ habere. hoc eſt habere lumé ad dánationé vt videát impij vnde doleant: ⁊ nõ habere ad ꝯſolatóe꜡: ne videát vnde gaudeát.
B ſed tenebre corpales nõ ſunt cũ lumine.

❡ Cõtra. vt habetur Math. 22. dixit rex de nõ habéte veſté nuptialé. mittite eum in tenebras exteriores. ❡ Ité nõ eſt minus ꝓbabile ibi eé tenebras corpales q̃ corporalé fletum: ſed ibi erit fletus corpalis. vnde math. 22°. dicit ꝙ ibi erit fletus ⁊ ſtridor détiũ. ergo ibi ſunt ⁊ erunt tenebre corpales. ❡ Ité Greg. 9°. li. mo. ante auctoritaté prius allegatã. vltrix flãma vicioꝝ concremationé habet ⁊ lumen nõ habet. ergo ſunt ibi tenebre corporales.

❡ Reſpondeo ꝙ lumé per ſe eſt delectabile. per accidens auté põt eſſe triſtabile: inquãtuꝫ aliq̃d oſtédit: qd diſplicet: ⁊ q2 ifernus eſt locus omnis triſtitie. ideo ſimpliciter locus tenebroſus eſt. nec eſt ibi aliquod purum lumé qd
C viſum delectet: eſt ibi tamen lumé aliquod obſcuritati permixtum quo damnati videre poſſint vnde doleant.

❡ Et ſic patét ſolutiões ad arg^a vtriuſqꝫ ptis excepto ſcdo ad pté ſcdaꝫ. ❡ Ad qd dd. ꝙ q̃uis ibi ſint tenebre corpales mõ codé q̃ dcm̃ é. tamen non erit ibi corporalis fletus inquãtuꝫ eſt quedam reſolutio corporalium lachrymarum: q2 talis reſolutio tunc non erit: talis eniꝫ reſolutio pertinet ad corruptibilem ſtatum. tamen erit ibi maximus dolor interior: ⁊ in facie ⁊ in oculis huius doloris ſignum: ſcilicet capitis turbatio ⁊ aliqua oculorum obnubilatio. nõ vt nõ videát: ſꝫ vt peius videát: ⁊ hec cõturbatio ⁊ obnubilatio lachryme corporales ſecundum metaphoram dicte ſunt. credo tamen ꝙ poſt corpoꝝ reſũptióe꜡ ibi erit ſtridor détiũ ex anguſtie magnitudine ꝓueniés. Qõ. ij.

Secundo queritur vtrum in inferno ſit maior pena vermis q̃ ignis. A
Et videtur ꝙ non: quia ſecunduꝫ Auguſti. 12°. de ci. capitulo quarto nihil igne vréte eſt moleſtius. ❡ Item maior pena eſt illa que ex ſui natura citius infert mortem: ſed pena ignis ex ſui natura citius infert mortem q̃ pena vermis. ergo grauior eſt ⁊ maior. ❡ Iteꝫ maior eſt pena proueniens ex re q̃ ex ſimilitudine rei. ſed pena ignis prouenit ex re. pena vermis cum ſit ſpiritualiſ: prouenit ex ſimilitudine rei. prouenit eniꝫ ex apprehenſione que eſt per ſimili- B
tudineꝫ. ergo maior eſt pena ignis q̃ vermis.

❡ Contra. illa pena maior eſt: quaꝫ homo magis cupit effugere: ſed homines magis cupiũt effugere penam mentis q̃ corporis. vnde aliquando vt effugiant vehementem triſtitiam interficiunt ſe: cum ergo pena vermis ſit pena mentis: quia eſt remorſus conſcientie: ⁊ pena ignis ſit pena corporis maior eſt pena vermis q̃ pena ignis. ❡ Item duarum delectationuꝫ illa eſt maior: propter quam alia deſipit: ſed ſicut dicit Bernardus. in epiſtola ad proprios parétes. Guſtato ſpiritu neceſſe eſt deſipe carnem: affectanti celeſtia terrena non ſapiunt. C
eternis inhianti faſtidio ſunt tranſitoria. ergo maior eſt delectatio ſpiritualis q̃ corporalis: ſed illa pena maior eſt que opponitur maiori delectationi. ergo cuꝫ pena vermis ſit ſpiritualis maior eſt q̃ pena ignis que eſt corporalis.

❡ Reſpondeo ꝙ pena vermis dupliciter poteſt accipi. aut proprie. ſcilicet pro verme corporali. aut metaphorice. ſcilicet pro remorſu conſcientie: qui vermis dicitur inquãtum oritur ex putredine peccati: ſicut vermis ex putredine corporali ⁊ animaꝫ ſpiritualiter pungendo affligit ſicut vermis carnem ipſam pungen-
do vel mordendo. vtroqꝫ modo dicunt aliqui D
ibi eſſe penam vermis. propter hoc quod dicit ſcriptura Judith. vlti. Dabit igné ⁊ vermes in carnes coꝝ. Et eccleſiaſtici ſeptimo. Vindicta carnis ipij ignis ⁊ vmis. vmis át puniés carné eſt vermis corpalis vt eis vr: q̃uis Augu. 12°. de ci. c°. 9°. dimittat ſub dubio vtrum in iferno erũt vermes mãles vl' nõ. tñ cõiter tenet ꝙ nõ: q2 vt ſupius oñſum é vegetabilia ⁊ bruta nõ remanebũt: eo ꝙ nũq̃ habuerũt ordiné ad icorruptioné: ⁊ poſt iudiciũ nõ erit gñatio ⁊ corruptio: vt oſtenſum eſt. per pená ergo vermis intelligit ſacra ſcriptura remorſum ꝯſciétie: quo

D ⁊ si principaliter ⁊ imediate affligat anima: eo
tū ⁊ ex ꝯsequēti ⁊ ꝑ quādā redūdātiā affliget
caro. vnde caro dānatoꝝ affliget ⁊ ab exterio-
ri ⁊ ab iteriori. Et sic patet ꝙ querere vtrū i dā
natis sit maior pena vermis ꝙ̄ ignis est quere-
re vtrū remorsus ꝯsciētie sit eis maior pena ꝙ̄
illa q̄ in eis causat ex igne. ¶ Ad qd̄ dōm sim
pliciṫ ꝙ sic: ⁊ pōt sic dclarari. sicut magnitudo
delectatiōis pensat ex trib⁹. s. magnitudine bo
ni ꝯiuncti: ⁊ ex bona dispositiōe potētie ad su-
scipiēdū passionē delectatiōis ⁊ ex ꝑfectiōe cō
iunctionis. sic magnitudo doloris pēsat ex ma
gnitudine mali coniuncti: ⁊ ex hoc ꝙ potētia
E est multū disposita ad patiēdū ab illo malo: ⁊
ex forti coniunctiōe mali affligētis cū illa po-
tētia. malū eni interius aiam affligens dāna-
tā ex perpetua carentia sue perfectiōis: ad quā
erat apta nata: inquātū illa carētia apprehēdi
tur sub certitudine sit in esse pro peccato ꝓprie
volūtatis: hec eni carētia vt sic apprehēsa est il
lud maximū malū qd̄ aiam affligit. quod lon-
ge magis est bone dispositioni aie cōtrariū ꝗ̄
actio ipsius ignis. aia etiā magis est disposita
ad patiēdum a malo predicto ꝗ̄ ab ipso igne.
qd̄ patet q̄ ille ignis nō est aptus natus aiam
affligere ex ꝓpria virtute imediate: nō eni ipā
F affligit imediate nisi inquātū est instrumētum
diuine iustitie: ⁊ post iudiciū affliget aiam etiā
corpore mediante. aia autē patiṫ a predicto spi
rituali malo imediate ⁊ per se. cōiunctio etiā ē
fortior: q̄ fortior est apprehensio ꝑ intellectū
ꝗ̄ ꝑ sensum: ⁊ quāuis post corporis resumptio
nem illud malū qd̄ vermem voco: ⁊ ipsū ignē
apprehēdat ꝑ intellectū. tamē principalius ap
prehendet ignē ꝑ sensū ⁊ vermē ꝑ intellectū:
q̄ vermis est q̇d magis intelligibile: cū sit q̇d
spirituale. ꝗ̄ ignis cū sit quid sensibile. vermis
etiā presentior est aie ꝗ̄ ignis: q̄ corporalia nō
possunt esse intra aiam sicut spūalia. malū autē
qd̄ est aie realiter presentius ⁊ ab ea cognitum
ꝑfectius sibi fortius est coniunctū. Propositū
ēt auctoritate cōfirmaṫ. dicit. n. Greg. 15. mora.
F parū ante mediū super Job. 20. deuorabit eum
ignis q̇ non succendiṫ. ꝙ clibanus intrinsecus
ardet. is vero qui ab igne deuoraṫ ab exteriori
parte incipit cōcremari. vt ergo sacra eloquia
ardere ⁊ exterius ⁊ interius reprobos demon-
strarent eos etiā ab igne deuorari: ⁊ sicut cliba
nū poni testanṫ: vt ꝑ ignē crucientur in corpo-
re: ⁊ per dolorē ardeant in mente. cū ergo cali
dior sit ignis clibani. q̄ est inclusus: cui cōpa-
rat dolorē interiorē. i. remorsum cōscientie: ꝙ̄
ignis exterior nō inclusus: cui cōparat penam
ignis: expresse nobis ostendit maiorem esse pe-
nam vermis ꝙ̄ ignis.
¶ Ad primū in oppositū dōm ꝙ illud verbū G
Augu. intelligendū est de molestia que inferṫ
per istrumētū corpale ⁊ ceteris parib⁹. ¶ Ad
2ᵐ dōm ꝙ nō semꝑ magis affligit pena que ex
sui natura citius ifert mortē: cū quedā sint q̄ ci
to iterficiūt: nec tū ita affligūt: sicut aliq̄ q̄ mor
tē nō iferūt: aut tarde iferūt: dolor eni inquātū
dolor nō causat mortē sed inquātū ꝑ ipsum fit
in corpore trāsmutatio aliqua qua corrūpitur
corporis dispositio necessaria ad vitā. illa autē
dispositio corrūpi pōt aliqn̄ ꝑ aliqua q̄ minorē
inferūt dolorē ꝙ̄ aliqua q̄ nō corrumpūt eam.
¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ pena vermis nō causa-
tur ex silitudine rei: sꝫ a re q̄ ꝑ silitudinē appre
hēdiṫ: ⁊ etiā pena ignis causabiṫ in corꝑe ab ip
so igne. q̄ ꝑ silitudinē apphēdiṫ a tactu: ⁊ quā-
uis nō magis vigeat in hoibus apprehēsio sen
sibilis ꝙ̄ itelligibilis: tū in dānatis magis vi-
gebit itellectualis virtus in ostendendo vnde
doleant ꝙ̄ sensibilis. Questio. vltima.

Ultimo

querit vtrū carētia visionis dei sit
maxima penaꝝ oium q̄ sunt in in-
ferno. Et videṫ ꝙ nō: q̄ maxima penaꝝ oium q̄ A
sunt in iferno nō est in paruulis: cū dicat Aug.
enchi. 55° c°. ꝙ eorū pena est omniū penarum
mitissima. sꝫ carētia visiōis dei est in paruulis.
ergo nō est oium penarū maxima. ¶ Itē om-
nis pena est aliqua afflictio sed carētia visiōis
dei nō ē afflictio: q̄ afflictio ē res positiua: ⁊ il-
la carētia est priuatio. ergo illa carētia nō est
pena. ergo nec penarū maxima. ¶ Itē duarū
penarū illa maior est que icludit aliā ⁊ nō in-
cludiṫ ab ea. sed pena sensus includit carentiā
visionis dei ⁊ nō econuerso. ergo maior est pe-
na sensus ꝗ̄ pena carentie visionis dei.
¶ Contra. Chriso. super Math. omel. 23. iter
mediū ⁊ finem. Due pene sunt ignis gehēne.
⁊ casus glorie. nouimus autem ꝙ multi gehen
nā solū abhorrent. ego autē casum illius glo- B
rie multo maiorē gehēna esse aio. Et infra. In-
tolerabilis est gehenna: ⁊ illa pena: sed si decē
mille gehennas ponas: nihil tale ē quale ē ab
illa beatā vita excidere. ¶ Itē sicut ostensum
est libro secundo distinctione. 37. malum prin-
cipalius dicitur de culpa ꝙ̄ de pena. ergo illa
pena est peior que propinquior est peccato: sed
carentia visionis dei cum sit carentia boni de-
biti propinquior est peccato ꝙ̄ quecūq; alia pe
na. ergo est omniū penarū peior: sed quāto pe
na est peior tanto est maior. ergo carētia visio-
nis dei ē maior oib⁹ penis q̄ sunt in inferno.
¶ Respondeo ꝙ in damnatis est pena dam-
ni ⁊ pena sensus. pena damni est perfectionis

G ad quā erant apti nati carentia ex peccato causata. Pena sensus est quelibet pena ex lesiōis apprehensione sensibili seu intellectuali causata. ¶ Prima pena essentialiter non est dolor neqꝫ tristitia: sed ipsa apprehensa vt ex cōmissione vel omissione proprie voluntatis causata est tristitie causa. Pena autem sensus est eēntialiter tristitia vel dolor. Dico ergo ꝙ inter penas damni carentia visionis dei maxima est: et tristitia causata ex illa carētia apprehensa vt proueniēs ex actuali malitia proprie voluntatis est maxima inter penas sensus: qꝛ quāuis damnati non appetant videre deuꝫ propter amorem sue bonitatis. tamen vehementissime illud appetunt propter desiderium

H proprie delectationis: eo ꝙ credere firmiter compelluntur ex illa visione maximaꝫ delectationem in vidente causari. carentia etiaꝫ visionis illius apprehēsa vt ex actuali malitia proprie voluntatis proueniens maior est pena ꝙ̄ aliq̄ pena sensus. Pena eniꝫ damni et pena sensus conueniunt in cōmuni ratione pene analogice dicte de illis. Communis enim ratio pene est malum existens in creatura rationali propter peccatū. Illa ergo pena est maior in qua plus est de ratione mali. sed in predicta carentia plus est de ratione mali ꝙ̄ in aliqua pena

E sensus. qđ dupliciter patet. vno modo qꝛ maxima pena sensus est causata ex predicta carentia. plus autem inuenitur de ratione mali in causa mali ꝙ̄ in effectu. Alio modo quia illa carentia cum sit priuatio non dicit formaliter aliquā essentiā. pena autem sensus non est priuatio pura: aliquid enim dicit positiuum. cum ꝙ bonū et ens ꝯuertāt̄: ꝗ carētia p̄dicta ē maior bonitatis defectus ꝙ̄ in aliqua pena sensus.

¶ Ad primum in oppositum dicendum ꝙ pena paruulorūꝫ dicitur eē mitissima: quia in ipsis est sola pena damni: quia apprehendunt ipsam non esse in eis causatam ex actuali malitia sue proprie voluntatis. In alijs autem dā-

F natis simul cum pena damni est pena sensus: et in eis apprehenditur illa carētia vt ex actuali malitia sue proprie voluntatis causata.

¶ Ad secundum dicendum ꝙ maior non est vniuersaliter vera nisi de pena sensus. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ maior est vera de inclusione qua res vna includit aliā sicut de sui esse: non de illa qua res vna includit aliā: sicut effectus causam. Primo modo pena sensus non includit carentiam visionis dei: sed modo secundo vt patet ex dictis in questione.

Circa litteraꝫ. Illud peccatum esse dicunt non merituꝫ supplicij: sed suppliciū mali meriti. hoc dictum est quia ostensum est

G libro secundo. di. 7. ꝙ diabolus etiam post iudicium semper erit in aliquo actu culpe: non tamen per illum tunc demerebitur proprie loquendo de demerito secundū ꝙ demeritum dicitur culpa: pro qua secundum decretum diuini iudicij infligi debet a iudice pena peccati: nō tamen remanebit ille actus impunitus: quia erit ipsi diabolo et culpa et pena acta non inflicta. Bonā nullatenus habere poterūt voluntatem. quia erūt in malitia obstinati. Nullo vlterius illustrabūtur interiori lumine veritatis nec aliquā veritatem. quod non est sic intelligendum vt nullam intelligant veritatem: sed qꝛ tunc non fiet eis noua supernaturalis reue-

H latio veritatis nec aliquam veritatem cognoscent: qua moueantur ad exhibendum deo cōfessionem laudis. An quia non deuꝫ videbunt per speciem: hic accipitur species pro essentia diuina. Hic multi oderunt deū. scilicet per accidens: inquātuꝫ ex iustitia punit peccatores. Sed in hac vita nullus adeo malus ē vt penitus se excludat a cognitione dei: quia nec perdit appetituꝫ beatitudinis: et quēdā boni amorem quem naturaliter habet rationalis creatura. quod non est intelligendum vt damnati careant totaliter dei cognitione vel beatitudinis naturali appetitu: sed quia cognitionē dei

I inquātum misericors est minorem habent ꝙ̄ quicūqꝫ mali in hac vita: naturalem etiaꝫ beatitudinis appetitum magis habent damnati deprauatum ex deliberatiue voluntatis obstinatione ꝙ̄ aliquis in hac vita. Nullam lucem dei videbunt: cui confiteantur. i. nullam dei cognitionem habent quam ad confessioneꝫ diuine laudis referāt. Lingua diuitis. i. affectio anime linguam mouentis ad peccandū: pro qua volūtas punitur. Digitus lazari. i. aliqđ modicum eius suffragium. Sinus Abrae. i. locus quietus purgatoriꝫ. Ut nulla ad reprobos cōpassione moueantur. compassione tamen mo-

K uentur ad peccatores: qui sunt in hac vita: nisi forte sint aliqui: de quibus est eis sub certitudine reuelatum ꝙ sint presciti ad damnationem eternam: et intelligo de compassione non secūdum ꝙ compassio est quedam passio. sed secūduꝫ ꝙ compassio accipitur pro voluntate subueniendi. Qui dei claritatem vident nihil in creatura agitur quod videre non possint. scilicet si deus vult reuelare. vel hoc intelligitur de his que pertinent ad beatitudineꝫ accidentalē eis debitam. Hec de pedibus. i. pertinentibus ad fineꝫ que sunt materia huius quarti. Sedentis super solium. i. super vniuersitatem

L creaturaꝝ quos seraphin duab⁹ alis velebant .s.nō reuelādo nobis nec doctrina sensibili nec intellectuali:que due occultatiōes sunt q̄si ale due velantes. Qui.i.scriptor. Exorsus a facie sedētis.i.a diuina natura ⁊ ꝓprietatib⁹ eius qđ est mā primi libri. Per media.i.p emanationem creaturarum.que est materia secundi li. Ad pedes vsq3.idest ad materiam quarti libri. Via duce.i.christo: qui est materia tertij libri. ¶ Magister eni li.i.tractat de eēntia pmi principij ⁊ proprietatibus eius.de distinctione psonaꝝ ⁊ proprietatibus earū. ¶ In.2°.li.de emanatiōe creaturaꝝ a pmo principio ⁊ de creaturis inquātum ab ipso acceperūt esse:⁊ de creature ratiōalis deuiatione ab illo principio:p quaз deuiationem recessit a beneesse. ¶ In.3°. li.determinat de humani generis restauratione per christuз facta. Et quia ad ipsam ex parte restaurātis duo concu rrebant.scilcз.filij dei incarnatio ⁊ eius passio. Ideo determinat de filij dei incarnatione ⁊ eius passiōe. Et quia ex parte humani generis reparandi duo concurrunt.scilicet virtutum adeptio ⁊ mandatoruз obseruatio.ideo determinat in eodem de virtutuз adeptione ⁊ mandatorum obseruatiōe. ¶ In 4°.q2 ad coniunctionem creature rationalis cum suo principio requiritur sanctificatio per sacramentorum susceptionem:determinat primo de sanctificatione que recipitur in sacramentorum susceptione. ⁊ preterea de cōplemento coniunctionis rationalis creature cum suo principio.scilicet per gloriam anime ⁊ gloriam corporis quam recipiet in gloriosa resurrectione in qua sicut dicit Aug.22°.de ci. quasi in fine vacabim⁹ ⁊ videbim⁹. videbim⁹ ⁊ amabimus.amabimus ⁊ laudabimus. Ecce quot erunt in fine sine fine.nam quis alius noster est finis nisi peruenire ad regnū cuius nullus est finis. Ad quod me ⁊ scriptorem meuз ⁊ omnes scriptorum meoruз pios interpretes ⁊ beniuolos correctores ac etiaз impressionis huius operarios ⁊ auctores perducat suauissimus Jesus christus qui cum patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat deus per omnia secula seculorum. Amen.

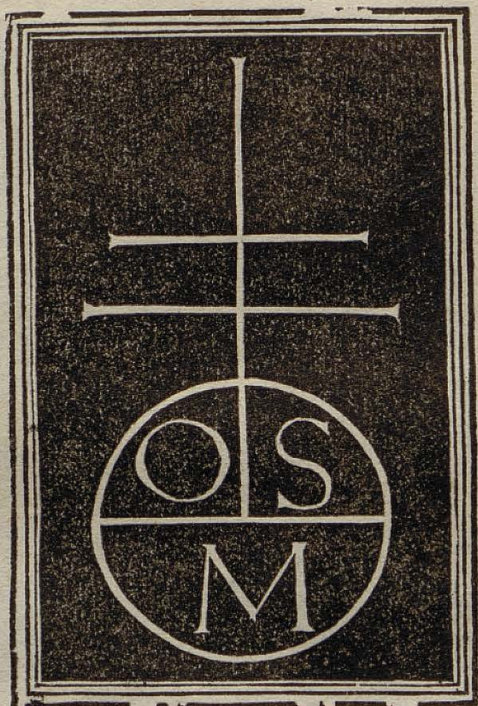
¶ Si quid autem dixi nouum in hoc quarto: vel in aliquo aliorum librorum:quod non sit confirmatuз auctoritate solida vel ratione necessaria: vel certa experientia:intendo ꝙ accipiatur vt dictum sine pertinaci assertione ⁊ sine preiudicio sententie melioris. Et quāuis nō recolam nec credam me alicubi scripsisse aliquid:quod retractatiōe indigeat:tamen si aliquid tale inueniretur in libris meis:quod non credo:paratus essem humiliter retractare.

Finis.

Sacer refert celebris ricardi dogmata codex.
Quem genuit media villa decora virum.

¶ Explicit scriptum super quarto sententiaꝝ editum a fratre Ricardo de media villa Ordinis Fratrum minorum Doctore excellentissimo:per Reuerū.sacre theologie bachalarium fratrem Franciscum Gregorij eiusdeз ordinis maxima cum diligentia emendatum. Cui imprimendo finem imposuit Bonetus Locatellus presbyter nonagesimo nono sup Millesimum quaterꝙ centesimum decimosexto kalendas Januarias.

¶ Cū priuilegio ⁊ gra:vt patet i suis priuilegijs.

O S
M

BIBLIOTHECA
UNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

Dawna okł. górna

